Blackwell's Catalogue #999

0 [**Biblia** cum glossa ordinaria Walafridi Strabonis aliorumque et interlineari Anselmi Laudunensis et cum postilis ac mortalitatibus Nicolai de Lyra et expositionibus Guillelmi Britonis in omnes prologos S. Hieronymi et additionibus Pauli Burgensis replicisque Matthiae Doering, *Basel, Johann Froben und Johann Petri,* 1498], *vol.* 5 *only:* Quinta Pars huius operis in se continues glosam ordinariom cu expositioe lyre litterali et morali necnon additionibus ac replicis, super libros: Matthei, Marci, Luce, Johanis, *lacks all leaves after M5* (5½ *gatherings*), *early MSS. notes on title, some dampstaining, few wormholes, hand rubricated initials throughout,* folio, *contemp. German blind-stamped calf, rebacked and repaired morocco, remains of clasps* [Gesamt Cat. 4284: Proctor 7763: Pellechet 2351] £110·00

£110.0.0

Hain C 3172*
Ges. 4284
Proctor 7763
Pellechet 2351
Polain 681
Schreiber 3477
Copinger Brit. Bibles 110
Von Rienne 598
BMC III/791
Oates 2842
Goff B 609

Vol. V.
sig. M6 absent
a few wormholes at beginning

Blackwell's Catalogue #909

60 [**Biblia** cum glossa ordinaria Walafridi Strabonis aliorumque et interlineari Anselmi Laudunensis et cum postilis ac mortalitatibus Nicolai de Lyra et expositionibus Guillelmi Britonis in omnes prologos S. Hieronymi et additionibus Pauli Burgensis replicisque Matthiae Doering, *Basel, Johann Froben und Johann Petri,* 1498], *vol.* 5 *only:* Quinta Pars huius operis in se continues glosam ordinariom cu expositioe lyre litterali et morali necnon additionibus ac replicis, super libros: Matthei, Marci, Luce, Johanis, *lacks all leaves after* M5 (5½ *gatherings*), *early MSS. notes on title, some dampstaining, few wormholes, hand rubricated initials throughout,* folio, *contemp. German blind-stamped calf, rebacked and repaired morocco, remains of clasps* [Gesamt Cat. 4284: Proctor 7763: Pellechet 2351] £110·00

£110.0.0

Hain C 3172*
Ges. 4284
Proctor 7763
Pellechet 2351
Polain 681
Schreiber 3477
Copinger Pt II Biblia 110
Von Rhein 598
BMC III/791
Oates 2842
Goff B 609

Vol. V.
Sig. M6 absent
a few wormholes
at beginning

Quinta pars

John Vaughan

Tho Edwardes

3244.

Quinta pars huius

operis in se continēs glosam ordinari
am cū expositiōe lyre litterali ꝛ mora
li: necnon additionibus ac replicis.

Super libros { Matthei, Marci, Luce, Johānis }

Bis duo: quinta noue pars euangelia legis:
¶ Quattuor et christi continet illa rotas.
Vndiqꝫ plena oculis aīalia quattuor ista:
¶ Circūstant solium nocte dieqꝫ dei.
Hebręo Leui ꝓfert sermone Matheꝰ
¶ Humanā faciē publico ab officio.
Interpres petri Marcꝰ: leo fortl: ꝛ vrbis
¶ Pręsul alexandri: scribit in italia.
Tertiꝰ est medicꝰ Lucas: qui Syrus achęis
¶ Sub specie vituli: virgineo ore canit.
Vltimꝰ altiuolās aquila: cęlebsqꝫ Joannes:
¶ Antistes: asię scripsit ad ecclesias.
Quattuor irriguū faciūt hęc flumia mūdū:
¶ Ibi ꝑflant vēti quattuor: omne solum.

Incipit prefatio fratris Nicolai de lyra ordis minorum in quattuor euangelistas.

Quattuor facies vni. Ezech. j. Scd'm ꝙ scribit beatus Grego. super Ezech. prima pte Homel. iij. Quia ꝑ faciē vnusq̄sq; cognoscit̄: recte ꝑ faciē noticia designat̄. Lex aūt seu doctrina euāgelica licet sit vna: q2 ab vnigenito filio dei data ⁊ ad vnū finē ordiata: vt videbit̄ inferiꝰ: tn̄ q̄drupl ici noticia excellit oēm aliā legē datā humanā ⁊ diuinā. ⁊ ideo bene de ipsa dicit̄: Quattuor facies vni. Ad cuiꝰ euidentiā aduertēdū ꝙ cuiuslibet legis ꝯueniēter date sūt q̄ttuor ꝯditiōes. Legis eī ꝓpriū est vitia extirpare: mores seu actꝰ hominū ordiare: inducere ad felicitatē ⁊ plane ac lucide tradere veritatē. In his aūt q̄ttuor ꝯditiōibꝰ lex seu doctrīa euāgelica excellit oēm aliā legē diuinā ⁊ humanā: vt patebit discurrēdo ꝑ singula. Prima igit̄ cōditio legis est ꝙ debet vitia extirpare. ad h̄ eī leges sūt date vt q̄s priuata castigatio cohibere nō potuit: metu penaꝝ q̄ legibꝰ infligunt̄ a maleficijs retrahant̄. Propt̄ qḋ dic̄ Apostolꝰ. j. Ad Timoth. j. ca. Lex iusto nō est posita: s3 iniustis et nō subditis īpijs et peccatoribꝰ sceleratis ⁊ cōtamiatis: patricidis ⁊ matricidis: homicidis ⁊ fornicarijs: masculoꝝ cōcubitoribꝰ: plagiarijs: mēdacibꝰ ⁊ ꝑiuris: ⁊ si q̄d aliud sane doctrine aduersat̄. In hac aūt extirpatiōe vitioꝝ lex humana īuenitur defectiua: q2 nō pōt ꝓhibere oīa mala. Cuiꝰ rō est: q2 lex cōmunitati ꝓponit̄ obseruāda. in cōmunitate aūt pauci inueniūtur virtuosi ⁊ ꝑfecti ⁊ plures impꝑfecti ⁊ defectuosi. ⁊ ideo sicut pueris aliq̄ ꝑmittunt̄ q̄ nō ꝑmitterent̄ viris ꝑfectis: ita in legibus q̄ cōmunitati seruāde īponūt̄ aliqua mala minora ꝑmittunt̄ vt maiora euitent̄: sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatibus ꝑmittit: ne respublica ꝓpter īperfectionē multitudinis q̄ castitatē obseruare nō potest: dissentionibꝰ q̄ ꝓpter libidinem īsurgerēt ꝯturbet̄. vñ dicit Augꝰ. in libro de ordīe: Aufer meretrices a ciuitatibꝰ: ⁊ oīa ꝯturbabis libidinibꝰ. Uerūtamen ista mala q̄ bono modo auferre non pōt relinq̄t diuīo iudicio puniēda. Unde dicit Augꝰ. j. de libero arbitrio: Lex ista q̄ regēdis ciuitatibꝰ fert̄. multa cōcedit atq; īpunita relinq̄t q̄ ꝑ diuinā ꝓuidētia3 vindicāt̄. Sil'r lex mosaica diuinitꝰ data aliq̄ mala ꝑmittit: sicut ꝑmisit dare libellū repudij: vt h̄r Deut̄. xxiiij. ne viri vxores interficerēt: ⁊ tradere ad vsurā extraneis ne fratres ꝓprios grauarēt: vt habet̄ Deut̄. xxiij. Cuiꝰ rō fuit: q2 lex illa fuit data ppl'o rudi dure ceruic' ⁊ iꝑfecto. iō sūt eis permissa aliqua mala minora vt euitent̄ maiora. ꝓpter qḋ saluator Matth. xix. dicit iudeis de ꝑmissiōe libelli repudij. Ad duriciā cordis vr̄i ꝑmisit vob̄ moyses dimittere vxores vr̄as. Sic igit̄ patet ꝙ tā lex humana q̄3 mosaica ꝑmittit aliq̄ mala: ⁊ sic q̄3tū ad hoc est impꝑfecta: s3 lex euāgelica nullū malū ꝑmittit tā q̄3 ꝑfectissima: s3 oīa excludit ⁊ puniēda p̄dicit: ꝓpter qḋ legis lator euāgelicꝰ iesus xp̄s dicit Matth. xij. Dico aūt vobis ꝙ de oīmi v̄bo ocioso qḋ locuti fuerīt hoīes sup terrā reddēt rationē in die iudicij. si de omni v̄bo ocioso: multomagis de nociuo. ⁊ si de v̄bo: multomagis de facto. ⁊ sic patet primū videlicet ꝙ lex euāgelica p̄cellit oēm aliā legē in extirpatiōe malorū. Secūdo ad legē ꝑtinet mores seu actꝰ humanos ad bonu3 ordinare. vñ dicit ph̄s. ij. Ethicoꝝ. Intētio cuiuslibet legislatoris est ciues facere bonos. In hoc q̄3 inuenit̄ lex humana defectiua: quia homo nō pōt de secretis cordiū iudicare: ⁊ iō nō pōt lex humana nisi de actibꝰ exterioribꝰ ordinare. vnde dicit̄ j. Reg. xvj. ca. Homo videt ea que patēt: deꝰ aūt intuet̄ cor. ⁊ ideo ad legē diuinā solā pertinēt actꝰ interiores ordinare. S3 ⁊ lex mosaica inuenit̄ in h̄ defectiua. ꝓpter qḋ d2 a doctoribus antiq̄s ꝙ lex vetꝰ ꝓhibebat manū nō animū: ⁊ habet̄ ī glosa sup epistolam ad Phil'. iij. ca. Qḋ duplicit̄ pōt intelligi. Uno mō erronee: ⁊ sic intelligebāt doctores iudeoꝝ dicētes volūtatem malā nō esse peccatū nisi aliquo modo exeat in actū: vt patet ꝑ Josephū. xiij. libro antiq̄tatū. Et qñ arguebat̄ ꝯtra eos: q2 scriptum est Exo. xx. Non ꝯcupisces vxorem ꝓximi tui. Respōdebant sic ꝙ hoc p̄cepto nō ꝓhibetur ꝯcupiscētia interior: sed manifestatio exterior. quasi diceret: Nō ꝯcupisces. i. signa concupiscētie nō facies: vt amplexus ⁊ oscula vl' cōsimilia. S3 h̄ manifeste patet falsū: q2 actus exterior nō habet maliciā vel bonitatē moralē nisi inq̄3tum ꝓcedit ab actu interiori: q2 peccatū intantū est voluntariū ꝙ si non sit volūtariū nō est peccatum. Alio modo intelligit̄ p̄dictū verbū. s. ꝙ lex vetꝰ ꝓhibebat manū nō animū sane ⁊ bñ videlic3 ꝙ lex vetus in paucis ꝓhibebat animū seu cōcupiscentiā interiorē: videlicet in vitio mechie ⁊ auaricie tm̄: ⁊ adhuc licet ꝓhiberet in illis cōcupiscētiam: nō tñ trāsgressoribus infligebat aliquā penā. ⁊ ideo ī talibꝰ īuēit̄ īꝑfecta. Lex āt euāgelica tāq̄3 ꝑfectissima generalit̄ prohibet concupiscentiā malā: ⁊ concupiscentibus indicit penam infligendā. ꝓpter quod saluator Matth. v. dicit: Audistis quia dictum est antiquis: Non occides. qui autē occiderit reus erit iudicio. Ego autē dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. ⁊ eodē modo dicit in alijs p̄ceptis. Ex quo patet ꝙ lex euāgelica nō solū ordīat actꝰ exteriores sed generaliter actus interiores: ⁊ sic patet secundu3. Tertio dico ꝙ ad legem ꝑtinet ad felicitatē homines inducere. Uerūtamen lex humana non inducit nisi ad felicitatē politicā que est tranquillꝰ et pacificus status ciuitatis in vita ista mortali. Homo autē s'm ītellectū qui est pars principalior hominis: immortalis est: vt dicit̄. x. Ethicoꝝ: ⁊ ideo oportet aliam felicitatē extra vitā istā assignare. ad hāc aūt lex diuīa ordinat qḋ non potest facere lex humana. per hoc eī necessitas sacre doctrine ab omnibus doctoribus assignatur: quia homo ad quandā beatitudinē supernaturalē ordinat̄ ad quam ꝑ legem sibi diuinitus reuelatā dirigitur. Uerūtamē ⁊ in hoc lex mosaica inuenitur defectiua: quia beatitudo supernaturalis non habetur nisi per gratiā: s'm qḋ d2 Ro. vj. Gratia dei vita eterna. hanc aūt gratiā lex mosaica nō dabat: sed tm̄ ad ip̄m disponebat. ꝓpter hoc dicit̄ ad Heb. vij. Nihil enī ad ꝑfectū adduxit lex: sed hanc ꝑfectionē a christo dādā expectabat: s'm qḋ scribit̄ Johis. j. Lex ꝑ moysen data est: gr̄a ⁊ veritas ꝑ iesu3 xp̄m facta est. ꝓpter quod saluator in p̄ncipio euāgelice legis dicit Matth. iiij. Pēitentiā agite appropinquabit eī regnū celoꝝ: ⁊ sic patet tertiū. quarto ad legē ꝑtinet veritatē plane ac lucide tradere. cuius ratio est: quia lex ꝓponitur multitudini intelligēda ⁊ seruāda. in multitudine autem plures sunt deficiētes ingenio: ⁊ pauci subtiles ⁊ ingeniosi. ꝓpter qḋ lex q̄ multitudini ꝓponit̄ debet veritate3 lucide ac plane tradere. In hoc aūt inuenit̄ lex hūana defectiua: q2 ibi inueniuntur multe obscuritates ⁊ ꝑplexitates: quod patet ꝓpter legū multitudinē ac varietatē ⁊ mutationē ⁊ aliquarum obrogationem: vt patet intuenti iura ciuilia ac canonica. Similiter ⁊ in hoc deficit lex mosaica: q2 in velaminibus ⁊ figuris tradit veritatē de agibilibꝰ ⁊ credendis. In cuius figura moyses velata facie loq̄bat̄ ad ppl'm: vt habet̄ Exo. xxxiiij. ꝓpter quod dicit Apostolus. j. Coꝝ. x. Oīa in figura contingebant illis: sed lex euangelica in hoc inuenitur perfecta: q2 veritas que in veteri testamento in figuris latebat occulta: ꝑ euidentiā facti facta est manifesta. In cuius signū in passione dn̄i qñ mysteria noue legis fuerūt īpleta velū templi scissū est ī duo media: Luce. xxiij. ꝓpter quod dicit saluator Joh. xvj. Uenit hora cū iā nō in ꝓuerbijs loquar vobis: sed palam de patre annunciabo vobis. ⁊ sequitur: Dicunt ei discipuli: Ecce nunc palā loqueris ⁊ ꝓuerbiū nullū dic̄: ⁊ sic patet quartum: videlicet ꝙ lex euangelica excedit omnē aliā legē in tradendo plane ac lucide veritatē. De his quattuor predictis dicitur Ps̄. xviij. Lex domini. i. lex euāgelica: que ē dn̄i nostri iesu xp̄i. Immaculata: quia nullū vitiū ꝑmittit: Conuertens animas: quia actus interiores anime ꝑfecte ordinat et disponit. Testimoniū domini fidele: q2 ad felicitatem ꝓmissam efficaciter inducit: Sapientiā prestans paruulis: q2 veritatem capabilem omnibus lucide tradit. Igitur sicut patet ex predictis: lex euangelica omnē aliā legē excellit ī noticia quadruplici. ideo cōuenienter dicit̄ de ipsa verbū assumptū: Quattuor facies vni: quia per faciē noticia designat̄. Ad cuius verbi vlteriorem ītellectū sciendū ꝙ in verbo ꝓposito notant̄ q̄ttuor cause huius euangelice doctrine. videlicet causa effectiua principalis: subiectiua seu materialis: finalis ⁊ formalis. Tres autē prime cause coincidunt in idē nnmero: vt patebit. ideo notant̄ in hoc nomine vni. Causa aūt formalis sub facie quadruplici. cum dicitur: Quattuor facies. Ad euidentiam autē primi aduertendū ꝙ christus siue deus īcarnatꝰ qḋ idē est: q2 christus est nomē suppositi in duplici natura diuina videlicet ⁊ humana: ipse est cā efficiēs huius euāgelice doctrīe. Huius ratio est quia in omnibus artibus videmus ꝙ archi tector ꝑ ministros disponit materiā: sed ꝑ seip̄m ītroducit formam: sicut carpentator per ministros facit lignoꝝ dolationē: sed per seip̄m ipsius domus vel nauis cōpaginationē: vt habetur. j. Metaphy. Lex aūt vetus fuit dispositio ad nouā. ꝓpter quod d2 ad Gal'. iij. Lex pedagogus noster fuit ī christo. ⁊ ideo licet vtrūq; testamentū sit a deo datū: tñ vetus testamētū fuit datū ab ipso mediantibꝰ angel': vt habet̄ exp̄sse Act. vij. vbi dicit̄ de moyse: Hic est qui fuit in ecclesia in solitudīe cum angelo qui loquebatur ei in monte syna ⁊ cū patribꝰ nostris qui accepit verba vite dare nobis: quia tamen ille ange

lus in persona dei loquebatur moysi. ideo aliquando nomīaꝛ
angelꝰ: aliqñ domꝰ: ꝭm qꝺ dicit beatꝰ Grego. j. moral. Ex quo
ptꝫ ꝙ vetꝰ testamētū dedit dñs ꝑ ministeriū angeloꝝ. vñ Act.
vij. post verba ꝓmissa dr iudeis: Recepistis legē in dispositiōe
angeloꝝ ⁊ nō custodistis: sed nouū testamentū dedit dñs ꝑ se
ipm̄ incarnatū. ꝓpter qꝺ Augꝰ. in libro de ꝭmōe dñi exponēs
illud Matth. v. Et aperiēs os suū ⁊c. dicit: Tūc aperuit os su
um q̄ in lege veteri apiebat ora ꝓphetaꝝ: ⁊ hoc ē qꝺ dic Apo
stolus ad Heb. j. Multipharie multisq̄ modis olim deꝰ loq̄ns
patribꝰ in ꝓphetis nouissime diebꝰ istis locutꝰ est nobis in fi
lio ⁊c. Patet igiꝛ ꝙ xp̄s est cā effectiua huiꝰ euāgelice doctri
ne: similiter ip̄e est cā subiectiua seu materialis. Ad cuiꝰ euidē
tiā sciendū ꝙ idē est subiectū totiꝰ scientie et partꝭ sub alia tñ
rōne: qꝛ sub rōne vniuersali est subiectū totiꝰ scientie: sub rōne
aūt determinata ⁊ ꝑticulari ē subiectū in ꝑte: sicut patet ī phi
losophia naturali vbi corpꝰ mobile vniuersaliter est subiectū.
corpꝰ aūt mobile animatū in libro de aīa est subiectū ⁊ in librꝭ
sequentibꝰ ad ipm̄: ita siꝉr illud qꝺ est subiectū ī tota sacra scri
ptura sub ratione generali debet assignari ꝓ subiecto in par
te ipsius sub rōne determinata et speciali. De subiecto autem
theologie duplex est opinio. Una ꝙ christus est sibi subiectuꝫ
sub ratione generali: ⁊ ꝭm hoc dicendū esset ꝙ christus vt ꝓ
missus est subiectū in veteri testamento. Et hoc manifeste patꝫ
ex ꝓcessu legis ⁊ ꝓphetarū vt omnes doctores dixerūt ꝙ ve
tus testamentū nō est nisi dispositio ad xp̄m. Christus aūt vt p̄
sentialiter exhibitus est subiectū in nouo: vt patet ex ꝓcessu e
uangelistarū et apostoloruꝫ. Alia est opinio de subiecto sacre
scripture. s. ꝙ deꝰ sub rōne deitatis in cōi est subiectū sacre scri
pture: ⁊ ꝑ cōsequēs sub rōne speciali est subiectū legis euāgeli
ce: videlicet deꝰ inq̄ntū incarnatꝰ qꝺ est idē ꝙ christus: ⁊ sic re
dit ad idē cū prima opinione. s. ꝙ christus est nomē suppositi ī
natura duplici. s. humana ⁊ diuina: ⁊ ꝓpter hoc Matthēꝰ q̄ ē
primꝰ in ordine euāgelistarū intitulat euāgeliū suū de christo
tanq̄ de subiecto dicēs: Liber generatiōis iesu christi ⁊c. Si
militer ⁊ alij euangeliste nō faciūt aliud nisi facta et doctrinā
domini iesu xp̄i tradere. ex quo patet ꝙ christus est subiectuꝫ.
Tertio dico ꝙ xp̄s est cā finalis huiꝰ doctrine. Ad cuiꝰ euidē
tiā cōsiderādū ꝙ cuiuslibet sciētie duplex est finis. vnꝰ intrin
secus: ⁊ hic est cognitio ꝓprij subiecti. alius est finis extrinse
cus: ⁊ hic est felicitas ad quā oīs ꝑfectio humana aliqualiter
ordinaꝛ: sic in ꝓposito euāgelice doctrine duplex est finis. vnꝰ
intrinsecus q̄ est cognitio ipsius xp̄i enigmatica q̄ est ꝑ fidē: ⁊
habeꝛ in via. Alius est finis extrinsecꝰ q̄ est cognitio eiꝰ clara
ꝑ apertā visionē que habetur in patria: ⁊ hoc est qꝺ dr Johā.
xx. Hec aūt scripta sūt vt credatis qm̄ iesus est christus filiꝰ dei
hic est primus finis. sequiꝛ: Et vt credentes vitā habeatꝭ ī no
mine eius: hic est secundꝰ. Igitur patet ex p̄dictis ꝙ christꝰ est
causa efficiens materialis ⁊ finalis huiꝰ doctrine euāgelice: ⁊
ideo iste tres cause cōcurrūt in vnū numero. ⁊ ideo bene desi
gnātur simul in hoc nomine vni: ⁊ de hoc pōt accipi qꝺ scribi
tur. j. Joh. v. Hi tres vnū sūt. s. efficiens: subiectū ⁊ finis. Se
cundo in verbo ꝓposito tangiꝛ causa formalis sub facie qua
druplici. cū dicitur: Quattuor facies vni. Ad cuius euiden
tiā considerandū ꝙ duplex est forma scientie. s. forma tractan
di ⁊ forma tractatus. Forma tractandi est modus agēdi: ⁊ iste
habet quattuor facies: qꝛ quilibet euangelista quadruplicem
noticiā tradit de christo. videlicet noticiā humanitatis: que fi
guraꝛ in facie hoīs. noticiā diuinitatis q̄ figuraꝛ ī facie aq̄le
desuꝑ ipsorum quattuor. noticiā etiā sui sacerdotij q̄ figuraꝛ ī
facie bouis qui erat animal īmolaticiū in lege. noticiā etiā sui
regni que notaꝛ in leone qui est rex animaliū. Uel in facie ho
minis noticiā sue conuersationis ⁊ natiuitatis. in facie bouis
noticiā passionis. in facie leonis noticiā resurrectionis. in fa
cie aquile noticiā sue ascensionis. ⁊ ideo bñ dr ꝙ quattuor faci
es vni. De hoc aūt bene pōt exponi qꝺ dr Ezech. j. Cumq̄ aspi
cerē animalia apparuit rota vna habēs q̄ttuor facies. ista aīa
lia sunt q̄ttuor euāgelia seu q̄ttuor euāgeliste q̄ aliqñ dicūꝛ q̄t
tuor: aliqñ vnū. Licet enī Matth. principaliꝛ verseꝛ circa hūa
nitatē: Johānes circa diuītatē: Lucas circa sacerdotiū: Mar
cus circa regnū. quilibet tñ ipsoꝝ ista q̄ttuor cōsiderat. vñ dic
Beatꝰ Grego. suꝑ Ezech. Homel. j. Si queras q̄d mattheus
circa incarnationem dñi senserit: hoc nimirū qꝺ Marcꝰ Lu
cas ⁊ Johānes: ⁊ sic de alijs. ⁊ sequiꝛ: Quicq̄d in vno inue
neris: hoc simul in quattuor recognosces. Dicit ergo: Cumq̄
aspicerē aīalia. i. quattuor euāgelia: qꝛ doctrina euāgelica pre
alijs doctrinis est intēte ac diligenꝛ cōsideranda: qꝛ ibi ꝯsistit
vita ꝭm qꝺ scribiꝛ Joh. vj. Uerba que ego loquor vobis sp̄us
sunt et vita. ꝓpter qꝺ dr Joh. v. Scrutamī scripturas in qui
bus pu

bus putatis vos vitā habere: qꝛ ille sunt que testimoniū ꝑhi
bēt de me. Apparuit vna rota. ista rota que ē circularis figu
re est doctrina euāgelica in qua ꝯiungiꝛ finis principio. s. na
tura humana q̄ scribiꝛ vltimo facta: Gen. j. ⁊ tñ ī xp̄o q̄ ē sub
iectū huiꝰ doctrine ē cōiūcta ipi deo. Itē circulꝰ est figura ꝑ
fectissima. ꝓpter qꝺ significat legē euangelicā: in qua impfe
ctio cuiuslibet alteriꝰ legis est suppleta. Sed diciꝛ habere q̄t
tuor facies ꝓpter quadruplicem noticiā christi quā describit
q̄libet euāgelista: ⁊ sic apparet forma tractādi. Forma aūt tra
ctatus est diuisio sciētie ꝑ libros ꝑtiales. ista notificaꝛ ꝑ q̄ttu
or p̄dictas facies. Ad cuiꝰ euidētiā ꝯsiderādū ꝙ ꝑtes alicuiꝰ
totius etherogenij debēt ad inuicem habere distinctionem
cōnexionē ⁊ ordinē: aliter nō essent ꝑtes actu. Distinctio autē
euāgelistarū quattuor. cōnexio ⁊ ordo ꝯuenienꝛ designanꝛ in
q̄ttuor faciebus p̄dictis. Ad cuius intellectū attēdēda ē bre
uiter visio imaginaria Ezechielis ꝓphete. Uidebat enī quat
tuor facies in vno corꝑe: ita ꝙ corpꝰ erat quasi rectū sicut cor
pus hominis habens ꝭm longitudinē quattuor latera vł suꝑ
ficies. ⁊ ideo in summitate illiꝰ corporis erāt quattuor capita:
in quolibet latere erat vnū caput. s. caput homīs in latere vł
suꝑficie anteriori: caput aquile in opposita. s. in posteriori ꝑ
te: caput leonis in dextera ꝑte: caput bouis in sinistra. Qꝛ au
tē dr Ezechiel. j. Facies aquile desuꝑ ipsoꝝ q̄ttuor: hoc est qꝛ
collū aquile est longiꝰ: ⁊ ideo caput aquile suꝑemīebat alijs:
⁊ ꝑ ꝯsequēs habebat illud corpus aspectū ad q̄ttuor ꝑtes op
positas: qꝛ posteriora capitū erāt ꝯiūcta īteriꝰ: ⁊ anteriora seu
facies capitū erāt ꝓminētia exteriꝰ. siꝉr in illo corpore erant
q̄ttuor tybie: ⁊ nō habebāt flexionē magꝭ ad vnā partē q̄ ad
aliā: sicut si genu hominis esset flexibile equaliꝛ ad omnē par
tem indifferenter. ⁊ ꝓpter hoc dicunꝛ pedes eoꝝ pedes recti.
⁊ accipitur ibi pes pro tota longitudine a crure vsq̄ ad plan
tam pedis. Ex predictis patet ꝙ illud animal poterat ire ad
quattuor partes oppositas sine sui cōuersione: quia habebat
aspectum ad quattuor partes oppositas ꝑ quattuor facies: ⁊
pedes similiter flexibiles equaliter ad quattuor partes: ⁊ hꝰ ē
quod dicitur in textu per quattuor partes illorum ibant: nec
reuertebanꝛ cū ambularēt: qꝛ per quattuor partes poterant
ambulare sine illius corꝑis ꝯuersione. Ex istis apparet distin
ctio euangelioꝝ cōnexio ⁊ ordo eoꝝ. Per hoc enī ꝙ erāt ca
pita distincta apparet euangelioꝝ distinctio. In capite eī ho
minis vel facie designaꝛ euāgeliū Matthei qꝺ p̄ncipaliꝛ ver
satur circa humanitatē. In facie aquile euangeliū Johānis
quod describit precipue ipsius diuinitatē in facie bouis euan
gelium Luce: quod describit christi sacerdotiū. in facie leōis
euangeliū Marci: quod describit ipsius regnū: sicut. s̄. dictū
est. vel aliter ī facie hominis generatio. in facie bouis passio.
in facie leonis resurrectio. in facie aquile ascensio: quia licet
predicta ab omnibus euangelistis considerentur: quilibꝫ ta
men illorum circa vnum principaliter versatur. vt. s̄. declara
tum est. Similiter in predictis faciebus denotatur connexio
euangeliorū. ⁊ ideo illa quattuor capita erant in vno corpo
re coniuncta: ⁊ ꝑ consequēs ꝓcedente vna facie alie sequebā
tur: quia quod in vno euangelio narratur: per alia tria euan
gelia ꝓbatur: quia ibi idem factū vel cōsimile narraꝛ: sic Jo
hannes euangelista solus narrat illuminationē ceci nati. alij
autem narrant de multis alijs cecis illumīatis: quod ē eius
dem potestatis. Similiter in predictis faciebus apparet ordo
euangeliorum. sic enī stabat illud corpus habēs quattuor fa
cies in aspectu ꝓphete: ꝙ facies hominis erat sibi directe op
posita. facies leonis ad dexterā partē illius aīalis. facies au
tē bouis ad sinistrā: caput aquile in parte posteriori: qꝛ tamē
collū aquile est longius: iō suꝑeminebat ceteris. ideo dr faci
es aquile desuꝑ ipsoꝝ quattuor. Isto ergo modo ordinantur
euangelia: quia p̄mo pōiꝛ euāgeliū Matthei. sicut facies ho
minis p̄mo opponebaꝛ aspectui ꝓphete: ⁊ secūdo loco euan
geliū Marci: qꝛ dextera ꝑs prior est q̄ sinistra. ⁊ tertio euāge
liū Luce: ⁊ quarto euangeliū Johānis: qꝛ facies aq̄le erat in
posteriori parte: ⁊ hoc est quod dr Ezech. j. Similitudo vul
tus eoꝝ facies hominis ⁊ facies leonis a dextris ipsoꝝ quat
tuor. ⁊ facies bouis a sinistris ip̄oꝝ quattuor. ⁊ facies aquile
desuꝑ ipsoꝝ quattuor. Scd̄m enī ordinē euāgelioꝝ poniꝛ hic
ordo istarū facieꝝ. Igiꝛ qꝛ euangeliū Matthei qꝺ p̄mo loco
ponitur: in facie hoīs figuraꝛ. ideo de ipso pōt dici: aū facieꝫ
hoīs siłitudo alteriꝰ hoīs. hō est enī aīal rōnale māsuetū ⁊ ci
uile: ⁊ ideo significat Mattheū euāgelistā: q̄ vixit rōnabiliꝛ
mansuete ⁊ ciuiliter. nō ciuilitate politica: sed illa ciuilitate q̄
efficimur ciues sctōꝝ ⁊ domestici dei: suꝑedificati suꝑ funda
mentum apostolorum et ꝓphetarum: ꝭm qꝺ dicit Aplus ad
Ephes. ij.

Ephes. ij. Dicit igit ante faciē hoīs: qȝ a ñ ꝯsiderationē euangeliste Matthei sicut obiectū ꝓpriū est posita similitudo alterī⁹ hominis. i. xp̄i: cuius p̄cipue cōsiderat hūanitatē: ꝛ hñ dicitur christus alter hō: qȝ fuit alter ab omnib⁹ alijs hominib⁹: qȝ omnes alij ꝓcesserūt de radice peccati. iste aūt sol⁹ īnocēs: p quē ad iusticiā sūt alij reducti: ꝼm qδ scribit ad Ro. v. Sicut p vni⁹ hoīs inobediētiā pctōres ꝯstituti sūt multi: ita p vni⁹ homīs obedientiā iusti cōstituent̄ multi: hic in p̄senti inchoatiue p grām: ꝛ in futuro p glīam q̄ est grā ꝯsummata.

Finit Proemium:

Incipit epistola beati Hieronymi ad Damasum papā in quattuor euangelistas.

Beatissimo pape Damaso Hieronymus. Nouum opus me facere cogis ex veteri: vt post exēplaria scripturarū toto orbe dispsa: quasi q̄dā arbiter sedeā: ꝛ qȝ iter se variant q̄ sint illa q̄ cū greca ꝯsentiāt veritate: decernā. Pius labor sed periculosa p̄sumptio iudicare de ceteris: ipsum ab omnib⁹ iudicandū: senis mutare linguam: ꝛ canescentē mundū ad initia retrahere paruulorū. Quis eni doctus pariter et indoctus: cū in manus volumē assūpserit: ꝛ a saliua quā semel imbibit viderit discrepare quod lectitat: nō statim erumpat in vocē me falsarium: me clamans esse sacrilegum q̄ audeā aliquid in veteribus libris addere: mutare corrigere: Aduersus quā inuidiā duplex causa me consolatur: q̄ et tu qui sūmus sacerdos es: fieri iubes: et verum non esse quod variat. etiā maledicorū testimonio comprobatur. Si eni latinis exemplaribus fides est adhibenda: respōdeant quibus tot sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem veritas est querenda de plurib⁹ cur non ad grecā originem reuertentes: ea que vł a vitiosis interpretibus male edita: vel a p̄suptorib⁹ iperitis emēdata peruersius: vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigim⁹? Neq̄ vero ego de veteri disputo testamento: quod a septuaginta seniorib⁹ in grecam linguam versum: tertio gradu ad nos vsq̄ peruenit. Non quero quid aquila quid symmachus sapiāt: quare theodotion inter nouos ꝛ veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quaȝ apl̄i ꝓbauerūt. De nouo nūc loquor testamēto quod grecū esse non dubiū est: excepto apostolo Mattheo: qui pm⁹ in iudea euāgeliuȝ christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe cuȝ in nostro sermone discordat: ꝛ diuersos riuulorum tramites ducit: vno de fonte querend⁹ est. Pretermitto eos codices quos a Luciano ꝛ hesitio nūcupatores paucorū hominū asserit puersa cōtentio: quib⁹ vtiq̄ nec in veteri instrumēto post septuaginta interpretes emēdare q̄d licuit: nec in nouo ꝓfuit emēdasse: cū multarū gentiū linguis scriptura ante translata doceat falsa esse q̄ addita sūt. Igitur hec presens prefatiūcula pollicetur quattuor tm̄ euāgelia: quoȝ ordo ē iste: Mattheus: Marcus: Lucas: Johannes: codicum grecorum emendata collatione sed veterū: que ne multum a lectionis latine consuetudine discreparent ita calamo īperauim⁹: vt his tm̄ q̄ sensū videbant̄ mutare: correctis: reliqua manere pateremur vt fuerāt. Canones q̄ q̄s Eusebius cesariensis episcopus alexādrinū secutus ammonium in decē numeros ordinauit: sic in greco habent̄ expressimus. Q̄ si q̄s de curiosis voluerit nosse que in euāgelijs vel eadē vł vicina vel sola sint: eoȝ distinctione cognoscet. Magnus siquidē hic in nostris codicib⁹ error inoleuit: dū q̄δ in eadē re ali⁹ euāgelista plus dixit: i alio qȝ min⁹ putauerit: addiderūt: vł dū eūdeȝ sensū ali⁹ alit̄ exp̄ssit: ille q̄ vnū e q̄ttuor primuȝ legerat: ad ei⁹ exempluȝ ceteros q̄ȝ estimauerit emēdādos. Vñ accidit vt apud nos mixta sint omnia: et in Marco plura Luce atq̄ Matthei. Rursum in Mattheo plura Johānis ꝛ Marci: ꝛ in ceteris reliquorū q̄ in alijs ꝓpria sūt iueniantur. Cū itaq̄ canones legeris q̄ subiecti sunt cōfusionis errore sublato: ꝛ similia omniū scies: ꝛ singulis sua q̄q̄ restitues. In canōe primo cōcordant q̄ttuor: Mattheus: Marc⁹: Lucas: Johānes. In secūdo tres. Matthe⁹: Marcus: Lucas. In tertio tres. Matthe⁹: Lucas: Johānes. In quarto tres. Matthe⁹: Marcus: Johānes. In q̄nto duo. Matthe⁹: Lucas: In sexto duo. Matthe⁹: Marcus. In septimo duo. Matthe⁹: Johannes. In octauo duo. Lucas: Marc⁹. In nono duo. Lucas: Johānes. In decimo ꝓpria vnusq̄sq̄ q̄ nō habent̄ in alijs ediderūt. Singulis vero euāgelijs ab vno icipiēs vsq̄ ad finem libroȝ dispar numer⁹ accrescit. Hic nigro colore p̄scriptus sub se habet aliū ex minimo discolorē numeȝ: qui ad decē vsq̄ ꝓcedēs indicat: prior numerus in quo sit canone requirend⁹. Cū ergo aperto codice (verbi gratia) illū siue illud capitulū scire volueris cuius canōis sit: statim ex subiecto numero doceberis: ꝛ recurrēs ad principia in quib⁹ canonū ē distincta cōgeries: eodē q̄ stati canone ex titulo frōtis iuēto: illū quē q̄rebas numeȝ eiusdē euāgelij q̄ ꝛ ipe ex inscriptione signat̄ inuenies: atq̄ e vicino ceteroȝ tramitib⁹ inspectis q̄s numeros e regiōe habeant adnotab: ꝛ cū scierl recurres ad volumia singuloȝ ꝛ sine mora reptl numerl q̄s añ signaueras: repies ꝛ loco i q̄b⁹ vł eadē vł vicia dixerit: Opto vt i xp̄o valeas ꝛ meminerl mei papa btissime.

Incipit ali⁹ ꝓlog⁹ scti Hiero. i q̄ttuor euāge.

Plures fuisse q̄ euāgelia scpserūt: Lucas euāgelista testat̄ dicēs: Q̄m q̄dē multi conati sūt ordiare narrationē reȝ q̄ i nobis cōplete sūt: sic tradide

rũt nobis q̄ ab initio ip̄i viderũt sermonẽ: ⁊ ministrauerũt ei: ⁊ p̄seuerãtia vsq3 ad p̄sẽs tp̄s monimẽta declarãt: q̄ a diuersis auctorib⁹ ędita diuersorũ heresũ fuere p̄ncipia: vt ẽ illð iuxta ęgyptios: ⁊ Thomã ⁊ Matthiã ⁊ Bartholomeum: duodeci q̄3 apl̄oꝝ et basilidis atq3 apollinis ac reliquoꝝ q̄s enumerare lõgissimũ est: cũ hęc tm̄ in p̄sentiaꝝ necesse sit dicere: extitisse quosda3 q̄ sine sp̄ũ ⁊ gr̄a dei conati sũt magis ordiare narrationẽ: q̄3 historię texere veritate3. Quib⁹ iure

† Joh. 10 b

põt illð p̄pheticũ coaptari† Vę q̄ p̄ferũt de cordę suo: q̄ ambulãt post sp̄ũm suũ: q̄ dicũt: hęc dicit dñs: ⁊ dñs nõ misit eos. De q̄b⁹ ⁊ saluator in

† Ibi. 10. b

euãgelio Johãnis loquit̄† Oẽs q̄ añ me venerũt fures fuerũt ⁊ latrões. Qui venerũt: nõ q̄ missi sũt. Ip̄e ei ait: Veniebãt: ⁊ ego nõ mittebã eos. In veniẽtib⁹ p̄sũptio temeritatl: in missis obse

† Mat. 7. d

quiũ fuitutl ẽ.† Eccl'ia ãt q̄ dñi voce supra petrã fũdata ẽ: quã ĩtroduxit rex ĩ cubiculũ suu3: ⁊ ad quã p̄ foramẽ d̄scẽsiõis occl'te misit manũ suã similꝰ damulę hinil'oq3 ceruoꝝ q̄ttuor volumia paradisi ĩstar eructuãs q̄ttuor ⁊ angulos ⁊ anulos habet: p̄ q̄s q̄si arca testamẽti ⁊ custos legl dñi lignis mobilib⁹ vehit̄. Prim⁹ oĩm Matthe⁹ ẽ publican⁹ cognomẽto leui: q̄ euãgeliũ ĩ iudea hebręo sermõe ędidit ob eoꝝ vl' maxie cãm q̄ in iesũ crediderãt ex iudęis: ⁊ nequaq̄3 legis vmbra secedẽte euãgeliȷ̇ v̄itatẽ seruabãt. Secũd⁹ Marcus ĩterpres apostoli Petri ⁊ alexandrinę ecclesię prim⁹ ep̄ũs: q̄ dñm q̄dẽ saluatorem ip̄e nõ vidit: s3 ea q̄ audierat mgr̄m p̄dicãtẽ: iuxta fidem magis gestoꝝ narrauit q̄3 ordinẽ. Terti⁹ Lucas

2. Cor. 8. c

medicus natiõe syr⁹ antiocẽsis† cui⁹ laus ĩ euangelio: q̄ ⁊ ip̄e discipul⁹ apl̄i Pauli ĩ achaię bithinięq3 p̄tib⁹ volumẽ cõdidit: q̄dã alti⁹ repetẽs: ⁊ vt ip̄e ĩ p̄hemio ɔfitet̄ audita magl q̄3 visa descri

† Joh. 21. f

bẽs† Vltimus Johẽs apl̄s euãgelista quẽ iesus plimũ amauit: q̄ sup̄ pect⁹ dñi recumbẽs purissima doctriaꝝ fluẽta potauit: ⁊ q̄ sol⁹ de cruce me

† Joh. 19. e

ruit audire† Ecce mater tua. Is cũ esset in asia: ⁊ iã tũc hęreticoꝝ semia pullularẽt cherithi hebionis: ⁊ cęteroꝝ q̄ negãt xp̄m ĩ carne vẽisse: ⁊ q̄s ip̄e ĩ ep̄l'a sua antichristos vocat: ⁊ apl̄s Paul⁹ freq̄nter p̄cutit: coact⁹ ẽ ab oĩb⁹ pene tũc asię episcopis: ⁊ multaꝝ eccl'iaꝝ legatiõib⁹ de diuinitate saluatoris alti⁹ scribere: ⁊ ad ip̄3 (vt ita dicã) dei v̄bũ: nõ tã audaci q̄3 felici temeritate p̄rũpere vt ecclesiastica narrat hystoria: cũ a fratrib⁹ cogeret̄ vt scriberet: ita facturũ se r̄ñdisse: si indicto ieiunio ĩ cõmue oẽs dep̄carẽt̄. Quo expleto reuelatiõe saturat⁹ in illð p̄hemiũ cęlo veniẽs eructauit: In p̄ncipio erat verbũ ⁊ v̄bũ erat apð deũ: ⁊ de⁹ erat verbũ: h̄ erat ĩ p̄ncipio apð deũ. Hęc igit̄ q̄ttuor euãgelia multo añ p̄dicta. Ęzechiel' q̄3 volumẽ p̄bat

† Ezec. 1. b

in q̄ prima visio ita ɔtexit̄† Et ĩ medio silitudo q̄ttuor aialiũ ⁊ vult⁹ eoꝝ: facies hoĩs ⁊ facies leonis: ⁊ facies vituli: ⁊ facies aq̄lę. Pria homis facies Mattheũ significat: qui q̄si de hoĩe exorsus

† Mat. 1. a

ẽ scribere† Liber generatiõis iesu xp̄i filiȷ̇ dauid filiȷ̇ abraã. Secũda Marcũ: in q̄ vox leonis in heremo rugiẽtl audit̄: Vox clamãtis in deserto: parate viã dñi rectas facite semitas ei⁹. Tertia vituli: q̄ euãgelistã Lucã a zacharia sacerdote sumpsisse initiũ p̄figurat. Quarta iohannẽ euãgelistã: q̄ assũptis pennis aquilę ⁊ ad altiora festinãs: de v̄bo dei disputat. Cętera quę sequunt̄ in eundẽ sẽsum p̄ficiũt. Crura eoꝝ recta ⁊ p̄ẽnati pedes: et q̄cũq3 sp̄ũs ibat: ibãt: ⁊ nõ reuertebant̄: ⁊ dorsa eorũ plena ocul': ⁊ scitille has lãpades in medio dis

† Apo. 4. b

currẽtes: ⁊ rota ĩ rotã: ⁊ ĩ singul' q̄ttuor facies† Vñ ⁊ apocalypsis iohãnis post expositiõe3 vigitiq̄ttuor senioꝝ q̄ tenẽtes citharas ⁊ phyalas adorãtes agnũ dei: ĩtroducit fulgura atq3 tõitrua: ⁊ septẽ sp̄ũs discurrẽtes: ⁊ mare vitreũ: ⁊ q̄ttuor aialia plẽa ocul' dicẽs. Aial primũ sil'e leõi: ⁊ scðm simile vitulo: ⁊ tertiũ sil'e hõi: ⁊ q̄rtũ sil'e aq̄lę volãti. Et post paululũ. Plena inquit erãt oculis: ⁊ requiẽ nõ hẽbãt die ac nocte. dicẽtia: Sctũs sctũs sctũs dñs de⁹ oĩpotẽs: q̄ erat ⁊ q̄ ẽ: ⁊ q̄ vẽtur⁹ ẽ. Quib⁹ cũctl p̄spicue oñdit̄: q̄ttuor debẽ tm̄ euãgelica suscipi: ⁊ oẽs apocriphoꝝ venias mortuis magl hereticis q̄3 ecclesiasticl viuis canẽdas.

Glo. ordi.

G Modus tractãdi talis est. Prim⁹ genealogia3 xp̄i describit: distiguẽs eã p̄ tres tesseredecades post ait de nutritura saluatoris ⁊ de aduẽtu magoꝝ ĩ bethleẽ: ⁊ de occisiõe p̄uuloꝝ. deĩde de baptismo xp̄i ⁊ ieiunio. xl. dieꝝ: et de tẽtatiõe triplici. Postea de doctrina ei⁹. s. de sermõe habito ĩ mõte. dei de gesta ⁊ miracl'a xp̄i expõit. Tãdẽ d̄ passiõe: resurrectiõe ⁊ ascẽsiõe agit. Huic ãt libro Hiero. p̄logũ p̄mittit ĩ G quo

Incipit p̄log⁹ scti Hieronymi in euãgeliũ s̄m Mattheum.

a b c Mattheus ex iudęa sicut in ordie primus põitur: ita euãgeliũ ĩ iudęa prim⁹ sc̄p̄sit: cui⁹ vocatio ad dñm

Nico. de lyra

Expositio Nicolai de lyra sup̄ p̄mũ p̄logũ Matthei.

a Matthe⁹. Hic ẽ p̄m⁹ p̄log⁹ beati Hiero. q̄ p̄põit̄ euãgelio Matthei. Qui q̄dẽ p̄log⁹ diuidit̄ in q̄ttuor p̄tes. In p̄ma p̄te d̄scribit̄ euãgeliste stat⁹. scðo scribẽdi mod⁹. ibi: Duoꝝ in generatiõe xp̄i. tertio huius euagelij materia p̄ncipalis. ibi: Quarũ oĩm rerũ. Et quarto vtilitas hui⁹ op̄is. ibi: In quo euãgelio vtile est. In p̄ma p̄te describit̄ euãgelista ex noĩe. cũ d̄r Matthe⁹ q̄ interp̄tat̄ dat⁹: q̄r inter alios euãgelistas primo dat⁹ est a deo ad scribendũ euãgeliũ ad instructionẽ oĩm fideliũ. Secũdo describit̄ ex natione ⁊ patria. cũ d̄r: b Ex iudea. q̄r natiõe fuit iude⁹: ⁊ de iudea nat⁹: que quidẽ iudea p̄mo dicta est terra chanaan: q̄r post diluuiũ inibi habitauerũt filij cham: q̄b⁹ expulsis p̄ filios israel tp̄e Josue nominata est iudea a tribu iude: que erat principalis ⁊ regia. Tertio d̄scribit̄ q̄3tũ ad ordinẽ inter euãgelistas. cũ dicit̄: Sicut prim⁹ in ordine ponit̄. in ordine. s. euãgelistarũ: ita ĩ iudea prim⁹ scripsit euãgeliũ. Quarto describit̄ q̄3tũ ad statũ p̄cedẽtẽ ei⁹ ɔuersionẽ ad christũ. Quia aũt erat publican⁹. i. curã habẽs de publicis actib⁹. erãt ei tũc iudei tributarij romanoꝝ. ⁊ ideo illi q̄ colligebãt tributũ romanis mittẽdũ dicebant̄ publicani hmõi cõiter sũt cãpsores: ⁊ pecuniaꝝ numeratores. Et q̄r talia negocia vix aut nuq̄3 sine p̄ctõ

¶ qua ostendit vbi euãgeliũ scripserit: ⁊ de q̃ imo statu ad qd dignũ sit assũptꝰ: ⁊ de q̃bꝰ ⁊ q̃ ordĩe in h̃ euãgelio tractet.
a Duorũ in gene. i. p̃termittẽs abraã ⁊ dauid in generatiõe christi q̃bus fctã est vl̃ facte sũt ꝓmissiões.

¶ Incipit euã.

ribus. Sequit̃: l Ut et se qd esset ostẽderet. q. d. in scribẽdo euãgeliũ xp̃i matthẽ ostẽdit statũ suũ: q̃ ibidẽ descripsit vocationẽ suã ex publicis actibꝰ ad statũ ap̃licũ. m Et dei in se opꝰ mõstrãs. q̃ in hoc ostendit opationẽ dei vocãt' ipm ꝑ suã misericordiã. n

Nico. de lyra

ne peccato exerceri possunt vt dicit beatus Gregori. ideo in hoc patet gratia diuina q̃ ex talibus reuocauit mattheũ ad statũ apostolicum. ⁊ hoc ẽ qd dicit: Cuius vocatio ⁊c. Sequitur: a Duoꝝ in generatiõe. Hic tangit̃ modus scribẽdi quẽ tenuit euãgelista matthẽ in descriptiõe genealogie xp̃i a qua incipit suũ euãgeliũ. Et p̃mo tãgitur modus scribendi q̃ꝰtum ad radicẽ genealogie christi q̃ ponit duos patres: videlicet dauid ⁊ abraam q̃si radicem genealogie huius: sicut patet in principio euangelij. cum dicit: Liber generatiõis ⁊c. Ratio aũt huiꝰ assignat̃: q̃ abraã fuit primꝰ qui fidez vniꝰ dei publice ꝯfessus est: ⁊ in signũ huiꝰ p̃mo circũcisionẽ accepit: q̃ fuit signũ distinguẽs fideles ab infidelibꝰ. Dauid aũt fuit primꝰ rex electꝰ a dño s̃m volũtatẽ dñi ad fidelẽ ppl̃m regẽdũ: s; qd d̃r. j. Reg. xiij. Quesiuit dominus virũ iuxta cor suũ ⁊c. Saul autẽ licet primo fuerit electꝰ a dño. hoc tñ nõ fuit s̃m cor dñi: s̃ s̃m exactionẽ ppl̃i ꝓpt̃ qd dixit dñs samueli. j. Reg. viij. Audi vocem ppl̃i petẽtis regẽ. s. sup̃ se. Sequit̃: Non enĩ abiecerũt te sed me ne regnez sup̃ eos. ⁊ hoc est qd dicit Hiero. Duoꝝ in generatione xp̃i p̃cipia p̃sumẽs. i. añ sumẽs duos homines: videlicet abraã ⁊ dauid: quasi principia ⁊ radices genealogie xp̃i. sequit̃: b Uniꝰ cuiꝰ circũcisio ⁊c. i. ipsius abrae q̃ primo accepit circũcisionem: vt dictũ est. c Alteriꝰ cuius s̃m cor electio ⁊c. i. ipsius dauid q̃ electus primo fuit rex a dño: vt dictũ ẽ. d Ex vtrisq; enĩ p̃tribꝰ xp̃s. in h̃ redditur cã p̃dicti. q. d. ꝓpter hoc abraaz ⁊ dauid ponunt̃ p̃ncipaliter radix genealogie christi: q̃ xp̃s nasci debebat ex patriarchis et regibꝰ tanq̃ eiꝰ promissus. e Sicq; q̃terdenario. Hic tangit modũ scribẽdi genealogiã xp̃i q̃ꝰtũ ad deductionẽ ex p̃dictis duobꝰ patribꝰ seu p̃ncipijs: q̃ euãgelista ponit tres quaterdenas. Una fuit in tẽpore in quo ppl̃s est gubernatꝰ ꝑ iudices. Secũda in tp̃e quo gubernatꝰ est ꝑ reges. Et tertia in tp̃e quo gubernatus est ꝑ sacerdotes: ⁊ hoc est qd dicit: Sicq; q̃terdenario triformiter posito. i. in tribꝰ tp̃ibꝰ q̃bꝰ triformiter gubernatꝰ est ppl̃s. Sequit̃: f Principiũ a credendi fide in electionis tẽpus porrigens: q̃ prima quaterdena ĩcipit ab abraã: q̃ primꝰ fidẽ vniꝰ dei publice cõfessus est: ⁊ terminat̃ in dauid q̃ primꝰ electꝰ est in regẽ a dño: vt dictũ est. g Et ex electiõe vsq; in trãsmigratiõis diẽ dirigẽs: q̃ secũda quaterdena incipit a dauid exclusiue: ⁊ terminat̃ in iechonia filio iosie in trãsmigratione babylõis. Sequit̃: h A trãsmigrationis die ⁊c. q̃ tertia quaterdena incipit a trãsmigratiõe babylõis ⁊ termĩat̃ in xp̃m. i Decursam ⁊c. decursam dicit: q̃ describit genealogiã xp̃i descẽdẽdo: Lucas aũt ecõtrario ascẽdẽdo. Sequitur: k Et numero satisfaciens ⁊ tp̃i. q. d. in hoc q̃ sic descripsit genealogiã per tres quaterdenas satisfecit numero: q̃ posuit numeros conuenientes mysterio xp̃i: q̃ ꝑ quaterdenã que cõponit̃ ex quattuor ⁊ decẽ: significatur lex christi q̃ decurrit ꝑ q̃ttuor euãgelia: ⁊ lex moysi q̃ decurrit ꝑ decẽ legis p̃cepta. Per ternariũ vero significat̃ mysteriũ trinitatis qd fuit traditũ in vtraq; lege: s; in noua lege magis explicite: ⁊ sic patet qualit̃ euãgelista satisfecit numero. Satisfecit etiã tp̃i: q̃ ꝑ tres quaterdenas descripsit tres generatiões illiꝰ ppl̃i in diuersis tẽporibus. se

a ex publicanis actibꝰ fuit: duoꝝ i. a
¶ .i. dauid ⁊ abraam.
generatiõe xp̃i p̃cipia p̃sumẽs:
¶ abrae. s. ¶ fuit.
vnius cuius prima circũcisio in b
¶ .s. dauid. ¶ dñi. s.
c ¶ saule reprobato.
carne: alterius cuius s̃m cor ele- c
ctio fuit. Ex vtrisq; eni patribus d
¶ supple natus est.
christꝰ. Sicq; quaterdenario nu- e
¶ generationis. s.
mero triformiter posito p̃cipiũ f
¶ .i. ab abraam. ¶ vel via. ¶ dauid.
a credendi fide in electionis tem-
pus porrigẽs: ⁊ ex electiõe vsq; i g
trãsmigrationis diem dirigens:
atq; a transmigrationis die vsq; h
¶ terminans.
in christũ definies: decursam ad i
uẽtus domini ostẽdit generatio-
nem: et numero satisfaciens et tẽ k
pori: vt ⁊ se qd esset ostenderet: ⁊ l m
¶ misericorditer actum.
dei in se opus monstrãs etiaz in n
his quoruz genus posuit: christi
operãtis a principio testimoniũ
nõ negaret. Quarũ rerum omni- o
um tempꝰ: ordo: numerꝰ: dispo- p q
sitio vel ratio: quod fidei necessa- r s
riũ ẽ deꝰ christꝰ est: † qui factus ex t v
muliere: factus sub lege: natus ex
virgine: passus in carne: oĩa in x
cruce fixit: vt triumphãs ea in se y
metipo resurgẽs in corpore ⁊ pa z a
tris nomẽ in patribus filio: et fi- b c
lij nomen patri restituẽs in filijs d
sine principio sine fine: ostendẽs e f

Etiã in his ⁊c. Hoc est dictũ q̃ aliter in abraã et dauid q̃ electi sunt a deo ab antiquo: vnꝰ ad fidẽ: alter ad regnuz dei operationẽ ostendit. Cõstrue ergo sic litterã: Etiã nõ negaret. minꝰ dicit ⁊ plus significat. i. ꝯcederet seu declararet. Testimoniũ xp̃i operant' s. per gratiã. A p̃cipio. i. ab antiq̃. In his quoꝝ genꝰ posuit christi. i. describẽdo genealogiã xp̃i: ⁊ hoc fuit in dauid et abraam quos posuit radices genealogie christi. o Quarũ rerũ omniũ ⁊c. In hac parte Hiero. oñdit intentionẽ p̃cipalẽ euãgeliste Matthei seu subiectũ sui euãgelij: q̃ genealogiã ordĩate ab abraã vsq; ad xp̃m descripsit vt ostẽderet q̃ ip̃e xp̃s est verꝰ homo ⁊ verus deus: q̃ s̃m humanitatẽ natus est de muliere: passus in cruce vbi omnia peccata nostra deleuit: ⁊ resurgẽs a mortuis nos per adoptionẽ in filios dei regenerauit. ⁊ hoc est quod dicit: Quarũ rerũ omniũ ⁊c. ĩ genealogia. s. xp̃i descriptarũ. p Tempꝰ. q̃ ibi tria tp̃a describunt̃: vt visũ est.
q Ordo. q̃ ordinate tp̃a ⁊ persone ĩ diuersis tp̃ibꝰ describunt̃. r Numerus. quia sub certo numero. i. in tribus quaterdenis cõprehẽdunt̃.
s Dispositio vel ratio. q̃ rationabiliter disponunt̃. t Quod fidei necessarium est. Hoc ẽ dictũ. ad hoc oĩa predicta sic sunt ordinate descripta. vt ostendatur q̃ christus est verus deus quod credere necessariũ est ad salutez ⁊ q̃ est verus homo. vñ subdit̃:
v Qui factus ẽ ⁊c. quia onera leg̃ voluit obseruare. hoc autem accipit̃ de epistola ad Gala. iiij. x Passus in carne omnia in cruce fixit: id ẽ omnia peccata nostra in cruce destruxit. ⁊ accipit̃ hoc de epistola ad Col. ij. vbi dicitur sic: Delens quod aduersum nos erat chirographũ decreti: id est obligationẽ ad penã inferni: sed illum tulit de medio affigens illud cruci. ⁊ est locutio metaphorica ad similitudinem illius qui destruxit aliquam chartam vel obligationem: q̃ ꝑforat eam vel corrumpit. sic christus per passionem suam illud decretum quo eramus obligati gehenne destruxit. Seq̃tur: y Ut triũphans ea in semetipso. i. deuincens in corpore ꝓprio. z Resurgens in corpore ⁊c. Ad euidentiam huius littere considerandum q̃ pater ⁊ filius correlatiue dicuntur. relatiua autẽ posita se ponũt: et ꝑempta se perimunt. igitur q̃ iudei noluerũt recipere christũ abrae ⁊ ceteris patribꝰ ꝓmissũ. ideo desierũt esse filij abrae. i. imitatores ipsius ꝑ fidẽ: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs abraã ⁊ ceteri patres desierunt esse patres coꝝ: gentiles autẽ econuerso ad predicationem apostolorum receperũt fidẽ xp̃i. ⁊ ideo in loco iudeoꝝ ꝑ fide abrae recedentiũ facti sunt filij abrae: ⁊ sic paternitas q̃ desierat esse in abraã ⁊ ceteris patribus restituta est ꝑ filiationem gẽtiũ: qui facti sunt imitatores eoꝝ ꝑ fidẽ: ⁊ econtrario sibi filiatio restituta est in ipsis credentibus: restituta p̃dicta paternitate: q̃ hec est natura correlatiuoꝝ: vt dictũ ẽ. ⁊ h̃ est qd dicit Hiero. Resurgẽs in corpe. s. xp̃s: ⁊ p̃cipiens p̃dicare baptismũ penitẽtie in oẽs gẽtes factꝰ ẽ restituẽs. a Nomẽ patris in patribꝰ. s. antiq̃s. b Filio. hoc est ad honorẽ filij: q̃ hoc cedit ad honorẽ xp̃i. c Et filij nomẽ re. in fi. i. ĩ gentibꝰ fidẽ recipientibꝰ. d Patri. h̃ est ad honorẽ patr' eterni. e Sine principio sine fi. q̃ xp̃s s̃m diuinitatẽ manet in eternũ. f Ostẽdẽs vnũ deũ se esse cũ pa. ꝑ opa. s. diuinitat' q̃ egit: q̃ ꝓpria opatio vniuscuiusq; rei oñdit naturam eius.

† Gal. 4.

a b se vnū cū patre esse: qꝛ vnꝰ est. c In quo euāgelio vtile est desideranti
ſ historialia. ſ allegorica. ſ moralia.
d bus deū: sic prima vel media vł ꝑ e fecta cognoscere: vt et vocationē f g aplī: ꝛ opꝰ euāgelij: ꝛ dilectionem dei in carne nascētis ꝑ vniuersa le h gentes intelligāt: atq̧ id in eo in quo rephensi sunt ꝛ apphēdere ap i k petūt recognoscāt. Nobis eī in h̃ l m studio argumēti fuit: ꝛ fidē facte p q rei tradere: ꝛ operātis dei intelli o gendā diligēter esse dispositionē: n querentibus nō tacere.

Finit ꝓlogus in euāgeliuʒ ẜm Matth. Incipit aliꝰ in eundē.

q Attheus cū ꝓmo ꝑdicasset euāgelium in iudea volēs transire ad gētes primus euangeliū scripsit hebraice: qð ffibꝰ a qbꝰ ibat ad memoriaʒ reliqt. r Sic eni necesse fuit ad cōfirmationē fidei euangeliū ꝑdicare: s sic ꝛ contra hereticos scribi. t Cū autē plures euāgeliū scripserint: q̄ttuoꝛ tm̄ habēt auctoritatł testimoniū: qꝛ ꝑ quattuoꝛ mundi ꝑtes fidem nunciant trinitatis: et sunt quasi quattuoꝛ rote in quadriga domini que vehit eum per predicationem euangelij: et genus humanum quadrifida morte peremptum eoꝛū erat predicatione viuificandum: vnde et alioꝛuʒ euangelia deciderunt: nec recepta sunt: quia nolebant p̄finitum numerū cassari ꝑpter virtutē sacramenti. Designantur etiā euangeliste quattuoꝛ figuris: que nō sunt deceptoꝛie sed iocūdi mysterij sibi conscie. Mattheus in homine intelligitur: qꝛ circa humanitatē christi principaliter immoratur. Marcꝰ in leone: quia agit de resurrectiōe. Lucas in vitulo agēs de sacerdotio. Johannes in aquila scribens sacramenta diuinitatis. Christus ẜo quem describunt homo fuit de virgine natus: vitulus in immolatione: leo in resurrectiōne: aquila in ascensione. Vel ī homine humanitas: in vitulo sacerdotiū: in leone regnuʒ: in aquila exprimitur diuinitatł sacramētum.

Finit prologus.

---

a Quia vnus est. s. deus qui est pater ꝛ filius: quia non sunt duo dij ẜ vnus deꝰ. b In quo euāge. Hec ē quarta ꝑs huius ꝓlogi in qua ostēditur vtilitas huius euāgelij matth. ꝛ ꝑmo ostenditur ista vtilitas in generali respectu omniū fideliū. Secūdo ostendit̄ in speciali q̄tū ad beatū Hierony. ibi: Nobis eniʒ in hoc ꝛc. In prima enī ꝑte ostenditur vtilitas q̄tū ad quattuoꝛ: quia illi q̄ legunt hoc euāgeliū ꝑfecte illi possunt ꝑpēdere misericoꝛdiam dei in vocatione Matthei ad statū apostolicū: ꝛ diligētiā apostoli in scribendo euangelium ꝛ dilectionem dei ex qua voluit incarnari: ꝛ ꝑfectionē humanā q̄ ē in coniunctione ad deū ꝑ fruitioneʒ quia voluit sibi naturaʒ humanā cōiungere ꝑ ipsius assumptionem. et h̃ est quod dicit: In quo euangelio vtile est desiderantibus deum: id est noticiam dei. c Sic prima vł media ꝛc. i. principiū medium ꝛ finem huiꝰ euangelij in quo consistit perfectio. d Ut ꝛ intelligāt vocationē apostoli: in quo consistit ꝑfectio: quia de h̃ fit ibi mentio. e Et opus euāgelij quod ipse descripsit fideliter. f Et dilectionē dei in carne nascentis: quia ex dilectione voluit incarnari. Sequitur: g In quo reprehensi sunt. i. ad hoc vtile est euangelium hoc vt legentes ip̄m. h Recognoscāt in eo. i. in christo esse. supple id: In quo apprehensi sunt ꝛ apprehendere appetūt. i. ipsaʒ diuinitateʒ cui natura nostra ꝯiuncta est ī xp̄o ī vnitate suppositi per incarnationem ꝛ quam apprehendere querimus per fruitionem. ꝛ accipitur ibi iste modꝰ loquēdi de epistola ad Phił. iij. vbi dicit sic Apostolus: Sequoꝛ autem si quo modo apprehendā in quo ꝛ cōprehensus sum. i Nobis enim. Hic tangitur motiuum Hieronymi ad transferendum seu exponendum Matthei euangelium: scilicet vt traderet certitudinem rei geste in euangelio Matthei vbi ostēditur vera diuinitas ꝛ vera humanitas iesu christi. ꝛ hoc est quod dicit: Nobis enim ꝛc. i. rationis motiue: quia argumētum quedam ratio est. k In hoc studio. i. ad studendum in hoc euangelio transferendo et exponendo. l Et fidem. et ꝓ id est certitudineʒ. m Facte rei tradere: id est gestoꝛuʒ christi: ꝛ non tacere: sed magł supple declarare. n Querentibus. i. scire volentibus. o Dispositionem dei operantis in carne: scilicet assumpta. p Intelligendum esse diligenter. hoc est cum magna diligētia ꝛ studio: quia talibus reuelatur euāgelij intelligentia: ẜm quod dicitur infra. vij. Querite et inuenietis: pulsate ꝛ aperietur vobis.

Eiusdem Nicolai de lyra expositio super eundem prologum.

q Attheus cum primo predicasset euan. ꝛc. Prologus iste diuiditur in duas partes: qꝛ primo scriptoꝛ huiꝰ euangelij manifestatur. secundo sui euangelij auctoꝛitas declarat̄. ibi: Cum autem plures. In prima parte ostenditur quando scripsit: quia primus inter alios euangelistas. vbi scripsit: quia ī iudea. qualiter scripsit: q̄a hebraice. quare scripsit: vt ỽitas euāgelij certa maneret apud credentes: in iudea a quibꝰ recedebat volens ꝑ̄dicare gentilibꝰ iudeis ꝓ maioꝛi parte in infidelitate obstinatis. hoc enim fuerat eis preceptū a dn̄o ẜm quod dicitur Act. xiij. Uobis autem opoꝛtebat primum loqui verbum dei: sʒ quoniam repulistis illud ꝛ vos indignos iudicast̄ eterne vite: ecce conuertimur ad gentes. sic enī p̄cepit nobis deus. hac igitur de causa Mattheus volēs transire ad conuersionem gentiliū scripsit fidelibus in iudea remanentibus euangelium: vt illuc concurrerent ꝓ certa regula ad euitādum erroꝛes hereticoꝛum insurgentium. ꝛ hoc est qð subditur: r Sicut enim necesse fuit ad confirmationem fidei euan. predicatione. s. confirmata euidentibus signis: vt dicitur Marci vlti.
s Sic ꝛ contra hereticos scribi. vt cessantibus miraculis possemus recurrere ad doctrinam euangelicaʒ doctrinis et miraculis confirmatā: sicut ad regulā certā hereses insurgentes confutantē. t Cum auteʒ plures euāgelium scripserint ꝛc. Hic ostenditur euangelium Matthei autenticum. et primo ostenditur quod dictum est. Secundo declaratur quoddā ibi positū. ibi: Designantur. In prima parte dicitur sic q̄ plures scripserunt euangelium. Et aliqui scripserunt sub nomine apostoloꝛum et discipuloꝛum christi: immiscentes eidem falsitates: vt facilius sub nomine apostoloꝛum fideles deciperentur. Et ad hoc euitandum quattuoꝛ euangelia quoꝛum scriptores sunt certi et noti: sūt ab ecclesia recepta et appꝛobata. Et hoc rationabiliter: quia numerus quaternarius euangelioꝛum fuit prefiguratus Ezechiel. j. vt predictū est. Sunt enī euangeliste quasi quattuoꝛ rote in quadriga domini: quibus poꝛtatur fides xp̄i per totum mundum. similiter genꝰ humanuʒ quadruplici moꝛte fuit peremptum in transgressiōe ade. primo moꝛte culpe. secundo moꝛte nature: quia ꝑ hoc incurrimus necessitatem moriendi. tertio moꝛte gehenne: quia ex hoc omnes descendebant ad limbum vsq̧ ad liberationem per christum factam. Quarto moꝛte ciuilis pene. Est enim moꝛs ciuilis pena seruitus vel exiliuʒ per que scinditur aliquis a communitate. Per peccatum autem genus humanum erat eiectum a ciuitate celesti et subditum seruituti diaboli. igit̄ cōueniens fuit numerus quaternarius euangelioꝛum: quia per ipsoꝛum ꝑ̄dicationem genus humanum quadrifida moꝛte peremptum ꝛ viuificandum designatur.
v Designantur etiam euangeliste q̄ttuoꝛ figuris. Hic declaratur quoddaʒ dictum: videlicet qualiter euangelia predicta fuerunt prefigurata: Ezech. j. Et patet ex predictis qualiter in q̄ttuoꝛ faciebus significantur quattuoꝛ euangeliste: ꝛ sic patet textus.

Finit expositio istius prologi.

Incipit euangeliũ fm Mattheũ. Ca. I

L Iber gene. ⁊c̃. Hiero. Hebrei volumibꝰ suis a principijs nomẽ imponũt: vt liber genesis ex suo principio nominatur. vbi dicit: Liber generationis ade: ⁊ he sunt generationes celi ⁊ terre. Qui liber principiũ est veteris testamenti: fm qđ in principio noui dicit: Liber generatiõis iesu xp̃i: Quis ĩ hoc sit parua ꝑs libri: sed sic nouũ testamentũ cõsonat veteri. Et sic vetꝰ carnali ꝓpõit israeli: ita nouũ sp̃uali: ⁊ vtriusq̃ vnꝰ ⁊ idẽ auctor ostẽdit. Plenior sensus esset: Hic ẽ liber generatiõis: sʒ h̃ mos ẽ in mult̃: maxime in ꝓphis: vt visio Esaie subaudis: hec est Hiero. Rab. In p̃ncipio sat̃ declarat se agere de humanitate xp̃i: cũ ĩcipiat a carnali generatione. Hiero. Generationis singularit̃ dicit: Quis multi ꝑ ordinẽ replicent̃: qꝛ vniꝰ tm̃ christi generatio q̃rit̃ ꝓpter quã ceterę hic inducunt̃. Nõ diuinã ꝓponit narrare generationẽ: qđ impossibile est vt Esaias ait: Generationẽ eiꝰ qs enarrabit: sed humanã: Quis ⁊ hec ex magna ꝑte sit ĩenarrabilis. Sed illa tota inenarrabilis ẽ: qꝛ ⁊ si dicit̃ filiꝰ a patre genitꝰ: tñ qualit̃: nec ap̃lus: nec ꝓpha nouit: nec angelus. [Esa. 53. c]

b Jesu christi: id est. saluatoris non perditoris: quod fuit adam. Christus ipse est qui ⁊ messias. Ideo h̃ nomine retundit̃ iudeoꝝ infidelitas: q̃ messiã. i. regẽ suũ nõdũ venisse ariolant̃. Hũc vo eẽ xp̃m ꝯliter sic ꝓbat euãgelista: qm̃ hic est q̃ de patriarchaꝝ ⁊ regũ stirpe ꝓgenitꝰ: de virgine mirabilit̃ est editꝰ. sicut eisdẽ fuerat añ ꝓmissus.

Jesu xp̃i. vt ꝑ regiã ⁊ sacerdotalem ꝑsonã natura dei ⁊ hoĩs mõstraret̃. Olim iesus rector typice nũc essẽtialit̃ fm q̃ deꝰ potẽs saluare. Christꝰ nomẽ officij ẽ nõ nature: qꝛ vnctꝰ est in sacerdotẽ ad interpellãdũ ꝓ nobis: q̃ bñ ĩ terrã. p. inducit. c Jesu fili dauid fi. a. Ordo p̃posterꝰ ne ꝓmisso abraã generatiõis ꝯtextio interrũperet̃. Horũ duoꝝ specialit̃ dr̃ filiꝰ: qꝛ vnꝰ pri mꝰ int̃ patriarchas: alt̃ inter reges ad quos facta est de christo ꝓmissio: vt iudeis xp̃m ex lege venturũ aperiret: in quo viderẽt vaticinia impleri. Filij dauid filij abraã. Hos duos de omnibus elegit quorum filius dicit̃ xp̃s: vt iudeis quibꝰ scribit: scientibus ex lege xp̃m venturũ: appareret hic esse q̃ diu erat ꝓmissus: in quo viderent̃ impleri omnia vaticinia. his enĩ solis in veteri testamento legitur facta promissio. Abrae. In semĩe tuo benedicentur omnes gẽtes. Cui ꝯsonat dauid: Benedicentur in ipso omnes tribus terre. Unde Zacharias: Hoc est: subaudis: Jusiurandum quod iurauit ad abraam patrem nostrum daturuʒ se nobis. Dauid autem: Jurauit dominus dauid veritateʒ et frustrabitur eũ de fructu ventris tui ponã suꝑ sedẽ tuã. Item semel iuraui in sancto meo. s. christo semen eius in eternuʒ manebit: et thronus eius sicut sol in conspectu meo ⁊c̃. Que nullatenꝰ de salomone accipi possunt: sed de christo ex dauid orto. Item in libro verborũ dierum. Cum dormieris cum patribus tuis dabo semen tuuʒ post te: quod nullatenus de salomone dicitur: qui viuo patre cepit regnare: sed de christo. Unde Hieremie: Suscitabo dauid germẽ iustum ⁊ regnabit rex ⁊ sa. e. [Act. 3. e; Ps. 71.; Luc. 1. g; Ps. 131.; Ibidẽ. 88.; 2. Reg. 7 b; 1. Pa. 23. a; Hie. 23. a]

Abraam ⁊ dauid sunt duo columne versãtes in lege quasi in vestibulo ante hostium quod est christus: quas ambit funiculus duodecim cubitoruʒ: id est fides apostoloruʒ. Amplectitur hos in genealogia patres de quoꝝ medio hostiũ xp̃s aperitur credentibus.

d Abraã genuit isaac: isaac aũt genuit ia. Ab eo cõgrue fit generationis exordium: cui promissus est primum: in quo est benedictio omnium. Mattheus generationeʒ incipit ab exordio promissionis. Et etiam vsq̃ in finem libri hec agitur: vt qui ex hac generatione natus est: deus ⁊ homo intelligatur. Ab initio ab eo cui primum facta est promissio fidei incipit vt in h̃ p̃re discãt cui p̃mũ fctã ẽ ꝓmissio: qui et quales esse debeant: qui volunt in eius semine benedici.

Matthe9 generatiõeʒ d̃scẽdẽdo ĩcipit vl̃ cõputat qꝛ humanitatem

Incipit euangelium fm Mattheum: Capitulum I

L Iber generationis Jesu christi filij Dauid: filij Abraã. Abraam genuit isaac: isaac autem genuit Jacob.

[a † b c d e f] liber apotheca gratie ĩ q̃ oĩs aĩa qđ necesse habet iueniat. a saluatoris nõ ꝑditoris. a cui promissum ẽ: In semine tuo benedicentur omnes gentes: ⁊ xp̃s est semẽ illud in hoc gẽtes querũt benedici. fides. Spes.

Incipit postilla Nicolai de lyra ordĩs minorum super Mattheum: Ca I

a L Iber generationis iesu xp̃i. Euãgeliũ fm Mattheuʒ diuidit̃ in duas ꝑtes: qꝛ p̃mo stabilit subiectũ suũ seu declarat. s. xp̃m verũ esse hominẽ ⁊ verum deum. Secundo determinat de redemptione nostra facta per ipsum que incipit ĩ medio quarti ca. ibi: Cuʒ audisset iesus q̃ Johannes traditus esset. Iterum prima diuiditur in quattuor fm q̃ quadrupliciter declarat christum verum deum ⁊ verum hominem. primo enĩ declarat hoc testimonio euangelico ⁊ ꝓphetico. secundo ex illustratione celesti ⁊ veneratione regali. tertio ex p̃dicatiõe iohãnis ⁊ testificatiõe dei patris. quarto ex demonis tẽtatiõe: ⁊ sanctoꝝ angelorũ obsequio ⁊ veneratione. secũda incipit ca. seq̃nti. tertia tertio: ⁊ quarta quarto. Prima adhuc in duas: qꝛ p̃mo ostẽdit veritatẽ humane nature: eiꝰ genealogiam describendo. secũdo veritatẽ diuine nature ⁊ modũ sue cõceptionis mirabilẽ ostẽdendo. ibi: Christi aũt generatio. Prĩa adhuc diuidit̃ ĩ tres: qꝛ in describẽdo genealogiam xp̃i ꝑmittit quẽdã ꝓlogũ seu p̃fationẽ. secũdo põit eiusdẽ genealogie descriptionẽ. ibi: Abraã. tertio genealogie d̃scripte recapitulationẽ. ibi: Omnes ergo generatiões. In prima ergo parte intitulat librũ suũ a christi generatiõe. dicẽs: Liber generationis. qꝛ scripsit hebraice vt visum est. modꝰ aũt hebreoꝝ ẽ dnoĩare libros ab eo d̃ q̃ tractat̃ ĩ p̃cipio sic dr̃ liber Geñ. qꝛ ĩ p̃ncipio tractat̃ de creatiõe mũdi. Silr̃ Mattheꝰ q̃ ĩcipit euãgeliũ a genealogia xp̃i. ideo ab ipso denomĩat seu ĩtitulat ip̃m. Ratio aũt quare ĩcipit a genealogia christi hec fuit: qꝛ iudei negabãt iesum naçarenum esse verum christum: ⁊ descendisse a dauid: quia galileus erat: fm quod dicitur Johis. vij. Nunquid a galilea venit christus. quasi diceret: non. ideo subditur: Nonne scriptura dicit: Quia ex semine dauid et de bethleem castello vbi erat dauid venit christus: quasi dicant sic. ⁊ ideo ex hoc volebant false cõcludere q̃ non esset vere christus. nec ex semine dauid. Hunc ergo errorem volens Mattheꝰ excludere in principio euãgelij sui ostẽdit ip̃m a dauid descendentẽ per ipsius genealogiam: ostendit etiam eum in bethleem natum: vt patet in principio sequentis capituli. Cum natus esset iesus in bethleem iude: licet fuerit in galilea conceptus et nutritus. In describendo autem genealogiam ponit duas patres tanq̃ radices. videlicet dauid ⁊ abraam: quia ad istos est facta specialiter promissio de christo. Item quia dauid fuit principalis inter reges: abraam inter patriarchas: christus autem debebat descendere ex patriarchis ⁊ regibꝰ. Preponitur autem dauid ipsi abraam: licet sit posterior fm tempus: propter eminentiam regie dignitatis: et iterum vt conuenientius generationis ordo texatur: quia sic a radice vltimo nominata inchoat̃. Dicit ergo. Liber generationis. supplendum est. Hic est liber fm modum hebreorum: vbi communiter fit talis suppletio: vt patet Esaie. j. ca. Uisio Esaie filij amos. subintelligitur. hec est: ⁊ eodem modo in pluribus alijs locis. [Luce. 3. e; Joh. 1. a; Geñ. 21. a; 1. Pa. 1. b; Geñ. 25. d]

b Generationis. s. temporalis: qꝛ generationem christi eternam describit iohannes in principio euangelij sui.

c Jesu christi. iesus nomen est ꝑsone: christus nomen nature. Significat enim duplicem naturam in vno supposito: scilicet diuinaʒ ⁊ humanam.

d Filij dauid ⁊c̃. Hoc est intelligendum fm naturam humanam tm̃. vnde dicit Ap̃lus Roma. j. Qui factus est ei ex semine dauid fm carnem.

e Abraam ⁊c̃. Hic incipit christi genealogiam narrare. ⁊ diuiditur in tres partes fʒ tres quaterdenas quas ponit in ista genealogia. Prima incipit ab abraam ⁊ terminatur in dauid inclusiue. Secũda a dauid exclusiue: ⁊ terminat̃ in iechoniam filiuʒ iosie inclusiue. Et tertia incipit a iechonia filio predicti iechonie inclusiue: vt videbitur. ⁊ terminatur in christum inclusiue. secunda pars incipit ibi: Dauid autem. tertia ibi: Et post transmigrationem babylonis. In prima ergo ꝓcedit sic: Abraam genuit Isaac. non facit mentionem de hismaele qui fuit filius abraam: quia per ipsum non descendit christus: sed per isaac erat promissus eius aduentus: fm quod scribitur Geñ. xxj. In isaac vocabitur tibi semen. et eadem ratione non fit mẽtio de Esau. cum subditur:

f Isaac aũt genuit iacob. quia anteq̃ essẽt nati. iacob fuit a deo dilectus: vt per ipsum descenderet christus: vt habetur Malachie. j. Jacob dilexi: Esau autem odio habui. Considerandum igitur q̃ hic describitur genealogia christi descendendo: quia Mattheus voluit

manitatē christi ostendit p quā de⁹ ad hoīes de/scendit. Lucas ascēdendo referēs formaȝ sacra/menti aperit. a baptismo enī incipiēs vsq̧ ad de/um ascēdit: ostendēs baptiçatos ascēdere ad h̄ vt sint filij dei. a Genuit. Matthe⁹ pōit gēuit: q̄ nature filios tm̄ nume/rat. Lucas. Qui fuit. q̄ aliq̄s ƀm legē vl' p adop/tionē filios interpōit. Matthe⁹ pōit genuit: et nō generauit: forsitan vt ille cognosceretur in fine ostensus. de quo dicitur: Ego hodie genui te. (Hebre. 1. b)

b Judā ⁊ fra. Ideo sol⁹ iudas nomīatim exprimi/tur: vt cuȝ cognosceres q̄ ex ei⁹ stirpe fuerat ꝓmis/sus. Frēs iude. memorat ꝑtermissis fratribus isa/ac ⁊ iacob: qꝛ illi a poplo dei quasi alieni sūt repul/si: hi velut heredes in li/bro vite scp̄te ⁊ q̄si patri/arche duodecim in q̄b⁹ ⁊ numerus aploꝝ signat. Sȝ noīatim nō exp̄munt ne vltra numeꝝ sacramē/ti generatio extēdat. In semīe p̄dictoꝝ patrū xp̄s intrauit in egyptū qd̄ p̄sagiēs inimic⁹ pplm p̄mebat: ⁊ nō femīas ƀ ma/res īterimebat vt eū extīgueret. De iuda chri/stus quē oēs gētes susceperūt: q̄ veniēte iā hero/des alienigena principabat. c Judas auteȝ ⁊c̄. Judas genuit phares ⁊ çaram anteq̄ꝫ intra/ret egyptū: ī quā ambo postea cū patre trāsierṫ. Zara cū de vtero p̄misit manū: obstetrix coc/cinio ligauit dicēs: hic prior egrediet illo manū retrahente alter exiuit: cui obstetrix: Quare ꝓ pter te diuisa est maceria? vñ ⁊ phares. i. diuisio dict⁹ est: significās illuȝ qui segregauit oues ab hedis: et statuet oues quidē a dextris: hedos āt a sinistris. (Gen̄. 38. g.) (M̄. 25. c)

d Phares aūt genuit esrom. In egypto genuit phares esrom: ⁊ esrom aram: ⁊ arā aminadab: ⁊ aminadab naason: ⁊ tūc moy/ses eduxit eos de egypto. Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda p desertū: in quo genuit sal/mon. Iste salmō fuit princeps in tribu iuda qui cū iosue in terrā ꝓmissionis intrauit. Iste salmō in terra ꝓ. p. geū. booç de raab. Christus ē pha/res. i. diuisio: qꝛ separabit oues ab hedis. Ip̄e ē esrom. i. sagitta vl' atriū: qꝛ penetrat corda audi/torū. Habet etiā latitudinē charitatis qua ⁊ ini/micos dilexit. e Aram aūt genuit. Arā xp̄s elect⁹ vl' excelsus interp̄tat. Elect⁹. de quo ꝓpha Ecce puer me⁹ quē elegi. Et alibi: Excelsus sup oēs gētes dn̄s. Ip̄e est aminadab. i. volūtari⁹: q̄ dic̄: Volūtarie sacrificabo tibi. Idē est ⁊ naasō. i. augurīū: q̄ vouit p̄terita p̄sentia ⁊ futura. Uel naason serpentin⁹: qꝛ xp̄s more serpentis oēs ca/uit insidias. (Osee. 11. a) (Ps̄. 112. a) (Ibi. 53.)

f Salmon autem genuit booç. Christus est salmō: id est sensibilis: quia omnia sentit ipse ac/cipit raab: id est ecclesiā de gentibus. Raab fames vel beatitudo vel impetus: quia ecclesia gentiū esurit et sitit iusticiā: et dilatata per orbeȝ terrarū impetu doctrine philosophos ⁊ reges cō/uertit. Raab ostendit coccinū in fenestra. i. in ore per confessionem christi passionem declarat.

Raab meretrix: q̄ nuncios iosue sucepit: quā salmon princeps trib⁹ iude sibi copulauit: signi/ficat ecclesiam de gentibus que principi ex iuda id est christo copulatur: et sola cum suis salua/tur. dum hiericho: id est presens seculum septem muris vitiorum vallatum: septem dierum tem/pore tubis predicationum circumuallatur: do/nec in nouissima tuba omnes muri corruāt ⁊ no/uissima mors destruatur.

Booç aūt

---

§ charitas.

a b †Jacob āt genuit iudā ⁊ fratres a

§ cōfessio. § iudas confitēs. ⁊ de xp̄o dr̄: Cōfite/bor tibi pater celi et terre § diuisio.

c eius. Judas aūt genuit phares b

§ oriens. § amaritudo. § diuisio.

d ⁊ çarā de thamar. † Phares aūt c

§ sagitta vel arcus.

genuit esrom. Esrom autem ge/

§ christus: electus vel excelsus.

e nuit aram. Aram autem genuit

§ spontane⁹ vel volūtari⁹.

aminadab. Aminadab āt genu/

§ ille fuit p̄nceps trib⁹ iuda. § augurium vl' ser/pētin⁹.

it naason. Naason āt genuit sal d

§ sensibilis. § fortis.

f mon. Salmon aūt genuit booç

---

us voluit ostendere assumptionem infirmitatis nostre a deo: vt dicit Au/gusti⁹. de ꝯcordia euāgelistarū. econtrario autē Lucas describit eā ascēdē/do: qꝛ volebat ostēdere reductionē humane nature in deū. ⁊ ideo incipit ge/nealogiā christi post baptismū: qꝛ post baptismū reducimur in deū. Sequi/tur: a Jacob aūt genuit iudā ⁊ fratres ei⁹. licet aūt xp̄s de iuda descē/derit: tm̄ fratres ei⁹ cū eo nominant: qꝛ fuerunt pa/tres ppl'i israelitici: ⁊ ab eis duodeci trib⁹ isrl' nomi/nantur. Sequit: b Judas aūt genuit phares ⁊ çarā de thamar. Hiero. aūt reddēs rōnē quare ista thamar exprimit. sic dicit: Notādū in genealogia saluatoris nullā sanctaꝝ mulieꝝ assumi: sȝ eas tm̄ q̄s scriptura reprehēdit: vt q̄ ꝓpt pctōres venerat: de peccatricib⁹ nascēs oīm pctā deleret. vñ ⁊ in cō/sequentib⁹ raab meretrix ⁊ ruth moabitis ponit et bethsabee vxor vrie. Hec Hierony. sed istud nō vi/detur ꝓbabiliter dictum: qꝛ ipse ibidē dicit ꝙ ꝓpt hoc reges tres de genealogia christi tollūt. s. ocho/çias: ioas: amasias: qꝛ iorā miscuerat se filie impij/sime ieçabelis. ideo filij ei⁹ vsq̧ ad quartā genera/tionem de genealogia christi tolluntur: ergo nō est ꝓbabile ꝙ ꝓpter peccatū in christi genealogia no/mina mulierū exprimunt. Itē qd̄ dicit ibi nullā sā/ctā mulierē positā in genealogia christi. patet falsū de maria matre christi q̄ sanctissima est ⁊ fuit. Item qd̄ dicit raab ⁊ ruth ibi expressas ꝓpter peccatuȝ: nō videt verū immo ꝓpter virtutis actū. De raab ei scribit ꝙ ꝓpter virtutē suscepit exploratores isrl' ⁊ eos saluauit: vt patet Josue. ij. propter quod po/nitur in cathalogo illoꝝ qui ex fide fecerunt nota/bilem actum: vt habetur ad Heb. xj. Qꝛ autem dicitur meretrix nō obstat: quia hoc erat tm̄ ipsius cognomen. ⁊ ideo non oportuit ꝙ esset talis ƀm rē: sicut aliquando ecōtrario aliq̄s paup rustic⁹ cognominat nomīe regis: vt Petrus rex vel hmōi. hebrei etiā dicūt hospitatricē vbi nos habem⁹ mere/tricem: vt dixi plenius. Josue. ij. ca. similiter quod dicitur de ruth moabiti/de ꝙ eam scriptura reprehendit: non videtur verum: immo magis eam cō/mendat: tum quia socrui sue fideliter adheserat: tum quia eiecta gentilita/te fidem vnius dei suscepit: vt habet Ruth. j. ca. tum qꝛ in viduitate caste vixit: vt dicitur Ruth. iij. ex verbis booç ad ipsam: Benedicta es filia a do/mino et priorē misericordiā posteriore supasti: qꝛ nō es secuta iuuenes pau/peres seu diuites: tum qꝛ fuit optime fame. vñ ibidē subdit: Scit oīs ppl's habitat inter vrbis mee portas mulierē te esse virtutis. Salua igitur beati Hiero. ⁊ meliori sentētia: videtur ꝙ meli⁹ potest dici ꝙ mulieres iste hic sūt expresse: quia fuerunt viris suis ex quibus conceperunt accidentaliter cō/iuncte. iste autem que fuerunt prime ⁊ principales: siue bone siue male non exprimunt: sed sufficit expressio viri: qꝛ vir ⁊ vxor ꝓ vna ꝑsona computan/tur. Qꝛ autem predicte mulieres fuerunt accidentaliter coniuncte patet ex textu biblie: quod omitto causa ꝓlixitatis vitande: nec debet aliq̄s moue/ri si ego recedo in hoc a dictis Hieronymi: quia dicta sanctorum non sūt tā/te auctoritatis quin liceat sentire contrarium in his que nō sunt per sacraȝ scripturam determinata. vnde dicit Aug⁹. in epistola ad vincētium de scri/pturis sanctorum doctorum. Hoc genus scripturarum a canonicis scriptu/ris distinguendū est: non enī ex eis sic testimonia ꝓferuntur vt contrariuȝ sentire non liceat. Sequitur: c Phares genuit esrom. iste phares cū iu/da patre suo ⁊ iacob auo suo descendit in egyptū ⁊ ibi gēuit esrom: ⁊ esrom aram: ⁊ aram aminadab: ⁊ aminadab naason: iste aūt naason cū patre suo exijt de egypto: ⁊ ideo fuit princeps ī tribu iuda in deserto post patrē suū: ꝙ enī iste aminadab fuit princeps trib⁹ iude in exitu de egypto. habet Can/tico. j. vbi dr̄. Anima mea cōturbauit me ꝓpter quadrigas aminadab. Ad cuius euidantiam considerandum ꝙ liber canticoꝝ ƀm doctores hebreos est de deo ⁊ ecclesia israel educta per ipsum de egypto. in exitu autem isra/el de egypto domin⁹ siccauit viā per mediū maris rubri: ⁊ aque ex vtraq̧ p̄te erāt alte ad modū muri: sicut habet Exo. xiiij. ⁊ ideo filij israel timebāt intrare. iste aminadab princeps tribus iude cuȝ tribu sua primus intrauit post moysen. ⁊ ex hoc tribus iuda dignitatem regni meruit. ⁊ ideo dicitur: Anima mea turbauit me ⁊c̄. qꝛ filij israel videntes aminadab precedentem cum curribus suis admirati sunt ꝓpter ei⁹ audaciam: ⁊ secuti sunt eū. igit post ipsum aminadab filius eius naason fuit princeps tribus iude ī deser/to: vt dicitur Nu. j. ca. d Naason aūt genuit salmon. salmon aūt genuit booç de raab. Hic est vnum dubium quō ista raab que erat de genere cha/naneorum fuit coniuncta ipsi salmon in matrimonium: qꝛ erat prohibitum filijs israel ne vllo modo contraherent cum chananeis matrimonia: vt ha/betur Deut. vij. Dicendum ad hoc ꝙ istud fuit preceptum eis ne per cha/naneas a cultu veri dei auerterentur: ⁊ ad idola conuerterentur: vt ibideȝ habetur. ⁊ ideo quando aliqua persona inueniebatur fidelis: ⁊ ex fide ve/ri dei aliquid magnum egisse: sicut fecit ista raab vt predictum est: tunc dis/pensabat vt posset coniungi in matrimonium cū filijs israel: ⁊ ꝓpter h̄ ista raab ꝯiuncta est principi nobilioris tribus. s. iude: qꝛ ꝓ filijs israel fecerat magnū actū virtutis in exploratoꝝ saluatione.

(Marginalia: † Gen̄. 29. g; Ibi. 38. g. — † Ruth. 4. d; 1. Pa. 2. a)

Booç aūt

a ſ latitudo. ſ raab hebraice: rachab grece.
a b d raab. Booç aũt gẽuit obeth ex
a ſ feſtinãs. b ſ chriſtꝰ: ſeruiẽs vel ſeruitꝰ: qꝛ nõ venit miniſtrari ſed miniſtrare.
c ſ incendium vel icẽſum. ſ xp̃s eſt ſacrificiũ vel incenſum qui pro nobis hoſtia factus eſt.
b rũth. Obeth aũt gẽuit ieſſe: ieſſe
a ſ manu fortis vel aſpectu deſiderabilis.
d e autẽ genuit dauid regeʒ. Dauid aũt rex genuit ſalomonẽ ex ea q̃
f g fuit vrię. Salomõ ãt genuit robo
ſ latitudo ppl'i. ſ pater dñs.
h i am. Roboã aũt gẽuit abiã. Abia
ſ attollens.
autem genuit aſa. Aſa auteʒ ge-
k nuit ioſaphat. Joſaphat autem
ſ excelſus.
l genuit ioram. Joram aũt genuit

Eſaie. 4. c a Booç autẽ ge. ⁊c. Booç xp̃s. de quo dr̃: Dñs in fortitudine venit. Booç de ra-ab. Nota nullã de ſanctis feminis in genealogia xp̃i aſſumi: ſed q̃s ſcriptura rep-hendit. Debuit enĩ de peccatoribꝰ naſci q̃ ꝓ peccatoribꝰ venerat: vt diſcerẽt ſui pec-
Exod. 12. a cata patrũ ſibi nõ obeſſe. vñ agnꝰ in paſca immolandꝰ iuſſus eſt aſſumi ex capris et
Hiſto. ouibus. i. ex iuſtis ⁊ pctõribꝰ generãdus. Hiſto. Elimelech fuit de tribu booç: et vxor eiꝰ noemi: q̃ cuʒ vxore ſua iuit ad moabitas vbi filij ſui duxerũt vxores: ſed mortuo patre ⁊ filijs ſine ſemine: ruth cũ noemi ſocru ſua venit in indeã ⁊ gẽuit ex ea booç ⁊ obeth. b Ex ruth. Moabitide: vt oſtẽdat impletum
Eſa. 16. a vaticiniũ Eſaie: Emitte agnum dñe dñatoreʒ terre. Per hãc ſemen abrae ad xp̃m deducit. Eccleſia de gentibꝰ ꝑ ruth ſignificata: priuſq̃ ad booç. i. ad xp̃m veniret ex pte
Myſtice diabolo erat. Myſtice ruth ſignificat eccleſiam q̃ eſt de moab. i. de gentibus q̃ ex patre diabolo ⁊ petra deſerti ꝓ-pter idolatriaʒ: de qua deus ſuſcitauit filios abrae. Ob-lita prioris gẽtis vẽit ad booç q̃ fortis dr̃. i. ad xp̃m q̃ ſu-ſcitat ſemẽ fratris ſui. i. moyſi q̃ obijt ſine liberꝭ: qꝛ nemi-nẽ ad ꝑfectũ duxit lex. Ruth vidẽs vl' feſtinãs: qꝛ eccle-ſia puro corde deũ videt q̃ feſtinat ad brauiũ ſupne viſio-nis: ⁊ diffinit ꝑſeuerare in fide ⁊ dilectiõe dei. c Jeſſe aũt. Pater dauid ſepiꝰ noiat Eſaias: ſʒ binomiꝰ fuit. hic
Eſa. 11. a aũt ideo dr̃ ieſſe vt ſcires eũ veniſſe. de quo Eſaias: Egre-dietur virga de radice ieſſe ⁊c. Hic eſt flos quẽ odorat Iſa-
Gen. 27. d ac dicens: Ecce odor fili mei ſi o. a. p. qꝛ ſpũs eũ abũdãtiſ-ſime repleuit. d Regẽ. Nõ q̄ ſolꝰ in hac genealogia rex: ſed qꝛ primꝰ rex de iuda ⁊ regũ principiũ: ꝓpter queʒ ⁊ ceteri in ſolio regni ſeruantur: ⁊ ꝑ iſtum ordo generatiõis decurrit ad chriſtũ qui habet regnũ dauid. e Dauid
Hiſto. aũt rex ⁊c. Hiſto. Dauid in ſolario ſedens vidit Bethſa-
2. Re. 11. a bee ſe lauantem placuit ei. ⁊ vocauit: iacuitq̃ cũ ea: q̃ grauida reuocauit vriã de ex-peditione: ⁊ ſic intraret in domũ: vt ſic partꝰ aſcriberetur ei: qui nolẽs intrare iacuit in veſtibulo dicẽs: q̄ dũ arca eſſet in tabernaculis nõ intraret in domũ ſuã. Acce-ptis igitur litteris mortis ſue ad expeditionẽ reuerſus eſt. ⁊ ſicut dauid p̃ceperat oc-ciſus eſt a ioab. Dauid in ſolario chriſtus eſt: q̃ in ſole poſuit tabernaculũ ſuuʒ. Bethſabee puteꝰ ſatietatꝭ ſeptimꝰ. ſ. lex ꝑ cuius cognitionẽ ſpũalis gr̃a mõſtratur. Vrias iudaicꝰ ppl's q̃ ꝑ legẽ d luce dei gloriatur: ſed huic xp̃s legẽ abſtulit quaʒ de ſe loqui docuit. Ille xo dũ mãdata legis ĩplere nititur quaſi ep'las fert vnde damnetur. Vrias etiã iudaicus pplus q̃ noluit intrare in domũ. i. in ſpũalẽ legis intellectuʒ. dicẽs qꝛ arca dñi. i. eccleſia ẽ in tabernaculis. i. in figuris. Ideo non intrauit in do-mum. i. non accipit aliũ intellectũ: ſed accipit litteras ſue mortis: id eſt intellectum
Myſtice litteralem qui ducit eũ ad mortẽ. Myſtice dauid. i. xp̃s q̃ goliã. i. diabolũ ſupa-
Ps. 23. nit. Ipe eſt manu fortis vel viſu deſiderabilis. De eodẽ dicitur: Dñs fortis ⁊ potẽs
Ibid. 44 ⁊c. ⁊ iterũ: Speciosus forma pre filijs hominum. Bethſabee puteꝰ ſatietatis: id eſt abundantia gratie ſpũalis que munere ſeptiformi eſt puteus ſatietatis in quo ẽ fons aque ſalientis in vitã eternã. Tres p̃dicte ſine pudore nominis ponuntur: qꝛ non ſolum culpari ſed etiã laudari meruerũt. Juſtus aũt nomĩe dignus eſt. Sed in hac quia loquendo nequit: ſaltẽ ſilentio nominis qd' turpe eſt tegit. Nomẽ viri q̃ſi iuſti ponitur: vt in hoc immanitas ſceleris verecundius memoretur dum eius cauſa eſt occiſus. Vxor tamen propter ſacramentum eccl'ie dicitur: que occiſo diabolo in coniugium veri regis aſciſcitur.
Eſa. 14. c f Vrie. Vrias lux mea dei. ſ. id eſt diabolus: qui dixit: Similis ero altiſſimo: cui eccl'iam coniugatã xp̃s de ſolario paterne maieſtatis adamauit: ⁊ pulchrã factã ſi-bi matrimonio copulauit. Vrias q̃ eſt figura diaboli. lux mea deꝰ interp̃tatur: qui adhuc trãſformat ſe in angelũ lucis: ⁊ lucẽ dei ſe facit. g Salomõ aũt. Chriſtꝰ ẽ ſalomõ. i. pacificꝰ: qꝛ ip̃e eſt pax nr̃a q̃ fecit vtraq̃ vnũ. Ip̃e eſt roboã. i. impetꝰ ppl'i
3. Reg. 11. f q̃ velociter ppl'os ꝯuertit ad fidẽ. h Roboã. De iſto dicitur: Dabo roboã tribum iudã vt remaneat lucerna dauid cũctis diebꝰ in iſrl'. Qd' ad l'ram nõ p̃t accipi: q̃a nec iſrl' cũctis diebꝰ extitit: nec de dauid poſt xp̃m dux aliq̃s ĩ iſrl' fuit. Sed xp̃s lu-cerna eſt eterna in celeſti iſrl'. Et ideo ſeruatur ſemꝑ. Suꝑ ſoliũ aũt dauid dicitur ſede-re chriſtꝰ: qꝛ regnũ dauid tpale figurauit eternũ chriſti regnum. i Abia. Pater
2. Reg. 7. c dñs. i. chriſtus qui dicit: Ego ero illi in patrẽ: qui tanq̃ dñs omnia quecũq̃ voluit fecit. Qui etiã eſt aſa. i. attollens: qꝛ ipſe abſtulit pctã mundi. k Joſaphat. Iu-dicans vel iudicium dei. ſ. xp̃s qui iudicat orbẽ terre in equitate. l Joram autẽ.
Joh. 3. b. Chriſtus eſt iorã. i. excelſus qui ait: Nemo aſcendit in celum niſi qui de celo deſcen-dit. Nota q̄ iorã non genuit oçiã: ſed potius genuit ochoçiã. Ochoçias genuit
2. Pa. 21. a ioas: ⁊ ioas amaſiã: ⁊ amaſias oçiã qui et açarias. Jorã duxit filiã ieſabel ⁊ for-nicatꝰ eſt: ⁊ fratres ſuos occidit. Vnde infirmatus eſt dolore vteri vt viſcera egere-
2. pa. 24. e ret quem ſecutus ochoçias ingreſſus eſt per vias domus achab. Joas autẽ adora-uit ſculptilia ⁊ çachariã filiũ ioiade q̃ eũ nutrierat: ⁊ regẽ fecerat occidi p̃cepit: q̃a eũ de idolatria increpauit. Amaſias quoq̃ coluit deos ſeyr. Ideo ⁊ hi tres de ge-
Exo. 20. a neratione chriſti ſũt excluſi. ſm illud. Viſitabo peccata patrũ vſq̃ in tertiã ⁊ quar-tã generationẽ. Sed hoc dictũ eſt de illis qui peccata patrum ſequuntur. naʒ et bo-nus de malo genitus miſericordia eſt dignus: ⁊ malus de bono natꝰ punitur. Alij qui ponuntur q̃uis mali fuerint: vel bonos generant: vel a bonis generantur: vt
4. Re. 3. g ioram filius ioſaphat viri iuſti. Oçias pene in omnibus rectũ fecit: niſi q̄ incenſũ adolere voluit. vnde et in fronte lepra percuſſus eſt. Hic tres reges ſunt intermiſ-ſi. vel ideo: quia propoſitum fuit euangeliſte tres teſſeredecades ponere: vel quia ioram miſcuerat ſe generi ieçabel: ⁊ dictum eſt per prophetaʒ in throno regni quẽ-

a Booç aũt genuit obeth ex ruth. Eo-dẽ mõ iſta ruth ꝯiũcta eſt booç q̃ erat no-bilior de ciuitate bethleẽ. licet enĩ eſſet ꝓ-hibitũ in lege qd' nõ acciperẽt in matri-moniũ mulieres moabitidas: ꝓpter qd' Eſdras fecit illas eijci cuʒ filijs ſuis a filijs iſrl': vt ha-betur. j. Eſdre. x. Ruth tñ moabtis ꝓpter actũ virtu-tis ex diſpẽſatione ꝯiuncta eſt ip̃i bo-oç: qꝛ ſicut dictũ ẽ ꝓ fide vniꝰ dei ſu-ſcipiẽda reliq̃t ter-rã ſuã: ⁊ venit ĩ iu-deaʒ cũ ſocru ſua. Sed oritur dubium quomodo iſte bo-oç gẽuit obeth ex ruth: qꝛ a p̃ncipio ducatꝰ Joſue: quã-do. ſ. ſalmon acce-pit raab ⁊ inde ge-nuit booç vſq̃ ad tẽpus in quo cepit heli iudicare ppl'ʒ: ĩ quo tp̃e iſta ruth venit cũ noemi ĩ iudeã: fluxerũt. cccxxv. anni ⁊ plus: vt poteſt patere cõputãti tẽ-pora iudicũ intermedioꝝ. ⁊ ideo dicẽdũ q̄ tres fuerũt booç ſibi ſuccedẽtes: auꝰ: filius ⁊ nepos. primꝰ genitꝰ eſt a ſalmon de ipſa raab: ⁊ tertiꝰ gẽuit obeth ex ruth: ⁊ qꝛ euãgeliſta volebat vſq̃ ad dd' vnaʒ quaterdenã tñ ponere. ideo iſtos tres ſi-militer nominatos: ⁊ ſibiĩnuicẽ ĩmedia-te ſuccedẽtes voluit vno nomĩe cõphẽ-dere: b Obeth ãt genuit ieſſe. Iſte ãt alio nomĩe vocatus eſt Iſai. vt habetur. j. Regꝭ. ſed nomen ieſſe hic ponitur: quia de ip̃o hic agitur. ꝓut xp̃s deſcẽdit ab eo: vt ſcriptũ erat Eſa. xj. Egredietur virga de radice ieſſe: ⁊ flos d radice eiꝰ ⁊c. ⁊ ideo ex noĩe ieſſe h poſito oſtenditur iſta ꝓphe-tia cõpleta fuiſſe. c Jeſſe aũt genuit dauid regẽ. Iſte aũt nominatur ſolꝰ rex. li-cet ante eum ⁊ poſt fuerũt plures alij re-ges: qꝛ iſte fuit primꝰ electꝰ in regẽ ſʒ be-neplacitum diuinum: vt oſtenſũ eſt. ſ. et ꝓpter excellentiam ſanctitatis ſue.
d Dauid autem genuit ſalomonem ex ea que fuit vrie. tacetur nomen Bethſa-bee et exprimitur vir eius q̃ fuit iuſtus ⁊ bonꝰ: vt patet. ij. Reg. xj. ⁊ vt oſtendatur q̄ Bethſabee de qua fit aliq̃liter mentio accidentaliter cõiuncta eſt ipſi dauid. ſ. ꝑ mortẽ vrie. e Salomõ autẽ genuit roboam. ſub iſto roboam diuiſum eſt re-gnũ iudeorum in duo regna: vt patʒ. iij. Reg. xij. quia decem tribus receſſerũt ab eo: et adheſerunt hieroboam. ⁊ tunc di-ctum eſt regnum iſrael. due autem tribus que remanſerunt ipſi roboam dicte ſunt regnum iuda. f Joram autem genu-it oçiam. ſic ptʒ ex. iiij. Reg. Hic omittuntur tres reges ſibi ſuccedẽtes: qꝛ iorã genuit ochoçiam. ochoçias autem genuit ioas: ioas aũt genuit amaſiã: amaſias aũt ge-nuit oçiã. Rõ aũt huiꝰ eſt ſm Hiero. q̃a iorã accepit vxorẽ filiam ĩpijſſime ieçabe-lis: ideo filij eiꝰ vſq̃ ad quartã generati-onem de genealogia dñi excludũtur: ⁊ ma-xime qꝛ euãgeliſta volebat vnã quater-denã tñ põere rõne iã p̃dicta. iõ oporte-bat tres reges excludẽ: ⁊ iſti tres rõe p̃di-cta ꝯuẽienti alijs remouentur. Sequitur:

G q̃ non eſſe

Eçechia

ꝙ non esse sessurum de domo achab nisi in quarta generatione: ideo me/moria eius a sancta generatione tollit vsqꝫ ad tertiã generationẽ: purgata iã labe gentilis familie: in quarta origo christi numeratur. a Ozias aũt. Sub ozia ioathã achaz ⁊ ezechia ꝓphetauit Esaias de christo. Propter peccata principũ claudebant ora ꝓphetarũ. b Ezechias. Fortis dñs: ipe ē qui dicit aplis: Nolite timere. Ezechie cũ esset sine liberis dictũ est: Dispõe do. t. q2 mo. Ideo fleuit nõ ꝓpter longiorem vitaz: cũ sciret inde placuisse deo salomonẽ ꝙ non petijsset ampliores annos. Sz q2 dubitabat ne ꝓmissio dei impleret cuz se sciret esse de dauid per quẽ oportebat venire xp̃m: ⁊ ipe erat sine liberis. vñ ⁊ dicebat: Nõ video deũ: nõ aspiciam hominẽ. Ecõtra credebat: q2 fidelis est q̃ ꝓmiserat. Deꝰ autẽ sententiã quã dederat ad ꝓbatiõez fidei īmutat: ⁊ spatiuz generãdi dat. c Manasses. Obliuiosus. Ipse est qui quasi conuerso peccatori dixit: Omnium iniquitatum eius nõ recordabor. d Amon. i. fidelis vel nutritiꝰ significãs christũ. de quo dicit: Fidelis dñs in omnibus vijs suis: qui conuocat filios vt gallina pullos suos.
e Iosias. i. salus domini vel incensũ. Ille est q̃ dicit: Dirigatur oratio mea sicut incensum ⁊c̃. Iosias rex iustus: quod nõ filij eiꝰ quos genuit: nõ in transmigratione: quia nunqꝫ transmigrauit: sz sm̃ p̃destinationẽ dei ad transmigrandũ. Iechoniam ⁊ fratres eius simul posuit: vt quoꝝ est cõmunis iniquitas similis sit ⁊ miseria. Iechõias p̃paratio domini: q2 tã patrẽ qꝫ filiũ dñs ad trãsmigrãdũ ꝑparauit. Legit ī libro regũ ꝙ iosias gẽuit ioachaz: ⁊ ioakim q̃ ⁊ heliachim ⁊ sedechiam. Ioachaz successit patri in regnũ: quo capto a rege egypti substitutus est loco eiꝰ ioakim frater eius. Quo mortuo regnauit ioachin (qui ⁊ iechonias dictꝰ estj) filiꝰ eiꝰ ꝓ eo: quo capto a rege babylonie: locꝰ eiꝰ sedechias positꝰ est. Isid. Veritas historie habet ꝙ duo fuerũt iechonie: vt vnꝰ. s. pater sit in fine p̃cedẽtis thesseredecadis: alter in p̃ncipio sequẽtis. sed mystice sm̃ Aug. vnꝰ ⁊ idez est in fine p̃cedẽtis ⁊ in p̃ncipio sequẽtis. Sed quare p̃termissus est ioakim pater iechonie: forsitan vt typũ christi faceret iechoniã bis numerauit: ⁊ ioachin ne numerus augeret p̃termisit. Querit quare iechonias dr̃ filius iosie: cũ iosias ioackim: ⁊ ioachin genuit iechoniã? Si autẽ eundẽ iechoniã bis numerus in fine. s. precedentis thesseredecadis ⁊ in principio sequentis ad hoc vt tres plene thesseredecades inueniant: iã nõ erũt. xlij. patres. Diuersis modis soluit hoc. Hiero. dicit ꝙ vterqꝫ pater ⁊ filius ioachin ⁊ iechonias vocabat: ⁊ ita vnũ habemꝰ in fine p̃cedẽtis thesseredecadis ⁊ alteꝝ ī principio sequẽtis: vt cũ dicit Iosias genuit iechoniã: ioakim intelligamꝰ. Cum vero dicit iechonias genuit salathiel: ioachin accipiamꝰ. Augꝰ. vero dicit ꝙ vnꝰ bis numerat. s. iechonias q̃ ⁊ ioachin dictꝰ ē: a quo facta est q̃dam in exteras gẽtes deflexio qñ in babyloniã trãsmigratũ ē. Ubi ergo ordo a rectitudine deflectit ⁊ in diuersũ tẽdit angulũ facit: ⁊ id qđ in angulo ē bis numerat. Trãsmigratio in babyloniã significat trãsitum aploꝝ ad gẽtes: In qua trãsmigratione xp̃s factus lapis angularis: vtrũqꝫ pplm cõplectitur quod ostendit ꝑ iechoniã bis positũ. Omnes q̃ a dauid vsqꝫ ad trãsmigrationẽ babylonis numerantur reges fuerunt. f Iechonias. Prior iechonias resurrectio domini: sequens iechonias preparatio domini dicitur: vtrunqꝫ congruit christo qui est resurrectio et vita.
g Salathiel. Petitio mea deus: Christo conuenit qui dicit: Pater sãcte serua eos quos dedisti mihi: vt sint vnum sicut ⁊ nos.
h Salathiel autem genuit zorobabel. Hoc in multis scripturis legit: sz in Paralipomenon filij iechonie assir: salathiel: melchiram ⁊ phadaia: ⁊ de phadaia orti sunt zorobabel ⁊ semei: Sed tradũt hebrei trinomiũ fuisse assir: salathiel melchirã et phadaia. Vel salathiel ⁊ phadaia fratres: filios q̃s genuerunt vterqꝫ suũ vocauit zorobabel. Cũ de isto dicat euangelista abiud genitum. Paralip. dicit ꝙ zorobabel mosollã genuit ⁊ reliquos inter q̃s abiud non numeratur: sed multa vitia scriptorum in Paralipomenon deprauata sunt. vnde multe ⁊ interminate genealogie inueniuntur quas iubet apostolus vitari.
i Zorobabel aũt ge. abiud. Magister babylonis. i. confusionis. Illi conuenit qui mundum ab errore idolatrie ad viam veritatis reuocauit. Fuerunt viri studiosi ex iudeis dicti heriles ꝓpter propinquitatem generis xp̃i. erantqꝫ nazarei qui ordinẽ genealogie christi partim memoriter: partim ex libris dierum: partim ab auis ⁊ ꝓauis retinẽtes sm̃ ordinẽ scripserũt.
k Abiud: id est pater meus: Iste christo conuenit, de quo dicitur: Ipse inuocauit me: pater meus tu ⁊c̃. De abiud vsqꝫ ad ioseph nulla historia inuenitur in Paralipomenon: sed annales fuerunt apud hebreos. de quibus herodes multos comburi fecit vt cõfunderetur ordo regie stirpis: et forsitan ioseph nomina patrũ ibi legerat vel aliquo modo ibi retinuerat ꝑ quẽ euãgelista seriem hãc generationis posuit. Sed siue hoc siue alio modo euangeliste fuit hec certa generationis successio.

Marginal references: J. 18. a; Esa. 38. a; Ibi. b; Ezec. 18. e; Ps. 144.; Ibi. 140; 4. Reg. 13. et. 14.; Ioh. 17. b; Ps. 88.

Interlinear: robustꝰ dñi. de quo dr̃: Fortitudo mea dñs.

a oziã. Ozias aũt genuit ioathã.

Interlinear: ꝑfectꝰ. i. xp̃s: de q̃ ecclia q̃tidie ī meliꝰ ꝓficit. — cõprehendẽs. i. xp̃s: q2 nemo nouit patrẽ nisi filius.

Ioathã aũt genuit achaz. Achaz b autẽ genuit ezechiam. Ezechias

Interlinear: obliuio.

c aũt genuit manassen. Manasses d aũt genuit amõ. Amon aũt ge/e nuit iosiam. Iosias autẽ genuit

Interlinear: iechonias p̃paratio dñi: qđ cõuenit xp̃o q̃ dicit: vado parare vobis locum.

iechoniam ⁊ fratres eius in trãsmigratione babylonis. Et post f trãsmigrationem babylõis. † Ie g h chonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. i Zorobabel autẽ genuit abiud. k Abiud autem genuit eliachim.

a Ezechias aũt gẽuit manassen. iste Ezechias nõ habebat heredẽ qñ dictũ est ei ꝑ Esaiã ꝓphetã: Esa. xxxviij. Dispone domui tue: q2 morieris tu ⁊ nõ viues: ⁊ tũc fleuit nõ timore mortis: sed ꝓpter defectũ seminis: timẽs ne xp̃s de eo nõ nasceret ⁊ io ipo orãte cũ lachrymis additi sũt vite ipsiꝰ anni. xv. ⁊ tũc genuit manassen: q̃ q̃dez manasses licz primo fuerit pessimꝰ q2 de eo scriptuz est. iiij. Reg. xxj. ꝙ ipe impleuit hierlm sanguine ꝓphaꝝ vsqꝫ ad os. iter q̃s Esaiam auunculũ suũ secari fecit: ꝓpter qđ in captiuitatẽ ductus est: tamẽ finaliter penituit: ⁊ ad regnũ suũ reductꝰ fuit: vt habet. ij. Paral. xxxiij. ca. Sequit: b Manasses aũt genuit amõ: amõ aũt genuit iosiam. iosias iste fuit optimꝰ q̃ in iuuẽtute sua cepit querere dominũ: ⁊ d̃struxit templa idoloꝝ ꝑ totũ regnũ suum. *(Margin: †r. Pa. s. c)*
c Iosias autem genuit iechoniaz ⁊ fratres eius in trãsmigratiõe babylonis: nõ q2 adhuc esset trãsmigratio qñ geniti sunt: sed quia imminebat. Nominantur autem fratres iechonie cum eo: quia similes ei fuerũt ī captiuatiõe. ioachaz aũt q̃ primꝰ regnauit pꝰ iosiã captiuatꝰ est ꝑ regẽ egypti: vt hr̃. iiij. Reg. xxiij. Rex aũt egypti d̃stituit regẽ loco ipius fratrẽ eiꝰ eliachĩ mutato nomĩe ipsiꝰ: ⁊ vocauit eũ ioachim vel iechoniã: ⁊ iste ē q̃ dicit h genitus a iosia: quẽ captiuauit rex babylõis: ducẽs secũ in babylonẽ: sz ī itinere remisit eũ sub iuramento ꝙ ei fideliter seruiret: sed iste ioakim q̃rto anno volens rebellare ab exercitu regis babylõis captꝰ est ⁊ occisus: ⁊ cadauer eiꝰ extra hierusalẽ ꝓiectũ: sic fuerat ꝑ Hieremiã p̃dictũ: Hiere. xxij. Sepultura asini sepeliet: ⁊ regnauit ioachin filiꝰ eiꝰ ꝓ eo q̃ silr dictꝰ est iechonias: sz aliter scribit qꝫ primꝰ: q2 pater eiꝰ ioakim ꝑ. k. m. alius aũt ꝑ. c. ⁊. n. ⁊ iste regnauit tribꝰ mẽsibꝰ: ⁊ postea adductꝰ est iñ babylonẽ captiuꝰ cũ matre et nobilibꝰ de terra iuda: ⁊ d̃stitutus est sedechias auuũculꝰ eiꝰ filiꝰ iosie rex in hierusalẽ a rege babylonis. ⁊. xj. anno regni eiꝰ: q2 rebellauerat captus est a rege babylonis: ⁊ excecatus est in babylonem ligatus ductus ⁊ hierusalem destructa ⁊ templum combustum. vt habetur. iiij. Regũ. xxv. Et sic patet ꝙ fratres iechonie filij iosie fuerunt captiuati sicut ⁊ ipse ꝓpter quod nominantur cum ipso.
d Et post transmigrationez babylonis iecho. Iste iechonias a quo incipit tertia quaterdena nõ fuit iechonias filiꝰ iosie: sed nepos eius ꝑ. n. scriptus: vt dictũ est: aliter non essent quattuordecim in ista quaterdena vltima. e Salathiel autẽ genuit zorobabel. ⁊ iste zorobabel est ille sub quo transmigratio redijt d̃ captiuitate: vt habetur. j. Esdre. ij. f Zorobabel aũt genuit abiud: abiud autem genuit eliachim. Contrarium videtur. j. Paralipomenon. iij. vbi dicit ꝙ zorobabel genuit mosollã ananiã ⁊ salomit. Est dicendũ ꝙ aliquis istorum fuit binomius: ⁊ sic dictus ē abiud: quia plures binomij ī sacra scriptura īueniuntur. Ab isto abiud vsqꝫ ad ioseph nulla historia in biblia reperitur: sed apud iudeos fuerunt aliqui studiosi qui genealogias a dd̃ descẽdẽtes diligẽtissime scpsert ꝓpter xp̃m quẽ expectabant a dd̃ descẽdere: ⁊ ibi Mattheꝰ potuit

Ioh.3.d a Eliachim. Dñs resuscitās. Ille qui dicit: Ois q̄ videt filiū ꝛ credit in eū ha.vi.eter.ꝛ ego resu.eū ꝛc̄. b Açor.adiut⁹. Ille ē q̄ dicit:
Ps.53. Ecce de⁹ adiuuit me do.s.ē a.m. c Sadoch. Iustus.s.xp̄s.de quo
Ibi.10. dicit: Iustus dñs ꝛ iusticias dilexit. d Achim.i.frater meus iste. Quis ali⁹ q̄ȝ ille q̄ hō fieri voluit vt possit habere fratres.de quibus
Ps.21. diceret: Nūciabo nomē tuū fratrib⁹ meis.
Ibidem. e Eliud.i.de⁹ me⁹. Cōuenit xp̄o q̄ dicit: Deus me⁹ vt q̄d dereliquisti me? f Eleaçar.i. de⁹ me⁹ adiutor. Ille est q̄ ex ꝑsona homis dixit: De⁹ me⁹ sperabo in eū. g Mathan.donans vel donat⁹. Ille est q̄ dedit dona hominib⁹.ꝛ de quo dicit: Sic de⁹ dilexit mundū vt filiū suū daret. Per hos patres xp̄s venit ī mundū: ꝛ omniū horū ī se gerebat officiū. Et dignū est vt ꝑ eandē lineā sāctitat̄ ad eū ascēdamus per quā ad nos descēdere est dignat⁹.
b Joseph. Apponēs.i.xp̄s qui iudeis gētes apposuit: q̄ ꝛ pat̄ xp̄i dr̄: quē de sua cōiuge natū adoptiue suscepit: sed ꝛ putatiue pat̄ dicit̄.
Luce.3.e Joseph. Mattheus dicit ioseph filiū iacob: ꝛ iacob filiū mathan. Lucas: ioseph filiū heli: ꝛ heli filium mathat: sed mathan ꝛ mathat de eadē vxore hiesta nomīe singulos genuer̄t: Mathan q̄ ꝑ salomonē descēdit eā prius duxit: ꝛ relicto vno filio iacob obijt: postea mathat qui ꝑ mathan descēdit de dauid eādē duxit et genuit heli: sic iacob ꝛ heli fratres sunt vterini. Jacob autē vxorē heli fratris sui sine liberis defuncti ad suscitandū semē ei⁹ accipiens genuit ioseph natura suū: sed s̄m legē heli filiū. Qd̄ dicit̄ fili⁹ ei⁹ nomīe vocari cui suscitat̄ nō ē verū: cū booz eū quē genuit ex ruth nō elimelech cui suscitat̄: sed obeth vocauit.

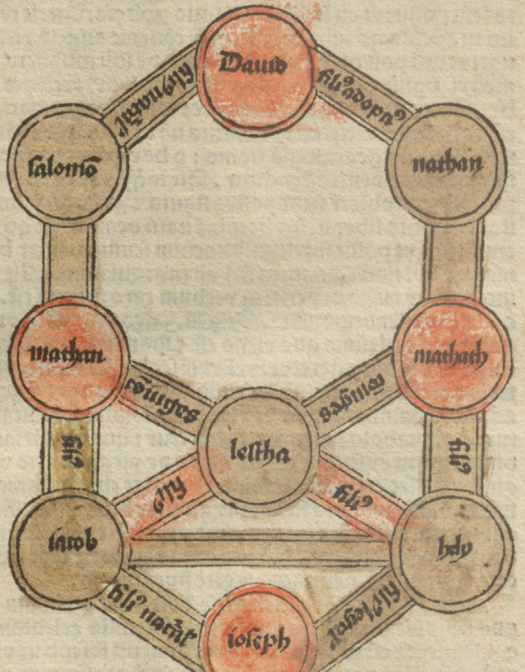
residuū huius genealogie videre: vel si dicatur ꝙ herodes illas scripturas cōbussit ne linea regia ab alijs distingueretur: vt dicunt aliqui. tūc dicendū ꝙ mattheus habuit ꝑ reuelationē: quod non habuit ꝑ scripturā: quia apostoli ꝛ euangeliste nō fuerunt min⁹ illuminati: immo mag̃ q̄ȝ antiqui ꝓphete. seq̄tur: a Mathan autē genuit iacob. Cōtrariū dicit̄ Luc̄.iij. vbi dicit̄ ꝙ mathat genuit heli: ꝛ heli genuit ioseph. Dicendum ꝙ mathat ꝛ mathan descēder̄t a dauid: sed mathat ꝑ nathā q̄ fuit filius dauid adoptiu⁹. Mathan āt ꝑ salomonē: ꝛ isti duo mathan ꝛ mathat habuerunt vnam vxorem successiue: q̄ dicta ē iesta: ꝛ hiesta a mathā cōcepit iacob: ꝛ a mathat hely: ita ꝙ heli et iacob fuerūt frēs vterini: sed de duobus fratribus a dauid diuersimode descendentibus. Heli autē accepta vxore mortuus est sine semine. ꝛ ideo iacob frater ei⁹ accepit vxorē fratris sui: vt ei suscitaret semen ꝛ genuit ioseph: ita ꝙ ioseph fuit filius naturalis ipsi⁹ iacob: ꝛ sic accepit euȝ hic mattheus. Fuit aūt filius heli legalis: et sic accepit eum in genealogia Lucas vt patet in figura sequenti.

a b Eliachim aūt genuit açor. c Açor autem genuit sadoch. d Sadoch autem genuit achim. e Achim autem genuit eliud. f Eliud autem genuit eleaçar. g Eleaçar autē genuit mathan. a Mathan autē genuit iacob. b Jacob auteȝ genuit h Joseph virū i Mārie: de q̄ua natus est Jesus qui vocatur xp̄s. k Omnes itaq̧ generatiōes ab abraam vsq̧ ad dauid generationes q̄ttuordeci. ꝛ a dauid vsq̧ ad trāsmigrationē babylōis generatiōes quattuordecim ꝛ a trāsmigratiōe babylōis vsq̧ ad xp̄ȝ

ꝭ supplantator vel luctator.
a ꝭ stella maris. b ꝭ non de quibus: q̄ sine virili coitu de sola virgine natus.

i Uirū marie. Quid ad xp̄m generatio ex dauid deducta ad ioseph cū xp̄s nō ex semīe ioseph? sed nō est ꝯsuetudo scripturaꝝ vt ordo mulieꝝ in generationib⁹ texat̄: ꝛ ideo nō ꝑ mariā sed ꝑ ioseph inducit̄: cū de vna ioseph ꝛ maria tribu fuerīt. Uñ ꝛ eā q̄si ꝓpinquā cogebat̄ accipe: ne trib⁹ in aliā se ꝯfūderet. vñ etiā simul tanq̄ȝ de vna stirpe ꝓfitent̄ in bethleē redire cū singulis in suā ciuitatē. Exemplo marie liquet fidelibus cōiugatis seruato pari cōsensu cōtinentiā posse ꝑmanere cōiugiūq̧ vocari: nō ꝑmixto corporeo sexu: sed custodito mētis affectu. Uñ ꝛ ioseph vir marie dr̄: q̄ cōiugiū verū est vbi cōseruat̄ amoris affect⁹: ꝛ in maria fruct⁹ nuptiarū inuenit̄. k Omnes itaq̧. Decurso ordine generationis tandē in fine cōcludendo euāgelista recapitulat sub mystico numero. Tres distinctiones in generatiōe xp̄i mystice insinuāt fidē sancte trinitatis quā cōcorditer astruit doctrina legalis ꝛ euangelice institutionis. Tres enim trinitatis fidem: quattuor doctrinaȝ euangelicam decem legis significat institutionē. In tres tesseredecades diuidit̄ hec generatio. Prima est ab abraā vsq̧ ad dauid: ita ꝙ dauid includat̄. Secūda a dauid.i.iuxta dauid a salomōe incipit: ꝛ in priorē iechoniā finit̄. Tertia a secūdo iechonia in xp̄o terminat̄: Ab abraā vsq̧ ad dauid ꝛ a dauid vsq̧ ad xp̄m tria in hac distinctione notant̄ tp̄a ad xp̄m currere. Ante legē in quo abraā: naturale seruans mādatū. Post legē quā iudei p̄uaricātes captiuāt̄. Post gratiā per quā omnes de captiuitate soluūt̄. Et in his singulis bis septē sunt: q̄ gratia spūssancti in homine geminat̄: vt cor ꝛ carnē in vnū iūgens faciat vtrunq̧ exultare in deū. Qr̄ autē ter.xiiij. verā significat religionē. Quattuor enī ꝛ decē nouū ꝛ vet⁹ testamenta indicāt: quia via ad christum per decē verba legis ꝛ quattuor euangelia predicat̄: ita tñ vt quicq̄d ascribit̄ trinitati q̄ de⁹ est ꝯsecrem⁹: q̄ nulla p̄ceptio impletur: nisi hic numer⁹ colendi deū teneat̄. Ut ꝛ hanc viam esse ꝑueniendi ad christū (qui est nostra terra ꝓmissiōis) scias: totū numerū collige in summā: ꝛ sunt.xlij. quo numero māsionuȝ veri hebrei de egypto ad patriā veniūt. Et bene hoc numeri sacramēto vēim⁹ ad patriā: quo christus a patriarcha cui ꝓmissus est ꝑuenit ad virginē q̄si ad iordanē spūs̄cti gratia abundantem. Et ideo euangelista numerauit ab abraā quadragintaduas generationes: velut celest̄ patrie māsiones in fine xp̄m supputās: qui est consummatio vie ꝛ mansio vite. In abraam primum fides ad iusticiam reputat̄: quod est initiū vie vel vite ad requiē. Ideo.xlij. quia hoc numero presēs ecclesie temp⁹ ostēdit̄: q̄ dñs bene oꝑantib⁹ cooperat̄. Septies enī seni.xlij. sūt. Sex ad opera: septē ad requiē pertinēt. vnde bene pp̄l'us ille sub spe ītrādi ī requiē ꝑ septies sex māsiones castrametat̄: in quaꝝ vltima iesu duce: patefacto iordane requiem intrat: sic noster iesus quadragesima secūda generatione ab abraā credēte: lauacra baptismi ꝛ celi ianuas patefecit: Sub eiusdem numeri sacramento nos cursu virtutū ad patriaȝ tendimus: dum quotidie prelibando gustu celestium fruimur: et patienter promissum expectamus.

ꝭ Mattheus

Ratio autem quare Mattheus describit genealogiaȝ christi per salomonē filium eius naturalem hec est: q̄ describit assumptionem nostre humanitat̄ a deo. Lucas autem per nathan filium adoptiuum: q̄ describit reductionē nostrā in deū que fit ꝑ grām adoptionis.
b Jacob aūt genuit ioseph virū marie: de qua nat⁹ est iesus qui vocatur christus. Cum ioseph non fuerit pater iesu: vt habetur infra eodem ca. non videtur esse sufficienter probatum per istam genealogiam sic descriptā ꝙ iesus fili⁹ marie fuerit de stirpe dauid. Dicēdū ꝙ īmo: q̄ ioseph ꝛ maria fuer̄t de eadē tribu: quia mulier nō poterat nubere cū viro alteri⁹ tribus quando ad ipsam pertinebat hereditas paterna: vt patet Nu.xxxvj.

Matthe⁹ in hac vita que quattuor tẽpoꝝ cursu labit̃ in qua regi nos oportet a xp̃o ſm laborioſã diſciplinam qua filios flagellat: que in .x. ꝓpter decalogi mãdata ſignat̃: ꝑ quadragenariũ numeꝝ regẽ xp̃m veniſſe teſtat̃: addito binario ꝓpter duo teſtamẽta qb⁹ regi nos oportet. Vel duo p̃cepta charitatis in quib⁹ tota lex cõtinet̃. ⁊ cõpletur vet⁹ ſcriptura: Qua ꝓpt in generationib⁹ matthei q̃ deſcẽdẽdo enumerant̃: noſtroꝝ ſignatur ſuſceptio peccatoꝝ. In generationib⁹ autẽ luce q̃ aſcẽdẽdo vſq3 ad deũ ꝑueniũt: cui mũdati recõciliant̃ ꝑ xp̃i ſacerdotiũ: intelligit̃ noſtroꝝ ablutio peccatoꝝ. Ideo in ſeptuageſimoſeptio numero tota ei⁹ enumeratio cõplet̃: in cuius myſterio ſaluator remittẽdũ eſſe peccanti dicit: Denari⁹ enĩ iuſticie eſt numer⁹. vndenari⁹ trãſgreſſio eſt denarij: q̃ ſepties ductus explicat .lxxvij. in quo numero tanq3 vniuerſal' peccati fit plena remiſſio pctõꝝ ꝑ xp̃m aſcendentibus ad deũ: Nec ẽ mirãdum ꝙ lucas plures ſucceſſiones ponit a dauid vſq3 ad chriſtum: Mattheus pauciores: cum ille ponat alias perſonas ille alias: ⁊ ex his forſan alij minus alij plus vixerunt. Nota non eſſe cõſuetudinem ſcripturarũ vt in generationibus ſucceſſionis ordo mulieribus tribuatur: ideo generatio ioſeph ordinabiliter ponitur qui de eadẽ tribu: de qua et beata maria fuiſſe cognoſcitur.

[margin: † 27.q.2.pri⁹ .c.iuera. .c. genuit. Ds ver.ſig niſi.c.5.]

[margin: † 2.q.i. c.ſi peccauerit]

a Chriſti autẽ ge. Sine additamẽto ieſu ponit: vt eũ ĩtelligas de quo ꝓpheta: Unxit te deus tu. Jeſus qđ ſubſtãtialiter illi cõuenit angelo reſeruat: vt qui poſt dicturus eſt cõceptũ de ſpirituſancto nomen ei ꝓpriũ ex ſaluationis officio ſublimi⁹ declaret.

[margin: Ps.44.]

b Sic erat. Sicut dictũ eſt: vt ex ioſeph origo marie q̃ eſt de dauid clareſceret: ⁊ chriſtus nõ ex eius ſemĩe vt deus ⁊ homo: ꝑ genealogiã homo: ꝑ hoc ꝙ de virgine de ſpirituſancto deus oſtenditur. Sic inq3 erat vt preſcripta eſt: ⁊ mox dicet̃ ſicut poſtea ſignis ⁊ ꝓdigijs manifeſtat̃: vt totus liber deũ ⁊ hominẽ natũ demõſtret: qđ eſt credendũ vt poſſit intelligi. Hic enim ſenſus deficit humanus vbi non eſt natura ſed virtus: qui non credit nõ intelligit ꝙ virgo peperit: ꝙ verbum caro factum eſt.

c Cum eſſet deſponſata. Origeñ. Ideo deſpõſata vt ſignificaret eccleſiam que virgo eſt ⁊ ſponſa: ⁊ vt ꝑ ioſeph origo marie oſtenderetur: vel vt ioſeph eſſet teſtis caſtitatis defendens eam ab infamia ſuſpicationis: ⁊ ne vt adultera damnaretur: ⁊ vt virgo viri ſolatio ſuſtentaretur: ⁊ vt diabolo partus occultaretur: qui nequit ſatis dinoſcere an ex ſemine natus ſit: an de virgine: ⁊ ne virginibus eſſet excuſatio infamie ꝙ mater chriſti ĩfamata fuerit. Deſpõſatio fiebat per aliquot dies ante aſſiduam cohabitationẽ: ⁊ interim erat vxor ſub cuſtodia viri.

d Anteq3 cõuenirẽt. Nõ ꝙ poſtea cõuenerint: vt ſi diceremus anteq3 penituerit morte p̃uentus eſt.

Non ꝙ poſtea conuenerint: ſed oſtendit ꝓximum tẽpus nuptiarum: in quo nuptiarum ſolennia celebrant̃.

e Inuenta eſt in vtero habens. Inuenit ioſeph in vtero habere: ſed non de ſpirituſancto ſciebat eſſe: cum poſtea vt dubius deliberaret dimittere eam. Apoſtol⁹ autem hoc addidit ne interim ſubreperet ſuſpicio lectori.

Quomodo hoc factũ ſit ⁊ quo ordine vel in qua ciuitate chriſti cõceptio ſit celebrata: hoc pretermiſſum a Luca exponitur.

f Juſtus ꝑ fidẽ qua credebat xp̃m de virgine naſcituꝝ: et voluit ſe humiliare ante tantam gratiam. Or iuſtus erat hoc ẽ teſtimonium caſtitatis marie: vt qui ſeruat innocentem iuſtus dicatur: ſed et pius dum nollet propalare: ex conſcientia caſtitatiſ iuſtus: ex timore pius. Sciebat illam eſſe inculpabilem: ſ3 vnde vł quid eſſet ignorabat: ⁊ ideo mediã elegit viam effugiendi: vt neq3 innocentem proderet: neq3 rei incognite conſentiendo ſe reum faceret coram deo. Vera virtus eſt. cum nec pietas ſine iuſticia: nec ſine pietate iuſticia: que ſeparate ab inuicem dilabuntur.

Et nollet

---

a ſ per quã dignat⁹ eſt venire.

a generatiões q̃ttuordeci. Xp̃i ãt gnã- a

a ſ nõ ait ſic facta eſt: q2 ſꝑ apud patrẽ erat.
ſ vt ꝑ ioſeph de dauid mõſtraret̃.

b c tio ſic erat.† Cu3 eſſet deſponſata b

d mater ieſu Maria ioſeph: anteq3 c d

ſ a ioſeph.

e conuenirent inuenta eſt in vtero e

ſ ecce illud nouum: Mulier circũdabit virũ: nõ aliũde niſi ex ſe gignendo.
a ſ de q̃ eſt q̃ cõcipit̃ ⁊ generat̃. ſ de poteſtate nõ ex ſubſtãtia: ne ſpũs dicat̃ incarnat⁹.

habẽs de ſpirituſancto.† Joſeph f g†

ſ ſponſus.

f autem vir eius: cum eſſet iuſtus: h

Nu. xxxvj. De filiabus ſalphaat. Beata aũt virgo maria fuit vnica Joachin patri ſuo: ⁊ ideo ex lege cogebat̃ viro ſue tribuſ nubere: ꝓpter hoc etiã iuit cũ Joſeph in bethleẽ ciuitatẽ dauid vt ꝓfiteret̃ cũ eo: vt habet̃ Luc. ij. Modũ aũt ꝑ quẽ fuerũt de eadẽ tribu Damaſcenus deſcribit dicẽs ꝙ melchi habuit fratrẽ nomine panthera: q̃ genuit barpanthera: ⁊ hic genuit ioachin: q̃ genuit beatã mariã: ⁊ ſic beata maria deſcendit a dauid ꝑ nathan ſm Damaſcenu3 libro. iiij. ca. vj.

a Chriſti aũt generatio ſic erat. Deſcripta genealogia xp̃i in qua mattheus oſtendit xp̃i verã humanitatẽ: hic oſtẽdit diuinitatẽ ei⁹ ꝑ modũ ꝯceptiõis ei⁹ mirabile3: ⁊ diuidit̃ in tres ꝑtes: q2 primo ponit̃ beate virginis mira ĩpregnatio. ſcđo ipſi⁹ ioſeph digna dubitatio. ibi: Joſeph aũt cũ eſſet iuſt⁹. tertio magna dubij certificatio. ibi: Hoc aũt eo cogitãte. Dicit ergo primo: Chriſti aũt generatio ⁊c. q.d. ne credat̃ ꝙ ieſus ſit genit⁹ ex cõmixtione maris ⁊ femine ſicut p̃cedẽtes. et ideo deſcribit̃ mod⁹ mirabilis q̃ ſequit̃:

[margin: † Luce.i.c et.2.a]

b Cũ eſſet deſpõſata mater ei⁹. i. xp̃i.

c Joſeph. ſ. ſpõſo ſuo.

d Anteq3 ꝯuenirent carnaliter. ſ. nõ q2 poſt ꝯuenerint: vt. j. dicet̃.

e Inuẽta eſt in vtero habẽs. inuẽta inq3 a ioſeph q̃ curã virgĩs habebat.

f De ſpũſancto. iſtud refert̃ ad verbũ p̃cedẽs. cum dicit̃: Habẽs in vtero: q2 hoc fuit virtute ſpirituſſancti. Illud enĩ qđ in generatione alioꝝ hominũ fit ꝑ virtutem ſeminis deciſi a patre ⁊ recepti a matre in matrice: fuit factũ virtute ſpũſſancti in virgine: virtute cui⁹ ex puriſſimis ſanguinib⁹ beate virginis fuit corp⁹ chriſti formatũ: ⁊ in eodẽ inſtãti aiatũ: ⁊ a Xbo aſſũptũ: q2 cũ infinita ſit virt⁹ ſpũſſcti põt oĩa opari in inſtãti. Sed querit̃ quare iſta ꝯceptio xp̃i nõ fuit fctã anteq3 virgo deſpoſaret̃ ipi ioſeph. Dicendũ ꝙ btũs Ambro. ſuꝑ Lucaz ad hoc aſſignat multas rõnes quaꝝ aliq̃s accipio. Primo eĩ iſtud fuit rõnabile ex ꝑte pueri: q2 ſi cõcept⁹ fuiſſet ante deſpõſationẽ potuiſſet rõnabilit̃ a iudeis ſicut illegitim⁹ repudiari ⁊ nõ ſicut xp̃s recipi. ſcđo q2 puer ꝓpter ꝑſecutionẽ herodis erat in egyptũ portãd⁹ ⁊ reportãd⁹: iõ ſpõſus marie erat ad h̃ ⁊ cõſimilia neceſſari⁹. Itẽ hoc fuit ex ꝑte virgĩs neceſſariũ: vt haberet miniſtrũ nõ ſuſpectũ: ſed ſibi ꝯiũctũ vt ſpõſũ. Ite3 hoc fuit rationabile ex parte nr̃a: q2 ſicut ꝑ Thomã palpãtẽ cicatrices chriſti certificati ſum⁹ magis de reſurrectiõe xp̃i q3 ꝑ alios: ita ꝑ ioſeph magis certificati ſum⁹ de virgĩtate marie: q2 dolore iniurie fuiſſet motus ad vindicandũ opprobriũ niſi in virgine cognouiſſet diuinũ ſacramentũ. Itẽ querit̃ h̃ cũ maria eſſet iã deſpõſata ioſeph ⁊ in domo ei⁹: vt dicit Chryſ. quare nõ acceſſit ad cognoſcẽdũ virginẽ. Dicẽdũ ꝙ mod⁹ erat iuſtoꝝ nõ ꝑficere matrimoniũ ꝑ carnalẽ copulã: niſi pri⁹ vacarẽt orõni ꝑ aliqđ tp̃s ĩplorãdo diuinã miſericordiã: vt patet Tobie. viij. Et tũc credit̃ reuelatũ eſſe ipi ioſeph ꝓpoſitũ marie de obſeruãda virginitate: licet ei cogeret̃ ad matrimoniũ cõtrahendũ ſm tp̃is illi⁹ modũ: ꝓpter rõnes p̃dictas: tñ habebat virginitatẽ in deſiderio ⁊ ꝓpoſito: ſ3 votũ nõ expſſit. Cõtraxit igit̃ matrimoniũ cõmittẽs ſe diuini volũtati: ⁊ tũc ex reuelatiõe diuina credit̃ ꝙ ioſeph cognouit ꝓpoſitũ marie: ⁊ tũc ex cõi ꝯſẽſu vouerũt virginitatẽ: q2 vt credit̃ ioſeph adhuc virgo erat. Cui⁹ rõ ẽ: q2 cũ xp̃s in paſſiõe ſua nulli matrẽ ſeruãdã tradidit niſi virgini: nõ eſt ꝓbabile ꝙ añ ꝯceptũ dñ adhuc eſſet iuuẽcula traderet̃ alicui niſi virgini cuſtodiẽda.

g Joſeph aũt. Hic põit̃ ioſeph digna dubitatio. emiſſo aũt voto p̃dicto angel⁹ gabriel venit ad virginẽ ignorante ioſeph: ⁊ impregnata eſt de ſpirituſctõ: vt habet̃ Luc. j. ⁊ ſtatim de licentia ioſeph abijt ad cognatã ſuã ſc3 ſanctã Eliçabet: vt ei p̃gnanti ſuiret: ⁊ natũ filij ſui p̃curſorẽ videret: ⁊ ibi mãſit trib⁹ mẽſibus vſq3 ad ꝑactã ꝑcurſoris natiuitatẽ. Ipa aũt redeũte vidit ioſeph vteꝝ ei⁹ grauidũ: incurrit ex h̃ vehementẽ ſuſpitionẽ: nec fuit mirũ ꝓpter marie lõgã abſẽtiã: ex altera ꝑte tñ tenebat de marie ſãctitate: vt dicit Chryſoſtom⁹ ꝙ ſibi videbatur impoſſibile eam cecidiſſe.

h Cum ergo eſſet iuſtus noluit eam traducere: id eſt propalare: quia non erat certus de crimine. ⁊ ideo:

i Voluit occulte dimittere eam. ne forte ex oppoſita parte faueret ſibi in crimine: ⁊ bene dicitur ꝙ occulte: ne ſi in palã eã relinqueret neſciret reſpondere determinate cauſam dimittendi eam hoc querẽtibus: cum haberet argumenta ſibi ĩſolubilia ex vtraq3 parte: vt viſum eſt. Sed queritur hic quare maria non dixit ei diuinum ſecretũ. Eſt dicendum ꝙ talia non ſunt reuelanda: niſi q̃tum ſe extendit voluntas diuina. ⁊ ideo beata virgo tacuit: tenens firmiter ꝙ ſicut iſtud ſecretum fuerat reuelatum ſancte eliçabet: vt habetur Luce primo: ſic reuelaretur alijs competenti tempore ex beneplacito diuine voluntatis. Similiter queritur quare ioſeph non petiuit

ab ea

a Et nollet eã tra. Quã desposauerat in cõiugiũ ducere: ne videretur quod ignorabat celare: vel traducere ad penã in q̃ nouerat nõ esse infamiã: q2 sciebat se eã virginẽ accepisse et intactã seruasse.
b Hec autẽ eo co. Hic docemur diu deliberãdum esse in icertis ne peccet temeritate leuitatis. c Ecce angel9 do. Quia sic pie cogitat cõsolari meret: et cõsiliũ suũ meliori consilio mutatur. d Fili dauid. Recognosce quod promissũ est domui dauid: de qua tu es et maria: et vide impletum in ea.
e Noli timere. Quis tantũ sit q̃tum credis: et ne timeas ꝑ reatu: s3 amplectere charitatis intuitu. f Coniugem. Coniunx erat non concubitu sed affectu: non coniunctione corporis: sed copulatione animorum.
Nota coniugem dici a prima fide desponsationis: Igitur dispensationis est si quis pmittitur aliam ducere post sacramentũ sponsionis: et si nunq̃ debitũ soluere possit.
Bene ioseph vir et maria ɔiunx dicit: cũ in eo seruat affectus amoris qd est verũ coniugium: et in ea sine coitu est fruct9 nuptiarum.
g In ea natũ. De ea nasci est i lucẽ ꝑduci. In ea vo nasci est concipi: vel ẽm pscientiã angeli quã habet ex deo: cui futurũ quasi preteritũ natum dicitur. h De spiritusãcto. Spiritussanctus dz deus et donũ dei et charitas: et sola charitas eum incarnari fecit.
i Pariet. Ne videretur ioseph nõ esse necessarius ei, subdit: pariet. et ita eris necessarius procurationi. k Uocabis. Idẽ dicit iste qd ꝑdixerat marie: vt ꝑmissum saluatorem iam venisse tam viris q̃ feminis representet ex voce. Ipse enim nomen interpᵱtat.
l Hoc autẽ totũ. Qz ꝑpinquo est desponsata q3 inuenta est in vtero habẽs: q3 pepit virgo: q3 iesus vocat9 est: q3 saluat. Hoc enĩ ait euãgelista quãdo iã oĩa impleta erant.
m Ut adimpleret. Prophetia signũ est pscientie dei: quia quod dicit certũ est a deo psciri: et ideo ab homine debet timeri. Nullũ autẽ signũ quod designat efficit: sed tm̃ signat quod ostendit. sic prophetia non necessitatem eorum facit que predicit: sed signũ est prescientie dei. Hiero. non est necessitas rerum ex eloquio ꝑphetarum: sed sola exhibitio veritatis. Prophetia nõ facit necessitatem eorum que dicit: sed signum est pscientie dei. Prophetia alia est ex predestinatione dei: quam necesse est omnibus modis euẽire: vt sine nostro impleatur arbitrio: vt hec de qua hic agitur. Alia est ex prescĩetia dei cui nostrum admiscetur arbitriũ. Alia ẽ que comminatio dicitur: que fit ob signum animaduersionis diuine vt fugiant a facie arcus electi: et iuste pereant incauti: et nõ ex prescientia: quia longe aliter scitur q̃ futurum ꝯminetur. n Ecce virgo in vtero habebit et pariet filium. Admiratur propheta Esaias: et quasi omnes de somno suscitans
Esa. 7. c ait: Ecce virgo in vtero habebit: spiritusancto presens erat quod in tempore nondum erat. Ecce virgo etc. Dicunt iudei q3 nõ est hoc nomen integritatis sed etatis puella. Sed quomodo tunc est signum? sensum Esaie sequitur: non verba: ꝑ cõcipiet ponit: In vtero habebit. et vocabunt pro vocabis vel vocabitur. o Emanuel. Proprium est christi vt iesus: quia cum his qs saluat semper adiuuando perseuerat. Tribus de causis de veteri testamento astruit ea que ponit in euangelio. Pro testificatione: vt habeat testimonium a lege et ꝑphetis. Pro confirmatione fidei: q2 facilius credimus cu3 videmus impleta que sunt predicta. Pro cõiunctione noui et veteris testamenti. p Exurgẽs autem ioseph
Moralit. a somno. Be. Mora. Quisquis a deo monetur: soluat moras: surgat a somno: faciat quod iubetur. q Fecit sicut precepit ei. Perfecta obedientia. Fecit non tm̃ quod precepit angelus: sed etiam sicut precepit. Exhibitione seruitutis et affectu amoris obediẽs recte dicitur fecisse sicut precepit ei angelus. r Angel9 dñi. Nõ relinquit mẽtiẽdi loc9: vbi officiũ angelorum celebrat. s Et accepit cõ. su. Ad vitãdã virginis infamiã ad celandũ saluatoris aduetũ: ad necessarium pueri nascentis obsequium.

a ꝑ traducere greci habẽt ꝑpalare. b ne si palã esset vt adultera puniretur.
a et nollet eã tradũcere voluit oc- a ne si retineret nesciẽs euentũ rei. q. conscius esset peccati. b vt occulte dimitteret.
b culte dimittere eam. Hec autem b non delusor.
c eo cogitãte: ecce ãgelus dñi ap- a nõ manifesta visione: q2 dubietate aĩe pmebat: velut somno infidelitatis. b ne vlteri9 premeret dubietas que cõmedabat equitas.
parũit in somnis ioseph dicẽs: familiare et notũ oñdit: cui9 nomẽ et genus
d e † Joseph fili dauid noli timere c dicit. a ẽm pceptũ legis nominaram.
f accipere mariã coniugem tuam. a et ne suspiceris q3 de alio sit: q3 eni ex etc. b iam conceptum.
g Quod enim in ea natum: est de d
h spiritusancto est. Pariet aũt fili e a nõ ipões qd ab eterno ipositũ ẽ. b saluatorẽ
i k um: et vocabis nomẽ eius iesum. g a subdit causam nominis. b qd solius dei ẽ. c quos predestinauit.
Ipsẽ enĩ saluum faciet populum h a que ex eis sunt. b hoc qd narrat testimonio ꝑphetico certius facit.
l suũ a peccatis eorũ. Hoc autem i
m totum factum est: vt adipleretur Esaiam
quod dictũ est a domino per ꝑ- a quasi hec substantia sue carnis nõ aliũde tã q̃ per coitum viri.
n phetã dicẽte† Ecce virgo i vtero a vt vocabãt: pmo angeli psallentes: inde apli: pdicantes: vel alij credentes.
habebit et pariet filium: et vocak
o bitur nomẽ ei9 emanuel: qd ẽ in a verbũ caro factũ est et ha. in no. nobiscũ. i. in homine deus.
p terptatũ nobiscũ de9. Exurgẽs l dubietatᵉ.
q aũt ioseph a somno fec sicut pce- a non malignus. ppter pdictas causas.
r s pit ei angel9 dñi. †Et accepit cõ- m a ad op9 coniugale. ppter secreta que dicerat.
iugẽ suam: et nõ cognoscebat eã n

ab ea? Dicendũ q3 ꝑ nihilo petisset: q2 ipi marie ꝑ se dicẽti nõ credidisset: et iter ex diuina dispẽsatiõe h factũ ẽ: vt p reuelationẽ angeli ipe ioseph sic certificaret q3 de cetero nullo modo dubitare posset. a Hec autẽ eo cogi. Hic ponit ipsius ioseph dubitãtis magna certificatio. et diuidit in duas ptes: q2 pmo ponitur eius certificatio q̃tũ ad intellectũ. et scdo ostendit hec certificatio per effectũ. ibi: Surgens autẽ. Prima adhuc in duas: q2 pmo ad certificationẽ ipsi9 põitur testimoniũ angelicũ. scdo ad fidei nostre cõfirmationẽ ꝑducitur testimoniũ ꝑphetic um. ibi: Hoc aũt totum factũ est. Ad euidentiã prime partis aduertendũ q3 magnũ malum fuisset si ad modicam horam ipse ioseph beatam virginem que de spũsancto ɔceperat dimisisset: ideo cũ adhuc d hoc deliberaret certificatus est p angelũ anteq̃ ab ea discessisset: et hoc est qd d: Hec aũt eo cogitante: ecce angel9 dñi apparuit i somnis ioseph: q2 aĩa clausis sẽsibus exterioribus ad recipiendũ reuelationẽ magis est apta: q2 tunc nõ est per occupationem sensuum exteriorũ ipedita. sequitur: b Joseph fili dauid etc. q2 de xpo volebat loq̃ q̃ erat ꝑmissus ipi dauid: ideo de ipo dauid memoriã facit. c Noli timere accipere mariã cõiugẽ tuã. non ad carnalẽ copulã: s3 ad cohabitationẽ cũ ea: et duotã ministrationẽ. subditur ratio:
d Quod enĩ in ea natũ est. nõ dicit ex ea: q2 natiuitas in vtero est quãdo fetus animatur: et illa erat cõpleta: s3 adhuc natiuitas ex vtero tpe debito expectabat.
e De spiritusãcto, miraculose facta est ɔceptio: nõ interueniente adulterio. seqᵱ: f Pariet ãt filiũ. s. qñ erat natiuitas ex vtero.
g Et vocabis nomẽ eius iesũ. i. saluatorẽ. ideo subditur:
h Ipse enim saluũ faciet ppłm suũ a pctis eorum. In hoc aũt ostẽdit angelus eum verũ hominem in partu virginis: verũ deũ in salute ppli a pctis: q2 null9 potest saluare a peccatis nisi deus. Hoc autẽ totũ factũ est vt adimpleret etc. Hic ad certificationem nostre fidei adducit ad hoc testimoniũ ꝑpheticũ. vñ ista sũt vba euãgeliste scribẽtis: nõ angeli loquẽtis. Uolebat eni ostendere i hoc cõpletã esse ꝑphetiã: Esa. vij. Ecce virgo etc. sequit: k Et vocabit nomẽ eius emanuel. qd est interpᵱtatum nobiscum deus. Per hoc ostendit veritas deitat9 et humanitatis in christo. prius eni erat nobiscũ deus p essentiam: potentiã: et pñtiã. similit erat per grãm nobiscũ q̃tũ ad sanctos patres: ergo li nobiscũ iportat hic specialẽ vnione que facta est p nostre humanitatis assumptionem. l Exurgens aũt a somno. Hic põit ipsi9 ioseph certificatio per effectum: q2 exurgens a somno certificat9 d virgitate marie ad mãdatũ ãgeli. m Accepit cõ. su. tãq̃ dñam suã ei obseqose mistrãdo. n Et nõ cognoscebat eã. qd exponũt aliq̃ de cognitiõe faciei. dicẽtes q3 ex presẽtia xpi in vtero virgis tãta erat claritas in ei9 facie q3 ioseph nõ poterat eã cognoscere: sicˀ dz de claritate faciei moysi ex ɔsortio sermõis dñi: q2 nõ poterãt intẽdere i eã filij isrl: vt hr. ij. Cor. iij. Aliter expõit Hiero. de cognitione carnalis copule: q2 cũ ea fouerat virginitatem: vt dictum est. sequitur:

†27. q. 2. in ititutis. et c. priusq̃.
† Esa. 7. c
† De. vbo. sig. c. 5.

a Donec pepit. Nõ ꝙ post: qḋ magis ꝯstat: cũ multꝭ modis cognouit deũ eẽ q̃ natꝰ est. Nõ ꝙ postea cognouerit: ſꝫ põit Ps.109. donec ꝓ et: vl' ꝓ eterno: vt: Donec po. inimi. t. ſca. pe. t. Dicit ꝙ ioſeph mariã facie ad faciẽ videre nõ poterat: quã ſpũſſctũs a ꝯceptiõe impleuerat põitꝰ. Et iõ nõ cognoſcebat facie ad faciẽ quã deſpõſauerat: donec vterꝰ euacueretꝛ. de q̃ h̃ ñ agitꝛ. b Primogenitũ. Primogenitũ dr̃ oẽ qḋ apit vuluã: ſiue aliḋ ſequatꝛ ſiue nõ. Al' primogenitus int' oẽs electos ꝑ gratiã: Proprie aũt vnigẽitꝰ dei patrꝭ vl' marie dr̃. Cum ergo

a id eſt ſubſtantie ſue. b ante quẽ nullꝰ: nec poſt quẽ aliꝰ.

a b donec peperit filium ſuum primogenitum: et vocauit nomen eiꝰ ieſum.

a die. viij. q̃ fiebat circũciſio: ⁊ nomẽ ĩpõebatꝛ.

Nico. de lyra

a Donec pepit fi. ⁊c. ⁊ hoc loco dixit Eluidiꝰ hereticꝰ ꝙ maria licꝫ a ioſeph nõ ſit cognita ante partũ xp̄i: tñ poſt eiꝰ partum ab eo cognita fuit ⁊ alios filios peperit: qḋ arguit ex eo qḋ dicitꝛ h̃: Non conoſcebat eã donec pepit ⁊c. ergo poſt partũ cognouit. Itẽ ex hoc qḋ ſubditꝛ: Primogenitũ. qꝛ primogenitꝰ nõ dr̃ niſi reſpectu aliorũ filiorũ ſecũdo genitorũ. Hoc etiã cõfirmatꝛ: qꝛ Ioh. ij. legitꝛ xp̄m fratres habuiſſe: ſꝫ h̃ nõ valet: qꝛ ſic̃ dictũ eſt maria ⁊ ioſeph virginitatẽ vouerãt. Itẽ beata virgo fuiſſet ingratiſſima ſi tãto ac tali filio nõ fuiſſet ꝯtẽta. Itẽ Ioſeph q̃ dr̃ ſanctus: ſceleratiſſimꝰ ac p̄ſumptuoſiſſimꝰ fuiſſet ſi tẽplũ ſpũſſcti ⁊ ſpeciale habitaculũ dei violare ac polluere p̄ſũpſiſſet. Ad p̄mũ ergo dicẽdũ ꝙ hec dictio dõec aliquãdo ſignificat tp̄s determĩatũ: q̃ trãſacto fit aliq̃d. ſic̃ dicitꝛ: Iſte nõ comedit donec eſſet hora ſexta. h̃ ẽ ĩtelligẽdũ ꝙ cõpleta ſexta comedit: ⁊ ſic nõ accipitꝛ hic. Alio mõ accipitꝛ ꝓ ſempꝛ: ſic̃ ĩ pſ̃: habetꝛ de chriſto: Sede a dextris meis: donec po. inimi. t. ſca. pe. t. nõ eſt ſic ĩtelligẽdũ: ꝙ qñ inimici eiꝰ erũt poſiti ſub pedibꝰ eiꝰ tp̄e iudicij: ꝙ tũc dimittat ſedere ad dexteã patris: ĩmo eternalitꝛ ſedebit: ⁊ hoc mõ accipitꝛ h̃ Donec. cũ dr̃: Nõ cognoſcebat eã donec ⁊c. Ad ſcḋm dicẽdũ ꝙ xp̄s p̄mogẽitꝰ filiꝰ virgĩs dr̃: nõ qꝛ alij fuerũt poſt ip̄m: ſꝫ qꝛ nullũ pepit añ eũ: ⁊ h̃ mõ accipiebatꝛ in lege: vbi p̄cipiebatꝛ ꝙ p̄mogẽitꝰ deo offerretꝛ: ⁊ ſi aliq̃ mulier pariebat vnicũ tanq̃ p̄mogenitũ offerebat illũ. Ad tertiũ dicendum ꝙ in euãgelio fratres chriſti nominãtꝛ cognati eiꝰ germani: qꝛ de eadẽ cognatiõe ſicut abraã ⁊ loth dicũtꝛ fratres: Geñ. xiij. vbi dicitꝛ: Ne ſit iurgiũ inter me ⁊ te: fratres enĩ ſumꝰ: ⁊ tñ loth erat nepos eiꝰ: ⁊ ſi ſic patet ꝓpoſitũ. Ca. I

Moraliter. † Liber generationis ieſu chriſti ⁊c. Sequitur: Omnes itaq̃ generationes ab abraam vſq̃ ad dauid generationes quattuordecim ⁊c. Chriſti genealogia deſcribitꝛ hic ꝑ tres q̃terdenas generationũ: quarũ aliq̃ fuerũt añ legẽ datã moyſi: ⁊ aliq̃ tp̄e legꝭ date. ⁊ vltia. ſ. generatio xp̄i tp̄e gr̃e: qḋ ĩcepit ab eiꝰ ꝯceptiõe. Et ꝑ hoc ſignatꝛ ꝙ aliq̃ tp̄ibꝰ iſtꝭ tribus ſaluati ſunt ꝑ fidẽ xp̄i. vñ dicit ſaluator Ioh. viij. Abraã patꝛ vr̃ exultauit vt videret diẽ meum: vidit ⁊ gauiſus eſt. Itẽ in quaterdena ſũt duo numeri: ſcꝫ denarius et quaternarius. Per denariũ v̄bo ſignatꝛ ĩpletio decalogi. Per quaternariũ impletio euãgelij quadrupliciter deſcripti. Per ternariũ v̄bo ſctẽ trinitatis myſteriũ. Per iſtos igitꝛ numeros in genealogia ꝯtẽtos myſtice ſignatꝛ ꝙ ꝑ obſeruationẽ decalogi in fide trinitatis xp̄s q̃ ſol eſt iuſticie ꝑ ſpũalẽ illuminationẽ oritꝛ in nobis. ij. Petꝛ. j. Habemꝰ firmiorẽ ꝓpheticũ ſermonẽ cui bñfacitꝭ attẽdẽtes quaſi lucerne lucẽti in caliginoſo loco donec dies illuceſcat: ⁊ lucifer oriatꝛ in cordibꝰ vr̃is. Itẽ tres q̃terdene faciũt q̃dragĩta duas generatiões per q̃s ꝑuenimꝰ ad xp̄m q̃ ꝓmiſſus eſt nobis in p̄miũ: ſic̃ filij iſrꝉ ꝑ quadraginta duas mãſiões venerũt ad terrã ſibi ꝓmiſſaꝫ. Chriſti aũt generatio ſic erat ⁊c. Per hoc aũt ꝙ xp̄s ꝯceptꝰ ⁊ formatꝰ fuit in vtero virginali per opatiõẽ ſpũſſcti ſignatꝛ ꝙ ſpiritualiter ꝯcipitꝛ et formatꝛ in mẽte pura ope ſpũſſãcti: Galꝛ. iiij. Filioli mei q̃s ego iteꝝ parturio donec formetꝛ xp̄s in vob. g† Ioſeph aũt vir eiꝰ ⁊c. Per ioſeph cogitãtẽ dimittere mariã: qui certificatꝰ de myſterio ꝑ angelũ accepit eã vt dominã: ſignificatꝛ hõ dubitãs in fide vel moribꝰ q̃ ꝑ p̄dicatorẽ vl' confeſſorẽ bonũ in fide ſolidatꝛ: ⁊ ſubijcit ſe ei ĩ illꝭ q̃ fidei ſũt ortho (doxe.

Additiões Pauli ep̄i Burgeñ. ac replice mgr̄i Mathie dorink ſuꝑ Mattheũ incipiũt.

In ca. p̄mo vbi dr̃ in poſtil. Sed iſtḋ nõ videtꝛ ꝓbabilitꝛ dictũ.

Additio. j. Sẽtẽtia Hiero. ſane ĩtellecta ñ videtꝛ improbari rõnabilitꝛ ꝑ obiectiões poſtillatoris. Ad cuius intellectũ attẽdẽdũ ꝙ pctõres pñt intelligi dupliciꝛ. ſ. pctõres finalitꝛ ĩpenitẽtes. de q̃bꝰ in Pſ̃. Deficiãt peccatores a terra ⁊c. vl' pctõres q̃ ꝑ penitẽtiã in fine iuſtificantꝛ: ſicut ibi: Nõ vẽi vocare iuſtos ſꝫ pctõres. ſ. ad pẽitẽtiã: Mat. ix. ca. ⁊ de his loquitꝛ Hiero. cũ dic̃: Qui ꝓpter pctõres venerat. ſ. ꝓpter pctõres finalitꝛ pẽitẽtes: ꝓpter tales ei xp̄s tñ venit ſm̃ efficatiã: nõ aũt ꝓpter pctõres finalitꝛ ĩpenitẽtes: ꝓpꝉ q̃s nõ fecit efficacitꝛ ſ ſm̃ ſufficiẽtiã tñ vt ẽ manifeſtũ. Iteꝫ attẽdẽdũ ꝙ peccatrices ĩ genealogia xp̄i nomĩate ſũt hmõi. ſ. finalitꝛ penitẽtes. fuerũt enĩ in pctõ ſatis famoſe: ⁊ deinde ad iuſticiã ꝯuerſe: ſic ꝙ de eaꝝ iuſticia finali rõnabilitꝛ ſit p̄ſumẽdũ: qḋ ſic patet: Nã thamar cũ eſſet chananea. ſimilitꝛ ⁊ raab idolatre fuerũt. vñ earũ natiões in ſcripturis ſacris ſepe de idolatria rep̄hẽduntꝛ: vt in q̄pluribus locis ſacre ſcripture reꝑitur. Ruth moabites ex genere reprehenditꝛ in ſcriptura: vt ptꝫ. Bethſabee fuit notorie adultera. De iuſtificatione ãt raab ⁊ ruth ſatꝭ ptꝫ in poſtilla. De iuſtificatiõe aũt thamar ptꝫ Geñ. xxxviij. eo ꝙ pꝰ eiꝰ ꝯdẽnationẽ ꝑ iudã fuit ab ea iuſtificata: ex q̃ p̄ſumi dꝫ eiꝰ innocẽtia. Silr̃ ḋ Bethſabee iuſticia ſatis habetꝛ. iij. Reg. j. ca. vbi ſuꝑ ſucceſſionẽ Salomõis ĩ regno poſt dḋ ip̄a dicebat regi: ꝙ niſi Salomõ ſuccederet eſſent ille et ipſa pctõres: h̃ ẽ dicẽ ꝙ niſi. Salomõ ſuccederet iudicaretꝛ Bethſabee adultera a pp̄lo: vt ibidẽ expõitꝛ. vñ a ſenſu ꝯtrario: qꝛ Salomõ ſucceſſit: ſequitꝛ matrẽ purgatã ab illo pctõ. vñ tales q̄ ꝑ peccatrices: ⁊ ꝯñr iuſte fuerũt: ꝯueniẽt ponuntꝛ in genealogia ſaluatorꝭ: q̃ vt pctõres iuſtificaret venerat. vñ notantꝛ Hiero. dicit: Nullã ſanctã mulierẽ poſitã ĩ genealogia xp̄i. nõ enĩ dixit nullã iuſtã mulierẽ: qꝛ p̄dicte quattuor iuſte fuerunt. licet sctẽ nõ debuiſſent dici ſaltẽ in vita ip̄arũ ꝓpter pctã p̄cedentia: ⁊ ſic v̄ba Hiero. ſũt ſane intelligenda: quã ſñiam videtꝛ tenere Ambroſius ſuꝑ Lucã: vbi de iſta materia tractãs dicit: Ne puderet ecc̃liam ex pctõribꝰ ꝯgregari. cũ dñs de pctõribꝰ naſceretꝛ. Ex q̃ patet rñſio ad obiectiones poſtillatoris. Nã qḋ obijcit p̄mo de illis tribꝰ regibꝰ q̄ fuerũt ſublati a genealogia xp̄i ꝓpter pctm̃ iorã: q̃ miſcuit ſe filie ĩpijſſime ieçabel: illḋ nõ facit ad ꝓpoſitũ. Nã iorã nõ pẽituit de illo pctõ. vl' ſaltẽ nõ legitꝛ penituiſſe: nec habetꝛ aliq̃ rõ vnde talis penitẽtia p̄ſumatꝛ. vñ merito filij iorã vſq̃ ad q̃rtã generationẽ de genealogia xp̄i tollũtur q̃ ñ vẽit ad ſaluãdos efficacitꝛ pctõres ĩpenitẽtes: vt dictũ eſt: ſecus aũt de mulieribus iuſtis ſupradictis. Qḋ aũt obijcit ſcḋo de matre xp̄i que ponitꝛ in eius genealogia ⁊c. nõ facit ad ꝓpoſitũ. Hiero. enim loquitꝛ de mulieribꝰ q̃s põit euãgeliſta in hac genealogia volũtarie. ſ. ꝙ potuiſſet omittere eas ⁊ nullã de eis facere mentiõnẽ: ſicut omiſit nominare ſarã ⁊ rebeccaꝫ ⁊ hmõi. ex q̃ omiſſione nullus defectus occurreret in hac genealogia: qꝛ ſufficeret expreſſio viroꝝ tm̃: ſecus eſt de virgine glorioſa: cuius expreſſa nomĩatio fuit neceſſaria. Nõ enĩ xp̄s deſcẽdit a dauid niſi per matrẽ glorioſã: nõ autẽ per ioſeph. Quod autem vlterius obijcit de raab et ruth nihil facit contra Hierony. immo pro eo. ꝓbat enĩ ipſarũ finalẽ iuſticiã: ex quo non concluditur quin prius peccatrices fuiſſent: prout manifeſte fuerũt: quod manifeſte facit ad ſentẽtiã Hiero. confirmandam: vt dictum eſt. Ratio autẽ aſſignata per poſtillatorẽ circa nominationẽ harum mulierũ non videtꝛ valere. dicit enĩ ꝙ iſte mulieres hic expreſſe fuerunt viris ex quibus cõceperunt occaſionaliter ſeu accidentaliter cõiuncte ⁊c. que quidẽ ratio ex duobus videtur inſufficiens. Primo qꝛ hec eſt omnino ĩꝑtinens ꝓpoſito. Nihil enĩ videtꝛ facere ad rationẽ genealogie ꝙ occaſionaliter ſeu accidentaliter vel ex intentione: ſeu per ſe vir et vxor ꝯiũgãtꝛ. Scḋo nã lya pria vxor iacob ex q̃ xp̄s deſcẽdit occaſiõalitꝛ ⁊ pretꝛ ĩtẽtũ ſeu accidẽtalitꝛ fuit ꝯiũcta ipſi iacob: ſic̃ thamar ipſi iude: ſic̃ ptꝫ Geñ. xxxviij. ⁊ tñ ñ noĩatꝛ exp̄ſſe ſicut illa. Excuſatio aũt poſtillatoris de hoc quod contradicit Hierony. non videtur ſufficiens. primo quia q̄uis liceat aliquo modo ſentire contraria eorum que proferũtur a ſãctis doctoribus prout patet ex auctoritate Auguſtini ꝑ ip̄m allegata: nõ tñ expedit: p̄ſertiꝫ vbi eoꝝ dicta poſſẽt rõnabilitꝛ ſaluari: vnde in talibus habet locum ſententia apoſtoli. j. Corinth. vj. Omnia mihi licent: ſed non omnia expediunt. ꝙ autem non expediat nec ſit omnino ſecurum Hierony. ⁊ ſimilibus ſanctis doctoribus eccleſie in expoſitionibus ſacre ſcripture contradicere ſatis patet in decretis in ca. decretales. diſtinctione. xx. vbi habetur ꝙ diuinarũ ſcripturarum tractatores in ſacrarũ ſcripturarũ expoſitiõibꝰ romãis põtificibus preponuntur. ꝙ autem Hiero. ſit de numero talium ſatis eſt diuulgatũ in eccleſia dei: ⁊ habetꝛ in decretꝭ: di. xliij. Sctã romana. vbi

mana. vbi inter opuscula sctoꝝ patrũ q̄ in ecclia catholica recipiunt͛ fit exp̄ssa mētio de opuscul' bti Hiero. vñ ꝯtradicere talibꝰ licet nō sit hereticũ posset tñ dici impiũ. Est eī ꝯtra donũ pietatis ſm qđ donũ scti ĩ sũt honorādi: nec est ꝯtradicēdũ scripturis eoꝝ siue sint intellecte siue nō: vbi nō ĩueniunt͛ ꝯ fidem aliq̄d asserere: vt ptȝ p Aug'. in scđo de doctrina xp̄iana ꝓut allegat͛: ⁊ ĩ scđa scđe. q. cxxj. arti. j. ĩ rñsiōe ad tertiũ argumētũ.

In eodē ca. vbi dicit͛ in postil. qꝛ ioseph ⁊ maria fuerunt ex (eadē tribu.

Additio. ij.

Circa genealogiā a mattheo traditā: nō solũ ĩfideliũ seu hereticoꝝ vehemēs murmuratio sed et fideliũ nō modica admiratio cōsurgit. Illi enī temerarie calũniātes: isti vō timorose admirātes frequēter querũt: cũ intētio euāgeliste in hmōi genealogia circa hoc principalit͛ v'set͛: vt xp̄m ex dauid ⁊ abraā ſm carnē descendētē oñdāt quō de hoc p descensũ ioseph virũ marie ab ipsis dauid ⁊ abraā nos instruere intēdit. Alienũ enī a fide totalit͛ est xp̄m ex semine ioseph descēdisse. Vñ stant sil' ꝙ btā virgo nō descēdisset a dauid: ⁊ p ꝯñs nec xp̄s ⁊ tñ ioseph d ipo dscēderat: q̄ q̄dē q̄stio ĩ Glo. or. mouet͛ vbi sic: q̄d ad xp̄m generatio ex dauid deducta ad ioseph cũ xp̄s nō ex semine ioseph? Cui quidē q̄stioni glo. sic rñdet. Nō ē ꝯsuetudo scripturarũ vt ordo mulieꝝ in generationibꝰ texat͛. Et iō nō p mariā sed per ioseph inducitur: cum de vna ⁊ eadē ioseph ⁊ maria tribu fuerũt. Vñ et eā quasi ꝓpinquā cogebat͛ accipe in vxorē ne tribꝰ in aliā se ꝯfũderet. Vñ etiā sil' tāq̄ de vna stirpe ꝯfitebatur in bethleē cũ singuli in suas ꝓfitebāt͛ ciuitates: hec in glosa Matth. j. Et idē in alia glo. Luc. iij. sub alijs v'bis: quā sententiā sequit͛ postillator et ceteri expositores l'rales q̄s vidi in hac materia. Sed his nō obstātibꝰ q̄m nō cessat aīm ꝓpulsare. qđ enī p̄supponit͛ in glo. p hac rñsiōe. s. nō esse assuetũ in scripturis ordinē mulierũ texere: nō videt͛ stare ꝓpter tria. primũ qꝛ ꝯriũ huiꝰ inuenit͛. j. Paral. ij. vbi in genealogia filioꝝ isrl' ⁊ specialit͛ iesse interponit muleres. s. sarma et abigail a quibꝰ ꝯñr suā texit genealogiā: vt ibidē patet scđo. nā dato ꝙ hoc ñ esset assuetũ in scripturis vt glo. dicit: hoc hēret locũ vbi p parētes masculos tm̄ generatio posset deduci vsq̄ ad illũ q̄ genealogiçari ĩtēdit͛: qđ ē cōe ceteris hoībꝰ: ſ vbi genealogiçat͛ talis q̄ parētē masculũ ñ habuit: vt est solꝰ xp̄s: ꝯsuetudo hmōi nō debuit haberi locũ cũ subē cā māifesta ꝯriũ faciēdi. necitas igit͛ vrgebat vt mulier in genealogia illiꝰ texeret͛ cuiꝰ generatio ſm carnē nō poterat deduci nisi p mulierē. In ꝓpria eī materia posset oñdi ꝙ euāgelista p̄termisit cōem ordinē obseruare ꝓpter singularitatē excellētie xp̄i. Nā cetere genealogie in sacra scp̄tura tradite ꝯsueuerũt ĩtitulari ab illo a q̄ originē deducũt: nō aũt ab illo ĩ quē terminũ seu finē accipiũt. Vñ Gen. xxxvj. He sunt generationes Esau: et Nume. iij. He sunt generationes aaron ⁊c. In quibus tituli generationes a primis parentibus accipiũtur. nō aũt ab vltīo in quē termināt͛: quaȝ ꝯsuetudinē si euāgelista obſuasset potiꝰ dixisset: Liber generationis dauid v'l abrae q̄ liber generatiōis iesu xp̄i: sȝ talē ꝯsuetudinē obseruare nō curauit ꝓpter excellentiā singularē ipsiꝰ xp̄i: pari mō nō debuisset curare de obseruatiōe ꝯsuetudis ĩ ñ texēdo ordinē m'lieꝝ: ⁊ hoc ꝓpt͛ excellētiā dignitat' matr' xp̄i: nec valet dicere ꝙ in genealogijs allegat' nō ĩtēdebat͛ accedere ad aliquē vnũ p̄ncipalē: sȝ solũ multiplicationē a p̄mo parēte descēdētē oñdere. Nā Ruth vltīo vbi dauid p̄ncipalit͛ intēdit͛ genealogiçari: nō intitulat͛ genealogia a dđ quē intēdit: ſ a phares a q̄ ĩtēdit. dic͛ eī he sũt generatiōes phares ⁊c. tertio nā sic deduxit euāgelista genealogiā vsq̄ ad ioseph virum marie potuisset deducere vsq̄ ad ioachī patrē marie: vt dicēdo barpāthera genuit ioachī patrē marie de q̄ natꝰ ē iesus ⁊c. Nō enī minꝰ ꝯsuetũ est in genealogijs introducere patrē t'lis femine q̄ ĩtroducē tal' femīe virũ. Vñ ⁊ si vtrũq̄ sit insuetũ p p̄mũ tñ fieret rectꝰ descēsus ad xp̄m: p scđm aũt minime. Qđ ēt secũdo cōtinet͛ ĩ glo. s. ꝙ ioseph ⁊ maria de eadē tribu fuerant. ⁊ iō eā q̄si ꝓpiquā cogebat͛ accipe ne tribꝰ ĩ aliā se ꝯfũderet ñ satisfecit q̄stioni ꝓpter duo. Prīo qꝛ ħ assertio videt͛ eē de genere apocryphoꝝ q̄ in sacra scp̄tura nullũ hñt fũdamētũ. Unde ⁊ talia eadē facilitate cōtēnũt͛ q̄ approbāt͛ iux doctrinā Hiero. scđo. nā posito ꝙ maria esset eiusdē tribꝰ cũ ioseph: ex ħ ñ seq̄retur ipaȝ descēdisse a dđ. Tribꝰ eī iuda diuidit͛ ĩ m'ltas familias p̄ter familiā dđ. Descēdētes eī de çarā f're phares sũt de tribu iuda: nō tñ descēdũt a dđ. Sil'r cũ iesse habuit multos filios ⁊ filias p̄ter dđ ꝯtingere potuit ab illis m'ltos descēdere: q̄ q̄dē nō solũ essent de tribu iuda: sȝ ēt de familia iesse ⁊ bethelamitarũ: ⁊ tñ tales nō descēderēt p dauid. Cũ igit͛ illa lex q̄ iubet accipe ꝓpinquā nō cogit accipe ꝓpiquā eiusdē familie: ſ sufficit ꝙ sit ꝓpiq̄tas ĩ eadē tribu ne hereditas vniꝰ tribꝰ in aliā transfeat: vt ptȝ ad l'ram Nu. vl. Iō ex hac ꝓpiq̄tate quā glo. vult ĩtroducere nō habemꝰ necessariũ ꝙ maria descēdat a dauid: sȝ solũ ꝙ sit de tribu iuda: ex q̄ nō haberet͛ ĩtētũ. Qđ āt tertio cōtinet͛ ĩ glo. s. ꝙ sil' in bethleē ambo cōiuges ꝓfitebant͛: ex q̄ vult ꝯcludere ꝙ vterq̄ esset de familia dđ: nō videt͛ valere ꝓpter duo: Prīo. nā ſȝ magistrũ historiaꝝ dubiũ ē ad l'raȝ an mulieres ꝓfiteri tenebāt͛ in illa descriptiōe de q̄ agit͛ Luc. ij. an solũ viri. Vñ nō hr̄ efficax argumētũ de ħ ꝙ btā v'go ꝓfiteret͛ in bethleē: ſ ꝙ ioseph portās secũ ꝯiugē vt obsequiũ ptus ei appropiq̄nte necessitate ei ĩpēderet ꝓfitebat͛. Cōfirmatur aũt opinio illa q̄ tenet ꝙ solũ viri ꝓfiteri tenebāt͛. p illud Mat. xvij. vbi agit͛ de solutiōe tributi p xp̄m. Ibi enī apparet manifeste ꝙ tm̄ capita domoꝝ seu familiaꝝ cēsũ cesari tribuebāt: ⁊ nō alij de familia seu domo. Vñ ꝓ Petro tm̄ q̄ caput alioꝝ erat solui mādauit tributũ nō ꝓ alijs aplis: vt habet͛ ĩ glo. ibidē. Scđo. nā dato ꝙ beata virgo teneret͛ ꝓfiteri ĩ bethleē: ex ħ nō seq̄t͛ ipam descēdisse a dđ. Nā potuit descēdere d iesse q̄ erat bethelamitanꝰ p alios filios ipsiꝰ iesse p̄ter dđ ⁊ sic teneret͛ ibidē ꝓfiteri sicut ⁊ ioseph: non tñ ex hoc ꝙ a dđ descēderet. Questio igit͛ p̄fata minꝰ sufficiēt͛ soluta remanere vr̄: ⁊ sic admiratio p̄dctā ĩ suo stat vigore: maioꝝ tñ sp reuerētia salua doctoꝝ seu expositoꝝ. Alteriꝰ videt͛ ħ aliq̄d eē dicendũ: ad cuiꝰ euidētiā p̄supponēda sũt q̄dā vera generalia. de quibus de subiũgēde sũt aliq̄ ꝯclusiōes ad ꝓpositũ. Primo p̄suppōitur ꝙ filiꝰ ꝓut in bonis paternis succedit triplicit͛ posset dici. Prīo ſm verā generationē nat͛alē ſm quā filiꝰ plerũq̄ succedit patri nō solũ ĩ bonis naturalibꝰ corpis: vt bona cōplexiōe seu habitudīe corpali ꝓut legit͛ Gen. vj. de gigātibꝰ q̄ potētes viros in sclm genuerũt. i. magnos ĩ corpe ⁊ robustos: ſ etiā in bōis aīe vt in virtutibꝰ: q̄ñq̄ ſm naturalē ĩclinatiōeȝ filij succedũt suis genitoribꝰ ꝓut aptitudinē ad certas virtutes aliq̄ habēt a natura saltē ſm aptitudinē ⁊ inchoationē vt in p̄ma scđe. q. lxiij. arti. j. in corpore. q. Vñ Cassio. in q̄dā epistola: Laudabilis vena suā seruat originē: et fidelit͛ posteris tradit q̄ in se gloriosa trāsmissiōe ꝓmeruit. Ad qđ facit illud Ioh. viij. Si filij abrae est' ⁊c. Scđo dr̄ filiꝰ alicuiꝰ ēt ille queȝ nō genuit naturalit͛: sȝ tm̄ ſm famā publicā ⁊ cōeȝ ppl'i estimationē illiꝰ dr̄ filiꝰ: qđ ꝯtingit cũ vxor alicuiꝰ filiũ parit quē nō ex marito habuit: reputat͛ tñ in ppl'o sine ꝯdictiōe sui mariti filiꝰ: q̄ q̄dē filiꝰ licet in bōis supradict' nō habeat naturalit͛ succedere tali ficto patri: succedit tñ ciuilit͛: nō solũ in bōis mīoribus fortune vt in diuitijs: sȝ etiā in nobilitate seu claritudine q̄ maiora sũt seu magis desiderabilia bona saltē ad magnanimos q̄ diuitie. Hoīes eī hmōi ꝓpt͛ honores ⁊ gener' claritudines obseruādas iacturā in ceteris rebꝰ fortũe patiũt͛: vt in p̄ma scđe. q. ij. arti. ij. arguēdo. Hec aũt successio p iura cōmunia seu cōem gētiũ ꝯsuetudinē ptȝ q̄ dictāt vt ille q̄ ꝓ filio legitimo alicuiꝰ ſm famā publicā habet͛: debet sibi succedere ĩ generis nobilitate ⁊ hmōi. Tertio dr̄ filiꝰ alicuiꝰ etiaȝ ille qui neutro p̄dictoꝝ modoꝝ descēdit sȝ p legalē adoptionē tm̄ est ab aliquo in filiũ assumptꝰ: q̄ q̄dē filiꝰ tali patri habȝ succedere saltē in mīoribꝰ rebꝰ fortune: vt in diuitijs ꝓut iura volunt cōia. Que q̄dē tres successiōes seu filiatiōes supradicte q̄ñq̄ ꝯcurrũt in eadē psona: q̄ñq̄ in tribꝰ distict': vt sat' ptȝ. Scđo supponit͛ ꝙ filiatio ſȝ verā generationē naturalē specialit͛ cũ a remot' parētibꝰ p lōgā parētele lineā successiuā ĩ tēpoꝝ antiqua diurnitate descēdit a nemine ē ĩfallibilit͛ cognoscibil' nisi p diuinā reuelationē seu sacrā scripturā diuinitꝰ traditā: ħ ĩductiue ꝓbat͛: Nā ꝙ aliq̄s sit filiꝰ alicuiꝰ ſm verā generationē naturalē p expiētiā sēsualē: q̄ ꝓprie singularia cognoscũt͛ haberi nō p̄t nisi forte a parētibꝰ: vtputa a matre q̄ de ħ possȝ certiorē noticiā hr̄e: cũ ceteri homīes ⁊ etiā pat͛ certā noticiā expimētalē de ħ cōiter nō hñt. Mat͛ vō ⁊ si certā noticiā expimētalē de filio suo: cuiꝰ p̄ris sit ſm verā generationē habeat: nō tñ talē noticiā de viro suo nec de seipsa: ⁊ multo minꝰ d antiq̄s parētibꝰ viri sui nec suis p lineā parētele ascēdēdo p experientiā habere p̄t. Pari igit͛ rōne ꝯstat ꝙ apd neminē pōt esse expimētalis cognitio de aliq̄ vtrũ descēdat a certo remoto ꝓgenitore modo p̄dicto. Fama āt publica seu cōis estimatio ppl'i q̄tũcũq̄ sine ꝯdictiōe in ppl'o sit extēsa infallibilē cognitionē nō causāt: sil'r nec testes vel legitima documēta seu ĩstrumēta: cũ oīa hmōi sint fallibilia: vt freq̄nt͛ ptȝ ⁊ etiā ĩ sacris historijs testiũ fallacia nōnũq̄ repit͛ p chrōicas etiā antiquoꝝ q̄ in sacris scripturis nō sũt inserte: noticia hmōi ĩfallibil' haberi nō p̄t: cũ taliũ certitudo certitudinē q̄ p famā publicā hr̄ nō excedit: vt ē māifestũ. Similit͛ nec p aliquā veraȝ sciētiā nat͛alē seu liberalē artē ħ ē cognoscibile: vt ptȝ ĩtuēti. Restat ꝯ ꝙ hoc tm̄ sit cognoscibile p diuinā reuelationeȝ ſm

quā ꝓphete: vt ait Gre. qñqȝ de p̄terito: qñqȝ de futuro vaticinant. Et isto modo moyses de Noe ꝓphetare cēsetur. de q̄ dicit genuisse tres filios ⁊ hmōi. Tertio p̄supponit ꝙ vt aliqs sit filiꝰ alteriꝰ s̄m cōem estimationē ⁊ famā publicā tm̄. vł s̄m adoptionē legalē hoc pōt alit̄ cognosci q̄ȝ ꝑ diuinā reuelationem ꝓbat. Nā ꝑ testes idoneos vł legitia documēta vł chronicas antiquoꝝ auctēticas. talis filiatio sufficient̄ p̄t ꝓbari vt de se patet. Quarto p̄supponit̄ ꝙ miracłoꝝ dei q̄dā sūt ad fidei cōfirmationē: ⁊ talia debēt esse manifesta. Alia vero sūt miracula q̄ nō ꝑ sui manifestationē s̄ ꝑ fidē habent̄: ⁊ ista debēt eē occulta: vt fides eoꝝ magis sit meritoria: vt est sacramētū altar̄ ⁊ virginis partꝰ. Ueritas istiꝰ p̄suppositi patȝ in tertia ꝑte. q. xxix. arti. j. in r̄nsione ad scdm ar. His p̄supposit̄ p̄ma cōclusio sit ista: ꝙ xp̄s ꝓut ex p̄nosticis ꝓphetaꝝ hr̄ habuit esse filiꝰ dd̄ ⁊ abraā s̄m verā generationē naturalē: ⁊ sic cōueniēs fuit hoc ꝑ sacramēta euāgelicaꝝ doctrinarū traditionē testificari. Prima pars ꝓbat̄. nā de ꝓmissione facta abrae. Gen̄. xxij. legitur: Bn̄dicent̄ in semīe tuo oēs gentes terre. qd̄ exponit Apłs ad Gal̄. iij. In semīe q̄ est xp̄s. In ps̄. āt de ꝓmissiōe facta dd̄ dr̄. De fructu vētr̄ tui ponā supꝑ sedē tuā. q̄ v̄ba māifeste denotāt verā filiationē naturalē. Ille enī q̄ s̄m famā publicā tm̄ hmōi filiꝰ reputat̄ aliculꝰ, nō vere dr̄ de semīe eiꝰ nec de fructu vētr̄ sui: vt ē māifestū. Et idē etiā ē ꝙ cū ex tali filiatiōe ī laudabili vena filij parētibus in v̄tutibꝰ succedūt vt ī p̄mo p̄supposito dictū est. idcirco p̄ncipa[illegible] v̄tutes regie q̄ de ip̄o dauid legūt̄ attribuebant̄ ꝓphetie quasi ꝑ modū successiōis deberi xp̄o. De dd̄ enī legit̄ fuisse in omnibꝰ vijs suis prudentē seu sapientē. j. Reg. xviij. Silr̄ ꝙ fuit faciens iudiciū et iusticiā omī populo. ij. Reg. viij. Que q̄dē virtutes quasi ꝑ modū germīarie successiōis p̄dicāt̄ a Hieremia xp̄o ꝯuēire. vn̄ Hiere. xxiij. Suscitabo dd̄ germē iustū ⁊ regnabit rex ⁊ sapiēs erit: ⁊ facit iudiciū ⁊ iusticiā in terra. Un̄ licȝ altiori ⁊ excellentiori mō xp̄s habuit v̄tutes q̄ȝ dd̄ ⁊ ceteri scti. vt in tertia ꝑte. q. vij. arti. ij. ī respōsiōe ad. ij. arg. Nec ip̄e xp̄o ꝑ successionē a dd̄ debebāt̄: presertī cū multi ꝓgenitores nō eiusdē laudabilitat̄ int̄ dd̄ ⁊ xp̄ȝ interfuerūt. Denotat̄ tn̄ per ꝓphetā in v̄bis p̄dictis ꝙ xp̄o etiā ꝑtinebat successio in talibꝰ virtutibꝰ s̄m verā generationē naturalē humanā: inq̄ȝtuȝ erat ex vero ⁊ ꝓprio germine ipsiꝰ dauid ꝓut in p̄mo p̄supposito fuit tactū. Scd̄a ꝑs ꝯclusiōis ꝓbat̄. Nā illa q̄ in vaticinijs ꝓphetaꝝ īueniunt̄ tradita de xp̄o in euāgelijs ꝓ maiori ⁊ p̄ncipali ꝑte īpleta eē explicāt̄ Mat. j. Ut adimpleret̄ qd̄ scp̄tū est ꝑ ꝓphām ⁊c̄. Et sic de q̄ȝplurimis q̄ in ꝓcessu euāgelioꝝ silr̄ibꝰ legunt̄. Cōclusio scd̄a ꝙ xp̄m s̄m verā generationē naturalē a dd̄ ⁊ abraā descēdisse sufficienter tradit̄ q̄ȝtū ad fideliū informationē spectat: ꝑ Mattheū ī p̄io titulo sui euāgelij dicētē: Liber generatiōis iesu xp̄i filij dd̄ filij abraā. Et si de genealogia xp̄i nihil ampliꝰ tradidisset ꝓbatur: Nā ex solis istis v̄bis māifeste asserit euāgelista xp̄m a dd̄ ⁊ abraā descēdisse ꝑ verā generationē naturalē: sȝ talis assertio est sufficiēs testimoniū apd̄ fideles ad h̄ ostēdēdū: ēt si nihil ampliꝰ de h̄ declarasset. Igit̄ ꝯclusio v̄a: ꝯseq̄ntia de se ꝑtȝ: et assūptū ꝓ p̄ma ꝑte ꝓbat̄: Nā esto ꝙ filiꝰ dici posset ēt ille qui tm̄ s̄m famā publicā vł legitimā adoptionē est filiꝰ vt in p̄mo p̄supposito nūq̄ȝ tn̄ ab aliq̄ dr̄ generari q̄ s̄m famā vł adoptionē sit eiꝰ filiꝰ. licet enī pat̄ dicat̄ s̄m curā: etatē seu geniturā et hmōi: ⁊ ꝑ ꝯn̄s filiꝰ tāq̄ȝ eius correlatiuus: generare tn̄ seu generatio n̄ eodē mō eq̄uocat̄. Cū igit̄ dic̄: Liber generatiōis iesu xp̄i. māifeste loq̄t̄ de genealogia q̄ est ꝑ viā generatiōis. nō aūt de illa q̄ s̄m famā vł adoptionē tm̄ dr̄. Talis eī̄ filiatio n̄ ꝑ generationē s̄ ꝑ aliū modū ꝓcedit. Scd̄a v̄o ꝑs assūpti ꝓbat̄: Nam apd̄ fideles euāgelia xp̄i recipiētes fidelit̄ filiatio p̄dicta ꝑ illa v̄ba tituli cōprobat̄. Nā si h̄ nō esset veꝝ nec titulus ille v̄itatē ꝯtineret qd̄ absit a fideliū cordibꝰ cogitare. cū s̄m Augl̄. Si vnū falsū in sacra scp̄tura esset reptū tota eiꝰ auctoritas īfirmaret̄. Apd̄ īfideles āt q̄ euāgeliū negāt vł de sui v̄itate dubitāt: nec tota genealogia seq̄uēs sufficit ad h̄ eis ꝓbandū. Tales a fide aliēi v̄bis euāgelistaꝝ nō p̄stāt fidē ⁊ iō totā illā lineā negabūt: nisi forte hebrei q̄ auctoritate veter̄ testamēti aliquā ꝑtem genealogie matthei hn̄t recipeꝑe. s. vsqȝ ȝorobabel vł aliō ⁊ hmōi nō vltra cū apd̄ eos de ceteris historia auctētica nō habeat̄. Sic igit̄ tota genealogia ꝑ extensionē in euāgelijs tradita nō sufficit ad cōuincēdos infideles de h̄ qd̄ xp̄s a dd̄ descēdit. ⁊ si ꝑ ioachī ⁊ mariā fieret descēsus. vn̄ Apostolꝰ. j. ad Timoth. j. ꝓhibet genealogijs ītēdere. vbi glo. dic̄ ꝙ īfideles habebāt genealogias q̄bꝰ narrat̄ xp̄m descēdisse a dd̄. vn̄ sic apd̄ tales nō sufficit illa narratio in euāgelijs ꝯtēta de genealogia xp̄i q̄ȝtūcūqȝ extēsa tradat̄ ad verā generationē naturalē eiꝰ ostēdēdā. sic apd̄ fideles sola v̄ba tituli sufficiunt ad hoc fūdandū. q̄ quidē rō īcludit̄ in v̄bis Aug̃. ꝯ faustuȝ manicheū volētē ꝓbare xp̄m nō eē filiū dd̄ cū nō esset ꝯceptꝰ ex Joseph: ad quē seriē generatiōis Mattheꝰ ꝑducit vbi Augꝰ. sic ait: Sic ergo nos credimꝰ etiā mariā fuisse in cognatione dauid: q2 scripturis credimꝰ: q̄ vtrūqȝ dicit. s. xp̄m ex semīe dauid esse s̄m carnē ⁊ eius matrē mariā virginē esse. Hec ille. Si tn̄ querat̄ que sit vtilitas seu necessitas tradēdi tā extēsaȝ genealogiā vbi solus primus titulꝰ sufficit. Ad hoc respōdet̄ ꝑ sequentē tertiā conclusionē. Tertia ꝯclusio ꝙ cōueniēs fuit: vt xp̄s etiā s̄m publicā famā ⁊ cōem ppłi estimationē a dauid descēderet. ⁊ h̄ ꝯsonat antiquoꝝ ꝓphetie traditionibus. Prima pars ꝓbatur. nā hoc fuit cōueniens dupliciter. p̄io ad fideliū in cōi xp̄m illo tꝑe recipientiū instructionē. scd̄o ad cōfutationē infideliū xp̄m nō recipiētiū. p̄mū ꝑtȝ sic: nā ꝓut ī ī scd̄a scd̄e. q. j. ar. vij. in r̄nsiōe. iij. ar. habet̄. Cognicio fidei ī hominibꝰ oportuit vt ab impꝑfecto ad ꝑfectū ꝓcederet. ⁊ ideo xp̄s fuit p̄iꝰ cognitꝰ sub rōne saluatoris in cōi etiam apd̄ electos q̄ȝ cognosceret̄ esse deꝰ ⁊ homo. In p̄ma enī vocatiōe apostoloꝝ Jōhis. j. Andreas dicebat: Inuenimꝰ messiā. i. xp̄ȝ scd postea xp̄o interrogāte: Uos quē me eē dicitis? Petrus r̄ndit: Tu es filiꝰ dei: Mat. xvj. Ex q̄ videt̄ ꝙ p̄iꝰ sequebantur ip̄m tāq̄ȝ xp̄m anteq̄ȝ cognosceret eiꝰ deitatē. Alteriꝰ etiā tanq̄ȝ minꝰ plene īformat̄ de fide sue deitatis eiusdē dicebat apłis: Tanto tꝑe vobiscū sū ⁊ nō cognouistis me. Joh. xiiij. Silr̄ ⁊ pari rōne p̄iꝰ xp̄s fuit cognitꝰ tanq̄ȝ filiꝰ Joseph q̄ȝ cognosceret̄ eē sine patre in terris. Nō eī solū apud emulos qui ip̄m spernētes dicebāt: Nōne filiꝰ fabri ē? Mat. xiij. s̄ ēt apd̄ simplices discipłos ⁊ cognatos cōiter filiꝰ Joseph reputabat̄ anq̄ȝ mysteriū v̄ginitatis esset diuulgatū. In taliū enī ꝑsona euāgelista dicebat: Nō cognouerūt parētes eiꝰ. Luc. ij. vnde nō solū simplices seu idiote ꝓut apłi fuerūt in p̄ncipio: s̄ etiā nathanael qui s̄m glo. peritissimꝰ scripturarū erat cū audiuit a Philippo: Joh. j. Quē scripsit moyses in lege ⁊ ꝓphet̄ inuenimꝰ iesū filiū ioseph a naçareth nō fuit admiratꝰ de hoc ꝙ xp̄s esset filiꝰ ioseph. s̄ de h̄ ꝙ a naçareth esset: cū de bethleeȝ spectabat̄ messias. Et qd̄ magis attētione dignū est ꝙ ip̄a eadē btā virgo huiꝰ mysterij diuini supꝑ omnes cōscia istuȝ modū loquēdi obseruabat. d. Ego ⁊ pater tuꝰ dolētes querebamus te. Luc. ij. Ex quo sequit̄ ꝙ ad instructionē fideliū in cōmuni q̄ xp̄m venientē in mundo receperūt: cōueniēs modꝰ fuit vt eis p̄sentaret̄ p̄iꝰ sub ratione regis. s. messie filij dauid sine reuelatiōe mysterij deitat̄ ⁊ v̄gīitatis matr̄: q̄ȝ ꝙ eis a p̄ncipio oīa ista arcana reuelarent̄. sic enī ꝓcesserunt ab īpꝑfecto ad ꝑfectū q̄ ē modꝰ hoībꝰ in cōi maxīe ꝯnatal̄. Scd̄m ꝓbat̄: nā si xp̄s s̄m verā generationē naturalē tm̄ a dauid descēdisset ⁊ nō s̄m famā publicā ⁊ cōmunē ppłi estimationē. h̄ nō sufficeret ad refutādos īfideles: p̄cipue hebreos q̄ ex illa stirpe tm̄ saluatorē expectabāt: vt auctoritates sacre scripture testātur. ⁊ xp̄s eos exhortādo dicebat: Scrutamī scripturas. Joh. v. Un̄ sic eū rationabilit̄ ignorassēt a dauid descēdisse: p̄sertiȝ cū oīs fama ⁊ ppłi estīatio h̄ nō testaret̄ redderent̄ excusabiles. Nō enī ip̄i tenebant̄ cognoscere verā generationē naturalē xp̄i s̄m quā a dd̄ descēdit. Tal̄ enī īcognoscibił̄ est nisi ꝑ diuinā reuelationē: vt in scd̄o supposito fuit ostensum. Diuia tn̄ scp̄tura ītēdit eos īexcusabiles reddere. vn̄ glo. supꝑ illd̄ Mat. ij. Ubi est q̄ natꝰ est. Cōfusio iudeoꝝ ē vt xp̄i natiuitatē a gētilibꝰ discāt. ⁊ si nō credūt īexcusabiles sūt. hec in glo. Cōueniens igit̄ modꝰ fuit vt etiā xp̄s s̄m publicā famā a dd̄ descēderet ⁊ sic ip̄m refutātes saltē sub rōne saluatoris spectati in cōmuni recipeꝑe inexcusabiles essēt qd̄ est intētū. Scd̄a v̄o ꝑs cōclusiōis ꝓbat̄: Nā ꝓphete ꝑ modū successiōis ipsiꝰ dd̄ christo regiā dignitatē attribuebāt: Esa. ix. Supꝑ soliuȝ dauid ⁊ supꝑ regnū eius sedebit. Que q̄dē verba ⁊ similia licet nō de sede seu regno tꝑali principaliter intelligunt̄ ꝓut verba Esa. denotāt ibidē dicētis. Sedebit ineternū: nec enī ꝯcedēdū est ꝙ in regno tꝑali dauitico iechōias a quo xp̄s descēdit habuit successorē ꝓphetante Hiere. xxij. de ipso iechōia. Nō erit de semine eiꝰ q̄ sedeat supꝑ thronū dd̄: cū hoc tn̄ stat ꝙ s̄ȝ ītellectū minus p̄ncipalē seu figuratiuū quē totꝰ ppł̄s in cōi p̄ncipalit̄ intēdebat de regia dignitate: etiā tꝑali q̄ xp̄o debebat̄ ꝑ successionē dd̄ talia v̄ba ītelligunt̄: ꝑ qd̄ significabat̄ successio ipsius xp̄i homīs in regno vł supra oēm creaturā. iuxta illd̄: Data est mihi omīs potestas in ce. ⁊ in ter. Mat. xxviij. Ratio āt huius figuratiue locutiōis seu duplicis intellectus talis est: Nā sicut nostra cognitio de impꝑfecto ad ꝑfectū naturalit̄ ꝓcedit vt actū est: sic eo modo naturale est nobis ex cognitione corporaliū in spiritualiū cognitionē deuenire. Inuisibilia eī̄ dei a ceratura mūdi per ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur ad

tur ad Ro.j. Q̄ð nō solū hʒ locū in puris naturalibꝰ:ſʒ etiaʒ
in ſupnaturalibꝰ:vt in myſterijs eccl'ie:p̄cipue in ſacramēt. q̄/
bus ſacra inuiſibilia p ſigna viſibilia tradunť.ꝛ iō ex diuia p̄/
ordinatione vt ppl's de ſenſibilibꝰ ad inſēſibilia ꝯnaturali mō
reducereť:xp̄m quē ꝯſtituit heredē vniuerſoꝝ ēt in regia digni
tate tp̄ali legitimū ipiꝰ dauid ſucceſſorē fec:ſic ius hereditariū
in ipſo regno eidē ptineret ex tali ſucceſſiōe:quā q̄dē ſucceſſio/
nē tp̄alē ꝯtēporanei xp̄i diligēter attēdebāt: vt teſtať ſacra hi
ſtoria. Nā apl'i q̄ fuerūt ſup ceteros de miniſterijs xp̄i erudıti
etiā poſt reſurrectionē:qn̄ iā ipiꝰ gl'ia erat eis magis manife/
ſtata ab eo q̄rebāt. Si in h̄ tp̄e reſtituturꝰ es regnuʒ iſrl': Act.
j. Q̄ð intelligiť ad lr̄am de regno tp̄ali credētes talē reſtituti
onē ad xp̄m ptinuiſſe:nec xp̄s ,ptūc iſtū intellectū figuratiuū
ſeu minꝰ principalē ab eis excluſit expreſſe vt ibidē patet. For/
tiꝰ ergo ſciendū eſt de ceteris q̄ regnū dei ignorabant.cuʒ igiť
ſucceſſio in regia dignitate tēporali ad illū etiā q̄ ſm famā pu/
blicā eſt filius ptinet: vt in p̄mo p̄ſuppoſito nō ad illū tm̄ qui
ſʒ verā generationē naturalē tātūmodo deſcēdit ſeq̄ť q ,p̄phe
te teſtātes ip̄m fore legitimū ſucceſſorē in regno dauid tp̄ali cō
ſequēter p̄mōſtrabāt ip̄m ſm famā publicā a dauid deſcenſuꝝ
qð eſt intētū. Quarta ꝯcluſio q p̄dictꝰ deſcēſus xp̄i a dð ſm
publicā famā ꝛ cōem ppl'i eſtimationē q̄ꝫtū ad ꝯtēporancos p
tinebat ſufficienť tradiť p Mattheū euāgeliſtā.cū dr̄: Abraā
genuit iſaac ꝛc̄. Et ꝯuenientiꝰ p ioſeph q̄ꝫ ſi p ſolā virginē glo
rioſā huiuſmodi deſcēſus tradereť. Prima ps ꝯcluſiōis ,pba
tur: Nam oēs cōtēporanei xp̄i:exceptis pauciſſimis q̄bꝰ my/
ſteriū virginitatis fuit releuatū credebāt xp̄m eē filiuʒ ioſeph
ꝛ fama publica h̄ teſtabať:vt patʒ ex iā dict. Qui q̄dē ioſeph
de directo genealogiçať a dð p mattheū:vt ptʒ in lr̄a. Igiť p̄/
ma ps cōcluſiōis vera. Scða v̄o ,pbať:nā ſi talis deſcēſus ſm
publicā famā p virginē glorioſā declarareť ꝛ nō p ioſeph opor
tuiſſet q cōtēporanei xp̄i reputarēt xp̄ʒ nō deſcēdere a ioſeph
ꝛ ꝯſ̄nter credere virginē glorioſā non legitime xp̄m ꝯcepiſſe vl'
myſteriū virginitat eſſet ſtatī eis reuelādū:q̄ꝝ p̄mū eēt falſiſ/
ſimū et derogatiuū honori ipiꝰ btē v̄ginis:q̄ vt ab īfamia ſu/
ſpitiōis eſſet īmunis diuīa p̄ordīatiōe fuit deſpōſata:vt ſctī do
ctoreſ tradūt. Scðm v̄o eēt etiā ꝯ̄ dictamē eiuſdē diuīe p̄ordīa
tiōis q̄ v̄ginitatē matr ex cert rōnibꝰ:vt dictū ē voluit eē oc
cultā:ꝛ ſic ſcða ps ꝯcluſiōis vera. Quīta ꝯcluſio q cōueniēs
fuit vt xp̄i genealogia nō tm̄ ſʒ p̄dictas filiatiōes:ſʒ etiā ſʒ fi/
liationē legalē.ſ.ſm adoptionē tradereť:vt Lucaſ tradit ī ter
tio ca. ,pbať: Nā vt doctores dicūt ,put poſtillator Luc̄.iij.tra
ctat. licʒ omnes ſapiētes hebreoꝝ ꝯcorditer tenerēt xp̄m deſcē
ſurū eſſe a dauid:aliq̄ tm̄ eoꝝ opiabāť ip̄m deſcēdere ab eo per
nathan eiꝰ filiū adoptiuū ,ppť excellentiā ſctītat ꝛ ,p̄phie:alij
v̄o p ſalomonē ,p̄pter dignitatē regiā ꝛ excellētiā ſapie. Scðʒ
veritatē āt vt omnino tollereť errādi occaſio p vtrūq̄ꝫ deſcen/
dit p ſalomonē.ſ.ſm lineā naturalis generatiōis.p nathā v̄o
ſm lineā adoptiōis legalis.nathan enī filiꝰ adoptiuꝰ fuit dð.
vn̄ ꝯuēienť lucas ſeq̄ť lineā adoptiuā p nathan ꝛ q̄ſdā alios:
vt nob̄ oñdat q ēt ſʒ lineā adoptiōis xp̄s a dð deſcēdit:idcir
co notanť p̄termiſit hoc v̄bū genuit:ꝛ loco eiꝰ vtiť h̄ v̄bo fuit.
Sexta ꝯcluſio q generatio xp̄i vera a dð p v̄ginē glorioſā de
ſcēdēs cū exp̄ſſiōe v̄gitat arcane q̄ꝫtū ad fideles fide diuulga
ta certificādos ptinet ſufficiēter tradiť p Mat.j. Nā ī p̄dicto
ca.poſtq̄ꝫ mattheꝰ ſe expediuit de genealogia xp̄i ſūmarie ī.j.
ti. ꝛ ꝯſ̄nter in ſingulari p extēſā ſucceſſionem quā ſuccenſioneʒ
in tres q̄terdenas ex certis cauſis myſtice ītellect diuiſit ,put
in Glo.or.ſufficienť tradiť: ſtatī ipaʒ materiā generatiōis xp̄i
q̄ſi alio mō reſumēs ſubdit:xp̄i aūt generatio ſic erat:Cū eſſet
deſpōſata mater ieſu maria ioſeph añq̄ꝫ ꝯuenirēt īuēta ē ī vte/
ro habēs de ſp̄ūſctō. vbi māifeſte tradit v̄itatē generatiōiſ xp̄i
quā a dð deſcēdiſſe in titulo p̄miſerat p mariā virginē nō ex vi
rili ſemīe ſʒ ſp̄ūſſctī inſpiratiōe ,pceſſiſſe.cū q̄ etiā oñdit eiꝰ vir
ginitatē occultā eſſe illis tēporibꝰ:niſi cui deꝰ ex cā voluit reue
lare ſic ioſeph. Colligiť ǧ ex p̄miſſis q deſcenſus xp̄i a dð ꝛ a/
braā in euāgelio q̄druplicit tradiť. Nā aut ſm verā generati/
onē naturalē:ꝛ h̄ ſūmarie q̄ꝫtū ſufficit ad certificandos fideles
in cōi de impletiōe ,pmiſſionū q̄ patribꝰ fuerūt facte:ꝛ h̄ dupli
ciť:qꝛ aut ſine myſterij v̄ginitatis reuelatiōe:ꝛ ſic in titulo p̄/
mo matthei ,put in ſcða ꝯcluſiōe:aut cū declaratiōe virginita
tis ſicut ibi: Generatio aūt xp̄i ꝛc̄. Matth.j. ,put in ſexta ꝯclu/
ſione:aut ſʒ publicā eſtimationē:ꝛ h̄ extēſe p ſingula deſcēdē/
do et'aſcēdendo qð ſufficit ꝛ requiriť ad certificādos xp̄i cō/
tēporaneos ꝛ de hoc q xp̄s fuerat legitimꝰ ſucceſſor ipiꝰ dð:h̄
dupliciter:qꝛ aut ſm lineā naturalis generatiōis publice eſti/
matā p Salomonē quā mattheꝰ tradit ,put in quarta ꝯcluſio
ne:aut ſʒ lineā adoptatā:ꝛ ſic Luc̄.iij. ,put ī quinta ꝯcluſiōe.

Qui q̄dē quadruplex deſcēſuſ in xp̄o ꝯcurrit ,put traditio
euāgelica narrat fideliť:ꝛ hec ad murmuratiōis perfidorum
cōprimendas et admirationes tollendas fideliū in predictis
ſufficiāt ſʒ lr̄alē expoſitionē:omiſſis tm̄ q̄ꝫplurimiſ alijs.hac
materia a doctoribꝰ tradit q̄ ad myſticā ptinēt ðclaratiōem.

Sequunť notule breues venerabilis ac religioſi pr̄is fratris
Matthie doringk ,pfeſſoris ſacre theologie eximij miniſtri ,p
uincie ſaxonie ordinis minorū:quibꝰ poſtilla fratris Nicolai
de lyra valide ab impugnationibꝰ domini Burgē. defenſať.
et primo circa euangelium matthei.

Replica. Et quia de veteri teſtamēto nō plus rep/
peri tactū per Burgenſē: ideo accedēdū
eſt ad nouū ꝛc̄. In nouo teſtamēto primo occurrit euāgelium
Matthei:in cuius.j.ca.dicitur: Judas genuit phares ꝛ çarā
de thamar.quē paſſū exponēs btūs Hiero.dicit:notandū ge
nealogia ſaluatoris nullā ſanctarū aſſumi mulierū:ſʒ eas tm̄
quas ſcriptura reprehēdit:vt ,p̄pter peccatores venerat ð pec
catricibus naſcēs ꝛc̄. Poſtil.autē ab hoc dicto beati Hiero.
cū reuerētia declinat motꝰ ex certis rōnibus.q̄rū prima ē: qꝛ
nō videť rōnabile mulieres ratiōe illa poni in genealogia ſal
uatoris qua rōne viri ex ea p̄termittunť:ſcʒ ochoçias:ioas ꝛ
amaſias ,p̄pter peccatum pretermittūť: vt dic̄ ibidē btūs Hie
ro.igiť ,ppter peccata nō ponūť ibi rationabiliť mulieres. Itē
virgo glorioſa poniť in ipſa genealogia q̄ tm̄ eſt et ſp fuit ſan/
ctiſſima. Itē qꝛ dicit beatꝰ Hiero. ruth ꝛ raab in genealogia
poſitas tanq̄ꝫ p ſcripturā ſacrā reprehēſas:quod nō videť ve
rū:qꝛ ſcriptura eas cōmēdat. Raab cōmēdať Joſue.ij.ꝛ po/
niť ī cathalogo iuſtoꝝ ad Heb̄.xj. Q̄ aūt dicta fuit meretrix
nō fuit ratione vitij:ſed officij:qꝛ vbi nos habemꝰ meretrix:
hebreꝰ habet hoſpita:vl' fuit eiꝰ cognomē. Sil'r ꝛ ruth cōmen
dať in ſcriptura. Ruth.j.ꝛ.iij. Nec alicubi legiť de illaꝝ dua
rū mlierū reprehēſiōe ,put beatꝰ Hiero.allegat. Exponit igiť
poſtillator illū paſſū ſic: q ille mulieres ideo hic nominanť:
qꝛ viris ſuis fuerūt accidētaliť ꝯiūcte: Nā q̄ fuerūt primo et
principaliter coniuncte:ſiue bone ſiue male non hic nominan
tur:immo que inter illas quattuor fuit magis famoſa pecca/
trix:ſcilicet bethſabee directe non nominať:ſed diciť ea q̄ fu/
it vrie:que principaliter et directius nominari debuit ſi pecca
tū ratio nominationis fuit. In hac re burgeñ.aſſumit beatuʒ
Hieronymū in ſui defenſionē quē tamē ex leuibꝰ cauſis con/
ſueuit improbare:vt patet in multis locis ſui corruptorij. Et
puto defenſionē Burgeñ.bea.Hiero.non placere: quia maio
ra inconueniētia contingunt defenſori q̄ꝫ ðfenſor vt patebit.
Dicit nanq̄ꝫ Burgen.primo q verba beati Hiero.ſunt ſane ī
telligenda de peccatoribus et peccatricibus finaliter pēiten/
tibus ꝛ ſic iuſtificatis:ꝛ tales dicit fuiſſe illas quattuor muli
eres in genealogia xp̄i nominatas. Secūdo dicit Burgen.q
raab et ruth fuerunt famoſe peccatrices:qꝛ nationes earuʒ in
ſcripturis reprehenduntť. Tertio dicit q ꝛ ſi ille quattuor mu
lieres fuerūt iniuſte:nō tm̄ fuerūt dicende ſancte:ſaltē in vita
earū ,p̄pter precedētia peccata. Ex his tribꝰ dictis putat Bur
gen.accipere velle ſufficiētē reſponſionē ad argumēta poſtil.
facta ꝯtra bea. Hiero. ſed certe ex īepte dictis apta reſponſio
fieri non poteſt. Nūc aūt primū dictū ,p̄poſito eſt ineptū. Nā
multe mulieres patrū nominatoꝝ in ſcriptura ſunt reprehen/
ſe tamē finaliter iuſte:ſicut ſara rachel lya ꝛ cetē.ideo ſm pri/
mū dictū Bur.q̄ꝫplures debebant nominari. Ceteꝝ ſi ſole q̄t
tuor finaliter iuſtificate debebant nominari:ſequitur q fina/
liť īpenitētes nominari nō debuiſſent:ꝛ ſic achaç ꝛ multi no/
minati nominari nō debebāt p argumentū a cōtrario ſēſu qð
Bur.ſepe grādipendit:nec ſm dictū Bur.eſt aptū ,ppoſito.
Nā ſi q̄s ex mala fama natiōis ðberet dici famoſus pctōr ma
xime Job qui natione fuit gētilis:ꝛ tm̄ in ſcripturis diciť fuiſ
ſe ſimplex ꝛ rectus timēs deū:ꝛ recedēs a malo ꝛc̄. que de eo
dicunť: Job.j. Poterant etiā ille due mulieres naturaliť fa/
cere que erant legis ſicut Job ꝛ nō idolatrare. Unde de gen/
tilitate ad iudaiſmū cōuerſas ſcriptura nō reprehēdit ſed ma
gis cōmēdat vt probat poſtillator. Nec tertiū dictū videť ,p/
poſito cōuenire. Nā beatꝰ Hiero.in hac vita iuſtificatas ꝛ cū
finali iuſticia defunctas vtiq̄ꝫ debuit dicere ſanctas:nec hoc
omittere ,p̄pter peccata precedentia ſi qua fuerunt:qꝛ Petꝝ:
paulū:mattheū:magdalenā ꝛ ceteros vere ſctōs dicere catho
licū eſt:quorū tm̄ pctā ſacra ſcriptura cōmemorat:ſed nō illa/
rū.ſ.raab et ruth. Cū igiť dicta Bur. ,put viſū ē ſť ,ppoſito ī
ptinentia.reſponſa ex eis accepta valere nō pn̄t.idcirco cū p̄/
mum arguitur de tribus regibus ,ppter peccatū p̄termiſſis:
rñdet Bur.q illi fuerunt finaliter īpenitentes qð in mulieri/
bus non habet locū:ſed oſtenſum eſt ſupra primū dictū Bur/

gen. vnde sumitur illa responsio non esse rationabile: nec per
ꝯsequēs solutio. Ad scḋm argumentū de beata virgīe sine pec
cato in genealogia posita. rn̄det Bur. ꝙ secus est de beata vir
gine quam necesse habuit euangelista ponere: ⁊ de illis mulie/
ribus quas euāgelista volūtarie nominauit ⁊ sine defectu po/
tuisset ꝑtermittere. Sed puto beatū Hiero. sic nō voluisse dice
re: qꝛ illa rn̄sio plus inuoluit q̄ȝ soluit. nam dicēs euāgelistam
ꝓ sola volūtate illas mulieres nomīasse: necesse habet dicere ꝙ
sine rōne ꝙ si sic frustra bea. Hiero. q̄reret rōnē cui⁹ nō ē rō sed
volūtas. Nec est verisil'e ꝙ ꝓ sola volūtate q̄nīmo ex rōnabi/
li necessitate eas nominatī exꝑsserat euāgelista: q̄ rōnabilitas
īfra ostēdet. Ad tertiū argumētū postil. Bur. rn̄det ꝙ facit ꝓ
bea. Hiero. qꝛ ī sc̄ptura cōmēdant̄ h̄ est argumētū iustificatio
nis eaꝝ final': ꝫ ꝑ h̄ nō excludit̄ q̄n pri⁹ fuerāt famose peccatri
ces vt dicit Bur. cui⁹ oppositū tn̄ ostensū ē ī correctiōe scḋi di/
cti. ꝫ. nec aliq̄ sc̄ptura habet̄ ꝙ ꝑsone aliaꝝ vnq̄ȝ fuerīt repḣē
sibiles: ſȝ poti⁹ in sc̄ptura cōmēdant̄. vn̄ ꝑt sumi argumētum
qḋ est Bur. in vete. tes. valde familiare: ſȝ ip̄e ꝯsueuit arguere
ab auctoritate negatiue qḋ nō valet. h̄ arguitur āt sil' ꝯstructi/
ue et destructiue ꝑ h̄ qḋ nō legit̄ ꝙ sint repḣēse sed cōmēdate.
Arguo tn̄ ex dict' ꝯ̄ Bur. alit̄: Oīs denōiatio dȝ fieri a p̄nci/
paliori ⁊ digniori: ꝫ fides ⁊ iusticia sūt digniora vitijs: igit̄ no
mīatio dȝ fieri poti⁹ a ꝟtutib⁹ q̄ȝ a vitijs: sed ꝯstat ex sc̄ptura
raab ⁊ ruth fuisse virtuosas: igit̄ earū noīatio dȝ poti⁹ sumi a
virtutib⁹ q̄ȝ a pc̄tis si q̄ p̄cesserūt. Nā ī cōmemoratiōe sctōꝝ vir
tutū fit mētio ḋ ꝑse. vitioꝝ āt si q̄ fuerāt ꝑ accidēs ⁊ recitatiue.
igit̄ ille sctē mulieres in xp̄i genealogia sctā poti⁹ debebāt no
minari ex ꝯuersiōe q̄ȝ prauitate trāsgressiōis: nec illa tertia rō
postil. facit ꝓ beato Hiero. ꝓut Bur. dixit: ſȝ ꝯ̄ specialit̄: qꝛ di
cit q̄s sc̄ptura repḣendit qḋ nusq̄ȝ reperit̄ ſȝ ꝯ̄riū: qꝛ vtraq̄ȝ
scriptura cōmēdat notabilit̄ satis. Postq̄ȝ igit̄ visū ē ꝙ Bur.
volēs ꝓ btō Hiero. certare plus eū īuoluit. Cōsequēt̄ vidēdū
ē quō ꝯ̄ postil. irrōnabilit̄ mouet̄ duplicit̄. p̄mo dic̄ ꝙ nihil ꝑti
net ad rōnē genealogie cōiūctio viri ⁊ mulieris ꝑ se vl' ꝑ acci/
dēs ⁊ nihil refert. nā necessariū videt̄ vxores secundarias nō
p̄ncipales in hmōi genealogia nomīari: q̄ten⁹ ex tali nomīati
one ostēdat̄ veꝝ fuisse matrimoniū ⁊ nihil illegitimitat' īter/
uenisse. Qꝛ aūt verū matrimoniū sit int̄ virū ⁊ vxorē p̄ncipalē
nemo dubitat: nec ꝓlē ex eis susceptā fore legitimā. ꝓlē aūt ex
occasionalit̄ ⁊ secūdario ꝯiūcta posset ꝓbabilit̄ dubitare fore
legitimā: idcirco ī generatiōe ex p̄ncipali ⁊ ꝑ se ꝯiuncta in tota
genealogia de muliere nulla fit mētio: qꝛ ibi ꝓlis legitimitas
ē clara. in generatiōe aūt ex occasionalit̄ ꝯiūct' necē fuit ḋ mu
lierib⁹ fieri mētionē: tū vt ex hoc īnuat̄ ꝯiūctionē fuisse legiti/
mā: tū vt ostēdat̄ ꝓlē ex sic ꝯiūctoꝝ generatiōe nullā īcurrere
notā. Necessariū igit̄ fuit ī xp̄i genealogia h̄ obseruare ne he
rodes aut alij xp̄i ꝑsecutores velamē excusatiōis possent assu/
mere q̄si natū illegitime ꝑsequerent̄: hec ē enī rō sctōꝝ doctoꝝ
de matris xp̄i despōsatiōe. Nec valet ꝙ Bur. scḋo obijcit ꝯ̄ po
stilla. rōnē de lya q̄ fuit iacob p̄ter ītētionē ꝯiūcta: ⁊ tn̄ nō no/
minat̄ in genealogia xp̄i qḋ tn̄ oporteret si rō postillatoris va
leret. Rn̄deo ꝙ q̄ȝuis lya fuerit cōiūcta p̄ter ei⁹ ītentionē: non
tn̄ ex hoc fuit vxor ei⁹ occasional' nec secūdaria: ſȝ p̄ncipal' ꝓp̄t
sequētē ratihabitionē. Rachel enī q̄ȝuis fuit plus dilecta: fuit
tn̄ vxor secūdaria. ⁊ iō xp̄s si fuisset nat⁹ ꝑ lineā rachel specia/
liter nominari in genealogia debuisset ꝓpter rōnē p̄dictā. Sȝ
qꝛ ꝑ lineaȝ lye q̄ fuit p̄ma ⁊ p̄ncipalis vxor xp̄s nat⁹ ē: idcirco
eā nomīari nō oportebat. Cōfirmat̄ hec rn̄sio: qꝛ ſm magistrū
in q̄rto di. xxx. ⁊ doctores. Error in ꝑsona cōiūcta dirimit etiā
ꝯtractū matrimoniū nisi p⁹ cōiūctionē interuenerit ratihabitio.
Cū igit̄ in ꝯiūctiōe iacob ⁊ lye interuēit error ꝑsone: potuit le
gitime p⁹ ꝯiūctionē eā refutare: qḋ tn̄ nō fecit ſȝ poti⁹ ratū ha
bēs factū ꝓ ꝯiūctiōe rachel vltro seruiuit. Et lya p̄ma ⁊ p̄nci/
palis vxor fuit ꝑ ꝯ̄ns nō nominā da. Sȝ finalit̄ in hac materia
Bur. valde mouet̄ ꝯ̄ postillatoris excusationē: q̄ se excusat de
h̄ qḋ declinat hic dictū bti Hiero. asserēs ꝯ̄ pietatē militare sā
ctoꝝ opinionib⁹ ꝯtraire: īducēs ad h̄ canonē ḋcretales di. xx.
Sȝ reuera in q̄ Bur. excusationē postillatoris reijcit: ip̄e mag'
venit īculpād⁹. ꝑsepe q̄dē bea. Hiero. bea. Aug⁹. ceterisq̄ȝ do/
ctorib⁹ etiā sine magna rōne obijcit ⁊ ip̄oꝝ dict' īfideliū iudeo
rū dicta antepōit. Et si aliq̄n ꝓ ip̄is certare videat̄ in odium
id facere videt̄: postillator' salua pace: q̄ nō nisi scriptura aut
rōe cogētib⁹ īterdū a sctōꝝ decliat sētētijs. Nec id qḋ Bur. as/
sumit facit ꝯtra pietatē: qꝛ hic honor hec reuerētia sol' debetur
canonic' scripturis: vt q̄cq̄d in eis reptū fuerit sine hesitatiōe
veꝝ esse credat̄: vt dic̄ bea. Aug⁹. in de vnico baptismo. sc̄pt'
āt alijs q̄buscūq̄ȝ rōnabilit̄ ꝯ̄dicere. licet dicēte eodē Aug'. in
ep̄la ad Hiero. Alioꝝ scripta ita lego vt q̄ntalibet sctītate q̄n/
taue doc-

taue doctrina polliāt nō iō veꝝ putē: qꝛ ip̄si ita senserunt ⁊c̄.
Et in epistola ad fortunatū dicit: Tales esse velle lectores suo
rū scriptoꝝ qualis ip̄e est alioꝝ in q̄ sua scripta ceter' corrigē/
da subijcit sicut ip̄e alioꝝ scripta vbi id certa rō vl' auctoritas
exegit refutauit. Nec putādū hāc Aug'. hūilitatē btō Hiero
ny. ⁊ ceter' sctīs doctorib⁹ defuisse. Canō decretales ꝯtra po
stil. iuduci⁹ ꝓ ip̄o militat. dꝛ nāq̄ȝ in ip̄o q̄uis maiori rōni in
nitit̄ eo maior' auctoritat' ei⁹ ꝟba eē vident̄. igit̄ postillator
si nulla temeritate ꝑmot⁹ īterdū sctōꝝ snīas cū reuerētia q̄ sā
ctis doctorib⁹ debet̄ declinet: meliori ratione aut auctoritate
ꝑsuasus nequaq̄ȝ debet ob hoc a veritatis amore criminari:
q̄m in his que fidei nō sūt: nec sacris lr̄is obuiāt: neq̄ȝ sancti:
neq̄ȝ scholastici doctores mutuum ꝯsensū expetunt: ſȝ sibi mu
tuo alijs ⁊ alijs rationibus persuasi sine temeritate immo vti
liter contradicunt.

In eodē ca. vbi dꝛ: Joseph virū marie. vbi oēs doctores cō
cordāt ꝙ sufficient̄ deducit̄ genealogia ꝑ ioseph virū marie:
qꝛ erāt de vna tribu ⁊c̄. vbi Bur. facit multa argumēta: aliq̄
satis cōpetētia ꝙ nō sufficit ḋclaratio glose ⁊ doctoꝝ. Ip̄e igi
tur lōgā digressionē facit in q̄ putat satisfacere nō solū q̄rēti:
ꝫ q̄stioni q̄ fieri cōsueuit in hac materia: cui placet videat: mi
hi aūt videt̄ ꝙ nō ampli⁹ q̄ȝ postillator factū ꝯcludat. Cū eīm
xp̄m natū ex semīe dḋ ⁊ abraā ſm ꝓmissa vtrisq̄ȝ facta: nō nisi
auctoritate scripture habeat̄: igit̄ solū creditū est apud recipi
entē sacrū cano. sic ⁊ apud christianū habetur solū auctorita
te Matthei ⁊ Luce: igit̄ ex sola fide. frustra igitur Burgen.
videtur tam prolixa digressione laborasse: p̄sertim cū quattu
or sue suppositiōes et sex ꝯclusiōes citra vl' vltra ea q̄ fidei s̄t
nihil cōcludūt. Nā in p̄ma suppositiōe sua dicit de filiatiōe et
successiōe ſm formā vulgarē q̄ modicū facit ad ꝓpositū dedu
cēdū. Nā a çorobabel nl'la apḋ catholicos nec puto apḋ iude
os habet̄ historia auctētica. vn̄ talis fama vulgaris auctorita
tiue cōfirmare potuerit vsq̄ȝ ad xp̄m ⁊ parētes ei⁹: ⁊ si habet̄
tn̄ quia in canone nō est: ea facultate cōtemnit̄ qua probatur
ſm regulaȝ beati Hieronymi. In secundo presupposito dicit
Burgen. dubiū esse de quocunq̄ȝ naturaliter genito: an sit le/
gitime natus. In quo nihil dicit pertinēs ad questionis mo/
te solutionē: quia per nullā naturalē cognitionē possum⁹ ad
legitimā christi generationē peruenire: ⁊ propter idē nō valȝ
suppositio sua tertia: quia testimoniū vel ꝓbatio per īstrumē
tū pertinet ad humanā et naturalē cognitioneȝ: et qꝛ de sub/
stantia instrumentorū sunt testes sicut ad naturalis generati
onis cognitionē nō possunt honesti testes adduci: ita nec in/
strumenta formari: immo testes quicunq̄ȝ adducerentur essēt
dubij ex secūdo supposito. Ex illis igit̄ trib⁹ suppositionibus
nihil fidei affertur nisi negatiue: ꝙ videlicet christi generatio
nō potest haberi per famā publicā: nec per testes ⁊ instrumen
ta: nec ꝑ naturalē cognitionē: sufficisset igitur quarta suppo/
sitio ꝙ potest sciri fidei auctoritate: ⁊ ad hoc tēdit prima con/
clusio Bur. que assumit ꝓmissiones factas patrib⁹ ⁊ testimo/
niū euangelioꝝ: que omnia sola fide recipimus. secūda sua cō
clusio solum pertinet ad fideles: ⁊ non nisi propter fidē. ⁊ ter
tia conclusio resoluitur ad ideȝ: quia vult ex publica fama di
cere coueniens xp̄m esse filiū dauid: sed vnde fama nisi ex ꝓ/
phetis: sed quid ꝓphetia nisi credamus: totū igit̄ resoluit̄ in
fidē: ꝑ ꝯsequēs apud infidelē nihil facit. per ꝓbatiōes de sā/
cto Tho. per Burgen. ex sua digressione sūptas nō ꝓbat̄ iu/
deorū inexcusabilitas: qꝛ nec per scripturā ꝓpter interrupti/
onem a tēpore çorobabel: nec per famā ex scripturis sufficien
ter factā iesū filiū dauid fore scire poterant: ſȝ aliūde qḋ ostē/
dere nō est p̄sentis speculatiōis. Nec quarta cōclusio nisi per
resolutionē ad fidē ꝓcedit. Similiter ⁊ q̄nta: qꝛ vtriusq̄ȝ linee
tā naturalis q̄ȝ adoptiue testimonium nō habem⁹ nisi ex scri/
ptura: testimoniū aūt scripture ad fidē resoluit̄. Nūc aūt scri
ptura veteris testamēti in vtraq̄ȝ linea deficit: qꝛ a çorobabel
vsq̄ȝ ad parētes xp̄i: vt p̄dictū est auctoritatem nō habemus.
Credendū est igit̄ Mattheo ⁊ Luce in vtraq̄ȝ linea: ⁊ ecce fi/
des. ⁊ ad hoc finaliter resoluit Burgen. suā quintā cōclusio/
nē. Sed vnde Matthe⁹ ⁊ Lucas tante facte sunt auctorita/
tis: nisi ex auctoritate vniuersalis ecclesie teste beato Aug'.
contra adamantiū dicentē: Non crederem euangelio nisi ec/
clesie auctoritas me cōmoueret: qui igitur credit ecclesie cre/
dit Mattheo ⁊ Luce: ⁊ sic credit christum filium dauid ſm
promissa facta patribus. Et hec est summa per quam soluitur
questio per Burgen. sic diffinitiue pretactata: qui autem his
non credit quoniam non ex scriptura que interrupta est cir/
ca genealogiam: nec ratione nec fama conuinci poterit ⁊c̄. re
manebit dubius digressione Burgensis non obstante.

Cum ergo.

a c Um ergo natus. Cuius Matthe⁹ natiuitatē Ca. II pretermittat:tamē aduentū magorū referens:breuiter eam cōmemorat sic dicēs:Cū ergo ₇c. Quattuor: h pronuntiata a pphetis roborata:natiuitas:nomē:locus ₇ tps. De natiuitate dñi in bethleē Mattheus ₇ Lucas cōsentiūt:sꝫ quō et qua occasione ad eaꝫ venerint ioseph ₇ maria lucas exponit: mattheus preterit:sic ₇ cetera vsqꝫ ad circūcisionē:sicut ecōtra de aduētu magorū lucas tacet:₇ matthe⁹ exponit. b Bethleē iude. Ad differētiā illi⁹ que est in galilea i tribu zabulō. Due enī sūt bethleem. Bethleē pri⁹ dicta est ephrata. Bethleem dom⁹ panis:qꝛ ibi nascitur⁹ erat panis viu⁹ q̄ de celo descendit:qui ponit in psepio:vt irrationabiles pastos faciat socios angelorū. Significat autē ecclīam que est domus in qua panis viuus comedit. c In diebus herodis. Hoc nō ponit tm̄ p tēpore:sed vt videat impletuꝫ. Non deficiet pnceps de iuda ₇c. In diebus herodis regis. Finito sꝫ regno iudeorū:qn̄ iā herodes alienigena in gente iudeorū regnum sibi occupauerat:impleta ꝓhetia que dic̄:Cū venerit sanctꝰsāctoꝝ cessabit vnctio vestra. d Ecce magi. Magi nō malefici:sed philosophi chaldeorū:qꝫ de singulis philosophant. Et fuerūt(vt dicit)de genere balaam:₇ successores doctrinarū eius. In istis fides gentium vt pmitie deo ꝯsecrat. Ibi pdicāt natiuitatē:locū nesciūt.

Gen 49.b Dan.9.f

a Cum ergo nat⁹ Ca. II esset iesus i bethleē iude in dieb⁹ herodis regis: ecce magi ab oriēte venerūt hierosolymā dicētes: Ubi ē q̄ nat⁹ est rex iudeorū? Uidim⁹ eni stellā ei⁹ in oriēte:₇ venim⁹ adorare eū. Audiēs autē herodes rex turbat⁹ ē:₇ oīs hierosolyma cū illo. Et ꝯgregās omnes principes sacerdotū ₇ scri

(interlinear: ecce natiuitas:cū esset nat⁹. nomen. locus. tempus. vbi erat caput regni. ciuitas dei toto orbe refulget in qua min⁹ docti erudiunt diuina lege. ne hoc de herode querere videant. signa nō fidelib⁹ sꝫ infidelib⁹ data sunt. ꝓpriā:quia hanc creauit ad ostensionē sui. qꝛ deū intelligunt stella famulante. pontifices. moraliū latores pceptoꝝ.)

a c Um ergo nat⁹ eēt iesus ₇c. Hic secūdo ostē Ca. II. dit euāgelista ipm iesū esse verū deū ₇ verū hominem ex illustratione celesti ₇ veneratione regali. ₇ diuidit in duas partes:qꝛ primo ponit huius rei manifestatio. secundo ipsius christi manifestati ꝓsecutio.ibi: Qui cū recessissent. Ptē pma in tres:qꝛ primo pōit xp̄i īꝗsitio sollicita. secūdo ei⁹ inuētio certa.ibi: Qui cū audissent regeꝫ. tertio ei⁹ adoratio deuota.ibi: Et pcidētes. Pma adhuc in duas:qꝛ pmo pōitur inꝗsitio xp̄i ex deuotiōe:₇ ista facta ē a magis. scdo ponit inꝗsitio xp̄i ex malignatiōe:₇ hec fuit inꝗsitio herodis.ibi: Audiēs aūt rex. Circa iꝗsitionē magoꝝ querentiū xp̄m natū.euangelista tria notat:videlicet natiuitatis locū.cū dicit: Cū natus esset iesus in bethleē iude:vt ostendat impletā esse ꝓphetiaꝫ Michee.v.vt videbitur.j.eo.ca. Addit aūt iude. ad distinctionē alterius bethleē q̄ est in tribu zabulon. secūdo notat tps.cum dicit: In diebus herodis. ꝓphetaurat ei patriarcha iacob: Gen.xlix. Nō auferet sceptrum de iuda:₇ dux de femore eius donec veniat qui mittend⁹ est ₇c. vbi translatio chaldaica hꝫ sic: Donec veniat messias. vbi manifeste ostenditur illo tpe christū esse nascitūrū:quādo deficeret rex et dux de ꝓplo iudeoꝝ:₇ hoc impletū est i herode:qꝛ vsqꝫ ad trāsmigratione babylonis habuerūt reges de tribu iuda et postea duces:vt patet de zorobabel: Esdre.ij.₇ sic vsqꝫ ad herodē q̄ fuit idume⁹ natiōe:₇ p cōseqūs alienigena:sed regnū iudeoꝝ fuit sibi datū a romanis impatorib⁹:₇ cū h adiutoriū ad ipm acqrenduꝫ:et capto antigono ibidē regnāte ₇ postea interfecto:herodes occupauit regnū:vt narrat Josephus libro antiquitatū: patet igit ꝙ p hoc qḋ dicit: b In diebus herodis regis .ostendit tps pfinitū xp̄i nascēt⁹. Tertio scriptura circa natiuitatē xp̄i notat euidēs celeste signū. ꝓphetatū enī fuerat p balaā: Nume.xxiiij. Orief stella ex iacob ₇ consurget virga ex israel ₇c. vbi ostendit ꝙ ortus noue stelle apparentis erat signū christi nascentis. ₇ ideo in hora natiuitat⁹ xp̄i apparuit stella noua in orientali terra vbi quōdā habitauit balaā:que quidē terra est in pte orientali respectu hierl'm:vt habet in eodē libro Nu.xxij.₇ ideo isti magi dicti sūt magi nō a magica arte:sed a magnitudine sciētie:₇ iō dicti sūt etiā reges: qꝛ illo tpe phi sapiētes regnabāt. Isti ergo vidētes nouā stellā cognouerūt p diuinā inspiratione ꝙ illa erat q̄ pdicta fuerat p balaā:₇ iō statim mouerūt se de locis suis vt venirēt ad venerādū puerū natū:₇ et sequētes stellā venerūt in iudeā die tertiadecima: qꝛ illa terra vbi habitabat balaā nō multū distabat a iudea: ipsis aūt iudeā intrātib⁹ stella diuina dispositiōe disparuit vt necesse haberēt recurrere ad ciuitatē regiā:videlicet hierusalē:₇ ibidē inqrere d xp̄o nato:₇ h factū ē a deo duplici de cā. Una ꝓpt ipos magos:vt q pri⁹ fuerāt cōmoniti celesti signo cōfirmarent etiā dicto ꝓphetico ex doctoꝝ hebraicoꝝ ꝛnso: vt.j.patebit. Alia cā fuit ꝓpter xp̄m:vt eius natiuitas in ciuitate regia nūciaret:₇ p ꝯns iudei xp̄m nō recipiētes īexcusabiles haberent. Per hoc etiā figurabat ꝙ fides xp̄i erat a gentib⁹ deuote recipiēda:₇ a iudeis ꝓ maiori pte in infidelitate remanētib⁹ refutāda:qꝛ magi q̄ gētiles erāt ipm xp̄ꝫ deuote q̄sierūt:₇ inuētū adorauerūt.sacerdotes aūt iudeoꝝ audiētes xp̄m natū p celeste signū in nullo moti sūt ad ipm qrēdū seu venerandū.dicit igit: c Uidim⁹ stellā ei⁹ ₇c.₇ patꝫ sensus p pdicta. d Audiēs aūt be. Hic pōit inꝗsitio herodis ex malignatiōe:₇ primo pōit ei⁹ inꝗsitio de xp̄o a iudeis. scdo ab ipis mag⁹.ibi: Tūc herodes. Dic ḡ: Audiēs āt herodes.s.xp̄m natū p euidēs celeste signū. e Turbat⁹ ē.nec mirū:qꝛ erat alienigena vt dictū ē:₇ iō timebat pdere regnū: ₇ nō solū ipe turbat⁹ ē: sꝫ f Et oīs hiero.cū il. Hic accipit ps p toto. vn̄ oīs hierosolyma accipit h p illa pte q̄ fauebat sibi:sic cōiter dr qn̄ maiores ciuitatis aliqḋ faciūt qḋ tota ciuitas facit:sic in ꝓposito illi q̄ erāt ibidē maiores ₇ in regalibus officijs assistētes:illi cū rege turbati sūt.sequit: g Et ꝯgregās oēs pn.₇c.qꝛ enī volebat xp̄ꝫ pdere:iō voluit de loco natiuitatis xp̄i diligent īquirere ab ill' q̄ scripturas ꝓphetarum pdictas

Judei locū insinuant:tps aduent⁹ nō cognoscūt. Uenerūt magi nō post annū:qꝛ tunc nō inueniretur in psepio:sꝫ in egypto:sed.xiij.die. Fuerūt aūt de terra psarū vbi et saba fluuius a quo regio nominatur:iuxta quā ₇ arabia est:vbi magi fuerūt reges: Qui et si tria munera obtulisse dicunt:nō ideo nō plures q̄ tres fuisse ꝓbant:sed vt p eos gētes que ex trib⁹ filijs noe nati sūt venture ad fidē pfigurēt: vel tot fuerūt pncipes:q̄ multos duxerunt in suo comitatu. Ideo magi apud hierosolymā precipue natū regē querūt.quia p balaam de israel nasciturū audierunt. Noua enī stella nouū hominē indicabat. Stella christus quem sequi debemus:qui nisi in cordib⁹ oriatur rex iudeorum in oriente non queritur. e Ubi est q̄ nat⁹ est ₇c. Confusio iudeoꝝ est vbi christi natiuitatem a gentibus discunt:et si nō credunt:inexcusabiles sūt. f Uidim⁹ ei⁹ stel. Hiero. Hec stella dn̄ice natiuitat⁹ nūcia nūq̄ pri⁹ apparuit: sꝫ eā tūc puer creauit:₇ magi⁹ pniā ꝯputauit: q̄ mox pacto officio eē desijt. Xp̄m nōdū loqnte muta stella pdicat:postea loq̄nte loqntes apli nūciauerūt. Judeis tāq̄ ratione vtētib⁹ substantia rationalis.i.angelus ortum christi nunciauit. Magos ꝙ primitias gentiū nondum ratiōe vtentium irrationalis.i.stella perduxit. Pastoribus angeli:magis stella:vtrisqꝫ tamen loquitur lingua celorum:quia iam cessabat ligua ꝓphetarum. Utrum stella orta sit in oriente: an ipsi ibi positi natam ad occidentem viderint ambiguū est. Potuit enī nasci in oriente:₇ eos in hierusalē perducere. Sed dum humanū quasi ex lege querunt auxilium:diuino deseruntur. Per stellam intellexerunt eum in iudea natum:₇ ideo hierusalem veniunt:vbi locum discentes tunc aggressi iter primum habent stellam preuiam quam recognoscunt. Allegori. Stella ē illuminatio fidei que ad christum ducit. Dum diuertunt ad iudeos eam amittunt:quia dum a malis consilium querunt verām illuminationem perdunt.

Allego.

g Audiens autem herodes rex. Rex dicitur:vt ex collatione eius qui queritur hic intelligatur extranens:quia iam defecerat proprius. Audiens autem herodes aliū regē iudeorum q̄s se queri:volebat enim cū esset alienigena legitimus rex videri:₇ ideo codices quibus genealogia texitur cremauit. h Turbatus. Uel quia exitium regni sui timet: vel propter iram romanoꝝ si hoc pateretur: qui decreuerant ne quis rex vel dominus sine eoꝝ consilio diceretur. Nato rege celi rex terre turbatus est:quia nimirum terrena altitudo confundit cū celestis celsitudo predicat. i Cū illo. ꝓpter fauorē:quia sepe ꝓplus plus eis iniuste fauet quos crudeles sustinet. Un de salomon: Rex iniustus oēs ministros ipios hꝫ. k Et cōgregās oēs ₇c. Nota diligētiā iqrētis:vt si inuenerit faciat ꝙ ꝗs post se vel

Pro.29.b

post se velle ostēdit. si naūt excusatꝰ sit romāis. Explorabat etiā si rex eoꝝ tristes vl' letos faciat iudeos. a Ubi xp̄s. A iudeis q̄rit locū: a magis tp̄s: vt de vtroq̨ fiat certꝰ.

In bethleē iude ⁊c. Locū natiuitatis exprimūt: quē testimonio scripture didicerūt: vt ip̄a eoꝝ sciētia illis fieret ad testimoniū dānatiōis: nobis ad adiutoriū fidei. Ex hoc patet q̄ nō ex ignorātia: sʒ ex cordis duricia credere noluerūt. b Et tu bethleeʒ. Hoc si pōit vt ab eis dictū ē: q̄ ⁊ si nō verba: vitatē sensus quodāmodo ponūt. In hebreo sic est: Et tu bethleē ephrata parua es in milibꝰ iuda: ex te mihi egredieť q̄ sit dn̄atoꝛ in israel: ⁊ egressus eiꝰ ab initio a diebꝰ eternitatꝭ. Et est sensus: Et si sis paruus viculꝰ cōparata ciuitatibus iude vbi tāta milia. tamen nō es minima: q̄ ex te egredieť magnus xp̄s: q̄ nō tm̄ de dd̄: q̄ egressus eiꝰ ex mea cōstat substātia: natus a diebus eternitatis: q̄ in principio erat vbū. Antiquitꝰ ephrata: postea bethleē. Mystice ē dicta ephrata: furorē vidit: qđ p̄mōstrat insaniā herodis qui ibi pueros occidit. Vl' ephrata frugifera: q̄ colit agꝛ vite. Merito in eo loco christꝰ nascitur: qui totiꝰ eccl'ie typū gerit: ⁊ ex nomine innuit christum pabulum vite cūctis. Terra iude. In hebreo ephrata: Bethleē est domꝰ pāis. ephrata speculū. Que sūt domus iste nisi fideliū mētes panē angeloꝛū manducantes: ⁊ q̄ztū i hac vita mortali conceditur gloriā domini speculantes? In quibus christus iam per fidē natus: de gētilitate velut de longinquo veniētibus per falsoꝛum doctoꝛū demōstrationem aliquādo queritur: ⁊ inuentus adoratur. c Clam vocatis magis. Remotis sacerdotibꝰ ⁊ scribis: timebat eniʒ ne iudei quasi ex dei oraculo ꝓmissū occultarēt: si se velle eum perimere sentirent. Idō etiā promisit se adorare: ne quis sētiret dolū eius: sed sine suspitiōe ob gratiā fauoris ei renūciarent.

d Adorem eū. Herodes deuotionē ꝓmittit: sed gladium acuit: maliciā cordis depingens colore hūilitatis. Finxit se vultu et verbis adorare eū quem inuida mente cogitabat occidere: cuius personā repꝛesentant hypocrite. q̄ dū ficte deū querūt: nunq̄ merentur inuenire. e Et ecce stella quā viderant in oriēte ⁊c. Ingressi iudeā deseruntur indicio stelle vt cogantur ex lege inquirere. Vel diuino deseruntur auxilio qui querūt humanum. Nec debebat signū infidelibus apparere domesticis legis et ꝓphetaruʒ: q̄ si moysen et ꝓphetas non audiunt: neq̨ si quis ex mor. ⁊c.

Non tenuit ethereas vias. Sed multū domui vicina: aliter non discernerēt domum. Morali. Stella est bona exhortatio ducens ad christum. Vel potius fides que est mētis illuminatio per quam ingrediens christum videt qui ē stella matutina: ⁊ eo viso gaudet gaudio ⁊ adorare non desinit. f Gauisi sunt gaudio magno valde. Gaudio gaudet: qui propter deum (qui verū gaudium est) gaudet. Addit et magno. quo nihil maius. Et valde gauisi: quia de magno potest alius plus aliꝰ minus gaudere.

g Et intrantes domum. Tres magi vno itinere deum veniunt adorare: qui in vno christo (qui est via) inseparabil' trinitas ab eis erat adorāda. h Puerum cum maria. Sepe puer nominatur: vt eū agnoscāt. de quo dictū est: Puer natus est nobis. Cur non ⁊ ioseph cuʒ maria inuentꝰ est a magis? Nec aliqua inde male suspitionis occasio dareť gentibus: que primitias suas statim nato saluatore ad euʒ adorandum miserunt.

Moralit. — Esa. 9. b

[Textus:]

a ꝭ palam quasi ex bono affectu
bas populi: sciscitabātur ab eis
a ꝭ sic vocat eū: q̄ nouerat iungi reges iudeoꝝ.
a vbi christus nasceret. † At illi dixerūt ei: In bethleem iude. Sic
ꝭ micheam.
eni scriptum est per ꝓphetam:
a ꝭ ad tribum iuda pertinebat.
b Et tu bethleeʒ terra iudā neq̨q̄
a ꝭ in hebreo in milibꝰ. ꝭ arguunť scribe obliuionis q̄ nō ip̄is verbis ꝓphete vsi sunt.
minima es in principibus iuda. Ex te ei exiet dux qui regat populum meum israel. b Tunc herodes clam vocatis magis diligē
c a ꝭ q̄ locū didicerat: qn̄ nasceret explorat.
ter didicit ab eis tēmpus stelle que apparuit eis: et mittēs eos
a ꝭ cognito loco et tp̄e restat cognitio ꝑsone.
in bethleem dixit: Itē ⁊ interrogate diligenť de puero: ⁊ cū inueneritis renūciate mihi: vt ⁊ ego
ꝭ hoc subiungēdo ad renūciādū inuitat.
ꝭ vt alacriꝰ ꝑ eū redeā: et ne iudei: q̄ rex eoꝝ futurus erat occultent.
d veniens adorem euʒ. d Qui cum
a ꝭ estimantes supple vera que dixerat.
e audissent regē abierunt. Et ecce e stella: quā viderāt i oriēte: antecedebat eos: vsq̨ dū veniēs staret
a ꝭ donec. b ꝭ q̄si diceret: h ē quē natū restabar
supra vbi erat puer. Uidētes āt
a ꝭ inuento quod desiderauerant.
f stellā gauisi sunt gaudio magno
a ꝭ diuersorium illud quod lucas cōmemorat.
g valde. Et intrātes domū inuenerunt pueꝝ cū maria matre eius:
h

[Nico. de lyra:]

predictas de christo nouerāt et genealogias descēdētes a dauid sciebant. a At illi dixerūt ei: In bethleē iude. Sicut enī periti in lege responderūt ꝑ ꝓphetiā que habeť Michee. v. q̄ nō potest exponi nisi de christo. vnde in eadeʒ auctoritate vbi dicitur: Ex te egredieť q̄ sit dn̄a. ⁊c. trāslatio chaldaica hʒ: Ex te egredietur messias. Ad euidētiā igiť huiꝰ ꝓphie vidēdū est qualiter scribiť Michee. v. q̄ videtur in aliquibꝰ discordare ab eo qđ hic diciť: scribiť eī Michee. v. Et tu bethleem ephrata paruulꝰ es in milibꝰ iuda. ex te eniʒ mihi egredieť: qui sit dn̄atoꝛ in israel ⁊c. Mattheus aūt euāgelista aliter scripsit: q̄ debebat scribere responsioneʒ iudeoꝝ herodi factā. herodes aūt erat alienigena ⁊ ignorabat scripturas ꝓphetaꝝ. ⁊ ideo scribe sibi respōdentes aliqua verba in auctoritate scripta mutauerunt vt planius regi loquerentur: tamē eandē sententiā tenuerunt: qđ patet discurrenti per singula. scribitur eī in michea sic: Et tu bethleē ephrata. ipsi autē respōderūt: Et tu bethleē terra iuda. cuius ratio fuit: quia ista ciuitas antiquitus vocata est ephrata ab vxore caleph: sed postea est ibi facta fames magna tp̄e elimelech ⁊ noemi vxoris sue. ꝓpter quā famē iuerūt ad peregrinandū in terrā moab: vt habetur Ruth. j. transeunte autē fame facta ē maxima abūdātia in eadē ciuitate: sicut frequenter fit mutatio a cōtrario in cōtrarium: ⁊ tunc vocata est ciuitas bethleeʒ. i. domus panis: propter abundantie euentum. herodes autem ignorabat istam historiam. ⁊ ideo non dixerunt: Et tu bethleē ephrata: quia nesciuisset quid esset dictu. sed dixerunt: Tu bethleem terra iuda. i. que sita es in tribu iuda: ad differētiam alterius que sita ē in terra çabulon: sicut predictū est. Similiter quod sequiť in auctoritate. Paruulus es in milibꝰ iuda. mutauerunt dicētes: Nequaq̄ minima es in principibus iuda. licet enī videať esse cōtrarietas in verbis: tn̄ est eadē sententia. q̄ cum diciť: Paruulus est ⁊c. hoc ē dictū: Tu bethleē paruulꝰ es vicus in situ et ambitu muroꝝ: respectu milium ad te pertinentiū: ⁊ ratiōe christi ex te nascituri: et ista paruitas sonat i dignitatem. sicut si diceret: Parisius est parua ciuitas in situ respectu mltitudinis ad eā ꝑtinētis. Scribe aūt iudeoꝝ rn̄dētes herodi: hanc dignitatē planius expresserūt dicētes: Nequaq̄ minima es ⁊c. Quod autē sequitur in auctoritate hic ⁊ ibi satis concordat: vt patet intuenti. b Tunc herodes clam vocatis magis ⁊c. Hic ponitur inquisitio herodis facta ab ipsis magis. cognito enim loco natiuitatis christi ex iudeoꝝ responso voluit scire tēpus natiuitatis ab ipsis magis per signū stelle orientis q̄ apparuerat eis: vt si ad ip̄m non redirent ex tēporis ⁊ loci cognitione posset xp̄m interficere: sicut postea attentauit pueros interficiendo. ⁊ hoc ē quod dr̄: Tūc herodes clam. dicit clā. i. occulte: quia cum esset alienigena non confidebat de iudeis: ⁊ ideo voluit suum consiliū eos latere. sequitur: Et mittens eos ⁊c. spondet falsum obsequium vt faciliꝰ eos decipiat: ⁊ ad redeundū ad ip̄m inducat. d Qui cum audissent. Posita ipsius christi inquisitione sollicita. hic consequenter ponitur eius inuentio certa. Dicit igitur: Qui cum audissent regem abierunt: recedentes scʒ de hierusalē vt irent versus bethleem edocti de hoc per prophetiaʒ. e Et ecce stella quam viderant ⁊c. quia enim vt dictum est disparuerat vt christi natiuitas ꝑ ipsos in regia ciuitate publicareť ⁊ vt ꝓphetia de loco natiuitatis christi impleta mōstrareť: idō hoc pacto iterum eis apparuit: ⁊ repletos gaudio ad locū determiatuʒ vbi puer erat deduxit. Ex predictis patet q̄ illa stella nō erat de stellis existentibꝰ in vrbe: nec de stellis cometis: que aliquādo apparent in suprema aeris parte: quia ille lucēt tm̄ de nocte: ista autē de die. Itē ex motu. q̄ ille reuoluunť ſm motū mobilis primi in die naturali: ista autē mouebať ſm qđ expediebat maioꝝ itinerationi. vnde in tredecim diebus nō est mota nisi a terra in qua b

† Ioh. 7. — Mich. 5.

Adorauerunt

a ſ ſignū humilitatis ſine qua null⁹ vere adorat
b ſ in carne verbum.

a b τ ꝓcidentes adorauerūt eū † Et a b

a ſ fidem ſuā myſticis ꝓfitent̄ munerib⁹.

c aptis theſauri ſuis obtulerūt ei

a ſ regi. b ſ deo. c ſ mortali.

d munera auꝝ thus τ myrrhā. Et c d †

a ſ qꝛ intus querebāt qd vellet diuina volūtas de reuerſiōe ad herodē: dei meruerūt rn̄ſionē.
b ſ qꝛ cognita veritate nō licet retroire.

rn̄ſpōſo accepto in ſomnis nē re

a ſ diabolum. b ſ fidē: ſpem: charitatē.

e diret ad herōdē: p aliā viām re/ e

a ſ paradiſū vel celeſtē hierl'm. b ſ impleto purgationis tpe pri⁹: et deo oblato in hierl'm qđ h̄ ꝑtermittitur.

uerſi ſunt ī regionē ſuā. Qui cū f

receſſiſſēt: ecce angelus domini

a ſ hic ioſeph nō quaſi marit⁹ ſed nutrici⁹ et cuſtos aſſiſcitur.

apparuit in ſōnis iōſeph dicēs:

ſ glorioſam.

Surge τ accipe puerū τ matrez †

f eius τ fuge in egyptū: τ eſto ibi

a ſ ecce ꝙ fraudes nō latent deū.

vſqꝫ dum dicam tibi. Futūrum

eſt enim vt herodes querat pue

g rum ad perdendū euz. Qui cō/ g

ſurgēs accepit puerum τ matrē

a ſ qꝛ fides xp̄i mānſit in gētib⁹ do.pl'.g.i.

h i ei⁹ nocte: τ ſeceſſit in egyptūz τ h

a ſ vſqꝫ in finem infidelitatis: qꝛ iudea cōtra eccleſiam ſeuit.

erat ibi vſqꝫ ad ōbitum herodis

vt adimpleretur quod dictū eſt i

a domino per prophetam dicen

a ſ cōſubſtātialē: quia verbū caro factuz eſt et habitauit in nobis:

k tē † Ex egypto vocaui filiūz meū. k

---

a Adorauerūt. Sic cōfitētes deū quē factū eſſe hominē ītelligūt: τ moritnꝝ qđ p myrrhā oſtēdūt. b Et aptis theſauris. Fidē ſuā myſtic̄ ꝓteſtant̄ munerib⁹: munera clauſa fides ē cordis: munera apta ꝯfeſſio eſt oris. In thure cōfūdit̄ arri⁹ q̄ ſoli patri ſacrificādū eē ꝯtēdit. In myrrha maniche⁹: q̄ xp̄m mortuū nō credit. In auro vterqꝫ: qꝛ τ maniche⁹ đ ſemine dauid regē natū nō credit: τ arrius ſolā ei ſeruitutē aſcribit.

Moralit. Morali. Et apertis. Magnū religionis ſacramentū hic aperit̄: vt fide p̄uia theſauros nr̄os in via nō pādam⁹: donec p̄teritis hoſtibus ſoli deo ex occultis cordiū offeramus. Ezechias qꝛ theſauros alienigenis ꝑdidit: condēnat̄ in poſteris. c Obtulerūt ei τc. Querit̄ an ſinguli ſingula: an vnuq̄ſqꝫ tria? qđ magis fatēdū eſt: qꝛ cōgruit myſterio: qꝛ oīs vere chriſtian⁹ xp̄m deū regē τ paſſū cōfitet̄. Dicit̄ ꝙ reges ꝑſaꝝ ſemꝑ cū munerib⁹ ſolēt adorare: quo more τ iſti munera obtulerūt. Sed magī diuina inſpiratiōe eſt factū: vt in hoc ſit myſterium omniū. vnde τ figuraliter tria dicunt̄. Aurū ad tributū: thus ad ſacrificiū: myrrha ad ſepulturā ꝑtinet mortuoꝝ. Uel ꝑ hec tria in eodez chriſto intimantur. Regia poteſtas: diuīa maieſtas: humana mortalitas.

Moralit. Morali. Nos ergo thus offerimus: ſi cogitatiōes carnis in corde ꝑ ſtudiū orationis incendimus. Aurum dū ſuperna ſapientia reſplēdemus. Myrrhā: ſi carnis vitia per abſtinentiā mortificamus. Hec munera ex theſauro animi condita ꝓferunt̄. cū corde credit̄ ad iuſticiā: ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē.

Aurū eſt ꝑfecta ſapiētia. Thus oratio munda. Myrrha operatio bona. Primū ergo fides xp̄o offerenda. deīde oratio. tertio loco opatio. Infirma eſt oratio quā nō munit elemoſyna.

Myſtice Myſti. Tres magi ſignificāt gētilē ppl'm de tribus filijs noe ꝓcreatū ad fidē xp̄i vēientē. Stella ꝓpheticū ſermonē ortū xp̄i veraciter ꝓfitētē. Herodes diabolū q̄ cognita diuinitate xp̄i ꝑſequitur eū ī mēbris ſuis: a quo magi ꝑgunt dum ab idolatria gentes recedunt: τ ad domuz in q̄ chriſtus eſt. i. ad catholicā eccleſiā perueniūt: in quā intrantes per fidē inueniunt xp̄m cū matre ſua. i. eccleſia. Ioſeph ſemoto. i. iudeoꝝ ppl'o ꝓpter perfidiā: τ apert̄ theſauris ſuis. i. litterarū peritia obtulerunt ei munera. i. phyſicā: ethicā: logicā. Uel hiſtoriā: tropologiā τ allegoriā. Ul' ſancte trinitatis fidē. d Et reſponſo accepto. Sicut moyſes tacens clamabat: ſic iſti pio affectu interrogabant quid diuīa iuberet volūtas? Hec rn̄ſio non fit per angelū: ſed per ip̄m deū: qꝛ nullus alius viam reuerſiōis inſtituit niſi ille q̄ dicit: Ego ſum via veritas et vi. Nō loquit̄ puer ad eos: ne diuīitas an̄ tp̄s reuelaret̄: τ vera hūanitas habeat̄. Un̄ τ mox in egyptū mittit̄: qꝛ τ fides nutriēda erat ad p̄miū: τ vita doctrine p̄paranda eſt ad eundū. e Per aliā viā re. In h̄ forma dat̄ credentibus vt deuoti ad deū veniāt: τ quod iubeat intēdāt: ſcꝫ ne ad diabolū redeāt: ſed per ſemitas virtutū ad patriā veniāt: τ qui ceciderunt cōtemnendo: reſurgāt obediēdo. f Fuge in egyptū. Mira humilitas chriſti fugit: qui refugiū eſt aliorum et virtus: fugiendo īſtruit ſuos. vnde: Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliā. g Qui conſurgens. Ioſeph figura predicatoꝝ q̄ xp̄m cū matre: id eſt fidez xp̄i τ eccleſie tulerunt ad gentes: relicto herode. i. iudeoꝝ īfidelitate. h Nocte. qꝛ occulte ꝑ fugā ad illuſtrādā egyptū deſcēdit relicta nocte iudeis. Nocte tulit in egyptū: qꝛ noctē ignorātie his a quibus ipſe receſſit reliquit incredul̄. Un̄ redit: noctis nō fit mētio: qꝛ in fine mūdi iudei fidē tanqꝫ xp̄m ab egypto reuertentē ſuſcipiētes illūiabūt̄. Hic dat̄ exēplū fidelib⁹ vitādi rabiē ꝑſecutoꝝ vbi ē oportunū. ſic ip̄e ait: Si vos ꝑſe. fu. ī vna ci. fu. ī a. Significat āt hec fuga dn̄i electos īprobitate malorū a ſedib⁹ ſuis ſepi⁹ eſſe pellēdos. Fugit vt hō: quē paulo an̄ ſtella deū mōſtrauit. i In egyptū. Origenū deū mōſtra venerātē: qꝛ xp̄s a iudeis nō receptus: ꝑ p̄dicationē tranſit ad gentes. Fugit in egyptū ſicut natus eſt: vt corruptā repararet naturā. Sic fugit vt fugaces reuocaret. Qꝛ fugit ſacramenti fuit non timoris: vt exemplum fugiendi daret ſuis. Nō fugit mortē qui mori venerat. Nec inſidias expauit: qui venerat aperire verſutias diaboli. De hac fuga p̄dixit Eſaias: Ecce dn̄s aſcendet ſuꝑ nu. le. i. carnē ſine peccato: ingredieturqꝫ egyptū: et con. ſ. ei⁹. Septē autem annis in egypto latuit. k Ex egypto vocaui filium meuz. In Oſee iuxta hebraicā veritatē hoc inuenit̄: vel in libro Numeroꝝ vt q̄dā aſſerunt: quia totū diſpoſitione dei factū eſt.

Margin: Ioh.14.a — Math.10.c — Eſa.19.a — Oſee.11.a

---

qua habitabāt magi vſqꝫ ad ciuitatē bethleē. Tertio hoc apparet ex ſitu: qꝛ ſi fuiſſet ſita ī orbe ſeu ꝯ't in ſup̄ma aeris parte vbi generant̄ comete: nō poſſet determinatū locū vbi erat puer oſtendere: τ iđo patet ꝙ erat in ꝓpinqua aeris parte. a Et ꝓcidentes. Hic deſcribit̄ ipſius xp̄i iuēti adoratio deuota: ex quo patet ꝙ cognouerūt ipſius diuinitatē ꝑ diuinaz reuelationē. cū eni videret puerū pannis vilib⁹ īnolutū ī gremio paupis matris poſitū nullū regie dignitat̄ habentē ſignū: nō eſt veriſimile ꝙ talē reuerētiā ei exhibuiſſēt niſi in eo aliqđ ſupra hominē cognouiſſent. τ hoc eſt quod dicit: Et ꝓcidētes adorauerūt eū: adoratione. ſ. latrie. b Et apertis theſauris ſuis. nō ꝙ tunc aperuerunt: ſed qꝛ prius aperuerant qn̄ ſcꝫ de terra ſua receſſerūt: τ inde munera apportauerūt. c Aurū thus et myrrhā. iſta tria obtulit q̄libet ipoꝝ: tū qꝛ đ talib⁹ faciebāt exenia reges arabū: tū qꝛ ꝑ aurum ſignabāt regiā dignitatē. ꝑ myrrhā homīs mortalitatē: qꝛ myrrha ſolēt īungi corpora mortuoꝝ. ꝑ thuſ ipſi⁹ diuinitatē: qꝛ thus ad honorē diuinū cōcremat̄. Uel alit̄ ſꝫ alios obtulerūt auꝝ ad ſuſtentationē paupis matris τ filij. thus ꝯtra fetorē loci. τ myrrhā ad ſolidādū mēbra pueri. d Et reſpōſo accepto. ſ. ab angelo ex diuīa reuelatiōe. e Per aliaz viā reuer. ſūt τc. pacto. ſ. obſequio: qꝛ deſcēdert ad mare τ inde ꝑ nauē trāſfretātē in tharſis abierunt: ꝓpt' qđ herodes irat⁹ poſtea naues tharſēſiū incēdit: ſm̄ qđ fuerat ꝓphetatū per dauid: In ſpiritu vehementi conteret naues tharſis. f Qui cū receſ. Hic ponit̄ ipſi⁹ xp̄i nati ꝑſecutio. τ primo deſcribit euāgeliſta quoddā antecedēs ipſam ꝑſecutionē. ſecūdo ponitur ipſa ꝑſecutio. ibi: Tunc herodes vidēs. tertio ponit q̄ddā ꝯſequēs ad ipam. ibi: Defūcto herode. Circa p̄mā igit̄ partē ſciendū ꝙ deus p̄uidēs herodis ꝑſecutionē futurā ꝑ angelū admonuit ioſeph vt pueꝝ in egyptū portaret. Ad cuius intellectū notanduz ꝙ herodes credidit primo magos fuiſſe deluſos ex apparitiōe ſtelle fātaſtice: τ iđ nō curauit tūc de pueri inq̄ſitiōe: ſ; poſtea oblato puero ī tēplo τ a ſymeone iuſto p̄dicato τ māifeſtato: τ ſilr̄ ab āna ꝓpheiſſa corā toto ppl'o: vt hr̄ Luc. ij. ſꝫ Matthe⁹ illud dimittit: tunc fama pueri nati creſcēte voluit herodes ipſuz perdere: ſed interim portatus eſt per Joſeph in egyptum. g Qui conſurgens accepit puerum et matrem eius. non dicit filium ſuum: q̄a erat tm̄ nutricius. h Nocte: τ ſeceſſit in egyptū τ erat ibi vſqꝫ ad obitum herodis. propter timorez herodis: vt negocium fieret magis occulte: licet eī de hoc non haberet diuinam reuelationem: non tamen propter hoc d̄bebat omittere quod poterat facere ſm̄ humanam viam. ſequitur:
i Ut adipleret̄ a dn̄o quod dictū eſt per prophetam ſcilicet Oſee. xj.
k Ex egypto vocaui filium meum. iſta autem auctoritas habet duplicem ſenſum litteralem: quia

Margin: † Pſ.71. Eſa.60.b — † Oſee.11.a

Tūchero.

a Tunc herodes vidēs. Verisimile ē φ cū herodi nihil renunciatum esset a magis: credidit illos fallaci stella deceptos esse: ꝛ ideo ad se nō esse reuersos. Unde ꝛ diu q̄euit a pueri inquisitiōe. Deinde vulgatis his q̄ in tēplo facta dictaue fuerant: se a magis sensit illusū: ꝛ in mortē xp̄i ꝓperās pueros occidit. Verisimile est post annū ꝛ quattuor dies a natiuitate xp̄i herodē ī pueros deseuisse: qđ forsitan ideo distulit: qꝛ romā ꝓfectus est vł ibi accusatꝰ: vł vt romanos cōsuleret sup his q̄ de xp̄o dicebant. Ideo forsitan tamdiu ab inquisitione pueri se ↄtinuit: vt sollicitius eū deꝓhēderet neq̧ elabi aliq̄ modo posset. b Occidit oēs pueros. Cito christus apparuit mūdo incepit eū ꝑsecutio: que figurauit ꝑsecutionē sctōꝝ: ꝛ dū īfās querit infātes occidunt in quibꝰ forma martyrij nascit vbi īfātia ecclie dedicat. Figurat mors paruuloꝝ passionē omniū martyrū q̄ parui. i. humiles ꝛ innocētes occisi sūt q̄ nō in iudea tm̄: sed vbiq̧ passi sūt ab ipījs q̄s significat herodes. Et bimi: qꝛ doctrina ꝛ opatiōe ꝑfecti. Illis occisis xp̄s euasit: qꝛ corpora pn̄t perimi: diuinitas nō cōtingi. c Et in omnibꝰ fini. Nō est cōtētꝰ vastatiōe bethleem: sed adiacētia loca vastauit: nec vllā misericordiā etatis habuit a filio vniꝰ noctis vsq̧ ad filiū duoꝝ annorum quin oēs occideret. d A bimatu. Ideo a bimatu: vt sicut preoccupauerat herodes fines ciuitatis: ita ꝛ ꝑoccuparet aliū annū. Ideo etiā a bimatu: qꝛ timebat ne puer cui famulabant sidera paulo supra etatē vł infra speciē sibi cōformaret. e Tūc adimpletū. Adimpletū dr̄: qꝛ antequā fieret legentibꝰ erat semiplenū: qꝛ qđ in lr̄a sonabat aliq̄d futurū occulte ꝓmittebat. Johānes chrys. in septima Homel. dicit φ stella ꝑ annū apparuit: sicut in destructiōe romanoꝝ signa apparuerunt in celo: qn̄ vox angeloꝝ audita est: Transeamꝰ ab his sedibꝰ. f Vox in rama. i. in excelso longe lateq̧ diffusa. Allego. Uł vox ecclie de nece mēbroꝝ gemētis vsq̧ ad soliū sup̄ni ascēdit iudicis. Vox in rama. ꝓpter vxorem leuite fornicatione ꝑemptā: ꝼm numeꝝ tribuū in duodecim partes diuisā: omnis israel tribū beniamin ꝑter trecētos viros deleuit: eoꝝ q̄ sup̄fuerunt ploratus et vlulatꝰ auditus est vsq̧ rama qui est locus iuxta gabaa. xij. miliario a bethleē. Audita: exaggerat vt hyꝑbolice rachel iam mortua dolentis affectu filios iā flere dicat. Uñ ꝑ hoc de chaldeis historia texit φ similis esset ab eis cladi priori populo iudeoꝝ futura vastatio. Sed veriꝰ reuelāte ꝓ euāgelista spū prophetia đ nece pueroꝝ accipit. Dicit ergo φ tūc cōpletū sit qđ dictū est: qꝛ ꝛ si ad imminētē captiuitatē sermo ꝓphetie respicit: tamē ī eo sicut in vmbra futura veritas cedis infantiū ꝓnunciatur. g Rachel. Quia sepulta ē iuxta bethleem: et ex terreno corporis hospitio matris nomen accepit. Uel quia multi de beniamin ꝛ ioseph occisi sunt. De rachel natus est beniamin ad cuius sortē nō pertinet bethleem: sed ad tribum tm̄ iuda. Sed quia cōtigue tribus sunt iuda et beniamin in finibus bethleem: multi quoq̧ de tribu beniamin occisi sunt. Nota φ melius per rachel (q̄ si per bethleem plorasse diceretur) figura sacramenti inducit: qꝛ per eā ī omnibꝰ scema ecclesie cōmendatur: que plorat nō tā morte trāslatos q̄ supplicio ꝑemptos. Rachel. i. ecclesia suos teneros agnos plorat peremptos: neq̧ vult consolari: in presenti quia non sunt: sed omnem spem et consolationem ad eternam transmittit vitam. Uel plorat: ꝛ non recipit consolationem ꝼm duplicem quorundam intelligētiam: siue φ in eternum mortuos estimaret: siue φ hic nollet consolari in p̄senti de his quos sciret in eternū victuros: Hoc veriꝰ ecclesie cōuenit q̄ nō tm̄ peremptos dolet: sed eos amplius quos priꝰ editos vult retinere: vel nōdū genitos generare: de quibus nulla consolatio: quia eternaliter mortui sunt. Allego. Bene autem rachel: que ouis vidēs deum dicit: ecclesiam figurat: cuius tota intentio vt deum contempletur inuigilat: ꝛ ipsa est ouis centesima quā pastor humeris reportabat.

Rachel. i. ecclesia plorās ꝓ suis occisis. Et iō nō modicū fuit ꝓphete tantū sacramentū. licet obscure diligentius presignare. Plorat ecclesia ꝛ non vult consolari hic: qꝛ filij sui non sunt de hoc mundo. Uel plorat: quia dum parit tristiciam habet. vnde dicitur: Uos plorabitis ꝛc̄. sed addit cōsolatio: Tristicia vestra vertetur in gaudiū. h Defuncto autē herode ꝛc̄. Quia sopita iudeoꝝ perfidia: helia et enoch predicantibus iudea verbū dei recipiet. Defuncto rege ilico complices eius pereunt: sic cessante persecutione ecclesia ad celestia inuitatur.

i In terram israel. Nō determinat in quā ꝑtē: vt dubitāte ioseph angelꝰ reuertatur: et frequēti eius allocutiōe ioseph certior reddat. Quia nō distinxit ī quā partē: iō ioseph intellexit iudeā q̄ dignior pars regni erat. k Defūcti. Tradūt quidā quia fecit herodes sup̄ funus suū nobiliores iudeoꝝ occidere: vt sic cogeret iudeos mortē suā flere. l Qui cōsurgēs. Allego. Joseph gerit figurā apostolorū quoꝝ officio christus circūfert. Apostoli primū venerūt in terrā israel: qꝛ primum predicauerunt iudeis. Sed pro herode: id est manente hereditaria infidelitate metuunt et recedunt admoniti gratiam gentibus predicare ci ad eas xp̄m trāsferre. Nominata terra israel: visum est ioseph non alicubi talem puerum debere habita.

Marginalia: Allego. — Allego. — Joh. 16. d — Allego.

---

a Tūc herodes vidēs q̄m illusus esset a magis iratus est valde: et (a inde accumulat ira iā turbato ꝑ natiuitatē.)

b mittens occidit omnes pueros (a lingua vsus est ꝓ gladio. b vt hic q̄ natus erat nō effugeret.)

c qui erant in bethleem ꝛ in omnibus finibus eius a bimatu ꝛ infra: ꝼm tempus quod exquisierat a magis. (a vt in tāta multitudine latere nō posset. a vt neq̧ loco neq̧ tp̄e celaretur. ab ortu stelle.)

e Tūc adimpletum est: quod dictum est ꝑ hieremiā ꝓphetā dicentē: †Vox in rama audita est: ploratus ꝛ vlulatus multus: rachel plorās filios suos: ꝛ noluit ↄsolari qꝛ non sunt. (a in excelso. longe lateq̧ resonās: planctꝰ vsq̧ ad deū ꝑuenit. tn̄. a eo mō vt ī mūdū reuocarent. b reuocādi. de quo ꝑdictū est.)

h Defuncto aūt herode: ecce apparuit angelꝰ dn̄i ī somnis ioseph ī egypto dicēs: Surge ꝛ accipe puerū ꝛ matrē eiꝰ ꝛ vade ī terrā isrł. (a qꝛ nōdū publice reuelabat cui angelꝰ h̄ officium deferebat. a non filium tuum. a non cōiugē.)

k Defuncti sūt ei q̄ q̄rebāt aīam pueri. l Qui cōsurgēs accepit puerum et matrē eius: ꝛ venit in ter (a qꝛ scribi et pharisei mortē xp̄i meditabant cū herode. b vitam.)

---

verificata est ad litterā de populo isrł vocato a dn̄o de egypto: ꝑfectiꝰ tn̄ de dn̄o nostro iesu christo qui filiꝰ est dei naturalis: alij autē sunt tm̄ filij ꝑ adoptionē. sicut et illa auctoritas que habet. j. Paral. xxij. Ego ero illi in patrem ꝛ ipse erit mihi in filiū. ad lr̄am intelligit de Salomone: tamē minus ꝓprie. de dn̄o autē nostro iesu christo ꝓprijssime: vt dicit Apl̄s ad Heb. j. dicens: Cui enim dixit aliquando angelorum. Filiꝰ meus es tu ꝛc̄. ꝛ iterum: Ego ero illi in patrem ꝛc̄. ꝛ hoc modo allegat euangelista hic quod habetur Osee. xj. vt visum ē. a Tūc herodes. Hic ponitur ipsa ꝑsecutio. Herodes eī vidēs se esse illusum a magis per famā pueri crescentem iratꝰ est valde: timēs ꝑncipatū suū perdere. ꝛ ideo tūc occasione ipsius voluit omnes pueros de bethleem īterficere: ne puer sibi incognitꝰ euaderet: sed fuit impeditus ab executione huiꝰ facti: quia citatꝰ est ad curiā romanam ad petitionē suoꝝ filioꝝ ipm̄ accusantiū: ꝛ ideo non fuit ausus tūc pueros interficere: ne cum alijs facinoribꝰ suis accusaret de tāta crudelitate. Eūdo autē romā ꝛ remanēdo in curia ꝛ redeundo in iudeā apposuit annū et plus: et ideo fere post duos annos ad regnū suum reuersus et ī regno cōfirmatus: qꝛ sentētiam ꝓ se contra filios habebat: tūc adimpleuit de nece pueroꝝ qđ priꝰ cōceperat: ꝛ hoc est quod dicit: b Et mittens ꝛc̄. sequit: c A bimatu ꝛ infra. qui duo anni fere trāsierāt ab ortu stelle ꝛ a magorū inquisitiōe. d Tunc adim. est qđ dictū est ꝑ Hiere. ꝓpham. xxxj. e Vox in rhama audita est ꝛc̄. Rhama aliqn̄ est nomē ꝓpriū loci: ꝛ sic nō accipit hic. aliqn̄ ē nomē cōmune ꝛ significat excelsū: ꝛ sic accipit hic ꝼm φ patet Hiere. xxxj. vbi dicitur: Vox in excelsis. sequitur: f Rachel plorās filios suos. licet aūt iudas n̄ sit natus de rachel sed de lya: sicut habet Geñ. xxix. tn̄ dicit hic mater puerorum de bethleem que erat sita in sorte iude: quia ipsa rachel sepulta est iuxta bethleē: vt h̄r Geñ. xxxv. ꝛ iō rōne sepulture dicta ē mater ipsius bethleē ꝛ habitātiū ī ea: ꝛ iō dr̄ hic plorare metaphorice rōne predicta. g Et noluit ↄsolari qꝛ nō sūt. subītelligitur viuētes. h Defūcto he. Hic pōit illud qđ ē ↄn̄s ad persecutionem: qꝛ mortuo herode qui puerum ꝑsequebatur: angelꝰ monuit io.

Marginal note: † Hie. 31. c et. 31. c Treñ. 1. a

ram israel. Audiens autem ꝙ ar/chelaus regnaret in iudeā pro he/rode patre suo timuit illo ire. Et ammonitus in somnis secessit in ptes galilee: et veniens habita/uit in ciuitate q̄ vocat̃ naçareth: vt adimpleret̃ quod dictū est per ꝓphetas: qm̄ naçare⁹ vocabit̃.

a ꝯ herodes philippus: archela⁹: et lysamas fra/tres fuerunt.
a ꝯ de qua putabat se admonitum.
a ꝯ nō mutat angelus preceptū: sed manifestius corrigit errorē pietatis.
a ꝯ que et ipsa terra est israel: qꝛ et ipsam pplus israel incolebat.
ꝯ que est in galilea.
a ꝯ naçareus .i. sanct⁹: qđ cōuenit xp̄o.
a ꝯ cū adhuc habitaret in naçareth.

Ca. III

In diebus au/tem illis venit iohānes baptista † predicans i deserto iu/

a ꝯ ecce quid veniens fecit. b ꝯ sic notans desertū penitētib⁹ cōuēire.

re habitare: nisi in hierlm vbi erat tēplū ⁊ celebratio ꝓphetaꝝ. Tamē angel⁹ intelligi voluit galileā quā ⁊ iudei incolebant: qđ ostendit sic fuisse predestinatū: qꝛ naçareus vocabit̃.
a Timuit illo ire. Si timuit iudeā ꝓ archelao herede pater ne crudelitatis: Cur nō et galileā vbi herodes ali⁹ frat̃ ei⁹ re/gnabat? Quia archela⁹ p⁹ patrē mo/narchiā toti⁹ regni obtinuit: sed inso/lescēs a tiberio cesare deiect⁹ ē lugdu/nū in exiliū: et tūc diuisū est regnū in quattuor tetrarchias: quaꝝ vnā .i. ga/lileā herodes frater eius obtinuit.
Querit̃ quare nō timuit ioseph ire i galileā sicut i iudeā cū ⁊ ibi regna/ret archelaus? Sed melius potuit in naçareth que remota erat latere q̄ꝫ i hierusalē vbi erat caput regni ⁊ assi/duus archelaus. b Secessit in par/tes ga. Qꝛ xp̄s illuc nō trāsfert̃ vbi re/gnabat archelaus: significat qꝛ ill' ab/scondet̃ christus in quibus regnabit antichristus. c Naçareth. Naça/reth germē nouellū vel flos cāpi inter/pretat̃: de cuius radice germinis san/ctussāctoꝝ ad significandā eternitat' sue substantiā ascendisse legit̃. Sic er/go elegit tēp⁹ quo nasceret̃ et locum: ita ⁊ ciuitatē in qua coalesceret: cuius nomē iudicio ē ꝙ ipse sanctitas in san/ctitate nutrit⁹ sanctussanctoꝝ recte di/cit̃. vnde ⁊ discipuli eius pri⁹ naçarei dicti sūt: sꝫ postea a christo christiani vocati sunt. Naçareth galilee q̄ trāsfert̃: partē eiusdē gentis que fidem su/sceptura erat significat. Vñ flos inter/pretat̃: qꝛ ecclia quo ardenti⁹ a terrenis ad celestia trāsmigrat: eo magis virtutū flore et germine abūdat. d Per ꝓphe/tas. Prophetas pluraliter dicit: qꝛ ñ habem⁹ fixū de scriptu/ra exemplū: ostendit sensū nō verba se sūpsisse. Vel eisdē verb in Esaia iuxta hebraicā veritatē. Exiet virga de radice iesse. ⁊ naçareus de radice ei⁹ ascēdet. Ca. III.

Esa. 11. a

In dieb⁹ aūt. Preterit multa: ⁊ trāsit ad predicationeꝫ iohānis. In diebus. Nō solū puericie annos: sꝫ omnes vsq; ad predicationē iohānis cōprehēdit .i. cū fere essꝫ triginta annoꝝ: Lucas significanti⁹ tp̄a exprimit. Anno .xv. imperij tiberij cesaris. e Predicans. Manifestauit se q̄ pri⁹ siluerat baptiçādo ⁊ predicādo viā preparās dño. f In deserto iudee. Quia iudei a deo deserti erāt q̄b⁹ necessaria est penitentia vt redeant. ꝯ Penitētiā

Nico. de lyra

monuit ioseph vt puer i terrā isrl' reportaret̃: ñ noīauit āt āgelus aliquā ciuitatē ꝺtermīate vt ex rñsiōe āgeli īstruet' euꝫ de loco. ioseph ex frequēti locutiōe cū angelo magis ꝯsolaretur. sequit̃: a Audiēs āt ꝙ archela⁹ ⁊c̄. Ad euidētiā hui⁹ notandū: ꝭm ꝙ fert Joseph⁹ antiq̄tatū .xix. Herodes moriēs cōdidit testamētū in quo ordinauit archelaū filiū regni sui successorē: ita tñ ꝙ coronā sibi nō īponeret: nisi ꝑ romanuꝫ īperatorē. Ad accipiēdū igit̃ diadema venit romā: sꝫ ⁊ fratres eius philipp⁹ et herodes illuc venerūt petētes paterne hereditatis partē. Finaliter ꝺcreuit īꝑator vt archela⁹ haberet medietatē regni paterni: q̄ dicta est iudea. Aliā āt medietatē diuisit i duas ꝑtes ⁊ vnā dedit herodi: et fact⁹ est tetrarcha galilee. aliaꝫ ꝺdit philippo: ⁊ fact⁹ ē tetrarcha ituree ⁊ tracōitidis regiōis: vt tangit̃ Luce .iij. Igit̃ qꝛ archelaus fuerat a patre substitut⁹ q̄ꝫtū in se fuit: iō fauebat fact' a pr̄e: ꝓpt̃ qđ ioseph. b Timuit illo ire ⁊ admo. in somnis. ꝑ angelū. Secessit in ꝑtes galilee: vbi dominabat̃ ali⁹ fili⁹: q̄ portiōe sibi debita a pr̄e fuerat priuat⁹ q̄ꝫtū in se fuit: vt visū ē: ꝓpter qđ ioseph cū puero ibidē securi⁹ māsit. c Et veniēs habitauit in ciui. q̄ vo. na. vt ibi xp̄s nutriret̃: q̄ in bethleē fuerat nat⁹: vt p̄dictū est.
d Vt adimpleret̃ qđ p̄di. ē ꝑ ꝓphe. Esa. xj. Egrediet̃ virga de radice iesse ⁊ flos de radice ei⁹ ascendet. Hebraica ꝟitas sic habet: Et naçaren⁹ de radice ei⁹ ꝯsurget. ⁊ iō dicit: e Qm̄ naçare⁹ vocabit̃. qꝛ in naçareth fuit ꝯcept⁹ ⁊ nutritus: licet in bethleē fuerit nat⁹: vt hr̄. s̄. ⁊ Luc. ij. exp̄ssi⁹. Ca. II

Moraliter.

a † Cū ergo nat⁹ eēt iesus ⁊c̄. Seq̄t̃: Vidimus ei stel. ⁊c̄. Per stellā signatur virgo maria que interp̄tat̃ maris stella. Hec aūt stella apparet magis ꝯdescēdēdo sibi deuotis ⁊ eos nauigātes ꝑ huius mūdi mare turbulētū dirigit ad portū salutis q̄ xp̄s ēst. Et ipm̄ īueniētes venerant̃. offerētes ei munera .s. aurū charitat'. ⁊ thus deuote oratiōis: et myrrhā carnis mortificationis: qꝛ cū caro rōnabilit̃ castigat̃: ad celestia spūs eleuat̃. d † Et respōso acce. i som. ⁊c̄. Per h̄ admonemur ꝙ cū malis hominib⁹ nō ꝯtrabam⁹ aliquā societatē: Prouer. xiij. Qui cum sapiētib⁹ gradit̃ sapiēs erit. Amicus stultoꝝ silis efficiet̃. Per herodē xp̄o q̄ sub specie religiōis voluit occidere xp̄m signat̃ hypocrita: q̄ q̄ꝫtum ē in se xp̄m occidit ꝭm illđ Heb. vj. Rursuꝫ crucifigētes sibimetip̄is filiū dei. Nā ꝭm Hiero. simulata sctītas duplex est iniq̄tas. Per scribas aūt et sacerdotes q̄ locuꝫ natiuitat' xp̄i ex Michea ꝓpheta declarauerūt: ⁊ tñ ipm̄ natuꝫ nō adorauerūt: sꝫ magi ꝑsecuti sunt. significant̃ doctores bone doctrine sed male vite: qꝛ quē predicāt sana doctrina ꝑsequūt̃ mala vita. † Surge ⁊ accipe pueꝝ. Per trāsitū dñi i egyptū ꝓpter ꝑsecutionē herodis significat⁹ fuit trāsit⁹ apostoloꝝ ad p̄dicandū gētibus ꝓpter ꝑsecutionē ꝯtra eos motā a iudeis. sicut dr̄ Act. xiij. Tūc constant̃ Paulus ⁊ barnabas dixerunt: Vobis oportebat primū loqui verbū dei: sed qm̄ repellitis illud ⁊ īdignos vos iudicatis vite eterne ecce cōuertimur ad gentes. Sic enī p̄cepit nobis dñs. Per reditū aūt eius in iudeā defūcto herode signat̃ illuminatio iudeoꝝ in mūdi fine.

† 77. di. h̄ regulare.
Luc. 3. a

In ca. ij. vbi dicitur in postil. qꝛ ista ciuitas antiquit⁹ vocata est ephrata ab vxore caleph.

Additio. j.

Immo ꝑ magna tp̄a añ Caleph .s. tp̄e iacob p̄riarche vocata ē ephrata bethleē. vñ Geñ. xlviij. Sepeliui eā iuxta viā ephrate: q̄ alio noīe (appellabat̃ bethleem.
In eodē ca. vbi dicit̃ in postilla:

Additio. ij.

Et naçare⁹ de radice eius ꝯsurget ⁊c̄. Hebraica ꝟitas in illo loco Esa. nō dicit: Naçareus de radice ei⁹ cōsurget: sꝫ dicit: Neut̃ de radice ei⁹ cōsurget. qđ si trāsferat̃ i latinū diceret̃: Naçaren⁹ seu naçare⁹ de radice ei⁹ ꝯsurget. cū .c. lr̄a qđ nō cōpetit xp̄o: sꝫ bñ naçareus qui significat cōsecrationē ⁊ sanctificationem. vnde hec auctoritas euāgeliste .s. naçareus vocabitur nō fūdat̃ in hac auctoritate Esa. ꝑ postillatorē allegata ꝙ etiā hr̄ i glosa .s. in Ps̄. cxxxj. ꝓut in additiōe super illū ps̄: lati⁹ habet̃.

Replica.

In ca. ij. dicitur: Naçareus vocabitur. Burgē. dicit illud ꝭm hebraicā veritatē nō fundari in dicto Esa. sed in dicto Ps̄. Memento domīe dauid. Ibi efflorebit sanctificatio mea. Sed respōdeat hic beatus Hiero. a quo cōcordantia illa recepta est.

f In diebus aūt illis. Hic tertio ostendit euāgelista ip̄ꝫ xp̄ꝫ eē veꝝ deū ⁊ veꝝ hominē ex testimonio iohīs ⁊ ēt dei p̄ris. ⁊ diuidit̃ i duas ꝑtes: qꝛ p̄rio pōit̃ testimōiū iohis. scđo pōit̃ testimōiū dei p̄ris. ibi: Baptiçat⁹ āt iesus. Itē p̄ma in duas: qꝛ p̄mo pōit̃ idoneitas iohānis ad testificandum. scđo ponit̃ ipsi⁹ testimoniū. ibi: Ego quidem baptiço vos. Iterū prima in tres: qꝛ primo ostēdit̃ ei⁹ idoneitas ad testificandū ex auctoritate sacre scripture. secūdo ex sāctitate vite. ibi: Ipse autē iohannes ⁊c̄. tertio ex veritate doctrine. ibi: Videns aūt multos. Circa primū premittit̃ tp̄s p̄dicationis iohānis: loc⁹ ⁊ mod⁹ ⁊ tēpus. cū dicit: In dieb⁹ aūt illis .i. in dieb⁹ xp̄i: nec est h̄ referendū ad dies xp̄i p̄dictos immediate .s. ad dies puericie: qñ fuit reportat⁹ de egypto: tūc ei erat in q̄nto anno a sua natiuitate: sꝫ referēdū est ad dies xp̄i qñ fuit etatis ꝑfecte. Erat ei īcipiēs trigesimū annū qñ venit ad baptismū de quo hic agit̃: ⁊ iō euāgelista Matthe⁹ transit totū tp̄s intermediū a quinto anno xp̄i vsq; ad baptismū. tunc enī incepit iohānes p̄dicare: ⁊ sic patet tp̄s: ⁊ loc⁹ designat̃. cū dicit̃: g In deserto. ibi enī iohānes nutrit⁹ fuit: vt dicit̃ Luc. j. ⁊ ideo p̄mo p̄dicauit ibi: ⁊ postea ad regionē circa iordanē descēdit. mod⁹ aūt p̄dicatiōis suadit̃. cū dicit̃:

a Penitentiã. Hoc preco nũciat qꝺ poſt ꝑ ſe ipſa veritas. Penitentia ꝓcedit ſequitur ꝓmiſſio regni: qui vere penitet punit in ſe preteritos errores: deinde erigit animũ ad celeſte regnũ. Si gratis in baptiſmo fit remiſſio: cur predicatur penitentia? Sed triplex eſt modus penitentie. Primus errores ⁊ omnia mala ante baptiſmum abrenunciare ⁊ ꝯdemnare: quod neceſſe eſt ad chriſtum venturis. Secundus poſt baptiſmũ lapſos per penitentiã renouari. Tertius: quo ſãcti quotidie a talibus purgãtur pctis ſine quibus vita nõ agitur.

†De pe. di. 1. agite. in tex. ⁊ i glo. ⁊ c. voluiſſent. §. deniq.

Penitere eſt ante acta deflere ⁊ deflenda nõ cõmittere. Penitentibus regnũ celorũ adeſſe dicitur: nõ terrena vt in veteri lege: ⁊ hoc per obedientiam chriſti: Et hoc regnũ celoꝝ primus iohãnes predicauit.

Penitentiã agi. Prima virtus eſt ꝑ penitentiã perimere veterem hominẽ ⁊ vitia odire. quod qui nõ facit: non modo virtutes non cõprehendit: ſed nec etiã ſupplicia fugit. Penitentie virtus timore cõcipitur q̃ eſt initiũ ſapientie. Penitentia a puniẽdo qua quiſq punit qꝺ illicite cõmiſit. Penitentiã agere eſt dignos fructus penitẽtie facere. Regnũ celoꝝ. i. xp̃s ꝑ quem ſcti regnant in celeſtibus. Uel euãgeliũ q̃ inuitat ad regnũ.

†De cõſe. di. 4. nõ regenerabãt.

b Appropinquabit enĩ re. c. Niſi appropinquaret nemo redire poſſet: qz infirmi ⁊ ceci via que eſt chriſtus carebãt: quã parans iohãnes penitentiã anteponit. c Uox clamãtis. Johãnis vox chriſtus verbũ qui clamat in iohãne: nullũ verbum ſine voce auditur: nec vox ſine intelligentia verbi valet. Uox viã verbo preparat vt recipiatur. vnde: Paraui lucernã chriſto meo.

B Ps. 131.

d In deſerto. Forma penitentibus: locus ꝯuerſationis: nõ frequentia hominũ: ſed deſertũ: veſtitus non mollis ad fluxum: ſed aſper: victus tenuis ⁊ inuſitatus. Typice deſertũ ſignificat ſanctoꝝ vitã a mũdi illecebris ſegregatã. e Uiã dñi. Uia domini ad cor dirigitur cũ ſermo eius diligenter auditur.

†De pe. di. 1. voluiſſet. §. deniq.

f Ipſe aũt ⁊c. Qui penitentiam ꝓdicat habitũ penitentie pretendit. In eo vilitas veſtis et cibi laudatur: quoꝝ vſus in diuite arguitur. Ipſe aũt iohannes in ſemet ipſo erudit penitentes et formam vite exhibet in deſerto habitans: de locuſtis viuens: pilis cameli veſtiẽs. Seruus dei non debet habere veſtimentũ ad decorem vel ad delectationem: ſed tm̃ ad tegendaꝫ nuditatem: Inde iohannes pilis veſtiebatur.

Moraliter. Moraliter. In veſte iohannis monemur vt aſperis vtanur ad refrenationem carnis. In cibo vt nõ arte paratis: ſed naturalibus cibis vtamur.

Moraliter. Moraliter. Habitus et victus conuerſationem indicant. Aſperis veſtitur: quia vitia nõ palpauit ſed aſpera increpatione redarguit ſic: Genimina viperarum ⁊c. Zona pellicea circa lumbos: quia carnem ſuam crucifixit cum vitijs et concu. Mel et locuſtas edit: quia predicatio eius turbis dulcis ſapuit dum chriſtus putatur. Sed cito decidit: quia non chriſtus ſed eius preco eſſe apparuit. In melle dulcedo. In locuſta alacer volatus ſed cito deciduus.

g Tũc exibat ad eum hieroſolyma ⁊ omnis iudea. Quia niſi q̃s a malis exeat nõ abluitur. vnde apte ſequitur: Baptiçabantur ab eo in iordane confitẽ. peccata ſua. qui deſcenſio interpretatur: qz de ſuperbia veteris hominis ad humilitatem confeſſionis ⁊ emẽdationis deſcendebant. Jam tunc enim baptiçandis exemplũ dabatur confitendi peccata et promittendi meliora.

h In iordane confitentes peccata ſua. Quia in eo figura baptiſmi preceſſit: et ex nomine deſcenſũ de ſuperbia exigit: quod cõgruit baptiçatis. i Cõfitẽtes. Cõfeſſio pctoꝝ ꝯſciẽtie eſt teſtimoniũ timẽtis deũ. Qui eñ timet iudiciũ dei: pctã ñ erubeſcit ꝯfiteri. Perfectus timor ſoluit oẽꝫ pudorẽ. Cõfeſſio pctĩ pudorẽ hꝫ: ⁊ ipſa erubeſcẽtia ẽ grauis pena. Ideoq iubemur ꝯfiteri pctã vt erubeſcẽtiaꝫ patiamur ꝓ pena. Nã hoc ipm ps eſt diuini iudicij. k Multos pha. ⁊c. Hi ſũt ex hereticis iudeoꝝ: qz pharisei obſuationũ ⁊ traditionũ ꝓferũt iuſticiã. vñ ⁊ pharisei. i. diuiſi a pp̃lo ꝑ ꝓuatã iuſticiã dicuntur. Saducei: id eſt iuſti. vendicãt enim ſibi qꝺ non ſunt. hi negant re

a ſ puniat quiſq mala prioris vite: qz appropinquabit ſalus quã ꝑdidimus: et facultas redeundi vnde cecidimus. ſ opere.

a dee: ⁊ dicẽs: †Penitentiãꝫ agi-
a ſ hac ꝓmiſſiõe erigũtur animi: regnũ dei intra vos eſt.
b te appropinquabit enĩ regnũ ce-
a ſ ſic ꝓdicauit: ſic enĩ ꝓpha de eo ꝓdixit.
loꝝ. Hic eſt enĩ de quo dictũ ẽ ꝑ c†
ſ ꝓco verbi: verbũ ꝓcedit.
c eſiã ꝓphã dicẽtẽ: † Uox clamã d
a ſ qz ſolatiũ redẽptiõis nũciat iudee iã deſerte
b ſ praua abijcite opa: recta facite. ſ nõ ꝓ terrenis ſeruientes. c ſ fides eſt via qua verbum ad cor aſcendit.
d e tis in deſerto parate viãꝫ dñi: re
a ſ id ẽ mores in melius mutate: et ſic fient ſemite recte. ſ bene viuẽdo. b ſ ſtrictas ſꝫ mũdas.
f ctãs facite ſemitãs eius. Ipſe aũt e†
a ſ nõ de lana: qz hoc auſteritatis indiciuꝫ eſt: illud luxurie mollicies.
iohãnes hẽbãt veſtimẽtũ de pilis
a ſ zona eſt corꝑalis continentia.
camelorũ: et çonã pelliceã circa
a ſ lũbi: voluptas pcti: qz peccatũ in voluptate fit. ſ vbi magis regnat luxuria. b ſ nõ ſtudio parata. ſicut cõuenit heremite.
lũmbos ſuos. Eſcã autem eius f†
a ſ munita animalia. b ſ de truncis vl' ð herbis.
g erat locuſtę ⁊ mel ſilueſtre. †Tũc g h†
a ſ ꝓpter nouitatẽ ꝓdicatiõis: ⁊ aſperitatẽ veſtitus et cibi.
exibat ad eũ hieroſolyma ⁊ om- i
nis iudea: ⁊ oĩs regio circa ior-
a ſ baptiſmo ꝓcurrenre nõ pctã dimittẽte.
h danẽ: † ⁊ bãptiçabãtur ab eo in k
i iordane cõfitentes peccata ſua. l
k Uidens autem multos phari- m†
ſ nõ cõfitẽtes pctã ſua.
ſeorum et ſaduceorum venien- n
tes ad baptiſmuꝫ ſuũ dixit eis:

a Penitẽtiã agite. iſta erat debita diſpoſitio ad ĩchoatione noue vite q̃ ꝑ xp̃m erat dãda. ⁊ ideo ðr: b Appropinquabit eĩ regnũ celoꝝ. alij aũt ꝓphete ꝓmittebãt bõa tꝑalia obſeruãtibus legẽ: iſte aũt celeſtia: quia erat ꝓcurſor xp̃i ꝑ quẽ facta eſt vitas ⁊ grã ⁊ apta eſt celeſtis porta: ⁊ ad hoc ꝯfirmãdũ inducitur Eſaie teſtimoniũ: Eſa. xl. dicẽs illis:
c Hic eſt enĩ. ſ. iohãnes de q̃ ſcriptũ eſt: d Uox clamãtis in deſerto ⁊c. qz iohãnes fuit ille de quo predictũ fuerat ꝙ ꝑ vocẽ predicationis debebat clamare ĩ deſerto iudee: ꝓpter preparationẽ pp̃li ĩ aduentu ipſius xp̃i. ad hoc enĩ ordĩata erat ꝓdicatio iohãnis vt ꝑ ſuaꝫ ꝓdicationẽ pp̃lm cõgregaret: ⁊ populo cõgregato xp̃i aduẽtũ denũciaret. e Ipẽ aũt iohãnes. Hic oſtenditur idoneitas iohãnis ad teſtificandũ de xp̃o ex ſctĩtate vite: ꝗ aũt oſtẽditur ex vilitate veſtitus. Ipẽ aũt iohãnes ⁊c. ⁊ ex auſteritate victus. cũ dicit: f Eſca aũt eius locuſte. que ſunt parua animalia volitãtia ꝑ modũ ſaltus: ⁊ reperiuntur ĩ deſerto iudee et frixa cũ oleo ſũt cibus paupeꝝ. ſequitur: g Et mel ſilueſtre. hoc autẽ mel ibideꝫ reperitur in truncis arboꝝ: vl' ſm Rabanũ ſunt oĩa folia arboꝝ alba ⁊ tenera que manibus cõtrita habent ſaporẽ quaſi mellis: talibus veſcebatur iohãnes: ex quibus patet auſteritas eius ĩ victu et veſtitu: ⁊ q̃a ĩ moralibus magis mouẽt facta q̃ꝫ verba: ⁊ vita ſancta q̃ꝫ loquela cõpoſita. ⁊ ideo ſtatĩ ſubditur exhortatiõis ſue efficacia. cũ dicit: h Tũc exibat ad eũ hieroſolyma. hic accipitur continẽs ꝓ ꝯtẽto. i. pp̃ls ð hieruſalẽ. i Et omnis iudea. i. multi: ſicut ſꝫ cõmunẽ modũ dicimus tota ciuitas currit illuc. i. multi: qz nõ oẽs currũt: ĩmo aliquãdo plures remanent: et eſt quedã figura que vocatur hyꝑbole. i. locutio multũ expreſſiua. k Et baptiçabãtur ab eo in iordane ⁊c. baptiſmus enim iohannis ad hoc erat ordĩatus quaſi quedã ꝓparatio ⁊ q̃daꝫ prefiguratio baptiſmi ipſius chriſti de ꝓximo venturi. ⁊ iõ iohãnes nõ ſolum ꝓdicabat ſꝫ etiã baptiçabat: qz ſicut ſua predicatione nũciabat xp̃m de ꝓximo vẽturũ: ſic ſuo baptiſmo aſſuefaciebat homines ad libentius ſuſcipiendũ chriſti baptiſmuꝫ. vnde baptiſmus iohannis erat quedã ꝓteſtatio credendi in chriſtũ venturũ ⁊ faciẽdi opera penitentie: vt deuotius reciperent ip̃m. ⁊ hoc eſt quod dicitur Act. xix. Johãnes baptiçauit baptiſmo penitentie populum: dicens in eum qui venturus eſſet poſt ipſum vt crederent. hoc eſt in ieſum. ideo ſequitur:
l Confitentes peccata ſua. delenda: ſcilicet per chriſtuꝫ venturum: quia hoc nõ poterat facere iohannes: ſed denunciabat hoc ꝑ chriſtũ fiendũ: vt habetur eodẽ ca.
m Uidens autẽ multos phariſeoꝝ. Hic oſtẽditur idoneitas iohannis ad ferendũ teſtimoniũ de chriſto ex veritate doctrine que ꝯſiſtit in hoc ꝙ aliq̃s nõ timet vitia magnorũ ꝯfidenter arguere qꝺ faciebat iohannes: qꝺ notatur cum dicitur: Uidens autẽ multos phariſeoꝝ ⁊ saduceoruꝫ. iſti enĩ famoſi erant in populo ſicut homines litterati ⁊ religioſi: vt patebit. ĩ. n Uenientes ad bap. ſuũ. nõ credẽtes ſm veritatẽ: ſꝫ magis ad ſimulationẽ ⁊ inſidiationeꝫ: ſm qꝺ habetur. ĩ. xxi. vbi ðr ꝙ querente dño ab eis: baptiſmus iohannis vñ erat de celo an ab hominibus: nõ fuerunt auſi reſpondere de celo: qz ſtatĩ dixiſſet eis quare nõ crediditis ei: ex quo patet ꝙ ficte veniebãt. ⁊ hoc idẽ dicit Joſephus in libro antiquitatum. xix. ⁊ ideo iohannes ꝯfidenter arguebat vitia eorum dicens:

† Eſa. 40. a Mar. 1. a Luc. 3. a Joh. 1. c

† Mar. 1.

† Luc. 3. a Joh. 3. c Luc. 3. b

Progenies

negant resurrectionē. dicētes aīam īterire cū corpe: qnqʒ libros moysi recipiūt: pphetas respuūt. Hos veniētes ad baptismū iohānes increpat: qꝛ maxime indigebāt correctione et penitētia. a Progenies viperarū ⁊c. i. venenati venenatoꝝ filij: qꝛ bonis inuidēt eosqʒ psequunt̄: prios ledūt vt patres eoꝝ. Vipera patrē suū occidit: sic iudei pphetas q̄ erant patres eorū. b Facite ergo fructum dignum penitentie: et ne velitis ⁊c. Be. Quasi diceret: Quare pri⁹ venena nō deponitis: vt sic ad baptismū veniatis. Facite fructū. nō qualēcūqʒ sed dignū. Nō eī par debet esse fruct⁹ boni opis ei⁹ qui nihil vl' minus peccauit: ⁊ ei⁹ q̄ graui⁹ cecidit. Sed iudei de abraā gloriātes nolūt se agnoscere pctōres vn̄ subdit: Et ne velitis ⁊c. Ad hūilitatē puocat. In supbia enī nulla est pñītētia. Discretio est in penitētia q̄ timorē dei ⁊ metū penarū ante oculos ponit recolēs antiq̄ turpitudīs: Sic dolor cordis in flet⁹ erūpit: qꝛ sine dolore nulla sūt vulnera si vitalia mēbroꝝ nō fuerīt circūmortua: gratia est q̄ sentit: sentiēs querit sanitatē. c Dico enī vobis. A carne retrahit vt cogitēt opa p̄destinationis dei. Prima sunt rudimēta fidei credere deum posse quicquid voluerit: vt q̄ oīa de nihilo creauit possit de lapidibus vl' de puluere filios abrae formare. d De lapidibus istis. Demōstratiue ad illos lapides q̄s iosue de iordane transferre fecit: ad quos quasi digitū extēdēs ait:

Josue duodecim lapides de medio iordanis in terrā trāsportari fecit: ⁊ alios ex terra ī eodē alueo restitui p q̄s excecatio iudeoꝝ ⁊ gētiū ad lucē transformatio presignatur.

Vel gētiles lapides vocat. ⁊ est sensus: Ne gloriemini de semine carnis: qꝛ hi tm̄ sunt filij dei qui p gratiā sunt illuminati ⁊ interi⁹ suscitati. Suscitare signant̄ dicit: qꝛ christus saraʒ id ecclesiā accepit ⁊ suscitat p grāʒ filios abrae d̄fūcto sine liberis: ne tātus patriarcha priuaretur pmissis. In cuius rei presagium oli deus de sara genuit filium. e Jam enī securi. ne autem viderentur īmunes si se talibus sacramentis separarent cōminatur. Securis. christus qui ex manubrio cōstat et ferro. i. humanitate qua tenetur et diuinitate qua incidit. Posita est. qꝛ et si p patientiā expectat videt tamē quid est facturus. Ad radicem. i. finē iudaici ppl'i vt auferat de terra viuentiū eos qui in xp̄o non credunt: Vel securis sententia iudicij vel p̄dicatio euāgelij. f Ad radicē. Nota nō ad ramos: ꝫ ad radicē. Cū enī filij malorū tollunt̄: quid aliud q̄ʒ rami infructuose arboris abscindunt̄? Cum tota pgenies simul cum parēte tollit̄: arbor radicitus abscidūtur: ne q̄d remāeat vnde iterū aliq̄d germīs oriatur. Radices sunt cogitationes: q̄bus plantati vel sursuʒ celo sustolluntur vel ad ima inferni mittuntur. Arbor humanum gen⁹. huius rami alij sunt aridi. i. pagani īcēdio apti. Alij virides: sed sine fructu vt hypocrite q̄ spēm sāctitat' p̄tēdūt: sed int⁹ vacui. alij fructuosi: sed venenosi. i. heretici q̄ p̄dicādo fructū pariūt sed mortalē. Alij. i. catholici q̄ bonū fructū ferūt. Oīs ergo arbor q̄ nō facit fructū bonum excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄: vt gentiles: hypocrite. qui nullū: ⁊ heretici qui malū. g Ego quidem baptiço vos in aqua in penitentiā. Ne videat̄ sua auctoritate minari: incipit apire quāte sit dignitat' cuius p̄sentia cōminat̄: vel cuius beneficijs psuadet. Ego q̄dē baptiço vos in aqua. i. tm̄ corpa lauo: qꝛ peccata soluere nequeo: vt sic nascēdo p̄dicando p̄curro: sic baptiçando vt pñītētes q̄s ego hoc signaculo ab īpenitentib⁹ discerno: ad baptismū christi dirigā. h Post me ventur⁹. Et si moneo dignos fruct⁹ penitentie facere: supbiā abijcere: nō tn̄ possū a pctīs soluere. i Fortior me est. qꝛ ego baptiço in penitētiā: ille ī remissionē. Ego spūm habeo: ille dat. Ego regnū celoꝝ p̄dico: ille dat. k Cui⁹ nō sū dign⁹ c. p. Alij scribunt: Cui⁹ nō sū dig. cor. cal. sol. Potuit aūt iohānes vtrūqʒ dicere: vl' ꝯtextim vel diuerso tpe: vt ali⁹ euāgelista hoc: ali⁹ illud assumeret. Oēs tamen verum narrauerunt. Intendit autem in hoc ostendere excellētiam christi et suā humilitatē. Vel fm allegoriā calciamentū est īcarnationis mysteriū. Corrigia: mysterij ligatura. Nō ergo valet iohannes corrigiā soluere: qꝛ incarnatiōis mysteriū nō sufficit inuestigare.

Vel nō sum dig. sol. cor. cal. eius. i. nomē sponsi mihi nō vsurpo: nec sponsus credi vel dici: sed amicus sponsi volo. Mos enim erat vt si quis eam que sibi cōpeteret accipere in vxorē nollet: ille ei calciamentum solueret qui ad hanc sponsus iure pinquitat' accederet. Johes

ergo qui

† Mat. 3. c

ꝗ nemo: qꝛ nō penitētis sed sine pñītētia irā nō effugietis. ꝗ quasi nullus nisi fili⁹ dei quē vobis annuncio.

Progēies vipaꝝ q̄s demōstrabit vobis fugere a ventura ira? (ꝗ vindicta.) a† b

a ꝗ vt sic effugiatis. b ꝗ carnis mortificationeʒ c ꝗ fm quātitatē culpe q̄d fit ex discretiōe q̄ necessaria est pñītēti.

a Facite ergo fructuʒ dignūm penitētię. Et ne velitis dicere itra c† d†

a ꝗ cogitādo vel reputādo.

a ꝗ ⁊ i semīe abrae ne cōfidat' q̄si ex h̄ solo sal⁹ sit

vos patrem habemus abraam. e

a ꝗ qꝛ nō filij carnis hi sūt i semīe: ꝫ qui filij dei. vnde subdit: Potens est ⁊c.

b Dico enim vobis qm̄ potens est f†

a ꝗ gentibus quoꝝ corda erāt isensibilia.

c deus de lapidibus istis suscitare

a ꝗ si aūt vos christi ergo semē abrae estis.

d filios abrae. † Jam enim securis g†

e ad radicem arborum posita est. h†

Omnis ergo arbor q̄ non facit i

a ꝗ per securim. b ꝗ gehenne.

fructum bonū excidētur ⁊ i ignē

a ꝗ redit ad se modū sui baptismi determinans.

f mittetur. † Ego quidem baptiço k†

a ꝗ tm̄ non spiritu. b ꝗ docendo penitere.

vos in aquā in penitētiām: qui l

a ꝗ ad p̄dicādū et ad baptiçādū.

g h āt post me ventur⁹ ē: fortior me ē: m

i cuius nō sū dignus calciamenta n

† Mat. 3. c. Luc. 3. c. Joh. 1. d

a Progenies viperaꝝ. qꝛ venenū erroris ⁊ hypocrisis a suis pgenitorib⁹ traxerāt. b Quis demonstrabit vobis fugere a vētura ira. q. d. licet falsitas vestra lateat in ꝯspectu populi: tn̄ nō poterit latere ī iudicio dei: qꝛ tūc erūt manifesta abscōdita cordis vestri. c Facite ergo fructū dignū penitētie. qꝛ alit̄ nō potest' illud iudiciū euadere: ⁊ nō solū dicit fructū penitentie: sed dignū penitētie: fm pctī modū. vnde dr̄ Apoca. xviij. Quantum se glorificauit ⁊ ī delitijs fuit: tantum illi date tormentum ⁊ luctum. d Et ne velitis dicere intra vos ⁊c. pharisei enī de h̄ gloriabant̄: qꝛ de abraaʒ descenderant. ⁊ ideo ex pmissione fctā abrae sine operib⁹ salutē consequi p̄sumebāt: ⁊ hoc est manifeste falsū: qꝛ nō dicunt̄ filij abrae ex carnali ppagatiōe: sed magis ex fidei imitatiōe: vt dicit̄ ad Ro. iiij. ⁊ qꝛ pharisei et legisperiti fidem abrae de xp̄o respuerūt. iō nomē filiationis abrae pdiderunt. ⁊ h̄ est q̄d dicit Johānes: Et ne velitis dicere intra vos. p falsam. s. estimationē. e Patrē habem⁹ abraā. qꝛ nō est sic fm veritatē. ecōtrario gentiles fidē christi deuote ad predicationē apostolorum receperunt. ideo filij abrae facti sūt. ⁊ hoc est quod subdit iohannes. f Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrae. dicit̄ autē ꝙ iohānes demōstrauit illos lapides quos filij israel de fundo iordanis abstulerāt: vt habet̄ Josue. iiij. in memoriā miraculi ꝙ dn̄s in trāsitu eoꝝ aquas iordanis siccauit. sed p illos lapides iohānes gētiles significauit: eo ꝙ colebāt idola de lapidibus facta. vn̄ dicit̄ ī Ps̄. Similes illis fiāt' q̄ faciūt ea. Filij ergo abrae de lapidib⁹ suscitati sūt: qn̄ iudeis p īfidelitatem a filiatione abrae decidentibus: gentiles fideʒ christi recipientes in locū eoꝝ substituti sunt: ⁊ hoc erat predictū Osee. j. Et erit vbi dicet̄ eis: Nō ppl's me⁹ vos. ibi dicet̄: Filij dei viuēt'. Et qꝛ doctor veritatis nō solū debet vitia ꝯfident̄ arguere: sed etiā penā p̄dicere. ideo subdit iohānes: g Jā eī securis. i. securitas diuine iusticie. h Ad radicē arborū posita est. arbor ista homo est: qui est quasi arbor ꝯuersa. radix huius arboris est voluntas mala: ex qua sicut ex radice prodeunt omnia peccata: qꝛ non potest esse peccatū nisi sit voluntariū. i Omnis ergo arbor que nō facit fructū bonū excidet̄. per sententiā extremi iudicij. k Et in ignē mittet̄. s. inferni. l Ego quidē baptiço vos. ostensa idoneitate iohānis ad testificādū. hic cōsequēter ponit̄ ipsius testimoniū: ⁊ ponit̄ primo testimoniū ipsius de christo in ei⁹ absētia: ⁊ secūdo ī ei⁹ p̄sentia. ibi: Tunc venit iesus. In prima parte fert testimoniū de christo q̄ʒtū ad excellentiā sue diuinitat' dicens: Ego quidem baptiço vos in aqua: id est lauo tātummodo corpora. que quidem lauatio est signū penitentie fiende. ideo dicit: In penitentiam. m Qui autem post me venturus est. scilicet christus. n Fortior me est. quia ipse habet virtutem diuinitatis. o Cuius non sum dignus calciamenta portare. non quia christus calciatus incesserit: cum discipulos suos ad predicandum sine calciamentis ire iussit: vt habetur Luce. xxij. Quando misi vos sine pera et calciamentis ⁊c. sed est modus cōmunis loquendi qn̄ aliquis se comparat alicui improportionabiliter excedēti: q̄d est in pposito: q̄d declarat p factū dicēs.

Ipse baptiça

[Joh. 1. d] ergo qui nõ spõsus. ait: Nõ sũ dign⁹ cor. cal. sol. ac si dicat: Ego redẽptoris ve- stigia nõ valeo denudare: q: nomẽ spõsi nõ mihi vsurpo. Uel simpliciť sc hũili at: vel euãgelij sacramẽta nõ est dign⁹ circũferre ꝑdicãdo qđ nõ sibi deputatũ aplis est cõmissum. Nõ sũ dign⁹ explicare naturã diuinitatis ad humanita- tẽ. vel nõ sum dign⁹ euãgelij ꝑdicationẽ portare: vel nomẽ sponsi vsurpare. Jo hãnes vt purus homo spũm dare nõ poterat quo remitti tur culpa. Christ⁹ xo dat. q: de⁹: ⁊ bapticat in verbo de [Joh. 13. b] quo diciť: Et vos mũdi estis ꝓpter verbũ qđ locut⁹ sũ vo [Eph. 5. c] bis. ⁊ alibi: Mũdãs eos lauacro aque in xbo vite sctifi- cate. a In spũsctõ. Uel spũ sctificatiõis: ⁊ igne. i. ꝓba tione tribulatiõis. Uel spũ in ꝑsẽti abluit: post si qua ma cula subrepit: igne purgatorio ad pur exuret: qđ de leuio [Leui. 6. b] rib⁹ credẽdũ est pctis. Uñ in leuitico sup altare sẽp ignis missus de celo ardebat. i. ignis diuini amoris: q̃ oẽs ĩ xpo .i. q̃ sup altare offeruntur quasi rebapticat ⁊ exurit carnis cor vitia. b Cui⁹ vẽtilabrũ. Uentilabrũ in manu ẽ ex- amẽ iudicij q̃ discernunť leues ⁊ vacui a fructu boni ope- [Joh. 5. d] ris. In manu: q: pater nõ iudicat quenq̃: ſ omne iudiciũ [D] ddit fi. c Permũdabit. i. quotidie a varijs tẽtationib⁹ [† 88. di. c. ꝑsbyter. et 95. di. c. ec- ce. i fi. et. 1. q. 1. c. dedit] mũdat. Uel ꝑmundabit dum ob manifesta pctã ꝑuersus de ecclia eijciť: vel p⁹ mortẽ dãnať. d Paleas ãt. Pa lee de origine vñ ⁊ triticũ oriunť. i. de semine. çiçania xo d̃ diuersa. Palee ergo sunt q̃ fidei sacramẽtis ibuunť: sed solidi nõ sũt. Ziçania xo q̃ ⁊ ope ⁊ ꝓfessiõe secernunť ab [Joh. 3. c] electis. De his diciť: Qui nõ credit iã iudicat⁹ est. ⁊ iõ nõ fit hic mẽtio de illis. e Inextiguibili. q: nõ extingue tur neq; extinguet cruciatos: sed eternaliter puniet. dici- [Ps. 65.] tur aũt ad differentiã illi⁹ de quo dr: Igne nos examina. [† De. cõse. di. 4. c. per aquã. De sum. tri. dã nat⁹. i pri. et de cele. mis. i qua- dam glo. De bap. c. debitum.] ⁊c. f Tunc venit. Qñ iohãnes predicabat et baptiça bat. s. qñ iesus triginta erat annor: ostendẽs nullũ debe- re sacerdotẽ vel ꝑdicatorẽ fieri nisi virilis etatis. Sic Jo- seph tricenari⁹ regnũ egypti suscepit. dauid regnũ ea eta- te inchoauit: Ezechiel ꝓphetiam ꝓmeruit. Uenit iesus his de causis vt baptisma iohãnis cõprobaret: et vt (q̃a homo erat) omnẽ impleret iusticiã ⁊ legis humilitatem: et vt aquas sanctificans per colũbã in lauacro aduẽtũ spi- ritussancti ostenderet. Uenit enĩ nõ necessitate ablutiõis: sed vt nemo quãtũlibet sanctus baptismi grãm supfluam iudicaret. g A galilea in. Galilea trãsmigratio. iorda nis descensus. Qui ergo vult bapticari trãsmigret a viti is: ⁊ descẽdẽs humilietur. h Sine modo. Sine modo me a te bapticari: vt postea qđ a me q̃ris in spiritu bapti- çeris. Sic enĩ decet nos dare exemplũ implende oĩs iusti cie: vt discant omnes neminẽ sine vnda baptismi esse ꝑfe- ctũ. i Sic enĩ de. i. per humilitatis exemplũ reducere ad vitã: et ostendere ꝙ nullus perfecte sit iustus sine ba- ptismate. Si enĩ de spiritusancto natus nõ dedignor: q̃n- [† De conse. di. 4. per aquã. De pe. di. 2. c. q̃ rendum in glo. De cõ- se. di. 5. c. fi. 19. di. c. se- cũdũ. et ꝑ. c. dãnam⁹.] tomagis necesse est alijs q̃uis iustis etiã a minoribus ba pticari? Hinc decet impleri primum omnem iusticiam: sc; ꝑ quã omnis iusticie sũma ab omnib⁹ deinceps impleať vt nullus ex operibus neq; ex arbitrio glorietur: sed sciẽs se reũ iusticie dei sit subiectus. Ideo quisq; est renatus ex aqua et spiritu iustus diciť: q: hoc implet per qđ oĩs iu- sticia impleť ex gratia: quã primo decuit ĩplere xpm nõ ex ĩdigẽtia sed ex mysterio: vt renat⁹ fili⁹ dei oẽs renatos fili os dei fratres sibi faceret. Sic. i. subdẽdo ſuo et ĩferiori omnem iusticiã. i. humilitatẽ que ẽ omnis iusticia. Et ꝑfe- cta humilitas habet tres gradus. Primus est subdere se maiori ⁊ se nõ ꝑferre equali: hic vocatur sufficiẽs: q: sufficit aliquẽ sic humiliari: ⁊ iste gradus omni iusto est necessarius. Secund⁹ grad⁹ est subdere se equali: nec preferre se mino- ri: hic dicitur abundans. Terti⁹ est subesse minori in quo est oĩs iusticia. Hunc xp̃s impleuit: qui vnã partẽ tm̃ habet: q: in vnitate cõsistit ⁊ perficitur. Alij du obus modis distinguunť: q: minus perfecti non sic in vnitate cumulantur. k Tunc dimisit. Cum tali ordine cognouisset implẽdã iusticiã. Dimisit: quia vera est humilitas quã non deserit comes obedientia. Spiritus in momen- to eum docuit quod prius nesciuit: et ideo quod prius timuit humiliter deuot⁹ impleuit. l Bapticatus autẽ ⁊c. Christus aquas baptismi sanctificauit: q: cuius est creare eiusdem est et sanctificare. Sicut homo constat duob⁹. i. cor- pore et anima: ita duobus renascitur: aqua que purgat sordes et cõsepelit chri- sto: et igne spiritus quo cõflagrãti ad celũ rapimur. Sic ecclesia post baptismũ culmen virtutum quibusdam incrementis appetit: vt christus bapticatus de a qua ascendit. Sui post baptismũ ascendunt: quia ad virtutes proficiunt: et qui prius carnales et filij ade: fiunt spirituales et filij dei. m Aperti sunt ei ce. Et hoc ad impletionẽ iusticie. Nõ enĩ tũc primũ sibi patuere celestia vel spiritus sanctus est datus: sed nobis per acceptum baptismum aditũ celi patere ⁊ spiri- tumsanctum dari monstrauit. Q: enim celi aperti: ꝙ spiritussanct⁹ venit: ꝙ vox patris insonuit ⁊c. hec mystica sunt in nobis. Patet renatus aditus in celũ per christum qui per adam clausus fuit.

a portare. Ipse vos bapticabit ĩ spi
(a q: sctificat a pctis: et accẽdit amore dei. b tribulatiõe vel purgatorio igne. c q̃ nõ cre dũt hoc vẽtilabro nõ remouenť: q: iã iudicati sũt. id est discretio iudicij.)
b ritu sãctõ et igni. Cui⁹ vẽtilabrũ ĩ
(a potestate. b a paleis. c pñtẽ eccliam.)
c manũ sua ⁊ ꝑmũdabit areã suã:
(a immobiles a spe eternor. b celeste.)
⁊ cõgregabit triticum suũ in hor-
(leues.)
d reum: paleas autem comburet
(a vt qui diu latuerat manifestaretur.)
e f igni inextiguibili. † Tũc venit ie
(a q: in nazareth habitauerat. b q: in eo fi gura baptismi ꝑcessit: et ex noĩe descẽsum de su- perbia exigit. c maior ad minorem.)
g sus a galilea in iordanem ad io-
(a dñs a seruo: nullus ergo dedigneť inferiorẽ.)
hannem vt bapticaretur ab eo.
(a humilitatẽ regis imitatur miles.)
† Johannes autem prohibebat
(a qui eges. b q̃ nõ eges. terren⁹ a celesti. c ab originali pctõ mũdari: q: tu es agn⁹ dei q̃ tollis pctã mũdi.)
eum dicens: Ego a te debeo ba-
(a cuius generatio nõ est viciosa.)
pticari: et tu venis ad me? Re-
(a impleri illud ad qđ veni.)
h spondens autẽ iesus dixit ei: Si
(a subdit quare vẽiat baptizari. q: vita mea mor est disciplina. sic. i. dũ ego superior ⁊ nõ in- digẽs a te suscipio.)
i ne modo. Sic enĩ decet nos im-
(a docere cõsummationẽ iusticie. i. ad baptismũ inuitare: q: baptismus est cõsũmatio oĩs iusticie. me suscipiendo: te baptizando. b id ẽ omẽ ꝑceptũ iustificãs. consensit.)
k plere omnẽ iusticiã. Tunc dimi-
l sit eum. † Bapticatus autẽ iesus
(a sine mora. b quia baptizari ad patriã ꝑ virtutes ascendere debent. c que est fundamentum ascensionis.)
confestim ascendit de aqua. Et
(iesus vidit et baptista vt iohãnes ait.)
m ecce apti sũt ei celi. Et vidit spũm

a Ipse bapticabit vos in spũsctõ. grãm sã ctispũs cõferẽdo: qđ nõ põt facere nisi deus. Addiť autẽ: b Et igni. q: sup bapticatos de nouo ĩ ꝑmitiua ecclia freq̃nť appebat. s. in signo visibili: sicut apparuit sup aplos in linguis igneis. Ostñdit ɔñr Johãnes in xp̃o iudiciariã potestatẽ. cum dicit: c Cui⁹ vẽtilabrũ. Ad cuius intellectũ sciendũ ꝙ vẽtilabrũ est instrumentũ quo solebãt purgari blada in palestina: et est factũ sicut pala cum qua proijciť granũ paleis commixtũ in altum: et ventus paleas tollit et granũ ĩ area cadit: iohannes g̃ metaphorice loquens: per ventilabrũ intelligit diuinũ iudiciũ: quo xp̃s d Permũdabit areã suam. i. ecclesiã in qua sũt cõmixti mali cum bõis: sz in iudicio separabunť. e Et cõgregabit triticũ. s. iustos ⁊ electos. f In horreũ suũ. i. in eternã beatitudinẽ. g Paleas autẽ. i. homĩes vanos ⁊ falsos. g Cõburet igni iextinguibibili. i. in pena ĩfernali sẽsibili. i Tũc venit iesus. hic ponitur testimoniũ iohannis de xp̃o in ipsius ꝑsentia: venit enĩ xp̃s ad baptismũ iohãnis vt ꝑdicationẽ ei⁹ approbaret. secundo vt tactu sue carnis vim regeneratiuã aq̃s cõferret. tertio vt ꝓpl's testimonium iohãnis d̃ xp̃o [† Mar. 1. a Luc. 3. d Joh. 1. d] et etiã dei patris audiret. k Johãnes ãt ꝓhi. eũ. ex reuerẽtia cũ sciret eũ esse deũ verũ et hominem lauacro nõ indigẽtẽ: sz alios a peccato lauãtẽ. iõ dicit: l Ego a te debeo bapticari. i. ab originali pctõ mundari: nõ q: tũc iohãnes haberet originale pctm̃: q: fuit in vtero mr̃is sctificat⁹: sed loq̃bať ĩ ꝑsona generis humani. Al'aliter: Ego a te. q: sãctificati in vtero indigẽt baptismo xp̃i ad hoc vt sint xp̃o incorꝑati: q: in baptismo xp̃i caracter imprimiť per quẽ xp̃o cõfigurãtur. Rñdẽs aũt ⁊c. sequiť: m Sic enim de. nos im. oẽm iusticiã. i. hũilitatẽ. vñ ibi accipiť iusticia nõ ꝓut est virtus special': sz generaliter ꝓut includit omnẽ virtutẽ. n Bapticat⁹ aũt iesus ⁊c. hic põitur testimoniũ dei patris de xp̃o: q: bapticato xp̃o apti sũt celi: nõ ꝙ celũ tũc fuerit diuisũ: ſ q: videbatur apiri: sic in coruscatiõe videť fieri: ⁊ p h̃ signabať gl'iam celestem credẽtibus in xp̃m apiri. o Et vi. spi. dei. de. ad deno-

notãdũ

Sicut

p christū q̄ p adā clausus fuit. a Sicut colūbā. Verū corp⁹ formatū ad horā habuit in specie colūbe: qꝛ aliter spūs ab hoīb⁹ videri nō posset sic colūba: nō q̄n vera columba eēt: sed qꝛ spūs in corpali specie: nō tñ ipe corp⁹. Ita de hac figura sentit̄ sicut de alijs in q̄b⁹ de⁹ apparuit: q̄ expleto officio resoluebantur. Bene spūs in colūba q̄ simplex ꝛ māsueta descēdit: vt ꝛ sue nature simplicitatē: ꝛ euꝫ in quē descēdebat mitē misc̄die preconē datorēq; indicaret. Similit̄ oēs baptismo renati. vij. virtutib⁹ in colūba significat̄ debent repleri. Colūba a malicia fellis est aliena. in q̄ ꝓhibemur ab ira. Nullū ore vel vnguibus ledit: in q̄ notat̄ innocentia. Nec minimas auiculas inuadit ī q̄b⁹ alie aues se ꝛ pullos suos nutriunt: in q̄ ꝓhibemur a rapina. Puro vescit̄ grano: in q̄ notat̄ abstinentia. Alienos tanq̄ pullos suos fouet: ecce charitas. Gemituꝫ dat pro cantu: ecce cōpunctio. Sup aquas sedet vt accipitrē preuisa in aquis vmbra declinet: ecce sollicitudo. In colūba super dñm spūs apparuit: qꝛ venit nos p mansuetudinē colligere. Sup discipulos in igne: quos ad cōsumendā rubiginē peccati ꝯtra seipos veniebat accēdere. Adā peccando celū amisit: christ⁹ a spūsancto p columbā glorificatus apparuit: flāmā vibrantē que viaꝫ ꝓhibuit aqua baptismi extinxit: qꝛ aqua est ꝯtraria regni. b Complacui. i. bñplacitū meū ꝯstitui: vt tu in q̄ nihil bonū placeas: ꝛ p te alij nō ī se: ẜ in te. i. tibi fide ꝛ charitate vniti placeant. Ca. IIII

Tunc iesus du. est ꝛc̄. Post baptismū: qꝛ nulla est mora a tentatiōe: Ut mox doceat in desertum pugnare: docet baptiçatos de mūdo exire: in quiete deo vacare: sic filij isrl̄ post transitū mar̄ p desertū ascendūt: ꝛ māna comedūt donec veniāt ad terrā ꝓmissiōis.

Tūc iesus. Hic est ordo recte ꝯuersatiōis vt post acceptā spūsctī grām ꝯtra diabolū arti⁹ accingamur ꝛ mente seculū deserētes vite eterne gaudia q̄si māna esuriam⁹ deserti. Ibi fit tentatio: qꝛ nō ante host̄ se erigit q̄ȝ hō de mūdo exit. Tenet enī sub legib⁹ suis eū. In deserto pugnat̄ asperis: qꝛ adā in paradiso delitijs affluens vict⁹ est oblectamētis. Histo. In illo deserto qđ est inter hierusalē ꝛ hiericho xp̄s diabolū vicit: vbi figuraliter dixerat adā incidisse in latrones: ꝛ eū vicisse. Latrones autē ibi habitasse ꝓbat loc⁹ q̄ dꝛ domim. i. sanguis: ꝓpter effusionē sanguinis q̄ ibi fiebat. Ea via samaritan⁹ descendit: qꝛ carne indut⁹ easdē tentatiōes sustinuit. d Spiritu. sctō: q̄ q̄s replet ad pugnā mittit fortes. Sine ẜ spū qui ad pugnā vadit cito cadit. e Ut tentaret̄. Non tentat̄ a diabolo: nisi q̄ ad desertū exierit. i. bono studere ceperit. f Et cū ieiunasset. Ieiunat vt tentet̄: tentatur qꝛ ieiunat: ꝛ exēplū ieiunādi nobis dat: ꝛ ꝙ ieiunat diuine est potētie. Moyses ꝛ Helias ieiunauerūt: nō ex virtute vt xp̄s: sed moyses sustentat̄ eloquio dei: helias aūt fortitudine cibi. Nec dicunt̄ illi duo esurijsse: ẜ christus vt hō esurit. vt celet̄ deus: significat aūt desideriū nr̄e salutis. Ecce ꝯuenit legi: q̄ p moysen accipit̄: ꝛ ꝓphis q̄ p heliā. Xl. dieb⁹. iiij. ꝑtes sunt mundi de q̄b⁹ xp̄s suos ꝯgregat: ꝛ. x. p̄cepta leḡ q̄b⁹ suos ꝯtra mundi oblectamēta armat. Ieiunat. xl. dieb⁹ añ mortē cibo indigens. q. d. in tp̄e agonis abstinete a desiderijs seculi: comedit post resurrectionē. xl. dieb⁹ cibo nō indigēs. q. d. Ego sum vobis ꝯsolatio ꝛ cib⁹ oīb⁹ diebus. Vñ: Ecce ego vo. suꝫ o. d. ꝛc̄. Silr̄ enī dū viā dñi carpim⁹: a vanitate seculi ieiunam⁹: ꝛ futuri ꝓmissiōe reficimur. In pugna xp̄i prius agit̄ ꝯtra gulā ieiunādo: p quā victus est prim⁹ hō. Gula libidines inflāmat: concupiscentiaꝫ carnis nutrit que repugnat legi mentis. hec nisi prius refrenetur: frustra ꝯtra alia laborat̄. Xl. diebus: hic numerus totū temp⁹ designat q̄ christus cū suis dimicat. In ẜ numero due leges p abstinentiā cōplētur: qꝛ in. xl. decalo/

gus mā

Mat. 28. b

Histoxia.

---

a ℱ spūs in colūba: fili⁹ in hoīe. pater in voce: ita trinitatis p̄sentia baptismū cōsecrauit.

a dei descēdentē sicut colūbā: ꝛ ve/

a ℱ ad quē illa vox fiebat. b ℱ hec vox nō vt ei in dicet qđ nesciat: sed ꝙ auditorib⁹ ꝓficiat.

nientē sup se. Et ecce vox de celis a

a ℱ demōstratiue ad hoīes. b ℱ cōsubstantialis. ℱ sic qui baptizatur ostenditur filius dei.

dicēs: Hic est filius me⁹ dilectus b

a ℱ in adā displicuit. vñ: penitet me fecisse hoiem.

b in quo mihi cōplacui. Ca. IIII c

c Tunc iesus ductus est in d†

ℱ locum certaminis.

d e desertuꝫ a spiritu vt ten

f taretur a diabolo: et cū e

ℱ ꝙ ieiunat diuie ē potētie. a ℱ ecce asperitas.

ieiunasset quadraginta diebus

---

tandū plenitudinē gr̄e ī ipō. a Et ecce vox de cel. vox. s. patris. b Hic ē fi. me⁹. natural. s. alij aūt sūt adoptiui. c In q̄ mi. cō. i. in q̄ volūtas mea cōplebit̄ de salute gener̄ hūani: ꝛ sic apparet efficacia hui⁹ testimonij. Patet etiā ꝙ ī baptismo xp̄i tota trinitas apparuit: large apparitionē accipiēdo. pr̄. s. in voce: fili⁹ ī carne: spūsctūs ī colūbe specie: differenter tñ: qꝛ fili⁹ apparuit ī carne sibi vnita in vnitate suppositi: in apparitione aūt aliaꝝ ꝑsonarū erat vnio per modum signi. Ca. III

Moraliter. f† In dieb⁹ illis: venit Iohes baptista p̄dicans ꝛc̄. In Iohe describit̄ euangelij p̄dicator: ꝛ p̄mo q̄tū ad doctrinaꝫ cū dicit̄: a† Dicens: Penitētiā agite ꝛc̄. Debet enī p̄dicare generaliter ea que recedere faciūt a peccat̄: ꝛ ea que faciūt accedere ad ꝯsecutionē regni celestis: ꝛ q̄m talis p̄dicator parat viā dñi vt p grām veniat in mētib⁹ hūanis. ideo de ipō pōt dici qđ subdit̄: c† Hic est enī de q̄ dictū est ꝛc̄. Ipe aūt iohes. Hic ꝯñr describit̄ predicator euāgelij q̄tū ad vitā: et primo q̄ntū ad vestituꝫ cū dꝛ: e† Habebat vestimentū de pilis cameloꝝ. ꝛ q̄ntuꝫ ad victum cū dꝛ: f† Esca aūt ei⁹ ꝛc̄. Austeritas enī vite reqrit̄ in euāgelij predicatore. Ideo dicit Apl̄s. j. Coꝝ. ix. Castigo corp⁹ meuꝫ et in seruitutē redigo: ne forte cū alijs p̄dicauerim ipe reprob⁹ efficiar. Et qꝛ p̄dicatio talis p̄dicatoris ē efficax. iō sequit̄: h† Tūc exi. ad eū hiero. ꝛc̄. Nam doctrinā tal̄ p̄dicatoris multi libent̄ audiūt: ꝛ pnīe fructū faciūt: ꝛ tales sūt demulcēdi. Derisores aūt ꝛ insidiatores sūt increpādi. Iō subdit̄: m† Uidens aūt mul. phari. ꝛc̄. De q̄b⁹ dꝛ Luc. vij. Pharisei aūt ꝛ legispiti spreuerūt in semetipis ꝯsiliū dei nō baptiçati ab eo. s. a iohāne: ꝛ ideo p istos q̄ veniebāt ad p̄dicationē iohis: ficte signātur illi q̄ veniūt ad p̄dicatorē euāgelij: vt ex ore ei⁹ capiant aliquid vñ possint eū calūniari. iō talibus dꝛ: a† Progenies vipe. q̄s demō. vo. fu. a ven. ira. q. d. nullus: nisi recedatis a malicia vr̄a. Iō subdit̄: c† Facite ḡ fruc. dig. pnīe. nā in vita p̄nti pōt hō semp penitere. d† Et ne ve. di. intra vos pa. ha. abraam. credētes vos saluari sine opib⁹ pnīe: qꝛ ẜ est falsum. Sic aūt videt̄ de plib⁹ xp̄ianis: q̄ deuotionē hñt specialē ad aliquē sctm̄ vel sctām: ꝛ p coꝝ merita credūt saluari sine opib⁹ bonis. f† Potēs est āt de⁹ de lapi. istis susci. fi. abrae. i. de pctōrib⁹ deuotos facere. g† Iā ei secur̄. scꝫ diuine snīe: h† Ad radicē arboris deposita est ꝛc̄. i. ad p̄scindendū pctōres obstinatos de p̄nti vita: ꝛ cōburēdū eos in gehēna. k† Ego q̄dē bap. vos in aq̄ ꝛc̄. p̄dicator enī euāgelij disponit ꝓplm̄ aspergens eū aqua salutar̄ sapie: vt p xp̄m mundent̄ interi⁹ aqua gr̄e. i† Tūc venit iesus a ga. ꝛc̄. galilea vero trāsmigratio interp̄tatur. p ẜ igit̄ ꝙ iesus de galilea venit ad iohem: signatur ꝙ ei⁹ mēbra si debeāt lauari p grām oportet ea trāsmigrare de vitijs ad v̄tutes. k† Iohes aūt ꝓhibe. euꝫ ꝛc̄. p ẜ designat̄ ꝙ q̄libet inferior supiorem corrigere volens ex charitate dꝫ ẜ facere cū humilitate et reuerētia. Supior aūt dꝫ talē correctionē hūilit̄ suscipe: qđ insinuauit iesus dicēs. Matth. iij. Sic decet nos adimplere omnē iusticiaꝫ. n† Baptiçat⁹ āt iesus ꝯfestī ascēdit de aq̄ ꝛc̄. p ẜ oñditur ꝙ oīs lotus a pctīs gr̄a diuīa dꝫ conari cū auxilio dei ascendere de virtute ī virtutē: ꝛ sic aperiunt̄ sibi celi p spem certaꝫ: ꝛ efficitur dei fili⁹ adoptiuus: ꝛ p ꝯñs heres ad hereditandū vitam eternaꝫ.

In ca. iij. vbi dꝛ in postil. Q̄ñ fuit reportat⁹ de egypto: tūc ei erat

Additio. Aliter aūt hr̄ (in. v. āno a sua natiuitate ꝛc̄. in decret̄. xxiij. q. iij. §. qđ vero iniuriaꝫ. Ibi enī exp̄sse legit̄ ꝙ xp̄s fugiēs in egyptū latuit ibi p septennium.

Replica. Et ꝙ postil. i. iij. ca. dic̄ xp̄m fuisse in q̄nto āno reductū de egypto ꝯt̄ canonē. Q̄ đ v̄o. xxiij. q. iij. ītelligit̄ ñ p̄cise. existēs ei. vij. ānoꝝ ē etiā. v. ānoꝝ: ẜ nō p̄cise.

Tunc duct⁹ est ie. in deser. Hic q̄rto oñdit euāgelista C. IIII in xp̄o v̄itatē deitat̄ ꝛ hūanitat̄ ex demonis tentatiōe: ꝛ ex sctōꝝ angeloꝝ admīstratiōe: ꝛ p̄mo pōit̄ p̄mū. scđo scđm. ibi: Tūc reliq̄t ꝛc̄. Pria diuidit̄ in tres ẜm triplicē tentationē ꝛ triplicem xp̄i victoriā. scđa ibi: Tūc assūpsit eū. tertia ibi: Iterꝝ assumpsit eū. Pria ḡ tentatio fuit de carnis ꝯcupiā. Accepit aūt tentator occasionē p̄mo de ẜ tentādi ex esurie ipi⁹ xp̄i. Post baptismū enī xp̄i īmediate duct⁹ est a spū. s. sctō: qꝛ hūanitas xp̄i erat organū diuinitat̄: ꝛ iō ad oīa agēda mouebat̄ instinctu spūsctī. ẜ igit̄ motu iuit in deȓtū locū. s. aptū orōni: vt ibi spm̄ in orōne offerret ꝓ nobis deo pr̄i. e Et cū ieiu. vt carnē innocentē ꝓ nob̄ maceraret: ꝛ exēpluꝫ fidelib⁹ daret: ꝛ p ẜ ꝙ post baptismū talia egit: nobis oñdit ꝙ q̄ inchoat nouā vitā dꝫ seipm̄ deo offerre p ieiuniū ꝛ orōnē. Sequitur:

c Quadraginta

A

†De conse. di. 5. quadragesima

R gus mandatoꝝ.x.iiij.euãgelia resonãt. Ună institutū est nos hoc nu
mero acrius dimicare ad diluenda peccata q̄ fiunt dū motu carnis
violat charitas: ⁊ sic q̄zdiu hic sum⁹ semp peccata ploremus:qꝛ h
numero presens vita ōndit. a Postea esuriit. Hoc est vere hu/
manitatis:⁊ p hoc ē occasio tentãdi. Latet ptãs:patet infirmitas.
b Et accedens. Quia esuries ē signū infir
mitatis. Et sic nobis in abstinētia non deest
tentatio. Per exteriorē infirmitatē christuz
tentat in quo nullã legē peccati inueniebat.
c Si fi.dei es. Aliud hoꝝ explorãt̃ est:ali
ud tentant̃:dū deū ꝯfiteri videt̃:⁊ hoī illu/
dere conat̃. Sic enī tentat vt exploret qd ve/
retur. Sic explorat vt tentãdo decipiat.
Si fili⁹ dei es. Nouerat filiū dei venisse in
mūdū seu p ꝓphas:seu p angelos nūciãtes:
seu p iohēm demonstrantē:sed qꝛ humilia in
eo videbat ꝙ de deitate suspicat⁹ est ex sup/
bia ei in dubium venit. Un̄ ⁊ callide exq̄rit:
Nec indignū fuit xp̄m tentari q̄ venerat oc/
cidi:vt tentatiōes superãdo nobis ptãtem
daret superãdi tentatiōes:sicut sua morte tu
lit nostrã mortalitatē. Christ⁹ nō nisi post
baptismuz se tentari pmisit:insinuans ad se
eūtes grauiores passuros tentationes.

† De offi. ordi. c.iter cetera

Suadet esuriēti pane de lapidib⁹ facto re/
leuare:nō ꝙ eius curet salutem : sed ex mu/
tatione cognoscat virtutē: ⁊ si purus homo
esset:panis oblectamēto illuderet esuriē pa/
tienti. Tribus modis fit tentatio. Sugge
stione:delectatione: cōsensu. Christus vero
sola suggestione tentatus fuit: qꝛ delectatio
peccati mentē eius nō momordit. d Scri/
ptum est: Non vtit̃ potestate:sed scriptura/
rū auctoritate:docēs nos mag̃ doctrina q̄z
miraculis pugnare. e Non in solo pane.
Quasi diceret: Persuasio tua tētatio est:qꝛ
agis de cibo corpis ⁊ nō de cibo mētis. In/
ferior pars hoīs pane sustentatur. alia v̄bo
dei reficit̃:qꝛ vero agis de inferiori:patet ꝙ
tentator sis. f Sed in oī verbo. Omne ver
bū charitas:in qua cōplent̃ oīa que ꝓcedūt
de ore dei:qꝛ cuiuscūq̄z misterio dicãt̃:nō ei⁹
sunt sed dei. Sed si aduersum q̄d inserit̃ hoc
nō est dei. De vno verbo.i.sapiētia dei proce
dit q̄cq̄d loquūt̃ sancti q̄ sūt os eius.
g Tunc assumpsit. Prima ⁊ vltima tenta/
tatio in deserto:media q̄z historialit̃:vltima
fuit postq̄z regressus est hierl'm. Quia Mat
theus nō s̄m ordinē historie:sed s̄m tentati/
onē ade ꝓsequitur:Lucas vt res gesta est.
B Quia ex r̄nsione xp̄i victus ⁊ incert⁹ reman
sit:post primã ad secūdã accessit tentationē.
Qꝛ pmisit se assumi:nō infirmitas fuit sed
patientia. In diabolo vero nō virtus sed su/
perbia. Nota hec oīa corporeis sensibus esse cōpleta:nec mirū
si se pmisit circūferri:si sic accipit̃ assumptio:qui pmisit se crucifigi.
h Supra pinnaculum. In palestina desup plana erant tecta:⁊ ibi
erat sedes doctorū vnde populo loquerent̃ vbi multos cepit vana
gloria honore magisterij inflatos. In eo igit̃ loco xp̄m tentat:in
q̄ multos decepat. Dū aūt nō ꝯsentit docet eos q̄ in sublimi sūt va/
na gl'ia nō moueri. Diabol⁹ alta petit:ad alta sp ducit eleuãdo p
iactantiã vt p̄cipitare possit. In h ꝙ xp̄s se in altū tolli pmisit:s
monēti cadere nō obediuit:ōndit vt cuicūq̄z bona ⁊ alta imperãti
obediam⁹:s p̄cipitare volēti ꝯtraeam⁹. i Si fili⁹. In oīb⁹ tēta/
tiōib⁹ h agit:vt intelligat si fili⁹ dei sit. Sed xp̄s sic r̄nsum tēpat vt
ambiguū relinquat. Quia v̄ba ad inuicē ꝯferunt̃:ī specie hoīs dia
bolū apparuisse verisil̃e ē. k Mitte. Hec vox ꝯuenit illi q̄ oēs p̄/
cipitare satagit:in q̄ infirm⁹ ōndit̃ ꝙ nulli nocere possit:nisi p̄us il/
le se deorsuz miserit. Suggerebat ei vt aliq̄ signo exploraret q̄ntū
apud deū posset. Sed nemo dz tētare deuz q̄n hz ex hūana rōne q̄d
faciat. Un̄ q̄zuis oīa posset:ait tñ suis:Si vos psecuti fuerint ī vna
ciuitate fugite in aliã. Et ip̄e idē fugit ⁊ abijt ⁊ latuit. Nūc aūt po/
terit alit̃ de tēplo descēdere q̄z p iactãtiã se p̄cipitare. Postq̄z defi/
cit hūana rō:cōmēdet se hō deo nō tentãdo:sed deuote cōfitendo.
l Quia angel' ⁊c. Beda. Qd hū d̃r de corpe:diabol⁹ male interp̄
tatur de capite:ꝙ si h dicit de xp̄o:cur nō ⁊ h qd ibi ꝯtra se d̃r:Sup
aspidē ⁊ basiliscū ambulabis:⁊ ꝯculcabis leonē ⁊ draconē. Sed de
auxilio angeloꝝ quasi ad infirmū loq̄tur, de sua ꝯculcatiōe tacet.

J.10.c

Ps.90.

Iterum

a § hoc addit ne in nocte comedisse putetur.
a ⁊ quadraginta nōctib⁹: ⁊ postea a b
b esuriit: ⁊ accedēs tētator dixit ei: c
a § hoc explorat quod timet:nec ideo se ab ei⁹ ten
tatione abstinet. b § qꝛ sciuit scriptū esse:dixit ⁊
facta sūt. c § tētatio de gula. § a gula incepit:s;
quo ordine deiecit adaz ab isto deuincit̃. § lapis
significat duriciam diaboli.
c Si filiūs dei es dic ūt lāpides isti d e
panes fiant. Qui r̄ndens dixit: f
a § tēperat r̄nsum:ne cognoscat eum esse deum.
b § .i. sacramētali specie:sed verbovite.
d e Scriptūm ē:† Nō in solo pāne vi/ g h
a § sententijs vtitur: instruens nos vt vincam⁹
nō potentia sed hūilitate. b § verbū dei de ore p
cedit:qꝛ voluntas dei reseratur p scripturas.
f uit homo:sed in ōmni vērbo qd i
a § p quos deus loquit̃. b § hec tentatio histo/
rialiter vltima fuit. c § ex pmissione nō imbecil/
litate vnde inimicus superbit.
g procedit de ōre dei. Tūnc āssum/ k
a § hierl'm vbi tēplū fuit:⁊ cult⁹ dei fuit. § ex v/
psit eum diabolus in sanctām ci/
su dicit. § summitatē tēpli.
h uitatem: ⁊ statuit eum supra pin l
a § nō locus deo dicatus cohibet eū. b § tenta/
tio de vana gloria. sicut adam cui dixit: Eritis si/
cut dij.
i naculū tēmpli: ⁊ dixit ei: Si filiūs m
a § scripturis vtitur:nō vt virtu
tes instituat:sed vt errores ingerat sicut ⁊ sui.
k dei es: mitte te deorsū. Scriptūz n
a § qui vidit contra fortiorem ei prouidet vi/
ctorie occasionem.
l ē enim:† Quia angelis suis mā/
dauit de te: ⁊ in manibus tollēt
a § legē in lapideis tabul' scriptaz in q̄ oēs offen/
te:ne forte offendas ad lāpidem
debant. a § mentis gressum.
pedēm tuum. Ait illi iesus rur/ o
a § in Deutero. a quo ideo testimonia profert: vt
secunde legis sacramenta confirmaret.
sum: Scriptūm est:† Nō tētabis p

a Quadraginta dieb⁹.nō vltra trãsiit vt virt⁹ diuini,
tatis diabolo celaret̃:qꝛ moyses ⁊ helias ieiunauerunt
tot dieb⁹. b Postea esuriit.p h in se ⁊ veritatē hūane
infirmitat̃ ōndit ⁊ occasionē tētatori dedit. idō sequit̃:
c Et acce. tētator. Ad euidētiã hui⁹ tentatiōis aduertē
dū ꝙ diabol⁹ sciebat p̄dictū p
ꝓphas ꝙ xp̄s futur⁹ erat ver⁹
hō ⁊ ver⁹ de⁹: vt h̄r expsse Esa.
ix. Paruulus nat⁹ est nobis ⁊
fili⁹ dat⁹ est nobis. ecce v̄a hu/
manitas. Et vocabit̃ nomē ei⁹
admirabilis ꝯsiliari⁹: de⁹ for/
tis:pr̄ futuri seculi:p̄nceps pa/
cis. Ecce māifesta ei⁹ diuitas:⁊
plurib⁹ alijs locis idē exprimi/
tur:q̄s omitto ꝓpter ꝓlixitatē.
Sil'r sciebat tp̄s natiuitat̃ xp̄i
esse cōpletū. tum ꝓpter hebdo/
madas Daniel':in q̄bus erat de
terminate prefix⁹ terminus sui
aduētus. tum ꝓpter trãslatio/
nē regni iudeoꝝ ad herodē alie
nigenã: ꝓut fuerat p̄dictū p ia
cob patriarcham. Geñ.xlix. vt
s̄.expositū est pleni⁹ ca.ij. s ne/
sciebat certitudinalit̃ ꝙ Jesus
naçaren⁹ esset ip̄e xp̄s de q̄ ta/
lia fuerūt dicta. Uerūtñ ꝓpter
eminētiã sc̄titat̃ ei⁹: ⁊ ꝓpter cō
pletionez tp̄is respectu xp̄i ad/
uētus hēbat q̄ndã ꝯiecturã ꝙ
ip̄e esset vere christ⁹: ⁊ idō de hoc
voluit expientiã accipe p tenta
tionē:qꝛ tentare est accipe expe
rientiã de aliq̄ ignorato. inten/
debat etiã vlteri⁹ p hanc tenta
tionē inducere eū ad pctm̄ si in
ueniret̃ purus hō:sed neutruz
obtinuit:vt patebit. dicit igit̃
tentãdo: d Si fili⁹ dei es.s.
naturalis: ⁊ p ꝯñs ei eq̄lis ī po
testate: e Dic vt lapides ⁊c.
Luc.iiij. d̃r: Dic lapidi huic ⁊c.
⁊ idē est:qꝛ singl'are includitur
in plurali: ⁊ idō si demonstrauit
plures lapides necessario de/
monstrauit vnū. Uel aliter di/
cendū: ꝙ lucas accipit singula
re ꝓ plurali:sicut accipit̃ Exo.
viij. Uenit musca grauissima ī
domos pharaonis.i. multitu/
do muscaꝝ. f Qui r̄ndēs di
xit. sic r̄ndit iesus ꝙ nec diuini/
tatez ei⁹ poterat ppendere:nec
ip̄m ad gulã inducere. dicēs: g Scriptū est. Deutero.
viij. h Non in so.pa.⁊c.s.corpali. i Sed in oī v̄bo
⁊c:qd verificat̃ nō solū de vita sp̄uali:sed etiã de corpa/
li:sicut ptz de moyse q̄ ieiunauit.xl.dieb⁹ ⁊.xl.noctibus
verbo dei sp̄ualit̃ ⁊ corpalit̃ sustētatus. k Tūc assū.
eū diabol⁹. hic scd̃o tētat eū de supbia ⁊ ad eundē finem
sic prius. Dicit ḡ Matthe⁹: Tūc assūpsit eū diabolus ī
sctãm ciuitatē.i. hierl'm q̄ dicebat̃ sctã:qꝛ diuino cultui
deputata ꝓpter tēplū qd erat ibi:nec erat licituz in lege
sacrificare deo alibi. l Et statu. eū sup pin. tēpli. istud
pinnaculū erat tēpli tectū:qd erat desup planū sicut fie/
bant tūc dom⁹ palestinorū. Erat enī intētio demonis il/
luc eū portãtis vt a ꝓpl'o ciuitat̃ ip̄e iesus q̄si volare vi/
deret̃: ⁊ sic in vanaz gl'iam ferret̃:sed diuiã virtute fecit
ꝙ nullus eū vidit:qꝛ in ptãte ei⁹ erat videri ⁊ nō videri.
m Et dixit ei: Si fili. dei es mit. te deorsuz. q.d. virtute
ꝓpria potes sine piculo: ⁊ etiã ꝓpter ministeriū angelo/
rū tibi seruientiū. n Scriptū ē enī de te.s.in psal. qꝛ
angelis suis ⁊c. o Ait illi iesus. sic r̄ndet ei p scriptu/
rã ꝙ totaliter euacuat ei⁹ tentationē. p Nō tēta. do.
deū tuū. Deut̃.vj. Tentare enī deū ē q̄rere expimētū de
dei virtute absq̄z ineuitabili necessitate: et h est pctm̄:qꝛ
q̄ñcūq̄z hō aliq̄d p̄t facere s̄m viã hūanã ad euadēdum
piculū:nō dz illud omittere:q̄rendo diuinū expimētū: ⁊
ꝓpter hoc

† Deu.8.a Luc.4.a

† Ps.90.

† Deu.6.c

a Iterū assumpsit ꝛc. Hec tētatio ordie ꝑcessit: sed narraᷓ ꝑposte re ꝑra ꝙ factū est ade. b Monte excelsuz. Isido. Mons iste su perbiā significat: ꝑ quā cecidit ꝛ alios ruere facit. Excelsuz valde: qꝛ eū ad summū supbie trahere voluit. Tentatur⁹ de auaricia ī monte duxit: qꝛ auaricia ꝛ ambitio sꝑ alta petit. c Ostēdit ꝛc. Non ꝙ visuz ei⁹ q̄ omia videt ampliaue/ rit: sꝫ vanitatē mūdane pompe quā ama bat q̄si speciosā oñdens facere amari vo/ lebat. Uel sciēs diabolus ꝙ xp̄s regnum sibi tolleret: oñdit ei oīa regna mūdi: nō persas vel medos: sed quō in hoībus re/ gnaret mūdanis. Uel ꝑ gulā vł ꝑ auari/ ciam vł ꝑ alia: vt suadens qd̄ volebat eū sibi subijceret. Lucas dicit in momēto si/ bi oīa ostēsa: in q̄ nō tam celeritas cōspe/ ctus q̄ꝫ caduce fragilitas ptātis exꝑmiᷓ.

Moysi oñdit de⁹ in momēto totā ter/ rā ꝓmissiōis virtute deitat⁊: ita mō actū est. Ostēdit ei oīa regna. s. partes ter/ re in q̄b⁹ vnūquodq̄ regnū positū erat. Sicut si aliq̄ dicant sup montes: Ecce ibi roma: nō ipam oñdendo: sed partez terre in q̄ posita est. d Oia regna. Oia ꝯcu piscibilia in mūdo in q̄b⁹ hoīes regnāt. Uel simpłr tot⁹ mūdus illo suggerēte ab eo in monte visus ē. e Et gl'iam eoꝝ. Ra. Nō ꝙ eā ꝯcupiscētie oculo intuereᷓ sicut nos: sed si hec ostēsio fuit in mēte sic medici vidēt morbos sine lesiōe. f Hec oīa tibi dabo. Hec de arrogātia dicit: nō ꝙ tot⁹ mūdus suus sit. A ꝑncipio qd̄ dei erat vt sibi vsurparet diabol⁹ labora/ uit. vñ vt in eis colereᷓ: idola inuenit.

In his trib⁹ notanᷓ gula: auaricia: su perbia. Ra. Lucas auariciā mediā po nit: vltimā supbiā ꝭm morē ꝑītis tpis: qꝛ supbia post oēs virtutes seuit. In his tri bus: gula: auaricia: supbia oīa vitia sibi federata sunt pempta. Uict⁹ de gula non tentat de libidīe vł ceteris q̄ de gula na/ scunᷓ. Sic etiā in alijs omīb⁹ q̄ in mūdo sunt vt armis vtaᷓ diabolus cōtra nos. Nā nihil ī mūdo est nisi ꝯcupia carnis ꝛ ꝯcupia oculoꝝ ꝛ supbia vite. In his trib⁹ oīa genera tentationū cōꝑhēdunᷓ. g Scri/ ptū est: Dauid goliā trib⁹ lapidib⁹ de torrēte ꝓstrauit: ꝛ xp̄s dia/ bolū trib⁹ testimonijs de lege. h Dn̄m deū tuū. Hoc vel ad dia/ bolū dr̄: nō qꝛ ex deuotiōe sit impletur⁹: sed vt ecōtra ꝙ ipe molie/ batur scriptū oñdaᷓ: ꝙ nō ipe sed de⁹ sit adorādus: Uel nō diabo lo sed sibi ꝭm hūanitatē ꝛ cuilibet hoī h̄ ꝑceptū esse insinuat. sił ꝛ illud: Nō tētabis dn̄m deū tuū. Dn̄m deū. s. filiū ꝛ p̄rem ꝛ spiri/ tūsctm̄: q̄ est vn⁹ deus: deus adoraᷓ: ꝛ specialiᷓ ei ꝓpter se seruiᷓ.

Hic oñdiᷓ ꝙ hō xp̄s vt de⁹ ꝛ dn̄s sit adorādus ex debito.

i Seruies. Grece latreosis. later seruit⁹ dr̄. Seruitus cōis deo et hoī: ꝛ cuicūq̄ grece dulia dr̄. Illa xō q̄ soli deo debetur: latria di/ stincte. vñ idolatria: q̄ qd̄ soli deo debet idolis dat. Nota dia/ bolū in his vinci in q̄b⁹ adā vicit. Quē de gula tētauit: dū de li/ gno vetito gustare rogauit. De vana gl'ia cū dixit: Eritis sicut dij. De auaricia cū ait: Scientes bonū ꝛ malū. k Accesserūt. Nō quasi tunc ꝑmū adeuntes: sed agonē dn̄i procul aspiciētes: ne vi/ deatur eoꝝ ꝑsidio eguisse vel vicisse. Sed vt ille victus abijt para ti ad obsequiū venerūt. Sicut in hoc agone militia nr̄a ꝑstruitur: ita in obsequio angeloꝝ gloriosa remuneratio docetur. l Cū aūt audisset ꝛc. Hic matthe⁹ sicut marc⁹ ꝛ lucas ꝑtermittit ꝑmuz aduentū dn̄i in galileā: postq̄ꝫ baptiçat⁹ est: vbi aquā mutauit in vinū: ꝛ cū mr̄e ꝛ discipulis capharnaū mansit: a qua ascēdit hieru salem propter pasca: Inde venit in iudeam ꝛ baptiçabat eum Jo hannes in ennon iuxta salim baptiçaret. Postq̄ꝫ vero tradit⁹ fu/ it iohannes: iterum abijt in galileam. Cum audissent pharisei ꝙ baptiçaret: ꝛ plures faceret discipulos q̄ꝫ iohannes fecerat. de q̄ reditu incipiunt tres euangeliste. Johannes vero probato alioꝝ euangelio de veritate dictorum vidit aliqua deesse: ꝛ maxime que primo anno predicationis sue gesserat iesus: pro quibus a fratri/ bus rogatus scripsit euangelium quod alij ꝑterierāt ante traditi/ onem iohānis: colligens scꝫ gesta vnius anni in quo ꝛ passus est post carcerē iohānis. Uñ etiā dicit: Hoc fecit initiū signoꝝ iesus. Et iterū. Nondū iohānes missus erat ī carcerē. m Johānes traditus. Quod erat propter euangeliū. Jesus hoc idem ꝑfecti⁹ ꝑdicans ad tempus cedit ꝛ fugit: vt sit exemplū suis.

¶ In galileā

Deu. 6. b
Ier. 10. d
Mar. 1. b
Luc. 4. b
1. Re. 17. e
Deu. 6. c
Gen. 3. a
Joh. 2. b
Joh. 3. c
Ibidem.

---

a ¶ ꝛ si victus tamen nō cessat.

a dn̄m deū tuū. Iteꝝ assumpsit eū a

a ¶ sup montē supbie omnis auar⁹ exigitur. ¶ alta petit.

b diabolus ī mōntē excelsū valde:

a ¶ qꝛ oīa momētanea sunt: nō ꝙ diabol⁹ sed vir/ tus diuina hoc possit. b ¶ quāta est ei gl'ia trahe re ad vitia. ¶ tentatio de ambitione.

c d e ꝛ oñdit ei oīa regna mūdi ꝛ gl'iāz b

a ¶ nō ꝙ hoc possit. ¶ regem te faciam.

f eorum: ꝛ dixit ei: Hec ōmnia tibi c

a ¶ tentatio de auaricia. b ¶ quod esset cadere. ¶ vt superiorem.

dābo: si cadens adōraueris me.

a ¶ a potestate quā habebas retro. ¶ in ignē eter num. b ¶ qui saluti aduersarius.

Tunc dixit ei iesus: Uāde sathā/ d

¶ in pentateucho.

g h na. Scriptum est enim† Dominū e

a ¶ o hō. ¶ nō ego te: sed tu debes meūt deū ado rare. ¶ ex debito: cui soli hoc debeᷓ. b ¶ etiā cum hominibus seruis.

deum tuum adōrabis: ēt illi soli

a ¶ ꝭm grecā iterꝑtationē. b ¶ ad tp̄s: vt lucas ait ꝑ iudeos postea pugnatur⁹. ¶ iam nō inueni ens quid ageret. ¶ victus.

i seruies. † Tunc rēliquit eum diā/ f

a ¶ vt victori deitas cōprobetur.

k bolus: ēt ecce angeli accesserunt g

¶ non adiuuabant.

l ꝛ ministrabant ei† Cum autē au/ h†

m disset iesus ꝙ iohānes traditus

ꝓpter h̄ ꝓbatio ferri candētis ꝛ monomachie tāq̄ꝫ illici/ ta ꝓhibenᷓ in iure. Per h̄ q̄ rn̄det iesus diabolo tētanti ipm̄: qꝛ cū posset de pinnaculo tēpli descēdere ꝑ viā hūa/ nā. s. ꝑ grad⁹ ad h̄ factos in tēplo nō debebat ꝑ aliū locū descēdere: qꝛ h̄ esset deū tentare a Iteꝝ as. eū diabol⁹ ꝛc. hic tertio retētat eū de ꝯcupia oculoꝝ seu auaricia: qꝛ posuit eū in montē excelsuz. q̄s aūt fuit ille mons nō noiaᷓ nec multuz refert ad ꝓpositū. b Et o. ei omia re. mūdi. nō est sic intelligēdū ꝙ ex il lo loco possent oīa regna ꝛ oēs ci/ uitates determiāte videri: sꝫ ostē/ dēdo diuersas ꝑtes orbis dixit ei: tale regnū est in tali situ ꝛ tale ī ta li: enarrādo in breuib⁹ magnitu/ dinē ꝛ gl'iam illoꝝ regnoꝝ: ꝛ ideo oñsio fuit magis ad auditū q̄ꝫ ad visum. q̄ facto dixit ei: c Hec oīa tibi dabo. ex h̄ loco ꝛ alijs sīli bus dixerūt manichei ꝙ diabol⁹ est dn̄s istoꝝ corꝑaliū inferioꝝ sic factor ꝛ creator eoꝝ: sed h̄ ptꝫ ma nifeste falsuz Gen̄. j. vbi describū/ tur facta a deo: ꝛ iō dicēdū ꝙ dia/ bolus mētiebaᷓ: qꝛ mēdax est ꝛ p̄r mēdacij: vt hr̄ Job. viij. Creature enī corꝑales nō sunt ī ptāte ipius nisi q̄ꝫtū sibi ꝑmittiᷓ a deo. Seq̄/ tur: d Uade sathana. Hic īcre/ pauit eū ꝛ nō. s̄. ad oñdendum ꝙ ꝓprias iniurias dꝫ hō portare: sꝫ dei iniuriā nullo mō dꝫ tolerare. h̄ aūt maxime fit qn̄ cult⁹ debitus deo impēdiᷓ diabolo: qd̄ diabol⁹ facere suggerebat: ꝛ iō hanc veri/ tatē ꝑ scripturā ꝯfirmat Deuᷓ. vj. e Dn̄m de. tu. ado. ꝛc. adoratio ne. s. latrie. q̄ soli deo debeᷓ. hoīes aūt venerari pn̄t veneratione du/ lie. f Tūc reli. euz. Hic oñdiᷓ diuinitas ex misterio sctōꝝ ange/ loꝝ. reliq̄rāt enī angeli ipm̄ iesum ad tp̄s vt diuītas eius diabolū mag⁊ letaret: ꝛ vt ꝯueniēti⁹ locū tentandi hr̄et: ꝛ vt victoria ipi⁹ xp̄i excellētior appareret ex h̄ ꝙ sol⁹ ipm̄ deuinceret: ꝛ iō victo tētatore ꝛ ꝑ ꝯfusione recedente: g Accesserūt an. ꝛ mi. ei. sicut vero dn̄o serui sui. ex qua apparet diuinitas xp̄i: qꝛ nulla natura est supra angelicā nisi diuīa. Seq̄tur scd̄a ꝑs toti⁹ euāgelij. h Cū āt au. iesus. Supi⁹ declarauit matthe⁹ ꝑsonā ipius mediatoris oñdendo ī ipo veritatē hūane nature ꝛ diuīe. hic incipit agere de oꝑib⁹ xp̄i. de xp̄o aūt inᷓ alia tria fuerāt ꝑ ꝓphe tas ꝑdicta. Primū ꝙ eēt legislator noue leg⁊ Hiere. xxxj. Ecce dies veniūt dicit dn̄s: ꝛ feriā domui israel ꝛ domui iuda fedus nouū ꝛc. Scd̄m est ꝙ esset xp̄s redēptor ꝑ me ritū sue passiōis Esa. liij. Ipe aūt vulnerat⁹ est ꝓpter ini/ quitates nr̄as ꝛc. Tertiū est ꝙ esset mortis destructor per gloriā sue resurrectiōis Ps̄. xv. Nō derelinques aniam meā in inferno: nec dabis sctm̄ tuū videre corruptionez. qd̄ nō pōt intelligi de dauid cū sepult⁹ fuerit ꝛ incinera/ tus: sed de xp̄o tm̄: vt oñdit beat⁹ Petr⁹ Act⁊. ij. Igitur residuū hui⁹ euāgelij diuidiᷓ in tres ꝑtes: qꝛ ꝑmo deter/ minat euāgelista de xp̄i legislatione. scd̄o de ipi⁹ passiōe. ca. xxvj. Et factū est cū ꝯsūmasset. tertio de ipi⁹ resurrecti one. ca. vlti. Uespe aūt sabbati. Circa ꝑmū aduertenduz ꝙ lex nō ipōiᷓ nisi mł'titudini: ꝛ iō legislationē ꝑcedit po/ puli adunatio. Et iō circa ꝑmuz duo facit: qꝛ ꝑmo ostēdit ꝑpl'i adunationē ad xp̄m ꝑ ei⁹ ꝑdicationem: ꝛ scd̄o descri bit xp̄i legislationē. ca. se. Uidēs iesus turbas. Prīa ad/ huc in duas ꝑtes: qꝛ ꝑmo in generali tāgiᷓ xp̄i ꝑdicatio: ꝛ scd̄o subiūgiᷓ ex hoc seq̄ns ꝑpl'i ad xp̄m adunatio. ibi: Ambulans aūt iesus. In ꝑma parte describiᷓ predicatio christi q̄ꝫtū ad tria. s. q̄ntū ad temp⁹: locū ꝛ moduz. Tem/ pus aūt tāgiᷓ cū dr̄: Cū audisset iesus ꝙ iohes tradit⁹ es/ set ꝛc. ex q̄ ptꝫ ꝙ matthe⁹ hic omittit omīa oꝑa xp̄i q̄ fecit ante incarcerationē iohis: sed illa describit iohes: vt ptꝫ j. ca. ij. iij. ꝛ. iiij. licꝫ ei añ īcarceratiōez iohis ꝑdicauerit: nō tñ ita publice. locū āt hui⁹ ꝑdicatiōis tāgit cū subdit:

† 26. q. 5. c nec mirū. ante fi. in textu.
† 12. q. 1. c exēplum.
† Mar. 4. b

a In galileā. Due sunt galilee. vna dr̄ iudeoꝝ: altera gentiū: ꝓpter inhabitationē gentiū. quā partē dedit Salomon regi Tyri q̄ gentes ibi posuit. b Naçareth. Vn̄ christus naçareus dr̄: vicus est ī galilea iuxta mōtez thabor. Capharnaū oppidū in galilea gentiuȝ iuxta stagnū geneçareth situm in terra çabulon ⁊ neptalim: vbi p̄ma captiuitas hebreoꝝ ab assyrijs. Vbi ḡ p̄ma leg̃ obliuio: ibi p̄ma euāgelij p̄dicatio: vt ⁊ de loco q̄si medio afflueret ad gentes ⁊ ad iudeos.

Allego. Allego. Qr̄ relicta naçareth trāsit capharnaū: significat ꝙ de flore figurarū leg̃ ad fructū spūaliū q̄ in euāgelio est: transire nos docet. Hec vero spūalia sunt ī villa pulcherrima. i. in eccl̃ia: q̄ maritima: qr̄ iuxta fluctus secl̃i posita quotidie tundit̃: ⁊ hoīes illecebris mūdi inuolutos retibꝰ euangelij capit. In finibꝰ aūt çabulon ⁊ neptalim sita est: qr̄ ī medio gentiū ad dilatandū verbū dei fortit̃ ꝯsistit: vt credentibꝰ refugiū: periclitantibꝰ ostendat fidei portum. c In finibus ça. Zabulon habitaculū fortitudīs. Neptalim dilatatio. In his tribubꝰ fuere viculi de q̄bꝰ apl̃i: Vn̄ p̄ncipes çabulon ⁊ p̄n. nep. [Ps. 67.] d Terra çabulon ⁊c. Rab. Qd̄ p̄mo positū est p̄termittit euāgelista. s. Primo tp̄e alle. est terra çabulon ⁊ terra neptalim: sicut ⁊ qd̄ in medio est. s. Nouissimo aggrauata est via maris. [Esa. 9. a] [†78. di. c. p̄ſ bpter] Qd̄ iō facit: qr̄ intēdit ōn̄dere initium p̄dicatiōis christi: ⁊ ideo qd̄ mysticū est tangit. e Via mar̃ ⁊c. Ecclesia q̄ iuxta mare secl̃i ip̄a est trans iordanē. i. ꝑ baptismū de pristinis erroribꝰ eruta est. Galilea. i. trāsmigratio est facta: ⁊ que p̄us sub gentili ritu ī vmbra mortis ⁊ carnis luxu est versata: xp̄o predicāte ꝑ fidem xp̄i illumīata ē.

Galilea gentiū q̄ est in tribu neptalim: vicina tyrijs. dr̄ ad differentiā galilee illius q̄ est in tribu çabulon q̄ est iuxta tyberiadē. In illa aūt que dr̄ gentiū: salomon viginti ciuitates dedit hyram regi tyri ī sorte tribꝰ neptalim. [3. Re. 9. c] In vtrisq̄ ımoratꝰ est xp̄s. Sed ꝓ figura eoꝝ q̄ vocandi sunt de gētibꝰ ea q̄ gentiū est hic memorat̃. f Populus. Augꝰ. Populꝰ iste q̄ prior ductꝰ est in captiuitatē: ⁊ in tenebris vitioꝝ erat: prior lucē p̄dicatiōis xp̄i vidit. Deinde in oēs gentes euāgeliū dissemīnatū est. Vn̄ sequit̃: Habitantibꝰ in regione ⁊c. g Vmbre mortis. Mors est in inferno. vmbra huiꝰ mortis sunt peccata q̄ nunq̄ sine morte. Qui ergo vult fugere mortē vitet vmbrā. h Exinde ⁊c. Postq̄ baptiçatꝰ est. Baptismꝰ idoneos facit ad p̄dicādū. Exinde. i. tradito iohanne: qr̄ lege desinēte sequit̃ euangeliū: vt aurorā sol. Humilis magister q̄ doctrinā discipuli nō impedit: sȝ expectat donec ꝯsūmet cursum suū. In q̄ docet ne q̄s ab inferiore ꝑsona sermonē ꝯtemnat. Vn̄ Apl̃s: Si cui reuelatū fuerit: prior taceat. [1 Cor. 14. f] i Penitentiā agite. Eadeȝ que preco predicat: vt ostendat̃ nō alius q̄ qui in voce clamauerat. Christus enī verbū qd̄ clamat in iohanne organo: ⁊ in omībus q̄ ab initio aliq̄d diuinitꝰ dixerunt: ⁊ tamen iste solus vox: qr̄ ꝑ eum p̄ns verbū ōn̄ditur qd̄ alij longe nunciauerūt. Inter enī vocē ⁊ verbū nihil est mediū: sed vt vox sonuit mox verbū ꝑcipitur: sicut iohānes clausus destitit: xp̄s virtutibꝰ claruit. Vn̄ iohes est figura ꝓphaꝝ ⁊ legis: q̄ vere sunt vox clamātis sapīe dei: q̄ꝝ iohes ē finis: q̄bꝰ cessantibꝰ solū v̄bū qd̄ in eis sonuerat ꝑ se ostēditur. Rab. Hec p̄dicatio xp̄i in capharnaū coruscantibus miracul̃ incepta: dr̄ post annū a baptismo incepisse: vl̃ s̄m alios incepit kalēdis maij: vt ī eodē āno fuerit baptiçatꝰ ⁊ ieiunauerit: ⁊ aliq̄ntis diebꝰ interposit̃: q̄bꝰ fecit q̄ iohes scripsit: Baptista incarcerato p̄dicare cepit.

Qui vocatur

a ſ a iudea post pasca.
a essent secessit in galileā: ⁊ relicta ci- a†
a ſ flos interpretatur.
b uitate naçareth vēit ⁊ habitauit b
ſ villa pulcherrima.
c in capharnauȝ maritima ī finibꝰ c
ſ zabulon q̄ ē ī galilea iudeoꝝ sicut neptali gētiū
çabulon ⁊ neptalim: vt adimple
ſ dicentem.
retur qd̄ dictū est ꝑ esaiā ꝓphetā.
ſ circumcisio. ſ preputium.
d Terra çabulon ⁊ terra neptalim
a ſ q̄ ē iuxta mare: ⁊ ē trās iordanē galilee gētiū scȝ ppl̃s q̄ ambulabat: vel ppl̃s vidit lucē ⁊c.
e via mar̃ trās iordanē galilee gē
a ſ ad mysticum maxime est respiciendum.
f tium: pp̄ulus qui ambulabat d
e ſ audiuit xp̄i predicationē ⁊ miracula.
in tenebris vidit lucem magnā:
ſ vel habitantibus.
g et sedentibus in regione vmbre e
a ſ agnitio veritatis vel predicatio christi.
b ſ euacuata voce ipsum verbum venit.
h mortis lux orta est eis. † Exinde f g†
cepit iesus predicare et dicere:
ſ consona predicatio discipuli ⁊ magistri.
ſ penitentia est correctio male mentis.
i Penitentiam agite: appropin- h
a ſ. i. xp̄s q̄ dat: vl̃ eccl̃ia cui ꝓmissuȝ ēr paratū.
quabit enim regnum celorum.
a ſ an̄ hec p̄dicta: ⁊ iō nō apponit tūc vl̃ deinde: vel forsitā: post hec p̄dicta. b ſ qd̄ idē dr̄ stagnū genezareth: mare tyberiadis: lacus salinarum.
Ambulans aūt iesus iuxta mare i†

a Et re. ci. naçareth. Causa aūt q̄re reliq̄t ciuitatē naçareth Lucas exp̄mit. iiij. ca. qr̄. s. ingressus ē synagogā in die sabbati ⁊ legit ibi illud Esaie: Spūs dn̄i sup ⁊c. Esa. lxj. ⁊ dixit ibi aliq̄ ex q̄bꝰ iudei scandaliçati duxerūt eū ad supciliū mōtis ⁊ voluerūt eū p̄cipitare. ip̄e autē virtute diuīa ꝑ mediū illoꝝ ibat nō visus ab eis. b Venit ⁊ ha. in ci. capharnaū. ad p̄dicandū: vt hic dr̄: c Maritima. qr̄ supra litus maris galilee sita est. Ex h̄ aūt ostēdit Matthēꝰ euāgelista ꝓphetiā impletā Esa. ix. Primo tp̄e alleuiata est terra çabulon ⁊ ter. neptalim ⁊c. Ad cuiꝰ euidentiā ꝯsiderandū ꝙ illā ꝓphetiā exponunt aliq̄ de captiuitate decē tribuū. Fuerūt eī p̄mo captiuati tp̄e phacee filij romelie ꝑ teglathphalassar regem assyrioꝝ q̄ captiuauit duas tribꝰ vltra iordanē: ⁊ transiens iordanē de çabulon ⁊ neptalim et de galilea multos captiuauit: vt hr̄. iiij. Reg̃. xv. ⁊ de h̄ exponūt primā partē ꝓphetie. Primo tp̄e alleuiata ē terra çabulon ⁊c. qr̄ captiuat̃ malis hoībꝰ alleuiata est terra a ponderibꝰ pctōꝝ. Scd̄o fuerūt captiuati filij isrl̃ q̄ remāserant tp̄e Osee ꝑ salmanasar regē assyrioꝝ: vt hr̄. iiij. Reg̃. xvij. ⁊ de h̄ exponūt scd̄am p̄teȝ ꝓphetie. Et nouissime aggrauata ē tota terra. scȝ ꝑ dn̄i flagellationem. dr̄ aūt illa terra via mar̃: qr̄ ibi est via publica ad portandū merces a iordane ad mare mediterraneum. Addit̃ aūt galilee gentiū: ad differentiā alterius galilee q̄ vocabat̃ galilea iudeoꝝ. scribit̃ enī. iij. Reg̃. ix. ꝙ Salomon dedit hyrā in galilea. xx. oppida: et qr̄ erat gentil̃: iō dicta ē illa terra galilea gentiū. alio aūt noīe dicta est cabul. ꝑ illam ḡ galileā trāsibat via illa de q̄ est hic mētio. Sed ista expositio nō videt̃ vera. p̄mo qr̄ videt̃ implicare ꝯtraria saltem in modo loquēdi: qr̄ p̄mā captiuitatē vocat alleuiationē terre: ⁊ scd̄am vocat aggrauationē: ⁊ tn̄ sunt eiusdē rōnis. scd̄o qr̄ si loqueret̃ de captiuitate scd̄a q̄ fuit totius terre nō loq̄ret̃ solū de galilea gētiuȝ: sed de samaria q̄ erat ciuitas regia ⁊ p̄ncipaliter fuit obsessa ⁊ capta ꝑ salmanasar: vt p̄ȝ. iiij. Reg̃. xvij. tertio qr̄ illud qd̄ sequitur Esa. ix. Paruulus natꝰ est nobis ⁊c. exponit̃ de xp̄o tā a iudeis q̄ a xp̄ianis. ḡ ⁊ illud qd̄ ımediate p̄ponit̃: Primo tp̄e alleuiata est t̄ra ⁊c. de xp̄o intelligit̃: et sic expont Matthēꝰ euāgelista. qr̄ christꝰ in terra çabulon ⁊ neptalim p̄mo predicauit publice: vt dictum est: qr̄ ciuitas capharnaum ibi est sita: et alia loca vbi primo predicauit: ⁊ sic illa terra primo illuminata est doctrina xp̄i: ⁊ ideo ꝑ Esa. dicta est primo alleuiata: sed postea ad vomitum sunt reuersi homines illius terre: propter quod illis ciuitatibus exprobrat christus Matth. xj. vt patet intuenti. ꝓpter quod ꝑ Esaiaȝ dicit̃: Nouissimo aggrauata est: ⁊ hoc est quod dicit Mattheus breuiter accipiēs auctoritatē Esaie: Terra çabulon ⁊ terra neptalim ⁊c. d Populus qui ambulabat in tenebris. ignorātie scȝ. e Et sedentibus in regione vmbre mortis. vmbra mortis dicitur peccatum mortale: quod est quasi figura ⁊ vmbra gehenne. f Lux orta est eis. quia illuminatio doctrine christi primo facta est in locis predictis. g Exinde cepit iesus. Posito tempore ⁊ loco p̄dicationis christi: euāgelista describit modum queȝ tenuit. tenuit autē talē modū qualē tenuit Johānes dicens: h Penitentiā agite ⁊c. hoc autē fecit xp̄s p̄mo vt predicationem iohis approbaret. scd̄o vt nr̄am superbiā cōfutaret: qr̄ aliq̄n̄ dedignamur accipere dicta alioꝝ. i Ambulans aūt. Descripta in generali p̄dicatione xp̄i: hic ponit̃ ad ip̄m adunatio ppl̃i: ⁊ p̄mo aliquaꝝ specialium ꝑsonaꝝ: vtpote apl̃oꝝ. scd̄o turbaꝝ cōmuniū. ibi: Et circūibat iesus. Ad euidentiā p̄mi sciendū ꝙ isti apl̃i leguntur ter vocati a xp̄o. Prima vocatio fuit ımediate post baptismū xp̄i: vt hr̄ Joh. j. qn̄ duo discipuli Johis audierūt ip̄m dicentē de xp̄o: Ecce agnꝰ dei: ⁊ secuti sūt iesum. ⁊ ibi dr̄: Andreas frater simonis petri erat vnus ex duobꝰ q̄ secuti fuerāt iesum. ⁊ ibi subdit̃ quō vocauit fratrē suū simonē ad iesum. Scd̄a vocatio fuit in captura pisciū: quā describit Lucas. v. ca. dicēs: ꝙ xp̄s ꝓpter turbas irruētes ascēdit in nauē Petri: ad p̄dicandū: ⁊ finita p̄dicatiōe iussit laxari rete in capturā pisciū: ⁊ petrꝰ visa multitudine pisciū captoꝝ sciens ꝙ nō

poterat

a Qui vocat petrus. Uel quando primum andreas adduxit eum. hoc nomen inditum est ei dum dr: Tu vocaberis cephas: quod interpretatur petrus. Quod hic videtur de futuro promittere. Uel quando confessus est: Tu es christus filius dei vivi. dictum est enim: Tu es petrus: et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Beda. Petrus agnoscens. Andreas virilis: quod doctoribus convenit: quia hi soli magisterio sunt apti: qui sapie luce illustrantur: et preceptis dei obediunt: et alijs viriliter suggerunt. Bene primum petrum qui vocatur obediens: et andream qui vocatur fortis ponit: quia sine obedientia nullus intrat: sine fortitudine nullus perseverat: et he germane sunt virtutes. Quia vero primus homo inobediens exivit. secundus obediens ingressus est.

Rab. Mattheus dicit post habitationem capharnaum discipulos vocasse. Johannes dicit quod post aquam in vinum conversam venit iesus capharnaum et mater eius et fratres et discipuli. Sed incertum est utrum illi iam adhesissent ut hic recapitulando dicatur. q. prius factum: an descendisse cum eo dicantur discipuli: non quod tunc discipuli: sed quia futuri. Antequam autem veniret iesus in chana galilee andreas petrum adduxit: sed nondum discipuli. b Mittentes rete. Quia quos sepe terrenis lucris inhiare considerat: celestibus desiderijs advocat: et per eos retibus evangelij alios de profundo iniquitatis eripit. unde subdit: Uenite post me fa. v. fi. pi. ho. Mattheus et Marcus et Lucas dicunt petrum et andream de piscatione vocatos in galilea. Johannes iuxta iordanem ad testimonium iohannis baptiste primo andream secutum esse cum alio cuius nomen tacetur: deinde petrum: tertio philippum. Sed tunc iuxta iordanem viso domino: non ei inseparabiliter adheserunt. Sed cognito quis esset: eum mirati ad propria sunt reversi. c Piscatores. Piscatorus per piscatoria vadit loca. Mystice. Dum incarnatus carnem suscepit: divinitus vidit in mari mundi spirituales piscatores: et alijs quid essent ostendit quos ab eterno previdit. d Continuo. Perfecta obedientia est sua imperfecta relinquere. Relictis retibus: quia et si postea resumunt: non cupiditate et proprietatis amore. In his datur forma volentibus sequi. Mutatur intentio non piscatio. mutantur retia in doctrinam. cupiditas in amorem animarum. fit mare seculum: navis ecclesia: pisces boni et mali homines. e Uidit alios duos. Ecce in his quattuor numerus evangelistarum prefiguratur: qui animas a mundo extrahunt de quattuor partibus mundi. Bini et bini vocantur: quia charitas non nisi inter duos est. Uocatio dr vel secundum electionem gratie. unde dicitur: Quos vocavit etc. Uel secundum illud: Multi sunt vocati.

Job. 1. f | 16. c | Ibidem | Mystice | Ro. 8. f | 20. b

a i. quia unitate fraterne dilectionis probavit sine qua nullus in ordine predicatorum admittitur. b i. qui interpretatur obediens: qui vocatus est quando andreas duxit eum ad iesum.

galilee vidit duos fratres simonem (a i. agnoscens. i. virilem.) a qui vocatur petrus: et andream (a i. intentos lucris vite presentis. i. mundum.) b fratrem eius mittentes rete in mare. (a i. electi ad spiritualem piscationem secundum gratie electionem.) c †Erant enim piscatores: et ait illis: (a i. non tam pedibus quam imitatione et affectu. b i. aliter frustra laborat doctor nisi deus faciat ut proficiat.) †Uenite post me et faciam vos fieri (a i. ubi magis pensatur affectus quam census.) d piscatores hominum. At illi continuo † (a i. pedum incessu: sed magis obedientia et affectu: amplius ad propria non reversi.) relictis retibus secuti sunt eum †Et b e procedens inde vidit alios duos f fratres iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in navi cum zebedeo patre (a i. ostendit personas non esse accipiendas. i. reparantes ad lucrum. b i. concupiscentiarum.) g tre eorum reficientes retia sua et vocavit eos. (i. perfecta est conversio ubi cum cupiditate rerum carnalis quoque rumpitur dilectio.) Illi autem statim relictis h retibus et patre secuti sunt eum. †Et circuibat (i. ecclesiam.) c† i iesus totam galileam do† (i. iudeorum.) k cens in synagogis eorum et predi d† (a i. non fabulas: sed que ad regnum eternum valent. b i. qui reges fiunt: qui datur regnum. c i. benignus sic doctor dare quecunque beneficia potest.) l m cans evangelium regni: et sanans e†

poterat esse virtute humana procidit ad genua iesu: sed ille due vocationes non fuerunt proprie ad apostolatum: sed ad quandam familiaritatem. Tertia autem vocatio fuit ista quam describit Mattheus quando relictis omnibus secuti sunt iesum amplius ad predicta negocia non reversuri: sed intendentes doctrine christi: et hoc est quod dicit Mattheus: Ambulans iesus iuxta mare galilelee. mare istud est quidam lacus habens centum stadia longitudinis et quadraginta latitudinis: per quem transit iordanis fluvius: ut dicit Hiero. Dicitur autem mare secundum modum loquendi hebraicum in quo magna congregatio aquarum vocatur mare. secundum illud Gen. j. Congregationesque aquarum appellavit maria. vocatur etiam aliquando stagnum genezareth Luc. v. Dicitur etiam mare galilee: quia est in illa regione: et mare tyberiadis a civitate tyberiade sita supra ipsum. a Uidit duos fres. et patet lra. b Et procedens inde. Hic agitur de vocatione iacobi et iohannis filiorum zebedei. et patet lra: Sed queritur hic quomodo isti fratres relicto patre: et similiter alij duo relictis omnibus ita secuti sunt eum. Dicendum quod in eo erat virtus divinitatis: et ideo sicut poterat exterius vocare per vocem: ita poterat interius attrahere pro voluntate sua per inspirationem. Similiter queritur quare simplices homines primo vocavit ad predicationem evangelij. Dicendum quod sicut a principio aliquos simplices vocavit: ut patet in istis predictis: ita similiter aliquos litteratos vocavit a principio: ut nathanaelem et nicodemum: ut habetur Joh. j. et iij. quia si solos simplices vocasset credi posset quod fuissent ex simplicitate decepti. Uerumtamen simplices magis constituit apostolos et predicatores evangelij quam litteratos ut fides evangelij magis attribueretur sapientie divine quam humane.

† Mar. 1. b | Luc. 5. b | D | † 23. q. 4. c. qs nos pot ibi solo verbo vocasses 2. q. 6. c. 1. et. q. fi. c. se pe. ibi. electi sunt. | † Mar. 1. b | † Mar. 3. a | Luc. 4. b | Joh. 6. a

Querit quomodo Mattheus et Marcus dicant binos vocasse iesum: primo petrum et andream: postea iacobum et iohannem: cum Lucas dicat in magna captura piscium petri et andree socios iacobum et iohannem fuisse vocatos: cum retia trahere non possent. et iesum petro tandem dixisse: Noli timere: ex hoc enim iam homines eris ca. simul eos tamen subductis ad terram navibus secutos fuisse. Sed quod Lucas dicit prius factum est: nec tunc sunt a domino vocati: sed tantum predictum est petro quod homines caperet: non ut postea pisces non esset capturus. Unde et dicit: Subductis ad terram navibus: quasi redeundi cura. Postea vero (ut matthe us et marcus dicunt) bini vocati sunt: et iussi sequi. Ideo autem piscatores illitteratos misit predicare: ut fides in virtute dei non eloquentia hominum putetur. f Zebedei et. Zebedeos fugitivus. i. diabolus. Jacobus supplantator qui adiuvatur a iohanne. i. a gratia dei. g Et vocavit eos. Uocavit et alios: sed sufficit nominare istos. h Circuibat. Coadiutoribus vocatis predicationi insistit: docens impigrum esse debere doctorem. i Docens in etc. Docens de moribus vite active subditos. Predicans de futuris vite contemplative perfectis. Docens naturales iusticias: castitatem scilicet et humilitatem et similia que homo naturaliter habet. Predicans evangelium regni. ad evangelium pertinet mysterium iusticie: bonum initium: beatitudinis promissio: peccatorum remissio: adoptio: resurrectio: celestis hereditas: angelorum societas. k In synagogis. Ne ociosus doctor in vacuum discurrat: sed ubi sunt plures predicet. l Evangelium regni. Quia iusticia est molesta viventi in carne. labor iusticie non suscipitur: nisi merces operis expectetur. Ideo christus evangelizat beatitudinem: ut excitet ad boni operis patientiam. m Et sanans. Curare languorem et infirmitatem non fuit magnum: cum postea morituri. Sed ideo factum: ut sic erigerentur ad regnum: moraliter instruens predicatores etiam terrena subsidia subditis ministrare: et sic ad regnum trahere.

Luc. 5. b

Et abijt

c Et circuibat iesus. Hic ponitur adunatio populi ad christum quantum ad multitudinem populorum ipsum sequentium: quia non solum docebat verbo: sed doctrinam suam confirmabat facto: scilicet per miracula que solum fieri poterant virtute divina. Sicut enim illa ad que attingit intellectus humanus non probantur sufficienter: nisi per reductionem ad principia intellectui per se nota: ita similiter que excedunt facultatem intellectus nostri: cuiusmodi sunt illa que pertinent ad doctrinam christi non poterant turbis communibus melius declarari quam per opera virtutem totius nature excedentia. cum enim deus non posset esse testis falsitatis: si talia inducantur ad confirmationem alicuius doctrine: sequitur illam doctrinam veritatem infallibilem continere. Hoc modo confirmata est doctrina apostolorum Marci. xvj. Illi profecti predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis: et hoc modo confirmavit christus doctrinam suam: ut dicitur hic: Et circuibat iesus totam galileam. Sequitur: d Et predicans evangelium regni: quia christus predicabat apertionem regni celestis: quod non faciebat doctrina mosaica. e Et sanans omnem languorem: id est infirmitatem incurabilem virtute nature: ex quo et consimilibus patet confirmatio sue doctrine: ut dictum est.

a Et abijt opinio. Opa salut' sine fama boni odor' nō satis relucent auditorib⁹: nec fama sine ope pficit: sine qb⁹ forma veri sacerdot' n̄ cōmēdat. Fama ꝑpter ꝓximū est necessaria: ⁊ maxīe predicatorib⁹. hec predicta bona opa sequit. Abijt opinio ei⁹. i. fama eius in totā syriā. Syria ē omnis regio ab euphrate vsq3 ad mare magnū: a capadocia vsq3 in egyptū in q̄ est ꝓuincia palestina i qua iudei habitāt. Syria interpretat elata. Galilea volubilis vl' rotata. i. mundus q̄ ⁊ supbus ⁊ ad ima semper rotat: in quo fama xp̄i innotuit ꝑ predicationē apostolorū ꝑ quos saluati sūt demoniaci. i. idolatre. lunatici. i. instabiles. paralytici. i. remissi et torpentes. paralysis grece: latine dissolutio. b In totā syriā. Usq3 ad fastigium vere laudis ꝑ incrementa boni operis. Decebat magistrū pontificum testimoniū laudis habere ab his q̄ foris sunt. vn̄ talibus infirmitates morū liberi⁹ pandunt. c Demonia habebāt. Allego. Demōiaci: idolatre. Lunatici: īstabiles. Paralytici: dissoluti ⁊ fluentes. Lunaticos dicit illos q̄ꝝ morbus in ascensione crescit lune: nō q꜡ h̄ īsania sit ꝑ lunā: s3 diabolus q̄ insaniā facit lunaria tp̄a seruat: vt infamet creaturam in creatoris blasphemiā.

Allego. † 39. di. c. Sic eni circa mediū ibi: exponens dn̄i s̄mone̅

d Lunaticos ⁊ paralyticos. Inter hos fuerūt q̄dā de quib⁹ Marc⁹ ⁊ Lucas pleni⁹ agūt. e Curauit. Curat corpora: vt paratius audiāt inuisibilia. Aliter parum erat mox morituris curā impendere. f Secute sunt ⁊c̄. Quadripartite turbe. s. alij ꝓpter celeste mysterium vt discipuli. Alij ob curationem infirmitatum. Alij sola fama ⁊ curiositate experiri volētes siverum esset qd̄ dicebat. Alij ꝑ inuidiā volētes eū accusare ⁊ in aliquo capere.

Ca. V

g Videns autem iesus. Huic rei ꝯsentit Lucas dicens: Factū est autē in illis diebus exijt ī montem orare: ⁊ erat ꝑnoctans in orōne dei: ⁊ cum dies factus esset vocauit discipl'os ⁊ elegit. xij. ex ipis quos ⁊ apl'os noiauit. Sed Lucas dicit post descensum de monte in loco campestri eundē sermonem turbis predicasse stando: quē Mattheus dicit habitū in monte discipulis sedendo. Potuit autē esse vt ī monte. xij. eligeret. qd̄ mattheus tacet: lucas dicit: ⁊ electis sermonē illum tūc haberet quē mattheus dicit lucas preterit. Et postq̄ descendit: ⁊ alterum sermonē sil'em turbis faceret quē mattheus tacet: lucas dicit: Uel potuit dn̄s ꝑmo esse cū solis discipulis in eminētia montis: qn̄ ex eis. xij. elegit. deinde cum eis descendisse in aliquā equalitatē: q̄ tn̄ esset in monte: ⁊ m'ltas turbas capere posset: ⁊ ibi stetisse donec turbe ꝯgregarentur: ⁊ post cū sedisset ꝓpius discipl'os venisse: ⁊ ita illis ⁊ ceteris vnū sermonē habuisse: quē dicit mattheus ⁊ lucas diuerso narrandi ordine: sed eadem rerum veritate. Turba que sequebat nō ascendit. Un̄ alius sermo eis fit in campestri. Non enim omnes omnia possunt: quod verius putatur: Quis idem vtrisq3 simul possit videri fact⁹. h Ascendit. Docens suos ascēdere nec in turba remanere: altiorem docturus iusticiam q̄ illam que est scribarum ⁊ phariseoꝝ. Ascēdit ip̄e mons in montē: vt altiora virtutū culmina doceret: ⁊ ecclesiā supra quā sedet: predicans preceptum domini sublimius erigendam ostenderet q̄ eadē doctrina vsq3 ad finem seculi plenius erudiret. Apostolos p̄eminentius abducit vt a monte prius suscipiant montes pacem populo. i Sedisset. Sessio humanitatis per quam cognoscitur. Unde: Et mund⁹ eum non cognouit ante incarnationem.

Accesserunt

---

a Et abijt opinio ei⁹. i. fama. b In totā syriā. q2 nō solū in iudea: sed in ꝓuincijs vicinis abijt ip̄i⁹ fama ꝓpter ei⁹ crebra miracula. ꝓpter qd̄ rex abagarus qui regnabat iuxta euphraten scripsit saluatori vnā epistolā: vt habet in ecclīastica historia. c Et secute sunt eū turbe multe de galilea ⁊ decapoli. decapolis nomē est regiōis dicta a decas qd̄ est decem ⁊ polis qd̄ ē ciuitas: q2 ibi erant decē ciuitates. Cetera patēt. Ca. IIII

---

a corpoꝝ vl' morbū inueteratū. b aliā vt aiarū. nō ei pauciores morbi aiaꝝ vexāt q̄ corp⁹.

omēm languorē ⁊ omēm infirmitatē

sic. a fama quā iudei obfuscāt. fama ꝑpter eos q̄ forl' sūt q̄reda est: nō tn̄ amanda.

in ppl'o. Et abijt opio ei⁹ i totā syriā: ⁊ obtulerūt ei oēs male habē

grauib⁹. grauiorib⁹ ⁊ acutis.

tes varijs languorib⁹ ⁊ torment' cōp̄hēsos: ⁊ q̄ demōia hēbāt ⁊ lunaticos ⁊ palyticos: ⁊ curauit eos.

a q̄ trāsmigrāt ad virtutes.

Et secuti s̄t eū turbe m'lte dē galilea ⁊ decāpoli ⁊ de hierosolymis

a quedā regio ē. x. tribuū q̄. x. p̄cepta seruant. b quos visio pacis ⁊ cōfessio illustrat.

a qui baptismo trāsposito terrā ꝓmissionis intrant gressu fidei christum sequētes.

⁊ de iudea ⁊ de trāns iordanē.

V

Videns āt iesus turbas āscedit i mōtē. Et cū sēdisset

a q̄si multitudinē vitās vt solis discipulis loquere. b dignitas magisterij notatur. sessio est incarnatio in qua docet.

Moraliter. d† Tūc duct⁹ est iesus in desertū ⁊c̄. ꝑ h̄ insinuat q꜡ aggrediēs desertū p̄nie forti⁹ tentat ab hoste Ecci. ij. Fili accedēs ad seruitutē dei sta in iusticia ⁊ timore: ⁊ p̄para aīam tuā ad tentationē. i. ad resistēdū tentatiōi q̄ imminet tibi. Illos eni de⁹ forti⁹ tentari ꝑmittit q̄s fortiores esse cognoscit. j. Coꝛ. x. Fidel' aūt deus est q̄ nō patiet vos tentari supra id qd̄ potestis. Per h̄ aūt q꜡ iesus voluit tentari triplici tentatiōe: oñdit q꜡ q̄uis tentatio vl' ē a carne vel a mūdo vel ab hoste. Diabolus tn̄ vtit aliqn̄ carne ⁊ mūdo tentatiōes eoꝝ accēdendo. h† Cū aūt audisset iesus q꜡ iohēs tradit⁹ eēt: secessit in galileā ⁊c̄. Per h̄ aūt q꜡ cessante p̄dicatiōe iohis xp̄s iuit ad p̄dicādū: significauit q꜡ lege cessante secutū est euāgeliū. Per h̄ aūt q꜡ audita iohis incarceratiōe secessit: ostēdit q꜡ licitū est p̄dicatori a ꝑsecutorib⁹ elongari. Un̄ dicit apl'us Mat. x. Cū aūt ꝑsequentur vos in ciuitate ista fugite in aliā. a† Et relicta ciuitate naçareth venit ha. in ci. capharnaū ⁊c̄. Erat eni maior ⁊ populosior. Et ꝑ h̄ dedit p̄dicatorib⁹ exēplū vt declinēt ad loca in q̄bus possint facere maiorē fructū. g† Exinde cepit iesus p̄dicare ⁊ dicere: Penitētiā agite ⁊c̄. Per h̄ eni approbauit doctrinā iohis: qui sic incepat p̄dicare. Sed moderni doctores faciūt ꝯtrariū. nā vn⁹ reprobat q̄tū pōt dictum alteri⁹: ⁊ non solū doctores h̄ faciūt: sed etiā baccalarij dicta suoꝝ doctorū arrogant impugnāt q̄tū p̄nt. i† Ambulans autē iesus ⁊c̄. Sequit postea: † Illi aūt statim relict' retib⁹ ⁊ p̄re secuti sunt eū. Per hoc aūt d2 q꜡ ꝑfecti sectatores xp̄i relictis reb⁹ possessis ⁊ etiam parentib⁹ q̄tū ad carnalē affectū anio prompto sequunt eū. c† Et circūibat iesus totā galileā docēs ⁊c̄. ꝑ h̄ oñdit q꜡ p̄dicator euangelij debet esse diligēs ⁊ feruid⁹ ad salutē aīaꝝ: ⁊ q꜡ ei⁹ doctrina sit cōis et sana. iō d2: † Docens in synagog' coꝝ. ⁊ nō in latibulis: sicut faciunt heretici ⁊ illi q̄ꝝ doctrina est suspecta. d† Et p̄dicans euāgeliū regni. nō curiosa ⁊ inutilia. e† Et sanās oēm languorē. Debet eni p̄dicator sanare oēm infirmitatē sp̄ūalē ꝓ suo posse. † Et q̄ demonia habebant. ꝑ istos signantur sortilegi ⁊ diuini ⁊ supstitiosi. † Et lunaticos. i. instabiles in bono. † Et paralyticos. q̄ sunt pigri quasi impotētes bonū opari. † Et curauit eos. Isti eni p̄nt curari ꝑ bonā doctrinā p̄dicatoris ⁊ ꝯfessoris discreti. c† Et secute sunt eū turbe multe de galilea. q̄ interp̄tat trāsmigratio. † Et decapoli. que d2 a decē ⁊ polis ciuitas. † Et de hierosolymis. q̄ interp̄tat pacifica. † Et de iudea. q̄ interp̄tat ꝯfessio. † Et de trās iordanē. q̄ interp̄tat riuus iudicij. ꝑ h̄ eni signat q꜡ illi xp̄m sequunt q̄ de vitijs ad virtutes trāsmigrāt: ⁊ q̄ decalogū obseruāt: ⁊ q̄ pacifice cum alijs habitant: ⁊ q̄ pctā ꝯfitent humilit: ⁊ q̄ diuīa iudicia formidāt. Ca. V

Videns aūt iesus turbas. Descripta adunatiōe ppl'i ꝑ p̄dicatione xp̄i. hic ponit ip̄i⁹ legislatio q̄ vt dictū est debet ferri ppl'o adunato: ⁊ ꝑmo ponit hui⁹ legis datio ab ore xp̄i q̄ est legifer noster: ⁊ scd̄o ponit predicte leg' ꝓmulgatio ꝑ missionē discipulorum ad p̄dicādū ca. x. Cōuocat' ⁊c̄. teritio ponit s̄m legē datā ⁊ ꝓmulgatā iudicatio. ca. xxiiij. Et egressus iesus ⁊c̄. vbi agit de aduētu xp̄i ad iudiciū. Ista aūt tria predicta ꝑtinēt ꝓprie ad legē. Pria in duas: q2 ꝑmo ponit leg' explicatio. scd̄o describit ip̄i⁹ explicate ꝯfirmatio per miracula. ca. viij. Cū autē descēdisset iesus de mōte. Prima adhuc in duas: q2 ꝑmo lex euāgelica explicat. scd̄o ad implendū ppl's incitat: circa finē. vij. ca. Ois g̃. Prima adhuc ī duas: q2 ꝑmo lex dat: ⁊ scd̄o oñdit qualit obseruet. ibi: Petite ⁊ accipietis. post p̄ncipium. vij. ca. Prima adhuc in duas. q2 ꝑmo p̄mittit quedā breuis p̄fatio. ⁊ scd̄o subdit leg' explicatio. ibi: Bti paupes. Circa ꝑmū q̄si ꝑ modū ꝓlogi oñdit ꝑmo ꝯgregatio ppl'i. cū d2: Uidēs aūt iesus turbas. vt ostēdat tp̄s ꝯgruū ad ferendū legē ppl'o ꝯgregato. scd̄o subdit loc⁹ apt⁹. cuꝫ d2: e Ascendit in montē. q2 in tali loco multi p̄nt audire: ex h̄ etiā designat excellētia leg' euāgelice ꝓpter eminētiā montis in q̄ data est lex euāgelica. tertio tangit modus ꝯueniēs. cū d2: f Et cū sedisset. sedendo eni ⁊ in q̄ete data est lex euāgelica. lex autē vet⁹ data ē in terrorib⁹ ad designādū differentiā leg' ⁊ euāgelij: q2 illa erat lex terroris. euāge

G a Accesserūt. Ut vicinius audiāt: q̄ adimplēdū aīo ꝓperant. b Et apiens. Apertio oris ꝓfunditatē significat sacri. Quasi abyssum: q̄si thesauꝝ aperuit: q̄si fluuium paradisi. In h̄ monte nouū testamētū in cordib⁹ filioꝝ scribit incipiens a beatitudīe: q̄ in monte synai vet⁹ testamentum in lapidib⁹ seruis dedit incipiens a terrore. c Beati paupes. Sentētiaꝝ numer⁹ diligent̄ ē attēdend⁹. Incipit enī btītudo ab hūilitate. Btī pau. spū. ⁊ in. vij. est sapiētia. i. ꝯtemplatio veritat̄ pacificans totū hoīez: suscipiēs dei silitudinē. Btī pa. q. fi. d. v. Octaua ad caput redit: q̄r ꝯsūmationē oñdit. In p̄ma igit̄ ⁊. viij. regnū celorum noīat̄. Septē ḡ sunt q̄ ꝑficiūt. viij. clarificat: ⁊ q̄d ꝑfectum est demonstrat. His. vij. gradib⁹ ꝯgruit septiformis opatio spūsscti quā Esaias describit. Sed ille a summo: hic ab imo: q̄r ibi docet̄ fili⁹ dei descēsur⁹ ad ima. hic hō de imis ad silitudinē dei ascēsur⁹. In his p̄inus est timor q̄ hic ꝯgruit hoīb⁹ hūilib⁹. de q̄b⁹ d̄r: Beati pau. i. nō inflati: non alta sapiētes: sed timentes. Scd̄a ē pietas q̄ ꝯuenit mitib⁹. Qui eī pie q̄rit honorat sctā: nō rep̄hēdit: nō resistit: q̄d ē mitē fieri. Tertia scīa q̄ ꝯuenit lugētib⁹ q̄ didicerūt q̄b⁹ malis nūc vincti sunt: q̄. q. bona petierūt. Quarta fortitudo q̄ ꝯuenit esuriētib⁹ ⁊ sitientib⁹: q̄r desiderātes gaudiū laborāt de ver̄ bonis: a terrenis cupiētes auerti. Quinta ꝯsiliū q̄d ꝯuenit misericordib⁹: q̄r vnū remediū ē de tant̄ malis erui: dimittere aliis ⁊ cōmodare sic̄ nob̄ volum⁹ fieri. Sexta intellect⁹ q̄ ꝯuenit mūdis corde: q̄ purgato oculo p̄nt videre q̄d ocul⁹ nō videt. Septima patientia q̄ ꝯuenit pacific̄ in q̄bus nullus mot⁹ est rebellis: sed oīa obtēperāt spiritui. Unū p̄miū diuerse noīat̄ ꝓ competētia singuloꝝ. Paupib⁹ regnum celoꝝ q̄d est ꝑfecte sapīe. q. d. Initiū sapīe timor dñi. Mitib⁹ hereditas. q. testamētū patris cū pietate q̄rētib⁹. Lugentib⁹ ꝯsolatio. q. scientib⁹ q̄bus mersi sunt. Esurientib⁹ ⁊ sitiētib⁹ saturitas. q. certantibus ⁊ laborātib⁹ refectio. Misericordibus misericordia quā aliis impēdūt. Mundis corde. q. purgato oculo visio dei. Pacific̄ dei silitudo. q. format̄ ad imaginē dei. He singule btītudines vt impleant̄ postulāt suffragiū. vij. donoꝝ: q̄ dona vt habeant̄ in orōne dñica. vij. p̄cib⁹ oramus. Ecce q̄liter sapīa dei cūcta p̄uidit. virt⁹ btītudinis ꝑcipit̄ ex dono spūssancti: donū prece orōnis quam xp̄s cōposuit impetrat̄. Septē q̄ppe sunt dona: sed vn⁹ spūs. Septem petitiones: sed vna oratio. Unā petii a dño hanc requirā. Septē virtutū beatitudines vna charitas. Hiero. Beati pau. spū. Quia non necessitas sed fides ⁊ deuotio paupertat̄ beatos facit: vt ꝯtēptis oīb⁹ deo viuāt. Hec habet duas partes: rerū abdicationē: ⁊ spūs ꝯtritionē: vt etiam bon⁹ se inutilē ⁊ ceter̄ reputet inferiorē. Beatitudo iam in spe ꝑueniēdi. Paupes spū. hi sunt qui oīa hñt et nihil possident. Paup spū: est hūilis corde paupem hñs spiritū: nutrix cuius est humilitas. Sicut initium sapīe timor dñi: sic pauptas est principium beatitudinis. d Beati mites. Mites sunt qui malis moribus dominant̄. perfecta virtus est morū possessio. Mitis est quem mentis asperitas seu amaritudo nō afficit: sed simplicitas fidei ad omnem iniuriam sustinendam instruit patienter. Mitis est quē non rancor vel ira afficit: sed oīa equanimiter sustinet. Huius virtut̄. q. magne magistrū se facit dñs: q̄d non faceret nisi via sūme ꝑfectionis ista virt⁹ esset. vñ dñs: Discite a me: q̄r mi. s. ⁊ hu. c. hec possidet terrā viuentiū ⁊ delectabit̄ in multitudīe pacis. Mansuet⁹ ñ irritat vel irritatur: nō nocet vel nocere cogitat. Qui cedūt improbis ⁊ vincūt in bono malū: hi possidebunt terrā viuentiū. Immites de terrenis rixant̄. Cōgrua ascēsio. Prius est cōtempt⁹ seculi cui dant̄ eterna: inde mores tēperat māsuetudo ⁊ lenitas: ⁊ nō est mitis q̄ pri⁹ paup nō fuerat. Impossibile ē ei scd̄m ḡdū ascēdere nisi p̄mū app̄hēder̄: q̄r int̄ diuitias curas odia anim⁹ nō ē mit̄. Sz hui⁹ incēdii materia vix ad purū delebit̄: ⁊ iō hec lenitas sepe corrūpit̄ vl̄ extrahit̄. vñ subdit̄: Btī q̄ lugēt: ꝓ suis vl̄ alioꝝ p̄ctis q̄ est

Pro. 9. c

Mat. 11. d

ab irr

a ⁅ vocati. ⁅ per fidem interius.

a accesserūnt ad eū discipuli eius.

a ⁅ hec circūlocutio longiorē ꝓmittit sermonem. ⁅ significat se multa ⁊ magna dicturū. ⁅ thesaurū sapīe aperit vt bona diuidat suis. ⁅ oris aptio mysterioꝝ q̄ in ꝓphet̄ ē reseratio. b ⁅ nō t̄m verbo: sed intus in corde scribendo vt de⁹: nūc verus homo qui prius aperuit ora ꝓphetarum.

b Et aperiens os suū docebat eos a†

a ⁅ hūiles deū timētes: vñ bñ incipit: q̄r initiū sapiētie timor dñi: vt supbia ē initiū p̄cti q̄ perit̄ regnū terre: hic regnū celoꝝ. ⁅ volūtate.

c dicens† Beati paupes spū: quo b† c

a ⁅ in spe: que beatos facit. b ⁅ paupib⁹ cōuenienter in p̄nti ꝓmittunt̄ diuitie celestes.

d niā ipoꝝ est regnuz celoꝝ. Beati d†

a ⁅ sine asperitate mētis ⁊ sine liuore. b ⁅ viuentium pro stabilitate ⁊ soliditate.

mites q̄niā ipi possidebūt terrā. e

ris. euāgeliū autē lex amoris. quarto oñdit̄ hui⁹ legis excellentia. cū d̄r: a Et apiens os suuz. q̄r mosaica lex a deo data est mediātib⁹ angelis: vt. s̄. declaratū est. lex aūt euāgelica īmediate ꝑ seip̄m incarnatū. ꝓpter q̄d Aug⁹. exponēs hūc locum dicit: Tūc aperuit os suū: q̄ añ in lege aperuit ora ꝓphaꝝ. b Beati paupes spū. hic ponit̄ ipi⁹ leḡ explicatio: ⁊ q̄r intētio legislator̄ est facere ciues bonos ꝑ assuefactionē bonoꝝ operū: vt habet̄. ij. ethicoꝝ. iō p̄mo in hac lege dirigit̄ ꝑfecte hūana opatio. scd̄o rectificatur interior intētio. ca. seq̄nti. Et cū orat̄ nolite ⁊c̄. tertio ordinat̄ hūana affectio. ca. vij. Nolite iudicare. Circa p̄mū cōsiderandū q̄ lex est de opib⁹ virtutū. virtutes aūt q̄dā sunt cōes seu hūane. q̄daz aūt sunt excellētes seu heroice: vt d̄r. vij. ethicoꝝ: ⁊ tales dicunt̄ q̄si diuīe: vt ibidē d̄r: ⁊ inducit̄ exemplū de Hectore qui ꝓpter excellētiā virtut̄ dicebat̄ quodāmodo fili⁹ dei ⁊ nō filius hoīs mortalis. lex aūt euāgelica est excellentissima: ⁊ iō describit v̄tutes f̄m excellētissimuz gradū: vt videbit̄. Cōsiderādū etiaz q̄ licet v̄tutes sint cōnexe: t̄ñ aliq̄ sunt maḡ ꝓprie ꝯtemplatiuoꝝ: aliq̄ actiuoruz ⁊ aliq̄ prelatoꝝ: ⁊ iō p̄mo describit v̄tutes que ꝑficiūt in vita ꝯtēplatiua: ⁊ scd̄o q̄ ꝑficiunt in vita p̄latiua. ibi: Uos estis sal terre. tertio in vita actiua seu subditoꝝ. ibi: Audistis: q̄r dictuz est antiquis. Prima in duas: q̄r primo describit virtutes que ꝑficiunt ad bñ agendū: ⁊ scd̄o illā q̄ ꝑficit ad bñ patiendū. ibi: Beati qui ꝑsecutionē. Prima in tres: q̄r p̄mo describit illas q̄ ꝑficiunt hoīem respectu sui. scd̄o respectu ꝓximi. ibi: Beati q̄ esuriūt. tertio respectu dei. ibi: Beati mūdo corde. Prima in duas: q̄r p̄mo ordinat hoīem respectu extrinsecoꝝ bonoꝝ. ⁊ scd̄o respectu itrinsecoꝝ motuū. ibi: Beati mites. Ad euidētiā dicēdorū sciendū q̄ beatitudo d̄r dupliciter. vno mō ī re: sicut h̄r ī patria. alio mō in spe: sicut h̄r in via in viris excellētib⁹ in v̄tute: q̄ ꝓpter excellentiā virtut̄ vident̄ vitā hūanā excellere: ⁊ ad vitā beatā quodāmodo appropinq̄re: ⁊ tales dicunt̄ beati quodāmodo: q̄r q̄d parū distat q̄si nihil reputat̄. ij. phisicoꝝ. ⁊ h̄ mō ethicoꝝ. j. dicunt̄ pueri felices nō q̄ exerceāt act⁹ virtutū in q̄bus ꝯsistit felicitas f̄m ph̄m: sed q̄r hñt ad hoc bonā dispositionē dicunt̄ tales de ꝓpinq̄ ad h̄ dispositi. Igit̄ q̄r v̄tutes q̄s hic describit legislator dominus n̄r iesus xp̄s sunt sic eminētes: iō dicunt̄ beatitudīes. Prima igit̄ beatitudo d̄r pauptas spūs: respectu enī extrinsecoꝝ bonoꝝ q̄ sunt diuitie ⁊ honores bñ se hz hō modo hūano et cōi q̄ñ nō q̄rit talia vltra gradū sui meriti: sed f̄m ꝯdecentiā stat⁹ ⁊ ꝑsone. ⁊ hoc facit virt⁹ politica q̄ talib⁹ vtit̄ moderate: sed pauptas q̄ spūs beatitudo d̄r facit hoc excellenti⁹: q̄r facit hoīem talia totaliter ꝯtēnere ⁊ a se abiicere q̄ztū possibile est vt ꝯtēplationi diuine liberi⁹ possit inherere: q̄r f̄m q̄ d̄r libro de eccl̄iasticis dogmatib⁹: Bonū est facultates cū dispensatiōe paupib⁹ erogare: sed meli⁹ ē intētiōe seq̄ēdi christū totū simul donare ⁊ absolutū a sollicitudine cū christo egere. igit̄ pauptas spūs facit ꝯtēnere p̄dicta nō tanq̄ mala simplicit̄: q̄r his potest hō bene vti ꝑ virtutē politicā: vt visum est: sed tanq̄ minora bona maior̄ boni impeditiua: sicut ꝯtemnit̄ matrimoniū tanq̄ min⁹ bonū propter virginitatē seruandā: igit̄ Beati paupes spū: q̄r pauptas absolute sumpta nō dicit nisi carentiā diuitiaꝝ ⁊ honoꝝ q̄d non est virtuosuz: sed p̄ōt esse in malis hoīb⁹: vt p̄z ad sensuz: s̄ paupertas spūs scz volūtarie assumpta ad liberi⁹ sequendū christū: illa est v̄tus excellens seu ꝑfecta. Addit̄ aūt premiuz correspondens cū subdit̄: c Q̄m ipoꝝ est regnū celoꝝ. in regno enī intelligit̄ oīmoda sufficiētia ⁊ excellētia: q̄ bene repromittit̄ in cel̄ illis q̄ talia ꝯtēpserūt in terris. d Beati mites. Hic ꝑficit hominē respectu intrinsecoꝝ motuū: ⁊ p̄mo respectu motuū irascibilis. scd̄o respectu motuū ꝯcupiscibil̄. ibi: Beati q̄ lugēt. Circa primū ꝯsiderandū q̄ circa passiōes irascibilis bñ se habet quis modo hūano ⁊ cōi q̄ñ eas refrenat: sic q̄ nō nimis impetuose excedit: t̄ñ aliqualē ꝑturbationē eaꝝ sentit. mititas aūt q̄ est beatitudo facit h̄ excellenti⁹: q̄r reddit hoīem totaliter tranquillum a motib⁹ irascibilis ꝑ oīmodā subiectionē ad regulā rōnis vel diuine legis. ⁊ h̄ est q̄d dicit: Btī mites. Addit̄ āt p̄miū correspondens. cū d̄r: e Q̄m ipi pos. ter. ad h̄ enī hoīes feroces mouēt bella ⁊ lites seq̄ntes mot⁹ irascibil̄: vt q̄si securi possideāt terraꝝ deuictis inimic̄: ⁊ iō illis q̄ sunt totalit̄ q̄etati a motib⁹ irascibil̄ mō p̄dicto bñ ꝓmittit̄ possessio pacifica terre viuentiū.

† 25. q. 4. h aute. 6. ex his omib⁹. Luc. 6. c

c 4 Beati qui

Et ab irriguo iferiori: h̄ q̄ fit ab irriguo supiori ē ex desiderio celest. patrie: ille lauat pñtes sordes: hic accēdit acri⁹ eternoꝝ amatores. q̄ aūt pctā deposuit: mores māsuetudīe correxit: fleuit etiā iā pōt esurire ⁊ sitire iusticiā qđ ꝑus nō poterat. hec ꝟtus sine spū fortitudis nō īplet: q꞉ ꝑ eū esuriendo ad satietatē q̄n̄cꝫ veniemus.

a Beati q̄ lu. Restat post p̄dicta ruinaꝝ colluuionēꝫ luctu purgare. Luct⁹ ꝓ pctis vel ꝓ desiderio celesti ꝯsolationē meret: ⁊ nō ali⁹. Hi scie spū illustrant: vt sciāt q̄b⁹ mal' innoluant. b Bti q̄ esu. Amatores veri boni q̄b⁹ nō sat' est ꝙ iusti sunt: sed sꝑ sitiūt opus iusticie.

† De pe. di. 1. c. fleat

† De conse. di. 2. accesserūt. in fi.

c Justicia est sua cuiqꝫ tribuere. Sibi ⁊ ꝓximis ⁊ deo. hec iusticia n̄ plene īplebit donec de⁹ sit oīa ī oībus. Jđ hic possum⁹ esurire nō saturari. Justicie lumē est misc̄dia: misericordie ꝟtus iusticia. hec misericordia eget spū consilij: sine q̄ nemo circūspecte misereꝫ. Initium est sui misereri. finis est ꝓ alio mori. Ordo enī est miserēdi vt vnusq̄sqꝫ incipiat a se. finē xp̄s insinuat ꝓ pctōribus mortu⁹ ex misc̄dia. d Beati misericordes. Misericordia nascit de p̄cedentib⁹: q꞉ si p̄cesserit ꝟa humilitas ⁊ anim⁹ māsuescat: et suos ⁊ alioꝝ casus fleat ⁊ iusticiaꝫ esuriat: post nascit vera misc̄dia. Tūc enī miserias alienas facit suas ⁊ ꝓ virib⁹ iuuabit: ⁊ si iuuādi facultas deest: cōpassio nō deerit. de hac đr: Estote misericordes si. ⁊ pr̄ ve. mi. est. i. ad h̄ misereamini ad qđ et de⁹ vt bonitas redūdet in oībus. Misc̄dia sine iusticia remissio ⁊ tepiditas. Justicia sine misc̄dia seueritas ⁊ austeritas đr. e Beati mū. c. Mūdicia cordis sexto loco ponit: vt hō sexta die cōdit⁹ ꝑ hanc restituat: ⁊ depulsis vitijs preceptū dn̄i illumīet oculos vt de⁹ possit videri. Premissis ḡ q̄nqꝫ gradib⁹ purgādus est mētis oculus: ne in vno mandatoꝝ offensus animus fiat oīm reus. Ideo hō se a mundo exuat: eterna diligat: amplectat deū quoadusqꝫ possit videre cū quē tantuꝫ videt q̄ntū seculo morit. In futuro sicut est oculo mētis videbit. Ideo spūs intelligētie huic gradui adaptat: q꞉ ītellectus mētis ocul⁹ est: ⁊ expletio mādatoꝝ dei apit intellectū. e Beati pacifici. Rab. Pacifici sunt q̄ oēs motus animi cōponūt ⁊ rōni subijciūt: q꞉ his nihil repugnat q̄ similes pr̄i suo sunt q̄ est sūma quies. De hac pace eiect⁹ est q̄ ꝑuersis dn̄at. hac pace int⁹ firmata: q̄cūqꝫ interi⁹ ꝯcitauerit q̄ eiect⁹ est foras auget gloriam: ⁊ cū deficit: innotescere facit q̄ꝫta firmitas interi⁹ sit. vñ sequit: Beati q̄ ꝑ. pa. ⁊c̄.

† 23. q. 1. c. noli.

† 24. di. scimus. 23. q. 4. si eccl̄ia. q. 5. ad fidē 24. q. 1. a recta.

Luc. 6. c

Hec pax nō nisi bona volūtate nutrit. vñ: Et in t̄ra pax hoīb⁹ bone volūtat'. Hanc mūd⁹ dare nō pōt: sed iesus q̄ ait: Pacē meā do vobis. Hec pax suꝑat oēm sensuꝫ: sed fide capit: vnde ⁊ ea illustramur: ⁊ ei reconciliati ab oī q̄ ab ea dissentit nos abducim⁹. Cū aūt de⁹ erat oīa in oībus: tunc btītudo adoptiōis dabit. In pn̄ti vero hō pacat⁹: ⁊ si bellū gerat cū vitijs in nullo pacē abrūpit quā de⁹ dedit. vñ: Pax multa diligentib⁹ legē tuā ⁊c̄. Qui autē ab ea diuidit ire est filius. Per hanc filij efficimur q̄ nihil amplius ꝓmittit. In hac est sapiā donoꝝ maxima s̄m incrementū virtutū. sunt ⁊ incrementa premioꝝ: q꞉ ⁊ alia claritas solis ⁊c̄. Pax est vnigenit⁹ dei fili⁹. De q̄ đr: Qui est pax nr̄a. Qui pacē diligit fili⁹ est pacis. Beati pacifici. Pax a nobis incipit: q꞉ dū lex carnis repugnat legi mēt': nō modo alteri sed nec nob̄ possum⁹ esse pacifici. Sꝫ postq̄ꝫ intus spūs imperat vt totus hō spiritui seruiat: tūc pax ad alios deriuat vt pacē cū oīb⁹ habeam⁹. Vera quideꝫ pax est vbi nihil repugnat. Pax dei oēm sensuꝫ suꝑat: q̄ ⁊ si capi nō pōt vt est: tñ ꝓ capacitate nr̄a capi pōt: non q̄nta est sed q̄ꝫtū ad recōciliationē adoptiōis sufficit. Infinitas eterne pac': ⁊ si nō pōt intelligi: ⁊ quō filijs ire pax ꝯueniat: ⁊ quō de⁹ pax seuere iudicat: ⁊ q̄ꝫta ⁊ qual' sit pax toti⁹ trinitatis: vbi vna virt⁹: vna opatio: tñ ꝙ est et ꝙ tanta et talis est quāta predicat fide capim⁹. Ad gradū pacis qui purgat⁹ est intēdit ⁊ dirigit. f Beati q̄ ꝑse. In p̄dictis septē est ꝑfectio. In octaua ꝑfectiōis ostensio et probatio. Qui predicta habēt pati possunt ꝑsecutionē: ⁊ recte tenet

Luc. 2. b

Joh. 14. d

Ps. 118.

Eph. 2. c

Et predicta

a † Beati qui lugēt: quoniā ipi ꝯsolabunt. † Beati q̄ esuriūt et sitiūt iusticiā: q̄niaꝫ ipsi saturabuntur. † Beati misericordes: quoniā ipi misericordiā ꝯseq̄nt. Beati mundo corde: q̄m ipi deum videbūt. † Beati pacifici: quoniaꝫ filij dei vocabunt. † Bti q̄ ꝑsecutionē pa/

a ſ pro peccatis suis ⁊ alioꝝ: spreto mūdo: mūdo desiderio celoꝝ. b ſ spū paraclyto de eterna leticia. ſ propter consolationem beati.

a ſ esuries iusticie spiritu fortitudinis fulcitur. b ſ ne in via lassescant.

a ſ adepto quod desiderant.

a ſ qui alijs in quibus libet assistūt quibus hoc a deo rependit vt liberent a miseria. ſ misericordia est dare ⁊ dimittere.

a ſ iudiciū sine misc̄dia fiet ei q̄ noluit misereri. b ſ q̄s nō arguit cōscia pctōꝝ: tēplū ei đi sctm̄ ē.

a ſ hic ꝑ spem: illic per rem.

a Beati qui lugēt. Hic ꝑficit hoīem respectu motuū cōcupiscibilis q̄ sunt circa oīa ꝯcupiscibilia: sicut sunt delectatiōes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ in sensu gustus ⁊ tact⁹: ⁊ sil'r melodiarū: spectaculorū: odoꝝ in sensu audit⁹: visus ⁊ olfact⁹. in talib⁹ bene se hꝫ hō modo cōi ⁊ hūano: moderate talibus vtendo ⁊ suꝑflua resecando: qđ fit ꝑ tꝑantiaꝫ q̄ est virt⁹ politica: sed excellenti⁹ se hꝫ hō in talib⁹ ꝑ beatitudinē luct⁹ oīa talia a se penit⁹ abdicando: ⁊ luctū volūtarie in hac vita assumēdo: tā ꝓ trāsgressione culpe cōmisse q̄ꝫ ꝓ dilatiōe celest' patrie: ita ꝙ totū statū p̄sentis vite reputat exiliū respectu celest' patrie: s̄m ꝙ dicebat Paul⁹ ad Ro. vij. Infelix hō q̄s me liberabit de corpe mortis hui⁹: ⁊ ad Phil. j. Desideriū habēs dissolui ⁊ esse cū xp̄o. ⁊ q̄ꝫtum ad h̄ dicit: Beati q̄ lugēt. volūtariū luctū in hac vita ꝓ pctis assumēdo. Addit aūt p̄miuꝫ correspōdēs cū đr: b Q̄m ipi ꝯsolabunt. ꝯsolari enī est sil' solari. ꝯueniens aūt est vt illi q̄ in pn̄ti vita ꝓ xp̄o volūtario luctu occupant: cū deo ⁊ angel' eternalit ꝯsolent. c Bti q̄ esuriūt ⁊ sitiūt. Hic ponit ꝟtutes q̄ ꝑficiūt hoīem respectu ꝓximi. hec aūt ꝑfectio ꝯsistit in duobus. p̄mo in his q̄ hn̄t rōnē debiti. scđo ī his q̄ hn̄t rōnē doni. ibi: Beati misericordes. Circa primū aduertendū ꝙ in his q̄ hn̄t rōnē debiti respectu ꝓximi bn̄ se habet hō q̄n reddit vnicuiqꝫ qđ sibi debet: nō nimis notabilit ꝓcrastinādo ⁊ retardādo. hoc aūt facit ꝑ iusticiā q̄ est ꝟtus politica: s̄ excellenti⁹ ꝑ btītudinem q̄ đr esuries vel sitis iusticie: q̄n. s. cū q̄dā feruēti desiderio in solito talia exequit: sicut esuriēs ⁊ sitiens feruēter comedit ⁊ bibit. ⁊ h̄ est qđ dicit: Bti q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā. Addit aūt premiū ꝯueniēs cū đr: d Q̄m ipi saturabunt. saturitas enī gl'ie q̄ ꝯsistit ī desiderij hūani repletiōe: s̄m ꝙ đr in psal. Satiabor cū apparuerit gl'ia tua. ꝯuenient ꝓmittit esuriētib⁹ ⁊ sitiētib⁹ iusticiā p̄dicto mō. e Beati misericordes. Hic ponit btītudo ꝑficiēs hoīeꝫ respectu ꝓximi in his q̄ hn̄t rōnē doni. in talib⁹ aūt bn̄ se hꝫ hō mō cōi et hūano ꝑ liberalitatē q̄ est ꝟtus politica in mediocrib⁹ ⁊ paruis donis: ⁊ ꝑ magnificentiā in excellētib⁹ donis ⁊ magnis: s̄ excellenti⁹ h̄ fit ꝑ btītudinē q̄ vocat misc̄dia q̄n defectū alteri⁹ totalit accipit q̄si suū. vñ đr misericors q̄si hn̄s cor miserū. q̄n. s. accipit cordi defectū alteri⁹ q̄si suū. ⁊ h̄ est qđ dicit: Beati misericordes. Addit aūt premiū ꝯueniēs cū đr: f Q̄m ipi misc̄diaꝫ cōsequent. in celesti enī patria q̄libꝫ misc̄diaꝫ ꝯsequet: q꞉ vltra cōdignū sibi retribuit. s̄m ꝙ đr ad Ro. viij. Nō sunt ꝯdigne passiones hui⁹ tꝑis ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis. g Beati mūdo corde. Hic ordinat hō respectu dei. ⁊ p̄mo q̄ꝫtū ad intellectū speculādo. scđo q̄ꝫtū ad affectū ipm̄ amādo. ibi: Beati pacifici. Circa p̄mū aduertēdū ꝙ in speculatiōe diuīa bn̄ hꝫ se hō modo cōi ⁊ hūano ꝑ ꝟtutes intellectuales q̄ sunt scie speculatiue: ⁊ potissime ꝑ metaphysicā q̄ docet ꝓprietates diuīas ex creaturis ꝯsiderare: vt ptꝫ. xij. metaphysice: vbi ōdit vnū esse deū eternū actū purū viuentē vita nobilissima sempiterna ⁊ optima: sꝫ h̄ est solū ꝯsiderādo deū ex ꝓprietatib⁹ creaturaꝝ: sed excellēti⁹ h̄ habet ꝑ beatitudinē q̄ est mūdicia cordis ꝑ quaꝫ mens hūana deo ꝯiungit: ⁊ sic de occultis ⁊ diuinis supra modū hūanū illustrat: sicut fuerūt apl'i q̄ absqꝫ hūano studio fuerūt de diuinis excellentissime illustrati. ⁊ h̄ est qđ dicit: Beati mūdo corde. Addit autē premiū ꝯueniēs cū đr: h Q̄m ipi deū videbūt. quia visio dei enigmatica ꝑ fidē in pn̄ti ⁊ facie ad faciē in futuro bn̄ repromittitur hn̄tibus talē mundiciā. s̄m ꝙ đr. j. Coꝛ. xiij. Videm⁹ nunc ꝑ speculū in enigmate: tunc autē facie ad faciē. i Beati pacifici. Hic ponit beatitudo ordinās hoīem respectu dei q̄ꝫtuꝫ ad effectū qđ fit mō cōi ⁊ hūano ꝑ amorē naturalē q̄n diligit deū sicꝫ p̄ncipiū suū efficiēs ⁊ ꝯseruatiuū: lꝫ p̄ter h̄ alia diligat: s̄ excellēti⁹ h̄ fit ꝑ btītudinē q̄ est pax: q̄n. s. hō totalit ꝑ affectū mētis deo cōiungit: sicut bonitati summe: ⁊ sic nihil aliud extra ipm̄ q̄rit: sed in ipo quietat ⁊ pacificat. ⁊ h̄ est qđ dicit: Beati pacifici. Addit autē premiuꝫ ꝯueniens cū đr: k Q̄m filij dei vocabunt. filiatio enī dei importat assimilationē ad deum. ꝓprium autem est ipsius dei ꝙ seipo fruitur ⁊ in seipo quietat: ⁊ ideo qui predicto modo sunt pacifici recte filij dei vocabunt. l Beati qui ꝑsecutionē patiunt. Hic ponitur beatitudo ꝑficiens hominē ad bene patiendum. sicut enī ad virtutē ꝑtinet bene agere: ita ⁊ bn̄ pati. In hoc autem bene se habet homo modo cōmuni et humano q̄n pro

† De renū. c. nisi. ꝟ. verum.

1. Pe. 3. c

Ro.8.g

¶ predicta que accepit q̃ ꝓ eis parat⁹ est mori. Qui vsq̧ ad sapiam ꝑ ꝓdicta conscen dunt ꝑfecti ⁊ roborati nõ cedunt ꝑsecutiõi: q꞉ nec mors nec vita põt separare a xp̃o.
Quoꝝ mẽtes premissaꝝ beatitudinũ illustrãt exercitia: eaꝝ mundicia cor ad deum gubernat: vt reformet imago ꝑ pctõ deleta. Octaua sentẽtia q̃ ad caput redit: ꝑfe/ctumq̧ hoiem declarat ⁊ significat circũcisionẽ: octaua die: ⁊ resurrectionem dñi post sabbatũ qui est octauus: ⁊ p̃mus dies: et octauas q̃s ĩ nouo testamẽto celebram⁹ ⁊ numeꝝ pentecostes. Nã in septenario numero septies multiplicato q̃ fiunt. xlix. quasi octau⁹ addit vnus: vt q̃nq̃ginta cõpleant: ⁊ tanq̧ redeat ad caput: q̃ die missus est spũsſctũs quo in regnũ celoꝝ ducimur: ⁊ hereditatem accipim⁹: ꝯsolamur ⁊ pascimur ⁊ miscdiam ꝯsequimur ⁊ mũdamur ⁊ pacificamur: ⁊ ita ꝑsecutiões exterius illatas et molestias ꝓ veritate ⁊ iusticia sustinem⁹. Octaua vere cir/cũcisionis beatitudo martyrio terminat: que probatum red/dit: ⁊ supplet precedẽtib⁹ donis. Octaua ꝓmissio non est alia q̧ prima ṽbis iterata. Mysticũ est in numero qđ iterat in ꝓmissione infra. vij. pri⁹ sonat: ⁊ postea cõnumerat extra: vt glia resurrectiõis his octo gradib⁹ ꝯsecret. Octaua est dies resurrectiõis q̃ ⁊ p̃ma in qua ⁊ lux creata. Generalit omniũ dr regnũ celoꝝ: ⁊ si specialitas numeret meritoꝝ: q꞉ licet illius iure possit dici q̃ nouissim⁹ erit: tñ vniuersoꝝ dignitas oĩbus cõis erit dũ ꝑ charitatẽ qđ in alijs est etiã vltim⁹ possidebit. Beatus dr qui nihil mali vult: et oĩa habet q̃ vult. Et iõ oĩs ibi beat⁹: q꞉ nõ vult ampli⁹ cũ nihil iniuste vult.

a Beati est. cũ maledixerint. Hucusq̧ generalit sñias po/suit q̃si ad absentes: cũ ⁊ ad p̃ntes ꝑtineret: nũc ad eos ṽba cõuertit (q̧uis ⁊ hoc alijs ꝯueniat) ꝓdicẽs q̃nta ꝓ noĩe eius essent passuri: q꞉ dignitatẽ gradus eoꝝ eis intimare volebat dicens: Vos estis sal terre: vos estis lux mũdi: vt ex tristicia humilitatẽ: ex letis accipent ꝯsolationẽ. Sicut moyses decem p̃cepta ꝓponẽs postea ꝑ partes explicat: sic xp̃s q̃si vir/tutũ genera octo btitudĩes ꝓponit: ex q̃b⁹ pendet oĩa que ĩ monte dixit dñs. Sed q꞉ obscure plura paucis ṽbis ꝯcluse/rat exponit lati⁹. vnde de octaua beatitudine latius ꝓsequit partes ꝑsecutionũ: specialit ap̃los ⁊ eoꝝ sequaces ꝓ iusticia passuros exp̃mens. b Maledixerint. Antiqua translatio habet: cũ oderint vos hoĩes: ⁊ dixerint om̃e maluꝫ ⁊ expule/rint. Idẽ tñ sensus in nr̃a: cũ maledicta ex odio cordis fiant.
Qui gloriã celi optat: nõ timet opprobriũ in terra. Quan/tum q̃sq̧ de laude hoĩm letat: tantuꝫ de opprobrio tristatur. Quẽ laus extollit: vituperatio dep̃mit. vbi q̃s querit laudari tm̃ apud deũ: nõ timet ꝯfundi ĩ ꝯspectu hoĩm. c Mentientes. hoc addit ne gloriet: de q̃ vere mala dicunt. Etiã ad dit: Propter me: q꞉ aliq̃n falsa dicunt qđ accidit temeritate hoĩm: nõ tñ ꝓpter xp̃m hoc patiunt quẽ nõ sequuntur.
d Qm̃ merces ⁊c. Tanto merces vberior: quãto gaudio ⁊ exultatiõe in tribulatiõe fides erit deuotior. Hec sententia videt ad hoc respicere qđ dictum est ibi: docebat eos dicens: Beati paupes spũ ⁊c. Necnõ ⁊ ad hoc. Vos estis sal terre: ⁊ Vos estis lux mundi. e In celis. Nõ in volubilib⁹. cũ nõ in reb⁹ volubilib⁹ mer/ces eterna esse debeat: sed in specialibus firmamẽtis vbi habitat sempiterna iusticia. Iã ergo sentiũt hãc mercedẽ qui spũalib⁹ bonis gaudẽt. Sed ꝑficiet cũ mortale h̄ in/duet immortalitatẽ. f Sic enĩ ꝑsecuti. Temperat exẽplo rigorẽ passiõis. Tribus modis fit ꝑsecutio. odio cordis: dictis: factis. g Vos estis sal. Hic iã oñdit ap̃li/cum officiũ. s. q̧ sunt sal terre ⁊ lux mũdi. Hoc specialit ad ap̃os: q̃ ꝓdict. virtutibus paupẽtate. s. ⁊ alijs debẽt ornari: vt sint sal optimũ cõdientes alios doctrina ⁊ vite sue exemplo. Sal: salus a corruptiõe. vñ ꝓpheta: Posui te in lucẽ gen. vt sis salus mea vsq̧ ad extremũ terre. Vbi corruptio culpe desiccat sale sapĩe vermes nõ demoliun/tur. Vos estis ⁊c. Quia terra. i. humana natura ꝑ eos cõdit verbi sapĩa. Sal fa/cit sterilẽ terrã. Vñ: Ira victoꝝ destructas vrbes sale seminabat ne qđ in eis germẽ ori/retur. Ita ap̃li destructo regno peccati: germẽ vitioꝝ cõpescebant. Sal cibos condit: carnes siccat: ꝓdicatio vero a vermib⁹ ⁊ a putredine vitioꝝ illesam seruat suo creatori humanã naturaꝫ vt nõ est cib⁹ sapid⁹ nisi sale ꝯdit⁹: ita sermo nõ ẽ vtilis sine documẽ/to ap̃lice doctrine. Vñ in Leuitico: In oĩ sacrificio sal offer. i. in oĩ qđ dicis vel facis: ap̃licã sapiãꝫ habe. Ex aq̃ ⁊ igne sal ꝯficit: ita isti ex aq̃ spũsſcti ⁊ igne tribulatiõis. Vl ꝑ aquã baptismi ⁊ ignẽ charitatis in saporẽ sapiẽtie sũt nati. h Qꝫ si sal ⁊c. i. si vos ꝑ quos alij ꝯdiendi sunt: aduersis vel ꝓsper. cesseritis: ꝑ q̃s a vobis error auferet cũ vos de⁹ tollere alijs elegerit? Ad nihilũ valet: q꞉ (vt alius euãgelista ait) nec terre vtilis est: quã suo iniectu germĩare ꝓhibet: nec sterq̃linio qđ nõ fecundare sinit. Sic qui retro vadit: nec ip̃e fructũ ferre: nec alios valet excolere: sed ab eccl̃ia eijcitur: ⁊ in hec verba ridet. Hic homo cepit edificare ⁊ nõ potuit cõsummare. Si sal euanuerit. i. si timore vel cupidine doctor saporem sapientie omiserit: per quem fatuitas eius emen/dabitur? Hoc solis apostolis conuenit: quod sequitur omnibus magistris. Ad nihilũ valet vltra. ⁊c. In fine de omnibus concludit sic: Nisi abundauerit iusticia vestra ⁊c.
i Et conculcetur ab hominibus. Sanctus ⁊ verus minister christi et si a malis ride/tur conculcari non potest: quia mente fixus in celo manet.
k Vos estis lux mundi. Prius sal q̧ lux: quia prius vita q̧ doctrina. vita ducit ad scientiam veritatis. Qui deum timet scientia non caret.

Esa.49.b

Leuit.2.d

a ¶ non propter scelera: vbi nõ est fides: nec ẽ iu/sticia: quia iustus ex fide viuit.
tiuntur ꝓpter iusticiã: quoniam
a ipoꝝ est regnũ celoꝝ † Beati estis
a ¶ ex odio in faciem cõtumelias dixerint.
b cum maledixerint vobis homi/
a ¶ ꝑseq est vim inferre vel insidijs appetere.
b ¶ cũ absentiũ famã leserint.
nes ⁊ ꝑsecuti vos fuerint ⁊ dixe/
a ¶ oĩa genera verboꝝ malignantiũ. b ¶ q̃ men/daciter blasphemat ⁊ ꝓpter deũ beatus est. sed si alterũ deest: nõ merces est beatitudinis.
rint omne maluꝫ aduersum vos
a ¶ ⁊ q꞉ ꝓ iusticia: ergo ¶ mente.
c mentiẽtes ꝓpter me †. Gaudete ⁊
a ¶ corꝑe. b ¶ hoc est qđ supra regnum celorũ.
d exultate: quoniaꝫ merces vestra
a ¶ q꞉ tanto vberior merces erit. b ¶ supioribus partibus mundi. c ¶. i. maledictis ⁊ persecutione: nec tamen a veritate defecerunt.
e f copiosa est in celis. Sic enim ꝑse/
a ¶ q̃ꝝ exẽpla nos iuitãt. ¶ q̃ꝝ ꝓphetias ĩ me cõpletas cẽuidet: cur q̧ ñ potest. qđ illi sine exẽplo.
cuti sunt prophetas qui fuerunt
a ¶ dat cãm quare nõ debẽt deficere. b ¶ ꝑm in/tellectum ⁊ scientiam.
g ante vos. † Vos estis sal terre. a†
a ¶ alioꝝ fortitudo. b ¶. i. si doctor errauerit. ¶ in tribulatione defecerit. c ¶. i. ꝑ quos infir/mus populus confirmabitur.
† Qꝫ si sal euanuerit in quo salie/ b c
a ¶ sal infatuatũ. i. tribulationi cedentes.
tur? Ad nihilum valet vltra: nisi d
a ¶ ab officio docendi: vel ecclesia. b ¶ dum vita eius contemnitur que ad nihilum valet.
i vt mittatur foras et conculce/
a ¶ irrideatur ab hoibus carnalib⁹. b ¶ percipientes in christo lucem veritatis.
k tur ab hominibus. † Vos estis e†

qñ pro tribulatione imminẽte nõ re/cedit a virtute: licet hoc sustineat cũ aliqua angustia ⁊ dolore: ⁊ hoc fit ꝑ fortitudineꝫ que est virtus politica: sed excellentius hoc fit ꝑ beatitudineꝫ que potest dici quedã fortitudo diuina quãdo talia sustinet non solũ patiẽter sꝫ etiã letanter: sicut martyres q̃nto acerbiorib⁹ tormentis cru/cidabant: tanto magis ĩ domino letabantur. ⁊ hoc ẽ qđ dicit: Beati q̃ persecutionem patiuntur. ⁊ sequit: Gaudete ⁊ exultate ⁊c.
a Vos estis sal tre. Hic ponuntur virtutes prelatorũ. ad cuius euidentiam considerandũ q̧ p̃lati sũt successores apostolorum: ⁊ ideo debent esse perfecti in vita contemplatiua et actiua: et ideo virtutes ꝯtemplatiuorũ que sũt ꝓdicte supponuntur esse in eis: ⁊ similiter ille que sequũtur de actiuis: sed hic exprimuntur aliq̃ specialia que debent esse in eis pre ceteris: ⁊ primo quantum ad eorum vitam. secundo quantum ad eorum doctrinam. ibi: Nolite putare. Circa primum aduertendũ q̧ prelati pre ceteris debent esse excellentes quantum ad quattuor. Primuꝫ est discretio in agendis: quia sũt ductores ⁊ gubernatores aliorũ: ⁊ hoc designat cum dicitur: Vos estis sal terre. sicut enim sale condiuntur omnia cibaria: ita discretione prelatorum debent dirigi ⁊ ordinari omnia opera subditorũ. b Qꝫ si sal euanuerit. i. si discretio in prelatis defe/cerit. c In quo salietur. quasi dicat: in nullo opera subditorum condientur seu dirigentur. ideo subdi/tur: d Ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras ⁊ conculcetur ab hominibus: quia talis debet re/pelli a prelatione ne officium prelatorum in conspectu hominum reddatur vile. Secundum in quo debẽt precellere prelati est clara noticia in scripturis intelligendis. et hoc est quod dicitur:
e Vos estis lux mũdi. sicut enĩ lux est manifestatiua omniũ occultoruꝫ: sic prelati ꝑ intelligentiam sacre scri/

† Luc.6.e

B

† 1.q.1.te/neamus. 25.q.4.c. q꞉ christus

† 93.di.sa/cerdotes. 24.q.1.c. quoniam.

† Mar.9.g Luc.14.g

† 24.q.1.c. quoniam.

Lux mūdi. Alia cā est q̄re nō debēt deficere: q2 illumīati a xp̄o verbo ⁊ exēplo q̄cūq3 illati mūdanis lucē fidei ⁊ sciē debēt mīstrare. Et sicut (quia sunt) sal debēt corruptionē pellere: sic et tenebras q2 lux sūt fugare. Lux tenebras soluit: ⁊ postea illustrat: sic apl'i depulsis vitijs deducūt ad lumē fidei ⁊ cognitionis. Lux mūdi. Hec est eadem gratia q̄ mūdi corde fiūt: q̄rū corda mūdāt' fide et intellectu. Sic q̄ sal vocant' pacific' cōgruit: q2 sine sapiā non tenet' ꝯdimētū pacis. Hec sūma ⁊ p̄cipua specialit' aplis deputant': vt eos cetera assecutos plene cognoscat'. Vñ sequit': Non pōt ciuitas ⁊c. a Non pōt ci. Quia apl'i fundamēta sunt: apte ciuitas dicunt'. Supra mōtē. locus montē iusticie innuit q̄ excelsus est: q̄ ꝓpalamini ne vos abscōdat'. Nō est eī facultas subterfugiēdi vl' clam aliq̄d faciēdi. iō subditos misericordit' int' cōsilio regite: ⁊ extra contra aduersarios ꝓ iusticia pugnādo defendite: qd̄ ꝑtinet ad spm̄ ꝯsilij ⁊ fortitudinis. b Neq3 accen. lucernā. Domestic' exemplis docet: ne celēt lucem verbi sibi ꝯmissaz. Nō accēdūt. i. nō iō data est doctrina p̄dicatiōis vt celēt eā ⁊ subijciāt seruituti corporis dū aliq̄ timēt. Sed corp' suum ministerio dei subijciant: vt ꝑ vocē ⁊ cetera corpis officia lux excellentior ceter' appareat. Vñ dr': Castigo corpus meū ⁊c. Uel xp̄s lucernā accēdit: dū testaz hūanę nature flāma sue diuinitat' ipleuit: quā nec credētibus abscōdit: nec modio. i. mēsura leg': vl' terminis vni' gēt' inclusit. Sz sup cādelabrū. i. eccl'iaz fidē sue incarnatiōis affixit vbi oēs possint intueri q̄ in domo. i. eccl'ia sūt vl' in mundo. Vñ subdit: Sic luceat ⁊c. c Cādelabruz. Sic lucerna xp̄s cādelabꝝ crux ē: sup quā erat eleuād'. Cādelabrū eccl'ia q̄ v'bū vite pn̄t' baiulat. d Sic luceat. Et hec oīa ita agite vt nō finē boni oꝑis in laudib' hoīm ꝯstituat'. e Ut vi. ope. ⁊c. Opa req̄ro vt videant': ⁊ sic doctrina ꝯfirmet': ⁊ h' non ad gl'iam vr̄am. f Nolite pu. Postq̄ hortat' est eos oīa pati ꝓ veritate: ⁊ nō celare: ⁊ gl'iaz dei facere: incipit docere quid docturi sint. Quasi diceret: q̄d ē q̄ vetas abscōdi? ꝓ q̄ iubes oīa pati? an est aliq̄d ꝯ legē? Inq̄t: Nō veni soluere legē: s' adimplere: vl' faciēdo qd̄ dicit: vel supplendo qd̄ deerat ⁊ imꝑfectū erat. Nolite putare ⁊c. Hacten' docuit vt sale ꝯdiāt aīas ad incorruptiōis sanitatē vt illuminēt ad veritat' itelligētiā: vt acq̄sitos ab hostib' defendāt: defensos ad amorē diuinitatis accēdāt: nūc vt celestis orator (q2 poterāt estimare q̄ vetera precepta vellet abolere) ante interrogata prescius occurrit dicēs: Nolite putare ⁊c. Soluit qui sp̄ualiter facere vetat. Adimplet christus dum p̄missis ad inchoationē vite agēde supaddit plura ad ꝑfectionē moraliū p̄ceptoꝝ: ⁊ que figur' tegebant' ⁊ futura significabāt: in se ꝑficit ⁊ in eccl'ia: sine q̄ figure eēnt vacue ⁊ sine effectu. q. d. ideo non debetis percontari de veteribus preceptis ⁊ mirari de nouis: nec passionibus terreri. Christ' legē impleuit: q2 exteriores leg' figuras soluēs: ipleuit v'itatez interiorē. g Jota vnū. Hic oñdit

† 12.q.2.c. quatuor.

† de.cōse. di.4.c.pro pe.in fine

† 15.di.c. si.v.item epl'a beati leonis.

a ✝ ꝑ q̄s oēs illuminant' a tenebris ignorātie. b ✝ noīe mūdi vel vniuersi q̄ sunt de mūdo electi accipiunt'. c ✝ q̄si diceret: aspicite q̄ positi estis. d ✝ soliditas apostolice doctrine.

a. lux mundi. † Nōn potest ciuitas a†

a ✝ celari. ✝ nō licet clā esse bonus. b ✝ christuz vel ecclesiam. ✝ ipse mons manifestat eam.

abscondi supra montem posita:

✝ alia similitudo.

b neq3 accēdūt lucernā ⁊ ponūt eaz †

a ✝ timoris vel cōmodo vite pn̄tis. b ✝ .i. vite integritatem.

c sub modio sed sup candelabruz:

a ✝ ecclesia vel mundo.

vt luceat oib' qui in domo sunt. b

a ✝ vt dico: nō sub modio posita: s3 sup cādelabꝝ. b ✝ ꝙ docet q̄ facit qd̄ docet: alit' cōdēnat seipm̄.

d † Sic luceat lux vr̄a coraz hoibus

e vt videāt opera vr̄a bona ⁊ glo

a ✝ in vobis. b ✝ nō vos. c ✝ cui' op' est quod celi faciunt. d ✝ qui vos faciet celestes.

rificēnt p̄rēm vestrū q̄ i celis est.

f Nolite putare qm̄ veni soluere c†

a ✝ xp̄s ē leg' ⁊ ꝓphaꝝ virt' ꝑ quē oīa implent'.

legē aut ꝓphas † Nō veni soluere

a ✝ implet qui figuras cessare docet postq̄ res facta est. ✝ implentur ne.

s3 adiplere. † Amē q̄ppe dico vob:

a ✝ añq3. ✝ q2 nō oia tā s3 sensim fiēt. ✝ .i. donec elemēta mutēt' de hac mutabili forma i imutabilitatē.

b ✝ nō remāebit q̄n ipleant' in capite vel in corꝑe.

g donec transeat celū et terra † iota d

ptore debēt ex officio notificare alijs oīa opa virtutū: in cui' signum portant mitrā in capite: in qua duo sunt cornua: q2 debent scire duo testamēta. Tertiū in quo debēt precellere est cōstantia in oppressorib' pauperum reprimēdis. Unde dicit saluator Joh. x. Bonus pastor aīam suaz dat pro ouibus suis. mercēnari' autē ⁊ q̄ nō est pastor videt lupū venientez et dimittit oues et fugit. Qd̄ exponens Grego. dicit: Lupus eteni sup oues venit: cū q̄libet iniustus ⁊ raptor fideles quosq3 atq3 humiles opprimit: sed his q̄ pastor videbat' esse ⁊ nō erat relinquit oues ⁊ fugit: q2 dū sibi ab eo periculuz metuit: resistere iniusticie nō presumit. fugit autē nō mutando locū sed subtrahēdo solatiū: ⁊ ideo pastor bon' ciuitati in monte posite cōparat': q2 ad ip̄m debēt habere oppressi refugiū quasi ad quoddā fortaliciū. ⁊ hoc est qd̄ dicit saluator: a Non pōt ciuitas abscōdi supra mon. ⁊c. q2 bonus prelat' in ꝑsecutione nō deb3 se abscōdere: sed ad defensionē gregis se manifeste ostendere. Quartū in q̄ deb3 prelat' excellere est sanctitat' euidētia in exēplis dandis: q2 s'm q̄ dicit' in pastorali: Tantū deb3 excellere actionē ppl'i actio p̄sulis: q̄ntū distat a grege vita pastoris: ⁊ ideo cōparat' hic lucerne sup candelabrū illuminanti totā domū. sed intētio recta subdit': b Luceat lux vestra corā hoīb' vt videant opa vr̄a bona. ⁊ glorificēt p̄rem vr̄m: q2 nō debent de hoc gloriā propriā querere: sed gloriaz dei ⁊ edificationez populi. c Nolite putare. Hic oñdit eminentiā prelatoꝝ quantū ad doctrinam. ⁊ p̄mo ponit modū docendi ipi xp̄o propriū. sc'do oñdit qualit' debet ei ꝯformari doctrina prelatoꝝ. ibi: Qui ergo soluerit. Circa p̄muz aduertendū q̄ christus nō solūmodo erat doctor legis ⁊ euāgelij: sed etiā institutor. aliter tamē quia vetus testamentū dedit mediantib' angelis. nouum aūt ꝑ seip̄m. vt. s̄. in ꝓlogo visum est. ergo ꝑ suam doctrinā nō debuit legē destruere sed mag' eam ꝑficere ⁊ adimplere. ⁊ hoc est qd̄ dicit: Nolite putare quoniā veni soluere legem ⁊c.

d Jota vnum aut apex vnus non preteribit a lege. i. modicum non transibit quod non impleatur: quia iota est minima littera hebraica. Queritur hic quomodo verum sit q̄ christus legē impleuerit ⁊ non soluerit. videtur enim q̄ ip̄e soluerit mandata moralia: quia preceptum de obseruatiōe sabbati morale erat saltem quantum ad vacationem a corporalibus operibus: sed ip̄o sabbato curauit Joh. v. ⁊ sanato precepit tollere lectum suum in sabbato. ergo ⁊c. Item videtur q̄ iudicialia non impleuerit: quia mulierem deprehensam in adulterio que in lege precipiebatur lapidari impunitam abire permisit: vt habetur Johis. viij. Item cerimonialia de abstinentia ciborū in lege prohibitoruz non seruauit: quia dicitur. j. xv. Quod intrat in os nō coinquinat ⁊c. ipse autem fecit que alijs faciēda dixit. ergo talibus vsus fuit. ergo ⁊c. Cōtra: per illud quod hic dicitur: Non veni soluere legez: sed adimplere. Dicendum q̄ christus legem ⁊ prophetas adimpleuit. ⁊ p̄mo declaro de lege. secundo de prophetis. In lege autem quedaz erant ꝑ modum precepti: et quedam per modum promissi obseruantibus legem: et vtraq3 adimpleuit. De preceptis patet sic. Precepta enim erant in triplici differentia. quedam erant moralia scilicet precepta decalogi: et alia moralia in lege posita que faciebant ad eorum declarationem: ⁊ ista impleuit christus ea obseruando perfecte: ⁊ ad obseruationem eorum alios incitando. j. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Secundo ea impleuit sanum intellectum eorum declarando: et errorem phariseorum circa hoc excludendo: vt patebit. j. in presenti capitulo. Tertio adimpleuit ea consilia apponendo: que faciunt ad perfectiorem mandatorum obseruantiam. perfectius enim obseruat mandatuz hoc: Non occides. ille qui cauet ab ira inordinata q̄3 ille qui cauet tm̄ ab interfectione. Alia erant precepta legis iudicialia: et ista impleuit rigorem eoꝝ per viaz misericordie temperando in aliquibus per seipsum: ⁊ alijs dimisit temperamentuz suis ministris scilicet ecclesie prelatis et principibus terrenis catholicis: vt de talibus ordinent s'm q̄ viderint vtile communitati fidelium s'm varietatem temporum et locorum et personarum: et istud non fuit destruere legem sed magis adimplere: quia sic ordinauit meliorem modum obseruationis iusticie: sicut non destruitur puer quando fit vir: licet enim transeat puericia tamen remanet melior status eiusdem persone etate mutata. Lex autez vetus habuit quasi statum pueri respectu noue legis. propter hoc dicitur ad Gal. iij. Lex pedagogus noster fuit in christo: id est regulatiua status puerilis. propter hoc erat lex timoris: sicut pueri sub disciplina et timore custodiuntur. lex autem euangelica est lex amoris: ⁊ ideo nō debet esse tantus rigor penarum: quia proprium hominum perfectorū est magis de

† Mat... Luc.8. et.11.c

† Lu.16.

¶ Hic ostenditur ꝙ que minima putantur in lege: sacris spūalibꝰ plena sūt: ⁊ oīa recapitulant̄ in euāgelio. Jota mīor est ceteris lr̄is. Apex ē lr̄e aliq̄ summa particula: significat mīnū p̄ceptū: vl̄ minimā p̄cepti particulam. Apte aūt ponit iota grecū: non ioth hebreum: qꝛ iotha decē significat. i. decalogū: cuius apex ē euāgelij ꝑfectio. Jota apud grecos decīa lr̄a decem significat: ꝑ quā decē p̄cepta agende vite accipimꝰ: q̄rū xp̄s nullū soluit: sed p̄cepit plenīꝰ adimpleri: nec apicē. i. nec minima significantiū. a Oīa fiāt. Spūalit̄ īplean̄t: vl̄ imꝑfecta ꝑficiantur: ⁊ significantia īpletiōe cōsumēt̄. b Qui ḡ sol. Minima sūt crux xp̄i et passio: quā qui erubescit minimꝰ ē: q̄ ꝯfitet̄ magnꝰ. Al' pharīseos notat q̄ mandata dei dimiserūt ꝓ suis traditiōibꝰ q̄ nihil valēt dū vl̄ minimū q̄ꝺ in lege est p̄tereunt.

Moralit̄ — Moraliter aūt soluit q̄ nō implet: ꝫ tenet sic infirmis data sunt. Al' q̄ nō intelligit spūalit̄. Soluere ē nō agere. qꝺ recte intelligit: vel nō intelligere qꝺ deprauat: aut minuere integritatē suꝑadditionis xp̄i. c Minimus voca. in ⁊c̄. Jn regno celoꝝ minimꝰ vocabit̄ q̄ erit eo indignꝰ: in q̄ nullꝰ minimꝰ: sed oēs magni. d Qui aūt fece. Ro. 2. c Qui nō soluerit: ⁊ sic docet: nō minimꝰ: nō tn̄ magnus. Sed si facit qꝺ docet: soli enī factores leḡ iusti sunt apud deum. e Dico ait vobis. Cū aūt dico: magnā vim ⁊ ꝓfundā intelligētiā cogitādi incussit: ondit quō suꝑaddit: ⁊ nō q̄ p̄us mandauerat absoluit. Plꝰ etiā ē diligere inimicos q̄ nō odisse: nō cuꝑe q̄ nō adulterari: nō irasci q̄ nō occidere. f Nisi: id est nō solū minima leḡ p̄cepta impleueritis sed ⁊ ea que addo: qꝛ duꝫ fiūt addita ad ꝑfectionē etiā hec plenīꝰ agūtur que p̄missa sunt ad inchoationē: qꝛ q̄ nō videt mul. ad ꝯcu. e. nec fornicat̄: nec occidit qui nō irascitur. g Justicia vr̄a. Justicia phariseoꝝ vocat oīa illa ad cultum dei actualiter p̄cepta: seu figurarum mystica tm̄ ad litterā instituta. Justicia illorū mādata moysi: īpletio illoꝝ iusticia xp̄i. Jlla a pēa liberāt: ista saluāt. Quidā ī hac expositiōe laborāt: volētes notare suꝑabūdātiā eē in nouo q̄ nō obs̄uaret̄ ī veteri testa. cum ⁊ ī illo mali actꝰ ⁊ mala ꝯcupīa ꝓhiberent̄. Sꝫ n̄ ꝺm ꝥ hic agit̄. Jmmo ī ꝥ abūdātia maioꝛ q̄ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ ondit̄: qꝛ illi ꝺꝫ opa magis iusti appellari q̄ ꝺm volūtatē affectabāt. h Audist̄. exp̄oit que ē iusticia phariseoꝝ: quā q̄ adīplet non statim magnus sed aliquē gradū conscendit.

¶ Ego aūt

vnum aut apex vnus non preteribit a lege: donec omnia fiant. †Qui ergo soluerit vnū de mandatis ist̄ minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit ⁊ docuerit: hic magnus vocabitur in regno celoꝝ. †Dico autē vobis quia nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄ scribarum et phariseorum nō intrabitis in regnum celorū. †Audistis quia dictum est antiquis: Non occides.

[interlinear: ¶ quin. — a ¶ qꝛ oīa fiēt. ergo. ¶ vel nō agēdo vel nō credendo vt phariseis. — ¶ mīma sūt q̄ inchoāt hoīes. — a ¶ .i. sicut soluit b ¶ despectissimus est in ecclesia sanctorum. c ¶ ab illis qui sunt in regno celorum. — ¶ sic. a ¶ licet ī p̄nti abiectus: ecōtra licet ille hic p̄latus tn̄ vilis. — a ¶ quō ḡ faciēdū ē. — a ¶ quod fit spiritu consilij ⁊ gratia misericordie dei. — a ¶ que est in preceptis vite inchoatiuis et mysticis iuxta litteram.]

magis deduci ad virtutē amore iusticie q̄ timore pene. Tertia p̄cepta erāt cerimonialia: ⁊ ista diuidebant̄ in tria. qꝛ q̄dā ꝑtinebāt ad sacra: sicut circūcisio q̄ntū ad oēs hoīes. vnctio q̄ꝫtū ad reges ⁊ pontifices. christꝰ aūt nō assumpsit statū sacerdotis legal' vel terreni reḡ: īmo dixit corā pilato: Regnū meū nō est de ꝥ mundo Joh. xviij. ⁊ iō nō habuit istā vnctionē corꝑalē regū vel pontificū: sed vnctionem spūalē a deo p̄re habuit ꝑ plenitudinē gratie. ꝺm qꝺ scribit̄ in Psal. Unxit te deꝰ deꝰ tuus oleo leticie ⁊c̄. Circūcisionē autē ip̄e adimpleuit p̄mo in seip̄o incipiēdo. scꝺo melius ⁊ efficacīꝰ ⁊ generalīꝰ instituēdo sacr̄m loco ip̄iꝰ. s. baptismū in q̄ ꝯfert maioꝛ gr̄a: ⁊ ē remediū tā vir̄ q̄ mulieribꝰ. Quedā etiā cerimonialia ꝑtinebāt ad sacrificia: sicut īmolatio agni pascalis: iuge sacrificiū ⁊ ꝯsilia. Jsta aūt erāt figuratiua vnīꝰ ꝑfecti sacrificij. s. xp̄i ī cruce offerēdi: ⁊ iō ista impleuit xp̄s vno mō corꝑalit̄ patiēdo. alio modo efficacīꝰ sacrificiū. s. eukaristiā instituēdo. Quedā aūt cerimonialia ꝑtinebāt ad sacra: ⁊ de talibꝰ erāt precepta ꝓhibitiua vsum aliq̄ꝝ ciboꝝ ⁊ ꝯsilia: ⁊ ista adimpleuit xp̄s: qꝛ dicit Petrꝰ Act̄. xj. B. Jmmūdū ⁊ cōe nūq̄ introiuit in os meū: ⁊ multo fortīꝰ xp̄s hoc seruauit: ⁊ sic ista p̄cepta adimpleuit ea obseruādo ⁊ obseruationē meliorē declarādo. ꝑ talē enī abstinētiā a corꝑalibꝰ cibis significabat̄ abstinētia a spūalibꝰ īmūdicijs. hanc aūt immūdiciā iustituit xp̄s in lege euāgelica q̄ est mūdissima. ⁊ ꝑ ꝯn̄s debuit cessare figuralis abstinētia. ꝓpter qꝺ dicitur Act̄. xj. Qꝺ deꝰ purificauit tu ne cōe dixer̄: qꝛ nullꝰ cibus coinq̄nat hoīes q̄ cū gratiarūactiōe ꝑcipit̄: dimisit tn̄ deꝰ in ordinatiōe eccl'ie de aliq̄bꝰ abstinētijs faciendis ꝓ loco ⁊ tp̄e. Patet ḡ ex p̄dictis qualit̄ xp̄s legē adipleuit q̄ꝫtū ad oīa genera preceptoꝝ. Scꝺo impleuit legem q̄ꝫtū ad ꝓmissa. ꝓmittēs tn̄ obseruātibꝰ meliora. lex enī mosaica ꝓmittebat solū bona tꝑalia ⁊ trāsitoria. s. abundantiā ⁊ excellētiā tꝑalē: vt ptꝫ Deut̄. xxvj. D. Custodias oīa p̄cepta eiꝰ ⁊ faciet te excellentiorē cūctis gentibꝰ: sed xp̄s obseruātibus dei mādata ꝓmisit bona spūalia ⁊ eterna. s. gr̄am in p̄nti que p̄cellit oībus bonis tꝑalibus: ⁊ etiā gloriā in futuro. ī. xix. Omis q̄ reliq̄rit ⁊c̄. cētuplū accipiet. s. in p̄nti: qꝛ bona spūalia que hic recipiunt̄ intantū excellūt bona tꝑalia ac si centenarīꝰ numerꝰ paruo nūero cōparet̄: ⁊ vitā eternā possidebit. s. in futuro. Patet igit̄ ꝙ xp̄s adipleuit legē q̄ꝫtum ad p̄cepta ⁊ ꝓmissa.

†Jaco. 2. b

† De cōse. di. 4. c. non dubito. i fi.

† Exo. 20. b Deu. 5. b

Silr̄ adipleuit ꝓphetias: qꝛ p̄ncipal'r locuti sūt de xp̄o ⁊ de aduētu eiꝰ ⁊ de his q̄ ꝑtinēt ad ip̄m: ⁊ iō adipleuit ꝓphetias nascēdo ꝯuersando ī mūdo ⁊ moriēdo ⁊ resurgēdo ⁊ alia opa nr̄e salut̄ faciēdo: ꝓpter qꝺ īminēte sua passiōe dixit Lu. xxiiij. Oportet īpleri ea q̄ scripta sūt in lege ⁊ ꝓp̄his ⁊ psalmis de me. Patet ḡ ex p̄dict̄ ꝙ xp̄s impleuit legē ⁊ ꝓp̄has. Ad p̄mū dicēdū ꝙ xp̄s curādo infirmū sabbato nō fecit ꝯtra legē: qꝛ licitū erat facere in die sabbati ea q̄ ad gl'iaꝫ dei ꝑtinebāt: sicut ornare tēplū ⁊ sacrificia offerre: ⁊ laudes diuīas dicere ⁊ hmōi: ⁊ multo fortius sanare hoīem miraculose ad ostensionē diuīe virtutis erat licitū: ⁊ eadē rōne ꝙ sanatus subito portaret lectū suū in die sabbati faciebat ad magnificationeꝫ miraculi. ꝑ hoc enī ondebat̄ ꝙ diuīa v̄tute erat sic subito ꝑfecte sanatus ꝙ erat ad pristina opa plenarie restitutꝰ. Ad alia duo ptꝫ ex predict̄ in corꝑe q̄stionis. a Qui ḡ soluerit ⁊c̄. Hic ꝯn̄r ondit qual' debeat esse doctrina prelatoꝝ ꝑ ꝯformitatē ad christū: ⁊ ponit quandā diuisionē trimēbrem doctoꝝ. Quidā enī sunt q̄ male viuūt et male docent: sicut heretici: et de ist̄ dr̄: Qui soluerit vnū de mādat̄ istis: male. s. viuendo: b Et docuerit sic hoīes. alios silr̄ ꝑ falsam doctrinā corrūpendo. c Minimus vocabit̄ in regno celoꝝ. i. in eccl'ia militante: qꝛ decidit a vera fide. Alij sūt q̄ bn̄ viuūt ⁊ bn̄ docēt: ⁊ tales doctores debēt esse p̄lati eccl'ie. ꝓpter qꝺ dicit: d Qui aūt fe. ⁊ do. ⁊c̄. Alij sunt doctores q̄ bn̄ docent et male viuūt. de q̄bus dicitur. ī. xxiij. Super cathedram moysi sederunt scribe ⁊ pharisei: quod dicunt facite: opera autē eoꝝ nolite facere. dicunt enim ⁊ nō faciūt. ⁊ qꝛ hoc nō sufficit ad salutē. ideo dicit prelatis ecclesie: e Nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄ scribarū et phariseoꝝ nō intrabit̄ in regnū celoꝝ. q. d. ad salutem nō sufficit bona doctrina nisi assit bona vita. f Audistis quia dictum est ⁊c̄. Superius descripsit virtutes contemplatiuorum ⁊ prelatorum in quibus cōsistit iusticia abundans. hic ꝯn̄ter describit virtutes actiuoꝝ in quibus ꝯsistit iusticia ad salutem sufficiens. Ad cuius euidentiā considerandū ꝙ ad ꝯsecutionē salutis sufficit obseruatio mandatorum decalogi: vt dicit saluator. ī. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: et ideo saluator noua precepta moralia non dedit: sed precepta decalogi replicauit: et ad obseruationē eorū homīes induxit: verū intellectū eorū declarando: ⁊ errores iudeorum circa hoc excludendo: et ideo diuidit̄ in tres partes: quia primo dat intellectū aliquoꝝ preceptoꝝ moralium. secundo aliquorū iudicialium. ibi: Audistis quia dictum est antiquis: Oculum pro oculo. Tertio intellectum cuiusdam precepti in quo fundatur tota lex: videlicet de dilectione ꝓximi. ibi: Audistis quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum. Prima adhuc in duas: quia prima dat intellectum quorundam preceptorum secunde tabule: que ordinant hoīem ad proximum: et secundo dat intellectum cuiusdam precepti prime tabule ordinantis hominem ad deum quo prohibetur ꝑiuriū. ibi: Jterū audistis quia dictum est: Nō periurabis. Prima adhuc in duas: quia p̄mo dat

intellectū

a Ego aūt. Perfectionē quā venit implere icipit explanare: τ quō iusticia eorꝫ debeat supabūdare. b Oīs q̄ irascit̄. Quia nesciebāt homicidiū esse nisi pemptionē: apit oēm motū animi ad nocēdū ī homicidiū cōputari. Mandatū xp̄i nō est ꝯtrariū legi. sed lati⁹ legez in se ꝯtinēs. Qui nō irascit̄: nō occidit. Sꝫ nō ecōtra: licētia irascēdi causa homicidij. Tolle irā τ homicidium non fit. Supadditio christi nō irasci: nō ꝯcupiscere a q̄bus difficile est abstinere: τ iō magna sunt in remuneratiōe. Ira est oīs mal⁹ motus ad nocendū. Subit⁹ autē motus cui non ꝯsentitur ꝓpassio est. Accedente ꝯsensu passio est τ mors in domo. Omīs qui irascit̄. Gradus sunt in istis peccat̄. Primo ē irasci τ hūc motū aīo retinere: plus est si vocem cōmotio ipsa extorsit qua feriat̄ ille cui irascitur. plus etiā si certa vituperatio increpuit. Similit̄ gradus sunt in pena: nā minus est iudiciū qñ adhuc cū reo agitur: τ est defensioni loc⁹. plus ē conciliū: qñ iudices inter se conferūt quo supplicio dānent quē cōstat esse dānandū. pl⁹ est etiā gehenna: vbi nulla sentētie dilatio. Et ita qō ꝓprijs τ certis modis exp̄mi non potuit: q̄busdā siītudinib⁹ distinctū est. His eni trib⁹ iudicio: ꝯcilio: gehēna: diuerse māsiōes ī eterna dānatione ꝓ modo peccati signant̄ exprimunt̄. Qui irascit̄. Addūt q̄dā sine ca. sic̄ τ ad dicere racha vl̄ fatue: qꝛ naturale est irasci: ita tñ ne sine cā fiat. Cui sensui videt̄ aptari. Irascimini τ nolite peccare. Sꝫ oīs occasio ire tollit̄: dū inimicos diligere iubemur. Qui nō irascit̄ nō soluit legē: sꝫ implet: vt int⁹ sicut extra seruet̄ innocētia. Ira ꝓprie est cōmotio passionis. Ira q̄ ex causa τ nō ex passiōe est: iudiciū est nō cōmotio illicita. Oīs occasio ire infirmis. s. aufert̄ vel tollit̄. Si eni cum causa: nō fratri irascit̄ sed vitio. Justa ira mater ē discipline. Et ira q̄ est cū causa: iudiciuꝫ est nō ira. Racha. Vel racha verbū hebreū: τ īterpretatur cenos. i. vacuus: qō dicim⁹ sine cerebro: qō est magna ꝯtumelia. Qui ḡ hec dicit fratri q̄ spūsctō plenus est: luitur⁹ est ꝯtumeliam spūsscti iudicio sctōꝝ iudicū. Nō eī modicus furor est quē de⁹ sale sapīe cōdiuit infatuatū dicere τ salienti deo derogare. c Si ergo. Explanat ampliorē iusticiaꝫ oñdendo ꝙ si nō licet fratri irasci: multo min⁹ in aīo retinere qō in odiū queat cōuerti. Si quicꝙ̄ mali ꝯtra ꝓximū in aīo habem⁹: deo placite offerre nō possumus. Si ergo ⁊c. ẜm litterā hoc absurdū est. Est ḡ in interiori tēplo altare. i. fides: cui quodlibet mun⁹. i. psalm⁹: hymn⁹: oratio τ hmōi nisi sit innixū nō est deo placiturū: τ ibi. i. cū in corde (qō est templū interi⁹) tale mun⁹ oblatur⁹ es: si in mentē venerit qō frat̄ tuus habꝫ aliq̄d aduersum te quē tu lesisti. Si enī ip̄e te lesit: non ip̄e sed tu habes aduersus eū: nec tunc oportet te veniam petere: sed dare sicut vis tibi dimitti. d Relinque. Nō ait refer: qꝛ qō recte offertur īmutari non licet. Sed relinque donec placabilius offeras: nō enī munus repellit: sed charitatem ꝓximi querit: sine qua nemo ad charitatem dei ꝑuenit. Unde: Prius charitatem ꝓximo exoluat: q̄ munus suum deo placere optat. e Vade. Non pedibus: sed aīo humili te ei prosternas in conspectu illius cui oblaturus es. Vel petendo veniam si presens est. f Offeres. Hoc ex spiritu pietatis q̄ mitis fit: τ diuinum verbum pie intelligit: intelligendo obedit: τ adimplendum cor erigit. g Esto consentiens. Sicut iam precepit fratri reconciliari: τ post iubet inimicos diligi: ita hic dum currimus in via huius seculi: ad paceꝫ τ concordiaꝫ hortatur: sicut dicitur: Si fieri potest quod ex vobis est: cum omnib⁹ hoībus pacem habentes. Et pro consentiens ex greco habetur benignus vel beniuolus. Cito: ne differas in crastinuꝫ. Dum es in via: dum adhuc licet operari. Si fratrē lesisti: reconciliare ei. si aduersarius extiterit esto beniuolus vt fiat amicus. Aduersarius est aliquis homo: vel diuin⁹ sermo. Esto beniuolus τ consentiens verbo euangelij: quod mandat multa cōtraria carni: cum quo in via: id est christo recte gradimur dum ei obediendo ad vitam eternam pertingimus. Aliter. Aduersarius est deus vel magis sermo diuinus qui contradicit peccare volentib⁹. Qui ad hoc datus est vt nobiscum sit in via cui oportet nos consentire: ne oderimus ꝙ deus nobis non parcit donec sanemur.

b In via cum eo. Sermo diuinus nobiscum est in christi via. Aduersarius nobiscum in via seculi. Sermo diuinus nobis via est qua

currim⁹

[Marginalia: †55. di. c. fi. — † De here. c. cū ex iniūcto. in fi. — Ps. 4. — † 86. di. c. qñ. in glo. — Ro. 12. d]

a ꝭ vt iudicio puniat̄ legis: ꝭ accusatione legis.

qui autē occiderit reus erit iudicio.

a ꝭ plus impono non irasci.

a Ego autē dico vobis: qꝛ ois

a ꝭ nō fratri irascit̄ q̄ peccato irascit̄. b ꝭ .i. dignus accusatione. c ꝭ qō supra de homicidio.

b q̄ irascit̄ frātri suo: reus erit iudicio.

a ꝭ qui de motu ꝓrūpit in vocē indignationis.

† Qui autē dixerit fratri suo

a ꝭ interiectio indignationē exprimens. b ꝭ consensu iudicum de danda sententia in eum.

racha: re⁹ erit concilio. † Qui autem dixerit fatue: reus erit gehēne ignis.

a ꝭ qui vsꝙ ad cōuitia ꝓcesserit. ꝭ eque in deum credendi quem deus salem vocat.

a ꝭ qꝛ nō licet irasci: ergo multo minus odio habere. b ꝭ boni operis sacrificium.

c Si ergo offers munus

a ꝭ in fide vel ad christum ad quē nisi per fidē attingat nemo digne offert.

tuum ad altare: et ibi recordatus

a ꝭ quem lesisti.

fueris: quia frāter tuus habet a

ꝭ coram deo.

d liquid aduersum te: relinque ibi

e munus tuum ante altare: † et vade prius reconciliari fratri tuo: τ

a ꝭ qō neq̄t fieri nisi spū hūilitatis fundatus τ timens deū. ꝭ quātū in te ē emēdando ꝙ peccasti.

a ꝭ intentionē reuocās ad id qō ceꝑas. ab ꝭ hoc ex spiritu lenitatis quo mitis fit.

f tunc veniens offeres munus tuum.

a ꝭ hacten⁹ de ꝓximo ẜ pacē iubet hr̄e cū aduersario.

g Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in via cū eo:

a ꝭ nemo enim nouit quando de hac vita exeat.

intellectū cuiusdā p̄cepti q̄ ꝓhibet̄ nocumētū ī ꝑsona ꝓpria. Scdo precepti q̄ ꝓhibet̄ nocumentū in ꝑsona ꝯiuncta. ibi: Audistis qꝛ dictū est antiq̄s: nō mechaberis. Iterū p̄ma in duas: qꝛ p̄mo declarat preceptū. scdo infert duplex correlariū. ibi: Si offers ⁊c. Circa p̄mū aduertendū ꝙ iudei credebant ꝑ precepta decalogi sola oꝑa exteriora ꝓhiberi: non motū animi. vnde τ Joseph⁹ xij. libro antiquitatum reprobat Polibiū historiographū persarū dicentē: ꝙ antiochus epiphanes mortuus fuerat in montib⁹ misere: ꝓpter hoc ꝙ voluerat spoliare templū dianе in perside dicens: ꝙ voluntas mala nō est peccatum nisi exeat in effectū. Et eodem modo dicebāt iudei de hoc precepto: nō occides: qꝛ ꝑ hoc ꝓhibetur occidendi factū τ nō occidendi ꝓpositū. τ hoc est qō dicit: Audistis qꝛ dictū est antiquis ⁊c. hoc est: sic interp̄tabant̄ preceptū hoc. sed hūc errorez excludit saluator dicēs: a Ego aūt dico vobis: quia omīs q̄ irascit̄ fratri suo. vbi saluator ponit triplicē gradū ire. Prim⁹ est in corde: τ notatur cum dꝛ: Omīs q̄ irascitur. Secūdus est in ore ꝑ verbum cōtumeliosum ꝯfusuꝫ tamen. quod notat̄ cum dicit̄: Qui autē dixerit racha. Tertius gradus est qñ ꝓceditur ad cōtumeliā determinatam. qō notatur cum dꝛ: Qui aūt dixerit fatue. Primus grad⁹ est minoris culpe q̄ꝫ secūdus: τ secūdus q̄ꝫ terti⁹. τ ideo primo minor pena determinatur cum dꝛ: b Reus erit concilio. quia min⁹ est ꝙ iudices debeāt congregari ad determinationeꝫ pene alicui⁹ q̄ꝫ ꝙ iam sit adiudicatus. qō ponitur in secūdo cū dicit̄. Reus erit iudicio. τ hoc est min⁹ q̄ꝫ ꝙ aliq̄s sit iam extreme pene determinat⁹. qō ponit̄ in tertio gradu cū dicitur: c Reus erit gehenne ignis. Considerāduꝫ tñ ꝙ licet ira sit pctm̄: vt hic dꝛ: nō tñ omīs ira. ira enī est appetitus vindicte. Uindicta aūt si sit iusta non est pctm̄ eam appetere: sed tm̄ si sit iniusta. τ hoc ꝯtingit quadrupliciter: vel qñ appetit̄ pena eius q̄ nō meruit vel plus q̄ꝫ meruit. vel si appetat̄ ordine debito p̄termisso: vl̄ qꝛ appetit̄ ꝓpter indebitū finē: vt qñ appetit̄ solū ꝓpter vindictā nō ꝓpter iusticiaꝫ. d Si ergo offers. Hic ex p̄dictis infert̄ duplex correlarium. Primū respicit placationē diuīe offense. Et scdm euasionē pene infligende. Secundū ponit̄ ibi: Esto consentiēs ⁊c. Circa primum aduertendū ꝙ munus deo oblatuꝫ nō proficit ip̄i offerenti nisi sit in charitate. charitateꝫ autem non habet nisi proximo leso ab eo velit satisfacere. τ ideo dicit: Si offers munus tuum ⁊c. Seq̄tur: e Vade prius reconciliari ⁊c. τ potest hoc intelligi dupliciter. vno modo pedibus corporis. et hoc debet fieri si cōmode possit haberi ipsius fratr̄ offensi p̄sentia. si aūt nō possit sufficit ire ad eū pedib⁹ mentis: qō fit quādo habet ꝓpositum satisfaciendi loco τ tempore competenti. et hoc modo vtitur eccl̄ia romana que reū ꝯfitentē absoluit: τ sibi satisfactionē leso fiendam imponit. f Esto ꝯsentiēs. hoc est secundū correlariū: qꝛ si ille q̄ offendit frēm vult penā gehēne euadere: debet ei in hac vita mortali satisfacere. τ hoc est qō dicit: Esto ꝯsentiens aduersario tuo. i. fratri leso q̄ habet aduersum te. Esto consentiens ꝑ ipsius placationem. g Dum es in via cū eo. i. in presenti vita.

Ne forte

Ps.118. currimꝰ. vnde: Uiam mādatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meū. a Ne forte tradat. sic tēperauit vt pnīe locū nō auferret. putaret enī ꝙ si obiisset aduersariꝰ: ⁊ nō posset ei ī via esse beniuolus: necessario iudici traderet. Sed ⁊ locū pnīe reliquit: ⁊ impenitētē iudici tradit dicēs: Iudex tradat te mīstro. Tradat. i. causa sit cur tradaris in manꝰ christi: cui pater oīe iudiciū dedit. Christus ministro. i. angelo: q̄ colliget çiçania. Joh. 5. d

b Nouissimū q̄drantē. i. minuta pctā: qꝛ nihil erit impunitū. vel ꝑ q̄drantē nouissimū significant terrena pctā: qꝛ ꝓma pars mūdi celū. scd̃a aer. tertia aq̄. quarta nouissima t̄ra. ꝙ donec reddas nouissimū quadrantē. i. donec luas pctā que de terra ꝯtraxisti. Primꝰ quadrans est ignis q̄ charitas significat. Scd̃s aer q̄ spirat: q̄ significat vita. Tertius aqua: q̄ renascimur. Nouissimꝰ terra: ꝑ quā carnalis vita. Uñ: Terra es ⁊ ī terrā ibis. i. exolues qd̄ esse voluisti. Quadrās genus nūmi est q̄ hꝫ duo minuta. Uñ aliꝰ euāgelista dixit illā paupculaꝫ misisse in corbonā quadrantē. aliꝰ duo minuta qd̄ idem est. Gen. 3. d ꝑm aliam litteram. Mar. 12. d

c Audistis. Adhuc qui dixit: Nō veni soluere legē sed adimplere. addit: quantū debeat abundare iusticia apl'oꝝ plus q̄ꝫ phariseorū. Minor insticia est nō mechari corpe. maior insticia ē nō mechari ⁊ corde. Nō ait: qui ꝯcupierit: sed q̄ viderit ad cōcupiscendū eam. i. hoc fine ⁊ aīo attēderit vt eā ꝯcupiscat qd̄ iam nō est titillari: sed plene ꝯsentire libidini vt si facultas sit peragatur. Hic noīe mechantiū oēm carnalē delectationem accipe: qñ aīa relicta supiori lege turpi voluntate inferioꝝ ꝓstituta corrūpitur. d Uiderit mlierē. Beda. Magna supadditio. Uisus ponit ꝓ oī motu q̄ est ad delectationē: nō solum corpalis sed interior q̄ est in ꝯcupiscētia in qua aperiunt illi oculi q̄ ꝓ pena peccati ꝓmis parentibꝰ male aperti legunt: tunc itur in affectū cordis: nec deest voluntas ꝟ occasio peccati. Sicut ꝙ bona voluntas cū deest copia agēdi remunerat: sic deliberatio cū molimine vitioꝝ dānāt: qꝛ nō ꝑm ꝙ quisq̄ꝫ potuit ⁊ nō licuit: sed ꝑm ꝙ voluit ⁊ ꝓposuit ex ꝯscientia accusat vel defendit. e Ad cōcupiscendū. vt transeat in affectum cordis: vt facere disponat vbi nō deest voluntas sed occasio: qd̄ passio dicitur: que ē mors in domo. Propassio est animi subitus affectus vel ire vel amoris. Passio quedam animi forma vel deliberatio ex cōsensu. vnde dicitur aliquis iracundus vel amator. Propassio est subitus motus sine deliberatione boni vel mali operis. Passio ē affectio deliberati animi sit sit locus ꝑficiendi. f Quod si oculus. Oculus potest accipi dilectus amicus cōsiliarius quasi iter demonstrās. dexter q̄ in diuinis. Qui vero in his que ad corpꝰ ptinent consulit: similit oculus. Scandaliçat. i. si in heresim aliquā trahere vult. Similiter dextera manus dꝛ amicus q̄ est amicꝰ in diuinis. Sinistra: qui in huius vite necessariis. Sicut visus oculo: ita manui cōuenit actio. Uel in oculo ⁊ in manu dextera possunt accipi fratres: vxor: filii: ꝓpinqui: si qui sunt impedimento debemus a nobis separare nedum ipsos lucrari volumꝰ nosipsi pereamus. Unde in Leuitico de magno sacerdote dꝛ: cuius anima cultui dei mancipata est: ne sup patrem ⁊ matrem vel filias polluatur. i. nulliꝰ affectum sciat nisi eius cuiꝰ cultui dedicatur. Leui. 27. a

Uel oculus est mētis visus. dexter dignior exteriori qui purgandus est ne scandaliçet. Quia si ille semp in ꝓpitiatorium respicit: exterior frenat lege eius hic scandaliçat ꝯcupiscendo illicita: sed est eruēdus ne per eum in vitiū labamur. Isido. Si cōtemplatio vertit in tediū vel in arrogantiā: dimitte eaꝫ: ⁊ transi ad actiuam: qꝛ melius est ꝑ actiuam saluari q̄ꝫ ꝑ contemplatiuā perire. g Erue eam. Ad litterā nullum membrum erui precipitur: sed interior visus qui dexter: ⁊ exterior qui sinister dicit. ꝑ studium pii laboris si nocet est reuocandus vel remouendus: et etiā longe faciendus: vt scꝫ nec in memoria habeatur. Eruit oculus cum frangitur malus vsus. proiicitur: cum ex toto ānihilat nec intrare permittitur.

h Dextera manus tua ⁊c. Prospera operatio vel aliquis adiutor strenuus intra vite negocia: qui si scandalū est in lege dei: melius est illo preciso saluari q̄ꝫ cum illo damnari.

a ne forte tradat te aduersariꝰ iudici: et iudex tradat te ministro et ī carcerē mittaris. Amē dico tibi: nō exies inde donec reddas nouissimū q̄drantē. Audistis qꝛ dictum est antiq̄s: Nō mechaberis. † Ego autē dico vobis quia omnis qui viderit mulierē ad concupiscendū eā iam mechatꝰ est eā i corde suo. † Quod si oculus tuus dexter scandaliçat te: erue eum ⁊ proiice abs te. Expedit enim tibi vt pereat vnum mēbroꝝ tuoꝝ q̄ꝫ totū corpus tuū mittat i gehēnā ignis. Et si dextera manꝰ tua

(interlinear: in tenebras exteriores. — i. nunq̄ꝫ sic vt ibi dicit: donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum. — a moyse. — ⁊ aīa eius titillata fuerit qd̄ ꝓpassio dꝛ: q̄ ⁊ si culpā hꝫ ñ tñ crimē. — cōcupia ē mr adulterii. — ne noceat errore vel exemplo. — ne aspicias quo male pereas. — ille quem habes vt vnum membrum. — tu ⁊ ipse. — operatio prospera.)

a Ne forte tradat te aduersarius iudici ⁊ iudex tradet te ministro. i. diabolo q̄ est executor diuīe insticie. b Et ī carcerē mittaris. i. in penā infernalē. c Amen. i. fideliter. d Dico tibi qꝛ nō exies inde donec reddas nouissimum quadrantē. i. nunq̄ꝫ exibis: qꝛ in inferno nunq̄ꝫ ē possibilis reditio. e Audistis qꝛ dictū est ⁊c. Hic ꝯñter saluator dat intellectū precepti negatiui quo ꝓhibetur nocumētū alicui rōne ꝑsone sibi cōiuncte. s. vxoris. ⁊ primo ponit huiꝰ precepti intellectū. scd̃o infert quoddā correlariū. ibi: Si ergo oculus tuus. Circa ꝓmū aduertendū ꝙ iudei ꝑ illud ꝓceptuꝫ: Nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui: intelligebāt signa exteriora tm̄ ꝓhibita: vt sunt tactus impudici: ⁊ oscula ⁊ hmōi: ⁊ ideo sic exponebāt: Nō cōcupisces vxorē ⁊c. i. signa concupiscentis nō facies. Silr ꝑ illud preceptum: Nō mechaberis: intelligebāt actū mechie tm̄ esse ꝓhibituꝫ: ⁊ sic ꝯcupiscētia latēs oīno in corde nō expressa signo vel facto nullum est pctm̄: sed hoc est irrōnabile: qꝛ actꝰ exteriores vel signa nō habēt rationem peccati nisi inq̄ntū sunt voluntarii: vt predictum est. ⁊ ideo saluator excludēs hunc errorē dicit: f Omis q̄ viderit mulierē ad cōcupiscendū eam: qꝛ videre absolute nō est malū: sed inq̄ntum ex eo sequitur ꝯcupiscentia interior: ⁊ ista cōcupiscentia sic ꝓcedit: qꝛ primo ex aspectu mulieris causat cōcupiscentia in appetitu sensitiuo q̄ dicit sensualitas ⁊ ꝓuenit actū rationis: ⁊ sic nō est peccatuꝫ nec veniale nec mortale. cuiꝰ ratio est: qꝛ talis motus sensualitatis nō est in ptāte homīs: ⁊ ꝑ ꝯsequēs nō est peccatū: sed retentio huiꝰ ꝯcupiscētie postq̄ꝫ percepta ē bene est peccatū. vñ dicit Augꝰ. Nō est in ptāte nostra q̄bus visis tangamur: sed est ī ptāte nr̄a ea respuere vel acceptare: ⁊ sic patet ꝙ predictꝰ motus sensualitatis nō est pctm̄: sed materia exercende virtutis si ei resistat ꝑ rationē. Si autem teneat ꝑ delectationē morosam absq̄ꝫ ꝯsensu tñ: tūc est peccatū sed veniale. Si aūt sequat ꝯsensus in aīo: tūc est pctm̄ mortale etiaꝫ anteq̄ꝫ exprimatur facto vel signo: ⁊ iō de tali ꝯcupiscētia que ē ꝯsensus dicit saluator: Iā mechatus est eā in corde suo. g Quod si oculus tuus. Hic ex predictis ꝯcludit correlariū. s. ꝙ illud qd̄ facit hoīem ruere in talē ꝯsensum ꝓdictū est sollicite vitandū. ⁊ quia aspectꝰ impudicus ē huiusmodi. ideo dicit: Quod si oculus tuꝰ dexter scandaliçat te. i. facit te ruere in predictum consensum.

† 32. q. 5. c. sic eni. c. si paulꝰ et. c. qui viderit

E

† 24. q. 3. c. illud et. 28. q. 1. c. vxor in fi. ✝18. a

h Erue eum ⁊c. non ē sic intelligendū ꝙ hō ad vitanduꝫ ꝯcupiscentiā debeat se aliquo membro sibi a deo dato priuare: qꝛ ꝑ hoc nō sanat ꝯcupiscētia que interiꝰ viget. Silr qꝛ ꝑ viā aliā pōt adhiberi aliqd̄ remediū efficacius. s. ꝑ voluntatē actꝰ mēbroꝝ illicitos reprimentē: qꝛ mēbra corporis mouent ad actꝰ suos ꝑ voluntatē: ⁊ erutio oculi ħ accipitur metaphorice. oculus enī erutus nō pōt exire in actuꝫ videndi: ⁊ ꝑ ꝯñs ille bene sibi oculū eruit q̄ ipm ab actu videndi impudico ꝑ voluntatē repmit. Aliter exponit: Oculus dexter. i. visitatio bōa de genere si sit alicui occasio ruine debet eā relinq̄re ⁊ a se rescindere. Uerbi grā: si aliquis vadit ad aliqd̄ collegiū mulierū causa ꝓdicatiōis vel cōsilii dandi. hoc ē bonū de genere: tm̄ si ex hoc ꝑcipiat occasionem ruine sibi īminētis ꝑ ortum aliciuꝰ familiaritatis male vel tentatiōis ꝑiculose debet illud opus bonū de genere dimittere. rō aūt subdit: i Expedit enī tibi vt vnū mēbroꝝ tuoꝝ. pereat ꝓdicto mō. s. actū illicitū q̄ꝫuis delectabilē deserēdo. vel si accipit ꝓ bono de genere meliꝰ est illud dimittere: k Quod totū corpꝰ. i. q̄ꝫ tota ꝯgeries bonorū opeꝝ ꝑ grauē lapsuꝫ pereat occasiōe illiꝰ particularis boni. l Et si dextera ma. tua scan. te. sic dictū est de oculo: sic de māu duplr ꝓt intelligi. Uno mō sic: qꝛ si ē occasio ruine ꝑ tactū impudicū abscindēda ē ꝓhibendo talē tactū ꝑ voluntatis imperiū. Alio mō sic ꝙ ꝑ manū intelligatur bonum opus

G Dextera manꝰ est actio: oculus ɔtēplatio in q̄ scādaliçamur: dū ex in- firmitate ad purū ɔtēplari nō valemꝰ. In hac ꝓ desidia ⁊ torporis ocio: in alia ꝓ seculi frequētia ⁊ occupatiōis tedio illaqueamur. Et nota si q̇s nō pōt frui ɔtēplatiua nō torpeat ocio ab actiua: vel nedum occupaꝛ acti- bus: arescat ab interna dulcedine cū meliꝰ in ɔtēplatiua possit ꝓficere.

Si dextera tua.i.si dū exequeris opa miscdīe in actiua cadis in alia vitia: dimitte eā actiuā ⁊ trā- si ad aliud. a Abscide eā ⁊ ꝓijce. Si q̇s h̄ ꝑdi cat de mēbris: affectu pietatꝭ nō debet audiri. Sꝫ vt improbitas moꝝ ⁊ prauitas actionū inde rese- cetur: vt q̇cq̇d in oculo mētis de via iusticie ⁊ mo- rū ꝓbitate nos subuertit: ⁊ q̇cq̇d ɔtra opationeꝫ virtutū extra pulsat: ꝓcul pellaꝛ. b In gehē- nā. Nomē gehēne in veteribꝰ libris nō inueniꝛ: ꝫ prius a dño poniꝛ. Cuiꝰ nōis occasio est. Idoluꝫ baal fuit iuxta hierl̄m ad radicem montis moria vbi siloa fuit. hec vallis irrigua fuit ⁊ nemorosa ⁊ plena delitijs: ⁊ lucus ī ea: idolis ɔsecratus. ppl̄s aūt isrl̄ adeo insaniuit: vt relicto tēplo ibi īmola- rent: ⁊ filios suos incederēt demonijs. Et diceba tur locꝰ iste gehēnon.i.vallis ennon. Cōminatur aūt deꝰ se impleturū locū illū cadaueribꝰ: vt voce tur poliandruꝫ.i.tumulꝰ mortuoꝝ. huiꝰ ergo loci nomine futura supplicia designanꝛ. c Det il- li. Scripsit Moyses in Deuteronomio: ꝙ si vxor nō placet viro ꝓpter aliquaꝫ feditatem: dimittat eam. qđ christꝰ exponit ob duriciā maritorū dici: nō vt cōcedatur dissidium: sed vt tollatur homi- cidium. Melius est enī diuidi q̄ꝫ ꝑ odium sangui nem fundi. Christus vero solā fornicationeꝫ exce pit: ceteras molestias iubet ꝓ fide cōiugij ⁊ casti- tate sustineri. Nō est dimittere cōtempta carnali- tate cū vxore spūalit̄ viuere. Hic iubet vxorē ñ di- mitti: qui alibi dicit: Qui nō oderit patrē et ma- trem ⁊ fi.⁊c. nō potest meus esse discipulus. Ideo dictū est: qꝛ in regno dei nulla est ɔditio vite p̄sen tis: q̄ꝫ qui nō oderit: ⁊ vt finiaꝛ optauerit: nōduꝫ diligit regnū dei. Odit ergo nō homīes quos po tius vult secū ꝑmanere: sed corruptibilē cōiūctio- nem in vxore: legem miseram nascendi ⁊ moriendi in parentibꝰ. Amat ve ro eternum esse sibi ⁊ omibus illis. Sicut diligit inimicum non in hoc ꝙ inimicus ⁊ malus: sed ꝙ homo vt secum sit saluus. Ioh. Chryso. Per- misit Moyses dari libellum repudij ne propter odiū funderetur sanguis. Permisit fieri mala ne fierent peiora: ⁊ hoc permittendo non dei iusticiā demonstrauit: sed a peccato abstulit culpam peccandi: vt.q. ꝯm legē agen tibus: peccatum nō videatur esse peccatum. Si ergo permissum est repudi um: malum quidem: tamen licitum. Hac ratione apostoli preceperūt secū- das nuptias ꝓpter incōtinentiā hoīm. Permisit nō p̄cepit: qđ ꝑmittimꝰ nolentes precipimus: quia malas hominū voluntates ad plenū prohibe- re nō possumus. d Causa fornicationis. Quia in hoc fides castitatis ⁊ cōnubij rumpitur: ⁊ ille nō facit eam mechari: sed ip̄a causa est reatꝰ sui. Si autem pro fornicatione dimittit: a fornicatione debꝫ esse immunis: nec aliam ducere licet dum illa viuit. Fornicationis causa. Femine que for nicata est: vel viri ne fornicetur. Scilicet si vxor cogat ad idolatriam: vel ad auariciam: vel ad alias illicitas concupiscentias. Nō enim fornicatio est tm̄ stupri: sed generaliter que a lege dei aberrare facit. e Reddes autē. Si iurare cōtigerit ꝑ creatorem iurabis: non per creaturaꝫ. Hoc enī ꝑ quod iurat quilibet veneratur: hoc amat: hoc timet. ideo lex precipit vt non iuretur nisi per deum. Iudei enim per angelos ⁊ hierusalem ⁊ elemē- ta iurātes: creaturas venerabāꝛ honore dī. Sicut ergo victimas deo īmo labant: ne eas idolis īmolarent: sic paruulis concessum est iurare per de- um non ꝙ recte hoc fiat: sed quia melius est hoc deo exhiberi q̄ꝫ creaturꝭ. Christus vero omnino iurare prohibet.i.ne quis.q.bonum appetat iusiu randum ⁊ assiduitate iurandi labatur in periuriuꝫ. Iurat enim Paulus dum deum testem facit non ꝙ bonum sit iurare: sed ꝙ necessarium dū nisi iuretur homines sunt pigri credere quod est eis vtile. Qui non iurat peierare non potest: sicut qui non loquitur nō potest mentiri.

f Ego autem dico vobis. Docet nil tam vile in creaturis quod q̇s peie- rare debeat: dum a summo vsqꝫ ad imum iuramentum vetat.i.a celo vsqꝫ ad capillum. In deum peierare cōuincitur cuius thronus est celum: ⁊ cu- ius est quicq̇d est. In celo dicitur deus sedere terramqꝫ calcare: non ꝙ ha beat membra sic locata: sed quia in corpore mūdi maxima species est celi: minima terre. Dicitur sedere quasi excellentiori presentior pulchritudini. minimam iudicet ⁊ ordinet in infimis. Sedes enim dei iudiciū significat.

Mystice. Mystice. Celū est anīa iusti. terra peccatoris. Et quia spūalis omīa iu- dicat: ⁊ a nemine iudicatur: sedere dicitur. Peccator quia ꝑ iusticiā in in- fimis ordinatur: ⁊ sub lege ponitur: scabellum pedum dicitur.

g Per celum quia. Illi: vel celum plus aliq̇d suspicabantur: vel per il-

[Marginalia, left:] † 22.q.1.c. habemꝰ et c.si pctm̄. et.q.4. ne- cesse. Luc.14.f † De iu.iu- rā.⁊ si chri stus

[Text:]

a scādaliçat te: abscide eā ⁊ ꝓijce abs te. Expedit enī tibi vt pereat
a ꝭ ille quem tu habes vt membrum. ꝭ actiua vel contēplatiua vita siue adiutor.
vnūm membroꝝ tuoꝝ: q̄ꝫ totum
a ꝭ tu cū illo. ꝭ tu cū illa vel illo. b ꝭ ita abun- dātior iusticia: quia ibi licet dimittere: hic nō nisi causa fornicationis.
b corpus eat in gehēnā. Dictūꝫ est a
aūt: Quicunqꝫ dimiserit vxorem †
a ꝭ ꝑmissio fuit ñ p̄ceptū. b ꝭ ñ soluo sꝫ suppleo.
c suā: dēt illi libellum repudij. Ego autem dico vobis: quia omnis
ꝭ non concubinam.
qui dimiserit vxoreꝫ suā excepta
d causa fornicationis eaꝫ mechari
a ꝭ qꝛ debꝫ manere innuptaꝭ vel viro recōciliari.
facit: ⁊ qui dimissaꝫ duxerit adul
a ꝭ item in hoc non soluo: sed suppleo legem.
terat. Iterūm audistis quia di- b
ctum est antiquis † Non periura-
e bis: reddes aūt domino iuramē- †
a ꝭ longe facio a ꝑiurio dū iurare prohibeo.
f ta tua. † Ego autem dico vobis: c†
a ꝭ sermo fidelis ꝓ iuramēto dꝫ hr̄i. ꝭ iustum.
g non iurare omnino: neqꝫ ꝑ celū: d

num opus de genere: qđ est relinquēdū si sit occa sio ruine: sicut si aliq̇s alicui mulieri det elemosy- naꝫ: ⁊ ex h̄ ɔtrahat cū ea familiaritatē ꝑiculosaꝫ: debꝫ ꝑmū dimittere q̄ꝫuis sit bonuꝫ de genere: ne ꝑdat maiꝰ bonū ɔtinētie. a Dictū est aūt: q̇cū- qꝫ dimiserit vxorē suā. hic dat intellectū cuisdā ꝑmis si in lege.s.de libelli repu- dij datione. de q̄ scribitur Deutero.xxiiij. Si accepe rit hō vxorē ⁊ nō īuenerit grām añ oculos eiꝰ ꝓpter aliquā feditatē: scribat li- bellū repudij quē dabit in manu illius ⁊ dimittet de domo sua. credebāt āt iu- de ꝙ h̄ esset simplicit̄ lici- tū: sed h̄ est falsuꝫ: qꝛ cum ꝯm totā vitā indiuisibili- tas sit de rōne ɔiūctionis mr̄imōialꝭ: vt diceꝛ.ī.xix. iō h̄ ꝑmittebaꝛ: ñ qꝛ licitū ꝫ ad euitādū maiꝰ malū: scꝫ vxoricidiū. minꝰ enī ma lū erat ꝙ vxores dimitte- rēt q̄ꝫ ꝙ eas īterficerēt: et iō nō erat licitū vxorē di- mittere nisi ꝓpꝛ fornicatio nē. tūc enī licitū est eaꝫ di- mittere q̄ꝫtū ad cohabita- tionē ⁊ debiti redditiōeꝫ: manet tñ vinculū ꝑ totam vitā: ⁊ iō dicit ꝙ si dimissa nubat alteri ɔmittit adul teriū: ⁊ silr̄ q̄ eā duxerit. b Iteꝝ audistꝭ qꝛ dictuꝫ est antiq̇s: non ꝑiurabis. Hic dat ītellectū cuiusdaꝫ p̄cepti ꝑme tabule q̄ ꝓhi- betur ꝑiuriū. Circa h̄ aūt errabāt iudei credētes ꝙ solū iuramētū medax eēt ꝓhibitū: ⁊ ꝙ iuramē tū illicitū eēt seruādū: sicut Actꝭ.xxiij. dꝛ: ꝙ q̇dā iudei iurauerūt int̄ se interficere Paulū anteqꝫ comederēt vꝭ biberēt: ⁊ credebāt se teneri adiple tionē iuramēti. vñ Iudic.ix. Iepte ex ꝓmissione dño facta īmolauit filiā suā. vbi dicūt cōiter do- ctores ꝙ nō placuit deo. Ex q̄ ptꝫ ꝙ iuramētū vel votū de illicito factū nō ē obligatoriū. Silr̄ iura- mētū incautū qđ fit sine necessitate tradebāt eē li citū īmo etiā ꝑ se bonū: ꝓpter h̄ qđ scribiꝛ Deuꝛ. vj. Dñm deū tuū timebis. Seq̇tur: Et ꝑ nomē il- lius iurabis: sed h̄ ptꝫ eē falsum: qꝛ nomen tante sanctitatꝭ accipe sine cā importat irreuerētiā diui- ni nōis. Qđ aūt dꝛ Deuꝛ.vj. Per nomē illiꝰ iura bis: nō est dictū ꝓpter h̄ ꝙ ɔsuetudo iurādi sit li- cita sine necessitate: vt ip̄i dicebāt: ꝫ ad excluden- dā iurationē ꝑ idola: vt ibidē dꝛ q̄ in nullo casu ē licita.q.d.si occurrat necessitas iurādi: tunc iura- bis ꝑ nomen dei ⁊ non ꝑ nomē idoli. ꝓpter quod dicit saluator: c Ego autē dico vobis non iu- rare omnino.i.ex quacūqꝫ causa: quia hec est in- cauta iuratio. ꝑ hoc tamē non excluditur iuratio in necessitate: qꝛ negatio ibi preponitur signo vni uersali affirmatiuo: quod equipollet suo ɔtradi- ctorio: postposita autē eq̇pollet suo cōtrario. vnđ non omīs: valet: q̇dam nō. omīs non: valet: nul- lus. Hic aūt non dꝛ: oīno non iurare: quia eēt sen- sus: ꝙ in nullo casu eēt iurandū: quod est falsuꝫ: quia q̇libet teneꝛ supꝑiori req̇rēti ꝑ iuramētū dice re veritatē: aliter periret veritas iusticie in multꝭ: sed dꝛ hic: Non iurare oīno: ⁊ ideo nō est sensus ꝙ in nullo casu eēt iurandū: sed q̄ñcūqꝫ deest ne- cessitas: nō ergo excludiꝛ omē iuramētū vt visuꝫ est: ꝫ excludiꝛ iuramētū incautū: ⁊ qꝛ nō soluꝫ in- caute iurare ꝑ nomē dñi est illicitū: sed etiā iurare ꝑ creaturas eodē modo est illicitum: inquantum in eis relucet virtꝰ diuīa. iō subdit: d Neqꝫ ꝑ ce. qꝛ thro. dei ē.i.ꝑncipalit̄ ibi relucet glīa dei.

[Marginalia, right:] † Deu.24.a. Ī.19.b Mar.10.a Luc.16.d † Leui.19.b

Illud iurãtes nõ putabãt se iuramẽto teneri:ideo sniam sic tẽperat vt ꝛ celũ creatura dei credaẽ:nõ plus aliqd:ꝛ qꝛ thronus ei⁹ est:piuriũ timeaẽ.Sic ꝛ de terra:qꝛ scabellũ pedũ ei⁹.Qui ergo p creaturã iurat:illi debet iuramentũ qui eã creauit ꝛ regit:nec alij recte putaẽ reddi. Non iuremus p creaturas vt veneremur eas vltra ꝙ̃ debem⁹.Nõ iurem⁹ p eas vt viles existemus:vt.s.cũ p eas iurem⁹ nihil iurare putem⁹.

a Neqꝫ p terrã.Alij.Per salutẽ pharaonis:qui dei iudicio posit⁹ est in infimis.Non est ptãs nisi a deo:ꝛ in hoc deũ iuras. b Neqꝫ p ca.tuũ.Qd nõ est tuũ opus sed dei:ꝛ ita in minimis deũ iurando piuriũ incurrere potes. Qui p caput iurat illi debet cui⁹ figura ꝛ ptãs in eo manet. c Quia nõ potes ꝛc.Hec pdicta cum sint ardua ꝛ difficilia nemo sine spiritu fortitudinis seruat. Cõpellit ad pfectionẽ dñ tollit iurãdi occasionẽ. d Est est: nõ nõ.Ideo bis dicit:vt qđ ore dicis opibus probes:qđ verbis negas:fact⁹ nõ cõprobes vel cõfirmes. Non penit⁹ iurare phibuit:sed occasione piurij.qđ pfecti⁹ ẽ docuit:ondẽs ꝙ vlteri⁹ ẽ a malo esse.Apl's iurat vt fidẽ psuadeat:eccl'ia etiã p federe pacis ac fidei suos iurare cõcedit.Sed christus qđ pfectius est docuit:qđ infirmitatis indulsit:qđ supsticiosum resecauit. Veritas euangelij iuramentũ nõ recipit:sed alteri⁹ infirmitas id cogit dũ veritati nõ credit. e A malo est.Non qdẽ malum:qꝛ ꝛ si nõ bonũ:tñ necessariuꝫ:sed a malo est: nõ tuo sed illi⁹ a quo cogerẽ iurare.i.ab infirmitate illius q̃ malũ est. f Audistis qꝛ dictũ est ꝛc. Aug⁹.Lex modũ vltionis instituit:oculũ p oculo.Qꝛ si dici põt iniustorũ iusticia est: nõ qꝛ iniqua est vltio quã lex statuit:sed qꝛ vitiosa est libido vlciscẽdi:magisqꝫ ad iudicẽ ptinet hoc inter homĩes discernere ꝙ̃ bonum hominẽ sibi expetere. hic enĩ redderet malũ pro malo.Iudex non:sed p dilectione iusticie iustum p iniusto: quod est bonum pro malo:quod etiã deus iudex facit. Qꝛ dicit oculũ p oculo:nõ alterũ vult tollere:sed vtrũqꝫ ꝯseruare:dũ minatur talioneꝫ.Quã etiam cum modo facit vt iniuriã vindicta nõ transeat:ꝛ hec est pacẽ inchoatio:ꝛ q̃si iusticie inceptio. Perfecta pax est nullam velle vindictam quam facit gratia euãgelij que iubet non tñ nihil mali reddi sed nec resisti:vt sustineatur:bonũqꝫ rependatur. g Non resistere malo.Iusticia legis rudes instruit in initio iusticie:id est nõ plus ꝙ̃ est illatuꝫ reddere.Iusticia euangelij que ducit homines ad regnum est non resistere malo. Non resistere: vt ipe idem: Discite a me quia mitis sum ꝛ hũilis corde.Et Dauid:Si reddidi retri.mi.ma.Et Hiere.Et maxillã dedi.p.Ecce idem dñs legis ꝛ euangelij. Malũ tpale dicit.qđ trib⁹ modis fit.Cruciatu corporum.de quo dicit:Si qs te pcusserit.Dãno rex.vñ ait:Et ei qui vult tecum ꝛc.Angarijs operum.vnde ait:Et quicũqꝫ angariauerit te ꝛc.

Ro.13.a — Exo.21.c — Mat.11.d — Ps.7. — Tren.3.d

a ꝗ ꝛ ita in eũ deũ iuras. b ꝗ p peccatorem.

a quia thron⁹ dei est:neqꝫ p terrã: qꝛ scabellũ est pedũ ei⁹:neqꝫ per

a ꝗ qñ iuras p eam non propter eam: sed qꝛ culture dei deputata est.

hierosolymã:qꝛ ciuitas est regis

a ꝗ ꝙ̃uis ad te nihil magis videaẽ ptinere.

b magni.Neqꝫ p caput tuũ iuraueris:quia nõ potes vnũ capillũ al

a ꝗ quasi diceret:quõ nostrũ ẽ q ptãtẽ faciendi vel cõmutandi nõ habemus.

c a ꝗ q iurare prohibuit loqui docet. ꝗ qñ necessitas non cogit.

bũ facere aut nigrũ.†Sit aũt sermo vester: ẽst est: non non. Qđ

a ꝗ de re que est. b ꝗ de re que nõ est.

ꝗ qꝛ aliquando necesse est iurare.ꝛ Paulus:iurat licet a malo fiat.

e aũt his abũdanti⁹ est a malo est.

a ꝗ neqꝫ hic legẽ soluo. b ꝗ .s.reddet. c ꝗ in lege retributio.

f †Audistĩ qꝛ dictũ ẽ:oculũ p oculo:dentẽ p dẽte.†Ego autẽ dico

a ꝗ gr̃a in euãgelio. ꝗ qđ agitur spũ mansuetudinis. b ꝗ malo nõ peccato sed tpali.de quo subdit:Si quis te pcusse.

g vobis ñ resistere malo.†Sꝫ si qs

a ꝗ disputando. b ꝗ cõsciam q̃ fm deum est culpando:qđ in nobis pcipuum est. ꝗ tuam.

te pcusserit in dexterã maxillam:

a ꝗ nõ offerendo.sed nõ resistendo. b ꝗ totũ corpus ad affligendum.

h i prebe illi ꝛ alterã.†Et ei qui vult

ꝗ altercationis.

tecum in iudicio contendere: et

ꝗ vestẽ interiorẽ. a ꝗ spũ fortitudis. ꝗ exteri⁹.

k tũicã tuã tollere:dimitte ei ꝛ pal

a Neqꝫ p terrã qꝛ scabellũ pedum ei⁹.i.infima creatura sicut scabellũ est inferioris pars sedis. b Neqꝫ p hierosolymã:qꝛ ciuitas est magni regis.i.ipi⁹ dei q est rex regũ:ad cui⁹ cultum erat deputata ciuitas hierosolyma. c Neqꝫ p caput tuũ.qꝛ.s.est op⁹ diuinũ:nõ tuuꝫ.qđ pbat dicens: d Quia nõ potes vnũ capillũ albũ facere aut nigrũ. Vult dicere in oĩb⁹ istis:ꝙ sicut p deũ ñ ẽ iurãdũ incaute et sine necessitate: ita nec p creaturas: qꝛ cũ q̃libet creatura sit op⁹ diuinũ:q iurat p creaturã iurat p deũ.Sequitur: e Sit autẽ fmo vr̃:est est:nõ nõ.simpliciẽ affirmãdo veritatẽ ꝛ negando falsitatẽ:ꝛ ptꝫ ꝙ loqtur in cõi modo loquẽdi inter homĩes.p h qđ dicit:Sermo vr̃ ꝛc.Sec⁹ aũt est in casu vbi reqriẽ veritas a supiori p iuramentũ.qđ aũt subdiẽ: f Qđ autẽ his abundanti⁹ est:a malo est:qꝛ semp est ibi maluꝫ culpe vel ex parte iurantis qñ iurat sine necessitate:vt dictũ est. Si ãt iuret ĩ necessitate reqsit⁹:tũc semp est ibi malũ pene a parte reqrentis:qꝛ ex infirmitate hũana que ẽ quedã pena generi humano inflicta pcedit ꝙ homĩes ñ credũt sibi mutuo simplici vbo absqꝫ iuramẽto.Similiter ex parte requirẽtis: aliquando est ibi malũ culpe: quando scꝫ requirit iuramentuꝫ sine necessitate. g Audistis.Hic consequenter ponit intellectũ cuiusdã precepti iudicialis:errabant enim ibidem iudei credentes ꝙ vindicta esset ppter se appetenda. hoc est falsum:quia velle penam alicuius absolute:non potest habere rationẽ boni: sed solum inquantũ appetitur ppter aliud.s.propter ordinem iusticie seruandum: vel ppter illius correptionem qui deliquit:vel ppter terrorem aliorũ: vt videntes talem puniri a malis coerceantur: vel ppter aliquod huiusmodi.Ubi ergo nulluꝫ bonum tale ex pena alicuius estimatur euenire: sed magis timetur de scandalo vel de maiori malo suscitando:tunc tenetur homo desistere a vindicta querenda:ꝛ hoc est necessitatis.si auteꝫ citra talem casum desistat a vindicta querẽda:est superogationis.ꝛ quantum ad vtrũqꝫ dicit:

†Iaco.5.c — †Exo.21.c — Deu.19.d — †22.q.1. cõsidera.§.huic etiam — †Luc.6.d — †14.q.1.c.1

h Prebe illi ꝛ alteraꝫ.Non tñ nõ repcutias:sed si vult alteraꝫ ferire patienter feras.hoc de iniuria corporis. De necessarijs autem si pdiderẽ vnũ sine tolli ꝛ reliquum.Quid ergo de supfluis?Et quicunqꝫ angariauerit te vade cum eo.hoc nõ tam pedibus ꝙ̃ parato animo. Historialiter enĩ hec nec in iesu nec in sanctis inuenimus:sed si quis cogit te seruire et solatium sibi impendere:cõpassiõis affectu paratus esto multo plus impendere.Ita docet verus medicus quos ad salutem egrotorum dirigit mansuete tolerare:quod illi intulerint ex infirmitate.Et tria ponit.Quia in hoc numero notatur perfectio:vt qui hoc impleuerit pfectam iusticiam se habere nouerit.Nec in his vindicta phibetur que fit ad correctioneꝫ: que ꝛ ipa ptinet ad misericordiã:nec impedit ppositum mansuetudinis.Sed hoc nõ conceditur nisi ei cui potestas ordine data est.ꝛ sine ira:vt pater in filium.

Mystice.

Mystice.Heretic⁹ disputãdo si dextrũ dogma vulnerauerit: prebe illi ꝛ alteram dexteram.Iustus enim non habet sinistram.i.oppone ei aliud de scripturis testimonium.Et tamdiu dexteras para donec lacescat.Uel si qs contẽnit in te nobilitatẽ dei ꝙ christian⁹ es:que est dextera:tolerabilius sit tibi contẽni nobilitatẽ seculi qui est sinistra. Alterã dicit:nõ sinistrã.sed alteraꝫ dexterã:quia iustus totus dexter est.Sicut de aioth legitur:vtraqꝫ manu pro dextera vsus est:dum interior ꝛ exterior virtus deo offertur.

i Et ei qui vult.Consilium est anteꝙ̃ contendas.Licet quidem infirmis sua repetere:sed non contendere. Lucas econuerso.Qui aufert vestem etiam tunicam noli prohibere.Quod non de his solis:sed de omnib⁹ temporalibus faciendum est.

Luc.6.c

k Tunicam.Uel tunica est anima quam si quis perdere noluerit:dimittat palliũ.i.corp⁹ ad martyriũ. Spũaliẽ doctor tunicã tollit:cũ interiora vitia facit confiteri:vt est inuidia:supbia ꝛ huiusmõi.Ille addit:ꝛ pallium

h Ego autem dico vobis non resistere malo. istud non resistere in aliquo casu est preceptum: ꝛ in aliquo consilium vt visum est: ꝛ aliquando non resistere esset malum:quando scilicet p hoc daretur audacia malis hominibus simplices opprimendi:et potest eorum malicie sine periculo occurri.

i Sed siquis te percusserit in dexterã maxillã ꝛc.loquitur in illo casu in quo ex resistentia surgeret maius malum:tunc debet habere animuꝫ preparatum ad sustinendum maius malum sibi illatum:ꝙ̃ ꝙ ex resistentia sua suscitaret maius scandalum ꝛ maius malum. Exemplum habemus in hoc ꝙ ecclesia non repetit decimas in terris in quibus non consueuerunt dari:

propter

Consilium: q̄ ⁊ exteriora vt furtum ⁊ fornicatiōem non erubescit confiteri.
a Mille passus. hoc est iter sabbati q̄ designatur ꝑfectio spūalis: q2 nō licet in sabbato seruile opꝰ facere. b Alia duo. Uadit et alia duo q̄ dum corpe tm̄ in ꝟuitutem redigit̄ spū ⁊ aīa. i. rōne ⁊ volūtate redigi est paratꝰ. c Da ei. Que honeste ⁊ iuste pn̄t dari. Si deest facultas: da ei affectuʒ verbo vel obsequio. Da ei. ita. s. vt nec tibi noceat nec alijs: pensanda est enī iusticia. Ita enim om̄i petenti dabis: ⁊ si nō id qꝺ petit: sed meliꝰ cū iniuste petentem correxeris. e Et volenti mutuare. Duo genera ꝓstandi cōplectitur. Uel enī beniuole damus: vel reddituro cōmodamus. Et qn̄q3 qui donat nō vult cōmodare. quasi nihil mercedis in eo sit cū rem acceptā debitor ꝑsoluit. Sed vere ille q̄ etiā hoc iubet retribuit. Dicit ergo: ne auertaris: id est ne alienes voluntatē tuā. [2. Cor. 9.b] Hilarem enī datorē di. deꝰ. Sic ⁊ spiritual̄ doctor verbi diuini fenus auditoribus debet accōmodare vt boni opis retributionē ab illis possit accipe: ⁊ a deo mercedem sperare. [† 23. q. 4. c. cum in lege et. c. ea vindicta 28. di. c. si. 23. q. 5. c. sex]
e Audistis. Qui legē impleri venit: in fine ad charitatem plenā ꝑducit: q̄ est impletio legis.
f Odio habe. ini. tuū. Forsitan intelligenduʒ est iuxta hoc qꝺ. s̄. Oculū ꝓ oculo ⁊c. [Exo. 21. c] Uel subtrahendo officia hūanitatis. g Diligite inimicos. Cōtra eccl'iam pugnatur tribꝰ modis: odio: verbis: cruciatu corpis. Ecclesia ecōtra diligit: benefacit: orat. Hoc est nouū mandatuʒ. hoc de filijs ire facit filios dei. vnde seq̄tur: Ut sitis filij. Adoptio filiorum sola charitate acq̄ritur.
h Benefacite. Ministrando cibum ment̄ vel corporis. Quod facit etiaʒ qui dicit: cum huiusmodi nec cibum sumere. Om̄ia enī ea spectāt vt fratres fiant. Singulis singula opponunt̄ vt omnes partes malicie bonitate vincantur.
Uidentur contra esse imprecationes ꝓphetarum que nō dicunt̄ voto optantiū: sed spiritu ꝓuidentium. i Orate pro perse. ⁊c. Augusti. Non ait hoc pro fratribus in quibus sunt aliq̄ peccata ꝑsecutione inimicorum grauiora. Unde [3. Joh. 5. d] cum Johānes dixisset: Si quis scit fratem suum peccare nō ad mortē: oret ⁊ dabit deus illi vitā. subdit: Est autem peccatū ad morteʒ nō pro illo dico vt roget quis vbi aperte ostendit̄ quosdaʒ fratres esse pro quibus orare nō iubemur. Peccatum ad mortem est: cū post agnitioneʒ dei per gratiā christi oppugnat aliquis fraternitatem: ⁊ aduersus ip̄am gratiā qua reconciliatus est deo inuidie fastibꝰ agitatur: quod fortasse est peccatum in spiritūsanctū. Peccatum non ad morteʒ est: si q̇s non amorem a fratre alienauerit: sed officia fraternitati debita per aliquam animi infirmitatem nō exhibuit. [Lu. 23. e] Unde christus ait: Pater ignosce illis: non enim sciunt quid faciunt. Nōdum enim gratie spiritussancti participes societatem inierant fraternitatis. Hec differentia a iuda Petrum negantem diuidit: non quia non sit ignoscendum peccanti: sed quia tanta est labes illius peccati vt depcandi humilitatem subire non possit: etiam si peccatum suum mala cōscientia agnoscere ⁊ enumerare cogatur: vt iudas cum dixit: Peccaui: facilius desperans cucurrit ad laqueum q̄ȝ humilitate veniam petijt: qꝺ propter magnitudinem peccati iam ex damnatione peccati tales habere credendum est: ⁊ huic penitentie non ignoscit deus: cū ⁊ si peccasse fateantur: ⁊ fecisse mala vehementer eos peniteat: tamen huiusmodi affectiones mentis habent vt se nō humilient ad petendam veniaʒ. Mouere au[1. Joh. 3. c]tem potest qꝺ Johannes in epistola de dilectione dei et proximi tm̄ monere videtur vt fratres diligamus: cum dominus dicat ⁊ pro inimic̄ orandum. Sed fratres intelliguntur non solum qui iam credunt: sed qui credituri sunt pro quibus orandum est: vt fraterno feder̄ nobis socientur. k Filij. Non degeneres. quasi diceret: Accepta potestate operibus agite: vt sitis filij renascendo per charitatem. l Patris. Iā di[1. Joh. 3. a]citur pater. Uidete vt sitis filij renati ex deo qui est charitas. m Qui [Sap. 5. b] solem ⁊c. Hunc visibilem. Nam inquiunt in libro Salomonis: Sol iusti[Amos 4. c]cie non illuxit nobis. Et de pluuia doctrine propheta dicit: Super vnaʒ ciuitatem ⁊ non super alteram. Solem suum. Quasi diceret: Quē fecit: cuius proprie sunt omnia que de nihilo creauit. Quid ergo nos faciemus de his que munere eius accipimus.
n Publicani hoc faciunt. Exactores romanorum quos iudei sic vocant: quia de republica curā gerebant. Dicuntur ⁊ nomen traxisse a Publio romano rege qui prius eos ordinauit.

Et si salu

---

a ꝗ nō solū tua sine altercatiōe: sʒ teip̄m ei prebe.
lium. Et quicunq3 te angariauerit mille passus vade cū illo ⁊ alia
a ꝗ vt sis paratus nō tam pede q̄ȝ animo.
a ꝗ q2 pax est oīa tolerare nisi des bn̄ficiū addit. b ꝗ rē vel correptionē. ꝗ q2 iocū. ho. q̄ miseret̄ et cō. ser. su. in iu. q2 in eter. non commouebitur.
duo. Qui autē petit a te: da ei: ⁊ volēti mutuare a te: ne auertar̄.
a ꝗ beneficiū qꝺ inchoantis iusticie est.
†Audistis quia dictum est: †Diliges proximum tuum: ⁊ odio habebis inimicum tuum. Ego autē
a ꝗ maliuolū qꝺ est infirmis ꝑmissum nō ꝑceptū.
a ꝗ qꝺ ꝑfectū ē nō ip̄ossibile. b ꝗ nō solū ñ odiatis. ꝗ hec ē latitudo cōsūmate charitat̄. ꝗ nō tamen vitia.
dicō vobis: Diligitē inimicos vestros: benefacite his qui oderūt vos: ⁊ orate pro ꝑsequētibꝰ ⁊ calumniantibꝰ vos: vt sitis filij patris vestri qui in celis est: qui solē suum oriri facit super bonos et malos: et pluit super iustos ⁊ iniustos †Si enim diligitis eos qui vos diligunt: quā mercedem habebitis? Nonne ⁊ publicani hoc
a ꝗ vitia odio: natura dilectioni est habenda.
a ꝗ nō enī natura sumꝰ sed grā. ꝗ re qꝺ iā es in spe. ꝗ vt dignitatem suā heredes intelligant.
a ꝗ q̄ sil'r facit. b ꝗ. i. in sanctis elect̄. c ꝗ hoc exēplū pietat̄ ē. q̄ȝuis ⁊ spūalit̄ possit accipi. d ꝗ iusticie. vn̄ dr: vob orief sol iusticie: vl' hūc visibilē.
a ꝗ beniuolos ⁊ malignos.
a ꝗ imbrē doctrine: vel pluuiā vt t'ra fructificet.
a ꝗ amare amantē nature ē. inimicū charitatis.
a ꝗ ex dilectione: in celo nullam: ⁊ si hic. de his ei pōt dici: Recepistis mercedē vestrā. ꝗ nullam. ꝗ merces filiorum sola adoptio est.
ꝗ qui publica vectigalia exigunt: vel publica negocia seculi et lucra sectantur.

---

propter scandalum euitandum. vnde preelegit lesionem talis damni: ad euitandum periculum maioris mali: ⁊ sic hoc facit eccl'ia: multo fortiꝰ debet hoc facere vna singularis ꝑsona. Et eodē modo intelligendū est qꝺ sequit̄: Et ei q̄ vult tecum in iudicio ꝯtendere. Sil'r aliud verbum qꝺ sequit̄: a Et q̄cūq3 te angariauerit ⁊c. In casu aūt vbi nō occurrit tale malū: sic sustinere non est necessitatis: sed aliq̄n est supererogatiōis: ⁊ in aliq̄ casu esset malū: vt in ꝑdict̄ est determinatū. b Qui autem petit a te da illi. semꝑ eī petenti dandum est: q2 dari debet res vel verbuʒ: s'm q̄ dicit Augꝰ. quia si iuste petit nō debʒ sibi denegari qꝺ petit. si autem irrōnabiliter petit: dandū est verbū: docendo eū de irrationabilitate sue petitiōis. doctrina enī est quoddā donū bonū. vnde Augꝰ. exponens hoc verbum dicit: Tunc enī meliꝰ aliquid dabis cū iniuste petentē correxeris: ⁊ eodē modo exponit̄ qꝺ subditur: [† Leui. 19. Luc. 6.]
c Et volenti mutuare a te ne auertaris. mutuando si rationabiliter petit: vel ratione reddendo si irrationabiliter petit. d Audist̄. Hic dat intellectuʒ precepti de dilectione ꝓximi: sup qꝺ fundatur lex inquantū ordinat ad proximū: q2 in precepto charitatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. In hoc auteʒ ꝑcepto iudei errabāt. Ex h̄ enim qꝺ ꝑceptuʒ est Leuit̄. xix. Diliges amicū tuum sicut teip̄m: arguebāt a cōtrario sensu: q̄ debebāt odire inimicū: sed h̄ est falsum: q2 oīs hō ex charitate diligendus est: inquantum ad imaginem dei creatus est: ⁊ capax ip̄iꝰ per cognitionem ⁊ amorem. Amicitia enī charitatis fundat̄ sup cōmunicationem supne beatitudinis: ⁊ ideo omnis creatura intellectualis q̄ in actu vel potentia est beata: est ex charitate diligenda. Mali autē hoīes q̄ȝdiu sunt in via: sunt in potentia veniendi ad beatitudinē: ⁊ ideo licet eoꝝ malicia sit odienda: ip̄a tm̄ natura possibilis beatificari est diligenda. ⁊ hoc est qꝺ dicit saluator: [† Luc. 6.]
e Diligite inimicos vestros. bona. s. gr̄e et glorie eis optando. alia vero non sunt eis optanda nisi in quadā generalitate: inq̄ȝtū valēt ad eoꝝ salutē: qꝺ soli deo est notū: q2 oībꝰ alijs ꝑt hō bn̄ velle ⁊ male vti: ⁊ ideo circa h̄ nō est determiāte aliq̄d petēduʒ. sequit̄: f Benefacite. bn̄facere est effectꝰ dilectionis: ⁊ ideo sicut tenemur diligere inimicos q̄ntū ad bona gr̄e ⁊ gl'ie: ita tenemur in effectu salutē eoꝝ modo debito ⁊ possibili ꝓcurare. g Et orate ꝓ ꝑsequētibꝰ. optādo. s. eis bona gr̄e ⁊ glorie. Alia aūt bona in speciali optare vel facere nō ē necessitatis: sed superogationis. Ad ꝑdicta aūt faciēda etiā inimicis hortat̄ nos exemplo dei.
h Qui solē suū oriri facit ⁊c. bn̄ficia enī cōmunia nō subtrahit malis hoībꝰ: q̄ tm̄ ei inquātū in eis est inimicant̄. Arguit etiā hoc exemplo gentiliuʒ infidelium: qui suos amicos diligūt ⁊ eis benefaciūt. Si ergo supra ipsos mercedē beatitudinis volumꝰ habere: debemꝰ plus ꝓpter deū facere dilectioneʒ

etiā ad

a Et si salutaueritꝭ.Si ꝓ his tm̃ oraueritis qui aliqua affi/nitate vobis sint cõiũcti:q̃d amplius habet beneficiũ vestrũ ꝙ̃ infideliũ? Oportet frẽs diligere ꝛ humiliter salutare:sed parũ ẽ. b Perfecti.in charitate dei et ꝓximi.Cumulꝰ ꝑ/fectionis diligere etiã inimicos ꝛ orare pro illis sicut et chri/stus fecit. Attẽdite

Nico.de lyra

etiã ad inimicos extẽdẽdo modo p̃di/cto.ꝛ hͦ est qd̃ ↄcludit ĩ fine. a Esto/te ergo vos ꝑfecti. legẽ scȝ euãgelicaȝ q̃ ẽ lex amoris ↄseruando vt sitis ꝑfe/cti. b Sicut pater vester celestꝭ ꝛc. q̃ beneficia largit̃ etiã malis hoĩbus: ita ꝙ ꝓpter eoꝝ maliciã nõ deserit be/neficentiam circa ĩpos:ita nec vos cir/ca inimicos:modo tñ p̃dicto intelligẽ/do:qꝛ aliq̃ñ ẽ necessitatis: ꝛ aliquãdo superogatiõis. Ca.VI

a ꝟ salutatio est quedã species orationis.

a faciũt?Et si salutãueritꝭ frẽs vr̃os

a ꝟ in hoc nõ plus facitis ꝙ̃ gentiles ex humano affectu hoc facientes.

tm̃ quid ãmpliꝰ facitis?Nonne ꝛ

a ꝟ gẽtiles q̃les geniti sũt:ethnos grece:latie gẽs
b ꝟ vt filij patris esse mereamini.

ẽthnici hͦ faciũt?†Estote ẽrgo vos a

a ꝟ ecce ad qd̃ culmen ꝓuehit suos. ꝟ ẽm moduȝ hominum vt queratis ꝓdesse inimicis. b ꝟ sicut imitatione nõ eq̃litate. c ꝟ tota trinitas hic in/telligit̃ ꝑ patrẽ. ꝟ adoptionis. ꝟ ꝑ gratiam.

b pẽrfecti sicũt et pãter vester cele/ b

ꝟ ẽm ꝙ deus ꝑ naturam.

stis perfectus est.

Moraliter.

d† Uidens aũt iesus tur/bas.Licet p̃sens capl̃m ꝛ duo sequen/tia ↄtineãt moralia ꝛ sic posset suffice/re litteralis expositio:tñ ꝓpter reueren/tiã euãgelij intẽdo breuiter aliqua addere et maxĩe de ỽbis sãctoꝝ.Sequit̃: a† Et aperiẽs os suũ docebat eos. Augꝰ. Tũc aperuit os suũ q̃ ĩ lege veteri aperuit ora ꝓ̄phaꝝ. Et ĩ hͦ apparet eminẽtia euãgelij qd̃ ẽ traditũ ĩmediate a deo hoĩe. vetus aũt testamentũ a deo: ꝑ homines tñ. Ideo dicit Apl̃s Heb.j.Multipharie multisꝗ modis olim deꝰ loquẽs patri/bus in ꝓ̄phis:nouissime diebꝰ istis locutꝰ ẽ nobis in filio quẽ ↄstituit heredẽ vniuersoꝝ ꝑ quẽ fecit ꝛ secl̃a. b† Beati pau/peres spũ ꝛc.Ambro.Inde incipit beatitudo dei iudicio vbi erũna estimat̃ humano. d† Beati mites ꝛc.Glo.q̃m seip̃os ĩ p̃nti possidẽt:hereditatẽ p̃ris ĩ futuro possidebũt. a† Bea/ti q̃ lugẽt ꝛc.scȝ ꝓ miserijs p̃ntibꝰ mũdanoꝝ ꝛ ꝓ dilatiõe fu/turoꝝ bonoꝝ.Isti cũ filia caleph habẽt irriguũ inferiꝰ ꝛ irri/guũ supꝰ. c Btĩ q̃ esuriũt ꝛ sitiũt iu.ꝛc.Chryso. Esurit aũt iusticiã q̃ ẽm dei iusticiã desiderat ↄuersari. Sitit ãt iusticiã q̃ scientiã eiꝰ acq̃rere cupit. e† Beati misericordes ꝛc.Glo. Iusticia ꝛ miscd̃ia ↄiuncte sũt:vt altera alterã debeat tẽpera/re.nã iusticia sine miscd̃ia crudelitas est .miscd̃ia sine iusticia dissoluit. g† Btĩ mũdo corde ꝛc.Glo.Sexto loco ponit̃ cor/dis mũdicia qꝛ sexto die ↄditus ẽ hõ ad imaginem dei :q̃ ca/pax est ip̃iꝰ ꝑ cognitionẽ ꝛ amorẽ. i† Beati pacifici.scȝ ĩter/na pace ꝛ fraterna. k† Q̃m filij dei vocabũt̃ .in pace super/na. l† Btĩ q̃ ꝑsecutionẽ patiũt̃ ꝓpter iusticiã. scȝ legalem q̃ includit oẽm virtutẽ. a† Uos estis sal terre ꝛc.Hec ỽba di/cũt̃ ep̃is q̃ sunt successores apl̃oꝝ. Sal enĩ ĩ scp̃tura discreti/onẽ significat q̃ debet in eis esse ꝑ excellentiã ꝓpter qd̃ dicũt̃ sal in abstracto:sicut excellẽter liberalis liberalitas nomina/tur.Ipsoꝝ aũt discretiõe debẽt opa subditoꝝ sic cõdiri:vt co/ram deo sapida reddãt̃. e† Uos estꝭ lux mũdi.debẽt enĩ ali/os illuminare de credẽdis. a† Nõ põt ciuitas abscõdi ꝛc. dicit̃ etiã ciuitas ĩ mõte posita.nam esse debet forte refugium iniuste oppressis. † Neq̃ accẽdũt lucernã ꝛc. debent etiam esse lucerna sup cãdelabrũ posita: vt alijs luceãt ꝑ sãcte vite exempla. c† Nolite putare q̃m veni soluere legẽ aut ꝓ̄phe/tas.Hic informãt̃ doctores vt nõ soluãt legem diuinã ei do/ctrinã philosophicã p̃ponendo nec studeãt ip̃am vel doceãt speculatiue tm̃ sed etiaȝ practice ip̃am ope adimplendo : nec eã male interp̃tẽt̃:sicut doctores iudeoꝝ q̃ p̃cepto diuino ne/gatiuo dicebãt tm̃ actũ exteriorẽ esse ꝓhibitũ :ↄtra q̃s dicit saluator:Omnis q̃ irascit̃ fratri suo reus erit iudicio.ꝛ sic de alijs. d† Si ḡ offers munꝰ tuuȝ ad altare ꝛc.Chryso.Plꝰ enĩ deus fideliũ ↄcordiã ꝙ̃ munera sibi oblata. f† Esto cõ/sentiens aduersario tuo ꝛc.Moraliter aduersariꝰ peccatoris põt dici p̃ceptũ diuinũ qd̃ accusat ip̃m.Est etiã cũ hoĩbus in vita p̃nti.Prouer.vj.Cũ ambulaueris tecum gradiant̃ ꝛc. Munus aũt hoĩs discordãtꝭ a p̃cepto diuino nõ ẽ acceptum deo.Ip̃e etiã ꝑ p̃ceptum qd̃ trãsgredit̃ coram sũmo iudice ac/cusat̃ et etiã ↄdenat̃. † Nõ mechaberis ꝛc. oĩe pctm̃ mor/tale mechia sp̃ualis est q̃ peccator cũ diabolo relicto spõso ꝓ/prio fornicat̃. g† Q͛ si oculꝰ tuus dexter.iste est ↄsiliarius. manꝰ dextera ẽ specialis amicꝰ:q̃ debent a se p̃scindi si sint in periculũ scãdali. † Quicũq̃ dimiserit vxorẽ ꝛc. vxor nll̃o modo dimittẽda ẽ desursum descẽdens sap̃ia : de q̃ dͬ Sapiẽ viij.Hãc q̃siui mihi sponsã assumere. Multi tñ dãt sibi libel/lũ repudij/ ꝛ assumũt sibi sapiaȝ mundanã q̃ terrena est :aĩalis ꝛ diabolica: vt dͬ Jacobi.iij. † Reddes aũt dño iuramenta tua ꝛc. In iuramẽto ỽo debite facto ↄcurrẽtibꝰ tribꝰ comitibꝰ q̃ sũt iusticia: veritas ꝛ iudiciũ:fit deo reuerẽtia.Heb.vj.Ho/mines ꝑ maiorẽ sui iurãt.Et ideo aliqui dixerũt q̃ iuramẽtũ ꝑ deũ esset frequentandũ qd̃ est falsũ qꝛ ex tali freq̃ẽtatiõe acq̃rit̃ habitus q̃ de facili fit iuramẽtũ illicitũ.ido sub/dit̃: c† Ego aũt dico vobis nõ iura/re omnino.i.ex oĩ causa vel modo :sȝ solum ↄcurrẽtibus tribus p̃missis. † Oculũ ꝓ oculo ꝛc.Scd̃m dei iudi/ciũ ꝓ oculo corꝑis impudice respiciẽ/te excecabit̃ oculꝰ mentis in tenebris gehẽne. ꝓ dente ỽo detractoris mor/dẽte reddet̃ deus serpẽtis antiq̃ cru/ciãs eternalit̃ ĩ loco inferni. i† Sȝ si q̃s te ꝑcusserit in dexterã maxillam ꝛc.Hiero. Justi nihil habẽt sinistrũ. Est ḡ sensus moralis: Si hereticꝰ te ꝑ vnã auctoritatẽ sacre scripture impu/gnauerit obijce ei aliã vñ cõfusus sit. † Et q̃ vult tecũ in iudicio ↄtendere ꝛ tunicã tuam tollere dimitte ei ꝛ pal/liũ. Joseph in manibꝰ egyptie dimisit palliũ ne tunicaȝ amitte/ret castitatis q̃ cingulo ↄstringit̃ austeritatis. a† Et q̃cunq̃ te angariauerit ꝛc.Moralit̃ in via dei ꝓficisci p̃mo ẽ angario/sum ſȝ ꝑ assuefactionẽ et dei auxiliũ leue fit ꝛ gaudiosum ita ꝙ tunc homo plꝰ facit ꝙ̃ sit ab eo requisitũ. Et qꝛ nõ solum opor/tet bñ pati ſȝ etiã bñ agere ſbdit̃: b† Qui ãt petit a te da illi. qd̃ expõit Augꝰ.dicẽs: Donũ si petit id qd̃ põt ꝛ debet da.vel verbũ te excusando:si aliter petit et tunc ei aliq̃d meliꝰ dabis cũ petentẽ iniuste correxeris.Uel aliter põt intelligi de sciẽtia q̃ ñ ẽ petẽti denegãda: q̃m auaꝛ dedignat̃ possessorẽ ꝛ ĩ alios trãslata crescit. d† Diliges ꝓximũ tuũ ꝛ odio habebͭ inimi/cũ tuũ.Scd̃m Augꝰ.inimicꝰ iste diabolus ĩtelligẽdus ẽ q̃ pre/cisus ẽ totaliter a dei ↄsortio ꝛ sanctoꝝ. Homo viator q̃ñtũcũ/q̃ malus põt ad deum reuerti.ideo diligendus ẽ ex charitate. Propter qd̃ subdit̃: e† Diligite inimicos vr̃os ꝛc. Et quo/niam valde diffile est in bonis opibus patenter factis vanam gloriam totaliter euitare.ideo subdit̃:

† De sum. tri. c. dam/nmus.

Gen.39.c

In ca.v.vbi dͬ ĩ postil.Prima ḡ btĩtudo dͬ pauꝑtas spũs.

Additio.j.

Circa haꝝ btĩtudinũ declarationẽ q̃dã a sãctis doctoribꝰ tradũt̃ etiã ad sensum l̃ralẽ ꝑtinẽtia q̃ videt̃ ab inuicẽ discordare. Nã Augꝰ. ĩ libro d̃ ẽmõe dñi ĩ monte attribuit btĩtudines hͦ enumeratas donis spũssãcti. Ambrosiꝰ aũt sup Lucam attribuit btĩtudines tibi enumeratas q̃ttuor ỽtutibꝰ cardinalibꝰ: ꝛ sic btĩtudĩes hm̃õi nõ distinguerẽt̃ a ỽtutibꝰ seu a donis qd̃ videt̃ ĩcõueniẽs :cũ q̃dã enumerãt̃ int̃ btĩtudines q̃ nec sũt ỽtutes nec dona sicut pauꝑtas ꝛ luctꝰ.Sãctꝰ Tho.ỽo ĩ p̃ma scd̃e.arti.j. in cor.q.sã/ctoꝝ sñias ↄcordãs ↄcludit btĩtudĩes distĩgui a donis ꝛ vir/tutibꝰ nõ sic aliĳ habitꝰ distincti ab eis:ſȝ sic actꝰ distinguũt̃ ab habitibꝰ.Et qꝛ dona spũssãcti eminẽtiora sũt ỽtutibꝰ cardina/libꝰ:idcirco Ambro.exponẽs btĩtudines turbis ꝓpositas at/tribuit eas ỽtutibꝰ cardinalibꝰ: Augꝰ.aũt exponens btĩtudi/nes discipulis ꝓpositas ĩ mõte tanq̃ ꝑfectioribꝰ attribuit eas donis spũssãcti.Cõseq̃nt̃ circa p̃mia q̃ attribuũt̃ hm̃õi btĩtu/dinibꝰ videt̃ int̃ sãctos aliq̃ differẽtia.Ambro.ei sup Lucã te/net hm̃õi p̃mia ad futurã btĩtudinẽ ꝑtinere.Augꝰ. ỽo ĩ ẽmõe dñi asserit ea ad p̃ntẽȝ ꝑtinere vitã.Chry. ỽo ĩ suis homelijs q̃dã dic̃ ad futurã ꝑtinere vitã:q̃dã ỽo ad p̃ntẽ.Sãctꝰ Tho. ỽo.q.ea.arti.ij.in cor.q.ↄcordans sãctoꝝ sñias dic̃ ꝙ spes fu/ture btĩtudinis põt eẽ ĩ nobͭ ꝓpt̃ duo.p̃mo ꝓpt̃ aliquã p̃parati/onẽ ad futurã btĩtudinẽ ꝑ modũ meritꝭ.scd̃o ꝑ quãdã ĩchoati/onẽ future btĩtudinis ĩpfectã vt ĩ viris sãctis etiã ĩ hac vita. Exẽplificãdo dic̃ ꝙ alit̃ hr̃ spes fructificatiõis arboris :cũ vi/rescit frõdibꝰ:ꝛ alit̃ cũ iã p̃mordia fructuũ incipiũt apparere. Unñ ĩ ꝓposito ea q̃ ponũt̃ tãq̃ p̃mia p̃nt ĩtelligi vl̃ ip̃a btĩtudo ꝑfecta:ꝛ sic ꝑtinet ad vitã futurã: vl̃ aliq̃ ĩchoatio btĩtudinis sic̃ ẽ ĩ viris sãctis etiã ĩ hac vita:ꝛ sic ꝑtinet ad p̃ntẽȝ vitã.Nã regnũ celoꝝ vt dic̃ Augꝰ. põt ĩtelligi ꝑfecte sap̃ie initiũ ẽm ꝙ ĩcipit ĩ viris sãctis spũs regnare.Possessio etiaȝ t̃re significat affectũ bonũ aĩe req̃escẽtis ꝑ spem ĩ stabilitate hereditatꝭ et̃ne ꝑ t̃rã significate.Cõsolãt̃ etiã ĩ hac vita sãcti:scd̃m sp̃m q̃ para/clytꝰ dͬ ꝑticipãdo.Saturãt̃ etiã ĩ vita illo cibo d̃ q̃ dñs dicit: Cibꝰ meꝰ ẽ vt faciã volũtatẽ p̃ris mei. In hac etiã vita ↄsequũ/tur hoĩes miscd̃iaȝ dei sil̃r ꝛ purgato ocl̃o mẽtis ꝑ donũ ĩtelle/ctus deꝰ

Job.4.c

d

ctus deꝰ q̄dāmō p fidē videri pōt. Silr ⁊ i hac vita q̄ motꝰ suos pacificāt ad silitudinē dei accedētes filij dei vocāt: tn̄ hec oia pfectiꝰ erūt i pr̄ia. Hec ⁊ multa alia ad hāc materiā ptinētia reperies notabiliter tradita in sācto Tho. parte ⁊. q. alle.

In eodem capi. vbi dicitur in postil. Beati mundo corde: quoniā ipsi deum videbunt.

Additio. ij.

Mūdicia cordis seu purificatio sequit fidē verā sic effectꝰ seqt suā causā. Primū eni pncipiū purificatiōis cordis ē fides iux illud apl'i Petri: Fide purificās corda eoꝝ. Act. xv. Nō ḡ recte dr ꝙ pmiū ꝯueniēs mūdis corde ē visio dei enigmatica p fidē i pn̄ti put ait postillator: i q̄ etiā videt variare modū sue expositionis in hac pte sm quā pmia h pmissa referāt ad aliā vitā tm̄: meliꝰ ḡ videret dixisse ⁊ magꝰ pprie ꝙ mūdi corde sūt illi q̄ꝝ corda p verā fidē mūdāt seu purificāt. tales eni de occultis ⁊ diuinis supra modū cōem hūanuz illustrāt: iux illud: Plurima supra sensū hoīs ostēsa sūt tibi. Eccl'iastici. iij. q̄bꝰ ꝯuenienter addit pmiū. cū dr: Qm̄ ipsi deū videbūt. Habētibꝰ eni talē mūdiciā p fidē sm quā nūc p speculū i enigmate deū vidēt: recte pmittit visio dei simplicit q̄ ē facie ad faciem sm auctem apl'i p ipm alle. j. ad Cor. xiij. Nā sic mūdicia oculi corpalis disponit ad clare vidēdū: sic imūdicia ocl'i itellectualis p fidez ad claram dei visionem disponit.

In eodem capi. vbi dicitur in postil. Beati qui persecutionem patiuntur ⁊c.

Additio. iij.

Nulla videt facta mentio in lr̄a circa hāc btitudinē de h ꝙ hmōi patiētes letant sustineāt psecutiones. Nō eni dixit: Bti q̄ psecutiōez patiūt letāter seu gaudēter: ḡ solū btificauit psecutionē patiētes ppt iusticiā: vt ptz in lr̄a. Illō etiā qd seqt: Gaudete ⁊ exultate ⁊c. refert ad sequentē btitudinē in q̄ dr: Bti eritis cum maledixerint vob ⁊c. Nec etiā ibi dr ꝙ talia tollerēt gaudēt ḡ exhortat eos ad h vt gaudeāt: vn̄ meliꝰ videt h dici sm sctm̄ Tho. q. vbi supra arti. iij. i rn̄sione ad. v. arg. ꝙ octaua btitudo ē firmitas q̄dā oīm btitudinū pdictarū: ac si diceret: Bti q̄ sic firmit se hn̄t ad pdictos actꝰ btitudinū: vt ab ipoꝝ iusticia nō recedāt ppt psecutiōes: ⁊ ido i repromittendo pmiū huiꝰ btitudinis redit ad caput. s. ꝙ sic in pma btitudine fuit repromissū regnū celoꝝ: sic ⁊ i hac octaua idē repromittit: vt intelligat huic octaue btitudini oia pmia attribui tanq̄ oīm aliaꝝ firmitatē habenti.

In eo. ca. vbi dr i postil. Et ido pmo minor pena determinat: cuz dicitur reus erit ꝯcilio.

Additio. iiij.

In biblijs nr̄is cōiter hr̄ sic: Ois q̄ irascit fratri suo reꝰ erit iudicio. q̄ antē dixerit fratri suo racha reꝰ erit ꝯcilio. ⁊ sup talē lr̄am videt fūdari glo. or. ⁊ snīe sctōꝝ doctoꝝ de hac materia loquētiū. Vn̄ mirādū ē: vn̄ postillator habuit vt iste ordo transmutaret. Imponit eni reū fore ꝯcilio ei q̄ irascit: ⁊ reū fore iudicio ei q̄ dixerit racha: qd videt nullū hr̄e fūdamētū i lr̄a. Circa itellectū tn̄ huiꝰ triplic distinctiōis quā saluator nr̄ h posuit plures sūt ⁊ diuerse tā sctōꝝ q̄ alioꝝ exponētiuz snīe put i glosa possent hr̄i: salua tn̄ semp sctōꝝ et doctoꝝ reuerētia: iste passus alit pōt exponi. Ad cuiꝰ euidētiā sciēdū ꝙ h dictū racha ē hebraicū vt Hiero. dic: ⁊ idem significat qd vacuū. Et pōt duplicit itelligi. Uno mō idem dic ꝙ hō vacuꝰ q̄ ad cerebrū vel itellectū: ⁊ sic vt Chryso. dic q̄tum ad sensū vbi idē ē dicē fatue. ⁊ racha alio mō pōt itelligi de vacuitate seu inopia tpaliū facultatū. Et isto modo accipit Judic. j. vbi legit: Cōgregatiq̄ sūt septe viri inopes. vn̄ vbi translatio nr̄a habet inopes: hebraica vitas habet reqn. quod ē plurale huiꝰ nois singulare racha: ⁊ isto mō itelligēdo nō ē vocabulū ꝯtumeliosū. possibile eni ē hoiez eē inopē sine aliquo vitio seu culpa sui. Primo āt mō itelligēdo idē ē qd stultꝰ seu fatuꝰ: qd ē manifeste ꝯtumeliosū seu ꝯuiciatiuū. Vn̄ recte q̄ racha dixerit fratri suo reꝰ ē ꝯcilio: h ē reqrit ꝯgregatio iudicū ad examinādū seu inqrēdū p circūstātias facte q̄ pdictoꝝ modoꝝ itelligendū sit vbū pdictū. si pmo vt puniat. si vo scdo vt liberet: Vn̄ i hac triplici distinctiōe saluator nr̄ nob ostēdit ꝙ iusticia euāgelica abūdātior debet eē in his q̄ cōmittunt i pximū plus q̄ iusticia phariseoꝝ i tribꝰ. pmo i h ꝙ reatꝰ iniuriāt facto sic homicide eq̄pet reatui eiꝰ q̄ occidit tm̄ ex pposito cordis. Vn̄ sic sm phariseos q̄ occiderit reꝰ erit iudicio. sic sm euangeliuz: Ois q̄ irascit fratri suo reꝰ erit iudicio. scdz q2 cū q̄s vba pfert pxio q̄ pn̄t itelligi ad ꝯtumeliā dicta: lz habeāt aliū itellectū q̄ pn̄t itelligi sine iniuria: nihilominꝰ inqrenda seu examinādā sūt et

sūt. ⁊ ido: Qui dixerit racha reꝰ erit ꝯcilio. s. ad examinādū quō debeāt itelligi. tertiū q̄ dixerit vba manifeste ꝯtumeliosa: vt Fatue reꝰ erit gehēne ignis: i q̄ osidit magna excellētia euāgelice iusticie respectu pharisaice. Illi eni i talibꝰ vbis cōdēnabāt saltē ad mortē vl grauē penā. Saluator vo inq̄tuz charitati ꝯtrariāt eos ꝯdēnat in gehēnā ignis q̄ ē maxima ⁊ noua ꝯdēnatio ⁊ pprie euāgelica. sicut ⁊ regnū celoꝝ est maxima ⁊ noua repromissio euāgelica. Pena eni ignis eťni gehēne sicut ⁊ pmiū regni celoꝝ in antiq̄s documētis minime iuenit ita clare traditū.

Replica.

In ca. v. vbi agit de btitudinibꝰ spālit: cū dr: Bti mūdo corde. postillator dic ꝙ mūdicie cordis p pmio repromittit visio dei p fidē enigmaticā i pn̄ti ⁊ p aspectū facialē beatificā i futuro. Bur. putat ꝯriū huiꝰ demōstrare et arguit sic: Fides ē puiū pncipiū cordis mūdicie: igit nō seqt eā tāq̄ repromissa. ańcedēs ptz p illd petri Act. xv. Fide purificās corda eoꝝ. Sz istud argumētū potiꝰ videt tētatiuū q̄ demōstratio: q2 laborat i eq̄uocis. Nam purificatio allegata fuit spūsācti ifusio i signo visibili: ⁊ fuit fidei pcedentis testimoniū vt clare hr̄ ex lr̄a allegata. fides āt p illā purificatiōez ꝯfirmatā pcessit illam purificationē nō vt purificatiōis pncipiū: ḡ solū vt tpe por. nō āt oē pus tpe est pncipiū ⁊ cā posterioris. illa autē fides sic por tpe purificatiōe h allegata habuit suā mūdiciā cordis puiā tāq̄ btitudinē de q̄ h smo: cui mūdicie illa visio p fidē repromittit. Nā si ē fides formata necessario psupponit suā formā tāq̄ pncipiū q̄ ē dicta mūdicia: qd sic ptz. Nā sm apl'm xp̄s p fidē habitat i cordibꝰ nr̄is: nō aūt habitat i cordibꝰ subdit pctis: igit reqrit cordis mūdicia nō vt sit illiꝰ purificatiōis pncipiū: ḡ vt ab hmōi purificatiōe sumat pcedēt purificatiōis testimoniū: secꝰ ē de fide informi p quā xp̄s nō inhabitat. i puulis eni baptiçat mūdatio ab originali pcedit fidē formatā. Hec igit fides pcedit purificationē p Bur. allegatā. h resolutio materie ptz si auctas p Bur. trūcatim allegata debite videat. Dicit eni petrꝰ ibi: Elegit deus p os meū gētes audire euangeliū ⁊ credere. Ecce fides ex auditu ⁊ mūdicia cordis inhabitatiōe p fidē preq̄sitaz quam mūdiciā ipa fides seqt tāq̄ repromissa vt visio dei enigmatica put dicit postillator: ⁊ seqt i loco allegato. Et q̄ nouit corda deꝰ testimoniū phibuit dās eis spm̄sctm̄ sic ⁊ nob: ⁊ nihil discernit int nos ⁊ illos fide purificās corda eoꝝ. Ex q̄bꝰ ptz fidē incipiētiū pcedere fidē pfectoꝝ: ⁊ claritatē vel mūdiciaz cordis incipiētiū pcedere illā purificatiōez pfectoꝝ. Sūt eni gradus hmōi vtutibꝰ iux statꝰ incipientiū pficiētiū ⁊ pfectorū. etiā sūt gradꝰ illuminationū hierarchicaꝝ ⁊ tetrarchicaꝝ: ido i pn̄ti mūdo cordi pmittit illustratio visiōis enigmatice q̄ p fidē ē: mūdiori cordi clarior: mūdissimo clarissima: ⁊ h si i hac vita poni pōt clarissima ⁊ i futuro sz ḡdū silr repromittit mūdis cordibꝰ visio facialis. nec i h mō dicēdi postil. cecidit a mō cōi sue expositiōis: q2 q̄uis repromissa noue leg referat ad futuꝝ: tn̄ repromissoꝝ pgustationē nō excludit: ⁊ ita resoluit hāc materiā sic Thomas cōcordādo dicta sctōꝝ doctorū put Burgē. eū allegat circa pmū huiꝰ ca.

In eo. ca. vbi dr: Bti q̄ psecutionē patiunt ⁊c. postillator addit p modū glose letāter: q2 si cū tristicia ⁊ difficultate plꝰ videt ad vtutē fortitudinis q̄ ad btitudinē ptinē. Circa ꝙ rōnabilit additū arguit Bur. argumētū suū ꝯsuetū: hereticis modernis familiare dicēs: Letāter nō hr̄ in lr̄a. igit ⁊c. Et vt postillator nō habeat viā euadēdi illud qd seqt: Gaudete ⁊ exultate. Bur. exponit de hortatiōe xp̄i n̄ de leticia passoꝝ: qd dicē modicū valet: q2 illa exhortatio nō habet respectū ad actū ḡ ad pmium pmissū: vn̄ et si h in lr̄a nō exꝑmit: tamē habet ex alio passu scripture: q2 letāter pati ptineat ad hāc beatitudinez: ꝙ dicit Act. v. Ibāt apl'i gaudētes etiā si debemꝰ distinguere beatitudines a donis ⁊ vtutibꝰ sm actuū excellētiā put doctores cōiter distinguūt: dicētes ꝙ vtutū actꝰ sūt mō humano: beatitudinū aūt mō suphumano: oportet hmōi subintelligere ꝙ h beatitudo si habet modū suphumanū ꝙ pati sit gaudēter: q2 cū agone pati ē modꝰ humanꝰ: p ꝯñs vtut actꝰ nō btitudinis.

In eo. ca. vbi dr: Qui irascit fratri suo ⁊c. Postillator attēdēs variam sctōꝝ ⁊ alioꝝ i hac pte expositiōez posuit suā. ⁊ vt eēt itelligibilior trāsposuit penas ex rōnabili ordine in q̄ puto eū nō esse rephēsibilē. Bur. tn̄ seruato ordine penarū ponit aliā expositionē satis cōpetentē vtrobiq̄ ē eadē veritas sentētie cū diuersa tamen applicatione.

Attendite

Ca. VI

Attēdite ꝛc. Qui huiuscemodi p̄cepit de misericordia: nūc p̄cipit de cordis mūdicia q̄ deꝰ videt. Si enī nō simplici itētiōe h̄ ꝓ hoīm laude nō ꝓbāt a deo opa misericordie: laus hoīm n̄ debet appeti: h̄ subsequi vt exēplo alios inuitet. Hactenꝰ de iusticia euāgelij q̄ ē sup iusticiā scribarum ꝛ phariseorū. Nūc q̄ mundicia cordis eadem iusticia debeat ipleri: qḋ i elemosyna fuat ꝛ oratione. Nō enī monet h̄ vel orare vel elemosynā facere: sed q̄ aīo debemꝰ facere. Agit enī h̄ de mūdano corde. b Ut videamini. Non ꝓhibet videri vt deꝰ laudet: h̄ videri vt ipsi laudent. c Apud pa. Cuius gliam filij q̄rere debēt ꝛ oīa bona ad h̄ vt placeāt ei referre. d Cum ḡ fa. ꝛc. A toto i p̄tes vt exponat q̄ bona nō sint ꝓ hominū laude faciēda. e Tuba ca. Forsitā ꝯuocandi gr̄a h̄ fecerūt: vt oēs irēt q̄si ad spectaculū. f Ante te. Ante se tuba canit qui an̄ alios vult laudari: vt appareat maior illis. g Receperūt mer. ꝛc. A deo cordis īspectore fallacie supplicium. De q̄bꝰ dr̄: Ps. 6. Recedite a me operarij dolosi: nomē enī meū habuistis: sed opera mea non fecistis. h Nesciat sini. Sinistra: vitia: dextra: virtutes. Qḋ ḡ agit xp̄us: nesciat elatio: vel vana gl̄ia: seu aliqḋ vitium: s; lux recte operationis fuget tenebras peccati. Sinistra est delectatio laudis. Dextra intētio iplēdi p̄cepta dei. Cū ḡ ꝯsciētie faciētl elemosynā ꝓ p̄cepto dei iplendo miscet se laudis appetitio: iam sinistra ē ꝯscia opis dextre. Cū xp̄o sola cupiditate alicuiꝰ treni volūt aliq̄ mi̅icordes videri: sola sinistra opat qḋ ꝓhibet dn̄s dū nec ꝑmisceri ꝑmittit. In bona āt ꝯscia mlti faciūt elemosynā q̄ nō habēt aliq̄d qḋ exterius dent. i In absco. In abscōdito elemosyna fit: q̄ nullꝰ miscet tenebris. Lux intꝰ ē: tenebre ex. k Uidet i absco. Uidere dei ē approbare. Illa autē tm̄ approbat q̄ sūt abscōdita: q̄ ex sūt non placēt ei neqȝ approbat. l Et cū ora. Ad sup̄iora ꝯiūgit h̄ sn̄ia. Supra dixerat: Attēdite ne iusticiā vr̄am faciatl corā hoībꝰ. h̄ subdit: Et cum oratl. Nō ꝓhibet orare: s; i orādo hypocritl siles eē. m In angulꝰ ꝛc. Quasi abscōsores p̄cū: ꝛ tm̄ i plateis vt videāt: ꝛ ꝑ hoc amplior gl̄ia. Allego. Alleg. In angulo orat q̄ i abscondito se orare simulat: ꝛ tm̄ i platea cū famā captat. Anguli platearū sūt: vbi via ꝑ trāsitum vie ducit: ꝛ q̄driuiū reddit. Non enī nefas est videri: s; appetere videri. n Receperūt mercedē. In his nō solū vera merces praua intē/ tione

a ✝ in his oībꝰ finē iusticie ne ponatis in hominū laude.

a Attēdite ne iusticiam vr̄am faciatl corā hoībꝰ vt

a ✝ .i. opa iusticie q̄ abūdant plꝰ q̄ȝ scribarum ꝛ phariseorum. b ✝ appetendo laudē corum.

a ✝ hoc fine. b ✝ hoc enim deputatur ꝓ mercede cuius amore fit.

b videamini ab eis. Alioq̄n merce

✝ cuiꝰ amore nō fecistis.

c dē nō habebitl apd̄ patrē vestrū

a ✝ elemosyna ē ꝑs iusticie.

d q̄ i celis ē. Cū ḡ facis elemosynā:

a ✝ noli velle inotescere. b ✝ ad gloriā tuam. c ✝ hypocrita est q̄ simulat qḋ non est te presentator alterius persone.

e f nōli tuba canere an̄ tē: sicut hypocrite faciūt in synagogl et i vicis

✝ eo fine.

vt honorificēt ab hoībꝰ. Amē di

a ✝ merces sua laus humana quā acceperūt. b ✝ et non dei.

g co vob receperūt mercedē suam.

a ✝ quia sunt aliqui q̄ fauorem querunt cū aliqua mercede eterna. b ✝ non se misceat laudis appetitus vel vitium aliquod.

h Tē aūt faciēte elemosynā: nescit

a ✝ dum p̄cepta dei implere contendis.

sinistra tua q̄d faciat dextra tua:

a ✝ .i. in bona ꝯsciētia: vbi hō nō videt. ✝ nihil extra q̄rat: s; abscōdat: sic ꝙ vita tua cum xp̄o sit abscōdita. a ✝ q̄ est discretor intentionū.

i vt sit elemosyna tua i abscōdito:

k ꝛ pater tuus q̄ videt i abscōdito

l reddet tibi. Et cū oratis nō eritl sicut hypocrite: q̄ amāt i synago

a ✝ vt melius videri possint.

m gis ꝛ i angulꝰ platearum stātes ora

a ✝ non humiliati. ✝ hoc fine: q̄ in hoc cōstituūt finē orationis.

re: ūt videāt ab hoībꝰ. Amē dico

a ✝ laudē hoīm. ✝ quā perierūt. b ✝ non dei.

n vobis receperunt mercedē suam.

Ca. VI

Attēdite ne iusti. ꝛc. Postq̄ȝ saluator regulauit hoīs operatione. h̄ regulat ipiꝰ affectionem. et p̄mo respectu dei. scḋo respectu ꝓximi. ibi: ca. se. Nolite. Prima i duas. q̄ p̄mo regulat affectionē hoīs excludēdo ab opibꝰ eiꝰ intētionē vane gl̄ie. Scḋo sollicitudinē auaricie. ibi: Nolite thesaurizare. Prima i duas: q̄ p̄mo dat intētionē suā i generali. Scḋo applicat magis i speciali. ibi: Cū facis elemosynam. Circa primā p̄tē aduertēdū ꝙ s̄m ꝙ dicit ph̄s. ij. ethicorum. a Bonū ꝯtingit vno mō: malū aūt omnifariam: q̄ ad h̄ ꝙ actꝰ humanꝰ sit bonꝰ req̄rit bonitas generis ꝛ circūstātiarum: s; reddit malꝰ ex q̄libet defectu istorum. ꝛ ido nō sufficit ꝙ actio sit bona de genere: sed req̄rit ꝙ fiat recta intētione. bonitas enī finis ē circūstātia p̄ncipalis. ꝛ ido opꝰ q̄ȝtūcūqȝ bonū i genere: si fiat intētione vane gl̄ie: reddit malū: ꝓpt qḋ dicit saluator: Attēdite. i. diligēter ꝯsiderate. b Ne iusticiā vr̄am. i. opa bona de genere q̄cūqȝ fuerint illa: q̄ oīa ꝯtinēt sb iusticia generalit dicta. c Faciatis corā hoībꝰ vt videamini ab eis gl̄iam. s. ꝛ laudē humanā ex talibꝰ q̄rēdo. Per h̄ aūt non ꝓhibet ꝙ opa bona fiāt corā hoībus ad ꝓximorum edificationē ꝛ dei gloriā: qḋ ē bonū ꝛ meritoriū: vt. s̄. dictū ē. sed q̄ h̄ loquit imꝑfectis q̄ de facili i vanā gloriā efferūt. ideo ꝯsuluit eorum bona opa occultāda. s̄. aūt loquebat p̄latis q̄ sūt i statu ꝑfectionis: ꝓpter qḋ nō ē estimādū ꝙ de facili ferant i vanā gloriā. ideo dixit eorum opa in publico fienda ad aliorum edificationē. Sic luceat lux vr̄a: vt. s̄. dictum ē. Aliq̄d enī bn̄ ē ꝯsulendū viris ꝑfectis: de q̄rum securitate ꝯfidit: qḋ nō est ꝯsulēdū imꝑfectis ꝛ ꝑuulis: de q̄rum debilitate timet. d Amen dico vobis. i. firmiter ꝛ fideliter assero. e Receperūt mercedē suā. ex q̄ enī intētio fert ad hoīes tm̄: non ē aliq̄d a deo iuste expectandū. f Cū ḡ ꝛc. Hic applicat i speciali. et primo excludit intentionē vane gl̄ie ab opibꝰ misericordie. Scḋo ab actibꝰ latrie. ibi. Et cū oratis. Tertio ab opibꝰ penitētie. ibi: Cū ieiunatis. Dicit ḡ p̄mo: Cū ḡ facis elemosynā noli tuba canere an̄ te. h̄ ē ad laudē hoīm manifestare. Ad cuiꝰ itellectū sciēdū ꝙ apud iudeos vtebant tubis: sicut apud catholicos cāpanis. et ideo sicut videmꝰ ꝙ i aliq̄bꝰ locis pulsat cāpana ꝓ elemosyna recipiēda: ita apud iudeos ad h̄ faciēdū vtebāt tuba: s; hypocrite nō faciebāt h̄ p̄ncipaliter ꝓpt pauperū vocationē. s; magis ad ꝓpriā ostentationē: vt patz in lr̄a cū dicit: Ut honorificēt ꝛc. Rationē aūt ꝓhibitionis subdit: Amē dico vobis receperunt mercedem suā. Modū aūt ꝯueniētē faciēdi elemosynā subdit. cū dicit: g Te aūt faciēte ele. ꝛc. modus loquēdi ē q̄n aliq̄d fit secrete: ꝑ h̄ īnuens ꝙ talia sūt faciēda ꝓpter deū tm̄. vn̄ subdit: h Et pater tuꝰ. s. deꝰ q̄ ē p̄r oīm ꝑ creationē: ꝛ iustorum ꝑ gr̄e adoptionem. i Qui videt i abscōdito. q̄ ip̄e solꝰ videt intētiōes cordiū. Reddet tibi. k Et cū oratl. Hic ꝯn̄r excludit indebitum modū circa actū latrie. Inter actꝰ latrie actꝰ cōmunior est oratio. et ideo qḋ de ipsa h̄ dr̄: de alijs actibꝰ latrie intelligit. Ideo circa orationē p̄mo excludit indebitum orandi modū. Scḋo cōcludit modū debitum. ibi: Sic autē orabitis. Prima in duas. q̄ primo ab actu orandi excludit vane glorie intentionē. ꝛ secūdo quorundā gentiliū errorem. ibi: Orantes aūt. Ad euidentiā prime partis considerandū ꝙ duplex est oratio. Quedam publica que fit a ministris ecclesie. et ista non debet fieri in occulto: s; magis in palam in loco cōmuni. s. ecclesia coram populo: quia pro tota cōmunitate offert. ꝛ ideo populus in hoc conformare se debet ministris ecclesie ipsū deum deprecando s̄m modum congruū ꝛ sibi possibilē. Non possent autem in hoc se ministris ecclesie conformare nisi predicta oratio ministrorū ecclesie fieret in publico predicto modo. vnde de tali oratiōe nō loquit hic saluator. Alia est oratio priuata: et talis magis debet fieri in secreto duplici de causa. Prima causa: quia oratio est eleuatio mentis in deum. mens autē humana citius ꝛ melius eleuat i deum quando in secreto loco homo cōstituitur: ꝛ a tumultibus aliorum separatur. Alia causa est ad euitationē vane glorie que de facili insurgit quādo oratio in publico fit. ꝛ hoc est qḋ dicit saluator: Cum oratl non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis ꝛ in angulis platearum stātes orare. dicit: Stātes. vt magis appareant ex modo se habendi. In synagogis ꝛ in angulis platearū: ex ratione loci: quia synagoga est locus cōmunis vbi conueniebant iudei ad audiendum verbum dei: vel aliqua ratione huiusmodi: et dicitur a syn quod est con et goge quod est populus: quia ibi cōueniebat populus. Et in angulis platearum. platee iste dicebātur atria que erant prope templum vbi conueniebant homines ad orandum vel ad audiendum doctores: et ideo erit locus communis. Consequenter ostendit debitum modum orandi. cum dicit:

E tione euacuatur: sed vitium simulatiōis ⁊ irrisionis ꝯtra deū augetur. a Tu autem ⁊c. Hoc simpliciter intellectum docet vanam gloriaꝫ mundi fugiendā: Sed magis videtur precipi vt inclusa pectoris cogitatione: labijsq́ꝫ compressis: oret deum. Cubiculum autem ē cordis secretuꝫ. Ostium carnalis sensus per quē hec exteriora improbe se ingerunt: ⁊ turbe fantasmatum orantibꝰ obstrepunt. Parum est ergo cubiculum intrare si importunis cogitationibus ostiū patꝫ. Sed resistenduꝫ est carnali sensui: vt oratio spiritualis ex itimis cordis dirigatur ad deū.

Cubiculum est secretiꝰ mentis arcanum. Ad hoc pulsat sapientia dicens: Sto ad ostium ⁊ pulso: fides aperit: spiritus intrat ⁊ exaudit. In fide interiori ⁊ dilectione oratur deus: non strepitu verborū: sed deuotione virtutum. Intra: totū hoīem interioreꝫ colligendo in se. b Clauso ostio. Sensibus clausis: ne turbe fantasmatum exteriorum occurrant. Uel ostium. vocat amoreꝫ vel timorem huius seculi. Sicut enim omne bonū ex timore ⁊ amore est dei: sic omne malum ex amore ⁊ timore seculi. His clausis. i. ablatis: ora. c Patrem. Quē intus habes ꝑ fideꝫ. vnde: Apud me oratio. d. vi. m. d Orantes autē nolite ⁊c. Sicut hypocritarū est ostendi ⁊ placere hoībus: ita gentilium est multiloquiū a quibꝰ ⁊ cepit. Hi enī exercende lingue magis operā dant q̄ menti mūdāde: vt hoc nugatorij officij genꝰ etiā ad eum prece flectendum transferant: putantes ꝙ sicut orator iudicem: ita ⁊ ipi deuꝫ flectere queant. Gentibꝰ erat necessaria vborum multiplicitas ꝓpter demones qui nescirent q̄d illi peteret nisi illorū verbis instructi. Damnat autē multiloquiū de infidelitate: sed nō multas lachrymas: nō multas obsecrationes in cordis puritate: qđ sancti faciūt. Et iesus legitur fecisse qui pernoctauit in oratione. Sed verbotenus sine affectione vacuas aures dei implere malū est quasi in hoc audiamur. e Putant enī. Putātes ꝙ ꝑsuasibilibus verbis deus mulceatur. Uel si absens est vocetur: et qđ nescit verborū ambagibus doceatur. f Nolite. Nō enī apđ deum agendum est verbis: sed rebus: intentiōe cordis: affectu simplici: que cum dicimus: non eū docemus: sed nos tēpore orandi recordamur. g Scit enī. Cur ergo scienti loq̄mur? Nō vt nostre faciamus indiciū volūtatis: sed vt excitemꝰ pie deuotiōis obsequiū.

Ideo nō est opus narrare sꝫ obsecrare: qđ est obsequium iusticie. Uult enī deus rogari ⁊ venerari: vt bonitas eius deriuetur ad plurimos: ⁊ status iusticie seruetur apud subiectos. h Pater noster. Beda. Inter cetera salutaria monita ⁊ diuina q̄bus cōsuluit credētibus: formā orandi ꝓposuit: disciplinam tradidit. In hac oratiōe non docetur que nesciat deus: sed que vult ꝑstare simpliciter veneratus. Unde ⁊ orationē cōposuit breuibus vbis: vt sit nobis fiducia cito annuēdi qđ breuiter vult rogari. Quibꝰ nec opus esset ad euꝫ qui omnia nouit: sꝫ vt noster affectus qui cū deo agit disceremres quas oraret non verba que diceret. Unde non his solū verbis oratur: sed et alijs cōtentis sub eodem ⁊ non alio sensu: quibus etiā cor nostrum accenditur. Et hi sūt veri adoratores: qui filij per gratiam: adorant patrē in spiritu ⁊ veritate. Nulla oratio magis spūalis ē q̄ illa que ex ore filij qui est vitas ꝓcessit. Pater noster. Cui nō timore sed amore hereditatis seruimꝰ. Dum pater dicitur: de adoptione cogitemꝰ: vt patri pium affectū rependamꝰ. Dum dicitur noster: fraternitatis admonemur: cū sit cōmunis adoptio oībus. Nemo dicat meus: qđ ꝓprie filio ꝯuenit cui pater est per naturam. vñ alibi: Uado ad patrē meū: spāliter per naturā: ⁊ vestrū: ꝯiunctū ꝑ grāꝫ.

Pater noster dicitur: qđ cōmune oībus: nemo dicat meus: qđ soli christo ꝯuenit: qui filiꝰ est per naturā: alijs cōceditur cōmunis gratia adoptionis. Monetur nobilis ⁊ diues non supbire ꝯtra minores. Nō enī vere possunt dicere: pater noster: nisi fratres sint. Cauendū ꝙ etiā ē cuiq́ꝫ a sordibꝰ: ne tāto patre sit indignus. Antiq̄s vt huis dicitur dñs: nūc ꝑ grām pater: in quo fiducia. Quid negabit filijs q̄ iam dedit ꝙ pater est? i In celis. Spiritualibꝰ: vt ad spūalitatē in q̄ habitat festinare discamus: ⁊ celestia ab eo queramꝰ. k Sāctificetur nomē tuū. Uidēda ē harū distinctio septē petitionū. Nā cū vita nostra tēporaliter agitur speraturq́ꝫ eterna: priora sunt dignitate eterna: his tñ prius acceptis. In his septē petitionibꝰ omnia bona ꝑsentis vite vel future cōtinentur: in quibus est ordo mirabilis: vt in

E Esaia

Marginal references: Per Jo. An. de. rel. et ve. Cle. vnica. — Apo. 3. d — 11. q. 3. audi — B — Ps. 41. — De pe. di. 3. d quotidianis. — Luc. 6. d — Job. 7. e

a ꝟ nō extra q̄rēdo deū. ꝟ quē diligit fide teneat.
a †Tu aūt cū oraueris: intrā ī cubi
a ꝟ repulsus oībꝰ q̄ improbe se ingerunt. b ꝟ sic ora vt filiꝰ: ꝟm ꝙ renatus: ⁊ ad qđ renatus.
b culum tuum: ⁊ clauso ostio ora
ꝟ qui adoratur in spū ⁊ veritate.
c patrem tuū in abscondito: † ⁊ pa
a ꝟ ī cordis intimo. ꝟ fructū oratiōis ⁊ mercedē
ter tuus qui videt in abscondito
fidei. a ꝟ vult deus vt oretur ideo vt desiderāti det: ⁊ ne vilescat qđ dederit.
d reddet tibi. Orāntes autem nolite multuꝫ loqui: sicut ethnici faciunt: Putāt enim ꝙ in multilo
a ꝟ verbis cor accēditur ⁊ in ꝑcibus serenatur.
f quio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opꝰ vobis sit an
a ꝟ ergo docēdi est: q̄d petatis. et si alijs vbis: tñ sic. ꝟ vt doceo: ⁊ quō doceo: ⁊ quid doceo.
teq́ꝫ petatis eum. Sic ergo vos
a ꝟ de malis remouendis ⁊ bonis acquirendis.
b ꝟ breuis captio ꝑmittitur: pr̄ nr̄ q̄ es in celis.
h orābitis: † Pater noster qui es in
i ꝟ sanctis. ꝟ in secretis
a ꝟ tales fac in q̄bus sanctus appareas. ꝟ donū est sapientia: virtus vero pax. b ꝟ nomen quo filij dicimur. c ꝟ in nobis: vt q̄ in baptismo sanctificati sumꝰ: in eo qđ cepimus ꝑseueremus.
k celis: sanctificetur nomen tuum.

a Tu aūt cū oraueris ītra cu. tuū. i. locum secretum. b Et clauso ostio. ne veniat multitudo impediens eleuationē mentis ī deū: ⁊ mouēs ad elationem mentis. c Ora patrē ⁊c. et patꝫ lr̄a. d Orātes aūt. Hic excluditur error gentiliū circa orationē. Credebāt enī q̄dā gētiles q̄ vocabantur ethnici ꝙ ex multiplicatiōe verborꝫ cōposito rū in oratiōe aliq̄d manifestaretur ipi deo qđ ꝑus eēt sibi ignotū: ⁊ ꝑ ꝯsequēs mutaretur ad aliq̄d agendū cuiꝰ priꝰ volebat cōtrariū. Utrūq́ꝫ illorꝫ ē erroneū: q2 in deo nulla cadit mutatio vel ignorātia. Hūc aūt errorē excludit saluator dicēs: Orātes autē no. multū loqui sicut ethnici. ex q̄ patꝫ ꝙ nō ꝓhibet multiplicationē verborꝫ absolute: sꝫ ad illaꝫ ītētionē quā habebāt ethnici: q̄ ē dicta: ⁊ h̄ ē qđ subdit: e Putāt enī ⁊c. Possūt tñ multiplicari vba ī oratione duplici d causa. Una ē vt ꝑ significatiōeꝫ verborꝫ deuotorꝫ animꝰ meliꝰ eleuetur ī deuꝫ. Alia causa ē vt hō in deū eleuetur nō solū mēte: s3 etiaꝫ corpali voce: ꝟm illđ psalmiste: Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. non tñ pōt dari ibi regula certa. sꝫ debet hō talibꝰ vbis vti in oratione q̄tū ꝑcipit hō ꝙ faciāt ad deuotiōis excitationē. si aūt ecōtrario ꝑcipiat ꝙ multiplicatio verborꝫ distrahat mētē eiꝰ: debet cessare a verbis ⁊ orare deū affectibꝰ mētis. Hoc tñ intelligēdū ē in oratiōe priuata: vt dictuꝫ ē: q2 oratio publica debet eē in vbis vt posset ꝑcipi ab alijs. Seq̄tur: f Scit enī pr̄ ve. ⁊c. h̄ additur ad excludenduꝫ illorꝫ gentiliū falsū intellectū ꝟm quē putabāt aliq̄d deo notificari de nouo: q2 oīa scit ab eterno. Sed q̄ritur quare oratur deꝰ ex quo ꝑ orationē nihil sibi manifestatur: nec animus eiꝰ in aliquo mutatur. ⁊ ideo videtur ꝙ frustra oretur. Dicēdū ꝙ ꝑdestinatio diuina est ꝑparatio grē ī ꝑsenti ⁊ glīe in futuro. ⁊ ideo cū sit eterna sicut ab eterno ꝑdestinauit aliquē ad beatitudinē: ita ꝑordinauit modum per quē daret sibi illā beatitudinē. s. ꝑ merita sua et oratiōeꝫ ⁊ ideo nō frustra orat deū: q2 oratio est illud ꝑ qđ ex ordinatiōe diuina debet ꝯsequi grāꝫ ⁊ glīaꝫ: ⁊ eadē est ratio de omnibꝰ alijs bonis: q2 cadūt sub ordine diuine ꝑdestinationis. g Sic ergo vos orabitis. Hic docet saluator modum orādi cōuenientissimū. Ad cuius intellectū sciendū ꝙ oratio ꝟm Damascenū est petitio decentium a deo. In hac aūt oratiōe exprimitur quicq̄d decet homineꝫ petere a deo: ⁊ q̄cq̄d decet deū dare homini. Et silr ordinatissime h̄ describitur: q2 illđ qđ maxīe desiderari debet ab hoīe ⁊ peti a deo ꝑmo ponitur: ⁊ qđ debet peti secundario in scđo loco: ⁊ sic ꝯñter vsq́ꝫ in finem. Illud aūt qđ ꝑmo cadit ī appetitū hoīs ē beatitudo. scđo illud ꝑ qđ hō beatitudinē ꝯsequitur: ⁊ illud scđo petitur: ibi: Fiat volūtas tua. Circa ꝑmū ꝯsiderandū ꝙ beatitudo dupliciter dr̄. Uno mō obiectiue. s. ipa bonitas diuīa ī seipa: ꝑ cuiꝰ fruitionē efficimur beati. ⁊ ideo bonitatē ipam diuinaꝫ ꝑ oībꝰ amare debemus: ⁊ ꝑ ꝯsequēs gloriā eiꝰ ⁊ honorē ꝑ oībꝰ desiderare. ⁊ h̄ est qđ petimꝰ in ꝑma petitione: cum dr̄: Pater nr̄ q̄ es ī celis sāctificetur nomē tuū. Dicitur enī: h Pater. oīm generaliter rōne creationis. Additur: i Noster. q2 est pater specialis iustorū per grāꝫ adoptionis. k Qui es in celis. q2 lꝫ sit in omnibꝰ ꝑ essentiā ꝑsentiam ⁊ potētiam: ē tñ speciali modo in iustis ꝑ gratiam: tñ specialissime excellentia eius relucet in beatis ꝑ glīam. l Sanctificetur nomē tuū. nō petimꝰ ꝙ aliqua sāctitas ei de nouo accrescat: q2 hoc ē impossibile: sed ꝙ sāctitas q̄ ei eternaliter inest reluceat amplius in creaturis. ⁊ ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter queratur in opibꝰ humanis: ꝟm ꝙ dicit Apl's. j. ad Cor. x. Oīa ī glīaꝫ dei facite. Alia ē beatitudo

Marginal reference: † Luc. xi.

☞ Esaia legit̃: Sicut septē dona sancti spūs a sūmis incipiūt: ⁊ vsq̄ ad initiū sapien tie decurrūt: ita ordo precū a sūmis vsq̄ ad finē vt a malis mūdi liberemur: exten dit̃. Si aūt ī vtrisq̄ a fine īcipimꝰ: ad ꝑfectionē fit ordo ascēsiōis. Si aūt a sūmis (q2 hoc de supernis accipimꝰ) fit ordo descēsionis. Sed q2 ꝑ hec nos ab imis ad sūma ꝯsurgimꝰ: septē beatitudines q̄ ꝑ eadem dona querūt̃ de imis gradatim ad sūma ꝑueniunt. In p̄cibꝰ ergo ē vt īpetremꝰ dona. In do nis: vt operemur mandata. De oꝑatione beatitudīes se quunt̃. In eterna vita triū primarū petitionū impetratio nes fiunt: lʒ hic incipiāt. nā ⁊ sanctificatio nomīs ab ip̄o humili aduentu agi cepit: ⁊ aduēt9 regni in fine mundi manifestabit̃: ⁊ ꝑfectio volūtatis ip̄a ꝑfectione nr̄e beati tudinis ⁊ seculi terminatiōe cōplebit̃. Et hec tria ꝯsūma ta in eternū manebūt. Reliqua q̄ttuor ad istā vitā perti nent. Panis enī spūalis ⁊ si eternus tn̄ ꝑtinet ad hoc tē pus inquātū quotidie ministrat̃ anime. Et forsan id̄o pa nis dicit̃: q2 laborādo ⁊ disserēdo discit̃. Tunc erit vt po tus: qn̄ sine labore haurief. Et nūc petā nr̄a nobis dimit tūt̃ ⁊ dimittimꝰ. Et nūc tētatiōes vitā nr̄aʒ infestāt. Et li beratio a malo ad hāc vitā ꝑtinet quā iusticia dei morta lem meruimꝰ: vnde gr̄a eiꝰ liberabimur. Videt̃ autem iste septenariꝰ numerꝰ illi cōgruere: ex q̄ totus iste ꝭmo manauit. Si enī timor dei est quo beati sūt pauꝑes spiritu: qm̄ ip. est re. ce. petamus vt in nobis sanctificetur nomē dn̄i timore casto ꝑmanēte in seculū seculi. Si pietas est qua beati sūt mites: qm̄ ip. p. ter. petamus vt veniat regnū: vel ī nos: vt mitescamus nec ei resistamꝰ: vel de celo in terras ī claritate aduētꝰ vbi letabimur sicut dicit̃: Venite be. pa. m. Si sciētia ē q̄ bt̄i sūt q̇ lugēt. q. ip. cō. petamꝰ vt fiat volūtas: vt ꝯsentiat caro spiri tui: q2 nō ē luctꝰ nisi q2 ista ꝯ̄ se ꝯfligūt vt cogamur dicere: Infelix ergo hō q̇s me lib. de. c. mor. huiꝰ? Si fortitudo ē q̄ beati sūt q̇ esuriūt ⁊ sitiūt iu. q. ip. sa. Oremꝰ vt det̃ nobis panis q̄tidianꝰ q̄ fulciti: ad illā satietatē ꝑueniamꝰ. Si ꝯsiliū ē q̄ be ati sūt misericordes qm̄ ip̄i mise. ꝯse. dimittamꝰ ⁊ nobis dimitti oremꝰ. Si intelle ctus ē q̄ beati sūt mun. cor. qm̄ ip̄i deū vi. oremꝰ nō induci in tētationē per aspera vel blāda: ne nō sit simplex cor. dū nō simplicit̃ bonū petat ī oībꝰ q̄ agit. Si sapiā ē q̄ beati sūt pacifici. q. fi. dei vo. oremꝰ liberari a malo. liberatio enī facit liberos: id ē filios: vt dicamꝰ spiritu adoptionis: abba pater. Amē: significat in oībꝰ his petitiōibꝰ indubitāter a dn̄o tribui qd̄ petit̃: si vltime ꝯditionis pactū seruare nō negligimꝰ: vnde subdit: Si dimiseritis ⁊c̄. Sanctificet̃. Hic spiritū sapiētie ora mus ne a sāctificatione noīs in aliq̄ discrepemus: sed pr̄is nomē in filijs moribꝰ ⁊ vita ostēdat̃. Nomē patris ī nob̄ ē: q̄ filij dicimur: qd̄ petimꝰ sanctificari. Nō vt ip̄e sāctior sit: sʒ vt ī nobis operet̃ augmētū sue sāctificatiōis: nā sāctificatio filio rū nomini eiꝰ atribuit̃. Ita dr̄ sanctificari sicut clarificari ⁊ magnificari in nobis. Sanctificet̃. i. ita sicut ē sanctū habeat̃ hoībꝰ: ⁊ ita īnotescat illis deus: vt nō pu tent aliq̄d sanctiꝰ. a Adueniat regnū tuū. Hic spūs ītelligētie petit̃: q̄ mūdat̃ cor vt deꝰ videat̃. Duricia ⁊ ptās diaboli excludit̃ ⁊ ī futuro ꝑfectiꝰ: cū euacua uerit oēm p̄ncipatū ⁊ ptātem: ⁊ tra. regnū deo patri. Congrue sequit̃: vt post ad optionē filiorū: regnū petamꝰ qd̄ filijs debetur. Regnū dei semper ē: sʒ veniat. i. manifestet̃ hoībꝰ q̇bus vt lux cecis nō videt̃: qd̄ nullꝰ ignorare poterit: cū filiꝰ iu dicare venerit. In q̄ regnabūt ⁊ sancti: vt dicit̃: Percipite reg. quod vo. pa. ⁊c̄.

Spū ītelligētie regnū futurū ingrediētibꝰ declarat̃: ⁊ mūdicia cordis attribui tur: ꝑ quā deꝰ ibidē regnās sicut ē videbit̃ vbi spūs sapīe cōplebit̃. Septima san ctificatio noīs eiꝰ. In ꝑfectiōe senarij aduētꝰ regni poscit̃ vt curramꝰ oēs ī virum ꝑfectū: deinde ī eo q̇escētibꝰ sāctificet̃ ip̄e in nobis: dū nos ī illo sāctificamur. Eiꝰ requiē iure poscimꝰ ī nob̄ sāctificari: vt ꝑhēniter ī cū sāctificati req̇escamꝰ: in qua sāctificatiōe pax beatitudinis firmat̃ ⁊ plena sapīa donat̃. b Fiat vo. tua. Hic petit̃ spūs ꝯsilij: ꝑ quē volūtas dei inq̇rit̃ vt a nob̄ impleat̃. Volūtas dei ī terr̄ sicut in celo spū cōsilij regit̃. Nobis etiā opus ē spū ꝯsilij vt volūtas dei dirigat̃ ī nob̄ vt misericordes ī re eē possimꝰ. Volūtas dei semꝑ fit: sed oramꝰ vt libertas nr̄i arbitrij societ̃ ꝑ gr̄am sue volūtati: q̄ est sāctificatio nr̄a ⁊ vita eterna. Volū tas dei ē p̄ceptorū eius custodia. c Sicut ī ce. ⁊ in ter. Sicut ī angelis ita ī hoī bus. Vel sicut ī iustis ita ī peccatoribꝰ ꝯuersis. Vel sicut in xp̄o ita in eccl̄ia. Vel si cut mente seruio legi dei: ita ⁊ in carne. Scd̄ʒ spiritū celū. ꝭm carnē terra sumꝰ. Oramꝰ ḡ vt sicut ī celo. i. in spū ita ī terra fiat volūtas: vt caro ⁊ spūs sit hō spūa lis de q̄ dr̄: Cor meū ⁊ caro mea. ex. in. d. vi. Nec tm̄ orat̃ vt bona ē velimꝰ: sʒ fiat volūtas ī nob̄ vt viuamꝰ tibi: nō nob̄. Hec tria ꝑfectiꝰ habēt̃ in futuro: ꝭ h̄ iterim ex ꝑte oramꝰ vt postea ꝑfectiꝰ habeant̃. Quattuor sequētia p̄sentis vite sūt presi dia. d Panē nr̄m. Esuries iusticie vt ad saturitatē ꝑtingat: fulcit̃ spū fortitu dinis. Ideo oramꝰ panem nr̄m q̄tidianū da nob̄ sine q̄ fame moriemur. Panis corpꝰ xp̄i ē: vel Xbū dei vel ipse deꝰ q̄ q̄tidie egemꝰ: vel q̄ ē super oēs substantias. Hic ē panis viuꝰ q̄ de ce. descē. cuiꝰ nature sublimitas suꝑ omnes substātias ē. e Nostrū. Quia xp̄s nr̄ ē factꝰ: ⁊ deꝰ pater cū xp̄o oīa nobis donauit. Id̄o ora mus vt qd̄ nr̄m est ꝑ donū: quotidie det̃ ꝑ effectū. f Substātialē. Al' quotidi anū. Quia q̇ edūt me adhuc esu. Hic q̄tidianꝰ: in patria eternꝰ. Hic panis assidue ꝑ fidē ⁊ charitatē īteriꝰ reficere debet: q2 sine eo nemo viuere pōt. Vel panis dicū tur spūalia p̄cepta: q̄ semꝑ sūt exercēda vel ꝯseruāda. h Et dimitte. Post cibū petit veniā peccatorū: vt q̄ a deo pascit̃ in deo viuat: ⁊ ad vitā eternam perueniat. Dū dicimꝰ: dimit. no. de. no. spm̄ scīe rogamꝰ q̄ delicta ītelligimꝰ q̄ sine spū scīe nō ītelligunt̃. Scīa q̇ppe ad vsū tꝑaliū ꝑtinet q̄ virtus ē in vitādis malis ⁊ peten dis bonis vt nr̄a ⁊ aliorū ꝯtagia ploremꝰ: bona cupiamꝰ. Magni tres gradꝰ. naʒ q̄ liberat̃ a malo iā heret sūmo bono. Liberatꝰ petit liberatorem: ne iterū ducat̃ in

☞ tētationē

Margin: I. 25. c — Rom. 7. d — I. 25. c — Ps. 83.

a ꝭ donū ē ītellectꝰ: virtus vero mūdicia cordis.
b ꝭ donum: cōsilium: virtus: misericordia.

Adueniat regnū tuuʒ. † Fiat vo luntas tua sicut in celo et ī terra.

ꝭ donū fortitudo: virtꝰ esuries ⁊ sitis iusticie.

Panem nostrū supersubstātialeʒ

a ꝭ q̄ solus potes. ꝭ dū dr̄ hodie. b ꝭ vt liberi redeamꝰ ad patriā. ꝭ donū scientia virtꝰ luctus. c ꝭ cōuersus.

dā nobis hodie. † Et dimittē nob̄

beatitudo dicta formaliter: q̄ est actꝰ vlti mate ⁊ ꝑfecte ꝯiūgens nos deo. s. visio et fruitio: ⁊ illud est qd̄ scd̄o loco petimus a deo: vt scʒ simꝰ ꝑticipes sue bonitat̄: qd̄ fit in visiōe beata. ⁊ h̄ petimꝰ cū dicimus. a Adueniat reg. tuuʒ. ⁊ bn̄ dr̄: Ad ueniat: q2 non pos sumꝰ ad eū venire ꝑ gr̄aʒ ⁊ gl'iaʒ: ni si ipse p̄mo veniat ad nos. vn̄ Augꝰ. super Iohēʒ: Ille enī venit quē gr̄a dei p̄uenit. ⁊ Ioh. vj. Nemo pōt ve nire ad me nisi pr̄ q̄ misit me traxerit eū. b Regnuʒ tuū. beatitudo enī eterna bn̄ dr̄ regnū: q2 ibi habet̃ plena et ꝑfecta copia oīm bonorū. c Fiat volū. tua. Hic ꝯn̄ter petit̃ illud ꝑ qd̄ possumus beatitudinē cōsequi. ⁊ h̄ dr̄ duplicit̃. vno mō directe ⁊ ꝑ se. alio mō indirecte q̄si per accidēs: cuiusmodi ē remotio īpedimēti. scd̄ʒ ponit̃ ibi: Et dimitte nobis. Adhuc p̄ma in duas. q2 ad assecutionē beatitudi nis facit aliq̄d duplicit̃. vno mō p̄ncipali ter. alio mō q̄si instrumētalit̃. scd̄m ponit̃ ibi. Panē nr̄m. Illd̄ autē ꝑ qd̄ p̄ncipalit̃ ꝯsequimur beatitudinē ē impletio volun tatis diuine ꝑ sāctā oꝑationē: ⁊ q2 freque ter volūtas eius ē nobis incognita: et qn̄ cognoscit̃ adhuc sumꝰ impotētes ⁊ pigri ad implēdū. id̄o tertio petimꝰ: Fiat volū tas tua ⁊c̄. i. inspires nobis virtutē ⁊ pro positū adimplēdi tuū bn̄placitū. Addit̃ aūt: d Sic̄ ī ce. ⁊ ī ter. beati enī q̇ sūt ī celo: q2 sūt ꝯiūcti īmediate regule diuine. ideo nō possūt deficere nec deuiare a diui na volūtate. ⁊ ideo nos q̇ sumꝰ ī via q̄ nō sumꝰ sic ꝯiūcti: petimꝰ vt diuīa gr̄a h̄ sup pleat ī nob̄: tenēdo volūtatē nr̄aʒ ī cōfor mitate ad suā in oꝑibꝰ nr̄is. sic̄ ꝯformant̃ illi q̇ sūt in celis. e Panē nr̄m. Hic pe tit̃ illd̄ ꝑ qd̄ instrumētalit̃ ducimur ad be atitudinē. ⁊ h̄ accipit̃ duplicit̃. vno mō ꝓ ut aliq̄d ē instrumentū ip̄iꝰ dei. ⁊ sic sacra mēta eccl̄ie sūt q̄dā instrumēta q̇bꝰ sāctifi camur ⁊ ad btitudinē ducimur: vn̄ dicūt̃ vasa gr̄e. oīa autē sacra ordināt̃ ad sacra mētū eucharistie: qd̄ petimꝰ q̄rto cū dici mus: Panē nr̄m suꝑsubstātialē. dr̄ auteʒ suꝑsubstātialis: q2 trāscēdit vitā corꝑalē ⁊ dat vitā eternaʒ. Ioh. vj. Ego sū panis viuꝰ q̄ de celo descēdi: si q̇s mādu cauerit ex h̄ pane viuet ⁊c̄. et petēdo h̄ sacramētū petimꝰ oīa alia: q2 ordināt̃ ad ip̄m: vt ptʒ in. iiij. sniarū et Luc̄. v. vocat eū panē q̄ti dianū: q2 q̄tidie ip̄m sumimꝰ ꝑ ministros eccl̄ie: q̄ h̄ sacramētū accipiūt ꝓ se ⁊ ꝓ to ta cōitate. Alio mō accipit̃ instrumētum ad ꝯsecutioneʒ beatitudinis ex ꝑte aīe. et sic cū corpꝰ sit instrumētū aīe seu organū: ꝑ ꝯsequēs vita corꝑalis instrumētalit̃ fa cit ad ꝯsecutionē suꝑnaturalis btitudīs inq̄tū aīa nō exercet oꝑa meritoria nisi ī corꝑe: q2 tp̄s meriti durat tm̄ ad tp̄s huiꝰ vite. ad vitā aūt corꝑalē necessario req̇rit̃ sufficiētia victꝰ: ⁊ h̄ petit̃ cū dr̄: Panē no strū ⁊c̄. et ī h̄ intelligūt̃ peti oīa vite neces saria. f Et di. nob̄. Hic ꝯn̄r petit̃ id per qd̄ ꝯseq̇mur btitudinē sic̄ ꝑ remouēs pro hibēs. et diuidit̃ ī duas. q2 p̄mo facit qd̄ dictū ē. scd̄o reddit rōnem cuiusdā dicti. ibi: Si enī dimiseritis. Prima adhuc in tres. q2 a btitudine ꝯsequēda p̄mo ꝓhi

Margin: † De cōse. di. 2. in cali ce. — † De pe. di. 1. §. est enī p̄nīa

tentationē. Sʒ qꝛ in hac vita nec iustus sine pctō viuit: sic petit inde liberari: vt sciat ꝙd ex charitate fratribꝰ debeat. Sʒ qꝛ nondū visiōe dei fruimur: cibꝰ ĩ via ē necessariꝰ: vt qñqꝫ ad patriā veniamꝰ. Vñ panē petimꝰ: ad quē nemo ꝑuenit sine spū fortitudinis: vbi ꝗ fortitudo: ibi esuries iusticie. Eternus enī cibꝰ plenitudo ē iusticie. Quotidianꝰ: dū ꝗtidie illam esuriētes implemus. a Sicut. Ecce ꝗ cautiōe ꝯstringimur. In ꝗ etiā nos adinuicē ad malū inflectit: ⁊ peccātibus ĩ se veniā ꝓmittit: ⁊ nob ⁊ ꝑ nos alijs veniaʒ ꝓmittit. Culpe veniā nō debemꝰ negare. vñ: Cuʒ oratis remittite si ꝗd habetis aduersus aliquē. aliter enī pr̄ vester nō dimittet vob pctā vr̄a. Pecuniā alicui repetere ꝯcedit̄: sed debita pctōꝝ petenti veniā nūqꝫ iuste negamꝰ. b Et ne nos indu. Sʒ spiritu sciētie illustra: vt sciamus ꝗbꝰ malis ĩuoluimur: et vt lachrȳme possint rogamꝰ: Dimitte nob debita nr̄a. Et ne nos. Nō ꝙ ipe inducat: ſʒ qꝛ deserit ⁊ ire ꝑmittit. Nō ꝟo p̄cat̄ nō tentari: ſʒ nec ad modicū vinci. tētatio enī est necessaria ad coronā.

Colof. 3. c — *22. q. 1 ita ergo.* — *† De pe. di. 4. dic dn̄s*

Et ne nos deserēs in tētatione sinas vinci: ⁊ si sinas tentari: sine qua nullꝰ ꝓbatꝰ est. c Sed libera nos. Hec vna petitio tātū ꝯtinet ꝗtū oēs superiores. Vt spū timoris dei oīa noxia intus ⁊ exterius pellant̄: ⁊ sub pauꝑtate beate viuamꝰ. Sed libera nos. In illā ꝗ nondū ē ne sinas induci: ⁊ ab ea in ꝗ sumꝰ ducti libera. Quo facto nihil ē metuēdū nihil restat orandū. d A malo. Omni visibili ⁊ ĩuisibili. Hec liberatio ꝗtidie necessaria ē: dum sine malo aīe ⁊ corpis nō viuit̄. Sʒ ĩ fine cōplebit̄ qñ ĩmortales et impassibiles erimꝰ. De imis ad sūma gradatim sic ascēdit̄. A malo ꝑ spiritū timoris liberamur. Inde liberati pauꝑes spū ⁊ rebꝰ eē cupimꝰ: dū dicimꝰ: ne nos inducas in tētationem. Spiritū pietat rogamꝰ: vt hō ĩterior māsuescat et mitis fiat: ne tētatione moueat̄. Precibꝰ laborandū ē vt dona ꝑcipiamꝰ ex gr̄a. Donis agēdū: vt veniamus ad merita. Pro merit btitudo speranda. Alioqn nec sine p̄cibꝰ fidei ad donū: nec sine meritis ad beatitudinē ꝑuenit̄. Nihil deest qđ his septē petitiōibꝰ nō ꝯtineat̄: sine ad p̄sentē siue ad futurā ꝑtineat vitā. Satis cōpēdiose tradidit xp̄s: nō mō disciplinā mandatoꝝ: ſʒ ⁊ precū ⁊ donoꝝ: vt paucis ꝟbis memorie res multiplices et necessarias cōmēdaret: ⁊ sic simplicitas fidei sufficiētiā salutis sue cito addisceret: ⁊ prudentia ingenioſoꝝ amplꝰ ꝓfūditate mysterioꝝ stupesceret. Hinc Esaias: Sermonē breuiatū faciet dn̄s suꝑ terraʒ. Qm̄ ita breuiauit vt memoriter capi possit. Ita rebꝰ impleuit vt nemo sine gr̄a spūſſācti ꝑcipere possit.

† De sacra vn. c. vnico — *Esa. 37. c*

a ꝭ quibus tenemur. ꝭ peccata.
b ꝭ eo pacto: aliter nullꝰ totiꝰ orationis ē fructꝰ.

a **debita nr̄a: † sic̄ ⁊ nōs dimittimꝰ** a

a ꝭ veniā petentibus. b ꝭ donū pietas virtus māsuetudo.

debitoribꝰ nr̄is. Et ne nōs indu- b†

a ꝭ in tētationē inducit̄ ꝗ tētatione frangitur.
ꝭ donū timor: virtus paupertas.

b c **cas ĩ tētatione† Sed libera nos a** c d†

a ꝭ cōmēdat cōditionē. b ꝭ vos ꝗ estꝭ ꝗsi dij.

d e **malo. Amē.† Si enĩʒ dimiseritis** e f†

a ꝭ qui in hoc ꝙ peccāt homines sunt.
ꝭ ecce fiducia magna.

hoībꝰ pctā eoꝝ: dimittet ⁊ vobis

f **pr̄ vester celestis delicta vr̄a. Si**

ꝭ iudiciū sine misc̄dia fiet eis ꝗ n̄ faciūt misc̄diaʒ

āt nō dimiserit hoībꝰ: nec pater vester dimittet vob pctā vestra.

a ꝭ .i. ipa vultus tristicia ostētare ieiuniū.

g h **Cū aūt ieiunat: nōlite fieri sicut** g†

a ꝭ repr̄sentatores alterꝰ ꝑsone. ꝭ ꝗ nō virtutibꝰ student sed fauorē vulgi excitant.
b ꝭ ꝓ demoliunt̄: hoc enī ꝓprie de exulibus.

i **hypōcrite tristes. Extermināt eni** h i

a ꝭ finē intentionis vt supra rep̄hendit hic.
ꝭ vt dissimiles alijs videant̄: ⁊ ipa vilitate vltra homines p̄dicentur.

k **facies suas: vt pāreāt hominibꝰ ieiunantes. Amen dico vob qꝛ re-**

a ꝭ laudē quam voluerunt: non adoptionē filioꝝ.
b ꝭ sic vni dicit quasi omnibꝰ.

ceperūt mercedem suā.† Tu autē k†

a ꝭ caput vngit ꝗ spūali leticia ĩteriꝰ pinguescit.

l **cū ieiunas vngē caput tuū et fa-**

bet nos pctm̄ cōmissū. scđo pctm̄ de ꝓxio cōmitēdū. ⁊ tertio illđ qđ ē ad vtrūqꝫ ĩclinatiuū. scđʒ pōit̄ ibi: Et ne nos inducas. tertiū ibi: Sed libera nos ⁊c̄. Illud ꝗ qđ p̄mo et p̄ncipalit̄ impedit nos a ꝯsecutiōe btitudinis ē pctm̄ iā cōmissum: qꝛ ad btitudinē ĩgredi n̄ possumꝰ donec pctm̄ cōmissū sit totalit̄ dimissuʒ ⁊ ꝗtū ad culpā ⁊ ꝗtum ad penā. ⁊ iō hāc dimissionē petimꝰ ꝗnto loco: cū dicimus. Et dimitte ⁊c̄. Addit̄: a Sicut ⁊ nos di. qꝛ h̄ ē regula nob imposita: ꝙ sic̄ volumꝰ nob dimitti pctm̄ nr̄m: ita debemus ꝓximo dimittere pctm̄ ĩ nos commissum. Ista tn̄ dimissio pōt ĩtelligi duplicit̄. Vno modo ꝗtū ad offensā: ⁊ h̄ ē necessitat: qꝛ tenemur oēs diligē ex charitate. Alio mō ꝗtū ad iniuriaʒ. et h̄ nō ē necessitat: lʒ sit suꝑerogationis. sic̄ enī pecuniā ablatā non tenet̄ ꝗs auferēti dimittere: ſʒ petere pōt: sic iniuria sibi illata pōt recōpēsationē per emēdā petere ſm ordinē iusticie. b Et ne nos. Scđo ĩpedit nos a beatitudine pctm̄ deformidatur de ꝓxio cōmittēdū. ⁊ h̄ ꝯtigit qñ sumꝰ positi ĩ graui tētatiōe: cui ꝓbabiliter timemꝰ succumbere. ⁊ iđo sexto petimꝰ h̄ a nob amoueri: cū dicimꝰ: Et ne nos inducas. i. induci ꝑmittas. c In tētationē. nō enī petimꝰ vt nō tentemur: qꝛ tētari nō ē malū: ſʒ magꝭ ē ad ꝟtutis exercitiū qñ virilit̄ resistit̄: ꝓpt̄ quod dic̄ ps̄. Proba me dn̄e ⁊ tēta me. ſʒ petimꝰ ne ĩ tētationē inducamur. i. ne ab ipa deuincamur. d Sʒ libera. Tertio ĩpedit nos illđ qđ ē ĩclinatiuū ad duo p̄dicta: ⁊ h̄ ē fomes peccati: ꝗ ē ꝗdā pena ex pctō primi parētis derelicta: ⁊ h̄ malū pene ⁊ alia mala p̄sentis vite inquātū possūt nos ad pctm̄ inducere. septimo petimꝰ amoueri ⁊ ab eis liberari: cū dicimꝰ: Libera nos a malo. sequitur in fine:

† De ꝯse. di. 2. panem.

e Si enī dimi. Formā ĩposuit ꝗliter velimꝰ iudicari. Vñ indulgentibꝰ coram deo fiducia rn̄det ĩpetrādi. exigētes ꝟo pena remordet vltiōis vl̄ dānationis. Deꝰ mauult ĩuenire cui indulgeat ꝗꝫ quē puniat. Ideo in nr̄a ꝑtāte posuit ꝗ ꝯscīa iudiciū dei quisqꝫ ꝓuocet erga se: ⁊ quō sn̄iaʒ tanti discriminis possit tēperare. Oēs debemꝰ: ⁊ indulgētia patrꝭ oībꝰ est necessaria. Iđo ex animo alijs dimittamꝰ: vt maiora seu plura nobis relaxentur.

Hoc ĩ fine ꝯcludit̄: vt certū sit nobis ꝗd in oratiōibꝰ ꝓmiserimꝰ neqꝫ aliud exigit iudex quē rogamꝰ: nisi vt tales simus fratribꝰ ꝗlē eū nobis poscimus. Et ꝗ h̄ nō facit dupliciter reus est. primo qꝛ peccauit ⁊ debet. deinde qꝛ āmonitus a iudice: fratri nō indulget. Vnde: Cū oratis: remittite si ꝗd habetis aduersus aliquē: aliter enī pater vester nō dimittet vob. f Si aūt nō. Nulla excusatio relinꝗt̄ qꝛ vnusꝗsqꝫ ſm hāc sn̄iaʒ in futuro iudicabit̄. Ex h̄ ptʒ ꝙ vnusꝗsqꝫ in sua infidelitate ꝯdēnatur. g Cū ieiunatis. Postqꝫ docuit quō orandum sit: docet de ieiunio qđ iterū ꝑtinet ad mūdiciā cordis: ne nō sit simplex ad deū: dū ad exteriora rapit̄. h Nolite fieri. Nō ꝓhibet virtutē: sed fictā virtutis speciē. Bonū est ieiunio ꝓ peccatis tristes eē ad pn̄iaʒ ⁊ humiliare aīam nr̄am. vñ: Cor cōtritū ⁊ humiliatū deus nō despicies. Sed tristiciā ꝗ ꝓ laude est: ꝓhibet. Vñ non ait simpliciter: Nolite ieiunare: sed addit: sicut hypocrite tristes. i Extermināt. Id est extra terminos humane cōditionis obducunt: Sicut de nitore vestiū iactantia ē: sic de nimio squalore et macie. Demoliri est ꝗsi dissipare: ⁊ venustatē vultus ꝗsi ad nihilū redigere. k Facies suas. Luctuosis sordibꝰ in ꝗbus etiā iactantia ē: ⁊ magis sub specie religionis decipiūt. Nota non debere oues pelles suas deponere sed vestiri: si aliqñ lupi cis se ꝯtegūt. l Vnge caput tuū. Spūali leticia mētē refice diebꝰ abstinētie: vt dilectionis odor flagret in operibꝰ misericordie. Conscientiā laua lachrȳmis: vt sit mūda corā deo. Non enī sufficit opus misericordie sine mūda cōscientia: nec hoc sine illo. Palestinis mos erat in festis caput vngere. ergo caput vnge. i. festiuū et hilarē te exhibe: ⁊ mentem spūali oleo refice: ⁊ de ieiunio non queras laudem exteriꝰ. Sed quia sic a seculo auerteris coraʒ deo gaudeas: ⁊ sic faciem. i. cor mūdabis a sordibꝰ: ꝗbꝰ

Colof. 3. c — *Ps. 50.*

e Amē. qđ ē verbū optatiuū respectu p̄cedētiū. f Si enī di. Hic reddit̄ rō cuiusdā dicti ĩ p̄dicta oratiōe in ꝗnta petitiōe: vbi dicebat̄: Dimitte nobis debita nr̄a sic̄ ⁊ nos dimittimꝰ. ⁊ patʒ sn̄ia ex p̄dictꝭ ibidē. g Cū aūt ieiu. Hic excludit intētionē vane gl̄ie ab opibꝰ pn̄ie. d. Cū aūt ie. no. fi. sic̄ hypocrite. dꝛ enī hypocrita ab hypos qđ ē sub et crisis qđ ē aurū: qꝛ sb auro vel sb honestate exterioris ꝯuersatiōis habet abscōditū plūbum falsitatis. Seꝗt̄: h Tristes. isti enī ostēdūt quādā faciei tristiciā vt simulēt pn̄ie rigorē. iđo subditur: i Extermināt enī fa. ⁊c̄. extermiare enim ē extra terminos ponere. ⁊ iđo illi facies extermināt qui quandā tristiciā extra modū solitū alioꝝ demonstrāt: vt religiosi p̄ ceterꝭ appareāt. Vel aliter: Sicut fiūt qñqꝫ vnguēta ad decorādum faciē: ꝗbus vtunt̄ mulieres ad simulāduʒ pulchritudinē: ita fiūt ꝗdā vnguenta ad extermināndum p̄dicto mō faciē: ⁊ forte talibꝰ vtebant̄ ad simulādū pn̄iam. sicut etiā trutāni talibꝰ vtunt̄ ad extorquēdū pecuniā ꝑ questū. Subdit aūt debitū modū ieiunādi. cū dicit: k Tu aūt cū ie. ⁊c̄. i. signa leticie p̄tende. talibus enī vnguētis ⁊ lotione corꝑis vtebant̄ iudei in diebꝰ solēnibꝰ et festiuis.

Ne vide.

dibus:quibus remotis:deum videre licebit. Unge caput tuum Ecce nondū omnia in noua testamēto ad litterā. Ridiculi enī eēnt in ieiunio oleo deliburi:sed spū amoris eius cuius passionibꝰ debemus participare nos macerando :mens debet inungi et non oleo adulationis:aliter vana sūt ieiunia. Christus factꝰ ē vnguentū nobis:qđ effusum ꝑ passionem mortis:ecclesiam suam suo odore impleuit. Idō nō alteriꝰ causa ieiunare debemꝰ:sed eiꝰ ꝑfusi spiritu ꝑ abstinētiaꝫ macerātes carnem eius passioni participemꝰ. Illo ergo vngamur: vt opera misericordie emulētur: ⁊ charitas interius diffundat̃:qꝛ sine illo calix nostri ieiunij nō inebriat̃ affectu pietatis. Deo ieiunat qui ꝓ amore eius se macerat:et qđ sibi subtrahit alteri largitur. a Et pater tuus. Pater per fidē intꝰ est:⁊ remunerat in abscondito facta. Ibi ergo ieiunandum quo ipe videat.Et necesse est vt ieiunās sic ieiunet:vt ei placeat quem in pectore portat. b Nolite thesauriçare ⁊c. Ad mundiciā cordis terrena erogari p̄cipit. Nolite thesauriçare. Qui ieiunat:vel seruādo qđ nō edit: vel gl'iam querēdo: in terra thesauriçat. Qui ꝓpter deū in celo.i.in eternitate:et si specialiter de elemosyna moneat̃ : tamē de omni opere virtutuꝫ accipitur. Quia quicquid pro deo fit in eo eternaliter recipiemus.Erugo metalla cōsumit:tinea vestes: qđ ab his intactū est tollunt fures. His tribus modis omnia auaricia cōdēnatur:pretereunt enim omnia q̄ possidentur. Moraliter. Si q̄d ī carne gerimus thesauros ī terra cōdimꝰ:dū p̄ciosos corporis sensus in terrenis desiderijs occupamus :quos erugo.i. libido consumit. Porro indumēta morum ira ⁊ superbia ⁊ cetera vitia destruunt:quibus si q̄d restat demones furantur. Omne terrenū vel erugine consumitur:vt aurūꝫ ⁊ argētum:vel putredine ⁊ vermibꝰ soluitur vt vestis:vel qđ ab his īmune est a furibus tollitur:vt lapides preciosi. In his ergo omne genus auaricie reprehenditur.

Moralit̃

Allego. Rab.Allego. Erugo significat supbiā que decorem ꝟtutū obfuscat. Tinea que vestes latēter rodit:inuidia est que ⁊ studium lacerat bonū: ⁊ cōpactionē vnitatꝭ dissipat. Fures sunt heretici et demones qui semper ad hoc sūt intenti :vt spiritualibus spolient. c Thesauriçate auteꝫ. Quasi diceret:Cum ieiunatis aut aliq̄d boni operis agitis:ibi recondite vbi corruptio nō possit accedere. d In celo: Id est omnem spem in celestibus ponite:fide gradientes:charitatem amplectentes. In celo.i.in spirituali firmamento:quod non trāsit: Celum ⁊ terra trāsibūt:verba autē mea nō transibūt. Si ergo cor est in celo:mundū est:quia mūda sunt celestia. Si autē ī terra volutat̃:quō mundū est?id est si q̄d agit vt terrena ꝯsequatur: quō mundū est?Si etenim illa in genere suo munda:tamen sordescit res dignior dum inferiori miscet̃ :vt aurum argento :argentuꝫ plūbo. e Ubi est enim thesaurus.Si ī terra:cor est deorsū. si in celestibus cor est in christo fixum. f Lucerna. Prosequit̃ mūdiciam cordis.Sicut oculus mēbra ad operandū dirigit:sic intentio et lux fidei omnes ꝟtutes.Lucerna est lumē in testa :sic charitas in fide.Cū fides cessabit:sola charitas lux erit. De exteriori docet officium interioris homīs intentiōe mentis et luce fidei oēs virtutes illustrant̃ :vt reddāt lucidū corpꝰ. Iteꝫ ad mundiciam cordis ꝑ se h̄ capl'm est.vl' gratia priorum operū q̄ palaꝫ apparent. g Si fuerit oculꝰ.Si pura intētione que potes bona agis :opera sūt lucis:etiā si nō ita hoībus videat̃.Si ꝑuersa intētio est:prauū est q̄cq̄d agit̃.⁊ si videat̃ rectū: Oculꝰ vnus:et simplex est.s.charitas que modo lucet in fide sicut in testa. h Si aūt ocu .tuꝰ ne. Si intentio non est;ex fide:totꝰ homo interior tenebrosus ē. Quia quod non est ex fide peccatum est. i Tenebrosum erit. Quandoquidem intentio sequēs opus informat.Ergo si bona que agis quia mala intentione fiunt :tenebre sunt : quid ea que per se mala sunt:⁊ mala intentione fiunt.

Mt.24.c

a ſ hoībus ieiunat q̄ fauorē eorum captat.
ſ visibilibus.
ciē tuaꝫ laua:ne videarꝭ hōibꝰie/ a
ſ celesti. ſ q̄ ē inuisibilis.
ſ per fidem in corde.
a iunāſ:ſꝫ pr̄i tuo q̄ est in absconso: b c
a ſ in cōscientia vbi ipe est.
pater tuus qui videt in abscōn/
a ſ pēdet de hoc qđ dictū ē:ne videaris ho.ie.
b ſ diuitias reponēdo:spem vobis collocare ī terrenis.
b so reddet tibi. Nolite thesauriça/ d†
ſ .i.in transitorijs.
re vobis thesauros in terra vbi e
ſ .i.supbia. ſ inuidia. ſ dissipat et cōsumit.
erugo et tinea demolitur :et vbi f g
ſ .i.heretici ⁊ demones qui semper ad hoc sūt intenti vt spūalibus expolient.
c fures effodiunt ⁊ furantur.† The h
a ſ nō mihi cui nō ꝓdest sꝫ vobis.
sauriçate auteꝫ vobis thesauros
a ſ in spūalibus ⁊ eternis. b ſ qꝛ future diuitie sanctorum incorruptibiles sunt.
d i celo vbi nec erugo nec tinea de/
a ſ dissipat ⁊ in nihilū redigit. b ſ qꝛ ibi aduersus electos dei nulla diaboli fraus p̄ualebit.
molitur:et vbi fures non effodi/
a ſ vniuersalit̃ de pecunia ⁊ oībus voluptatibus huius seculi: hmōi thesaurus ē gula:hmōi libido ⁊ similia.
e unt nec furantur. Ubi ē thesau i
rus tuus:ibi est et cor tuum.†Lu
f cerna corporis tui est oculus tu/ k†
a ſ intentio cuius merito opera lucis: an tenebrarum sunt discernuntur.
b ſ vnꝰ ⁊ purus:de quo ī cāticis :Uulnerasti cor meū in vno oculorum tuoꝝ.i.in charitate.
c ſ .i.congeries virtutū:vel actio tota.
g us. Si fuerit oculꝰ tuꝰ simplex: to l m
h tum corpꝰ tuū lucidū erit.Si au/ n o
ſ intentio ꝑuersa.
tem oculus tuꝰ nequā fuerit :to/ p
i tum corpus tuuꝫ tenebrosū erit.

a Ne vi.ho.ieiunās.i.ad gl'iaꝫ hoim q̄rēdā. b Sed pr̄i tuo celesti.s.culꝰ gl'iaꝫ debes tm̄ q̄rere ī opibus tuis. c Qui ē ī abscō.qꝛ deꝰ ī p̄nti vita non pōt videri a nob: lꝫ sit p̄ns vbiqꝫ.Cetera patēt. d Nolite thesau.Hic excludit ab affectiōe hoīs pctm̄ auaricie .et diuidit̃ ī duas ꝑtes. qꝛ p̄mo ostēdit ꝓpositum in actu exteriori . scđo ī actu īteriori. ibi: Ideo dico vob ne solliciti ⁊c. Prima ī tres.ſm tres rōnes ꝑ q̄s excludit īmoderatā ꝯgregationeꝫ diuitiaꝝ.scđa ponit̃ ibi: Ubi ē thesaurꝰ tuꝰ ⁊c.tertia ibi: Nemo pōt duobꝰ dn̄is ſuire. Prima rō accipitur ex defectu thesauri tꝑalis. Thesaurꝰ enī nihil aliud ē q̄ꝫ congregatio diuitiaꝝ.ꝯgregāt̃ aūt diuitie ꝓpt̃ sufficiētiā vite habēdā:ſꝫ thesauriçatio indebita recte inducit ꝯtrariū:qꝛ reddit hoīem insufficientissimū: qꝛ talis thesauriçatio ē q̄ fit ex auaricia ⁊ ex amore diuitiarū ī se.ille aūt q̄ sic cōgregat diuitias nō audet eis vti:ſꝫ iuxta eas ducit miserā vitā ⁊ dimitte eas putrefieri.⁊ ideo dicit Hiero. in ep'la ad Paulinū:Antiquū dictū est: Auaro deest tā qđ habet q̄ꝫ qđ nō habet.⁊ talē modū thesauriçandi excludit saluator cuꝫ dicit:Nolite thesauriçare vo.the.ī t'ra:vbi erugo ⁊ tinea demolit̃. e Erugo.i. eris rubigo . ⁊ ī h̄ tāgit̃ corruptio diuitiarū artificialiū: vt auri ⁊ argēti ⁊ ceteroꝝ metalloꝝ. f Et ti. Hic tangit̃ corruptio diuitiarū naturaliū: vt bladi vini ⁊ vestimētorū ⁊ cōsimiliū. g Et vbi fures effo ⁊c.Hoc dicit ꝓpt̃ lapides p̄ciosos:q̄ lꝫ nō possint rubiginari nec a vermibus corrodi:tm̄ possūt a latronibꝰ tolli.Ex p̄dictis ptꝫ q̄ thesauriçatio q̄ fit ex causis honestis nō est interdicta a saluatore tanq̄ꝫ illicita: vt qn̄ aliq̄s thesauriçat ad bona opa faciēda: vt est ꝯstructio ecclesiaꝝ:releuatio pauperum : et hmōi:vel ꝓpter rempublicā seruādam:⁊ ꝯsimilia. h Thesauriçate.Per h̄ cōcludit excellentissimū modū thesauriçandi: qn̄ scꝫ bona tꝑalia ⁊ trāsitoria ꝯsumunt̃ ī pios vsus:⁊ sic cōmutant̃ ī bona spūalia et eterna.⁊ ꝑ ꝯsequens incorruptibilia:⁊ hoc est thesauriçare ī celo.⁊ patꝫ l'ra. i Ubi enī ē the.tuꝰ.Hic ponit̃ scđa ratio ad excludendū thesauriçationē inordinatā tēporaliū :et accipit̃ ista ratio ex quodā affectu malo ipius :q̄ est excecatio mentis.ad talem enī thesauriçationē sequitur totalis cōuersio mentis ad amorē diuitiaruꝫ.et hoc est qđ dicit:Ubi ē thesaurꝰ tuꝰ ⁊c.ad hāc ꝯuersionem sequit̃ auersio a deo: ⁊ qꝛ intellectꝰ illuminat̃ ꝑ ꝯiūctionē ad deum : ideo ex tali auersione obtenebrat̃. Et qꝛ intellectꝰ dirigit oēs alias potētias in suis actibꝰ:cum sit oculꝰ hoīs interioris:ad h̄ sequit̃ obtenebratio ⁊ obscuritas in oībꝰ operibus hūanis: ꝓpter qđ subdit̃ : k Lucerna corporis tui.metaphorica ē locutio.ac si diceret:sicut oculꝰ corporalis dirigit opa corꝑalia:qꝛ dirigit pedē ad ambulādū: manꝰ ad operandū:⁊ sic de alijs:ita oculꝰ mētis ꝑ intētionem rectā dirigit opa humana:inq̄ꝫtū in eis ē ratio boni moralis.⁊ idō dicit: l Si oculꝰ tuꝰ fue.sim.i. intentio mētis recta. m Totū corpꝰ tuuꝫ.i.ꝯgeries opationū: n Lucidū erit.i.sancta ⁊ bona. dū tm̄ opus sit licitū de genere. o Si aūt oculꝰ tuꝰ fuerit neq̄ꝫ.i.intētio ꝑuersa ⁊ mala. p Totū corpus tuū tenebrosū erit.i. tota congeries operationū tuarū erit mala: etiam si actio sit de genere bona:sicut dare elemosynā muliercule: vt possit eaꝫ ad amorem illicitū attrahere:ē malū simpliciter: ꝓpt̃ maliciam intentionis ꝑuerse: ꝓpter quod subdit:

† Lu.12.d

† Luc.11.e

a Si ergo lumē. Intētio qua facimꝰ quodcūqꝫ: que in nobis est nota: lumē dicit. Exitus ꝟo rei incertus est: vt cum q̇d alicui do vel ago: nescio vtrū cedat ei bono an malo. et ideo tenebras vocat. Dicit ergo: si intentio qua facis que tibi nota est: appetitu temporaliuꝫ sordidat: quāto magis ipm factuꝫ cuius dubius ē exitus: qꝛ et si bene cedat alij qḋ nō bona intētione facis: nihil tibi proderit. Quia quō feceris tibi imputat: nō quō illi euenerit. b Nemo potest. Quasi nō poteritis ad oculū hominum bona agere: et ex his deo placere: nō simul in celo ꝛ in terra thesauriçare: nec ꝛ vitijs ꝛ virtutibus deseruire. Quicq̇d fac vel ex amore dei: vel seruitute diaboli. Cuꝫ regnum dei ꝛ diaboli dissideāt īter se: in vtroqꝫ nemo pōt simul militare. vndequi baptiçantur diabolo abrenūciauit ꝛ operibus eius.

(21.q.1.c. clericus. De pe. di.2 §. Roma.)

c Aut enī vnum odio. Nihil ē mediū. Quicq̇d enī facis aut ex amore dei: vel ex seruitute diaboli.

Augꝰ. Diabolꝰ enī semꝑ est odio habēdus. deꝰ ꝟo diligendus. Nec enī apte aliq̇s vnq̄ꝫ deum odio habuit: ſ oēs se eū amare fatēt: ꝛ diaboli nomen execrant: q̄uis vitiosi eū quasi tyrānū suꝑ se dominanteꝫ sustineāt: deū ꝟo odio non habent sed ꝯtēnunt: victi cōcupiscētia sua: ꝛ persuasione diabolica. d Aut vnū su. Aug. Nō q̇dem diligit: nemo enī diabolū diligit. Sed sua cupiditate implicatꝰ patit eū: vt si q̇s ancille aliene ꝯiunctus ꝓpter suaꝫ cupiditatē durā patitur seruitutē: et si non amet illum cuius ancillaꝫ diligit. Alterū ꝯtemnet: Nō q̇dem odio habebit: nullius enim consciētia deum potest odisse. Idem in retractatione rei eiusdem. Nō video fuisse dicendum. Multi enim sūt de quibus scriptum est: Superbia eorum qui te oderunt ꝛc. e Et māmone. Mammona syra līgua diuitie: quibus seruire deum negare ē. Nō dicit habere quod fieri licet vt bene dispenset: sed seruire qḋ est auari. Dicitur hoc nomē esse demonis qui preest diuitijs: non ꝙ in eius ditiōe sint: sed ꝙ his vtit ad decipiendū: irretiendo laqueis diuitiaꝝ.

(Ps. 73.)

f Ideo. Quia non potestis deo seruire ꝛ māmone. Ne sitis solliciti quod est seruire diuitijs. Contemptū seculi: et fiduciam futuroꝝ toto sermone p̄cepit: dum ꝛ mala sustinere ꝛ non vlcisci ꝛ inimicos diligere iussit: ꝛ humanā gloriā fugere. Nunc vult confirmare per fidem in spe eternoruꝫ: quia plures sunt quos amor presentium ꝛ desperatio futuroruꝫ torpentes facit. In sudore vultus paratur panis: sed labor ē exercēdus: sollicitudo tollenda ē q̄ mentē ꝑturbat: dū timet ne aut possessa dispareāt: aut elaborata nō cōtingant. g Anime vr̄e. Id ē animalitati cui h̄ necessaria sūt. Totā spem deo cōmittite: qꝛ nihil nisi qḋ decreuerit ille potest acq̇rere vel retinere. Aīa h̄ ponit ꝓ vita q̄ cibo sustentat vt ibi: Qui amat aīam suam ꝑdet eā. Animalitas cibo alit: ꝛ ponit hic ꝓ vita: viuit cū pecoribꝰ quā q̇ ꝑdit ꝓpter xp̄m: inueniet eam spūalem ī vitam eternam.

(Gen.3.d)

(Job.12.d)

h Nōne aīa. Nō vita ꝓpt escā: nec corpꝰ ꝓpt vestimētū: ſ ecōtra. Idō nō sit sollicitꝰ animꝰ vt ꝑcipiat qḋ ꝓpt se creatū ē. Quasi q̇ dedit maiora. i. vitā ꝛ corpꝰ: dabit ꝛ mīora. i. victum ꝛ vestes. In his ꝓmissis ꝟitat nemo dubitet. Sit hō qḋ eē debet: mox adduē ei oīa ꝓpt que sūt facta. i Respicite. Hoc ad escā. sācti merito cōꝑant auibꝰ: qꝛ celum petūt: ꝛ q̇dā ita remoti sūt a mūdo: vt iā ī terr nīl agāt: sꝫ sola ꝯtēplatiōe iā ī celo degūt: de q̇bꝰ dꝛ: Qui sūt hi q̇ vt nubes volāt ꝛc. Hec exēpla nō ꝓhibēt ꝓuidētiā: nō laborē: ſ sollicitudinē vt tota fiducia vr̄a sit in deo: cū ꝛ aues sine cura viuāt. k Et pr̄ ve. Exaggerat fiduciā filioꝝ ꝛ cōfirmat: qꝛ si bonitas pr̄is etiā ad illa se extēdit: q̄to mag ad filios

(Esa.60.b)

---

a ſ mala que fiunt intentione peruersa.

a Si ergo lumē quod in te est tēnebre sunt: ipe tenebre quāte erūt? b

a ſ .q. nō possum thesaurizare ꝛ deo seruire. b ſ .i. in celo ꝛ ī terrā thesaurizare. ſ vitijs ꝛ virtutibus. ſ inter se dissidentibus.

b † Nemo pōt duobus dominis seruire. c

ſ .i. diabolum.

c Aut enim vnum odio habebit ſ .i. deū. et alterum diligit ſ .i. diabolū: aut vnum

d a ſ deum postponit ꝛ si diligit eius mādata.

sustinebit ꝛ altērum contemnet.

a ſ exprimit q̇ sūt duo dn̄i. b ſ bonꝰ dispensator nō ē seruꝰ. c ſ .i. diuitijs: habere q̇dem lꝫ eas sꝫ nō seruire eis.

e † Nō pōtestis deo seruire ꝛ mām d† mone. Ideo dico vobis: ne solli e f†

a ſ ne cura eoꝝ retrahamini ab eternis: qꝛ nihil sunt.

ſ quia hoc est diuitijs seruire.

f g citi sitis anime vestre quid manducetis: neqꝫ corpori vestro q̇d

ſ .i. vita.

h induamini. Nonne anima plus est q̄ꝫ esca: ꝛ corpus plus q̄ꝫ vesti †

a ſ que ꝑpetuo nō erunt.

i mentum? Respicite volatilia celi: g†

a ſ dei ꝓuidētia aluntur absqꝫ cura.

li: que nōn serunt nec metunt: neqꝫ congregant in horrea: ēt pa

a ſ nūc multo magis vos q̇ filij estis.

k a ſ tunc multo magis vos q̇ rationales estis quibus ꝓmittitur eternitas.

ter vester celēstis pascit illa. Non h

a ſ qꝛ rationales ꝛ in filios adoptati.

ne vōs magis pluris estis illis?

---

a Si ḡ lumē ꝛc. i. si actio bona de genere: q̄ ē q̄si quoddā lumē: efficit mala ꝓpt defectū intētiōis bone. b Ipe tenebre quāte erūt. q. d. multo magis: qꝛ actio mala de genere: q̄ ē q̄si q̄dam tenebra: si tn̄ huic suꝑueniat intētio mala: ē multo deterior q̄ꝫ prima: vt si aliq̇s mechet cū aliq̄ vt possit eiꝰ pecuniā furari: oīs talis tenebrositas ꝓcedit ex īmoderata cōgregatiōe diuitiaꝝ: ꝓpt qḋ est merito fugiēda. c Nemo pōt dno. ꝛc. Hic ponitur tertia rō: qꝛ illud ē merito fugiēdum ab hoīe: ꝑ qḋ īpedit obsequiū deo debitū: ad qḋ obligat hō ex bn̄ficio creatiōis ꝛ ex alijs bn̄ficijs: sꝫ īpedit ꝑ ꝯgregatione diuitiaꝝ inordinatā. ḡ ꝛc. Minor aūt huiꝰ rōnis declarat: cuꝫ dꝛ in lr̄a. Nemo pōt duobꝰ dn̄is seruire: qḋ ē ītelligendū qn̄ sūt ꝯtrarij ꝛ disꝑati ꝛ non subalternatim positi: sic ē ī ꝓposito: qꝛ auaricia q̄ ē seruitꝰ idoloꝝ non pōt stare cū obseq̇o diuino. ꝛ ideo ꝯcludit: d Non potestis deo ser. ꝛ mā. māmona enim lingua syra nomē ē diuitiarū: vel nomen demonis q̇ tētat de cupiditate diuitiaꝝ. auarꝰ aūt q̇ thesauriçat inordinate: seruit vtrisqꝫ. et ideo nō pōt simul deo ꝟuire. Ille autē q̇ ī pijs opibꝰ diuitias expēdit nō ꝟuit diuitijs: ſ magl diuitie ꝟuiūt sibi: qꝛ eis vtit sic instrumēt ad opa ꝟtutū: qꝛ ꝟm ꝙ dic Ambrosiꝰ suꝑ Lucā. Sic diuitie sunt impedimēta reprobis: ita ꝓbis sūt adiumēta ꝟtutis. ꝛ idō talis potest simul seruire deo ꝛ vti ipis. e Idō dico vob ꝛc. qꝛ nō solū ꝯgregatio diuitiaꝝ q̄ꝫtū ad actū exteriorē deordinat hoīs affectū: sꝫ etiaꝫ sollicitudo acq̇rēdi deordinat: q̄ꝫtum ad actū interiorē. idō ꝯn̄ter excludit sollicitudinē suꝑfluā circa talia acquirēda. Et diuidit ī duas ꝑtes. qꝛ primo facit qḋ dictū ē ꝑ q̄dā exēpla. ꝛ scḋo per rōnes. ibi: Nolite ḡ. Circa ꝑmū aduertēdū ꝙ duo sūt q̇ req̇runt ad sufficiētiā vite p̄sentis scꝫ nutrimētū: sine q̇ hō nō pōt viuere absolute: ꝛ vestimētū sine q̇ nō pōt bn̄ viuere. ꝛ idō circa ista solet hō magl sollicitari. Primo ḡ excludit sollicitudinē circa vtrūqꝫ ī generali. scḋo circa quodlibet ꝑ se sumptū ī speciali. ibi: Respicite volatilia. Circa ꝑmū aduertēduꝫ ꝙ natura nō potuit ꝓuidere homini de tegumento et defensiōe: sicut ꝓuidit alijs aīalibꝰ: vtpote auibꝰ dedit plumas ad cooperimētū: vngues ꝛ rostra ad defensionem. sil'iter brutis aīalibꝰ pelles ꝛ pilos ꝓ indumēto: cornua ꝛ dētes ꝛ hmōi ꝓ armis: qꝛ ī talibꝰ nō ē nisi natura sensitiua q̄ ē ad vnū determiata: ꝛ ideo de talibꝰ potuit eis ꝓuidere sufficiēter natura. hō aūt rationalis nature ē: q̄ nō ē determinata ad vnū: sed habet viaꝫ ad disperata ꝛ ꝯtraria. ꝛ idō nō potuit sibi sufficiēter ꝓuidere natura q̄ de se ē determinata ad vnū: sꝫ loco huiꝰ hō habet ītellectū ꝑ quē pōt cogitare diuersas artes ꝛ modos faciēdi sibi vestes ꝛ arma: ꝛ manꝰ ad operādū talia. ꝛ idō oportet hoīeꝫ ḋ talibꝰ sollicitari: quia tn̄ hō rōnalis ē. idō ista sollicitudo debet eē moderata ꝟm regulā rōnis recte: ꝛ talē sollicitudinē nō excludit hic saluator: cū sit ꝑs prudētie: aliter seq̇ret ꝙ hō tētaret eū: si expectaret ab eo ꝯsequi oīa necessaria: omittēdo qḋ debet fieri circa h̄ via humana: ſ sollicitudo q̄ h̄ ꝓhibet ē deordinata ꝛ suꝑflua ꝑ quā postponunt bona spūalia: vt magl videbit postea. Et h̄ ē qḋ dicit hic saluator: f Ne solliciti sitis. suꝑflue. s. ꝛ inordinate de cibo ꝛ vestimēto: qꝛ hoc non ē necessariuꝫ: qḋ ꝓbat exemplo: qꝛ corpus ꝛ animā que sunt maiora beneficia deus dat nobis sine sollicitudine nostra. ergo ꝛ illa q̄ sunt minora: videlicet cibum ꝛ vestimentū: dabit sine sollicitudine: vel cum sollicitudiue moderata. g Respicite volatilia. Hic ꝓbat de vtroqꝫ in speciali. et primo de cibo. secūdo de vestimento. ibi: Quis autem vestrū cogitans. Primū ostendit per exemplū auiū: que non serunt neqꝫ metunt. ꝛ tn̄ dn̄s sufficiēter pascit illas cū sollicitudine ꝯuenienti sue nature: multo fortiꝰ hominē sufficiēter pascet cum sollicitudine ꝯueniēti sue nature: que ē ꝟm regulā rōnis recte: ꝓpter qḋ subdit: h Nōne vos magis pluris estis illis. i. natura humana ē maioris pōderis corā deo: qꝛ aīalia facta sunt ꝓpter hoīeꝫ. finis autem nobilior est his que sunt ad finem.

(† Lu.16.) († Lu.12.)

Quis aūt

F filios adoptiõis. a Quis aũt &c. Illi ergo curã regẽdi corpis relinqte: q illd ad hãc mẽsurã fec pvenire. b Et de ve. Nõ qz laborare & pvidere h̃ si deceat: sz oĩs sollicitudo abijciẽda ẽ & spes ĩ deo habẽda ẽ c Cõsiderate. Exhortationẽ de indumẽto satis congrue cõfirmat exemplo. d Quoniaz nec salomon. Que purpura regũ: que pictura textricũ põt floribus cõparari? Ipe color dicit operimentũ florum: sicut dicimus: operuit istum rubor.

e Si enim fenũ. Si ista que ad vsum sunt tẽporis tm̃: et cito decidua: igne cremabunt: deus tã venuste adornat.

Cras pro futuro ponitur in scripturis: dicente iacob: Exaudiet me cras iusticia mea. f In clibanuz. Alij libri habẽt: in ignẽ vel in aceruũ: q habet speciẽ clibani. g Quãto magis scilicet vestiet. Et ideo oĩs fiducia ĩ eo habenda. Qz si nec de his fidentes sumus quõ inuisibilia speram? Per modica fides est que nec de minimis certa est. Ideo & de eternis ingerit fiduciam: & condemnat infidelitatem.

h Modice fidei. Quicũqz in aliqua pmissione dubitat modicus est fide. Et quãto plus dubitat tãto minus inuenit ea p qbus sollicitus fuit.

i Nolite. Plenius inculcat & reuoluit: quod a principio s̃monis docuit: vt absqz sollicitudine viuam?. Nolite ergo solliciti. Hic vident argui hi q spreto victu vel vestitu cõmuni: lautiora sibi vel austeriora p̃ his cuz quibus viuunt alimenta querunt vel indumenta. k Solliciti esse. Sollicitudo suffocat verbũ dei ne fructũ referat: & facit similẽ gentili. i. infidelem.

l Hec enim oĩa. Quid ergo amplius habet a gentili: cuius infidelitas animũ sollicitat: & curis vite huius fatigat. m Gentes. Quibus de futuris cura non est. Sed filiorũ est querere regnũ. n Scit enim pater. Prouisa sunt hec a deo: qui nouit nobis h̃ in via sua esse necessaria. Pater vester. Sic filios de bonitate & pvidentia patris securos reddit: absqz cura seculi. o Querite ergo pri. Hic aperte ostendit ista non esse petẽda tanqz bona nostra et si necessaria. Regnuz aũt dei petẽdũ est: & in eo finis noster ẽ ponẽdus: ppter quẽ oĩa faciamus. Vbi gr̃a: Mãducem? vt euãgeliçem?: non euãgeliçem? vt mãducem?. Cuz dicit primũ: significat h̃ posteri?. nõ tpe sed dignitate. Illud enĩ petẽdũ ẽ: h̃ ppter illd necessariũ. ergo pmũ qrite regnũ dei. i. pponite oĩb? reb? ceteris. Vt autẽ hoc queratis non debet subesse sollicitudo ne illa desinit. Scit enĩ (vt dixit) pater vester qz his indigetis: & ideo nõ subdit: deinde ista querite: sed ait: hec apponat. i. cõsequent sine vllo impedimẽto: si illa queritis. Nec ait: illa dabunt: sed apponent: qz aliud est qd principaliter dat: aliud qd supaddit: qz ĩ intẽtiõe eternitas: ĩ vsu debet eẽ tẽporalitas: & illd h̃ dat: h̃ supaddit. Regnũ dei qram? sectando iusticiã ei?. Iusticia vo regni ẽ oĩa q xp̃s docuit obs̃uare. Regnũ qrere ẽ ipsã iusticiã opib? implere: ido tm̃ vt de? glorificet: et vt nos ei per oĩa placeam?. Regnũ dei sũmũ bonũ ẽ: & ido qrẽdũ. Querit aũt fide spe et charitate. p Et hec oĩa. Quia oĩa sũt filiorũ: & ideo hec oĩa adijcient: etiã non qrentibus: quibus si subtrahuntur: ad pbationẽ est. si dãtur: ad gratiaz actionẽ: quia omnia cooperant in bonũ. q Solliciti. Timore: merore & anxietate curarũ que mẽtẽ pturbãt. r In crastinũ: Id est ĩ futurũ: de presentibus pcedit. vnde Apl's: Nocte ac die operabamur ne quem grauaremus. De futuris q diuina pcurat ordinatio: non pueit sollicitari: sz p̃sentia grate suscipiẽtes: curã futurox q incerta ẽ d relinquam? cui d nob cura est. Curã aũt p̃sentiũ maliciam vocat: qz penalis est. pertinet

Gen. 30. e — Luc. 12. b — Tes. 2. b

Veni ad

a Quis autem vestrum cogitans potest adijcere ad staturam suaz cubitum vnũ? Et de vestimẽtis quid solliciti estis? Cõsiderate lilia agri quomodo crescunt. Non laborant neqz nent. Dico autem vobis: qm̃ nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnuz ex istis. Si enim fenũ agri quod hodie est & cras in clibanum mittitur deus sic vestit: quãnto magis vos modice fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: quid mãducabimus: aut quid bibemus: aut quo operiemur. Hec enĩ oĩa gẽtes inqrunt. Scit enĩ pr̃ vester qz his oĩb? indigetis. Querite ergo primũz regnũ dei & iusticiãm eius: et hec omnia adijcient vobis. Nolite ergo solliciti esse ĩ crastinum

(Interlinear: sua sollicitudine & sagacitate. — supra de esca: hic de vestimẽto. — hoc de indumẽto. — nõ sũt hec allegorica: sz vt d minoribus psuadeant maiora. — coloribus se ornando. — vt indumenta sibi cõficiant. — tamen. — qui pre alijs floruit. — pcurabit in necessarijs. — ornat. — s. veller. — qui ad imaginẽ dei estis ad eterna vocati. — non ait: nolite querere. — id est talisi cura nolite impediri quominus celestibus insudetis. — dum patrem audis ne dubites de voluntate. — qui bonis filijs viscera sua non claudit. — & dat nisi infidelitas vestra auertat. — sũma hec vestra sit intentio. — pcipue. — omnia ppter illud facite. — non qz post ista: sed qz sũmum qd ppter se & extra qd nihil petit. — qd & dat nisi infidelitas vestra auertat. — vt p eum nõ p vos iusti sitis p iusticiaz venit ad regnũ. — iusticia regni ẽ quam supra docuit: nisi abundauerit iu. &c. — vtenda in via ppter illud non ppter se. — qz intentionem eternox hec comitantur. — qz oĩa adijcient. — non labor & pvidẽtia dãnatur sed sollicitudo mentẽ suffocans.)

a Quis aũt vestrũ. Hic pbat de vestimento: et ponit duplex exemplũ. Primũ accipit ex eo qd est intra hoiem. s. magnitudo corpox quã deus dat homini sine sollicitudine sua: qd ptz: qz qtũcũqz aliquis sollicitet de augumẽtatione sua: nõ potest addere ad staturã suã cubitũ vnũ. cũ ergo vestimentũ cõpetat maius vel minus homini s̃m quãtitatẽ corporalẽ: & quãtitas dat ei sine sollicitudine sua: p cõsequẽs & vestimẽtũ cõueniẽs absqz sollicitudine supflua: & h̃ ẽ qd cõcludit iterrogatiue. Et d vestimentis &c. Scdz exemplum accipit ex eo qd est extra hoiem. s. ex terrenascentib?: qd ponit cũ dicit: b Considerate li. agri quomodo crescunt. sine sollicitudine eox & s̃m qtitatẽ suã a deo vestiuntur. ppter quod dicit: c Nõ laborãt. s. ad ornandum se. d Neqz nent. i. filant: ad faciẽdũ sibi vestimentuz. & tm̃ optime vestiunt: qd pbat. e Qm̃ nec salomon in omni gloria sua. i. lz fuerit rex potẽtissim?: vt ptz. iij. Reg. tm̃ nõ fuit ita bene vestitus: qz lz ars imitet naturã: tm̃ opa artis nõ assequunt pfectionẽ operum nature. & ideo tinctores pannox non possunt facere colorẽ ita viridem sicut natura ĩ terrenascẽtib?. Ex h̃ igit cõcludit qz de? sufficiẽter vestiet hoiem absqz sollicitudine supflua. ppter qd dicit: f Si enĩ fenũ agri qd hodie est. i. in p̃senti. g Et cras ĩ clibanũ mittit. i. in futuro ponet in furno: qz in aliquib? terris loco lignox vtũtur stipulis & talibus ad calefaciẽdũ furnũ. Vel aliter: Cliban? accipit hic p acervo in quo congregat fenuz desiccatum: quia ad modũ furni seu mõticuli eleuatur: vnde & clibanus a clino dicitur. & tm̃ h De? sic vestit. fenum ipm sine sollicitudine sua.

i Quãto magis vos modice fidei. s. sine sollicitudine supflua. Vocat autẽ eos q nimis sollicitant de talib? modice fidei: qz ex defectu fidei procedit talis sollicitudo supflua. nõ aũt sollicitudo rõnabilis & moderata: sed magis includit: qz sicut natura auiũ ẽ p̃dicto modo viuere & terrenascentiuz crescere: sic natura hoĩs est viuere s̃m dictamen recte rõnis: ad qd sequitur ipm debere sollicitari sollicitudie moderata ad querendũ ea que nõ dedit sibi natura: vt vestes et arma et similia: vt p̃dictũ est. k Nolite ergo solliciti esse. Hic excludit sollicitudinem supfluã p rationes duas. secunda ponitur. ibi: Nolite ergo. Prima accipit ex parte diuine pvidentie. Ad cui? euidentiam cõsiderandum qz aliqui dixerunt pvidentiã diuinam esse tm̃ circa superiora: & non circa actus humanos: in qx persona dicit Iob. xxij. Circa cardines celi pambulat nec nr̃a cõsiderat. & ex hoc dicebãt qz homo circa necessaria vite debebat multũ sollicitari. & hoc est qd dicit: l Hec enĩ oĩa gentes inquirũt. i. gẽtiles diuinã pvidẽtiã circa actus humanos negãtes: circa talia ĩmoderate sollicitant: sed vos nolite sic dicere. m Quid mãducabimus &c. non qz non debeat hõ sollicitari moderate: sz intẽdit excludere sollicitudinẽ ĩmoderatã: q pcedit ex gentiliũ errore. ido sequit: n Scit enĩ pater vester. i. diuina pvidentia se extendit ad oĩa qtũcũqz minima: & p cõsequẽs circa ea que sũt homini necessaria. & sic s̃uiẽtib? sibi talia sufficiẽter ministrabit: ppter qd cõcludit: o Querite ergo primũ regnũ dei. i. spũalia bona: & qz primum relatiue dicit ad scdm: patz qz non excludit sollicitudinem omnino circa necessaria vite: sed ostendit qz homo principaliter debet de spiritualibus sollicitari: & secũdo de tpalib?. ppter qd subditur: p Et hec oĩa adijciet vobis. supposita tm̃ sollicitudie debito modo habita: vt dictũ ẽ. q Nolite ergo &c. Hic ponit scda ratio ad hoc: & accipit ex tẽporis congruẽtia: sicut enĩ cuilibet

Luce. 12. b — Per Io. An. de ref. Cle. vnica. Luce. 12. b — 12. q. 1. habebat.

negocio

S eni ad hāc mortalitatē quā peccādo meruim⁹: q̄ i se sat⁹ onerosa ē: nec debem⁹ superaddere malū nr̄e sollicitudinis. Nemo debet scādaliçari si quē iustor̄ viderit necessaria sibi suisq̄ p̄curare: nec iudicet eū de crastino cogitare: q̄r ille ꝗ h̄ p̄cepit cui ministrabāt angeli: xp̄s h̄ exēplū dandū loculos habuit: vñ necessaria vsib⁹ p̄beret: q̄r custos erat iudas. Hinc seq̄r: Nolite iu. ⁊c.

1. Cor. 4. a

a Dies. Non quē fecit dn̄s: ꝗ cui maledixit Job ⁊ Hieremias. s. quē diabolus inuenit. b Sufficit. Et q̄r cura p̄senti mens obruit̄: nō debet gemina/ri malicia diei. Ca. VII

N Olite iudicare. De dubijs: q̄r de manifestis iudicat̄: ⁊ nō de illis de q̄b⁹ incertū ē q̄ aīo fiāt: d̄ q̄b⁹ nemo sine periculo iudicat. Judiciū temerariū ē: q̄n q̄b⁹ cōmissū nō ē: iudicāt: siue sit de manifestis siue de occultis. Cōmittit̄ aūt iudiciū: vl̄ magistr̄l ecclie vel p̄ncipib⁹ terre. Ubi ꝗ si de manifestis iudicet: q̄ sc̄z sūt p̄uicta vel p̄fessa: nō temere iudicāt. Si aūt de incertis: temere iudicāt: ꝗ iudicia p̄hibet. Nolite iudicare. Duo sūt in q̄b⁹ temerariū iudiciū cauēdū ē. Sūt eni q̄dā media ⁊ incerta q̄ aīo fiāt: q̄ ⁊ bn̄ ⁊ male p̄nt fieri. Nescimus eni q̄lis futur⁹ ē q̄ nūc apparet mal⁹: de cui⁹ correctione desperare: cūq̄ abiectū rep̄hēdere temerariū iudiciū est.

a ꝗ. i. futur⁹. ꝗ tūc eni de ipo ⁊ nō añ curabitis.

num. Crastinus enim dies solli/ a ꝗ nō eget alterius. b ꝗ dies malus non est sed in eo fiunt mala. c ꝗ nō peccatū: sed labor ⁊ angustia seculi.

b cit⁹ erit sibip̄si. Sufficit diei ma/ b licia sua.

N Olite iudica/ Ca. VII c⁊ re ⁊ n̄ iudicabimini: nolite p̄dēnare ⁊ nō p̄dēnabimini. Jn quo eni d

a ꝗ a deo. ꝗ vel non iudicabimini.

d Jn q̄ eni. Quasi diceret: Jn q̄ volūtate bn̄feceris: in ea liberaberis: ⁊ in q̄ male: i eadē punieris. De his eni agit̄ in q̄bus vel temere iudicātes offendim⁹: vel recte agētes excusamur. ⁊ ido addit: Jn q̄ mēsura. Et iuste q̄r volūtas nō habuit finē peccādi: Quis cū fine peccauerint: nō habēt finē vltionis: ⁊ q̄b⁹ iudiciū fuit sine miscdia: fine miscdia iudicabunt̄: Jn q̄ eni. Nō q̄ de⁹ temere iudicet nos: ⁊ iniq̄ mēsura repēdat: Sed ē ac si dicat: ipa temeritas iudicādi: ⁊ iniq̄ mensura tibi nocet te punit: ⁊ sepe nō illū de q̄ hec agis: tale ē. Qui gladio p̄cusserit: gladio. i. peccato hui⁹ rei peribit. ꝗ Jn q̄

4. 26. e

Nico. de lyra

negocio req̄rit̄ tp̄s debitū ad h̄ q̄ bn̄ fiat: q̄r p̄ditio tp̄is est q̄dam circūstātia act⁹ debiti: igit̄ cuilibet sollicitudini ad hoc q̄ sit debito mō ordinata: req̄rit̄ tp̄s debitū: vt iminēte messe est tp̄s debitū sollicitudis circa fruges colligēdas: ⁊ iminente vindemia ē tp̄s sollicitudinis vindemiarū. ⁊ ido si aliq̄s p̄occuparet tp̄s sollicitudinis vindemie de ipsa sollicit⁹ in tpe messis eēt inordinata sollicitudo ex p̄te tp̄is: q̄d faciūt illi q̄ sūt imoderate ⁊ sup̄flue solliciti: ⁊ h̄ ē q̄d p̄hibet dicēs: Nolite ꝗ solliciti eē in crastinū. i. in futurū: sollicitudinē. s. futuro tēpori debitā inordinate p̄occupādo. Ce eni crastinum aliq̄n accipiat̄ p̄ futuro: p̄z Josue. xxij. Cras dicēt filij vestri filijs nr̄is ⁊c. i. in posterū tp̄s. Seq̄t: a Crastin⁹ eni dies ⁊c. i. tēpus futur⁹ habebit sollicitudinē sibi p̄gruā ⁊ debitā: sic p̄z q̄ ex variatiōe tp̄is occurrūt varia fiēda de q̄b⁹ hoīes debent tunc sollicitari. ideo subdit: b Sufficit diei malicia sua. i. cuilibet tēpori sollicitudo sua: q̄ quidē sollicitudo dicit̄ malicia: q̄r est quoddā malū pene. in statu eni innocētie non indiguisset hō tali sollicitudie. Ca. VI

Moraliter.

Attēdite ne iusticiam vestram faciatis corā hoīb⁹ ⁊c. Et illō q̄d seq̄t: f† Cū ꝗ facis elemosynā ⁊c. Chryso. Si bonor̄ q̄ facis vis inspectores hr̄e ecce habes nō solū angelos ⁊ archangelos ꝗ etiā deū vniūsor̄. k† Cū orat̄ nō erit̄ sic hypo. ⁊c. Chryso. Est āt oratio q̄ddā sp̄uale tributū: q̄d offert aīa deo d̄ visceribꝰ suis: quāto ꝗ gloriosior ē: tāto cauti⁹ ē huādā: ne xp̄i hoīes facta vilescat. o† Orātes nolite multū loq̄. Aliud ē s̄mo mult⁹: aliud diuturn⁹ affectus. Absit ab oratiōe mlta locutio: ꝗ nō desit mlta p̄catio. s̄z feruēs affectio p̄seueret. q† Sic ꝗ vos orabit̄ ⁊c. Glo. Nō solū his v̄bis orat̄: ꝗ etiā alijs ꝗ eodē sensu p̄cept̄. h† Pater nr̄ ⁊c. Aug⁹. Admonēt̄ h̄ diuites vl̄ genere nobiles vt cū facti fuerit x̄piani nō supbire aduersus paupes et ignobiles q̄m simul dicūt deo: p̄r nr̄. q̄d n̄ possūt sic pie dicere nisi se frēs eē cognoscāt. i† Sctificet̄ nomē tuū. Chryſ. Digna ē deū dep̄catis oratio. nil petere añ p̄ris gl̄iaȝ ꝗ oīa ei⁹ laudi postponere. a† Adueniat regnū tuū. Ad x̄pm q̄ ē dei regnū nō veniem⁹ ad gl̄iaȝ nisi p̄s⁹ ad nos veniat p̄ grāȝ. c† Fiat voluntas tua ⁊c. Aug⁹. i. obediat̄ p̄cept̄ tuis ab hoīb⁹ terrenis. sic i celo ab angelis fact̄. e† Panē nr̄m substātialē da nob̄ hodie. i. eucharistiā q̄ reficit aīaȝ naturā corp̄is trāscēdētē et q̄tidie p̄ fidelib⁹ offert̄. f† Et dimitte nobis debita nr̄a ⁊c. Greg⁹. vt p̄fecto bonū q̄d a deo cōp̄ūcti petim⁹: h̄ ip̄m p̄mum p̄rio p̄uersi faciam⁹. b† Et ne nos inducas i te. ⁊c. Aug⁹. Aliud ē tētari. aliud i tētatiōnē induci. Nā sine tētatiōe nemo p̄bat⁹ ē. ⁊ ideo nō petim⁹ nos nō tētari: ꝗ in tentatiōnē p̄ nō sū nō induci. o† Sz libera nos a malo. Chryſ. hoc malū vocat diabolū x̄p̄i excellentiaȝ sue malicie. f† Si eni dimiseritis hoībus ⁊c. Cypri⁹. Excusatio tibi nll̄a ē in die iudicij cū s̄m tuā sniaȝ iudicer̄: ⁊ q̄d fecer̄ h̄ ip̄e patier̄. g† Cū āt ieiuna. ⁊c. Leo papa: Non sūt casta ieiunia q̄ nō d̄ rōne p̄tinētie veniūt ꝗ de arte fallacie. k† Tu āt cū ieiunas vnge ⁊c. Per caput xp̄s itelligit̄. p̄ faciē p̄ria p̄sciētia: q̄ lauāda ē p̄fessiōe. xp̄s āt vngēd⁹ deuotiōe. o† Nolite thesaurizare vob̄ ⁊c. Rab. Erugo significat sup̄biā q̄ decorē virtutū obfuscat. tinea q̄ latēter vestes rodit iuidiā q̄ bonū studiū lacerat. fures sūt heretici ⁊ demones q̄ semp sūt itēti nos bonis sp̄ualib⁹ spoliare. h† Lucerne corp̄is tui ⁊c. Remig. Per lucernā ecclie rector significat̄ q̄ bn̄ oculꝰ d̄r: q̄r plebi subiecte q̄ p̄ corp⁹ itelligit̄ salutaria videre debet. Si q̄ ecclie rector errauerit: quāto magis subiect⁹ sibi p̄pls deuiabit. o† Nō potest̄ deo ser. ⁊c. Hiero. Nō dixit q̄ h̄z diuitias: ꝗ q̄ fuit diuitijs. q̄eni diuitiar̄ seru⁹ ē custodit eas vt seru⁹ dn̄m: q̄ āt eaȝ fuitut̄ excussit iugū distribuit eas vt dn̄s. f† Ne solliciti sit̄ aīe ⁊c. n̄ dic̄ vt māducet̄: ꝗ q̄d māducet̄. māducare nāq̄s necessariū ē ad sustētatiōeȝ nature. sollicitari v̄o circa suptuositatē cibi vl̄ delicatiōeȝ gule. Et idē dicēdū de veste. † Nōne aīa pl⁹ ⁊c. Hiero. Qui maiora p̄stitit vtiq̄ ⁊ minora p̄stabit. g† Respicite vo. ce. i. vere p̄teplatiuos. † Qm̄ nō serūt ⁊c. se negocijs secularib⁹ iplicādo et dn̄s p̄ eis sollicitat̄ ad necessaria mistrādo. b† Considerate lilia. i. vere castos. † Quō crescūt. s. n̄ solū labore suo ꝗ etiā dei dono. Sap. viij. Et cognoui q̄r nō possū eē p̄tinēs nisi deus det. f† Si eni fenū agri q̄d ⁊c. p̄ fenū virēs ad horā ⁊ p⁹ mittēduȝ i ignē significāt vane gloriosi ad tp̄s florētes: ⁊ p⁹ ignē gehenne eīnalit̄ sustinētes. Jgit̄ si eis de⁹ dat tāta bona i terra suis elect̄ dabit i celo mlta maiora. k† Nolite ꝗ solliciti eē. exponat vt. s. l† Hec eni oīa ⁊c. sollicitudie nimia: q̄n p̄siderāt dei p̄uidētiā extēdi ad h̄ iferiora. o† Querite ꝗ p̄mu̇ȝ ⁊c. i. celestia bona. † Et iusticiā ei⁹. p̄ quā p̄uenit̄ ad illa. p† Et h̄ oīa ⁊c. Chryſ. i homel. Nō dic dabūt̄ ꝗ adijcient vt discas: q̄r p̄ntia nihil sūt ad magnitudinē futuror̄. q† Nolite solliciti esse i crastinū. i. tāq̄ certi de vita vr̄a: q̄r sicut dic Seneca: Oīs dies ficut vltima ē ordināda. Ca. VII

N Olite iu. Hic xp̄s regulat affectū hoīs circa p̄ximū. et p̄mo respectu mali. scd̄o respectu boni. ibi: Nolite sanctū dare ca. Prima i duas: q̄r p̄mo ostēdit q̄ p̄xim⁹ n̄ ē temerarie iudicād⁹. scd̄o q̄ hō nō ē temerarie arguēd⁹. ibi: Quid vides fe. Circa p̄mū adūtēdū q̄ iudiciū vno mō ē act⁹ iusticie q̄ p̄tinet ad iudicē secularē vel ecclīasticū: ⁊ d̄ h̄ nō loq̄t h̄. Alio mō accipit̄ iudiciū p̄ut aliq̄s aliq̄b⁹ signis male iudicat d̄ p̄ximo: ⁊ istud vt i plurib⁹ p̄cedit ex mala affectiōe: q̄ q̄ male afficit̄ ad aliquē: male iterp̄tat̄ facta ei⁹: ⁊ h̄ p̄hibet dicēs: Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. i. vt nō icurrat̄ petm̄ mortale p̄ q̄d sit̄ digni i iudicio p̄dēnari. Ad itellectū hui⁹ sciēdū q̄ aliq̄s pōt iudicare male de p̄rio multiplicit̄. Uno mō ex euidētia facti: cū aliq̄s iudicat aliquē homicidā: q̄r vidit eū iterficere hoīeȝ: ⁊ h̄ nullū ē pctm̄. Alio mō ex signis euidētibus: vt si aliq̄s iudicet aliquē fornicatorē: q̄r vidit eū cū aliq̄: nudū cū nuda: solū cū sola: ⁊ h̄ sl̄r nullū est pctm̄. Tertio mō ex signis leuib⁹: ⁊ in h̄ iudicio triplex ē gradus. Primus est quādo leuibus signis aliq̄s dubitare incipit de bonitate fratris. et h̄ peccatū veniale est: q̄r p̄cedit ex humana infirmitate: ⁊ h̄ non vocat̄ iudiciū p̄p̄rie: sed suspicio. Scd̄s gradus est q̄n ex talibus signis firmiter tenet in animo q̄ frater sit mal⁹: ⁊ h̄ p̄p̄rie ē iudiciū: q̄r iudiciū importat firmā sniaȝ: ⁊ h̄ ē pctm̄ mortale: si malū quod iudicat de fratre ex leuib⁹ signis sit de genere peccati mortalis. pctm̄ eni mortale ē q̄d cōtrariatur charitati. Q̄ aūt aliq̄s p̄dicto modo iudicet fratrē: est p̄tra charitatem fraternā. Terti⁹ gradus ē: q̄n ex leuib⁹ signis non solū p̄dicto modo iudicat: ꝗ etiaȝ p̄cedit ad punitiōnē fratris sicut de facto: ⁊ h̄ ē grauī⁹: q̄r nō ē solū p̄ charitatē: ꝗ etiā p̄ iusticie eq̄tatē: ⁊ de talib⁹ intelligit̄ v̄bū p̄dictū: Nolite iudicare ⁊c.

d Jn q̄ eni iudicio iudicaueri̇t̄ iudica. i. s̄m mensurā temeritatis i iudicādo malū de fratre: s̄m h̄ erit vindicta pene.

Greg⁹

Quid aūt

a In q̄ mensura. Pōt in hac mensura in qua aliud mensuratū ē: vt triticum: aliud mēsurari: vt hordeū. ⁊ alia quātitas: vt si vnꝰ modiꝰ de vno: centum de alio. Ita facit deꝰ: ⁊ nō inique vt illi in eternū. Et ipsa infamia vel malū qđ intuleris: causa ē cur penā debitā incurras. Juste q̄ eternalit̃ pctō ꝑfrui volūt eternā penā inueniūt: ⁊ quoꝝ volūtas nō habuit finē peccādi: nec habebit finē torquēdi. b Quid aūt vi. Ecce moderamen iudicij: vt ꝑuentꝰ maioribꝰ aliū nō iudicet d̄ minoribus.

Quid aūt. Multi enī ꝑuēti maioribꝰ leuiora in fratre magis volūt vitupare ⁊ dānare q̄ȝ emendare. Ut si pleni odio vel inuidia vel malicia: dānent in eo qđ delinquit ira q̄ est vt festuca: odiū vt trabs. Iratꝰ alicui vult aliq̄n eū corrigi q̄ odit: h̄ velle neq̄t. ⁊ ideo impossibile dicit̃: vt festucam fratri demat: q̄ trabem gestat. Priꝰ ḡ trabs odij: inuidie: simulatiōis ⁊ totiꝰ malicie rejciēda ē: vt sic misericorditer respectu dei nō nr̄i: fratrem possimus increpare: vt siue ꝓsit illi correctio siue nō. nos tn̄ de simplicitate nr̄i oculi simꝰ securi. Quid aūt. Oculꝰ q̄ in paradiso post culpā ē reseratꝰ: apte videt nō vnde ꝓficiat: h̄ vn̄ in deteriꝰ cadat. Uidit enim iactantiā vane laudis: dū sibi cecꝰ alijs vult mederi.

Quid aūt. Apertꝰ oculꝰ male videt. s. iactantiaȝ sui dū alij vult mederi. Sed cecꝰ si nō valet intueri dū i h̄ deteriꝰ cadat. Uix inuenit̃ aliq̄s ab h̄ vitio alienꝰ: q̄ꝛ vnusq̄sq̄ꝫ suis fauens: aliena facile rep̄hēdit: et aliena grauiꝰ tolerādo q̄ȝ sua: sumit auctoritatē arguendi: sine exemplo sue emēdationis. Saltem ī eo ꝙ temere iudicant in oculo habēt trabem. c Aut quō dicis ⁊c. Id ē nō poteris minꝰ: vt irā in fratre emēdare: donec maius. i. odiū vel inuidiā pepuleris de corde tuo.

d Hypocrita eijce. Hi enī odio ⁊ liuore suscipiunt oīa accusare: ⁊ volūt videri ꝯsultores sine exemplo emendatiōis sue. Nō enī ē idoneꝰ doctor alij mederi: qui nōdū se sanauerit. Augꝰ. Nota si vis aliquē rep̄hendere: primū vide vtrū silis sis ei. Qꝫ si es: pariter ingemisce: ⁊ nō eū tibi pariter obtēperare: h̄ pariter conari mone. Qꝫ si nō es silis: tn̄ q̄ꝛ olim fuisti vel esse potuisti: ꝯdescēde ⁊ non ex odio sȝ ex miscōia argue. Raro ḡ ⁊ non sine magna necessitate obiurgatiōes sūt adhibende: ⁊ nō nisi respectu dei: remota priꝰ ab oculo trabe. e Nolite sāctū. Purgato ocl'o possūt dispēsatores eccl'ie alios castigare: sed nō sanctum canibꝰ dare. Quia sicut periculosū ē abscondere: ita ꝓdigū ē canibus dare. Talibꝰ mystica nō sūt aperiēda: sȝ velo tegēda sanctasanctoꝝ. Apertiora v̄bo ⁊ q̄si viliora dici possūt. Nolite. Eadē res dicit̃ sāctū ⁊ margarita. i. euāgeliū ⁊ sacramēta eccl'iastica. Sanctū: q̄ꝛ natura inuiolabile: nec debet ab aliquo corrumpi. Margarita q̄ in abscōdito latet: ⁊ d̄ figuris. q. apertis conchis eruit̃: gemma est preciosa que non potest corrumpi. Canes vero sūt qui oblatrant: ⁊ quod integrum est dilacerant. Porci qui vilipendunt et conculcant. Ul' canes ad vomitum reuersi: porci nondū conuersi: sed in luto vitiorum versati.

Nolite. Non sunt dispensatores: sed ꝓdigi extirpatores qui tollunt panē filiorum et mittunt canibus: ignorātes ꝙ res absconsa auidius querit̃ clara: venerabilius conspicit̃: diu quesita charius tenet̃: sine fastidio sit ꝑcepta cum mēsura. Ideo nec crudeles querentibꝰ oportet esse dispēsatores: nec incautos delusoribus vel faciles. f Et cōuersi ⁊c. Ne forte conuersi adhuc aliquid audire disrumpant: non margaritas quas cōculcant: sed vos indignatione. Non enim facile potest inueniri qđ talibus gratum sit. g Petite. His gradibus via: veritas ⁊ vita: legitime certantibus p̄statur. Christus est via qua ambulatur: veritas que inuenit̃: hostium ad quod pulsatur: vt ad ipsum per ipsum ingrediamur. Augꝰ. Idem est petēdū qđ ⁊ querendū: ⁊ ad quod vt ingrediamur est pulsandū: id est panis viuus ⁊ regnuȝ celeste ⁊ iusticia eius. Docuit q̄d petamus: modo prebet ꝯfidentiam vt nihil hesitantes petamus.

Petimꝰ fide: per eam ad christū euntes. Querimus spe: qua attingimus vsq̄ꝫ ad interiora. Pulsamus charitate: dum laboribus insudamꝰ: vt qđ petimus ⁊ querimus consequamur. Primū pete vt habeas: post quere vt inuenias: inuenta obserua vt introeas. A principio sermonis filios regni iusticiam docuit: et animos a sollicitudine remouit. Regnum autem primum querere est ante omnia et super omnia deum diligere: ⁊ deinde opus dilectionis ꝑficere. Augꝰ. Petite. Quasi cōscius sue infirmitatis dicat: qđ sanctum iubes abscondere: quasve margaritas dare vetas: quas me habere non sentio? Contra hec subijcit: petite. q. infirmus pedibus prius petat vt sanetur: post: querat vt inueniat viam que ad ꝓpositum ducat. deinde cum illic venerit vt aperiatur pulset. Sic prius est petitio sanitatis vt vires dētur animo: quibus qđ precipit īplere possit. Uiribus acceptis. Secunda est inquisitio vie. Quid enim sūt vires per deuia euntes? Cum autem via ad destinatum perduxerit. Tertia ē pulsatio vt quod clausum est possit aperiri: ⁊ hoc bene congruit. Cū enī beata vita actiōe ⁊ cognitiōe cōpleatur: actio desiderat facultatē virium:

cognitio

a ſ. i. ipm iudiciū est causa q̄re a deo iudicemini. ſ bono vl' malo. b ſ. i. penis iudicij tui mali pu

iudicio iudicaueritꝭ iudicabimi-

nieris. a ſ. i. iuxta mēsuram culpe erit mēsura pene ⁊ si eterne.

a ni †et in q̄ mēsurā mēsi fueritꝭ: re-

a ſ leuiꝰ q̄d qđ ꝯturbat oculū mētꝭ: sȝ nō obcecat.

b metiet̃ vob† Quid āt vides festū a b

a ſ grauiꝰ crimē. b ſ interiori intentiōe mētis.

cā i ocl'o fratrꝭ tui: ⁊ trābē i oculo c d

ſ consideras.

c tuo nō vides? Aut quō dicis fra- e

tri tuo: frater sine: eijciā festucā d̄

ſ trabes alia lr̄a.

ocl'o tuo: ⁊ ecce trabs est in oculo

a ſ appetens videri qđ nō es. b ſ redi ad cautelā tui primū te curās: deinde fratrem.

d tuo? Hypocrita eijce ꝑmuȝ trabē f

a ſ antea cecus: q̄ꝛ caligine peccati pressus.

de ocl'o tuo: et tūc videbis eijcere

a ſ monet dispēsatores eccl'ie ne dēt sāctū canibꝰ

e festucā d̄ ocl'o fratrꝭ tui. Nolite sā g

a ſ verbū p̄dicatiōis qđ n̄ debet corrūpi. b ſ nō facile iuenies ꝙ ei placeat q̄ margaritas calcat.

ctūm dare canibus nec mittatis

a ſ q̄ꝛ nō possunt respicere ab immundicia.

margaritas vr̄as añ porcos: ne h

a ſ cōtemptores veritatis vilipendā. ſ porci.

forte conculcēt eas pedibus suis

a ſ ad voluptates et vitia. ſ canes impugnādo veritatē. b ſ fidei vestre simplicitateȝ. ſ fidem vestram: non arcana dei q̄ incorruptibilia sunt.

f ⁊ canes cōuersi disrūpant vos. i k

a ſ fide. ſ vires. ſ ita mundatis oculis ad deuȝ ⁊ ꝓximum petite. ſ vitam. ſ spe.

g †Petite ⁊ dabitur vobis: q̄rite ⁊ l+ m

a Quid autē vi. festu. Hic ostēdit ꝙ ꝓximꝰ nō ē temere arguendus. h̄ aūt ꝯtingit q̄n̄ ille q̄ arguit est in ꝯsimilibꝰ culpis vel maioribꝰ: q̄ꝛ talis correctio nō ꝓcedit a charitate: sȝ ex ꝑsumptione: quia ordo charitatis incipit a se ipso. Aduertendum tn̄ ꝙ crimina arguentis: aut sūt publica: aut occulta. si publica: peccat dupliciter arguēdo pctō. s. ꝑsūptiōis: ⁊ pctō scandali. si aūt sint occulta: tūc peccat primo mō tm̄. Si tn̄ iste q̄ arguit ꝑmo peniteat ⁊ postea fratrē humiliter arguat: nō peccat. dicit ḡ: Quid āt vides festucā. i. pctm̄ minꝰ. b In ocl'o fra. tui. i. in ꝯuersatiōe ⁊ ꝯsciētia eiꝰ. c Et tra. i. maiꝰ pctm̄. d In oculo tuo. i. in teipso nō ꝯsideras. Trabs enī est adulterium respectu fornicationis simplic': ⁊ sic d̄ alijs. e Aut quō dic' fratri ⁊c. hoc dicūt mali p̄dicatores ⁊ mali sacerdotes q̄ sunt irretiti maioribus peccatis: q̄ȝ illi q̄s volunt corrigere. f Eijce primū ⁊c. q̄ꝛ hic ē ordo charitatis ꝙ a se ipo incipiat. g Nolite sanctū dare canibus. Hic regulat affectū hominis ad ꝓximū respectu boni cōferendi: q̄ꝛ malis hominibꝰ in pctō obstinatis ex affectiōe carnali n̄ sūt sacramēta ministrāda: vel secrete fidei reuelāda infidelibꝰ obstinatis: q̄ꝛ ex p̄dictis sequit̃ ꝯtēptꝰ sacramētoꝝ eccl'ie: ⁊ dersio fidei catholice ⁊ occisio ministroꝝ: ⁊ hoc ē qđ dicit: h Ne forte ꝯculcēt eas pedibus suis. videlȝ diuina sacra: vl' fidei secreta: q̄ dicunt̃ h̄ margarite ꝓpt̄ eoꝝ p̄ciositatē: ⁊ pctōres dicūt̃ porci ꝓpt̄ eoꝝ īmūdiciā. i Et canes. i. obstinati infideles. k Disrūpāt vos. h̄ ē interficiant. l Petite et dabit̃. Postq̄ȝ saluator dedit legē euāgelicā: hic ōndit eam obseruabilē. hec enī ē vna de ꝯditiōibꝰ legis scȝ ꝙ sit obseruabilis. Ad obseruationē ipiꝰ tria faciūt. īploratio diuini auxilij: conatꝰ liberi arbitrij: euitatio mali ꝯsortij. ⁊ ideo ista tria ponit ꝑ ordineȝ. scđm ponit̃ ibi: Intrate ꝑ angustā portā. tertiū ibi: Attēdite a falsis ꝓphis. Prima adhuc in duas. q̄ꝛ ꝑmo ōndit q̄d req̄rit̃ ad hoc ꝙ oratio sit exaudibilis ex ꝑte oratiōis. ⁊ scđo ex parte ipiꝰ orantis. ibi: Oīa ḡ. Circa ꝑmū sciendū ꝙ oratio ē exaudibilis tribꝰ ꝯcurrētibꝰ. Primū ē ꝙ sit pia. i. d̄ ꝑtinētibꝰ ad salutē. scđm est ꝙ sit ꝑseuerās. i. nō interrupta ꝑ aliq̄d orationi contrariū: q̄ꝛ nō cessat orare qui nō cessat bn̄ facere. tertiuȝ est ꝙ oret ꝓ se: q̄ꝛ lȝ aliquis pie ⁊ ꝑseueranter oret ꝓ alio: tn̄ effectus orationis posset impediri ꝓpter maliciā illiꝰ ꝓ quo orat̃: sed tribꝰ p̄dictis ꝯcurrentibus semꝑ exaudit̃: ⁊ hoc ē qđ notat̃ in tribꝰ v̄bis hic positis. Petite. s. pie. m Querite. perseueranter.

Pulsate

† Mat. 4. c
† Luc. 6. f
† Luc. 11. a

g cognitio manifestationẽ rerũ. Horũ primũ petit. scd̃m querit: illud vt detur: hoc vt inueniat. Sed in hoc secũdo prius est cognitio vie q̃ possessionis. Et qui veram viã inuenerit puenit ad possessionez que tñ pulsanti aperietur.
Aug⁹. Operose quidem quid ista tria inter se differant exponendũ puta/ ui. Sed longe melius ad instantissimam petitionem omnia referuntur. Hoc quippe ostendit vbi eodem verbo omnia conclusit dicens: quãto magis pater vester qui in celis est da/ bit bona petentibus se: non enim dixit petentibus ⁊ querẽtibus ⁊ pulsantibus. a Omnis enim qui pe tit. Ut prebeat constantiam perseuerandi: diligẽtiaz querendi: fiduciam impetrandi addit: omnis ⁊c̃.
Supra docuit quid petamus regnuz. s. Hic dat cõ/ fidentiam vt nihil hesitantes petam⁹. Nõ denegat se petentib⁹ q̃ sponte obtulit se non petentib⁹: ⁊ que rentes inuenient eum qui non querẽtibus dedit vt i uenirẽt: ⁊ pulsantibus aperiet: qui clamat: Ecce ego sto ad hostiũ et pulso. b Aut quis. Explanat q̃d petendum sit ⁊ ex humana circa filios beniuolentia diligentiam patris circa nos cõmendat. Petenti/ bus christũ recta fide non datur lapis offensiõis nec duricia cordis. Ita si petieritis patrẽ vestrũ chari/ tatem sine qua nil sũt cetera: vt sine pane inops ẽ mẽ/ sa: cui ꝯtraria est cordis duricia. c Si piscẽ. Per piscem fides que sub fluentis spiritussancti nutritur
Piscẽ dicit inuisibiliũ fidem: vel ꝓpter aquaz ba ptismi: vel q: de inuisibilibus locis capit: vel q: flu/ ctibus huius mundi non frangit. In euangelio Lu ce sequit cõparatio oui ⁊ scorpionis. In ouo spes ac/ cipitur: quia in eo nondũ est fetus ꝑfectus: sed fouẽ/ do sperat. In scorpione cui⁹ aculeus retro timendus est: accipit contrariũ spei. s. retro aspicere cuz spes se debeat in anteriora extẽdere. d Si ẽ vos. Quan doquidẽ patres bona tribuũt filijs. ergo multo ma/ gis pater noster q̃ bonus ẽ incõꝑabiliter bona dabit petentibus se filijs. e Nostis bona. Scd̃m sensũ eorum. bona qui ea pro bonis habent q̃q̃ et in rerũ natura bona sunt: ⁊ ad vitam istã ꝑtinẽtia: q̃ malus non de suo dat. Domini eni est terra ⁊c̃. Uel apostoli mali dicuntur: q̃tum ad se respectu dei qui solus bo nus ex quo omnes boni. Cõstat q̃ a deo nõ nisi bo na ꝑcipimus quallacũq̃ nobis videant. Omnia eni electis in bonum cooperant ⁊ omniũ bonorum spiri tualiũ distributor est: vt opa charitatis impleantur. f Dabit bona. Id est spiritũsanctum. Uel bona. s. eterna que non dantur nisi filijs. g Petentib⁹ se. Omniũ bonorũ spũalium distributorem: vt opa cha ritatis impleantur. Unde subdit: Omnia ergo ⁊c̃.
h Omnia ergo. Quia amare amantẽ nature ẽ: nõ amantem xo cogi beneficijs ad amorem: perfectiõis christi est. Cũ nos priores vt nobis fieri velim⁹ alijs facere iuberet: mox eundẽ sensum astruit dicẽs: Oia ergo que ⁊c̃. Id ẽ bona que vultis accipe ab alijs: eadem facite illis: vt charitas ꝓximi impleat que si/ ne dilectione recte nõ põt ꝑfici. Et ideo addit: Hec ẽ lex ⁊ ꝓphete: q: nec de⁹ sine ꝓximo: nec ꝓximus di/ ligit sine deo. Quia nõ ex odio vel ex inuidia iudi candus est ꝓximus: ergo qua charitate velletis mo/ neri facite alijs. i Ut faciant vobis. Quia addit hoĩes: dicit tñ de dilectione ꝓximi. Uñ nec subdit: tota lex. relinquit xo de dilectione dei. Q: si dixisset: Oia q̃cunq̃ vultis fieri vobis facite alijs. vtrũq̃ cõ plexus esset: in q̃bus tota lex: ꝓpter salutem hominũ scriptũ ẽ in ꝓphis ⁊ lege. k Intrate. Et si difficile sit vt alij facias qd̃ tibi vis fieri: tñ sic faciẽdũ ẽ vt in tremus. l Per angustã. Angusta q̃rit: nec ab oĩ bus inuenit. Nec oẽs q̃ inueniũt p eaz ingrediũt: q: capti secl'i retroeũt. Cuius charitas sit lata: tñ p angusta ⁊ ardua abducit hoĩez a terra. Quid angusti⁹ illo foramine qd̃ vn⁹ ex militib⁹ i latere xp̃i aperuit: p q̃s tñ angustas portas iam pene tot⁹ mundus intrauit. m Et speciosa. Hãc ⁊ si nõ querãt: oẽs tñ inueniũt: q: ĩ ea nati. Uoluptas vt mere/ trix importuna suis oblectamẽtis oẽs ĩuitat. ⁊ ideo m'lti intrãt p eã. Q: an gusta. Satis angustũ ẽ oia ꝑtermittere: vnũ solũ diligere: vnũ q̃rere: ad vnũ q̃tidie pulsare: ꝓspera nõ ambire: aduersa nõ timere. n Et pauci sunt. Si pauci ĩueniũt: pauciores p eã intrare ꝯtendũt. Nemo intrat sine labore ⁊ si/ ne animi puritate. o Attendite. Cũ dixisset artã viã a paucis inueniri: ne forte sui ĩplicarẽt erroĩb⁹ pseudo ꝓphaꝝ adiecit: attẽdite. Attẽdite. Q: supra latã portã dixit falsos ꝓphas aptius dicit. Attẽdite. Licet h' d' oĩb⁹: q̃ aliud habitu ⁊ sermone: aliud opꝫ ostendũt possit accipi: tñ specialiter de

Hereticis

a ƒ charitate. ƒ ad ostium qd̃ ẽ xp̃s: ⁊ inuẽto: in
inuenietis: pulsate et aperiet vo
stare. ƒ nõ eni diffidẽdũ. a ƒ pie ⁊ ꝑseuerãt.
ƒ qui nõ accipit cõstat eũ nõ bene petere.
a bis. Omnis enim qui petit acci/
ƒ pie ⁊ ꝑseuerãter.
pit: et qui querit inuenit: et pul/
ƒ pie ⁊ ꝑseuerãter. a ƒ oñdit p sil'e q̃d sit petẽdũ
b santi aperietur. Aut quis est ex
vobis homo quem si filius suus
a ƒ charitatẽ: vel xp̃m q̃ est panis q̃ de celo descẽ dit. ƒ cordis duriciam.
petierit panem: nũquid lapidez
a ƒ inuisibiliũ fidẽ iter aquas scripture latitãtẽ.
c porriget ei? Aut si piscez petierit
a ƒ infidelitatem. ƒ venenum perfidie.
nunquid serpentem porriget ei?
ƒ amatores seculi.
d e Si ergo vos cum scitis mali no/
ƒ vtilia. ƒ non vestra.
stis bona data dare filijs vestr̃l:
ƒ cui⁹ ẽ omne qd̃ est.
quantomagis pater vester q̃ in
ƒ in sanctis. a ƒ eterna que dãtur filijs tñ.
ƒ spiritũ sanctũ bonũ.
f g celis est dabit bona petentibus
ƒ q: regnũ celoꝝ q̃rẽdũ est ⁊ iusticia ei⁹ ergo ⁊c̃.
a ƒ voluntas hic de bonis tñ dicitur.
h se? †Omnia ergo quecũq̃ vultis
ƒ dictante charitate.
i vt faciãt vobis homines: ⁊ vos
a ƒ id est diliges ꝓximum tuũ sicut teipsum.
b ƒ q̃tum ad ꝓximum diligendum. c ƒ. i. in h' vno impletur. d ƒ spũaliter intellecta.
facite illis. Hec est enim lex et ꝓ/
a ƒ ad vitam. b ƒ ⁊ si hec dura: labores ieiunia: tñ amantibus iugũ suaue est. ƒ charitatem.
k l phete. †Intrãte per angustã por/
a ƒ quã pauci inueniũt. b ƒ seculi voluptas.
ƒ vbi nulla corporis angustia.
m tam: quia lata porta et spaciosa
ƒ errantium via.
via est q̃ ducit ad perditionez: et
a ƒ non querũt eam: q: sponte se offert.
multi sunt qui intrant per eam.
ƒ sed. ƒ in ingressu ƒ in ꝓgressu.
Q: angusta porta ⁊ arta via que
ƒ quia.
n ducit ad vitã: ⁊ pauci sũt q̃ iueni
a ƒ ⁊ q: pauci ĩueniũt: ergo. ƒ. i. diligẽt cauere.
b ƒ q̃d ergo ab illis vbi nec spes. ƒ qui in humi/ litate ambulant ⁊ falsa religione.
o unt eã. Attẽdite a falsis ꝓphet̃l:

a Pulsate a ⁊ ape. voh. ex q̃ ptꝫ q̃ loquit de oratiõe facta ꝓ se cũ dicit: Et apiet vobis: et q: istis trib⁹ ꝯcurrentibus semp exaudit. ideo subdit: Ois eni q̃ petit ⁊c̃. Sequit: b Aut q̃s ex vobis hõ ⁊c̃. vbi declarat qd̃ dictuz ẽ p exẽplũ: q: si hoĩes q̃ tã ꝓni sũt ad malũ. ⁊ idõ dicũt mali: tamẽ filijs suis petẽtib⁹ ab eis bo/ na dãt ill': m'lto forti⁹. c Pater vester q̃ i ce/ lis ẽ. q̃ ex natura sua ẽ bonus: p essentiam. d Dabit bona pe. se. scꝫ gratiam ⁊ gloriam. e Oia ẽ. Hic ostẽdit p q̃d oratio ẽ exaudibi lis a pte orantis: qd̃ fit q̃ñ iuste viuit: faciẽdo alteri qd̃ sibi vult fieri: ⁊ h' ẽ qd̃ d': Oia ẽ q̃cũ q̃ vultis ⁊c̃. oia eni p̃/ cepta ordinãtia hoĩem ad ꝓximum nõ sũt nisi q̃dã ꝯclusiões deriua/ te ex isto p̃ncipio: sicut i speculatiuis hoc p̃nci piũ. De q̃libet affirma/ tio vl' negatio: se habet ad oĩa que sequunt ex ipõ. ⁊ ꝓpt' hoc subdit: f Hec ẽ eni lex ⁊ ꝓphe. Intrate per angustaz. Hic ponit scd̃z qd̃ req̃/ rit ad legis euangelice impletionẽ. s. liberi ar/ bitrij conat⁹: q: lex da/ tur de actib⁹ virtutũ: ⁊ maxie lex euãgelica q̃ ẽ ꝑfectissima: virt⁹ aũt ẽ circa bonũ ⁊ difficile. ⁊ idõ ad ĩpletionẽ ei⁹ req̃ rit conat⁹ hoĩs. et hoc designat. cũ d': g Intrate p an. portã: quia lex euãgelica ẽ porta i/ trandi ad gl'iaz. d' aũt angusta ꝓpter artitudi nẽ virtutis q̃ ꝯsistit in medio: ⁊ ẽm q̃ dicitur ij. ethicoꝝ: difficile ẽ at tingere medium sed fa/ cile ẽ deuiare a medio: sicut sagittãtibus diffi/ cile est ꝑcutere signum sed facile est deuiare a signo. Et sic ẽ de bono virtutis: q: bonũ con/ tingit vno modo: ma/ lum antẽ omnifariam. ad hoc enim q̃ act⁹ sit virtuosus oportet q̃ sit bonus de genere et ex omnibus circũstantijs qd̃ difficile ẽ ꝯcurrere: sed actus efficitur ma/ lus ex singulis defectibus: qd̃ facile est cõtin/ gere: ⁊ hec designant cum d': h Lata por/ ta ⁊c̃. quia multi inueniunt defectuosi: ẽm q̃ describit Ecclesiastes. j. Stultoꝝ infinit⁹ est nu mer⁹ ⁊ pauci valde ĩueniunt virtuosi: ⁊ hoc ẽ qd̃ subdit: i Q: angusta ⁊c̃. et ptꝫ. k At tẽdite a falsis. Hic ponit tertiũ qd̃ req̃rit ad impletionẽ legis euangelice. s. vitatio false do ctrine. dicẽs: Attẽdite. i. diligẽter cauete. l A falsis ꝓphis. i. doctorib⁹ heretic'. ꝓpha eni vno mõ idem ẽ qd̃ ꝓlocutor: ⁊ q: venenũ nõ ꝓpinat nisi melle tinctũ. idõ subdit ibi.

Qui ve.

Apo. 3. d — Luc. 11. b — Ps. 23. — † 1. di. i p̃n 10. q. 1. c. placuit. — Rom. 8. e — † Tob. 4. c Luc. 6. c — † Luc. 13.

℣ heretici: q̄ quadā pietat' veste tecti venenato aīo ꝛ intentiōe nocēdi lupi sunt rapaces: vl' exteri' si copia daꝛ pseq̄ndo vl' interi' corrumpendo. a Ad vos in. In ↄspectu hoīm sīles mīstris iusticie dū ieiunāt: orāt: elemosynas dāt: sed nō sunt eoꝝ fruct': q: ꝓ vitio eis reputaꝛ. b A fructib' eoꝝ. Hiero. Non a veste: sed ab opib': qđ de manifestis accipiꝛ. Nūq̄ ab eis: q: vt spina nō facit vuā: sic bona arbor bonū fructū. mala malum: ꝛ nō econuerso. A fruc. c. Quia fideles oꝑꝛimūt. deū si nō verbis factis blasphemāt. Maxime aūt ꝑ impatientiaꝫ discernūt ī tpe aduersitat'. Jeiunia eī ꝛ orōnes sunt simulat' sicut ꝛ bonis: s; nō debēt oues pel/les suas deponere: ꝛ si aliqū eis lupi se cōtegāt.

Allego. c Nunq̄d. Allego. Spine ꝛ tribuli sunt heretici: a qb' nullus sapiētū scītatē vl' veritatē poterit inuenire: sed ↄscindūt ꝛ cruentant approximātes. Uel spine ꝛ tribuli cure sunt seculi: punitionesq̄ vitioꝝ. Uua ꝛ ficus: dulcedo noue conuersatiōis quā xp̄s in nob esurijt: ꝛ feruor dilectionis q̄ letificat cor hoīs. Nō g de spinis ꝛ tribulis vua et ficus: q: mens adhuc veteris hoīs ↄsuetudine pressa pōt simulare: nō ferre fructus noui hoīs. Or si aliqū dicta vl' facta maloꝝ ꝓsunt bonis: nō h faciūt mali: sed fit de illis ↄsilio dei: q: nō eoꝝ fruct' est: sed vitis que sup spinas aliqū exuberat. Sed carpend' est botr': spina cauenda. Uitis xp̄us. Sui: palmites. qui ferunt vuas. i. opa spūs q̄ inebriāt mentē. d Sic: id est fm ꝑdictā impossibilitatē: q: de mala radice nō pōt fruct' suauitat' erūpe. Expectādi sūt boni fructus de bona arbore. Arbor bona vel mala: nō natura q̄ in oīb' bona a deo ē creata: s; voluntas bona vl' mala. Fruct': opa q̄ nec bona male volūtat' pñt esse: nec mala bone volūtat'. Fruct' bone arbor': gaudiuꝫ: pax: patientia: longanimitas ꝛc. Quos fruct' nō nisi bona voluntas parturit. Sic ecōtrario malos mala intētio nutrit. e Nō po. ꝛc. Nō ait: non pōt mala arbor bona fieri: vl' bona mala: q: paul' de psecutore fact' apl's: ꝛ aīa manēte integra natura. affectu voluntat' corrūpit: vel in meli' mutaꝛ. Uolūtas vniuscuiusq̄ arbor bona vel mala. Et sicut arbor radicat in terra: sic volūtas ī aīa. Fructus male arboris sunt opa carnis. s. fornicatio: imūdicia: luxuria. f Ois ar. Hac sententia hypocritas ꝛ pseudo ꝓphas dānat: et qđ s. docuit de cordis mūdicia hoc exēplo ↄfirmat: q nemo de mala intentiōe fructū bonuꝫ pcipit: nec de bona nisi bonuꝫ metit. g Jgit ex fruc. Quasi di. a falsis ꝓphis attēdite: ꝛ ex fructibus eos cognoscite. Ex fructib'. Quia licet dicāt: dñe dñe: nō ↄtinuo sunt credēdi. hoc aūt dicunt vt a vobis recipiant. Uere dicere dñs iesus: est ī corde credere: ore cōfiteri: opibus attestari. nam vnū sine altero negare est. h Nō oīs q̄ dicit. Sicut cauēdi sunt q̄ hñt speciē bone vite ꝓpter dogma nequicie: sic ꝛ hi ecōtrario q̄ cū integre fidei ꝛ doctrine sint: turpiter viuūt. Utrūq̄ enim necesse est vt ꝛ opus ſmone ꝛ sermo opib' cōprobetur. Qui dicit: dñe dñe. Jter regni dei est obedientia nō noīs nūcupatio. Non est h illud vere ꝛ ꝓprie dicere vbi prolatio discordat a volūtate.

Cor. 12. a de quo Apl's ait: Nemo pōt dicere dñs iesus nisi in s. s. i Multi dicēt. Maxime aūt cauēdū est ab his qui ꝓpter nomen xp̄i etiā miracula hñt: que cū ꝓpter infideles dñs fecerit: monuit tamen ne a talib' decipiamur: putātes ibi esse inuisibilē sapientiā vbi ē visibile miraculū. Un̄ adiungit: Multi dicēt ꝛc. Oē mundo ergo ꝛ simplici oculo opus est vt inueniat via sapientie inter tot deceptiōes. Non solum q̄ verbotenus nomināt non recipiuntꝛ: sed etiā hi qui sine operibus ꝓphetant ꝛ demonia eijciunt ꝛ virtutes faciunt. Sicut cauere monuit a falsis prophetis: ita ab his qui demonia eijciunt ꝛ virtutes faciunt. Prophetare: virtutes facere: demones eijcere: interdū nō est meriti illius qui operatur: sed inuocatio nominis christi hoc agit ad damnationem inuocātis: ob vtilitatem eorum qui vident vel audiunt. Et licet despiciantur qui faciunt: deus tamen cuius inuocatio facit: honoratur. k Nunq̄ noui vos. Non nouit lex tenebras: id est non aspicit: quia si aspiceret tenebre non essent. l Qui operamini iniquitatem. Non qui operati estis: ne tollat penitentiam: sed qui in iudicio: licet non habeatis facultatem peccandi: tamen habetis affectum.

℣ Omnis ergo

ſ vt decipiant.

a qui veniūt ad vos in vestimētis
a ſ ꝛ iō cauete ne vos dilaniēt blandicijs ꝛ simu/
ouiū: intrinsecus aūt sūt lupi ra/
lationibus.
b paces† A fructib' eoꝝ cognoscetis
a ſ ꝛ si super eas pendeant vites: non tamen de eis: quia non sunt in vite.
b ſ quō illi dinoscuntur.
c eos. Nunq̄d colligunt de spinis
ſ non.
d vuas: aut de tribulis ficus? Sic
ſ vt de spinis nō colligūt vuc. ſ volūtas bona.
omis arbor bona fructus bonos
ſ voluntas mala.
facit: mala autē arbor fruct' malos
a ſ non enim aliter. b ſ dū bona est. ſ q: a radice fructus arboris pullulat.
e los facit. Non pōt āt arbor bona
ſ dū mala est.
fruct' malos face: neq̄ arbor mala
ſ sed nō impune. ſ ania.
f la fruct' bonos facere† Ois arbor
a ſ de numero fidelium separabitur.
que nō facit fructū bonū excide/
a ſ qui parat' ē diabolo ꝛ angelis ei'. b ſ q: mala arbor nō potest facere fructū bonū.
g tur ꝛ in ignem mitteꝛ. Igitur ex
fructibus eoꝝ cognoscetis eos.
ſ confitentur se nosse deum: factis aūt negant.
h †Nō oīs q̄ dicit mihi dñe dñe itra
bit in regnū celoꝝ: sed q̄ facit vo
a ſ qui modo fcōs ꝑ fidē inhabitat ꝑducit eos ad visionē pacis.
luntatē pr̄is mei q̄ in celis ē: ipse
i intrabit i regnū celoꝝ† Multi dicent mihi in illa die domie dñe:
a ſ vt balaam ꝛ cayphas. b ſ quasi organo nostro tu ꝓphetasti.
nonne in nōmine tuo propheta/
a ſ vt in actibus aploꝝ filij sacerdotis exorciste.
uim': ꝛ i noīe tuo demonia eieci/
a ſ ecce non magnum est virtutes operari.
mus: ꝛ in noīe tuo virtutes mul
a ſ qui aliquando dicere dissimulaui.
tas fecimus: et tunc confitebor
a ſ vl' nō. b ſ i nullo approbaui sed reprobaui.
k illis quia nūq̄ noui vos† Disce
l dite a me oēs q̄ opami iniq̄tatē.

---

a Qui ve. ad vos ī ve. ouiū. q: falsaꝫ doctrinam palliāt apparētia ꝟtutū: ꝛ q: nō pñt vitari nisi cognoscanꝛ: ꝛ nō pñt cognosci ex apparētia exteriori. iō subdit vnde debeāt cognosci. s. ab opib'. ꝓpter qđ dicit: A fructib' eoꝝ ꝛc. Seqtur: b Ois arbo. ꝛc. arbor bona ē h hō hñs volūtatē bonā: ꝛ talis vt sic sp facit op' bonū. Et sil'r arbor mala est hō hñs malā voluntatē: ꝛ iste sp facit malū actū: sic enī sedens inq̄tū sedēs nō pōt ambulare. vñ ī sensu cōposito falsa ē: quia seq̄reꝛ q sederet ꝛ ābularet sil'. ī sensu tñ diuiso est vera: q: ille qui sedet nunc pōt postea ambulare: sic hñs bonā voluntatē dū retinet eā non pt male agere: q: ad bonitatē voluntatis req̄runꝛ oēs circūstātie bone. hō tñ hñs bonā volūtatē nunc: pt eā dimittere: ꝛ sic male agere. ꝛ ꝓpter hoc subdiꝛ: c Ois ar. q̄ nō fa. fruc. bo. excideꝛ. s. ī morte qñ a vita pñti separabiꝛ. d Et in ig. mitteꝛ. s. gehennē: ꝛ sic apparebit fruct' talis arboris. ꝓpter qđ repetit: Jgiꝛ a fructib' eoꝝ ꝛc. e Non oīs q̄ dicit: Ostenso q̄d req̄riꝛ ad leg' impletionē: ↄsidit pñr q alia non sufficiūt sine istis ad salutē: q: inter alia illa q̄ videntur magis sufficere ad h: est cōfessio fidei vel opatio miraculoꝝ vel ꝓphetia: vel ista coniuncta sil': ꝛ tñ nō sufficiunt. ↄfessio eī fidei sine operibus nō sufficit: q: talis fides mortua est: vt dr̄ Jaco. ij. ꝛ h est qđ dicit: Nō oīs q̄ dicit mihi dñe dñe ꝛc. confitendo fidē catholicam: nisi assint opa. ideo subditur: f Sed q̄ facit voluntatem ꝛc. sil'r ꝓphetia non sufficit ad salutē: q: aliqū daꝛ malis hoībus: sicut ipi balaaꝫ: vt ptꝫ Num. xxiiij. ꝛ iō dicit: g Multi dicent mihi i illa die. s. iudicij extremi. h Nōne in noīe tuo ꝓphetauim'. Sil'r nec eiectio demonū: q: aliqū ꝑ malos homines talia fiūt ad inuocatiōnē noīs xp̄i: ad declaratiōnē virtut' xp̄i: licet ipi inuocantes sint mali: sicut hr̄ Act'. xix. q quidā īfideles eijciebant demones dicēdo: Adiuro vos ꝑ christū quē Paulus ꝑdicat. Uerūtamen q: tales indigne assumūt nomē xp̄i: iō sup ipos aliqū daꝛ ptās demoni: sicut in eodē ca. dr̄. et h est qđ dr̄: i Et in no. tu. de. eiecim'. Sil'r nec miraculoꝝ opatio: q̄ sil'r aliqū ꝑ malos fiūt ad inuocatiōnē noīs xp̄i: nō ꝓpter merita inuocātiū: s; ad fidei xp̄i ↄfirmatiōnē. ꝛ h est qđ dr̄. k Et in no. tu. ꝟtutes multas fecimus. Ratio aūt oīm predictoꝝ est: q: sūt grē gratis date q̄ danꝛ ꝑncipaliꝛ ad vtilitatē cōmunē ecclesie: ꝛ iō ad vtilitatē singlar' ꝑsone. ꝛ iō aliqū ꝑ malos hoīes a deo nobis dantur: sicut bona elemosyna aliquādo datur a bono domino mediante malo seruo. ꝓpter quod subditur: l Et tūc cōfitebor ꝛc. noticia. s. approbationis sed reprobationis. ꝓpter qđ seq̄tur: Discedite ꝛc. ꝛ patet littera.

Omnis

Marginalia: † De regu. iu. c. 2. — † De deci. c. Quis. §. 3. c — † Lu. 9. g — † 1. q. 1. ꝓphetauit. — † Ps. 6. Luc. 13. f — Cor. 12. a

a Ois ḡ q̄ au. ꝛc. Quasi. oīa p̄dicta bene tenēda sunt: qꝛ q̄ tenet assimilabit̄ xp̄o: q̄ non tenet: diabolo. Qui audit hec q̄ in monte habita sunt. Qd̄ dicit vt oñdat sermonez in monte habitū oīb⁹ p̄cept. qb⁹ xp̄iana vita i formaṫ esse pfectuꝫ.

b Assimilabitur. Quia sicut xp̄s de p sonis varijs vnā ecclesiā ꝯstruit: erudit: regit in vitā dedicatur⁹ eternam: sic iste varijs virtutib⁹ ppetuā māsionē sibi edificat: ꝛ ī futura dedicatione cum xp̄o letabitur. c Viro. Jlli q̄ dicit vt sapiēs architectus fundamentū posui in christo.

1. Cor. 3. c.

d Qui edificauit ꝛc. ille edificat ī christo q̄ qd̄ audit ab illo facit. e Supra petrā. A qua petr⁹ nomen accepit ꝑ firmitate fidei. i. sup seipȝ edificauit ecctiam.

f Et descendit ꝛc. Trib⁹ modis diabolus īpugnat: carnis ꝯcupiscentia: exteriorib⁹ mundi oblectamētis. vel per se cum vniuersos vent⁹ impulsionū laxat.

g Pluuia. Concupiscētia: a qua quisq̄ tentatur: q̄ sensim rigorē fidei emollit: q̄ si non ꝓficit: maiora flumina eueniūt.

h Qui audit verba mea ꝛc. Exterius. Et ideo nō hꝫ excusatione: sed est ruina eius magna: qꝛ monita salutis ꝯtēpsit.

i Domi stulto ꝛc. De quo dr̄: Jnimic⁹ homo h̄ fecit: cui⁹ opera omīa i nstabilia sunt ꝛ ruine patent.

k Super arenam. Qualiacunq̄ sint q̄ sup concupiscentiam vitiorum fundanṫ non stabunt. l Et cecidit ꝛc. Omis ꝯscientia que fixa in deū spe nō ꝑmanet: in tēptationibus nō valet subsistere. Et tanto ampli⁹ agitur: quāto plus in his q̄ mūdi sunt a superiobus disiūgiṫ: ꝛ vere omēs mali vel ficte boni ingruente q̄libet tēptatiōe peiores fiunt.

m Turbe. Uel aliqui in turba: quia infideles: vel potius omēs de excellentia sapiētie.

Ca. VIII

Cum aūt descendisset

c Post descensionem dn̄i de monte q̄ntum interuallū fuerit anteq̄ capharnaum intraret nō apparet. Jn ip̄o autem interuallo leprosus mundatus est. Qd̄ Mattheus suo loco dicit (Lucas vero alibi recordatus est) qui post verba illa dicit christum intrasse capharnaum: nō tamen ostēdit post quantū temporis interuallum. Cū descendisset. Scd̄m Lucā: ꝛ in campestri loco ſmonem quem iam forsitan. ꝫ. habuerat eis fecisset. Secute sunt eum turbe multe. Alij ꝓpter charitatem. Alij propter doctrinaꝫ. alij propter admirationem ꝛ curationem.

Mystice

---

a Ois ergo qui audit verba mea hec ꝛ faciet ea: assimilabiṫ viro sapienti qui edificauit domum suam supra petram: ꝛ descēdit pluuia: ꝛ venerūt flumina ꝛ flauerūt venti: et irruerūt in domum illā et nō cecidit. Fundata enim erat supra petram. † Et omis qui audit verba mea hec ꝛ non facit ea: similiṫ erit viro stulto q̄ edificauit domū suā sup arenam: et descendit pluuia ꝛ venerūt flumina et flauerṫ vēti et irrueṙt i domū illā ꝛ cecidit: fuitq̄ ruina ei⁹ magna. Et factū est cū cōsūmasset iesus verba hec: admirabanṫ turbe super doctrina ei⁹. † Erat eni docēs sicut ꝑtātē hn̄s ꝛ n̄ sicut scribe eorꝫ ꝛ pharisei. Ca. VIII

Cum autem descēdisset

(Interlinear glosses:) a ꝭ qꝛ nō hos: nouit igiṫ eos q̄ mādata ei⁹ custodiūt. ꝛ hoc est ergo. b ꝭ intelligit. ꝭ nō sonum. a ꝭ in futurū prouidenti. a ꝭ aurū argētū vl lapides p̄ciosos. ꝭ vnā celestē. ꝭ christum. a ꝭ aerie ꝑtātis īpugnatio. a ꝭ potentum ꝑsecutio. b ꝭ mine: blandicie: vl maligni spiritus. a ꝭ hec omīa. b ꝭ edificiū virtutū. c ꝭ vel suaꝫ. a ꝭ qꝛ stat fundata: nō sibi sed xp̄o tribuitur. a ꝭ que ergo cadit non edificatur in christo. a ꝭ gentili vel iudeo vel diabolo. b ꝭ qui non ꝓuider. a ꝭ in spe terrenoꝝ: qui arene cōparanṫ ꝓpterea: qꝛ labiles ꝛ a vēto sūt cito mutabiles. ꝭ q̄ ē fluida. ꝭ maligni spiritus. a ꝭ perijt. b ꝭ ite maledicti in ignem eternum. ꝭ quia eterna. a ꝭ qꝛ nihil imꝑfectionis habet hic sermo. a ꝭ vt dn̄s. moysi addebat q̄ minus erāt: vel commutabat figuras in lucem. b ꝭ qui tm̄ ea que in lege data sunt infirmis docuerunt.

---

a Omnis ḡ. Postq̄ saluator posuit leg. sue explicationē: ꝛ oñdit ei⁹ obseruatiōis possibilitatē. hic ꝯn̄r inuitat ꝑp̄lm ad obseruationē: qꝛ ei⁹ auditio inutilis est: nisi sequaṫ op̄is īpletio. ꝛ h̄ est qd̄ dicit: Ois ḡ. q̄ ꝛc. i. bonoꝝ operuꝫ ꝯstructionē. b Supra petrā. i. xp̄m. talis eni facit opa bona de genere ꝛ recta intentiōe. q̄ duo req̄runṫ ad impletionē leg. euāgelice. c Et descē. pluuia. i. tēptatio carnal lasciuie. d Et vene. flumia. cupiditat. ꝛ auaricie. e Et flauerūt vēti. vanitat. ꝛ sup̄bie. f Et irru. in do. illā. ꝑ importunitatē tēptationū. g Et nō cecidit. a stabilitate. s. v̄tutis. cui⁹ rō subdiṫ cū dr̄: Fūdata eni erat ꝛc. ꝛ ꝑ oppositū: h Ois q̄ audit ꝛc. i. sup mobile fundamētū: qd̄ facit oīs q̄ intētionē suā ponit supra aliud q̄ supra ip̄m deū: qꝛ oīs creatura mutabil est. i Et descēdit plu. ꝛc. ꝑtꝫ ex p̄dict. Seq̄tur: k Fuitq̄ ruina ei⁹ magna. qꝛ p̄mo fuit ī foueā culpe: et postea in foueā gehēne: q̄ ruina ē magna: qꝛ irreꝑabil oīno. l Et factū ē. Hic poniṫ ꝯclusio oīm p̄cedētiuꝫ: vbi oñdiṫ eminētia doctrine xp̄i ꝑ h̄ qd̄ dr̄: m Admirabanṫ turbe ꝛc. qꝛ vt ꝑtꝫ ex p̄dict. docebat eminētissimas v̄tutes: ꝛ imꝑfectionem leg. supplebat: ꝛ nō solū terrena bona ſ; celestia ꝓmittebat. Doctrinā etiā suā mirabilr̄ ꝯfirmabat. ꝓpter qd̄ dicitur: n Erat eni docēs ꝛc. Sic aūt nō docebāt iudeoꝝ periti. s. scribe ꝛ pharisei. Ca. VII

Moraliter.

c† Nolite iudicare ꝛc. Hylari⁹ exponit h̄ de temerario iudicio ꝯtra deū q̄ aliq̄ deū iudicāt iniustū q̄n vidēt bonos deprimi ꝛ impios exaltari. Judicia nāq̄ dei semꝑ sūt iusta licꝫ nob occulta. a† Quid aūt vides festucā in oculo fratr. tui ꝛc. Chryſ. Laici pctm̄ modicū est ꝛ festuca q̄tū ad pctm̄ sacerdot. qd̄ trabi cōparaṫ. f† Nolite sctm̄ dare canibus. Chryſ. Quia baptism⁹ ꝛ alia sacra nō sunt danda nisi fidē hn̄tib⁹. mysteria veritatis q̄ sunt margarite nō sunt dande nisi desiderātib⁹ veritatē ꝛ cū hūana rōne viuētib⁹. si eni porcis eas miseris. i. cenose vite delectatiōe grauat.: nō intelligēt p̄ciositatē eaꝝ: sed estimabūt eas siles fabul mūdialib⁹: ꝛ eas actib⁹ suis carnalib⁹ ꝯculcabūt. k† Petite ꝛ dabiṫ vobis ꝛc. Remigi⁹. Petim⁹ orādo: q̄rim⁹ recte viuendo. pulsam⁹ ꝑseuerādo. b† Aut q̄s ex vo. hō quē si petierit fili⁹ su. pa. ꝛc. Remigi⁹. Per paneꝫ intelligiṫ sp̄ūalis doctrina. ꝑ piscē baptismat. vnda. ꝑ lapideꝫ ignorātia. ꝑ serpentē diaboli astutia designatur. e† Oia ḡ q̄cūq̄ vultis vt faciāt vobis ho. ꝛc. Aug⁹. Uolūtas nāq̄ nō est nisi in bonis. Nā in mal cupiditas dr̄ ꝓpꝛie: nō volūtas. f† Hec est eni lex ꝛ ꝓphete. Ro. xiij. Qui ꝓximū diligit legē impleuit. h† Lata est porta q̄ ducit ad ꝑditionē ꝛc. i. diabol⁹ extensiōe sup̄bie dilatat⁹. i† Q̄ angusta porta ꝛ arta via ē que ducit ad vitā. hoc ē xp̄s hūilitate cōstrictus. k† Attēdite a falsis ꝓphis ꝛc. h̄ exponi pōt de demonib⁹ in angelos luc. se trāsferētib⁹ vt iustos decipiāt: iō dr̄. j. Joh. iiij. Nolite credere oī spiritui: sed ꝓbate sp̄ūs vtrū ex deo sint. b† Omis arbor bo. ꝛc. h̄ est hō radicat⁹ in charitate. † Mala aūt arbor ꝛc. h̄ est hō radicat⁹ in iniq̄tate. e† Nō oīs qui dicit mihi dn̄e dn̄e ꝛc. h̄ eni facto dicunṫ hypocrite sanctitatē exteri⁹ simulātes. g† Multi dicēt mihi ī illa die ꝛc. Jsti sunt bn̄ docētes ꝛ male viuētes. a† Ois ḡ q̄ au. v̄. mea hec ꝛ fa. ea assi. viro. sapi. ꝛc. vir sapiēs est hūilis. Prouer. xj. Ubi hūilitas ibi ꝛ sapia. Uir aūt stult⁹ ē sup̄bus: qꝛ stult⁹ dr̄ q̄si stultu alt⁹. oīs aūt sup̄b⁹ altiorē se reputat q̄ sit ī veritate. Sapiēs igiṫ edificat supra petrā. i. xp̄m. oīa opa sua bona faciens ꝓpter ip̄m. stult⁹ āt edificat sup arenā q̄ est t̄ra mobil. nā opa sua facit ꝓpter gl̄iaꝫ hūanā q̄ est īstabil. i† Et descēdit plu. ꝛc. ꝑ quā significaṫ tēptatio carnal lasciuie. ꝑ ventos v̄o tēptatio sup̄bie. ꝑ flumia v̄o impet⁹ tribulatiōis hūane. per hec aūt edificiū hūilis nō lediṫ: ſ; edificiū sup̄bi totaliṫ dissipaṫ. n† Erat eni docens sic ꝑtātē hn̄s. i. suā doctrinā ꝯfirmās ꝑ opa miraculosa. Ceteri doctores q̄ nō p̄nt h̄ facere doctrinā suā ꝯfirmare debēt ꝑ opa virtuosa. Ca. VIII

Cum aūt descēdisset. Lege data. Hic ꝯn̄r poniṫ ei⁹ ꝯfirmatio ꝑ miracula in h̄ ca. ꝛ seq̄nti. ꝛ ē silis ꝓcessus ī vtroq̄: ſ; in h̄ ca. p̄ncipaliṫ ponuntur q̄dā miracula ad ꝯfirmationē euāgelice leg. Jn seq̄nti v̄o q̄dā miracula ad declarationē deitat. ip̄i⁹ legislatoris. ibi: Et ascēdēs iesus. Jn h̄ ergo ca. sic ꝓcedit: qꝛ p̄mo euāgelista describit quedā miracula ad credētiū vocationē. scd̄o q̄dā miracula ad vocatoꝝ cōfirmationem. ibi: Et ascendēte eo. Prima in duas. qꝛ p̄mo poniṫ miraculoꝝ opatio. scd̄o quorundam ad fidem christi cōuersio. ibi: Uidens iesus turbas. Prima in tres: qꝛ primo describiṫ curatio leprosi: et scd̄o paralytici. ibi: Cū aūt introisset capharnauꝫ. tertio laborantis calore febrili. ibi: Et cū venisset iesus. Prima in duas: qꝛ p̄mo curatio leprosi

(Marginalia: † Luk. 6. g; † Mar. 1. c, Luc. 1. g, et. 4. d)

Phili. 2. a

Mystice aũt. Cũ descendisset. i. cũ se exinaniret: formã serui accipiens secute sunt eum turbe multe: qꝛ qui prius in iudea notꝰ erat. Tunc in vniuersa terra mirabilis factus est. Qꝛ aũt post p̃cepta manũ extendens leprosuꝫ sanat: significat eos q̃ de illis preceptꝭ implẽdis dubitant: suo auxilio ab huiusmodi varietate mũdare. Non exprimiť certus curatiõis locus vt ostendatur nõ vnũ populũ alicuiꝰ ciuitatis: sed omnes sanare. a Adorabat. Priusq̃ȝ peteret: cultuꝫ diuinitatis oñdit. b Si vis potes. De voluntate nõ (quasi pietatꝭ incredulus) dubito: sed q̃si mee colluuionis cõscius nõ presumo. c Extendens. Post sermoneꝫ ⁊ miracula facit: q̃bus sermo apud auditores cõfirmatur. d Tetigit. Non quin sine tactu sanare posset. Sed vt indicet se nõ subiectum esse legi: sed dñm legis: qui nõ timet contagiũ. Tetigit. propter humilitatem: vt nos doceret nullũ spernere ꝓ aliqua corporis maculatione. Apparet supra legem (que leprosum excludit) esse gratiã: que sanat eum. vt ait: Nõ veni sol. le. sed adim. ⁊c. e Volo. Eo sanauit genere quo fuerat obsecratus. Deinde imperat. Mũdare: ecce potestas. f Vide ne. dixe. Taceri iussit: nec tñ taceri potuit. Nõ ꝙ aliq̃d voluit ⁊ nõ potuit: sed dat exempluꝫ vt sui in magnis que faciũt latere velint: sed vt prosint alijs: prodanť inuiti. Ne dixe. Nunc tñ Marcus vbiq̃ȝ hoc p̃dicasse dicit: q̃si euangelista factꝰ sit. g Vade. Mittit ad sacerdotes ꝓpter humilitatem: vt sacerdotibꝰ deferat honorem: q̃bꝰ lex iubet mũdatos munera offerre: ⁊ vt vidẽtes credant ei: vel si nõ credũt: inexcusabiles sint: ⁊ ne legẽ frangere videretur. Ostende te sacerdoti: vt sacerdos nõ legis ordine: sed gr̃a dei supra legẽ curatũ esse intelligat. Offer: qꝛ legẽ nõ soluo: qꝛ nonduꝫ cepit verũ sacrificiũ. In testimoniuꝫ. i. domino credant si impietatꝭ lepra discedat. In testimoniũ spiritualis curatiõis: offerenduꝫ est munus spirituale: Typice. Leprosus genus humanũ significat plenũ lepra: quod extenta manu. i. verbo dei hũanã ꝯtingente naturã a prisci erroris varietate mũdať: vt diu abomĩabiles et sequestrati: iam queãt tẽplo reddi. Templũ dei sanctũ est: quod estꝭ vos. Et sacerdoti offerri. de q̃ dꝛ: Tu es sa. in eter. ꝫm ordi. mel. Et offerũt ꝓ emũdatiõe corpa sua: hostiã viuẽtẽ: sctãm: deo placentẽ. h Accessit ad eũ cẽ. Lucas rẽ vt gesta ẽ narrãs: diť eũ misisse seniores iudeoꝝ. Sꝫ matthe us cã breuitatꝭ eũ cuiꝰ fides laudať: cuiꝰ desideriũ ⁊ volũtas deferť: maluit prudẽť dicẽ accessisse q̃ȝ eos ꝑ q̃s mãdabat. At mlier qꝛ credidit magꝭ dꝛ tetigisse xp̃m q̃ȝ turbe que cõprimebãt. Ita cẽturio q̃ magis credidit: eo magis accessit. Tria dicit: iacet: paralyticus: torquetur: vt ⁊ anĩe sue angustias indicet: ⁊ dñm ad miscdiam cõmoueret. Et hec ei glĩa: ꝙ sic rogauit ꝓ seruo: in quo discamus sic misereri ꝯseruis. i Ego veniaꝫ. Magna hũilitas ꝙ seruuꝫ dignať visitare: qd̃ fides centurionis meruit: q̃ ex gentibꝰ credit. ⁊ humilitas: ꝙ se indignũ indicat. cuiꝰ tectũ intret. ⁊ prudẽtia: ꝙ vltra carnẽ diuinitatẽ latenteꝫ videt. Ad filiũ reguli venire noluit: ne diuitias honorare videreť: ꝫ ꝟuilẽ ꝯditiõem ne spernere videať: mox ire ꝯsensit. Qui ꝟbo curare potuit ꝓpť hũilitatẽ visitare dignať. Et tñ ĩ medio itinere ꝟbo sanat: ne ñ ꝓpť hũilitatẽ: sed ob impotẽtiã viriũ corꝑaliter ire putaretur.

[Margin: Mat. 5. b — Mar. 1. d — Typice — 1. Cor. 3. d — Ps. 109. — Ro. 12. a — Luc. 7. a — Mar. 5. c — Joh. 4. f]

Non sum

iesus de monte secutę sunt eum turbę mlťę: † ⁊ ẽcce leprosus veniens adõrabat eũ dicens: Domine si ũis potes me mundare. Et extẽndens iesus manum tẽtigit euꝫ dicens: Vòlo: Mũndare. Et cõnfestim mũdata est lepra eius. Et ait illi iesus: Vidẽ nẽmini dixeris: sed vãde ostẽde te sacerdoti: et offẽr munꝰ tuũ qd̃ pręcepit moyses ĩ tẽstimõiũ illis. † Cũꝫ ãt introisset capharnaũ: accẽssit ad eũ centũrio rõgans eũ ⁊ dicẽns: Domine pũer meus iãcet paralyticus in domo: et male tõrquetur. Et ait illi iesus: Egõ veniaꝫ et curabo eũ. Et respõdens cen/

a ꝗ que ad altiora ascendere nõ valuerũt. ꝗ alie a predictis. b ꝗ qui nec ip̃e cũ lepra tam alta audire poterat: sed sanatur vt posset implere.
a ꝗ cum humilitate postulat.
a ꝗ in voluntate potestatem tribuit.
a ꝗ qui misericordie p̃tendit affectũ. b ꝗ cõtra legem quã superat gr̃a in quo humilitas.
a ꝗ in hoc pietas. b ꝗ in hoc maiestatis potentia.
a ꝗ quia dixit ⁊ facta sunt. ꝗ nihil est medium inter preceptum ⁊ opus.
a ꝗ forma nostri est ne nos iactemus de bonis operibus. b ꝗ non erat necesse vt sermone iactaret quod corpore preferebat.
a ꝗ disciplina nr̃i ẽ vt nos oñdamꝰ sacerdoti nr̃o.
a ꝗ ñ debẽt auferri signa huiusq̃ȝ veniãt significata.
a ꝗ .s. vt credãt virtutẽ dei magnã esse. b ꝗ hoc miraculũ factũ est sanato leproso continue.
a ꝗ fide ⁊ desiderio .s.
a ꝗ alienigena. b ꝗ ꝑ iternũcios. c ꝗ nullꝰ alius pro seruo.
a ꝗ seruus. b ꝗ nõ in vno tm̃ miserabilis ꝙ iacet: sed ꝙ est paralyticus: et ꝙ torquetur. hec enim omnia cum dolore nominauit.
a ꝗ repentina diaboli aggressione.
a ꝗ .s. ꝟtute. virtꝰ eni xp̄i p̃ns fuit q̃ suscitauit eũ

tio leprosi. scd̃o miraculi manifestatio. ibi: Et ait illi iesus. Ad euidentiã dicẽdoꝝ ꝯsiderãdũ ꝙ duplex ẽ doctrina. Quedã q̃ nõ excedit facultatẽ intellectꝰ hũani: ⁊ ista dꝫ ꝑ rõnes demonstratiuas ꝯfirmari. Alia est doctrina excedẽs facultatẽ hũanã: ⁊ iõ non põt ꝯfirmari ꝑ rõnẽ euidentẽ. ꝓpter qd̃ oportet ꝙ ꝯfirmeť ꝑ opa diuine virtutis ostensiua: qꝛ cũ deꝰ non possit esse testis falsitatꝭ: si talia inducunť ad cõfirmationẽ alicuiꝰ doctrine: seq̃tur eã infallibilẽ veritatẽ cõtinere. Talis autẽ est doctrina euangelica: ⁊ iõ eius ꝯfirmatio facta est ꝑ miracula. et hoc est qd̃ dꝛ: Cũ aũt descẽdisset iesus de monte. in q̃ legeꝫ euangelicã ꝓmulgauerat. a Secute sunt eũ turbe ⁊c. qꝛ aliq̃ sequebanť euꝫ ex deuotiõe ꝓpter sanctitatem sue doctrine. aliqui aũt ex curiositate: vt viderẽt miracula ⁊ audirẽt noua. aliq̃ vt ei insidiarentur: sicut pharisei: ⁊ aliq̃ vt ab eo curarentur: sicut infirmi. de q̃bꝰ erat iste de q̃ seq̃tur: b Dñe si vis. vbi ꝯfiteť eiꝰ potẽtia: in q̃ apparet huiꝰ leprosi fides ⁊ deuotio: ex q̃ secuta est eiꝰ curatio. vñ subdiť: c Et extẽdens manũ ⁊c. licet aũt posset curare solo ꝟbo: tñ apposuit manũ: qꝛ humanitas xp̄i erat q̃si organũ seu instrumẽtum ipsiꝰ diuinitatꝭ: ⁊ iõ sicut artifex mediante instrumẽto operať: sic virtꝰ diuĩa in christo ꝑ applicationẽ hũanitatis aliq̃ faciebat: vt eã cõiunctã diuinitati declararet. Sed q̃riť hic: q̃re tetigit leprosum: cũ hoc esset in lege ꝓhibitũ. Dicenduꝫ ꝙ nõ erat prohibituꝫ leprosum tangere ei q̃ ex tactu suo poterat curare: sicut helias ⁊ heliseus nõ fecerũt ꝯtra legeꝫ tangendo mortuos ad resuscitãdũ: vt habeť. iij. Regꝭ. xvij. ⁊. iiij. Regꝭ. iiij. d Et ait. Hic poniť miraculi manifestatio q̃ facta ẽ ordinate. scriptũ eni erat ĩ lege Leuiť. xiiij. ꝙ mundatus a lepra nõ debebat restitui ad cõem habitationẽ hominũ: nisi prius iudicareť mundatꝰ ꝑ sacerdotꝭ iudiciuꝫ: ⁊ facta oblatiõe dño ꝓ eius mũdatione. ⁊ iõ iesus ait illi: e Vide ne. dixeris. s. anteq̃ȝ ea q̃ scripta sũt in lege cõpleueris. p̃cepta eni cerimonialia habuerũt cursuꝫ suũ vsq̃ȝ ad xp̄i passionẽ: vt. s̃. visum est. ⁊ iõ vsq̃ȝ tũc xp̄s ea obseruauit: vt ptꝫ in sua circũcisiõe: ⁊ ea obꝟuare alijs precepit. vt ptꝫ in ħ leproso cui dicit: f Vade ostende te sacerdotibꝰ ⁊c. ꝑ ħ etiã figurabať ꝙ pctõr q̃ ꝑ leprosum figurať licet sit mũdatꝰ a lepra pcti ꝑ ꝯtritionẽ: tñ adhuc teneť se ostendere sacerdoti ꝑ ꝯfessionẽ. Qualis aũt erat oblatio leprosi mundati in lege habeť Leuiť. xiiij. ⁊ ibi dꝫ exponi. g Cũ aũt itro. capharnaũ. Hic poniť secundum miraculũ. s. curatio paralytici. ⁊ diuidiť in duas partes: qꝛ p̃mo describiť huiꝰ centurionis fides ⁊ deuotio. scd̃o ex hoc inferť ꝯclusio. ibi: Audiens aũt iesus. Circa primũ aduertendũ ꝙ iste cẽturio ad cuiꝰ p̃ces seruꝰ eiꝰ curatꝰ est: nõ erat iudeꝰ: sed gẽtilis ibi positꝰ a romanis ad custodiã p̃ncipaľ ciuitatꝭ galilee. s. capharnaũ: qꝛ tota illa ťra erat subdita romãis. ꝓpter qd̃ iudei corã pilato dixerũt: Nõ habemꝰ regẽ nisi cesarẽ: et iõ qꝛ iesus erat iudeꝰ: ip̃e nõ venit ad eũ in ꝑsona ꝓpria reputãs se indignũ ad ħ impetrandũ: ꝫ misit ad iesum p̃ncipes iudeoꝝ. vt dꝛ Lucꝭ. vij. vt ꝑ eos curationeꝫ serui sui facilꝰ impetraret: ⁊ qꝛ qd̃ ꝑ amicos facimꝰ quodãmõ ꝑ nosip̃os facimꝰ. iõ Mattheꝰ dicit eum venisse ad iesum: nõ qꝛ in ꝑsona ꝓpria venerit: ꝫ ꝑ intermedios: et sic ẽ intelligẽdũ qd̃ dꝛ hic: h Accessit ad eũ cẽturio. s. ꝑ amicos. diciť aũt cẽturio: qꝛ hẽbat cẽtũ hoĩes in armis sub se: ad custodiã illiꝰ terre: ne forte vellẽt ꝯtra romanos rebellare. Iste g̃ centurio auditꝭ xp̄i miraculꝭ firmiť credidit ꝙ poterat sanare ꝟuũ eiꝰ q̃ erat valde charꝰ: vt dꝛ Lu. vij. iõ de eiꝰ sanatiõe erat valde sollicitus. Jesus aũt sciẽs eiꝰ fidẽ ⁊ deuotiõeꝫ: r̃ndit ei ꝑ internũciũ. s. Ego veniã. Cũ aũt eẽt in via misit cẽturio nũcios obuiã ei: vt diť Lucas. dicẽtes ex pte eiꝰ: i Dñe nõ suꝫ dignꝰ. erat eni hõ gẽtilꝭ: ⁊ abominabile erat iudeis comedere ⁊ bibere cũ gẽtilibꝰ: ⁊ etiã domos eoꝝ intrare: vt hr̃ Actꝭ. xj. ⁊ forte iste q̃ gẽtilis erat idola in domo sua habebat: ⁊ iõ ex hũilitate xp̄m ab ingressu domꝰ sue repellebat dicens:

[Margin: Jos. di. dñs — Mat. 1. d — Luc. 5. c — Le. 14. a — Lu. 7. a — Joh. 4. b]

a Non sum dignus. Propter ꝯsciam vite gentil' magis timet grauari p̄ntia q̄ȝ iuuari. Quia ꝛ si erat fide predit⁹:nōduȝ tn̄ erat sa/cramētis imbut⁹. Sed qḋ nec īfirmitas nr̄a presumit gr̄a dare nouit. b Nā ꝛ ego ꝛc. Si ego homo sub a/lio possuȝ imparemi noꝛib⁹ q̄to mag' tu q̄ sup oīa:hn̄s famu/lātes angelos potes p eoꝝ ministeria:sine corpis p̄ntia dicere ī/firmitati vt recedat ꝛ recedet: et sanitati vt veniat:et veniet. Mira fides ē gētili.

Mystice. Centu/rio significat electos ex gētib⁹.q. cētēario milite virtutū stipa/tos:q̄ nihil terrenū ꝫ sola eťne salut' gau/dia sibi suisq̄ q̄runt. Centenari⁹ eī qꝛ a le/na trāsit ad dexteraȝ in celestis vite signi/ficationē poni cōsue/uit. Talis ꝗ meriti vi/ri ꝓ his necesse ē vt supplicēt:q̄ adhuc ser/uitutis spū tenētur: vt pfecta charitas fo/ras mittat timorem. Dom⁹ aūt in quā nō audet eū iuitare:gen/tilitas ē ꝓpter fetorē idolatrie. Neq̄ eī gē/tibus corpalis p̄ntia xp̄i exhibita est:ꝫ v̄/bū fidei misit eis per ap̄los:ꝛ ab infideli/tate sanauit. Vl' mi/lites ꝛ serui centurio/nis v̄tutes sūt natu/rales:quarū copiam multi ad deū venien/tes secum deferūt:vt corneli⁹ dꝛ vir iust⁹ ꝛ timēs deuȝ. c Ab oriente ꝛ oc. ve. et re. Vel oriēs q̄ illumia/ti statim trāseūt. Oc/cidens q̄ passiōes vs/q̄ ad morteȝ tolerāt. Per istas duas ptes oēs ptes mūdi ex q̄b⁹ gētes vocāde erāt designanť. d Filij aūt ꝛc.qꝛ in hoc mūdo fruunť bn̄ficijs dei:ꝫm il/lud:Pluit sup iustos ꝛ iniustos. Nūc vidē/tur in facie dn̄i:sed tunc minime. e In tene/bras exteriores. Quia a dn̄o foras expellen/tur.i.in eternā noctē:qꝛ hic spōte ceciderūt ī exteriores.i.in cecitatē mētis. Per fletū qui est oculoꝝ ꝛ stridorē dentiū nota verā resur/rectionē corpoꝝ. Dentes stridēt q̄ hic de eda/citate gaudebāt. Oculi flent:qui p ꝯcupiscē/tias vagabanť. Flet⁹ de ardore. Stridor den/tiū de frigore solet excitari:qꝛ ibi trāsibūt ab aq̄s niuiū ad calorē nimiū. Vel stridor ꝓdit indignātis affectū q̄ sero penitet:ꝙ deliq̄t p/tinaciť. f Flet⁹ ꝛ stri. dentiū. Per h̄ oñdi/tur magnitudo tormētoꝝ. Per fletū tormen/tū aīe.p stridorē dentiū:corpis. g Et cuȝ venisset. Q̄n hoc sit factū nō expressit Mat/theus. Nō enī necesse est vt post illud factuȝ credatur:post qḋ narrať. Lucas ꝛ Marcus prius de hoc narrāt q̄ȝ de leproso. Sȝ nil ob/stat narrandi diuersitas:vbi eadem dicunt: maxime cum quisq̄ euāgelista eo ordine cre/diderit

Marginal notes: De cōse. di. 2. q̄tidie — Mystice — A — B — ꝫ. di. ec/clesie. — ꝫ. 5. g. — Job. 24. c

a turio ait: † Domine non sum di/
ꝫ ecce humilitas.
gnūs vt intres sub tectū meum:
ꝫ magna fides:q̄ dei dicere credit esse facere.
sed tm̄ dic verbo et sanabiť puer a
a ꝫ ecce prudentia. b ꝫ .s. habens aliū dn̄m.
b meus. Nā ꝛ egō hō sub pōtestate b
constitutus:habens sub me mili
a ꝫ mira fides in gentili.
tes:ꝛ dico huic vade et vādit:et c
alio veni ꝛ venit:ꝛ seruo meo fac
a ꝫ ita angeli tibi seruiūt. b ꝫ ꝙ suam intelligit maiestatem.
hōc:ꝛ facit. Audiens auteȝ iesus d
a ꝫ nō vt turbati animi:sed docentis nos q̄s op⁹ est moneri de huiusmodi ꝛ mirari.
mirātus est:ꝛ sequētib⁹ se dixit: e f g h+
† Amē dico vobis:nō iueni tan/
a ꝫ ꝛ si a ꝓphetis edocti. ꝫ p̄ntis tpis: inuenie enī in antiq̄s. b ꝫ vnde p̄dico vobis ꝙ multi ad exemplū iustius in q̄ fiden gentiū prefigurarat.
tam fidē in isrāel. Dicō autē vo/ i
ꝫ ex omni gente.
c bis ꝙ multi ab oriēte ꝛ occiden/
ꝫ ad fidem. ꝫ recq̄escent feliciter epulaturi.
te venient ꝛ recumbēt cū abraaȝ
ꝛ isaac ꝛ iacob in regno celorum:
ꝫ iudei:in q̄b⁹ aū regnabat dn̄s. ꝫ a facie dn̄i.
d e †filij autē regni eijciēntur in tene k l
f bras exteriores. Ibi erit fletus ꝛ m
stridor dentiū. Et dixit iesus cen n o
a ꝫ cuiq̄ sicut credit ita fit. ꝫ ꝓ mēsura fidei:qꝛ credidit oia posse:indicat p fidem meruisse.
turiōi: Vade:et sicūt credidisti fi p
a ꝫ ꝓbať fides dn̄i dū sanitas serui sequitur.
at tibi. Et sanāt⁹ ē puer ex illa ho
a ꝫ ostēdit non sequi ordine predictū miraculū: qꝛ ante sermonē montis fuit factum.
g ra † Et cūm venisset iesus i domū q
petri:vidit socrū eius iacentem r

dicens:Dñe ꝛc. Et ex altera parte firmiť credebat ꝙ absens solo verbo seruū suū curare poterat. ꝓpter qḋ dixit: a Tm̄ dic verbo ꝛc. qḋ ꝓbat p hoc q̄ subdiť: b Nā ꝛ ego hō sum ꝛc.i.licet habeā aliq̄s sub me q̄ mihi debeant obedire:tn̄ sum subdit⁹ maiori ptāti:videlicet presidi ꝛ impatori:ꝛ tn̄ subditi obediūt mihi ad nutū. c Et dico huic vade ꝛ vadit ꝛc. ꝛ ex hoc ītelligiť se/quens ꝯclusio.s.hec. Ergo tu q̄ non es subiect⁹ alicui ptāti potes precipe infirmitati ꝛ eam eijcere:ꝛ sic solo verbo seruū meū curare. d Audiēs. Hic ex dict' inferť q̄dā ꝯclusio:qꝛ ex fide hui⁹ gentil' ꝛ infidelita/te iudeoꝝ ꝯcludit saluator vocationē gentiū ad fideȝ ꝛ reprobationē iudeoꝝ. ꝛ h̄ est qḋ dꝛ: Audiēs autē ie/sus.s.verba centuriōis expssiua tante fidei. e Mi/ratus est. Sed q̄riť quō in xp̄o fuit admiratio:q̄ ꝯsur/git in homīe ex alicui⁹ incogniti ꝛ insoliti inspectiōe. christ⁹ aūt ab instāti ꝯceptiōis plen⁹ fuit scientia:nec aliq̄d de nouo cognouit:iō videť ꝙ in ip̄o admiratio ꝫm rē nō fuit:sed tm̄ ꝫm apparentiā:qꝛ ad moduȝ ad/mirant' se habuit vt dicūt aliq̄:nec fuit ibi falsitas:qꝛ hoc fuit ad designādū aliqḋ veꝝ.s.fidē centurionis: ꝛ infidelitatē iudeoꝝ. Sed meli⁹ dꝛ ꝙ fuit in ip̄o vere admiratio:ad oñdendū veritatē hūane nature in eo. Ad cui⁹ euidētiā sciendū ꝙ in xp̄o poniť duplex scia. Una diuiā:q̄ est eterna:ꝛ ꝫm hāc nō pōt esse admira/tio:qꝛ nihil cognosciť ab eo de nouo. Alia hūana vel creata:ꝛ hec est duplex. Una visiōis reꝝ in v̄bo:quia aīa xp̄i ab instāti ꝯceptiōis cognouit in v̄bo oīa que cognoscit verbū noticia visionis:ꝛ hec sunt oīa q̄ hn̄t esse ꝫm quācūq̄ differētiā tpis: cuiusmodi sunt p̄ntia p̄terita ꝛ futura:ꝛ ꝫm hāc sciam in xp̄o nō fuit admi/ratio sicut nec innouatio. Alia est scia in xp̄o q̄ cogno/scit res in ꝓprio genere:ꝛ hec est duplex. Una habitu/alis:ꝛ in ista nō est aliq̄ nouitas:qꝛ ab instāti ꝯceptio/nis fuit aīa christi pfecte repleta habitib⁹ oīm scienti/arū. Alia experimētalis:sicut aliq̄s habens habituȝ scientie p doctrinā:postea experiť p intuitionē in effe/ctu. Et isto modo in aīa christi erat aliq̄d de nouo co/gnitū:ꝛ sic ex inspectiōe illius hoc mō incogniti prius poterat in ip̄o admiratio de nouo causari: ꝛ sic factuȝ fuit in ꝓposito. Seq̄tur: f Et sequētib⁹ se.i. disci/pul' suis. Dixit: g Nō inueni tantā fidē in israel.i. in ppl'o iudaico:qꝛ licet aliq̄ de iudeis firmiter crede/rent.s.discipuli sui:tn̄ principales illius ppl'i nō credi/derūt:ꝛ multitudinē ab eius fide auerterūt:vt inferi⁹ patebit. Et iō ꝯcludit saluator: h Amen.i.fideliť. i Dico aūt vobis ꝙ multi ab oriente ꝛ occidēte ve/nient ꝛc.qꝛ multitudo gentiliuȝ in diuersis partibus orbis existentiū p predicationē ap̄loꝝ ꝯuersa est ad fi/dem:ꝛ sic pceperunt gr̄am ꝛ gloriā. k Filij aūt re/gni.i.iudei ex quib⁹ xp̄s nat⁹ est:ꝛ q̄bus p̄ncipaliter missus est ad p̄dicandū eis regni celestis euangeliuȝ. l Eijcienť in tenebras exteriores.qꝛ repulerūt fideȝ christi:ꝛ sic remanent in peccatis suis obstinati: et sic eijciunť ad penas inferni:que dicunť tenebre exterio/res:qꝛ tenebre prime sunt tenebre culpe:alie autē sunt gehenne. Sed queritur quō sint ibi tenebre:cum ibi sit ignis q̄ de natura sua est lucidus? Dicenduȝ ꝙ ille ignis describitur in medio terre:ꝛ ideo fumosus est ꝛ obscurus. Item nō lucet ad ostendendū dānatis aliquid ad eorum con/solationem:sed ad eorum desolationeȝ. ideo dicuntur ibi esse tenebre exterio/res. Sequitur: m Ibi erit fletus. In fletu duo sunt:scȝ tristicia animi ex qua procedit fletus:ꝛ ꝫm hoc fletus est in damnatis generaliter tam in demo/nibus q̄ȝ in hominibus. Aliud est ex parte corporis scȝ lachrymarū resolutio:ꝛ turbatio cerebri ꝛ oculoruȝ:ꝛ ista non possunt esse in spiritibus separatis:sed post resurrectionem quantum ad aliquid erunt in hominibus damnatiť:quia ibi erit predicta cerebri ꝛ oculorum turbatio:sed non erit ibi lachrymarū flu/xus a capite vel resolutio:quia cessante motu celi: cessabit om̄is generatio et corruptio. Ex quo patet vlterius ꝙ ibi erit: n Stridor dentium: quia non importat aliquā corruptionem:sed tm̄ doloris ostensionem. Sequiť: o Et dixit iesus centurioni:vade:ꝛ sicut credidisti .s. perfecte:sic p Fiat tibi. in sanatione serui sui. vnde sequitur: Et sanatus est puer ex illa hora. q Et cum venisset. Hic ponitur tertium miraculum de sanatione socrus petri:ꝛ pri/mo ponitur hoc miraculū in speciali:ꝛ secundo ex hoc cōcluduntur multa mi/racula in generali. ibi: Vespere auteȝ facto. In prima igitur parte dicit sic: Et cum venisset iesus in domū petri. Saluator enim noster cum corpus passibile ad nostram salutem accepisset:aliquādo declinabat ad loca familiarium sibi ꝛ deuotorum ad quietem habendā post labores:ꝛ isto modo venit ad domuȝ petri. r Vidit socrū eius iacentem ꝛ febri. ꝛ tetigit manū eius ꝛ dimi. eam febris ꝛ surre. ꝛ mini. eis. qḋ non potuit fieri nisi diuina virtute. natura enim non operať in instanti:ꝛ ideo licet a febribus virtute nature possit hō curari: nō tamen

Marginal notes: † Luc. 7. b — † Marc. 1. Luc. 4. f

¶ diderit se debere ire: q̃ de⁹ voluit narranda recordatiõi ei⁹ suggerere. a Febricitantẽ. Febris grece feruor latine dr̃: ⁊ si qñ hec passio faciat tremere nature ẽ humane. b Et te. Lucas dicit ꝙ rogauerũt ꝑ ea. Christus modo rogat⁹: mõ vltro curat. Ostẽdens se ꝯtra vitiorũ q̃ʒ passiones: ⁊ ꝑcib⁹ fideliũ sempꝛ annuere: et ea nõnunq̃ꝫ q̃ ip̃e in se ñ intelligũt: vl' intelligẽda dare vl' pie petentib⁹ etiã non intellecta dimittere: vt Delicta q̃s ĩtelligit: ab oc. m. me do. c Et surrexit ⁊ mi. Naturale est febricitãtib⁹ incipiente sanitate lassescere: ⁊ molestiã egritudĩs sentire. Sʒ sanitas q̃ a dño daẗ hec tota sil' redit ⁊ etiam eo robore confirmat: vt adiutorib⁹ suis ꝯtinuo ministrare sufficiat. Dom⁹ petri circũcisio est ei⁹ apostolatui cõmissa. Socr⁹ synagoga: q̃ quodãmõ mater est eccl'ie petro cõmisse. Hec febricitabat: qꝛ inuidie estibus laborabat ꝑsequẽs ecclesiã. Cui⁹ manũ tãgit dñs: qñ carnalia ei⁹ opa in spiritualẽ vsum cõuertit: ⁊ ita erecta ministrat ĩ spiritu.

Moralit̃. Moraliter. Quecꝫ aĩa q̃ ꝯcupiscẽtie carnis fuit. q. febrib⁹ estuat. Sʒ manu miscdie tacta: ꝑ ꝯtinẽtiã lasciuiã refrenat: ⁊ sic fuierat imũdicie: mõ seruit iusticie. d Vespe a. fa. Occasus sol': mors ẽ xp̃i: ꝑ quã plures sanauit demõiacos q̃ʒ ante viuẽs in carne egrotos. e Vidẽs aũt ie. Manifestũ ẽ aliũ eẽ diẽ q̃ iussit ire trãs fretũ: nõ eũ q̃ sequiẗ illuʒ: in q̃ socr⁹ petri sanata ẽ: q̃ die marcus lucasq̃ꝫ eũ in desertũ exijsse affirmãt. Jussit ire trãs fretũ: significãs vt amaros seculi fluct⁹ trãseam⁹. f Et accedẽs. Qꝛ matthe⁹ dicit h̃ factũ qñ iussit ire trãs fretũ. Lucas vero ambulãtib⁹ illis ĩ via: nõ ẽ ꝯtriũ: qꝛ via ambulabãt vt venirẽt ad fretũ. g Magister. q̃si vnus sit de pl'ib⁹. Et ip̃e litterator erat: nõ sp̃ualis auditor. Magister. Nõ dixit dñe: sed mgr̃ vnũ de pluribus magistris estimans. h Vulpes fo. ha. q̃si q̃d me ꝓpter lucra seculi vis seq̃: cum ita sim paupꝛ: vt nec hospitiolũ q̃ꝺ meum sit habeã: vel iste miracul' cõmot⁹: ꝓpꝫ inanẽ iactãtiã seq̃ voluit: quã significãt aues celi finxit obsequiũ discipuli: in q̃ vulpes. Recliatio capit' hũanitatẽ suã significat: q̃ ĩ illo simulatore ⁊ supꝛbo locũ nõ hẽbat. Vel vulpes hereticos significant: q̃ nõ ꝟtute dei ꝯfisi dolis seducere nituẗ. Aues malignos sp̃us elatos: q̃ in cordib⁹ iudaici ꝓp'li nidos et foueas. i. domicilia hñt. In talib⁹ diuinitati xp̃i nõ est locus. i Fili⁹ ãt h. Cũ hoĩes vocẽt eũ filiũ dei: ip̃e seip̃m vocat filiũ hoĩs hũilitatis cã.

¶ Alius

et febricitãtẽ: ⁊ tetigit manũ ei⁹: ⁊ dimisit eã febris: ⁊ surrexit ⁊ ministrabat eis. Vespere aũt facto obtulerunt ei multos demonia habẽtes: ⁊ eijciebat sp̃us verbo:
ꝯ per iram ⁊ odium.
⁊ oẽs male hñtes curauit: vt adimpleret q̃ꝺ dictũ est ꝑ esaiã prophetã dicẽtẽ: † Ip̃e infirmitates
a ꝯ nõ vt sibi hr̃et: sʒ vt a nobis auferret. b ꝯ a nobis. s. abstulit. ꝯ. q. suscipit vt medicus.
nr̃as accepit: ⁊ egrotationes no
a ꝯ sustinuit in cruce. b ꝯ post sanationẽ istorũ.
stras portauit. Vidẽns autẽ iesus turbas multas circũ se: iussit discipulos ire trans fretum. † Et
a ꝯ l'r̃e occidẽtis seru⁹. b ꝯ hoc desiderans ꝙ simon magus voluit emere vt de miracul' lucrareẗ
accedens vnũs scriba ait illi: Magister: sequar te quocunq̃ꝫ ieris. Et dicit ei iesus: Vulpes
a ꝯ dolositas latet in te profunda.
a ꝯ elatio: nidum fecit cor tuum.
foueas habent: et volucres celi nidos: filius autẽ hominis nõ
a ꝯ in te locũ mea hũilitas. b ꝯ hũilitatẽ mortᷓ.
habet vbi caput suum reclinet.

non tñ ita subito ⁊ ꝑfecte ꝙ possit statim opa ꝯsueta facere. sicut dr̃ hic: Et surrexit ⁊ ministrabat eis. a Vespe aũt fa. Hic ponuntur ad ꝯfirmationẽ leg' euangelice multa miracula in generali: qꝛ audito h̃ miraculo: oẽs q̃ in eadẽ villa detinebanẗ varijs languorib⁹ sunt xp̃o oblati ⁊ ab eo curati: ⁊ sic adimpleta est ꝓphetia Esa. liij. vbi dr̃ sic: Vere languores nr̃os ipse tulit: ⁊ dolores nr̃os ipse portauit. Ad cuius intellectũ ꝯsiderandũ ꝙ xp̃s q̃ venerat ad salutẽ humani generis intantũ accepit infirmitates nr̃as inquantũ valebant ad opus nr̃e salutis. Ad hoc aũt nõ faciunt defectus scientie ⁊ gr̃e: sed magis ꝯtrarianẗ: ⁊ iõ christus nõ accepit defectũ ignorãtie ⁊ fomitis inclinãtis ad peccatũ: qꝛ ꝯtrarianẗ plenitudini scientie ⁊ gr̃e que fuerunt in aĩa xp̃i ab instanti ꝯceptionis. Aliorꝫ aũt defectuum q̃ nõ repugnãt scientie ⁊ gr̃e. aliqui sunt q̃ sequunẗ totã naturam humanaʒ: ⁊ sunt materie exercende virtutis: sicut passibilitas: mortalitas: fames: sitis: ⁊ sil'ia: ⁊ talia assumpsit christus in ꝓpria ꝑsona: qꝛ faciebant ad opus nostre redemptiõis. Alij sunt defectus q̃ non sequunẗ totaʒ naturã humanã: sed aliquã in particulari: ⁊ hos nõ assumpsit christus in ꝓpria ꝑsona: qꝛ huiusmodi cõtingunt dupliciter. Uno modo ex debilitate virtutis formatiue ⁊ ex defectu materie: sicut sunt part⁹ monstruosi: ⁊ hi non habuerũt locũ in xp̃o: qꝛ corpus ei⁹ fuit formatũ ex purissimis sanguinib⁹ virginis marie: ⁊ sic nõ habuit locũ defectus vel inordinatio materie. Fuit etiã formatum virtute sp̃ussancti infinita: ⁊ iõ nõ habuit ibi locũ defectus virtutis formatiue. Alio modo ꝯtingũt ex defectu regiminis: sicut febris: morbus caducus ⁊ ꝯsil'ia: vel a deo inferunẗ ꝓpter pctm̃: ⁊ ista in xp̃o nõ poterãt hr̃e locũ: in q̃ nõ potuit esse defect⁹ alicui⁹ debiti regiminis vel pctm̃: assumpsit tñ ista ĩ ꝑsona aliena quodãmodo: inq̃ntũ misericorditer talia curauit: ⁊ sic euãgelista exponit dictũ ꝓphetie Esaie dicẽtis: b Ip̃e infirmitates nr̃as accepit. s. q̃ntũ ad illos defectus q̃s assumpsit in ꝓpria ꝑsona. c Et egrotatiões ⁊c̃. s. q̃ntũ ad illos defectus humane nature q̃s patienẗ supportauit ⁊ potẽter curauit: nõ tñ in ꝓpria ꝑsona assumpsit. d Videns aũt iesus turbas. Hic ẽ doctrina: ⁊ miraculis ꝓdictis ponitur aliquorꝫ cõuersio ad xp̃m: ⁊ diuidiẗ in duas partes: qꝛ p̃mo notaẗ xp̃i recessus ad desertũ locũ: ⁊ scd̃o istorꝫ ꝯuersorꝫ accessus ad christũ. ibi: Et accedẽs vnus. Circa p̃mũ aduertẽdũ ꝙ qꝛ christi actio nr̃a erat informatio: ideo christus legiẗ a turbis recessisse ad desertũ locũ. vt daret ꝓdicatorib⁹ verbi diuini exemplũ. Una cã fuit ad hñdũ quietẽ post labores suos ⁊ discipulorꝫ suorꝫ: vt habetur Mar. vj. Venite seorsum in desertũ locũ ⁊ requiescite ibi pusillũ. Erant enĩ q̃ veniebãt ⁊ redibãt multi: nec spaciũ manducãdi habebant. Alia cã fuit ꝓpter orõnẽ: oñdens ꝙ ꝓdicator verbi diuini aliqñ debet vacare seorsum cõtemplatiõi: vt ibi hauriat in deuotiõe q̃ꝺ postea effundat pp'lo in predicatiõe. vnde ⁊ moyses aliqñ ascendebat in montẽ ad dñm: ⁊ aliqñ descendebat ad populũ: ⁊ hoc habeẗ Luc. vj. In diebus illis exijt in montẽ iesus solus orare: ⁊ erat ibi ꝑnoctans in oratione dei. Tertia causa fuit ad fugiendum populi applausum Joh. vj. Jesus ergo cũ cognouisset qꝛ venturi essent vt raperent eum ⁊ facerent eum regẽ: fugit iterum solus in montẽ. Ista ergo triplici de causa vel saltem aliqua earum diciẗ hic: Videns iesus turbas mul. circum se. nimis. s. opprimentes ⁊ applaudentes. e Jussit discipulos ire trans fretum. i. vltra mare galilee in locum magis secretum. f Et accedens. Hic poniẗ quorundã discipulorũ accessus ad christũ: q̃rum vnus accedebat ficte: et ideo repellitur. secũdus vere: ⁊ ideo recipiẗ. ibi: Alius autem de discipulis. Circa primũ considerandũ ꝙ vnus de his qui audierant predicationem christi et viderant miracula: q̃ erat scriba: id est litteratus considerauit ꝙ si esset familiaris xp̃i ꝙ posset magnam pecuniã colligere ab his q̃ a christo curarentur per ipsius suggestionem et introductionem: ideo voluit se ei cõiungere. d. g Magister sequar te ⁊c̃. Jesus autẽ videns eius animũ non respondit ad eius verba tm̃: sed ad ipsius animũ. d. h Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. i. bruta habent sua latibula in quibus possunt latere: i Filius autẽ homĩs ⁊c̃. i. ego sum ita pauper ꝙ non habeo domicilium vbi possim reclinare me. q. d. sibi: Cur vis me sequi ꝓpter lucrũ temporale? et sic conuenienter a christo repellitur. Sed queriẗ hic quare xp̃s in paupꝛtate voluit viuere? qꝛ sicut diuitie sunt impedimẽta reprobis: ita ꝓbis sunt adiuuamẽta virtut'. nihil aũt faciens ad virtutẽ debuit xp̃o deficere. ergo videẗ ꝙ debuit diuitias tꝑales habere. Dicendũ ꝙ xp̃s multis de causis in paupꝛtate vixit: due tñ pre ceteris videntur valere. Prima causa est: qꝛ xp̃s venit ad predicandũ veritatẽ in mũdo: s̃m ꝙ ip̃emet dixit Joh. xviij. Ego in hoc nat⁹ sum ⁊ ad hoc veni in mundũ vt testimoniuʒ ꝑhibeam veritati. predicatio aũt impediẗ ꝑ administrationẽ bonorꝫ temporaliuʒ. ꝓpter q̃ꝺ xp̃s ap'lis ad predicandũ missis dixit. s̃. Matth. x. Nolite possidere aurum et argentũ ⁊c̃. q. d. ista impedirent vos a predicatiõe ⁊ sp̃ualium administratione. Ipsi autẽ ap'li Act'. vj. dixerũt: Non est equũ nos relinquere verbum dei ⁊ ministrare mensis. Considerate ergo fratres ex vobis viros boni testimonij septẽ quos constituamus sup̃ hoc opus: nos autẽ orationi ⁊ ministerio verbi instantes erimus. Ex q̃bus patet ꝙ administratio temporaliũ impedit predicatiõis officiũ:

Ps. 14. d † Esa. 53. a C † Lu. 4. g

a Alius aūt. Nota hūc vocatum esse a iesu. b Dñe. Ille q̄ ingessit se: vocat eū mgr̄: vt elat⁹ phariseus. Alter q̄ receptus est dñm vocat hūiliter sicut publican⁹. c Dimitte mor. Addit Lucas: Tu aūt vade ꝛ annūcia regnū dei. In q̄ notat̄ pretermittēda esse mīora bona ꝓ maiorib⁹. d Sunos, qui culpa extiterūt: vt ipi cum culpa viuūt. Mortuos sepelire ē peccatores in pctō fouere. Et ascēdente. q̄ magna fecit ī terra trāsit ad mare: vt ꝛ ibi faciat: ꝛ dñs terre ꝛ mar̄ appareat. e Ecce mot⁹. Nō ex se orta est tēpestas. Sꝫ eius impio: vt discipli mag̃ timeant ꝛ rogēt ꝛ rogātibus oñdat potētiaꝫ. f Dormiebat. Dormit in nobis dñs. i. fides dñi cū negligēti⁹ agimus: ꝛ iō tēpestas. Si vo fides resurgit: impat vent̄ et fluctib⁹. g Suscitauert. Primū est iesus ī tribulatiōib⁹: orōnib⁹: excitādus: vt post increpationē surgēs imperet vēt̄ ꝛ mari: et sit trāq̄llitas magna. h Modice fidei. Si nouistis potentē in terra: cur nō creditis etiā in mari? Qui parū credit: arguitur. Qui nihil: cōtēnitur. i Imperauit. Cui imperat̄: iperanteꝫ sentit. Nota ꝙ omīs creatura creatorē sentit. Que apud nos insensibilia: illi sunt sensibilia.

Allego. Allego. Mysti. Mare estus secl̄i. Nauicula crux xp̄i: cuius bñficio ad lit⁹ patrie celest̄ venimus. in q̄ vna xp̄s cū suis passus ē. Vñ post ait: Qui vult post me ve. abne. semetip. ꝛ tol. cru. su. ꝛ scq̄. me. (Luc. 9. g) Dormit dū illi nauigāt: qꝛ ill̄ secl̄m calcātib⁹ ꝛ ad celuꝫ tēdētib⁹: tp̄s subito dñice passiōis aduenit. quā Marc⁹ etiā ꝑ horā sol̄ ad occasuꝫ eunt̄ significat. duꝫ dicit: Hec īminēte nocte gesta fuisse. Suscitāt eū: dū visa morte resurrectionē q̄runt: ne eo diuti⁹ sopito: mēs eoꝝ peat. Suscitat⁹ increpat de ꝑua fide dicēs: O stulti ꝛ tardi corde ad credēdum: nōne sic oportuit pati xp̄m. (Luc. 24. d) Ventū. i. diaboli suꝑbiaꝫ strauit. Aquā sedat. i. rabiē iudaici ppl̄i labe fecit. Al̄ nauicula ē pñs eccl̄ia. ī q̄ xp̄s cū suis mare secl̄i trāsit: vētos demonū aq̄s ꝑsecutoꝝ cōpescit: vñ miremur ꝛ gr̄as agam⁹. l In re. g. Gerasa vrbs ē arabie iuxta mōtē galaad: nō lōge a stagno tyberiadis: ī q̄ porci p̄cipitati sūt. Gerasa iterpretatur

---

(qui ad discipulatū vocabat dignus in quo diuinitas quiescat. non de. xij.)

a Alius autem de discipulis eius: a†
(a non respuit esse discipulus: sed expleta pietate paterni funeris vult liberior sequi.)
b ait illi: Dn̄e permitte me primum ire ꝛ sepelire patreꝫ meum. Jesus autem ait illi: Sequere b c†
(a illi carne mortuos cōdant: tu aūt mortuos ani ma resuscita. b culpa: vel non credentes.)
c me: et dimitte mortuos sepelire d
(natura. carne.)
d e mortuos suos. Et ascendente eo e†
(a infirmi ꝛ spretores mundi.)
in nauiculā: secuti sūt eū discipu- f g
(a vt magna virtus liberatoris videatur.)
f li eius: et ecce motus magn⁹ fa- h
(a tanto magis conturbat timor discipulos.)
cus est in mari: ita vt nauicula
(vel mergeretur. a hic hō ostendit.)
operiretur fluctibus. Ipse vero i
(a dormiebat vt aplos suscitare faceret. semp vult rogari. b adeo territi vt non modeste irruerent ꝛ suscitarent.)
g dormiebat. Et accesserūt ad eum
h discipuli eius: ꝛ suscitauerūt euꝫ
(a quasi adhuc paruuli ꝛ infirmi.)
dicentes: Dñe salua nos: perim⁹. Et dicit eis iesus: † Quid timidi k
i estis modice fidei. Tūc surgens l m
(hic deus ostenditur.)
k imperauit ventis et mari. Et fa-
(a magna potestas: qꝛ de magna tempestate fit magna tranquillitas.)
cta est trāquillitas magna. Porro n
(a nō discipuli: sed naute ꝛ ceteri q̄ erāt in naui.)
ro hōies mirati sūt dicētes: Qua o
(dormit vt homo: imperat vt deus.)
lis est hic: qꝛ venti ꝛ mare obediūt p
l ei? † Et cū vēisset iesus trās fretū i q†
regionē geraçenoꝝ: occurrerūt ei r

ꝛ ideo qꝛ xp̄s volebat p̄dicatoribus euāgelij debitā formā viuendi tradere. iō voluit in pauꝑtate viuere. Scd̄a cā est: qꝛ sicut xp̄s mortalitatē nr̄am assumpsit: vt ꝑ eā nobis īmortalitatē cōferret: ꝛ sic pauꝑtatē nostrā voluit assumere: vt ꝑ eā nob eternas diuitias tribueret: ꝛ hanc cām tangit apl̄s. ij. Coꝝ. viij. d. Scitis gratiaꝫ dñi nr̄i iesu xp̄i qm̄ egen⁹ ꝓ nobis fact⁹ est: vt illius inopia diuites essem⁹. Tertia aūt rō pōt addi: ne ꝯuersio fideliū facta ꝑ christum posset ascribi diuitijs seu potētie seculari. Ad argumētū dicendū ꝙ aliq̄d bñ est actus vtut̄ ꝫm inferiorē statū: qd̄ tñ ē impeditiuū actus vtutis ad altioreꝫ gradū: sicut debit⁹ vsus mr̄imonij est ipeditiuus vginitat̄: ꝛ eodē mō administratio tꝑaliū bñ est impeditiua ꝑfecte seq̄le xp̄i: inq̄ꝫtū impedit actū ꝯtēplatiōis. ꝓpter qd̄ dr̄ in libro de Eccl̄iasticis dogmatib⁹: Bonū est facultates cum dispensatiōe erogare: sꝫ melius est intentiōe seq̄ndi xp̄m totuꝫ sil̄ donare: ꝛ absolutū a sollicitudine cū xp̄o egere. a Ali⁹ aūt. Hic describit̄ ꝯuersio alterius ad xp̄m q̄ veniebat vere: sed impꝑfecte: ꝛ iō a xp̄o recipit̄ ꝛ ꝑficit̄: ꝛ hoc est qd̄ dicit: Alius aūt de discipul̄ eius. s. xp̄i: nō ꝙ adhuc esset ꝑfecte discipulus: ꝫ volebat fieri. b Ait illi: dñe ꝑ. me pri. ire ꝛ se. pa. meū ꝛc. iste aūt nō petebat vt sepeliret iam mortuū: qꝛ hoc nō fuisset sibi denegatū: sed a seq̄la xp̄i impediebat̄ ex amore carnali ad parētes: cū q̄bus volebat vsq̄ ad eoꝝ morteꝫ esse: ꝛ tunc xp̄o inseꝑabiliter adherere: sed qꝛ parētes nō erāt ī tāta necessitate positi ꝙ nō posset ꝯuenient̄ eis ꝑ alios mīstrari. ideo dixit: c Seq̄re me ꝛ di. mortuos. i. in infidelitate manētes. d Sepelire mortuos. ex h̄ loco ptꝫ ꝙ aliq̄s ab ingressu religiōis nō dꝫ retardari ꝓpter parētes affectiōe carnali. vñ et. s. iiij. ca. iacob⁹ ꝛ iohes legunt̄ secuti fuisse xp̄m relictis retibus ꝛ p̄re. ꝓpter qd̄ Hiero. in ep̄la ad Rusticuꝫ monachū dicit: Licet pr̄ tuus in limine iaceat: licet mater tua vbera ꝛ pect⁹ ostendat: ꝑ calcatū perge patrē: ꝑ calcataꝫ perge matrē: ꝛ ad vexillū crucis xp̄i euola. Secus aūt esset si parētes essent ī tali necessitate positi: ꝙ nō posset eis ꝯuenienter sine p̄ntia filij subueniri: tunc nō esset ei licitū ingredi religionē dimissa necessitate parentū: qꝛ hoc esset de alieno deo facere sacrificiuꝫ. Ad p̄dictorum maiorem intelligentiā ꝯsiderandū ꝙ alit̄ pr̄ tenet̄ ꝓuidere filijs: ꝛ aliter fili⁹ parētib⁹: qꝛ pr̄ cū sit principiū filij ꝑ se obligatur ad ꝓuidenū filijs de doctrina ꝛ nutrimēto: nō aūt ecōuerso. vñ dr̄. ij. Coꝝ. xij. Nec enī debēt filij thesaurizare parētibus: sꝫ parētes filijs: ꝛ iō parētib⁹ nō licet ingredi religionē: omissa cura filioꝝ oīno: ꝫ debēt de eis curare vel de cura cōpetenti eis ꝓuidere. filius autē licet non simpliciter teneat̄ hr̄e curaꝫ pr̄is tenet̄ tñ ꝑ accidens. s. si pater sit in casu necessitat̄: in q̄ ꝑ aliū nō possit cōuenient̄ sibi subueniri: ꝛ iō tali casu cessante pōt ꝛ debet etiā ꝯtra voluntatē parentū intrare religionē. († Mar. 4. d; Luc. 8. d) e Et ascēdēte. Hic ponunt̄ quedā miracula ad discipuloꝝ ꝯfirmatiōeꝫ: ꝛ p̄mo in creatura corꝑali. scd̄o in sp̄uali: vt oñdat̄ christ⁹ dñs totius creature. scd̄m ponit̄ ibi: Et cū venisset iesus trans fretū. primū miraculū fuit in sedatiōe subita tempestatis ip̄ius mar̄ ꝑ impiū ipsius xp̄i. vñ dicit sic: Et ascē. eo. i. xp̄o. (Mar. 5. a; Luc. 8. d) f In nauiculā. vt iret in locū remotū ꝓpter cās p̄dictas. g Secuti sunt eū dis. eius. trāsfretātes. s. cū eo. h Et ecce mo. ma. ꝛc. h̄ est factū vtute dīna vt māifestaret̄ vt⁹ xp̄i discipul̄ eius. i Ipse vo dormiebat duplici de cā. p̄ma vt vitas humane nature in eo oñderet̄. scd̄a vt discipuli in ꝑiculo positi ad ip̄m recurrerēt. iō sequit̄: Et accesserūt ꝛ suscitauerūt eū ꝛc. Seq̄tur: k Et dicit ei ie. q̄d ti. est̄. q. d. nō debet̄ timere cū sim p̄ns vobiscū: quē vidist̄ tot miracula facere. l Modice fidei. discipulos aūt suos dicit esse modice fidei: qꝛ si ꝑfectā fidē hr̄ent cognoscerēt eū tantā virtutē hn̄tem in dormiēdo quantā in vigilādo: qꝛ somn⁹ ꝛ vigilia sunt passiōes sensitiue part̄ ꝫm quā nō cōpetebat xp̄o facere miracula: sꝫ mag̃ vtute diuīa: que ꝑ somnū in nullo impediebat̄. m Tūc surgēs ꝛc. ex q̄ ptꝫ eius diuītas: qꝛ miracula faciebat imperādo: sicut dñs creature. vñ sequit̄: n Porro ho. mi. sunt. ex effectu vtutem diuinitat̄ eius cognoscentes ac etiam ꝯfitentes. o Dicentes: qualis est hic. q. d. nō est homo purus: sed verus deus. p Quia vēti ꝛ mare obe. ei. sicut creatura creatori. q Et cum venisset. Hic ponit̄ miraculum in creatura sp̄uali in demonū eiectione: ꝛ diuidit̄ in duas partes: qꝛ primo describit̄ miraculi oꝑatio. ꝛ scd̄o ipsi⁹ diuulgatio. ibi: Pastores aūt fugerūt. Describendo miraculū euāgelista p̄mo tangit locū. Et cū venisset iesus trās fretū in regionē ꝛc. id est vltra mare galilee: qd̄ alibi dr̄ stagnū geneçareth: a q̄dā ciuitate sic noīatū: q̄ vocat̄ geneçar vl̄ geneçareth: ꝛ ē ī alio litore ex opposito galilee. cū eēt igit̄ ibi in regione geraçenoꝝ: r Occurrerunt ei duo homīes hn̄tes demonia. Mar. v. dr̄ ꝙ erat vnus. ꝛ Lu. viij. Dicendū ꝙ nō est ꝯtradictio: qꝛ ꝫm veritateꝫ erāt duo demoniaci: sed vn⁹ erat famosior ꝛ seuior altero: qꝛ in eo erat legio demonū: vt ibidem dr̄: ꝛ iō de illo faciūt mentionē Marc⁹ ꝛ Lucas: nec tñ negāt q̄n fuerit alius cū eo: qꝛ vnitas includit̄ in binario. Matthe⁹ āt facit mētionē de vtroq̄. seq̄tur:

De monumētis

¶ ꝓtatꝰ colonū eijciēs: vel aduena ꝓpinquās. Hec est gētilitas q̄ diabolū a se eiecit: ⁊ q̄ pri⁹ longe: mō facta ē ꝓpe: post resurrectionem a

Mar.5.a xp̄o visitata ꝑ p̄dicatores. a Duo. Mar

Lucc.8.c cus ⁊ Lucas dicūt vnū: qꝛ eoꝝ vn⁹ fuit clari oꝛ ⁊ famosioꝛ: ꝓ quo dolebat maxime illa regio: ⁊ q̄ sanato: fama exijt latioꝛ. Sic ꝑ vnū ita ꝑ duos accipe gentes q̄ de duobus filijs Noe exierūt. Monumēta aīarū sunt corꝑa: ꝑ q̄ fetiditatem corꝑoꝝ ostē

Mar.5.a debāt. Seui. Marcus dicit ꝙ null⁹iam demoniacū poterat

Lucc.8.c ligare. Lucas: ruptꝭ catenis in deserto agi: qꝛ gentes nllo vinculo legū poterāt cohiberi. vñ deteri⁹ seuiebāt in se vl' ī alijs. Nec patuit in eis via ꝓphetis ⁊ sctis auctorib⁹. vel ꝑ duos iudeos ⁊ gentes accipe q̄ nō habitabāt in domo. i. in ꝯsciā sua nō reqescebant: ī monumētis manebāt. i. in opibus mortuis delectabanꝭ: nec sinūt ꝑ viā fidei quā impugnāt aliquē transire. b Jesu fili dei. Hyla. Mag' suspicati q̄ꝫ nosse credendi sunt. Ambro. Jesu fili dei tantū eis innotuit q̄ntū voluit. tantū voluit q̄ntū oportuit. Non sicut angelꝭ ꝑ hoc ꝙ est vita ⁊ lux: sꝫ eis terrēdis ꝑ q̄dā virtutis effecta potētiā ei⁹ timēt ad penā: ꝫ non

1.Cor.2.b nouerūt diuini ꝯsilij dispēsationē. Si enī cognouissent nunq̄ꝫ dñm glie crucifixissent.

Credebāt demones aliq̄n illū dei filiū eē videntes signa. Iterū ꝓpter nimiā infirmitatē quā videbāt ī eo nō credebāt. c Ante tem. Sciebāt enī sibi futurā in dei iudicio dānationē. Verba demonū diuerse relata nihil habent scrupuli: cū ad vnā sniam redigi vel oīa possunt dicta intelligi. Nec qđ ꝫ pluraliter: apud alios singl'ariꝭ: qꝛ ⁊ ibi đꝛ ꝙ le-

Mar.5.b gio noīatur: qꝛ multa sunt demonia. Marc⁹

Lucc.8.c dicit porcos ire circa montē. Lucas in mōte fuisse: qꝛ de tanto grege alij in monte. alij cir

Mar.5.b ca montē erant. Fuerunt enim duo milia: vt Marcus ait. d Torquere nos. Presentia xp̄i tortura ē eis. Vel torquenꝭ dū de corꝑib⁹ eijciunꝭ in q̄rū tortura delectabanꝭ. Sicut p̄ntia dei refectio angeloꝝ. e Mitte nos. Nota multo min⁹ eos sua p̄tāte nocere hoībus q̄ nec pecoribus p̄nt. Nisi quis more porci vixerit: diabolus in eū potestatē nō accipit nisi forte ad ꝓbandū. f Et ec-

Mar.5.b ce ⁊c. Dignioꝛ hō bestijs: cū ꝓpter salutē duorū hoīm duo milia porcoꝝ ꝑierūt. Libera to ꝑplo gentiū: increduli agūt malos rit⁹ in abditis: ceca ⁊ ꝓfunda curiositate submersi. g Pastores. qꝛ etiā q̄dā p̄ncipes ipioꝝ ⁊ si fugiūt fidē xp̄i: tñ potētiā ei⁹ mirādo nūciare nō cessant. h Exijt ob. Be. Prodcūtes signāt q̄sdā ꝯsuetudīe ligatos mirari q̄dē ⁊ venerari legē xp̄i: ꝫ nolle pati vñ trāsire ro-

Lucc.8.c gant. Et inuenerūt hoīeꝫ (vt lucas ait) ve- ¶ stitum

¶ legionem.

a duo hñtes demonia exeūtes de a monumētis seui nimis: ita vt ne b mo posset trāsire ꝑ viaꝫ illam. Et

a ¶ nō est volūtaris cōfessio: sed necessitatꝭ extorsio: qꝛ timent ei⁹ p̄ntiam. b ¶ quasi nobiscū nihil tibi est cōmune: ne q̄s ergo dicat ꝙ in principe demoniorum eijcis demonia.

eccē[a] clamauerūt dicentes: Q̄uid[b] c b nob⁊ tibi iesu fili dī? Venisti huc d c d ante tp̄s torquere nos. Erat aūt

a ¶ significat irrationales ⁊ immundos homīes.

nō lōge ab illis grex porcoꝝ mul

¶ in montem superbie.

toꝝ pascens. Demōes aūt roga-

¶ de electis.

bāt eū dicētes: †Si eijcis nos hic †

a ¶ in eos dñari sine: q̄ in immūdicia ꝑmāserint.

mittē[a] nos ī gregē porcoꝝ. Et ait e

a ¶ ꝑmittit vt sit occasio salutis hominū ꝑ interfectionem porcorum.

illis: Itē[a]. At illi exeūtes abierūt ī f f porcos. Et ecce magno impetu

¶ .i. valde.

abijt tot⁹ grex ꝑ p̄ceps ī mare: g ⁊ mortui sunt in aq̄s. Pastores g aūt fugerūt: ⁊ veniētes ī ciuitatē nunciauerūt hęc oīa. Et de his q̄ demonia habuerāt. Et ecce tota h h ciuitas exijt obuiā iesu: ⁊ viso eo i

a De monumētis exūtes. in talib⁹ enī locꝭ habitāt demoniaci aliq̄n: vt ꝑ ꝫ demones ingerāt terrorē hoīb⁹ de aīab⁹ defunctoꝝ. b Seui nimis ⁊c. nō qꝛ demōiaci possint nisi q̄ꝫtuꝫ ꝑmittit eis de⁹. Seq̄tur: c Q̄uid nob ⁊c. ꝫ dicūt magis ex cōiectura q̄ꝫ ꝑ certitudinē: qꝛ ille demon q̄ tentauit eū in deserto erat acutioris ingenij: ⁊ tñ nō potuit scire ꝑ certitudinē vtrū iesus esset ille qui erat ꝓmissus ad salutē mundi ⁊ deiectionem diaboli: ⁊ multo minus isti poterāt hoc scire ꝑ certitudinem. d Venisti huc ante temp⁹ torquere nos. Ad cui⁹ euidentiā ꝯsiderandū ꝙ vsq̄ ad iudiciū est tempus meriti ⁊ demeriti hominū: ⁊ ideo sicut ad illud tēpus sancti angeli habitāt inter nos ad nr̄am defensionem: ita mali ad nr̄am tentationē ⁊ impugnationē: licet aūt secū portent ignē suū: tñ reputant se torqueri ⁊ affligi q̄n eijciuntur ab hoībus: ne eis noceāt ꝓpter odium qđ erga nos habent: ⁊ qꝛ si nō possunt hominibus nocere in ꝑsona: tñ appetunt eis nocere in substātia. ideo rogabant iesum dicentes: Si eijcis nos hinc mitte nos in gregē porcoꝝ. e Et ait illis: Ite. concedēdo eis petitionē ipsorū: vt ptꝫ ꝑ sequētē effectum. f At illi exeuntes abierūt in porcos. Sed queritur hic: quare ꝑmisit eos intrare in porcos et precipitare eos? Dicendū ꝙ forte homines illius terre peccauerant: ⁊ ideo demeruerāt istud damnū sibi fieri. Vl' aliter dicendū ꝙ christus aliqua fecit ad significandum quoddā aliud: sicut Matth. xxi. ⁊ Marci. xi. maledixit ficui nō habenti fructū sed folia tñ: ⁊ tamen nulla

†Mar.5.b Lucc.8.c

ratio fuit ex parte arboris: quia vt ibidē diciꝭ: nō erat tempus ficorū: ⁊ ideo ratio maledictiōis fuit ad significandum maledictionē iudeorum quorū fructum boni operis querebat christus: ⁊ tamē non inuenit ī eis nisi folia tñ: id est apparentiā bonorum operum. Sic christus ꝑmisit demones intrare in porcos: ad significandum ꝙ demones habitant ī immūdis hominib⁹: sicut porcus est animal immundum. g Pastores autem fugerunt. Hic ponitur miraculi diuulgatio: qꝛ pastores fugientes venerunt in ciuitatem ⁊ nunciauerunt hec omnia. Sequitur: h Et ecce tota ciuitas exijt obuiam iesu. ad faciendū sibi reuerentiā. i Et viso eo rogabant vt transiret a finibus eoꝝ. reputabant enī se indignos tanto doctore: sicut superi⁹ est dictū de centurione ꝙ reputabat se indignū tanto hospite. Item quia christus dimittebat eis illos curatos a demōibus ad eorū instructionē. vnde Marci. v. diciꝭ ꝙ christus noluit ꝙ ille qui habebat legioneꝫ sequeretur ipsum: sed magis predicaret miraculū factū. ⁊ idem intelligendū est de alio qui erat cū eo. Vel aliter potest intelligi ꝙ isti geraçeni ex peccatꝭ suis timebant offendere christi presentiā: ⁊ ꝑ ꝯsequens incurrere maiorē penā precedenti: ⁊ ideo rogabant eum discedere. Ca. VIII

Moraliter.

Cum aūt descendisset iesus de mōte ⁊c. Sequitur: † Et ecce leprosus veniens ⁊c. Per istū leprosum qui cōfitebatur se immundū: ⁊ christū potentē ad se mundandū dicens: Dñe si vis potes me mundare: significatur peccator vere penitens: ⁊ ad dei misericordiā ꝯfidenter recurrens. ideo subdiꝭ: c† Et extendens iesus manum ⁊c. ꝑ quod significaꝭ ꝙ tali man⁹ diuine misericordie ꝓtendiꝭ ei⁹ crimīa relaxando. † Et ait illi iesus: vide nemini dixeris: sed vade oñde te sacerdoti. ꝑ hoc innuens ꝙ eccl'ie ministri nō debēt gl'iam hoīm q̄rere sed dei. † Et offer munus ⁊c. nā a peccatꝭ mūdat⁹ debet esse deo valde grat⁹. g† Cū autē introisset capharnaū accessit ad eū centurio ⁊c. Iste gentilis erat: in christū tñ credebat. alter eū ꝓ sanatiōe sui pueri nō rogasset: ideo ꝑ ip̄m primitie gentiū significanꭲ credētes in xp̄m ⁊ laborātes ad ꝯuersionē alioꝝ: de q̄bus fuit Lucas euāgelista: ⁊ Dionysi⁹ ariopagita ⁊ alij plures. ꝑ ꝫ aūt ꝙ christus subdidit: g† Nō inueni tantā fidē in isrl': significaꭲ deuotio gentiliū ad xp̄i fideꝫ ⁊ obduratio iudeoꝝ. q† Et cū venisset iesus in domū simonis petri ⁊c. ꝑ socrū petri q̄ mulier erat sensualitas significaꭲ: q̄ mulier ab Augustino vocaꭲ. ip̄a vero iacet febricitans ꝯcupiscētie calore. ꝑ christū aūt q̄ est imago p̄ris rō ꝫm quaꝫ hō fact⁹ est ad imaginē dei significaꭲ. Igiꭲ moraliꭲ socrus petri sanaꭲ cū sensualitas ꝑ rōnē ad debitū ordinē moralis virtutꝭ reuocaꭲ. iō subditur: † Et ministrabat eis. qꝛ sensualitas reformata ꝟtute morali ministrat ⁊ seruit rationi. a† Vespe aūt facto obtulerūt ei multos demonia hñtes ⁊c. ꝑ qđ significatur ꝙ hora mūdi vespꝛtina xp̄s venit demones eijcere et infirmitates hominū curare. d† Videns aūt iesus turbas circū se ⁊c. ꝑ ꝫ docuit predicatorem euāgelij applausuꝫ pp̄l'i declinare. f† Et accedēs vn⁹ scriba ⁊c. Iste ꝫm litteralē sensum seq̄ xp̄m volebat: qꝛ ꝑ hoc hr̄e miraculoruꝫ gr̄am sperabat: ⁊ eavti ad lucrū tꝑale: ꝓpter qđ xp̄s repulit ip̄m. Ergo ꝑ euꝫ significanꭲ q̄rentes intrare religionē possessiōes hñtes nō ex deuotiōe qđ est bonū: sed vt ex pauperib⁹ diuites fiāt: ⁊ ex ꝯtēptibilib⁹ honorati. iō talib⁹ đꝛ: h† Vulpes foueas habēt ⁊c. i. dolosi demones ⁊ sup̄bi hñt in vobis habitaculū: ꝫ nō christ⁹. a† Ali⁹ aūt de discipulꝭ ei⁹ ait illi: dñe ꝑmitte me ⁊c. ⁊ ꝑ ꝫ ꝙ dixit ei: e† Se-

stitum ⁊ ſana mēte ſedere ad pedes ieſu. a Rogabāt eū. Rogāt eū nō de ſupbia: ſ; de hūilitate iudicātes ſe indignos vt petr⁹ fecit: ⁊ vidua de helia. Timebāt ne deſtrueret eos pñtia ſctitat' ei⁹: ⁊ ,pter pctā ſua: ſic̄ deſtruxerat porcos. b In ciuitatē ſuā. Ne putas hāc eſſe naçareth: q2 marc⁹ dicit h̄ eſſe factū in capharnaū. S; cum naçareth ſit i galilea: in q̄cūq3 oppido galilee ſit: d2 eſſe i ſua ciuitate. Sic̄ regnū in tot ciuitatib⁹ ꝯſtitutū d2 romana ciuitas: ita galilea d2 ciuitas xp̄i i qua ē capharnaū q̄ſi metropolis. c Offerebāt. Doctores ſunt q̄ ſubleuant ⁊ offerūt xp̄o monēdo ⁊ intercedendo. d Fidē illoꝝ. Quantū valet apud deū fides ꝓpria apud quē ſic valuit aliena vt intus ⁊ extra ſanaret hoīem. e Con. fi. Lucas dicit homo. q. q̄ peccaſti. Ego deus q̄ dimitto. Et vtrūq3 dixit ieſus qd' vterq3 euāgeliſta teſtat'. Humilis dn̄s filiū vocat: quē ſacerdotes dedignarent' tangere. Uel mō dimiſſis peccat' ſuis filius. Pri⁹ ſanat' aīa nec grās agit: q̄ plus deſiderauit curaʒ corꝑis. Ecce modus curatiōis: p̄us dimittit peccata tollēs cām morbi poſt curat corp⁹. f Quid eſt facili⁹. Nota īfirmitates aliqñ ꝯtingere ꝓpter pctā: ⁊ iō p̄us dimittunt' vt ſal⁹ reſtituat'. Quiq3 modis infirmitates ꝯtingūt: vl' vt iuſtis merita ꝑ patiētiā augeant': vt Job. vl' ad cuſtodiā ꝟtutuʒ: ne ſupbia tentet vt paulo. vl' ad corrigēda pctā: ſic̄ marie lepra: ⁊ huic paralytico. vl' ad gloriā dei: vt de ceco nato: ⁊ d' laçaro: vl' ad initiū pene vt herodi: quatin⁹ h̄ videat' q̄d in inferno ſequat'. vñ: Dupli ci contritiōe ꝯteret eos dn̄s. Beda. Quid ē facili⁹. S; qm̄ h̄ ſpūale ñ creditis ꝓbet' ſigno viſibili qd' nō minoris ꝯſtet eē potētie: vt in filio hoīs latentē cognoſcat' potentiā maieſtat': q̄ pōt dimittere pctā vt de⁹. g Tunc ait para. ⁊c̄. Ecce ꝑ remiſſionez pene: dimiſſionē culpe itellige. ☞ Surge

Luc. 5. b — 3. Re. 17. b — A — Luc. 5. d — Job. 2. b — 2. Cor. 12. b — Nu. 12. c — Job. 9. a — Ibidē. 11. e — Act. 12. c

a rogabāt eum vt tranſiret a finibus eorum. Ca. IX

Et aſcēdēs ieſus i naui a
a ſ de terra geraſenorum.
culā: trāſfretāuit: ⁊ venit b
a ſ nō ait in naʒareth: ſed galileaʒ intellige.
b c in ciuitatē ſuā. Et ecce offerebāt c†
a ſ aīam illecebris carnis reſolutā. b ſ in corpore vbi iacet aīa. ſ in voluntate ſeculi.
ei paralyticū iacentē in lecto. Ui d
a ſ non vecordiam egri.
d dens aūt ieſus fidēm illoꝝ: dixit e
ſ in hoc innuit ſe deum.
e paralytico: Cōfide fili: Remittūt' tibi pctā tua. Et ecce q̄dā de ſcri f
a ſ q2 in ꝓphet' dicit dn̄s: Ego ſuʒ q̄ deleo iniquitates. ſ cū ſit hō qd' dei eſt arrogat ſibi.
bis dixerūt intra ſe. Hic blāſphe g h
a ſ ſed deum ſe eſſe ⁊ occultorū cognitione ⁊ operum virtute indicat.
mat. Et cūm vidiſſet ieſus cogita
a ſ qua ptāte cogitationes veſtras video ⁊ peccata poſſum dimittere.
tiones eoꝝ dixit: Ut q̄d cōgitat' i
f mala i cordib⁹ vr̄is: †Quid ē faci k
a ſ qd' ſolus deus nouit.
li⁹ dicē dimittūt' tibi pctā tua:
a ſ qd' ipſi viderent.
an dicere ſurgē ⁊ āmbula. Ut autē l
a ſ q2 idē ē fili⁹ hoīs ⁊ de⁹. b ſ nō ad blaſphemātes: ſ; ad diſcipulos: ⁊ ſunt verba matthei vel chriſti.
ſciat' qm̄ filius hoīs hʒ ptātēʒ di
ſ poſitus.
g mittēdi pctā i t'ra. Tūc ait paraly m

pter quod Centurio ibi manebat ad cuſtodiā toti⁹ terre: vt d' dictū eſt ca. p̄ce. Naçareth autē vbi xp̄s fuit nutrit⁹ ⁊ ꝯceptus: erat quoddā oppidū vel vicus reſpectu illi⁹: ⁊ ideo d2 ciuitas ipſi⁹ chriſti: ſicut Pariſi⁹ d2 ciuitas alicuius nati in aliq̄ oppido iuxta pariſi⁹. Ul' ſ'm alios d2 ciuitas dn̄i: q2 in pn̄cipio ſue predicatiōis multa miracula ibi fecit. c Et ecce offerebāt ei paralyticū. modus aūt offerēdi hic tacet': ſed exp̄mit' Marci. ij. q2 nō potētes ītrare ad xp̄i pñtiā ,ppter turbā circūſtantez. de tecto dom⁹ ſubmiſerūt eū in lecto añ ieſum: ⁊ h̄ fuit magnū ſignū fidei ipoꝝ. ,ppter qd' ſeq̄tur: d Uidēs aūt ieſus fidē illoꝝ. ſ. paralytici ⁊ offerētiū. qd' ptʒ ex h̄ qd' ſeq̄tur: e Dixit paralytico: Cōfide: remit. tibi pctā tua: lʒ enim ſanitas corꝑalis vel aliq̄d hmōi detur alicui ,ppter alienā vitā. remiſſio tñ pctōꝝ nō datur alicui ſine ꝓpria fide. ideo nō vident' bene dicere q̄ dicunt ꝙ li illoꝝ refert' tm̄ ad offerētes. ita ꝙ ,ppter fidē offerentiū tm̄ ſit ſanatus. Dixit autē ieſus: Remittunt' tibi pctā: ad modū boni medici q̄ p̄mo remouet cauſam morbi: ⁊ tūc poſtea intendit curationi. Infirmitas autē hec fuerat inflicta paralytico ,ppter peccatū: ⁊ iō xp̄s p̄mo remouet cauſaʒ dicens: Remittunt' ⁊c̄. ⁊ ex h̄ inſinuat eū a paralyſi curandū: ſicut ſtatim patuit ꝑ effectū. Ad maiorē predictoꝝ intelligentiā ſciēduʒ ꝙ infirmitas corꝑalis infligit' alicui a deo mult' de cauſis. Uno mō ,ppter peccati punitionē: ſed nō ,ppter purgtaionē. Et tal' infirmitas eſt quoddā p̄ambulū pene gehēne: ⁊ ſic inflicta eſt herodi Act'. xij. vbi d2: ꝙ ꝑcuſſit euʒ angelus dn̄i: eo ꝙ nō dediſſet honorē deo: ⁊ cōſumptus a vermib⁹ expirauit. Eodē modo fuit de Pharaone: q̄ ꝑ flagella induratus eſt. Scd'o mō infligit' ad peccati cōmiſſi purgationē: ſic̄ nabuchodonoſor amētia ſeptē annoꝝ: vt habetur Dañ. iiij. Et ſilr' marie magdalene vexatio demonū. Tertio mō nō ,ppter pctm̄ cōmiſſum: ſed ad gl'iam dei manifeſtandū: ſicut de ceco nato d2 Joh.

† Mar. 2. a — Luce. 5. d — Job. 5. a — † Mar. 2. b — Luce. 5. c

Nico. de lyra

quere me ⁊c̄. oñdit ꝙ carnal' affect⁹ a ſequētib⁹ xp̄m eſt totaliter dimittēdus. e† Et aſcēdēte eo in nauiculā ⁊c̄. Moraliter nauicula fluctib⁹ opta eſt eccleſia militans in ꝑſecutiōib⁹ poſita. xp̄i vero dormitio eſt diuīa ꝑmiſſio: vñ qñ vidēt hoīes tribulatiōes iniuſtas durare dicūt deū dormire: qui excitat' qñ bonoꝝ precib⁹ pulſat': ⁊ ſic ipo p̄cipiēte fit trāquillitas magna ꝑ ceſſationē ꝑſecutiōis. vl' dando patientiā tribulatis: ⁊ hec trāquillitas ꝟtutis melior eſt q̄ʒ trāqullitas corꝑalis. q† Et cū veniſſet trans fretū ⁊c̄. ꝑ duos nimis ſeuos pñt intelligi Paul⁹ ⁊ Conſtantin⁹ añ ſuā cōuerſionē qui ꝑſecuti ſunt acriter eccleſiā: ſicut ptʒ de paulo Act'. viij. ⁊. ix. ⁊ de Conſtātino d2 in legenda ſancti ſilueſtri. Conſtantin⁹ impator cū multas ſtrages martyrū dediſſet ⁊c̄. ſed ꝑ xp̄m ſanati fuerūt valde māſueti. † Si eijcis nos mitte nos in porcos. ꝑ h̄ autē ꝙ ꝑmiſit ſignificat' ꝙ hoīes vitam porcinā ducētes in ptāte demonū tradunt': ⁊ in infernū cum eis finaliter demerguntur. Ca. IX.

Et aſcendens ieſus. In ca. precedēti poſita ſunt q̄dam miracula ad ꝯfirmationē euāgelice leg'. hic ꝯñr declaratur ꝟtus ipſi⁹ legiſlatoris: ⁊ diuidit' in tres partes: q2 p̄mo ponit' ad hoc miraculi ꝑpetratio. ſcd'o credentiū vocatio. ibi: Et cū trāſiret inde. ⁊ tertio eoꝝ ꝯfirmatio. ibi: Hec illo loquēte. Prima in duas: q2 primo in opatione miraculi ad declarationē ſue deitatis fides credentiū approbat'. ⁊ ſcd'o īfidelitas negātiū reprobat'. ibi: Et ecce q̄dā de ſcribis. Circa p̄mū euāgeliſta notat locū vbi factū ē h̄ miraculū di. Et aſcēdens ieſus i nauiculā: vt. ſ. ꝑ nauigiū de t'ra geraçenoꝝ rediret i galileā vñ illuc iuerat: vt ptʒ i ca. p̄ce. b Et ve. i ciui. ſuā. ſ. in capharnaū: q2 ibi factū eſt h̄ miraculū: vt Marc⁹ dicit expreſſe. ij. ca. Dicit' aūt capharnaū ciuitas dn̄i: non q2 ibi fuerit nat⁹ vl' cōcept⁹: ſed q2 erat p̄ncipalis ciuitas galilee. ,ppter quod

ix. Neq3 hic peccauit neq3 parētes ei⁹. ſ. vt cecus naſceret': ſed vt manifeſtent' opa dei in illo. Quarto ,ppter humiliationez alicui⁹ ne in ſupbiā eleuet': ſicut Paul⁹ apl's dicit de ſeipo. ij. Coꝛ. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me dat⁹ eſt mihi ſtimulus carnis mee angelus ſathane qui me collaphiçet. Quinto infligit' ,ppter alicui⁹ ꝓbationē ⁊ patiētie declarationē: ſicut ptʒ de Job. ij. vñ ꝟſus: Job ꝓbat: inclinat pauluʒ: ſeſe manifeſtat. In ceco: purgat mariā: punit herodē. ⁊ ptʒ ſententia ex dict'. f Et ecce q̄dā de ſcribis. Hic ponit' rep̄henſio negantiū xp̄i diuinitatē: ⁊ primo ponit' eoꝝ negatio. cū d2: Et ecce q̄dā de ſcribis. i. legiſperit'. g Dixerūt intra ſe. ſ. cogitando: q2 verbū intrinſecū eſt ꝯcept⁹ mētis. h Hic blaſphemat. Blaſphemare eſt creature attribuere illud qd' ē ꝓprium dei. dimittere aūt pctm̄ ſoli deo ꝯuenit. ꝑ h̄ ergo ꝙ chriſto blaſphemiā imponebant in h̄ ꝙ pctā dimittebat: ptʒ q2 negabant ipm̄ eſſe deū: dicētes eū eſſe purū hoīem: ſed xp̄s ꝯñr eos ꝯuenient' redarguit oñdens ſe eſſe deū duplicit'. p̄mo q2 rñdit eoꝝ cogitatiōib⁹: q̄s cognoſcere ꝑ certitudinē ſoli deo ꝓpriuʒ eſt. ,ppter qd' dicit: Et cū vidiſſet ieſus cogitatiōes eorū dixit: i Ut q̄d cogitat' mala ⁊c̄. imponēdo. ſ. falſo mihi blaſphemiam. ſcd'o hoc idē oñdit ſanādo paralyticū ꝑ imperiū tanq̄ʒ ꝓpria ꝟtute: qd' eſt eiuſdē ptātis ſic̄ ⁊ pctā dimittere: licʒ enī paralyſis ꝟtute nature aliqñ poſſit curari: nō tñ ſubito nec ita ꝑfecte vt ſtatim hō poſſit lectū in q̄ iacet portare: ſicut d2 hic. ,ppter qd' d2: k Quid ē facili⁹ ⁊c̄. q. d. eq̄lis ptātis ē vtrūq3. ex q̄ ꝯcludit ꝟtutē ſue diuinitat' ꝑfectā. di. l Ut aūt ſciat'. q2 filius hoīs hʒ ptātē in t'ra dimittēdi pctā: vt de⁹: non vt hō purus. m Tūc ait para. ſurge ⁊c̄. Sic̄ enī ꝑ l'ram hn̄tē ſigilluʒ declarat' volūtas ipi⁹ ſcribent': ſic ꝑ ſignū qd' ē ꝟtut' diuine manifeſtatiuū oñdit' veritas diuine ꝟtutis. Alij aūt ſcti q̄ fecerunt miracula

a Surge. Surgere est aīam a carnalib⁹ desiderijs abstrahere. Lectū tollere est carnē a terrenis desiderijs ad voluntatez spūs attollere. Domū ire est ad paradisuz redire: vel ad internā sui custodiā ne iterū peccet. b Tolle. Ut qđ fuit testimoniū īfirmitatis: sit ꝓbatio sanitatis. c Et surrexit. Magna virtus vbi sine mora imperiū salus comitať. Unde merito q̄ aderāt relictis blasphemijs stupentes: ad laudē ꝯuertunť tāte maiestatis. d Uidit ho. Hic ꝓbabili⁹ videť ꝙ ꝑtermissa memoret cū .xij. elegit añ sermonē. e In teloneo. Telos grece: latine vectigal. Mattheus hebraice: latine donat⁹: q̄ tm̄ mun⁹ grē accepit: Leui: additus vł assumpt⁹: qꝛ diuīa electio eū assumpsit: ⁊ numero apłoꝝ addidit. f Mattheū. Ceteri euāgeliste ꝓpť verecundiā nō appellāt eū vulgato noīe: ꝸ leui. Binomius enī fuit. Ipse aūt publicanum se noīat: ne q̄s a salute desperet. Uocationē suā pretermissaz hic videtur recordari: qꝛ Lucas dicit .xij. apłos in monte fuisse electos vbi sermo supradictus fuit. g Surgēs. Be. Lucas plenius dicit: relict̃ oīb⁹ secut⁹ est eū tā corpore q̄ mēte. Nō leuitate duct⁹: ꝸ veritate operū: ⁊ diuīa potētia int⁹ operāte tract⁹. Perfecta obediētia ⁊ ꝑfecta abrenunciatio: ⁊ lucra reliq̄t: nec periculuz a ꝑncipib⁹ timuit: qꝛ rōnes vestigaliū imꝑfectas reliq̄t: cupid⁹ sequēdi xp̄m. h In domo. Nō dicit cui⁹: sed Lucas exꝑmit: qꝛ fecit ei cōuiuiū magnū leui in domo sua. Qđ ꝯgruit. Qui enī christuz int⁹ recipit: pascit mult̃ delectatiōibus. Itaq̧ dn̄s ingrediť ⁊ in ei⁹ recūbit affectu. Ecce magna hūilitas dn̄i eūdo ad pctōres. Etiā potentia doctrine in cōuersione penitentiū oñdiť. i Ecce mul. pub. Bonū ꝑsagiū iā ei⁹ exēplo multi cōuertunť. Iā post se multos trahit apł's ⁊ doctoꝛ gentiū futur⁹. Hiero. Publi. ⁊ pec. ve. Tertulian⁹ dicit hos fuisse ethnicos. dicente scriptura: Non erit vectigal pendens ex isrł. q. matthe⁹ non fuisset iudeus: ⁊ ille q̄ cū phariseo tēpluz ascēdit: qđ nō faceret gentił. Et Lucas ait: Ois pplꝰ audiēs: ⁊ publicani iustificauerunt deū baptismo iobis baptiçati. Dn̄s autē q̄ venit ad oues dom⁹ isrł q̄ dixit: Nō est bonū sumere panē fi. ⁊ mit. ca. nō cōuiuatur cū ethnic̃: cū id maxie caueret: ne legē soluere videreť: q̄ ⁊ discipulis ꝑcepit. In viā gentiū ne abierit̃. k Peccatores. Penitētes: exēplo matthei veniā sperātes. vñ Marc⁹ dicit hic: qꝛ multi sequebanť eū. l Quare cū pub. ⁊ pec. Ois questio ex lege que est iusticie tenax miscdiam nō habet. Oēs enī declinauerunt. Sed ei⁹ austeritatē missus fil⁹ euāgelij grā tēperauit. Prouocat ergo ad pn̄iam pctōres cui⁹ cib⁹ ⁊ potus ⁊ ambulatio ⁊ omia q̄ gessit saluti seruiūt. m At iesus ait. Et susceptos penitētes ampli⁹ in fide cōfortat: ⁊ supbos ad hūilitatis ⁊ pietatis grām ꝓuocat. n Non est opus va. medi. Medicus est xp̄s. Ualentes: qui ignorātes dei iusticiā suam volūt astruere. Male habentes q̄ cōscientia victi nō ex lege sed ex gratia querūt iustificari. Per matthei ⁊ publicanoꝛuz vocationē fides gentiū exprimiť: q̄ prius lucris mūdi inhiabāt: ⁊ nunc spūaliter cū dn̄o reficiunť. Per supbiā phariseoꝝ īuidia iudeoꝛū de salute gentiū. Hi enī de ieiunio glorianť dū publicani cū dn̄o cōuiuanť: qꝛ q̄ legē sequunť famē cordis patiunť: sed q̄ dei verbū recipiunt esurire nō possunt. o Euntes. Tumētibus de falsa iusticia ꝯsiliū correctionis dat: vt. s. ꝑ opa miscdie miscdiam q̄rāt. ⁊ nō cōtēptis paupeꝝ curis ꝑ sacrificia deū placare ꝯfidant. Uñ ⁊ suū miscdie exēplū dat. Nō enī. Uñ tres parabole addunť apud Lucā de oue: ⁊ dragma: ⁊ duob⁹ filijs. p Non enī veni vocare iustos. Nonne nathanael ⁊ petrum et andream et alios iustos vocauit. Lucas apti⁹ dicit: Non enim veni vocare iustos: ꝸ pec. ī pn̄iaz. Uocat ergo iustos ire vt magł

Luce. 6. c — Luce. 5. f — Luce. 7. e — Mat. 15. c — Mat. 10. a — Mar. 2. c — Luce. 15. pctorum — Luce. 5. f

ꝓficiant

ꝟ vt maius miraculum fit.

a b tico: Surge tolle lectum tuum: ⁊
a ꝟ ne xp̄iana fide curatus moreret̃ in ꝑfidia iudeorum.

c vāde in domū tuā. Et surrexit et abijt in domū suā. Uidētes autē a
a ꝟ iam quodāmodo credentes.

turbe timuerūt: ⁊ glorificauerūt b
ꝟ .i. hoīem tā potenter opantē inter hoīes.

deum q̄ dedit ꝑtātez talē hoīb⁹. c
a ꝟ de galilea. b ꝟ nō tā corporeo q̄ miserentis intuitu.

d † Et cū trāsirēt inde ih̄s vidit hominē sedentē in teloneo matthe d †
ꝟ ꝑtinaciter lucris inhiantem.
a ꝟ āmodo. b ꝟ non lucra.

e f um noīe: ⁊ ait illi: Sequere mē: e
g ⁊ surgens secut⁹ est eū. Et factuz f g
ꝟ eius matthei.

h i est discumbēte eo in domo: ecce h
ꝟ qui publica vectigalia exigunt ⁊ conducūt: et qui lucra seculi ꝑ negocia sectantur.

publicani et pctōres venientes
ꝟ vt ab eo spiritualiter pascerentur.

k discūbebant cū iesu: ⁊ discipulis
a ꝟ dupliciter errabant: qꝛ ⁊ se iustos putabāt: cū sint superbi: ⁊ illos reos: cū iam peniteant.

eius. Et vidētes phārisei dicebāt i
l discipulis eius: † Quare cū publicanis ⁊ pctōrib⁹ mādu cat magister vester? At iesus audiēs ait: k l
ꝟ quos lex damnat.
a ꝟ q. vos declino: qꝛ non egere vos putatis.
b ꝟ qui gratiam non querunt.

n † Nōn est opus valēntibus medicus: sed māle habentibus. Eūntes autez discitē quid est: † miseri cordiam volo ⁊ non sacrificiūm. m † n
a ꝟ hos iuuo. qꝛ penitēdo dāt locū grē: sꝫ si sanari vultis e. ⁊c. b ꝟ a temeritate vituperationis.
a ꝟ diligentius scripturas inquirite.
b ꝟ testimonium de propheta.
a ꝟ sine miscdia. ꝟ sine cōpassione delinquentiū.
a ꝟ misericordiam consequimini sicut ego.
b ꝟ falso se iustificantes: dum in hoc sunt.

p Nōn enim veni vocare iūstos: o

---

miracula faciebāt hec implorādo diuinā virtutē: nō imperando. ⁊ si aliq̄n in talib⁹ imperabāt: h̄ non erat in virtute ꝓpria: sed exprimēdo ꝟtutē xp̄i tanq̄ mīstri nō dn̄i: sic aliq̄n imperabāt demonib⁹ vt recederent ab obsessis corporibus in noīe xp̄i ⁊ auctoritate ei⁹. a Uidētes aūt turbe. Hic ꝯñter poniť hui⁹ miraculi effectus: qꝛ turbe hoc videntes timuerunt imponere sibi blasphemiā. b Et glorificauerūt deū ⁊c. i. ip̄m christū qui est ꝟtus dei pr̄is. c Hoībus ad eoꝝ. s. salutem. d Et cū transiret inde. Hic poniť credentium vocatio: ⁊ primo circa eoꝝ vocationē describiť cōdescensio ad pctōres. secūdo poniť eius rep̄hēsio ꝯtra murmurātes. ibi: Et vidētes pharisei. Circa primū aduertēdū ꝙ vocatio matthei: ⁊ istđ conuiuiū fuit ante curationē paralytici. de q̄ dictū est: sed hic poniť ꝑ recapitulationē. Uł ꝭm alios vocatio ei⁹ fuit ante: ⁊ conuiuiū ei⁹ de q̄ hic scribiť fuit post. ⁊ vt cōuenienti⁹ describať cōuiuiū: ei⁹ vocatio repetitur. Dicit ḡ euāgelista: Et cū trāsiret inde iesus vidit hoīem sedētez in teloneo: in q̄ solebāt campsores sedere. qđ quidē negocium vix aut nunq̄ exerceri sine pctō pōt: vt dicit Grego. e Et ait illi: sequere me. Mattheum autē talibus occupatum vocauit: vt de grā dei null⁹ desperet quantūcunq̧ fuerit in vilibus occupatus. f Et surgēs secutus est eum. sine aliqua dilatiōe. quia sicut poterat mouere aurē exterius verbo: ita etiā interius mentem inspirādo. sicut enim passioni ꝓpinquus illos qui ad capiendū ipsum venerant: solo verbo ꝓstrauit. d. Ego sū. vt habeť Ioh. xviij. ita solo verbo poterat quoscunq̧ ad se trahere: ⁊ in h̄ apparebat virtus diuinitatis in eo. g Et factum est discūbente eo in domo. s. matthei. h Ecce publicani ⁊c. fuerant enī socij matthei. ⁊ ideo recedens ab eis ⁊ volens sequi christum fecit eis conuiuiū. sicut de helisco legitur .iij. Reg. xix. ꝙ vocat⁹ ab helia vt eum sequeretur mactauit par bouz ⁊ dedit socijs suis comedere: ⁊ sic secut⁹ est heliā magistrum suum: ⁊ hoc modo faciunt q̄ recedentes a socijs suis faciunt prius eis catum suū: vł ꝭm alios burdonem. i Et videntes. Hic ponitur reprehensio contra iniuste murmurantes de predict̃: ⁊ ꝑmo cōtra phariscos. scđo ꝯtra iobis discipulos. ibi: Tūc accesserūt. Circa primū sciendū ꝙ pharisei in populo iudeoꝛuz reputabantur religiosi. vnde etiā in habitu ab alijs quodāmodo distincti erāt: vt videbiť inferi⁹. vidētes igiť christū cū publicanis ⁊ pctōrib⁹ māducare: indigne ferebant ⁊ murmurabāt dicētes discipulis ei⁹. k Quare cū publicanis ⁊c. q. d. vos estis fatui q̄ talē magistrū sequimini. l At iesus ⁊c. Respōdit eis primo ꝑ rationē: qꝛ sensibiliter videmus ꝙ medicus familiarius se debet habere ad infirmū qui eo indiget q̄ ad sanum. Cū ergo christus sit verus medic⁹ aīaꝝ: vt diciť in Psal. Misit verbū suum ⁊ sanauit eos. ideo familiariter se debuit habere ad peccatores qui sunt infirmi infirmitate spūali. scđo respōdet ꝑ auctoritatem que habeť Osee. vj. m Euntes aūt discite. q. d. ite ⁊ diligēter ꝯsiderate illud qđ scribitur Osee. vj. n Quid est ⁊c. q. d. si hanc scripturā ꝯsideret̃ inuenietis me facere ꝭm ip̄am. ꝓpter qđ ꝯcludit: o Nō enī veni vocare iustos ad pn̄iaz: licet aliq̄s iustos vocauerit ad augmentum gratie: vt petrum andream ⁊ consimiles.

† Mar. 2. b Luce. 5. f. — B — † 2. q. 1. mltis Mar. 2. c Luce. 5. f — † Mar. 2. e — † Osee. 6. e

Glo.ordi.

ꝓficiāt: pctōres vt corrigant᷑. Uł nō vocat iustos dū iusticie dei nō sᷓ subiecti: sed q̄ pctā ↄfitent᷑. Nō eni ve. vo. ius. Lucas exp̄ssi⁹ dicit: in pniaȝ. Quia q̄s opib⁹ iusticie deditos īuenit: vt nathanael ⁊ petꝝ ⁊ andreā: nō ad pniaȝ p̄teritoꝝ īuitat: sȝ ad ꝓfectū vite ꝑfectioris vocat. Illos x̄o ad pniaȝ q̄ pctīs grauiorib⁹ īuoluti erāt. Uł nō eos vocat q̄ iustos se reputant: q꞉ ⁊ hi si ↄuertunt᷑: iā nō iusti sibi vident᷑.

a Discipuli. Johānes: marc⁹ ⁊ lucas ita h̄ narrāt. q. alij aliq̄ de h̄ q̄sierint. Uñ sciēdū h̄ a plib⁹ eē q̄situ. Trib⁹ de causis rep̄hēdēdi sunt discipłi iohis: q꞉ de ieiūio se iactāt: ⁊ q꞉ calūniant᷑ quē sciebāt a mgr̄o eē p̄dicatū: ⁊ iūgunt᷑ phariseis q̄s mgr̄ eoꝝ cōdēnauerat. Spūalr discipuli iohis ⁊ phariseoꝝ ieiunāt: q꞉ q̄ opa leg̃ vł traditiōeȝ hoīm seq̄tur: vł q̄ etiā vocē xp̄i tm̄ aure ꝑcipit: abstinēs a bonis: ieiuno corde tabescit. Sȝ q̄ xp̄o adheret: reficit᷑. Johes vinū ⁊ sicerā nō bibit: q꞉ abstinētia meritū auget cui nłła ē potētia nature. Dn̄s aūt q̄ pctā pōt ↄdonare: cur a pctōribus declinaret: q̄s abstinētib⁹ poterat facere iustiores? Jeiunauit ⁊ xp̄s: ne p̄ceptū decliñes. Mādūcat cū pctōrib⁹: vt gr̄aȝ ⁊ ꝑtātē intelligas.

b Nūq̄d pos. q̄si facturi est̃: vt lugētes ieiunēt: q꞉ est̃ spōsuȝ occisuri. Nunq̄d pos. De vtroq꞉ luctu vł ieiunio: qd̄ ē in tribulatiōe vel gaudio r̄ndet. Cū ablat⁹ erit spōsus: tunc erūt ī merore ⁊ luctu donec ꝑ spm̄sctm̄ ↄsolatio tribuat᷑. Quo dono ꝑcepto: ieiuniū qd̄ fit ꝑ leticiā iā renouati ī vitā spūalē celebrabūt: nec solū a cibis sȝ ab oīb⁹ ꝯrenis.

c Lugere. Hoc x̄bo exp̄mit illud ieiuniū qd̄ ꝑtinet ad hūilitatē tribulatiōis. Illud alterū qd̄ ꝑtinet ad gaudiuȝ mētis ad spūalia suspense. Et iō a cibis corporeis alienate: seq̄ntib⁹ sīlitudībus de pāno nouo ⁊ vino nouo sig̃t. Oñdēs q꞉ carnalib⁹ ⁊ ob h̄ veterē sensuȝ adhuc trahētibus h̄ genus ieiunij nō ↄgruat. Quia dū ita carnales sunt ꝑfectionē noue vite h̄re non p̄nt.

Q꞉ hic ait lugere. marcus ⁊ lucas dicūt ieiunare. vñ ⁊ ip̄e: Postea ieiunabunt: nō lugebunt.

d Et tūc ie. ⁊c̄. Luctus de absentia spōsi: nec añ incarnationē defuit in p̄rib⁹: nec post passionē: nisi q̄diu ī carne cū discipuł cōuersat⁹ ē.

Allego. Alleg. Q̄diu nobiscū ē letamur: cū ꝓpter pctā recedit tūc indicēdus ē ieiunij luctus.

e Jeiunabūt. A mūdi amore: nō solū a cibis. Spūale eni ieiuniū cū sit ꝑs vite noue: nōdū eis ↄuenit q̄ ꝑ alia dediti sunt veteri vite.

f Nemo a. ī. cō. q. carnales nōdū fide passiōis ⁊ resurrectiōis solidati nō p̄nt seuerioꝝ ↄtinētie p̄cepta sustinere: ne ꝑ austeritateȝ etiā fidē ꝑdāt. Sūt ḡ discipłi q̄si vet⁹ vest̃ cui incōuenient᷑ nou⁹ pānus assuit᷑. i. aliq̄ pars doctrine q̄ ad noue vite tēperantiā ꝑtinet: q꞉ si h̄ fiat ip̄a doctrina quodāmō scindit᷑: cui⁹ pars de ieiunio ciboꝝ importune tradit᷑: cū illa doceat generale ieiuniū ab oīb⁹ voluptatib⁹: cui⁹ pānū. i. partē q̄ ad cibos ꝑtinet dicit nō oportere hoīb⁹ adhuc veteri vsui dedit̃ impartiri: q꞉ ⁊ illinc videt᷑. q. cōcisio fieri: ⁊ ipsi vetustati nō ↄuenit.

g Tollit enī. i. ꝑfectio noue vite que vna est diuiditur: ⁊ veteri fides quā habet aufertur cui perfectio noue debebatur.

h Neq꞉ mit. Eosdē discipulos veterib⁹ vtribus cōparat q̄s nouo vino. i. spūalibus precept̃ facili⁹ disrūpi q̄ id posse cōtinere dicit. Sȝ post ascēsionē accepto spū facti sunt vtres noui. Aliter: Utres veteres sunt scribe ⁊ pharisei. Pann⁹ nou⁹ ⁊ vinū nouū precepta euāgelij: q̄ nō p̄nt sustinere iudei: ne maior fiat scissura cū q̇bus galathe precepta leg̃ miscebāt: in vtres veteres vinū nouuȝ mittentes. Conueniunt autem hec precepta euāgelica apostolis: non his qui traditionibus maiorum deprauati sinceritatem preceptorum christi nequeunt custodire. Distat inter nouum vinum ⁊ vestimentum. Uino intus reficimur: veste foris tegimur. Uestis ergo sunt bona opera que foris agimus: quibus coram hominibus lucemus. Uinum, feruor fidei: spei ⁊ charitatis: quo in conspectu dei in nouitate sensus intus reformamur.

i Ecce princeps vnus accessit. Marc⁹ ⁊ Lucas dicunt archisynagogum nomine iayrum et filiam non mortuam: sed morte proximam. Sed Mattheus causa breuitatis dicit rogasse: quod constat factum esse: nec attendit verba patris: sed quod cogitauit et voluit. Ita enim desperabat vt potius vellet reuiuiscere quam non putabat viuam inuenire posse. Utrūq꞉ enim petitum est: vt vel morientem saluaret: vel mortuam suscitaret.

Margin: Luce. 5. f — Luce. 1. b — † 76. di. ieiunium. — C — Allego.

Textus

a ſ peccata attendentes.
sed pctōres. Tūc accesserūt ad eū
a ſ supba interogatio ⁊ plena de supcilio phiseoꝝ.
discipuli iohis dicētes: † Quare nos ⁊ pharisei ieiunam⁹ freq̄nt᷑: discipuli aūt tui nō ieiunant? Et
a ſ aufert ieiuniū iusticie a discipulis ꝓpter p̄sentiam suam. b ſ .i. debēt. c ſ apostoli. ſ quos de ecclesia genuit.
ait illis iesus: Nūnq̄d possūt filij
a ſ christi. b ſ ieiunio affligi: dū eos oportet de sponsi p̄ntia gratulari: spūali eni ieiunio nōdū sᷓ apti: donec me assūpto spūsctō sint cōfirmati.
spōnsi lūgere q̄diu cū illis ē spōsus? † Ueniēt aūt dies cū auferet᷑
a ſ tempore passionis.
ſ nō solū a cibis.
ab eis spōsus: ⁊ tūc ieiunabunt.
ſ partem.
Nemo aūt imittit cōmissurā panni rudis i vestimētū vetus: tollit
a ſ si aūt hoc solū eis importune tradet᷑ qb⁹ p̄ualet vetus cōsuetudo: cito qd̄ habent auferetur.
ſ veteri. s.
eni plenitudinē ei⁹ a vestimento ⁊ peior scissura fit. Neq꞉ mittunt
a ſ noue vite mysteria nō sunt cōmittenda mentibus nondum innouatis.
vinū nouū i vtres veteres. Alioquin rūpūnt᷑ vtres ⁊ vinuȝ effunditur
a ſ q꞉ si fit: nec rudes mentes hoc pati possunt. b ſ ipsa doctrina nihil prodest.
a ſ ip̄e mētes pōdere p̄ceproꝝ suffocant᷑. b ſ noua mysteria mētibus innouatis cōmittunt᷑.
dit᷑: ⁊ vtres pereūt. Sed vinū nouū in vtres nouos mittūt: ⁊ ambo cōseruant᷑. † Hec illo loquente ad eos: ecce p̄nceps vn⁹ accessit
a ſ doctria mēorie tradit᷑: ⁊ mēs nō ē sine fructu.

Nico.de lyra

a Sȝ pctōres. supple pōit᷑ vocare ad pniaȝ. b Tūc acces. Hic rep̄hēdit iohis discipulos: ⁊ p̄mo eoꝝ interrogatio maligna. scd̄o xp̄i r̄nsio benigna. ibi: Et ait illis iesus. Circa p̄mū notādū q꞉ discipuli iohis ī trib⁹ deficiebāt. p̄io q꞉ de sua abstinētia se iactabāt dicentes: c Quare nos ⁊ pha. ie. fre. q꞉ talia sunt fiēda in secreto: vt. s̄. dictū ē ca. vj. Tu aūt cū ieiunas ⁊c̄. scd̄o q꞉ phariseis se coniūgebāt dicētes: Nos ⁊ pharisei: quia audierāt iohem mgr̄m suum pharíseos redarguētē ⁊ dicentē. s̄. ca. iij. Progenies viperaꝝ q̄s demōstrabit vob̄ fugere a ventura ira. tertio q꞉ xp̄m arguebāt ex defectu abstinētie in discipuł dicētes: d Discipuli aūt tui ⁊c̄. Defectū eni discipuloꝝ retorq̄bāt ī mgr̄m. de q̄ tm̄ audierāt iohēȝ dicētem: Ecce agn⁹ dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi. Joh. j. e Et ait il. ie. hic ponit᷑ xp̄i r̄nsio in q̄ ostēdit q꞉ ieiuniuȝ corꝑale nō cōpetebat suis discipuł ꝓ illo tp̄e: q꞉ duplex est ieiuniū. quoddam qd̄ ordinat᷑ ad carnis refrenationē ⁊ ad ↄtēplationē disponit: ⁊ istud nō cōpetebat discipuł xp̄i q̄n erat cū eis corꝑaliter. ⁊ h̄ est qd̄ dicit: f Nunq̄d p̄nt filij sponsi. i. xp̄i q̄ est sponsus eccłie. Lugere ⁊c̄. Seq̄t᷑: g Uenient aūt dies cū auferet᷑. q̄tū ad p̄ntiā corporaleȝ. scȝ in passiōe ⁊ ascēsione in celū. h Et tūc ieiunabunt. q. d. tūc cōpetet eis tale ieiuniū. Aliud est ieiuniū qd̄ ex plenitudine ⁊ ꝑfectiōe ↄtēplatiōis ꝓcedit: q̄le fuit moysi ieiuniū in mōte. q̄to eni aīa est in cōtēplatiōe magis eleuata: tāto est pauciori alimēto ↄtēta. vñ ⁊. x. ethicoꝝ dicit ph̄s q꞉ felix ↄtēplatiu⁹ est paucissimis cōtent⁹: ⁊ tale ieiuniū nō cōpetebat discipuł: q꞉ adhuc erāt rudes ⁊ imꝑfecti: s̄ p̄us debuerūt ꝑ charitatē spūs scti innouari: qd̄ factū est die pentecostes q̄n fuerūt ꝑ gr̄am scti spūs innouati: ⁊ tūc debuerūt incipe nouū modū viuēdi: ⁊ h̄ est qd̄ dicit saluator ꝑ duplex exēplū. p̄mū ponit᷑ hic: i Nemo aūt im. cōmissurā. i. iūcturā seu supplemētū: k Panni rudis. s. noui: q꞉ in nouitate est spissior. l In vestimētū vetus. q꞉ h̄ causat deformitatē. ꝓpter qd̄ subdit: m Tollit enī pleni. i. vniformitatē seu pulchritudinē a vestimēto. n Et peior scis. fit. q꞉ ꝓpter deformitatē nō ↄiungit᷑ solide cū veteri pāno: ⁊ sic de facili causat᷑ ruptura maior in veteri. scd̄m exēplū ponit ad hec. d. o Neq꞉ mit. vi. no. q꞉ tūc ē in ebulitiōe. cetera patēt. Ex his vult ↄcludere q꞉ ea q̄ sunt ꝑfectiōis magne: nō sūt īponēda hoīb⁹ donec spoliati fuerīt veteri vita. p Hec illo lo. Hic ponunt᷑ q̄dā miracula ad discipuloꝝ ↄfirmationē: ⁊ diuidit᷑ in duas partes. q꞉ p̄mo narrat ad h̄ q̄dā miracula ī speciali. scd̄o młta ↄcludit in generali. ibi: Et circūibat. P̄ia ī tres. s̄m tria miracła q̄ narrat. scd̄a ibi: Et trāseūte. tertia ibi: Egressis aūt ill̃. P̄ia in tres: q꞉ p̄mo īcipit narrare p̄mū miraculū. scd̄o īterponit qd̄dā aliud in medio factū. ibi: Et ecce mł̃ier. tertio reuertit᷑ ad p̄mum. ibi: Et cū vēisset. Primū āt miracłm fuit de suscitatiōe cuiusdā puelle defuncte: ⁊ h̄ incipit narrare dicēs: Hec illo loquēte ad eos: hoc est ad iohis discipulos: rep̄hēdēdo eos: vt ꝑtȝ ex p̄cedētib⁹. q Ecce vn⁹ p̄n. accessit. qualis autem fuit princeps iste nō exprimitur hic: sed

Margin: † Mar. 2. c Luc. 5. f — † Mar. 5. c Luc. 8. f

Ecce pnceps. Archisynagog⁹ moysen significat. Dicit iayrus.i.illuminās vl' illuminat⁹: q2 accepit v̄ba vite dare nobis. Videns dn̄m in carne venturū: cadit ad pedes ei⁹ dicēs: Qd̄ infirmuz ē dei: fortius ē hoīb⁹. Pro filia rogat.i. ꝑ synagoga que sola lege instructa vnica ei erat. Que lege et ꝓphis educata postq̄ȝ filios dō generare debuit spirituales: errorib⁹ languēs: in pctīs morit. Prius ꝑ ea p̄res rogauerūt: tn̄ magna fides gentiū p̄us ipetrauit. Synagoga in ciuitate leg̃: ⁊ in domo ī qua vnius dei cult⁹ est morit ⁊ suscitat. Hec nō in domo nō in vrbe a q̄ ꝑ legē excludebat. Sȝ in itinere ꝑgente dn̄o sanat. Vnd̄ ⁊ apl'i: Vobis oportebat p̄dicari verbū dei. Sȝ qm̄ in.vos idig.e.cō.ad gētes. Scd̄ȝ Marcū ⁊ Lucā mlier oēȝ subam in medicos erogauit: nec curari potuit: q̄a q̄nto magis gentilitas vires naturalis industrie ad pħos expendit: q̄ recte viuendi p̄cepta hoīb⁹ sedare ꝑmittebāt: tāto minus poterat a sordib⁹ liberari. Sȝ vbi celestē medicū cognouit adesse: cepit remediū sperare ⁊ quere.

a Mulier q̄. Salutez iudeis paratā spe certa p̄ripuit gētilitas. b Duodecim ānis. Duodeci annis fluxit: sicut ⁊ illa filia creuerat duodenis: q2 ex quo synagoga cepit dō famulari: cepit gētilitas idolatria ⁊ pctā pollui.

c Accessit. Credidit: dixit: q2 bis tribus: fide: verbo ⁊ ope oīs salus acq̄ritur. d Si tetigero ve. Fimbriā nō vestez. Quia nō vidit in carne dn̄m. Sȝ suscepit ꝑ apl'os incarnationis verbuȝ. Beatus q̄ vel extremā partē verbi fide tangit. e Cōfide filia. Credidit vtiq3 que petijt: sȝ inculcat robur ⁊ ꝑseuerantiā fidei. f Vidisset tybicines. Tybicines sunt carmen lugubre canentes. Hi sunt magistri merore suo subditos demulcentes: ⁊ turbā iudeoꝝ aduersus doctrinā christi calcitrantiū. g Et turbā tumultuantem ⁊c. Quia synagoga leticiā dn̄ice inhabitatiōis ꝑ insidelitate amisit.q.inter flentes ⁊ eiulātes mortua iacet. Solū iudiciū patebat cū expulit gentes dicens: Non sum missus nisi ad oues que perierunt. Non q2 sine misc̄dia esset deus vel ei⁹ iudicium: sed post patuit in susceptiōe. h Non est enī mortua. Vobis mortua est: Deo autē q̄ suscitare potest dormit: tam in aīa q̄ȝ in corpe.

i Et cū eiecta esset.i.cū reprobati eēnt irrisores: intrauit in electoꝝ mētes. Mora. Turba curaꝝ ejcicēda est: vt aīa resurgat. Scd̄m Lucā eiecta turba nullus adhibet nisi petr⁹: iacobus ⁊ iohānes: ⁊ pr̄ ⁊ mr̄ puelle. Quia blasphemis ⁊ irrisorib⁹ nō sunt reuelāda mysteria: sȝ fidelib⁹ q̄ bono rēt. Vn̄ alibi: Iustificata ē sapīa a filijs suis.

k Et te.ma.e.nisi p̄us man⁹ iudeoꝝ q̄ sanguine plene sīt mūdate sint a morte n̄ r̄surgūt. Tēuit ma

num

Mat.13.g · Mar.5.c · Luc.8.f · Mat.15.c · Moralit. · Luc.8.g · Mat.11.e · Luc.7.e

⁊ adorabat euȝ dicens: Domine
incarnatus.
filia mea mō defuncta ē: sed veni
misericordie vel potentie.
ipone manū tuaȝ sup eā: ⁊ viuet.
ad deuotionē patrū respiciens: iudeis pri⁹ verbū vite ꝑ se ⁊ ꝑ apostolos predicauit.
Et surgens iesus sequebat euȝ: ⁊
ecclesia gentium.
discipuli eius.† Et ecce mulier q̄
carnalium delectationum.
fluxū sanguinis patiebat duodecim annis accessit retro et tetigit
fide. · post ascensionē. · quia eum sequitur. · superabundans vitijs.
manu fidei. · corde credebat ad iusticiā.
fimbriā vestimēti ei⁹. Dicebat ei
si suscepero fidem incarnationis eius.
intra se. Si tetigero tm̄ vestimentum ei⁹ salua ero. At iesus cōuer
ab omni iniquitate mundabor. · a iudicio ad misericordiam.
q2 q̄s prescivit ⁊ p̄destinauit: hos ⁊ vocauit. · habe spem.
sus ⁊ vidēns eam dixit: Confide
ideo filia q2 fides tua. · iā i eo q̄ credidisti
filiā. Fides tua te saluaȝ fecit. Et
ex illa hora dominici aduentus cepit habere salutem.
salua facta est mlier ex illa hora.
assumptis electis gentium fides christi predicatur in populo iudeorum.
Et cum venisset iesus in domuȝ principis ⁊ vidisset tybicines et
dimittite ꝑsuasiones: q2 quicquid mentiamini de christo electio salua erit.
turbā tumultuātē dicebat: Recedite † n̄ ē ei mortua puella: sȝ dormit: ⁊ deridebāt eū. Et cū eiecta eēt turba: ītrauit ⁊ tenuit manū
non fornicata est post deos alienos. · q2 deo viuunt omnia.
quod faciunt iudei assensum dare nolentes veritati.

habet Mar.v.⁊ Luc.viij.vbi dr̄ q̄ erat p̄nceps synagoge. iudei enī habebant tm̄ vnū tēplū vbi poterāt offerre et īmolare.s.in hierl'm: sed in alijs ciuitatib⁹ ⁊ villis habebāt loca determiāta in q̄b⁹ ꝯueniebat ppl's ad orādū ⁊ audiendū verbū dei: ⁊ tractandū de his que ꝑtinebāt ad cōem vtilitatem ppl'i: ⁊ ille q̄ preerat cui⁹ auctoritate ꝯgregatio fiebat dicebat princeps synagoge. talis erat iste q̄ accessit ad iesum. a Et adorabat eū. faciēdo.s.sibi reuerētiā debitā.d. b Dn̄e filia ⁊c. Marc⁹ aūt dicit q̄ dixit eā esse ī extremis. Lucas aūt q̄ moriebat: ⁊ h̄ est verū qn̄ pater recessit ab ea ⁊ venit ad iesum. h̄ anteq̄ȝ iesus veniret ad domū patr̃ eius filia mortua est ꝑpter qd̄ nuncij superuenerūt de domo q̄ dixerūt: Noli vexare mgr̄m: q2 defuncta est filia tua: credentes q̄ xp̄s nō posset suscitare eā a mortuis: licet posset eā sanare. Mattheus igit ista omittit: vt breui⁹ scribat ⁊ accipit patris verbū ab illo tēpore q̄ recepit nunciū: q2 assecurat⁹ ꝑ xp̄m dicentē sibi: Confide. vt dicit Marcus: credidit ipsam suscitandam ꝑ ipsum. c Et surgens iesus ⁊c. pergens.s.ad domū eius ꝑpter fidei sue meritū. d Et ecce mulier. Hic interponitur miraculū de sanatione mulieris emoroisse: qd̄ fecit christus in via eundi ad suscitationem puelle. quod fecit christus duplici de causa. prima fuit vt ostenderet nobis q̄ non solū in termino: sed in via debem⁹ bonis operibus occupari. secūda fuit vt ꝑ miraculū factum in via archisynagogus hoc videns certificaretur de suscitatione filie sue in termino. dicit igitur euangelista: Et ecce mulier que fluxuȝ sangui. patiebat. xij. annis. Hoc exprimit vt ostēdat infirmitatis prolixitatē ⁊ curationis difficultatē. e Accessit retro. christus enī erat in turba magna: vt dicunt Marcus ⁊ Lucas: ⁊ ideo nō poterat de facili habere accessum ad eum. f Et tetigit fimbriam. christus enim portabat vestimentum suum ad modū iudeorum. Ad cuius euidentiam sciendū q̄ populus iudaicus de quo christ⁹ erat nasciturus ꝺm carnē debebat pollere quadā sanctitate speciali pre alijs populis ⁊ ab eis distingui: ⁊ ideo data est eis circūcisio vt quoddam signum distinctiuum in carne. Similiter data est eis lex: vt haberent quendam specialem modum viuendi. Sil'r preceptum fuit eis in habitu distingui: vt patet Num.xv. Loquere filijs isrl' vt faciant sibi fimbrias ꝑ quattuor angulos palliorum ponētes in eis vittas hyacinthinas. Vitte enim hyacinthine que erant celest̃ coloris designabāt q̄ debebant habere conuersationem eminentem pre ceteris. ꝺm q̄ Paulus dicit ad Phil'.iij. Nostra aūt cōuersatio in celis est. vnde sequit ibideȝ Nume.xv. Vt recordent mādatoꝝ dei ⁊ sint sancti domino deo suo. talē ergo vestē portabat christus: sicut ⁊ alia legalia obseruauit vsq3 ad passionem: ⁊ ideo mulier tetigit fimbriaȝ: q2 illud qd̄ est in angulo pallij quod est a parte posteriori facilius potest attingi. g Dicebat enim intra se firmiter.s.credēdo. h Si tetigero vestimētū. nō q2 vestimēta habebāt aliquā virtutē sanandi: sed q2 ꝑ hoc declarat virt⁹ illoꝝ quoꝝ sunt vestimēta. i At iesus ꝯuersus et vidēs eā. approbās ipsius fidē. k Dixit: Cōfide filia ⁊c. et ptȝ l'ra. l Et cū venisset. Hic reuertit ad narrandū miraculū p̄mo ꝑpositū de suscitatiōe puelle dicēs: Et cū venisset iesus in domū principis ⁊ vidisset tybicines. Diuerse melodie excitant diuersas passiones in hoīe. alique enī excitant audaciā: sicut ptȝ in bellic̃ tubis. et alique deuotionē: vt ptȝ in cantic̃ eccl'iasticis. ⁊ alique leticiā: sicut ptȝ in diuersis instrumētis musicis. ⁊ alie excitāt fletuȝ ⁊ lamentationē: ⁊ talibus vtebant antiq̄tus in sepultur̃ magnaꝝ ꝑsonaꝝ: vt ꝑuocaretur multitudo ad fletuȝ: ⁊ tales dicunt hic tybicines: carmen scȝ lugubre cantantes. m Et turbā tumultuantē.i. lachrymantē ⁊ eiulantem: ⁊ illud vocatur tumultus: q2 causat sonū confusum. Sequitur: n Non est mortua puella. q2 licet esset mortua ꝺm viā nature: tn̄ nō erat mortua illi qui poterat eam suscitare. o Sed dormit. quod dicit: quia poterat eam ita faciliter suscitare: sicut homo potest alium hominē a somno excitare. p Et deridebant eum credentes q̄ loqueretur ex ignorātia. q2 sciebant eā mortuā. q Et cum eiecta esset turba. ex quo enī erant increduli non erant digni videre miraculū: quia scriptū est.s̄.vij.ca. Nolite sanctū dare canibus. r Intrauit. cum petro et iohanne ⁊ patre et matre puelle: vt expressius dicit Marci.h. ad hoc vt isti essent testes miraculi. s Et tenuit manuȝ eius. per tactum enim curabat vt ostenderet

q̄ illa

†De pe.di.5.c. iter hec hircū.1.i fi 5.di.ad ei⁹ · Mar.5.c · Luc.8.f · Mat.5.d

Moraliť. nū leprosam moysi ꝑ qđ carnalia opa spiritaliter intelligi fecit. Moraliter. Puella signat peccati delectationem adhuc corde tectā: nōdū ope ꝑpetratam. Cuiꝰ facilē correctionē dn̄s ostē/dit dicēdo puelle: Surge. Nā ī alijs duobꝰ q̄s suscitauit aliquā videť fecisse morā. Uel ī dicē/do vel in expectādo. vt: Juuenis tibi dico surge. Pro lazaro fremuit spū: turbauit se: fleuit: clamauit. Pro q̄ sunt deuote sorores.i. sollicite cogitatiōes. puella iā ī do/mo paucꝭ arbitris surgit: et eis vt nemini manifestēt p̄cipiť. Juuenis extra portā mľta turba comi/tāte. Laçarus q̄z corā multꝭ: qꝛ publica noxa publico e/get rmedio: leuis leuiori ⁊ secreta p̄t deleri pnīa. a Trāseūte ī.i. de domo p̄ncipis in suā domū. Domꝰ p̄ncipis sy/nagoga ē: sua domꝰ celestis hierusalem. b Duo ce. ⁊c. Duo ceci: duo ꝑpľi inscij: do/nec xp̄m cepe/rūt seq̄. Hec đ duobꝰ cecis et de muto demoniaco solꝰ matheꝰ pōit. Illi aūt duo ceci đ q̄bꝰ alij narrāt nō sūt isti: sed siľe factū ē. ita vt si mattheꝰ ñ illius etiam facti meminissꝫ: posset putari qđ nūc dicit dictū fuisse de il/lis. Sꝫ scire debemꝰ q̄daꝫ fa/cta eē siľia. qđ ꝓbať cū idē euāgelista vtraqꝫ cōmēorat: vt si q̄ñ talia singula apđ singl'os īuenerimꝰ: atqꝫ ī eis ꝯrriū qđ solui nō possit occurrat: nō eē hoc idē factū: ꝫ aliud siľe. c Hoīeꝫ mu. Significat gētilē ꝑpľm: vľ oē genꝰ hominū: q̄ ducto ꝑ p̄dicatiōeꝫ ad xp̄m ⁊ ablata idolatria ꝯfessus ē xp̄m. Raboth grece: vsitatiꝰ surdꝰ: ꝫ tñ īdifferē/ter ⁊ mutꝰ ⁊ surdꝰ dicūt. d Pha. āt. In pharīseis īfidelitas iudeoꝝ sigť.

Misertus

Margin: Luc. 7. c / Joh. 12. f — ✝De pe. di. 3. ca. ſť plures.

ꝗ nō eni digni erāt videre quod non credebant.
a ꝗ de morte infidelitatis.
eius: et dixit: Puella surgē. Et
a ꝗ qꝛ in oēm ter. ex. so. eorum.
surrexit puella: et exijt fama hec in vniuersam terram illam. Et
ꝗ transire volente de mundo ad patrem.
transeunte inde iesu: secuti sunt
ꝗ ꝺm humanitatē assumptam. a ꝗ aliq̄ ex iu/deis ⁊ gentibꝰ q̄ fuerāt sine lumine veritatis.
eum duo cēci clamantes ⁊ dicentes: †Miserere nostri fili dauid.
a ꝗ quē verā credimus assumpsisse carnem.
a ꝗ cū celos ascēdisset. b ꝗ domꝰ in q̄ cecos illu/minanit scrā eccľia ē. c ꝗ ī vnitatē fidei cōuenert.
Cūm autez venisset domum ac/cesserunt ad eum ceci: et dicit eis
a ꝗ fidē ꝯfessio ꝓmar. ꝗ nō q̄si nesciꝰ interrogat: sed vt fides orando imperret qđ ipe vult dare.
iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Utiqꝫ
ꝗ confessio oris factum meretur pietatis.
dn̄e. Tunc tetigit oculos eoꝝ di/
a ꝗ .i. sič fides illumiat mētē: ita oculꝭ rstituat lucē
cens: Scdm fidem vestram fiat
a ꝗ non tamen in itinere sanati sunt: sed postq̄ venit domū.i. celos ascendit.
vobis. Et apti sunt oculi eoꝝ. Et cōminatus est illis iesus dicēs:
ꝗ exemplum fugiende iactantie.
Uidete ne quis sciat. Illi aūt ex
a ꝗ pter memoriā grē nō pn̄t tacere. ꝗ nota aliquod iustum inter se esse contrarium.
euntes diffamauerunt eum in tota terra illa. †Egressis āt illis:
ꝗ predicatores. a ꝗ a cōfessione fidei.
ecce obtulerūt ei hominē mutuꝫ
ꝗ idolatrie deditum. a ꝗ ablata idolatria.
demonium habentem: et eiecto
ꝗ confessus est christum.
demonio locutus est mutꝰ: ⁊ mi
a ꝗ in turba nationū cōfessio. b ꝗ q̄s siľs tui in fortibꝰ dn̄e: nō ꝓpheta: non patriarcha.
ratē sunt turbē dicentes: Nunq̄
a ꝗ qꝛ virtutē negare nō pn̄t: opa calūniantur.
apparuit sic ī israel. Pharisei autem dicebant: In principe de/moniorum eijcit demōes. †Et cir
a ꝗ vbiqꝫ indifferenter p̄dicabat: nō ꝑsonas dis/cernens: sed salutem credentium querens.
cūibat iesus omnes ciuitates et castella: docens ī synagogis eo/

ꝙ illa hu manitas erat instrumentū diuinitatis miracula facientis: vt dictū est. ſ. a Et surrexit puella. ad vitam ꝑfecte restitutā. b Et transeūte illo. Hic ponitur secundū miraculū principale in illuminatione cecorū. c Secuti sunt euꝫ duo ceci ⁊c. vocabant autē eū filiū dauid. vulgata enim fama erat apud iudeos ꝙ christꝰ na/sciturus erat de semine dauid ꝺm carnē: ⁊ ideo quia credebāt firmiter ipm esse christum ꝓmissum ipi dauid: iō vocant eū sic filiū dauid. Sequitur: d Creditꝭ qꝛ hoc possum facere vobis. nō querit hoc quasi ignorans eoꝝ fidē: qꝛ oīa sciebat ꝑ certitudineꝫ: sed vt ꝯfessio exterior addať fidei interiori: ⁊ sic sint digniores illuminari. qꝛ ꝺm ꝙ scribiť ad Ro. j. Corde enī crediť ad iusticiam: ore aūt fit ꝯfessio ad salutē. Sequiť: e Et cōmi. ē il. iedi. videte ne q̄s sciat. illi aūt exeūtes diffamauerūt. i. publice nūciauerūt. Sꝫ queriť quō fecerūt ꝯtrariū eiꝰ qđ dixerat eis: qꝛ aut christꝰ voluit fieri illud qđ dixit eis aut nō. si noluit: sequitur ꝙ fecerint ꝯtra preceptū eius: ⁊ sic peccauerūt. quod non videť: qꝛ nō fuissent digni sanatiōe. sin aūt voluit: sequitur ꝙ christꝰ mendax vel duplex in ꝟbis fuit: qđ est impossibile. Sciendū ꝙ in xp̄o poniť duplex volūtas sicut ⁊ natura: vna diuina: ⁊ est duplex. vna signi ⁊ altera bn̄placiti. Uoluntas enī beneplaciti est q̄ vult aliq̄d simpliciť ⁊ absolute: et sic xp̄s voluit miraculum publicari: quia contra voluntatē beneplaciti nihil fit: sed bene fit contra voluntatem signi. Alia fuit in christo voluntas humana: et sic christus quodāmodo voluit ⁊ quodāmodo noluit miraculum publicari: quia voluit publicari ad dei gloriaꝫ. Noluit autē hoc vt ostēderet humanā laudē esse fugiendā: sicut etiā sunt aliq̄ que sūt partim volūtaria ⁊ partī īuolūtaria: vt đr. iij. ethicoꝝ. sič ille q̄ ꝓijcit merces ī mari: vult ⁊ non vult ꝓijcere diuersis respectibꝰ: qꝛ nō vult absolute: vult tñ in casu tali positꝰ. f Egressis aūt illis. Hic ꝯn̄r poniť tertiū miraculū p̄ncipale de demōis eiectione. Egressis āt illis. i. cecꝭ iā illumiatꝭ. g Obtulerunt ei hoīeꝫ. s. illiꝰ t̄re. h Hoīem mu. demo. ha. Diciť autē demoniū mutū nō formaliť ꝫ effectiue tm̄. Ad cuiꝰ intellectū cōsiderādū ꝙ natura corꝑalis obedit spūali ad motū localem. voces aūt significatiue formaliť ꝑ motū lingue ⁊ labioꝝ ⁊ aliorū instroꝝ naturaliū: ⁊ iō qꝛ demon ꝓ volūtate sua pōt ista localiť mouere: p̄t ꝑ linguā hoīs diuersa ꝟba formare: et sic arreptitij aliq̄ñ loquunť idioma eis ignotū: sicut purꝰ laicꝰ latinū: et ꝫ est manifestū signū ꝙ sic loquēs sit demoniacꝰ: qꝛ talis locutio nō pōt ꝓcedere nisi ab aliq̄ intellectu: et iō cum nō ꝓcedat ab intellectu hoīs tale idioma ignorantis: seq̄tur ꝙ ꝓcedat ab intellectu angeli vel demonis linguā sic mouē/tis. ⁊ sicut demon pōt mouere linguā ad loq̄ndū idioma incognitū: ita pōt impedire linguā ne moueať ad loquēduꝫ idioma cognitū: ⁊ sic reddit hoīem mutū: talis aūt erat iste oblatus xp̄o. ꝓpter qđ seq̄tur: i Et eiecto demonio ⁊c. qꝛ amoto impedimēto habuit officiū loq̄ndi sič prius. k Et mirate sunt turbe. qꝛ admiratio ꝯsurgit ex inspectione rei insolite. qđ fuit ī ꝓposito. Sequiť: l Nunq̄ appa. sic ī isrľ. liceꝫ enī in vete. testa. aliq̄ leganť arrepti a demonibꝰ: nō tñ legiť aliq̄s curatꝰ q̄ cū obsessiōe demōis factꝰ fuisset mutꝰ. m Pharisei aūt di. in p̄nci. demo. ⁊c. Odiū enī ⁊ inuidia faciūt interpretari facta in deteriorē partē ⁊ ꝑuerti iudicia. pharisei autē obediebāt xp̄m: qꝛ acriter arguebat eoꝝ vitia: vt ptꝫ ꝑ euāgelij decursuꝫ: ⁊ iō miracula a xp̄o facta ꝟtute diuīa dicebāt eē facta arte magica: ⁊ eodē modo eiectionē demonū factaꝫ per xp̄m dicebāt fieri ꝟtute cuiusdā suꝑioris demōis: cui inferiores obediebāt ad nutū de corꝑibꝰ exeūdo. Sicut enī in angelis sunt ordines: ⁊ alij sūt alijs suꝑiores: sic in demonibꝰ cum in eis remāserint naturalia integra ꝺm Dionysiū. Dicebāt ei pharisei ꝙ xp̄s hēbat aliquē demonē suꝑiorē quem vocabāt beelçebub sibi familiarē et priuatū: et sic demones inferiores de corporibus obsessis eijciebat ꝑ illū: sed illud inferiꝰ rationabiliter reprobať a christo: vt videbiť. xij. ca. n Et circūibat. Hic ponunť miracula in generali: qꝛ euāgeliste nō poterant oīa facta christi scribere in particulari: vt đr Joh. vlť. Multa quidē ⁊ alia signa fecit iesus in ꝯspectu discipulorum que non sunt scripta in libro hoc: que si scribantur per singula nō arbitror totū mundum capere eos qui scribendi sunt libros. propter hoc enim in ecclesia diciť in martyrilogio et aliorum plurimorum sanctorum ⁊c. hac. s. de causa: quia karolus magnꝰ fecit inquiri diligenter obitus et actus martyrum et aliorū sanctorum: ⁊ inuentuꝫ est ꝙ diebus singulis occurrebant plus q̄ trecenta festa. propter hoc statutum est vt in fine martyrilogij adderetur predicta clausula vt in generali saltem memoria sanctoꝝ fieret in ecclesia in die transitus eorum: ita similiter euangeliste qui non poterāt omnia miracula christi in particulari scribere: ideo frequēter multa cōcludūt in quadā generalitate. sicut diciť hic: Et circūibat iesus oēs ciuitates ⁊ castella docens ī synagogis eorū. i. in locis cōībus eoꝝ in q̄bus sapientes cōueniunt: ꝑ quod ostēditur sanitas doctrine eius q̄ nō erat in latebris ⁊ angulis: sicut ē doctrina hereticoꝝ.

Margin: J. 10. b — ✝mar. 7. d / Lu. 11. b — ✝Lu. iij. c

Et predicans

a Et p̄dicans euāgeliū regni.i.legē nouā q̄ imediate itro/ducit ad regnū:qđ nō faciebat lex vet⁹. b Et curās oēm languorē.i.infirmitatē prolixā. c Et oēm infirmitatē.q̄n tūcūq̄ȝ alias incurabilē.ex q̄ patēt multa miracula hic ī q̄daȝ generali inclusa ad ꝯfirmationē leg̅ euāgelice a xp̄o facta.

a ꝭ .i.p̄dicationē que ducit ad regnū celeste.
rū ꝛ p̄dicans euangeliū regni:et a† b†
ꝭ vt qb⁹ nō p̄suadebāt v̄ba p̄suaderēt miracula,
curans oēm languorē ꝛ oēm in/ c
ꝭ in populo.
firmitatem. Ca. X
ꝭ clemētie intuitu. ꝭ gen⁹ hūanū.
V † Idens autem turbas d

Moraliter. Ca. IX

Et ascēdēs in naniculā ꝛc̄.Sequit̄: c† Et ecce offerebāt ei paralyticuȝ ꝛc̄.p paraly/sim q̄ priuat vsum mēbroꝝ corpaliū significat̄ pctm̄ mortale qđ p̄uat actū meritoriū.existens eni in pctō morta/li p̄uat̄ gressu meritorie affectionis ꝛ tactu opatiōis:ꝛ gustu suauitat̅ cele stis ꝛ visu diuīe ꝯtēplatiōis:ꝛ auditu diuini sermonis:ꝛ odoratu diuīe ꝯso lationis:ꝛ cū supuenit ꝯsuetudo tūc iacet in lecto.hunc aūt offerūt christo orātes deuote p ip̄o ꝛ ipse offert̄ q̄n ipsis in orādo ꝯformat̄. christ⁹ aūt fidē illoꝝ aspicit cū preces eoꝝ exaudit:ꝛ paralyti cus curat̄:q̄n pctm̄ a deo sibi dimittit̄: et donat̄ sibi gr̄a per quā ad act⁹ meritorios restituit̄:ꝛ inde deus glorificatur.
d† Et cū trāsiret inde iesus vidit ho.se.in teloneo ꝛc̄.voca/tio matthei ad ap̄l'atū significat vocationē hoīs secularis ad religiōis statū.pharisei vero murmurantes sunt hoīes mali/gni religiōis statui detrahētes.q̄b⁹ bene d̄r: m† Eūtes aūt discite q̄d est miscd̄iaȝ volo.opus eni magne miscd̄ie est pctō res ad penitētiā inducere religiōis habitum assumēdo.
b† Tūc accesserūt ad eū discipuli iohis ꝛc̄.p istos q̄ iactaue runt se de frequēti ieiunio:significant̄ hypocrite dicētes cum phariseo Lu.xviij.Ieiuno bis in sabbato.q̄bus r̄ndetur:
c† Nunq̄d p̄nt filij sp̄osi lugere q̄ȝdiu cū illis est sp̄osus.q̄si di.nō.Isti filij sunt de nouo p baptismū ex eccl'ia ꝛ xp̄o rege/nerati:ꝛ istis nō sunt ieiunia imponēda: qꝛ sic̄ d̄r Gal.v.Fru ctus sp̄us est charitas:gaudiuȝ:pax ꝛc̄.sed cū aufert̄ ab eis sponsus p mortale pctm̄:tūc ieiunādū est eis p p̄nīe effectuȝ.
b† Nemo aūt īmittit cōmissurā p̄ani rudis ꝛc̄.Pannus ru dis hic d̄r nouus p quē.ꝛ p vinū nouū significat̄ nouitas sa cramentoꝝ eccl'iasticoꝝ que nō sunt admīstrāda hoīb⁹ in ve/tustate pctōꝝ manētib⁹. n† Hec illo lo.ad il.ecce p̄nceps vnus accessit ꝛc̄.princeps iste fuit archisynagog⁹ p quē signi ficatur archiep̄s:cui⁹ filia d̄r q̄libet suffraganeoꝝ suoꝝ eccle sia:que tūc morit̄ q̄n errore aliq̄ in fide vl̄ morib⁹ deprauat̄: ꝛ tūc archiep̄s dȝ erga deū q̄ȝtū p̄t p suscitatiōe ei⁹ laborare.
d† Et ecce mlier q̄ fluxū sanguis patiebat̄.xij.ānis ꝛc̄. Hec mulier gentilitatē significat q̄ fedata fuit effusione sanguinis martyrū tpib⁹.xij.impatoꝝ.qꝛ Nero fuit p̄mus:q̄ p̄secutio/nē primā mouit ꝯtra eccl'iam.Hec aūt mlier fimbriā vestimē/ti xp̄i tetigit q̄n Constantin⁹ fidē incarnatiōis credidit et alij gentiles ei⁹ exēplo.humanitas eni vestimētū diuinitat̅ est in xp̄o.de q̄ d̄r Phil'.ij.In silitudinē hoīm fact⁹ est:ꝛ habitu i/uentus vt hō.Et tūc a fluxu sanguinis sanata fuit:qꝛ funde/re sanguinē catholicū cessauit. b† Et trāseūte inde iesu secu ti sunt euȝ duo ceci ꝛc̄.p istos significant̄ fideles simplices et ignari q̄ sequunt̄ dn̄m q̄n deuote vadūt ad sermonē audien/dū.ꝛ ab eo illuminant̄:q̄n ab eo p predicatoreȝ instruunt̄ de necessarijs ad salutē.Per h̄ aūt qđ d̄r: † Uidete ne q̄s sci/at ꝛc̄.ostēdit̄ ꝙ p̄dicator debet cauere ne laus hoīm possit sibi nocere:qꝛ tn̄ diuinū recipiēs bn̄ficiū dȝ ex hoc ip̄m laudare. subditur:Illi aūt exeūtes diffamauerūt eū ꝛc̄. f† Egressis aūt illis ecce obtulerūt ei hoīem mutū demoniū habentē ꝛc̄. Per istū significat̄ hō possessus a demone p pctm̄ mortale:et dicit̄ mut⁹:qꝛ loqui nō p̄t meritorie:sed deo curādus offert̄ q̄n iusti p eo deprecant̄.Sed tūc demon eijcit̄ q̄n peccatum ipsi⁹ a deo p infusionē gr̄e relaxat̄:ꝛ tūc soluit̄ ei⁹ lingua ad dei preconia p̄soluēda.Pharisei aūt demonioꝝ principi hec attribuētes sunt hoīes maligni bonū deprauare studentes.
n† Et circūibat iesus oēs ciuitates ꝛc̄.In hoc dat̄ forma p̄/dicatorib⁹ euāgelij vt sollicitī sint discurrere p predicatione verbi diuini. † Docens in synagogis.nō in latibulis sicut faciunt heretici. a† Predicans euāgelium regni.ꝛ non fa bulosa inutilia vel curiosa. b† Curans omom languo/rem.s.spiritualem.

In ca.ix.vbi dicitur in postilla.Et ideo non videtur bene dicere qui dicunt ꝙ li illorum.

Additio.

Sancti doctores ꝛ magne auctoritatis h̄ tenent qđ reprobat postillator.vn̄ Hiero. sup illud verbū:Uidens aūt iesus fidē illoꝝ dicit:nō ei⁹ qui offerebat̄:sed eoꝝ q̄ offerebant.qđ etiā videt̄ sentire Chryso. sil'r Johes ep̄s:q̄ in hoc loco sic dicit:Q̄ntū valet apud deū fides p̄pria apđ quē sic valuit aliena:vt int⁹ ꝛ ex sanaret homi nē.quā snīam glo.or.interlinearis in h̄ loco sequit̄. Nō ergo modice audacie videt̄ tantis sctōrum auctoritatib⁹ ꝯtraire:p̄sertim cū si sa/ne ītelligant̄ manifestā ꝯtineāt verita tē.Ad cui⁹ euidētiā sciendū ꝙ meritū dupliciť p̄t ꝯsiderari put cōiter do/ctores distinguūt.s.de ꝯdigno vel de ꝯgruo.Cōdignū eni attēdit̄ s̄m p̄por tionē eq̄litatis.Cōgruū vero attēdit̄ s̄m equalitatē p̄portiōis.si aūt loqua mur de ꝯdigno nullus p̄t mereri al/teri primā graȝ nisi solus xp̄s.de q̄ ad Heb.ij.Qui multos filios ī gl'iaȝ ad/duxerat ꝛc̄.Si aūt loq̄mur de merito ꝯgrui p̄t aliq̄s mereri alteri primā gr̄am. Cōgruū est eni s̄m amicitie p̄portionē vt de⁹ impleat hoīs iusti seu sctī volūtatē in saluatiōe alteri⁹:p̄sertim nō ponētis īpedimētū.vn̄ in p̄po sito remissio pctōꝝ fuit ꝯcessa paralytico p̄pter meritū fidei of ferentiū:nō de ꝯdigno sed de ꝯgruo.ꝛ sic sunt intelligēde au/ctoritates sctōꝝ put sctūs Tho.ī p̄ma sc̄de.q.vl't.arti.vj.ī re/sponsione ad p̄mū argumētū h̄ declarat:nec ex h̄ seq̄ret̄ ꝙ re/missio pctōꝝ fuisset paralytico data sine p̄pria fide.nā in iusti/ficatiōe impij q̄ habet̄ p primā gr̄am fides p̄pria req̄rit̄. vnde Ro.v.Iustificati igit̄ ex fide ꝛc̄.s̄ talis fides nō p̄cedit p̄maȝ gr̄am p modū meriti.alioq̄n hō possit sibi mereri primā gr̄am: qđ est ꝯtra cōem determinationē doctoꝝ.Qđ autē allegat po/stillator p opiniōe sua ex h̄ qđ d̄r:Cōfide fili remittunt̄ tibi ꝛc̄. nō valet.tum qꝛ h̄ dictū a xp̄o ītelligit̄ facta dimissiōe p quaȝ fuit fili⁹ adoptiōis.tum qꝛ h̄ fuit dictū ad ostēdendū hūilitateȝ xp̄i.vn̄ glo.sup illud verbū:Humilis dn̄s filiū vocat: que sa/cerdotes tangere dedignantur.

A Mar.10.a

Replica.

In ca.ix.vbi d̄r:Et vidit fidē illoꝝ expo nit postillator.i.paralytici ꝛ offerētiū addēs nō bene dictuȝ:q̄ exponūt de fide offetētiū tm̄:ꝛ ponit ad h̄ rōeȝ.s̄ Burg.dicit h̄ fore magne audacie sctōꝝ auctib⁹ ꝯtraire:addēs ꝙ dicta illo/rū doctoꝝ si sane intelligant̄ manifestā ꝯtinēt veritatē: et vo/lens h̄ declarare inuoluit ꝛ se ꝛ doctoꝝ dicta ī mult̅ min⁹ p̄ba bilit̄ dict̅.de q̄b⁹ p singl'a iudicare: nō ē p̄ntia p̄positi. Dicit̄ igit̄ hic ꝙ audacia nō ē rep̄hēsibilis negare in dictis sctōꝝ ꝙ in fact̅ dei confident̄ se hn̄tib⁹ ꝯcedere nō audem⁹.verificare eni qđ formalē includit ꝯtradictionē si deo nō ꝯcedim⁹ nec do ctori q̄ȝtūcūq̄ȝ sctō in h̄ gerim⁹ morē.Nūc aūt sicut p̄teritū nō esse p̄teritū apud deū cēset̄ impossibile:ita iustū nō esse iustum circa idē ꝛ p eodē sili rōne videt̄ inopiabile. Paralytic⁹ aūt de q̄ sermo curat⁹ est nō solū a morbo corpis:s̄ etiā mentis:vt vult beat⁹ Aug⁹.li.lxxxiij.q̄stionū.q.viij.igit̄ fuit iustificat⁹. doctores aūt p Burg.adducti negare vident̄ ei⁹ fidē.Si igit̄ in curatione nō habuit fidē neq̄ȝ iusticiā:ꝛ sic fuit iniust⁹.si cu ratus fuit iust⁹ curat⁹ fuit iniust⁹:q̄ est formal' ꝯtradictio.p̄nt igit̄ doctores alit̄ intelligi q̄ȝ Burgē.ibi voluit intelligi:sic ꝙ hi q̄ dicūt xp̄m ad fidē offerētiū respexisse:nō oblati subaudia tur p̄ncipalit̄.cū hoc stat ꝙ etiā respexit fideȝ paralytici minori fortasse affectiōe formatā.nec valet r̄nsio Burg.ad argumētū postil.cū d̄r p h̄ ꝙ d̄r:Cōfide fili fides sit exacta post dimissio/nē pctōꝝ:qꝛ p dimissiōeȝ pctōꝝ fuit iust⁹ ꝛ fili⁹ adoptiōis vt di cit Burg.frustra igit̄ post iustificationē exigebat̄ fides sine q̄ nemo iust⁹:q̄ iust⁹ ex fide viuit.impossibile est sine fide placere deo.Exigeret̄ igit̄ fides an̄ iustificationē q̄litat̅ ex fide iustifi/caret̄ p̄uia.fuit igit̄ fides ꝛ oblati ꝛ offerētiū.ad quā xp̄s d̄r h̄ respexisse s̄m postillatorē.

Idens aūt tur. Ca.X

V Postq̄ȝ Mattheus descripsit legis euāgelice dationeȝ ꝛ eius ꝯfirmationē.hic ꝯn̄r ponit eius p̄mulgationeȝ. ꝛ diuiditur in duas partes:qꝛ primo ponit̄ eius p̄mulgatio apud p̄pinquos.s.iudeos. sc̄do apud extraneos.s. gentiles. ca.xv.Prima in duas:qꝛ p̄mo p̄mulgat̄ manifeste.sc̄do para bolice.ca.xiij.Item prima in tres.qꝛ primo describitur p̄mul gantiū ipsam.s.apostoloꝝ institutio.sc̄do dubitantiū ꝯfirma/tio.ca.se.tertio impugnātiū ꝯfutatio.ca.xij.Iteꝝ p̄ma in du/as.qꝛ primo ponit̄ institutionis rō.sc̄do ipsa institutio.ibi:Et cōuocatis.Circa primū sciendū ꝙ sicut patet ex precedentib⁹: multi seq̄bant̄ xp̄m.tum p̄pter eius predicationē audiēdā.tū p̄pter infirmitatū curationē hn̄dā. Christ⁹ aūt ita paup erat ꝙ nec domiciliū vbi caput reclinaret hēbat:ꝛ iō turbe seq̄ntes eū iacebāt vexati sup terrā sub diuo.p̄pter quod christus.

Misertus

a Misertus. Viã veritat̄ aperiendo: ⁊ molestias corpales auferẽdo. Ca. X b Et cõuocat̄. A curatiõe socrus petri vsq̃ huc curationẽ habuerũt relata miracula: ⁊ fuerũt ante sermonẽ in monte habitũ facta: qđ ex electiõe matthei que int̄ ipsa refertur indubitant̄ habemus Fuit enĩ vnus de duodecĩ electis in monte ad apostolatuz. Hic aũt redit ad ordinẽ rei sic gesta est post curatũ centurionis seruũ. c Duodecĩ discipulis. Hi sunt oparij q̃ mittendi erant: ⁊ quadrati orbis partes ad fidẽ trinitatis vocaturi. Quoꝝ p̃dicatio ad pondus hr̃et auctoritatis: dat̄ ei⁹ potestas curãde oĩs infirmitatis. d Duodecim aũt. Cathalogus aploꝝ ideo h̃ ponitur: vt preter hos q̃ pseudo futuri erãt excludant̄. Et vt tam noĩa eoꝝ q̃ꝫ eis credentiũ in libro vite esse scripta significentur. e Petrus ⁊ andreas. Apostoloꝝ paria iugaq̃ꝫ sociat: petrũ ⁊ andreã fratres nõ tam carne q̃ꝫ spiritu. Prim⁹ scribit̄ simon cognomẽto petrus ad differẽtiã alteri⁹ simonis qui d̄r chanane⁹ a chana vico galilee vbi dñs aq̃s conuertit in vinũ. Voluit domin⁹ aploꝝ principẽ prius alio nomine vocari: vt ex ip̃a cõmutatione noĩs sacri viuacitas cõmendaret̄. Idez est latine petrus ⁊ grece: qđ syrice cephas nomẽ deriuatũ a petra qđ est christ⁹ in quẽ credebat.

Joh.2.b

Hiero. Raba. Simon.i. obediens: q̃ ꝓpter primatum aplici ordinis vocat̄ petrus.i. firmus. Andreas grece virilis: q꞉ viriliter x̄po adhesit. Philippus os lampadis q̃ lumẽ inuentũ p̃dicauit nathanaeli. Bartholomeus fili⁹ suspẽdentis aquas.i. dei: q̃ mẽtes doctoꝝ sursum eleuat vnde inferi⁹ aquas distillat. Jacob⁹ supplãtator. Johãnes dei gr̃a vel ĩ quo est gratia: q꞉ ⁊ ille curã carnis dño vocante supplantauit: ⁊ ipsam carnẽ herode trucidãte ꝯtempsit. iste ob precipui amoris gratiã supra pect⁹ dñi recubuit. Jacobus sane ⁊ iohãnes ob eximiũ virtut̄ et animi culmen: filij tonitrui (vt in euãgello Marci scriptuz est) cognominati sunt. Quoꝝ vnus celestibus intonat: In principio erat verbũ. Et ambo sepe seorsum duci: ⁊ aliq̃n sonũ de nube terrificum audire meruerunt. Hic est fili⁹ meus dilect⁹ Thomas ⁊ Mattheus. Ceteri mattheũ prius ponunt: ⁊ prudent̄ tacent publicanũ. Iste ⁊ se postponit: ⁊ publicanum dicit: Vbi a. delic. supabũdet gr̃a. Thomas.i. abyssus: vl̄ gemin⁹: grece dydim⁹: q꞉ q̃ ceter̄ diuti⁹ dubitauit: eo alti⁹ veritatẽ resurrectiõis agñuit. Matthe⁹ donat⁹. Jacobus alphei q̃ ⁊ frater dñi: q꞉ fili⁹ matertere ei⁹ marie: q̃ maria cleophe d̄r. Vl̄ q꞉ alpheus cleophas etiã dict⁹ est: vel eo defuncto post natũ iacobũ cleophe nupsit. Thade⁹ corculus.i. cordis cultor. Alio noĩe d̄r iudas frater iacobi fratr̄ dñi. vt in epistola sua dicit. Simon ad differentiã chananeus a chana vico qđ interpretat̄ çelus. Vñ ⁊ çelotes.i. emulator. Judas scariothis: a vico vbi ortus est. Vl̄ ex tribu isachar: presagiuz sue damnationis nomen accepit: quia isachar qđ dicitur merces ꝑditiõis premiũ insinuat. Scarioth interpretatur memoria mortis: q꞉ nõ repente ꝑsuasus: sed diutius meditatus peregit scelus: q̃ ꝓuide inter aplos eligitur: q꞉ quanta ẽ veritas quã nec aduersarius minister infirmat: ⁊ ad iudiciũ hũane ĩfirmitat̄ voluit deseri ⁊ prodi: modesteq̃ꝫ tulit. Duo ⁊ duo noĩatim exp̃munt̄: vt iugal̄ societas approbet̄. Hi sc̄. xij. filij iacob. xij. p̃ncipes plebis israel. xij. fontes reperti in helim. xij. lapides in veste sa

Mar.3.b Joh.1.a Mat.17.a Ro.5.d

a ꝗ cõpassus ẽ. a ꝗ Per varios errores demonũ.
a misertus est eis: q꞉ erant vexati
a ꝗ vana securitate torpentes: ⁊ hoc ex vitio doctorum qui eos in viam veritatis nõ adduxerãt.
⁊ iacentes sicut oues nõ habẽtes pastorez. Tunc dicit discipul̄ su
a ꝗ turba populorũ suscipiendo verbo ⁊ ferendo fructui apta. ꝗ p̃dicatores.
is: Messis quidẽ multa: operarij b c
autem pauci. Rogate ergo dñm d
a ꝗ p̃dicatores ad cõgregandã electoꝝ ecclesiam.
messis vt mittat opãrios ĩ messez e
a ꝗ vñ dicit̄: Non vos me elegistis: sed ego elegi vos per gratiam.
b c suã. †Et ꝯuocat̄ duodecĩ discipu f+
a ꝗ tam visibiliter in corpore q̃ꝫ inuisibiliter in anima vexantium.
lis suis dedit illis ptãtẽ spiritũũ g
imũdoꝝ vt eijcerẽt eos: ⁊ curarẽt
ꝗ tam intrinsecus q̃ꝫ extrinsecus.
oẽm lãguorẽ ⁊ oẽm infirmitatez.
ꝗ al̄s discipulorũ.
d †Duodecim aũt noĩa aplorũ hec h
e sũt. Prim⁹ simõ q̃ dicit̄ petrus ⁊ i k
a ꝗ os lampadis: quia oris officio lumen quo intus illustrat⁹ est: mox inuento fratri propinauit.
andreas frater eius: philippũs

a Misert⁹ ẽ eis q꞉ erat ⁊c̄. Sacerdotes ei eoꝝ ⁊ doctores intẽti auaricie nõ vacabãt debito mõ eoꝝ doctrĩe: ⁊ hec fuit occasio mittẽdi aplos ad p̃dicandũ ꝑplo ⁊ sanandũ infirmos: vt nõ eẽt necesse q̃ turbe currerẽt post x̄pm tãto labore. ꝓpter qđ subdit̄: b Messis q̃dẽ multa.i. multitudo preparata ad h̃ q̃ ꝑ certã fidẽ colligat̄ ⁊ in horreũ reponat̄. c Operarij aũt pauci.i. doctores ⁊ p̃dicatores verbi: q꞉ adhuc discipuli x̄pi nõ p̃dicauerant. d Rogate ḡ dñm messis.i. ip̃m christũ. e Vt mittat oparios.i. predicatores ad erudiẽdũ ppl̄m. ex q̃ ptz q̃ licet x̄ps velit aliq̃d facere: tñ vult a iustis exorari. f Et cõuocatis. Hic ponit̄ p̃dicatoꝝ institutio: ⁊ diuidit̄ in duas partes. q꞉ p̃mo describit̄ informatio predicantiũ. sc̄do ip̃os recipientiuz. in fine ca. Qui recipit ꝓphaz ⁊c̄. Prima in tres: q꞉ p̃mo describit̄ institutio aploꝝ q̃ꝫtũ ad collationẽ potẽtie. sc̄do q̃ꝫtũ ad formam doctrine. ibi: Hos duodecim. tertio q̃ꝫtũ ad veritatem vite. ibi: Gratis accepist̄. Itẽ prima in duas. q꞉ primo ꝯfert̄ auctoritas seu potẽtia p̃dicãdi ip̃is aplis. sc̄do numerant̄ sub nomĩb⁹ ꝓprijs. ibi: Duodecim aũt discipuloꝝ. Circa p̃muz cõsiderandũ q̃ ſm qđ d̄r Luce. x. non solũ dñs misit duodecim aplos ad predicãdũ: sed etiã. lxxij. discipulos. verũtamẽ q꞉. xij. apl̄i fuerunt p̃ncipales ei⁹ discipuli: ⁊ maior ptãs est eis collata a christo. iõ de ip̃is facit h̃ solũ mẽtionẽ Mattheus dicẽs: Cõuocatis. xij. discipulis suis.i. apl̄is: qui p̃ncipaliter erãt sui discipuli: vt visũ est. g Dedit eis potestatẽ spiri. immũdoꝝ ⁊c̄. cũ enĩ doctrina nõ sit efficax nisi fuerit probata: ex quo misit eos ad docenduz debuit eis dare gratiã miraculoꝝ: q꞉ aliter nõ põt ꝓbari veritas hui⁹ doctrine cũ excedat facultatẽ intellectus humani. ꝓpter qđ dicit̄ Marci vlt̄. Ipsi vero ꝓfecti predicauerũt vbiq̃ꝫ dño cooperante ⁊ sermonẽ ꝯfirmãte sequẽtib⁹ signis. Si aũt querat̄ q̃re predicatores moderni talia signa nõ faciũt. Rñdet Grego. q꞉ cũ fides catholica sit sufficiẽter ꝓbata ꝑ miracula christi ⁊ aploꝝ: nõ oportet vlterius hanc ꝓbationẽ reiterare. Sicut etiã arbusta primo cũ plantãtur frequenter irrigantur: cum autẽ in terra radicẽ fixerint talia subtrahũtur: verũtamen ad consolationem fideliũ etiã posteris tp̄ibus multa fecit miracula: vt patet de tempore martyrũ ⁊ confessorũ. b Duodecim aũt. Hic noĩa aploꝝ exprimũt̄ duplici de causa. Vna ad excludẽdũ pseudo apostolos: qui a tp̄e christi inceperũt: et aplos veros persecuti sunt: vt patet in actibus apostolorũ: ⁊ in doctrina apostolorũ. Alia causa est cur iste numerus duodenarius aploꝝ signanter hic exprimit̄ est: quia in sacra scriptura multipliciter designat̄. figuratus est enĩ ꝑ duodecim filios iacob: ꝑ duodecim principes tribuũ israel: ꝑ duodecĩ fontes in helim: ꝑ duodecim lapides sublatos de iordane: ꝑ duodecim boues sustentãtes mare eneũ: ꝑ duodecim ꝓphetas in vno volumine artatos: ꝑ duodecim stellas in corona sponse: ꝑ duodecim fundamẽta ciuitatis: ꝑ duodecim portas eiusdem: ⁊ vt reddamus singula singul̄: isti sunt duodecim patriarche: q꞉ prĩpales patres in nouo testamẽto. duodecim p̃ncipes q̃ ꝯstituti sunt sup oẽm terrã: vt d̄r in Ps̄. duodecĩ fontes ex q̃bus manauit aqua salutaris sapĩe ad irrigandũ hortũ militantis ecclesie. duodecim lapides viui cõiuncti cemento charitatis ip̃i christo tanq̃ꝫ primario lapidi. duodecim boues sustentãtes mare eneũ.i. doctrinã sacroꝝ in q̃b⁹ lauant̄ aĩe fideliũ. duodecim ꝓph̃e annũciantes mundi terminũ ⁊ iudic̄ aduentũ. duodecim stelle illustrãtes totũ mundũ. duodecim fundamenta ipsius sp̃ualis hierl̄m. duodecim porte eiusdez: q꞉ ꝑ ipsos habem⁹ aditũ ad patriã eternã. dicit ergo: Duodecĩ ⁊c̄. Primus simon nõ ꝓpter primitatẽ tp̄is sed dignitatis: q꞉ tanq̃ꝫ principali aplo christ⁹ dimisit sibi ecclesiã regẽdã: vt ptz Joh. vlt̄. Andreas aũt frater ei⁹ fuit prim⁹ christi discipulus ordine tp̄is: vt ptz Joh. j. q꞉ vt ibi dicit̄ vn⁹ ex duobus qui secuti sunt iesum erat andreas frater simonis petri ⁊ tanq̃ꝫ principalior de illis duob⁹: vt ibidẽ nomĩatur. nomen aũt alterius tacet̄. ⁊ postea ibidẽ subditur de vocatione petri: ⁊ vocatur simon: q꞉ hoc erat nomẽ ei⁹. i Qui d̄r petrus. q꞉ hoc nomen petrus fuerat sibi impositũ post cõuersionẽ. sicut etiã q̃n adultus baptiçatur: mutat̄ nomẽ eius. k Et andreas frater eius philippus ⁊ bartholomeus iacobus çebedei.s. filius: ⁊ iste dicitur iacobus maior respectu alterius iacobi triplici ratione.s. ratione vocationis: quia prior vocatus a christo. Secũdo ratione familiaritatis: q꞉ christ⁹ ip̃m ad secreta sua admittebat: vt ptz in transfiguratione Matth. xvij. ⁊ in suscitatione puelle Marci. v. Tertio rõne passionis: quia primus inter apostolos est ad dei gloriam translatus ꝑ martyriũ: vt habet̄ Act̄. xij.

† Mat.3.b et.6.a Luc.9. † Mat. Luc.6.

Et iohãnes

veste sacerdotis. xij. panes ꝓpositionis. xij. exploratores a moyse missi. xij. lapides altaris. xij. lapides a iordane eleuati. xij. boues sub mari eneo. xij. stelle in corona spōse. xij. fundamenta. xij. porte ciuitat. Mult' alijs figuris ꝯnotati sūt apl'i ad dispensanda diuina mysteria.

a Thomas. Abyssus: qꝛ altitudinē diuine virtutis in resurrectiōe certa fide penetrauit. Al' thomas gemin⁹: qđ est grece didimus: ꝓpter dubium cor in credendo.

b Et iudas scariothis. magnū in nobis exēplū doctrine: cū ꝗ oīa nouerat nō dubitaret proditorē in discipulū eligere: atqꝫ apostolum ordinare. Habꝫ enī christ⁹ ꝯsciū mūdicie testē: cū suuꝫ nō dubitet proditorē. c In viam gentiū ⁊c. Post resurrectionem dicit: Docete oēs gētes. Sꝫ h̄ ante: qꝛ ꝓus oportet iudeis ꝑdicari ne causaꝫ habeāt nō recipiēdi: qui ad gentes apl'os misit. Allego. Ne simus silēs heretic. d Appro. re. c. Per fidē xp̄e ē regnū. Sicut enī fit peccās terra: ita iust⁹ fit celū in ꝗ deus ꝑsidet. Vn̄ dꝛ: Regnum dei intra vos ē ⁊c. Ecce ꝗd debeāt ꝑdicare: Appropinqbit regnū ce. e Infir. cu. Eccl'ia infirmos statu boni opis ꝯfortat: mortuos in peccat vel sine fine suscitat: leprosos errorib⁹ aspersos mundat: demones ꝑ exorcismos fugat. f Gratis acce. gra. da. Ne iudas ꝗ loculos habebat de ꝑdicta potestate pecuniā cōgregare vellet: nequiciā eius supprimit dn̄s dicēs: Gra. acce. gra. da. Dānat etiā hic ꝑfidiaꝫ simoniace hereseos. Dona spūalia precio vilescūt. g Aurū neqꝫ argen. Qui haberēt viderētur nō causa salut ꝑdicare sed lucri. b Neqꝫ pecu. in ꝯo. Duo sunt genera necessarioꝝ. vnū ꝗ emunt necessaria. aliud ip̄a necessaria. Per pecuniā in ꝯonis illud vnde emunt. ꝑ peram qđ emit quod ibi reponitur. De hoc in passione. Qn̄ misi vos sine sacculo ⁊ pera. nunꝗd defuit vobis aliꝗd? At illi dixerūt: non.

Allego. — Luc. 17. e — Luc. 22. b

Neqꝫ calcia

a syrū nomen. b ad differentiā: qꝛ sequit iacobus alphei.

⁊ bartholome⁹: iacob⁹ zebedei: ⁊

a donatus vel assumpt⁹ a massa perditorum.

iohes frater ei⁹: thomas et mat-

a iust⁹ i ꝑncipio accusator ē sui. i. docti.

the⁹ publican⁹ ⁊ iacob⁹ alphei: ⁊

emulator.

thadeus: simon chananeus: ⁊ iudas scariothis qui ⁊ tradidit eū.

principaliter.

Hos duodecim misit iesus precipiens eis dicens: In viā gentiū

a non prius ad extraneos: sed ad proprios.

ne abieritis: ⁊ in ciuitates samaritanoꝝ ne intraueritis: sed poti⁹

a vt ab eis repulsi ordine ad gentium vocationem transeatis.

ite ad oues ꝗ perierūt dom⁹ isrl'.

† Euntes aūt ꝑdicate dicētes: qꝛ appropinquabit regnū celoruꝫ.

vt magnitudinem promissorū probaret magnitudo signorum.

Infirmos curate: mortuos suscitate: leprosos mūdate: demones

hereticos.

a sicut ego sine ꝑcio do vob talē ptātem: ⁊ vos gratis date: ne euāgelij gr̄a corrūpat venalitate.

eijcite. † Gratis accepistis: gratis date. † Nolite possidere auꝝ neqꝫ argentū: neqꝫ pecuniā i ꝯonis vr̄is.

a q alios ad cōtēptū diuitiaꝝ hortamini.

a prope necessaria amputat: ne curent de crastino qui docent omnia regi a deo.

a ne cellariū secū vehāt. nec ip̄a necessaria.

b nil ꝑter indumētū quo cōtent⁹ esse pores.

Non perā i via neqꝫ duas tunicas

a Et iohes frat ei⁹ tho. et mat. publi. ⁊ iaco. alphei. s. fili⁹. ⁊ iste iacob⁹ dꝛ iacobus minor respectu alteri⁹: ⁊ hoc ex eisdē rōnib⁹ ꝗbus alter dꝛ maior. b Et thadeus. iste Act. j. vocat iudas iacobi: qꝛ frater fuit iacobi minoris. c Simon chananeus. dicitur aūt iste chananeus nō qꝛ esset de genere chanaan: sed sic noīat⁹ a chana: ꝗ est quedā villula galilee vbi fuerūt ille nuptie. de ꝗb⁹ hr̄ Joh. ij. d Et iudas scariothis. dꝛ scariothis nō qꝛ de genere isachar vt dicunt aliꝗ: sed a loco vnde nat⁹ fuit scarioth: qui est ꝗdam vicus in iudea.

e Qui ⁊ tradidit eū. istud addit ad differentiā iude fratr iacobi: ⁊ ad ostēdēdū ꝓphetiā dauid cōpletā. que dicit ꝙ christus esset tradēdus a discipulo: sm̄ ꝙ dꝛ in Ps. Etenī hō pacis mee in ꝗ sperabā: ⁊ ad excusationē bonoꝝ qn̄ in ꝯgregatione eoꝝ aliꝗs malus repit. f Hos duodecim. Hic tradit Apl'is forma doctrine: ⁊ primo quātū ad locū dꝛ: g In viam gentiū ne abierit. vbi ꝓhibuit eis ne irēt ad ꝑdicanduꝫ gentilibus extra terrā ꝓmissiōis. h Et in ciuitates samaritanorū. licet isti essent in terra ꝓmissionis: tamē erant partim gentiles ⁊ partim iudei: vt hr̄. iiij. Reg. xvij. Duct enī decē tribubus in captiuitatē ꝑ regē assyrioꝝ missi sunt ab eo gentiles ad habitandū in samaria ⁊ in alijs ciuitatib⁹ ꝓpinquis: sed dn̄s misit leones ꝗ interficiebāt eos: ⁊ ideo sup hoc habito consilio rex assyrioꝝ misit vnū de captiuis sacerdotibus ad eos vt doceret eos colere dominū. vnde ⁊ ip̄i receperunt libros moysi tm̄: ⁊ nihilomin⁹ cū hoc idola colebāt. Ratio autē quare apl'i fuerunt ꝓhibiti predicare ꝑdictis gentibus fuit: qꝛ nō erat magnū tempus vsqꝫ ad christi passioneꝫ: ⁊ conueniens erat vt eius aduentus ꝑmo denunciaret iudeis: ꝗbus principaliter erat missus. ideo illud tempus qđ erat vsqꝫ ad passionē christi futurū erat necessariū ad manifestandū iudeis ꝑ apl'os xp̄i aduētū. ⁊ h̄ est qđ subdit: i Sꝫ potius ite ⁊c. ⁊ ptꝫ ꝑ christi passionē aliꝗbus iudeis ꝯuersis ad fidē ⁊ alijs ꝓ maiori parte in infidelitate remanētib⁹. apostoli iuerūt ad ꝑdicandū gentilib⁹: ⁊ hic erat modus a deo institutus: vt habet Act. xiij. ꝙ barnabas ⁊ paulus dixerunt iudeis: Uobis oportebat primū loqui verbū dei: sed qm̄ repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis vite eterne. ecce cōuertimur ad gentes: sic enī precepit nobis dn̄s. Scđo traditur forma doctrine quantū ad docendi actū cū dꝛ: k Eūtes autē predicate dicētes. qꝛ appropinquauit regnū celoꝝ. i. christ⁹ qui est dator regni celoꝝ. Sciendū enī ꝙ regnū celoꝝ quinqꝫ modis accipit in h̄ euāgelio. Primo ꝓ eccl'ia militante. s̄. v. Qui soluerit vnū de mādat istis minimis: ⁊ docuerit sic homines: minim⁹ vocabit in regno celoꝝ: vt Grego. exponit ꝙ regnū celoꝝ ibi dꝛ eccl'ia p̄ntis tp̄is. Scđo ꝓ eccl'ia triūphante. eo. ca. Beati paupes spū: qm̄ ip̄oꝝ est regnuꝫ celoꝝ. Tertio ꝓ lege moysi. j̄. xxj. Auferet a vobis regnuꝫ dei ⁊ dabit genti facienti fructū eius: qꝛ verus intellectus veter testamēti est ablatus a iudeis suis peccatis exigentib⁹ ⁊ dat⁹ est christianis. Quarto ꝓ euāgelio christi. j̄. xiij. Oīs scriba doctus in regno celoꝝ silis ē hoī p̄rifamilias ꝗ ꝓfert de thesauro suo noua ⁊ vetera: qꝛ doctores catholici testimonia ꝓferūt de nouo testamēto: ⁊ ꝑ ꝯn̄s de veteri qđ includit in ip̄o sicut rota in medio rote: vt habet i figura Ezech. j. Quinto accipit ꝓ ip̄o christo. j̄. xij. Si in digito dei eijcio demonia ꝑfecto ꝑuenit in vos regnū. i. christus dator illius regni. per eiectionē enī demonuꝫ virtute dei probauit se esse christū: ⁊ hoc modo accipit hic regnū celorū. i. christ⁹. ista erat predicatio apl'oꝝ ꝓ illo tp̄e: quia denūciabāt iudeis christū venisse: ⁊ qꝛ doctrina non est efficax nisi assit ꝓbatio. Sequit modus ꝯueniens ad ꝓbandū veritatē huius doctrine. s. opa facta diuina virtute cū dicit: Infirmos curate ⁊c. l Gratis accepistis. Hic informant apl'i quantū ad veritatē vite: ⁊ diuidit in quattuor partes. p̄rio ostenditur ꝙ nō debent moueri ad predicanduꝫ cupiditate. scđo ꝙ nec terreri aduersitate. ibi: Ecce ego mitto vos. tertio nec retrahi carnalitate. ibi: Nolite arbitrari. quarto ꝙ nec amore p̄ntis vite. ibi: Et ꝗ nō accipit crucē. Prima in duas. qꝛ primo retrahit eos a cupiditate. secūdo qꝛ in vita mortali quilibet indiget necessarijs: ostēdit qualiter debeant habere necessaria vite. ibi: Dign⁹ est operarius. Circa primū scienduꝫ ꝙ cupiditas ostendit in duob⁹. in male accipiēdo. ⁊ hoc ꝓbat dicens: Gratis accepistis. s. gratiā a deo vobis collatā: siue sit gratia gratū faciens: siue sit gr̄a gratis data.

m Gratis date. eodē modo sicut accepistis. ꝓ spūalib⁹ enī actib⁹ vt ꝓ administratione sacramētoꝝ ⁊ predicatiōe ⁊ ꝯsilib⁹ nō debet aliꝗd accipi quasi preciū. scđo ostēditur cupiditas in male possidendo. ⁊ hanc excludit cū dicit: n Nolite possidere aurū ⁊c. predicator enī verbi diuini debet esse absolut⁹ a sollicitudine. Tp̄alia enim in sui acquisitiōe molestant animū: ⁊ adhuc plus in sui possessione: qꝛ sunt iā quasi membra incorporata ip̄i habēti: ⁊ iō magis trahūt animū hoīs ad inordinatā dilectionē sui: et qꝛ hoc suffocat verbū dei. ideo nō debet esse in predicatoribus euāgelij. Sequitur:

o Neqꝫ pecuniam in ꝯonis vestris. ad prouidendum. s. vobis de necessarijs in via.

p Non perā. i. repositoriū ciboꝝ ad portandū in via. hoc totū dicit ad excludenduꝫ sollicitudinē tp̄aliū a ꝑdicatorib⁹ verbi diuini. Seꝗtur: q Neqꝫ duas tunicas. i. vestes sup̄fluas. Terra enī ꝓmissionis calida est multū: ⁊ de cōmuni cursu sufficit vna tunica. illud enī ꝙ esset ibi sufficiens vel etiā sup̄fluū esset in regione frigida necessarium: ⁊ ideo ꝑ hoc nō excludit ꝗn ꝑdicatores euāgelij habeāt sufficiēs tegumentū.

† 23. q. 4. c. 2. Mar. 6. b. Luce. 9. a. 10. b.

† 1. q. 1. placuit ⁊. c. baptizandis. et. c. ꝗcꝗd.

† 11. q. 3. ira Luc. 9. a.

B

Neqꝫ calciamēta

a Neq̧ calcia. Et Plato dicit duas corporū summitates nō esse velādas: nec assuetā fieri debere mollicie capitis ⁊ pedū. Cū aūt hec habuerint firmitatē: cetera robustiora sunt. b Neq̧ vir. Mattheus ⁊ Lucas dicūt neq̧ virgā. Marcus nō nisi virgā: q̄ noīe significat̄ ptās accipiendi necessaria. de q̄ ⁊ hic: Dign⁹ est. o.m.s. Qua vti pñt: nec tñ inobediētes sunt qui de suo iure cedūt. Marc⁹ dicit eos calciari sandalijs vel soleis: vt neq̧ pes sit tect⁹ nec ad terram nudus. i. nec occultet̄ euangeliū: nec terrenis cōmodis inhiatur. Nō indui duab⁹ tunicis: simpliciter non dupliciť ambulare. Lucas dicit: Neminē salutaueritis: vt sub quanta festinatiōe iter p̄dicationis p̄gere debeat ostēdatur. Allego. Per aurū ostendit̄ sapiā secularis. Per argentū facundia rhetorica. Per pecuniā ⁊ one: sapiā abscōdita. Per perā onus seculi. Per calciamēta mortuoꝝ operū exempla: ne sua opa p̄ exempla stultorū tegant sed scīāȝ terraȝ ingressur⁹ sensus habeat nudos: ⁊ a malorū exēplis alienos. Nec debet alicuius p̄sidio carnal' inniti. Qui salutat in via occasione itineris facit: nō studio salutis. Hic est q̄ nō amore eterne patrie: sed premiorū ambitu salutē predicat. c Dign⁹ est. Unde ergo necessaria: Tātū accipite q̄ntū ad necessitatem sufficit: vt inde securi eternis melius vacet̄.

[Margin: Luc. 9. a — 1. Tio. 5. c — Mar. 6. b — †43. di. c. 3 ⁊. 13. q. 1. §. his ita. ibi. item dixit dominus — Luc. 16 — Allego. — †. 1. q. 1. c. bonne — †. 36. di. 4. ecce. 16. q. 1. c. si cupis.]

a ∫ auxiliū baculi. ∫ nec minima.
neq̧ calciamenta: neq̧ virgām.
a ∫ ecce q̄re p̄cipit nihil ferre: q᷑ oīa debent̄ eis.
†Dignus est eni opari⁹ cibo suo.
a ∫ quo accipiemus.
†In quācunq̧ aūt ciuitatē āt castellū intrauerit: interrogate q̄s
∫ non est cursitandum p̄ domos.
in ea dign⁹ sit: et ibi manete do/
∫ ad alia migraturi.
nec exeatis. Intrātes aūt in do/
a ∫ pacē hospiti p̄cami vt sopiat̄ oīs repugnātia
mū salūtate eam dicentes: Pax
ȝ veritatē .a ∫ si fuerint ibi p̄destinati ad vitā.
huic domui. Et siquidē fuerit do
a ∫ quā optatis.
mus illa digna: veniet pāx vr̄a
super eā. Si aūt nō fuerit digna:
a ∫ p̄dicatiōis merces a deo vobis recōpensabit̄.
pāx vestra ad vos reuertetur† Et
quicunq̧ nō receperit vos: neq̧
∫ obedierit.
audierit sermones vestros: ex/
euntes foras de domo vel ciui/
a ∫ in signū t̄reni labor̄ inanit̄ expēsi: vl' vt ōndatis appetitū terrenoꝝ nō esse in affectib⁹ vestris.
tate excūtite puluerē de pedibus
a ∫ q᷑ cui plus cōmissum est ab eo plus exigitur.
vestris.† Amē dico vobis: tōlera
a ∫ quibus lex nature tm̄: hi aūt ⁊ legē littere p̄uertunt: ⁊ dicta ꝓpherarū ⁊ apostolorū.
bilius erit terre sodōmorum ⁊ go
morreorum in die iudicij q̄ȝ illi ci
a ∫ qui elegi: qui docui. b ∫ ex discipulis missos facio: ideo sitis māsueti ⁊ humiles innocentes.
uitati.† Ecce ēgo mitto vōs: sicut

d Interrogate quis. Testimonio vicinorū eligendus est hospes: ne eius infamia predicatio ledatur. e Dignus. Ut sciat se magis accipere gratiā q̄ȝ dare. f Ibi manete. Ambro. Dat constantie generale mandatū: vt hospitalis necessitudinis iura custodiāt. Ideo dom⁹ eligēda: vt mutandi hospitij necessitudinisq̧ violāde causa nō suppetat. g Excutite pul. Per excussionē pulueris intelligit̄ amissio itineris. Excutite puluerē: ad ⁊testationē terreni laboris quē p̄ eis inaniter susceperant: vel vt ab eis nec ad victū aliq̄d accipiant: nec terrenū aliq̄d ab eis q̄rere ostendant: vt ⁊ puluerē de terra eoꝝ sibi non patiant̄ adherere. Aliter: Pedes sūt opus ⁊ incessus p̄dicationis. Puluis terrene leuitas cogitationis: a qua nec summi doctores pñt eē immunes: dū intendunt curis subditorū: ⁊ quasi ī itinere mundi puluerem legunt. Qui ergo recipiunt verbum: ipsi curam doctorum in argumētum vertunt humilitatis qui spernunt: ad testimonium damnationis inflectunt. Et ipse est puluis qui in euāgelij cōtemptores extergi: ⁊ a quo per bonos auditores euāgelizantium pedes iubentur ablui. imo per ipsum saluatorem narrantur abluti. h Ecce ego mitto vos. Illis sua pena seruabitur in futurū: vos aūt oēm exhibete patientiā. Ecce ego. Congruit illi quod s̄m Johem. Sicut misit pr̄ me ad passionez. s. et ego mitto vos non ad gaudia sed ad passiones. Ubi

[Margin: Joh. 20. e]

seruate

a Neq̧ calciamēta. integra. s. q᷑ apl'i vtebant̄ sandalijs: vt h̄r Mar. vj. Ex q̄ p̄tȝ q̧ sandalia nō cōputant̄ ꝓprie inter calciamēta. b Neq̧ virgā. Contrariū videt̄ h̄ri Marci. vj. vbi d̄r: q̧ dn̄s p̄cepit apl'is vt nō portarent aliq̄d ī via nisi virgā tm̄. Dicendū q̧ virga hic ⁊ ibi accipit̄ eq̄uoce. Hic eni virga accipit̄ metaphorice. vñ sensus est: Neq̧ virgā. i. nō innitamini subsidio t̄pali: sicut corp⁹ innitit̄ baculo sustentāti. In Marco aūt accipit̄ virga ad l̄ram: q᷑ doctores hebreoꝝ in signū doctrine portabāt virgaȝ in manu: ⁊ q᷑ ⁊suetū erat apud iudeos ꝓuideri eis de victu a populo queȝ docebant. ideo christus voluit q̧ h̄ sufficeret apl'is ꝓ aliqua ꝓmissione. p̄ hoc eni ostēdebatur q̧ pp̄l'us cui p̄dicabāt debebat eis ꝓuidere. vnde sequit̄: c Dignus eni est operari⁹. vbi ostendit̄ qualit̄ debeant h̄re victuȝ. s. a populo cui predicabāt: ⁊ diuidit̄ in duas partes: q᷑ p̄mo ostēditur qualiter debēt se habere ad recipiētes ipsos: ⁊ sc̄do qualit̄ ad nō recipientes. ibi: Et quicūq̧ nō receperint. Circa primū sciendū q̧ de iure naturali est ⁊ diuino ⁊ etiā humano: vt illi qui seruiūt communitati in spiritualibus: vt in diuino cultu ⁊ doctrina eis a cōmunitate ꝓuideatur ī temporalib⁹. ⁊ hoc est quod dicit: Dignus enim est operari⁹. i. p̄dicator qui operatur opus dei ad vtilitatem populi: d Cibo suo. i. victu cōuenienti: in quo intelligitur vestimentū ⁊ domiciliū: sine quibus non viuit decenter genus humanū. e In quācūq̧ autem ciuitatem aut castellum intraueritis: interrogate quis in ea dign⁹ sit. i. fidelis ⁊ bone fame: ostēdens q̧ predicator verbi diuini non debet ad loca mala et suspecta declinare: quia p̄ hoc impediret̄ doctrina eius tanq̄ȝ suspecta. f Et ibi manete donec exeatis. transituri. s. alibi ad predicandum. Non est tñ intelligendum q̧ p̄ hoc velit excludere causas honestas exeundi: vt ad docenduȝ vel huiusmodi: cū ꝓpter h̄ intrauerint ciuitatem: sed per hoc vult excludere discursus curiosos ⁊ inutiles q̄ non debent esse in predicatore: sed magis cessante necessitate exeundi debet vacare contemplationi: vt ibi hauriat quod postea populo in predicatiōe effundat. g Intrantes autem in domum salutate eam. i. homines habitantes in ea: quia parietes non sunt salutandi. Modus salutationis subiungitur cū dicitur: h Dicentes: pax huic domui. quia predicator verbi diuini debet habitantibus domū quam intrat pacem optare: ⁊ nō solum optare: īmo euangelium christi predicare: quod est euangelium vere pacis. i Et siquidē fuerit domus illa digna. i. ad vitam eternam predestinata ⁊ ordinata. k Ueniet super illam pax vestra: id est oratio vestra ⁊ p̄dicatio habebit ibidem effectū. l Si autē non fuerit digna. i. ad vitā eternā nō predestinata. m Pax vestra reuertet̄ ad vos. i. dato q̧ nō habeat effectum quantum ad ipsos: tamē habebitis mercedem inde apud deum. n Et quicunq̧. Hic ōndit qualiter se debent h̄re ad nō recipientes eos nec p̄dicationē eorum. d. o Exeuntes foras de domo vel ciuitate ⁊c. ostendētes p̄ signū manifestū q̧ nō venistis ad p̄dicandū eis ꝓpter t̄p̄ale lucrū: q᷑ etiā pulueréȝ qui adhesit pedib⁹ vestris de loco ipsoꝝ nō vultis portare. Uel aliter: p Excutite ⁊c. in testimonium laboris vestri impensi ad cōuersionē ip̄orum: q̄ȝuis ip̄i noluerūt recipere. ideo subiungit̄ eorū pena cū dicitur: q Amen dico vobis tolerabilius erit ⁊c. i. minus punientur in extremo iudicio: sed videtur alicui q̧ hoc nō sit verū: quia Gen̄. xiij. scribitur q̧ homines sodomite pessimi erāt ⁊ peccatores nimis coram dn̄o. vnde ⁊ in signū magnitudinis peccati ipsoꝝ mortui sunt igne ⁊ sulphure descendente sup̄ eos. Dicendū q̧ sodoma ⁊ gomorra fuerūt infecte plurib⁹ peccatis. s. p̄ctō sup̄bie: luxurie ⁊ auaricie: vt dicit̄ Ezech. xvj. Hec fuit iniq̄tas sodome soror̄ tue: sup̄bia: panis saturitas ⁊c. Sequitur: Et egeno manū non porrigebat. ergo cōparant̄ hic negantibus victum apl'is quantū ad istud vltimū: nō quantū ad alia precedētia: q᷑ cōparatio debet esse s̄m ea que sunt eiusdē generis: ⁊ nō est dubiū q̧ grauius est peccatū negare victū seminantib⁹ sp̄ualia: q̄bus tenent̄ homines de iure naturali diuino ⁊ humano: vt. s̄. dictū est: q̄ȝ manū non porrigere egeno simplici sp̄ualia nō semināti. r Ecce ego mitto vos. Hic ostendit saluator q̧ predicatores verbi diuini nō debent terreri aduersitate. Et q᷑ in aduersitate nō solū oportet sustinere patient̄: sed etiā aliq̄n nomē christi confiteri ⁊stanter. iō hec pars diuidit̄ in duas: q᷑ primo hortat̄ eos ad actū tolerandi. secūdo ad actū ⁊fitendi. ibi: Omīs ergo qui ⁊fitebit̄ me. Prima in duas: q᷑ primo ōndit tribulationis imminētis magnitudinem. sc̄do hortatur apl'os ad eius sufferentiā. ibi: Non est discipulus sup̄ magistrum. Prima in tres: s̄m q̧ magnitudo tribulatiōis future ostendit̄ ex tribus: quia

primo erant

g seruate innocētiā: qꝛ q̄ locū p̄dicatiōis suscipit mala inferre nō debet ſ tolerare. a Sicut ser. Serpēt᷑ astutia ē ꝙ toto corꝑe caput i q̄ vita ē occultat et ꝓtegit. Ita ⁊ nr̄i ꝑiculo corꝑis caput nostrum qđ est xp̄s custodiamus. Uel ꝙ ꝑ angustias se coartās: veteri tunica exutus innouat᷑. Sic intrans ꝑ angustam portā: veterē exuit hominē. b In testimoniū. vt inde peruersi pereant sine excusatione: vnde electi exēplū capiunt vite. In testimoniū illis ⁊ gētib⁹. Lucas: Continget vobis in testimonium: quia ꝑsecutio nominis xp̄i nō solum iudeis et gentibus eorum malicie: sed etiam ipsis apostolis fit in testimoniū ipsorū innocentie. c Dabit᷑ eī vobis. Uoluntatem vestram ꝓ christo offerte: christ⁹ vero loquet᷑ pro se. d Tradet aūt frater ⁊c̄. Minorē dolorē ingerunt mala q̄ ab extraneis: maiorē que ab illis patimur ꝺ quorū mētibus p̄sumebam⁹: qꝛ cū dāno corpor᷑ mala nos cruciant amisse charitatis. e Qui autem ipse ⁊c̄. Docet virtutē longanimitatis ⁊ patientie. Nō enī cepisse vel facere: sed perficere virtutis est. Unde cauda hostie iubet᷑ offerri. [Leuit᷑. 3. c] Hoc idē lucas exprimit: [Luc᷑. 12. d] In patiētia vestra possidebitis aīas vestras. qꝛ dū nobis dn̄ari discim⁹ hoc ipsum incipim⁹ possidere qđ sum⁹. f Cuꝫ aūt. Hoc ad illud tēpus ꝑtinet quo dictū est: [Mat. 10. b] In viam gentiū ne abieritis. Qꝛ ꝑsecutiones nō debeāt timere sed declinare vt tribulationis occasio sit euāgelij seminariū. [Mystice] Mystice. Cum vos ꝑsequent᷑ in vno testimonio fugite ad alia volumina. Quia q̄ꝫuis sit contētiosus ꝑsecutor: ante p̄sidiū saluatoris adueniet q̄ꝫ illi cōcedat᷑ victoria. g Nō ē disci. Nec indignemini tolerare qđ tolero q̄ dn̄s sū: faciēs qđ volo

g ⁊ mgr̄

a ſ scribarum et phariseorum.

oues ī medio lupoꝝ † Estote ergo [a b]

a ſ vt viteris insidias. ſ vt fidē seruetis. ſ vt nō faciatis mala.

a prudētes sicut serpētes: ⁊ simpli [c]

a ſ hic aperit quos lupos dixerit. b ſ .i. a ꝑsuasionib⁹ hominū.

ces sicut colūbe. Cauetē autē ab [d †]

a ſ p̄munit eos. b ſ vbi potiori snīe dād⁹ ē loc⁹

hoib⁹. † Tradēt eī vos ī cōncilijs: [e †]

a ſ sub spē corrigēdi: qꝛ ille loc⁹ correctiōis est.

⁊ in synagogis suis flāgellabūt [†]

a ſ quasi ad maiorē audiētiā cū ꝑ se vobis inferre vim nō poterunt.

vos: ⁊ ād reges ⁊ ad p̄sides duce [f †]

b mini ꝓpter me ī testimoniū āllis [g]

a ſ ꝯ terrores cōsolatio: quasi d. nolite turbari.

⁊ gētib⁹. Cūꝫ aūt tradēt vos: no [h i †]

a ſ de mō ꝓferendi ornate: an inornate. b ſ de modo inueniēdi.

lite cogitare q̄uō aut quid lōquamini. Dabit᷑ eni vobis in illa ho [c] [k]

a ſ materia dicēdi. b ſ qꝛ nō ex ingenio vel arte vr̄a verba ꝓcedūt: sed ex spūssancti gratia.

ra q̄uid loquamini. Nō ēm vos estis q̄ loquimini: ſꝫ spūs patris

a ſ velut organis. b ſ adeo crescet ꝑsecutorū rabies vt nullus sit inter eos affectus quorū diuersa est fides.

d vestri q̄ loquit᷑ ī vōbis. † Trādet aūt frater fratrē in mortē: et pater filiū: ⁊ insurgēt filij ī parētes: ⁊ morte eos afficiēt: ⁊ erit᷑ odio [l †] [†]

a ſ nō tm̄ amicis. b ſ qꝛ amatores mundi sunt inimici dei.

oībūs hoibus ꝓptēr nomē meū.

e † Qui aūt ꝑseuerauerit vsq̄ꝫ in fi/

a ſ nō debetis desistere: sed ad tēpus declinare vt alijs possitis ꝓdesse. ſ nō ante.

f nē hic saluus erit. † Cūm autē ꝑsequent᷑ vos in ciuitate ista: fugi/ [m †]

a ſ nō mirū si a q̄busdā fugitis: qꝛ cōsūmatio isrl̄ nō fiet ī fide: donec xp̄s a mortuis resurgat.

te in aliam. Amēn dico vobis: non consummabitis ciuitates israel: donec veniat filius homis. [n] [o]

g † Nō est discipul⁹ suꝑ magistrū: nec seruus suꝑ dominum suum: [p †]

primō erāt passuri ā legisperitis. scđo ā p̄ncipib⁹ gētilib⁹ ibi: Et ad reges. tertio a ꝓprijs parētib⁹. ibi: Tradet aūt frater: ⁊ ī q̄libet ꝑsecutiōe ōn̄dit q̄liter se debēt hr̄e. dicit ḡ: Ecce ego mitto vos sic oues. i. simplices īnocētes ꝑ arma vos nō defendentes. a In medio lupoꝝ. i. scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ. Lupus eī dētib⁹ oues laniat: homines anhelitu irraucat. ita isti apl̄os xp̄i nitebāt᷑ īterficere: ⁊ vocē p̄dicationis in eis īpedire: vt ptꝫ ex doctrina apl̄oꝝ ⁊ ī actib⁹ eoꝝ. ⁊ iō ꝯn̄r ostēdit q̄liter ī hac tribulatiōe se debēt habere. d. b Estote pru. sicut ser. qm̄ aliqn̄ prudēter declināda est malicia ꝑsecutoꝝ: sicut Paulus vidēs maliciā iudeoꝝ volētiū eū īterficere sine cā: appellauit ad cesarē: Act᷑. xxv. c Et simplices sicut colūbe. qꝛ occurrēte necessitate debet p̄dicator euāgelij si necesse sit se offerre sine amaritudinis felle. ex q̄b⁹ ptꝫ ꝙ astutia vulpina vituꝑalis est: ⁊ sil̄r ruditas bouina: ſꝫ medio mō debēt incedere discipuli xp̄i. iō sequit᷑: d Cauete aūt ab ho. qꝛ sicut dictū est aliqn̄ cauende sunt insidie malignoꝝ. e Tradēt eni vos in cō. ⁊c̄. Hoc eī frequēter habetur ī Act᷑. apl̄oꝝ ꝙ discipuli xp̄i sunt ī cōcilijs adducti: flagellati ⁊ incarcerati ꝓpter nomē xp̄i. f Et ad reges ⁊ p̄sides. Hic ōn̄dit᷑ magnitudo tribulatiōis īminētis xp̄i discipulis a principib⁹ gētiliū. Judei eīm ꝓ illo tꝑe erāt subditi romanis: ⁊ iō nō habebāt altā iusticiā: ⁊ ꝓpt᷑ ħ nō poterāt aliquē cōdēnare ad mortē: ſm ꝙ hr̄ Joh. xviij. Nobis nō lꝫ interficere quēq̄ꝫ: ⁊ iō nō sufficiebat eis discipulos xp̄i in cōcilijs ducere: ⁊ eos flagellare: ſ tradebāt eos iudicib⁹ romanorū: vt sic possent eos ad mortē deducere. ⁊ hoc ē qđ dicit: Ad reges ⁊ p̄sides ducemini: vt. s. cōdēnemini ad mortem. g In testimoniū illis. actiue. s. vt possit cōtra eos deferre testimoniū. h Et gētib⁹. ħ accipit᷑ auctoritatiue: qꝛ iudices potētes cōdēnare hoīes ad mortē gētiles erāt: ꝓpter qđ pilatus dixit iesu. Joh. xix. Nescis qꝛ habeo ptātē crucifigere te ⁊c̄. dixit ḡ: Gētib⁹. q. d. iudei nō habētes auctoritatē vos interficiēdi ducēt vos corā iudicib⁹ gētilib⁹: vt ꝯ vos deferāt testimoniū ad cōdēnationē mort᷑. ꝯn̄r ōn̄dit q̄liter se debent hr̄e ī hac tribulatiōe. d. i Cū aūt tradēt vos no. ⁊c̄. Per ħ nō intēdit excludere viā p̄uidēdi sibi de rn̄sione: sed ꝙ nō debēt ꝑturbari si nō habeāt tp̄s p̄cogitādi: ⁊ ħ dupli ci de cā. Primo qꝛ ī tali casu sufficit fidē cōfidēter ꝯfiteri corā iudicib⁹: qđ facere pōt q̄libet christianus quātūcūq̄ꝫ simplex. scđo qꝛ hoīb⁹ de deo cōfidētib⁹ spūssanct⁹ nō deficit in necessitate cū nō possint alit᷑ occurrere. ⁊ ħ ē qđ subdit᷑: k Dabit᷑ eī vo. ī il. ho. ⁊c̄. ⁊ ptꝫ ex p̄dictis ꝙ nō loquit᷑ hic de verbo p̄dicatiōis. debet eī p̄dicator v̄bi diuini p̄cogitare qual᷑r debeat verbū diuinuꝫ ꝓponere: ſm ꝙ dr̄ Prouē. xvj. Hoīs eī est aīm p̄parare: ⁊ dn̄i gubernare linguā. aliter tētaret deū si negligeret de ħ cogitare: dū tn̄ habeat tp̄s oportunū. l Tradet aūt frater. Hic ostēdit magnitudinē tribulatiōis īminēt᷑ xp̄i discipul᷑: ex eo ꝙ passuri erāt ab amicis ⁊ parētib⁹: qđ ē grauissimū: ꝓpt᷑ qđ dicit: Tradet āt frater fratrē ⁊c̄. ħ īuenit᷑ de mult᷑ sctis q̄ ꝓ xp̄i fide seruāda traditi sūt ad mortē ab amicis suis: sicut btūs Chrysant⁹ tradit⁹ ē ad mortē a p̄re suo Polemio. cetera patēt vsq̄ꝫ ibi: m Cū aūt ꝑsequēt᷑ vos. vbi ōn̄dit q̄liter debent se habere in tali tribulatiōe: qꝛ aliqn̄ discipuli xp̄i debent fugere. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū ꝙ ꝑsecutio aliqn̄ ē ꝑsonalis: vt qn̄ aliq̄s querit᷑ ad mortē: nō qꝛ fidelis p̄ncipaliter: ſ ꝓpt᷑ odiū ꝑsone determinate: ⁊ tūc ē semꝑ fugiēdū: sicut Paul⁹ q̄rebat᷑ ad mortē ī damasco. vt hr̄ Act᷑. ix. qđ ptꝫ qꝛ alij fideles ꝑmittebant᷑ ibi pacifice habitare: ſ q̄rebāt solū paulū īterficere iō dimissus a fratrib⁹ ꝑ murū fugit ꝑsecutionē ꝑsonalē. Aliqn̄ aūt nō solū ē ꝑsecutio ꝑsone: ſ etiā fidei ⁊ iusticie: ⁊ tūc si hō ꝑcipiat ꝓbabil᷑r ꝙ ex fuga sua seq̄t᷑ derisio fidei: ⁊ dep̄ssio iusticie. fuga ē mala ⁊ ē pctm̄ mortale: Si āt nō apparet ħ ꝓbabiliter ſ magis cōtrariū: vtpote qꝛ ex fuga tali pōt alibi fieri vtilitas eccl̄ie: ex remāsione aūt nō haberet᷑ nisi occisio ministroꝝ eccl̄ie a canib⁹: id est obstinatis infidelib⁹: ⁊ cōculcatio margaritarū. i. articuloꝝ fidei ab ipsis. tūc ē fugiēdū ⁊ alibi ꝓficiēdū ꝓpt᷑ qđ subdit᷑: n Amē dico vo. nō cōsū. ciui. isrl̄. p̄dicādo. s. ibi aduētū vel fidē xp̄i. o Donec ve. fi. ho. a mortuis. s. resurgēdo: qꝛ denūciato aduētu xp̄i ꝑ apl̄os ꝑ ciuitates iudee: īmediate passus est xp̄s ⁊ a mortuis resurgēs discipul᷑ apparuit. Uel si ītelligat᷑ ꝺ aduētu xp̄i ad iudiciū: tūc ītelligēda ē ꝯsūmatio p̄dicatiōis apl̄oꝝ ꝑ totū orb ē: q̄ꝫtū ad ꝯuersionis effectū: qꝛ vbiq̄ꝫ dispsi sūt filij isrl̄ ſm p̄destinationē: vt dr̄ ī epl̄a ad Ro. ix. lꝫ eī p̄dicatio apl̄oꝝ discurrerit ꝑ totū orbē a tꝑe ipoꝝ: ſm ꝙ dr̄ in Ps̄. In oēm ter. exi. so. eoꝝ. tn̄ effect⁹ ꝯuersiōis fideliū q̄ꝫtū ad eos q̄ general᷑r ꝯuertēdi sūt ad fidē habebit plenarie effectū suū circa finē mūdi. p Nō ē disci. Ostēsa magnitudīe tribulatiōis īminēt᷑: hortat᷑ discipulos ad ipi⁹ tolerantiā: ⁊ ħ triplici rōne. p̄mo exēplo sui. scđo ex ꝯsideratiōe diuini iudicij. ibi: Nihil opṫū. tertio ex meditatiōe diuīe ꝓuidētie ⁊ ꝯsilij. ibi: Et nolite timere. Circa p̄mū hortat᷑ eos exēplo sui: qꝛ multa ⁊ g̃uia a iudeis passus ē ⁊ sine cā ⁊ ꝓ v̄itate fidei: ⁊ multo forti⁹ debēt ħ pati ei⁹ discipuli. ⁊ ħ ē qđ dicit: Nō est disci/

f pulus

† 6. q. 1. ex merito. 16. q. 1 si. cupis

† Mar. 13. b Luc᷑. 12. b et. 21. c

C

† Mich. 7. b

† T. 24. b † 7. q. 1. sic alterius

† Luc᷑. 6. e Joh. 13. b et. 15. c

Et τ mgr̄ docēs qd̄ vtile scio. a Si patrēfa. Ostē dit calūnias suas vt suo exēplo ferāt iiurias. Vñ dixit: Sufficit discipulo. b Beelçebub. Beel ipe ē bel: çebub musca. i. de⁹ musce: pro spurticia sāguinis imolati. Idolū ē accharō: noie cuius spurcissimi idoli pncipē demoniorū appellant q̄ musca dr̄ ppter imūditiā.

Beelçebub idolum apud diuersas gētes: diuersis noībus nūcupatū. Nin⁹ rex assyriorū cōditor niniue ciuitat⁹: post mortem pr̄is sui beli cōposuit statuam i honore ipi⁹: eiq̄ʒ diuinos honores iussit psolui ab hoīb⁹. Cui⁹ simulacri silītudinem chaldei suscipiētes: vocabāt bel: vt i Daniele legit. Inde palestini illud accipientes vocabāt baal. Moabite vero beelphegor: atq̄ʒ ita p diuersitatē gētiū diuersa ei dabant noīa. At iudei vni⁹ dei cultores vocabāt beelçebub ob derisionē gentiliū: baal vir: çebub musca: vir muscar̄ siue habēs muscas.

c Ne ḡ ti. τc. Eor̄ seuitiā vel blasphemias qr̄ veniet dies cū de⁹ iudicabit occulta hoīm: vbi τ neq̄cia discoopietur: τ vr̄a intētio mō soli deo cognita ab oīb⁹ scief. d Qd̄ dico. Hoc ē i q̄ volo vos cōstātes eē. Vel qd̄ dico i tenebris. i. dum adhuc i timore: estī dicite in lumine. i. i fiducia veritatis: accepto spūsancto. Et qd̄ i aure auditis. i. qd̄ secreto auditis sup tecta. i. calcato carnis domicilio pdicate. e Sup te. Loq̄r iuxta morē palestine: vbi solēt i tectis residere q̄ nō sūt cacuminata: ß eq̄lia. Unde lex pcipit vt q̄ nouam domū edificat: murū tecti ponat i gyro: ne fūdaf sāguis inoxi⁹ labēte aliq̄. Ergo i tectis pdicaf: qd̄ cūctis audiētib⁹ palā dr̄: τ ē: qd̄ vos erudini i paruo iudee loco: i toto mūdo dicite. f Nōne duo passe. Lucas. Nōne q̄nq̄ʒ passeres veneūt dipondio. Nec multū distat vt duo asse τ q̄nq̄ʒ dipōdio. Dipōdi⁹ ei est ex duob⁹ assib⁹. Qd̄ aūt i numerī ē vn⁹ ß i pondere as: τ qd̄ duo: ß dipōdius. g Et vn⁹ ex il. nō ca. τc. Quō ḡ apl's: Nūq̄d de bob⁹ cura ē deo? Sed aliud ē cura: aliud scia.

h Numerati sūt. ß ē: scia dei numer̄ illor̄ cōphēdit. Numerati. Nō actu cōputatiōis sed facultate cognitiōis. A silītudine pecunie: q̄ numeraf vt seruef. Ubi magna puidētia dei q̄ nec pua ociosaq̄ʒ dicta eū lateāt. i Qui cōfite. Vel cōfitef q̄s iesū ea fide q̄ p dilectionē opaf: negat q̄ pceptis dei nō obedit.

k Qui aūt ne. Negaf a filio apud patrē cui nō manifestaf i diuinitatī potētia fili⁹ τ paf.

Cōfitef

Dan.14. a
†11.q.3.nolite timere
De here.c.cum exin/gnicto.

†De pe.di. 3.adhuc in stant.§.sed qualis.

Luc.21.a

a ſ pfectio ē discipuli nō vlcisci iiurias sicut ego feci. b ſ pri⁹ faciēs q̄ʒ docēs.

a Sufficit discipulo vt sit sicut ma
ſ qui potui.
gister ei⁹: τ seruo sicut dn̄s eius.
a ſ cui famulanf celestia et terrestria.
a b Si patrēfamilias beelçebub vo b c
a ſ q̄d mirū de famulis.
cauerūt: quātomagī domesticos d
c ei⁹? Ne ḡ timuerit eos †Nihil ei ē e f+
a ſ hoc ad bonos. ſ corde. b ſ hoc ad malos.
optū qd̄ nō reueleſ: τ occultū qd̄ g h
ſ actu. ſ in mysterio.
d nō sciaf. †Qd̄ dico vobis in tene i
a ſ pdicate apte. b ſ spūscō. ſ priuatim.
bris dicite i lumie: τ qd̄ i aure au k l
a ſ palā publice. ſ calcate carnalia.
e ditis pdicate sup tecta. Et nolite m n
ſ tm̄ ſ quin eā deus reddat corpori.
timere eos q̄ occidūt corp⁹: aiaʒ aūt nō possūt occidere sʒ poti⁹ eū
a ſ mittēdo in eterna supplicia.
timete: q̄ pōt τ aiaʒ τ corp⁹ pde
a ſ nolite timere mortē corpis: q̄ mori nō poterit sine nutu dei qd̄ in minorib⁹ liquet.
f re i gehēnā. Nōne duo pasceres o†
ſ nō morif sine puidētia dei: q̄ʒtomagis vos.
g asse veneūt: τ vn⁹ ex illis nō ca p q
a ſ sine nutu dei. ſ vt taceā de corporis massa: etiā minime particule dei puidentia cōseruāf.
det sup terrā sine pr̄e vr̄o: Vestri r s
h aūt τ capilli capitis oēs nūerati
a ſ oēm curā i eū pīcite: apd̄ quē nō capill⁹ perit
sūt. Nolite ḡ timere multis passe t
a ſ quia rōnales qr̄ eterni. b ſ ergo pdicate super tecta: quia omnis.
i rib⁹ meliores estis vos. †Ois ḡ q̄ v
a ſ ore cōfessio fit ad salutē. ſ fide corde et ore. ſ ne q̄s tpe psecutiōis sufficere sibi putaret fidē cordis. b ſ pducā ad cōfessionē patris. ſ venire benedicti patris mei.
cōfitebif me corā hoīb⁹: confitebor τ ego eū corā patre meo qui
ſ in consortio sanctorum. ſ timore.
k i celis ē. Qui aūt negauerit me. x†

pulus τc. Seq̄r: a Sufficit discipulo τc. i. si nō plus cōculcef τ condēnaf q̄ʒ mgr̄ ei⁹. τ iō ↄcludit. b Si patrēfa. i. xp̄m q̄ ē paf nr̄. c Beelçebub vocā. sic ei ptʒ ex pcedētib⁹ dicebāt xp̄m facere miracula i ʒtute cuiusdā demonis sibi familiaris noīe beelçebub: τ sic xp̄m q̄dāmō vocabāt beelçebub iquātū opa ei⁹ ipi beelçebub attribuebāt: qd̄ erat magna blasphemia ↄ eū.

d Quāto magī do. ei⁹. diffamabūt iponēdo apl'is q̄ sūt d domo xp̄i q̄ faciāt miracula i ʒtute demōis. q̄ eni apl'i facerēt miracula ʒtute demonis dixerūt iudei τ gētiles. vt ptʒ multiplr̄ ex legēdis eor̄. e Ne ḡ ti. eos. omittēdo fidei ʒitatē ppt̄ psecutiōis timorē. f Nihil eīn ē. Hic hortaf eos ad idē ex cōsideratiōe diuini iudicij in q̄ oīa manifestabūf: qr̄ bona τ mala oīm oībus erūt manifesta. Cui⁹ rō ē: qr̄ tale erit iudiciū q̄ videbif ab oīb⁹ iustū: qd̄ non posset esse nisi merita τ demerita oīm viderenf ab oīb⁹ manifeste. Cōsideratio hui⁹ manifestatiōis debet dare magnā audaciā i pdicatiōe ʒitatis. τ ß est qd̄ dicit: Nihil optū. s. i pn̄ti tpe. g Qd̄ nō reueleſ. i iudicio. h Et occul. qd̄ nō sciaf. qr̄ secreta cordis q̄ soli deo sūt nota tūc erūt nobis manifesta: τ ß debet pdicatores mouere ad pdicandū ʒitatē secure: ppt̄ qd̄ dicit: i Qd̄ di. vo. i tenebris. i. i locis priuatī: lʒ eī xp̄s vt cōiter pdicauerit i cōib⁹ locis: vt i tēplo τ synagogis: tñ aliq̄n docebat discipulos sepatim a turbis: vt hr̄ Mar. iiij. Seorsuʒ aūt discipulis suis disserebat oīa. k Dicite i lumine. i. i palā qr̄ postea apl'i palā pp̄lo pdicauerūt ea q̄ a xp̄o seorsū didicerūt: ppter qd̄ seq̄r: l Et qd̄ i aure auditis. i. i secreto.

m Predicate sup tecta. i. publice. i palestia ei tecta domor̄ erāt plana desup τ ibi ↄueniebāt hoīes i diebus festiuis ad ludēdū τ ↄfabulādū. τ p ß designat quēlibet locū publicū: vbi cōueniunt hoīes. Vel fm alios tecta ista dicebāf q̄dā deambulatoria facta circa tēplū sup q̄ ascēdebāt doctores τ ide docebāt populū. n Et nolite. Hic hortaf eos ad tolerātiā tribulatiōis ex ↄsideratiōe diuine puidētie seu cōsilij. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ aliq̄ dixerūt diuinā puidētiā tm̄ se extēdere ad incorporalia τ nō ad ista inferiora: ex q̄rū psona dr̄ Job. xxij. Circa cardines celi pambulat nec nr̄a ↄsiderat. Alij aūt dixerūt q̄ se extēdit circa inferiora ista: exceptis actib⁹ hūanis: τ ß ne tollerēt ab hoīe libertatē arbitrij: ß vtrūq̄ʒ ē falsū fm phm. j. d aīa. vbi rephēdit Empedoclē dicēs: q̄ de⁹ esset insipientissim⁹ si aliq̄d ignoraret qd̄ nos cognoscerem⁹: qd̄ seq̄baf ad dictū empedoclis: qr̄ dicebat oīa cōponi ex amicitia τ lite: excepto deo in q̄ lis nō erat. Ex q̄ seq̄baf q̄ de⁹ litē nō cognoscebat: quia ponebat silē silī cognosci: τ idē icōueniēs seq̄r ad dictū istor̄: qr̄ nos habem⁹ noticiā de istis inferiorib⁹ τ de hūanis actib⁹: τ p ↄñs de⁹ talia cognoscit τ ad finē debitū deducit: qr̄ cū sit agēs vniuersale τ pmū oīa q̄ subiacēt eis cognitioni ordināf p ipm: τ qr̄ natura nobilior pncipali⁹ cadit sub ordine puidētie. sequif q̄ natura hūana q̄ imortal' ē ex pte aīe spāli mō cadit sub ei⁹ ordinatiōe: ppt̄ qd̄ iusti nō debēt mortē timere: qr̄ deus ordinabit ad finē vltimū. τ ß ē qd̄ dicit: Nolite timere τc. τ ptʒ vsq̄ʒ ibi: o Nonne duo pas. Ad euidētiā hui⁹ sciēdū q̄ passeres abūdāt in terra pmissiōis: τ iō de ipis fiebat oblatio pauperū: q̄ nō poterant alia hr̄e vñ erāt pauci valoris: qr̄ duo habebāf p asse. As assis ē gen⁹ nūmi: vñ ē mēsura i pōderib⁹: vt dicit glo. sup locū istū. In vnoq̄ʒ ei genere illud qd̄ minimū ē mēsura alior̄. dipōdi⁹ aūt valet duplex as. τ iō dr̄ Luce. xij. q̄ q̄nq̄ʒ passeres habebanf p dipōdio. hic dr̄ q̄ duo p asse: qr̄ passer impar nō poterat cōpetenter diuidi. iō remanebat vēdēti. dicit ḡ: Nōne duo passeres veneunt. i. vēdunf: qr̄ veneo venis habet sensū passiui sub voce actiua. p Asse. i. p asse. τ tñ vn⁹ ex ill' quātūcūq̄ʒ sit parui valoris: vt visū ē. q Nō ca. su. ter. i. nō morief. r Sine pr̄e vr̄o. i. sine puidētia dei pr̄is. p ↄñs supple neq̄ʒ vos moriemini: q̄n de⁹ ordinet de morte vr̄a ppt̄ qd̄ cōcludit. s Vestri aūt et ca. capi. oēs nu. sūt i dei pscietia. iō ↄcludit. t Nolite ḡ ti. τc. i. maioris reputatiōis apud deū: qr̄ ad imaginē dei facti: qd̄ nō cōpetit creature irrōnabili. v Ois ḡ q̄ cōfi. Ostēso q̄ debēt tribulatiōes sustinere ↄstāter. ß hortaf eos ad cōfitēdū nomē xp̄i cōfidēter d. Ois ḡ q̄ ↄfitebif me τc. τ ptʒ. τ seq̄r: x Qui aūt negauerit τc. Negatio aūt noīs xp̄i semp ē pctm̄ mortale. τ iō negās ipm dign⁹ est dānatione: silr̄ τ nō cōfiteri seu tacere aliq̄n ē pctm̄ mortale: vt q̄n. s. ex taciturnitate alicui⁹ tollif honor deo debit⁹: sicut i casu in q̄ aliq̄s interrogat⁹ de fide: ex taciturnitate sua igerit opinionē alijs q̄ ipse nō sit xp̄ian⁹: vel q̄ fides sit ita derisibilis q̄ null⁹ audeat eā cōfiteri: tūc tacere vel nō ↄfiteri pctm̄ mortale est. Si aūt aliq̄s nō iterrogat⁹: ex feruore fidei publice ↄfiteaf

† Mar.4.
Luc.8.

† Mar.8.
Luc.9.

Cōfitetꝛ a filio apud patrē q̄ p filiū habet accessum ad patrē. a Pacē mittere. Missum est bellū bonū vt rumperet pax mala. b Ueni em̄ ꝛc. Hic lucas ait: Erūt q̄nqꝫ in vna domo diuisi: tres in duo: ꝛ duo in tres diuidētur. Quō ꝫ quinqꝫ. cū sex psonaꝝ nomina subijcit: patris filij matris filie socrus ꝛ nurus. Sꝫ matꝛ filij ipa ē socrus vxoris ei⁹. ideoqꝫ illa ipa ꝛ ī filiam suā ꝛ ī nurū dꝛ eē diuisa. Possum⁹ ꝛ patrē itelligere diabolū cuius eram⁹ aliq̄n filij: nō natura ꝫ imitatione: vt iudeis dictū ē: Uos ex p̄re diabolo estis. Sꝫ postq̄ȝ vocē audiuim⁹ monētꝭ obli. po. tu. ꝛ do. p̄ris tui. Uenit gladi⁹ dei separe nos abinuicē et oñdere aliū patrē. cui diceremꝰ: Patꝛ nr̄ q̄ es ī cel. Mater synagoga. filia p̄mitiua ecclesia. Socrus eadē synagoga. Nur⁹ primitiua ecclesia de gētib⁹. Sponsus ecclie filius est dicēte aplo: Quoꝝ p̄res ex q̄bus xp̄s ſm carnē. Socrus igitꝛ. i. mater spōsi: ꝛ ī nurum ꝛ in filiū diuisa ē synagoga carnalis qꝛ ecclesiā psequi nō cessat: sꝫ ꝛ ipsa ī matrē ꝛ ī socrū diuisa ē volēs recipe circūcisionē ceterasqꝫ carnales obseruātias. c Separe. i. priuatos carnis affect⁹ extinguere q̄b⁹ ita inuicem diligunꝛ vt deo min⁹ seruiāt. Uel penit⁹ auertātꝛ: nō q̄ nō sint honorandi patꝛ ꝛ matꝛ: sꝫ post deū. h ē ordo charitatis. d Qui amat pa. Post deuꝫ amādi sūt: sꝫ si vtrūqꝫ nō pōt seruari odiū ī suos: pietas est in deū. e Et q̄ nō acci. ꝛc. Crux duob⁹ modis portatur: cū vel p abstinētiā corp⁹ afficitꝛ: vel cū p cōpassionē ꝓximi affligitꝛ animus. Peccā ꝓximoꝝ frixoriū sūt sāctoꝝ. Crux semp ē portāda vt amor xp̄i ostēdatꝛ. f Et sequitꝛ me. Aliq̄s enī carnē macerat ꝓ inani gloria: vel ꝓximo carnaliter cōpatitꝛ vt culpe faueat: hic crucē ferre videtꝛ: sꝫ dn̄m nō sequitꝛ. g Qui īuenit. Noīe aīe vita p̄ns designatꝛ. h Qui reci. ꝛc. Cū ad p̄dicationē mittit: ꝛ es ꝯne tollit: pericula nō timēda dicit: affectum subijcit religioni. Uñ ꝫ sūpt⁹: austeritatē mādatoꝝ: spe tēperat ꝓmissoꝝ. Qui recipit inquit vos. Ad susceptionē magistroꝝ ꝓuocat discipulos. Dicit ergo aliquis: ergo et pseudo ꝓphetas et iudā ꝓditorem suscipiem⁹. Hoc dn̄s ꝓcurans dicit nō personas esse suscipiendas sed noīa: ꝛ mercede nō carere suscipientē: licet indignus sit qui suscipitꝛ. Nō ait mercedē de ꝓpheta vel iusto: sed ꝓphete ꝛ iusti mercedē: qꝛ dn̄s eas sustētat qui aliter non possent q̄d eoꝝ est facere: ꝛ ipse ē qui in hoc nomine facit: nō ꝓ eis solū sed eorundē mercedē habebit. i. talē qualem et ipsi. Quia christus in apostolis: deus aūt in xp̄o. ergo q̄ aplos recipit: recipit deū. Hoc dicit ne apostoloruꝫ susceptio vilis habeatur his a quibus. supra dixit: debere stipēdia accipere. i Et quicunqꝫ. Qui periculū non suscipientiū testimonio excussi pulueris denūciauit: meritū recipientium vltra speratum cōmēdat.

Nota deum magis ad piū affectuꝫ respicere q̄ȝ ad quantitatem rei exhibite. k Uni ex minimis. Minimi sunt qui nihil penitus habēt ī h mundo: ꝛ iudices erunt cū christo.

Luc. 12. g
Joh. 8. g
Mat. 6. b
Ro. 9. a

a ſ vbi ꝓdesse debet mei nominis cōfessio.
b ſ non perducā ad visionē dei patris qua p fruentur sancti.

corā hoibus: negābo ꝛ ego eū corā patre meo qui ī celis est.

a ſ sicut timor mortis nō debet retrahere sic nec carnalis affectus. b ſ nō ad hoc inter hoies veni vt carnales affectus cōfirmem: sꝫ spūali gladio dissociem.

Nolitē arbitrari quia vēnerim pacē mittere ī terrā. † Nō veni

ſ verbi dei.

pacē mittere: sed gladiū. Ueni eni separe hoiem aduersus patrē suū: ꝛ filiā aduersus matrē suā: ꝛ nurū aduersus socrū suā

a ſ nō possūt iter eos esse iura pacis inter q̄s est bellū fidei. b ſ qui nō credunt.

et inimici hois domestici ei⁹.

a ſ et huic religioni pietas non est anteponēda: q̄d facit qui q̄d deo minus amandum est: plus amat q̄ȝ deum.

† Qui amat patrē aut matrem plus q̄ȝ me: non est me dign⁹.

a ſ q̄ p̄ponit carnalē affectū spūali.

Et qui amat filiū aut filiā sup me: nō est me dign⁹. Et qui nō

a ſ vel carnē domādo: vel ꝓximo cōpatiēdo ꝛ hoc cōtuitu eternorum.

accipit crucem suā ꝛ sequitꝛ me

a ſ nec aduersa timēda sūt: qꝛ qui querit inuenire tēporaliter vitā: eternaliter pdet eā.

non est me dignus. † Qui inuenit animā suā perdet illaꝫ: et q̄

a ſ qui paratus est eā hic pdere oīa postponens amori meo.

perdiderit animā suam ꝓpter me inueniet eaꝫ. † Qui recipit

ſ in futuro.

a ſ qui in vobis sum. b ſ qꝛ nō aliud recipit in aplis: q̄ȝ q̄d in christo est.

vos: me recipit: ꝛ qui me recipit: recipit eum qui me misit.

ſ qui in me est.

a ſ pro eo q̄ nominatꝛ ꝓpheta.

Qui recipit ꝓphetā in nomine prophete: mercedē ꝓphete

a ſ ne ꝛ pseudo timeāt recipere.

accipiet. Et qui recipit iustum

a ſ pro eo q̄ nominatꝛ iustus.

in nomine iusti: mercedē iusti

a ſ ne quis se ab hospitalitate p paupertatē excusaret: hoc leui p̄cepto diluit.

accipiet. † Et quicunqꝫ potum dederit vni ex minimis istis

a ſ ne dicas deesse vnde calefieret. ſ pro eo q̄ nominatur discipulus.

calicem aque frigide tantū in nomine discipuli: amen dico

a ſ quam ex bono affectu meruit potius q̄ȝ ex actu.

vobis non perdet mercedem suam. Et factum est cū cōsummasset iesus p̄cipiens duodecim discipulis suis: trānsijt inde vt doceret ꝛ p̄dicaret in ciuitatibus eorum.

ſ sermones.

a ſ fecit quod docuit predicans iudeis: non samaritanis: non gentibus: vt ſm promissa: prius offeratur iudeis salutis occasio.

ſ iudeorum.

te ꝓfiteatꝛ fidē xp̄i ad declarationē xitatis fidei: ꝛ ad cōfirmationē trepidantiū: sicꝫ legūtꝛ aliq̄ martyres fecisse: h ē bonuꝫ superogatiōis. a Nolite arbitrari. hic oñdit q̄ p̄dicatores euāgelij n̄ dn̄t ipediri ex amicoꝝ carnalitate. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ charitas ē ordinata: sic q̄ hō debet diligere deū sup oīa. etiā supra seipsū. ꝛ ideo ꝓ nulla amicitia cuiuscūqꝫ ꝓximi debet retardari q̄n ꝓsequatꝛ ea q̄ ptinēt ad honorē diuinū. ꝓptꝛ q̄d dicit: Nolite arbitrari qꝛ venerim pacē mittere ī terrā: ꝛ loq̄tꝛ d̄ pace mala q̄ ē ꝯ deū. b Nō ve. pa. mit. s. talē q̄ dicta ē. c Sꝫ gla. h ē diuisionē talis ꝯcordie. Aduertēdū tn̄ q̄ ista q̄ dicūtꝛ hic a xp̄o sūt facta occasionaliter: qꝛ ad xp̄i p̄dicationē ꝛ aploꝝ aliq̄ cōuersi sūt ad fidē: ꝛ alij ī īfidelitate remanētes quātūcūqꝫ eis ꝯiūcti: psecuti sūt istos ad mortē. ꝓptꝛ q̄d seq̄tꝛ: d Ueni eī separe ꝛc. ptꝫ. e Et q̄ nō ac. cru. suā. Hic oñdit q̄ p̄dicator xbi diuini nō dꝫ retrahi ꝓptꝛ dulcedinē p̄ntis vite q̄ ē breuis et trāsitoria: ꝛ ad merēdū vitā eternā ordinata. ꝛ iō qꝛ finis melior ē his q̄ sūt ad finē. imo ea q̄ sūt ad finē nō sūt nisi ꝓptꝛ assecutionē finis: iō de ipsis nō curatꝛ: duꝫ tn̄ finis habeatꝛ: ꝓptꝛ q̄d d̄ vita p̄nti nō ē curādū: sꝫ de assecutiōe vite etne: ꝛ h ē q̄d dicit: Qui nō accipit crucē suā ꝛ seq̄tꝛ me scꝫ volūtarie mortē tolerādo: f Nō est me dign⁹. i. vita etna: qꝛ in cōiūctione ad xp̄m p visionē ꝛ fruitionē ꝯsistit vita eterna. g Qui iue. aīam suā. i. vitā p̄ntē q̄ causatꝛ ab aīa existēte ī corpe. vñ ē ibi p̄dicatio p cām: q̄ amat igitꝛ vitā p̄ntē iordiate pdet eā. Res eī pditꝛ q̄n nō attingit finē debitū: sicꝫ medicina pditꝛ q̄n p eā sanitas nō acq̄ritꝛ. ꝛ eodē mō vita p̄ns q̄ finaliter ad ꝯsecutionē vite etne ordinatꝛ recte pditꝛ: q̄n p ipam ad eternā vitā nō puenitꝛ: q̄d ꝯtingit illi q̄ iordinate amat ipsam. ꝛ ecōtrario. h Et q̄ pdi. aīaꝫ suā ꝓptꝛ me. vitā p̄ntē ꝓptꝛ xp̄m cōtēnēdo. talꝭ ei dꝛ pdere nō ſm xitatē: vt ptꝫ ex p̄dictꝭ sꝫ ſm hoim opinionē: Iste iquā. i Inueniet eā. accipiēdo ꝓ trāsitoria etnā. k Qui re. vos. Postq̄ȝ saluator hortat⁹ ē p̄dicātes: h hortatꝛ recipiētes ipos: oñdēs magnitudinē p̄mij ipoꝝ. d. Qui recipit vos ī noīe meo me recipit. ea eī q̄ fiūt xp̄i fidelib⁹ reputat sibi fieri xp̄s: ꝛ h tā ī malꝭ Actꝭ. x. Saule saule q̄d me psequis. i. fideles meos q̄ȝ etiā ī bonis: sicꝫ h ptꝫ: qꝛ ī discipulꝭ suis dicit se eē receptū. l Qui reci. ꝓphaꝫ. i. dei nūciū: m In noīe ꝓphe. i. inquātū dei nūci⁹. n Mercedē ꝓphe acci. i. ab eo cui⁹ ē nūcius. ꝛ similiter. o Et q̄ reci. iu. ī no. iu. q̄d non pōt eē nisi ꝓptꝛ deū a q̄ iustificatꝛ oīs vere iust⁹. p Mercedē iu. accipiet. i. a deo q̄ iustificat ipm. sec⁹ ē aūt si recipit ipm inquātū amic⁹ vel cōpatriota vel hmōi: qꝛ nō recipit eū pure ī noīe dei. q Et q̄cūqꝫ potuꝫ dede. ꝛc. h dicit ad oñdēdū q̄ q̄libet quātūcūqꝫ paup pōt facere opa misericordie: qꝛ dare calicē aq̄ frigide pōt q̄libet quātūcūqꝫ paup. r In noīe disci. i. q̄m est fidelis denūcians fidē christi. s Amē. i. fideliter. t Dico vobis nō pdet mercedeꝫ. s. qꝛ in his q̄ dantꝛ ꝓpter xp̄m: nō tm̄ pensatꝛ quātitas doni quantū pensatꝛ quātitas bone voluntatis ex qua datꝛ. sequitꝛ: v Et factū est cū consūmasset ie. p̄ci. duo. dis. suis modū. s. p̄dicādi et viuēdi p̄dictū. x Trāsijt in. vt do. ꝛ p̄dicaret in ciui. eoꝝ. s. iudeoꝝ. ꝛ sic ptꝫ cōclusio huius capituli.

Luc. 12. g
Luc. 14. f
Mar. 8. a
Luc. 17. g
73. dis. in nomine pris
Mar. 9. e
Luc. 10. e
Joh. 13. c
Mar. 9. f

¶ a I Ohānes aūt. Et dū xp̄s p̄dicaret: ⁊ p̄dica Ca.XI tionē suā varijs signis cōfirmaret. Johānes eius opa audiuit posit⁹ in vinculis ab herode. Sz cuz audisset mittēs duos de dis.s.ait illi: Tu es q̄ vē.⁊c̄. Johānes inter ficiēdus ab herode interrogat: nō q2 dubitet: q̄ alijs dixerat: Ecce agn⁹ dei. q̄ ⁊ vocē pris audiue/ rat: Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹. Sz vt mis si signa vidētes crederēt: ⁊ dict' eius opa xp̄i fidē facerēt: ne ali⁹ xp̄s expe ctaret. Qz aūt discipuli iohānis ad uersus xp̄m supbirēt: ⁊ aliq̄d liuoris haberent supra innotuit. ibi: Quare nos et pharisei ieiunam⁹? ⁊ vbi iohā/ ni dixerūt: Magister cui testimoniuz dedisti. Ecce discipuli ei⁹ baptiçāt: et plures veniūt ad eū. hec oīa eadē de iohāne Lucas ponit: nō ipo ordīe: s̄ q̄s ordinē rei geste teneat nō apparet. b Tu es q̄ vē. Non ait q̄ venisti: q̄si cū ad inferna descēsurus sū: debeo te nūciare inferis: q̄ nūciaui supis. An cōueniat filio dei mori an aliū ad hec sacramēta missurus es.

Joh.1.d A — 3.9.b (margin references)

a † I Ohānes aūt Ca.XI cuz audisset in vinculis opa xp̄i: mittēns duos d discipu lis suis āit illi: Tū es qui ventu rus es an aliū expectam⁹? Et rē spondēs Jesus ait illis: Eūntes

a ꝭ positis. a ꝭ lex ad gratiā euāgelij mittit. ꝭ ne aliū a se p̄dicatū putarēt. a ꝭ per illos. b ꝭ hoc dicite. a ꝭ nō ad interrogata: sz ad scandalū nunciorū. a ꝭ nō rūdit iohāni. q2 nō dubitabat: sed illis.

¶ Qui nō

d† Cauete aūt ab hoib⁹. vos maliciose ad pctm̄ trahere ni/ tētib⁹. e† Tradēt em̄ vos in cōcilijs ⁊c̄. i. trahere vos cona bunt ad sua ꝯsortia mala. † Et in synagogis suis flagella/ būt vos. s. flagellis linguaꝝ suarū eo ꝙ arguitis mala ipoꝝ. f† Et ad p̄sides ⁊ reges ducemini. multi em̄ ꝓpter p̄dicatio/ nez ṽitatis accusant male apud ma/ gnates hui⁹ seculi. i† Cū aūt tradēt vos nolite cogitare ⁊c̄. i. nō cōfidatis principaliter de scientia vr̄a ⁊ eloquē tia sed de diuina ꝓuidētia. l† Tra/ det aūt frater fratrē ī mortē. frequēter ei ꝯtingit ꝙ frater carnal' fratrē suum trahit ad culpā mortalē ⁊ pat filiū et etiā ecōuerso. † Et eritis odio oīb⁹ hoīb⁹ ⁊c̄. sequētes ei xp̄m frequenter sūt odiosi etiam carnalibus amicis. m† Cū aūt ꝑsequent vos ī ciuitate ista ⁊c̄. q̄ em̄ ꝓficere nō pōt in vno lo/ co debet ad aliū transire. p† Nō est discipulus sup magistrū ⁊c̄. istud ad h̄ inducit vt ptz ꝑ lrām sequētē ꝙ xp̄i discipulus patiēter toleret blasphemi am sibi irrogatā. cū xp̄s patiēter tulerit similē ⁊ maiorem. f† Nihil enī est optū q̄d nō reueleī. s. in die iudicij vbi patiā martyrum p̄miabit: ⁊ ꝑsecutoꝝ neq̄cia puniet. o † Nonne duo passeres ⁊c̄. Hylari⁹. Mystice āt corp⁹ ⁊ aīa asse vēdūt: cū ꝓ minima delectatiōe diabolo tradūt. x† Qui aūt nega uerit me ⁊c̄. Remigi⁹: Negabit aūt se negātē: q2 ꝑ ipm nō ha/ bebit accessū ad patrē: ⁊ sic ꝑ oppositū itelligit ꝯfiteri se ꝯfitē tē: q2 dabit ei accessū ad patrē. a† Nolite arbitrari ⁊c̄. Hie/ ro. Ad fidē xp̄i tot⁹ orbis ī se diuisus ē vnaqueq3 dom⁹ fide/ les habuit ⁊ infideles ⁊ bonū bellū mixtū ē: vt pax mala rū/ peret. † Qui amat pa. ⁊c̄. Hylari⁹. Illi ei q̄ domesticas dile ctiōes hoīm eius dilectiōi ꝓtulerit futuroꝝ bonoꝝ indigni erūt hereditate. e† Et q̄ nō accipit cru. ⁊c̄. Greg. Duob⁹ mo dis crucē dn̄i baiulam⁹. cū aut ꝑ abstinētiā carnē affligim⁹: aut cū ꝑ cōpassionē ꝓximi necessitatē illi⁹ nr̄am putamus. g† Qui iuenit aīam suā. ī delectatiōib⁹ illicit' nutriēs eā. † Perdet eā. quātū ad vitā futurā. k† Qui recipit vos. corpaliter. † Me recipit. spūalr: ⁊ ꝑ ꝯn̄s recipit patrē ⁊ spm̄ sctm̄: q̄ cū filio ꝑ gratiā ihabitāt recipiēt' mētē. l† Qui reci pit ꝓ. ⁊c̄. i. q2 dei nūci⁹ ē. n† Mercedē ꝓphe re. i. a deo reci/ piet mercedē cui⁹ ē nūci⁹. o† Et q̄ recipit iu. ⁊c̄. i. ꝓpt iusticiā suā: nō ꝓpt ꝯsāguinitatē vel affinitatē. p† Mercedē iusti ac/ cipiet. i. ꝑticeps erit meriti sue iusticie.

In ca. x. vbi d2 in postilla. Nolite possidere aurū ⁊c̄.

† Luc. (margin)

Nico.de lyra

Moraliter. Uidēs aūt tur. ⁊c̄. Seq̄t: Ca X † Tūc dixit discipul' suis ⁊c̄. ꝑ h̄ ostē dit ꝙ habētes gratiā p̄dicādi nō debēt alios ab hoc impedi/ re sed magis ꝓmouere. f† Et cōuocatis. xij. discipulis suis dedit eis ptātē ⁊c̄. sicut natura dando formā substantialē dat ꝓprietates cōueniētes vt igni leuitatē: terre vero grauitatē: sic actor nature statuēs hoīem in aliquo dignitatis gradu: si ille faciat q̄d in se est dat ei gratiā exequēdi in effectu. Exem/ plū de saule. j. Reg. x. Cū em̄ vnxisset eū samuel de mādato do mini dixit ei: Insiliet in te spūs dn̄i ⁊ mutaberis in virū alteꝝ. Et similiter. j. Reg. xvj. inuncto dauid d2. Spūs dn̄i direct⁹ est in dauid ⁊c̄. Et eodē mō institutis apl'is xp̄s dedit eis gra/ tiā signoꝝ q̄ tunc fuit necessaria ad cōfirmādū doctrinā eorū. f† Hos. xij. misit iesus. ꝑ istū numerū q̄ cōponit ex denario ⁊ binario significat ꝙ apl'i et eoꝝ successores q̄ sunt ep̄i debēt p̄ ceter' iplere decalogū legis ⁊ duo p̄cepta charitat'. † Pre/ cipiēs eis ⁊ dicēs: In viā gētiū ne abieritis. i. modū viuēdi eo rū nō tenueritis. q2 sicut dic̄ Greg. i pastorali: Tm̄ trāscēdere debet actionē ppl'i actio p̄sulis quātū distat a grege vita pa/ storis. h† Et in ciuitates samaritanoꝝ ne intraueritis. ꝑ q̄s significant cōuēticula vel doctrine hereticoꝝ: q2 sicut samari/ tani partim tenebāt vet⁹ testamētū: ⁊ partim negabāt: sic here tici: partim tenēt fidē xp̄i et ꝑtim negāt. k† Eūtes aūt p̄di/ cate dicētes q2 appropinquabit regnū celoꝝ. Uet⁹ em̄ testamē tū ꝓmittebat bona trāsitoria ⁊ terrena. sed euāgeliū ꝓmittit celestia et terrena. † Infirmos curate ⁊c̄. Moraliter infirmi sūt accidiosi in q̄bus nō est vigor bn̄ operādi: mortui vero sūt qui digna mortis opa faciūt. leprosi sūt luxuriosi. nā luxuria est vitiū cōtagiosū sicut lepra demoniaci sunt sortilegi. Istos curare debēt p̄dicatores euāgelij. Et subdit modus curandi cū dicit: l† Gratis accepistis gratis date. ꝑ q̄d excludit ab eis vitiū simonie. n† Nolite possidere aurum ⁊c̄. In sacra scriptura ꝑ auꝝ verū intelligit sapiētiā diuina: ⁊ ꝑ oppositūz aurū falsū est sapīa terrena q̄ aīalis est et diabolica. vt d2 Ja/ cobi. iij. Argētū falsū est eloquētia deceptiua pecunia. falsa ē malū simpliciter sub bonitatis apparentia. pera vero mala: ē repositoꝝ male acquisitoꝝ. ꝑ duas tunicas significat duplici/ tas. ⁊ ꝑ calciamēta q̄ fiūt de pellibus mortuoꝝ: fraudulētia i tractatu testamētoꝝ. ꝑ virgam appetitus nimius dominādi. ista nullo modo debēt esse in p̄dicatorib⁹ euangelij. † Inter rogate q̄s in ea dign⁹ sit. cauēdū est em̄ p̄dicatorib⁹ ne locum suspectū intrēt: ⁊ ne de euagatiōe inutili notent. ideo subdit. f† Et ibi manete. Intrātes aūt domū salutate eā. i. salutē ha bitantiū in ea bonis verbis et exemplis ꝓcurate. i† Et siq̄/ dē fuerit dom⁹ illa digna veniet pax vestra ⁊c̄. i. recipient do/ ctrinā vestrā: ꝙ si nō fecerint nihilomin⁹ a deo habebitis mer cedē. p† Excutite puluerē. i. leuia peccata q̄ solent ex talib⁹ accidere etiā in hoībus ꝑfectis. q† Amē dico vobis tolera/ bili⁹ erit terre sodomoꝝ ⁊c̄. nā repellere ⁊ impugnare veritatē agnitā: quedā spēs est peccati in spm̄ sāctū. r† Ecce ego mit to vos sicut oues in medio lupoꝝ. ꝑ q̄s ī primitiua eccl'ia intel ligebant tyrāni sz modo ꝑ eos possūt detractatores intelligi: ꝓpter quorū morsus nō est a fidelib⁹ p̄dicatio subtrahenda.

Cauete

Additio. Qual'r sint itelligēda scd̄m doctores ista q̄ apl'is ad p̄dicādū missis a xp̄o iniūgūt habes īfra ī additiōe sup Johēm. xij. vide ibi. Ca.XI

a I Ohānes āt. Posita īstructiōe p̄dicātiū. Hic ꝯn̄r po/ nit ꝯfirmatio dubitātiū. ⁊ diuidit ī tres ꝑtes: q2 prio saluator nr̄ ꝯfirmat dubios d suo aduētu. scd̄o ꝯdem nat īcredulos seu ꝑūsos. ibi. Cui silez. t'tio cōmēdat deuotos ibi: In illo tpe rn̄dēs ih̄s. Pria ī duas: q2 ad ꝯfirmationē di scipuloꝝ iohis oñdit se eē xp̄z ṽe ꝓmissū. scd̄o ad ꝯfirmatiōez ꝓpl'oꝝ oñdit iohez eē ꝓphaz sctm̄. ibi: Ill' aūt abeūtib⁹. Pria ī duas. q2 prio mouet dubitatio. scd̄o pōit ei⁹ rn̄sio. ibi: Et rn̄ dēs ih̄s. Circa pmū ꝯsiderādū ꝙ herodes antipas īcarcera/ uit iohez: ꝓpt h̄ ꝙ rep̄hēdebat eū: eo ꝙ abstulerat fr̄i suo phi lippo vxorē suā noīe herodiadē: vt hr̄ Mar. vj. Johes g̃ i car cere ꝯstitut⁹ misit discipl'os suos ad iesū: q̄rēs vtrū ip̄e eēt xp̄s an nō: s̄ q2 q̄stio ē dubitabil' ꝓpositio: mirabile ē ꝙ iohes q̄ ba ptiçauerat xp̄m: ⁊ viderat spm̄sctm̄ descēdere sup eū: vt d eo dixerat: Ecce agn⁹ dei ⁊c̄. vt hr̄ Joh. j. d h̄ q̄si dubitās q̄rebat Ad h̄ residet btūs Gre. dicēs ꝙ iohes n̄ dubitauit ipm eē h⁹ mūdi saluatorē: s̄ dubitauit vtrū sic nat⁹ erat ī hūanitate nr̄a ita etiā moreret ꝓ salute hūana: sz h̄ rn̄sio nō videt ꝯueniēs: q2 iohes nō fuit min⁹ illumiat⁹ q̄z ꝓphe ve. testa. q2 hic d2 pl⁹ q̄z ꝓpha: vt seq̄t ī isto ca. Prophe aūt cognouerūt xp̄m nō tm̄ nascituꝝ ī carne ꝓpt nos sz etiā morituꝝ. vt hr̄ Esa. liij. Tāq̄z ouis ad occisionē ducet ⁊c̄. ⁊ ī pl'ib⁹ alijs locis: q̄ ꝓpt ꝓlixi tatē vtēdā omitto: g̃ multo forti⁹ iohes q̄ fuit pl⁹ q̄z ꝓpha co/ gnouit. Itē iohes d xp̄o p̄dixerat. Ecce agn⁹ dei. Joh. j. q̄d n̄ dixisset vt videt: nisi vidisset eū īmolādū ꝓ salute mūdi. ⁊ iō aliter dicēdū ꝙ iohes nō dubitauit d p̄dict': sz certitudinalit cognouit: sz discipuli ei⁹ q̄ nō erāt sic illuminati dubitauerūt: ⁊ iō iohānes ꝑ discipulos suos q̄stionē ꝓposuit nō ꝓpter sui du bitationē sz discipuloꝝ hesitātiū. b Et rn̄dēs iesus. h̄ ponit

xp̄i

Glossa ordinaria

a Qui nõ fu. Qui ꝺ diuinitat̃ potẽtia nõ dubitauerit: hoc nõ contra iohannẽ quẽ mox a deo cõmẽdat. b De iohã. Precursor xp̃i de xp̃o certificare discipulos voluit: q͛ sensit eos dubitare. De p̃cursore xp̃s turbas dubitantes ne dubitẽt docuit: mollez leuẽq; putãtes. c Ecce q̃. Qui ponũt puluinaria sub cubito: q̃ vitã peccantiũ palpãt nõ pungũt. Nota. Rigida vita ꝛ p̃dicatio debet declinare molliũ palatia q̃ frequẽtãt mollib⁹ induti adulãtes. d Plusq̃ ꝓphe. Be. q͛ ãgel⁹ nõ natura sꝫ officio. e Maior io. In h̃ nõ p̃fert p̃triarchis: et cũctis hoibus: sꝫ equalis ceteris sctis ostendit. f Qui aũt mi. ꝛc̃. i. ois sãctus q̃ iã ẽ cũ deo maior ẽ eo q̃ adhuc i mũdo. Al' ego quẽ minorẽ facit multoꝝ opinio i eccl'ia sctõꝝ illi p̃latus sũ. Uel nouissim⁹ angel⁹ celi melior est quis hoie.
g In regno ce. Regnũ celorũ duob⁹ modis accipit: aut supnũ i q̃ nõdũ sum⁹. Aut p̃sens eccl'ia i q̃ adhuc viuim⁹ ꝛ iã quodãmõ regnam⁹.
h A dieb⁹ iohã. ꝛc̃. Ap'los dñs ad oues q̃ s p. do. isrl': ire iusserat vt ad regnũ reducerent. Sꝫ hec p̃dicatio ad ꝓfectũ publicanoꝝ ꝛ pctõꝝ versa ẽ q̃ crediderũt. Ceterũ iohãni a plebe non credit: xp̃i opa nõ autoriçant: q͛ crux ẽ scãdalo. Iã ꝓphetia cessat: iã lex explet. Christ⁹ alijs p̃dicat: ꝛ ab alijs recipit. sui respuũt: inimici accipiunt. Ita q; regnũ celoꝝ vim patit: q͛ glia isrl' p̃rib⁹ debita: a ꝓphetis nũciata: a xp̃o oblata: fide gentiũ occupat ꝛ rapit. Uel a dieb⁹ iohãnis q̃ penitẽtiã p̃dicauit: q̃ pctõr reuiuiscit ꝛ nõ añ: q͛ lex penã intulit ꝛ nõ p pniam viuificauit. Patria celestis vim patit dũ pctõr ad eã q̃si i alienũ locũ itrat p pniaꝫ. Grãdis violẽtia ẽ i terra nasci ꝛ celũ cape. ꝛ h̃re p virtutũ qꝺ nõ possum⁹ p naturã. i Oẽs eniꝫ. Nõ q; post iohãnẽ nõ fuerit aliq̃ vt agab⁹: sꝫ q͛ q̃cq̃d ꝓphetauerũt ꝺ dño vaticinati sũt. Oẽs ei ꝓphete: q͛ q̃cq̃d illi dixert de vẽturo locuti sũt: hic ꝟo veniẽtẽ oñdit. k Et si vul. At min⁹ excusabiles sitis: q͛ eũ nõ recepist'. Ipse ẽ helias i ꝟtute: nõ i psona: par i vite seueritate: mẽtis rigore: p̃cedẽs christi primũ aduẽtũ: vt ille. ij. l Cui aũt ꝛc̃. Laudato iohãne trãsit ad increpãdũ illos q̃ nec p̃dicatione iohannis moti sũt: vel ipi⁹ xp̃i p̃dicationẽ despiciũt. Iohes talis actãt⁹ vt dixi: ꝛ adeo dign⁹ vt ei debeat credi. sꝫ vos Cui

Margin: Ma.10.a — Act.11.d

Matthei Ca. XI (textus cum glossa interlineari)

a. cessent verba loquãt opa. p miracl'a.
renũciate iohãni q̃ audist' ꝛ
p doctrinã euãgelij illuminant.
vidistis. Ceci vident: claudi ãbulãt: leprosi mũdant: surdi audiunt: mortui resurgũt
a. paupes spũ vel opibus int⁹ illuminãt vt in p̃dicatione nulla distantia sit inter pauperes et diuites.
pauperes euangeliçant. Et
a. in hoc nũcios pcutit sicut post ostẽdit.
beatus est q̃ nõ fuerit scãda
a. ne turbe iohãnẽ liuore motũ suspicent ꝛ vt sciãt eũ quesisse nõ sibi sed discipulis.
liçat⁹ in me. Illis aũt abeũ
a. q̃ nesciebãt mysteriũ interrogatõis ei⁹.
tib⁹ cepit iesus dicere ad turbas de iohãne: Quid exist'
q̃ omni vento agat vt leuitate mẽtis de me ambigat quẽ p̃dicauit.
in desertũ videre? Arũdinẽ
nõ. an vana gloria ductus lucra querat p dapib⁹ vel vestib⁹ q̃ locustis viuit et pilis camelorum iduit.
vẽto agitatã? Sed q̃d exist' videre? Hoiem molli⁹ vestitũ? † Ecce q̃ mollib⁹ vestiũt i
a. vbi aliquid venent.
domib⁹ regũ sũt. Sed q̃d ex
a. q̃ me nõ tm̃ vẽturũ p̃dixit: sed etiã digito demonstrauit. ponit quod erat.
ist' videre? Prophetã? Etiã dico vobis ꝛ plusq̃ ꝓphetã.
in Malachia.
Hic est em̃ ꝺ quo scriptũ est:
a. verba patris ad filiũ. b. nũciũ.
† Ecce ego mitto angelũ meũ
a. manifestationẽ tuã. b. ꝓuia reddet tibi corda auditorũ penitẽtiã p̃dicando baptizando.
ante facieꝫ tuã: qui p̃parabit
a. vt summã virtutũ ei⁹ cõphendã.
viã tuã ante te. Amen dico vobis nõ surrexit iter natos
a. nõ virginis. b. et si equalis.
mulierũ maior iohãne baptista.
a. tẽpore. b. in cordib⁹ ap'lorum.
† Qui ãt minor ẽ i regno
a. dignitate. alia cõmẽdatio iohãnis.
celoruꝫ: maior est illo. A diebus autẽ iohannis baptiste
quãtũ dicet nũc. i. semp.
vsq; nũc regnũ celoꝝ vim pa
a. quibus nõ erat promissum.
titur: et violenti rapiunt il
a. precedentes. vbi xp̃i tẽpus ostẽdit quẽ iohãnis ostẽdit.
lud. † Omnes eni ꝓphete et
a. vel predicauerũt.
lex vsq; ad iohannẽ prophetauerunt: et si vultis recipe
a. hoc esse mysticum et indigere intelligẽtia ostendit cum subdit: qui habet.
re ipse est helias qui ventu
cordis.
rus est. Qui habet aures au
a. quod dixi mystice intelligat.
diendi audiat. † Cui aũt simi
a. tot monita salutis audientẽ: et nõ obedientem. b. iudaicam.
lẽ estiabo generationẽ istaꝫ?

Nico. de lyra

xp̃i r̃n̄sio: ꝛ q͛ ei⁹ r̃n̄sio nõ erat ad cõfirmationẽ iohis q̃ nõ dubitauit: sꝫ ad ꝯfirmationẽ discipuloꝝ dubitãtiũ. iõ xp̃s nõ r̃ndit p ꝟba sꝫ p facta: faciẽs i ꝯspectu discipuloꝝ iohis miracula multa manifeste declarantia q; ip̃e esset xp̃s. ꝛ h̃ ẽ qꝺ ꝺr: a Renũciate iohã. q̃ audistis ꝛ vi. Ceci videt. ad p̃ceptũ meũ ꝛ cetera q̃ sequũt patẽt vsq; ibi: b Paupes euãge. i. denũciant h̃re regnũ celoꝝ. vt. s̃. dictũ ẽ. ca. v. Beati pauperes ꝛc̃. c Et beat⁹ q̃ ꝛc̃. s. dubitãdo de deitate: q͛ me videt i passibili carne. d Illis aũt abeũtibus. Hic ꝯñr oñdit iohem eẽ ꝓphetã sctm̃. ꝛ h̃ ne ex q̃stione ꝓposita aliq̃ crederẽt eũ dubitasse ꝛ ignorasse euꝫ fuisse xp̃m: ꝛ cõmẽdat eũ de q̃ttuor. Primo de soliditate fidei ꝛ ꝯstãtie cũ dicit: e Quid existis i deser. ꝛc̃. q. d. nõ: q͛ iohãnes ita cõstans erat q; nec timore nec fauore a ꝟitate declinabat. scꝺo ab austeritate penitẽtie. cũ dic̃: f Hoiem mol. vesti. q. d. nõ: q͛ sic̃. s̃. dictũ ẽ iohãnes habebat vestimẽtũ ꝺ pilis cameloꝝ: ꝛ esca ei⁹ erat locuste ꝛ mel siluestre. Ad h̃ etiã manebat i deserto vt austerã vitã duceret: nõ solũ ex victu ꝛ vestitu: sꝫ etiã ex loco. ꝓpter qꝺ subdit: g Ecce q̃ mollib⁹ vestiunt ꝛc̃. ad h̃ eni multi magnatib⁹ adulãt: vt cũ ipis cõmorãtes delitijs vtãt: sꝫ hoies ꝟitãtis talia aspnant. vñ narrat Ualeri⁹ maxi. li. iiij. q; q̃dã dixit Diogeni olera lauãti: si tu Dionysio adulari velles ista ñ ederes. Cui r̃ndit: Si tu ista edere velles Dionysio adulari nolles. ꝛ seq̃t: Hic ꝟidicus veritat' annũciator malẽs olerib⁹ sustẽtari q̃ magnatib⁹ adulari. Tertio cõmẽdat eum saluator a claritate noticie. cũ dicit: h Prophetam. ꝺr eni. j. Reg. ix. Qui ei ꝺr hodie ꝓpheta: olim appellabat videns: q͛ ꝓphete videbãt ea q̃ alijs erãt occulta: sꝫ nõ solũ iohãnes ꝓpheta fuit: sꝫ etiã pl⁹ q̃ ꝓpheta: q͛ nõ soluꝫ xp̃m p̃uidit vẽturũ ꝛ p̃dixit sicut alij ꝓphe: sꝫ etiã ipsũ digito oñdit. q̃rto cõmendat eũ ab auctoritate doctrine. d. i Hic ẽ ei de q̃ scriptũ ẽ Malach. iij.
k Ecce ego mit. an. meũ. i. iohãnẽ q̃ duxit vitã angelicã. l Ante fa. meã. i. añ xp̃m. q͛ fili⁹ ꝺr figura dei p̃ris. ꝛ p ꝯñs facies ei⁹. m Qui p̃para. viã. i. corda audiẽtiũ ad recipiẽdũ xp̃m p p̃dicationẽ suã ꝛ baptisma suũ: ꝛ vt cõp̃hẽdat sũmã cõmẽdationẽ iohãnis. subdit: n Amẽ dico vo. nõ sur. ma. ꝛc̃. nõ negat q̃n eq̃lis surrexit iter natos mulierũ. Christ⁹ eni maior fuit: sꝫ nõ ꝓprie ꝺr fili⁹ mulieris sꝫ ꝟginis: q͛ mulier de cõi cursu accipit p femina corrupta.
o Qui aũt ẽ ꝛc̃. i. i btitudine. p Maior ẽ illo. q͛ q̃libet beat⁹ quãtũcũq; minim⁹ maior est actu q̃ q̃cũq; viator pur⁹: lꝫ aliq̃s viator sit maior i potẽtia aliq̃ btõ. Et q͛ dixerat q; iohãnes erat pl⁹ q̃ ꝓpheta. iõ ꝯñr declarat h̃. d. q A dieb⁹ ꝛc̃. q͛ iohãnes icepit p̃dicare ꝯsecutionẽ regni celestis p pniaꝫ: qꝺ añ esse nõ poterat. r Et vio. ra. il. nõ em̃ põt hõ nat⁹ i terra rape celũ: nisi sibi faciat violẽtiã cohercẽdo a delectabilib⁹ ꝓpriũ appetitũ. s Oẽs ei ꝓphete ꝛc̃. q͛ i lege ꝛ ꝓphetis ꝟitas de xp̃o erat sub figuris ꝛ enigmatib⁹ tradita: sꝫ a iohãne ẽ manifeste ostẽsa dicẽte: Ecce agn⁹ dei ꝛc̃. t Et si vul. ꝛc̃. nõ i psona sꝫ in spũ. q͛ fuit silis helie: ꝛ h̃ i trib⁹. Primo i austeritate pnie: q͛ ꝺ helia scribit. iiij. Reg. j. q; erat vir pilosus: ꝛ çona pellicea accinctus renibus. ꝺr aũt ibi pilosus ꝓpt' h̃ qꝺ h̃ebat vestẽ hirsutã ꝛ asperã. silr ꝺ iohãne dictũ ẽ. s̃. iij. q; h̃ebat vestimẽtũ de pilis cameloꝝ. scꝺo i soliditate cõstãtie. De helia ei scribit q; ip̃e ꝯstãter arguebat regẽ achab. iij. Reg. xxij. ꝛ ochoçiã regeꝫ. iiij. Reg. j. silr iohes ꝯstãter arguebat herodẽ. Mar. vj. tertio i auc̃te doctrie: q͛ sic̃ helias vẽtur⁹ ẽ p p̃dicationẽ suã: denũciãs xp̃i aduẽtũ scꝺm: ita iohes p̃uenit p̃mũ: vt dictũ ẽ. s̃. iij. ca. ꝛ h̃ notat cũ subdit:
v Qui ha. au. ꝛc̃. ad denũciãdũ q; illud qꝺ imediate p̃ponit: Mystice ẽ itelligẽdũ. x Cui ãt si. ꝛc̃. hic ꝯñr exprimit ꝯdẽnatio obstinatoꝝ: ꝛ p'io i generali respectu iudeoꝝ cõit. scꝺo i spãli respectu aliq̃rũ q̃b⁹ spãlia b̃ñficia ꝯtulerat. ibi: Tũc cepit ex ꝓbrare. Ad euidẽtiã p̃mi aduertẽdũ q; multũ valde facit ad ꝟtutẽ q; aliq̃ a pueritia sua sint ꝯsueti opib⁹ ꝟtuosis. ꝛ iõ expedit q; pueri exerceant i ludis honestis ꝛ inducẽtib⁹ ad ꝟtutẽ et retrahentib⁹ a vitijs: ꝓpter q; pueri hebreoꝝ habebãt talẽ ludũ. diuidebant eni i medio

Margin: † 12.q.4. oisi iaceat — B — † Mala.3.a — Mar.1.a — Luc.7.d — † Luc.7.d — † De pe.di. 2. si eni s. paulisper. Luc.16.d — † Luc.7.d

cui estis assimilādi q̄ noluistis credere ei. a Si milē ē pu. Pueri doctores sūt hūiles spū. Forū synagoga: vel ipa hierl'm: vbi iura p̄ceptorū dei recōdebāt. Coeq̄les: cōtribules q̄s solebāt exprobrare q̄ ad laudes dei nō assurrexerūt corde deuoto mēbrorū agilitate: qd' notat saltus.

Nec p lamēta p̄phetarū p excidijs iā fact' vel faciēdis: ad pn̄iam cōuersi sūt. a Cecinim⁹ vo. ⁊c. Ut dauid. Exultate deo adiutori n̄ro iubilate deo iacob. ⁊ cetera hmōi.

Ps. 80.

Johel. 2. c

b Lamētauim⁹. Ut cōuertimini i to. cor. v. i ieiunio. ⁊. f. ⁊ p. et hmōi. c Uenit ei. Sic tūc: ita ⁊ nūc: vtrāq; viā salutis respuit'. Lamentauim⁹ ad iohānē: cecinim⁹ ad x̄pz. Hec est summa. Generatio ista nec plorat cū iohāne plorāte: neq; gaudet cum x̄po gaudēte.

35. di. se/ pro. in fi.

Nec mirū si duplicē viā salutis cōtēnūt: cū ⁊ ieiuniū ⁊ saturitatē pariter spernūt. Si ieiuniū placet cur iohannes displicet? Si saturitas. cur fili⁹ hoīs. d Et iustifica. ē. Ostēdit filios sapīe intelligere: nec i abstinēdo: nec in mādu candō eē iusticiā: sed i equanimitate tolerādi inopiā: ⁊ tēperātiā nō se corrūpēdi p abūdantiā. Nō est regnum dei esca et panis quorū nō vsus: sed cōcupiscētia rep̄hēdit'. i q̄busdam libris h'r. Justificata est sapīa ab opib⁹ suis: q2 sapīa nō q̄rit vocis testimoniū sz operū.

41. di. qd' dicit.

e Tūc cepit. Qui hacten⁹ iudeos cōiter increpuit: nunc noīatim ciuitates exprimit: q̄ frequēter audita doctrina et visis tot signis credere noluerūt q̄b⁹ nō optat mala: sz p̄dicit ventura. f Ue tibi co. S. vbi legit' q2 circūibat iesus ciuitates: ⁊ oēs vicos curans oēm lāguorē: itelligēdū ē inter alias etiam in corozaim et bethsaida dn̄m fecisse v'tutes. Corozaim iterp̄tat' mysteriū meū. Bethsaida dom⁹ fructuum vel venatorū. g Si i tyro. Hoc ipletū mō videm⁹: q2 corozaim ⁊ bethsaida p̄nte domino credere noluerūt. Tyr⁹ ⁊ sidon postea p̄dicātib⁹ apostolis crediderūt: adeo deuoti vt Paulū tyro abeūtē oēs cuz vxorib⁹ ⁊ liberis vsq; ad naues p̄sequerēt'. Cur g̃ non credituris p̄dicauit: credituros euitauit. Ipse scit cui⁹ vie sunt misericordia ⁊ veritas.

Mat. 9. d

Proposuit tn̄ fines iudee nō excedere: ne iustā phariseis et sacerdotib⁹ p̄secutiōis occasionē daret. Et erant tūc q̄ in corozaim eēnt vocādi: nec tn̄ de cōtēptu graui⁹ puniendi. Tyrus angustia: sidon venatio. h Et tu capharnaū. Nō solū corozaim et bethsaide ve erit: sed et tibi capharnaū: quia nunquid vsq; in celū exaltaberis. Nōne tu es q̄ fama hospitij mei et signorū in te factorū famosa efficeris: vel contra predicationē meā superbissime restitisti. Capharnaum interpretat' villa pulcerrima: in qua condemnatur perfida hierusalem. Cui dicitur. Justificata est sodoma soror tua ex te: id est ex tui cōparatione cū illa exemplo Loth nō est correcta tu filij dei verbis et miracul' semp extitisti ingrata.

Rndens

---

a ꝟ huic toti negocio. ꝟ sicut dauid et hieremie ꝟ quātū ad monitores.

Similis est pueris sedētibus in
a ꝟ hierl'm. ꝟ vbi lex et iura p̄muntur. ꝟ quantum ad monitos.

foro: qui clamātes coequalib⁹ di
a ꝟ nō assurrexistis operādo.

a cūt: Cecinim⁹ vobis: ⁊ nōn salta
a ꝟ pnīe lachrymas necessarias vobis p̄dixim⁹: ⁊ nō acq̄euist': nec adhuc acq̄escit'. ꝟ p cōpassionē

b stis: lamentauimus ⁊ nō planxi
a ꝟ exponit p̄dictā similitudinē. b ꝟ exemplo abstinētie sue penitentiā vobis indicēs: ⁊ noluistis humiliari cū eo.

c stis † Uenit ei iohānes: neq; mānducās neq; bibēs: ⁊ dicūt demo
a ꝟ cibo ⁊ potu leticiā futuri regni p̄signās ⁊ noluistis cū illo gaudere: sed calūniati estis.

niū habet. Uenit fili⁹ hoīs mānducās ⁊ bibēs ⁊ dicunt: ecce hō vorax ⁊ potator vini: publicano
a ꝟ quicq̄d me puteris: ego tn̄ dei virt⁹ et dei sapientia iuste facere intelligor ab apostolis.

d rū ⁊ peccatorū amic⁹ † Et iustifica
a ꝟ q̄b⁹ pat' reuelauit: q̄ prudētib⁹ abscōdit.

e ta est sapiētia a filijs suis. Tūc cepit exprobrare ciuitatib⁹ i q̄bus facte sūt plurime virtutes ei⁹: q2
a ꝟ que quondā mysteriū dei tenuisti.

f nō egissent pn̄iam. † Ue tibi corozaiz: ve tibi bethsaida: q̄ si i tyro ⁊ sidone facte essent virtutes q̄ facte sūt i vobis ōlim i cilitio ⁊ cinē re penitētiā ēgissent. Uerūtamē
a ꝟ q̄ fructū gignere debuisti ad quā spūales venatores missi sūt. b ꝟ i ciuitatib⁹ gentiū: q̄s diabol⁹ venator i angustia tētationū cōp̄hēdit.
a ꝟ p memoria pūgētis. peccati. b ꝟ p mortis consideratione.
a ꝟ sed neq; facte sūt i eis neq; penituerūt ⁊ tn̄.

dico vobis: tyro ⁊ sidoni rēmissi⁹
a ꝟ sicut minor fuit culpa ei⁹: q̄ nūcios veritatis nō habuit q̄z eius q̄ refutauit: ita minor pena.

h erit in die iudicij q̄z vobis. Et tu capharnaū: nūquid vsq; in celū
a ꝟ que simili culpe subiaces.

exaltaberis? Usq; in infernū descēdes. Quia si in sodomis facte fuissent virtutes q̄ facte sunt i te:
a ꝟ ideo maioribus supplicijs punieris quia credere noluisti visis virtutibus.

---

ciuitatis i duas ptes eq̄les: ⁊ illi q̄ erāt ex vna pte canebant carmē leticie. et alij ex opposita carmē lugubre: postea exprobrabāt sibi mutuo: et exultātes dicebāt alijs q̄re sibi nō cōgaudebāt: ⁊ ecōuerso alij. s. lamētātes q̄re sibi n̄ cōpatiebāt': ⁊ h̄ fiebat ad exp̄mēdū vanā leticiā ⁊ defectū cōpassiōis ⁊ amicitie adinuicē i h̄ mūdo. ⁊ h̄ mō sicut videm⁹ frequēter q̄ i eadē ciuitate imo ⁊ i eodē vico vel etiā in domo aliq̄ letant' ⁊ aliq̄ ex opposito tristāt'. H̄ silr' erat de iudeis quātū ad h̄: q2 viderāt austeritatē iohānis: nec p h̄ fuerāt moti ad penitētiā: ⁊ postea dulcedinē et māsuetudinē x̄pi: q2 dulcedinē misc'die eis p̄dicauit: ⁊ cum eis dulciter ⁊ māsuete conuersat⁹ est: nec graues penas iposuit penitētib⁹. sz dixit: Uade ⁊ noli ampli⁹ peccare: ⁊ tn̄ p h̄ nō fuerūt moti ad deuotiōis dulcedinē et pietatis: sz magl' remanserūt obstinati i pctis. s. vtrinsq; vitā i malū i terp̄tādo. ⁊ h̄ ē qd' d'r: Cui aūt silēz estimabo generationē istā. d' q̄ scribit' i se. ca. Generatio mala et adultera signū querit. a Silis est pueris. nō quātū ad eorū inocētiā: sed quātū ad ludi eorū iterp̄tationē. b Qui cla. coe. dicūt. q2 pueri i ptes equales diuisi: sibi dicebāt mutuo ea q̄ sequūt': c Cecinim⁹ vo. et ptz ex p̄dictis. d Uenit ei io. Hic applicat silitudinē ad p̄positū. e Neq; mā. neq; bibēs. i. i abstinētia maxima viuēs. ille ei q̄ parū comedit d'r nō comedere s'm cōez modū loquēdi: sicut q̄ male videt d'r nō vidēs. f Et dicūt iudei. s. g Demoniū ha. austeritatē iohānis demoni attribuēdo. demoniaci eni possūt multa agere ⁊ pati q̄ nō possūt alij.

h Uenit fi. ho. i. x̄ps. i Māducās ⁊ bi. i. cōez vitā iter hoies ducēs: h̄ ei debebat facere q2 erat mediator dei ⁊ hoim: ⁊ iō talē vitā debuit cōiter ducere: vt cōiter viuētes ⁊ pctōres haberēt accessū familiarē ad ipm. k Et di. scz pharisei male iterp̄tādo. l Ecce hō vo. i q̄ notāt eū d' excessu i quātitate cibi. m Et pota. vi. i q̄ notāt eū de ebrietate. qd' erat falsū: q2 p̄fectissime vite fuit. vñ ⁊ post baptismū xl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunauit. vt. s. visū est. n Publicanorū et pec. ami. h̄ accipiebāt ex h̄ q̄ videbāt eū cū eis comedētē et bibentē. vt s. dictū est ca. ix. h̄ tn̄ nō erat vt eorū vitia amaret: sz magl' vt sanaret: vt ibidē d'r: o Et iustificata ē sa. sa fi. su. H̄ duplicit' exponit'. Uno mō referēdo ad ap'los: ⁊ ē sensus. lz x̄ps q̄ ē sapientia dei patris sit p̄dicto mō a phariseis reprobat⁹: tn̄ iustificat⁹ est. i. cognit⁹ iustus a filijs suis: h̄ est a discipulis q̄ sūt filij x̄pi p adoptionē. s'm q̄ d'r Joh. j. Quotquot autē rece. eū de. eis po. fi. dei fieri. Aliter exponit' referēdo ad pueros iudeorū p̄dicto mō ludētes. et tūc sensus ē. Et iustificata ē sapīa. s. iohānis ⁊ x̄pi. p A filijs suis. h̄ est a filijs iudeorū: q2 declarata est eorū iusticia ⁊ sapīa inquantū rep̄sentabat' p eorū ludū obstinatio patrū suorū: sicut ptz ex p̄dictis. q Tūc ce. exprobrare. hic in spāli ostēdit x̄ps cōdēnationē aliquorū p̄pter eorū ingratitudinē: q2 ill' p̄dicauerat x̄ps frequēter ⁊ inter eos miracula fecerat: ⁊ lz ei⁹ p̄dicationē p̄mo recepissent deuote: tn̄ postea ad vomitū reuersi i infidelitate remāserūt. sicut p̄dictū fuerat p Esa. ix. Primo tpe alleuiata est ⁊c. sicut expositū ē ca. iiij. ⁊ h̄ ē qd' dicit: Tūc cepit exprobrare ⁊c. r Ue tibi corozaim. ista erat vna de ciuitatib⁹ i q̄b⁹ p̄dicta fecerat. s Ue tibi bethsaida. de ista ciuitate erat petr⁹ ⁊ andreas. t Quia si i tyro ⁊c. qd' ptz q2 receperūt p̄dicatiōes ap'lorū ⁊ deuote crediderūt. vt ptz Act. xxj. vbi paulū cōduxerūt vsq; ad nauē ex deuotiōe. p h̄ tn̄ nō intelligit' aliq̄ variabilitas i diuīa p̄destinatione: sed tm̄ i hoim volūtate. v Uerūtn̄ di. vo. tyro ⁊ si. remis. erit ⁊c. q2 graui⁹ ē auditā fidē repellere q̄z mori i gētilitate. Illi aūt erāt gētiles q̄ hītabāt i tyro ⁊ sidōe. x Et tu ca. nū. ⁊c. hoc dicit iproperādo: q2 p p̄dicationē x̄pi ⁊ miracula debuisset exaltari ad diuina. sz q2 p̄pter pctm̄ ingratitudinis semp peiora priorib⁹ inferunt'. iō seq̄t': Usq; in infernū descēdēs. y Quia si i so. q̄ tn̄ fuerūt hoies pessimi. vt h'r Gen̄. xiij. z Facte fuissent vir. ⁊c. q2 fecissent pn̄iaz sicut niniuite ad p̄dicationē ione. dicit aūt forte: nō ad notādū dubitationē ex pte sua: sed ad denotādū mutabilitatē liberi arbitrij

Lu. 10. b

a Rñdēs iesus. Rñdēs tacite obiectioni q̄ si q̄rereř: q̄ rō ꝙ iudaic⁹ pl's dei cultor: dei filiū ī carne veniētē tā obstinat⁹ reiecit: quē gētilitas tā ꝓna recepit. b Dñe celi. Qui facis celos ꝛ reliq̄s ī terrenitate q̄s vis vel ad litterā. c Paruulis. Sapientibus et prudētib⁹: nō appo/nit insipientes ꝛ hebetes: sed paruulos vt ꝓbet se tumorē dānare: non acumen. d Ita pater. Blandiētis affectu loquiř vt inceptū ī apl'is beneficiū cōpleař. hic exēpluʒ humilitatis accipim⁹ ne temere discutere presumam⁹ supna ꝯsilia de vocatiōe hoꝝ: ꝛ repulsione illoꝝ. Cū em̄ vtrū ꝙ attulisset: nō moꝝ rōnē reddidit: sʒ sic deo placitū dixit: ostēdēs: q̄ iniustuʒ esse nō pōt qd̄ iusto pla/cet. In oīb⁹ g̃ q̄ exterius disponūř: aptecā rōnis est: occulte iusticia volūtatis. e Qm̄ sic ⁊c̄. Ne q̄s iterū q̄rat cur humiles eligat: sapiētes re ꝓbet. f Oīa mi. ⁊c̄. Tradentē patrē ꝛ accipiētē filiū my/stice intellige. Alio/q̄n si iuxta fragilitatē nostrā accipis: cuʒ ceperit habere q̄ ac/cepit: īcipiet nō hr̄e q̄ dedit. Per oīa: co oīpotētē nota. ꝑ tra/dita: filiū cui ꝑ naturam oīa. per vni⁹ substātie iure sř ꝓpria: ñ data ꝑ gr̄am. Tradita āt oīa: nō celū ⁊ra ꝛ cetera q̄ fec̄: sʒ hi q̄ ꝑ filiū accessuʒ habēt ad patrē: ꝛ ante rebelles dñm postea sentire ceperūt. Tradita āt nō alia sūt q̄ʒ q̄ ī filio soli nota sūt pr̄i. Nota vo filio soli esse q̄ pr̄is sūt. Atq̄ʒ ita ī hoc mutue cognitionis secreto intelligiř: nō aliud ī filio q̄ʒ qd̄ ī patre agnoscibile sit extitisse. g Et nemo no. filiū nisi pa. ꝛ cui fi. vo. seip̄m reuelare: Et nemo nouit patrē nisi fili⁹: ꝛ cui patrē voluit reuela/re. Ad vtrū q̄ʒ ei illud subditū referř. Uerbo ei suo pater se declarat: Et verbū seip̄m declarat: q̄ꝛ mētis nr̄e lumē est. h Nisi fili⁹ et. Mutua cognitio q̄ est equalitate nature. Illa aūt tātilla q̄ in nobis est: dignatione reuelantꝭ est. i Tollite iugū ⁊c̄. Iugū xp̄i euāgeliū ē qd̄ iudeos et gētes ī vna fide ꝯiūgit Tollite sup vos .i. ī honore habete: nō subt⁹ vt ꝯtēnatis. Qui laboratis: difficultate legꝭ: ꝛ onerati pctīs. s. reficiā si iugum tollitꝭ. i. p̄cepta mea. Et q̄d iugo eius suaui⁹: q̄d onere leuius: ꝓbabilē fieri: abstinere a malo: bonū velle: amare oēs: eterna sequi: p̄sentib⁹ nō capi: nolle alij facere qd̄ pati nō vis. k Discite a me. Docēte verbo ꝛ exēplo: vt sitꝭ hūiles mētib⁹: mites morib⁹. Humiles: vt neminē contēnāt. Mites vt nullū ledāt. Corde: vt idem extra ī ope sit ꝛ ī corde: ne lateat serpēs ī specie colūbe. l Iugū em̄ meum. Quomodo euāgeliū lege leuius ē: cū ibi opa: hic ꝛ cōcupiscentia dānatur: Sed ī lege multa

(catchword:) q̄ iubēř

a ſ certe. b ſ nō contigisset eis subuersio vbi fuisset correctio.

forte mā̄sissent vsq̄ʒ ī hūc diē. Ue/ a
rūtñ dico vobis: quia terre sodo
a ſ quia minor culpa.
moꝝ remissius erit ī die iudicij q̄ʒ
ſ cū exprobrasset: iudeis.
a tibi. In illo tp̄e rñdens iesus di/ b+
ſ gratias ago ī te exulto. ſ mi. ſ nō pater.
b xit †Cōfiteor tibi pater dñe celi ꝛ c
a ſ sacramētū mei aduēt⁹. b ſ scribis ꝛ pharisеis: qui sibi sapere videnř.
terre q̄ꝛ abscondisti hec a sapien d e
ſ et hoc ꝑ me.
tibus ꝛ prudētib⁹: ꝛ reuelasti ea f+
ſ hūilibus spū a ſ vt hūilis redeat: q̄ supbiēdo
c d e paruulis. Ita pater qm̄ sic fuit g
recessit. ſ coomnipotens.
f placitū ante te. Omnia mihi tra h
ſ consubstantialis patri.
g dita sūt a pr̄e meo. †Et nemo no i
ſ hoc nature. ſ nō ꝙ solus.
uit filiū nisi pater: neq̄ʒ patrē q̄s k
ſ hoc nature. ſ hoc gratie.
h nouit nisi fili⁹: ꝛ cui fili⁹ voluerit l
a ſ ꝛ q̄ꝛ ꝑ me habetꝭ accessū ad patrē. ſ credendo obediēdo. a ſ quasi vincti. b ſ peccatis vel iugo legis. ſ interi⁹ nō tm̄ exonerabo.
reuelare. Uenite ad me oēs qui m+
laboratis ꝛ onerati estis: ꝛ ego n
i reficiā vos. Tollite iugū meū su o p
ſ in fide cōbinatos. ſ q̄ꝛ nullū ledo. ſ morib⁹
k ꝑ vos: ꝛ discite a me: q̄ꝛ mitis sū q
a ſ q̄ꝛ nullū despicio. ſ mente. ſ nō [illegible]te. s.
b ſ hic spe: et postea re.
et hūilis corde† ꝛ inuenietꝭ requiē r s
ſ euangelium.
l animabus vestris. Iugum enim t

ri arbitrij ex ꝑte hoīs. a Uerūtñ di. vo. ⁊c̄. q̄ꝛ repugnatio ṽitatis agnite q̄ fuit ī istis: q̄ꝛ veritatē dei cognitā ꝑ p̄dicationē xp̄i: postea īpugnauerūt: cū sit spēs pctī in spm̄sctm̄: grauī⁹ ē pctm̄ q̄ʒ sit vitiū luxurie ꝯ naturā q̄ erāt infecti isti sodomite. b In illo tp̄e rñdēs. Hic ꝯñr poniř deuotoꝝ cōmendatio: et circa deuotionē primo poniř principiū motiuū. scd̄o ip̄m mediū. ibi: Omnia mihi tradita sūt. Circa primū aduertēdū ꝙ posset ab aliq̄ q̄ri q̄ fuit cā ꝙ iudei lr̄ati ꝛ ī ꝑl'o famosi ꝓ maiori ꝑte ī infidelitate remā̄serūt. simplices aūt ꝛ illr̄ati ad fidē vocati sūt. Huic q̄stioni tacite rñdet xp̄s ꝑ modū diuine laudis dicēs: c Cōfiteor tibi pater. i. ad gloriā tuā declaro. d Quia abscō. h̄. i. mysteria fi/dei. e A sapiē. ꝛ pru. i. ī sapīa hūana ꝯfidētib⁹. ꝛ isti sūt sapiētes ī oculis suis tm̄: ꝟ nō simpl'r. f Et reue/lasti ea par. i. hūilib⁹. ꝛ sic ptʒ ꝙ cā a ꝑte credētiū fuit eoꝝ humilitas: q̄ ad sapīam disponit. vt dr̄ Prou. xj. Ubi hūilitas ibi sapīa. ex ꝑte aūt nō credētiū fuit eoꝝ supbia q̄ ē intellect⁹ excecatiua: ꝟ ex ꝑte dei cā fuit simplex volūtas diuina. ꝛ h̄ ē qd̄ subdit: g Qm̄ sic fu. ⁊c̄. Qꝛ eni aliq̄ sint electi ꝛ aliq̄ reprobati: bñ pōt assi/gnari cā ī generali etiā ex ꝑte dei vt ī electꝭ appareat dei misc̄dia: ī alijs aūt ei⁹ iusticia: q̄ꝛ sic̄ ad gloriā regꝭ terreni ꝛ decorē sui regni nō solū ꝑtinet aula in q̄ strenui milites honoraͤř: ꝟ etiā patibulū ī q̄ malefactores puniūř: sic ad gloriā dei nō solū ꝑtinet p̄miatio beatorū: ꝟ etiā punitio reproboꝝ. In spāli tñ ñ pōt assigna/ri rō ex ꝑte dei q̄re istū eligat ꝛ illū dimittat: nisi eius simplex volūtas. Uñ dicit Aug⁹. sup Ioh. Quare il/lū trahat: illū aūt dimittat: noli velle diiudicare si nō vis errare. h Oīa mi. tra. sūt. Hic poniř p̄dicte vo/catiōis mediū. xp̄s eī mediator ē dei ꝛ hoīm. debitus aūt ē ꝓcessus vt ab extremo ī extremū ꝓcedař ꝑ me/diū. ꝛ iō oīs ꝓcessus gr̄e deriuař ad nos ꝑ xp̄m: ꝛ h̄ ē qd̄ dicit: Oīa mihi tradita ⁊c̄. qd̄ veꝝ ē ī xp̄o: q̄ꝛ ꝟm naturā diuinā habet eē a pr̄e: ꝛ ꝑ ꝯñs posse: lʒ habe/at idē esse nūero ꝛ posse cū ip̄o. ꝛ sic oīa sūt sibi tradi/ta a pr̄e ab eterno: ꝟm aūt naturā hūanā oīa tradita sūt ī ptāte xp̄i ꝛ dñio a deo pr̄e. Sʒ h̄ intelligendū est dupl'r. Uno mō q̄ʒtū ad auctoritatē: ꝛ sic oīa creata sūt sibi subdita ab instāti cōceptiōis: q̄ꝛ eoipso ꝙ na/tura hūana verbo ē vnita: oīa creata sūt subiecta sibi. Alio mō q̄ʒtū ad effectū: ꝛ sic ī iudicio oīa erūt subie/cta pedib⁹ ei⁹: q̄ꝛ tūc ei⁹ volūtas ꝑfecte īplebiř ī oīb⁹ vt hr̄ ad Heb. x. ꝛ q̄ꝛ ꝟm diuinā naturā idē est cū pr̄e. iō subdit: i Et nemo no. fi. nisi pa. eodē mō: nō tñ ꝑ h̄ excludiř spūssanct⁹: q̄ꝛ dictio exclusiua addita vni ꝑsone ī diuinis respectu termini essentialis: nō exclu/dit aliā: ꝟ poti⁹ includit: q̄ꝛ lʒ alia sit ꝑsona pr̄is alia filij et alia spūssancti: tñ iste tres ꝑsone sūt vn⁹ de⁹: ita ꝙ nec in diuinitate nec in essentialib⁹ habēt alietateʒ aliquā. dictio aūt exclusiua solū excludit qd̄ alietateʒ importat. Noticia aūt absolute sūpta essentialiter accipiř: ꝛ iō cōis est trib⁹ ꝛ iō cū dr̄: ꝙ nemo nouit filiū nisi pater ⁊c̄. ꝑ hāc dictionē exclusiuā nisi ab hac noticia nō excludiř spūssanct⁹: sed magis includiř: vt dictū est. Sciendū etiā ꝙ hec dictio nemo nō accipiř ꝓprie. i. nullus hō. qd̄ ptʒ ꝑ h̄ ꝙ ab ista vniuersali negatiua accipiř pater ꝑ dictionē exclusiuā. cū subdiř: k Nisi pater. q̄ tñ pater nō ē hō. solus eī fili⁹ ī diuinis ē hō: ꝛ iō dicendū ꝙ nemo ibi accipiř magis large. i. nullū suppositū nature intellectualis: et sic bñ excipiř pater q̄ licet nō sit hō: est tñ natura intellectualis: ꝛ tñ ipse cognoscit filiū ꝑfecte: ꝛ q̄ꝛ xp̄s est mediator dei ꝛ hoīm: ideo noticia diuinoꝝ ad nos deriuař ꝑ ipsum: ꝓpter quod subdiř: l Et cui voluerit fili⁹ re/uelare. nō q̄ꝛ isti quibus fit reuelatio mediante filio habeant noticiā cōp/hensionis sicut filius: quia hoc est impossibile creature. illud em̄ qd̄ cōp̄hēditur totaliter et ꝑfecte cognosciř: ꝛ q̄ꝛ vt dictū est dei fili⁹ est mediator dei ꝛ hoīm. ideo ꝯsequēter ostēdit ꝙ familiariter ꝛ secure possumus accedere ad ip̄m. d. m Uenite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati estis. sub onere legis: qd̄ on⁹ fuit importabile patrib⁹ antiquis: vt hr̄ Actꝭ. xv. n Et ego reficiā vos. in p̄nti ꝑ gratiā: ꝛ ī futuro ꝑ gloriā. o Tollite. volūtarie. s. p Iugū meū sup vos. i. legē euāgelicā: q̄ dr̄ iugū a iūgo iūgis q̄ꝛ lex euāgelica ē lex amoris: ꝛ ꝑ ꝯñs iūgit fideles adinuicē. iudeos ꝛ gētiles q̄ꝛ amor est vis vnitiua ꝟm Dionysiū. ꝯsequēter ostēdit qualiter nutri/atur amor iste. d. q Discite a me q̄ꝛ mitis sū. nullū ledēdo. r Et humilis corde. neminē ꝯtēnēdo. Istis aūt duob⁹ maxime nutriř dilectio. p̄miū aūt amoris subiūgit. cū dicit: s Et inuenietis requiē animabus vestris. q̄ꝛ ꝟm ꝙ dicit Aug⁹. libro cōfessionū. Inquietū est cor meum donec requi/escat in te. que q̄dē quies hic inchoař: sed in patria ꝑficieř: vbi charitas cōsūmař: ꝛ ne ex iugo legis euāgelice aliqui terreāř. ideo subdiř: t Iugū em̄ meū suaue ⁊c̄. q̄ꝛ ꝟm ꝙ dr̄. j. Ioh. v. Mādata ei⁹ grauia non sunt. qd̄ exponēs Aug⁹. dicit. s. amāti.

† Luce. 10. b
Luce. 10. d
Joh. 10. c
† Pre. 6. b

Mat. 7. b — ☞ subent q̄ apl's īpleri nō posse dicit: hic volūtas querit: q̄ in ar bitrio nr̄o est: ⁊ q̄ sola sufficere pōt ⁊ p̄miū habere. Itē quō iu gū xp̄i suaue cū .s. dr̄: Arta via ē q̄ ducit ad vitā? Sz angusta qꝛ nō nisi angusto initio incipit. ꝓcessu vo tp̄is ineffabili dile ctionis dulcedine dilatat. a Onus meū leue. Quia illud momētaneum nr̄e tribulationis eter nū pōdus glīe opat̄ i celis Ca. XII

b In illo tpe. Narrata p̄dicatio ne ⁊ miraculis vni⁹ anni an te questionē iohannis factis trāsit ad illa q̄ facta sūt alio anno .s. post mortē iohānis: qn̄ iā in oīb⁹ xp̄o cōtradicit. c Abijt iesus per sata.

A — Allego. Allego. Sata sunt auditores: p que discipuli transeunt cum sollicite do ctores inspiciunt: quomodo vnum quenq̄ attrahere possint: quorum salutem esuriunt. Spicas vellūt dum singulos homines a terrena intentiōe retrahunt. ☞ Fricant Ca. XI

a ſ nō detrectantibus: sed dilatato corde curren tibus. ſ disciplina.

a meū suaue ē: ⁊ onus meum leue.

b In illo tēpo Ca. XII a†
ſ iterū dat occasio ꝯdicēdi iudeis.

c re. Abijt Jesus per sata

Moraliter.

Moraliter. b† Johānes aūt cū audisset in vin culis opa xp̄i ⁊c. Per iohānē q̄ misit discipl'os suos ad xp̄m dicēdo: † Tu es q̄ vētur⁹ es an aliū expectam⁹. lz ip̄e d̄ h̄ nullaten⁹ dubitaret: sz vt ei⁹ discipuli de h̄ dubio certificarent p opa xp̄i: significat bon⁹ doctor ⁊ hūi lis q̄ q̄uis nō dubitet de v̄itate alicui⁹ cōclusiōis tn̄ discipu los dubitātes remittit ad sapiētiorē vt p eū certi⁹ informent̄ ꝯ multos doctores ⁊ ꝓfessores q̄ dedignant̄ sic remittere ne vi deant̄ aliqua ignorare. d† Illis aūt abeūtib⁹ ⁊c. Per h̄ au tē q̄ xp̄s cōmēdauit iohānē de mētis cōstātia ⁊ de aspera vita ⁊ d̄ cognitiōis excellētia: oñdit̄ q̄ doctores supiores nō debēt inferiores cōtēnere sz magl' q̄tū possūt salua v̄itate eos cōmē dare. q† A diebus aūt iohis baptiste ⁊c. Per regnū celoꝝ pōt intelligi militās ecclia q̄ nō ē ip̄i parietes: sz fideles: q̄ruz multi valde passi sūt martyriū p violētiā tyrānoꝝ ⁊ sic rapue rūt regnū celoꝝ. s† Oēs ꝓphete ⁊ lex ⁊c. p legē ⁊ ꝓphetas significant̄ doctores veteris testamēti. p iohānē vo doctores noui: ꝓpter qd̄ debēt ei assimilari in trib⁹ p̄dictl' .s. mētis ꝯstā tia: austera vita: ⁊ sana doctrina. x† Cui aūt similē estima bo ⁊c. Sequit̄: † Cecinim⁹ vobis ⁊ nō sal. ⁊c. Illi vo nō sal tāt ad cātū q̄ audiētes p̄dicationē de gaudijs celestib⁹ ⁊ non eleuāt̄ ad ip̄a p deuotiōis affectū: ⁊ illi nō plāgūt ad lamēta tionē q̄ p̄dicationē audiūt de punitiōe pctōꝝ ⁊ nō mouent̄ ad aliquā cōtritionē. c† Uenit iohānes nō mādicās ⁊c. absti nētia iohānis fuit alijs exēplū pnīe: manducatio vo xp̄i fuit alijs exēplū cōdescēsionis ⁊ miscdie. p illos igit̄ q̄ vtrūq̄ ī ma lū interp̄tabant̄ significant̄ detractores bonos act⁹ alioꝝ ne quiter deprauātes. p† Tūc exprobrare cepit ciuitatibus ⁊c. Per istas ciuitates in q̄b⁹ xp̄s frequēter p̄dicauerat et mira cula fecerat significant̄ illi q̄ frequēter audiūt dei v̄bum ⁊ vi dēt exēpla v̄tutū ⁊ tn̄ ī pctis suis obdurant̄ ꝓpt̄ qd̄ ceterl' pa rib⁹ alijs graui⁹ punient̄. b† In illo tpe rn̄dens iesus dixit: Confiteor tibi pat̄ ⁊c. seq̄t̄: † Et reuelasti ea paruulis. ma gn⁹ honor ex h̄ ē hūilib⁹ veris: qꝛ sūt de secreto ꝯsilio sūmi re gis: ⁊ qm̄ hūilib⁹ oīa patiēter sustinētib⁹ frequēter īponunt̄ grauia id̄o indigēt recreatiōe diuina ꝓpter qd̄ subdit̄: m† Ue nite ad me oēs q̄ laborat̄l ⁊c. In ca. xj. vbi dicit̄ in postil la: ⁊ ideo aliter dicendū q̄ iohānes nō dubitauit de p̄dictis.

Additio. Hec rō postillatoris nō videt̄ cōsona lr̄e se sequēti cū dicit: Euntes renūciate iohāni que audistis ⁊ vidistis ⁊c. Si eni iohānes nō ꝓponebat hanc q̄stionem ꝓpter se: sed tm̄ ꝓpter discipulos: cū hoc nō latebat xp̄m q̄ cogitatiōes hoīm pfecte cognoscebat sup fluū ⁊ impti nēs videt̄ dicere. Renūciate iohāni iohānes ei de h̄ cert⁹ erat sed poti⁹ debuisset dicere: Attēdite q̄ audistis ⁊ vidistis: diri gēdo verba sua discipulis q̄ h̄ indigebant vt dicit postillator nō aūt iohānes sz meliori iudicio semp saluo ad hāc admira tionē tollendā aliter posset dici. Pro cui⁹ declaratiōe attēden dū q̄ nō ē incōueniēs: vt q̄s sciēs aliquā veritatē certitudina liter p vnū modū vlteri⁹ ꝓficiat sciēdo eādē veritatē p alium modū: lz scd̄s mod⁹ sciēdi nō sit ita pfect⁹ sicut p̄m⁹ qd̄ ptz ex hoc nā xp̄s q̄ nō solū s̄m sciam increatā: sz etiā s̄m sciam infu sam oīa cognouit vt cōiter tenet̄: s̄m tn̄ sciam acq̄sitaz .s. expi mentalē legit̄ ꝓfecisse Luc. ij. Jesus ꝓficiebat scia ⁊ etate ⁊c. Silr̄ dicēduz ē q̄ lz iohānes certitudinalit̄ cognouisset xp̄m p diuinā reuelationē ⁊ p spm̄sctm̄ sub forma visibili descēdē tē ⁊ h̄mōi adhuc tn̄ poterat ꝓficere in ip̄i⁹ cognitiōe expimēta li: hoc est

li: h̄ ē cū p experientiā haberet q̄ opa ip̄i⁹ xp̄i manifeste cor rn̄derēt his q̄ de eo i ꝓphetic' scriptur' p̄nostificata fuer̄t: iu xta illud Joh. x. Opa q̄ ego facio testimoniū p̄hibēt de me: s̄ cū q̄libet cognitiōis pfectio sit appetibilis seu desiderabilis: p̄sertim cognitio xp̄i idcirco iohānes non dubitādo d̄ xp̄o an esset xp̄s: sz poti⁹ desiderādo h̄re ip̄i⁹ ꝯgnitiōez expimētalē ex opib⁹ quā iā habuerat ex reuelatiōe diuīa dicebat. Es tu an aliū expectam⁹: h̄ ē dicere de sidero te ꝯgnoscē eē xp̄m ex opib⁹ p te fact' sic te iam cogui p īspirationē seu diuā reuelatōez. vn̄ notāter dic̄ euāge lista. Cū audisset iohes opa xp̄i ⁊c. lz eū viderat xp̄m ⁊ ip̄m v̄e cognouerat vt dictū ē: n̄ tn̄ viderat opa xp̄i p̄serti illa q̄ testioniū de ip̄o p̄hibebāt .s. miracl'a. Ad qd̄ xp̄s tāq̄ sciēs cognitionē cordis ip̄i⁹ iohis ꝓpe rn̄dit. Renūciate iohāni q̄ audist' ⁊ vidist'. vbi attēdēdū q̄ nō solū dixit renūciate iohāni q̄ vidist': lz forte h̄ videret̄ sufficere: s̄ di xit: Que vidist' ⁊ audist': ad denotādū q̄ ea q̄ audierat a ꝓ phet' p ip̄m fiēda videbāt p ip̄m īpleta. vn̄ dic̄: Ceci vident et clau. am. ⁊c. Hec eī miracl'a ī ꝓpa forma legūt̄ ī ꝓpheticis va ticinijs. vn̄ Esa. xlij. ca. loquēs d̄ xp̄o ait: De⁹ venit ⁊ saluauit nos seq̄t̄. Tūc apiēt̄ ocl'i eoꝝ. Silr̄ Esa. xlj. Ad ānūciādū seu euāgeliçādū paupib⁹ misit me. ex q̄b⁹ pz q̄ xp̄s ī hac rn̄siōe sa tisfaciebat desiderio iohis recte ordiato circa cognitiōez xp̄i oñdēdo q̄ opa sua ⁊ miracl'a corrn̄debāt vaticinijs ꝓphaꝝ: et sic potat d̄ xp̄o noticiā expimētalē h̄re ex opib⁹ de q̄ iā habue rat noticiā diuinit⁹ reuelatā.

Replica. In ca. xj. vbi agit̄ de q̄stione iohis baptiste ad iesū de q̄ postilla. dic̄ cū q̄stio sit dubitabil' ꝓpositio nō mouet̄ ī p sona iohis q̄ fuit p diuinā reuelationē ⁊ occultā visionē certifi cat⁹: sz mouet̄ ī psona discipuloꝝ iohānis hesitātiū: sz Burg. dicit talr̄ dictū nō eē ꝯsonū lr̄e q̄ dic̄ rn̄dēdo euntes renūciate iohi q̄ rn̄det iohāni n̄ discipul' ei⁹. Ad qd̄ pōt dici duplr̄. Pri mo q̄ remisit xp̄s discipl'os ad iohez vt ex relatiōe discipl'oꝝ hesitātiū iohes materiā accipet eos pleni⁹ īformādi. scd̄o dici pōt q̄ xp̄s tenuit modū curialē. nā directe rn̄dēdo ad discipu loꝝ hesitationē quā nouit visus fuisset hesitationē eoꝝ redar guisse: qd̄ curiale nō fuisset circa legationē iohis factā. Curia litas igit̄ videt̄ tā ex pte q̄rēt' q̄ ex pte rn̄dēt' dū ⁊ iohes ī sua psona īcredulitatē discipl'oꝝ nō detegeret ⁊ xp̄s sic curialit̄ q̄ rēti rn̄dit ne īcredulitatē legatoris īcrepare videret̄ tū ad foꝝ iohis ptineret. Nō aūt dicēdi Bur. quē h̄ addit mlt̄a incōue niētia ꝯtigūt. p̄mū qꝛ ponit iohez p diuinā reuelationē d̄ xp̄o ⁊ de his q̄ d̄ ip̄o erāt scp̄ta certitudinalit̄ ⁊ sufficiēter īstructū ⁊ tn̄ qd̄ iohes petiuit āpli⁹ īstrui. ex scd̄a eī pte infert̄ oppositū p̄me ptis: qꝛ bn̄ seq̄t̄: ille petit de. a. ꝯclusiōe pfecti⁹ īstrui: igit̄ pfecte nō fuit instruct⁹: cui⁹ oppositū dicit Bur. addēs q̄ scd̄s mod⁹ sciēdi nō sit ita pfect⁹ sicut prim⁹: ex q̄ ptz iohānē pl⁹ q̄ sisse curiosa q̄ vtilia sicut logica s̄m cōmentatorē. ij. metaph. Nō ē scia s̄ mod⁹ sciēdi: q̄ igit̄ eēt pfecte instruct⁹ ī theologia ⁊ post quereret scire logicā curiosus veniret iudicādus. scd̄m incōueniēs qꝛ Bur. dicit dn̄m nr̄m iesū xp̄m ꝓfecisse scia acq̄ sita p experiētiā: ⁊ h̄ videt̄ dubiū. Nā si xp̄s aliq̄d didicisset p experiētiā qd̄ pri⁹ vel q̄liter pri⁹ nō nouit: seq̄t̄ q̄ nō fuit ab in stāti cōceptiōis sue omisciēs: qd̄ ē ꝯ sctōs doctores ⁊ mgr̄m li. iij. di. xiiij. sz. xiij. dis. exponit quō ītelligit̄ xp̄m ꝓfecisse nō vt Bur. vult. tertiū qd̄ Bur. ponit iohem baptistā mouisse sui ex pte q̄stionē: vt eū quē sciret eē xp̄z p diuā reuelationē ⁊ sen sibilē oñsionē etiā sciret p miracl'oꝝ opationē videt̄ absurdū: qꝛ iudei nō ita plene docti d̄ xp̄i aduētu cū peterēt signa audi erūt: Generatio praua signū q̄rit Matth. xij. ⁊ sic iohes videt̄ ad generationē prauā ptinere: eo q̄ ab īfallibili v̄itate doct⁹ singularia signa ⁊ fallibilia q̄rit s̄m Bur. qd̄ absurdū dicere videt̄. Cōfirmat̄ qꝛ p⁹ mediū sciēdi infallibile si veruz diceret Bur. iohes q̄siuisset mediū sciēdi vald̄ fallax .s. opatiōez mi raculoꝝ. Nā ⁊ praui āti xp̄i ani dabūt talia media n̄ ad īstruē dū s̄ ad fallēdū vt dic̄ btūs Aug⁹. ij. d̄ ci. d̄i ca. xiij. et. lxxxiij. q̄ stionū. q. lv. ⁊ q̄ plurima alia q̄ ꝯtingūt huic singularitati.

a In illo tpe. Postq̄ posita ē ꝯfirmatio dubi tātiū ca. p̄cedēti: vt ptz ī discipulis iohānis. h̄ ꝯſr po nit̄ cōfutatio impugnantiū .s. phariseoꝝ. ⁊ diuidit̄ in quattuor ptes quia aliqui impugnabāt iesum christū rep̄hen dēdo eius veritatē: quasi cōtra legem agentē. aliq̄ calūniādo eius bonitatē: opera diuina virtute facta: demoni attribuēdo ibi: Tunc oblatus est. alij tentando eius ptātem. ꝓpter hoc Ca. XII

querebāt

¶ Fricāt:dū exemplis xp̄tutū etiā a cōcupiscētia carnis mētes exuunt. Grana comedūt:dū emūdatos in corpus eccl'ie traijciunt. Hū h agūt discipuli ante dn̄m:q2 necesse ē p̄cedat sermo doctoris:⁊ sic gr̄a cor illustrabit auditoris. Sabbato: q2 hoc agūt spe quietis eterne:ad quā et alios inuitant. Moraliter.

Moralit̄ Itē p sata cū dn̄o ambulāt:q̄ diuinis imperijs studētes in scripturarū meditatione delectant. Esuriūt:q̄ in eis panē vite.i.dei amorē inuenire desiderāt. Sabbato dū a turbidis cogitationib⁹ vacare:⁊ videre q̄ suauis ē dn̄s gaudēt. Vellūt spicas ⁊ terunt cū testimonia assumūt ⁊ discutiūt: donec in eis medullā dilectiōis inueniunt:q̄ latebat i lr̄a. Sz q̄ solā sup̄ficiē lr̄e sequunt̄ neq3 mētis refectionē norūt:neq3 aīarū requiē querūt: vn̄ confutatio sequit̄: At ille dixit eis:

a Esurientes ⁊c̄. Quia vt ali⁹ ait euāgelista:nec locū vescēdi habebāt p turbis: ppter nimiā ip̄ortunitatez eo℞. Alij euāgeliste addūt manib⁹ ɔfricasse. Vn̄ et petro d̄r:macta et māduca.

Act.10.b

b Non lz. Scd̄m p̄ceptū leg̃. Sz q2 alia scriptura dicit: Misericordiā malo q̄ sacrificiū. Meli⁹ fuit hoīem de famis periculo liberare q̄ sacrificium deo offerre: Quia hostia deo placēs ē sal⁹ hoīm. De vastatiōe frugū nō arguūt:q2 lz p legē īde edere. c At ille dixit ⁊c̄. In h facto nihil aliud instruimur:nisi vt sabbatuz nō ad lr̄am sz spūaliter intelligam⁹.

1.Re.21.b

d Nō legistis. Si dauid et abimelech nō rep̄hendit̄ quo℞ vterq3 mandatū legis pbabili necessitate transgressus est:⁊ hic sil'is causa famis est: cur nō idē pbatis in apostolis?

e Panes ppositionis co. Q̄ significauit sacerdotalē cibū transitu℞ in vsum pplo℞. Vel q2 oēs sacerdotes debem⁹ imitari. Vel q̄ oēs sacerdotes sum⁹. Comedit in sabbato qn̄ de mēsa tollebāt̄ alijs substitutis: Erat etiā tunc neomenie dies. f Quia sabbatis sa. Hic sine necessitate on̄dit sabbatū violari ab ip̄is q̄ calūniant̄.

Vnū exēplū datū ē regie ptātis:de dauid:aliud sacerdotalis:de his q̄ p ministeriū tēpli sabbatum violāt: vt multo min⁹ ad ip̄m ptineat crimē spicarū sabbato vulsarū: q̄ verus rex ⁊ sacerdos ē et dn̄s sabbati. g Dico aūt vo. Quasi si figurale tēplū potuit defendere sacerdotes sibi seruiētes cur spūale nō pōt defendere discipulos sibi credētes? h Si aūt. Et vt on̄deret oīa futuri tp̄is speciē continere:adiecit. Si autē sciretis.i.q2 de⁹ p gratiā disposuit liberare ppl'm ⁊ non p exteriores obseruātias:nō rep̄hēderetis meos si vetera omittūt. i Dn̄s est enī. Si dauid pastus ⁊ sacerdotes tēpli ministerio sabbatū violātes sine crimine sūt:quātomagis filius hoīs q̄ ver⁹ est rex ⁊ sacerdos ⁊ dn̄s sabbati. k Et ecce hō. Iste hō. d̄r cementari⁹ fuisse:q2 man⁹ cui spūalis edificij cura cōmissa fuit:arida erat vsq3 ad tp̄s xp̄i. Ecce hō.m.h. Significat hūanū gen⁹ ī fecūditate boni op̄is arefactū p manu ad pomū extēsa quā sanauit man⁹ īnocēs ī cruce extēsa. Vn̄ man⁹ ī synagoga erat arida:q2 vbi mai⁹ donū scie.ibi trāsgressor maiori subiacet culpe. l Interrogabāt. Quia discipulos d̄ violatiōe sabbati pbabili exēplo excusauerat: ip̄m volūt calūniari:vt si nō curet crudelitatis:vel ībecillitat̄:vel curet trāsgressiōis arguāt. Matthe⁹ dicit īterrogasse:marc⁹ ⁊ lucas īterrogatos eē. Sz sciēdū q̄ illi pri⁹ īterrogauerūt. Deinde ītelligēs cogitatiōes accusatiōesq3 q̄rētiū:ɔstituit ī medio sanandū:⁊ īterrogauit:qd̄ marc⁹ ⁊ lucas ait: Et tūc ill' tacētib⁹ pposuit sil'e d̄ oue:⁊ ɔclusit q̄ lz sabbato bn̄facere: Postremo circūspect' eis (cū ita dixit) extēde. m Sabbat' ⁊c̄. p̄cipue docet ⁊ op̄at̄ iesus:nō solū pter speciale sabbatū:sed ⁊ pter celebriorem populi cōuētū:querēs salutē oīm.

¶ Quis

a sabbato:†discipuli aūt eius esuri
a ¶ austera vita:nō p̄paratos: s3 simplices cibos querere vel comedere.
entes cep̄erunt vellere spicas et
a ¶ peccato℞ cōuersio stultis sabbati defensorib⁹ displicet:sed a sabbati dn̄o probat̄.
māducare. Ph̄arisei autē viden
a ¶ nota q̄ apostoli litterā sabbati destruūt.
tes dixerūt ei: Eccē discipuli tui a
a ¶ de vinea vel fruge vicini licet edere: sed non falcem mittere: vel foris eijcere.
b faciūt qd̄ nōn licet eis facere sab
c d batis. At ille dixit eis:† Non le b
gistis q̄d fecerit dauid qn̄ esuriit c
⁊ q̄ cū eo erant:quō intrauit i do d
e mū dei:⁊ panes ppositionis comedit: quos nō licebat ei edere
neq3 his qui cū eo erāt nisi solis
sacerdotib⁹? Aut nō legistis i le e
f ge:q2 sabbatis sacerdotes i tem f
¶ dū tauros cedunt pueros circūcidūt:⁊ dū vnā legē seruāt sabbatū destruūt. ¶ tamen.
plo sabbatū violāt ⁊ sine crimine g
g sunt? Dico aūt vobis q2 templo h
a ¶ ip̄e iesus dn̄s tēpli. b ¶ in hoc loco.
h māior est hic.† Si aūt sciret' quid i
a ¶ quā et abimelech fecit dū esurientes pauit.
est misericōrdiā volo ⁊ nō sacrificiū:
¶ .i.apostolos.
nūq3 cōdēnassetis inocētes. k
a ¶ .i.preest:et nō subest veteri obseruantie: ⁊ iō nō peccat:qui f'm eius ordinationē obseruat.
i † Dōmin⁹ est eni filius hominis l
etiā sabbati. Et cum inde transis m
¶ altero sabbato vt lucas ait.
k set:veit i synagogā eo℞.† Et ecce †
l homo manū habēs aridā: ⁊ iter
m rogabāt eū dicētes: Si licet sab
batis curare: vt accusarēt eum. n

querebāt signa de celo.ibi: Tūc respōdebāt ei quidā de scribis.alij insidiādo ei⁹ assūpte infirmitate. ibi: Adhuc eo loquēte. Prima adhuc i duas:q2 primo rep̄hēdunt ei⁹ veritatē in suis discipulis.scd̄o i p̄sona ppria.ibi: Et cū inde trāsisset. In prima ergo parte rep̄hendūt eū de hoc q̄ discipuli ei⁹ trāseūtes die sabbati p blada vellebāt spicas ⁊ cōfricātes māducabant grana:quasi ɔtra legem agerēt ex christi doctrina. Cōsiderādū tn̄ q̄ nō arguebāt eos agere contra legē quasi raperēt alienū:q2 licitū erat intrare segetē pximi et comedere:nō tn̄ metere falce:vt habet̄ Deut.xxiij.sed q2 violabāt sabbatū:q2 p̄ceptū erat in lege q̄ cibaria p̄pararent̄ die p̄cedenti ⁊ nō ī die sabbati. vt habet̄ Exo.xvj. Ipsi aūt p̄parabant sibi cibū spicas fricando:⁊ hoc est quod subdit̄:

† 25.q.1.lō p mittente .§.his ita. De ɔse.di.5 discipl'os

a Discipuli tui fa. quod nō licet eis facere sabbatis:sed xp̄s respōdet eis ostendendo q̄ nō faciebāt ɔtra legē: quia aliquid quod est lege phibituz bene effici̇t licitū pp̄ter necessitatem immīnētē:sicut dauid qui legit̄ sanct⁹ manducauit panes ppositionis sibi datos a sacerdote in necessitate:⁊ tamē in lege erat p̄ceptuz q̄ soli sacerdotes comederēt:qui sacerdos inde nō reprobat̄ q̄ dedit alijs:nec etiam dauid q̄ comedit cū viris suis:ex hoc patet q̄ necessitas faciebat aliq̄d licituz qd̄ alias esset illicitū: sic in pposito: dato q̄ nō esset licitū fricare spicas in die sabbati:tamen fiebat licitū pp̄ter necessitatē famis:⁊ hoc est quod dicit saluator pharisеis: b Nonne legistis.vos supple qui debet' scire legē. c Quid fecerit dauid.quē tamē reputatis sanctum. d Quomodo intrauit ⁊c̄.⁊ hoc factū habet̄.j. Reg'.xxj.cetera patēt ex dictis vsq3 ibi: e Aut nō legistis.vbi ponit̄ alia responsio:q2 sacerdotes in die sabbati ī tēplo manualiter op̄abant̄:q2 īmolabant aīalia deo oblata ⁊ excoriabant ⁊ hostias lauabāt ⁊ cōsilia:⁊ tn̄ nō violabant sabbatū:q2 talia op̄a erāt ordinata ad dei cultum.⁊ h est qd̄ dicit saluator: f Sacerdotes in templo sabbatū violant.i.manualiter operātur. g Et sine crimine. q2 etiā erat p̄ceptū a dn̄o q̄ talia op̄a facerent in sabbato:⁊ eadē rōne apl'i vellētes spicas in die sabbati ⁊ comedētes ex p̄cepto xp̄i nō peccabāt:q2 melius est ipsi xp̄o obedire q̄ victimas in templo offerre.⁊ hoc est qd̄ dicit saluator. h Dico aūt vo.q2 tē.ma.est hic.s.ego (cuius auctoritate hoc faciūt) sū maior.et in hoc etiā ip̄se ostēdit suā deitatē. vnde sequit̄: Si aūt sciretis.i.intelligeret' id qd̄ scriptū ē Osee.v. Misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū: ex quo ostēdit̄ p dictū pphete q̄ op̄a misericordie sunt magis accepta deo q̄ victime. k Nunq3 cō.innocētes.i. discipulos meos in necessitate famis de licētia mea sibi p̄dicto modo subuenietes:⁊ q̄ posset eos licētiare ostēdit: l Dn̄s ei est ⁊c̄. q2 obseruātiā illā poterat mutare:sicut ptz q̄ in nouo testamēto auctoritate ei⁹ mutata est. m Et cū inde trāsisset. h ponit̄ cōfutatio eo℞ q̄ rep̄hendebāt ei⁹ veritatē in ppria p̄sona:⁊ primo ponit̄ eo℞ cōfutatio.scd̄o ex h oriēs machinatio ibi: Exeūtes aūt pharisei. Circa primū cōsiderādū q̄ ad rep̄hēdēdū eū pposuerūt ei q̄stionē maliciose. vtrū licitū eēt sabbato curare:q2 si nō curaret arguerēt eū d̄ ipotētia:si āt curaret:d̄ sabbati trāsgressiōe:⁊ h ē qd̄ d̄r: Interrogabāt eū ⁊c̄.seq̄tur: n Vt ac.eū.aliq̄ dicto℞ modo℞. Mar.iij.⁊ Lu.vj. d̄r q̄ ip̄e xp̄s īterrogauit eos. Dicēdū q̄ h ɔ̄riāt̄:q2 p̄mo īterrogauerūt eū maliciose: vt dictū ē. Et h scribit Matth. Postea aūt statuto hoīe īfirmo ī medio q̄siuit a phariseis:si lz sabbo curare:q̄si repetēdo q̄stionē ab eis motā anq3 solueret eā.⁊ h scd̄m scribūt marc⁹ ⁊ lucas qd̄ tacuit matthe⁹.⁊ omittūt illd̄ p̄mū qd̄ ip̄e exp̄ssit.seq̄t̄.

† Osee.6.e De pe.di.1 libenter.

† Mar.2.d Luc.6.a

† Mar.3.a Luc.6.b

Ipse

a Quis erit. Cōpetenti exēplo soluit q̄stionē: vt eos ōndat sabbatū violare i ope cupiditatis q̄ eū violare arguūt i ope charitat. Arguit eos q̄ legē male iterptant: q̄ dicit in sabbato a bonis opib' feriādū. Sȝ a malis tm̄ feriādū ē: vn̄ dr̄: Oē op' seruile nō f. in eo. i. pctm̄. Sic ⁊ in eterna requie: a mal' tm̄ feriabunt: nō a bonis.

b Extende. Quia nil pl' valet curatiōi elemo synarū largitate. vn̄ dr̄: Nō sit man' tua ad accipiendū porrecta: sȝ ad dandū collecta. Quia frustra ꝓ pctis rogatu rus: man' ad deū expā dit q̄ has ad paupes ꝓ posse nō extēdit.

c Sicut altera. Nō añ aduētū xp̄i dexterā habuit lāguidā: q: ab elemosynis torpebat: sinistrā sanā: q: sue vtilitati intēdebat: sȝ veniēte xp̄o dextra sanat vt sinistra: q: qd̄ ꝯgregauerat aui de mō distribuit charitate. d Recessit ide. Nō ta exēplū: Si vos pse. fu. in v. c. f. in aliam.

e Secuti sūt. Docti vi sis virtutib' ꝯsequunt indocti opinione ei' du cti amādo sequunt. vn̄ de ⁊ curari merent.

f Et pcepit. Nō timore: ne ꝑditus occideret sed parcēdo iudeis: ne i uidia trucidarent in ei' innocētia ⁊ mãsuetudine. Hic mystice nos i struit: ne cū aliquid magni facim' laudē foris q̄ ramus. g Aie mee. Per aīam oīs affectus demonstrat. h Arūdinem. Judeos omni vētо cedentes: qui abinuicē discrepando dissipati sūt: nō mox dānabit: ꝯ supportabit. Arundinē. q. Qui peccanti non porrigit manū: nec portat onus fratris quassatum calamū confringit. Et qui fidei modicā scintillam contēnit in paruulis linū fumigans extinguit: quod xp̄s nō fecit poti' venit querere qd̄ perierat. Patientiā nāq̄ seruauit: donec iudiciū qd̄ i eo agebat ad victoriā ꝑueniret: ⁊ expulso mūdi principe ad regnū rediret: i dextera patris sedēs: donec ponat inimicos sub pedib'. i Linū fu. Gentes q̄s natural' leg' ardore fere extincto: fum' erroris amarissim': ⁊ odoris noxi' īuoluit: q̄s nō extinxit: ꝯ ī puā scītilla i magnū ardorē ignis dei suscitauit. k Donec. Tādiu pdicatio ei' nulli in sidijs supata mūdo lucet: donec ponat i t̄ra iudiciū: ⁊ ipleat: Fiat vo. t. s. in celo ⁊ in ter.

l Et curauit. Tria signa sil' facta sūt q̄ ⁊ q̄tidie i ꝯuersiōe hoim fiūt: vt expulso demōe: lumē fidei videat: ⁊ deū laudet. Jn beel

Leui. 23. a · Ecci. 4. d · B · Ē. 10. c · De pe. di. 3 sūt plures · Ē. 6. b

---

a Jpse aūt di. illis. vbi xp̄s soluit questionē. pmo xbo: ōndēs ꝑ locū a minori: q̄ licitū erat sanare hoīeȝ i die sabbati: q: brutū aīal lapsū i foueā licitū erat i die sabbati extrahere: q̄ multo forti' hoieȝ q̄ melior ē: cū sit ad imaginē dei fact' si i infirmitatē ceciderit licitū ē sabbato curare: ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄: b Quis erit ex vo. ⁊ pt3 ex dict'. Scd̄o soluit q̄stionē facto: hoiem habētē manū aridā sanādo. c Tūc ait hoi ⁊c. et pt3.

a b Jpse aūt dixit illis. Quis erit ex vobis hō q̄ habet vnā ouē: ⁊ si ceciderit hec sabbat'i foueā: nō/
a ꝯ nō animali: sed sue auaricie consulens.
ne tēnebit ⁊ leuabit eā? Quāto
a ꝯ q: illa die licet sibi vtile facere.
magi' melior est hō oue. Jtaq̄ lȝ
ꝯ alij.
c sabbatis bn̄ facere. Tūc ait hoi:
b Extēde manū tuā. Et extēdit: et †
c restituta est sanitati sicut altera.
a ꝯ a lumine recedētes. b ꝯ liuore pmoti: nō em̄ culpa fuit: vl' hoieȝ manū extēdere: vl' xp̄m sanare
†Exeūtes aūt pharisei ꝯsiliū facie d †
bāt aduersus eū quō pderēt eū.
a ꝯ eorū insidias: vt homo fugit odientes.
d e Jesus aūt sciēns recessit ide: ⁊ se e f g
a ꝯ accessit vbi inuenit sequentes.
cūti sūt eū multi: ⁊ curauit eos h i k
oēs: ⁊ p̄cepit eis ne manifestū eū
f facerēt: vt adipleret qd̄ dictū est
a ꝯ in ꝑsona patris de filio.
ꝑ esaiā ꝓphetā dicentē: †Ecce pu l
a ꝯ q: in forma serui. b ꝯ ad opus qd̄ null' ali' poterat facere. ꝯ redimere humanū genus.
er mēus quē elegi: dilect' me' in m n
a ꝯ q: ipse solus est agnus sine macula. b ꝯ vo lūtati mee. c ꝯ qd̄ alibi: Redēscit. s. c. s. dñi.
g q̄ bene cōplacuit aīe mee. Pōnā o
a ꝯ nō dei verbū sed puerū. b ꝯ futurū: et mo do iusta iudicia agit.
spm̄ meū sup eum: ⁊ iudiciū gēti p
a ꝯ ꝑ pdicatores noui testamēti. b ꝯ q: cū maledicerent, n. m. sed sicut ouis ad oc. d. ē ⁊ nō ape. os suum.
bus nūciābit: nō cōtēndet neq̄ q r
a ꝯ mystice q̄ latā viā īsistūt: nō audiūt vocē xp̄i.
clamabit: neq̄ audiet aliquis in
h plateis vocē ei'. Arundinē quas s
i satam nō confringet: ⁊ linum fu t
k migās nō extinguet donec eijci u
ꝯ q: nō ē aliō nomē sub celo i q̄ oportеat saluari.
at ad victoriā iudiciū: ⁊ in noie x
ei' gētes sperabūt. †Tūc oblat' ē y
ei demoniū habēs cecus ⁊ mut' 3
l ⁊ curauit eū: ita vt loq̄ret ⁊ vide
a ꝯ mirāt minus eruditi. ⁊ ob misericordiā et beneficiū filiū dauid pdicant.
ret. Et stupebāt oēs turbe ⁊ dice a b
a ꝯ qui sapientes videt: vel negāt: vel detrectāt: quasi nō sint opa dei: sed immundi spūs.
bāt: Nūqd hic ē fili' dauid? Phā c
risei autem audientes dixerunt: d

---

d Exeūtes aūt. Hic ponit ipo℞ pharisео℞ ⁊ xp̄m machinatio: ⁊ ipi' xp̄i hūilis declinatio. Hoies em̄ i malicia obstinati ꝑ rōnē nō possūt cōpesci: ⁊ ideo pharisei nō potētes xp̄o rñdere ꝑ rōnē: iceperūt cogitare aduersus eū fraudē. e Jesus aūt sciens. s. machinatiōes eo℞: q: nihil latebat ipm. f Recessit inde. nō q: timeret mortē: q̄ futur' erat vt aliq̄ infirmi xp̄iani nō auderēt stare i ꝑsecutiōe: iō ne fuga eo℞ iputaret i pctm̄: voluit ōndere facto q̄ fugere ꝑsecutiōne aliq̄n ē licitū: sic. s. plenі' dictū est ca. x. Seq̄t: g Et se. sūt multi ifirmi. s. ex eo q̄ viderāt pdictū hoiem sanatū. h Et cu. eos oēs. ex q̄ pt3 ei' benignitas: q: ꝑsecut' a iudeis bñficia sanitatū eis ipēdit. i Et ꝑ. eis. i. sanat'. k Nemani. eū fa. pharisеis eū manifestādo: nō q: mortē timeret vt dictū ē: s3 vt ōnderet q̄ sicut aliq̄ ē licitū i ꝑsecutiōe fugere: ita licitū ē se occultare ad cedēdū maliciē: ⁊ vt ōnderet magnitudinē sue potentie: ⁊ h̄ firmat dicto Esa. xlij. s3m trāslatione. LXX.

l Ecce puer me'. i. xp̄s: q̄ fuit puer i forma serui. m Elect' quē elegi. h̄ duplicat ad ōndēdū q̄ ipse fuit elect' ad pficiēdū op' nr̄e redēptiōis ⁊ nullus ali': q: p nullū aliū poterat ita cōpetēter fieri. n Dilect' me' ⁊c. h̄ dr̄ metaphorice ō deo: ad exp mēdū magnitudinē p̄ne dilectiōis ad filiū: sic apō hoīes ille q̄ multū diligit dr̄ haberi cordi. o Pōnā spm̄ ⁊c. q: spūs̄act' reqeuit sup eū i hūana natura: vt hr̄ Esa. xj. Egredietr virga ō radice iesse ⁊c. seq̄t: Et requiescet sup eū spūs sapie ⁊c. p Et iu. ge. nūciabit. q: xp̄s futurū iudiciū nūciauit hoib' ꝑ suā pdicatione: vt hr̄. j. Sicr i iudicio futuro sententiā iudicij feret i hūanitate: q: i eadē forma in q̄ iudicat' ē corā pilato: i ea sedebit i iudicio: h̄ ercepto: q: tūc appebit i forma glosa: h̄ ē qd̄ dr̄ Act. j. h̄ iesus q̄ assūpt' ē a vob sic veniet. s. ad iudiciū sicut vidistis eū ascēdētē. i. i forma hūanitat' glosa q̄ ascēdit i celū. seq̄t: q Nō cōtēdet. s. vt vindicetur. vt pt3 ex pdict': q: ꝑsecutionē phariseo℞ declinauit hūiliter absq̄ ꝯtētiōe. r Neq̄ clamabit. vt. s. liberet sic patuit i sua passiōe. s Neq̄ au. ali. i pla. vo. ei'. qd̄ pt3 ex sua taciturnitate corā pilato: q: h̄ fuerat pdictū Esa. liij. Sicut agn' corā tōdente se obmutescet ⁊ nō aperuit os suū. t Arundinē quas. nō cōfringet: ꝑ arundinē quassatā intelligit ppl's iudaicus a fide et pietate vacuus.

v Et linū fumigās nō extinguet. ꝑ hoc intelligūtur gentiles in q̄bus claritas rōnis naturalis erat extincta ꝑ ꝯsuetudinē peccādi: remanēte fumo voluntatis malefaciendi. vult ergo dicere q̄ xp̄s ꝑ fortitudinē deitatis noluit resistere iudeis ⁊ gētilib' eū crucifigētib': q: iudei crucifixerūt linguis suis ipsū iniuste accusando. gētiles xo manib' ipm crucifigēdo: q: milites pilati qui erant gētiles hoc fecerūt: vt habet Joh. xix. sequit: x Donec eijciat ad vi. iudiciū. i. donec veniat ad exequēdū extremū iudiciū in quo manifestabit sua victoria. Tūc eni inimici ei' ponent plenarie sub pedibus ei' vt habet in Ps. viij. Omnia subiecisti sub pedibus ei'. y Et in no. ei' gentes sperabūt: quia ad pdicatione apostolo℞ gētiles ad fidē cōuersi sunt. iudeis ꝓ maiori pte in infidelitate remanentibus.

3 Tunc ob. est. hic p̄nr ponit cōfutatio calūniantiū xp̄i bonitatē: attribuēdo ei' miracula spūi maligno: ⁊ primo ponit eo℞ calūniatio. scd̄o calūnie cōfutatio. ibi: Jesus aūt sciēs. Circa primū ponit euidēs miraculū de eiectione demonis ceci ⁊ muti: nō q: talia sint in demone formaliter sed effectiue: q: hominē quē obsederat cecū et mutū effecerat. et ideo ipso eiecto homo loquebat. a Et stupebāt oēs turbe. admirātes diuinā virtutē in xp̄o. b Et dicebāt. nūqd hic ē fili' dauid. q. d. sic: q: h̄ ē xp̄s nobis ꝓmissus ⁊ semine dd̄. c Pharisei aūt audiētes. turbas. s. cōfitētes ipsum esse xp̄m ꝓpter euidētiā facti. d Dixerūt hic nō eij. de m. i be. ꝓn. demonio℞. quia em̄ factū mirabile negare nō poterāt: iō modū faciendi calūniabāt. dicētes ipsum

Mat. 5. f · Joh. 10. f · † Esa. 42. a · † Luc. 11. b

a In beelçebub. Beel.i.baal: muscaꝝ: obsor des imolaticij sāguinis: de⁹ ē accbarō: q̄ noīe vocāt pncipē demonioꝝ. b Oē reg. Necessaria cōplexione eos arguit: vel eni xp̄s ṽtute dei demones eijcit: vel ī principe demonioꝝ. Si virtute dei frustra calūniāť: Si ī pncipe demonioꝝ regnū ei⁹ diuisū ē nec stabit: ⁊ iō a regno ei⁹ recedāt: qd̄ īmit eos sibi elegisse: dū ī se nō credunt.

c Et oīs ci. Eadē rō ē ciuitatꝭ ⁊ domus: q̄ regni. Ciuitas hierl'm sp̄gl'iosa. postq̄ ī xp̄m et ī apl'os exarsit. fctā diuisiōe excidio cecidit.

d Et si ego ī beel. Si expulsio demonū ī filijs vr̄is deo nō demōib⁹ deputať: q̄re in me idē op⁹ eādē nō h̄z causam. e Ipsi. Cōtēptibilia mūdi in q̄b⁹ sancta simplicitas mee ṽtutis apparet. Uel ita poti⁹: Filij.i. apl'i q̄ bn̄ sibi cōscij erant: nihil male artꝭ ab eo didicisse: iō ipi testes mei iudicij iudicātes.d.t.i.

q.19.b

f Si āt ego. Illa ps si ego ī beelçebub eijcio demones ad plura incōueniētia pducta ē mō agiť de alia pte cōplexiōis. Si aūt ego ī spū dei. Hic lucas ait ī digito. Digit⁹ d̄r spiritussāct⁹ ꝑ ptitiōe donoꝝ. Regnū dei: vel se ipm dicit. Unde alibi: Medi⁹ īter vos stetit quē vos nescitis. Uel regnū qd̄ iohēs ⁊ ipse iesus p̄dicauit. Penitētiā agite appropinq̄bit eī regnū celoꝝ. Est ⁊ tertiū regnū scripture scte: qd̄ auferť a iudeis: ⁊ datur genti faciēti fructū eius.

Joh.1.d

s.3.a

Uel regnū.i. oēs mūdi ptes apl'is ⁊ successorib⁹ eoꝝ ad ɔuertēdū distribuit. g Aut quō po. Oñdit ğ ɔ̄sis p manifestā pabolā: q̄ nō ɔcordat ī fallaci opatiōe cū demōib⁹ sicut calūniabāť: ß ṽtute diuītatꝭ hoīes a demonio liberaret. iōq̄ grāde scel⁹ cōmittūt q̄ qd̄ dei eē cognouerāt diaboli eē clamabāt. Neq̄ eī possūt eē ɔcordes: q̄rū opa diuersa sūt. Uñ addit: Qui nō ē m.⁊c. h Domū ei⁹. Uel domū .i. oēs mūdi ptes apl'is ⁊ eoꝝ successorib⁹ ad ad cōuertēdū distribuit.

i Qui nō est mecum. Id est qui dissimilia meis facit opera: contrarius mihi est: Ille trahit vitia ego ad virtutes.

k Omne peccatū. Quod humana fragilitate contrahiť: remissibile est: si congregatio non deserať. Si vero diabolica obstinatione de dispersione ad congregationem nunq̄ rediť: peccatum insolubile iudicatur.

Hieronymus. Omne peccatū ⁊c. Nō omnia peccata omnibus remittunť: sed his qui in vita penitēt. Refutať hic Nouacian⁹: penitētib⁹ eis q̄ ī martyrio lapsi sūt: veniā negās. ⁊ Origenes: oēs veniā cōsecutores p⁹ vniūsale iudiciū trāsactꝭ lz multꝭ seculis asserēs.

Spūs

---

a ſ in quo nesciētes cōfitenť diuisionē demonū.

a **Hic nō eijcit demōnes nisi ī beelçebub pricipe demonioꝝ. Jesus**

a ſ vľ vt sic crederēt ī eū q̄ cordis occulta videbat

aūt sciēs cogitationes eoꝝ: dixit

b **eis† Oē regnū diuisū ɔtra se deso**

c **labiť: ⁊ oīs citas vľ dom⁹ diuisa**

a ſ ideo. b ſ cui⁹ intra se bellū pax est hoim vt iam nō habeat in mūdo locum.

ɔ̄ se ñ stabit: Et si sathanas sathānā eijcit: adūsus se diuisus ē quō

a ſ .i. nō stabit: vt iā sit finis mūdi.

d **ergo stābit regnuz ei⁹? †Et si ego**

a ſ exorciste iudeorū: q̄ ad dei noīs inuocationez eijciebant demones.

ī beelçebub eijcio demōes: filij vrī

a ſ nō ptāte sz cōpatione: q̄ deo tribuunt qd̄ illi beelzebub. b ſ iudicātes.xij.trib⁹ israel.

e **strī ī qūo eijciūt? † Ideo ipsi iudi**

ſ īcipit destrui ptās diaboli. vt regnet de⁹ ī nobis

f **ces vestri erūt. Si aūt ego in spū dei eijcio demones: igiť puenit ī**

a ſ nisi p̄ualeret diuina potētia.

g **vos regnuz dei. Aut quō pōtest**

a ſ mundū qui in maligno est. b ſ diabolus a quo nemo poterat se eruere.

quisq̄ intrare in dōmū fōrtis et

a ſ a seductione electorū cōpescuerit ptātem ademerit. ſ homines decepti.

vasa ei⁹ diripēre: nisi prius alli

ſ ereptos diabolo p diuersos grad⁹ eccl'ie ordīat

h **gauerit fortē? Et tunc domū illi⁹**

a ſ diabolus. ſ opa mea nō possūt opib⁹ beelzebub cōpari: q̄ ego cōgrego: ille dispgit.

i **diripiet. Qui non est mecū contra me ē: ⁊ qui nō cōgregat mecū**

a ſ q̄ diabolicū est cōgregata dispgere.

k **spargit. Ideo dico vobis: Omne pctm̄ ⁊ blasphemia remitteť**

ſ facti. ſ dicti.

---

ipm p aliquē demonē supiorē sibi familiarē ⁊ priuatū eijcere demōes inferiores de corpib⁹ obsessoꝝ: sicut. s̄. dictū ē ca.ix. a Jesus aūt sciēs. H̄ poniť calūnie ɔfutatio: ⁊ p̄mo oñdit q̄ miracula q̄ faciebat nō poterant attribui spūi maligno. scd̄o q̄ optebat ea attribuere spūi diuīo. ibi: Aut facite arborē bonā. Prima ī duas: q̄ primo oñdit ꝓpositū p rōnē. scd̄o istoꝝ calūniātiū dānationē. ibi: Ideo dico vob. p̄mū oñdit q̄ttuor rōnib⁹. p̄ma rō talʼ ē: q̄ si p demonē aliquē eijciebat alios seq̄ť q̄ diuisio eēt inter eos: ⁊ sic nō posset stare diu ptās diaboli: ⁊ ex h̄ sequiť aduēt⁹ xp̄i p quē ptās demonis erat auferēda: ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r: b Oē reg. diui. ⁊c. ⁊ ptz l'ra. scd̄a rō poniť ibi: c Et si ego in beel. ⁊c. q̄ nō solū xp̄s eijciebat demones: ß etiā discipuli xp̄i ī noīe ei⁹: ⁊ nō solūmō discipuli: ß etiā aliq̄ iudei q̄ nō erāt xp̄i discipuli: fm q̄ d̄r Marci.ix. Uidimus quēdā ī noīe tuo eijciētē demonia q̄ nō seq̄ť nos: nō poterāt aūt iudei dicere q̄ apl'i facerēt miracula ṽtute magica cū essent simplices et ill'rati. Et si diceret d̄ apl'is q̄ xp̄s docuit eos artē magicā: tn̄ ñ poterat dici de eis q̄ nō erāt ei⁹ discipuli. cū ğ eijcerēt demōes ī noīe xp̄i: vt dictū ē: nec poterat h̄ attribui spūi maligno: vt visū ē. silr p ɔ̄ñs nec eiectio demonū facta per xp̄m: ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r: Et si ego ī beelçebub eijcio demōes filij vrī.i. apl'i q̄ erāt de semīe iudeoꝝ: vel alij iudei q̄ nō sequebāť xp̄m ī q̄ eijciūt. q.d. cū nō possitꝭ hec attribuere nisi ṽtute diuine: p ɔ̄ñs nec eiectio facta p me. vt ptz ex dictꝭ. seq̄ť: d Ideo ipi iu. vrī erūt. de apl'is ptz q̄ erūt iudices.i. assessores xp̄i in iudicio: vt h̄r. ī. xix. Cū venerit fili⁹ hoīs ī sede maiestatꝭ sue sedebitꝭ et vos sup sedes. xij. iudicātes duodecim trib⁹ isrl'. Si aūt accipiať ꝓ iudeis nō sequētib⁹ xp̄m q̄ tn̄ eijciebāt demones ī noīe ei⁹: sic dicūť iudices aliorū nō credētiū: q̄ ex facto eoꝝ alij oñdenť cōdēnabiles: q̄ nō crediderūt ī xp̄m: cui⁹ deitas declarata fuit p miracula ī ṽtute ei⁹ facta. e Si aūt ego ⁊c. sicut cōclusū ē ex p̄dictꝭ. f Igiť pue. ī vos reg. dei. .i. xp̄s cui⁹ regnū erat a deo ꝓmissū: Esa.ix. Regni ei⁹ nō erit finis. ⁊ istud regnū expectabāt iudei: tn̄ ī h̄ erāt decepti: q̄ credebāt istud regnū tpale: quē errorē exclusit xp̄s dicēs: Joh.xviij. Regnū meū nō est de h̄ mūdo. tertiā rōnē ponit ibi: g Aut quō pōt q̄sq̄ i.ī do. fortꝭ.i. diaboli: d̄ q̄ scribiť Job.xlj. Nō ē po. sup t. q̄ ei cōpeť. Dom⁹ aūt ei⁹ ē hō obsessus in q̄ habitat sicͭ ī domo. h Et va. ei⁹ diripe. vasa aūt sūt hoīes pctōres q̄ a xp̄o diripiūť q̄ñ de ptāte demonis p ipm eripiunť. i Nisi pri⁹ al. fortē.i. diabolū. q.d. cū ista fecerim: vt ptz. seq̄ť q̄ ip̄e diabol⁹ sit p me alligat⁹. Ex q̄ ɔcludiť q̄ ip̄e sit vere xp̄s: q̄ ī aduētu xp̄i ptās demonis erat diminuēda ⁊ arcēda. q̄rtā rōnem ponit ibi: Qui nō ē mecū: ⁊ talʼ ē. Uolūtas ei⁹ q̄ obedit alicui ē cōformis volūtati illi⁹ cui obedit saltē in facto. ⁊ iō si xp̄s ī ṽtute demōis faceret miracula seq̄reť q̄ xp̄s ⁊ demō eēnt cōcordes ī factꝭ: h̄ aūt ptz falsū: q̄ facta xp̄i ⁊ doctrina erāt ad retrahēdū hoīes a pctīs fctā aūt demōis sūt ad distrahēdū hoīes p pctm̄: ex q̄ seq̄ť q̄ xp̄s ñ opabať ī ṽtute demōis: ⁊ h̄ ē qd̄ dicit: k Qui nō ē me. p ɔcordiā ī facto ⁊ volūtate. l Cōtra me ē. ⁊ hmōi ē diabol⁹. vt ptz ex dictꝭ. m Et q̄ nō cō. mecū. s. fideles ad vnitatē fidei reducēdo. n Spargit. ⁊ h̄ ē diabol⁹ q̄ diūsas sectas ⁊ hereses ⁊ scismata quātū pōt ītroducit. o Ideo dico vob. Declarata phariseoꝝ falsitate: h̄ ɔ̄ñr oñdit grauitatē pcti ipoꝝ. Ad cui⁹ euidētiā aduertēdū q̄ pharisei ⁊ legispiti ex ɔsideratiōe opatiōis xp̄i: ⁊ ex ɔsideratiōe scpturaꝝ: ī q̄b⁹ d̄ aduētu xp̄i erat tp̄s determīatū vt h̄ť Dan.ix. ⁊ cōsiliū p̄mo cognouerť ipm eē xp̄m: vt h̄r. ī. xxj. Agricole vidētes filiū dixerť ītra se. h̄ ē heres. ⁊ glosa ibidē dicͭ q̄ p̄mo cognouerť ipm eē xp̄m fm ṽitatē: q̄ tn̄ īcepit vitia eoꝝ rep̄hēdere: ⁊ ɔ̄ siľationē eoꝝ publice p̄dicare: iō cōceperūt odiū ⁊ īuidiā ɔ̄ ipm ex q̄b⁹ excecati a p̄ma noticia ceciderūt ī errorē: q̄ talia puertūt iudiciū rōnis rectū: ⁊ ex tūc īceperť oīa facta ei⁹ īterp̄tari ī malū: ⁊ p̄mo vocauerť eū voracē ⁊ potatorē: ⁊ pctōꝝ amicū: ⁊ ī tātā insaniā ꝓruperť q̄ miracl'a q̄ nullo mō poterāt fieri nisi ṽtute diuīa demoni attribuebāt: vt ptz ex dictꝭ. ⁊ lz p̄mū eēt ğue pctm̄: tn̄ erat solū blasphemia ɔ̄ ei⁹ hūanitatē. scd̄m tn̄ fuit īcōpabiliť ğui⁹ q̄ erat ɔ̄ ei⁹ diuinitatē: vñ talʼ blasphemia ē pctm̄ ī spm̄ sctm̄. q̄ ē īpugnatio ṽitatꝭ agnite: q̄ sicͭ visū ē ipi p̄mo ṽitatē cognouerť d̄ xp̄o: ß excecati errore et īuidia īpugnauerūt: ⁊ talʼ error causat⁹ ex malicia nō excusat: ⁊ h̄ ē qd̄ dicit: p Oē pec. ꝓce. s. ex ignorātia ⁊ īfirmitate. q Et blasphemia. ex talib⁹ ꝓcedēs. r Remitteť ho.i. remissibile est pctm̄ de se: q̄ directe nō obuiat p̄ncipio p qd̄ fit remissio pctōꝝ: sicut obuiat pctm̄ in spm̄ sāctū: cui⁹ sex sūt species desp̄atio: p̄sūptio: obstinatio: finalis īpenitētia: īuidentia fraterne gr̄e. impugnatio veritatis agnite. Cuius sufficientia sic accipiť fm q̄ remoueť ab homine principiū: p qd̄ fit remissio pcti: ⁊ hoc cōtingit tripliciter. Uno modo ex

parte

† 25.q.2.si ea
Mar.9.c
Luc.11.b

†21.di.c.1.

† Mar.3.d
Luc.12.b

a Spūs aūt blasphemie. Qui manifeste opa dei itelligit: cū de virtute negare nō possit: si stimulatus inuidia calūniatᷣ: ⁊ dicit eē beelçebub: isti nō dimitterᷣ. Nō ꝙ ⁊ ei negeᷣ remissio si peniteret: sȝ qꝛ ħ blasphemus: exigētibꝰ meritꝭ suis malꝭ: sicut nūꝙ̄ ad remissionē: ita nec ad pniāȝ ꝑueturꝰ sit. Sicut iohānes euāgelista ꝺ q̄buſdā blasphemie sue merito excecatis ait: ꝓpterea nō poterāt credere: Quod iterū dixit Esaias: Excecauit oculos eoꝝ: ⁊ idurauit cor eoꝝ vt nō videāt oculꝭ: ⁊ ītelligāt corde ⁊ cōuertārᷣ: ⁊ sanē eos: qui spm̄sctm̄ nō eē: vł minorē ꝑ̄e credūt ⁊ dicūt: qꝛ nō īuidia diabolica: ſ̄ hūana ignorātia ħ faciūt irremissibili crimine nō tenenᷣ. Sȝ q̄ ī silitudine diaboli ꝯ̄ cōsciam suā maiestatē dei oppugnāt: nō hn̄t remissionē ī eternū: Sicut marcꝰ apte declarat: q̄ posito ħ testimonio dn̄i sbiūxit: Qm̄ dicebāt spm̄ īmūdū hȝ. b Et q̄cūꝙ̄ Amb. Etiā q̄ scādaliçatꝰ infirmitate carnis mee: puꝝ hoīeȝ vel vozatorē suspicatꝰ fuerit: remissibile erit. c Qui aūt ꝯ̄ram sctīspūs q̄ pnia inspiratur: ⁊ ad cōgregationē rediᷣ nō cognoscēs īpenitēti corde ꝑmāserit: cū ħ iā nō sit hūanū sȝ diabolicū irremissibile erit. d Neqꝫ in ħ se. Quedā enī culpe ī ħ seculo laxanᷣ: q̄daȝ vero pue scȝ etiaȝ in futuro. Que q̄dā post mortē grauāt ſ̄ ⁊ dimittūᷣ: si hō bonis actibꝰ ī vita vt ibi dimittāᷣ ꝓmeruit. e Neqꝫ ī futu. Quia sūt q̄dā leuia: q̄ si in hac vita nōdū sūt remissa: post morteȝ grauāt: ſ̄ ⁊ remittunᷣ si digni sūt. f Aut fa. Nihil eī medium q̄n boni auctoris bona tm̄ sint opa: ⁊ mali mala. Coartat eos hincinde cōpletiōe: et vtroꝙ̄ cornu ꝑ̄mit. Si malꝰ ē diabolꝰ nō facit bona: si bona sūt: nō sūt diaboli. Adhuc ꝓbat opus suū nō eē diaboli: qꝛ bonū. diabolꝰ ꝟo malꝰ: q̄ nequit facere bonū. Quasi si diabolꝰ malꝰ est: bona facere nō pōt. si bona sūt q̄ videtꝭ: nō ē diabolꝰ q̄ ea fecit: ñ eī pōt ex malo bonū: vel ex bono malū nasci. Aut fa. ar. bo. Mystice. Arboꝛ bona xp̄s. fructꝰ ꝑ̄dicatio euāgelij: curationes: redēptio. Arboꝛ mala diabolꝰ ⁊ sui. i. scribe et pharisei: ⁊ ceteri mali fructꝰ: inuidia: detractio: blasphemia: heresis ⁊ hmōi. Vñ sequiᷣ: ꝓge. vi. g Progenies vi. Oñdit eos malā arborē: ⁊ fructꝰ afferre blasphemie. h Ex abun. coꝛ. Hō sepe falliᷣ: q̄ pēsat coꝛ ex oꝛe ⁊ ope. Sȝ deus opꝰ ⁊ ꝟba ex corde qd̄ nouit iudicat. Illi ḡ ex. a. c. o. l. q̄ scit ex q̄ ītētiōe exit. i Bonꝰ hō. Thesaurus cordis ītētio ē: ex q̄ deꝰ iudicat opa: vt ⁊ aliq̄n minoꝛa maiorē maioꝛa habeāt mercedē. Hoc ī loco vł iudeos oñdit ꝺ q̄li thesauro ꝓferāt blasphemiā. Vł cū supioꝛibꝰ heret. ꝙ sic bonꝰ hō nō pōt ꝓferre mala: vel malꝰ bona: sic nec xp̄s mala: nec diabolꝰ bona opa pōt facere. k Verbū ocio. Si ꝺ ociosoverbo reddet hō rōnē in die iudicij: quātomagꝭ vos q̄ opa sctīspūs dicitꝭ eē beelçebub. l Ex ver. enim. Moꝛs ⁊ vita ī manibꝰ ligue. m Tūc respon. Cū scribe ⁊ pharisei ꝟba nullatenꝰ possent īpꝛobare: in opibus querūt tētare: q̄rentes signa videre: q̄si nō fuerint signa q̄ viderāt. Tūc rñderūt. Quidam

ꝗ calūniabāᷣ

Job. 12. f

Esa. 6. c

†25. di. q̄lis hic. De pe di. 1. potentia

† 22. q. 5. q̄tiēs. 23. q. 4. quesitū in fine.

Mystice

a ſ est spiritus blasphemias cōtra veritatē cū eā cognoueris induratio.

a hoibus: spūs aūt blasphemię nō
b remitteᷣ. Et quicūꝙ̄ dixerit verbum cōtra filiū hoīs remitteᷣ ei:
c †qui aūt dixerit verbū contra spi
d ritūsanctū nō remitteᷣ ei: neqꝫ in

a ſ .i. existimare: vel iudicare.

e hoc seculo neqꝫ ī futuro. Aut facite arborē bonā: ⁊ fructum eiꝰ bo
f nū: aut facite arborē malā: ⁊ fru

a ſ vtrū aūt bonꝰ sit auctoꝛ an malus ex fructu cognosciᷣ.

ctū eiꝰ maluȝ. †Siquidē ex fructu

a ſ filij diaboli eius veneno corrupti.

g arboꝛ agnosciᷣ. Progenies vi

ſ fructus vester est blasphemia.

perarū quō potestis bona loqui

a ſ cū sitis arboꝛ mala. b ſ nō eni pōt de oꝛe vestro ꝓcedere nisi malicia: que abūdat in cordis intentione.

h cū sitis mali?† Ex abūdātia ei coꝛ

a ſ qꝛ tm̄ boni q̄s facit quātū intendit.

i dis os loquiᷣ. Bonꝰ homo ꝺ bō

a ſ tantū quoꝙ̄ mali quātū itēdit.

no thesauro ꝓfert bona: malus aūt homo de malo thesauro pꝛofert mala.† Dico autē vobis qm̄

a ſ qd̄ sine vtilitate loquentis diciᷣ: et audiētis: vt de friuolis et fabulis: scurrilia nō sunt ociosa: sed criminosa.

k omne verbū ociosum quod locuti fuerint homines reddent ra
l tionem de eo in die iudicij.† Ex

a ſ si bona et bona intentione.

verbis eīm̄ tuis iustificaberꝭ: ⁊ ex

ſ malis.

m verbis tuis cōdēnaberis.† Tunc

a ſ querentes adhuc calūniā.

responderunt ei q̄uidam de scri

ꝑte ipiꝰ dei. alio mō ex ꝑte donoꝝ ipiꝰ. alio mō ex ꝑte pctī ipius. Ex ꝑte ipiꝰ dei ꝑ̄ncipiū ꝑ qd̄ remittiᷣ pctm̄ ē ipa dei miscdia: ⁊ hec tolliᷣ ꝑ desperationē: sicut fecit cain. Alio mō timoꝛ iudicioꝝ dei ē ꝑ̄ncipiū ꝑ qd̄ aliq̄s resilit a pctō: ⁊ hic tolliᷣ ꝑ ꝑ̄sūptionē ꝑ quā aliq̄s ꝑ̄sumit cōsequi gloꝛiā sine meritꝭ quātūcūꝙ̄ agat male. Ex ꝑte aūt donoꝝ dei duo sūt q̄ maxime faciūt hoīem retrahi a pctō. Primū est veritatꝭ cognitio: ⁊ hec tolliᷣ ꝑ ħ ꝙ aliq̄s veritatē agnitā īpugnat: ⁊ sic viā salutꝭ a se scienter repellit. scd̄m ē gr̄e diuie collatio: ⁊ hec repelliᷣ ab hoīe q̄tū ē in se ꝑ inuidētiā fraterne gr̄e: ⁊ nō accipiᷣ hic inuidētia fraterne gr̄e ꝓut aliq̄s inuidet fratri suo: vel alicui singulari ꝑsone: ſ̄ q̄n ē tāta malicia ī eo ꝙ displicet sibi de gr̄a dei crescēte ī mūdo. Ex ꝑte pctī ꝟo duo sūt q̄ retrahūt hoīem a pctō. Vnū ē turpitudo actꝰ cōmissi ex cuiꝰ ꝯsideratione solet hō penitere: ⁊ ħ tolliᷣ ꝑ finalē īpenitētiā: nec accipiᷣ hic finalꝭ īpnīa. ꝓut ē pctī circūstantia .s. q̄ aliq̄s ī pctō moꝛtali moꝛiᷣ: sȝ q̄n aliq̄s tāte malicie est ꝙ elegi de pctō suo nūꝙ̄ penitere: ita ꝙ nō vellet ꝙ deꝰ daret sibi gratiā penitendi. Scd̄m est bꝛeuitas delectatiōis q̄ ī pctō est. ex cuiꝰ cōsideratiōe solet hō ſ̄m electionē pctm̄ refugere: ⁊ hec tolliᷣ ꝑ obstinationē: q̄n. s. hō firmat ꝓpositū inherēdo oīno pctō. Ex ꝑ̄dictis aūt ꝑꝫ ꝙ pctm̄ ī spm̄sctm̄ ita irremissibile dꝛ: qꝛ de difficili ē remissibile: ⁊ ħ ē qd̄ subdiᷣ:

a Spūs aūt blas. ⁊c. Diciᷣ aūt spūs blasphemie q̄n aliq̄s ex certa malicia blasphemat contra deū: sicut erat ī ꝓposito q̄n miracula diuinitꝰ facta attribuebāt diabolo vt visū ē. ⁊ erat q̄dā spēs pctī ī spm̄sctm̄ q̄ tacta ē videlȝ īpugnatio veritatis agnite. Et ꝑ ea q̄ dicta sūt apparet snīa illiꝰ qd̄ sequiᷣ: b Et q̄cūꝙ̄ ⁊c. vult dicere ꝙ blasphemia q̄ erat ꝯ̄ hūanitatē nō erat sic irremissibilis sicut illa q̄ erat ꝯ̄ diuinitatē. c Aut facite. Ostēso ꝙ miracula a xp̄o facta nō poterāt attribui ipi demoni. dn̄r oñdit ꝙ opoꝛtebat ea attribui diuini virtuti. Ad cuiꝰ euidētiā sciēdū ſ̄m ꝙ dicit Hiero. lȝ ꝟtute magica possint aliq̄ miracula fieri: tñ illa ꝑtinēt ad curiositatē tm̄ ⁊ vanitatē: sic simō magꝰ faciebat statuas ambulare loq̄ ⁊ ridere ⁊ cōsilia: vt hr̄ ī itinerario clemētꝭ: ſ̄ illa q̄ sūt salubꝛia: vt curatio lāguidoꝛū: illuminatio cecoꝝ ⁊ hmōi nō possūt magicꝭ artibꝰ fieri: ⁊ iō opoꝛtet talia attribui diuine ꝟtuti. talia autē faciebat xp̄s: ⁊ iō ex ħ ꝯcludit ꝙ miracula sua erāt ꝟtute diuina facta: ⁊ ħ ē qd̄ dicit: Aut facite arborē bonā ⁊ fructū eiꝰ bonū. Arboꝛ eīm̄ hic accipiᷣ pꝛīcipiū ipsoꝝ opeꝝ: fructꝰ aūt ipa opa. Iter aūt arborē ⁊ fructū semꝑ ē silitudo: qꝛ arboꝛ bona fructū bonū ꝓducit: ḡ qꝛ opa miraculosa q̄ xp̄s faciebat nō erant curiosa ⁊ vana sed salubꝛia. Cōcludit ꝙ pꝛīcipiū ꝑ qd̄ talia faciebat erat sctm̄ ⁊ bonū ⁊ ħ ē qd̄ dic: Aut facite arborē bonā ⁊ fructū eiꝰ bonū. q. d. ex bonitate opeꝝ q̄ ego facio potestꝭ ꝑpēdere ꝙ ꝟtus ꝑ quā ego facio nō ē mala ſ̄ bona. d Aut facite ar. ⁊c. q. d. ex opibꝰ q̄ fiūt ꝑ artē magicā cū sint mala vana ⁊ curiosa potestꝭ ꝑpēdere ꝙ fiūt virtute maligna. e Progenies vi. Postꝙ̄ oñdit eoꝝ falsitatē: ostēdit huiꝰ falsitatis radicē. radix. s. ista erat inuidia ⁊ odiū: qꝛ lȝ pharisei ꝑ̄mo cognouerūt xp̄m: vt dictū ē: tñ tm̄ odiū cōceperūt erga eū ex ħ ꝙ repħēdebat vitia eoꝝ ꝙ oīa facta eiꝰ iterꝑ̄tabanᷣ ī malū ad diffamandū ipm: ⁊ ħ ē qd̄ dicit: Progenies viperaꝝ: qꝛ venenū inuidie ex ꝟris parētibꝰ traxistꝭ q̄ ꝑsecuti sūt ꝓphetas ex īuidia: ⁊ vos ex eadē rōne ꝑsequimini me: ꝓpᷣ qd̄ subdit: f Quō po. ⁊c. q. d. nō potestis ꝺ me bona loq̄ īuidia ꝓhibēte. ⁊ iō subdiᷣ: g Ex ab. eī coꝛ os lo. qꝛ ꝟbū exteriꝰ ē significatiuū īterioꝛis ꝯceptꝰ. ⁊ iō subdiᷣ: h Bonꝰ hō ꝺ bo. thesauro. i. de bona volūtate: q̄ sic thesaurꝰ abscōditꝰ latet īteriꝰ ī mēte ꝓfert bona ꝟba. s. ⁊ facta. i Malꝰ aūt ⁊c. i. de mala volūtate ꝓfert mala: qꝛ ꝯtrarie cause habēt ꝯ̄rios effectꝰ: Et ne crederēt talia ꝟba remanere īpunita. iō subdit: k Dico aūt vo. ⁊c. ⁊ multo fortiꝰ si fuerit nociuū ⁊ blasphematoꝛiū q̄le erat ꝟbū phariseoꝝ: tale reddet eos cōdemnabiles ī die iudicij. ꝓpᷣ qd̄ seq̄ᷣ: l Ex ꝟbis eī tu. iu. si fuerint sācta ⁊ bona ⁊ bonitati mētꝭ cōsona. m Et ex ꝟ. t. cōdē. s. si fuerint mala ⁊ ꝑ̄dictꝭ ꝯ̄ria. n Tūc re. ei q̄dā. hic poniᷣ cōfutatio tētātiū eiꝰ ꝑtātē: et diuidiᷣ ī tres ꝑtes: qꝛ ꝑ̄mo poniᷣ eoꝝ cōfutatio. scd̄o denūciaᷣ eoꝝ condēnatio. ibi: Viri niniuite. ⁊ tertio eoꝝ excecatio. ibi: Cuȝ aūt īmūdus

spūs

† J. 3. e

Luc. 6. g

† Pro. 18. d

† Mar. 3. b Luc. 11. b

¶ quis supbus talẽ cõtenneret sequestrationẽ subdit: Amẽ dico vobis. Potestatẽ tribuit aplis vt sciant q̃ a talib⁹ dãnant: humanã sniam diuina snia corrobo/rari. a Sicut ethnicus. Detestabilior est qui sub noĩe fidelis agit opa infideliũ: q̃3 apte gentilis. Nec ideo salus eius negligẽda est. Nã et ethnicos.i.gentiles et publicanos ĩ numero quidẽ fratrũ nõ deputam⁹: sed tñ eo rũ salutẽ semp inquirim⁹.

Typice. Publicani sunt q̃ lucra seculi sectant̃ ⁊ exigũt vectigalia negociationis per fraudes: p furta: ⁊ p piuria.

b Amen dico ⁊c. A deo ve/stro snia cõfirmat̃ diuina. vel ad recipiendũ penitentẽ. vel ad abijciendũ cõtumacẽ.

c Si duo. Typice. Ubi spi/rit⁹ aĩa et corpus cõsenserint: vt nõ sit inter eos bellũ: car/ne cupiẽte ꝯ spm̃ ⁊ spũ contra carnẽ: quicquid petunt fiet. Quia si corpus vult q̃ spũs vult tm̃ bonarũ rerũ est peti/tio. d Ibi sum in me. Oĩs sermo.s.ad ꝯcordiã ꝓuocat: ⁊ pacẽ: quã adeo cõmẽdat vt dicat deũ ĩ medio esse eoꝝ q̃ pax ⁊ charitas sedẽ sibi in pa cificis cõstituit: ⁊ vnitatis me rito oĩa petẽda impetrãda eẽ cõfirmat. e Tũc ac. Dixe rat videte ne cõtẽ.v. de pu.i. adiecerat: si peccat: corripe: et p̃miũ ꝓmiserat: Si duo ex vo bis: Prouocat⁹ ğ petr⁹ que/rit quotiẽs dimittat.

f Septuagies sep. Hiero.i cccc.xc.vicibus.i.totiẽs ĩ die quotiens ille peccare potest.

Aug⁹. Typ. xj. p se trans/gressionẽ signat: q2 iã est extra decalogũ. Cũ vero multipli/cat̃ p.vij. iam oĩs intelligit̃ transgressio ꝓpter.vij.vitia.

Nota. Aliter dat̃ venia pe tẽti fratri vt nob̃.s. socia cha/ritate cõicet: sicut ioseph fra/trib⁹. Aliter inimico ꝑsequẽti vt bonũ ei velim⁹: etsi l3 facia m⁹: vt dauid lugẽs saul.

g Ideo assimilatũ. Ut scia/tis dimittendũ esse cõseruis: ostẽdã p siĩitudinem: q2 si ille rex ⁊ dñs dimisit seruo: mul/to magis hõ cõseruis suis.

Mos erat syrioꝝ per para bolas loqui. h Et vxorem eius. Cum non solum popu/pulũ: sed etiã p̃latos ⁊ subdi/tos simul cũ tota familia vel substãtia eoꝝ ꝓ magnitudi/ne delictorũ tradidit exteris nationib⁹: vt qd̃ noluerũt vo to soluãt tormẽto. Jussit ꝓ cupiditate ⁊ operib⁹.q.vxo/re ⁊ filijs penas soluere.

i Misert⁹ aũt. Misericors dominus nõ solũ captiuitatẽ iudaicã absoluit: sed etiã pec catorũ oĩm veniã in aduentu christi se dare ꝓmisit: si ꝑsisterent in incepto. k Dimisit eum.i.pondere car nalium obseruationũ absoluit: ⁊ debitũ dimisit: id est priores trãsgressiones. l Inuenit vnũ. Gẽtilẽ po/pulũ: quasi sibi debitorẽ fatigabat: gratiã xp̄i nõ esse eis ad salutẽ dicẽs: carnales obseruãtias ab eis non modo ꝑsuasionib⁹ sed etiã tormẽtis expetebat.

¶ Serue

---

†Si aũt ecclia nõ audierit: sit tibi
a ∫ gentilis. b ∫ exactor publicorũ vectigaliũ.
sicut ethnicus ⁊ publican⁹. †Amẽ
a ∫ vinculo anathematis.
dico vobis q̃cũq3 alligaueritis su/
∫ diuino iudicio.
p terrã: erũt ligata ⁊ ĩ cęlo: ⁊ q̃cũ
q3 solueritis sup terrã: erũt solu/
ta ⁊ ĩ cęlo. † Iterũ dico vobis: q2 si
duo ex vobis ꝯsenserit sup terrã:
a ∫ quesita ꝓ salute corrigẽdorũ.
de oĩ re quãcũq3 petierint fiet il/
a ∫ .i.sanctis. b ∫ in oĩb⁹ que iudicãdo agũtur
lis a patre meo q̃ ĩ cęlis ẽ. Ubi ẽi
in terra ad salutẽ hoim assum cooperator.
a ∫ monuit ad cõcordiã: nũc p̃miũ pollicet̃ quod
est in medio eorum.
sũt duo vel tres ꝯgregati in noĩe
meo: ibi sum in medio eoꝝ. †Tũc
accedẽs petrus ad eũ dixit: Do/
mine quotiẽs peccabit in me fra
a ∫ penitenti quidẽ.
ter me⁹ ⁊ dimittã ei? †Usq3 septi
es? Dicit illi iesus: Nõ dico tibi
vsq3 septies: sed vsq3 septuagies
septies. Ideo assimilatũ ẽ regnũ
a ∫ vita iustorũ. ∫ huic toti negocio. ∫ typi
ce christo qui mirata cuiusq3 examinat.
cęlorũ hoi regi: q̃ voluit rõnẽ po
nere cũ seruis suis. Et cũ cepisset
a ∫ populus iudaicus qui decalogo cõstrict⁹ mul
tarũ trãsgressionũ reus erat.
rationẽ ponere oblat⁹ ẽ ei vnus
qui debebat ei decẽ milia talẽta.
a ∫ viribus suis hoc explere nõ posset.
Cum aũt nõ haberet vnde red/
a ∫ ꝑmisit iusto iudicio malignorum spirituũ ser
uum fieri.
deret: iussit eũ dñs suus venũda
ri: ⁊ vxorem eius ⁊ filios ⁊ oĩa q̃
a ∫ cũ spõte noller malus: coact⁹ ppl̃s ille penitet
habebat et reddi. Procidens au
tẽ seruus ille rogabat eũ dicens:
a ∫ parce peccatis.
Patientiã habe in me ⁊ omnia
a ∫ credẽdo in re qui est finis legis.
reddam tibi. Misert⁹ aũt dñs ser
ui illius dimisit eum et debitum
∫ in libertatẽ fidei: vel de captiuitate liberat⁹.
dimisit ei. Egressus autẽ seru⁹ il
le inuenit vnum de conseruis su
a ∫ id est recognoscebat ab eo salutẽ ꝓstitã sibi.
is: qui debebat ei centum dena/

---

a Si aũt ecclesiã nõ audierit. p̃ceptũ p̃lati cõtẽnẽdo. b Sit tibi sicut ethnicus ⁊ publican⁹.i. separet̃ ab alijs fidelib⁹ p excõicationẽ ⁊ cẽsurã ecclesiasticã: ⁊ q᷑ talia possint p̃lati ecclesie inferre: subdit̃: c Amẽ.i. fideliter. d Dico vobis quecũq3 alli. sup ter. erũt li/ga. ⁊ in celis: q2 deus talẽ punitionẽ approbat si iudiciũ eccl̃ie nõ er/rat. Cõsiderãdũ tñ circa p̃dicta q᷑ si pctm̃ oc/cultũ fratris fuerit in p̃iudiciũ cõitatis vt si aliq̃s tractaret secrete cũ aliq̃bus ciuib⁹ qua/liter ciuitas esset hostib⁹ tradẽda. vel si aliq̃s hereticus in secreto corrũperet fideles: tũc se/creta correptio vel admonitio nõ esset expectã da: sed statim esset p̃lato denũciandũ q̃ posset tali periculo p̃cauere. Et idẽ iudiciũ de cõsimi/b⁹ casib⁹ est habendũ. e Iterũ dico vobis. Hic ꝯñr ostẽdit q᷑ nõ solũ debem⁹ fratrẽ corri pere sed etiã offensam nobis illatã remittere ⁊ diuidit̃ ĩ duas ptes: q2 primo facit qd̃ dictũ est. scd̃o ostẽdit quotiẽs sit offensa fratris re/mittẽda ibi: Tũc accedẽs ad eũ petrus: dicit igit̃ primo. f Si duo ex vobis ꝯsenserint ĩ aĩo.s. offensam sibi inuicẽ remittendo.

g De oĩ re quã pe. fiet il. q2 orõ nõ ẽ accepta corã deo si teneat odiũ ꝯ fratrẽ in aĩo: ꝓpt qd̃ subdit̃: h Ubi enĩ sũt duo vel tres ꝯgre. ĩ no. meo.i. charitate vniti. i In medio eorũ sum. acquiescẽdo bone volũtati ⁊ petitioni eo rundẽ: dũ tñ illa orõ habeat cõditiones cõue/nientes q̃ ad hoc requirunt̃.s. q᷑ aliq̃s oret ꝓ se pie et ꝑseueranter. His enĩ cõcurrẽtib⁹ sem/p oratio exaudit̃: ⁊ si aliqñ differt̃ tñ tp̃e cõpe tenti implet̃: sicut.s̃. habitũ est. ca. vij. Aduer tendũ tñ q᷑ l3 offensa sit semp remittẽda: non tñ iniuria: si ei ex remissione iniurie ⁊ pene de/bite sequeret̃ ꝓnitas in eo cui remittit̃ ad faci lius peccandũ. nõ esset bonũ ei remittere. silr si ex tali remissione esset scandalũ alioꝝ ⁊ omis sio iusticie et in cõsimilib⁹ casib⁹. k Tũc ac/cedẽs ad eũ petrus. Hic ostẽditur quotiẽs sit fratri remittendũ: ⁊ primo ostendit̃ ꝓpositũ. scd̃o cõfirmat p exẽplũ. ibi: Ideo assimilatũ ẽ. Circa primũ aduertẽdũ q᷑ sicut frequẽter di/ctũ est petrus tãq3 principalis aliqñ loqueba tur ꝓ se ⁊ ꝓ alijs: ⁊ ideo audito a saluatore q᷑ offensa fratris peccantis esset remittenda: in/terrogauit quotiẽs esset remittẽda fratri ⁊ h̃ petijt si sufficeret ad salutẽ dimittere septies: l Dicit illi iesus. nõ dico tibi vsq3 septies sed vsq3 septuagies septies. Et ponit̃ ibi numer⁹ determinatus ꝓ in determinato: ac si diceret: totiẽs quotiẽs: vt dicit Aug⁹. m Ideo assi milatũ est. Hic ꝓbat hoc p exemplũ: q2 magis sum⁹ debitores dei ⁊ plus offendim⁹ eũ q̃3 hõ possit offendere ꝓximum: q2 tãta est offensa quãt⁹ ille qui offendit̃. Deus aũt est infinit⁹ ⁊ ideo offensa in ip̃m cõmissa quãdã infirmi/tatẽ habet: ⁊ tñ quotienscũq3 offendim⁹ deu3 ipse totiẽs pat⁹ est remittere: dum tñ velim⁹ veraciter penitere: ergo multofortius simili/ter debemus peccanti in nos facere: ⁊ hoc est quod dicit: Ideo assimilatum est regnũ celo/rum: id est status ecclesie militantis.

n Homini regi.i. christo qui est verus ho/mo et verus deus: rex regũ ⁊ dñs dñantiũ.
o Qui voluit rõnẽ ponere cu3 ser. suis.i. rõ nem exigere de factis humanis. p Obla/tus est ei vnus qui de. ei decẽ milia talenta.i. obligatus ad magnam penã ꝓpter multa pec cata. q Cum aũt nõ haberet vnde redde ret: quia peccator non habet vnde satisfaciat deo pro peccato. r Jussit eum dñs suus ve nũdari ⁊c. quia omnia sua sunt pene eterne ꝓ pter pctm̃ suũ obligata. s Procidẽs aũt ser.i. pctõr p penitentiã. t Patientiã habe. penã eternã temporalẽ cõmutãdo. v Et oĩa red. tibi. opa meritoria faciẽdo. x Misert⁹ est aũt ⁊c. q2 dñs para/tus est misereri et parcere vere penitentib⁹. y Egressus aũt seruus ille a facie dñi.s. p recidiuũ peccati. z Inuenit vnũ de cõseruis.i.d̃ hoib⁹ q̃ sunt serui dei cũ ip̃o. a Qui de. ei cẽ. de.i. modicũ eũ offẽ derat: q2 offensa in hoiem modica ẽ respectu offense cõmisse ĩ deũ.

i Et tenẽs

---

† De iureiu. quẽadmo/dum. Job.10.c

† 20.di.de quibus cau sis.1.q.1.cũ scriptura.

† Lu.17.c

† De pe.di. 3.septies.

a Serue nequā. Sepe debita dimisi tibi qn̄ in angustijs rogasti: sed liberat⁹ cōpassionē nō habuisti q̄n poti⁹ ꝓphetas ⁊ ap̄los ꝓsequeris ⁊ ingrat⁹: ⁊ de iusticia p̄sumēs spernis gentes: indignas tua societate in xp̄o iudicās. b Sic ⁊ pater me⁹. Si non dimiseritis ex corde qd̄ in vos delinquit ⁊ h̄ qd̄ ꝑ pniam dimissum erat a vobis exigitur. Repetet: vel de mala volūtate dānādo a qua oē malū: vel de inobedientia q̄ est origo toti⁹ mali. Quotiens ei quis peccat: inobediēs efficit.

Incipit narrare q̄ dn̄s i iudea fecit ⁊ docuit et passus est: primo trans iordanē ad orientē: post ⁊ citra iordanē qn̄ venit a hiericho in hierusalē. c Sermones ⁊c. Quos in galilea post tributū de humilitate ⁊ innocentia ⁊ correctione ⁊ venia habuit. d Uenit in fines iudee. Ois iudeorū ꝓuincia ad distinctionē aliarū gētiū iudea dr̄: sȝ spāliter meridiana plaga ad differētiā samarie: galilee: decapolis: ⁊ ceterap̄ regionū eiusdē ꝓuincie. e Et secute sūt. Galileos maluit curare ī iudea: vt gētes i eā veniā q̄ iudee parabat admitteret. ☞ Et ac.

a ſ nō sinebat eū reddere rationē.
rios: et tenens suffocābat eum di a
a ſ obserua carnales obseruantias.
cēs: Redde qd̄ debes. Et ꝓcidēs b c
cōseru⁹ eius rogabat eū dicens: d
a ſ parce peccatis.
Pācientiam habe in me: et om
a ſ quicquid lex p̄cipit spūaliter implebo.
nia rēddam tibi. Ille autem no e
ſ spūalia. ſ a spūali intellectu recessit. ſ artā
luit: sed abijt ⁊ misit eum in car
tribulationē. ſ hoc intendens vt legē carnaliter impleret quod videbat debere.
cerem donec redderet debitum.
a ſ angeli q̄ referūt deo gesta hoīm vel p̄dicatores euangelij.
Uidētes aūt cōserui ei⁹ q̄ fiebāt: f+
a ſ ꝓpter afflictionē christiani populi.
cōtristāti sūt valde. Et venerunt g
ſ ꝑ salute credētiū ꝯ dolū ꝑsecutoꝝ dn̄m iplorāt
⁊ nārrauerūt dn̄o suo oīa q̄ facta
fuerāt. Tūc vocauit illū dn̄s su⁹: h
ſ omnes p̄uaricationes.
⁊ ait illi: † Serue nequā: oē debi i+
tum dimisi tibi: qm̄ rogasti me.
a ſ dignas misericordia gētes reputare: qm̄ omnes peccauerūt et egent gratia dei.
Nonne ergo oportuit ⁊ te mise k
reri cōserui tui: sicut ⁊ ego tui mi
a ſ iusta animaduersione.
sertus sum? Et iratus dominus l+
a ſ in man⁹ romanorūt vel thartareis ministris.
eius tradidit eū tōrtoribus quo m+
ſ in perpetuum.
adusq̄ redderet vniuersum debi
ſ repetet a vobis dimissa.
b tū. Sic ⁊ pater me⁹ celestis faciet n
vobis si nō remiseritis vnusquis
ſ nō ficta pace.
q̄ fratri suo de cordib⁹ vestris.
Et factū est cū cōsūmasset iesus o
c sermones istos migrauit a gali
d lea ⁊ venit in fines iudee trans p+
a ſ de galilea. ſ ex pietate vt doceant et infirmi
e iordanē: ⁊ secūte sunt eum turbe q
sanentur. ſ in iudea.
multe: ⁊ curauit eos ibi. r

Nico.de lyra

a Et tenēs suffocabat eū. i. strāgulabat. Et dr̄ a sub ⁊ faux cis. dicēs: b Redde qd̄ debes. i quo ostendit austeritas in repetēdo vindictā a ꝓximo. c Et ꝓcidēs cōseru⁹. ꝑ pniam. d Rogabat eū dicēs: patiētiā ⁊c. q. d. parat⁹ sum s̄m possibilitatē meā satisfacere. e Ille aūt noluit. in quo notat crudelitas ī mō repetēdi vindictā. f Uidētes aūt cōserui ei⁹. isti sunt q̄ vidētes crudelitatē hoīm erga ꝓximos ꝯtristant: qr ad eandē virtutē ꝑtinet gaudere de bono ⁊ tristari d̄ opposito malo. g Et ve. ⁊ nar. dn̄o. qr in oratione petūt a dn̄o talia vindicari ad declarationem iusticie non ex liuore vindicte. h Tūc vocauit illū dn̄s suus. Ista aūt vocatio fit in morte vbi oportet de oīb⁹ rōnē reddere stricte. i Serue ne. ⁊c. i. offensaȝ magnā ī me cōmissam. k Nonne ḡ opor. ⁊c. paruā remittēdo. l Et iratus dn̄s ⁊c. i. demonib⁹ q̄ i h̄ sunt executores diuine iusticie. m Quoadusq̄ red. vni. de. i. eternaliter: qr ī inferno semꝑ est redditio absq̄ quietatione cū pena semꝑ remaneat eterna a ꝑte finis. n Sic ⁊ pater meus celestis ⁊c. Hic inducit applicatio ꝑabole ad ꝓpositū eodē mō q̄ dictū est. o Et fa. ē cū cō. hic ponit ꝯfirmatio doctrine p̄cedētis ꝑ opationē miraculoꝝ. cū dicit: Et factū ē cū cōsūmasset iesus ⁊c. Seq̄t: p Et ve. ī fi. iu. trās iordanē. vbi erat possessio duaꝝ tribuū ⁊ dimidie. s. ruben ⁊ gad ⁊ dimidie trib⁹ manasse. q Et se. sūt eū tur. mul. Ex q̄ ptȝ deuotio ppl̄i ad eū qr multi sequebāt: aliq̄ cā p̄dicatiōis audiēde: aliq̄ cā curatiōis īpetrāde. r Et cu. eos ibi. Et sic ptȝ q̄ euāgelista ī vno v̄bo multa miracula sanitatū includit: qr ꝓpter multitudinē miraculorū nō poterāt oīa ī particulari describi. vt dr̄ Joh. vl.

†De pe. di. 4. c. i. De ꝯse. di. 4. quō ī fi.

Moraliter.

In illa hora acces. ⁊c. Ca. XVIII Seq̄t. d† Et aduocās iesus paruulū ⁊c. Moraliter paruul⁹ i medio statuit cū vere humil'i statū ponit dignitat⁹: qr tūc sicut lucerna suꝑ candelabrū ponit alijs i exēplū: qr plus honorat⁹. pl⁹ reputat se indignū. iō subdit: g† Nisi ꝯuersi fuerit⁹. s. a suꝑbie fastu. h† Et efficiamini sic par. imitātes ei⁹ humilitatē ⁊ nō aspirātes ad dignitatē. i† Nō intra. ī reg. celoꝝ. nā angusta ē porta. vt dr̄. s̄. vij. ꝓpter qd̄ grossi ꝑ suꝑbiā trāsire nō possūt ꝑ ipam sȝ hūiles tm̄ iō cōcludit: k† Quicūq̄ ḡ hu. se. ⁊c. ⁊ q̄ susceperit vnū paruulū talē ī noīe meo me suscipit. nā ab eo vere suscipit q̄ ei cōformat. b† Qui aūt scā. vnū ta. ⁊c. Seq̄t. † Expedit vt suspēdat mola asinaria ī collo ei⁹ ⁊c. elegibili⁹ enī ē corꝑalit affligi q̄ eternaliter cruciari. h† Si aūt man⁹ tua vł pes tu⁹ ⁊c. Per manū q̄ ē organū organoꝝ ītelligi pōt op⁹ bonū de genere qd̄ tn̄ nō ē necessariū ad salutē: ⁊ si tale bonū sit occasio ruine: vt pote suꝑbie vel alteri⁹ mali debet dimitti. Per pedē v̄o pōt intelligi gressus honest⁹ nō tn̄ ad salutē necessari⁹ ⁊ si sit occasio mali debet dimitti. † Et si ocu. tu⁹ scan. te ⁊c. ꝑ oculū potest ītelligi scīa secularis q̄ lȝ sit bona tn̄ si sit occasio mali debet dimitti: sicut dicit beat⁹ Greg. de sctō Bn̄dicto q̄ liberiori genere ex ꝓuincia murcie ort⁹: rome liberalib⁹ l̄raꝝ studijs tradit⁹ fuit: sȝ cū ī eis multos ire ꝑ abrupta vicioꝝ cerneret: euȝ quē q̄si in ingressu mūdi posuerat pedē retraxit: et subdit ibidē recessit ḡ sciēter nesci⁹ et sapiēter īdoct⁹. m† Uidete ne cōtē. ⁊c. graue ḡ ē cōtēnere quē de⁹ honorat angelo custode ⁊ ꝓpter cui⁹ salutē dei fili⁹ voluit ī mūdū venire: ⁊ hee rōnes tāgunt cū dr̄: n† Dico ei vo. qr an. eoꝝ ⁊c. Si aūt peccauerit in te frater tu⁹. i. te sciēte. vn̄ Aug⁹. Quid ē ī te peccauit nisi tu scis qr peccauit. d† Uade ⁊ corripe cū īter te ⁊ ipm̄ solū Hiero. Corripiēdus ei ē seorsū fraterne si semel verecūdiā amiserit ꝑmaneat ī pctō. e† Si te audierit lu. es fra. tuū. ꝑ salutē ei alteri⁹ nobis q̄ȝ acq̄rit salus. f† Si aūt te nō audierit adhibe ⁊c. glosa vt si dixerit nō eē peccatū ꝓbēt illud esse pctm̄. g† Qr si n̄ au. eos dic eccl'ie. Chriso. i. his q̄ ecclesie p̄sidēt. a† Si aūt eccl'iaȝ non audie. ⁊c. Aug⁹. i. gētilis ⁊ pagan⁹ in nūero fratrū nō cōputād⁹. c† Amē dico vo. q̄cūq̄ alli. ⁊c. Aug⁹. d̄ v̄bis dn̄i ī mōte: Cepisti h̄re fratrē tuū tāq̄ ethnicū ⁊ publicanū. liga illū ī terra: sȝ vt iuste liges eū: vide nā iniusta vincula dirūpit iusticia. e† Iterū dico vobis qr si duo ⁊c. subintelligēdū est si petierint pie: ꝑseuēranter ⁊ ꝓ se. † Dn̄e q̄ties pec. ī me fra. ⁊c. subdit: † Usq̄ septuagies septies. i. q̄drigētis nonaginta vicib⁹. vel vt dicit Augusti. oīno q̄tiēscūq̄ peccauerit ignoscas. m† Ideo assi. est reg. celoꝝ hoī regi. i. xp̄o q̄ ē rex regū. o† Qui voluit rōnē po. cū ser. suis. hui⁹ eī regis serui sūt oēs hoīes: ⁊ cuȝ eis rōnē ponit. nā oīm act⁹ diligēter discutit. p† Oblat⁹ ē ei vn⁹. i. q̄libet pctōr qr p̄ntialiter sibi assistit. † Qui debe. ei de. mi. ⁊c. i. debitū valde magnū qr tāta est offensa q̄nt⁹ ē ille q̄ offendit. q† Cū aūt nō ha. vn̄ red. qr pctōr nō habet vn̄ satisfaciat deo. r† Jussit eū dn̄s ei⁹ venūdari ⁊c. ꝑ h̄ significat determīatio ei⁹ ad penā debitā. ꝑ vxorē aūt ei⁹ significat delectatio praua: ⁊ ꝑ filios act⁹ mali p̄cedētes inde ꝓ q̄b⁹ ē puniēdus. s† Procidēs aūt ser. ⁊c. vt sibi daret spaciū vite ī q̄ posset ꝑ pniam satisfacere. x† Misertus aūt dn̄s ⁊c. plus ei dat dn̄s q̄ roget. y† Egressus āt ser. il. Egredit aūt a dn̄o pctm̄ reiterādo. z† Inuenit vnū de cōser. suis. i. de pctōrib⁹ q̄ ei tenebat ī modico respectiue ⁊ crudeliter cogebat eū reddere. f† Uidentes aūt ⁊c. ꝑ q̄s oēs xp̄iani ⁊ angeli sācti ītelligūt. Un̄ Apoc. xxij. dixit angelus beato iohāni. Cōseru⁹ tu⁹ sū ⁊ fratrū tuoꝝ. Et corā deo rep̄sentāt facta hoīm. i† Serue neq̄ ⁊c. nōne oportuit ⁊ te misere. cōser. tui ⁊c. q. d. sic Remigi⁹. Seru⁹ iste nullū legit r̄n̄sū dn̄o dedisse. in q̄ demōstrat q̄ in die iudicij ⁊ statim post hāc vitā cessabit oīs excusatio pcti. l† Et irat⁹ dn̄s ⁊c. i. demonib⁹. m† Quoadusq̄ red. ⁊c. i. vsq̄ iꝑpetuū: nā ī inferno

nulla

nulla est redēptio. Et factū est ⁊c. Sequitᷣ. p† Et venit ī fi/nes iudee trās iordanē. Orige. Sanauit dn̄s turbas trās ior/danē vbi dabatᷣ baptismꝰ vere eī a spūalibꝰ infirmitatibꝰ cu/rātᷣ ⁊ saluātᷣ hoīes ī baptismo. In eo. ca. xviij. vbi dᷣ in postil. Sicut digiti manꝰ equaliter crescunt.

Additio. j. Hec rō nullā ꝓpriā ꝑeminētiā attribuit hūilitati īter ceteras ꝟtutes. De q̄libet enī alia ꝟtute vere posset dici ꝙ illa crescēte cetere crescūt pro portionabiliter ꝓptᷣ cōnexionē ꝟtutū: vt postil. allegat. ħ ꝟba xp̄i dicētꝭ: Discite a me qꝛ mitis sū ⁊ hu. corde: Matth. xj. de/notāt quādā excellētie singularitatē in ip̄a hūanitate existere quā doctrinā cōiter doctores sequūtᷣ: Augꝰ. eī ꝺ vera religiōe dicit ꝙ tota vita xp̄i ī terris disciplina morū fuit ad imitādū ꝑcipue hūilitatē suā. Silr̄ Greg. ī pastorali dicᷣ ꝙ ī argumētū redēptiōis nr̄e īuēta ē hūilitas xp̄i. Ex q̇bꝰ ptꝫ ꝙ hūilitas cō/mēdāda ē ex aliq̇ singulari sibi īter ceteras ꝟtutes ꝓprie pti/nēti: ⁊ iō dicēdū ꝭm Tho. ī scđa scđe. q. clxj. arti. v. ī rn̄siōe ad tertiū argumētū ꝙ hūilitas comēdatᷣ ex ħ ꝙ ꝑ illā maxime re mouetᷣ īpedimētū hūane salutꝭ q̄ cōsistit ī ħ ꝙ hō ad celestia tē dat a q̇bꝰ īpeditᷣ dū ī terrenis magnificari studet. Et sic hūili/tas ē q̄dā ꝓpria dispositio ad libeꝝ accessū hoīs ī spūalia ⁊ di/uina bona. In eo. ca. vbi dᷣ ī postil. Uenit eī filiꝰ hoīs ⁊c.

Additio. ij. Meliꝰ videtᷣ cōtinuari ħ dictū xp̄i cuꝫ ꝑcedētibꝰ sic. s. vt ꝑ aliā rōnē fortioreꝫ on̄datᷣ ꝙ nō sūt pusilli cōtēnēdi: qđ hic ptꝫ. Nā posset q̇s dice re ꝙ ille ꝓximꝰ nō ē cōtēnēdus: q̇. s. ē iustꝰ seu ꝺ q̇ rōnabilitᷣ ꝑ sumi debet ꝙ ē ī statu grē: sꝫ prauꝰ seu pctōꝛ videretᷣ debere cō tēni cū sit a deo remotꝰ. Ad qđ remouēdū saluatoꝛ īducit exē/plū de seipso q̇ venit saluare qđ perierat. Ad qđ etiā inducit exēplū de cētū ouibꝰ vt ptꝫ ī lr̄a: ⁊ hec videtᷣ eē sn̄ia. Chryso. q̇ ī ħ loco sic dicit: Rursus aliā rōnē ponit q̄re pusilli n̄ sūt cōtē nēdi priori maiorē dicēs: Uenit eī filiꝰ hoīs saluare qđ ꝑierat q. d. ꝭm Remigiū nō cōtēnat pusillos. s. pctōꝛes: qꝛ ego ꝓ hoī bꝰ hō fieri dignatꝰ sū. In eo. ca. vbi dᷣ ī postil. Si duo ex ⁊c.

Additio. iij. Licet verū sit ꝙ orō nō est accepta co rā deo illiꝰ q̇ tenet odiū ꝯ fratrē ī aīo nō tn̄ ex ħ seq̇tᷣ ꝙ orō semꝑ sit accepta corā deo illiꝰ q̇ nō tenet tale odiū ꝯ fratrē. pōt enī ī alijs sic deficere vt nō audiatᷣ: Sꝫ xp̄s dicit: Si duo ex vobis cōsenserint ꝺ oī re quā petierit fiet illis. Ex q̇bꝰ seq̇tᷣ ꝙ oratio ꝯsentiētiū semꝑ audiatᷣ: vn̄ aliter vi detᷣ dicendū. Ad cuiꝰ intellectū sciendū ꝙ hmōi cōsensus q̇ fa cit orationē efficacē ꝭm doctores nō solū extēdit se ad exclude dū odiū fraternū: sꝫ etiā ad includēdū oīa q̄ ad petitionē q̄ ē digna exaudiri requiruntᷣ. s. vt orās sibijpsi cōsentiat. Unde Hiero. dicit: Ubi spūs et aīa corpusq̧ ꝯsenserint ⁊ nō intra se bellū diuersarū habuerint volūtatē: nulli dubiū q̇n bonaꝝ re ruꝫ postulatio sit vbi corpus vult habere ea q̄ vult spūs. hec Hiero. Silr̄ in ħ cōsensu etiā includitᷣ ꝙ orātes sibijpsis cōsen tiāt ī oībꝰ his q̄ ad verā doctrinā ⁊ bone vite cōuersationē ꝑ tinēt. Un̄ Origenes ī ħ loco: Ista est cā ꝓpter quā nō exaudi untᷣ orātes: qꝛ nō cōsentimꝰ nobis ꝑ oīa suꝑ terrā nec dogma te nec cōuersatiōe. sicut eī in musicis nisi fuerit cōueniētia vo/cū nō delectāt audiētē: sic ī ecclīa nisi cōsensum habuerint orā tes nec delectatᷣ deꝰ nec audit voces eoꝝ. hec ille vbi. igitᷣ con sensus ꝑdictꝭ modis ē: necesse ē īpetrare qđ petitᷣ. Includitᷣ eī hic tā idoneitas petitiōis q̄ꝫ petētiū: ⁊ iō sequitᷣ in lr̄a. Ubi eī duo sūt vl' tres ꝯgregati ī noīe meo ibi sū ī medio eoꝝ. vbi no tādū ꝙ sn̄ia hoꝛū verboꝝ ē redditiua rōnis ꝑcedētiū. Nō enī dixit iteꝝ dico vobis. i. vbi eī sūt duo vel tres ⁊c. sic ī imedia te ꝑcedēti ꝯclusiōe vbi denotatᷣ distinctio illiꝰ dicti a ꝑcedēti bꝰ ħ dixit: Ubi eī sūt. q̄si redditiuū rōnis ꝺ hmōi petitiōis ef ficatia vt ītelligatᷣ sic. Nō q̄re talis ē ꝯsensus efficax talis est: qꝛ tales ꝯgregati sūt ī noīe meo: vbi enī talis cōsensus est: ta les ꝯgregantᷣ ī noīe xp̄i: q̇ est vera pax et vera cōcordia: ⁊ per cōsequēs est ī medio eoꝝ: qꝛ vt ait Orige. Mox enī vt aliqui (cōsenserint xp̄s inuenitᷣ in eis.

Replica. In ca. xviij. vbi postillatoꝛ cōmēdat hu/militatē cū debito moderamine: Burg. vult hūilitatē h̄re sin gularē excellentiā inter ceteras virtutes: ptꝫ hoc ex dicto bea ti Augꝭ. de vera religione dicētis ꝙ tota vita xp̄i in terris di sciplina moris fuit ad imitādū ꝑcipue hūilitatē suā: sꝫ ꝑ ħ nō pōt Burg. aliquā inferre humilitatꝭ ꝑrogatiuā: qꝛ btūs Au/gusti. vult ꝑ ħ on̄dere imitationē hūilitatꝭ faciliorē. vita enī xp̄i ī multis existit potiꝰ admirabilis q̄ꝫ imitabilis: q̇ ad hūi/litatē tn̄ faciliter imitabilis: iō idē beatꝰ Augꝰ. in ser. cōi de martyribꝰ dicᷣ: Christꝰ dn̄s nō dixit: Discite a me mortuos su scitare: suꝑ aq̄s siccis pedibꝰ ābulare. nō ħ dixit: Sꝫ q̇d ait. Discite a me: qꝛ mitis sū ⁊ humilis corde. ⁊ ad eūdē sensū pti/net qđ Burg. de beato Greg. postil. allegat. Nec cōcludit su/um ꝓpositū ꝑ dictū. s. Thome ex scđa scđe. q. clxj. Nā cū dix/isset ꝙ humilitas ē quedā ꝓpria dispositio ad liberū accessum hoīs ad spūalia ⁊ diuina bona subdit idē sāctꝰ Thomas ibi/dem. Igitᷣ sicut ꝑfectio potioꝛ ē dispositione: ita ⁊ charitas: ⁊ ille ꝟtutes q̇bꝰ hō directe mouetᷣ in deū sunt potiores humili tate: ⁊ ita dictū. s. Thome potiꝰ est cū postilla. q̄ꝫ cū Bur. qui hic et alibi est truncatoꝛ auctoꝛitatum ⁊c.

Glo. ordi.

a Et accesserūt ⁊c. Ca. XIX e Si lꝫ hoī ⁊c. Quasi cōplexio ne capiatᷣ. Si diceret dimittē da ē quacūq̧ ex causa ⁊ ducēda alia pudicitie predicatoꝛ ꝯtra se facit. Si dicᷣ n̄ ē dimittēda: ꝯ doctrinā moysi ⁊ dei facit. Ideo rn̄sū tēperat natu/ralē legē: ꝑmāq̧ dei sn̄iaꝫ scđo oppo nēs: q̄ nō volūtate dei sꝫ peccantiū necessitate cōcessa est. ☞ Et femi.

a Et accesserūt Ca. XIX a†
ꝭ ex liuore vt decipiant.
e ad eū pharisei tētantes b c
eū ⁊ dicētes: † Si licet hoī
a ꝭ earū causarū q̄ scribebantᷣ ī libro repudij.
dimittere vxorem suaꝫ quācūq̧
ꝭ non sua respondit sed historie veteris et man/datoꝛū dei recordatur.
ex causa: Q̊ui respōdēs ait eis: d e

Nico. de lyra

a Et accesserūt. Hic ꝯn̄r saluatoꝛ docet virtu Ca. XIX e tes cōtēplatiuoꝝ seu religiosoꝝ: . diuiditᷣ ī tres ꝑtes. qꝛ primo docet cōtinētiā. scđo obediētiā. ibi: Tūc obla ti sūt ei ꝑuuli. tertio pauꝑtatē volūtariā. ibi: Et ecce vnus. In istis aūt tribꝰ cōsistit ꝑfectio religiosoꝝ. Prima diuiditᷣ in duas ꝑtes qꝛ ꝑmo docet xp̄s illud qđ ē necessitatꝭ in ꝯtinētia: videlꝫ ꝯtinētiā cōiugalē. scđo illud qđ ē ꝑfectiōis. s. cōtinētiā ab oī actu venereo. ibi: Dicūt ei discipuli. Prima ī duas: qꝛ ꝑ mo circa ħ ponitᷣ phariseoꝝ dolosa interrogatio. ⁊ scđo ponitᷣ ip̄ius xp̄i vera rn̄sio. ibi. Qui rn̄dēs: Dicit ģ: Et accesserūt ad eū. i. ad iesū. b Pharisei q̇ ī ꝑplo iudeoꝝ ꝑ alijs videbantᷣ religiosi: vt dictū est. s. ⁊ dicetᷣ inferiꝰ. xxj. ca. c Tentātes eū cape. s. ī verbis. d Et dicētes: si li. hoī di. ⁊c. i. ex leui cā: vt ꝓpter aliquā feditatē seu turpitudinē coꝛpalē. Hāc questio nē ꝓposuerūt xp̄o ad capiēdū eū: qꝛ rn̄sio ad vtrāq̧ ꝑtē erat calūniabilis: qꝛ si diceret ꝙ lꝫ videbatᷣ laxare frena ꝯcupiscē/tie carnali: dicēdo ꝙ hō ꝓ libito volūtatꝭ sue possit vxorē di/mittere et aliā ducere: ⁊ etiā ꝯtra dictamē legis nature: qꝛ inse ꝑabilitas ē de rōne mr̄imonij: vt dicetᷣ post. Si aūt diceret ꝙ nō lꝫ: videbatᷣ ꝯtra moysen dicere dicēte: Deutᷣ. xxiiij. Si acce perit hō vxorē ⁊ nō īuenerit grām an̄ oculos eiꝰ ꝓpter aliquā feditatē scribet libellū repudij ⁊c.

e Qui rn̄dēs. ħ ponitᷣ xp̄i rn̄sio: ⁊ di uiditᷣ ī duas ꝑtes: qꝛ ꝑmo ponitᷣ rn̄sio scđo remouetᷣ q̄dā sibi facta obiectio. ibi: Dicūt illi. Ad euidētiā primi ad/uertēdū ꝙ indiuisibilitas ē ꝺ rōne ma trimonij: ꝓptᷣ qđ ponitᷣ īdiffinitiōe eiꝰ tāq̄ꝫ formale. cū dᷣ: Matrimoniū ē cō iūctio maris ⁊ femine īter legitimas ꝑsonas indiuiduā vite ꝯsuetudine re/tinēs. i. indiuisibilitatē ꝭm totā vitam alteriꝰ cōiugū. Rō āt huiꝰ ē: qꝛ mr̄imo niū ē cōiūctio maris ⁊ femine ad educationē ꝓlis ad cultū di uinū multiplicādū. ad ħ aūt ꝙ ꝓles sit apta ad cultū diuinū ⁊ possit sibi sufficere post emācipationē a parētibꝰ req̇ritᷣ ma/gnus tēpoꝛis tractus: quia opoꝛtet filiū generari: educari et doceri: ⁊ sibi de necessarijs vite a parētibꝰ ꝓuideri: qꝛ ꝭm ꝙ dicit apl's. ij. Coꝝ. xij. Parētes debēt thesauriçare filijs ⁊ nō filij parētibꝰ. Anteq̄ꝫ aūt hō possit generare de cōi cursu est. xviij. annoꝝ vel. xx. an̄q̄ꝫ vero filiꝰ genitꝰ sit educatꝰ ⁊ edoctꝰ a pr̄e sciēs ⁊ potēs se ⁊ familiā regere opoꝛtet ꝙ sit. xx. annoꝝ vel circiter. Et sic ptꝫ ꝙ lꝫ vir nō generaret nisi vnū filiū ī vxo re: tn̄ anteq̄ꝫ filiꝰ eēt dispositꝰ ad recedēdū a patre. iā pater eēt xl. annoꝝ vel circiter: nūc aūt ita est ꝙ masculus ⁊ femina de/bēt simul cohabitare indiuisibiliter q̄ꝫdiu intēdūt generatiōi ⁊ educationi ꝓlis: sicut videmꝰ ī brutis aīalibꝰ ⁊ auibꝰ ꝙ de terminatꝰ mas determinate femīe insepabiliter ꝯiūgitᷣ tꝑe q̄ intēdūt generationi ⁊ educationi filioꝝ. Uerūtn̄ qꝛ ī alijs aīa libꝰ ⁊ auibꝰ filij nati ī modico tꝑe sūt sufficiētes victū sibi q̄/rere: iō masculus ⁊ femīa nō cōiūgūtᷣ insepabiliter ꝑ totā vi/tā: sꝫ tm̄ tꝑe educatiōis filioꝝ. Cū ģ natura hūana debeat ma gis eē oꝛdinata q̄ꝫ natura brutoꝛū: iō de dictamine naturali ē ꝙ vir ⁊ vxoꝛ insepabiliter ꝯiūgātᷣ q̄ꝫdiu stat necessaria educa

A

†26. di. de/inde. 28. q. 1. nunquid De cōsan. ca. 4.

a Et feminā ⁊c. Nō ait feminas vt vnū cōiugiū sit nō plura: qđ ex repudio priorū querebat. b Adherebit vxori ⁊c. Si malis moribꝰ: si luxuriosa: seu quidlibet hmōi sit vxor: velimꝰ nolimꝰ sustinēda ē. Cū enī liberi essemꝰ nolētes nos sublecimꝰ seruituti. Si ancilla libero vel seruꝰ libere supponit nō reputat cōiugiū postq̄ detectū fuerit: sic et de cōsāguineis. c Et erūt duo in car. ⁊c. Premiū nuptiarū est ex duobꝰ vna caro. Castitas cōiuncta spūi vnus spūs efficit. Salubri cōsilio dei factū est: vt portionē sui corporis vir amplecteret in femina: ne a se putaret diuersū esse qđ de se cognosceret fabricatū. d Hō nō separet. Homo separat: qn̄ pro desiderio secūde primā dimittit. Deus separat q̄ et cōiungit: qn̄ ex cōsensu ꝓpter cultum dei eo ꝙ tēpus in arto sit: sic habemꝰ vxores. q. nō habentes. e Quoniam moyses. Seruꝰ cōstrictꝰ infirmitate ꝑmisit: ego aūt magister ⁊ dn̄s ꝓcipio. Moyses rudibꝰ in q̄bus lex naturalis hebetata erat: indulget. Non enī indulgeret nisi haberet postea ꝑfectos quos argueret: de rudibꝰ eī paulatim boni esse ceperūt. Cōsiliū fuit hoīs nō dei imperiū: qui maluit indulgere diuortiū: q̄ desiderio secūdarū nuptiarū fieri homicidiū: vel ꝑdurare odiū. f Nisi ob forni. Augꝰ. Ax oꝛ vt dimittat vna carnalis cā est fornicatio: vna spūalis: timor dn̄i: vt viua ea: alia ducat nulla: cā in lege dei est. g Et aliā du. ⁊c. Quia poterat accidere vt aliquis calūniā faceret innocenti: ⁊ ob secūdā crimen impingeret prime vxori: Sic priorē dimittere iubet vt ea viuēte secūdā nō habeat: Et ne vxor idē faciat viro: eadē cautela precipit ne secūdū habeat viruz. Et q2 adultera non timet obprobriū: viro dicit: ꝙ si talē ducit sub adulterij crimine sit. Dicit scriptura. Qui adulterā tenet: stultꝰ et impius est.

† 32. q. 5. pu ro. 34. q. 2. cū bellicā

† 28. q. 1. idolatria. 30. q. 5 q̄lis

B

† 32. q. 1. dixit dn̄s. et q. 5 ꝓceptū domini.

Pro. 18. d

† Nō legistis: q2 q̄ fecit hoīem ab initio: masculū et feminam fecit eos? Et dixit: † Propt hoc dimittet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue: ⁊ erūt duo ī carne vna. Itaq3 iā nō sunt duo: sed vna caro. † Quod ergo deꝰ coniunxit: homo nō separet. Dicunt illi: † Quid ergo moyses mandauit dari libellū repudij ⁊ dimittere? Ait illis: † Quoniā moyses ad duriciā cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras. Ab initio aūt nō fuit sic. † Dico aūt vobis: q2 quicūq3 dimiserit vxorem suam: nisi ob fornicationem: ⁊ aliā duxerit mechatur: et qui dimissam duxerit mechatur. Dicunt ei

(interlinear: a nō vxoribꝰ. nō tres. in carnali copula. — a q2 vnū facit carnalis cōiūctio. — a faciendo vnā carnē. sed deus. — ecce aperiunt calūniam. qn̄ quidē deus sic ordinauit: quare moyses supordinauit. — non deus. — non imperauit. — a nō sic habuit lex naturalis. doctrina xp̄i cōcordat legi naturali: q2 iā ē tp̄s ꝑfectionis. — a que vnā carnē diuidit in alteram ⁊ separat. — i. mechiam facit.)

Non expedit

Nico. de lyra

tio ⁊ doctrina filiorū: ⁊ hoc est fm totā vitā cōiugatorū: q2 sicut visum est hō habet. xl. annos anteq̄ primꝰ filiꝰ eiꝰ sit sufficienter educatus: ⁊ sic sola occasione primi filij dictat natura ꝙ tātum debeat cū vxore insepabiliter habitare. Et q2 interim anteq̄ primus sit sufficienter educatꝰ nascunt filij alij: vel saltez possunt nasci: q̄bꝰ ꝯsilr oportet ꝑ parentes ꝓuideri: ad qđ requirit vlterior tractꝰ tp̄is magnus. Ideo sicut natura dictat ī alijs aīalibus ꝙ masculus et femina insepabiliter cohabitent tp̄e determinato a natura in generatione ⁊ educatione filiorū ita dictat in natura hūana vt vir ⁊ vxor insepabiliter cohabitēt ꝑ totā vitā: ⁊ sic pt3 ꝙ indiuisibilitas matrimonij nō solū est de iure diuino s3 etiā de iure naturali. Hanc aūt veritatē declarat saluator ꝑ scripturā veteris testamēti dicēs: a Non legistis: q2 q̄ fecit hoīem ab initio. s. qn̄ solū currebat lex nature ante datā legē ꝑ moysen. b Masculū ⁊ feminā fecit eos. In h tāgit materia ip̄ius matrimonij. s. masculus ⁊ femīa: q2 matrimoniū ordinat ad generationē ⁊ educationē ꝓlis: ante hoc aūt requirit determinatū actiuū ⁊ passiuū: ⁊ h in aīalibꝰ ꝑfectis: q2 nō generant ex putrefactione. In masculo aūt ē virtus actiua ⁊ in femina virtus passiua. Homo aūt est ꝑfectissimū aīaliū. ⁊ ꝓpter hoc ad ꝑfectionē eius requirit distinctio sexuū videlicet maris ⁊ femine. sequit: c Et dixit ꝓpter hoc dimittet homo patrē ⁊ matrē. in quo tāgit debita cōditio materie ꝓdicte: q2 matrimoniū debet esse inter ꝑsonas legitimas ad cōtrahēdū. tangit āt hic legitimitas ꝑ hoc ꝙ excludunt ꝑsone illegitime q̄ sunt pater ⁊ mater. Iste enī ꝑsone sunt excludende fm dictamē legis nature. Cuiꝰ ratio est: q2 vir et vxor in actu matrimoniali ad paria iudicant: ⁊ ideo ꝯtra reuerentiā naturalē est ꝙ filia coniungat patri ⁊ filiꝰ matri. Unde ⁊ aliq̄ aīalia magis appropinquātia ad industriā humanā talē coniunctionē tanq̄ abominabilē refugiūt: sicut narrat de elephāte q̄ adductus a magistro ip̄m custodiente ad impregnandū matrem

matrē ꝓpriā renuit: ꝓpter qđ magister vultū eius operuit: et cū sic ignoranter matrē cognouisset et discoopto vultu h videret: insilijt ꝑ dolore ī ductorē suū ⁊ interfecit eū: ⁊ h est qđ dicit in lr̄a. Propter hoc. i. ꝓpter opus generationis. d Dimittet hō patrē ⁊ matrē: homo tamē est cōmunis generis ⁊ ideo significat masculū et feminā. Est ergo sensus ꝙ filius nullo mō debet copulari matri neq3 filia patri. Consequenter ponit id quod est formale in matrimonio. s. coniunctio indiuidua per totam vitā cū dicit: e Et adherebit vxori sue. ꝑ cōiunctionē animorū ex amore ⁊ fidelitate. f Et erunt duo in carne vna: q̄tum ad corporalem cohabitationem et ad vnam carnē prolis ex ambobus producendā. Aduertendum tamē ꝙ ista verba dicuntur hic verba domini: et tamē Geñ. ij. dicūt verba ipsius ade: non tn̄ hic est contradictio: quia illa verba protulit adam ex diuina reuelatione: quia in extasi factus viderat mulierem de costa sua formatam: ⁊ iō illa verba fuerūt dei principaliter tāq̄ reuelantis: ⁊ ipsius ade instrumētaliter ⁊ sicut ꝓferentis. Cōcludit ergo saluator: g Quod ergo deus coniunxit: id est virū et vxorem insepabiliter q̄tum ad totā vitam. h Homo nō separet. dimittendo ꝓpria volūtate vxorem: auctoritate tamen diuina aliquando separant q̄tum ad cohabitationē ⁊ debiti redditionē: non tamen q̄tum ad vinculuz ⁊ hoc contingit quando sepantur sic ꝓpter diuinum cultuz altero religionē intrante. i Dicunt illi. Hic remouetur quedā obiectio quam fecerunt ei pharisei de auctoritate moysi .s. allegata. k Quid ergo mandauit moyses ⁊c. q. d. Manifeste dicis cōtra legē moysi: Deut. xxiiij.

† Geñ. 1. d

† Geñ. 2. d Eph. 5. g 1. Cor. 6. d

† Deu. 24. a

† Mar. 10 b Luc. 16. d

l Ait illis quoniā moyses ⁊c. quasi diceret dico cōtra moysen. quia moyses nō scripsit hoc tanq̄ licitum ⁊ bonū: sed ꝑmisit ꝓpter maius malum vitandū ne sc3 vxores eis ingratas occiderent: quia minus erat dimittere q̄ occidere: sicut Deut. xv. cōcessit dare ad vsuram extraneis ne fratres grauarent: sicut ergo qui nō dat ad vsurā nec extraneo nec ꝓpinquo facit magis fm intentionē moysi: ita ille qui docet vxorē nō dimittendā nō dicit contra eius intētionē: sed magis supplet ⁊ ꝑficit illius legis date imꝑfectionē. sicut. s. dictū. est. v. ca. m Ab initio autē nō fuit sic. i. in statu nature institute sed in hoībus lapsis per peccatū permissum est ꝓpter maius malū euitandum: nō tanq̄ licitum sed sicut minꝰ malū. ⁊ hoc est qđ subdit: n Dico aūt vobis q2 quicunq3 dimiserit vxorē suam nisi ob fornicationem. supplēdū est peccat: ⁊ facit cōtra legem matrimonij: tunc enī dimittenda est si in peccato ꝑseueret ne vir videat esse fautor malicie eius: ⁊ hoc intelligēdū est q̄tum ad cohabitationē ⁊ debiti redditionē: nō tamen q̄tum ad vinculum: quod non soluit nisi per mortē. ⁊ ꝓpter hoc subditur: o Et aliaz duxerit. hoc est dictuz si dimissa vxore ꝓpter fornicationē aliam duxerit. p Mechatur. quia remanet adhuc vinculuz matrimonij cum prima: ⁊ sic patet ꝙ littera huius versus ꝓdicti defectiua est: et sunt ea q̄ ꝓdicta sunt interponēda ad habendū sensum ꝑfectū sicut cōtingit in luribꝰ locis sacre scripture. q Et qui dimissam. a viro primo ꝓpter fornicationē. r Duxerit. accipiēs eā in matrimoniū. s Mechat. quia remanet adhuc vinculū illius dimisse cū viro priori: et ex hoc verbo patet intellectꝰ littere īmediate precedentis q̄ defectiua est: q2 eadē rōne qua vxor dimissa ꝓpter fornicationem non potest duci ab altero viro si nec vir eam dimittens potest ducere alteram: quia equaliter manet vinculum matrimonij ex vtraq3 parte. t Dicunt ei discipuli. Posito eo ꝙ est necessitatis in virtute continentie: consequenter ponit id quod est supererogationis et cōsilij: videlicet continentia ab omni actu venereo. discipuli enī audiētes ꝙ vinculū matrimonij esset indissolubile. dixerunt:

Si ita

a Nõ expedit. Uidebãt graue põdus vxorũ: ꝙ iracũde: ebriose ⁊ hmõi: q̃ quidẽ sũt sustinẽde quia cũ essem⁹ liberi subiecim⁹ nos seruituti.

b Nõ oẽs. Quasi cõsentit ꝙ nõ expedit: Sed infirmitatẽ vidẽs. dicit: nõ oẽs ca. Nõ dicit non possunt capere: sed non oẽs volũt capere.

Nõ oẽs ca. i. nõ omnes implere possunt ꝑcep̃tũ continẽtie: quia nõ omnibus datũ est a deo nec etiam oĩbus ꝓdest ad ꝑmiũ cõtinere: ⁊ hoc exponit. c Sunt eniꝫ eunuchi. Tria sũt genera eunuchoꝝ: duo carnaliaeoꝝ q̃ sic nascunt̃: ⁊ qui captiuitate ⁊ delitijs dñarum abscisi sũt. Tertiũ spũale q̃ cũ possent esse viri ꝓpter christum continent.

d Qui facti sunt. Inter hos cõputantur etiã hi qui specie religionis simulant castitatem.

e Qui potest. Uox est hortantis nõ iubentis. q̃si vnusquisq̃ꝫ vires suas considerat an queat virginitatis et pudicitie implere precepta.

f Sinite paruu. Si sãcti sunt futuri cur vetatis venire ad patrẽ: Si mali: cur sententiam prefertis ante culpam.

g Taliũ. Nã quales sunt modo. meũ quideꝫ est qd̃ honorate: quales post futuri sunt ipsorum est: qd̃ miseremini.

Nõ ait istoꝝ: sed talium ostẽdat nõ etatẽ regnare sed mores: ⁊ his q̃ similẽ habent innocentiã ⁊ simplicitatẽ ꝑmiuꝫ ꝓmittit. h Et cũ impo. Imponit man⁹ paruulis: q̃si humilib⁹ auxilium gratie tribuit.

i Et ecce vnus. Bed. Audierat ille sites paruulo cõdignos eẽ regno vultq̃ꝫ certi⁹ nõ ꝑ parabolas sed apte exponi: q̀bus meritis vitã possit cõsequi. Hiero. Iste adolescẽs ⁊ diues ⁊ sup̱b⁹ erat. Et ₰m aliũ euãgelistã eũ nõ voto discẽtis sed tentãtis interrogat. k Quid me interrogas. Quia bonuꝫ dixit magistrũ ⁊ nõ deũ vel dei filiũ cõfessus est: discit quẽlibet sanctũ hoĩem cõparatione dei nõ eẽ bonũ. Christus aũt nõ renuit testimoniũ bonitatis: sed magistri absq̃ꝫ deo excludit errorẽ. Nõ se magistrũ bonũ eẽ negat: sꝫ magistrũ absq̃ꝫ deo nullũ bonũ esse dicit: l Serua mãda. Iste quesierat quid faciã: cõtra nõ ait: disce: qꝛ deus eũ docuerat factor rõnalis creature: ostendens qꝛ ille nõ est bonus qui querit de bono: sꝫ qui facit qd̃ bonũ est. Beda. Ecce actiua vita que ad legeꝫ pertinet. Nota ꝙ iusticia legis suo tempore obseruata non solum bona terre sed vitam eternam dabat.

Luce. 10. e

a ❡ vt nullo mõ sit dimittẽda nisi ꝓ fornicatiõe.
discipuli ei⁹. Si ita est causa hoĩs
a ❡ . i. bonũ est cõtinere.
cũ vxore: ñ expedit nubere. Qui
dixit illis. Nõ oẽs capiũt verbuꝫ
❡ quia nõ valem⁹ nisi ex gratia dei.
istud: sed q̀bus datũ est. Sũt eñi
❡ cõtinẽtes. ❡ sine ĩstrumẽt̃ vel frigide nature.
eunuchi q̃ de matris vtero sic na
a ❡ quorũ neuter ꝑmiũ habet: qꝛ necessitate abstinet non voluntate.
ti sunt. Et sũnt eunuchi qui facti
sunt ab hoĩbus. Et sunt eunuchi
a ❡ qui voluntate se deuorauerunt castitate.
qui seipsos castrãuerũt ꝓpter regnũ celoꝝ† Qui potest capere ca
a ❡ cũ de castitate esset sermo.
piat.† Tũnc oblati sũt ei paruuli
a ❡ vt eis manu et voce bñdiceret. ❡ quasi laudaret castos necessitate nõ virtute cõtinẽtie.
vt mãn⁹ eis imponeret ⁊ oraret.
a ❡ infirmi fide. ❡ timẽtes deũ importunitate offerentiũ lassari.
Discipũli aũt icrepabãt eos. Je
a ❡ nõ eñi ꝑsonarũ acceptor est deus.
sus vero ait illis. Sinitẽ paruulos: ⁊ nolite eos ꝓhibẽ ad me venire. Taliũ est eñi regnũ celorũ.
❡ vt humiles sua benedictione dignos significet
Et cum imposuisset eis manus
abijt inde† Et ecce vnus accedẽs
ait illi: Magister bone: qd boni
faciam vt habeã vitam eternaꝫ?
❡ qd me vocat̃ bonũ magistrũ q̃si aliquẽ hoĩem.
Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono? Unus est bonus
a ❡ viam q̃ ducit ad vitã.
deus. Si aũt vis ad vitãꝫ ingre
❡ tẽtando quasi nõ legerit: vel dñs posset iubere cõtraria deo.
di serua mãdata. Dicit illi: Que.
❡ hec est puerilis innocentia et castitas.
Jesus aũt dixit: Nõ homicidiũ facies: Nõ adulterabis: Nõ facies furtũ: Nõ falsũ testimoniũ dices: Honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ:
a ❡ non qd̃ facit sed qd̃ fact⁹ est. b ❡ nõ vitium tuum vel suum.
diliges ꝓximũ tuũ sicut teipsuꝫ.

a Si ita est causa hoĩs cũ vxore. ꝙ nõ possit eã dimittere nisi modo ꝑdicto. b Non expedit nubere. ac si dicãt: melius est simpliciter cõtinere: et hoc duplici de causa. primo qꝛ ex tali indiuisibilitate matrimonij possunt multa grauia seq̃: qꝛ si vxor incurrat leprã vel aliquã infirmitatẽ horribilẽ oportet tñ illi debitũ reddere. scd̃a causa est: qꝛ maius meritũ est continere simpliciter q̃ꝫ cõiugalis ꝯtinentia. vñ. s. dictũ est. xiij. ca. ꝙ ꝯtinẽtia virginalis habet fructũ centesimũ: vidualis sexagesimũ: ⁊ cõiugalis tricesimũ: et ad istũ intellectũ rñdet saluator cõsequẽter.

c Non oẽs ca. istud verbũ. qꝛ altus est status: ad quẽ infirmi nõ possunt ascẽdere. d Sed qui da. est. s. a deo ex speciali mũere: qꝛ ₰m ꝙ scribit Sap. viij. Nemo potest esse ꝯtinẽs nisi deus det: sꝫ quia nõ oĩs cõtinẽtia est laudabilis. ideo cõsequẽter ondit q̃ sit laudabilis ⁊ q̃ nõ: dicens: e Sunt eunuchi q̃ de matris vtero sic nati sunt: qꝛ ꝯtinentia q̃ est ex naturali frigiditate cõtracta a parentibus vel priuatione mẽbroꝝ genitaliũ nõ est laudabilis nisi inq̃ꝫtũ ꝑ volũtatẽ acceptat̃: nec illa que est per violẽtiã: sicut in illis q̀bus secant̃ genitalia. ⁊ hoc est qd̃ dicit: f Et sũt eu. qui fa. sunt ab hoĩbus. sed illa cõtinẽtia q̃ est ꝑ volũtatẽ reprimentẽ cõcupiscentiã ab actu venereo: illa ꝓprie est laudabilis. ⁊ hoc est qd̃ dicit: g Et sunt eu. q̃ seipsos castrauerũt. nõ ꝑ mẽbroꝝ abscisionẽ: sed ꝑ cõcupiscẽtie repressionẽ. h Propter regnũ celoꝝ. i. vt liberi⁹ ꝯtinẽtes vacẽt cõtẽplatiõi diuine: qꝛ sicut scribit̃. j. Cor. vij. Qui aũt sine vxore est sollicit⁹ est q̃ dñi sũt: ⁊ cogitat quõ placeat deo. q̃ aũt cũ vxore est sollicit⁹ est q̃ sũt mũdi: quõ placeat vxori: ⁊ diuisus est. sed qꝛ talis status est altus: nec possunt omnes ad h̃ attingere: sꝫ solũ ꝑfecti. ⁊ iõ subdit:

i Qui põt capere capiat. q. d. tantũ bonũ nõ est necessitatis: sed superogationis. k Tunc oblati sunt. Hic cõsequẽter docet hũilitat̃ obediẽtiã ꝑ h̃ ꝙ ꝑuulos sibi oblatos dulciter suscepit: man⁹ illis ĩponẽdo ⁊ ꝓ eis orãdo: vere aũt obediẽtes illi sũt vere paruuli: ⁊ h̃ est qd̃ dicit: Tũc ob. sũt ei paruuli. ex deuotione. s. offerẽtiũ. l Ut ma. eis ĩponeret. s. bñdicẽdo ⁊ orãdo ꝓ eis. m Discipuli aũt ei⁹ in. eos. timẽtes ne ĩportunitas offerẽtiũ offẽderet magistrũ. n Jesus vero ait. suis discipulis. o Sinite par. ve. ad me. qꝛ isti sũt figura vere humiliũ ⁊ obedientiũ quorũ familiaritatẽ ego volo. sequit̃: p Taliũ est eñi re. celoꝝ. sicut est dictum ca. ꝑcedẽti: Nullus põt intrare regnũ celoꝝ nisi fuerit paruulus ⁊ humilis. q Et ecce vn⁹ accedẽs hic ꝯñr docet paũꝑtatẽ volũtariã: ⁊ diuidit̃ in duas ꝑtes: qꝛ primo docet id qd̃ est necessitatis. scd̃o id qd̃ est superogationis. ibi: Dixit ei adolescens. In prima ḡ ꝑte ponit̃ cuiusdã volẽtis ascẽdere ad statũ ꝑfectiõis interrogatio dicẽt̃: r Magister bo. quid bo. fa. vt ha. vitã eternã. Jesus aũt rñdit ei. primo quãtũ ad ei⁹ cogitationẽ: qꝛ ille cogitabat iesum esse purũ hoĩem: lꝫ crederet euꝫ esse bonũ et sanctũ doctorẽ: ⁊ iõ quasi respondẽs iesus cogitationi dicit ei: s Quid me in. de bono. q. d. ex q̃ credis me purũ hoĩem nõ debes me vocare bonũ: cui⁹ causa subdit̃: t Unus est bo. deus. hoc est dictũ: deus est solus bonus ꝑ essentiam et nullus alius. Consequẽter respondit eius interrogationi dicens: v Si autẽ vis ad vi. in. serua mandata. q. d. h̃ sufficit ad salutẽ: qd̃ ampli⁹ ẽ: nõ est necessitat̃ sed superogatiõis. x Dicit illi. s. adolescẽs. y Que. s. sunt illa mãdata: quorũ obseruãtia est necessaria ad salutẽ. z Jesus aũt dixit: non homicidiũ facies. h̃ est ꝑceptũ decalogi: ꝑ qd̃ ꝓhibet̃ nocumẽtũ ꝓximi ĩ ꝑsona ꝓpria. a Nõ adulterabis. ꝑ h̃ ꝓhibet̃ nocumẽtũ ꝓximi in ꝑsona sibi cõiũcta. b Nõ fa. furtũ. ꝑ h̃ ꝓhibet̃ nocumẽtũ ꝓximi in re possessa. c Nõ fal. te. dices. ꝑ hoc ꝓhibet̃ nocumẽtũ ꝓximi in fama. d Honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ. ꝑ hoc ꝑceptũ affirmatiuũ intelligit̃ oẽ bñficiũ ꝓximo reddenduꝫ qꝛ noĩe patris ⁊ matris intelligit̃ oĩs ꝓxim⁹. ⁊ h̃ est qd̃ subdit̃: e Diligas ꝓxi. tuũ si. teipsũ. qꝛ obseruãtia mãdatoꝝ nõ ẽ meritoria vite eterne nisi fiat ex charitate. Aduertẽdũ ꝙ lꝫ ponant̃ hic solũmõ ꝑcepta scd̃e tabule q̃ ordinãt hoĩem ad ꝓximũ: intelligunt̃ tñ cũ h̃ ꝑcepta prime tabule ordinãtia hoĩem ad deũ: qꝛ hõ magis tenet̃ deo q̃ꝫ ꝓximo: ⁊ iõ si obseruantia mãdatoꝝ scd̃e tabule necessaria est ad salutẽ: multo forti⁹ obseruãtie mãdatoꝝ prime tabule: ꝑ ꝑdicta etiã ostẽdit saluator ꝙ obseruantia ꝑceptoꝝ cerimonialiũ

† 27. q. 7. nũptiarũ. † Mar. 10 b Luce. 18. c † Mar. 10. e Lu. 10. e

❡ Dicit

a Dicit ei ado. Bed. Nō est putandus iste (vt quidē aiūt) vel dn̄m tentasse: vel de sua vita mentitus esse: sed simpliciter vt vixit cōfessus est alioquin (vt ali⁹ euāgelista ait) nō intuit⁹ arcana cordis ei⁹ diligere eū diceret Jesus. Diligit em̄ eos q̄ mādata legis custodiūt: sed qđ ibi min⁹ est his q̄ pfecti volūt esse adiūgit. vnde sequit: Si vis pfectus eē. b Omnia hec. Hiero. Mētitur. Si ei diligeret pximū suū sicut seipsū: opere cōplesset: nō esset tristis cū sua pauperib⁹ dare iuberet. c Diues diffi. Diuites nō manētes: sed q̄ esse desierūt intrabūt. De oībus tuti⁹ est nec habere nec amare diuitias. d Facili⁹ est ca. Mystice. Facili⁹ est xp̄m p dilectorib⁹ seculi pati q̄ȝ dilectores seculi ad xp̄m cōuerti. Camelus d̄r xp̄s: q̄ sponte humilia t⁹ infirmitatis nostre onera sustulit. Acus est pūctio p quā angustias passionis significat: q̄ passione velut acu nostre nature: quasi scissa vestimenta resartire dignat⁹ est. i. reparare post lapsū. Aliter: Facilius est gētilē populū gibbo peccatorū deformē p anguste vie vitā ingredi: q̄ȝ iudeū de meritis suis gloriātē: ⁊ ad subeundū leue onus xp̄i se hūiliare nolētē. e Q̄ȝ diuitē ⁊c. Jsido. Null⁹ diues intrabit. i. cōfidēs in diuitijs: vt Jesus s̄m marcū exponit. f Mirabāt. Quia in numero diuitū deputabant oēs q̄ amāt diuitias: etsi nō habeant. Aliter em̄ cū sit maior turba paupex: nō dicerēt q̄s poterit salu⁹ esse? g Deū. Qui ab amore terrenorum ad charitatē eternox cōuertit: Nō q̄ cupidi ⁊ supbi intrent. ☞ In rege

Mar. 10 c. — 14. q. 1. in princi. — Mystice — Mar. 10. c

a b Dicit illi adolescēs: Oīa hec custodiui a iuuētute mea: quid adhuc mihi deest? Ait illi iesus: †Si vis pfect⁹ esse: vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ da pauperib⁹: ⁊ habebis thesaurū in celo: ⁊ veni sequere me. Cū audisset aūt adolescēs verbū abijt tristis: erat ei habēs multas possessiones. Jesus autē dixit discipulis suis: Amen dico vobis: q̄ diues difficile intrabit in regnū celorū. Et iterum dico vobis: †Facili⁹ est camelū per foramen acus trāsire q̄ȝ diuitem intrare in regnum celox. Auditis autē his discipuli mirabant valde dicētes: Quis ergo poterit saluus esse? Aspiciēns autem iesus dixit illis: Apud hoīes hoc īpossibilē est: apud deum aūt omnia possibilia sunt. Tunc rn̄dens petrus dixit ei: Ecce nos reliquim⁹ omnia: ⁊ secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Jesus aūt dixit

(Interlinear: ſ quia ex volūtate est. — a ſ in dilectione dei. — ſ non partem. — ſ sic dando. — ſ retributionē. — ſ ecce cōtēplatiua q̄ ad euāgeliū ptinet. — ſ nō sufficere relinquere mala nisi sequat dn̄m. i. imitet. — ſ quare. — ſ cū amore. — a ſ que semen dei suffocauerunt. — a ſ amator diuitiarū. — ſ nō impossibile est sed rarū: q̄ difficulter contēnunt diuitie. — a ſ in gentibus membris enormem. — a ſ suo aspectu attentos facit. — ſ vt p se a cupiditatib⁹ suis cōuertant. — ſ .i. volunatē habendi. — ſ .i. etiā. — ſ quod est pfectio. — ſ pmij.)

Nico. de lyra

rimonialiū ⁊ iudicialiū nō erat amplius necessaria ad salutē. a Dicit illi adolescēs. Hic ꝯn̄r ondit q̄d sit supererogatiōis. s. abiectio oīm tpaliū per pauptatē volūtariā: ⁊ diuidit i duas ptes: q̄ primo docet pauptatis volūtarie meritū. scd̄o vt ad eā alliciat oñdit eī pmiū. ibi: Tūc rn̄dēs petrus. Prima in duas: q̄ primo docet pauptat. volūtarie meritū. scd̄o q̄d sit huius pfectiōis retardatiuū. ibi: Cū audisset aūt adolescēs. Circa primū aduertendū q̄ adolescēs iste volebat ad statū pfectiōis ascēdere. iō dixit: b Oīa hec custodiui. mādata īplendo. c Quid ad. mihi deest. ad pfectionē vite. Hiero. aūt dicit q̄ iste iuuenis mendaciter et ficte loquebat: qđ pbat p h̄ qđ subdit postea: Cū audisset verbuȝ abijt tristis: qđ nō fecisset si ad xp̄m ex deuotione accessisset: sȝ Beda ⁊ aliq̄ alij expositores dicūt ꝯtrariū: videlȝ q̄ simplici aīo venit ad xp̄m petēs de salute eterna: ⁊ qđ verū dixit se obseruasse mādata: qđ pbat p hoc qđ d̄r Marci. x. Jesus auteȝ intuitus eū dilexit: qđ nō esset verū si venisset fictus: qđ autē arguit: Hiero. ꝯtrariū ex h̄ qđ sequit: Abijt tristis ⁊c. nō ē cōtra ista: q̄ aliq̄s potēs est statū inferiorē seruare q̄ tn̄ nō est potens statū altiorē ascēdere. d Ait illi iesus: si vis p. esse. i. ascēdere ad statū pfectiōis supra cōem statū saluti necessariū. e Uade. cōtēnēdo oīa tpalia. f Et vēde oīa q̄ ha. ⁊ da pauperib⁹. pter deū: q̄ abijcere tpalia pter ostētationē nō est meritoriū: sicut aliq̄ philosophi fecerūt. g Et habebis thesaurū i celo: h̄ nō dicit q̄ pauptas sit maior virt⁹ q̄ȝ cōtinētia vel obedientia: sȝ d̄r p quādā correspōdētiā: q̄ thesaurus celestis sic respōdet volūtarie pauptati: sicut exaltatio humiliationi: sicut dictū est ca. pce. Sequit: h Et veni sequere me: q̄ in sequela christi p opa charitatis cōsistit pfectio pricipaliter. in pauptate aūt volūtaria cōsistit inchoatiue p modū remouētis phibēs ⁊ disponētis: q̄ p hoc auferf cura tpaliū que impedit animū a dilectione dei: ⁊ disponit anim⁹ ad libere deo vacandū. i Cū audisset aūt. Hic cōsequēter ostēdit q̄d sit huius pfectionis īpedimētū: videlȝ nimia dilectio terrenarū possessionū: ⁊ hoc est qđ subdit: Cū audisset aūt adolescens verbū. s. xp̄i de pfectione pauptatis volūtarie. k Abijt tristis: q̄ nimis amabat possessiones terrenas: ⁊ ideo nō poterat ad pfectionē volūtarie pauptatis ascēdere. Cōsequenter ostēdit quō diuitie faciūt difficultatē in attingēdo pfectionē. dicēs: l Amē dico vobis q̄ diues ⁊c. non dixit impossibile: sed difficile: q̄ difficile est diuitias possidere ⁊ nō teneri nimis amore earū: q̄ s̄m q̄ dicit Augusti. in epl'a ad paulinū: Bona terrena diligunt artius adepta q̄ȝ cōcupita. Aliud em̄ est nolle incorporare q̄ desunt: aliud iā incorporata diuellere. Illud em̄ velut extranea iā repudiant: ista velut mēbra p̄scindūt ⁊c. Et chrysostim⁹ sup Matth. Appositio diuitiax maiorē apponit flāmā et vehemētior fit cupido: ⁊ q̄ cupiditas est venenū charitatis: ideo possessio diuitiarū reddit hoīem difficilē ad pfectionē acquirendā: nō tn̄ facit ipossibilē: q̄ abraam fuit valde diues: vt habet Gen̄. xiij. ⁊ tn̄ fuit pfect⁹: vt habet Gen̄. xvij. ideo dicit Eccle. xxxj. Beatus vir diues qui inuentus est sine macula ⁊c. sequit: Quis est hic et laudabim⁹ eū. q. d. vix ⁊ cū difficultate inuenit. Consequenter ostēdit qualiter diuitie faciūt impossibilitatē ad pfectionē et ad regnū celorū cōsequēdū: qn̄. s. homo cōstituit finē in diuitijs. ⁊ hoc est qđ dicit: m Facili⁹ est camelū p foramē acus transire q̄ȝ diuitē intrare i regnū celox. Primū est impossibile: vt ptȝ manifeste: ergo ⁊ secūdū: q̄ aūt loquat de diuite constituēte finē i diuitijs: ptȝ p illud qđ habet Marci. x. vbi dicit: Q̄ȝ difficile est cōfidētes in pecunijs regnū dei introire ⁊c. ⁊ sequit ibidē: Facilius ē ca. ⁊c. Ex quo ptȝ q̄ illud qđ dicit diuitē impossibile intrare in regnū dei: intelligit nō de quocūq̄ diuite: sed d̄ diuite cōfidēte in diuitijs ⁊ in ipsis finē cōstituente. ⁊ hoc debet hic subintelligi. n Auditis autē his discipuli mirabant: q̄ talem pfectionem pauptatis volūtarie et aliarū virtutū nullus docuerat ante christū. seq̄tur: Quis ergo poterit saluus esse? Ad quod respōdēs: o Jesus dixit illis. apud homines ⁊c. q̄ hō nō pōt ad hoc attingere ex virtute ppria: sȝ solum ex diuina gratia: qđ habet ad Ro. vj. Gratia dei vita eterna ⁊ p hoc excludit error Pelagij qui posuit hominē ex sola libertate arbitrij posse mereri: ⁊ q̄ lȝ meritū vite eterne nō possit esse virtute nature: pōt tamē esse virtute gratie diuine: ideo sequit: Apud deū aūt oīa possibilia sūt: Aliter aūt exponit ab aliquib⁹ illud: Facili⁹ est camelū ⁊c. dicentibus q̄ quedā porta erat in hierl'm q̄ vocabat porta acus: p quaȝ nō poterāt cameli trāsire nisi prius deposito onere: sic nec diues intrare regnū celorū nisi deposita sarcina terrenorū: sed q̄ hoc de scriptura nō habet auctoritatē. ideo eadē facilitate cōtēnit qua pbat. Nō eni inuenit scriptū in aliqua scriptura autentica q̄ in hierusalē fuerit aliqua porta sic nominata: ⁊ ideo prior expositio melior videtur. p Tunc respondens petrus. Hic cōsequēter ostendit volūtarie paupertatis premium: et p̄mittit interrogatio petri. q Ecce nos reliquimus omnia. licet autē Petrus esset pauper: tn̄ asserit cōfidēter se reliquisse oīa: quia licet esset pauper in actu: tamē habebat multa in potētia: ⁊ q̄ p pauptatē voluntariā nō solum modo relinquunt possessa in actu: sed etiā possibilitas acquirendi et possidendi: ⁊ ista possibilitas aliquo mō se extendit ad oīa: ideo cōuenienter petrus dixit se reliquisse omnia. r Quid ergo erit nobis. in premio retributiōis p tali volūtaria pauptate. Cōsequēter ponit respōsio xp̄i.

Mar. 10. Luc. 21. — Ma. 10. Luc. 18. c

Amen

a In regeneratiōe ⁊c. Due sūt regeneratiōes: primo ex aqua ⁊ spiritusancto. secūda in resurrectione: Jta ⁊ due adoptiōes ⁊ due resurrectiones. b Filiꝰ hoīs ⁊c. Jd est cū serui forma q̄ iudicata est: iudiciariā exercuerit ptātē eritis ⁊ vos mecū iudices. c Sup sedes. xij. ⁊c. Per duodecim sedes vniuersitas iudicantiū. Per duodeci tribꝰ vniuersitas iudicandoꝝ intelligit. Qui reliquerunt oīa et secuti sunt dn̄m: hi iudices erūt: qui licita habētes recte vsi sunt: iudicabunt: q̄bus dicet: Uenite bn̄dicti pr̄is mei. Esuriui ⁊ de m. man. Duo sunt em̄ ordines bonorū. d Centuplū. Jd est qui carnalia p dn̄o dimiserit: spiritualia accipiet q̄ cōpatione ⁊ merito sui ita erūt q̄si paruo numero cētenariꝰ cōparet. Marcus ait: Centies tm̄ nūc in tēpore hoc cū psecutionibꝰ fratres ⁊ sorores: ⁊ in futuro vitā eternā: Jd est in hac vita psecutionibꝰ plena gaudiū regni degustant: ⁊ oīm electoꝝ sincera dilectione fruunt. Sed q᷑ multi tepescūt vel retrocedūt subdit: Multi aūt erūt primi ⁊c. ☞ Sile

Mat. 25. c — Mar. 10. d

illis: † Amē dico vobis: ꝙ vos q̄
a ſ nō qui reliquistis tm̄ qd̄ ⁊ Socrates fecit. b ſ qn̄ mortui resurgēt incorrupti.
secuti estis me in regeneratione
cū sederit filiꝰ hoīs i sede maiesta
tis sue: sedebitis ⁊ vos sup sedes
ſ quia vobis credētibus credere noluerūt.
duodecim: iudicātes duodecī tri
a ſ nō tm̄ vos. ſ oēs affectꝰ charitati mee suppo fuerit.
bus isrl̄. † Et oīs q̄ reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrē aut matrē aut vxorem: aut filios aut agros ꝓpt nomē meū: cētuplū accipiet: ⁊ vitā eternam
a ſ multi prius feruentes postea torpent multi subito inardescunt.
possidebit. † Multi āt erūt primi
ſ vt iudas. ſ vt latro.
nouissimi: ⁊ nouissimi primi.

Nico. de lyra

a Amen. i. fideliter. b Dico vobis. q᷑ vos qui secuti estis me. dimissis oībus terrenis. c In regeneratione. i. in iudicio tpe resurrectionis mortuoꝝ: q̄ quidē resurrectio dicit regeneratio: q᷑ terminat ad esse secūdario acceptū. d Cū sederit filiꝰ hoīs. q᷑ sicut in forma hoīs fuit iudicatꝰ corā pilato: ita in forma humana iudicabit. sicut dicit Act. j. Hic iesus qui assūptus est a vobis in celū: sic veniet ad iudiciū. s. q᷑ sicut in humanitate ascēdit: ita in humanitate descēdet ad iudiciū: q᷑ tn̄ apparebit in forma humanitatis gloriosa. ideo subdit: e In sede maiestatis sue. in primo em̄ aduētu sedit in sede humilitatis. f Sedebitis ⁊ vos ⁊c. Aduertendū ꝙ iudicare accipit tripliciter. Uno mō principaliter. sicut iudex q̄ ꝓfert sententiā: ⁊ hoc modo solus xp̄s iudicabit. alio mō ꝓ sedere in loco eminēti iuxta iudicē: sicut assessores iudicis: ⁊ hoc mō apostoli et alij pfecti cū xp̄o iudicabūt. tertio modo large accipit. s. p sn̄iam iudicis approbare: ⁊ hoc mō oēs electi iudicabunt: q᷑ sn̄iam iudicis approbabūt. Cōsiderandū etiā ꝙ lȝ iudiciaria potestas q̄ cōpetit alicui p modū assessoris cōueniat apl̄is ⁊ viris pfectis rōne sue pfectiōis supra alios eminentis: tn̄ magis attribuit voluntarie paupertati q̄ȝ alijs virtutibꝰ: ⁊ hoc p quādā correspōdētiaȝ sicut. s. dictū est: q᷑ sicut exaltatio correspōdet humilitati: sic iudiciaria ptās paupertati: q᷑ pauperes in hoc mūdo cōculcant ⁊ puerse iudicant: q᷑ etiā eorū bona in malū interptant: ideo ecōtrario eminētia sedis iudiciarie cōpetit eis in regeneratione. g Et oīs qui reli. do. vel fratres ⁊c. nō est sic intelligendū vt aliqui dixerūt ꝙ post aliquā reuolutionē tēporū post iudiciū centuplū oīm que hic dimittunt ꝓpter deū reddant in eadem specie: vt cētū agri ꝓ vno agro dimisso: sed est sensus ꝙ q̄ corporalia ꝓ christo dimiserit: spiritualia bona recipiet h̄ in psenti q̄ ita excedūt bona tpalia: sicut centenarius numerꝰ vnitatē. h Et vitā eter. pos. in futuro. s. ꝓpter qd̄ cōcludit in fine: i Multi aūt erūt nouissimi primi ⁊c. q᷑ illi qui sunt hic primi in honore alios iudicātes iniuste: tūc erūt nouissimi et inferiores ⁊ iudicio alioꝝ subiecti: ⁊ econtrario voluntarie pauperes q̄ sunt hic nouissimi in iudicio futuro erūt primi: q᷑ sicut dictū est erūt iudicis assessores. Ca. XIX

Moraliter.

a† Et accesserūt ad eū pharisei ⁊c. Origenes. Tētato aūt dn̄o nullꝰ discipuloꝝ eiꝰ q̄ positꝰ est ad docēdū grauiter ferat si tētatꝰ fuerit a q̄busdā sȝ tentātibꝰ rn̄deat dogmata pietatis. c† Propter h̄ dimittet hō patrē ⁊ ma. ⁊c. Remigiꝰ. Mysteriū h̄ dixit eē apl̄s i xp̄o ⁊ eccl̄ia: dn̄s eī iesus xp̄s quasi patrē deseruit cū d̄ celis ad terrā descēdit ⁊ matrē. i. synagogā deseruit ꝓpt eiꝰ infidelitatē ⁊ adhesit vxori sue. s. eccl̄ie: ⁊ sūt duo ī carne vna. i. xp̄s ⁊ eccl̄ia in vno corpe q̄ dixit illis: c† Nō oēs ca. verbū istud sȝ q̄bꝰ datū est Sap̄. viij. Cognoui q᷑ nō possū esse cōtinēs nisi deꝰ det. g† Et sūt eunuchi q̄ seipsos castrauerūt. p obseruātiā castitatꝭ. i† Qui pōt capere capiat. cū adiutorio dei. Hiero. Hortātis dei vox est milites suos ad pudicitie pmiū

pmiū cōcitantis. q. d. q̄ pōt pugnare pugnet: ac supet ⁊ triūphet. † Tūc oblati sūt ei puuli ⁊c. Sequit: m† Discipuli aūt eiꝰ increpabāt eos. in h̄ p ip̄os significant illi q̄ iuuenes impediūt a religionis ingressu. q̄s dominus reprobat dicēs: o† Sinite puu. ve. ad me ⁊c. Chrys. Nā si sācti futuri sūt q̄d vetatis filios venire ad patrē: si aūt peccatores: vt q̄d sn̄iam cōdēnatiōis ꝓfertis an̄q̄ȝ culpā videatis. † Et cū impo. illis ma. ⁊c. Remigiꝰ. Manibꝰ īpositis pueris bn̄dixit significās ꝙ hūiles spū digni sūt eiꝰ gratia ⁊ bn̄dictōe. † Et ecce vnꝰ accedēs ⁊c. Sequit: s† Quid me īterrogas d̄ bono. Hiero. Saluator noster nō renuit bonitatꝭ testimoniū: h̄ a magistris absq̄ȝ deo exclusit errorem. q̄ aūt vtilitas vt ita rn̄deret: reducit eū paulatim et erudit liberari ab oī adulatione: ⁊ ab his q̄ sūt sup terrā abducēs: deo adherere suadet ⁊ futura q̄rere et nosse eū q̄ vere bonꝰ est: ⁊ radix ⁊ fons omniū bonoꝝ. v† Si aūt vis ad vitā ingredi serua man. Remigiꝰ. Demōstratur his verbis ꝙ lex suis impletoribꝰ nō solū bona tpalia dabat h̄ etiā vitā eternā suo tn̄ tpe cōsequēdā. d† Si vis pfectꝰ esse vade ⁊ vēde ⁊c. Gennadius de eccl̄iasticis dogmatibꝰ. Bonū ē facultates cū dispēsatione erogare: sȝ meliꝰ ē ītētione sequēdi christuȝ totū sil̄ donare: ⁊ absolutū a sollicitudine cū xp̄o egere. Orige. Nō tn̄ sic intelligēdū est ꝙ ī ipso tpe q̄ bona sua tradidit paupibꝰ fiat oīno pfectꝰ sȝ ex illa die incipiat speculatio dei: adducēs eū ad oēs virtutes. iō subdit: b† Et veni seq̄re me. Hiero. Seq̄t: em̄ dn̄m q̄ imitator ē eiꝰ ⁊ p illiꝰ vestigia gradit. i† Cū audisset aūt ado. hec verba abijt tristis ⁊c. Chrys. Nō eī silr̄ detinent: q̄ pauca habēt ⁊ q̄ multis abūdāt: qm̄ adiectio diuitiarū maiorē accēdit flāmā ⁊ violētior est cupido. ideo seq̄t: l† Amē dico vo. q᷑ diues difficile intrabit ī regnū celoꝝ. Chrys. Qd̄ q̄dē dixit nō pecunijs detrahēs sȝ eis q̄ detinent ab ip̄is: et discipulos paupes existētes nō debere verecūdari ꝓpter inopiā. † Apud deū oīa possibilia sūt. Remigius. Hoc nō est sic intelligendū ꝙ possibile sit apud deū vt diues cupidus auarus ⁊ supbꝰ intret ī regnū celoꝝ sȝ vt cōuertat ⁊ sic intret. q† Ecce nos reliquimꝰ oīa ⁊c. Greg. homel. xxx. Multū dimisit q̄ cū re possessa etiā cōcupiscētijs renūciauit. tanta ḡ a sequētibꝰ dimissa sūt quāta a nō sequētibꝰ cōcupisci potuerūt. b† Uos q̄ secuti estis me ⁊c. Hiero. Nō dicit q̄ reliquistis oīa: h̄ eī et socrates philosophus fecit: ⁊ multi alij diuitias cōtēpserūt: sed q̄ secuti estis me qd̄ ꝓprie apl̄oꝝ est atq̄ȝ credētiū. c† Jn regeneratione ⁊c. sequit: f† Sedebitis ⁊ vos sup sedes. xij. Chrys. Qd̄ fuit extūc q̄ gētes credere ceperūt ī xp̄o regnāte: extūc eī apl̄i sederūt sup. xij. thronos. i. in oībus xp̄ianis. oīs em̄ q̄ recipit verbū petri fit thronus petri: ⁊ idē de alijs apl̄is est dicendū. † Judicātes. xij. tribꝰ isrl̄. Hiero. i. cōdēnātes. nā apl̄is credētibꝰ iudei cōiter credere noluerūt. Et oīs q̄ reliquerit domū ⁊c. sequit. † Cētuplū accipiet. Orige. etiā in hoc seculo q᷑ ꝓ fratribꝰ carnalibꝰ multos inuenit ſm̄ fidē: simpliciter pr̄es. s. ep̄os et sacerdotes et filios. s. iuniores credētes ⁊ sorores. s. oēs q̄ se xp̄o exhibuert virgines castas. ⁊ agros: q᷑ de agris multoꝝ fideliū pascit sufficiēter: ⁊ h̄ mō Augꝰ. xx. de ci. dei. exponit illud apl̄i tāq̄ȝ nihil habētes ⁊ oīa possidētes. i† Multi āt erūt primi nouissimi ⁊c. Orige. p hoc exhortat eos q̄ nup venerūt ad verbū vt festinēt ad pfectū ascēdere p̄ multis qui vident senuisse in fide.

Luc. 22. c — 28. q. 1. §. 1. Deu. 33. a — Mar. 10 d. Luce. 13. f

Jn ca. xix. vbi d̄r in postil. ⁊ sic ptȝ ꝙ indiuisibilitas mr̄imonij nō solū ē d̄ iure diuio h̄ etiā naturali.

Additio. j.

Mirū videt qd̄ astruere nitit postillator: videlȝ ꝙ de iure nature mr̄imoniū ē indiuisibile inducēs ad ꝓbationē huiꝰ cōclusiōis instinctū animaliū: vt ptȝ in lr̄a postille: qd̄ tn̄ nō videt veritate fulciri. Ad qd̄ ꝓbādū primo ē euacuāda rō eiꝰ. scd̄o sūt aliqua p̄supponēda ad veritatē materie clariꝰ lucidandā. tertio sūt aliq̄ ꝯclusiones formāde. Circa primū dicēdū est ꝙ rō postillatoris nō ꝓbat intētū suū nec eget alia solutione nisi interemptione. negat em̄ aīalia bruta ita simul adherere cōiūctio sua in aliquo indiuisibilitatē sapiat q̄nimo oīa fere aīalia vel

ꝓ maiori pte abinuicē post copulā discedūt ⁊ vnus masculus sufficit plurib⁹ feminis: vt aries q̄ sufficit cētū ouibus: vnus equ⁹ multis equabus: vn⁹ taur⁹ q̄ sufficit multis vaccis: ⁊ sic de similib⁹. iō nō pōt sumi ad diuisibilitatē matrimonij efficax argumētū ab aīalib⁹ brutis: ⁊ sic rō hui⁹ cessat. Circa secūdu3 primo p̄supponēdū est q̄ ius naturale dr̄ mult' modis. Interdū eñ ius naturale ponit̄ ꝓ diuino. interdū ꝓ illo iure qđ ē cōe oībus hoībus qđ ius gentiū appellat̄: sed ꝓprie sumpto vocabulo ius naturale primeuū est: qđ cōuenit oī aīali. hinc ē q̄ solet dici ius naturale ē qđ natura oīa aīalia docuit: ⁊ iō l3 ꝓmiscue vtamur isto verbo ius naturale: ꝓprie tñ loquēdo ius naturale solūmō dr̄ illud qđ cōuenit oī aīali. Ad loquendū igit̄ ꝓprie ī hac materia ne incertitudo vocabulo⁊ aliquā ambiguitatē vel errorē pariat: cū dixerim⁹ ius naturale intelligim⁹ de iure naturali primeuo cōgruēti oī aīali: ⁊ de h̄ videt̄ ītellexisse postillator. Scđo ē p̄supponēdū q̄ ex h̄ iure ē maris ⁊ femine cōiūctio libero⁊ ꝓcreatio: ⁊ educatio: ⁊ ꝓprij corporis defensio ⁊ siƚia: q̄ ptinēt ad ↄseruationē īdiuidui ⁊ speciei qđ manifeste dicūt iura: cū đ iure naturali loquūt̄. Tertio ē p̄supponēdū q̄ ē aliud ius qđ dr̄ gētiū: ⁊ ex h̄ descēdit cōsensus ⁊ fuerūt inducti ↄct⁹: dñia disticta: ītroducta bella seruitutes ⁊ cetera hmōi. Quarto ē p̄supponēdū q̄ ē aliud ius qđ dr̄ ciuile seu humanū: ⁊ ex h̄ iure fuit data forma ↄtractib⁹ ⁊ eq̄tas naturalis q̄ erat in cōfuso fuit reducta ad certas formas: vt ptз ī diuersis ↄctib⁹ determinatis p legūlatores. Quinto p̄supponit̄ q̄ ius diuinū. s. qđ in vtroq3 testamēto cōtinet̄ q̄ꝫtū ad p̄sentē materiā ptinet nō est constituēda species in iure canonico: q2 adheret iuri diuino. Sexto p̄supponēdū est q̄ hō ē alligat⁹ oīb⁹ iurib⁹ istis diuersis tñ respectib⁹. Iuri primeuo naturali alligat̄ inquātū ē aīal. iuri vero gentiū inq̄ꝫtū ē aīal rōnale. iuri vero ciuili inq̄ꝫtū est aīal ciuile. Nā vt aristoteles ait a natura est ciuile animal hō ⁊ oīm aggregabilius. iuri vero diuino vtriusq3 testamēti inq̄ꝫtū est catholicū ⁊ fidele. His ergo p̄suppositis circa tertiū ponēde sūt alique cōclusiones: quarū prima est q̄ de iure naturali primeuo nō est indissolubilitas matrimonij: qđ ptз q2 de hoc iure nō est matrimoniū: ergo nec ex eo est ius indiuisibilitatis. añcedens ꝓbat̄ auctoritate pricipaliū glosato⁊ vtriusq3 iuris. Johānes eñ theutonicus glosator decreti ī ca. ius naturale dis. j. cū textu loquēs de iure naturali dicēte: Ex h̄ iure est maris ⁊ femine ↄiūctio: quā nos matrimoniū appellam⁹. exponēs dicit ↄiunctio. s. corpo⁊ nō aīo⁊. q. d. coit⁹ est a iure nature: sed matrimoniū nō. h̄ idē notat Accursi⁹ ī. § iij. instit. de iure naturali. ptз etiā h̄ māifeste p rōnē. Nā si verū eēt q̄ matrimoniū esset de iure nature sequeret̄ q̄ cōcubinat⁹ esset mr̄imoniū: q2 ius naturale primeuū qđ cōpetit homini vt aīali: nō facit inter illa differētiā. nec obstat q̄ aliq̄ dicūt rōnē naturalē inducere matrimoniū ex eo q̄ rō dictat q̄ certi sint parentes ꝓpter educationē libero⁊. Nā fateor hoc: h̄ aliud est rō naturalis aliud instinct⁹ naturalis. Instinct⁹ eñ naturalis ē cōis oī aīali ⁊ iste ē a iure nature. Ratio naturalis ē ꝓpria hoīs ⁊ ista est a iure gētiū: al's eñ sequeretur q̄ aīalia bruta haberēt rōnē naturalē: cū ius naturale est vt dictū est q̄ natura oīa aīalia docuit. Coitus ḡ est ab instinctu naturali q̄ descēdit a iure nature cōi oī aīali. Matrimonium ṽo qđ ē quedā q̄litas iustificatiua coit⁹ descēdit a cōsensu q̄ ꝓuenit a iure gētiū. Forma eñ essentialis mr̄imonij ꝓut ē de iure gētiū ↄsensus ē: vñ legiste solēt dicere nuptias nō cōcubit⁹: h̄ ↄsensus facit. Seq̄t̄ ḡ q̄ a iure naturali p̄meuo nō ē indiuisibilitas mr̄imonij cū de tali iure nō est mr̄imoniū vt fuit assūptū. Scđa cōclusio ē q̄ de iure gētiū ē mr̄imoniū h̄ nō īdiuisibilitas mr̄imonij. prima ps ↄclusionis ptз ex supradictis: cū eñ mr̄imoniū format̄ ↄsensu: ⁊ cōsensus sit a iure gētiū: ḡ et mr̄imoniū. scđa ps ꝓbat̄ p rōnē eiusdē iuris. Fūdamētū eñ in iure gētiū est: vt q̄cq̄d hoīes ↄsentiūt de agēdis p eos seruet̄. Vñ et legislator dī: Nihil tā congruū naturali eq̄tati ē sic ea q̄ placita sūt īter hoīes seruare. Hic ḡ ē q̄ matrimoniū descēdit ex hoc iure vt ↄsensus seruet̄: h̄ ī diuortio ē ↄsensus vtriusq3 ↄiugis ad discedēdū: ḡ seruād⁹ ē. facit ad h̄ regula iuris ciuilis q̄ dicit: Nihil ē naturale q̄ꝫ q̄ illa q̄ vno genere ligāt̄ eodē genere soluēt̄. cū ḡ ius gētiū dūtaxat respiciat naturalē rōnē: sequit̄ q̄ mr̄imoniū qđ ex h̄ iure ↄsensu firmat̄ ↄtrario cōsensu tollat̄: ⁊ sic ptз q̄ attento hoc iure matrimoniū nō ē indiuisibile. tertia cōclusio est q̄ de iure ciuili nō ē mr̄imoniū originaliter: h̄ ē data forma accidentalis matrimonio ⁊ addite solēnitates ⁊ rit⁹: h̄ tñ ex h̄ iure nō est indiuisibilitas matrimonij. q̄ ↄclusio ꝓ vtraq3 pte ptз ex p̄dictis: ⁊ etiā q2 iuriste ciuiles tractant de ritu nuptiarū et de diuortijs ⁊ đ repudijs ⁊ đ alijs materijs tangentib⁹ matrimonia. quarta ↄclusio est q̄ de iure diuino cōsistēti ī veteri testamēto matrimoniū nō est indiuisibile cū ex iure h̄ pmittat̄ diuortiū ꝓut manifeste ptз Deutero. xxiiij. Quīta ↄclusio est q̄ de iure diuino consistente ī lege euāgelica ⁊ de iure canonico qđ ei⁹ vestigia seq̄t̄ mr̄imoniū est indiuisibile. vñ veritas ait: vt ptз ī eodē ca. s. Matth. xix. Quod de⁹ cōiūxit hō non sepet ⁊c. Ex oīb⁹ his ↄclusionib⁹ elicit̄ vna cōclusio videlз: q̄ nec de iure nature nec gētiū nec de ciuili nec diuino ꝓut ē ī veteri testamēto ē indiuisibilitas mr̄imonij: h̄ de lege euāgelica quā lex canonica seq̄t̄: Ad diffinitionē matrimonij quā inducit postil. ꝓ fūdanda sua opinione: Dicēdū q̄ illa diffinitio dat̄ h̄m legē euāgelicā seu canonicā q̄ eā sequit̄. Posset etiā dici q̄ cū ī illa diffinitiōe ponit̄ indiuiduā vite ↄsuetudinē retinēs: intelligit̄ durāte mr̄imonio: nō aūt post sepationē legitimā q̄ h̄m iura p̄dicta sepationē pmittētia fieri posset: vt ex p̄dictis ptз: ⁊ sic p̄dicta diffinitio cōpetit matrimonio etiā h̄m iura ciuilia ⁊ hmōi. Rō aūt hui⁹ differētie īter vet⁹ testamētū ⁊ nouū circa indiuisibilitatē mr̄imonij pōt eē duplex. Vna generalis sūpta ex ipfectiōe vete. le. q̄ nihil ad pfectā adduxit: vt Heb. vij. vnde matrimoniū ve. le. tāq̄ꝫ ipfectū erat dissolubile. noue ṽo leg' q2 pfectū indissolubile. Alia vero rō magis spālis ꝓut in prima scđe. q. cij. ar. v. in rñsiōe. iij. argumēti. Mrimoniū fuit ī ve. lege: ꝓut erat ī officiū nature: nō aūt ꝓut ē sacramētū ↄiunctionis xp̄i ⁊ eccl'ie q̄ nōdū erat facta. vñ in ve. le. dabat̄ libellus repudij qđ ē ↄtra sacramēti rōnē: nō aūt ī noua lege. quā q̄dē rōnē idē sāct⁹ doctor ampli⁹ videt̄ declarare sup. iiij. dis. xxxiij. ī p̄ma. q. vbi dicit q̄ tria bona mr̄imonij. s. ꝓles fides ⁊ sacramētū cōpetūt hoī h̄m triplicē rōnē. Nā bonū ꝓlis cōpetit hoī h̄m naturā sui generis. vñ ꝓcreatio ⁊ educatio prolis cōis ē aīalib⁹ vti in. viij. ethico. Bonū aūt fidei qđ req̄rit̄ ad cōgruā cōicationē operū q̄ sūt necessaria ī vita hūana cōpetit hoī h̄m naturā sue speciei. s. inq̄ꝫtū hō. Bonū aūt sacramēti cōpetit hoī inq̄ꝫtū est catholic⁹: ⁊ h̄ q̄ꝫtū ad fideles. q2 significat cōiūctionē xp̄i ⁊ ecclesie. ex q̄b⁹ concludit q̄ pluralitas vxo⁊ nec tollit nec īpedit. primū finē: cū vn⁹ vir sufficiat plurib⁹ vxorib⁹ fecūdādis etiā educādis filijs ex eis natis. h̄ scđm finē q̄ ē fides ⁊ si nō totaliter tollit: multū tñ īpedit eo q̄ nō facile pōt esse pax ī familia vbi vni viro plures vxores iūgunt̄ vt ibidē declarat. tertiū aūt finē. s. sacramētū pluralitas vxorū totaliter tollit: eo q̄ si xp̄s est vn⁹ ita ⁊ vna eccl'ia. Ex q̄b⁹ ptз satis q̄ dissolubilitas mr̄imonij nō ē ↄtra legem nature nisi inq̄ꝫtū matrimoniū est sacramētū qđ solū ē apud fideles catholicos. de hac materia pleni⁹ habet̄ supra Deut. iiij. in additione scđa vide ibi.

In eodē ca. vbi dr̄ ī postil. Et sic ptз q̄ lr̄a hui⁹ versus p̄dicti defectiua est ⁊c.

Additio. ij.

Littera hui⁹ versus p̄supposito ṽo īntellectu eo⁊ q̄ tradunt̄ circa libellum repudij. s̄. Deut. xxiiij. in additionib⁹ ibi positis nō est defectiua: sed plane sonat veritatē. Ad qđ sciendū q̄ ꝓut ibidē fuit dictū nullo mō licebat in veteri testamēto repudiare vxorē nisi ꝓpter turpitudinē fornicationis ꝓut ṽitas littere ibi cum testat̄: tñ h̄m pharisaicā doctrinā que sepe mandata dei irritabat ꝓpter suas falsas traditiōes vt. s̄. ca. xv. ex multis alijs causis licere repudiū asserebat etiā ꝓ solo libito voluntatis viri. Cui⁹ doctrine falsitatē xp̄s oñdit ī h̄ loco dī. Dico aūt vobis q̄ q̄cūq3 dimiserit vxorē suā nisi ob fornicationē ⁊ aliā duxerit mechat̄. Ex q̄ manifeste habet̄ a ↄrio ↄsensu q̄ q̄ dimiserit vxorē suā ob fornicationē etiā si aliā duxerit nō mechat̄: q̄ ē verū eo q̄ libell⁹ repudij ex cā legitima in lege determinata. s. fornicatiōe licit⁹ erat: vt ptз. s̄. ī additionib⁹ supradictis. qđ aūt subdit̄: Et q̄ dimissam duxerit mechat̄. intelligit̄ plane de illa de q̄ īmediate añ loq̄t̄. s. de dimissa non ob fornicationē. talis eñ dimissio nulla ē: q2 ↄ formā ī lege datā: ⁊ sic manet vinculū vxoris sic dimisse cū viro priori: ⁊ p ↄñs scđs eā ducēs mechat̄. vñ p̄supposita ṽitate nō oportet supplere nec īterponere aliq̄ nisi solū illa q̄ ex lr̄a plano sensu accepta intelligēda sūt. Illud etiā qđ postil. dicit q̄ eadē rōne vxor dimissa ab altero viro nō pōt duci sicut nec vir eā dimittēs pōt ducere alterā: q2 equaliter manet vinculū mr̄imonij ex vtraq3 pte vt dicit: manifestū est veritatē nō obtinere h̄m legē veterē h̄m quā pluralitas vxo⁊ fuit licita seu pmissa: nūq̄ꝫ aūt pluralitas viro⁊.

Replica.

In ca. xix. vbi postillator dicit de indiuisibilitate mr̄imonij Bur. hic sicut Deu. xxiiij. grādē facit ↄ postillatorē cōmotionē. ad quā sedandā clariori mō redigā factū Bur. hic ⁊ de Deu. xxiiij. īter cetera dicta primū dictū est q̄ ī ve. le. nō fuit licitū dimittere vxorē nisi ꝓpt̄ fornicationē: h̄ dictū hr̄ ī sua disgressiōe. Deu. xxiiij.

sc͞dm dictū est dissolubilitas mr̄imonij solū ptinet ad legē euā
gelij. tertiū dictū dare libellū repudij in ve. le. nō solū fuit lici/
tū ꝫ etiā fuit diuinū p̄ceptū. quartū dictū eiꝰ ꝙ ius nature in q̃
disponit̄ de indiuisibilitate mr̄imonij solū intelligit̄ de iure ex
presso ī euāgelio ⁊ iure canonico ipm̄ seq̄nte. quintū dictū eiꝰ
ē tale: aliqd̄ ē ius naturale qd̄ ē cōe oī aīali: ⁊ h̄ d̄r ꝓprie ius na
turale: sic q̄z dicit postillatorē accepisse ius naturale qn̄ dicit ī
diuisibilitatē ꝯiugū eē de iure nature: qd̄ tn̄ nō videt̄ verū vt
dicit Burg. ex q̇bꝰ dict̄ elicit certas ꝯclusiōes: q̄ q: ꝓlixe sūt
habeant̄ ꝑ insert̄ q: etiā tāgent̄ ī ptractatiōe istiꝰ digressiōis.
Quātū ad istā materiā pmo vidēdū de xitate ⁊ cōnexiōe do/
ctoris Bur. secūdo rn̄debit̄ ad rōnes eiusdē factas ꝯ postilla
torē. Quo ad primū dictū pmū Bur. videt̄ falsū: q: dare libel
lū repudij fuit pmissū in ve. lege nō solū ꝓpter fornicationē s̄z
etiā ꝓpter quācūqꝫ feditatem: ptꝫ h̄ Deut. xxiiij. vbi dicit̄: Si
acceperit homo vxorē ⁊ nō inuenerit gratiā ante oculos eiꝰ p
aliquā feditatē scribet libellū repudij ⁊c. pbat̄ etiā p canonē
p̄uilegia di. iiij. vbi d̄r ꝙ quedā pmittunt̄ vt licita vt petere p̄
mium. quedā aūt pmittunt̄ vt illicita: sicut dare libellū repu/
dij ne fiant grauiora. Uideamꝰ insup quō illud primū dictum
cū tertio cōcordet. Nā primū dictū vult traditionē libelli fore
illicitā p̄terqꝫ in casu fornicatiōis. In tertio aūt dicto dicit ip
sam nō solū simplicit̄ licitā: s̄z exp̄sse a deo mādatā: qd̄ tn̄ nul/
libi legit̄: imo rotūda lr̄a hic ꝯtradicit: q: dicit̄ hic ꝓpter du/
riciā cordis vestri pmisit vobis moyses ⁊c. ⁊ idē tāqꝫ minus
malū permittit̄ ex canone priuilegia supra allegato. Nullum
autē malū in lege generaliter p̄cipit̄: et dico generaliter ꝓpter
preceptum factum abrae de occisione filij quod nō erat regu/
lare: nec generale: sed ad tentandum singulare: similiter et p̄/
ceptum datū Osee prout patet in locis suis. Similiter ⁊ secun
dū dictum Burgen. falsum est et contra litterā euangelij pre/
sentem in qua christus indissolubilitatē matrimonij sub euan
gelio probat per indissolubilitatem eiusdem sub lege nature
que fuit per Adam inspirante deo promulgata: dicit enim ten
tantibus phariseis: Quia qui fecit hominē ab initio mascu/
lum et feminam fecit eos: et dixit: Propter hoc dimittet ho/
mo patrem et matrem et adherebit vxori sue et erunt duo in
carne vna: itaqꝫ iam non sunt duo sed vna caro. Q̄r ergo de/
us coniunxit homo non separet. Quid planius nisi ꝙ matri/
monij inseparabilitas sub lege euangelica et canonica ortum
habet ex inseperabilitate sub lege nature per christum hic alle
gata. Unde patet etiam quartum dictū Burgeñ. esse falsum:
quia in ea re de qua sermo lex euangelica et canonica se fun/
dant super legē nature et matrimonij institutionē primariam:
sic et tertiū dictū falsum est et repugnās primo vt supra osten/
sum ē: Quintū autē dictū de iure nature primeuo cōmuni om/
ni animali est cōfictū quia nullum tale ius reperit̄ in scriptu/
ris sacris neqꝫ canonibus. Nam ius sumptū in sua maxima
generalitate solum ad vocalia extendi probat Gratianus au/
ctoritate beati Isido. v. etymo. dicens: Ius generale no/
men est. lex aūt iuris est species. Ius autē dictū quia iustum
ē. Omne autē ius legibus ⁊ moribus constat. Nūc aūt iustū
et insticia ad sola rationabilia ptinent. Hoc autē ius genera/
lissime acceptum vbi supra distinguit̄ in ius naturale gentiū
et ciuile. Ius naturale dicit̄ cōmune omni natiōi: sola aūt ra/
tionabilia p nationes distinguunt̄: ⁊ ideo cōmune q: vbiqꝫ ex
instinctu nature est: nō cōstitutione aliqua: vt maris et femine
cōiunctio: liberorū successio: puerorū educatio: cōmunis omni
um possessio: ⁊ oīm vna libertas: acquisitio eorū que celo ter/
ra mariqꝫ capiunt̄ depositi vel accōmodati: restitutio violen/
tie p vim repulsio: ⁊ hoc ⁊ siquid simile huic est nunqꝫ iniustū
sed naturale equūqꝫ habet̄. Hec inqꝫ oīa iuris naturalis por
tiones solis rōnabilibus cōueniūt: ꝯiunctio aūt maris ⁊ femi
ne in irrationabilibꝰ nō est s̄m ius naturale: sed s̄m instinctū
nature. Aliud est em̄ dicere de iure naturali et de instinctu na
turali: quia se habēt sicut inferiꝰ et superiꝰ. nam omne ius na
turale est instinctꝰ naturalis: sed nō ecōuerso: q: al's extēdere/
tur ius naturale non solū ad irrōnabilia sed etiā ad insensibi/
lia: q: instinctus naturalis ab appetitu naturali nō videt̄ di/
stingui. ius igit̄ naturale sic distinctū ab alijs primatū obti/
tinet ⁊ tpe ⁊ dignitate. cepit em̄ ab exordio nature rōnabilis
nec tpe variat̄: sed īmutabile pmanet: vt d̄r. v. di. ca. j. Fingit
igit̄ Bur. tale ius naturale primeuū: īmo īproprijssime dicere/
tur ius iuxta p̄dicta: idcirco falsum īponit postil. ꝙ ita accepe
rit ius ī ꝓposito: ⁊ q: fūdamētū Bur. falsū est nimirū false sūt
ꝯclusiones sue ī eo fundate. prima nāqꝫ cōclusio fundat̄ super
suo ficto iure naturali. ⁊ sc͞da cōclusio. s. ꝙ matrimoniū de iu
re gentiū: sed nō indiuisibilitas. Nā ex lr̄a euāgelij matrimo/
nium

niū ē a prima institutiōe nature rōnalis: q̄ ius gētiū longe p̄/
cessit s̄z nec tertia ꝯclusio ē vera quo ad h̄ ꝙ ex iure ciuili nō ē
mr̄imoniū indiuisibile. nec quarta ꝯclusio q̄ due innitūt̄ eidē
medio: videlꝫ q: in iure ciuili tractat̄ de diuortijs ⁊ repudijs.
⁊ in vete. te. lit̄r: q̄ media nō ꝓbāt bn̄ illas cōclusiones. nā et
si diuortiū in lege pmissuꝫ est ꝓpter maiꝰ malū vitandū ex h̄
arguere. igit̄ mr̄imoniū ē diuisibile. ꝯsequentia nō valet: nec
formaliter nec legaliter. nō formaliter: q: arguit̄ a s̄m q̇d ad
simpliciter: sicut si argueret̄ antichristꝰ ē pmissiue ens igit̄ est
ens sicut ī ꝓposito: nec legaliter valet ꝯsequētia. nō eī sequit̄
a lex apud legislatorē nō ē necessaria igit̄ nō ē necessaria: sicut
lex q̄cūqꝫ nō ligat deū q̇n possit vel mutare vel dispēsare: stat
tn̄ legē esse solidā ī se: sicut necessario ignis calidus ē ⁊ calefa
ctiuꝰ materia debita approximata: nō tn̄ seq̇t̄ ī fornace triū pu
erorū nō fuit calefactiuꝰ: igit̄ nō fuit calefactiuꝰ: ita est de mr̄i
monio qd̄ ex causis ī lr̄a exp̄ssis: Deut. xxiiij. fuerat sepabile:
nō tn̄ seq̇t̄: igit̄ nō ē indiuisibile. iura aūt q̄ dicūt d̄ diuortijs
⁊ repudijs ⁊c. nō ꝓbāt mr̄imonij diuisibilitatē q: ptinēt ad il
legitime ꝯctū mr̄imoniū qd̄ non meret̄ dici mr̄imoniū: qd̄ de
sua formali rōne ē cōiūctio legitimarū psonarū: ⁊ si q̄ iura ali/
ter de repudijs ⁊ diuortijs sentirēt essent abolēda tanqꝫ natu
rali nō cōsona qd̄ hic ī lr̄a p xp̄m allegat̄. q̇nta aūt cōclusio qꝫ
uis sit in se vera: tn̄ nō ad intētionē Bur. ꝙ videlicet origina
liter ⁊ prīo mr̄imoniū ex euāgelio habeat suā indiuisibilitatē
nā sicut supra dictū ē euāgeliū ⁊ canones q̄ ad id se referunt
ad legē naturalē p xp̄m hic alligatā. Et his ptꝫ falsitas ꝯclu/
sionis p Bur. collecte ex illis q̇nqꝫ ineptis ꝯclusiōibꝰ: vt ptꝫ.
nec valet rn̄sio Bur. ad argumētū postil. cū dicit diffinitionē
allegatā ī postil. tm̄ ītelligi debere de ꝯiūctis ī lege euāgeli/
ca tm̄ huiꝰ rn̄sionis falsitas ostēsa ē. s̄. imo debet intelligi in
oī lege iusta ⁊ ꝯsona legi naturali et p̄meue a deo institute ī ex
ordio rōnalis creature. diuortiū aūt ⁊ repudiū ītelligēda sūt
pmissiue ex q̇bꝰ nō sequit̄ diuisibilitas nisi p accidēs: vt p̄di/
ctū est ⁊ s̄m q̇d: ⁊ ad h̄ tēdere videt̄ sc͞da rn̄sio quā dat Bur.
ad idē argumētū q: dicit ꝙ illa diffinitio tenet durāte mr̄imo
nio: sed diuortio facto s̄m pmissionē iuriū nō tenet: vn̄ ptꝫ ꝙ
instantia Bur. ad diffinitionē matrimonij est s̄m q̇d nec va/
let: differētia legis no. et ve. quā assignat Burg. quo ad hoc:
q: qꝫuis vetꝰ lex fuit impfecta: tn̄ in ea fuerat verū matrimo/
niū de sui natura ⁊ institutiōe insolubili qꝫuis ꝓpter maliciā
eorū q̄ erāt sub lege: nō aūt ꝓpter ipius legis impfectionē di/
uortiū pmittebat̄ s̄m modū prius dictū: nec ex hoc debet dici
matrimoniū solubile nisi s̄m q̇d. s. solutione pmissa. nec valet
ꝙ Bur. de sctō Tho. adducit ꝙ videlꝫ ī vete. le. ideo repudi/
um erat licitū q: matrimoniū ꝓtūc fuit in officiū nō aūt erat
sacramētū significatiuū ꝯiūctionis xp̄i et eccl'ie: q̄ nōdū erāt.
falsum est em̄ in veteri lege ecclesiā q̄ incipit ab abel iusto s̄m
beatū Greg. deo nō fuisse ꝯiūctā: q: vetꝰ testm̄ frequēter ostē
dit synagogā deo despōsatā. q̄ despōsatio est in vna spōsa vsqꝫ
ad nouissimū iustū: cui eccl'ie totali xp̄s vt spōsus s̄m deitatē
ab initio cōiūctꝰ est: cuiusqꝫ cōiūctio indissolubilis ē vsqꝫ ad
cōsūmationē seculi Matth. vlti. ⁊ ita oportet sanctū Tho. et
Bur. sentire: nisi velint erronee dicere cū Helyndio xp̄m an/
te mariā nō fuisse. christꝰ em̄ et si ex tpe est factus hō eternali/
ter tn̄ fuit xp̄s: q: a patre vnctus: nō vnctione vt dicit ꝓuecti
onē: sed vt significat vngēdi p generationē cōicationē. Est eī
deus vngens sicut est lumē: ⁊ sicut filiꝰ est lumē de lumine ita
est vngēs ab vngēte. snīa ē Hyla. xj. de trinitate ꝓpe mediuꝫ.
Item s̄m sctm̄ doc. ⁊ magistrū. i. iiij. mr̄imoniū fuit sacramen
tū ante pctm̄ igit̄ alicuiꝰ sacre rei signū: ⁊ nō nisi cōiūctionis
dei ad aīam iustā q̄ est ecclesia vel in eccl'ia fuit ab exordio rō/
nalis creature spōsus ⁊ spōsa mystica ⁊ eorū cōiunctio. qn̄ igi/
tur institutū fuit matrimoniū nō deficit eiꝰ sacrū signū ꝓut sā
ctus Tho. dixit et Bur. sic igit̄ ptꝫ dicta Bur. nō habere con
nexionē nec veritatē. Quātū ad s̄m articulū restat rn̄dere
argumēt̄ Bur. factis ꝯtra postillatorē s̄z p̄notādū ꝙ factuꝫ
Bur. fundat̄ sup falsa imaginatiōe. imaginat̄ ei ꝙ q: deꝰ p̄ce
pit dari libellū repudij ꝙ ĝ p̄cepisset diuortiū: ꝫ h̄ falsū ē: nā
libellū p̄cepit dare nō simpl'r s̄z ex suppositiōe: vt supposito ꝙ
q̇s habeat odiū ꝯ vxorē ⁊ voluerit eā repudiare det illi libel/
lū. nō igit̄ ī h̄ cōditionato p̄cepto dat̄ modus dimittēdi vxo/
rē: sed dat̄ modus tpandi furorē: ⁊ ita xp̄s in h̄ rn̄det phari/
seis ꝓponētibꝰ fallaciā s̄m plures interrogationes vt vnam
dicētibꝰ. Quid ĝ mādauit moyses dare libellū ⁊ dimittere: s̄z
dn̄s iesus hanc multiplicē questionē distinxit tacite cōcedens
ꝙ moyses bene mādauit dare libellum sed negauit ꝙ moy/
ses mandauit dimittere vxorem. vnde dixit ad illā ptem que/
stionis moyses ad cordis vestri duriciā pmisit dimittere vxo/

 rem ab

rem:ab initio aũt sic nõ fuit Glo.interli.similiter ⁊ in arg.⁊ ē
beati Hiero. Moyses pmisit nõ deus q̃ ɔtra legē naturalē:
hec in glo.sparsim:et magistro lib.iiij.circa hanc materiā sic
interptat respõsio christi:⁊ hoc est q̃ beat⁹ Aug⁹.de sermõe
dñi ĩ monte vult. Nõ inquit q̃ pcepit dare libellũ precepit vt
vxor dimittat:sed q̃ dimiserit inquit det libellũ vt iracũdiā te
merariā pijciēdi vxorē libelli coactio tēparet p h̃ ad argumē/
ta:⁊ primo ad glo. Johis teutonici ⁊ Accursij dico q̃ vbi glo.
directe vadit ɔ textũ sequēda ē lr̃a:⁊ glo. spernēda nisi habe/
ret euidētē pbationē q̃liter nõ est hic. Qd aũt glo. corrũpat
lr̃am ptz: q̃ vt dicit Bur. lr̃a habet q̃ d iure naturali ē cõiun
ctio maris ⁊ femie quā mr̃imoniũ appellam⁹:glo. ɔiũctio cor
pox nõ aĩox vt allegat Bur. Talis aũt glo. destruit textũ q̃
cõiũctio corpox sine cõiũctiõe aĩox nõ est mr̃imoniũ:q̃ stat ve
rũ mr̃imoniũ sine ɔiũctione corpox:stat etiā ɔiũctionē corpo
rũ eē sine mr̃imonio:q̃ ĩ stupro adulterio ⁊c. Male igit glosa
tur cõiũctio mr̃imonialis:dicēdo eā cõiunctionē corpox tm̃.
Alij volētes saluare glosas dicũt q̃ loquũt nõ de iure s̃ istin/
ctu naturali:s̃ nec sic ē ɔiũctio illa sacramētũ et mr̃imoniũ sic
text⁹ accipit:q̃ talis ɔiũctio se extēdit ad irrõnabilia ⁊ adulte
ria ⁊ cetera pctā de q̃b⁹ vadit argumētũ Bur. qd valde põde
rat q̃uis modicũ valeat. In declaratiõe aũt hui⁹ inualidi ar/
gumēti Bur. ponit tria inopinabilia:primũ q̃ instinct⁹ natu/
ralis est a iure nature. s̃m q̃ rõ naturalis est a iure gentiũ. ter/
tiũ q̃ mr̃imoniũ ē qualitas iustificatiua coitus:⁊ h̃ a iure gen
tiũ xp̃i ɔsensũ. Primũ aũt videt irrõnabile. Nā ius natura/
le sequit instictũ nature nõ cuiuscũq̃:s̃z rõnabilis nature: nõ
igit instict⁹ ille ē a iure naturali. Sil'r scd̃m falsũ videt:q̃ ius
gētiũ ē a naturali rõne ⁊ ei⁹ recto dictamīe: nõ igit naturalis
rõ ē a iure gētiũ:q̃ dictamē recte rõnis p̃cessit ⁊ gentes ⁊ ius
gētiũ:sic ⁊ tertiũ dictũ nõ videt verũ:q̃uis ei coit⁹ sit ex istin
ctu nature:tñ nõ ex lege nature generaliter:q̃ sic oĩs esset iu/
st⁹ ⁊ ordinat⁹:⁊ tũc nõ eēnt adulteria ⁊ cetera mala. q̃ igit ge/
nerationē p̃cepit q̃ sine coitu p naturā fieri nõ põt hic rõnalez
dedit ordinē p institutionē matrimonij quā institutionē h̃ xp̃s
allegauit: si igit coitus cadit sub dei p̃cepto p̃cipiētis genera
tionē nõ fuit de se mal⁹ sic nec hodie ē malus iustificatio igit
matrimonij nõ respicit directe coitũ:s̃ ei⁹ vsum: vsus aũt irra
tionabiliũ nõ põt esse deordinat⁹:q̃ illa agũt s̃m impetũ natu
re. Natura aũt non ponit laudē nec vituperiũ. Rationabilia
aũt agũt s̃m pheresim ⁊ electionē q̃ possunt deordinari. Illi
aũt cõuenieter dat ordo p mr̃imoniũ:nõ ad iustificandũ coitũ
qui ex instinctu nature bon⁹ ē ⁊ p deũ mādat⁹:sed ad phibē/
dũ abusũ q̃ fact⁹ fuisset ⁊ fieret nisi lex matrimonialis interue
niret. Ad p̃mũ argumētũ qd Bur. facit circa Deut. xxiiij. di
co q̃ lex nature satis exprimit matrimonij indissolubilitatem
put hic a xp̃o allegat:nõ igit oportuit ĩ lege mosaica d hmõi
singulare mādatũ dare. Ad scd̃m dico q̃ de⁹ p̃cipiēdo datio
nē libelli nõ dat modũ repudiandi:sed dat modũ tpandi pti
nax odiũ p ɔñs dat mag⁹ modũ ĩpediēdi dimissionē. Ad ter
tiũ dico q̃ quātũcũq̃ fiat repudiũ semp manet vinculũ:s̃ q̃ ĩ
veteri lege post repudiũ pmittebat vterq̃ nubere alteri:h̃ fu
it ad vitandũ mai⁹ malũ. Repudiũ eñ pmittebat ad vitādũ
vxoricidiũ:alteri nubere pmittebat ne remaneret odiũ ⁊ vita
ret incõtinentia. De iusticia eñ legis nature et euāgelij q̃uis
videat vinculũ rumpi:nõ tñ rũpit etiā facto diuortio in casu
fornicationis:nā pmissio de nubendo p euangelium correcta
est:permissio aũt de diuortio manet in casu fornicationis:sed
illa nõ tollit vinculum:quia sepatione legitima facta neuter
nubere põt sine mechia vt dicit in littera hic: ⁊ ita fuit in ve/
teri lege de iusticia:secus fuit de pmissione ex causis sepe di/
ctis. Ad quartũ assũptũ negat:videlicet q̃ repudiũ sit de
expresso mādato dei. pbatio aũt nõ valet:q̃ nõ sequit de⁹ p̃/
cepit dare libellũ:ergo p̃cepit repudiũ:sicut patet ex dictis.
Et cũ postil. respõdet rõnib⁹ alteri⁹ opinionis Bur. replicat
sed nihil cõcludit. Cũ eñ arguit q̃ sicut pluralitas vxorũ nõ
fuit in veteri lege illicita:sic neq̃ repudiũ. Respondet postil.
q̃ nõ est simile quia pluralitas vxorum non fuit phibita nec
vnitas vxorũ est de lege nature sicut inseparabilitas: et ideo
ppter maius bonũ pluralitas fuit licita et sancta patribus
sanctis:secus est de repudio qd cõcessum est ppter maius ma
lũ vitandũ:hoc tamē min⁹ malũ nõ facit fore licitũ. Ibi repli
cat Burg. p illud apostoli: Nõ sũt faciēda mala vt eueniant
bona:quasi habere plures vxores ppter maius bonũ:debe/
ret esse malũ qd falsum est. Sed adhuc replicās Burg. argu/
it sic: Pluralitas virox ē mala q̃ ɔtra legē nature:igit plura
litas vxorũ:ɔsequētiā istā negat Scotus circa. iiij. dis. xxxij.
in. q. de bigamia:sed qd incidentaliter dicit Burg. q̃ in repu
dio nõ pmittit aliqd malũ:hoc redarguit hic plana littera vi
de eā bene. Sed ⁊ Bur. hic calũniat exēplũ postil. qd ponit
de animalibus brutis:quorũ cõiunctio in parte et si nõ in to
to manuducit ad videndum insepabilitatem matrimonij:qd
exemplum et si nõ sit in toto simile nõ igit calũniari debet: q̃
exempla et similitudines nõ semp currunt quattuor pedibus
put patet supra Osee. j. et. j̃. Matth. xx. in additione Burg.
et patet totũ. In eodem ca. vbi dicit: Quicũq̃ dimiserit
vxorē ⁊c. postilla. dicit versum illum supplendũ:quia oratio
defectiua est. Burg. dicit eũ plane esse intelligendũ: supposi/
to q̃ verũ sit totũ quod ipse per suas digressiões hic et Deu/
tero. xxiiij. disseruit:sed suppositum nõ concedit igit nec reli/
quum. Sed q̃ obijcit cõtra postil. de pari iure viri et vxoris
quo ad posse nubere alteri allegās causam diuersitatis:quia
pluralitas vxorũ fuit ĩ veteri testa. licita nõ autē virox:nõ va
let ppter superi⁹ dicta et vide ibi scotũ ĩ loco supra allegato.

Glo. ordi.

Ca. XX

(a) Simile ē regnũ celox homini patrifami (b) lias:qui exijt primo mane cõdu/ cere operarios in vineam suam. (c) Conuentione autem facta cum (d) operarijs ex denario diurno:mi/

[Interlinear: exponit p simile. — presens ec/lesia. — a vita iustorum. — paterfamilias cõditori qui possidet electos ĩ mũdo vt dñs subditos in domo.]

A. (a) Simile est re. ce. Ostendit p pa/ rabolā:q̃ primi erunt nouissimi: ⁊ nouis simi primi. Pater iste fa milias cõditor noster est q̃ habet vineā vniuersa lē ecclesiā:q̃ ab abel vs/ q̃ ad vltimũ electũ: qui ĩ fine nascitur⁹ est:quot quot sanctos ptulit:tot palmites misit. Hic pa/ ter exijt ad excolēdā vi/ neaz mane hora tertia. sexta:nona: vndecima operarios conduxit a mũdi huius initio vsq̃ ad finem ad erudiendam fidelium plebem p̃/ dicatores mittere non desistit. Simile est re/ gnũ celorũ. Nõ hoĩ solũ:sed toti negocio ab hoĩe gesto:⁊ in similib⁹ sil'r. b Primo ma ne. manifeste cepit a primo iusto eterna merce de p̃dicatores ad plantādā ecclesiā inuitare. c Cõuentione aũt facta. i. cõfirmata pmissio ne q̃ ad imaginē dei reformandi essent si eccle siam edificando mādatis decalogi insisterēt. d Ex denario diurno misit eos in vi. ⁊c. De narius habet imaginem regis qui olim pro decem numis computabatur. Quanto plus aliquis in cultu ecclesie laborat decalogi mā/

datis

Nico. de lyra

Ca. XX

(a) Simile est. Hic ɔñr saluator do (a†) cet virtutes p̃latox. In p̃latis aũt pre cete/ ris virtutib⁹ debent esse quattuor. s. feruor ad cõtinue laborandum in agro dñico: vigor ad se (b) martyrio exponēdũ p grege sibi cõmisso: humili/ tatis tenor etiā in statu alto pietat⁹ dulcor cõtinue subditis bñfaciēdo. primũ tangit in prima pte ca. (c) secũdũ ibi: Et ascendens iesus. tertiũ: Tunc acces/ sit ad eũ. quartũ: Et egredientibus illis. primũ oñ (d) dit in parabola illorũ qui vocati sunt ad operādũ in vinea a mane vsq̃ ad vesperam. Ex quo patet q̃ p̃lati debent cõtinuo laborare p doctrinā in eccle/ sia. debent etiam operari ibidē sine inuidia et mu/ tua emulatione:quod patet p hoc quia laboran/ tes murmurantes hic rep̃hendunt. ppter quod Nu. xj. dicit q̃ cũ iosue di/ ceret moysi vt phiberet heldad ⁊ medad pphetantes in castris:moyses re/ darguit ipsum dicens: Quid emularis p me:quis tribuat vt oĩs populus pphetet ⁊ det dñs eis spiritũ suũ? Igitur circa hoc duo tangunt. primũ est vocatio ad laboris exercitiũ. secũdũ ad recipiendũ p̃mium. ibi: Cum sero fa ctũ esset. Circa primũ ergo dicit: Simile est regnũ celorũ. i. status ecclesie mi litantis. b Domini patrifa. iste ē de⁹ pater q̃ ita gubernat totũ mũdũ sic paterfamilias subditos ĩ domo. c Qui exijt ⁊c. iste exitus non est p loci mutationē:sed per sue bonitatis diffusionē in creatura subiecta. Uinea ista est vniuersalis ecclesia que a primo iusto colligit vsq̃ ad vltimũ qui in fine mundi nasciturus est: vt dicit Grego. operarij aũt sũt doctores ⁊ p̃lati a deo missi ad culturā hui⁹ vinee p p̃dicationē et doctrinā. primo ergo mane deus pater operarios cõduxit:q̃ a principio mũdi vsq̃ ad Noe aliquos sanctos patres ad eruditionē hoĩm misit: videlicet adā seth et enoch ⁊ alios iustos. d Cõuentione aũt facta ⁊c. cõuentio ista est pmissio vite eterne pro labo/

re:que

datis insistendo: tanto plus informatur in imaginē regis dei. Predicatores sūt oparij: etiam vnusquisqꝫ dū fide recta ī bono ope ꝑsistit. Mane hora tertia: sexta: ꝛ nona antiqu⁹ ꝛ hebraic⁹ populus q̄ fide recta deū coluit in electis: ad vndecimā gētiles vocanť. Possunt etiā diuersitates horarū ī vnoquoqꝫ notari ꝑ momēta etatū. Mane q̄ppe intellectus nostri puericia ē: Hora tertia: adolescētia: qꝛ iā sol ī altū ꝓficit. Sexta iuuēt⁹ cū plenitudo roboris solidať. Nona senectus: qn̄ sol. i. calor etatis descēdit. Undecima decrepita etas: In oīb⁹ his aliq̄ ad bonā vitā ꝑducunť. Qui sibi viuit vt ociosus: redarguiť. Qui ꝛ vsqꝫ ad vltimaꝫ etateꝫ differt recte ei diciť: Quid hic statis tota die ociosi. i. vel in vltimis resipiscite.

a A nouissimis. Quia q̄ in aduentu dn̄i vocati sunt ad regnū: sine aliq̄ tarditate ꝑueniūt equales his q̄ ab initio mundi ceperūt: oēs q̄dē idē celū: ꝫ stella differt a stella in claritate. A nouissimis incepit: dū pri⁹ latronē q̄ꝫ petrū in paradisū ītroduxit. Quia prius aliqn̄ remunerantur sero veniētes: qꝛ prius de corpore exeunt q̄ꝫ q̄ in puericia vocati sūt.

b Et accipiētes. Quia antiq̄ patres in infernū descēdētes a gloria dilati sūt q̄si: ergo post murmuratione denariū accipiūt q̄ post longa inferni tpa ad gaudia ꝑuenerūt. Et accipiētes. Hi sunt qui in initio nascētis ecclesie vocatꝭ ex gētib⁹ se ꝑponebāt: quasi ppl's dei ab initio mūdi ꝛ illi canes: q̄ pōdus obseruationum portabāt. Sed q̄ nō venit suꝑbos vocare iustos: sed humiles penitētes: cui magꝭ placet humilis cōfessio malorū: q̄ꝫ suꝑba gloriatio bonoꝝ. subdit: Amice nō facio tibi iniuriaꝫ. Nō dolēt quasi fraudati sua mercede: sed (ritu inuidorū) ꝙ illi plus q̄ꝫ merenť accipiūt: ꝛ nō tā ipi pl⁹ accipere: q̄ꝫ alios nihil vel min⁹ accipe desiderāt: q̄si alteri⁹ cōsortio sibi ꝓmiū minuať.

c Murmurabāt ꝛc. Queriť quō accipiētes murmurasse dicanť: cū illa ī beatitudine oīs īuida ꝛ murmuratio prorsus remouēda sit? Sꝫ hic ē mos diuine scripture vt cū de multꝭ ī collectōe agat: q̄dā tm̄ q̄busdā ꝺ illa collectiōe: ꝛ ñ toti collectiōi tribuat. Juxta illud ꝓphete: Eduxit eos cū. a. et. a. ꝛ inde: Et induxit eos in m. cū tn̄ illi qui ꝺ egypto exierūt oēs ꝑter caleph et iosue ꝓpter incredulitatem suam in deserto perierunt: quorum filij in montem sanctificationis inducti sunt. Ita ꝫ ꝛ de pri-

mis

Ps. 104.

ꝭ prima hora ab adā vsqꝫ ad noe.

sit eos in vineā suā. Et egressus a

ꝭ a noe vsqꝫ ad abraam.

circa horā tertiā vidit alios stan

a ꝭ quasi venales si quis digne emere vellet a bono tamen opere cessantes.

tes in foro ociosos: ꝛ dixit illis: Ite ꝛ vos i vineā meā: ꝛ qꝺ iustū fuerit dabo vobis. Illi aūt abie-

a ꝭ ab abraā vsqꝫ ad moysen.

rūt. Iterū aūt exijt circā sextā et b

ꝭ a moyse vsqꝫ ad aduentū domini.

nonam horam: et fecit similiter. c

a ꝭ ab aduētu dn̄i vsqꝫ ad finē mūdi. b ꝭ ꝑ seipsum aperuit q̄ pri⁹ ꝑ patres innotuit.

Circa vndecimam vero exijt ꝛ in

a ꝭ gentilē populū a bono opere torpentem.

uenit aliōs stantes ꝛ dixit illis:

a ꝭ omni tpe ꝑ salute laborare negligitis.

Quid hic statis tota die ociosi? d

a ꝭ vias vite nemo nobis p̄dicauit.

Dicūt ei: Quia nemo nos cōduxit: Dicit illis: Ite ꝛ vos i vineā e f

ꝭ cū finis mūdi vel cuiuslibet venisset.

meā. Cū sero aūt factū esset: dicit g

ꝭ pater. ꝭ filio cui oīa dedit in man⁹. ꝭ statue ante tribunal tuum.

dn̄s vinee ꝓcuratori suo. Uoca h i k

a ꝭ vnicuiqꝫ ꝫm opera sua prout gessit.

operarios: ꝛ redde illis mercedē: a incipiens a nouissimis vsqꝫ ad l

a ꝭ gentiles vel qui decrepiti sunt vocati.

primos. Cūm venissent ergo qui m circa vndecimā horam venerāt:

a ꝭ eandē eternitatē cū his q̄ ab initio mūdi vocati sunt.

acceperūnt singulos denarios. n

ꝭ .i. iudei.

Uenientes aūt ꝛ primi arbitrati o p

ꝭ digniorē locū ī regno: q̄ pri⁹ in tabernaculo.

sunt ꝙ plus essent accepturi: ac- q

a ꝭ conformitatem claritatis corporis christi.

ceperunt autem ꝛ ipsi singulōs b c denarios. Et accipiētes murmu r rabant aduersus patrēfamilias dicētes: Hi nouissimi vna hora fecerūt: ꝛ pares illos nobis feci-

a ꝭ .i. qui diu sub onere legis sudauim⁹ et lōgiora carnis tētamenta sustinuim⁹.

sti: qui portāuimus pondus diei

re: q̄ quidē vita eterna diciť denari⁹ diurn⁹ q̄ est equalis oīb⁹: qꝛ vita eterna erit equalis oībus a parte finis. a Et egressus circa horam tertiā ꝛc. Hora tertia intelligiť mūdi discursus a tpe Noe vsqꝫ ad abraā in quo aliq̄ sancti ad eruditionē alioꝝ missi sūt a deo: vt noe sem heber thare ꝛ abraā ꝛ cōsiles. b Iterū aūt exijt cir. sextā horā ꝛ nonā. Hora sexta fuit ab abraam vsqꝫ ad moysen ī qua missi sūt abraā isaac ꝛ iacob. et. xij. patriarche. hora nona a moyse vsqꝫ ad xp̄m: videlꝫ tpe legis in q̄ ad eruditionē ppl'i missi sunt moyses et aaron iosue iudices reges ꝓphete et sacerdotes. c Circa vndecimā vero exijt. vndecima hora ītelligiť a tpe xp̄i vsqꝫ ad finem mūdi: in quo gētiles vocati sūt ꝑ p̄dicationē apl'oꝝ et alioꝝ ecclesie doctoꝝ. ꝛ ꝓpter hoc diciť hic: d Quid hic statis to. die ꝛc. qꝛ q̄ a principio mūdi vsqꝫ tūc laborare ī bonis morib⁹ neglexerāt: q̄si tota die ociosi stabāt. e Dicūt ei qꝛ nemo nos cōduxit. i. nullus doctor nullus ꝓpheta ad nos instruēdū venit: qꝛ lex ꝛ ꝓphete filijs isrl' dati fuerāt vt illi sp̄ali sanctitate fulgerēt: ex q̄b⁹ xp̄s ꝫm carnē erat nascitur⁹. f Ite et vos i vineā meā. interponiť ħ cōiūctio copulatiua: qꝛ gētiles iudeis adiūcti sūt: vt vna ecclesia ex ambob⁹ fieret. g Cū se. aūt. fa. esset. Hic describiť vocatio ad recipiēdū p̄miū. Sero aūt ab aliq̄b⁹ hic ꝺr finis mūdi in q̄ vocabunť iusti ad receptionē p̄mij: vt habeť. j. xxv. ca. Uenite bn̄dicti p̄ris mei ꝛc. Sed illud qꝺ seq̄ť videť ꝯtradicere ꝙ aliq̄ accipiētes p̄miū murmurabāt aduersus patrēfamilias: qꝛ nullus ī fine mūdi p̄miū eternū recepturus murmurabit ꝯtra deū: sed erit suo p̄mio cōtēt⁹. Ad qꝺ rn̄det beat⁹ Greg. ꝙ ista murmuratio nō ē aliud q̄ꝫ dilatio p̄mij quā sustinuerūt p̄res sācti ī limbo vsqꝫ ad passionē xp̄i. sed hec rn̄sio nō videť cōueniēs: qꝛ murmuratores hic dicūť nequā: qꝺ nō pōt dici de sāctis patribus in limbo existētib⁹: ꝛ ī fine ꝑabole cōcludiť: Multi sūt vocati pauci vero electi. Ex q̄ ptꝫ ꝙ ista parabola nō solū extēdit se ad electos cuiusmodi sūt illi q̄ ī fine mūdi recipiēt p̄miū: ꝛ iō dicēdū ꝙ sero ħ accipiť ꝓ tpe gr̄e: qꝺ incepit a xp̄o: vn̄ Joħ. j. ꝺr: Gratia ꝛ veritas ꝑ iesū xp̄m facta ē. ꝛ iō cū ꝺr: Cū sero aūt factū eēt. i. cū tp̄s gr̄e aduenisset. h Dicit dn̄s vinee. i. de⁹ pater. i Procuratori suo. i. hoī xp̄o q̄ missus ē ad ꝓcurationē salutis hūane. k Uoca opa. ꝛ red. ꝛc. Illa merces hn̄ intelligiť gr̄a: qꝛ ē q̄dā inchoatio gl'ie: cū gl'ia nō sit aliꝺ q̄ꝫ gr̄a cōsūmata. l Incipiēs a nouissimis. qꝛ in primitiua ecclesia gr̄a xp̄i data est gentilib⁹ q̄ vltimo venerāt ad fidē: iudeis ꝓ maiori ꝑte in infidelitate remanētib⁹. m Cū venissent ꝫ q̄ circa vndecimā horā venerāt. i. gētiles. n Acceperūt singu. denarios. i. donū gratie q̄ est q̄dā inchoatio et arra gl'ie. o Ueniētes aūt et primi. i. iudei q̄ a p̄ncipio legis date deo seruierāt. p Arbitrati sunt ꝙ plus essent accepturi: qꝛ in primitiua eccl'ia credebāt ꝙ plus deberent habere de xp̄i gr̄a: vn̄ reputabant gētiles indignos gratia dei: ꝫm ꝙ ꝺr Acť. x. vbi petrus vidit lintheū submissum ꝺ celo ī quo erant aīalia quadrupedia et serpentia et volatilia īmūda ꝫm legē: ꝛ dictū ē petro: Occide ꝛ mādūca in quo signabať incorporatio gentiliū intra ecclesiā ꝑ fidem et gratiā sicut ptꝫ ex l'ra cōsequenti: qꝛ a deo missus est petrus ad p̄dicandū Cornelio centurioni et alijs gentilib⁹: ꝓpter qꝺ petro abominationē habēte de mādūcatiōe īmūdoꝝ ꝫm legē ī q̄ signabať: vt dictū ē vocatio gentiliū ad fidē: dictū est sibi a deo: Qꝺ de⁹ purificauit: tu ne cōe dixeris: ꝛ. j. eo. ca. dixit Petrus Cornelio et amicis suis: Uos scitis qm̄ abominatio sit viro iudeo cōiūgi aut accedere ad alienigenā: sed mihi oñdit deus neminē cōem aut immūdū dicere hoīem. q Acceperūt aūt ꝛ ipsi sin. dena. i. cōsimilē gr̄am sic ꝛ gētiles ꝛ nō maiorē: vn̄ Actꝭ. x. ꝺr ꝙ p̄dicāte petro cecidit sp̄ussāct⁹ sup oēs q̄ audiebāt ꝟbū: videlꝫ sup Corneliū ꝛ amicos ei⁹: qꝛ vt ibidē ꝺr: Receperūt sp̄mscm̄ ī signo visibili ꝛ donū linguarū sicut receperāt apl'i ꝛ alij discipuli q̄ erāt iudei ī die pētecostes. r Et ac. mur. ꝛc. Hi nouissimi ꝛc. qꝛ ad l'ram in primitiua cōuersi iudei murmurauerūt de hoc ꝙ consimilis gr̄a fiebat gētib⁹ sicut et ipsis: vn̄ Actꝭ. xj. ꝺr ꝙ cū petr⁹ redisset in hierl'm: baptiçato Cornelio et amicis ei⁹: disceptabāt aduersus illū q̄ erant ex circūcisione dicētes: Quare cōicasti cū illis q̄ habēt ꝑputiū ꝛ mādūcasti cuꝫ illis: ꝛ ibidē. vj. ca. ꝺr: In dieb⁹ illis crescēte numero discipuloꝝ factuꝫ est

murmur

B

G mis accipientibꝰ quidā ꝛ nō oēs murmurant: q̄ tñ post accipiūt. Sicut sepe cōtingit ꝙ multi dño ꝑ lōga tpa seruierunt: alij aūt mox in principio sue cōuersionis martyrio vel aliquo modo ad denariū recipiendū trāslati sunt. Qui audiētes qui diu laborauerunt .s. ꝙ alij statim ad premiū trāsferuntur: ipsi aūt tāto tpe in labore detinent: ꝺ dilatiōe p̄mij quasi murmurare vident. Potest etiam dici de malis q̄ in principio quidem boni fuerunt: sꝫ bonū qꝺ inceperunt ad finem nō ꝑduxerūt. Unde: nō illi q̄ denariū acceperūt: sꝫ isti q̄ in bonitate nō ꝑstiterunt p̄mio priuati murmurāt: qꝛ denario carebant qui ī principio boni: ꝓ quo etiā principio cū p̄mis accipientibus cōnumerant: se promeruisse crediderant.

C

a Aut nō lꝫ. Stulta q̄stio cōtra bonitatē dei. Querēdū esset non si daret qꝺ non deberet: sed si non daret qꝺ deberet.

b An oculꝰ Uere iudei prauā intentionē habuerūt q̄ ꝓhibuerūt apl'os gētibꝰ loqui vt salue fierēt. c Sic erūt nouissimi primi. Augꝰ. Id est iudei de capite vertent in caudā: ꝛ gētes de cauda in caput: Uñ moyses ī Deutero. Aduena q̄ tecū morat ascēdet sup te: ille erit ī caput: ꝛ tu eris ī caudā. Sꝫ tñ nec oēs p̄mi nec oēs nouissimi: ad numerū electorū ꝑtinēt. d Ecce ascēdi. ꝛc. Hierony. Hoc sepe eis dixerat: sed quia multis interpositis poterat labi de memoria: iturus hierusalē ꝛ apl'os secū ducturus ad tētationē eos parat: ne de ignominia crucis scādaliçent: ꝛ passiōis penā: ꝛ resurrectionis gloriā p̄dicit: vt cū morientem viderint: resurrecturum nō dubitēt.

Deut. 18. d

e Ad illudendum et flagellanduꝫ. Ideo dñs in mundo noluit ꝓsperari sed grauia pati vt oñderet nos q̄ ꝑ delectationē cecidimus cum qua amaritudine redire debeamus.

f Tunc accessit ad ꝛc. Audita resurrectione: putauit eū ilico (īmemor se

G cūdi

---

a ſ carnis. b ſ qꝛ par erat oībus murmurādi ratio. ſ prime hore operario.

ꝛ ēstus. At ille rñdēns vni eorū (a b)

ſ reddo quod debeo.

dixit: Amice non facio tibi iniu- (c)

a ſ nō eni ꝓmisi tibi: nisi cōformitatē meā.

riam. Nōnne ex denario conue- (d)

a ſ reddo tibi ꝼm opus tuū in te itaq3 iustus ſū.

nisti mecū: Tolle quod tuū est ꝛ (e)

a ſ gratia eū ꝛ misericordia vt coequalis ꝛ cōcorporalis tibi fiat populus gentilis.

vade. Uolo aūt ꝛ huic nouissimo (f)

a ſ nōne ē potestas iudicis: vl' iusticiā facere: vel misericordiam cui vult impendere.

a dare sicut ꝛ tibi. Aūt nō licet mi- (g)

a ſ intentio qua primatū niteris.

b hi qꝺ volo facere: An oculꝰs tuꝰ (h)

a ſ inuidia plenꝰ cui mea nō placet benignitas. b ſ sicut ostensum est. ſ gētiles vel q̄ maiores videntur: meriti sūt minoris et ecōuerso.

c neq̄ ē: qꝛ ego bonꝰ sū: † Sic erūt (i k)

a ſ iudei. ſ q̄ cōfitent se nosse deū: factis autem negant. ſ ad fidē. ſ ad regnum.

nouissimi primi: ꝛ primi nouissi- (l)

mi. Multi eñ sūt vocati pauci ve- (m n)

ſ ꝼm situm loci.

ro electi. Et ascēdēs iesus hiero- (o †)

solymā: assūpsit duodecim disci- (p)

d pulos suos secreto: ꝛ ait illis† Ecce ascēdimꝰ hierosolymā: ꝛ filius (q)

ſ a iuda.

hominis tradetur p̄cipibus sa- (r)

cerdotum et scribis: et condem-

ſ iudei.

nabunt eum morte: et tradent (s)

ſ pilato ꝛ militibus romanorū. ſ aue rex iudeorū.

e eum gentibus ad illudendum ꝛ (t)

flagellandum ꝛ crucifigendū: et

ſ vt tā cita resurrectio euacuet scādalū crucis. (v †)

f tertia die resurget† Tunc accessit (x † y)

---

murmur grecorū aduersus hebreos: eo ꝙ despicerent ī ministerio quotidiano vidue eorū. a At ille respōdēs. ꝑ diuinā reuelationē apl'is factā. b Uni eorū dixit. sicut aūt aliqñ accipit numerus indeterminatꝰ ꝓ determinato: ita etiam aliqñ sumit vnitas ꝓ numero: sicut. s. dictū est ꝙ petrus loquebat ꝓ oībus apl'is: ita sil'r qꝺ hic dicit vni: intelligit esse dictū multitudini eorū q̄ de gratia data gentibꝰ murmurabāt seu admirabant: ꝛ hoc factū ē Act'. xj. vbi petrus rationem reddidit iudeis murmurātibꝰ de h̄ ꝙ baptiçauerat Cornelium dicēs: ꝙ ex diuina reuelatione fecerat: ꝛ qꝛ viderat spm̄ sanctū descēdētē sup gentiles sicut sup iudeos: vt habet ibidē: sequit: c Amice nō facio tibi iniuriā. qꝛ iniuria nō habet locū vbi est mera gratia: ꝛ ideo si det gratiā cuicūq3 voluerit nō faciet alicui iniuriā. d Nōne ex denario cōuenisti mecū. qꝛ ad hoc aliq̄s venit ad fidē vt habeat gratiā in p̄senti: ꝛ gloriā in futuro. e Tolle qꝺ tuū est et vade. i. gratiā quā meruisti: credendo legi et ꝓphetis de christo: qꝛ licet gratia nō cadat sub merito: augmētū tñ gratie cadit sub merito: qꝺ quidē augmētū datū est iudeis credentibꝰ in christū. f Uolo aūt et huic nouissimo dare ꝛc. i. gentili vocato imediate ab idolatria sicut iudeo vocato a legis obseruantia. g Aut nō licet mihi qꝺ volo facere. q. d. sic: qꝛ dei volūtas nullo mō pōt esse distorta. h An oculus tuus nequā est: qꝛ talis inuidia ꝛ iudiciū ꝓcedebat ex hūano defectu. i Quia ego bonꝰ sum. ꝑ essentiā: ꝛ ideo nō possuꝫ male agere. k Sic erūt nouissimi primi. qꝛ gētiles qui a iudeis erāt quasi viles reputati sunt cōuersi deuote ad fidē christi. l Et primi nouissimi. qꝛ iudei q̄ fuerāt populus peculiaris ipsius dei ꝓpter infidelitatē sunt ab eo deiecti. ꝛ hoc est qꝺ subdit: m Multi eñ sunt vocati. ad fidē christi ꝑ legem ꝛ ꝓphetas. n Pauci vero electi: qꝛ pauci de iudeis comparatiue crediderūt in christū ꝛ de credētibꝰ multi reuersi sūt ab ecclesia ꝛ adhuc reuertunt ad vomitū. Moraliter autē potest exponi parabola ista de vocatis ad gratiā ꝼm diuersas etates: ita ꝙ hora prima signat pueritiā. hora tertia iuuētutē: qꝛ sicut tūc sol incipit ascēdere ꝛ calorē ostēdere: sic in iuuentute calor naturalis in hoīe. hora sexta etatē virilē: quia tūc homo est in statu ꝑfecto: sicut sol in celi medio. hora nona senectutē: in qua calor naturalis incipit in homine refrigescere. vndecima vero signat seniū: quia tūc homo est ꝓpe mortis occasum. vocant ergo operarij oībus istis horis: quia aliq̄ vocant ad fidē ꝑ gratiā operantē in pueritia: alij in iuuentute: ꝛ sic de alijs etatibꝰ: ꝛ oēs habēt denarium diurnū. qꝛ quātūcūq3 homo tarde ad gratiā vocet dū tñ in ea ꝑseueret habet gloriā eternā. Contingit etiā qñq3 ꝙ ille qui vocatur in senectute: cōsequit tantā gratiā ꝛ gloriā a deo sicut ille qui in iuuentute vocat: tū ex diuina liberalitate: tuꝫ ex ipsius vocati feruenti voluntate et operatione. o Et ascendens iesus. Hic saluator ostēdit ꝙ in p̄latis debet esse vigor ad tolerādū martyriū si necesse sit pro grege sibi cōmisso: ꝛ h̄ docet ꝑ exēplū sui qui volūtarie venit in hier'm ad sustinēdū mortē ꝓ salute mundi: vnde beatus Grego. exponens illud Joh. x. Ego sum pastor bonꝰ ꝛ animā meaꝫ pono ꝓ ouibus meis. dicit de se ꝛ alijs prelatis. In hoc ostensa est nobis via quā sequamur. et hoc est qꝺ dicit hic: Et ascendes iesus hierosolymā: que respectu totius terre ꝓmissionis est in alto sita: ꝛ ꝓpter hoc veniētes illuc ab alijs partibus ibant ascendendo. p Assumpsit duodecim discipulos secreto: et hoc duplici de causa: vna est quia secretum mysterium sue passionis futuruꝫ volebat apostolis cōiter p̄ alijs reuelare: ne vidētes eū postea mori ignominiose scādaliçarent. secūda est quia secreta mysteria sunt tm̄ maioribus reuelanda ꝛ detegenda: cuiusmodi erāt apl'i. sequit: q Et filiꝰ hoīs tradet p̄cipibꝰ sacerdotū. ꝛ scribis. i. legisperitis: qꝛ eis ꝑ iudā fuit traditꝰ ꝛ vēditꝰ. r Et cōdēnabūt eū morte. qꝛ ipsi iudicauerūt eū esse reū mortis: licet nō haberent potestatē interficiendi: quia iudicium sanguinis erat eis ablatum a romanis qui dominabant eis. ꝛ ideo sequit: s Et tradent eum gentibus. videlicet pilato presidi et suis militibus ad perficiendum illud quod nō poterant: videlicet christi mortē. ꝛ hoc est qꝺ subdit: t Ad illudendū ꝛ flagellandū et crucifigendū. Ista eñ tria inflicta sunt christo ꝑ ordinē. vt videbit. j. v Tertia die resurget. hoc aūt subdit xp̄s ne apl'i eiꝰ morte audita absorberent p̄ tristicia. x Tūc. Hic ostendit tertio ꝙ in p̄latis debet esse tenor humilitatis: qꝛ nō debēt appetere preesse. ꝛ diuidit ī duas ꝑtes: qꝛ primo ponit huiꝰ documēti occasio. scđo subiūgit humilitatis instructio. ibi: Jesus aūt vocauit eos. Circa primū aduertendū ꝙ iudei estimabāt christum ꝑ ꝓphetas ꝓmissum regnaturū tēporaliter in hierusalem: qꝛ scripturas de regno christi carnaliter intelligebant: et ideo regnū ablatū eis per romanos credebant sibi restituendum ꝑ christū ꝓpter qꝺ apl'i dicebāt xp̄o: Act. j. Dñe si in tpe hoc restitues regnū isrl': ꝛ hoc modo iacobus et iohānes filij çebedei et mater eorū audientes xp̄m post mortē tertia die resurrecturū crediderunt ip̄m īmediate post resurrectionē regnaturū in hierusalem tpaliter: ꝛ ideo cupientes ei esse collaterales p̄ ceteris: qꝛ erant eius cognati germani informauerūt matrē suā de petitione sequēti: ꝛ hoc est qꝺ dicit hic: Tunc. i. audita resurrectione xp̄i futura. y Accessit ad eū. i. ad xp̄m.

† Mar. 10. Luc. 18.

† Mar. 10. Luc. 18.

† Mar. 10.

Mater

(cũdi aduẽt⁹)regnaturũ:ꝛ aui ditate feminea p̄sentia cupit: i/ memoꝛ futuroꝝ. a Dic vt. Bonũ desideriũ:ſʒ incõsidera/ ta petitio. Et iõ nõ volũtas nõ ꝓpositũ culpaꝭ ſʒ ignoꝛãtia:et ſi impetrare nõ debet simplici/ tas:nõ mereꝭ cõfundi.
b Nescitis. Qui sedẽ glie pe/ titis vel q̄ritis: quã nõdũ me/ ruistis delectat culmẽ honoꝛis q̄s nõdũ exercuit via laboꝛis.
c Potestis. Et h̄ sciebat ꝙ ei⁹ passionẽ poterãt imitari. Sʒ h̄ dicit vt eo ĩterrogãte ꝛ illis rñ/ dentib⁹ oẽs audiam⁹:qꝛ nemo põt cũ xp̄o regnare nisi passio/ nẽ ei⁹ sit imitat⁹. d Calicẽ q̄ dẽ. Et iacob⁹ ab herode trũca tus:ꝛ iohãnes in feruẽtis olei doliũ missus ꝛ in pathmos re/ legat⁹ aĩo nõ defuit martyrio.
e Nõ est me. Hoc ẽ regnũ ce/ loꝝ nõ ẽ dãtis sed accipientis. Nõ eñi ꝑsonaꝝ acceptio ẽ apđ deũ: Sʒ q̄cũq3 dign⁹ ẽ accipit qđ nõ paratũ ꝑsone ẽ sed vite. Si itaq3 tales estis q̄ cõsequa/ mini qđ victoꝛib⁹ pater para/ uit accipietis. Uel nõ est meuʒ dare supbis qđ adhuc estis: ſʒ alijs q̄b⁹ paratum est. Ergo et vos nolite esse qđ estis:ſʒ esto/ te alij.i.humiliamini q̄ iã vul/ tis exaltari:ꝛ ẽ paratũ vobis.
f Et audiẽ. Ut illi carnaliter petiuerũt esse sup oẽs: sic et isti carnaliter cõtristati sũt esse ali/ quẽ ante se. g Scitis. Ac si dicat: Uos moꝛe seculariũ peti tis:p p̄latione venire vultis ad requiem vel regni possessionẽ.
Scit[?] qꝛ p̄n. gẽtiũ hũilis ꝛ mi tis magister nec ĩmodice cupi/ ditatis duos arguit: nec. x. in/ dignationis et liuoꝛis: sed cõ/ uenienti exẽplo docet eos fru/ stra immoderata quesisse: aut istos sup eoꝝ desiderio doluis/ se:cũ ad sũma:nõ potẽtia ſʒ hu militate veniaꝭ. h Egrediẽ/ tibus. Mystice. Christo de pñ/ tis vite defectu ad celos redeũ te:ꝛ oĩb⁹ electis iam celũ cũ eo ingrediẽtib⁹ cepit vterq3 pp̄ls diu ꝑfidia cecus spem salut[?] et illumiatiõis h̄re visũ:ꝛ deside/ ranter q̄rere. Nisi ab hierl̄m descẽdisset i hiericho:pp̄ls vsq3 hodie i tenebris sederet. Sʒ iõ descẽdit vt multos secũ trahe/ ret. i Ecce duo ceci. De istis vnũ cõmemoꝛat marcus:qꝛ fu/ erat i illa ciuitate famosissim⁹: qui ex magna felicitate eiectus notissime erat miserie. Cecus nẽpe ꝛ mẽdic⁹. vñ ꝛ nomẽ eius memoꝛat ꝛ nomẽ p̄ris ei⁹ bar/ thyme⁹ thymei fili⁹ qđ in alijs nõ facile occurrit: nisi ĩ yairo q̄ ꝛ ĩ illo loco nobilis fuit. Famo sitas aũt illuminati magnã fa/ mã miraculo comparauit.
Ueniẽs hiericho vnũ illumi nat qđ lucas ait:qꝛ moꝛti ꝓpin quans lumẽ euangelij p̄dica/ uit iudeis: exiens duos: quia post resurrectionẽ iudeis ꝛ gẽ/ (tibus

Act. 12. a — Act. 10. e — Mystice — Mar. 10 g — Luce. 18. f

ad eũ mater filioꝝ zebedei cuʒ filijs suis:adoꝛans ꝛ petẽs ali/
a ſ non de ignoꝛantia:sed vt illa palã ꝓferat et ipsa sit occasio docendi.
q̄d ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic vt sedeant hi duo filij mei: vnus ad dexteraʒ tuã ꝛ vnus ad sinistrã in regno tuo. Respondens autem iesus
a ſ matre petente filijs respõdet quoꝝ volũta te illa petierat. b ſ quid ante humilitatẽ pas sionis vultis exaltari.
dixit: Nescitis quid pẽtatl. Po testis bibere calicem quem ego
a ſ inexptis leui⁹ videꝭ qđ expti timuissent.
bibiturus sum? Dicũt ei: Pos/ sum⁹. Ait illis: Calicem quideʒ meum bibetis: sedere auteʒ ad dexteram meam vel sinistram
ſ nõdũ humiliatis.
non est meum dare vobis: sed quibus paratũ est a patre meo. Et audientes decem indigna/
a ſ non matri quã ipsi miserãt ad grandia pe/ tenda: ignoꝛantes mẽsuram suã i modica cupi ditate exarserunt.
ti sũt dẽ duobus fratribus. Je/ sus autem vocauit eos ad se: et ait: † Scitis quia pꝛincipes gen tium dominanꭓ eoꝛum: et qui maioꝛes sunt potestatem exer/ cent inter eos? Non ita erit in
a ſ cum econtra ad summã virtutũ veniaꭓ nõ imperando sed ministrando.
ter vos: † sed quicunq3 voluerit
ſ non pꝛimatum ambiendo: sed humiliter de/ mãdo.
inter vos maioꝛ fieri: sit ve/ ster minister. Et qui voluerit
ſ qđ charitas nõ cõditio exigit
inter vos pꝛimus esse: sit vester
a ſ exemplum ponit vt si verbis non credunt erubescant ad opera.
seruus. † Sicut filius hominis
a ſ non tantum pꝛedicando vel miraculis ad/ monendo sed animam quam pꝛo nobis accepit impẽdendo.
non venit ministrari sed mini/ strare: ꝛ dare animam suam re
a ſ non omnibus sed pꝛedestinatis. b ſ post resurrectionẽ gentes credunt in eum.
demptionẽ pꝛo mł̄tis. † Et egrẽ
ſ luna et significat defectũ nostre moꝛtalitatis
dientibus illis ab hiericho secu ta est eum turba multa. † Et ec/
a ſ vterq3 populus sine chꝛisto cecus.
b ſ iam voto chꝛistum cognoscere cupiẽtes ad uentus eius preconia audierunt.
ce duo ceci sedẽntes secus viã: audierũt quia iesus transiret et
a ſ magno desiderio illuminari postulauerunt confessi dauid filium. b ſ quẽ deum credi/ mus filium hominis factum.
clãmauerũt dicentes: Domine
a ſ carnalia desideria vel persecutiones obsta/ bant.
miserere nostri fili dauid. Tur/ ba ãt icrepabat eos vt tacerẽt.

a Mater filioꝝ zebedei cũ filijs suis. cõscijs de petitione matris. a Adoꝛãs ꝛ petens aliq̄d ab eo. nõ petijt pꝛimo in speciali ꝛ deter/ minate: ſʒ tm̄ in generali: vt cõcessione facta ĩ generali pꝛimo: minus posset postea sibi dene/ gari in speciali. c Qui dixit ei quid vis. nõ petit vt inscius: sed vt petitio sua postea cõue/ nientius ostendaꭓ irrationabilis. c Ait il li. Dic vt ꝛc̄. i. sint tibi collaterales ꝛ maioꝛes ĩ regno tuo post te: qđ quidẽ regnũ credebãt tꝑale: vt dictũ ẽ: nec est miꝝ si talia apl̄i crede bãt ꝛ appetebãt q̄ adhuc carnales erãt ꝛ nõ/ dũ illuminati ꝑfecte: nec ꝯfirmati per gratiaʒ spiritussancti. e Respondẽs aũt iesus dixit ꝛc̄. respondet filijs ꝛ nõ matri: qꝛ sciebat ipsaʒ esse missam a filijs et infoꝛmatã đ petitione fa cienda ꝓ eis. f Potestis bibere calicem quẽ ꝛc̄. i. sustinere moꝛtẽ ignominiosam ꝛ cru/ delẽ quã ego passurus sum: ꝛ ꝑ quã debeo ve nire ad regnũ nõ tꝑale vt creditis. sed eternũ.
g Dicũt ei possumus. loquunꭓ sicut in expti ꝓpꝛij fragilitatis: qđ patuit ꝑ effectũ: qꝛ ĩ pas sione chꝛisti fugerũt p̄ timoꝛe moꝛtis.
h Ait illis: Calicẽ q. meũ bibetis. qꝛ iacob⁹ ꝓpter chꝛistũ ab herode est occisus vt habeꭓ Act[?]. xij. ꝛ iohãnes in doliũ feruẽtis olei ꝓpꭓ chꝛistum missus est: ꝛ sic ptʒ ꝙ habuit ꝓmptã volũtatẽ moꝛiẽdi ꝓpter chꝛistũ: fuit etiam mis sus in exiliũ ꝓpter ip̄m. Exilium aũt quedaʒ moꝛs est ciuilis. i Sedere autẽ ad de. meã vel si. nõ est meũ da. vobis. in illo supple sta/ tu in quo estis. i. nõdũ humiliat[?] ꝛ adhuc car nalib⁹. k Sed quibus paratũ est a patre meo. i. vere humilib⁹ ꝛ spiritualia sapientib⁹.
l Et audientes decẽ. s. alij apostoli.
m Indignati sunt de duob⁹ fratrib⁹. aliq̄d humanũ passi: qꝛ adhuc erant carnales sicut ꝛ illi: ꝛ ideo indignati sunt ꝙ excellentiã sup alios habere voluerunt. n Jesus aũt. Hic cõsequenter instruit discipulos suos de humi/ litate ex p̄habita occasione: vt ambitioneʒ ia/ cobi ꝛ iohãnis repꝛimeret et indignationem alioꝝ sedaret. o Et ait: Scitis qꝛ pꝛĩcipes gentium. q. d. maioꝛitas in regno meo nõ eo/ dem modo acquiriꭓ sicut ĩ regno terreno: qꝛ in regno terreno acquiriꭓ per ambitionem et potestatem: sed in regno meo cõtrario modo acquiritur: videlicet per humilitateʒ: ꝓpter qđ dicit: p Quicũq3 voluerit ĩter vos ma ioꝛ fieri sit vester minister. i. se exerceat in obse quijs humilitatis: et quia in moꝛalibus mag[?] mouent facta q̄ʒ verba ideo inducit suiipsius exemplum dicens: Si filius hominis non ve/ nit ministrari sed ministrare ꝛc̄. q Et egre/ dientibus. Hic cõsequẽter ostẽdit saluatoꝛ ꝙ in p̄latis debet esse pietatis dulcoꝛ ad cõtinue benefaciẽdum subditis: quia chꝛistus nõ so/ lũ in domo ꝛ in quiete existens: sed etiam in via ambulans nõ cessabat populũ docere ꝛ in firmos curare: ꝛ hoc est qđ diciꭓ hic: Et egre/ dientib⁹ illis. i. chꝛisto ꝛ eius discipulis.
r Ab hiericho. nomẽ ciuitatis est que coꝛã fi lijs isrl̄ coꝛruit: vt habeꭓ ĩ libꝛo Josue. vj. ca. sed postea reedificata est. s Secuta est eũ turba multa. desiderãtes audire doctrinã ei⁹ etiã in via. t Et ecce duo ceci sedẽtes. Mar cus dicit ꝙ erat vnus: nõ est hic cõtradictio: quia licet essent duo ꝺm veritatem: vt dicit hic Mattheus: tamẽ vnus erat famosioꝛ altero: vel impoꝛtunius clamabat: ꝛ ideo de illo tm̄ facit Marc⁹ mẽtionẽ. Sequiꭓ: v Misere re nostri fili dauid. vocant eũ filiũ dauid: qꝛ credebant ipsum esse chꝛistum per pꝛophetas pꝛomissum: ꝛ notũ erat apud omnes iudeos ꝙ chꝛistus nasciturus erat de semine dauid.
x Turba autem increpabat eos: quia per clamoꝛem suum impediebant turbam ab au/ diendo chꝛisti doctrinam.

† Mar. 10. f — Luc. 22. [?] — † 93. dis. diaconi. — † Mar. 10 g — Joh. 10. d — 9. q. 3. nll'⁹ pꝛimas. — † Mar. 10 g — † Luc. 18. f

At illi

tibus: de q̇bus marcus vnū ponit q̇ gentibꝰ scribit.
a Et stetit iesus. Trāsiēs audit: stās illuminat: qꝛ ꝑ humanitatē misertꝰ: ꝑ verbi eternitatē (q̄ nō mouet) lumē reddit.
Quia ceci seq̄ nō poterāt: stat ꝛ iubet vocari: ne turba ꝓhi(beat. Ca.XXI

Et cū appropinquasset. Hic p̄termittit matheꝰ ea q̄ facta sunt anq̄ꝫ itraret hierosolymam: q̄ alij ꝓlixiꝰ tractāt. Et cū appropiq̄sset. Dn̄s spūaliter hierl'm appropinq̄uit qn̄ incarnatꝰ eccl'iam i q̄ ē visio pacis visitauit: quā ꝑ cōfessionē sibi recōciliauit. Bethphage enī domꝰ bucce ꝺꝛ: Beth. Bethphage erat viculus sacerdotū i mōte oli. i cuiꝰ mōtis latere ē ciuitas bethania. Bethphage domꝰ bucce: bethania domꝰ obedientie. has dn̄s ꝑgēs hierl'm sua p̄n̄tia sublimat: qꝛ mltos añ passionē docēdo donis pie ꝯfessionis ꝛ obedientie ipleuit. Site aūt sūt ille ciuitates i mōte oliuaꝝ. i. i xp̄o dn̄o a q̄ vnctio et lux oībꝰ venit. vn̄: Nō pōt ciuitas abscōdi suꝑ mōtē posita. c Ad mōtez ꝛc̄. Ad sublimitatē miscꝺie respiciēs. Oleos miscꝺia interp̄taꝛ. Olei natura lucis ministra est ꝛ laboꝝ ꝛ doloꝝ solamen: ꝛ excellit ceteris liquoribus. Misit.

ꝯ orando: pulsando insistebāt: donec strepitū turbe vincerent.

At illi magis clamabāt dicētes: a
a ꝯ qꝛ fides incarnatiōis tp̄alis ad eterna intelligēda nos p̄parat. b ꝯ trāseūte iesu ceci admoniti sūt vt illuminenꝛ: ꝛ astante illuminati sūt.
a Dn̄e miserere nr̄i fili dd̄. Et stetit b
a ꝯ nō ignorat sꝫ audire vult cōfessionē qui nouerat intentionē.
iesus ꝛ vocauit eos ꝛ ait: Quid c
vultis vt faciā vobis? Dicūt illi:
Domine vt aperianꝛ oculi nr̄i.
a ꝯ ocl'os rāgit q̄ radijs sue lucis cōsciaꝫ illustrat
†Misertꝰ āt eoꝝ iesus tētigit ocu d
ꝯ fide. ꝯ imitatione.
los eoꝝ. †Et cōfestim viderūt ꝛ secuti sunt eum. e Ca.XXI
ꝯ salute data credētibꝰ ingredi cupit pacis vrbē et visionis dei.
b Et cū appropinq̄ssēt hie f†
a ꝯ domꝰ bucce interp̄taꝛ.
rosolymis ꝛ venissent bethphā/ g
a ꝯ mōs oliueti significat ecclesiā vel celsitudinē dn̄ice dilectiōis. b ꝯ qn̄ miscꝺie recordatꝰ est.
c ge ad mōntez oliueti: tūnc iesus

Nico. de lyra

a At illi magis clamabāt ꝛc̄. timentes ne ab increpatione alioꝝ ipediret auditio ꝛ exauditio petitiōis ipoꝝꝫ.
b Et stetit iesus ꝛc̄. in h̄ apparet eiꝰ clemētia: quia nō dedignatus est stare ꝛ alloq̄ ꝑsonas viles ꝛ pauperes.
c Quid vultis ꝛc̄. nō petit qꝛ ignoret eoꝝ voluntates: sꝫ qꝛ ad miraculoꝝ opationē vult habere sanādoꝝ ꝯfessionē: vt ex h̄ magis appareat euidētia miraculi. d Tetigit ocu. eoꝝ et cōfestim viderūt. i. subito. Ex quo apparet ꝙ illa illuminatio fuit miraculosa: nō naturalis: qꝛ natura nō opaꝛ in instanti.
e Et secu. sūt eū. fide. s. ꝛ moribꝰ: qꝛ illi q̄ illuminati sūt a xp̄o corpaliter ab ipso illuminati sūt etiā mētaliter: qꝛ totū hoīem simul fec̄ saluū: vt ꝺꝛ Joh. vij. Totū hoīez saluū feci i sabbato

Moraliter.

a† Simile ē regnū celoꝝ Ca.XX ꝛc̄. Parabolā istā de laborantibꝰ in vinea patrisfamilias alias exposui lr̄aliter ꝛ moraliter ꝓut cōpetit cōitati fideliū. Nūc aūt eā exponā ꝓut cōspicit cōitatē religiosoꝝ qꝛ religio vinea spūalis ē dn̄i: ad quā veniūt aliq̄ in pueritia q̄si i mane: ꝛ aliq̄ i iuuētute q̄si hora tertia: ꝛ aliq̄ i etate virili tāq̄ꝫ hora sexta: ꝛ aliq̄ in senectute tāq̄ꝫ hora nona: et aliq̄ i senio tāq̄ꝫ hora vndecima. Dn̄s aūt vinee xp̄s ē: ꝓcurator aūt eiꝰ p̄sidēs illi religioni q̄ aliqn̄ tm̄ vel plus honoris vl' recreationis facit vltimo venientibꝰ ꝓpt̄ cōpassionē vel ꝑsonaꝝ reuerētiā seu aliā rōnabilē cām quātū primo veniētibꝰ: ꝛ aliqn̄ ꝯtingit ꝙ p̄mo veniētes accipiūt ide occasionē murmurādi: lꝫ iniuste ꝓpter qꝺ merito arguunꝛ a dn̄o. o† Et ascen. iesus hiero. ꝛc̄. Hiero. Dn̄s crebro ꝺ passiōe sua discipulis ante p̄dixit ne cū veniret ꝑsecutio ꝛ crucis ignominia scandalicarenꝛ. v† Et tertia die re. Chryꝭ. Qꝺ q̇dem huiꝰ gratia dicit vt cū viderēt tristicia resurrectionē expectarēt. p† Tūc accessit ad eū ꝛc̄. ꝑ istos q̄ ꝑ matrē petierūt a xp̄o p̄ ceteris discipul' alijs honorari: eo ꝙ erāt eiꝰ cōsāguinei: significanꝛ ambitiosi q̄ habētes p̄latū ꝯsāguineū volūt ꝑ h̄ i eccl'ia p̄ ceteris ꝓmoueri: q̇bꝰ bn̄ rn̄deꝛ: Nescitis q̇d petat'. nā honores eccl'ie non sūt dispēsandi ex ꝓpinq̇tate sanguinis: sꝫ ex idoneitate ꝑsonarū rōne sciētie ꝛ ꝩtut'. iō subdiꝛ: f† Potestis bi. ca. ꝛc̄. i. sustinere martyriū ꝓpt̄ deū. l† Et audiētes decē. ꝛc̄. Chryꝭ. Sicut duo carnaliter petierūt ita ꝛ decē carnaliter cōtristati sunt nā velle suꝑ oēs eē vitupabile ē: nō sustinere aūt alterū suꝑ se nimis ē gl'iosū. † Nō ita erit i. ꝛc̄. Chryꝭ. Principes mūdi ideo sūt vt dominēꝛ minoribꝰ suis ꝛ eos subijciāt ꝯuituti. p̄ncipes aūt eccl'ie fiūt vt ꝯuiāt minoribꝰ suis ꝛ ministrēt eis q̄cūq̄ꝫ a xp̄o receperūt ꝛ suas vtilitates negligāt ꝛ illoꝝ ꝓcurēt ꝛ mori nō recusēt ꝓ salute iferioꝝ. t† Et duo ceci. ꝑ q̄s mystice significāꝛ duo ppl'i. s. gētiles q̄ erāt excecati ꝑ idolatriā: ꝛ iudei ꝑ doctrinā ꝑuersā: mādatū dei trāsgrediētes ꝓpt̄ traditiōes hominū: sꝫ adueniēte iesu ꝛ eoꝝ ocl'os mētales tāgēte: illumīati sunt

sūt p̄les ꝺ iudeis ꝛ ꝺ gētibꝰ ꝑiores eū ꝑ fidē ꝛ opa sctā sequētes. In ca. xx. vbi ꝺꝛ i postil. Sꝫ h̄ rn̄sio n̄ vīꝺꝛ ꝯueniēs ꝛc̄.

Additio.

Non videꝛ h̄ rn̄sio beati Greg. rōnabiliter excludēda ꝓpt̄ illas dissimilitudies q̄s allegat postil. Nam ea q̄ ꝑabolice dicūꝛ n̄ sūt totaliꝛ applicabilia intētui: vn̄ ipēmet postil. Luce. xvj. exp̄sse dicit ꝙ silitudo ꝑabolica n̄ currit semꝑ q̄ttuor pedibꝰ: imo si teneret i oībꝰ iā n̄ eēt silitudo: sꝫ magꝰ idētitas p̄sertim cū ad tollēdas silitudines huiꝰ ꝑabole sufficit sn̄ia. Chryꝭ. q̄ i h̄ loco sic dic̄: Nō oportet ea q̄ i parabolis sūt ꝯm totū qꝺ ꝺꝛ iuestigare: sꝫ itētionē ꝓpt̄ quā cōposita ē itelligere ꝛ nihil vltra scrutari. nō ei iducit h̄ vt on̄dat aliq̄s iuidie morsus: sꝫ vt on̄dat hos tāto potitos eē honore ꝙ etiam iuidiā alijs poterāt generare: hec ille. vn̄ i h̄ loco murmuratores illi q̄ dicūꝛ nequā: nō ꝺ sctis itelligēdū ē: ꝯ de alijs hoībꝰ nequā q̄ i sil'i casu cōsueuerūt murmurare. Sil'r ꝛ qꝺ dicit i fine. Multi sūt vocati pauci ꝩo electi ꝯm eūdē Chryꝭ. nō ad suꝑiores sāctos ꝑtinet ꝯ ad gētes ex ipis gētibꝰ: lꝫ multi sūt vocati pauci tn̄ electi. Et aduertēdū ꝙ i ipa expositiōe postillatoris iueniūꝛ maiores dissilitudies in p̄ncipali seu finali ꝑte ipiꝰ ꝑabole dicit em̄: Qꝺ cū sero factū eēt. itelligiꝛ de tꝑe grē qꝺ icipit a xp̄o: qꝺ nō pōt stare. Prio qꝛ illꝺ sero iā nō erat tp̄s opādi: sed potius recipiēdi mercedē opationis qꝺ ptꝫ ex h̄ qꝺ dicit dn̄s vinee. i. deus. Procuratori suo: i. xp̄o. Voca oparios ꝛ redde illis mercedē ex q̄ ptꝫ ꝙ iā nō erat tp̄s opandi: ꝯ mercedē recipiēdi. Nō ei dixit voca oparios vt laborēt: sꝫ vt mercedē recipiāt laboris p̄teriti: qꝺ nō cōpetit tꝑe grē i q̄ magis oportet laborare q̄ꝫ i p̄dict' tꝑibꝰ q̄. s. antiq̄ leg' ꝛ hmōi. vn̄ apl's. ij. ad Coꝝ. vj. Exhibeamꝰ nosmetipos sic dei mistros i multa patiā: i tribulatiōibꝰ: i necessitatibꝰ: i angustijs ꝛc̄. q̄rū silia nō legūꝛ dicta antiq̄s ꝑ modū exhortatōis lꝫ aliqn̄ ꝑ modū pene. Scꝺo qꝛ lꝫ grā sit q̄dā ichoatio gl'ie nō tn̄ ꝺꝛ merces ꝯ potiꝰ p̄ncipiū merēdi. Merces aūt copiosa ē i celis Matth. v. vn̄ sn̄ia sctōꝝ validior ē ꝯm quā ꝑ illud ꝺꝛ: Cū aūt sero factū eēt: intelligiꝛ cū dies totiꝰ mūdi ad vespeꝝ cōsūmatiōis iclinata esset.

† Mar. 10 † Mar. 11 Luc. 19

Replica.

In ca. xx. vbi dicit sero qn̄ oparij vocāꝛ ad recipiēdū mercedē oportet accipe ꝓ tꝑe grē qꝺ a xp̄o icipit ꝓpter h̄ qꝺ diciꝛ quosdā murmurasse qꝺ i eterna beatitudine locū nō habet Burg. obijcit ꝙ tp̄s grē nō est tp̄s recipiendi sed merēdi. Ad h̄ pōt dici ꝙ tp̄s grē fuit ꝛ ē tp̄s recipiēdi q̄ ad p̄gustationē gl'ie q̄ copiosa fuit in primitiua eccl'ia: ꝛ sic putat Bur. soluere argumētū postillatoris ꝑ h̄ qꝛ ꝑabole nō dicūt oīmodā sil'itudinē ꝑ idez soluiꝛ (argumētū eiꝰ. Ca.XXI

f Et cū appropinq̄ssent Postq̄ꝫ descripta ē edificatio eccl'ie gētiliū in fide et moribꝰ: hic describiꝛ reprobatio synagoge iudeoꝝ: et h̄ triplici rōne: qꝛ p̄mo fuerūt cōtēptores diuīe maiestatis. secūdo qꝛ fuerūt ꝯ̄dictores diuine ꝩitat'. ca. se. tertio qꝛ fuerūt quātū i se fuit depꝛauatores seu dānatores diuīe bonitatis. xxiij. ca. Prima diuidiꝛ i tres: qꝛ p̄mo on̄diꝛ ꝓpositū signo celebri. scꝺo facto patēti. ibi: Et intrauit iesus. tertio ꝩbo rōnabili. ibi: Quid āt voƀ videꝛ. Prima i duas. qꝛ p̄mo ponitur veritat' adipletio. scꝺo iudeoꝝ ꝯ̄dictio. ibi: Cū intrasset. Iterū p̄ma i duas: qꝛ p̄mo on̄diꝛ ꝓpositū ꝑ duplex celebre signū xp̄i. scꝺm poniꝛ. ibi: Plurima aūt turba. Circa p̄mū aduertēdū ꝙ signū aduētꝰ xp̄i i hierl'm ad redēptionē ppl'i fuerat p̄dictū: ꝛ celebri fama diuulgatū. Zach. ix. videlꝫ ꝙ xp̄s vēturꝰ erat i hierl'm i ꝑpauꝑtate ꝛ hūilitate sedēs suꝑ asinā et pullū eiꝰ: ꝛ iō legisperiti h̄ vidētes i ip̄o adipletū on̄dūꝛ contēptores sue maiestat': qꝛ nō receperūt eū: sꝫ magꝰ tāq̄ꝫ deceptorē ꝑsecuti sūt: ꝛ h̄ ē qꝺ ꝺꝛ h̄: Et cū appropinq̄ssent hierosolymā. s. iesus ꝛ discipuli eiꝰ. g Et venissent ꝛc̄. Mōs oliueti est ꝓpe hierl'm distās ab ea ꝑ vnū miliare. qꝛ ꝺꝛ Act'. j. ꝙ distat tm̄ ab ea ꝑ iter sabbati: qꝺ cōtinet mille passus: q̄ faciūt vnū miliare. Bethphage ē q̄dā villa ꝑua i descēsu mōt' oliueti ꝩsus hierl'ꝫ: ꝛ erat villa sacerdotū: qꝛ lꝫ sacerdotes n̄ haberent hereditates

¶ a Misit. Quia lucernā quā accepit nō vult sub modio abscōdi.
b Duos d. Duo ꝓpter sciam vitatis ⁊ mūdiciā opis: ⁊ sacramētū gemine dilectiōis ꝑdicaturi: q̄dā dicūt hos duos petrū ⁊ philippū. q̄ primū gentiles ad xp̄m adduxerūt: philippus samariā quā asinā interꝑtant: petrus corneliū quasi samarie pullū.
c Et pullū. Pullus ē ppl's gētiū cui nullus doctorū frenū correctiōis imposuit liber ⁊ lasciuus: q̄ ⁊ ipse vinculis peccatorū irretitus erat. Oēs ei peccauerūt ⁊ egerūt gratia dei. Alij de solo pullo: matthe⁹ q̄ hebreis scribit: et de asina dicit: docēs nō desperari salutē hebreis si peniteāt. Marcus dicit pullū ante ianuā in binio inuētū. Janua christus extra quā ppl's gētiū stabat ligat⁹: nō ī vna via fidei: sꝫ in diuersis erroribus. d Dicite fi. sion. Filia sion est hierl'm sita ī mōte sion.
Mystice: Ecclesia ꝑtinēs ad supnā hierl'm q̄ est mater oīm nostrū cui⁹ nō minima ps tūc erat in pplo isrl.
e Rex. Ne dicatis: Nō habem⁹ regē nisi cesarē. tibi: si credis. cōtra te: si nō credis. f Sup asinā ⁊ pul. Nō ad lrām sup vtrūqꝫ sedit. Sed ī ꝑcordijs vtriusqꝫ populi. Potuit dn̄s sup vtrūqꝫ ascēdere: descēdens d' vno ⁊ ascēdēs sup aliū. g Et adduxerūt. Sic ⁊ apostoli mūdū virtute xp̄i a ptāte diaboli soluerūt: ⁊ īposuerūt vestimēta sup eū. Sed cetera turba. i. iudei vestimēta. i. legis mādata sternūt q̄ a christianis erant cōculcanda: in via. i. in christo. h Sup eos v. Vestes aplorū sūt ꝑcepta diuīa: ⁊ gratia spūalis q̄b⁹ turpitudo carnis nr̄e tegit'. His prius nudi populi: sꝫ modo ꝑ apostolos ornati xp̄m habēt sessorem. Minor turba nō ponit vestes sup asinā: sed ī via: nec vbi offendat: qꝛ sancti martyres carnē exuētes simplicioribus viā ꝑ exemplū suo sāguine parant. Moraliter. Item iesus asellū insidēs hierl'm tendit: nō solum q̄ñ cuiusqꝫ fidelis animā regēs ad pacis initime visionē ducit: sed etiā cum sancte ecclesie vniuersaliter ꝑsidet: et eā in supne pacis desideriū accendit.
Moralit' Multi sternūt vestimētā sua ī via: qꝛ corpa sua domant vt ei iter ad mentē parant: vel exēpla bona sequētib⁹ ꝑbeant. i Ramos de. ⁊c. Ramos vel frondes cedūt: qꝛ verba et sententias de libris patrū excerpunt vel exempla. k Osanna. Hiero. Osi. i. salua: saluifica. anna interiectio deꝓcātis: q̄si salua obsecro. Osanna totū hebraicū est: ⁊ significat ꝙ aduentus christi salus mūdi sit. Vñ sequit': benedictus. Osanna. i. saliua. In excelsis: qꝛ aduentus xp̄i nō tm̄ hoīm: sed totius mundi salus est: terrena cōiungēs celestibus: vt in noīe iesu oē genu fle. cele. ter. ⁊ infer. In excelsis quia et angelorum salus quorū numerum implet l Cū intrasset. Frequēter ingressus est ciuitatē hierusalem: sꝫ nō cū his laudib⁹ nō rex vocat': qō semꝑ fugerat nisi mō cū ascēdit passurus. Qd' iō factū ē vt ampli⁹ illorū aduersū se excitaret īuidiā: qꝛ iā tp̄s passiōis īstabat. m Intra. ⁊c. Ingressus vrbē ꝑmo tēplū adijt dās formā religionis: vt quoqꝫ imus ꝑmo domū
oronis

Rom. 3. c — Mar. 11. b — Mystice — Job. 19. c — Moralit' — Phili. 2. b

¶ duos ꝑdicatorū ordines: aliter in gētes: alter incircūcisionē. ¶ quia lucernā quā accēdit nō vult sub medio poni.
misit duos discip'los dicēs eis:
¶ penetrate barbara et indocta mundi latera quasi contrapositi castelli menia.
Ite in castellum qd' contra vos
¶ iudeos leg' iugo domitos sꝫ tn̄ pctis irretitos
est: ⁊ statim inuenietis asinā alligatam ⁊ pullū cū ea: soluitē ⁊ adducite mihi. Et si q̄s vobis
a ¶ pctis. ¶ quecūqꝫ solueritis soluta erūt.
a ¶ obedientiā eorū denegare voluerit.
b ¶ nō desistatis ꝑdicādo. ¶ dn̄s simpliciter oīm rerū: cui fuire debet oīs creatura.
aliquid dixerit: dicitē quia dn̄s his opus habet: ⁊ cōfestim dimittet eos. Hoc autem factū est vt adimpleretur quod dictū est
¶ veri dn̄i seruitio mancipandos.
a ¶ Zachariā. ¶ predicatores.
ꝑ ꝓphetā dicētē† Dicite filię siō:
a ¶ in spiritu videre: non oculis. ¶ vt ametur non vt per potentiam timeat'.
Eccē rex tuus venit tibi māsuetus sedēns sup asinām ⁊ pulluꝫ filiūꝫ subiugalis. Eūntes aūt discipuli fecērunt sicut ꝑcepit illis iesus et adduxerūt asinā ⁊ pullum: ⁊ imposuerūt sup eos vestimēta suā: ⁊ eū desup sederē fecerunt† Plurima aūt turba strauerūt vestimēta sua in via. Alij aūt cedebāt ramos de arboribus et sternebāt in via.† Tūrbę aūt quę ꝑcedebant ⁊ quę sequebantur clamabant dicentes: Osannā filio dauid bn̄dictūs qui venit in nōmine dn̄i osannā in excēlsis. Et cum intrasset hierosolymam commōta est vniuersa ciuitas dicens: Quis est hic? Pōpuli aūt dicebāt: Hic ēst iesus ꝓpheta a naçareth galilęę. Et intrauit iesus in templum
a ¶ ecce māsuetudo. b ¶ nō in curru vel equo supbie vel belli. sed in asina pacis quia in humilibus et quietis requiescit.
a ¶ qꝛ exēplo iudeorū gētilis populus credidit
b ¶ christi virtus: qui cor illius domini ad dandum animal parauit.
a ¶ mysteriū apostolorum.
a ¶ nota fidē et mores. b ¶ nō ad lr̄aꝫ sup vtrūqꝫ sedit: sed in ꝑcordijs vtriusqꝫ populi.
¶ . i. iudei.
a ¶ simplicib⁹ in exemplū viuendi ꝓponunt.
¶ vt illeso pede pullus inceder. ¶ . i. legis mādata sternunt. ¶ fidem et mores.
¶ vel frondes.
a ¶ primitiui patres: et eorū sequaces: cum magno affectu fatebant': quia salus ascribenda est homini a verbo dei assumpta.
a ¶ vel sm̄ Hieronymū: osi interiectio: anna salua. i. o dn̄e salua. ¶ salus. b ¶ et tu a peccato immunis: qui prius in forma serui tandē appariturus es in gloria domini.
a ¶ vnde et ipse: veni in noīe patris mei.
b ¶ q̄ pri⁹ redimes ab inferis.
a ¶ al's in altissimis. ¶ cū tanta turba.
a ¶ mirans frequētiā: nesciens veritatem.
a ¶ a minorib⁹ īcipit cōfessio vt ad maiores pueniat. b ¶ sicut ⁊ moyses eū ꝓphetā dixit.

rent hereditates ad excolendum: habebant tn̄ domos ad aīalia nutriēdū ⁊ ad manendū tp̄e quo non vacabant cultui diuino in hierusalem ex illo loco.
a Misit duos discipulos dicens eis: Ite ī castellū qd' ꝯtra vos ē. i. ī hierl'm q̄ erat clausa triplici muro cū ꝓpugnaculis ⁊ fortalicijs ad modū castri: vt habet'. iij Re. ⁊ iō d' castellū. b Et stati īuenietis asinā ⁊c. ista asina erat cōis paupib⁹ nō hn̄tib⁹ aīalia: ⁊ q̄ opabat' ī ea dabat sibi pabulū: ⁊ fcā ope reducebat ad locū determīatū vt ali⁹ indigēs posset accipe eā et pull⁹ ei⁹ nutriebat' cū ea ꝑ consimili ope. c Hoc aūt fctm̄ ē vt adimpleret' qd' dcm̄ ē ꝑ Zacha. ix. Dicite filie siō ⁊c. h' est citati hierl'm q̄ dicebat' filia sion: qꝛ in mōte sion erat fortaliciū citat' illi⁹: ⁊ ꝑtegebat' cītas ab illa pte: sic filia a matre. Cōsiderādū etiā ꝙ hic accipit' cōtinēs ꝑ cōtēto. s. cītas ꝑ habitātib⁹ ī ciuitate. d Ecce rex tu⁹ ⁊c. i. xp̄s qꝛ hec auctoritas a doctorib⁹ hebreis exponit' ad lrām de xp̄o. e Sedens sup asinā et pullū ⁊c. nō qꝛ sederit sup vtrūqꝫ simul sꝫ successiue: qꝛ p'o sedit sup pullū: qꝛ tn̄ nō erat domit⁹ qꝛ adhuc nō fuerat applicat⁹ humanis vsib⁹: vt hr̄ Mar. xj. ⁊ Lu. xix. iō postea sedit sup asinā. Hoc āt factū ē in figura: qꝛ ꝑ pullū significabat' ppl's gētilis q̄ nō fuerat subiect⁹ iugo legis. ꝑ asinā vero ppl's iudaic⁹ q̄ laborauerat sub lege. ad hoc aūt veniebat xp̄s vt vtrūqꝫ populū subiugaret sibi ꝑ fidē catholicā. f Plurima aūt turba. Hic ponit' secūdū signū qd' per Zachariā fuerat dictū ꝙ xp̄o adueniente sup asinaꝫ et pullū ciuitas hierosolyma exultaret ⁊ letaret': ⁊ hoc factū fuit tūc: vt dicit' h' ⁊ hoc patet ī trib⁹. Primo qꝛ dicit' hic: Plurima turba strauerūt vestimēta sua in via. ⁊ hoc fuit in signū exultationis ⁊ honoris: ⁊ ne asina et pullus offenderēt ad lapides. Secūdo in eo qd' dicit':
g Alij aūt cedebant ramos de arboribus ⁊c. viriditas ramorū erat signū leticie ⁊ exultationis. Tertio in eo qd' d': h Clamabāt dicētes: osanna filio dauid. Osanna est verbum hebraicū cōpositū ex osi qd' est salua: ⁊ anna quod est aduerbiū optandi et valet vtinā. ⁊ dicit' osanna remota vltima lr̄a prime dictionis: vnde est ibi cōpositio ex corrupto et integro. ⁊ ideo osanna tm̄ valet quantū vtinā vel obsecro salua: ⁊ de qua salute intelligat'. subdit': i Osanna in altissimis. qꝛ christus veniebat ad dandū salutē celestē ⁊ eternā. k Et cū intrasset. Hic ponit' iudeorū indignatio: qꝛ principes sacerdotū ⁊ maiores indignabant' de reuerētia xp̄o exhibita. ⁊ ideo dicit': l Commota est vniuersa ciuitas: qꝛ factū maiorū d' esse factū totius ciuitatis. dicens: m Quis est hic. q. d. iste non est talis ac tātus ꝙ talia deberēt sibi exhiberi. n Populi aūt. i. simplices et vulgares q̄si rōnē de ꝯrio reddētes.
o Dicebāt: Hic ē iesus ꝓpheta a naçareth galilee: ⁊ vocāt eū ꝓphetā: nō quēcūqꝫ h' illū q̄ dict⁹ fuerat ꝑ moysen ꝓphetā: Deu. xviij. ⁊ replicat' Act. vij. Prophetā suscitabit vo. de⁹ de fra. vr̄is ⁊c. ⁊ ideo merito debet honorari. p Et intrauit. Hic scd'o oñdit' ꝙ iudei fuerūt cōteptores diuine maiestatis in facto patēti. Et diuidit' ī duas. qꝛ ꝑmo ostēdit' xp̄i diuinitas ex duplici facto. scd'o subiūgit' iudeorū īpugnatio, ibi: Videntes autem
principes

† Zach. 9. b — Esa. 62. d — Mar. 11. a — Luc. 19. e — Joh. 12. b
† Joh. 11. b
† 23. q. 3. in princi. — Mar. 11. a — Luc. 19. e — Joh. 12. b

B

orationis (si ibi est) adeam⁹: ꝛ p orones deo cōmēdati: sic ad agēda negocia secedemus. Appropinquāte passionis tpe appropinquauit iesus loco vbi posset inueniri ostēdens se nō inuitū pati. Hic introit⁹ in hierl'm fact⁹ ē ante dies pasce i quo passio cōplēda erat: dicit ei iohes ꝙ ante sex dies pasce venit bethaniam vbi cena facta a sorore laçari oleo punct⁹ est: ꝛ in crastino asino īsidēs obuiāte turba cū palmis venit hierl'm. Ecce quātū cōuenit veteri vmbre. Ibi dr. x. die mensis primi tollat vnusquisqꝫ agnū .i. domi introducat: ꝛ seruet vsqꝫ ad. xiiij. diē qua imolabit ad vesperā: ꝛ dñs. x. die ei⁹ mensis. i. ante. v. dies pasce: ciuitatem in qua passurus erat intrauit: certā psto lās horā īmolatiōis et. xiiij. die ad vesperā cōphēsus ꝛ ligat⁹ sacramēta victimationis inchoauit.

(Margin: Joh. 12. b — † 45. di. cū beūs. §. salomon. 88. di. eijciens 1. q. 1. iudices. De simo. c. sic p. — † 1. q. 3. ex multis. De immu. ec. cū ecclia)

a Et eijciebat. Aug⁹. Eiecerat et ante alia vice qd iohes solus dicit. Sed d hac vltima eiectione dicunt ꝛ alij. b Mensas numu. Quia de oībus partib⁹ ad tēplū veniebāt: vēdebant sacerdotes nō habentib⁹ oīa aīalia: etiā colūbas quas pauperes offerūt vt vēdita postea reciperēt oblatiōes. Sed qꝛ aliq̄ nihil habebāt vnde emerēt: posuerūt numularios qui mutuo darent: ꝛ qꝛ lex vetat vsurā p ea varias species. i. poma. vuas ꝛ huiuscemodi accipiebāt: hos eijcit. Sic et mystice quotidie de ecclesia eijcit. Et habet vni⁹ criminis reos vēdētes ꝛ emētes ecclesiastica officia. c Et cathedras ven. Que magistroꝝ sūt. i. sacerdotiū eoꝝ destruit q̄ de impositione man⁹ p quā spūssanctus daꝛ pciū accipiūt. Hinc ē ꝙ heresis simonis dānatur. Ad lrām aūt absurdū est dicere institores colūbarū in cathedris sedere. d Latronū ꝛc. Latro est q̄ lucra sectaꝛ q̄ et nō dātes corpaliter psequiꝛ: ꝛ dantes necat spiritualiter ꝛ dū lesionē pximi cogitat q̄si latro sedet ī spelūca. e Et accesserūt. Mystice simplices pctōres ad se p pniam accedētes prius cecos in cognitione ꝛ claudos in opatione illuminando ꝛ in viā rectitudinis dirigēdo quotidie sanat. (Margin: Mystice) f Mirabilia q̄. Ut flagello vni⁹ ꝛ vilis tot eijci: mēsas subuerti: q̄ nihil mirabili⁹ egit. Igneū ꝛ sidereum aliq̄d radiat ex ei⁹ oculis: lucet in facie maiestas deitat. g Dixit eis ꝛc. Non ptz calūnie: nō ait: bñ faciunt vel male vel etati parcite ſ tēperat: ꝛ se tacēte vba pueroꝝ testimonio scpture ɔfirmat. h Infantiū et la. Testes miraculoꝝ xpi infantes dicūꝛ: nō etate ſ simplicitate. Lactētes q̄si lacte. i. miraculoꝝ suauitate delectati: q̄ dicūꝛ lac. panis vero doctrina pfecta. i Abijt foras. Quia paup: nulliqꝫ adulat⁹: nullū in tanta

Urbe

(a ſ ardore spūs concitatus.)
a dei: † ꝛ eijciebat oēs vendentes ꝛ †
(a ſ altaria dei sic vocat ppt auariciā sacerdotū.)
b emētes in tēplo: ꝛ mēnsas numu †
c lariorū: ꝛ cathedras vēdētiū co/ †
(a ſ gratiā sancti spūs vt ordines ꝛc.)
lumbās euertit: ꝛ dicit eis: Scri/ a
(ſ vñ Aug⁹. Nemo i oratorio aliquid agat nisi ad qd factū est vnde et nomē habet.)
ptū est: † dom⁹ mea dom⁹ orōnis b†
vocabiꝛ: vos aūt fecistis illā spe †
(a ſ calūniatorib⁹ virtutis potētiā ostendit vt in his facta corpaliter: meli⁹ fiāt i illis spūaliter.)
d e luncā latronū. Et accesserunt ād c†
(a ſ testes vocis puerorū.)
eū cēci ꝛ claudi i tēplo: ꝛ sanauit d
eos. Uidētes aūt pricipes sacer/ e
f dotū ꝛ scribe mirabilia q̄ fecit: ꝛ f
pueros i tēplo clamātes ꝛ dicen/
(a ſ nō ausi manū mittere: opa calūniabanꝛ ꝛ testimoniū populi.)
tes: osanna filio dauid: indignā/ g
(a ſ quasi a scribis tibi hec esse scripta de te.)
ti sūt ꝛ dixerunt ei: Audis quid h
(a ſ perfidis cōtēptorib⁹.)
g isti dicunt? Jesus aūt dixit ēis: i
h Utiqꝫ: Nūqꝫ legistis: † qꝛ ex ore i k†
(a ſ pfectio laudis ē fieri ab indoctis in quib⁹ sola veritas operatur nō ingenium hominis.)
fantiū ꝛ lactētiū pfēcisti laudez?
(a ſ incredulis et contradicentibus.)
i † Et rēlict illꝛ abijt foras extra ci/ l† m

---

principes. Prima in duas ꝑm duplex factū a xpo ostensum. Secūdū poniꝛ. ibi: Et accesserūt ad eū. Ad euidentiā primi cōsiderādū ꝙ principes sacerdotū qui erāt auari p astutias suas diuersas conabāꝛ excoriare ppl'm. igiꝛ quia de longinquis partib⁹ aliq̄ veniebāt in hierl'm causa deuotionis: qꝛ non erat eis licitū alibi sacrificiū offerre: ꝛ nō poterāt ex tam lōginquo animalia adducere: ꝛ iō sacerdotes statuerāt in tēplō aliquos de sua familia q̄ vendebāt in atrijs tēpli illa q̄ poterāt in tēplo offerri: ne veniētes a lōge haberent excusationem cessandi ab oblationib⁹. silr qꝛ aliq̄ veniebāt ad templū q̄ nō habebāt pecuniā vnde possent aīalia offerēda emere. ideo sacerdotes statuerant ibi numularios q̄ sub certa cautione pecuniā traderēt: ꝛ sic nullus excusareꝛ quin possit officiū offerre. lꝫ eni p illa accōmodatione pecunie nō reciperēt pecuniā vltra sortem recipiebant tñ aliqua munera vel exenia: ꝛ sic ptꝫ ꝙ peccabāt ex facto qd erat illicitū. s. aliquid recipere vltra sortē quantūcūqꝫ modicū. Et ex loco: qꝛ talia exercebant in locis orationi deputat. ꝛ iō xps talia tāqꝫ illicita de templo eiecit: ꝛ in hoc se dñm tēpli ostēdit: ꝛ hoc est qd diciꝛ hic: Et intrauit iesus in templū dei tēplū aūt aliqñ accipiꝛ pprie p domo tēpli: qd diuidebaꝛ in duas ptes. Una ps vocabaꝛ sanctū vbi erat altare thymiamatis mensa ꝛ candelabrū. alia pars erat sanctūsāctorū: vbi erat arca testamēti ꝛ duo cherubin illā partē q̄ dicabaꝛ sanctū intrabant quotidie sacerdotes ad offerendū incensum et nulli alij: intra sāctū sanctoꝝ solus sūmus pontifex intrabat ꝛ semel in anno. Aliquando aūt accipiꝛ templū large quedā platea quadrata ante tēplū clausa muro: ꝛ dicebaꝛ atrium sacerdotū: quia sub diuo erat altare holocaustoꝝ ꝛ illud intrabant nō solum sacerdotes: sed etiā leuite eos adiuuantes in excoriatione hostiarū ꝛ ablutione ꝛ cōsimilibus. vulgares aūt hoīes illuc nō intrabāt: sed ad ostium illius atrij aīalia viua offerebant sacerdotibus. Ista aūt duo loca nō intrauit christus quia nō erat sacerdos nec leuita: sed pter ista duo loca erāt adhuc duo alia loca vbi hoīes sub diuo erant in oratione: ꝛ in vno orabant viri: ꝛ in alio mulieres: ꝛ ista atria noīe templi vocabanꝛ: ꝑm ꝙ scribitur Act. iij. Petrus ꝛ iohānes ascēdebant in templū ad horam orationis nonā: ꝛ d hoc diciꝛ hic: Et intrauit iesus in tēplū dei et eijciebat omnes vendētes ꝛc. Sed queriꝛ hic quomodo non restiterūt ei? Dicendū ꝙ ex oculis ei⁹ et facie exibat fulgor terrens eos: ita ꝙ non audebant resistere: sicut in voce sua terruit eos qui veniebant ad capiendū eum: qui cū audiuerūt ipm dicentē: ego sum: abierūt retrorsum ꝛ ceciderunt in terram. vt habeꝛ Joh. xviij. In voluntate em christi erat ostendere infirmitatē assumptā: ꝛ sue diuinitats virtutē. sequiꝛ: a Et dicit eis scriptuꝫ est: Esa. lvj. b Domus mea domus orationis vocabiꝛ: vos autē fecistis illā speluncā latronū. quia nō curabant de cultu dei: sed magis d excoriatione populi p astutias suas exquisitas: vt visum est. Spelunca autē latronū diciꝛ esse locus vbi spolia que rapiūt cōgreganꝛ: ꝛ hoc fecerunt sacerdotes de templo. vt visum est. c Et accesserunt. Hic poniꝛ secūdū factū ostēsiuū sue diuinitatis in curatione infirmitatū incurabiliū: qd nō potest fieri nisi virtute diuina. ꝛ hoc est qd diciꝛ: Et accesserunt ad eū ceci ꝛ claudi. a priuatione em in habitū nō fit regressus per naturā. d Et sanauit eos. virtute ppria: quod nō poterat facere virt⁹ creata. e Uidētes aūt principes. Hic cōsequēter poniꝛ contra xpm iudeoꝝ indignatio: ꝛ diuidiꝛ in duas ptes: qꝛ primo ex indignatione impugnāt ei⁹ famā: ꝛ secundo ei⁹ doctrinā. ibi: Et cuꝫ venisset in templū. Prima in duas: quia primo poniꝛ iudeorum impugnatio. secūdo poniꝛ christi responsio. ibi: Jesus aūt dixit eis. Circa primū sciendū ꝙ sicut frequēter dictum est: principes sacerdotum cōceperant rancorē ꝛ odiū contra xpm: ppter hoc ꝙ manifeste reprehēdebat auariciā ꝛ alia eorum vitia. Et videntes miracula q̄ fecit: infirmos sanando. f Et pueros in templo clamantes ꝛc. ipm. s. esse christū verū. g Indignati sunt. verūtamē quia non audebant miracula manifeste impugare. ideo arguunt eū de applausu populi quē sustinebat circa se. h Et dixerunt ei audis quid isti dicūt. q. d. si tu esses iustus et bonus tu nō sustineres talem applausum populi. i Jesus autez dixit eis. Hic poniꝛ christi respōsio: vbi christus ostendit eos iuste reprobandos a deo: ꝛ primo facto. secūdo euidenti signo. ibi: Mane autem reuertens. In prima ergo parte diciꝛ sic: Jesus aūt dixit eis: quasi diceret bene scio quid isti dicunt: me christū confitēdo: et ꝙ hoc debeā sustinere patet qꝛ hoc est ex diuina preordinatione ꝑm ꝙ scribiꝛ in Ps. ppter qd subdit: k Nunqꝫ legistis: quia ex ore infantium ꝛ lactentium perfecisti laudē. quasi diceret vos qui estis legis periti deberetis scire hanc scripturā. ꝛ p cōsequēs me nō rephendere. l Et relictis illis. tanqꝫ excecatis per inuidiā. m Abijt foras extra ciuitatē. ꝛ in hoc ꝙ dimisit eos corporaliter: ostēdit facto eos esse dimittēdos a deo spūaliter ppter eorū excecationē.

(Margin: † Esa. 56. — Hiere. 7. b — Mar. 11. c — Luc. 19. — † Ps. 8. — † Mar. 11. b)

Mane

In vrbe inuẽit hospitẽ: sed apõ laçarũ recept⁹ est. a Fici arborẽ. Sicut multa dixit ĩ parabolis ita ⁊ fecit. Cur eĩ in ficu fructũ quereret cui⁹ tẽpus nõdũ esse q̃libet sciret ⁊ ob id eterne sterilitati dãnaret nisi q꞉ plebẽ quaȝ docebat verbo terruit hic fctõ: ne q̃s hñs folia .i. ṽba iusticie sine fructu operũ meriat̃ excidi. b Folia. traditiões phariseoꝝ sine fructu veritat̃. vñ ali⁹ euãgelista: nõdũ erat tẽpus saluatiõis isrl̃: eo ꝙ ppl̃s gẽtiũ nõdũ subintrasset. vl̃ q꞉ p̃terijt tp̃s fidei cũ spretus ad gẽtes trãsijt. c Nunq̃ȝ ex. Nõ facit iniuriam creator possidẽti si creatura sua ad arbitriũ suũ vtit̃: ⁊ ad vtilitatẽ alioꝝ. d Et videntes. passur⁹ dñs ⁊ scãdaluȝ crucis portatur⁹ discipuloꝝ animos ꝯbeat signi ãticipatiõe signare. vñ ⁊ mirabãt̃ ꝙ fic⁹ aruit: potuit eadẽ virtute inimicos siccare: nisi ꝑ patientiã eoꝝ expectasset salutẽ. e Fidem ⁊ nõ he. ꝑfectã fidẽ hȝ q̃ ꝑ dilectionẽ opat̃: h̃ põt mõtes trãsferre. Alij de pctõ veniam obtinẽt: si tp̃i alijs dimittunt. Mysti. Per p̃dicationẽ aplõꝝ dñs q̃ ẽ mõs a iudeis ẽ ablat⁹ ⁊ in mare gẽtiũ missus Exclusionem suã ⁊c̃. ampli⁹ seuiẽdo vĩdicat ĩ reprob̃. f Accipiet̃ ⁊c̃. ⁊ si differat̃ ad tp̃s oportunũ: ⁊ si nõ quibus petit̃ tñ q̃ digne petũt. g Interroga. ⁊c̃. poterat apte cõfutare

Mystice

a ſ in domũ obediẽtie vocationẽ gentiũ p̃figurans. ſ vsq̃ȝ ad cõsummationẽ seculi.

uitatem in bethãniaȝ: ibiq̃ȝ mãsit et docebat eos de regno dei.

ſ more studiosi operatoris qui mane surgit.

Mane aũt reuertens in ciuitatẽ a

a ſ ꝓ veritate carnis: vel salutẽ credentiũ. b ſ synagogam.

a ẽsurijt:† et vidẽs fici arborẽ vnã b c†

a ſ nõ in via spũs: sed littere. ſ ſ immobilẽ sine pedibus euangelij.

secũs viam venit ad eam: ⁊ nihil d

ſ .i. eloquia legis et ꝓphetaꝝ

b ĩueñit in ea nisi folia tm̃: et ait illi: e

ſ tali.

c Nunq̃ȝ ex te fructus nascatur in

a ſ damnãda. b ſ folia et trũcus aruit: sola radix viuit: que in fine mũdi pullulabit.

sempiternũm: et arefactã est cõtinuo ficulnea.† Et vidẽtes disci f

ſ qñ maledicta est.

puli mirati sunt dicentes: Quo modo continuo aruit? Respondens aũt iesus ait eis:† Amẽ di g †

a ſ que non frangatur aduersis.

e co vobis: si habueritis fidẽm et

a ſ vos accepturos quod petitis.

non hesitãueritis: non solum de h

a ſ et ad litterã qñ ratio exigit iã in multis factum est: vel sup̃bo diabolo.

ficulnea facietis: sed ⁊ si mõnti

ſ de p̃destinatis. ſ in turbulentos infideles.

huic dixeritis: tolle ⁊ iacta te in

ſ que ad salutem pertinent.

mare: fiet.† Et om̃ia queq̃cũq̃ȝ pe i†

ſ non hesitantes.

f tieritis in oratione credẽtes accipietis. Et cum venisset in tem k l

a ſ quasi si diceret se christum: arrogantem ⁊ superbũ et sacrilegũ inuaderẽt.

plum ãccesserunt ad eum docentem principes sacerdotum ⁊ seniores populi dicẽtes:† In qua m n

a ſ quasi nõ dei: sed beelzebub: vt supra. b ſ filiũ dei negãt: quẽ nõ suis sed alienis viribus opari putant.

potestãte hec fac̃: ⁊ quis tibi dedit hanc potestatẽ? Respõdẽs o p

g iesus dixit eis: Interrogabo vos ⁊ ego vnũ sermonẽ: queȝ si dixeritis mihi: ⁊ ego dicã vobis in q̃

ſ dicite mihi.

ptãte h̃ facio. Baptismus iohis q†

a ſ ex statuto dei. b ſ an fictione hominum.

vñ erat: e cẽlõ an ex hoib⁹? At il s r

li cogitabãt inter se dicẽtes: Si t

dixerim⁹ e cẽlo: dicet nob: Qua v

a ſ qui dixit: Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mudi. b ſ qui mihi testimonium perhibuit et in qua potestate hec facio demonstrauit.

re ergo nõ crẽdidist̃ illi? Si ãũt x

a ſ timẽt lapidationem: sȝ magis veritatis confessionẽ.

dixerim⁹ ex hoib⁹: timẽm⁹ turbã. y

ſ cuius baptisma susceperant.

Oẽs eni habebãt iohãnẽ sic ꝓphetam. Et respõdentes iesu dixerũt: Nescimus. Ait illis ⁊ ipẽ: z a b

a Mane aũt reuertẽs. Hic ꝺñr ostẽdit eos iuste reprobandos a deo euidenti signo. in hoc videlicet ꝙ arborẽ fici habẽtẽ folia tm̃ maledixit. ⁊ ꝑ hoc oñdit sacerdotes illos esse maledictos a deo: in quib⁹ nõ erãt opa veritatis: sed tm̃ exterior apparentia sãctitatis: sicut eni ꝓphete nõ solũ verbis sed aliqñ factis ꝓphetabãt: sicut Esaias iuit discalciatus. ĩ signũ ꝙ ppl̃us sic duceret̃ captiu⁹: ita xp̃s maledixit ficui: nõ ꝓpter maliciã arboris vel defectũ ei⁹: q꞉ nõ erat tp̃s ficoꝝ: vt dicit̃ Marci. xj. sed ad significãdũ ꝙ sacerdotes q̃ erãt sine fructu bonoꝝ opeꝝ essent maledicẽdi a deo. dicit ergo: Mane aũt reuertẽs in ciuitatẽ. i. in hierl̃m. b Esurijt. Ista aũt esuries nõ fuit natural̃: q꞉ in sero p̃cedẽti comederat: nec erat adhuc hora comedẽdi: sed sicut maledictio arboris erat figuratiua: sic ista esuries signabat desideriuȝ xp̃i de salute ppl̃i. c Et vidẽs fici arborẽ vnã sec⁹ viã. Per hoc aũt ꝙ arbor ista non erat in via: sed extra: significabat̃ ꝙ sacerdotes erãt extra viam iusticie. d Uenit ad eaȝ ⁊ nihil inuenit in ea nisi folia tm̃: q꞉ xp̃s in sacerdotib⁹ nõ inuenit fructũ pietatis: sȝ tm̃ apparentiã sctitatis. e Et ait illi. nunq̃ȝ ex te fruct⁹ nascat̃ in sempiternũ: ⁊ arefacta ẽ ꝯtinuo ficulnea: q꞉ sacerdotes ex maledictione dei fuerũt reprobati: ⁊ honore fidei ⁊ deuotiõis totaliter p̃uati. f Et vidẽtes discipuli mirati sũt. de subita arboris exiccatione. g Rñdẽs aũt iesus ait eis: si habuerit̃ fidẽ. Ad miracula enĩ facienda requirit̃ fides vl̃ saltẽ signũ fidei: q꞉ etiã aliq̃ mali ad ĩuocationẽ xp̃i legunt̃ fecisse miracula: vt dictũ est. s̃. vj. ca. h Nõ solũ de ficulnea facietis: sed ⁊ si mõti huic dixeritis: tolle ⁊ iacta te in mare fiet. hoc est aliq̃d equale vl̃ mai⁹. licet ei apl̃i ⁊ discipl̃i xp̃i nõ legãt̃ trãstulisse mõtes de loco ad locũ: tñ legunt̃ maiora fecisse: sicut ẽ suscitare mortuos ⁊ illuminare cecos: ⁊ cõsimilia q̃ nõ pñt fieri nisi virtute diuĩa: euersio aũt montiũ ⁊ p̃cipitatio eoꝝ ĩ mari aliquãdo fit virtute nature: sicut patet in terremotu. i Et oĩa q̃cunq̃ȝ petieritis in oratiõe: dũ tamẽ oratio sit pro se ad salutẽ et ꝑseuerãs. k Credẽtes accipietis. q꞉ omnis talis oratio semꝑ exaudit̃: licet aliquãdo exauditio differat̃: vt dictũ est. s̃. vij. ca. l Et cũ venisset in tẽplũ. Postq̃ȝ sacerdotes impugnauerũt christi famã ⁊ gl̃iam: hic impugnãt eius doctrinã. ⁊ diuiditur in duas: q꞉ p̃mo põit̃ eoꝝ ĩpugnatio. secũdo ponit̃ ipsius xp̃i cauta euasio. ibi: Rñdẽs iesus dixit. Dicit ergo: Cũ venisset in tẽplũ. i. in atriũ tẽpli: vbi cõueniebant homĩes ad orandũ ⁊ verbũ dei audiẽdũ. vt supra dictũ est. m Accesserũt ad eũ docentẽ principes sacerdotuȝ et seniores. Ex quo patet ꝙ nõ venerunt ex ignorantia sed ex malicia. n Dicẽtes in qua potestate hec facis. Aliqui exponunt hoc de miraculis a christo factis. quasi dicerent: tu non facis virtute diuina: sed arte magica. vñ. s̃. dicebãt. xij. ca. In beelçebub principe demonioꝝ eijcit demones: sed hoc non videt̃ verũ: q꞉ illa die non legit̃ aliq̃d miraculum fecisse in templo. ideo intelligit̃ melius de actu docendi quẽ exercebat actualiter. ⁊ hoc significatur cũ dicitur: Accesserũt ad eũ docentẽ. ⁊ ideo fecerunt sibi duplicem questionẽ ad terrendũ eũ ⁊ ad capiendũ. Prima fuit: In qua potestate hec facis. i. qua auctoritate doces populũ: q꞉ auctoritatẽ docendi in templo habebant sacerdotes et legisdoctores ad hoc assignati a principibus sacerdotum et non alij. Christus autem neutraȝ auctoritatẽ habebat. Secũda questio est: o Quis tibi dedit hãc potestatẽ. quia potestatẽ docendi nõ habebat a sacerdotibus: nec ab imperatore cui erant subiecti. ⁊ sic a nullo videbatur habere: sed magis sibi vsurpare. p Respõdens iesus ⁊c̃. Hic ponitur christi cauta euasio: q꞉ quasi retundens clauẽ clauo. ꝓposuit eis aliã questionẽ ꝑ quã coacti sunt recedere absq̃ȝ christi responsione. questio aũt ista fuit. q Baptismus iohannis vñ erat e celo. i. ex diuina ordinatione. s An ex hominib⁹. i. ex humana fictiõe. r At illi cogitabant intra se viã. s. respondendi: sed non habebant. ꝓpter quod sequitur: t Si dixerimus e celo. i. ex diuina ordinatione. v Dicet nobis ⁊c̃. quare nõ receperãt baptismum iohannis: sȝ magis spreuerant. similiter ⁊ testimoniũ iohannis de christo: quod ipsi audierant ꝑ nuncios ad iohãnẽ missos: vt habet̃ Joh. j. Si autẽ dixerim⁹ ex hominib⁹. hoc est ex humana fictione. y Timem⁹ turbam ne. s. lapidet nos tanq̃ȝ blasphemos. cuius ratio subdit̃: z Omnes eni habebãt. i. reputabant. a Johannẽ sicut ꝓphetã. sanctũ. s. ⁊ veruȝ ⁊ ꝑ ꝯñs verba eius ⁊ facta ex inspiratione diuina. b Et respondẽtes iesu dixerunt: nescim⁹. Ait illis: ⁊ ip̃e nec ego ⁊c̃. ex sui enĩ taciturnitate cõpulsi sunt a sua petitiõe cessare. Sed queritur hic quare non respondit eis manifeste: quia stati poterat dicere ꝙ ipse non haberet auctoritatem docendi a sacer

k dotib⁹ vel

† 24. q. 3. cũ ergo. 4. sed qui.

† Mar. 11. b Luce. 13. b

† Mar. 11. c Luc. 17. b

B

† Mar. 11. c Joh. 14. b et. 16. c.

† Mar. 11. b Luce. 20. a

ꝯfutare eos:sed iõ interrogat vt suo vł silẽtio vł snĩa dãnet̃:ꝛ in q̃ ptãte h̃ fac co gnoscãt p se: s̃ʒ illõ: Deᵘ ꝯteret dẽtes eoꝝ ĩ ore ipoꝝ. a Nec ego di.vo.Dua bᵘ de causis oc/ cultat̃ v̈itas.vł qꝛ ñ sũt capaces auditores. vñ: Habeo mł̃ta vo bis dicere: s̃ nõ potestis portare mõ.Vł qꝛ sũt cõ tẽptores.vnde: Nolite sctm̃ da. ca. b Hõ q̃dã. Facta sacerdo/ tibᵘ cauta rñsio ne stati ĩfert pa/ rabolã qua ꝛ il los ĩpietatis ar/ guat:ꝛ ad gẽtes regnũ dei trãsfe rẽdũ doceat. Ut simplr̃ h̃ pabo/ la ẽ nõ de gẽtibᵘ ꝛ de iudeis: s̃ d pctõribᵘ ꝛ iustis: vt postea domi/ nᵘ disserit. Amẽ dico vob: qꝛ pu bli.ꝛ mere.pce. vos in reg.dei. c Uade hodie ꝛc̃.ex quo hõ cõ ditᵘ ẽ legẽ habu it: Qđ tibi non vis fieri alij ne feceris. d Di/ cũt ei p̃mᵘ. In q̃ busdã codicibᵘ habet̃ ꝓ p̃mus nouissimᵘ. Intel ligũt ei v̈itatẽ: s̃ tergiuersando vł subterfugien do nolũt dicere ꝙ sẽtiũt: vt ꝛ de baptismo iohis e Johes ĩ via iu. Johẽʒ iudei ꝯtẽnẽtes:nec vi am iusticie cõp/ hẽderũt:nec đ o/ peribᵘ malł pẽitẽ tiã egerũt. f Uos ãt.Hꝛe. Quia apte no/ lebãt rñdere sa/ piẽtie:in pabolł capiũt̃. g Ui neã.đ q̃ Esa.Ui nea dñi saba ꝛc̃. h Fodit.in fos/ siõe timoꝛ nota/ tur:qꝛ p̃cepta il/ la legalia nõ a/ more s̃ tioꝛe ser/ uabãt. i Tẽ/ pus fru.Bñ tẽ/ pᵘ fructuũ ñ fru ctᵘ:qꝛ nullᵘ fuit in illo ꝯtumaci pplo

[Marginal references: Ps.57. — Job.16.c — S.7.a. — S.7.b — Esa.5.b]

a ſ nõ ego dico vob:qꝛ nõ vultis fateri qđ vti/ ꝙ scitis.

a Nec ego dico vobis in qua po/ testate hec facio. Quid autẽ vo a
a ſ deᵘ qui paterne diligit oẽs quos creauit.

b bis videtur? Homo quidã habe b
a ſ pplos. b ſ gentilẽ qui ab noe. ſ qꝛ p̃ꝛiᵘ fu/ it gentilis ꝙ iudeus.

bat duos filios:ꝛ accedẽs ad p̃ c d
ſ nõ in auribᵘ:sed dãs intellectũ in sensibᵘ.
a ſ in tp̃e huius seculi. b ſ qđ tibi nõ vis alij ne feceris.

c muʒ dixit: Fili vade hodie opẽ e
a ſ supbe cũ bonũ reliquit ꝛ malũ elegit.

rare in vineã meam. Ille autem f
a ſ hic liberꝝ arbitrium. b ſ in aduentu xp̃i.

respondens ait: Nolo. Postea g
a ſ sermonis contumaciam laboꝛe correxit.

autem penitentia motus abijt
ſ iudeum qui ab abꝛaam.

Accedens ãt ad alteruʒ dixit si/ h i
ſ moysi.

militer. At ille respondens ait: k
a ſ omnia quecunq̧ dixeris faciemus.
b ſ qnia filium extra vineã interfecit.

Eõ domie: ꝛ non iuit. Quis ex l m
duobus fecit voluntatẽ patris?
a ſ vt suo iudicio damnentur.

d Dicũnt ei:primus. Dicit illis ie n
a ſ vt mattheus.

sus: Amen dico vobis:quia pu o†
ſ vt maria magdalene.

blicani et meretrices precedunt
a ſ in celo vel ecclesia. b ſ quare.

vos in regnõ dei. Uenit eni ad p
ſ p̃dicata.i.xp̃o vel p̃ceptis dei.

e vos iohannes in via iusticie: et q
nõ credidistis ei. Publicani au/ r
tem et meretrices crediderunt
ſ viam iusticie quam predicauit.

f ei. Uos autem videntes nec pe s t
ſ saltem post completam eius prophetiam.

nitentiam habuistis postea vt
ſ vbi mortem suam eis improperauit.

crederetis ei. Aliam parabolaʒ v
ſ vel locutus est. ſ dominus sabaoth.

audite† Homo erat paterfamilias x
ſ communitionẽ.s.terram promissionis. ſ mu rum vrbis:vel angelorum custodiam:vel belli/ cosorum virorum:vt dauid et machabeorum.

g qui plantauit vineam et sepem y z
a ſ imposuit ei tormenta legalia per que coge/ retur ad bene viuendum.

h circũdedit ei: ꝛ fodit in ea torcu a
ſ templum.

lar:et edificauit turrim:et loca/ b+ c†
a ſ qui supꝛa operarij in vinea. b ſ nõ mutãdo lo cum:sed operandi relinquem liberum arbitriũ.

uit eam agricolis:et peregre p/ d
i fectus est. Cum autem tempus e
fructuum appropinquasset:mi/ f
a ſ moysen et aaron legiferos. b ſ qui se ma/ le colebant.

sit seruos suos ad agricolas: vt g h
ſ vt inquirerent fructum legis.

acciperẽt fructus eius† Et agri/ i
ſ legis custodibus.

cole apprehensis seruis eius:ali k
a ſ vt Hieremiam. b ſ vt Esaiam.

um ceciderunt: aliuʒ occiderũt: l

dotibus vel a cesare:habebat tñ ĩmediate a deo patre qđ erat maius sicut ꝛ multi ꝓphete legunt̃ ĩmediate missi ad docendũ pplm:ꝛ nõ ex auctoritate regũ vel sacerdotũ. Dicendũ ꝙ licet posset p̃dicto mõ rñdere:noluit tñ:duplici de cã. Prima qꝛ p̃/ dixerat Matth.vij. Nolite sãctũ dare canibᵘ:nec margaritas ponere ante porcos.illi aũt erant in malicia obstinati: ꝛ ideo nõ erant digni vt eis veritas manifestaret̃. Secũdo:qꝛ christᵘ voluit oñdere facto ꝙ licet vti cautelis ꝯtra cautelas maloꝝ insidiantiũ bonis.hoc modo Paulᵘ posuit dissensionẽʒ inter phariseos et saduceos volentes eũ occidere: vt habetur Act. xxiij.ꝛ appellauit ad cesarẽ ne traderet̃ iudeis in hierusalem: Act.xxv. a Quid aũt vobis videt̃. Hic xp̃s oñdit iude/ os ꝯtẽptores sue maiestatis verbo rationabili:ꝛ hoc dupliciter. Primo:qꝛ legẽ a deo receptã nõ seruauerũt. Secũdo:q̃ a legislatorẽ xp̃m ipugnauerũt.ibi: Hõ erat paterfamilias.

Circa primũ dicit sic: b Homo quidã habebat duos filios.homo iac est ipse deᵘ:qui đꝛ hõ ꝓpter hoc ꝙ hõ ẽ ad imaginẽ dei factus:ꝛ ꝓpter humanitatẽ assũptã. Isti duo filij sũt duo ppli:gẽtiles ꝛ iudei. c Et accedẽs ad primũ.i.ad gẽ/ tilẽ pplm q̃ incepit a noe.iudei aũt ab abꝛaã vel ab ipso heber. vñ dicti sunt hebꝛei:q̃ heber fuit longe posterioꝛ ipso noe. Se/ quit̃: d Dixit primo.i.gentili pplo. e Fili vade hodie operari in vineã meã.i.fac iusticiã: qꝛ nunq̧ deus destitit ho/ mines incitare ad bonũ ꝑ occultos instinctᵘ. f Ille autẽ re/ spondẽs ait nolo:qꝛ gẽtiles per totũ mundũ ad idolatriã de/ clinauerunt. g Postea aũt penitentia motus abijt.qꝛ gẽ/ tiles ad p̃dicationẽ christi et apostoloꝝ credentes opa penitẽ tie humiliter egerũt. h Accedẽs aũt ad alterꝝ.hoc est ad iudaicũ pplm. i Dixit silr̃.per abꝛaã ꝛ alios patriarchas ꝛ moysen ꝙ.s.facerent opa iusticie. k At ille rñdens ait: eo dño:qꝛ iudei obligauerũt se ad seruiendũ dño ꝑ susceptionẽʒ legis. vñ dixerũt Exo. xxiiij. Cũcta q̃ locutᵘ est dñs faciemᵘ. l Et nõ iuit.qꝛ iudei legẽ susceptã nõ obseruauerũt:sʒ ad idolatriã ꝛ ꝓphetaꝝ occisionẽ:ꝛ ad infinita mala declinauerũt. vt hr̃ libro Judicũ:ꝛ libro Reg. m Quis ex duobᵘ fe.vo. pa.di.ei p̃mᵘ.nõ eni alit̃ poterãt rñdere:qꝛ minᵘ malũ est non ꝓmittere ꝙ ꝓmissũ nõ seruare. n Dicit illis iesus.ex rñsi/ one eoꝝ ꝯfutãs eos. o Amẽ dico vo.qꝛ pu.ꝛ me.p̃ce.v.in re.dei.q.d.nõ solũ gẽtiles:sʒ pessimi de gẽtibᵘ erũt maiores meriti apđ deũ ꝙ vos.qꝛ s̃ʒ Hiero. Simłata scr̃itas duplex ẽ iiq̃. ꝛ hoc vitiũ potissime vigebat in sacerdotibᵘ ꝛ leuitis. Et ad de/ clarationẽ sui dicti subdit: p Uenit eni ad vos io.in via iu. qꝛ opa ꝑfectiõis faciebat.ꝛ iterꝝ:qꝛ xp̃m annũciabat q̃ est ipsa iusticia sempiterna: vt habet̃ Dañ.ix. q Et nõ credidistis ei.opa eiᵘ imitãdo ꝛ doctrinã eiᵘ audiendo. r Publicani aũt ꝛ me.cre.ei.ad p̃dicationẽ eiᵘ pẽitẽtiã agẽdo. s Uos ãt vidẽtes.istoꝝ.s.penitẽtiã. t Nec penitẽtiã ha.ad imitatio nẽ eoꝝ. Ex quo sequit̃ aggrauatio pcti sacerdotũ ꝛ phariseo/ rũ. v Aliã para. Hic dñr oñdit q̃lit̃ ipi ipugnauerũt xp̃m legislatorẽ.ꝛ diuidit̃ in duas: qꝛ p̃mo ad ostendẽdũ ꝓpositũ ꝓponit quãdã parabolã.scđo ꝯfirmat suũ ꝓpositũ ꝑ scripturã.ibi: Dicit illis ie.nunq̧ legistis. Circa primũ dicit sic: x Hõ erat paterfa.iste hõ deᵘ ẽ rõnibᵘ p̃dictis:q̃ đꝛ paterfa/ milias:qꝛ sic gubernat totã creaturã sic paterfamilias guber/ nat subditos in domo. y Qui plãtauit vineã.domum.s. isrł:s̃m qđ đꝛ Esa.v. Uinea dñi exercituũ domᵘ isrłẽ. z Et sepẽ circũdedit ei.s.clausurã legis ꝛ mãdatoꝝ. a Et fodit in ea torcular.dãdo doctrinã ꝓphetarũ:in qua exprimit̃ ꝛ de claraf magis virtᵘ legis. b Et edificauit turri.s.tẽplũ i hie rusalẽ:qđ erat edificatũ ad modũ turris. vnde templum dici/ tur turris: Michee.iiij. Et tu turris nebulosa ꝛc̃. c Et lo/ cauit eã agricolis.videlicet sacerdotibᵘ et principibᵘ:q̃ habẽt officiũ seruãdi cultũ diuinũ ꝛ iusticiã in homĩbᵘ. d Et pere gre ꝓfectus est.nõ qꝛ mutet locũ cũ sit vbiq̧ p̃sens:s̃ qꝛ dimit tit homines agere s̃m libertatẽ arbitrij: s̃m qđ dicit̃ Eccł.xv. Deus ab initio cõstituit hominẽ ꝛ reliquit eũ in manu consilij sui. e Cum autẽ tp̃s fructuũ appropinquasset.qꝛ post le/ gem susceptam debebant facere fructum bonorum operũ. f Misit seruos suos.i.primos prophetas. g Ad agrico las.i.ad reges ꝛ sacerdotes principaliter ꝛ ad alios eis subie/ ctos consequenter. h Ut acciperent fructᵘ.per predicatio nem suã eos ad fructũ bonoꝝ opeꝝ reducendo. i Et agri cole apprehensis seruis eiᵘ.qꝛ reges multi ꝛ sacerdotes ꝓphe tas sibi missos a dño turpiter cõprehenderunt ꝛ in carcerauerunt ac occiderunt.ꝛ hoc est quod subditur: k Aliũ ceci/ derunt.sicut Esaiam qui serratus fuit cũ serra ex precepto ma nasse regis iuda. l Alium occiderũt.sicut Amos quẽ Osi as vecte per timpora trãsfixit.

[Marginal references: † Mar.12.a — Lu.20.b — † Hi.22.b]

Aliũ vo

ℭ pplo. a Nouissime aũt. Uide patrisfamilias patientiã q̃ expectat ad penitẽtiã. b Uerebũtꝛ. Quasi faciã qđ meũ est: ipi videãt qđ suũ est. c Hic ẽ heres. Patet pn cipes sacerdotũ nõ ꝑ ignorãtiã: ß ꝑ inuidiaꝫ occidisse iesũ: cũ scirẽt eũ esse. cui đr: Postula a me ꝛ da. ti. gẽ. he. (Ps. 2.) tu. vñ ꝛ ꝯsulentes sibi aiebãt: Si dimittim⁹ eũ sic ꝛc. (Joh. 11. f) d Et habebimus he. Hereditas xpi quã resurgẽs possedit: ecclia ẽ quã moliebanꝛ ꝑripere iudei: dũ fidei ei⁹ extĩcta iusticiã q̃ ex lege est: gentib⁹ ꝑsuadere conabãtur. e Et eiecerũt ex. Marc⁹ mutat hũc ordinẽ. dicẽs: Occiderũt ꝛ eiecerunt extra vineam: q̃si vile cadauer. (Mar. 12. a) In quo notat ꝑtinaciam: qꝛ occiso dño ꝛ resuscitato: a suis finib⁹ eũ excluserũt ꝛ gentibus miserũt. f Quid faci. agri. Hiero. Alij vidẽtes ꝯtra se dictũ: dixerunt ßm Lucã absit. cũ etiã ßm Marcũ dñs a se dixissꝫ malos male. ꝑ. ꝛ. v. s. l. a. a. q. r. c. f. t. s. (Lu. 20. b; Mar. 12. a) Mysti. Cui ꝙ vinea locaꝛ colẽda: cũ mysteriuꝫ baptismi daꝛ: qđ opando exerceat. Mittiꝛ seru⁹ vn⁹ ꝛ alter: cũ lex psalmus ꝓpha legiꝛ: q̃ꝝ monitu bñ opeꝛ. Sꝫ missus cediꝛ: eijciꝛ: cum ßmo ꝯtẽniꝛ. vl (qđ pei⁹ ẽ) blasphemaꝛ. Heredeꝫ q̃tũ ad se occidit q̃ filium dei ꝯculcauerit: et spiritui grẽ cõtumeliã fecerit. Perdito malo vinea alij daꝛ. cum donũ grẽ qđ supb⁹ ꝑdit humilis accipit. (Mystice)

g Lapidẽ queꝫ. Q꞉ vinea alijs locabiꝛ: affirmat ꝓphetico exẽplo. Lapidẽ. i. xpm cuius fidẽ ꝛ iusticiã ꝯtẽpserũt. h Edificantes. Qui de subdita plebe q̃si deo domum struere videbanꝛ. i Et q̃ ceci. ꝛc. q̃ credit: ꝛ tñ peccat: cadit suꝑ illũ lapidẽ ꝛ nõ cõteriꝛ: ß ꝯfringiꝛ: qꝛ ꝑ patientiã ad salutẽ reseruaꝛ: sꝫ cui lapis irruit. i. q̃ negat penit⁹ ꝯteriꝛ: vt nec testa remãeat. Ul' cadit suꝑ euꝫ q̃ mõ ꝯtẽnit: ꝛ iniurijs afficit: necdũ penit⁹ interijt: sꝫ quassaꝛ vt nõ ambulet rect⁹. Cadit suꝑ illũ lapis qñ veniẽs ĩ iudicio oppmit. cũ dicit: Ite in ignẽ eter. (Ma. 25. d) k Et q̃rẽtes eũ ꝛc. Quasi mẽte ĩterficere q̃rũt in q̃ vera ꝓbãꝛ: q̃ dixerat. Ipẽ ẽ enĩ heres: illi praui coloni: q̃ solo humano terrore retardãꝛ donec veniret hora ei⁹. Mystice. Principes ꝛ scribe q̃rũt manũ mittere in iesũ: nec audẽt timore: (Mystice)

ℭ cũ quilibet

ꝭ vt zachariam quẽ occiderũt inter tẽ. ꝛ al.

alium vo lapidauerunt. Iteruꝫ

ꝭ ꝓphetarum choros.

misit alios seruos plures priori

a ꝭ adhuc locum dat penitentie.

bus: ꝛ fecerũt illis similiter. Nõuissime ãt misit ad eos filiũ suũ

a ꝭ nõ de ignorãtia: sꝫ semꝑ ambigere dicit de⁹ vt libera volũtas homini reseruetur.

dicẽs: Uerebũꝛ forsitã filiũ meum. Agricole ãt vidẽtes filium dixerũt itra se: † Hic ẽ heres. Uenite occidamus eũ: ꝛ habebim⁹ hereditatẽ eius. Et apphẽsum

ꝭ qꝛ extra portã passuſ ẽ: vl' pri⁹ a cordib⁹ increduloꝝ repulsus: deinde crucifigiꝛ.

eum eiecerũt extra vineã ꝛ occi-

ꝭ iudicauerit.

derunt. Cũ ergo venerit dñs vi-

ꝭ nõ ignorãs q̃rit: sꝫ vt sua rñsiõe cos cõdẽnet.

nee: quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: malos male perdet: ꝛ

ꝭ eccliam de alijs nationibus eliget.

vineam suã locabit alijs agrico-

ꝭ verbi vel facti ꝑ cõpetentia tpis.

lis qui reddant ei frũctũ temporibus suis. Dicit illis iesus: Nũq̃ legistis ĩ scripturis? † Lapidẽ

ꝭ suas traditiones.

quem reprobauerunt edifican-

ꝭ duos pp'los in se vno condens.

tes hic fact⁹ est in caput anguli.

ꝭ non humanis viribus sed dei potentia.

A domino factũ est istud: ꝛ ẽ mi-

a ꝭ cõcludo ex vrã ꝯcessiõe ꝛ ꝓphica auctoritate

rabile in oculis nostriſ. Ideo di-

ꝭ a iudeis.

co vobis: † qꝛ auferet a vobis re-

a ꝭ sacra scriptura. ꝭ vt nõ sitis qđ esse ꝑsumebatis b ꝭ gentilibus.

gnũm dei: et dabiꝛ gẽnti faciẽti

ꝭ opera.

fruct⁹ eius. Et qui ceciderit suꝑ lapidẽ istuꝫ ꝯfringeꝛ: suꝑ quem vo ceciderit ꝯteret eũ. † Et cũ audissent pricipes sacerdotũ ꝛ pharisei parabolas eius: cognouerũt

ꝭ illas parabolas.

ꝙ de ipis diceret. Et querentes eum tenere timuerũt turbas: qm̃ sicut ꝓphetam eũ habebant.

---

a Alium vo lapidauerũt. vt çachariã quẽ ioas rex iuda lapidare iussit inꝛ templũ ꝛ altare. b Itex misit alios seruos plures priorib⁹. multiplicando scꝫ ꝓphetas ad populi correctionẽ. c Et fecerunt illis similiꝛ. eos. s. occidendo intãtũ ꝙ impleuerũt hierusalẽ sãguine ꝓphetaꝝ vsq̃ ad os. vt đr. iiij. Reg. xxj. d Nouissime aũt misit ad eos filiũ suũ. ꝑ nobis incarnatum. dicens: e Uerebunꝛ forte filiũ me. hoc nõ đr qꝛ deus ignoraret ꝯtẽptũ quẽ iudei facturi erãt xpo: sed ꝑ hoc exprimiꝛ q̃d deberet fieri. ac si diceret: Uerebunꝛ filium meũ. i. in reuerentia deberent habere. f Agricole autẽ. i. sacerdotes ꝛ legisperiti. g Uidentes filiũ. i. dominũ iesũ xpm opa diuinitatis faciẽtẽ. ꝛ omnia que ꝑdicta erãt de ipso adimplentẽ. h Dixerũt intra se hic est heres. qꝛ de ipso verã noticiã habuerũt: vt iam diceꝛ. i Uenite occidam⁹ eum ꝛ habebim⁹ hereditatẽ. ꝓpter hoc tractauerũt de morte ei⁹: ne occasione xpi venirent romani ꝛ auferrent eis locũ ꝛ gẽtem: vt habeꝛ Joh. xj. ꝛ sic occiderũt eũ vt pacifice possiderent ciuitatẽ et templũ. cõtrariuꝫ tñ accidit eis: q̃a per hoc in vindictã mortis christi ꝑdiderũt locũ ꝛ gẽtẽ: qꝛ ꝑ Titũ ꝛ Uespasianũ destructa est ciuitas ꝛ templũ: et pp'ls occisus ꝛ captiuat⁹. († Mar. 12. a) k Et apprehẽsuꝫ eũ eiecerũt extra vineã ꝛ oc. qꝛ xp̃s extra ciuitatẽ hierusalẽ crucifixus est. l Cũ ergo venerit dñs vinee q̃d faciet agricolis illis? venit dñs ad iudicãdũ ꝛ vindicandũ illud factũ q̃si ex eius ordinatione venit contra eos exercit⁹ romanoꝝ. m Aiunt illi malos male ꝑdet ꝛc. Lucas vo ista verba refert quasi a christo dicta: ꝛ sacerdotes dixerunt cõtrarium: Absit: vꝛ habetur Luc. xx. Dicendum ꝙ non est contradictio: qꝛ ĩ turba illa erant aliqui qui consentiebant doctrĩe xpi. ꝛ illi dixerunt: Malos male perdet: vt hic dicit Mattheus. ꝛ hanc responsionẽ quasi approbãdo tanq̃ veram christus repetijt: vt dicit Lucas. ꝛ tunc conseq̃nter sacerdotes videntes ꝙ erat dictum contra eos: dixerunt: Absit: malos autẽ dominus perdidit quando ciuitatem et templũ per romanos destruxit. Sequiꝛ: n Et vineaꝫ suã locabit alijs agricolis: quia christ⁹ ecclesiam suã regendam tradidit apostolis ꝛ alijs discipulis. o Qui reddant ei fructum temporibus suis. quia ad predicationem eorum credidit multitudo gentium. († Ps. 117. Mar. 12. a Luce. 20. c) p Dicit illis iesus. Hic confirmat parabolam suam per sacram scripturam. q Nunq̃ legistis in scripturis: id est in psal. quasi dicat: Uos q̃ estis legisperiti deberetis hoc scire. r Lapidẽ quẽ reprobauerunt edificantes: hic fact⁹ est in caput anguli. Ad litteram dicitur de edificatione templi salomonis: qui quidem lapis pluries oblatus est in edificatione: et quia non poterat conuenienter collocari. ideo pluries reiectus est quasi reprobatus ab edificantib⁹. vltimo autem positus est in consummatiõe anguli vbi coniungebantur parietes tẽpli. ꝛ de illo scribiꝛ in ps̃. († 23. q. 7. § de rebus) s A domino factum est istud. quia illud non fuit a casu sed ex diuina preordinatione: quia lapis iste figurabat christum qui multotiens ꝛ multipliciter reprobatus est a principibus sacerdotum. ꝛ tamen factus ẽ in caput anguli coniungens iudeos et gentiles: quasi duos parietes in vnã ecclesiã. Q꞉ ãt christus dicaꝛ lapis in scriptura habetur Dañ. ij. Lapis qui percussꝫ ferat statuam factus est mons magn⁹ et impleuit vniuersam terram. Q꞉ etiam sit lapis angularis habetur Esa. xviij. Ecce ego mittam in fundamentis sion lapidem angularem probatum preciosum ꝛc. ꝛ ex auctoritate concluditur reprobatio iudeorum. († Mar. 11 ca. 12. a. Lu. 19. g. 20. c. ꝛ. 22. a Joh. 7. d. et 8. et. 8. c.) t Ideo dico vobis. qui christum reprobatis. v Auferetur a vobis regnum dei: id est regimẽ ecclesie. x Et dabitur genti: id est apostolis et eorum successoribus. y Et qui ceciderit super lapidem ꝛc. ille auteꝫ cadit super lapidem qui credens peccat per lubricitatẽ carnis seu alijs peccatis: ꝛ iste confringetur: sed non cõminuitur: quia non peccat tam grauiter sicut ille qui peccat peccato infidelitatis. z Super quem vo ceciderit conteret eum. super illum vo cadit lapis in quo inuenitur peccatum infidelitatis. Et iste conteriꝛ: qꝛ ex põdere diuini iudicij grauissime punitur. a Et cũ audissent principes sacerdotum. Hic ponitur conclusio huius ca. vbi ostenditur obstinatio sacerdotũ: quia audiẽtes doctrinam eius nõ fuerũt contriti: sed magis ad occidendũ eũ incitati. b Et querentes eũ tenere. s. ad occidendũ. c Timuerũt turbas. ex quo patet ꝙ solo timore retracti fuerũt ab eius morte. Occasiõe dictoꝝ in hoc ca. queriꝛ vtrũ iudei cognouerunt iesum naçareuum esse christum sibi ꝓmissum. Et arguitur

☞ cũ quilibet solo nomine frater: fidei et pacis veritatẽ (quã nõ diligit) ꝓpter bonos cohabitãtes vel erubescit: vl' timet impugnare: qui tamen (sicut de stultissima auium structione dominus ait) cũ tps venerit in altũ alas erigit: q2 ꝑsequẽdo ecclesiam quasi deũ cruci adijcere: ⁊ ostẽtui gaudebit habere.

Job. 39. c

☞ Simile ẽ

Nico. de lyra

primo ꝙ non per illud quod dicitur. j. Cor. ij. Si eniꝫ cognouissent: nũꝗ̄ dominum glorie crucifixissent ⁊c̃. Itẽ Act. iij. dicit Petrꝰ loquẽs iudeis: Scio fr̃es ꝙ ꝑ ignorãtiã fecistis sicut et ꝑncipes vr̃i. Item Luce. xxiij. dicebat iesus in cruce: Pater dimitte illis q2 nesciũt q̄d faciũt. Cõtrariũ arguit̃ ꝑ illud qd̓ hr̃ Joh. xv. Nũc aũt viderunt ⁊ ⁊ oderunt me ⁊ patrem meum. qd̓ aũt videt̃ manifeste cognoscit̃. Itẽ sup illud qd̓ dictũ ẽ in p̄senti ca. Agricole vidẽtes filiũ. dixerũt intra se: Hic est heres. Dicit Hiero. Manifeste ꝓbat dñs his verbis iudeoꝝ ꝑncipes nõ ꝑ ignorantiã sed ꝑ inuidiã dei filiũ crucifixisse. Responsio. Dicendũ ꝙ in populo iudeoꝝ aliqui erãt maiores sciẽtes scripturas legis ⁊ ꝓphetarũ. aliq̄ aũt minores sicut laici ⁊ vulgares tantũmodo sciẽtes illud quod ẽ de necessitate salutis vt p̄cepta decalogi et huiusmodi que debẽt sciri ab omibꝰ: sed subtilitatẽ scripturarũ et dicta ꝓphetarũ ignorantes. Itẽ ꝙ xp̃s erat verus hõ: ꝓpheta sanctꝰ ⁊ deꝰ in vnitate suppositi. Dicũt ergo aliqui ⁊ bene quãtũ ad hoc ꝙ miores populi iudeorũ nõ cognouerũt iesũ esse christũ: nec quantũ ad diuinitatẽ nec q̄ntũ ad hũanitatẽ: q2 licꝫ cognoscerẽt eũ esse hominẽ verũ: tñ nõ cognoscebãt illũ esse hominẽ seu ꝓphetã q̄ erat a deo ꝓmissus sicut xp̃s. Cuiꝰ rõ ẽ: q2 ignorabãt scripturas q̄ loquunt̃ de xp̃i diuinitate: ⁊ illas q̄ loquunt̃ de determiatiõe tp̃is ⁊ de signis sui aduentꝰ: sꝫ maiores cognouerũt eũ esse veꝝ ꝓphãꝫ a deo ꝓmissum et missũ: q2 sciebãt scripturas loquẽtes de tp̃e sui aduẽtus: ⁊ de signis q̄ oĩa videbãt in eo ĩpleri: nõ tñ vt isti dicũt cognouerũt ipm ẽẽ deũ: ⁊ ſm h̄ loq̇t̃ ap̄lus in auctoritate p̄allegata: Q2 si cognouissent nũꝗ̄ dñm gl̄ie crucifixissent. q. d. nũꝗ̄ cognouerũt eiꝰ diuinitatẽ: sꝫ h̄ nõ videt̃ ꝯueñter dictũ: q2 sicut scripture determiate loquũt̃ de tp̃e sui aduẽtꝰ. Dañ. ix. In hebdomadibꝰ illis abbreuiat̃: ⁊ de signis sui aduẽtꝰ sicut ẽ trãslatio regni: vt hr̃ Geñ. xlix. Et modꝰ eiꝰ aduenĩedi in paup̄tate ⁊ humilitate: vt habet̃ Zach. ix. vt dictũ ẽ in p̄cedẽti ca. ita exp̄sse vl' exp̄ssius loquũt̃ scripture ꝓphaꝝ de eiꝰ diuĩtate. Hiere. xxxiij. Ecce dies veniũt dicit dñs ⁊ suscitabo verbũ bonum qd̓ locutꝰ sũ ad domũ israel ⁊ iuda: in diebꝰ illis germĩare faciã dauid germẽ iustũ ⁊ faciet iudiciũ ⁊ iusticiã in terra. ⁊ hoc est nomẽ qd̓ vocabũt eũ dñs iustꝰ noster. In hebraico vbi habetur hic dñs: põit̃ nomẽ dñi tetragrãmaton: qd̓ nullo mõ p̄t dici de aliq̄ nisi de deo vero. cũ g̃ ista auctoritas ſm oẽs doctores etiã hebraicos exposita sit de xp̃o: sequit̃ ipm esse veꝝ deum. Itẽ Esa. ix dr̃: Paruulꝰ natꝰ ẽ nobis. sequit̃: Et factꝰ ẽ ꝑncipatꝰ sup humeꝝ eiꝰ: ⁊ vocabit̃ nomẽ eiꝰ admirabilis: ꝯsiliariꝰ: deꝰ fortis: pater futuri seculi: princeps pacis: q̄ etiã auctoritas ſm hebreos intelligit̃ de xp̃o: ⁊ in ea fit exp̄ssa mẽtio de eiꝰ diuinitate sicut de humanitate: ⁊ mlt̃e alie auctoritates cõsimiles p̄nt ad h̄ induci: h̄ ꝓpter ꝓlixitatẽ omitto. ⁊ ideo dicẽdũ ꝙ sicut maiores populi iudeoꝝ habuerũt noticiã de tp̃e et signis sui aduentꝰ: ita noticiã ꝑ scripturas habuerũt q̄ntũ ad eiꝰ diuinitatẽ. Considerandũ tñ ꝙ aliq̄d cognoscit̃ in habitu: cuiꝰ tñ cognitio actual' impedit̃ ꝓpt̃ aliquã passionẽ vl' habitũ ĩpediẽtẽ. sicut dicit phs vij. Ethicoꝝ: ꝙ ĩcõtinẽs differt ab intẽperato ꝑ hoc ꝙ hꝫ estimationẽ verã: nõ solũ in vniuersali quã etiã hꝫ ĩtẽperatꝰ: vt ꝙ fornicari est malũ cũ nõ peccet ꝑ ignorãtiã: sed etiã hꝫ estimationẽ verã in ꝑticulari: ⁊ ꝑ h̄ differt ab ĩtẽperato: ⁊ tñ adueniẽte passiõe corrũpit̃ estimatio vera ꝑticularis: q2 passiõe vincẽte iudicat nũc fornicãdũ: ita ꝙ passio impedit actualẽ ꝯsiderationẽ verã in ꝑticulari. ⁊ si passio semper duraret semꝑ sic iudicaret. Eodẽ mõ dicẽdũ est ꝙ iudei habuerũt verã estimationẽ de christo ⁊ in habitu ⁊ ĩ actu in ꝑncipio. sed q̄ñ incepit ꝯtra eos p̄dicare excitati fuerũt ꝯtra eũ passiõibus ire rãcoris ⁊ inuidie: q̄bꝰ passionibꝰ ĩpediebant̃ ab actuali ꝯsideratiõe veritat' p̄habite de xp̃o. iõ machinati sũt in eius mortẽ: sicut ⁊ ĩcõtinẽs ꝓpter passionẽ cõcupiscibil' eligit fornicari: qd̓ tñ al's refugeret. Considerãdũ tñ ꝙ illa noticia quam habuerũt de christo ꝑ scripturas ꝓphetaꝝ nõ erat certa certitudine euidẽtie: tũ q2 talis certitudo solũ hr̃ ꝑ demõstrationẽ vl' sensũ: tũ q2 ꝓphetie p̄nt aliq̄ñ varie exponi. ⁊ iõ erat magis noticia ꝓbabilis ⁊ verisimilis ꝯiecture: vel ſm alios erat ibi certitudo adherentie: q̄ tñ p̄t ĩpediri in actu mõ p̄dicto. Per dicta p̄nt solui argumẽta ad vtrãqꝫ ꝑteꝫ: q2 illa argumenta q̄ probant ꝓbãt ꝙ habuerũt noticiã de xp̃o ĩtelligẽdũ est de noticia habituali p̄dicto mõ. Alie aũt auctoritates q̄ dicũt ꝯtrarium loquunt̃ de actuali cognitiõe applicãte ad opꝰ q̄ fuit ĩpedita ꝓpter passionẽ inuidie ⁊ rãcoris vt dictũ est.

Ca. XXI

Moraliter.

f† Et cum appropinq̄ssent hierosolymã ⁊c̃. Per asinã q̄ erat oneribus assueta significatur iudea: q̄ leg' oneribꝰ erat subiecta. de q̄ dicit Petrus Act. xv. Quid tẽtatis imponere iugũ sup ceruicẽ discipulorum qd̓ neqꝫ nos neqꝫ p̄res nostri portare potuimꝰ. Per pullũ v̄o d̓ quo dicit̃ Mar. xj. In quo nemo sedit. significat̃ pp̄l's gẽtilis q̄ nõ erat subiectꝰ oneribꝰ legis. christꝰ aũt sup vtrunqꝫ sedit: q2 ex ambobꝰ vnã eccl'iam sibi subiectã fecit. † Et imposuerũt sup eos ve. s. ⁊c̃. s. ap̄li ꝑ quoruꝫ vestimẽta significat̃ eoꝝ doctrina q̄ recepta a iudeis ⁊ gẽtibꝰ sedit in eis xp̃s. f† Plurima aũt turba strauerũt vestimẽta sua ⁊c̃. Grego. Homel. xxiiij. Quid sunt terrena oĩa nisi quedam corporis indumẽta. Vestimẽta igit̃ in via sternere est in via: vite p̄sentis bona terrena pauꝑibꝰ erogare. ramos de arboribus cedere: est sctõꝝ exẽpla accipe. osanna clamare: est salutẽ supnã a dño postulare. nã osanna ĩterp̄tat̃ obsecro salua. k† Et cũ intrasset hierosolymã ⁊c̃. ꝑ hoc significatũ fuit ꝙ ĩtrãte iesu hierl'm celestẽ: angeli dicturi erãt: q̄s est iste rex glorie. p† Et intrauit iesus in templũ dei. Chry. Hoc erat ꝓpriũ boni filij intrare domũ patris. ⁊ tu imitator christi factꝰ. cũ aliquã ciuitatẽ fueris ingressus primũ ad eccl'iam curras. † Et eijciebat oẽs vẽdẽtes ⁊c̃. Nã mercatores eijci debẽt de ecclesia. † Et mensas numularioꝝ ⁊c̃. Chry. significãs ꝙ in tẽplo dei nõ debẽt esse numi nisi sp̄ũales habẽtes imagineꝫ dei. † Et cathedras vẽdẽtiũ colũbas euertit. i. dignitates eccl'ie obtẽtas simoniace. b† Domꝰ mea domꝰ oratiõis vocabit̃: sed nũc domꝰ dissolutiõis põt vocari ⁊ domꝰ cupiditatis. ideo subdit̃: † Vos aũt fecist' eã speluncã latronũ. magni latrões in spelũcis suis existẽtes: q̄ñ sciũt aliq̄s parũ habentes trãsire: nõ exeũt de spelũcis sꝫ mittũt famul'os suos ad illos spoliandũ. sed q̄ñ sciũt hoĩes trãsire multũ pecuniosos currũt illuc de p̄mis. Sic multi canonici q̄ñ sciũt magnum lucrũ tp̄ale currũt ad eccl'iam: sed q̄ñ modicũ est lucrũ remanẽt in domibꝰ suis et recreatiõibꝰ ⁊ ad eccl'iam clericos suos mittũt. c† Et accesserũt ad eũ ceci ⁊ clau. ⁊c̃. Moralit̃ ceci sunt ignorantes. claudi v̄o rectitudinẽ iusticie dimittẽtes. ⁊ isti curãt̃. aliq̄ñ ꝑ pauꝑes p̄dicatores: xp̃i sectatores. ꝑ eoꝝ bõa cõsilia ⁊ hortamẽta. de q̄ tñ indignant̃ aliq̄ñ mali sacerdotes. cõtra quos subditur: k Nunꝗ̄ legistis ⁊c̃. q. d. si sacre scripture noticiã haberetis nõ indignaremĩ sed gauderet̃: ⁊ ita fit cõiter ꝙ bene litterati nõ indignant̃ sꝫ gaudẽt: q2 ꝑ hoc imposito sibi onere subleuant̃. l† Et relict' ill' abijt ⁊c̃. Chrysosto. vt ibi maneret corꝑalit̃ vbi habitabat sp̄ũalit̃. c† Et vidẽs fici arborẽ ⁊c̃. ꝑ arborẽ istã fructu vacuã sꝫ folia habẽtẽ significat̃ doctor vel p̄dicator vanꝰ ⁊ curiosus q̄rens auditoꝝ applausuꝫ ⁊ nõ fructũ. ꝓpter qd̓ dei maledictionẽ ĩcurrit. ⁊ ꝑ deuotiõis defectũ exiccat̃ ⁊ igne gehẽne finalit̃ ꝯcremat̃. † Amẽ dico vobis si habue. fi. ⁊c̃. hoc fecerũt ap̄li mystice q̄ñ demones q̄ mõtes dici p̄nt rõne supbie eijciebãt sue fidei virtute. i† Et oĩa q̄cũqꝫ petierit' ⁊c̃. hoc enĩ fit sꝑ q̄ñ oratio est ꝓ se ꝑseuerans: et de ꝑtinẽtibus ad salutẽ. q† Baptismꝰ iohannis vnde erat ⁊c̃. ꝑ hoc ondit xp̃s ꝙ malignãtibꝰ q̄les erant isti nõ sũt dei secreta reuelãda. sicut xp̃s dixerat. s̄. vij. Nolite sanctũ dare canibꝰ: sꝫ eoꝝ malicia prudent̃ est declinãda. b† Hõ quidam habebat duos filios ⁊c̃. per primum filiũ q̄ p̄mo renuit patris p̄ceptũ sed postea fecit. significãtur pctõres q̄ penitẽt postea virilit̃ oꝑantes. per scd̓m v̄o filiuꝫ q̄ facere volũtatẽ patris ꝓmisit et nõ fecit. significant̃ illi q̄ operari virtuose se ꝓmittunt sꝫ nõ faciũt. de quibꝰ sunt multi religiosi ꝓfitentes seruare magna. s. euãgelica ꝯsilia. cũ tñ nõ obseruẽt etiã p̄cepta. ꝓpter qd̓ secl'ares etiã pctõres tñ postea penitẽtes eis corã dño preponunt̃. cũ dr̃: o† Quia publicani ⁊ meretrices p̄cedent vos in regnũ dei. Homo erat paterfamilias qui plãtauit vineã ⁊c̃. Scd̓m sẽsũ allegoricũ hõ iste xp̃s est q̄ plãtauit eccl'iam de suo latere formatã. z† Et sepẽ circũdedit ei. i. doctrinã euãgelicã. a† Et fodit ĩ ea torcular. i. martyrũ patientiã qua roborata est eccl'ia. b† Et edificauit turrim. i. cõtẽplationẽ ꝯfessoꝝ ⁊ doctoꝝ. c† Et locauit eã agrico. ⁊c̃. Rabanꝰ. Moraliter h̄ vinea cuicũqꝫ locatur cũ baptismi mysteriũ sibi dat̃ vt bene oꝑando in ea exerceatur. mittit̃ seruꝰ vnꝰ alter tertiꝰ cũ lex. ps̄. ꝓphetia legitur: sed missus cedit̃ eijcit̃: cũ sermo cõtemnit̃: vl' qd̓ peius est blasphemat̃. heredẽ v̄o q̄ntũ in se est occidit: q̄ filiũ dei cõculcauerit ⁊ sp̄ũi gr̄e cõtumeliã fecerit. ꝑdito malo cultore vinea alteri dat̃

alteri datur: cũ donũ grẽ qḋ supb⁹ spreuerit humilis accipit.
a† Et cũ audissent pncipes sacerdotũ ꝛc. Chryſ. Hec est dif
ferentia bonoꝝ hominũ ꝛ maloꝝ. bon⁹ enĩ cõprehensus ĩ pec
cato gemit. mal⁹ aũt fremit: nõ qꝛ peccauit: sed qꝛ cõprehẽsus ẽ

In ca. xxj. vbi dicit̃ in postilla: In qua potesta/ (in pctõ.
te hoc facis. i. qua auctoritate doces ppl̃m.

Additio. j.

Ad maiorẽ haꝝ questionũ declarationẽ attẽdẽdũ est ꝙ auctoritas docendi apḋ
hebreos duplex erat: quia aut ſm deriuationẽ generis: vt ĩ sa
cerdotibus: iuxta illud Aggei. ij. ca. Interroga sacerdotes le
gẽ: aut ſm graduationẽ: sicut cũ q̇s accipit gradũ in sciẽtia ab
alio graduato habẽte ad hoc potestatẽ: et tales erãt illi. Lxx.
viri qui ordinarie iudicabant ppl̃m: vt in libro thalmudico q̇
dicitur chanhedrin tractat̃: ꝛ qꝛ principes sacerdotum hãc q̃/
stionem mouentes sciebant xp̃m nõ descendere p lineaꝫ mascu
linã ab aaron sacerdote: ꝛ p consequẽs nõ habere auctoritatẽ
decendi sacerdotalem. idcirco dimisso hoc membro circa secũ/
dum querebant. s. Quis dedit tibi hãc potestatem: quia talis
potestas ab ipsimet senioribus ꝛ sacerdotib⁹ cõcedenda erat ꝛ
non ab alio. Ab imperatore enim nõ pertinebat talis licẽtia ĩ/
petrari: qḋ patet ex hoc. nã cũ xp̃s Luc. xx. ca. ꝛ. ĩ. xxij. rñdis/
set phariseis: q̃ sunt dei date deo. ex hoc non fuerunt indigna/
ti herodiani qui ibi erãt: sed poti⁹ cõtenti de respõsiõe christi.
Sed cõstat ꝙ doctrina diuine legis nõ est cesaris sed dei: hoc
autem patet per communem doctrinam eoꝝ ſꝫ quã nullus re
cipiebat: nec hodie tẽpore captiuitatis eorum auctoritatem do
cendi legẽ recipiũt ab aliquo pncipe quib⁹ sint subiecti. ꝛ ideo
ex his questionibus tacite seipsos glorificabant ꝛ christum vi
lipendebant: quasi diceret nullam potest habere potestatẽ do/
cendi nisi a nobismetipsis qui sumus doctores legis. vñ chri/
stus in sua cauta responsione non solum eis silentiũ imposuit:
sed etiam ipsorũ errorem exprobrauit. Errabant eniꝫ in hoc ꝙ
nullam potestatem docendi attribuebant deo: sed hominibus
aut ex deriuatione generis vel graduatione psone vt dictũ ẽ.
vnde christus ostendit eis ꝙ est alia auctoritas docẽdi pret̃ il/
las ꝛ illis altior. s. ex deo. ꝛ ideo querit de baptismo Johãnis
in quo noua doctrina fuit diuulgata vtꝝ esset ex deo an ex ho
minibus: in quo concludit̃ ꝙ possibile est aliquã doctrinã es/
se ex deo tm̃: sicut patet de baptismo Johannis: ꝛ p ꝯsequens
remanebant ꝯfusi: eo ꝙ p̃supponebãt ꝙ omnis auctoritas do
cendi erat ab hominibus modo predicto.

In eodẽ ca. vbi dicitur in postilla: Judei ab abraaꝫ vel ipo
heber.

Additio. ij.

Hebrei non dicunt̃ ab abraam ratione ꝓprij nominis: vt manifeste patet p lit
teras hebraicas vt ipsemet postillator tradit: Geñ. xiiij. Cuius
ratio est: qꝛ abraã incipit ab aleph lr̃a. heber xo p eyn: ꝛ ideo
si hebreus diceretur ab abraam inciperetur ab aleph qḋ non
est verum sed incipit p eyn: nec etiã dicunt̃ hebrei ab heber: qꝛ
si sic ammonite ꝛ moabite q̇ de loth descẽdũt. silr̃ israelite ꝛ ma
dianite q̇ descendũt ab abraã: silr̃ ꝛ edomite q̇ descẽdũt de isa/
ac oẽs dicerent̃ hebrei: cũ oẽs p̃dicti descẽdũt ab heber: vt ma
nifestũ est in lr̃a: Geñ. xj. ꝛ. xvj. ꝛ ĩ alijs: sed hec denomĩatio ac
cipit̃ ab abraã nõ rõne ꝓprij nomĩs sed alia rõne. Ad cui⁹ eui/
dentiã attendẽdũ ꝙ inter masopotamiã ꝛ terrã ꝓmissiõis trã
sit fluui⁹ euphrates q̇ cũ sit magn⁹ ꝛ vn⁹ de quattuor flumini/
bus paradisi: vt habet̃ Geñ. ij. idcirco in limitationib⁹ terre ꝓ
missionis vocat̃ fluui⁹ simpliciter nõ exprimendo nomẽ ꝓpriũ
qḋ est euphrates: vt habet̃ Exo. xxiij. vbi dicit̃: Ponã termi/
nos ꝛc. A deserto vsq; ad fluuiũ. ĩtelligit̃ de euphrate q̇ termi
nabat terrã ꝓmissiõis ex parte mesopotamie: vt patet ibidẽ: et
qꝛ abraã nat⁹ fuit in mesopotamia vbi thare pater ei⁹ ꝛ alij co/
gnati seruiebant idolis: ꝛ inde adduct⁹ fuit diuina directione
in terrã chanaã vbi segregat⁹ ad cultũ diuinũ edificauit alta/
ria dño ĩuocãs nomẽ ei⁹ vt habet̃ Geñ. xij. Idcirco abraã ve/
niẽs in terrã ꝓmissionis hebreus vocabat̃. i. trãsfluuialis. he
ber enĩ cũ eyn scripta hebraice trãsfluuialis significat: ꝛ iõ sic
illi q̇ veniũt de ptibus vltramõtanis cõiter vltramõtani dicũ/
tur: sic abraã in initio sue vocatiõis ad fidẽ in terra ꝓmissiõis
existẽs hebreus vocabat̃: hoc est transfluuialis. vñ Geñ. xiiij.
Venit vn⁹ de his q̇ euaserãt et nũciauit abrae hebreo qḋ ideꝫ
est dicere. vt si dicat̃ abrae trãsfluuiali. Ex q̇b⁹ ptꝫ ꝙ abraã di
ctus est hebre⁹: eo ꝙ ex ptib⁹ trãsfluuialib⁹ in terrã sctãm ve/
nit: ꝛ qꝛ ista trãsportatio fuit facta ĩ pncipio sui accessus ad fi/
dem vel saltẽ sue publicatiõis: ideo inde cognominat⁹ est cum
sua posteritate quasi a pncipio sue fidelitatis: q̃ quidẽ rõ põt
haberi Josue. xxiiij. vbi sic: Hec dicit dñs trãsfluuiũ habita/
uerũt patres vestri ab initio thare pater abraã ꝛ nachor serui
erunt dijs

erunt dijs alienis ꝛ sequit̃: Tuli patrẽ vestrũ abraã de meso/
potamie finibus vbi in hebreo hr̃: De heber fluuij. i. de trans
fluuio: ꝛ adduxi eũ in terrã chanaã. vbi. s. segregat⁹ a parẽti/
bus idolatris se publicauit diuĩo cultui mãcipatũ ex p̃dictis
patet q̃re hismaelite idumite ꝛ hmõi nõ dicũt̃ hebrei licet de/
scẽdãt ab abraã. Nã illi soli q̇ sequũt̃ abraã in separatiõe ab
idolatria ꝛ cognitiõe dei hebrei dñt dici tanq; sequẽtes rõnẽ
illi⁹ denoĩatiõis: ꝛ hoc ẽ qḋ sequit̃ in p̃allegata auctoritate].
s. iosue. xxiiij. vbi loquẽs de trãsportatiõe abrae a ptib⁹ trans/
fluuialib⁹ subiungit: Multiplicauiq; semen ei⁹ et dedi ei isa/
ac: nullã faciẽs mentionẽ de hismaele ꝛ alijs: ꝯñr dicit de isa/
ac: Illiq; dedi iacob: ꝛ esau dedi moniẽ seyr. iacob xo ꝛ filij
eius descendert̃ in egyptũ. Ex quib⁹ ptꝫ ꝙ illi tãtũmodo no/
minãdi sũt trãsfluuiales q̇ descẽdũt ab abraã p isaac ꝛ iacob
alijs exclusis ratione p̃dicta.

In eo. ca. vbi dꝛ in postil. Lapidẽ quẽ reprobauert̃ edi. ꝛc.

Additio. iij.

Fũdamẽtũ hui⁹ expositiõis quã di/
cit lr̃alẽ est ficticiũ seu fabulosũ. nus/
q; enĩ legit̃ ĩ scripturis autẽticis ꝙ hoc cõtigisset in edificati
one tẽpli salomonis. s. ꝙ aliq̇s lapis pluries fuisset reprobat⁹
in edificio: ꝛ deinde in caput anguli collocat⁹: licet magister
historiarũ h̃ videat̃ dicere. vñ Rabbi abraã hebre⁹ q̇ inter ali
os expositores hebreoꝝ magis videt̃ seq̇ lr̃alẽ sensũ: h̃ non ex
ponit de lapide materiali sed de spũali. dicit enĩ ꝙ lapis iste ẽ
ppl̃s israelitic⁹ q̇ reprobat⁹ a gẽtib⁹ in captiuitate existẽs ĩ po
steꝝ erit caput oĩm nõ xtute ꝓpria: sꝫ a dño factũ est istud. cu
ius expositio licet falsa sit in hoc ꝙ dicit ꝙ ppl̃s ille q̇ mõ ca/
ptiuus est erit sublimat⁹ ꝓut ipse credit tpe sui messie. tñ hr̃ ĩ
dictis suis q̇ddã veꝝ. s. ꝙ hec lr̃a nõ tractat de edificatiõe tẽ/
pli salomonis. Silr̃ Ra. Sa. expõit hãc auctoritatẽ dictaꝫ de
xp̃o. vñ tenendũ est ꝙ ad lr̃am lapis iste est xp̃s: q̇ dicit̃ lapis
abscisus sine manib⁹: Dañ. ij. ca. vt etiã apl̃s Petr⁹ exponit
Act. iiij. Nõ enĩ esset xp̃i argumẽtũ efficax si ex sensu mystico
sumeret̃ ꝓut dicit Aug⁹. ꝯtra vicẽtiũ donatistã: ꝛ qꝛ ipsemet
postil. reuocat illa q̃ in hoc loco posuit de sensu lr̃ali isti⁹ xsus
psalmiste ĩ expositiõe illi⁹ ps̃. vbi de hoc largi⁹ tractat. iõ ista
(ad p̃ns sufficiant.

In eo. ca. vbi dꝛ ĩ postil. Sed hoc nõ videt̃ cõueniẽt̃ dictũ.

Additio. iiij.

Hanc q̃stionem disputat. s. Tho. in
iij. pte. q. xlvij. arti. v. in cor. q̃stionis sub forma p̃dicta. vñ in
solutiõe principali tenet eandẽ opinionẽ quã h̃ postillator co
nat̃ improbare: q̃ quidẽ ĩprobatio nõ videt̃ ratiõabilis. Ad
cui⁹ declarationẽ attẽdendũ ꝙ licet oĩa q̃ ĩ sacris scripturis
credẽda tradunt̃ sũt a fidelib⁹ tãq; vera certissime amplectẽ/
da: cũ sint a deo reuelata: cui⁹ testimoniũ fidele est. q̇dã tñ de
his q̃ ibidẽ etiã exp̃sse tradunt̃ sũt exponẽda talit̃ vt nõ cre/
dant̃ sub ꝓpria xboꝝ significatione: eo ꝙ si sic acciperent̃ re
pugnarent rationi naturali: seu etiã alteri auctoritati diuine.
Xbi grã. licet de deo in scripturis sacris dicãt̃ exp̃sse aliq̃ ver
ba q̃ in prima significatione signant illi⁹ localẽ motionem seu
altercationẽ vel passionẽ ꝛ hmõi: vt cũ dꝛ in psona dei: Descẽ
dit de⁹ vt videret ciuitatẽ: Geñ. xviij. Silr̃ Exo. iij. Descendi
vt liberarẽ eũ de manu egyptioꝝ. q̃ locutiões in ꝓpria signi/
ficatiõe signant deũ localit̃ moueri. Silr̃ ꝛ alibi sepe legit̃ de/
um iratum fuisse vel penituisse ꝛ hmõi: nullo mõ tñ talia sub
ꝓpria significatione sunt credenda de deo: cũ manifeste rõni
naturali repugnãt: q̃ deũ penit⁹ ĩmobilẽ atq; immutabilẽ de
mõstrat. Silr̃ ꝛ ꝯtra auctoritatẽ sacre scripture dicẽtẽ: Mala
chie. iij. Ego dñs ꝛ nõ mutor. vñ oportet hec ꝛ silĩa de deo ĩtel
ligi nõ in ꝓpria xboꝝ significatiõe ſ; trãslatiue seu metapho
rice: ꝓut Ambrosi⁹ declarat in. ij. lib. de trinitate. Silr̃ ꝯtin/
git ſm opinionẽ hebreoꝝ circa ea q̃ in scripturis sacris ve. te.
tradunt̃ denotãtia deitatẽ xp̃i. dicũt enĩ oĩa talia nõ in ꝓpria
significatiõe esse intelligẽda sꝫ silĩtudinarie seu metaphorice:
q̇ꝝ motiuũ ẽ qꝛ credũt ꝙ deũ ĩcarnari implicat cõpositionem
seu naturarũ ꝯfusionẽ in deo q̃ mãifeste sũt ĩpossibilia cũ sint
ꝯtra simplicitatẽ diuinã: ꝛ h̃ ꝯtingit eis nõ solũ antiq̇s sꝫ mo
dernis: eo ꝙ nõ pñt capere seu intelligere habitudinẽ nature
assumpte ad verbũ ſm verã catholicã traditionẽ: nec de h̃ vi
detur esse multũ mirãdũ: cũ heretici q̇ nõ solũ auctoritates ve
teris tes. recipiũt: sꝫ etiã noui in q̇ exp̃ssi⁹ mysteriũ deitat̃ xp̃i
tradit̃ q; in antiq̇: vt cũ dicit: Ego ꝛ pat̃ vnũ sum⁹: vl̃ anteq;
abraã fieret ego sũ. ꝛ hmõi. in quib⁹ xbis ꝛ silĩb⁹ clari⁹ exp̃/
mit̃ deitas xp̃i: sed hoc nõ obstãte deitateꝫ xp̃i negare conãt̃
p̃use exponẽtes p̃dictas auctoritates vt Arri⁹ ꝛ Sabelli⁹ et
eoꝝ sequaces. Ex q̇b⁹ ptꝫ manifeste ꝙ licet scripture sacre ꝓ/
phetaꝝ q̃ mẽtionẽ exp̃ssã faciũt de diuitate xp̃i sint sat̃ euidẽ
tes ad hmõi mysteriũ fidelibus ostendẽdũ: nõ tñ ex his sumi

 tur argu

tur argumentū efficax ad hoc vt ꝑncipes iudeoꝝ habuissēt co
gnitionē de ei⁹ diuinitate: hoc enī mysteriū tm̄ excedit capaci/
tatē humanā qd̓ raro vel nūq̄ sine auxilio diuīo ītelligi pos/
set: hoc est ꝙ petro expresse ꝯfitēti deitatē xp̄i dicēdo: Tu es fi
li⁹ dei viui. Mat. xvj. christ⁹ rn̄dit. Caro et sāguis nō reuela/
uit tibi ꝛc. Ex quo patet ad mysteriū incarnatiōis ītelligendū
seu veracit̄ ꝯfitendū reuelatio diuīa requirit̄ ꝓpt̄ ei⁹ sūmā ex/
cellētiā: sec⁹ est de alijs cōditiōib⁹ xp̄i in ꝓphet̄ antiq̄s ꝯtēt̄
vt de tpe sui aduēt⁹ ꝛ de signis eiusdē: silr̄ de virtutib⁹ ipsius
xp̄i ꝛ de ei⁹ excellētia respectu alioꝝ ꝓphetaꝝ: ꝛ de mō aduenī
endi ꝛ hmōi: nā talia in ꝓpria significatione pn̄t accipi: nō eīm
excedūt cōem hūane intelligētie capacitatē: ꝛ sic patet ꝙ obie
ctio postillatoris in hoc passu est inualida. similit̄ ꝛ ei⁹ opinio
nō videt̄ rationabilis ex tribus. ꝑmo q꞉ p̄supponit falsum. s. ꝙ
auctoritates antiq̄ testamenti sole sufficiūt ad cogendū hebre/
os ip̄os recipiētes vt cognoscāt deitatē xp̄i. cui⁹ oppositū pa/
tet ex dictis. scd̓o q꞉ exemplū qd̓ īducit de incōtinēte: cui⁹ actu
alis cognitio ꝑticularis seu cōsideratio īpedit̄ seu corrūpit̄ ꝓ/
pter passionē imminentē: vt hr̄ in. vij. Ethic. nō videt̄ ad ꝓpo
sitū facere. nā incōtinēs sp̄ habet estimationē verā in vniuersa
li: adueniēte tm̄ passione corrumpit̄ estimatio vera ꝑticularis:
sed in proposito vtraq̄ estimatio est particularis seu singula/
ris. Si enim principes iudeorū estimassent christum esse deuz
anteq̄ p̄ passionē īpediret̄ hmōi ꝯsideratio: ita ꝙ crederēt ip̄z
nō esse deū ꝓut opinat̄ postillator manifestū est ꝙ vtraq̄ haꝝ
estimationū est singularis seu ꝑticularis: cū in vtraq̄ estiatiōe
xp̄s supponitur vt subiectū q̄ est ꝑsona singularis: tūc igit̄ aut
simul et semel estimauerūt xp̄m esse deū ꝛ nō esse deū q̄ sunt cō
tradictoria: ꝛ p̄ ꝯn̄s inestimabilia circa idē: aut prim⁹ habitus
totaliter corrūperet̄ ꝛ tm̄ remaneret in eis actualis cōsideratio
ꝯm quā ip̄m iudicarēt hominē purū: cuius oppositū dicit̄ de ī
cōtinenti. s. ꝙ semꝑ remanet in eo vera estimatio saltē in vniū/
sali: vt ph̄s in eodē loco manifeste ondit ꝛ sic exemplū nō facit
ad ꝓpositū. tertio q꞉ hec opinio nō cōsonat sacris scriptur̄ q̄
circa hec allegant̄. nā in parabola xp̄i cū agricole dixissent:
Hic est heres. nō pōt rōnabiliter intelligi ꝙ ipsi estimassent eū
heredē in diuinitate: eo mō quo apl̄us ait ad Heb. j. Quē con
stituit heredē vniuersoꝝ. Nulla enī amētia ad tantaz pōt cōit̄
deuenire insaniā vt credat diuinā maiestatē in ꝓpria ꝑsona su
perare. cōis enī cōceptus est etiā apud idolatras ꝙ de⁹ seu dij
trāscēdūt oēs ꝑtātes. vn̄ ridiculū esset dicere ꝙ eo ip̄o ꝙ ꝑnci/
pes illi credebant ip̄m esse heredē. s. deuz verū: auderēt eū in/
terficere. hoc etiā videt̄ ꝯtra opinionē ipsi⁹ postillatoris met:
q̄ dicit ꝙ qn̄ eū interficere voluerunt iā nō estimabāt ip̄m deū
esse ꝓpter impedimentū passionis inuidie ꝛ hmōi: ꝛ sic iā non
dicerent de ip̄o: Hic est heres. oportet igitur dicere vt p̄ h̓ qd̓
dicebāt: hic est heres. intelligebāt ꝙ erat hō tāte excellentie ꝙ
poterat vocari fili⁹ dei: nō p̄ naturā: sed p̄ specialē adoptionez
seu excellentiā respectu ꝓphetaꝝ alioꝝ qd̓ verificat̄ de xp̄o ēt
ꝯm humanā naturā cōsiderato: ꝯtra quē nō obstāte tāta excel
lentia potuerunt estimare vt eū possēt sup̄are sicut ꝛ alios an/
tea missos. nā magis ꝛ min⁹ nō variāt spēm ꝯz ph̄m. silr̄ aucto
ritas beati Petri dicētis Act. iij. Scio ꝙ p̄ ignorātiā fecistis
sic̄ ꝛ principes vestri. videt̄ facere cōtra opinionē postil. nā ꝯz
eū debuisset dicere: p̄ odiū vl̄ inuidiā fecistis. hec eī fuit cā ꝑn/
cipalis sui erroris ꝯm postil. magis q̄ ignorātia. ꝯm r̓o ꝑmā
opinionē q̄ est scī Tho. hec auctoritas ꝓprie sonat: eo eniz ꝙ
habuerant ignorantiam de xp̄o. s. de eius diuinitate ausi sunt
ip̄m inuadere tanq̄ hominē purū cui cōsonat auctoritas apo
stoli dicēt̄: Si cognouissent ꝛc. nūq̄ dn̄m gl̄ie crucifixissent.
qd̓ denotat manifeste ip̄os nunq̄ cognouisse ipsuz fuisse dn̄m
gl̄ie. Et notandū ꝙ hec ignorātia nō excusat ꝑncipes iudeorū
a crimīe: ꝯ magis aggrauat cū esset q̄dāmodo ignorātia affe/
ctata. Nā licet nō attigissent ex scripturis ꝓphetaꝝ ad cogno
scendū xp̄i diuinitatē: eo ꝙ scripture de hoc loquētes sūt q̄dā
modo exponibiles vt dictū est: debuissēt tm̄ assētire sue doctri/
ne: ꝯm quā filiū dei se esse fatebat̄. tenebant̄ enī dicere ꝛ obedi
re xp̄o in lege ꝓmisso: iuxta illud Deut̄. xviij. Prophetā susci
tabit tibi ꝛc. Ipsuz audies: qd̓ intelligit̄ de xp̄o ad l̄ram: ꝛ sic
eius deitatem tenebant̄ credere tanq̄ ab eo dogmatiçatā ꝛ p̄
miracula ꝯfirmatā: ꝯm qd̓ Joh. xv. dicit̄: Si nō venissē ꝛ locu
tus eis fuissem pctm̄ nō habuissent. nūc aūt excusationē nō ha
bēt ꝛc. Fuerūt enī impediti ab acq̄escēdo doctrine xp̄i p̄ īuidi
am et odiū ipsius: ꝛ sic nec habitualit̄ nec actualit̄ crediderūt
ip̄m esse deū. nā p̄ scripturas antiquas de deitate loquētes nō
omnino conuincebant̄ vt dictū est: nec etiā p̄ doctrinā xp̄i de
se hoc testant̄ impedientibus rancoris ꝛ odij passionib⁹. sicut
eī homo cōiter nat⁹ est credere suo amico: sic et discredere ini/
mico. Ex quibus bene attentis sequit̄ correlarie ꝙ catholic⁹
disputās cū hebreis vel eis p̄dicādo ꝑsuadens de mysterijs
xp̄i nō debet conari ad ꝓbandū deitatē xp̄i ex sacris scriptu
ris ab eis acceptis. Posset enī hoc declinare p̄ varias expo/
sitiōes vt etiā postillator dicit in hoc ca. sed potius est ꝓcedē
dū ad ꝓbandū ꝙ ipse sit ver⁹ xp̄s in lege ꝓmissus q̄ est audi
endus ꝛ cui est obediendū ex p̄cepto diuino: quo ostenso dei
tas xp̄i facilius ꝓbat̄ p̄ doctrinā noui testamēti a xp̄o diuul
gatā: ꝛ iste est ꝓcessus sciētific⁹: q꞉ ꝯm ph̄m. j. physicoꝝ. Cō/
naturale est nobis magis notis ad min⁹ nota ꝓcedere.

Replica. In ca. xxj. vbi postil. dic̄ hebreos dictos ab heber. Burgē. obijcit cuius obiectio correcta est Gen̄. x. ꝛ. xij. In eodē ca. vbi d̓r: Lapidē quem
reprobauerūt ꝛc. quē passū exponit postillator p̄ figurā de la
pide mat̄iali ī edificio tēpli: ꝓut scholastica historia narrat.
sed expōit de xp̄o tanq̄ figurato ꝑncipalit̄ intēto: sed Bur.
vult narrationē illā esse fictā: ꝛ vult primā l̄ralē expositionē
esse de xp̄o: si Bur. accipit ꝑmā ꝓ ꝑncipalit̄: h̓ n̄ negat postil/
lator: ꝯ ꝙ figura sit ficta non ꝓbat sufficienter Bur. p̄ rabbi
abraā q̄ mīoris est auctoritatis apd̓ scām eccl̄iam q̄ schola/
stica historia: immo plus fictū videt̄ ꝙ ille rabbi expōit lapi/
dē de ppl̄o israelitico. Alie aūt expōnes adducte nō sūt litte/
rales sed figuratiue. Oportet igit̄ aliquā assignare figuraz q̄
ꝛ si ficta foret: q꞉ tm̄ nihil habet absurditatis pctm̄ nō videtur
cōmitti: q꞉ nō oīs fictio pctm̄ est: patet Exo. vij. in. ij. correcto
rio. In eodē ca. vbi requirit postillator: an doctores ꝛ ꝑnci
pes iudeoꝝ nouerāt xp̄m in lege ꝓmissū ꝛc. Recitat etiā opi/
niones quorūdā dicentiū ꝙ nouerūt eū esse verū messiā ꝛc. ꝯ
nō nouerūt eū eē deū. hanc tm̄ opinionē postillator reprobat
optimis rōnib⁹. Bur. aūt dicit scm̄ Tho. tenere opinionē il/
lā quā reprobat postillator. ꝛ id̓ ꝓ scō Tho. certās magnam
fac̄ cōmotionē q̄ stat in cert̄ dict̄. Primū q꞉ iudei antiq̄ ꝛ mo
derni nō potuerūt: nec hodie pn̄t videre ꝛ intelligere moduz
vniōis nature humane ad verbū sine cōpositiōe ꝛ naturaruz
cōfusione: igit̄ nō potuerūt eū cognoscere deū nec ei⁹ deitatē.
Scd̓m dictū sic̄ heretici male exponētes scp̄turas negāt chri
sti deitatē: sic nō est mirū ꝙ hebrei ꝓpter falsas expositiōes h̓
idē negāt. Tertiū dictū ꝙ mysteriū deitatis xp̄i nō p̄t ītelligi
sine speciali reuelatiōe ꝓbat h̓: q꞉ dictū fuit Petro Mat. xvj.
Caro ꝛ sāguis n̄ reuelauit tibi. Quartū dictū tp̄s aduēt⁹ xp̄i
ꝛc. q̄ in scriptura de xp̄o tradūt̄ nō excedūt cōmunem ītelli/
gētie capacitatē. sic̄ ei⁹ diuinitas. Ex quib⁹ dict̄ conat̄ Bur. cō
cludere ꝙ opinio postillator̄ est irratiōabil̄ ꝛ obiectio ei⁹ cō/
tra oppositā opinionē inualida. Hic ꝑmo vidēdū est de irra/
tionabilitate illoꝝ q̄ttuor dictoruz Bur. scd̓o de rōnabilitate
opiniōis postillatoris. tertio de obiectionū valore ꝯtra opini
onē oppositā. Quo ad ꝑmū articulū videt̄ primū dictū Bur
gē. valde irrōnabile: q꞉ ex eo seq̄t̄ nullū christianū cognosce/
re xp̄m esse deū. ꝓbat̄ ex dicto suo ꝑmo: q꞉ null⁹ christian⁹ p̄t
ītelligere modū vniōis hūane nature ad verbū: igit̄ ꝯm illati
onē Bur. null⁹ christian⁹ p̄t scire xp̄m esse deū. añcedēs ē be/
ati Leonis pape dicētis: deū ꝛ hominē in vnā cōuenisse ꝑso/
nā nisi fides credat ꝯmo nō explicat. excedit enī ꝛ multū sup̄/
eminet humane rōnis facultatez: ꝛ cetera q̄ de hac ineffabili
vnione scī doctores sentiūt. Illatio est Bur. ꝯn̄s aūt falsissi/
mū: q꞉ christiani nō mō xp̄m sciūt esse deū: ꝯ etiam ita tenacit̄
huic sn̄ie adherēt vt sanguinē ꝓ ea effūdere sint parati. stant
igit̄ simul ꝙ iudeoꝝ sapiētes ꝛ si cognoscere nō poterāt chri/
sti deitatē ex mō incarnatiōis: poterāt tm̄ scire ex scripture te/
stimonio ꝓut post dicet̄: nec ꝯm dictū Bur. rōnabile est. naz
ꝛ si ꝑuersi doctores hebreoꝝ male scripturā exponētes ꝛ here
tici ex prauitate volūtatis intelligere nolētes xp̄m dixerunt
nō esse deū: ex hoc nō sequit̄ ꝙ ex sacra scriptura nō posset ef
ficacit̄ ostendi xp̄m esse deū: nā ꝑuersa scripture expositio au/
ctoritatē scripture nō minuit: sicut negato ꝑmo ꝑncipio ꝑnci/
piū ip̄m nō est min⁹ veꝝ: q̄nimmo remanet necessarie v̓itat̄:
ꝯ sic ꝓteruiētes indigēt sensu ꝛ pena. q̄rto meta. nec postilla/
tor vult ꝓbationē ex sacra scriptura dicere sic efficacē: vt suffi
cere possit fideli ꝛ infideli praue ꝛ corrupte volūtati: naz vbi
volūtas erroris se tenet ꝯtra rectā rationē: ibi ꝑtinax pugna
est ꝯm bea. Hylindiū do. x. de trinitate: cū eī scripture xp̄i dei
tatē sonātes p̄ auctēticos hebreoꝝ doctores bn̄ exponunt̄ he
retici ꝛ alij ꝯtra rōnē ꝛ auctoritatē eas exponētes fidē facere
doctis ꝛ ꝑncipib⁹ nō potuerūt nisi volūtate praua p̄cedente
cū hoc stat eos ex auctoritate sciuisse xp̄m eē deū. ꝛ si volūtas
sic̄ deprauata iudiciū recte rōnis absorbuisset: ex hoc nō fuis/
sent excusati ꝓut p̄tendit Burgē. sicut nec īcōtinēs excusat̄ a
pctō si ī actu venereo rō dicat̄ absorpta: nec tertiū dictū Bur.

valet

valet vbi sacra scriptura plane dicit aliq̄d ad fidē ⁊ mores ꝑ/tinens ibi fides debet adhiberi: vt dicit beat⁹ Aug⁹. xj. de ci/uita. ca. liij. Cū igit̄ sacra scriptura ꝓut autētice a doctorib⁹ hebreoꝝ exponit̄ clare dicit xp̄m fore deū ei fides ē accomodāda Nō igit̄ apō doctos ⁊ p̄ncipes iudeoꝝ ad id sciēdū necessaria erat specialis reuelatio: sed sufficere potuit fides acquisita nō ĩpedita ꝑ prauā volūtatē. nec Bur. ꝓbat suū ꝓpositū ꝑ ea q̄ dicebant̄ Petro: q͛ Petrus añ missionē sp̄ūsancti fuit ideota ignorās scripturas de deitate xp̄i loquentes. ⁊ iō Petro fuit facta specialis reuelatio ꝓut dicit auctoritas allegata: sec⁹ est de p̄ncipib⁹ ⁊ de doctorib⁹ iudeoꝝ. Ad falsificandū etiā h̄ tertiū dictū Bur. valet scd̄a q̄stio ꝓlogi doctoris subtilis: h̄ q̄rtū dictū videt̄ ꝯdicere scd̄o. Nā Bur. fūdat scd̄m dictū sup̱ falsa expositiōe lr̄e sonātis deitatem xp̄i ex ea cōcludēs ꝙ ꝑ sacram scripturam a iudeis receptā nō pōt efficaciter ꝓbari xp̄m esse deū. Nūc aūt tp̄s sui aduent⁹ in scripturꝭ ita fuit occultatum in cōputatiōe hebdomadaꝝ a Daniele descriptaꝝ ꝙ nō solum apud hebreos: quinimmo apud catholicos doctores in expo/sitiōe multa est diuersitas. Similit̄ ⁊ passus de Geñ. ⁊ alijs lo/cis sonātes tp̄s aduēt⁹ xp̄i hebrei antiq̄ ⁊ moderni exponunt corrupte: igit̄ nō p̄t sumi argumētū efficax ex scriptura de xp̄i aduētu sicut nec de ei⁹ deitate qd̄ est oppositū q̄rti dicti. ⁊ for/tasse ex scripturis plani⁹ ⁊ efficaci⁹ argumētū pōt sumi de xp̄i deitate q̄ꝫ de sui aduēt⁹ tp̱e: q͛ aūt habem⁹ hebreoꝝ exposito/res de p̄mo: de secūdo aūt nō. ꝓpter igit̄ Bur. inepta dicta nō debuit dicere opinionē postillatoris irrationabilē. Quantum ad scd̄m articulū dico ꝙ positio postilla. ē multū rationabilis: q͛ fundat̄ sup̱ expositionē littere apud doctores hebreoꝝ auten/tica translatione chaldaica ⁊ ceteris q̄ rōnabilit̄ null⁹ inde⁹ ĩ/telligēs audet negare: sꝫ si q̇s negat nō facit h̄ ratiocinādo: sꝫ ꝯteruiēdo prauitate affectionis qd̄ non facit ꝓbationē apud vtētes rōne min⁹ efficacē ꝓut. s̄. dictū ē in ꝓbatiōe scd̄i dicti Bur. Quo ad tertiū articulū dico ꝙ argum̄ta Bur. ꝯtra po/stil. nō valēt: nō primuꝫ. q͛ false reportat postil. q̄si dixerit ꝙ sola auctoritas lr̄e sufficiat. nā postil. nō fūdat ꝓbabilitatem positiōis sue sup̱ nuda littera: q̄ sic dic̄ Bur. variare pōt ⁊ corrūpi ⁊ expōi: sed fūdat sicut dictū est sup̱ auctoritatib⁹ iudeorū q̇s decliare eoꝝ docti nō ꝯsueuerūt s̄m Bur. argumētum est sophisma ꝑtinēs ad vicū straminiuꝫ. putat eñ Bur. ꝙ q͛ xp̄s est suppositū singulare ꝙ iudei vel alij non possent de eo habere estimationē in vniuersali qd̄ falsū est: q͛ de vnico sup/posito p̄nt multa vniuersalia demōstratiua ꝯcludi: videlicet ꝙ sortes est risibilis: corpore⁹ sensibilis ⁊c̄. Nō solū in p̄dica/mētis qualitatis h̄ etiā quātitatis nō aduertit Bur. Auicē. v. meta. suc: q̄ dicit ꝙ omne vniuersale respectu subiecti in q̄ ē singulare ē: q͛ om̄e receptū recipit̄ ꝑ modū recipiētis. vniuer/sale igit̄ cōparatū ad intellectū singulare est: ⁊ t̄n de tali ē sci/entia ꝓprie dicta q̄ est ꝯsideratio in vniuersali cū q̄ stat igno/rātia in ꝑticulari sicut exemplificat postil. de ĩcōtinēti. Est igi/tur exemplū illud bene ad ꝓpositū. sic igit̄ docti iudeoruꝫ ha/buerūt estimationē verā de xp̄i deitate in vniuersali. ꝑticula/ris aūt estimatio fuit ꝓpter odiū illi⁹ ꝑsone p̄pedita. Silr̄ ter/tiū argumētū Bur. cōcludit solū de actuali estimatiōe in sin/gulari. de qua Apl̄s dicit: Si cognouissēt ⁊c̄. nō aūt ꝯcludit de vniuersali cōsideratiōe p̄cedēte passiōes excecātes h̄ꝫ quā dixerūt: Hic est heres. Per idē d͛ ad oēs auctoritates addu/ctas ꝓ opiniōe. s. Tho. Nā ignorātia de q̄ loquit̄ beat⁹ Pe/trus silr̄ ⁊ Paul⁹ ĩtelligit̄ ignorātia affectata quo ad doctos iudeoꝝ ꝓut etiā Bur. dicit in notabili: sed ignorātia affecta/ta nō ꝓcedit primo ex rōnis errore sed volūtatis prauitate ꝑ/uertēde iudiciū rōnis circa ꝑticulare cui⁹ vniuersale nouerat ꝓut vult exemplū de incōtinēte. vñ patēt rōnes postillatoris ꝓ sua positione non esse ĩualidas: sed potius Bur. rōnes in cōtrariū minime valere.

Glo. ordi.

Simile fa. ē ⁊c̄. Ite/Ca. XXII rū arguit ꝑ parabolas: nō ta/cet: q͛ exaspati sūt: sꝫ peiorem irā dei ꝑ aliā parabolā dicit eis eē vē/turā. b Nuptias ⁊c̄. Nuptiarum thalamus est virginis vterus. De inuitatis ad nuptas solus Matthe⁹ narrat. Aliud simile ex parte Lucas dicit de cena. i. eterno conuiuio: de quo ne/mo ingressus repellitur: sicut de presē/ti ecclesia. c Tauri. Quia pri⁹ ꝓ/phete: et post apostoli ab infidelibus passi sunt: qui vobis modo sunt in ex/emplum quid sit vobis credendū. Venite fide ceteris concordando. Tau/ri sunt patres veteris testamēti: quib⁹ indulta est licētia inimicos quasi cor/nu feriendi. Altilia ab alendo. i. pin/guia interna charitate: noui testamen/ti p̄cones: cōtēplationis pēna super/na petentes. Occisa vel ab eo ꝙ fue/rant: vel per mortē carnis iam in reqe positi. Alius ĩ vil

Luc. 14. d

Et respōdēs Ca. XXII

obuians eoꝝ praue cogitatione de morte sua.

iesus dixit iteꝝ ĩ parabo

hic de ꝑsecutiōe aplo᷑ arguit. a cōgrega/tio iustoꝝ: presens ecclesia.

a lis eis dicens: Simile factū ē re/ b

a deo patri.

b gnū celoꝝ homi regi q̄ fec̄ nupti/ c

a ꝑ ĩcarnatiōis mysteriū eccl'iam filio copulauit b pri⁹ ꝓphetas p̄nūcios incarnatiōis.

as filio suo. †Et misit seruos suos d†

a iudeis q̄b⁹ in patriarchis hoc ꝓmiserat.

vocare ĩuitatos ad nuptias: ⁊ no/ e

a .i. credere. b aplo᷑ q̄ asserūt factā. vñ h̄ d͛: Prandiū paratū est. i. mysteriū incarnatiōis im/pletum.

lebāt vēire. † Iterū misit alios ser f

uos dicēs: dicite ĩuitatꝭ: ecce prā g†

a doctrinā iusticie et mēsā scripturaꝝ ex oib⁹ ꝓ/phetis ordinaui. introitus regni apert⁹ in fide mee incarnationis: q̄ ante fuerat clausus.

c diūꝫ meū paraui: tauri mei ⁊ alti h

a fide ceteris concordando.

lia occisa s̄t: ⁊ oia parata vēite ad

salutis sue preconium.

nuptias. Illi autez neglexerunt: i

Nico. de lyra

Et respondens ie/Ca. XXII sus. Postq̄ꝫ ostēdit iudeos iu/ste reprobatos tanq̄ꝫ contem/ptores diuine maiestatis. hic ꝯñr ostē/dit eos iuste reprobatos tanq̄ꝫ contra/dictores diuīe veritatis: cui ꝯdixerūt tripliciter. primo ĩpam refutādo. secūdo ĩpam ĩpugnādo. ibi: tunc abeūtes pharisei. tertio contrariū errorē amplexādo. ibi: Cōgregatis aūt phariseis. Primū ostendit̄ ꝑ parabolā inui/tatoꝝ ad nuptias ⁊ nolentiuꝫ venire. ⁊ ideo ipsis reprobatis. alij sunt vocati: in quo designat̄ vocatio iudeoꝝ ad fidē chri/sti: vt videbit̄: quā repellētes iuste a deo reprobati sūt. ⁊ gēti/les: loco eoꝝ merito sunt vocati. ⁊ ideo prima diuidit̄ in duas partes. q͛ priō describit̄ iudeoꝝ reprobatio digna. secūdo gē/tiū vocatio benigna. ibi: Tūc ait seruis. Circa primū dicitur sic: b Simile factū est regnū celoꝝ. i. stat⁹ eccl'ie militātis. c Homini regi qui fecit nuptias filio suo. Nuptie iste nō pos/sunt intelligi beatitudo eterna in ecclesia triūphante: quia in/fra dicitur ꝙ serui vocauerunt ad nuptias bonos et malos: et implete sūt

Nico. de lyra

implete sunt nuptie. Dicit̄ ēt ꝯñr ibi/dē ꝙ inuent⁹ ē ibi hō nō hñs vestē nu/ptialē: ⁊ ꝓpt̄ hoc eiect⁹ in tenebras ex/teriores. Ad beatitudinē xo celestem nō admittent̄ boni cū malis: sꝫ solum boni. null⁹ etiā ibi recept⁹ eijciet̄. ⁊ iō ꝑ istas nuptias intelligit̄ verbi incar/natio. Tūc eñ de⁹ pater fecit nuptias filio suo quādo naturā humanā copu/lauit nature diuine in suo supposito: q̄ q̄dē nuptie celebrate sūt in vtero vir/ginali. de q̄ xp̄s: Exijt tanq̄ꝫ spōsus ꝓ/cedēs de thalamo suo. d Et misit seruos suos ⁊c̄. isti inuitati sunt iudei quib⁹ data est lex in qua facta ē ꝓmis/sio de ĩcarnatiōe xp̄i: vt patet Geñ. pe/nulti. Nō auferet̄ sceptrū de iuda ⁊c̄. ⁊ Deut̄. xviij. Prophetā suscitabo eis de medio fratrū suoꝝ ⁊c̄. Serui aūt q̄ missi sunt ad vocandū inuitatos istos fuerūt ꝓphete qui clari⁹ denūciauerūt ea de christo que obscuri⁹ erāt posita ĩ lege. hortabant̄ eñ ppl'm iudaicū ex/pectare christi aduentū: et tēdere ĩ ipꝫ ꝑ fidē ⁊ bona opa. e Et nolebāt venire. q͛ nolebāt v̄bis ꝓphetarū obe/dire: vt ptꝫ ex d̄cursu libri Reg. ⁊ Paral. f Iterū misit alios seruos ⁊c̄. Illi serui secūdo missi fuerūt illi q̄ de ꝓpinquo denūciauerūt aduētū chri/sti. vt Jo͡hes baptista ⁊ discipuli chri/sti missi ab eo in omnē ciuitatē ⁊ locū quo ipse erat vētur⁹: vt habet̄ Luc̄. x. g Ecce prādiū meū paraui. videlicet sacra/mēta eccl'ie et doctrinā: q̄b⁹ reficit̄ anima: ⁊ potissime sacramē/to eucharistie: in quo dat̄ nobis caro christi in cibū: ⁊ sāguis eius in potū. h Tauri mei ⁊ altilia occisa sunt: tauri sunt p̄cepta mortalia: altilia cōsilia sup̱addita. i Illi aūt negle/xerūt. q͛ in dei p̄dicationē christi et aplo᷑ ꝯtēpserunt: q͛ pau/ci cōparatiue de iudeis crediderūt. causa aūt huius fuit cupi/ditas rerum temporaliū. ꝓpter hoc enim sacerdotes conspi/rauerunt in mortem christi ne perderent ciuitatem et templū: in quo quidem templo hauriebant pecuniam populi vt visuꝫ est capitulo precedenti sub obtentu cultus diuini. ⁊ hoc est quod subditur:

† Luc. 14. d

† 23. q. 6. ca. 1 ante fi.

a Ali⁹ in vil. In villā ire ē terreno labori īmoderate īcūbere. Negociari vo terrenis lucris inhiare.
b Rex āt. Supra hō dñ̄ inuitabat ⁊ opa clementie agebat: nūc in vltiōe rex tm̄. c Et missis. Missis exercitibus.i.angelis p q̄s iudiciū exercebit: psequētes perdit: et ciuitatē: id ē carnē in qua habitauerūt cū aīa ī gehēna cremabit.
d Nuptie. Om̄e sacramētū īcarnatiōis p actū ē natiuitas ⁊ passio ⁊c̄.
e Ad exitus ⁊c̄. Actiões st̄ vie: exitus defect⁹ actionū: q͛ plerūq̄ facile ↄuertunt q̄s in terrenis actib⁹ ꝓspera nl'la comitātur. f Ut videret ⁊c̄. i. vt videri faciat iudicādorū merita ⁊ discernat
g Nō vestitū. cōfutatis aūt phariseis suppōit nō oēs q̄ sūt ī eccl'ia eē dignos regno: ne torpeāt sui. h Amice. amic⁹ q̄ ad nuptias īuitat⁹. quō ipudētie arguit.
i Ligat' m. ⁊ pe. ligāt pēa q̄ b a malo noluerīt ligari.i. cohiberi. Man⁹ q̄ nō extēse ad elemosynaz. Pedes tardi ad bonum.
Ibi singl'a mēbra pēis subijciēt: q̄ hic singl'is vitijs suierūt. k Exterio. ⁊c̄. q͛ h interiores hūt tenebras cordis. l Mlti āt. repulso vno ī q̄ oē corp⁹ malorꝝ exp̄mit: general' snīa īfert. Multi aūt st̄ vocati. quasi ⁊ si d̄ vno dixi: de mltis est intelligendum.
m Cū herodianis dicentes. Tāq̄ ignotis: vt facilius deciperēt. q͛ timebant turbas: quod per se nō audent: presidis manib⁹ attētant. Cū herodianis.i. militib⁹ herodis. Sub cesare augusto qñ descriptio facta ē: iudea facta est tributaria. His tributis

a et abierunt alius in villam suam: alius vo ad negociationē
a ſ alij nō solū cōtēnūt: sed et psequunt.
b ſ de mortib⁹ discipl'oꝝ dicit: q̄ supra in alia parabola de morte sua dixit.
suaz. †Reliqui vo tenuerūt seruos eius et contumelijs affe-
a ſ vocem sanguinis.
ctos occiderūt. Rex āt cū audissz
a ſ tamen cū trāquillitate iudicans. b ſ romanis sub tito et vespasiano.
irāt⁹ ē. Et missis exercitib⁹ suis
a ſ iudeos interemit. b ſ hierusalem.
pdidit hōmicidas illos ⁊ ciuitatem illoꝝ succēdit. Tūnc ait
a ſ adhuc alios inuitat: q͛ sermo dei et si alicui laborat alibi requiescit.
seruis suis: Nuptie quidē parate sunt: sed qui inuitati erant
a ſ iudei. b ſ p legem et ꝓpheras.
non fuerūt digni. Ite ergo ad
a ſ vie sunt errores gentium. b ſ cuiuscunq̄ conditionis.
exitus viarum: et quoscunq̄ inueneritis vocate ad nuptias.
ſ ad fidem.
a ſ de iudea. b ſ sectas gentium.
Et egressi serui eius in vias cōgregauerunt omnes quos in-
ſ sicut ecclesia inter celum et infernum est: īdiscrete malos et bonos colligit.
ſ crediderunt q̄tquot p̄ordinati erant ad vitam.
uenerunt malos et bonos: et implete sunt nuptie discumbētium. Intrauit autez rex vt vi-
ſ ad iudicium veniens illumīabit cōsciētias.
a ſ in fide requiescentes.
deret discūmbētes: et vidit ibi
a ſ omnes qui in malo sunt vnum. b ſ .i. fidem habentem non opera charitat' per quā dñs ad sociande sibi ecclesie nuptias venit.
hōminem non vestitūm veste
a ſ impudentie arguit.
nuptiali: et ait illi: Amice quōmodo huc intrasti non habēs
ſ per fidem non per operationem.
a ſ noui hominis sed veteris. b ſ quia non locus negandi ibi est.
vēstem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. † Ligātis manibus et pedibus eius mittite eum in tenebrās exteriores: ibi erit flētus et stridor dentiuz. † Multi
a ſ ligantur pena qui ligati fuerunt culpa a bonis operibus.
a ſ inferni. q͛ hic interiores habēt tenebras: b ſ oculoꝝ invanis vagorum. ſ qui de edacitate gauisi sunt.
ſ ad nuptias. ſ fide ſ ad regnū.
aūt sūt vocati: pauci vo electi.
ſ vt aliquid quasi eo ignorante extorquerēt ab eo in quo argui posset.
† Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt vt caperent eū in sermone. Et mittunt ei discipūlos suos cum hērodia-
a ſ quasi minus notos: a quibus minus caueret: et reprehensi minus erubescerent. b ſ eo tpe herodes erat hierosolymis.

a Et abiert ali⁹ in vineā suā. ali⁹ in negociationē suā. Per laborē vinee ītelligit oīs occupatio corporalis circa terrena īpediēs diuīa. p negotiationē vo occupatio mētal' circa tl'ia.
b Reliq̄ vo tenuerūt seruos ei⁹ ⁊ cōtumelijs affectos occiderūt: q͛ iohānes baptista ab eis est incarcerat⁹ ⁊ occisus. similiter iacobus frat' iohānis ⁊ stephan⁹ ⁊ alij discipuli xp̄i ⁊ similiter ꝓphete multi in testamēto veteri. c Rex aūt cū audisset iratus est. q͛ a deo merito ꝓ talib⁹ sunt puniti.
d Et missis exercitib⁹ suis. s. exercitu romanoꝝ sub p̄ncipibus tyto ⁊ vespasiano qui ex diuina ordinatione venerunt cōtra hierl'm. xlij. anno post christi passionē. e Perdidit homicidas illos. q͛ ī vltionē sāguinis christi ⁊ suoꝝ discipuloꝝ ab exercitu romāoꝝ sūt trucidati ⁊ captiuati d̄ iudeis vsq̄ ad decies centū milia: vt dicit Joseph⁹ ī libro de iudaico bello. f Et ciuitatē illoꝝ succēdit: q͛ tūc hierl'm succēsa ē ⁊ templū in ea. g Tunc ait seruis suis. Hic ↄñr describitur vocatio gētiū benigna: q͛ iudeis repellētib⁹ fidē xp̄i ab apostolis predicatā: apl'i de mādato dñi trāsierūt ad p̄dicādū gentib⁹ p totū mundū: ⁊ ipsi deuote susceperūt fidē christi ad p̄dicationē apl'oꝝ. ⁊ hoc est qd̄ d͛ Act. xiij. vbi Paulus loq̄uēs iudeis induratis. dixit sic: Uobis oportebat p̄mū loqui verbū dei: sed qm̄ repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis eterne vite: ecce cōuertimur ad gētes: sic enim p̄cepit nobis deus: ⁊ hoc est quod dicitur: Tūc ait seruis suis. i. apostolis suis ⁊ alijs discipulis p diuinā reuelationē.
h Nuptie quidem parate sunt. i. mysteria christi īpleta sūt.
i Sed qui inuitati erant. s. iudei vt visum est. k Nō fuerunt digni. ꝓpter suā incredulitatē. l Ite ergo ad exitus viarū. i. ad dispsionē gentiū. m Et quoscunq̄ inueneritis vocate ad nuptias. q͛ null⁹ volēs fidē catholicaz recipe repellend⁹ est. n Et egressi serui ei⁹ in vias cōgregauerunt oēs quos inuenerūt bonos ⁊ malos: q͛ in eccl'ia militante admixti sūt boni cū malis. o Et implete sūt nuptie discūbentiū. q͛ fides catholica diffusa est p orbē vniuersū.
p Intrauit aūt rex vt videret discūbētes. discernēdo. s. merita et demerita credentiū. Intrat aūt dupliciter: generalit' intrabit in futuro iudicio. specialiter in morte cuiuslibet hominis. q Et vidit ibi hominem nō vestitū veste nuptiali. Ista vestis nuptial' ē charitas q̄ diuidit int' filios regni ⁊ pditionis: vt dicit Aug⁹. Dicit' autē vestis nuptialis s̄m Grego. quia ea indutus christ⁹ ad nuptias vēit quando ex charitate incarnari voluit. Sequit': r Amice quomodo huc intrasti. vocatur autem amicus peccator propter naturam: que ad imaginem dei facta est. ⁊ propter fidem informem q̄ dei donum est: licet non sufficit ad salutē.
s At ille obmutuit. quia nullus potest respōdere deo: sed propria arguente conscientia conuincitur ⁊ mutus efficitur.
t Tūc dixit rex mini. i. angelis executorib⁹ diuine iusticie.
v Ligatis manibus ⁊ pedibus. q͛ post mortem non potest peccator bonū operari nec ad salutem reuerti. x Mittite eū in tenebras exteriores. Tenebre enī interiores sūt tenebre mētales quas solū habent modo peccatores. tenebre vo exteriores sunt tenebre corporales quas cū predictis habebunt post mortē: qñ in infernū detrudent' p diuinā sentētiā.
y Ibi erit flet⁹ ⁊ stridor dentiū. hoc. s̄. expositū est ca. xiij.
z Multi autem sunt vocati. s. ad fidē catholicā. a Pauci vo electi. s. ad gl'iam: q͛ pauci sūt. s. cōparatiue respectu illorum qui sunt vocati ad fidē. b Tunc abeuntes pharisei. Hic ostendūtur iudei cōtradictores diuine veritat' īpam impugnādo. ⁊ diuidit' in tres ptes: q͛ primo impugnauerūt xp̄m de veritate iusticie. scd̄o de veritate doctrine. ibi: In illa die. tertio de veritate vite. ibi: Pharisei aūt audiē. Prīa in duas. q͛ primo ponit' phariseoꝝ fallax interrogatio. secūdo ipsius christi vera rn̄sio. ibi: Cognita aūt iesus nequicia eorum. Circa primū aduertendum q̄ pharisei maliciose cōspirabant contra christum: quorū malicia p̄mo ostendit'. ⁊ h q̄druplicit'. p̄mo in h qd̄ d͛: c Cōsiliū inierūt. vt ex collocutiōe cōi meli⁹ ppenderēt q̄lit' possent eū decipere. scd̄o cuz dicitur: d Ut caperēt eū in sermone. q͛ non poterant eū capere in malo ope: et q͛ facili⁹ capit' hō in verbis q̄ in factis. tertio cum subditur: e Et mittūt ei disci. s. i. homines xp̄o īcognitos s̄m estimationē eoꝝ: vt corā ip̄is audaci⁹ loqueret': ⁊ laxaret linguā ad aliq̄d dicēdū vn̄ posset capi. q̄rto cū subdit': f Cū herodianis. Isti enī herodiani erāt milites herodis: q͛ ista q̄stio fuit facta christo feria quarta an̄ passionē suā. ⁊ de herode legit' q̄ ipse erat in hierusalem cū exercitu suo in die passiōis: q͛ venerat ī hierl'm ꝓpt' solēnitatē pascalē. sic ḡ milites herodis missi sūt cū discipl'is phariseorum vt

Marginal references: †.21.b. †.20.b. †.25.c. †.20.c. † Mar.12.c. Luce.20.d.

T tribut᷑ ꝑpositus est herodes antipatri᷑ filiꝰ alienigena ⁊ ꝓselitus rex iudeis ab augusto ꝯstitutꝰ. Erat ḡ seditio in ppl'o alijs dicētibꝰ debere dari tributa ꝓ securitate ⁊ q̄ete cū romāi ꝓ omnibus militent. phariseis ꝯ nitētibꝰ non debere ppl'm dei q̄ decimas soluit: ⁊ cetera q̄ lex dic̄ humanis legibꝰ subiacere. Mittunt igit᷑ pharisei si possent decipere a Non est tibi cura ⁊c̄. Illuc ꝓuocāt vt deū magis timeat q̄ȝ cesarē. Et iō nō debere solui tributa dicat: vt herodiani quasi auctorem seditiōis teneāt. b Hypocrite. Quia aliud sunt ⁊ aliud simulāt. c Reddite ḡ. vl' sicut cesar exigit ip̄ssiōem sue imagis: sic ⁊ deꝰ aīaȝ lumine sui vultꝰ signatā. d Saducei ⁊c̄. due erāt heresꝭ ī iudeis. Phariseoꝝ q̄ ꝑferebāt iusticiā traditionū ⁊ obſuationū ⁊ saduceoꝝ q̄ ⁊ ipsi vendicabāt sibi ꝙ nōdū erāt. i. iusti. Saducei nāq̄ȝ iusti īterp̄tāt᷑ q̄ resurrectionē corpoꝝ nō credūt: ⁊ animas īterire putāt cū corpe. turpitudinē fabule fingūt q̄ deliramēti eos arguat q̄ resurrectionē asserūt. p̄t āt fieri vt ī gēte eorū h̄ aliq̄n accid'rit

Mystice. Mysti. hi oēs septē reprobi sꝫ q̄ tota hac vita q̄ septeȝ diebꝰ ē: sterilꝭ a bono opere sꝫ: q̄bꝰ misere mortuis. ad vltimū mūdana ꝯūsatio que sine fructū ē trāsibit e Errat᷑. iō q̄ nescit᷑ scp̄turas. Uñ sequit᷑ vt nesciāt virtutē dei. ¶ In resur

a ſ quasi laudatꝰ mysteriū sui cordis simpliciter eis apiat: eosq̄ȝ velit habere discipulos.

nis dicentes: Magister scimꝰ a q̄ verax es: ⁊ viam dei in veri b

ſ nō times prelatā ꝑsonā.

tate doces: ⁊ nō est tibi cura d̄ c

a ſ indiscrete dicis veritatem maioribꝰ et minoribus.

a aliquo. Nō eni respicis ꝑsonā hominū. Dic ergo nobis q̄d tibi videtur: Licet censum dari d cesari an non? Cognita auteȝ e

a ſ dolositate. b ſ nō ſm verba eoꝝ blādē: sꝫ ſm cōscientias eoꝝ aspere.

iesus nequicia eoꝝ ait: †Quid f

ſ q̄ aliud est in corde: et aliō simulāt ore.

b me tentatis hypocrite? Ostē g

a ſ denariū q̄ ꝓ censu soluit᷑: q̄ ⁊ habet imaginem cesaris q̄ ꝓ decē numis cōputabat᷑.

dite mihi numisma census. At

a ſ genꝰ numi q̄ ꝓ decē numis cōputabat᷑.

illi obtulerunt ei denarium. h

a ſ satis patet ꝙ non de ignorantia interrogat: sed vt ad verba eorū cōpeterenter rādeat.

Et ait illis iesus: Cuius ē imago hec et superscriptio? Dicūt i

ſ tiberij ꝓuigni augusti sub quo passus ē dominus.

c ei: Cesaris. Tūc ait illis †Red k+

ſ tributum pecuniam.

dite ergo que sunt cesaris cesa

ſ decimas: victimas. ſ qui credere debuerunt mirantur ꝙ non habeant tentandi locū.

ri: et que sunt dei deo. Et audientes mirati sunt: et relicto eo

a ſ infidelitatem reportantes. ſ quo pharisei abierunt.

abierūt. †In illo die accesserūt l

a ſ qui interpretantur iusti. ſ vt per frequētiam vincerent.

d ad iesum saducei qui dicūt nō

ſ pharisei credebant et anime et corporis resurrectionem: sed saducei etiam animas interire cum corporibus.

esse resurrectionem: et interrogauerunt eū dicentes: Magister: moyses dixit: si quis mortuus fuerit non habens filiū: vt ducat frater eius vxoreȝ illius: vt suscitet semē fratri suo. †Erant auteȝ apud nos septē † fratres ⁊ primus vxore ducta defūctus est: et non habens semen reliquit vxorem suaȝ fratri suo: similiter secundus et tertius vsq̄ȝ ad septimum. Nouissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrecti m

a ſ opinabantur ꝙ si resurgerent ꝙ ita tunc sicut nunc in hoc seculo viuerent.

one ergo cuius erit de septem vxor? Omnes enim habue n runt eam. Respondens auteȝ o e iesus ait illis: Erratis: nescien p q

ſ que resurrectionem asserunt. a ſ qua potest corpora suscitare.

tes scripturas neq̄ȝ virtutē dei. r

orum vt discipuli possent eū capere in sermone: ⁊ milites statim raperent eum vt puniret᷑ in corpore. Sic ergo pat et qualit᷑ maliciose agebant cōtra eū verbo: q̄ primo cōmēdāt eū verbis: vt facilꝰ īducāt eū ad dicendū aliq̄d ꝯ ptātē cesaris: de q̄ volebāt sibi facere q̄stionē vt videbit᷑. dicūt ḡ sic: a Magister scimꝰ q̄ verax es. in vita. b Et viā dei in ve. do. in sana doctrīa. c Et nō est ti. cu. de aliq̄. in q̄ apparet tua iusticia: ⁊ sic eū cōmēdāt: licet fallacit᷑ de veritate vite doctrine ⁊ iusticie. q. d. non dimittes timore cuiuscūq̄ȝ hoīs ēt impatoris dicere veritatē: ⁊ tūc ꝓponūt q̄stionē brigosā apd̄ eos dicētes: d Licet cē. da. ce. an nō. Ista q̄stio habuit ortū a tpe natiuitat᷑ xp̄i: q̄ ꝑut h̄r Luce. ij. Cesar Augustus p̄cepit vt describeret᷑ vniuersus orb̄: ⁊ h̄ descriptio primo facta est in iudea: q̄ est in medio terre habitabilis: ⁊ in ista descriptione oēs ibāt ad ciuitates de quibꝰ erant oriūdi: vt ꝓfiterent᷑ se reddituros tributū cesari: tūc surrexit q̄dā nomīe iudas natiōe galileꝰ: q̄ dicebat h̄ eē iudeis illicitū. ꝙ .s. recognoscerēt aliquē dn̄m in terris: sꝫ solū deū q̄ in celis est: ⁊ multos traxit ad se: vt h̄r Act᷑. v. ⁊ Josephꝰ idē refert. xx. lib. antiq̄tatū: ⁊ ex tūc aliq̄ huic opiniōi adherebant: q̄ ista opinio erat ꝓ libertate ppl'i: ⁊ ꝓ honore ipsiꝰ dei videbatur: ecōtrario alij asserebāt ꝙ erat licitū dare tributū romanis: q̄ ꝓ defensione patrie militabāt: ⁊ ab hostibꝰ ⁊ a latronibꝰ defēdebāt: ⁊ pacē inter hoīes ꝯseruabāt ⁊ iusticiā: hāc aūt q̄stionē maliciose ꝓposuerūt xp̄o: vt si diceret nō esse licitū statim caperet᷑ tāq̄ȝ ꝯtrꝰ impatori: si aūt diceret eē licitū videret᷑ eē ꝯtrꝰ libertati ppl'i ⁊ diuino honori: ⁊ sic incurreret maliuolētiā ppl'i. e Cognita āt iesus neq̄cia. Hic ponit᷑ xp̄i r̄nsio. Prio r̄ndet ad eoꝝ ītētionē. f Quid me tētat᷑ hypocrite? q. d. nō q̄ritis v̄itatē addiscere: sꝫ me in verb̄ capere. ⁊ ꝓpt᷑ h̄ vocat eos hypocritas: q̄ aliō ꝑtēdebāt ⁊ aliō intēdebāt. Cōseq̄nt᷑ r̄ndet ad q̄stionē: g Ostēdite mihi numisma cen. i. numū q̄ dat᷑ annue ꝓ cēsu impatori. h At illi obtu. ei. dena. q̄ iste numꝰ q̄ dabat᷑ ꝓ annuo censu a q̄libet capitaneo domꝰ valebat. x. nūmos vsuales. ⁊ ideo vocabat᷑ denariꝰ et erat de argēto. i Cuius est imago? ⁊c̄. q̄ imago cesaris erat imp̄ssa in illo denario ⁊ nomē eiꝰ in circūitu. k Tūc ait illis red. ⁊c̄. q̄ reddere debitū oībꝰ ē bonū ⁊ iustuȝ. nō est aūt incōueniēs nec ꝯtradictio ꝙ hō sit subditꝰ homī in tēporalibꝰ ⁊ deo īmediate in sp̄ualibꝰ: ⁊ maxime q̄ iurauerāt iudei seruare fidelitatē ⁊ reddere tributuȝ romanis a tpe pōpei q̄ iudeā fecit tributariā romanis: ⁊ audiētes mirati sūt: ⁊ relicto eo abierūt sic ꝯfusi. l In illo die. Hic ꝯn̄r ostendit᷑ quō impugnauerunt xp̄m iudei in veritate doctrine ad quā pertinet resurrectio mortuoꝝ que est de articulis fidei. ⁊ primo circa hoc īponitur iudeorū interrogatio. Secūdo christi r̄nsio. ibi: Respōdens aūt iesus. Circa primū aduertendū ꝙ inter iudeos quidā erant qui vocabantur saducei: qui recipiebāt tm̄ quinq̄ȝ libros moysi: ⁊ dicebant animā homīs mortalē: ⁊ p ꝯsequēs negabāt resurrectionē ſm ꝙ Josephus refert de istis. xx. libro antiquitatum: ⁊ magister in historijs vbi plenius tangitur diuersitas que erat in sectis iudeorum: quod ꝓpter breuitateȝ omitto. Isti ergo mouerunt questionē que videbat᷑ eis insolubilis: ⁊ ꝓpter hoc videbatur eis resurrectio mortuoꝝ impossibilis. Et ponitur casus de muliere que desponsata est septem fratribus successiue: quia quando aliquis moriebat᷑ sine filio: frater eius tenebatur accipere vxorē ad suscitandū semē fratri suo: ita ꝙ primus filius natus non ascribebat᷑ generanti sed mortuo fratri: ſꝫ q̄ꝺ scribit᷑ Deut᷑. xxv. ista ergo mulier sine prole suscepta mortua est post omnes fratres. ⁊ ideo proponūt questioneȝ christo. m In resurrectione ergo cuius erit vxor de septem. q. d. īpossibile est ꝙ detur alicui eoruȝ determinate. cuius causa subdit᷑: n Omnes enim habuerunt eam: ⁊ per cōsequēs eadē ratione si debeat assignari vni: ⁊ alteri. Item nō videtur possibile ꝙ detur septē fratribus simul: quia est contra legeȝ moysi ꝙ duo fratres simul coniūguntur vni mulieri matrimōialiter: ⁊ ex hoc intendūt ꝯcludere ꝙ īpossibile sit animā īmortalē eē ⁊ hoīeȝ resurgere. o Respōdēs aūt iesus. Hic pōit᷑ xp̄i r̄nsio. vbi tria facit p ordinē: q̄ p̄mo ōndit eoꝝ errorē: ⁊ erroris cām dicēs: p Erratis. in hoc supple ꝙ resurrectionē negat᷑. q Nescientes scripturas. Ipi eni nō recipiebāt scripturas ꝓphetarum in quibꝰ fit exp̄ssa mētio de resurrectiōe mortuorū: vt h̄r Dañ. xij. Multi qui dormiūt in puluere terre euigilabūt ⁊c̄. ⁊ Ezech. xxxvij. Facta est sup me manꝰ dn̄i ⁊c̄. Et ex ignorantia istarum scripturarum procedebat error eorum. Secunda causa tangit᷑ cum subditur: r Neq̄ȝ virtutem dei. si enim bene considerassent virtutem dei: que potest aliquid ex nihilo facere: q̄ꝺ ipi habebāt necesse ꝯcedere ex q̄ recipiebāt libros moysi vbi fit exp̄ssa mētio de creatiōe mūdi: nō negarēt q̄n posset resuscitare mortuos. Secundo soluit argumentum eorū. dicens:

In resurre.

† Mar. 12. b

† 23. q. ii. c. puenior. et. §. p̄cedēti et. c. militare. et. c. q̄d culpatur. De cle. cōiuga. c. pe. Rom. 13. b

† Mar. 12. b Luc᷑. 20. e Act᷑. 23. b

† Mar. 12. b

a In resurrectiōe. Resurgent quidē corpora que possent nubere ⁊ nubi qꝺ ꝺ his ꝺr qui habēt mēbra genitalia: ꝫ alia rōne nō nubet. b De resurrectione ⁊c. hoc quidem de resurrectiōis ꝯditionibꝰ questioni ꝓposite reddidit. De ipsa vo resurrectiōe cōtra [†si.q.1.c.fi.] infidelitatē eoꝝ ita ait: De resurrectione aūt mortuorū. Ita testimoniū ponit: quo videꝭ ambiguū: vel non satis ad resurrectionis ꝑtinet veritatem: qꝛ illi ꝓphas (vbi apta sūt testimonia) non recipiunt: sed tm̄ q̄nqꝫ libros moysi. Et hic de resurrectione: ⁊ alibi de diuinitate quedam corā cōtē ptoribus inuenit [D Math.7.] dn̄s dixisse: non vt daret scīm canibꝰ: ⁊ mitteret margaritas ante porcos: sed quia inter eos qui tentabāt erāt aliqui q̄ vtiliꝭ audebant: q̄s ꝓ aliorum immundicia negligi non oportebat. c Nō legistis. In moyse quē recipitis: alioq̄n posset aptiora de resurrectiōe testimonia ꝓpheta rum dare: sed prophetas saducei nō recipiūt. d Deꝰ abraā ⁊c. q̄ iā mortui erāt q̄n hec dicebat. ergo ꝑ h̄ animas ꝓbat permanere post mortē: nō enim dicereꝭ deꝰ nō existētiū. Et sic ītroduciꝭ et corpoꝝ resurrectio q̄ cū animabꝰ bona vel mala gesserꝭ. Deꝰ abraā ⁊ isaac ⁊ iacob. ꝑ h̄ ꝓbat eternitatē animaꝝ. ⁊ statiꝫ īfert: [Luc.20.g] Nō est deꝰ mortuorū sꝫ viuentiū. vt cū ꝓbauerit animas ꝑmanere post mortē: consequēter introducereꝭ etiā corpoꝝ resurrectio que cum animabus bōa vel mala gesserunt e Silentiū. Nota venena inuidie supari posse: sed difficile conq̄escere. f Cōuenerūt. vt mltitudīe vicerent quē nō poterāt rōne. In tētādo cōueniūt q̄ ī doctrina ꝯtrarij sunt. Iā cōfutati erant in ostensione denarij: iā viderāt etiā saduceos obmutescere: sꝫ tm̄ maliuolētia ⁊ liuor [Mar.12.c] nutrit īpudētiā. g Tētās eū ⁊c. Mar. ait: ꝙ ei sapiēꝭ rn̄dēti dn̄s dixerit: nō lōge es a regno dei. Potuit ei fieri vt q̄ tētās venit respōso domico conuersus sit. Uel tentatio non est mala quasi volētis decipere: sed cauta volentis amplius experiri ignotum. h Diliges dominum deum tuū. Fictā conscientiā interrogantis dn̄s primo responso percutit. Deꝰ tuꝰ vnꝰ ē. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. Obserua diē sabbati. hec tria ad dilectionē dei ꝑtinēt. Cuiꝰ cogites vnitatē: veritatē: volūtatē. i Ex toto corde. Integritas fidei exprimitur. In tota aīa ꝑfecta obediētia exigiꝭ. In tota mēte ꝑseuerātia ostendiꝭ.

In his

a †In resurrectiōe enī neqꝫ nubent [ſ viri ꝓducent.] [ſ semine ꝓducentur.] [ſ ecce spūalis cōuersatio. i. sine labe corruptiōis visiōe dei frueꝭ q̄ ibi erūt.] neqꝫ nubentur: sed erunt sicut angeli dei in celo. b De resurrectione [ſ in moyse quē recepistis] c autem mortuorū non legistꝭ qꝺ dictum est a domino dicente vobis: d †Ego suꝫ deus abraam: ⁊ deus isaac: ⁊ deus iacob? Non est deus mortuorum sed viuentiuꝫ. [ſ simpliciꝭ gradiētes miracl'a venerantes sequūtur doctrinam.] Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem [ſ sapienti responsione.] e audientes ꝙ silentium iesus im [a ſ non habentibus quid dicerent.] f posuisset saduceis: conuenerunt [a ſ vnus pro omnibꝰ legis doctor vt si vincat: oēs victores habeantur: vl' si vinciꝭ solꝰ erubescat.] in vnū: ⁊ īterrogauit eū vnus ex [a ſ nō scire desiderās. b ſ cuiꝰ nō vult eē discipu.] g eis legis doctor tentans eū. Magister [a ſ egregium.] quod est mandatum ma [ſ id est diligere debes.] h gnum in lege? Ait illi iesus: †Dili i ges dominum deum tuum ex to [a ſ ex toto ītellectu: vt nullū ī cōfessiōe diuiratꝭ reliq̄s errorꝭ locū. b ſ. i. volūtati: vt nihil ei ꝯriū velꝭ] to corde tuo et ī tota anima tua:

a In resurrectione enī neqꝫ nubent. i. viri non accipient vxores. b Neqꝫ nubenꝭ. i. mulieres nō accipienꝭ a viris: qꝛ homīes nō resurgent ad vitā carnalē cibis ⁊ venereis vtentē. c Sed erunt sicut angeli dei. viuētes visione ⁊ fruitiōe dei: ⁊ sic patet eorum argumentum nihil concludere: qꝛ illa incōuenientia ad que deducebant non sequuntur nisi ex suppositione ꝙ actꝰ carnales venereorum sint ī resurrectione: quod patet esse falsum. Tertio cōfirmat veritatem resurrectionis auctoritate scripture dicētꝭ: Exo. iij. d Ego sum deus abraam et deus isaac ⁊c. Quando enim dominus protulit hec verba illi patriarche erāt mortui corporaliter: cum ergo aliquis nō possit esse deus rei non existentis: vel eius quod est nihil quod idem est: quia creature ad deum est relatio realis que nō pōt fūdari in nihilo: oportꝫ ergo ꝙ isti patriarche aliquo modo essent: ⁊ ideo cū non viuerent vita corporali. sequiꝭ ꝙ anima adhuc viuebat: ⁊ ꝑ ꝯsequens ꝙ immortalis erat: q̄re non destruitur destructo corpore: ⁊ ꝑ cōsequens sequitur ꝙ resurrectio erit: quia anima non potest esse perfecte q̄etata: nec beata nisi vniatur cū corꝑe: ad cuius vnionē habet inclinationem naturalem. [†Exo.3 Mar.12] Considerandum tamen ꝙ saluator bene accepisset auctoritatem magis expressaꝫ de immortalitate anime ⁊ futura resurrectione auctoritateꝫ. s. prophetarum vt visum est: sed illa non recipiebatur a saduceis: ⁊ ideo non fuisset efficax contra eos. e Pharisei autem. Hic ꝯsequenter ostendit qualiter impugnauerunt christum in veritate vite in hoc ꝙ ꝓposuerunt sibi q̄stionem tentatiuam de primo mādato legis. Circa quod primo ponitur eoꝝ interrogatio. Secundo ponitur christi responsio. ibi: Ait illi iesus. Circa primum diciꝭ sic: Pharisei aūt ⁊c. Licet enim ipsi essent cōtrarij saduceis ī opinione de anīe īmortalitate ⁊ de mortuoꝝ resurectōe vt visū est: tamē cōueniebāt cū eis in xp̄i ꝑsecutione. ⁊ ideo audiētes ꝙ silentiū īposuisset eis. f Cōuenerūt ī vnū. ad inuadendū ip̄m xp̄m alio modo ⁊ ad ip̄m venerūt in magna multitudine ad magis eū terrēdū. g Et interrogauit eum vnus ex eis: vt si ꝯfusus esset solꝰ videreꝭ cōfundi: si aūt vinceret oēs viderenꝭ ꝑ eū vicisse: ꝫm qꝺ dicit Chrys. h Tentans eū. capere. s. in sermone. Marcus tamen videtur contrarium dicere. xij. ca. vbi diciꝭ ꝙ christus dixit isti legis doctori querenti de primo mandato legis: non lōge es a regno dei. [†Dei] Dicendū ꝙ iste in principio venit mala intentione cū alijs: sed postea audita xp̄i responsione vera: penituit et christi responsionē approbauit dicens: Magister in veritate bene dixisti ⁊c. vt habeꝭ Marci. xij. et tunc christus videns eius penitentiā intulit verba premissa dicens: Non longe es a regno dei ⁊c. Simile aūt habetur Iohis. vij. ca. vbi diciꝭ ꝙ ꝑncipes et pharisei miserūt ministros vt cōprehenderent iesum. Illi autem audientes christi predicationem penituerunt: et sic ad principes redierunt: et cum quererent ab eis quare non adduxissent eū. responderunt: nunq̄ꝫ locutus est sic homo. consequenter ꝓponitur questio: i Magister quod est mandatuꝫ magnum in lege? credebat enim ꝙ statim responderet de mādato primo prime tabule: Non habebis deos alienos. ⁊ tunc habuisset argumentū ꝯtra eum de ꝑcepto charitatis qꝺ est maius: sicut et charitas est maior virtus ipsa fide. k Ait illi iesus. Hic ponitur christi responsio. l Diliges dominum deum tuum ⁊c. hoc est primum et maximum mandatum. hic tria sunt videnda de ipso ꝑcepto charitatis. primum est qualiter sit intelligendū. secundo qualiter sit primum. tertio qualiter implendū. Circa primū sciendū ꝙ istud ꝑceptū in quattuor locis traditur in scriptura. s. Deuꝭ. vj. vbi ponuntur tria: Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota fortitudine tua. ⁊ h̄ Mat. xxij. vbi dimittiꝭ fortitudo: ⁊ duobꝰ alijs addiꝭ vnū ꝙ deꝰ diligaꝭ ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota mēte. Marc. āt. xij. ponūꝭ ista tria ⁊ addiꝭ q̄rtū. s. ex tota virtute: qꝺ est idē cū eo qꝺ ꝺr Deuꝭ. vj. ⁊ ex tota fortitudīe. ⁊ eodē mō Luc. x. h̄r: nisi ꝙ ꝺr ibi ex oībꝰ viribꝰ tuis. qꝺ idē ē cū eo qꝺ ꝺr: ex virtute vl' ex fortitudīe: ⁊ sic ptꝫ ꝙ q̄ttuor ista sūt de rōe istiꝰ ꝑcepti. s. diligere deū ex toto corde: ex tota mēte: ex tota aīa: ⁊ ex tota fortitudīe. cuiꝰ rō est: qꝛ diligere ē actꝰ volūtatꝭ. Duplex ē aūt actꝰ ipsiꝰ. vnꝰ ē elicitꝰ ⁊ alꝭ īperatꝰ. Actꝰ aūt elicitꝰ est q̄ īmediate egrediꝭ ab ipsa volūtate: ⁊ iste actꝰ tāgiꝭ cū ꝺr: Diliges dn̄m de. tu. ex toto corde tuo. i. ex tota volūtate: qꝛ sicꝭ ex corde oriꝭ motꝰ ad alias ꝑtes corꝑis: ita volūtas mouet alias potētias aīe. Actꝰ āt īperatꝰ volūtatis est actꝰ alteriꝰ potētie mote ad suū actū ꝑ ip̄am volūtatē. ꝑ volūtatē āt īformatā charitate moueꝭ ītellectꝰ ad assētiēdū his q̄ sꝭ fidei ⁊ ad meditādū ꝺ deo dilecto: ⁊ iste actꝰ significaꝭ. cū s̄bdiꝭ: In tota mēte. ibi enī accipiꝭ mēs ꝓ ip̄o ītellectū: vlteriꝰ ꝑ volūtatē moueꝭ appetitꝰ sensitiuꝰ vt ꝯformeꝭ supiori ꝑti: qꝛ sicꝭ sphera suꝑior mouet īferiores suo motu: ita volūtas appetitū sēsitiuū: vt h̄r. ij. de aīa. ⁊ iste actꝰ notaꝭ cū ꝺr: Et in tota aīa. ꝑ aīam eī h̄ ītelligiꝭ ꝑs sēsitiua: ꝫm qꝺ scribiꝭ Gen. j. Factꝰ ē hō in aīam viuētē. i. vitā aīalē ⁊ sēsibilē corꝑi dātē: vt dicit glo. vlteriꝰ ꝑ voluntatē moueꝭ potētie motiue ⁊ executiue ad operandū ex dilectione. ⁊ hoc notaꝭ cū subdiꝭ: Ex tota fortitudine tua: vl' ex oībꝰ viribꝰ tuis: qꝺ idem est. patet ergo primū. Circa secundū cōsiderādū ꝙ aliq̄d diciꝭ primum dupliciter.

a In his duo.nā ideo due tabule legis date sunt in qb⁹ erāt x.pcepta leg. q̄ sūt decachordū psalteriū. Tria in vna q̄ sūt ad deū. vij. in altera q̄ sūt ad ꝓximū. In pma pmū est: Ego sum dñs de⁹ tu⁹ q̄ eduxi te d terra egypti. Nō hēbis deos alienos: qꝛ xp̄s cū patre ꝛ filio ꝛ spūsctō vn⁹ ē de⁹. Secūdum: nō assumes nomē dei tui inuanū.i. nomē xp̄i nō dz in vanū accipi: vt putem⁹ eū factum per quē oīa facta sūt. Quia xp̄o vn⁹ de⁹ est pat ꝛ fili⁹ et spūsctūs. In spūsctō.i. in domo dei reqes nob promittit. vn̄ tertiū sequit: Memento vt diē sabbati sctifices: ī eo n̄ facies oīne op⁹. In altera tabula. Honora patrē ꝛ matrē: ꝛ nō occides: nō mechaberis nō furaberis: nō falsū testimonium dices: nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui: nō ꝯcupisces rē ꝓxi tui. b De xp̄o. siue venit siue vētux credit: quē purū hominē asserit. c Dixit. Istud dicere est equalē sibi filiū generare. d Dño. Nō ẜm q de eo nat⁹: sꝫ q de patre sp fuit. e Quō. Repugnātia sūt hec ẜm vr̄m intellectū. f Et nemo ꝛc. Nota venena inuidie supari posse: sꝫ difficile cōqescere.

Exo.20.a Deut.5.a Exo.20.b

[a ẜ.i. in memoria nil reminiscēs quo min⁹ de eo sentias. b ẜ dignitate. c ẜ ordine.]

ꝛ in tota mēte tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autē similē est huic. †Diliges proximum tuū sicut teipsū.

[a ẜ et si in execucione sit primum. b ẜ non par. ẜ quia de dilectione.]

[a ẜ in ꝓximo quod dei bonitate factus est. b ẜ id est tuam substantiam.]

[a ẜ.i. ad hec duo refertur totus decalog⁹ ꝛ monita ꝓphetarum ibi habent finem.]

a In his duobus mandatis vniuersa lex pendet et ꝓphete. Congregatis autem phariseis interrogauit eos iesus dicens: Quid vobis videtur de christo: cuius filius est? Dicunt ei: dauid. Ait illis: Quomodo ergo dauid in spiritu vocat eum dominum dicēs: †Dixit domin⁹ domino meo sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos scabellum pedū tuorū. Sic ergo dauid vocat eū dominum: quomodo filius eius est? †Et nemo poterat ei respōdere verbū: neq ausus fuit quisq ex illa die eū ampli⁹ iterrogare.

[a ẜ pēdet: qꝛ illo fert vbi hꝫ finē. b ẜ q̄ ad tētādū venerāt: occasionē dedert sue cōfutatiōis.]

[a ẜ ẜm carnem. b ẜ nō reprehendunt q dauid filiū dicūt: sꝫ qꝛ filiū dei esse nō credūt.]

[ẜ si purus est homo.]

[a ẜ nō de corde suo sꝫ i spūsctō. b ẜ q̄ nō añ eū ẜm vos. ẜ pater. ẜ filio.]

[ẜ non ad horam.]

[ẜ inobediētes ẜ subijciā tibi volētes vl nolētes]

[a ẜ qd est ẜm deitatem. b ẜ qd est ẜm carnē.]

[a ẜ quia confutati sunt verbis.]

[ẜ sed aperte cōphensū tradūt romane potestati]

b+ c † d e f g h i k l

Levi.19.e Mar.12.a

Ps.109. Mar.12.d Luce.20.g

Mar.12.d Luce.19.g

qbant de ei⁹ diuitate ꝓpter qd xp̄s fecit eis istam q̄stionē de christo. d Cuius filius est? Dicunt ei dauid. solū.s. diuinitatē negando. e Ait illis. arguendo.s. in incōtrarium. f Quō ergo dauid in spiritu: id est spiritusancto inspirat⁹. g Vocat eū dn̄m dicens: Dixit dñs dño meo ꝛc. Qꝛ eniꝫ ista scriptura intelligat de christo: patet: quia ipsi pharisei non negauerunt h: immo concesserūt. h Sede a dextris meis ꝛc. Sedere autem a dextr. vno modo accipit ꝓ equalitate: ꝛ sic christus ẜm q deus: sedet ad dextrā. Alio mō est esse in potiorib⁹ bonis: ꝛ hoc mō conuenit christo ẜm humanitatē: quia vt sic in gloria preest angel. i Donec ponā inimicos tuos scabellum pedū tuor. Istud cōplebit in iudicio quando omnia perfecte subijciētur homini christo. k Si ergo dauid vocat eū dominū quō est fili⁹ ei⁹? q.d. cū ẜm naturā humanā sit fili⁹ dauid: ꝛ p ꝯsequens eo inferior oportet ponere in eo aliā naturā per quam sit dominus eius et eo superior. h autem est diuina: ꝛ sic in christo due sunt nature: diuina ꝛ humana. l Et nemo poterat ei respondere: quia non poterant scripturam negare. Considerandum tamen q iudei moderni diuinitatē christi negantes dicūt predictā auctoritatem dictā esse ad litterā de abraam: ꝛ q eliecer dispēsator dom⁹ abrae fecit hunc psalmū: agens deo gratias de victoria quam habuit abraā de q̄tuor regib⁹: vt habet Gen. xiiij. p⁹ quā victoriam apparuit dñs abrae. dicēs: Noli timere abraam ego ꝓtector tu⁹ sum: et merces tua magna nimis. Dicunt ergo q eliecer loquit sic: Dixit dñs.i. deus celi qui est dñs omnium. Domino meo: abraā. Sede a dextris meis ꝛc. qꝛ cōfortauit eū: vt visū est p mittendo ei auxilium ꝛ premiū: sꝫ ista expositio patet falsa. pmo p titulū ps. vbi ponit ps. dauid etiā in hebreo qd nō ponit in ps. factis ab alijs. Itē p illd qd subdit in ps. eodem. Ex vtero añ luciferū genui te. qd nō pōt dici de abraā q sit genit⁹ ex vtero dei vl substātia. ꝛ añ luciferū.i. añ mūdi creationē: sꝫ solū pōt verificari de filio dei: ꝛ iterū i fine ps. dr: Tu es sacerdos ꝛc. qd nō pōt verificari de abraā q̄ nō fuit sacerdos: ꝛ dato q fuisset: tn̄ sacerdotiū ei⁹ nō potuisset fuisse eternū: sꝫ solū xp̄i sacerdotiū est eternū.

Tunc lo

Nico.de lyra

pliciter. Uno mō origine: ꝛ sic illa que sunt ipfectiora pora sūt in illis q̄ ꝓcedūt de potētia ad actū: vt dr. ix. Metaphysice. Alio mō dr aliqd pmū dignitate seu pfectiōe. h ergo scdo mō pmitatis mādatū de dilectiōe dei dr pmū: qꝛ origine dilectio ꝓximi prior est ẜm qd dicit beat⁹ Joh. j. canonica ca. iiij. Qui nō diligit fratrē suū quē videt: deū quē nō videt quō pt diligere. ꝛ sic patet secūdū. Circa tertiū cōsiderādū q totū ꝛ pfectū idē sūt: vt habet. iij. physicor. ꝛ ideo diligere deū ex toto corde ꝛ ex tota aīa: ꝛ sic de alijs ē diligere ex pfecto corde vel ex pfecta aīa: ꝛ sic de alijs. Perfectū aūt dicit aliqd dupliciter. Uno mō qn̄ nihil sibi deest de pfectiōe sibi possibili. Alio mō qn̄ nihil sibi deest de pfectiōe sibi debita vel cōpetenti: sicut hō mediocris stature dr pfecte quātitatis: licet nō habeat quātitatē gigātis. sic ergo accipiēdo pfectū pmo mō: sic implet pceptū dilectiōis i patria: qꝛ mēs ibi fert in deū totalit ꝛ pfecte q̄tum sibi possibile est ꝛ sine aliqua interruptione: ꝛ ẜm h dicit Aug⁹. libro d pfectione iusticie q mādatū charitat solū iplebit in patria: vbi erit charitas pfecta. Si aūt accipiat pfectū: secūdo mō sic implet in via: qn̄ nihil diligit contra deū. Ista ei ē pfectio q̄ debet inesse ex debito necessitatis: ꝛ h sufficit ad salutē. Diligere ergo deū ex toto corde h mō est sic diligere deū q nihil diligat ꝯtra ipm. Sequit: a Secundū āt simile est huic: Diliges ꝓximū tuū sic teipm.i. ad eādē beatitudinē ad quā diligis te. b In his duob⁹ mādat vniuersa lex pendet ꝛ ꝓphete. Sicut ei in speculatiuis oēs ꝯclusiōes depēdent ex hoc pncipio: de quolibet affirmatio vel negatio: sic in opabilib⁹ oīa dependēt ex dilectione dei principaliter: et ꝯsequēter ex dilectiōe ꝓximi. ꝓpter hoc oīa mādata leg ꝛ monitiones nō sūt nisi quedā explicationes istor duor mādatorū: qꝛ omnia ordinant ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi: vt patet ītuenti. ꝛ similit doctrina ꝓphetarū ad hoc ordinat. c Cōgregatis aūt phariseis. Hic ꝯn̄r ostendit phariseos esse ꝯtradictores diuine veritatis errori ꝯtrario adherēdo. Ad cui⁹ euidētiam ꝯsiderādū q licet pharisei ꝛ legisperiti cognouerūt in principio iesum esse verū xp̄m: ꝛ p consequens deum ꝛ hominem: vt.s. dictū est ca. precedenti sup illud: Hic est heres: qꝛ tn̄ ꝯceperūt cōtra eū odiū ꝛ rācorē. iō hec vera estimatio corrupta est in eis aliq mō: vt supra dictū est. ꝛ ideo inceperūt eū negare et psequi tanq blasphemum: qꝛ dicebat se esse filiū dei: ꝛ p cōsequens incipiebant corrumpere scripturas ꝛ deprauare que loquebant

Ca. XXII

Moraliter.

b† Sile est reg. ce. ho. re. q̄ fe. nup. Istud nuptiale cōuiuiū est eucharistie sacramētū ad qd xp̄s iuitauit iudeos Joh. vj. dicēs: Nō moyses dedit vobis panē de celo: sꝫ pat me⁹ dat vob panē verū de celo. Et istud ꝯuiuiū in cena dn̄i fuit paratū. Per tauros ꝛ altilia significant spūscti dona q̄ ꝯferunt in hui⁹ sacramēti pceptiōe deuota. d† Et misit ser.s. aplos aliosq discipulos. † Dicere inui.i. iudeis a xp̄o iā iuitat. quor aliqui renuert vēire p negligētiā: ꝛ aliq p occupationē terrenā: ꝛ aliq p inimicitiā: qꝛ xp̄i seruos occiderūt.s. stephanū: iacobum fratrē iohis ꝛ iacobū iustū: vt habet i actib⁹ Aplor. d† Et missis exer.s.i. romāis q̄ dicūt exercit⁹ dei: qꝛ venerūt ei⁹ istinctu in vltionē mortis xp̄i. e† Perdidit homi. il. ptim occidēdo: ptim captiuādo. Tunc ait suis su. Sequit: l† Ite g ad exit⁹ viar ꝛc. hoc fuit ipletū Act. xiij. cū Paul⁹ ꝛ Barnabas ꝯstāter dixerūt iudeis: Uobis oportebat primū loq vbū dei: sꝫ qm̄ repellit illd: ꝛ indignos vos iudicat vite eterne. ecce cōuertimur ad gētes. sic eni nobis pcepit de⁹. Sed q̄ veniūt ad cōuiuiū carētes charitate q̄ est nuptiale vestimētum mittunt i tenebras exteriores ligatis manib⁹ ꝛ pedib⁹. p qd i possibil exit⁹ ꝯsignat. Tūc abeū. pha. ꝛc. seqt: a† Mgr scim⁹ qꝛ v. es ꝛc. Chryß. Hec ē hypocritar pma simlatio: qꝛ laudāt qs pderevolūt. k† Reddite q̄ st cesa. ce. ꝛc. Orig. Mūdi pnceps

di ꝑnceps diabolꝰ cesar dici pt. n̄ ei do redder̄ possumꝰ q̄ sua sc̄: nisi priꝰ ꝑncipi mūdi reddiderimꝰ q̄ sc̄ sua. i. nisi deposuerimꝰ maliciā vniuersā. In illa die accesser̄t ad eū sadu. ⁊c̄. Sequit̄:
† Erāt apud nos septē fratres. ꝑ istos septē q̄ nō reliqrunt semē designat̄ vniuersitas desidētiū q̄ ex suis opibꝰ non relinquūt aliqd memoria dignū. a† In resurrectiōe ei ⁊c̄. resurrectio spūalis ē a morte culpe ad vitā gr̄e q̄ est arra gl̄ie: ⁊ iō qñ hec resurrectio firmata ē ꝑ ꝓpositū cauēdi recidiuū firmatū ꝓfessione religiōis: ⁊ etiā obseruatū: tūc est sil̄itudo ad angelicā vitā: qꝛ ꝑ castitatē fit ꝯformitas āgelice puritati. angeli similit̄ nihil ꝓpriū possident in hoc mūdo ⁊ obediunt ꝯtinue ipi deo. i† Magister qđ ē mādatū magnū in lege. Chry. ſ. De magno mādato īterrogat q̄ minimū nō obseruat. Et istis sūt sil̄es multi studētes q̄ q̄rūt alta ⁊ subtilia cū tn̄ adhuc ignorēt cōmunē doctrinā ⁊ ꝑma rudimēta. volētes volare anteq̄ alas habeāt: ⁊ sic ī vanū laborāt. b† In his duobꝰ mā. ⁊c̄. qꝛ tota sacra scp̄tura ad dilectionē dei ⁊ ꝓximi ordinat̄.
† Quid videt̄ vo. de xp̄o ⁊c̄. Ep̄s grece dꝛ vnctꝰ latīe: qđ cōpetit episcopis ⁊ regibus: ꝓpt̄ qđ dn̄t imitari dđ tanq̄ boni filij ī māsuetudīe ⁊ iusticia ipsiꝰ. dꝛ ei de ip̄o. ij. Reg. xxiij. Ipse est enī q̄si tenerrimꝰ ligni vermiculꝰ: q̄ licet sit mollissimꝰ tn̄ ꝑforat lignū durꝰ. Sic reges ⁊ ep̄i dn̄t esse molles ⁊ suaues erga bonos ⁊ efficaciter punire rebelles obstinatos.
In ca. xxij. vbi dꝛ in postil. Quia aīa nō pt ꝑfecte eē q̄eta.

Additio.

Perfecta homīs beatitudo q̄ ē in visione diuie essentie ꝑncipalit̄ cōsistit in aīa q̄ nō depēdet a corꝑe. vñ sine corꝑe pt aīa eē beata: vt in ꝑma secū de. q. iiij. arti. v. in cor. q. licet verꝝ ē ꝙ ꝑfectiꝰ habebit aīa suā ꝓpriā oꝑationē in q̄ felicitas consistit cū sit vnita suo corpori glorioso q̄ separata: ⁊ h̄ denotāt v̄ba Aug. xij. sup Genesim ad lr̄am: si recte intelligant̄. Sil̄r dicēdū ē ꝙ aīa separata ī visiōe diuine essentie totalit̄ q̄escit ex ꝑte appetibilis cū hꝫ illud qđ suo sufficit appetitui: licet nō totalit̄ q̄escit ex ꝑte appetentis: qꝛ illđ bonū nō possidet ſm oēm modū quo possidere vellet. vñ corꝑe resūpto beatitudo nō crescit ītēsiue ſ extēsiue tm̄ vt in q̄stione p̄allegata: nec est necessarium ꝙ deductio ista intelligatur in verbis saluatoris: qꝛ ad cōcludendum contra saduceos sufficit probare ꝙ anima sit immortalis. Nan ex mortalitate anime quam ipsi credebant procedebant ad negandum resurrectionem.

Glo. or.

Ca. XXIII

A ☞ Tunc locutꝰ ē. Illis cō futatis q̄ dolosi sūt: īstruit eos q̄ idonei sc̄. Nihilominus hortās eos sb̄ijci ill̄ ꝓpt̄ sacerdotiū ⁊ nominis dignitatē. Nō opa sed doctrinā ꝯsiderātes. b One ra gra. Legis mandata ꝑmixtis suis traditionibꝰ ſm ea suadentes viuere: ⁊ nō venire ad facilez et dlectabilē gratiaz xp̄i. vñ. s̄. Uenite ad me oēs q̄ laborat̄ ⁊ onerati est̄. c Oīa v̄o. dixit tales doctores audiēdos esse: non imitādos. nunc ostēdit cām ꝓpter q̄d nō pn̄t credere xp̄o. i. q̄a oīa faciūt vt videant̄ ab hōibus. Nō pt ei xp̄o celestia ꝑdicāti credere qui gloriam terrenā cupit. d Dilatāt. nō vt faciēdo sūt iusti: ſ vt dicēdo apparcant iusti. Dilatāt enī phylateria. datis mādatis ꝑ moysen intulit dn̄s: ligabis ea in manu tua ⁊ erūt immota an̄ ocl̄os tuos. i. sint tibi in oꝑe ⁊ meditatiōe. Et pharisei male interp̄tātes scribebāt decalogū ī mēbranul̄ ⁊ ligabāt in frōte ꝑ qđ religiosi viderent̄ ppl̄is. Iusserat etiā moyses vt in quattuor angulis palliorꝝ facerēt fimbrias vt ꝑ hoc essent discreti israeliti ci ppl̄i. Illi v̄o faciebant grādes fimbrias: ⁊ in eis ligabāt acutas spinas vt eundo ⁊ sedendo interdū pungerētur: quasi sic commoniti retraherent̄ ☞ ad offi

Margin: † 19. di. secundum. 3. q. 7. sacerdotes. — † 1. q. 1. oīa. c significasti ca. nō quales. 26. q. 7 c. alligant. — s̄. 11. d — Deu. 6. b — Nu. 15. d

a ſ vt cōfusio illorꝝ ist̄ sit disciplia. cōfutat̄ malꝰ vt corrigat̄ bonꝰ: q̄c quid facit malꝰ ꝓpter bonos fit.

Tunc locu Ca. XXIII tus est iesus ad turbas ⁊ ad discipulos suos dicēs: † Su ꝑ cathedrā moysi sederūt scribe et pharisei. Oīa ergo q̄cunq̄ dixerint vobis seruate ⁊ facite: ſm opera vero eorum nolite facere. † Dicūt eni ⁊ non faciūt. † Alligāt eni onera grauia ⁊ importabilia ⁊ imponūt in humeros hoim: digito autez suo nolūt ea mouere. † Oīa v̄o opa sua faciūt vt videāt̄ ab hoibꝰ. Dilatāt eni phylateria sua: ⁊ magnificāt fimbrias. † Amānt āt prios recubitꝰ

Interlinear: ſ doctrinam quā docuit moyses. — a ſ ꝓpt̄ cathedrā nō vitā. ſ ad cathedrā ꝑtinētia. — ſ in corde. ſ in opere. — ſ doctrinam tenere non vitam. — ſ qꝛ non cōcordat vita cū doctrina. — a ſ vñcūq̄ traditiōes colligāt q̄ cōsciētiā nō leuāt. sed grauāt q̄s suis viribꝰ īplere nō pn̄t. — ſ quasi ad hoc fortes sint. — a ſ. i. nec in minimis ꝑficiūt: que sine gratia implenda docere presumunt. — ſ ex h̄ ꝑ ꝑtes ostendit: dilatāt ⁊c̄. — a ſ eo fine vt venent̄ gl̄iam ⁊ iō non pn̄t credere xp̄o celestia p̄dicanti. b ſ ꝑ ꝑtes ōndit. — a ſ quasi mercedē sue religiōis gulā sequunt̄: et in publico gl̄iam querunt.

Margin letters: a b c d† e f+ b g c b+ d i k+

Nico. de lyra

Tunc iesus locutus est ad tur. ⁊c̄. Hic Ca. XXIII ostendit̄ tertio iudeos esse iuste reprobatos: qꝛ fuert̄ fictores bonitatis. ⁊ diuidit̄ in duas ꝑtes: qꝛ saluator primo ponit huius fictionis motiuū. secūdo ꝯcludit huiꝰ motiui multiplicē effectū. ibi: Ue aūt vobis scribe. Prima ī duas: qꝛ prīo saluator huiusmodi motiuū oñdit. secūdo h̄ motiuum a suis discipulis excludit. ibi: Uos aūt. Motiuū aūt fuit suꝑbia phariseorꝝ ⁊ legisperitorꝝ: ⁊ hec suꝑbia ostēdit̄ ex tribus. primo ex abusu sue ptātis. scđo ex simulatione sc̄titat̄. ibi: Omnia ergo. tertio ex ambitiōe dignitatis. ibi: Amāt āt primos recubitꝰ in cenis. Circa ꝑmū ꝯsiderādum ꝙ a tꝑe moysi fuerunt ꝯstituti a deo. lxx. senes etate ⁊ sciētia ꝓuecti: q̄ cū moyse haberēt curā populi: ⁊ dicebāt̄ iudices ordinarij: qꝛ ad ip̄os fiebat recursus in dubijs causis: magne etiā cause nō tractabant̄ sine eis: ⁊ istud fuit obseruatum apud iudeos q̄diu fuerūt in potestate: ⁊ hoc ē qđ dicit hic saluator:
b Suꝑ cathedrā moysi. i. in auctoritate iudicādi ppl̄m.
c Sederūt scribe et pharisei: qꝛ illi qui videbant̄ in ppl̄o eē magis periti ad hoc eligebant̄. d Oīa ergo q̄cunq̄ dixerint vobis facite: qꝛ prelat̄ etiā malis est obediendūz: nisi in his que sūt māifeste ꝯtra deū: ⁊ sūt habēdi ī reuerētia q̄diu tolerant̄ in officio suo: qđ patet ꝑ exemplū dauid q̄ venerabatur saulē regē: licet sciret eū esse malū ⁊ a deo reprobatū.
e Oꝑa aūt eorꝝ nolite facere: qꝛ nō sūt imitādi in malis: immo tm̄ in bonis. f Alligant enī onera grauia ⁊ īportabilia ⁊c̄. qꝛ. s̄. legis p̄cepta cōstituerant multa ex suis traditiōibus. sicut. s̄. patuit ca. xv. q̄ erāt subditis grauia ⁊ īportabilia. g Digito aūt suo nolūt ea mouere. i. modicū conatū ad agendū talia nolūt apponere. Ex hoc patet ꝙ ille q̄ constituit legē aliquā: licet nō sit subditus legi q̄tum ad hoc ꝙ puniatur ꝑ hominem si contrarium faciat: tamen obligatus est ad legem implendam: et grauius punietur a deo si faciat contrarium: quia transgressio eius grauior est ꝓpter scandaluz: ꝓpter quod dicit sapiens: Patere legem quā ipse tuleris: ⁊ extra de constitutionibus. ca. Cū oēs. dꝛ: Qđ q̄sq̄s iure in altero statuit ip̄e eodē iure vti debet. Patet etiā ex predictis ꝙ illi qui statū ecclesie in generali: seu aliquē statū eccl̄ie in speciali onerāt grauibus statutis sine magna ⁊ euidenti necessitate abutuntur sua potestate: sicut faciebant pharisei ⁊ scribe. Unde dicit Augꝰ. ad inquisitiōes ianuarij loquens de religione christiana: ip̄az religionē nr̄am quā dn̄s noster iesus xp̄s in paucissimis sacramentorū celebratiōibꝰ voluit esse liberā q̄dā seruilibꝰ premūt oneribꝰ adeo vt tolerabilior sit cōditio iudeorum: q̄ nō hūanis p̄sūptionibꝰ ſꝫ diuīs subijciūt̄ institut̄. h Omnia v̄o. Hic ostendit̄ suꝑbia phariseorꝝ ex simulatione sanctitatis: qꝛ hoc faciebāt vt essent in reuerentia ⁊ honore in populo. ⁊ hoc est qđ dicit: Oīa v̄o opa sua faciūt vt videant̄ ab hominibꝰ. i. ꝓpter gl̄iaz humanā: qꝛ videri in bonis ꝓpter gl̄iam diuinā nō est malū sed magis meritoriū. vt. s̄. dictum est. v. ca. i Dilatāt phylateria sua. phylateria ſm qđ dicit Hiero. erāt quedā charte in quibꝰ scribebat̄ decalogꝰ mādatorꝝ: ⁊ ponebat̄ illa charta in capite ad modū corōe. ꝑ h̄ significabat̄ ꝙ debebāt legez in memoria habere: ſm qđ habet̄ Deut̄. vj. dicebant̄ aūt phylateria a philare qđ est seruare: ⁊ tora qđ est lex: qꝛ erāt quedā signa seruande legis. Pharisei igit̄ vt viderētur p̄ ceteris religiosi faciebāt sibi phylateria magl̄ lata: ⁊ scribebāt ī eis decalogū de grossiori lr̄a: ⁊ eadē rōe faciebāt fimbrias maiores in pallijs suis: q̄ aūt essent iste fimbrie dictū est. s̄. ix. ca. suꝑ illđ v̄bū: Tetigit fim. vestimē. eiꝰ. k Amāt aūt. Hic ꝯn̄r ostendit̄ suꝑbia eorꝝ ex ambitiōe dignitat̄. cū dic̄: Amāt aūt ꝑmos recu. ī ce. ⁊ h̄ duplici d cā. s. rōe gule: qꝛ ibi ponūt̄ fercl̄a meliora. ⁊ rōe suꝑbie: qꝛ ē locꝰ honorabilior.

Margin: † Ia... — † s̄. 6. — Mar. Luc. et. 20.

Et ꝑmos

ad officia dei. Huiusmodi faciunt hodie çelo dei: sed non ꝺm scientiam muliercule in paruis euangelijs ⁊ ligno crucis et in huiusmodi rebus quod supsticio est.
Phylateria hebraicum nomen est: et sonat seruatoria: phyla enim ꝺuare: torax lex interpretaꝛ. a Vos autem. Duplici ratione ab his attẽdere iubet: ne eorum simulatiõe seducamur: vel ne emulatione inflãmemur. b Un⁹ est. Qui illumĩat hominẽ: qꝺ nõ alius homo: sꝫ tm̃ exercet docendo: nõ intellectum p̃stat. c Pater vester q̃ in celis ⁊c. Deus diciꝛ pater et magister natura: homo indulgentia. Pater: vt honor etati deferatur: nõ vt auctor vite habeatur. Magister ex ꝯsortio veri magistri tanq̃ ei⁹ nũcius ⁊ pro reuerẽtia eius a quo mittitur honoratur. d Qui maior ẽ. Certantib⁹ de prioratu discipul' (vt Lucas ait) christ⁹ non eos inite contentionis arguit: sed formã humilitat' ostẽdit. Qui maior est. i. maioris meriti. vel qui prefertur alijs debet eos preuenire obsequendo nõ superbe dominãdo. Bene agentibus per humilitatẽ sit socius. contra delinquẽtes çelo iusticie sit erectus. Nõnũq̃ grauius delinquiꝛ si inter puersos pl⁹ equalitas q̃ disciplina custodiꝛ. Rectorẽ et matrẽ exhibeat pietas: et patrem disciplina. Cauendũq̃ est ne aut districtio rigida aut pietas sit remissa.
e Clauditis. Vel malo exemplo. vl' mysteria scripturarum tollendo. Exemplo enim et doctrina eorum qui magistri sũt alij quidem christum non recipiunt.
f Circũitis. In toto orbe euangelio detrabitis. ⁊ si quis vobis adheret: duple pene filius est: quia neq̃ remissionẽ peccatorum accipit ⁊ in eorum societatẽ incidit qui christuꝫ sunt persecuti: quisq̃ ei⁹ filius dicitur cui⁹ opera agit. g Proselytum. proselyti sũt de gẽtibus in synagogam recepti quorum raritas p vnum significatur: q: vix aliq̃s post christum.

Quicũq̃

---

a ꝭ magistros primos sedere nõ vetat: sꝫ vos arguit q̃ hec habita vl' nõ habita: indebite appetũt.
in cenis: ⁊ p̃mãs cathedras in synagogl': ⁊ salutatiões i foro: ⁊ vo
a ꝭ. i. ne qꝺ deo debeꝛ vobis p̃sumatis: nec alios rabbi vocetis: ne diuinũ hoib⁹ honorẽ deferatis. ꝭ magister.
cari ab hoib⁹ rabbi. Uos aũt nolite vocari rabbi: vnus ẽ enĩ magister vester. Omnes autẽ vos
ꝭ ab vno facti vnius nature.
fratres estis ⁊ patrem nolite vocare voƀ super terraꝫ: vnus ẽ enĩ
ꝭ auctor nature: q: ex ipo sunt omnia.
pater vester q̃ i celis est. † Nec vo
a ꝭ ne appetatis vocari. b ꝭ repetit ꝓpter filiũ p quẽ sũt oĩa vel p quẽ recõciliati sumus.
cemini magistri: q: magister vester vnus est christus. Qui maior est vestrũ erit minister vester.
a ꝭ cui quicquid scitis attribuendũ est. b ꝭ de primatu nõ sit cõtentio iter vos.
a ꝭ incaute eleuauerit. b ꝭ a domino: ⁊ si ñ coraꝫ hominibus. ꝭ de benefactis prouide. ꝭ a deo.
† Qui autẽ se exaltauerit humiliabitur: et qui se humiliauerit exaltabiꝛ.
a ꝭ q̃ habetꝭ noticiã leg' ⁊ ꝓphetaꝝ.
† Ue autẽ vobis scribe ⁊
a ꝭ qui aduentũ christi doctrine simulatione abscondistis: q̃ aperit regnum celorum.
pharisei hypocrite qui clauditis regnum celorum ante homines.
a ꝭ nõ creditis. b ꝭ credere volẽtes.
Uos enĩ nõ intrãt': nec introeũtes sinitis intrare.
a ꝭ qui vestra supstitione nihil intenditis nisi vt p̃dam de subiecta plebe faciatis.
Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q̃ comeditis domos viduaꝝ: orõnes lõgas orãtes: propter hoc ampli⁹ accipietis iudiciũ.
a ꝭ quasi seruus dñi voluntatẽ sciens ⁊ nõ faciẽs vapulabit plagis multis.
Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q̃ circũit' mare ⁊ aridam: vt faciatis vnuꝫ proselytum: et cum fuerit factus facitis eũ filiũ gehenne duplo q̃
ꝭ totum orbem.
a ꝭ ad legẽ cõuertatis vnum aduenã de gentib⁹.
ꝭ dũ videns vitia vr̃a reuertiꝛ gentilis factus: ⁊ ꝓ p̃uaricatione maiori pena dignus.

---

a Et primas cathedras in synagogis. vbi cõueniebant homies ad audiendũ verbum dei. Et salutationes in foro. i. in loco patẽti. b Et vocari ab hominib⁹ rabbi. desiderare enĩ scientiam et actum docendi non est malũ sed meritorium: sed desiderare nomen tm̃: hoc est malum ⁊ superbie peccatum: si tamẽ desideretur nomẽ ⁊ auctoritas magisterij ad hoc ꝙ scientia iam habita aliquis melius posset vti: non est malũ sed est bonuꝫ: quia bonus doctor debet querere illa que faciunt ad efficaciam sue doctrine. Verũtñ q: homo non est magister principalis sed sol⁹ deus. ideo dicit: c Unus ẽ enim magister vester. quia sol⁹ deus potest interius docere intellectũ illuminando: seu speciem intelligibilem infundẽdo. homo autem docet tm̃ exterius aliq̃ ꝓponendo ex q̃bus formanꝛ fantasmata debita a quib⁹ intellectus agens facilius abstrahit speciẽ intelligibileꝫ: sicut in sanatione hominis natura agit tm̃ principaliter: medicus aũt aliqua administrat ex q̃bus natura iuuaꝛ. d Oẽs aũt vos fratres estis. q: filij dei p creationẽ et adoptionẽ gratie. e Et patreꝫ nolite vocare ⁊c. Licet enĩ aliquis possit vocari pater ĩ terra ratiõe generatiõis doctrine siue etatis: tñ sol⁹ deus ẽ pater principalis quia ab eo solo habemus animã intellectiuã que est forma hominis. pater aũt est ille q̃ dat formaꝫ. f Nec vocemini magistri ⁊c. sicut iã supra expositũ ẽ. g Qui maior ẽ vestrũ. i. vult esse ꝺm veritatẽ. h Erit minister vester. i. paratus ad officia humilitatis ꝺm decentiã sui stat⁹: propter hoc papa vocat se seruũ seruorũ. i Qui aũt se exalta. in p̃senti p superbiam. k Humiliabiꝛ. in futuro p gehenne penã. l Ue aũt vobis scribe ⁊c. Postq̃ saluator ostẽdit hypocrisis motiuũ qꝺ est superbia: hic ostẽdit eius multiplicẽ effectũ. ⁊ diuidiꝛ ĩ duas ptes. q: p̃mo describit ex multiplici effectu hypocrisis culpã. scꝺo subiungit penã. ibi: Serpẽtes genimina. Circa primũ aduertendum ꝙ hypocrisis ẽ simulatio falsa. ⁊ ideo opponitur veritati. Ueritas aũt triplex ẽ: doctrine: iusticie: ⁊ vite. et ideo diuidiꝛ in tres ptes. q: p̃mo ostendiꝛ q̃liter pharisei corrũpebãt p hypocrisim veritatẽ doctrine. scꝺo idẽ ostẽditur de veritate iusticie. ibi: Ue vobis scribe et pharisei hypocrite q̃ decimatis. tertio idẽ ostendiꝛ de veritate vite. Ue vobis scri. ⁊ phari. hypo. q̃ mũda. Circa p̃mũ cõsiderandũ ꝙ doctrina legis ad tria ordinabaꝛ: videlicet ad cognitionẽ xp̃i in lege ꝓmissi. scꝺo ad salutis ꝯsecutionẽ p mandatoꝝ impletionẽ. vñ supra dictũ ẽ. xix. ca. Si vis ad vitã ingredi serua mandata. tertio ad cultũ vni⁹ dei obseruandũ. ⁊ ideo diuidiꝛ ĩ tres ptes ꝺm ꝙ ista tria p hypocrisim corrũpebãt pharisei. scꝺa ibi: Ue voƀ scri. et phari. hypo. qui circũi. tertia ibi: Ue voƀ duces ceci. Considerandũ aũt ꝙ in oĩbus istis effectib⁹ hypocrisis p̃ponit hãc dictionẽ ve: q̃ maledictionẽ significat. Cuius ratio ẽ: q: sicut in lege veter' testamẽti ponunꝛ bñdictiones obseruantib⁹ legẽ ⁊ maledictiões trãsgredientibus eam: vt habeꝛ Deutero. xxviij. ita in euãgelio ponunꝛ beatitudines vt habitũ ẽ. v. ca. et hoc respectu iustoꝝ: ⁊ hic cõtrarie ponunꝛ maledictiones ꝯtra hypocritas falso iusticiam simulãtes. dicit ergo: Ue aũt vobis scribe et pharisei qui clauditis regnũ celoꝝ ⁊c. regnũ celoꝝ hic accipitur ꝓ beatitudine eterna: ostiũ p qꝺ intraꝛ ad ipaꝫ christus: est ꝺm ꝙ ipsemet dicit Joh. x. Ego sũ ostium per me si q̃s introierit saluabiꝛ. Clauis autẽ qua aperiꝛ h̃ ostiuꝫ vel claudiꝛ ẽ doctrina: ꝓpter qꝺ auctoritas docendi vocaꝛ clauis sciẽtie: vt habeꝛ Luce. xj. ⁊ ideo p sanã doctrinam aperiꝛ hoc ostiũ ⁊ p falsã doctrinam claudiꝛ. Ergo q: pharisei ⁊ scribe auctoritates que sunt in lege ⁊ ꝓphetis de xp̃o corrũpebant vt visum ẽ p̃cedenti ca. ideo claudebant regnuꝫ celoꝝ ante hoĩes: eos a fide ⁊ noticia xp̃i veri auertẽdo. ideo sequiꝛ: m Uos enĩ nõ ĩtratis. q: a cognitione quã habuerũt de xp̃o per odium et rancorem cõuersi sunt in errorẽ vt visum ẽ ca. p̃cedenti. ⁊ ca. xxj. n Nec introeuntes. i. intrare volentes: quales erãt simplices populi. o Sinitis ĩtrare. q: p istos phariseos fuerũt decepti ⁊ a fide xp̃i ꝓ maiori pte auersi. p Ue vobis scri. Hic ostẽdit q̃liter corrũpebãt veritatẽ doctrine in his q̃ ptinẽt ad salutẽ. dicebãt enĩ ꝙ obseruare legẽ erat necessariũ oĩbus ad salutẽ qꝺ est falsum: q: multi gentiles sũt saluati vt Job ⁊ plures alij. Ex suppositiõe aũt hui⁹ falsi discurrebant aliq̃ doctores hebrei p diuersas ciuitates ⁊ castra vt possent ꝯuertere aliq̃s de gentilitate ad iudaismũ: ⁊ h̃ ẽ qꝺ d: hic. q Qui circũitis mare ⁊ aridã vt faciat' vnũ ꝓselytũ legis. Proselyt⁹ enĩ legis dicebaꝛ ille qui de gentilitate ad iudaismũ ꝯuertebaꝛ. r Et cũ fuerit factus: facitis eũ filiũ gehenne: q: p malã vitã suam ipm in morib⁹ corrũpebant: sed addiꝛ: s Duplo q̃ vos. q: ille sic in morib⁹ deprauatus ad gẽtilẽ ritũ reuertebaꝛ: ⁊ sic erat apostata a lege quã obseruare ꝓmiserat: ⁊ sic in moribus ⁊ fide peccabat. Similiter aũt faciũt illi q̃ multum laborant ad hoc vt possint

l aliquẽ

Margin: Luc.14.b — † Jaco.5.a — B — † Luc.14.c — † Luc.11.g

a Quicūq₃ iurauerit. Pharisei qui omīa fecerunt propter lucrum dicebant esse etiā sanctiora oblata q̄ templum vel altare: vt homīes promptiores essent ad offerēda dona q̄ ad preces fundēdas in templo: vel iusticias faciēdas. In quo nōn dei timorē sed suam cupiditatē attendebāt. Ideo arguit eos dominꝰ stulticie et fraudulentie. Templū vel altare ad gloriam dei pertinet et ad hoīm salutem. Aurum vel donum altarꝭ .r. ipa ad gloriā dei pertinēt. et tamē magis ad delectationē hominū: et vtilitatem sacerdotum. Et ideo aurū q̄ delectantur et dona quibus pascunꝭ sanctiora dicūtur vt homines promptiores sint ad illa offerēda.

Typice. Typice. Templū et altare est christus. Aurum ꝛ donū: laudes et sacrificia que deo offeruntur: non enim ille per hec: sed hec per illum sanctificātur. b In celo. Per creaturam: vbi non putatis periurium esse. iurauit in celo: id est per subiectā creaturam iurat et p diuinitatem ꝑsidentem creature.

De iuran. et si xps.

c Ue vobis ꝛc. Et hic arguit eos auaricie: quia nihil preter mittunt de his q̄ ad cōmodum suum sūt. d Qui decimatis. Quia deus precepit rat omnium rerū decimas offerri ꝑpter alimoniā sacerdotū. Nota q̄ per elemosynam aliqua impunitas nō emiꝭ i iniq̄tate manentibus. e Hec oportuit facere. Ne elemosynas fructuum terre videretur respuere: s₃ addidit. f Duces ceci. Opinione religionis i minimis que luc rū habēt diligētiam ostēditis: s₃ magna p cepta de iudicio fide et miscdia deuoratis ꝛ negligitis. g Excolātes. Mystice. Culicis noīe sediciosus homicida barrabas signatur: q₃ h animal strepēdo inquietat ꝛ sāguine delectaꝭ. Cameli noīe xp̄s humilitate ad subeunda onera: dñs intelligiꝭ. Colāt ꝗ iudei culicem. i. minima obseruāt: q₃ barrabā q̄ nō soluerat sabbatū dimiserūt: ꝛ camelū glutiūt. i. maiora cōtēnunt: q₃ xp̄m spiritualiter sabbatū insinuātem p iudiciū ꝛ misericordiā ꝛ fidē (q̄ illi ꝯtēnūt) occiderunt. h Ue vobis. Diuersis similitudinibus simulationis ꝛ mendacij arguit pharisēos q̄

Mystice.

J.27.b

aliquem ad statum religionis adducere ꝛ cum adductus fuerit per mala exempla faciunt ip̄m apostatare et sic fiunt nouissima eius peiora priorib⁹. a Ue vobis duces ceci. Hic ꝯsequēter ostendit q̄liter corrūpebant veritatem doctrine in his q̄ ptinent ad actum latrie: cuius actus est iurare modo debito ꝛ iuramentum obseruare. Pharisei eni et scribe ex cupiditate moti dicebant q̄ illi q̄ iurabāt p tēplū dei nec peccabāt nec erāt in aliq obligati: s₃ illi qui iurabāt per aurū templi erāt obligati ad soluē dum sacerdotibus certam portionē auri: ꝛ iste error p cedebat ex cupiditate vt dictū est. In reb⁹ eni materialibus non est aliqua sanctitas nisi inq̄tum ordināntur ad cultum diuinū: ad hoc aūt directe ordinabaꝭ templum. Aurū autē quo operiebāt parietes tēpli interi⁹ magis ordinabaꝭ ad templi decorē: ꝑpter hoc dicitur: Duces ceci: q₃ erant in errore et alios in errorem inducebant. b Quid eni maius est: aurū an templū ꝛc. q. d. nulli dubiū q̄ templū ē maius: ratione predicta. c Et q̄cunq₃ iurauerit in altari nihil est. i. non peccat nec est in aliquo obligat⁹. d Quicunq₃ autē iurauerit i dono qd̄ ē super illud: debet. i. obligatus ē ad soluendum tantū quātū valet illud donum. Et iste error similiter ꝑcedebat ex cupiditate: ꝑpter qd̄ subditur: e Ceci. qd eni mai⁹ ē: donum an altare qd̄ significat donū. q. d. ip̄m altare: q₃ si quis fecisset tūc oblationes deo alibi q̄ in hierusalē et q̄ in altari qd̄ erat in tēplo nō erat acceptabilis deo. imo in h̄ incurrebat crimē sacrilegij. Addit etiā scd̄am rōnē ad h̄. f Qui ꝗ iurat in ꝛc. Ex quo ptz q̄ iuramētū qd̄ fit in altari includit illud qd̄ fit in dono qd̄ ē sup altare et nō ecōuerso: et sic se habet ad illud sicut totū ad ptem. Addit etiā tertiā rationē ad hoc dicēs: g Et q̄cūq₃ iurauerit i tē. ꝛc. q₃ eni templū erat ordinatū ad diuinū cultū. ido de⁹ speciali mō habitabat i tēplo. ido iurās p tēplū iurat p deum q̄ colitꝭ in tēplo: ꝛ h̄ ē maius q̄ iurare i dono qd̄ sibi offerꝭ. Confirmat autē vltimū dictū per exemplum. h Et q̄ iurat in celo ꝛc. q₃ sicut dictū ē supra ca. v. qui iurat per celū iurat quodāmodo p ipsum deū inq̄tū virt⁹ diuina relucet speciali modo in celo. i Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite q̄ decimatis. Hic ostenditur qualiter pharisei corrūpebant veritatē iusticie per hypocrisim: quia illa que erant parui ponderis multum reputabant ad simulationē sanctitatis. et illa que erant maioris necessitatis ad salutem cōtemnebant: ꝛ hoc ē quod dicit: k Decimatis mētam et anethū et cyminum. Hoc pōt intelligi dupliciter: Uno modo respectu sui: q₃ l₃ ministri templi acciperent decimas a ꝑplo: tū de illis acceptis a ꝑplo ꝛ de his q̄ habebāt ex labore suo decimas reddebant sūmo sacerdoti: vt habeꝭ Nu. xviij. et ideo ad simulationem sāctitatis reddebāt eis decimas de minimis. hoc etiā faciebant rōne cupiditatis vt p exēplū sui inducerēt populū ad reddendū sibi decimas de oīb⁹ vsq₃ ad minima: Aliter pōt intelligi respectu alioꝝ q̄ p doctrinā suam inducebāt ad decimas stricte soluēdū sibi: vt sit sensus: Qui decimatis ꝛc. h̄ ē decimare docetis. l Et reliq̄stis q̄ grauiora sūt legis: h̄ siliter intelligiꝭ dupliciter: Uno modo respectu sui: q₃ q̄ erāt magne necessitatis facere omittebāt. Alio modo respectu alioꝝ q̄ alios ad talia obseruāda inducere negligebant. Siliter faciūt sacerdotes eccl'ie ꝛ p̄lati q̄ sollicite arguūt ꝛ argui ꝑcurant subiectos de redditiōe decimarū ꝛ ꝯsimiliū q̄ eis debētur ꝛ parū curāt si in maiorib⁹ criminib⁹ inuoluanꝭ: q̄ aūt sint illa maiora a phariseis neglecta. subdit: m Judiciū ꝛ miscdiā ꝛ fidē. fides importat debitum ordinē hoīs ad deū. iudiciū aūt importat debitū ordinē hoīs ad ꝑximū i his q̄ habēt rōnem debiti. miscdia aūt i his q̄ habēt rōnē doni: ꝛ etiā in istis trib⁹ intelliguntꝭ oīa illa q̄ sūt multū necessaria ad salutē. Sequiꝭ: n Hec oportuit facere. tanq̄ magis necessaria. o Et illa nō omittere. tāq̄ minora bona. h̄ aūt dicit ne forte ex h̄ bis ꝑdictis crederet aliqs q̄ nō eēt bonū soluere decimas de minimis. p Duces ceci. vocat eos duces q̄ habebāt regere populū: ꝛ cecos: q₃ puertebāt intellectū scripturarū dicētes eē multū curādū de minimis et parū de magnis: ꝑpter qd̄ subdit: q Excolātes culicē. i. minima cū diligētia pquirētes ꝛ tractātes. r Camelū aūt glutiētes. i. illa q̄ sūt maioris pōderꝭ ꝑ nihilo reputātes: q₃ camel⁹ aīal ē magnū ꝛ ponderosū. s Ue vobis scribe. Hic consequēter ostēdit q̄liter corrūpebāt veritatē vite: ꝛ ponit tria exēpla. primū erat in reb⁹ exteriorib⁹. pharisei eni ad ostentationē mūdicie qn̄ debebāt ascēdere in tēplū ad orandū pmū lauabāt vtensilia dom⁹ ꝛ vestimēta ꝛ cōsimilia ꝛ parū curabāt de interiori mūdicia: ꝛ hoc est qd̄ dicit: Qui mūdatis qd̄ deforis est ꝛc. Sequiꝭ:

Iudei

Text: a† vos. Ue vob̄ duces ceci q̄ dicitꝭ: b quicūnq₃ iurauerit p templū nihil ēst: Qui aūt iurauerit in auro tēpli debitor ē. Stulti ceci: quid eni maius ē: aurū: an tēplū qd̄ sāctificat aurū: c Et q̄cūq₃ iurauerit i altari nihil ē. d Quicūq₃ aūt iurauerit i dono qd̄ ē sup illd̄ debet. e Ceci: qd eni maius ē donū: an altare quod sāctificat donū: f Qui ergo iurat in altāri: iurat in eo et in omnibus que sup illud sunt. g † Et quicūq₃ iurauerit in templo iurat in illo et in eo q̄ habitat in ipso. h Et qui iurat in celo: iurat in throno dei et in eo qui sedet sup euꝫ. i† Ue vobis scribe et pharisei hypocrite k qui decimātis mentā ꝛ anethū ꝛ cyminū: l ꝛ reliquistis que grauiora sunt legis m iudiciū et misericordiam et fidem. n Hec opōrtuit facere o ꝛ illā non omittere. p Duces ceci: q excolantes culicē: r camelum autem glutientes. s Ue vobis scribe et pharisei hypocri-

Interlinear: s scribe ꝛ pharisei. alioꝝ. stulti. — coūicti fuerit mēdacij: nō teneꝭ criminis reꝰ. — reꝰ piurij nō teneꝭ. in pecunia q̄ sacerdotib⁹ offerꝭ: si cōuinciꝭ statim ꝛ iurauerit cogi tur exoluere. — pteriꝭ. — a vero lumie qui putatis maius sanctificatum q̄ sanctificans. — non est reus periurij. — in oblationibus ꝛ victimis ꝛ ceteris q̄ offeruntur: hec mox repetuntur. — sanctificatū. — ex quo oblatoꝝ sanctificatio deriuaꝭ. — astringitur sacramento continentis ꝛ cōtenti et sanctificantis ꝛ sanctificati. — hic arguit eos auaricie quia nihil ꝑtermittūt de his que ad cōmodum suum sunt. — qui queritis decimā. diligenter exigitis decimas cunctarum rerū. id ē vilioꝛa olera. — incorrecta. — si negligantur. — i. vt recte iter hos iudiceꝭ. i discussiōe causarū. in pauperes viduas. in deum. — maiora. vos vel pplm. principaliter. minora. i. decimas terrenoꝝ fructuū exigere: vel illos dare. — aliquē liquorē magis purum facere vt lac. — onera.

Glo. ordi.

alud hoib⁹ ostēdūt: aliud domi agūt. a Qui mundat᷑. Frustra sāctitatē exterius ꝑtēdit᷑: sic̄ si q̄s calicē mūdet exteri⁹: intus aūt relinquat sordes: cuȝ ei⁹ vsus sit īterior. Lucas ita: Stulte: q̄ fecit q̄ð deforis ē etiaȝ id q̄ð intus ē fecit. i. q̄ vtrāq̄ naturā hoīs fecit vtrāq̄ mūdari voluit. Nemo igit̄ putet fornicationeȝ ⁊ hmōi corporalia vitia solūmō grauia eē: ⁊ auariciā: ⁊ supbiā: ⁊ irā: ⁊ cetera spūalia leuia esse. b Calic᷑. Per silitudinē: nō q̄ in calice ⁊ parapside sit eoꝝ supstitio.
c Qui edifi. Extruitis memoriā occisoꝝ ꝓpt̄ fauorem vulgi: vt iusti videamini arguitis etiaȝ facinora patrū vr̄oꝝ. d Itaq̄. Quia scelera patrū detestamini pro specie q̄dē sāctitatis. Dum xp̄m ꝑsequēdo et apl̄os eadem facit᷑: facto ꝓbat᷑ vos esse filios: nō solū carne s; imitatiōe iniqua: et pꝫ eos sciētes peccare. Id est ꝯ vos loq̄mini dñ patres dānatis: silr̄ enim facitis.
e Et vos. Probato q̄ filij sūt homicidaꝝ: ponit id ad q̄ð tendebat: ⁊ vos im. mē. scȝ q̄ð illis defuit implete. Illi ꝓphetas: vos dñm prophetaꝝ occidite. Nō iubet: sed q̄ facturi sunt ostendit.
f Quō fu. Hiero. Sepulchra sanctoꝝ edificando an poti⁹ corda a malicia mūdādo᷑ Liberabūt vos sancti: q̄ꝝ sepulchra ornat᷑: nō certe. Sancti nō sūt amici inimicis dei: frustra sāctos honorāt q̄ sāctitatē spernunt.
g Sapientes. Qui sciunt quē ꝓferāt sermonē. Scribas: i lege peritos. h Ut ve. su. vos. Nō hos tm̄ presentes dicit: s; oēȝ generationē maloꝝ ꝑcedentē ⁊ futurā: q̄ oēs vna ciuitas sunt vnū corp⁹ diaboli. i Abel iusti ⁊c̄. Iusticia abel approbata est ꝑ munerū acceptionem. k Usq̄ ad ⁊c̄. Cur vsq̄ ad hunc: cū multi post hūc occisi añ nataleȝ xp̄i: et xp̄o nato mox pueri ab hac generatiōe sūt ꝑempti. Sed q̄ abel pastor oūiū fuit: necatusq̄ in agro: Zacharias sacerdos necatus ē in atrio tēpli. vtriusq̄ grad⁹ martyres ⁊ laicos ⁊ officio altar᷑ mācipatos: s; eoꝝ voluit ītimare vocabulis. Zacharias q̄ occisus ē a rege Ioas īter tēplū ⁊ altare: vt historia regū narrat: fili⁹ fuit ioiade: ⁊ in euāgelio q̄ vtunt̄ naçarei: ꝓ filio barachie legit̄ fili⁹ ioiade. Sed vt iusticia ioiade sacerdot᷑ ꝑdicet̄ ipse barachias vocat̄. i. bñdict⁹ dñi. Iste çacharias

(margin: Gen. 4. b — Pa. 24. f)

Matthei Ca. XXIII

(a ꝯ oīa fallaciter faciūt. b ꝯ illud)
a b teꝗ̄ mūdat᷑ q̄ð deforis ē calic᷑ ⁊
(a ꝯ vas quadratū ē. b ꝯ in conscientia.)
parapsidis: intus aūt pleni estis a
(a ꝯ auaricia. b ꝯ sordib⁹ vitiorum.)
rapina ⁊ imūdiciā. Pharisee ecce b
(a ꝯ q̄ intus non vides. b ꝯ cor ⁊ conscientiam a fraude ⁊ malis desiderijs.)
mūdā prius q̄ð intus ē calicis et
(a ꝯ vt possis foris veracit̄ ostendere sanctitatē ꝑ opa. a ꝯ nō ē mūdū q̄ð intus est sordidum.)
parapsidis: vt fiāt et id quod de
(b ꝯ item alia similitudine eos arguit.)
foris ē mūdū. † Ue vob̄ scribe et c†
pharisei hypocrite: q̄ siles estis b
(a ꝯ id quod supra similitudo calicis. ꝯ vos enim estis sepulchra quibus alios mortificatis.)
sepulchris dealbat᷑: q̄ a foris pa
(ꝯ sic ꝑuersi magistri q̄ alia docēt ⁊ alia faciūt.)
rēt hoib⁹ speciosa: ītus ꝟo plena
sunt ossib⁹ mortuoꝝ ⁊ omni spur
(ꝯ putredine ⁊ fetore. b ꝯ oēs supiores similitudines breuiter hic exponit.)
citiā. Sic et vos a foris quidem
(a ꝯ habitu vestis: phylateria lōga oratione.)
pāretis hoib⁹ iusti: intus aūt ple
(ꝯ amore vane laudis. ꝯ odio veritat᷑.)
ni est᷑ hypocrisi ⁊ īiquitate. † Ue e
vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite
(ꝯ hypocrite omnia fallaciter faciunt ꝓpter opinionem vulgi.)
c q̄ edificatis sepulchra ꝓphaꝝ et
(ꝯ aliorum si non verbis: oꝑe ambitiose ornando monumenta iustorū quos a patribus nō negant occisos esse.)
ornat᷑ monumēta iustoꝝ: ⁊ dicitis: Si fuissem⁹ ī dieb⁹ patrū nr̄o
(ꝯ effundendo.)
rū: nō essem⁹ socij eorū in sāguine
d ꝓphetaꝝ. † Ita q̄ testimōo estis f†
vobismetipis: q̄ filij estis eoruȝ
e q̄ ꝓphas occideīt. Et vos imple g
(ꝯ a patribus ceptā.)
te mensuram patrum vestroruȝ. h
(ꝯ dolosi homicide. ꝯ de homicidis nati.)
Serpētes genimia viperaꝝ quō i k
(ꝯ nō enim edificando sepulchra.)
f fugietis a iudicio gehēne᷑ Ideo l
(ꝯ vt impleatis q̄ð patrib⁹ desinit de me et meis.)
dico vob̄: † Ecce ego mitto ad vos m†
(a ꝯ qui ventura dicant. b ꝯ quia scripturas exponunt. c ꝯ moralium latores)
g ꝓphās et sapiētes: ⁊ scribās: et n
(a ꝯ vt paulum. b ꝯ vt petrum.)
ex illis occidētis et crucifigētis: o
(a ꝯ vt apl̄os in actibus apostoloꝝ.)
et ex eis flāgellabitis in synago p
gis vestris: ⁊ persequimini de ci q
(ꝯ de iudea ad gentes.)
h uitate in ciuitateȝ: vt veniat sup r
(ꝯ debita vltio ꝓ effusione sanguinis iusti.)
vos omnis sanguis iustus q̄ ef
i fusus ē sup terrā † a sanguie abel
(ꝯ cuiuslibet laici. ꝯ sacerdotis.)
k iusti vsq̄ ad sanguinē çacharie fi †
(ꝯ barachie benedicti domini. ꝯ quē occidit vr̄a generatio in atrijs templi sub diuo.)
lij barachie: quē occidistis iter tē
(a ꝯ ne meremini sup his que dico.)
plū et altare. Amen dico vobis s t

Nico. de lyra

Seq̄t̄: a Int⁹ aūt ⁊c̄. ⁊ hec erat magna cecitas q̄ mūdicia exterior nō ē deo accepta nisi ꝓpt̄ mundiciā īteriorē: ꝓpt̄ h̄ dicit: b Pharisee ecce ⁊c̄. ꝑ īteriora enim calic᷑ ⁊ parapsidis intelligit metaphorice īteriora mēt᷑: ex cui⁹ mūdicia depēdet bonitas exterioris mūdicie: ꝓpt̄ q̄ð seq̄t̄: Ut fiat q̄ deforis ē mūdū. c Ue vob̄. Hic ponit̄ scd̄m exemplū q̄ð erat ī ꝓprijs actib⁹: q̄ exteriorē ꝯuersationē habebāt honestā vt cooperirent maliciā occultam. H̄ est q̄ð dicit: d Quia siles est᷑ sepulchris dealbatis ⁊c̄. et pꝫ lr̄a. e Ue vob̄. Hic ponit tertiū exēplū q̄ð respicit act⁹ ꝑdecessoꝝ suoꝝ. isti enī pharisei vt vidērēt iusti respectu ꝑcedētiū patrū ornabāt ⁊ edificabāt sepulchra ꝓphaꝝ a ꝑdecessorib⁹ īterfectoꝝ: ⁊ h̄ ē q̄ð dicit: Qui edificatis sepulchra ꝓphaꝝ. ⁊ sequit̄. f Itaq̄ testimonio ⁊c̄. Hoc enī ipi dicebāt vt pꝫ ex lr̄a īmediate ꝑcedēti vbi d̄r: Si fuissem⁹ ī dieb⁹ patrū nr̄oꝝ ⁊c̄. sed q̄ nō solū erāt filij ꝑdecessoꝝ suoꝝ q̄tū ad naturā s; etiā q̄tū ad mores. subdit: g Implete. i. implebitis. h Mēsurā pa. ve. q̄ð factū ē qñ occiderūt xp̄m: cui⁹ serui fuerūt ꝓphe q̄ fuerāt a patrib⁹ iudeoꝝ occisi: ⁊ ido pharisei īpleuerūt mensurā patrū suoꝝ eos ī malicia excedēdo. i Serpētes ge. Postq̄ ī phariseis arguit hypocrisis culpā: hic ōndit ꝯsequētē penā. ⁊ pmo penā eternā. scd̄o tp̄alē. ibi. Hierl̄m hierl̄m. dicit ḡ: Serpētes. venenū inuidie habētes. k Genimina vipe. q̄ venenū malicie a parētib⁹ traxerāt. l Quō fugiet᷑ a iudicio gehēne. q. d. nullo mō: q̄ erāt ī malicia obstinati: nō solū aūt hāc penā meruerūt ꝓpter mortē xp̄i: s; etiaȝ ꝓpter occisionē apl̄oꝝ ⁊ discipuloꝝ ei⁹: ꝓpt̄ q̄ð sequit̄: m Ecce ego mitto ⁊c̄. q̄ in discipulis xp̄i multi habuerūt spiritū ꝓpheticū: sicut Iohes euāgelista: vt pꝫ ī Apoc̄. et agab⁹ et multi alij vt pꝫ in actib⁹ apl̄oꝝ. Aliqui etiā fuerūt scribe sic̄ euāgeliste q̄ scripserūt euāgelia ad īstructionē ꝑpl̄i xp̄iani. Fuerūt etiā sapiētes: q̄ de diuinis ⁊ celestib⁹ a deo illuminati. n Et ex illis oc. q̄ iacob⁹ frater iohis ab eis occisus ē. Act᷑. xij. ⁊ stephan⁹ Act᷑. vij. ⁊ multi alij. o Et crucifiget᷑. vt petrū ⁊ andreā fratrē ei⁹: ⁊ multos alios. p Flagellabit᷑. H̄ pꝫ etiā ī actib⁹ apl̄orū. xvj. ca. vbi d̄r q̄ paul⁹ ⁊ sylas flagellis cesi sūt. et. ij. Cor᷑. xj. dicit paul⁹: Ter virgis cesus sū ⁊c̄. q Et ꝑseq̄mini de ciuitate ī ciui. H̄ pꝫ Act᷑. xiij. vbi d̄r q̄ iudei paulū ⁊ barnabā eiecerūt d̄ finib⁹ suis. r Ut veniat sup vos oīs san. iu. q̄ effu. est sup ter. a sā. abel ⁊c̄. de isto abel nulla ē ambiguitas q̄n fuerit ille quē Cain frat̄ ei⁹ occidit. De çacharia aūt sūt opiniones. vna ē q̄ ipe fuerit pr̄ iohānis baptiste: ⁊ hec fuit opinio Origenis dicēt᷑ q̄ ꝓpt̄ h̄ occisus ē ī templo dñi: q̄ beata ꝟgo post partū filij sui venit adorare ī hierl̄m et stetit ī illa ꝑte vbi ꝟgines cōsueuerāt stare ī oratiōe: ī q̄ loco nō erat licitū mulierib⁹ cognit᷑ a viro orare. ⁊ ido ministri tēpli voluerāt eaȝ repellere. at çacharias pr̄ iohis q̄ eā ꝟginē sciebat oppsuit se eis dicēs: q̄ erat digna stare ī loco illo. ⁊ ido ipm çachariā tāq̄ legi ꝯtradicētē īterfecerūt. H̄ aūt reprobat Hiero. tanq̄ apocryphū: ⁊ dicit q̄ iste çacharias fuit fili⁹ ioiade sacerdotis q̄ īterfect⁹ ē ī tēplo: vt hr̄. ij. Paral᷑. xxiiij. S; ꝯ h̄ videt̄ q̄ iste d̄r h̄ barachie fili⁹: ille āt d̄r fili⁹ ioiade. ad q̄ð rñdet Hiero. q̄ saluator voluit h̄ exp̄mere sāctitatē ioiade sacerdotis. ido vocauit eū barachiā. i. bñdictū dñi: sicut aliqñ ꝯtingit q̄ aliquem liberalē hoīeȝ vocamus alexādrū: ad exprimēdū liberalitatē ei⁹ q̄uis hoc nō sit ꝓpriū nomē ei⁹. Alit̄ possum⁹ dicere q̄ ioiada fuit binomi⁹: sicut pr̄ dauid vocatus est iesse ⁊ isai: ⁊ multi alij ī sacra scp̄tura: saluator h̄ exp̄mit vnū nomē ei⁹: aliud exprimit̄. ij. Paral᷑. xxiiij. Sequit̄: s Amē. i. fidelit̄. t Dico vob̄ ⁊c̄. i. sup populū iudaicū: q̄ ꝓ istis punit⁹ ē multiplicit̄ diuersis tp̄ib⁹. Cōsiderādū etiā q̄ abel fuit simplex hō pastor ouiū ⁊ illitterat⁹: Zacharias aūt fuit sacerdos ⁊ legisperit⁹. ꝑ hos ḡ duos itelligunt̄ oēs iusti ab eis occisi: ⁊ est sensus: Ut veniat sup vos

(margin: † Luc. 11. f — † Luc. 11. g — † Luc. 11. g D — † Lu. 11. g — † Gen. 4. b, Heb. 11. a, 2. Pa. 24. f)

☞ de duodecim ꝓphis vn⁹ erat: sic p̄r Johis de ꝓphis vn⁹ erat.
a Sup gene. Que a p̄mo parricida vsq; ad vltimū pditiōis filiū cōputat. Quasi similes erūt ī pena: sicut sūt et ī culpa.
b Hierl'm ⁊c. Quasi rei estis sāguinis ⁊ merito: qꝛ multotiens misi ad vos ɔgregādos ⁊ noluistis. c Quotiēs. Ac si dicat: Ego volui ⁊ tu noluisti: et q̄tq̄t ɔgregaui mea volūtate semp efficaci: te nolēte feci: qꝛ semp ĩgrata fuisti.
d Gallina. Hoc aīs magnū affectū habet in filios: ita vt eoꝝ infirmitate affecta infirmet̄: ⁊ eos alis ꝓtegens ɔ̄ miluū pugnet. Sic dei sapiā p carnē infirmata ꝓtegit nos ⁊ defendit a diabolo. e Relinquet̄. Ciuitas auxilio dei nudata sue ditioni relinquet̄ q̄ bene derelicta ē cū a deo derelinq̄t̄.
f Bn̄dict⁹ q̄ ve. ⁊c. Hoc turbe dixerīt dn̄o venienti hierl'm: qđ aūt his transactis hic dn̄s dicit: cogit mystice ĩtelligi de aduentu claritatis sue vbi ɔfitebuntur filium quem crucifixerūt.
☞ Et egressus

§ scelera.
a veniēt h̄ oīa sup generatiōez istā.
§ hoies non saxa plangit affectu patris. § dn̄m nunciantes ꝓpherarum.
b †Hierl'm hierl'z que occidis ꝓphetas: et lapidas eos q̄ ad te missi
a § duricia cordis a te repell'. vel corporaliter vt stephanū. § p ꝓpheras missos a me hactenus.
§ in vnitate fidei.
c sūt. †Quotiens volui ɔgregare filios tuos queadmodum gallina ɔgregat pullos suos sb alas ⁊ noluisti.
§ patriarchaꝝ heredes.
a § in primo. b § templū vel ciuitas romanis tollentibus gentem ⁊ locum.
e Ecce relinquet̄ vob dom⁹ vestra deserta. Dicō eni vob: nō me
a § nisi pn̄iaz egerit ⁊ cōfessi fuerit me filiū omnipotētis patris: meā faciē non videbitis.
§ post passionem.
f videbitis amodo donec dicat̄:
§ confitemini filium omnipotentis quem benedictum. i. a peccato imunē misit pater ad glorificandum nomen suum.
Bn̄dict⁹ q̄ venit in nomine dn̄i.

risei hypocrite q̄ clauditis regnū celoꝝ an̄ hoies ⁊c. h̄ faciūt illi q̄ neq̄ter repellūt p̄dicatores ⁊ ɔfessores viam salut̄ aperire peccatorib⁹ volētes: ⁊ sil'iter illi q̄ fulmināt indiscrete sentētias excōicationis: suspēsionis aut ĩterdicti. † Ue vobis scribe et pharisei hypo. q̄ co. do. vi. ⁊c. Isti sunt begardi sanctitatem simulātes ꝓpt̄ q̄stū nō ꝓpt̄ salutē aiaꝝ.
p† Ue vob scribe ⁊ pharisei hypo. q̄ circuīt̄ ma. ⁊ ari. ⁊c. Isti sūt siles aliq̄ religiosi q̄ cū magna diligētia ĩducūt seculares ad religionis ĩgressū ⁊ postea male nutriūt et sic peiores fiūt q̄z ĩ seculo ꝓpt̄ exēpla mala q̄ vidēt et frequēter reūtūt̄ ad seculū. a† Ue vob duces ceci q̄ dicit̄ q̄cūq; iu. p te. nihil ⁊c. Chrys. Multi āt xp̄iani sic insipiēter ĩtelligunt: ecce eni si aliq̄ causa fuerit modicū videt̄ facere q̄ iurat p deū: q̄ xo iurat p euāgeliū mai⁹ aliq̄d fecisse videt̄: q̄b⁹ sil'iter rn̄edum ē. Scptture ꝓpt̄ deū sūt: ⁊ non deus ꝓpt̄ scripturas. maior ē g̃ de⁹ q̄ sanctificat euāgeliū q̄z euāgeliū quod sāctificat̄ a deo. Aug⁹. Tēplū aūt ⁊ altare ipm xp̄m ĩtelligim⁹: aurū ⁊ donū laudes ⁊ sacrificia q̄ p eū offerim⁹: non eni ille p h̄ s̄ ista p illū sāctificant̄. i† Ue vob scribe ⁊ pharisie hypocrite: q̄ decimat̄ mētā ⁊c. p h̄ arguit illos qui modica diligēter obs'uāt ⁊ negligūt maiora: sicut aliq̄ religiosi pl⁹ pōderāt ⁊ puniūt silētij fractionē vel ĩclinatiōis omissionē q̄z ɔ̄fraudatiōez ꝓximi vl' aliq̄d hmōi p monasterij sui vtilitate temporali. s† Ue vob scribe ⁊ pha. hypo. q̄ mū. qđ deforis ē ⁊c. Chrys. Calix est vas ad potū ⁊ parapsis ad cibū. sermo g̃ p quē spūaliter potamur ⁊ oīs narratio p quā nutrimur vasa sunt potus ⁊ cibi. q̄ g̃ studet sermonē cōpositū ꝓferre: magis q̄z sensu salutari repletuz: calix ei⁹ a foris ē mūdat⁹ ĩtus aūt vanitatis sordib⁹ ē replet⁹. c† Ue vo. scri. ⁊ pha. hy. q̄ si. ⁊c. Chry. Ut q̄d vis apparē qđ n̄ vis eē: nā qđ turpe ē apparē turpi⁹ ē eē: ⁊ qđ formosū ē apparē formosi⁹ ē eē: aut g̃ esto qđ appares aut appare qđ es. Ue vob scribe et pharisei hypocrite q̄ edificatis sepulchra ꝓphaꝝ ⁊c. Sequitur: f† Itaq; testimonio estis vobismetipis qꝛ filij ⁊c. Illi se filios maloꝝ testant̄ q̄ mores eoꝝ sequūt̄ s̄ tūc implent eoꝝ mensurā qn̄ excedūt eoꝝ maliciā: ⁊ sic fecerūt iudei q̄ꝝ patres occiderūt ꝓphas ⁊ ipsi dn̄m ꝓphetaꝝ. m† Iđo dico vobis: ecce ego mitto ad vos ꝓphas ⁊c. Multi de xp̄i discipulis istas gr̄as habuerūt q̄ tn̄ a iudeis psecutiōez passi sunt. Ut veniat sup vos oīs sanguis ⁊c. Sequit̄: † Usq; ad sāguinē çacharie ⁊c. Orige. Zacharias ĩterp̄tat̄ memoria dei. oīs g̃ q̄ memoriā dei pdere festinat in eis q̄s scandaliçat: çacharie sanguinem effundere videt̄. Abel aūt luct⁹ interp̄tat̄: qui g̃ nō recipit qđ scriptū ē: beati q̄ lugent: sāguinē abel effūdit. h† Ecce relinquet̄ vob dom⁹ vr̄a deserta ⁊c. Chrys. Sicut eni corpus aīa recedente p̄mo q̄dē frigescit deinde putrescit ⁊ soluit̄: sic et templū nostrū dei spūsancto recedente prius seductionib⁹ ⁊ indisciplinatiōib⁹ replet̄: deinde veniet ad ruinā. Ca. XXIII

Nico. de lyra

oīs sanguis iustus q̄ effusus ē a sāguine iusti abel vsq; ad sanguinē çacharie. i. a sāguine iusti minimi vsq; ad sāguinē maximi iusti. a Hierl'm hierusalē. Hic p̄dicit eis ɔ̄siter penā tēporalē. s. destructionē ciuitatis ⁊ tēpli q̄ facta ē p Titū ⁊ Uespasianū in vindictā mortis xp̄i. xlij. anno a p̄dicta passione. dicens g̃: Hierl'm hierl'm. alloquit̄ hic populū iudaicū sub nomīe ciuitatis metropolitane: ⁊ h̄ est cōis modus loquēdi. h̄ eni dicit̄ ciuitas facere qđ popul⁹ habitās in ea fecit. b Que occidis ꝓphas. i. ɔsueuisti occidere.
c Et lapidas eos ⁊c. i. ad instructionē tuā: sicut ptz in ꝓphetis antiq̄s ⁊ ĩ Johāne baptista q̄ fuerūt a iudeis occisi. vnde iiij. Reg'. xxi. dr̄ q; tp̄e manasse effusus ē sanguis ĩnoxius in hierl'm donec repleret̄ vsq; ad os. d Quotiēs volui congregare. sb cultu vni⁹ dei p fidē ⁊ charitatem. e Filios tuos. i. iudeos. f Queadmodū gallina ⁊c. Ponit̄ exēplum de gallina ad ostendēdū affectū suū ad populū iudaicum: qꝛ ĩter alias aues gallina videt̄ magis affici ad ɔseruatiōem et nutritionē pulloꝝ. g Et noluisti. qꝛ p̄mo ꝓphas a deo missos: postea Jobez baptistā ⁊ vltimo dn̄m nostrū iesū xp̄m cōtēpserūt: ꝓpter qđ subdit̄ pena: h Ecce relinquet̄ vob domus. i. ipm tēplū qđ p romanos fuit destructū: nec reedificabit̄ ampli⁹: qꝛ s̄m q; dr̄ Dan̄. ix. vsq; ĩ finem mūdi pseuerabit desolatio. i Dico eni vob ⁊c. i. a tp̄e passionis xp̄i q̄ de ꝓximo ĩminebat futura qn̄ xp̄s dixit ista. k Donec dicatis: Bn̄dict⁹ q̄ venit ĩ noīe dn̄i. Hoc erit qn̄ apparebūt signa euidentia aduent⁹ ei⁹ ad iudiciū: tūc eni iudei q̄ credituri sūt in xp̄m in fine mūdi laudabūt ⁊ ɔfitebūt̄ ipm. Ca. XXIII

Moraliter.

Tūc locut⁹ est ad turbas ⁊c. Seq̄t̄: d† Oīa g̃ q̄cūq; dixerit vob seruate ⁊ facite: s̄m opa aūt eoꝝ nolite facere. Hoc generalit̄ ĩtelligēdū ē de oīb⁹ bn̄ docētib⁹ ⁊ male viuētib⁹: nā eoꝝ doctrina debet acceptari ⁊ vita repudiari. f† Alligant eni onera ⁊c. Hiero. Hoc generalit̄ dr̄ aduersus oēs magistros q̄ grādia iubēt ⁊ minora nō faciūt. Chrys. Tales aūt sūt q̄ g̃ue pōdus venietib⁹ ad pn̄iaz imponūt: ⁊ sic dū p̄sens pena fugit̄ ɔtēnitur futura. Si eni falcē sup humeros adolescētis quā nō pōt portare posueris: necesse habet vt aut fascē reijciat aut sb pōdere ɔfringat̄. Sic ⁊ homini cui g̃ue pōdus pn̄ie imponis: necesse ē vt aut pn̄iaz reijciat aut suscipiēs dū ferre nō pōt scādaliçatus ampli⁹ peccet. deinde si erram⁹ modicā pn̄iaz imponēdo: nōne meli⁹ ē ꝓpt̄ miscđiaz reddere rōnez q̄z ꝓpt̄ crudelitatē: vbi paterfamilias larg⁹ ē: dispēsator non debet esse tenax.
h† Oīa xo opa sua fa. ⁊c. Chrys. In oī re nascit̄ qđ eā exterminat. sic in ligno vermis ⁊ ĩ vestimēto tinea. vn̄ sacerdotum ministeriū q̄ positi sūt ad edificationē sāctitatis: corrūpe diabol⁹ nitit̄: vt h̄ ipm bonū dum ꝓpter homines fit fiat malū.
k† Amāt p̄mos recubit⁹ ĩ ce. ⁊c. ista recip e cū exhibet̄ ordinate nō ē malū: s̄ ipa ɔcupiscere. e† Et patrē nolite vo. ⁊c. nō excludit exhibitionē honoris debiti s̄ indebiti. s. vt ꝓpter adulationē vel aliq̄d hmōi nō fiat. l† Ue vob scribe ⁊ pharisei hypo

Additio.

In ca. xxiij. vbi dr̄ in postil. i. a sanguine iusti minimi vsq; ad sanguinem iusti maximi.
Qđ abel sit minim⁹ iust⁹ ⁊ çacharias maxim⁹ siue ĩtelligat̄ simplicit̄ siue respectu occisoꝝ tn̄ ex scripturis nō habet auctoritatē: vn̄ s̄m Hiero. eadē facilitate cōtēnit̄ q̄ approbat̄. Nec etiā ex h̄ qđ supponit̄ abel fuisse simplicē pastorē ⁊ illitteratū: ⁊ q; çacharias fuit sacerdotes ⁊ legisperit⁹ seq̄t̄ q; abel fuit minim⁹ iust⁹: ⁊ çacharias maxim⁹. Nō eni excellētia iusticie seq̄t̄ litteraturā: qđ ptz ĩ plurib⁹ p̄sertim cū antiqui p̄res lz nō legāt̄ lr̄as didicisse fuerūt tn̄ in diuinis maxie illustrati: qđ ptz de adā ⁊ p̄riarchis ⁊ forte ex his q̄ legunt̄ de vtroq;. i. de abel ⁊ çacha. plura ad rōnez iusticie ptinētia legūtur de abel q̄z de çacha. ĩ h̄ eni q; fuerūt ambo sine culpa occisi: eq̄les videt̄: s̄ de abel sup h̄ legit̄ q; tā ip̄e q̄z munera ei⁹ fuerūt deo accepta Gen̄. iiij. ca. qđ ē maximū testimoniū sue iusticie. vn̄ Hiero. ĩ h̄ loco de abel dicit: Iust⁹ aūt nō ex hoim sn̄ia: s̄ ex Gen̄. testimonio comprobat̄ vbi accepta ei⁹ a deo narrant̄ munera. vn̄ planior pōt rō assignari circa noiationē istoꝝ duorū. s. loquēdo de tp̄ib⁹ p̄terit̄ an̄ passionē xp̄i qn̄ ista dicebāt̄ a xp̄o. abel fuit prim⁹ iust⁹ q̄ sine culpa legit̄ occisus: çacharias xo vltim⁹

vo vltim⁹: vñ ꝯueniēter noīat extrema ad h vt oēs ītermedij includāt. q̄cūqꝫ enī fuerit iste çacharias fm diuersitatē opinātium ipe tñ fuit vltim⁹ iustus occisus: de q̄ in scripturis expssa mētio habeat. Si aūt obijciat de iohāne bap. rñdet ꝙ ille nō fuit occisus a iudeis s ab herode alienigena: h aūt agit de occisionib⁹ factis p hebreos ꝛ eoꝝ pdecessores inter quas occisio abel debet cōputari cum tunc tpis omnes fideles erāt sub vna lege naturali cui successit lex scripta qd patꝫ in h ꝙ dicit: Hierusalē hierlm que occidis ꝓphas ꝛc.

Replica. In ca. xxiij. vbi postillator reddit rōnem nominationis illorum scꝫ abel ꝛ çacha. qr vt inquit p eos significant omnes iusti a quibuscunqꝫ occisi: siue magni siue parui: sic ꝙ magni significant per çachariam magnū sacerdotē ꝛ doctorem. per abel autez parui ꝛ illitterati. Burg. nolens intelligere postil. putat ꝙ velit dixisse iusticiam sequi litteraturā qd non est verū. Naꝫ ꝙ cōparat puos iustos abel h est p quādā silitudinē nō ꝓprietatē: non igit sequitur eum ergo fuisse paruū iustū sicut xps comparat⁹ oui leoni ꝛc. nō ido dr ouis vel leo. Ista aūt trāslatio pōt habere rōnez qr nūer⁹ q̄cūqꝫ īcipit a minimo: numer⁹ igit sctōꝝ īcipit ab abel: recte igit minimi denoīant ab illo. Rō āt assignata p Burg. ad idē nō ē obiectiōis expers sed transcat.

Glo. ordi.

a Et egressus iesus. Ca. XXIIII. Non relin. la. s. la. Mystice. recedēte dño d tēplo oīa legis edificia ꝛ cōpositio mandatoꝝ ita destructa ē: vt nihil possit a iudeis impleri. Diuinit⁹ aūt ꝓuisū ē vt crescēte euāgelij gr̄a: tēplū illud cum suis cerimonijs tolleret: ne q̄s infirm⁹ in fide illis stantib⁹ iudaismi occasionē haberet. Idē q̄ cōminat⁹ ē vbo: ostendit signo: dū egredit ab illis facta cōminatione. b Sedēte autē. Ubi marcus ait ꝯ tēplū. Sedet ꝯ tēplū cuꝫ de ruina ei⁹ ꝛ excidio gētis disputat: vt ꝛ corporis situs verbis suis cōgruat.

Mar. 13. a

Mystice. Sedet ī monte oliueti. i. in ecclia quiet⁹ manēs: supboꝝ detestat arrogātiā. c Dic nobis ꝛc. Quia dixit oīa destruenda tēpus ꝛ signa destructiōis querūt. Tria querunt: q̄ tpe destruēda hierlm sit: quo ventur⁹ xps: q̄ ꝯsūmatio seculi ventura sit.

d Uidete ne. Cū hec fient ne putem⁹ instare diem dñi cui⁹ signū pspicue ponit in sequentib⁹. Premunit ne turbent: vel deficiāt p deceptionē: vt per simonē magū vel p tribulatiōez ꝛ psecutionē: vt p neronē. Nota hec veniētia ante excidiū hierlm: similia sunt et eadē vere his q̄ fient ī ꝯsūmatiōe seculi: ꝛ loquit ita de vno q̄si de alio.

e Multi enī ve. Imminēte hierlm excidio multi fuerūt pncipes qui se dicerēt eē christos ꝛ tps libertatis ꝓpe eē. Multi in ecclia tpibus aploꝝ q̄ preter alia falsa dicerēt instare diem dñi.

f Audituri. Hec in iudea a passione dñi abundauerunt: q̄b⁹ ne territi apli hierusalem et iudeā deserāt ammonētur: quia nō statim finis: sed post. xlij. annos. Cōsurget

---

a Et egressus iesus d tēplo ibat. Et accesserunt discipuli ei⁹: vt
(a nō ignotas: sed tāqꝫ admirādas: qr videbat ꝙ nunqꝫ destrueretur tale opus ꝛ frustra esset cōminatio christi.)
ostēderēt ei edificatiōes templi.
(a videtis tam firmā edificationem.)
Ipe aūt rñdēs ait illis: Uidetis
(q̄d. xlij. āno post passionē dñi factū ē a romāis.)
hec oīa? Amen dico vobis: nō relinquet hic lapis super lapidē q̄
(a quasi cōtrarius ciuitatis.)
b non destruatur. Sedēnte autem
(a .i. sup fructiferā ecclesie celsitudinem.)
eo super mōtē oliueti: accesserūt
(marc⁹ ait: petr⁹ ꝛ iacob⁹: ꝛ iohānes: ꝛ andreas.)
ad eū discipuli ei⁹ secreto dicētes:
c Dic nobis qñ h erūt: et qd signū aduent⁹ tui ꝛ ꝯsūmatiōis seculi?
d Et respōdēs iesus dixit eis: Uidete ne quis vos seducat. Multi
(a ne q̄s psuadeat q̄si hec oīa mox sint futura.)
(b antichristi p xpo: q̄ꝝ primus simon mag⁹ cui oēs in samaria auscultabant dicētes: hec virt⁹ dei magna est.)
(a ante horum completionez.)
e enī veniēt ī nomīe meo dicētes:
(hic tentatio.)
Ego sum christus: et mltos seducēt.
(añ excidiū. q̄ ad hostes. expectatiōes vt rumores. in luca: seditiones q̄ ad ciues.)
f Audituri enī estis plia ꝛ opiniones preliorum. Uidete ne turbemini. Oportet enim hec fieri:
(a iudeam deseratis. cōtum ad prelia.)
(b cōstat hec oīa cōtigisse tpe iudaice seditiōis: ante vltimā ꝓuincie euersionem.)

Nico. de lyra

c Et egressus iesus. Ca. XXIIII. Postqꝫ posita ē legis euāgelice ꝓmulgatio ꝛ cōfirmatio p miracula. Hic ꝯñter ponit iudiciū fm legē illā: ꝛ qr lex euāgelica ē pfectissima et extrema. ideo sibi correspōdet iudiciū extremū qd erit pfectissimū: ꝛ diuidit in duas ptes. qr pmo ponunt q̄dā antecedētia ipm iudiciuꝫ. scdo ipm iudiciū describit. ca. sequēti. Prima ī duas. qr pmo circa hoc ab aplis ꝓponitur questio. et scdo ponit q̄stionis solutio. ibi: Et respōdēs iesus. Prima ī duas. qr primo ponit q̄stionis occasio. scdo habita occasione format questio. ibi: Sedēte autez eo sup montē oliueti. Circa primū cōsiderandū ꝙ xps in fine ca. pcedētis dixerat ꝙ dom⁹ tēpli relinqueret deserta. ideo in pncipio hui⁹ ca. dr ꝙ iesus egressus de tēplo ibat. in h ostendebat p factū ꝙ tēplū eēt a diuina ꝓtectione relinquendum.

b Et accesserūt discipuli eius vt ostē. ei edi. tēpli. nō qr ostenderēt sibi aliq̄d incognitū cū frequēter in tēplo fuisset. vt patꝫ ex pcedentib⁹. sꝫ vt ex nobilitate edificioꝝ q̄ erāt facta ad diuinū cultū ꝓuocarēt eū ad miscdiaꝫ ꝛ p ꝯsequēs mitigaret penā pdictā. c Ipe aūt rñdēs ait illis. videtis hec oīa. q. d. q̄tūcūqꝫ sunt magna ꝛ fortia. d Amen. i. fideliter. e Dico vobis nō relin. h la. sup lapidē ꝛc. nō ē sic ītelligēdū q̄n remaneret lapis sup lapidē saltē in fundamētis. s ē modus loquendi ad exprimēdū magnitudinē destructionis q̄ cōpleta ē sub tito ꝛ vespasiano: vt dictū ē pcedēti ca. f Sedēte aūt eo. Ex pdictis format duplex q̄stio. qr enī audierāt a xpo euersionē illā. credebāt ꝓpinquā eē mūdi ꝯsūmationē. ido q̄sierūt pmo. g Dic nob qñ h erūt. i. destructio ciuitat ꝛ tēpli. scdo q̄sierūt: h Et qd signū ꝛc. scꝫ et ꝯsūmatiōis seculi. vtrūqꝫ enī simul fiet. ꝛ ꝓpt h est q̄stio vna. Notandum etiam ꝙ iste questiones fuerūt sibi facte sup montē oliueti: ꝛ h rōnabiliter qr loc⁹ iste distat solū a ciuitate p vnū miliare. ꝛ sic ciuitas illa ꝛ tēplū ex illo loco clarissime vident ꝛ occasiōe hui⁹ de tpe destructiōis illi⁹ ibi q̄rit. siliter etiā iudiciū extremū futurū ē circa illū locū: vt habet Johel. iij. ido ꝯuenienter fit ibi q̄stio de futuro iudicio.

A † Mar. 13. a Luc. 21. b

i Et rñdens. Hic ponit vtriusqꝫ q̄stionis solutio. Et primo pme. scdo scde. ibi: Orate aūt. Circa primū duo facit. qr circa ea q̄ ptinēt ad destructiōez ciuitatis ꝛ tēpli pmo describit initiū. et scdo finalē exituꝫ. ibi: Cū ergo videritis. Circa qd ꝯsiderādū ꝙ inchoatio ꝛ signū destructiōis future fuerūt clades ꝛ pestilētie q̄ fuerūt ī iudea añ bellū romanoꝝ ꝯ eos: vt dicit Josephus libro de iudaico bello. Diuidit ergo ī duas ptes. qr pmo tangunt mala que ꝯtigerunt iudeis in generali. secundo mala que ꝯtigerunt xpi discipulis in speciali. ibi: Tunc tradent vos. Circa primū q̄ttuor tangunt. Primū est seductio erroris: qd notat cum dicitur: k Uidete ne q̄s vos seducat. Ista āt pdixit: qr min⁹ iacula feriūt que preuident. l Multi enī veniēt in nomīe meo. i. ascribētes sibi nomē meum: qd ptꝫ p h qd subdit: m Dicētes: ego sū xps ꝛc. de talib⁹ fuit simon magus q̄ p hoc seducebat samaritanos: de q̄ habet Act. viij. ꝙ samaritani dicebāt de illo. Hic ē virt⁹ dei q̄ dr magna. Hieronym⁹ etiā dicit sup locū illum ꝙ añ destructionē ciuitatis plures apparuerūt q̄ dicebāt se esse christos.

† Mar. 13. a Luc. 21. b Eph. 5. b 1. Cor. 5. b Colos. 2. b

n Audituri enī estis. Hic ponit scdm qd ē cōcussio timoris. cū dicit: Audituri enī estis plia. fm enī ꝙ refert Josephus libro antiquitatū. xx. post passionem xpi añ destructionem ciuitatis multe seditiones et multa prelia fuerunt apud iudeos qr samaritani q̄ partim tenebāt ritum gētilē insurgebāt ꝯ iudeos ꝛ ecōuerso. Itē in ꝓplo iudeoꝝ erāt plurimi q̄ incitabāt populū ad rebellandū ꝯ romanos: alij aūt ꝯtrariū. Sequit: o Et opiniōes plioꝝ. qr añ destructiōez ciuitatis mlta signa apparuerūt que interptabant ab aliquib⁹ in bonū ꝛ pacē ciuitatis: ab alijs aūt in cōtrariū ꝛ destructionē: ꝛ inter alia ponit vnū scꝫ ꝙ sidus stetit sup ciuitatē p annum simile gladio: quā apparitionē quidā dicebant significare auxiliū sibi affuturū ꝯtra inimicos. Aliqui ecōtrario dicebāt significare vindictam dei contra mala habitantiū in ciuitate: ꝛ p hoc erant diuerse opiniōes de plijs iter eos. p Uidete ne turbemini. recedēdo de iudea ꝓpt talia: voluit enim xps ꝙ discipuli sui manerēt aliquātulū ī iudea post mortē suā ad pdicādū fideꝫ catholicā. q Oportet enī hec fieri. qr sūt a deo pordinata.

 Sꝫ nōdū

a Cōsurget eni gens in gē. Mystice. Regnū surget in regnū: ꝛ pestilētia eorum q̄ꝝ sermo vt cācer serpit. Et fames: verbi dei: commotio terre: et a fide sepatio. Ultima enim tribulatio mult' preuenit: et per crebra mala indicāt mala ꝑpetua. Et ideo post bella ꝛ seditiōes nō statim finis: q2 mlta mala debēt ꝑcurrere vt nūcient mala sine fine. Eoꝝ autē alia e celo: alia e t̄ra: alia ab elemētis: alia ab hominib⁹. Surget gēs Ecce perturbatio hoiꝫ. Terremot⁹: Ecce respectus ire desuper. Pestilētia: Ecce inequalitas corporū. Fames: Ecce sterilitas terre. Terrores de celo ꝛ tempestates. Sm Lucā: Ecce inequalitas aeris. Omnia g̃ ꝯsūmāda cōturbant: vt q̄ i oībus deliquim⁹ in oībus feriamur. Uñ pugnabit pro eo orbis terre ꝯ insensatos.

b Hec autē initia sunt. Hec autē oīa sūt initia non ꝯsūmatio q̄si ꝑconia antixpi: vel excidij vrbis. Hec ꝑtim ad euersionē iudeorum: partim ad diē iudicij ꝑtinēt: q2 ita apl'i interrogauerant de vtroq̄. c Tūc tradēt. Quo merito h̄ iudeis euenijant subdit: q2 post occisionē xp̄i noīs et fidei ei⁹ ꝑcones persecuti sunt.

d Et multi pseu. Quidā h̄ ad euersionē iudeoꝝ referūt. Sꝫ tūc inter eos q2 null⁹ erat fidelis: ad quē fieret exhortatio: meli⁹ h̄ accipit d̄ hereticis: q̄ꝝ prim⁹ simon mag⁹ fuit. Extremus maior oīb⁹ antixp̄s ē. Diligēter intuēdum ē qđ signoꝝ ad excidiuꝫ vrbis qđ ad diē dñi referat? Rñdit eni dñs q̄ ex illo tēpore erāt secutura: siue de excidio hierl'm: siue de aduentu suo. e Et ꝑdicabit ꝛc. Quia nouerat dñs corda discipuloꝝ d̄ excidio et ꝑditione sue gētis ꝯtristanda. hec solatio releuat: vt scirēt multo plures socios gaudij eterni de toto orbe colligēdos.

Adhuc tenete h̄ signuꝫ q̄ nō instet dies dñi vel desolatio hierl'm anq̄ꝫ apl'i toto orbe dispersi sint ꝑter duos Jacobos: q̄ pri⁹ in iudea interfecti sūt. Dispersi inquā vt si dolerēt de ꝑditiōe sue gētis: solatiū habeant plures socios de oī gente collectos.

f Abominationē ꝛc. Uel si de excidio vrbis: abominatio. i. idolū. Pilatus eni posuit imaginem cesaris i templo desolato. Uel hoc dicit de statua Adriani sequestr'

que in

Marginal notes: Luce. 21. c — † 1. q. 3. saluator. — Sap. 5. d — B — † 7. q. 1. suggestum. De pe. di. 2 nō reuertebant. et. c. apostolus.

---

a auditūri estis pre. ꝛ opi. ꝛc. cōsurget eni gēs.

a sed nondum est finis. Consurget enim gens i gētem ꝛ regnū in re- (he sunt partes ꝑliorum.) gnum: ꝛ erūt pestilentie ꝛ fames b ꝛ terremot⁹ per loca: hec aūt oīa (futuroꝝ. ministris exercēdos.) c initia sunt doloꝝ. †Tunc tradent vos in tribulationem ꝛ occident (p apl'os oīm credentiū persona signat.) vos: ꝛ eritis odio omnibus gen (a i fine mūdi sil'es apl'is tribulatiōib⁹ sūt ꝓbādi. b ꝓpter assertionē veritatis. discedēt a fide timore: vel portētis: vel imanitate tormētoꝝ.) tibus propter nomen meum. Et tunc scandaliçabuntur multi: et (a gladio dñi ab inuicē separāte eos: qđ i principio ꝑdicatiōis factū ē: maxie tpe antichristi ē futurū. b frater infidelis fratrē fidelem.) inuicem tradēt: ꝛ odio habebūt d inuicem †Et mlti pseudo prophe (vt miraculis seducant. hoc tempore iudaice vastitatis plene tempore antichristi.) te surgent et seducent multos: et (a vñ apl's: Erūt hoīes amātes se. b ifidelitas.) qm̄ abūndabit iniquitas refrige (pro tribulatione que ante tribulationē videbatur calere: vel calebat vtcunq̄ in pace.) scet charitas multoꝝ. †Qui autē (in fide ꝛ charitate. quocūq̄ tēpore incipiat. vsq̄ in finē ꝑsentis vite.) perseuerauerit vsq̄ in finem hic e saluus erit. Et predicabitur hoc (edificatorium ecclesie ante finem mundi: sicut ante destructionē hierl'm per apostolos.) euāgeliuꝫ regni in vniuerso orbe (sue dānationis. nō credētib⁹.) in testimoniū omnibus gētibus (post hec oīa. nūc statim: sed non prius.) ꝛ tūc veniet ꝯsūmatio †Cū g̃ vide (a hoīeꝫ pcti q̄ aduersat. ꝛ. e. s. o. qđ dr: de⁹ q̄ destruet ꝛ ad solitudinē rediget suscepturos se.) f ritis abominationē desolatiōis

---

a Sed nōdū ē finis. q2 post auditionē taliū stetit adhuc ciuitas ꝑ longū tp̄s scꝫ xl. ānis post passionē xp̄i. b Cōsurget eni gens. Hic ponit tertiū videlꝫ disturbatio pac'. cū dr: Cōsurget gens i gētē: q2 gens iudeoꝝ erat diuisa ītra se vt ptꝫ. c Et regnū aduersus regnū. q2 regnū iudeoꝝ ꝯ regnū romanoꝝ rebellauit. et h̄ ptꝫ ex ꝑdictis. d Et erūt pestilētie. Hic pōit q̄rtū. s. ꝑturbatio orbis seu elemētoꝝ ex q̄b⁹ ꝯsurgūt pestilētie i aere ꝛ mari ꝛ ꝑ ꝯsequēs sterilitas ꝛ fames i terra: q̄ aūt hoc acciderit illo tp̄e ptꝫ Act'. xi. vbi dr q̄ ꝓpha agab⁹ predixit famē magnā futurā q̄ facta ē iperāte Claudio: ꝓpt̄ qđ fideles q̄ erāt antiochie miserūt auxiliū de facultatib⁹ suis fidelib⁹ q̄ erāt in iudea ꝛ hierl'm ꝑ man⁹ barnabe et sauli. Seq̄t: e Hec aūt oīa. i. q̄ttuor ꝑdicta. f Initia sūt doloꝝ. q̄ q̄dē dolores fuerūt ꝯsūmati i destructione ciuitatis ꝛ tēpli ꝑ romanos. g Tūc tradēt. Hic ponit mala q̄ ꝯtigerūt xp̄i discipulis i sp̄āli: vbi ponūt q̄ttuor. Primū ē violētia afflictiōis duplicit scꝫ ab intra ꝛ ab extra: illa q̄ fuit ab extra fuit a iudeis fideles ꝑsequētib⁹: d̄ q̄ habet Act'. viij. vbi dr q̄ post mortem beati stephani facta ē ꝑsecutio magna i eccl'ia q̄ erat hierosolymis: ꝛ ibidē subdit q̄ paul⁹ deuastabat eccl'iaꝫ ꝛc. h Et occidēt vos. q2 illo tp̄e occisus ē stephan⁹ a iudeis: vt ptꝫ Act'. vij. et iacob⁹ fili⁹ zebedei. Act'. xij. iacob⁹ frater dñi vt dicit Josephus libro xx. antiq̄tatū. i Et erit' odio ꝛc. i. aliq̄b⁹ oīm gētiū. k Propter nomē meū. h̄ addit ad eoꝝ ꝯsolationem q2 ad h̄ seq̄t magnū ꝑmiū: vt habitū ē. s. v. ca. l Et tunc scādaliçabunt multi ꝛ inuicē tradent ꝛc. Hic ponit afflictio ab ītra. s. a falsis fratrib⁹: q2 mlti q̄ receperāt fidē xp̄i vidētes ꝑsecutionē oriri ꝯ eos scādaliçabāt cadentes ꝓpter h̄ a fide suscepta: ꝛ sic habebant odio veros discipulos xp̄i q̄s ad mortē tradebāt. m Et mlti pseudo pro. Hic ponit scđm scꝫ vehemētia seductiōis: q2 multi ꝓphete falsi denūciabāt ꝯtraria ꝑdicatiōi apl'oꝝ. n Et qm̄ abūdabit iniq̄tas. Hic ponit tertiū. s. abūdātia iniq̄tatis q̄ erat in falsis xp̄ianis: ꝛ ꝓpter h̄ refrigescebat charitas in multis alijs. lꝫ nō caderēt totaliter: ꝓpter qđ ꝯcludit: o Qui aūt ꝑseuerauerit vsq̄ in finem. in fide. s. formata charitate: Hic salu⁹ erit. p Et ꝑdicabit. Hic ponitur quartum q̄si ad ꝯsolationē ꝑdictoꝝ qđ est euidentia credulitatis: ꝛ h̄ ē qđ subdit: Et ꝑdicabit hoc euangeliū regni. i. euāgeliū xp̄i qđ ītroducit ad regnū celeste qđ nō faciebat lex: ꝓpter qđ erat imꝑfecta respectu euāgelij vt supra dictū ē i ꝑncipio hui⁹ libri. q In vniuerso mūdo. q̄ eni ante destructionē ciuitat' ꝑ titum ꝛ vespasianuꝫ in trib⁹ ꝑtib⁹ orbis. s. asia: africa ꝛ europa ꝑdicatū sit euāgelium xp̄i: ptꝫ sic: viuēte eni petro fides ꝑdicata ē i italia: ꝛ nō solū i italia h̄ etiā i gallia: q2 sanct⁹ Sauinian⁹ q̄ fuit vn⁹ d̄. Lxx. missus a beato petro i galliā cū plurib⁹ alijs: ciuitatē Senonēsē q̄ tūc erat metropol' gallie: ꝛ vocabat ciuitas aurea ꝯuertit ad xp̄m ꝛ ibi trib⁹ eccl'ijs edificat': vna scꝫ i honore beate ṽginis: alia i honore bti stephani ꝓthomartyris: ꝛ alia i honore sācti iohis baptiste: q̄rtaꝫ edificauit i honore apl'oꝝ: q̄ q2 viuēte petro ꝯstructa est. ideo eccl'ia beati petri viui adhuc noīata ē vsq̄ i hodiernū diē. Ex loco aūt illo anct⁹ Sauinianus socios suos circa alias ꝑtes gallie misit ad ꝑdicādū. Ex q̄ ptꝫ q̄ viuēte petro fidei ꝑdicatio ꝑuenit ṽsus mare occidētis vbi terminat vltimū clima nr̄e terre habitabilis: qđ aūt ē vltra sm auctores astronomie ponit ex climata. Hierl'm aūt de q̄ exierūt apl'i ꝛ alij xp̄i discipuli ad ꝑdicādū ē i medio t̄re habitabilis: q2 ē i q̄rto climate vbi ꝑmo publicata ē fides catholica: ꝛ ideo sicut a hierl'm vsq̄ ad fines terre habitabilis ex ꝑte gallie vbi ꝑdicata est fides ꝑ sāctū Sauinianū ꝛ socios ei⁹: sil'r ex ꝑte hyspanie vbi paul⁹ ꝑdicauit: eadē rōne ꝓbabile ē q̄ a hierl'ꝫ vsq̄ ad alios termios t̄re habitabilis ꝑuenit ꝑdicatio fidei ꝑ alios apl'os ꝛ discipulos ad h̄ missos: ꝛ sic ptꝫ q̄ viuēte petro fides xp̄i ꝑdicata ē i vniuerso mūdo: q2 cognitio fidei ꝑuenit ad oēs ꝑtes orbis. Petr⁹ ṽo martyriçat⁹ ē sub Nerone: post imperiū aūt neronis destructa ē ciuitas hierosolymitana scđo āno imperij vespasiani: vt habet libro de iudaico bello in fine. r In testimoniū oīb⁹ gē. q. d. ad h̄ ꝑdicāda ē fides in vniuerso orbe vt testimoniū xp̄i audiret in oī gēte: sm q̄ dictū fuit apl'is Act'. j. Eritis mihi testes i hierusalē ꝛ iudea ꝛ samaria ꝛ vsq̄ ad vltimū terre. s Et tunc veniet ꝯsū. q2 post ꝑdicationē euāgelij ꝑdictā facta ē ꝯsūmatio destructiōis ciuitat' a xp̄o ꝑdicta. Cōsiderāduꝫ aūt q̄ alia ē ꝑdicatio euangelij futura in oīb⁹ gētibus q̄tū ad efficaciā sic q̄ oēs gētes recipiēt fidē xp̄i: ꝛ hoc erit in cōsūmatiōe seculi. t Cū g̃ videritis. Hic describit excidiū ciuitatis q̄tū ad eius terminū. Et ponuntur ibi duo. Primum ē ꝓphetie impletio q̄ habet Dañ. ix. vbi dr q̄ destructa ciuitate ꝛ tēplo ponet abominatio in desolationē. i. idolū qđ nomie abominatiōis intelligit in veteri testamēto debebat poni i tēplo desolato. hoc autēꝫ impletum est q̄n helius adrianus imaginem suaꝫ fecit statui vbi steterat arca testamenti vt scribitur in scholastica historia. ꝛ hoc est qđ dicit: Cum ergo videritis ꝛc. Sequitur:

Qui legit

Marginal notes: † Mar. 13. b Luce. 21. c Joh. 15. c — † Luce. 10. c Mar. 13. b — † Mar. 13. b Dañ. 9. c

que in ipso sanctoꝝ loco longo tp̄e stetit. a Tunc qui in iudea. Hec ad lr̄am facta sunt cum appropinquante exterminio iudeorum oraculo moniti om̄es christiani fugerunt in regnum agrippe q̇ parebat romanis. Mystice. Tūc. i. cum hereses ꝛ flagicia regnare ceperint īter sanctos et pacem eorū distrahere: quāto plures vidēt seq̇ praua: tanto alti⁹ ꝟtutes petāt. b Ve āt pregnā. ꝛc. Quia sarcina gūate fugere nō poterūt. In isto q̇ ī iudea sūt fugiāt ad mōtes cōcordat Lucas. cetera videtur alit̄ dicere: ita et q̇ ī medio ei⁹ discedāt. Sꝫ quō cum p̄dixit euangelista circūdari hierl'm ab exercitu q̇ in medio sunt. i. cū ita vrgebit piculū vt euadi nō possit: discedāt. i. nō capiātur desiderio hui⁹ seculi ī aliā vitā migrare parati. Ideꝫ qđ alij dixerūt in tecto ē: nō descēdat. t. a. d. d. s. ħ est nullo affectu inclinent̄ ad carnem. Et ħ qđ Lucas ait: et q̇ in regionibus nō intrent in eā. i. q̇ iā bono ꝓposito cordis extra illaꝫ facti sūt: nō eā rursus carnali cupiditate desiderēt. Hoc alij et q̇ in agro nō. r. t. t. s. hoc est iterū inuolui curis q̇bus exutus erat. Graues anime peccatis: ꝛ q̇ nutriunt. i. imperite antichristū effugere non poterūt. Al' ve illis qui sua germina non ꝓduxerunt in virū pfectum. c Orate aūt. Si ō captiuitate: orēt ne fuga eorū sit hyeme vel sabbato. Quia in altero ꝓhibet duricia frigorū ad solitudines fugere: ꝛ in desert̄ latitare. In altero trāsgressio leḡ ē si fugere volūt: vel mors: si remanēt. Spūaliter aūt p̄cipit̄ vt non frigescat fides in deuꝫ ꝛ charitas: neq̧ ociosi in ope torpeamus ꝟtutū sabbato. Hāc sniāꝫ Lucas illustrat. Dicit eni attēdite vobis ne grauent̄ corda vestra ī crapula et ebrietate ꝛ cur̄ huius vite: et supueniat in vos dies illa repentina. Vigilate itaq̧ omni tp̄e vt digni habeamini fugere ista om̄ia que futura sunt. Ad hyemē ptinent cure que tristes sūt: vt hyemis crapula et ebrietas. ad sabbatum: qꝛ in eis delitijs affluere mos erat iudeis ignaris veri sabbati. d Et nisi ꝛc. Que ergo spes electis nisi gr̄a dei: que dat patientiā pijs vt citi⁹ demat potentiā impijs. Quāto eni erit hec tribulatio grauior: tāto erit breuitate moderatior. Vel dieꝝ nomīe: ipsa mala significantur. e Breuiati. Nō mēsura: sꝫ numero: ne mora tēporū fides concutiat̄ credentiū. Erunt eni hec mala tribus annis et dimidio tm̄. f Ecce hic christ⁹. Habet vna quecūq̧ heresis vel certas mūdi ptes. vn̄ dr̄: ecce hic: ecce illic: vel in occultis aut in obscuris ꝯuēticulis: curiositatem hominū decipit. vn̄ dicit̄: Ecce in cubilib⁹: ecce in deserto. Multi erunt qui non credūt christum esse cōmunem salutē omniū sed quorūdam. vnde dicitur: hic aut illic. g Si fieri potest. Id est si aliq̇ modo fieri posset: vt dei p̄finitio mutaretur: et ideo non de veris intelligi pōt electis. h Electi. Non q̧ diuina electio frustretur: sed qui iudicio humano vident̄

[Marginal: Mystice. — Luce. 21. d — Luce. 21. d — Luce. 21. f]

§ predicta.

q̇ dicta ē a daniele ꝓpħa stanteꝫ
a § ī tēplo dei: vel vbi nō debet ꝼm marcū qđ idē signat. § illā ꝓphetiā vel sequētia. § in cōfessione fidei. § vel dimissa occidente lr̄a ꝛ iudaica prauitate eternis appropinent montibus.

a ī lōco sācto: q̇ legit ītelligat. †Tūc
a § virtutū culmen altius ascendant.

qui ī iudea sūt fugiāt ad mōtes:
a § qui excedit carnem animo nō redeat ad aliq̇s actus pristine conuersationis.

ꝛ qūi ī tecto nō descendat tollere
a § carne vel mundo. b § qui opatur in ecclesia. § qui exierit ciuitatē huius mūdi non reuertat̄.

aliq̇d de dōmo sua: ꝛ q̇ ī agrō nō
a § .i. rē secularē qua se exuit vt nudus xp̄m sequatur. b § ve ambitiosis parituroꝝ.

b reuertat̄ tollere tūnicā suam. †Vē
a § diuitias q̇s adepti sunt fouentibus: qꝛ sarcina grauati fugere non poterunt. § q̇ initia fidei habent ꝛ egent nutrimento magistrorum.

aūt pregnātibus ꝛ nūtrientibus
a § nō tūc primo incipiatis declinare a malo cuꝫ morte p̄ueniēte iudiciū dei nō potestis effugere.

c in illis diebus. Orāte autē vt nō
a § qꝛ hec tēpora nō sunt itineri conuenientia.

fiat fuga vr̄a hyēme vel sabbato.
a § hoc ꝓprie temporibus antichristi. § cuius nō cōcutiat̄ fides cum persecutor pietatis erit operator virtutum.

Erit ēni tūc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi vsq̧ modo neq̧ fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi: non fieret salua om̄is caro: sed ꝓpter electos
§ ne desperent. § in illa p̄ssura.

breuiabunt̄ dies illi. †Tunc si q̇s
§ vestris imitatoribus. § apud arrianos. § apud donatistas vel huiuscemodi.

f vobis dixerit: ecce hic christ⁹ aut
§ membra ei⁹ qui se efferet sup oē qđ dicit̄ deus

illic: nolite credere. †Surgēt enim
aut quod colitur.

pseudo christi et pseudo prophe-
§ aliquid magni significātis.

te: et dabunt signā magna ꝛ prodigia: ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Ecce p̄dixi vobis. †Si ergo dixerint
§ vt prescij vigiletis. § qꝛ p̄moniti estis.

a Qui legit ītelligat. q. d. q̇ legit ꝓphetiā danielis ītelligat eam eē dictam de ħ facto. Scḋm qđ ibi ponit̄ ē iudeoꝝ captiuatio ꝛ pfecta eoruꝫ dispersio. cū dicit: b Tūc q̇ ī iudea sūt fugiēt ad mōtes. q. d. ex tunc iudei nō habitabūt ī iudea pl⁹: qꝛ lꝫ heli⁹ adrian⁹ hierosolymā reedificauerit. p̄cepit tn̄ ne aliq̇s iude⁹ haberet licentiā ītrādi illuc. Alit̄ autē exponit̄ ab aliquib⁹ de tp̄e qđ fuit an̄ destructionē ciuitatis īmediate: qꝛ fideles q̇ erāt in hierl'm admoniti sunt p angelum vt fugerēt ī regnū agrippe vltra iordaneꝫ: qꝛ rex agrippa erat ꝯfederat⁹ romanis: ꝛ iđo ibi fideles saluati sunt vt scribit̄ in eccl'iastica historia. Sequit̄: c Et q̇ ī tecto nō descē. ali. tol. de do. sua ꝛc. q. d. Meli⁹ ē q̧ saluet vitā suā q̄ꝫ rē possessam. d Ve āt preg. ꝛ nutri. ī illis dieb⁹. qꝛ pregnātes nō possūt bn̄ fugere aggrauate pōdere: nec sil'r nutriētes ꝓpter curā circa puulos. e Orate aūt. Hic īcipit soluere secūdā q̄stionē de ꝯsūmatiōe seculi. Et diuidit̄ ī tres ptes. qꝛ circa ꝯsūmationeꝫ seculi. primo ostēdit tribulatiōis magnitudinē. scḋo tp̄is ī certitudinē. ibi: De die autē illa ꝛ hora. tertio excitat nr̄aꝫ sollicitudinē. ibi: Vigilate itaq̧. Prima adhuc ī duas. qꝛ p̄mo tāgit tribulationē futurā tp̄e antixp̄i. ꝛ scḋo aduentuꝫ ipi⁹ xp̄i ad iudiciū. ibi: Stati aūt. Prima ī duas ꝼm q̧ tribulationeꝫ futurā tp̄e antixp̄i describit ex duob⁹. Primū ē violētia afflictionis. scḋm ē vehemētia seductionis: qđ tangit̄ ibi: Tūc si q̇s vobis dixerit. Circa pmū aduertēdū q̧ qꝛ p̄dixerat tribulationē iudeoꝝ ex destructiōe ciuitatis hierosolymitane: vt ptꝫ ex p̄dictis: ꝛ nūc p̄dicit tribulationē fidelium futurā sub antixp̄o maiorē. ideo ꝯuertit se ad discipulos suos in q̇bus admonet fideles p illo tp̄e futuros dicēs: Orate aūt vt nō fiat fu. ve. hyeme. i. tp̄e incōpetēti ex aeris importunitate. f Vel sabbato. i. tp̄e incompetēti ad fugā ex quacūq̧ alia causa: qꝛ tūc nō erit sabbatū obseruandū in q̇ non erat licitū iudeis ambulare vltra mille passus. p sabbatū ḡ intelligit tp̄s incōueniēs ad fugam modo p̄dicto: ꝛ subiungit̄ ratio. cū dr̄: g Erit eni tūc. i. tp̄e antixp̄i. h Tribulatio magna ꝛc. de preterito. i Neq̧ fiet. de futuro. Ex q̇ ptꝫ q̧ loquit̄ ħ ḋ tribulatiōe antixp̄i: q̇ ab oīb⁹ doctorib⁹ dr̄ maxia. k Et nisi breui. fu. dies illi. non ē intelligendū q̧ dies sint breuiores tp̄e antixp̄i q̄ꝫ sint modo: qꝛ quātitas diei causat̄ ex motu solis qui ē vniformis: sed dies hic accipiūtur ꝓ tēpore: qꝛ tp̄s illi⁹ tribulatiōis erit breue: qꝛ non durabit vltra tres annos cū dimidio: vt habet̄ Dan̄. xij. vbi dr̄ q̧ durabit p tēpus et tēpora ꝛ dimidiū tp̄is. Causa autem hui⁹ breuitatis subdit̄ cū dicit̄: l Nō fie. sal. omnis caro. Caro aūt hic accipit̄ ꝓ homine ꝼm q̧ habet̄ Gen̄. vij. Nō pmanebit spūs meus in homine in eternuꝫ qꝛ caro est. sensus ergo ē iste: Oīs caro nō fieret salua. i. nullus homo fieret salu⁹ si esset longū predicte tribulationis tēpus. Negatio eni postposita huic signo vniuersali omnis: facit ipsum equipollere signo vniuersali negatiuo: qꝛ omnis nō: valet nullus: ꝓpter qđ subdit̄: m Sꝫ propter electos breuiabunt̄: ne ex tribulationis magnitudine cadāt a veritate. n Tunc. Hic ꝯsīter ostendit̄ magnitudo tribulationis ex vehemētia seductiōis: qꝛ ml'ti discipuli antixp̄i veniēt ad seducēdū populū dicēdo q̧ ip̄e sit vere xp̄s ī lege ꝛ ī ꝓphis ꝓmissus. ꝛ iđo ħ p̄dicit ne fideles tūc decipiant̄. d. Tūc. i. tp̄e antixp̄i. o Si q̇s vo. di. ꝛc. et qꝛ nō solūmō habebūt ꝟba ad decipiēdū ħ etiā signa: qđ ē difficili⁹ ad euadēdū. iđo subdit: p Surgēt eni ꝛc. p ħ ītelligit antixp̄m ꝛ discipulos ei⁹ q̇ sūt mēbra ipi⁹. q Et da. signa. ꝛc. qꝛ ꝟtute demonū possūt multa mirabilia fieri qn̄ pmittūt̄ a deo. r Ita vt ī erro. indu. si fieri pōt etiā electi. ħ dicit qꝛ p̄destinatio lꝫ sit certa tamē nō tollit libertatē arbitrij. ista eni ꝓpositio: p̄destinat⁹ pōt dānari: falsa ē in sensu cōposito: tn̄ ī sensu diuiso vera ē: sicut diffusi⁹ declarat̄ p̄mo sniaꝝ. s Ecce p̄dixi vobis. q. d. ad ħ ista p̄dico nūc vt caueat̄ ꝓ tūc: qꝛ min⁹ iacula feriunt q̇ p̄uident̄. scḋm q̧ dicit beat⁹ Gregori⁹. t Si ḡ dixerint vob ecce in deserto ē. xp̄s supple tanq̄ꝫ homo religiosus in loco desero existens.

[Marginal: Mar. 13. a / Luce. 21. d — Ma. 13. b / Luce. 17. g — Mar. 13. c / Luce. 17. e — 1. q. 3. saluator. — Luce. 17. e]

videant electi. a Ecce i deserto ꝛc. Multi etiā credūt nō venire in publicū: ſʒ i deserto. Multi credunt xp̄m dedisse secretiora pcepta fidei alijs non oib⁹. Vñ dicit: in penetralibus. Nolite credere ꝙ xp̄s i deserto vel in penetralibus: ſʒ ꝙ fides ei⁹ ab oriēte i occidētem i catholicis fulget clara ꝛ manifesta. Ne ḡ credatur scismaticis. Nomie oriētis et occidētis totū orbem designat. b Sicut fulgur. Pro māifestatiōe et claritate iter nubila vel nocte dui⁹ seculi. Stultū ē ergo eū ꝙrere i paruo loco: vel in abscōdito ꝙ toti⁹ mūdi lumen ē. Et ne loci in ꝙ futur⁹ ē essemus ignari ait: Vbicūꝙ fuerit corp⁹. id ē in celū ꝙ hinc leuauit corpus susceptū: quia rapiemur obuiā xp̄o in aera: et sic semp cum dn̄o erimus. De naturali exemplo xp̄i astruit sacramētū: Aqle ꝛ vultures dicūt trāsmarina sentire cadauera ibiqꝫ ꝯgregari. Nōne ḡ nos rationales congregabimur ad eū ꝙ vt fulgur erit. Et p corpus qḋ significanti⁹ dicit cadauer ꝙ morte cadat: passionē xp̄i intellige: ad quam prouocamur vt vbicūꝙ legit ꝯgregemur ꝛ p illā venire possim⁹ ad verbū dei. Uel sācti sūt aqle qui inouant ꝯsūpta vetustate ad petrā qui est xp̄s. c Sol obscu. ꝛc.

Mystice. Eccl'ia speciosa vt luna electa vt sol: et ꝙ nocte illuminat vt stelle: tūc non apparebit: impijs vltra moduꝫ seuiētib⁹. Et cadent multi ꝙ fulgere videbāt: ꝛ firmissimi turbabunt. Uel sol ꝛ luna et stelle ad tēpus suo lumie priuabunt: vt viciniū indicent aduentū dn̄i. Sed pacto die iudicij mūdo inouato mai⁹ lumē recipiet. Uel superueniēte claritate veri luminis: videbūt obscurari ꝛ nulli⁹ ē luminis: ꝛ angeli i tenebras reputabūt. Job dixit: Columne celi ꝯtremiscunt: ꝛ pauēt aduētū ei⁹. d In nubib⁹. Uel in nubib⁹. i. sanctis: sicut ꝙtidie facit dum pdicatores ꝛ angelos mittit. e Cum virtute. Secūdus aduētus nō i humilitate vt prior: sed in glia demonstrabit. f A sūmis celoꝝ. Ne ꝙs putaret a quattuor plagis terre ꝛ non a cūctis finibus eius simul: ꝛ mediterraneis regionib⁹ electos eē ꝯgregādos: subdit: A sūmo terre vsꝙ ad sūmū celi. i. ab extremis terre finibus p directū vsꝙ ad vltimos terminos ei⁹: vbi longe aspiciētib⁹ circulus celi terre videt insidere. g Ab arbore ꝛc. Mystice. A populo isr'l in ꝙ cecitas ex parte cōtigit: ꝛ fuit fic⁹ dānata. Sʒ cū de arido ligno ramus fidei ꝛ charitatis in eo viruerit: et folia. i. verba pdicatiōis erupta fuerint: ppe ē estas ꝙ expectat. i. eterna serenitas: ꝛ renascentiū desiderata nouitas. Cum eni tandē ablata perfidia israel omnis saluus fiet prope esse diem iudicij nō dubi- tandū

[Margin: 24. q. 1. qm̄ vetus — Mystice — Job. 26. c — Mystice]

[Text:]

a Nolite exire. a ſ xp̄s moraꝫ i dogmate gētiliū philosophoꝝ. vobis ecce in deserto est: nolite a ſ a fide ad doctrinam eorum. ſ hereticorum ꝙ se iactant arcana dei nosse. exire ecce i penetralib⁹: nolite cre a ſ contra hoc qḋ dixit: Ecce in penetralibus. dere† Sicut eni fulgur exijt ab ori b ſ cūctis videtib⁹ nō in secreto. b ſ cōtra qḋ dixit: ecce hic: ecce illic. c ſ nec vno loco nec occult⁹ erit aduēt⁹ xp̄i: ſʒ i toto orbe manifestabit. ēnte ꝛ paret vsꝙ i occidētem: ita a ſ verus xp̄s nō est ficticius. erit aduent⁹ filij hois. † Ubicūꝙ ſ eo festinat intentio sanctoꝝ qui in viri splendore solis suos possunt figere intuitus. fuerit corp⁹ illuc ꝯgregabūt ꝛ aq ſ non ꝙ tota trāsacta: ſed quia pcedet tribulatio vt sequatur quoꝝunda; defectio. le† Statim aūt post tribulationē dieꝝ illoꝝ sol obscurabit: et luna a ſ. i. lumine carebūt. non dabit lumen suū: et stelle ca a ſ timebūt angeli: quātomagis homines. dent de celo: ꝛ virtutes celorum ſ et venient ad vos. cōmouebunt. Et tunc parebit si a ſ thau impressum frōtib⁹ fideliū. ſ vel signum crucis vt videāt i quē trāsfixerūt: vel vexillum signum victorie triumphantis. gnum filij hominis in celo: † tūc ſ fero: accusante conscientia. plāgēt oēs trib⁹ terre: et videbūt ſ ad iudicandum. filium hominis venientem in nu a ſ sic veniet queadmodū vidistis eū eūtē i celū. ſ qui quasi humilis ꝛ infirmus iudicat⁹ est. bibus celi cum virtute multa et maiestate. † Et mittet angelos su a ſ de qua apl's loquit. b ſ tam aperta ꝛ tam intensa voce ꝙ vbiꝙ a mortuis audiatur. os cū tuba ꝛ voce magna: ꝛ congregabūt a ſ ad iudiciū. b ſ. i. a quattuor mūdi climatibus oriente: occidente: aquilone: austro. gregabūt electos ei⁹ a ꝙttuor vētis a sūmis celorū vsꝙ ad termi a ſ sub exemplo arboris docet de aduētu cōsummationis. nos eoꝝ† Ab arbore aūt fici discite pabolā. Cū iā ramus ei⁹ tener

[Margin letters: a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z]

[Nicolaus de Lyra:]

a Nolite exire. ad videndū. s. eū: ne seducamini. Et si dixerit. b Ecce i penetralib⁹. i. in locis occultis. c Nolite credere. ratio aūt subdit: d Sicut eni fulgur ꝛc. q: ꝫ aduēt⁹ xp̄i in carne fuerit occult⁹ tñ aduent⁹ ei⁹ ad iudiciū erit ita manifest⁹ ꝙ nō poterit aliquē latere. xp̄s qḋ subdit: e Ubicūꝙ fuerit corp⁹. i. xp̄s i humanitate: q: sicut. s. frequēter dictum est iudicabit i forma humana: gloriosa tamen. f Illuc ꝯgregabūt ꝛ aqle. i. sancti occurrētes ob uiā xp̄o venieti ad iudiciū. ſm ꝙ d'r. j. ad Thessal. iiij. g Statim autem. Describit tribulatione ꝙ futura ē p antixp̄m describit aduentū xp̄i ad iudiciū. et diuidit i duas ptes. q: pmo describit qdā p signa pcedētia iudiciū. scdo describit iudic' aduētū. ibi: Et tūc apparebit. Circa pmū adūtēdū ꝙ p vt dicūt doctores ꝛ sancti: post tribulationē antixp̄i antequā appareant manifesta signa iudicij erit tēpus breue i ꝙ poterunt illi ꝙ fuerūt decepti p antichristū penitere: ꝛ ꝫ signat Apoc'. viij. Factuꝫ ē silentiū i celo q̄si media hora: istud eni tēpus non durabit vt dicūt nisi p. xl. dies vel circiter ꝛ hoc ē ꝙ d'r hic. h Statim aūt post tribulatioēꝫ dierū illoꝝ. i. paruo tpe elapso post tribulatioēꝫ antixp̄i apparebunt signa manifesta ꝓpinqui iudicij: et ꝫ est qḋ subdit: i Sol obscurabit. nō p priuationē sui luminis cū sit ei naturalis. corpora aūt celestia tūc manebūt in sua natura integra: ꝫ ista obscuritas erit respectu nr̄i p iterpositioneꝫ alicuius corpis opaci queadmodū fit i eclypsi. k Et luna nō dabit lumē suū. qḋ pōt duplicit' itelligi. vno modo q: erit iterposita iter terrā ꝛ solē: ꝛ sic ps lune ꝙ est versus terrā obscurabit: cū nō habeat lumē nisi a sole. alio modo p interpositionē nubium obscuraꝝ. l Et stelle cadēt de celo. nō ꝙtuꝫ ad eaꝝ substantiā cū sint incorruptibiles ꝫ ſm apparentiam: q: vere stelle abscōdent per nubiū densitatem: ꝛ de nubibus versus terrā descēdēt exalationes ignite ꝙ dicunt stelle cadētes. m Et virtutes celoꝝ cōmouebunt. Uirtutes hic accipiuntur angeli ꝙ sūt d' medio ordine secūde hierarchie ad quoꝝ officium spectat cooperari aliquo modo ad miracula ſm ꝙ dicit beatus Dionysius: et ipsi tunc frequēti⁹ solito mouebunt ex diuina volūtate ad faciēdum miraculosas trāsmutationes i elementis ad incutiendum hominibus terrorem iudicis venientis. n Et tunc. Hic describit iudicis aduentū: ꝛ circa ꝫ duo facit. q: primo facit qḋ dictū ē. scdo inducit exempluꝫ ab arbore fici. dicit ergo. Tūc. i. imediate post signa pdicta. o Parebit signum filij hominis in celo. i. crux claui ꝛ lancea: ꝙ sunt passionis xp̄i instrumēta. Uel aliter: Signū. i. cicatrices ꝙ apparebunt in xp̄i corpore. Ista autē apparebunt in celo. i. in aere ꝙ aliqn̄ vocat celum i scriptura. p Et tunc plāgēt oēs tribus terre. i. aliꝙ de oib⁹ tribub⁹ ꝛ nationib⁹ ꝙ qb⁹ sūt aliꝙ mali qb⁹ aduent⁹ iudicis erit tristabilis. q Et videbūt filiū hois. q: sicut dictū ē i forma hois iudicabit. r Uenientē in nubib⁹ celi. sicut i nube ascēdit i celuꝫ ab aplis: xp̄s qḋ dicit Act'. j. Jesus ꝙ assūpt⁹ ē a vobis sic veniet: s Cū virtute multa. q: prim⁹ ei⁹ aduēt⁹ fuit in infirmitate. secūd⁹ erit i virtute. t Et maiesta. q: veniet vt dn̄s ꝙ primo venit vt seru⁹. u Et mit. ange. suos. q: ministerio angeloꝝ colligēt cineres mortuorum. x Cū tuba. sicut eni i datiōe legis audit⁹ est sonit⁹ terribilis: vt habetur Exo. xix. ita audiet tunc sonit⁹ cōsilis virtute angeloꝝ factus in elemētis. y Et voce magna. illa vox erit vox xp̄i vocātis mortuos ad iudiciuꝫ ex cui⁹ virtute suscitabunt. z Et ꝯgregabunt. et. ꝫ eni oēs adducāt ad iudiciū: tñ electi spāliter adducēt ministerio sāctoꝝ angeloꝝ: q: erūt ꝯcives eoꝝ. a A ꝙttuor vētis. i. a ꝙttuor ptib⁹ mūdi vn̄ oriunt pncipales vēti: ꝛ p ꝫ itelligunt alie ptes orbis min⁹ pncipales. b A sūmis celoꝝ vsꝙ ad terminos eoꝝ. Iste modus loquēdi est ſm apparentiā: q: sūmū celi videt eē sup cenith capitis nr̄i. termin⁹ autēꝫ celi videt vbi terminat aspectus noster q: ibi videt celū ꝯiūgi terre: ꝫ ſm veritatē eꝙliter distat a tra vndiꝙ. ē ḡ sensus: A sūmis celoꝝ ꝛc. i. ab omi loco ꝙ sub celo ē adducent electi ad locum iudicij. c Ab arbore. Hic ad declaratione predictorū adducit exemplum: q: sicut viriditas arboris incipiens est signum estatꝫ ꝓpinque: ita signa predicta erunt signa ipsius iudicis imediate veniētis: et hoc est quod dicit: Ab arbore fici discite parabolam: id ē similitudineꝫ ad ꝓpositum congruam, et patet littera. Sequitur:

[Margin: Luce. 17. c — Johel. 2. c — Dani. 7. c — Luce. 21. c — Mar. 13. b — Dan. 7. d — Mar. 13. b — Luce. 21. e]

Amen

Ecc̃s.1.a (margin)

standũ ẽ. a Celũ ⁊ terra. Innouabũt deposita priori forma p̄manẽte ãt substãtia. Vñ dicit: Terra ĩ eternũ stabit. b De die. Ne forte auditis signis q̃rerẽt etiã illi⁹ diei certũ terminũ ait: De die nouissima. p⁹ q̃t ãnos vel dies vẽtura sit: nolite esse solliciti. Nulli diffinitũ ẽ ꝙ vel in die vel in nocte iudiciũ futuꝝ sit. Sed pro manifestatiõe dr̃ dies: vel ꝓ occultatiõe nox. c Nemo scit neq̧ angeli celoꝝ ⁊c. In quibusdam codicibus additur: neq̧ fili⁹: qui quidem oĩa scit cũ patre: ſ nõ facit homines scire: sicut Apl̃s ait: ĩ eo esse absconditos thesauros sapiẽtie et scie. Nõ facit scire: q: ĩutilit sciret. Sʒ semp sim⁹ incerti de aduentu iudicis: vt sic q̃tidie viuam⁹ q̃si ĩ alia die iudicãdi sim⁹. Neq̧ electi angeli queq̧ scire fecerũt. Vel nulli sanctoꝝ ãgeloꝝ ꝯcessit de⁹ noticiã diei hui⁹: neq̧ filio adoptiuo: id ẽ neq̧ vlli sanctorum hominum.

Colos.2.a (margin)

d Sicut autem in die. Subitum aduẽtus sui diẽ plurimis affirmat exẽplis: nã ⁊ fulguri cito oĩa transuolãti cõp̄auit ⁊ dieb⁹ noe: vl' loth ſm aliũ euãgelistã eq̃parat.

Mystice (margin)

Mystice. Noe arcam edificauit: cum dñs eccl'iaʒ ꝯstruit quã ꝯsũmatã ingredit: cũ eã in die iudicij p̄sentia visionis sue etern⁹ habitator illustrat. Sʒ cũ edificat arca: iniq̃ luxuriãt: cũ intrat intereũt: q: q̃ h̃ sãctis certantib⁹ insultãt: illis coronatis puniẽtur. e Comedẽtes ⁊ bibentes: nubentes et nuptã tra. Nõ alimẽta ⁊ nuptie: ſ ĩmoderat⁹ licitoꝝ vsus arguit. Post bella fames: terremot⁹ ⁊c. tunc breuis sequet pax: vt fidelis ꝓbet: an trãsactis malis speret iudicẽ vẽtuꝝ. vñ dr̃: Cũ dixerint pax ⁊ securitas tũc repẽte iteritus sup̄ueniet.

Thes.5.a (margin)

f Tũc erũt. Lucas ĩ illa nocte. i. illa ĩ tribulatione q̃ ꝓbant: in q̃ alij p̄manẽt: alij cadunt. g Duo erunt in agro vn⁹ assumetur et vnus ⁊c. Due differẽtie predictoꝝ sũt ĩ eccl'ia q̃si ĩ agro laborãtiũ: eoꝝ q̃ sincere xp̄m annũciãt: ⁊ eoꝝ q̃ verbuʒ dei adulterãt. h Due molentes in mola: vna assumetur: et altera. Due differẽtie sequentiũ orbẽ rerũ mobiliũ: q̃ feminino genere designãt. q: maioꝝ ꝯsilio regunt femĩe a viris. i Duo ĩ lecto. Qui ociũ eligũt ⁊ quietẽ: q̃ significant noĩe lecti: nec secularibus nec eccl'iasticis negocijs occupati. Vn⁹ assumet: q̃ ꝓpter deũ ꝯtinere studet: vt sine sollicitudine viuens cogitet que dei sunt. Qui autem humana laude: vel aliqua vitiorum corruptione monasticam vitam elegerit: relinquet a deo. Non sunt alia genera hominum q̧̃ hec tria in ecclesia. Unde Ezechiel tres viros liberatos vidit: noe: daniel: et iob: id est rectores vt noe: continentes vt daniel: ꝯiugatos vt iob.

Ezec.14.e (margin)

Et ſm hec tria genera hominum: tres supponit parabolas. In p̄ma agit de laborantibus in agro: quod est vbi dicit: vigilate ergo. In secũda agit de existentibus in lecto: quod ẽ vbi dicit: Simile est regnum celorũ decem virginibus. In tertia agit de molentibus in mola quod est vbi dicit: Sicut enim homo peregre procis. ⁊c.

I.25.a Ibidem (margin)

k Si sciret paterfamilias qua hora fur ⁊c. Nesciente patrefamilias: fur domũ perfodit: quia dum a sui custodia spiritus dormit: improuisa mors carnis habitaculum irrumpit: et ad suppliciuʒ

ꝭ intelligitis estatis aduentũ.

fuerit et folia nata scitis q: ꝓpe est estas. Ita et vos cum videritis

a ꝭ que scripta sunt: que dixi supra. b ꝭ ne putetis iã esse cõsũmationẽ mũdi: sed p̄cursiões quasdam que ostendunt ꝙ ꝓpe sit in ianuis.

hec oĩa scitote q: ꝓpe ẽ ĩ ianuis.

a ꝭ credite q̃ dixi. b ꝭ de morte ad imortalitatẽ: donec veniat dies dñi. ꝭ vel oẽ genus hoim: vel gẽs iudeoꝝ q̃ nõ deficiet: donec veniet dies dñi.

†Amen dico vobis quia nõ p̄terribit hec generatio donec omnia

ꝭ aerũ nõ etherũ. ꝭ innouabunt.

fiant. †Celuʒ et terra transibunt:

ꝭ sed sicut dicũt sine vlla imunitiõe implebũtur.

verba aũt mea non preteribunt.

ꝭ ne apostoli querẽt certã horã aduent⁹ xp̄i q̃ intelligitur etiam in morte vniuscuiusq̧.

De die autem illa et hora nemo

a ꝭ in quo filius ⁊ sp̄ũssanct⁹ intelligit.

scit: neq̧ angeli celorum: nisi pater solus.

a ꝭ sic repẽtinus interitus incredulis supueniet: cum dixerit: pax ⁊c.

†Sicut autẽ in diebus noe: ita erit et aduent⁹ filij hoĩs. Sicut enim erant in diebus ante diluuium cõmedẽtes et bibentes: nubentes et nuptui tradentes: vsq̧ ad eum diem quo intrauit in arcã noe: et nõn cognouerunt donec venit diluuiũ et tulit omnes: ita erit ⁊ aduent⁹ filij hominis

ꝭ gule dediti. ꝭ ebrietati dediti.; ꝭ ⁊ his toti dediti ⁊ iudicia dei cõtẽnentes ꝯstiterunt vsq̧ in eum diem.

a ꝭ cognoscere noluerũt q̃uis noe p̄dicere.

ꝭ tãq̧ fur cõp̄hendit filios noctis.

a ꝭ in illa cõsũmatione. ꝭ p̄dicatores. ꝭ inueniet in semente pares: sed nõ eque merentes fructus.

†Tunc duo erunt in agro: vnus assumet et vn⁹ relinquet.

ꝭ occupati secularib⁹. ꝭ q̃ habuerũt tãq̧ nõ habẽtes. a ꝭ q̃ ĩ icerto diuitiarũ sperauerũt. b ꝭ cõtinẽtes nõ occupati ecclesiastic' vl' secularib⁹.

Due molentes in mola: vna assumet: ⁊ altera relinquet. Duo in lecto: vnus assumet: ⁊ alter relinquetur.

ꝭ ecce quo tẽdãt q̃ dixit. ꝭ solliciti estote: hec enĩ caũsa cur nescire vult nos diẽ aduẽtus sui.

†Vigilãte ergo q: nescitis qua hora dominus vester venturus sit.

ꝭ ꝓbat ꝙ debẽt vigilare ⁊ sobrij esse. ꝭ spiritus.

Illud autem scitote: qm̃ si sciret paterfamilias qua hora

a Amẽ dico vobis: q: nõ p̄teribit generatio h. i. ꝯgregatio fideliũ. b Donec oĩa fiãt. quia q̧̃tũcũq̧ fideles opp̄rimãt tp̄e antichristi: tñ aliq̃ p̄manebũt ĩ fide stabiles vsq̧ ad finẽ mundi. c Celũ ⁊ ter. ⁊c. nõ q: corrũpãt ſm suã substãtiaʒ: ſ q: cessabit mot⁹ celi ⁊ trãsmutatio ĩ elemẽtis. ista enĩ ordinata sũt ad cõplẽdũ numeꝝ electoꝝ. ⁊ iđo ipso cõpleto in iudicio cessabũt sicut ea q̃ sũt ad finẽ habito fine. d Verba aũt mea nõ p̄teribũt. p̄ v̄bũ enĩ xp̄i fact⁹ ẽ mũdus: ⁊ iđo verbũ ei⁹ ẽ ipo mũdo stabili⁹. e De die aũt illa ⁊ hora. Hic circa iudiciũ ostẽdit tp̄is ĩcertitudinẽ. posset enĩ aliq̃s credere ꝙ ex signis predictis posset aliq̃s tp̄s iudicij determiatũ certitudinalit cognoscere. ideo hoc excludit dicẽs: De die ãt illa ⁊ hora nemo scit: q: p̄ rõnem naturalem homo nõ põt tp̄s illud certitudinaliter cognoscere: q: dependet ex simplici volũtate dei. silr̃ nec p̄ reuelationeʒ cognoscit: q: si hoc reuelasset aliquib⁹: h fuisset factũ apl'is q̃ fuerũt maxĩe illuminati: ⁊ tñ ipsis de hoc querẽtib⁹ Act'.j. respondit: Nõ ẽ vestrũ nosse tẽpora vl' momenta q̃ pater posuit in p̄tãte sua: q̃đ exponẽs Aug'. xviij. de ciuitate dei. dicit: Omniũ calculantiũ digitos resoluit ille q̃ hoc dixit: p̄ digitos potentiã numerãdi ĩtelligit. f Neq̧ angeli celoꝝ. sicut enĩ p̄ncipiũ mũdi a solo deo fuit p̄cognitũ: q: mũdus ĩmediate ẽ ab ipso factus: ita et finis mũdi soli deo ẽ cognit⁹ ⁊ homini xp̄o reuelat⁹ ad quem p̄tinet iudicare de oĩbus. g Nisi pater sol⁹. p̄ hoc nõ excludit fili⁹ vel sp̄ũssanct⁹: sʒ mag' ĩcludunt: q: vna ẽ noticia triũ p̄sonarũ. Dictio enĩ exclusiua addita vni p̄sone ĩ diuinis respectu termini essentialis non excludit aliã: vt diffusius tractat primo sniaꝝ. sic aũt ẽ ĩ ꝓposito: q: illa q̃ ĩportãt respectũ ad creaturã sũt cõia trib⁹: hmõi aũt ẽ noticia dei iudicij. Cõfirmat auteʒ p̄dicta p̄ exemplũ veteris testamẽti. d. h Sicut fuit in dieb⁹ noe. q̃si diluuium erat occultũ. i Ita erit aduẽ. fi. hoĩs: id ẽ xp̄i: veniẽtis ad iudiciũ. k Sicut enĩ erãt ⁊c. i. in magna securitate existentes. l Donec ve. dilu. ⁊ tu. oẽs. i. p̄didit excepto noe ⁊ his q̃ cũ eo erãt ĩ arca. m Ita erit aduẽ. fi. hoĩs. q: hoĩb⁹ in securitate existẽtib⁹ ⁊ de nullo timẽtibus: subito veniet tribulatio antixp̄i. vel ſm alios istud refert ad tẽpus post mortem antixp̄i: q: ipso mortuo et p̄ ꝯñs hoĩb⁹ ĩ securitate existẽtib⁹: subito apparebunt signa iudicij ⁊ iudic' aduenĩet'. n Tũc duo erunt ⁊c. p̄ existẽtes in agro intelligũt p̄lati quoꝝ officiũ ẽ laborare ĩ agro militãtis eccl'ie: p̄ molẽtes in mola vbi ẽ magnus labor corp̄alis. intelligũt actiui. p̄ existentes ĩ lecto ĩtelligunt ꝯtẽplatiui q̃ sunt ĩ req̃e ꝯtẽplatiõis. de istis tribus dr̃: Vn⁹ assumet et alter relinquet: q: istoꝝ triũ statuũ aliq̃ stabũt in fide in p̄secutione antixp̄i ⁊ aliq̃ cadẽt: ⁊ silr̃ adueniẽte iudicio aliq̃ assument ad gl'iam aliqui relinquẽt ad penã. o Vigilate ẽ. Hic ex p̄dictis excitat nr̃aʒ sollicitudinẽ: q: enĩ tp̄s iudicij ẽ incertũ ideo semp̄ debem⁹ esse parati ad tp̄m expectandũ: q: ĩ tali statu in quo aliquis capietur in morte que etiam nobis incerta est: ita etiam in tali statu presentabitur in iudicio. Ad hoc etiã adducit duplex exemplũ. Primũ ẽ de patrefamilias q̃ sollicit⁹ est de custodia dom⁹: et multo fortius nos debem⁹ esse solliciti ne p̄dam⁹ vitã eternam: qđ erit si ĩueniamur ĩparati p̄ carẽtiã grẽ ĩ morte: ⁊ h ẽ qđ dicit: p Illud autẽ ⁊c. et ptʒ lr̃a. Scðm exẽplũ ponit. ibi: Quis putas. de fuo patrisfamilias q̃ sollicitus est regere domum sibi cõmissaz: non solũ in p̄sentia dñi sed etiã in absentia: vt sic veniens domin⁹ eum remuneret. si

Mar.13.d Luc.21.f (margin) — 35.q.10. fraternitatis. (margin) — Gen.6. Luc.17.f (margin) — Luc.17.g (margin) — Mar.13.d Luc.12.e (margin)

trabit. Furi aūt resisteret si vigilaret: quia aduentum iudicis occulte venientem p̄cauens occurreret penitendo.

a Quis putas est fidelis seruus. Trib⁹ silitudinib⁹ fulguris furis ⁊ submersionis pētapolis terrorē iudicij introduxit cōiter ad oēs vt vigilarēt et parati essent. Nūc specialiter ad p̄latos loquit̄ q̄ humiles prudentes nō appetētes bonū ꝓpter lucrū tēporale: sed v̄bo et exemplo et ope debēt pascere oues. Quis putas ē fi. ⁊c. Quasi diceret: Admonēdi estis: naꝫ ꝙ rarus ē dn̄o ꝓpter dn̄m seruiens: oues xp̄i non ad lucrū: sed amore xp̄i pascēs: prudēs: ī futuro sibi ꝓuidēs.

b Quem ꝯstituit ⁊c. Ꝙ rarus q̄ sit vocatus a deo tanꝙ aaron et nō magis se ingesserit: et q̄ non magis se pascat ꝙ oues.

c Beat⁹ ille ⁊c. Eterna autē beatitudine glorificādus ē q̄ dn̄o veniēte ad iudiciū repert⁹ fuerit fidelit̄ annonam v̄bi ministrans ⁊ in cura gregis vigilās. Rarus īuenitur fidelis vel prudēs: ẜ q̄ talis inuenitur beat⁹ est.

d Sup oīa: Id est sup oīa celest̄ regni gaudia. ceteros: id est bonos auditores faciet discūbere: ⁊ transiens ministrabit eis.

e Percutere ꝯseruos. Iniurijs afficere vel infirmoruꝫ ꝯscientias prauo verbo vel exemplo vitiare. Unde Lucas ait: pueros vl̄ ancillas q̄ꝝ quāta infirmior ē etas vel sexus: tāto facilior est ruina.

Luce. 12. f

f Cuꝫ hypocritis ⁊c. Cū illis. s. q̄ erāt ī agro: et q̄ molebāt: et nihilomin⁹ derelicti sūt. Qui dicūtur hypocrite et ī agro et in mola. i. q̄ bona videbāt̄ facere: ẜ exit⁹ diuerse volūtatis apparuit.

g Flet⁹. Per silitudinē mēbroꝝ magnitudo ostendit̄ tormentorū.

ꝭ Tūc sile

Sup lyra continues:

Nico. de lyra

neret. si aūt ī ꝯtrarijs actib⁹ ip̄m inueniat eternalit̄ puniat. Iste aūt seru⁹ ē q̄libet xp̄ian⁹ qui ē dispēsator dn̄i sui: qd̄ pōt intelligi tripliciter. vno mō in dispēsatiōe sp̄ualium qd̄ ꝓprie ꝑtinet ad p̄latos. alio modo ī regimine tēporaliū qd̄ ꝑtinet ad p̄ncipes seculares ⁊ iudices. tertio mō in bono vsu gratiarū sibi a deo collatarum ⁊ h̄ ꝑtinet ad oēs. h̄ ĝ ē qd̄ dicit: Quis putas ē fidelis seruus ⁊c.

a Quē cōstituit dn̄s sup fami. suaꝫ. ⁊ pōt respōderi vt ptꝫ ex p̄dictis. Hic ē bon⁹ p̄lat⁹ vl̄ bonus iudex vel etiā bon⁹ simplex christianus: q̄r vt d̄r in Eccl̄iastico. Cuilibet mādauit deus de ꝓximo suo.

b Ut det illis cibum in tp̄e. i. auxiliuꝫ. i. in tp̄e necessitatis: ad qd̄ q̄libet p̄dictoꝝ tenet̄: vt visū ē.

c Beat⁹ ille seruus quē cū venerit dn̄s ei⁹. q̄rens in morte rōnem seruitij sui: īuenerit sic facientē. i. in actibus charitatis se exercentē: q̄r ꝑ talia meret̄ beatitudinē: ꝓpter qd̄ subdit̄:

d Amē dico vob̄ q̄m sup oīa bona sua ꝯstituet eū. q̄r beatitudo ē stat⁹ oīm bonoꝝ ꝯgregatiōe ꝑfect⁹: vt d̄r. iij. de ꝯsolatiōe.

e Si aūt dixerit malus seruus ille ī cor. suo mo. fa. dn̄s meus. hoc dicūt illi q̄ nō cogitāt de morte.

f Et cepit ꝑcutere ꝯser. suos. i. occupare se ī actib⁹ malis ⁊ charitati ꝯtrarijs.

g Ueniet dn̄s s̄ui illi⁹ in die q̄ nō sperat: q̄r nihil ē incerti⁹ hora mort̄.

h Et diuidet eū. separādo aīam a corpe in morte.

i Partemq̄ꝫ ei⁹ ponet cū hypocrisis. i. cū falsis christianis separando ip̄m a beatis ⁊ ꝯiungendo ꝯdemnatis.

k Illic erit fletus ⁊ stridor dentium. hoc supra expositū ē ca. xiij.

Moraliter.

Et egressus iesus de templo ⁊c. Ca. XXIIII. Sequit̄: e† Non relinquet̄ hic lapis sup lapidē ⁊c. Origeñ. Ois hō q̄ suscipiēs in se v̄bū dei tēplū ē: si post pctm̄ adhuc saluat ex ꝑte: vestigia fidei ⁊ religiōis tēplū ē: ex ꝑte destructū et ex ꝑte ꝯsistēs: qui āt postq̄ꝫ peccauit curā sui nō habet paulatim minuit̄ donec ad plenū

ꝭ de⁹ in morte. ꝭ in illa hora q̄ sibi eēt suspecta.
fur vēturus eēt: vigilaret vtiq̄ꝫ:
ꝭ .i. corpus.
⁊ non sineret perfodi domū suā.
ꝭ sine macula ⁊ ruga.
Ideo ⁊ vos estote parati: q̄r nescitis qua hora filius homis ventu-
a ꝭ difficultatē ōn̄dit: ꝑ q̄s: ñ īpossibilitatē v̄tut̄.
a rus est. † Quis putas est fidelis ser- †
ꝭ bene erogādo pecuniā dn̄i sui.
b uus et prudens quem constituit a
ꝭ xp̄s. ꝭ discernēs capacitatē singl̄oꝝ. ꝭ eccle-
dn̄s suus sup familiam suam: vt b
siam. a ꝭ ꝑ capacitate auditoꝝ. b ꝭ cibū sermonis diuini vel exempli sui.
c det illis cibuꝫ in tempore? † Bea- c
tus ille seruus: quem cuꝫ venerit
ꝭ christus.
dominus eius inuenerit sic faciē-
ꝭ cibum ministrantem.
tem. Amen dico vobis: quoniaꝫ d
ꝭ ꝑ tp̄e ⁊c. supradicta. ꝭ nō vt soli: sed vt p̄ ceteris habeāt eterna p̄mia: tū ꝑ vita sua: tum ꝑ gregis custodia.
d super omnia bona sua constituet †
ꝭ ecōtra: si dissimulauerit iudiciū dei in ꝓxio vēturū: securitatē sibijpsi faciens.
eū. Si autē dixerit malus seruus e†
ille in corde suo: moram facit do-
ꝭ iniurijs afficere.
e minus meus venire: ⁊ ceperit ꝑ- f†
ꝭ ipse aūt sit dedit⁹ gule vel ebrietati vel facinorib⁹ ⁊ illecebris seculi plenus sit.
cutere conseruos suos mādūcet
aūt ⁊ bibat cum ebriosis: veniet g†
ꝭ in quo oēs mali p̄positi intelliguntur.
domin⁹ serui illi⁹ in die qua non
sperat: ⁊ hora qua ignorat: et di- h
ꝭ a cōsortio fidei. ꝭ sortem eius.
f uidet eū: ꝑtēq̄ꝫ ei⁹ ponet cū hypo- i
ꝭ lucet nō fuisset hypocrita. ꝭ ꝑ calore. ꝭ ꝑ frigore.
g crit̄: illic erit flet⁹ ⁊ stridor dētiū. k

---

ad plenū recedet a deo viuente: et sic non relinquet̄ lapis sup lapidem mandatoꝝ dei q̄ non destruat̄. f† Sedente autē eo sup montē oliueti ⁊c. cōtra templū sedens de ruina iudaice gētis disputat vt etiā ipso situ corpis monstret ꝙ quietus in ecclesia manēs impioꝝ supbiā ꝯdēnat. l† Multi venient ī noīe meo dicētes ego sum xp̄s ⁊c. multi videntur plus dicere facto: q̄r sua statuta districtus faciūt obseruari ꝙ precepta dei. b† Cōsurget enī gēs ꝯ gentem ⁊c. Hiero. Mystice autē videt̄ regnū ꝯ regnū ꝯsurgere. ⁊ pestilētia eoꝝ q̄ꝝ s̄mo serpit vt cācer ⁊ fames audiendi verbum dei: et cōmotio vniuerse terre in hereticis magis ītelligi q̄ contra seinuicē dimicātes eccl̄ie: victoriā faciūt. g† Tūc tradēt vos ī tribulatione ⁊c. qd̄ nūc implet̄ mystice: quia paupes religiosi ꝑ hoīes malos ⁊ specialiter ꝑ clericos ꝑuersos tribulātur ⁊ ꝑ detractiones eoꝝ linguaꝝ gladijs occidunt̄: et plures infirmi scādalizātur odientes statū suū: et fratres suos neq̄ter accusant ab ordine recedētes.

† Luc. 12. c

m† Et multi pseudo ꝓphete surgent ⁊c. i. p̄dicatores q̄ sua sunt tm̄ q̄rētes. surgūt et multos simplices seducūt et sic frigescēte charitate abūdat iniquitas. o† Qui aūt ꝑseuerauerit vsq̄ꝫ ī finē. scꝫ in doctrina xp̄i. ⁊ a talib⁹ verbo ⁊ facto: p̄dicat̄ euangelium regni.

† Lu. 12. c. Apo. 16. d. 2. Cor. 5. a

t† Cum ĝ videritis abominationem desolatiōis ⁊c. abominatio stans ī loco sācto ē p̄latus malus in eccl̄ia: de q̄ d̄r Zach. xj. O pastor ⁊ idolū derelinquens gregē. b† Tūc q̄ ī iudea sūt: id ē in ꝯfessione v̄itatis. † Fugiant ad mōtes. i. querāt auxiliū a deo vt ꝓuideat de pastore bono. c† Et q̄ ī tecto est ⁊c. ꝑ quē significat̄ bon⁹ ꝯtemplatiuus. † Et q̄ in agro ⁊c. id ē bonus actiu⁹. q. d. isti nō dimittant occupationē suā bonā ꝓpter p̄lati maliciā. d† Ue aūt pregnantib⁹ ⁊c. i. quilibet debet optare vt nō impediat̄ fuga tāti mali eccl̄ie. g† Erit enī tunc tribulatio ⁊c. s. figuratiue q̄r malus p̄latus est antichristi figura qui sedebit in templo dei vt dicit̄. ij. Thessal̄. ij. ideo dicit̄ j. Jo. ij. Jam antichristi multi sunt. tñ dies talium aliq̄ñ breuiant̄ ꝑ bonorū oratiōes. n† Tunc si quis vobis dixerit: ecce hic est xp̄s ⁊c. Nunc autē fit hoc mystice. nam adulatores mlt̄i laudant malos prelatos ⁊ principes tāꝙ sint christi boni: christ⁹ enim grece dicitur vnctus latine. episcopi v̄o et reges saltem aliqui sunt vncti. † Nolite credere. scꝫ talibus adulatoribus: quia prophete sunt antichristi. e† Ubicunq̄ꝫ fuerit corpus ⁊c. id est vbi est bonus p̄latus vbi cōgregant̄ bone persone. g† Statim aūt post tri. scꝫ electionis vel ꝓuisiōis ꝑuerse. nam talis ꝓuisio est ecclesie magna tribulatio. i† Sol obscurabit̄. qd̄ fit moraliter quando malus p̄ficitur. k† Et luna non dabit lumen suum: id est ecclesia que lumen habet a bono pastore sicut luna a sole: propter quod ipso subtracto deficit lumē ecclesie. l† Et stelle cadent de celo: id est religiosi de contēplationis excelso. m† Et virtutes celorum mouebuntur. nam ꝑfecti de dei patientia in permissione mali p̄lati mirantur. q† Et videbunt filium hominis ⁊c. id est christum qui in tali tribulatione venit aliquādo ꝓ consolatiōe bonoꝝ deijciens malum p̄latum et substituens bonum. v† Et mittet angelos suos ⁊c. tunc enī mittūt̄ angelici viri cuꝫ tuba p̄dicatiōis ad ꝯgregandū electos hinc ⁊ inde in vnitate charitatis. b† A sūmis celorū ⁊c. i. a maiorib⁹ vsq̄ꝫ ad minores: q̄r p̄dicatio debet esse cōmunis. c† Ab arbore fici discite parabolam ⁊c. ꝑ ficum cuius dulcis est fructus significat̄ bonus prelatus qui in institutione sua incipit virescere per opera bona. et hoc est signum fructificatiōis bone in se et in alijs de proximo future. e† De die aūteꝫ illa ⁊c.

Istud ad

Istud ad lr̄am exponit̄ de die iudicij generaliter. Moraliter aūt pōt exponi d̄ die iudicij ꝑticularis q̄ ē dies mort̄ cuiuslibet hoīs. diē aūt mortis sue null⁹ scit nisi de⁹ sibi reuelauerit. ideo s̄bdit̄: h† Sic āt fuit ī dieb⁹ noe ⁊c̄. Erāt enī tūc comedētes ⁊ bibētes ī securitate: diluuiū nō timētes. Sic etiaꝫ multi de morte sua nō cogitāt q̄ꝫuis certitudinalit̄ sint morituri. ideo subdit̄: i† Ita erit aduent⁹ filij hoīs. ad ꝑiculare iudiciū venitis. nā aliqui moriūt̄ repēte in prādijs et festiuitatib⁹ magnis: ⁊ de ōꝑantib⁹ in agro vnus aliq̄n fulgurat̄ ⁊ alij relinquunt̄: ⁊ sic ē ī alijs sequētib⁹ exēplis. ⁊ iđo ꝯcludit̄: o† Vigilate ḡ. vos ad mortē sollicite ꝑparādo. † Quisputas ē fidelis seru⁹ ⁊c̄. h̄ ē bon⁹ p̄lat⁹ q̄ subditos suos pascit pabulo sacre scripture ⁊ eucharistie: quē si dn̄s inuenerit vigilātē sup ꝑsone sue gregisq; sui custodiā. † Sup oīa bona sua ⁊c̄. dādo ei seip̄m ⁊ ꝑ ꝯsequēs oē bonū. e† Si aūt dixerit ma. ⁊c̄. de aduētu ei⁹ ī morte nihil cogitādo. f† Et cepit ꝑcutē ⁊c̄. i. viuere iniuriose ⁊ gulose. g† Ueniet dn̄s serui illi⁹ ⁊c̄. repētēs mortis debitū repētine sicut frequenter accidere ꝯsueuit.

In ca. xxiiij. vbi d̄r ī postil. Hmōi aūt ē noticia diei iudicij.

Additio. Quecūq; noticia deo attributa etiā si non importaret respectū ad creaturā necessariū ē q̄ sit cōis trib⁹ ꝑsonis: eadem ei est cuꝫ essentia diuina.

Replica. In ca. xxiiij. vbi dicit̄ de noticia diei iudicij q̄ pater sol⁹ ⁊c̄. dicit postil. q̄ ꝑ h̄ nō excludit̄ fili⁹ ⁊ sp̄ūssanct⁹: q̄r oīs respect⁹ dei a dextera ē cōis tribus: talis aūt ē noticia diei iudicij. Burg̃. dicit q̄cūq; noticia deo attribuit̄ etiā si nō importarēt respectuꝫ ad extra: necesse ē vt sit cōis trib⁹ ꝑsonis: eadē enī est cū essentia diuina. Sꝫ si ratio Burg̃. valet paternitas erit cōis tribus ꝑsonis: q̄r ē eadē essentia diuīa. Sꝫ dictū ī se non videt̄ scholasticū: q̄r ꝑ noticiā generatur verbū. si igit̄ illa est cōis tribus: tres ꝑsone generāt verbū. Itē verbū ē noticia ꝑ paternū ītelligere exp̄ssa ⁊ iđo d̄r sapiētia. Si igit̄ illa noticia ē cōis trib⁹: pater vtiq; erit sapiēs sapientia genita q̄đ negat beat⁹ Aug⁹. j. retrac. ca. xxv.

Glo. ordi.

a Tunc sil̄e. Decē Ca. XXV t virginib⁹. Uirgines sūt oēs q̄ se a luxu seculi ꝯtinēt. Quinq;: q̄r quinq; partita ē ꝯtinentia ī carnalibus illecebris: videlꝫ vt ī quinq; sensib⁹ ꝯtineāt se a voluptatibus.

b Et sponse ⁊c̄. Oēs simul sūt sponsa q̄ mōdo desponsata ē virgo a corruptione seculi. Nubet: cū mortalis immortali ꝯiunget̄. c Morā autē ⁊c̄. Quia nō est parū tp̄is iter priorem et scđm aduentū xp̄i. Dormitauerunt et dormierūt: q̄r postea suscitandi.

d Media aūt nocte: Id ē nullo sciente vl' sperāte. Uñ: Dies dn̄i sicut fur ī nocte ita veniet. (1. Thes. 5. a) Date

a† hec parabola tam ad subiectos q̄ꝫ ad p̄latos refert̄. ⁊ aliud de eodē exemplū. ⁊ ecc̄lia permixta tā oib⁹ religiose q̄ꝫ sup̄sticiose continentibus.

t Tunc sil̄e erit Ca. XXV regnuꝫ celoꝝ decem virginibus: que accipientes lampades suās exierunt obuiam sponso ⁊ sponsę. Quinq; autēꝫ ex eis erant fatue: ⁊ quinq; prudentes. Sed quinq; fatuę acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum. Prudentes vō acceperūt oleum in vasis suis cuꝫ lampadibus. Moram autem faciēte spōso: dormitauerunt omnes ⁊ dormierūt. Media aūt nocte clamor factūs ē: ecce spōsus venit: exite obuiam ei. Tūc surrexerunt omnes virgines illę: ⁊ ornauerūt lāpades suas. Fatuę autem sapiē/

a ⁊ opa q̄ ꝺm cōtinētiā fiūt. b ⁊ cōcordauerunt voluntati sponsi ⁊ matris ecclesie. a ⁊ q̄r veritati seruiunt ꝑ laudibus hominū. ⁊ q̄r veritati seruiūt ꝑ eternis .s. p̄mijs. ⁊ accepta ostensiōe bonoꝝ operū. a ⁊ gloriam intra conscientiaꝫ vel oleum ē oleum mētis quā habet qui intus deo placet. a ⁊ nitorem glīe. c ⁊ ostēsione bonoꝝ operū. b ⁊ .i. in conscientijs suis. ⁊ iudiciū differēte extremū. ⁊ añ mortē lāguorib⁹. ⁊ electi ⁊ reprobi. ⁊ sōno mort̄. ⁊ securis oībus. ⁊ in inspirato. a ⁊ in voce archangeli ⁊ in tuba dei. b ⁊ ad sociandā sibi perpetuo virginem. ⁊ occurrite ei ī aera. ⁊ a sōno mort̄. ⁊ boni ⁊ mali. ⁊ cōtinentes. ⁊ numerauerunt secū opa sua ꝑ q̄bus remuneratiōnē expectant. a ⁊ sua fiducia decepte int⁹ vacue dicūt ꝓximis.

Nico. de lyra

a Tunc sil̄e erit Ca. XXV t regnū celoꝝ. Data lege euangelica: postq̄ꝫ saluator ostēdit q̄dam antecedētis iudiciū extremū: h̄ describit ip̄m iudiciuꝫ. Et q̄r vniuersitas iudicāda distinguit̄ in tres stat⁹: videlꝫ actiuorū: cōtēplatiuoꝝ: ⁊ etiaꝫ p̄latorū. ideo diuidit̄ in tres ꝑtes ꝺm tres parabolas q̄s hic ponit ad istos tres status ꝑtinentes. p̄ma ꝑtinet ad contēplatiuos. scđa ad p̄latos. ibi: Sicut enī homo ꝑegre ⁊c̄. tertia ad actiuos. ibi: Cum autem venerit fili⁹ hominis. Prima ī duas. quia primo circa vitam cōtemplatiuā ponit̄ meritū. et secūdo ponit̄ circa hoc examinationis iudiciū. ibi: Media autem nocte. Dicit ergo p̄mo: Simile erit regnū celorū: id est ecclesia militans q̄ꝫtum ad statum ꝯtemplatiuū. b Decem virginib⁹. ꝑ quas signat̄ vniuersitas cōtemplatiuorū. Numerus enī denari⁹ est primus digitus vel prim⁹ limes numerorū. vnde ⁊ numeri sequētes componunt̄ ex denario pluries sumpto vl' aliqua ꝑte eius: sicut ptꝫ. xx. bis decē. xxx. ter decem. ⁊ sic ꝯsequēter. Sil'iter. xj. vnum ⁊ decē. ⁊. xij. duo et decē: ⁊ sic ꝯsequēter. ꝓpter q̄đ dixerūt aliqui philosophi q̄ numeri nō ꝓcedunt in infinituꝫ solū h̄ vsq; ad decē: vt habet̄. iij. Phisicoꝝ. ⁊ ideo denari⁹ numerus bene significat vniuersitatē. Uirginitas aūt q̄ tenet supremū gradū in virtute castitatis significat vitā cotemplatiuaꝫ: quia castitas eleuat mentē a carnalib⁹: ⁊ sicut disponit intellectū ad ꝯtēplationē veritatis: sic ecōtrario luxuria deprimit mentē ⁊ causat hebitudinē ītellect⁹: ⁊ sic reddit hoīeꝫ q̄si bestialē: ꝑꝫ q̄đ. j. Ethicoꝝ vita voluptuosa vocat̄ vita pecudū. c Que accipientes lāpades. lāpades iste sunt opa vite cōtēplatiue q̄ sunt bona de genere. d Exierūt obuiā spōso ⁊ sponse. Ad hoc debet ordinari exercitiū vite contēplatiue vt homo possit secure ⁊ decenter obuiare christo venienti ad iudicium qui tunc coniunget sibi ecclesiam totaliter mundatā non habentē maculam neq; rugā. e Quinq; ex eis erant fatue et quinq; prudētes. Prudentia autem est virtus directiua operum humanorū in finem debitum: ꝓpter q̄đ a philosophis et a sanctis dicit̄ auriga virtutū. Uirgines aūt prudentes sunt cōtemplatiui seu religiosi opera sua bona de genere ad finē debitum ordinantes: videlicet ad glīaꝫ dei p̄ncipaliter: ad ꝑfectionem sui et ꝑ edificationē ꝓximi cōsequenter: et q̄r fatuitas ē priuatio prudētie cōtraria: ideo fatue virgines dicunt̄ cōtēplatiui a p̄dicto fine deuiantes: ꝓpriā gloriam ⁊ fauorē hoīm vl' questū p̄ncipaliter intendētes. ⁊ merito dicūt̄ virgines fatue: q̄r bonū op⁹ d̄ genere ꝑdūt ꝓpter defectum intentionis recte.

f Sꝫ q̄nq; fatue acce. lampa. nō sūp. oleū secū. Oleū istud ē sp̄ūale gaudiū q̄đ orit̄ ex opibus bonis factis ꝓpter deū: de quo dicit Ap̄ls ad Phil'. iiij. Gaudete in dn̄o semp. Hoc aūt oleum non habent virgines fatue ꝓpter defectū intentiōis recte: lꝫ habeāt lāpades. i. opa bona de genere. g Prudētes vō acceperūt oleū ⁊c̄. q̄r ꝓpter rectitudinē intētionis gaudēt in dn̄o de suis opibus bonis. Dicit̄ aūt gaudium istud oleum quia nutrit ⁊ fouet ignē charitatis. ex hoc enī q̄ aliq̄s delectat̄ in oꝑe: fortius ⁊ melius operat̄ ꝺm ph̄m et ꝑ ꝯsequēs disponitur vt ei maior charitas infundat̄. h Morā autē faciēte spōso: dormitauerūt omnes et dormierūt. Mora ista est decursus temporis ab ascensione christi vsq; ad diem iudicij: quod tempus propter longitudinem vocatur hic mora: iam enim durauit ꝑ mille ducentos et septuagintaquinq; annos: et residuū est nobis incertum. In hoc auteꝫ temporis interuallo moriuntur omnes tā boni q̄ꝫ mali: que q̄deꝫ mors signatur hic ꝑ dormitionem: q̄r ita faciliter excitabūt̄ a morte ꝑ xp̄m ad iudiciū veniente: sicut homo purus excitat aliū dormientem.

i Media aūt nocte. Hic ponit̄ examinatiōis iudiciū circa p̄dicta opa ꝯtēplātiū. dicit ḡ: Media aūt nocte. nō ē intelligendū per hoc q̄ iudiciū extremum sit celebrandū de nocte sed de die ꝓut dicit Ap̄ls. j. Cor̄. iij. Dies dn̄i declarabit ⁊c̄. sꝫ quia tempus iudicij est nobis occultū vt ptꝫ ex p̄cedēti ca. ideo hoc signat̄ ꝑ hoc q̄đ d̄r: Media aūt nocte: q̄r illa q̄ fiunt media nocte sūt hoīb⁹ occulta. k Clamor aūt fact⁹ ē. i. vox xp̄i vel angeloꝝ ad vacādū mortuos ad iudiciū: vt dicet̄ infra eo. ca.

l Tūc surrexerūt oēs virgines ille. q̄r oēs resurgēt boni ⁊ mali vt appareāt ī iudicio xp̄i. m Et orna. lā. suas. iste ornat⁹ non ē aliud q̄ꝫ recursus ad mortē cogitando de iusticia suorū operū ⁊ bonitatē circūstantiarū. n Fatue auteꝫ sa. di. da. no. ⁊c̄. Ista petitio vana ⁊ respōsio negatiua significat q̄ nullus ad aliū

A † 1. q. 1. q̄đdam. ꝟ. ecce. ibi: sic et oēs. 32. q. 5. si paulus De sacra vn. c. 1. ꝟ. prudentes

a Date nob de oleo rc. Quorū facta aliena fulciūt laude: eadem subtracta deficiūt: & de ↄsuetudie id semper inquirūt vnde gaudere anim⁹ solet. Itaqȝ hoīm q̄ corda nō vidēt: testimoniū volūt habere apud deū: q̄ cordis inspector est. b Extinguūt rc. Id ē aduētu iudicis intus obscurant: & a deo nō habēt mercedē: q: receperunt laudem. c Ne forte rc. Quia q̄sqȝ p se rōnē reddet: nec alieno testimonio iuuat q̄s apd deum: cui secreta patent & vix sibi q̄sqȝ sufficit vt ei phibeat testimoniū cōsciētia sua. Ne forte. Unusq̄sqȝ p suis opibus mercedē suscipiet: nec pōt in die iudicij alioꝝ ꝟtutes: alioꝝ vitia subleuare. d Ad vēdētes rc. Vendētes sūt adulatores: qui dant laudē & accipiūt aliquā mercedē. e Dū aūt irēt rc. Inclinātib⁹ se illis in ea q̄ foris sūt & solita gaudia reqrentib⁹ cum interna nō nouerunt: venit ille q̄ iudicat. f Et clausa ē ia. rc. Post iudiciū magna ē ei⁹ seueritas cui⁹ ē añ ineffabilis miscdia. g Nouissime ꝟo rc. Per veram pniaꝫ. p infructuosas lachrymas pulsant foris relicte. Nō d̄r q̄ emerunt oleū: q: nullo iā remanēte gaudio de alienis laudibus: i angustijs redeūt ad implorationē dei. h Vigilate. Videlꝫ vt testioniū bone ↄscie nob p̄parem⁹: ne cū fatuis ꝟginibus foris remaneam⁹. Et q: paratos nos īuenire desiderat: subijcit aliā de eadem re parabolā. Peregre. Loc⁹ carnis terra ē: ergo christus carnē nostram ad peregrina duxit quando celum ascendit. i Nescitis diem neqȝ horā. Nō solum diem iudicij: sed diem mortis cuiusqȝ vel horam in qua q̄ paratus inuenitur: & tunc parat⁹ inuenietur. k Et pfectus est statim. Non locum mutans: sed liberam eis potestatem operandi permittens. l Operatus est ī eis rc. A visibilibus se custodiendo: alios pro posse exhortando: vt de visibilibus ad inuisibilia trāseāt. Vel vtriqȝ sexui p̄dicando & d̄ bonis moribus informādo: geminauit accepta talenta. m Posuit rōnēꝫ rc. Cepit singuloꝝ act⁹ discutere accusante ↄscia vnūquēqȝ vel excusāte. n Ecce alia qnqȝ. Quotq̄t ab errore ↄuītit: tot dño obtulit: testioniū sibi dante ↄscia q̄ p grām sibi datā nō tm̄ sibi profuit: s etiā q̄s potuit lucrifecit. o Sup pauca. Pauca sunt bona p̄sentis vite q̄uis multa videantur: q: nō sine alicuius molestie admixtione sunt. Multa autē bona eterna que sūt sine omni corruptiōis molestia. p Intra ī gaudium domini rc. Admixtus choris angelorum sic intus letare de munere vt iam non sit q̄ exterius doleas d̄ corruptione. q Qui duo talenta acceperat. Iste viribus suis quicquid in lege dei didicerat in euangelio duplicauit. siue ↄsciaꝫ & opera p̄sentis vite future beatitudinis typos ītellexit.

Durus

† 1. q. 1. p phierauit 19. di. diaconi sunt.

B

a testimoniū laudū: dicēdo d̄ opib⁹ nr̄is q̄d vidistis

a tib⁹ dixerunt: Dāte nobis de oleo

a opa nr̄a que hoibus clara videbant.

b vr̄o: q: lāmpades nr̄e extinguūt.

a nō de auaricia sꝫ timore: q: ī illo die testimoniū cuiusqȝ vix sufficiet sibi nedū sibi & pximo.

Respōnderūt prudentes dicētes:

c Ne forte non sufficiat nobis & vo

a increpādo. ire. i. modo videam⁹ quid vos adiuuēt qui vobis laudes vēdere cōsueuerāt.

b venamini laudes vr̄o more. nō dāt cōsiliū: sꝫ ex obliquo cōmemorant crimen earum.

d bis: itē poti⁹ ad vendētes & ēmite

e vobis. Dū aūt irent emere: venit

a quibus cōscientia dabat bonum testimoniū.

spōsus: & q̄ pārate erāt ītrauerunt

a vbi munda anima verbo dei copulatur.

f cū eo ad nuptiās: & clausa ē ianua.

aditus regni celestis: q: p̄cibus postea nullis: patebit aditus post iudicium.

g Nouissime ꝟo veniūt & reliquē vir

dolore repulsionis cōpulse appellationem ingeminam dominationis.

gines dicētes: † Dñe dñe aperi nobis. At ille respondens ait: Amen

a ideo vos desero: q: p vite meritū n̄ recognosco.

b ecce quo parabola tendit.

h dicō vobis nescio vos. Vigilāte

i itaqȝ: q: nescitis diē neqȝ horā. Sicut eni hō peregre proficiscens vo

a dedit dona hominib⁹ naturalia et gratuita.

cauit seruos suos et trādidit illis

exteriorū scientiā quinqȝ sensibus acquisitam.

bona sua. Et vni dedit q̄nqȝ talen

a intellectū & opatione. intellectū.

ta: alij autem duō: alij ꝟo vnum:

non p largitate vel parcitate: alij plus: alij min⁹ sed p viribus accipientium.

k vnicuiqȝ sm ppriam virtutē: & p

pmouit. sciam exterioꝝ & si mystica nō penefect⁹ ē statim. Abijt aūt q̄ q̄nqȝ ta

trer. dum se a visibilium voluptate custodit ab his etiam alios amouendo compescit.

l lēta accepat & opatus est in eis: & lucratus est alia q̄nqȝ. Similiter q̄

a itellectū & opatione. b p̄dicādo & mira operādo: tales instruit q̄ itidē florēt sciētia & opere.

duo āccepat lucrātus est alia duo.

a intellectū. b abiēs p se: sꝫ nō rediēs p se.

Qui aūt vnūꝫ accepat abiēns fo

a terrenis actibus se applicauit nec lucrum spirituale quesiuit.

dit ī terrā: & ābscōdit pecuniā dñi

a q̄d ē ab ascensione dñi vsqȝ ad secūdū aduētū.

sui. Pōst multuꝫ ꝟo tpis venit do

ad iudicandum.

m min⁹ seruoꝝ illoꝝ: & posuit rationē

preparans se ad reddendā rōnem.

cuꝫ eis. Et accedēs qui quinqȝ talēta accepat: obtulit alia q̄nqȝ talēta dicens: Dñe q̄nqȝ talenta tra

n didisti mihi: ecce alia quinqȝ suplu

a non tua queres sed que iesu christi.

crat⁹ sū. Ait illi dñs ei⁹: Eūge fue

o bone et fidelis: q: supra pauca fuisti fidelis: supra multa te cōstituā

a gaudēs dñs in gaudiū intrare iubet.

p intrā in gaudium dñi tui. Accessit

q aūt & q̄ duo talenta accepat: & ait:

lus ad aliū q̄ūtūcūqȝ iustū poterit recurrere p auxilio habēdo: nec aliq̄s q̄ūtūcūqȝ iust⁹ poterit aliū iuuare s sibi soli sufficiet iusticia sua. & h̄ est q̄d subdit: a Ne forte n̄ suf. rc. exprobratio ē p̄terite fatuitatis ī h̄ q̄ bona opa de genere dederunt p̄pt fauorē laudis humane: q: vēditores olei sūt adulatores sm Aug. q. d. cōsiderate q̄d valuit vob p tali fauore ↄtinēter viuere. b Dū aūt irēt emere. p h̄ insinuat remorsus ppric ↄscie dicentis testimoniū de p̄dictis ↄtra se. c Venit spōsus. i. xp̄s ad remunerationē bonorum. d Et q̄ parate erant. p opa charitate formata. e Intrauerūt cum eo ad nuptias. i. ad gl'iaꝫ celestem alijs relictis ad penā. f Et clausa ē ianua. q: post iudiciū nō erit alicui aditus possibilis ad gl'iaꝫ: p̄pt q̄d subdit: g Nouissime. i. nimis tarde. h Veniunt & reliq̄ ꝟgi. di. dñe dñe aperi nob. p h̄ q̄ vocāt eū dñm signatur q̄ crediderūt in xp̄m: s q: fides earū fuit informis. ideo subditur: i At ille respōdēs ait: Amē dico vobis: nescio vos. noticia. s. approbatiōis q̄ soli electi a deo cognoscūt. Et in fine huius parabole ad nostraꝫ instructionē ↄcludit. k Vigilate itaqȝ. ad habendā scꝫ fidē formatam charitate. l Quia ne. diē neqȝ horā. s. mort': nec p ↄseq̄ns stat⁹ p die iudicij: q: sicut dictū ē in tali statu p̄sentabit q̄libet in iudicio in quo inuenient in morte.

m Sicut eni homo pegre. Hic ponit secunda pabola que ptinet ad p̄latos. Et primo circa statum eorum describit meritum et demeritum ppric actionis. secūdo iudicium discretionis. ibi: Post multum ꝟo temporis. dicit ergo primo: Sicut homo peregre pficiscēs. hō iste ē iesus xp̄s qui lꝫ sm diuinitatē nō possit pficisci de loco ad locū: q: sic est vbiqȝ semp & de necessitate: sm tn̄ naturā humanā pegre pfectus ē qn̄ ascēdit in celū: q: loc⁹ pprius oīm compositoꝝ ex elemētis vbi naturaliter quiescunt est terra: vt habet scd̄o de generatiōe. q: elemēta grauia excedūt in eis sm quātitatem molis. n Vocauit ser. su. i. p̄latos eccl'ie q̄ speciali modo sūt eius serui. o Et tradidit il. bo. sua. bona. s. nature: bona grē gratis date: bona scie: bona potentie: & bona opulētie: & dicunt talenta q: p bonuꝫ vsū taliū pōt hō sibi acquirere celeste p̄mium. p Et vni dedit q̄nqȝ ta. rc. q: aliqui habēt oīa ista a deo sibi collata: alij plura istorum & alij vnū tm̄. q Abijt autē rc. q: aliqui sūt qui ista talenta multiplicant et gemināt bn̄ vtēdo p̄dictis ad sui pfectionē & pximi edificationem. Alij autem abscōdunt in terra q̄ p̄dictis vtunt ad mundi gl'iam & tēporale lucrum seu questū. r Post multū ꝟo tem. Hic ponit circa p̄dicta examinatiōis iudicium. Post multū ꝟo tēporis venit dñs seruoꝝ illoꝝ: q: magnuꝫ temp⁹ est ab ascēsiōe xp̄i in celum vsqȝ ad aduentū eius ad iudiciū vt p̄dictum est. s Et posuit rōnem cum rc. quia tūc districte exiget rationē de bonis ab eo collatis: bene operātes remunerando pp̄ter quod sequit: t Euge. īteriectio ē gaudentis. v Serue bone et fidelis. querens in suis actibus gloriā dñi nō suam. x Quia super pauca fuisti fidelis. bona enim in hac vita collata homini pua sunt respectu bonorum gl'ie: q: ibi confert homini bonū infinitum: pp̄ter hoc sequit: y Sup multa te ↄstituam rc. et patet. z Accessit aūt & q̄ vnū talētū accepat.

q: mali

¶ a Durus. Quia ardua est via q̄ ducit ad vitã. ⁊ qꝛ quãto gdus alti oꝛ: tãto casus grauioꝛ. b Et timẽs ⁊c̄. Et timẽs aggredi altioꝛis vite gradũ: ne alteriꝰ salutẽ q̄rens ipse periclitaret: abscõdi: non p̄dicaui qd te donãte ĩtellexi. In terra: ĩ carnali vita subsistẽs: sicut habui sic tenui nõ augẽs vl' minuẽs. Nota ꝙ piger seruꝰ inertiã nõ excusat ſ; supbit calũniãdo dñm: ⁊ dicit se prudẽter fecisse: ne dũ lucra querit periclitet̃ etiã de soꝛte: ⁊ vocat eũ durũ cui tñ nõ fuit ad lucrũ. Cui siles sũt in eccl'ia qui melioꝛis vite vias aggredi metuũt ⁊ iacere ĩ ignauia nõ verent̃: ⁊ cum se pctõꝛes ꝯsiderãt: sãctitatꝭ viam arripere timẽt: ⁊ tñ ĩ iniq̄tatibꝰ remanere nõ timẽt. Quoꝝ petrꝰ adhuc infirmꝰ speciẽ tenuit cũ viso piscĩũ miraculo dixit: Exi a me dñe: qꝛ hõ peccatoꝛ sũ. Immo si pctõꝛ es: dcũ; a te nõ repellas: qd faciũt hi q̄ videntes se infirmos nolunt ad melioꝛa ꝓgredi. pctõꝛes q̄dẽ se fatẽt ⁊ dñ; repellunt: et velut in pturbatione consiliũ non habẽt. Dũ moꝛiũtur ⁊ vitã timẽt: hac sibi blãdientes ꝑuersitate: q̄si dicerẽt: Sufficit mihi de me rõnem reddere q̄d opus est aliis ministrare: vt d̄ eis quoq; cogar rõne; reddere? Cũ etiã hi inexcusabiles sint q̄ nõ audita lege vel euãgelio doꝛmierũt: cũ p creaturã deum cognoscere potuerũt. Uñ dicit̃: Meto vbi non semino ⁊c̄.

c Sciebas ꝙ. Quare ista cogitatio nõ incussit tibi timoꝛẽ: vt scires me mea diligentiꝰ quesiturũ. Qd dixit ꝓ excusatiõe vertit̃ ĩ culpã.

d Numulariis. Uel ceteris doctoribus vt ap'lis ⁊ ep'is: vel cunctis credentibꝰ qui possũt pecuniã duplicare. e Et date ei ⁊c̄. Hoc in ecclesia fieri plerũq; videmꝰ: quia pleriq; dũ bñ ministrant exterioꝛa q̄ accipiũt ꝑ adiũctã grãm: ad ĩtellectũ quoq; mysticũ ꝑducuntur.

f Omni enĩ. Multi enĩ natura l; sapiẽtes ⁊ acuti si sint desides perdunt bonum nature ⁊ p̄emiũ qd erat eis ꝓmissum videtur trãsire ad alios qui qd habẽt minus per naturam acquirũt per industriã: vel qui habet fidem ⁊ bona; volũtatem etia; si minꝰ habet in opere dabit̃ ei a bono iudice. Sed qui fidem non habet etiam virtutes q̄s naturaliter habet perdit: sine qua non sunt virtutes. Uel qui habet amoꝛem verbi datur ei sensus ĩtelligendi. Qui v̾o non habet etia; si naturali studio callet deficit. Ul' qui non habet charitatem amittit omne bonum quod habet. Nota ꝙ hoc qd cuiq; datur in rebꝰ mundanis vel spiritualibus ꝓ talento imputatur de quo est rationẽ redditurus. g Cum autem. Tradẽdus in pꝛoximo cruci premisit gloriam triũphantis vt secutura scandala hac promissione cõpensaret.

Post parabolas de fine mundi nunc exequitur dominus modu; futuri iudicii. h Omnes ange. ⁊c̄. Qui testes sũt hũanoꝝ actuũ ſ; q̄ꝝ custodia bñ vl' male egerũt.

¶ Oues

Dñe duo talenta mihi tradidisti: ecce alia duo lucratus sum.

a ſ nõ tua querẽs: sed q̄ iesu xp̄i.

Ait illi dñs eiꝰ: Eug[a]ẽ serue bone ⁊ fidelis: qꝛ supꝛa pauca fuisti fidelis supꝛa m'lta te ꝯstituã

ſ accipe qd ocul' nõ vidit nec auris audiuit.

intra in gaudium dñi tui. Acce

ſ infelicissimum habens a sua conscientia testimonium.

dens aũt ⁊ q̄ vnũ talentũ acceperat ait: Domine: scio qꝛ ho-

a ſ nõ parcis: s; p̄cidis falce iudicii tui eos q̄bus legẽ nõ cõmisisti. ſ vel austerus.

a mo d[a]urus es: metis vbi non se- b

a ſ in regno tuo bonos etiã ex gẽtibꝰ: ⁊ ex eoꝛum cõparatiõe q̄ naturalẽ legẽ seruant: dãnas eos qui negligunt scripturas.

minasti: et c[a]ongregas vbi non

ſ per liberum arbitriũ.

b sparsisti: et timens abii ⁊ abscõ c
di talentum tuum in terra. Ecce d
ce habes quod tuu; est. Respõ e
dens autem dominus eius di-

a ſ superbe qui calumniam facis domino.
b ſ qui lucrum facere neglexisti.

c xit ei: Serue male et pig[a]er scie[b]- f
bas: quia meto vbi non semino: et congrego vbi nõ sparsi.

ſ quia etia; ab his exigo quibꝰ non cõmisi ad erogandum. ſ diuinũ sermonẽ.

Opoꝛtuit eni te pecuniã mea;

a ſ numularii sunt qui p̄dicationem audita; valent verbis ⁊ opere exercere. b ſ id est merita discutiens quod meum ẽ cu; vsuris ⁊ te ꝑ gratiã bene dispensatã ⁊ ꝑ te acquisitos.

d cõmittere numul[a]ariis ⁊ v[b]ẽniẽs
ego recepissem vtiq; quod meum est cum vsura. Tollite itaq; g

ſ intellectũ. ſ qui exterioꝛa bene amministrauit sed intellectu adhuc vacuus fuit.

e ab eo talentũ et date ei qui ha- h
f bet dece; talenta. †Omni enim

ſ studium verbi erogandi dabitur gratia super gratiam.

habenti dabitur et abũdabit. i

ſ hoc studium vel charitatẽ.

Ei autem qui non habet et qd k

ſ vel naturali ingenio vel litterali studio: qꝛ nulla dulcedine interne sapientie gaudebit.

videtur habere auferet̃ ab eo: ⁊

a ſ infructuosũ q̄ sponte ⁊ negligentia sua coꝛruit in interioꝛes tenebꝛas.

inutilẽ seruũ eiicite ĩ tenebꝛas l

ſ non dilectatio vt in istis fuit.

exterioꝛes: illic erat fletus ⁊ stri- m

ſ in scdo aduẽtu. ſ q̄ est ⁊ filiꝰ dei.

g doꝛ dẽtiũ. Cũ autẽ venerit fili- n†

a ſ in diuinitate qua iudicabit qui pꝛius venit in humilitate.

us hominis in m[a]aiestate sua: ⁊ o p
h omnes angeli cum eo: tunc se- q

a ſ regnabit. b ſ ecclesiam in qua tũc apparebit omnis potentia eius.

d[a]ebit sup sed[b]e; maiestatis sue:
⁊ ꝯgregabuntur ante eum om- r

ſ omnis tempoꝛis oĩs cõditionis: omnis sexꝰ: omnis etatis.

nes gẽtes: †⁊ sepabit eos ab in s

quia mali lic; inuiti apparebunt in extremo iudicio diuino conspectui. a Ait: domine scio qꝛ hõ durꝰ ⁊c̄. tñ qꝛ deꝰ a fuis suis req̄rit opa ardua. s. opa v̾tutis: tũ qꝛ in iudicio durꝰ erit q̄ modo ẽ pius ⁊ mãsuetꝰ. b Metis vbi no se. ⁊c̄. ꝟ intelligit̃ dupliciter. Uno mõ qꝛ nõ solũ req̄rit ĩ p̄latis eccl'ie bona in ꝓpꝛia ꝑsona: ſ; etiã in aliena: qꝛ eoꝛũ officiũ est inducere alios ad bonum. Alio mõ qꝛ req̄rit ab hoĩe opa meritoꝛia vite et̃ne ⁊ tñ nõ seminauit in natura hoĩs p̄ncipiũ sufficiens huiꝰ opis. Hõ enĩ ex puris naturalibꝰ non põt mereri vitã eternã: imo ꝯtrariũ dicere ẽ heresis pelagiana. non tñ deꝰ iniuste req̄rit opa meritoꝛia vite et̃ne: qꝛ si hõ faciat qd in se ẽ deꝰ infundit sibi grã; ꝑ quã põt p̄dictũ opꝰ exercere. c Et ti. abii ⁊ abscõ. ta. qꝛ ex pusillanimitate aliq̄ refugiũt aggredi opa v̾tutũ ⁊ declinãt ad vitia ⁊ ad sola terrena q̄rẽda: curãtes tm̃ de coꝛꝑe ⁊ nullo mõ de aĩa: ꝓpter qd sequit̃: d Ecce habes qd tuu; est. qꝛ aliq̄ ad tantã insaniã deueniũt ꝙ dicunt: deus fecit aĩam curet de ea si voluerit. Alii aũt p̄sumẽtes credũt habere gl'ia; sine merito dicentes: deꝰ nõ fecit aĩam ꝓ dãnatiõe: ipam saluabit ⁊ trahet ad se. e Rñdens aũt dñs eius dixit ei: Sue male ⁊ piger ⁊c̄. Ex v̾bo enĩ suo eũ ꝯdẽnat qꝛ in iudicio ꝯsciẽtia vniuscuiusq; testificabit̃ ꝯtra se. f Sciebas qꝛ meto ⁊c̄. q. d. ex q̄ sciebas me eẽ durũ ĩ repetẽdo multiplicationẽ talẽtoꝝ tibi traditoꝝ ꝑ exercitiũ bonoꝝ operũ: ex ꝟ ostẽdis te iuste ꝯdẽnãdũ. ꝓpter qd sequit̃: g Tollite itaq; ab eo talentũ. qꝛ bona diuinitus collata nõ cedũt ad gloriã male operãtibꝰ vel ociosis s; magꝭ ad penã. h Et date ei q̄ habet decẽ talẽta. qꝛ dãnatio repꝛoboꝝ cedet in gl'ia; electoꝝ: s̃m ꝙ scribit̃ in ps̃. Letabit̃ iustus cum viderit vindictã ⁊c̄. ꝓpter qd etiã sequit̃. i Habẽti dabit̃ ⁊ abundabit. qꝛ ei q̄ reperiet̃ in grã dabitur gloꝛia: ⁊ abundabit non solũ de sua et alioꝛum gloꝛificatione: sed etiam de impletione diuine iusticie in maloꝝ repꝛobatione. k Ei autem qui nõ habet et quod videtur habere auferetur ab eo: quia ei qui non inuẽtus fuerit in gratia in moꝛte: bona nature et gratie que habuit credent ei ad penam.

l Et inutilẽ ⁊c̄. Pctõꝛes enĩ nõ solũ habẽt tenebꝛas ĩferioꝛes q̄ sũt tenebꝛe mẽtis: ĩ inferno aũt habebũt cũ hoc tenebras coꝛpoꝛales que sũt tenebꝛe exterioꝛes. m Illic erit fletus et stridoꝛ dentium: id est doloꝛ mentis et coꝛpoꝛis: et ad ista reducitur omnis pena infernalis. n Cum autem venerit filius hominis. Hic ponit̃ tertia parabola que pertinet ad actiuos: ad quos pertinet se exercere ĩ actibus misericoꝛdie pꝛo quo exercitio remunerabuntur. desistentes autem a talibꝰ condemnabuntur. Dicit ergo: Cum autem venerit filius hominis. l; enim idem sit filius dei et hominis: facit tamen mentionẽ de filio hominis: quia in foꝛma humana veniet ad iudicium. o In maiestate sua. quia tunc apparebit in foꝛma hominis gloꝛiosa: qui ĩ pꝛimo aduentu apparuit in foꝛma passibili ⁊ infirma. p Et oẽs angeli eius cum eo. tũ ꝓpter honoꝛem iudicis: tum pꝛopter executionem iudicii: quia ministerio sãctoꝛum angeloꝛum deducentur electi ad celu;: per malos angelos repꝛobi trahentur ad infernum.

q Tunc sedebit super sede; maiestatis sue. per hoc signat potestatem iudiciariam q̄ data est chꝛisto homini. r Et congregabuntur ante eum omnes gentes. quia nullus tũc poterit latere. s Et separabit eos ab inuicem. quia iusticia cuiuslibet et malicia apparebit oĩbꝰ manifeste et talis distinctio vocat̃ sepatio. ⁊ cũ ꝟ foꝛte distinguet̃ s̃m situm.

Sicut

Margin: Ro.7.b; Luc.5.b; †S.13.b Mar.4.c Luc.8.c; †24.q.1.q̄s quis.

¶ a Oues ab he. Duo ordines erant in iudicio: electoꝝ scȝ ꝛ reproboꝝ. Sed electoꝝ: alij iudicabunt: qb⁹ dicit: Sedebitis et vos sup se. xij. iu. xij. tri. israel. Alij iudicabūt: qbus dicitur: Esuriui ꝛ dedistis mihi manducare. Item reproboꝛuȝ: alij qui extra ecclesiā sunt non iudicabūtur: alij qui iudicabuntur quibus dicitur: Esuriui ꝛ non dedistis mihi mā/ducare ꝛc. b Hedos. Hedus ē animal peculium et olidū: qui ꝑ peccatis offerebat̄ i lege. ꝛ significat peccatores: nec dicit capras que possunt habere fetus. c Bn̄dicti pa. Beneficio patris mei ꝓmoti ad obtinendaȝ glīaȝ i q̄ sine corruptione regnet̄: ad quā p̄destinati est̄ a ɔstitutione mūdi. Ad lr̄aȝ. nota opa miscḋie. Mystice: charitat̄ ꝑfectionē. Qui esurientē ꝛ sitientē iusticiā pane verbi reficit: vel potu sapientie refrigerat: charitis agit opa: et q̇ errātē in domū mr̄is ecclīe reuocat: ꝛ q̇ infirmuȝ i fide assumit: et qui tribulatione aliq̄ seu carcere tristicie oppresso subuenit compatiēdo vel consolando: veraȝ dilectionē adimplet. d Tunc respōdebūt. Nō diffidētes d̄ ꝟbis domini: sed vel stupentes pro magnitudine maiestatis regis. Uel quia parum videtur illis omne bonuȝ quod fecerunt. Uñ dr̄: Non sūt cōdigne passiones huius t. ad fu. glo. ꝛc. e Ex his fratribus. Fratres mei ꝛ mat̄ sūt q̇ faciunt volūtatē patris mei. f Non dedistis ꝛc. Quid meret̄ q̇ aliena rapuit: si eternaliter damnatur qui de suo non dedit? g Dn̄e qn̄. Excusare se satagūt q̄si deū fallere possint: qui homīes fallebāt. Sȝ nō habēt excusationem q̇ cōuerti a malis et agere elemosynas noluerūt. vnde subdit: Q̄diu non fecistis vni ꝛc. h In supplicium ꝛc. Frustra ḡ. Origenes spondet liberationem post mltos annos malis hominibus ꝛ ipsis demonibus.

Margin: Ia. 19. d — † 42. di. in prin. 12. q. 2 aux et. ca. si illi. — Mystice — Rom. 8. d

¶ Et factū

a ¶ q̇ posuit aīaȝ ꝑ ouib⁹ suis. ¶ bonos.
a uicem: sicut pastor segregat oues
¶ a malis. ¶ cōfirmabit ī beatitudine bonos.
ab hedis. Et statuet oues quidem a dextris: hedos autē a sini/
¶ in miseria eterna. ¶ regū. ¶ ad beatitudinem ptinēt. a ¶ inuitat ad regnum non expellit ad penam.
b stris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Uenite benedicti patris mei: possidete paratuȝ vobis regnū a constitutione mūdi. † Esuriui enim ꝛ dedistis mihi mādu/care. Sitiui: ꝛ dedistis mihi bibere. Hospes eram: et collegistis me. Nudus: et cooperuistis me. † Infirm⁹: ꝛ visitastis me. In carcere erā: ꝛ venistis ad me.
d Tunc respondebunt ei iusti dicētes: Domine quando vidimus te esurientem: et pauimus: sitientem: ꝛ dedimus tibi potū? Quādo autem te vidimus hospitem et collegimus te? Aut nudum et cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmū: aut in carcere: ꝛ venimus ad te? Et respondēs rex dicet illis: Amen dico vobis.
¶ innuit se nō dixisse generaliter d̄ oībus pauperib⁹: sed de his qui pauperes sunt spiritu.
e Q̄diu fecistis vni de his fratribus meis minimis mihi fecistis.
¶ mihi capiti in mēbris.
a ¶ a sinistris sunt qui sinistra. i. p̄sentia q̄diu vixerunt ardenter amauerunt.
Tunc dicet et his qui a sinistris
a ¶ vt tollat̄ impius ne vi. g. dei. b ¶ q: visi sūt esse cum eo dum ꝑmixti sūt bonis mali.
erunt. † Discedite a me maledicti
a ¶ iudiciū fiet ei sine miscḋia q̇ nō fecit miscḋiaȝ. b ¶ ꝑordiat⁹ a cōstitutiōe mūdi: vt bonis regnū.
in ignem ęternum qui paratus est diabolo ꝛ angelis eius. Esuri/
f ui eni et non dedistis mihi manducare: sitiui: et non dedisti mihi potum: hospes eram: et nō collegistis me. Nudus: ꝛ nō cooperuistis me. Infirm⁹ et i carcere: ꝛ nō visitastis me. Tūc respōdebūt ei
g ꝛ ipsi dicētes: Domine quādo te vidimus esurientē: aut sitienteȝ: aut hospitem: aut nudum: aut infirmum: vel in carcere: ꝛ non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicēs: Amen dico vo/
¶ solatium charitatis.
bis: q̄diu non fecistis vni de mi/
¶ humilibus spiritu. ¶ nec mihi capiti vos exhibuisse gaudeatis.
noribus his nec mihi fecistis. Et
h ibūt hi in suppliciū ęternuȝ. Iusti autem in vitam ęternam.

a Sicut pastor segregat oues ab hedis. ꝑ oues itelligunt̄ iusti ꝓpter eorum innocētiā. per hedos reprobi ꝓpter eorum nequiciam. hedus eni quādo crescit est animal fetidū ꝛ luxuriosū vnde ꝛ in lege hyrc⁹ offerebat̄ ꝓ peccato principis: vt habetur Leuit̄. iiij. b Et statuet oues quidem a dextris: id est in potioribus bonis: quia sancti transferent̄ ad gloriam. c Hedos autē a sinistris. quia mali dimittent̄ ad penam: vel quia forte sic erunt dispositi s̄m situȝ in iudicio: quia dextera est locus honorabilior. ꝛ ideo cōuenit electis. d Tunc dicet rex his q̇ a dextris eius erūt: venite benedicti patris mei: id est a patre meo. e Possidete: id ē eternaliter tenete. f Paratuȝ vobis regnum a constitutione mundi. q: a principio mūdi factum est celū empyreū quod ē loc⁹ beatorū. g Esuriui eni ꝛ dedistis mihi mādu care ꝛc. Hic tanguntur sex opera miscḋie q̄ sunt necessaria ex ꝑte corporis. ꝛ intelligit̄ ꝑ h̄ septimū qḋ ē sepelire mortuos. Sufficiētia aūt istorū hoc modo accipit̄: quia homo in vita p̄senti primo indiget ex parte corporis alimento sine quo non potest esse. ꝛ hoc alimētuȝ duplex est. vnum est calidum et siccum: ꝛ hoc vocat̄ cibus: et sic vnum opus misericordie ē pascere esurientē. vnde dicit ph̄s. ij. de anima: ꝙ esuries est appetit⁹ calidi ꝛ sicci. et aliud ē alimentū corporis frigidū ꝛ humidū: et illud vocat̄ potus. et sic scḋm opus misericordie ē potare sitientē. et sic dicit̄. ij. de anima: ꝙ sitis ē appetit⁹ frigidi ꝛ humidi. Scḋo indiget aliquo sine quo non pōt bn̄ esse: videlicet indumento ꝛ domicilio in q̇ possit requiescere. et sic est duplex opus misericordie: scȝ vestire nudū et colligere vel recipere hospitē. Tertio indiget post vitam istā sepultura. ꝛ sic ponit̄ quintuȝ opus misericordie. s. sepelire mortuū. ista autē quinq̧ p̄dicta sunt oībus cōmunia. Alia sunt duo opa misericordie q̄ impēdūt̄ alicui ex aliquo accidente supueniente: vt si aliq̇s incurrit infirmitateȝ vel capiat̄ ab hostib⁹. ꝛ sic accipiūt̄ duo opa q̄ sūt visitare infirmū: ꝛ redimere captiuū. ꝛ ī noīe redēptiōis ītelligit̄ om̄e beneficiū eis impensū. Ista aūt septē opa miscḋie habent̄ in vno versu: Uisito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: cōdo. et ptȝ sn̄ia ex p̄dictis. Ista autem septē impensa christifidelib⁹ ꝓpter xp̄m sibi reputat totuȝ factū: q: fideles sunt mēbra ei⁹. et ecōtrario fidelib⁹ denegata sibi reputat denegari: ꝓpter quod facientibus opera misericordie reddit vitam eternam: denegantibus autē penam. Ex istis ptȝ lr̄a. Aduertendū tn̄: quādo dicit̄: h Dn̄e qn̄ vidim⁹ te esuriētē ꝛc. nō ē questio ꝓcedens ex ignorātia quia iusti certitudinaliter cognoscent ꝙ opera miscḋie facta membris xp̄i christus sibi reputat fieri ꝛ ꝓ talib⁹ certitudinaliter se saluari. Et siliter mali scient se dānari ꝓ contrario: sȝ ē questio admirationis ꝓ magnitudine gr̄e q̄ fiet electis ꝛ magnitudīe miserie q̄ infliget̄ reprobis. Cōsiderādū etiā ꝙ h̄ nō fit mētio de opib⁹ miscḋie ex ꝑte aīe: q: illa ꝑtinent ꝓ maiori ꝑte ad p̄latos ad q̇s ꝑtinet alios instruere ꝛ dirigere in salutē. hic autem agitur de iudicio circa statum actiuorum: vt visū est. Cetera patent ex dictis.

Margin: † Esa. 58. b — Ezec. 18. b — † Ecci. 7. d — † 8. 7. d Luc. 23.

Ca. XXV

Moraliter.

a† Tūc sil'e erit regnū celorū decē ꝟginibus. Per q̄s ītelligi pōt vniuersitas fideliū q̇ ꝓpter ītegritatē fidei ꝟgines noīant̄: s̄m illud. ij. Cor. xj. Despondi vos vni viro virginē castā exhibere xp̄o. e† Quinq̧ aūt ex eis erant fatue. i. bonis operib⁹ vacue: q: fides sine opibus mortua est. † Et q̇nq̧ prudētes. i. opa bona habentes: ꝛ sic acceperūt oleū ad ornatuȝ suarū lampadaꝝ: ꝓpter qḋ a xp̄o dicunt̄ recepte alie ꝟo excluse. m† Sicut hō peregre ꝓficiscēs ꝛc. hoc cōiter exponit̄ de xp̄o qui ascēdens in celū suis fidelibus bona sua dedit de q̇bus rōnem exiget in iudicio finali. Pōt etiā exponi de xp̄o nobiscum existente in huius mundi peregrinatiōe sicut ip̄e dicit in fine huius euāgelij: Ecce ego vobiscum sum omnib⁹ diebus vsq̧ ad cōsūmationē seculi. ip̄e etiaȝ dat nobis bona sua inequaliter tn̄ s̄m sapiētie sue ordinē. † Et ꝓfectus est statim. ꝑ h̄ nō ītelligit̄ ei⁹ recessus ab ecclesia: sed q: dimittit nos agere pro libertate nostra. Illi ꝟo duplicāt talēta: q̇ ex eis faciunt opa bona. Illi ꝟo abscondūt

scōdūt q̄ viuunt ociose vel ex eis tp̄alia tm̄ lucra q̄runt. venit aūt dn̄s rōnē q̄rere ī cuiuslibet hoīs morte ⁊ duplicātes talē ta remunerat: alios xͦo dānat. m† Cū āt venerit ⁊c̄. h̄ etiam pōt exponi d̄ aduētu xp̄i ad iudiciū ꝑticulare sic ē ꝓs ꝓcedēs. nā a tp̄e ascēsiōis sedet ī maiestate ad dexterā dei p̄ris ⁊ ange li sūt cū eo: oēs etiā gētes ꝯgregate sūt an̄ eū: q2 nuda ⁊ apta sūt ocul' eiꝰ oīa. Heb. iiij. ip̄e etiā segregat oues ab hedis oīm merita ⁊ demerita discernēdo: ⁊ ponit bonos ad dexterā dan do eis grām q̄ ē arra glīe: ⁊ ꝑ oppositū malos ad sinistrā arrā glīe denegando: ⁊ sic dic̄ bonis: e† Possidete patū vo. reg. ſm qd̄ d̄r Luc. xvij. Regnū dei ē ītra vos g† Esuriui. in mē bris meis desiderātibꝰ eucharistiā. † Et dedist' mihi. vos sa/cerdotes bñ mīstrādo. † Sitiui. potū sapīe salutar'. † Et dedistis mihi bi. vos doctores ⁊ predicatores eccl̄e. † Hospes eram. exclusus a cōmunitate ecclesie. † Et collegistis me vos p̄tj iudices absoluētes me. † Nudus. operimento xtutū. † Et opuist' me. reducēdo me ad xtutis bonum. † Infirmꝰ. īfirmitate passiōis īordinate. † Et visitastis me. supportādo charitatiue. † In carcere erā. ligatꝰ praua consuetudine. † Et venist' ad me. soluēdū a tali ligamīe. Ecōtrario xͦo dic̄ mal': † Esuriui ⁊ nō dedistis mihi māducare ⁊c̄. expositio p3 ex dictis ꝑ negationē collatiōis dictoꝝ bñficiorū. ⁊ sicut ꝯferētes digni sunt p̄miatione: ita denegantes ⁊ dare potētes punitiōe. iō ꝯcludit ī fine: Et ibūt hi ī ⁊c̄.

Glo. ordi.

a Et fa ctū ⁊c̄. De ꝯsūmatiōe seculi ⁊ discretione iudicij: vel ab initio euāgelij vsq3 ad passionē oīa faciēdo ⁊ p̄dicādo cōpleuerat. Post ſmonē q̄ se vēturū ī claritate predixit: passurū se oñdit: vt sacramētū cruc' admixtū eē glīe eťnitatis admoneat. b Scitis q2 ⁊c̄. Sicut ex Jo. 12. a Johis narratiōe colligit: An̄ sex dies pasce venit iesus bethaniā: ibiq3 factū ē illō ꝯuiuiū ī q̄ d̄ vnguēto precioso fit cōmemoratio. Inde venit hierl'm sedens sup asellū: postea gerūt ea q̄ narrāt: post hūc aduētū hierosolymis acta vl' gesta. Ex illo ḡ die quo venit iesus bethaniā vsq3 ad diē q̄ oīa ista gesta ⁊ dicta sūt itelligimꝰ eē ꝯsummatū q̄triduū: vt occurreret dies quē an̄ biduū pasce mattheꝰ et marcꝰ diffinierūt. Mystice. Mystice. Post duos dies clari luminis veteris ⁊ noui testamēti verū pasca ꝑ mūdum celebrat. Pasca qd̄ hebraice dicit Exo. 12. b phase ñ a passiōe: ſ a trāsitu noīat. Quia exterminator viso sāguīe ī foribꝰ isrl' trāsiuit eos: ⁊ deus auxiliū p̄bēs eis desup ambulauit. Mystice. Mystice. Quia ī ea festiuitate agnus dei de h̄ mūdo erat trāsiturꝰ: vel nos salubri transitu q̄si de egypto huiꝰ mūdi educturꝰ. Pasca ꝓrie solꝰ dies d̄r: q̄ agnꝰ ad vesperā occidebat: id ē. xiiij. luna primi mēsis. Decimaq̄nta luna q̄ egressi sūt de egypto erāt açyma septē diebꝰ. S3 indifferēter ⁊ pasca ꝓ diebꝰ açymoꝝ ⁊ dies açymoꝝ ꝓ pasca ait mar Mar. 14. a cus. Erat pasca ⁊ açyma post biduū. Lucas: di Luc. 22. a es festꝰ açymoꝝ qui d̄r pasca. Mystice. Mystice. Uno die agno īmolato: septē dies açymoꝝ sequūt: quia xp̄o semel passo ꝑ totū tp̄s seculi viuēdū ē ī açymis sinceritat' ⁊ xitat'. c Cū aūt ⁊c̄. Habito ꝯsilio ordo narratiōis illuc trāsit. Tūc abijt vnꝰ ex duodecim: vt factū iude ꝯiungat ad ꝯsiliū sacerdotū. Redit aūt ad eū diē q̄ erat an̄ sex dies pasce dicēs: Cū aūt ⁊c̄. d Simōis ⁊c̄. Permanet p̄stinū nomē vt virtꝰ curātis appareat. Per eā domū accipe illā p̄tē p̄p̄li q̄ credidit dn̄o ⁊ curata est. Simon: id est obediens. e Accessit. Hiero. Diligenter obserua: que de duabꝰ super caput. Siquidē peccatrix sup pedes: et ea q̄ dicit non fuisse peccatrix super caput. f Mulier habens ⁊c̄. Maria magdalena soror Laçari modo iusta et familiaris: que quondā peccatrix venit et pedes lachrymis lauit: nunc caput et pe Joh. 11. a des vnxit: pedes nunc: vt Johannes dicit. Mar. 14. a g Unguenti p̄ciosi. Marcus: nardispicati: id est de spicis ⁊ folijs cōfecti quod preciosius est. ¶ Johānes

---

a Et factū ē cū Ca. XXVI a cōsūmasset iesus ſmōes b c hos oēs: dixit discipulis b suis: † Scitis q2 post biduū pasca d†

a ¶ p̄nouit ⁊ non declinauit: sed etiā ceteris ire nolentibus pergit intrepidus.

fiet: ⁊ filiꝰ hoīs tradetur vt cruci e f

a ¶ qui debuerāt se parare ad pasca: contra verū agnum se armant.

figat. Tūc congregati sūt prin g h cipes sacerdotum ⁊ seniores po i puli in atrium principis sacerdo k tū qui dicebatur cayphas: ⁊ con l

a ¶ nam si palam: timebāt ne eis tolleret.

silium fecerūt vt iesum dolo tene rent ⁊ occiderēt. Dicebāt autem: m†

a ¶ nō timentes seditionem: sed ne auxilio populi de suis manibus tolleretur.

Nō in die festo. Ne forte tumultꝰ n c fieret in populo. † Cū autē eēt ie o

a ¶ modū redēpturus morat: in domo obediētie.

d sus in bethania ī domo simonis p

a ¶ olim: sed postea a christo mundati.

e f leprosi accessit ad eum mulier ha q† r

a ¶ genus marmoris in quo bene seruant vnguēta sine detrimento.

g bens alābastrū vnguenti p̄ciosi: s

Nico. de lyra

a Et factū ē. Postq̄ mattheꝰ Ca. XXVI euāgelista ī p̄ncipio sui euāgelij declarauit ꝑsonā mediatoris ⁊ vlteriꝰ legē euāgelicā a deo datā ad instructiōē hoīs trāsgressoris hic ꝯñr describit ip̄iꝰ mediatoris passionē ꝑ quā solutū ē p̄ciū nr̄e redēptionis. ⁊ diuidit in duas p̄tes: q2 p̄mo ostēdit maligna xp̄i cōp̄hēsio ꝑ explorationē iudeoꝝ. scd̄o eiꝰ iniusta ꝯdēnatio ꝑ executionē gētiliū. ca. seq. Prima diuidit ī q̄ttuor p̄tes. q2 p̄mo describit xp̄i vēditio facta nō ex eiꝰ ignorātia: ſ mag' ex p̄sciētia ⁊ volūtate. scd̄o ip̄sius vēditi traditio nō ex displicentia ſ ex charitate. ibi: Prima aūt die açymoꝝ. tertio ip̄iꝰ traditi cōp̄hēsio nō ex ip̄iꝰ impotentia ſ ex sua mititate. ibi: Adhuc eo loquēte. q̄rto cōp̄hēsi illusio nō ex eiꝰ iniusticia ſ ex eiꝰ hūilitate. ibi: Pñceps āt sacerdotū. Circa p̄mū q̄ttuor ꝑ ordinē ponūt. p̄mū ē ip̄iꝰ vēditiōis p̄nūciatio. scd̄m vēditiōis ꝯsultatio. ibi: Tūc ꝯgregati sūt. tertiū venditiōis occasio. ibi: Cū āt eēt iesus. q̄rtū vēditiōis modꝰ ⁊ ordo. ibi: Tūc abijt vnꝰ ex duodecim. Circa primū ꝯsiderādū q̄ ea q̄ dicta sūt. ca. p̄cedēti. p̄dicauit xp̄s feria tertia an̄ passionē suam. ⁊ eadem die p̄dixit discipulis suis passionē suā futurā pꝰ duos dies: sic postea fuit cōpletū. Ex q̄ p3 q̄ ñ fuit ex ignorātia traditꝰ: ſ ex sua p̄scientia ⁊ voluntate: vt dictū ē: h̄ est ḡ qd̄ d̄r hic: Et factū ē cū ꝯsūmasset iesus sermones hos oēs: q̄ ꝯtinēt ca. p̄cedēti. b Dixit. eadē die. s. c Discipulis. in secreto ⁊ nō corā turbis. d Scitis q2 post biduū pasca fiet. i. īmolabit agnꝰ pascalis q̄ debebat īmolari vespere ferie q̄nte a q̄ incipiebat solēnitas sequētis diei. e Et filiꝰ hoīs tradet. q2 eadē nocte traditꝰ ē a iuda iudeis. f Ut crucifigat. q2 vlteriꝰ iudei tradiderūt ip̄m pilato ad crucifigēdū. g Tūc ꝯgre. sūt. Hic ponit ip̄iꝰ vēditionis ꝯsultatio q̄ facta ē feria q̄rta an̄ passionē. ⁊ tūc iesus nō venit in hierl'm sicut fecerat alijs tribꝰ diebꝰ p̄cedētibꝰ: ſ māsit ī bethania vt daret iudeis locū tractādi liberiꝰ de morte sua. ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r hic. Tūc. i. sequenti die postq̄ dixit iesus ap̄lis xba p̄missa. h Cōgregati sūt p̄nci. sa. qui ꝯceperāt erga xp̄m rācorē ⁊ odiū: vt p3 ex p̄missis. i Et seniores p̄p̄li. isti erāt iudices ordinarij de q̄bꝰ. s̄. dictū est. xv. ca. in p̄ncipio. k In atriū p̄ncipis ⁊c̄. iste est q̄ p̄mus dederat iudeis ꝯsiliū de morte xp̄i: vt habet Joh. xj. l Et ꝯsiliū fecerūt vt iesū ⁊c̄. prius eñ determinauerāt ip̄m interficere ſ ꝯsilium q̄rebāt de mō faciēdi q̄liter possent facere occulte ⁊ sine p̄p̄li seditione: ⁊ hoc ē qd̄ subdit: m Dicebāt aūt nō in die festo. i. in solēnitate pascali iminēte de p̄ximo: vt visū est. n Ne forte tumultus fieret ī pp̄lo. multi eñ ꝓpter solēnitatē pasce venerāt in hierl'm: ⁊ q2 aliq̄ reputabāt iesum eē verū xp̄m: alij aūt seducti a sacerdotibꝰ reputabāt eū magū. ⁊ iō si occideret durāte solēnitate pascali timebāt periculosā seditionē p̄p̄li: ꝓpt qd̄ ꝯsulebant mortē eiꝰ vsq3 post festū differri. tñ istud ꝯsiliū postea mutauerūt: q2 īuenerūt oportunitatē eum capiendo ꝑ iudam: vt dicet infra. o Cū aūt eēt iesus. Hic ponit vēditiōis xp̄i occasio: iudas eñ cupidus motꝰ fuit ad xp̄i venditionē vt posset recupare ꝑ h̄ valorē vnguenti super caput eiꝰ effusi. ⁊ hoc ē qd̄ d̄r: Cū autē esset iesus in bethania. illud fuit factū sexto die an̄ passionē xp̄i: vt habet Joh. xij. ſ hic recolit a mattheo: q2 fuit occasio venditiōis xp̄i: vt dictū est iam. p In domo simonis leprosi. iste eñ tunc nō erat leprosus: q2 iā fuerat caratꝰ a xp̄o: retinuerat tñ nomē leprosi: sicut mattheꝰ post vocationē ad statū ap̄l'icū adhuc vocabatur publicanꝰ: vt dictū est. s̄. x. ca. q Accessit ad eū mulier. ista fuit maria soror Laçari: vt d̄r Joh. xij. r Habēs alabastrū. i. vasculū factū de alabastro qd̄ ē genꝰ marmoris cādidi: q2 tale vasculū optime ꝯseruat vnguēta in terra illa. ⁊ hoc ē qd̄ d̄r: s Unguēti p̄ciosi. i. contentiui vnguenti. Aduertēdū tñ q̄ vnguētū hic vocat lachryma fluens de arboribus que ē multum p̄ciosa in terra illa: q2 valet ad multa medicinalia.

A † Mar. 14. a Luc. 22. a Joh. 11. g † Mar. 14. a

Et effudit

G Johes nardi pistici.i. fidelis non adulterati alijs herbis: pisti⁹ grece: fides latine. Mystice Mysti. Hec deuotio marie fidē significat ecclie q̄ dū deitatē xp̄i predicat: caput vngit: dū humanitatē pedes. De h̄ vnguēto i domo simōis leprosi i bethania dicunt et matthe⁹ et marc⁹ et iohes. Lucas xo aliud dic̄ simile huic factum añ in domo alterius simonis pharisei nō leprosi: neq̄ꝫ i bethania sed de eadē muliere que tūc accessit peccatrix.

Mar.14.a Joh.12.a Luc.7.f

a Discipuli idi. Johes dicit h̄ iudam locutuꝫ. et h̄ gr̄a cupiditatis: alij potuerīt xbis eius ꝯsentire: vel etiā ideꝫ dicere: sꝫ xp̄ē curaꝫ pauperū. b Op⁹ eni bo. Sic maria pie deuotiōis adepta ē gl'iaꝫ: ita ecōtra iudas cōtradicēs pfidie infamiam. Sed dn̄s q̄ bona laudat tacendo h̄ preterijt. c Me autē nō semp ha. B Corpali p̄sentia. Alioq̄n dicit alibi: oīb⁹ dieb⁹ vite vobiscū sum vsq̄ꝫ ad ꝯsūmatiōeꝫ seculi. d Mittēs eni. Officiū est sepulture qd̄ vos pditionē eē putatꝭ. Nec mirū si mihi dat fidei odorē: p qua mox fusurus sū sanguinem.

Joh.12.a †1.q.1.eos qui.11.q.3. abijt iudas ·28.d

e Tūc abijt vn⁹ ꝛc̄. Premissa ē cā q̄ cōpulit iudā ad vendendū dn̄ꝫ. Cū eni fur esset ꝛ loculos haberet et vidisset vnguentuꝫ sup caput ꝛ pedes dn̄i effusū qd̄ putauerat eē vendendū ꝛ p̄ciū sibi eē tradendū vt aliq̄d inde furaret̄: qd̄ pdiderat i effusiōe vnguēti voluit recōpēsare i venditiōe magistri. Qñ ꝯgregati sunt p̄ncipes. Ubi patꝫ ꝙ nō inuitus neq̄ꝫ coact⁹: sꝫ spōte inijt ꝯsiliū sceleratoꝝ. Quarta feria ꝯgregati sūt p̄ncipes sacerdotum ꝛc̄. Judas accessit vt vēderet magistruꝫ. Et h̄ ostendit pphetia Esaie: que legitur q̄rta feria: vbi d̄r: Ecce merces ei⁹ cū eo. f Quid vultis ꝛc̄. Quasi vile mācipiū tradēs: ponit in ptāte ementiū quātū velint dare. g Et exinde querebat opor. Multi hodie sunt q̄ factum iude execrantur ꝛ idem faciūt. Nā cum p munere falsum testimoniū dicunt: q̄ꝛ veritatē negāt deum q̄ veritas est vendunt: dū charitatem violant: deum q̄ charitas est pdunt: p̄sertim cuꝫ non ignorantia sed oportunitate faciendi quesita hoc faciūt. h Prima autē die ꝛc̄. id est q̄rtadecima die p̄mi mēsis: qñ abiecto fermēto agnum immolāt ad vesperā: qd̄ exponit apl's: Etenim pascha no. im. ē christ⁹. Qui lꝫ die sequēti H id est

Esa.40.c .1 Cor.5.e

b ꝛ effudit sup caput ip̄i⁹ recūbētꝭ.
synecdoche.

a Uidētes aūt discipuli indignati sunt dicētes: vt q̄d perditio hęc? Potuit eni istud venūdari multo: ꝛ dari pauperibus. Sciēs autem iesus ait illis† Quid molesti b estis huic mulieri? Opus eni bo-
deuotionis ꝛ pietatis.
num operata est in me. Naꝫ semper pauperes habetꝭ vobiscum: c me autem nō semper habebitis. d Mittens eni hęc vnguentū hoc in corpus meū ad sepeliendū me
a .i. quocūq̄ꝫ se dilatauerit ecclia.
fecit† Amē dico vob vbicūq̄ꝫ p̄-
a nota noticiam futuroꝝ in christo.
dicatū fuerit hōc euāgeliū i toto
a .i. ecclesia. b .i. obsequiū quod mihi pie exhibuit.
mūdō dicet̄ ꝛ ꝙ h̄ fēcit i memoriā
a marie. b damnum de effusione vnguenti vult magistri p̄cio compensare.
e ei⁹. † Tūc abijt vn⁹ d̄ duōdecim q̄
memoria mortis.
dicebat̄ iudas scarioth ad princi- f pes sacerdotuꝫ: ꝛ ait illis: Quid vultis mihi dare ꝛ ego vobis eū tradā? At illi ꝯstituerūt ei trigin-
a idē p̄ciū quo ioseph venditus ē a fratribus.
g tā argēteos. Et exinde quęrebat
ꝙ sine turbis eū tradere posset qd̄ lucas aptę
oportunitatem vt eum traderet.
ait. a ecce oportunitas. b pascę.
h Primā autez diē açymoꝝ acces-

a Et effudit sup caput ip̄i⁹. sicut effundit̄ aq̄ rosacea pp̄ter refrigeriū ꝛ odorem. b Recūbentis. i. residentis i mēsa. q̄ꝛ faciebāt magnuꝫ festū xp̄o ꝛ discipulis ei⁹. et Laçar⁹ q̄ fuerat resuscitat⁹ ab eo erat vn⁹ de recūbentib⁹. sic̄ habet̄ Joh. xij. c Uidētes aūt discipuli ei⁹ indignati sūt. Hic ponit̄ plurale p singulari ꝑm cōmunē modū loquēdi. q̄ꝛ qd̄ vnus de aliq̄ societate facit: tota societas d̄r facere. solus eni iudas murmurauit: vt habet̄ expressi⁹ Joh. xij. Uel si forte aliq̄ cū eo murmurauerūt fuerunt ab eo incitati. d Dicētes: vt q̄d pditio hec. putabat eni iudas vnguentū pditū pp̄ter h̄ ꝙ nō habebat apud se p̄cium. e Potuit eni istō venū. multo. istud expressi⁹ ponit̄ Joh. xij. vbi d̄r ꝙ poterat vendi p trecētis denarijs. f Et dari pauperib⁹. nō dicebat h̄ iudas compatiens pauperib⁹: vt habet̄ Joh. xij. sꝫ q̄ꝛ dolebat ꝙ vnguentū nō fuerat sibi traditū vt ei⁹ p̄ciū sibi retineret ꝛ furaret̄. g Sciēs aūt iesus cogitationē. scꝫ malignā iude. h Ait illis. q̄d molesti estis huic mulieri. q. d. sine causa. cui⁹ ratio subdit̄: i Op⁹ eni bonū opata ē in me. nā pauperes semp habetis vobiscū. q. d. semp potestis recupare ad faciēduꝫ illis elemosynā. k Me aūt nō ꝛc̄. ꝟ ꝯtrariū videt̄ Mat. vltꝭ. vbi dicit discipulis suis: Ecce vobiscū sū vsq̄ꝫ ad ꝯsūmationē seculi: ꝟ h̄ intelligit̄ de esse cū hoīb⁹ p grāꝫ ꝛ etiam sacramētaliter in sacro altaris: ꝟ istis modis nō possūt sibi corpalia obseq̄a exhiberi. Seq̄t̄: l Mittēs eni h̄ vng. h̄ in cor. m. ad sepel. me. fe. q. d. in hoc facto p̄figurauit sepulturā meā futurā de ppinquo. vñ Joh. xij. d̄r ꝙ p̄cepit ptē vnguēti ad sepulturā suā reseruari. vñ credēdū est ꝙ hec mulier h̄ fecit edocta a spūsācto. Seq̄t̄: m Amē dico vo. vbicūq̄ꝫ p̄di. fue. h̄ euāge. i to. mū. hoc ē factū hui⁹ mulieris ptinēs ad euangeliū xp̄i. n Dicet̄ ꝛ ꝙ hoc fecit in me. et⁹. i. ad laudē ei⁹ recitabit̄ tāq̄ꝫ factū virtuosū. et hoc ptꝫ adimpletū. o Tunc abijt vn⁹. Hic ꝯñter describit̄ venditiōis xp̄i modus ꝛ ordo. ꝛ p̄mo q̄tū ad tp̄s. cū d̄r: Tūc. i. feria q̄rta qñ p̄ncipes sacerdotū fuerūt ꝯgregati ad tractādū de morte xp̄i: vt dictū ē. p Abijt vn⁹ ex duodecim. i. ex p̄ncipalib⁹ xp̄i discipulis. q Qui dicebat̄ iu. sca. h̄ d̄r ad differētiā alteri⁹ iude q̄ fuit frater iacobi minoris. Et notādū ꝙ scarioth ē nomē ville de qua erat oriūdus iudas pditor: xp̄ē qd̄ inde cognominatur. r Ad p̄ncipes sacerdotū. q̄s audierat eē ꝯgregatos ad tractādū de morte xp̄i. s Quid vultꝭ mi. da. ꝛ ego vo. eū tra. occulte. s. ꝛ sine strepitu pp̄ter qd̄ mutauerūt ꝯsiliū p̄dictū. t At illi ꝯstituerūt ei. i. ex pacto firmiter pmiserūt. v Triginta argēteos. argēte⁹ nūm⁹ valebat decē nūmos vsuales. ꝛ p ꝯñs triginta argētei valebāt trectos de nūmis vsualib⁹: vt ptꝫ manifeste si multiplicent̄ triginta p decē. ꝛ sic i vēditiōe xp̄i recupauit valorē p̄dicti vnguenti. x Et exinde q̄rebat oportuni. s. tp̄is et loci. y Ut eū traderet. s. occulte. qd̄ adimpleuit i nocte diei sequētis: vt. j̄. patebit. z Prima āt die açy. Hic describitur ip̄i⁹ xp̄i vēditi traditio vbi q̄ttuor tangūt̄. q̄ꝛ p̄mo premittit̄ pascale ꝯuiuiū ad pditoris reuocationē. scd̄o instituit̄ eucharistie sacramētū ad fideliū refectionē. ibi: Cenātib⁹ autēꝫ. tertio p̄dicit̄ discipuloꝝ scandalū ad ipsoꝝ p̄munitionē. ibi: Tunc dixit illis. quarto subiungit̄ xp̄i desideriū ad nostrā redēptioneꝫ. ibi: Tunc venit iesus. Dicit ergo sic: Prima aūt die açymoꝝ. ista dies fuit feria q̄nta q̄ erat vigilia pasce i qua imolabat̄ agn⁹ pascalis ad vesperā illi⁹ diei: que erat dies quartadecima p̄mi mensis: ꝛ tunc tenebant̄ vesci panib⁹ açymis vsq̄ꝫ ad vesperā vigesimep̄me diei eiusdē mēsis. vt habetur Exo. xij. Aduertendū tñ est ꝙ greci dicūt xp̄m cenasse cuꝫ discipulis suis ante passionem suā tertiadecima die p̄mi mensis: ita ꝙ anticipauit imolationē agni pascalis per vnam diem: q̄ꝛ p̄uidebat se passurum in crastinū qñ debebat agnus immolari ꝑm legē. hoc autē pbant ex euāgelio Joh. xviij. vbi dicitur ꝙ iudei ducētes ad xp̄m ad pilatū non intrauerūt in p̄toriū vt non cōtaminarent̄ ꝟ vt manducarent pasca. ex quo concludit̄ ꝙ eadē die passus est in qua imolabant agnum pascalē: scꝫ quartadecima die mensis p̄mi. ꝛ p consequēs die. xiij. cenauit cuꝫ apl'is. ex quo vlterius cōcludunt ꝙ xp̄s confecit corp⁹ suum in pane fermentato: quia iudei nō vescebant̄ açymis añ vesperā quartadecime diei ex quo vlterius in tātā insaniā prumpūt ꝙ dicūt Mattheū Marcū ꝛ Lucam falsū scripsisse: q̄ꝛ describunt xp̄m cenasse cū apl'is p̄ma die açymoꝝ in q̄ agn⁹ pascalis imolabatur: pp̄ter qd̄ dicunt vlteri⁹ ꝙ iohānes q̄ scripsit posterior in h̄ correxit eos. xij. ca. dicens: Añ diē festū pasce ꝛc̄. vbi ꝯñter agit̄ quō lauit pedes discipuloꝝ suoꝝ. ꝛ eadem nocte tradit⁹ est. Sed ista sūt falsa ꝛ erronea. dicere eni ꝙ in scriptura canonica sit aliquid falsū ē erroneū: cū sit tradita a spūsancto. ꝛ iteꝝ si concedāt esse falsa in aliquo loco. p ꝯsequens non pōt habere aliq̄d firmitatis in alijs locis: vt arguit Aug⁹. in ep'la ad Hieronymū. Itē ꝙ dicunt xp̄m cōfecisse in fermētato. h̄ est cōtra Chryso. qui fuit doctor grecus qui dicit sup Matth. Apertissime dn̄s demonstrauit: quia a p̄ncipio circūcisionis sue vsq̄ꝫ ad diē pasce extremū non erat contrari⁹ diuinarū legū. In lege aūt p̄cipiebat̄ ꝙ carnes agni pascalis comederēt cum panibus açymis. ergo in illa cena vltima in qua cōfecit corpus suū erant panes açymi. ꝛ pp̄ter hoc bene

† Mar.14.a Joh.12.b † Mar.14.a † Mar.14.a Luc.22.a

id est.xv.luna sit crucifixus:tñ ea nocte passionis sue tentus a iudeis celebrauit exordiū. a Ubi vis ⁊c.Nō erat eis certa dom⁹:in q̄ improbaṫ edificatio sup̄fluoꝝ. b Ad quēdā. Eundē significat quem Marcus ⁊ Lucas dicūt patrēfamilias. Qui ħ ait ad quēdā tanq̄ ex ꝑsona sua (⁊ nō dñi) studio breuitatis illū cōpēdio insinuauit. Ad quendā. Non ad quēlibet:sꝫ ad aliquē certū quē ex ꝑsona sua loq̄ns recte posuisset. Modo aūt cū verba dñi posuit: ite in ciuitatē:interpōit ip̄e ad quendā:nō q2 dñs ħ dixerit:sed vt ip̄e nobis insinuaret tacito noīe ꝓprio fuisse ibi quendā ad quē mittebanṫ. c Et fecerūt discipuli sicut ⁊c. In alio euāgelio scribiṫ: Inuenerūt cenaculū gran.stra. Cenaculū lex spiritualis est:que de angustijs littere egrediens in sublimi loco recipit saluatorem. Nam q̄ litterā sequitur in imo pasca facit. Sed qui aque baiulum.i.preconem gratie in domū ecclesie sequitur:hic per spiritū litteram transcendens in alto mentis christo refectionem parat. d Quia vnus. Qui predixit de passione: predicit de proditore:vt videns se nō latere peniteret facti. Mittit crimen ī numero:vt agat conscius penitentiā. Nō tamē designat specialiter:ne impudentior fieret. e Ceperūt singuli. Quia plus credūt magistro q̄ sibi:⁊ timētes etiam fragilitatē suā querunt de peccato cuius nō habēt cōscientiā. f Qui intingit. Alijs ꝯtristatꝭ ⁊ a cibo manū retrahentib⁹:ea impudentia qua tradidit:manū cum magistro mittit: vt audacia bonā ꝯsciam mentireṫ. Ecce hūilitas ⁊ patiētia:qua ꝓditorē ad mensam admittit. g In para.⁊c. Marc⁹ in catino. Parapsis est vas escaꝝ q̄drangulū a parib⁹ absidibus.i.ab equis laterib⁹ dictū. Catinū vas fictile aptū admittendū liquorē:⁊ potuit fieri vt mēsa fictile vas ⁊ quadrangulū cōtineret. Pena predicitur:vt quē pudor nō vicerat corrigāt denūciata supplicia. h Bonuꝫ erat ei ⁊c. Multo meli⁹ esset oīno nō esse:q̄ male esse:vsitate ⁊ simpl'r ħ dicit. Non pōt enī ei bene esse q̄ non est. An diabolo dicit nō nasci ad pctm̄:an etiā bonū illi erat vt christo nō nasceret̄ ꝑ vocationē:vt nō esset apostata ꝑ proditionē. Uel solemus dicere simpl'r melius esset nō esse q̄ male esse. i Rabbi. Alij dicūt dñe. iste rabbi. Quasi minus pctm̄ habens prodere magistrū q̄ dñm:vel blandiēdo. k Tu dixisti. Nec hic apte d̄r an ip̄e esset. Pōt enī intelligi.q.d. non ego dixi. l Cenātib⁹ aūt ⁊c. Finitis solēnibus gaudijs veteris pasce q̄ in liberatiōis memoriam ꝑpl'i dei de egypto agebanṫ:trāsit ad nouū qđ ī sui memoriā eccl'iā frequētare volebat. Ut videlicet ꝓ carne agni ac sanguine sui corꝑis:ad sanguinis sacramentuꝫ substitueret:ipsumq̄ esse monstraret: cui iurauit dominus ⁊ non penitebit eum: tu es sacerdos ⁊c. m Accepit. Hiero. Postq̄ typicuꝫ pasca fuerat impletum:⁊ agni carnes cum apostolis comederat:assumit panem.

Et benedixit

serūt discipuli ad iesum dicētes: a Ubi vis paremus tibi comedere pasca? At iesus dixit: b Ite in ciuitatem ad quendam:et dicite ei: Magister dicit:temp⁹ meuꝫ prope est:apud te facio pasca cuꝫ discipulis meis. c Et fecerūt discipuli sicut constituit illis iesus:⁊ pa(a ſ q̄ñ verus sol ad occasum properabat.)rauerunt pasca. †Uespere autem (a ſ q2 eis eternā requiē ꝑparabat:⁊ ꝑ eos alijs.) facto:discūbebat cū duodecim discipulis suis. Et edentib⁹ illis d dixit: Amen dico vobis: q2 vn⁹ (a ſ q2 non erant sibi huius reatus conscij.) vr̄m me traditur⁹ ē. Et cōntristati valde e ceperunt singuli dicere: Nunq̄d ego sum dñe? At ille re(a ſ qui latenter notatus non resipiscit manifesti⁹ arguitur non tamen ex nomine.)spōdens ait: f †Qui intingit mecū g manū ī parapside:hic me tradet. Fili⁹ quidē hoīs vadit:sicut scri(ſ homo pacis mee:q̄ e.p.m.mag.s.m.su.)ptū est de illo†Ue aūt homini illi h ꝑ quē filius hoīs tradeṫ. Bonuꝫ erat ei si natus nō fuisset homo il(a ſ ne tacēdo videreṫ se ꝓdere alijs īnterrogātib⁹.)le. Rēspōdens aūt iudas q̄ tradi i dit eum dixit: Nunq̄d ego sum (a ſ tu prodidisti non ego. b ſ finito veteri pasca transit ad nouum.) k rabbi? At illi:Tū dixisti†Cenan l m tib⁹ autē eis:accepit iesus panē

hoc bene scribit. Matthe⁹ q̄ scribit: Prima dies açymoꝝ ⁊c. Qz aūt arguūt de Iohē q̄ dicit ꝙ iudei nō introierāt p̄toriū ne impedirenṫ a manducatiōe pasce. Dicendū ꝙ pasca accipiṫ nō ꝓ agno pascali q̄ fuerat imolat⁹ nocte p̄cedēti:sꝫ ꝓ açymis panib⁹ q̄b⁹ vtebanṫ septē dieb⁹:ad q̄ꝝ comestionē req̄rebaṫ ꝙ hō esset mūdus. Ad scđm qđ arguūt de euāgelio Ioħ.xij. Ante diē festū ⁊c.dicēdū ꝙ q̄nta decima die mēsis p̄mi illa erat dies festiuitatꝭ pascalis:q̄ tñ festiuitas incipiebat a vesꝑe diei p̄cedentis.⁊ ꝓpter ħ illa eadē die incipiebāt comedere açymos panes in vesꝑe:vt ptꝫ ex p̄dictis. ex q̄ ptꝫ ꝙ iohānes nō ꝯtradicit alijs sed magis ꝯuenit cū eis. Sequiṫ: a Ubi vis parem⁹ tibi comedere pasca.i.agnū pascalem. b At iesus dixit:ite in ciuitatē ad quēdā. Matthe⁹ hic loq̄tur generaliter q2 christ⁹ nō expressit illis nomen illi⁹ ad quē debebāt ire:tñ dedit eis signuꝫ ꝑ qđ poterant determinate cognoscere ẜm ꝙ hr̄ Marci.xiiij.vbi d̄r sic: Occurrit vobis hō lagenā aque baiulans seq̄mini eū.⁊ q̄cunq̄ introierit dicite dño domus ⁊c. c Tempus meū.s. patiendi. d Prope ē apud te facio pasca cū discipulis meis.q.d.ꝓuide mihi de loco ⁊ cibo. vñ crediṫ ꝙ ille erat discipulus xp̄i occultus tñ: ptꝫ etiā ꝙ xp̄s ita pauꝑ erat ꝙ nec domiciliū habebat:nec vnde posset cibū pascalē emere. Seq̄tur: e Uespere aūt facto.q2 illa erat hora comedēdi agnū pascalē. f Discūbebat cū duodecim discipulis suis. Ex quo ptꝫ ꝙ q̄ntuꝫ erat in se reuocabat proditorē amore primo cum esset vn⁹ ex duodeciꝫ:⁊ tñ illū repulit a cōuiuio agni pascalis:licet ei⁹ ꝓditio nō lateret eū. g Et edentib⁹ illis. Hic secūdo reuocat proditorē dolore predicendo corā eo passionē suā q̄ debebat esse discipul'suis materia doloris:⁊ ħ est qđ d̄r: h Amen dico vo.q2 vn⁹ vestrū.i.xij. discipulorū principaliū: i Me traditur⁹ est.⁊ ꝯtristati valde ⁊c. Nō solū ꝓpter mortē magistri sui futurā ꝯtristati sunt:sed q2 q̄libet timebat de se ne esset ille q̄ debebat eū tradere.ꝓpṫ qđ: k Ceperūt singuli dicere:nunq̄d ego sū dñe? q2 quilibet debet sibi timere de pctō futuro q̄ntūcūq̄ sit sanctus. l At ip̄e rñdens ait: Qui intin.me. in pa.hic me tradet.ꝑ ħ nō poterāt ꝑpendere q̄s esset determiate:q2 oēs comedebāt in eodē vase in q̄ erāt carnes agni pascalis posite. m Filius q̄dē ho.va.ad passionē.s. n Sicut scri. est de il. Esa.liij.vbi d̄r sic:tanq̄ ouis ad occisionē duceṫ ⁊c.⁊ Dañ.ix. Post hebdomadas.lxij. occideṫ xp̄s:⁊ in pl'ib⁹ alijs locis sil'e habetur. o Ue aūt. Hic tertio reuocat ꝓditorē timore p̄dicendo ei penā dānatiōis sue dicens: Ue autē homini illi ꝑ quē filius hoīs tradeṫ. p Bonū erat ei si na.nō fuisset hō ille.min⁹ enī malū accipiṫ hic ꝓ bono.min⁹ aūt malū ē nō esse simpl'r q̄ esse dānatū:q2 ⁊ si nō sit min⁹ malū rōne pene adiūcte q̄ nō priuat totū esse creatū:min⁹ tñ malū est rōne culpe mortal' q̄ inseꝑabiliter adheret dānatis:⁊ ip̄a nō solū priuat quoddā eē creatū sic pena:ħ etiā priuat bonū infinitū.s.diuinū.ꝓpter qđ eē miserū miseria culpe mortalis eternaliter.ħ est pei⁹ q̄ sit nō eē simpl'r. q Rñdēs aūt iudas. Hic q̄rto reuocat ꝓditorē pudore:q2 illi oñdit se suā ꝓditionē cognoscere:⁊ ħ est qđ d̄r: Rñs aūt iudas q̄ tra.eū dixit: Nūq̄d ego suꝫ rabbi? Si eī iudas alijs de ħ q̄rētib⁹ tacuisset reddidisset se eis suspectū. r Ait il.tu dix.⁊ in ħ delictū suū alijs nō publicauit:sꝫ ꝯsciē iude significauit se ei⁹ delictū scire.poterat enī ꝑ ħ v̄bū mētē iude sic mouere ꝙ alios latebat. s Cenātib⁹. Hic īstituiṫ eucharistie sacrm̄ ad dñice passiōis recordationē:⁊ diuidiṫ in tres ꝑtes.q2 p̄rio describiṫ hui⁹ sacri īstitutio.scđo p̄dicaṫ īmortalis vite īchoatio.ibi: Dico aūt vob.tertio pro vtroq̄ reddiṫ gr̄aꝝ actio. ibi: Et hymno dicto. Circa p̄mū aduertenduꝫ ꝙ istud sacrm̄ sub duplici specie īstitutū ē.s.panis ⁊ vini:q2 panis ꝯuertiṫ ī corp⁹ xp̄i:⁊ vinū ī sanguinē.⁊ iste ꝯuersiōes fiūt seꝑatim:q2 christi sanguis fuit seꝑat⁹ a corꝑe vel a carne ī passiōe.ħ aūt sacrm̄ vt dictū est īstitutū ē q̄si quoddā memoriale illi⁹ passiōis:⁊ iō ꝯsecratio carnis ⁊ sanguis fit sub specieb⁹ distinctis. Cōsiderādū etiā ꝙ sub vtraq̄ specie ē tot⁹ christ⁹:q2 sub specie panis ē tm̄ corp⁹ ex vi ꝯuersiōis vl' sacri.sanguis āt ⁊ aīa ⁊ diuinitas sunt ibi ex cōcomitātia naturali ⁊ īseꝑabili. Sil'r sub specie vini sanguis tm̄ ē ibi ex vi sacri.cetera āt ex cōcomitātia vt diffusi⁹ tractaṫ.iiij.sniaꝝ.di.c ħ: Cenātib⁹ āt ill'.i.postq̄ comederāt carnes agni pascal' anq̄ surgerēt de cena. t Accepit ie.p.⁊c.q2 vbi ṫmiaṫ figura:ibi dꝫ incipe v̄itas.agn⁹ aūt pascal' erat figura hui⁹ sacri:⁊ iō īstitutū ē post comestionē agni.

m Et bene

Mar.14.b — Mar.14.b Ioħ.13.c — †2.q.1.vn⁹ Mar.19.b Luce.22.c Ioħ.13.c — †De conse. di.2.cū oē. — † Mar.14.c Luce.22.c — †De conse. di.2. scꝑtura.c.timorem.c.q̄a corp⁹. De cele.mis.c. cū marthe Mar.14.c Luc.22.b Ioħ.6.c — Ps.109.

a ꝛ bñdixit: ac fregit: deditq̃ disci
a ſ quaſi intelligite.
pulis suis ꝛ ait† Accipite ꝛ come/
a ſ quod ſub ſpecie panis videtur.
dite: Hoc ē corp⁹ meū† Et accipi/
a ſ ipſe equalis deo patri: quid ergo ſubditus fa/ cier: b ſ inter aduerſa.
ens calicē grās egit: ꝛ dedit illis
dicēs: Bibite ex h oēs: Hic ē eni
a ſ dedicator. b ſ non veteris quod ſanguine hircorū dedicatū eſt. c ſ qꝛ impoſſibile eſt ſan/ guine hircorū peccata auferri.
ſanguis me⁹ noui teſtamenti qui
p mult̄ effundet̄ in remiſſionem
a ſ mortalitatē bibit chriſtus ꝛ legis vetuſtatem dum ei placuit.
pctōꝝ† Dico aūt vobis: nōn bibā
a ſ qđ ē mortalitas ꝛ paſſibilitas. ſ ē hūanitat̄.
amodo de hōc genimine vit̄ vſq̃
ſ genimen.
in diē illū: cū illud bibā vobiſcū
ſ immortalis ꝛ impaſſibilis.
nouū in regno pr̄is mei† Et hym
ſ ſpūali cibo paſtus debet conſcendere ad mon/ tem virtutū q̄bus vngatur vel reficiatur.
no dicto exierunt in montē oliue
ti. Tūc dicit illis ieſus: † Omnes
vos ſcandaluz patiemini i me in
a ſ .i. in iſta tribulatiōe. ſ nocti cōgruit ſcādalū b ſ in zacharia: ꝑcute paſtorē: ex ꝑſona ꝓphete.
iſta nōcte. Scriptuz eſt eni† Per/
a ſ ab vnitate fidei ſaluentur.
cutiam paſtorez: ꝛ diſpērgentur
oues gregis. Poſtq̃ aūt ſurrexe
ro p̄cedam vos in galileā.† Re
ſpondens autē petrus ait illi: Et
ſi omnes ſcādaliçati fuerint in te
ego nunq̃ ſcandaliçabor. Ait il/
ſ petr⁹ ex ardore ꝓmittit: xp̄s vt de⁹ vētura p̄dicit
li ieſus† Amen dico tibi qꝛ in hac
a ſ Marc⁹ dicit: añq̃ gall⁹ bis vocē dederit. ce teri: añq̃ gall⁹ cātet. b ſ tior erit cā ter me negādi.
nocte anteq̃ gāll⁹ cantet tēr me

a Et bñdixit ꝛ fregit. Quia hoīem aſſumptuz ita morti ſubdidit: vt ei imortalitatis potentiā ineſſe: ꝛ iō cito reſur recturū eſſe mōſtraret. Fregit. vt oñdat corꝑis ſui fra/ ctionē nō ſine ſua ſpōte fore. Bñdixit pri⁹: qꝛ naturā quā aſſumpſit cū pr̄e ꝛ ſpūſctō grā diuīe ꝟtutis impleuit. Iō poſt cenā corp⁹ ſuū dedit: qꝛ neceſ ſe erat paſca typicū p̄us ꝯſūmari: ꝛ ſic veri paſce ſacrā poſt īſtitui. Nos vero ꝓ reuerētia tanti ſacra menti p̄us reficimur dñice paſſio/ nis ſacris q̄ corꝑalibus eſcis.

† De cele. miſſa. cum marthe De reli. c. vnī/ co.

b Gratias egit. Oſtēdit ꝙ q̄ſq̃ facere dꝫ in flagello culpe ꝓprie cū ipē equanimiter tulit aliene: qꝛ panis corp⁹ ꝯfirmat: vinū ſangui nē opat̄.

Myſtice. Myſtice. Hoc ad cor/ pus: illud ad ſanguinē xp̄i refer/ tur. Uerū nec panis ſine aqua cō ficit̄: nec vinū ſine aqua offertur. Per aquā ppl's ſignat̄: q̄ nec ſine chriſti paſſiōe ſaluat̄: nec ſine ei⁹ amore chriſt⁹ paſſus eſt. Oportet ḡ vt nos ei vniamur: vt ipē in no/ bis maneat: ꝛ nos i ipō. c Nō bibā. Non delectabor cerimonijs hui⁹ ꝑpl'i: in q̄b⁹ ſacra paſcal' agni p̄cipua ſunt. Poſt paſſionē nō aſſumā carnē: donec aſſumā eam nouā q̄ modo mortal' eſt. d De hoc geni. vit̄. Uitis ē hūana na/ tura: genimina ei⁹ mortalitas: ꝛ le gis vetuſtas. Mortalitatem bibit xp̄s ꝛ legis vetuſtatē dū ipi placu it: ꝛ ipē obſeruando impleuit. De genimine vitis eiuſdē bibit in re/ ſurrectione fact⁹ imortalis: qꝛ im/ mortalitas eſt genimen illius vit̄ quā in reſurrectiōe bibent ſui. Iō dixit vobiſcū. Immortalitate enī reſurrectiōis eadē remanebit ſub ſtātia: ꝛ ſi q̄litas ſit mutata. Si āt vitē de cui⁹ vetuſtate nūc paſſiōis calicez bibit: iudeos accipis. ſig̃t etiā gentē ad corpus xp̄i ꝑ nouita tem vite acceſſurā: cū poſt gentes ingreſſas oīs iſrael ſaluus fiet.

† 44. di. c. quando. i. De. conſe. di. i. ca. de hymnis.

† i. q. i. fertur ꝟ. vulnera rato.

† 6. q. i. c. imitare.

D

Uinea dñi ſabaoth dom⁹ iſra/ el eſt de qua ſꝑ bibit: qꝛ nō defue/ runt aliqui quoꝝ pietate delecta/ retur: ſed paſſo dño tp̄s erat vt il la legalis obſeruātia ceſſaret ꝛ in ſpim̄ tranſiret. e Nouū in re/ gno pa. Dicēs illud nouū. h vet⁹: oñdit corp⁹. ſ. de veteri adā qđ i/ mortalitate imutabit̄. Uobiſcum ꝑ h ꝛ ſuis imortalitas ꝓmittit̄: et ſi nō eodez tp̄e. De h genimine: qꝛ eadez corꝑa reſurrectura. Erit aūt dies mee reſurrectiōis: cū in regno dei. i. imortalitat̄ glīa ſublimat⁹: de ſalute eiuſdē ppl'i ſpūali gratia regene/ rati: nouo vobiſcū gaudio ꝑfundar. f Et hymno ꝛc. Hoc eſt qđ Ps̄ dicit: Edēt paupes ꝛ ſaturabunt̄ ꝛc. Al hymnū ſm Ioh. patri grās agens cantabat: in q̄ pro ſe ꝛ diſcipulis ꝛ creditur̄ p̄cabatur. Exierūt in montē oli ueti: vt ꝑ ſacramentoꝝ ꝑceptionē ꝛ ſuā interceſſionez ad altiora cariſmata q̄bus corde ꝑungamur nos ꝯſcendere doceat: vbi laboris refectio doloris ſolatiū. g Oms vos. Predicit illis q̄d paſſuri ſunt: vt poſt euētū non de/ ſperent: ſed pnīa liberent̄. h Poſtq̃ aūt. Sic p̄dixit lo cū paſſiōis: ſic p̄dicit locū reſurrectiōis: vt ſic ſunt triſtes ex paſſiōe: ſic letent̄ gl'ificati reſurrectiōe vel viſione. i Precedā vos ꝛc. Ut infirmitatē eoꝝ ſpōſiōe redit⁹ ſui ꝯſolaret̄. k Et ſi oēs. Nō eſt mēdaciū nec temeritas: ſed fides ꝛ ardens dilectio: intantū vt imbecillitatē ſuā ꝛ fidē verboꝝ dei nō cōtueret̄. l Anteq̃ gal. Tres ita ſimpl'r. Sol⁹ Marc⁹: añq̃ gall⁹ bis vocē dederit. Tertia negatio petri ſi tota p⁹ p̄mū gallicātū incipet: mētiri vide rent̄ tres q̄ dicūt: Añq̃ g. c. Itē ſi tota añ. ſuꝑflue diceret Marcus:

Ps̄. 21. Ioh. 18. a Mar. 14. d

a Et bñ. in hoc dedit nob exēplū ꝙ añ ſūptionē hui⁹ ſacri debet mens eleuari i deū. b Ac fre. de. diſ. int̄ q̄s erat iudas: vt dicūt ſcti cōiter: licꝫ Hylari⁹ dicat ꝯtrariū. rō aūt q̄re xp̄s dedit ei corp⁹ ſuū fuit: qꝛ pctm̄ ei⁹ erat diſcipul' alijs occultū: ꝛ ꝓpt̄ h in eccl'ia ob ſeruat̄ ꝙ pctōri occulto euchariſtia n̄ negat̄. c Et ait: acci. ꝛ co. h eſt cor. m. ſi eni ꝟbū xp̄i tante ē ꝟtutis ꝙ fecit de nihilo oēꝫ creaturā: nō ē mirū ſi vnā creaturā ꝯuertit i aliā. d Et ac. cali. ſeꝑati ꝯſecrabat ſanguinē a corꝑe rō ne p̄dicta. e Grās egit. eadē rōe ſīc̄ i ꝯſecratiōe corꝑis dictū ē. Seq̄t̄: f Hic ē ſan. m. no. te. i. ad ꝯfirmationē no. teſt. qꝛ ſicut ve. teſt. ꝯfirmatū ē in ſanguie aīaliū imolatoꝝ: vt h̄r Exo. xxiiij. ita no. teſta. ſanguie xp̄i cōfirmatū ē: in q̄ apparet ex/ cellentia no. teſta. reſpectu veteris: vt ar/ guit apl's ad Heb. ix. g Qui ꝓ mul. ef. in re. pec. dicit aūt ꝓ mult̄: qꝛ ſanguis xp̄i ꝓ oīb⁹ effuſus fuit q̄tū ad ſufficiētiā q̄tū aūt ad efficaciā nō fuit effuſus ꝓ oī/ bus. h Dico aūt. h ꝯñr p̄dicit̄ etne vi te inchoatio: qꝛ ꝑceptio hui⁹ ſacri dat vi tā eternam. ſm ꝙ dicit ſaluator Ioh. vj. Qui māducat meā carnez ꝛ bibit meum ſanguinē hꝫ vitā eternā. dicit ḡ: Dico āt vobis nō bibā amodo. h eſt ab hora q̄ in ſtituit h ſacrm̄. i De h geni. vi. hoc ē de vino qđ generat̄ in vite. k Uſq̃ in diē il. cū illud bi. vo. nouū. i. nouo mō. h fuit impletū qñ poſt reſurrectionē ſuā co medit ꝛ bibit cū apl'is ſuis ad declaratio nē ſue reſurrectiōis: vt h̄r Lu. vlt̄. ꝛ tūc bibit nouo mō: qꝛ corp⁹ ſuū nō erat tunc paſſibile ꝛ mortale: ſed gl'ioſum non indi/ gens cibo vel potu: ſꝫ ſolū comedit ad de clarandū veritatē ſue reſurrectiōis vt di/ ctū eſt. l In regno pa. mei. i. ego tūc exiſtens i regno patr̄ mei bibā tūc vobi/ ſcū mō p̄dicto: licꝫ eni xp̄s fuerit beatus ex ꝑte aīe ab inſtāti ꝯceptionis. ex ꝑte tn̄ corꝑis erat viator ꝛ paſſibil' añ reſurrecti onē ſuā: ſed cōpleta reſurrectiōe fuit bea/ tus in aīa ꝛ in corꝑe. m Et hymno di cto. Hic ꝯñr ponit̄ ꝓ predict̄ grāꝝ actio. dicit ḡ: Et hymno. i. cantico diue laudis. Dicto. ꝓ ſacri inſtitutiōe ꝛ noue vite de/ nūciatiōe. ſ. in loco vbi iſta erāt facta. n Exierūt i mon. oliueti. h ē ꝟſus mon tē oliueti: qꝛ loc⁹ ad quez xp̄s exijt ꝛ in q̄ fuit capt⁹ erat ſitus i pede mōtis oliueti: vt dictū ē. o Tunc dicit il. Hic p̄dicit̄ diſcipuloꝝ ſcādalū ad eoꝝ p̄munitionē. ꝛ p̄mo p̄dicit̄ i generali reſpectu omniū. ſcđo in ſpeciali reſpectu petri. ibi: Reſpō/ dens aūt. Dicit igit̄: p Oēs vos ſcā dalū patiemini. i. ruinā in pctm̄. q In me. i. recedētes a me ꝓpter timorē huma/ nū. r In iſta nocte. futura eni cōtin/ gentia p̄dicit eis certitudinaliter ꝛ determinato tp̄e vt cognoſcāt ipm̄ eſſe deū q̄ pōt talia cognoſcere ꝓpria ꝟtute. s Scriptuz ē eni. Zach. xiij. t Percutiā pa. i. xp̄m. v Et diſp. oues. i. di ſcipuli ex timore fugiētes. Aduertēdū tn̄ ꝙ Zach. xiij. mutant̄ ver ba: licꝫ ſit eadē ſnīa: qꝛ ibi ponit̄ ꝓphetia ac ſi ꝓpha loq̄t̄ ad dñm dicēs: Percute paſtorē ꝛc. hic autem ponitur ac ſi dñs loquat̄ di cens: Percutiā paſtorē ꝛc. qꝛ idē eſt ꝟbū dñi ꝛ ꝓphe licꝫ diuerſi/ mode qꝛ ipi⁹ dñi p̄ncipal'r ꝛ ipi⁹ ꝓphe inſtrumētalit̄. x Poſtq̃ aūt reſur. h addit ad ꝯſolationez eoꝝ: vt q̄ audita ei⁹ morte erant deſolati. audita ei⁹ futura reſurrectiōe eſſent aliqualit̄ conſolati. y Precedā v. i ga. nō ſolū ꝓmittit eis viſionē ſuā in beatitudīe ꝛ in loco multū diſtāti: ſꝫ in ꝓpinqua regiōe. ſ. in galilea. z Re ſpōdens aūt. Hic ſpecial'r p̄dicit ſcandalū petri. Rñdens autē pe/ trus: qꝛ erat ceteris feruētior. a Ait illi: ꝛ ſi oēs ſcan. fue. i te ꝛc. in hoc nō mentiebat̄ qꝛ ſic habebat in mēte: ſꝫ p̄ſūptuoſe loq̄ba tur nō ꝯſiderās debilitatē fragilitat̄ ſue: ꝓpter qđ grauī⁹ ceteris ꝑmiſſus eſt cadere: ꝛ iteꝝ qꝛ futur⁹ erat paſtor eccl'ie vt ex ſuo caſu ſciret alijs ꝯdeſcēdere. b Ait illi ieſus: amē dico tibi: qꝛ anteq̃ gallus cantet: ter me negabis. Marci. xiiij. dꝫ expreſſius: Anteq̃ gallus bis vocē dederit ter me es negatur⁹. Aug⁹. in libro de con cordia

† Mar. 14. c Luc. 22. b i. Cor. 11. c
† Mar. 14. c
† Mar. 14. c Ioh. 18. a
† Mar. 14. c Zach. 13. c
† Mar. 14. c Ioh. 16. d
† Mar. 14. c Luce. 22. c

mar. 14. d

Marc⁹: anteq̄ bis cantet. Sed q̄ an̄ p̄mū cepta: attē derūt illi tres nō q̄n cōpletur⁹ esset eā: sed q̄nta futura esset q̄ncūq̄ incepta. Uel tota in aīo timentis petri pacta est an̄ p̄mū cantū: q̄uis ꝟbis an̄ primū cepta: ante scōm pacta sit. Tant⁹ enī timor mentē ei⁹ inuaserat q̄ ter negare faceret. Matthe⁹ ꝛ Marc⁹ negationē petri subnectūt: postq̄ iesus egressus est de domo vbi māducauit pasca. Lucas ꝛ Johes: anteq̄ egressus inde esset iesus.

Luce. 22. d — Joh. 18. a

Sȝ facile intelligim⁹ illos recapitulasse: vel istos preoccupasse: nisi magis moueret q̄ tā diuersa nō mō verba: ſ̄ etiā snīas dn̄i p̄mittūt: q̄b⁹ p̄mot⁹ petr⁹ istā p̄sūptionē preferret moriēdi: vt mag' cogant intelligi ter illū expressisse p̄sūptionē suā diuersis loc' ad sermōnes xp̄i: ꝛ ter illa a dn̄o rn̄suȝ q̄ eū an̄ gallicantū esset negatur⁹: sicut post resurrectioneȝ an se amaret ter intrrogauit: ꝛ ter de pascēdis ouib⁹ p̄cepit.

Ante gallicantū. i. crescētibus tenebris negat: post gallicinīū. i. luce vicina culpaȝ lachrymis lauat. a In villā que dr̄ gethsemani. Lucas: in monteȝ oliuaꝝ. Johes: trans torrentē cedron: qd̄ idē est: q̄ gethsemani loc⁹ ī q̄ orauit est ad radicē mōt' oliueti vbi est hort⁹. Gethsemani interp̄taƭ vallis pīguiū ꝛ loca ꝛ tp̄a plena sūt figur'. Cū ī mōte orat: sursuȝ nos hr̄e cor ī orōne docet. Cū in valle. ꝛ h̄ ī valle pinguiū: docet ī orōne hūilitatē ꝛ interne pinguedinē dilectiōis esse seruādaȝ. b Et orem. Proxima morte apte orat in valle pinguedinis: q̄ p̄ hūilitatē ꝛ charitatis pinguedinē p̄ nobis subijt mortē. c Cepit ꝯtristari. Nō timore passionis q̄ ad h̄ venerat: ſ̄ p̄ scandalo apl'oꝝ ꝛ p̄ditione impiorū. Hiero. Cepit cōtristari vt veritatē assumpti hoīs p̄baret. Uere ꝯtristat⁹ ē: sed nō passio ei⁹ aīo dn̄aƭ: veruȝ p̄passio ē. vn̄ ait: cepit ꝯtristari. Cōtristaƭ aūt nō timore patiendi q̄ ad h̄ venerat: sȝ p̄pter infelicē iudā ꝛ scādaluȝ apl'oꝝ ꝛ eiectionē iudeoꝝ: ꝛ euersionē hierl'm. d Tristis. Aīa est q̄ timet ꝛ tristaƭ. Petr⁹ inferior nō timet dicēs: aīam meā ponā p̄ te: q̄ vt hō vim mort' ignorat. Xp̄s timet: q̄ vt de⁹ in corp̄e ꝯstitut⁹ fragilitatem carnis exponit: q̄ corp⁹ suscepit oīa debuit subire que corp̄is sunt. e Usq̄ ad mortē. Hyl'. Nō p̄pter mortē sed donec apl'os sua liberet passiōe. Nō mors sȝ tp̄s mortis in metu est: q̄ post ꝟtutē resurrectiōis fides ē firmāda credentiū. f Si possibile est. Hoc nō p̄ timore sȝ p̄ miscd̄ia: ne iudei q̄ excusationē ignorātie nō hn̄t: me occidant. vn̄ ait: iste. i. populi iudeoꝝ: non simpliciter calix. Si possibile est. vt sine interitu iudeorū credāt gētiles: passionē recuso. Sin aūt: illi excecādi sunt: vt gentes intrent: fiat non mea sed tua voluntas. g Nō sicut ego volo. Aug⁹. Transfigurat in se suos: qui nihil aliud vult q̄ pater. vt ibi: Esuriui et de. m. m. Et quid me p̄sequeris? Docet aūt eos priuatam voluntatem corrigere ꝛ dirigere iuxta diuinam.

Mat. 25. c

Ambro. Hominem quem veritate corporis demonstrabat: equabat affectu. vt diceret: Sed nō si. ego vo. sed sicut tu. Suscepit voluntatē meam: suscepit tristiciam meā. Confidenter tristiciā nomino q̄ crucē p̄dico.

¶ Caro aūt

---

negabis. † Ait illi petrus: Etiā si
ſ intellexit ei q̄ tiore mort' p̄diceret eū negaturꝝ.
oportuerit me mori tecū nō te ne
ſ ex amore ꝛ ardore eodem.
gabo. Similiter et oēs discipuli
dixerunt. † Tunc venit iesus cum — b †
a illis in villam que dicitur geth — c
semani. Et dixit discipul' suis: Se — d †
ſ nō moueamini sicut nec loco ita nec mente.
b dete hic: donec vadam illuc et
a ſ cui⁹ oratio omniū redēptio. b ſ p̄gressus parum. c ſ quibus secretiora manifestaret.
orēm. Et assumpto petro et duo — e
ſ ne puteƭ irrationalis aīa christi. aīalia merēt sed non norunt cur ꝛ quousq̄ tristentur.
c bus filijs çebedei cepit contrista — f
d ri ꝛ mestus eē. Tūc ait illis: † Tri — g
ſ pro iuda damnando.
e stis est aīa mea vsq̄ ad morteȝ.
a ſ pondus tribulatiōis. b ſ a somno īfidelitat' ꝛ torpor mētis: ne ingrauāte diabolus obrepat.
Sustinēte hic et vigilāte mecuȝ. — h
a ſ vt humilitatē mētis habitu corp̄is ostendat.
Et progressus pusillum: p̄ocidit — i
in faciē suā orans ꝛ dicens: Pa
a ſ . s. vt me non moriente mors moriatur.
f ter mi si possibile est trāseat a me — †
a ſ quasi in se reuersus hoc dicit. b ſ hūano affectu. a ſ docet hūane volūtati volūtatē dī p̄poni
g calix iste. Uerūntamen nōn sicut
ego volo: sed sicut tu. † Et venit
ad discipulos suos et iuenit eos
a ſ p̄ tristicia somnū vincere nō p̄nt. b ſ q̄ p̄ ceteris erat gloriat⁹: p̄ ceteris erat increpandus.
dormientes. Et dicit petro: Sic — k
non potuistis vna hora vigilare
a ſ nō: ne tētemini: sȝ ne tentatiōe superamini.
mecum? Uigilate ꝛ orate vt nōn — l
ſ ideo orandum.
intretis in tētationē. Spūs q̄dē — m

---

cordia euāgelistaꝝ dicit q̄ tertia negatio petri fuit inchoata etiaȝ ante primū cantū galli: anq̄ tn̄ esset ꝯsūmata gall⁹ cantauit: q̄ negatio ſ̄m totalitatē suā accepta hȝ aliquē tractum tp̄is. in h̄ enī includitur verbū illoꝝ q̄ dicebāt petro: Tu ex illis es. ꝛ argumentū qd̄ adducebant ex loq̄la ei⁹: ꝛ negatio petri sequēs: ꝛ sic ptȝ q̄ bn̄ potuit inchoari illa negatio anteq̄ gallus p̄mo cantaret et post termīari. Mattheus ḡ Lucas ꝛ Johes q̄ dicūt petruȝ ter negasse xp̄m ante p̄muȝ gallicantū: loquunƭ bn̄do respectū ad negationis inchoationē. Marc⁹ aūt q̄ dicit tertiā negationē petri esse post primū gallicantū ꝛ an̄ secundū: loquiƭ bn̄do respectū ad negatiōis ꝯsummationē. a Ait illi petr⁹: ꝛ si opor. me ꝛc̄. petrus ꝛ alij discipuli hoc dicēdo nō dixerunt mēdaciū: q̄ sic cogitabāt fore. dixerunt tn̄ falsum: q̄ ꝯtrariū accidit. b Tūc vēit iesus. Hic ꝯn̄r on̄diƭ xp̄i desideriū ad nr̄am redemptionē. qd̄ on̄dit tripl'r xp̄s. primo anxiando. scd̄o orādo. ibi: Et p̄gressus pusillū. tertio p̄ditori occurrēdo. ibi: Ecce appropinq̄bit. Circa p̄mū aduertēdū q̄ anxietas animi ē passio causata ex apprehensione magni mali de p̄ximo īminētis impossibil' ad euadendū. xp̄s aūt videbat mortē acerbissimā sibi de p̄ximo imminentē ꝛ nō euasibilē: q̄ sciebat hoc esse detminatū a deo p̄re: a cui⁹ determinatiōe non poterat declinare cū nō posset peccare. ista tn̄ necessitas libertatē arbitrij nō tollebat. igiƭ ex tali morte sic īminēte christ⁹ habebat materiā maxime anxietatis. Item pars sensitiua nō alleuiabaƭ a tali anxietate ex ꝯtēplatiōe diuīe essentie seu promptitudine voluntat' q̄ erat ī superiori parte aīe. q̄ diuīa virtute fiebat vt ex sup̄iori parte aīe nō fieret influētia in inferiorem: vt sic esset ibi dolor partis sensitiue maximus ad nr̄am redēptionē. ex q̄ ḡ ex tali anxietate xp̄s nō fugiebat sed mag' venit ad locuȝ vbi p̄ditorē venturꝝ sciebat: on̄dit desideriuȝ ad nr̄am redēptionē. ꝛ h̄ est qd̄ dr̄ hic: Tūc venit iesus cū illis. i. discipul' suis. c In villā que dr̄ gethsemani. illa enī villa erat sita in pede montis oliueti. ꝛ p̄pter hoc dr̄ Luc. xxij. q̄ venit in montē oliuaꝝ. In fine etiā illius ville erat quidā hort⁹ ꝯtēplationi aptus ꝛ illuc intrauit iesus: vt dr̄ Joh. xviij. ꝛ est vltra torrentem cedron: vt dr̄ ibidē. q̄ vallis iosaphat est intermedia inter montē oliueti ꝛ ciuitatē hierusalē. torrens aūt cedron currit p̄ mediū illi⁹ vallis: ꝛ sic ptȝ q̄ euāgeliste ꝯcordant de loco licet ip̄m diuersimode nominent. d Et dixit discipul' suis: sedete hic. hoc dixit octo apostolis: q̄ iudas nō erat ibi: ꝛ tres secuȝ duxit. vn̄ sequiƭ: e Et assumpto petro ꝛ duob⁹ filijs çebedei. isti enī tres erāt mag' familiares ipsi xp̄o ꝛ ad ei⁹ secreta mag' admittebanƭ q̄ alij. ratio aūt tacta est. s̄. xvij. f Cepit ꝯtristari ꝛ mest⁹ esse. hoc fuit ad ostendendū veritatē humane nature: ꝛ q̄ ista tristicia fuerit maxima. subdiƭ: g Tristis est aīa mea vsq̄ ad mortē. ꝛ pōt li vsq̄ accipi dupliciter. Uno modo intensiue: q̄ tantū intensa erat quantum poterat esse vt visum est. Alio mō extensiue: q̄ durauit vsq̄ ad horaȝ mortis. h Sustinete hic ꝛ vigilate mecū. tanq̄ amici speciales q̄ debent in angustijs amicis assistere. i Et p̄gressus. Hic ostendiƭ christi desideriū ad nostrā redemptionē: q̄ p̄ orationē offerebat spiritum deo patri p̄ nobis: que quidē oratio ostendiƭ p̄fecta q̄ solitaria. cum dr̄: Et p̄gressus pusillum. recedens aliquantulū a predictis tribus apostolis: quia oratio est eleuatio mentis in deum: quod melius fit q̄n homo est sequestratus ab alijs. secūdo q̄ humilis. quod notatur cum dr̄: Procidit in faciem suā. tertio quia deuota. cū dicit: Pater mi. quarto quia recta: quia noluit contraire predestinationi diuine. quod notatur cum dr̄: Si possibile est transeat a me ꝛc̄. sed voluntatem suam supponit voluntati diuine dicens: Ueruntamen nō sicut ego volo: sed sicut tu. Quinto charitatiua: quia in agonia mort' positus dulciter suos discipulos visitabat. vnde sequitur: Et venit ad discipulos suos ꝛc̄. k Et dicit petro. Sic. q. d. nō ostendis tantuȝ feruoreȝ facto quantū verbo. sequiƭ: l Uigilate ꝛ orate vt non intretis in tentationem. i. vt non superemini a tentatione de p̄ximo imminente: sicut fuerunt postea superati. m Spūs quidē promptus est. ad dicendū. s. q̄ estis parati p̄ me mori: vt ptȝ ex precedentibus.

† mar. 14. d — † mar. 14. d, Luce. 22. d, Joh. 18. a — † mar. 14. d, Joh. 12. d — † mar. 14. d, Luce. 22. e

a Caro aūt. Nō de se vtiqꝫ h̄ dicit: sed de his q̄ dixerunt se nunqꝫ negaturos. b Iterū scđo ꝛc. Scđo orat. i. si nō pōt niniue saluari alit̄: nisi aruerit cucurbita. i. ppl's iudeoꝝ qui prius fuit ei' tabernaculū: vt me occidat. c Orauit tertio. Trib' vicib' orauit: vt ꝛ nos a p̄terit' pctīs veniā ꝛ a p̄sentib' malis tutelā ꝛ a futur' periculis cautelā orem': ꝛ vt oēm orōnē ad patrē ꝛ filiū ꝛ spm̄sctm̄ dirigam'. Item sicut ē trina tētatio cupiditatis: ita ꝛ timor'. Est eni ꝯcupiscētia carnis: ꝯcupiscentia oculoꝝ ꝛ ambitio seculi. Est ꝛ timor mortis ꝛ timor vilitat' ꝛ timor doloris. Contra que oīa docet nos debere muniri orōne. Vn̄ ꝛ ꝓpter trinā tentationē passionis: pōt intelligi dn̄s ter orasse.

d Dormite. Prīo reuertēs obiurgat. scđo silet et tertio q̇escere iubet. Quia p̄mo post resurrectionē diffidētes rep̄hēdit. Scđo misso spū gratos ad ꝯtuēdā euāgelij libertatē oculos visitauit. Tertio claritat' sue reditu secure q̇eti eos restituit. Dormite iam ꝛ q̇escite. Huic videt̄ repugnare qđ connectit. Ecce appropin. Sꝫ sciēdū post illa v̄ba siluisse dn̄m vt fieret quod ꝓmiserat. Et post h̄ in Marcū ītulit sufficit ꝙ iā req̇euist'. Addiditqꝫ. Ecce ap. Surgite eam'. Vltro nos offeram' nō timētes īueniāt vt ꝯfidētiā ꝛ gaudiū passuri videāt. Postqꝫ in hortū dn̄m cū discipul' ingressuꝫ dixit Iohēs: non cōmemorat q̇d illic egerit donec traditor venit. e Cū gla. ꝛ fu. Factū cōgruit mutate mēti. Iā enim venit cū fustib': q̇ q̄diu cū pace fuit trāq̇lli' se egit. f Dedit eis sig. Putabat signa q̄ viderat nō diuinit' s̄ magice facta: ꝛ quē ī mōte trāsformatuꝫ audierat: tiebat ne tali mō nūc de māibus eoꝝ laberet̄: ꝛ iō dabat signuꝫ. g Quecūqꝫ oscu. Habebat adhuc aliq̇d d̄ verecūdia discipl'i cū n̄ eū palam tradidit ꝑsecutorib': sꝫ ꝑ signuꝫ osculi. h Et oscu. est. Suscepit dominꝰ osculū: nō ꝙ nos simulare doceat: sed ne ꝓditionē fugere videat̄. vn̄: Cū his q̄ o. pa. e. pa. i Seruū p̄n. sa. Mystice. Seru' est ppl's iudeoꝝ p̄ncipib' sacerdotū indebite mācipatus q̇ in dn̄i possiōe dexteraꝫ aurē. i. spūalē intelligentiā ꝑdidit. Sinistra. i. vilitate l'r̄e ꝯtent': nō petro tollente: sꝫ diuīo iudicio ablatā pandente: q̄ auris ī his q̄ credere maluerūt pietate dei restituit̄. Vel aur' amputata ꝛ sanata: significat auditum ablata vetustate innouatum vt sit in nouitate spiritus: et non in vetustate littere: quod cui datur a christo: datur ꝛ regnare cum eo. Vn̄ bene malchus d̄r: qđ ē rex vel regnaturus. Qr̄ seru' inuent' est: ꝑtinet ad vetustatē q̄ in seruitutē generat. Sꝫ cū accessit sanitas figurata est libertas. Lucas addit ꝙ dn̄s tangens aurē sanauit: qui nec hostib' pietat' obliuiscit̄. k Gladio peribunt. Gladio illo q̄ igne' vertit̄ an̄ ꝑadisū .i. dīne vīdicte: ꝛ gladio spūs. i. v̄bi dei. l An putas. q. d. nō indigeo auxilio apl'oꝝ duodecim qui possum h̄r̄e duodecim legiones angeloꝝ: in q̄bus sunt. lxxij. milia. quib' omniū gentiū lingua exp̄mit̄. Innuit aūt nō esse verendum si ꝯtra iesum oēs natiōes insurgāt: cū multo fortiores ip̄e habeat exercit' angeloꝝ. Aliter: Hic numer' significat om̄e genus hoim̄ cū romano impio ꝯtra iudeos certaturū. hi sunt angeli dei q̄ post resurrectioneꝫ anno quadragesimosecūdo cū Tyto et

Mar. 14. e — Ioh. 18. a — Ps. 119. — Mystice — 23. q. 1. § 1. — Luc. 22. e

a ad confitendū. b ad tolerandū. q̄ nondum induti virtute ex alto.

a prōmptus est: caro autē infirmā. *(similiter.)*

b †Iterū secūdo abijt ꝛ orauit dicēs: Pater mi: si non potest hic calix trāsire nisi bibā illū: fiat volūtas *(vicina iā negatione.)* tua. Et venit iterū: ꝛ inuenit eos *(languescebant eni eoꝝ oculi vicina negatiōe.)* dormientes. Erāt eni oculi eoꝝ grauati. Et relict' illis: iterū abijt

c ꝛ orauit tertio eundē sermonē dicēs: †Tūc vēit ad discipl'os suos: ꝛ *(interposito aliquo silentio ait:)*

d dic ill': Dormite iā ꝛ req̇escite. †Ecce appropinquabit hora: ꝛ filius hoīs tradet̄ in man' peccatoruꝫ. Surgite eam'. Ecce appropinq̄bit q̄ me tradet. †Adhuc eo loq̄nte: ecce iudas vn' de duodeci venit: ꝛ cū eo turba m'l'ta cū gladijs

e ꝛ fustib': missi a p̄ncipib' sacerdotū ꝛ seniorib' populi. †Qui autē

f tradidit eū dedit eis signū dicēs:

g Quecūqꝫ osculatus fuero: ip̄e est tenete eū. Et ꝯfestim accedēs ad *(a impudens confidentia magistrum vocare et osculum iungere ei quem tradidit.)*

h iesum dixit: Aue rabbi. Et osculat' est eū. Dixitqꝫ illi iesus: Amice ad quid venisti? *(ironice. vt supra: amice quō huc itrasti nō habens vestem nuptialem.)* Tunc accesserunt ꝛ manus iniecerūt in iesum *(petrus eodē ardore mentis quo cetera: zelatus sicut phinees.)* et tenuerunt eum. †Et ecce vnus ex his q̄ erāt cum iesu: extendens manū exemit gladiū suū ꝛ percu

i tiēs seruū p̄ncipis sacerdotū amputauit auriculā ei'. Tūc ait illi *(cesset vindicta: exhibeatur patientia: vt patientiā nostros doceamus: non vindictam.)* iesus. †Cōuerte gladiū tuū ī locū *(a nā ecōtrario. si oēs tūc ꝛ iudei. b exercuerit vindictā: ip̄a vindicta erit eis cā ꝑditiōis.)* suum. †Om̄es eni qui acceperint

k l gladiū: gladio ꝑibūt. An putas q̄ nō possum rogare patrē meū

a Caro aūt infirma. ad sustinendū imminenteꝫ tentationem. Hoc aūt dixit christ': q̄ apl'i dixerāt ex magno spū p̄us morteꝫ subire q̄ ip̄m negare: cui' tn̄ ꝯtrariū fecerūt impulsu carnali. b Iterū se. ab. ꝛ orauit ꝛc. vbi iterat orōnē: ostēdens ꝙ oratio debet eē ꝯtinua. sil'r iterat visitationem discipuloꝝ suoꝝ: q̄ opa charitat' debēt esse coniūcta orōni. c Et relic. il. iteruꝫ abijt ꝛ ora. ꝛc. ter orōnē replicat sicut ter fuerat tētat': vt s̄. patuit. iiij. ca. vt liberet nos p̄mo a malis p̄terit' ꝑ veniā. scđo a p̄n̄tibus ꝑ tutelā. tertio a futur' ꝑ cautelam. d Tūc venit ad disci. su. ter discipl'os visitat sic̄ ter orat: rōne p̄dicta. e Et dicit illis. q̄si cōpatiēs eis ꝓpter tētationē de ꝓximo eis īminētē. f Dormite iā ꝛ req̇escite. q. d. paꝝ poterit' h̄ facere. g Ecce appropinq̄bit. Hic tertio ōn̄dit̄ xp̄i desideriū ad n̄r̄am redēptionē: q̄ nō solū ꝓditorē cū turba venientē expectauit: sꝫ etiā occurrit eis: vt habetur Ioh. xviij. ꝛ h̄ est qđ d̄r hic: Ecce appropinq̄bit hora. Postqꝫ ei dixerat discipulis suis: Dormite iā ꝛ req̇escite: vt dictū est. dimisit eos aliquātulū q̇escere: postea cū sciebat iudā appropinquantē dixit eis: sufficit. vt h̄r̄ Marci xiiij. ꝛ tunc euigilauit eos dicens: Ecce appropinquabit hora ꝛc. h Surgite eam' obuiā. s. iude ꝓditori. i Adhuc eo loquēte. Hec est tertia pars p̄ncipalis hui' ca. vbi describit̄ ipsi' christi traditi cōprehēsio: vbi tria describūtur ꝑ ordinē. Primū est ipsi' iude fraudulentia. scđm est xp̄i patientia. ibi: Et ecce vn'. tertiū discipuloꝝ ignauia. ibi: Tunc discipuli. Circa primū d̄r sic: Adhuc eo loquēte. scꝫ christo cū discipulis suis. k Ecce iudas vn' de duodecim. i. de principalib' christi discipulis. l Venit ꝛ cū eo tur. mul. cū gladijs. talē aūt turbā adduxit ne forte alij credentes in christū ip̄m vellēt eripe. Sequit̄: m Qui aūt tradi. eum dedit eis signū ꝛc. h̄ autē fecit ne loco xp̄i caperēt iacobū minorē q̄ erat silis xp̄o in facie. ꝓpter qđ dicebat̄ special'r frater dn̄i. Seq̄tur: n Et oscu. est eū. in q̄ apparet maxīa xp̄i māsuetudo q̄ nō negauit osculū ꝓditori suo. o Dixitqꝫ illi iesus. Amice ad q̇d venisti? q. d. tu ōn̄dis amicitiā signo: ꝛ agis ꝓditionē de facto: qđ ptꝫ ex h̄ qđ seq̄tur: p Tūc accesserūt illi. s. q̄ erāt ī comitiua iude. q Et ma. inie. ī iesuꝫ. violētas q̄tuꝫ erat ex ꝑte ip̄oꝝ. r Et tenuerūt eū. q̄n̄ eni voluit tent' ē ꝛ nō an̄. s Et ecce vn'. Hic describit̄ ip̄ius xp̄i patiētia: ꝛ h̄ dupl'r. p̄rio facto. scđo v̄bo ibi: In illa hora. patiētia aūt xp̄i facto ōn̄dit̄ in h̄ ꝙ discipl'os suos ꝓhibuit a defensione ei'. ꝛ h̄ est qđ d̄r: Et ecce vn' ex his q̄ erāt cū iesu. iste fuit petr': vt h̄r̄ Ioh. xviij. t Exten. ma. exemit gla. suū. habebat enim duos gladios: vt h̄r̄ Lu. xxij. q̄s credo fuisse duos cultellos magnos q̄b' vsi fuerāt in decisiōe agni pascalis. v Et ꝑ. ser. p̄n. sa. am. auri. ei'. queꝫ tn̄ sanauit xp̄s tactu suo: vt h̄r̄ Lu. xxij. ꝛ in h̄ adipleuit xp̄s qđ predixerat Mat. v. Bn̄facite his q̄ oderūt vos. x Tūc ait il. ie. cō. gla. tu. ī lo. su. ꝓhibēdo defensionem armoꝝ: ꝛ ad h̄ inducit multiplicē rōnē. p̄ma rō tāgit̄ ibi: y Oēs eni q̄ acce. gla. gla. ꝑibūt. gladiū eni accipit q̄ eo vtit̄ ad vindictā ꝓpria auctē: ꝛ h̄ ē illicitū. gladio aūt vtit̄ sibi tradito q̄ eo vtit̄ ad pūitionē maloꝝ ꝫelo iusticie. sic̄ p̄ncipes q̄ auctē h̄n̄t a deo: q̄ in h̄ p̄nceps mīster dei ē: vt dic̄ paul' apl's. ꝛ sil'r ministri ad h̄ a p̄ncipib' ꝯstituti. scđam rōnē assignat cū dicit: z An pu. q̄ n̄ pos. r. p. m. q. d. ꝑ aliā viā possem euadē si vellē. Et exhi

† mar. 14. — † Mar. 14. — Ioh. 2. — † mar. 14. Luce. 22. Ioh. 18. — † mar. 14. — † Mar. 14. Luc. 22. Ioh. 18. — † Gen. 9. Apoc. 13.

cum Tito ꝛ Vespasiano pdiderūt homicidas illos: ꝛ ciuitatē illoꝝ succenderūt.
a Existis cū gla. Stultū est cū gladijs ꝛ fustib⁹ q̄rē eū q̄ vltro se tradit: ꝛ i nocte p pditorē. q. latitātē inuestigare: q̄ q̄tidie i tēplo docebat. Sz in tenebris cōgregami: q: potestas vestra in tenebris est. b Tūc discipuli om.re.ꝛc. Sicut petrus qui negationē lachrymis abluit: ꝛ ꝯfessione dei funditus extirpauit: recuperationē eorū significat qui in martyrio labunt. Ita ceteri q̄ fugerūt cautelam fugiendi docent eos qui min⁹ idonei sunt ferendis aduersis: quibus tutius est latere q̄ se discrimini cōmittere. Ita etiā adolescēs qui ſm Marcū relicto sydone nudus pfugit: illorum opus ꝛ animū designat q̄ vt securiores sint oīa q̄ in mūdo habent abijciunt: et deo potius famulari nudi q̄ herendo mundi rebus: materiaz tentandi ꝛ a deo reuocandi dare didicerūt. Iuxta exemplum Joseph q̄ rlicto adultere pallio: maluit nudus deo q̄ idutus meretricis cupiditatibus seruire. c Ad cayphā. Conuenit nomen actioni. Cayphas. i. inuestigatorvł sagax ad implendaz. s. dolli sui nequiciā. Vel vomens ore: q: impudens ad pferēduz mēdaciū: ꝛ ad petendū homicidiū. d A longe ꝛc. Merito a lōge: q̄ i pximo fuerat negaturus. Significat ecclesiā imitaturā passionez xpi longe differenē: q: eccl'ia patit p se: ſ christ⁹ p ecclesia.
e Duo falsi testes ꝛc. Quia nō eo sensu q̄ dn̄s q̄ dixit de tēplo corporis sui: sed in verbis quibusdā additis vel mutatis q̄si iniustā calumniā faciūt. Dn̄s dixerat: Soluite tēplū hoc. cōmutant. Ego dissoluam templū hoc manufactū. Vos inquit soluite: nō ego: q: nō est licitū vt nob mortem inferam⁹. Itē dn̄s dixerat: Et ego suscitabo: qđ de aīali tēplo dicit. Illi iuertunt. Aliud manufactū edificabo: vt ꝓprie de templo iudaico dictum videatur.

et exhibebit mihi modo plus q̄ (a) duodeci legiōes angeloꝝ? Quō (b)
a ſ quibus dictū est: tanq̄ ouis ad occisionē ductus est ꝛc.
ergo iplebunt scripture? Quia (c) sic oportet fieri. In illa hora di (d) xit iesus turbis: † Tanq̄ ad latro (e) a nē existis cū gladijs ꝛ fustib⁹ cōphēdere me. Quotidie apud vos (f g) sedebā i tēplo docēs: ꝛ nō me te (h)
a ſ promptum animū ostēdit ad patiēdū vt sua passione asserat prophetarū dicta.
nuistis. Hoc aūt totū factū est vt (i)
a ſ tanq̄ ouis ad oc.duc.est.
adiplerent scripture ꝓphetaruz.
ſ timorem mortis ostendentes.
b † Tūc discipli oēs relicto eo fugerūt. (k l) † At illi tenētes iesū duxerūt (m)
ſ qui pontificatū illius anni precio sibi acquisierat ab herode romanorum principe: prius tamen ad annam: vt iohannes ait.
c ad cayphā pncipē sacerdotū vbi (n)
a ſ in hoc diuersus a ceteris.
scribe ꝛ seniores ꝯuenerāt. † Petr⁹ (o p q)
a ſ hoc est deuotiōis. b ſ hoc timoris nature ē. ꝙ negat: obreptiōis est. ꝙ penitet: fidei est.
d aūt sequebat eū a longe vsq̄ ad (r)
a ſ p discipulum notū pontifici.
atriū pncipis sacerdotū. Et igressus intro sedebat cū ministris: vt (s t)
ſ expectās vł amore discipli vł hūana curiositate.
ſ quid iudicaret pontifex de iesu.
videret finē. † Pricipes āt sacerdotū ꝛ oīe cōciliū querebāt falsum (v) testimoniū ꝯtra iesuz: vt eū mor (x)
a ſ q: nō erāt vt marc⁹ ait: cōueniētia testimōia.
ti traderēt. Et nōn inuenerūt: cū (y z) multi falsi testes accessissent. No (a) e uissime autez venerunt duo falsi testes et dixerūt: Hic dixit: † Possuz destruere tēplū dei: ꝛ post tri (†)
a ſ motu corporis indicat insaniam mentis.
duū reedificare illud. Et surgens (b)
a ſ iratus: q: non inueniebat calumnie locum.
princeps sacerdotū ait illi: Nihil (c) respōdes ad ea que isti aduersuz
ſ sciēs vt de⁹ q̄cq̄d rn̄disset torquēdū i calūniaz.
te testificantur? Jesus autē tacebat. Et pnceps sacerdotū ait illi: (†)

a Et exhi.mi.mo.pl⁹ q̄ duo.le.angeloꝝ. Legio aūt vna ꝯtiet sex milia sexcētos sexaginta sex. Aduertēdū tn̄ ꝙ christ⁹ nō dicit h̄ ꝓpter h̄ ꝙ indigeret auxilio angeloꝝ: ſ magis ecōuerso ipi indigēt suo auxilio: sed vt ondat ꝙ plurib⁹ modis poterat euadere. tertiā rōnē assignat cū dicit: b Quō ḡ imple. scripture. scripture eni diuinit⁹ reuelate loquunt expsse de passiōe xpi: vt ptz Esa. liij. ꝛ Dan. ix. et in plurib⁹ alijs loc̄ q̄ nō implerent nisi christ⁹ pateret: qđ ē incōueniens cū sint deriuate a pma veritate. ꝓpter quod subdit: c Quia sic oportet fieri. q: ex q̄ aliqd est ſm pdestinationez a deo pdictū oportet illud impleri. ibi eni ē necessitas ꝯsequētie: nō tn̄ ꝯsequētis: q: diuia pordinatio nō tollit ꝯtingentiā a rebus. d In illa hora. Hic ondit christi patiētia xbo: q: nō impatient sed rōnabiliter allocut⁹ est turbā ipm cōprehēdentē. e Tanq̄ ad la.ex.cum gla. ꝛ fu.cōpre.me.q.d.sine causa fecistis hoc. cui⁹ rōnē assignat dicens: f Quotidie. i. frequēter. g Apud vos. i. in loco in q̄ habetis potestatē. h Sedebā pacifice ꝛ sine armis. q.d. tunc potuist̄ me cōprehēdere. Sequit: i Hoc aūt to.fa.est vt ad.scri.ꝓphārū. q: scriptuz erat de eo ꝙ tractaret sicut malefactor ꝛ latro. Esa. liij. Cum sceleratis reputat⁹ est. k Tunc discipuli. Hic describit discipuloꝝ christi ignauia. Primo omnium in generali. cum dr: Tunc discipuli oms relicto eo. i. christo magistro suo. l Fugierūt. timore pterriti: ꝛ dimiserunt magistrū suū sicut latronē deduci. ꝓpter qđ seqtur: m At illi tenētes iesum duxerūt eū ad cayphā. licet enim primo fuerit duct⁹ ad Annā: vt dr Joh. xviij. tn̄ Mattheus de hoc nō facit mentionē: q: nō fuit ibi ductus nisi ꝓpter quandā reuerentiā: q: erat socer cayphe: vt ibidē dr. n Vbi scribe. i. legisperiti. o Et seniores. i. iudices ordinarij: vt visum est. s. ca. xv. p Conuenerant. ad examinandū ꝛ iudicandū christū. q Petrus aūt. Hic ponit ignauia petri in speciali. cum dicit: r Sequebat eū a longe: q: timebat ne pciperet eius eē discipulus. Sequit: s Et ingressus intro: q̄liter autē ingressus fuerit dicit Joh. xviij. s. p impetrationē alteri⁹ discipuli q̄ erat not⁹ pontifici. t Vt videret finē. licet aūt nō auderet christū ꝯfiteri seu defendere: tn̄ volebat videre q̄d finaliter fieret de eo. v Principes. Hec ē q̄rta pars principalis hui⁹ ca. in qua describit ipsius christi apprehensi illusio: vbi quattuor tangunt p ordinez. primū est ei⁹ accusatio maligna p falsos testes. scđm accusati iniusta ꝯdēnatio p malos iudices. ibi: Et surgens. tertium ꝯdēnati vituperatio p malignos apparitores. ibi: Tunc expuerūt. quartum petri negatio p tres vices. ibi: Petrus autē sedebat. Circa primuz dicit sic: Principes autē sacerdotū ꝛ oīe ꝯsiliū querebāt falsum testimoniū: q: verū non poterant inuenire. x Vt eum morti traderent. p pilatū presidem: q: ipsi nō habebant altā iusticiā. y Et nō inuenerūt. vnde possent eū accusare tanq̄ dignum morte corā pilato. z Cum multi falsi testes accessissent. ad id. qđ quod dictū est ꝓcurandū. a Nouissime autez venerūt duo falsi testes ꝛ dixerūt: hic dixit: Possum destruere templū dei. Sed querit quomō isti dicuntur falsi testes: q: Joh. ij. scribit ꝙ christus dixit iudeis: Soluite templū hoc ꝛ in tribus diebus excitabo illud. quod videt idem esse cū eo quod hic dicit. Dicendū ꝙ illa verba que dixit christ⁹ Joh. ij. intelligunt de tēplo corporis sui: vt ibidē dicit. ꝛ hoc sonant verba ibidē posita. q: dixit ibi: Soluite templū hoc: nō precipiendo eis sed pdicendo eis q̄d essent facturi dissoluendo corp⁹ eius: quod erat templū spirituale dei. vnde sensus est: Soluite. i. soluetis corpus meū p mortē quā mihi inferetis. vnde sequit ibidē: Et in tribus dieb⁹ excitabo illud. Excitare eī est a somno mortis reuocare: qđ nō cōpetit tēplo materiali sed templo spūali. s. suo corpori. isti autē testes loq̄bantur ac si de templo materiali christus itellexisset cum dicebat: in tribus diebus reedificabo illud: quia reedificare proprie respicit templum materiale. Item non dixit destruam: vel possum destruere vt ipsi iponūt. sed dixit: Soluite. i. soluet̄ mortē mihi inferēdo: predicēs mortem suā ꝛ resurrectionē: vt ptz ex pdictis. ꝛ sic patet ꝙ isti testes mutauerunt verba eius ꝛ sententiaz in quo apparet falsitas eorum. dato etiam ꝙ bene repetissent verba eius ꝛ sententiā: tamen possunt dici falsi testes alia ratiōe. s. ex falsa intentione: quia intendebant procurare mortē innocētis. b Et surgens. Hic cōsequenter ostenditur qualiter christus condēnatus est p malos iudices. dicit ergo sic: Et surgens princeps sacerdotuz. ex impatientia surrexit de tribunali: quia non inueniebat vnde posset iuste christus condemnari. c Ait illi: Nihil respōdes ad ea que isti aduersum te testificantur? quia ea que contra christum dicebantur erant falsa ꝛ responsione indigna: ideo nolebat respondere. Item quia volebat adim

† Mar. 14. e Luc. 22. f Joh. 18. d
† Mar. 14. e
† Mar. 14. f Luce. 22. f Joh. 18. b
† Mar. 14. f Luc. 22. f Joh. 18. c
† Mar. 14. f Luce. 22. g
† Mar. 14. f Joh. 2. d

Tu dixisti

Mar. 15. a a Tu dixisti &c. Marcus: ego sum: qd idē est: & ē simi/lis ꝯtra pilatū & cayphā respōsio. vt a ꝓpria sniā ꝯdem/nenť. b Filiū hoīs &c. Me in forma quā iudicať ex/altatū & habentē nomē qd est sup oīe nomē. c Sci dit vestimēta sua &c. Furor q̄ fecit de solio surgere facit & vestem scindere. Magno my/sterio: cū vestis dn̄i nec a militi/bus scindi potuit. Significat ei sacerdotiū eorū ꝓ sceleribꝰ pon/tificū esse penitꝰ soluendū. Sed soliditas ecclesie q̄ vestis dei di citur: vsq̄ in finē seculi indiru/pta manebit. Mos est iudeo rū cū aliqd blasphemie audiūt:

Act. 14. b scindūt vestimēta. Qd Pau lus & barnabas fecerūt in lica/onia: cū dicti sunt iupiter et a/pollo. d Tūc expuerūt &c. Sicut tūc conspuꝰ est salutis infideliū: ita nūc opprobrijs ex/honorať falsoꝝ fideliū. & cola/phis. i. blasphemijs eorūdē ce/ditur. e Prophetiza &c. Di cunt ꝯtumeliā ei q̄ se ꝓphetam haberi voluit a ppl̄is. Vela/

Mar. 14. g uerūt ei faciē eius fm Marcū: nō vt eorū scelera nō videat: sed vt a seipis gratiam cognitiōis eius abscōdant. Sicut velū fu/it sup faciē moysi qd vsq̄ hodie manet. f Vna ancilla. Cur pma ancilla ꝓdit cū viri magꝭ poterant cognoscere: nisi vt iste sexus ostendať in necē dn̄i pec/casse: & ꝑ passionē redemptꝰ. Et iō mulier pma resurrectōis my/steriū accepit: & mandata custo diuit: vt veterem ꝑuaricatōis aboleret errorē. Sicut ꝑ femi nā hostis antiquꝰ pmū parentē seduxit: ita ꝑ mulierē ad mgr̄m negandū quē xp̄m filiū dei ꝯfes sus fuerat pncipē ecclie compel lit. g Exeunte aūt. Hic Mar

mar. 14. g cus adiplet qd iste breuitať cā omisit. Exijt ingt foras añ atri/um: & gallus cātauit. & reuerso in atrio fit negatio. Exeūte au

Ibidem tem. In hac scd̄a negatiōe a du/obus cōpellit. ab ancilla: vt ait Matheꝰ & Marcꝰ: et ab alio:

Luce. 22. f vt ait Lucas dicēs: Et post pu/sillū alius: Et tu de illis es. In hoc pusillo exijt: & reuersus stans ad focū vt Johes ait: ite/rū negat. Exeūte q̄ illo. i. cū exi/ret: & est cū exurgeret vt exiret. aīaduertit eū ancilla: & dixit his q̄ circa ignē erāt. Quibꝰ rediēs iurat Petrꝰ: Nō noui hoiem: id est nō sū eiꝰ discipulꝰ: in q̄ & ip̄m xp̄m negauit. Nota primū ait: Nescio qd dicis. scd̄o cū iu/ramēto negauit. tertio cepit de/testari & iurare quia nō nouisset hoiez. Quia pseuerare in pctō dat incrementū sceleꝝ: & q̄ mi/nima spernit cadit i maiora. h Nō noui ho. Ex nocia prauoꝝ colloquia q̄ cogūt petrū negare christū vꝰ hoiez se nosse: quē ꝯfessus ē inter discipulos dī filiū. i Qui

Joh. 18. e stabāt. Johes & Lucas vnū dicūt cognatū malchi. Sed

Luce. 22. f vel est plurale ꝓ singulari. vel vnꝰ erat q̄ euz viderat: et precipue dicebat: quē secuti ceteri simul arguebant. k Et ꝯti. gal. can. Post tertiā negatione sequiť galli/cantus. Sacra reꝝ ꝑ statū tēpoꝝ designanť. Media no cte negat: in gallicantu penitet. post resurrectionē sub lu ce quē ter negauerat ter se amare ꝓfessus est. Quia qꝫ i tenebris obliuiōis errauit: sperate iā luce rememoratiōe ꝓ correxit

† Adiuro te ꝑ deū viuū vt dicas a nobis si tu es christus filiꝰ dei. Di

a ꝓ didicisti in lege. b ꝓ q̄uis vt hominem cōdemnans: tamen dico.

a cit illi iesus: Tu dixisti. † Veruntā b c men dico vobis: Amodo vide/ b bitis filium hominis sedentem a

a ꝓ ad iudiciū i nube vel mirabiliť opantē i scis.

dextris virtutis dei & venientez in nubibꝰ celi. † Tunc princeps sa d c cerdotū scidit vestimenta sua di cens: Blasphemauit. Quid adhuc e egemꝰ testibꝰ? Ecce nūc audistis blasphemiā. Quid vobis videť?

a ꝓ qz eū blasphemū putauerūt iō morti addixerūt

At illi respōdētes dixerūt: Reus

a ꝓ significat eos q̄ gratie eius pn̄iā respuunt.

d est mortis. † Tunc expuerūt in fa f+

a ꝓ colaphis cedunt q̄ honores suos preferunt.

ciem eius: & colaphis eum cede/ g

ꝓ significat eos qui eum venisse negant. tanq̄ ꝑ sentiā eius a se repellentes. ꝓ vel alpas.

runt. Alij aūt palmas i faciē eius e dederunt dicentes: Prophetiza h nobis christe: Quis est q̄ te per/

a ꝓ non appropinquabat iesu: ne ministrꝭ aliqua suspicio oriretur.

cussit? † Petrus vo sedebat foris i f in atrio: et accessit ad eū vna an/ k cilla dicens: Et tu cū iesu galileo

a ꝓ qz māifestare se expauit q̄ adhuc nolebat mori

eras? At ille negauit coram om/ † nibus dicēs: Nescio quid dicis.

g Exeūte autē illo ianuā: vidit euz

ꝓ cum quibus calefaciebat se petrus.

alia ancilla: & ait his qui erāt ibi: Et hic erat cum iesu nazareno.

a ꝓ ab illis inquisitus q̄bus ancilla ꝓpalauerat.

Et iteꝝ negaui cū iūramento: qz

a ꝓ Lucas ait: qsi facto interuallo vnius hore.

h non noui hominem. Et pōst pu/ i sillū accesserūt qui stabāt: et dixe rūt petro: Vere & tu ex illꝭ es? Nā l

ꝓ hierosolymite & galilei eque sunt hebrei vnius lingue: sed q̄q̄ ꝓuincia habet suum sonum.

& loqla tua māifestū te facit. Tūc m cepit detestari & iurare: qz nō no k uisset hoiem: Et ꝯtinuo gallꝰ cā/

bat adimplere illud quod de ip̄o scriptum erat Esa. liij. Quasi agnꝰ corā tondente se obmutescet & nō aperuit os suū. Sequiť: a Ad iuro te ꝑ deum viuū. ad hoc autē respōdet christus ꝓpter reuerenti am diuini nomis inuocati dicens: b Tu dixisti. supple verita/tem. qd patet ex sequētibus. c Veruntamen dico vobis amodo videbitis filium homis sedentē a dextrꝭ vir tutis dei &c. quia in iudicio extremo sic vi/debitur ab illis qui eum iniuste condemna uerūt. dicit igiť: amodo: qz a tēpore sue pas/sionis eum vlteriꝰ nō viderunt. d Tūc princeps sacerdotum scidit vestimenta. iste erat mos iudeoꝝ scindere vestimenta in si/gnum doloris quādo audiebāt blasphemi/am diuini nomis. hoc autē imponebat prin ceps sacerdotū christo. ꝓpter quod subdiť: e Blasphemauit. ꝓpter qd ipse & alij assi/stentes iudicauerunt eum dignū morte: cū tamen diceret veritatem: vt patet multipli/citer ex predictis in hoc euangelio. f Tunc expuerunt. Hic consequēter osten ditur qualiter christus fuit turpiter vitupe/ratus ꝑ malignos apparitores: & hoc dupli citer. primo facto. cum dicit: Expuerunt in faciem eius: tanq̄ in homine pestiferum et dignum morte. mos enim erat iudeorum su per tales spuere in contēptum. g Et co/laphis eum ceciderunt. sine causa ꝑcutien/do & vituperando eum. secūdo verbo dicen tes: h Prophetiza nobis christe &c. q. d. tu es falsus propheta. i Petrꝰ vero. hic ostenditur qualiter christus fuit negatꝰ a suo discipulo ꝑ tres vices. primo simplici verbo. scd̄o cum iuramēto. tertio ꝑ detesta/tionem cum iuramēto. i. ꝑ execrationem qd est qñ aliquis nō solum iurat ꝑ deum s̄ etiā imprecať sibimet aliquod malum nisi id qd dicit sit verum. dicit igiť: Petrus vero sede bat foris i atrio. Nō enī petrus erat simpli/citer extra domū: vt iam dictum est: sed erat extra locū vbi christus illudebať in quodā atrio in quo erat ignis accensus in medio. fm qꝫ dꝫ Luce. xxij. k Et accessit ad eū vna ancilla. de istis negatiōibꝰ petri viden tur euangeliste diuersimode scribere marie de secunda & tertia: quia de secunda dꝫ hic qꝫ fuit ad vocem ancille. Lucas autem dicit qꝫ fuit ad vocē homis. Johānes autē dicit qꝫ fuit ad vocē pluriū. sīlr de tertia dicit Johā nes qꝫ fuit ad vocem vnius qui erat cogna/tus illius cuius petrus absciderat auriculā. Mattheus autē hic dicit qꝫ fuit ad vocē il/loꝝ qui astabāt. Dicendū igiť qꝫ pricipalis intentio euangelistaꝝ erat negationē trinā petri exprimere: & in hoc conueniūt omnes euangeliste. Exprimere autem ꝑsonas accu santes petrum non erat principalis intētio eorum: sed tn̄ ex accidenti: tamē non cōtra/riantur in hoc: qz verisimile ē qꝫ multi ad il/la verba ꝯcurrebant circa petrum: & cōsimi/lia verba ꝓferebant ipsum accusando: et sic vnus euangelista vnam personā nominat. alius aliam vnam vel plures: nec est ibi fal sitas ratione dicta. videtur autē fm verita/tem historie qꝫ prima negatio sit facta ad vo cem ostiarie principaliter. Secunda ad vocē illorum qui stabant ad ignem: fuerūt tamē excitati ab alia ancilla. propter quod Mat theꝰ illā exp̄mit hic: & de alijs tacet. qd autē hic dꝫ qꝫ facta est petro exeūte ianuā: intelligēdū ē sic. i. se disponēte ad exitū: qz adhuc erat ꝓpe ignē: vt dicit iohēs: & timēs ne pciperet volebat exire. Tertia āt negatio facta ē multꝭ eū accusantibꝰ: inť q̄s pncipať erat cognatus illiꝰ cuiꝰ petrꝰ absciderat auriculā. ꝓpter qd exp̄mit illū iohēs de alijs tacēdo. his dictꝭ lra ptꝫ vsq̄ ad illū locū: l Nā & lo. t. ma. te fac. licꝫ ei lingua hebrea sit vna: tn̄ aliq̄ mō variabať fm diuersitatē ꝓ/uinciaꝝ: & iō illi de galilea aliq̄ mō aliť loqbanť q̄ illi q̄ erāt de hie rusalē. sic lingua gallica ē vna: & tn̄ aliť loquunť illi q̄ sunt de picar dia q̄ illi q̄ habitāt parisiꝭ: & ꝑ talē varietatē pōt pcipi vn̄ aliqs sit oriūdus. Sequiť: m Tunc cepit detestari & iurare. In hoc signi ficatur iura

† Mar. 14. l Luce. 22. g
† Mar. 14. l Luce. 22. g Joh. 6. g
† mar. 14. g
† Esa. 50. b mar. 14. g Luce. 22. g Joh. 18. d
† mar. 14. l Luce. 22. f Joh. 18. d

¶ correxit: et eiusdē vere lucis pñtia plene quicquid mutauerat erexit. Mystice. Gallus aliquis doctor est qui somnolentos increpans ait: Euigilate iusti et nolite peccare. Qr Petrus añ primuz gallicantū negat: eos significat qui xpm añ resurrectionē deuz nō putauerūt esse morti eius turbati. Qr bis añ sm gallicantū negat: illos significat qui nūc in illo sm hoīem vel sm deuz in vtraqz suba errant: et iō veritatē negāt. Primus gallicantus est dñi resurrectio in seipo. Secūdus est eiusdē in corpe ecclesie.

Luc. 22. g a Recor. est. In alio euāgelio dr: respexit dñs petrū: et intuitu puocauit ad lachrymas. q. in mentē ei reducēs quotiens negauerat et qꝫ ei pdixerat: nec potuit i tenebris pmanere: quē lux mūdi respexit. b Et egres. Ab impiorum ꝯsilio seclusus culpā lauat: quod nō intus. Ob hoc hesitare pmissus est: vt in ecclesie pncipe remediū penitentie conderet: et nemo auderet de sua virtute ꝯfidere. ¶ Mane aūt

a ¶ respiciente se dño.

a tauit. †Et recordatus est petrus verbi a iesu quod dixerat: priusqꝫ gallus cantet: ter me negabis. †Et egressus b foras fleuit amare.

a ¶ vt haberet liberer locum flendi.

homines. psecutores: errores quos posset superare nisi xps i oībus et p oībus pri diceret: Fiat volūtas tua. m† Spūs quidē pmptus est etc. Hylarius. Itaqz quātū de ardore fidei ꝯfidimus: tantū de carnis fragilitate timeamus. g† Ecce ap. h. et fi. ho. tra. i ma. petōrum etc. Orige. Sed et nūc in manus petōrum iesus tradit quū hi qui videnf in xpm credere hñt eū in manibus suis cū sint petōres: sz et quotienscūqꝫ iustus hñs in se iesum i ptāte tradit petōrum. † Quecūqꝫ oscu. fu. etc. Hiero. Dic sacerdos dic clerice quō eisdē labijs deoscularis filiū virginis quibus deosculatus es filiaz meretricis. o iuda: osculo filiū hoīs tradis. Et ecce vnus etc. Seqf: v† Et pcutiēs seruū pncipis sacerdotū etc. Hiero. Populus iudeorum huius factus est impietatis et deuorationis sacerdotū: dextrāqꝫ pdidit auriculā: vt lre veritatē audiat in sinistrā. † Conuerte gla. tu. in lo. su. etc. Rabanus. Oportuit vt actor grē fideles patientiā suo doceret exēplo: et potius ad sustinēdū aduersa fortif instrueret quā ad vindicandū puocaret. k† Tūc disci. o. relic. eo fugerunt. sicut pdixerat eos scādalū passuros. † Hic dixit: possum destrue. tē. dei etc. Hiero. Falsus testis est qui nō eodē sensu dicta pponit. Saluator dixerat: soluite tēplū hoc. Isti cōmutāt et aiūt: Possum destruere tēplū dei. Itē dixerat: et excitabo illud quod ē viuētis corpis et nō lapidei. † Iesus āt tacebat. Augus. Ex hoc aūt loco discimus calūniantiū et falsorum testium voces: vt nec rñsione dignas habeamus: maxie vbi maius est libere fortiterqꝫ sustinere quā defendere sine vllo pfectu. f† Tūc expue. in fa. eius. Augus. Per hoc significauit eos qui pñtiā grē eius respuunt: et tanqꝫ colaphis euz cedunt: qui ei suos honores pferūt. et palmas in faciē eius dant: qui supbia cecati eū nō venisse affirmāt. † At ille nega. co. oībus etc. Rabanus. In hac aūt negatiōe petri discimus nō solū negare xpm qui dic eū xpm nō eē: sed qui cū sit: se negat eē xpianū.

Mar. 14. a
Luce. 22. g

22. q. 4. ca. actione. 23. q. 4. sic nō est. §. pce. De pe. di. 2 duz sanctā et. di. 6. c. 1 in fine.

Nico. de lyra

ficat iuramētū p execrationē. a Et recor. est petrus. dñs eni respexit petrū: vt dr Lu. xxij. et ex hoc petrus recordatus est de verbo christi qꝫ dixerat eū negaturum et ad pniam reductus est. vñ sequif: b Et egressus foras fleuit amare. et ex tūc petrus traxit in ꝯsuetudinē vt a pmo gallorum cantu vsqꝫ ad horā matutinam staret in oratione flens pro ista negatione: vt habef in itinerario clementis.

Ca. XXVI

Moraliter.

Et factū est etc. Seqtur: d† Scitis qr post biduū pasca fiet etc. Moralif exponēdo xps post biduum mortis sue die tertia trāsijt ad gliam corpis: et nos eius mēbra post biduū ꝯfessiōis et satisfactionis trāsimus ad gloriā patris. Tunc congregati sunt etc. Sequif: m† Dicebāt aūt: nō in die festo etc. Sic heretici de proditiōe verbi dei tractant in occultis timētes cōtra se fieri tumultū a christianis. q† Accessit ad eū mu. etc. j. Cor. xj. dr caput xpi deus. itaqz xpi caput vngit qui ad honorem dei oīa opa sua facit. sm illud. j. Cor. x. Omīa in gliam dei facite. c† Videntes aūt discipuli indignati sūt etc. p hoc designātur detractores bonorum opa denigrātes. o† Tūc abijt vnus: p istū significaf heresiarcha: qui verbū dei pmittit tradere i cōclaui. Pria aūt die açymorum etc. Seqtur: c† Tēpus meū ppe est. apud te fa. pasca etc. Per hoc aūt qꝫ xps morti ppinquus nō solū agnū typicū: sz etiā corpus suū verum sacramentalif cum aplis mādu cauit: oñdit qꝫ quilibet xpianus piculo mortis iminēte dz si pōt sacramētalif cōicare: et si nō pt cōicet saltē fide. sm verbū Augus. Crede et mādu casti. Vespe autē facto. Seqf: g† Et edentibus illis dixit: amē dico vo. qr vnus ve. me tra. est. p hoc qꝫ in cena pñtiā pditoris denūciauit: significauit qꝫ pditiones innocētiū frequēter fiūt in cōuiuijs. s. p venenū. Cenātibus āt illis accepit iesus panē etc. Augus. De vno pane petrus accepit et iudas: sz petrus ad vitā: iudas ad mortē. † Et accipiens calicē etc. ad significandū pfectā aīe refectionē: sic ex cibo et potu fit pfecta corpis refectio. separatim tñ fecit corporis et sanguinis ꝯsecrationē: qr sanguis eius erat in cruce a corpore separādus. m† Et hymno dicto etc. merito de tanto cōuiuio grē reddende erāt deo. o† Tūc dixit illis iesus: oēs vos scan. patie. etc. Remigius. Quod ille pdixit puidēdo: ipe denegat amando. vbi moralif instruimur: vt quātū ꝯfidimus de fidei feruore: tantū timeamus de humana fragilitate: videf tñ petrus accusabilis: qr ꝯtradixit. et quia alijs se pposuit. d. a† Et si oēs scandaliçati fuerint etc. et tertio quia totū sibi attribuit. scz qꝫ esset fortif pseueraturus. vt hoc igif in eo sanaret pmisit fieri casum eius nō impellēs ad negandū: sz eū sibi deserens et humanā naturā de fragilitate cōuincens. b† Tunc vēit iesus cū illis in vil. que dr gethsemani etc. que interptaf vallis pinguedinis. Remigius. Pulchre appropinquās passioni in valle pinguedinis orasse dr: vt demōstraret qꝫ p vallē humilitatis et pinguedinē charitatis mortē p nobis suscepit. Moralif etiā nos instruxit vt nō gestemus cor aridū a pinguedie charitatis. d† Sedete hic donec vadā illuc et orē. Chrys. Cōsuetudo illi erat sine discipulis orare. hoc aūt faciebat erudiens nos i orōnibus quietē ꝯstituere et solitudinē qrere. † Transeat a me calix iste. Hylarius. Pro his orat qui post se passuri erāt. d. Trāseat a me calix iste. i. quō a me bibif: ita ab eis bibaf sine differentia spei metuqꝫ mortis. † Veruntñ nō sicut ego volo etc. Leo papa. Hec vox oēs fideles instruxit: oēs ꝯfessores accēdit: omēs martyres coronauit. nā mūdi odia tentationū turbines.

In. c. xxvj. vbi dr in po. Pria āt die açy. ista dies fuit feria. v.

Additio.

Ad declarationē tpis cene dñi circa quod nō solū inf grecos et latios: hoc ēt inf scōs doctores diūsitas nō modica iueif: oli quādā formaui qstionē quā i hoc loco supaddere dcreui: cuius tenor talis ē: Utrum quinta feria i qua xps cū discipulis pasca mādu cauit fuit. xiiij. lūa pmi mēsis i qua agnus pascalis sz legē imolari debuit. Et videf prio qꝫ sic Mat. xxvj. legif qꝫ pria die açymorum accesserūt discipli ad iesū dicētes: Ubi vis pare. tibi pa. etc. Sz pria dies açymorum vel ē. xiiij. lūa i cuius scōis vespis imolaf agnus qui cū açymis comedebaf. vel. xv. lūa que erat pria dies solēnitatis açymorum. Sz i pposito nō ē. xv. lūa. nā si sic nec xps pasca cōedisset i tpe debito nec i tpe a lege pfigurato fuisset passus: quorum vtrūqꝫ ē valde icōuēiēs i pposito. pz ꝯñtia: qr sic cōedisset pasca i. xv. et fuissz passus i. xvj. ergo pria die açymorū pdicta ē: xiiij. lūa. Preterea Mar. xiiij. prima die açymorum quā pasca imolaf dicūt ei disci. etc. vbi expsse hr qꝫ i pria die imolatiōis agni xps pasca cōedit: quod ē ppositū: nā illa solum ē. xiiij. Preterea Lu. xxij. Veit āt dies açy. i qua necesse erat occidi pasca: et misit petrum et ioh. etc. sz nlla dies ē i qua necē sit occidi pasca nisi xiiij. luna: vt ptz Exo. xij. et Nu. ix. et i alijs quāplimis locis. ergo ppositū. Idē ptz p Chrys. sup Mat. dicētē qꝫ vsqꝫ ad vltimū diem nō fuit xps ꝯtrarius legi: quod fuisset si pasca cōedisset nō tpe debito sm legē. Idē ptz p Hiero. d. expsse qꝫ xps cenā fecit. xiiij. luna. Sz ad oppositū arguif sic: Sexta feria in qua xps fuit passus erat luna. xiiij. ergo feria quinta imediate pcedēs erat lūa. xiij. Cōseqntia ptz de se: et añcedēs hr Ioh. xviij. vbi dr qꝫ iudei nō itroierūt ptoriū pilati vt nō cōtamiarenf sz mādu carēt pasca. Sz cū pasca mādu cari nō possit legitie nisi. xiiij. luna. s. vespis scōis: vt Exo. xij. ergo dies passiōis xpi fuit. xiiij. luna quod fuit assūptuz. Nec ꝯsonū videf qꝫ mādu care pasca i loco euāgelij allegato itelligaf de cibis pascalibus. s. de açymis: vt videf sentire Chrysostomus. quē seqtur scūs Tho. et etiā aliqui moderni glosatores: tū qr lz postea cū açymis hēbat comedi: nusqꝫ tñ legif qꝫ açyma nec aggrestia dicāf pasca nec ecōtra: tū qr açyma poterāt cōedi etiaz ab imūdis: cuius ꝯtriū nō legif i aliquo loco vbi agaf de hac mā in sacra scptura quod etiā ꝯsuctudo hebreorum hodierna testaf: qr lz pfitenf se eē imūdos et ꝯtamiatos isto tpe cū careāt legitia aspsione cineris vitule rufe de qua Nu. xix. cōedūt tñ hodie açyma et aggrestia i pascatis tpe nō curātes de ꝯtamiatiōe. Ioh. xix. expsse dic: Erat āt para. pasce etc. Cū ei parasceue alicuius festi: idē est quod pparatio ad illā diē: et nō dicit parasceue sabbati sed pasce: mãifeste oñdit qꝫ i illa die pasca parabaf: quod ē ppositū. Itē si sexta feria i qua xps fuit passus fuisset. xv. seqref qꝫ res nō corrñderent pprie figure: quod ē valde incōuēiens i hac mā. Nā cū agnus

pascalis nihil aliud figurabat nisi passionē xp̄i: ad cuiꝰ agni imolationē sola. xiiij. luna erat tp̄s detmiatuȝ intm̄ ꝙ ipediti a comestiōe agni ꝓpt̄ euētū ꝯtamīatiōis nō poterāt defectuȝ supplere i. xv. seq̄nti nec i alia q̄cūqȝ: sȝ i. xiiij. luna mēsis scōi: vt h̄r Nu. ix. ğ nullo mō dicēdū videt̄ ꝙ res p̄ncipalr̄ figurata esset in. xv. luna. vn̄ ⁊ idē Chryſ. exp̄sse dicit xp̄m refugasse suā occisionē sexte ferie qn̄ vetꝰ pasca fiebat. Nec videt̄ rōni ꝯsonū ꝙ Remigiꝰ ⁊ alij doctores dicūt. s. ꝙ xp̄s fuit ligatꝰ ⁊ tentꝰ in. xiiij. in vesp̄is: ⁊ ꝙ tūc iceperūt passiōis exordia. Nā imolatio xp̄i ꝓp̄ria nō fuit nisi in ara cruc̄ vt cōis doctria ecclesie testat̄. Itē feria sexta in q̄ xp̄s fuit passus nō fuit celebr̄ nec solēnis in obſuātia hebreoꝝ. ğ nec. xv. luna mēsis primi. ꝯn̄tia tenet. nā Exo. xij. de eadē die. s. xv. legit̄: Dies p̄ria erit scā ac solēnis: nihil op̄is faciet̄ in ea except̄ his q̄ ad vescendū ꝑtinēt: ex q̄bꝰ v̄bis manifeste elicit̄ ꝙ q̄cq̄d op̄is ꝓhibet̄ in sabbato ē ꝓhibitū in. xv. luna p̄mi mēsis except̄ his q̄ ad vescēdū ꝑtinēt: sȝ assūptū ꝓbat̄. nā multa fecerūt hebrei i eadē sexta feria: q̄ nullo mō licebāt fieri in sabbato: nec i tali solēnitate vicȝ accusare: flagellare: testes p̄ñtare ⁊ examīare: sententiā diffinitiuā ferre: q̄ oīa exercuerūt circa ꝑsonam xp̄i: vt euāgeliste testant̄. Que q̄dē iudicialia etiā apud nos i solēnibus diebꝰ festiuis sūt illicita: m̄lto mag̃ apud eos q̄ l̄ralicāt. Itē angariauerūt p̄reȝ alexādri ⁊ rufi. Mar. xv. qđ ē manifeste ꝓhibitū i diebꝰ festiuis p̄serti extra ciuitatē. Hiere. xvij. ꝙ licȝ de sabbato dicat: idē tn̄ ē de p̄ria die solēnitatis pascal̄ vt dictū ē. Nec ē dicēdū ꝙ h̄ cōmisissent ex odio xp̄i. nā ip̄i nitebant̄ iustificare facta sua ⁊ ꝑ legē mosaicaȝ ea velare. d. Nos legē hēmꝰ ⁊c̄. Preterea v̄itas assūpta ptȝ exp̄sse in sepultura xp̄i. fuit. n. sepultꝰ ꝑ ioseph ab arimathia ⁊ nicodemuȝ q̄ iusti erāt: ⁊ n̄llo mō ꝙ n̄ liceret i tp̄e solēni fecisset. vn̄ sup̄ illđ Ioh. xix. ibi: Propt̄ parasceue iudeoꝝ: q̄r iux̄ erat monumētuȝ ⁊c̄. Augꝰ. acceleratā vult intelligi sepulturā ne aduesp̄aret: q̄m iā facē aliq̄d nō liceret. Sȝ ꝯstat ꝙ si feria sexta fuisset. xv. luna sic erat illicitū in eadē sepelire sic̄ erat i sabbato. h̄ idē ptȝ Lu. xxiij. q̄r dies erat parasceue ⁊ sabbatū illucescebat. Ex q̄ videt̄ ꝙ sepultura illa licita erat i sexta feria nō tn̄ in die sabbati. Ex q̄ ptȝ ꝙ feria sexta illa nō erat p̄ma dies solēnitat̄ pascalis apud hebreos qđ fuit assumptū ⁊c̄. Nec valet dicere ꝙ ioseph ab arimathia ex deuotiōe xp̄i festuȝ violasset de eiꝰ sepultura. nā de magdalena q̄ xp̄m feruētiꝰ diligebat: ⁊ de ceteris m̄lierībꝰ ip̄m seq̄ntibꝰ legit̄ Mar. xvj. Et cū trāsisset sabbatū emerūt aromata: vbi manifeste ap̄paret ꝙ ab emptione aromatū ꝓ sepultura dn̄i ꝑtinētiū: qđ ē valde leuiꝰ opus q̄ȝ sepultura: m̄lieres deuote ꝓpt̄ obſuātiā sabbati abstinuer̄t. Idē Hiero. sup̄ illud Mat. xxviij. Uēit maria magdalena ⁊c̄. Sepulto nāqȝ feria sexta dn̄o m̄lieres p̄parauerunt aromata ⁊ vnguēta q̄ȝdiu licuit op̄ari. s. vsqȝ ad occasuȝ sol̄. Sabbato siluerūt. i. q̄euerūt ab op̄ando ſm leg̃ mādatū: vt Lucas ait: Hec Hiero. Ex q̄ seq̄tur ꝙ feria sexta illa nō erat celebris solēnitas açymoꝝ. Nā si sic oīa p̄dicta fuissent illicita sic̄ i sabbato: vt dictuȝ ē. Preterea Ioh. xix. Erat dies illa magna dies sabbati: ğ in illa die sabbati ꝯcurrebāt due festiuitates. s. sabbatina ⁊ pascal̄: ⁊ ꝑ ꝯn̄s dies sabbati erat. xv. luna apud eos: ꝯn̄tia tenet: q̄r tota celebritas hebdomade açymoꝝ erat solū in p̄ma die. ⁊. vij. vt ptȝ Leuit̄. xxiij. Cōcordat Beda di. Erat magna dies illa sab. i. ꝓpter solēnitatē pascalē. Ad cuiꝰ difficultat̄ declarationē aliq̄ sūt circa festiuitates leg̃ antiq̄ presupp̄onēda: q̄ꝝ quedā sumunt̄ ex sacra scriptura: vl̄ in ea hn̄t aliqđ fundamētū. q̄dā ex regul̄ kalēdarij hebreoꝝ apud eos diuulgat̄: ⁊ vsqȝ in hodiernū diē infallibil̄r obſuatis. Primū p̄supp̄onēdū est ꝙ dies natural̄ apud hebreos incipit ab occasu solis diei sabbati ⁊ termīat̄ in occasuȝ solis diei dn̄ice: ⁊ sic de alijs. ⁊ sic intelligit̄ illud: A vesp̄e vsqȝ ad vesp̄am celebrabit̄ sabbata v̄ra Leui. xxiij. Scōm ē ꝙ mēsis apud eos est lunar̄ ⁊ ꝑficit̄ ex. xxx. diebꝰ ⁊. xij. horis naturalibꝰ ⁊ duabꝰ tertijs vnius hore cū tribꝰ minut̄: q̄ q̄dē cōputatio cōcordat cū ptolemeo ⁊ alijs astronomis ſm cursuȝ mediū lune q̄ est iuariabilis. Tertiū est ꝙ annꝰ hebraicꝰ incipit a kalendis seu nouilunio: qđ ē ꝓpe eq̄noctiū vernale. vn̄ Exo. xij. mensis iste vobis p̄ncipiū mēsiū p̄mꝰ erit i mēsibꝰ anni: ⁊. ī. Exo. xiij. Hodie ingrediemini in mēse nouarū frugū. Quartū ꝙ oīa festa hebreoꝝ p̄ter sabbatū exordiū cōputatiōis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s mobilitatē ꝑ diuersas ferias hebdomade sumūt a neomenia p̄mi mensis p̄dicti. V̄bi gr̄a. Sit p̄dicta neomenia q̄nta feria tunc dies solēnitatis açymoꝝ erit sil̄r q̄nta feria: q̄r in. xv. luna ⁊ dies imolatōis agni solēnitatis pascal̄ iuxta illud Nu. xxiij. Numerabitis ğ ab altero die sabbati ⁊c̄. Septeȝ hebdomadas plenas: ⁊ festū tubaꝝ erit in die sabbati. Nā sex mēses lunares q̄ cō putabant̄

cōputabant̄ a neomenia p̄mi mēsis vsqȝ ad neomeniā septimi sunt cētū. lxx. ⁊ septē dies integri reuoluti ꝑ hebdomadas̄ i sexta feria finiunt̄: ⁊ sic neomenia mensis septimi seq̄ntis erit in sabbato. Cōseq̄nt̄ festū expiatiōis erit feria scđa. naȝ ē in decia die a festo tubaꝝ. Cōseq̄nt̄ festū scenophegie seu tabernaculorū erit i sabbato: q̄r in. xv. festo tubaꝝ: ⁊ sic de sil̄ibꝰ: q̄ oīa Leuit̄. xxiij. ⁊ i alijs loc̄ hn̄t̄. Quintū ē ꝙ in q̄cūqȝ die ꝯiūctio luminariū ſm mediū cursuȝ supradictū ꝓpe equinoctiū vernale occurrerit: in eadē die ē kalendas seu neomenia mēsis p̄mi p̄dicta nisi in cert̄ casibꝰ in q̄bꝰ repellēda est seu trāſferenda ad seq̄ntē diē ⁊ q̄nqȝ ad subseq̄ntē. q̄ q̄dē casus duo sūt. Primus qn̄ talis ꝯiūctio trāscēdit. xviij. horā eiusdē diei in q̄ est. cuiꝰ repulsiōis rō est: q̄r tūc mag̃ declinat talis ꝯiūctio ad diē seq̄ntē q̄ȝ ad illā in q̄ est: cū iā trāsit tres q̄rtas ꝑtes illiꝰ diei: et attingit q̄rtā vltimā: ⁊ tal̄ ꝯiūctio vocat̄ apud eos nouiluniū vetꝰ seu āntiquū. V̄bi gr̄a. Si nouiluniū eq̄noctij vernal̄ eēt i. xviij. hora sabbati vl̄ infra: tūc kalendis seu neomenia eēt fienda in eadē die sabbati: ⁊ ꝑ ꝯn̄s principiū cōputatiōis festiuitatū totius āni eēt ab eadē die sabbati. Si āt ꝯiūctio eēt vltra. xviij. horā: tūc tal̄ neomenia esset trāſferēda seu repellenda ad diem dn̄icā imediate seq̄ntē: ⁊ ꝑ ꝯn̄s pascalia festa ⁊ alie festiuitates illiꝰ anni trāſferent̄ ad ferias correspōdentes diei dn̄ice ⁊ non sabbati: vt ptȝ ex dictis. Scđs casus ē qn̄ nouiluniuȝ vernale occurrit i scđa feria vl̄ sexta. In his ei tribꝰ ferijs n̄ pōt figi kalendis seu neomenia eq̄noctij vernal̄. cuiꝰ rō ptȝ infra. Sexto p̄supp̄onēdū est ꝙ q̄nqȝ oportet ꝙ fiāt due repulse de eadē neomenia. Hoc ptȝ ex duobꝰ casibꝰ supradict̄. nā si nouiluniū vernale occurrat i dn̄ica vltra. xviij. horā: tūc in eadē die nō ē neomenia figēda ꝓpt̄ antiq̄tatē seu vetustatē nouilunij ſm primū casuȝ: nec i scđa feria seq̄nti ꝓpt̄ h̄ ꝙ est vna de tribꝰ ferijs interdict̄ iuxta scđm casū: ⁊ sic oportet ꝙ transferat̄ ad tertiā feriā: ⁊ h̄ ꝯtigit apud eos sat̄ freq̄nt̄: nec sentiēdū ē erroneū seu ꝯ̄ mentē leg̃ loq̄ntis simpl̄r de p̄ma die mēsis. nā cōputatio mēsium q̄ȝtū spectat ad cultū festiuitatū sufficit ꝙ sit vniformit̄ regulata ⁊ apđ oēs cōiter suscepta ⁊ aliq̄lit̄ veritati ꝓpinq̄: ꝓut gratiosiꝰ ⁊ remotiꝰ ꝯtingit i cōputo n̄ro circa festiuitatē pascalem ⁊ alia festa mobilia ip̄am seq̄ntia. Rō autē q̄re p̄dicte tres ferie. s. scđa: q̄rta ⁊ sexta repellunt̄ ne i aliq̄ eaꝝ neomenia p̄mi mensis figat̄ q̄ȝtū ad scđam ⁊ q̄rtā feriā vna est ⁊ tal̄: Nā cū festū expiatiōis sit celeberrimū sicut dies sabbati intantū ꝙ cibaria nō ꝑmittunt̄ in eadē die parari: sicut nec in sabbato: vt ex sacra l̄ra pōt h̄ri: inde est ꝙ ex eoꝝ traditiōe antiq̄ seu cōsuetudine imutabili q̄ vsqȝ hodie durat habet̄ ꝙ dies expiatiōis nunq̄ȝ ꝯcurreret i die veneris nec in die dn̄ica. Nā si dies sabbati a ꝑte ante vel a ꝑte post ꝯtinuaret̄ cū festo expiatiōis: tūc essent duo dies naturales ꝯtinui celeberrimi in q̄bꝰ nullo modo liceret parare cibaria: qđ esset graue ⁊ valde onerosum toti pp̄lo. Ex q̄ seq̄tur ꝙ neomenia predicta p̄mi mensis non pōt esse in scđa feria. nā si sic festū expiatiōis occurreret in sexta feria ⁊ ꝯtinuaret̄ cū die sabbati a ꝑte ante: qđ est ꝯtra predicta. Similiter nec neomenia p̄mi mēsis habet esse in q̄rta feria. nā si sic festū expiatiōis esset in dn̄ica: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯtinuaret̄ cum sabbato a ꝑte post: qđ est ꝯtra predicta: vn̄ ptȝ rō repulse secunde ferie ⁊ quarte. Sed rō quare feria sexta excluditur ad hoc vt i eadem neomenia primi mēsis nō figatur apud eos tal̄ est: Nā in festo tabernaculoꝝ seu scenophegie qđ ſm eos ⁊ etiam ſm doctores nostros preceptum fuit ad cōmemorandum beneficium diuine ꝓtectionis ⁊ deductionis: quod habuerunt per desertū vbi in tabernacul̄ habitauerūt in q̄ habebāt letari ꝑ septē dies corā dn̄o sumētes fructū arboris pulcherrime spatulasqȝ palmaꝝ ⁊c̄. ꝓut legit̄ Leuit̄. xxiij. ad significādū ꝙ ꝑ aridā terrā deserti deduxit eos deꝰ ad t̄rā delitiosaȝ: ꝓut sanctꝰ Tho. p̄ma scđe. q. ciij. ar. iiij. in r̄nsiōe ad. x. ar. pōit in q̄ leticia ꝓut tradit̄ i eoꝝ codicibꝰ apud eos auctēticis circūibat altare solēniter cū hmōi spatul̄ ⁊ ramis semel in p̄ma die ⁊ in alijs diebꝰ vsqȝ ad sextā inclusiue. In septia aūt circūibāt species i mēoriā captiōis hiericho q̄ fuit p̄ma ciuitas t̄re ꝓmissiōis ab eis capta ꝑ hmōi circūitiōes septenarias: vt habet̄ Iosue. vj. Et in illa septima die ꝓcedebāt in hmōi leticia intantū ꝙ quedam ibi facta nō licebat fieri in die sabbati: cuiꝰ circūitiones memoria hodie fit int̄ eos in gyro rotuli legis cū altare nō habeant. Sed si neomenia p̄mi mēsis fuisset i sexta feria: seq̄retur ꝙ festū tabernaculorū cōcurreret in die dn̄ica: vt ptȝ cōputanti: ⁊ sic septima dies tabernaculoꝝ esset in die sabbati vn̄ cessarent illa q̄ dicta sūt. Ex q̄bꝰ oībꝰ elicit̄ q̄dā regl̄a i kalēdarijs eoꝝ vbiqȝ ⁊ apud oēs diuulgata ⁊ vsqȝ i hodiernū diē īfallibilit̄ obſuata ꝙ p̄ma dies solēnitat̄ pascal̄ nūq̄ȝ ē feria scđa: q̄rta nec sexta. Septimū est ꝙ āno q̄ christꝰ passus fuit concurrit coniunctio

ꝯiũctio luminariũ ꝓpe eq̄noctiũ vernale iuxta verã cõputati onẽ hebreoꝝ q̄ ē ſm mediũ curſuȝ ſolis ⁊ lune vt dictũ ē in fe ria q̄nta poſt.xix.horã cũ certˀ minutˀ: h̄ ē certiſſime calcula/ tũ ꝑ me ⁊ cũ peritˀ hebreoꝝ diligẽtiſſime reptũ ⁊ ꝯcordatum. Quibꝰ p̄ſuppoſitˀ ptȝ ſolutio dubij p̄dicti. nã in ãno paſſiõis xp̄i lȝ ꝯiũctio lumiariũ vt dictũ ē fuit feria q̄nta nõ potuit in ea neomenia figi ꝓpˀ ipſiꝰ vetuſtatẽ: qꝛ fuit vltra.xviij.horã vt ptȝ ĩ ſeptio p̄ſuppoſito: ⁊ ꝑ ꝯñs occurrit p̄mꝰ caſus repellẽ di ſupradictꝰ. habuit ḡ trãſferri ad ſeq̄ntes diẽ: ſȝ qꝛ ſequens erat ſexta feria: nec ĩ ea poterat neomenia aſſigñri: vt dictũ eſt. nã eſt ſcõs caſus repulſiõis iã dictꝰ. habuit ḡ repelli ſeu trãſ/ ferri neomenia ad diẽ ſabbati: ⁊ ꝑ ꝯñs.xv.luna fuit eodẽ an/ no ſm hebraicã cõputationẽ legitimã ⁊ aſſuetã in die ſabbati in q̄ ꝯcurrũt due feſtiuitates ſolẽnes apud eos ſabbatina: et paſcalis q̄ eſt p̄ma ſolẽnitas azymoꝝ: ⁊ ſic erat magna dies il la ſabbati ſm Joh. ⁊ in feria ſexta ĩmediate precedẽti fuit ſm eos.xiiij.luna in q̄ legitĩe erat paſca ĩmolandũ. Uñ in eadem ſexta feria fuit ĩmolatꝰ verꝰ agnꝰ paſcalis ab eis: ſilˀr ⁊ typicꝰ: ꝓ cuiꝰ typici mãducatiõe vt nõ ꝯtaminarent̃ nõ intrauerunt pretoriũ ſm Joh. Chriſtꝰ aũt ĩ hmõi neomenia p̄mã repulſaȝ tm̃ tenuit ⁊ nõ ſcõam. Pria enĩ eſt rõnabilˀ ĩ ſe ⁊ ſine reſpectu ad feſta futura: ſed ſolũ ꝓpˀ vetuſtatẽ ꝯiunctiõis. vñ neome/ nia illiꝰ anni apud ipſuȝ fuit trãſlata ad ſextã feriã: ſed de ſe/ xta ad ſeptimã nullatenꝰ debuit trãſferri apud eũ. naȝ rõ illiꝰ repulſe ex feſtis futurˀ in mẽſe ſeptimo dependebat vt ptȝ ex iã dictis: q̄ feſta. ſ. futura cũ xp̄s ſciuiſſet ꝑ paſſionẽ ſuã de ꝓ/ pinquo ĩminentẽ ceſſari ſicˀ ⁊ cetera legˀ cerimonialia nullam vim habebãt trãſferendi ſeu repellẽdi preſertim neomeniã vt ptȝ intuẽti. nã ceſſante cã p̄ſertim finali ceſſare hȝ effectꝰ. Fu/ it ḡ iuxta veriſſimã ⁊ infallibilẽ noticiã xp̄i neomenia tꝑe ſue paſſionis ĩ ſexta feria. Silˀr ⁊ p̄ma dies paſcalis ſolẽnitatis h̄ eſt.xv.luna apud eum. vñ ⁊ in feria q̄nta precedenti fuit vera xiiij.luna in q̄ paſca cũ diſcipulis tꝑe determiato ſm legˀ ve/ ritatẽ mãducauit. In hoc etiã videt̃ ꝯcordare mgr̃ hiſtoria/ rũ. d. Qꝛ ſi tabulã cõputi diligenter retro ꝑcurramꝰ inueniẽ/ mus ꝙ tꝑe paſſiõis xp̄i feria ſexta fuit.xv.luna: ⁊ hoc eſt veꝝ licet tabula nr̃i cõputi ſit groſſioꝛ q̄ȝ hebraica in hac materia. Ex q̄bꝰ habet̃ ꝙ tꝑe paſſiõis xp̄i duplex fuit.xiiij.luna ſicut ⁊ neomenia primi mẽſis vna. ſ. vera ſilˀ ⁊ legitima ſm veraȝ cõ/ putationẽ chriſti cũcta legˀ myſteria tã p̄ñtia q̄ȝ futura ſciẽtˀ. Alia vero legitima tm̃ ſm cõem ⁊ aſſuetã cõputationẽ alioꝝ oĩm preter chriſtũ: ⁊ ĩ vtraq̄ȝ.xiiij. vterq̄ȝ agnꝰ fuit ĩmolatꝰ ve rus ⁊ typicꝰ. In.xiiij. enĩ vera ⁊ legitĩa q̄ fuit feria q̄nta chri/ ſtus mãducauit agnũ typicũ: ⁊ ꝯñter veꝝ agnũ ſub ſacro di/ ſcipulis tradidit. In.xiiij. vero legitima tm̃ q̄ fuit ſexta feria agnꝰ verꝰ fuit ĩmolatꝰ: ꝯñr aũt typicꝰ: ⁊ ſic reddẽdo ſingula ſingulˀ oĩa veracit̃ ꝯcordant̃. Nã Mat. Mar. ⁊ Lu. q̄ de cena dñi notabilẽ mentionẽ fecerũt exp̄mẽdo in illa agnũ paſcalẽ ſolũ innuũt chriſtũ cũ diſcipulˀ mãducaſſe: ⁊ in eadẽ ſacr̃m eu chariſtie inſtituiſſe: vt ptȝ ex eoꝝ dictˀ. q̄libet enĩ eoꝝ ip̄am fe riã q̄ntã notat tanq̄ȝ ꝓpriã ad ĩmolationẽ agni: ⁊ ꝑ ꝯñs.xiiij. lunã ſm verã cõputationẽ xp̄i predictã ſm q̄ã auctẽs Chry ſo. ⁊ Hiero. ad partẽ affirmatiuaȝ ſupra inducte ⁊ ſilˀes obti/ nent veritatẽ. Sȝ Johes q̄ de cena dñi breuiſſime ſe expediuit ſolũ. d. cena facta ⁊c̃. Joh.xiij. nihil exp̄mens de agni mãdu/ catione. nec de ſacri inſtitutiõe: cũ iã de hoc ſacro plus ceterˀ tradiderat: fecit potius mentionẽ de ſcõa.xiiij. ſ. legitima tm̃: que fuit ſexta feria vt dictũ eſt. Ad excludendũ erroꝛẽ qui ſur gere poſſet ex hoc ꝙ principale figuratũ nõ correſpõderet figu re in tꝑe tam diſtricte ꝑ legẽ determinato: vñ ⁊ vocat eũ para/ ſceue paſce. i. vigiliã. Et dicit ꝙ hebrei nondũ manducauerãt paſca tꝑe paſſionis chriſti: q̄d habet veritatẽ ſm legitimaȝ cõ/ putationẽ hebreoꝝ ⁊ ceteroꝝ myſteria paſſionis ꝓtũc ignorã/ tium. Et ideo in illa ſexta feria licuit eis iudicialia exercere: ſe pelire: angariare ⁊ hmõi. ⁊ ſanctˀ mulieribꝰ in eadẽ ſexta feria aromata preparare tanq̄ȝ in die nõ feſtiuo. Ex quo clariꝰ patet erroꝛ grecoꝝ dicentium ꝙ Johãnes correxit alios euãgeliſtas aſſerentes quintã feriã ꝓtunc.xiij.lunam. Nam vt ex iam di/ ctis ptȝ: Johãnes non correxit alios: ſicut nec ipſi falſum ali/ quod aſſeruerunt: ſed potiꝰ vt de more euangeliſtarũ eſt illud quod alij pretermiſerũt ipſe declarauit. ſ.xiiij.lunã ꝓtũc etiaȝ fuiſſe feria ſexta ſm cõputationẽ aliã legitimã: cui concordãt hiſtorie hebre. dicentium manifeſte ꝙ in vigilia paſce chriſtus fuit patibulo ſuſpenſus: ⁊ ꝙ a ſeculis nunq̄ȝ fuit inter eos pri ma dies paſcalis feria ſexta. Et attendendũ ꝙ ex verbis euan gelij predicta differentia duplicis neomenie ſeu.xiiij.lune ali/ qualiter poſſet notari. Nam Matth.xxvj. legit̃: Magiſter di/ cit: tempus meũ prope eſt: apud te facio paſca cũ diſcipulˀ me/ is. vnde ſi li tempꝰ meũ ꝓpe eſt diligẽter intelligat̃: non habet referri ad tempꝰ paſſionis: ſicut cõiter exponit̃. Nã licet ſit ve rũ ꝙ tempꝰ paſſiõis erat ꝓpe: nõ tm̃ conſonat cũ lr̃a ſequẽti. da/ to enĩ ꝙ tempꝰ paſſiõis eſſet ꝓtunc remotiꝰ: adhuc chriſtꝰ ha bebat paſca mãducare cũ diſcipulis ſuis vt legẽ adimpleret: ſ3 verꝰ intellectꝰ iuxta predicta videt̃ talis: Magiſter dicit: tem/ pus meũ. i. tempꝰ mãducandi paſca ſm verã meã cõputatio/ nẽ ꝓpe eſt. i. hodie feria q̄nta: licȝ alioꝝ tempꝰ iuxta ipſoꝝ aſ/ ſuetã cõputationẽ fuiſſet remotiꝰ. ſ. in feria ſexta. et iõ ſequit̃: Apud te facio ⁊c̃. Et notãdũ etiã ꝙ in mãducatiõe paſce cum chriſto nõ fit mentio de alijs diſcũbentibꝰ vlˀ cõueſcẽtibus niſi de chriſti diſcipulˀ tm̃: ſicut ⁊ illis tm̃ ſecrete paſſionẽ futurã de nũciauit. Matth.xv. ꝯcordat predictˀ. Nam ex paſſiõe futura quã ſolis aplˀis ſecreto expreſſe prenoſticauit diuerſitas huius paſcalis tꝑis dependebat vt dictũ eſt. Et iõ nimirũ ſi ſctẽ mu/ lieres ⁊ ioſeph ab aramathia ⁊ hmõi potiꝰ ſeq̄rent̃ hebraicam cõputationẽ cõmunẽ q̄ȝ chriſti verã cõputationẽ. Nã myſteria paſſionis ⁊ precipue legaliũ euacuatio abſcõdita fuit etiã apo ſtolis poſt reſurrectionẽ vſq̄ȝ ad tempꝰ. Et ſic iuxta ſniam phi p̄mo ethi. oĩa vera ꝯſonãt vero. Diuina igit̃ ꝓuidentia circa hoc deuote attendẽda eſt que paſcalia feſta ſic in antiq̄s p̄oꝛ/ dinauit vt tꝑe paſſiõis chriſti duplex.xiiij.luna occurreret ad agni immolationẽ preſignata: vt in p̄ma chriſtus ſacrificiũ ad impleret legale ⁊ nouum inſtitueret: ⁊ in ſecunda ſeˀ deo ĩ ſacri ficium offerret veſpertinũ: vt vtrũq̄ȝ tꝑe preſignato ꝓ huma/ na ſalute ꝑficeret. quam nobis concedat ⁊c̃.

Replica. In ca.xxvj. cum poſtillatoꝛ ſoluiſſet oẽs difficultates circa cenam domini et eſum agni paſcalis moueri conſuetas preſertim a grecis. Burgeñ. facit vnam longam ſingularem computationem in qua multa ponit multis dubia: cui placet videat. ⁊ finaliter in eodem ca. dicit quis fuerit ille hymnus de quo dicitur: Et hymno dicto ⁊c̃. Et dicit ꝙ fuit magnũ alleluia quod incipit a pſalmo Lau date pueri vſq̄ȝ ad Beati immaculati excluſiue. Ideȝ dicit cir ca pſalmum laudate pueri: ſi verum eſt placet. auctoritateȝ au tem ad id ſacri canonis non habemus.

Glo. ordi.

a Mane aũt facto. Mat/theus ⁊ Marcꝰ ꝯtexuerũt nar/rationẽ de his q̄ cum dño acta ſũt vſq̄ȝ ad mane: ſȝ poſtea redeũt vſq̄ȝ ad negationẽ petri narrãdã: q̄ termi/nata redeũt iteꝝ ad mane vt inde cete ra ꝯtexerent. Peccaui

XXVII

Mar.14.

a ſ vide q̄ȝ ſollicitĩ ĩ malo tota nocte vigilauerũt vt facerẽt homicidiũ.

MAne aũt fa Ca.XXVII a cto ꝯſiliũ inierũt oẽs p̄n b cipes ſacerdotum ⁊ ſeniores po/ puli aduerſus ieſum: vt eũ morti

a ſ quem vinxerant in horto: vt Johãnes ait:

tradcrẽt. † Et vinctũ adduxerũt c

a ſ mos erat vt quem morti adiudicaſſent liga/ rum iudici traderent.

eum ⁊ trãdiderũt pontio pilato d

Nico. de lyra

a Mane aũt facto. Ca.XXVII Oſtenſo q̄lit̃ paſſio xp̄i fuit ꝑ iu deos inchoata. hic oñdit̃ q̄liter fuit ꝑ gẽtiles ꝯſũmata. ⁊ diuidit̃ ĩ du as partes. quia primo deſcribit̃ ipſius chriſti crudelis occiſio. ſecundo eius fidelis et deuota tumula tio. ibi: Cum ſero factum eſſet. Prima adhuc in duas: qꝛ pri/ mo deſcribitur ipſiꝰ chriſti iniqua ꝯdẽnatio. ſecũdo ipſius ſen tentie inique executio. ibi: Et poſtq̄ȝ illuſerũt ei. Prima in q̄t/ tuoꝛ: qꝛ p̄mo deſcribit̃ ipſiꝰ chriſti corã preſide p̄ñtatio. ſecũdo ipſius pre

Nico. de lyra

ipſius p̄ñtati diligens int̃rogatio. ibi: Jeſus aũt ſtetit. tertio innocentie eius declaratio. ibi: Per diẽ aũt ſolennem. q̄rto innocẽtis cõdẽnatio. ibi: Uidens aũt pilatus. Prima adhuc in duas: qꝛ primo deſcribitur ipſiꝰ chriſti preſenta/ tio: vt dictum eſt. ſecundo incidentalit̃ ſubditur inde deſperatio. ibi: Tunc vi/ dens. Circa p̄mum d̃r ſic: Mane auteȝ facto: qꝛ a media nocte vſq̄ȝ ad illaȝ ho ram illuſerunt eũ cõſpuendo ⁊ palmis cedendo: vt viſum eſt. b Cõſilium inierunt ⁊c̃. nõ enĩ ex teſtimonijs p̄ha/ bitis habebãt aliq̄d vñ poſſet accuſari coram pilato ſicut reus mortis: ⁊ ideo vlterius ꝯſulebãt qua/ liter eũ ſicut dignũ morte accuſarent: vt patebit. j. Sequitur: c Et vinctũ adduxerũt. illi enĩ qui reputabant̃ digni morte ducebãt̃ corã iudice ligati. d Et tra. põ. pi. p̄ſi. Aliq̄ dicũt ꝙ pilatꝰ erat ꝓpriũ nomẽ eiꝰ cõpoſitum ex nomĩe matris que dicebat̃

A

† Mar.15.a Luce.23.c Joh.18.c

a Peccaui tra. &c. Quasi in ptãte sua esset mutare psecutorũ sniam: licz aũt mutauerit volũtatẽ: tñ pme voluntatis exitũ nõ mutauit. b Quid ad nos. Quid ad nos ptinet de hoc? tu videris: tu scias q̃d fecisti. vel q̃d videris ptinere ad nos? Quid ad nos ptinet preciũ acceptũ. i. tu illud pbaueras. tu inde fac qđ vis. Qui ad mortẽ peccãt tantã habẽt ignorantiã & cecitatẽ: vt nec turbentur in scelerib⁹ suis: nec pnĩe dolore crucient. c Et piect. &c. Sicut pnĩa ei⁹ fuit ĩfructuosa: sic & h̃ oblatio in tẽplo ẽ execrabil. d Et abiẽs. Hiero. Nihil pfuit inde egisse pnĩam p quã scel⁹ corrigere non potuit. Sed qñ frater sic peccat in fratrẽ vt emẽdare valeat q̃ peccauit põt ei dimitti. Sin autẽ pmanẽt opa frustra voce assumit pnĩa. hoc est qđ de eo dr: Et orõ ei⁹ fiat ĩ peccatũ vt non solũ emẽdare nequerit pditiõis nephas: sed pprij homicidij scelus addiderit. Leo papa. Sceleratior oĩb⁹ o iuda & infelicior extitisti quem nõ pnĩa reuocauit ad dñm: sz desperatio traxit ad laqueũ. Expectasses ɔsolationez criminis tui: & donec sanguis xpĩ pro oĩb⁹ effunderet informis leti suspẽdiũ distulisses. e Nõ licet eos. Vere colãtes culicẽ & camelũ glutientes. si enĩ iõ nõ mittũt pecuniã ĩ corbonã. i. in gaçophylatiũ. i. inter dona dei: q̃r p̃ciũ sanguis ẽ: cur & ipe sãgnis effundit? & q̃d p̃mij ei⁹ si inde ager emit in sepulturã pauperũ. f Emerũt ex illis. Alleg. Magnũ mysteriũ est ĩ fact iniq̃tat. Figulus est de⁹ in cui⁹ manu est ex eodẽ luto facere aliud vas ĩ honorẽ: aliud in ɔtumeliã. Ager ei⁹ seculũ qđ vniuersũ p̃cio ei⁹ emit vt ei cõmortui sepeliant pegrini: non vtiq̃ isrl sz alieni q̃ in p̃cio sanguis christi sepulti eternã requiẽ sortientur. Illi quidẽ fecerũt alia volũtate vt eternũ relinq̃rẽt sue neq̃cie monimẽtũ. Sz nos q̃ pegrini eramus a lege & pphis: praua eorũ studia suscepim⁹ in salutẽ: & in p̃cio sanguis xpĩ req̃escim⁹. g Per hieremiã. Hiero. Hoc nõ ĩ Hieremia: sz ĩ Zacharia legit: tñ alijs v̄bis. Legi nuper Hieremie apocriphũ in q̃ h̃ verba scripta repperi. Sed tñ mag. mihi videt hoc sumptũ de Zacharia more aplorũ q̃ v̄borũ ordine p̃termisso: sensus tñ de veteri testamẽto pferunt.

Per Hiere. pphe. Sed h̃ in Hiere. nõ inuenit: s in Zacharia fere s̃m sensuz: nõ s̃m verba. Vñ quidã codices nõ hñt p Hieremiã sed tñ p pphetã. Tñ secreto dei ɔsilio factũ est vt aĩo Matthei p Zacharia occurreret Hieremias: q̃r oẽs pphe vno spũ sũt locuti: ita vt singla sint oĩm & oĩa singulorũ. Quare & Matthe⁹ hoc emẽdaret qđ spũ regente fecerat: vt p hoc ãmoneremur tantã inter pphetas esse ɔcordiã: vt vni deputet ɔgrue quod ab alio dr: Vel apud Hieremiã inuenit de empto agro: sed nõ sub hoc noĩe p̃cij. Apud Zachariã de. xxx. argẽteis & nihil de emptiõe agri. Vtrũq̃ & interp̃tat euãgelista ad h̃ qđ de dño cõpletũ est: & ɔfert in vnũ. xxx. argẽteos: qđ est in çacharia: & agrũ emptũ qđ est in hieremia. Qr subdit: quem appreciauerũt &c. apud neutrũ ĩuenit: sz ex psona euãgeliste accipiendũ est: q̃r hoc ex reuelatiõe dñi cognouit ad hãc rẽ q̃ de p̃cio christi facta est hmõi ptinere pphetiã. Liber q̃ppe empti agri apud hieremiã iubet mitti in vas fictile: & hic emit ager figuli de p̃cio dñi ĩ sepulturã pegrinorũ. i. ad pmãsionẽ quietis eorũ q̃ pegrinant cũ dño & ɔsepeliunt ei p baptismum. Nã & illã emptionẽ agri hoc significare Hieremie dñs dicit: q̃r erit pmãsio ɔ̃ captiuitate liberatorũ ĩ illa t̃ra. h A fi. is. &c. A quib⁹ min⁹ oportuerat: q̃ magnificare debuerãt.

Tu es rex

Margin: †De. pe. di. 6. c. 1. et. di. inter h̃ hircũ. 1. añ fi. — †23. q. 5. si nõ licet in pri. De pe. di. 3. iudas et. c. scelerarior. — Allego. — B — Hie. 32. c — Zach. 11. c

presidi. Tũc videns iudas q̃ euz (magnitudinẽ auaricie ĩpietat pod⁹ excludit.) tradidit q̃ damnatus esset: pnĩa ductus retulit triginta argẽteos principib⁹ sacerdotũ & seniorib⁹ (quanto magis qui emerunt.) dicens: †Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: (emisse se audiunt: & tamen extra reatum se credunt: & in vendente scelus constituunt.) Quid ad nos? Tu videris. †Et piectis argẽteis in templo recessit: (vt ostenderet se perosum celi & terre.) & abiẽs laqueo se suspẽdit. Principes aũt sacerdotũ accept argẽ (a oblatio impiorũ abominabilis est dño que offertur ex scelere.) teis dixerũt: Nõn licz eos mittere (corbanã interp̃tat oblatio. in gazophylatiũ.) in corbonan: q̃r p̃ciuz sanguis est. Concilio aũt inito emerũt ex illis agrũ figuli in sepulturã pe (huius seculi.) grinorum: propter hoc vocatus est ager ille acheldemach: †hoc ẽ ager sanguinis vsq̃ in hodiernũ diẽ. Tunc impletum ẽ qđ dictuz est p hieremiã pphetã dicẽtẽ: †Et (qđ ĩ zacharia: appẽderũt. i. alij rei cõpauerũt.) acceperũt triginta argẽtos pre (a h. s. b illi⁹ christi. c s. me. d i. nõ pluris precij me facientes q̃z vile mancipium.) ciũm appreciati quẽ appreciauerũt a filijs israel: & dederunt eos (cõstitutũ mihi reuelauit.) in agrũ figuli sicut cõstituit mihi dñs. †Jesus aũt stetit añ presidẽ: & interrogauit eũ preses dicens:

dicebat pila: & patr q̃ dicebat atus. Pontius ãt cognomẽ ei⁹: q̃r fuerat iudex missus a romanis ad insulã pontianã. h̃ aũt diffuse hr in q̃dã legẽda q̃ vocat aurea: sz q̃r ibi multa dicunt de h̃ que vident prima facie falsa: q̃. pter plixitatẽ omitto. ideo alit dicendũ q̃ põtius erat pprũ nomẽ ei⁹. qđ ptz ex duob⁹. p̃mo q̃r postponit cognomẽ & nõ p̃ponit pprio nomini saltẽ de cursu cõi. Scđo q̃r h̃ nomen satis cõe est in burgundia vnde iste pilat⁹ erat oriũdus. erat ei natiõe lugdunensis: vt dicit magister ĩ historijs. & idẽ dicit Josephus libro antiq̃tatũ. pilat⁹ autẽ erat ei⁹ cognomẽ. preses ãt erat nomẽ officij sui: & dr a p̃sidẽdo: q̃r p̃sidebat iudeis ibidẽ missus a romanis. a Tũc videns. Hic incidentalit subdit inde desperatio cũ dr: Tunc videns iudas q̃ eũ tradidit q̃ dãnat⁹ esset. hec aũt desperatio pcessit ex duob⁹. Primo ex magnitudine sceleris: tradendo ad mortẽ illũ cuius tãtã sanctitatẽ expert⁹ fuerat. Scđo q̃r dãnationẽ suã audierat a xpõ: vt dictũ est ca. prece. quẽ sciebat pphãm verissimũ. b Penitẽtia ductus. infructuosa tñ: q̃r erat sine spe venie: sicut de his q̃ sunt in inferno dr Sap. v. Dicẽtes intra se pnĩam agentes. c Retulit trigĩta argenteos prin. sacer. &c. ex q̃ ptz q̃ cupiditas sua nihil valuit sibi. Sequitur: d At illi dixerũt: q̃d ad nos. q. d. non curam⁹ si peccasti vel nõ. e Tu videris. i. ad te ptinet videre factũ tuum. f Et abiẽs laqueo se suspẽdit. ex desperatione: & in h̃ plus peccauit q̃z in tradẽdo christũ: vt dicit Hiero. cui⁹ rõ est: q̃r ĩ traditione christi peccauit ɔtra ei⁹ hũanitatẽ directe: sed in desperatiõe illa peccauit directe ɔtra eius diuinitatẽ: q̃r contra infinitatẽ diuĩe miscdie. Sequitur: g Non licet eos mittere in corbonã. corbon hebraice idem est qđ oblatio. corbonan aũt erat locus ad ponendũ oblationes factas in tẽplo p reparatiõe templi & alijs necessarijs. magna igit apparet sacerdotũ excecatio q̃ occisionẽ christi reputabat sibi licitã: ĩmo tanq̃z sacrificiũ deo facerẽt: & tñ preciũ venditiõis ei⁹ reputabãt nephariũ & indignũ applicari ad vsus templi. h Cõsilio aũt inito eme. ex eo agruz figuli. q̃r ille cui⁹ ille ager erat figulus fuit: ideo sic vocabat: vel forte q̃r ibi erat terra apta ad faciendũ vasa fictilia. i In sepulturã pegrinorũ. q̃r nõ habebãt pprũ sepulchrum. k Propter h̃ vocat⁹ est ager ille acheldemach &c. hoc ex dei ordinatiõe factum est ad memoriam perditionis iude & passionis christi. l Tũc impletũ est quod dictum est p Hiere. q̃r s̃m q̃ dicit Hiero. licet auctoritas sequẽs nõ sit in libro Hieremie quẽ habem⁹: tamẽ Hiero. vidit auctoritatẽ istam de verbo ad verbuz in quodam libello hebraico qui dicebatur esse Hieremie prophete. multi enim libri prophetaruz non habent. vel aliter li Hieremiam non est de textu: vt dicit Hiero. nec etiã in antiquis libris est: & tunc qđ dr per prophetam intelligere debemus Zachariam: quia Zach. xj. habetur ista sententia licet verba aliquantulum sint mutata. m Et accepe. tri. argen. pre. appreciati. i. ipsius christi. n Quẽ appreciauerũt a filijs israel. q̃r istud preciũ fuit constitutũ inter iudã et sacerdotes qui erant de filijs israel. o Et dederũt eos in agrum figuli. hoc est pro agro figuli. p Sicut ɔstituit mihi dñs. hoc est additum ab euangelista. quia ista predicta erant a deo preordinata. q Jesus autẽ stetit. Hic ponit ipsius p̃ntati interrogatio. Ad cuius euidentiã considerandũ q̃ iudei accusauerũt christũ corã pilato de trib⁹: vt habet Lu. xxiij. Primum fuit q̃ subuertebat gentẽ iudeorũ a cultu legis. Scđm q̃ auertebat populum a redditione tributi imperatori romano. Tertiũ q̃ dicebat se esse regẽ: & sic volebat sibi vsurpare regnũ. De primo nõ curauit pilatus: quia erat homo gentilis: & ideo non curabat de obseruatione seu violatione iudaice legis. Secundũ sciebat esse falsum: quia audiuerat a christo responsuz fuisse iudeis: Reddite q̃ sunt cesaris

Margin: †Act. 1. — †Zach. 11. — †Mat. 15. Luc. 23. Joh. 18.

a **Tu es rex iudeorū?** Dicit illi ie-
sic tpat vt fmo ei⁹ calūnie non pateat: ⁊ tñ verum dicat.
b sus: Tu dicis. †Et cū accusaret a
pncipib⁹ sacerdotū ⁊ senioribus:
vt verū patiētie det exemplū: sicut flagellatus ante ita modo silet accusatus.
nihil respōdit. Tūc dicit illi pila-
a ethnicus est qui cōdemnat iesum: sed causam refert in populū iudeorū.
tus: Nō audis quāta aduersuz te
a ne crimen diluens dimitteret a pside: ⁊ crucis vtilitas differretur.
dicūt testimōia? Et nō respondit
ei ad vllū verbū: ita vt miraretur
preses vehement. †Per diē aūt so-
a non imperiali sanctione: sed ductus populi cōsuetudine cui placere volebat.
lennē cōsueuerat pses dimittere
pplo vnū vinctū quē voluissent.
a ppter seditionē ⁊ homicidiū.
†Habebat autem tunc vinctum
a vulgatū in malicia. b barrabas fili⁹ magistri: vel barrabas fili⁹ patris: qđ rectius.
c insignē q dicebat barrabas. Cō-
d gregatī ģ illis dixit pilat⁹: Quē
vultis dimittā vobis: barrabaz:
e an iesum q dicit christ⁹? Sciebat
timentes: ne omnes crederent in eum.
eni q p inuidiā tradidissent euz.
in pilato ⁊ vxore ei⁹ christū iustū cōfitentibus gentilis populi testimoniū est. vel in.
f Sedente autez illo p tribunali:
g h misit ad eū vxor ei⁹ dicēs: Nihil
tibi ⁊ iusto illi? Multa eni passa
suz hodie p visuz ppter eū. †Prin-
a egressa est inicqtas a seniorib⁹ ⁊ iudicib⁹.
cipes aūt sacerdotū ⁊ seniores p-
i suaserūt populis vt peterēt bar-
rabam: iesuz vero pderēt. Respō-
dens aūt pses ait illis: Quē vul-
tis vobis d duob⁹ dimitti? At il-
li dixerūt: Barrabā. †Dic illī pila-
k tus: Quid igit faciam de iesu q
qui rex vester est.
dr christ⁹? Dicūt oēs: Crucifiga-
a vt vxor mādauerat: nihil tibi ⁊ iusto illi.
tur. Ait illis preses: Quid ei ma-
qnto pl⁹ audiebāt q pilat⁹ vellet eū liberare.
li fecit? At illi magis clamabant
dicentes: Crucifigat. Uidēs aūt
a .i. rebelliōis crimē ei cōtra cesarē impigeret.
pilat⁹ q nihil pficeret sed magī

Luce.23.a — a Tu es rex iu. Scđm Lucā duo obiecerāt. scz q phibebat dari censuz cesari: ⁊ q diceret se regē. De regno ergo pilat⁹ q nescit interro-
Ibi.20.d — gat. de tributis q audierat eū respōdisse: Reddite que sunt cesarī cesari. q. apertū mendaciuz inuidorū negligit. vnđ
Mar.15.a — Marc⁹: Et nō erāt cōuenientia testimōia eorū. In hoc q pilat⁹ nihil aliud criminis interrogat nisi an sit rex iudeorū: arguunt impietatis iudei q nec falso inuenire potuerūt qđ obijcerent saluatori.
b Tu dicis. Sacerdoti. q. de preterit respōdit: q lex oīs vēturū christū pdicauerat. Tu dixisti. q. venturū xpm ex lege ipse dixisset: Huic legis ignaro dr: Tu dicī. q p fidē psentī ɔfessiōis sal⁹ gentiū ē. Nota q pilato aliq ex pte rñdet q inuitus ferebat sniaz. phariseos xpo idignos suo sermone iudicauit.
c Qui di.bar. Barrabas i euāgelio fz hebreos fili⁹ pris vł mgr eorū interptat. Ipe est antixps quē illi xpo pferunt. qb⁹ dr:
Ioh.8.f — Uos ex pre diabolo estis. Pilat⁹ q os malleatorī iterptat: diabolū significat: q ē malle⁹ vniuerse terre p quē dñs vasa sua pmittit pbari ⁊ ad vltimū ɔterit qñ in extrema dānatiōe ɔfringet.
d Quē vul. ⁊c. Populo volēs satisfacere dat optionē: q̄uis nō dubitet christū eligendū sciēs p inuidiā traditum.
e Qui dr christ⁹. Idē qđ Marc⁹ ait regē iudeorū q rex christ⁹ vocabatur.
f Pro tribunali ⁊c. Tribunal sedes iudi-
[illegible]ecista — cū: vt soliū regū: cathedra doctorū.
g Uxor eius. Uxor viri gentilī hoc in visione itelligit: qđ iudei vigilātes intelligere noluerūt.
h Nihil tibi ⁊c. Nūc demū diabol⁹ itelligēs p christū se spolia amissurū: sicut pmū p mulierē mortē itulit: ita mō p mulierē vult christū de manib⁹ iudeorū liberare: ne p mortem eius mortī amittat impiuz.
i Barrabā ⁊c. Filiū diaboli elegerunt pro filio dei: vt saluatorē cū sua salute pderēt ⁊ pditorē liberarēt q sua petitio hodie etiaz heret eis amissa gēte ⁊ loco ⁊ libtate: q datorē libertatis pdere voluerūt.
k Quid faciam ⁊c. Multas qrebat occasiōes vt eū cū beniuolētia pplī liberaret. Prīo latronē iusto ɔferēs. Deinde: Quid ģ faciaz de iesu q dr christ⁹? Et cū ģ diceret

sunt cesarī cesa. ⁊c. vt. s̄. habitū est. xxij. De tertio autē interrogauit ipm christū: q ɔtra impatorē videbat eē directe q aliqs diceret se esse regē iudeorū q fuiebāt impatori romano sub tributo. ppt qđ romani abstulerāt a iudeis nomē regiū a tpe pōpei. ⁊ h est qđ dr hic: Et interrogauit eum pses di. Tu es rex iudeorū?
a Dixit illi iesus: tu dicī. s. veritatē: q nō negauit se esse regē: sz magī ɔsensit. verūtñ exposuit dictū suū dicens: Regnum meum nō ē de h mūdo: vt hr Ioh. xviij. et in h satisfecit pilato: q regnū impatoris nō pōt eē nisi in hoc mūdo: ⁊ sic regnū christi nō erat ɔtrariū imperatori.
Mar.15.a / Ioh.19.b — b Et cū accu. a pn. sacer. ⁊ senio. de alijs q dicta sunt q expssius tangunt Lu. xxiij.
c Nihil rñdit. tū q manifeste falsa erāt ⁊ rñsione indigna. tū: q volebat implere illud qđ erat scptū de eo Esa. liij. Sicut agn⁹ corā tondēte se obmutescet ⁊ nō aperiet os suū.
d Tūc dicit il. pi. ⁊c. eadē rōne nō rñdit ei ⁊ iterū q nolebat ipedire passionē suā. Seqtur:
e Ita vt mi. p. vehe. de christi patiētia sic tacēdo: cū oīa q ɔtra eū dicebant posset exufflare vno verbo.
f Per diē aūt solēnē. Hic ɔñr ponit innocētie christi declaratio: ⁊ prīo oñdit ei⁹ innocētia. scđo iudeorū resistētia. ibi: Principes aūt. Prīa i duas: q īnocentia christi pmo declarat de xbo iudicī. scđo ex testimonio sue vxoris. ibi: Sedēte aūt. Ad euidētiā prime partī aduertēdū q in fauorē iudeorū ɔcessum erat
Mar.15.a / Luce.23.c — a romanis vt in solēnitate pascali dimitteret vn⁹ incarcerat⁹ fm volūtatē eorū in memoriā liberatiōis eorū de egypto: q in solēnitate pascali fiebat mēoria illius bñficij. pilat⁹ aūt sciebat eos cupidos de obfuāda illa ɔsuetudīe. ex altera pte volebat christū liberare: iō pposuit eis optionē dicēs: q liberaret eis iesuz
Mar.15.a / Ibid.18.g — vel barrabā: ⁊ nullū aliū. p h subtilit credēs liberare christū de ɔsensu eorū: q nō credebat aliq mō q peterēt liberationē barrabe: q erat hōicida ⁊ seditiosus ⁊ pessim⁹: vt hr Lu. xxiij. ⁊ iō credebat q peligerent liberationē iesu: ⁊ h est qđ dr: Per diē aūt solēnē: nō quēcūq sz in solēnitate pascali: vt dictū ē.
g Cōsueuerat p. po. di. vnū victū. rō dicta ē.
h Habebat au. tū c vin. insignē. dr aūt h insignis nō nobilitate generī sz ex famositate sui criminis: q etiā bonū ad mala trāsferim⁹: vt dr. v. metaph. sicut aliqs dr bon⁹ latro: ita pōt dici insignis. Sequit:
i Quē vult. di. vo. bar. an ie. ⁊c. q. d. nullū aliū habebitī: ⁊ p h credebat liberare iesuz: vt dictū ē. cui⁹ rō subdit:
k Sciebat eni q p inui. tra. eū. q publice arguebat vitia sacerdotū ⁊ phariseorū.
l Sedente. Hic declarat inocētia christi p testimoniū vxoris pilati. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q diabol⁹ q captionē christi pcurauerat p iudeos p aliq signa ppendit q ipe esset xpe christus: ⁊ p ɔñs q p eius mortē spoliaret infern⁹. h aūt
Mar.15.a / Luce.23.c / Ioh.18.g / Actī.3.c — ppendit p ei⁹ patientiā: ⁊ p scripturarū impletionē: et forte p sctōrū patrū i limbo existētiū exultationē: ⁊ iō mortē christi ipedire volebat p vxorē pilati: cui⁹ pces efficaces credebat in ɔspectu viri sui. ⁊ h est qđ dr h: Sedēte āt eo p tribunali: iudicādo. s. xpm.
m Misit ad eū vx. di. Nihil tibi ⁊ iusto illi. q. d. nullo mō cōdēnes eū sz magī eū dimitte.
Mar.15.a / Luce.23.c — n Multa ei pas. suz ho. p vi. p. eū. q diabol⁹ apparuerat ei mouēs eā terrorib⁹ ad liberationē christi. vtrū aūt talis apparitio fuerit ei facta i somno vł vigilia expsse nō habet hic. videt tñ q fuerit in somno p h q h dr p visum. christ⁹ eni fuit psentat⁹ pilato valde mane: vt dictū est i pncipio huius ca. ⁊ ideo probabile est q vxor eius iacebat adhuc in lecto: quia dñe non solent ita mane surgere sicut viri sui.
o Principes. Descripta christi innocentia: hic subiungit iudeorū resistentia. intantum enim odiebant eū q pelegerunt liberare hoīem pestiferū ne christus liberaret. ⁊ hoc est qđ subditur hic: Principes sacerdotū ⁊ seniores psuaserunt populo: falsas rōnes inducendo.
p At peterent barrabā ⁊c. ⁊ ptz vsq ibi:
q Quid eni mali fecit. q. d. nō allegatī cām sufficiētē sue mortī.
r At illi ma. cla. p clamorē aūt ⁊ tumultū pplī voluerūt obtinere qđ nō poterāt p rōnez hre dicētes:
s Crucifigat. i. morte turpissima ⁊ acerbissima moriat.
t Uidēs āt. Declarata christi inocētia: vt visū ē: h ponit ipi⁹ inocētī iniusta ɔdēnatio q pcessit ex pte iudicī ex timore ne si dimitteret eū ɔtra clamorē pplī accusaret postea ad cesarē. ⁊ h est qđ dr hic: Uidēs aūt pilatus q nihil pficeret: oñdendo christi inocētiā ad ei⁹ liberationē.
v Sz magis tumult⁹ fieret pplī. s. clamātis ad ɔtrariū p seductionē sacerdotū: vt visuz est.

Accepta

☞ dicerent: crucifigatur: nō statim acquieuit: sed iuxta suggestionē vxoris ait: qd enī mali fecit? Quo dicto pilat⁹ absoluit christū. a Lauit man⁹. Gentilē pplm ab impietate iudeoꝝ alienū designās: q̄ clamauerūt: crucifige crucifige eū. b Sanguis ei⁹ su.ꝛc. Perseuerat vsq̄ hodie imp̄catio: ꝛ sanguis christi nō auferṫ ab eis. c Tūc dimi.il.bar. Barrabas latro seditiosus ꝛ homicidioꝝ auctor dimissus est pplo iudeoꝝ. Isido. diabol⁹ q̄ iā olim ob supbiā a patria luc̄ expulsus: ꝛ in tenebrarū carcere fuerat missus. Et iō iudei pacē hr̄e nō pn̄t: qꝛ seditionū p̄ncipē eligere maluerūt. Uel barrabas typuz gerebat antichristi. d Jesum x̄po flagel. Ideo credēdus ē pilat⁹ iesum flagellasse ꝛ militib⁹ ad illudendum dedisse: vt satiati penis ei⁹ ꝛ opprobrijs iudei mortē ei⁹ vltra non sitirent. Jesuz x̄po. Seruiēs romanis legib⁹ q̄ crucifigēdos pri⁹ iubent flagellari. e Chlamydem cocci. Quecunq̄ fecerūt licet alia mēte: tn̄ nobis sacra dederūt. Chlamydē idē est qḋ Marc⁹ dicit purpuraz in q̄ christi caro passiōibus obiecta insinuatur. vn̄ pp̄ha: Quare ḡ rubꝝ ē indu.t. In spinea corona nr̄oꝝ susceptio pctōꝝ: q̄ p spinas notatur. In calamo venenata occidit aīalia. Juxta Lucā apud herodē alba veste induit: in q̄ innocētia ꝛ castitas assūpte hūanitatis exp̄mitur: ꝛ gl̄ia regni imortalis quā p passionē accepit. Ul' induitur purpura. i. sctīs martyrib⁹: alba veste alijs sctīs. Quia vero solet calamo scp̄tura fieri: caput christi pcutiūt calamo q̄ diuinitati illi⁹ cōtradicētes: errorē suū auctē scp̄ture sctē ↄfirmare conantur. In faciē spuūt q̄ iesuz ī carnē venisse denegāt. At illi falso adorabāt: ita hodie q̄ credūt ꝫ puersis actib⁹ x̄ba ei⁹ ꝛ pmissa regni despiciūt q̄si fabulosa. Hiero. In chlamyde coccinea opa gētium cruēta sustētat. In corona spīea maledictū soluit āntiquū. In calamo venenata occidit aīalia. Ul' calamū tenet ī māu vt sacrilegiū scriberet iudeorum.

In suis vestib⁹ nō illuditur: sed ī his q̄ pp̄ter pctā nr̄a portauit. Cū crucifigeretur suū recipit ornamētū statim: qꝛ elemēta turbantur: ꝛ creatori testimoniū dat creatura.

f Exeūtes aūt. Primo dn̄s crucē suā portauit: qḋ iohes refert anteq̄ iste veniret obuius cui imposita ē. Et h̄ ↄgruo ordie mysterij: qꝛ christ⁹ passus est p nob no.re. exē. vt se.ve.e. Et qꝛ simon de cyrenis ē: q̄ ē ī lybia: p eū gētes signātur q̄ p̄mo pegrini a testamēto dei: nūc obediendo ciues sunt ꝛ domestici dei ꝛ heredes. Simon enī obediēs. cyrene heres interp̄tatur. Qui bn̄ de villa venit. i. de gētilitate. Uilla grece pag⁹: vn̄ pagani: q̄ a ciuitate dei sunt alieni: q̄ reiect̄ paganis ritib⁹ passiōis vestigia imitantur. Uel in dn̄o figurantur: q̄ spōte portāt crucē dn̄i. ī simone q̄ inuiti.

g Cyreneū. Ecce nō hebre⁹: ꝫ alienigena opprobrio christi subditur: vt plenitudo sacroꝝ trāsire a circūcisiōe ad p̄puciū oñdatur. h Golgatha. Syrū ē: ꝛ īterp̄tatur caluarie: nō ad caluitiū ade quē mētiūtur ibi sepultū: ꝫ ob decollationē dānatoꝝ. Adā iuxta ebron ī libro iesu legitur sepult⁹.

Loca sunt foris portaꝫ in quibus capita truncabantur dānatorum. Et caluarie: hoc est decollatoꝝ sumpsere nomen. Quasi ergo noxius inter noxios.

[margin: †i.q.4. ecclesia·§·hist·ita.circa fi. — Mar.13.b — Esa.63.a — 1.Pe.2.b]

a ☙ q̄dāmō cōtestās: ego innocētē volui liberare.

a tumult⁹ fieret: accepta aqua lauit man⁹ corā populo dicēs: In† ☙ nō in hoc deū fallit: particeps est: sed innocentioꝛ illis qui dicūt: Crucifige crucifige. nocens ego suz a sanguie huius ☙ ego mister sum legū: vr̄a vox sanguinē fūdit. iusti: vos videritis. Et respōdēs ☙ culpa ꝛ pena. b vniuersus ppl's dixit: †Sanguis ☙ vn̄ p Esaiā: Si leuaueritis man⁹ ad me: non exaudiā: man⁹ enī vr̄e sanguine plene sunt. eius sup nos: ꝛ super filios nr̄os. c d †Tunc dimisit illis barrabam: ie ☙ a pilato vt Johānes ait. ☙ ideo flagellatum vt nos a flagellis liberemur. sum x̄po flagellatū tradidit eis vt crucifigeretur. †Tūc milites p̄sidis suscipiētes iesū ī p̄torio cō ☙ qꝛ obijciebatur ei q̄ vsurpasset imperiū in populo iudeoꝝ illusionibus hoc ostendunt. gregauerūt ad eū vniūsā cohortē. a ☙ proprijs vestimētis. b ☙ pro purpura qua reges vtebantur. e Et exuētes eū: chlamydē coccineā circūdederūt ei. Et plectētes corona ☙ pro diademate. nā de spinis posuerūt sup caput ☙ pro sceptro. eius: ꝛ arundinē in dextra eius: ☙ adorant vt regem. ꝛ genuflexo ante eū illudebāt ei dicētes: †Aue rex iudeoꝝ. Et expuentes in eū: acceperūt arūdinē: et percutiebant caput eius. Et postq̄ illuserunt ei exuerunt euz chlamydem: ꝛ induerunt eum vestimentis eius: ꝛ duxerūt eū vt f crucifigerent. †Exeūtes aūt inue g nerunt hominē cyreneū nomine simonē: hunc angariauerunt vt tolleret crucē ei⁹. †Et venerūt in ☙ vt vbi erat area dānatoꝝ ibi sint vexilla martyrum. h locū qui dicitur golgatha qḋ ē cal ☙ decollatoꝝ. ☙ q̄ oēs cōuersi sīt ei ī amaritudiēz. uarie loc⁹. †Et dederūt ei vinū bi

☞ Cum felle

a Accepta aq̄ la.ma.co.pplo ad hoc vt iudei totū pctm̄ super se accipent ꝛ ip̄e imunis esset a pctō: sed h̄ nō sufficit ad oīmodaz ei⁹ excusationē: qꝛ cū esset iudex tenebatur ex officio s̄uare iusticiā: ꝛ iō grauiter peccauit faciēdo ↄtra eā ad hn̄dū ppl'i fauorē: min⁹ tn̄ peccauit q̄ iudei: qꝛ ei⁹ motiuū fuit minus malū. iudei enī ad occidendum christū moti sunt p rancorē ꝛ odiū. pilat⁹ aūt pp̄ter timorē cesaris ꝛ fauorez iudeoꝝ habendū. b Tunc dimisit illis barrabā. facta rn̄sione a iudeis q̄ totum pctm̄ recipent sup se ꝛ filios suos. c Jesum aūt flagellatū tradi.eis ꝛc. licet ista flagellatio christi ponatur hic post sn̄iam iudicis: tn̄ fuit an̄ facta: vt habetur Joh.xix. qꝛ ad hanc intentionē eū p̄cepit pilatus flagellari ꝛ illudi vt iudei essent satiati sanguine ei⁹ videtes eū sic punitū etiā vltra ↄdignū. ꝛ iō ponitur hic q̄si p recapitulationē. d Tūc milites. i. post flagellationē imediate ꝛ an̄ sententiam. e Suscipiētes ie.in p̄to.ꝛc. vt mag' illi illuderēt in loco patēti ꝛ corā multitudine. f Et exuētes eū. s. vestimētis suis. g Chlamydē coccineā. i. rubeā in silitudinē purpure q̄ vtuntur reges. h Circūdederūt illi. ip̄m vestiēdo. i Et plectentes coronā de spinis. i. de iunc' marinis ad modū spinaꝝ acutis: ꝛ ego q̄ hec scripsi audiui a quodā q̄ fuerat vltra mare cū sctō Ludouico rege francie q̄ ī litore maris senserat puncturas iuncorū p sotulares īter medios. k Posuerūt sup caput eius. p similitudinē corone regie. l Et arundinē in dextera eius. p sceptro regio. m Et genufle.an̄ eū il.ei. facto silr ꝛ verbo. vn̄ sequitur: n Dicētes: aue rex iudeoꝝ. q.d. voluisti regnare ꝛ nō potuisti: ꝛ sic eoꝝ illusio accusationi iudeoꝝ corrēspōdebat. o Et expuentes in eū. tanq̄ in psonā ↄtēptibilem ꝛ vilem. p Acceperūt arundinem. de manu ei⁹. q Et pcutiebāt caput eius. ꝛ rōne ↄtempt⁹ ꝛ rōne doloris infligēdi: qꝛ ex tali pcussione aculei corone ītrabāt caput ei⁹. r Et postq̄. Postq̄ descripta est ip̄ius christi ↄdēnatio iniusta. Hic ponitur inique sententie executio. ꝛ primo ponitur ip̄ius christi iudicati crucifixio. secūdo crucifixi illusio. ibi: Pretereuntes. tertio illi⁹ expiratio. ibi. A sexta aūt hora. Circa christi crucifixionē q̄ttuor tanguntur: loci vtilitas: iudeorum crudelitas. ibi: Et dederunt. militum cupiditas. ibi: Postq̄ aūt. latronum societas. ibi: Tūc crucifixi sunt. Circa p̄mum dicit sic: Et postq̄ illuserūt ei exuerūt eū chlamydē: qꝛ chlamydē illā coccineā imposuerūt sibi solū ad deridendū eū sicut regē falsū. s Et induerūt eū vestib⁹ ei⁹. q̄b⁹ spoliauerūt eū: vt p̄dictū est: ꝛ h̄ fecerunt vt ductus ad mortē mag' cognosceretur in pp̄ria veste q̄ in aliena. t Exeūtes aūt inuenerūt hoīem ꝛc. h̄ nō est ↄtra id qḋ dicitur Joh.xix. Et baiulās sibi crucē ꝛc. ip̄e enī p̄mo portauit crucē suā qn̄ exiuit ꝺ domo pilati: vt dic̄ Johānes: sꝫ qꝛ erat fatigat⁹ ex precedēti labore ieiunijs ꝛ vigilijs: ideo milites coegerūt simonē ad portandū ei⁹ crucem vt citius posset puenire ad locū crucifixionis. vt dicitur hic. v Et venerūt in locū q̄ dicitur golgatha: qḋ est caluarie locus. ille locus nō est sic noīatus a caluaria ade ibi sepulti: vt dicūt aliq̄: qꝛ adam fuit sepultus in ebron: vt habetur Josue.xiiij. pp̄ter qḋ ebron dicebatur antiq̄tus cariatharbe. i. ciuitas quattuor: qꝛ q̄ttuor magni patriarche sunt ibi sepulti cū vxorib⁹ suis. s. adam ꝛ eua: abraam ꝛ sara: isaac ꝛ rebecca: iacob ꝛ lya. Dicitur ergo caluarie loc⁹: qꝛ locus ille erat plenus capitibus mortuoꝝ q̄ ibi decollabantur: quia ibi malefactores puniebantur: ꝛ sic ptꝫ loci vilitas in quo christ⁹ crucifixus est. x Et dederūt. Hic ↄnter ponitur iudeorū crudelitas cum dicitur: Et dederunt ei vinū cū felle mixtū. Johānes autē dicit q̄ dederunt ei acetum. Ad euidentiā aūt huius considerandū q̄ aliqui

[margin: Mar.15 Luc.23 Joh.19 — Mar.15 Joh.19 — Mar.15 — Mar.15 Luc.23 — Mar.15 Luc.23 — Mar.15 Luc.23 Joh.19]

Mar. 15. b a Cum felle mixtũ. Ali⁹ euãgelista dicit myrrhatũ: id ẽ amarissimũ. et potuit vtraqꝫ esse cõmixtio fellis ꝛ myrrhe. b Et cũ gus. ꝛc. Hoc marc⁹ tacet: noluit bibere. Hoc est qđ marc⁹ ait: nõ accepit. s. vt biberet. c Diuisert. Joh. 19. d Hoc iohãnes distincti⁹ vestimẽta in q̃ttuoꝛ ptes: vt ecclesia in quattuoꝛ ptib⁹ mũdi signeť. Tunica soꝛtita significat oĩm partiũ vnitatẽ vincula charitatis q̃ soꝛte. i. grã dei ꝓuenit nõ humano arbitrio. d Causã. Pro q̃ eũ iudei pilato tradiderũt. Rex p crucẽ nõ ꝑdidit: ꝫ ꝯfirmauit ĩperiũ velĩt nolint iudei. e Vn⁹ a dextris ꝛc. Vn⁹ a dextris: p quẽ significať moꝛtificatio carnis pro celesti glĩa: vn⁹ a sinistrl: p quẽ itex significať moꝛtificatio carnis ꝓ aliq̃ mũdi cã. f Blasphemabãt e. Predictum erat in libꝛo sapĩe: Sap. 2. d Moꝛte turpissima ꝯdemnemus eũ. Erit enĩ respectus in sermõibus illi⁹. Si enĩ vere fili⁹ dei est suscipiet illũ de manu ꝯtrarioꝝ suoꝝ liberabit illũ. Quia ergo crucifigebať ꝛ nõ liberabať: credebãt illũ nõ esse dei filiũ. ꝓpterea pendẽti in ligno insultant ꝛ caput agitant. g Si fili⁹ dei es. Si insultantib⁹ cedẽs descẽderet đ cruce: virtutẽ patiẽtie nõ demõstraret. h Et credimus ei. Fraudulẽta ꝓmissio. Maius facit surgens de sepulchꝛo ꝛ nõ creditis: si ergo de cruce descenderet non crederetis. Sed hꝫ demones ĩmiserũt: statim enĩ sẽserũt virtutẽ crucis: et suas vires fractas: ꝛ hꝫ agũt vt de cruce descẽdat. sꝫ sciẽs hꝫ dñs ꝑmanet vt diabolũ destruat. i Idipsuz. Hiero. Prius vterqꝫ blasphemauit: deinde visis signis vnus credit. Ita vterqꝫ ppl's deũ pri⁹ blasphemauit: sꝫ alter signis territus penituit: ꝛ nũc iudeos arguit. Vsitate đr: ꝛ rustici insultant mihi: si vn⁹ hoc facit. Ita ꝛ hic. Lucas enĩ ait vnũ fideliter Luce. 23. f dixisse: Memẽto mei do. dñ ꝛc.

Moralẽ sctẽ crucis figurã describit Paul⁹ vbi ait: Eph. 3. a In charitate radicati et fundati: vt possitis cõpꝛehendere cum omnibus sanctis: que sit longitudo: latitudo: sublimitas et ꝓfundũ. Cognoscere etiã supeminẽtẽ scientie charitatẽ xp̃i. In latitudine q̃ppe opa charitatis significat. In lõgitudine ꝑseuerãtiã ꝯuersatiõis sancte vsqꝫ in finẽ. In altitudine specie celestiũ p̃mioꝝ. In ꝓfundo inscrutabilia iudicia dei. Quãdo ista grã inter hoĩes venit: ꝛ hec coaptanť sacramẽto crucis: vt in latitudine accipiať transuersũ lignũ quo extenduntur manus ꝓpter operũ significationem. In longitudine ab ipso vsqꝫ in terrã vbi totũ coꝛpus erat significať ꝑsistere. i. longanimiter ꝑmanere. In altitudine ab ipso transuerso ligno sursum versus vbi caput erat: ꝓpter spectationẽ supernoꝝ ne illa bona opa: et in eis ꝑseuerantia ꝓpť bñficia dei terrena ad tẽpoꝛalia facienda credať: sed ꝓpť illud sempiternũ qđ desup speret fides q̃ p dilectionẽ operatur. In ꝓfundo autẽ pars illa que in terra abdita defossa latet: sed inde cõsurgit omne illud qđ eminet. Sic ex occulta dei volũtate vocať hõ ad participationẽ tante gratie. alius sic: ali⁹ aũt sic: supeminẽtẽ xp̃o sciẽtie charitatẽ christi cã ꝓfecto vbi pax illa ẽ que p̃cellit omnem intellectũ. k A sexta aũt hoꝛa. Nota sole a cẽtro mũdi recessuro crucifigiť dñs: qꝛ ꝓpť pctã moꝛiť: ꝛ adaz p⁹ meridiẽ cũ peccasset vocẽ dñi audiuit: ꝛ oꝛdo est rõnis: vt quo tpe p̃uaricãti ade clausit: eo tpe penitẽti latroni

---

ꝟ vlꝫ p amaritudine. ꝟ gustauit quidẽ moꝛtẽ ad hoꝛã: sed tertia die resurrexit.

a b bere cũ felle mixtũ. Et cũ gustasset noluit bibere. Postq̃ ãt cru c cifixerũt eũ: diuiserũt vestimẽta ei⁹ soꝛtẽ mittentes: vt adimpleretur qđ dictũ ẽ p ꝓphetã†. Diuiserũt

ꝟ tunicã inconsutilem.

sibi vestimẽta mea: ꝛ sup vestez

a ꝟ diligentia hec nobis ꝑfecit vt aptioꝛ virt⁹ resurrectiõis appareat. b ꝟ pilat⁹ ꝛ ministri.

meã miserũt soꝛtẽ. Et sedẽtes seruabãt eũ. †Et ĩposuerũt sup caput d eius causam ipsius scriptã. Hic ẽ iesus rex iudeoꝝ. Tunc crucifixi sunt cũ eo duo latrones: vn⁹ a

a ꝟ nõ in via veritatis pedẽ ponẽtes.

e dextris et vn⁹ a sinistrl. †Pretereũtes

a ꝟ sicut mobiles gressu coꝛpoꝝ ita ꝛ mente ira

f eũtes aũt blasphemabãt eũ mouẽtes

ꝑmõe ꝟ vatu⁹ ppl's cõcoꝛdat voci falsoꝝ testiũ

uẽtes capita ꝛ dicẽtes: Vah q̃ destruis tẽplũ dei ꝛ in triduo il g lud reedificas. † Salua teipz: Si fili⁹ dei es descẽde đ cruce. †Similiť et ꝛ p̃ncipes sacerdotũ illudẽtes cũ scribis ꝛ senioꝛib⁹ dicebãt:

ꝟ nolẽtes veꝝ dicũt: ꝛ qui hoc potuit posset vtiqꝫ: sed min⁹ volebat vt faceret maius.

Alios saluos fec: seipz nõ potest saluũ facere. †Si rex israel est de h scẽdat nũc de cruce ꝛ credim⁹ ei. Cõfidit in deũ liberet eũ nunc si i vult. Dixit enĩ: qꝛ fili⁹ dei sũ. †Id

ꝟ plurale ꝓ singulari.

ipm aũt ꝛ latrones qui crucifixi

a ꝟ cõpatiunť elemẽta cõditoꝛi suo.

k erãt cũ eo ĩpꝛopabãt ei. A sextã

---

aliqui dicunt hoc esse factũ vt citius moꝛereť: ꝛ sic milites de ei⁹ custodia citius expedireť: qꝛ debebãt eũ custodire quousqꝫ expirasset: dicũt enĩ q̃ existẽtes in toꝛmẽto si potenť aceto citi⁹ moꝛiunť: sꝫ hoc nõ videť multũ ꝓbabile: qꝛ acetũ est frigidũ: ꝛ p ꝯsequẽs videť magis moꝛtẽ taliũ differre. ꝓpter qđ aliter dicendũ est. Scribiť enĩ in q̃dam libꝛo hebꝛaico qui apud eos intitulať liber iudicũ oꝛdinarioꝝ: q̃ quia salomõ dixerat: Prouer. xxxi. Date sicerã. i. potũ inebꝛiatiuũ merentib⁹ et vinũ his q̃ amaro sunt animo vt bibant ꝛ obliuiscať egestatis sue ꝛ doloꝛis sui nõ recoꝛdenť ampli⁹. iđ ex occasione huius verbi senioꝛes iudeoꝝ statuerãt vt condemnat⁹ ad moꝛtẽ dareť vinũ aromaticũ ad bibendũ vt facili⁹ tolerarẽt passionẽ. In hierusalẽ aũt erãt matrone deuote ꝛ cõpassiue q̃ hoc vinũ dabãt ex deuotiõe: iudei ergo ex nimia crudelitate moti tale vinũ datũ ꝓ christo ꝛ alijs duob⁹ cũ eo crucifixis acceperũt sibi: ꝫ qđ dictũ erat Amos. ij. Vinũ dãnatoꝝ bibebãt: ꝛ loco ei⁹ posuerũt acetũ cũ felle mixtũ. a Et cũ gustasset noluit. Marc⁹ dic: Et nõ accepit: qꝛ nõ accepit ad bibendũ: sed solũ ad gustandũ modicũ: vt sic ĩpleret in eo qđ scriptũ est in Ps. Dederũt in escaz meã fel: ꝛ in siti mea potauerunt me aceto. b Postq̃ aũt crucifixerũt eũ. Hic poniť militũ crucifigentiũ cupiditas in hoc q̃ abstulerũt sibi vestimẽta sua oĩa: cũ tñ dãnat⁹ ad moꝛtẽ dimittať aliqđ vestimentũ ad carnis sue opimẽtũ. ꝛ hoc est qđ đr: c Diuiserũt sibi vesti. ei⁹ in q̃ttuoꝛ ptes: ꝫm qđ Joh. xix. qꝛ q̃ttuoꝛ erant milites ipm crucifigẽtes. d Soꝛtẽ mitten. ista soꝛs fuit missa sup tunicã dñi incõsutilez q̃ erat facta quasi retticulato ope. ꝛ iđ nõ poterat bene diuidi cũ nõ haberet aliquã futurã ꝛ iđ miserũt soꝛtes quis haberet eã integrã. e Vt adimpleret qđ dictũ est p ꝓphaz: Diuiserũt sibi ꝛc. ꝫm Hiero. istud nõ est de textu Matthei: nec est in antiq̃s libꝛis: sꝫ tm̃ in euãgelio iohãnis expositio: tñ huius auctoꝛitas ptz ex dictl. k Et sedẽtes seruabãt eũ. ne aliq̃s rapet eũ de cruce anteq̃ esset moꝛtuus. g Et ĩposue. sup ca. ei⁹ cãm ipsius scrip. iste erat mod⁹ iudeoꝝ q̃ sup capita crucifixoꝝ ponebať cã ꝯdẽnatiõis ipoꝝ: ipe aũt accusatus fuerat q̃ sibi volebat vsurpare regnũ iudeoꝝ vt visũ est. h Tũc crucifixi sunt cum eo ꝛc. Hic describiť latronũ societas. ad hꝫ ei crucifixi sũt cũ christo ex intẽtiõe iudeoꝝ vt christus videreť particeps ꝛ magister in malefactis eoꝝ: sꝫ ex intẽtiõe dei hꝫ ꝑmittẽtis factũ est vt impleretur qđ de christo scriptum erat: Esa. liij. Et cũ sceleratis reputat⁹ est. i Pretereũtes. hic describiť ipsius xp̃i crucifixi derisio: qꝛ p̃mo fuit derisus a p̃tereuntibus: hoc est a vulgarib⁹ hominib⁹ circa locũ crucis cõcurrẽtib⁹. dicentib⁹: k Vah. interiectio est insultãtis seu deridẽtis. Qui destruis templũ dei ꝛc. ĩponebãt enĩ sibi q̃ hoc dixerat: sed hoc falsuz erat: vt visũ est ca. p̃ce. l Salua temetipm. q. d. non potes: ex q̃ patet falsitas tua. secũdo fuit derisus a sacerdotib⁹. ꝛ hoc est qđ dicitur: m Similiť ꝛ prin. sa. illu. cũ scri. i. legisperitis. n Et senioꝛibus. i. iudicib⁹ oꝛdinarijs. o Dicebãt: alios saluos fecit. q. d. non est verũ: quia si posset facere talia saluaret semetipm. p Si rex israel est. nõ q̃cũqꝫ sed messias ꝓmissus in lege. q Descendat nũc de cruce. qꝛ alij reges nõ pñt talia facere. r Et credimus ei. falsũ dixerunt qꝛ maioꝛa fecit qñ laçarũ suscitauit: ꝛ qñ post moꝛtẽ de sepulchꝛo surrexit: ꝛ tñ nõ crediderũt ei. tertio fuit derisus a latronib⁹. ꝛ hoc est qđ diciť: s Idipm. i. verba p̃missa. t Et latrones ĩpꝛoperabãt ei. cõtrariũ videť Luc. xxiij. vbi diciť q̃ vnus increpabat eũ: alter autẽ rogabat eũ. dicẽs: Dñe memento mei dũ veneris in regnũ tuũ. Dicendũ q̃ Matthe⁹ loquiť ꝫm illuz modum loquendi quo societas diciť aliq̃d facere qñ vn⁹ de societate hoc facit. Vel aliter dicendũ q̃ vterqꝫ ĩpꝛoperauit pꝛimo christo: sed alter videns postea patientiam christi penituit et misericoꝛdiam petijt: et sic inuenit. v A sexta autem hoꝛa. Hic consequenter describitur ipsius christi crucifixi et derisi expiratio: vbi pꝛimo notať perturbatio elementoꝝ quasi christo moꝛienti cõpatientium. Secũdo confessio assistentium. ibi: Centurio autẽ. Prima in duas: qꝛ pꝛimo descri.

Marginal references: † Ps. 21.; † Mar. 15. c; Luce. 23. e; Joh. 19. d; † Mar. 15. c; † Sap. 2. d; † Mar. 15. c; Luce. 23. e; † Mar. 15. c; † Mar. 15. c; Luce. 22. e

Mar. 15. c. ianuã referet paradisi. Qr marc⁹ ait hora tertia crucifixisse dñm. ideo est vt iudeos q̃ se excusant mag' crucifixisse ostendat linguis q̃ꝫ milites quoꝝ manibus factũ est q̃ hora tertia vt crucifigeret' inclamauerũt: qñ eni crucifixus est: hora erat quasi sexta. i. non adhuc plene sexta.

a Circa horã no. ꝛc. Cũ inclinata est dies ad vesperaꝫ ꝛ tepefact⁹ est sol a feruore: passionẽ cõsũmat: ostẽdens se mori ꝓpter pctã nr̃a q̃bus a diuina luce ꝛ dilectiõe in hãc noctẽ cecidim⁹. Mane surrexit dñs docẽs resuscitatos in aĩa se esse ꝑducturuꝫ in lucẽ eterne felicitat'.

b Eli eli lãma. ꝛc. Quoꝝ suscipit naturã eorũdẽ plorat miseriã. In q̃ ostẽdit q̃ntã ipi flere debẽt q̃ peccant. Ne mireris verboꝝ humilitatẽ: ꝛ q̃rimõias derelicti: cũ formã serui sciẽs scãdalũ crucis videas. c Quidã autẽ ꝛc. Nõ oẽs: forsitã romani hebrei s̃mõis ignorãtes ꝓprietatẽ. Ul' aliq̃ iudei xp̃m minorẽ helia reputãtes vt ei⁹ auxiliũ depcer'.

d Et ꝯtinuo cur. ꝛc. Quare acetũ sit ei datum Iohes ostendit ei dicẽs: Sciens iesus q̧ oĩa alia ꝯsũmata sũt vt hoc ipleret': Et i siti mea potauerũt me aceto. dic: Sitio. Iudei erãt acetũ dgenerantes a vino patriarchaꝝ de pleno vase de iniq̃tate huius scl̃i ipleti: cor habẽtes vt spongiã cauernosis ꝛ tortuosis latibulis fraudulentũ vt spõgia. Spõgea herba ẽ vacua ꝛ cauernosa. Hisop⁹ hũilis herba et purgãs pect⁹: hũilitatẽ xp̃i significat. Spongiã ergo hisopo circũponũt: qr hũilitateꝫ xp̃i circũdederũt: et se circũuenis se putauerũt. harũdo significat scripturã q̃ hoc facto iplebat'. Imponũt ꝙ spõgiã arundini. i. euẽtũ rei ꝑmisse ꝓphetie adiũgũt. e Sine: videam⁹ ꝛc. qr vocẽ dñi male intelligebãt: frustra helie expectabãt aduẽtũ. f Et ecce ve. tẽ. ꝛc. Ut arca testamẽti ꝛ omnia sacramẽta legis q̃ tegebant' appareãt: ꝛ ad gẽtes trãseant. Iosephus ait virtutes angelicas ꝑsides quõdã tẽpli tũc parit' cõclamasse: trãseam⁹ de his sedib⁹. Velũ qd dicebat' exteri⁹: qr nũc ex ꝑte videm⁹. Cũ autẽ venerit qd ꝑfectũ ẽ tũc velũ interi⁹ disrũpet'.

g Terra mota est. Oĩa elemẽta suũ dñm crucifixũ demõstrãt: terra mouet' dñm suũ pẽdẽtẽ ferre ñ sustinẽs. h Petre. i. corda gẽtiliũ: vl' vaticinia ꝓphetarũ q̃ petre dicunt' a petra xp̃o vt q̃cquid i eis duro leg' velamie clausũ erat: scissũ pateret gẽtib⁹. Mystice Mysti. Corda terrenoꝝ ꝑ passionẽ christi cõmutant'. Petre scisse sũt: qr duricia iudaica ex ꝑte erat emolliẽda. i Et monumẽta. ꝛ tñ cũ monumẽta ap̃ta sũt nõ añ surrexerũt q̃ꝫ dñs resurgeret vt esset ꝑmogenit⁹ ex multis fratrib⁹. k Corꝑa sctõrũ. Hi credẽdi sũt cũ dño ascẽdẽte sil' ascẽdisse cum corꝑe. l In scãm ci. ꝛc. Hierl'm q̃ sctã d' ꝓpt' templũ ꝛ sctãsctõꝝ q̧ nulla alia. m Centurio aũt. Hi in scãdalo crucis ꝯfitent' filiũ dei. Arri⁹ in ecclesia predicat creaturam quẽ ceci iudei nec tot mi-

ſ ne sol pendẽtẽ dñm videret vl' ne ipĳ sua fruerent' luce.

a aũt hora tenebre facte sũt super
ſ ne puret' cõsueta eclypsis ꝑ tres horas tenebre facte sunt.
vniũsã terrã vsq̧ ad horã nonã. b
a Et circa horã nonã clamauit ie- c
a ſ suscepte nature in primis parẽtib⁹ corrupte deplorat miseriam.
b sus voce magna dicens: Eli eli lãma açabtani. h̃ est: † De⁹ me⁹: †
a ſ hũana natura erat derelicta: sꝫ nõ dei fili⁹.
de⁹ meus: vt q̃d dereliq̃sti me?
c Quidã aũt illic stãtes ꝛ audien- d
ſ ex eo q̧ dixit heli.
d tes dicebãt: heliã vocat iste. † Et e
ꝯtinuo currẽs vn⁹ ex eis acceptã spõgiã impleuit aceto: ꝛ imposuit arundini: ꝛ dabat ei bibere.
e † Ceteri ꝟo dicebãt: Sine: videamus an veniat helias liberans
a ſ q̃d dixerit lucas apit: Pat' in man⁹ tuas cõmẽdo spũm meũ ſ nõ alius extorsit.
eum. Iesus aũt iteruꝫ clamans f†
f voce magna emisit spm̃ † Et ecce g†
ſ in nouũ et vetus testamẽtũ.
velũ tẽpli scissuꝫ est i duas ꝑtes
ſ ab initio mũdi qñ hõ cõdit⁹ ẽ vsq̧ ad cõsummationem seculi.
g a summo vsq̧ deorsum. Et terra h
h i mota est: ꝛ petre scisse sũt: ꝛ mo- i k
ſ in typum future resurrectionis.
k numẽta aperta sũt. Et mlt'a corpora sanctoꝝ q̃ dormierãt surre- l
ſ quo ordĩe hoc et qñ cõsiderandũ est. a ſ ad testimoniũ dñice resurrectionis.
xerũt. Et exeũtes de monumẽtis m
l post resurrectionẽ ei⁹ venerũt in n
ſ pro antiquo nomie vt matthe⁹ publicanus.
sanctã ciuitatem ꝛ apparuerũt
ſ .i. idoneis. ſ nõ oib⁹: qr ñ general' resurrectio o
m multis. † Cẽturio aũt ꝛ qui cũ eo p

mo describit' ꝑturbatio corpoꝝ supioꝝ. secũdo inferioꝝ. ibi: Et ecce velũ. Circa primũ dicit sic: A sexta hora tenebre facte sunt ꝛc. Hiero. dic̃ sup istũ locũ q̧ iste tenebre fuerũt facte ꝑ retractioneꝫ radioꝝ solis diuina virtute. Origenes aũt dicit q̧ hoc factũ est ꝑ interpositionẽ nubiũ dẽsarũ. Sed in h̃ magis credẽdũ ẽ Dionysio q̃ dicit in ep̃la ad Polycarpuꝫ hoc fuisse per interpositionem lune int' terrã ꝛ solẽ: sicut fit in eclypsi solis: ꝛ ibideꝫ dicit q̧ ipse h̃ vidit: tũc existẽs in egypto vbi est aeris puritas: qr rarissime fiunt ibi nubes et pluuie: ꝓpter qd talia potuit tũc magis ꝑpẽdere. vidit ergo vt dicit lunã ab oriente ascendentẽ versus meridiẽ ꝛ supponentẽ se soli. Hiero. aũt ꝛ Origenes nõ loquũt' d' illa eclypsi asserẽdo q̧ sic fuerit vt dicũt: sed q̧ potuit sic fieri. Ex dictis patet q̧ illa eclypsis nõ potuit naturalis esse sed miraculosa: ꝛ h̃ multiplicit'. Primo qr luna erat q̃ntadecima: vt patuit ca. ꝑcedenti. ꝛ tũc luna distat a sole ꝑ diametꝝ celi. Eclypsis aũt solis nõ põt fieri naturaliter nisi tꝑe coniũctiõis solis ꝛ lune. ꝓpter qd dicit Dionysius q̧ mirabat': qr nõ erat tp̃s cõueniens ad talẽ ꝯiunctionẽ. Secundũ miraculũ fuit ibi: qr trãsacta eclypsi luna redĳt ad orientẽ: ita q̧ in vespe fuit in oriẽte sole existente in occidente. ꝛ sic orbes eoꝝ sunt ad pristinũ statũ restituti. Tertiũ miraculũ fuit ibi: qr ꝑs oriẽtal' solis ꝑmo fuit obscurata ꝛ iterũ vltimo illuminata. cõtrario aũt nõ fit in eclypsi naturali. a Sup vniuersã terrã. Hic accipit' pars ꝓ toto: eclypsis ei solis non potest esse vniuersalis: ꝛ ꝓpter hoc qñ dicitur super vniuersam terram: intelligendũ est de terra iudee. b Usq̧ ad horã nonam. Ex q̃ patet q̧ luna fuit immobilis sub sole per tres horas. Et in hoc fuit quartuꝫ miraculũ illius eclypsis: quia in naturali eclypsi luna continue mouet' sub sole. c Et circa horã nonã clamauit iesus voce magna: dicẽs: Eli eli lamma açabtani. eli in hebreo idem est qd de⁹: tota littera hebraica adiuncta facit significare cũ hoc meus: ꝛ ideo eli idem qd deus meus. lamma vna est dictio per se: ꝛ idẽ valet qd quare in latino. açabtani nõ est vera littera: quia non significat idem qd dereliquisti me: sed debet preponi ibi quedaꝫ littera que vocat' eyn: ꝛ sonat sicut. a. formatũ in gutture. vnde debet sic scribi açabtani: ꝛ tũc significat idẽ qd dereliquisti me. sed per ignorantiã scriptoꝝ corrupta est littera in latinis libris. Dicit aũt christus se derelictũ a deo patre: qr dimittebat eũ in manib⁹ occidentiũ.

d Quidam autem illic stantes. s. milites ipsũ custodientes qui erant gẽtiles ꝓpter qd linguã hebraicam ignorabant. dicebant: e Heliam vocat iste. cetera patent vsq̧ ibi: f Iesus autem iterũ clamans voce magna emisit spiritũ. ex quo patet q̧ illa vox nõ fuit naturalis sed miraculosa: quia homo magno cruciatu ꝛ longo afflictu: ꝛ ex tali afflictione morti sic proximus non posset sic clamare virtute nature. g Et ecce velum templi scissum est. Hic secundo declarat' ꝑturbatio elementoꝝ inferiorũ: qr ad motũ terre ꝛ aeris velũ tẽpli scissuꝫ est. Illud autẽ velum erat s̃m aliquos in introitu tẽpli ꝓhibẽs aspectuꝫ eorum que erant intra templũ. ꝛ ideo ꝑ talem scissionẽ declarata est impletio Xitat' i morte xp̃i q̃ latebat i figur' veter' testa. s̃m alios ꝟo ñ fuit velũ qd erat i itroitu tẽpli: s̃ velũ qd erat ĩtra tẽplũ ĩter sanctũ ꝛ sãctum sanctorum: et scissio eius idem significat quod prius dictum est. ꝛ hoc dicunt communius doctores: de vtroq̧ ꝟo velo dictũ fuit plenius: Exo. xxvi. h Et terra mota est. quasi non potens sustinere mortem christi. i Et petre scisse sunt. in signuꝫ huius q̧ corda q̃ꝫtũcunq̧ dura deberẽt christo morienti cõpati. k Et monumenta aperta sunt. ex terremotu ad denotandũ q̧ resurrectio christi ꝓpinqua erat ꝛ alioꝝ cũ ipso resurgentium. l Et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerũt. non tunc quando monumenta operta sunt. s. hora mortis christi: sed postea quando resurrexit: quia cum eo surrexerunt tanq̧ testes sue resurrectionis. ꝛ hoc est quod subditur: m Et exeũtes de monumẽtis post resurrectionẽ eius: id est christi. n Uenerunt in sanctã ciuitatẽ. i. hierusalẽ que dicebatur sancta ꝓpter templũ diuino cultui deputatũ quod erat ibi. o Et apparuerunt multis. ad declarationẽ dominice resurrectionis. p Centurio autẽ. Hic ponitur assistentium confessio. et ꝑmo centurionis ꝛ sue societatis qui videntes signa predicta in morte christi

Marginal references: Ps. 68. — Mar. 15. c. — Mar. 15. c. Luce. 23. e. Ioh. 19. e. — Mar. 15. c. — Mar. 15. d. Luce. 23. f. Apo. 6. c. — Mar. 15. d. Luce. 23. g.

raculis credunt. In cẽturione fides ecclesie de
signat᷑: q̃ velo celestiũ mysterioꝝ ꝑ mortẽ dñi re/
serato: iesũ filiũ dei tacente synagoga cõfirmat.
(Luce.23.d) a Mulieres mul. Mattheus ꝛ Lucas dicunt
mariã magdalenã a lõge stetisse. Johannes ꝟo
iuxta crucẽ: qꝛ tãto inter
uallo aberat vt ꝛ iuxta
diceret᷑: qꝛ ꝑsto erat i cõ/
spectu ei⁹: ꝛ lõge cõpara/
tione tube ꝓpriorꝫ. Pos
sumus etiã dicere ꝙ ille
q̃ erãt cũ matre dñi post
q̃ eã cõmẽdauit discipu
lo abire ceperant iã: vt a
densitate turbe exuerent
se: ꝛ cetera q̃ facta sũt lõ/
gius intuerent᷑. b Mi
nistrãtes ei. Cõsuetudis
hebraice erat vt mulieres
de substãtia sua ꝑcepto/
ribus suis ministrarẽt:
qđ ꝛ dñs accepit vt exẽ/
plũ daret aplĩs. c Ja
cobi. Jacob⁹ alphei mi/
nor dicit᷑ ad differẽtiã ia
cobi q̃ inter ꝑmos aplĩos
vocat⁹ est ꝛ elect⁹ a dño.
d Hõ diues. qꝛ ad ꝑsi/
dẽ nisi diues accedere ñ
poterat: non ꝙ diuitias
cõmendet euãgelista. Di
ctus est ꝛ decurio: qꝛ fu/
it de ordine curie et offi/
ciũ curie ministrabat: ꝑ
hoc potuit habere facul/
tatẽ: ꝑ h̃ ꝙ discipul⁹ hoc
ministerio dignus fuit.
e Discipul⁹. Et si occul
tus: vitãs pri⁹ inimicicias
iudeoꝝ: in hoc extremo
officio nihil curat d' illis.
(Mistice) f In syn. mũ. Mystice.
Syndõe mũda iesũ inuol
uit q̃ pura mẽte eũ susci/
pit. Hinc etiã mos ecclĩe
habet vt sacrificiũ altarꝫ
non serico: nõ pãno tin/
cto: sed puro lineo cele/
bretur. g In monu.
ꝛc. qꝛ si i monumẽto vbi
alius positus esset pone/
ret᷑: ali⁹ fortasse resurre/
xisse fingeret᷑. In petra:
ne si ex multis lapidibus
edificatuꝫ esset: suffossis
tumuli fundamentis ab
latus futuro diceretur.
h Erant autẽ ibi. Ali/
is notis iesu ad sua rede
untibus sole mulieres q̃
artius amabant obsequiũ funeris inspiciebant:
expectãtes qđ ꝓmiserat iesus. ꝛ ideo prĩe resur
rectionem vident. i Post parasceuen. Para
sceue. i. ꝑparatio: hoc nomĩe dicit᷑ sexta sabbati.
(Exo.16.b) i. in qua ꝑparabant᷑ necessaria sabbato: vt d' mã
na dictũ est: sexta die colligetis duplũ: qꝛ sexta
die hõ factus est: ꝛ in septima reqeuit dñs. Jđo
(Joh.19.f) sexta die iesus ꝓ hoĩe morit᷑. vñ ꝛ dixit: Cõsum/
matũ est. i. sexta die ꝓ redẽptiõe mũdi opus ex/
pletũ est: et sabbato quieuit in sepulchro. Ita et
nos in hac sexta etate ꝓ dño pati debem⁹: ꝛ i se/
ptima (q̃ ẽ mortuoꝝ) in secreta pace qescere: do/
nec octaua resurrectiõis vẽiat. In Geñ. vij. dies
vesꝑaꝫ hẽre ñ legit᷑: qꝛ i illo sclĩo reqes aĩaꝝ nllõ
merore ꝯsumit᷑: ꝫ gaudio future resurrectiõis au
get᷑. Nostrũ pasca ẽ imolatio xpĩ. i. parasceue.
i. ꝑparatio ei⁹ ab hora captiõis. k Post tres
di. Apte totũ: ꝑs sexti diei q̃ crucifix⁹ ẽ cum sua

nocte

(milites.)
erãt custodientes iesum viso ter
remotu et his que fiebãt timue/
runt valde dicentes: †Uere fili⁹ (a)
a dei erat iste. Erant aũt ibi mulie (b)
res multe a lõge que secute erãt (c)
b iesum a galilea ministrantes ei. (d)
(a de qua dñs eiecerat septẽ demonia.)
Inter quas erat mariã magda/ (e)
(soror matris domini. minoris.)
c lene: maria iacobi: et ioseph ma (f)
(que regnum suis postulauerat filijs.)
ter: et mater filioꝝ zebedei. †Cuꝫ (g†)
d sero aũt factũ esset venit qdã ho (h)
(a ipa est ramatha: helchane: ꝛ samuel ciuitas.)
mo diues ab arimathia nomi/ (i k)
e ne ioseph: qui ꝛ ipe discipul⁹ erat (l)
(ecce ioseph dignus apud seculuꝫ.)
iesu. Hic accessit ad pilatũ et pe/ (m n)
tijt corpus iesu. Tunc pilat⁹ ius/ (o)
sit reddi corpus. †Et accepto cor (p)
(maioris meriti apud deum.)
f pore ioseph inuoluit illđ in sin/
(in simplici sepultura dñi cõdemnat᷑ ambitio diuitũ: q nec mortui diuitijs carent.)
g done munda: ꝛ posuit illđ in mo (q)
numẽto suo nouo qđ exciderat (r s)
(a vt nõ posset apiri sepulchꝝ sine auxilio multorum.)
in petra. Et aduoluit saxum ma (t)
gnum ad ostium monumenti: ꝛ (v)
h abijt. †Erat ãt ibi maria magda/ (x)
lene ꝛ altera maria: sedẽtes ꝯtra
i sepulchrũ. Altera ãt die q̃ ẽ post (y)
(preparationem pasce.)
parasceuẽ ꝯuenerũt ꝑncipes sa/ (z)
cerdotũ ꝛ pharisei ad pilatũ di/
(a nõ sufficit scel⁹ mortis: nisi post mortẽ famã eius lacerent. qđ erãt dño imponũt.)
cẽtes: Dñe: recordati sum⁹ qꝛ sẽ/
ductor ille dixit adhuc viuens:
k p⁹ tres dies resurgã. Jube ergo †

---

christi cõfessi sunt veritatẽ sue diuinitatis dicẽtes: a Uere fili⁹ dei erat
iste. ꝛ ꝑ ꝯñs eiusdẽ nature cũ eo. Secũdo ponit᷑ ꝯfessio mulierũ deuotaruꝫ
q̃ cõfitebant᷑ eũ facto inq̃tũ assistebãt ipi morieti: qđ nõ audebãt facere a/
postoli: qꝛ solus iohannes legit᷑ ibi stetisse. ꝛ hoc est quod dicit᷑: b Erãt
aũt ibi mulieres multe a lõge. Cõtrariũ videt᷑ Joh. xix. vbi dicit᷑ ꝙ stabãt
iuxta crucem. Dicendũ ꝙ erãt lõge respectu militũ
xp̃m crucifigentiũ ꝛ custodientiũ: sꝫ ꝓpe erant re/
spectu alioꝝ astantiũ: nõ erãt eni ita lõge qn posset
eũ loquẽtẽ audire qñ dixit matri sue: Mulier ecce
fili⁹ tu⁹ ꝛc. c Que secu. e. ie. a galilea. ex deuoti
one quã habebãt ad audiendũ verbũ ei⁹.
d Ministrãtes ei. necessarie vite sue de facultati/ (†Mar.15.d)
bus suis. iste eni erat mos iudeoꝝ ꝙ necessaria vi/
te administrabãt doctorib⁹. e Inter q̃s erat ma
ria magdalene: sic nominata a magdalo castello.
f Et maria iacobi ꝛ ioseph ma. ista erat soror ma/
rie matris christi. Et mater filioꝝ zebedei. s. iacobi
ꝛ iohãnis. g Cũ aũt sero factũ esset. Hic descri
bitur ipsi⁹ christi mortui deuota tumulatio vbi duo
ponunt᷑. primũ est sepelientiũ deuotio. secundũ iu/
deoꝝ malignantiũ machinatio. ibi: Altera autem
die Circa primũ aduertendum ꝙ licet mors chri
sti fuerit ignominiosa: vt patet ex ꝑdictis: sepultu/ (†Mar.15.d Luce.23.g Joh.19.g)
ra tñ eius fuit nobilis ꝛ sumptuosa. cuius ratio ẽ:
qꝛ passibilitatẽ et humanitatẽ assumpsit xp̃s ꝓpter
nostrã redemptionẽ. ꝛ ideo ipa cõpleta in sua mor
te ꝑdicta debuerunt cessare: ꝛ ea q sequebant᷑ qdã/
modo ad glĩam sue resurrectiõis ꝑtinere: vtrũq ãt
fuerat ꝑdictũ ꝑ Esaiã ꝓphetã de turpitudine mor/
tis eius: Esa. liij. Tãq ouis ad occisionẽ ducet᷑ ꝛc.
ꝛ sequit᷑ ibidẽ: Cũ sceleratis reputat⁹ est. de nobili
tate sepulture ei⁹ dicit᷑ Esaie. xj. Radix iesse q stat i (†Mar.15.d Luce.23.g Joh.19.g)
signũ ꝑplõꝝ: ipm gẽtes deꝑcabũt᷑: ꝛ erit sepulchrũ
eius gloriosũ: hoc ẽ ergo qđ dicit᷑ h: Cũ sero factuꝫ
eẽt. qꝛ circa vesperã ferie sexte deposit⁹ est de cruce.
h Uenit qdã hõ diues. ꝛ ꝓpter h̃ potuit de facili
accedere ad pilatũ: ꝛ qꝛ erat nobilis ꝛ vn⁹ de curia:
vt habet᷑ Luc. xxiij. i Ab arimathia. ista est ci
uitas que. j. Reg. dr ramatha. de q fuit oriũdus sa/
muel. k Nomĩe ioseph. nomẽ autẽ ei⁹ exꝑmit᷑
qꝛ erat hõ famosus. l Qui ꝛ ipe discipul⁹ erat
iesu. occulte tñ ne expelleret᷑ de synagoga: qꝛ ꝫm qđ
dr Joh. xij. ex ꝑncipib⁹ multi crediderũt in iesũ: sed
ꝓpter phariseos nõ ꝯfitebant᷑ ne de synagoga eij/ (†Mat.5.d)
cerent᷑. m Hic accessit ad pilatũ. deposito eni ti
more: ꝯfidenter. n Petijt corpus iesu. ad sepe
liendũ honorifice. o Tũc pilat⁹ iussit reddi cor
pus. tum qꝛ ioseph erat hõ valẽs ꝛ nobilis: ꝓpt᷑ qđ
pilat⁹ petitioni ei⁹ voluit acqescere: tum qꝛ sciebat
christum crucifixum iniuste. p Et accepto cor/
pore ioseph inuoluit illud in syndone munda hoc
est in panno lineo mundo: ꝓpter quod corp⁹ chri/
sti nõ cõsecrat᷑ in altari suꝑ pannũ sericũ sed lineũ:
qꝛ corp⁹ christi in sepulchro tali panno fuerat inuo
lutũ. q Et posuit illud in monumẽto suo. quod
erat sumptuose factum. r Nouo. qꝛ ꝛ si aliquis
fuisset ibi ante sepultus: calumniari posset a iudeis
ꝙ ille surrexisset et nõ christus. s Quod excide
rat in petra. eadẽ rõne factum est hoc ne si christus
fuisset sepultus in terra. diceretur a iudeis ꝙ disci/
scipuli rapuissent corpus eius fodientes in terra desubtus per viã subter/
raneã. t Et aduoluit saxum magnum. ad quod nõ posset de facili amo
ueri ne aliquis veniens posset rapere corpus christi. v Ad ostium mo
numenti. monumẽtum illud factum erat ad modum cuiusdam domuncule
in cuius medio erat sepulchrum: et in domuncula erat quoddã ostiolũ ad
habendum illuc ingressum. x Erat autem ibi maria magdalene ꝛ alte
ra maria. assistentes sepelientibus christum ex deuotione ad videndũ qua
liter possent reuerti ad ipsum inungendum. y Altera autem. Hic poni
tur iudeorum machinatio: qꝛ impetrauerunt custodiri sepulchrum ne disci
puli christi raperent corpus eius ꝛ diuulgarent eum resurrexisse: sed qꝛ nõ
est consilium cõtra dñm: vt dicitur Prouerb. xxj. ideo factum iudeoꝝ ma/
gis fecit ad oppositum. s. ad certitudinem dñice resurrectionis: qꝛ ab ipsis
custodibus testificata est: vt habetur sequenti ca. ꝛ hoc est magnũ scꝫ habe
re testimonium ab aduersarijs. dicit ergo: Altera die que est post parasce/
uen. i. sabbato: quia feria sexta in qua passus est christus dicta est parasce/
ues. i. preparatio: quia illa die ꝑparabant᷑ cibaria ꝓ sequẽti die. In crasti/
no igitur dominice passionis. z Conuenerunt principes sacerdotum ꝛ
pharisei ad pilatum. dicentes ꝛc. ꝛ patet vsq ibi:

nocte ꝓ vno die. Sabbatũ integere. Terti⁹ dies a pte pˢma.i. nocte tot⁹ cũ suo diurno: ꝛ sic est triduũ. a Munierũt se ꝛc. Diligẽtia eoꝝ nr̃e ꝓfuit fidei. Nã q̃nto ampli⁹ seruabat̃: tãto magis virt⁹ resurrectiõis ostendit̃. Ca. XXXVIII

b V Espe aũt ꝛc. Marc⁹ ait: Ualde mane. in q̃ nõ discordat a Luca ꝛ Johãne. Mattheus a pˢma pte noct̃.i.a vespa noctẽ signi/ficat: cui⁹ fine venerũt ad monumẽtũ Jdeo ãt sic noĩat: q̃ ab eo tpe licebat facere qđ vellẽt trãsacto sabbato. Uespere ãt sabbati.i.nocte diei sabbati. Uespe q̃dẽ ceperũt vẽire.i.aromata p̃/parare: sꝫ lucescẽte mane ꝑuenerũt: qđ matthe⁹ cã breuitat̃ põit obscuri⁹: alij apti⁹. Uespe solet tenebrescere: sꝫ my/stice dicit lucere ꝓ glĩa resurrectiõis. Hucusq; diẽ nox p̃cedẽ dicebat̃: nunc ordo mutat̃ ꝛ nox qua resurrexit: diei q̃ se oñdit adiũcta ẽ. Cõgrue pri⁹ dieꝫ nox seq̃bat̃: q̃ hõ a luce ĩ tenebras ce/ciderat. Nũc dies seq̃t̃ noctẽ: q̃ p⁹ re/surrectionẽ a pctĩs ad vitã reducimur.

Mar.16.a Luce.24.a Joh.20.a

a Uespe.i.nocte q̃ lucescit.i. q̃ termĩa tur luce: qđ nõ pˢma ꝑs noct̃ ẽ: sꝫ extre ma ꝑs noct̃ ẽ diluculũ q̃ venerũt. Hie ro. Q̃ diuersa tpa istaꝝ mulieꝝ ĩ euã/gelijs describũt̃: nõ mẽdacij signũ ẽ: sꝫ sedule visitatiõis officiũ. dũ crebro abeũt ꝛ recurrũt: ꝛ nõ patiũt̃ a sepul/chro dñi diu abesse vl̃ lõgi⁹. Seplto dño q̃diu licuit eis opari.i. vsq; ad oc casũ sol̃ vnguẽta parabant: ꝛ q̃ p̃ an/gustia tpis op⁹ explere nõ potuerũt trãsacto sabbato.i.occidẽ te sole vbi licẽtia opãdi redijt emerũt aromata. Et q̃ nocte p̃/occupãte sepulchrũ adire nõ potuerũt mane adeũt. c Ma/ria mag. ꝛc. due vni⁹ noĩs ꝛ đuotiõis mlieres: duas significãt plebes pari đuotiõe xp̃i passionẽ ꝛ resurrectionẽ amplectẽtes.

custodiri sepulchrũ vsq; ĩ diẽ ter tiũ: ne forte veniãt discipli ei⁹ ꝛ furent̃ eũ ꝛ dicãt plebi surrexit a

ignoranter verũ dicũt: q̃ peior est cõtẽpt⁹ pe nitẽtie q̃ȝ error ignorãtie.

mortuis: et erit nouissim⁹ error †

a q̃si diceret: sufficit vobis q̃ ĩ nece consensi in/nocentis vobiscum ꝑmaneat error.

peior priore. Ait illis pilat⁹: Hã/bet̃ custodiã. Jte ꝛ custodite sic̃ a

a q̃̃to diligẽti⁹ seruat̃ tãtomagis virt⁹ resurre ctionis ostenditur.

a scit̃. Jlli ãt abeũtes muniẽrũt sepl̃ b chꝝ signãtes lapidẽ cũ custodib⁹ c

b V Espere Ca. XXVIII d

quãdo primum licuit operari.

aũt sabbati q̃ lucescit ĩ e

c pˢma sabbati vẽit maria f magdalene ꝛ altera maria vidẽ

Nico.de lyra

Terremo

a Ait illis pila. habe. cus.i.ꝯcedo q̃ accipiat̃ milites ad cu stodiẽdũ eũ ꝓ volũtate vr̃a. b Jlli aũt abeũtes muni.se. militib⁹ armatis. c Signãtes lapideꝫ. sigillo suo ne aliq̃s possit ingredi sine scitu eoꝝ. Ca. XXVII

Morali.

a† Mane aũt facto ꝛc. Sequit̃: Tũc vi/dẽs iudas q̃ dãnat⁹ esset ꝛc. Orig̃. Si aũt locũ pẽitẽtie req̃/sisset ꝛ tp̃s pẽitẽtie obseruasset: forsitã ĩuenisset eũ q̃ dic̃: Nolo morte pctõris: sꝫ magis vt ꝯuertat̃ ꝛ viuat. † Emerũt ex illis agrũ figuli in sepul. pe. Aug⁹. Peregrinis inq̃ȝ q̃ sine domo: patria ꝛ toto orbe exules iactãt̃ req̃es xp̃i sãguie ꝓui/det̃. Jstos aũt peregrinos dicim⁹ eẽ deuotissimos xp̃ianos q̃ renũciãtes sc̃lo ꝛ nihil possidẽtes in mũdo in xp̃i sãguie req̃e/scũt. Jesus aũt stetit añ p̃si. ꝛc. Seq̃t̃: † Et nõ r̃ndit il. ꝛc. rõ dicta ẽ ca. p̃cc. ẽm Aug̃. Hiero. Al̃ iõ nihil r̃ndit ne crimen diluẽs dimitteret̃ a p̃side ꝛ cruc̃ vtilitas differret̃. o† Pri/cipes aũt sacer. ꝛc. Orig̃. Est ꝛ nũc videre quõ ppl̃s iudeoꝝ a senioribus suis: ꝛ iudaice culture doctoribus suadet̃ ꝛ excitat̃ adũsus iesũ vt ꝑdãt eũ ꝛ hodie in loc̃ plib⁹ fit idẽ adũsus mẽ bra ei⁹. † Jnnocẽs ego sum ꝛc. Leo papa. Excessit q̃ pilati culpã facin⁹ iudeoꝝ: sꝫ nec ip̃e euasit reatũ q̃ reliq̃t ꝓpriũ iudi ciũ ꝛ in crimẽ trãsijt alienũ. b† Tũc dimisit eis bar. ꝛc. Hy/lari⁹. Jn quo archanũ ĩfidelitat̃ future ostẽdit̃.s. antixp̃ꝫ chri sto p̃ferẽdũ. d† Tũc mili. p̃si. su. ie. ꝛc. Chrys. Que igit̃ erit nob̃ cura de cetero: si ꝯtumelias ab aliq̃ patiamur postq̃ȝ xp̃s hec passus ẽ: etenĩ qđ fiebat in xp̃o vltim⁹ ꝯtumelie termin⁹ e/rat: nec vna ꝑticula tm̃ sꝫ vniuersũ corp⁹ patiebat̃ ĩiurias. ca/put ꝑ coronã ꝛ arundinẽ ꝛ collaphas. facies q̃ cõspuebãt̃ ge/ne ꝛ alapis cedebãt̃. corp⁹ totũ ꝑ flagella denudat̃: ꝛ circũda/tionẽ chlamydis ad fictã adorationẽ. man⁹ ꝑ arũdinẽ quã de/derũt ei ꝓ sceptro. ac si timerẽt ne p̃termitterẽt aliq̃d grauissi/me p̃sũptiõis. Mora. Raba. Caput xp̃i de⁹. igit̃ calamo xp̃i caput ꝑcutiũt q̃ dĩuitati ei⁹ ꝯdicẽtes errorẽ suũ auctoritate sa cre scripture q̃ calamo scribit̃ firmare conãt̃. spuũt ĩ faciẽ ei⁹ q̃ p̃sẽtiã gr̃e sue ỽbis execrãdis respuũt: ꝛ deũ in carne vẽisse denegãt. falso aũt illũ adorãt q̃ eũ credũt: sꝫ ꝑuersis actib⁹ despi ciunt. † Et duxe. eũ vt cru. extra ciuitatẽ vt ꝑ h̃ ostẽderet̃ q̃ ꝓ toti⁹ mũdi salute patiebat̃. Heb. xiij. Jesus vt sctĩficaret po pulũ suũ extra portã passus est. t† Exeũtes ãt inue. ho. cy. ꝛc. Hiero. Mystice crucẽ suscipiũt natiões ꝛ ꝑegrin⁹ obediẽs portat

portat ignominiã saluatoris. x† Et dederũt ei bibere vinũ cũ fel. mi. ꝛc. h̃ moralit̃ faciũt q̃ mẽbra ei⁹ amaritudinib⁹ affli gũt. c† Diuiserũt vestimẽ. ei⁹ ꝛc. hoc nequit̃ attẽtãt q̃ ec/clesias spoliãt. h† Tũc crucifixi sũt cũ eo ꝛc. Remigi⁹. Per istos duos latrões designãt̃ oẽs q̃ artior̃ vite cõtinẽtiã app̃hẽdũt. q̃cũq; enĩ ĩtẽtiõe placẽdi deo h̃ faciũt designant̃ ꝑ illum q̃ a dextr̃ xp̃i crucifix⁹ ẽ. q̃ ỽo ꝓ appetitu laudis hu mane. vl̃ aliq̃ min⁹ digna ĩtẽtiõe. ꝑ illũ q̃ a sinistr̃. i† Pretereũtes ãt blas phema. ꝛc. Sic ꝛ mõ q̃ viã p̃tergrediũ tur iusticie nõ cessãt ip̃ꝫ blasphemare. † Si fili⁹ dei es desce. đ cru. Ra. Si ãt tũc de cruce descẽderet virtutẽ patiẽtie nõ demõstraret: sꝫ expectauit paululũ. irrisionẽ sustinuit: ꝛ q̃ de cruce descẽde re noluit de sepulchro resurrexit. v† A sexta aũt ho. ꝛc. Orig̃. Sicut moyse extẽdẽte man⁹ in celũ: facte sunt tenebre suꝑ egyptios: sic ꝛ xp̃o hora. vj. man⁹ extẽdẽte in cruce ad celũ suꝑ po/pulũ q̃ clamauerat: crucifige euꝫ. facte sũt tenebre: ꝛ omni lumĩe p̃uati sũt ĩ si/gnũ futurarũ tenebrarũ q̃ apprehensu re erãt iudaicã gentẽ. † De⁹ me⁹ de⁹ me⁹ vt q̃d dereli. me. Glosa. Subtraxit ꝓtectionẽ sꝫ nõ soluit vnionẽ. sic mar/tyres in manib⁹ carnificũ dereliq̃t: q̃s tñ charitate firmissima sibi iunxit. f† Jesus aũt iteꝝ clamãs vo. ma. emi sit spi. ostẽdẽs ex clamore suꝑnaturali q̃ ex maxia charitate tradidit nr̃e salu tis p̃ciũ. g† Et ecce velũ tẽ. ꝛc. dei tẽpluꝫ ẽ fidel̃ aĩa.j. Coꝝ. iij. Tẽplũ dei sctm̃ ẽ qđ est̃ vos. Cui⁹ velũ scidit̃ qñ velamẽ hypocrisis dissipat̃: terra mouet̃: qñ terrenũ desideriũ ĩ amo rẽ celestiũ cõmutat̃. ꝛ petre scidũt̃ qñ duricia cordis ꝑ pietatẽ emollit̃. et mortui resurgũt qñ somn⁹ pigricie ad bõi opis ex/ercitiũ excitat̃. g† Cũ sero ãt fa. ꝛc. Seq̃t̃: Et petijt cor. ie su. Jlle corp⁹ iesu postulat q̃ ꝓ digna receptiõe eucharistie de um supplicit̃ exorat. ꝛ inuoluit syndõe mũda: qñ recipit mẽte pura: ꝛ põit in monumẽto nouo.i.ĩ corde ꝑ graꝫ renouato: ꝛ aduoluit saxũ magnũ ad ostiũ qñ põit diligẽs obstaculũ ꝯtra pctĩ recidiuũ. ꝛ mlieres sedẽt ꝯ sepulchꝝ: cũ aĩe đuote ꝯside/rãt passiõis xp̃i mysteriũ. Altera ãt die. Seq̃t̃: † Jube q̃ cu stodiri se. ꝛc. Notãdũ q̃ volẽtes ĩpedire dĩnã ꝓuidẽtiã ꝯ su/am ĩtẽtionẽ ꝓmouẽt illã. Sic fr̃es ioseph vendiderũt ip̃m ne adorarẽt eũ: ꝛ ꝑ h̃ cõpulsi sũt eũ adorare ẽm ordinẽ ꝓuidẽtie diuine. sic p̃ncipes iudeoꝝ volẽtes ĩpedire celebritatẽ nomĩs xp̃i fuerũt valde diligẽtes đ custodia sepulchri: ꝛ ꝑ h̃ celebra ta ẽ fama de ỽitate sue resurrectiõis: ꝛ ꝑ ꝯñs sui nominis. † Et erit nouissi. er. ꝛc. ỽitatẽ ĩgrãt dixerũt: sic ꝛ cayphas. nã error eoꝝ q̃ milites pecunia corruperũt vt furatũ corp⁹ xp̃i mẽtirẽt̃: peior fuit errore q̃ petiuerũt custodiã sepulchri ne di scipuli corp⁹ xp̃i furarent̃. Ca. XXVIII

d V Espe aũt. Postq̃ȝ euãgelista descripsit xp̃i passionẽ et sepulturã. Hic ꝯñr describit ipsi⁹ resurrectionẽ. ꝛ p̃io đscribit̃ dñice resurrectiõis mãifestatio. Scđo ip̃i⁹ mãifestate diuulgatio. ibi: Undeci aũt. Pˢria in tres: q̃ pˢmo mãifestata ẽ resurrectio ꝑ descẽdẽtẽ angelũ. scđo ꝑ apparẽtẽ dñm. ibi: Et exierũt. tertio ꝑ testimoniũ militũ custodiẽtiũ. ibi: Que cum abissent. Circa pˢmũ tria notant̃. mlieꝝ deuotio. ibi: Uespe re ãt. angeli apparitio. ibi: Et ecce terremot⁹. ꝛ resurrectiõis mãifestatio. ibi: Scio enĩ. Ad euidẽtiã pˢmi ꝯsiderãdũ q̃ de/nomĩatio fit a nobiliori. iõ apđ iudeos oẽs dies hebdomade denomĩabãt̃ a sabbato: ita q̃ dies ĩmediate seq̃ẽs sabbatuꝫ dicebat̃ prima sabbati.i. pˢma a sabbato: alia scđa sabbati. et sic ꝯñr. Ab illa aũt hora q̃ xp̃s fuerat sepult⁹ nõ poterãt mu lieres emere aromata ad inungẽdũ xp̃m vsq; ad vespam diei seq̃ẽt̃: q̃ solẽnitas sabbati ĩcepta erat ab hora sepulture: in q̃ nõ licebat aliq̃d emere vsq; ad vespã seq̃nt̃ diei.s. sabbati: ꝛ tũc.s. vespe sabbati emerũt aromata ꝛ p̃parauerũt se ad ve/niendũ: nõ tñ venerũt ꝓpter noctẽ de ꝑxio imminentẽ: sꝫ in mane seq̃ẽti venerũt in prima hora diei seq̃ẽtis q̃ dicebat̃ pˢma sabbati. Sic ergo cõstruẽda est lr̃a: Uespe ãt sabbati. q̃. s. vespa. e Lucescit in pˢma sab.i. incipit illucescere in p̃nci pio diei seq̃ẽtis. f Uenit maria ꝛc. pmittit̃ aũt ibi vespe aũt sabbati: nõ q̃ illa hora venerũt ad monumentũ: vt dictũ est, sꝫ q̃ tũc se p̃parauerũt ad veniẽdũ videre sepulchrũ.i.q̃/

liter pos

† Mar.16.a Luce.24.a Joh.20.a

a Et ecce terremo. sicut in passione ꝛ in resurrectione fit mot⁹ terre: significat aūt corda terrenoꝝ p fidē passiōis ꝛ resurrectiōis ad penitentiā mouēda. b Reuoluit lapidez. Clauso potuit exire sepulchro qui clauso nat⁹ est virginis vtero. Reuolutio lapidis significat reserationē sacramētoꝝ christi: q̄ velo lr̄e tegebant: q̄ ablato resurrectio: mortis abolitio: vita eterna cepit toto orbe p̄dicari. c Sedebat. Regnantē indicās q̄ in natiuitate stādo bellatuꝝ significauerat. Sup lapidē quo monumentū claudebat: vt claustra infernorū superata doceret. Marc⁹ dicit: Introeuntes mulieres in monumentū iuuenē vidisse in dextris coopertū stola cādida: qȯ pōt mouere: nisi ītelligam⁹ vl' mattheū tacuisse de illo angelo quē ītrātes viderāt. vl' marcū de illo quē foris sup lapidē viderūt vt duos viderint: ꝛ vt a duobus singulatim eadē audierint. Aut certe intrātes in monumentū: hoc in aliq̄ septa macerie debem⁹ accipe: qꝛ locū tūc fuisse munitū credibile ē.s.in aliq̄ spacio añ petraz: q̄ excisa loc⁹ fact⁹ est sepulture vt ip̄m viderint in eodē spacio sedentē a dextris: quē dicit matthe⁹ sedētē sup lapidē. d Sicut fulgur. In cādore vestis: significat blādū iustis: in terrore fulgur' significat terribilem futuꝝ reproꝰ. e Nolite timere. Que vestros cōciues videtis. Illi timeant qui ad eorum societatē nō ptinēt. f Et cito eūtes. Nec cōcessuz est nobis hoc gaudiū occl'to cordis tenere: ſʒ silr amantib⁹ pandere. g Et ecce p̄. qꝛ iā a morte ad vitā trāsmigrauerat: cuius resurrectiōis gloriā post leti videbimus: si modo a vitijs ad v'tutes transmigramus. Exierūt cito currētes nūciare. Lucas idē dicit: Regresse nunciauerūt oīa illis.xj.ꝛ ceteris omnib⁹. Sed marc⁹ ait: fugerunt exeuntes. Inuaserat enī eos timor: ꝛ nemini quicq̄ dixerūt. Nemini. s.nō apl'oꝝ sed angeloꝝ q̄b⁹ nō fuerūt ause aliq̄d rñdere. Uel certe ipsis custodib⁹ quos iacentes viderunt. h Cū timo. ꝛ gau. Duplex est affectus in eis timoris ꝛ gaudij. Alter de magnitudīe miraculi: alter ex desiderio resurgētis: ꝛ vterq̄ gradū femineū ꝯcitabat. i Ecce iesus occur.il.di. Sic omnibus iter virtutū īchoantib⁹ adiuuando occurrit christus.

k Et tenuerunt. Superi⁹ dictū est clauso exisse monumento: vt immortale corp⁹ intelligeres. Hic tenentur pedes vt verā carnē cōprobes. Et qꝛ tanta visiōe tremebāt primū pellit timor: Nolite timere. vt mēte placida possint audire q̄ dicunt.

Iste tenēt pedes q̄ adorāt resuscitatū: ſʒ illa q̄ nesciebat ad hec resurrexisse filiū dei audit merito: noli me tāgere: nōdū enī ascēdi ad patrē meū. l Nūciate. vt mulier mortifera serpēt' verba narrauit: ita modo verba viuificatoris: vt a qua tunc mors mō ab ea vita. m Fratrib⁹ me. Añ etiā seruos vocauit: mō frēs: vt ꝛ p⁹ resurrectiōez eādē hūanitatē resūpsisse: ꝛ illos idē sperare doceat. n Ut eāt i galī. Nō tñ ibi solū neq̄ ibi p̄mū visus est a discipulis. Lucas eniz et Johannes satis apte dicūt ip̄o die resurrectionis dñm visū esse in hierl'm: p̄mo marie magdalene: qñ dictum est ei: Noli me tāgere. Deinde eidē ꝛ alij marie currētib⁹ nūciare apl'is: qñ ꝛ pedes ei⁹ tenuerūt. Uisus est etiā ipso die duobus discipulis in via. Uisus est etiā ꝛ petro. Quod quō factū sit euāgelista nō declarat. Uisus est etiā ꝛ discipul' sil' cū loquerent reuersis illis q̄ cognouerūt eū ī fractiōe panis: qñ stās ī medio eoꝝ dixit: Pax vobis. Tamē specialiter matthe⁹ ꝛ marc⁹ scribūt dixisse angelū vel ip̄m dñm q̄ in galilea vidēd⁹ esset. Mystice quidē: qꝛ galilea dr̄ trāsmigratio. Precedet ḡ vos ī galileā.i.grā dei trāsmigratura a iudeis ad gētes p̄cedet vos viā in cordib⁹ eoꝝ p̄parādo: ꝛ ibi videbit' eū.i.mēbra ei⁹ ꝛ viuū corp⁹ ei⁹ ibi inuenietis. Ul' galilea dr̄ reuelatio: nō ī for/ ma ser.

(Margin: Luce.14.c; Ioh.21.a; Ioh.20.b; Ibidem.e; Luce.24.a; Ioh.20.e; Mar.16.b; Mystice.)

a sepulchꝝ. Et ecce terremot⁹ fact⁹ ē magn⁹. Angel⁹ enī dñi descen/dit ð celo: ꝛ accedēs reuoluit lapidē ꝛ sedebat sup eū. Erat autē aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur: ꝛ vestimētū ei⁹ sicut nix: Pre timore aūt eius exterriti sunt custodes: ꝛ facti sūt velut mortui. Rñdēs autem angel⁹ dixit mulierib⁹: Nolite timere vos. Scio enim q̄ iesum q̄ crucifix⁹ est q̄rit'. Non est hic: surrexit eniz sicut dixit. Uenite ꝛ videte locū vbi posit⁹ erat dñs. Et cito eūtes dicite discipulis eius: quia surrexit: ꝛ ecce precedet vos in galileam ibi eū videbit': ecce predixi vob. Et exierūt cito ð monumēto cū timore ꝛ gaudio magno currētes nūciare discipul' suis. Et ecce iesus occurrit illis dicēs: Auete. Ille āt accesserūt ꝛ tenuerūt pedes ei⁹: ꝛ adorauerūt eū. Tunc ait illis iesus: Nolite timere. Ite nunciate fratrib⁹ meis vt eāt in galileā: ibi me videbūt. Que cū abijsset ecce q̄dā de custodib⁹ venerūt in ciuitatē ꝛ nūciauerūt principib⁹ sacerdotū oīa q̄ fcā fuerāt. Et cōgregati cū seniorib⁹ ꝯcilio acce/

(Interlinear glosses: prebens obsequium dño suo. — nō vt egressuro ianuas apiat: ſʒ vt egressuz eius pandat iam factum. — ipso habitu terribilē futuꝝ reprobis: ꝛ blandum significat iustis. — qꝛ terribilis impijs. — qꝛ vitā viuere desperabāt. — qꝛ blād⁹ iustis. — qꝛ multi hoc noīe dicebāt: determiat q̄ cru.ē. — p p̄sētiā carnis. — ipossibile est nō fieri q̄ dixit — et si verbis non creditis. — qꝛ sic intente. — vt maledictū eue in mulierib⁹ solueret. — non in iudea sed in gentib⁹ — indocta simplicitas fatetur veritatē. — miracula que viderant. — astuta duplicitas modū q̄rit quō astruat falsitatem.)

lit possent ingredi ad vngendū xp̄m. a Et ecce terremot⁹. Hic describit angelica apparitio: nō ad h̄ q̄ angel⁹ p̄pararet exitū de sepl'chro dño resurgēti: qꝛ xp̄s exijt clauso sepulchro sicut intrauit ad discipulos ianuis clausis: ſʒ vt ostēderet sepulchrū vacuū ꝛ resurrexisse dñm. H̄ ē ergo qȯ dr̄: Et ecce terremot⁹ factus est magnus. cuius cā subdit: b Angel⁹ aūt dñi descēdit de celo.i.virtute ei⁹ fact⁹ est ille terremotus. qꝛ corporalia obediūt angelis ad nutū q̄tū ad motū localē. c Et acce.reuol.lapi. vt ostēderet xp̄i resurrectionē cōpletā. d Erat aūt aspectus ei⁹ sicut fulgur. ad incutiendū terrorē custodib⁹. e Uestimētū eius sicut nix. ad dādū cōsolationē mulierib⁹. ꝓpter qȯ subdit: f Pre timore aūt ei⁹ exterriti sūt custodes ꝛc. ꝛ illud qȯ sequit: Rñdēs aūt angel⁹ dixit mulierib⁹: nolite timere ꝛc. g Scio eni. Hic ponit dñice resurrectionis manifestatio: q̄ quidē resurrectio p̄mo manifestat mulierib⁹ ip̄m deuote querentib⁹. ꝛ h̄ est qȯ dr̄: Scio eī q̄ iesū q̄ crucifixus est. H̄ addit ad differētiā alioꝝ: qꝛ multi erāt q̄ vocabant noīe iesu. h Querit'. i sepulchro sicut mortuū. i Non est hic. surrexit enī sicut dixit. H̄ aūt addidit āgel⁹: vt reduceret ad memoriā verba christi dicta añ passionē suā: vt sic magis crederēt resurrectionē ei⁹ factā. k Uenite ꝛ videte locū. vacuū.s. l Ubi positus erat. ꝛ patet lr̄a. Sequitur: m Precedet vos in ga. ibi eū videbitis. nō solū in beatitudīe: ſʒ in ꝓpinq̄ tp̄e ꝛ ꝓpinq̄ regione anteq̄ ascēdat ī celū. n Et exierūt. Hic ponit manifestatio dñice resurrectionis p ip̄m dñm apparētē mulieribus de sepulchro reuertentib⁹: ꝛ h̄ est qȯ dr̄: Exierūt cito. ad denūciādū bonos rumores christi discipul'. o Cū timore. ex insolita angeli visione. p Et gaudio magno. ex christi resurrectione. q Currētes nūci. discipulis: Mar.xvj. dicitur q̄ fugierūt de monumēto timētes ꝛ nemini quicq̄ dixerūt. Dicēdū q̄ verbū marci intelligēdū ē de militib⁹ q̄ iacebāt p̄ timore sic mortui: ꝛ nemini illoꝝ mulieres aliq̄d dixerūt: ſʒ v'ba angeli cū eis loquētis aplis dixerūt: r Et ecce iesus oc. illis. reuertētibus.s. de monumēto anteq̄ venirēt ad apl'os. s Dicēs: Auete. verbū ē ꝯsolatoriū. t Ille āt acces. ꝛ tenue. pedes ei⁹. ex deuotiōe. v Et ado. eū. adoratiōe latrie. x Tūc ait illis: noli. timere. hoc dicit ad eaꝝ pfectam cōsolationē: qꝛ timor q̄ īuaserat eas ex aspectu angeli: adhuc non totaliter recesserat ab eis. y Ite ꝛ nūciate fratrib⁹ m. ꝛc. discipulos suos vocat fratres eos amicabilius nominās solito: vt securius accedāt ad eū ꝛ nō timeāt accedere. ꝓpter hoc q̄ reliquerāt eū in sua captiōe. z Que cum abijssent. Hic declarat resurrectio christi p testimoniū custodū. q̄ vt dicit hic: a Uenerūt in ciuitatē. de sepulchro christi: qȯ erat aliquātulū extra hierl'm: vt dicit Joban.xix. b Et nūci. p̄nci.sa. a q̄b⁹ erāt positi ad custodiēdū sepulchrū xp̄i. c Oīa q̄ facta fuerāt.s. xp̄i resurrectionē: ꝛ angeli terribilē apparitionē. d Et cōgregati cū seniorib⁹ ꝯsilio accepto pecu.co.de.mi.ꝛc. istud mendaciū militum emerunt care: quod adhuc tenet iudeos ī errore. vnde sequitur postea:

(Margin: Mar.16.b; Luce.20.a; B; Mar.16.b; Luce.24.b; C)

ma serui sed in ea in qua patri est equalis. Illic nos p̄cessit: cū similes ei erimus. ibi videbim⁹ eū sicuti est. Et hec ē beata reuelatio vel transmigratio de isto seculo ad eternitatem. a Pecuniā co. Hiero. Qui reb⁹ ecclie abutuntur in alijs rebus quib⁹ suā expleāt volūtatē: similes sūt scribarū ⁊ phariseo⁊ ⁊ sacerdotū redimentiū mendaciū ⁊ sāguinē saluatoris. b Furati sūt eū no. dor. Aug⁹. Si dormierūt quō viderūt: si non viderūt quō testes esse potuerūt? Auaricia q̄ captiuauit discipulū comitē dn̄i: decepit ⁊ milites custodes sepulchri: ⁊ sic iudeos seduxit. vnō subdit: Et diuulgatū est ⁊c̄. c Abierunt ⁊c̄. A hierusalē in ga. In montē: q̄ corp⁹ de cōmuni terra susceptū iā sup oīa terrena erat eleuatū. Et monet nos vt si eū videre volum⁹: ad supna de infimis eleuemur. d Precessit xp̄s p̄mitie dormiētiū: sequūtur alij in suo ordine: et vidētes eū adorāt. i. sine fine laudāt. e Quidā aūt. Dubitauerūt vt Lucas ait: existimantes se spūm videre quē moriendo tradidit. f Et accedēs ⁊c̄. Et ido pius magister ⁊ illos ad fidē cōfortat: ⁊ dubios ad fidē vocat: intimans ad quātā p̄uenerit gl'iā. g Data ē ⁊c̄. Hoc nō de coeterna patris diuinitate: sed de assūpta dic̄ hūanitate: in q̄ minor angel': in q̄ etiā gl'ia ⁊ honore coronat⁹ ē ⁊ omnibus supposit⁹. h Euntes ⁊c̄. q̄ iā in lucē venit quod hacten⁹ quibusdā de causis dubiū hominib⁹ fuerat. i Docete. Cōgru⁹ ordo. Primo enī docēd⁹ ē auditor. Deinde fidei sacramentis imbuendus: tunc ad seruanda mandata instruendus. Quia nisi prius anima fidem recipiat: non est dand⁹ baptismus: nec valet mundari: si post non insistat bonis operibus k Et ecce ego vobiscum sū ⁊c̄. Que autem merces pie conuersationis: quodue pignus future beatitudinis etiam in presenti sit fidelibus subdit: Ecce ego vobiscū sum ⁊c̄. Qō apostolis: p̄ successiones vniuersali ecclie p̄mittit. Nota q̄ vsq̄ in finē seculi nō sunt desituri qui diuina māsione sunt digni. Aug⁹. Prima sabbati diluculo (sicut omnes euāgeliste cōsentiūt) ventū est ad monumentū. Iā factū erat quod solus matthe⁹ ait de terremotu ⁊ reuoluto lapide: et territis custodibus. Uenit autem maria magdalena ceteris feruentior. Unde iohannes de ea cōmemorat tacitis alijs que cum ea fuerant: vidensq̄ lapidem sublatū anteq̄ diligenti⁹ inspiceret credens sublatum corpus: cucurrit nuncians petro et iohanni: qui etiam cucurrerunt ad monumentū: ⁊ nō inuēto corpore crediderunt qō maria dixerat: ablatū: abierūtq̄. Maria autem stetit foras plorans: in horto. s. vbi ingresse fuerant. Tunc viderunt angelum sedentem sup lapidē reuolutū: de quo mattheus et marcus dicūt. Qui dicit illis: Nolite ti. scio enī q̄ iesū q̄ cru. ē q̄. Quibus similia marc⁹ nō tacuit. Ad hec verba maria dū fleret inclinauit se ⁊ p̄spexit in monumēto ⁊ vidit duos angelos: vnū ad caput ⁊ vnū ad pedes sedentes in albis. Dicunt illi: Mulier q̄d ploras? Quia tulerūt dn̄m meū: ⁊ nescio vbi posuerūt eum. Hic intelligendū est angelos surrexisse: vt et stātes viderent sicut Lucas ait: q̄ ⁊ eos dixisse refert. Quid queritis viuentem cum mortuis ⁊c̄. Post hec conuersa ē maria retro: ⁊ vidit iesum stantem (vt iohēs ait) et nesciebat quia iesus esset putans hortolanum: vbi ⁊ nominata agnouit eū: cui et dictū est. Noli me tangere. Tūc egressa ē de monumēto: id est de loco añ lapidē effossū: ⁊ cū ea alie q̄s (vt Mar. ait) timor iuaserat: ⁊ nemi q̄cq̄ dicebāt. Tūc iā b̄ mat. ecce

Luce.24. f — D — † De conse. di.4.c.pro prie.c. pria añ fi. si q̄s p̄sbyter.c. multi. 19. di.c.ita do min⁹ i p̄n. 36.di.ca. q̄ ecclisiasticis — Joh.20.c — Lu.24.a — Mar.16.b

§ de templo acceptā. sicut p̄ri⁹. xxx. argenteos.

a pto pecuniā copiosā dederūt militib⁹ dicētes: Dicite q̄ discipuli

b ei⁹ nocte venerūt: ⁊ furati sūt eū

§ furtim cum sublatum.

nobis dormiētib⁹. Et si hoc audi

§ ne quicq̄ a vobis exigat.

tū fuerit a p̄side nos suadebimus

§ absq̄ periculo.

ei ⁊ securos vos faciem⁹. At illi accepta pecunia: fecerūt sicut erant

§ error empti mēdacij p̄seuerat ne in xp̄m credāt

edocti. Et diuulgatū est verbū a istud apud iudeos vsq̄ in hodier

c nū diē. †Undeci āt discipli abiert b+ c in galileā i mōtē vbi cōstituerat d

§ credētes se añ eū humiliauerūt.

illis iesus. Et vidētes eū adora/ e

a § dubitatio eo⁊ nostrā auget fidē.

d e uerūt: quidā āt dubitauerūt. Et f g accedens iesus locutus est eis di

§ vt q̄ ante regnabat in celo p̄ fidē regnet i terr.

f cēs: Data est mihi oīs potestas h

a § .i. p̄mū cathezizate: q̄ sine fide īpossibile ē placere deo. a § nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spiritusctō nō pōt intrare in regnū celo⁊.

g h in cęlo et in terra. †Eūtēs ergo do i+ k cete oēs gētes bāptiçantes eos i l m

§ in iuocatiōe nois. § in p̄fessiōe trinitatis

nomie patris ⁊ filij ⁊ spiritusscti: n

§ q̄ fides sine operib⁹ mortua est. § que quidē non sunt pauca vel leuia.

docētes eos seruare omnia quę/ o

i cūq̄ mādaui vobis. Et ecce ego p†

a Et diuulgatū est verbū. tanq̄ ve⁊ qō tn̄ erat falsū apd̄ iudeos vsq̄ in hodiernū diē. b Undecim autē discipuli. Hic ponitur resurrectionis manifestate diuulgatio. ⁊ primo q̄tū ad christi discipulos. secūdo q̄tū ad oēs pp'los. ibi: Euntes ergo. In p̄ria ergo p̄te dicit sic: Undecī autē discipuli. q̄ iudas erat mortuus. vt visū est ca. p̄ce. c Abierūt in galileā b̄ mandatū christi ⁊ angeli. d In montē. s. thabor in quo trāsfigurat⁹ fuit corā iacobo petro ⁊ iohāne: vt habitū ē. s̄. ca. xvij. ibi enī paucis ostēderat gl'iam sue resurrectionis: vt ibidē dictū est. ⁊ ideo ibi resurrectionē cōpletā manifestauit omnibus discipulis suis. vnde p̄babiliter creditur q̄ illa fuit manifestatio de qua scribit ap'lus. j. Co⁊. xv. Deide visus ē plus q̄ quingentis fratrib⁹ simul. hic tn̄ nō exprimunt nisi vndecim ap'li q̄ erāt p̄ncipales xp̄i discipl'i. prius tn̄ visus est septies p̄sonis spūalibus. primo marie magdalene manēti iuxta sepulchrū alijs recedentibus: vt dicit Joh. xx. ⁊ Mar. xvj. secūdo ipsi marie magdalene cū alijs mulierib⁹ a sepulchro reuertentib⁹. q̄ postq̄ viderat xp̄m secuta est alias ⁊ inuenit eas in itinere. ⁊ tūc apparuit eis xp̄s. tertio Petro b̄m qō habetur Luc̄ vltimo: licet non habeat̄ exp̄sse ex euangelio qn̄ facta ē ei ista apparitio. p̄babile tamē ē q̄ hoc fuit ip̄e ⁊ iohannes cucurrerūt ad monumentū: ⁊ non inuento corpore christi abijt petr⁹ mirans secū quod factum fuerat: vt dicitur Luc̄. vl. ⁊ ideo dū esset in tali admiratione solitari⁹ credit̄ xp̄s sibi apparuisse. quarto apparuit duobus discipulis euntibus in emaus: vt habetur Luce vl. quīto apparuit decē apostolis absente Thoma: vt habetur Johis. xx. ⁊ iste quinq̄ apparitiones facte sunt ipsa die resurrectionis: vt patet euangelia intuenti. sexto apparuit vndecī apostolis existente ibi thoma: vt habetur Joh. xx. et fuit octaua die post resurrectionem: vt habet̄ ibidē. septimo apparuit Petro ⁊ socijs suis ad mare tiberiadis: vt habet̄ Johis vl. ⁊ octauo in monte thabor. vt hic dicitur apparuit apostolis et multis alijs. Et iterum bis apparuit discipulis in die ascensionis semel in hierusalē ipsis conuescentib⁹. et semel in monte oliueti hora sue ascensionis: vt habetur Marc̄. vltimo: ⁊ Luc̄. vltimo ⁊ Act. j. sequitur: e Et videntes eum adorauerunt. adoratione latrie. f Quidam autē dubitauerunt. ex quo patet q̄ ibi erant alij q̄ apostoli qui iam erāt certificati de eius resurrectione. etiam thomas qui inter alios fuit magis incredulus. ⁊ hec patent ex precedentibus. g Et accedens iesus locutus est eis. ad certificandū eos q̄ dubitabāt de sua resurrectiōe. dicens: h Data est mihi omnis potestas ⁊c̄. q̄ licet xp̄s q̄tū ad diuinitatē ab eterno haberet hāc potestatē. ⁊ inq̄tū homo ab instāti conceptionis haberet potestatem in celo ⁊ in terra auctoritatiue. tamen executiue nō habuit ante resurrectionē suā: s; voluit esse passibilitati subiectus propter nostrā redemptionē. i Eūtes ergo. Hic ponit̄ diuulgatio dn̄ice resurrectiōis q̄tū ad oēs pp'los q̄ facta est p̄ predicationē ap'lo⁊ p̄ vniuersū orbē. ⁊ hoc est qō dicit̄: k Docete oēs gētes. pri⁹ enī dixerat eis q̄ solū p̄dicarent iudeis vt supra dicitur. x. ca. q̄ ante christi resurrectionē fides xp̄i nō erat diuulganda per vniuersum orbē. vt ibidē dictū est. l Baptiçantes eos. p̄posuit: docete. q̄ cathecismus debet p̄cedere baptismū. vnde adulti prius debent instrui de his que pertinent ad fidē q̄ baptiçent̄. n In nomine. p̄pter vnitatē substātie. m Patris et filij ⁊ spūssancti. p̄pter distinctionē p̄sona⁊. Ista ē forma baptismi instituta a christo: sed familiari cōsilio spūssācti q̄dāmodo mutata est in primitiua ecclesia. qn̄ ap'li baptiçabant in nomie christi: vt habet̄ Act. x. ⁊. xix. vt nomē xp̄i qō tunc erat odiosū magnificaretur: ⁊ hoc diffusius tractatur in quarto s̄niarū. o Docentes eos seruare omnia quecunq̄ mandaui vobis. videlicet sacramenta a xp̄o instituta ⁊ alia ad fidē catholicam p̄tinentia. p Et ecce ego vobiscū sū om. die. ⁊ hoc dupliciter. Uno mō assistēdo eis in op̄ib⁹ miraculosis ad p̄firmationē doctrie. Alio modo existendo in sacra

† Mar.16.

¶ Mat. Ecce ie.oc.e.di. Auete. Ille aūt ac.⁊ te.pe.e. Sic colligimus et angelorū allocūtionē bis eas habuisse veniētes ad monumentū: ⁊ ipsius dñi semel: qñ maria hortulanū putauit: et nūc cū eis iterū occurrit: vt eas ipsa repetitio firmaret. Uenit ergo maria magdalene nūciās discipulis: ⁊ alie q̄ cum ea erāt quas Lucas cōmemorat. (Lu.24.b) Plures quidem fuerūt apparitiões qd īnuit paulus, dicēs: Uisus est iacobo: visus est plus q̄ q̄ngētis fratribꝰ simul: sꝫ decē legimꝰ in euangelijs. (Joh.20.c) Quinq̄es in ipo resurrectiōis die. (Ibi.c.) Primo apparuit marie magdalene flēti ad monumētū. Postea eidē ⁊ alij marie egredientibus nunciare aplis. (Lu.24.b) Tertio simoni. (Joh.21.d) Quarto cleophe ⁊ socio eiꝰ. (Ibi.f) Quīto reuersis illis ⁊ narrātibꝰ quō cognouerūt eū in fractiōe panis. (Ibi.20.f) apparuit ianuis clausis vbi Thomas aberat. Sexto post dies octo qñ cū eis erat Thomas. (Ibi.21.a) Septimo piscantibus ad mare tiberiadis. (Mat.16.a) Octauo in mōte galilee qui nō lōge erat ab hierusalē. Nono recūbentibꝰ illis vndecim die quo ascendit. (Act.1.b) Decimō viderūt eū iā nō in terra positum: sed eleuatū in aera: celos petentē, dicēte eis angelo: Sic veniet queadmodū vidistis eū euntē in celū.

¶ diuinitate.

vobiscū sum omnibus diebus:

¶ cum finitis laboribus mecū regnabitis.

vsq̄ ad cōsummationē seculi. a

Finit euangelium ꝯm Mattheum.

¶ Incipit

Nico. de lyra

do in sacramēto eucharistie vbi est totꝰ christus: vt ptꝫ ex p̄dictis ca.xxvj. a Usq̄ ad cōsummationē seculi. Ex quo patꝫ q̄ fides catholica nō deficiet vsq̄ ad finē mūdi: q̄ntūcūq̄ tribulationibꝰ agitet. Aduertēdū etiā q̄ licet deꝰ nō assistat continue doctoribꝰ eccl'ie p operationē miraculorū: q2 nō est necesse cū fides catholica sit sufficiēter ꝯfirmata p miracl'a facta in p̄mitiua eccl'ia. tñ aliqñ hoc mō assistit eccl'ie faciēdo miracl'a aliqua ad cōsolationē fideliū. assistit etiam eccl'ie semp ipam dirigēdo p occultos instīctꝰ spūsctī: vt sic nō ōficiat fides Petri Ad laudē ⁊ gl'iam dñi nr̄i iesu xp̄i: cui est honor ⁊ gl'ia in secula seculorum Amen. Ca. XXVIII

Moraliter.

Uespe aūt sab. Sequit: a† Et ecce terremotus ⁊c. Beda. Qr terremotꝰ resurgēte dño: sicut ⁊ ipo moriēte in cruce factꝰ est magnꝰ, significat terrena prius corda p fidem passionis ac resurrectiōis eius ad penitētiā cōcutiendo salubri pauore cōmota. b† Angelꝰ enī dñi descēdit de celo. Angelus iste significat bonū prelatū. de quo dicit Malach.ij. Angelꝰ dñi exercituū est q̄ descēdit de altitudīe ꝯtemplatiōis diuīe. ꝓpter reuelationē necessitatꝫ fraterne. c† Et reuoluit lapidē. impedimētū tollēs accedēdi ad xp̄i monumētum: q2 monet mentes subditorum ad cōsiderationē mortꝫ xp̄i p cōpassionem et resurrectionis eius per celestiū amorē.
d† Aspectus eius sicut fulgur. nam obstinatos terret.
e† Et vestimentum eius sicut nix. quia penitentes demulcet. In signum huius subditur: f† Pre timore autē eius exterriti sunt custodes ⁊ mulieribus dixit: Nolite timere vos. Uenite et videte locū ⁊c. per diligentē meditationē predictorū.
† Et cito euntes. i. alios inducentes ad simile bonū.
m† Precedet vos in galileā ⁊c. que trāsmigratio interp̄tat q2 christus trāsmigrās ad celestia p̄cessit ad p̄parandū electis suis loca. † Ibi eū videbitis. facie ad faciē in gl'ia.
r† Et ecce ie. occur. illis. Ra. Per hoc ōndit oībꝰ iter virtutū inchoantibꝰ vt ad salutē ppetuā puenire queāt adiuuādo se occurrere. † Pecuniā copiosā dederūt mili. dicētes. Hylariꝰ. Emit ergo resurrectiōis silētiū ⁊ furti mēdaciū argēto: q2 honore seculi q̄ in pecunia est ⁊ cupiditate christi gl'ia denegat. Itē istis iudeis sil'es sūt q̄ cū magnis sūptibꝰ ⁊ laboribꝰ conant ad subuersionē veritatꝫ in speculabilibꝰ vl' agibilibus cuiusmodi sūt aduocati dolosi ⁊ doctores gl'iosi: ⁊ illi q̄ eos ad hoc inducūt. b† Undeci disci. abierūt ī ga. in mō. ⁊c. Rab. In mōte q̄dē apparuit eis dñs vt significaret q̄ corpus qd de cōmuni generis humani terra nascendo susceperat: iā sup omnia terrena subleuabat: ⁊ vt admoneret fideles si illic celsitudinem resurrectionis eius cupiūt videre. hic ab infimis voluptatibus studēt ad sup̄na desideria trāsire. i† Euntes ergo docete oēs gētes baptiçātes ⁊c. ex hoc ptꝫ q̄ predicatores euāgelij debēt oībꝰ magnis ⁊ paruis sine acceptiōe p̄dicare et ministrare sacramēta: ꝯm grām ⁊ ptātē īmediate a dño vl' per ministros suos sibi datā: quibus ꝓmittitur assistentia dñi. cū dicitur: Et ecce vobiscū sum ⁊c. scꝫ dirigēdo sermonē ad salutem audientiū et meritū vestrū.

Explicit postilla Nicolai de lyra sup Mattheum.

Incipit Proemiū Nicolai de lyra ī euāge. Marci.

Facies leonis a dextrꝫ ipōꝝ q̄ttuor: Ezech.j. ꝯm qd dictū fuit in p̄ncipio euāgelij ꝯm Mattheū p q̄ttuor facies q̄s vidit Ezechiel ꝓpheta in aīali vno: designāt quattuor euāgeliste seu q̄ttuor euangelia ab eis scripta de dño nr̄o iesu xp̄o. ⁊ sic in facie hoīs designat euangeliū Matth. sic in facie leōis designatur euāgelium Marci. de quo dicit verbū ꝓpositū: Facies leonis ⁊c. In quo quidē vbo circa Marci euāgeliū possumꝰ quattuor notare: videlicet p̄cedēdi modū. cū dicit: Facies. speciale subiectū. cū dicitur: leonis. ordinē vel sitū. cum dr: a dextris ipsiꝰ cū alijs certū numerū. cū dicitur: ipsoꝝ quattuor. Circa primum ꝯsiderandū q̄ licet facies sit breuis ps corpis: tñ in ea cōtinētur oēs sensus videlicet visus auditꝰ ⁊c. sic in euāgelio Marci licet sit breue respectu alioꝝ: tñ in eo breuit cōtinent sententie alioꝝ triū euāgelioꝝ: ꝯm qd dicit Grego. sup Ezech. Si q̄ras q̄d Marcꝰ de incarnatione dñi senserit. hoc nimirum qd Mattheꝰ Lucas ⁊ Johānes. ⁊ ideo talis modꝰ p̄cedēdi in q̄ sub quodā cōpēdio continet alioꝝ sniē cōpetent p faciē designāt: de q̄ pōt accipi illud qd dr Hester xv. Facies tua plena gratiarum: q2 modus p̄cedēdi ipsiꝰ sancti Marci euāgeliste: licet sit breuis vt dictū est: tñ plenꝰ est sniaꝝ gratiosaꝝ: ⁊ sic patet primū. Circa ꝯm cōsiderandū q̄ licet Marcꝰ de oībꝰ xp̄i factꝫ scribat. sicut ⁊ alij: tñ specialit vsat ⁊ īmorat circa resurrectionē ⁊ regnū xp̄i qd assecutꝰ est xp̄s in sua bñdicta resurrectiōe: ꝯm qd dixit apl'is īmediate post resurrectionē suā Mat. vl. Data est mihi oīs ptās in celo ⁊ in terra. qd quidem regnū p leonē cōuenient designat: q̄ est rex aīalium: vt dicit Isidorꝰ libro Ethimol'. xij. ⁊ iō speciale subiectū: circa qd specialiter immorat: Marci euāgeliū designat in noīe leonis: ⁊ hoc ꝓpter tria q̄ in resurrectiōe xp̄i repiunt ⁊ ꝓprietatibꝰ leonis assimilant. primū est resurrectiōis efficiēs p̄ncipiū qd in alijs hominibꝰ est extrinsecū: sꝫ in xp̄o fuit intrinsecū: ꝯm qd ipse dicit Joh.x. Potestatē habeo ponēdi animā meā: ⁊ potestatē habeo iterū sumēdi eā: q2 ꝓpria virtute resurrexit: ⁊ simile huiꝰ in ꝓprietate leonis reperit. dormit enī ocul'apertꝫ ꝯm qd dicit Isid. vbi. s̄. Licet aūt caro xp̄i in sepulchro dormierit p verā mortē ⁊ aīe separationē: tñ diuinitas vtriq̄ ꝯiūcta vigilabat: ꝯm qd dicit Canti.v. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. ⁊ virtute huiꝰ deitatis sic vigilātꝫ surrexit a somno mortis. vñ p̄t exponi de eo qd dicit Hiere.iiij. Ascēdit leo de cubili suo: q2 xp̄s q̄ est leo de tribu iuda de sepulchro ascēdit virtute ꝓpria. scđo assimilat leoni ꝓpter tp̄s ⁊ modū: q2 resurrectio xp̄i facta est post triduū: qd tñ accipit p synecdochen: ita similit leo natꝰ de nouo tribꝰ diebꝰ dicit dormire ꝯm Isido. vbi. s̄. ⁊ postea fremitu ⁊ rugitu patris excitat: sic xp̄s pꝰ triduū dormitiōis in sepulchro virtute dei patris fuit excitatꝰ a mortis somno: ꝯm qd dicit Act.iij. Hunc deꝰ suscitauit a mortuis ⁊c. ⁊ ideo de h̄ pōt exponi illud Gen. xlix. Catulꝰ leonis iuda. ⁊ subdit: Requiescēs accubuisti vt leo. s. ī sepl'chro ⁊ subdit: Quis suscitabit eū. s. de somno mortis post triduū: ad qd pōt rñderi: deus pater: vt patet ex p̄dictis. Nec istō dictū ꝯtrariat ei qd p̄missū ē. s. q̄ xp̄s resurrexit virtute ꝓpria: q2 vna ⁊ eadē simplicit est ptās patris ⁊ filij. tertio assimilat resurrectio leōi ꝓpt assecutū imperiū: q2 licet xp̄s ante resurrectionē suā humilis ⁊ abiectus apparuerit: tñ in resurrectione dominiū obtinuit: ꝯm qd dicit Apl'us ad Phil'.ij. Humiliauit semetip̄m factꝰ obediēs vsq̄ ad mortē: mortē aūt crucꝫ. Propter qd ⁊ deꝰ exaltauit illū ⁊ donauit illi nomē qd est sup omne nomen: vt in nomine iesu omne genu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernoꝝ ⁊c. ⁊ in leone inuenit huiusmodi similitudo in q̄ntū est rex animaliū: vt predictū est: ⁊ ideo nomē leonis dicit a leon grece quod signat regē latine. ⁊ de hoc dicit Apocal'.v. Ecce vicit leo de tribu iuda: q2 p suā bñdictā passionē ⁊ resurrectionē subiecit sibi omnē creaturā: ⁊ sic patet secundū. Tertio in verbo p̄assumpto notat huius euāgelij sitꝰ vel ordo. cum dicit: A dextris. In illa enī visione imaginaria Ezechieli ꝓphete ostensa sic apparebat animal hñs quattuor facies: q̄ facies hominis erat in directo aspectu ꝓphete. facies aūt leonis in dextera parte: ⁊ bouis in sinistra: ⁊ ideo sicut euangelium Matthei quod designat per faciē hoīs ponitur primū: ita euāgeliū Marci rationabiliter ponit secundum: quia dextera pars prior est sinistra: ⁊ de hoc pōt exponi qd dicit Deut. xxxiij. In dextera eiꝰ ignea lex. i. lex euāgelica

Incipit quedã ĩtroductio circa hũc prologũ.

Hieronymꝰ. Quattuor sũt qualitates de quibꝰ scta euangelia ꝯtexunt. Precepta: mãdata: testimõia: exempla. In ꝓceptis iusticia: in mandatis charitas: in testimõijs fides: ĩ exemplis ꝑfectio. Precepta hmõi: In viam gẽtiũ ne abieritis: hoc est: diuertere a malo. Mãdata vt hoc: Mãdatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ: hoc ẽ facere bonum ⁊ charitatẽ ĩpler. Testimõia q̃ in ore duoꝝ vl' triũ testiũ. vt hoc: Johãnes testimonium ꝑhibet de me: sꝫ habeo testimoniũ maius iohanne: est enĩ pater q̃ testimonium ꝑhibet de me. Exempla vt hoc: Discite a me: q2 mitis sũ ⁊ humil' corde. ⁊ estote perfecti sicut et pater vester ⁊c. ⁊ alibi: Exẽplũ eĩ dedi vobis vt ⁊ vos ita faci. De his eniꝫ dauid. Preceptuꝫ dñi lucidũ illu. Historiã maxie ꝑcepta cõtinet. Et alibi: Latũ mãdatũ tuum nimis: q2 q̃ diligit ꝓxim totã legẽ impleuit. Itẽ: Testimõia tua ĩtellexi. ⁊ alibi: Testimoniũ dñi fidele: q2 plus fide animi q̃ oculis carnis testimoniũ ĩdiget. Quarto Judicia dñi v.i.i.s.i. Ut sic.s. sint iudicioꝝ nr̃oꝝ exempla iustificata: sicut in iudicijs dei cõparata habemꝰ. Unde idẽ alibi: A iudicijs enĩ tuis timui. In quo enĩ iudicio iudicauerimus iudicabitur de nobis. In his quattuor qualitatibꝰ sunt: timor: fides: spes: charitas. Timore nanq3 incipimꝰ: fide seruamus q̃ incipimꝰ: spe erigimur: charitate ꝯsummamur. Finis enĩ ꝑcepti est charitas. Hi sunt q̃ttuor mẽses q̃s xp̃s ante messeꝫ ꝑdixit dicẽs: None q̃ttuor menses sũt vsq3 ad mensem: Ut ⁊ nos ꝑ ꝑcepta domini atq3 mãdata ac testimonia ⁊ exẽpla maturos pꝰ iudiciũ metamus fructꝰ cũ gaudio: q̃ ĩ lachrymis timoris semĩa ꝑnitẽtie iactauimꝰ in terra nr̃a portãtes charitatis manipulos cũ gaudio metamꝰ in celo. Hiero. Marcus euãgelista dei: petri discipulꝰ: leuiticus genere: ⁊ sacerdos: in italia hoc scripsit euangeliũ: primꝰ alexandrie ep̃us: cuius ꝑ singl'a opꝰ euãgelij dicta scire: ⁊ in se disponere: ⁊ disciplinã in se legis agnoscere: ⁊ diuinã dñi in carne intelligere naturã. Qui semĩat pꝰ mattheũ: q̃ fremit vt leo: q̃ volat vt aq̃la: q̃ discit vt homo: q̃ ĩmolat vt sacerdos: qui irrigat vt flumẽ: q̃ florescit vt ager: q̃ feruet vt vinũ. Christus enĩ de quo loquit: vt hõ nascendo: vitulꝰ moriẽdo: leo resurgẽdo: aq̃

[Margin: Mat.10.a; Joh.13.d; Mat.18.c; Joh.1.b; Mat.11.d; Ibid.5.g; Joh.13.b; Ps.18.; Ibid.118.; Ibidem; Ibi.18.; Ibidem; Ibid.118.; 1.Tim.1.a]

Incipit ꝓlogus beati Hieronymi in Marcũ euãgelistã.

Marcus euangelista [a] dei electus: ⁊ petri in [b] baptismate filiꝰ atq3 in diuio ꝑmõe discipulꝰ: sacerdotiũ in [c] israel agens: ꝑm carnem leuita conuersus ad fidem christi: euãgelium in italia scripsit: osten [d] [e] dẽs in eo q̃d et generi suo debe ret ⁊ xp̃o. Nam initiũ ꝑncipij in [f] [g] voce prophetice exclamatiõis i [h] stituens ordinẽ leuitice electio [i] nis ostẽdit: vt predicãs predesti [k] natum iohãnẽ filiuꝫ zacharie in voce angeli annũciãtis emissũ: [l] [m] non solum verbum carnem fa [n]

[Interlinear glosses: s confirmationem. — s q̃ est de iohãne baptista q̃ est de genere marci q2 de tribu leuitica: et ita oñdit marcꝰ q̃d debe at generi suo. — s.i. dignitatis. — s.i. sola gratia dei creatũ. — s.i. ad hoc emissũ vt esset vox et angelꝰ annũcians q̃ notant in ill' duabꝰ auctoritatibꝰ vox clamantis: et ecce ego mitto an.]

a marco descripta: q̃ dicit ignea: q2 accẽdit animos fideliũ ad amorẽ celestiũ. inq̃tũ describit resurrectionẽ christi: ꝑ quã introducimur ad celestia: q2 tũc saluator noster deuicta morte eternitatis nobis aditũ reserauit. sicut dicit in collecta pasce: ⁊ in signum huius angelꝰ resurrectionis christi nunciꝰ qui ꝑhennẽ vitã eiꝰ nũciare venerat: recte in dextera sedebat: ꝑm q̃d dicit Beatꝰ Gregoriꝰ Homel. xij. ⁊ sic patet tertium. Quarto in verbo ꝑassumpto describit numerꝰ determinatus euãgeliorum. cũ dicit: Ipsorũ quattuor. Circa q̃d cõsiderandũ q̃ licet plura euãgelia ⁊ a pluribꝰ fuerint scripta: quattuor tñ tm̃ sũt approbata: ꝑm q̃d dr in ꝓlogo sup Mattheũ: ⁊ hoc ꝓpter figurã sacramenti: q2 iste quaternariꝰ numerus multipliciter fuit in lege figuratꝰ. Primo in quattuor fluminibus de paradiso exeuntibus. Gen. ij. Item in quattuor patriarchis principalibus a quibusdam denominata est cariatharbe: id est ciuitas quattuor. Gen. xxiij. quia quattuor principales patriarche sunt ibi sepulti cum suis vxoribus. Tertio in quattuor circulis arce testamẽti: Exo. xxv. Quarto in quattuor pedibus mense ꝓpositionis. ibidem. Quinto in quattuor cornibus altaris holocaustorum: Exo. xxvij. Sexto in quattuor ordinibus lapidum rationalis: Exo. xxviij. Septimo in quattuor deambulatorijs domus Salomonis. iij. Reg. vij. Octauo in quattuor ventis mortuos viuificãtibus: Ezechielis. xxxvij. Nono in quattuor minimis terre ꝑ ceteris tamen sapientibus: Prouerb. xxx. Decimo ĩ quattuor viris in fornace deũ laudantibꝰ: Dañ. iij. Undecimo ĩ quattuor fabris cornua heresum deijcientibus: Zach. j. Duodecimo in quattuor quadrigis ꝑ orbẽ discurrentibꝰ: Zacha. vj. Tertiodecimo in quattuor animalibus oculatis ante ⁊ retro: Apocal. iiij. de quibus ibidem subdit q̃ requiem non habent die ac nocte dicentia: Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotẽs: cui est honor et gloria in secula seculorum Amen.

Eadem Nicolai expositio sup ꝓlogum Marci.

a Marcus euãgelista. Euangelio Marci beatꝰ Hieronymus premittit prologum istum qui diuiditur in tres partes: quia primo Hieronymꝰ ostẽdit scriptoris auctoritatẽ. secundo scribendi modum et ordinem. ibi: Nam initium principij. tertio ordinis rationem. ibi: Deniq3. Circa primũ ostendit auctoritas beati Marci scriptoris huius euãgelij. primo q̃ttũ ad officiũ post eius conuersionem ad fideꝫ catholicam. cum dicitur: Marcus euangelista dei electus. ad officiuꝫ enĩ scribendi euangeliũ fuit a deo electus ⁊ assumptus. secũdo q̃ttũ ad eruditionẽ ĩ fide catholica pleniorem. cum dicitur: b Et petri in baptismate filius. atq3 in diuĩo sermone discipulus. Ex hoc enim q̃ fuit filius spiritualis beati petri fuit ei magis familiaris: ⁊ ꝑ consequẽs specialiꝰ ab eo eruditus de factis ⁊ doctrina christi ꝑm q̃ petrꝰ viderat in xp̃o ⁊ audierat ab ip̃o: ꝓpter quod certius poterat scribere euangeliũ a petro auditũ: q̃ꝫ ceteri discipuli eiꝰ. tertio ostendit eius auctoritas ex statu queꝫ habuit ante cõuersionẽ. cum subdit: c Sacerdotiũ in israel agẽs ꝑm carnẽ leuita: q2 ad sacerdotes ⁊ leuitas ꝑtinebat scire ꝑ ceteris scripturas veteris testamẽti q̃ de christo testimoniũ perhibent. d In italia scripsit. vbi tunc vigebat studiũ quod a grecia fuerat romã translatũ: ⁊ in eadem ciuitate marcus rogatus a fratribus scripsit istud euangeliũ: vt dicit Hiero. in libro illustriũ viroꝝ: ⁊ ex solennitate loci scriptoris ostenditur auctoritas: quia in talibus locis nõ solẽt scribere nisi homines autentici. e Ostendens in eo quid et generi suo deberet. sacerdotes enim leuitici generis qui debent intelligere scripturas ꝓphetarũ testimoniũ de christo perhibentium: ex hoc redduntur magis idonei ad scribendum euangeliuꝫ. f Et christo. q2 licet breuiter scripserit euangelium: tamen sufficienter christo reddidit debituꝫ eius euangelium complete scribendo. g Nam initiũ. Hic consequenter ostendit Hieronymus scripture ipsius marci ordinem Circa quod sciendum q̃ marcus in principio sui euangelij ponit quandã prefationem vsq3 ad illũ locum: Fuit in deserto iohannes. vbi premissa prefatione incipit narrationem. primo ergo ostendit Hieronymus ordinem scripture marci q̃ttum ad ꝑfationem seu ꝓlogum. secundo q̃ttum ad narrationẽ seu tractatũ. ibi: Deniq3 cum ꝑfecti. Circa primũ sciendum q̃ marcꝰ in ꝑfatione sui euangelij ponit duas ꝓphetias. prima habetur Malach. iij. Ecce ego mitto angelum meũ. ⁊ loquitur de aduentu christi in mundo: ad quem denunciandum premissus est iohannes baptista in hac ꝓphetia designatus per angelum. angelus enim interpretatur nuncius. secunda habetur Esa. xl. Vox clamãtis in deserto parate viam domini. ⁊ loquitur de aduentu christi in corde humano ꝑ fidẽ ⁊ deuotionem: ⁊ de istis duobus ostendit hic Hieronymus: licet obscure q̃ contineant in prefatione ipsius marci euangeliste. cum dicit: Nam initiũ principij: id est initiale principium: seu prologum a quo incipit suum euangelium. h In voce prophetice exclamationis instituens: quia prologuꝫ suũ inchoat a prophetijs: vt dictũ est. i Ordinem leuitice electionis ostendit. i. sue electionis ad scribẽdũ euangeliũ ostẽdit ordinem per hoc q̃ a principio sui operis allegat prophetias quarum intellectũ sacerdotes leuitici generis de quibus fuerat debebant habere. k Ut predicãs iohannem predestinatũ. i. a deo preordinatum. l Emissum in voce angeli. i. significatũ nomine angeli: vt dictũ est. m Annũciantis. s. iohãnis. n Nõ solum ver. car. fa. i. aduẽtũ xp̃i in carnẽ. ꝑ quã in mũdo visibilis apparuit.

Sed et cor.

gendo: aquila ascendēdo. Hiero. Marcū pene intactū. maiores nři ptercierūt: qz pene eadē q̄ matthe⁹ narrat: licet q̄busdam distinctis testimonijs: vt alteri⁹ ala alā alteri⁹ tangat aīalis: z rota rotā eadē via sequat: z versis ad inuicē vultib⁹ sese animalia contueant. In primo canone marc⁹ cū mattheo lucaq̄ comitat z iohāne. In secūdo cū mattheo z luca. In quarto cū mattheo et iohanne. In sexto canone comitat sp̄ cū mattheo: vt duo anuli i vno veete: id est in quadraginta nouē capitulis. In octauo

Nico. de lyra

a Sed z corpus dñi. i. ecclesiā seu cōgregationē fideliū: q̄ est corp⁹ xp̄i mysticū. b In oīa p ver. diuiñe vocis animatū. i. viuificatū: qz sicut aīa viuificat corp⁹ vita nature: ita verbū diuinū q̄d est dei fili⁹ veniēs in mētib⁹ hominū viuificat eos vita grē: z vtrūq̄ aduentū xp̄i. s. in carnē z in mentē denūciauit iohānes baptista p suā pdicationē. z qz ista pdicatio iohānis fuit ordinata ad eruditionē fideliū. ido subdit: c Ut q̄ hec legens sciret. i. animaduerteret. d Cui initiū carnis in deo. i. in xp̄m: cuius caro nō habuit pncipiū ex viro: qz nō de semine virili nat⁹ est: sed virtute spūſancti illa caro sanctissima fuit formata. e Et iesu aduenietis habi. i. mentē humanā q̄ est habitaculū ipsi⁹ iesu venietis in mentē: vt dictū est. f Caro debe. agnoscere. i. homo q̄ in sacra scriptura vocat caro: Esa. xl. Omnis caro fenū: z omnis gloria ei⁹ quasi flos agri: qz p plogū marci euāgeliste hō legēs debet cognoscere vtrunq̄ aduentū chri- sti. s. in carnē z in mentē. g Atq̄ in se verbū vocis. i. dei filiū p iohannē q̄ vocat vox clamātis in deserto annūciatū. h Qd̄ in cōsonātib⁹ pdiderat. i. in primis parentib⁹ suasioni serpētis cōsentientib⁹ in quib⁹ gen⁹ humanū pdidit verbū dei mētes viuificās vita gratie. i Inueniret. p fidē xp̄i in carnati quā pdicauit iohēs, put traditur in euāgelio marci. Alit expōit ab aliquibus ab illo loco: Caro deberet agnoscere. i. pat carnalis iohānis baptiste. s. zacharias deberet agnoscere q̄ angelus ei apparēs verū sibi annūciauerat: qz ꝓpter dubiū verbi et⁹ fact⁹ est mutus. Atq̄ in se verbū voc. i. loquelā articulatā. Qd̄ in cōsonātib⁹ pdiderat: qz lic3 muti possint sonare vocales saltē aliq̄s: ñ tñ cū eis pñt sonare cōsonantes. Inueniret: qz zacharias in natiuitate filij firmit credēdo recupauit loquelā quā pdiderat xp̄is angeli discredēdo. k Deniq̄ cū pfecti euāgelij zc. Hic oñr ostēdit ordie3 scripture marci q̄tū ad narrationē seu tractatū sui euāgelij: ostēdēs cū ordia te scripsisse per hoc q̄ aliqua omisit eo q̄ sufficient erāt a mattheo expssa: aliq̄ et ab eodē mattheo dicta breuit tetigit: vt vitaret plixitatē z xp̄oz matthei ostēderet firmitatē: qz i ore duoꝝ vl̄ triū testiū stat oē xp̄bū. z in h̄ etiam q̄ aliq̄ addidit matthei dicta ad pfectā euāgelij descriptionē. z h̄ ē q̄d dī: Deniq̄ cū pfecti euāgelij op⁹ itrās. i. narratio nē euāgelij icipiēs. z dicit pfecti euāgelij: qz lex mosaica lic3 esset bōa: tñ fuit impfecta: qz pplo rudi z ipfecto fuit data. iō dī Heb. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex: s3 euāgeliū ipfectionē legis suppleuit. vl̄ alit dī: Perfecti euāgelij: vt ptinet lr̄a cū h̄ q̄d seq̄t: l Et a ba. dñi pdi. deū ichoās: qz xp̄s tpe pdicationis sue iceperat. xxx. sue etatis annū: vt hr̄ Luc. iij. q̄d ē tps etat⁹ pfecte: z fm h̄ pt dici. Perfecti euāgelij op⁹ itrās zc. eo q̄ incipit narrationē euāgelij sui a baptismo xp̄i q̄ tpe in etate fuit pfecta. m Nō laborat nati. car. s. xp̄i. n Quā in priorib⁹ vi. s. dictis matthei ad vitādū supfluitatē. o Sed toti⁹ expri. expo. deserti. i. quō post baptismū imediate intrauit desertū ibi habitādo. p Jeiuniū nu. s. xl. dierū: q̄ numerus est mystic⁹: eo q̄ psurgit ex denario p q̄ternariū ducto: in q̄ significat̄ ipletio decalogi in fide xp̄i icarnati in q̄ternario euāgelioꝝ descripti: dicit ad vitā beatā: s3 q̄d dicit saluator Matth. xix. Si vis ad vitā igredi serua mādata. q Tētationē diaboli. q̄ pleni⁹ describit Matth. iiij. r Cōgregationē bestiaꝝ zc. vt ostēderet q̄ aīalia irrationabilia z creature intellectuales celestes obediāt ei. s Ut instituēs nos zc. ad h̄ pdicta breuiter tetigit: vt instrueret nos. t Ad intelligendum q̄ eadē lati⁹ dicta a mattheo vera essent. iō subdit: v Nec auctoritatē facte rei. i. euāgelij descripti a mattheo. x Demeret. sed magis adderet z ꝯfirmaret. y Et pficiendi opis zc. addendo aliqua bis q̄ a mattheo fuerāt pdicta. z Deniq̄ amputasse. Hic oñr ostendit pdicti ordinis rōnē. licet eni spūſſctūs pncipalit causa fuerit hui⁹ ordinate descriptionis: Marc⁹ tñ fuit cā instrumētalis z ex pte ei⁹ hic assignat dicti ordis cā: z pmo ex ei⁹ hūilitate. scdo ex studiositate. ibi: Cui⁹ p singula. Circa primū sciendū q̄ sapiētis est ordiare seu ordinate scribere. Humilitas aūt maxime dispōit ad sapiētiā diuinā: s3 q̄d dī Prou. xj. Ubi humilitas ibi z sapientia. z iō ostēdit marci humilitas cū dī: Deniq̄ ampu. sibi post fidē pol. dicit: vt sacer. repro. haberet. ex hūilitate eni reputabat sese indignū: z iō reformidabat ascēdere tātū gradū. a Sed tātū psen. fidei pde. po. ele. i. diuīa ordīatio q̄ ita potēs est q̄ ei nullus pt resistere. b Cōsentiēs fidei. i. ꝯdescēdēs deuotioni fideliū: q̄ desiderabāt eū habere episcopū: fecit aliter ipm ꝓmouēdo: licet ex humilitate refugeret. ideo subditur: c Ut nec sic in opere verbi perderet. i. in predicatione quod est opus episcopi. vnde Act. vj. Apostoli quorum successores sunt episcopi: vt habetur in decretis distin. xxj. ca. in nouo testamento: ad ministrationem temporalium septem diaconibus cōmiserunt: vt operi predicationis liberius vacarent. d Quod prius meruerat in genere. fuit eni de tribu leui ad quam spectabat sacerdotiū. e Nam alexandrie episcopus fuit. non obstante q̄ amputasset sibi pollicem. non enim dicit q̄ amputauerit sibi totum pollicem: sed forte aliquā partē per quam nō impediebatur a consecrando. z simile legitur factum in libro qui dicitur paradisus de anthonio anachorita: quem cum quidā ciues vellent rapere et constituere sibi episcopum ferro secuit sibi aurem sinistrā. dicens: Lex diuina iubet nullum aure precisa optari in episcopū: quod cum theophilo episcopo hoc dictū fuisset: respōdit: a iudeis lex ista seruat: Ego autem si dederitis mihi aliquem auribus truncatum: sed moribus probum: nō dubito eum episcopum facere: hoc tamen modo non obseruatur. f Cuius per singula opus. Hic cōsequenter redditur ratio ex studiositate. homines eni studiosi magis possūt cogitata ordinare z ordinati⁹ scribere. Marcus aūt fuit valde studiosus: fm q̄d dicit hic: Cuius p singula op⁹ scire. s. ꝓbetias de xp̄o pnūciatas. g Et euāgelij in se dicta disponere. nō solū itelligēdo: s3 etiā opando.

---

ecclesiam.
a b ctū: s3 z corp⁹ dñi in omnia per
a s. i. pdicationē filij dei. b s q̄d oñdit ibi ante faciē tuā: z añ te. i. hoīes: z hoc ē q̄d xp̄o debet.
s iohānis. c s. i. charismatū ipletū donis.
verbū diuine vocis animatū in
s hoc ibi: q̄ pparabit viā tuā. z ibi: Parate viā dñi: rectas facite semitas. z hoc ite3 debet xp̄o.
c d initio euāgelice pdicatiōis ostē- deret: vt q̄ hec legēs sciret cui in
s. s. iobi cui pncipiū carnis in virtute dñi z ope
e itium carnis in domio: z iesu ad
ratione. s se esse habitaculū.
f uenientis habitaculum caro de
a s vt in se inueniret illa caro. s filiū dei.
g beret agnoscere: atq̄ in se verbū
s iohannis. s. i. in adā z eua z diabolo.
h vocis quod in cōsonantib⁹ per-
s illa caro. s. i. recuperet in christo.
i k l diderat iueniret. Deniq̄ cū pfe- cti euāgelij opus intrās: z a baptismo domini predicare deū in choans: non laborauit natiuita
a s. i. in mattheo pluralis p singulari: vel qz plures ante eum scripserunt.
m tem carnis quam in priorib⁹ vi-
n derat dicere: sed toti⁹ exprimens
o a s non nomen ieiunij: s3 ieiunij numerū q̄d q̄si subest numero ꝓ mysterio numeri.
p expositionem deserti: ieiunium
q numeri: tentationē diaboli: con-
r gregationem bestiarum z ministerium, ptulit angeloꝝ: vt insti-
s t tuēs nos ad intelligendū singu-
a s. i. matthei dicta destitueret.
v la in breui cōpingens: nec aucto-
x y ritatē facte rei demeret: et pficiendi
s. i. pretermissum ab eo suppleret.
z endi operis plenitudine3 nō negaret. Deniq̄ amputasse sibi p⁹ fidem pollicem dicitur: vt sacer-
a dotio reprobus haberet. Sed tā
s fidelibus volentib⁹ ipm pastorem.
b tum psentiēs fidei pdestiata po-
c tuit electio: vt nec sic in ope ver-
d bi pderet q̄d prius meruerat i ge-
e f g nere. Nam alexādrie epūs fuit: cui⁹ p singula op⁹ fuit scire et euā-

gelij in se dicta disponere: et disciplinam in se legl agnoscere ⁊ a diuinã in carne domini itellige- b re naturam. Que in nos primũ c oportet reqri: dehinc inquisita d volum⁹ agnosci: hñtes mercedẽ e exhortatiõis: qm̃ q̇ plantat et q̇ f g rigat vnũ sunt: q̇ aũt incremẽtũ prestat deus est.

a ∫ vt prius faciamus opa bona: post doceam⁹. ∫ bene exhortatiõis. ∫ tm̃.

Finit prologus.

Glo. ordi.

In octauo canone cũ Luca comitatur in tredecim capitulis. In proprijs xo q̃ maxime vtcunq; explanare dispono decem ⁊ octo incedit spaciatim capitulis: que simul omnia ducẽta triginta sũt capitula. Marcus: excelsus mãdato. Lucas: iste ꝯsurgens vel ipse eleuans. Beda. Marcus Petri discipul⁹ rogatu romanoꝝ euangeliuz scripsit: vt quod petrus verbo ꝑdicauerat: cõseruaretur in ꝑpetuũ litterarũ memoria.

J. 5. a — Primo expulsio demõis in synagoga ab homie.
Mat. 8. a — Secũdo liberatio socrus simonis a febre.
Ibidem — Tertio leprosum mundauit.
J. 3. a — Quarto paralyticuz curauit.
J. 5. a — Quinto in synagoga manuz aridam curauit.
Mat. 9. c — Sexto demoniacũ a legiõe possessũ liberauit.
Luce. 8. f — Septimo fluxum sanguinis tact⁹ a muliere restrinxit. Octauo filiã iairi in domo suscitauit.
J. 6. e — Nono q̇nq; panib⁹ q̇nq; milia hominum satiauit.
J. 7. c — Decimo a filia syrophenisse demoniũ expulit.
Ibidem. d — Undecimo surdi et muti hominis aures ⁊ linguã apuit.
J. 8. c. — Duodecimo cecũ extra vicũ bethsaide illuminauit.
Mat. 15. d — Tredecimo quattuor milia septẽ pãib⁹ saturauit.
J. 9. c — Quartodecimo hominem a surdo ⁊ muto spũ quod discipuli nequibant liberauit.

Finit ꝓlog⁹.

Initiũ euã.

Nico. de lyra

a Et disciplinã in se legis agnoscere: nõ solũ litteraliter intelligendo: sed etiã spiritualiter. b Et diuinã in car. do. itelligere na. q̃tũ ad distinctionẽ naturarũ: vt suppositi vnitatem: ⁊ qm̃ vitã ⁊ doctrinã beati marci debemus imitari. iõ cõcludit Hiero. c Que in nos primũ oportet requiri. doctrinã beati Marci imitando. d Dehinc inquisita volumus agnosci. supple ab alijs: qr ꝑfectionẽ quã aliquis habet debet alijs tradere: ꝺm illud. j. Pe. iiij. Unusquisq; ꝓut accepit gratiã in alterutrũ illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei: quia hoc cedit ad magnũ meritũ. vnd' subdit: e Habentes mercedẽ ⁊c. sed quia iste labor sine dei adiutorio nõ ꝓficit. ideo subdit: f Qui plantat. pdĩo erudiẽdo. g Et qui rigat ⁊c. illã eruditionẽ fouẽdo ⁊ nutriẽdo. vnde dicit Aplus. j. Cor. iij. Ego plantaui: appollo rigauit: deus autem incrementũ dedit: qui ẽ benedict⁹ in secula seculoꝝ Amen. Occasione cuiusdã dicti in hoc prologo potest queri: vtrũ licitũ sit alicui seip̃m mutilare: ⁊ arguit q̄ sic: quia beatus marcus amputauit sibi pollicem: vt dictuz est: nec tñ ex hoc reprobatur. Itẽ occidere seip̃m pei⁹ est q̃z mutilare. Sãpson autẽ seip̃m iterfecit: vt habet Judic. xvj. ⁊ tñ numerat inter sanctos: vt habet Heb. xj. Itẽ raçias seip̃m iterfecit: vt habetur. ij. Machab. xiiij. ⁊ tñ scriptura videt ex hoc ip̃m cõmẽdare: qr ibidẽ dicit eligẽs nobilit poti⁹ mori q̃z subditus fieri peccatorib⁹. Itẽ min⁹ bonũ est cõtẽnendũ ꝓpt ꝯseruationẽ maioris boni: sicut ad conseruationẽ vite aliqs ꝓijcit merces in mari: ſʒ virtus castitatis est magis bonũ q̃z mẽbrũ corporale: ergo licite põt sibi q̇s abscidere virilia ꝓpter conseruationem castitatis. Contrariũ arguit per illud qđ habet in decret. di. lv. ca. Si q̇s amputauerit sibi virilia cleric⁹ nõ fiat: qr homicida sui est. Respõsio: q̇libet ꝑs corꝑis ordinat ad totũ. ⁊ ideo de ipso ordinandũ est: ꝓut respicit bonũ totius corporis: ⁊ vlterius ꝓut respicit bonũ hominis ⁊ cõmunitatis: qr sicut ꝑs corporis ordinat ad totũ corp⁹: sic corp⁹ ad hominẽ cuius est pars. ⁊ vnus homo ad totam cõmunitatem. Ergo si mẽbrum aliqđ sit noxiũ corpori: vtpote qr ꝓpter aliquã egritudinẽ est alioꝝ mẽbroꝝ corruptiuũ: licite potest abscindi ne inficiat alia mẽbra: ⁊ hoc ab eo cui⁹ est si habeat artẽ medicãdi vl' ab alio de volũtate ei⁹: qr cuilibet cõmissa est cura salutis sui corꝑis: sicut etiã homicida vl' raptor ꝑ iudicẽ licite occidit: ⁊ a cõmunitate hominũ abscindit inq̃tũ ei⁹ vita esset in nocumẽtũ cõitatis: qr iudicib⁹ cõmittit cura salutis cõmunitatis: si aũt mẽbrũ sit sanũ tũc regl'ariter nõ est licitũ alicui seip̃z mutilare. ꝑmo qr homo naturaliter amat seip̃m: ⁊ ꝑ cõsequẽs oĩa q̃ sũt de integritate ipsius. ⁊ ideo mutilare seip̃m est agere ꝯtra charitatẽ: quã q̇libet tenet habere ad seip̃m. Itẽ hõ singularis ẽ ꝑs cõitatis: ⁊ ideo inferre sibi nocumentũ ꝑ mutilationẽ est agere ꝯtra cõmune bonũ. Itẽ de⁹ ẽ institutor nature: instituẽdo mẽbra in corpore: ⁊ ideo mutilãs seipsum agit contra deũ: in casu tñ licitũ est: videlicet ex precepto dei occulto: qđ alio mõ vocatur instinctus spũssancti: qr deus est auctor nature et dñs vite ⁊ mortis

⁊ mortis humane: ⁊ ꝑ consequẽs omniũ membroꝝ: ⁊ ideo si ꝑcipiat homini auferri sibi vitã vel mẽbroꝝ aliquod: nõ solũ licitũ: sed etiã debitũ ẽ hoc fieri: ⁊ hoc mõ dicit Aug⁹. j. de ciuitate dei q̄ sampson interfecit seip̃m cũ philisteis: qđ ꝓbat ex hoc q̄ dñs ad hoc agendũ restituit sibi miraculose pristinam fortitudinẽ. vnde dicit ibidẽ Augusti. q̄ ille hoc latent iusserat fieri: q̇ ꝑ ipsum miracula faciebat: ⁊ hoc etiã modo dicit Aug⁹. de quibusdaz sãct' mulierib⁹: que tꝑe ꝑsecutiõis seipsãs occiderunt: de quibus ecclesia memoriam facit. Judei xo ⁊ aliqui christiani in hoc ipsos sequentes dicunt q̄ etiam sine tali precepto diuino vel instinctu licitũ est alicui se occidere vel mutilare in casu. s. qñ videt ratione sue vite vel alicuius membri imminere sibi ludibrium in contemptũ dei: quia debet negligere vitaz ꝓpriam: multo fortius aliquã partẽ sui corporis: sed ad precauendũ contemptũ honoris diuini: ⁊ hoc modo dicũt q̄ sampson interfecit seipsum: cõsiderãs q̄ philistei exercebãt in eo ludibriũ ad laudẽ idoloꝝ suoꝝ: ⁊ in diuinuz ꝯtẽptũ. ⁊ raçias vt habet. ij. machab. xiiij. ⁊ eodem modo q̃dã mulieres sancte legunt sibi nares amputasse: ne ab infidelib⁹ exercerent luxuria in corporib⁹ eaꝝ in contẽptũ diuinũ. Sed istud dictum videtur esse expresse contra dictũ saluatoris Joh. vl. dicentis Petro: Cum esses iunior cingebas te ⁊ ambulabas vbi volebas: cũ aũt senueris extẽdes man⁹ tuas ⁊ ali⁹ te cinget ⁊ ducet quo tu non vis. ⁊ subdit: Hoc aũt dixit significãs q̃ morte clarificatur⁹ esset deũ. sup quẽ locũ dicit Aug⁹. q̄ hic satis exp̃ssit nõ a seip̃o ſʒ ab alio debere occidi q̇ vestigia sequitur xp̃i: ⁊ eodẽ mõ dicẽdũ est de mutilatiõe. rõ etiã q̃ inducit pro opposito nõ valet: qr licet intẽtio ifideliũ sit exercere ludibrium in sctĩs ad dei ꝯtemptũ: tñ ex diuia ordiatiõe q̃ ex mal' elicit bona: ordinatur ad dei gloriam ⁊ meritũ electoꝝ: qđ patet in martyribus: qui quanto maiora ludibria ⁊ magis exquisita tormenta sustinuerunt: tanto gloriosius de tyrannis triumphauerũt ad tyrannoꝝ confusionẽ ⁊ ꝓpriũ meritũ: ⁊ dei gloriã qui in martyrib⁹ triũphabat. Ex dictis patet ad primũ argumentũ q̄ Marc⁹ amputasse credit sibi pollicẽ istinctu spiritusscti. Et eodẽ mõ dicẽdũ ad scđm ⁊ tertiũ. Ad q̃rtũ dicendũ q̄ nõ est licitũ amputare sibi virilia ꝓpt obseruãtiã castitatis: tũ qr hoc nõ est efficax remediũ: tũ qr ꝑ hoc nõ abscindũtur cõcupiscentie interiores: tũ qr ꝑ aliã viã habet melius remediũ: videlicet ꝑ conatũ liberi arbitrij resistẽdo tẽtatiõib⁹ cũ adiutorio dei: ꝺm illđ. j. Cor. x. Fidelis de⁹ ẽ q̇ nõ patietur vos tẽtari sup illud qđ potestis: ſʒ faciet cũ tẽtatiõe ꝓuẽtum vt possitis sustinere.

Marci in ꝓlogo scđo vbi dicit in postil. Ratio etiaz que inducitur pro opposito.

Additio. Hec ratio est valida ⁊ cõsona auctoritatib⁹ sanctoꝝ i postilla allegatis: lʒ postillator cã reijcere videat. j. Reg. xxxj. vbi videt tenere cũ hebreis ⁊ alijs min⁹ bñ sentientib⁹: q̇ asserũt q̄ saul posset excusari ab occisione sui: eo q̄ timebat ne in ip̃m q̇ erat principalis i ꝑpl'o fierẽt ludibria in cõtẽptũ dei. quã assertionẽ seu opinionẽ ibidẽ recitat tãq̃z verã vel saltẽ tolerabilẽ: qđ manifeste ꝯtrariatur his q̇ in h̃ loco tenet q̃ manifeste sũt vera ꝓut ptʒ legenti ea que hic ⁊ alibi a postillatore ponũt ⁊c.

Replica. In ꝓlogo circa euangelium sancti Marci postillator mouet q̃stionẽ: an sit licitũ quẽquã seipsũ mutilare. Et rñdet q̄ nõ nisi iteruen iat istinct⁹ diuin⁹: ⁊ addit q̄ iudei ⁊ q̇dã xp̃iani i h̃ eos sequẽtes dicũt q̄ licitũ sit nõ solũ se mutilare verũ etiã occidere sine tali istinctu ad ꝑcauẽdũ ludibriũ ⁊ cõtẽptũ honoris diuini: ſʒ illũ moduz dicẽdi reprobat postilla. ⁊ excludit rõnẽ ei⁹: qr ludibria ⁊ tales cõtẽpt⁹ de⁹ sit ꝯuertere i bonũ patiẽt ⁊c. Hic putat Bur. postil. velle iuoluere i ꝯdictorijs cõmẽdãs illũ modũ dicẽdi h̃. Sʒ dicit eũ sentire oppositũ illi⁹ ꝑmi Reg. vl. ꝭ diligẽter ꝑlegẽti q̄ postil. sentit đ saul ⁊ alijs se iterficiẽtib⁹: ptʒ q̄ Bur. ei falsũ iponit. postil. ei opinionẽ hebreoꝝ ⁊ aliq̃rũ latinoꝝ ibi recitat: ꝭ finalit i h̃ residet q̄ btũs Aug⁹. j. de ciuitate nullã ꝑsonã excusat sese occidẽtẽ: nisi iteruenerit diuinus istinct⁹: ita đ saul dici põt si vie alie nõ sufficiũt. vñ ptʒ Bur. frustra postillatorez notasse.

Incipit euã.

a Initiũ euã. ꝛc. Jsid. Euãgeliũ bõa annũciatio: Ca. I
qd ꝓprie ad regnũ dei ꝛ remissionẽ pctõꝝ ptĩet. vñ: Pe
nitemini ꝛ credite euãgelio: ꝛ appropinqbit regnũ ce/
loꝝ. Hiero. Quattuor euãgelia vnũ sũt: ꝛ vnũ qttu
or. Jtaqꝫ ꝛ marci dr liber euãgeliũ: ꝛ silr alioꝝ: qꝛ vnũ
oĩa: ꝛ omnia vnũ. b Jesu christi. Hie/
ro. Jesus hebraice: sother grece: saluator
latine. Christus grece: messias hebraice:
vnctus latine. i. rex sacerdos: dicit de ge
nere dauid regis: ꝛ leuitico. c Filij
Mat. 1. a dei ꝛc. Beda. Matthe⁹ dicit: filij dauid
fi. abra. Marc⁹ dicit filij dei. vt paulatiꝫ
a minoribus ad maiora surgam⁹. Et mat
theus qui humanã generationeꝫ scribit
ꝯuenienter eũ filiũ hominis dixit. Mar
cus autẽ qui suũ librũ ab initio euãgeli/
ce ꝑdicationis inchoat: ꝯuenienter eum
filiũ dei appellat. Euãgeliũ eĩ soli⁹ dei ẽ.
Ubi notandum ꝙ euãgeliste vno spiritu
scripserũt sed diuersũ sibi scribẽdi ꝛ initi
um et finẽ statuerũt. Matthe⁹ a natiuita
te incipit: in resurrectiõe finit. Marc⁹ ab
initio ꝑdicatiõis christi vsqꝫ ad ascensio
nẽ ꝛ discipꝉoꝝ ꝑdicationeꝫ ꝑuẽit Lucas
a natiuitate Johannis vsqꝫ ad ascẽsiõeꝫ
dñi cũ discipuli in hierusalem expectant
aduentũ. s. s. Johãnes ab eternitate ver
bi dei inchoat: in resurrectione dñi con/
summat. d Sicut scriptũ ꝛc. Marc⁹
ꝓphetarũ testimonia premittit: quibus
hec vetera ꝛ non noua: sed a ꝓphetis ꝑ/
scita ꝛ predicta asserit. Jn quo ꝛ iudeos
qui legem ꝛ ꝓphetas susceperãt ad euã/
geliũ inuitat: et gẽtiles q̃ euãgeliũ tene/
bãt ad venerationẽ leg̃ et ꝓphaꝝ ꝓuo/
cat: ne qs iuꝫ hereticos alteꝝ sine altero
suscipiat. e Ecce mit. an. Bed. Angel⁹
dr iohes ñ societate nature: vt mẽtit Ori
genes. Sꝫ officij dignitate: sic et sacerdo
Mala. 2. b tes. d q̃b⁹ dr: Labia sacerdot̃ custodiũt.
s. et legẽ exquirũt ex ore eius. qꝛ angelus
dñi exercituũ. Beda. Nota ꝙ h testi/
Jbi. 3. a moniũ. Ecce ego mitto ange. meũ ꝛc. malachie est: vtrunqꝫ tñ di/
cit Esaie eẽ: qꝛ ꝛ si nõ verba: sensus tñ inuenit in Esaia: ꝛ manife
stius in hoc versu. Uox clamãtis in deserto. Angelus enĩ q̃ mit/
tit añ faciẽ d. est. vox clamãtis in deserto: ꝑparat aũt viã dicẽs:
Parate viã do. ꝛc. Potuit aũt x malachia Esaie nomẽ diuinit⁹
occurrere: nec voluit marcus emẽdare: qꝛ omnes ꝓphete vno spi
ritu locuti sunt quasi vno ore. f Clamantis. Jsid. Ad iudeos
surdos ꝓpter peccata longe positos indignationis clamore di/
gnos. g Jn deserto. Jsido. Jn deserto fit vox ꝛ clamor: quia
deserta domus iudea vacans scopata sine spiritu dei: ꝓpheta: re
ge: sacerdote. Unde iesus ꝛ iohannes querunt quod in deserto
amissum est. Ubi vicit diabolus ibi vincitur: vbi cecidit hõ ibi re
surgit. h Parate. Jsid. Penitentiã agite ꝛ ꝑdicate. Uñ pa
rascene ante sabbatum dicitur prima penitentia ante requiem.
Mat. 3. a Hinc et initium predicationis iohannis et christi: Penitentiã a.
Gen. 2. a a. e. r. c. quia in die septima requieuit deus ab omnibus operib⁹
suis. Necesse est enim nobis septem vitia tanqꝫ septem gentes de
lere per penitentiam: vt possideamus quieti terraꝫ desiderabilẽ.
i Uiam domini. Hiero. Uia domini qua ad omnes ingreditur
penitentia est per quam ad nos deus descendit: et nos ad illum
ascendimus. Unde angeli ascendentes descendentesqꝫ memorã/
tur sup filiũ homĩs. k Rectas fa. Jsid. Precipit vt regia via
eũtes: ꝓxios diligam⁹ vt nos: ꝛ nos vt ꝓxios. Qui se diligit et
nõ ꝓximũ: ad dexterã declinat. Qui ꝓximũ nõ se ad sinistram.
Multi bñ agũt ꝛ ñ corrigũt: vt heli. Alij corrigũt sꝫ nõ bñ agũt:
vt scribe ꝛ pharisei q̃ sedebãt sup cathedrã moysi. Hic os turtur̃
ad ascellas in lege retorq̃ri iubet: vt nõ separetur os ab ope: nec
opus ab ore. Semite post viam: qꝛ mãdata moralia post peni
tentiã ꝑm marcũ vl̃ mattheũ explanant: parat via ꝑ fidem ꝛ ba
ptismũ ꝛ penitentiã. Recte semite per austera indicia vest̃: ꝯo/
ne: cibi: pot⁹: vocis humilime. vnde fuit iohã. ꝛc. l Johan/
nes. Jsid. Gratia dei: A gratia dei incipit. vñ sequit baptiçãs ꝑ
Mat. 10. a baptismũ pctã dimittunt. Uñ: Qd gratis accepistis grat̃ date.
Eph. 2. a Et Apl's: Grã saluati est̃. m Baptiçãs ꝛc. Baptismũ pnĩe de
dit: baptismũ ĩ remissionẽ pctõꝝ ꝑdicauit: tñ ñ dedit. Sic ꝑdica/
tiõe sua xpi ꝑdicatiõeꝫ ꝑcucurrit; sic baptismo pnĩe baptismũ re
missionis.

Qd ꝯsumat

Incipit euãgeliũ ꝑm Marcũ.

a Initiũ euã/ Ca. I
ꝭ saluatoris. ꝭ vncti.
b c gelij iesu christi fi/
d lij dei sicut scriptũ
est in esaia ꝓphe/
ꝭ spũs ad patrẽ de filio ꝑ malachiã. vl̃ vox patr̃ ad filiũ d iohãne. ꝭ ãgel⁹ nũci⁹ q̃ nũciat de xpo: p⁹ me vẽit q̃ a. m. f. ꝭ iohãnẽ.
e ta †Ecce mitto ãngelũ meũ ante
ꝭ penitentiam.
faciẽ tuã: qui preparabit viã tuã
ꝭ ante filiũ: vl̃ añ penitentiã: aut incarnationẽ. ꝭ iohãnes de q̃ clamat dñs ad iudeos: Jnt̃ na tos muli. ñ sur. ma. io. ba. ꝛc. ꝭ ad surdos obtũ rãtes aures voci. ꝭ xpi. ꝭ iudea.
f g ante te. Uox clamãtis in deser/
h i to: Parate viã dñi: rectas facite
ꝭ qs icuruast̃ declinãdo ad dexterã vl̃ ad sini.
k l semitas ei⁹. Fuit iohãnes in de/
a ꝭ He. Ut ita baptismũ pnĩe q̃ pctã soluũt suo baptismate q̃ pctã solui nõ posset ꝑcurreret.
m serto baptiçãs ꝛ predicãns ba/
ptismũ penitẽtie: in remissioneꝫ
ꝭ ideo.
peccatoꝝ. †Et egrediebat ad illũ

a Incipit postilla euãgelij ꝑm Marcũ. Ca. I
Initiũ euãgelij ꝛc. Euangeliũ ꝑm Marcũ ĩ du
as partes diuiditur: scilicet in prologum ꝛ tra
ctatum. secunda ibi: Fuit in deserto iohãnes.
Sicut patet ex predictis marcus breuitati stu/
duit in scribendo: ꝛ ego similiter in
tendo breuitati studere ipm expo/
nẽdo ea q̃ repetit dicta in mattheo
omittendo: ꝛ ad expositionẽ ibi po
sitã remittẽdo: maxime vbi esset im
morandũ. dicit ergo: Initiũ euãge
lij. Euangeliũ idẽ est ꝙ bona annũ
ciatio: qꝛ ibi annũciat ĩenarrabile
bonũ qd ab antiq̃s patrib⁹ fuit sũ/
me desideratum: ꝑm qd dicit salua
tor Luc. x. Multi ꝓphete ꝛ reges
voluerunt videre que vos videtis
ꝛ non viderunt: ꝛ audire que vos
auditis ꝛ non audierũt. b Je/
su. i. saluatoris. c Christi. i. vn/
cti: qꝛ est rex ꝛ sacerdos quibus in
lege debebatur vnctio. d Filij
dei. Mattheus aũt in principio sui
euangelij dic: Filij dauid filij abra
am: qꝛ ei⁹ genealogiã ꝑm humanã
naturã enarrare volebat: vt patet ĩ
principio euãgelij sui. Marcus ve/
ro illam tanqꝫ sufficienter enarra/
tã dimittẽs vocat eũ filiũ dei. s. na/
turalẽ non adoptiuũ: diuinã natu/
rã in qua est idẽ patri ostẽdẽs. Sci
endũ etiã ꝙ marc⁹ ante cõuersionẽ
ad fidẽ erat instructus in lege ꝛ ꝓ
phetis de christo testimoniũ ꝑhibẽ
tibus. ꝛ ideo a ꝓphetijs de christo
incipit suũ euangeliũ: sub vno ꝯte/
xtu duas ꝓphetias ꝯiũgẽs: quarũ
prima scribit Malach. iij. secunda
Esa. xl. quaꝝ intellectus patet ex ꝑ
dictis in ꝓlogo: verũtamen marc⁹
hic solum exprimit Esaiam prophe
tam dicens:

† Mala. 3. a · Mat. 11. b · Lu. 7. d · Esa. 40. a · Mat. 3. a · Job. 3. a

† Mat. 3. a · Luce. 3. a · Job. 3. e

e Sicut scriptum est in Esaia propheta: Ecce mitto ange/
lum meum ante fa. tu. quia licet ambo ꝓphete vno spũ ꝓ
phetauerint: Esaias tamẽ ꝑncipalior est altero. id sol⁹ no/
minatur: et quia auctoritas vltima est ipsius Esaie: res au
tem denominat a fine. Jtẽ qꝛ marc⁹ breuitati studebat: vt
dictũ est in ꝓlogo. f Fuit in deserto iohãnes. Hic poni
tur tractatus siue narratio. Circa quod considerandũ
ꝙ intentio euangeliste est ostendere reductionẽ peccatoris
in deum per opus mediatoris. ꝛ ideo primo ostendit perso
nam mediatoris. secundo reductionem peccatoris. ibi: Et
statim spiritus expulit. Circa primum mediator ostendi
tur dupliciter. primo verbo precursoris. secũdo facto ꝛ ver
bo dei patris. ibi: Et factum est in diebus. Circa primũ
describitur locus vbi iohannes predicabat. cum dicitur:
Fuit in deserto iohannes: quia predicabat penitentiã agẽ/
dam: vt homines essent dispositi ad christi de proximo ven
turi receptionem: et sic loci conditio congruebat sue predi
cationi. Asperitas eĩ deserti austeritatẽ pñĩtẽtie designat.
g Et predicans baptismum penitentie in remissionẽ pec/
catorum. Hoc expõitur dupliciter. Uno modo de baptis/
mo christi: virtute cuius dimittuntur peccata: et quia tale
baptismum iohannes dare non poterat: ideo ipsum predi/
cabat dandum per christum in proximo venturum: ꝛ ꝑm h
li baptiçans: refertur ad baptismum iohannis. ꝛ quod seq̃
tur: Predicans baptismum penitentie in remissionem pec/
catorum. ad baptismum christi futurum. Alio modo ex/
ponitur de baptismo iohãnis: et sic baptiçans et predicãs
referuntur ad predicationem iohannis et baptismũ eius:
quia licet baptismo iohannis non dimitterentur peccata:
susceptio tamen illius baptismi erat quedã protestatio agẽ
di veram penitentiam de peccato: per quã dimittuntur pec
cata. h Et egrediebatur ad illũ omnis iudee regio ꝛc.
id est multi de illa regiõe ꝛ de hierosolymis. ꝛ est hyperbo/
lica locutio: sic in cõmuni modo loquẽdi dicit de aliq̃ spe/
ctaculo: tota ciuitas vadit ad tale spectaculũ: licet aliquã/
do maior pars populi non vadat.

Et baptiça

Quod cōsummatͬ ꝑ sponsū initiatͬ ꝑ paranymphū. Uñ cathecumini.i. instructi incipiūt ꝑ sacerdotē: crisimantͬ ꝑ epm: Nūc ꝑ amicū spōsi īducitͬ spōsa: vt rebecca isaac: ꝑ puerꝝ pallio albo velata. a In iordane flu. Hiero. Iordanis aliena descensio: vbi peccata absoluuntͬ. Arca enī ꝑ eū in terrā alienā trāsiuit ꝛ media ꝑte in mari fluēte: altera ad mōtis formā erigitͬ. Sic nos olim alienati a deo ꝑ baptismū humiliati erigimur ad alta. Quia qui se humiliat exaltabitͬ: pars q̄ fluit in mare amaricatͬ: quia arca dei.i. corpus christi nō mundatis nō ꝓficit: sed in deteriꝰ mutat. b Confitētes peccata sua. Hiero. Cōfessio ꝛ pulchritudo in cōspe.c.i. spōsi. Uñ desilit spōsa de camelo cū se humiliat ecclia christo. Qui figuratͬ ꝑ isaac: in cuiꝰ natiuitate risū fecit deus sare: sicut ad mariā dicitͬ: q̄ ē princeps cum deo: Benedicta tu in mulieribus. Beda. Cōfitentes peccata sua baptiçantͬ. Debent enī melioris vite nouitatem ꝓmittere: qui baptismū desiderant accipere. Unde predicante paulo dicitͬ: Multi veniebāt cōfitētes ꝛ annūciantes actus suos. Et petro dicitͬ: Macta ꝛ mālca: quasi occide mala que in eis erāt: ꝛ sic mūdatos christianā religionē ꝓmittētes in ecclesie mēbra cōmuta.
c Et erat iohānes ve. pi. ca. Hiero. Uestis ꝓphete ꝛ cibus et potus: totā austerā vitā p̄dicantiuꝫ significant: et gentes ad gratiā dei que est iohannes: intus ꝛ foris esse iungendas. Pili cameli: diuites gentiū: Zona pellicea: pauperes mundo mortui. Locuste: sapientes huiꝰ mūdi: qui stipulas aridas relinquētes iudeis frumēta mystica trahunt: ꝛ in calore fidei saltꝰ īhabitāt. Melli siluestri: fideles de inculta silua p̄parati cōparantͬ: q2 oīa a grā euāgelij dei: ī q̄ nō ē distinctio iudei ꝛ greci. Beda. Mora. Uestitꝰ pi. ca. Quia pctā nō fouit: sꝫ aspere īcrepauit. dicēs: Genimina viperaꝝ ꝛc̄. Zona pellicea circa lūbos: q2 carnē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛc̄. Locustas ꝛ mel sil. e. ꝛ p̄di. q2 p̄dicatio eiꝰ adeo dulcis fuit vt etiā xp̄s putaretur. Sed cito hec opinio decidit: q2 eū nō christū: ꝫ christi p̄cursorē esse innotuit. In melle enī dulcedo: in locusta alacer volatus: sed cito deciduꝰ. d Fortior me. Hiero. Quis fortior est gratia qua abluuntͬ pctā? Ille qui septies ꝛ vsq3 ad septuagiessepties pctā dimittit. Gratia q̄dē prior ē: sꝫ semel remittit pctā ꝑ baptismū: miscōia vo ī miseros ab adā vsq3 ad xp̄m: ꝑ septuaginta septē generationes: ꝛ vsq3 ad centū q̄draginta q̄ttuor milia ꝑuenit.
e Soluere corrigiā cal. Beda. Modꝰ fuit apō veteres vt si q̄s cā q̄ sibi cōpeteret accipe vxorē nollet: ille ei calciamēta solueret: q̄ ad hāc spōsus iure ꝓpinq̄tatis veniret. Christus aūt spōsus est ecclie. de q̄ dicit idē iohā. Qui habet sponsā spōsus est. Quia ergo hoīes iohānē xp̄m esse putabāt: recte se indignū soluere corrigiā dicit: quasi ego redēptoris vestigia nudare nō valeo: q̇a spōsi nomē mihi nō vsurpo. Hiero. Corrigia calciamentoꝝ mysteriū.s. incarnationis quō verbū caro factū est. vñ caro xp̄i: vñ aīa: vñ spūs sumit exordiū: vt verꝰ hō fiat ꝑ oīa absq3 pctō: vt verꝰ deꝰ in deo vero sine p̄ncipio.i. filiꝰ hoīs q̄ est in celo: ꝛ quō tanq3 spōsus ꝓcedēs de thalamo suo.i. de virginali vtero clausū relinquens. vñ adueniēte vero spōso: domꝰ iohānis domꝰ discalciati dr̄. Uñ in spē colūbe spūsctūs descēdit. De spōsa dr̄: Spōsa mea: amica mea: ꝓxia mea: dilecta mea: colūba mea. Spōsa in patriarchis: amica in ꝓphetis: ꝓxima in maria ꝛ ioseph: dilecta in iohāne baptista: colūba in christo ꝛ aplis. quibꝰ dicitͬ: Estote prudētes sic̄ serpētes ꝛc̄. Calx extrema ꝑs corpis. In fine enī ad iusticiā est saluator incarnatus. vñ: In idumeā extēdā calciamētū meū: q2 nisi iungatͬ scīa spūs nemo ꝑ gratiam remissionis inuestigat incarnatiōis mysterium. f Ego bap. vos aqua. Beda. Nōdū iohānes dicit deū aut dei filiū esse apte: q2 rudes erāt auditores: sꝫ paulatim ꝑ humanitatē glorificatā ad fidē diuinitatis ducit dicēs: Ille vo baptiçabit spūsctō: Sed postea vo cū capaciores iā videret: dei filiū iā apte p̄dicat dicēs: Testimoniū ꝑhibui: q2 hic est dei filius. Isid. Ego baptiço vos aq̄: ille ꝛc̄. Dei fluuiꝰ sꝑ plenꝰ: semꝑ equalͬ. de q̄: Flumis īpetꝰ leti. ci. dei. Multū distat intͬ spūm q̄ fertͬ suꝑ aq̄s nō subter: ꝛ aquā q̄ꝫtū inter aīam q̄ regit: ꝛ corpꝰ qō regitͬ. Sed māsit suꝑ eū spūs hec est vnctio xp̄i ꝑm carnē. de q̄: Unxit te deꝰ deꝰ t. o. l. p̄ cō. t. Oleum nō potest esse sub aqua: nec creator sub creatura. Oleū de amaritudine radicͬ surgit in pabulum luminis: medicinā vulneris: refectionē esuriētͬ. Unde fit ꝙ vnctio xp̄i de amaritudine passionis: ꝑuenit ad glīam resurrectiōis. Uñ Apls: Hoc sentite in vobis qō et in christo iesu ꝛc̄. vsq3 ꝓpter: qō ꝛ deꝰ illū exaltauit. g Et baptiçatus est in ior. Tribus causis vt iusticiā ꝛ hūilitatē īpleret: vt baptismū iohannis cōprobaret: vt iordanis aquas sctīficās ꝑ descēsionē colūbe spūmsctm̄ in baptismo adesse mōstraret. Hiero. Marcus: Sicut ceruꝰ desiderans ad fontes aquarū saltꝰ: dat culmīa pratoꝝ carpit: palmas in vertice portat: velut apis melliflua flores agri (cui odor veri isaac similatͬ) sūmatim gustat. vñ a naçareth galilee venientem iesum ad baptismum in iordane acceptum a iohanne enarrat: ꝛ statim de aqua ascendisse: aꝑtos celos vidisse: spūm vt colūbā descendisse in ipso mansisse: voce de celͬ fctā p̄ri ī dilecto filio cōplacuisse: ꝛ spūm eū ī desertū expulisse: tētatū a sathana. quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus: cum bestijs angelis ministrātibus cōmoratū. Quē ordinē nobis sequēdum ad cōsortia angelica festinantibus prius opere q3 voce ostendit christus. Debemꝰ enī de volubilitate mūdi

Gl. pēduli

[Marginal references: Luce. 14. c; Ps. 95.; Luce. 1. b; Act. 10. b; Roma. 10. c; Moralit; Luce. 3. b; Joh. 3. d; Mat. 10. b; Ps. 59.; Joh. 8. c; Ps. 44.; Phil. 2. a; Ps. 41.]

oīs iudee regio ꝛ hierosolomyte vniuersi ꝛ baptiçabātur ab illo (a)
a aliter non valet baptismus.
(a b) **in iordane flumie ꝯfitētes pecca**
merito egrediebātͬ ꝛ baptizabātͬ a iohe: quia iohes erat vestitꝰ ꝛc̄. ꝯuciēs venͬ p̄dicatori.
(c) **ta sua. †Et erat iohānes vestitus** (b)
diuites gentiū. pauperes.
pilͬ cameloꝝ: ꝛ çōa pellicea circa
a hītatores solitudis nō decet ciboꝝ delitias q̄rere: sꝫ tm̄ necītatē supplere. sapiētes. fideles
lumbos eius: ꝛ locūstas et mel (c)
siluestre edebat: ꝛ p̄dicabat di (d)
miscōia. gratia. ꝑ grām remissiōis.
(d) **cēs: †Ueit fortior me pꝰ me: cuiꝰ** (e †)
explicare.
(e) **nō sū dignꝰ procumbēs soluere**
quā fec̄ sibi de nr̄a mortalitate. .i. mysteriū
corrigiam calciamentorum eiꝰ.
īcarnatiōis dei. q2. hō purꝰ. n̄ spū. deꝰ
(f) **†Ego baptiçaui vos aq̄: ille vo** (f g)
Bed. Nō solū ī die baptismi. sꝫ q̄tidie cuꝫ ꝑ grām spūs ꝓficimꝰ. q̄ suꝑ aquas.
baptiçabit vos spūsācto. †Et fa (h)
cū iohānes baptizaret.
ctū ē in diebꝰ illis: venit iesus a (i k)
flos. rota.
(g) **naçareth galilee ꝛ baptiçatꝰ ē ī** (l)

a Et baptiçabantur ab illo in iordanis flumine. ꝑ illud enī flumē filij isrlͬ trāsiert ad terrā ꝓmissiōis: ꝛ iō baptismꝰ iohannis ꝯuenientͬ factus est in iordane flumine: q2 erat quedā ꝓtestatio penitētie agēde ꝑ quā est trāsitꝰ ad terrā viuentiū: ꝑm qō dr̄ Mat. iij. Peitētiā agite appropinquabit enīꝫ regnū celoꝝ. Et q̇a p̄dicatorē decet austeritas vite: ꝑꝫ qō dic̄ Paulꝰ apls. j. Co. ix. Castigo corpus meū ꝛ in seruitutē redigo: ne forte cū alijs p̄dicauerim ip̄e reprobꝰ efficiar. ꝛ ideo subditͬ: b Et erat iohes vestitꝰ pilͬ camelorum ꝛc̄. in quo ostenditͬ austeritas vestitꝰ: ꝛ ēt q2 iohes vēiebat in spū ꝛ virtute helie: vt hētͬ Luc̄. j. iō describitͬ in cōsimili habitu: ꝓut habetur. iiij. Reg. j. c Et locus. et mel sil. ede. in quo ostēditͬ austeritas victꝰ. iste est enī cibꝰ pauperꝝ in terra illa. d Et predicabat dicens: veniet fortior me ꝛc̄. hoc auteꝫ dicebat iohānes ad remouendū falsam opinioneꝫ populi: q2 credebant ip̄m eē christū. e Cuiꝰ nō sum dig. ꝓcūbēs sol. corri. cal. eiꝰ. Mat. iij. dr̄: Cuius nō sum dignus portare calciamēta. potuit enī iohānes vtrūq3 dicere. mattheus tm̄ expressit deportationeꝫ. marcus autē solutionē: tm̄ ꝑ vtrūq3 idem intelligitͬ. q. d. iohānes: tante excellētie ē christus respectu mei ꝙ nō sū dignꝰ ei exhibere etiā minimū obsequiū. nō enī xp̄s habebat calciamēta portāda vͬ soluēda: q2 scribitͬ Act. j. Cepit iesus facere ꝛ docere. ipse aūt discipulis ad predicādū missis imposuit sine calciamentis incedere: vt habetͬ Luc̄. x. ꝛ ideo nō est credibile ꝙ calciamētͬ vteretͬ. f Ego baptiço vos aqua. q2 baptismus iohannis lauabat tm̄ corpora. g Ille vo baptiçabit vos spiritusancto. q2 in baptismo christi cōfertur gratia spūssancti. h Et factū est. Hic ꝯn̄r ostenditͬ mediatoris ꝑsona testimōio dei patris: cū baptiçaretur a iohanne. et hoc est quod dicitͬ: i In diebus illis. s. in quibus iohānes baptiçabat et p̄dicabat anteq3 in carcere clauderetͬ.
k Uenit iesus a naçareth galilee. ī illa enī ciuitate fuit nutritus: vt habetͬ Luc̄. ij. l Et baptiçatꝰ est a iohanne in iorda. Quis enī non īdigeret aliq̄ baptismate: venit tm̄ ad baptismū iohānis. p̄mo vt illū approbaret ꝛ ip̄m a deo ordīatū ostēderet ꝯtra maliciā aliq̄ꝝ iudeoꝝ qui dicebāt ip̄m hūana fictiōe adinuentū. scōo vt iohānes ip̄m eē xp̄m ī lege ꝛ ꝓphetͬ ꝓmissū pplͬis denūciaret: ꝑm qō dr̄ Ioh. j. Sꝫ vt manifestetͬ in isrlͬ: ꝓpterea veni ego in aq̄ baptiçans. ꝛ iō dixit de eo: Ecce agnꝰ dei ecce q̄ tollit pctā mundi.

[Marginal references: † Mat. 3. c; Mat. 3. c, Luce. 3. c, Joh. 1. d; Math. 3. c, Luce. 3. c, Joh. 1. d; Mat. 3. d, Luc. 3. d, Joh. 3. c]

Et statim

¶ penduli voluptatis odore floris mūdicia tracicum adolescentibꝯ post spōsum currere: ⁊ sic per baptismi sacramēta de duobꝯ fontibꝯ dilectiōis dei ⁊ ꝓximi grā remissionis absoluimur: ⁊ ascēdētes spe: celestia secreta mūdis cordis oculis intuemur. Deinde spūm sanctū spū cōtrito ⁊ humiliato: cū simplici corde descendentē ad mā suetos: ⁊ cū charitate nunꝗ̄ cadente manentē suscipimus: ⁊ vox a deo ad nos dilectos dirigit. Bti pacifici: qm̄ fi. dei vo. Et tūc in nob cōplacet pr̄i cū filio et spūsctō: qn̄ efficiemur vnus spūs cū deo. vn̄: Ut sint vnū sicut ⁊ nos vnū sumus. Tūc spūs nos expellit in desertū quadraginta dierū numero tētādos a sathana: vt patiētia ꝓbatione: ꝓbatio spē: spes āt charitatē generet. cum nobis non sit collucta tio aduersus carnē ⁊ sāguinez: sed a. p. r. t. Et tunc bestie erunt pacate nobis: cū in arca aīe nr̄e mūda cū īmundis mausuefacimus: ⁊ cuz leonibꝯ sic̄ daniel cubamꝯ: cū spūs nō sit aduersus carnē: nec caro aduersus spūm. Post h̄ angeli ministri q̄ vidēt sp faciē patris in cel' mittuntur in solatiū dicētes: Exaudita est orō tua: ⁊ nolite timē iesū q̄rētes naçarenū: ⁊ ego q̄s amo arguo ⁊c̄. ⁊ vincēti dabo edere de ligno vite: qd̄ ē in p. d. m. a Uidit ap. Be. Mysteriū trinitatis in baptismo demōstrat̃: filiꝯ baptiçat̃: spūs ē in colūba: pat̃ in voce sonat: apiunt̃ celi nō reseratiōe elemētoꝝ: sꝫ spūalibꝯ ocul'. Sedit colūba sup iesū ne putaret̃ vox ad iohānem facta nō ad eū. Pulchre aūt addidit: ⁊ manētē in ip̄o. Hoc enī ꝓpriū ē christo vt semel eū iplēs spūs: sp in illo mãeat. Fidelibꝯ xp̄o aliqn̄ ꝯfert̃ ad miracl'a faciēda: aliqn̄ tollit̃: Quibꝯ tn̄ ad opationē iusticie ad amorē dei ⁊ ꝓximi cōseruādū nunꝗ̄ abest. Un̄ apd̄ nos manebit ⁊ in nob erit iuxta mēsurā fidei spūs. de xp̄o aūt dr̄: Plenū grē ⁊ veritat'. b Manētē in ip̄o ⁊c̄. Manet in eo spūs nō ex q̄ baptiçatꝯ: sꝫ ex q̄ ꝯceptꝯ. Qr̄ āt in baptismo descēdit: significat nob grāꝫ spūalē in baptismo dari: q̄bꝯ ī remissionē pctōꝝ ex aqua ⁊ spū regenerat' solet amplior spūs grā ꝑ īpositionē manus ep̄i celitꝯ dari. c Tu es filiꝯ m. di. Beda. Nō qd̄ nesciebat docet̃: sꝫ nob qd̄ credere debeamus ostēdit̃: ip̄m. s. q̄ q̄si hō cum alijs ad baptiçādū venit: verꝝ esse dei filiū. ⁊ ideo de spū baptiçari posse: nos quoqꝫ ꝑ aquā absolutiōis ⁊ spiritū sāctificatiōis dei filios effici. Quotq̄t enim recepert̃ eū d. e. p. f. d. fieri. Un̄ aūt in specie colūbe descēdit spūs: q̄ simplex aīal ⁊ sine felle: quia simplices q̄rit: nec habitat in mētibꝯ īpur'. d Spiritus. Beda. Ne dubiuꝫ q̄s spūs: lucas cōsulte premittit. Jesus plenꝯ spūsctō regressus est a iordane. deinde intulit: ⁊ agebat̃ a spū ī desertū ne putet̃ īmundꝯ spūs quicꝗ̄ ꝯtra euꝫ potuisse. e Quadraginta di. Be. Totū tp̄s significat quo mēbra eius diabolus tentat. Quadriptitus enim mundus per obseruantiā decem preceptorū contra diabolū certando dn̄o famulatur. Quater xp̄o decē quadraginta faciūt. vbiqꝫ ⁊ semper adest aduersarius: qui iter nostrum impedire nō cessat. f Erat qꝫ cū ⁊c̄. Nos q̄ꝫ si ī heremo sctē cōuersatiōis bestiales hominū mores impolluta mēte toleramꝯ: ministeriū āgeloꝝ

¶ meremur

Margin: Math. 5. a; Joh. 17. b; Ephe. 6. b; Luce. 1. a; Mar. 16. a; Apoc. 3. d; Joh. 1. b; Joh. 1. a

¶ gratia. ¶ post baptismū.
iordane a iohāne. †Et statiꝫ ascē
¶ q̄ apiūt baptiçat': clausi ade īterposito cherubin ⁊ flāmineo gladio q̄ extinguit̃ ī aq̄ baptismi.
a dens de aqua vidit apertos celos: ⁊ spm̄sctm̄ tanꝗ̄ colūbā de-
b scēdentē ⁊ manentez in ipso. Et
c vox facta est de celis: Tu es filiꝯ
¶ non iohannes.
meus dilectus: in te complacui.
¶ post baptismum. ¶ sanctus.
d Et stati spūs expulit eū in deser
a ¶ vt ⁊ nos mūdi illecebras fugiamus.
e tum. Et erat in deserto q̄dragin
¶ in prosperis. ¶ in aduersis.
ta diebus ⁊ quadragita noctibꝯ
¶ vt nos post baptismum non solū ad bona agēda: sꝫ etiā ad mala tolerēda accigamur. ¶ vt hō
f ⁊ tentabatur a sathana. Eratqꝫ
¶ vt deo.
cū bestijs: ⁊ āgeli mistrabāt illi.

a Et statim ascē. de aqua vidit aptos celos ⁊ spm̄sctm̄ tāꝗ̄ colūbā ⁊c̄. In baptismo enī christi apparuit tota trinitas: pater in voce: spūssanctꝯ in colūbe specie: ⁊ filius in carne. verūtn̄ caro vnita erat filio in vnitate suppositi vox aūt ⁊ colūba nō habebāt vnitatē suppositi cū patre ⁊ spūsancto: sed tm̄ in repsentatiōe signi. ⁊ cum ꝑ talē apparitionē trinitatis baptiçato christo significatū fuit ꝙ baptismus christi deberet cōferri in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūssancti: tn̄ in primitiua ecclesia ad tp̄s collatus fuit in nomīe christi: vt habetur Act. ij. ⁊. xix. vt nomē christi ī maiori reuerētia haberet̃. Et ad excludendū errorē illoꝝ qui virtutez baptismi attribuebant ministris: sꝫ qd̄ habet̃. j. Coꝝ. j. dicentes: Ego sum Pauli: ego aūt apollo: ego xp̄o cephe ⁊c̄. sed cessantibꝯ illis causis rediit ecclesia ad formā predictā. b Tu es filius meus dilectꝯ. p̄ ceter': qr̄ es filius naturalis: alij aūt adoptiui. c In te cōplacui. ad ꝑficiendū in te opus redēptionis humane. Ad maiorē intellectū dictoꝝ pōt queri hic vtrū ꝯueniens fuit celū apiri christo baptiçato ⁊ vocē patr' audiri. Arguit̃ ꝙ nō: qr̄ talis aptio nō fuit ſm veritatē: cū corpora celestia sint incorruptibilia: nec ſm apparētiā tm̄: quia falsitas fuisset in opibus diuinis qd̄ nō cōuenit. Itē christo baptiçato nō fuit apta ianua celestis: ſꝫ in passiōe. cū ergo talis aptio celi significaret apertionem beatitudinis: videt̃ ꝙ nō debuit fieri christo baptiçato: sed ipso passo. Itē vox patris sup christū erat quedā approbatio sue p̄dicationis. vn̄ Mat. xvij. vbi silis vox facta est sup ip̄ꝫ in trāsfiguratione. additur: Ip̄m audite. sꝫ nō p̄dicauit īmediate post baptismuꝫ: sed post īcarcerationē iohānis: vt dr̄. j. eo. ca. ergo ⁊c̄. Rn̄sio: dicendū ꝙ christus baptiçatꝯ fuit a iohāne nō vt baptismo indigeret: sꝫ vt virtutē regenerandi aq̄s ꝯferret: ⁊ vt testimonio iohannis manifestaret̃: vt dictū est. ⁊ ꝓpter vtrunqꝫ cōueniēs fuit celū apiri ⁊ vocē patris audiri: qr̄ cū testimonio iohānis qd̄ erat hūanū fuit testimonium dei pr̄is ⁊ spūsscti apparētiū in voce ⁊ colūba. ⁊ silr̄ creature irrōnabil' ⁊ īsēsibil' testimōiū ꝑ illā aptionē celestē. Itē cōueniēs fuit ad significandū virtutē baptismi dandi ꝑ xp̄m: ꝑ quē ē introitꝯ in regnū dei: ſm qd̄ dr̄ Joh. iij. Nisi q̄s renatꝯ fuerit ex aqua ⁊ spūsctō nō p̄t introire in regnū dei. Ad primū dicēdū ꝙ illa aptio nō fuit in corpe celesti sꝫ in aere: sic̄ solet fieri in coruscatiōe in q̄ videt̃ celum apiri: ⁊ sic dicūt hoīes vulgares. celū aperit̃ in coruscatiōe: scriptura aūt sacra cōiter tenet modū loquēdi vulgarē: nec fuit ibi falsitas aliq̄: qr̄ sufficiēs erat ad significādū aptōez ianue ꝑ baptismū: sicut ſm aliq̄s doctores colūba illa nō fuit vera colūba: ⁊ tn̄ nō fuit ibi falsitas aliq̄: rōne dicta: qr̄ sufficiebat ad repsentādū vel significandū spūmsāctū. Ad secundū dicendū ꝙ licet ꝑ passionē christi ianua celi sit apta: q̄tuꝫ ad remotionē impedimēti general': qd̄ erat ex pctō ade: tn̄ applicat̃ virtꝯ passionis q̄ꝫtū ad singl'ares ꝑsonas beatitudinē intrātes ꝑ baptismū: ꝑ quē incorpant̃ xp̄o ⁊ efficiunt̃ ꝑticipes redēptiōis facte ꝑ passionē: ⁊ iō ꝯuenientiꝯ fuit celū aperiri in baptismo q̄ꝫ in passiōe: qr̄ ꝑ baptismū ē īmediate ingressus ad beatitudinē: vt visū est. Ad tertiū dicēdū ꝙ licet christꝯ inceperit p̄dicare publice ⁊ cōiter post īcarcerationē iohānis: vt dicit̃. j. eo. ca. tn̄ ante incarcerationē dictā docuit ⁊ miracula aliq̄ fecit ⁊ discipulos habuit: vt habet̃ Joh. ij. ⁊. iij. licet nō ita publice p̄dicauerit sicut post. d Et stati spiritꝯ. Hic ꝯn̄r describit̃ reductio pctōris in deū ꝑ opꝯ mediatoris: ⁊ p̄mo per ipsius p̄dicationē. scd̄o ꝑ passiōis redēptionē. ca. xiiij. tertio ꝑ resurrectiōis glificationē. ca. xvj. Circa p̄mū pōit̃ p̄dicatio xp̄i ꝑ viā amor'. s. cū p̄dicatiōe curādo: ⁊ miracl'a faciēdo. scd̄o ꝑ viā timor' terrorē futuri iudicij incutiēdo. ca. xiij. Adhuc circa p̄mū p̄mittit̃ xp̄i p̄dicatio ꝑ seip̄m tm̄. scd̄o cum h̄ ꝑ discipl'os. scd̄a ps incipit circa mediū. iij. ca. ibi: Et ascēdēs in mōtem. Adhuc circa p̄mū p̄mittit̃ xp̄i p̄dicatio. scd̄o ex h̄ ponit̃ iudeoꝝ emulatio. sequē. ca. Adhuc circa primū p̄mittit̃ p̄dicatoris debita dispositio. scd̄o p̄dicationis executio. ibi: Postꝗ̄ aūt traditꝯ est iohānes. tertio sequēs aliquoꝝ cōuersio. ibi: Et p̄teriēs secꝯ mare. q̄rto cōuersoꝝ ꝯfirmatio. ibi: Et īgrediunt̃ capharnaū. Circa primū sciēdū ꝙ debita dispositio p̄dicatoris ē mortificatio carnis: vt sit subdita spūi: ſm ꝙ Paulꝯ dicit. j. Coꝝ. ix. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo: ne forte cū alijs p̄dicauerim ipse reprobus efficiar. Et solitudo cōtēplatiōis vt ibi hauriatur qd̄ postea ppl'o ꝑ doctrinā effūdat̃: ⁊ licet xp̄s talibꝯ non īdigeret cū ī carne eiꝯ nulla fuerit rebellio: ⁊ ab instāti sue ꝯceptiōis fuerit repletꝯ grā virtutibꝯ ⁊ sciētijs: verū tn̄ egit t'lia p̄bēs alijs formā et exemplū. ⁊ iō p̄mo p̄mittit̃ solitudo deſti. cū dr̄: Et stati spi. expu. eū ī deser. q̄ est locꝯ aptꝯ cōtēplatiōi ꝓpt̃ segregationez a tumultu sc'lariū. spūs aūt iste a q̄ dr̄ expulsus in desertū: intelligit̃ spūs diuinus ⁊ etiā hūanus: qr̄ xp̄i volūtas erat oīno ꝯformis volūtati diuīe. ⁊ sequit̃ maceratio carnis. cū dr̄: Et erat in deser. xl. die. in q̄bꝯ ieiunauit: vt hr̄ Matthei. iiij. f Et tentabat̃ a sathana. Modus aūt ⁊ ordo huiꝯ tētationis hic tacet̃: sed exprimitur Matth. iiij. g Eratqꝫ cū bestijs. nō tn̄ nocebāt ei sed magis applaudebant. h Et angeli ministrabāt illi. ꝑ hoc ostēdebatur dn̄s terrestrium et celestium.

Margin: † Mat. 4. a; Luce. 4. a

Postꝗ̄ autē

¶ meremur: a quib⁹ corpe absoluti in celū trāsferamur. a Postq̄ au
tē. Isido. Accepim⁹ grām ꝓ grā: carnalia decollant: spūalia viuifican
tur. Cessāte vmbra adest veritas. Johānes ī carcere: lex in iudea: iesus
in galilea: salus in gētib⁹. Beda. Nemo putet traditū iohannē stati
Joh.2.b. p⁹ tēratione .xl. dier̄ ⁊ ieiuniū dñi. Inueīt eī in euāgelio iohānis dñm
aū multa docuisse et miracula fecisse: ⁊ h̄ fecit
Luce.22.d initiū signor̄ .i. in chana .ga. Et iter̄: Necduz
erat missus ī carcerē iohānes. Fert aūt q̄ cū
alior̄ legisset iohēs euāgelia ⁊ ꝓbasset eos ve
re historiā texuisse: s; vni⁹ anni tm̄ in q̄ ⁊ pas/
sus est post carcerez iohānis: p̄termisso anno
cuius acta a trib⁹ exposita fuerāt: supior̄ tē/
poris anteq̄ traderet iohānes gesta narra/
uit. b Predicās euā. Hiero. Beati pau/
peres spū: q. i. e. r. ce. Regno terreno succedit
paupertas: paupertati christianor̄ regnuz sempi/
Joh.18.g ternū. vñ: Regnū meū nō ē de h̄ mūdo: oīs eī
honor terren⁹: spuma: fum⁹: somn⁹. c Pe
nitemī. Hiero. Amaritudinē radicis dulcedo
pomi cōpēsat: picula mar̄ spes port⁹ delectat:
dolorē medicine spes salut̄ mitigat: q̄ deside/
rat nucleū: nucē frāgat: pniam agat: q̄ vult e/
terno adherere bono: p̄conia xp̄i narrare pos
sūt q̄ ad palmā indulgētie ꝑuenire meruerūt:
vñ p⁹ pniam p̄dicatores eligūt. d Vidit si
mo. Hiero. Simō obediēs: andreas viril̄: ia/
cob⁹ supplātator: iohēs grā. His noīb⁹ in ima
ginē dei ꝯuertimur. Obediētia vt obediam⁹:
virilitate vt pugnem⁹: supplātatiōe: vt pseue/
rem⁹: grā vt cōseruem⁹. Nisi eī dñs edifica. do
mū in vanū laborauerūt q̄ edi. eā. De q̄ttuor
xtutes cardiales dicūt. ꝑ prudētiā obedim⁹:
ꝑ iusticiā viriliter agim⁹: ꝑ tēperātiā serpētes
calcam⁹: ꝑ fortitudiem dei grāz meremur.
Hiero. Quē nō iebriat eloq̄ntia sclar̄? Dif
ficile hoīes potētes ⁊ nobiles: ⁊ diuites: ⁊ ml̄
to his difficili⁹ eloq̄ntes credūt deo. Obceca
tur mēs eor̄ diuitijs ⁊ opibus atq̄ luxuria: ⁊
circūdati vitijs ñ pñt videre xtutes: simplici/
tatēq̄ scp̄ture scte: ñ ex maiestate sēsuū: s; ex x/
bor̄ iudicāt vilitate. Hiero. Vocāt q̄ttuor
piscatores. simō: ādreas: iacob⁹ ⁊ iohēs. Reli
ctis oīb⁹ sequūt: hac q̄driga vehimur ad ethe
ra vt helias his q̄ttuor āgul̄ ꝯstruit p̄ma ec/
clesia: his q̄ttuor lr̄is hebraic̄ tetragrāmaton
nomē dei cog̃scit a nob. Quib⁹ ēt silr̄ p̄cipit
vt audiam⁹ dñm vocātē: ⁊ obliuiscamur ppl̄z
vitior̄: ⁊ domū patrie traditiōis q̄ ē stulticia
do: ⁊ rete arānear̄: q̄ nos pene lapsos velut cu
lices tenebat aer ianis. Nauē p̄stine ꝯuersati
onis fugiam⁹. Pellib⁹ eni mortuis tegit adā
pr̄ nr̄ p̄m carnē: q̄ deposito cū actib⁹ suis no/
uum seq̄ntes: pellib⁹ salomonis tegimur: q̄b⁹
spōsa se gliat formosā. Bed. Querit quō p̄/
mū petr̄ ⁊ ādreā ⁊ p⁹ pusillū iacobū ⁊ iohem
vocauerit: sic̄ narrat matthe⁹ ⁊ marc⁹: cū dicat lucas in magna captura
pisciū socios petri fuisse iacobū ⁊ iohānē: ⁊ iesū dixisse petro. Ex h̄ iā er̄
hoīes capiēs ⁊ sil̄ eū secutos fuisse: s̄bduct̄ ad terrā nauib⁹. S; q̄d dic̄
lucas p̄mo factū ē ⁊ petro p̄dictū ē q̄ hoīes esset captur⁹: nō q̄ extūc nō
eēt piscatur⁹. Ad capturā eni pisciū redierāt: ⁊ postea sic̄ matthe⁹ ⁊ mar
cus narrāt: bini vocati sūt. Prio petr⁹ ⁊ andreas: deīde ⁊ alij. Tūc eni
nō s̄bduct̄ ad terrā nauib⁹ tāq̄ cura redeūdi: s; tāq̄ vocātē ⁊ iubētē se
cuti st̄. e Et igrediūt ⁊c̄. Hiero. Marc⁹ dicta euāgelij in semetip̄o di/
spōnēs: ordinē historie nō secut⁹: mysterior̄ ordinē s̄uat. Vñ ī sabbatis
p̄mā xtutē narrat dicēs: Et ingrediūt ⁊c̄. f Capharnaū. Hiero. Ca/
pharnaū villa ꝯsolatiōis: sabbatū req̄es. Nō in spū īmūdo gen⁹ hūanū
in q̄ īmūdicia regnauit ab adā vsq̄ ad moysen. Nā q̄ sine lege peccaue
runt sine lege peribunt. Qui sciēs sanctū dei obmutescere iubet. Dum
scientes quidē deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias ege/
runt: sed euanuerūt in cogitationibus suis. Spiritus discerpens homi
nē exijt ab eo: quia appropinquante salute appropīquat tētatio. Pha/
rao dimissus ab israel psequitur eū diabolus contemptus surgit in scā
dala. Beda. Qr̄ sabbato maxime curat et docet: ostēdit se nō sub lege
esse: sed supra: et docet nos verū sabbatū: vt sc; saluti animarū studen/
tes ab omni seruili opere: id est ab omnibus illicitis abstineamus.
g Erat eni. Be. Scribe dicebāt: q̄ scp̄ta erāt ī moyse ⁊ ꝓphet̄. Jesus
vt de⁹ ⁊ dñs ipsi⁹ moysi libere q̄ deerāt legi addebat vl̄ cōmutabat. vñ
in mattheo: Audist̄ q̄r dictū ē antiq̄s ⁊c̄. Ego autem dico vobis:
¶ Quid no

(Textus)

¶ lex
a † Postq̄ aūt tradit⁹ ē iohēs: ve a b+
¶ euāgeliū. ¶ gentes. ¶ q̄d ducit ad regnū.
b nit iesus ī galileā p̄dicās euāgeli
¶ hoc. a ¶ Beda. De quo: Vbi venit plenitu/
do tp̄is in quo misit deus filium suum in ter. ⁊c̄.
um regni dei ⁊ dicēs: Quōniaz
īpletū est tēp⁹: et appropinqua/ c d
b ¶ Be. Renūciate opib⁹ mortuis. ¶ ergo.
c bit regnum dei. † Penitēmini et e
¶ aliter non intelligeretis. ¶ nō fiūt opa vt sit
fides: sed fides vt sequantur opera.
credite euāgelio. Et p̄teriēs sec⁹ f+
¶ mūdū volubilē. ¶ prius mittūt piscatores ad
p̄dicandū vt fides credentiū in virtute dei pute
tur esse: nō in eloquētia vel doctrina hominū.
¶ obediens.
d mare galilee vidit simonē ⁊ an/
¶ virilis. a ¶ mūdanis interos lucris.
dream fratrē eius mittēntes re/
tia in mare. † Erāt ei piscatores.
a ¶ cum retibus euangelij.
Et dixit eis iesus: Venite post
me ⁊ faciā vos fieri piscatores
hominū. Et protin⁹ relictis reti
¶ omnino. ¶ post vocationem horum.
bus secuti sūt eū. † Et ꝓgressus ī
¶ supplantatorem. ¶ fugitiui
de pusillū vidit iacobū zebedei
¶ gratiā.
et iohannem fratrē eius: ⁊ ip̄os
cōponētes in naui retia: ⁊ statiz
a ¶ obliuiscere ppl̄m tuū ⁊ domū patris tui.
vocauit illos. Et relictō p̄re suo g
zebedeo in naui cū mercēnarijs
e secuti sunt eum. † Et ingrediunt h
¶ villa cōsolationis. ¶ requies.
f capharnaū: ⁊ stati sabbat̄ igres/ i
sus ī synagogā docebat eos: † ⁊ k+
¶ ideo.
g stupebāt sup doctrīa ei⁹. Erat ei l

(Nicolaus de Lyra)

a Postq̄ aūt traditus est. Hic ꝯñr describit chri/
sti p̄dicatio. ⁊ primo q̄tū ad tp̄s. cū dr̄: Postq̄ tra/
ditus est iohānes ⁊c̄. sicut eni iohānes erat christi p̄
cursor: ita p̄dicatio ipsius erat p̄uia p̄dicatiōi christi.
⁊ iō christus nō p̄dicauit cōmuniter ⁊ publice ante/
q̄ īcarceraret iohēs finita ei⁹
p̄dicatiōe. scd̄o q̄tū ad locū.
cū subdit: b Venit iesus
in galileā p̄dicās euāgelium Mat.4.b
⁊c̄. q̄re autē in p̄mo p̄dicaue/
rit loq̄ndo de publica ⁊ cōi p̄/
dicatiōe Matthe⁹ exp̄ssit. iiij.
ca. circa mediū: ⁊ ibi expositū
c Impletū est tp̄s. s. redem/
ptiōis humane ꝑ ꝓphetas p̄/
dicte. d Et appropinquit
regnū dei. q̄r ꝑ christū apta ē
ianua celi. e Penitemini Mat.4.c
⁊ credite euangelio. q̄r sine pe Act.3.d
nitentia preteriti delicti ⁊ fide
christi nō habet vita beata.
f Et p̄teriēs. Hic ꝯñr descri
bit p̄dicationis christi fruct⁹.
s. aliquor̄ cōuersio ad ip̄m: vi
delicet petri andree ⁊ iacobi ⁊
iohānis. patet littera vsq̄ ibi:
g Et relicto patre suo zebe.
in naui cū mercēnarijs. dicun
tur autē hic mercēnarij aliqui
homīes qui in piscatiōe iuua/ Mat.4.c
bāt zebedeū ꝓ mercede. Sci/ Luce.5.b
endū autē q̄ ista vocatio de q̄
loquit hic marc⁹ fuit illa qua
vocati st̄ p̄dicti ad discipl̄atū
christi vlteri⁹ ad ꝓpria nego/
cia nō reuersuri. prius eni vo/
cati fuerāt saltē tres illor̄ ad Mat.4.d
quādā christi familiaritatem:
postea tñ reuersi sūt ad ꝓpria
negocia. de q̄ loq̄t Joh. j. ca.
dicēs q̄ duo discipuli iohan/
nis baptiste audiētes eū di. d̄
xp̄o: Ecce agn⁹ dei. secuti sunt
eum. ⁊ ibidē subdit q̄ andre/
as erat vnus ex illis duobus.
⁊ de altero dicunt doctores q̄ Luce.4.c
fuit iohannes euangelista: et
de vocatione petri ibidē sub/
dit: ista tñ vocatio iohānis et
andree fuit instrumētalit̄ ver/
bo iohannis baptiste: princi/ Mat.4.d
paliter autē christi inspiratio/ Luce.1.g
ne. Si autē querat quō homi/
nes secularib⁹ implicati ad so
lum christi verbū relictis om/
nibus sequebant eum. Dicēdum q̄ humanitas chri
sti instrumentum erat diuinitatis coniunctū: sic̄ ma
nus est instrumētum artificis. ⁊ ideo sicut verbū xp̄i
inq̄tum vox mouebat aurē: ita inq̄tum instrumen
tum diuinitat̄ mouebat mētē. h Et in. caphar
naum. Hic ꝯñr ponit cōuersor̄ cōfirmatio ꝑ opa mi
raculosa. Et describunt hic tria miracula. Primum
est de demoniaco curato. secunduz est de socru petri
sanata. ibi: Et ꝓtin⁹ egrediētes. tertiū āt de leproso
mūdato. ibi: Et vēit ad eū. Circa primū dicit: Et
ingrediebant capharnaum. in illa eni ciuitate in p̄n
cipio sue p̄dicatiōis pluries christus p̄dicauit ⁊ mul
ta miracula fecit: ꝓpter q̄d Luce. x. Exprobrabat il
li ciuitati: q̄r ꝑ h̄ nō fuerunt ad deū vere ꝯuersi.
i Et stati sab. igres. in sy. do. e. synagoga eni est lo/
cus in q̄ ꝯueniebāt legisperiti: ⁊ cōis ppl̄s ad audi/
endū doctrinā legis: maxime dieb⁹ sabbator̄: in q̄/
bus diuinis erat vacandū. ⁊ ideo tali loco et tp̄e do
cebat xp̄s: q̄r erant ꝯueniētia doctrine ei⁹. k Et
stupebāt sup do. ei⁹. i. admirābāt: tū q̄r legē ⁊ ꝓphas
non didicerat: ⁊ tñ clarissime docebat: tum q̄r doctri
nam suam diuinis operibus ꝯfirmabat. vñ subdit:
l Erat ei do. e. q̄si ptātē ha. s. faciēdi miracl̄a: q̄d sta
tī oñdit ꝑ factū. cū subdit Et erat

a Quid nobis τc. Beda. Nõ est hic volũtatis cõfessio: sed necessitatis extorsio: sicut seru⁹ fugitiuus visũ dñm timet: τ de verberib⁹ dep̃cat. Demones enĩ in terris dñm cernẽtes: se cõtinuo iudicã/dos credebant esse. b Obmutesce. Beḋ. Congruo ordine lingua serpẽtina que p̃mo virus sparsit ne vltra spargat primo obcludit: deinde femina q̃ p̃ma seducta est a carnalis ꝯcupiscẽtie febre curatur. tertio vir qui male cõiugi obediuit: ab erroris lepra mundat: vt sit idẽ ordo restaurationis in dño: q̃ ꝑditionis in ꝓthoplasto.

c Discerpẽs. Beḋ. Al' cõuexãs: sicut q̃dã codices hñt. Lucas aũt dicit qꝛ nihil ei nocuit: Sed qḋ marcus ait: discerpẽs idẽ ẽ qḋ lucas cum ꝓiecisset eũ in medium. Qḋ vo addidit nihilq̨ nocuit intelligẽdũ est: qꝛ illa iactatio nõ eum debilitauit sic̃ exeũt demones amputatis vl' auulsis aliquib⁹ mẽbris. Beḋ. Moralit. Vir a demonio liberatũ: animũ ab immũda cogitatiõe purgatũ in/telligim⁹. Feminã vo a febrib⁹ ꝯsequẽter curatam: carnẽ a concupiscẽtie fer/uore ꝑ continentie p̃cepta frenatã. d Quidnaz est hoc τc. Per ea q̃ vidẽt ad inquisitionẽ eoꝝ q̃ au/dierant excitant. Ad hoc ei τ ipse dñs signa facit et discipul' facer̃ ḋdit: vt ꝑ h̃ euãgelio certi⁹ credat: dũ q̃ celestia ꝓmittunt terre/nis: celestia τ diuina ope/ra operent in terris.

e Et statim dicũt ei τc. Be. Lucas dicit qꝛ roga/uerũt ꝓ illa. Mõ ei salua/tor rogat⁹: mõ vltro curat vt ꝯtra vitioꝝ q̨z passiões τ se p̃cib⁹ fideliũ sꝑ ades/se: τ q̃ nõ intelligunt: vel intelligẽda dare: vel nõ intellecta dimittere pie petẽtib⁹ ostendat. vñ: Delicta q̃s ĩtelligit: ab occlt' meis mũda me. f Et app̃hẽ/sa. Socr⁹ Petri febricitãs app̃hẽsa manu leuat. Febris ĩtẽperãtia est: de qua nos filij synagoge per manũ discipline τ leuationez desiderij sanamur: τ hui⁹ qui sanat nos ad vesperũ declinantis a nobis ministram⁹ volũtati. g Ministrabat eis. Be. Tropo. Id est mẽbra q̃ seruierãt ĩmũdicie seruiãt iusticie.

h Vespe aũt. Be. Occasus solis mors christi. Afferebant ad eũ omnes male habentes. Plures enĩ per apostolos post mortem suam sanauit: q̃ cum in carne viuens iudeis predicauit. i Ad ianuam τc. Hierony. Janua regni. Moralit: penitentia est cuz fide que operatur salutem languorıbus varijs. Varia enim sunt vitia quibus languescit ciuitas mundi.

[Margin: Luce4.f — Moralit. — Ps̃.18. — Mat.8.b — Tropo.]

Gloss: substãtialẽ et ꝓpriã.
docẽs eos quasi p̃tatẽ hñs: τ nõ
Gloss: cum doceret.
sicut scribe. Et erat in synagoga
eoꝝ hõ ĩ spũ imũdo: et exclama/
Gloss: cõmune.
uit dicẽs: Quid nob̃ τ tibi iesu
Gloss: a ꝑsentia iesu: tormenta sunt demonum.
naçarene? Venisti ãte tp̃s ꝑdere
nos? Scio q̨ sis sctũs dei. Et cõ
minat⁹ est ei iesus dicẽs: Obmu
tesce: τ exi de hoĩe: τ discerpens
eũ spũs imũd⁹ τ exclamãs voce
Gloss: q̨ exiens ei non plus nocuisset.
magna exijt ab eo. Et mirati sũt
oẽs: ita vt ꝯq̃rerẽt inter se dicẽ/
tes: Quid nã ẽ h̃? Que naz do/
Gloss: ꝓpria alij inaccepta.
ctrina hęc noua? Quia in p̃tãte
Gloss: etiam. — vt deus.
spiritibus imundis ĩperat τ obe
Gloss: qꝛ tanta faciebat.
diunt ei. Et processit rumor ei⁹
statim in omnẽ regionẽ galilęę.
Gloss: iesus et discipuli.
† Et protin⁹ egrediẽtes de syna
Gloss: a circũcisionem petro commissam.
goga venerunt in domũm simonis et andreę cum iacobo τ io/
Gloss: a Alle. Synagoga q̃dãmõ mr̃ ecclie cõmisse.
hanne. Recũbebat autem socr⁹
Gloss: petro. a inidie estib⁹ laborãs τ eccliaz ꝑseq̃ns
simõis febricitãs: et stati dicunt
Gloss: a in spiritualẽ sensũ erexit carnalia eius opa.
ei de illa. Et accedẽs eleuauit eã:
Gloss: o nõ remanẽte molestia egritudinis vt solet sanitas q̃ dat impio dñi tota simul redit.
app̃rehẽsa manu eius: τ ꝯtinũo
dimisit eã febris: τ ministrabat
eis. † Vespere autẽ facto cũ occi
Gloss: Beda. Morte. — Beḋ. Christ⁹ q̃ dicit: q̃diu in mũdo sũ lux sũ mundi
disset sol: afferebant ad euz oẽs
male habẽtes† τ demonia habẽ
tes. et erat oĩs ciuitas ꝯgrega/
Gloss: penitentiam.
ta ad ianuam. Et curauit mul/
Gloss: vitijs.
tos qui vexabantur varijs lan/
guoribus. Et demonia multa
Gloss: Be. Petõri dixit: Quare tu enarras iusti. me. τc. ne q̃s dũ audit p̃dicãtẽ sequat errantẽ et falsa veris miscentem.
eijciebat: τ nõn sinebat ea loqui

a Et erat in synagoga eoꝝ homo in spũ ĩmundo. i. obsessus a demone. b Et exclamauit. dolẽs de christi doctrĩa que erat animaꝝ sal⁹ τ medicina. Et qꝛ de salute hominũ torquet diabol⁹ inuidia motus. ideo subdit: c Venisti ante tp̃s ꝑdere nos. i. diminuere τ auferre potestatẽ nostram nocendi hominibus. d Scio q̨ sis sanct⁹ dei. i. christus ad salutẽ ho/minũ missus. ꝑ ꝓphetias enĩ de x̃po dictas q̃ de/terminauerãt tp̃s locũ τ modũ veniendi ipsi⁹ x̃pi ꝫm qḋ pleni⁹ declaraui in quadã q̃stione de aduẽtu messie cõpletas in eo τ ꝑ alias circũstãtias sciebant ip̃m esse x̃pm in lege ꝓmissuz. vñ. ĩ. eo. ca. dr̃ q̨ nõ sinebat eos loq̇: q̃m sciebãt eũ. s. esse x̃pm: ꝫ q̨ exp̃sse dr̃ Luc. iiij. verũtñ nesciebãt ip̃m esse de/um: nec ꝑ tẽtationẽ x̃pi in deserto diabol⁹ potuit scire de x̃po vtrũ esset dei fili⁹ ꝑ naturã: hñs ean/dẽ naturã numero cũ patre: licet ad hũc finem tri/pliciter eũ tẽtauerit vt dictũ fuit pleni⁹ Mat. iiij. Si enĩ cognouissent demones ip̃m esse deũ: nun/q̃ induxissent iudeos ad ip̃m crucifigendũ: ꝫ qḋ dr̃. j. Coꝝ. ij. ca. Si cognouissent nunq̃ dñm glie crucifixissent. Aliqui aũt doctores dicũt q̨ nõ so/lũ nõ cognouerũt demones ip̃m esse deũ: vt dictũ est: sed nec etiã cognouerũt certitudinaliter ipsuz esse christum in lege ꝓmissum: sed tñ hoc cogno/uerunt quadã cõiectura ꝓbabili multuz que in h̃ loco et alijs locis euãgelij plurib⁹ nomine sciẽtie exprimitur: sed primuz dictũ magis videt cõsonũ textui τ dictis sanctoꝝ. e Obmutesce. cõpelle/bat enĩ christus demones ad tacẽdũ de ipso: ne veris falsa miscerẽt: τ ne videret querere testimoni/um ab ipsis: maxime quia pharisei dicebãt ip̃m in beelçebub principe demonioꝝ eijcere demõia: vt habet Matth. xij. vbi dictũ phariseoꝝ pleni⁹ ex/cludit: sicut ibidẽ exposui. f Et discerpẽs eum spũs immund⁹. contrariũ videt haberi: Luc. iiij. vbi dicit de isto demone q̨ exiuit ab illo τ nihil ei nocuit. Dicendũ q̨ demones ab obsessis corpori/bus solent exire: nõ solũ cũ afflictione corporis: ꝫ etiã cũ mutilatione alicuius mẽbri: per h̃ q̃ q̨ Lucas dicit q̨ nihil ei nocuit: intelligendũ est q̃tum ad mutilationẽ: quia exiuit absq̨ mutilatione mẽbri. q̨ autẽ dicit Marc⁹. discerpẽs eũ. intelligẽdũ est q̃tũ ad afflictionẽ: qꝛ licet in exitu non muti/lauerit eũ tamen multũ afflixit. τ hoc idẽ habetur Luce. iiij. vbi dicit: Et cũ ꝓiecisset illud demoni/um in mediũ. ꝑ quod intelligit obsessi afflictio. ibi/dẽ subdit: Exiuit ab eo nihilq̨ ei nocuit. ꝑ qḋ ex/cluditur mutilatio. g Que naz doctrina hec noua. quia preceptis veteris legis addebat noui/tatem consiliorum: τ etiam quia nouo modo ꝯfir/mabat doctrinam suã: scꝫ per operationẽ miracu/lorum. τ ideo subditur: h Quia in potestate spiritibus immundis imperat τc. Et protin⁹ egre/dientes. Hic ponitur secundũ miraculũ: τ diuidi/tur in duas partes: in principalem τ incidentalẽ. secundum ibi: Vespere autem facto. Circa pri/mum dicitur: i Et protinus egredientes de synagoga: scilicet post christi predicationem τ eius confirmationem per expulsionem demonis. k Venerunt in domum simõis. vt ibi acciperẽt refectionem post laborem. l Recumbebat autem socrus simonis febricitans: licet enim virtute nature febris possit curari: non tamẽ instanti. christus autez sanauit eã hic subito τ ita ꝑfecte q̨ illa mulier ministrabat eis: ex quo ostenditur ista cu/ratio miraculosa ad discipulorum cõfirmationẽ. m Vespere autẽ facto. Hic ponitur pars incidẽtalis: occasione enim huius sanationis illi q̃ ha/bebant infirmos in illa villa adduxerunt eos ad christum querentes remediũ. τ hoc est quod dici/tur: Vespere autẽ facto. dicit aũt Theophil⁹ expositor q̨ ita tarde adduxerũt eos ad x̃pm: qꝛ illa dies erat dies sabbati: τ credebãt curationes nõ esse licitas durãte die sabbati: q̃ finiebat in vespe illi⁹ diei. n Et erat oĩs ciuitas cõgregata ad ianuã. i. multi de ciuitate: τ est mod⁹ loquẽdi hyꝑbolicus sic̃. s̃. dictũ ẽ. o Et curauit mul. i. oẽs q̃ fuerũt ibi adducti q̃ erãt multi. alit expõit: Multos. i. pl'es de adductis: q̃ꝝ fides τ deuotio curationez merebat. p Et demonia mul. eijcie. eodẽ mõ duplicit exponit. i. oĩa vl' plura. q Et nõ sinebat ea loqui. ex causis p̃dictis.

[Margin: † Mat.8.b Luce.4.f — † Lu.4.g — D — † ꝟ.3.b]

Luce. 4. f — a Qm̃ sci. eũ. Be. Lucas dic̃ apti⁹: exibãt demõia a mlt' clamãtia ⁊ di cẽtia: q2 tu es fili⁹ dei: ⁊ increpans non sinebat ea loq̃: q2 sciebãt euʒ esse xp̃m. Demõia ergo christũ esse sciũt: ⁊ filiũ dei esse ꝯfitent̃. In ieiunio ei fatigatũ hominẽ diabol⁹ putauit nec tẽtãdo potuit eũ experiri an esset fili⁹ dei. Sed postea ꝑ signoꝝ potentiã: vel poti⁹ suspicat⁹ est: vl' intelle/ xit. Non igit̃ eũ: q2 ignoraret crucifigi ꝑsuasit: ſʒ q2 morte illi⁹ dãnandũ se eẽ nõ ꝓuidit. vñ Pau/

1. Coꝛ. 2. b / Ibidem — lus: Nemo ꝓncipũ hui⁹ scl'i cognouit. Si ei co/ gnouissent nũq̃ʒ dñm glie crucifixissent. b Et diluculo ⁊c̃. Be. sicut ꝑ occasũ solis moꝛs: sic per diluculũ resurrectio christi: cuius manifesta luce abijt in desertũ gentiũ: ⁊ infidelib⁹ oꝛabat: q2 eo rũ coꝛda ad oꝛationẽ excitabat. c Et erat p̃di cãs in syna. Be. In hac p̃dicatiõe intelligit̃ etiaʒ sermo ille habit⁹ in monte quẽ refert Matthe⁹. nã marc⁹ adiũgit: Et venit ad eũ le. de quo talia dicit. Quib⁹ intelligit̃ ille esse quẽ Matthe⁹ dic̃ sanatũ postq̃ʒ dñs descẽdit de mõte. Sic ei Mat/

Mat. 8. a — the⁹ ait: Cũ aũt descẽdisset iesus de mõte. s. s. e. t. m. ⁊ ecce leproſus veniẽs adoꝛabat eũ. dicẽs: Do mine: si vis potes me mundare. d Et genufle xo. Be. Humilis pudibund⁹. Debet eni q̃sq̃ʒ de maculis vite sue erubescere: sed ꝯfessionẽ verecũ/ dia nõ reprimat: ostẽdat vuln⁹: remediũ poscat.

Hiero. Leproſus genuflexo dñi volũtatẽ dep̃/ cãs mũdat̃ q̃ nõ vult moꝛtẽ pctõris: sed vt cõuer tatur ⁊ viuat. Lepra nostra peccatũ primi parẽt' que a capite ĩcepit: qñ regna mũdi desiderauit ra

4. reg. 5. g — dix omniũ maloꝝ cupiditas. vñ Gieçi auariciam secut⁹: lepra suffundit̃. Hec xp̃o sacerdoti ſʒ oꝛdi/ nẽ melchisedech ostẽsa: oblatiõe mũdat̃. dicenti:

Luc. 11. f — Date elemosynã: et ecce omnia mũda sũt. Be.

Roꝫ. 3. c — Leproſus gen⁹ humanũ significat: q̃ ſm Lucam lepra plenus fuisse ꝓhibet̃. Oẽs eni peccauerunt et egent illa glia dei. s. vt extẽta manu saluatoꝛis .i. incarnato verbo: humanãq̃ʒ cõtingẽte naturã a varietate prisci erroꝛis mundent̃: et q̃ diu a po/ pulo dei secreti erãt tẽplo dei reddant̃: ⁊ vero sa cerdoti offerre (qui est in eternum ſm oꝛdinẽ mel

Roꝫ. 12. a — chisedech) coꝛpoꝛa sua hostiã viuentẽ. s. d. p. pos/ sint. e Si vis. Be. In volũtate tribuit potesta/ tem: nec dubitat vt incredul⁹ de volũtate dñi: ſʒ colluuionis sue ꝯscius nõ p̃sumit. Be. Qui ex clusus a lege dñi se potestate curari postulat: su/ pra legẽ iudicat gratiã esse. Ut eni in dño potesta tis auctoꝛitas: sic in illo fidei ꝯstantia.

f Extendit manum. Be. Leproſum tangi lex ꝓ hibet: sed q2 dñs legis est nõ obsequit̃ legi: ſʒ le/ gem facit. Non ideo tangit: quia sine tactu cura/ re non poterat: sed sic ꝓbat: quia legi subiectus non erat. g Uolo mũdare ⁊c̃. Be. Illud mi/ rabile quo rogat̃: eo sanat genere. Beda. Uolo mũdare. ⁊ cũ h̃ dixissʒ. stati discess. ab eo le. Nihil

Ps. 32. — mediũ int̃ op⁹ ⁊ p̃ceptũ. Dixit et fctã st̃. Uides q2 volũtas potestas est. Itaq̃ʒ tanq̃ʒ potestatẽ hñs sanandi: et auctoꝛitatẽ iubendi: non refugit testi moniũ operandi. Uolo eniʒ. dicit ꝓpter Fotinũ: imperat ꝓpter Arriũ: tãgit ꝓter Manicheũ.

h Uide nemini dixer' ⁊c̃. Beda. Nõ q2 voluit

Ps. 113. — quod nõ potuit: quia oĩa quecũq̃ʒ voluit fecit. Sed docet nr̃a beneficia reprimi non tm̃ a merce de pecunie: sed etiam gratie. i Ostende te p̃n cipi sacerdotũ. Beda. Ut intelligat non legis oꝛ/ dine: sed gratia que super legem est esse curatum. Offerre iubet: vt osten dat q2 nõ legẽ soluit ſʒ ĩplet: dũ ſm legẽ gradiẽs supra legẽ sanat q̃s re/ media legis nõ sanabãt. Nec ante sacrificiũ significãs cessare debebat: cũ nõdũ significatũ ꝯfirmatũ erat ꝯstitutiõe aploꝝ ⁊ fide credẽtiũ.

k Et egressus. ⁊c̃. Be. Unius saluatio multos ad dñm cogit. Nõ põt tacere beneficiũ: etiam iussus ab eo qui dedit. Precepit dñs abscondi. Uult eni vt in bonis q̃ agim⁹ latere velim⁹: quod est humilitatis: ⁊ in/ uiti ꝓdamur vt alijs ꝓsimus: quod magne est sublimitat': cũ etiã si ipi velim⁹: opa nõ p̃nt taceri. l Ita vt iã nõ ⁊c̃. Hiero. Non omnib⁹ ma nifestatus est Jesus: qui latis atq̃ʒ plataneis seruiunt laudibus ⁊ ꝓpri/ is voluptatibus: sed his q̃ foris cũ Petro exeunt ⁊ ĩ desertis locis sũt:

Ps. 118. — que elegit dominus adoꝛandũ et reficiendũ ppl'm q̃ deserunt delectatio nes mundi ⁊ omnia que possident: vt dicant: Poꝛtio mea domin⁹. Glo ria vero domini manifestat̃ his qui conueniunt vndiq̃ʒ: id est per plana ⁊ ardua: quos nihil potest separare a charitate dei.

---

a b — qm̃ sciebant eũ. *(a morte.)* Et diluculo val/ de surgẽs: egressus abijt in deser *(gentes.)* tũ locũ: *(Beda: in suis.)* ibiq̃ʒ oꝛabat. Et ꝓsecut⁹ est eũ simõ: *(obediens.)* ⁊ q̃ cũ eo erãt. Et cũ inuenissent eũ dixerũt ei: q2 oẽs *(a iam facto sermone. b nõ decet ociosũ esse p̃dicatoꝛem.)* q̃rũt te. Et ait illis: Eãm⁹ in ꝓxi mos vicos ⁊ ciuitates: vt ibi p̃/

c — dicẽ. Ad hoc ei veni. Et erat p̃di cãs in synagogis eoꝝ: ⁊ in oĩ ga lilea: ⁊ demõia eijciẽs. †Et venit

d — ad eũ leproſus dep̃cãs eũ: ⁊ ge/ *(ostẽdit vln⁹ remediũ postulat.)*

e — nuflexo dixit: Si vis potes me mũdare. Jesus aũt misert⁹ eius *(misc̃dĩe affectũ. in hoc hũilitas. grã su perat legẽ nõ timet cõtaminari q̃ alios liberat. nullũ spernam⁹: ⁊ si maculosũ videam⁹.)*

f — extẽdit manũ suã: ⁊ tãgẽs eum: *(in hoc pietas. in hoc potestas. Be. Ni hil medium inter p̃ceptũ et op⁹.)*

g — ait illi: Uolo. Mũdare. Et cũ di/ *(volo mundare.)* xisset: statiʒ discessit ab eo lepra: et mũdat⁹ est. Et cõminatus est ei. Statimq̃ʒ eiecit illũ ⁊ dixit ei:

h — Uide nemini dixeris: † sed vade

i — ostende te p̃ncipi sacerdotũ ⁊ of fer pro emũdatione tua: q̃ p̃cece *(ſm legẽ offerri. si deo credat: si impietat' le pra discedat. salutis.)* pit moyses in testimoniuʒ illis. *(sed nec ad hoꝛam potuit abscondi. ꝓhibi tus est dicere.)*

k — Et egressus cepit predicare et

l — diffamare ſmonem: ita vt iã nõ possʒ manifeste in ciuitatẽ ĩtroi *(tumultuosas carnaliũ mentes fugit. secre tos a mũdanis curis visitat. Allego. Hi sũt quos nihil põt separe a charitate xp̃i.)* re: sed foꝛis in desertis loc' esse: et cõueniebãt ad eũ vndiq̃ʒ.

---

a Qm̃ sciebãt eũ. iã dictũ est qualit̃ hoc sit intelli gendũ. b Et diluculo valde surgẽs ⁊c̃. in h̃ dãs exemplũ: vt predicatoꝛ ⁊ mirabiliũ diuinoꝝ opera toꝛ debeat fugere populi applausũ. verũtamẽ q2 nõ debet omittere salutẽ animarũ. ideo subdit̃: Eam⁹ in ꝓximos vicos et ciuita/ tes: vt ibi p̃dicem. cetera pa tent. c Et venit ad eum leproſus. Hic ponit̃ tertiuʒ miraculũ de leproſo mũda/ to. cui⁹ fides exprimit̃. cum dicit̃: d Si vis potes me mũdare. cõfitendo enim in christo diuinã potentiã me/ ruit curationẽ. ideo subdit̃: e Jesus aũt misert⁹ ei⁹ ex/ tẽdit manũ suã tãgẽs eũ. li/ cet eni ſm determinationeʒ legis ex tactu leproſi cõtra/ heret̃ immũdicia: tamẽ hoc in christo locũ ñ habuit: q2 ex tactu leprã curauit. f Ait illi volo. Hic est pũ/ ctus. ⁊ quod subditur:

† Mat. 8. a / Luce. 5. c — g Mũdare. imperatiuuʒ est: vt ostẽdat se ꝑ modũ im perij leprã curare tanq̃ʒ do/ min⁹ creature. h Et cõ/ minatus est ei. ꝓhibẽdo ne hanc curationẽ diuulgaret donec ostendisset se sacerdo tibus: et sacrificiũ in lege p̃ ceptũ ꝓ sua emũdatiõe ob/ tulisset. legalia eni habuerũt cursũ suũ ⁊ obligationẽ vs/ q̃ʒ ad xp̃i passionẽ: ĩ qua ob latũ est vnũ ꝑfectũ sacrifici/ um euacuatiuũ legaliũ. ⁊ iõ vsq̃ʒ tunc xp̃s legalia serua uit sic̃ declaratũ fuit Mat. v. sup illud verbũ: Nõ veni soluere legẽ ſʒ adimplere. et similiter alijs seruãda man/

Mat. 8. a / Luce. 5. c — dauit. vt hic patet: i Et egressus cepit predicare et diffamare sermonẽ. s. post fa ctã oblationẽ p̃dictã. k Ut iã nõ posset manife/ ste introire in ciuitateʒ. ꝓpt̃ pressurã hominũ sibi occur/ rentiũ ad querendũ sanita/ tes et videndum miracula.

Morali. Ca. I

a† Ini tiũ euãgelij iesu xp̃i fili dei sicut scriptũ est in Esaia ⁊c̃. Per hoc q̃ marcus euãge/ lium a verbis ꝓpheticis in choauit. p̃dicatoꝛẽ euãgelij sermonẽ incipe a sacra scri ptura debere nõ a poeticis verbis aut philosophic' de/ mõstrauit. f† Fuit iohã/ nes in deserto ⁊c̃. Hiero. Uestis aũt iohãnis: cib⁹ ⁊ pot⁹: austerã vitã p̃dicãtiũ designat. † Ueni/ et foꝛtioꝛ me post me ⁊c̃. Per hoc aũt ostẽdit iohã/ nes q̃ p̃dicatoꝛ veritatis se iactare nõ debet: ſʒ ma/ gis alios veraciter tm̃ cõmẽdare. k† Uenit iesus a naçareth ⁊c̃. s. vt baptismũ iohannis ⁊ ei⁹ doctri/ nã approbaret: in hoc dãs exẽplũ maioꝛib⁹ vt ap/ probẽt bona opera subditoꝝ. a† Et statim ascen dens de aqua vidit celos aꝑtos ⁊c̃. ꝑ hoc designa/ tũ fuit q̃ baptisatus baptismo christi recipit spũm/ sanctũ ⁊ efficit̃ dei fili⁹ adoptiu⁹. d† Et stati spi ritus expulit eũ in desertũ ⁊c̃. Per hoc insinuat̃ q̃ illi qui sunt dei filij adoptiui sequuntur instinctuʒ spiritussãcti: Roma. viij. Qui spiritu dei aguntur hi filij dei sunt. g† Eratq̃ʒ cum bestijs. s. pacifi ce. Et ange

ce. h† Et angeli ministrabāt illi. Per h moraliter insinuat q̄ illi quorū sensualitas sub rōne pacifice tenet̄ p angelorū ministeriū ad celestia trāsferent̄. b† Venit iesus ī galileā p̄dicās ⁊c. Per h insinuans q̄ p̄dicator euāgelij pri⁹ debet trāsmigrare de carnalib⁹ ad spūalia ⁊ de terrenis ad meditandū celestia: q2 galilea trāsmigratio interp̄tat̄. f† Et p̄teriens secus mare galilee vidit simonē ⁊ andreā ⁊c. Per hoc aūt q̄ petrus ⁊ andreas relictis retib⁹ ⁊ iacob⁹ ⁊ iohānes relicto patre vocantem dn̄m statim secuti sūt: nobis ostendit̄ q̄ nō cupiditas t̄palis: nec affectio carnalis retrahere nos debēt a sequela christi. k† Et stupebāt sup doctrina ei⁹. erat em̄ docēs q̄si potestatē habēs. i. suā doctrinā cōfirmās operib⁹ miraculorū. † Et nō sicut scribe. q̄ suā doctrinā affirmabāt iactantia verborū. p h ostendit̄ q̄ p̄dicator euāgelij nō debet doctrinam suā ostētare verborū affluentia sed eā firmare p opa sancta.

a† Et erat in synagoga eorū hō in spū īmūdo. p quē significatur hō pollutus carnis vicio. de quo dicit̄: f† Et discerpens eū ⁊c. q2 vitiū carnale nō curat̄ nisi carnis afflictione: vt p q̄ peccat quis p hec ⁊ torqueat̄. l† Recūbebat aūt socr⁹ simonis febricitās. p quā significat̄ mulier calore luxurie laborās q̄ manu ei⁹ app̄hensa sanat̄: q2 talis mulier ei⁹ repressa libertate curat̄ Ecci. xxvj. In filia nō aduertēte se firma custodiā. m† Vespere aūt facto cū occidisset sol afferebāt ad eū oēs male habētes ⁊c. Beda. Mystice solis occubit⁹ passionē mortēq̄ significat illi⁹ q̄ dicit: Q̄diu sum in mūdo lux sum mūdi: ⁊ sole occidente plures q̄ ante demoniaci ⁊ egroti sanant̄: q2 q̄ t̄paliter in carne viuēs paucos iudeorū docuit: oībus p orbē gentib⁹ fidei salutisq̄ dona trāsmittit. q† Et nō sinebat ea loq̄ ⁊c. Theophilus ī h docēs nos nō credere demonib⁹ etiā si vera dicāt: q2 si aliquos credētes sibi inuēnerint veritatib⁹ mendacia miscēt. Vn̄ in collatione moysi abbatis dr̄ q̄ q̄dā anachorita decept⁹ fuit a demone in angelū lucis se trāsformāte: q̄ post plura vera q̄ sibi dixerit p̄iecit seipsū in puteū ad eius verbū. nā ei dixit q̄ tāti meriti erat apud deū q̄ ex h nullū pateret̄ malū qd̄ fuit falsū: nā ex h letaliter fuit vulnerat⁹ ⁊ cito post mortu⁹. b† Et diluculo valde surgēs abijt in desertū locū ibiq̄ orabat. p hoc ostēdēs q̄ p̄dicator euāgelij redire debet ad orationis secretū: vt ibi hauriat qd̄ postea pp̄lis effundat. ideo sequit̄: † Eam⁹ ī p̄ximos vicos ⁊ ciuitates vt ibi p̄dicē ⁊c. ⁊ venit ad eū leprosus ⁊c. p leprā q̄ morib⁹ est cōtagiosus originalis culpa significat̄: q̄ p carnalē generationem ad posteros deriuat̄: q̄ manu xp̄i tact⁹ sanat̄: q2 virtute ei⁹ p baptismū emundat̄: p oblationē aūt muneris et diuulgationē opis significat̄ q̄ baptiçat⁹ tenet̄ deo fideliter seruire: ⁊ eū iugiter collaudare.

In ca. j. vbi dicitur in postilla: ideo nō est credibile q̄ calciamentis vteret̄.

Additio. j.

Vti calciamēt̄ manifestū ē eē d̄ cōi hoīz ꝯsuetudine: nō solū rudiū seu īpfectorū s̄ etiā sctōrū vt ptz de moyse Exo. iij. ca. cui ī reuerētiā t̄re sācte dr̄ p angelū: Solue calciamēta d̄ pedib⁹ tuis. Silr̄ d̄ Josue legit̄ Jos. v. Vn̄ nō ē credibile q̄ xp̄s q̄ nō solitariā duxit vitā: s3 cū hoīb⁹ ꝯuersat⁹ ē vt Baruch. iij. calciamēt̄ vteret̄. Cōuenietissimū ei ē vt q̄s cū eis q̄b⁹ ꝯuersat̄ saltē ī licit̄ ⁊ honestis ꝯuerset̄. vn̄. j. ad Cor. ix. Oīb⁹ oīa fact⁹ sū. Nec obstat illud qd̄ postil. allegat q̄ xp̄s īposuit discipul̄ ad p̄dicādū missis sine calciamēt̄ īcedere. p̄mo q2 nō oīa q̄ ip̄is discipul̄ ad p̄dicādū missis īposuit xp̄s ip̄e s̄uauit. p̄cepat ei eis ī ciuitates samaritanorū n̄ ītrauerit̄ Matth. x. qd̄ tn̄ ip̄e xp̄s n̄ s̄uauit: vt hr̄ Joh. iiij. silr̄ Matth. x. In viā gētiū ne abierit̄. xp̄s āt abijt ī viā gētiū. vt ptz Matth. xv. vbi legit̄. Secessit ī ptib⁹ tyri et sidonis. vn̄ illud qd̄ legit̄ Act. j. Cepit iesus facere ⁊ docere ītelligit̄ d̄ his q̄ simpl̄r sunt bona s̄m legē naturalē vel diuinā: seu d̄ his q̄ ptinēt ad pfectionē vite. Vsus aūt calciamētorū de se nec ē bon⁹ nec mal⁹ s̄m vtrāq̄ legē p̄dictā. vn̄ s̄m Aug̃. de doctrina xp̄iana: In oīb⁹ nō vsus rerū: s3 libido vtētis ī culpa ē. scd̄o q2 illud qd̄ dicit̄ Luc. x. Nolite portare perā nec calciamēta: a doctorib⁹ intelligit̄: nō vt l̄ra sonat: s3 figuratiue: vn̄ ī glo. ibidē: vtrūq̄ d̄ mortui aīal̄ corio fit. vn̄ nihil mortale vult eē ī ill̄ q̄s ad p̄dicādū mittit. hec in glo. q̄ q̄dē glo. nō mystica cēsenda ē: s3 poti⁹ l̄ral̄. Nā cetera q̄ xp̄s p̄hibuit discipul̄ ad p̄dicationē missis ad l̄raz ītellecta sūt īpeditiua officij p̄dicationis inq̄ntū aliquā sollicitudinē sup̄fluū secū trahūt: sic̄ ē possidere aurū ⁊ argētū: s3 portare sacculū vel perā ⁊ hmōi. s. calciamēta: manifestū ē aūt q̄ nō īpediūt ad itinerādū: s3 poti⁹ expediūt. vn̄ dn̄s q̄ israeliticis exeūtib⁹ d̄ egypto ad festinationē exeundi ⁊ ābulādi hortabat̄ ī esu agni pascal̄: p̄cipiebat eos h̄re calciamēta ī pedib⁹: vt ptz Exo. xij. Cui⁹ rō ē: nec nudis pedibus ambulādo p offensionē lapidis vel hmōi īpedirēt̄ ab itinere: ex q̄b⁹ videt̄ seq̄ q̄ xp̄s nō p̄hibuit p̄dicatorib⁹ materialit̄ calciamēta: s3 ītelligedū ē p̄ut ī glo. allegata. h ei ptz. j. vj. ca. manifeste vbi xp̄s discipul̄ ad p̄dicandū missis iubet calciari sandalijs. vn̄ Aug⁹. d̄ ꝯsensu euāgelistarū dicit q̄ Marc⁹ dicēdo calciari aliq̄d h calciamētū mystice significatiōis amouet. ⁊ lō nullā ꝯdictionē īcludit si vnō loco calciamēta discipul̄ p̄hibeant̄ ⁊ ī alio eisdē p̄cipiāt̄: cū s̄m mysticā expositionē vtrūq̄ sit verū. Si q̄s āt ī tm̄ voluerit p̄teruire q̄ nullo mō calciamēta ītelligāt̄ nisi materialr̄: tūc ex dict̄ apl̄i hēbit ꝯcordare q̄ p̄dicatores euāgelij debēt haberi calciamēta dic̄ Eph. vi. State ḡ succīcti ⁊c. ⁊ seq̄t̄. ⁊ calciati pedes ī p̄paratiōe euāgelij pacis. oportet ḡ dicere q̄ tā ī dict̄ xp̄i p̄hibēt̄ calciamēta discipulis q̄ ī dict̄ apl̄i p̄cipiēt̄ p̄dicatorib⁹ calciari vtrobiq̄ ītelligāt̄ calciamēta nō naturalit̄: s3 spūalit̄. t̄tio nā ꝯsuetudo eccl̄ie vniuersalis maximā h3 auctē. ip̄a ei doctrina catholicorū doctorū ab eccl̄ia auctē h3. dicit ei Aug⁹. ī libro de vtilitate credendi: Nō crederē euāgelio: nisi eccl̄ia illud mihi traderet. Cōstat āt q̄ ex ꝯsuctudīe eccl̄ie vniuersal̄ p̄dicatores diuini v̄bi materialib⁹ vtūt̄ calciamēt̄: nec ex h rep̄hendūt̄ nisi forte illi q̄ ex regula vl̄ ꝯstitutiōe ad h restringūt̄. cetera aūt nullo mō tā generaliter ⁊ irrep̄hēsibilit̄ h fecissent si ex p̄cepto xp̄i h fuisset interdictū p̄dicatorib⁹: vt postil. videt̄ sentire. q̄rto q2 ex his v̄bis iohis baptiste Aug⁹. ītellexit ad l̄raz q2 xp̄s calciamēta materialiter portabat: vn̄ dicit ī li. d̄ v̄bis dn̄i: De his calciamēt̄ q̄b⁹ calciati sum⁹ ꝯfortat me dn̄s iesus: q2 nisi calciat⁹ fuisset de eo Johes nō dixisset cui⁹ nō sū dign⁹ corrigiā calciamēti soluere: subrepat ḡ hūana p̄sūptio d. Ego euāgeliū seruo: q2 nudo pede ābulo hec ille: Est etiā alia rō ad p̄positū: vide. j. ca. vj. ī additiōe scd̄a. In eo. ca. vbi dr̄ ī postil. dicēdū q̄ illa nō fiūt (ī corpe celesti: s3 ī aere.

Additio. ij.

Meli⁹ dicē dū ē s̄m Hiero. sup Matth. dicētē q̄ n̄ reseratiōe elemētorū s3 spūalib⁹ ocul̄ celi apti sūt: sic̄ Ezech. ī p̄mo sui volumīs aptos eē cōmemorat: s̄m quā sn̄iaz: nec ī corpore celesti nec ī aere aptio illa fuit facta: s3 tm̄ respectu ip̄ius xp̄i hāc aptionē spūalit̄ ꝯsiderātis: q̄ etiā mod⁹ loquēdi euāgelistarū testat̄: dr̄ ei Matth. iij. Et ecce apti s̄t ei celi. vbi Chryso. Nō d̄ corp̄alit̄ apit̄ oīb⁹ aptū ē. silr̄ ⁊ Mar. dicit d̄ xp̄o tm̄: Vidit aptos celos: q̄si ip̄a aptio celorū ad visionē xp̄i referat̄. sc3 ītellectualē: p̄ut xp̄s baptismo iā sāctificato vidit aptū eē celū hoīb⁹ qd̄ tn̄ ātea viderat fiēdū: vn̄ ī hac aptiōe s̄m Tho. ī. iij. pte. q. xxix. ar. v. ī corpe q̄stionis. Tria sūt ꝯsiderāda q̄ ptinēt ad efficaciā nr̄i baptismi. p̄mo q̄dā p̄ncipalis v̄t⁹ ex q̄ baptism⁹ efficaciā h3: q̄ q̄dē ē v̄t⁹ celestis. s. diuīa: qd̄ recte significat̄ p aptionē celorū. scd̄o ad efficaciā baptismi opat̄ fides ecclesie ⁊ ei⁹ q̄ baptiçat̄. Baptism⁹ ei ē fidei sacr̄m: p fidē aūt cognoscim⁹ celestia q̄ sensū ⁊ hūanā rōnē excedūt: ad qd̄ significādū apti sūt celi. tertio q2 p baptismū apit̄ nobis ītroitus regni celestis: p̄ut in postilla. In eo. ca. vbi dr̄ ī postil. Si em̄ cognouissent demones ip̄m eē deū nūq̄ induxissent.

Additio. iij.

Nō videt̄ rō q̄re demōes nō induxissent iudeos ad crucifigēdū xp̄m etiā si cognouissent ip̄sū esse deū. Demones em̄ cu3 sint in termino damnationis quāto ad maiora peccata hoīes trahere possūt tm̄ ad illud magis conant̄: ⁊ ideo Beda in hoc loco loquens d̄ diabolo sic dicit: Nō igit̄ ideo iudeis eū crucifigere p̄suasit: quia dei filiū nō putauit. Ex quo ptz q̄ etiā si filium dei ipsum esse putasset adhuc p̄suasisset vt crucifigeret̄: dictū aūt apl̄i. j. ad Cor. ij. dicentis. Si em̄ cognouissent nūq̄ dn̄m glorie crucifixissent ⁊c. nō facit ad p̄positū. loquit̄ em̄ de hoībus q̄ tāq̄ viatores q̄ntūcūq̄ viles sint nōdū tn̄ cōmuniter attingunt ad terminū damnationis.

Replica.

In primo ca. vbi dicit̄: Nō sum dign⁹ soluere corrigiā calciamenti ⁊c. postillator h exponēs dicit p hoc significari vile obsequiū. q. d. non sum dign⁹ ei in minimo obsequiū p̄stare. nō em̄ ad litterā xp̄s calciamēta soluēda habuit q̄ apostolis ne portarēt interdixit: q2 cepit iesus facere ⁊ docere ⁊c. Bur. hoc dictū egreferēs fortasse p̄pter postillatorē nudipedē calciamentorū vsū grādipendit: nō attendens q̄ sanct⁹ Dionysi⁹ ca. xv. angelice hierarchie singulari mysterio describit āgelos discalciatos: vt ostēderet ad diuinas illuminationes suscipiēdas et cōmunicādas nudipedes esse aptiores. Attēdat Bur. primū eccl̄ie electū ⁊ deputatū rectorē moysen: nō nisi nudipedem ad diuina cōtēplāda accedere potuisse: Exo. iij. Et p̄phetarū disertissimū Esaiā ad dei p̄ceptū nudipedē incessisse. Esa. xx. Et magistrū vnicū nudipedem sedisse: vt ptz ex Marie penitētia q̄ pedes ei⁹ lauit Luce vij. Apostolosq̄ calciatos nō fuisse. ⁊ q̄uis oīm illarū rerū sint

o rōnes

rõnes mystice p doctores ꝛ glosam assignate: verū est tñ ad lrām illā cõtigisse ꝛ moysi ꝛ Esaie ꝛ aplīs p̄cepta fuisse: eccle/sie catholice vsus est in picturis ꝛ imaginib⁹ aliquorū sancto/rū de pictis cū calceis: imagines tñ aplorū ꝛ xp̄i nudipedes apparēt: q̄ picture libri laicoꝝ dicūt ꝛ rerū gestarū rememora/tiue. vñ Bur. se inaniter fatigat in cõmēdatione calciamētoꝝ in sigillationē postillatoris: quasi dixerit vel senserit euāgeli/cos p̄dicatores sub p̄cepto xp̄i astrictos ad abiectionē calcio/rū: qđ tñ nõ intendit: sꝫ dicit aplos ꝓhibitos. cõstat aūt p̄di/catores vbi dei multa licēter facere q̄ facere aplīs nõ licebat. cõstat em̄ aplos reliquisse oīa q̄ eoꝝ successores nõ relinquūt: sed quidā thesauriçant. cõstat etiā aplos vota emisisse: q̄ suc/cessores eoꝝ nõ emiserūt. Cõstat aplos in illatis contumelijs fuisse gaudētes: successores eoꝝ iniurias acriter vindicātes: ꝛ sic de multis alijs: frustra etiā Bur. se fatigat ad p̄suadenduꝫ xp̄m successisse calciatū: qꝛ vt dicit cõuenientissimū fuit se con formare cū his cū q̄bus cõuersabať in licitis ꝛ honestis. alle/gat ad h̄ aplm. j. Coꝝ. ix. Oib⁹ oīa fact⁹ sū: Et sicut Bur. sub sumit de calciamētis: ita ego subsumo de diuitijs ꝛ possessio/nib⁹ q̄ sunt honeste ꝛ licite: igiť cõueniebat xp̄m fuisse diuitē ꝛ ꝓprictariū sicut Bur. arguit eū calciatū: sed cõsequēs ē ꝯtra xp̄i ꝓfessionē. dixit em̄: Uulpes foueas habent ꝛc. fili⁹ auteꝫ hoīs nõ habet vbi caput suū reclinet: ita subsumi pōt de nu/ptijs ꝛ multis alijs licitis ꝛ honestis. ptꝫ igiť principiū Bur. modicū veritatis habere. Itē si ꝓpter cõuersari cū hoībus ꝓ ut allegat Burg. Baruch. iij. tertio. xp̄s debuit esse calciat⁹: igiť fuit calciatus anteq̄ꝫ incarnatus. tenet consequētia: qꝛ illa cõ uersatio cū hoībus allegata exponiť ad lrām de cõuersatione cū iudeis in deserto: Aplus etiā p Bur. allegatus p totū capi tulū ꝓbat oppositū intētionis sue: qꝛ ꝓbat ibi auctoritatib⁹ ꝛ rõnib⁹ a licitis abstinēdū veris p̄dicatoribus: sicut accipere sumpt⁹ necessarios ab his q̄bus p̄dicāt: vide Boñ. in apolo/gis. Nec valet rñsum Bur. ad argumētū postillatoris: qꝛ fa/cit glosam nouā illius dicti. Cepit iesus facere ꝛ docere: ꝛ pu/to suā glosam fore errori ꝓpinquā: illud. s. dictū intelligendū esse solū de his q̄ simpliciter sūt bona s̄m legē naturalē ꝛ diui nā: qꝛ s̄m illā glosā xp̄s nõ fecisset nec docuisset opa supero/gationis neq̄ꝫ cõdescēsionis neq̄ꝫ cõsilia: que nõ sunt simplici ter bona ad legē naturalē ꝛ diuinā ptinētia: alias em̄ nõ pos sent omitti sine peccato qđ falsū est: vt ptꝫ Matth. xix. Meli⁹ aūt glosať illud dictū qđ cepit iesus facere ꝛ docere. i. quicq̄d ad virtutē ꝛ austeritatē vite ptinet ꝙ xp̄s docuit ipse primo fe cit: ꝛ qꝛ nudipeditio austeritatis est ꝛ aplīs p̄cepit: ideo fecit qđ est argumētū postillatoris: sed huic rõni Bur. dat instan/tiā dicēs: christus p̄cepit aplīs: In viam gentiū ne abieritis Matth. x. ꝛ tñ ipse trāsijt p mediā samariā ꝛc. Hic dico ꝙ in/stantia nõ valet: qꝛ nõ diciť Act. j. ꝙ xp̄s docuit q̄cq̄d fecit: sꝫ dꝛ quicq̄d docuit hoc primū fecit: ꝛ fecit q̄ nõ docuit facienda ꝓut Aug⁹ dicit. Nõ em̄ christus dixit discite a me mortuos su/scitare: sup aquas siccis pedib⁹ ambulare nõ hoc dixit: sed q̄d ait: Discite a me qꝛ mitis sum ꝛ humilis: pōt etiaꝫ dici ꝙ cum xp̄s trāsiret p mediā samariā. ibant etiā cū eo apli q̄ p eū ꝓhi biti erant ad p̄dicandū gētib⁹ ꝓpter causas assignatas ī glo. auctoritat⁹ allegate: ꝛ sic xp̄s etiā seruauit q̄ occasionalis fuit eius trāsitus p samariā nõ principaliter intentus ad ibi p̄di/cādū. iõ Matth. xv. dixit mulieri: Nõ suꝫ missus nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ isrł. ꝛ sequiť: Nõ ē bonū sumere panē filioꝝ ꝛ dare canib⁹. In eodē ca. vbi diciť: Celi apti sunt po/stil. exponit de signo visibili sensibili vel imaginaria visiōe cõ siderato. Bur. aūt nõ vult aliqđ fuisse reale signū in aere: sed soli⁹ christi spūalē intuitū significare celū aptū: sed doctores p eū alligati nõ loquunť cū p̄cisione restringentes se ad solā spi ritualē visionē christi: cui⁹ signū rep̄sentatiuū in aere apparu it etiā iohāni baptiste. ꝓpter id qđ dꝛ Johis. j. Ipse baptiçās accepisse de deo signū agnoscēdi baptiçatū. Nam si p̄cise de xp̄o intelligereť visio spūalis illi⁹ aptionis celi: mirū videreť ad quē finē: cū aīa xp̄i viderit omnia in verbo q̄ verbuꝫ. sicut igiť nõ oportuit dici aperiri celū vt celū videat: qꝛ pfectior est visio oīm in verbo q̄ꝫ in specie ꝓpria. intelligibili⁹ igiť videť dici ꝙ Johannes viderit imaginaria vel sensuali visione sicut Eçechiel sup xp̄m celū aperiri: sicut vidit sp̄m descēdere ad p/hibēdū testimoniū de efficacia baptismi christi p qđ aperiť ia/nua celi: vidit inq̄ꝫ in hoc sicut in signo rep̄sentante. In eo. ca. postil. p̄ponderat opinionē dicentiū demones non sciuisse christuꝫ esse deū: ꝓpter qđ diciť. j. Coꝝ. ij. Si em̄ cognouissent nūq̄ꝫ dominū glorie crucifixissent. i. induxissent iudeos ad cru cifigendum. Burgeñ. aūt obijcit rationē dicens ꝙ non videť ratio etiā si nouissent euꝫ esse deum quare non induxissent: qꝛ conāť hoīes trahere ad peccata maiora libēti⁹: sꝫ Bur. potuit bñ videre rõnē multiplicē cur ad crucifigēdū nõ induxissent. Nā diabolus sciuit p mortē christi suū perire īperiū ꝛ hoīem saluari et regnū christi exaltari ꝛc. que qꝛ diabolo p̄iudicant scienter ad sui p̄iudiciū nõ conāť. vñ et si trahit libēter hoīes ad vicia: nõ tñ ī sue ptātis destructionē: ꝛ sic allegatū de apo stolo est magis ad ꝓpositū q̄ꝫ de hoībus malis de q̄bus Bur geñ. exponit: qꝛ nemo vtens rõne sibiipsi nocere cupit.

A

Glo. ordi.

Et iterū intrauit. Ca. II

a Ita vt nõ ꝛc. Beda. Predi cāte dño ī domo nõ capiūť neq̄ꝫ ad ianuā: qꝛ p̄dicāte in iudea christo gētiles ad audiēdū nõdum intrare voluerūt ad quos tñ ꝛ si fo ris positos doctrine sue verba dire xit p p̄dicatores suos. b Para lyticū. Hiero. Paralysis typus est torporis q̄ piger iacet ī mollicie car nis: habēs desideriū salutis: s̄ tur/bis ignauis ꝛ duplis cogitationi/b⁹ ac si eneruatis mēbris offendiť. Quē portāt quattuor quas supra/diximꝰ vtutes ad tegulas diuini/tatis ꝛ sapīe ī domo carnis xp̄i pa/tefactas. Cui vice muneris dꝛ por/tare carnē q̄ se portabat: vt p aliam viā cū magis ī suā regionē redeat. c A quattuor ꝛc. Be. Quia q̄ttu/or vtutib⁹ ad dñm fiducia mentis erigiť. De q̄bus dꝛ in libro Sapīe:

Sap. 8. b Sobrietatē ꝛ sapīam docet ꝛ sciam ꝛ virtutē quas alij prudētiā: forti/tudinē: tēperantiā: ꝛ iusticiā nūcu/

Ps. 118. pant. d Nudauerunt tectū vbi erat. Tectuꝫ dom⁹ in qua christus docet: sublimitas est scripture: in qua corrigit adolescentior viam suā in c. ser. tuos.

Luce. 5. d Beda. Domus iesu s̄m aliū euangelistaꝫ tegulis te cta dicitur: qꝛ vilitate littere sensus spiritualis tegiť. Cum grabato ante iesum deponiť: quia cognoscere te sum debet etiam in carne hac constitutus.

Cū vidisset.

---

a Be. post desertū. sed qꝛ nec car nalis deserit: iterū intrauit ī caphar

a Et iterum intra Ca. II a†

naum. Be. ciuitatem.

uit capharnaū post di/

a Beda. in iudea.

es octo: ꝛ auditū est ꝙ in domo

ideo.

esset: ꝛ ꝯuenerūt multi: ita vt nõ

s. dom⁹. Beda. tñ. a Be. per apostolos.

caperenť neq̄ꝫ ad ianuam: ꝛ lo/

doctores.

quebatur eis verbum †Et vene/ †

a Beda. alle. aīam mollicie carnis torpētē.

b runt ferētes ad eum paralyticū:

a qꝛ q̄ttuor libris euāgelij oīs doctrina firmať.

c qui a quattuor portabantur. Et b

cogitationum.

cum nõ possent offerre eū illi pre

domus.

d turba: nudauerunt tectum vbi

Nico. de lyra

a Et iterū intrauit in ca Ca. II pharnaum post dies octo. Post q̄ꝫ descripta est christi p̄dicatio. hic cõsequēter describiť insurgens ex ea iudeorū emulatio: ꝛ hoc in quattuor casi bus. s. in paralytici curatiōe. in Matthei vocatione. in discipulorum christi argui/tione: ꝛ in manus aride sanatione. secun/da pars incipit ibi: Et cū preteriret vidit Leui. tertia ibi: Et erant discipuli iohā/nis. quarta in principio se. ca. Circa pri/mum p̄mittiť emulationis occasio. secun do emulorum p̄uersa cogitatio. ibi: Erāt autem illic quidam de scribis. tertio ipso rum cõfutatio. ibi: Quo statim cognito iesus. Iste tres pticule exposite sūt Mat thei. ix. in principio capituli. hoc excepto ꝙ ibi taceť modus offerendi paralyticuꝫ ipsi christo qui hic exprimiť. cū diciť:

Mat. 9. a / Luc. 5. b / Joh. 5. a

b Et cū non possent efferre eum illi pre turba nudauerūt tectū. s. domus in qua erat christus. Ad cui⁹ intellectū sciendū ꝙ domus in terra illa habēt plana tecta ꝛ ibi ascendunt homines causa recreatio nis ad habendum aerem et confabulan/dū adinuicē: qꝛ de tecto vni⁹ dom⁹ pōt de facili trāsiri ad tectū alte/rius dom⁹. ꝛ ꝓpter hoc dicit saluator Matth. x. Qđ in aure auditis .i. ī secreto p̄dicate sup tecta. i. in publico vbi ꝯueniūt hoīes: ꝛ ī quo libet tecto ē vna clausura: q̄ apiť qñ hoīes de domo ascēdūt sup tectū ꝛ claudiť qñ descēdūt: illi igiť q̄ portabāt istū palyticū: nõ potētes ī gredi domū ī q̄ xp̄s erat ꝓpter turbā q̄ nõ solū erat ītra domū: sꝫ eti/am ad ostiū: p aliā domū cõtiguā portauerūt illū palyticū sup tectuꝫ dom⁹ in qua erat xp̄s ꝛ aperiētes clausurā tecti p̄dictā.

Submise.

a Cū vidisset ⁊c̄. Be. Multū valet apud deuz fides ꝓpria vbi tm̄ valuit aliena: vt hō interiꝰ ⁊ exteriꝰ sanatꝰ repēte exurgeret. Aliorūq̧ meritis sua ei relaxarētᷣ errata. b Fili. Mira humilitas despectū ab oībꝰ: dissolutū totꝰ artubꝰ filiū vocat. Aut certe iō: qꝛ dimittunᷣ ei pctā. c Dimittūtur. Ostēdit ꝑpt pctā fuisse morbo ꝑcussum: ⁊ iō nō posse sanari: nisi priꝰ his dimissis. Sicut paralytico ad piscinā: Ecce sanꝰ factꝰ es: iā noli pec. ne deteriꝰ tibi con. (Joh.5.c)

Beda. Quinq̧ de causis afficiunᷣ hoīes molestijs carnis. Aut ꝓpter merita augenda vt Job et martyres. aut ꝓpter humilitatez cōseruādā vt Paulus ab angelo sathane. aut ob pctā intelligenda ⁊ corrigenda: vt maria soror moysi. Et h̄ palyticꝰ q̄ nō nisi dimissis pctis potuit curari. aut ad gl'iaz dei: sicut cecꝰ: de quo. Ne hic peccauit neq̧ parētes eiꝰ ⁊c̄. ⁊ Laçarus cuiꝰ īfirmitas nō fuit ad mortē: s̄z ꝑ gl'ia dei: aut ad initiū eterne dānatiōis vt herodes. (Job.1.c; 2.Cor.12.c; Nu.12.c; Joh.9.a; Joh.11.b)

d Quis pōt dimit. Be. Uere dicūt solus deꝰ h̄ pōt: solus etiā per eos dimittit q̄bꝰ ptātez dimittendi pctā tribuit: ideo vere deꝰ. Uerū testanᷣ: s̄z ꝑsonā xp̄i negando fallunᷣ. Errāt igiᷣ: qꝛ vt deū esse: ⁊ pctā dimittere credunt: xp̄m tm̄ eū eē nō credūt. S̄z demētiꝰ arriani: qui ⁊ xp̄m esse ⁊ peccata dimittere negare nō audēt: deū esse negare nō timēt. e Quid ē. Bed. Quasi q̄ potentia cordis occulta intueor eadē pctā dimitto. Quasi ex vobis intelligite: q̄d cōsequatur paralyticus. f Filiꝰ hoīs. Bed. Solus deꝰ dimittit pctā: et filiꝰ hoīs habet ptātē dimittendi pctā: ḡ idē deꝰ ⁊ filiꝰ hoīs est. Ita hō xp̄s ꝑ diuinitatē dimittit pctā ꝑ humanitatē ꝓ peccatoribꝰ pōt mori. g Uade in do. Be. Qui languerat grabatū domū reportat cū aīa pctōꝝ remissione curata se ad diuturnā sui custodiā cū ipso corꝑe refert: ne q̄d iterū vn̄ feriatᷣ admittat. h Et egressus. Be. Post curationē paralytici ī capharnauz ad mare egrediᷣ: qꝛ nō solū ciues s̄z ⁊ maris habitatores instruit: ⁊ fluctiuagos mūdi motꝰ fidei firmitate cōtēnere docet: Ibi turbaz multā erudit: ibi publicanū apl'm faci: tibi pctōres per pniam correctos: suo dignos reddidit cōuiuio ⁊ auditu suoruz arcanoꝝ: ⁊ ab vndis cupiditatuz seꝑatos: ad solitudinē quiete cōuersatiōis q̄ ē in spe celestiū ꝑtrahit. Nā seq̄ᷣ: Et cū p̄teriret vidit leui ⁊c̄. i Leui. Hiero. Leui additus: qꝛ a teloneo negocioꝝ secularīū sequiᷣ solū xp̄m qd̄ dicit: qꝛ q̄ nō renūciat oībꝰ q̄ possidet non pōt. m. e. d. Be. Marcus ⁊ lucas verecūdie cā ⁊ honore euāgeliste nomē vulgatū nō ponūt: Ipse (s̄m hoc qd̄ scriptū est: Justꝰ ī primis accusator ē sui) Mattheū se ⁊ publicanū noīat: vt ostendat nullū cōuersū debere de salute diffidere (Luc.14.g; Pro.18.c)

a ſ scripturarū mysteria. ſ carnē.
erat ⁊ patēfaciētes submiserūt grabatū
ſ torpens.
a in quo paralyticus iacebat. Cū aūt vidis
ſ quia.
b c set iesus fidē illoꝝ: ait paralytico: Fili dimittunᷣ tibi peccata tua. Erāt aūt illic q̄
a ſ ideo inuident qꝛ dixit: dimittunᷣ tibi peccata. b ſ incredulitate nō surgentes ad fidē.
dā dē scribis sedentes ⁊ cogitātes in cor
ſ non dei. ſ despectiue. ſ tam alte.
dibus suis. Quid hic sic loquiᷣ? Blasphe
ſ enim.
d mat. †Quis pōt dimittere pctā nisi solus
a ſ qꝛ ꝑfidos saluare desiderat: occultorū cognitione et opeꝝ virtute se deū esse manifestat.
deꝰ? Quo statim cognito Jesus spū suo:
ſ hoc. s. cognito.
qꝛ sic cogitarent ītra se: dixit illis: Quid
ſ Hiero. quasi eiusdē potentie est aīam sanare et corpus.
ſ mihi. ſ dixit et facta sunt.
e ista cogitatis ī cordibꝰ vr̄is? †Quid ē facilꝰ dicere paralytico dimittūnᷣ tibi pec
a ſ qd̄ spirituale qd̄ solus deus nouit qui facit.
a ſ quod corporeis oculis videri potest.
cata: an dicere: surgē tolle grabatū tuum
a ſ vt visibile miraculum ꝓbet inuisibile.
⁊ ambula? Ut aūtē sciatis qꝛ potestatem
f habet filius hoīs in terra dimittendi pec
a ſ Be. a carnalibꝰ desiderijs. ſ Be. carnē ꝑ cōtinētiā spe celestium a terrenis segrega.
cata: ait paralytico: †Tibi dico surgē tol
a ſ paradisum que prima domus hoīs fuit.
g le grabatū tuū et vade in dōmū tuā. Et
a ſ mira dn̄i virtus sine mora salus in iussu est.
statī surrexit ille: ⁊ sublāto grabato abijt
a ſ dānata blasphemia ad laudē vertunᷣ.
īde corā oībꝰ: ita vt mirarēᷣ oēs ⁊ hōnorificarēt deū dicētes: qꝛ nūq̧ sic vidimꝰ. Et
h ſ pꝰ curatū palyticū. ſ capharnaū. ſ vt maritimos colligat
egressus ē rursus ad mare: omnisq̧ turba veniebat ad eū ⁊ docebat eos. Et cuz
ſ oculis misericordie. ſ additus. a ſ ad curā vectigaliū: telos em̄ grece: latine vectigal.
i p̄teriret vidit leui alphei sedētē ad tēloneum: ⁊ ait illi: Sequere me. Et surgens: se
ſ imitare.
k ſ pauꝑ pauperē. ſ Be. et fecit ei cōuiuiū qd̄ lucas dicit.
l cutus est eum. Et factum est dum accūberet in domo illius: multi publicani et
m peccatores simul discūbebant cū iesu et
ſ penitentes.
discipulis eius. Erāt eni multi qui sequebanᷣ eum. Et scribe ⁊ pharisei videntes: quia manducaret cum publicanis ⁊ peccatoribꝰ: dicebāt discipulis eius. †Quare cū publicanis et pctōribꝰ mādūcat et
ſ cum peccatoribus iustus. ſ magister pro discipulis respondit.
bibit magister vester? Hoc audito Jesus
ſ superbi.
ait ill'. Nō necesse habēt sani medico: s̄z q̄
ſ humiles. ſ ideo vos declino.
male habent. †Non enim veni vocare iustos: sed peccatōres. Et erant discipuli
a ſ vos qui tanq̧ iusti fugitis peccatores qui vestram iusticiam statuentes: iusticie dei non estis subiecti.
b ſ qui se peccatores agnoscunt non per legem iustificari se videntes christi gratie colla submittunt ideo ad peccatores declino.

fidere cū apl's ⁊ euāgelista d̄ publicano sit factꝰ repente.
k Secutus ē ⁊c̄. Be. Lucas pleniꝰ. ⁊ relictꝰ oībꝰ. s. est. e. Sequiᷣ q̄ vt pauperē xp̄m nō tam corꝑis gressu q̧ mentis affectu possit seq̄. oīa relinquit: sic mattheus q̄ nō solū lucra vectigalium: s̄z etiā periculū qd̄ ꝓpter imꝑfectas rōnes accidere poterat a p̄ncipibꝰ seculi cōtēnit cupidꝰ sequēdi. Qui em̄ exteriꝰ vocauit: vt mox sequereᷣ: intꝰ accendit ⁊ modū docuit. Merito ḡ q̄ obediēdo hūana cōtēpsit negocia: diuinoꝝ dispēsatoꝝ factꝰ est talentoꝝ. l Et fa. Be. Lucas fecit eis cōuiuiū magnū leui in domo. s. Qui em̄ xp̄s ītus recipit. voluptatū delectaᷣ vbertate: ⁊ dn̄s libēter ingrediᷣ: ⁊ ī eiꝰ recūbit affectu. Hoc ē spūale cōuiuiū bonoꝝ pauperꝝ: quo dites eget: pauꝑ epulaᷣ. m Publicani. Qui publica vectigalia exigunt: vel seculi lucra sectantes: qui exemplo publicani conuersi iā de salute p̄sumūt: nec vt pharisei calūnianᷣ in vitijs permanētes s̄z penitētes. Un̄ ei ⁊c̄. (Luc.9.f; Luc.5.d; B; Mat.9.a; Luce.9.c)

Bed. Moraliter. Ad cōuiuiū pctōꝝ vadit: vt docēdi occasionē habeat: ⁊ spūales cibos imparciat. Eundo ad pctōres dn̄i humilitas oñdiᷣ: ī cōuersiōe penitētiū ptz doctrine eiꝰ potētia. (Moraliᷣ; Mat.9.a; Luc.5.e; Job.5.b)

Be. Per vocationē matthei fides gētiū q̄ relictis lucris seculi: epulis charitatis et operū bonoꝝ cū dn̄o ꝯuiuāᷣ. Per phariseoꝝ suꝑciliū: de salute gētiū iudeoꝝ inuidia designaᷣ. q̄bꝰ d̄r: Publicani ⁊ meretrices p̄cedēt vos in regno dei. n Non necesse. ⁊c̄. Be. Se medicū dicit q̄ miro medicādi genere vulneratꝰ est ꝓpter iniquitates nostras ⁊ liuore eius saniat sumꝰ. (Mat.21.e; C; Esa.53.b)

o Et erāt dis. Be. Alij euangeliste dicūt phariseos ⁊ discipulos iohānis h̄ quesisse. hic videtur dicere q̧ alij quesierūt quos eiusdē rei cura mouisset. Unde colligiᷣ h̄ a pluribꝰ fuisse obiectū a phariseis: a discipulis iohānis: a cōuiuis vl' quibuslibet alijs. Be. My/

Nico. de lyra

a Submiserūt. palyticū ī lecto ante xp̄m. cetera exponūᷣ sicut exposita sūt: Matth. ix. b Et cum p̄te. Hic describiᷣ emulatio iudeoꝝ ꝯtra xp̄m in matthei vocatione: ⁊ primo poniᷣ emuloꝝ murmuratio. scd̄o eoꝝ confutatio. ibi: Hoc audito iesus. Circa primū d̄r: c Uidit leui al. Mattheꝰ em̄ ante vocationē leui vocabaᷣ et erat filiꝰ alphei. ceteri exponanᷣ sic. s̄. exposita sunt: Matth. ix. d Et erant discipuli iohānis. Hic describitur emulatio iudeoꝝ ꝯtra xp̄m in discipuloꝝ xp̄i arguitione volentiū retorquere apparentem defectū: l̄z nō existētē discipuloꝝ xp̄i in magistrū. ⁊ poniᷣ duplex casus scd̄s (Mat.9.b; Luc.5.f; 1.Tio.1.c)

G Beda. Mystice. Discipuli iohānis ꝛ phariseoꝝ ieiunāt: qꝛ q̄ operibꝰ legis gloriantꝛ: vel qđ peius ē traditiones sequunꝛ hoim: vel etiā xp̄i p̄coniū tm̄ aure nō cordis amore ꝑcipiūt: a spūalibꝰ bonis ieiuni corde tabescūt. Discipuli xp̄i nō ieiunāt qꝛ q̄ fideliter mēbꝛū xp̄i est corꝑe ipiꝰ epulaꝛ ꝛ sanguine alit. Dn̄s cū peccatoribꝰ mādūcat ꝛ bibit: sꝫ ideo qꝛ illi abstinētia meritū auget cui nulla potētia nature est. Dn̄s aūt q̄ delicta naturaliter delere pōt: manducātes ieiunātibꝰ pōt facere puriores. Jeiunauit tn̄ xp̄s vt ieiunares: mādūcauit cū pctōribꝰ vt grām cernēs ptātē agnosceres. a Nunq̄d possunt ꝛc. Matthꝰ ita: Nūq̄d possunt filij spōsi lugere q̄diu cū illis est sponsus ꝛc. Spōsus xp̄s spōsa ecclesia: de quo spūali cōnubio apl'i creati sunt q̄ lugere ꝛ ieiunare non possunt: q̄diu spōsū cū spōsa vidēt. Qn̄ transierint nuptie ac passionis ꝛ resurrectiōis tp̄s aduenerit tūc ieiunabūt.

[Margin: Mat. 9. b]

D Beda. Moraliter. Q̄diu sponsus nobiscū est ī leticia sumꝰ: nec ieiunare possumꝰ: nec lugere: cū vero ꝓ pctō recedit ꝛ auolat: tūc ieiuniū īdicēdū: tūc luctus multiplicādus. b Nemo assumētū ꝛc. Bed. Discipulos vestimēta vetera dicit. i. adhuc carnales necdū īnouatos fidei firmitate. Quibus si nouꝰ pānꝰ. i. ꝑs doctrine q̄ ad nouā vitā ꝑtinet assuaꝛ: ꝛ ipsa quodāmō scindiꝛ: cuiꝰ ꝑs importune tradiꝛ: q̄ ad ieiuniū valet ciboꝝ: cū illa doceat generale: nō a cibis tm̄: sed ab omni voluptate carnis. Cauendū est doctori ne aīe nōdū innouate: sꝫ in malicie vetustate ꝑduranti nouorum mysterioꝝ secreta cōmittat. Be. Allegorice. Veste foris tegimur: vino intus reficimur. Vestis bona oꝑa q̄bꝰ hoībus foris lucemꝰ. Vinū feruor fidei: spei: ꝛ charitatꝭ: q̄ in cōspectu dei intus sensus nouitate reformanꝛ.

[Margin: Moralit. — Allego.]

c Sed vinū no. ꝛc. Erāt aūt noui cū post ascēsionē desiderio cōsolationis eiꝰ sperādo ꝛ orādo innouabanꝛ: tūc spm̄sanctū acceꝑerūt: quo quasi nouo musto noui vtres repleti sunt.

[Margin: † De ꝯse. di. 5 discipulos.]

d Cū sabbatis. Beda. Nota primo apl'os litterā sabbati destruere cōtra hebionitas: q̄ cū alios discipulos recipiāt Paulū quasi trāsgressorē legꝭ repudiant. e Et vel. spi. Esuriūt vt hoīes p̄ turba mādūcādi spaciū non habētes. Sed exēplū austerioris vite p̄bēt: nō p̄paratas epulas: sed simplices querūt. Beda. Mystice. Discipuli ꝑ sata trāseūt: cū p̄lati subditos pia sollicitudine circūspiciūt: ꝛ q̄liter queqꝫ ad fidē trahāt sedule ꝑpendūt quorū salutē esuriunt. Vn̄ Petro inter p̄ces esurienti: oblatis q̄s esuriebat dapibꝰ dictū est: Surge petre occide ꝛ mādūca. Et mira sacramēti cōcordia. ibi: mactari ꝛ mādūcari iubētur aīalia: hic spicas cōuellūt discipuli: ꝛ ꝫm alios euāgelistas manibꝰ confricantes mādūcāti. Vnde: Mortificate mēbra vestra: ꝛ exuite veterē hominē. Aliter eñ nō trāseūt in corpus xp̄i: aliter doctorē sui ꝓfectꝰ fructꝰ nō pascūt. Vellere itaqꝫ spicas: est ab omni intētione terrena radicē mētis eruere. Fricare manibꝰ: exēplis virtutū a cōcupiscētia carnis quasi aristaꝝ folliculis mētē exuere. Grana mādūcare est purgatū queqꝫ ꝑ p̄dicatoꝝ ora ecclesie incorporare. Hoc discipuli ante dn̄m faciūt: qꝛ p̄cedit sermo doctoris: subsequiꝛ gratia sup̄ne visitationis. Et hn̄ sabbatis qꝛ p̄dicatores ꝓ spe quietis laborāt: ꝛ auditores ammonēt vt a curis se

[Margin: Mystice. — Actꝰ. 10. b — Col. 3. a]

iohānis ꝛ pharisei ieiunantes: ꝛ
causam questionis sequētis premittit.
veniūt ꝛ dicūt illi: † Quare discipuli iohānis ꝛ phariseoꝝ ieiunāt
ideo.
tui āt discipuli nō ieiunāt? Et ait
i. debēt. — apostoli.
a illis iesus: † Nūq̄d possūt filij nu
a christi ꝛ eccl'ie. — xp̄s. — corꝑis p̄ntia. — nō.
ptiaꝝ q̄diu spōsus ē cū illis ieiu
qꝛ. a cuiꝰ plꝰ ꝓfic̄ p̄ntia q̄ꝫ corꝑal' abstinētia
nare? Quāto tp̄e habēt spōsū secū nō possunt ieiunare. Venient
ascensionis. — passionis. — corporaliter.
aūt dies cū auferet ab eis spon
Beda. tam a cibis q̄ꝫ a mundi amore.
sus: ꝛ tunc ieiunabūt in illis die
iō nō ieiunāt: qꝛ — seueriora p̄cepta noue vite.
b bus. Nemo assumētū pāni rudis
apl'is veteri cōsuetudini deditis. — si assuit.
assuit vestimēto veteri: alioquin
repugnat noua vita veteri.
aufert supplemētū nouū a vete
qꝛ si q̄d boni inerat: nimio q̄si pōdere pressum
ri: et maior scissura fit. Et nemo
perit. — spiritualia p̄cepta. — apostolos.
mittit vinū nouū in vtres vete
non possunt pati: qꝛ carnales adhuc.
res: alioq̄n dirūpit vinū vtres
doctrina spūalis memorie nō cōmendaꝛ.
ꝛ qui habent ꝑdunt.
ꝛ vinū effundeꝛ: ꝛ vtres ꝑibunt.
spiritualis doctrina. — spirituales.
c Sed vinū nouū in vtres nouos
d mitti debet. † Et factū est iterū cū dn̄s sabbatꝭ āmbularet ꝑ sata ꝛ di
e scipuli eiꝰ ceꝑerūt p̄gredi ꝛ vellere spicas. Pharisei aūt dicebāt ei: Ecce q̄d faciūt discipuli tui sab
veterem historiā obijcit.
batꝭ qđ nō licet. Et ait illis: † Nū
in nobe. — fugiens saulem.
q̄ꝫ legistꝭ q̄d fecerit dauid qn̄ necessitatē habuit ꝛ esurijt ipse ꝛ q̄ cū eo erāt: quō introiuit ī domū
f dei sub abiathar pꝛīcipe sacerdo
g tū ꝛ panes ꝓpositiōis mādūcauit quos nō licebat mādūcare ni
et leuiticis — achimelech.
h si sacerdotibꝰ ꝛ dedit eis q̄ cū eo
a aliter ꝓbat idē. — Beda. ideo salus hoīs prima custodia sabbati ꝓut hoīs vtilitas exigit.
erant? Et dicebat eis: Sabbatū

ris seculi feriantes: ꝓ eterna requie laborēt. Beda. Moraliter. Per sata cū dn̄o ambulāt: q̄ eloquia sacra dn̄o obtēperātes meditanꝛ. In satis esuriūt: cū in eis illa inuenire desiderāt q̄bus ampliꝰ accēsi amore dei quasi pane pascanꝛ: ꝛ h̄ sabbatis. Vn̄: Gustate ꝛ vi. qm̄ su. e. d. b. Vellūt spicas ꝛ cōterūt: qꝛ testimonia scripturarū assumūt ꝛ ꝑscrutanꝛ: donec medullā dilectionis extrahāt: q̄ sub vilitate lr̄e q̄si sub aristarū horrore velaꝛ. Hoc dn̄s sabbati ꝓbat: stulti defensores sabbati improbāt: q̄ solā lr̄e suꝑficiē diligūt mētis refectionē nesciūt: requiē aīarū nō norūt. Vn̄ ꝛ ait illis: Nūq̄ꝫ legistꝭ ꝛc. f Sub abiathar. Nō te turbet ꝙ alij dicūt achimelech: ambo eñ tūc illic aderāt: achimelech pater: ꝛ abiathar filiꝰ: q̄ occiso patre a saule comes exilij dauid factꝰ est ꝛ eo regnāte summꝰ pontifex maioris noīs q̄ꝫ pater: et iō dignꝰ cuiꝰ dn̄s mētionē faceret q̄si summi sacerdotis etiā patre viuēte. g Panes ꝓpositionis. Bed. Quasi si dauid ꝛ achimelech a nobis nō rep̄hēdunꝛ: sed ꝓ fame excusanꝛ cur in his causam improbatis: quā in ceterꝭ ꝓbatis: q̄ꝫuis sit magna distātia: hi spicas cōfricant: illi panes leuiticos comedūt: ꝛ accedebat sabbato neomeniarū dies: qn̄ in cōuiuio requisitꝰ fugit ex aula regis. Beda. Figurate ꝙ dauid ꝛ pueri eiꝰ panes sanctificatos comedūt: significat sacerdotalē cibū ī vsū trāsiturū ppl'orū: qꝛ oēs sacerdotū vitā debemꝰ imitari: ꝛ oēs filij ecclesie sacerdotes sūt: inuncti in sacerdotiū sāctū offerētes seipsos spirituales hostias deo. h Et dedit eis ꝛc. Hoc secutꝰ: misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū meliꝰ iudicauit ꝛ famis periculo hoīes liberare q̄ꝫ sacrificiuꝫ offerre. Hostia deo placabilis hoīm salus. ¶ Homo ꝓ

[Margin: Moralit. — Ps. 33 — † Luc. 5. f — † Mat. 9. b, 1. Re. 21 — Mat. 9. d]

Nico. de lyra

sus. scđs poniꝛ ibi: Et factū est iterū. primꝰ casus est de hoc ꝙ arguebāt discipulos xp̄i eo ꝙ nō ieiunabāt sicut discipuli Johānis ꝛ pharisei: sed xp̄s eos cōfutat discipulos suos rōnabiliter excusando: ꝛ expositio lr̄e ptꝫ ex his q̄ dicta sunt Matth. ix. paruꝫ ante mediū capituli. a Et factū ē iterū. Hic poniꝛ secūdus casus qꝛ arguebāt xp̄i discipulos eo ꝙ euellebant spicas ꝛ comedebāt in die sabbati: sꝫ xp̄s cōfutat eos excusando ꝑ scripturas veteris testamēti: ꝛ ptꝫ expositio huiꝰ lr̄e ex dictis Matth. xij. in principio hoc excepto qđ hic addiꝛ: b Sub abiathar pꝛīcipe sacerdotū. ꝛ videꝛ h̄ falsū: qꝛ pꝛīceps sacerdotū tūc erat achimelech. vt habeꝛ. j. Reg. xxij. Dicēdū ꝙ abiathar erat filiꝰ achimelech: ꝛ tūc agebat sacerdotiuꝫ sub patre. verūtn̄ magis hic exprimiꝛ abiathar q̄ꝫ paꝛ eiꝰ achimelech: qꝛ īterfecto achimelech a saule abiathar filiꝰ eiꝰ fugit ad dauid vt ibidē dr̄: ꝛ fugit socius itineris ꝛ laboris ipsiꝰ: ꝛ ꝑ ꝯsequēs maioris noīs ꝛ auctoritatis q̄ꝫ fuerat pater eius: ꝓpter quod hic exprimitur tacito patre.

[Margin: † Mat. 13. a, Luc. 6. a — † 1. reg. 21. b, Mat. 12. a, Luce. 6. a]

Ca. II

Moraliter.

†† Et iterū intrauit in capharnauꝫ: Sequiꝛ: † Et venerūt ad eū ferētes paralyticū. ꝑ quē significaꝛ turpi marcēs ocio. lectꝰ in q̄ iacet est praua cōsuetudo: portatores eiꝰ vt saneꝛ a xp̄o. sunt quattuor sue salutis ꝓcuratores. s. monēs secrete: p̄dicās publice: orās ꝓ eo ꝛ inuitans exēplo: ꝛ sic ante deū locaꝛ: ꝛ di

ctorum

a Homo ꝓpter. Beď. Ita sabbatū custodiri ꝑceptū est: vt si necessitas fuerit nō sit reus q̄ vi/olauerit. Sabbato circūcidi nō est ꝓhibitū: q꞉ necessariū. (Jos.6.a) Josue muros hiericho septē dieb⁹ circūit. (Ma.2.e) Machabei in sabbato pugnāt: qď nō est licitū in lege: necessitas licitū facit. Sic ꝛ hodie in ieiunijs: si q̄s ieiuniū fregerit egrotus: reus non tenetur. b Itaq꜂ dn̄s. (Re.21.b) Quasi si dauid rex ꝛ sa/cerdotes (ſm aliū euā/gelistā) ꝓpter tēpli mini/steriū sabbatū violātes crimine carēt: q̄꜂to magis fili⁹ hoīs ver⁹ rex ꝛ sacerdos: ꝛ iō dn̄s sab/bati i sabbato vulsaruz spicarū crimine nō tenetur reus. Ca.III

c Et itroiuit. Ma/nū aridā. Beď. Que ad fructuz vetitū extēsa est: a bono operaruit: ꝑ man⁹ xp̄i in cruce extēsas bonorum operū sucis restituta ē. Hiero. Homo iste si/gnificat auaros: q̄ nolē/tes dare: volūt accipere: ꝑdari: ꝛ nō largiri: q̄b⁹ ď꞉ vt extēdāt man⁹ suas .i. q̄ furabaꝛ iam nō fu/reꝛ: magis aūt laboret operās manib⁹ suis qď bonuz est vt habeat vn̄ tribuat necessitatē patiē/ti. d Ei obseruabāt. Beď. Quia discipulos ꝓbabiliter excusauerat ip̄m obseruāt: vt si in sabbato curet trāsgressio/nis: si nō curet crudelitatis aut imbecillitatꝫ ar/guant. e Licet sab. ꝛc̄. Beď. Arguit ꝙ legis ꝑcepta praua interꝑtatione violāt estimātes in (Ro.20.b) sabbato a bono feriādum: cuz lex dicat: Omne op⁹ seruile nō fa. in eo. i. pctm̄. Hoc ꝑcepto figu/raꝛ: q꞉ q̄ ꝑ sex seculi etates bona fecerint: in se/ptima a malis tm̄ feriabūt. Nō em̄ erit ociosus (Mat.12.a) boni opis fruct⁹ in laude dei quiescere. Mat(Lu.6.a)theus dicit illos interrogasse marcus ꝛ lucas in/terrogatos fuisse. Sz illi pri⁹ interrogauerūt: ꝛ iesus cognita nequicia eoꝝ statuit in medio eoꝝ sanādū: ꝛ iterrogauit ꝙ marcus ꝛ lucas dicūt: ꝛ tūc illis tacētib⁹ silitudinē ꝑposuit de oue: ꝛ cō/clusit ꝙ lz sabbato bn̄facere. Et sic circūspiciens ꝛc̄. f Animā. Beď. Hominē totū ꝑ ꝑtē signi/ficat. Uel q꞉ ꝓpter aīam ħ faciebat. Uel ꝙ hec man⁹ sanatio aīe salutē significat. g Perde/re. Beď. Nō ꝙ sūme pi⁹ quēq꜂ possit ꝑdere: sed ei⁹ non saluare est ꝑdere. Sicut ď꞉ indurasse cor pharaonis: nō ꝙ obdurauit: sed obduratū non (Moralit) emolliuit. h Extēde ma. Beď. Moraliter. In/fructuosa debilitas aīe nō meli⁹ curaꝛ q̄꜂ elemo(Luc.3.b)syne largitione. Un̄: Qui hȝ duas tunicas det (Eccl.4.d) vnā nō habēti: ꝛ q̄ habet escas silr̄ faciat. Et i ec/clesiastico: Fili nō sit man⁹ tua porrecta ad capi/endū ꝛ ad dādū collecta. Frustra em̄ man⁹ i ora/tione ad dn̄m expādit: q̄ eas ad rogantē viduā nō extēdit. i Et resti. ꝛc̄. Magnū studiū neq̄/cie in crimē reputāt: ꝙ ad xbū illi⁹ sanata ē ma/n⁹. Neq꜂ i sabbato pōt cōuinci laborasse: q̄ dixit ꝛ facta sūt: cū ip̄i i sabbatis cibos portēt: calices porrigāt: ꝛ cetera victui necessaria. k Exeun/tes. Qui ꝑ se nō possūt socios iniq̄tatis querūt. l Cū herodianis ꝛc̄. Ministri herodis ꝓpter inimicitias quas ipse aduersus iohannē exerce/bat: iesum insidijs et odijs persequebanꝛ quem iohannes predicabat.

---

a ꝓpter hoīem factū ē: ꝛ nō homo b ꝓpter sabbatū.† Itaq꜂ dn̄s ē fili/us hominis etiā sabbati.

c Et introiuit ite/rū synagogā: ꝛ erat ibi (*ubi maius donū scientie ibi mai⁹ periculū culpe.*) homo (*genus humanū.*) habens manū aridam: †et d obseruabāt eū si sabbatis cura/ret vt accusarēt illū (*calūniā ꝑuenit.*). Et ait hoi ha/e bēti manū aridā: Surge i mediū (*vt ab oībus videatur.*). Et dicit eis: †Licet sabbatꝫ bene f facere an male (*hoīem curare an nō.*)? Animā saluā fa/g cere an ꝑdere? At illi tacebāt (*nō audentes respondere.*). Et circūspiciēs eos cū ira (*quasi incredulitati illorū irascens.*): cōtristat⁹ sup cecitatē cordis eoꝝ dicit ho/h mini: Extēde manū tuā (*ilico.*). Et extē/i k dit: ꝛ restituta ē manū illi.† Exeū/tes aūt statim pharisei cū hero/

---

ctorū meritis si tn̄ obicē nō ponat: sȝ magis cōsensum sanaꝛ: ꝛ tollit lectum male cōsuetudinis ꝑ exercitiū boni opis ꝛ sic ꝓcedēs de virtute in virtutē vadit ad domū suā celestē. illi vero q̄ inde murmurāt significāt demones q̄ inde valde dolēt. b† Et cū ꝑteriret vidit ꝛc̄. ibi sedēt aliq̄ cupiditate lu/cri ꝑ artē cāpsoriā ꝛ aliq̄ ꝑ artē deceptoriā in ludo taxilloꝝ: ꝛ aliqn̄ tales vocanꝛ a dn̄o nō solū ad penitētiā agendū sȝ etiā ad ꝑdicādū sicut hic vocauit Mattheū: ꝛ cū tali/b⁹ voluit discūbere: ostēdēs ꝙ null⁹ debet eos de/spicere ignorās q̄d de⁹ de ipsis disposuit ordinare. d† Et erāt discipuli iohānis ꝛc̄. ꝑ istos aūt q̄ ꝓpt suū ieiuniū se discipulis xp̄i ꝑferebant: significanꝛ hipocrite ꝓpter apparentiā sue religiositatis alios cōtēnētes. di. illud Luc. xviij. Nō sum sicut ceteri hoīm raptores: adulteri ꝛc̄. Sequiꝛ ibidē: Ieiuno bis i sabbato ꝛc̄. a† Et factū ē iterū. cuz dn̄s ꝛc̄. ꝑ sata significanꝛ sacri libri in q̄b⁹ sunt semina ver/bi dei. Luce. viij. Semen est verbū dei. Igiꝛ ꝑ sata discipuli cū xp̄o ambulāt cū sacras scripturas de/uote studēt: ꝛ ħ fit sabbatis q꞉ studiū ħ quietē exi/git mentis. Spicas aūt euellūt cū ibidē vite panē inueniūt: sed tūc mādūcāt cū sibi ꝑ impletionē ope/ris incorpant ꝛ hec refectio a malignantib⁹ repro/baꝛ sed a xp̄o veraciter approbaꝛ. Ca.III

(Mar.2.a, Luc.6.a, Mat.12.a — margin)

a Et introiuit iterū. Hic poniꝛ quart⁹ casus de sanatione habētis manū aridā. Ubi pri/mo poniꝛ iudeoꝝ insidiatio. scďo eorū con/futatio. ibi: Et ait hoi. tertio eoruz obstinatio. ibi: Exeuntes aūt. Expositio primarū duarū partiū pȝ ex dictis Matth. xij. vbi casus iste plen⁹ poniꝛ. ħ excepto qď subdiꝛ hic: b Licet sab. bn̄fa. ꝛc̄. Cir/ca qď sciēdū ꝙ aliq̄ sūt act⁹ boni i genere entis: q̄ tn̄ ex se nō habēt bonitatē i genere moris: sicut edi/ficare domū vel hmōi: ꝛ talia nō erant licita in die sabbati. Alij aūt sūt act⁹ boni i genere moris ſm se. sicut sūt opa xtutū: ꝛ talia licita sunt in die sab/bati: de q̄b⁹ erat sanatio man⁹ aride: q꞉ erat opus pietatis: ꝛ cū ħ erat ad gl'iaz dei manifestādū inq̄꜂/tū fiebat miraculose: ꝛ ideo de talib⁹ nulli debet eē dubiū quin possint fieri in die sabbati: nō solū lici/te: sȝ etiā laudabiliter. ꝛ ħ ē qď ď꞉: Licet sabbatis bn̄facere ꝛc̄. q. d. certū ē oīb⁹ ꝙ sic. c Animā saluā facere ꝛc̄. i. hoīem cu/rare. ꝛ accipiꝛ hic aīa ꝓ ipso hoīe: q꞉ ē principalior ꝑs hoīs: ꝛ ꝑ talē modū loquēdi ď꞉: Exo. j. Oēs aīe q̄ egresse sūt de femore iacob ꝛc̄. d At illi ta/cebāt. nō potētes ꝯtradicere verbis ei⁹ nec tn̄ volētes cōfiteri veritatē.

(Mat.12.b, Joh.10.g — margin)

e Et circūspiciēs eos cū ira. ꝓpter eoꝝ cecitatē ꝛ maliciā. Ad maiorē in/tellectū hui⁹ dicti queriꝛ vtrū ira fuerit i xp̄o. Arguiꝛ primo ꝙ nō: q꞉ nō ē nisi duplex ira ſm doctores catholicos: scȝ ira ꝑ vitiū ꝛ ira ꝑ ȥelū: sed neu/tra fuit i xp̄o. g̃ ꝛc̄. ꝓbatio minoris. q꞉ Grego. dicit. v. moraꝛ. ꝙ ira ꝑ vitiuȝ excecat oculū mētis. ira ꝑ ȥelum ip̄m turbat: sȝ oculus mētis in xp̄o nō fu/it excecatus nec turbat⁹. ergo ꝛc̄. Item ira opponiꝛ māsuetudini. vt habeꝛ iiij. Ethicoꝝ. sed xp̄s fuit maxime māsuet⁹. g̃ ira in ipso nō habuit locū. Cō/trariū ď꞉ in lr̄a. Circūspiciēs eos cū ira ꝛc̄. Dicendū ꝙ ira est appetit⁹ vin/dicte ꝓpter illatā iniuriā sibi vel alteri: vt hr̄. ij. Rhetorice: talis aūt vindi/cta pōt appeti ꝑter ordinē rōnis: ꝛ sic est vitiosa ꝛ vocaꝛ ira ꝑ vitiū. de quā diciꝛ Jacobi. j. Ira viri iusticiā dei nō operaꝛ. Alio mō pōt appeti ſm ordi/nē recte rationis: ꝛ hoc est laudabile ſm ꝙ ď꞉ Ps. lvij. Letabiꝛ iustus cuȝ viderit vindictā ꝛc̄. Illud em̄ laudabiliter appetiꝛ de quo quis iuste letaꝛ ꝛ talis est ira ꝑ ȥelū. ſm ꝙ dicit Aug⁹. sup Joh. ij. Zelo dom⁹ dei comediꝛ q̄ oīa ꝑuersa q̄ videt emendare cupit: ꝛ si emendare nō potest tolerat et ge/mit: ꝛ talis ira fuit in xp̄o. vn̄ Joh. ij. illud Ps. lxviij. Zelus dom⁹ tue co/medit me. introduciꝛ tanq̄꜂ dictū de xp̄o. Ad primū dicēdū ꝙ ira ꝑ ȥelū i nobis aliqualiter bene turbat oculū mētꝫ: q꞉ potētie aīe sic se habēt ꝙ vna intensa in actu suo alia remittiꝛ: ꝛ iō mot⁹ ire q̄ est in irascibili ꝑte q̄꜂uis sit moderat⁹ rōne: ipedit itellectū a cōtēplatione veritatꝫ: ꝛ sic ď꞉ turbare ocu/lū mētis. talis tn̄ turbatio nō est pctm̄. verūtn̄ in xp̄o nō habuit locū: quia xtute diuina quelibet potētia ꝑmittebaꝛ agere illud qď erat sibi ꝓpriū: ita ꝙ vna nō impediebat aliā in actu suo: ꝛ iō sicut gaudiū fruitiōis in aīa xp̄i nō impediebat dolorē passiōis i ꝑte inferiori: sic ecōuerso mot⁹ ire in ꝑte in/feriori i nullo ipediebat actū mētis siue rōnis. Ad scďm dicēdū ꝙ ira q̄ est ꝑter rōnē opponiꝛ māsuetudini: nō aūt illa q̄ est moderata rōne: q꞉ de rōne mansuetudinis est ꝙ faciat talē moderationē. f Exeuntes aūt pha. Hic describiꝛ iudeoꝝ obstinatio: q꞉ nec verbis xp̄i nec factis resilierunt a malo suo: sed magis obstinati sunt incipientes machinari in mortē christi. g Cū herodianis. ħ exponiꝛ dupliciter: q꞉ dicūt aliq̄ ꝙ isti herodiani fue/rūt q̄dā iudei fingētes quādā sectā nouā dicētes de herode ascalonita ꝙ erat messias: motu ex falso itellectu illi⁹ qď ď꞉ Gen̄. xlix. Nō auferet sceptrū de iuda: vbi ď꞉ ꝙ ablatio regni a tribu inde erat signū aduent⁹ messie. Iste aūt herodes obtinuit regnū illud cū tn̄ eēt alienigena: q꞉ pater ei⁹ fuit idu/

☞ Secessit

a Secessit. Fugit vt hō: qꝛ nōdū venerat hora ei⁹: ꝛ passiōis ei⁹ extra hierl'm nō erat locus. Beð. Allego. De synagoga secessit. a. m. ꝛc. Judeā relinquit: ad gētes venit cū discipulis scȝ p̄dicātib⁹ apl'is corda gētiū adijt: ꝛ sic multos ad se veniētes suscepit: ꝛ desideratā salutē dedit. Uñ apte subdit: ꝛ dixit dis. suis. b Et mul. tur. Beð. Magistri plebis ꝛ ministri regis odio p̄sequūt: vulg⁹ indoctū dilectione sequitur: ꝛ plurimi sanari merent.

c Nauicula. Eccl'ia de gētib⁹ cōgregata fluct⁹ seculi mēte trāsgressa: q̄ q̄to sinū cordis gr̄e recipiende dilatat: tāto fluct⁹ seculi securi⁹ calcat.

d Ne cōpri. Cōprimūt q̄ eccl'ie pacē turbāt. Tāgūt q̄ fidē vero corde ꝛ dilectione suscipiūt: q̄ tetigere sanati eē p̄hibent: fugiēs cōprimētes nauiculā ascēdit. e Et spūs imu. Beð. Uterq̄ ꝛ plagas habētes ꝛ imūdi spūs: s̄ infirmi pia intētione salutis: demoniaci: vel poti⁹ i eis demones nō solū timore coacti ad p̄cidēdū: verūetiā ad cōfitendū maiestatē ei⁹. P̄ñtia eñ ei⁹ p̄territi: quē filiū dei esse iāiāq̄ nouerāt celare nō poterāt: Saniores arrianis q̄ etiā hodie negāt filiū dei esse.

B f Ne manifestarēt. Be. Nō solū demones q̄ inuiti: vel ab eo sanati q̄ spōte cōfitent: sȝ ꝛ apl'i toto orbe post passionē p̄dicaturi: ante passionē tacere iubent: ne diuina maiestate p̄dicata passio differet: ꝛ sic salus mūdi.

g Et ascēdēs. Be. Postq̄ imūdos spūs se p̄dicare p̄hibuit: sctōs elegit q̄ eū p̄dicarēt ꝛ nephandos spūs eijcerent. Mons iste significat altitudinē iusticie q̄ instruēdi: ꝛ quā p̄dicaturi erāt p locū admonet ad celestia erigi: sic ꝛ legē i mōte dedit. Hiero. Cōsuetudo diuine scripture est allegorice loq̄: sȝ nos sic excelsa sensib⁹ nostris applicem⁹: vt historie veritatem cernam⁹. Christ⁹ eñ solus spūaliter mōs ē celestiū rerū q̄litate copiosus: ex q̄ fluūt aque viue: ꝛ q̄cq̄d sūme bonū credit in hoc fundat q̄ ē mōs oīm mōtiū: ꝛ sctūssanctoꝝ q̄s quotidie ad se inuitat. In montē vocant excelsi et merito ꝛ verbo: vt locus cōgruat meritis altis. h Ut essent. xij. ꝛc. Speciē iacob dilexit de⁹: cū videret excelsus gētes: ꝛ separaret filios adā: statuit terminos ppl'oꝝ iuxta numerū filioꝝ isrl': vt sint sup thronos. xij. iudicātes. xij. trib⁹ isrl'. Quib⁹ data ē potestas quā fili⁹ accepit a p̄re s̄m carnē: vt opa q̄ ip̄e fecit ꝛ ipsi faciant: et maiora horū faciāt. [Job. 14. b] Beda. Dedit etiā p̄tātē mortuos suscitādi: sic Mathe⁹ dicit: [Mat. 10 a] vt v̄tus ostensa fidē verbo daret ꝛ noua facerēt: q̄ noua p̄dicabāt. nūc aūt qꝛ nūer⁹ fideliū creuit: multi vitā v̄tutū tenēt ꝛ signa v̄tutū nō habēt: qꝛ frustra foras miraculūȝ ostēdit: si deest q̄ int⁹ opet qꝛ lingue i signū sūt nō fidelib⁹: sed infidelib⁹.

i Et iposuit. Beð. Nō mō primū: s̄ cū adducto ab andrea dixit: Tu vocaberis cephas qð īterp̄tat petr⁹. [Job. 1. f] C Sȝ hic euāgelista te attētū reddit dicēs: q̄ eū dñs sic cognominauerit. Aliter ei putares sic vocari casu nō p̄uidentia dei. Uoluit aūt eū de⁹ pri⁹ alio noīe vocari: vt ex mutatiōe nois viuacitas sacri notaret. Id est: grece vel latine petrus: qð syriace cephas: ꝛ in vtraq̄ lingua a petra dictū: de q̄ petra aūt erat xp̄s. Sicut eñ a xp̄o luce lux mūdi vocant apl'i: sic a petra petr⁹. Simon ponēs merorē negationis. s. viso dño post resurrectionē. [Job. 12. f] Uel audiēs tristiciā mortis. s. cū ei d̄r: Ali⁹ te cinget ꝛ ducet q̄ tu nō vis. Hiero. Et īposuit simoni nomē petr⁹: q̄ obediētia ascēdit ad agnitionē. Qui ei hȝ dabit ei ꝛ abun. [Mat. 4. c] Et iacobū: q̄ supplātata hȝ desideria carnis. Et iohānē: q̄ gr̄a accepit qð alij p laborē. Et imposuit eis noīa: Boanerges. qð filij tonitrui: q̄ꝝ sublime meritū in mōte meret dire tonitruū patris p nubē d' filio tonātis. Hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹: [Mat. 17.] vt p nubē carnis ꝛ ipi xp̄i ignē ac fulgura in pluuiā spargerēt i terris: qm̄ dñs in pluuiā fulgura fecit: [Ps. 134.] vt extinguat misericordia qð iudiciū exurit. Uñ: Misericordiā ꝛ iudiciū cātabo tibi dñe. [Ibi. 106.]

k Jacobum. Qui curā carnis dño vocāte supplātauit: ꝛ ipam carnē herode trucidāte cōtēpsit. l Johānē. [Mat. 4. b] [Luc. 4. b] [Job. 6. a] Beð. In q̄ ē gratia: vel dñi gr̄a: q̄ ob amoris p̄cipui gr̄am quā v̄ginali gloria p̄meruit: supra redēptoris sui pect⁹ in cena recubuit. m Filij toni. Be. Quorū vn⁹ intonās: vocez theologā quā nemo pri⁹ edere nouerat: emisit: In p̄ncipio erat v̄bū ꝛc. [Job. 1. a] Quā tāto pondere grauidā reliq̄t: vt si aliquāto pl⁹ ītonare voluisset: nec ipse mūdus cape potuisset. n Et andream. Hiero. Qui viriliter vim facit p̄ditionis sue: vt r̄nsum mortis semp in se habeat: ꝛ animā semp i manib⁹ suis.

Et philippū

a ſ Hiero. Siliis similē querit. ſ qꝛ soli nō possūt ſ gēs sine cōsilio. ſ magna insania q̄ salute indi gent de nece saluatoris cōsiliant.

dianis cōsiliū faciebāt aduersus

a ſ qꝛ rōne vincunt: morte machināt. ſ ideo. ſ medicus cedit insano populo.

eū q̄uō eū p̄derēt. Jesus āt cū di- [a]

a ſ obediētib⁹ cedit: amātib⁹ accedit.

[a b] scipulis suis secessit ad mare: † et

ſ rota. ſ confessio.

multa turba a galilea ꝛ iudea se-

ſ visio pacis.

cuta ē eū: ꝛ ab hierosolymis ꝛ ab

ſ sanguinea. ſ aliena descēsio.

idumea ꝛ trās iordanē ꝛ q̄ circa

ſ angustia. ſ venatio piscis.

tyrū ꝛ sidonē: multitudo magna

ſ qꝛ. ſ Bed. opinionē virtutū.

audiētes q̄ faciebat venerūt ad

ſ ideo. a ſ ecclesia de gētib⁹ cōgregata.

[c] eū. Et dixit iesus discipul' suis: vt [b]

i nauicula sibi deseruiret p̄pt tur

a ſ discordes. b ſ ideo cōfluebant qꝛ.

[d] bā ne cōprimerēt eū. Multos ei

sanabat: ita vt irruerēt in eū: vt

ſ fideles.

illū tāgerēt quotq̄t habebāt pla- [c]

[e] gas. Et spūs imūdi cū illū vide- [d]

ſ demones.

bāt p̄cidebāt ei † ꝛ clamabāt dicē

tes: Tu es fili⁹ dei. Et vehemen- [e f]

a ſ peccatori dixit de⁹: Quare tu enarras iusticias meas ꝛc. b ſ demonib⁹ et curatis. c ſ deū esse: ne differret passio.

[f] ter cōminabat eis: ne manifesta-

[g] rent illū. † Et ascēdēs in montem [g †]

ſ gratia. ſ nō meriti: sed diuine gratie est. ſ nō vos me elegistis sed. e. e. v.

vocauit ad se quos voluit ipse:

ſ libero arbitrio.

[h] et venerunt ad eum. Et fecit vt †

ſ vt ter quaterni fidē charitatis p̄ quattuor partes orbis p̄dicarēt: vñ ab oriente porte. iij. ab aq̄lone porte tres: ab austro porte tres: ab occasu porte tres.

essent duodecim cū illo: ꝛ vt mit

teret eos p̄dicare. Et dedit illis †

potestatē curādi infirmitates: et †

[i] eijciēdi demonia. Et imposuit si

a ſ vocauit ad se. ſ supplātatorē

[k] moni nomē petrus. Et iacobū ze

ſ fugitiui.

[l] bedei: ꝛ iohānē fratrem iacobi: ꝛ

imposuit eis nomia boanerges [b]

a ſ Beda. virilis a greco aner: qð est vir: qꝛ viriliter dño adhesit.

[m n] quod est filij tonitrui. Et andreā

Nico. de lyra

me⁹ s̄m q̄ dicit Josephus ꝛ alij historiographi: ꝛ qꝛ messiā p̄missū illi itelligebāt regnare t̄paliter: nec videbāt aliū regnare tūc i iudea nisi herodē. iō dixerūt eū eē messiā: cū tñ p̄phia iacob p̄dicta eēt s̄m veritatē intelligenda de xp̄o: q̄ nat⁹ fuit t̄pe dicti herodis. vt h̄r Matth. ij. [Luc. 4. b] Isti igitur habebāt occasionē p̄sequēdi xp̄m: eo q̄ ipsū eē xp̄m sicut erat s̄m v̄itatē erat c̄triū secte sue. Alij aūt dicūt q̄ isti herodiani erāt milites herodis antipe q̄ fuit fili⁹ p̄dicti herodis: ꝛ dñabat i galilea: non sic rex sȝ vt tetrarcha: vt h̄r Lu. iij. [Mat. 10 a] [Luc. 9. a] Et iste incarcerauit iohānē ex q̄ habebāt aliquā occasionē p̄seq̄ndi xp̄m quez p̄dicauerat iohes: ꝛ ex his p̄tȝ malicia phariseoꝝ q̄ cū p̄uersis hoib⁹ tractabāt ɔsiliū ad p̄dēdū xp̄m. a Jesus aūt cū di. s. se. h̄ expositū ē Matth. xij. b Et dix. ie. dis. ꝛc. ostēdēs in se infirmitatē carnis. c Quotq̄t ha. pla. i. īfirmitates varias. d Et spūs imū. ꝛc. ꝛ i h̄ ostendebat v̄tutē sue deitatis. vtrūq̄ eni necesse ē ɔfiteri fuisse i xp̄o. s. īfirmitatē carnis ꝛ potētiā deitatis. ꝛ iō vtrūq̄ manifestabat xp̄s in opib⁹ suis. e Tu es fi. dei. cōiecturaliter loq̄bātur. f Et vehe. cōmi. eis. cui⁹ causa assignata ē. s̄. i. j. ca. g Et ascen. in mō. Postq̄ descripta ē xp̄i p̄dicatio p seipm tm̄. hic ɔñr describit ei⁹ p̄dicatio etiā p apl'os. ꝛ primo describit p̄tātis collatio. scd'o dicte collationis executio. vj. ca. ibi: Et vocauit duodecim. Circa p̄mū p̄mo p̄tās cōfert. secūdo dubiū remouet. ibi: Et veniūt ad domū. Circa primū describit electio apl'oꝝ ꝛ nūer⁹ ꝛ noīa eoꝝ ꝛ p̄tās eis collata. ꝛ p̄tȝ s̄nia ex his q̄ dicta sunt. Matth. x. hoc excepto. h Boanerges qð ē filij tonitrui: sic ei vocati sūt a xp̄o: qꝛ i trāsfiguratione xp̄i audierūt verbū dei patris dicētis de xp̄o: Hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹ ꝛc. qð q̄dē verbū vocat tonitruū s̄m illū modū loquēdi Job. xxvj. Cū vix paruā stillā sermonis ei⁹ audierim⁹: tonitruū magnitudinis illius quis poterit intueri.

Et ve-

a Et philippū.Hiero.Qui os lāpadis est: q̄ illuminat ore qđ accepit:cui datū est opus oris illuminati:hoc locutiōis genus sepe scriptura cōmemorat qn̄ noīa ꝓpter mysteria sunt posita:qđ nūc euāgelista ex dei ꝑsona vehemēter affectās interserit. b Et bartholomeū.Hiero.Qui ē fili⁹ suspēdētis aq̄s:
Esa.5.b. illi⁹.s.q̄ dixit:Mādabo nubib⁹ meis
Mat.5.a ne pluāt.Nomē vero filij dei ꝑ pacē
Ibidem.g ꝛ dilectionē acq̄rit.Beati em̄ pacifici q̄m fi.d.v.Et diligite inimicos vestros:vt sitis filij dei. c Et mattheum.Qui ē donat⁹:cui nō solū remissio pctōꝝ:ſꝫ etiā ī apl'oꝝ nūero eē datur:vt leo ꝛ bos simul comedāt:ꝛ lupus cū agno. Nota ꝙ alij euāgeliste Mattheū ꝑponūt:ꝛ publicanum nō dicūt.Ipse post Thomā se ponit ꝛ publicanū se dicit: d Et thomaꝫ. Hiero.Qui est abyssus.Multi ei ꝓ
i.Co.12.a funda sciūt:ſꝫ nō ꝓferunt.Vn̄:Scio hoiem ī xp̄o ꝛc̄.vsq;:q̄ nō licet hoī loqui. Bed.Thomas abyssus:q꞉ altitudinē virtutis in resurrectione penetrauit.Vel gemin⁹ qđ d꞉ grece didym⁹.i.dubi⁹ ꝓpter dubiū cor:q꞉ resurrectionē vix credidit. e Et iacobū:Id est docti vel millesimi:cui⁹
Ps.90. a latere cadent mille:ꝛ decem milia a dextris tuis. Hiero.Jacobum alphei:cui nō est colluctatio aduersus
Eph.6.b carnē ꝛ sanguinē:ſꝫ aduersus principes po.te.ꝛc̄. Bed.Jacobū alphei q̄ ꝛ frater dn̄i d꞉:q꞉ maria alphei fuit
Joh.19.e soror matris dn̄i:quā iohānes mariā cleophe dicit fortasse:q꞉ idē alpheus ꝛ cleophas.Vel defūcto alpheo post natū iacobū cleophe nupsit.q̄ merito fili⁹ alphei.i.docti.Inde eni post resurrectionē:statim hierosolymoꝝ ordinat̄ epūs tā꙰ doct⁹ vel docti fili⁹.
Luc.6.c.f Thadeū.Custos cordis:hūc lu
Act.1.b cas ī euāgelio ꝛ ī actib⁹ apl'oꝝ iudā iacobi noīat:q꞉ frater iacobi fratris dn̄i.Vn̄ d꞉ filius marie mr̄is iacobi ꝛ ioseph ꝛ iude ꝛ simonis. Hiero.Et thadeū q̄ est corculus.i.cordis cultor q̄ seruat cor suū omni custodia.mundicia nā꙰ cordis videt̄ de⁹ vt ꝑ vitrū mūdū. g Et simonē.Bed.Simon chanane⁹ a chana vico galilee:q̄ ꝛ simon ȝelotes.i.emulator.Chana ȝelus:chanane⁹ ȝelotes. Et simonē chananeū:q̄ ꝛ ȝelotes.Simō:po
Mat.5.a nēs vel habēs tristiciā.Beati nā꙰ q̄ lugēt q̄m.i.c.Trinū luctū implet qui cōsolationē q̄rit futurā:deflet ꝓpria pctā cū dauid ꝛ maria:cū paulo flet cū flētib⁹:ꝛ flet multū cū iohāne q̄ di
Apoc.5.a cebat:Et ego flebā multū q꞉ nemo dign⁹ inuēt⁹ est.q̄.a.l.et.s.s.ei⁹.Zelotes aūt d꞉ quē comedit ȝel⁹ dom⁹ dei
Nu.25.c vt Phynees:ꝛ cessauit quassatio. h Et iudā sca.Qui nō delet pctm̄ suū ꝑ pniam:nec illud delet̄ ꝑ memo
Ps.18. riā.Vn̄ ꝛ pctm̄ matris ei⁹ nō deleat̄: fiat ꝯtra.d.semꝑ. Judas cōfitens vel gloriosus:scarioth memoria mortis.Cōfessores multi sūt in ecclesia suꝑbi et gloriosi:quoꝝ prim⁹ simon mag⁹:ꝛ alij heretici:quorū memoria mortalis in ecclesia celebrat̄ vt deleat̄. Hiero.Judas scarioth a vico in q̄ hortus:aut a tribu isachar.Isachar merces:ꝑciū.s.ꝑditiōis:scarioth memoria mortis:q꞉ nō repēte:ſꝫ ꝑmeditat⁹ deū tradidit.Hic ꝓuide iter apl'os eligit̄:q꞉ magna vis veritatis quā nec aduersarius minister infirmat. Voluit dn̄s ꝓdi a discipulo vt tu a socio ꝓdit⁹ modeste feras tuū errasse iudiciū:tuū perisse bn̄ficiū. Hiero.Hi ei apl'i circa tabernaculū dn̄i ꝑ q̄drū terni excubāt:ꝛ sancta dn̄i verba ꝓprijs operū hūeris portāt:vt tabernaculū vnū mansiōibus multis ad terrā ꝓmissiōis portēt.Quos vni⁹ exēplū ad timorem hu-

rem humiliat:vt angelos luciferi casus:vt nō glriet̄ sapiens
i.Co.10.d in sapientia sua:ſꝫ q̄ gloriat̄ in dn̄o gloriet̄. i Et veniunt. ꝛc̄.Bed.Qui alioꝝ curā susceperūt sollicite custodire debēt cōsciētie domū:vt se pri⁹:inde alios regāt. Hiero.Dom⁹ ī qua cōueniūt primitiua ecclesia est.Turbe q̄ impediūt panē manducare:peccata ꝛ vitia sunt:q꞉ q̄
i.Cor.11.g mā ducat corpus dn̄i indigne iudiciū sibi mā ducat ꝛ bi.nō di.c.d.Vn̄ dn̄s in furorē vertit̄ cū dicit:Nisi mā duca
Joh.6.f ueritꝭ carnē filij hoīs ꝛ bi.e.s.n.h.v. k Et cū audisset ꝛc̄.Turba frequētat eū:sui tā꙰ furiosū despiciūt.In quo salus gentiū notat̄:ꝛ inuidia iudeorū reprobat̄.De quibus:In ꝓ
Joh.1.a pria venit:ꝛ sui eū nō receperunt. l Et scribe.Beda.Si qui tarditate mentis nō intelligunt verbū dei:remanet tn̄ spes salutis si forte intelligant.Qui aūt intelligere nolūt:ꝛ inuertūt qđ intelligunt:nulla spes est. Vn̄ scribe.i.sapiētes ꝛc̄. m Ab hierosoly.Qđ significat eū a ciuib⁹ suis eē ꝑsequēdū vsq; ad mortē.Legim⁹.
Mat.4.d .s.q꞉ secuta ē eū turba a galilea ꝛ iudea ꝛ hierosolymis ꝛ trās iordanē et circa tyrū ꝛ sidonē q̄ sūt ciuitates gētiliū.Et scribe ab hierosolymis blasphemabāt:q꞉ turba ꝓpl'i iudeoꝝ illū cū palmis ꝛ laudib⁹ ꝑduxit:gētiles desiderabāt.Scribe ꝛ seniores ꝓpl'i d nece ei⁹ tractabāt. n Beelȝebub. Vir muscaꝝ siue habēs muscas:q̄ no
Mat.12.b mine pricipē demonioꝝ cognoīabāt
Luc.11.b ꝓpter sordes īmolaticij cruoris. o Quō pōt.Be.Eligāt qđ volūt. Si sathanas sathanā nō pōt eijcere: nihil ꝯ dn̄m dicūt.Si āt pōt recedāt a regno ei⁹ qđ diuisū stare nō pōt. Et tunc

a ſ os lāpadis vel lāpadaꝝ. b ſ fili⁹ suspēdētia aquas ꝑdicatores ad celestia:vn̄ vberi⁹ inebriēt corda terrenorū. ſ syrum est.

a b c ꝛ philippūm et bartholomeuꝫ et

a ſ donat⁹.b ſ abyssus vł gemin⁹:grece didym⁹.

d e mattheū et thomā et iacobū al-

a ſ ad differētiā iacobi ȝebedei. ſ docti vel millesimi. b ſ corculus.i.cordis custos. c ſ ponēs tristiciā. d ſ ad differentiā simonis petri.

f g phei ꝛ thādeū ꝛ simonē chanāne

a ſ hui⁹ casus cōfirmat alios in humilitate. b ſ memoria mortis.

h um ꝛ iudā scarioth:q̄ ꝛ tradidit il

ſ felix occupatio saluatoris: felix studiū turbe

i lū.Et veniūt ad domū:ꝛ cōuenit a b

cōfluētis. b ſ idiote min⁹ eruditi.

iterꝝ turbā ita vt nō possent ne꙰

ſ etiam.

k panē mā ducare.Et cū audissent c

b ſ quē faciūt alij magnū sui despiciūt:q꞉ nō est ꝓpha sine honore nisi ī patria sua. a ſ discipuli c ſ tā꙰ furiosū. ſ q꞉ sapientie ei⁹ altitudinē capere nō poterāt:alieno sensu locutū putabant.

sui:exierūt tenēre eū.Dicebāt ei

ſ ex hoc errabant discipuli. ſ sapientes.

l q̄m in furorē versus est.Et scribe d

ſ hoc.

m q̄ ab hierosolymis descēderāt di

ſ Hiero.patit̄ ipe qđ nos pati docuit:dicēs.btī eritis cū maledixerint vobis ho. ſ vir muscarū.

cebant.Q̄m beelȝebūb habet:ꝛ

q꞉ in pricipe demonioꝝ eijcit de-

a ſ vt ꝓbet rōne q꞉ ne꙰ mēte captus est ne꙰ in beelȝebub eijcit demones. b ſ vt nō intelligant donec capiant̄.

monia.Et cōuocatꝭ eis:ī ꝑabolis e

a ſ sic dicitꝭ me ī beelȝebub eijcere demonia. ſ hoc

dicebat illis:Quōmō potest sa-

ſ nullo modo q꞉. ſ cā ꝑmissa

thanas sathanā eijcere.Et si re-

a ſ vt demones pugnēt cōtra se. b ſ discordia maxime res dilabunt̄.

gnū in se diuidāt̄:nō pōtest stare

ſ aliter ꝓbat idē. ſ contra

regnum illud.Et si domus super

ſ pugnando.

semetipsaꝫ dispartiatur:non pōt

ſ ergo. ſ de cui⁹ regno estis.

dom⁹ illa stare.Et si sathanas cō

ſ contra.

surrexerit ī semetipsum disptitus

est ꝛ nō poterit stare:sed finē ha

ſ vos dicitꝭ:q꞉ ī beelȝebub eijcio demonia ſꝫ nemo pōt ꝛc̄. ſ hoīes a diabolo deceptos. ſ diaboli

bet.Nemo potest vasa fortis in-

Nico.de lyra

a Et ve.ad do.Hic ꝯn̄r remouet̄ dubiū.ex h̄ ei ꝙ cōtulerat ptātē ꝑdicandi apl'is:posset aliq̄s credere ꝙ in ꝑsona ꝓpria vellet a ꝑdicatiōe cessare: qđ remouet̄ ꝑ h̄ ꝙ feruenti⁹ ꝑdicauit q̄͞z pri⁹:ꝛ iste feruor primo ostēdit̄ in generali.scđo in spāli se.ca.Adhuc circa primū dict⁹ feruor primo ostendit̄.scđo irrōnabilis locutio:ex h̄ insurgens repellit̄ ibi:Et cū audissent sui.Circa ꝑmū d꞉: b Et cōuenit iterū tur.ad audiēdū verbū dei ab ipso ꝛ ipse ita feruēter intēdebat ꝑdicationi ꝙ ipē ꝛ discipuli ei⁹ nō habebāt tēpus mā ducādi. c Et cū audis.Hic irrōnabilis locutio insurgēs ex ꝑdicto feruore repellit̄:ꝛ h̄ ī trib⁹ casib⁹. scđs ponit̄.ibi:Et scribe.tīl⁹.ibi:Et veniūt mater ei⁹.Circa primū sciēdū ꝙ illi q̄ erāt de cognatione sua ex pte matris vidētes insolitū feruorē in eo: q꞉ sicut dictū ē ꝓpter feruorē ꝑdicādi omittebat horā comedendi:videbāt etiā ī vultu ei⁹ īsolitā claritatē ex virtute diuinitatis ꝓcedētē.Itē audiebāt eū loquētē de diuinis ardua ꝛ insolita:ꝛ ꝑ ꝯn̄s eis nō intelligibilia.iō credebāt euꝫ loq̄ sicut arrepticiū vel furiosū.iō voluerunt eū tenere ꝛ ligare ne sibi vel alijs posset nocere:ꝛ isti mouebāt̄ pietate.Circa casū secūdū q̄ ponit̄.cū d꞉: d Et scribe.cōsiderādū ꝙ isti moti ꝯ xp̄m īuidia ꝛ malignitate dicebāt ipm xp̄m habere quēdā demonē priuatū alijs demonib⁹ supiorē:ꝑ cui⁹ virtutē expellebat demones inferiores a corpib⁹ obsessis ab eis.ꝛ iō xp̄s illorū ꝛ istorū irrōnabilia verba repellit.cū d꞉: e Et cōuocatis illis ꝛc̄.q꞉ rōnabilit̄ loquēdo oñdit se nō eē furiosū.ꝛ sanctā docēdo:oñdit se nō h̄re demonē ꝑuatū cū sit pr̄ mēdacij.vt h̄r Joh.viij.cetera patēt ex his q̄ dicta sūt Matth.xij.

a Et tūc domū ꝛc̄. Be. Domū diripuit: qꝛ oēs mundi ptes a diabolo possessas aplis et eorū successoribꝰ qsi diuisas ꝓuincias vt ppl'os ad fidē ꝯuerterēt distribuit. b Qui aūt blasphe. Hiero. Quia nō meret pniam agere vt recipiatur q̄ xp̄m intelligēs principē demonioꝝ eē dicebat: qꝛ nūq̄ soluit a carcere q̄ quadrātē verbi nouissimū non soluerit ante finē vite. Quattuor nāq̄ partibꝰ fundat denariꝰ eterne vite: vt qđ corde credis: ore confitearis. et qđ cōfiteris: ope cōpleas. ꝛ qđ cōpleueris: docere nō cessaueris. Qui em̄ fecerit ꝛ docuerit: hic magnꝰ vocabit in regno celorū. Beda. Mattheus dicit: Qui blasphemauerit ī spm̄sctm̄ vel verbū dixerit ꝯ spm̄sctm̄: nō habebit remissionē neq̄ in hoc seculo neq̄ ī futuro. Ubi ostēdit quedā relaxari ī futuro: qđ de minimis intelligendū ē: vt de sermone ocioso: de risu nimio: quorū etiā hec vita veniā ꝓmeruit. c In spm̄sctm̄. Beđ. Nō quia spm̄ nō esse vel qꝛ eē: sꝫ nō deū esse. vel deū esse: sꝫ minorē patre ꝛ filio: qꝛ h̄ nō inuidia diabolica: sꝫ hūana ignorātia: sꝫ qm̄ dicebāt ꝛc̄. d In eternū. Hoc ꝯ Origenē q̄ oībus pctōribꝰ veniā ꝓmittit post iudiciū trāsactis ī numeris seculis. e Fratres. Hiero. Nō filij marie semꝑ virginis: vt mentit Helindius: vel ioseph ex alia vxore sicut alij garriūt: sed cognati.

Mat.5.c — Mat.12.c — 25.di. qualis.

Mystice. Beđ. Mystice. Mater ꝛ frēs ppl's iudeorū ex q̄bus xp̄s ſm carnē: foris stant ī lrali sensu. Turba ī domo: gētes in spūali mysterio. Foris volunt iudei videre xp̄m: qꝛ spūalē intelligētiā nō querētes: potiꝰ ad carnalia docenda eū exire cogūt vel querūt. f Que ē mater. Beđ. Non refutat obsequi matri q̄ dicit: Honora patrē ꝛ matrē. Sꝫ oñdit se plus debere patris mysterijs: q̄ꝫ maternis affectibꝰ idē exemplo mōstrauit qđ verbo ait: Qui amat patrē aut matrē plꝰ q̄ꝫ me nō est me dignꝰ. Nec fratres iniuriose cōtēnit: sꝫ opꝰ spūale p̄fecit cognationi: docēs meliorē esse copulā cordium q̄ꝫ corpoꝝ. g Ecce ma. Hiero. Ut sciamꝰ nos eē ꝛ frēs eiꝰ ꝛ matrē si volūtatē p̄ris eiꝰ fecerimꝰ: vt coheredes simꝰ: qꝛ nō ī sexibꝰ: sꝫ in factis discernit. Soror ꝛ frater credēdo mr̄ p̄dicādo dū ꝑ p̄dicationē amor xp̄i q̄ si ip̄e xp̄s ī corde auditoris generat.

Exo.20.b — Ma.10.d

A — Et iterū ce. ꝛc̄. Beđ. Ca. IIII — Exiēs de domo vbi demoniū habere dr: docet ad mare: vt ostēderet se ob ꝑfidie culpā iudeā relicturū ꝛ ad gētes trāsiturū. Unī apte p̄mittitur: qꝛ p̄dicante eo in domo: mat ꝛ frēs foris steterūt. Hiero. Cepit docere ad mare: vt locꝰ indicet auditores amaros ꝛ īstabiles: ꝛ īđ ī pabol' loq̄t: vt q̄ n̄ ītelligerēt ab aplis q̄s cōtēnebāt: inq̄rētes discerēt mysteriū regni q̄ carebāt. Mare mūdus ē: q̄ gustatus amarus est ꝛ vitiorū fluctibꝰ inquietꝰ: Sed ab ipso dn̄o eripiunt p̄destinati q̄ amara dulcificat: tristia conuertit in gaudiū: egritudinez in salutem. h Nauim. Beda. Ecclesiam que est in mari inter infideles: quaꝫ deus gratia sue visitationis illustrat: ꝛ dilectā sibi mansionē cōsecrat. i Et oīs tur. Hiero. Hi sūt q̄ nuꝑ ad audiēdū verbū venerūt: ꝛ inde pietate aī ab amaritudine reproboꝝ tā q̄ꝫ a mari secuti sūt: ſ3 nōdū cū dn̄o ī naui sūt: qꝛ nōdū celestibꝰ mysterijs vel sacris q̄ desiderāt ībuti sūt. k In pabo. Parabola ē rerū natura discrepātiū sibi ſ3 aliq̄ similitudie facta ꝯꝑatiōe. More sue prudētie loq̄t: vt q̄ celestia cape

---

¶ Beda. mūdū in maligno positum in quo vsq̄ ad aduentū saluatoris quasi in pacato imperio si ne cōtradictione quiescebat.

gressus in dōmū diripe: nisi priꝰ
a ¶ diabolū. b ¶ a seductione compescat. c ¶ ere ptos a diabolo ecclesie adunauit ꝛ per distinctas graduū dignitates ordinauit.

a fortē3 alligēt: ꝛ tūc dōmū eiꝰ diri
¶ dicit me imūdū spm̄ habere: sꝫ ¶ hec ꝯ Nouatianū q̄ ī martyrio lapsis veniā negat.

piet. † Amē dico vobis: qm̄ oīa di
¶ digne penitētibꝰ. ¶ ī quos libet. ¶ in deū.

mittēt filijs hoīm pctā ꝛ blasphe
a ¶ .i. q̄ itelligēs opa dei cū negare nō possit ex inuidia cōtradicit: ꝛ opa spūsscti dicit eē beelzebub

b mie q̄bꝰ blasphemauerūt. † Qui
c aūt blasphemauerit ī spm̄sctm̄:
¶ qꝛ penitere digne nō potest.

d nō habebit remissionē ī eternū: ſ3
a ¶ qꝛ filis diabolo ꝯ ꝯsciētiā suā maiestatē dei oppugnat. b ¶ qꝛ ip̄e eterne delinq̄t q̄ nūq̄ꝫ penitet.

reꝰ ērit eterni dēlicti: qm̄ dicebāt
¶ eo p̄dicante.

spm̄ immundū habet. † Et veniūt
¶ populus iudeorū. ¶ in littera.

e mater eiꝰ ꝛ frēs: ꝛ foris stātes mi
a ¶ foras. b ¶ Be. ī spūali ītelligētia quiescebat

serūt ad eū vocantēs eū. Et sedē
¶ gentilium.

bat circa eū turba: ꝛ dicūt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris querunt te. Et respondens eis
a ¶ nos q̄ꝫ si foris stemꝰ: nō cognoscemur.

f ait: Que est mater mea ꝛ fratres
¶ vt attentos faciat.

mei? Et circumspiciens eos qui in circūitu eiꝰ sedebant ait: Ecce mater mea ꝛ fratres mei. Qui ei fecerit volūtatem dei: hic frater
a ¶ ꝓpter vtrūq̄ sexum fideliū.

meꝰ ꝛ sorōr mea ꝛ mater est.

¶ eodē die vn̄ Mattheꝰ post superiorē sermonē: cōtinuo subiūxit ī illo die exiēs de domo sedebat iuxta mare ꝛc̄.

g Et † Literum — Ca. IIII — b
¶ gentes tumidas et amaras.

cepit docere ad mare: ꝛ cōgrega
a ¶ Be. frequētia ppl'orū ad fidē cōfluentiū.

ta est ad eū turbā multa: ita vt in
h nauim ascēdens sederet in mari.
¶ infidelium.

i Et omnis turba circa mare sup
k terram erat: et docebat illos in parabolis multa: ꝛ dicebat illis

---

a Et veniūt ma. Hic ꝯn̄r ponit tertiꝰ casus. ipso em̄ p̄dicāte nūciatū fuit sibi insidiose q̄ mater eiꝰ ꝛ frēs stabant foris ad tentandū si ex affectu carnali ad matrē dimitteret vel interrūperet p̄dicationē: ꝛ ipse hoc verbū malignū repulit rōnabiliter: vt pꝫ ex his q̄ dicta sunt Matth. xij. Ca. III

Moraliter.

a † Et introiuit iesus iterū in synagogā et erat ibi hō ꝛc̄. Per manū q̄ ē organū organorū vt dicit tertio de aīa. cōueniēter intelligit opꝰ meritoriū: ꝛ ideo manꝰ est arida: q̄ est ad hoc opus inualida. sed cū ad verbū xp̄i surgit ꝑ gratiā: tūc manū extēdit ad sanctā operationē. f † Exeūtes aūt pharisei statim cū hero. ꝛc̄. ꝑ phariseos q̄ diuisi īterp̄tant discoli q̄ dissensiones faciūt significant. ꝑ herodianos aūt supbi: qꝛ gl'iosi in pellibꝰ interp̄tant. isti vero cōsiliū faciūt ꝯtra iesuꝫ q̄ cū humilibꝰ ꝛ charitatē habētibꝰ cōmorat: ꝛ ideo recedit ab eis se elōgādo et humiles eū sequūt ꝛ a deo salutē cōsequūt. g † Et ascēdēs in mōtē vocauit ad se quos voluit ꝛc̄. ꝑ h̄ aūt q̄ apl'os instituit in mōte significauit q̄ ep̄i q̄ sunt apl'oꝝ successores in superiori gradu sūt eccl'ie vn̄ dicūt ab epi qđ ē supra ꝛ scopos intentio qꝛ supra gregē dn̄icū debēt intēdere vt eū dirigere valeāt ad supna † Et fecit vt eēnt duodecī. ad significanduꝫ q̄ q̄libet eoꝝ: ꝑ q̄ttuor ptes sue diocesis fidē trinitatis debet p̄dicare: duodecim em̄ cōsurgūt ex ductu q̄ternarij ꝑ ternariū. † Et dedit illis ptātē curādi infirmitates pctōꝝ. † Et eijciēdi demonia. i. excōicādi suꝑbos ꝛ rebelles de eccl'ia. b † Et cōuenit iterū turba vt non possent neq̄ panē mādūcare. h̄ est ꝯtra illos q̄ dimittūt opꝰ p̄dicatiōis ꝓpter saturitatē cōmestionis. c † Et cum audissent ꝛc̄. Similiter illi q̄ sunt feruidi ad se quēdū xp̄m a mūdanis hoībꝰ insani reputant ꝛ ab eis quātū possunt retinent. † Quō pōt sathanas sathanā eijcere. hoc aūt moraliter fit quādo vitiū vnū aliud expellit: vt ꝓdigalitas: auariciā vel ecōtrario. † Et si regnū in se diuidat ꝛc̄. regnū aīe diuidit: qn̄ sensualitas rōni cōtrariat. † Et si domꝰ suꝑ semetipsam dispertiatur ꝛc̄. h̄ cōtingit quādo in eodē hoīe habitus malus ad aliq̄d declinat cui cōscientia recalcitrat. † Nemo pōt vasa for. ꝛc̄. Iste fortis ē fomes q̄ fortiter inclinat ad malū: ſ3 ꝑ rōnē fortiter alligat qn̄ virtutis habitꝰ in irascibili ꝛ cōcupiscibili ꝑ bonū exercitiū firmat ꝛ tūc eiꝰ vasa. i. opa dissipātur. a † Et veniūt ma. ꝛc̄. Christi mater et eius frēs possūt dici synagoga ꝛ iudei q̄ foris stare dicūt xp̄o p̄dicāte: qꝛ gētibꝰ xp̄o credētibꝰ synagoga cū iudeis ex fidē māsit ꝑ maiori pte.

Mat.12.b Luc.6.b — Mat.10.a Luc.6.c — † Luc.11.

b Et iteꝝ ce. Hic ꝯn̄r Ca. IIII — oñdit feruor p̄dicādi ī spāli. ꝛ p̄mo describit feruor p̄dicationis. scđo ex h̄ īsurgēs liuor emulationis. ī p̄ncipio vj. ca. Circa p̄mū euāgelista p̄mo describit p̄dicatiōis typū. scđo p̄dicatiōis fructū ibi: Et dicebat sic ē regnū dei. tertio ꝯfirmans miraculū. ibi: Et ait ī illa die. Circa p̄mū p̄mo describit p̄dicatiōis xp̄i tp̄s ꝛ modꝰ. scđo p̄dicatiōis pabola siue typus. ibi: Ecce exījt seminās. tertio huiꝰ pabole apit ītellectꝰ. ibi: Et cū eēt singularis. Et ista ps diuidit ī duas: qꝛ p̄io apit ītellectꝰ pabole aplis spālit. scđo p̄dicit apiendꝰ ꝑ apl'os oībꝰ generalr. ibi: Nūq̄d venit lucerna. tres p̄me ptes exposite st̄ Matth. xiij.

paucis

G stia cape si poterãt: p sili tudinē t̃renaȝ auditã p cipe potuissēt. Grece sili tudo dr̃ qñ qd̃ intelligi volum⁹ p aliq̃s cõpatio nes indicam⁹: vt ferꝝ ali quē durũ: velocē vēt⁹ cõ pam⁹ ꝛ auib⁹. Idē fit in tricesimo sexagesimo et cētesimo fructu. i. lege ꝓ phetia: ꝛ euãgelio ꝙ in ore triũ testiũ mysteriuȝ regni i mõte ostẽsũ. i. moy si ꝛ helie ꝛ iesu cõsistit.

Mat. 18. a

a Aliud ce. ꝛc̃. Lucas: Et cõculcatũ ē: ꝛ volu cres celi comederũt. Uia mēs: meatu carnaliũ co gitationum trita. Unñ se men perit: nec fructũ af fert: ꝛ a volucrib⁹ rapit̃: id est a demonib⁹ q̃ volu cres celi dicunt̃: siue qr̃ celestis ꝛ spũalis nature: vel qr̃ in aere habitant.

Luc. 8. a

b Hi aũt sũt. Differen tias ponit eoꝝ q̃ audiũt verbũ. Sũt aũt q̃dã vt gentiles q̃ nec audiũt.

c Reliqua cõcupiscen. Qr̃ p̃ceptũ ē. p̃cipit̃ eñ: Cõcupisces sapiãȝ: fua mãdata ꝛc̃. ꝛ alibi: Bea tus vir q̃ timet dñm: in mãdat⁹ ei⁹ volet nimis. He cõcupiscētie bone: q̃ reliqua cõcupiscit: aber rat.

Sap. 6. c Pro. 7. a Ps. 110.

d Lucerna vt ꝛc̃. Hiero. Lucerna verbuȝ dei. Modi⁹ aut lect⁹: au dit⁹ inobediētiũ. Cande labrũ apl̃i q̃s illumina uit v̾bũ dei. Absconditũ ꝛ occultũ qd̃ palaȝ fit cũ a dño tractat̃.

Be. Modius vita no stra diuina p̄sciētia men surata. Lect⁹ caro: in q̃ q̃escit aĩa. Lucerna: ver bũ qd̃ illuminat. Qui g̃ amore p̄sentis vite ꝛ car nalis illecebre occultat: verbũ dei: quasi sub mo dio vel lecto lucernam operit: qr̃ ei carnis cõcu piscentias p̄ponit.

e Nõne vt sup. Bed. Ut dominet̃ p̄dicatio ve ritat⁹: subsit seruit⁹ cor poris: p quã tñ excelsior appareat doctrina tãq̃ȝ p candelabrũ lucerna.

f Non est eñ. Quasi nolite erubescere euãge liũ: qr̃ nihil occultũ mo do qd̃ nõ fiat palam ĩ iu dicio. quando illumina bit deus abscondita te nebrarũ: ꝛ manifestabit cõsilia cordiũ vbi vobis a deo laus: illis autem pena eterna.

g In qua men. Hiero. Etem̃ s̃m mensurã fidei vnicuiq̃ʒ diuidit̃ ĩtelligē tia mysterioꝝ: ꝛ adijciet̃ nob̃ donũ sciētie etiã ad ijciet̃ v̾tutes. h Qui

G eñ ha.

---

a ꝟ christus. b ꝟ de sinu patris in mũdũ: vel de iudea ad gētes. vñ Abacuk egressus es in salutem. p. t. ꝛc̃.

ĩ doctrĩa sua. Audite: † Eccē exijt seminãs ad seminãdũ. Et dũ

a ꝟ verbũ p se vel p suos. ꝟ circa.

a semĩat: aliđ cecidit sec⁹ viã ꝛ venerũt volucres celi ꝛ comede

a ꝟ Beda. duriciã ꝓterue mētis. b ꝟ Be. lenitatē animi obedientis.

rũt illđ. Aliud v̾o cecidit sup petrosa vbi nõ habuit t̃errã mul

a ꝟ Beda. qr̃ audito verbo ad horã delectant̃. b ꝟ ꝓbitatē animi celesti disciplina exercitati ꝛ ad obediendũ regulariter instituti.

tã: ꝛ stãti exortũ ē qm̃ nõ habet ãltitudinē t̃re: ꝛ qñ exort⁹ est

a ꝟ feruor p̄secutiõis. b ꝟ firmi desiderij: qr̃ hm̃õi ad horã tm̃ audito sermone delectant̃.

sol exēstuauit: ꝛ eo ꝙ nõ habebat rãdicē exaruit. Et aliud ceci

a ꝟ corda diuitiarũ cura sollicitata. b ꝟ multiplicate sũt diuitie. c ꝟ nec põt fructificare verbum. ꝟ ideo.

dit ĩ spinãs: ꝛ ascēderũt spinē ꝛ suffocãuerũt illud: ꝛ fructũ nõ

a ꝟ fidelem mentem.

dedit. Et aliud cecidit ĩ t̃errã bonã ꝛ dabat fructũ ascēdētē et

a ꝟ fidē sancte trinitatis. b ꝟ in cõiugatis qđ significat index ꝛ pollex ad significãdũ tricenariũ quasi blãdo osculo iũcti. c ꝟ in viduis.

crescētē: † ꝛ afferebat vnũȝ tricesimũ: ꝛ vnũȝ sexãgesimũ: ꝛ vnũ

a ꝟ in virginib⁹. b ꝟ significat se alta dixisse. ꝟ cordis. ꝟ intelligat.

cētēsimũ. Et dicebãt: Qui habet aures audiēdi audiat. Et cũ a

a ꝟ secretus a turba. b ꝟ discipuli.

eēt singulãris: ĩterrogauerũt eũ hi q̃ cũ eo erãt duodēci para

a ꝟ qui mecũ nõ his q̃ foris sunt. b ꝟ secreta scripturarũ.

bolã exponere: ꝛ dicebat eis: † Uõbis datũ ē nosse mystēriũ re

a ꝟ qui nolũt accedere. ꝟ nõ in naui mecũ. b ꝟ nõ mõ verba: sed et facta: qr̃ nõ poterant capere spiritualia que in eis tegebant̃.

gni dei: illis aũt q̃ui foris sũt: õmnia in parabolis fiũt: vt vi

a ꝟ exterius. b ꝟ exteriora. c ꝟ corde. d ꝟ exterius. ꝟ corde.

dẽntes videãt ꝛ nõ videãt: ꝛ audiētes ãudiãt ꝛ nõ intelligãt:

a ꝟ .i. vt non. b ꝟ quasi ideo nõ cõuertunt̃ nec remittunt̃ eis peccata.

ne quãdõ cõuertãnt̃ ꝛ dimittant̃ eis peccata. Et ait illis: Ne

ꝟ excitat attentionem.

scitis pabolã hãc? Et quõ oēs pabolas cognoscetis? † Qui se

ꝟ in quibus.

b minat: v̾bũ seminat. Hi aũt sũt q̃ circa viã vbi seminat̃ v̾bũ: ꝛ

a ꝟ qr̃ nulla fide nullo intellectu: vel tēptãde vtilitatis occasione ꝑcipiũt.

cũ audierint: cõfestim venit sathanas ꝛ aufert v̾erbũ qđ semi

ꝟ Bed. hi vtilitatē ꝓbant: desideriũ gustant: sed aduersa impediunt que formidant.

natũ ē in cordib⁹ eoꝝ. Et hi sũt sil̃r q̃ sup petrosa seminãt̃: q̃ cũ

audierit v̾bũ: statim cũ gaudio accipiũt illud: ꝛ nõ habẽt ra

ꝟ fidem firmã. a ꝟ ad tēpus credũt. ꝟ ergo. ꝟ interiori. ꝟ de loco in locum.

dicē in se: sed tēporãles sũt: deinde orta tribulatione ꝛ p̄secu

ꝟ diuitijs que diuersis curis pungũt: qr̃ ꝑmultis ĩdigēt q̃ ꝑmulta possident.

tione ꝓpter verbũ: cõfestim scãdaliçant̃. Et alij sũt q̃ in spinis

a ꝟ curarum. b ꝟ appetitus deficiens.

seminãt̃. Hi sũt q̃ v̾bũ audiũt: ꝛ erũnẹ sẹcũli: ꝛ dẽceptio diui

a ꝟ acquirẽdi. b ꝟ .i. strãgulãt guttur mētis nec bonũ desideriũ ad cor trãsire sinunt.

c uitiarũ: ꝛ circa reliqua cõcũpiscētiẹ ĩtroeũtes suffõcãt verbũ:

ꝟ fidelē cõscientiã.

ꝛ sine fructu efficit̃. Et hi sũt q̃ sup terrã bonã seminati sũt: q̃

a ꝟ Be. hi excipiũt: cõseruãt ꝛ fructificãt. b ꝟ fidē trinitatis in electorũ cordibus.

c ꝟ p̄secutionē bone operationis: qr̃ sex diebus ornatus mundi expletus est.

audiũt v̾bũ ꝛ sũscipiũt: ꝛ fructificãt vnũȝ tricesimũ: vnũ sexã

a ꝟ Be. ꝑpetuã beatitudinē: qr̃ cētenari⁹ a leua trãsfert̃ in dexterã digitali cõputatione.

b ꝟ Quasi vobis datũ est. n. m. r. sed ceteris p vos idē mysteriũ reuelandũ: et ideo carnali timore non abscondatis. ꝟ verbi dei.

d gesimũ ꝛ vnũ cētẽsimũ. Et dicebãt ill̃: Nũq̃d venit lucerna vt b c

a ꝟ vita vestra. b ꝟ carne. c ꝟ corpus. ꝟ vt dominet̃.

e sub mõdio ponat̃ aut sub lẽcto? † Nõne vt sup cãdẽlabꝝ pona d

ꝟ vel reueletur.

f tur? Nõ ē eñi aliq̃d abscõditũ qđ non mãnifestet̃: nec factum e

a ꝟ intelligendi verbum dei.

est occultũ qđ nõ veniat in palã. Si quis habet aures ãudiē f

a ꝟ memorie mander. ꝟ nõ se subtrahat: nõ auditũ fabulas cõuertat. b ꝟ quasi oĩa q̃ potestis sollerter facite. q. in qua mēsura mēsi fueritis: remetiet̃ vobis.

g di ãudiat. Et dicebat illis: Uidẽte q̃d audiatis. † In q̃ mēsura g b

a ꝟ in p̄senti sensus intelligendi: et effectus operãdi: ꝛ in futuro dona eterne retributionis adijcientur. b ꝟ quasi verbo qđ audistis operã date: qui eñ habet ꝛc̃.

h mēsi fueritis: rẽmetiet̃ vobis ꝛ adijciet̃ vobis. † Qui enim ha i

---

pacis exceptis.

a Et cũ eēt sin gu. i. ex̃ p̄ssuraȝ turbarũ tũc ex posuit pabolaȝ apl̃is. b Nũ q̃d. Hic ostēdit̃ doctrina euãge lica p apl̃os pu blicãda: qđ fa ctũ ē post ascen sionē xp̃i ad ce los. tũc ei disp si sunt p orbem vt in oēm terrã exiret son⁹ p̄di cationis eoꝝ: et etiã ante passio nē xp̃i missi sũt ad p̄dicandũ: nõ tñ ita diffuse ꝛ h̃ ē qđ dr̃: Nũ q̃d venit lucer na. i. doctrina euãgelica s̃m il lud Ps̃. Lu cerna pedibus meis v̾bũ tuũ ꝛc̃. c Ut sub mo. po. ꝛc̃. i. oc culte ĩ latebris doceat̃ sicut do ctrĩe suspecte he reticorum ꝛ ho minũ maloꝝ. q. d. nõ. d Nõ ne vt sup cãde la. po. h̃ ē ĩ palã ꝛ publice doce atur. q. d. sic.

† Mat. 13. a Luce. 8. a

† De conse. disti. 4. nec quenq̃ȝ. vl. tra mediũ.

B

Ps. 118. † Mat. 13. b Luce. 8. b Joh. 12. f

† Mat. 13. e Luce. 8. b

e Nõ ē ei ali. abscõ ꝛc̃. qr̃ illa que xp̃s docuit apl̃os secrete: voluit p apl̃os p̄dicari publice ꝛ manifeste: s̃m ꝙ dr̃ eis Mat thei. x. Quod ĩ aure audit⁹ p̄di care sup tecta. f Si q̃s habet au. audiē. i. desi deriũ intelligē di doctrinã xp̃i. g Audiat. q. d. talis põt ꝓfi cere nõ solũ sibi ĩtelligēdo: s̃ eti am alijs ipsos docēdo. iõ sub dit̃: h In q̃ men. ꝛc̃. qđ ex ponit sic Bed. Si solerter oĩa q̃ valetis bona facere ac ꝓxi mis ĩtimare stu det⁹: aderit di uina pietas q̃ vob̃ ĩ p̄nti sensũ altiora capiēdi cõferet ꝛ ĩ futu ro retributionē et̃nã adijciet. et iõ s̃bdit̃: Et ad ijciet̃ vobis.

C

† Mat. 7. a Luce. 6. f

† Mat. 13. b et. 25. c.

i Qui eĩ ha. da. illi

Qui eñ habet dabit̃ ei.ſ.ꝙ fidẽ habet habebit ꝟtutẽ: ⁊ ꝙ habet opꝰ verbi habebit intelligẽtiã myſterij. Et ecõtra ꝙ nõ habet fidẽ deficit ꝟtute: ⁊ ꝙ nõ habet opꝰ. ꝟbi: eiꝰ ĩtelligẽtia caret: ⁊ ꝙ nõ intelligit iã auditũ ꝑdit ac ſi nõ audiſſet.

a Sic ẽ regnũ. Hiero. Scriptura diuina ꝑ terrenas ſĩlitudines mõſtrat celeſtia ſacramẽta: ſicut totũ euãgelioꝝ corpꝰ cõſtat. Regnũ dei ẽ ecclia ꝙ regit̃ a deo: ⁊ ipſa regit hoĩes ⁊ vitia calcat: vt cẽturio habẽs ſub ſe milites. Hõ iaciẽs ſemẽ filiꝰ hoĩs eſt. Semen ẽ verbũ. Terra corda hũana. Dormitio hoĩs: mors eſt ſaluatoris. Exurget ſemẽ nocte ⁊ die: poſt ſomnũ xp̃i numerꝰ credẽtiũ ꝑ ꝓſpera ⁊ aduerſa magis magiſꝗ germinauit ⁊ creuit ĩ ope dum neſcit. Tropica eſt iſta locutio ⁊ ĩ diuinis creberrima: neſcit. i. ſcire nos facit quis fructũ in finẽ afferat. cũ dicit: Qui pſeuerauerit ĩ finẽ: hic saluꝰ erit. Ultro eĩ terra fructificat: dũ volũtatem noſtrã deus expectat dicens: Si vis ꝑuenire ad vitã ſerua mãdata. Primũ herbã: id eſt timorẽ. Initiũ ſapiẽtie timor dñi. Deinde ſpicã. i. penitentiã lachrymoſã deĩde. p. f. ſ. charitatẽ. Plenitudo eĩ legis eſt charitas. ⁊ cũ pro. f. m. f. Falx ẽ mors vel iudiciũ qđ ſecat oĩa. Qm̃ adeſt meſſis. i. cõſũmatio ſeculi: in ꝙ iuſti gaudebũt ꝙ ĩ lachrymis ſeminauerũt.

[De pe. di. 2. dũ ſctãs] [Mat. 10. c] [Mat. 19. c] [Pro. 1. a] [Rom. 13. c]

b Sicut gra. Hiero. Hoc ſemẽ iteruꝫ cõparat grano ſinapis qđ minimũ in timore ẽ: magnũ ĩ charitate ꝙ maior eſt oĩbus oleribꝰ: qꝛ deꝰ charitas ẽ: ⁊ oĩs caro fenũ: ⁊ ꝙ infirmꝰ eſt olera mãducet. Et facit ramos miſericordie: ⁊ compaſſionis: cuiꝰ ſub vmbra ꝙ ſũt celi aĩalia delectant̃ habitare. c Seminatũ ⁊c̃. A chriſto ſiue ab hoĩe ĩ terra: vel ĩ agro. i. ĩ corde ſuo. Hic hõ eſt ſenſus noſter ⁊ animꝰ ꝙ fouens granũ ꝑdicationis humore fidei: facit pullulare ĩ agro peccatoris ſui. d Minꝰ eſt ⁊c̃. Quaſi cõtẽptibilia ꝑdicãs. ⁊ primo nõ credit̃: qꝛ ꝑdicat deũ hoĩem mortuũ crucifixũ: ħ eloquẽtie ⁊ ſapĩe phoꝝ cõparatũ minꝰ inuenit̃. e Aſcẽdit in arborẽ. Que altitudĩe: amplitudine: annoſitate trãſcẽdit herbarũ naturã. Alta eſt qꝛ ad celeſtia ſuſtollit. Ampla: qꝛ totũ mũdũ occupauit: Annoſa: qꝛ nõ poterat finiri. f Oleribꝰ. Beđ. Philoſophicis diſciplinis: ꝙ quãto aptius excreſcũt: viliores fiunt: qꝛ ſicut olera herbaꝝ cito decidẽt. g Sine parabola. Bed. Nõ ꝙ nullũ ſermonem turbis aptũ faceret: ſꝫ qꝛ nullꝰ ſermo eius inuenit̃ ĩ ꝙ aliꝗd ꝑabole nõ ĩueniat̃. h Seorſũ aũt diſ. Hiero. Illi eĩ digni erãt audire myſteria ĩ intimo penetrali ſapĩe: ꝙ remotis cogitationũ tumultibꝰ in ſolitudine virtutũ ꝑmanebant. Sapĩa eñ eſt in tꝑe ocij diſcenda.

[Job. 4. b] [Eſa. 40.] [Ro. 14. a]

[Allego.] i In naui. Bed. Allegori. Mare ſeculi: eſtus. Nauicula: crux ꝙ mũdi fluctꝰ aſcẽdimꝰ: ⁊ ad litꝰ patrie celeſtis ꝑuenimꝰ. Alie naues ꝙ cum dño fuiſſe: nec in altũ ducte: nec tẽpeſtatẽ ꝑtuliſſe dicũt̃: eos ſignificãt ꝙ ita fide dñice crucis imbuũt̃: vt tãꝗ rudes nõdũ tribulatiõe pulſati: ſuſcepta fidei myſteria ĩ pace cõſeruẽt. Uel eos ꝙ poſt tribulationũ crebras ꝓcellas ad tꝑs pacis ſerenitate vtũt̃: erãt eĩ forſitã ille naues nuꝑ facte: ⁊ in portũ tm̃ deducte: vel poſt maris ꝑicula ad portũ reducte.

In pup.

ſ amorem verbi. ſ ſenſus intelligendi qđ amat. ſ amorem.

bet dabit̃ illi: ⁊ ꝙ non habet (a)
a ſ naturali ingenio vel litterarũ exercitio.
b ſ Beda. i. nulla vere ſapientie dulcedine gaudebit.

etiaꝫ qđ habet auferet̃ ab eo. (b)
ſ eccleſia.

a Et dicebat: † Sic eſt regnũ dei (c)
ſ filius hominis.

queãdmodũ ſi homo iaciat ſe
ſ verbum. ſ corda. ſ moriatur.

mentem in terrã ⁊ dormiat: ⁊
ſ aduerſis. ſ ⁊ proſperis.

exurgat nocte: ⁊ die et ſemen
ſ in opere. ſ neſcire facit.

germinet ⁊ increſcat: dum ne-
ſ quia in arbitrio hoĩs eſt.

ſcit ille: vltro eĩ t̃ra fructificat:
ſ timorẽ. ſ penitẽtiã lachrymoſã.

primũ herbã: deinde ſpicã: de (d)
ſ charitatem.

inde plenũ frumentũ in ſpica.
Et cũ ex ſe ꝓduxerit fructꝰ ſta (e)
ſ mortẽ vel iudiciũ. ſ finis ſeculi.

tim mittit falcẽ: qm̃ adeſt meſ- (f)
ſis: Et dicebat: Cui aſſimila- (g †)
ſ Bed. predicatio euãgelij: ꝙ ducit ad regnũ dei de qua dicit̃: Auferet̃ a vobis regnũ. ⁊c̃.

bimꝰ regnũ dei: aut cui para-
b bolę cõparabimus illud? † Si †
c cut granũ ſinapis qđ cũ ſemi-
ſ Bed. in corde credentis: vel inmundo.
ſ in timore.

d natũ fuerit in terra minus eſt
oĩbus ſeminibus ꝙ ſunt in ter
e ra: et cũ natum fuerit aſcẽdit
ſ primo parua. ſ charitate.

in arborẽ ⁊ fit maius omnibꝰ
a ſ omnis caro fenum.

f oleribus: et facit magnos ra-
a ſ ꝑdicatores ex ipſa ꝑdicatione neſciẽtes.
ſ ramos miſericordie ⁊ cõpaſſionis.
b ſ ꝓtectione dei: de qua ſub vmbra illius quã deſiderauerã ſedi ⁊c̃.

mõs: ita vt poſſint ſub vmbrã
ſ ſancti.

eius aues cęli habitare † Et ta (h)
libus multĩ parabolis loque
ſ Lac potũ dedi vobis: nõ eſcã.

bat̃ eis verbum ꝓut poterãt
g audire: ſine parabola autem
ſ a turba.

h nõ loquebatur eis. Seorſum (i)
a ſ ſpiritualibꝰ ſpũalia dignis intelligere.
ſ aperte.

aũt diſcipulis ſuis diſſerebãt
a ſ appropinquãte occaſu veri ſolis.

omnia † Et ait illis: ĩ die illã cũ (k)
ſero eſſet factum: Trãſeamus
contra. Et dimittentes turbã
i aſſumunt eum ita vt erat in
naui: et alię naues erant cum
ſ vel cũ eo dei a ſ ꝑſecutorũ vel demonioꝝ.

illo. Et facta eſt procella ma- †
gna venti: ⁊ fluctꝰ mittebat ĩ
ſ eccleſiam.

nauim: ita vt impleret̃ nauis.

---

da. il. ⁊c̃. fidẽ ⁊ gratiã ex vſu tal' gr̃e mereatur ꝙ iterũ ſibi detur gratia ad augmentum precedentis. a Et qui nõ habet. ſ. fidem ⁊ gr̃am quales erãt ſcribe ⁊ phariſei. b Etiam quod habet auferetur. ab eo: qꝛ noticia legis quã habebãt ablata fuit ab eis inꝗtũ nõ valuit eis ad ſalutẽ: ſꝫ magis fuit eis in augmẽtũ ſue dãnatiõis: ſm̃ dictum ſaluatoris Luce. xij. Seruꝰ ꝙ ſciuit volũtatẽ dñi ſui ⁊ nõ fecit vapulabit multis. c Et dicebat: ſic eſt regnũ dei. Hic ꝯñr deſcribit̃ xp̃i ꝑdicationis fructꝰ. primo in vno hoĩe. ſcđo in cõitate eccleſie. ibi. Et dicebat cui aſſimilabimꝰ. Circa primũ ſciẽdũ ꝙ ꝑ ſemen intelligit̃ ꝑdicatio ſicut ptꝫ ĩ parabola ꝑcedẽti. Ex ſemine aũt iſto recepto ĩ aliꝗ homine fit talis ꝓceſſus: qꝛ primo concipit̃ timor diuĩoꝝ iudicioꝝ ⁊ ſignificat̃ ꝑ herbã ꝙ ẽ ꝗd ĩꝑfectũ. cũ dicit̃: Fructificat primũ herbã: ⁊ qꝛ ex timore ceſſat hõ a malis: ⁊ incipit ſe exercere in bonis. ideo ſecũdo concipit̃ ſpes diuinoꝝ beneficioꝛuꝫ que ſignat̃ perſpicam: in qua iam ẽ ſpes grani futuri. cum dicit̃: Deinde ſpicam. tertio ex hoc dat̃ charitatiuus amor qui habet opus ꝑfectum. ⁊ ideo ſignificat̃ ꝑ plenum frumẽtum. cum dicit̃: d Deinde plenũ frumẽtũ. qꝛ vt dicit̃ ad Roma. xiij. Plenitudo legis eſt dilectio. ⁊ tunc eſt hõ diſpoſitꝰ: vt de ſtatu gratie trãſeat ad gloriã. iđ ſubdit̃: e Et cũ ex ſe ꝓduxerit fructꝰ ſtatim mittit falcẽ. ſ. ipſe dñs abſcindẽdo iuſtos de ꝑſenti vita vt trãſferat ad gloriã. iđ ſubdit̃: f Qm̃ adeſt meſſis. i. collectio iuſtoꝝ in patria.

[† Mat. 13. d] [Luc. 13. d]

g Et dicebat: cui aſſimilabimꝰ. Hic cõſequẽter deſcribit̃ fructꝰ ꝑdicatiõis xp̃i ꝗtũ ad cõmunitatem eccleſie ꝙ de paruo ſtatu creuit ad magnũ: ſicut ſinapis granũ. ⁊ ptꝫ ſnĩa ex dictis: Matth. xiij. excepto quod hic ſubditur: g Et talibus multis parabolis loque. eis ver. ꝓut poterãt audire. qđ exponit Theophilus dicens: Quoniã turbe erãt indocte a cõſuetis noĩbus inſtruit eas ꝑ ſimilitudinẽ rerũ ſenſibiliũ que erãt eis cognite. Sed hoc videt̃ contradicere ei quod. ſ. dixit chriſtus apoſtolis eodẽ ca. Uobis datũ eſt noſſe myſteriũ regni dei. illis autem ꝙ foris ſunt in parabolis vt videntes videant ⁊ nõ videant ⁊ Matth. xiij. In parabolis loquor eis: qꝛ videntes nõ vident ⁊c̃. Dicendũ ꝙ ſacra ſcriptura hoc habet ꝓpriũ ꝙ ſub vna lr̃a habet plures ſenſus quorum aliqui ſunt potẽtiores ⁊ alij magis latẽtes: ⁊ ideo ĩ parabolis xp̃i turbe capiebant ſenſum magis patentẽ: nõ aũt latentẽ: ſed de tali intellectu docebat chriſtus apoſtolos ad partẽ. ideo ſubdit̃: i Seorſuꝫ aũt diſcipulis ſuis diſſerebat omnia. de turbis autẽ ꝑdictum eſt vt videntes videant et nõ videant. i. capiant ſenſum magis patentẽ: nõ aũt latentẽ.

[† Mat. 13. c]

k Et ait illis in illa die. Hic cõſequẽter deſcribunt̃ miracula doctrine chriſti confirmatiua: ⁊ primo deſcribit̃ miraculũ factũ in mari. ſecũdo in terra. in principio ſequentis ca. ſentẽtia prime partis patet ex his que dicta ſunt. Matth. viij.

[Matth. 8. d] [Luc. 8. d]

Caplm. IIII

Moraliter. Et iterũ cepit ieſus docere ad mare ⁊c̃. Sequit̃: † Ecce exijt ſeminãs ⁊c̃. Sicut docet ꝗs verbo ſic etiã exẽplo. Matth. xiij. parabolã iſtã expoſui ď verbo doctrine. Hic aũt exponi põt ď exẽplo vite: quod ſemen dici poteſt. Uidentes autem

a In puppi. Hiero. puppis mortuis pellib⁹ viuos cōtinet ꝛ fluct⁹ arcet: ꝛ ligno solidat̄. i. cruce ꝛ morte domini saluat̄ eccl̄ia. Hiero. Puppis initiū ē sācte ecclesie ī qua dn̄s dormit morte corꝑali qua nū ꝙ dormiet: q̄ cu. is. Cōminat̄ vēto ꝛ mari. de quo d̄r: Tu dn̄aris pote stati mar̄. Uētus ꝛ mare demones ꝛ ꝑsecutores sūt q̄bus dicit: tace: quādo cōpescit edicta iniquorū regū vt uolu erit: quia nō est hois vt dirigat gressus suos. Tranquillitas magna: pax ecclesie post p̄ssu ras: siue theorica post actiuā vitā. b Dor miens. Beda. Discipulis nauigātib⁹ xp̄s ob dormit: q꞉ fidelib⁹ regni futuri quietē meditā tib⁹: ꝛ sp̄ussancti scd̄o flatu vel remigio ꝓpꝛ ꝗ conat⁹: mūdi fluct⁹ post terga iactātib⁹ subi to xp̄i passio aduenit: q̄ ascendente puppim crucis vt somnū mortis caperet: fluctus blas phemātiū demoniacis excitati ꝓcellis assur gūt: q̄b⁹ tn̄ nō turbat̄ ei⁹ patientia: sed discipu li turbant̄: trepidāt: periclitāt̄. Moralit̄. Cū signo crucis imbuti: mūdū relinquere dispo nim⁹: nauē cū iesu cōscendim⁹: mare trāsire co namur. Sed q̄ nō dormitabit neqꝫ dormiet cu stodiēs isrl̄: nobis nauigātib⁹ dormit: q꞉ īter medios virtutū nisus. Uel demonū vel hoīm prauorū vel nr̄arū cogitationum impetu fidei splēdor obtenebrescit: spei celsitudo tabescit: amoris flāma refrigescit. Sed ad gubernato rē recurram⁹: illū sedulo excitem⁹: q̄ nō seruit sed imperat vētis: qui oīa sedabit: q̄ portū sa lutis indulgebit. c Tace obtumesce. Nota. ꝙ omnis creatura sentit imperium creatoris. Non ꝙ omnia animata: vt mentiunt̄ hereti ci: sed maiestate cōditoris ꝑ nobis insensibilia illi sunt sensibilia.

d Quid timidi estis. Beda. Quasi quid me p̄sente timetis. Cui simile est ꝙ post resur rectionē exprobrauit incredulitatē illoꝝ: ꝛ du riciā cordis: quia his qui viderūt eū resurge rē nō crediderunt. Et itē: O stulti ꝛ tardi cor de ad credēdū: in oībus q̄ locuti sunt ꝓphete. Nōne oportuit sic pati christum: ꝛ intrare in gloriā suā? e Et timuerūt. Matthe⁹. Por ro hoīes mirati sunt dicētes: Qualis est hic ꝛc̄. Nō ergo discipuli: sed alij qui in naui erāt mirabant̄: de eo dubitantes: cui mare ꝛ ven tus obedirent. Uel etiā ipsi discipuli recte ho mines dicti: quia necdū nouerāt potentiā sal uatoris. Ca. V

f Et venerūt. Gerasenorū. Beda. Gera sa vrbs insignis arabie trāsiordanem iūcta mōti galaad ī tribu manasse: nō lōge a stagno tyberiadis in quo porci p̄cipita ti sūt: significat gētes quas post resurrectionē suā dn̄s missis p̄dicatorib⁹ visitare dignat⁹ ē. Un̄ bene gerasa siue gergesi: colonū eijciens siue aduena appropinquās interp̄tat̄: q꞉ gen tiū ppl̄s colonū. s. diabolum a quo diu incole bat̄ expulit: ꝛ q̄ erat lōge factus est ꝓpe in sā guine christi. g Homo in spiritu. Isi. Ho mo iste desperatissim⁹ est ppl̄s gētiū quē enu merat apl̄s. Elat⁹: supbus: imūdus: sāguina ri⁹: idolatra: ignominiosus: nec lege nature: nec dei: nec humano timore ligatus. cui legio nomē est. i. decē milia q̄ cadūt a dextera p̄ris q̄ est christus: huic grex porcorū creditur: hi sine respectu misericordie simul in inferno per imperiū immature mortis suffocant̄. Ab his multi fugiunt qui pascebant eos: Flagellato enim stulto: sapiens sapientior fit vel pruden tior. h Et neqꝫ catenis iam quisqꝫ pote rat ꝛc̄. Beda. Catenis et cōpedibus graues et dure leges gentium signant̄: quibus pec cata in re eorum publica cohibebant̄. Ruptis catenis (vt lucas scri bit) subito agebatur a demonio in deserto: quia etiam transgressis illis legibus ad ea scelera cupiditate raptabantur que iam vulga rem excederent consuetudinem.

i Torqueas. Dicebat enim illi. Beda. Magnum tormentum ei a lesiōe hois cessare: et tāto dimittit graui⁹ quāto possidet diuti⁹. ꝗ Quod tibi.

a ꝭ corp⁹ cui diuinitas sic caput īclinata recūbit. ꝭ vel naui.

a Et erat ip̄e in puppi sup ceruical

ꝭ corꝑalit̄ vt hō. ꝭ B. ne diuti⁹ resurrectiōe dilata ꝑirēt oīno ꝭ discipli turbati p̄cātes resurrectōꝫ

b dormiēs et excitāt eū: ꝛ dicūt il

ꝭ quasi nō est mihi cure.

li: Magister: non ad te ꝑtinet q꞉

a ꝭ a morte: ꝑ mortē destruxit eū q̄ habebat mor tis imperiū.

perim⁹? Et exurgēs cōminat⁹ est

c ꝭ Be. iudeoꝝ rabiē ꝑ resurrectionē repssit: q̄ ca put q̄tiēs clamauit: Si fili⁹ dei ē descēdat nūc de cruce. ꝭ ipat vt de⁹. a ꝭ diabolo. b ꝭ ꝑsecutorib⁹

c vētō: ꝛ dixit mari: Tace obtume

sce: Et cessauit vēt⁹: ꝛ facta ē trā

a ꝭ pax i ecclesia post pressuras: vel theorica post actiuā. ꝭ ideo timidi: q꞉ necdū ꝛc̄.

d quillitas magna: ꝛ ait ill̄: † Quid

timidi estis? Necdū habet̄l fidē.

e Et timuerūt timore magno: ꝛ di

ꝭ vere mirabilis.

cebāt ad alt̄utrū. † Quis putas ē

iste: q꞉ ꝛ vēt⁹ ꝛ mare obediūt ei?

f Et venerūt trās Ca. V fretū maris i regionē ge rasenorū. Et exeunti ei

de naui statim occurrit d monu

a ꝭ Be. gētes q̄ demoniacis illuse doctrinis idola colūt. b ꝭ q꞉ gētes mortuis opib⁹. i. ꝑcis delectāt̄

g mēt̄l homo i sp̄ū imūdo: q̄ domi

a ꝭ Be. ꝑfidorū corꝑa aie peccatis mortue sūt se pulchra.

h ciliū habebat i monumēt̄l: Et ne

ꝭ legib⁹ dinis q꞉ nō erat dign⁹ ꝭ vel de⁹ vel hō.

qꝫ catenis iam q̄sqꝫ poterat eū li

gare: qm̄ sepe cōpedib⁹ ꝛ catenis

vinct⁹ dirupisset catenas et cō

pedes cōminuisset: ꝛ nemo pote

ꝭ ꝓsperis. ꝭ aduersis

rat eū domare. Et semꝑ die ac no

ꝭ in feditate operū. ꝭ fastub⁹ supbie.

cte i monumētis ꝛ i mōtib⁹ erat

ꝭ Be. ꝑ verba durissime ifidelitat̄. ꝭ Be. idolis a ꝭ qm̄ arrepticiātib⁹ seipos furibūdi ꝯcidebāt.

clamās ꝛ cōcidēs se lapidib⁹. Ui

dēs aūt iesum a longe cucurrit ꝛ

adorauit eū. Et clamās voce ma

a ꝭ Be. quasi nihil cōe nobis. ꝭ hoc cōtra iude os qui dicūt: in beelzebub eijcit demonia.

gna dixit: Quid mihi ꝛ tibi iesu

ꝭ hoc cōtra arriū q̄ negat filiū dei. ꝭ credunt ꝛ cōtremiscūt filiū dei. ꝭ vel summi

fili dei altissimi? Adiuro te ꝑ deū

i ne me torqueas. Dicebat eni illi:

aūt exēplū h̄ semē recipiūt: sꝫ diuersimode. nā aliq̄ sūt demonū suggestionib⁹ ꝑuij q̄ rapiūt semē illud signi ficati ꝑ volucres ꝑ supbiā alta petētes. Aliq̄ vero sūt in malicia indurati sicut petra: ꝓpt̄ q̄d semē ī eis nō facit fructū. Aliq̄ v̄o sunt sicut ipine pūgitiui ꝛ male dici: ꝓpter q̄d ex bono exēplo nō ꝓficiūt: sꝫ maḡ deficiūt at tribuētes illud hypocrisi. Ali q̄ v̄o sūt bone volūtat̄ ꝛ de uotiōis: ꝛ isti ꝓficiūt inde di uersis tn̄ gradib⁹ scd̄m grām a dn̄o sibi datā. † Sic ē re gnū dei queadmodū. ꝛc̄. Gre go. Cū desideria bona cōcipi m⁹ semē i t̄ra iactam⁹. cū oꝑa ri recta incipim⁹ herba sum⁹. cū ad ꝓfectū boni crescimus ad spicā ꝑuenim⁹. cū i eisdem oꝑatiōis ꝑfectiōe solidamur iā plenū frumētū i spica ꝓferi m⁹. Missio v̄o falcis tp̄s est bone mortis. † Cui assimi labim⁹ regnū dei. Sequit̄: † Sicut granum sinapis ꝛc̄. Semiatio ē boni ꝓpositi cō ceptio. ꝓfect⁹ seminis incipit a timore q̄ p̄ncipiū ē sapiē: ꝛ ē minimū inter septē sp̄ussancti dona: sꝫ fit magnū ītroducta charitate q̄ maior est oīb⁹ vir tutib⁹. j. Coꝝ. xiij. et facit ra mos ꝑ act⁹ charitatis distin ctos: in q̄b⁹ aues celi. i. cōtem platiui requiescūt. † Et fa cta ē ꝓcella magna ꝛc̄. Nauis quā xp̄s igredit̄ ē aīa iusti. q̄ ab eo ꝑ grām inhabitat̄. Pro cella v̄o surgēs ē tribulatio: q̄ frequēter īsurgit pie viuēti b⁹ ī xp̄o: sꝫ xp̄s dormit cū ta lia permittit. fm̄ vulgare di ctū: sꝫ excitat̄ cū oratio patiē tis exaudit̄: ꝛ fit trāq̄llitas ex teri⁹ cū ꝑsecutio cessat: vel in teri⁹ qn̄ de⁹ sustinēti patiētiā bonā p̄stat: ꝛ hec trāquillitas melior ē q̄ꝫ p̄ma: sicut dictū fu it Paulo. ij. Coꝝ. xij. Suffi cit tibi grā mea. Propt̄ quod subiūxit: Libēter igit̄ gl̄iabor ī infirmitatib⁹ meis: vt ihabi tet ī me virt⁹ xp̄i. Ca. V

a Et venerūt trās fretū. Hic cōiter describunt̄ christi miracula facta in terra ad doctrine sue cōfir mationē. ꝛ primo describit̄ de moniaci curatio. scd̄o filie ar chisynagogi resuscitatio. ibi: Et cū ascēdisset iesus ī nauim. prima in duas: q꞉ p̄mo descri bit̄ curatio demoniaci. scd̄o deuotio ipi⁹ curati. ibi: Cūqꝫ ascēderet. expositio prime par tis ptꝫ ex dictis. Matth. viij. paucis exceptis q̄ discurrent̄. b Occurrit ei de monumen tis homo in spiritu imundo. i. obsessus a demone Matth. viij. dicitur ꝙ erant duo. Ad quod dicendū ꝙ fm̄ veritatē duo erāt demoniaci. vt dicit Mattheus. sed vnus erat senior altero in quo erat legio demonum. vt dicitur. j. ꝛ iste solus nominatur hic a marco et alius tacetur: quia non erat ita famosus in malo.

c Et semꝑ die ac nocte ī monumētis. s. gentiliū dānato rū sup quorū aīas demones iam habebāt potestatem. ꝛ ideo habitabant vbi corpora eorū erant sepulta tanqꝫ habituri

Margin: Ps. 118. Moralit̄ Ps. 120. Lu. 24. d Mat. 8. d Tito. 3. a Pro. 19. d Lucc. 8. e Mat. 8. e Luc. 8. d A Mar. 5. d Luc. 8. e

a Quod tibi no. Bed. Nō quasi nesci⁹ interrogat: sꝫ vt cōfessa publica peste quā tolerauerat: virtus curantis gratior appareat. Sꝫ etiā sacerdotes nostri tp̄is q̄ p exorcismū demones eijciūt solēt dicere: nō aliter patientes posse curari nisi quātū sapere possūt oēs: qd̄ a demonib⁹ visu: auditu: vel quolibet sensu corporis aut animi vigilātes dormiētesue ꝑtulerūt patēter cōfiteanꝫ. †De pe. di 3. sūt plꝛes.

b Legio ꝛc. Be. Significat ppl̄m gētilē īnumeris idolatrie cultib⁹ mācipatū. cui ꝯtra ē: Multitudinis cre. e. cor vnū ꝛ aīa vna. Unde bn̄ in babylonis cōstructione linguarū vnitas ꝑ spm̄ suꝑbie scissa: in hierl'm ꝑ gratiaꝫ spūssancti linguarū varietas ē adunata: ꝛ illa cōfusio et hec pacis visio dicitꝫ: q: electos ī plurib⁹ linguis ꝛ gentib⁹ vna fides ꝛ pietas toto orbe pacificādo confirmat. reprobos aut plures secte q̄ꝫ ligue dissociādo cōfūdūt. Act. 4. f

c Mitte nos. Bed. Lucas: Et rogabāt eū ne imperaret illis vt in abyssum irēt. Sciebāt ḡ aliqn̄ futurū vt ꝑ aduentū eius mitterentꝫ in abyssum: nō futura ꝑdiuinātes: sed ꝓphetaꝝ in se dicta recolentes: ideoq̄ꝫ gl'iam xp̄i quā mirabanꝫ: ad suā tēdere timebāt dānationē. Luce. 8. e

d In porcos. Beda. Porci significāt hoīes īmūdos q̄ vocis ꝛ rōnis expꝑtes in mōte suꝑbie pascunꝫ: ꝛ lutulētis actib⁹ oblectanꝫ: q̄b⁹ ꝑ cultū idoloꝝ possunt demones dominari. Nā nisi q̄s porci more vixerit: in eū diabolus ꝑtātē nō accipit: nisi forte ad ꝓbandū: nō aūt ad ꝑdendū. e Grex pci. Bed. Quia iā clarificata ecclesia ꝛ liberato ppl'o gentiū a demonū dominatione in abditis agūt sacrilegos ritus qui christo credere noluerūt ceca ꝛ ꝓfunda curiositate submersi. f Ad duo milia. Bed. erubescat manicheus si de eadē substantia ꝛ ex eodē auctore hoīm bestiarūq̄ꝫ sunt anime: qm̄ ob vni⁹ hominis salutē duo. mi. porcorū suffocanꝫ. g Qui aūt. Quia quidā primates impioꝝ q̄uis xp̄ianā legē fugiant: potentiā tn̄ eius stupendo et mirando per gentes ꝑdicant. h Et vidēt illū. Bed. Lucas sedētē ad pedes ei⁹. qd̄ signat eos q̄ a pctīs correcti sunt fixa mētis intentione vestigia saluatoris q̄ sequāꝫ intueri. i Vestitū. Virtutū studio. qd̄ vesana mēte ꝑdiderat. Vn̄ fili⁹ ꝓdigus ad patrē rediēs: mox stola prima cū ānulo induiꝫ: q: q̄sq̄s vero corde penituerit pōt donāte xp̄i gratia pristina iusticie opa de q̄bus ceciderat cū annulo inuiolate fidei recuperare. k Et timue. Multi em̄ antiqua suauitate delectati honorare se sed pati nolle xp̄ianā legē dicūt: q: eā implere nō possūt admirātes tn̄ fidelē ppl'm a pristina ꝯuersatione sanatū. l Et rogare. Rab. Ut petrus. Exi a me dn̄e: q: hō pctōr sum ꝛc. Ne tāgant arcam dei: vt Oça. m Uade Bed. Sic quisq̄ꝫ post resurrectionē pctōꝝ in cōsciētiā bonā redeat ꝛ ꝓpter alioꝝ salutē euāgelio seruiat: vt post cū xp̄o quiescat: nedū preproperere vult iā esse cū xp̄o: negligat ꝑdicationis mysteriū fratꝫne redēptioni accōmodatū. Hiero. Hō sanat⁹ mittiꝫ in domū suā. i. in spūalē legis obseruantiā: ꝛ ꝑdicat ī decapoli. i. obseruat decalogū dū a romano nūc regno cōuertunꝫ iudei. i. sunt de eccl'ia: q̄ etiā in lr̄a tm̄ pēdent decalogi: q: moralia ad lr̄am obseruanda sunt. Luce. 8. e / Luce. 15. e / Luce. 5. b / 2. Re. 6. b

Beō. Mattheus duos. Marcus ꝛ Lucas vnū a demone curatū dicūt: q: vnus eorū clarioris nominis ꝛ famosioris: ꝛ iō curatio eius est famosior. Allego. Duo gētes significant de duob⁹ filijs Noe. Cū em̄ Noe tres filios genuerit: vnus assūptus est in possessionē dei: duo idolis dediti. n Et venit quidam. Hiero. Post hec. Jayrus archisynagogus venit: q: cū intrauerit ple. gē. tūc. o. is. s. fi. Jayrus illuminās vel illuminat⁹. i. iudaicus ppl's vmbra lr̄e deposita spū illustratus ꝛ illuminatus: ꝓcidēs ad pedes. i. ad incarnationē iesu se humilians: rogat ꝓ filia qui sibi viuit alios viuere facit. Mat. 9. c / Luce. 10. g / Allego. / Rom. 11. a

Abraā ꝛ moyses ꝛ samuel rogāt ꝓ plebe mortua. et sequiꝫ iesus ꝑces eorū. Beda. Jayrus illuminās vel illuminatus q: verbis vite populū illuminauit. ꝛ vt hic posset a spiritusancto illuminat⁹ est. o Qm̄ filia m. Beda. Lucas: q: filia vnica erat illi fere ānoꝝ. xij. ꝛ hic moriebaꝫ. Filia archisynagogi est synagoga sola legali institutione composita quasi vnica moysi nata. Hec. xij. anno. i. tēpore pubertatis appropinquante moriebatur: quia nobiliter a prophetis educata postq̄ꝫ ad intelligibiles annos peruenit: ꝛ spiritualē deo sobolē generare debuit. subito erroꝝ languore cōsternata: spirituales vias desperabiliter omisit. Luce. 8. f

Et cōpri.

Exi spiritus immunde ab hoīe a isto. Et interrogabat eū. Quod b tibi nomen est? †Et dicit ei: Legio mihi nomē est: q: multi sumus. Et depcabaꝫ eum multū

a sed mitteret in gregē porcorū et hoc est: errat enim ꝛc.

ne se expelleret extra regionē. Erat autē ibi circa montē grex porcorum magnus pascens in agris. Et depcabanꝫ eum spūs c d dicētes: † Mitte nos in porcos

a vt porcorum perditio hominibus esset salutis occasio: pastores enim videntes statim nunciauerunt ciuitati.

vt in eos introeāmus. Et cōcess

a Beō. accepta potestate a deo: aliter eni nec pecoribus nocerent.

sit eis statim iesus. Et exeūtes spiritus īmūdi introierūt ī porcos: e ꝛ magno impetu grex pre f cipitatus est ī mari ad duo mig lia: ꝛ suffocati sūt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt et nunciauerunt in ciuitatem ꝛ in agros. Et egressi sunt videre quid eēt facti. Et venerūt ad h iesum: et vident illum qui a dei monio vexabatur sedentē vek stitum ꝛ sane mentis: ꝛ timuerunt. Et narrauerūt illis qui viderant qualiter factum esset ei qui demonium habuerat ꝛ de

a cōscij fragilitatis sue adhuc infirmi pōdus sapientie ei⁹ sustinere nō poterant.

l porcis. Et rogare ceperunt euꝫ vt discederet de finibus eoruꝫ. †Cumq̄ꝫ ascenderet nauim cepit illum deprecari qui a demonio

a dissolui et esse cū christo multo melius est.

vexatus fuerat vt esset cūm il

a quia manere in carne propter alios necessarium est.

lo: et non admisit euꝫ: sed ait ilm li: Uade in domū tuā ad tuos ꝛ ānūcia illis quāta tibi fecerit dn̄s ꝛ misertus sit tibi. Et abijt ꝛ cepit ꝑdicare ī dececapoli quāta sibi fecisse iesus ꝛ oēs mirabanꝫ. Et cū ascendisset iesus in nauim rursus trās fretū conuenit turba multa ad euꝫ: ꝛ erat

moyses legislator.

n circa mare: ꝛ venit quidā de archisynagogis noīe iayrus. Et

he humiliat se. / caput christi deus: pedes incarnatio est. / incarnationē.

vidēs eū ꝓcidit ad pedes eius:

plebs iudaica.

ꝛ depcabaꝫ euꝫ multū dicens:

in desperatione.

o Qm̄ filia mea in extremis est:

---

habituri potestatem sup ea post finale iudiciū. a Et iterrogabat eū qd̄ tibi nomē ē. iterrogauit aūt xp̄s: nō q: ignoraret sed vt multitudo demonū ī illo hoīe habitātiū ex cōfessione eoꝝ appereret. vn̄ subdiꝫ: b Legio mihi nomē est: q: multi sum⁹. Legio aūt ꝓprie dr̄ numer⁹ determinat⁹ armatoꝝ ī. exercitu: ꝛ cōtinet sex milia sexcētos sexaginta sex. ꝛ inde dr̄ legio in demonib⁹ q̄ militāt ꝯ nos. c Et depcabaꝫ eū. s. legio demonū. d Ne se expel. extra regionē. i. extra hoīm habitationem. vn̄ et Luce. viij. dr̄: in abyssū. locus ei inferni debeꝫ demonib⁹. ꝑmittunꝫ tn̄ inter hoīes habitare vsq̄ꝫ ad iudiciū vt gl'iosior sit electorū victoria ī demonū tentātiū supatione. e Cūq̄ꝫ ascēderet. Hic describiꝫ curati deuotio: q: gratus d̄ bn̄ficio sibi collato voluit seq̄ xp̄m. Jesus aūt f Nō admisit eū. i. nō recepit eū ad apostolatū vel discipulatum ꝓpter horrorē ꝑcedēt' passionis. Jtē ne ascriberēꝫ demoni q̄ iste faceret si esset discipulus xp̄i. Ex hoc loco accipiꝫ q̄ demoniaci ꝛ furiosi post curationē nō ꝓmouenꝫ in ecclesia dei. g Et abijt ꝛ cepit ꝑdicare in decapoli. nomē ē regionis: ꝛ dr̄a deca qd̄ ē decē ꝛ polis qd̄ est ciuitas. h Et cū ascendisset iesus ī nauiꝫ. Hic cōsequēter describiꝫ resuscitatio filie archisynagogi: ꝛ p̄rio describiꝫ hui⁹ facti inchoatio. scd̄o iterponiꝫ mulieris sanguiflue curatio ibi: Et mulier q̄ erat ī ꝓfluuio sāguinis. tertio describiꝫ ꝑdicti facti ꝯsummatio. ibi: Adhuc eo loquēte: sn̄ia istarū triū ꝑtiuꝫ ptꝫ ex his que dicta sūt Matth. ix. exceptis aliq̄bus q̄ exponenꝫ. Q̄tū ad primā ꝑteꝫ dr̄ hic: i Deprecabaꝫ eū mul. di. qm̄ filia ꝛc. Matth. ix. dr̄ q̄ archi- † Mat. 8. b / Lu. 8. e / † Luce. 8. f

a Et cõprimebãt. Dũ ad puellã sanãdaz vadit: a turba cõpmit: qr iudeis salut monita pbẽs qb⁹ egrã eoꝝ ↄsciaz erigeret noxia carnaliũ ꝑploꝝ ↄsuetudie grauat⁹ ẽ. b Et mulier ꝛc. Pergẽte dño ad filiã archisynagogi morbosa mulier annis .xij. preripit sanitatẽ. ꝛ post filia sanata ẽ: ꝛ suscitata ẽ: qr sic dispensata ẽ salus humani generis: vt pmo aliqui ex isrl: deinde plenitudo gẽtiũ: ꝛ sic oĩs isrl salu⁹ fieret. Be. Notãdũ ꝙ puella duodẽnis ꝛ mulier .xij. ãnis sanguine fluxit: id ẽ qñ hec nata fuit illa infirmari cepit. Una enim pene eadẽq͡ȝ seculi etate ꝛ synagoga ĩ patriarchis nasci ꝛ gentes ceperunt idolatria sedari. Be. Mulier sãguinaria a dño curata ecclia est de gentib⁹ in genti carnaliũ delectationum fluxu polluta. ꝛ iã a cetu fideliũ segregata. Hec dũ christus iudeam sanare discerneret: iã paratã alijsq͡ȝ ꝓmissam salutẽ spe certa ꝑuenit. c Medicis. Be. Falsis theologis: philosophis legũ secularium doctorib⁹: qui se vtilia viuẽdi precepta dare ꝓmittebãt: demones qȝ qsi hominib⁹ ↄsulẽdo se ꝓ deo colendos ingerebãt: quibus audiẽdis: quãto magis naturalis industrie vires expẽdebãt: tãtomin⁹ sanari poterãt. Sed cũ audissent populũ iudeorũ egrotasse: ꝛ verũ medicũ de celo venisse: ceperunt languoris sui et sperare et inquirere remedium. d Uenit in turba retro. Be. Si qs mihi ministrat me sequat. Et alibi: Post dñm deuȝ ambulabis. Uel qr deum ꝑsentẽ in carne nõ videt: sed post ad fidei agnitionis gram ꝑuenit. ꝛ tactu: id est participatiõe sacramentoꝝ ei⁹ meruit sanari a pctĩs. Fons qppe sãguinis origo peccati: primordiũ immũde cogitatiõis: ex q omne peccatũ orit. Sed dñs non solũ opa sȝ ꝛ ꝟba mala ꝛ cogitationũ radicẽ sacramẽtis euãgelicis qsi suis vestimẽtis: fontes obsceni sãguinis emundat. e Tetigit. Be. Sola fidel mlier dñm tãgit: quẽ passim comitãs turba cõprimit. Quia qui diuersis inordinate glomerantiũ heresibus: vel ꝑuersis moribus grauat: solo fideli ecclesie corde tangitur. vnde: Noli me tãgere: nõdũ enim ascendi ad pa. meum. Quia veraciter tangere est eum equalem patri credere. Hiero. Septima virtute suscitat mortua sed inter viam tangit fimbriã mulier sanguinaria: que cũ salute substantiam in medicos nihil proficientes ꝑdiderat. Septima die requieuit de⁹ ab omĩ opere. Quãdo suscitat mortua intus ꝛ semiuiua foris cum turbis fluxus sanguinis. sterilitatẽ facit. Unde ad ecclesiã gentium: Letare sterilis q nõ paris. Retro accedit. i. post resurrectionẽ fimbriam tãgit: ac si cymbala ꝛ malapunica q pendẽt in extremis oris sũmi sacerdotis tunice. Cymbalũ ↄfessionem. malũpunicum martyrij voluntatẽ significat et virtutum candorem.
f Mulier autẽ. Be. Ecce q tendebat interrogatio: vt mulier scȝ ↄfiteat veritatẽ diuturne infirmitatis: ꝛ subite credulitatis et sanatiõis: et ita ipsa ↄfirmaret ĩ fide: et alijs preberet exemplũ. g Adhuc eo lo. Be. Muliere sanata statim nunciat puella mortua: qr ecclia gẽtium a labe vitiorũ curata. ꝛ ob fidei meritum filia nominata: continuo synagoga perfidie leto resoluta ẽ: qr in christũ non credidit. ꝛ inuidie: quia ecclesiam credere doluit. h Quia filia tua. Be. Multi enĩ hodie statũ synagoge videntes. restaurari posse nõ credũt: et ꝓ restauratiõe ei⁹ supplicandũ eẽ nõ estimãt: Sȝ quod hoĩbus ẽ impossibile: deo ẽ possibile. vñ sequit: Jesus autem ꝛc. i Archisynagogo. Archisynagog⁹ cet⁹ ẽ doctoꝝ legis. d qb⁹: Sup ca. mo. s. scri. et pha. Qui si credere noluerĩt etiã subiecta eis synagoga salua erit.
k Et non admisit. Beda. blasphemis et irrisorib⁹ non sunt reuelanda mysteria: sed fidelibus q honorent. Uñ alibi: Justificata ẽ sa. ab om. fi. s. l Flẽtes ꝛ vlulãtes Beda. Letent omnes qui sperant in domino: ꝛ in eternum exultabunt ꝛ ha. in e. Hanc leticiam merito infidelitatis synagoga amisit: et ideo inter flentes et vlulantes mortua iacet. Sed iesus eam fundit⁹ interire nõ patitur. vnde sequitur: Et ingressus ꝛc. m Non ẽ mortua. Mihi in cuius dispositione et anima recepta viuit: et caro suscitanda quiescit. Hinc mos est christianis vt mortui qui resurrecturi non dubitantur dormiẽtes vocentur. vnde: Nolumus vos igno. fratres de dor.
Beda. Cũ anima que peccauerit moriat: ea tñ quaȝ dñs ad vitam eternam ꝑuidet nobis qdem mortua fuisse sed ei obdormisse non incongrue dici potest.

Joh. 12. d — Eccl. 11. d — Mat. 28. b — Gen. 2. a — Isa. 4. d — Mat. 19. d — Mat. 23. a — Luce. 7. e — Ps. 5. — Thes. 4. c

Eiectis

in carnẽ. / misericordie.
veni pone manũ tuã sup eã vt
a vitijs. / in virtutibus.
salua sit ꝛ viuat. Et abijt cuȝ illo ꝛ sequebat eũ turba multa:
emorroissa.
a b ꝛ cõprimebãt eũ. † Et mulier q erat in ꝓfluuio sãguinis annis duodecim ꝛ fuerat multa ꝑpessa a cõplurib⁹ medicis: ꝛ erogauerat oĩa sua nec quicq͡ȝ ꝓfecerat: sȝ magis deteri⁹ habebat:
naturalẽ industriam.
per fidem.
d cũ audisset de iesu venit in turba retro: ꝛ tetigit vestimentuȝ eius. Dicebat enim: quia si vel vestimentum eius tetigero salua ero. Et confestim siccatus ẽ
radix immunde cogitationis.
fons sãguinis eius: ꝛ sensit corpore qr sanata eẽt a plaga. Et statim iesus ĩ semetipõ cognoscens virtutem que exierat de illo: ↄuersus ad turbaȝ aiebat:
Be. interrogat vt salus qua mulieri dederat declarata ꝛ agnita fidei virtute multis ꝓficiat.
e Quis tetigit vestimẽta mea? Et dicebant ei discipuli sui. Uides turbã cõprimẽtẽ te: ꝛ dicis
in ordinatos. / heresibus: prauis moribus.
a Be. oculi do. sup ius. ꝛ a. e. ĩ pre. e. iste pauper clamauit ꝛ dñs exaudiuit eum.
quis me tetigit? Et circũspiciebat videre eã q h fecerat. Mulier autẽ timẽs et tremẽs sciẽs qd factũ esset in se venit: ꝛ ꝓcidit ante eũ ꝛ dixit ei omneȝ veritatẽ. Jesus auteȝ dixit ei: † Filia fides tua te saluã fecit: vade in pace et esto sana a plaga tua.
a ideo qr fidelis / b Be. nõ dicit faciet in eo enĩ ꝙ credidit iam salua facta est.
Be. perseuerando in eadem fide qui enim ꝑseuerauerit ꝛc.
g Adhuc eo loquente veniunt nũcij ad archisynagogũ dicentes: qr filia tua mortua est.
h Quid vltra vexas magistrũ? Jesus aũt audito ꝟbo qd dicebat ait archisynagogo: Noli timere tantũmodo crede. Et nõ admisit quenq͡ȝ sequi se: nisi petrũ ꝛ iacobũ ꝛ iohẽm frẽȝ iacobi ꝛ veniũt ĩ domũ archisynagogi: ꝛ vidit tumultũ: ꝛ flẽtes ꝛ eiulantes multum: et ingressus ait illis: Quid turbamini ꝛ ploratis? † Puella non ẽ mortua sed dormit. Et irridebant

ꝙ archisynagog⁹ dixit xp̄o: filia mea mõ defũcta est. Ad qd dicendũ ꝙ euãgeliste repetendo dicta alicui⁹ vl aliquoꝝ aliqñ repetũt eadẽ verba: aliqñ ꝟo sniam per alia ꝟba. filia aũt archisynagogi laborabat in extremis: ꝑm ꝙ dicit h marcus. verũtñ erat ita ꝓpinqua morti ꝙ reputabat mortua. vñ etiaȝ ꝑm cõmunẽ modum loquẽdi de aliquo q sic ẽ morti ꝓpinqu⁹ dicit ꝙ mortu⁹ ẽ: qr qd modicũ distat qsi nihil reputat et h mõ loquẽdi vsus ẽ matthe⁹. Circa secũdaȝ ꝑtem dr: a Et fuerat multa ꝑpessa. s. nõ solũ ĩ facultatib⁹ s etiam in corꝑe: vt patȝ ꝑ lrãm sequẽtẽ. b Et statim iesus in semetipso ꝛc. nõ ẽ intelligendum ꝙ aliq virt⁹ existens ĩ xp̄o migrauerit extra ipm: sed talis exit⁹ intelligit per modũ cause ꝓducentis effectuȝ. in quẽ dr exire inq͡ȝtũ causa relucet ĩ effectu: ꝛ ꝑ talẽ modũ loquẽdi dr Sapiẽ. vij. de sapiẽtia increata ꝙ per natiões in aĩas sãctas se trãsfert: ꝛ amicos dei et ꝓphetas cõstituit: q trãslatio nõ põt ĩtelligi ꝙ sapiã increata sit alicubi vbi prius non erat cũ de necessitate sit vbiq͡ȝ ꝑsens: s qr causat ibi nouũ effectũ. vtrũ autẽ talis virt⁹ in xp̄o fuerit virt⁹ diuina tñ: vel cuȝ h humana: dicet in fine hui⁹ ca. c Quis tetigit nõ querit ex ignorãtia. s vt ꝑ ↄfessionẽ mulieris sãcte appareat fides ei⁹ ꝛ a xp̄o cõmẽdetur. et qr manifestatio miraculi dicte sanationis cedebat ad gloriaȝ dei ꝛ archisynagogi assecurationẽ: vt ꝑ h certificaret de futura suscitatione filie sue.
d Turbã cõprimẽtem te. lȝ ĩ tali ꝑssura eũ tangerẽt corporaliter: non tñ tãgebãt eũ cũ tali deuotione ꝛ fide sicut illa mulier tetigerat. et de tali tactu singularit q̄rebat. Circa tertiã ꝑteȝ dr sic: e Quid vl. ve. ma. lȝ enĩ crederẽt ipm posse eã sanare: nõ tñ a mortuis suscitare: ex q patȝ ꝙ eoꝝ fides erat imꝑfecta. f Et non admisit ꝛc. ostendẽs ꝙ in opib⁹ miraculoꝝ nõ debet faciẽs qrere ostẽtationẽ: ĩ h dãs exemplũ

† 5. di. ad eius. — Mat. 9. c — Luc. 8. f — D — † Mat. 9. e — Luc. 7. g — † Mat. 9. c

p ei⁹ disci-

a Eiectis oib⁹. Be. Mora. turba eijcit vt puella suscitet. qꝛ nisi seculariū curaꝝ multitudo a corde eijciat: aīa q̄ intus iacet mortua ñ suscitat. Dū enī se p vniuersas cogitatiões spargit: ad ꝯsideratione sui sese nullaten⁹ colligit. b Thabita cumi. In syro ſmōe quē euāgelista ponit non pl⁹ ē ꝗ̄ puella surge. Sꝫ forte ad vim dn̄ice iussionis exprimēdā h̄ addidit: tibi dico surge. ꝛ magis sensū loquētis ꝗ̄ verba intimare curauit. Sic sepe apl'i ꝛ euāgeliste cū aliqͦ testimoniū assumunt: magis sensū ꝗ̄ ꝟba ponūt. Hiero. Ad puellam dꝛ thabita cumi. i. puella surge. Archisynagogo dꝛ: filia tua mortua ē. Jesus: nō est mortua: ſ dormit. vtrūqꝫ ē mortua vobis: sed mihi dormit. Annoꝝ. xij. erat puella. et annis xij. mulier ꝑpessa. peccata incredētiuꝫ apparēt ī initio fidei credentiū vñ dꝛ:

Gal. 3. a — Credidit abra. deo ꝛ repu. ē ei ad iu.

Moralit — Beda. Moraliter. Qꝛ xp̄s tres mortuos suscitauit: tria genera aīaꝝ significat. Puellā suscitat adhuc in domo clausā. i. aīaꝫ ꝯsensū tm̄ non actū delectationi male p̄bentē. Juuenē suscitat iā extra portā delatū. i. peccatorē q̄ cōsensū iā ꝑduxit ad actū. Suscitat Laçarū iā fetētē: ꝛ longa ꝯsuetudine peccandi aīam male olentē: ꝛ alios fama corrūpētē. Puellā paucis alloquit: qꝛ eā facile resuscitat quā ꝛ mortuam negat ꝛ aīam silem cito resuscitari demōstrat. Juuenē pl'ib⁹ corroborat cū dicit: Tibi dico surge: qꝛ tales aīe aliqñ difficili⁹ reuiuiscūt. Ad monumētū Laçari fremit: turbat: lachrymat: magna voce clamat: Laçare: veni foras. Silr lōga ꝯsuetudine peccādi p̄ssus: vix ꝛ q̄si cū labore suscitatur. Notandū qꝫ ꝙ publica noxa publico eget remedio. leuia aūt ꝛ secreta possunt deleri penitentia eui ꝛ secreta. Puella ī domo iacens paucis arbitris surgit: ꝛ eis p̄cipit vt nemini dicāt. Juuenis extra portā turba multa comitante et vidēte. Laçar⁹ de monumēto vocat⁹ intantū innotuit: vt ꝓpter h̄ turbe cū palmis dn̄o occurrerēt: ꝛ multi abierūt ex iudeis: et crediderūt in iesū. Quartū mortuū annunciāte discipulo audiuit. sꝫ qꝛ viui q̄ ꝓ eo p̄carēt defuerūt: Dimitte inq̄t mortuos sepelire mortuos suos. Unde

(Mat. 9. c; Luce. 7. c; Joh. 11. e; Luc. 9. g)

irrisoribus.

a cū. Ip̄e ꝟo eiectis oībus assumit
 qui miraculum venerentur.
patreꝫ ꝛ matrē puellę: ꝛ q̄ secum
erāt: et ingrediūt vbi puella erat
 Be. prius mūdat manus iudeorū que sāguine plene sunt: aliter puella non resurgeret.
iacēs: ꝛ tenens manuꝫ puellę ait
 Be. i. puella surge.
b illi: Thabita cumi: quod est interpretatum: puella tibi dico surge. a
 Be. a vitijs.
† Et ꝯfestim surrexit puella: ꝛ am
 Be. in bonis operibus.
bulabat. Erat aūt annoꝝ duodecim. Et obstupuerūt stupore magno. Et p̄cepit ill' vehementer: vt b
nemo id sciret. Et iussit dari illi c
manducare.

Nico. de lyra

ei⁹ discipulis q̄ erāt facturi miracula. verūtñ qꝛ ī opib⁹ miraculosis manifestat dei gl'ia. ideo aliqñ faciebat miracula valde publice: sicut ptꝫ ī Laçari suscitatiōe: ꝛ ceci nati illuminatione: ostēdēs exēplū discipulis vt ī talib⁹ q̄rerēt dei gloriam tm̄ ꝛ nō ꝓpriā. a Thabita cumi. due sūt dictiōes hebraice q̄ꝝ p̄ma ē nomē. ꝛ scd̄a ꝟbū vt ptꝫ ꝑ īterp̄tationē. Sciendūꝫ aūt ꝙ thabita nō est nomē cōmune sꝫ ē ꝓpriū nomē illi⁹ puelle q̄ fuit suscitata: ꝛ h̄ ptꝫ ꝑ sil'r Act'. ix. vbi dꝛ: In ioppe autē fuit q̄dā discipula noīe thabita. et ideo marc⁹ ꝓ noīe ꝓprio posuit cōmune īterpretādo. s. puella. Sciēdū etiā ꝙ illud qͦ ibi īterponit. s. tibi dico: nō ē de significato sermonis hebraici hic positi: ſ additū fuit ab euāgelista ad maiorē exp̄ssionē ꝙ ad verbū xp̄i illa puella suscitabat. b Et p̄cepit illis vehemēter ꝛc. causa iā ē expressa: ꝑ h̄ volēs dare exempluꝫ alijs vt nō quererēt ostētationē ī opib⁹ miraculosis. c Et iussit dare illi māducare. ad ꝓbationem vere resurrectiōis: sicut et xp̄s post resurrectionē suā māducauit cū apl'is: vt habet Luce. xxiiij. Ad maiorē euidētiā eoꝝ q̄ dicta sūt hic ꝛ alibi de miraculis xp̄i: q̄rit vtrū xp̄s fecerit miracula sola diuina virtute. ꝛ arguit p̄mo ꝙ sic: Dicit enī Leo papa in ep'la ad Flauianū: Cū ī xp̄o sint due nature: vna eaꝝ ē scꝫ diuina q̄ fulget miraculis. altera scꝫ humana que succūbit iniurijs. ꝗ sicut se habet humana natura ad succūbēdū iniurijs: sic se habet diuina ad agēdū ī opib⁹ miraculosis: sꝫ sola natura hūana iniurijs succūbit: qꝛ talia pati repugnat deitati: ꝗ sola natura diuina agit in opib⁹ miraculosis. Et ꝯfirmat auctoritate ps̄. cxxxv. Qui facit mirabilia magna sol⁹. ꝗ sole diuinitas ē p̄ncipium agēdi miraculū. Itē opa miraculosa excedūt totā ꝟtutem nature create. natura autē humana ī xp̄o creata ē: ꝗ vt videt in nullo attingit opa miraculosa. Contra qꝛ xp̄s ꝑ tactū corporis sanabat miraculose: vt dictū ē de muliere patiēte fluxū sāguinis. ꝛ infra. vj. ca. Quotq̄t aūt tangebāt eū salui fiebant. si ꝗ talis

talis tact⁹ nihil ageret in sanatione p̄dicta: frustra adhiberet: qͦd non ꝯuenit ipsi xp̄o. s. aliq̄d frustra agere. ꝗ ille tact⁹ aliq̄d faciebat: ꝛ certū ē ꝙ ꝑtinebat ad humanitatē. ꝗ ꝛc. Respōsio. in hac q̄stione sic ē ꝓcedendū: qꝛ p̄mo videndū ē q̄liter viri sācti viui vel defuncti q̄ꝝ miracula scripta sunt in illis opati fuerunt. scd̄o q̄liter xp̄s inq̄ꝫtū hō operatus fuerit. Circa p̄mū aliq̄d est certū: videlꝫ ꝙ miracula nō possūt fieri aliq̄ ꝟtute tanq̄ꝫ p̄ncipaliter agēte nisi virtute diuina: qꝛ sicut dictū ē: opatio miraculosa excedit totā facultatē virtutis create. sil'r certū est ꝙ sancti viri ad miracula possunt opari meritorie: qꝛ frequēter exꝑtū est miracula facta fuisse a deo ad p̄ces sanctoꝝ. Sed dubium ē vtrū viri sācti ī miraculis aliqñ opati sūt ꝑ aliquā virtutem in eis existentē: nō qꝛ illa sit p̄ncipalis ratio agēdi sed tm̄ instrumētalis: vt sic de⁹ tāq̄ꝫ p̄ncipaliter agēs fecerit miracula ꝑ sanctos tanq̄ꝫ ꝑ q̄dā instrumēta. Et hāc q̄stionē relinq̄t Aug⁹. xxij. li. de ciuitate dei insolutā: vbi enarratis multis miraculis martyꝝ dicit sic: Siue enī deus ꝑ seip̄m miro modo q̄ res tēporales opatur eternus: siue per suos ministros ista faciat: ꝛ eadē ipsa q̄ ꝑ ministros facit: siue q̄dā faciat etiā ꝑ martyrū sp̄us: siue ꝑ hoīes adhuc ī corpe ꝯstitutos: siue de⁹ ista ꝑ āgelos q̄b⁹ īuisibiliter īmutabiliter incorporaliter imperat opet: vt q̄ ꝑ martyres fieri dicunt eis orantibus tm̄ ꝛ impetrātib⁹: nō etiā opantib⁹ fiant siue alia istis: siue alia illis modis: q̄ nullo modo comp̄hēdi a mortalib⁹ possūt: ei tñ attestat fides hec in q̄ carnis ī eternū resurrectio p̄dicat. Beatus tñ Greg⁹. hāc q̄stioneꝫ determinare videt. ij. li. dialogorū: vbi dicit sic: Qui deuota mēte deo adherent cū reꝝ necessitas exposcit: exhibere signa mō vtroqꝫ solēt vt mira queqꝫ aliqñ ex p̄ce faciāt. aliqñ ex ptāte ꝯcessa ill' a deo: ꝛ hoc ꝓbat ꝯsequenter rōne ꝛ exēplo. Ratio aūt talis ē: Cui ꝯcedit illud qͦd ē maius nō ē mirū si aliqñ ꝯcedat qͦd est minus: sed maior ē ptās filios dei fieri etiā ꝑ adoptionē: cū hoc solum sanctis ꝯcedat q̄ꝫ miracula opari qͦd etiā aliqñ malis ꝯcedit: vt habet Matth. vij. sed primū ꝯcedit hoīb⁹ sāctis. ſm ꝙ dꝛ Joh. j. Quotquot aūt receperūt eū dedit eis ptāteꝫ filios dei fieri. Itē ꝓbat hoc exēplo: qꝛ petr⁹ suscitauit thabitaꝫ orando: vt habet Act'. ix. ananiā ꝟo ꝛ saphyrā morti tradidit subito absqꝫ orōne. ſ solum culpā eoꝝ increpādo Act'. v. ꝛ sic videt illud factū fecisse ex aliqua ptāte sibi ꝯcessa a deo tāq̄ꝫ instrumentū diuine iusticie. Itē ad h̄ videt facere ꝙ grā dei diuidit ꝑ grām gratis datam et ꝑ grām gratū facientē. et lꝫ aliqñ ab aliquib⁹ dictū fuerit ꝙ grā gratū faciens nihil ponit in aīa: tñ de grā gratis data ab hoīb⁹ ꝯcedit ꝙ aliq̄d ponit in aīa. ꝛ h̄ patꝫ manifeste de gratijs grat' datis q̄ vocāt ſmo sapiētie ꝛ ſmo sciētie. j. Cor'. xij. qꝛ significāt q̄sdā eminētes cognitiōes diuinoꝝ ꝛ humanorū q̄ ponūt aliq̄d ī aīa. sil'iter fides: ꝓphetia: genera linguaꝝ: ꝛ īterp̄tatio sermonū: ꝛ eadē rōne videt ꝙ grā sanitatū ꝛ opatio virtutū. i. miraculoꝝ q̄ ponūt grē grat' date: dicāt aliquaꝫ ꝟtutē in aīa existētē. Dicūt tñ aliq̄ ꝙ ista virtus opantis miracula nō ē aliq̄ virt⁹ māsiua ꝑ modū habit⁹: sꝫ ꝑ modū passiōis trāseuntis: sicut ꝛ ꝓphetia: ꝓpter qͦd tales nō possūt facere miracula quotienscūqꝫ volūt nec ꝓphetare. Sed q̄cq̄d sit de conclusione. rō tñ nō valet: qꝛ sicut dictū ē talis virt⁹ opandi miracula nō ē p̄ncipalis: ſ tm̄ instrumētalis. instrumētū aūt opari nō pōt q̄ꝫuis sit ꝑfectū ꝑ formā suā nisi moueat actualit ꝑ manū artificis: sicut ptꝫ ꝙ securis nō pōt secare nisi ꝑ manū artificis moueat. ꝛ ideo dato ꝙ talis virt⁹ sit māsiua nō pōt tñ opari ad miracula absqꝫ motiōe diuine ꝟtutis p̄ncipalit agētis. sꝫ tñ talis ꝟtus sit māsiua vel ꝑ modū passiōis trāseuntis soluꝫ: sicut ē motio instrumēti cū mouet ab agente p̄ncipali: nihil dico modo. Itē ad ꝯclusionē inducit illud qͦd a sāctis ꝛ doctoribus catholicis dꝛ de sacramētis noue legis: videlꝫ ꝙ efficiunt qͦd figurāt ita ꝙ tāq̄ꝫ q̄dā instrumēta diuine miscōie agūt ad inductionē grē ipam instrumētaliter attingendo: vel saltē aliquā dispositionē ad ipsā: vt caracterē vel aliq̄d sil'e correspondens ī sacramētis q̄ nō imprimūt caracterē: ita ꝙ in sacramēt' ē aliq̄ virt⁹ ad efficiēdū mō p̄dicto: ꝛ tñ sacramēta ꝯsistūt in q̄busdā reb⁹ sensibilib⁹: et ideo multo forti⁹ videt ꝙ in aīabus sanctoꝝ

(Mat. 9. c)

Ca. VI

a Uñ huic hec &c. Mira ceci tas. In factis & dictis xpm cognoscere pos sunt: ob solã generis noticiaz contẽnunt. b Faber. Be. Qui opat̃ igni et spũ. Uñ Ipe baptiçabit vos ĩ igne et spũ. Faber ẽ q̃ fabricat⁹ ẽ auroraz et solẽ. Hiero. Fili⁹ fabri vocat̃. et h̃ my/sticũ. s. fabri q̃ fabri/cat⁹ ẽ aurorã & solez: ecclesiam primam et se/quẽtem in q̃ꝝ figura mulier & puella sanã tur. c Nõ ẽ ꝓpha &c. Proprie natura/le ẽ cives ciuib⁹ ĩuide re: q꞉ nõ opa ꝟ infan tiã quã videre recor/dant̃. Isido. Comi tatur sepe vilitas ori ginẽ. Ut q̃s ẽ filius isai: Sz humilia do/min⁹ respicit: & alia a lõge cognoscit. d Et nõ poterat ibi virtutem vllã. Ne ci/ues icredulos penis ꝯdẽnaret: faciẽs mul tas ꝟtutes. Uel q꞉ ĩ patria sua despicit̃: paucas ibi ꝟtutes fec̃ & signa: ne penit⁹ ex/cusabiles sint. Maio ra q̃tidie in gẽtib⁹ si/gna facit nõ tã in cor porũ sanatiõe q̃z aĩa/rũ. e Et mirabat̃. Be. Nõ q̃si ð impro/uiso: sz q̃si mirandũz ostẽdit: q꞉ nec ꝓphe tis credunt: nec ipsi quẽ p̃sentẽ cernunt. f Et conuocauit du odecim: & ce. &c. Hie ro. Mittũt̃. xij. apl̃i: et dat̃ eis ptãs p̃ce/pta docẽdi vt cõmit/tet̃ verbũ simul et fa ctũ: & cũ ꝑmissis ĩui/sibilib⁹ ꝟtutes misce antur: & sic cũ vngũt egros oleo infirmita tẽ fidei virtute corro borãt. g Et dabat illis potestatem spiri/tuum. Benignus do minus & magister nõ ĩuidet discipulis & ser uis potestatem suam. Sed ipse potestate sua agit: illi sua infirmitate si quid agunt et dòmini virtutem confitentur dicẽtes: In iesu nomĩe surge et ambula. h Ne quid tollerent in via nisi &c. Tanta sit in domino fiducia: vt nihil deesse certissime sciant ne dum sibi prouidẽt temporalia: minus alijs prouideãt eterna. Beda. Mattheus & Lucas memorant dominũ discipulis dixisse: vt nec virgam ferrent: Marcus ne quid tollerent nisi virgam. Sed illi realiter virgam accipiunt Mar/cus per virgam potestatez accipiendi ne cessaria a subditis intelligit. i Calcia tos sãdalijs. Beda. Ut pes neq̃ tectus sit neq̃ nudas ad terram: id est nec euan gelium occultetur: nec terrenis commo/dis inuitatur. k Ne induerẽtur dua bus tunic̃. Beda. Q̃ð est vt simpliciter ambulent non dupliciter.

Joh. 1. c · Re. 12. · Ps. 112. · Joh. 137. · Act. 3. a · Mat. 10. b · Luc. 10. a

a Et egressus inde Ca. VI *(nazareth vbi natus fuit.)* abijt ĩ patriã suam: et se quebãt̃ eũ discipuli sui. *(male sabbatũ celebrat q̃ vacat a bonis opib⁹.)* Et facto sabbato cepit ĩ synago/ *(vt pluribus ꝓficiat.)* ga docere: & multi audientes ad/mirabãt̃ ĩ doctrina ei⁹ dicentes: *(.i. doctrina.)* a Unde huic hec oĩa? Et q̃ ẽ sapia *(vel huic · Be. sanitates. · miracula.)* q̃ data ẽ illi: et virtutes tales q̃ ꝑ b man⁹ ei⁹ efficiũt̃? Nõne h̃ ẽ faber *(cognatus.)* fili⁹ marie: frater iacobi et ioseph & iude & simõis? Nõne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scãda *(hac de causa. · ergo.)* liçabãt̃ in illo. Et dicebat illis ie *(ꝓphetã suscitabit vobis deus.)* c sus: q꞉ nõ ẽ ꝓpha sine honore ni/si ĩ patria sua & ĩ cognatiõe sua: & d ĩ domo sua: & non poterat ibi vir tutẽ vllã facere nisi paucos infir/ e mos imposit̃ manib⁹ curauit: et mirabat̃ ꝓpter incredulitatẽ illo rũ. Et circũibit castella ĩ circũitu f docẽs. Et ꝯuocauit duodeci: & ce *(charitate cõcordes.)* g pit eos mittere binos: dabit il/lis ptãtem spirituũ ĩmũdoꝝ: et ꝑ/ h cepit eis ne q̃d tollerẽt in via nisi *(a potestatẽ viuendi de euangelio. · onus seculi. · delitias.)* virgãz tm̃: nõ perã: nõ panẽ: neq̃ *(occultam sapientiam.)* i ĩ çona es: ꝟ calciatos sãdalijs: & *(ne alia induti aliã ĩ futuro reseruẽt: non q̃ vna tunica ĩ locis glacialib⁹ cõrenti esse debeamus.)* k ne induerẽt̃ duab⁹ tunic̃. Et di

sanctoꝝ viroꝝ defunctoꝝ vel viuentiũ possit poni aliq̃ virtus diuinit⁹ eis ꝯcessa in opib⁹ miraculosis ꝑ modũ p̃dictũ. Ex dictis pt꞉ q̃d dicẽduz sit de humanitate xp̃i q̃ ẽ organũ seu instrumẽtũ ꝯiunctũ ipi⁹ deitatis: sicut man⁹ ẽ instrumẽtũ arti ficis. Hoĩes aũt alij q̃tũcũq̃ sãcti nõ sũt sic ꝯiũcti. & ideo sũt q̃si q̃dã instrumẽta deitatis sepata & adhuc plus sepata sũt eccl̃ie sacramẽta. instrumẽtũ aũt ꝯiũctuz magis participat efficaciã agẽtis p̃ncipalis q̃z separa/tũ: et ið talis virt⁹ operãdi miracula efficacior ĩuenit̃ ĩ humanitate xp̃i q̃z ĩ q̃buscũq̃ alijs. His dictis potest respõderi ad argumẽta. Ad p̃mũ dicẽdum q̃ simile te/net q̃tũ ad h̃ q̃ sicut humanitas ĩ xp̃o fuit ratio patiẽ di: sic deitas ẽ ratio & p̃ncipiũ faciẽdi miracula p̃ncipa liter: nõ tñ tenet q̃tũ ad scðm: q꞉ non repugnat huma/nitati xp̃i opari ad miracula ꝑ modũ instrumẽti: repu/gnat aũt deitati q̃litercũq̃ pati. Uerũtñ rõne idẽtita/tis suppositi idiomata cõmunicãt̃: q꞉ sicut hec ẽ vera: de⁹ passus ẽ: ita hec est vera demõstrato xp̃o: iste puer creauit stellas. Ad illud q̃ð inducit̃ de psal. dicẽdũ q̃ li sol⁹ nõ excludit humanitatẽ tãq̃ instrumẽtalit̃ agen tẽ: sz tãq̃ p̃ncipaliter. & sic ĩtelligendũ ẽ respectu alioꝝ sãctoꝝ q̃ sol⁹ de⁹ facit miracula. s. tãq̃ p̃ncipale agẽs. Ad scðz dicendũ q̃ instrumẽtũ ĩ ꝟtute p̃ncipalis agẽ tis bñ attingit ad aliq̃d q̃ð excedit facultatẽ ꝓpriã cõ uenientẽ ei ꝟm se sicut calor naturalis ĩ virtute aĩe gene rat carnẽ: vt habet̃. ij. de aĩa. Argumẽta aũt ĩ ꝯtrariũ ꝯcludũt tm̃ q̃ hũanitas xp̃i agebat ad miracula sicut agẽs instrumẽtale & secũdariũ: q̃ð ꝯcedit̃. Ca. V

Moraliter. Et venerũt trãs fretuz. Seq̃t̃: b Statim occurrit homo de monumẽtis &c. Per istũ demoniacũ diabol⁹ signifi cat̃ q̃ ĩ monumẽtis & ĩ mõtib⁹. i. in fedis & superbis ho minib⁹ habitat: & ꝯcidit se lapidib⁹. i. hoĩb⁹ in fide sta bilib⁹: q̃s acriter tẽtat. Sz ꝯcidit̃ nã ab eis deuincit̃. Nomẽ ei⁹ legio q꞉ multis ĩ malũ sociat̃. Eius aũt eie/ctio ꝑ xp̃m significauit demonũ multitudinẽ deuincẽ/dã ꝑ ipm. Q̃ aũt demones eiecti porcos ĩtrauerũt: si/gnificat q̃ ĩtrãt ducẽtes vitã porcinã: & eos p̃cipitant ĩ gehẽnã. Et venit q̃dã de archisynagog̃. ꝑ quẽ in telligi põt vn⁹ de sacerdotib⁹ curat̃: q̃ si habeat aliquã ꝑsonã ĩ periculo mortis spũalis cui non põt aut nescit succurrere debet ad iesũ venire. i. ad illũ q̃ habet çelũ salutis aĩaꝝ: & scit et põt remediũ adhibere. Et si aliq̃ velit impedire dicẽtes: Q̃m filia &c. i. q̃ impossi/bile sit remediũ: ꝓpter h̃ dimittere nõ debet q꞉ de nul/lo desperãdũ ẽ vita p̃senti durãte. Et mulier q̃ erat ĩ ꝓfluuio sãguinis &c. humanitas xp̃i ðr ei⁹ vestimen/tũ. Phil. ij. In silitudinẽ hoĩm fact⁹ ẽ & habitu inuen tus vt hõ. Cui⁹ fimbria sũt pedes tãq̃ extremitates. Mulier. xij. ãnis sanguiniflua fuit. magdalena multo tp̃e peccat̃ polluta: sed tãgendo xp̃i pedes fuit simpli/citer emundata. Ca. VI

Et egressus &c. Postq̃ descript⁹ est feruor p̃di cationis in xp̃o: hic ꝯñter describit̃ liuor emu lationis ꝯtra ipm ꝓpter doctrinã & miracula ipius: et pt꞉ sñia ex dictis Matth. xiij. exceptis q̃ sequuntur: b Nõne hic est faber &c. in Mattheo dicit̃ fabri fili⁹. credebãt eñi isti q̃ esset eiusdẽ artis cũ patre suo puta tiuo Joseph q̃ dicit̃ fuisse faber lignari⁹. Et probabile videt̃ q̃ xp̃s eãdẽ artẽ exercuit: q꞉ nõ fuit occupat⁹ in doctrina et miraculis vsq̃ ad tricesimũ etatis annuz: nec ante fuit intent⁹ studio ꝟm q̃ ðr Joh. vij. quõ hic lr̃as scit cũ nõ didicerit: nec ẽ verisimile q̃ tãto tp̃e fue/rit ociosus: magis aũt verisimile ẽ q̃ fuerit occupat⁹ in arte p̃ris sui putatiui q̃z ĩ alia. & h̃ videt̃ ꝑ ꝟbũ istoꝝ q̃ erãt de naçareth: q̃ modũ suũ viuẽdi cognoscebant & fabrũ eũ vocabãt. c Et nõ poterat &c. Istud nõ posse: nõ refert̃ ad potẽtiam ei⁹ absolutã ꝟ cõgruitatis & decẽtie: q꞉ nõ erat ꝯgruũ q̃ ibi faceret multa miracu la. cui⁹ causa subdit̃ cũ ðr: d Et mirabat̃ ꝓpt̃ &c. fides eñi credẽtiũ ẽ meritoria de cõgruo q̃ eis fiãt miracula sicut pt꞉ ca. p̃cedẽti de muliere sãguiflua cui dictũ ẽ a xp̃o. Fides tua saluã te fecit: & in multis alijs locis in euãgelio sil̃e habetur. e Et circũibat castel. &c. q꞉ sui doctrinã ei⁹ repulerãt: ꝯuenienter ad alios docen dos trãsiuit et ita fecerũt apl̃i: ꝟm q̃ ðr Act̃. xiij. Uobis oportebat p̃muz loq̃ sez iudeis verbũ dei: ꝟ q꞉ repellitis illud & indignos vos iudi cat̃ eterne vite: ecce cõ uertimur ad gẽtes: sic eñi p̃cepit nobis de⁹. f Et ꝯuocauit. xij. supius. iij. ca. descripta ẽ collatio ptãtis p̃dicandi facta apl̃is. hic describit̃ executio dicte pote/statis. & p̃mo describit̃ aploꝝ missio ad p̃dicandũ. scðo eoꝝ reuersio ad christuz. ibi: Et ꝯuenientes apl̃i ad iesũ. Prima in duas. q꞉ primo describit̃ dicta missio. se/cũdo ex hoc surgens herodis opinio. ibi: Et audiuit rex herodes. Expositio pri/me partis pt꞉ ex dictis Matth. x. exceptis que sequunt̃: g Sed calciatos san/dalijs. M. atth. x. dicit̃ q̃ nõ portarẽt calciamenta. Ex quo pt꞉ q̃ sandalia non di cunt̃ calciamenta ꝓprie: q꞉ illis poterant vti apostoli: vt hic dicitur.

Mat. 13. g · Luc. 4. c · Joh. 4. f · Mat. 13. g · Luce. 4. d · Joh. 6. e · Mat. 13. g · Luce. 4. c · Joh. 4. f · Mat. 19. a · Luc. 9. a · Mat. 10. b · Luce. 10. a

a Excutite pul. Be. Puluis excutitur de pedibus i testimoniū laboris sui q ingressi sunt ciuitatē: q pdicatio vsq ad illos puenerit. Uel q nihil ab eis acceperit ad victum necessariū q euāgeliū spreuerunt.

Jaco.5.c b Et vngebāt. Be. Jacobus dicit: Infirmatur qs in vobis: indu .p. ec.7.o. sup e. vn.e.o.7c. Ūn ptz ab aplis hūc morem esse traditū vt energumini 7 alij egroti vngāt oleo a pōtifice ꝯsecrato. c Et audiuit.

Luc..9.a Be. Lucas: Audiuit hero. tetrarcha oīa q fiebāt ab eo: 7 hesitabat eo q dicebat a qbusdā q iohes resurrexit a mortuis: a qbusdā vo q helias apparuit. Ūn itelligēdū aut cōfirmatū eu3 ex aliorū verbis credēdo dixisse: aut adhuc hesitādo: quē ego decollaui 7c. d Quia iohānes bap. 7c. Be. Mira ꝯtra dñm inuidia iudeorum iohannē de quo dictū ē: q2 nullū signū fecit: potuisse resurgere nullo attestante credūt. Jesum signis et virtutib9 approbatū cui9 mortē elemēta tremuerūt: 7 resurrectione3 7 ascensionē angeli 7 apli: viri 7 femine pdicauerūt nō resurrexisse: sed subleuatum esse furtim credere maluerūt. e Philippi fratris sui. Be. Uet9 historia narrat philippū maioris herodis fuisse filiū: 7 fratrē herodis sub q passus ē dñs: 7 duxisse herodiadē filiā arethe: 7 postea arethā ortis simultatib9 filiā suam tulisse: 7 herodi inimico philippi i dolorē ipi9 nuptijs copulasse. Egisippus vel iosephus tamē lōge aliter.

f Nō licet tibi 7c. Be. Qui venerat i spū et virtute helie herode3 arguit 7 herodiadem: sicut Helias Achab et Jeçabel

3.Re.18.c et.21.f

males apud regē periclitari q imemor esse pcepti dei. Be. Soli herodes 7 pharao leguntur natalis sui diē celebrasse et vterq solēnitatē sanguine fedasse. Sed herodes tāto nequi9: quāto sanctū 7 veritatis doctorem et regis celestis preconē occidi: et pro voto saltatricis caput occisi aū cōuiuas inferre non puduit. Pharao peccantē eunuchum occidit. Utriusq tū exemplo meli9 ē et vtili9 nobis diē mortis semp cōmemorādo timere: q diem natiuitatis luxuriādo celebrare. Homo eni ad laborem nascitur: et sancti p mortem transeunt ad requiem.

Gen.40.d

Job.5.b

g Et iurauit. Be. Non excusatur a periurio per iuramentū. Ideo eni forte iurauit: vt occasionem inueniret occidendi. Et si illa patris aut matris interitu3 postulasset: non vtiq cōcessisset herodes. h Et contristatus. Be. Consueto more scripture cōtristatus: nō re s3 multorū opinione. Sicut et ipe ioseph ab ipsa quoq maria dicitur pater iesu: sic cōtristatus herodes: q2 hoc discūbētes putabāt. Dissimulator mētis sue tristiciā pferebat i facie: leticia3 celabat in mente. Scelus iuramēto excusabat: vt sub occasione pietatis impius fieret. i Caput eius in disco. Be. Hiero. Caput legis qd est christus: ab corpore absciditur: proprio: id est a iudaico populo: et datur puelle de gentibus: id est romane ecclesie: 7 puella dat matri sue adultere: id ē synagoge i fine crediture. Corpus iohānis sepelitur: caput in disco locatur: littera humo tegitur: spiritus in altari honoratur ac sumitur.

D

† 22.q.4.c etiam.et.c. vnusquisq

Beda. Johānes capite minoratur: id ē fama illius qua christ9 a populo credebatur minorari ostendit. Christus in cruce exaltatur. q2 qui pphetа tm credebatur deus: et dñs pphetarū est cognit9. Unde 7 ipe iohānes: Illū oportet crescere me autem minui. Johes aūt quē oportebat minui cum dies decrescere incipiūt natus ē. Christus aūt q ē lux mūdi cū incipiūt crescere dies.

Job.3.d

Et tulerūt

---

alienum est a predicatore per domos cursitare: 7 hospitij iura mutare.

cebat eis: † Quocunq introieritis domū: illic manete donec exeatis inde: et qcūq nō receperint nec vos audie

a rint: exeūtes inde excutite puluerē d pedibus vestris in testimonium illis:

a accepta ptāte 7 auditis pceptis a dño. que ē prima via salutis.

† Et exeūtes pdicabāt vt pniā agerēt

b 7 demonia mlta eijciebāt: 7 vngebāt a

sic.

c oleo multos egros 7 sanabāt. † Et au b+

q2 tot signa fiebant. pelliceus. Hiero. non ē fas lucernā abscōdi sub modio.

diuit rex herodes: manifestū eni factū

xpi. a Be. hn sentit de resurrectiōe q sc3 maioris potētie sūt sancti futuri post resurrectionē.

d ē nomē ei9 7 dicebat. Quia iohēs baptista resurrexit a mortuis: 7 ppterea virtutes opantur in illo. Alij aūt dicebant quia helias est: alij vo dicebāt:

esset. nō dñs pphetarū.

quia ppha ē quasi vnus ex pphetis.

a Be. hec pnūciatio vel affirmatiua vel dubitatiua.

Quo audito herodes ait: Quē ego

a Hiero. non p ironiā expresse pnunciat.

decollaui iohem hic a mortuis resurrexit. Ipe eni herodes misit ac tenuit c iohe3: 7 vinxit eū in carcerē ppter he

a Be. tetrarche yturee 7 traconitidis regionis.

e rodiadē vxorē philippi frātris sui: q2

f duxerat eā. Dicebat eni iohannes herodi: Non licet tibi habere vxorē fra

adhuc viuentis.

tris tui. Herodias aūt insidiabatur ei 7 d volebat eū occidere nec poterat. He e

ideo. vel enim.

rodes aūt metuebat iohānē sciēs eū virū iustū 7 sanctū et custodiebat eū: et audito eo mlta faciebat: et libēter f eū audiebat. Et cū dies oportun9 accidisset: herodes in natali suo cenā fecit principib9 7 tribunis 7 primis galilee. Cumq itroisset filia ipi9 herodiadis et saltasset et placuisset herodi: simulq recūbētib9 rex ait puelle. Pete

g a me qd vis: 7 dabo tibi. Et iurauit illi: q2 qcqd petieris dabo tibi: l3 dimidium regni mei. Que cū exisset dixit mri sue. Quid petā? At illa dixit: Ca

Be. timebat ne herodes aliquādo resipisceret vel fratri amicus fieret.

put iohis baptiste. † Cūq itroisset statim cū festinatiōe ad regē: petiuit di

in altari.

cēs: Uolo: vt ptin9 des mihi i disco

dignū saltatiōe sanguinis pmiū. opinione: nō re.

h caput iohis baptiste. Et cōtristat9 est g+

a Be. vult oēs simul sceleris sui esse consortes vt in luxurioso cōuiuio cruente epule differrentur.

rex ppter iusiurādū 7 ppter simul recūbētes: noluit eā ꝯtristari: s missō spicu

altari.

i latore pcepit afferri caput ei9 i disco:

---

a Et vngebant oleo multos egros. Ex h loco patet q vnctio extrema q ē infirmorū fuit instituta a xpo.

† Mat.10.b Luc.10.a

b Et audiuit rex herodes. Hic ꝯsiter describitur opinio herodis de iesu. 7 diuiditur i duas ptes. sc3 pncipale3 7 icidētalē. scda ibi: Ipse eni herodes. Circa primū sciēdū q aplis pdicantib9 aduētū xpi et ei9 miracula: q2 nō solū erāt pdicātes: sed etiam faciētes miracula in noīe ei9: herodes audiuit famā de iesu et credidit: l3 falso q ipe eēt iohes baptista quē ipe decollauerat et q a mortuis surrexisset. Ex q patz q iste herodes non fuit de secta saduceorū q negabāt resurrectionē: sed de secta phariseorū q eā ꝯfitebātur: vt habetur Act. xxiij. Cetera patēt ex dict. Mat. xiiij. c Ipe eni herodes. Hic ponitur ps icidētalis. intētio eni pncipalis euāgeliste erat describere gesta xpi: 7 q2 ppter opinionem herodis de xpo fecerat mētionē de decollatiōe iohis baptiste. ideo incidētaliter hic describit modum dicte decollatiōis. 7 pmo describitur ei9 incarceratio. secūdo incarcerati decollatio. ibi: Herodias aūt. tertio decollati tumulatio. ibi: Quo audito discipuli ei9 venerūt 7c. Sentētia aūt istarū triū partiū ptz ex dictis Mat. xiiij. exceptis q sequūtur circa ptem scdam. d Herodias aūt insidiabatur illi. ipa eni timebat ne herodes ad pdicationē iohis d peccato suo peniteret: 7 eā marito suo redderet: 7 ideo qrebat mortē iohis. e Herodes aūt metuebat iohānē. solo enim metu tenebatur ab iterfectiōe iohis: q2 propter sanctitatē ei9 q erat nota toti pplo timebat si iohānē interficeret ne tot9 populus insurgeret cōtra eū: vt pleni9 ptz Matth. xiiij.

† Mat.10.a Luc.10.a

† Ma.41.a Luc.10.a

f Et libēter eū audie. 7c. totum istud erat simulatoriū: vt ex tali auditu iohānis: et obtēperatiōe dictis ei9 i aliqb9 retineret populū a rebellione ꝯtra ipm: 7 silr q postea iurauit dare puelle saltāti qcqd peteret fuit maliciose factū: vt ratione iuramēti 7 multitudie magnorū cū eo comedentiū haberet occasionē decapitādi iohānē absq rebellione populi q habuit eum excusatū saltē3 i pte ppter istam 7 hāc sniā3 tenet Beda super locū istū: et qd subditur: g Et cōtristat9 ē rex. dicit Beda q l3 tristaretur i facie: letabatur tamen in corde.

Et ꝯuenie.

[Josephus iuda. anti. libro 18. ca. 14.] a Et tulerũt corp⁹. Be. Joseph⁹ narrat iohãnẽ vinctũ in castellũ macheronta adductũ: ibiq; trũcatũ. Ecclesiastica narrat historia in sebaste vrbe palestine q̃ dicta ẽ quondã samaria. Tẽpore vo iuliani paganos inuidẽtes xpianis q̃ sepulchrũ ei⁹ sollicitudine frequẽtabãt: monumentũ inuasisse ꝛ ossa ei⁹ p cãpos dispersisse: ꝛ rursus collecta igni cremasse: ac denuo p agros sparsisse. Affuisse tñ ibi de hierosolymis monachos q̃ imixti paganis ossa legentib⁹ maximã eoꝝ partẽ ꝯgregauerũt: ꝛ ad philippũ hierosolymã detulerũt: ꝛ ille misit ea Athanasio alexãdrie vrbis epõ: et ibi postea seruata theophil⁹ iubente theodosio omnibus gentiũ phanis destructis: expurgato a sordib⁹ templo serapis ossa eadem ibi posuit: et basilicã in honore sancti Johãnis ꝯsecrauit. b Et ꝯueniẽtes ꝛc̃. Hieronym⁹. [Eccl. i. b] Ad locum vnde exeunt flumina redeunt: deo gratias semper referunt super his que acceperunt. c Omnia que. Non solum que ipsi egerãt et docuerant apl'i dño renunciant: sed etiaꝫ q̃ iohãnes eis docentibus passus sit. Vel sui vel eiusdẽ iohãnis discipuli sicut mattheus scribit. vnde sequit̃: Et ait illis: d Venite seorsum. Be. Nõ solum requietiõis causa: sed mystice significat ꝙ relicta iudea q̃ sibi ꝓphetie caput abstulerat non credendo in deserto ecclesie que virũ non habuerat: verbi cibaria. q. panem et pisciũ epulas esset largiturus. Ibi eni p̃dicatores sancti q̃ apud iudeã non credentem sed cõtradicentẽ diu graui tribulatiõe premebant̃: requiem adepti sunt de gentib⁹ grã fidei collata. Venite seor. Seorsũ ducit quos elegit vt inter male viuentes mala nõ attendant: vt loth in sodomis: et iob in terra hus: et abdias in domo achab. Et ait illis: Requiescite pusillum vt aues in ramis sinapis. Pusilla hic req̃es sãctis: lõgus labor: sꝫ post dr̃ illis: vt req̃escãt a laborib⁹ suis. e Erãt eni ꝛc̃. Hiero. In arca Noe aĩalia que intus erãt foras mittebãt̃: ꝛ q̃ foris erãt int⁹ erũpebant. Sic in ecclesia iudas discessit: latro accessit. Qdiu recedit̃ a fide: nec eccl'ie requies ẽ si[Hiere. 31. c]ne merore. Rachel plorans filios suos ꝛc̃. Non ẽ hic cõuiuiũ in quo bibat̃ vinum nouũ: cuꝫ cantabitur canticũ nouũ in celo nouo: et in terra noua ab hoĩbus nouis: cũ q̃nq; panibus et duob⁹ piscibus quinq; milia hominũ vespere vite pascent̃ cũ xij. cophini octaua virtute fragmentis pleni colligunt̃: cuꝫ sunt sup thronos. xij. iu. xij. tri. isrl'. que sunt fragmenta abraã isaac ꝛ ia. qñ reliquie israel sal. fi. qñ facie ad faciẽ deum videbim⁹: qd̃ ĩ lege moysi et ꝓphetis ꝛ psalmis de xpo legim⁹. Unde post q̃rtã vigiliã noctis cõpescit xps iesus tumo[Mat. 6. g]rem maris ambulãs sup illud: et dicit: Confidite [i. Joh. 3. a] ego sũ: qꝛ eũ videbim⁹ sicuti ẽ: tũc cessabit vent⁹ ꝛ ꝓcella iesu sedẽte et regnãte in naui q̃ ẽ vniuersalis eccl'ia. f Abierũt in desertũ. Be. Petẽdo solitudinẽ fidem turbaꝝ an sequat̃ explorat: ꝛ exploratã digna mercede remunerat. Turbe aũt nõ iumẽtis nõ vehiculis: ſꝫ ꝓprio labore pedũ iter deserti arripiũt ꝛ salutiꝫ desideriũ ostẽdũt. Rursus ipse excipiẽdo fatigatos: docẽdo inscios: sanãdo egrotos: recreando ieiunos: quãtũ deuotiõe credẽtiũ delectet̃ insinuat. g Et pedestres. Nota qꝛ nõ ĩ aliã maris ripã sine iordanis nauigio puenerũt. Sꝫ transito aliquo freto vel stagno ꝓxios eiusdẽ regiõis locos adierũt: quo etiã pedestres ĩdigene puenire potuerunt. h Et miser ꝛc̃. Be. [Mat. 9. d] Quõ misert⁹ sit matthe⁹ pleni⁹ exponit hoc modo: Et misert⁹ est eis: ꝛ curauit languorẽ eorũ. Hoc ẽ eni pauperũ et nõ habentiũ pastorẽ veraciter misereri: et viã veritatis aperire: ꝛ languidos curare: ꝛ ieiunos reficiẽdo ad laudem supne largitatis aĩare: que sequẽtia eũ fecisse declarant. i Et cũ iam hora. Die declinata saluator turbas reficit: qꝛ vel fine seculi ꝓpinquãte: vl' cũ sol iusticie p nobis occubuit a diutina spiritalis inedie [Allego.] sum⁹ liberati fame. Be. Allego. Christũ deserta gentiũ petẽtem multe fidelium caterue relictis menibus prisce cõuersationis: neglectoq; vario[Ps. 75.]rũ dogmatũ presidio sequunt̃: et (cum primum notus in iudea deus) tunc exaltatus est sup celos et super. o. ter. g. eius. k Date illis. Prouocat apostolos ad fractionem panis: vt illis se nõ habere testantib⁹: magnitudo signi notesceret ꝛ insinuans: qꝛ quotidie p eos ieiuna corda sũt pascenda cum eoruꝫ exemplis vel verbis ad amãda celestia suscitamur. Notã[Joh. 6. a]dum ꝙ hoc panũ miraculũ iohãnes scriptur⁹ p̃misit ꝙ ꝓximũ esset pasca

ꝛ decollauit eũ ĩ carcẽ. Et attulit
(ſ xpm. ſ legis. ſ eccl'ia de gẽtib⁹.)
caput ei⁹ ĩ disco: ꝛ dedit illd̃ puel
(ſ synagoge.)
lę: ꝛ puella dedit mr̃i suę. † Quo
a audito discipuli ei⁹ venerũt ꝛ tu
(ſ litteram.)
lerũt corp⁹ ei⁹: ꝛ posuerũt illud in
(ſ riui ad fontẽ.)
b monumento. Et ꝯueniẽtes apl'i a
(ſ gratias agẽtes.)
c ad iesũ renũciauerũt illi oĩa quę b
d egerãt ꝛ docuerãt. Et ait ill': Ve c d †
(ſ ne malis consentiatis.)
nite seorsũ in desertum locũ ꝛ re e
(a ſ hic breuis req̃es sctis: longus labor. ſ ideo oportuit discipulos req̃escere: erant eni ꝛc̃. b ſ felix studium discentium.)
e q̃uiescite pusillum. Erãnt enim q̃
(ſ vt latro. ſ vt iudas.)
veniebant ꝛ redibãt multi: ꝛ nec
(ſ felix labor docẽtiũ. ſ qꝛ nõdũ ẽ cõuiuiũ horũ.)
spacium manducãdi habebant.
(ſ nõ solũ discipuli: sꝫ cũ dño vt matthe⁹ dicit.)
f Et ascendentes ĩ nauim abierũt f
(a ſ ignis nõ abscõdit̃ q̃ semp lucet.)
in desertũ locum seorsum: ꝛ vidẽ g
rũt eos abeũtes: ꝛ cognouerunt
g multi: ꝛ pedestres de oĩb⁹ ciuita †
tib⁹ ꝯcurrerũt illuc: ꝛ puenerunt
eos. † Et exiẽs vidit turbã multã
h iesus: ꝛ misert⁹ ẽ sup eos: qꝛ erãt h
sicut oues nõ habentes pastorẽ.
i Et cępit illos docere ml'ta. Et cũ †
(ſ vespere: vñ lucas: Dies aũt cepat declinare.)
iam hora multa fieret: accesserũt
discipuli ei⁹ dicẽtes: Desert⁹ ẽ lo
cus hic ꝛ iã hora pteriyt. Dimitte
illos vt euntes ĩ ꝓximas villas
ꝛ viros emãt sibi cibos q̃s mãdu
cent. Et rñdẽs ait illis: † Date ill'
(ſ quasi vestrum est officium.)
k vos mãducare. Et dixerũt ei: Eũ i
tes emam⁹ ducẽtis denarijs pa
nes ꝛ dabim⁹ illis mãducare. Et
dicit eis: Quot panes habetis? k

a Et ꝯueniẽtes. Hic describit̃ reuersio apl'oꝝ ad xpm: vbi primo describit̃ cõdescẽsio xpi ad apl'os redeuntes. scd̃o ad populũ ipm sequẽtẽ. ibi: Et viderũt. Circa primũ dr̃: Et ꝯueniẽtes apl'i ad iesũ: de p̃dicatione redeuntes ad ipm. b Renunciauerunt ei oĩa q̃ egerãt: miracula faciendo. c Et docuerãt. p̃dicãdo ostẽdẽtes ꝙ mandatũ ei⁹ executi fuerãt fideliter. d Et ait illis. cõpatiendo eis de laborib⁹ suis. e Venite seorsum ꝛc̃. vt scꝫ post laborem q̃escerẽt aliquãtulũ. ĩ hoc ostẽdit xps ꝙ p̃dicatores verbi diuini post laborẽ possũt recipe recreationẽ cõpetentem. f Et ascẽdẽtes ĩ na. vt segregati a turbis possẽt q̃escere. g Et viderũt eos. Hic ꝯñr describit̃ condescẽsio ipi⁹ xpi ad populũ ipm sequẽtẽ. Et pmo describit̃ dicta ꝯdescẽsio. scd̃o phariseoꝝ ꝯfutatio. ca. sequenti. Circa primũ pmo describitur ꝯdescẽsio xpi ad populos ipos pascẽdo. scd̃o ad discipulos eos de piculo liberãdo. ibi: Et coegit discipulos suos. tertio ad ĩfirmos ipos curãdo. ibi: Et cũ transfretassent. Snĩa aũt istaꝝ triũ ptiũ patꝫ ex his q̃ dicta sunt. Matth. xiiij. vsq; ad finem ill'⁹ ca. exceptis q̃ sequũt̃. Qtuꝫ ad pmã ptẽ dr̃: h Erãt sicut oues nõ habẽtes pastorẽ. Sacerdotes eni illi us tẽporis ꝛ p̃ncipes erãt sicut lupi rapaces spoliantes populum bonis tẽporalib⁹ et p malũ exempluꝫ spũalibus: sed christ⁹ tanq; bonus pastor pascebat eos spiritualiter continue verbo doctrine sue: et aliquãdo corporaliter fm ꝙ dicitur consequenter: [† Mat. 14. b] [E Mat. 9. d]
i Euntes emam⁹ ducentis denarijs panes et dabimus illis manducare. [† Ma. 14. Luc. 9. b] Joh. vj. dicit̃ ꝙ iesus quesiuit a philippo: Vñ emem⁹ panes vt manducẽt hi. et ibidem subdit̃: Hoc autẽ dixit tentans eũ. ipse eni sciebat quid eẽt facturus: et tunc philippus respõdit vt ibidẽ dicit̃: Ducentoꝝ denarioruꝫ panes non sufficiunt eis ꝛc̃. q. d. tãtũ p̃ciũ nõ habem⁹ cũ pauperes sim⁹: ꝛ h̃ marc⁹ dicit discipulos generaliter h̃ respõdisse lꝫ aliquo modo sub alijs verbis. Euntes emam⁹ ducẽtis denarijs. q. d. si vellem⁹ eis dare ad mãducãdũ oporteret nos ire ad emendũ panes p̃cij ducentoꝝ denarioꝝ. et tñ h̃ p̃ciũ nõ habem⁹: et sic se excusabãt p impotẽtiã. Dicũt̃ aũt hic discipuli respondisse illud ꝙ sol⁹ philippus rñdit: tũ qꝛ nõ solũ ex psona sua sed etiã alioꝝ loquebat̃: tum qꝛ illud qd̃ facit aliq̃s de aliq̃ cõitate vel dicit: dicit̃ cõmunitas h̃ fecisse vel dixisse: ꝛ tũc discipulis se excusantib⁹ de datione ciboꝝ populis xpm sequentib⁹ dixit xps qd̃ h̃ habet̃. k Quot panes ha. ꝛc̃. Joh. vj. dicitur sol⁹ andreas hoc respõdisse: p alia tñ verba

Ite ⁊ videte. Et cũ cognouissent:
libros moysi. *ꝓphetas et psalmos.*
a Dicũt q̃nqȝ: ⁊ duos pisces: ⁊ p̄ce-
pit illis vt accũbere facerẽt oẽs
diuersos ordines. *continentẽ carnẽ.*
b ẜm ꝯtubernia sup viride fẽnũ. Et
ꝑfectam requiem.
discubuerũt in ptes p cẽtenos et
requiem.
c quinq̃genos. Et acceptis q̃nqȝ
panibus et duobus piscibus: in
sursum dirigẽdã aciem mẽtis significat ad lucẽ
d tuens in cęluȝ benedixit ⁊ fregit
scientie querendã. *q̄ sũt dispẽsatores vbi.*
panes et dedit discipulis suis vt
aperirent.
ponerẽt ante eos: ⁊ duos pisces
diuisit oĩbus. Et mãducauerunt
e oẽs ⁊ saturati sunt. Et sustulerũt
reliquias fragmẽtoꝝ duodecim
cophinos plenos: ⁊ de piscibus.
f Erãt autẽ q̄ mãducauerũt q̃nqȝ
a qꝛ sicut iohãnes post hãc refectionẽ statim cõtinuat vẽturi erãt vt caperẽt ⁊ facerẽt eum regẽ.
g milia viroꝝ. †Et statim coegit di- a
scipulos suos ascẽdere nauim vt
h pręcederent eum trans fretũ ad b
bethsaidam: dum ipse dimitteret
populum. Et cum ipse dimisisset c†
a Be. nõ ꝓ se obsecrat: sed ꝓ me impetrat.
i eos abijt in montẽ orãre. Et cuȝ
sic ecclia ĩ fluctib⁹ seculi tẽdẽs ad litꝰ patrie ce-
sero eẽt erat nauis ĩ medio mari: †
lestis. *a pietatis aspectu scȝ corroborat.*
k et ipse solus in terra. Et vidẽns
eos laborantes ĩ remigãdo: erat
flatus demonum.
l eni vẽtꝰ ꝯtrariꝰ eis. Et circa quar-
tam vigiliã noctis venit ad eos
comprimens omnia pericula mundi.
m ambulãs supra mare: et volebat d

Matth. 14. b
Allego.

Matthe⁹ et marcus ꝓ īterfecto iohãne ꝯtinuo eẽ factũ dicũt: vñ colligiꝛ iohãnẽ īminẽte pasca fuisse decollatũ: ⁊ alio sequẽte pasca crucifixum dñm. a Quinqȝ. Be. Allego. Quīqȝ panes q̃nqȝ mosaice legis libri: q̄bus diuine eternitatꝭ cognitio: mũdi creatio: cursus labẽtis seculi: ⁊ vera deo seruiẽdi religio humano generi īnotuit. Duo pisces: psalmi ⁊ ꝓphete: q̄ eruditũ ī lege dei populũ de ꝓmissione dñice incarnatiõis noue grẽ dulcedine pascebãt q̄b⁹ tota veteris te. series cõphendiꝛ. Luc. 24. f Vñ: Oportebat oĩa impleri q̄ scripta sũt ĩ lege moysi et ꝓphis ⁊ psalmis de me. Et cũ aperuisset illis sensũ vt ĩtelligerẽt scripturas et ĩtellectas fideliꝛ auditorib⁹ traderẽt. q. bñdicẽs apꝉicꝫ panib⁹ ⁊ piscib⁹: ⁊ eos ĩterne suauitatis dono multiplicãs turbis dispꝫtiri p̄cepit. Joh. 6. a Et bñ ẜm iohẽȝ panes hordeacei dicũꝛ: q̄ cib⁹ ẽ iumẽtoꝝ maxie: rusticorũqȝ ac seruorũ: qꝛ ĩcipiẽtib⁹ auditorib⁹ asperiora ⁊ q̄si grossiora sũt cõmittẽda p̄cepta. 1. Cor. 2. d Aialis ꝟo hõ nõ ꝑcipit ea q̄ sũt spũs dei. ⁊ ideo dñs cuiqȝ ꝓ virib⁹ tribuẽs dona: ⁊ semꝑ ad ꝑfectiora ꝓuocãs. Luc. 9. b ꝑmo q̃nqȝ panib⁹ q̃nqȝ milia. scđo septẽ panib⁹ q̄ttuor milia reficit. tertio discipulis sue carnis ⁊ sãguinis mysteria credidit. ad vltimũ ꝟo magno munere dat electis vt edant ⁊ bibãt suꝑ mẽsam suã ĩ regno suo. b Scđm cõtu. Be. Diuersi discubit⁹ distincti ordĩes eccl'iaꝝ q̄ vnaȝ catholicã faciũt. Per q̃nq̃genos ⁊ cẽtenos. ꝑ. l. iubilei req̄es. q̃nq̃genari⁹ aũt bis duct⁹. c. facit. et ideo vtrinsqȝ q̄etis ꝑfectionẽȝ significat. s. corꝑis ⁊ mẽtis. Qui enĩ q̄escit ab actibus prauis: requiẽ habet corꝑis. Qui autẽ a cogitationib⁹ etiã ꝑuersis: requiẽ habet mẽtis. Bñ aũt suꝑ viride fenũ discũbẽtes dei pascunꝛ alimẽtis: q̄ ꝑ studiũ abstinẽtie calcatis illecebris carnis audiẽdis ĩplẽdisqȝ ꝟbis dei operam impẽdũt. Jdeo alij q̃nquagenĩ alij cẽteni: qꝛ req̄esciꝛ pri⁹ a malo ope vt post sit etiã req̄es in mente. c Et acceptis q̃nqȝ. Non noua cibaria creat: qꝛ incarnat⁹ nõ alia q̄ȝ que scripta erãt p̄dicat: ẜ legẽ ⁊ ꝓphas mysterijs grauida esse demõstrat. d Fregit. Et añ turbas ponẽda distribuit discipulis suis: qꝛ sacra sãctis doctorib⁹ q̄ hec toto orbe p̄dicẽt patefecit. e Et sustulerũt re. Bed. Secretiora mysteria q̄ rudes capꝫ nequeunt ꝑfectiores diligẽter inq̄runt. Nam ꝑ cophinos xij. apl'i: ⁊ ꝑ apl'os sequẽtes doctores figuranꝛ: foris despecti: intus salutaris cibi reliquijs ad alẽda humilium corda cumulati. Jn cophinis enĩ seruilia gerũꝛ opa: ẜ ille eos panis fragmẽtorũ impleuit: q̄ infirma mundi vt fortia frãgat vel ꝯfundat elegit. f Quinqȝ mi. Bed. Propter q̃nqȝ sensus corꝑis. Hi dñm secuti significãt eos q̄ ĩ seculari adhuc habitu positi: exteriorib⁹ q̄ possidẽt bñ vti norunt. Qui recte q̃nqȝ panib⁹ alunꝛ: qꝛ necesse ẽ vt tales legalib⁹ adhuc p̄ceptis instruanꝛ. Qui aũt mũdo oĩno renũciant: ⁊ q̄ttuor sũt milia et septẽ panib⁹ refecti: hoc ẽ euãgelica ꝑfectione sublimes: ⁊ spirituali grã intus eruditi. g Et sta. co. Exemplũ dat nob vt in oĩb⁹ bonis q̄ agim⁹ hũani fauoris retributionẽ vitem⁹: ne nos opatio virtutũ ad ꝯcupiscentiã flectat tẽporaliũ. Joh. 6. b Qđ ipse dñs nob insinuãs: cũ hi q̄ ꝟtutes ei⁹ admirabãꝛ regẽ eũ facere vellẽt: fugit in mõteȝ orare: crucifixorib⁹ ꝓmptus occurrit: vt scȝ parati simus ad aduersa tolerãda: cauti ad blãdimẽta si arriserint: ⁊ ne nos si affluãt emolliẽdo decipiant crebris a dño p̄cib⁹ implorem⁹. h Ad bethsaidã. Be. Bethsaida ciuitas ẽ ĩ galilea andree ⁊ petri et philippi ꝓpe stagnũ genezareth. Sȝ marc⁹ dicit pacta refectiõe venisse trãs fretũ ad bethsaidã. Luc. 9. b Lucas: q ĩ locis bethsaide factũ fuerit miraculuȝ. Ait enim:

enim: assumptis illis seces. seor. in locũ desertum q̄ est bethsaide. Qđ cũ cognouissent turbe: secute sũt illum: ⁊ excepit eos ⁊c. vsqȝ ad refectionẽ illã. Sȝ forsitã Lucas desertũ locũ q̄ ẽ bethsaide nõ ipi⁹ vicinitã ciuitatis dixit: sȝ loca deserti ad eam ꝑtinẽtis. Marcus enĩ dicit apte q p̄cederẽt eũ ad bethsaidã vbi ipi⁹ fines ciuitatis notat. Luce. 6. Lucas ꝟo q̄ nõ dicit in desertũ locũ q̄ ẽ bethsaida: sȝ q̄ est bethsaide: forte nõ ipaȝ ciuitatẽ ẜ locũ desertũ ad ipam ꝑtinẽtẽ ĩtelligi voluit. Johes dicit turbas manducasse panẽ iuxta tyberiadem ⁊ ascendẽtes nauim discipulos venisse in capharnaũ trans mare: q̄ ambe sũt ciuitates in galilea iuxta stagnũ genezareth: qđ etiaȝ tyberiadis a tyberiade ciuitate sic vocaꝛ. i Abijt ĩ mõtem orare. Be. Bene orat q̄ deũ orando q̄rit: a terrenis ad superiora ꝓgrediẽs: verticẽ curie sublimioris ascendit. Qui de diuitijs aut honore seculi aut de morte inimici orat: in imo iacens viles ad deũ p̄ces mittit: orat autem dñs nõ ꝓ se sȝ ꝓ me. Naȝ ⁊ si oĩa posuerit pater in manu filij: filius tñ vt formã hoĩs impleret obsecrat patrẽ pro nobis: q̄ aduocatus est nobis. 1. Joh. 2 Vñ: Aduocatũ habem⁹ apud patrem iesum xp̄m. Si aduocat⁹ ẽ: debet pro nostris ĩteruenire peccatis. Nõ ergo quasi infirmus obsecrat: sed q̄si pius impetrat. Oĩa que vult põt: qꝛ aduocatus et iudex noster est: alteꝝ pietatꝭ officiũ: alterũ potestatis insigne. k Et ipse sol⁹ ⁊c. Qui aliq̃ omnino in periculis ecclesiã deseruisse videꝛ. Ps. 9. Mat. 14. Joh. 6. Vnde: Vt q̄d do. re. lon. ⁊c. Sȝ quia differt auxiliũ: non aufert subsidium. Vnde sequiꝛ: Et circa quartam ⁊c. l Et circa quartã. Be. Statiões ⁊ vigilie militares horarũ spacio diuiduntur: patȝ ergo eos tota nocte laborasse: ⁊ diluculo appropinquãte auxiliũ habuisse: qꝛ cũ pressuris obsita humana fragilitas paruitatẽ viriũ suaꝝ cõsiderat: in se nihil nisi tenebras angustiarum: et ostium insurgentiuȝ estus cernit. Cum ꝟo mentem ad superni p̄sidij lumen: et ad perpetue retributionis dona erigit. Quasi inter vmbras noctis repente ortum luciferi conspicit: qui diem ꝓximum: id est christum nunciet. Lucifer nanqȝ tres horas noctis: id est totam vigiliam matutinaȝ illuminare diciꝛ: m Et volebat p̄. ⁊c. Be. Vt ad horam scȝ conturbati: sed cõtinuo liberati plus liberatiõis sue miraculũ stuperent: ⁊ ereptori suo maiores gratias referrẽt. Sic sepe diuina pietas in tribulatiõe videꝛ fideles deseruisse quasi laborantes in mari discipulos putetur iesus voluisse p̄terire. Ps. 41. Vñ: Quare me de. ⁊ qua. cõtri. in. dũ af. m. ini. Sed continuo dñs adest: quasi diceret: Cum trãsieris Esa. 43. per aquas tecum ero: et flumina non operient te: cum ambulaueris in igne: non cõbureris: ⁊ flãma non ardebit in te. vnde sequitur: Et statim locutus est ⁊c. ¶ Putauerũt

Nico. de lyra

dicens: Est puer hic vn⁹ q̄ habet q̃nqȝ panes ⁊c. dicũꝛ tamẽ hic discipuli hoc respondisse in generali qđ dixit andreas eo modo sicut dictũ ẽ de philippo. Circa scđam ꝑtem dicitur: a Et statim coegit discipulos suos ascẽdere nauim. qꝛ nõ libenter recedebãt absqȝ magistro suo: ei⁹ societate ⁊ doctrina delectati. b Ad bethsaidã. loc⁹ erat vnde recedebant. c Et cũ dimi. ⁊c. ꝑ ẜ ostẽdẽs q p̄dicator verbi diuini debet post sermonẽ suum ad deũ in oratione redire vt q̄cquid boni ibi fecerit: glie dei ascribaꝛ. d Et volebat pręterire eos. eo modo sicut post resurrectionẽ suaȝ ambulans cum duob⁹ discipulis suis euntib⁹ in emaus finxit se lõgi⁹ ire: vt habetur Luce vlt.

a Putauerũt fan. Be. Adhuc heretici putãt fantasmã esse: nec verã carnẽ de virgine assũpsisse. Theodorus eni pharanitanus episcopus scripsit põdus corporale fm carnẽ nõ habuisse dñm s3 absq3 pondere τ carne supra mare ambulasse. Fides aũt catholica τ põdus fm carnem eũ habuisse pdicat: τ onus corporeũ τ cũ põdere τ onere corporali incedere supra aq̃s non infusis pedibus. Unñ Dionysi⁹ in opusculis de diuinis nominib⁹ ita ait: Ignoram⁹ q̃liter d virgineis sanguinib⁹ alia lege p̃ter naturalẽ formabat᷑: τ q̃liter non infusis pedib⁹ corpale põd⁹ habẽtib⁹ et materiale onus deambulabat ĩ humidam τ instabilẽ substantiã. b Nolite timere. Prima subuẽtio ẽ pellere timorẽ. scõa tẽpestatẽ pñtie sue ṽtute cõpescere. Nec mirũ si dño ascẽdẽte in nauim cessat vent⁹: q2 in q̃cũq3 corde p grãm sui amoris adest: mox vniuersa vitiorũ τ aduersãtis mũdi τ malignorũ spiritnũ bella quiescunt. c Nõ eni τc. Be. Miraculo panũ q3 eẽt rerũ ɔditor ostẽdit. Ambulãdo super vndas: q3 totũ corpus habebat liberũ ab oĩ grauedine peccati. Placãdo vẽtos τ vndas: q3 elementis dominaret᷑ ostẽdit. S3 carnales adhuc discipuli magnitudinem tantum stupebãt: s3 diuine maiestatis veritatẽ nõ cognoscebãt. d Cognouerunt. Rumore nõ facie vel magnitudine signorũ: etiã vultu plurimis not⁹ erat. e Fimbriã. Be. Minimũ mandatũ: qd̃ q̃ trãsgressus fuerit: minimus vocabit᷑ ĩ regno celoꝝ: vel assumptionez carnis per quã venimus ad verbum dei. ☞ Et pue.

ſ ad horam vt gratior esset liberatio.

pterire eos. † At illi vt viderunt

a eũ ambulãtem supra mare puta-

ſ nõ eni putabãt veꝝ corpus sup aquas icedere posse.

uerũt fantasma esse: τ exclamaue-

rũt. Oẽs eni viderũt eũ τ ɔturbati

ſ Jñ3. videbimus eũ sicuti est.

sũt. Et statim locut⁹ ẽ cũ eis τ di-

b xit: Cõfidite: ego sũ. Nolite time-

ſ ecclesiam.

re. † Et ascẽdit ad illos ĩ nauim τ

cessauit vẽt⁹. Et pl⁹ magis ĩtra se

a ſ magnitudine miraculoꝝ τ nõ cognitione dei tatis et hoc est: Non enim τc.

c stupebãt. Nõ eni ĩtellexerunt de

ſ quare.

panib⁹. Erat eni cor eoꝝ obceca-

tũ. † Et cũ trãsfretassẽt: puenerũt ĩ

ĩ terrã genazareth et applicuerũt.

Cũq3 egressi eẽnt de naui: ɔtinuo a

ſ incole. ſ mira fides: nõ pñtia tm̃ salute contenti sunt: mittũt ad illos p circuitum vt currãt omnes ad medicum.

d cognouerũt eũ. Et pcurrẽtes vni- b

uersam regionẽ illã ceperũt ĩ grabatis eos q̃ male se habebãt cir-

ſ infirmos.

cũferre vbi audiebãt eũ eẽ: τ q̃cũq3 introibat ĩ vicos vel in villas aut ciuitates ĩ plateis ponebãt ĩ

e firmos: τ dep̃cabãt᷑ eũ vt vel fim

ſ non ipm.

briã vestimẽti ei⁹ tãgerẽt. Et q̃t-

a ſ hoc in futuro. ſ q̃n aufugiet dolor τ gemit⁹.

quot tãgẽbãt eũ salui fiebant.

Nico.de lyra

Luce vlt. nec tñ fuit ibi aliq̃ duplicitas seu falsitas: fm q3 dicit beat⁹ Gregori⁹. B eni fecit vt sic ostẽderet se eis exteri⁹ q̃lis apud eos erat ĩ mẽtib⁹ eorũ interi⁹. erãt eni dubij in fide resurrectiõis xp̃i τ tardi ad credendum: vt ibidẽ dr̃: τ xp̃s b dubiũ erãt aliquãtulũ elõgati a veritate. et ideo apparuit eis ĩ peregrina effigie: τ finxit se longi⁹ ire: q2 tales apparitiões fiũt cõiter fm dispositiões iteriorẽ ipoꝝ q̃b⁹ fiũt: τ eodẽ mõ dr̃ b q3 volebat pterire eos: q2 erãt puc fidei fm q3 dr̃ in textu: q2 putabãt fantasmã eẽ τ tñ iã viderãt tãta miracula eũ fecisse q3 credere debebãt ipm sup aq̃s posse ambulare. Circa tertiã p̃te dicit᷑: a Cũq3 egressi eẽnt de naui ɔtinuo cognouerũt eũ. s. illi de terra genazareth. q2 p famã quã audierãt τ miracula q̃ aliq̃ eorũ viderãt cognouerũt q3 ille erat q̃ infirmos curabat τ mirabilia alia faciebat. τ ideo subdit: b Et pcurrẽtes vni. regi. illã. q2 gerazeni miserũt p ciuitates ad b q3 adducerẽt infirmi ad pñtiã xp̃i: vt fimbriam vestimẽti ei tãgerẽt. Judei eni erãt distincti ab alijs gẽtib⁹ nõ solũ in fide s3 etiã ĩ habitu: q2 Nume. xv. pcipit᷑ q3 facerent fimbrias ĩ angulis palliorũ: τ talem habitum portabat xp̃s sicut τ legem seruauit: et ad tactum hmõi fimbriarũ curabantur infirmi. Ca. VI

Moraliter.

Et egressus inde abijt in patriã suam τc. † Unñ huic b oĩa: Isti sites sunt rustico q̃ crucifixũ adorarenolebat eo q3 lignũ creuerat ĩ horto suo. ƒ† Et vocauit. xij. Seq̃t: † Et pcepit ne q̃d tolleret τc. Be. Per perã onera seculi. p panẽ delitie corpales. p es in zona sapientie occultatio signat᷑: q2 q̃squis officiũ doctoris accipit neq3 onerib⁹ secularĩũ negocioꝝ deprimi neq3 delitijs carnalib⁹ resolui: neq3 cõmissũ talẽtũ sub ocio leti corpis debet abscõdere. † Quocũq3 itroieritis ĩ domũ τc. Theophil⁹ ne de gula ɔtigeret eos rep̃hẽdi ab alijs ĩ alios trãseũtes. b† Et audiuit rex hero. τc. Seq̃t postea: g† Et ɔtristat⁹ ẽ rex xp̃s iusiurãdũ τc. Be. Dissimulator mẽtis sue tristiciã pfert ĩ facie: cũ leticiã haberet ĩ mẽte: scelusq3 excusat iuramẽto: vt b occasiõe pietatis magl impi⁹ fieret. τ ideo p ipm signat᷑ illi q̃ sub specie religiositatis machinãt᷑ op⁹ facere malignãtis. Per herodiadẽ xo signat᷑ luxuria. Per saltatricẽ dissolutio libidinosa. Per q̃s Johãnis. i. hoĩs gratiosi frequẽter pcurat᷑ mors spũalis: et aliq̃n corpalis. d† Et ait ill⁹ venite se. τc. Theophil⁹. quiescere facit xp̃s discipulos suos vt discãt ppositi q3 q̃ laborant in opere τ sermone requiẽ pmerẽt᷑: τ q3 non debẽt ɔtinue laborare. † Et pedestres de oĩb⁹ ciuitatib⁹ cucurrerũt illuc τc. Adhuc tẽporib⁹ istis paupes τ mediocres: psone magis currũt ad smões q̃3 magne. † Et cũ iã hora multa fieret τc. Beda mystice decliata die. turbas saluator reficit: q2 cũ sol iusticie p nobis occubuit a spũalis inedie tabe sum⁹ saluati. Prouocat aplos ad fractionẽ panis: insinuãs q3 q̃tidie p eos sint corda nr̃a pascẽda: eoꝝ sc3 lr̃is et exemplis. Per q̃nq3 panes q̃nq3 libri moysi. per duos pisces xp̃he τ psalmi figurãt᷑. Duodecim cophini sũt duodecim fruct⁹ spũssancti: q̃b⁹ reficimur ĩ eucharistie sacramẽto. c† Et cuz dimisisset eos abijt ĩ mõ. τc. p b ostẽdẽs q3 orãs nõ debet ĩ terrenis desiderijs iacere. † Erat nauis in medio mari τc. nauis ẽ corp⁹ humanũ ĩ q̃ fm platonicos aĩa ẽ sicut nauta ĩ naui: q̃ fluctib⁹ passionũ ĩre τ ɔcupiscẽtie: q̃ sũt ĩ organis corpalib⁹ frequẽter ĩpellit᷑: τ aliq̃n piclitat᷑. nã mot⁹ passionis aliq̃n subuertit iudiciũ rõnis. Sed q̃rta vigilia q̃ termiat᷑ ĩ luce matutina xp̃s venit: q2 dũ mens ad supni luminis claritatẽ oculos erigit passionũ impetus cõquiescit: τ tũc fit applicatio ad terrã genazareth. i. generãtis aurã p quã significat᷑ spũs aure lenis vbi est dñs. iij. Reg. xix. τ sanantur infirmi a languore peccati.

Jn ca. vj. vbi dr̃ ĩ postil. Nec ẽ veri simile q3 tãto tpe fuerit ociosus.

Additio. j.

Cũ xp̃s etiaz in hac vita sũmum gradũ ɔtẽplatiõis attigit nllo mõ dici potuerit ociosus etiã si aliq̃n ab oĩ actione seu exercito corpali cessasset: b eni ptinet ad ɔtẽplatiuã vitã ab exteriori actiõe q̃escere fm Grego. i. vj. moral. et ideo irrationabile est attribuere xp̃o occupationẽ in artib⁹ mechanicis ad remouendũ ab eo ociositatẽ: nec ex hoc q3 illi de nazareth ipm fabrum vocabãt: ɔcludit᷑ ipm fuisse fabrũ: sicut nec ipm habuisse sorores l3 ipsi dixissent. Non ne sorores ei⁹ b nobiscũ sũt: s3 fabrũ ipm dicebãt ad vilipẽdẽdam doctrinã xp̃i. frequẽter eni hi q̃ occupant᷑ ĩ actiõib⁹ corporalib⁹ deficiũt ab ĩtellectualib⁹. Uel dicendũ fm Aug. q3 coipso fabrũ xp̃m credebãt q̃ fabri filiũ: q2 cõiter filij dicunt᷑ habere artẽ patr⁹. Jn eodẽ ca. vbi dr̃ in postil. Ex quo patz q3 sandalia non dicuntur calciamenta.

Additio. ij.

Manifestũ ẽ ex cõmuni mõ loquendi q3 sandalia sũt q̃dã species calciamenti. Calciamentũ eni se habet vt gen⁹ ad oĩa q̃b⁹ induimur. vñ si apli phibebãt᷑ ne aliq̃ mõ portarẽt calciamẽta put ĩtelligit postillator: ex ɔsequẽti nõ possent portare sandalia cum sint q̃dã species calciamẽti: τ sic cẽnt eis iniũcta cõtraria pceptã: qd̃ ẽ manifeste ɔ̃ renem. vñ aliter dicẽdũ ẽ. Ad q̃d sciẽdu3 q3 calciamẽta seu sandalia possũt duplicit᷑ portari. Uno mõ ĩ pedib⁹ put cõmunit᷑ fit. Alio mõ ligata sub cingulo vl̃ recõdita ĩ sacculo vel ĩ pera ĩ manib⁹. put paupes itinerãtes q̃nq3 faciunt vt cũ corrũpũt᷑ vel deficiũt calciamẽta seu sandalia q̃ habẽt ĩ pedib⁹ puideãt sibi de alijs: τ q̃ secũ portãt mõ pdicto. pmo nõnũq3 fuit phibitũ aplis vti sandalijs nec calciamentis sc3 in pedib⁹: q2 b ptinet ad veloci⁹ seu expediti⁹ incedendũ. Uñ israeliticis vt citi⁹ exirẽt de egypto τ nõ desidiose ambularẽt: pcipiebat᷑ a dño vt haberẽt calciamẽta ĩ pedib⁹: put ipemet postillator dicit Exo. xij. scdõ xo modo phibitũ ẽ aplis euntib⁹ ad pdicãdũ sc3 portare calciamẽta ĩ sacculo vl̃ hmõi: q2 b ẽ impedimẽtũ itinerãti sicut τ alia supflua vel duplicia

plicia q̄ ꝓhibebāt aplis eūtib⁹ ad p̄dicādum: vt ī p̄senti ca. Ueritas hui⁹ distinctiōis. s. de duplici mō portādi calciamenta: ptꝫ ex mō loquēdi sacre scripture. Naꝫ Mat. x. vbi calciamēta eis ꝓhibebāt nō ꝓhibet eis portare ī pedib⁹. dicit enī: Nec calciamēta: nec virgā. Siliter Luc. x. dic̄: Nec perā nec calciamēta nō exp̄mēs ī pedib⁹. Fm Marcū ī h̄ caplo non p̄mittit̄ aplis portare sandalia simpliciter: q2 h̄ est ꝯ aliud p̄ceptū de directo h̄ p̄mittitur eis calciari sandaliis qd̄ ē portare sandalia p̄mo mō: vn̄ expresse dicit: Sed calciatos sandaliis. Silr̄ apl's ad Ephe. vj. ī eadē materia dicit: Calciati pedes ī p̄paratiōe euāgelij. Nō enī dicit ꝙ portēt calciamēta qd̄ pōt itelligi scd̄o mō portādi: h̄ ꝙ portēt ī pedib⁹. ꝛ sic ī his duob⁹ p̄cept̄ nll'a ē ꝯtradictio: etiā si sandalia ꝛ calciamēta ꝓ eodē sumāt̄. ꝛ de hac materia vide supra ca. j. in additiōe scd̄a.

Replica. In ca. vj. vbi d2: Nōne h̄ ē faber. dic̄ postillator ꝙ nō ē verisimile xp̄m a iuuētute vsq3 ad tricesimū ānū fuisse ociosū. Burg. dicit xp̄m nō debuisse op̄ari op̄a mechanica: q2 īpediuisset op̄a intellectualia in q̄b⁹ xp̄m sūmū gradū tenuit: id̄o ociosus dici nō potuit: h̄ dico q̄ ad factū ꝙ et si xp̄s nihil op̄ando corp̄alit̄ ociosus nō fuit: p̄buisset tn̄ exemplū ociosis q̄ ab eo sumerēt velamē excusatiōis: laborauit igit̄ sicut ꝛ orauit: nō ad suffragiū sꝫ ad exemplū. Nec talis labor in xp̄o potuit remittere sūmū graduꝫ intellectualis ꝯtēplatiōis vt Burg. arguit: sicut nec dolor sūmus in passione potuit remittere summā fruitionē. de q̄ alibi.

In eodē ca. vbi ꝯcedūt̄ aplis sandalia: postillator volēs saluare lr̄am. Matth. x. vbi ꝓhibent̄ calciamenta dicit sandalia ꝓprie nō esse nec dici calciamenta. Burg. vult ꝙ sandalia sint ꝯtenta vt species sub genere calciamētoꝝ. Et soluit eā ꝯtrarietatem quā mouit postillator de Matth. x. ꝛ hic p̄ portare ī pedib⁹ vel in sacculo ꝛc̄. Sꝫ nō videt̄ maturū de h̄ oportere fieri mandatū ꝙ raro ꝛ p̄ viles p̄sonas fieri ꝯsueuit scꝫ portare calciamēta in dorso ligata. Ridiculosa igit̄ videt̄ distinctio Burgen̄. Satis enī dictū arbitror de vsu calciamentorū in pedib⁹ xp̄i ꝛ aploꝝ sup̄ Matth. x. De sandaliis aūt hic ꝯcessis sec⁹ ē: q2 non p̄tinent ad gen⁹ calciamētoꝝ: gen⁹ dico logicū: h̄ ꝓpter similitudinē vsus respectu pedū modū habēt calciamēti: que alio noīe dicunt̄ caligine: iuxta illud Act'. xij. vbi d2 Petro: Calciate caligas tuas. grecus sermo habet sandalia vbi nos caligas: et vt q̄dam volunt sandalia sūt in soleis integra superius aperta. ꝛ sic cum nō sint calciamēta habent tamē aliquid simile: quia pedum cōtra asperitatē vie sunt munimenta. ꝛ sic ꝓhibitis calciamentis cōceduntꝰ sandalia sine contrarietate. Ad plenā enim calciationē requirunt̄ multa scꝫ calige ligature ꝛc̄. ab huiusmodi curiositate sunt apl'i ꝓhibiti ꝛ ceteris que in lr̄a enumerantur sandaliis cōcessis.

Glo. ordi.

A a Et ꝯueniūt. Be. Patet Ca. VII q̄ꝫ vera sit ꝯfessio dn̄i ad patrē q̄ d2: Quia abscōdisti h̄ a sapiētib⁹ ꝛ prudētib⁹: ꝛ reuelasti ea p̄uulis. Indocti veniūt: infirmos adducūt: vt vel fimbriā ei⁹ ꝯtingāt. ꝛ id̄o cupita salute potiūtur. Pharisei v̄o ꝛ scribe q̄ doctores populi ēē debebāt: nō ad v̄bū audiēdū: nō q̄si ad medicū: sed ad q̄stionū pugnas cucurrūt. b Cōmunib⁹. Hiero. Immundis: vel cōmunib⁹ manib⁹ cōmunionē gētium significat. Mūdicia phariseoꝝ sterilis est: cōmunio aploꝝ non lota extendit palmites suos vsq3 ad mare. c Nō lotis. De non lotis corp̄is manib⁹ vituperāt: cū in eoꝝ operib⁹ nihil īmūdicie iueniatur. Ipi aūt exteri⁹ loti ꝯscie liuore intus sūt polluti. d Pharisei ꝛc̄. Bed. Sup̄stitiosa hoīm traditio crebri⁹ lauari ob mādu cādū ꝛ hmōi. Sꝫ necessaria doctrina v̄itatis eos iubet q̄ panē vite q̄ de celo descēdit mādu care desiderāt: crebro elemosynarū aliorūq3 iusticie fructuū lomento sua op̄a purgare. B e Baptismata calicū. Frustra vasorū baptismata seruāt: q̄ cordiū suoꝝ ꝛ corpoꝝ sordes negligūt. Non enī h̄ de materialib⁹ manib⁹ dictum ē: sꝫ ꝓ mentiū emundatione ꝛ operum castigatione et animarum sanctimonia et salute. f Quare discipuli. Mira stulticia filiū dei arguūt: q2 non s̄uat p̄cepta hominū. Manus autem: id ē opera non corporis sed anime lauāde sunt vt fiat in illis verbū dei. g Bene ꝓphetauit. Hiero. Latratum phariseorum reprimit furca rationis: id est moysi ꝛ esaie increpatione: vt et nos hereticos verbis scripture vincere possimus. h Bene irritum fecistis. Falsam calumniā vera ratione confutat quasi vos ꝓpter traditionem hominū precepta dei contemnitis et negligitis: quare ergo meos discipulos arguitis qui iussa seniorum paruipēdūt vt custodiant mādata dei. i Uos autem dicitis. Beda. Consulens dominus imbecillitati: vel etatum vel penurie parentū: precepit vt filii honorarent patres etiam in necessariis huius vite. Hāc aūt legem scribe et pharisei subuertentes vt impietatē sub nomīe pietatis inducerent docuerūt filios suos: vt si quis ea q̄ parētibus offerēda sūt deo vouere voluerit: q̄ verus pater ē: oblatio dn̄i p̄ponat̄.

Mar. 11. d

† 86. di. c. ceterū. 22. q. 4. c inter cetera ibi sacrū scriñ euāgelium

Tibi ꝓde

a Et ꝯueniūt ad eū pha Ca. VII risei ꝛ q̄dā de scribis veniētes ab hierosolymis. Et cū vidissēt *(aperit quare venissent.)* b q̄sdā ex discipulis eius cōmunib⁹ mani c bus id ē nō lot' mādu care panes: vitu d perauerūt *(ideo.)*. Pharisei enī ꝛ oēs iudei nisi crebro lauerit man⁹ n̄ mādu cāt *(panem.)*: tenētes traditioneꝫ senioꝝ *(nō dei. — redeuntes. — lauent. — frustra baptizantur sic: dū in noīe saluatoris nō abluuntur.)*. Et a foro nisi baptizent̄ nō comedūt: ꝛ alia m'lta sunt q̄ tra e dita sūt ill' seruare baptismata calicū et vrceoꝝ: ꝛ eramētoꝝ ꝛ electoꝝ. †Et iterro f gabāt eū pharisei ꝛ scribe. Quare discipuli tui nō ambulāt iuxta traditionē seniorū: sꝫ cōmunib⁹ manib⁹ manducant *(immundis.)* g panē? At ille r̄ndēs dixit eis: Bn̄ ꝓphauit esaias de vobis hypocritis sicut scriptū est: †Popul⁹ hic labiis me honorat *(extrinsecus.)*: cor aūt eoꝝ lōge ē a me *(ꝛ q2 longe est cor: inuanū ꝛc̄.)*. In vanū āt me colūt *(quia.)* docētes doctrīa et p̄cepta hoīm *(non dei.)*. Uel relinquentes mādata dei tenētes *(necessaria.)* traditiones hoīm *(vanas. — non dei.)*: baptismata vrceorū *(scꝫ.)* ꝛ calicū: ꝛ alia similia his facitis m'lta *(supstitiosa ꝛ inutilia facitis.)*. h Et dicebat ill': Bn̄ irritū fecistis p̄ceptū dei: vt traditionē v̄ram seruetis. Moyses eni dixit. †Honora patrē tuum ꝛ matrē tuā *(a nō tm̄ salutatione ꝛ officio deferendo: sed munere: sicut illud est: Honora viduas. i. tribue necessaria.)*: et qui maledixerit patri v'l ma i tri morte moriat̄ *(q. bene pōt dicere.)*. Uos autē dicitis: Si dixerit homo *(filius.)* patri aut matri corban:

Nico. de lyra

a b Et ꝯuenerunt. Ca. VII Postq̄ꝫ descripta ē erga discipulos xp̄i ꝯdescensio. hic ꝯn̄r describit̄ phariseoruꝫ cōfutatio: ꝛ h̄ q̄druplicit̄. Primo ī eoꝝ obseruātiis. Scd̄o in miraculis xp̄i. se. ca. ibi: Et exierūt pharisei. Tertio in lege p̄missis. x. ca. Quarto ī parabolis. xij. ca. Circa p̄mū p̄mo describit̄ phariseoꝝ confutatio. scd̄o ꝓploꝝ cōsolatio. ibi: Et inde surgēs. Circa p̄mū p̄mo describit̄ phariseorū obseruatio vana. secūdo eoꝝ īterrogatio maligna. ibi: Et īterrogabāt pharisei. tertio eoꝝ ꝯfutatio vera. ibi: At ille r̄ndēs. q̄rto dicte ꝯfutationis expositio plana. ibi: Et cū introisset ī domū. Sn̄ia v̄o istaꝝ partiū patꝫ ex dictis Mat. xv. exceptis que sequunt̄: b Pharisei enī ꝛ oēs ꝛc̄. volētes p̄ mūdiciā exteriorē p̄tēdere ꝙ haberēt iteriorē: cū tn̄ essent pleni iniq̄tate ꝛ īmūdicia. Fm ꝙ d2 Matth. xxiij. c Et a fo. nisi ba. non co. q̄n enī exibant ad negocia exteriora ī publico reputabāt se īmūdiciā aliquā cōtrahere ab aliis: q̄ tn̄ erāt meliores ip̄is. ꝛ id̄o redeūtes a talib⁹ negociis lauabāt se anteq̄ comederēt q̄si purgātes īmundiciam ab aliis ꝯtractam. d Moyses ei dixit: Hono. pa. ꝛc̄. dn̄s autē dixit h̄: vt habet̄ Exo. xx. h̄ moyses explanauit q̄liter eēt ītelligēdū: ꝯ quē ītellectū sacerdotes ꝛ pharisei docebāt. e Corban qd̄ ē do. corban nō significat donū generaliter acceptū: h̄ donū deo oblatū vel offerēdū: pharisei ꝛ sacerdotes auaricia moti dicebāt

† Mat. 15. a

† Esa. 26. d Mat. 15. a

† Exo. 20. b Deu. 5. b Leui. 16. b

a Tibi ꝓderit ⁊c. Isid. in tuos vsus ↄsumit: qḋ sacrilegiū ē. Uel iterrogatiue: q̄si ꝓderit tibi: ſi debet: ꝗ metuētes prēs afficiebāt inedia. b Nihil ē ex. Be. Nec idoloticū inq̄tū cib⁹ ē: inq̄tū dei creatura est: ſ; demonioꝝ iuocatio ꝗ facit imūdū. Un̄: Nō potestis bibere calicē dn̄i ⁊ calicē demonioꝝ. Judei se partē dei iactāt: cōmunes cibos vocāt qb⁹ oēs hoīes vtunt: vt ostrea: lepores: ⁊ hmōi aīalia q̄ vngulā non findūt nec ruminant nec squamosa in piscib⁹ sunt. c Et vos im. Corripiunt: q: q̄ ꝑ se patēt: mystica putant. Ex q̄ aduertim⁹ vitiosū eē auditorem q̄ obscura manifeste aut manifeste dicta obscure vult itelligere. d Et i secessū. Be. Hinc calūniant q̄dā heretici ꝙ dn̄s phice ignar⁹ putet oēs cibos i ventrē ire ⁊ i secessū digeri: cum statim infuse esce ꝑ artus ⁊ venas ⁊ medullas neruosq; fundant. Un̄ ⁊ multos q̄ vitio stomachi ꝑpetē vomitū sustinēt: post cenas ⁊ prandia statim euomere dicūt. ⁊ tñ corpulētos eē: q: ad primū tactū liquidior cib⁹ ⁊ pot⁹ ꝑ mēbra fundit. Sz q̄uis tenuissimus humor ⁊ liquēs esca cuz in venis ⁊ artub⁹ cocta fuerit et digesta: per occultos meat⁹ (q̄s greci poros vocāt) ad inferiora dilabit: ⁊ in secessū vadit. Aug⁹. Quedā sic accedūt vt etiā mutēt ⁊ mutent: sicut ⁊ ip̄e cibus amittēs speciē suā in corp⁹ nostrū vertit et nos refecti i robur mutamur. e De corde hominū. Be. Hic loc⁹ p̄ncipalis nō iuxta platonē in cerebro: ſ; iuxta xp̄m i corde ē. Arguūt etiā ex hac snīa q̄ cogitatiōes a diabolo immitti putant: nō ex ꝓpria nasci voluntate. Diabol⁹ incētor ⁊ adiutor malaꝝ cogitationum esse pōt: auctor esse nō pōt. Si aūt in insidijs semꝑ positus leuē cogitationū nostrarū scintillam suis fomitibus inflāmauerit: nō debem⁹ opinari eum q̄z cordis occulta rimari: ſ; ex corꝑis habitu et gestibus extimare quid versemus intrinsecus: vt si pulchram mulierē nos crebro viderit inspicere: itelligit nos amare. f Et inde surgēs ⁊c. Relictis scribis ⁊ phariseis calūniatoribus: in ꝑtes tyri et sidonis secessit: vt tyrios sidoniosq; curaret. g Neminem voluit scire. Beda. Q̄uis latere nō potuerit: non tamē factū ē qḋ voluit: sed exemplū eis dabat quib⁹ sanandi infirmos grāz ↄferebat: vt in miraculis humani fauoris gl'iam q̄tū possent declinarēt: nec tñ a pio oꝑe virtutū cessarēt: cum hoc fieri vel fides bonoꝝ iuste expeteret: vel incredulitas prauoꝝ necessario cogeret. Ob hāc enī causam tyri ⁊ sidonis fines intrabat: vt filiā syrophenisse a demonio liberaret ⁊ ꝑ fidē gentilis femine scribarū ⁊ phariseorū ꝑfidiam argueret. h Mulier enim. Marcus dicit dn̄m fuisse in domo cuz venit ad cuz mulier. Mattheus dicit ꝙ clamat post nos. Per qḋ innuit ꝙ post ambulantē p̄ces emiserit. Uenit ergo ad eū mulier in domū: sed quia Matthe⁹ ait: Nō respōdit ei verbum: dedit intelligere ꝙ ambo tacuerūt: ⁊ cum silentio ingressi sunt: ⁊ ita cetera cōtexuntur q̄ i nullo dissentiunt. Hiero. Allegorice. Mulier est mater nostra romana ecclesia. Nota demoniaca occidentalis barbaries: cuius fides fecit de cane ouem. Micas intellectus querit: non panem infractum littere cupit. Beda. Allego. Mulier gentilis sed cum fide ad dn̄m veniens: ecclesiam significat de gentib⁹ collectam: que ꝓ filia demoniaca dominum rogat: id est pro suis populis nondū credentibus: vt et ipsi a diaboli fraudibus absoluantur. Que bene ſm Mattheum de finibus suis egressa: ſm Marcum ingressa ad dominum atq; ad pedes procidisse dicitur: vt ex vtroq; colligatur: quia illi soli fideliter et recte pro errantibus orant: qui priscas sue perfidie mansiones relinquunt atq; in domum dei: id est ecclesiam pia se deuotione transferūt. i Sine prius saturari filios. Quasi futurum est vt et vos gentes salutem consequamini: sed

ꝗ prius

Mat. 15. c

Ibidem

Allego.

Allego.

a qḋ ē donū quodcunq; ex me tibi ꝓderit: et vltra nō dimittit[is] euz q̄cq; facere prī suo aut mrī: rescindētes verbū dei per traditionem vestram quam tradidistis. Et similia huiusmodi m'lta facitis. Et aduocans iterū turbas dicebat illis: Audite me b oēs et itelligite. Nihil est extra hoīem introiens in euz qḋ possit eū coinquinare: sed q̄ de homine ꝓcedunt illa sunt que coinquināt hominē. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introisset in domum a turba interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis: c † Sic et vos imprudētes estis? Nō intelligitis: quia omne extrinsecus introiens in hominē nō potest eum coinquinare: q: nō itrat in cor ei⁹ sed i vētrē vadit: ⁊ in secessū exit purgās oēs d escas? Dicebat autē: quoniam que de homine exeunt illa coinquināt hominē. † Ab int⁹ enim e de corde hominuz cogitatiōes male ꝓcedūt. Adulteria: fornicationes: homicidia: furta: auaricie: neq̄cie: dolus: ipudicicia: ocul⁹ malus: blasphemia: superbia: stulticia. Omnia mala hec ab intus procedunt ⁊ coinquinant hominē. Et inde surgens f abijt i fines tyri et sidonis. Et i g gressus domum neminem vo h luit scire: ⁊ nō potuit latere † Mulier enī statim vt audiuit de eo cui⁹ filia habebat spiritū imundum intrauit: ⁊ ꝓcidit ad pedes eius. Erat enim mulier gētilis syrophenissa genere. Et rogabat euz vt demoniū eijceret de i filia eius. Qui dixit illi: Sine

Interlinear glosses: quod deo voui. — al's ꝓfuerit. — et sic. — boni. — q̄ debet sustētari necessarijs hui⁹ vite. — quasi in hoc rescinditis. — de parētibus. — vestre auaricie. — nō deus. — contra mādatū dei. — cōfutatis suꝑbis: hūiles aduocat ⁊ docet. — de corde hominis. — vel cōmunicāt: cōe enī dicūt iudei imūdū. — attentos facit. — relicta. — exponere. — vel cōmunicare. — in quo est sedes anime. — inuidia. — ideo. — i. romana ecclesia. — in auditu auris obe. mihi. — occidentalis ecclesia. — causa cuius venerat mater ad iesum. — ad humanitatem. — hic fides qua crēdit filiam posse saluari.

dicebāt ꝙ meli⁹ erat filijs offerre deo bona sua q̄ ꝓuidere parētib⁹ i necessitate positis: ⁊ sic euacuabāt p̄ceptū dei de honore parētū: vt plenius dictū fuit Mat. xv. a Si q̄s ha. ⁊c. i. si q̄s habet voluntatē audiēdi verā doctrinā: audiat meā et nō phariseoruz. b In secessū ⁊c. Natura ei q̄ ē sagax ipuritatē q̄ ē i alimēto suscepto emittit ꝑ secessū: retinēs illḋ qḋ ē ibi purū ad corꝑis nutrimētum: ⁊ sic purgat esca corꝑis nutritiua. c De corde ho. ⁊c. i. consensus deliberatiui ad mala agēda: q̄ explicat mag' i particulari: cuz subdit: d Adulteria. i. q̄b⁹ ē violatio thori alieni. e Fornicatiōes. i. illiciti ↄcubit⁹ ꝑsonarū a matrimonio solutarū. f Homicidia. q̄b⁹ infert nocumētū i ꝑsonas ꝓximorum. g Furta. quib⁹ res aliene subtrahunt. h Auaricie. inquātū aliq̄ iniuste retinēt. i Nequicie. q̄ ↄsistunt in calumnijs ꝓximoꝝ. k Dolus. in deceptione eoꝝ. l Impudicitie. q̄tum ad tactus et aspectus imundos. m Oculus mal⁹. q̄tum ad odium ⁊ inuidiaz: q: non ꝑmittunt videre recto oculo bonum proximi. n Blasphemie. i. iniurie in deum. o Superbia. dei vel ꝓximi cōtemptus. p Stulticia. i. q̄libet iniuria i ꝓximo. q Et inde surgēs. Hic ↄñter describit consolatio populoꝝ. ⁊ p̄mo gētilium. secūdo galileorū. ibi: Et iterum exiens. Circa primū dicitur: Et inde surgēns abijt in fines tyri a sidonis: vbi habitant gentiles ad quos transijt xp̄s ad benefaciendum eis: relinquens iudeam ꝓpter maliciā phariseoꝝ ⁊ ingratitudinē. r Et ingressus domū neminē voluit scire. i. noluit manifestari aduentum ei⁹ per discipulos suos: ostendēs ꝙ predicator et oꝑator miraculorū nō debet q̄rere ꝓpriam ostentationem. s Et nō potuit latere. illud nō posse nō refert ad ei⁹ potentiā absolutam sed ad ↄgruentiaz. non enī erat congruū ꝙ aduētus medici lateret ifirmos: nec fuit decens ꝙ manifestaret per suos discipulos: vt dictū est. et ideo manifestatus fuit ꝑ alios q̄ famā eius audierāt et aliqui eū viderāt: q: nō solū de iudea sed etiā de nationib⁹ alijs multi veniebant ad euz ꝓpter miracula et sanitates q̄ oꝑabatur: vt habet. s. iij. ca. t Mulier enī statim vt au. ⁊c. non ē intelligendū ꝙ curauerit familiam ei⁹ existens in domo: q: tūc noluit facere sed magis in via cuz ip̄a clamaret post eos: vt habetur Matth. xv. v Erat enim mulier gētilis syrophenissa genere. i. d syria phenicis. Est enī syria nomen generale ꝓuincie: phenis autē nomen cuiusdam

p ꝭ specialis

† Mat. 15. b

† Mat. 15. b
18 q. 6. c. 1.
22. q. 5. c. de ꝑiurare.

† Mat. 15. b

¶ prius oportet iudeos q̄ antiq̄ electiõe filij dei nominant̄ pane celesti refici: ⁊ sic tãdẽ gẽtibꝰ vite pabula ministrari. a Filioꝝ ⁊ mit. ca. Be. Mira ꝯuersio: nã isrl̄ quondã filiꝰ: nos canes. Pro diuersitate fidei ordo nominũ mutatur. de illis dr̄: Circũdederũt me canes multi. d̄ nobis: Alias oues habeo q̄ nõ sũt ex hoc ouili. b De mic̄. Nõ ĩtegros cibos digna sum recipere: reliquijs catelloꝝ ꝯtenta sũ: vt sic veniaꝫ ad panẽ ĩtegrũ. Be. Allego. De micis ⁊c. Mẽsa scriptura. vñ: Parasti ĩ cõ. m. m. ⁊c. Mice pueroꝝ ĩterna mysteria q̄bꝰ humiliũ corda reficiũt̄. Fm illud: Ex adipe fru. sa. te. Cõuersi enĩ ad finẽ catelli. i. qui in gẽtibꝰ erant despecti: nõ lr̄e supficiẽ ſ spiritualiũ sensuũ inquirũt medullã. Et h̄ sub mẽsa dñoꝝ suoꝝ. i. dũ verbis dei humiliter subditi: adimplẽda q̄ scripta sunt cuncta cordis et corpis officio supponũt: vt ad sperãda supna q̄ a dño ꝓmissa sunt p̄mia in celo merito se humilitat̄ erigant. c Propter hunc ser. Be. Hinc datur exemplũ cathecĩcãdi ⁊ bapticãdi infantes: qꝛ ꝑ fidẽ ⁊ ꝯfessionẽ parentũ in baptismo liberant̄ a demonio paruuli q̄ necdũ ꝑ se sapere vel aliquid agere boni possunt aut mali. d Tyri. Hiero. Tyrꝰ ãgustia: significãs iudeã: cui dñs: Coangustatũ ẽ. n. stratũ: breue ẽ palliũ tuũ: vtrũq̄ operire nõ põt vt trãsferat se ad alias gentes. e Sidonem. Hiero. Sidon venatio: fera indomita: nr̄a regio vl̄ natio ẽ. f Decapoleos. Be. Regio decẽ vrbiũ trans iordanẽ ad oriẽtẽ. Qt ãt dicit̄: Uenit ad ma. ga. ĩ me. fi. de. non ĩpos eum intrasse significat: neq̄ enim mare trãsnauigasse dr̄: sꝫ vsq̄ ad mare venisse: atq̄ ad locuꝫ q̄ medios fines decapoleos lõge trãs mare positos respiciebat. Hiero. Saluator ad saluandas gẽtes ab apl̄is deducit̄: et docet qđ adolescẽti ĩterrogãti respondit: Nosti mãdata hec fac ⁊ viues. g Surdũ ⁊ mu. Be. Qui scꝫ nec aures verbis dei audiẽdis: nec os ꝓ loquẽdis aperit. Quales necesse est vt hi q̄ audire ⁊ loq̄ verbũ dei longo vsu didicerũt dño sanandos offerant: vt eos q̄s humana fragilitas neq̄t: grẽ dextera saluet. Hiero. Genus humanũ tãq̄ vnꝰ hõ varia peste absumptꝰ in ꝓthoplasto cecat̄ dũ videt. surdus fit dũ audit. dũ odorat. emungit̄. obmutescit dũ loquit̄. mancus fit dum manꝰ erigit. incuruat̄ dũ erigit̄. idropicus fit dũ ꝯcupiscit. claudus dũ ꝓgredit̄. lepra suffundit̄ dum mundat̄. demone implet̄ dũ diuinitatẽ appetit. morit̄ morte dum audacter excusat. h Et depc̄abant̄ eũ ⁊c. Incarnationẽ dñi ꝓphete ⁊ patriarche cupiebãt. i Et ap. eũ ⁊c. Seorsũ a turbulẽt̄ cogitatiõibꝰ ⁊ actibꝰ inordinat̄ fmõibꝰ q̄ incõpositis educit̄ q̄ sanari meret̄. Digiti q̄ ĩ aures mittuntur: v̄ba spũssãcti. de q̄ dr̄: Digitꝰ dei ẽ hic: ⁊ opa digitoꝝ tuorũ sũt celi. Tetigit linguã ⁊c. Spuma d̄ carne dñi diuia sapientia: q̄ soluit ignorantiã humani generis: vt dicat: Credo in deũ patrẽ oĩpotẽtẽ ⁊c. k Seorsũ de tur. Be. Prima salutis via est de turba educi. De turba educit dñs infirmũ cũ mẽteꝫ peccatis lãguidã visitãdo illustrat: ⁊ a ꝯsuete ꝯuersatiõis moribꝰ aduocat: ⁊ ad sequẽda p̄cepta sua ꝓuocat. Digitos auteꝫ ĩ auriculas mittit: cũ ꝑ dona spũssãcti aures cordis ad intelligẽda ⁊ suscipiẽda v̄ba salutis aperit. Et qꝛ cognitionẽ v̄itat̄ debet seq̄ ꝯfessio. Seq̄t̄: Et expuẽs te. l. eiꝰ. cũ. s. ad ꝯfessionẽ fidei ora cathecĩcatoꝝ instruit. Sputuꝫ nãq̄ dñi ẽ sapor sapiẽ: q̄ dicit: Ego ex ore altissimi ꝓdij primogenita. Qñ sputo eius terre cõmixto cecꝰ illuminat̄. Sputũ enĩ qđ ex capite dñi descendit: diuinã eiꝰ naturã exp̄mit q̄ ex deo ẽ. Portio terre cui sputũ ĩmixtũ ẽ: hũanã significat naturã. Sic ẽ ex sputo ac terra cõposito medicamẽto oc̄los ceci nati apuit: qꝛ genꝰ humanũ ꝑ ꝯfessionẽ vtriusq̄ sue nature ab ingenit̄ erroꝝ tenebris eruit. Expuẽs ẽ linguã muti vt loq̄ valeat tãgit: cum ora diu bruta ad v̄ba sapie ꝓferenda ꝯtactu sue pietat̄ ĩformat. l Et suspi. ĩ ⁊c. Hiero. Ingemuit. gemere nos docuit ⁊ ĩ celũ thesauꝝ nr̄i cordis erigẽ qđ ꝑ cõpulsionẽ cordis a friuola carnis leticia purgat̄. vt dr̄: Rugiebã a ge. c. mei. Dñe ante te o. d. m. ⁊c. Et ait illi: Effeta: qđ est ad. Corde credit̄ ad iu. ⁊c. Et stati ap. sũt ⁊c. Aures apte sũt ad hymnos ⁊ cantica ⁊ psalmos. Soluit̄ ligua: vt eructet v̄bũ bonũ: qđ ñ põt nec mine nec v̄ba cohibere vl̄ ꝓhibere. vñ paulꝰ: Ego vinctꝰ sũ ſ v̄bũ dei nõ ẽ alligatũ ĩ me. Et p̄cepit ill̄ ne cui dicerẽt. Nõ ĩ v̄tutibꝰ gloriãdũ eẽ docuit ſ ĩ cruce ⁊ ĩ hũiliatiõe. Quãto enĩ eis p̄ci. ⁊c. Ciuitas ĩ monte posita vndiq̄ circũspecta abscõdi non põt: hũilitas semꝑ p̄cedit gl̄iaꝫ. m Adaperire. Ad aures ꝓprie. Aures enim ad audiẽdũ aperiẽde ligua vt loq̄ posit erat soluẽda. vñ seq̄t̄: Statim ⁊c. n Et loq̄. re. Be. Ille solꝰ loq̄tur vel dñm ꝯfitẽdo: vl̄ alijs p̄dicãdo: cuius auditũ vt celestibꝰ possit auscultare et obsecũdare mũdat̄ diuĩa grã reserat: cuiꝰ linguã dñs tactu sapie q̄ ipe ẽ ad loquendũ instruit: h̄ talis dicere põt: Dñe labia mea apies ⁊c. o Quãto aũt ⁊c. Sciebat ille q̄ oĩa nouit antẽq̄ fiant: q̄ magis p̄dicarent et hoc p̄cipiẽdo pigris voluit ostendere quãto studiosius quãtoq̄ frequẽtius vel feruentius predicare debeãt quibus iubet vt p̄dicerent: qñ illi q̄ ꝓhibent̄ tacere non poterãt.

Ps. 21. — Job. 10. c — Allego. — Ps. 22. — D — Ps. 147. — Esa. 28. c — † De pe. di 3. c. sũt plures. in pn. — Luce. 18. d — † De cõse. di. 4. c. postea tangũtur. — Exo. 8. c — Ps. 8. — Ecci. 24. a — † Ps. 15. c — Ps. 37. — Ro. 10. b — Eph. 3. a — Ps. 5. — Ps. 5.

prius saturari filios. † Non est eĩ
a bonũ sumere panẽ filioꝝ et mittere canibꝰ. At illa respõdit ⁊ dixit illi: Utiq̄ dñe: Nã ⁊ catelli comedũt de micis sub mẽsa pueroꝝ.
b c Et ait illi: Propter hunc sermonem vade: exijt demoniũ a filia tua. Et cũ abisset domũ inuenit puellã iacentem supra lectuꝫ et demoniũ exijsse. Et iteruꝫ exiens de finibꝰ tyri venit per sidonẽ ad mare galilee inter medios fines decapoleos. † Et adducũt ei surdũ et mutũ et deprecabãtur eũ vt imponat illi manuꝫ. Et apprehendens eum seorsum de turba: misit digitos suos in auriculas eiꝰ. Et expuẽs tetigit linguã eius: et suspiciens in celum ingemuit et ait illi: Effeta: quod ẽ adaperire. Et stati apte sunt aures eius: ⁊ solutũ ẽ vinculum lingue eiꝰ: ⁊ loquebat̄ recte. Et p̄cepit illis ne cui dicerẽt. Quãto ãt eis precipiebat: tãto magis plꝰ pre-

¶ gentilibꝰ. ¶ hic patiẽtia: q̄ totiens contẽpta vt mattheus dicit ꝑseuerat. a ¶ h̄ hũilitas. q̄ se nõ canibꝰ sꝫ catellis cõparat. ¶ Mystice. loquit̄ mulier gẽtilis. ¶ intellectus. ¶ nõ ad mẽsam. ¶ vel dñoꝝ. ¶ Be. humilẽ fidelẽ. ¶ Hiero. prudens humilis meretur quod poscit. ¶ ab ea. ¶ angustia. ¶ venatio. ¶ fluctuosã volubilitatẽ. ¶ vel contra. ¶ mandata decalogi. a ¶ qꝛ audiuit. ¶ genꝰ humanuꝫ. b ¶ qꝛ locutũ. c ¶ patriarche vel ꝓphe incarnationẽ dñi deside rãtes. ¶ misericordie. ¶ vel illũ ¶ de strepitu mũdi. ¶ Isid. verba spũs. ¶ sapiaꝫ. ¶ vt dicat: Credo ĩ deũ patrẽ ⁊c. ¶ qꝛ hõ. ¶ qꝛ inde v̄ba mutis: auditꝰ surdis: medela cũctis infirmis. ¶ docẽs cor ad dñm dirigi. ¶ gemere nos docuit: vl̄ ꝓ nr̄is vel ꝓ nroꝝ reatibus supplicãtes. ¶ vno fmone curauit: qꝛ deus. ¶ ad hymnos ⁊ cãtica ⁊ psalmos. ¶ vt eructet verbũ bonum. a ¶ qꝛ nõ ẽ ĩ altis gloriãdũ: sꝫ ĩ cruce ⁊ hũilitate. ¶ humilitas p̄cedit gloriã.

¶ In illis

Nico. de lyra

specialis ꝯtrate in illa ꝓuincia. Et inde cõponitur syrophenissa. i. d̄ tali cõtrata oriunda. a Propter hũc ser. id est ꝓpter tue fidei cõfessionem. b Exijt demoniũ de filia tua. qꝛ confessio fidei de cõgruo est meritoria miraculi. Cetera patent ex dictis Mat. xv. c Et iterũ exiens. Hic ꝯñter describit̄ ꝯsolatio galileoꝝ. ⁊ p̄mo in curatione demoniaci. secũdo in ministratione alimenti. in principio sequentis ca. Circa primã pteꝫ determinat̄ locꝰ vbi xp̄s fecit sequẽtẽ curationeꝫ: cum dr̄: d Inter medios fines decapoleos. Decapol̄ ẽ nomen regiõis: vt dictũ ẽ. s̄. ca. v. et hmõi regiõis vna ps ẽ vltra iordanẽ: alia citra: vt patꝫ ĩ descriptiõe terre sãcte. Igitur mare galilee qđ ẽ q̄dã lacꝰ ꝑ quẽ trãsit iordanis fluuiꝰ respicit terminos vtriusq̄ ptis regionis p̄dicte. e Et adducunt ei surdũ et mutũ. non erat talis a natiuitate: nec ab infirmitate supueniẽte: sꝫ a demone ipm obsidẽte eiꝰ auditũ impediẽte et loquelã. f Misit digitos suos in auriculas eiꝰ. xp̄s aliqñ sanauit infirmos tãgẽdo corpaliter vt ostẽderet humanitatẽ suã eẽ diuinitatis instrumẽtũ mõ supradicto ca. v. g Et suspiciẽs in celũ ingemuit. vt ostẽderet se verũ hominem a deo querens auxilium. h Et ait illi. Effeta quod est adaperire ostendens se verum deum curando per imperium. i Et precepit eis ne cui dicerent. ostendẽs q̄ benefactor de suis beneficijs propriam laudem non debet querere. k Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predicabant: quia beneficiatus de beneficijs acceptis debet se gratum ostendere: et benefactorem laudare; Quis hoc benefactor non querit.

a In illis dieb⁹. Misereor sup turbā. Quia ver⁹ hō miseret̄ ⁊ cōpatit̄ affectu hūane fragilitat̄. Qz de septē panib⁹ ⁊ paucis pisciculis q̄ttuor milia hoīm satiauit: diuine potētie op⁹ ē ꝯ euticet̄ errorē. b Triduo su. Quare triduo sustineret̄ matthe⁹ dic̄ sic: Et ascēdēs ī mōtē sedebat ibi: ⁊ accesserūt ad eū turbe mlt̄e: hn̄tes secū mutos: cecos: claudos: debiles: ⁊ alios mlt̄os: ⁊ ꝓiecerūt eos ad pedes ei⁹ ⁊ curauit eos. Turba triduo dn̄z sustinet ꝓpt̄ sanationē īfirmoꝝ suoꝝ cū electi q̄cq̄ fide sācte trinitat̄ lucidi: dn̄o ꝓ suis suorūq̄ pc̄tis aīe peccāt̄. s. lāguoribus instāter supplicāt. Itē turba mlt̄a triduo dn̄z sustinet: cū multitudo fideliū pc̄tā sua ꝑ pn̄iaz declinās ad dn̄m se ī ope: ī locutiōe ⁊ cogitatiōe ꝯuertit.

Mystice. Be. Mystice. Hoc miraculo designat̄: q̄ viā pn̄tis secl̄i: alit̄ icolumes trāsire nequim⁹: nisi alimēto v̄bi sui xp̄s nos reficiat. Hoc v̄o typice int̄ hāc refectionē ⁊ illā q̄nq̄ panū ⁊ duoꝝ pisciū distat: q̄ ibi lr̄a veteris testī spūali gr̄a plene designat̄: h̄ noui testī veritas ⁊ gr̄a mistrāda mōstrat̄. Utraq̄ āt refectio ī mōte celebrata ē: vt alioꝝ euāgelistaꝝ narratio declarat q̄r vtraq̄ sc̄ptura recta itellecta p̄dicat altitudīez celestiū p̄ceptoꝝ ⁊ p̄mioꝝ: ⁊ altitudinē xp̄i: q̄ ē mōs ī v̄tice mōtiū. Ipe eni edificatā sup se ciuitatē. i. eccl̄iaz ī alta bonoꝝ opeꝝ extollit: ⁊ cūctis manifestat. Ipse ab infimis delectatiōib⁹ abstractā pane celi reficit: atq̄ ad appetitū supne suauitat̄ cibi spūalis dato pignore accēdit. c Si dimi. eos. Quia ꝯuersi pctōres in pn̄tis vite via deficiūt: si ī sua ꝯscia sine doctrine pabulis dimittāt̄.

Moralit̄. d De lōge. Mora. q̄ nihil carnalis corruptiōis expt⁹. ad s̄uitutē dei festinat d̄ lōginq̄ n̄ venit: q̄ etiā nl̄la ipudicitia nullis flagitijs inq̄nat⁹: solū āt ꝯiugiū expt⁹: nec iste de lōginq̄. Alij p⁹ mlt̄a flagitia veniūt: ⁊ iō de lōginq̄. e Septē. Be. Mysteriū ē noui testamētī: ī q̄ septiformis spūs gr̄a plen⁹

Joh. 6. a credit̄ ⁊ dat̄. Nec sūt panes hordeacei sic̄ illi q̄nq̄ d̄ q̄b⁹ q̄nq̄ milia hoīm saciata sūt: ne sic̄ in lege vitalis aīe alimētū corꝑalib⁹ sacramēt̄ tegeret̄. Hordei enī medulla tenacissima tegit̄ palea. Hiero. Septē panes: septē dona spūssācti. Quattuor milia: ann⁹ no. t. cū q̄ttuor tꝑib⁹. Septē sporte: septem p̄me ecclesie. Fragmēta panū mystici ītellect⁹ p̄me septimane sūt. Pisciculi bn̄dicti: libri noui testamētī: quō pisc̄ assi ꝑtē resurgēs postulat: ⁊ piscē suppositū prunis discipul̄ī captura pisciū porrigit. f Sup. Be. In refectione q̄nq̄ panū turba supra fenū discubuit: q̄ āt septē panib⁹ reficiēda ē: sup t̄rā discūbere p̄cipit̄: q̄r ꝑ fenū

Esa. 40. legē carnis ꝯsideriū calcare iubemur: q̄ ē fenū: Ois caro fenū. In nouo āt testō ipaz q̄z ⁊ facultates tꝑales relinq̄re iubemur. Uel q̄r mōs ī q̄ fit refectio: xp̄i altitudinē significat: ibi supra fenū: h̄ supra t̄raz reficit̄: q̄r xp̄i celsitudo ibi ꝓpt̄ carnales hoīes ⁊ hierl̄m t̄renā carnali spe ⁊ desiderio t̄git̄. h̄ āt remota oī cupiditate carnali ꝯuiuat̄ noui testī spei ꝑmanēt̄ firmamētū tāq̄ ipi⁹ mōtis soliditas nl̄lo feno īterposito cōtinet. g Pisciculos. Be. Sāctos illi⁹ tꝑis ꝑ q̄s eadē ꝯdita ē sc̄ptura: vel q̄ꝝ ipa sc̄ptura: fidem: vitaz ⁊ passiōes ꝯtinet: q̄ de fluctib⁹ seculi erepti: ⁊ diuīa bn̄dictiōe ꝯsecrati refectionē nob̄ ne ī hui⁹ mūdi excursu deficiam⁹: vite sue ⁊ mortis sue exemplo p̄buere. h Mādu cauerūt. Be. Sūt multi q̄ q̄uis oīa sua relinq̄re: ⁊ altiora hui⁹ mōi nequeāt iplere: tn̄ esuriētes ⁊ sitiētes iusticiā saturāt̄: cū audiētes mādata dei ad vitā ꝑueniūt eternā. i Q̄ d̄ supa. Be. Altiora p̄cepta vel exhortamēta ⁊ ꝯsilia q̄ generalis fideliū mul-

Mat. 19. c titudo neq̄t attingere sic̄ hic. Si vis ꝑfect⁹ eē: vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊c̄. k Septē spor. Septē sporte: spūssācti gr̄a septiformi repleti. Fiūt enī sporte d̄ iūco ⁊ palmaꝝ folijs. Iunc⁹ nascit̄ sup aq̄s: palma victorēm coronat. Sancti quoq̄ ne ab humore eternitat̄ arescant: in ipso vite fonte se collocant: et eterne retributionis palmā expectāt. l Et statim. Pro hoc in mattheo habemus.

Mat. 15. d Ascēdit ī nauiculā: ⁊ venit ī fines magedan. Sz nō ē dubitādū eūdē locuz esse sub vtroq̄ noīe. Nā pleriq̄ codices habēt magedan: etiā s̄m marcū. m Q̄uerentes ab. Quasi ea que viderant non fuissent signa: s̄z q̄d q̄rant per hoc determinat̄: de celo: vel in morem helie ignem de sublimi: vel ad similitudinem samuelis estiuo tempore mugire tonitrua: vel fulgura vel imbres: quasi non possent et hec calumniari qui ea calūniabantur que oculis viderant: manu tangebant: vtilitati sentiebant. Uel signa de celo manna vt qui paucis panibus multa hominum milia satiauit: nunc sicut Moyses manna

dicabāt: et eo ampli⁹ admirabāt̄ a

s. hoc. s.

dicētes: Bn̄ oīa fecit: ⁊ surdos fe- b cit audire: ⁊ mutos loqui.

a In illis dieb⁹ Ca. VIII c iterū cū turba multa eēt cū iesu: nec haberent q̄d

s. materiā miraculi p̄mittit. *s. s. suis.*

mādu caret̄: cōuocatis discipulis ait ill̄: † Misereor sup turbā: q̄r ec- †

b ce iam triduo sustinēt me nec ha-

c bēt q̄d māducent. Et si dimisero eos ieiunos ī domū suā deficiēt ī

a s. iudei de ꝓpe lege: ⁊ ꝓphetis edocti: gētes de longe veniunt ad xp̄m: nullis doctoribus de eius fide p̄monite.

d via. Quidā eni eis delōge venerūt. Et respōdert̄ ei discipuli sui. Un̄ istos q̄s poterit hic saturare panib⁹ ī solitudie? Et īrrogabat eos: Quot panes habet̄? Qui

e dixerunt: Septē. Et p̄cepit turbe

f discūbere sup terrā. Et accipiens

a s. Hiero. septē dona spūssācti. b s. ostēdit quārū gaudeat de salute nr̄a ⁊ nos docet gr̄as agere de carnali ⁊ spūali resurrectiōe. s. sacramēta ape-

septē panes grātias agens fre-

ruit. s. q̄r spūalē sciāz tradidit eis: ⁊ ꝑ eos alijs.

git: ⁊ dabat discipulis suis vt apponerent: ⁊ apposuerunt turbe.

s. libros noui testamenti.

g Et habebāt pisciculos paucos ⁊

s. attente audiēdo.

ipsos bn̄dixit et iussit apponi. Et

s. edēt paupes ⁊ saturabūt̄. s. plene ꝑficiēdo.

h māducauerūt ⁊ saturati sūt: et su-

s. Mysticus intellectus.

i stulerunt q̄d superauerat de fra-

s. primas ecclesias.

k gmentis septē portas. Erāt aūt

s. annus noui testa.

qui māducauerant quasi quattu-

s. vt in ipo numero se doceant pastores esse euangelij p̄ceptis.

l or milia: ⁊ dimisit eos. Et statim ascendens nauim cuz discipulis suis: venit in ꝑtes dalmanutha. d

† Et exierūt pharisei ⁊ ceperūt cō- e†

m quirere cum eo: querētes ab illo signum de celo tentantes eum:

a Et eo am. de tāta ei⁹ hūilitate. b Bene oīa fecit ⁊c̄. lz nō exp̄mat h̄ nisi vnum surdū et mutū esse curatū: tn̄ plures fuerūt ceci ⁊ claudi ⁊ muti curati: vt habet̄ Matth. xv. s̄ iter illos erat vn⁹ cui⁹ cura fuit mirabilior īter ceteros: q̄r in ipo tria miracula ꝯcurrerūt: s̄m q̄ dicit Hieronym⁹: q̄r audit⁹ fuit ei reddit⁹ ⁊ affat⁹: ⁊ a demōe fuit liberat⁹ ⁊ h̄ solus exprimitur a marco. Ca. VII

Morali.

A

a† Et ꝯueniūt ad euz pharisei ⁊c̄. Spūaliter illotis manib⁹ manducare ē imūdū vinētem eucharistiam tractare. † Popul⁹ h̄ ⁊c̄. labijs ⁊ nō corde deū honorare ē bn̄ loq̄ ⁊ maleviuē. † Bn̄ irritū fecistis p̄ceptū ⁊c̄. hoc autē faciunt p̄ncipes et prelati faciētes statuta sua s̄b graui pena diligenter obseruari et paruz aut nihil curāt de obseruatione mādatorum dei. † Et aduocās iteꝝ turbā ⁊c̄. hoc ē ita morale q̄ non indiget alia moralitate. Et ide surgens ⁊c̄. Sequitur: t† Mulier enī statim vt audi. ⁊c̄. peccatrix anima bn̄ mulier dicit̄ fragilis ⁊ infirma: cui⁹ filia ē oꝑatio a demōe possessa. peccatores dicunt̄ catelli ꝓpter q̄d non sunt digni recipe panē dei: s̄ cū humilit̄ ꝯfitent̄ pc̄tā: de q̄ꝝ numero ē mulier ista: ei⁹ filia sanat̄: naz oꝑatio praua delet̄. e† Et adducūt ei surdū ⁊ mutū ⁊c̄. Spūalit̄ surd⁹ ē inobediēs: mut⁹ laudes dei debitas omittēs: s̄ tactu xp̄i vtrūq̄ tollit̄ ipedimentū: q̄r cū xp̄s sua gr̄a tāgit cor hoīs fit humiliter obediēs ⁊ deuote deū laudās. q̄ aūt xp̄s sursū aspiciēs ingemuit: fuit ad ostēdenduz q̄ omne remediū ē inde cū deuotiōe q̄rēduz. i† Et p̄cepit eis ⁊c̄. ad ostēdēdū q̄ hō de suis bonis actibus n̄ debet q̄rere laudes hoīm. Ca. VIII

B

Mat. 16 a Joh. 6. d

c In dieb⁹ il. Hic ꝯn̄ter ponit̄ cōsolatio galileorum in alimēti datiōe. et ptz sn̄ia ex his q̄ dicta sunt Matth. xv. h̄ excepto. d Uenit in ꝑtes dalmanutha. Mat. xv. d̄r: Et venit ī fines magedan. Dicendū ē q̄ eadez regio dupliciter vocata. e Et exierunt pharisei et cepe. ⁊c̄. Hic ꝯn̄ter describit̄ ꝯfutatio phariseoꝝ ī miraculis. Et primo ponit̄ dicta ꝯfutatio. sc̄do discipuloꝝ rep̄hensio. ibi: Et p̄ciebat eis. Sn̄ia p̄me partis patet ex dictis Matth. xvj. hoc excepto.

Si dabit

manna celit⁹ misso pplm oēm passim reficiat. Vn̄ iohes p⁹ edulium panū turbas q̄sisse dicit: Quid opar̄is? Patres nr̄i mā ducauerūt māna ī deserto. ꝛc.
a Si dabit. Aug. de ꝯcordia euangelioꝝ. In marco ita scptū ee edicit: ꝛ signū nō dabit ei. Be. Generationi isti. i. tētationū deū ꝛ ꝯtradicētiū xbis ei⁹ nō dabit signū ꝺ celo qꝺ tētātes q̄rūt: q̄b⁹ tn̄ mlta celestia signa dabat ī t̄ra. Generatiōi aūt querētiū dn̄m signū ꝺ celo ondit: qn̄ cernētib⁹ apl̄is ī celū ascēdit spm̄ misit: ad īpositionē manuū aploꝝ graꝫ sācti spūs ꝺ celo plurimis credētib⁹ infudit.
b Ascēdēs nauim. Be. Septē sportis mō īpletis stati ascēderūt in nauiculā: ꝛ venerūt ī fines magedā: ꝛ ibi nauigātib⁹ dictum ē: ꝙ caueret a fermēto phariscoꝝ ꝛ saduceoꝝ. Sꝫ scriptura dicit: ꝙ obliti sūt panes tollere ī q̄ ostēdit ꝙ̄ modicā curā carnis haberēt ītēti dn̄i p̄sentie. c Quid cogi. Be. Accepta occasiōe docet q̄d significēt q̄nqꝫ panes: ꝛ septē: ꝛ pauci pisciculi: q̄nqꝫ milia hoim aut q̄ttuor. Si enī fermētū phariscoꝝ ꝛ herodis traditiōes pūersas et heretica significat dogmata: q̄re cibi q̄b⁹ nutrit⁹ ē ppl̄s dei nō verā doctrinā ītegrāꝫ significat? d Et expuēs ꝛc. Be. Sputū ab itus a capite dn̄i pcedit. Man⁹ xbo mēbra corpis exteri⁹ posita. Expuēs ḡ ī oculos ceci: man⁹ suas īponit vt videat: qꝛ cecitatē humani generis ꝛ p īuisibilia diuīe pietatis dona: ꝛ p ostēsa a foris sacra absūpte hūanitatis abstersit. Quem vno xbo totū simul curare poterat: paulatim curat: vt magnitudinē humane cecitat̄ ostendat: ꝛ q̄ vix et q̄si p ḡdus ad lucē redeat: ꝛ grām suam nob̄ indicat: p quā singl̄a pfectiōis īcremēta adiuuat. e Video hoies. Hiero. Omnes estimat sibi supiores se indignū iudicās: vt dauid se vocari hoieꝫ: ꝓ canē mortuum ꝛ pulicem vnū. Primo āt videt hoies q̄si arbores ambulātes. i. formā corporuꝫ: ita vt nō sit facile an hō sit an arbor discerni: qꝛ p̄m⁹ pfect⁹ virtut̄ ē ceteroꝝ vires vitaꝫ mores inspicere: bonū imitari: maluꝫ cauere. Sꝫ qꝛ lōga obscuritate desipuit: ꝛ iter bonum ꝛ malū fidē ꝛ pfidiā: sinceritatē ꝛ simulatiōeꝫ adhuc discernere nescit: hoies cernit ambulantes sic arbores: qꝛ facta eorū absqꝫ luce discretiōis videt. Huic dn̄s scd̄a īpositiōe manuū lucē oīa clare videndi restituit: scꝫ q̄d credēdū: quō viuēdū: q̄ p̄mia sint sperāda. f Deinde iteruꝫ ꝛc. Hiero. At clare videret oīa. i. p opa visibilia īuisibilia ītelligeret: ꝛ q̄ ocul⁹ non vidit: ꝛ clar̄ aīe sue statū post rubiginē pcti mūdi cordis oculo ꝯtēplet. Btī enī mūdo corde qm̄ ipī deū videbūt.
g Et misit il. Hiero. At videret in se qꝺ an̄ nō vidit. n̄ enī putat desperās hō ꝺ salute: oīno posse se qꝺ facere illuminat⁹ p spem pōt pficere. Mystice. Admonet dn̄s omnes q̄ agnitione veritatis illustrantur: vt ad cor redeant: ꝛ q̄ntum sibi donatū fuerat sollicita mente perpendant: ꝛ beneficijs dei digna operatiōe respōdeāt.
h Nemini dixe. ꝛc. Beda. Qꝛ sanationem silere iubere: exemplū ē suis: ne si

[marg.: Joh. 6. b — Act. 1. b — 1. Re. 24. c — Mat. 5. a — Mystice]

---

§ p infidelitate eorū. § vt ver⁹ homo.
ꝛ igemiscēs spū ait: Quid genera-
§ incredula.
tio ista signū q̄rit? Amē dico vob:
a § i. nō dabit: sicut illud ē: si dauid mētiar. § apo siopesis. § vt infideles.
a si dabit generatiōi isti signū. Et di-
b mittēs eos ascēdit iterū nauim: ꝛ
§ discipuli.
abijt trās fretū: ꝛ obliti sūt sumere
§ Mystice: Christū panē vite: cui⁹ q̄ reficiunt: amore minus curant de terreno pane.
panes: ꝛ nisi vnū panē nō habebāt
secū ī naui. †Et p̄cipiebat eis dicēs: b
a § i. legē dei traditionib⁹ hoim postponere verbis predicare: factis impugnare: dn̄m tentare: doctrine eius vel operibus non credere.
Videte et cauete a fermento pha- c†
a § qꝺ est adulterium: homicidium: temeritas iurādi simulatio religionis.
riseoꝝ ꝛ fermētō herodis. Et cogi- d
§ quasi hoc ideo dicit qꝛ pa.
tabāt ad alterutꝝ dicētes: qꝛ pāes
nō habemus. Quo cognito iesus
§ me ideo hoc dixisse qꝛ pa.
c ait ill̄: Quid cogitat̄ qꝛ panes nō
habetis? Nondū cognoscitis nec
§ spūalem sensū. § post tot miracula.
ītelligitis? Adhuc cecatū habetis
cor vestrū. †Oculos habētes nō vi-
§ interius.
detis: et aures habētes nō audit̄.
Nec recordamini: quādo q̄nqꝫ panes fregi in q̄nqꝫ milia: ꝛ q̄t cophinos fragmētoꝝ plenos sustulist̄?
Dicūt ei: Duodecim: Qn̄ ꝛ septeꝫ
panes in q̄ttuor milia: q̄t sportas
fragmētoruꝫ tulistis? Et dicūt ei:
Septē. Et dicebat eis: Quō nōdū
§ post tot miracula. a § Hiero. domus vallis: id ē mūdus q̄ est domus lachrymarum.
ītelligitis? Et veniūt bethsaida: ꝛ e†
§ qui nō videt: quod fuit qꝺ est
adducūt ei cecū ꝛ rogabāt eū vt tā-
qꝺ erit. § vt lamentationē de cecitate cordis agat flēs cū hieremia subuersionē ciuitat̄ dei. i. aīe sue.
§ tangitur qui compingitur.
§ vt ad bonum opus confortet.
geret illū. Et apphensa manu ceci
§ ciuitatē maloꝝ: Corrūpūt bonos mores. col. ma.
b eduxit euꝫ ex vicum: ꝛ expuens in
a § vt videāt volūtatē dn̄i p flatum spūssancti.
§ misericordie.
oculos ei⁹ īposit̄ manib⁹ suis iter- f
a § maiestatem a magnitudine enī creature cognoscitur creator.
rogauit eū si aliq̄d videret. Et aspi-
e ciens ait: Video hoies velut arbo-
f res ambulātes. Deinde iteꝝ impo-
§ mūdo corde.
suit man⁹ sup oclos ei⁹ ꝛ cepit vide-
re et restitut⁹ ē: ita vt clare videret g
§ cor.
g oīa. Et misit illū ī domū suā dicēs:
Vade in domū tuam: ꝛ si ī vicū in-
§ Hiero. i. cecitatē tui cordis p̄dica: nō fratrem: vn̄ paul⁹: Blasphem⁹ fui ꝛ psecut⁹ sum ecclesiā dei.
h troier̄ nemini dixer̄. † Et igressus h

---

a Si dabit ꝛc. i. nō dabit: qꝛ accipit ꝓ si ꝓ nō: sicut psal. Quib⁹ iuraui ī ira mea si ītroibūt ī requiē meā. b Et p̄cipiebat. Hic ponit discipuloꝝ xp̄i reprehensio: ꝛ p̄mo ī eis arguit ignorātia. scd̄o ostēdit eoꝝ impotētia sequēti ca. ibi: Et veniēs ad discipulos. tertio repmit eorū ambitio vel superbia. ibi: Et inde pfecti. Circa p̄mū describit p̄mo rephēsio discipuloꝝ generaliter. scd̄o ipsi⁹ petri spāliter. ibi: Et ingressus est iesus. Adhuc aūt p̄mo arguit ignorātia discipulorum verbo: ꝛ scd̄o facto. ibi: Et veniunt bethsaida. Circa p̄mū ꝺr: c Cauete a fer. phariscoꝝ. i. a doctrina eoꝝ puersa qua p̄ponebāt traditiōes suas diuinis p̄ceptis: vt dictū ē ca. vij. d Et fer. herodis. i. a secta erronea herodianoruꝫ de q̄ dictū ē. s̄. ca. iij. Hoc aūt dictum xp̄i discipuli intellexerūt de fermento vel pane materiali: ī q̄ apparet eorum ignorātia: tū qꝛ xp̄s frequēter fuerat eis locut⁹ ī parabolis: et eas eis exposuerat: vt dictū est. s̄. iij. ca. et ideo bn̄ ītellexisse debuissent h̄ xbū xp̄i dictū parabolice: tū qꝛ ip̄is videntib⁹ xp̄s satiauerat q̄nqꝫ milia hoim de quinqꝫ panibus et duob⁹ piscibus: vt dictum est. s̄. vj. ca. Iteꝫ quattuor milia hoim de septē panib⁹: vt dictū est in hoc ca. et ideo bene debuissent intellexisse ꝙ christus nō erat sollicitus de materiali pane: nec de ipso loquebat. Cetera patēt ex dictis Mat. xvj. e Et ve. bethsaida. h̄ arguit ignorātia discipuloꝝ facta p h̄ ꝙ ip̄is p̄sentib⁹ illuminauit cecū: p̄mo impfecte: qꝺ notat cum ꝺr: f Interrogauit eum si q̄d vi. et aspi. ait: vi. ho. ve. ar. ambulātes. non enī distinguebat lineamenta hūanoꝝ corpoꝝ: videbat tn̄ obscure corpa eoꝝ moueri de loco ad locuꝫ ꝛ postea illuminauit eū pfecte: qꝺ notat cū ꝺr: Iterū imposuit man⁹ sup oculos eius. et subdit: g Et resti. ē ita vt clare vi. oīa. Certū ē autem ꝙ xp̄s poterat euꝫ statim pfecte illuminare: sꝫ p talē modum fecit vt designaret discipulos adhuc in pte obscuratos caligine ignorātie ꝛ ad clare intelligēdū indigebāt maiori illuminatione. vnde et post resurrectionē suā aperuit illis sensū vt ītelligerent scripturas: vt habet Luc. xxiiij. Et p talē modū xp̄s maledixit ficū habentē tm̄ folia: vt habet infra xj. ca. ad significādū ꝙ sacerdotes iudeorum erāt maledicēdi et puniēdi a deo eo ꝙ nō hēbāt fructū iusticie: sed tm̄ folia verboꝝ: fm ꝙ dicit Aug⁹. in homel. ꝛ silr̄ mō Hieremias ppha qui denūciauerat captiuitatē babylonicā h̄ idē significauit sensibili signo p h̄ ꝙ de mādato dn̄i posuit catenas ī collo suo: vt hr̄ Hiere. xxvij. p h̄ designans ꝙ sic catenati ducerent iudei in babylonē captiui. Alij aūt exponūt illuminationē hui⁹ ceci successiue factā ꝓpt paruitatē fidei ip̄i⁹ ceci: ꝛ offerentiuꝫ ip̄m xp̄o: ꝛ potest esse ꝙ ista causa ꝛ p̄dicta ꝯcurrerūt ad istum effectum.
h Et ingressus ē ꝛc. Hic ꝯñter describitur increpatio petri spāliter. ꝛ p̄mo ponit īcrepatio petri. scd̄o īcitatio ad palmā martyrij. ibi: Et cōuocata turba. Circa p̄muꝫ p̄mittit de xp̄o hoim falsa opinio. secūdo subdit discipulorū vera cognitio. ibi: Tunc dixit illis. Vos xo

[marg.: † Mat. 16. a — Luce. 12. a — † Ps. 113. — Joh. 6. b — † Mat. 16. b — Luce. 9. c]

G ne si mirāda faciāt fauorē q̄rāt: s̄ diuinis aspectib⁹ sint placere ɔtēti. Be. Philippus frater herodis tetrarcha ituree: et traconitidis regionis ī honore Tiberij cesar̄: cesareā Philippi (q̄ nūc paneas dr̄) appellauit: imitat⁹ herodē patrē suū q̄ ī honore Augusti cesar̄ appellauit cesareā: q̄ pri⁹ turris stratōis vocabat̄. Cesarea philippi est: vbi iordanis orit̄ ad radices libani: ꝛ habet duos fōtes: vnū ior: alterū dan: q̄ simul mixti iordanis nomē efficiūt. a Quē me di. ꝛc. Pulchre p̄mo sniaꝫ hoīm īterrogat: ne cōfessio eoꝝ vulgi opinione: s̄ veritat̄ agnitiōe videat̄ firmata: ne sicut herodes de audit̄ hesitare putent̄. Mat.16.c Qn̄ petro s̄m mattheū dicit: Caro ꝛ sāguis nō reuelauit tibi.i.doctrina hoīm. b Hoies. Pulchre q̄ hoīm more diuersā de dn̄o sniaꝫ ferūt hoies dicūt̄: Nā q̄ veritatē potētie ei⁹ pia mēte cognoscunt: non hoies s̄ dij appellari meret̄: vn̄ dic̄ ill̄: Uos ꝟo ꝛc. Quasi illi hoies hūana opinātes: s̄ vos dij quē me esse dicitis? c Tu es xp̄s ꝛc. Be. Oia cōplectit̄ q̄ ꝛ naturā ꝛ nomē exprimit: ī q̄ sūma virtutū. Paul⁹ .Cor.2.a dicit: Nihil iudicaui me scire īter vos: nisi iesū xp̄m: ꝛ hūc crucifixū. Petr⁹ nihil ampli⁹ q̄ꝫ dei filiū putauit ɔfitendū. Nos ꝛ qn̄ ꝛ quō nat⁹ sit ꝛ quātus sit: humane infirmitat̄ ɔtēplatiōe rimamur. Finis ḡ fidei mee xp̄s ē: finis fidei mee dei fili⁹ ē. Nō licet mihi scire generatiōis seriē. Nō licet tn̄ nescire generationis fidē. d Et cōminat⁹ ē. Be. Noluit se ante passionē ꝛ resurrectionē p̄dicari: q̄ cōpleto sanguiMat.28.d nis sacramēto apl̄is oportuni⁹ dicit: Euntes docete gētes: baptiçātes eos ī noīe pr̄is ꝛ filij ꝛ sp̄ūssācti. q̄ nō ꝓdesset eū publice p̄dicari quē flagellatū sūt visuri: et crucifixū multa pati. e Qm̄ opor. ꝛc. Hiero. Sicut gubernator perit⁹ tēpestatē in trāq̄llitate p̄cauēs: nautas patos vult esse suos: sic̄ alibi: Mat.16.d Si q̄s vult venire post me a.s.i. f Et app̄hē. Be. Amātis affectu dicēs: Absit a te dn̄e. Uel vt meli⁹ ī greco habet̄: Propiti⁹ esto dn̄e: nō erit istud.i. nō pōt fieri: nec recipiūt aures mee: vt dei fili⁹ occidendus sit. Be. Et apprehēdēs eū petr⁹. Quia nimis amat dn̄m: ꝛ q̄ ɔfitendo dixit: Tu es xp̄s ꝛ p̄mium Mat.16.c suū audiuit s̄m mattheū. Beat⁹ es simon b. ꝛc. non vult destrui ɔfessionē suam: nec putat posse fieri: vt dei fili⁹ occidat̄: apprehēditq̄ꝫ eū in affectuꝫ suū: vel separatim ducit: ne p̄sentib⁹ ceteris magistrū videatur arguere. g Uade retro me. Be. Multi putāt q̄ non petrus sed aduersari⁹ sp̄ūs sit correct⁹: q̄ suggerēte hoc apl̄s d icebat: Sed mihi error apl̄i de pietatis affectu veniens: nunq̄ꝫ incentiuū videbit̄ diaboli. Diabolo dicit̄: Uade retro sa. Petro: vade retro me.i. sequere sententiā meam. h Qui dei sūt ꝛc. Mea est volūtas et patris: vt ꝓ salute hominuꝫ moriar: tu nō vis granū frumenti in terrā cadere vt multum fructum afferat. i Si quis vult ꝛc. Be. Postq̄ꝫ mysteriū sue passiōis ꝛ resurrectiōis ōndit: hortat̄ oēs ad imitandū passionis exemplū: ꝛ omnibus salutē ꝓmittit animaꝝ. Sed p̄fectioribus: quāta passurus: q̄ a mortuis resurrectur⁹ esset aperuit: formam tribuens p̄dicandi: vt scꝫ ꝓ suo quisq̄ꝫ mō instruatur: neq̄ꝫ infirmis altiora cōmittant̄.

k Deneget. Non valet apprehendere quod vltra ip̄m est si nescierit mactare qd̄ est. Nisi q̄s a semet ip̄o deficiat ad deū qui supra ip̄m est non appropinquat. l Tollat crucē suam. Uel p abstinētiā macerando corpus: vel p compassioneꝫ animū. De cor-.Cor.9.c pore dicit Paul⁹: Castigo corp⁹ meum: ꝛ in s.r. ꝛc. .Co.11.g Idem de compassione animi: Quis infirmat̄: ꝛ ego non infirmor? m Qui eni voluerit. Beda. Duo tēpora eccl̄ie significat aliud p̄secutionis: qn̄ ponenda est aīa: aliud pacis: qn̄ frangenda sunt desideria terrena. vn̄ sequit̄: Quid eni ꝓderit homini ꝛc. n Qui eni me. Quia multi auariciā vincūt: labētia despiciūt: sꝫ fidei rectitudinē quā habēt verecūdia īpediti n̄ exprimūt voce. addit: Qui eni me ꝛc. o Amē di. ꝛc. Be. Cū d̄ futura vita loq̄ret̄ iđo necessarium fuit vt h̄ ꝓmitteret de p̄nti vita: vt rudes adhuc discipuli hac ɔsolatione ɔfortarent̄: sicut de Ps.104. iudaico pp̄l̄o d̄r: Dedit illis regiones gentiū ꝛ la.po. pos. vt custodiant iustificatiōes eius: ꝛ legē ei⁹ req.

G Regnū

ē iesus ꝛ discipuli ei⁹ ī castella ce-
ʃ nec in eundo docere cessat.
sareę philippi: ꝛ ī via infrogabat †
a discipulos suos dicēs eis: Quē
b me dicūt eē hoies? Qui rn̄derūt
ei dicētes: Alij iohem baptistā:
ʃ nō dn̄m ꝓpheraꝝ opinātes.
alij heliā: alij ꝟo q̄si vnū d̄ ꝓphe-
ʃ vos qui dij.
tis. Tūc dicit ill̄: Uos ꝟo quē me
ʃ Be. vn⁹ ꝓ oib⁹: oēs eni idē sciebāt.
esse dicitis? Rn̄dens petr⁹ ait ei:
c d Tu es christus: Et cōminatus ē
a ʃ p̄munit ne passiōe deficiāt. ʃ causa q̄re nō dicant. ʃ enim filium dei esse.
eis: ne cui dicerent de illo. †Et cē
e pit docere illos quoniā oportet
ʃ Nota q̄ eū quē tot pati oporteat filium hoīs appellat: q̄ passo in carne xp̄o diuinitas impassibilis mansit.
filiū hoīs multa pati: et reproba
ri a seniorib⁹ ꝛ a summis sacerdo
tib⁹ ꝛ scribis: ꝛ occidi: ꝛ post tres
ʃ spe resurrectionis confortat.
dies resurgere. Et palam verbū
ʃ de morte resurrectione. ʃ seorsum.
f loquebatur: et apprehēdens euꝫ
petrus cepit increpare euꝫ. Qui
ʃ ad discipulos.
conuersus et videns discipulos
suos: cōminatus est petro dicēs:
ʃ nō ɔ̄. ʃ aduersari⁹ siue ɔtrari⁹ q̄ contraria loqueris voluntati mee.
g †Uade retro me sathana: qm̄ nō †
ʃ vt ꝓ salute hoim moriar.
h sapis que dei sunt: sed que sunt
ʃ prius solis discipulis loq̄bat̄ altiora arcana.
hominum. †Et ɔuocata turba cū a
ʃ siue discipulus siue alius.
i discipulis suis: dixit eis: Si q̄s †
ʃ aliter factus ē ex altero.
a ʃ veterē hoiem exuat: nouū induat. vn̄ paul⁹: Viuo ego iam nō ego v.a.i.m.christus.
k vult me sequi deneget semetip̄m
l ꝛ tollat crucē suam ꝛ sequat̄ me.
ʃ ac si dicat̄ agricole: frumentū si seruas ꝑdis.
m †Qui enim voluerit animaꝫ suā
saluam facere perdet eaꝫ: qui au
ʃ si seminas renouas.
tem perdiderit animā suā ꝓpter
me et euangeliū: saluā eā faciet.
a ʃ in aduersitate ponenda est anima: in pace aūt cor muniendū omni custodia. b ʃ tēpe pacis: q̄ licet viuere: licet ambire.
Quid eni ꝓderit homini si lucre
tur mūdū totū: ꝛ detrimētū faci-
at aīe sue? Aut q̄d dabit hō com
n mutatiōis ꝓ aīa sua? †Qui ei me b
ʃ corde: ore: opere.
ɔfessus fuerit ꝛ verba mea in ge- c
neratiōe ista adultera ꝛ peccatri- d
ce: ꝛ filius hominis cōfitebit̄ eū e
cū venerit in gloria patris sui cū
angelis sanctis. Et dicebat illis: †
ʃ cōsolatoria ꝓmissio.
o Amen dico vobis: q̄ sunt q̄daꝫ

Uos ꝟo ꝛc. q̄ petr⁹ ꝓ se ꝛ alijs apl̄is rn̄dit. tertio ponit̄ xp̄i passiōis p̄nūciatio. ibi: Et cepit eos docere. q̄rto describit̄ petri īcrepatio. ibi: Et apprehēdēs petr⁹ euꝫ. Petr⁹ eni ex zelo xp̄i volebat īpedire ei⁹ passionē: ꝛ q̄ iste zelus erat indiscret⁹: q̄ passio xp̄i erat ordinata ad salutē generis hūani: iđo meruit durā rep̄hēsionē. Snia aūt ptiū istaꝝ patꝫ ex dictis Matth. xvj.

a Et ɔuocata turba. q̄ xp̄s īcrepauerat petrum volētē īpedire passionem ei⁹: iđo h̄ ɔ̄nter inuitat fideles ad tolerātiā passionis: et p̄mo facit h̄ ꝟbo. scđo facto in principio sequētis ca. Snia p̄me partis ptꝫ ex dict̄ Mat. xvj. h̄ excepto qđ subditur: b Qui enim me ɔfessus ꝛc. h̄ est vera l̄ra: q̄ sic habent antiq̄ libri ꝛ correcti ꝛ etiā greci: ꝛ h̄ ptꝫ per illud qđ habetur Luc. ix. vbi eadeꝫ snia ponit̄ per alia ꝟba sic: Qui me erubuerit ꝛ meos sermones. c In generatiōe ista ad. q̄ iudei descēderāt a patrib⁹ q̄ ad idolatriam declinauerāt dimisso deo q̄ eos despōsauerat ī datione legis in mōte synai: et ideo filij ab eis descēdentes adultera generatio vocant̄. d Et peccatrice. q̄ sicut pr̄es eoruꝫ psecuti fuerāt ꝓphetas eos occidēdo: ita ipi p̄sequebant̄ xp̄m mortē ei⁹ q̄rendo. e Et fili⁹ hoīs ꝛc. h̄ ē vera l̄ra: q̄ sic habēt greci ꝛ antiq̄: ꝛ ptꝫ p istō quod habet̄ Luc. ix. vbi d̄r: Et fili⁹ hoīs erubescet eū.i. nō recognoscet eum de suis: sicut hō nō libenter recognoscit illuꝫ de q̄ erubescit: ꝛ p talē moduꝫ loquendi dicit Hiero. de q̄dā sācta: Quia nō ē cōfusa xp̄m: xp̄s nō ɔfūdet eā: nec ē curādū si ē ipropria locutio s̄m regulas grāmatice q̄b⁹ n̄ subiacet theologia. Ca. VIII

Moraliter.

In ill̄ die. Seq̄t̄: † Misereor sup turbā q̄ ecce iā triduo sustinet me. Triduo ꝟo dn̄m sustinent: q̄ ɔtriti ɔfessi: ꝛ satisfacientes ꝓ suo posse dei bonitatē expectāt: q̄ꝝ miseret̄ ꝛ pascit eos septem panibus.i. septē donis sp̄ūssācti: ne deficiāt ī via hui⁹ mūdi. Per septē sportas remanentes significātur septem dotes que reseruantur dande post hanc

vitā

D

Mat.16 Luc.9.

Mat.16

Luc.9.

Mat.16 Luc.17.

Mat.10.d Luc.12.b

a Regnū dei ⁊c. i. ecclīaʒ contra mūdi hui⁹ glīaʒ erectā. Uel futurā in celis beatitudinē: quā ī mōte viderūt. Q̄ ꝺ pia ꝓuisiōe factū ē: vt et̄nuʒ gaudiū: tametsi ad breue momentū ꝑlibatū: ad aduersa ferenda fortius animaret.

Ca. IX

Et post dies ⁊c. Hiero. Post cōminationem crucꝫ: resurrectiōis glīa ostendit. Uñ seq̄t: Et post di. ⁊c. vt nō timeret opprobria crucꝫ: q̄ oc̄lis suis viderāt glīaʒ future resurrectiōis. Be. Et p⁹ dies sex. Lucas. Factū ē aūt post hec v̄ba fere dies octo ⁊c. Octauo die resurrectiōis glīam manifestat: vt ostēsa celestis vite dulcedine: cūctoꝝ corda q̄ h̄ audire possunt refoueat: ⁊ octonario numero veꝝ tp̄e resurrectiōis gaudiū doceat eē ventur̄ū. Ipe enī post sextā sabbati q̄ crucē ascendit: ⁊ septimā q̄ ī sepulchro q̄euit a mortuis resurrexit: ⁊ nos post sex hui⁹ secl̄i etates ī q̄b⁹ ꝓ dn̄o pati gaudem⁹: ⁊ septimam aīaꝝ q̄ interim ī alia vita agit: octaua etate resurgem⁹. Q̄ aūt matthe⁹ et marc⁹ dn̄m post sex dies trāſfiguratū dicūt: nec tēpore nec mysterio discrepant. Illi enī medios dies tm̄ ponūt. Uñ ⁊ absolute p⁹ sex dies dicūt factū. Hic p̄mū q̄ h̄ dn̄s ꝓmisit ⁊ vltimū q̄ compleuit adiūgit: ⁊ ideo tꝑantius ponit: fere dies octo. Et mystice. Illi post sex mūdi etates sc̄tis ab oī labore q̄escendū: hic v̄o tp̄e octauo significat eē resurgēdū. Uñ sext⁹ psalmus ꝓ octauo inscribit: Dn̄e ne ī furore tuo ⁊c. qꝛ sex etates q̄b⁹ opari licet: p̄cib⁹ ē insistēdū: ne ī octauo retributionis tp̄e ab irato iudice corripiamur. c In mōtē excel. Be. In mōtē vt oraret: ſm Lucam. In mōtē oratur⁹: ⁊ sic trāſfigurād⁹ ascendit: docēs eos q̄ fructū resurrectiōis expectāt: q̄ regē ī decore suo videre desiderāt: mētē in excelsis habere: ⁊ ꝯtinuis p̄cib⁹ incūbere. Tres solūmō discipulos secū ducit. vl̄ qꝛ multi vocati pauci v̄o electi. vel qꝛ q̄ fidem sc̄te trinitatis incorrupta mēte seruauerint: tūc eterna ei⁹ visione merebūt letari. d Trāſfigurat⁹. Be. Nō verā substātiā carnis amisit: ſ gloriam future sue vel nr̄e resurrectiōis ostēdit. Talis post iudiciū cūctꝫ apparebit electis. In iudicio ī forma ſui ⁊ bonis ⁊ malis: vt impij quē sprenere: quē iudei negauere: milites quem crucifixere: pilatus herodesq̄ꝫ quē iudicauere queāt iudicē agnoscere.

e Et vestimē. Uestimēta dn̄i sc̄ti. Uñ: Qui in xp̄o b. e. x. in. Hec dn̄o ī mūdo manēte videbāt despecta: ſ ip̄o mōtem petēte nouo cādore refulgēt. Quia nūc q̄dē filij sum⁹ dei: sꝫ nōdū apparuit qꝺ erimus. Cum ergo apparuerit similes ei erimus: quia videbim⁹ eū sicuti ē. vñ subditur: Qualia fullo. f Et apparuit il. ⁊c. Moyses sāctus mortu⁹: helias viu⁹ ī celū rapt⁹: visi ī maiestate cū dn̄o (vt Lucas dicit) futurā in illo oīm sanctoꝝ gloriā significāt: q̄ tp̄e iudicij vel viui in carne reperiēt vel mortui. g Helias cū mo. Be. Legislator ⁊ eximius ꝓphaꝝ apparent: loquunt cū dn̄o ī carne viuēte ostēdētes ip̄m esse quē lex ⁊ ꝓphete promiserūt nō ī infimis sed in mōte cū illo: qꝛ q̄ terrena desideria mēte transeunt soli maiestatē scripture sancte q̄ in dn̄o impleta est ꝑspiciunt.

h Rab. ⁊c. Q̄uis stupefact⁹ insitum tamē affectū sibi indicat: oblitus sanctis regnum ꝓmitti: nō in terris sed in celis: et se ⁊ coapostolos mortali carne indutos īmortalis vite statum subire non posse: ⁊ domuʒ manufactā necessariaʒ non esse: Legi quoq̄ꝫ et ꝓphetis ⁊ euāgelio tria tabernacula facere cupit: cum non possint separari: vnū habentia tabernaculum. i. ecclesiam dei. i Bonum est nos hic esse. Multo ergo melius choris sanctorū interesse: deitatis perfrui visione: si sic delectat humanitas christi transfigurata: ⁊ duorum societas ad punctum ostensa. k Nubes obumbrās. Unde quia quesiuit materiale tabernaculū: nubis accepit vmbraculū: vt discat in resurrectione non tegmine domoꝝ: sed spiritussancti sanctos esse ꝓtegendos. l Hic ē fili⁹ me⁹. Quasi h̄ vere ē ille quē moyses iste vobis ꝓmisit. huic auscultate: ⁊ oēs auscultare iubete. Nota q̄ sicut in baptismo sic in mōte mysterium trinitatis declarat: qꝛ gloriā eius quā in baptismo credētes ꝯfitemur: in resurrectione videntes collaudabim⁹. Hic sp̄us in nube lucida: illic in colūba: quia quā ꝑcipit fidē q̄sq̄s simplici corde seruat: tūc luce apte visiōis quā crediderat ꝯtēplabit: ipsaq̄ꝫ illustrabit gr̄a et in ꝑpetuū ꝓteget. m Et stati cir. Be. Cū fieret vox sup filiū hoīs īuēt⁹ ē ip̄e sol⁹. Quia cū manifestauerit seip̄m electꝫ: erit de⁹ oīa ī oīb⁹: imo ip̄e cū suis vn⁹ ꝑ oīa xp̄s. i. caput cū corꝑe splēdebit. vñ: Nemo ascē. ī ce. nisi q̄ descē. d. c. f. h. q̄ ē ī c.

Precepit illis

Luce. 9. b Mat. 17. a Mystice Ps. 6. Luce. 9. d Ibidem Gal. 3. d 1. Joh. 3. a Deu. 34. b 4. Re. 2. b Luc. 9. d Joh. 3. a

ᵹ discipulis.
de hic stantibus qui non gusta-
ᵹ ad horā habitaturi vitā eternā. ᵹ corꝑalem.
a bunt mortem: donec videant re-
ᵹ ecclīam. ᵹ al's veniētis vel viuētis.
regnū dei veniens in virtute.

b Et post dies sex Ca. IX
ᵹ multi vocati: pauci v̄o electi.
c assūpsit iesus petrū ⁊ iacobū ⁊ iohēm: ⁊ ducit il-
c los in montem excelsuʒ solos: et
a ᵹ nō substāciam verā carnis amisit. ᵹ glīam resurrectionis ostēdit. ᵹ sancti.
d e trāſfigurat⁹ ē corā ip̄is ⁊ vestimē-
ta ei⁹ facta sūt splēdētia ⁊ cādida
a ᵹ de q̄: Ampli⁹ laua me ab iniq̄ta.me. b ᵹ nō pōt in terra claritatē dare fidelibus suis quā eis conseruat in celis.
nimis velut nix: qualia fullō suꝑ
terrā non potest candida facere.
f g Et apparuit illis helias cū moy-
se: et erant loquentes cum iesu.
ᵹ stupefactus tanta claritate.
h Et respōdens petr⁹ ait iesu: Rab
ᵹ q̄uis stupefact⁹: insitū tn̄ sibi affectū indicat.
i bi bonū ē nos h̄ eē: ⁊ faciam⁹ tria
tabnacl'a: tibi vnū: ⁊ moysi vnū:
ᵹ quasi stupefactus.
⁊ helię vnū. Nō enī sciebat q̄d diceret. Erant enī timore exterriti.
k Et facta ē nubes obūbrās eos: ⁊
ᵹ patris ꝓ filio respōdentis.
l venit vox ꝺ nube dicēs: Hic ē fili
ᵹ moyses ⁊ helias ſui: huic faciēdum tabernaculū: huic seruiēdū: nō illis. ᵹ ⁊ moyses tanq̄ꝫ me ip̄m audietis. ᵹ vbi cepit fili⁹ designari: mox serui discesserūt: ne ad illos vox fācta putaret.
m us me⁹ charissim⁹: audite illū. Et

vitā q̄ sūt clara dei visio: fruitio: tētio: q̄tū ad aīaʒ. Impassibilitas: subtilitas: agilitas: ⁊ claritas: q̄tū ad corp⁹ ī resurrectiōe. c† Et exierūt pha. ⁊c. Istis signū ꝺ celo q̄rētib⁹ xp̄s nō dedit: q̄m irrisores erāt ⁊ indigni. apl̄is aūt dedit q̄n ip̄sis vidētib⁹ ascēdit ī celū. c† Uidete ⁊ cauete a fer. ⁊c. Theophil⁹. Fermētū vocat doctrinā corruptiuā. herodiani enī doctores erāt q̄ herodē christum esse dicebāt. pharisei v̄o traditiōes hoīm dei p̄ceptꝫ p̄ponebāt. c† Et veniunt bethsaidā et ad. ⁊c. ꝑ h̄ aūt q̄ istū cecū illuminauit successiue significauit q̄ aliq̄n deus dat suaʒ grām augmētādo p̄mā datam. † Interrogabat discipulos suos dicens ⁊c. ꝑ hoc ostēdēs q̄ doctores debent inq̄rere de sua fama: vt si bona sit bonis oꝑib⁹ augeat. si v̄o mala occasio tollat. naʒ bona fama doctoris multuʒ facit ad doctrine fructum. ⁊ mala ad detrimētuʒ. Greg⁹. Cui⁹ vita despicit: restat vt ei⁹ p̄dicatio cōtēnat. † Et cepit docere eos q̄m oportet filiuʒ hoīs pati ⁊c. Sequit: † Uade retro me ⁊c. ꝑ hoc ostēdit q̄ illi q̄ detinent affectu carnali adhuc apti non sūt eū seq̄: ꝓpt̄ qꝺ petēti q̄ ꝑmitteret eū p̄mo sepelire patrē suū dixit: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Mat. viij. † Si quis vult me seq̄ ⁊c. Beda. Persecutionis tp̄e ponēda ē aīa: pacꝫ aūt tp̄e frāgenda sūt desideria terrena. † Et dicebat illis ⁊c. Gustare mortē est incurrere culpam mortalē: qꝺ nō faciunt illi qui regnū dei semꝑ attēdūt vel q̄ seueritatem veniētis iudicis ꝯtremiscunt. Ca. IX

Et p⁹ di. Hic ponit ī citatio ad martyriū facto. Illꝺ enī qꝺ maxie excitat ad tolerātiā martyrij ē magnitudo p̄mij: que magis mouet visa q̄ꝫ audita: iꝺ xp̄s oñdit trib⁹ p̄ncipalib⁹ suis discipulis glīaʒ resurrectiōis ī trāſfiguratiōe: ī q̄ oñdit se eis ī claritate glorie: ⁊ p̄mo describit ista ostēsio. sc̄ꝺo ex h̄ mouet q̄stio. ibi: Et iterrogabant eū. Snīa istaꝝ ꝑtiū ptʒ ex dictꝫ Mat. xvij. exceptis q̄ sequūt. b Et trāſfigu. ⁊c. nō ē ītelligēdū q̄ figura corꝑis xp̄i fuerit mutata: ſ qꝛ figura ē in extremitatib⁹ corꝑis: ⁊ sil'r claritas glīe quā tūc ī corꝑe suo habuit ē ī extremitate corꝑis: ⁊ iꝺ vocat trāſfiguratio: ⁊ ꝑ talē modū loquēdi dic̄ apl's Phil. iij. Saluatorē expectam⁹ dn̄ʒ nr̄m iesum xp̄m q̄ reformabit corp⁹ h̄ūilitatis nr̄e ꝯfiguratū corꝑi claritatis sue. c Et venit ⁊c. sicut ī baptismo xp̄i auditū ē testimoniū p̄ris de filio ei⁹ naturali: sic ⁊ ī trāſfiguratione: cui⁹ rō ē qꝛ hoīes fiūt filij dei adoptiui ꝑ assimilatione ad filiatiōeʒ naturalē ip̄i⁹ xp̄i: q̄ q̄deʒ assimilatio fit duplicit. vno mō ī p̄nti ꝑ graʒ. alio mō ī futuro ⁊ ꝑfecti⁹ ꝑ gl'iaʒ: ſm illꝺ. j. Joh. iij. Nūc filij dei sum⁹ ⁊ nōdū apparuit q̄d erim⁹. Scimus q̄m cū apparuerit sil'es ei erim⁹: q̄m videbim⁹ eū sicuti ē. ī baptismo v̄o xp̄i data ē aq̄s v̄tus regenerādi ꝑ graʒ. In trāſfiguratiōe v̄o ostēsa ē claritas glīe ī corꝑe xp̄i. Et qꝛ ī istꝫ duob⁹ vt dictū ē assimilāt hoīes filio dei naturali: iꝺ ꝯueniēs fuit vt ī baptismo xp̄i ⁊ ei⁹ trāſfiguratiōe audiret testioniū p̄ris ꝺ ei⁹ naturali filiatiōe

Et v̄bū

Mat. 17

statī circūspiciētes neminē ampli⁹ viderūt
nisi iesū tm̄ secū †Et descēdentib⁹ illis d̄ mō
te p̄cepit illis ne cuiq̄ q̄d vidissent narra/
rent: nisi cum filius hominis a mortuis re
surrexerit. Et verbū cōtinuerūt apud se: cō
quirētes quid esset cū a mortuis resurrexe/
rit.† Et interrogabāt euz dicētes: Quid er
go dicūt pharisei ⁊ scribe quia heliaz opor/
teat venire primū? Qui respōdēs ait illis:
Helias cuz venerit primo restituet oia. Et
quō scriptū est in filium hoīs: vt multa pa/
tiat ⁊ ꝯtēnat. Sed dico vobis: q2 et helias
venit: ⁊ fecerūt illi quicūq3 voluerunt si/
cut scriptū est de eo. Et veniens ad discipu
los suos vidit turbam magnā circa eos: et
scribas conquirētes cum illis. Et cōfestim
omnis pōpul⁹ vidēs iesum stupefactus ē:
⁊ expauerunt: ⁊ accurrētes salutabāt eum.
Et interrogauit eos. Quid inter vos cōqui
ritis?† Et rn̄dēs vn⁹ de turba dixit: Magi
ster attuli filiū meū ad te habentē spiritum
mutū: q̄ vbicūq3 eū apphēderit: allidit eū:
⁊ spumat ⁊ stridet dentib⁹ ⁊ arescit. Et dixi
discipulis tuis vt eijceret illū ⁊ nō potuert.
Qui rn̄dēs eis dixit:† O generatio icredu
la: q̄diu apd vos ero? Q̄diu vos patiar?
Afferte illū ad me: ⁊ attulerūt eū. Et cū vi/
disset eū: statim spirit⁹ ꝯturbauit illū: ⁊ eli/
sus in terra volutabat spumās. Et interro
gauit patrē ei⁹. Q̄tū tēporis est ex quo ei
h̄ accidit? At ille ait: Ab īfantia. Et freq̄ē
ter eū in ignē ⁊ in aquā misit vt eū pderet.
Sed si q̄d potes: adiuua nos: miser⁹ nr̄i.
Jesus autez ait illi: Si potes credere omia
possibilia sunt credenti. Et continuo excla
mās pr̄ pueri cū lachrymis aiebat: Credo
dn̄e. Adiuua incredulitatē meā. Et cum vi
disset iesus concurrentem turbā: cōminat⁹
ē spiritui imūdo dicens illi: Surde et mu/

Interlinear glosses: post transfigurationem. — nemini dicentes. — hoc. — quasi sic tā apparuisti in gloria. — quid ergo. — nō aliter ē secūdus aduētus: nisi ille pcedat. — quasi non est hic aduētus quem putatis quem pceder helias: helias enim cum venerit ⁊c. — sic ⁊ helias. — quasi ventur⁹ est helias ipse in corpore: sed etiā venit in spiritu ⁊ virtute scz iohannes. — spreuerunt decollauerūt. — de monte. — disputantes. — indocti nō scribe sapiētes. — q̄si stult⁹. — timor nō ē i chari tate. — quasi serui. — depcādo p cōquestionē exponit incōmoda filij. — iracūdia. — Hiero. alleg. perores spumat stulticia. — ignauia. — quasi incredulitas vestra impedit salutem. — puerū non demonē: vt ostendat illum demonio traditum ppter peccatum suum vel parentum. — nō quasi ignorans interrogauit: sed vt diuturnitas infirmitatis ostēsa curationē gratiorem faciat. — Moraliter. ire vel libidinis. — cupiditatis. — libertate arbitrij indicat. — que in nomine iesu postulantur. — vel sine in. — vel credentē. — cōminatio potētia est.

Glossa ordinaria:

rationē. a Precepit ill. Nō vult gl'iaz re gni futuri ⁊ triūphi quā ī mōte ōnderat publice pdicari: ne ⁊ icredibile eēt p ma gnitudie: ⁊ p⁹ tātā gl'iaz apd rudes aīos seq̄ēs crux scādalū faceret. b Verbū cō. Hiero. i. cū absorpta mors fuerit in vi ctoria: nō erūt ī memoria priora: cū abstu lerit dn̄s sordē filie syon: auferēs oēm la chrymā ab oculis sctōr. c Quid g. Tradūt scribe ſm malachiā q̄ helias ve niat an̄ aduētū saluatoris ⁊ reducat cor/ da patrū ad filios ⁊ filior ad pr̄es eorū: ⁊ restituat oia ī antiquū statū. Existimāt ḡ discipuli hūc aduēt⁹ gl'iaz eē quā vide rāt ī mōte: ⁊ dicunt: Si iā venisti ī gl'ia q̄ re pcursor tu⁹ nō apparet: maxie q2 vidēt recessisse heliam. d Restituet oia ⁊c. scz ꝯuertet cor patr ad filios: ⁊ cor filio/ rū ad pr̄es. Restituet eni morti q̄d debet ⁊ diu viuendo sustulit: vn̄ addit: Et quō scriptū ē. Quasi sic de xp̄i passione p̄phe multipharie scripserūt: sic ⁊ helias mul/ ta passur⁹ ē. Restituet ḡ oia. pmo corda hoim illi⁹ tpis ad credēdū in xp̄o. resistē dū antixp̄o: deinde ponet aīam p xp̄o. e Turbā magnā. Hiero. Nō ē reqes h̄ sole. semp occidit paruulos inuidia. ma/ gnos pcutiūt fulgura. mōtes: alij discen/ tes cū fide. alij inuidentes cū fastu ad ec clesiā veniūt. f Cōgrētes. Be. Quid ꝯquirerēt euāgelista nō dicit: Sz pōt in/ telligi de h̄ q̄stionē motā fuisse q̄re disci/ puli demoniacū: q̄ in medio erat non pos sent liberare? Hoc eni ex seq̄entib⁹ ocipi pōt. Et interrogauit eos ⁊c. Be. Nota q̄ loca reb⁹ cōgruūt. In mōte orat. trās/ formaf: discipulis arcana sue maiestatis aperit. imo a turba excipit: miserorū fle/ tu pulsat. Sursū discipulis mysteria re/ gni reserat. deorsū turbis peccata infide/ litatis exprobrat. Sursū vocē patris bis q̄ audire poterāt pādit: deorsum malos spūs expellit. Nūc p meritor qualitate alijs ascēdere: alijs nō desistit descēdere. g Et iterro. Hiero. Scit ⁊ iterrogat: vt ꝯfessio pariat salutem et murmur cordis nr̄i sermonib⁹ soluat pri⁹ vt est: Dic iniq̄ tates tuas pri⁹ vt iustificeris. h Et di/ xi disci. tuis. Latēter culpā obliquat ī di scipulos: cū sepe curatio nō curātiū ḡ cu/ rādor impediat vitio. i O generatio incre. Nō homini irascit ḡ vitio. Non te dio affect⁹ h̄ dicit: ḡ vt medic⁹ egro cōtra pcepta agēti. Et arguit p vnū iudeos in/ credulitatis. k Statim spūs contur. Quia dū post petm̄ ad dn̄m conuerti vo lum⁹: magis a diabolo impugnamur: vt vel excutiat virtutē: vel vindicet suaz ex pulsionem. l Ab infantia ⁊c. Hiero. Significat gentilem populum cui a nati uitate increuit cultus idolorū: vt stulte immolaret filios suos demonijs. vnde se quitur: Et frequenter eum ⁊ in ignē et in aquas misit. Alij enim ignem: alij aquaz venerabant. m Adiuua incredulita tem meā. Hiero. Credulitas nostra vt ro strata lingua infirma est nisi innixa adiu torio dei. Fides cū lachrymis optata vo ta capit: vt est: Fiat tibi ſm fidem tuam. n Surde et mute spiritus. Spiritui im putat quod homini pstat dum ille audi/ ret neq3 loqueretur quod peccator peni/ tens audit ⁊ loquitur. Exiens ab homine nū q̄ reuertitur: si cor suum seruauerit clauis humilitatis: ⁊ ostiū obtinuerit bō mu/ nitatis. vnde: Esto mihi in deū ptectorē ⁊ in locum mu. ⁊ sal. me facias.

Discerpēs

Marginal references: Apo. 21. a — Mal. 4. b — Ps. 50. — Mat. 15. c — Ps. 30.

Nicolaus de Lyra:

a Et v̄bū cōtinuerūt apd se. ſm p̄ceptū xp̄i. b Cōgrētes q̄d ⁊c. Videbat eni eis incon ueniēs q̄ xp̄s moreret ⁊ resurgeret a mortuis: postq̄ viderāt eū ī cla/ ritate gl'iosa ad quam alij veniēt post resurre ctionē: ideo termin⁹ re/ surrectiōis vel finis iā videbat eis complet⁹ in xp̄o. c Et veniēs ad discipulos. h̄ ōndit discipulor xp̄i impote tia ī h̄ q̄ nō poterāt cu rare demoniacū eis ob latum. Ubi sic pcedit: q2 circa hāc curationē. pmo ostendit discipu/ lorum impotētia. scdo xp̄i efficacia. ibi: Qui rn̄dens eis dixit: O ge/ neratio ⁊c. tertio vtriusq3 causa. ibi: Et cū itro isset ī domū. Snia istarū partiū ptz ex dictis Matth. xvij. exceptis q̄ sequunt: Et veniens ad discipulos suos scz q̄s dimiserat: assūptis tm̄ secū trib⁹ coraz q̄b⁹ trāsfiguratus fuit. d Uidit tur. magnaz circa eos ⁊ scribas con quirētes. q2 deridebāt eos eo q̄ tēptauerāt cu/ rare demoniacū eis ob latū: et nō potuerāt: vt ptz ī lr̄a sequenti. e Allidit eū. i. ad ter/ ram pijcit. f Et spu mat ⁊ stridet dētibus. ad ostendendum vehe mentiam passionis. g Et cum vidisset eū statim spūs ꝯturbauit illū. videns eni se cito eijciendū faciebat pr⁹ q̄d poterat. h Et in terrogauit patrē eius. nō ex ignorātia: sed vt ex respōsiōe pr̄is appa/ reret oib⁹ diuturnitas passionis ⁊ difficultas curatiōis: vt ex his mi raculū esset euidens. i Si q̄d potes. Ex quo patz q̄ pater erat dub⁹ in fide dubitans de xp̄i potestate. k Oia possibilia sunt credēti. fides enim cre/ dentis meret d̄ ꝯgruo vt ei det būficium p oī potētiā dei. l Credo dn̄e adiu. incre. meam. q̄ dixit credo: non erat oīno incredul⁹: ḡ voca uit incredulitatē suam fidei sue imꝑfectionē: quā petebat a xp̄o sup pleri et perfici. m Surde et mute spi/ ritus. non formaliter ḡ effectiue: q2 in puero obsesso auditū ipedie/ bat et loquelam.

Et fact⁹

Marginal references: B — Mar. 16. a — Mar. 17. b — C — Mar. 17. c Luc. 9. c — Mar. 17. c Luc. 21. c — D

a Discerpēs rc. Hiero. Discerpit diabol⁹ appropinquan/tes ad salutē: qd̄ ē ei esca dilecta: q̄s i vētrē suū trahere de/siderat p terrores ⁊ dāna: vt iob. b Fact⁹ ē rc. Isi. Ra. rc. Sanat⁹ eni d̄r: Mortui eni estis: ⁊ vita vr̄a a. ē cū xp̄o. i. d. Vn̄ infirmitas xp̄ianoꝝ nō ē mors: ſ mortis similitudo. (Colo. 3. a)

c Hoc gen⁹. Hiero. Stulticia ad luxuriaꝫ carnis ptinet ⁊ ieiunio sa/nat. Ira ⁊ ignauia orōne depellit. Medicina cuiusq̧ vulneris adhibē/da ē ei: nō sanat oculū qd̄ calcaneū ieiunio passiōes corpis: orōne sanā/tur pestes mētis. d Occidēt eū rc. Prosperis miscet tristia: vt cū ve/nerit: nō i pmeditatis ferāt animis. Si ɔtristat eos: qr occidēd⁹ est: de/bet letificare: qr die tertia resurre/ctur⁹ ē. e Ignorabāt. Nō tā īge/nij tarditate q̄ʒ amore: qr deū verū cognouerāt: moriturū credere neq̄/bāt. Et q̄ eis i figuris loq̄ ɔsueuerat horrētes ei⁹ mortē: in his q̄ʒ eū loq̄ figurate putabāt. f Capharnaū. Hiero. Villa cōsolatiōis: Cōgruit p̄dicte sniē: occisus die tertia resur/get. Granū frumēti morit: vt multi/plici⁹ colligat: si non morit solū ma/net. g Quid i rc. Hiero. In via tractabāt de p̄ncipatu: similis tracta/tio loco. Principat⁹ eni vi igredit sic deserit: ⁊ dū tenet labit: ⁊ incer/tū i q̄ mās̄ione. i. in q̄ die finiat: vn̄ dic: Qui vult eē prim⁹ rc. Beda. Hinc exorta videt disputatio: qr vi/derāt petrū ⁊ iacobū ⁊ iohēz seorsū ductos i mōtē: ⁊ aliqd̄ secretuꝫ ibi esse creditū eis: ſ et petro sic̄ Mat/theus dic: claues regni celoꝝ pmis/sas: ⁊ eccl'iaꝫ sup petrā fidei a q̄ ip̄e nomē accepit edificādā: Putabāt q̄ vl' illos tres ceteris: vl' oib⁹ petrū eē platū. (Mat. 16. c) h Et residēs rc. Illi eū/tes disputabāt d̄ p̄ncipatu: ⁊ ip̄e se/dens docet humilitatē. Principes eni laborāt: hūiles q̄escūt. Deside/riū gl'ie vult hūilitate sanare: ⁊ pri/mo simplici monet ip̄io: mox īnocē/tie puerilis exēplo. i Cōplexus. Significat hūiles dignos eē suo cō/plexu: q̄ iure possūt gl'iari ⁊ dicere: Leua ei⁹ ſb capite meo: ⁊ dextera il/lius am. me. (Cañ. 2. b) k Quisq̄s vnū ex. Vel simplicit paupes xp̄i ab his q̄ velint eē maiores: p ei⁹ honore ostē/dit eē recipiēdos. Al' ipsos malicia puulos eē suadet: vt tā q̄ʒ paruuli simplices sint. l Et q̄cūq̧. Quia ī pueris se recipi docebat: vt caput ī mēbris: ne putaret h̄ solū eē qd̄ vi/debat: adiūxit: Et quicūq̧ rc. m Rn̄dit illi. Quia dixerat. q̄sq̄s vnū ex hmōi pu. recepit me recipit: ītelligit iohēs q̄ i noīe ei⁹ eos non recipiāt: qui nō sincere ambulant. vn̄ ait: Magister vidim⁹ quēdā rc. Quasi h̄ i noīe tuo nō debet susci/pi. n Et phibuim⁹ euꝫ. Putauit eū excludēdū a bn̄ficio q̄ nō vtit of/ficio: Sꝫ docet neminē a bono qd̄ ex pte habet arcendū: ſ ad h̄ poti⁹ qd̄ nō habet puocādū. vn̄. Nolite phibere eū rc. o Nolite pibe. rc. Be. Hic apl's: Sꝫ siue occasiōe siue veritate xp̄s ānūciet: ⁊ i h̄ gau/deo semp ⁊ gaudebo. (Phil. 1. c) Tales q̄uis signa faciāt: ⁊ ob alioꝝ salutē cēseāt esse nō phibēdi: nō tn̄ eis secura ɔscia. Immo cum dixerint: In noīe tuo p̄phetauim⁹ ⁊ demonia eiecim⁹ rc. dicet eis: qr nunq̄ʒ noui vos: discedite a me q̄ opamini iniquitatē. (Mat. 7. d) Itaq̧ hereticis ⁊ scismaticis et malis catholicis non sacramenta cōmunia in quib⁹ nobiscū sunt: nō ɔtra: ſ diuisionem paci⁹ veritatiq̧ ɔtrariā q̄ aduersum nos sunt: ⁊

dn̄m

---

te spūs: ego tibi p̄cipio exi ab eo ⁊ ampli⁹ ne itroeas i eū. Et excla/mans ⁊ multū discerpēs eū: exijt ab eo: et fact⁹ est sicut mortu⁹ ita vt multi dicerēt qr mortu⁹ ē. Je/sus aūt tenēs manū ei⁹ eleuauit eū ⁊ surrexit. Et cū itroisset in do/mū: discipuli ei⁹ secreto iterroga/bāt eū: Quare nos nō potuim⁹ eijcere euꝫ? Et dixit illis: Hoc ge/nus i nll'o pōt exire nisi i orōne ⁊ ieiunio. Et ide pfecti: p̄tergredie/bāt galileā: nec volebat quenq̄ʒ scire. Docebat aūt discipulos su/os: et dicebat illis: Qm̄ fili⁹ ho/minis tradet in man⁹ hoim et oc/cidēt eū: ⁊ occisus tertia die resur/get. At illi ignorabāt vbū: ⁊ time/bāt eū iterrogare. Et venerūt ca/pharnaū. Qui cū domi eēnt iter/rogabat eos: Quid in via tracta/batis? At illi tacebāt. Siq̄dem i via iter se disputauerāt: q̄s eorū maior eēt. Et residēs vocauit du/odecim ⁊ ait ill': Si q̄s vult p̄m⁹ eē: erit oim nouissim⁹ ⁊ oim mini/ster. Et accipiēs pueꝝ statuit eū i medio eoꝝ. Quē cū cōplex⁹ eēt: ait illis: Quisq̄s vnum ex hmōi pueris recepit i noīe meo: me reci/pit. Et q̄cūq̧ me suscepit: nō me suscipit ſꝫ eū q̄ me misit. Respon/dit illi iohēs dicēs: Magister vi/dim⁹ quēdā i noīe tuo eijciētē de/monia q̄ nō sequitur nos: ⁊ phi/buim⁹ eū. Jesus autē ait: Nolite phibere eū. Nemo est eni q̄ facit

Interlinear glosses: cuius p̄cipe est facere. — mundo. — se ibi esse. — villa pulcherrima. — pre verecundia. — quia — quasi formā virtutis seruent propter me rati/onis auxilio: quam paruuli eratis beneficio. — solum. — suscepit. — quia inter euꝫ ⁊ me ni/hil distat.

---

a Et fa. ē sic̄ mortu⁹. vt p h̄ magis declararet xp̄i virt⁹: qr ad ta/ctū xp̄i surrexit pfecte curat⁹. b Hoc ge. i nul. pōt exi. nisi i ora. et ieiunio. Demones eni nō sūt eq̄les i vtute naturali: ⁊ id̄o vn⁹ alio pōt difficili⁹ expelli. Ad expulsionē aūt isti⁹ req̄rebat i expel/lēte subiectio carnis ad spiritū q̄ fit p ieiuniū: ⁊ magna eleuatio spūs in deū q̄ fit p orationē. talia aūt ad/huc nō erāt i apl'is: qr p tpe illo nō cōpe/tebat eis ieiunare: vt dictū ē. ſ. ca. ij. nec erāt adhuc i deū pfecte eleuati: qr fuerūt rudes ⁊ ipfecti vsq̧quo receperūt p⁹ pas/sionē xp̄i pleniorē gr̄am spūssācti. Mat. xvij. dixit illis xp̄s q̄ nō potuerāt illum eijcere p̄pt īcredulitatē suā: q̄ causa ibi ē exposita. Et tenēdū q̄ vtraq̧ causa. s. illa q̄ h̄ exp̄mit: ⁊ illa que i mattheo ponit si/mul ɔcurrerūt i discipulis: p̄pt q̄s illum demonē expellere nō potuert. c Et ide pfecti. h̄ ɔn̄r exp̄mit discipuloꝝ xp̄i sup/bia: vbi p̄mo exp̄mit ipsi⁹ xp̄i hūiliatio. scd̄o reprimit discipulorum ambitio. ibi: Qui cū domi eēnt. Circa p̄mū describit hūiliatio xp̄i p h̄ q̄ p̄dixit eis ignomini/am sue passiōis quā volūtarie erat passu/rus: ⁊ h̄ debebat discipulis exēplū eē hu/miliatiōis. verūtn̄ tā q̄ʒ adhuc rudes nō capiebāt ad plenū vbuꝫ ei⁹. id̄o sequit: d At illi igno. vbū. qr frequēter loque/bat eis i pabolis: p̄pt qd̄ dubitabāt si h̄ vbū eēt pabolicū. e Qui cum domi eēnt. h̄ rep̄mit ambitio discipuloꝝ. Et di/uidit in ptē p̄ncipalē ⁊ incidētalem. scd̄a ibi: Et rn̄dit illi iohēs. et p̄me ptis patet snīa ex dictis Matth. xviij. exceptis que sequūt. f Introgabat eos. nō ex igno/rātia ſ vt ex doctrina sequēti appareret xp̄m nō ignorare vba q̄ dixerunt iter se ipso absente. g At illi tace. verecundia ducti: cui⁹ cā ſbdit cū d̄r: h Siq̄dē i via inter se disputauerāt rc. qd̄ in eis erat ve/recūdū ⁊ rep̄hēsibile: cū magister eorum eēt humilim⁹: ⁊ īmediate eis predixerat hūiliationē sue passionis. i Rn̄dit illi io. h̄ ē ps īcidētalis. ex h̄ eni q̄ xp̄s dixe/rat puulos recipiēdos ī nomīe ei⁹ q̄uis sint parue reputatiōis: id̄o iohēs mouit q̄stionē de q̄daꝫ eijciēte demonia in noīe xp̄i q̄ tn̄ nō erat de societate ei⁹ quē phi/buerāt discipuli: vtrū bene vel male fecis/sent ad sciēdū si eēnt h̄ al's facturi i casu ɔsili: ⁊ circa h̄ p̄mo ponit rn̄sio xp̄i. scd̄o phibitio scādali. ibi: Et q̄sq̄s vnū de pu/sillis rc. tertio declaratio cuiusdaꝫ dicti. ibi: Ois eni igne saliet. Circa p̄mū ē du/plex mod⁹ dicēdi. dicūt eni aliq̄ q̄ iste d̄ q̄ q̄siuit iohēs non erat fidelis. aliq̄ eni infi/deles videtes p expientiā nomē xp̄i vir/tuosū in noīe ei⁹ eijciebant demones: vt habetur Act'. xix. dicit tn̄ xp̄s q̄ ille qui sic facit non est phibendus: qr talis eie/ctio demonis facit ad declarationē vtu/tis christi: nec etiā talis lꝫ sit īfidelis ha/bet frontē loquēdi cōtra fidem xp̄i cum gloriet de signis in noīe eius factis: et h̄ est qd̄ subdit: k Nemo ē eni qui facit virtutē in nomīe meo rc. infideles enim aliq̄ bn̄ in aliquib⁹ ɔueniūt cuꝫ fidelib⁹: vt q̄ de⁹ sit vnus: ⁊ hmōi: ⁊ in talib⁹ sūt cū eis: lꝫ nō in alijs. Alij vo dicūt q̄ iste de quo iohānes q̄siuit erat fidelis credēs in xp̄m: ⁊ h̄ dicit Chry/so. verūtn̄ nō erat tāte pfectiōis q̄ vellet sequi xp̄m ⁊ discipulos ei⁹ in mō viuēdi: sicut nec mō oēs fideles volunt seq̄ christū p reli/gionis ingressū: ⁊ talis etiā nō ē phibēdus: qr beneficia diuina nō solū dant p maiores sed etiā aliq̄n p minores ⁊ ipfectos: vt i h̄ etiā declaret virt⁹ nois xp̄i q̄ p magnos ⁊ paruos indifferēter pōt opari ⁊ qr tales impfecti aliq̄n ad tp̄s credūt: ⁊ in tpe tenta/tionis a fide recedūt. ideo subdit: Nemo ē eni q̄ facit vtuteꝫ in noīe meo rc. qr si aliquis imperfectus fecerit miracula in nomine christi: ⁊ postea recedet a fide nō habet frontem loquendi cōtra

christū

Marginal references: Mat. 17. c — Mat. 9. b / Luc. 9. e — Mat. 18. a / Luc. 9. f — Mat. 10. — Mat. 18. a / Luc. 9. f — Luc. 9. f

ꝗ dn̄m nō sequunt̄ nobiscū: detestari ⁊ prohibere debemus. a Frigide ⁊c. Ne paupertate ⁊ penuria lignorū aliq̄s se excuset. Silr̄ dicit Apl̄s ad Gal. Cō/ municet autē is qui catheçiçat̄ verbo .ei qui.s.c.in oībus bōis. Et ne quis se paupertate excuset ait: Nolite erra. deus nō ir. Que enī semīauerit homo: hec ⁊ metet. b Et quisq̄s scan. Qꝫ hoc generale sit: pōt tn̄ ꝑm ꝯsequētiā ser/ monis ꝯtra apl̄os dici: q̄ de primatu disputabant: et eos quos ad fidē vocabant exemplo suo ꝑdere pote/ rant. Beda. Nota ꝙ in bono ope nr̄o aliq̄n cauen dum est scandalū ꝓximi: aliq̄n ꝓ nihilo habendum inquantū sine pctō possum⁹: vitare ꝓximoꝝ scanda/ lum debem⁹. Si autē ꝓ veritate scandalū sumit̄: vti/ lius nasci ꝑmittit̄ q̄ꝫ veritas relinquat̄. c Mola asinaria. Hiero. Scd̄m morē ꝓuincie. Hec enī pena maiorū criminū erat. Et reuera est meli⁹ innoxiū pe/ na atrocissima tꝑali tm̄ finire vitā corporeā q̄ꝫ leden/ do fratrē mortē aīe mereri ꝑpetuā. Per molā asi/ nariā secularis vite circūitus ⁊ labor. p ꝓfundū ma ris: extrema dānatio. Melius est vt solus pereat sub habitu exteriori: nō simulādo se bonū: q̄ꝫ simulando se bonū corrūpere alios. Leuius ergo est si sub exte/ riori habitu ad mortē terrena acta ꝯstringāt: q̄ꝫ si sa/ cra officia culpā ceteris imitabilē demonstrēt: qꝛ si so lus caderet tolerabilior vtcūqꝫ cū īferni pena cruci/ aret. d Et si scandali. ⁊c. Quia.s. docuit ne scan daliçem⁹ eos q̄ credūt in eū: āmonet quantū debem⁹ eos cauere q̄ scandaliçāt. Scandalon grece: offen/ diculū vel ruina vel impactio pedis. Uel vt alij scru/ pulus. Ille ǵ scandaliçat fratrē: q̄ ei dicto vel facto occasionē ruine prebet. e Man⁹ tua ⁊c. Amicus: cui⁹ ope ⁊ ꝯsilio indigem⁹ q̄tidie. Sed si hic ledere in causa aīe voluerit: excludēdus est a nr̄a societate: ne si cū perdito in hac vita partē habere volum⁹: simul cū illo pereamus. f Qꝫ duas m. Hiero. Due ma/ nus ꝑncipatus: humilitas ⁊ supbia. Abscide supbi/ am: tene humilē ꝑncipatū. g Ubi vermis ⁊c. Be da. Fetor vermiū de corruptione carnis et sanguis. Ideoqꝫ caro recens sale cōditur: vt exiccato humore sanguineo: vermis esse neq̄at. Caro ǵ ⁊ sanguis ver/ mes creant: qꝛ delectatio carnalis cui ꝯdimētū ꝯtinē tie ñ resistit: penā luxuriosis generat et̄nā. Debem⁹ ǵ corp⁹ ꝯtinētie sale ⁊ mētē ꝯdimēto sapiētie ab erroris ⁊ vitioꝝ labe castigare. h Ois ei igne ⁊c. Quia tertio mentionē fecit ignis ⁊ vermis: ostēdit quomō vtrūqꝫ valeamus vitare. Omnis enī igne. Mire dictū est. Qd̄ enī sale salitur: vermis putredinē ar/ cet. Qd̄ vero igne.i. in igne asperso sale carnē quoqꝫ consumit. Hec ꝑm legem in hostijs fiebant que in al/ tari cremabant̄: vbi in om̄i victima ⁊ sacrificio sal of ferri preceptū est. Sal dulcedo sapiētie. ignis sancti/ spiritus gratia. Omnis enī igne saliet̄: qꝛ omnis ele/ ctus sapiētia condit̄: vt digna victima dei efficiat̄ al/ taribus. Und̄ bene addit: Et oīs victima sale saliet̄. Ille enim vere dn̄i victima est: qui corpus ⁊ anīam a vitijs emūdādo ꝑ amorē spūssancti deo ꝯsecrat: Nec solum sale aspergitur: sed igne consumit̄. qn̄ non pec cati tm̄ contagio pellit̄: sed etiā p̄ntis vite delectatio tollitur: ⁊ future vite cōuersatio tota mente suspirat̄. vn̄: Nostra cōuersatio in celis est. Et obsecro ꝑ mise/ ricordiā dei vt exhibeatis corpora vestra hostiā san ctam ⁊c. Aliter: Altare dei cor: bonorū hostie ⁊ sacri ficia bona opera fidelium. In omībus sacrificijs sal: quia nullū opus bonum sine sapientia. Ignis sacrifi cia in altari cōsumit. de quo: Ipse vos baptiçabit in spiritusancto ⁊ igne. Uel ignis tribulationes. Respi/ cit hoc ad superiora vbi scandaliçantia membra euel/ li precepta sunt: qꝛ hoc est igne saliti: ⁊ tentationibus exerceri ob xp̄i amorē dilectos ⁊ ꝓximos nob̄ abne/ gare. i Ois victima. Hiero. Uictima gen⁹ hūanū qd̄ hic sapīe sale vel rōne salit̄: dū corruptio sanguīs: custodia putredinis ⁊ mater vermiū ꝯsumit̄: ⁊ post purgatorio igne examinabit̄. k Qꝫ si sal: Id est si quis semel condimētis veritatis refectus ad aposta/ siam redierit: quo alio doctore corrigitur qui eam quam gustauit sapienti/ am: vel aduersis territus: vel prosperis illectus respuit. Unde quis mede/ bitur incantatori a serpente ꝑcusso. In hoc iudam ⁊ socios ei⁹ significare cre ditur qui phylargiria corruptus: ⁊ apostolatū perdere: ⁊ dn̄m tradere nō du bitauit. Quia autem sunt multi quos dum maior scientia erigit: ab alioꝝ so cietate disiungit. Et quo plus sapiunt: eo plus a ꝯcordie virtute desipiūt. sub

(Margin: Gal.6.b; Ibidem; Ro.12.a; Luce.3.c; Eccli.12.c)

virtutē in noīe meo: ⁊ possit cito male loq̄ de me. Qui enī nō ē ad uersuz vos: pro vobis est. Quis/
(ꝗ quasi dico: quisq̄s vnū ex hmōi p. sed ne paupertatis excusationē p̄tendaris. quisquis enim.)
q̄s enī potuz dederit vobis cali/
(a ꝗ leuissimo precepto excusationē diluit.)
a cē āq̄ frigide in noīe meo: qꝛ chri sti estis: amē dico vobis: nō ꝑdet b mercedē suā. Et quisq̄s scādaliça
(a ꝗ magni nll̄o mō mouent̄: pusilli occasiōes q̄rūt.)
uerit vnū ex his pūsillis credēti/ bus ī me: bonū ē ei magl̄ si circū/ c daret̄ mola asinaria collo ei⁹: et ī d mare mitteret̄. † Et si scādaliçaue e rit te man⁹ tua abscide illā. Bo/
(ꝗ quia. ꝗ sine cupito principatu.)
f nū ē tibi debilē introire ī vitā q̄ꝫ duas manus habentē ire in ge/
(a ꝗ inferni penas enumerat vt exterreat.)
hennā ī ignē inextinguibilē vbi
(ꝗ putredo gehēne. ꝗ ꝯscia sera.s. dolor interi⁹ ac/ cusans eos. a ꝗ Hiero. pena exteri⁹ seuiēs incon sūpta. vn̄ ꝓpha: Ambulate ī lumīe ignis vr̄i: ī flā mis. q̄s succēdistis vobis. b ꝗ amic⁹ necessarius cuius tibi quotidianis vsibus seruit discursus.)
vermis eorum non moritur: et ignis nō extiguitur. Et si pēs tu/
(a ꝗ cū corrigere nequeas amputa a societate tua.)
us te scandaliçat: āmputa illum.
(ꝗ quia.)
Bonū ē tibi claudū in vitā eter nā ītroire: q̄ꝫ duos pedes haben tē mitti in gehēnā ignis inextin/ g guibilis: † vbi vermis eoꝝ nō mo
(a ꝗ qui tibi prouidet. ꝗ in oculo: nostri carnaliter amici. spiritaliter aduersarij significantur.)
rit̄ ⁊ ignis nō extiguit̄. Qꝫ si ōcu lus tu⁹ scandaliçat te: eijce eum.
(ꝗ quia)
† Bonū ē tibi luscum ītroire in re gnū dei: q̄ꝫ duos oculos h̄ntem mitti ī gehennā ignis: vbi v̄mis eoꝝ nō morit̄: ⁊ ignis nō extigui
(ꝗ gr̄a spūsscti vel tribulatiōe. ꝗ aspso sale sicut ī hostijs fiebat. ꝗ humanū genus.)
h i tur. Ois enī igne saliet̄: ⁊ oīs vi/
(ꝗ purgatorio igne. ꝗ sapia. ꝗ Hiero. Bonū ē verbū dei audire: sale sapīe cor cōdire: imo cū apo stolis sal esse.i. alijs sapientiam ministrare.)
k ctia sale saliet̄. † Bonū ē sal. Qꝫ si
(a ꝗ Hiero. Sal insulsū ē q̄ amat ꝑncipatū: q̄ in/ crepare nō audet nec cōfiteri: ne de synagoga eij/ ciatur: diligens gloriā hominis magis q̄ꝫ dei.)
sal insulsūz fuerit: in q̄ illud ꝯdie/

ꝗ iungit

chrīstū: in cui⁹ noīe fecerat miracula de q̄bus gloriabat̄: ⁊ qꝛ nō solū in noīe xp̄i fiēda sūt mi racl'a: sꝫ etiā opa meritoria. iō seq̄t̄: a Quis q̄s ei potū dede. vo. calicē aq̄ fri. ⁊c. hoc dicit ad ostēdendū ꝙ q̄libet quātūcūqꝫ pauꝑ pōt ali qua pietatis opa face/ re: qꝛ potū aque frigi/ de pōt dare q̄libet q̄n/ tūcūqꝫ pauꝑ. b Et quisq̄s scanda. vnū ex his pusillis. Hic ꝯseq̄n ter ponit̄ ꝓhibitio scā dali. ⁊ patet sententia ex dict' Matth. xviij. excepto quod sequit̄: c Ubi vermis eorū nō morit̄.i. aculeus vl' remorsus ꝯscientie qui ꝯtinue affliget damna tos. d Omīs enī igne. Hic ponit̄ decla/ ratio cuiusdā dicti. di/ xerat enī xp̄s ꝙ ad eui tandū scandalum pes esset amputādus: ⁊ ma nus ⁊ oculus eruēdus. que quidem mutilatio nō est intelligēda ꝑ ab scisionē vel eruitionē alicuius mēbri: sed per restrictionem ab actu malo: qd̄ fit ꝑ macera/ tionem carnis. ⁊ disci/ plinā vbi necessaria est discretio sapiētie. vnde d̄r: Omīs enim igne sa lietur.ī q̄ docet modū acquirendi discretiōē sapientie que acquirit̄ tribulationis igne: qꝛ vexatio dat intellectū. ⁊ hoc est qd̄ d̄r: Omīs enim igne saliet̄.i. tri/ bulatiōis igne sapiēs efficietur. sicut enim ꝑ ignē decoquentē mate ria cōuertit̄ in sal: sic ꝑ ignem tribulatiōis ac/ quiritur sal discretiōis. e Et omnis victima sale salietur. sicut enim in lege veteri sal pone/ batur in om̄i sacrificio dei: sic in omni ope bo no requirit̄ discretio. f Bonū est sal.i. di/ scretio bona est ꝑ quā opera humana habēt bonitatē. g Qꝫ si sal insulsum fuerit ⁊c. hic accipitur sal ꝓ ho/ minibus discretionem habentibus: eo ꝙ ali/ quis excellens in aliq̄ proprietate non solum denominat̄ ab ea ꝯcre tiue: sed etiā abstracti/ ue: sicut notabiliter li/ beralis vel sapiens di/ citur ipa liberalitas vl' sapientia: ⁊ ꝑ talē mo dum loquēdi christus dixit apostolis qui ceteros p̄cellere debebant sapientia: Uos estis sal terre. Mat. v. Dicit er go saluator: Qꝫ si sal insulsum ⁊c. qꝛ si ille qui debet alios dirigere ꝑ eminentiā sue discretio nis ⁊ sapientie fuerit insulsus ꝑ defectū discre tionis: iste defectus redundat in alios.

(Margin: Mat.18.a; Luce.17.a; Esa.66.g; ezech.20.g; Mat.18.b; Mat.5.b; Luce.14.g)

 Habete

iungit: Habete in vobis sal: ꝛ habete pacē inť vos. a Habete ĩ vo. sal ꝛc. Be. Hr̃e sal sine pace nõ virtut' ē donũ: ſ dãnatiõis argumētũ. q̃ enĩ q̃sq3 meli⁹ sapit: eo deteri⁹ delinquit.

b Et inde ex. ꝛc. Hucusq3 ea q̃ ĩ galilea fecit ꝛ docuit: X c hinc narrat q̃ ĩ iudea fecit ꝛ docuit ꝛ passus ē. Et prio q̃ trãs iordanē ad oriētē: deinde q̃ cis iordanē qñ venit hiericho et bethaniã ꝛ hierl'm. Cũ enĩ oĩs iudeoꝛu3 ꝓuincia generalit̃ ad distictionē aliarũ gentiu3 iudea dicta sit. speciali⁹ tñ meridiana plaga dr̃ iudea ad distinctionē galilee: decapolis ꝛ ceteraꝝ in eadē ꝓuincia regionũ. c Pharisei inter. Magna distãtia inť turbas ꝛ phariseos. He ɔueniũt vt doceanť et infirmi curenť. Sicut Matthe⁹ apte dicit: Illi vt tētando decipiãt. Hos ei deuotio pietat': illos adducit stimul⁹ liuoris. d Si licet vi. ꝛc. Be. Cornuto syllogismo tētauit: ꝛ q̃cq̃d rñdeat cape putãt. Si dicit dimittēdã ꝛ aliã ducēdã: pudicicie p̃dicatoꝛ sibi videť ɔtraire. Si nõ dimittēdã: reus sacrilegij: ꝛ ɔtra doctrinã moysi: et per moysen ɔtra doctrinã dei facere. Igitur dñs rñsu3 sic tꝑauit vt trãseat decipulã: scripturã sane intellectã in testimoniũ adducēs ꝛ naturalē lege3: primãq3 dei sñiam scd̃e opponēs q̃ nõ voluntate dei sed peccãtiũ necessitate cõcessa est.

Margin: 45. di. c. 1 ꝟ ſ3 cũ rectoꝛ. — A — Mat. 19. a

a iusticiã. Hiero. sal correctiõis amoꝛ ꝓximi tꝑet: ꝛ dilectionē sal iusticie cõdiat. dilectiõe3.

a tis: †Habete in vobis sal: et pa- a b

qui sapienter loquitur magno opere metuat ne eius eloquio vnitas rumpatur.

cem habete inter vos. Ca. X

b Et inde exurgēs venit c in fines iudeę vltra ioꝛdanē: ꝛ ɔueniũt iteꝝ turbę ad eũ: ꝛ sicut ɔsueuerat iterũ c docebat illos. Et accedētes pha hoc. d riseı interrogabãt eu3: si licet vi † ro vxorē dimittere: tētãtes eu3. At ille rñdens dixit eis: Quid d vobis pręcepit moyses? Qui dixerũt: †Moyses ꝑmisit libellũ re e

Ad duriciã

ꝛ exemplis agit ad expulsionē demonis de cordib⁹ ꝓximoꝝ: q̃uis nõ sequať xp̃m ꝑ statũ religionis ꝛ clericatum. b† Et q̃sq̃s scandaliçauerit vnũ ex his pusillis credētibus in me ꝛc. Grego. Per molã asinariã secularis vite circũitus ꝛ laboꝛ exprimiť. ꝑ ꝓfundũ maris extrema dãnatio designať. q̃ ergo ad secularitatis speciē deduct⁹. verbo ceteros destruit vel exēplo. melius ꝓfecto erat vt hũc ad mortē sub exterioꝛi habitu terrena acta ɔstringant: q̃3 sacra officia in culpa ceteris imitabile3 demõstrarēt: qꝛ nimirũ ꝛ si solus caderet vtcũq3 hunc tolerabilioꝛ ĩferni pena cruciaret. † Et si scãdaliçauerit te man⁹ tua ꝛc. Sanct⁹ Job. xxix. dicit. Oculus fui ceco et pes claudo. i. ɔsiliari⁹ ignoꝛantiũ ꝛ adiutoꝛ impotētum. Ergo manũ abscindere ꝛ oculu3 eruere ne scandaliçent: est hoiem q̃ntũcũq3 sibi vtilē in tꝑalib⁹ a sua societate expellere: si sibi sit ad ꝑiculu3 ruine in spũalib⁹. d† Omnis enim igne salieť. ꝑ ignē intelligere possum⁹ spũssancti virtutē: q̃ dat⁹ fuit aplis in specie ignis ꝑ quē oĩs salieť: qꝛ ei⁹ discretione ad bonũ dirigiť: qꝛ sicut dicitur Sap. xiij. incerte sunt ꝓuidentie nr̃e. e† Et oĩs victima salieť sale. i. opus deo acceptũ condiť spũssancti directione. g† Q si sal insulsu3 fuerit ꝛc. i. si humana discretio careat spũsctõ: nõ ꝓficit: s3 aliq̃n mag' officit: qꝛ fac̃ hoĩe3 nimis ɔfidē de seipõ.

Margin: † Mat. 19. a — † Deu. 24. a Mat. 5. c et. 19. a

Nico. de lyra

a Habete ĩ vo. sal. i. discretionē. b Et pa. ha. in. vos. q. d. ꝑ sapiam pax inter hoĩes acq̃riť ꝛ etiã ɔseruať. Ca. IX

Moraliter. a† Et post sex dies assumpsit iesus petrũ ꝛc. sex dieb⁹ fact⁹ est mundus Gen. j. ꝓpter qd̃ ꝑ sex dies figurari põt totus mũdi decursus: quo cõpleto christus suos vere discipulos. i. electos ducet in montē excelsum. i. in celũ empyreũ gloꝛiosos in aĩa ꝛ coꝛꝑe videntes ei⁹ gloꝛiã singularē. † Et moyses ꝛ helias cũ eo loquentes. i. legem ꝛ ꝓphas cũ euãgelio ɔcoꝛdãtes. ꝙ autē petrus dixit: faciam⁹ hic tria tabernacula: nesciuit q̇d diceret. nã omniũ erit vna gl̃ia: sicut vn⁹ denari⁹ diurn⁹: licet in illa sint diuersi gradus. † Precepit illis ne cuiq3 qd̃ vidissent narrarent. ꝑ h̃ oñdens ꝙ secreta diuina nõ nisi debito temꝑe publicanda. Helias cũ venerit ꝛc. Sequiť: † Dico vobis qꝛ helias iã venit ꝛc. ꝑ h̃ oñdit duplicē heliã: sicut ꝛ adueutũ christi duplicē. officiũ prime helie facit hõ monens fratrē charitatiue: sicut ꝛ p̃mus aduent⁹ fuit in mãsuetudine. officiũ vero scd̃i facit p̃lat⁹ coꝛripiens ex auctoꝛitate: qꝛ secũdus aduētus erit in potētia ꝛ maiestate. † Magister: attuli filiũ meũ ad te. ꝑ istũ ab infantia vexatũ a demone significať pctõꝛ ab infantia nutrit⁹ ꝑuerse: sicut refert beat⁹ Grego. de puero q̃nquenni: quē cũ teneret pater in sinu suo vidit demones in specie mauroꝝ veniētes ad rapiēdũ ip3: ꝛ tũc deũ blasphemauit ꝛ statĩ expirauit. ꝛ q̃m ĩ tali etate crescēte crescit malicia subditur: † Habentē spm̃ mutũ. qꝛ talis nõ audit coꝛrectione3 ad bonũ. e† Qui vbicũq3 appꝛehenderit eũ allidet eũ. qꝛ cedit cuilibet tentatiõi demonũ. f† Et spumat. ꝑ castrimargia3. † Et stridet dentib⁹. ꝑ iracundiã. † Et arescit. ꝑ ignauiam. † Hunc discipuli curare nõ pñt. qꝛ ɔtemnit monitiões hominũ: sed solus de⁹ aliq̃n de gr̃a spũali curat eũ. ideo subditur: † Ego tibi precipio. ꝛ nõ ali⁹. † Exi ab eo ꝛ ampli⁹ ne ĩtroeas in eũ. qd̃ fit q̃n ex dei adiutoꝛio nõ patiť recidiuu3. ad qd̃ designãdũ subdiť: † Jesus aũt tenens manũ eius ꝛc. Docebat aũt discip̃los suos ꝛc. Sequiť: † Et occisus tertia die resurget. Theophilus. Postq̃3 xp̃o dixerat qd̃ erat triste: adiunxit qd̃ debet letificare: vt discerem⁹ ex hoc ꝙ post angustias leticie subsequenť. b† Siquidē inter se in via disputauerant q̃s eoꝝ maioꝛ esset ꝛc. Hiero. Ubi notandũ ꝙ illi euntes disputabãt de principatu. ip̃e vero sedens docet humilitatē: qꝛ p̃ncipes laboꝛãt ꝛ humiles req̃escunt. † Et accipiēs puerũ ꝛc. Beda. In q̃ malicia paruulos esse suadet: vt simplicitatem sine arrogãtia: charitatē sine inuidia: deuotionē sine iracundia ɔseruent. † Magister: vidim⁹ quenda3 in noĩe tuo ejicientē demonia ꝛc. ꝑ istũ q̃ nõ erat de societate ap̃loꝝ significať laicus bon⁹ qui nõ h3 p̃dicandi officiũ: tñ bonis verbis ꝛ exemplis

In ca. ix. vbi dr̃ in postil. Et sil'r claritas gl'ie quã tũc in coꝛpoꝛe suo habuit est in extremitate coꝛpoꝛis.

Additio. Q figura sit in extremitatib⁹ coꝛꝑis ꝑ3 ex diffinitiõe. Figura enĩ est q̃ termio vl' terminis cõpꝛehēdiť: vt ait Geometra. sed ꝙ sil'r se habeat claritas gl'ie: vt. s. sit tm̃ in extremitatib⁹ coꝛꝑis h̃ non est. Claritas enĩ gl'ie nõ solũ extremitates ɔtinet: s3 opoꝛtet ꝙ coꝛp⁹ totũ sit gloriosum sic̃ ꝛ totũ agile. ꝛ iõ in trãsfiguratiõe le. resplēduit facies ei⁹ sicut sol. S3 ɔstat ꝙ claritas solis nõ ē tm̃ in extremitatibus ei⁹: s3 etiã in oĩb⁹ partib⁹ suis intrinsec'. Nõ aũt q̃re assũptio claritat' trãsfiguratio dr̃: l3 figura nõ mutet: est: qꝛ sic̃ coloꝛ q̃ participat claritatē ĩꝑfecte in suꝑficie coꝛꝑis coloꝛati attendiť: sic ꝛ claritas q̃ est ꝑfecte lucida ĩ ei⁹ suꝑficie attēdi p̃t.

Replica. In ca. ix. vbi dr̃ de trãsfiguratiõe postillatoꝛ dicit claritatē trãsfigurati fuisse in foꝛma ꝛ figura coꝛꝑis: ꝑ ɔñs ĩ extremitate. Burg. aũt dicit h̃ nõ esse veꝝ: qꝛ vt inq̇t claritas gl'ie nõ solũ extremitates ɔtinet s3 totũ coꝛp⁹ penetrat: cũ totũ coꝛp⁹ sit gl'iosu3 sicut ꝛ totũ agile. S3 Burg. h̃. vnũ suppꝛonit sat' dubiũ: ꝙ vic3 coꝛp⁹ xp̃i ĩ trãsfiguratiõe fuerit gl'iosu3. nã fuit vere passibile ꝛ formalit̃: qd̃ cũ gl'ioso coꝛꝑe sil' stare nõ põt: qꝛ oĩe coꝛp⁹ gl'iosu3 ĩpassibile est. Cũ enĩ xp̃i trãsfiguratio fuit facta ad oñdendũ gloꝛiã resurrectionis ipis ap̃lis q̃ꝝ oculi ꝓfundũ coꝛꝑis videre nõ potuerũt: s3 solũ suꝑficiē coꝛꝑis ꝛ figurã sufficere debuit claritas extremitatũ. Et dato ꝙ redundãtia gl'ie ĩ coꝛp⁹ passibile ex singulari dispēsatiõe fuerit penetratiua: ab ocul' tñ nõ glorificat' videri nõ potuit nisi suꝑficieten⁹: nisi Bur. aliud ponat miraculũ circa miraculũ qd̃ cõiter poniť ĩ amotiõe obicis redũdãtie gl'ie. s. ꝙ oculi ap̃loꝝ fuissent miraculose eleuati ad vidēdũ claritatē existētē ĩ ꝓfundo coꝛꝑis: nec rõ Bur. cõcludit q̃ vult ex l'ra ꝙ resplēduit facies ei⁹ sic̃ sol. sol aũt h3 claritatē nõ modo ĩ suꝑficie: s3 etiã in ꝓfundo. nã s̃m Burg. in mult' loc' sil'itudo nõ est recipiēda oĩmode: qꝛ al's eēt idētitas nõ sil'itudo: q̃ currat q̃ttuoꝛ pedib⁹. argumētũ aũt a sil'i nõ valet generaliter: qꝛ stat faciē xp̃i sic̃ solē resplēduisse: ꝛ tñ claritatē tm̃ suꝑficieten⁹ habuisse.

c Et inde ex. Hic poniť ɔfutatio Ca. X phariseoꝝ de aliq̃b⁹ ĩ lege ꝑmissis. ꝛ prio describiť ɔfutatio p̃hiseoꝝ. scd̃o sacerdotũ. se. ca. Pria ĩ duas: qꝛ primo describiť p̃hiseoꝝ ɔfutatio. scd̃o discip̃loꝝ instructio. ibi: Et offerebãt illi ꝑuulos. sñia prĩe ꝑt' ꝑ3 ex dict' Mat. xix. lic3 enĩ matthe⁹ idē fctm̃ s̃b alio referat oꝛdĩe: ñ tñ differt q̃tu3 ad xitatē: vt dic̃ Aug⁹. ꝛ h̃ ĩueniť freq̃nť in ve. test. vtpote libꝛis Reg. ꝛ Paral'. ꝙ eadē dicta ꝛ facta exꝑmunť h̃ ꝛ ibi: sub alio tñ oꝛdĩe. d Quid v. p̃. mo. Mat. xix. dic̃ ꝙ p̃hisei h̃ dixerũt xp̃o q̃si ei obijciēdo. Et dicēdu3 ꝙ xp̃s prio q̃siuit h̃ ab eis vt h̃ dr̃: qꝛ ãn̄q3 diceret suã sñia3 volebat ꝙ audireť eoꝝ falsa opinio q̃ credebãt h̃ eē licitũ: ꝛ iõ tc̃ q̃i obijciēdo dixerť. e Moyses ꝑmisit

a Ad duriciā cor. Beda. Nunqd de⁹ ꝯtrarius sibi est: vt aliqd ante iusserit: ⁊ idē post nouo fregerit imperio? Nō: Sed Moyses vidēs ꝓpter desideriuz secundarꝝ nuptiarꝝ vxores pͥmas interfici: aut in malā vitā duci: maluit indulgere discidiū ꝓpter discordiā q̄ ꝑ odia ⁊ homicidia ꝑseuerare nuptiarꝝ copulam. b Et erunt duo ⁊c. Premiuz nuptiarꝝ est e duobus vnā carnē fieri. Castitas iuncta spiritui vn⁹ spūs efficitur. c Hō nō separet. Desiderio scđe vxoris. Deus separat q̄ ꝯiungit: qñ ex ꝯsensu vtriusqꝫ ꝓpter seruitutē dei: eo ꝙ tp̄s breue sit: sic habēt vxores q̄si nō habentes. d Et in domo iterꝝ ⁊c. Hiero. Nō discipuli interrogauerūt prius: sed pharisei. Sed scđa interrogatio ab alijs. i. ab ap̄lis iterꝝ dicta ē: qꝛ de eadē re de qua pharisei. Hiero. Iterata sn̄ia verbi non fastidiū sed esuriem ⁊ sitim prestat. vñ: Qui me comedunt adhuc esuriūt: ⁊ qui me bibunt adhuc sitiunt. [Eccli. 24. e] Melliflua sapiētie eloquia gustata diligentib⁹ multimodū saporē reddūt. Qđ significatū est qñ dominus pluit manna ad manducādū sub sole liquescēs: vt est hoc: Fulgebunt iusti sicut sol in regno patr⁹ e. [Mat. 13. f] Ad ignem durat: vt panis cor hoīs confirmet: vt est: Si quis vult post me venire ⁊c. [8. 8. d] e Quicunqꝫ di. Beda. Matthe⁹ pleni⁹: Quicūqꝫ dimiserit vxorē suam: nisi ob fornicationē ⁊ aliā duxerit: mechatur. [Mat. 5. e] Una ergo solūmodo causa est carnal' fornicatio: vna spūalis: timor dei: vt vxor dimittatur: sicut multi religionis causa fecisse legunt. Nulla autez causa est de lege prescripta vt alia ducat viuente ea que est relicta. f Discipuli autem. Non quia nollent eis et manu ⁊ voce saluatoris benedici: sed nōdū plenaz fidem habentes putabant eū more hominū offerentiū importunitate lassari. g Taliū eni est ⁊c. Taliū significanter dicit: nō istorū. Quasi dicat: mores regnant: non etas. His ꝓmittit regnū celorꝝ qui similem habent simplicitatē ⁊ innocentiā q̄bus congruit illud apostoli. Nolite effici paruuli sensib⁹: sed malicia paruuli estote. [Cor. 14. d] h Quisq̄s nō. Qui nō ꝑseuerat in ira non lesus meminit videns pulchrā mulierē nō concupiscit: nō aliud habet in ore: aliud in corde: quasi si tales nō fueritis: nō intrabitis in regnū celorū. i Regnū dei ⁊c. i. doctrinā euangelij sic paruuli accipe iubemur. i. sicut paruulus doctorib⁹ non ꝯtradicit: rōnes aduersus eos nō cōponit: sed fideliter suscipit: cū metu obtēperat ⁊ q̄escit: ita ⁊ nos obediendo simpliciter ⁊ sine omi ꝯtradictiōe verba dn̄i debemus suscipe. k Procurrēs q̄dez ge. Beda. Audierat credo iste a dn̄o tm̄ eos q̄ volunt paruulis esse similes introitu regni celestis esse dignos: ⁊ ideo certior esse desiderat: nō ꝑ parabolas sed apte quib⁹ operū meritis vitā eternā ꝯsequi possit. l Quid me dicis b. Beda. Quia magistrū vocauerat bonuz ⁊ nō deū vel dei filiū: discit quēuis sctm̄ hoīem: cōparatione dei nō esse bonū. de quo: Cōfitemini dn̄o qm̄ bonus. [Ps. 107.] Unus aūt de⁹ bon⁹: nō pater solus sed ⁊ filius. q̄ dicit: Ego sum pastor bon⁹. [Jo. 10. b] Et spūsctūs bon⁹ est. de q̄: Pater de celo dabit spm̄ bonū petentib⁹ se. [Luce. 11. b] Una scꝫ ⁊ indiuidua trinitas: pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanctus solus ⁊ vn⁹ de⁹ bon⁹ est. Non igit bonuz se negat: sed deū esse significat. Nec se magistrū bonū nō esse: sed absqꝫ deo nullū bonū esse testatur. m Ne adulteres. Be. Hec est puerilis innocentie castitas q̄ nobis imitāda ꝓponit si regnū dei intrare velimus. Notandū sane ꝙ iusticia legis suo tpe custodita: nō solū bona tpalia: sed etiā vitā ꝯferebat eternā. n Magister. oīa hec cō. ⁊c. Beda. Nō putādus est voto tentant' (vt quidā putant) dn̄m interrogasse: ⁊ de sua vita mentitū eē: cū se legis mādata custodisse dixerit: sed simplicit ꝯfessus. Si eni mentiret nunq̄ȝ intuitus arcana cordis eius eum diligere diceret iesus. Diligit eni eos qui mandata legis etiaz minora custodiunt: ⁊ quod in lege minus fuerat his qui ꝑfecti esse desiderant: ostendit: quia non venit soluere legem sed adimplere. [Mat. 5. b] vnde addit: Uade: quecunqꝫ habes vende ⁊ da pau. ⁊c. o Et veni seq̄re me. Beda. Quasi diceret: post ꝯtēptas diuitias saluatorem imitare. i. relictis malis fac bona. Facilius sacculus ꝯtemnitur q̄ȝ concupiscentia vel voluptas.

¶ Qꝫ difficile

pudij scribere ⁊ dimittere. Quibus respōdens iesus ait: Ad duriciā cordis vr̄i scripsit vobis preceptū istud. Ab initio aūt creature masculū ⁊ feminā fecit eos deus. †Propter hoc reliquet homo patrē suum ⁊ matrē: ⁊ adherebit ad vxorē suā: † ⁊ erūt duo ī carne vna: itaqꝫ iā ñ sꝫ duo: sed vna caro. Qđ ergo de⁹ cōiūxit: hō non separet. Et in domo iterꝝ discipuli ei⁹ de eodē interrogauerūt eū. Et ait illis: †Quicunqꝫ dimiserit vxorē suā ⁊ aliā duxerit: adulteriū cōmittit sup eā. Et si vxor dimiserit virū suum ⁊ alij nupserit mechat. †Et offerebāt illi paruulos vt tāgeret eos. Discipuli aūt cōminabant offerentib⁹. Quos cū videret iesus: idigne tulit. Et ait illis: †Sinite paruulos venire ad me ⁊ ne ꝓhibueritꝭ eos. Taliū eni ē regnū dei. Amē dicō vobis: Quisq̄s nō receperit regnū dei velut paruulus nō intrabit in illud. Et cōplexās eos et imponens manus super illos benedicebat eos. Et cū egressus esset in via procurrēs q̄dā genuflexo aū eū rogabat eū dicēs: †Magister bone: quid faciā vt vitā eternam percipiam? Jesus autez dixit ei: Quid me dicis bonū? Nemo bonus nisi vnus deus. †Precepta nosti: ne adulteres: ne occidas: ne fureris: ne falsum testimoniū dixeris: ne fraudē feceris: †honora patrem tuum ⁊ matrez. At ille rñdens ait illi: Magister: omnia hec conseruaui a iuuentute mea. †Jesus autem intuitus eum dilexit eum: et dixit ei: †Unū tibi deest. Uade: quecūqꝫ habes vende ⁊ da pauperibus ⁊ habebis thesaurum in celo: et veni sequere

a ¶ Moyses q̄si hoīs est cōsiliū nō dei imperiū.
¶ nō femīas: in h̄ oñdit scđa eē vitāda cōiugia.
¶ non ad vxores. ¶ non tres.
a ¶ faciendo vnam carnem viri ⁊ femine.
¶ de quo pharisei.
a ¶ forsan quia paruulum statuerat in medio discipulorum. ⁊ complexatus fuerat.
a ¶ vere talium: quia amen dico vobis.
¶ vt significet tales sua dilectione ⁊ gratia ⁊ benedictione esse dignos.
¶ cōparatione dei.
¶ qui solus bonus ex se: alij ꝑ ipsum boni.
¶ arcana cordis eius.
¶ ad ꝑfectionē.
¶ oia oīno: non partem sicut ananias
¶ Beatus q̄ intelligit sup ege. ⁊ pau.
a ¶ quē nec erugo nec tinea demolitur.
b ¶ quia hoc solum non sufficit. ¶ imitando: sicut ego ambulo ambulando.

ses ꝑmisit libel. ⁊c. Et in domo iterꝝ discipuli ⁊c. qꝛ discipuli adhuc rudes ad plenū nō ītellexerūt verbum xp̄i. iō cū venissent ad domuz iterū interrogauerunt eum: ⁊ ip̄e idē repetijt qđ prius dixerat in ꝑsentia phariseorum. [†Gen. 1. d] [Mat. 19. a] a Et offerebant. Hic ꝯñter describit instructio discipulorꝝ: ⁊ pͥmo ponit dicta instructio. [†Eph. 5. d] [1. Cor. 6. d] scđo instructiōis cōfirmatio. ibi: Et ꝓficiscēte eo de hiericho. Prima in tres: qꝛ pͥmo instruit discipulos de humilitate: que est fundamētū aliarꝝ virtutū. secūdo de volūtaria paupertate. ibi: Et cū egressus eēt. tertio de tolerāda aduersitate. ibi: Et assumēs iterꝝ duodeci. [B] [†Mat. 5. e et. 19. b] [Luce. 16. e] Primū autē docet ꝑ h̄ ꝙ dicit nullū intrare ī regnū celorꝝ nisi puerꝝ: id est humilē: eo modo loquendi q̄ dr̄. j. Reg'. xv. Cū esses paruulus in ocul' tuis ⁊c. ⁊ patet sn̄ia ex dictꝭ Mat. xix. [†Mat. 16. b] [Luce. 18. c] b Et cū egressus eēt. Hic ꝯñter docet discipulos de voluntaria paupertate. Circa qđ primo mouet q̄stio. scđo ponit q̄stiōis solutio. ibi: Jesus aūt dixit ei. [†mar. 19. b] [Luce. 18. e] in q̄ solutiōe xp̄s pͥmo oñdit q̄d sit necessariū ad salutē: vicꝫ obseruatio mādatorū. scđo q̄d req̄rit ad maiorē ꝑfectionē q̄ ꝯsistit ī obseruatione ꝯsiliorꝝ: in q̄ ꝑfectiōe pͥmū est abrenūciatio tpaliū vt q̄s libere possit seq̄ xp̄m. et h̄ ponit ibi: Jesus āt intuit⁹ eū ⁊c. sn̄ia duarū partiū pͥmarꝝ ptꝫ ex dictis Mat. xix. [†mar. 7. b] [Luce. 10. e] [Exo. 20. b] c Jesus aūt intuit⁹. hic docet volūtaria paupertas: ⁊ pͥmo q̄ȝtū ad ei⁹ ꝑfectionē. scđo quantū ad eius difficultatem. ibi: Qui contristatus. [† Ro. 8. a] tertio quantū ad eius remunerationem. ibi: Et post hec cepit ei petrus dicere. [† Eccli. 3. b] sn̄ia istarꝝ partium ptꝫ ex dictis Mat. xix. exceptꝭ q̄ sequunt: Jesus aūt intuitus est eū ⁊ dilexit eū: ꝗ̄ xp̄s bonā ꝯuersationē suā ꝑterritā oñdit sibi vultum amicabilē. veruntn̄ ad ꝑfectionē maiorez non potuit ascēdere ꝓpter impedimētū diuitiarꝝ. [†Mat. 19. e] [Luce. 18. d] [†14. q. 1. in prin.] Aliq̄ eī sꝫ apti ad bñ viuēdū ī īferiori statu: ñ tñ ī maiori ⁊ ꝑfectiori.

 ¶ Propter

a Quã difficile q̃. Beda. Qui multiplicãdis diuitijs incumbunt: ptz. qꝛ vite alteri⁹ gaudia q̃rere cõtemnunt. Sed aliud est pecuniam habere: aliud amare. Multi habent ꝛ nõ amant: ꝛ multi nõ habent ꝛ amãt. Item alij et habent ꝛ amãt. Alij vero non habere nec amare se gaudent: q̃ tutiores sunt. ꝛ quidẽ cũ apl'o dicere possũt. Mihi mũdus cruci. ꝛ ego mũdo. Vñ et Salomon nõ ait: q̃ habz: sed q̃ amat diuitias fruct⁹ nõ capiet ex eis. Et ipse dñs in his verbis discipulis obstupentib⁹ dicẽs: Filioli ꝛc̃. Non ait: impossibile. Qḋ ei impossibile est oĩno fieri nõ potest. qḋ difficile cũ labore põt fieri: sed cũ magno labore iuuãte dei grã: vt pecunias habẽtes: vł etiã in eis ꝯfidentes exutis phylargirie retinaculis intrare possint regnuz dei. b Facili⁹ est came. Beda. Quõ q̃ in euãgelio Mattheus ꝛ çacheus ꝛ ioseph: ꝛ in veteri testamento q̃plurimi diuites intrauere. Forte qꝛ diuitias ꝑ nihilo habuere: vel ex toto ꝯtẽnere didicerũt. vñ David: Vnicus ꝛ paup sum ego. Et idẽ: Diuitie si af. noli. coꝛ ap. Nõ ait: nolite suscipere. Allego. Facilius est christũ pati ꝑ dilectoꝛib⁹ seculi: q̃ eos ad xp̃m posse cõuerti. Camelus enĩ christ⁹ est: q̃ sponte humiliatus infirmitatis nr̃e onera sustulit. In quo enĩ meli⁹ intelligitur. Quanto maioꝛ es: humilia te in omnib⁹. Acus: punctiones. i. doloꝛes: passiones. Foramen acus: angustia passionis qua velut scissa vestimenta nr̃e nature quodãmodo resartire. i. reparare dignat⁹ est. Vñ post lapsum melius induti gaudeamus. Ad hoc testimonium apostoli: Quicunq̃ baptiçati estis in christo: christũ induistis. c Et quis potest. Cũ plures sint paupes q̃ diuites. nõ hoc dixissent: nisi in diuitũ numero intellexissent cũctos qui diuitias adipisci vellẽt. d Apud deũ ꝛc̃. Qui a cupiditate terrenoꝛum ad charitatem eternoꝛum cõuertere potest: ꝛ supbos facere humiles. e Ecce nos dimisi. Grandis fiducia. Piscatoꝛ erat. diues nõ erat: victũ mãu ꝛ arte q̃rebat. ꝛ tñ ꝯfideñ dic̃: Ecce nos reliq̃m⁹ omĩa ꝛc̃. f Et secuti sum⁹. Quia nõ sufficit sic dimittere: iũgit qḋ ꝑfectũ est. ꝛ secuti sum⁹ te. Quasi: fecimus qḋ iussisti. q̃d ergo dabis nobis premij? g Centies tm̃. Beda. Hac occasione quidã iudaicã mille annoꝝ fabulam post resurrectionem iustoꝛum dogmatiçant: q̃n omnia que ꝑpter deũ dimisimus: multiplici nobis fenore sunt reddẽda: insup ꝛ vita eterna. Nec vident q̃ sint inepti: saltem in centenis vxoꝛib⁹ s̃m alios euãgelistas: presertim cũ dñs dicat: nec nubent neq̃ nubentur: ꝛ ea reddenda in hoc tempoꝛe cũ ꝑsecutionib⁹ q̃ post resurrectionem oĩno iustis nulle erunt. Sensus ergo est: Qui ꝑpter euangeliũ christi carnalia reliquerit: spũalia bona recipiet que sui merito ꝛ cõparatione ita erunt quasi paruo numero centenari⁹ cõparat⁹: qꝛ a fratrib⁹ ꝛ sooꝛib⁹ q̃bus spũali glutino colligañ: multo gratioꝛẽ etiam in hac vita recipiet charitatẽ. vnde: Multitudinis credentium erat coꝛ vnũ ꝛ aĩa vna. Et erãt illis oĩa cõmunia. Aliñ: Centenari⁹ a leua translat⁹ in dexterã: licet eandẽ in flexu digitoꝝ videañ tenere significationẽ vel figurã quaz denarius in leua: numerũ tñ quãtitatis magnitudĩe superuadit: qꝛ oẽs q̃ ꝑpter regnũ dei tpalia spernũt: etiaz in hac vita ꝑsecutionib⁹ plena regni gaudium fide certa pregustãt: ꝛ in expectatiõe patrie celestis q̃ ꝑ dexterã significañ: omniũ pariñ electoꝝ veriss:ma dilectiõe fruũñ. h Multi aũt. Quia multi incipiũt sed nõ ꝑficiũt. Terribilis snĩa subdiñ: Multi aũt ꝛc̃. Latro in cruce ꝯfessoꝛ eodez die q̃ ꝑ peccatis suis crucifix⁹ est: grã fidei cũ christo ĩ paradiso gaudet. Quotidie q̃z videm⁹ multos laicos magnis vite meritis excellere: ꝛ alios a ꝓma etate spũali studio feruẽtes ad extremũ ocio toꝛpescere. i Et stupebãt. Ideo. s. qꝛ meminerãt q̃ se passurũ multa a summis sacerdotib⁹ ꝛ scribis ꝑdixerat ꝛ occidẽdũ: Metuebãt q̃ ne vel ipi cũ eo occiderenñ: vel ille cui⁹ vita ꝛ magisterio gaudebant occideretur. k Et assumens. Beda. Preuidẽns discipuloꝛũ animos ex passione sua ꝑturbandos longe ante ꝛ passionis penã ꝛ resurrectionis gloꝛiã predicit: vt cum moꝛientem viderẽt: resurrecturũ non dubitarent. Paganoꝛũ quoq̃ dementiam q̃ eius crucem irrident aperte cõfutat: cũ ꝛ passiõis temp⁹ q̃si futuroꝝ ꝑscius oñdit: ꝛ locũ moꝛtis q̃si intrepidus adit: l Et accedunt ꝛc̃. Audita resurrectione immemoꝛes secundi aduentus: putant eum moꝛe hominum regnare. Mattheus dicit matrem postulasse: sed marcus

Marginalia: Gal. 6. d · Eccl. 5. a · Ps. 24. · Ibid. 61. · Allego. · Eccl. 3. c · Gal. 3. d · 28. q. 1. §. 1. · d. ite ois q. · Lu. 20. f · Act. 4. f · Ibidem.

me. † Qui cõtristat⁹ in verbo: abijt
a causa tristicie. b Hiero. quasi spinas nascentes ꝛ tribulos: q̃ semente dñicã suffocauerunt.
merẽs. Erãt eni hñs mltas posses
siones. Et circũspiciẽs iesus: ait di
a scipulis suis: Q̃ difficile q̃ pecuni †
as hñt in regnũ dei introibũt. Di
a quia non poterant intelligere.
scipuli autẽ obstupescebãt in verb
ei⁹. At iesus rursus rñdens ait illñ:
a non dicit habentes: sed in eis cõfidentes.
Filioli: q̃ difficile ẽ ꝯfidẽtes in pe
a vere difficile: qꝛ
b cunijs i regnũ dei itroire. † Facili⁹
christum. angustias passionis.
est camelũ ꝑ foramen acus trãsire
diuitias amantẽ. quod est pauperum.
q̃ diuitẽ itroire i regnũ dei. Qui
q̃ ante: qꝛ idem repetendo confirmauit.
magl admirabãñ dicẽtes ad semet
cũ pene oẽs cupiunt fieri diuites.
c ipos: Et q̃s põt salu⁹ fieri? Et intu
ens illos iesus ait: † Apud hoies i
d possibile ẽ: sz ñ apḋ deũ: oĩa ei pos
a qꝛ audiuit diuites ñ posse itrare i regnũ celoꝝ.
sibilia sñ apḋ deuz. † Et p⁹ hec cẽpit
e ei petr⁹ dicere: Ecce nos dimisim⁹ †
f oĩa: ꝛ secuti sumus te. Rñdens ie
sus ait: † Amẽ dico vobis: nemo ẽ
qui reliq̃rit domũ aut frẽs aut so
roꝛes aut pr̃em aut matrem aut
filios aut agros propter me ꝛ ꝑ a b
pter euãgelium: qui non accipiat c
oẽs sancti: ꝛ quecũq̃ habẽt cõmunicanñ ei.
g centies tantuz nũc in tp̃e hoc do
spũales.
mos ꝛ frẽs ꝛ soroꝛes ꝛ mr̃es ꝛ fili
a hoc enim persecutionibus plenum est tempus.
os ꝛ agros cũ ꝑsecũtiõib⁹ ꝛ in se
h culo futuro vitã eternã. † Multi ãt †
iudas de apostolo apostata. vt latro.
erunt primi nouissimi: ꝛ nouissimi d
primi. Erãt aũt in via ascẽdentes e
a quasi caput: vnus moriturus pro omnibus.
ad mortem imperterritus.
hierosolymam: ꝛ ꝓcẽdebat illos ie
i sus. Et stupebãt: ꝛ sequẽtes time f g
k bãt. † Et assumẽs iteꝝ duodeci ce
quia videbat eos timere.
pit illis dicere q̃ essent ei ventura.
hec. s.
Quia ecce ascẽdim⁹ hierosolymã: †
ad quẽ oꝛtet pati: qꝛ nõ ꝑ diuitas pati vel ledi.
ꝛ fili⁹ hois tradeñ principib⁹ sacer
dotũ ꝛ scribis ꝛ senioꝛib⁹: ꝛ dãna
bunt eũ moꝛte. Et tradẽt eũ genti
bus ꝛ illudẽt ei: ꝛ cõspuent eum ꝛ
flagellabunt eum: et interficient
l euz: ꝛ tertia die resurget. † Et acce h
dunt ad eũ iacob⁹ ꝛ iohannes filij i
çebedei dicentes: Magister: volu
assuete sine nomine munus.
mus vt quodcunq̃ petierimus fa
cias nobis. At ille dixit eis: Quid

a Propter me. i. ꝑpter amoꝛẽ mei. b Et ꝑpter euangeliũ. i. doctrinaz xp̃i. c Qui nõ acci. cen. qꝛ ꝑ tpalib⁹ accipit in pñti bona spũalia q̃ tãtũ excedũt tpalia q̃ntũ centenarius vnitatẽ. Aliñ autẽ põt exponi de religiosis q̃ ꝑ vno patre carnali vel fratre dimisso habẽt spũales pr̃es ꝛ fratres multos: ꝛ possessiones ꝛ agros inq̃ntũ ex possessionib⁹ oĩm fideliũ sufficienñ sustẽtantur: s̃m illud apl'i ij. Coꝛinth. vj. ca. Quasi nihil habẽtes ꝛ oĩa possidentes. d Et nouissimi ꝓmi ꝛc̃. qꝛ reprobatꝰ iudeis q̃bus data fuit lex tanq̃ ꝑpl'o a dõ ꝑelecto gẽtiles sunt vocati. Põt etiaz expõi aliñ: qꝛ aliq̃ tarde veniẽtes ad fidẽ vł religionez aliq̃n ita feruide oꝑanñ q̃ ꝓcedunt meritꝰ illos q̃ venerũt in iuuentute. e Erãt aũt in via ascẽ. hieros. Hic dñs xp̃s instruit discipulos de tolerãda adũsitate: ꝛ primo põiñ eoꝝ ĩstructio. scḋo repmiñ ipoꝝ ambitio. ibi: Et accedũt. Primũ docet xp̃s exẽplo sui: qꝛ ꝓmpte ꝛ hilariñ ascẽdebat ĩ hierl'm vbi erat passurus moꝛtẽ: s̃m q̃ discipulñiã ꝑdixerat: et hꝫ adhuc replicat: ꝛ ptz snĩa ex dictis Mat. xx. hoc excepto. f Et stupe. ex hꝫ q̃ ita ꝓmpte ꝛ hilariter ibat ad locum passiõis. g Et se. ti. qꝛ nõdũ erãt ꝑfecti vsq̃ ad tolerãtiã martyrij. qḋ patuit ꝑ effectũ: qꝛ petr⁹ int alios feruẽtioꝛ postea tiore moꝛtꝰ negauit xp̃m. h Et acce. Hic dñs repmiñ discipuloꝝ ãbitio: ꝛ ꝓmo duoꝝ in spãli. scḋo oĩm in gñali. ibi: Audiẽtes de. Snĩa pñe ptis ptz ex dictꝰ Mat. xx. excepto qḋ sequñ: i Filij çebedei dicentes

Marginalia: Mat. 9. e · Lu. 18. d · Mat. 19. e · Luce. 18. e · Mat. 19. d · Luce. 18. e · Mat. 9. d · Luce. 18. e · Mat. 19. · Luce. 18. · Mat. 19. d · Luce. 13. f · Mat. 20. d · Luce. 18. d · Mat. 20. d

¶ Marcus dicit ipos: desideriũ eorũ volens aperire: quoꝝ ↄsilio mater petebat. Et in vtroq₃ euãgelista dñs non matri sed ipis rñdit. a Aut baptismo. Idẽ qȝ calix. Unde alibi de passione sua dicit: Baptisma habeo baptiçari: ꝛ quõ coartor vsq₃dũ pficiat᷑? b Calicẽ quidẽ. Beda. Jacob⁹ ab herode capite truncat⁹. Johes in feruentꝭ olei doliũ missus. inde ad coronã martyrij athleta christi ꝓcessit: statimq₃ in pathmos relegat⁹. Itaq₃ et martyrio aio nõ defuit: ꝛ calicẽ ↄfessionis bibit quẽ biberũt in camino tres pueri: licȝ ꝑsecutor sanguinẽ nõ fuderit. c Sedere aũt ꝛc̃. Q. vultis vt h̃ tribuã vobis? Sed regnũ celoꝝ nõ est dantꝭ sed accipientꝭ. nõ enĩ ꝑsonaꝝ acceptio est apud deuȝ: sed q̃cunq₃ dignus fuerit accipiet qȝ nõ ꝑsone sed vite paratuȝ est. d Uobis ꝛc̃. Adhuc supbis. quasi: si vultꝭ accipe nolite esse quod estis. alijs paratuȝ est: ꝛ vos alij estote. ꝛ vobis paratũ est: qȝ est. pri⁹ humiliamini q̃ iã vultꝭ exaltari. e Indignati sunt. nõ de matre sed de filijs: qui ignorantes mensurã suã in modica cupiditate ardebant. f Jesus autẽ vo. eos. Humilis magister et pi⁹ ꝛ mitis: nec cupiditatis immodice duos arguit: nec decẽ indignatiõis increpat ꝛ liuoris: sed docet maiorẽ esse qui minor fuerit: ꝛ dñm q̃ seruus sit. Frustra igiᷣ: aut illa ad maiora suspirãt: aut hi sup desiderio eoꝝ dolent cũ ad summitatem virtutũ nõ potentia sed humilitas ducat. Suis deniq₃ ꝓponit exemplum: vt si dicta paruipenderent: ad opera erubescerent. Nam ꝛ filius homis ꝛc̃. g Et veniũt hiericho. Hiero. Hiericho luna vel anathema: quod cõgruit appropinquãti passioni. Defectus carnis christi p̃paratio est celestis hierl̃m. vñ hiericho deserentes. hierusalẽ. i. visioni pacis appropinquãt. h Et ꝓficiscẽte eo de hie. ꝛc̃. Beda. Quia ascendẽte ad celos dño: ꝛ fidelib⁹ sequentib⁹: cunctꝭ scȝ electis ab initio mũdi cum illo regnum celeste ingredientib⁹: mox gentium ppl̃s diu perfidia cecus audito christi aduentu cepit lumen salutꝭ sperare. Juxta viaȝ sedens mendicat: qꝛ nondũ veritatꝭ iter agnoscens: sedula desiderij inq̃sitiõe ad hoc venire cõtendit: vt Cornelius qui deũ quẽ colebat crebris precibus vt se illuminare dignaretᷣ orabat. Transeundo audit: stando illuminat: qꝛ ꝑ humanitatem misereᷣ in qua natus: passus: resurrexit: ascendit: que est actio tp̃alis ꝛ trãsitoria. Et stans cecũ illumiãt: qꝛ vbi eternitas nõ transit: que in se manens oĩa renouat. Stare dei est incõmutabili dispensatiõe mutabilia cũcta disponere. Quare ergo trãsiens audit: stans illuminat: quia qui ꝓpter nos temporalia ꝑtulit: inde nobis lumen tribuit vnde transitũ mutabilitatꝭ habere nescit. Beda. Mattheus in h̃ loco dicit duos cecos secus viã sedentes illuminatos. Lucas: cum appropinquaret hiericho vnũ illuminatum pari ordĩe: sed Lucas scribit qȝ Mattheus omisit. Qꝛ autẽ hoc loco Mattheus duos dicit: Marcus dicit vnũ: alterũ non negat. Sciendum est vnũ eorum fuisse notissimũ: vnde nomẽ eius ꝛ patris cõmemorat Marcus: quod in alijs nõ facit nisi cũ iairũ expressit nomĩe: qꝛ ꝛ ille nobilis fuit: ita ꝛ iste ex aliqua felicitate deiectus notissime ꝛ famosissime miserie fuit. Qui nõ solũ cecus verũetiã mendic⁹ sedebat. hui⁹ ergo illuminationez ¶ Marcus describit: qꝛ hoc miraculo maiorẽ famã cõparauit. Beda. Appropinquãs ꝙ hiericho cecũ vnũ illuminauit: qꝛ in carne veniẽs ꝛ passioni ꝓpinquãs nõ multos ad fidẽ adduxit. Nõ enĩ p̃mo: sed paucꝭ ãnis anteq₃ pateretᷣ lumẽ verbi exhibuit. Sed de hiericho ꝓficiscẽs cecos illmuinauit: qꝛ resurgens a mortuis atq₃ ascẽdẽs in celum spm̃sctm̃ aplĩs misit: eosq₃ ad illumiationẽ oĩm ppl̃oꝝ in mũdũ dispersit.

Luce. 21. f — Act. 12. a — Act. 10. c — Act. 10. d — Mat. 20. d — Luce. 18. f

¶ interrogat: vt stulticiam confessis corrigat.

vultꝭ vt faciã vobis? Et dixerũt: Da nobis vt vn⁹ ad dexterã tuã ꝛ alius ad sinistrã tuã sedeam⁹ in gloria tua. Jesus autem ait eis:

¶ regnare vultꝭ q̃ ñ meruistꝭ culmẽ honorꝭ sine exercitio laborꝭ. a ¶ passionẽ. vñ appropinquante passione sua: pr̃ si vis transfer calicẽ hunc a me.

Nescitis quid petatis. Potestis † a bibere calicẽ quem ego bibo aut a

¶ .i. tinctura passionis.

baptismo q̃ ego baptiçor baptiçari? At illi dixerũt ei: Possum⁹. b Jesus ãt ait eis: Calicẽ q̃dẽ quẽ ego bibo bibetꝭ: ꝛ baptismo quo c ego baptiçor baptiçabimini. Sedere aũt ad dexteraȝ meã vel ad d sinistrã non est meũ dare vobis: sed quibus paratum est. † Et au b†

¶ petitionem eorum.

e dientes decez indignati sunt de f iacobo ꝛ iohãne. Jesus autẽ vocans eos ait illis: † Scitis quia hi qui vidẽtur principari gẽtibus: dominanᷣ eis: ꝛ p̃ncipes eoꝝ potestatẽ habẽt ipsorũ? Non ita est autẽ in vobis: sed quicunq₃ vo

¶ in celo. ¶ in terra.

luerit fieri maior erit vester mini

¶ .i.

ster. Et quicũq₃ voluerit i vobis

¶ quod debetis amplecti.

prim⁹ esse: erit omniũ seru⁹. † Nã

¶ nota eũ q̃ mĩstrat hoĩs filiũ appellari. ¶ i. carne

ꝛ filius homis nõ venit vt mini

¶ intãtũ vt etiã aĩam daret.

strareᷣ ei: sȝ vt ministraret: et daret animã suaȝ redemptionẽ pro

¶ nõ ꝓ oĩbus: sed ꝓ his qui credere voluerunt.

g h multꝭ. † Et veniũt hiericho. Et ꝓficiscente eo de hiericho et discipulis ei⁹: ꝛ pl̃ima multitudĩe: fili c

a ¶ Hiero. qui scripturam seruat nec complet iuxta mensam mendicans esurit.

i us thimei barthime⁹ cecus sede † d k bat iuxta viã mẽdicans. Qui cũ † audisset qꝛ iesus naçarenus est: l cepit clamare ꝛ dicẽ: Jesu fili da

a ¶ peccatoris. b ¶ demones cõpescũt clamorẽ pauꝑis quẽ exaudiuit dominus.

uid miserere mei: ꝛ cõminabanᷣ m illi multi vt taceret. At ille multo

gens a mortuis... Typice. Unũ appropinquãs hiericho illumiat: qꝛ ante passionẽ suã vni tm̃ iudeoꝝ ppl̃o p̃dicauit. Et ꝓficiscẽs de hiericho duos: qꝛ post resurrectionẽ ꝑ aplos ꝛ iudeis et gentib⁹ p̃dicauit: ꝛ eterne diuĩtatꝭ ꝛ assũpte hũanitatis arcana patefecit. Marcus vnuȝ scribit: qꝛ ad gẽtes q̃b⁹ scribebat respicit: q̃ oĩno a luce erãt alieni: quoꝝ cecitas q̃nto famosior tanto illuminatio gratiosior. Matthe⁹ duos: qꝛ hebreis credẽtib⁹ scribebat euãgeliũ qȝ ad gẽtiũ q̃ȝ noticiã erat ꝑuẽturũ: vt ad easdẽ vnam fidei grãm ꝑtinere doceret. Hinc etiã ẽ ꝙ Matthe⁹ asinã ꝛ pullũ refert. alij tres q̃ gẽtib⁹ scribũt cõuersis: asinũ tm̃ ad dñm ductũ dicunt.

Ceci q̃s dñs illumiauit: hoĩes sũt supne lucis (q̃ christus est) nescij: sed ipo donante ad ↄfitendã cecitatem et petendã veritatis lucẽ sunt cõpuncti. Hiericho luna q̃ defectũ nr̃e mutabilitatis significat. Uñ: Hõ q̃dam descẽdebat ab hierusalẽ in hiericho ꝛc̃. i Barthime⁹ cecus. Hiero. Cecitas iudeoꝝ que illustrabiᷣ in fine in aduẽ helie ꝛ enoch. k Qui cum au. ꝛc̃. Populus gentiũ audita fama christi cui⁹ particeps q̃rebat fieri: ↄtradicebãt multi. p̃mo iudei: post etiã gentiles ne illumiandus sanãdusq₃ mũdus christũ inuocaret: nec tñ ad vitaȝ p̃ordinatos eternã poterat impugnãtiuȝ furor ꝓhibere. l Fili da. Hiero. Per merita pr̃iarcharuȝ illuminaᷣ iudaicus ppl̃s: cui adest misericors de⁹ ꝛ miserator: illuminãs cecos ꝛ erigẽs elisos. m At ille multo magꝭ. In grauescente bello vitioꝝ man⁹ leuande sunt ad lapidẽ adiutorij cũ clamore. i. ad iesum. Hiero. Cõueniens ordo salutis. Audim⁹ primo: deinde clamamus ꝑ fidẽ. vocamur ꝑ aplos: surgim⁹ ꝑ pniam: exuimur ꝑ baptismuȝ: interrogamur ꝑ voluntateȝ. vñ: Qui ꝓiecto vestimento suo: exilire nudus veteri hoĩe diciᷣ vt hynnulus saliẽs sup montes segniciem deponens patriarchas ꝛ ꝓphetas apostolos in altis ↄsiderans. ¶ Et vocãt

Typice. — Mat. 21. a — Mat. 20. c Luce. 19. e — Mat. 20. d Luce. 22. c — G — Joh. 10. d — Mat. 20. d Luce. 18. f

Nico. de lyra

centes ꝛc̃. Matth. xx. dr̃ ꝙ mater eoꝝ formauit istã petitionẽ: sed qꝛ fuit inducta ad hoc ꝑ filios: ideo dicuntur hic eam fecisse: quia quod per amicos facimus quodãmodo per nosipos facimus. a Aut baptismo quo ego baptiçor. Tincturam enim sanguinis sui in sua benedicta passiõe vocat hic baptismum. b Et audientes decem. Hic reprimitur ambitio discipulorum in generali: et patet sententia ex dictis Matth. xx.

c Et proficiscente eo. Hic ponitur instructionis precedentis confirmatio per illuminationem ceci: et patet sententia ex dictis Matth. xx. excepto quod sequitur:

d Cecus sedebat. Matth. xx. dicitur ꝙ erant duo ceci: sed qꝛ vnus erat magis notus et clamabat altero fortius: ideo hic solus exprimitur.

Allego a Et vocāt ce.⁊c̃.Beda.Allego.Cecū clamantē dn̄s vocat:dū pp̄lo gentiū sciētiā veritat̄ desiderāti ꝑ sctōs predicatores verbū fidei cōmittit.Qui vocantes cecū animequiorem esse ⁊ surgere:ad eū ꝗ venire precipiunt cū predicādo spem salutis haberet.de vitioꝝ torpore surgere:atꝗ ad virtutū studia q̄b⁹ illumiari mereatur accigi iubēt.q.Accedite ad eū ⁊ il.⁊

Ps.33. Eph.5.d surge q̄ dor.⁊c̃.Qui ꝓiecto vestimēto suo.i.abiectis mūdi cur̄ expedito mētis gressu ad datorē lucis properat. b Exiliēs.Promptā volūtatē cōpletiōe desiderij remunerat.

J.11.c vn̄:Quodcūꝗ petierit̄ in orōne credentes accipietis. c Quid tibi vis ⁊c̃.Scit quid velit:sed peti vult qd̄ ⁊ se dare et nos petere ꝑnoscit:q̄ importune admonet ad orandū.⁊ tn̄

Mat.6.b dic:Scit nāꝗ pater vester q̄d op⁹ sit anteq̄ꝫ petat̄ eū.Ad hoc ergo requirit vt petat̄:⁊ cor ad orōnem excitat.vn̄ cec⁹.Rabboni:vt videā.Nō aurū q̄rit:sꝫ lumen.Cecus eni diuitias hr̄e pōt:sꝫ nō videre qd̄ habet.Exēplo hui⁹ nō falsas diuitias q̄ram⁹ ꝟ lucē quā cū solis angel̄ videre possimus:ad quā viaꝫ fides est.Vn̄ illu

Moralit̄ A minato ceco d̄r:Vade:fides tua saluū te fecit. d Vidit ⁊ se.Be.Morali.Videt ⁊ sequit̄ q̄ qd̄ bn̄ intelligi

Joh.12.d tur opat̄ sequi imitari.vn̄:Si q̄s mihi ministrat me sequat̄.In via.Cōsiderem⁹ q̄ via gradit̄:⁊ seq̄mur ꝑ humilitateꝫ:ꝑ labores. Via:q̄ dicit:

Ibi.14.a Ego suꝫ via veritas ⁊ vita.Hec ē via angusta q̄ ducit ad ardua hierosolyme⁊ bethanie:ad montē oliuaꝝ q̄ est mons lumis ⁊ ꝯsolatiōis. Ca.XI

Et cū ap.⁊c̃.bethanie.Be.Bethania villa vel ciuitas i latere mont̄ oliueti:q̄ stadijs.xij.ab hierl̄m vbi laçar⁹ suscitat⁹ est:domus obediētie interꝑtat̄.Et bn̄ hierusalē ventur⁹ ⁊ mūdū sanguie redēptur⁹.ꝑmo bethaniam venit:⁊ ibi a deuota muliere vnct⁹ est:q꞉ multos añ passionē docēdo:domū sibi obediētie fecit:q̄ꝝ pia actiōe q̄si odorifero vnguēto delectat̄.Hinc ciuitas etiā hec in monte oliueti posita d̄r:vt eccl̄ia ꝑ grām dei eē saluāda signet̄:quā vnctiōe spūaliū carismatū:⁊ scie⁊ pietat̄ luce fouet.Mons eni oliueti spūaliū distributor graꝝ.Ne aūt abscōderet̄ ciuitas sup hūc montē posita:mittit duos de discipul̄ suis in castellū qd̄ ꝯtra eos est:doctores.s.q̄ indocta vel barbara orbis loca:q̄si oppositi castelli menia ꝑdicatiōe diruerēt.Duos:ꝓpter veritat̄ scientiā:⁊ opis mūdiciā. f Duos ex dis.⁊c̃.Hiero.Bini vo

Eccl.4.c cant̄:bini mittunt̄:q꞉ charitas nō in vno ꝯsistit.vn̄:Ve soli.Duo educūt hebreos de egypto.duo portāt botrū de terra sctā:vt sꝑ ꝑpositi ꝯiungāt opi sciam:duo mādata de duab⁹ tabulis ꝓferāt:in duob⁹ fontib⁹ abluant̄ ⁊ abluāt:⁊ duobus vectib⁹ arcā dn̄i portāt:⁊ int̄ duo cherubin dn̄m cognoscāt spū ⁊ mēte psallētes.

Allego g Et statim.Be.Alle.Introeuntes mūdū ꝑdicatores inuenerūt pp̄l̄m nationū pctōꝝ funiculis alligatū:⁊ etiā iudeoꝝ.Oēs eni peccauerūt.Unde

Mat.21.a apud Mattheū asina q̄ꝫ cū pullo alligata repit̄:q̄ subiugal̄ ⁊ domita significat synagogā q̄ iugū leḡ traxerat.Pullus lasciu⁹ ⁊ liber gētes:sup quē nemo adhuc sedit:q꞉ nemo rōnabiliū doctoꝝ ei frenū correctiōis iposuit:q̄ vel linguam a malo cohiberet:vel i artā viā vite ire cogeret.Duo discipl̄i ad aīalia missi duo ordies ꝑdicatoꝝ:vn⁹ in gētes:ali⁹ in circūcisioneꝫ missus.Et abeūtes iue.pul.⁊c̃.Bn̄ pullus añ ia

Joh.10.b nuā foris iuenit̄ i biuio.Janua eni ē ille q̄ ait:Ego sū ianua ouiū.ꝑ me si q̄s introierit egrediet̄ ⁊ ingrediet̄:et pas.inue.q̄b⁹ pascuis pp̄l̄s gētiū carebat cū adhuc extra ianuā in biuio ligat⁹ erat.Bn̄ i biuio:q꞉ nō adhuc vnā vite fideiꝗ viā cert⁹ tenebat:ꝟ pl̄es sectas.Vn̄ Lucas ait:q꞉ dixerunt dn̄i

Luce.19.e ei⁹ ad illos:Quid soluit̄ pullū?Nō vni q̄ppe supstitiōi dedit⁹ erat:ꝟ ꝓ libitu imūdoꝝ spirituū raptabat̄ varijs errorib⁹.Cōmūis eni ē q̄ imūdus ē.q̄ aūt mūdus ⁊ sctūs ē:solius dei est. b Pullū li.Hiero.Pullus ligat⁹ ⁊ indomit⁹

quē soluūt

magis clamabat:fili dauid miserere mei.Et stās iesus precepit
qui transiens audiuit. per apostolos.

a illū vocari.Et vocant cecum dicentes ei:Animequior esto:surge a
.i.ꝑseuera in orōne. per pniam.

per baptismum. nudus veteri homine.

vocat te.Qui ꝓiecto vestimento b
vt hinnulus super montes.

b suo exiliēs venit ad eū.Et rn̄dēs

c iesus dixit illi:Quid tibi vis faciam?Cec⁹ aūt dixit ei:Rabbōi: c
magister.

a Vnā petij a dn̄o hanc requirā vt vi.vo.do.

vt videam.Jesus autem ait illi:
vide.

Vade:fides tua te saluū fecit.†Et

d ꝯfestim vidit ⁊ seq̄bat̄ euꝫ in via.

e Et cū appropinq̄ C.XI
visioni pac̄:in q̄ immobilis felicitas que est mater omniū nostrum.

rēt hierosolymę ⁊ betha

f nię ad mōtē oliuarum:mittit du †
charitate iūctos. ꝓpt̄ dilectiōeꝫ dei ⁊ ꝓximi.

os ex discipulis suis:et ait illis:

Jte in castellū quod contra vos †

g est.Et statim introeūtes illuc in et†
gentes. peccatis.

b uenietis pullū ligatū super queꝫ †

a Animequior esto.i.mag̃ q̄et⁹ aīo.ac si dicant.appropinquat tua illumiatio. b Qui ꝓie.vesti.suo.in q̄ mēdicabat vt celerius veniret ad xp̄m. c Rabboni.i.magister mi. Ca. X

Moraliter.

Et inde exurgens ⁊c̃.Sequit̄: † Si licet viro vxorē dimittere.Vxor ista ꝑt intelligi sapia philosophica:⁊ hec nō ē a doctorib⁹ theolog̃ simpl̄r repellēda.nā in mult̄ valet ad fidei ꝯsolationē:⁊ disputādo cū hereticis ad ei⁹ defensionē.ꝟ si fornicet̄ ē repudiāda:⁊ ꝟ fit q̄n ꝓpter rōnes philosophicas incipit q̄s dubitare de fide q̄ ē supra rōnē. a† Et offerebant illi par.⁊c̃.paruuli ꝑnt dici paupes ⁊ gener̄ infimi.ꝑ discipl̄os aūt impediētes ne offerant̄ xp̄o significant̄ eccl̄ie rectores vel religiosi q̄ ꝓpt̄ paupꝫtatē vel gener̄ infirmitatē repellūt eos a debita ꝓmotiōe vel receptiōe ad religionē:cū tn̄ al̄s sint apti.ꝓpter qd̄ ipediētes arguunt̄ ore xp̄i.iō subditur: † Taliū ē reg.dei.Mat.v.Bti paupe res spū:q̄m ipoꝝ ē reg.ce. † Quisq̄s nō recepit regnū dei velut paruul⁹.i.sine supbia ⁊ dolo. † Non intrabit ⁊c̃.Mgr̄ bone q̄d fa.⁊c̃.ipm introgabat.q꞉ licet crederet eū hoiem puꝝ:tn̄ eū reputabat i lege perituꝫ.ꝓpter qd̄ rn̄dit dicēs: † Quid me dic̄ bonū.exq̄ credis me hoiem purū. † Precepta nosti ⁊c̃.q.d.eoꝝ obseruatio sufficit ad salutē:ꝟ nō ad euāgelicā ꝑfectionē.ideo subdit̄: † Unū tibi deest:vade q̄cūꝗ ha.ven.⁊c̃.Beda.Non partē tm̄ sic ananias ⁊ saphira Actu.v. † Et da paupib⁹.nō amic̄ carnalib⁹ nisi fuerit indigētes. † Et habe.thesau.in celo.Chryſ.Ostendit ꝗ plus reddit q̄nto maius ē celū q̄ꝫ terra. † Qui ꝯtristat⁹ abijt merēs.impedit⁹ a ꝑfectiōe quā q̄rebat possessionū amore.Beda.Int̄ pecunias hr̄e ⁊ amare multa distātia est.Vn̄ Salomon nō ait:q̄ hꝫ ꝟ q̄ amat diuitias fructū nō capiet ex eis.⁊ accipit amare ꝓ finē in diuitijs ponere.⁊ de talib⁹ subdit̄: † Q difficile q̄ pecunias hn̄t ⁊c̃.⁊ accipit̄ hic difficile ꝓ impossibili:vt ptꝫ ex l̄ra sequēti:⁊ declaratū fuit pleni⁹ Mat.xix. † Ecce nos dimisim⁹ oīa ⁊c̃.hoc spūalit̄ facit q̄ inordinatū amorē ad oīa terrena deponit:⁊ talis nūc recipit cētiestm̄.q꞉ ꝓ abiectiōe carnalis amoris recipit charitat̄ donū q̄ se⁊ oīa ordinat in deū. † Multi erūt ꝑmi nouissimi ⁊c̃.q꞉ detenti circa terrenoꝝ amorē inordinatū ꝑmi sūt in ꝟ secl̄o:ꝟ erunt nouissimi in futuro. † Quia ecce ascēdim⁹ hierosolymaꝫ ⁊c̃.frequēter ꝑdixit discipulis passionē suā.ꝑ ꝟ significās ꝗ multotiens esset passur⁹ in mēbris suis.Vn̄ Act̄.ix.dixit:Saule saule q̄d me ꝑseq̄ris.Et petro iminēte sua passiōe dixit:Vado romā iterū crucifigi. † Et accedūt ad eū iacob⁹ ⁊ iohēs ⁊c̃.Isti credebāt xp̄m in hierl̄m tꝑalit̄ regnaturū.Et q̄m erāt ei⁹ cognati volebant esse post eū ꝑmi.Et istis q̄ntuꝫ ad ꝟ sunt sil̄es q̄ terrenis honorib⁹ sunt multū solliciti et de celestib⁹ negligētes:qd̄ ē valde fatuū.iō dn̄s dixit illis: † Nescit̄ q̄d petatis.sicut fatuus petit caseū ⁊ negligit aurū. b† Et audiētes.x.ceperūt idignari.humanū q̄d passi.ꝓpter qd̄ xp̄s vtrosꝗ reprimens cepit eos docere de hūilitate:ꝑ quā honor celestis acq̄rit̄ ⁊ cōtemnit̄ terren⁹. Et ꝓficiscēte eo.Sequit̄: d† Barthimeus cec⁹ sedebat ⁊c̃.Barthime⁹ q̄ fili⁹ pinguedinis interpretat̄:significat hoiem in delitijs carnalib⁹ nutritū.iō d̄r cec⁹.s.sapie luce ꝑuatus.de q̄ d̄r Job.xxviij.ꝗ nō inuenit̄ in terra suauit̄ viuentiuꝫ.q꞉ delitie carnales hebetāt intellectū. † Qui cū audisset ⁊c̃.talis eni cū audit de saluatore:debet clamare ꝑ orōnē deuotam vt ab eo recipiat sapientie lumē q̄ dat omnib⁹ affluenter saltem

Et cū appropinq̄ Ca.XI (de necessarijs ad saluteꝫ.

rent.Hic ꝯñr describit̄ ꝯfutatio sacerdotū.⁊ ꝑmo ponit̄ aduēt⁹ xp̄i ad tēplū.scd̄o subdit̄ ꝯfutatio sacerdotū.ibi:Et alia die.snia ꝑme part̄ ptꝫ ex dict̄ Mat.xxj.except̄ q̄ sequūtur:Et cū appropin.hierosolyme ⁊ bethanie ad montē oliuaꝝ.mons eni oliueti est medi⁹ int̄ hierl̄m ⁊ bethaniā:⁊ iō est ꝓpinqu⁹ vtriꝗ. e Inueniet̄ pul.ligatū.cū ipo asina erat sil̄r.ꝟm ꝗ dicit Mat.ꝟ Marc⁹ hic tacet de ea:q꞉ nō oportet ꝗ oīa a q̄libet

quē soluūt τ domāt: ppl's gētilis est. Ante ianuā fidei cū vinculis pctō℞ suo℞ in biuio stat: in libertate arbitrij dubitat inter mortē τ vitā. a Et dimi. Be. Alle. Qui ī soluēdo cōtradicebāt: audito noīe dñi dimiserunt. Quia mgr̄i erro℞ q̄ pri⁹ doctorib⁹ ɔtradicebāt: postq̄ꝫ ꝑ miracula virt⁹ fidei dñi ce apparuit āpli⁹ resistere nō valebāt: τ sic liber credētiū ppl's ad dñm ducebaꝛ. Et ipo. illi ve. sua. doctrinā. s. virtutū: vel scriptura℞ discretionē vl' ecclesiastico℞ dogmatū varietates: q̄b⁹ hoīm corda nuda añ τ frigida: q̄ xp̄o sessore fiāt digna operiūt. b Et sedit. Hiero. Cepit regnare vt ñ regnet pctm̄ in mortali vl' lasciua carne: sꝫ iusticia τ pax τ gaudiū in spūsancto.

(Allego)

fac. In hebreo hr̄ anna adonay osanna: qd̄ nr̄ Hiero. ita transtulit: Obsecro dñe: salua, obsecro. Ideꝫ ē est: o dñe ꝑ interiectionē obsecrantꝭ qd̄ obsecro dñe ꝑ ipm verbū obsecratiōis. i Introiuit. Hiero. Iā appropinqnte passiōe in loco passiōi ꝑfinito añ secl'a vult eē: vt q̄ eū cape vellēt ibi iuenire possent: vt oñderet q̄ nō inuit⁹ ꝫ sponte mortē subiret. Introiuit aūt ante q̄nq̄ꝫ dies pasce. Dicit ei iohes q̄ añ sex dies pasce venit bethaniā vbi cena ei facta: τ maria soror laçari vnguēto eū ꝑfudit: τ in crastino asino sedēs obuiante cū palmis turba hierl'm vēit. In lege ei dictum est: q̄ decima die mēsis tollat vnusq̄sq̄ꝫ agnū τ seruet eū vsq̄ꝫ ad decimūq̄rtū diē mēsis: īmoletq̄ꝫ eū multitudo filio℞ isrl' ad vescendū. Unde dñs decima die mēsis. i. ante q̄nq̄ꝫ dies pasce ciuitatē in q̄ pateret igressus est: τ certū sue īmolatiōis diē ɔspirante ɔtra eū oī ɔcilio ꝑncipū τ seniorūꝫ expectauit. Agn⁹ īmolabaꝛ. xiiij. die primi mēsis ad vespe℞: τ dñs eadē hora agnū cū discipulis suis manducās vbi legalis pasce decreta compleuit: egressus est cū eis ad locū orōnis: vbi cōprehensus a iudeis τ ligat⁹ iam sacramētū beate īmolatiōis inchoauit. k In tēplū. Exemplūꝫ dedit nob vt q̄cūq̄ꝫ venirem⁹ ꝑmū ad domū orōnis si ibi sit diuertam⁹: τ cū nos ꝑ orōnis studiū do cōmēdauerim⁹: ad ea ꝑpter q̄ venim⁹ agēda recedamus. l Et circūspe. om. Nō semel h̄ fecit: ꝫ ꝑ oēs q̄nq̄ꝫ dies. Per diē in tēplo docebat: noctib⁹ exiēs ī mōte oliueti morabaꝛ: sicut Lucas ait: Docendo ei incredulis officiū correctiōis sedulus impēdebat: manēdo apud fideles grām benignitatꝭ ꝑpiti⁹ exhibebat. Moralit. Circūspec. τc̄. Inspicit oīa corda: τ in ɔdicētib⁹ veritati nō īuenit vbi caput reclinet. Secessit ad fideles: τ in eis q̄ obediūt māsionē facit. Bethania nāq̄ꝫ dom⁹ obediētie interp̄taꝛ. m Cū q̄ꝫ vidisset. Be. Sicut ꝑ parabolas loquiꝛ ita facit. Ideo esuriēs in ficu fructū querit cuius nōdū tp̄s esse nouit. Eam tñ ꝑpetua sterilitate dānauit: vt ostenderet plebem quaꝫ docebūt propter folia. i. verba iusticie q̄ habebat sine fructu. i. bono ope nō posse saluari: sed excidi τ in ignē mitti. Esuriens ergo dñs vidit ficū folia habenteꝫ: et fructum in ea quesiuit τ nō inuenit: q̄ salutem humani generis desiderās vidit iudeā habentē eloquia legis τ ꝑphetarū: quesiuit in eo fructum boni operis docendo: corripiendo: miracula faciendo: τ non inuenit: ideo damnauit. Iam non

(Job .12.a; Mat.21.a; Mat.21.a; Luce.19.f; Joh.12.b; Luc.19.a; B; Moralit)

¶ rationabilium doctorū corrigendo.

nemo adhuc hominū sedit. Soluite illum τ adducite: τ si q̄s vobis dixerit q̄d facitis: dicite q̄ dño necessarius ē: τ ɔtinuo illum dimittet huc. † Et abeūtes iuenerūt

¶ fidei.

pullum ligatum ante ianuam foris in biuio τ soluūt eum. Et quidam de illic stātibus dicebant il

¶ quasi: quis potest dimittere peccata.

lis: Quid facitis soluētes pullū?

¶ q̄ dño necessarius est.

Qui dixerūt eis sicut preceperat

¶ pullum.

a illis iesus. Et dimiserunt eis. Et duxerunt pullum ad iesum. Et †

¶ ꝑ baptismū. ¶ .i. primā stolā immortalitatis.

b imponūt illi vestimēta sua et se †

a ¶ hi sunt q̄ corpa sua ꝑ abstinētiā domāt: vt mēti iter parēt: vel bona exēpla sequētibus ꝑbeant.

c dit sup eū. † Multi aūt strauerunt †

¶ vt inoffenso pede pullus transiret.

d vestimēta sua in via. Alij autem †

¶ sententias. ¶ de libris.

frondes cedebāt de arboribus τ

¶ prophete: patriarche.

e sternebant in via. Et qui preibāt

¶ apostoli.

et q̄ sequebanꝛ clamabant dicen

¶ saluifica.

tes: Osanna benedict⁹ q̄ vēit in

f nomie domini: benedictuꝫ quod a

g venit regnū patris nostri dauid:

¶ mane venit ad iudeos xp̄s.

h i osanna in excelsis. Et itroiuit hie b †

a ¶ si quis eum hospitio susciperet: tante eni paupertatis fuit: τ ita nulli adulatus: vt in tanta vrbe nullum hospitium inueniret.

k l rosolymā in templū: et circūspe c †

¶ in vespera mundi visitat nos.

ctis oibus cum iam vespera esset

¶ vt qui in vrbe non inueniebat: in agro paruulo apud lazarum τ sorores eius haberet hospitiū.

hora: exijt i bethaniā cū duodeci. †

Et alia die cuꝫ exirēt a bethania d

a ¶ veritatē humane carnis ostendit. ¶ salutē hominū estuans ad incredulitatem israelis.

m esurijt. † Cunq̄ꝫ vidisset a longe †

c Multi aūt stra. v. τc̄. Quia multi martyres se ꝑprie carnes amictu exuentes: simplicioꝛib⁹ viā suo sanguine parāt: vt i offensi ad supnā ciuitatem ad quā ducit iesus incedāt. Moraliter. Saluator nr̄ asino sedēs hierl'm tēdit: qñ aīaꝫ cuiusq̄ꝫ fidel' regēs. q̄si iumētū suū ad pacꝭ eťne visioneꝫ ducit. In pullo etiā sedet: cū eccl'ie vniūsalit ꝑsidet: eāq̄ꝫ in supne pacꝭ desiderium accendit. Hiero. Multi τc̄. Pedes sūt extremi q̄s ad iungēdum cōstituit apl's. q̄ τ si nō sūt dorsūꝫ ī q̄ sedit dñs: tñ cū militib⁹ a iohe instruunꝛ. d Alij autē τc̄. Hiero. Justi vt palma florebūt: angusti ī radicib⁹: lati ī floribus τ fructib⁹: qm̄ bon⁹ odor xp̄i sūt et sternūt viā mādato℞ dei bona fama. Be. Alle. Alij āt frōdes vl' ramos de arborib⁹ cedūt: q̄ ī doctrīa v̄itatis v̄ba τ sn̄ias patrū de eo℞ excerpūt libris. Et hec in via dei ad aīm auditoris venientꝭ hūili p̄dicatione submittūt. Et q̄ ꝑibāt τ q̄ seq̄banꝛ clamabāt: Precessit iudaic⁹ ppl's: secut⁹ est gentilꝭ. τ q̄ oēs q̄ fideles sūt vl' fuerūt in xp̄m crediderūt τ credūt: τ q̄ ꝑeūt τ q̄ sequunꝛ osanna clamant: qd̄ salua nos latine dr̄. ab ipo eni oēs priores etiā salutē q̄sierūt. Bn̄dict⁹ q̄ vēit in noīe dñi. Qm̄ vna fides: vna spes oīm. Illi expectabāt τ ventu℞ credebāt: τ nos venisse credim⁹. e Et q̄ ꝑibāt. Hiero. Preeūt ꝑphe: sequunꝛ apl'i. Abyssus abyssūꝫ īuocat. i. lex legē alterā. f Bn̄dictū. ꝫm iohem: cū turbe eū rape vellēt τ facere regeꝫ fugit: τ regnuꝫ adhuc victurus noluit. Nūc aūt iā passur⁹ regē nō refugit se dici. Non hymnos filio dei τ rege dignos. nō eos rep̄mit q̄ regnū dauid ī eo restaurādū τ prisce bn̄dictiōis donū cōcinūt: q̄ꝛ. s. nō tpal' τ terreni: sed eterni in cel' rex eēt impij. ad qd̄ ꝑ ɔtēptū mortꝭ τ gl'iaꝫ resurrectiōis τ triūphū ascēsiōis ꝑuentret. Vñ discipulis post resurrectionē ait: Data ē mihi oīs ptās in celo τ in t̄ra. g Regnū p. n. Be. Per h̄ qd̄ iūgiꝛ: osanna in excelsis: qd̄ ē salus: significat q̄ aduentus xp̄i nō solū hoīm salus ꝫ toti⁹ mūdi: terrena iūgens celestib⁹: vt ei oīe genu flectaꝛ: celestiū: terrestriū τ infernorū. Hiero. Hoc gabrieli ɔsonat. q̄ ait: Hic erit magn⁹ et fili⁹ altissimi vocabiꝛ. τ: Dabit illi dñs de⁹ sedē dauid p̄ris sui. Ut. s. gentem quā dauid tpalit rexit τ exēpla iusticie ꝑbuit: τ spūalib⁹ hymnis ad fidē τ dei amorē accēdit. ipe factꝭ: v̄bis: donis et ꝑmissis regnū celeste regeret: τ ad visionē dei introduceret. h Osanna ī excel. Hiero. Saluifica vt iusti edificenꝛ in ruinā angelo℞: τ terreni saluenꝛ ab eo bn̄dicto vincēte τ venientein noīe dñi. i. p̄ris sui: qm̄ fili⁹ de p̄re nomē suscepit: τ pr̄ de filio. Osanna. verbū hebreū τ cōpositū ex integro τ corrupto. Osi eni salua vl' saluifica. āna interiectio depcantis. Deniq̄ꝫ ī psalmo vbi. Lxx. iterp̄tes trāstulerūt: O dñe saluū me fac

(Moralit; Ps.91; Cor.2.d; Allego.; Ps.41.; Mat.28.d; Luce.1.c)

Nico. de lyra

libet euāgelista referanꝛ: τ q̄ ꝑncipaliter q̄rebaꝛ pullus ad obsequiū christi. a Benedictū qd̄ ve. reg. patrꝭ nostri dauid. credebant eni ipm cito regnare in regno dauid: τ restituere regnū tempale qd̄ a romanis erat vsurpatum: cuius ɔtrariū dixit christ⁹ corā pilato Joh. xviij. Regnū meum nō est d̄ hoc mūdo: sed supple de celo: τ h̄ dinina ordinatiōe signabatur v̄bis laudātiū. cū dicebāt: b Osanna in excel. licet nō itelligerēt: sicꝭ τ caypbas dixit mortē xp̄i futurā ꝑ salute mūdi. Joh. xj. licet h̄ nō intelligeret. c Et cir. oīb⁹ cū iā ves. eēt ho. ī ex. betha. lꝫ fuisset honorifice receptus a cōi populo τ p̄dicasset ꝑ totā diē vsq̄ꝫ ad vesperā: null⁹ tñ inuitauit euꝫ ad hospitiū in domū suam: τ ideo cū discipulis redijt in bethaniā vbi manebant Martha: Maria τ laçarus. d Et alia die. h̄ ɔñr describiꝛ ɔfutatio sacerdotū: τ prio signo sensibili. scd̄o facto mirabili. ibi: Et cū introissent. tertio verbo rōnabili. ibi

(Mat.21.b)

Moralit' a Iã nõ am. Be. Mo. Tu q̃z si nõ vis
Mat.25.d audire i iudicio a xp̃o: Disce. a me ma. in
ig. eter. q2 esu. τ nõ de. m. mã. arbor steril'
esse caueto: sz poti⁹ xp̃o paupi τ esuriẽti
fructũ pietat' q̃ indiget offer. b Ce-
pit eijce. In ipa re oñdit qd̃ p figurã in fi
cu fecit. Ficus eñi non peccauit si añ tp̃s
fructũ nõ habuit sz sacerdotes. c Et
men. nu. Be. Ea. s. q̃ q̃ de lõginq̃ venerãt
ab indigenis offerẽda emebãt. Si g̃ h̃ p
hibet: q̃to mag' risuz τ vaniloquium et
hmõi. d Et cathe. vẽ. Be. Al. Colũbas
vẽdũt q̃ de positiõe manuũ mun⁹ accipi-
unt p quã spũs dat' q̃ p colũbã significa
tur q̃ in specie colũbe sup xp̃m apparuit.
Hor cathedras euertit: q2 sacerdotiũ ta
liũ dñs deseruit. Hinc canones tales a sa
cerdotio puari p̃cipiũt. Oẽs eñi tales vl'
añ dei oculos vl' añ hũanos sp puant' sa-
cerdotio. e Et nõ si. Futuri iudicij exẽ
plũ p̃mittit: qñ oẽs reprobos ab eccl'ia re
pellit: τ ne vltra ad eã turbãdã intrẽt et-
no verbere cõpescit. f Dom⁹ m. Mora
lit'. In p̃nti dom⁹ dñi cor est. Eiectio: cor-
dis purificatio: vt nõ tm̃ pctã que inerãt
tollat cõpunctio diuit⁹ imissa: sz ne vltra
repetant' adiuuet dĩna gr̃a pseuerans.

†De custo. eucha. c. fi. — Moralit'

g Uos aũt fe. Ad h̃ eñi in tẽplo erãt vt
vel nõ dãtes corpalit' pseq̃rent' vl' dãtes
spũalit' necarẽt. Templũ τ dom⁹ dei mẽs
est τ pscia fideliũ: q̃ si in lesione pximi p-
uersas cogitatiões pfert: q̃si in spelunca
latrones residẽt: τ simpliciter gradiẽtes
interficiunt: et sic mens iã nõ domus dei
sed spelunca est latronũ. h Aridã fa-
Allego. ctam. Beda. Allego. A radicib⁹ arefa-
cta est ficus vt oñderet' gens impia: ñ ad
tp̃s vel ex parte corripiẽda externorũ in-
cursib⁹: τ p penitentiã liberãda: sicut se-
pe factũ est: sed oĩ τ eterna dãnatiõe feri-
enda. Aliter: Arefacta est a radicib⁹ vt
ostendat' nõ solũ humano extrinsecus: sz
diuino intus fauore fundit⁹ destituẽda.
nam τ vitã pdidit in celis: τ patriã i ter-
ris. i Recordat⁹ pe. Petr⁹ agnoscit
aridã τ abscisam radicẽ cui succedit oli-
ua pulcherrima fructifera vocata a dño.
vñ sequit': Amẽ dico vobis. k Quicũ
q̃z dixe. huic mõ. Be. Solẽt q̃dã dicere q̃
nr̃i nõdũ plenã fidẽ habuerũt: q̃ montes
transferre nõ potuerunt. Quib⁹ rñdem⁹
q̃ nec oĩa facta xp̃i sunt scripta: τ h̃ tñ le-
gimus factuz p̃cib⁹ Gregorij neocesarie
ponti epi. Sed mons diabolus pp̃ter su
Esa.14.b perbiã q̃ se ptra deũ erexit dicens: Silis
ero altissimo. h̃ ad preceptũ p̃dicatorꝝ ab
electis expulsus i mare. i. in ifideliũ ama
ras τ turbulẽtas mẽtes vesaniã suã exer
cere pmittit': q̃ tanto acri⁹ i eos q̃s possi-
det seuit: q̃nto a piorꝝ lesiõe se expulsũ ge
mit. Hiero. Sz h̃ factũ est qñ dixerunt
Act.13.g apl'i: Digne trãsferimur ad gẽtes: q2 vos
indignos iudicat'. Beda. Notãda est
distinctio dep̃cantiũ: q̃ pfectã fidẽ habet
orãdo vel iubẽdo etiã põt trãsferre vl' cor
Ibid.13.b porales mõtes vl' etiã spũales: vt Paul⁹
de elyma mago quez oculis τ arte nefan
da puauit. τ de phytonissa in philippis.
Qui aũt ad fastigiũ tante pfectiõis ascẽ-
dere nequeũt: petant sibi peccata dimitti
q̃ ad vitã mereant' intrare ppetuã: τ sine
dubio ĩpetrabũt: si tñ in se peccãtib⁹ pri-
mo dimittũt. l Et cũ stabitis τc. Hie
ro. Marcus suo more septẽ versus orati-
onis dominice vna oratione comprehen
dit. His nanq̃z cui dimissa sunt oĩa q̃d
amplius rogabit nisi q̃ perseueret in eo
quod obtinuit?

In qua po

a .i. synagogã vestitã mãdat' hoim τ sup̃stitiõib⁹ scopatã: cui denegat fructũ i euũ vñ tẽplũ igredi-ens eijcit vẽdẽtes τ emẽtes τc. b xba. c ho-mo fact⁹ boni operis.

ficum hñtẽ foliã: vẽnit si q̃d forte
inueniret in ea. Et cũ venisset ad

a reliquie in fine fructificabunt.

eã: nihil iuenit p̃ter folia. Nõn eñi
erat temp⁹ ficorꝝ. Et rñdens dixit
a ei: Iam nõ ampli⁹ in ęternuz q̃sq̃z
ex te fructuz manducet. Et audie-
bãt discipl'i ei⁹: τ veniũt iterꝝ hiero
solymã.† Et cũ itroisset in templũ a†
b cępit eijcere vendẽtes τ ementes

quod soli orationi dedicatur.

c de templo: τ mẽsas numulariorꝝ: †

qui honores vendunt: τ gradus emunt.

d τ cathedras vendentiuz colũbas †
e euertit.† Et nõ sinebat vt q̃sq̃z trãs b

a cõe imũdũ mercãdi gr̃a nõ deo dedicatũ.

ferret vãs p templum: τ docebat

in Esaia.

f dicẽs eis: Nõne scriptũ est: † q2 do

nõ taurorꝝ vel hircorum.

mus mea dom⁹ oratiõis vocabit'

nõ in iudea vel hierl'm tm̃. in Hieremia.

g oib⁹ gẽtib⁹? Uos aũt fecistl' eam
spelũcã latronũ.† Quo audito p̃n †
cipes sacerdotuz τ scribę q̃rebant
quõ eũ pderẽt: timebãt eñi eũ qm̃
vniũsa turba admirabat' sup do-

q2 cũ iudeis tenebras reliq̃t sol egrediẽs.

ctrina ei⁹. Et cũ vespa eẽt facta e- c

ad aliã beniuolã τ obedientem.

grediebat' d̃ ciuitate.† Et cũ mane

cum sol occidit iudeis: oritur apostolis.
ipse cum apostolis. synagogam.

h trãsirent viderunt ficũ aridã factã

Cain vt ceteris a quibus omnis sanguis iustus requiritur ab abel vsq̃z ad zachariam.

i a radicib⁹. Et recordatus petr⁹ di
xit ei: Rabbi: ecce fic⁹ cui maledi-
xisti aruit. Et rñdẽs iesus ait illis:
Habete fidẽ d̃i.† Amẽ dico vob̃: q2

a .i. christo q̃ est mons crescẽs de lapide

k q̃cũq̃z dixerit huic mõnti tollere: τ

abscisso sine manibus. gentes.

mittere i mare: τ nõ hęsitauerit in
corde suo sz crediderit: q2 q̃dcũq̃z
dixerit fiat: fiet ei.† Propt'ea dico d
vob̃: oĩa q̃cũq̃z orãtes petitl': credi e

a recte fidei. vos q̃ tante pfectionis nõ estis.

l te q2 accipietl': τ euẽiẽt vob̃.† Et cũ f

querimonie.

stabitl' ad orãdũ dimittite si q̃d ha

q̃ vos lesit. magna fiducia. nõ vni⁹: omnes enim fratres estis. .i. iustis.

betl' adũsus aliquẽ: vt τ pr̃ vr̃ q̃ in
cęlis est dimittat vobis pctã vr̃a.

tremenda sententia.

† Q̃ si vos nõ dimiseritl': nec pr̃ vr̃
q̃ in cel' est dimittet vobis pecca-

a bethania.

ta vr̃a. Et veniũt rursum hieroso- g
lymaz. Et cũ ambularet in tẽplo:
accedunt ad eum summi sacerdo-

li. ibi: Et veniũt rursum. sñia p̃me
part' ptz ex dictis Matth. xxj. ca.
a Et cũ introissent in templum.
Hic ponit' cõfutatio sacerdotũ fa-
cto mirabili. τ primo describit' di-
cta cõfutatio. scd̃o incidẽter poni-
tur discipulorũ instructio. ibi: Et
cũ vespa esset. Circa primuz scien-
dũ q̃ satis mirabile factuz fuit q̃
vn⁹ hõ paup oẽs vendẽtes τ emẽ-
tes eijceret de tẽplo: τ null⁹ ei re-
sisteret. ŝm eñi q̃ dicũt sancti q̃dã
fulgor mirabil' egrediebat' de vul
tu ei⁹ τ ocul': q̃ territi sacerdotes
τ etiã alij nõ valebãt resistere ei. τ
ista eiectio fuit signum q̃ sacerdo
tes eẽnt eijciẽdi de tẽplo τ officio
tanq̃z indigni. b Et non sine-
bat vt q̃sq̃z trãsferret vas p tẽplũ:
τ loquit' de vasis hũanis vsibus
applicandis: q2 vasa diuio cultui
deputata ibi debebant esse τ non
alia. cetera patent ex dictis Mat.
xxj. c Et cũ vespa esset. Hic in
cidenter describit' discipulorũ in-
structio: eo q̃ petrus fecit mentio
nẽ de arefactione ficus subita ad
maledictionẽ christi: τ ideo instru
it eos occasione huius de efficacia
fidei. Scd̃o de efficacia orationis.
ibi: Propterea dico vobis. sentẽ-
tia prime partis ptz ex dict' Mat.
xxj. d Propterea dico vobis.
Hic instruit discipulos de effica-
cia orationis: que pcedit ex duo-
bus: videlicet ex fidei certitudĩe.
quod notat' cũ dicit': e Que
cunq̃z orãtes petitis: credite quia
accipietis τc. τ hoc est intelligen-
dum qñ quis orat pie p se et pse-
ueranter: nisi eñi q̃s pie oret. i. de
ptinentib⁹ ad salutẽ: oratio eius
nõ est exaudibilis. Item si oret p
alio de ptinẽtib⁹ ad salutẽ: põt ca
rere effectu ex demerito illi⁹ pro q̃
orat. Item si orat pie p se non tñ
pseueranter põt carere effectu: q2
deus nõ statim dat beneficiũ peti-
tũ: sed differt aliqñ vt cõgruo tp̃e
detur: τ vt ex dilatione carius ha
beatur. Scd̃o ex q̃ oratio hz effica
ciã est dispositio orãtis. s. qñ nõ re
tinet irã vel rancorẽ ptra illum q̃
sibi iiuriã fecit. vñ d̃r Eccl'i. xxviij.
Homo homini seruat irã et a deo
querit medelam. q. d. frustra. τ p
pter hoc subditur: f Et cũ sta-
bitis ad orandum: dimittite si q̃d
habetis aduersus aliquẽ τc. Sci-
endum tamen q̃ hoc intelligit' de
remissione offense: quia homo te-
netur esse in charitate: sed remis-
sio iniurie non est de necessitate.
Potest eñi aliquis petere ŝm or-
dinem iusticie recõpensationem p
iniuria sibi facta. g Et veni-
unt rursum hierosolymaz. Hic po
nitur confutatio sacerdotuz: scri-
barum τ seniorum verbo rationa
bili: τ patet sentẽtia ex dict' Mat-
thei. xxj. Ad euidentiam dicto-
rum et dicendorum querit' vtrum
christus in predicationibus suis
debuit vitare offensionem vl' scan
dalũ sacerdotũ: scribarꝝ τ pharise
orũ. et arguitur primo q̃ sic. j. ad
Timot'. v. dicitur: Seniorẽ ne in-
crepaueris: sed obsecra vt patrẽ.

predicti autem

† Mat.21.b Luce.19.g Job.2.c
† Esa.56.c Hiere.7.b
† Mat.21.b Lu.19.g et 20.c. τ 22.a Job.7.d et 8.et.8.c
† Mat.21.b
† Mat.17.c et.21.c Luce.17.b
† Mat.21.c Job.14.b
† Mat.6.b
† Mat.18.d

a In q ptāte rc. De dei dubitāt potestate: ꝛ volūt subintelligi diaboli eē qd facit. b Interrogabo. Poterat apta rñsiōe calūniā tētatoꝝ ↄfutare: sed prudent interrogat: vt vel silentio suo vel snīa cōdemnētur.

c Si dixerimus. Hiero. De lucerna mūdi obscurant. vñ dr: Parauí lucernā christo meo: inimicos eius indu. cōfu. d Quare ergo rc. Quasi. Quē ↄfitemini d celo habuisse ꝓphetiā: mihi testimonium phibuit: ꝛ ab illo audistꝭ in q ptāte hec facio. e Si dixerimus ex ho. rc. Quodlibet hoꝝ rñdeant: vident se in laqueū ruituros: timent lapidationē: sed magꝭ cōfessionē veritatꝭ. f Nec ego dico voƀ. Be. Duabus de causis sciētia veritatis occultat q̄rentibus: cum aut his q̄ q̄rit minus intelligit: aut odio aut ↄtēptu veritatis idignus est cui debeat aperiri. Propter alterū dr: Adhuc multa habeo voƀ dicere q̄ nō potestꝭ portare modo. ppter alterū: Nolite sanctū dare canibus. Ca. XII

Et cepit illis rc. Lacuꝫ. Siue torcular aut altare: aut illa torcularia quoꝝ titulo qnidā psalmi ꝑnotant. b Peregre pfe. Dans liberū arbitriū operādi: nō mutatiōe loci: q2 vbiqꝫ deus: ꝛ oīa cōplet. i Seruū. Primo missus est moyses: q̄ fructū legis quā dederat a cultoribus inq̄rebat: sed cesum dimiserūt ꝛ vacuum. vñ: Irritauerūt moysen in c. ꝛ a. s. dñi: ꝛ vexatus est moyses ppter eos rc. k Et iteꝝ m. a. s. Dauid ꝛ alios psalmistas q̄ missi sunt post moysen vt cultores vinee ad exercitiū boni opis excitarēt. Sed ipm quoqꝫ dauid q̄ caput psalmodie ꝛ fons in spūsctō clarueraт: abiecerūt dicentes: Que nobis pars in dauid: aut que hereditas in filio isai?

Et rursum

Ps. 131. — Job. 16. c — Mat. 7. a — Ps. 105. — Re. 12. d

tes ꝛ scribe ꝛ seniores: et dicunt
(q. in beelzebub eijcis demonia.)
a ei: † In qua potestate hec facis: ꝛ
(aperte filiū dei negant: quem putant non suis sed alienis viribus signa facere.)
quis dedit tibi hāc potestatē vt ista facias? Jesus autem respon-
b dens ait illis: Interrogabo vos ꝛ ego vnum verbuꝫ: ꝛ respōdete mihi: ꝛ dicam vobis in qua potestate hec faciam. Baptismum iohānis de celo erat an ex hominibus? Rñdete mihi: At illi cogita
(cornute coartati sylogismo.)
c bāt secū dicētes: Si dixerimus de
d celo: dicet nob: Quare ergo non cre
e didistis ei? Si dixerimus ex hominibus: timemus populū. Omnes enī habebāt iohannē: q2 vere ꝓpheta esset. Et rñdentes dicunt iesu: Nescimus. Et rñdens iesus
(q2 nō vultis fateri vos qd scitis. Hiero. hic cum puerso puertitur deus.)
f ait illis: Neqꝫ ego dico vobis in qua ptāte hec faciā. Ca. XII

g Et cepit illis in parabolis
(a domum israel plantauit.)
loqui † Vineam pastina-
(a deus pater humano affectu.)
(b custodiam angelorum: vel murum vrbis.)
uit homo: et circūmdedit sepem
(legem.) (templū.)
ꝛ fodit lacum: ꝛ edificauit turriꝫ:
(a sacerdotibus. operarijs conductis hora tertia ꝛ sexta ꝛ nona.)
h ꝛ locauit eā agricolis: et peregre pfectus ē. Et misit ad agricolas in
(nō in ꝓuētu fructus: q2 nullus erat. ꝓphetas.)
i tpe seruū: vt ab agricolis acciperet
(fructus vinee obedientia.)
de fructu vinee. Qui apprehen-
(a alij ꝓphete cesi: alij vulnerati: alij occisi.)
sum eū ceciderunt ꝛ dimiserunt
k vacuum. Et iteꝝ misit aliū seruū

predicti aūt erāt seniores ppłi ꝛ pres. ergo rc. Itē. j. ad Corinth. x. dr: Sine offensiōe estote iudeis ꝛ gentibus ꝛ ecclie dei. cū igit facta christi ꝛ dicta fuerint nobis data pro exemplari: videt ꝙ debuit cauere ab offensione pdictoꝝ. Contra Esa. viij. fuerat ꝓphetatū ꝙ christus foret in lapidē offensionis ꝛ petraꝫ scandali duabus domibus israel. Responsio: duplex est scandalū: actiuū ꝛ passiuū. Actiuū nō habuit in xpo locuꝫ: q2 tale scandalū est dictū vel factū alicuius minus rectū prebēs alteri occasionē ruine: vt habet ex vbis Hiero. sup Matth. Omīa aūt facta ꝛ dicta christi fuerunt rectissima: ꝛ ideo questio ista intelligit de scādalo passiuo: qd est qñ aliqs ex dicto vel facto alterius bono scandaliçat ex imꝑfectione sua: ꝛ istud scandalū aliqñ ꝓcedit ex ignorātia vel infirmitate illius qui scandaliçat: ꝛ tūc dicta vel facta bona occultanda sunt vł differenda qusqꝫ infirmi vel ignorātes instruant: nisi sint talia bona q̄ sint de necessitate salutis: que nō sunt omittenda propter scandalū alterius. si aūt infirmi vel ignorātes post instructionē debitā in scandalo ꝑmaneāt: iam tale scandalū nō ꝓcedit ex infirmitate vel ignorantia sed malicia: ꝛ tale scandalum est ↄtēnendū maxime qñ est ↄtra bonū cōmune: q2 bonū cōmune semꝑ est preferendū vtilitati ꝛ paci quorūcūqꝫ hominū singulariū. tale aūt fuit scandalū sacerdotū. scribaꝝ ꝛ phariseorū: q2 sua malicia nitebant impedire doctrinaꝫ christi in qua ↄsistebat salus populi. Item suis malis exemplis ꝛ moribus trahebat populus ad peccandū. Item ꝑ doctrinā suā malā euacuabāt dei mandata ꝓpter suas traditiones: vt dictum est. s. ꝛ ideo christus in publico debuit vitia eoꝝ repħendere: nec ab hoc cessare ꝓpter eoꝝ scandalū. ꝓpter qd Mat. xv. cū discipuli dixissent christo. Scis q2 iudei audito hoc verbo scandaliçati sunt. respōdit: Sinite illos: ceci sunt ꝛ duces cecoꝝ. Si cecus ceco ducatū prestet: ambo in foueam cadūt. Ad primū dicendū ꝙ loquit de senibus honestate ꝛ moribus: nō de senibus etate malicia corruptꝭ: q2 tales sūt acrit arguendi: sicꝫ Daniel dure icrepauit illos senes īpudicos: Dan. xiij. Ad scdm dicēdū ꝙ hō dꝫ eē sine offensiōe iudeis ꝛ gētibus: ita ꝙ dicto suo vł facto minus recto nō ꝑbeat alicui occasionē ruine: sꝫ si de veritate scādaluꝫ sumit recti9 oriri ꝑmittit q̄ꝫ ꝙ veritas relinq̄t: ſm ꝙ dicit be. Greg. sup Ezechielē. Ca. XI

Moraliter. Et cum appropinquauit hierosolymis. Sequit: † Mittit duos ex discipulis rc. Per binariū insinuans ꝙ discipuli sui habere debent geminā charitatē scꝫ dei ꝛ ꝓximi. † Ite in castellū rc. id est in mundū ad ꝑdicandū. c† Illic inuenietꝭ pullū ligatū rc. i. hoīem dissolutū praua ↄsuetudine ligatū. † Super quē nemo sedit. q2 nulli voluit obedire. † Soluite. monitꝭ vris extrahētes eū de sua praua ↄsuetudine. † Et adducite illū. ad ↄfessionē fidei christiane. Sequit: † Et imposuerūt illi vestimēta sua. i. virtutū opa. † Et sedit sup eum. ꝑ obedientie actū. † Multi aūt strauerūt vestimēta rc. Naꝫ qñ aliqs insolens ꝑfecte ↄuertit ad deū. alij plures animari solent ad silr faciendū. † Alij frondes rc. ꝑ q̄s significat leticia. ꝓpter qd ꝑ istos significant illi q̄ gaudēt ꝛ deum laudant de mutatiōe tali. † Et introiuit hierosolymā in templū. Beda. formā nobis religiōis quā seq̄mur demonstrat: vt cū q̄libet loca in q̄bus sit domus orōnis intramus ad hāc ꝑmo diuertamus. c† Et circūspectis oībus rc. q2 nullus recepit eū in domū suā. † Abijt in bethania. q̄ꝫ illis gaudiose recepissent eū in mane. idō ꝑ istos significant illi q̄ cū gaudio recipiūt ꝑdicatiōis verbū: sed nō faciūt fructū. † Cūqꝫ vidisset ficū a longe hñteꝫ folia tm̄. idō ꝑ ipm significat hypocrita hñs tm̄ apparētiā scītatꝭ ꝛ nō opa. ꝓpter qd dei maledictionē icurrit. a† Et cū intro. i tē. ce. eijce. ven. rc. Isti sūt adulatores q̄ laudes falsas vēdūt ꝑlatꝭ: ꝛ ipi eas emūt ecclīasticꝭ bñficijs idebite collatꝭ. † Et mē. nu. rc. isti sūt mali ꝑlati ꝛ curati q̄ magis studēt pecūijs leuādis q̄ꝫ aīabus saluādis. † Et ca. ven. co. rc. i. ecclīastica sacra in q̄bus dat gra. sic igit domus dei spelūca latronū efficit: q2 latrocinīū ē q̄cq̄d dictꝭ modis acq̄rit. † Quo au. ꝑn. sacer. rc. adhuc durat ista ꝑsecutio ↄ detestātes vitia eorū. Baptismus io. rc. Seq̄t: † Neqꝫ ego dico vo. rc. Beda. q̄si di. Nō dico vobis qd scio: q2 nō vultꝭ dicere qd scitꝭ. Duabus āt causis maxīe scīa veritatꝭ ē occultāda q̄rētibus: cū. s. is q̄ q̄rit aut ñ ē capax ad ītelligēdū qd q̄rit: aut īdignus ē vt ei debeat apiri: ꝛ ce. il. in pa. loq̄. Hic ↄñr ponit ↄfutatio Ca. XII (hic vtrqꝫ ↄcurrebat.)

Et cepit illis in parabolis. Hic ↄñr ponit ↄfutatio sacerdotū ꝛ senioꝝ i parabolꝭ. Et prīo ponit ↄfutatio sacerdotū. scdo phariseorū ꝛ herodianoꝝ. ibi: Et mittūt ad eū. tertio saduceoꝝ. ibi: Et venerūt ad eū saducei. q̄rto scribaꝝ. ibi: Quō ꝗ dicūt scribe. Sentētia ꝑme ptꝭ ptꝫ ex dictis Mat. xxj. exceptꝭ q̄ sequunt. b Vineā pasti. hō. i. coluit. ꝛ dr a pastus pasta pastum: ꝛ est ꝓprie modus colēdi quo ponit fimus vel pinguedo terre circa radicē vinee vł arborꝭ. radices enim ſm phm. ij. de aīa sunt ori siles. q2 sicut in aīalibus ꝑ os sumit alimentuꝫ vnde animalia nutriunt: sic ꝑ radices trahitur alimentū terrenascentiū. c Et fodit lacum. Lacus ꝓprie dicitur locus vbi recipiunt aque a riuulo ꝛ ibi colligūtur: ꝛ ad similitudinē huius locus vbi recipit vinū fluens a torculari dr hic lacus.

Hic est heres

Mat. 21. c — Lu. 20. a — Mat. 21. b — Luce. 20. b — Esa. 5. a

Ga Et rursum aliū. Propheta⁊ cho⁊ cū suis socijs: q̄ suis attestatiōib⁹ populū ɔuenerūt: ⁊ mala huic vinee ventura p̄dixerūt. Et rursum a.m.⁊c. His trib⁹ seruo⁊ gradib⁹ oēs doctores q̄ sub lege ⁊ ꝓphet. fuerāt intelligimus. vn̄ alibi: Necesse est impleri (Luce. 14. f) oīa que scripta sunt in lege Moysi et ꝓphet. ⁊ psalmis de me. b Quia verebun. Nō hoc ignorando dixit: q꞉ oīa nouit: sed semꝑ ambigere dr̄ de⁹: vt libera volūtas homini reseruet.

Beda. Interrogem⁹ Arriū ⁊ eunomiū: ecce pater dicit ignorare ⁊ sentētiā temperat: ⁊ q̄ntū in nobis est dicitur esse mentit⁹: q̄cq̄d ꝓ p̄re responderint h̄ intelligāt ꝓ filio q̄ se dicit ignorare ɔsummationis diē. c Coloni aūt. Beda. Probat iudeo⁊ p̄ncipes nō ꝑ ignorantiā x̄pm crucifixisse: q꞉ intellexerūt eū esse. de quo dr̄: Postula (Ps. 20.) a me ⁊ da. tibi gē. here. tuā ⁊c. Unde sibi ɔsulētes dicebāt: Ecce mūd⁹ tot⁹ (Ioh. 12. c) post eū a. ⁊ si dimittim⁹ eū sic: oēs credent in eū. (Ibid. 21. f) Hereditas ḡ filij dei ecclesia est de cūctis gentib⁹ ei data quam sanguīe acq̄siuit: resurgēdo possedit. Hanc mali coloni p̄ripere moliebant: cū eū crucifigentes fidē ei⁹ extinguere: ⁊ suā iusticiā q̄ ex lege est p̄ferre nitebant. d Et eie. Beda. Notat ꝑtinaciā eo⁊: q̄ nec crucifixo ac resuscitato dn̄o ad p̄dicationē apl'o⁊ credere voluerūt. sed q̄si vile cadauer ꝓiecerunt. q꞉ q̄ntū in se erat a suis finib⁹ excludētes gentib⁹ suscipiendū dederunt. e Ueniet ⁊c. Beda. Auferetur a vobis regnuꝫ dei: ⁊ dabit genti facienti fructū ei⁹. Hoc aūt diuinit⁹ fuisse ꝓcuratū ꝓphetico testimonio vel exēplo ꝓbat dicēs: Nec scripturā hāc legistis ⁊c. Hiero. Uinea dat alijs ab oriente ⁊ occidente ⁊ austro ⁊ aq̄lone veniētib⁹: ⁊ recūbentib⁹ cū abraā: isaac ⁊ iacob ī regno celo⁊. Beda.

(Moralit. B) Moraliter. Cuicūq꜡ fideliū mysteriū baptismi q꜡ operādo exerceat cōmittitur: quasi vinea quā excolat ei locat. Mittitur seru⁹ vn⁹ ⁊ alter ⁊ tertius: q̄ de fructu accipiāt: cū lex: psalmodia: ꝓphetia: qua⁊ āmonitionē ad bn̄ agēdum ppl'us sequat legit. Sed missus seruus ɔtumelijs affect⁹ vel cesus eijcitur: cū sermo audit⁹ ve cōtemnitur vel blasphemat. Missum heredē q̄ntum in se est occidit: q̄ ⁊ filiū dei cōculcat: ⁊ spiritui gr̄e quo sanctificatus est ɔtumeliā facit. Perdito malo cultore vinea dat alij: cuꝫ dono gr̄e qđ superbus spernit humilis ditat. Manū mittere in iesum: timore turbe retinentur (ꝉ 23. q. 1. c. militare.) cū quilibet solo noīe suꝑ eam quā nō diligit ecclesiastice fidei ⁊ pac. vnitatem ꝓpter cohabitantiū multitudinē aut erubescit: aut timet impugnare. Cū autē tp̄s fuerit ꝑseq̄ndo ecclesiā quasi dn̄m crucifigere ⁊ ostentatui habere gaudebit. f Lapidē queꝫ re. Hiero. Lapis reprobus quē gessit angulus ɔiūgens in cena agnuꝫ cum pane. Finiens vet⁹: nouū inchoās te. hic p̄stat mira in oculis nr̄is. g Et mittūt ad ⁊c. Be. Turbā timebāt: atq꜡ qđ ꝑ se nō poterāt: terrene potestatis manib⁹ efficere tētabāt: vel vt ipi a morte eius viderent īmunes. Nuꝑ enī iudea sub augusto cesare q̄si ī toto orbe celebrata ē descriptio stipēdiaria facta

ad illos: ⁊ illū i capite vulnerauerūt: ⁊ ɔtumelijs affecerūt. Et rursū a aliū misit ⁊ illū occiderūt: ⁊ plures alios q̄sdā cedētes: alios ꝟo occidentes. Adhuc ꝟo vnū hn̄s filiūm (a ꝭ christum vnigenitum.) † charissimū: ⁊ illū misit ad eos nouissimū (ꝭ per ironiā.) b dicēs: q꞉ reuerebunt filiū c meū. Coloni āt dixerūt ad inuicē: Hic ē heres. † Uēite occidam⁹ eū: ⁊ nr̄a erit hereditas. Et app̄hēdētes a (a ꝭ .i. plebem dicentes: quia samaritanus es tu: ⁊ demonium habes.) d eū occidert: ⁊ eiecert extra vineāꝫ. e Quid ḡ faciet dn̄s vinee? Ueniet ⁊ ꝑdet colonos ⁊ dabit vineā alijs. (a ꝭ quasi: que alio modo implebitur hec scriptura. ꝭ christum.) f † Nec scripturā hāc legistis? Lapidē (a ꝭ mgr̄i q̄ se ⁊ alios deo dignā domū edificare debent.) quē reprobauerunt edificātēs: hic (a ꝭ duos condens in semetipso ex vtroq꜡ populo vnā ciuitatē ⁊ vnū templū sibi edificans.) factus ē in caput anguli: a dn̄o factū ē istud: ⁊ ē mirabile in ocul. nostris. (a ꝭ q̄si mentitū cōtra se: in q̄ ꝓbant eū vera dixisse: ipe enī ē heres: illi mali coloni. b ꝭ ad modicū timore retardant: q꞉ nondū venerat hora eius.) † Et q̄rebāt eū tenēt: ⁊ timuert b+ c (ꝭ .i. propter.) turbā. Cognouert enī qm̄ ad illos (ꝭ al's dixerit.) parabolā hāc dixerit. Et relicto illo abierūt. † Et mittūt ad eū q̄sdaꝫ d g (a ꝭ militib⁹ herodis q̄ hierosolymis erāt ill. dieb⁹.) ex phariseis ⁊ herōdianis vt eū caperēt in ꝟbo. Qui veniētes dicūt (a ꝭ mellitis sermonibus circundant sicut apes mel portantes in ore: aculeum in dorso.) h ei: Magister: scimus q꞉ verax es ⁊ † nō curas queq̄. Nec enī vides i faciē hoim: sꝫ i ꝟitate viā dei doces. Licꝫ dari tributū cesari: an n̄ dabi i m⁹? Qui sciēs ꝟsutiaꝫ eo⁊: ait ill. (a ꝭ sapia sapient agit: vt suis ꝟmonib⁹ capiant.) k Quid me tētatis? Afferte mihi denariū vt videā. At illi obtulert ei. Et ait ill.: Cui⁹ ē imago hec ⁊ inscriptio? Dicūt ei: Cesaris. R̄ndēs aūt (ꝭ qđ necessitatis.) l iesus ait illis: † Reddite ergo q̄ sūt † (a ꝭ numum: tributū: pecuniā. b ꝭ qđ voluntatis. ꝭ vos ⁊ decimas: primitias.) cesaris cesari: et que sunt dei deo. (a ꝭ q꞉ insidia⁊ calliditate preualere nō poterant. b ꝭ .i. suꝑ sapientia eius.) Et mirābant suꝑ eo. † Et venerūt e m ad eū saducei: q̄ dicūt resurrectionē nō eē: ⁊ interrogabāt eū dicētes: Mgr̄: † moyses scp̄sit nob: vt si cui⁹ † frat mortu⁹ fuerit ⁊ dimiserit vxorē: ⁊ filios nō reliq̄rit: accipiat frat ei⁹ vxorē ipi⁹ ⁊ resuscitet semen fri n suo. † Septē ḡ frēs erāt: ⁊ p̄m⁹ acce

facta erat. Unđ seditio magna. Alij dicebāt romanis ꝓ oīb⁹ militantib⁹ debere tributa ꝑsolui. Pharisei nō debere ppl'm dei q̄ decimas ⁊ q̄ in lege p̄cipiebant solueret: subiacere legib⁹ humāis. Cui⁹ seditiōis fomes adeo inualuit: vt post resurrectiōem dn̄i patriā ⁊ gentē ⁊ regnū ⁊ oīa ꝑdere maluerint: q̄ꝫ esse tributarij. h Mgr̄ scim⁹. Be. Blanda et fraudulenta interrogatio ad h̄ ꝓuocat respōdentē vt magl. deū q̄ꝫ cesarē timeat: ⁊ dicat n̄ debere tributa solui: vt († Mat. 22. b) audiētes herodiani seditiōis cōtra romanos auctorē teneāt. i Qui sciēs ꝟ. Qui putāt interrogatiōeꝫ saluatoris ignoratione eē nō dispēsationē: ex h̄ loco discāt q꜡ potuit scire cuius imago eēt. Sꝫ interrogat vt ad sermonē eo⁊ cōpetenter respōdeat. k Denariū. Denari⁹ gen⁹ numi qui ꝓ .x. numis cōputat: ⁊ hꝫ imagineꝫ cesaris. l Reddite q̄ s. ce. ce. hoc († Ps. 17. Mat. 21. d Luce. 20. d Ps. 4.) ipe fecit ꝓ se ⁊ ꝓ petro soluendo tributa. Que sūt dei deo. Hoc q̄ꝫ fecit p̄ris implēs volūtatē. Alit: Reddite q̄ sūt ce. ce. imp̄ssionē sue imagis: q̄ sunt dei deo aīam lumīe vult⁹ ei⁹ illustratā. vn̄: Signatū ē suꝑ nos lumē vul. ⁊c. m Saducei ⁊c. Due hereses erāt i iudeis: pharisco⁊ ⁊ saduceo⁊. pharisei traditionū ⁊ obseruationum (quas illi deuterosis vocant) iusticiā p̄ferebant: vn̄ ⁊ diuisi († Mat. 22. b Luce. 19. f Iob. 7. b) vocant a ppl'o. Saducei autē .i. iusti ⁊ corꝑis ⁊ anīe resurrectioneꝫ negabāt. Beda. Saducei ⁊c. Qui resurrectionē corpo⁊ esse negāt: vel nō credūt: aīas iudicātes interire cum corporib⁹. Recte hmōi fabulam fin- († Mat. 22. d Luce. 20. d) gunt: q̄ deliramēti arguat eos q̄ asserunt resurrectionē corporū. Potuit aūt ⁊ in gēte eo⁊ aliq̄n hoc accidere. n Septē ḡ. Beda. Turpitudinē fabule opponūt: vt resurrectionem negent. Sed mystice septem frēs sine filijs defuncti oīb⁹ reprobis ɔgruūt: q̄ ꝑ totā vitā (q̄ septē dieb⁹ voluit) a bono opē steriles sunt: q̄b⁹ viritim moriētib⁹ ad vltimū ⁊ ipa mūdana ɔuersatio morit. i. trāsit: q̄si vxor infecūda: quā illi sine fructu bōi opis exegerūt. Hiero. Mulier steril. nec relinq̄ns semē ex septē frib⁹: nouissime ḡ moriens

Nico. de lyra

a Hic ē heres. ex h̄ dicit Beda q꜡ sacerdotes ⁊ legisperiti habuerūt cognitionē de iesu q꜡ ipe erat vere christus in lege ꝓmissus: sed ista cogni- († Mat. 22. c Ro. 15. b) tio postea ex inuidia fuit i eis obscurata: ⁊ hoc plenius fuit declaratum Matth. xxi. in questione quadaꝫ de hoc mota in fine huius capituli. b Et querebant eū tenere. ex quo ptꝫ eo⁊ obstinatio in malo. c Et († Mat. 21. e Luce. 20. e) timuerunt turbā. ex quo patet q꜡ ex solo timore ppl'i retardabant a morte eius. d Et mittunt ad euꝫ. Hic ɔn̄r describit ɔfutatio phariseorū ⁊ († Deu. 25. b) herodiano⁊: ⁊ ptꝫ sn̄ia ex dict. Matthei. xxij. e Et venerūt ad eū saducei. hic ɔn̄r ponit ɔfutatio saduceo⁊: ⁊ diuidit in duas. in partē p̄ncipalē ⁊ incidētalē. scđa ibi: Et acces- († Mat. 22. d Luce. 20. d) sit vnus de scribis. sentētia p̄me partis patet ex dictis Matth. xxij.

Et accessit

¶ moriens synagogã significat relictã quasi mortuã a spũ septiformi: q̃ septẽ p̃triarchas impleuit: q̃ nõ reliq̃rũt ei semẽ abrae qđ christus est: licet enĩ iudeis nat⁹: tñ gentib⁹ dat⁹. Hec mulier mortua christo: nulli de septẽ in resurrectiõe iungef. septenario aũt ꝑfectoꝝ vniuersitas significaf. Sicut versa vice per [Esa. 4. a] Esaiã đr: Apphendẽt septẽ mulieres virũ vnũ. Septẽ sunt ecclesie quas dñs vn⁹ amat: arguit: castigat. adorant enĩ vna fide. He sunt septẽ sporte fragmẽtis panũ plene. Panes verba spũssancti. Sporte xp̃o ecclie. Panes iesus bñdicens fregit: ꝛ discipuli ei⁹ diuiserũt turbe. cũ die septimo bñdixit opa sua requiescẽs in eis. Vñ luce facta pmo die q̃ est sapiẽ: ꝛ firmamento in scđo: q̃ est intellect⁹: ꝛ arida tertio: q̃ est ꝯsilij. ꝛ luminib⁹ quarto: q̃ sunt xtutes. ꝛ volatilib⁹ ꝛ piscib⁹ q̃nto: q̃ sunt sciẽ. aiatis ꝛ aĩa viuẽte sexto: id est hoĩe ad imaginẽ dei facto. qđ est pietatis. septimo die spũ timoris dñi q̃ ꝑmanet sctũs in seculũ seculi. ꝛ replet orbẽ terrarũ: sancta ecclia replef nõ habẽs maculã neq̧ rugã. Ideoq̧ ecclia septiformi. i. ꝑfecto timore re- [Ps. 102.] plef: q: iustus vix saluabif. q̃ rogat: Nõ intres in iudiciũ cum seruo tuo. q: nõ iusti. in ꝯspectu tuo oĩs viuens. De his septez qualitatib⁹ spũs cõmemorat dauid: q̃d negligẽtia nostra pe- perit: q̃d diligentia quesierit: q̃d diuina ꝓuidẽtia contulerit: quid inimici instigatio fraudauerit: quid obliuio lubrica subtraxerit: quid hũana fragilitas intulerit: quid ignorantia improuida fefellerit. Hos oĩes affectus in psalmis inuenimus. [Ps. 7.] Primus: Concepit dolorẽ ꝛ peperit iniquitatem. Secũdus: [Ibid. 118.] Preueni in maturitate ꝛ clamaui. Tertius: Incerta ꝛ occulta [Ibid. 50.] sapiẽ tue manifestasti mihi. Quart⁹ est: Inimici mei aĩam me- [Ibid. 16.] am circũdederũt. Quint⁹: Obliuioni dat⁹ sum tanq̃ mortu⁹ [Ibi. 30.] a. c. Sextus: Qm̃ lumbi mei impleti sunt illusiõib⁹. Septim⁹: [Ibid. 37.] [Ibid. 24.] Delicta iuuẽtutis mee ꝛ igno. meas ne me. dñe. Hos affectus spũs septiformis eneruat vel eliminat ꝛ illuminat. Vñ: septez lucerne ab austro ardentes: ꝛ aq̃lonares tenebras in tabernaculo dñi illuminãtes. Spũs sapiẽ in pigro negligentiaz repellit. Spũs intellect⁹ diligentiã rõnabilit querit. Spũs consilij diuinam ꝓuidentiã prudẽter innuit. Spũs virtutis instigationes fortif retundit. Spũs sciẽtie obliuionẽ lubricã diu esse nõ sinit. Spũs pietat' humanã fragilitatẽ clemẽter indulget. Spũs timoris improuidã ignorantiã ardenf ꝛ bñ decoquit et bene replet. Sapiã domũ edificat. Intellect⁹ gubernacula inuenit. Consiliũ bona discreta facit. Virt⁹ in patiẽtia aĩam possidet. Scientia diuitie fidei ꝛ salut' munera acq̃runf. Pietate ꝓsperitas pñtis vite ꝛ future ꝯsistit. Timore humilitas ꝯser- [Ps. 110.] uatur ꝛ oĩe pctm̃ expellif: q: initiũ sapientie timor dñi.

a Neq̧ nubẽt neq̧ nu. ꝛc̃. Beda. Greco idiomati latina cõsuetudo nõ respõdet. Nubere enĩ ꝓprie mulieres dicunf: ꝛ viri ducere. Sed nos simpliciter dictũ intelligam⁹: neq̧ nubent viri neq̧ nubenf mulieres. b De mortuis au. ꝙ re. nõ le. i li. mo. su. ꝛc̃. Hiero. In q̃ silitudo vr̃a: in q̃ ignis ardebat: sed nõ ei⁹ spinas ꝯsumebat: sic vos eloquiũ meũ inflãmat: nec spi- [Exo. 3. b] nas sub maledicto germĩatas assumit. Inquiẽs: Deus abraam: ꝛ de⁹ isaac: ꝛ de⁹ iacob: ter deũ noĩando trinitatez significat. deũ iterans vnã substãtiã. Viuũt aũt q̃ vendicãt portionẽ suã quã elegerant. Mortui vero sunt q̃ qđ vendicauerũt perdiderũt. Beda. Cũ multa apertiora testimonia de resurrectione posset ꝓferre: hoc tñ protulit q̃uis ambiguũ: quia saducei nec angelos nec spm̃ nec resurrectionẽ corporum confitentur: ꝛ aiaꝝ interitũ mentiunf. Tm̃ q̃nq̧ libros moysi recipiunt: ꝓphetas respuũt. Stultũ ergo erat eoꝝ testimoniũ ꝓferre: quoꝝ auctoritatẽ nolebãt recipe. Porro ad eternitatez aiaꝝ ꝓbandã ponit exemplũ: Ego suz de⁹ abraam ꝛ de⁹ isaac [Exo. 3. b] ꝛ de⁹ iacob. ꝛ infert: De⁹ nõ est mortuꝝ sed viuẽtiũ: vt cũ probauerit aĩas manere post mortẽ. nõ enĩ poterat de⁹ esse eorũ q̃ nõ subsisterẽt. ꝯsequẽter induceref corporũ resurrectio: q̃ cũ animab⁹ vel bona vel mala gesserũt. c Interrogauit iesũ. Hiero. Quid sibi vult hec q̃stio: cũ h̃ sciant oĩs periti i lege? Sed diuerse in Exodo ꝛ Leuitico ꝛ Deut. ordinanf mãdata. De his enĩ duob⁹ vberib⁹ sup pectoꝶ sponse leuatis alif nr̃a infantia. d Primũ oĩm ꝛc̃. Maximũ qđ añ oĩa debemus in corde: q̃si vnicũ pietat' fundamentũ locare: hoc est. s. cognitio atq̧ ꝯfessio diuine vnitat' cũ executione diuĩe opatiõis q̃ in dilectiõe dei ꝛ ꝓximi ꝑficif. hec ẽ f[...]es q̃ ꝑ dilectionez operaf. e Bñ magister. Be. Ostẽdit scriba in hac respõsione inter scribas ꝛ phariseos grauẽ questionẽ diu versatã esse: qđ esset pmũ mandatũ ꝛ maximũ in lege. Alij hostias ꝛ sacrificia laudabãt. Alij fidei ꝛ dilectiõis opa p̃ferebãt: q: plimi patrũ ante legẽ absq̧ oĩ sacrificioꝝ ꝯsuetudine ex fide tm̃ q̃ ꝑ dilectionẽ opaf deo placuerãt. nemo aũt absq̧ fide ꝛ dilectione. In qua sententia scriba iste declarat se fuisse.

¶ Non longe

pit vxorez ꝛ mortu⁹ ẽ: nõ relicto semine. Et secũdus accepit eam
¶ ipse.
ꝛ mortu⁹ ẽ: ꝛ nec iste reliquit semen. Et terti⁹ silr. Et acceperũt eã silr septẽ: ꝛ nõ reliq̃rũt semen. Nouissima oĩm defuncta est et
¶ mundana cõuersatio.
mulier. In resurrectiõe ergo cũ resurrexerint: cuius de his erit vxor? Septez enĩ habuerũt eaz vxorẽ. Et respõdẽs iesus ait illi:
¶ quia.
Nõne ideo erratis non scientes
¶ ideo. ¶ christum.
scripturas neq̧ virtutẽ dei? Cũ
a enĩ a mortuis resurrexerint: neq̧
a ¶ nemo ibi morif: nemo nascitur: nec infans nec senex ibi.
nubent neq̧ nubenf: sed sunt si-
a ¶ soluta questione probat resurrectionem esse.
b cut angeli dei in celis. De mortuis autẽ ꝙ resurgãt nõ legistis in libro moysi sup rubũ: quõ illi
a ¶ hic probat eternitatẽ aiaꝝ.
dixerit deus: inquiẽs: † Ego suz deus abraam et de⁹ isaac ꝛ de
¶ hic resurrectionem corporum.
us iacob: non est deus mortuorum: sed viuoꝝ. Vos ergo multum erratis. † Et accessit vn⁹ de a scribis: q̃ audierat illos conquirentes: ꝛ videns quoniaz bene
c illis responderit: interrogauit †
a ¶ cũ in diuersis libris diuerse ordinentur.
eũ quod primũm esset oĩm mãdatũ. b Jesus autẽ rñdit ei: Quia c
d primũ omniũ mãdatũ ẽ. † Audi
a ¶ dij gentiũ multi sunt.
israel dñs de⁹ tuus deũs vnus est. Et diliges dominũ deuz tuum ex toto corde tuo: ꝛ ex tota aĩa tua: ꝛ ex tota mente tua: ꝛ
¶ .i. maximũ.
ex tota virtute tua: hoc est pmũ mandatum. Secundum autem simile est illi. † Diliges proximũ tuum tanq̃ teipsuz. Maius horum aliud mandatum non est.
e Et ait illi scriba: Bene magister d in veritate dixisti: quia vnus ẽ deus: et non est alius preter eũ. Et vt diligatur ex toto corde ꝛ ex toto intellectu: et ex tota anima: et ex tota fortitudine: et di- e ligere proximum tanq̃ seipsuz: maius est omnibus holocaustomatibus ꝛ sacrificijs. Jesus autem videus ꝙ sapienter re-

a Et accessit. Hec ẽ pars incidẽtal: q: eĩ xp̃s cõfutauerat rõnabiliter phariseos ꝛ saduceos: h̃ videns q̃dã scriba q̃siuit ab eo: b Qđ esset pmũ ꝛ maximum mãdatũ: q: de h̃ erãt tũc q̃stiões apud sapientes. c Jesus ãt re. ei. et ptz snĩa ex dict' Mat. xxij. except' q̃ sequũtur. d Bene mgr̃ in veri. dixisti. Ex dict' videtur ꝙ ille scriba interrogauerat christum nõ ad capiẽdũ eũ i xbo sicut alij p̃cedẽtes: sed ad audiẽdũ veritatẽ quã scire desiderabat ꝓpt varietatez opinionũ. Vel alif põt dici ꝙ a pncipio maliciose quesiuit: h̃ ex xp̃i rñsione cõtrit⁹ xp̃m commendauit ꝛ xp̃s euz: videns ip̃m emẽdatũ. ꝛ hãc scđam expositionem posuit Mat. xxij. Aug⁹. vero libro de ꝯsensu euãgelistaꝝ ponit vtrũq̧. d. Nec moueat queq̃ ꝙ matthe⁹ dicit tentãtẽ fuisse a q̃ dñs introgat⁹ ẽ. fieri enĩ potuit vt q̃uis tẽtãs accesserit: dñi tñ rñsione correct⁹ sit: aut certe ip̃az tẽtationẽ nõ accipiam⁹ malã tanq̃ decipe volẽt' inimicũ: h̃ tanq̃ expiri volẽt' ampli⁹ ignotum. e Et dili. p. tãq̃ se. ma. ẽst ꝛc̃. circa h̃ enĩ tunc erãt opiones doctoꝝ: q: q̃dã dicebãt sacrificia ꝛ oblatiões magis esse accepta deo q̃ exercitiũ in opib⁹ charitatis. alij aũt dicebãt ꝯrĩũ: ꝛ hui⁹ opinionis q̃ vera est videf fuisse iste scriba: et ꝓpter hoc ei⁹ dictuz approbaf a xp̃o cũ subdif:

Non es

[† Exod. 3. b; Mat. 22. d]
[† Deu. 6. a; Mat. 22. d]
[† Leui. 19. c; Luce. 10. e]

a Non longe ꝛc. Isido. Quis ad tentādū venerit: longior nāq; ē ignorātia ꝗ̄ scīa vt saduceis dr: Errat nescīētes scripturas neq; virtutē dei. Beda. Matheꝰ dicit qꝛ tentādo qrebat: cui ſm Marcū dr: Non longe es a regno dei. cū scriptura dicat: In simplicitate cordis qrite illū: qm̄ inuenit ab his q̄ nō tentāt eum. Sed forte audito respōso dn̄i mox ad pietatꝭ grām rediit: ꝛ quē priꝰ tentādo decipiendū putauit: mox amplectēdo sequendū cognouit. Aut certe tentationē accipiamꝰ: nō malam quasi decipe volentꝭ inimicū: sꝫ cautā q̄si experiri amplīꝰ volētes ignotū. ſm illud: Qui facile credit leuis corde immorabit. b Et nemo. qꝛ in sermonibꝰ cōfutant: vltra nō interrogāt: sꝫ apte cōphensum romane ptāti tradūt. Vn̄ ptꝫ venena inuidie supari posse: sed difficile quiescere.

c Sede a dextris. Non in h̄ infirmitatē filii: sꝫ qꝛ alter ī altero operat ōndit. Nā ꝛ filiꝰ subiicit inimicos prī: ꝛ deum prēm glorificat sup terrā.

d Cauete. Beda. Nota qꝛ n̄ vetat eos q̄ huiꝰ officii sunt in foro salutari. ꝑmo sedere: sed qꝛ h̄ amante q̄si improbos docet esse cauēdos. animū. s. nō gradū redarguēs. Quis ꝛ h̄ nō culpa careat eū in foro litītibus interesse: q̄ in cathedra moysi magister vult appellari. Duabꝰ de causis vane glorie cupidos cauere iubemur: ne eorum simulatione seducamur: vl emulatiōe ad idē inflāmemur. e Qui deuorāt domos. Quasi patroni in iudicio futuri: ab infirmis ꝛ peccatoꝝ ꝯscīa turbatꝭ pecuniā accipe nō dubitāt: cū cōmendet deo orationē manꝰ porrecta ad dandū: nō collecta ad accipiendū q̄bus illud cōgruit. Oratio eiꝰ fiat in peccatū.

Ps. 108.

f Gaçophylatiū. Be. Phylaxe grece: seruare latine. Gaça pſice: diuitie. Gaçophylatium locus quo diuitie ſuant: ꝛ arca. s. in qua ppl̄i donaria ꝯgregabant ad vsus templi. Vn̄ in libro Regꝭ. Tulit ioiada pontifex gaçophylatium vnū: aperuitq; foramē desup ꝛc. ꝛ porticꝰ in q̄bus seruabant. Vn̄ hec v̄ba locutꝰ ē iesus in gaçophylatio: docēs in tēplo. g Aspiciebat quō. Sicut appetitores primatꝰ ꝛ vane glīe cauendos esse dixit: ꝛ simulatiōe orātibꝰ plixiꝰ iudiciū p̄dixit: sic etiā offerētes iusto examie discernit: vt retribuat singulis ſm cor ꝛ opa: qd̄ ꝛ hodie facit in ecclesia.

4. reg. 12. b

Allgo. b Diuites. Be. Allego. Diuites: iudei de iusticia legis elati. Vidua paup: ecclīa q̄ spm̄ superbie ꝛ tpales rerū ꝯcupiscētias q̄si mūdi diuitias abiecit. Vidua qꝛ eius vir ꝓ ea mortuꝰ est: ꝛ ab eiꝰ oculis occultꝰ in celo est. Hec duo minuta offert: qꝛ ī ꝯspectu diuīe maiestatis q̄ oblatiōes deuote nr̄e opationis q̄si certo numero ꝯscripte ꝛ ꝯsignate seruant: vel dilectionē dei vl ꝓximi: vel fidei orōnisq; munera deo offert. Que respectu fragilitatꝭ minuta: sed merito pie intentionis accepta: cūctis supboꝝ iudeoꝝ operibus prestant.

i Vidua paup. Hiero. Hec paupcula me ꝛ siles sigt: q̄ mitto qd̄ possum: ꝛ desidero qd̄ nō possum vobis explanare. Nō q̄ntū sꝫ ex q̄nto desiderat deꝰ. Vnusq̄sq; q̄ quadrantē

ſ qꝛ noui testamēti sententie ꝛ euangelice ꝑfectioni consentit.

a spōdisset: dixit illi: Nō longe es a regno dei. †Et nemo iā audebat eum interrogare. Et respondens

a ſ Hiero. palā loqtur: vt inexcusabiles sint: ꝛ vt ignis incendit arida scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ exēpla.

iesus dicebat dōcens in templo.

ſ nō rephēdūt. qꝛ xpm dd̄ filiū dicūt: sꝫ qꝛ filium dei esse nō credūt. ſ hoīem simplicem.

Quomodo dicunt scribe christū esse filiū dauid? Ipse eni dauid

ſ nō errore: non ꝓpria voluntate.

dicit in spiritu sācto: † Dixit dn̄s domino meo: sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominū:

ſ tm̄ ꝛ non deus.

ꝛ vnde ē filiꝰ eiꝰ? Et multa turba eū libēter audiebat. † Et dicebat eis in doctrina sua: Cauete a scri †

a ſ voluntatē arguit: nō gradū. b ſ cultioribus vestimentis ad publicum ꝓcedere.

bis q̄ vōlūt in stolis ambulare: ꝛ salutari ī foro: ꝛ in primis cathedris sedere ī synagogis: et ꝑmos discubitus ī cenis. Qui deuorāt domos viduarum sub obtentu prolixe orationis. Hi accipiēt ꝓlixius iudicium.

ſ q̄ q̄ amāt in angulis stantes orare. hi enī non solū laudes hoim: verū etiā pecuniā querunt.

Et sedens iesus

ſ diuitiarum custodiam.

contra gaçophylatium aspiciebat quō turba iactaret ęs in gaçophylatiū: et multi diuites iactabāt multa. † Cū vēisset āt vna vidua paup: misit duo minūta

a ſ Hiero. Qui proferunt de thesauro cordis sui noua et vetera q̄ sūt incerta ꝛ occulta vtriusq; testamenti.

ſ ecclesia. ſ spū. a ſ dilectionē dei ꝛ ꝓximi.

---

a Non es lōge a regno dei. i. a veritate euāgelii q̄ in plibꝰ locꝭ vocatur regnū dei: ꝛ inde credēdū est q; iste ꝯuersus fuit ad xpm. b Et rñdens iesus. Hic describit ꝯfutatio scribaꝝ: ꝛ ꝑmo ponit dicta cōfutatio. scd̄o discipuloꝝ instructio. ibi: Et sedens iesus ꝯtra gaçophylatiū. sentētia ꝑme partꝭ ptꝫ ex dictꝭ Matth. xxii. excepto qd̄ subdit:

c Qui deuo. do. viduarū. bona eaꝝ sibi attrahēdo fallacit ꝑ simulationē sctītatis.

d Hi acci. pli. iudiciū: qꝛ simulata sctītas duplex est iniq̄tas. ſm q; dicit Hiero. e Et sedens iesus ꝯtra gaço. Hic ponit discipuloꝝ instructio. sacerdotes eī q̄ erāt auari docebāt q; ille q̄ plus offerebat in tēplo absolute loq̄ndo plus hēbat de merito: qd̄ ē falsū. qꝛ q̄ntitas meriti nō accipit ſm q̄ntitatē doni absolute: sꝫ ꝑ cōparationē ad facultatē dantꝭ ꝛ promptitudinē sue volūtatꝭ ꝛ deuotiōis: ꝛ hāc sententiā docet xps cū dr: Et sedēs iesus ꝯtra gaçophylatiū. locꝰ erat vbi ponebatur pecunia oblata ꝓ necessariis tēpli ꝛ sacerdotū ꝛ ministroꝝ. f Et multi di. iacta. multa. ſm doctrinā illoꝝ sacerdotū. Seq̄tur sn̄ia xpi: g Vidua hec pau. p. oī. mi. nō absolute loq̄ndo sed ꝯsiderata facultate sua. plus est enī vni puero ferre. v. q̄ viro forti ferre. xx. ꝛ eodē mō plꝰ ē: paupi dat modicū q̄ diuiti multū mō p̄dicto.

† Mat. 22. d / Luce. 20. g

Ps. 109. / Mat. 22. d / Luce. 20. g

Moraliter.

a† Et cepit illis parabolice loqui. Vineā pastinauit homo. i. christꝰ plantauit ecclesiam sanguine suo. † Et circūdedit sepem. i. euangelicam doctrinā. c† Et fodit lacum. i. abundantie spiritussancti defluxum. † Et edificauit turrem. i. spiritualem angelorum custodiam. † Et locauit eā agricolis. i. christianis. † Et peregre profectus est. Beda. Non loci mutatione: sed abire dicitur a vinea: quia vinitoribus liberum operandi arbitrium dereliquit. † Et misit seruos suos ad agricolas. i. bonos episcopos ad malos christianos arguendum. ꝛ aliquos ceciderunt vt iohannem Damascenum: cui absciderunt manum: ꝛ sanctum Briccium cōtumeliis afflictum: ꝛ sanctum Thomam cantuariensē occisum: ꝛ de pluribus aliis similia leguntur. † Adhuc ergo vnum habens filium ꝛc. Hic est christꝰ qui mittitur inuisibiliter a patre q̄n aliquem instigat ad bonum: sed aliqui sūt ingrati eius instinctum non solū repellentes: sed et pessime agentes. propter quod quantum in eis est occidunt eum. de quibus dicitur Heb. vi. Rursus crucifigentes filium dei. Et sic dei iusticia mali perduntur et vinea locatur aliis cum eorum loco boni subrogātur. b† Et q̄rebant eum tenere ꝛc. Rabanꝰ. Hoc quotidie geritur in ecclesia: cum quilibet solo nomie super eam quam diligit ecclesiastice fidei ꝛ pacꝭ vnitatem propter cohabitantiū fratrum bonorum multitudinem aut erubescit aut timet impugnare. † Magister scimꝰ quia verax ꝛc. cōmuniter dicit: qui bene scit vngere bene scit pungere. ꝓpter quod minutores vngunt oleo oliue lanceolas suas: vt melius possint venam pungere: ꝛ sic fecerunt isti ꝛ similiter alii ꝓditores. † Reddite ergo que sunt cesarꝭ cesari ꝛc. per herodianos qui gloriantes in pellibus interpretantur: prelati bene forrati significantur. per phariseos qui interpretantur diuisi: significantur religiosi habitu ꝛ vita ab aliis diuisi: ꝛ isti reddere debent deo deuotionem: ꝛ mundo vitam exemplarē. † Magister: moyses scripsit nobis ꝛc. exponatur vt. s̄. Matth. v. b† Interrogauit eum quod esset primū omnium mandatum ꝛc. Iste querebat de primitate dignitatis: vt patet ex sequentibus. ꝓpter quod sibi similes sunt nouicii qui statim ardua religionis volunt facere ꝛ non potentes recedunt a religione. † Quomodo ergo dicunt scribe christum esse filium dauid ꝛc. Per christum qui vnctus interpretatur rex. per vnctionem institutus sicut est rex francie significatur: qui filius est episcopi parisiensis in spiritualibus ꝛ eius dominus in temporalibus. sic christus est filius dauid ſm carnem: ꝛ eius dominus ſm deitatem. † Cauete a scribis ꝛc. ꝛ in fine concluditur: d† Hi accipient prolixius iudicium: id est condemnationē: quia sicut dicit Hiero. simulata sanctitas duplex est iniquitas. e† Et sedens iesus contra gaçophylatium aspiciebat quō turba iactaret

† Mat. 25. a / Lu. 11. f. / 20. g

Luce. 21. a

¶ quadrantē pōt offerre: h̄ est torta panis in leuitico: q̄ est volūtas prompta. Quadrans: qꝛ ex trib⁹ ꝯsistit: cogitatu: verbo ꝛ facto. Quadrās ꝛc. Quadrātē vocant calculatores q̄rtā partē cuiuscꝫ rei. s. loci: tempis: pecunie. Forsitan ꝙ h̄ q̄rtā partē sicli. i. q̄nꝗ obolos significat.

b Vidua hec paup plus ꝛc.

Moralit. Moralit̄ intimat̄ ꝙ sit acceptabile deo: qd̄ offert̄ bono aīo: q̄ nō offerentiū subaꝫ sed pensat ꝯsciam. Nec ppendit q̄ntū offeras in ei⁹ sacrificio s̄ ex quāto.

Allego. c Oēs enī ex eo. Be. Allego. Judeus ex abūdanti mittit in munera: qꝛ de iusticia sua p̄sumit ꝛ dicit: De⁹ grās tibi ago: qꝛ nō sum sic̄ ceteri homīes ꝛc. Omnē victū suū in dei munera mittit eccl'ia: qꝛ omne qd̄ viuit: dicit non sui esse meriti s̄ diuini muneris. dicēs: De⁹ ꝓpiti⁹ esto mihi pctōri. Et itex: Fortitudinē meā ad te custodiā: qꝛ tu de⁹ susceptor me⁹: de⁹ me⁹ misericordia ei⁹ p̄ueniet me.

Luce. 18. a; Ps. 58.

Et cū egre. Ca. XIII

Beda. Recedēte de templo dn̄o oīa legis edificia ꝛ cōpositio mādatoꝝ ita destructa est: vt nihil a iudeis impleri possit: et capite sublato: vniuersa inter se mēbra compugnēt. Apte post laudataꝫ in paupcula m̄liere eccl'ie deuotionē de tēplo egredit̄: qꝛ fundata in gētib⁹ xp̄i eccl'ia iudea sue pfidie penas erat luitura: ꝛ edificia ruitura. e Vides ꝛc. Diuinit⁹ aūt ꝓcuratum est: vt patefacta p orbē fidei euangelice grā ip̄m tēplū cū cerimonijs tolleret̄: ne forte aliq̄s paruul⁹ adhuc: ac lactēs in fide: si videret manere illa a ꝓphetis facta a dn̄o instituta: admirādo sanctū seculare: paulatī ad iudaismū relaberet̄. Aufert̄ ꝙ vmbra ꝛ palmā tenet veritas p orbem declarata. Hiero. P̄renūciat cladem nouissimi tpis. i. destructiōeꝫ tēpli cum plebe ꝛ l̄ra sua.

Ma. 24. a. De q̄: Lapis sup lapidē nō relinquet̄. i. testimonia ꝓphetarum sup eos in q̄s iudei retorq̄bant ea vt in esdrā: in ꝫorobabel: in machabeos. f Et cū sederet.

Mystice. Beda. Mystice. in sctīs q̄etus manet: dum supboꝝ detestatur amentiā. Mons enī oliuaꝝ fructiferā ecclesie celsitudinē significat. mons ille non infructuosas arbores sed olineta gignit: quibus lumē alitur: vmbra fugat̄: requies lassis tribuit̄: infirmitas soluitur.

g Et respōdens: Beda. A tpe dn̄ice passiōis in populo iudeoꝝ q̄ latronē seditiosuꝫ elegerūt: christū saluatorē abiecerūt: nec bella ostiū: nec seditiōes ciuiū cessauerūt. Sed ap̄li ne his aduētantib⁹ terreant̄: ꝛ ne hierosolymā iudeācꝫ deserāt āmonentur: quia nō statim finis. In quadragesimū enim annū desolatio ꝓuincie et vltimū vrbis ac templi excidiū ꝓtelatuꝫ est. h Multi enī ve. Imminēte excidio: multi venerūt q̄ se eē christos ꝛ iā temp⁹ libertat̄ adesse mentirent̄. Multi etiā i ecclesia temporib⁹ apostoloꝝ inter cetera diē dn̄i instare mi-nati sunt. Multi in noīe christi venere antichristi: quoꝝ primus simon magus: cui auscultabāt oēs qui erāt in samaria a minimo vscꝫ ad maximū dicentes: Hic est virtus dei que vocat̄ magna: eo ꝙ multo tpe magicis artibus dementasset eos. i Exurget enim. Beda. Hec omnia ante vltimos ꝛ acerbissimos dolores: quib⁹ oīs ¶ vastata

Act. 8. b

a qd̄ est q̄drans. Et cōuocans discipulos suos ait illis: †Amē dico b vobis: quoniaꝫ vidua hec paup plus omnibus misit qui miserūt c in gaçophylatiū. Omnes enī ex eo qd̄ abūdabat ill̄ miserūt: hęc vero de penuria sua oīa que habuit misit totūm victū suum.

a ¶ Hiero. qꝛ tota volupeas corporis in victu cōsistit. vnde: Totus labor hoīes in ore suo est.

¶ facto ostēdens q̄ verbo dixerat.

d †Et cū egrederetur de tēplo: ait illi vnus ex discipulis suis: Ca. XIII

¶ Hiero. q̄ enūerat poti⁹ sperneda s̄t ꝙ tractāda

Magister: aspice q̄les lapides et q̄les structurę. Et rn̄dens iesus e ait illi: Vides has oēs magnas ędificatiōes? Nō relinquetur lapis super lapidē qui non destru- f atur. Et cū sederet in mōte oliua- †

¶ de ruina templi ꝛ excidio gentis disputans.

¶ ipse situs corpis cōgruit verbis. ¶ qꝛ p̄dixerat oīa esse destruenda: discipuli secreto tempus ꝛ signa destructionis querunt: ꝛ cū se. i. m.

rum ꝯtra templuꝫ: interrogabāt euꝫ separatim petrus ꝛ iacobus ꝛ iohānes ꝛ andreas. Dic nobis b quādo ista fient: et qd̄ signuꝫ erit c quando hęc oīa incipient cōsummari? g Et respōdēs iesus cępit il- d lis dicere: †Videte ne quis vos se- h ducat. Multi enim veniēt in no- † mine meo dicētes: qꝛ ego sum: ꝛ multos seducēt. † Cū audieritis̄ bellā: † bella: ꝛ opiniones belloꝛuꝫ: ne timueritis. Oportet enī hęc fieri: sꝫ † i nonduꝫ finis. Exurget enī gens super gentem: ꝛ regnuꝫ super re-

¶ hostium. ¶ seditianes ciuium.

turba iactaret es in gaçophylatium. magis ponderans quantitatē deuotionis ꝙ muneris. vnde consequenter vidua pauper ponens duo minuta plus laudatur ab eo ꝙ diuites ponentes munera magna. Moraliter hec vidua pauper dici potest persona simplex carens diuitijs ꝛ scripturarū noticia: que tamen apud deum plus meretur orationib⁹ ꝛ bona vita ꝙ potentes in temporalibus ꝛ scientia magna. Unde Augustinus cū legisset vitam pauli simplic̄ dixit: Simplices ꝛ illitterati rapiunt celum: ꝛ nos cū litteris n̄ris trahimur ad infernū.

Moralit.

† 24. q. 1. odi. i fi. De pe. di. 5. c. 1. ā fi.

In ca. xij. vbi dicitur in postilla: ꝙ quantitas meriti non accipitur s̄m quantitatem doni.

Additio.

De quantitate meriti q̄modo accipi debet proprie habet̄ in prima parte. q. xcv. arti. iiij. in cor. q. vbi sic quantitas meriti ex duob⁹ potest pensari. Uno modo ex radice charitat̄ ꝛ gratie. ꝛ talis quantitas meriti respondet premio essentiali qd̄ consistit in dei fruitiōe: qui enim ex maiori charitate aliquid facit: fruetur deo pfecti⁹. Alio modo potest pensari quantitas meriti ex quantitate operis: que quidē est duplex. s. absoluta ꝛ ꝓportionabilis. Uidua enim q̄ misit duo era minuta in gaçophylatiuꝫ minus opus fecit q̄ntitate absoluta ꝙ illi qui magna posuerunt: sed quantitate ꝓportionabili vidua plus fecit s̄m sententiā domini: quia magis ei⁹ facultatem supabundat: vtracꝫ tamen quātitas meriti respondet premio accidentali qd̄ est gaudiuꝫ de bono creato. Hec sctūs Thomas. Quib⁹ bene consideratis ꝛ ad propositum applicatis patet ꝙ hec vidua cōmēdatur a xp̄o: ꝛ hoc solū ꝙ quantitate ꝓportionabili plus fecit ꝙ alij qui maiora obtulerunt: nō autē de quantitate meriti essential̄ que consistit in radice charitatis. que quidē charitas est causa proxima deuotionis. Unde non dixit christus: hec vidua plus meruit: sed dixit: plus oībus misit.

A † Ma. 24. a; Luce. 19. g

Replica.

In ca. xij. vbi postillator dicit ꝙ q̄ntitas meriti nō accipit̄ s̄m quātitatē doni. ibi Burgen. dicit satis bene ꝛ ꝯformiter cum sancto Tho. ꝛ postil. sed addit de suo ꝙ christ⁹ nō cōmendauit viduam de quantitare meriti essentialis quod consistit in radice charitatis que est causa proxima deuotiōis: sed sic dicendo videtur christum non directe reprobasse errorem sacerdotum dicentium ꝙ pl⁹ meretur qui plus offert. Hoc autem probat christus esse falsum de vidua que obtulit minuta duo: quia maioris meriti est ex magna deuotione offerre modicum ꝙ remissa deuotione multum: quia deus plus pensat affectum ꝙ censum s̄m Grego. Si igitur vidua cōmendatur ex deuotiōne que s̄m Burgen. causatur ex charitate: sequitur ꝙ eius commendatio pertinet ad quantitatem meriti essentialis: cuius oppositum dicit Burgensis. Ca. XIII

† Luce. 21. b; † Eph. 5. b; Luce. 21. d

a Et cum egrederetur de templo. Superius a primo capi. vscꝫ huc docuit christus per viam amoris miracula faciendo et beneficia conferendo. Hic incipit docere per viā timoris terrorem futuri iudicij incutiendo. et circa hoc primo duplex questio proponitur. secundo soluitur. ibi: Et respondens iesus. Circa p̄mū preponit̄ questionis occasio: p hoc ꝙ christus templum p̄dixit destruendum: ꝛ ideo discipuli quesierunt ab ip̄o primo de tempore huius destructionis. quod notatur cum dicit̄: b Dic nobis quando hec fient. ꝛ quia post destructionem templi credebant de propinquo vltimum iudicium fieri. ideo de hoc quesierunt secundo. quod notatur cum dicitur: c Et quod signū erit quando hec omia incipient consummari? tunc enim erit ꝯsummatio hui⁹ mundi. d Et respōdēs iesus. Hic ponit̄ dicte questionis duplic̄ solutio. ꝛ primo prime. scd̄o scd̄e. ibi: Orate ꝙ. Circa primū p̄mittit̄ dicte destructionis tēpli inchoatio. ꝛ scd̄o ꝯsūmatio. ibi: Cū autē videritis. Adhuc circa primū p̄dicit̄ quid eueniendū sit omnibus generalit̄. scd̄o quid discipulis christi specialit̄. ibi: Videte autē vosmetipsos. r Circa primū

vastata est ꝓuincia tpe iudaice sedi-tionis ↄstat ad litterã ↄtigisse. Pôt vero regnũ sup regnũ ⁊ pestilẽtie co-rũ quoꝝ sermo serpit vt cancer: et fa-mes audiendi verbũ dei: ⁊ cõmotio vniuerse terre: ⁊ a xp̃a fide separatio: in hereticis mag. intelligi: q̃ ↄtra se inuicẽ dimicãtes: eccl'ie victoriã faci-unt. a Uidete aũt. Beda. Quare hec oĩa inferanť dicit: Uidete ⁊c. Ea enĩ vel sola vel maxĩa cã est excidij: qꝛ post occisionez dñi nois quoqꝫ ac fidei p̃cones: simul ⁊ confessores im-pia crudelitate vexabãt. b Et in oẽs gen. Beda. Quia nouerat dñs corda discipuloꝝ de pditiõe sue gen-tis tristanda. h̄ modo ↄsolať vt sciãt amissis iudeis se socios regni celest. ex toto orbe habituros. Sicut enim eccl'iastice historie testanť: multo añ excidiũ iudee: oẽs apl'i ad p̃dicãdũ euangeliũ p totũ orbẽ sunt dispersi: except. iacobo çebedei ⁊ iacobo fra-tre dñi q̃ prius in iudea ꝓ x̄bo euã-gelij sanguinẽ fuderũt. c Cũ au-tẽ videri. ⁊c. Be. Pôt abomĩatio in-telligi vel antichrist⁹: vel imago ce-saris: quã pilat⁹ in templo posuit: vł statua adriani equestr.: q̃ in ipo san-ctoscťoꝝ loco multo tpe stetit. Abo-minatio q̃z ẜm scripturã idolũ nun-cupať. ⁊ iõ addit: desolationis: quia in desolato tẽplo atqꝫ deserto idoluz positũ est. Beda. Juxta spiritualẽ sensum: cũ viderim⁹ abominationez desolatiõis stare vbi nõ debet. i. he-reses ⁊ flagitia regnare in eis q̃ cele-stibus mysterijs sũt ↄsecrati: cũ ope-rantib⁹ iniquitatẽ: loquẽtes menda-cium: viros sanguinũ ⁊ dolosos: pa-cem fideliũ turbare ꝑpendim⁹. Tũc qui in iudea. i. in ↄfessione vere fidei ꝑsistimus. ad mõtes fugiamus. i. ad culmina virtutũ. Tũc q̃ sup tectuz: q̃. s. excedit aĩo carnalia. ⁊ tanq̃ꝫ in aura libera sp̃ũaliter viuit: nõ descẽ-dat in domũ ad infimos. s. actus pri-stine ↄuersatiõis: vt ea que relique-rat mundi desideria carnisve repe-tat. Dom⁹ enĩ nostra vel hic mũdus vel caro in q̃ degim⁹. d Tunc q̃ in iudea ⁊c. Beda. Hec facta sunt cũ appropinquante romano bello et iu-dee exterminio q̃ in ꝓuicia erãt chri-stiani ãmoniti oraculo (vt eccl'iastica narrat historia) trans iordanez sece-dentes sub agrippe regno manebãt ad tp̃s in pella ciuitate qui cum ea q̃ sibi obtẽperare voluit parte iudeoꝝ semꝑ parebat impio romanorum. e Ue autẽ pregnantib⁹. Quia vel vteri pondere: vel filioꝝ sarcina gra-uate fugere ñ poterũt. Uñ i libro hi-storiarũ legiť vxorez ionathe turba-tam fuga. filiũ sinu suo lapsum rece-pisse ꝑpetuo claudũ. f Orate au-tẽ. Hiero. Ut non fiat fuga vr̃a hye-me vel sabbato. Jsido. ne finiať fru-ctus opis vr̃i cum fine tpis. Hyeme enim finiť fructus: sabbato tempus. Beda. Orate autẽ ⁊c. Si de capti-uitate a Tito et Uespasiano facta h̄ accipimus: orare debẽt ne fiat fuga eoꝝ hyeme vł sabbato. Hyeme enim ꝓhibet frigus fugere ad solitudinẽ ⁊ in montib⁹ desertis latere. Jn sab-bato autẽ aut trãsgressio legis si fu-giunt: aut mors si remanẽt. Si de cõ ☞ sum matione

a ⁋ Lu. ťremot⁹ magni erũe ꝑ loca ⁊ pestilẽtie ⁊ fa.

gnum: et erũnt terremot⁹ ꝑ loca et fames. Jnitiuz doloꝝ hec† Uidete aũt vosmetipos. Tradẽt enĩ vos i ↄcilijs: ⁊ in synagogl vapulabitis:

a ⁋ constantes animos tam bona cã dabit.

⁊ ante reges ⁊ p̃sides stabitl ꝓpter

a ⁋ Hiero. vt clamet eccl'ia a finib⁹ terre ad te d. c.

me in testimoniũ illis. Et i õmnes

⁋ quasi ne de perditione vestre gentis tristemini q̃ socios de omnibus gentibus estis habituri.

gentes primũ oportet p̃dicari euã

⁋ ante presides.

geliũ. Et cũ duxerint vos tradẽtes:

a ⁋ volũtatez tm̃ offerte: ego loq̃r q̃ sum in vobis ⁊ gratia sp̃ũsancti i rñdẽdo aderit. b ⁋ ante p̃sides.

nõlite p̃cogitare q̃d lõquamini: sꝫ

⁋ a spiritu.

qꝺ datuz fuerit voƀ in illa hora id loquamini. Nõ eni vos estis loq̃n-

⁋ quod cõtinet omĩa sciam habet vocis. b ⁋ hoc i persecutionibus frequẽter visum est.

tes: sed sp̃ũsctũs. Trãdet autẽ fra

a ⁋ nõ est eoꝝ fide affectus quoꝝ diuersa est fides.

ter frẽm in mortẽ: et pãter filiũ: et ↄsurgẽt filij in parẽtes ⁊ morte affi

a ⁋ tã bona cõstãter cã tuẽda fuit. ⁋ nõ eni marty-rem facit pena sed causa.

ciẽt eos. Et eritis odio oĩb⁹ ꝓptẽr nomẽ meũ† Qui aũt sustinuerit in

a ⁋ finis nõ pugna coronat.

finẽm: hic salu⁹ erit. Cũ aũt videritl

a ⁋ antichristũ: vel imaginẽ adriani: vel cesaris.
b ⁋ Matthe⁹: i loco scõ q̃ idẽ est: qꝛ i loco scõ ab-

abõminationẽ desolotiõis stãntẽ

omĩatio stare nõ dꝫ. a ⁋ ꝓphetas q̃ h̄ p̃dixerũt.

vbi nõ debet: q̃ lẽgit itelligat. Tũc q̃ in iudea sũt fugiãt in mõtes: ⁊ q̃ sup tectũ: ne descẽdãt i domũ: nec introeãt vt tollãt q̃d de domo sua: et q̃ in agro erit nõ reuertať retro tollere vestimẽtũ suũ† Ue aũt pre-gnãtib⁹ ⁊ nutriẽtib⁹ in illis dieb⁹.

a ⁋ Matthe⁹ ãt. Orate ãt vt ñ fiat fuga vr̃a hyeme vł sabbato. b ⁋ Nec ꝓprie ad antixp̃m qñ crebrio ra ⁊ acerbiora tormẽta ĩferenť fidelib⁹: ⁊ qꝺ grauį⁹ est: signa quoqꝫ comitabunť. ⁋ ideo orandũ erũt.

Orãte ṽo vt hyeme nõ fiãt. Erũnt enĩ dies illi tribulatiõis tales q̃les nõ fuerť ab initio creature quã cõ-didit de⁹ vsqꝫ nũc: neqꝫ fiet † Et nisi breuiasset dñs dies: nõ fuisset salua

⁋ Hiero. ne malicia mutet intellectũ eorũ.

oĩs caro. Sed ꝓpter electos quos elegit breuiauit dies† Et tunc si q̃s vobis dixerit: Ecce hic ẽ christus: ecce illic: ne credideritis. Exurgent enim pseudo christi ⁊ pseudo pro-phete: ⁊ dabunt signa et portenta ad seducendos si fieri potest etiam electos. Uos ergo videte: Ecce p̃-dixi vobis omnia. Sed in illis die-bus post tribulationẽ illã† sol cõte

⁋ ad gelida corda.

nebrabitur: ⁊ luna nõ dabit splen-rẽ suũ. Et stelle celi erũt decidẽtes:

summatione mũdi intelligiť: p̃cipiť vt fides ⁊ charitas nr̃a in xp̃m nõ re-frigescat: neqꝫ vt ociosi in ope dei tor-peamus virtutũ sabbato. Hec enĩ do-mini locutio partim ad captiuitatez iudaicã: partim ad diem iudicij ꝑti-net. vnde Matth. Dic nobis qñ hec erũt ⁊ signũ aduẽtus tui: ⁊ ↄsũmati-onis seculi? g Et nisi breuias. q̃si: qꝺ i tant. malis refugiũ? Que spes electis? Hoc solũ. s. vt de⁹ q̃ dat vir-tutẽ patiendi breui ⁊ potentiam pse-quẽdi. Et h̄ est: Et nisi breuiasset ⁊c. Beda. Et nisi bre. d. d. Hec tribu-latio quãto ceteris grauior: tãto bre-uitate moderatior. Trib⁹ annis. s. et dimidio quantũ ex Daniele ⁊ Apo-calypsi Johis cõijci pôt eccl'ia p or-bem impugnatura eẽ. h Et tũc si q̃s. Beda. Quidã hoc ad captiui-tatẽ iudaicam referũt qñ multi chri-stos se esse dicẽtes: ppl'm post se dece-ptum trahebãt. Sed ibi nullus erat fidelis: quẽ de⁹ exhortareť ne ꝑuer-sos mag istros sequereť. Oẽs ⁊ ob-sidentes et obsessi: alieni a xp̃o ob-durabãt. vñ: Melius de heretic. ac-cipiendũ q̃ ↄtra ecclesiã veniẽtes: se christos esse mentiunť: quorũ p̃mus simon magus: extrem⁹ antichrist⁹. i Sed in illis dieb⁹. Beda. Side-ra in iudicio videbunť obscura non lucis sue diminutiõe: sed supuenĩẽte veri luminis claritate. i. summi iudi-cis: cũ venerit in maiestate sua ⁊ pa-tris ⁊ sanctoꝝ angeloꝝ. Quis nihil ꝓhibeat vere intelligi: tũc solẽ et lu-nã cũ alijs siderib⁹ ad temp⁹ suo lu-mine priuari: sicut sol in passiõe dñi. Luna enĩ tunc tpis cũ eẽt plena sub terra latebat. vñ illud Johel adhuc impfectũ ẽ. q̃ cũ dixisset: Sol ↄuteť in tenebras. addit: ⁊ luna in sangui-nẽ. anteq̃ꝫ veniat dies dñi magn⁹ et manifest⁹. et qꝺ de die iudicij Esaias dicit: Erubescet luna ⁊ cõfundeť sol ⁊c. Sed pacto die iudicij ⁊ clarescen-te future gl'ia vite cũ fuerit celuz no-uũ ⁊ terra noua. tunc fiet qꝺ idẽ ꝓ-pheta alibi dicit: Et erit lux lune sic solis. ⁊ lux solis erit septẽpliciť sicut lux septẽ dieꝝ. k Decidẽtes. A lu-mine qñ pene deerit semen abrae cui assimilate sunt stelle. ☞ Et virtu

Mat. 10. c · Luce. 21. b · Joh. 16. a · Ma. 24. a · Mat. 24. c · Johel. 2. g · Esa. 24. b · Ma. 24. b · Luce. 21. d · Esaie. 30. c

Nico. de lyra

Circa primũ p̃dicunť ꝑicula. s. sedu-ctio erroris. ibi: Uidete ne quis vos seducat. incussio timoris. ibi: Cũ au-dieritis. cõmotio plebis. ibi: Surget gens ⁊c. turbatio orbis. ibi: Et erũt terremotus. ⁊ ptꝫ sñia istaꝝ partiuz ex dictis Matth. xxiiij. vsqꝫ ibi: a Et cũ duxerint vos tradẽtes ⁊c. cui⁹ sñia ptꝫ ex dict. Mat. x. b Cũ autẽ videritl abominationẽ. Hic pre-diciť ↄsũmatio desolationis tẽpli. ⁊ patet sñia ex dictis Mat. xxiiij. c Orate vero. Hic soluiť secũda q̃-stio: in cui⁹ solutiõe saluator p̃mo ex-citat discipuloꝝ deuotionẽ q̃ est ne-cessaria tpe magne tribulatiõis. scꝺo p̃dicit tribulationẽ futurã añ iudici-um. ibi: Erũt autẽ dies illi tribulati-onis. tertio p̃dicit iudic. aduẽtũ. ibi: Et tũc videbũt filiũ hoĩs. q̃rto exci-tat attentionẽ credẽtiuz. ibi: Uidete vigilate ⁊c. ⁊ ideo ↄcludit in fine. Quod autẽ

Ma. 24. b · Ma. 24. b · Luce. 7. c · Johel. 2. c · Ma. 24. c

☞ a Et virtutes. Beda. Quid miruꝫ tremere hoĩes: cum
Job. 26. c aspectu iudicij tremant angelice ptãtes. vñ Job: Colũne
celi ꝯtremiscũt ⁊ pauẽt ad nutuꝫ eiꝰ. Et q̄d patit̃ virgula
deserti: vbi ꝯcutit̃ cedrus paradisi? b Mouebunt̃.
Hiero. Ad irã vindicte qñ mittent̃ a filio hoĩs veniente
in nubibꝰ celi cũ virtute q̄ prius
sicut pluuia in vellus descẽdit in
hũilitate. c A q̄ttuor vẽ. Ab
oriente ⁊ occidẽte: austro: aquilo-
ne: ⁊ nõ tm̃ ab his: h̃ a sũmo terre
vsq; a. s. c. id est: ab extremis fini-
bus terre ꝑ directuꝫ vsq; ad vlti-
mos terminos eiꝰ: vbi longe aspi
cientibꝰ circulus celi terre videt̃
insidere. d A ficu. Quasi quõ
cũ fuerint in ficu teneri cauliculi:
⁊ gẽma in florẽ erũpit: intelligit'
aduentũ estat' ⁊ veris ⁊ fauonij.
sic cũ hec scripta sunt viderit': nõ
putetis iã adesse finẽ mundi: sed
q̄si p̃cursores venire: q̄ oñdãt pro
Mystice. pe esse. Beda. Mystice. Ficus
synagoga q̄ qꝛ ad se veniente dño
fructũ iusticie non habuit: eterna
Roꝫ. 11. c sterilitate dãnata est. Sed qꝛ ceci-
tas ex parte ꝯtigit in israel do. p.
g. i. ⁊ sic omĩs israel saluus fieret:
diu sterilis arbor fici fructuꝫ red-
Job. 14. b det quẽ negauit. vñ Job: Lignũ
si p̃ci. fu. rur. vi. ⁊c. Hoc vt factuꝫ
videris: scito in ꝓximo esse diẽ iu
dicij: ⁊ estatẽ vere lucis ⁊ pacis.
Hiero. Fici parabola. i. ꝓphe-
tia. Folia nata: verba sunt p̃ñtia.
Estas vero ꝓxima dies ẽ iudicij:
in quo vnaqueq; arbor manifesta
bit q̄d intus habuit an ariduꝫ ad
cõburendũ: an viride ad plantã-
dũ in eden cũ ligno vite: cuiꝰ folia
in salutẽ gentiũ. i. verba quibꝰ di-
Mat. 25. c cetur: Uenite bñdi. pa. mei ⁊c.
e Ce. ⁊ ter. Celũ aeriũ a q̄ aues
celi ⁊ nubila celi. vñ Petrꝰ: Celũ
aũt q̄ nunc sunt ⁊ terra eodẽ verbo
repositi sunt et igni reseruati: ap-
te docens qꝛ nõ alij celi sunt igne
perituri q̄ꝫ aqua ꝑditi. i. inania ⁊
Gen. 6. c. nebulosa. Aqua enĩ diluuij q̄ tm̃
xv. cubitis cacumina montiũ trã-
scendit: vltra aeris etherisq; cõfi-
Eccl. 1. a nia nõ ꝑuenit. Eccl'iastes. Genera
tio p̃terit: ⁊ generatio aduẽit: ter-
ra vero in eternũ stat. Sic ergo ce
lum ⁊ terra trãseunt ſm imaginẽ:
manent in eternũ ſm essentiã.
f Neq; filius. In eo enĩ sũt om-
nes thesauri sapie ⁊ scie abscondi
ti. Ideo abscõditi: qꝛ nobis scire
Act. 1. a nõ expedit. vñ ait: Nõ est vestruꝫ
nosse tẽ. vel mo. q. p. p. in. s. p. In
quo ostẽdit ꝙ sciat: sed nosse apo-
stolis nõ expediat: vt semꝑ incer-
ti de aduentu iudicis sic quotidie
viuant quasi alia die iudicandi. Scit ergo filius sibi sed
non nobis: vt semper simus solliciti. vnde: Uidete: vigi-
late ⁊c. Hylarius. Filius et spiritussanctus: quia non
sunt a se de die illa nesciunt a se. pater auteꝫ quia a se est:
scit a se. g Et ianitori ⁊c. Hiero. Ei. s. qui p̃dicat. Cui
dicit̃: Si non annunciaueris iniquo iniq̄tatem suaꝫ: san-
guinẽ eius de manu tua requirã. h Uigilate ⁊c. Pre
misso prisfamilias exemplo: cur ꝯsummatiõis diẽ retice-
at dicit: Uigilate ⁊c. Qui dormit: nõ corꝑa sed fantasias
videt: cum euigilat nihil habet de his que viderat. Sic
sunt quos mundi amor rapit in vita: deserit post vitam.
i Quod autem dico vobis. Non soluꝫ rectores eccl'ie:
sed ⁊ oẽs vigilare p̃cipimur: ianuas cordiũ custodiẽtes:
ne antiq̄ hostis mala suggestio subĩtret: ne nos dñs dor-
Cor. 16. c miẽtes inueniat. vñ Paulꝰ: Uigilate iusti ⁊ no. pec.
☞ Erat autem

a b et virtutes q̄ sunt in celis moue- †
bunt̃. † Et tũc videbũt filiũ homi †
nis venientẽ in nubibꝰ cũ virtu
te multa ⁊ glia. Et tũc mittet an-
a ſ vt triticum ventilatum de area totiꝰ terre.
gelos suos: ⁊ cõgrẽgabit electos
c suos a q̄ttuor vent' a sũmo terre
ſ ꝓphetia.
d vsq; ad summũ celi. † A ficu autẽ †
discite parabolã. Cũ iã ramꝰ eius
ſ verba.
tener fuerit: ⁊ nata fueriut folia:
cognoscitis qꝛ ĩ ꝓximo sit estas.
Sic ⁊ vos cũ videritis hec fieri:
scitote qꝛ ĩ ꝓrio sit ĩ ostijs. Amẽ
dico vobis: quoniã non trãsibit
a ſ vel oĩe genꝰ hoĩm: vel specialiter iudeoꝝ.
generatio hec: donec omnia ista
e fiãt. † Celũ ⁊ terra trãsibunt: verba
a ſ q̄si signa illiꝰ diei p̃nũcia. dixi. de die aũt illa.
aũt mea nõ trãsibũt. De diẽ autẽ
illo vl' hora nemo scit: neq; ãgeli ĩ
ſ Hiero. i. corpꝰ eius ĩ terra positũ q̄d est eccl'ia.
ſ nobis. ſ in quo ⁊ filius.
f celo neq; filiꝰ: nisi pater. Uidete:
ſ Hiero. vigilia opꝰ ẽ mẽtis ante mortẽ corꝑis.
vigilate ⁊ orate: nescitis enim qñ
ſ iudicij. a ſ Hiero. corpus christi in celũ
delatum relinquens domũ. i. ecclesiam.
tempus sit. † Sicut homo q̄ ꝑegre †
ſ locus carnis proprie terra est.
profectus reliquit domũ suam: ⁊ †
a ſ Hiero. octo talenta ſm Mattheuꝫ: decem
dedit ſuis suis potestatẽ cuiusq;
mnas ſm Lucam. a ſ q̄ ducit in domũ celi.
g operis: ⁊ ianitori p̃cepit vt vigi- †
h let. † Uigilate ergo: nescitis eĩ qñ
a ſ qñ occisi sunt primogenita egypti.
dñs veniat: sero an media no- †
cte: an gallicãtu: an mane: ne cũ
venerit repente ĩueniat vos dor
a ſ Hiero. hoc fine cõcludit sermonẽ vt cõmune
omniũ preceptũ nouissimi ꝑ primos audiant.
b ſ generale bonũ nõ singulare.
i mientes. Quod aũt vobis dico: a
omnibus dico: vigilate.

a Q̄d ãt vo. dico ⁊c. oñdẽs ꝙ nõ loq̄bat̃ ꝓ discipul' tm̃: ſʒ oĩbꝰ fi
delibꝰ p̃ñtibꝰ ⁊ futur'. Sentẽtia ãt istaꝝ partiũ patʒ ex dict' Mat.
xxiiij. Ad maiorẽ p̃dictoꝝ ĩtelligẽtiã q̄rit̃ h̃ vtrũ xp̄s doctrinã suã
debuerit tradere scp̃to: ⁊ videt̃ ꝙ sic: qꝛ scriptura inuenta est ad h̃
vt doctrĩa meõrie cõmẽdet̃: h̃ doctrina xp̄i erat maxĩe memorie cõ-
mendãda. g ⁊c. Itẽ figura debꝫ rñdere fi
gurato ⁊ ecõuerso: sed lex vetꝰ q̄ fuit figu
ra legis noue fuit data in scripto. g ⁊c.
Ad ꝯtrarium arguit̃: qꝛ nulli libri ab eo † Luce. 21. a
scripti hñtur in canone: ſʒ tm̃ a discipulis
suis vt apl'is ⁊ euãgelist'. Rñsio. doctrĩa
christi fuit ĩmediate tradita a deo: qꝛ ipse
in vnitate ꝑsone fuit: ⁊ est verꝰ deꝰ ⁊ hõ.
vetꝰ aũt testamẽtũ licꝫ fuerit datuꝫ a deo
nõ tñ ĩmediate: ſʒ mediãtibꝰ angel': vt dr̃
Gal. iij. Lex data ẽ ꝑ angelos ĩ manu me
diatoris. ⁊ Act'. vij. dixit Stephanus iu
deis: Accepist' legẽ in dispositiõe angelo † Ma. 24. c Luce. 21. f
rũ. ⁊ iõ doctrine xp̄i debebat̃ excellẽtissi-
mus modꝰ tradẽdi eã q̄ est in h̃ ꝙ doctri-
na aliq̄ nõ ĩmediate scribit̃ in pelle mor-
tua ſʒ in mẽtibꝰ hoĩm q̄ sunt ad imagineꝫ
dei facte. q̄d factũ est de doctrina xp̄i quã
imp̃ssit mẽtibꝰ discipuloꝝ: ⁊ h̃ fuit predi- D
ctũ Hiere. xxxj. Ecce dies veniũt dicit do
minꝰ. ⁊ feriaꝫ domui israel ⁊ domui iuda
fedus nouũ nõ ſm pactuꝫ q̄d pepigi cum
p̃ribꝰ v̄ris in die q̄ app̃hendi manũ eorũ
vt educerẽ eos de terra egypti ⁊c. ⁊ subdi
tur: Sed h̃ erit pactũ q̄d feriã cũ domo is † Luce. 16. d 35. q. 10. c. fraternita tis.
rael: dabo legẽ meã in visceribꝰ eoꝝ: ⁊ in
corde eoꝝ scribã eã: ſʒ ꝑ apl'os aliosq; di-
scipulos xp̄i deriuata est doctrina eiꝰ ver
bo predicatiõis ⁊ etiam scripto: vt ptꝫ in
euãgelijs apl'orũ ⁊ epl'is. ex h̃ ptꝫ solutio
p̃mi argumẽti. Ad scõm dicẽdũ ꝙ figura
deficit a ꝑfectiõe figurati: ⁊ iõ lex euãgeli
ca nõ solũ fuit scripta in tabul' lapideis ⁊
pellibꝰ mortuis: sicut lex vetꝰ: sed etiã in
mentibꝰ hũanis: vt dictũ est: q̄ntũ ad pri
mã eiꝰ ꝯscriptionẽ. secũdario aũt fuit scri
pta in libris: vt dictũ est. Ca. XIII

Moraliter.

a † Et cũ egre † Mat. 25. a Luce. 19. a
deretur de tem-
plo. Templũ dei q̄libet religio põt dici. q̄
sic destruitur ꝙ nõ remanet lapis suꝑ la-
pidem quando nõ remanet ibi conformi-
tas aliqua ad primũ fundatoreꝫ. † Et
cũ sederet in monte oliuaꝝ ꝯtra templũ.
ꝑ hoc significauit ꝙ cultus noui testamẽ-
ti abijceret cerimonias iudeoꝝ. † Mul † Ma. 24. d Luce. 21. e
ti enĩ venient in nomĩe meo dicentes ⁊c.
Athanasius. In vnaquaq; heresi diabo
lus figuratꝰ dicit: ego sum christꝰ: ⁊ apud
me veritas est. † Cum autẽ audieritis
bella ⁊c. Ambro. Sunt autẽ ⁊ alia bella
que vir sentit christianꝰ. s. diuersaꝝ prelia
cupiditatũ: studioꝝ cõflictus. multo etiã
grauiores sunt hostes domestici q̄ꝫ extra-
nei. † Oportet hec fieri: sed nõdũ est fi-
nis. magnitudo maloꝝ precedẽtiũ gene-
rale iudiciũ est figura sequentiũ incõpara
biliter grauioꝝ. † Tradet autẽ frater
fratrẽ in mortẽ ⁊c. spũalit̃ aũt vnusq̄sq; tradit ꝓpinquũ suũ ĩ mor-
tẽ: qñ ipm̃ ducit in culpã mortalẽ. † Cũ aũt viderit' abomĩatio
nẽ desolatiõis ⁊c. ꝑ quã põt intelligi simonie vitiũ q̄d est deo abo-
minabile: est etiã desolatiuũ eccl'ie: qꝛ ꝑ h̃ indigni ꝓmouent̃: ⁊ di-
gni repellunt̃. q̄ q̄dẽ abomĩatio stat vbi nõ dꝫ qñ in eccl'ie prelatis
locũ habet. † Tũc q̄ in iudea sunt. i. in ꝯfessione veritatis: eo ꝙ
iudea ꝯfessio interpretat̃. † Fugiãt ad montes. i. recurrant ad
ciues celestes ꝑ orationẽ deuotã vt deꝰ amoueat pestem istam.
† Et q̄ supra tectũ ⁊c. i. bonꝰ ꝯtẽplatiuꝰ. † Et q̄ in agro. i. bonꝰ
actiuus. neuter istoꝝ q̄rat sed magꝰ fugiat talẽ ꝓmotionẽ: vel po-
tius dãnationẽ. ideo sequit̃: † Ue aũt pregnãtibꝰ. i. illis q̄ ꝯce-
perunt in aĩo taliter ꝓmoueri. † Et nutrientibꝰ. i. ꝓmotis si-
moniace se laute nutrientibus de bonis eccl'ie. c † Orate ergo vt
hyeme nõ fiant. i. vt dicte ꝓmotiones simoniace nõ fugiant̃ tepi-
de sed in charitat' feruore. † Erũt aũt dies illi tribulatiõis. scꝫ

 maiores

maiores q̄ꝫ tꝑibꝰ tyrãnoꝝ. de qua beatꝰ Bernͣ. exponit illud Esa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amarissima: dicẽs ꝙ hoc dicere põt modernis tꝑibꝰ eccl'ia: qꝛ maiora mala spũaliter patiť sub pace ꝑncipũ xpianoꝝ ꝓpť simonias ⁊ alia mala cleri coꝝ q̄ꝫ pateret ex ꝑsecutiõe tyrãnoꝝ: ⁊ dñs ꝑ suã grãm breuiet ista mala. † Tunc si q̄s vobis dixerit: ecce hic est xp̃s. de episcopo vel sacerdote male ꝓmoto. q̄ xp̃s. i. vnctꝰ dici põt: eo ꝙ ꝑ vnctionẽ est institutꝰ. † Ne credideritis. qꝛ sic cõmẽdantes eos de sc'ia vel vita sunt mẽdaces. Sequiť: † Sol cõtenebrabiť. i. xp̃s ẜm apparẽtiã hoĩm: vñ dicũt qñ fiunt tales ꝑuerse ꝓmotiões ꝙ xp̃s dormit eo ꝙ talia mala ꝑmittit. † Et stelle celi erũt cadẽtes. nã hoĩes boni ⁊ litterati ꝑ dicta depri munť in eccl'ia dei. † Et ṽtutes q̄ sunt ĩ cel' mouebunť. naꝫ hoĩes ꝯtẽplatiui miranť aliqñ ꝓpter ꝑdicta de patientia dei. † Et tũc videbũt filiũ hoĩs ⁊c. qꝛ recogitant ꝙ christꝰ bonis viris hic

viris hic delectis reseruat bona maiora. † A ficu aũt disci te parabolã ⁊c. cũ enĩ incipit ramos ⁊ folia ꝓducere signũ ẽ fructificatiõis future: sicut bona indoles iuuenis signũ ẽ boni ꝓfectꝰ sequẽtis. † Sicut hõ q̄ ꝑegre ꝓfectꝰ ⁊c. h̄ de deo dicitur eo ꝙ a nobis in presenti nõ videť. † Et dedit ẜuis suis potestatem cuiusq̄ꝫ operis. hoc dꝛ qꝛ dimittit hoĩes agere ẜm libertatem sue volũtatis. † Et ianitori precepit vt vigilet. i. rationi que debet esse vigil ad claudendum ostium cõsensus diabolo: ⁊ ad aperiendum christo qui ad ostiuꝫ pulsat quando ad bonum nos inuitat. † Sero an media nocte: an gallicantu ⁊c. per mane significatur iuuentus. per gallicantum virilis status. per mediam nocteꝫ senectꝰ. per sero senium. Et qꝛ domini aduentus est nobis incertus: ideo vigilandum est omnibus etatibus vt in morte venientem eũ recipiamus ꝑ bonã voluntatem. Erat autem

a † Erat aũt Ca. XIIII

ſ transitꝰ: qđ hebraice phase.

pasca ⁊ açyma pꝰ biduum. Et q̄rebãt summi sa b † cerdotes ⁊ scribe quomõ eũ dolo tenerẽt ⁊ occiderẽt. Dicebant

ſ non seditionẽ timebant: sed ne auxilio populi de manibus eorum tolleretur.

c enim: Nõ in die festo: ne forte tu d multꝰ fieret ĩ populo. † Et cũ eẽt †

a ſ simon enim obediens dꝛ. ſ nomen

e bethanie ĩ domo simonis lepro/

pristinũ manet vt virtꝰ curantꝭ appareat. leprosus enĩ fuerat: sꝫ a dño curatꝰ erat. a ſ Hiero. ecclesia hñs fidem q̄ dicit: nardus me. de. o. s.

f g si ⁊ recumberet: venit mulier ha/ †

ſ carnale desiderium.

h i bens alabastruꝫ vnguẽti nardi/ b

ſ carnali desiderio.

k piscati ꝑciosi: et fracto alabastro

Glo. ordi.

A Erat aũt pasca. Hiero. Ca. XIIII. Pasca transitus interꝑtať. pascin vero ĩmolatio. In ĩmolatione agni ⁊ trãsitu ꝑ mare vel egyptũ figurať scꝫ passio xp̃i: redemptio ppl'i de inferno qñ post biduum nos visitat. i. plenissima luna etate xp̃i ꝑfecta vt parte nulla tenebrosa carnes agni ĩmaculati q̄ tollit peccata mũdi in vna domo q̄ est vna ecclesia catholica calciati charitate: ⁊ armati virtute comedamꝰ dicentes: Etenĩ pasca nostrũ ĩmolatꝰ est christꝰ. [1. Cor. 5. d] Beda. Pasca qđ hebraice phase a trãsitu nõ a passiõe: eo ꝙ extermiator videns sanguinẽ in foribus israelitarum trãsierit: nec ꝑcusserit eos vel dñs auxiliũ dans eis desuꝑ ambulauerit: cuiꝰ mysteriũ Johes aperuit. Ante diẽ festũ pasce sciens iesus qꝛ venit hora eius vt trãseat de hoc mũdo ad patrem: vbi ostendit sic mystice notatum ꝙ agnus dei q̄ peccata mũdi tollit de h̄ mũdo esset trãsiturꝰ. Uel nos salubri transitu de egyptiaca seruitute redẽpturꝰ est vł eductꝰ. Beda. Pasca solus dies q̄ agnus occidebať ad vesperũ quartadecima luna primi mẽsis. Açyma q̄ndecima luna qñ filij israel egressi sunt de egypto q̄ septẽ celebrabanť diebꝰ. i. vsq̄ꝫ ad vicesimũ ꝑmũ eiusdẽ mẽsis diẽ ad vespeꝝ. Sed indifferẽter alteꝝ ꝓ altero ponitur: qꝛ ⁊ dies pasce ĩ açymis celebrabať: ⁊ nos q̄si ꝑpetuũ pasca faciẽtes: sꝑ ex h̄ mõo trãsire ꝑcipimur. Uno q̄ppe die agno ĩmaculato ĩmolato ad vesperũ septẽ ex ordine dies sequunť açymoꝝ: quia christus ꝓ nobis semel in fine seculoꝝ vel tempoꝝ passus: ꝑ totuꝫ huius seculi tempꝰ qđ septẽ diebꝰ agiť: in açymis sinceritatꝭ ⁊ veritatis nobis ꝑcepit esse viuendũ: ⁊ omĩ nisu desideria terrena q̄si egypti retinacula fugere: ⁊ velut a mũdana ꝯuersatione secretam solitudinẽ: iter scꝫ admonet subire virtutũ. b Et q̄rebãt sũmi sa. Hiero. A ꝑncipibꝰ egressa est iniq̄tas q̄ tẽplũ parare: ⁊ vasa et se purificare ẜm legẽ ad esum agni debuerãt. c Nõ in die festo. Hiero. Uitant diẽ festũ: qđ ꝯuenit illis. Non est festiuitas eis qui vitã ⁊ misericordiã ꝑdiderũt. d Et cũ esset. Hiero. Hynnulus ceruoꝝ semꝑ ad lectulũ suũ redit. i. filiꝰ obediẽs patri vsq̄ꝫ ad mortẽ obediẽtiã a nobis petit. Simon enĩ obediens dꝛ. e Simonis le. Hiero. Simon leprosus: mundũ infidelẽ primo: postea fidelem significat. f Et recũberet ⁊c. Hiero. Recũbente seipõ. i. humiliante sc vt eũ tangeret: fides peccatricꝭ q̄ de pedibus ascendit ad caput: a capite descẽdit ꝑ fidẽ. i. a christo ad mẽbra eius. g Mulier. Beda. Maria magdalena soror laçari quẽ suscitauit dñs. Hoc Johãnes dicit esse factũ ante sex dies pasce pridie q̄ꝫ asino sedens venerit hierusalẽ. Ipsa est enim non alia q̄ quondã adhuc peccatrix (vt Lucas scribit) pedes dñi rigauit: ⁊ vnguẽto vnxit: nũc iustificata ⁊ familiaris facta: nõ tm̃ pedes vt Johãnes dicit: sed ⁊ caput vt Mattheus ⁊ Marcus ꝑhibẽt: oleo sancto ꝑfudit. h Alabastrum ⁊c. Alabastrum marmor candiduꝫ varijs guttis distinctum: vnguenta incorrupta seruat. i Nardipiscati. Pistica nardus dꝛ mixta: quia nõ solũ de radice sed de spicis ⁊ de folijs cõpositum erat quod est preciosius. k Et fracto alabastro. Hiero. Domus impleta odore: celum ⁊ terra est. Fractum alabastrum: carnale est desiderium: quod frangitur ad caput ex q̄ omne corpus compaginatum est. [Mystice] Beda. Mystice. Deuotio marie fidẽ ⁊ pietatẽ designat ecclesie. que dicit: Dum esset rex in accubitu suo: nar. m. d. o. suum. [Canti. 1. b] Quod ad litteram marie manibꝰ com

ꝓplenit

Nico. de lyra

a † Erat aũt pasca. Ca. XIIII. [Mat. 26. a Luce. 22. a Joh. 12. a] Postq̄ꝫ descripta est reductio pctõris in deũ ꝑ mediatoris ꝑdicationẽ. hic ꝯsiter describiť eadem reductio ꝑ passiõis sue redẽptionẽ. Et qꝛ superiꝰ ꝑdixit passionẽ suã ꝑ iudeos inchoandam: ⁊ ꝑ gentiles ꝯsummandam: ad quos tunc ꝑtinebat iudicium sanguinis in hierusalẽ. ideo primo describiť eius passio ꝑ iudeos inchoata. secũdo ꝑ gentiles cõsummata. ca. sequenti. [Mat. 26. a] Circa primum quattuor ꝑ ordinẽ describunť. primũ est ipsius xp̃i venditio nõ ex eiꝰ ignorantia sed ex eiꝰ ꝑsciẽtia ⁊ voluntate. scđo venditi traditio non ex eiꝰ displicẽtia sed charitate. ibi: Et prima die açymoꝝ. tertio traditi cõprehẽsio nõ ex sua impotẽtia ẜ mititate. ibi: Et adhuc eo loquẽte. quarto cõprehensi cõdemnatio nõ ex sua iniusticia sed humilitate. ibi: Summi vero sacerdotes. Circa ꝑmaꝫ partẽ premittiť venditiõs occasio que fuit duplex. prima sacerdotũ inuidia. ⁊ hec ponitur in principio. secunda fuit iude auaricia: qui voluit recuperare preciũ vnguenti effusi. que poniť ibi: Et cum esset bethanie ⁊c. tertio poniť ip̃a venditio. ibi: Et iudas scariothis ⁊c. secũda pars ꝑncipalis incipit ibi: Et prima die açymorũ: vt dictũ est. ⁊ diuidiť in quattuor: quia primo poniť pascale cõuiuiũ ad ꝓditoris reuocationẽ. scđo instituiť eucharistie sacramẽtũ ad charitatis vnionẽ. ibi: Et manducantibꝰ illis. tertio ꝑdiciť discipuloꝝ scandalũ ad eorũ confirmationẽ. ibi: Et ait illis iesus: Omẽs vos scandaliçabimini ⁊c. quarto describiť xp̃i desiderium ad nr̃am redẽptionẽ. ibi: Et venerũt in ꝑdiũ. Tertia ꝑs ꝑncipalis huiꝰ ca. q̄ incipit ibi: Et adhuc eo loq̄nte: diuidiť ĩ tres. qꝛ prĩo describiť iude fraudulẽtia. scđo xp̃i patiẽtia. ibi: Anꝰ aũt de circũstãtibꝰ. tertio discipl'oꝝ ignauia. ibi: Tũc discipuli relicto eo fugerunt. Quarta ꝑs ꝑncipal' q̄ incipit ibi: Sũmi vero sacerdotes: diuidiť in q̄ttuor. qꝛ ꝑmo describiť accusatio xp̃i ꝑ falsos testes. scđo eiꝰ ꝯdẽnatio ꝑ ĩiustos iudices. ibi: Exurgẽs aũt sũmꝰ sacerdos. tertio ꝯdẽnati vituperatio ꝑ malignos satellites. ibi: Et ceperunt quidaꝫ cõspuere eum. quarto negatio petri ꝑ tres vices. ibi: Et cũ esset petrus. Sententia autẽ huius totꝰ ca. patet ex dictis Matth. xxvj. vbi ista sunt exposita eodem ordine quo hic ponuntur: ⁊ sub eisdẽ verbis pro magna parte: ⁊ restant pauca exponenda que discurrentur. In prima parte principali dicitur: Erat auteꝫ pasca ⁊ açyma post biduum. solennitas autem pascalis iudeorum celebrabatur quintadecima die primi mensis: vt habetur Leuitꝭ. xxiij. hec solennitas incipiebat a vespere quartedecime diei qñ ĩmolabať agnꝰ: ⁊ tunc vescebanť açymis vsq̄ꝫ ad septimum diem. b Alabastrum vnguẽti nardipiscati. dicunt aliqui ꝙ nardus est herba faciẽs spicas in cacumine de quibus extrahitur liquor optimus: sicut aqua rosacea de rosis. ⁊ talis liquor vocatur hic vnguentũ. Alij dicũt ꝙ ẽ frutex vel arbor paruula: ⁊ inde fluit vł extrahiť liquor mõ ꝑdicto. In scđa parte ꝑncipali diciť:

Et primo die

pleuit: ⁊ quotidie spūaliter in mēbris suis implere nō desinit: que in toto mūdo gloriando dicit. Deo autē gratias ago qui semꝑ triūphat nos in christo iesu. Et odorē noticie sue manifestat ꝑ nos in omi loco: quoniā christi bon⁹ odor sumus deo: cū potentiā diuinitatis ei⁹ que illi vna est cū patre digna reuerentia ꝯfitet̃ laudat ⁊ predicat. Caput eius vnguento ꝑfundit p̄cioso: cū humanitatē digna reuerētia suscipit. In pedes vnguentū pisticū. i. fidele ⁊ verū ꝑfundit: q̄ illā naturā eius qua terrā ꝯtingere. i. inter hoīes ꝯuersari dignat⁹ est: pia predicatiōe ⁊ deuotis venerat̃ obsequijs. a Erant autē q̄dā. Beda. Per synecdochen plura le' ꝓ singulari posuit. Johānes iudā hoc dixisse dicit: q̄ fuerat fur: ⁊ loculos habens ea q̄ mitte. por. Forsitan ⁊ alij discipuli aut senserūt hoc aut dixerunt aut iuda dicēte ꝑsuasi sunt: ⁊ omniū voluntatē Matthe⁹ ⁊ Marc⁹ verbis expresserunt. Sed iudas q̄ fur: et alij ꝓpter curā paupeꝝ. Johānes aūt illū solū cōmemorare voluit cui⁹ hac de causa furandi ꝯsuetudinē intimare curauit. b Ut q̄d ꝑditio. Hiero. Perdit⁹ de salute ꝑditionē inuenit: vt in ficu fructifera mort' laqueū nancisceret̃. c Poterat ⁊c. Hiero. Sub p̄textu auaricie mysteriū loq̄tur fidei. Etenī nr̄a fides trecētis emitur denarijs. i. decē sensib⁹ ꝑ corpus ⁊ aīam ⁊ spm̄ triplicatis: vt ⁊ nos sicut Gedeon trecentoꝝ viroꝝ numerū assumentes: allophiloꝝ castra pauꝑes spū fract' lagūculis nr̄is cum tubis ⁊ lucernis destruam⁹. Et sicut abraā cū trecētis viris spolia diuidam⁹ ad vesperā. d Bonū op⁹. Hiero. Qui credit in deū reputat̃ ei in opus iusticie. aliud enī est credere ei: aliud ē credere in eū. i. totū se inijcere in illum. e Me aūt nō. Beda. Corꝑali p̄ntia ⁊ familiaritate cōiunctū sicut nūc. vñ Apl's: Et si nouerim⁹ xp̄m ꝑm carnē: sed nūc iā nō nouim⁹. Spūaliter autē semꝑ est nobiscū. vñ: Ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad ꝯsum. seculi o. di. Hiero. Ita intelligendū est: me aūt nō semꝑ habebitis in corꝑali p̄ntia vt prius in cōuictu ⁊ familiaritate. Vñ ⁊ per Aplm̄: Si nouerim⁹ christum ꝑm carnē: sed nūc iam nō nouim⁹. f Q̄d habuit hec fe. Q̄d putat' ꝑditionem esse vnguenti officiū sepulture est. Nec mirū si mihi dedit odorē fidei bonum: cū eo ꝓ ea fusurus sum sanguinem meū. g Amen dico vobis. Beda. Nota in christo noticiā futuroꝝ. Passuros post paucos dies prescit euangeliū suū toto orbe predicandū. Beda. Notandū q̄ sicut maria toto orbe quo est eccl'ia diffusa gloriam meruit de pio obsequio q̄d dn̄o deuote exhibuit. sic ⁊ iudas qui ei detraxit ꝑfidie nota longe lateq̄ īfamatur. Sed dn̄s bonum pia laude remunerat: futuras impij ꝯtumelias tacet. h Unus de. xij. ⁊c. Hiero. Unus numero nō merito. nomīe non numine. corpore nō aīo. Vñ sponsus ad sponsam: Uulnerasti cor meum soror mea in vno oculoꝝ: ⁊ ī vno crine colli tui. Oculus ⁊ crinis sapiētia est ⁊ virtus: quoniā inde cū ceteris dicit̃: Uob datum est nosse mysteriū regni dei: et dedi vobis potestatē cal. ⁊c. i Abijt ad. Ille abijt ad principes: ⁊ postq̄ exiuit intrauit in eum sathanas. Hic nox nocti indicat scientiā. Vnū quodq̄ animal ad sibi simile iungit̃. Maria currit ad apl'os vt dies diei eructat verbum. Judas ad iudeos: vt nox nocti indicet scientiam. k Et querebat ⁊c. Hiero. Promittit se tradere vt magister eius ante dicebat: Tibi dabo hāc potestatem vniuersam. Beda. Multi hodie scelus iude exhorrent: nec tamen cauent. Cū enim ꝓ munerib⁹ falsum ꝯtra quēlibet testimoniū dicūt: q̄ veritatē pro pecunia negant: deū ꝓ pecunia vendunt: qui dicit: Ego sum veritas ⁊ vita. Cū societatē fraternitatis aliq̄ discordia cōmaculāt: deū produnt: q̄ deus charitas est. Et q̄d peius est: nō infirmitate: nō ignorātia: sed sicut iudas q̄rūt oportunitatē: vt amotis arbitris mendacio veritatē: crimine mutent virtutem. l Et prima die açymoꝝ. Beda. Quartadecima luna: q̄n abiecto fermento agn⁹ occidebat̃ ad vespeꝝ: q̄d exponens Apl's ait: Etenī pasca nostrū īmolat⁹ est xp̄s. Qui⁹ enī in sequēti die quindecima luna sit crucifixus. hac tn̄ nocte qua agnus īmolabatur: ⁊ discipulis suis corp⁹ sanguinemq̄ suū dedit: ⁊ a iudeis tent⁹ ⁊ ligatus ipius īmolatiōis. i. sue passiōis exordiū sacrauit. Isido. Cū amaritudine comedunt̃ açyma q̄ est redemptio nr̄a. amaritudo enī est passio domini. m Ite in ciui. Beda. Indiciū est p̄scientie diuinitatis q̄ ⁊ cū discipulis suis loquens q̄d alibi fit nouit. Pulchre aūt paraturis pasca hō lagenā vel amphorā (ꝑm aliū euāgelistam) aque baiulās occurrit: vt ostēdatur hui⁹ pasce mysteriū ꝓ ablutiōe mūdi esse celebrandū. Aqua enī lauacrū gr̄e: lagena fragilitatē eoꝝ designat ꝑ quos hec gr̄a mūdo erat ministranda. Vñ: Habem⁹ thesaurū istum in vasis fictilib⁹. Parāt pasca discipuli vbi aque infert̃ lagena: vt adesse tēpus insinuēt: q̄ cultorib⁹ veter' pasce typic⁹ de limine ac postib⁹ cruor auferat̃: ⁊ ad tollēda mūdi crimīa viuifici font' baptisma ꝯsecret̃. Hiero. Ciuitas est eccl'ia q̄ muro fidei cingitur: hō occurrēs primitiuus ppl's est: amphora aque lex lr̄e. n Homo lagenā aque. Beda. Cōsulte ⁊ aque baiuli: ⁊ dn̄i dom⁹ tacita sunt vocabula: vt oībus verū pasca celebrare volētib⁹: id est sacramentis xp̄i imbui: eūq̄ sue mētis hospitio suscipe q̄rentib⁹ facultas danda signet̃. o Seq̄mini ⁊c. Hiero. Qui ducit in altū vbi refectio xp̄i. Vñ raab exploratoribus mādat vt nō ꝑ ima sed ꝑ excelsa irent. p Cenaculum grande. Hiero. Ecclesia magna que narrat nomen dn̄i strata varietate virtutū ⁊ linguaꝝ. vnde: Circūamicta varietate virtutum. in q̄ parat̃ dn̄o pasca. Domin⁹ dom⁹ petr⁹ apl's: cui dominus domū suā credidit vt sit vna fides sub vno pastore.

Beda.

Marginal references: 2. Cor. 2. d; Ibidem; Judi. 7. b; Gen. 14. d; 2. Cor. 5. c; Mat. 28. d; 2. Cor. 5. c; Can. 4. c; Mat. 13. d; Ps. 18.; Eccli. 30. c; Luce. 4. a; Joh. 14. a; Mat. 26. a; 1. Cor. 5. c; Joh. 12. b; 2. Co. 4. b; Ps. 44.; Mat. 26. b; Luc. 22. a

B

a ⸿ Hiero. ꝑ synecdochen dicitur

a effudit suꝑ caput eius. Erant au
vnus pro multis: ⁊ multi pro vno.
tem quidā indigne ferētes intra
b semetipsos ⁊ dicētes† Ut q̄d per
c ditio ista vnguēti facta ē? Poterat enim vngnētū istud venūdari plus q̄ trecētis denarijs: ⁊ da
⸿ Be. hoc de solo iuda: synecdochicos.
ri pauꝑib⁹. Et fremebant in eā. Jesus autem dixit: Sinite eam. †
d †Quid illi molesti estis? Bonū op⁹ operata ē ī me. Semꝑ eni pauperes habetis vobiscum: et cum volueritis potestis illis benefa
e cere: me aūt nō semꝑ habebitis.
a ⸿ Hiero. nō aliūde q̄ram⁹ q̄d ī nobis habem⁹.
b ⸿ . i. anteq̄ veniret q̄ excluderet.
f Quod habuit hec fecit: preuenit vngere corpus meū ī sepulturā.
g Amē dico vobis: vbicūq̄ predicatū fuerit euāgeliū istud in vniuerso mūdo: ⁊ quod fecit hec nar
a ⸿ Remi. dānū effusi vnguenti vult cōpensare precio magistri.
rabit̃ ī memoriā ei⁹. Et iudas scariothis vn⁹ de duodeci abijt ad †
a ⸿ nō iuitat⁹: nō coact⁹ p̄ciū q̄ ī volūtate emētiū posuit: q̄si vilis mācipij. q̄d vultis mihi dare ⁊c.
h i summos sacerdotes: vt proderet eū illis. Qui audiētes gauisi sūt:
⸿ amiserunt vitā: quam pecuniā ipse recipit cum vitam amittit.
⁊ ꝓmiseft ei pecuniā se daturos.
a ⸿ oportunitas doli nunq̄ inuenitur: indicatur enim hic vel illic.
k Et q̄rebat quō illū oportune tra
l deret. Et primo die açymoꝝ q̄n a pasca imolabant: dicunt ei discipuli: Quo vis eam⁹ ⁊ parem⁹ ti
a ⸿ Hiero. vt cum voluntate dei dirigam⁹ gressus nr̄os. a ⸿ vel vt māduces. ⸿ charitas non est sola.
bi cōmedere pasca. Et mittit duos ex discipulis suis: ⁊ dicit eis: †
⸿ ecclesiam.
m †Ite ī ciuitatē: ⁊ occurret vobis b
a ⸿ primitiuus ppl's. b ⸿ legē lr̄e.
n o homo lagenā aque baiulās. Seq̄mini eū: ⁊ q̄cūq̄ introierit dicite dn̄o dom⁹: q̄ magister dic: Ubi c
⸿ diuersorium meum.
est refectio mea: vbi pasca cū discipulis meis māducē? Et ipe vo d
p bis demōstrabit cenaculū grāde

Nico. de lyra

a Et primo die açymoꝝ. de ista die ē cōtrouersia inter grecos et latinos: q̄ plenius tractata est Matth. xxvj. et Joh. xiij. b Occurret vobis homo lagenā aque baiulās. istud signū dedit eis ad inueniendū locū ꝓ cena: ⁊ creditur q̄ dn̄s illius domus eēt discipulus christi occultus. c Ubi ē refectio mea. i. agnus pascalis: quia dominus illius dom⁹ nō solum prouidit de loco: sed etiam de agno. d Uobis demonstrabit cenaculum. in illo cenaculo pasca comederunt: et in illo post resurrectionem latuerunt discipuli propter metum

Beda. Cenaculū:lex spūalis q̄ de angustijs lr̄e egrediēs: in sublimi loco recipit saluatorē. Nā q̄ adhuc occidentē lr̄am seruauerit:q̄ in agno nō aliud q̄ pec⁹ intellexerit: in imo pascha facit:q̄ maiestatē spūs nō cōphēdit in vbis dei. Qui autē baiulū aq̄.i.grē preconē in domū ecclie fuerit secut⁹:p spūscie illustrantē sup̄ficiē lr̄e trāscendendo in alto mētis solio parat refectiões xp̄o:q̄ cuncta pasce sacra ⁊ cetera legis decreta esse ei⁹ sacra cognoscit.

a Vespe aūt. Hiero. Vespera diei vesperā indicat mūdi. Circa vndecimam nāq̄ horā veniūt nouissimi q̄ p̄mi denariū accipiūt vite eterne:q̄ aū crucē abraam erat i inferno:⁊ post crucē latro in paradiso. b Amē dico vob. Sicut de passiōe p̄dixerat:ita de p̄ditore p̄dicit dans locū penitēdi:vt cū intellexisset cogitatiões suas p̄sciri a deo peniteret eius facti sui. Non tñ ex noīe designat:ne apte redargut⁹ ipudentior fiat. Mittit crimē in numerū: vt p̄scius pniam agat. c Unus ex vob ⁊c. Dū falsitas arguit:veritas cō/probat⁊ implet. Qui edebat pa.me. ma.sup me sup. Oēs tangunt vt fiat armonia i citbara. Oēs nerui bn̄ suspensi p̄sona voce rn̄dēt: Nunqd ego sum dn̄e? Un⁹ remissus ⁊ pecūie amore affect⁹ dixit: Nūqd ego sū rabbi? d Cōtristari. Sciunt vndeci q̄ nihil mali ꝯ dn̄m cogitauerāt: b pl⁹ credūt mgr̄o q̄ sibi:timētes fragilitatē suā tristes de petō suo inrogāt: cui⁹ non habebāt p̄sciam. e Un⁹ ex.xij. Hiero. Separat seorsū ouē lup⁹ quā capit. Quis q̄ de ouili egredit lupi ptz morsib⁹. f Qui intingit ⁊c. Beda. Mira dn̄i patiētia. Pri⁹ dixit: vn⁹ ex vob tradet me:p̄seuerat p̄ditor i malo. Aperti⁹ arguit:⁊ tñ nō p̄prie designat. iudas alijs p̄tristat⁊ manū retrahētib⁹ a cibis temeritate ⁊ ipudentia q̄ dn̄m tradit:etiā manū cū mgr̄o in cathino mittit:vt audacia bonā cōscientiā mentiref. g Ve aūt ⁊c. Beda. In sempiternū ve hoī illi q̄ ad mēsam dn̄i indigne accedit. Ille eni i exemplū inde filiū hoīs tradidit nō iudeis q̄dē petōrib⁹:sed tñ petōrib⁹ mēbris.s.suis q̄ accipe dn̄ici corpis sacramētū temerarie p̄sumit. Ille dn̄m vēdit q̄ ei⁹ timore ⁊ amore neglecto terrena p illo ⁊ caduca imo ⁊ criminosa diligere ⁊ curare nō metuit. Beda. Ve aūt. Nec p̄mo nec scd̄o correct⁹ penitet:sed patiētia dn̄i nutrit impudentiā suā ⁊ thesauriçat sibi irā. Pena p̄dicit:vt q̄ pudore non vincit: timore corrigat.

Ps.40. — Ro.2.a

ratur ad sanguinē. Sed q̄ nos in xp̄o ⁊ xp̄m in nob manere oportet: vinū cū aqua miscef: q̄ teste Jobe aque p̄pli sunt: ne q̄ aquā solā neq̄ vinū solū:sicut nec solū granū sine aq̄ p̄ferre:ctiōe i panē cuiq̄ lz offerre: ne videaf a mēbr⁹ caput secernere: vel xp̄m sine nr̄e redēptiōis amore pati potuisse: vel nos sine illius passione saluari.

Apo.17.b

stratū:⁊ illic parate nob. Et abierūt discipuli ei⁹ ⁊ venerūt i ciuitatē:⁊ inuenerūt sicut dixerat illis: ⁊ parauerūt pasca. †Vespe aūt facto vēit cū duodeci:⁊ discūbētib⁹ eis ⁊ mādūcātib⁹ ait iesus: Amē dico vob: q̄ vnus ex vobis tradet me q̄ mādūcat mecū. At illi cepe rūt p̄tristari ⁊ dicere singillatim: Nunqd ego? Qui ait illis: Un⁹ ex duodeci q̄ intingit manū mecū in cathino. Et fili⁹ quidē hoīs vadit: sic̄ scriptū ē de eo. Ve aūt hōmi illi p quē fili⁹ hoīs tradef. Bonū erat ei:si nat⁹ non fuisset homo ille.† Et mādūcātib⁹ illis: accepit iesus panē ⁊ benedicens fregit ⁊ dedit eis:⁊ ait †Sumite: hoc est corpus meū. Et accepto calice:gratias agēs dedit eis:et biberunt ex illo oēs. Et ait illis: Hic est sanguis meus nōui testamenti:qui pro multis effundef. †Amē dico vobis q̄ iā nō bibam de genimine vitis:vsq̄ in diem illum cum illud bibam nouū in regno dei.† Et hymnō dicto:exierunt in montem oliuarū. Et ait illis iesus: Oēs scandaliçabimini i me i ista nocte:q̄ scriptū est:

(interlinear:) fine mundi. — Hiero. mēti bonū vt iudas faciūt: s; nihil eis p̄ficit. a simplr̄ dictū. b latēs materno vtero: meli⁹ est nō esse q̄ ad tormēta esse. nasci esset. — Hiero. grā nō meritis saluati sumus a deo. — a veteri de q̄ h sāguis testamēti e qd̄ mādauit aduersos. Hier. p mlt̄e effūdit s; ñ oēs emūdat — a Hiero. laudabūt deū q̄ redrūt cū ⁊ adorauerunt cum ⁊ māducauerūt oēs pingues terre.

k Gratias agens. Grās egit ⁊ b̄ndixit iam proximus passioni q̄ penā aliene iniquitat̄ suscipit: q̄ nihil dignū passiōe egit:vt ostendat q̄ equanimiter vnusq̄sq̄ p̄ p̄rie culpe flagella sustinere debeat. l Biberūt ex eo oēs. Hiero. Ebrietas felix:salutar̄ satietas:q̄ quāto copiosius sumit:tanto sobrietatē mentib⁹ dignat̄ donare. Et iudas bibit: s; non saturat̄:nec sitim extinguit ignis eterni:quia q̄ indigne sumit mysteria xp̄i:hic macula in luna ondit q̄ nunq̄ delef. Luna ecclesie cōparat̄ merito q̄ a se nō habet splēdorē:sed a sole cert⁹ modis suscipit lumē.i.a christo: qui p̄manet in eternū. Sūt eni quidā in eccl̄ia q̄s sacrificiū nullū emūdat: sed insipiens cogitatio p̄ducit ad culpas:q̄ se crudelitatis ceno miscuerūt. Sanguis eni noui testamēti q̄ p mult̄s effundit nō oēs emundat. m Jam nō bibam. Hiero. Hic mutat sacrificiū:sed nō mutat tēpus:vt nos nunq̄ cenā iesu ante q̄rtādecimā lunam faciam⁹. Qui facit in q̄rtadecima resurrectionē:in vndecima cenam dn̄i facit:q̄d nunq̄ inuetū est nec i nouo nec in veteri testamēto. n Uitis ⁊c. Beda. Vitis vl̄ vinea dn̄i synagoga. Ait Esaias: Vinea dn̄i sabaoth dom⁹ israel est. De hac dn̄s multo tp̄e bibit:q̄uis plurib⁹ ramis i amaritudinē p̄uersis:p̄s tñ q̄rundā cogitationib⁹ sūmisq̄s virtutib⁹ delectabatur. Sed post passiōnē dn̄i figuralia in spiritualē sensum trāslata sunt. Itur⁹ ergo ad passionē ait: Jā nō bibā de ge. vi. vsq̄ in d.il.cū il.bi.no.in re.dei. Q̄ est nō vltra carnalib⁹ cerimonijs synagoge delectabor in q̄b⁹ erat et pascalis agni sacramētū q̄d p̄cipuū est. Aderit tp̄s cū in regno dei posit⁹ immortali glīa sublimat⁹ de salute eius dē p̄pli baptismo regenerati nouo vobiscū gaudio p̄fundar. o Et hymno dicto. Beda. Potest intelligi hymnus quem s̄m Jobem p̄ri grās agens decantabat:in q̄ ⁊ p̄ se ⁊ p suis discipulis:⁊ p his q̄ p verbū eorū crediturī erant eleuatis sursum oculis p̄cabatur:⁊ pulchre discipulos sacramento sui corporis ⁊ sanguinis imbutos

Mat.26.b — Luce.22.c — Job.13.c — Ma.26.e — Luce.22.b — 1.Cor.11.e — Esaie.5.b — Luce.22.b — Ma.26.e — Jobā.17.a

h Manducātib⁹. Beda. Finito veteri pasca qd̄ in cōmemoratiōe liberatiōis p̄pli dei ab egypto agebat:transit ad nouū:qd̄ in sue redēptiōis memoriā eccl̄iam freq̄ntare volebat:vt.s.p carne agni ac sanguine sui corpis ac sanguinis sacrm̄ substitueret:⁊ se esse mōstraret cui iurauit dn̄s ⁊ nō pe. cū:tu es sa. in eter. ⁊c. Frangit ip̄e panē quē discipulis porrigit:q̄ fractio sui corpis sponte sua ⁊ p̄curatiōe venit. Unde: Potestatē habeo ponēdi a.me. ⁊c. Priusq̄ frāgeret benedixit:q̄ naturā hūanā quā passur⁹ assūpsit:vna cū p̄re ⁊ spiritusctō grā diuīe virtut̄ ipleuit. Bn̄dixit panē ⁊ fregit:q̄ hominē assumptū ita morti subdidit:vt ei diuīe imortalitat̄ veraciter inesse potētiā demōstraret. ideoq̄ veloci⁹ a morte resuscitādū. i Accepit panē. Hiero. Figurās corp⁹ suū in pane q̄d est eccl̄ia p̄ns:q̄ accipit in fide:b̄ndicit in numero:frāgitur in passiōib⁹:dat exēplis:sumit doctrinis. Formās sanguinē suū in calice vino ⁊ aqua mixtum:vt alio purgemur a culpis:alio redimamur a penis. Sanguine nāq̄ agni dom⁹ seruant̄ a p̄cussiōib⁹ angeli. Et aqua maris rubri extinguuntur inimici:q̄ sunt mysteria eccl̄e xp̄i. Beda. Mystice. Panis q̄ firmat cor hoīs refert ad corp⁹. vinū qd̄ sanguinē operatur ad

Ps.109. — Job.10.d — Mystice

⁊ hymno dicto patri cōmēdatos educit in monte oliuarū:vt doceret nos p acceptionē sacramēto⁊ p opem intercessiōis sue ad altiora virtutū dona et charismata sancti spūs q̄bus in corde pungamur debere p̄scendere. p In monte oli. Hiero. In monte oliueti tenet iesus:⁊ inde ascēdit ad celos:vt sciamus quia inde ascendimus ad celos. Unde vigilamus et oramus ⁊ ligamur nec repugnamus in terra. q Omes scandaliça. Beda. Predicit qd̄ passuri sunt:vt cū passi fuerint nō desperēt:sed peniteāt. In nocte ista qui ebrij sunt nocte ebrij sunt:⁊ qui scandaliçantur nocte scandaliçantur.i.mente obscurati. Hiero. Omnes cadunt:sed non omnes iacent. Nunquid qui dormit nō adijciet vt resurgat? Carnale est cadere.diabolicum est iacere. Percutiam

Ps.40.

Nico. de lyra

iudeorum:et in illo spiritum sanctum receperunt in die pentecostes:vt habetur Actu.ij. a Qui intingit mecum manum in cathino. vas est fictile ad refrigerandum vinum:et in illo erat ius lactucarum agrestiū cum quo carnes agni debebant comedi:vt dicitur Exo.xij.

Abba pater

a † Percutiā pastorē ꝛ dispergētur
(apli. Hiero. ꝓmittit resurrectio ne desperēt.)
oues. Sed postq̃ resurrexero pre-
b cedam vos in galileā. † Petrus †
(nō est temeritas nec mendaciū: sed fides ꝛ ardens effectus.)
autē ait illi: Et si omnes scādali-
(a Petrus ex ardore fidei ꝓmittebat: sed christus vt deus futura prenouerat.)
çati fuerint: sed nō ego. Et ait illi
iesus: Amē dico tibi: qꝛ tu hodie †
c in hac nocte ꝑusq̃ bis gallus vo-
cē dederit: ter me es negaturus.
At ille āpli⁹ loquebat. † Et si opor-
tuerit me simul cōmori tibi: non
te negabo. Similiter autē ꝛ oēs
dicebāt. Et veniūt in prediū cui
d nomē gethsemani: et ait discipu-
e f lis suis: † Sedete hic donec orē.
Et assumit petrū ꝛ iacobū ꝛ iohā-
g nē secū: ꝛ cepit pauere ꝛ tedere.
h † Et ait illis: Tristis est aīa mea
i vsq̃ ad mortem. Sustinete hic ꝛ
vigilate. † Et cū processisset pau-
(humilitatē mentis ostendit habitu corporis.)
k lulū: ꝓcidit sup terram ꝛ orabat:
vt si fieri posset trāsiret ab eo ho-
(a Hiero. hebraice ꝛ grece: quia non est distinctio iudei ꝛ greci.)
ra: ꝛ dixit: † Abbā pater omīa pos- a
sibilia sunt tibi: trāsfer calicē hūc
l a me. Sed non qđ ego volo: sed
qđ tu. Et venit ꝛ inuenit eos dor-
(Hiero. sicut dormiūt mēte: ita dormiūt corpe.)
m miētes. Et ait petro: Simon dor-
mis? Non potuisti vna hora vi-
n gilare? Uigilate ꝛ orate vt nō in-
o tretis in tentationē. † Spiritus
quidē prompt⁹ est: caro ꝟo infir-
ma. Et iterum abiens eundē ser-
monem orauit dicens: Et reuer-
sus denuo inuenit eos dormien-
(languescunt oculi apostolorū negatiōe vicina.)
tes. Erant enim oculi eoꝝ graua-
ti: ꝛ ignorabāt quid respōderent
p ei. Et venit tertō ꝛ ait illis: † Dor-
mite iam ꝛ requiescite. Sufficit:
Uenit hora: ecce filius hominis
q tradet in manus peccatoꝝ. Sur-
gite eam⁹. Ecce qui me tradet ꝓ-
pe ē. † Et adhuc eo loquēte: vēit
iudas scarioth vn⁹ de duodecī:
(Hiero. confidit de virtute seculi qui desperat de auxilio dei.)
ꝛ cum eo turba multa cū gladijs
ꝛ lignis missi a sūmis sacerdoti-
bus et scribis et senioribus. De-
r derat āt traditor eis signū dicēs:
Quēcūq̃ osculat⁹ fuero ipse est: †
tenete eum ꝛ ducite caute. Et cū b
venisset statim accedēs ad eum:

a Percutiā pastorē. Hiero. Percute pastorē. Propheta postulat passionē dñi: pater rñdet. Percutiā pastorē. Precib⁹ scōꝝ fili⁹ a pr̄e mittit. i. incarnat ꝛ ꝑcutit ꝛ patit. disperguntur oues pastore capto. Resurrectio promittit vt spes nō extinguat. b Petrus aūt. Hiero. Auis sine pennis in altū volare nitit: sed corp⁹ aggrauat aīam vt timore hūane mortꝭ timor dñi superet. c Bis gallus vocē. Beda. Alij simpliciter: ꝑusq̃ gallus cantet ter me negabis. Marc⁹: Priusq̃ gal. bis vo. de. ter. me ne. qđ nō est cōtrarium. Tota eñi petri negatio trina negatio est: ꝛ in eo ꝓposito animi remansit vsq̃quo amare fleuit. Hec tota si post primū gallicantū inciperet: falsum tres dixisse viderent q̃ dixerūt dñm dixisse: Priusq̃ gal. can. ter me nega. Item si totā ante ꝑegisset q̃ gallus cantare inciperet: supflue dixisset Marc⁹ ex ꝑsona dñi: priusq̃ gal. bis vo. de. ter me es ne. Sed qꝛ ante ꝑmū gallicantū incepta est: attēderūt tres nō qñ eā impletur⁹ esset: sed qñ futura: qñ ceptura: qꝛ trina. s. cepit añ gallicantū. Potest etiā intelligi qꝛ ante primū gallicantū tota in aīo eius fuerit: q̃uis eñi verbis ante primū gallicantū sit cepta: ꝛ añ secundū cōpleta: tñ in affectiōe ꝛ timore animi petri ante primū gallicantū tota cepta est: sicut ꝛ illud: Qui viderit mu. ad cō. e. iam me. est eā ꝛc̄. Hiero. Gall⁹ cantat: petrus negat ter. Gallus nūcius lucis spūsscꝰ est: cui⁹ voce in ꝓphetis ꝛ aplꝭs nos de trina negatiōe qua dñm negauim⁹ nosse: voce ancille exterriti exhortamur ad amarissimos fletus post lapsum: q̃ male cogitauimus de deo: male locuti sum⁹ ad ꝓximū: ꝛ male fecim⁹ ad nosmetipsos. Hiero. Nota q̃ petrus negat: ꝛ tertio negat: sed postq̃ gallus cecinit ꝛ discedentibus tenebris vicina lux nunciata est: ꝯuersus amare fleuit: ꝛ trine negationis sordes lauit lachrymis.
d Gethsemani. Hiero. Id est vallis pinguium: vbi tauri pingues obsederūt eū: ꝛ vituli multi circūdederūt eū.
e Sedete hic. Isido. Separantur in orōne q̃ separant in passiōe: quia ille orat: illi dormiūt pinguedīe cordis oppressi. f Donec orē. Beda. Cū dominꝰ in mōte orat: admonet ꝛ nos vt orādo sublimia. i. celestia petam⁹. Sz cū in valle: ꝛ h̄ in valle pinguium vel pinguedinis: monet nos hūilitatē in orōnib⁹ hr̄e: ꝛ pinguedine dilectiōis interne. Et pulchre appropiās morti ī valle pinguiū orat: qꝛ ꝑ vallē hūilitatis ꝛ pinguedinē charitatis ꝓ nobis subijt mortem. Añ: Humiliauit seipm f. o. vsq̃ ad m. Et maiorem hac dilec. nemo hz vt po. q̃s a. s. ꝓ a. s. g Et cepit pa. ꝛc̄. Hiero. Pauere ꝛ tristari docemur ante iudiciū mortꝭ: q̃ nō possumus ꝑ nos dicere nisi ꝑ illū: Uenit ꝑnceps hui⁹ mūdi ꝛ in me nō hz q̄cq̃. h Tristis est aīa. Beda. Nō ꝓpter mortē tristis est: qꝛ eū ꝯditio corꝑalis affectus: nō formido mētis offendit. Nā q̄ corp⁹ suscepit oīa debuit subire q̄ sunt corꝑis: vt esuriret ꝛ sitiret angeret ꝛ tristaret. Diuinitas aūt nescit cōmutari ꝑ hos affectus. Beda. Tristis est aīa ꝛc̄. Timet xp̄s: petr⁹ nō timet: imo dicit: Aīam meā ꝓ te ponā. Christ⁹ dicit: Aīa mea turbata ē vsq̃ ad mortē. Petrus. q. hō vim mortis ignorat. Christ⁹: qꝛ de⁹ in corꝑe cōstitutus exponit fragilitatē carnis vt hō ver⁹ appareat: tristꝭ est aīa mea. Suscepit tristiciā hoīs ꝛ voluntatē hoīs sicut ꝛ dolorē hoīs: q̄ ꝓ se q̃ doleret ñ habuit: semota delectatiōe eterne diuinitatis afficit tedio hūane infirmitatis. i Susti. ꝛc̄. Be. nō a dormitiōe ꝑcipit abstinere cui⁹ nō ē tp̄s īminēte discrimīe: sz a sūmo īfidelitatꝭ ꝛ torpore mentis. k Et ora. vt si. Be. Hec vox ē son⁹ infirmitatꝭ nr̄e. Multi tristant morte futura: sz hñt rectū cor vt vitēt mortē q̄ntū pñt. Sz si nō pñt: dicant qđ ip̄e xp̄s. Pr̄ si fi. po. trā. a me ca. iste. Ecce hēs volūtatē hūanā expressam. Uide rectū cor: sz nō qđ ego volo: sz qđ tu vis. vñ: Nō veni facere volūtatē meā. s. quā tpalit sūpsi ex virgine: sz vo. ei⁹ q̄ mi. me. quā. s. habui etern⁹ cū pr̄e. Orat trāsire calicem: qꝛ hō: sz ꝓpter qđ missus ē remiscēs: ꝑficit dispēsationē. ꝛ dicit: nō qđ ego vo. sz qđ tu. q. si morit mors me nō moriente: ƀm carnē transeat calix: sz qꝛ alit nō fiet. nō qđ ego volo: sed quod tu.
Hiero. Hoc ꝯ euticianos q̄ dicunt vnā tm̄ ī xp̄o oꝑationē: vnā volūtatē. Hic aūt oñdit hūanā q̄ ꝑ infirmitatē carnis recusat passionē: ꝛ diuinā que ꝓmpta ē ꝑficere dispēsationē.
l Sz nō qđ. Hiero. Usq̃ ī finē nō cessat docere nos pr̄ib⁹ obedire: ꝛ volūtatē eoꝝ volūtati nostre ꝑponere.
m Et ait petro ꝛc̄. Qui dixerat: Et si opor. me m. t. nō te ne. ꝛ si oēs scā. fu. sz nō ego. nunc tristicie magnitudine somnū vincere nō pōt. n Ut nō in. Nō ait: vt nō tentemini: sz vt nō ītretꝭ in tētationē. i. vt tētatio vos nō supet: nō teneat ītra suas casses. Hiero. In tētationē intrat q̄ orare negligit. Ter discipuli dormiūt: ter dñs orans suscitat: trina dormitio tres mortuos quos dñs suscitauit significat. Prim⁹ ī domo. scđus ad sepulchrū. tertius de sepulchro. Trina dñi vigilia tres personas nos hr̄e in orādo docet: ꝛ de ꝑteritis ꝛ de pñtib⁹ ꝛ futurꝭ veniā rogare. o Spūs q̄dē. Temerarios reꝑmit q̄ q̄cq̄d crediderint putāt se posse ꝯseq̄: sz q̄ntū ex mētꝭ ardore ꝯfidim⁹: tantū ex fragilitate carnis timeam⁹: sz tñ ƀm Aplm spū facta carnis mortificem⁹. p Dormite iā. Nota q̃ h̄ dicto aliq̄ntulū siluit ꝛ req̄euerūt. vñ dr: Sufficit. q. req̄euistꝭ. deīde ītulit: Ecce venit hora ꝛc̄. q Surgite ea. Postq̃ tertio orauit ꝛ aploꝝ timorē pnīa corrigēdū docuit: secur⁹ ad passionē ꝑgit. dicēs: Sur. ea. q. nos nō inueniāt timētes: sed vltro eam⁹ obuiā vt passuri gaudiū ꝛ ꝯfidentiā videāt.
r Signū. Hiero. Dat signum osculi cū veneno diaboli: sicut cain obtulit sacrificiū subdolū ꝛ reprobatū. vñ vinū cū aceto ī cruce ponūt. Rabbi

Marginal references: Mat. 26. d; Mat. 5. d; Phil. 2. a; Joh. 15. b; Joh. 14. a; Joh. 13. d; † Zach. 13. e; † Mat. 26. e; Lu. 22. d; D; † Mat. 26. d; Joh. 4. d; † Mat. 26. d; † Ma. 26. d; Joh. 12. d; † Ma. 26. d; Luce. 22. d; Joh. 6. e; † Luce. 22. e; Joh. 6. e; Ma. 26. d; † Ma. 26. d; Joh. 6. g; E; † Ma. 26. d; † Mat. 26. e; Luce. 22. e; Joh. 18. a; Gen. 4. a

Nico. de lyra

a Abba pater. idem significant. tamen vnum est grecum: ꝛ aliud latinū. In tertia parte principali dicitur:
b Et ducite eum caute. ne forte rapiatur de manibus vestris: qꝛ populus cōis habebat deuotionē ad eum.

a Rabbi. Beda. Impudēs ⁊ scelerata ꝯfidētia mgr̄m vocat ⁊ osculū ingerit ei quē tradit. Aliq̄d tñ hꝫ de verecūdia di/scipuli: qꝛ nō palā eū ꝑsecutoribꝰ tradit: sꝫ signo osculi. Suscipit osculū dñs: non vt doceret nos simulare ꝫ ne ꝓditiōez videaꝛ fugere. Illud etiā cōplet. Cū his q̄ o. pa. ⁊c. b Unꝰ aūt. Be. Petrus ẜm Joh. eodē ardore mētꝭ q̄ cetera. Sciebat eī qm̄ phinees puniēdo sacrilegos mercedē iusticie ⁊ sacerdotij ꝑennis accipet. Lu/cas ait: qꝛ dñs tan. au. sa. eā. Ipe eni pietatis nunq̄ obliuiscitꝛ: hostes etiaꝫ suos vulnerari nō patiꝛ. Mystice. Docens eos q̄ in sue mortꝭ ꝯsensiōe vulnꝰ aīe contraxerūt: si digne penituerint salutē posse mereri. c Tanq̄ ad la. Be. Quasi stultū ē cū gladijs ⁊ fustibꝰ cōphendere q̄ vltro se vobis tradit: ⁊ in nocte q̄si la/titantē inuestigare ꝑ ꝓditorē: cū q̄tidie ī tēplo doceat. Sed iō aduersum me ꝯgre/gamini in tenebrꝭ: qꝛ ptās vr̄a in tenebrꝭ est. d Tūc disci. Be. Impleꝛ qꝺ dixit: ꝙ oēs scādaliçarenꝛ in ipo in illa nocte. Nā ⁊ si turba ꝑmittēte ad petitionē dñi fugerūt ẜm Joh. pauorē tñ mētis ostēdebant ⁊ ad fugā ꝓmptiores erāt q̄ ad patiendi fiduciā. Beda. Tūc discipꝉi ⁊c. Sicut petrꝰ q̄ negationē lachrymis abluit: ⁊ cōfessiōe dñici amoris trina funditꝰ extirpauit: recuꝑationem eoꝝ oñdit q̄ in martyrio labunꝛ: sic discipuli alij q̄ arti/culū cōprehēsiōis fugiēdo ꝑuenerūt: cautelā fugiendi docēt eos q̄ se ad supplicia minus sentiūt idoneos: q̄bꝰ tutiꝰ est la/tere q̄ se discrimini opponere. Ita etiam adolescēs q̄ relicta syndone nudus ꝓfugit ab impijs: illoꝝ opus designat ⁊ ani/mā: q̄ vt securiores sint oīa mūdana ab/ijciūt: ⁊ nudi potiꝰ dño famulari q̄ mundo adherēdo materiā tētandi: ⁊ a deo reuocandi aduersarijs dare didicerunt.

e Adolescēs aūt. Quis iste fuerit euā/gelista nō dicit: qꝛ vero plꝰ ceterꝭ dñm a/mauerit res ipa indicauit: alijs fugiēti/bus ipe donec ab hoste cōprehēderetur charitas vinclo astrictꝰ dñm seq̄ nō omi/sit. Nōdū tñ ꝑfectā charitatez habuit: q̄ vel tentꝰ fugere potuit. Possumꝰ tñ hūc Johem fuisse intelligere ꝑ ceterꝭ dilectū a mgr̄o: quē eo tpe fuisse adolescentē lō/ga post vita eiꝰ acta indicio est. Potuit aūt h̄ fieri vt ad horā elapsus mox sūpto vestimēto redierit: ⁊ sub dubia noctis luce se turbis ducētiū iesum q̄si vnꝰ ex ipis immiscuerit: q̄ad ꝑueniret ad atriū pon/tificis cui erat notꝰ sicut ipe dicit. f At ille re. Sicut ioseph relicto pallio nudus de māibꝰ impudice dñe effugit. Qui autē vult effugere manꝰ iniq̄rū relinquens mente q̄ mūdi sunt: post iesum fugiat.

g Ab eis. Quoꝝ ⁊ ꝑñtiā detestabaꝛ ⁊ facta: nō a dño cuiꝰ amorē etiam absens corꝑe fixū seruauit in mēte. h Sūmū sacer. Caypham scꝫ qui ẜm Johem erat pontifex anni illiꝰ. de q̄ ꝯsentaneum scri/bit Josephꝰ ꝙ pontificiū sibi absq̄ meri/to dignitatis emerat a ꝑncipe romano. Quid ergo mirū si iniquus pōtifex iniq̄ iudicat? i A longe ⁊c. Beda. Quia negatiōi ꝓximꝰ. si xp̄o ꝓximꝰ fuisset nō negasset. In h̄ tñ admirādus est ꝙ dñm nō reliq̄t etiā si timeat. Qꝛ timeat nature est. ꝙ sequiꝛ deuotiōis est. ꝙ negat obre/ptiōis est. ꝙ penitet fidei est. Allego. Qꝛ ad passionē eundē petrus a lōge seq̄/tur: significat eccl̄iam quidē ꝯsecuturaꝫ dñi passionē. Sed longe differenꝛ. Eccle

sia enim

Marginalia: Ps. 119. — Luce. 22. f — Mystice — Allego.

a ait: Aue rabbi. Et osculatꝰ est
a Hiero. adest ioseph vinctꝰ venditꝰ a fratribus ⁊ ferrū ꝑtransiuit animā eius.
euꝫ. At illi manꝰ iniecerunt in
b iesuꝫ: et tenuerunt euē. Unus autem quidam de circumstantibus educens gladiuꝫ percussit seruum summi sacerdotis:
Hiero. predicatio petri auditū regni dei abscidit a iudeis.
⁊ amputauit ei auriculā. † Et re
c spondens iesus ait illis: Tanq̄ ad latronē existis cum gladijs ⁊ lignis cōphēdere me. Quo/tidie apud vos eram in tēplo docens: et non me tenuistis: sed
d vt impleātur scripture. † Tūc
Hiero. adimpletum est: Elongasti a me amicum ⁊ proximū ⁊ notos meos a me.
discipuli eius relinquētes euꝫ
e omnes fugerunt. Adolescens a
aūt quidā sequebaꝛ eum ami b
nihil indumenti habebat nisi solā syndonē.
ctus syndone super nudo: ⁊ te c
al's reiecta.
f nuerunt eū. At ille relicta syn/ †
g done nudus profugit ab eis.
h † Et adduxerunt iesuꝫ ad summum sacerdotem. Et conue/
Hiero. fit congregatio taurorū in vaccis populorum.
nerunt omnes sacerdotes et
a Hiero. vir duplex aīo incōstans est in o. v. s. timor retrahit: charitas trahit.
scribe ⁊ seniores. † Petrus aūt †
i a longe secutꝰ est eum vsq̄ in
k tro in atrium summi sacerdo/
l tis: ⁊ sedebat cū ministris ⁊ ca †
lefaciebat se ad ignē. † Summi †
vero sacerdotes ⁊ omne concilium querebant aduersus ie/sum testimonium vt eum mor
a mentita est iniquitas sibi vt regina aduersus ioseph: sacerdotes aduersus susannā: sed ignis sine materia defecit.
ti traderent nec inueniebant.
m Multi enī falsuꝫ testimonium dicebāt aduersus eū: ⁊ conue/
quod variatur incertum est.
niētia testimonia nō erāt. † Et quidā surgētes falsuꝫ testimoniū ferebāt aduersus eū dicentes: Quoniā nos audiuimus d
a dñs dixi: Soluite vos: sed nō ego: qꝛ nul/lus debet sibi inferre mortem.
eū dicentē: Ego dissoluā tem/
hoc addunt vt proprie de templo iudaico videatur dixisse.
plū hoc manufactū: ⁊ post triduuꝫ aliud nō manufactū edi
dñs dixit: suscitabo viuum animal: signās ⁊ spirans templum.
ficabo. Et nō erat ꝯueniēs te/
n stimoniuꝫ eorum. Exurgēs āt summus sacerdos in mediuꝫ:

sia ei ꝓ se patiꝛ. ille ꝓ eccl̄ia. k Atrium summi ⁊c. Atrium secularis circū/itus est. Ministri demonia sunt. Ignis desiderium carnale: cū quibus qui manet flere peccata nō valet. l Et ca/le. se ad ⁊c. Beda. Est ignis charitas. de quo diciꝛ: Ignē veni mittere in ter/raꝫ: ⁊ quid volo nisi vt ardeat? Est etiā cupiditatis. de quo dꝛ: Omnes adulterantes velut clybanus corda eoꝝ. Hic supcredentes varijs linguis eos dñm laudare docebat. Ille in atrio cayphe instinctu maligni spiritus accēsus: ad negandum ac blasphemandū dominū ꝑfidorum līguas armabat. Quod enī intus in domo maligna synodus gere/bat: hoc ignis in atrio inter frigora noctis accensus figurabat. Qui huius ignis in pretorio flāmā extinxit. dicat: Factus sum sicut vter in pruina ⁊c. In quibus autē flāmam charitatis vitio/rum flumina obruerunt: a domino au/diant: quoniaꝫ abundat iniquitas: re/frigescit charitas multorū. Hoc frigo/re torpens ad horam petrus: quasi prunis ministrorū cayphe calefieri cupie/bat: quia temꝑalis cōmodi solatiū perfidorum societate querebat. Sed respe/ctus a dño tum ignem perfidorū corpore: tum infidelitatez reliquit mente. Et post resurrectionez domini sancto igne recreatus funditus excessum trine ne/gationis trina dilectionis confessione purgauit. Tūc enim completa illa me/morabili captura piscium cum veniret ad dominū vidit cū discipulis suis prunas positas: ⁊ piscem suppositum: ⁊ panem: moxq̄ sui cordis arcana prunis inflammauit amoris. m Falsum testimonium. Beda. Falsus est qui non in eodem sensu dicta intelligit quo di/cuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui: sed in ipsis verbis ca/lumniantur paucis additis vel muta/tis. Mos hereticorum est vmbraꝫ de veritate trahere. Ille non dixit quod illi dicunt: sed simile verbum: vt de tem/plo corporis sui quod post triduū resuscitauit. Dominus dixit: Soluite vos: sed non ego: quia nullus debꝫ sibi mortem inferre. Hoc addunt vt proprie de tēplo iudaico videaꝛ dixisse. n Exurgens āt summꝰ sa. ⁊c. Iratꝰ qꝛ nō inuenit locū calūnie: motu corꝑis insaniaꝫ mentis demōstrat. Non respon

Marginalia: Luce. 12. f — Osee. 7. b — Mat. 26. e — Luce. 22. f — Joh. 18. d — Ps. 118. — Mat. 26. f — Mat. 26. f — Luce. 22. f — Mat. 26. f — Luce. 22. f — Joh. 18. c — Mat. 26. — Luce. 22.

Nico. de lyra

a Adolescens autem quidam. qꝛ iste nō nominaꝛ hic. ideo dicūt aliqui ꝙ fuit Jacobus frater domini. Alij autem ꝙ fuit Johannes euangelista qui iunior erat inter apostolos. Alij autem di/cunt ꝙ fuit iuuenis de illa domo ī qua comederant pasca. b Amictꝰ syn/done. i. veste linea. c Super nudo. scꝫ corpore: qꝛ non habebat aliā vestez. In quarta parte pr̄icipali dꝛ. d Audiuimus eum dicentē. Ego dissoluam templū hoc manufactū ⁊c. falsuꝫ enim imposuerūt ei: qꝛ hoc nō dixerat: vt habetur Joh. ij. sed sic dixerat. Soluite tēplum hoc ⁊c. predicens mortem suā in qua corpus eius qꝺ erat templū deita/tis solutū est: ⁊ si de materiali tēplo in/telligatur adhuc falsum imposuerunt q̄si absolute dixerit: qꝺ tñ dixerat cōditionate. ⁊ ideo bñ subditur: Et nō erat conueniens testimoniū illorum.

Jesus autem

Marginalia: Mat. 26. f

a Non rñdes quicq̃. Ad respōsum ꝓuocat: vt ex q̃libet occasiōe sermonis locū accusandi inueniat. Jesus aūt nō rñdit: q2 ꝑuidit quicq̃d rñderet in calū niam verti. b Tu es xp̄s fi.ꝛc. Hiero. Quē expectabat a longe non vide bat ꝓpe: sicut isaac caligātib⁹ oculis iacob sub manib⁹ nō agnoscebat: s3 lon ge post de eo futura canit. c Et videbit̄ ꝛc. Sacerdos interrogat filiū dei. Jesus rñdit filiū hoīs: vt intelligam⁹ eundu3 filiū dei esse ꝛ filiū homīs: ne quaternitatē faciam⁹ in trinita te: ꝛ hō in deo ꝛ deus in hoīe sit. d A dextris se. vir. Quia humiliauit seip̄m factus obediens vsq3 ad mortē: ꝓpter qđ ꝛ de⁹ exaltauit illū: ꝛ dedit illi nomē qđ est sup oē nomē. [Phil.2.a] e Cū nu.ce. Hiero. Ascēdit in nube cū nube veniet. i. cū corpe solo suo qđ assūpsit a virgine ascendit: ꝛ cū multiformi eccl'ia q̃ est corpus ip̄i⁹ ꝛ plenitudo ad iudiciū ventur⁹ ē. sicut dicit Mat theus: Cū aūt venerit fili⁹ hoīs ꝛ oēs angeli cū eo ꝛc. [Ma.24.c] f Summ⁹ aūt sa.scin. Be. Eadē rabies q̃ pri⁹ de se de excusserat: ad scissionē vestiū ꝓuocat: vt oñdat iu deos sacerdotalē gloriā ꝑdidisse: ꝛ sedē vacuam esse.

Mos iudeoꝝ erat cū aliq̃d blasphemie ꝛ q̃si ꝯ deū audiūt: scindere vestimēta: qđ etia3 Paul⁹ ꝛ barna bas cū in lichonia q̃si dij honorarent̄: fecerūt.

g Vestimēta ꝛc. Hiero. Hoc est ephot in q̃ iudei ha bebāt honorē: amiserūt. Hic adest Samuel scisso pal lio de manu saul. i. regno. Milites gētiles nō scindūt tunicā xp̄i: s3 sacerdos scidit sacerdotij sui dignitatē.

Magno mysterio factū ē vt in passiōe dñi pontifex sua vestimēta scinderet: cū dñi tunica nec a crucifigen tib⁹ militib⁹ scindi potuit. Figurabat̄ enī ꝙ sacerdo tiū iudeoꝝ ꝓ scelerib⁹ pontificū eēt scindendū. Soli ditas vero eccl'ie q̃ vestis ē redēptoris sui nunq̃ valet dirūpi. Cuis enī iudei gētiles heretici mali catholi ci humilitatē dñi ꝯtēnāt: ei⁹ tñ inuiolata ꝑmanet ca stitas vsq3 ad ꝯsūmationē seculi in illis q̃s sors electi onis inuenerit. h Qui oēs ꝛc. Hiero. Quo reatu suo nr̄m reatū solueret: ꝛ velamē faciei sue velamē cor diū nr̄oꝝ auferret: ꝛ sputis suscept̄ faciē aīe nr̄e laua ret: ꝛ colaphis q̃b⁹ in caput ꝑcussus ē: caput humani gener̄ qđ ē adā sanaret: ꝛ alapis q̃b⁹ expalmat⁹ ē ma xima laus ei⁹ a nr̄is manibus ꝛ labijs plauderet. vñ: [Ps.46.] Oēs gētes plau.ma. Et cruce sua cruciatū nr̄m solue ret: ꝛ morte sua nr̄am necaret: q2 serpēte de ꝟga facto [Osee.13.d] alij absorpti sūt serpētes. vñ: Ero mors tua o mors: et morsus tu⁹ ero inferne. Opprobria ei⁹ nr̄m obstruxe rūt opprobriū: vincula ei⁹ nos liberos fecerūt. Coro na spinea capit̄ ei⁹ dyadema regni adepti sum⁹. Vul nerib⁹ eius sanati sum⁹: sepultura ei⁹ resurgim⁹: descē su ei⁹ ad īferos ascēdim⁹ ad celos. Hic inueniē mel in [Ps.115.] ore leonis mortui. Hinc ꝓpha: Quid retri.do.ꝓ om. q̃ retri. mihi. i Velare fa.ꝛc. Nō vt scelera eorū nō videat: s3 vt ip̄i q̃ndā moysi fecerūt a se grām cogniti [Mat.27.f] onis eius abscōdāt. Hoc velamētū vsq3 hodie manet sup cor eoꝝ: qđ in xp̄m credētib⁹ ē ablatū. Vñ eo mo riente velū tēpli scissum est: ꝛ sctāsctōꝝ arcana patefa cta. k Prophetiça. ſm alios. Quis te percussit? Hoc faciūt in ꝯtumeliā eius q̃ se ꝓpham voluit habe ri. Sed dispēsauit h̄: vt nos ad tolerandā ꝓ ei⁹ noīe irrisionē ꝑpararet: q̃ ꝓ nobis sustinebat. l Alapis eū ce. Be. Qui tūc cesus est alapis: ꝛ nūc cedit̄ blas phemijs falsoꝝ xp̄ianoꝝ. Qui ꝯsput⁹ saliuis infideli um: nūc vesanis fideliū opprobrijs exhonoratur.

m Et cū eēt pe.ꝛc. Ancilla primū petrū ꝓdit: cū vi ri magis possent eū cognoscere: vt ꝛ iste sexus in mor te dñi videat̄ peccasse: ꝛ ꝑ passionē dñi redimeret̄. Et iō mulier ꝑma resurrectiōis accepit mysteriū: ꝛ māda ta custodit: vt veterē ꝑuaricatiōis aboleret errorem.

n At ille negauit. Nota ꝙ negat xp̄m q̃ se negat ei⁹ esse discipulū. Dñs enī nō dixit: Negabis te discipulū meū: sed me negabis. Negauit g̊ eū cū se negauit eius esse discipulū. o Et exijt fo.ꝛc. Hiero. Petr⁹ sine spū voci ancille cessit: cū spū nec regib⁹ nec ꝑnci pibus terre cedit. Prima ancilla titubatio. scđa ꝯsensio. ter tius vir: act⁹. Hec trina negatio quā abluit ꝑ fletus ꝟbi xp̄i recordatio. Tūc aūt nob̄ gallus cātat: cū ꝑdicator ad cōpunctionē corda nr̄a reuocat. Tūc in cipim⁹ flere: cū ignimur intus ꝑ scintilla3 sciē: ꝛ foras exim⁹ extra qđ fuimus. p Gal.can. De hoc gallicantu alij tacēt: non tñ negant: sicut ꝛ alia multa q̃ alij dicūt: alij ꝑtereūt. q Nā ꝛ gal.ꝛc. Be. Eadē lingua galileis ꝛ hieroso lymitis ē: sed tñ q̃cūq3 ꝓuincia ꝛ regio h3 ꝓpriū loq̃ndi sonū quē mutare non [Act.2.b] possit. Vñ cū ap̄li oib⁹ linguis loq̃rent̄. int̄ alios etiā q̃ h̄itabāt iudeā dixisse referunt̄.

a interrogauit iesum dicēs: Nō re spondes quicq̃ ad ea q̃ tibi obij ciunt̄ ab his? Jlle aūt tacebat et nihil rñdit. † Rursu3 summ⁹ sacer b dos interrogauit eū ꝛ dixit ei: Tu es christ⁹ fili⁹ dei bñdicti? Jesus c aūt dixit illi: † Ego sū: ꝛ videbit̄ d filiū hoīs a dextris sedentē virtu e tis dei: ꝛ venientē cū nubib⁹ celi. f Summ⁹ autē sacerdos scindens † g vestimēta sua ait: † Quid adhuc desideram⁹ testes? Audist̄ blas h phemiā. Quid vob videt̄? Qui oēs ꝯdēnauerūt eū esse reū mor tis. † Et ceperūt quidā conspuere † i eū ꝛ velare facie3 ei⁹: ꝛ colaphis † k eū cedere: ꝛ dicere ei: Propheti l ça. Et ministri alapis eu3 cedebāt. † m Et cū eēt petr⁹ in atrio deorsum: venit vna ex ancillis sūmi sacer dotis. Et cū vidisset petrū calefa ciētē se aspiciēs illū ait: Et tu cū n iesu naçareno eras? At ille nega uit dicēs: Neq3 scio neq3 noui q̃d o dicas. † Et exijt foras ante atriū: p ꝛ gall⁹ cātauit. Rursus aūt cū vi disset illū ancilla cepit dicere cir cūstantibus: q2 hic ex illis est. At ille iterū negauit. Et post pusillū rursus qui astabāt dicebant pe q tro: Vere ex illis es: na3 ꝛ galile us es? Jlle autē cepit anathema tiçare ꝛ iurare: quia nescio homi nem istum quē dicitis. Et statim †

[Interlinear:] a ſ sicut ouis ad occisionē ducit̄: ꝛ obmutuit ꝛ si luit bōis. ſ taciturnitas xp̄i apologiā ade soluit ſ Hiero. vt inexcusabiles sint. ſ Be. Marc⁹: ego sum. Mattheus: tu dixisti: quod idem est. ſ Hiero. i vita regnātē sempit̄na ꝛ virtute diuina. a ſ iō. ſ faciē meā nō auerti a cōspuētib⁹ in me. ſ vt nos lauaret. a ſ vt velamēta cordiū auferret. b ſ vt caput no strum quod adam est sanaret. a ſ opprobrijs exhonorat̄. ſ vt applaudamus ei manibus. ſ dedi maxillā meā alapis. ſ titubatio. a ſ ꝑdicator q̃ dicit: vigilate iusti ꝛ nolite peccare a ſ consensus. ſ non que prius. vñ Mat theus: vidit eum alia ancilla. ſ actus.

a Jesus aūt dixit illi: ego sum. interrogat⁹ de veritate diuinoꝝ rñdet q̃ prius in alijs ta cuerat: q2 de diuinis nō d3 ita taceri veritas si interroget̄ sicut de hūanis. Jn q̃rta pte mi nus ꝑncipali dr̄ sic: b Nā ꝛ galileus es. licet enim eēt vna lin gua oīm hebreoꝝ: tñ ſm varias partes iu dee variabat̄ in aliq̃ ꝓprietate: sic lingua gallica ī picardia ꝛ ī normādia ꝑ quā ꝑci pit̄ in loq̃la de q̃ na tione sit aliquis. [Ma.26.g Luce.22.g] c Cepit anathema tiçare. i. maledicere sibijp̄i si cognouisset iesum. vñ anathema tiçatio sig̃t iurationē q̃ ē ꝑ execratione3. s. q̃n aliq̃s imp̄cat̄ sibi metip̄i malu3 pene si ita sit sicut imponit̄ ei. [Mat.26.f Luce.22.g Job.6.g] Ca. XIIII

Morali.

a† Erat āt pasca ꝛc. Theophilus. Volu it ei dñs ī pascate cru cifigi: q2 ip̄e erat vex pasca. [Mat.26.g Luce.22.g] † Et q̃re.sū. sac.ꝛc. adhuc aliq̃ de istis xp̄m ꝑsequūt̄ in mēbris suis. [Job.18.d] † Et cū eēt in do.si.le.ꝑ h̄ oñdit ꝙ ꝑdicatores nō debent abhorrere pctōres. b† Venit mľier ha.ala.ꝛc. mu lier ista rōnal' est aīa q̃ frangit alabastrū: cum rōnabilr̄ domat corp⁹ ꝓpriu3: ꝛ q̃n h̄ cedit ad honore3 dei effundit super caput xp̄i. j. Coꝛ. ij. Caput xp̄i de⁹. † Erāt aūt q̃. indi.fe. Jstis sunt siľes illi q̃ grani⁹ por tāt expēsas. x. solido rū ꝓ xp̄o q̃3 q̃nq̃gin ta vľ. c. ꝓ mūdo. lō se q̃tūr: [Ma.26.g Luce.22.f Job.15.e] † Sinite illā. ei⁹ approbādo opati onē. † Et iu.sca.ꝛc. Beda. Multi hodie scelus iude. s. ꝙ dñm ac mgr̄m deūq3 suu3 pecunia vendiderit: velut immane ac ne pharium abhorrent: nec tñ cauēt. nā cū ꝓ munerib⁹ charitatis ac veritat̄ vitā sper nūt: deū q̃ ꝟitas ꝛ vi ta ē spernūt. Et ꝑmo die açymorū. Seq̃t̄: † Et mit.du.ex di.s. ꝛc. sc3 petꝝ ꝛ iohem: vt dr̄ Lu.xxij. ꝑ petꝝ significat̄ actio bōa. ꝑ iohe3 ꝯtēplatio deuota. q̃ ꝑꝑant pasca. i. di sponūt ad xp̄i corp⁹ debite sumēdū. ꝑꝑant āt in cenaculo. i. in hoīe ꝑ orōnē in deū eleuato grandi longitudine longanimitat̄. lato lati tudine charitat̄. strato varietate virtutis. † Vespe aūt fa.ꝛc.ꝑ h̄ aūt ꝙ xp̄s ī mēsa de nunciauit suū proditorē: designauit ꝙ multi

Act.2.b referunt. Nõne ecce oẽs isti q̃ loquunt galilei sũt: ꝛ q̃ a.v.l.n. in q̃ nati sum⁹? Et Petr⁹ loquẽs fr̃ibus
Mat.27.a ĩ hierl̃m ait: Notũ factũ est oĩb⁹ habitãtib⁹ ĩ hierusalẽ: ita vt appellaret ager ille lingua eorũ achelde/mach. qḋ ĩõ ḋr: q2 nomẽ illud alit hierosolymite aliter galilei sonabãt. a Et recor. est ꝛc. Be. Petr⁹ nocte negat: ad gallicantũ penitet. In die quẽ tertio negauerat se tertio amare ꝓfessus est. Q2 enĩ in tenebris obliuiõis errauit: sperate iã luc̃ remẽoratiõe correxit: ꝛ ei⁹ iã adepta pñia plene totum q̃cq̃d nutauerat erexit. b Et cepit fle. Be. Q2 noxia prauoꝝ colloq̃a int fideles: hoĩez se negauit nosse quẽ int cõdiscipulos iã filiũ dei fuerat ꝓfessus.
Ma.27.g Luce.22.g Sed in atrio cayphe pñiam agere nõ põt: egreditur foras (vt alij euãgeliste narrãt) vt ab impijs secretus negatiõis culpã liberi⁹ abluat fletibus. Ca. XV
c Et ꝯfestim ꝛc. Uincientes iesum ꝛc. Mos erat iudeis vt quẽ morti adiudicassent: vinctũ iudici traderẽt. Et notãdũ ꝙ nõ tũc primũ ligauerãt: sed mox cõprehensũ nocte ĩ horto vt Johãnes dicit:
Joh.19.a ꝛ sic adduxerũt eũ ad annã primũ. Hiero. Adest. Samson vinct⁹ a Dalila. Samson interp̃tat sol eorũ q̃bus occubuit sol in meridie. Dalila situla interp̃tat .i. synagoga q̃ situle more limpidũ liquorẽ nõ tenet: ꝛ q̃squilias ĩmũdas colligit. Samson noster maxilla verbi sui ĩnumeras cateruas iudeoꝝ ꝛ demonũ hic sternit: et fonte pennis vite sitiẽtib⁹ nobis .i. corpi suo aperit. d Tu es rex iude. Cũ pilat⁹ nihil crimis ĩterrogat nisi an sit rex iudeorũ: arguitur impietas eoꝝ: q̃ nec falso quidẽ qḋ obijciãt ĩueniũt. e Tu dicis. Sic temperat responsũ: vt vex dicat: nec tñ calũnie pateat. Et nota ꝙ pilato q̃ inuit⁹ fert sñiam: aliq̃ in parte rñderit. Sacerdotib⁹ ãt ꝛ p̃ncipib⁹ rñdere noluerit: ĩdignosq3 sermone suo iudicauerit. f Uide in q̃ntis ꝛc. Ethnic⁹ ꝯdẽnat iesũ: ħ cãm refert ĩ populũ iudeorũ. Uide in q̃nt̃ te accusant ꝛc. g At magis
B pe. Be. Adheret iudeis vsq3 hodie petitio sua quã toto labore ĩpetrauerũt. Data enim optiõe sibi: ꝓ iesu latronẽ: ꝓ saluatore interfectorem elegerũt. Merito g̃ salutẽ ꝛ vitã ꝑdiderũt: ꝛ latrocinijs ac seditiõib⁹ intãtũ se subdiderũt vt regnũ ꝛ patriã ꝑderẽt: ꝛ libertatẽ corpis ꝛ aĩe nũq3 recipent. h Pilatus ve. Multas occasiõeſ dedit pilat⁹ liberãdi saluatorẽ. p̃rio iusto ꝯferẽs latronẽ: deinde ĩferẽs. Quid g̃ vul. fa. re. iu. Cũq3 rñdissent: crucifigat: ñ statĩ acq̃euit: sz ẽm suggestiõẽ vxoris que mãdauerat ei (vt
Ma.27.b Mat. dic̃) nihil tibi ꝛ iusto illi. rñdẽs ait: Quid enĩ
Ps.21. mali fec̃? qḋ dicẽdo iesũ absoluit. i At illi m. Da/
Esaie.5.b uid. Circũdederũt me ca. m. ꝛc. Esa. Expectaui vt fa.
Hie.3.b iu. fece. ãt ini. ꝛ ĩiusti. ꝛ cla. Hiere. Facta ẽ hereditas mea mihi sic̃ leo ĩ siluis: dederũt sup me vocẽ suã.

a gallus iterũ cãtauit. Et recordatus est petr⁹ vbi qḋ dixerat ei iesus: priusq3 gallus cãtet bis: ter
¶ cõpungi.
b me negabis: ꝛ cepit flere. XV
¶ vide q3 sint solliciti in malo: tota noctevigilauerũt vt facerẽt hõicidiũ
c Et ꝯfestĩ mane ꝯsiliũ fa
a cientes sũmi sacerdotes cũ seniorib⁹ ꝛ scribis et vniuerso
a ¶ non solũ ad pilatum sed etiã ad herodem ductus est vt illuderet ei vterq3.
ꝯcilio: vinciẽtes iesuz duxerũt et tradiderũt pilato.† Et interrogauit †
d eũ pilat⁹: Tu es rex iudeorũ? At
e ille rñdẽs ait illi: Tu dicis. Et accusabãt eũ summi sacerdotes in multis. Pilat⁹ aũt rursum interrogauit eum dicẽs: Nõ respondes
f quicq3? Uide in quantis te accu
¶ ne crimen diluens a preside dimitteretur: et crucis vtilitas differretur.
sant. Jesus autẽ ampli⁹ nihil respondit: ita vt miraret pilatus. †
† Per diẽ ãt festũ solebat dimittere ill̃ vnũ ex vinct̃ quẽcũq3 petissent. † Erat autẽ q̃ dicebat barrabas qui cũ seditiosis vinct⁹ erat: qui in seditiõe fecerat homicidium. Et cũ ascẽdisset turba: cepit rogare sicut semꝑ faciebat illis. Pilat⁹ aũt rñdit eis: ꝛ dixit: Uultis dimittã vobis regẽ iudeoꝝ? Sciebat enĩ ꝙ ꝑ inuidiam tradidissent eũ sũmi sacerdotes. † Põtifices autẽ concitauerũt turbaz †
¶ hircum emissarium.
g vt magl̃ barrabã dimitteret eis. Pilatus autem iterũ respondẽs ait illis: Quid ergo vultis faciã regi iudeoꝝ? At illi iteruz clama
h uerunt: Crucifige eum. Pilatus
a ¶ quod dicendo iesum absoluit.
vero dicebat illis: Quid enĩ ma
a ¶ insanie sue satisfaciẽtes nõ interrogationi respondentes presidis.
i li fecit? At illi magis clamabãt:

ꝓditorie veniũt ad mẽsaz suã. Hiero. Dic sacerdos dic clerice quḋ eisdẽ labijs deoscularis filiũ ṽginis q̃b⁹ deosculat⁹ es filiã meretricis. o iuda osculo filiũ hoĩs tradis? † Et mãducantib⁹ illis acce. ie. pa. ꝛc. ꝑ iesum q̃ salus interp̃tat intelligit bon⁹ p̃lat⁹ xp̃i vicari⁹: ꝛ de sua subditorũq3 suoꝝ salute sollicit⁹. ħ accipit panẽ cũ diligent studet sacrã scripturã. ꝛ bñdicit qñ deo attribuit ei⁹ intelligẽtiã. frangit aũt ꝛ dat deuote predicãdo. ecõtra de ignorãte ḋr Treñ. iiij. Paruuli petierũt panẽ ꝛ nõ fuit q̃ frãgeret eis. † Et acce. calice ꝛc. ꝑ quẽ ꝑsecutio designat ĩ scp̃tura. hic calix sumit patient tolerãdo ꝛ dat alijs ad sil̃e exhortãdo. † Et hymno dic. exie. ĩ montẽ. ꝑ ħ ostẽdit ꝙ ascẽdens ad vitã artiorẽ p̃rio dz implorare clemẽtiã diuinã. † Et ait il. ie. oẽs vos scanda. ꝛc. Chryso. Carnale est cadere: sz diabolicũ est iacere. † Petrus aũt ait illi: et si oẽs scãdalizati fuerint ꝛc. cõiter accidit ꝙ illi qui alijs ĩ virtute se p̃ferũt turpi⁹ alijs cadũt. ideo subdit: † Amẽ dico tibi ꝛc. Et veniunt in prediũ qḋ ḋr gethsemani. qḋ interp̃tat vallis pinguedis: iõ significat humilitatẽ gratiosam. ꝑ hoc igit ꝙ xp̃s orauit ibi hũiliter: significat ꝙ oratio hũiliant̃ se veraciter deo est accepta. Eccle. xxxv. Oratio hũiliant̃ se nubes penetrat ꝛc. Per ħ aũt ꝙ ḋr dñs hic ter orasse: docuit nos orare ꝑfecte: q2 ꝑfectio ꝯsistit in trib⁹ .s. p̃ncipio: medio et fine. † Quẽcunq3 oscu. fu. ꝛc. amicitie signis ꝓditores vtunt vt eoꝝ dolus latenti⁹ ꝑagat. † Et ampu. il. an ri. ꝛc. hoc signũ fuit de mẽtis aure iudeoꝝ amputãda: sicut ptz ꝑ effectũ: q2 nihil audire volũt de salute sua. † At ille reli. syn. nu. ꝓfu. ab eis. Beda. Qui vult fugere man⁹ iniq̃rũ relinquẽs mẽte q̃ mũdi sunt fugiat post xp̃m: sicut ioseph relicto pallio fugit de dñe manib⁹ ĩpudice. † Petr⁹ aũt a lon. secu. est ꝛc. Beda. Merito a longe seq̃bat q̃ erat de ꝓxĩo negatur⁹. nõ enĩ negare posset si xp̃s ꝓxim⁹ adhesisset. † Et sedebat cũ mĩstr̃. Hiero. Atrium sacerdot̃ est circũitus secl̃aris. ministri demonia: cũ q̃bus q̃ sedet nõ põt flere pctã. ignis aũt desideriũ est carnis. † Sũmi vero sacerdotes ꝛ oẽe ꝯci. q̃re. aduer. iesuz testimoniũ. modus aũt iudicũ iniq̃rũ est aduersus ĩnocẽtes q̃rere testimonia ꝛ recipe falsa. † Summus aũt sacer. scin. vesti. ꝛc. ꝑ ħ fuit significatũ ꝙ p̃scindendũ erat sacerdotiũ iudeoꝝ: sicut ꝛ stabilitas sacerdotij xp̃i: ꝑ hoc ꝙ eius tunica etiã a crucifigẽtib⁹ eũ nõ fuit scissa. † Et ceperũt quidã ꝯspuere eũ ꝛc. Hiero. Ut sputaminib⁹ susceptis. faciẽ aĩe nr̃e lauaret: ꝛ velamine faciei sue velamẽ cordiũ nr̃oꝝ auferret. † Et colaphis. q̃bus ĩ capite ꝑcussus est caput hũani generis qḋ est adã sanaret. † Et alapis. q̃bus expalmat⁹ est laus ei⁹ maxĩa manibus nr̃is labijsq3 plauderet. vt ḋr: Oẽs gentes plaudite manib⁹. † Et statĩ iteꝝ gal. cantauit ꝛc. Hiero. Gallus luc̃ nũcius q̃d est nisi sp̃usſctũs: cuius voce in ꝓphis ꝛ apl̃is nos de trina negatione excitamur ad amarissimos p⁹ lapsuz flet⁹ q̃ male de deo cogitauim⁹ et male locuti sum⁹ ꝓxĩo ꝛ malefecim⁹ ad nosipos.

Ma.27. Luce.22. Joh.18. — Ma.27. Luce.22. Joh.18. — Ma.27. Luce.22. Joh.18. — Ma.27. Job.18. — Ma.27. Luce.22. Job.18.

In capi. xiiij. vbi ḋr in postil. Abba pater: idem significant ꝛc.

Additio. Abba pr̃ est ꝓprie nomẽ cyrũ .i. chaldaicũ: ꝛ frequenter habet in trãslatiõe chaldaica. Ca. XV

Et ꝯfestim mane facto. Hic ꝯñr describit xp̃i passio ꝑ gẽtiles cõsummata. Et p̃mo describit ip̃ius xp̃i crudelis occisio. scḋo eius fidelis ꝛ deuota tumulatio. ibi: Et cũ iã sero eẽt factũ. Prima in duas. q2 p̃mo describit xp̃i iniq̃ ꝯdemnatio. scḋo iniq̃ sñie executio. ibi: Et postq3 illuserũt ei. Prĩa in q̃ttuor. q2 p̃mo xp̃s gẽtili iudici p̃ñtatur. scḋo ab eo examiat. ibi: Et interrogauit eũ pilatus. tertio ei⁹ innocentia declarat. ibi: Per diẽ autẽ festũ. quarto inique ꝯdẽnat. ibi: Pilat⁹ autẽ volens satisfacere populo. Sentẽtia istarũ partium patet ex dictis Matth. xxvij. vbi ista ponunt eodem ordine a principio illius ca. vsq3 prope mediũ: tamen aliqua sunt ibi interposita que hic omittunt: quia Marcus breuitati studebat: vt dictũ fuit a principio libri huius.

Barrabam

Postq3 illu

†Crucifige eũ. Pilatus autẽ volens satiſfacere pplo dimiſit illis
hircũ emiſſariũ. *p peccatis occidendũ.*
a b barrabã: ꝛ tradidit ieſum flagel/
vt nos a cruciatibus liberaret.
lis ceſum vt crucifigeretur. † Milites autem duxerunt eum in atrium pretorij ꝛ conuocant totam
gentili eccl'ia.
c cohortem: ꝛ induũt eum purpu/
vt reges efficiamur.
ra: ꝛ imponũt ei plectentes ſpineam coronã: ꝛ ceperunt ſalutare †
d eum. † Aue rex iudeorũ. Et percutiebant caput eius arundine: ꝛ conſpuebãt eum. Et ponentes
e genua adorabant eũ. Et poſtq̃ a illuſerunt ei exuerunt illum pur/
gentili eccleſia. *iudeis.*
pura: ꝛ induerũt illũ veſtimentis
tanq̃ frater cain abel in agro.
f g ſuis: ꝛ educũt illũ vt crucifigerẽt
h eum. Et angariauerũt quẽpiam † pretereuntem ſimonem cyreneũ
i venientẽ de villa: patrẽ alexãdri b ꝛ ruffi: vt tolleret crucẽ eius. Et perducũt eum in golgatha locũ:
k quod eſt iterpretatũ caluarie lo/
amara vitis amarũ vinum facit: ꝛ ppinat ieſu. vñ: Dederũt in eſ.m.fel: ꝛ in ſi.m.p.m.aceto.
l cus. Et dabant ei bibere myrrha c†
a noluit bibere ſm Mattheum.
b maledictus oĩs qui pendet in ligno: factus eſt maledictus vt noſtrũ tolleret maledictum.
m n tũ vinũ: ꝛ nõn accepit. Et crucifi/ d

a Barrabam ꝛ tra.ieſum. Hiero. Hi ſunt duo hirci. vnus apompeius.i.emiſſarius cũ pctõ ppli in deſertũ inferni abſolutus dimittit. alter p peccatis abſolutorũ vt agnus occiditur. Pars dñi ſemp mactat. pars diaboli q̃ eſt mgr eorũ effrenata in tartara pcipitat. b Jeſum fla.ce. Ut nos a flagellis (Ps. 90.) liberaret. vñ: Flagellũ non appro.ta. (Ibi. 31.) tu. Cum prius diceret: multa flagella pctõris. Beda. Jeſum fla.ce. Ceſus (Joh. 19. a) eſt ab ipo pilato. vñ Johes: Apprehẽdit pilatus ieſum et flagellauit. Et poſt ſubiũxit: Et milites plectẽtes coronã de ſpinis ꝛc. ꝛ militibus illudẽdũ pbuit. Qd ideo fecit: vt eius penis ꝛ opprobrijs ſaturati vltra mortẽ nõ ſitirent. c Et induũt eũ pur. Be. Mattheus (Mat. 27. c) ita: Et ex.eũ chla.coc.cir.ei: qd idẽ ẽ. Pro regia ei purpura data eſt ei chlamys ab illudẽtibus: ꝛ eſt quedã rubra purpura cocco ſimilima. Pot etiã videri q Marcus purpuram cõmemorauit quã chlamys hẽbat q̃uis eẽt coccinea.

Et indu. Ueſtimẽtis ſuis nudat. i. iudeis purpura induit. i. gẽtili eccl'ia de amaris ppl'is collecta. Itẽ ea ſcandaliçante exutus: in fine iudaica rurſũ (Ro. 11. d) induit plebe. Cũ eni plenitudo gẽtiũ ſubintrauerit: tũc oĩs iſrl' ſaluus erit.

Quia rex dicebat: ꝛ h ſacerdotes ꝛ ſcribe imponebãt: qꝛ impiũ in populo vſurparet: illudẽdo induunt purpura q̃ reges vtunt. Pro diademate ſpineam coronã. p ſceptro regali calamũ (Mat. 27. c) donãt. ſicut Mattheus dicit: Et adorant q̃ſi regẽ ꝛc. Sicut cayphas ne/ (Joh. 11. f) ſciens dixit: Oportet eni vnũ hoiem mori p pplo. ſic milites oĩa myſtice neſcientes faciũt. Purpura: caro eius ru (Eſa. 63. a) bra paſſiõibus. vñ: Quare rubrũ eſt indumẽtũ tuũ: ꝛ ve.t.ſi cal.in tor. Spineã coronã portat: qꝛ pro nob factus (Joh. 1. d) mortal' nr̃a ſuſcepit delicta. vnd: Ecce agnus dei ecce q̃ tol. peccata mũ. Qr aũt ſpine pctã ſignificẽt dñs ſic oñdit: (Gen. 3. d) Terra tua ſpinas ꝛ tri.ger.tibi.i.conſciẽtia tua pũctiões tibi ꝛ aculeos viciorũ pcreare nõ ceſſabit. Qr vero ſm (Luce. 23. b) Lucã apud herodẽ alba veſte induitur: ꝛ ſm alios a militibus pilati coccineo vel purpureo habitu induitur: in vno innocẽtia ꝛ hũanitatis caſtitas. in altero exprimit veritas paſſiõis p quã venit ad gl'iam regni imortalis. Purpura eni ꝛ paſſionẽ ꝛ regnũ ſignificat. Sꝫ quia vt ait Apl's: (Gal. 3. d) Quotqt baptiçati eſtis xp̃m indu. ꝛ Eſa. His velut ornamẽ/ (Iſa. 49. e) to induerl. pot i vtroq̃ hitu pbroſa q̃dẽ inimicorũ iudicio: ſꝫ dñi electiõe gl'ioſiſſima multitudo electorũ deſignari q̃ in martyres ceteroſq̃ fideles diſtinguit. Alba veſte induit: cũ mũda pfeſſiõe iuſtorũ circũdat. Purpura vel cocco veſtit: cũ triumpho gl'ioſorũ martyrũ gloriatur. d Et pcu.ca.e. Caput xp̃i deus eſt. Caput g xp̃i pcutiũt: q̃ eũ denegãt eſſe deũ: ꝛ qui ſcripture auctẽ errorẽ ſuũ defendũt. Quia ſcriptura arũdine ſolet fieri. q. arũdine caput eius feriũt. In faciẽ eius ſpuũt q̃ preſentiã gr̃e eius execrãdis vbis ex interna cece mentis inſania pceptis reſpuũt ꝛ eũ in carne veniſſe negãt. e Adora.eũ. Quaſi falſo ſe dixiſſet deũ. Sed hodie qd eſt grauioris inſanie q̃dã eũ certa fide vt deũ verũ adorãt: ſ pverſis actibus morũ verba eius. q. fabuloſa deſpiciunt: ac pmiſſa regni illius tpalibus (Gen. 4. b) illecebris poſtponũt. f Et educũt. Hiero. Hic educit Abel (Ibid. 22. c) in agrũ a frẽ vt perimat. Hic adeſt iſaac cũ lignis: et abraam (Ibid. 37. e) cũ ariete int vepres herẽte. Hic adeſt Joſeph cũ thalari tuni/ (Nu. 21. b) ca lita ſanguĩe. Hic adeſt moyſes cũ virga ſerpẽte ſuſpẽſo in (Ibid. 13. b) ligno. Hic botrus in ligno portat. Hic adeſt helyſeus cũ ligno (4. Re. 6. a) ad q̃rendũ ſecurim q̃ in imo demerſa eſt: ꝛ natauit ad lignũ: id eſt genus hũanũ qd a ligno vetito i infernũ cecidit: p lignũ crucis xp̃i ꝛ p baptiſmũ aque ad paradiſũ natauit. Hic ad/ (Jone. 1. et 2.) eſt ionas de ligno nauis foris ꝛ in mare ventreq̃ ceti triduo miſſus. g Ut cru.eũ. Hiero. Ipa crucis ſpecies q̃d ẽ niſi forma q̃drati mũdi: Oriens de virtute fulget. arcton dextra te/

net: auſter

net: auſter leua pſiſtit: occidẽs ſub plantis firmat. Uñ Apl's: (Eph. 3. d) Ut ſciamus q̃ ſit latitudo: lõgitudo: ſublimitas ꝛ profundum. Aues in forma crucis ad ethera volãt: hõ adorat ꝛ natat i forma crucis: nauis p maria antẽna cruci aſſimilata ſufflat. Tau littera ſignũ ſalutis ꝛ crucis demonſtrat. h Et anga. Beda. Ipe dñs prio crucẽ ſuã portauit ſicut (Mat. 27. e) Joh. dic. poſt iſte ſimon. de q̃ ꝛ alij di/ (Lu. 23. d) cũt: ꝛ h ſatis congruo ordĩe myſterij. (Joh. 19. c) Chriſtus eni paſſus p nob no.re.ex. vt (1. Pe. 2. d) ſe.ve.e. Et qꝛ ñ hieroſolymita: ſ cyreneus a ciuitate lybie recte p eũ gentes ſignt: q̃ q̃ndã pegrini ꝛ hoſpites teſtamẽtorũ: nũc obediẽdo ciues ſũt et do/ (Mat. 27. c) meſtici dei. ſic alibi: Heredes q̃dẽ dei: (Joh. 19. a) coheredes aũt xp̃i. vñ: Simon obedi/ (Ro. 8. c) ens: cyreneus heres iterp̃tat. Et nota q de villa vẽire dr. Uilla eni grece: pagos. vñ paganos appellamus: q̃s a ciuitate dei alienos ꝛ q̃ſi vrbane pũſationis videmus exptes. Sꝫ de pago ſimõ egrediẽs crucẽ ieſu portat: cũ ppl's nationũ paganis ritibus relictis veſtigia dñice paſſiõis obedient ãplectit. Hie/ (Mat. 27. d) ro. Simon q̃ portat crucẽ i angaria: h (Joh. 19. a) eſt q̃ laborat p laude hũana. Cogunt eũ hoies huic labori quẽ non cogit timor vl' dilectio dei. i Patrẽ alex. Magne opiniõis ſimõ iſte videt eſſe: cũ ꝛ filij eius tãq̃ noti oĩbus ex noĩe deſignant. Hiero. Alij p merita patrũ ſuorũ cõmẽorãt: alij p merita filiorũ. Hic aũt ſimon q̃ crucẽ i angaria portat filiorũ ſuorũ meritis q̃ erãt diſcipuli cõmemorat. Per h monent i pñti vita patres adiuuari p merita filiorũ ſuorũ: vt ppl's iudaicus p p̃riarcharum: pphãrũ ꝛ apl'orũ merita ſepe cõmẽorat. De amaritudĩe. n. radicis ſurgit dulcedo oliue. Uñ Hiere. Oliuam vberẽ fructiferã (Hie. 11. b) ſpecioſã vocauit dñs nomẽ tuum. k Calua. lo. Hiero. Tradũt iudei q in h loco mõtis imolatus fuerit aries p (Gen. 22. b) iſaac: vt ibi decaluet xp̃s. i. carne ſua ſcꝫ iudea carnali ſeparet. Be. Extra portã truncabant capita dãnatorũ: et caluarie decollatorũ loca dicũt. Jõ ibi crucifixus dñs: vt vbi erat area dãnatorũ: ibi erigant vexilla martyrũ. Et qm̃ p nob factũ ẽ maledictũ crucis ꝛ flagellatus ꝛ crucifixus p ſalute oĩm. q. noxius int noxios voluit crucifigi. l Et da.ei bi.m.v. Be. Mattheus: cũ (Ma. 27. e) felle mixtũ: qd idẽ eſt. Fel ei p amaritudĩe poſuit. Myrrhatũ ei vinũ ẽ amariſſimũ: q̃q̃ fieri poſſit vt ꝛ felle ꝛ myrrha amariſſimũ redderẽt vinũ. Hiero. Et de. ꝛc. Hoc aceto ſuccus letalis pomi abſtergit. Et ñ accepit id p q̃ patit. Uñ de eo qd ñ ra/ (Ps. 68.) pui tũc exoluebã. m Et ñ ac. Mattheus: Et cũ guſtaſſet no/ (Ma. 27. e) luit bibere. Indicat Mattheus q p nob amaritudinẽ mortis guſtauerit: ſꝫ die tertia reſurrexerit. n Et cru. ꝛc. Hiero. Hic figit ſalus i ligno. prio ifixa ẽ mors i ligno: lignũ pmũ ſcie boni ꝛ mali. Scdm boni tm̃: ꝛ vite nob lignũ ẽ. Extenſio pme manus ad lignũ mortẽ apphẽdit: extẽſio ſcde vitã q̃ perierat inuenit. Ligno hoc vehimur p mare vndoſum ad terrã viuentiũ.

Nico. de lyra

a Poſtq̃ il. h pñr deſcribit iniq̃ ſnĩe late i xp̃m executio: vbi prio põit ipius xp̃i iudicati crucifixio. ſcdo crucifixi illuſio. ibi: Et ptere. blaſphemabãt. tertio illuſi expiratio. ibi: Et fctã ho. ſexta. ſnĩa iſtarũ ptiũ pts ex dictis Mat. xxvij. exceptis q̃ ſequũt. b Prẽm alex. ꝛ ru. hic dicit Hiero. q nomẽ iſtius ſimonis hic exp̃mit rõe filiorũ ſuorũ q̃ erãt diſcipli xp̃i. c Et da.ei.bi.ꝛc. dicũt aliq̃ q iſtd vinũ dr myrrhatũ ex pprietate myrrhe q̃ ẽ valde amara. iſta tñ amaritudo cauſabat ex admixtõe fell'. alij ãt dicũt q ñ ſolũ fuit ibi mixtio fell' ſ etiã myrrhe. d Et ñ acce. Cõtrariũ tñ videt Joh. xix. vbi dr: Cũ acce.ie.ace.ꝛc. Ad qd dicẽdũ q aliq̃d accepit ad guſtãdũ: modicũ tñ pp̃t ipletionẽ pphetie dicẽtis: In ſiti mea potauert me aceto. ꝛ qꝛ illõ qd modicũ ẽ q̃ſi nihil reputat. iõ h dr: q ñ accepit. ſ. ad pfecte bibẽdũ.

Erat autẽ

veſtimenta

a Vestimēta sua ꝛc. Beda. Quadripartita vest. xpi ſm numerū militū significat eccl'iam q̄ttuor partib⁹ orbis eq̄lr̄. i. cōcordiť diſtributā. Hiero. Veſtimēta dn̄i mādata sunt q̄b⁹ tegiť corp⁹ ei⁹ qđ eſt eccl'ia: qꝛ diuiduntꝛ inť milites gētiū vt ſint q̄ttuor ordines cū ſit vna fides. i. ꝯiugati: viduati: p̄poſiti: ſeparati. Sortiti ſunt tunicā indiuiſam q̄ eſt pax ꝛ veritas in cūctis in modū regal' amict⁹ vel anuli. b Mit. ſor. Hiero. Sup tunicā. ſ. q̄ erat incōſutulis. Hec ſortita oīm partium ſignificat vnitatē q̄ vno vinculo charitať cōtineť: qꝛ q̄ ſupeminet oī ſcie: et ſup oīa p̄cepta eſt. q. deſup ꝯtexta eſt. In ſorte gr̄a dei cōmendať. ſic enī in vno ad oēs ꝑuenit: cū ſors oīb⁹ placeat: qꝛ dī gr̄a in vnitate ad oēs ꝑuenit: ꝛ ſors ſoli⁹ dei iudicio venit vl' cedit. c Erat aūt hora ter. Hiero. Hoc ꝓprie Marcus. nā ſexta hora tenebre ſuffuderūt terrā vt nō q̄s poſſet mouere caput. A triceſimo nāq3 fructu Marc⁹ aſcendit ad cēteſimū. i. a t'tia hora cruc. vſq3 ad tertiā reſurrectiōis q̄ poſt tres dies fuit. Triceſim⁹ fruct⁹ in cruce. ſexageſimus ī inferno. centeſim⁹ in paradiſo. Quaſi dicō. ꝙ milites crucifixerūt eū: qđ factū ē hora q̄ſi ſexta ſm Joh. ſed pri⁹ iudei hora tertia crucifixerūt eū q̄ mag. dicendi ſunt eū crucifixiſſe: q̄uis nitanť h̄ diſſimulare: q̄3 milites q̄ ſm officiū ſuū duci ſuo paruere. d Et e. ti. Be. Titulus oñdit ꝙ nec occidēdo potuerūt efficere ꝙ nō eſſet eis rex. vñ: Ego aūt ꝯſtitut⁹ ſum. r. ab e. ꝛc. Bene ei ſimul eſt rex ꝛ pontifex: cū eximiā p̄ri ſue carnis hoſtiā offerret in altari cruc.: ꝛ reg. dignitatē titulo p̄tenderet: vt cūctis inſinuaret ꝙ ꝑ crucis patibulū nō ꝑdiderit: ſ3 ꝯfirmauerit imperiū. Hiero. Qꝛ in titulis pſalmoꝝ p̄notať. In finē ne corrūpas ꝛ cū trib⁹ linguis malchus iudeorū: baſileos exomoliſſon rex ꝯfeſſoꝝ: he tres lingue in cruc. patibulo ꝯiuncte ſūt: vt oīs lingua cōmemoraret ꝑfidiā iudeoꝝ. e Et cū eo crucifi. Be. Sic dicit Apl's: Vet⁹ hō nr̄ ſil' cū illo crucifix⁹ eſt vt deſtruať corp⁹ peccati: vt vltra nō dn̄eť ſup nos pctm̄. Q̄diu ḡ id agūt opa nr̄a vt euacueť corpus pcti: q̄3diu exterior hō corrūpiť vt interior renoueť: tp̄s eſt cruc. Hec q̄dē etiā ſūt bona opa tñ adhuc laborioſa: q̄ꝝ merces req̄es ei⁹. S3 iō dr̄ ſpe gaudētes vt req̄em futuraz cū hilaritate expectem⁹ ī. laborib⁹. Hāc hilaritatē ſignat crucis latitudo in trāſuerſo ligno vbi figunť man⁹. Per man⁹ enī opa: ꝑ latitudinē hilaritatē opantis intelligim⁹: qꝛ triſticia facit anguſtias. Per altitudinē cui caput adiūgiť expectationē retributiōis de ſublimi iuſticia dei. Per lōgitudinē q̄ totū corpus extēdiť tolerātiaz: vñ lōganimes dicunť. Per ꝓfundū qđ terre ē infixū ip̄m ſacri ſecretuz. Vñ Apl's: Vt in charitate radicati ꝛ fūdati poſſitis cōp̄hendere cū oīb⁹ ſctis q̄ ſit latitudo: lōgitudo: ſublimitas: ꝛ ꝓfundū. f Duos la. Be. Latrones q̄ cū dn̄o crucifixi ſunt: ſignāt eos q̄ fide ꝛ ꝯfeſſiōe xp̄i: vel agone ſui martyriȷ: vl' q̄ūlibet arctā ꝯtinētiā ſubeūt. Et q̄ h̄ ꝓ eterna gl'ia gerūt: dextri latrōis merito ꝛ fide ſignantur. Qui aūt ꝓ hūane gl'ie vl' q̄libet min⁹ digna intentiōe ſiniſtri latronis mentē imitať ꝛ actus. Hiero. Cū iniq̄s Ꝟitas deputata: vnū relinq̄t ſiniſtruz: alteꝝ aſſumit dextrū: ſic faciet in die iudiciȷ: ex ſili crimīe diſſileſ ſortiunť vias. Alter p̄cepit petrū ī paradiſuz: alter iudā ī infernū. Cōfeſſio breuis vitā acq̄rit longā: ꝛ blaſphemia finita pena plectiť eterna. Hic pullus iude ligať ad vitē. anabologiū. i. palliū tingiť in ſanguīe vue. hic lacerāt hedi vineā. g Mouētes. ca pi. ſ.

Rom. 6. a — *Eph. 3. d*

a ſ in q̄ttuor ordies. ſ in q̄ttuor ꝑtes ſm Joh.
b ſ mādata. ſ ꝛ alia p̄ter tunicā. ſ al's ſua.

a gētes eū diuiſerūt vēſtimēta ei⁹
b mittētes ſortē ſup eis quis quid
c tolleret. Erat āt hora tertia ꝛ cru
d cifixerūt eū† Et erat titulus cauſę

ſ hebraice: grece: latine.

e ei⁹ inſcriptuſ: Rex iudeoꝝ. Et cū
f eo crucifigunt duos latrones:

a ſ oues a dextris. ſ hic aſſumiť. b ſ hedos a ſiniſtris. ſ hic relinquitur.

vnū a dextris: et aliū a ſiniſtris ei⁹† Et impleta ē ſcriptura q̄

ſ latronibus.

dicit: Et cū iniq̄s reputat⁹ eſt. Et ‡
pretereūtes blaſphemabāt eum:
g mouentes capita ſua ꝛ dicētes:
† Vah q̄ deſtruiſ tēplū dī: ꝛ ī trib⁹

a ſ inſultant nephariȷ ſalutē quā inchoauerat.

dieb⁹ reedificaſ. Saluū fac temet
ip̄m deſcendens de cruce† Sil'r et
ſummi ſacerdotes illudentes ad
alterutruz cum ſcribis dicebant:
h Alios ſaluos fecit: ſeipſuz nō po
teſt ſaluū facere. Chriſtus rex iſra
i el deſcendat nunc de cruce: vt vi

ſ fraudulenta promiſſio.

k deamus ꝛ credam⁹† Et qui cū eo

ſ plurale pro ſingulari.

crucifixi erāt conuitiabantur ei.

ſ ſol refugit: qꝛ ñ p̄t videre mortē xp̄i ꝛ collaborat laborāti: vl' ne ipȷ blaſphemātes ſua luce fruerentur.

l m Et facta hora ſexta tenebrę factę
ſūt ꝑ totā t'rā vſq3 ī horā nonā† Et
hora nona exclamauit voce ma

ſ Beda. vt homo loquiť: vt homo flet: vt homo crucifigitur: vt homo turbatur.

gna ieſus dicens: Eli eli lamma
açabtani: qđ eſt interpretatum:

a ſ Hiero. p̄ncipiū ē viceſimip̄mi pſalmi. qđ enī i medio poniť: reſpice in me. in hebreo nō habeť.

n deus me⁹ de⁹ me⁹: vt q̄d dereliq̄
o ſti me? Et quidā de circūſtantib⁹
audientes dicebant: Ecce heliaz
p vocat. Currēs autē vn⁹ ꝛ implēs

capi. ſ. Hiero. Emittiť mors iniq̄ꝝ q̄ñ excitanť vincula inferni vſq3 ad ceruicē q̄ eſt ceruix hūani generl'. h Alios ſal. fe. Hiero. Etiā nolētes ꝯfitenť ꝙ alios fecit ſaluos: ꝛ ſe ꝓpria damnant ſn̄ia: qꝛ alios ſaluos fecit: ꝛ ſe ſi vellet ſaluare poterat. i Deſcen. n. d. c. Plus eſt de ſepulchro ſurgere: et tñ nō crediderūt. Hi oēs declinauerūt ſimul inutiles facti ſunt. k Et q̄ cū eo cru. ꝛc. Beda. Scđm Lucā vn⁹ latro blaſphemabat dicēſ: Si tu es chriſtus ſaluū fac te ꝛ nos. Alter eum redarguit ꝛ dicit: Dn̄e: memēto mei duz veneris in regnū tuū. Sic hodie q̄ ficto corde ꝛ ficta mente dn̄ice paſſiōis ſacramēta geſtant: ad mūdi gaudia liberari a dn̄o cupiūt: ꝛ iō a dn̄o cōtemnunť: nec vlla rn̄ſiōe digni iudicanť. Qui aūt cū apl'o in cruce xp̄i glorianturꝛ ita poti⁹ a p̄ntib⁹ erūnis optant exui vt ſpiritūſctm̄ ſuū in man⁹ dei cōmendent: vnaq3 cū xp̄o regni celeſtis participes ēē deſideret. Vñ dn̄s p̄ces ei⁹ q̄ ſalutē pie q̄rebat audiuit: qꝛ qui in tribulatiōib⁹ poſiti a dn̄o tm̄ tp̄alia ſolatia querūt: ꝛ a tp̄alib⁹ ſeparanť ꝛ eternis priuanť. Qui celeſtia petunt ad ea ſine dubio xp̄o medianre ꝛ miſerāte ꝑueniūt. l Et facta hora. Beda. Notandū qꝛ hora ſexta. i. ſole receſſuro a cētro mūdi crucifix⁹ ſit: ꝛ diluculo oriente ſole reſurrexit: qꝛ mortuus eſt ꝓpter pctā nr̄a ꝛ re. prop. iuſ. no. De adam enī peccāte dictuz eſt: ꝙ audierit vocē dn̄i ī paradiſo deambulantis ad aurā poſt meridiē inclinata iā luce fidei. Ad aurā refrigeſcēte feruore charitatis. Deambulās autē audiebatur: qꝛ ab hoīe peccante receſſerat. Ratiōis ergo īmo diuine pietatis ordo poſcebat vt eodez tp̄is articulo quo ade p̄uaricanti obcluſerat. latroni penitenti ianuā reſeraret paradiſi. Et qua hora p̄mus adā peccādo mundo mortē intulit: eadē hora ſecundus adā mortē moriendo deſtrueret. m Tenebre facte ſunt. Hiero. Hic adeſt Noe inebriat⁹ ac nudatus: celo ac terra tenebroſo pallio tectus: et ab hoīe irriſus: hic ſtillauit de ligno ſanguis. n De⁹ meus. Hiero. Inde inſcribiť pſalmus iſte ꝓ aſſumptione matutina: qua xp̄s ad crucem duciť. Verba filiȷ hoīs ī ꝓpha. Vñ etiā ſeq̄ť iuxta Lucā: In man⁹ tuas cōmendo ſp̄m meū. Nona hora iueniť eūſa domo decia dragma q̄ pierat. o Qui dā. Nō oēs. Forſitā milites romani ñ itelligētes ꝓprietatē hebrei ſmōis: ex eo ꝙ dr̄ eli. putauerť heliā ab eo vocari. Vl' iudei ſolito ſibi ſmone Ꝟba dn̄i deprauātes: ībecillitatē īfamabāt eū: ꝙ helie vocaret auxiliū. p Cur. aūt. Be. Johes pleni⁹ dicit. Poſtea ſciēs ieſus qꝛ iā oīa ꝯſūmata ſūt vt ꝯſūmareť ſcptura dicit: Sitio. Vas ḡ poſitū erat aceto ple. ꝛc. Quaſi h̄ min⁹ feciſtis: date qđ eſtis. Erant enī acetū degenerantes a vino ꝓphaꝝ ꝛ p̄riarchaꝝ tanq3 de pleno vaſe de iniq̄tate hui⁹ mūdi pleni: cor habētes ſic ſpongiā cauernoſis ꝛ tortuoſis latibulis fraudulentū. Iſopo circūpoſuerūt ſpongiā aceto plenā. iſopus herba hūilis pectus purgans: xp̄i ſignificat humilitatem quā circūdederūt ꝛ circūueniſſe putauerūt. vñ: Aſp̄ges me dn̄e iſopo ꝛ mū. Chriſti enī hūilitate mundamur: qꝛ niſi humiliaſſet ſemetip̄m factus obediēs

Luce. 23. e — *Ibidem. f* — *† Mat. 27. e* — *Lu. 23. e* — *† Eſa. 53. d* — *Lu. 22. d* — *† Mat. 27. e* — *Rom. 4. d* — *† Mat. 27. e* — *Lu. 23. e* — *† Mat. 27. f* — *Luc. 23. e* — *Joh. 19. e* — *Gen. 9. c* — *† Mat. 27. e* — *Ps. 30.* — *Luce. 23. f* — *Luc. 15. c* — *Joh. 19. f* — *Ps. 50.* — *Phil. 2. b*

Nico. de lyra

a Erat autē hora tertia ꝛ crucifixerūt euz. Joh. xix. dr̄: Erat autē hora quaſi ſexta. ſm veritatē erat hora media inter ſextā ꝛ tertiā. medium vero denoīatur ab vtroq3 extremoꝝ. ꝛ ideo ab euangeliſtis aliq̄ñ denomiatur tertia: aliq̄ñ ſexta.

Videns

ipsos cauos igni aptos. dolo malicia.
spongiam aceto circumponẽsq̧ amaritudinem. dulcedini.
calamo: potũ dabat ei dicẽs: Sinite videamus si veniat helias qui de celo.
a ad deponendum eum. Jesus au nos cum nulla vel cum vna que de terra. pater in man⁹ tuas com. spiritum meum.
tẽ emissa voce magna expirauit. celum aperitur.
b †Et velũ templi scissum ẽ i duo: † a nouissimi primi gentilis confitet plebs: iudaica cecata negat: vt fiat eius error peior priore.
c a summo vsq̧ deorsum. Uidẽns a† autem cẽturio qui ex aduerso stabat: q̃ꝛ sic clamãs expirasset ait: Beda. hoiem ꝛ deũ confitetur.
d Uere hic hõ fili⁹ dei erat. †Erant aũt ꝛ mulieres de lõge aspicientes iter quas erat maria magda a ad differentiã iacobi zebedei qui inter primos apostolos vocatus est ꝛ electus a dño.
e lenę ꝛ maria iacobi minoris: et ioseph mater ꝛ salomę. Et cũ essent b in galilea sequebãtur eum et mi Beda. mos erat vt mulieres preceptoribus de sua substantia ministrarent.
nistrabãt ei: ꝛ alię multę q̃ simul ascẽderant cum eo hierosolymã. in fine.
f †Et cuz iam sero esset factũ: quia c erat parasceue: quod est ante sab a deponẽs. Alle. iudaic⁹ ppl's deponẽs desperationẽ. b q̃ꝛ ramatha citas helcãe ꝛ samuel
g batũ: vẽnit ioseph ab arimathia d† e fide.
h nobilis decurio: qui ꝛ ipe erat ex f pectãs regnuz dei: ꝛ audacter in g ad christianos. malleator. viaticum.
troiuit ad pilatuz: ꝛ petÿt corp⁹ † iesu. Pilatus autez mirabatur si iam obÿsset. Et accersito cẽturione: interrogauit eum si iã mortuus esset. Et cum cognouisset a cẽturione: donauit corpus ioseph. a cor mundũ ꝛ peccatis mortuum.
i †Joseph aũt mercatus syndõnẽ: ꝛ deponẽs eũ iuuoluit syndone: in munimine fidei.
k ꝛ posuit eũ i monumẽto qđ erat

obediens vsq̧ ad mortẽ: mortẽ aũt crucis. sanguis ei⁹ in mũdationẽ nostrã fusus nõ esset. Per arundinẽ cui imposita est spongia scriptura significat: q̃ h̃ facto impletur: q̃ꝛ arundine scribit: sicut locutio q̃ p linguã format lingua dicit: Unde linguam grecã ꝛ latinã dicim⁹. Hiero. Currens aũt. Inuenit similitudinẽ eoꝝ: spongiã ꝯcauã: etatez aridã: ignib⁹ aptã. Implet aceto: h̃ ẽ malicia ꝛ odio vel dolo: de quo dominus plãtauit vineã soreth. Et quõ cõuersa es i amaritudinẽ vitis aliene: ꝛ expectaui vt faceres vuas: ꝛ fecisti spinas. a Jesus aũt. Beda. Quid dixerit Lucas aperit. Pr̃ in man⁹ tuas cõmẽdo spm̃ meũ. ꝛ h̃ dicẽs expirauit. [Luce. 23. f] Qđ aũt dicit Johes: cũ accepisset acetũ dixit: Cõsũmatũ ẽ: ꝛ incli. ca. tra. s. [Joh. 19. f] [Luce. 23. f] Inter h̃ qđ ait: ꝯsũmatũ ẽ: ꝛ illud: inclinato capite emisit spm̃: emissa ẽ vox illa magna quã Johes tacet ceteri cõmemorãt: In manus tuas ꝛc. Hiero. Jesus aũt ꝛc. Infirmata eteni carne mox ṽtus diuina inualuit q̃ dicit: [Ps. 11. 7] Aperite mihi por. ius. ꝛc. Nos aũt cũ nulla vel vna voce morimur q̃ de terra sum⁹. Ille eni cũ exaltata voce expirauit q̃ de celo descẽdit. b Et ve. tem. ꝛc. Ut arca testamẽti ꝛ oĩa legis sacra q̃ tegebant appareãt: ꝛ ad gẽtes [Ps. 57.] trãseant. Ante dicebat: Not⁹ i iudea [Ibi. 56.] de⁹: in is. m. n. e. Nũc aũt exal. s. c. de⁹ ꝛ sup o. ter. g. t. Et in euãgelio prius. [Mat. 10. a] In viã gentiũ ne abieritis. ꝛ post passionẽ: Ite ꝛ docete omẽs gentes ꝛc. [Ibi. 28. d]

c Uidens aũt. Ostẽdit q̃re centurio miratur: q̃ꝛ vidit euz sic expirasse. i. spm̃ emisisse. Nullus eni h̃z ptãtẽ emittendi spm̃ nisi ꝯditor aĩaꝝ. Uere ꝛc. Hiero. Nota q̧ cẽturio ante crucẽ in ipso scãdalo passiõis vere filiũ dei cõfitetur: ꝛ Arrius in eccl'ia p̃dicat creaturam. Unde merito p centurionez fides eccl'ie significat q̃ velo mysterioꝝ celestiũ p mortẽ dñi reserato: ꝯtinuo iesuz ꝛ vere iustũ hoiem: ꝛ vere filiũ dei synagoga tacente ꝯfirmat. d Erãt autẽ. Hiero. Sicut non excludit muliebris sexus a salute p mariã virginẽ: ita nõ repellit a mysterio crucis scie ꝛ resurrectionis p viduã mariã magdalenã ꝛ ceteras mr̃es. e Jacobi mi. Beda. Minorẽ iacobũ dicit iacobum alphei q̃ ꝛ frater dñi: eo q̧ esset fili⁹ ma [Joh. 19. e] rie matertere dñi. De q̃ Johes. Stabant aũt iuxta crucez iesu mr̃ ei⁹: ꝛ so. ma. e. ma. cle. ꝛ m. m. Cleophe videtur eã dicere a patre vel a cognatione.

f Et cũ iã. Beda. Parasceue grece: p̃paratio latine. Hoc noĩe iudei inter grecos morãtes sextã sabbati appellabant: q̃ꝛ in eo q̃ sabbato erãt necessaria p̃parabãt. Sm̃ q̧ de mãna dictum est. Sexta die colligetis duplum ꝛc. [Gen. 2. a] Quia ẽ sexta die hõ factus est: ꝛ tota mũdi creatura pfecta est. septima autẽ ꝯditor ab oĩ ope suo reqeuit. vñ ꝛ hũc sabbatũ. i. requiẽ dici voluit: recte saluator eadez sexta die crucifix⁹ hoiem restaurauit. Ideoq̧ cũ accepisset acetũ dixit: Cõsummatum est. i. diei sexte opus cõpletũ est: qđ p mũdi reparatiõe suscepi. Sabbato autẽ in sepulchro reqescens resurrectiõis que octaua die futura erat expectabat exitũ: vbi nr̃e deuotiõis et retributiõis plucet exẽplũ: q̃s in hac. vj. etate p dño pati ꝛ mundo necesse est crucifigi. In. vij. vo etate. i. cũ leti quisq̧ debitũ soluerit corpora q̃dẽ in tumul. aĩas aũt in secreta pace cũ dño gaudere: ꝛ post bona opa oportet q̃escere: donec. viij. veniẽte etate ꝛ ipa corpa resurrectiõe glorificata cũ aĩab⁹ sil' incorruptionẽ eterne hereditatis accipiãt. g Uenit ioseph. Hiero. Joseph venit sero parasceue ab arimathia q̃ interpretat deponẽs: ad deponendũ corp⁹ xp̃i in monumẽto. Nobilis decurio expectãs redẽptionẽ dei. Intrauit ad pilatuz ꝛ petÿt corp⁹ iesu. Joseph inuoluit syndõe: i syndõe inolutũ corp⁹ posuit i monumẽtũ qđ excisũ erat d petra: ꝛ aduoluit lapidẽ ad ostiũ monumẽti marie aspiciũt vbi poneret. Hec oĩa ꝯgruũt ad populũ iudaicũ in fine credentez: q̃ nobilitat fide vt abrae sit fili⁹: deponit desperationẽ: expectat regnũ dei: intrat ad christianos vt baptiçet: qđ significat nomẽ pilati. i. os malleatoris. i. q̃ domat gentes feras vt regat eas in virga ferrea: ꝛ petit sacrificiuz qđ donat penitẽtib⁹ in fine. i. viaticũ: ꝛ mũdo corde ꝛ peccatis mortuo inuoluit in munimine fidei stabilitũ operculo fidei p opa charitatis ꝯcludit. Finis eni p̃cepti est charitas. [1. Tim. 1. a] Aspicientibus a longe electis q̃ sunt stelle maris: qñ si fieri põt scandaliçabunt etiã electi. [Ma. 27. f] [Luce. 23. g] h Decurio. Officiũ curie administrãs magne dignitatis apud seculũ: maioris apud deũ fuisse legitur. Talẽ eni fuisse decebat q̃ corp⁹ dñi sepeliret: qui ꝛ p iusticiã dignus esset: ꝛ p nobilitatẽ secularis potentie facultatẽ obtineret. Nõ eni ignot⁹ aut mediocris ad p̃sidẽ accedere: ꝛ crucifixi corpus posset impetrare. [Mat. 27. f] i Joseph aũt ꝛc. Beda. Ex simplici sepultura domini ambitio diuitũ ꝯdẽnat: q̃ nec in tumulis pñt carere diuitÿs. Allego. [Allego.] Corpus xp̃i nõ auro nõ gẽmis aut serico: sed lineo puro obuoluenduz est.

[Moralit.] Moraliter aũt ille in syndone munda iesum inuoluit: q̃ eũ pura mente suscipit. Hinc eccl'ia sacrificiũ altaris nõ serico neq̧ panno tincto: sed lineo terreno celebrat: sicut corp⁹ dñi in syndone mũda sepultũ est. sic a papa Siluestro statutũ est. k Qđ erat excisũ de petra ꝛc. Beda. Dicit q̧ monumẽtum dñi dom⁹ rotũda fuit de subiacẽte rupe excisa: tante altitudinis vt hõ rectus cõsistẽs vix extenta manu culmẽ possit attingere. Et h̃z introitũ ab oriente: cui lapis ille magn⁹ aduolut⁹ atq̧ imposit⁹ est. In ei⁹ pte aq̃lonari ipm sepulchꝝ. i. loc⁹ dñici corpis de eadẽ petra fact⁹ est septẽ hñs pedes longitudinis: triũ palmoꝝ mẽsura a pauimento alti⁹ eminẽs. Qui. s. loc⁹ non desup s̃z a latere meridiano p totũ patet vñ corp⁹ inferebat. Color aũt monumẽti ꝛ loculi albo ꝛ rubeo dicit esse pmixtus. [Ma. 27. g] [Luce. 23. g] [Joh. 19. g] ☞ Maria autem

Nico. de lyra

a Uidens aũt centurio q̃ ex aduer. sta. q̃ꝛ sic cla. expi. ait ꝛc. videbat eni q̧ illa vox nõ poterat naturaliter formari ab hoie sic ppinq̃ morti: ꝛ iõ conclusit q̧ esset formata ṽtute dei dicẽs: Uere hic hõ fili⁹ dei erat. b Et cũ iã sero factũ eẽt. Hic describit ipi⁹ xp̃i deuota tumulatio: ꝛ ptz snĩa ex dictis Matth. xxvij. exceptis que sequunt. [Mat. 27. g] [Luce. 23. g] [Joh. 19. g]

c Quia erat parasceue. i. p̃paratio: quia tũc erat feria sexta in qua p̃parabant ea q̃ debebãt comedi die seq̃nti. d Uenit ioseph. ad sepeliẽdũ xp̃m anteq̧ itraret sabbatũ in q̃ non erat licitũ facere talia. e Ab arimathia. q̃ antiq̃tus dicta est ramatha: de q̃ fuit Samuel: vt hr̃. j. Reg. f Decurio. i. vn⁹ de curialib⁹. decuriões eni dicunt q̃ sunt de curia alicui⁹ magni principis. dicunt etiã decuriones q̃ accipiũt curã plebis. g Et audacter introiuit ad pilatũ ꝛc. p̃us eni erat discipul⁹ xp̃i occultus ppter metũ iudeoꝝ: sed exẽplo mortis xp̃i aniat⁹ ostdit se publice esse christi discipulũ petendo ei⁹ sepulturã ꝛ exeq̃ndo.

Et aduoluit

a Maria aūt magda. Be. Lucas dicit q̄ astabant oēs noti ei⁹ a lōge: ⁊ mulieres q̄ secute fuerāt eū. Sz alijs deposito corꝑe ei⁹ ad sua remeantib⁹ sole muli eres q̄ arti⁹ amabant funus subsecute quō poneret suspicere curabāt: vt ei ꝯgruo tꝑe mun⁹ deuotionis offerrēt. Beda. Mora. Sancte mulieres die parasceues. i. ꝑparatiōis idē faciūt: cum aīe hūiles et q̄ maioris sibi cōscie fragilitatis eo maiore saluatoris amore feruentes passiōis ei⁹ vestigijs in h̄ seclo (q̄ ꝑparanda reqes futura) diligēter obsequunt̄. Et si forte valeāt imitari pia curiositate q̄ ordīe sit ei⁹ passio amplectēda ꝑpendunt. Ca. XVI

a Et aduol. la. ad ostiū monu. circa enī sepulchꝝ erat q̄dā clausura: ⁊ ad ostiū illi⁹ clausure fuit posit⁹ lapis magn⁹ nō a solo ioseph: sed etiaz ab alijs q̄ fuerūt cū eo in sepultura xp̄i. b Maria aūt mag. ⁊ ma. ioseph. i. q̄ erat mater ioseph. c Aspiciebāt vbi poneret. ad h̄ vt transacto sabbato venirent ad vngendum corpus eius. Ca. XV.

Moralit.

b Et cū trans. ⁊c̄. Be. Lucas dicit: q̄ reuertētes a monumēto parauerūt aromata ⁊ vnguēta ⁊ sabbato siluerūt: q̄ mandatuz erat vt sabbati silentiū a vespera vsq̄ in vesperā seruaret̄. Ideoq̄ religiose mulieres sepulto dn̄o dū licuit opari. i. vsq̄ ad solis occasum vnguēta parauerūt. vt Lucas dicit: Et q̄ ꝑ angustia tꝑis explere nō potuerūt: mox trāsacto sabbato. i. occidēte sole vbi opādi licētia rediȷ̄t: festinauerūt emere aromata sicut Marc⁹ dicit: vt venientes mane vngerent iesuz. Neq̄ vespere sabbati ꝑoccupante iam noct̄ articulo monumētū adire valuerūt. c At venientes vnge. Mora. Sancte mulieres q̄ dn̄m fuerāt secute cuz aromatib⁹ ad monumētū venerunt: ⁊ ei quē viuentez dilexerunt etiā mortuo studio hūanitatis obsequunt̄. Et nos q̄ in eū qui mortu⁹ est credētes: si odore virtutuz refecti cū opinione bonoꝝ operū querim⁹ dn̄m: ad monumētū ei⁹ cū aromatib⁹ venim⁹. Q̄r aūt valde mane veniūt ad monumentū orto iā sole. i. cū iā celum ab oriētis parte albesceret: qd̄ fit solis oriētis vicinitate: ad lr̄am magn⁹ q̄rēdi ⁊ inueniendi dn̄m feruor charitat̄ ondit̄. Mystice aūt nob̄ exēplū dat̄ illuminata facie decussis vitioꝝ tenebr̄ odorē bonoꝝ operū dn̄o ⁊ orōnū suauitatē offerre. Hiero. Nunc cū aromatib⁹ redolētib⁹ cū spōsa ⁊ adolescētib⁹ q̄ currūt: post eā ꝯsꝑgim⁹ librū. i. cubile mētis nr̄e. Nunc introducit nos rex ī cellaria sua. Nūc surgit amica maria: hyems abijt: pluuia recessit: flo. ap. vox turturis audita ē in t̄ra nr̄a. vi. flo. odo. de. rediȷ̄t sponsus de vmbra sub q̄ dormiūt in meridie. Postea tristia sabbata felix irradiat dies q̄ ꝑmatū ī diebus tenet: luce p̄ria ī ea lucescēte: ⁊ dn̄o ī eo cū triūpho resurgēte ⁊ dicente: Hec ē dies quā. f. d. ⁊c̄. d Et valde ma. Hiero. Qd̄ ali⁹ dic̄ diluculo. Diluculuz ē int̄ tenebras noct̄ ⁊ diei claritatē ī q̄ sal⁹ venit ī ecclesia declarāda more sol̄ q̄ ꝯsurgēs roseā ꝑmittit aurorā: vt tāt⁹ splēdor ꝑꝑat̄ ocul̄ possit videri: cū tꝑs dn̄ice resurrectiōis illuxit: vt tūc laudes xp̄i tota cātaret ecclia sctāꝝ femiāꝝ: qn̄ vitā ꝑstitit ⁊ lumen credulitat̄ infudit. e Et di. ad inui. Hiero. Aq̄le ꝯgregant̄ ad corp⁹: martyres ⁊ apl̄i vidēt lapidē reuolutū q̄ ē lex mort̄. q. d. Ubi ē mors acule⁹ tu⁹? f Reuolutū la. Be. Quō lapis ꝑ āgelū sit reuolut⁹ Mattheus dicit. Allego. aūt lapidis reuolutio resurrectionē sacroꝝ xp̄i q̄ velamīe lr̄e leḡ tecta erāt insinuat. lex eteni ī lapide scp̄ta ē cui⁹ ablato tegmine. glīa resurrectiōis ondsa ē: ⁊ abolitio mort̄ ātiq̄ ⁊ vita nob̄ sꝑanda ꝑpetua toto orbe cepit ꝑdicari. g Iuuenē. Hiero. Nō senē: n̄ īfantē: s̄ iocūdū etate: vt d̄r: Letare iuuēis ī adolescētia tua: q̄ h̄ ē h̄ra dū senio mixta.

Beda

Margin: Moralit. — Lu. 24. a — B — Moralit. — Mystice — Canti. 2. c — Ps. 117. — Lu. 24. a — Mat. 28. a — Allego — Eccle. 21. d

---

a ſ que est christus. b ſ per opera charitatis. ſ al's in. c ſ operculū fidei.

excisuz de pētra: ⁊ aduoluit lāpidē ad ostiuz monumēti. † Maria autē magdalene ⁊ maria ioseph aspiciebant vbi poneret.

a ſ electi qui sunt stelle maris. ſ a lōge: q̄ scādalizabunt̄ si fieri pōt etiā electi. ſ p⁹ tristia sabbata felix irradiat dies.

Et cū trāsisset sabbatū maria magdalene et maria iacobi et salome emerūt aromata vt veniētes vngerent iesū. † Et valde mane vna sabbatoꝝ veniūt ad monumentū orto iā solē. Et dicebāt ad inuicē. Quis reuoluet nob̄ lāpidez ab ostio monumēti? Et respicientes viderūt reuolutum lapidem. Erat q̄ppe magn⁹ valde. Et itroeūtes i monumētū: viderūt iuuenē

ſ electi qui sunt stelle maris. ſ .i. p̄ria a sabbato: eadē p̄ria sabbati d̄r: q̄ nunc dn̄ica appellat̄. ſ .i. redēptionū q̄ in sabbat̄ custodiebantur. a ſ post occasum corꝑis. b ſ .i. christo. a ſ legem mortis. a ſ originale peccatū. b ſ legem mortis. ſ .i. etiā infantes tangit in vtero gemitus omnium ⁊ omnibus grauis. a ſ Be. in domū. s. rotūdā q̄ erat excisa in petra.

Moraliter.

† Et interrogauit eū pilat⁹ ⁊c̄. Iusti traditi sunt romano exercitui q̄ saluatorē tradiderūt romanoꝝ ꝑsidi. † Ita vt mira. pilat⁹. scꝫ de ei⁹ patiētia quē audierat peritū ī lege ⁊ potentē ad oīa rn̄dere. † Pontifices aūt cōci. tur. ⁊c̄. adhuc hodie aliq̄ maḡ nitunt̄ saluare ⁊ etiā ꝓmouere malos homīes q̄ bonos. † Pilat⁹ aūt vo. satisfa. po. ⁊c̄. Sic faciunt mali iudices ꝓ fauore hūano iusticiā subuertentes. † Et cepe. eū sa. ⁊c̄. ita faciūt multi in eccl'ia: deuote salutātes eū in apparētia: sz euz expoliāt bonis ⁊ affligūt ⁊ ꝑcutiūt in mēbris suis. † Et anga. quēpiā ⁊c̄. sic multi portāt hodie in angaria crucē pnie. c† Et dabāt ei bi. vinū mir. ⁊c̄. Sil'r hodie multi dant xp̄o bibere potū amaꝝ: ⁊ diuidūt sibi vestimēta sua rapiētes bona simpliciū xp̄ianoꝝ. † Et cum iniq̄s depu. ē. sic fit hodie ip̄ius mēbris ꝑ iusticie subuersionē ī mult̄ loc̄. † Et ꝑtere. blasphe. eū ⁊c̄. h̄ sil'r faciūt detractores bona facta mēbroꝝ xp̄i denigrātes. † De⁹ me. vt q̄d dereli. me. ꝓpter qd̄ nō dꝫ xp̄ian⁹ mirari si a deo ꝑmittit̄ ꝑ malos tribulari: q̄ sic suo capiti cōformat̄. † Et velū ⁊c̄. scis. ē. j. Coꝝ. iij. d̄r templū dei sctm̄ ē qd̄ estis vos. ⁊ iō velū hui⁹ templi scindit̄ qn̄ ꝑ cōpassionē mort̄ xp̄i fidel̄ ab oī terrenorū inordinato amore sepat̄. † Uidens aūt cen. ⁊c̄. ꝑ h̄ q̄ iste gentil̄ ꝯfitebat̄ in xp̄o veritatē deitat̄: significata fuit illuminatio futura gentiū ⁊ excecatio iudeoꝝ. d† Uenit ioseph ab arimathia. Sequit̄: † Et petijt corp⁹ iesu ⁊c̄. Moralit̄ ioseph q̄ interꝑtat̄ accrescēs corp⁹ iesu petit. qn̄ ꝑsona crescēs ī v̄tutib⁹ eucharistiā sumit. ⁊ īuoluit ī sindōe qn̄ deuotionē suā abscōdit ab hūana laude. ⁊ ponit in monumēto qn̄ iugit̄ cogitat de ipso: q̄ monumētū d̄r q̄si monens mentem. ꝑ h̄ aūt q̄ sctē mulieres aspiciebāt vbi poneret̄: significatū fuit q̄ religiose ꝑsone que sunt mūdo mortue: debent cū eo ꝑ cōpassionē sepeliri vt resurrectionis eius participes fieri mereantur. Ca. XVI

Margin: Ma. 27. d — Ma. 28. a — Lu. 24. a — Ioh. 20. a

Et cū trāsisset sabbatū. Postq̄ descp̄ta ē reductio pctōris ī deuz ꝑ xp̄i ꝑdicationē ⁊ sue passiōis redēptiōez. hic ꝯn̄r describit̄ dicta reductio ꝑ suā resurrectionē ⁊ ascēsionē. ⁊ p̄io describit̄ manifestatio sue resurrectiōis. scd̄o sublimatio sue ascēsiōis. ibi: Et dn̄s q̄dē iesus. P̄ria in duas. q̄ p̄io describit̄ māifestatio resurrectiōis ꝑ denūciationē angeli. scd̄o ꝑ apparitionē ip̄i⁹ dn̄i. ibi: Surgēs iesus. Circa p̄mā partē describit̄ aduēt⁹ mulieꝝ ex deuotiōe ad sepulchꝝ vbi audierūt ab angelo resurrexisse dn̄m. ⁊ h̄ est qd̄ d̄r: Et cū trāsisset sabbatū ⁊c̄. Q̄ꝫdiu enī durauerat sabbatū nō erat eis licitū aliq̄d emere: sed in vespe eiusdē diei termīabat̄ solēnitas: ⁊ tūc emerūt aromata vt ī crastino bene mane venirēt ad sepulchꝝ. iō subdit̄: e Et val. ma. vna sab. i. p̄ria dieꝝ illi⁹ hebdomade post sabbatū. sicut d̄r Gen. j. Et factū ē vespe ⁊ mane dies vn⁹. i. prim⁹. Sciendū etiā q̄ oēs dies illi⁹ hebdomade vocabant̄ sabbata ꝓ tanto q̄ erant festiue: eo q̄ solēnitas pascalis durabat septē diebus. prima tn̄ dies ⁊ septima erāt celebriores intermedijs: ita q̄ in illis poterāt emi aromata illa. f Orto iā sole. i. ad ortū appropinquante. sol enim potest intelligi oriri dupliciter. Uno modo ꝑfecte qn̄ primo egredit̄ ⁊ apparet suꝑ terrā: ⁊ sic nō accipit̄ hic. Alio mō qn̄ lux ei⁹ incipit apparere. s. in aurora: ⁊ sic accipit̄ hic ort⁹ solis. ⁊ ideo Ioh. xx. d̄r q̄ adhuc tenebre erāt: q̄ aurora media est int̄ teuebras noctis ⁊ lucē ꝑfectā diei. ⁊ iō ab vtroq̄ pōt noīari sicut mediū ad extremis: q̄ participat naturā vtriusq̄ extremi. g Quis reuoluet nobis lapidē. q. d. nō possum⁹ reuoluere ꝑ nosip̄as: q̄ erat magn⁹ valde. ⁊ postea subdit̄: h Uiderūt reuolutū lapidē. ꝑ angelū q̄ venerat ad manifestandū xp̄i resurrectionē factā. i Et introeūtes in monumētū. i. ītra clausurā q̄ erat circa monumentū. Dicit̄ aūt monumētū q̄si monēs mētem. s. illi⁹ q̄ aspicit vt oret ꝓ aīa sepulti ⁊ ꝑcogitet de morte ꝓp̄ria. k Uiderūt iuuenē. Lu. xxiiij. d̄r: Ecce duo viri astiterūt secus illas in veste fulgenti. i. duo angeli in specie viroꝝ. ꝓpter hoc dicit Aug⁹. q̄ ibi apparuerūt tres angeli. vn⁹ extra monumētū intra tn̄ ꝑdictā clausuraz sedēs suꝑ lapidē reuolutū. sꝫ intra monumētū apparuerūt duo. vn⁹ ad caput ⁊ ali⁹ ad pedes vbi positū fuerat corp⁹ iesu. vt d̄r Ioh. xx.

Dicite

Beda. Mulieres angelos vidēt q̄ cū aromatibꝰ venerūt: qꝛ ille mētes ſupnos ciues aſpiciūt q̄ cū vtutibꝰ ad deū p ſancta deſideria veniūt. a Sedentē in dex. Be. Ad meridianā partē loci illiꝰ vbi poſitū fuerat corpus ieſu. Corpꝰ eni qđ ſupinū iacēs caput hēbat ad occaſū: dexterā neceſſe erat hēre ad auſtrū. Scribit aūt Mattheꝰ ꝙ angelū q̄ reuoluit lapidē ab oſtio monumēti: pmo viderūt ſup ipm lapidē ſedentē q̄ eas intrare in locū vbi poſitꝰ erat dñs iuſſerat: ꝛ videre ꝙ iā reſurrexit a mortuis. Lucas aūt ꝙ intrantes in monumētū duos angelos ſtantes ibi īuenerunt. Grego. Per ſiniſtrā vita p̄ſis: p dexterā vita eťna ſignaꝭ. iuxta illud: Leua eiꝰ ſub capite meo: ꝛ dextera eiꝰ amplexabitur me. Quia xp̄s iā p̄ntis vite corruptionē trāſierat: recte q̄ eiꝰ vitā pennē nūciabat in dextera ſedebat. Qui in ſtola candida apparuit: qꝛ ꝛ ſue ꝛ nr̄e feſtiuitatis gaudia nūciauit. Illa eni dñi reſurrectio ꝛ nos ad īmortalitatē reduxit: ꝛ ad angelorū numerū reſtituēs: celeſtis patrie dāna reparauit.

Marginalia: Mat. 28. a; Luce. 24. a; Canti. 2. b

b Nolite expaueſcere. Grego. Quaſi paueāt illi q̄ n̄ amāt aduētū dñi vel ſupnorū ciuiū: q̄ vitijs preſſi de eorū ſocietate deſperāt. Uos aūt q̄d timetꝭ q̄ vr̄os cōciues videtꝭ? Ūn̄ Mattheꝰ angelū appāruiſſe deſcribens ait: Erat aſpectus eiꝰ ſicut ful. ꝛ ve. e. ſicut nix. c Jeſum. Salutare. Sed qꝛ multi n̄ ſubſtātialiter ſed nuncupatiue h̄ noīe dicebāt: determiat p locū naçarenū. ꝛ cām ſubdit: crucifixū. Atq̄ addit: ſurrexit nō eſt hic. p p̄ntiā carnis: qui tn̄ nuſq̄ deeſt p p̄ntiā maieſtatis. d Ecce lo. vbi po. Oſtendiť mortalitas mortalibꝰ ad actionē grārū debita: vt intelligamꝰ q̄d ſimus ꝛ fuerimꝰ: ꝛ ſciamꝰ quid erimus.

Marginalia: Mat. 28. a

a ſ regnantē in ꝓſperꝭ: hic inuenis formā reſurrectionis timētibꝰ mortē oſtendit. b ſ que vera leticia eſt hoſte depulſo regno adepto.

a ſedentē i dextrꝭ cooptū ſtōla can

ſ Hiero. qđ oculꝰ nō vidit nec aurꝭ a. q̄ p̄. d. d. ſe

dida ꝛ obſtupuerūt. Qui dixit il

ſ deus charitas eſt. timor nō eſt in charitate.

b c lis † Nolite expaueſcere: ieſum q̄ri

ſ a loco. ſ a cauſa.

tis naçarenum crucifixū: ſurrexit

ſ radix amara crucis euanuit: flos vite cū fructibus erupit: qui iacuit in morte ſurrexit in gloria.

d nō eſt hic. Ecce locus vbi poſue

a ſ mulieribꝰ dr vt nūcient aplis: qꝛ p mulierem mors nunciata eſt: p mulieres vita reſurgens.

rūt eū. Sed ite dicite diſcipulꝭ eiꝰ a

e f ꝛ petro: qꝛ p̄cedet vos in galileā. †

ſ non ſicut vidiſtis.

Ibi eū videbitꝭ ſicut dixit vobiſ.

g † At illę exeūtes fugerūt d monu

ſ angelorum ꝛ hoim.

mēto. Inuaſerat eni eas pauor ꝛ b

h tremor: ꝛ nemini q̄cq̄ dixerunt. c†

i Timebāt eni. Surgens autē ie d†

a ſ quomodo ꝛ vbi hec apparitio facta ſit Johānes pleniſſime dicit.

k ſus mane pria ſabbati apparuit

videbitis. i. ibi mēbra eius inuenietis. ibi corpꝰ eius viuū in eis q̄ vos ſuſcepint cognoſcetis. Scd̄m autē h̄ ꝙ galilea reuelatio dr: nō intelligendū eſt in forma ſerui: ſed in q̄ eſt equalis patri q̄ dicit: Ego diligā eū ꝛ oſten. ei meip. nō ſm hoc ꝙ videbant eū: nō etiā ſm h̄ ꝙ cū cicatricibꝰ vidēdū ꝛ tangēdū poſt reſurrectionē oñdit: ſed ſm ineffabilē lucē q̄ illu. o. ho. ve. in hunc m. ſm ꝙ lux lucet in tenebris: ꝛ tene. eū nō compre. Illuc nos p̄ceſſit. vñ ad nos veniens nō receſſit: ꝛ q̄ p̄cedēs nō deſeruit. Illa eī reuelatio vera eſt galilea cū ſiles ei erimꝰ ꝛ vi. e. ſi. eſt. Ipa etiā erit beatior trāſmigratio ex iſto ſeculo ī illam eternitatē ſi eiꝰ p̄cepta ſic amplectamur: vt ad eiꝰ dexterā aggregari mereamur. Tunc eni ibūt in ignē eternū ſiniſtri: iuſti autē in vitā eternam. Hinc illuc trāſmigrabūt: ꝛ ibi eū videbūt quō nō vidēt impij. Tolleť eni impiꝰ vt nō videat claritatē dei: et impij lumē nō videbūt. Hec eſt autē vita eterna vt cog. te ve. de. ꝛ quē mi. ieſum xp̄m: ſicut in illa eternitate cognoſcetur: q̄ ꝛ nos pducet ꝓpter formā ſerui vt liberi ꝯtēplemur formam domini. g Fugerunt. Hiero. De futura vita dr: Fugiet dolor ꝛ gemitꝰ. Imitāť mulieres aī reſurrectionē oīm qđ faciūt poſt. i. ꝙ facture ſūt fugiūt mortē ꝛ pauorē. h Et nemi. Hiero. Quia illi ſoli myſteriū reſurrectiōis vidēt q̄ meruerūt. vñ ſm Joh. Petrꝰ āt ſurgēs cucurrit ad monumētū vt videret q̄ audiuit. Be. Marcꝰ. Et ne. q. d. Lucas: Et egre. a mo. nū. h̄ o. il. xi. Mattheꝰ: Et exierť ci. d mo. cū ti. ꝛ gau. cur. nū. diſ. eiꝰ. Sꝫ poſſumꝰ ītelligere: qꝛ nemi āgelorū q̄cq̄ dixerūt. i. ad ea q̄ ab illis audierāt nihil r̄nderūt: aut cuſtodibꝰ

Marginalia: Joh. 1. a; 1. Joh. 3. a; †; Mat. 28. e; Luce. 24. a; Mat. 25. d; Joh. 17. a; †; Mat. 28. b; Luce. 24. c; Joh. 20. b; C; Lu. 24. b; Mat. 28. b

e Et petro. Beda. Petrꝰ vocať ex noīe ne deſperet ex negatione. Niſi eni eū angelus noīatim exp̄meret q̄ magiſtrū ter negauerat inter diſcipulos venire nō auderet. Et notādū cur eum quē ecclꝭie ſue omipotēs p̄ferre ꝓpoſuit ad ancille vocē negare pmiſit. Hoc eni actū eſt magna pietatis diſpenſatiōe: vt qui futurꝰ erat paſtor ecclꝭie in ſua culpa diſceret quō alijs miſereri deberet. Hiero. Et petro. Qui ſe indignū diſcipli natu indicat: cum ter mgr̄m negat. Sed pctā p̄terita non nocent: qñ nō placēt. Precedet vos in galileā. Breuis ſnīa in ſyllogiſmis: ſed ingens ī q̄ntitate ꝓmiſſio. Ibi eſt gaudij noſtri fons: eternitatis nr̄e origo p̄parata eſt. Ibi cōgregantur diſperſiones iſrael: ꝛ ſananť contriti corde. Ibi eum vi. ſicut dix. vo. non ſicut vidiſtꝭ. f Precedet vos in ga. Bene de redemptore noſtro dr: galilea nāq̄ trāſmigratio facta interp̄tatur. Jam eni a paſſione ad reſurrectionē: a morte ad vitā: a pena ad gloriā trāſmigrauerat. Et bene poſt reſurrectionē in galilea a diſcipulis videtur: qꝛ reſurrectionis eius gloriā poſt leti videbimus: ſi modo a vitijs ad virtutū celſitudinē tranſmigremus. Qui ergo ī ſepulchro nunciať in trāſmigratione oſtendiť. Et q̄ in mortificatione carnis agnoſciť: in trāſmigratione mētis videtur. Beda. Nota ꝙ Marcus dicit: Prece. vos in ga. ibi e. vi. ſicut d. vo. nec tamen ibi viſum retulit. Mattheꝰ autē dicit diſcipulos in galileā abijſſe in montem: ibiq̄ dñm vidiſſe ꝛ adoraſſe: ꝛ preceptum ab eo accepiſſe eundi: docendi: baptiçandi omēs gentes in noīe. p. ꝛ. f. ꝛ. ſſ. Alij autē euāgeliſte docent eum antea ſepius diſcipulis viſum fuiſſe: maxime die reſurrectiōis in hierlm: ꝛ ipo die in caſtello emaus. Quare ergo in galilea ſpecialiter p̄ceſſurum ꝛ ibi videndū p̄dixit: cū neq̄ ibi ſolum nec primū viſus ſit? Quia vero ſpecialiter hec vox nō euangeliſte narrantis: ſed angeli ex mādato dñi ꝛ ipius dñi eſt: ꝓphetice dictū intelligendum eſt. Galilea nāq̄ trāſmigratio vel reuelatio dr. priꝰ ſm tranſmigrationis ſignationē. qđ dr: Prece. vos in ga. i. e. v. ſignificat ꝙ gratia xp̄i de pplꝭo iſrael erat trāmigratura ad gentes a q̄bus apli nullo modo p̄dicantes ſuſcipenť: niſi eis dñs viam p̄paraſſet in corū cordibus. ꝛ hoc eſt: prece. vos in ga. Or autē gaudentes miranť victis omibus difficultatibus aperiri ſibi oſtium in dño p illuminationē fideliū. hoc eſt: ibi eū

☞ videbitis

Marginalia: Mat. 28. b

q̄s iacētes viderūt. Illud āt gaudiū qđ Mattheꝰ dixit: nō repugnat timori. de quo Marcꝰ ſcribit: Utrūq̄ enim in eorū animo fuit: ſed Mattheus timorē tacuit. i Surgens autē. Mane ſurrexit. ſero ſepultꝰ eſt: vt h̄ adimpleret: ad veſperū demo. fle. ꝛ ad ma. le. Sepultꝰ ergo ſexta ſabbati cū ſequēti nocte in monumēto poſitꝰ. die tertia. i. pmo mane prima ſabbati ſurrexit. ꝛ bene vna die ꝛ duabꝰ noctibꝰ in ſepulcho iacuit: qꝛ lucē ſue ſimple mortis nr̄e duple mortꝭ tenebrꝭ adiunxit. In morte eni aīe ꝛ ſpūs tenebramur vñ ad nos ſuā. i. carnis mortē attulit: ꝛ duas nr̄as ſoluit: ſimplā ſuā duple noſtre ꝯtulit: ꝛ duplā noſtrā moriens abſtulit. k Apparuit primo ma. m. Marie magda. pmo oñdiť de qua eiecerat ſeptē demonia: qꝛ meretrices ꝛ publicani precedūt vos in regnum dei: vt latro preceſſit aplꝭos. Aplꝭi flent ꝛ lugēt: qꝛ necdū viderūt: ſed cito ꝯſolabunť. vñ: Et illi audiētes ꝛc. Beda. In principio mulier auctor culpe viro fuit: executor vir erroris extitit: nunc q̄ pria mortē guſtauit: reſurrectionē pria videt. Et ne ppetui reatꝰ apđ viros opprobriū ſuſtineret: q̄ viro culpā trāſfuderat: tranſfudit ꝛ gratiā. Unde hec q̄ lugentibꝰ leticiā reſurrectiōis prima nunciauit a ſeptē demonibꝰ curata memorať: vt vbi abundauit pctm̄: ſupabundaſſe ꝛ gr̄a monſtrareť. Septenariꝰ eni pro vniuerſitate poniť. Que aūt a ſeptē demonibꝰ h̄ eſt vniuerſis ſceleribꝰ liberata erat. pma reſurgentē dñm vidit ne q̄s digne penitēs de venia deſpet: vidēs eā q̄ndā tot vitijs ſubditā nec a deo dilectā: vt ipis euāgeliſtꝭ ꝛ aplꝭis reſurrectionē euangeliçaret.

Marginalia: Mat. 21. e

☞ Et illi

Nico. de lyra

a Dicite diſ. e. ꝛ pe. ſpālit noīat petꝝ. alr n̄ fuiſſet auſus veīre ad p̄ntiā dñi quē negauerat. b Inua. e. e. p. ex īſolita appitione āgeli ꝛ ex viſiōe cuſtodū q̄ iacebāt ibi q̄ſi mortui. c Et ne. q̄c. dix. Cōtrariū videť Mat. xxviij. vbi dr. Currētes nūciare diſcipulꝭ. qđ ſoluit Aug. qꝛ cū dr h̄: Nemi q̄c. dixerť. ſ. de cuſtodibꝰ: nec etiā āgelo loq̄nti r̄nderť: ſꝫ cucurrerť nūciaŕ aplꝭiſ qđ audierāt ꝛ viderāt. d Sur. āt i. h̄ māifeſtať reſurrectio p apparitionē dñi. ꝛ diuidiť ī tres ptes ſm tres appitiones. ſcđa ibi: Poſt h̄ āt du. tertia ibi: Nouiſ. āt. Circa pmū dr: Surgēs āt ie. ꝛc. Sciēdū ꝙ apđ heb. dies hebdōade denoīanť a ſabbato: qꝛ denoīatio fit a digniori: ꝛ iō dies illa q̄ īmediate ſeq̄ť ſabbatū vocať pria ſabbati: ꝛ alia ſcđa ſabbati. i. a ſabbato: ꝛ ſic de alijs.

primo marie magdalene de qua a
eiecerat septez demonia. Illa va
dens nũciauit his q̃ cũ eo fuerãt
a lugentib⁹ ⁊ flentibus: et illi au/
diẽtes quia viueret ⁊ visus esset
a ❡ quõ factũ sit Lucas exponit.
ab ea nõ crediderunt.† Pôst hec b+
❡ laborantibus.
b c autẽ duobus ex his ambulanti/
❡ non in natura sua.
bus ostẽsus ẽ in alia effigie eun/
tibus in villaz: et illi eũtes nun
❡ aliqui eorum.
d ciauerũt ceteris: nec illis credide
❡ die ascensionis. ❡ vt oẽs testes sint: et
oĩbus narrẽt q̃ cõiter viderũt ⁊ audierunt.
e rũt. Nouissime aũt recũbẽtibus c
❡ vt succedat crudelitas.
illis vndecim appꝛuit ⁊ exprobra
f uit incredulitatem illoꝝ ⁊ durici
az cordis: quia his qui viderant
eũ resurrexisse non crediderunt.
a ❡ Hiero. Nunc post acceptũ spm̃sctm̃ tanq̃ va
sa limosa ꝑ ignem confirmata.
Et dixit eis: † Eũntes in mundũ d
g vniuersum p̃dicate euãgeliũ om̃i †
a ❡ Be. fide q̃ ꝑ dilectionẽ operatur.
h creature. Qui crediderit ⁊ bapti e
çatus fuerit salu⁹ erit: qui ṽo nõ
i crediderit condemnabit. Signa f+
aũt eos q̃ crediderint hec sequen
a ❡ Beda. bonis exhortatiõibus
maliciã auferendo ab aliorum cordibus.
k tur. In nomie meo demonia eijci
l ent: linguis loquentur nouis: ser g h
m pentes tollẽt. Et si mortiferũ q̃d i
n biberint: non eis nocebit. Super
egros man⁹ imponẽt: ⁊ bene ha/
❡ qui de celo descendit.
bebunt. † Et dominus quidem ie k
sus postq̃ locut⁹ ẽ eis: assumpt⁹ ẽ l

a Et illi. Be. Mr discipli resurrectionẽ tarde cre/
dũt: nõ tã est illoꝝ infirmitas q̃ nr̃a firmitas. du/
bitantib⁹ eñi resurrectio ꝑ multa argumẽta mõstra
ta est q̃b⁹ ⁊ nos firmius solidamur. b Duob⁹
Luce. 24. c — ex eis. Be. Hoc Lucas aptius: Oculi eoꝝ te. ne. e.
C — ag. ⁊c. post cognouerũt eũ
in frac. pa. Et sicut Lu. ait:
Ibidem. e — Surgẽtes eadẽ ho. re. sunt
in hieru. ⁊c. c Ambulã/
tibus. Fides hic laborat a/
gens actiuã vitã: illic con/
tẽplatiua secura visione re/
gnat. Hic ꝑ speculũ cõtue/
mur imaginẽ: illic facie ad
faciẽ videbim⁹ ṽitatẽ. Vñ
post h̃ duob⁹ ex eis ⁊c. ãbu
lãtib⁹. i. laborãtib⁹ ostẽsus
est ĩ alia ef. Et illis nũciãti/
bus nõ ẽ creditũ: duz sicut
moyses viderũt q̃d nõ suffi
ciebat eis. Vñ Moyses di/
Exo. 33. d — cit: Ostñde mihi teipm̃: obli
tus carnis sue postulat in
ista vita q̃d post illã spera/
mus ĩ futura. d Be. Lu.
Lu. 24. e — aũt dic: Inue. ãt ꝯgre. xj. et
eos q̃ cũ ipis erãt dicentes:
Ibidem — q2 sur. d. ve. ⁊ ap. Sz notan
dũ q2 aliq̃ fuerũt q̃ nõ cre/
diderẽt. vñ Mar. nec ill' ⁊c.
e Nouissime aũt. Beda.
Quadragesimo die qñ erat
iã ab eis recessur⁹ ĩ celuz. h̃
eis maxĩe illo die exprobra/
re voluit: q2 his q̃ viderãt
†. 36. di. c. qui ecclesi/ asticis pro pe finem. — eũ resurgẽtez ñ crediderũt:
anteq̃ eum ipm̃ viderent:
cũ post ascẽsionẽ ei⁹ p̃dicã/
D — tibus illis euãgeliũ gentes
q̃ nõ viderunt credituere es/
sent. Vñ stati adiũgit Mar
cus ⁊ dixit eis: Eũtes ĩ mũ.
vni. p̃. e. ⁊c. f Duriciam
cordis. Hiero. Ut succedat
cor carneũ charitate plenũ.
Hinc est ꝙ caterue marty/
rũ mortẽ hui⁹ seculi libẽter
affectant: q2 norũt ꝓ tꝑali
interitu ꝑpetuo se esse victu
ros. g Om̃i cre. Omni
natiõi gentiũ. añ eñi dictuz
Mat. 10. a — erat: In viã gẽtiũ ne abie.
vt. s. aploꝝ pri⁹ a iudea re/
pulsa p̃dicatio tũc gẽtibus
in adiutoriuz fieret. Hie/
ro. Om̃i generi hũano q̃d
habet aliq̃d cõe oĩ creatu/
re: angelis: pecorib⁹: lignis:
lapidib⁹: igni ⁊ aq̃ calido ⁊
frigido: humido et arido: q2 mior mũdus hõ d2:
h Qui credi. Per alios paruuli credũt: sicut ex
alijs ea q̃ ĩ baptismo eis remittũt pctã cõtraxerũt.
i Signa ãt. Nũq̃d si sig ñ faciam⁹: ñ credim⁹? Sz
h̃ in exordio necessaria fuerũt vt fides miracul' nutri
ret. fide aũt eccl'ie iã confirmata nõ sũt necessaria.
k Demõia eijci. ⁊c. Hoc hodie spũal'r facit eccl'ia
cum ꝑ exorcismi gr̃am manũ credẽtib⁹ imponit: et
malignos spũs expellit. l Linguis loq̃nt no. ⁊c.
Hoc fit dũ fideles veteris vite secl'aria verba relin/
quunt: ⁊ sctã mysteria insonãt: ⁊ dei laudes et po/
tentiã quantũ valent extollũt. m Et si mortife/
rũ quid. Dũ pestiferas ꝑsuasiones audiũt: nec ad
operatiões vsq̃ ꝑducũt: ꝙ inde eis nõ nocet si mor
tiferũ bibũt. n Sup egros ⁊c. Dũ ꝓximos ĩ bo
no opere ꝯfirmatos roborant exemplo bone ope/
rationis: super egros manus imponunt: ⁊ bñ ha/
bebunt. Hec miracula tanto maiora quanto spiri/
tualia. per hoc enim anime suscitant nõ corpora.
❡ In celũ

alijs. Dixerũt ãt aliq̃ ꝙ xp̃s resurrexit media nocte. ⁊ tũc h̃ dictio mãe ñ re
fert ad surgẽs: s3 ad ṽbũ q̃d seq̃t: appꝛuit. q2 illa hora pꝛio appꝛuit marie
magdalene. Alij aũt dicũt ꝙ resurrexit ĩ aurora: ⁊ tũc li mane refert ad
surgẽs: ita ꝙ determiat horã resurrectiõis. ⁊ hui⁹ opiniõis est Aug⁹. et
cõit tenet. a De q̃ eiece. sep. demo. ex h̃ dicũt aliq̃ ꝙ fuerũt due marie:
⁊ q̃libet fuit cognoĩata magdalena. vna eaꝝ fu/
it soror laçari noĩata a magdalo castro q̃d cessit
in partẽ ei⁹ de hereditate p̃rna. ⁊ ista nõ legit fu
isse demõiaca. alia que fuit nata de magdalo. nõ
tñ dña illi⁹ castri: ⁊ ista d2 fuisse peccatrix: ⁊ pro
pter pctã sua possessa a demonijs. Grego. aũt di
cit ꝙ fuit eadẽ: ⁊ ꝙ ꝑ septẽ demonia intelligunt
oĩa vitia: ⁊ vsus eccl'ie in officio hoc tenet.
b Post h̃ ãt. Hic describit scd̃a appꝛitio q̃ fa/
cta fuit duob⁹ discipul' xp̃i eũtib⁹ ĩ emaus. quaz
appꝛitiões describit pleni⁹ Lu. xxiiij. Et q2 erãt — † Lu. 24.
dubij ĩ fide: vt ibidẽ d2. iõ xp̃s appꝛuit eis in alia
effigie: vt ꝑ h̃ designaret ꝙ tal' erat apud eos in
mẽte. Dicũt aũt aliq̃ ꝙ h̃ factũ ẽ ꝑ aliquã muta/
tionẽ factã in facie xp̃i: sic̃ ĩ trãsfiguratiõe ꝑ cla
ritatẽ gl'ie ad horã: vt dictũ fuit. s̃. ix. ca. Alij ve
ro dicũt ꝙ ista mutatio fuit tm̃ ĩ ocul' videntiũ.
⁊ huic dicto ꝯcordat q̃d d2 de ista appꝛitiõe Lu
ce. xxiiij. Oculi aũt eoꝝ tenebrant ne eũ agnosce
rẽt: q̃litercũq̃ tñ factũ sit nõ fuit ibi aliq̃ falsitas.
cui⁹ rõ est: q2 sicut aliq̃d põt fingi ṽbis: ita ⁊ fa/
ctis. ꝓmũ aũt fit sine falsitate: vt pt3 in parabol'
noui ac ve. test. q̃b⁹ aliq̃d fingit ṽbis ad ṽitatẽ
aliquã ꝯueniẽti⁹ designãdã. ⁊ eodẽ mõ h̃ xp̃s fa
cto appꝛuit ĩ effigie: vt h̃ d2: Et finxit se lõgi⁹ ire:
vt hr̃ Lu. xxiiij. vt ꝑ h̃ designaret ꝙ erat q̃dãmo
alien⁹ ⁊ longinqu⁹ ab eoꝝ cordib⁹ q̃b⁹ appꝛebat
ꝓpter dubiũ ĩ fide. ⁊ h̃ ẽ q̃d dicit Greg. Homel'.
xiij. q2 adhuc in eoꝝ cordib⁹ ꝑegrin⁹ erat eis a
fide ire se lõgi⁹ finxit. c Nouissime autẽ recũ.
⁊c. Hic describit tertia appꝛitio de q̃ dicunt aliq̃
ꝙ nõ fuit facta ĩ die ascẽsiõis dñi: s3 añ: q2 h̃ sub/
scribit: Et exprobrauit ĩcredulitatẽ illoꝝ. añ eñi
diẽ ascẽsiõis resurrectio dñi tot argumẽt' fuerat
declarata ꝙ iã tũc nõ erãt increduli. Alij aũt di
cũt ꝙ facta fuit ĩ die ascẽsiõis. ⁊ ad h̃ ꝯcordat te/
xtus. cũ d2: Nouissime aũt recũbẽtib⁹ ⁊c. sil'r q̃d
postea subdit: Et dñs q̃dẽ iesus postq̃ locut⁹ ẽ
eis assũpt⁹ ẽ in celũ. Ex q̃ videt ꝙ ista appꝛitio fu
it facta ĩmediate añ ascẽsionẽ suã. Ad argumen
tũ ĩ oppositũ põt dici ꝙ increpauit incredulita/
tẽ nõ aploꝝ: s3 aliq̃ꝝ alioꝝ q̃ erãt cũ eis q̃ de re/
surrectiõe xp̃i nõ credebãt ad plenũ apl'is. Alit
etiã d2 ꝙ increpauit incredulitatẽ aploꝝ: non q̃
tũc erat ĩ eis: s3 q̃ fuerat añ: sic̃ pt3 de Thoma q̃
non credidit alijs discipulis: Joh. xx. ⁊ sil'r alij
nõ crediderũt marie magdalene: q̃ eũ viderat et
alijs mulierib⁹. Et cõuenienter xp̃s recedẽs ab
apl'is increpauit hãc incredulitatẽ ad designan/
dũ ꝙ gẽtes ad q̃s apl'i erãt mittẽdi: vt pt3 ex se/ — Act. 1. Lu. 24.
q̃ntib⁹ eẽnt merito increpãde a deo ⁊ cõdẽnãde
si nõ crederẽt apl'is de his q̃ ipi viderãt ĩ xp̃o. vñ
subdit: d Eũtes ĩ m. v. p̃. e. oĩ cre. i. oĩ hoĩ q̃ h3
ꝯueniẽtiã cũ oĩ creatura. ꝑ esse eñi ꝯuenit cũ in/
aĩatis. ꝑ viuere cũ vegetalib⁹ ⁊ plãtis. ꝑ sentire cũ aĩalib⁹. ꝑ ĩtelligere cũ
angel'. iõ designat noĩe oĩs creature. e Qui cre. ⁊ bap. fu. nõ eñi suffi
cit fides absq̃ baptismo. ꝑ quẽ aliq̃s incorꝑat xp̃o si assit facultas reci/
piẽdi baptismũ. si aũt nõ assit facultas sufficit baptism⁹ sanguis vt ĩ mar
tyrib⁹ q̃ ꝓ xp̃o fuerũt ĩterfecti añq̃ eẽnt baptiçati: vl' flamis sic̃ ẽ ĩ hñti/
bus fidẽ xp̃i q̃ desiderãt baptismũ s3 ꝑueniũt morte añq̃ h̃ possint adiple
ri. f Signa ãt e. q̃ cre. h̃ se. In ꝓmitiua eĩ eccl'ia fides erat nutriẽda ⁊
firmãda miracul'. iõ gr̃a miraculoꝝ nõ solũ dabat apl'is ⁊ alijs maiorib⁹
s3 etiã freq̃nt alijs simplicib⁹ credẽtib⁹. g Linguis lo. no. Hoc factuz
est ĩ apl'is ⁊ alijs credẽtib⁹ q̃ erãt cũ eis: qñ ꝑ gr̃am spũsscti in die pente/
costes receperũt donũ liguaꝝ. h Serpẽtes tol. h̃ pt3 de Paulo Act.
xxviij. q̃ ꝑcussus a vipera ĩ nullo lesus fuit: s3 viperã pẽdẽtem ad manũ
ei⁹ in ignẽ excussit. i Et si mor. q̃d bi. nõ eis nocebit. q̃d pt3 de Jobe
euãgelista: qui venenũ mortiferꝝ hausit ⁊ nihil ei nocuit. k Et dñs q̃/
dẽ iesus. Hic ꝯñr describit ascẽsiõis xp̃i sublimatio. cũ d2: l Assũptus
est in celũ. nõ ṽtute aliena: s3 ꝓpria. tũ rõne deitatis q̃ põt oĩa. tũ ratiõe
hũanitat' gl'iose: q2 corpus gl'iosuz obedit ad nutũ aĩe q̃tũ ad motũ lo
calẽ ꝑ dotez agilitatis q̃ erat in corꝑe xp̃i glorioso. ⁊ iõ nubes q̃ suscepit
eũ ab oculis aploꝝ. vt hr̃ Act'. j. ⁊ angeli assistẽtes nõ fuerũt ibi nisi ad
ostendendũ

¶ a In celũ. Au g. Nota q̄ aliq̄n celos pluraliter: ⁊ aliq̄n celũ singulariter inuenis: sȝ quodãmõ locutionis abusiue singularia plurali nũero dicim⁹ ⁊ pluralia singulari. Ad oriẽtẽ vero q̄d psalmista dicit: euãgeliste tacent: significat hierl'm q̄ est in oriẽtis ptib⁹ collocata. Aũ apl'is vidẽtib⁹ ascẽdit: ⁊ terra multis plena miraculis vbi fideliũ credulitas plus actib⁹ q̄ȝ locutionib⁹ erudit: b Et sedet a dex. ⁊c. Beda. Et nũc oĩa iudicãs. in fine oĩm iudex vẽturus est. Stephan⁹ aũt vidit eũ stantem: q̄r in certamine habuit eũ adiutorẽ. c Illi autẽ. Beda. Nota q̄ marcus euãgeliũ suũ quãto inchoauit tardius: tãto in longinquiora tẽpora scribendo porrexit. Neq̄ȝ eñi de natiuitate ipsius domini aut p̄cursoris ei⁹: neq̄ȝ de infantia: nec de puericia cuiuslibet horũ aliqua cõmemorans: nec de natiuitate saluatoris aliq̄d scribẽs: excepto q̄ in capite euãgelij sui filiũ dei noĩat. Ab initio euãgelice p̄dicationis q̄d p iohãnẽ factũ est narrãdo puenit quo apostoli idẽ euãgelij verbũ p totũ orbẽ seminauerũt. ¶ Quicũq̄

Act. 7. g

¶ vnde venerat. ¶ p̄ceptũ obedientia: obedientiam signa comitant.

a b c in celũ ⁊ sedet a dextris dei. Illi aũt pfecti p̄dicauerũt vbiq̄ȝ domino cooperante: ⁊ sermonẽ confirmante sequentib⁹ signis. a b c d e f

Finit euãgeliũ sm Marcũ.

Nico. de lyra

ostendendũ q̄ creatura corpalis ⁊ spũalis subiecta est obsequio xp̄i. a Et sedet a dextris dei. si referat ad xp̄m rõne deitatis: sic ista sessio ĩportat equalitatẽ cũ patre: q̄r sm diuinitatẽ fili⁹ est equalis patri. Si aũt referat rõne humanitatis. hoc põt esse dupliciter. Uno modo inq̄ȝtũ est vnita actualiter ipi verbo: ⁊ sic ista sessio ĩportat quãdã associationẽ honoris: q̄r eadẽ veneratione venerat humanitas inq̄ȝtũ vnita verbo cũ ipsa deitate: sicut vestis regia cũ ipso rege q̄n est ea actualiter ĩdut⁹. Alio mõ sm se: ⁊ sic sedere ad dexterã p̄ris designat esse in potiorib⁹ ei⁹ bonis: sicut dextera est ps nobilior ⁊ potior corporis. Designat etiã quãdã iudiciariã p̄tãtẽ q̄ cõicata est ipsi xp̄o hoĩ: q̄r sicut fuit iudicat⁹ in forma humana: sic veniet ad iudicãdũ mũdũ: sm q̄ d̄r Act. j. Queadmodũ vidistis eũ ascendentẽ in celũ. s. in forma hũana cui cõpetit videri oculiȝ corporalib⁹ ⁊ de loco ad locũ moueri: ita veniet in eadẽ forma ad iudicãdũ mũdũ: verũtñ iudicatus fuit in forma humana passibili: ascẽdit aũt in celũ ⁊ veniet ad iudiciũ in forma humana impassibili et gloriosa. b Illi aũt. s. apl'i ⁊ discipuli xp̄i. c Profecti sm mãdatũ xp̄i p̄dictũ. d Predicauerũt vbiq̄ȝ. sm q̄ d̄r Ps. xviij. In omnẽ terrã exiuit son⁹ eoꝝ. e Dño cooperãte. eos dirigẽdo ⁊ ptegẽdo.

f Et sermonẽ cõfirmãte sequẽtib⁹ signis: sicut eñi veritas q̄ subiacet facultati naturali intellect⁹ declarat ⁊ firmat p reductionẽ ad prima principia p se nota: sic veritas q̄ trãscẽdit naturale lumẽ intellect⁹ cuiusmodi est doctrina fidei catholice. saltẽ q̄ȝtũ ad principales articulos fidei declarat ⁊ firmat p opa miraculosa soli deo possibilia: cũ eñi talia fiũt ad testimoniũ veritatis ipius doctrine. declarata est veritas cũ deus nõ possit esse testis alicui⁹ falsitatis. ⁊ hoc mõ declarata est veritas euãgelica corã principib⁹ ⁊ potestatib⁹ ac sapientib⁹ hui⁹ mũdi. Ad laudẽ et gloriã domini nostri iesu xp̄i: cui est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ. Amen. Ca. XVI

Moraliter.

d† Et cũ transisset sabbatũ. Sequit: Ut venientes vngerẽt iesum. Greg. Nos aũt in eũ q̄ mortu⁹ est credentes si odore virtutũ referti cũ opinione bonoꝝ operũ deũ querim⁹ ad monumentũ ipius cũ aromatib⁹ venim⁹. b† Uiderũt reuolutũ lapidem. p hoc aũt reseratio mysterioꝝ xp̄i significat q̄ velamine legis in lapide scripte tegebãt. † Precedet vos ĩ galileã ⁊c. q̄ trãsmigratio interp̄tat. pp̄ter q̄d q̄ vult deuȝ videre debet de vitijs ad virtutes trãsmigrare. c† Et nemini q̄cq̄ȝ dixerũt. Theophilus. Mulierib⁹ eñi audire nõ loq̄ datũ est: discere nõ docere. d† Surgens autẽ iesus apparuit primo marie magdalene. Beda. Recte aũt hec mulier q̄ leticiã dominice resurrectionis primo nũciauit a. vij. demonib⁹ curata memorat ne q̄sq̄ȝ digne penitẽs de venia cõmissoꝝ desperaret: ⁊ vt vbi abũdauit pctm̃ supabũdare grã mõstraret. b† Post hec aũt duob⁹ ⁊c. p hoc significat q̄ dubitãtib⁹ de fide veritas nõ reuelatur apte. † Predicate euãgeliũ oĩ creature. i. oĩ hoĩ indifferenter sine acceptiõe. f† Signa aũt eos q̄ credide. ⁊c. In nomine eñi ei⁹ demonia eijciũt: q̄ demonũ tẽptationes fide ⁊ signo crucis repellũt sicut legit de sãcta Iustina: Linguis loquũt nouis q̄ verba sacra habẽt in ore: dimissis friuolis ⁊ immũdis: serpẽtes tollũt q̄ detractores efficaciter rep̄hendunt. mortiferũ bibũt: sed eos non nocet. q̄ psuasiones mortiferas audiũt sȝ nõ cõsentiũt: sup egros man⁹ ĩponũt ⁊ bñ habent. q̄ p bona verba ⁊ opa alios a peccatis retrahunt ⁊ in bono cõfirmãt: ⁊ hec signa spũalia sunt corpalib⁹ meliora: q̄ȝto q̄ sũt aĩe corpalib⁹ p̄ferunt.

Explicit postilla fratris Nicolai de lyra super Marcum.

Incipit proemium eiusdem super Lucam.

Facies bouis a sinistris ipsoꝝ q̄ttuor. Sicut fuit dictũ ĩ pricipio euãgelij sm Mattheũ: Ezechieli pphe ĩ visione aĩalis q̄ttuor facies habẽt designatũ fuit xp̄i euãgeliũ fore q̄dripharie describẽdũ. videlȝ a mattheo in facie humana: a marco ĩ facie leonina: a luca ĩ facie bouina: a iohẽ ĩ facie aq̄le na. ⁊ ideo in verbo pposito circa euãgelium luce q̄ttuor designãt. pmũ ẽ elegãtia stili. cũ d̄r: Facies. materia libri. cũ subdit: Bouis. ordo euãgelij. cũ d̄r: A sinistris. p̄fixio nũeri. cũ addit: Ipsoꝝ q̄ttuor. Circa primũ cõsiderãdũ q̄ facies ẽ elegantior ⁊ nobilior ps corpis: ⁊ iõ cõueniẽter p faciẽ noticia ⁊ elegãtia scripture designat q̄ in euãgelio luce spãlit repit: vt ptȝ intuẽti. pp̄ter q̄d dic btũs Hiero. Sermo aũt Luce tã ĩ euãgelio q̄ȝ in actib⁹ aploꝝ cõptior ẽ ⁊ seculari redolet eloquẽtia: pp̄t q̄d de h̄ põt dici illud q̄d scribit Apo. j. Facies ei⁹ sic sol lucet ĩ v̄tute sua: q̄r sicut claritate solis refulget tota mũdi machia: sic ex descriptiõe euãgelij sm lucã tã elegãter tradita refulget ⁊ relucet tota vniuersal' eccl'ia. Circa secũdũ ↄsiderãdũ q̄ lȝ Lucas euãgelista describat totũ decursũ euãgelij: ĩcipiẽs a xp̄i miraculosa cõceptiõe: ptrãsiẽs p ei⁹ natiuitatẽ: ↄuersationẽ: mortẽ ⁊ resurrectionẽ: t̃minãs ei⁹ euãgeliũ ĩ ei⁹ ascẽsiõe: vt sic ab eodẽ incipet act⁹ aploꝝ ĩ q̄ t̃minauerat xp̄i euãgeliũ: tñ ei⁹ p̄ncipal' intẽtio ẽ circa xp̄i mortẽ ⁊ passionẽ describẽdã: pp̄t q̄d ipe lucas designat ĩ facie bouis q̄ ẽ aĩal ĩmolaticiũ sm traditionẽ leg': pp̄t q̄d suũ euãgeliũ ĩcepit a sacerdotio çacharie: ad q̄d officiũ spectat ĩmolare: et iõ materia p̄ncipalis hui⁹ libri designat ĩ facie bouis: q̄r sic dictũ ẽ: Lucas p̄ncipaliter describit iesũ xp̄m p nobis ĩmolatũ: pp̄t q̄d de h̄ põt exponi q̄d scribit Prou. xiiij. Ubi plurime sũt segetes: ibi mãifesta ẽ fortitudo bouis. In euãgelio ei luce cõtinẽt segetes plurime. videlȝ dñi nr̃i iesu xp̄i v̄ba q̄ sũt aĩaꝝ pabula: ibi etiã manifesta ẽ fortitudo bouis. virt⁹ ei fortitudinis ẽ circa terribilia bone mort': fort' ei ĩpauidus ẽ circa bonã mortẽ. vt d̄r. iij. Ethi. mors ãt xp̄i nõ solũ fuit bona s̄ etiã p̄ciosissima. fuit etiã circa maxie t̃ribilia. ⁊ iõ v̄tus fortitudinis xp̄i hoĩs maxie apparuit ĩ ipa. Et q̄r lucas p̄ ceteris describit hãc mortẽ ⁊ passionẽ: vt dictũ ẽ. iõ de ei⁹ euangelij descriptiõe cõueniẽter d̄r q̄ ibi ẽ manifesta fortitudo bouis: q̄r ibi maxie relucet fortitudo xp̄i hoĩs p nobis ĩmolati ad modũ bouis. Circa tertiũ ↄsiderandũ q̄ facies bouis erat tertia ĩ situ illi⁹ aĩal' habẽt' q̄ttuor facies. Facies ei hominis erat p̄ma: q̄r ĩ recto aspectu pphete sita: ⁊ p ↄñs facies leonis scd̄a q̄ erat ĩ dextera: q̄r ps dextera prior est ⁊ potior sinistra: ⁊ sic facies bouis q̄ describit ĩ sinistra pte erat tertia. put ĩ p̄ncipio Matthei pleni⁹ fuit d̄claratũ: ⁊ sic ĩter q̄ttuor euãgelia euãgeliũ luce tenet tertiũ locũ: q̄d notat cũ d̄r: A sinistris. In figurã hui⁹ d̄r Iudic. vij. q̄ gedeõ hẽbat ĩ dextera tubã ⁊ ĩ sinistra lãpadẽ. Per gedeõ v̄o matthe⁹ euãgelista põt ĩtelligi: q̄r gedeõ ĩterp̄tat circũiẽs ĩ vtero: ⁊ matthe⁹ describit xp̄m natũ d̄ vtero v̄ginali. p tubã v̄o ĩ ei⁹ dextera existẽtẽ ĩtelligit euãgeliũ marci q̄d ẽ q̄si q̄dã rugit⁹ leonis q̄ assimilat sono tube terribilis. p lãpadẽ ĩ sinistra existẽtẽ ĩtelligit euãgeliũ luce q̄d pcedit lucide ⁊ clare: ⁊ iõ d̄ hac sinistra põt exponi q̄d scribit Prou. iij. In sinistra illi⁹ diuitie ⁊ gloria. In euãgelio eñi luce v̄tutũ diuitie ↄtinẽt actualit ⁊ glĩa v̄tualiter: q̄r p exercitiũ v̄tutũ acq̄rit glĩa beatoꝝ. Circa q̄rtũ ↄsiderãdũ q̄ lȝ plures scripserint euãgelia: tñ q̄ttuor sũt approbata: vt d̄r ĩ plogo sup mattheũ: ⁊ h̄ pp̄ter figurã sacramẽti ostẽsi eçechieli pphe ĩ aĩali habẽte q̄ttuor facies: ⁊ ĩ rota q̄ttuor facies habẽte: Eçech. j. ⁊ iste q̄ternari⁹ figurat⁹ est in multis quaternarijs: vt declaratũ fuit diffusius in principio euãgelij sm Marcũ. ⁊ vltimo designat manifeste Apoc. iiij. ĩ q̄ttuor aĩalib⁹ oculatis ante ⁊ retro: q̄r euãgeliste respiciũt ad tp̄s p̄teritũ ⁊ futurũ. d̄ quib⁹ aĩalib⁹ ibidẽ subdit q̄ requiẽ nõ habebãt die ac nocte dicẽtia: Sanct⁹ sanct⁹ sanct⁹

s domin⁹

dñs de⁹ oīpotens: cui est honor ⁊ gloria ī secula seculoꝝ. Amen.

Incipit postilla eiusdē sup ꝓlogū Hieronymi in idem euangelium.

Lucas syr⁹ natiōe. Euāgelio ẜm Lucā beat⁹ Hieronymus ꝓlogum p̄mittit. in quo primo exprimit beati Luce cōmēdationē. scd̄o suā excusationē. ibi: Q̄ð ⁊ legētib⁹. Circa primū p̄mittit cōmēdatio beati Luce q̄ntū ad euangelium ab eo descriptū. scd̄o q̄ntū ad descriptionē actuū aplōꝝ. ibi: Cui luce nō imerito ⁊c̄. Prīa diuidit ī tres ptes: qꝛ p̄mo ondit luce sc̄ptoris auctoritas. scd̄o scribēdi necessitas siue vtilitas ibi: Qui cū iā essent scripta. tertio scribendi mod⁹ seu q̄litas. ibi: Cui iō post baptismū. Circa primum declarat luce auctoritas ex patria. cū dr̄: Lucas syrus natiōe. Fuit eī antiq̄tus syria valde nobilis ꝓuincia: ⁊ a ciuitate ꝓpria cū subdit: b Antiochensis. Fuit eni antiochia valde nobilis ciuitas a seleuco rege asie edificata: ⁊ noīe antiochi p̄ris sui denoīata. c Arte medicus. vt ex medicina corpali designaret futur⁹ medic⁹ spiritualis aīarū. d Discipul⁹ apo. qꝛ ab ipsis didicit euangeliū. ẜm q̄ ipse dicit in ꝓlogo sui euangelij: vt patebit. j. e Paulū secutus: qꝛ fuit comes indiuidu⁹ sue ꝑegrinationis.
f Usq̄ ad cōsūmationē ei⁹. ꝑ martyriū ī vrbe roma. g Seruiēs dño. fuit q̄ntū ad exercitiū boni. h Sine crimine. q̄ntū ad euitationē mali: qꝛ vixit sine pctō notabili saltē post suā conuersionē: qð declarat ꝑ h̄ qð subdit: i Nā neq̄ vxorē vnq̄ habēs. ex q̄ pꝫ ei⁹ cōtinētia. k Septuaginta ⁊ q̄ttuor annoꝝ obijt. In ꝓlogo sup Act⁹ aplōꝝ dr̄: Octogintaq̄ttuor ānos etatꝭ agēs ⁊c̄. Et dicūt aliqui q̄ istud contigit vitio scriptoꝝ a p̄ncipio: ex q̄ alij libri sequētes ī h̄ sūt deficiētes. Alij dicūt q̄ in ꝓlogo sup act⁹ aplōꝝ cōputāt oēs anni sue etatis. hic xō cōputant tm̄ anni cōuersionis sue ad fidē catholicā. Sꝫ h̄ non videt ꝓbabiliter dictuꝫ: qꝛ hic dr̄ q̄ ante ꝯuersionē fuit arte medic⁹. puer aūt decē ānorū tm̄ nō pōt illā artē scire: ⁊ multo min⁹ exercere: qð tn̄ oportet dicere ẜm istos. l Plen⁹ spūsācto. ex q̄ pꝫ ei⁹ felix cōsūmatio.
m Qui cū iā eēnt scri. Hic ꝯñr ostēdit sue sc̄pture vtilitas: ac etiā necessitas: q̄ fuit duplex. Una ꝑpter veros euāgelistas: q̄ lꝫ vera scripsissent: tn̄ aliq̄ de xp̄o omiserāt: q̄rū noticia est valde vtilis. imo necessaria: vt de cōceptiōe ⁊ natiuitate nr̄i saluatoris. et etiā sui p̄cursoris q̄ ꝑ lucā fuerūt suppleta. vt patebit. j. vt sic q̄ttuor euangeliste ī describēdo veritatē euāgelij cōcordarēt. ⁊ tn̄ singuli aliq̄ ꝓpria dicerēt. secūda fuit necessitas ꝓpt pseudo euāgelistas. q̄ sub noīe discipuloꝝ xp̄i: vtpote thome ⁊ matthie scripserūt euāgelia inserētes hereses: vt sub noīe discipuloꝝ xp̄i facili⁹ seducerēt simplices quoꝝ falsitas ex descriptione euāgelij luce dep̄hendit: sicut ⁊ ꝑ alia euāgelia a mattheo marco ⁊ iohāne descripta. Hāc igit s̄niam ponit hic Hieronym⁹ satis inuolute p̄mittens

Prologus sancti Hieronymi in euāgeliū ẜm Lucam incipit.

a Lucas syrus natione
 vel antiochen⁹.
b c ⁊ antiochensis: arte
d medicus: discipulus
e aplōꝝ: postea paulū
 a Petri et pauli: sꝫ maxime pauli. comēdat a cōiectu.
 b morte vel fidei: qꝛ idē p̄dicauit.
f secut⁹ vsq̄ ad cōsūmationē eius
 a mortali quod ex continētia pꝫ.
g h i seruiēs dño sine crimine. Nā neq̄ vxorē vnq̄ habēs neq̄ filios:
 existens.
k septuagita ⁊ q̄ttuor annoꝝ obijt
l m in bithinia plen⁹ spūsācto. Qui
 a pseudo ⁊ a veris.
cū iā essent scripta euāgelia: per
 hebraice.
mattheū q̄dē in iudea: ꝑ marcuꝫ
 inspirante.
aūt ī italia: sctō instigāte spū in
 grecie. grece.
achaie ptibus hoc scripsit euan- n
gelium: significans etiaꝫ ipse in o
 i ꝓlogo suo. ad differētiā pñtꝭ q̄ ē hieronymi
principio ante suū: alia eē descri-
 .i. p̄ter hoc q̄ melius ordinauit.
pta. Cui extra ea q̄ ordo euange- p q
 historie.
lice dispositiōis exposcit: ea ma- r
 necessaria causa.
xime necessitas laboris fuit: vt s
 et maxime.
primū grecis fidelib⁹: oī ꝓpheta t v
 ab oīb⁹ ꝓphetꝭ p̄dicti. quātū ad ꝓphetas.
tione venturi in carnē dei christi
 et vt.
māifestata hūanitate ne iudai- x
cis fabulis attēti: ī solo legis de-
siderio tenerent: vel ne hereticis y
fabulis ⁊ stultis sollicitationib⁹
seducti exciderent a veritate ela z
 alia causa. s. tertia.
boraret: dehinc vt in principio a
 sui. baptiste. s. p̄missa.
euāgelij iohānis natiuitate ꝓsū-
 ad honorem cuius.
pta: cui euāgeliū scriberet: ⁊ in q̄ b c
 a verbo in ꝓlogo suo et in ipso opere.
electus scriberet indicaret: cōtē- d e
 plene scripta. euangelistis.
stās ī se cōpleta eē q̄ ab alijs eēnt f
 luce.
inchoata. Cui ideo post bapti- g
smū filij dei a ꝑfectiōe generatio
 a quia mattheus iam scripserat.
nis in xp̄o implete repētende a
 sed. principio xp̄o vel ioseph q̄ fuit initiū natiuitatꝭ xp̄i: vñ genealogia incipit a ioseph.
principio natiuitatis hūane po-
 a spiritusancto. scire volentibus.
testas ꝑmissa est: vt requiescēti-
 .i. ꝑ quē. s. ꝑ xp̄m. ipse vel quilibet deum.
b⁹ demōstraret in q̄ apprehēdēs
 dauid. .i. in principio.
erat ꝑ nathan filiū dauid itroitu

tens q̄ lucas scripsit post mattheū et marcū. cū dr̄: Qui cū iā essent scripta ⁊c̄. n In achaie ptibus. hoc est in grecia. o Significās ⁊ ipse in principio. i. ī ꝓlogo euāgelij ab eo descripti. vt patebit. j. Consequēter ponit causam scd̄am q̄re scripsit. s. ad excludendū hereses. cū dr̄: p Cui extra: id est p̄ter q Ea q̄ ordo euāgelice ⁊c̄. i. p̄ter illā cām scribēdi illud euangeliū q̄ fuit vt veritas euāgelij in q̄ttuor euāgelijs ordinaret ꝑpter mysteriū ī scriptura sacra multipliciter designat. r Ea maxime necessitas laboris. s. luce scribētis. s Fuit vt elaboraret q̄liter manifesta esset hūanitas xp̄i dei: qꝛ est verus hō ⁊ verus deus. t Omni ꝓphetatione vēturi in carnē: qꝛ oēs ꝓphete de ei⁹ aduētu ꝓphetauerūt: ẜm q̄ dr̄ Actꝭ. x. Huic oēs ꝓphete testimoniū ꝑhibēt. v Primū grecis fidelib⁹. s. eēt manifesta dicta xp̄i hūanitas. x Ne iudaicis fabulis attēti in solo legis desiderio tenerēt credētes eē salutē ī legis obseruatione. y Ne hereticis fabulis ⁊ stultis sollicitationib⁹ seducti ꝑ pseudo euāgelistas vel alios hereticos. z Exciderēt a veritate. qꝛ primi credētes de grecia erāt in fide teneri: ⁊ iō indigebāt ꝑ euāgeliū luce (q̄ greca linga sc̄psit) ī fide solidari. Cōsequēter Hiero. ponit cām primā scribēdi euangelium. s. vt ea q̄ omissa erāt ab alijs cōplerent. ⁊ h̄ est qð dr̄: a Dehinc vt in principio euangelij iohānis. s. baptiste p̄cursoris dñi. b Natiuitate ꝓsūpta. i. in principio euangelij luce posita. c Indicaret cui euāgelium scriberet. s. theophilo episcopo in h̄ q̄ euāgeliū suū incepit a sacerdotio. d Et in q̄ elect⁹ scriberet. i. in q̄ aīali elect⁹ esset ad scribēdū euāgeliū. s. ī figura bouis quod ē animal imolaticiū. e Cōtestās in se. i. in euāgelio ab eo descripto. ⁊ bn̄ dicit in se: ⁊ nō a se. ꝑ hoc insinuās q̄ scriptura sui euāgelij eēt deo attribuenda tāq̄ principali scriptori.
f Cōpleta eē q̄ ab alijs essent inchoata. lꝫ eñ matthe⁹ de natiuitate saluatoris scripserit: non tn̄ ita ꝑfecte sicut lucas. matthe⁹ etiā ⁊ marc⁹ cōceptionē ⁊ natiuitateꝫ p̄cursoris tacuerant quā lucas exp̄ssit: ⁊ ī multis alijs dicta eoꝝ cōpleuit. g Cui iō. Hic cōsequēter describit mod⁹ scribēdi euāgeliū luce seu q̄litas. In describendo eī xp̄i genealogiā. matthe⁹ inchoauit ab abraā vsq̄ ad xp̄m descēdēdo. Lucas aūt ordine retrogrado inchoauit a xp̄o ascēdēdo: nō solū vsq̄ ad abraam: ꝫ etiā ad deū. vt patebit. j. iij. ca. cui⁹ rō fuit: qꝛ sicut matthe⁹ ondebat modū q̄liter de⁹ venit in mūdū carnē assumēdo a p̄rib⁹ descēdētib⁹: ita lucas onderet quō ꝑ bn̄dictā xp̄i incarnationē reducimur ī deū ꝑ verā fideꝫ q̄ etiā fuit ī p̄rib⁹ vete. testa. lꝫ nō ita explicita sicut ē in fidelib⁹ noui testa. Hanc aūt s̄niam ponit btūs Hieronym⁹ multū intricate: ꝫ ego accipiā verba ei⁹ nō ẜm ordinē scripture sed sententie: Cui. s. luce: Potestas ꝑmissa ē: id est cōcessa: A ꝑfectiōe generatiōis in xp̄o implete. i. scribere ꝑfecte genealogiā ī xp̄o impletā: qꝛ ibi terminat descēdēdo. Et repetēde a p̄cipio natiuitatis

¶ a Q [q] Uoniāquidē. Bed. Lucas de oībus quī fecit ie/sus ⁊ docuit vsq̧ ī diē q̄ assūptꝰ est sermonē fa/cturus: pmo eoꝝ q̄ de eo falsa scripserūt redar/guit audaciā. Scribit aūt historico stilo. Ma/gis eī in describēdis rebꝰ q̄ȝ exprimēdis pceptꝭ studiū habuit: ⁊ historico more ō nar/ratione sūpsit exordiū: ⁊ eā historiam plena digestione psequit̄. Beda. Nota ea cā maxime scpsisse euāgeliū ne pseudo euāgelistis esset facultas pdicādi: q̄ sub noīe xpi aplorūq̧ co/nati sūt sectas pfidie inducere. b Multi. Bed. Nō tā numerositate q̄ȝ heresū diuersitate. Qui nō spūssan/cti munere donati: sȝ vacuo labore co/nati: magis ordinarēt narrationē q̄ȝ historie texerēt veritatē. c Cona/ti. Amb. Conat̄ q̄ incipit nec pficit: q̄ suis virībꝰ nō grē dei q̄ irrigat cōfidit q̄ qd ab alījs dictū videt abolere intē/dit. Non conat̄ q̄ diuino spū res ⁊ di/cta ministrāte cepta cōplet. d Cō/plete. Amb. Redūdant p vniuersum mūdū: mētes fideliū rigāt ⁊ ꝯfirmāt. Ambro. Qd redūdat in nullo defi/cit: ⁊ de cōpleto nemo dubitat: cū fi/dem affectus astruit: exitus pbat. ☞ Nobis

recurrentis in deuz generatiōis
¶ .i. deducto. ¶ als insepabilis.
admisso: indispabilis dei vt pre
¶ .i. hoiem in quo pfecta sūt opera sex dierū.
dicās hoibꝰ xpm suū: opus pfecti
a ¶ ad statū vnde cecidit. ¶ ¶ vel ppter quē omnia sunt perfecta.
hois redire in se p filiū faceret: q̄
¶ xpi vel nathā. ¶ ad deū. ¶ .i. pberi ostēdebat
p dauid patrē veniētibꝰ iter pbe
bat in xpo. Cui luce non īmerito a
etiā scribēdoꝝ actuū aploꝝ pote b
¶ bene in ministerio: qr bene scripsit.
stas ī ministerio dat̄: vt deo ī de/ c
¶ dicta ascēsione in qua plenꝰ deꝰ esse cōparuit. ¶ iuda.
um pleno ⁊ filio pditionis extin/ d
cto oratione ab apostolis facta e
sorte dn̄ice electiōis nūerus com
pleret̄. Sicq̧ paulus consumma f
tionē aplicis actibus daret: quē g
diu ꝯtra stimulū recalcitrātē do/
minꝰ elegisset. Qd ⁊ legētibꝰ ac h
¶ pro q̄ȝuis.
reqrētibꝰ deū: ⁊ si p singula expe i
diri a nobis vtile fuerat: sciens k
tū q̧ opātē agricolā oporteat pri l m
mū de fructibꝰ suis edere: vitaui n
¶ laudem humanā. ¶ prout.
mꝰ publicam curiositatē: ne non
tā volentibꝰ deū monstrasse vi/
deremur q̄ȝ fastidiētibꝰ pdidisse.

Lectorē obsecro studiose pagi/nas recensentē huiꝰ libri ea q̄ in/caute ꝯtra eas stili pcurrentis de/signata vestigio sūt: nō mō cōiū/gat erroris: sȝ peto mee ignosce/re ignorātie: ⁊ q̄ obstinatio legē/tis ampliata virtus exercitat ad purū dociles: mētis mee fauori/bꝰ meiq̧ memor benigne.

Procmiuȝ beati Luce in euā/gelium suū incipit.

a ¶ vt basilides et appelles ⁊ q̄ sub noīe Thome vel matthie vl aliorū aplorū falsa scripserūt.
a b c Q [q] Uoniāquidēȝ multi o
conati sunt ordinare p
¶ nō nos: sed ī nobis deꝰ fecit.
narratiōes q̄ ī nobis q
¶ vel redūdāt. ¶ euangelij.
d cōplete sūt rerū sicut tradiderūt r

Nico.de lyra

tiuitatꝭ humane. i. retrogrado mō scri/bere genealogiā pdictā. in qua inci/pit ab hūanitate xpi. Post baptismū filij dei: qr post baptismū xpi īmedia/te scripsit genealogiā pdictā. vt habe/tur. ī. iij. ca. Ideo. i. ppter cām q̄ sta/tim dicet̄ pdicto mō descripsit genea/logiā: Ut requirētibꝰ. i. scire desiderā/tibꝰ. Demōstraret in quo apphendēs erat. i. ipm deū ī quo terminat genea/logiā. in cuiꝰ apphensione p aptā vi/sionem consistit beatitudo. Introitu admisso generatiōis indispabilis dei id est ipsius xpi q̄ s̄m deitatē est indis/par a patre: qr sic est ei equalis. Quē xpm. Ponit in introitu. id est in prin/cipio. Generationis. i. genealogie ab eo descripte: Recurrētis in deū: qr ad ipm terminat̄. vt dictum est: Per na/than filiū. Sicut em̄ mattheus ponit salomonē filiuȝ dauid in genealogia christi ab eo descripta: ita lucas ponit nathan filiuȝ dauid duplici de causa. vna est quia nathan dicit̄ fuisse filius dauid adoptiuꝰ: nos aūt reducimur in deum per hoc q̧ efficimur filij dei adoptiui: ⁊ ideo lucas qui scribit ge/nealogiā ascendēdo in deū descripsit eam p nathan filiū adoptiuuȝ. Alia causa est: qr nathā interptat̄ donū. et ideo figurat christū qui est dei filiꝰ na/turalis: ⁊ per hoc q̧ fuit nobis datus a patre efficimur filij dei adoptiui: qr p eū tanq̄ȝ p mediatorē reducimur in deū patrē. ideo subdit̄: Ut pdicās. s. ipse lucas. Hominibꝰ xpm suū: qr da/tus est hominibꝰ a patre p eoꝝ salu/te. Opus pfecti hominis. i. cōditione nature humane in statu innocentie q̄ fuit pfecta virtutibꝰ ⁊ sciētijs. Recur/rere in se. i. redire in dignitatem pristi/nā a qua ceciderat. Faceret p filium id est p nathan figuratiue ratione p/dicta: sed p xpm effectiue qui est dei filius s̄m naturā diuinaȝ ⁊ filius dauid s̄m carnem. Qui p dauid patrē venientibꝰ in christo. i. descendentibꝰ vsq̧ ad christū p generationes. Iter pbebat in christo. i. viam et modum veniendi vsq̧ ad christū. a Cui luce. Posita cōmendatione beate luce in scribendo euāgeliū

euāgeliū. hic cōsequēter ponit̄ eiꝰ cōmendatio in scribendō actus aplorū. cum dr̄: Cui luce nō īmerito. i. nō irrationabili/ter: sed ex magna rōne. b Etiā scribēdorū actuū aplorūȝ potestas in ministerio dat̄: quia sicut. s̄. dictū est fuit discipu/lus aploꝝ ⁊ spāliter pauli cuiꝰ fuit comes indiuiduus: ⁊ sic vidit facta eiꝰ: de q̄bus liber Actuū aploꝝ p maiori pte loq̄t̄ q̄ certius po/tuit scribere tāq̧ visa. In pricipio tū illiꝰ libri fit mētio ō xpi ascēsiōe ⁊ mat/thie electiōe ⁊ h̄ ē qd dr̄: c Ut deo in ⁊c. xps aūt dr̄ deꝰ in deo: qr filiꝰ sem/p est in patre q̄ȝtū ad ipam deitatem. q̄ȝtū vero ad hūanitatē fuit plene cū deo patre qn̄ ī hūanitate gliosa assū/ptus ē ad dexterā pr̄is. de q̄ fit mētio ī principio libri. d Et filio pditio/nis extincto. i. iuda pditore: de cuiꝰ morte ibidē agit̄ ante electionē mat/thie. e Oratiōe ab aplis facta for/te dn̄i electiōis numerꝰ cōpleret̄: qr ī electione matthie apli pmissa orone dederūt sortes: ⁊ cecidit sors sup mat/thiā. ⁊ sic cōpletꝰ fuit numerꝰ aploꝝ duodecim a xpo electoꝝ: de quoꝝ nu/mero iudas ceciderat. f Sicq̧ pau/lus cōsū. ⁊c. qr in actibꝰ eiꝰ ille liber terminat̄. g Quē diu cōtra stimu/lū recalcitrantē dn̄s elegisset: qr dū p/sequeret̄ xpm ī mēbris suis fuit a xpo electꝰ. vt habet̄ Act. ix. h Qd ⁊ legētibꝰ. Post luce cōmēdationē hic Hieronymꝰ ponit suā excusationē. de hoc q̧ ita breuiter transierat qd fecit ad vitādū plixitatē ⁊ curiositatē ⁊ h̄ est qd dicit: Qd etsi. i. q̄ȝuis: Legēti/bꝰ ac requirentibꝰ deū vtile fuerat a nobis expediri. i. p nos enucleari. i Per singula. i. particulatim ⁊ ple/niꝰ. k Sciens tamē. s. ego Hierony/mus. l Qr operantē agricolam. i. doctorē. m Oporteat primū de fru/ctibꝰ suis edere. i. de doctrina sua fru/ctū pcipere: qd fit qn̄ auditores pfi/ciūt. n Uitauimꝰ publicā curiosi/tatē. Ne nō videremur tā. i. tātū: De/mōstrasse. i. plane ondere. Deū. i. vi/tatē de diuinis. Qr: id est q̄ȝtū. Fasti/dientibus pdidisse. i. scribere ad libi/tū ⁊ volūtatē curiosoꝝ q̄ attēdiant̄ ī auditu vtiliū: ⁊ magis in subtilibus ⁊ parū vtilibꝰ delectant̄: videt̄ tū ali/quibꝰ salua reuerētia beati Hierony/mi ipam sniam que plane et lucide di/ci posset: verbis obscuris et intrica/tis obumbrasse.

Postilla Nicolai ō lyra sup pemi/um beati Luce ī euāgeliū suū ī̄cipit.

o Q [q] Uoniāquideȝ ⁊c. Hic īcipit btūs Lucas scri/bere. Et primo suo euā/gelio pmittit pfatiōeȝ. scdo subiūgit euāgelij narrationē. ibi: Fuit in diebus hero/dis. In pfatione sua ponit duplicem cām q̄re scripsit euāgeliū. s. ad cōplē/dū aliq̄ q̄ a mattheo et marco fuerāt omissa vel minꝰ plene dicta: ⁊ ad ex/cludendū falsa q̄ ab hereticis sub no/mine discipuloꝝ xpi scripta fuerāt: si/cut pleniꝰ dictū est in plogo Hiero/nymi. ⁊ hoc est qd dr̄: Quoniāquidē. i. certe. p Multi co. sūt ordi. nar. rerū. i. gestorū euangelicoꝝ: qr sicut dictū est aliqui scripserāt vere: sȝ tū aliq̄ omittēdo: aliq̄ autē false hereses inserēdo. q Que in no. cō. i. e euāgelio a no/bis scripto: qr cōpleuit dicta eoꝝ q̄ vera scripserāt: ⁊ exclusit dicta eoꝝ q̄ falsa inseruerāt. r Sicut tra. no. q̄ ab initio ipsi viderūt. s. ip[i] apli a q̄bꝰ didicit veritatē euāgelij.

a Nobis. Beda. Nō solū marcus ⁊ lucas auditu didicerūt q̄ scriberent: sed etiā matthe⁹ ⁊ iohānes multa de infantia: pueri- cia: genealogia saluatoris alijs narrantib⁹ didicerūt. b Vide rūt ⁊ mi. ⁊c̄. Ambro. Gemina virt⁹ est in hoīe ꝑfecto: intentio et actio vtrāq; notat in ap̄lis fuisse. ⁊ visionē. i. intētionē: ⁊ mini- steriū. i. actionē: vt ꝑ id qđ viderint diui ne cognitionis intelligat̄ intētio: ꝑ id ꝙ ministri fuerūt eorū actio declaret̄.

Ambro. Hoc verbū non ꝓlatiuū: sed substātiuū interiori mente videt̄. Vnde moyses dicit: q̄ pp̄ls videbat vocē: que nō solet videri sed audiri. Audiuit pe- trus verbū quādo dictū ē ei: Veni post me faciam te pis. ho. Ministrat q̄n tollit crucē ⁊ sequit̄ christū. c Omnia. Be. Nō oīa q̄ assecut⁹: sed de oībus q̄ ad fi- dē legētiū cōfirmādā credit idonea. Ex cōsulto ei multa p̄terit q̄ alij dicūt vt di- uersa in euāgelio gratia refulgeret: ⁊ ꝓ p̄rijs quibusdā libri singuli mysterioꝝ gestorūq; miraculis eminerent. Am- bro. Prolixiorē notat hūc euangelij li- brū alioꝝ q̄z euāgelistarū. Vn̄ ⁊ a paulo laudat̄: q̄ oīa assecut⁹ est: nō ꝙ oīa scri- pserit: q̄ nec mūdus capit. d Teophi le. Beda. Theophilus amans deū: vel amatus a deo. Qui amat deū vel a deo vult amari: ad se putet euāgeliū scribi: ⁊ vt bonū depositū sibi cōmendari. Nō noua theophilo ꝓmittunt̄: sed eadē q̄- bus est erudit⁹: vt quo q̄d ordine a dn̄o gestū dictū ve sit agnoscat: q̄ ꝑfect⁹ nō solū in iesū credere sed ⁊ fidē ꝑpetue di uinitatis ⁊ tēporanee dispēsationis illi⁹ debet ordinē nosse. Ca. I

Fuit in dieb⁹. Ambro. Vitu- lus sacerdotal' hostia. Per vitulū ḡ hoc euāgeliū figu- rat̄: in quo a sacerdotib⁹ in choat̄: ⁊ in vitulo ꝯsūmat̄: id est in xp̄o q̄ ꝓ mūdi vita immolat̄. f Sacerdos q̄dā ⁊c̄. Impleuit ordinē: dixit regē ⁊ regionē in q̄ fuit: sacerdotē

Marginal references: Exo. 20. c; Mat. 4. c; 2. Co. 8. d.

a ꝯ non solū corporali: sed potius mētis intuitu.
a b nobis qui ab initio ipsi viderūt:
ꝯ hui⁹ verbi qđ caro factū est. ꝯ ⁊ q̄m hoc est.
⁊ ministri fuerunt sermonis: vi- a
ꝯ non humana volūtate: sed spūsancto intus in- stigante cui⁹ gratia gerit̄: vt id qđ bonū est no- bis etiam bonum videat̄.
sum est ⁊ mihi assecuto a princi- b
c pio omnia: diligenter ex ordine
d tibi scribere optime theophile: c
vt cognoscas eoꝝ verborū de q̄ d f
bus eruditus es veritatem. e

Euāgeliū sc̄m Lucā incipit

Caiptu. I

e F Vit in dieb⁹ hero g†
ꝯ iā alienigena regnabat.
f dis regis iudeę sa h
cerdos q̄dā noīe
g h çacharias de vice i
abia: ⁊ vxor illi⁹ d̄ k
i filiab⁹ aaron: ⁊ nomē ei⁹ heliça- l
k l bet. Erant autē ambo iusti ante m† †
ꝯ non corā hoīb⁹: q̄ oīs sterilis in lege maledi- cta fuit. ꝯ qui nō fallitur vt homines.
m deū: incedētes in omnib⁹ māda n
ꝯ nō ꝙ non peccauerint: sed q̄ per gratiā dei ab luti peccare desierint.
n tis ⁊ iustificatiōib⁹ dn̄i sine q̄rela. o p

a Visū est ⁊ mi. asse. s. veritatē euāgelij modo p̄dicto. b Oīa a principio diligēter ex ordine tibi scribere: q̄ in- cepit euāgeliū suū a cōceptiōe p̄cursoris ⁊ saluatoris. Qđ aūt dicit oīa nō est intelligēdū ꝙ oīa acta xp̄i scripserit: q̄ tot⁹ mūdus nō posset capere tantā scripturam vt habet̄ Ioh. xxj. sed accipit̄ hic oīa: q̄ scri psit de oībus necessarijs: quoꝝ no ticia erat necessaria ad salutē. c Optime theophile. Ex hoc ver- bo dixerūt aliq̄ ꝙ iste theophilus fuit vir potēs ⁊ p̄ceps in achaia: q̄ paulus tali mō loquēdi vtit̄ ad Festū. Act'. xxvj. Nō insanio opti me Feste. Sed illud motiuū nullū videt̄: q̄ talis modus loquēdi ꝓ- prius est ad p̄latos q̄ alios debent excellere ī bonitate vite. Itē nō est verisimile ꝙ tātus euāgelista omis sis ep̄is ad quoꝝ officium spectat euāgeliū scire: ⁊ de hoc alios doce re: scriberet principi seculari euan- geliū. Et iō meli⁹ videt̄ dicendū ꝙ fuit ep̄us. vt dictū est. s̄. ⁊ hoc vide tur ꝑ hoc qđ subdit̄: Quib⁹ erudi tus es ⁊c̄. dicit ḡ Optime theophi le nō ꝙ ꝓ ipso solo scriberet: sed q̄ scripturā ei dirigebat ꝓ ipsius et oīm fideliū salute. d Vt cogno- scas. s. plenius. e Veritatē eoꝝ verboꝝ. ad fidē catholicā ꝑtinen- tiū. f De quib⁹ erudit⁹ es ⁊c̄. nō tn̄ ita ꝑfecte sicut post lectionē hu- ius scripture.

Postilla Nicolai de lyra super euāgeliū beati Luce incipit.

Capitulum: I

g F Vit in dieb⁹. Hic in- cipit Lucas narra- tionē euāgelij: ⁊ di- uidit̄ ī q̄tuor ꝑtes. q̄ primo describitur saluatoris ingressus in mūdū ꝑ su- am incarnationē. scđo eius ꝓgres-

et gentē eius et vxorē illius indicat. Beda. Ambro. Nō soluz a parentibus: sed etiā a ꝓgenitoribus nobilitas baptiste mōstra tur. nō seculari potestate sublimis: sed religione. Tales eni pa- rentes p̄nūcius habere debuit: vt quasi iure nature infusam fi- dē aduētus xp̄i p̄dicaret. Ambro. Docet diuina scriptura in his quos cōmēdare volum⁹: non solū mores: sed etiā parentes oportere laudari: vt quasi hereditario iure puritatē habere vi- deant̄ illi quos laudam⁹. Nobilitat̄ itaq; iohānes baptista pa- rentibus: miraculis: moribus: munere: passione: sic samuel sic isaac a parentibus nobilitatē pietatis accepit: quā posteris reli quit. g Zacharias. Zacharias: memor dn̄i: cui apparet an- gelus a dextris altaris: q̄ ei qui memor dn̄i est demonstrat̄ my- sterium. h De vice abia. Bed. Abia: pater dn̄s. Et aptū fuit vt in tēpore officij patris dn̄i cōceptus esset iste qui patrē domi- nū p̄dicaret. Cū dauid cultū domus dn̄i ampliaret: ministeria sacerdotū in. xxiiij. sortib⁹ diuisit. In quib⁹ familiā abia de quo çacharias sors octaua cōtigit: vt p̄co noui testamenti in octaue sortis vice nascat̄: q̄ ꝑ octo nouū: sicut ꝑ septē testm̄ declarat̄ ve tus. i Heliçabet. Heliçabet dei mei saturitas. Signat mariam q̄ plena deo fuit. k Erāt aūt. Be. Amb. Plena laudatio q̄ gen⁹ ī maiorib⁹: mores ī equitate: officiū in sacerdotio: factuz in mādatis: iudiciū ī iustificationib⁹ cōp̄hēdit. l Iusti ante de- um ⁊c̄. Ambro. Nō em̄ oīs q̄ iustus est ante hoīes: iustus ē ante deū. Aliter em̄ vidēt hoīes: aliter de⁹. hoīes in facie: de⁹ in cor- de. Ideoq; fieri potest vt aliq̄s affectata bonitate populari iu- stus videat̄ mihi: iustus tn̄ nō sit ante deū: si iusticia nō ex mētis simplicitate format̄: sed adulatione simulet̄. m Mandatis ⁊ iusti. ⁊c̄. Ambro. Bed. Prius mādatū. scđa est iustificatio. cuz em̄ mādatis celestib⁹ obedim⁹ in mādatis dei incedim⁹. Cuz re cte ⁊ cōgrue iudicam⁹: tenere dn̄i iustificationē videmur. n Sine querela ⁊c̄. Ecce tēperata iusticia. Plerūq; durior iusti cia hoīm querelā ꝓuocat. Vnde ap̄lus: Prouidētes bona nō tātū corā deo: sed etiā coram oībus hominibus. Et ecclesiastes: Ne sis multū iustus. Vel incedentes in omnib⁹ mādatis ⁊ iu stifica. dn̄i sine querela: id est sine conscientia vane laudis.

Marginal references: 2. Co. 8. d; Eccle. 7. c.

sus ꝑ suā p̄dicationē. iij. ca. tertio ei⁹ egressus de mundo ꝑ suā passionē. xxij. ca. quarto ei⁹ regressus ad patrē ꝑ suā re surrectionē et ascēsionē. xxiiij. ca. Prima ī duas: q̄ primo describit̄ p̄cursoris ⁊ saluatoris cōcept⁹. secūdo vtriusq; ortus. circa mediū hui⁹ ca. ibi: Exurgens aūt maria. Pri- ma adhuc ī duas: q̄ primo describit̄ cōcept⁹ p̄cursoris. se cūdo ipsi⁹ saluatoris. ibi: In mēse aūt sexto. Circa primū cōcept⁹ p̄cursoris ostendit̄ mirabilis ex trib⁹. primo ex pa rentū cōditione. scđo ex angelica nūciatione. ibi: Factū ē aūt cū sacerdotio. tertio ex patris increduli punitione. ibi: Et dixit çacharias. Circa primū in describēdo cōditionez parētū beati iohānis p̄mittit̄ tēpus regis sub quo fuerūt cū dr̄: Fuit in dieb⁹ herodis regis iudee ⁊c̄. q̄ iacob pa- triarcha spū ꝓphetico dixit Gen̄. xlix. Signū aduētus xp̄i q̄n regnū iudee esset trāslatū ad alienigenā: sc̄m ꝙ dicit̄ ibi dem. Nō auferet̄ sceptrū de iuda ⁊ dux de femore eius do nec veniat q̄ mittēdus est ⁊c̄. Iste aūt herodes fuit alieni- gena. q̄ pater suus fuit idume⁹. h Sacerdos q̄dam no mine çacharias: per expressionē nominis intelligit̄ ꝙ iste fuit famosus in vita ⁊ doctrina. i De vice abia. sc̄m ꝙ dr̄. j. Paral'. xxiiij. Dauid volens ampliare cultū dei ordi nauit de vigintiquattuor generationib⁹: vigintiquattuor sacerdotes q̄ successiue seruirent per hebdomadas in tem- plo dn̄i: ⁊ octaua sors cecidit super abiam. vt ibi dicit̄: de quo descendit iste çacharias. k Et vxor illius de filia- bus aaron. hoc exprimitur: q̄ propter dignitatem sacerdo talem. filie de tribu aaron diligentius et honestius serua- uabantur. l Et nomen eius heliçabet. quod nomem ex primit̄ ꝓpter ei⁹ bonā famā ⁊ vitam: sicut dictū est de ça- charia. vn̄ subdit̄: m Erāt aūt iusti ambo ante deum. h̄ dicit̄ ad excludendū hypocrisis fictionē. n Incedentes in om. man. q̄ztū ad obseruantiā moraliū p̄ceptorum. o Et iustificationibus dn̄i. q̄ztum ad obseruantiam ceri monialiū. p Sine querela. q̄ztū ad obseruantiā iudicia lium: quia pacifice ad ꝓximos se habebāt.

¶ a Et nō erat illis. Bed. Diuinitꝰ ꝓcuratū fuit vt de ꝓuectis diuqꝫ fructu cōiugij priuatis iohānes nascereť: vt inopinato ortu ꝓlis ⁊ ipsos donū dei gratiꝰ afficeret: et ceteros stupor miraculi pararet auditui futuri prophete. Vn̄ postea subditur: Posuerūt oēs q̄ audierāt i cor de suo dicētes: Quis putas puer iste erit? b Factū ē aūt cū. Cum ex ꝑcepto moysi vno sacerdote decedēte: vnꝰ succedere iubeať: tēpore dauid statutū est vt vicissim ministrātes ꝑ octonos dies a sabbato vsqꝫ ad sabbatū tpe vicis sue singuli castimōie studerent: nec interea domū tāgerent. c In ordine vicis. Amb. Zacharias designať sūmus sacerdos: q̄ vno tm̄ anni tpe solus intrat tēplū cū sāguine quē offert ꝓ populo. Qui tūc sorte querebať: cū verꝰ sacerdos adhuc ignorabať q̄ i eternū ꝑmaneret: ⁊ tūc vices erāt: nūc ꝑpetuitas. Solus intrat: qr illū significat cuius sacrificiū nō esset cōmune cū ceterꝭ. d Sorte. Bed. Nō noua tūc sorte electꝰ qn̄ incēsū erat adolēdū: sꝫ prisca sorte ꝓelectꝰ: cū primū ex ordine sui pōtificatꝰ in vicē abia succederet. Hec solennitas septio mēse celebrabať: ⁊ dies expiatiōis siue ꝓpiciationis vocabať qn̄ solꝰ pōtifex introibat in secūdū tabernaculū cū sanguine. In quo significať Jesus sacerdos q̄ impleta dispēsatione carnis celi secreta subijt: vt ꝓpiciū faceret nobis patrē ⁊ interpellaret ꝓ peccatꝭ eoꝝ qui adhuc ꝓ foribꝰ expectāt orantes ⁊ diligūt aduentū eius. Pulchre igiť ea die descēsio eiꝰ ꝑ angelū nūciať: qua eiꝰ ꝑ legē ascensio figurabať: Eph. 4. b Quia q̄ descēdit ipse ē qui ascēdit. q̄ q̄ dāmō ꝓdiciť dn̄i ille ꝓmittiť ꝓcursurꝰ. e Ingressus ⁊c. Ambro. Ingreditur çacharias tēplū. i. xp̄s in mariā: populus orat libertatē ꝯ captiuitate. Apparuit. nō dixit: venit: quia ante ibi erat. Zacharias turbať. i. iudei adueniente xp̄o. f Apparuit. Ambro. Bed. De deo vel de angelis ꝺr apparere q̄ non possūt ꝓuideri: sꝫ repētino aspectu videnť nec in ꝑtāte nr̄a est illos videre: sꝫ in potestate illoꝝ est apparere ⁊ videri qn̄ volūt. Et bn̄ in tēplo iuxta altare ⁊ a dextris apparet: qr veri sacerdotis aduētū ⁊ ministeriū sacrificij vniuersalis et celestis doni gaudiū qꝺ ꝑ dexterā significať ꝓdicat. g Et çachariaſ. Ambro. Solemꝰ turbari ⁊ a nostro affectu alienari: qn̄ ꝑstringimur supioris potestatis occursu. Sed sicut hūani defectus est terreri: ita angelice benignitatis est pauentē de suo aspectu blandiendo cōsolari. Cōtra demōes: si quos sua ꝓsentia territos senserint: ampliore horrore concutiunt.

¶ Qm̄

¶ due cause nō habendi memorať vt maior appareat virtus.

a Et nō erat illis filiꝰ: eo ꝙ esset helizabet steriľ ⁊ ambo ꝓcessissent i diebꝰ suis. b Factū ē āt cū sacerdo- c tio fūgereť çacharias i ordine vicis sue ante deū: ꝭm cōsuetudinē d sacerdotij † sorte exijt vt icēsū po-

¶ hic notatur summus.

e neret. Ingressus i tēplū dn̄i: ⁊ ois multitudo ppľi erat foris orans f hora incēsi. Apparuit aūt illi angelus dn̄i: stans a dextris altarꝭ g incensi. Et çacharias turbatus est videns: et timor irruit super eum. Ait autē ad eum angelus:

a Et nō erat eis filiꝰ. cuiꝰ duplex causa subdiť: Vna specialꝭ mulieri. s. sterilitas. alia cōis viro ⁊ mulieri. s. senectus. ⁊ hoc est qꝺ diciť: b Eo ꝙ esset helizabet sterilis ⁊ ambo ꝓcessissent in diebꝰ suis: ita ꝙ transierant tp̄s generādi in patre ⁊ cōcipiendi in matre ꝭm cursum cōem nature. Ex quo apparet cōceptio ꝓcursoris miraculosa: qr nō fuit ꝑ naturā tm̄: sed ꝑ naturā gratia diuina adiutā. c Factū ē aūt. Hic describiť cōceptio ꝓcursoris mirabilis ex denūciatione angelica. ⁊ primo describiť loci cōditio. scd̄o denūciatio angeli. ibi: Apparuit aūt. Circa primū ꝺr: Factū est aūt cū sacerdotio fūgereť ⁊c. Patri ei existēti i loco sancto. s. in templo ⁊ in diuino officio occupato: facta ē diuina denūciatio de ꝓle habēda. ad denotādū sanctitatē futurā ꝓlis. d Sorte exijt. qr distributiōes hebdomadarū in q̄bus successiue debebant vigintiquattuor sacerdotes ministrare: vt ꝓdictū ē: fuerťdistribute ꝑ sortē. vt habeť. j. Paraľ. xxiiij. e Vt incensum poneret ⁊c. Ex hoc loco dixerūt aliq̄ ꝙ çacharias fuit pōtifex vel sūmus sacerdos: qr incēsum ponere semel in anno intra sanctūsāctoꝝ. s. in festo expiationis soli sūmo sacerdoti erat licitū. ⁊ ħ videť dicere beatꝰ Ambrosiꝰ ⁊ Beda sup locū istū ⁊ tp̄s cōceptionis ꝓcursoris videť concordare: qr festū expiatōis celebrabať decima die septēbris: ⁊ post illud fuit cōceptio beati iohānis circa finē eiusdē mēsis reuerso çacharia ad domū suā post cōpletionē sui officij: ⁊ sic ab illo tpe vsqꝫ ad natiuitatē beati iohis fluxerunt. ix. mēses q̄ cōtinēt periodū a cōceptu pueri vsqꝫ ad natiuitatē. Sꝫ qualiter ille çacharias fuerit sūmꝰ sacerdos nō legiť. iō ad declarationē huiꝰ dixerūt aliq̄ ꝙ vigintiq̄ttuor sacerdotes ꝓdicti erāt equales in ordine ⁊ i dignitate: nō tn̄ simul ꝫ successiue: qr ille in cuiꝰ hebdomada festū expiationis cadebat: erat sūmꝰ sacerdos toto illo anno. Et ad hoc cōfirmandū inducūt illud qꝺ ꝺr Joh. xj. ꝙ cayphas erat pōtifex anni illiꝰ. Dicūt ꝫ ꝙ çacharias fuit sūmꝰ sacerdos anno illo: eo ꝙ ꝓdictū festū cecidit i hebdomada ipsius: sꝫ qr nulla scriptura autētica neqꝫ Josephꝰ neqꝫ alij historiographi describētes sacerdotiū iudeoꝝ aliquā mētionē faciūt de sūmo sacerdotio huiꝰ çacharie. iō saluo meliori iudicio videť melius dicēdū eū fuisse simplicē sacerdotē. Nec ex his q̄ inducta sūt ondiť fuisse sūmꝰ sacerdos: ꝫ magis oppositū vt videť: tū qr ꝺr hic ꝙ ingressus fuit tēplū ad ponēdū incensū tm̄: ħ aūt licitū erat minoribꝰ sacerdotibus. ꝭm ꝙ ꝺr Heb. ix. In primo q̄dē tabernaculo q̄tidie intrabāt sacerdotes sacrificioꝝ ministeria cōsūmātes: qr ꝑacto sacrificio in altari holocaustoꝝ qꝺ erat i atrio vbi ministrabāt minores sacerdotes: sacerdos q̄ ibi ministrauerat lotis priꝰ manibꝰ ⁊ pedibꝰ accipiebat prunas de altari holocaustoꝝ: ⁊ intrās primā ꝑtē tēpli q̄ vocabať sctm̄ vel sancta cōcremabat i illa sup altare incensi thymiama: ⁊ tūc erat sacrificiū ꝯsūmatū. In illā ꝯo ꝑtē tēpli q̄ dicebať sctm̄sctoꝝ solꝰ sūmus sacerdos intrabat cū sanguine hirci ⁊ vituli imolati ꝓ pctō ppľi: vt ex illo aspgeret cōtra ꝓpiciatoriū. ꝙ aūt çacharias intrauerit cū sāguine tali. nō ꝺr hic: ꝫ solū ad ponēdū incēsū. Si ei intrasset tēplū ad inferēdū sāguinē itra sctm̄sctoꝝ: nō ē verisiľe ꝙ euāgelista tacuisset cuꝫ ħ sit maximū iter oīa q̄ ad officiū sūmi sacerdotꝭ ꝑtinebāt. vt hr̄ Heb. ix. et Leui. xvj. et iō nō videť ꝙ intrauerit sctm̄sctoꝝ qꝺ erat de officio sūmi sacerdotis: sꝫ solā primaꝫ ꝑtē tēpli ad quā simplices sacerdotes poterāt ingredi: vt dictū ē. Itē angelus apparuit ipi occupato i solēniori ꝑte sui officij ꝓpter solēnitatē nūcij qꝺ nūciare venerat. Hic aūt ꝺr ꝙ apparuit ei stās a dextris altaris incēsi. illud aūt altare nō erat itra sāctūsctoꝝ. ꝭm ꝙ dicit Hiero. ⁊ oēs doctores hebrei ⁊ catholici: excepto Augustino. cuiꝰ dictū nō videť i ħ tenendū: tū qr ꝯtrariať dictis oīm alioꝝ: quoꝝ aliq̄ fuerunt valde exꝑti i scriptura vete. testamēti: tū qr textꝰ sacre scripture videť cōtrariū dicere Exo. vl. et. xxx. vt ibidē pleniꝰ declaraui. Qꝫ aūt ꝺr soli sūmo sacerdoti licituꝫ esse ponere incēsū intra sanctūsctoꝝ i die expiationis. dicēdū ꝙ verū est: sꝫ illud incēsuꝫ nō ponebať ad offerēdū: sꝫ vt nebula inde cōsurgēs operiret oraculum qn̄ pontifex aspergebat sāguinē hirci ⁊ vituli ꝯ oraculū. vt hr̄ Leui. xvj. nō aūt habeť ex ħ loco ꝙ çacharias posuerit incensū ħ mō vt ꝑtꝫ ex dictis: ꝫ solū ꝙ posuerit incēsū offerēs ipm sup altare incensi ad cōsūmationē sacrificij. Qꝫ aūt ꝺr ꝙ expiatiōis dies cecidit in hebdomada sua: ħ nō ꝓbať vt ꝑtꝫ ex dictis. ⁊ dato ꝙ verū fuerit: non tn̄ ex hoc cōcludiť ꝙ intrauerit sctm̄sctoꝝ ad ponēdū incēsū: qr ꝓter illū ingressū q̄ ꝑtinebat ad sūmū pōtificē tm̄ q̄tidie intrabāt sacerdotes minores ad offerēdū incēsū in altari incēsi: vt ꝓdictū ē: ⁊ ħ mō ingressus ē çacharias i hebdomada sui ministerij. Qꝺ aūt vlteriꝰ ꝺr ꝙ de vigintiq̄ttuor sacerdotibꝰ ille erat sūmꝰ sacerdos vel pōtifex per annū: i cuiꝰ hebdomada cadebat expiatiōis festū: videť esse ficticiū: tū qr ħ in nulla scriptura autētica hr̄: tū qr vt hr̄ in libris Regū et Paraľ. post ordinationē vigintiq̄ttuor sacerdotū vnꝰ erat sūmꝰ sacerdos sup eos: nō solū vno anno sꝫ ꝑ totā vitā suā: ⁊ ita cōiter factū est vsqꝫ ad tp̄s machabeoꝝ: in q̄ greci sup iudeos obtinuerūt dn̄ium: ⁊ tūc ex cupiditate grecoꝝ ⁊ ambitione iudeoꝝ aliq̄ sūt amoti de sacerdotio ante mortē: ⁊ alij instituti: sicut ꝑtꝫ. ij. Machab. iiij. de Jasone ⁊ Menelao ⁊ lisimacho et. xiiij. ca. de alchimo. ⁊ eodē mō postea factū est qn̄ romani ceperūt iudeis dominari: qr tūc erat venale sacerdotiū. vn̄ dicit Josephꝰ ꝙ cayphas emit sacerdotiū vniꝰ anni. potuit etiā eē ꝙ iudei inter se ordinauerūt ꝓpter istas cōtētiōes ⁊ ambitiones ꝙ sacerdotiū vniꝰ duraret tm̄ ꝑ annū. Ad dictū ꝯo Ambrosij et Bede dicendū ꝙ nō loquūť assertiue. f Et ois mul. ⁊c. qr nō erat licitū ppľo ingredi tēplū: ꝫ tm̄ atriū. g Apparuit. Hic ꝯn̄r describiť āgeli denūciatio: ⁊ ꝓmittiť çacharie stupefactio. cū ꝺr: h Et çacharias ⁊c. s. ex visione angeli insolita ⁊ ex fragilitate humana iuxta angelicā ꝑtātē: sicut de daniele legiť: Dan̄. x. ꝓpter qꝺ angelꝰ cōsolatꝰ

† 26. q. 2. c. § in fine.

g 3 fuit eum

a Qm exau. Exaudita est: magis q̄ petisti. Rogasti p liberatione plebis: ⁊ donat⁹ ē tibi pcursor. Amb. Multa diuina bñficia hic sūt cōgesta. Primū depcatōis fruct⁹: deinde steril' vxoris part⁹. tū leticia plurimorū ⁊ magnitudo virtutis: altissimi etiam ppheta pmittit. Quinetiā ne q̄ esset dubitatio: futuri nomē designat. Tantis igit supra votū fluētib⁹: nō imerito diffidētie pena plectit silētij.

b Johānē. Bed. Singularis meriti ē indiciū quotiēs hoib⁹ a deo vel imponitur nomē vel mutat: vt abraam q̄ pater multarū gētiū erat futur⁹ abraā est vocat⁹. Jacob q̄ deū vidit: isrl' est appellatus. Jobēs g̃ interptat in q̄ est grā vel dñi grā. Primo grā sterilib⁹ parētib⁹ donat. deinde ipsi iohāni q̄ magn⁹ corā dño futur⁹: ⁊ spūsctō ex vtero mr̄is replēdus. Postremo filijs isrl' q̄s ad dñm erat ꝯuersuros. c Gaudiū. Bed. Merito gaudet pater q̄ i senectute natū ⁊ q̄ talis gr̄e accepit filiū. gaudēt alij q̄bus regni celestis euāgeliçaret ingressū. Nato pcursore mlti gaudēt. Nato dño gaudiū magnū nunciat: qd erit oī pplo. q: hic salutē multis pdicat: ille xp̄o oībus dat. Ambro. Gaudiū ⁊ exultatio. Monent parētes nō min⁹ gr̄as agere p ortu sctōrū filiorū q̄ p meritis. Nō eñi paruū mun⁹ dei est: dare liberos ppagatores generis: successiōis heredes. Jacob in generatione. xij. filiorū gaudet. abrae fili⁹ dat. çacharias exaudit. Diuinū igitur mun⁹: est fecūditas parētis. Agant igit patres gr̄as q: genuerūt: filij q: generati. mr̄es q: honorant pmijs cōiugij. d Uinū ⁊ sicerā. Bed. Magne corā deo vtutis ē pdicare in deserto gaudia celestia. terrenas delitias spernere: ob ludū lasciuientis puelle capite trūcari. Cui⁹ ordinē magnitudinis subiūgit: Uinū ⁊ sicerā nō bibet. Sicera interptatur ebrietas: q̄ noīe signat oē poculum dei q̄cūq materia factum qd inebriare possit. Decet aūt vas celesti glorie māncipatū a seculi illecebris abstinere.

e Et spūsctō. Bed. Cū intrāte btā maria in vtero genitricis exultauit: ⁊ pcursiōis sue officiū quo ad potuit impleuit. Necdū erat illi spūs vite: ⁊ iā erat spūs gr̄e. f Et mul. Be. Cū iohānes xp̄o testimoniū phibēs: i fide xp̄i baptiçās: dicat filios isrl' ad deū cōuertisse: ptz xp̄m esse dñm deū isrl'. g Precedet ante. Bed. Sicut helias pco iudicis: sic iohānes pco redēptoris. Ambo in deserto: ambo victu parci: vestitu inculti. Ambo regū isaniā tolerāt. Ille iordanē diuisit çelū petitur⁹: hic ad lauacrū salutare q̄ çelū petit cōuertit. Hic cū dño cōuersat i terris: ille cū eo māifestat i glīa. h In spū. Amb. Bñ iūgūt spū ⁊ vtute. Nō ei sine vtute spūs: nec sine spū virt⁹ ē. Helias vtutē habuit abstinētie ⁊ patiētie ⁊ cōuertendi aīos pplorū a pfidia ad fidē. spm aūt pphetādi habuit. i Cōuertat cor. Be. Corda patrū i filios ꝯuertit. dū spūalē sctōrū antiq̄rū sciam pplis pdicādo infūdit. Prudētia vero iustorū ē: nō de leg. opib⁹ iusticiā psumere: sʒ ex fide salutē q̄rere: vt Quis i lege positi legis iussa pficiāt: grā tñ dei se saluādos p xp̄m itelligāt: Just⁹ ei ex fide viuit. Qua snīa q: diuti⁹ increduli: ⁊ p iohēm ibuti: ⁊ p heliā sūt imbuēdi. fere eadē vba q̄ angel⁹ de iohe: Malachias pdixit de helia. k Un̄ h̄ sciam Be. Si hō eēt q̄ pmittebat ipune liceret q̄rere signū: sʒ cū angel⁹ sit q̄ pmittit nō decet dubitare.

Bed. Propter altitudinē pmissorū dubitat signū inq̄rēs quō credere valeat cui angeli visio ⁊ allocutio p signo sufficere debuerat. Un̄ tacēdo merito diffidētie penā luit: cui eadē taciturnitas: ⁊ signū fidei qd q̄siuit: ⁊ infidelitatis esset pena quā meruit. l Ante deū. Bed. Cū ad nos veniūt angeli: sic exterius iplēt ministerū: vt tñ añ deū iteri⁹ p cōtēplationē assistāt. Quia ⁊ si angel⁹ ē spūs circūscript⁹: sūm⁹ spūs q̄ de⁹ ē incircūscript⁹ ē. intra quē currit angel⁹ q̄cūq mouet vl' mittat. Bed. Allegorice. Per çachariā sacerdotē sacerdotiū iudeorū. p heliçabet lex q̄ signat

Gen.17.a Ibi.32.f 22.q.2.quenitur. Rom.1.b Gal.4.b Allego.

a Ne timeas çacharia: qm̄ exaudi

a § facta p populi redēptione nō p sobole quā desperabat se posse habere. § vel oratio.

ta ē deprecatio tua. Et vxor tua

§ Bed. ecce ordo salutis exprimit cū illius natiuitas pdicit q̄ pconādo redēptori sit iter factur⁹ pdicādo penitentiā ⁊ fidē christi.

heliçabet pariet tibi filiū: ⁊ voca

b bis nomē ei⁹ iohānē: et erit tibi

a § q: p ei⁹ pdicationē gaudebūt in vitā eternā.

c gaudiū ⁊ exultatio: et multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit

§ Amb. nō vtute corporis: sed aī magnitudine.

d ei magn⁹ corā dño: et vinū et si

e ceram non bibet: ⁊ spiritusctō re

§ manens in vtero.

plebit adhuc ex vtero mr̄is sue:

f ⁊ multos filiorū israel conuertet

a § prius natus: pri⁹ pdicat: prius morit pcurrit

ad dominū deum ipsorū † Et ipse

pco iudicem. § sancto.

g h precedet ante illū in spiritu ⁊ vir

§ signorum.

i tute helie: vt conuertat corda patrum in filios: et incredulos ad

§ precedet.

prudentiam iustorū: parare dño plebem perfectam. Et dixit çacha

k rias ad angelū: Unde hoc sciam? Ego eni sū senex: ⁊ vxor mea processit in diebus suis. Et respondēs angelus dixit ei: Ego sum ga

§ fortitudo dei. § vel assisto.

l briel qui asto ante deū: ⁊ missus sum loqui ad te: ⁊ hec tibi euange

a § Beda. dat signū qd rogat vt qui discredēdo locutus est: iam tacendo credere discat.

liçare. Et ecce ēris tacēs ⁊ nō poteris loqui vsq in diem quo hec

fuit eū dicēs: a Ne timeas çacaria. q. d. veni ad cōsolationē tuā. iō subdit: b Qm̄ exaudita ē depca. tua frequēter eni deū depcat⁹ fuerat de aduentu messie ⁊ de habēda ple. Et ideo angelus vtrūq sibi denūciat. dicēs: c Et vxor tua heliçabet pariet tibi filiū. ⁊ dicit: Tibi: h̄ est ex te: tñ cū virtute nature fuit ibi virt⁹ gratie: vt pdictū est. Angel⁹ aūt loquēs ioseph d̄ partu marie nō dixit: pariet tibi: sʒ pariet absolute: q: ioseph nihil coopatus ē. ibi: d Et vo. no. ei⁹ iohem. pnominat ab angelo pp̄ter sanctitatē ei⁹ futurā ⁊ officij pprietatē. Johānes eni interptat: i quo est gr̄a: q: iohānes xp̄m manifestauit p quem gratia ⁊ veritas facta est. vt habet Joh. j. e Et erit tibi gaudiū. in mēte interi⁹. f Et exultatio, exteri⁹. dr̄ eñi exultatio: quasi extra saltatio. ⁊ hoc est pprie qñ gaudiū est tm̄ interi⁹ q̄ nō pōt bñ cōtineri q̄n appareat exteri⁹. g Et multi in natiuitate ei⁹ gaudebūt. sm̄ q̄ dr̄. j. q̄ in ortu ei⁹ congratulabant vicini. ⁊ nūc etiā videm⁹ impletū q̄ dies sue natiuitatis nō solū festinat ab oīb⁹ christianis: sed etiā a saracenis et aliquib⁹ alijs.

h Erit eñi magn⁹ corā dño. Unde dicit saluator. Matth. xj. Inter natos mulierū nō surrexit maior iohāne baptista. i Et vinū ⁊ sicerā. i. quēcunq potū inebriatiuū. k Nō bibet. erat eñi naçareus. i. cōsecrat⁹ dño p totā vitā suā. ⁊ iō ab omni ebriatiuo abstinuit. sicut naçarei in veteri lege tp̄e separationis sue: vt habet Nu. vj.

l Et spūsancto replebit. q̄tū ad purgationem originalis peccati. ⁊ ad opationē boni meritorij.

m Et multos fi. isrl' cō. ad dñm. i. ad xp̄m p suā pdicationē. n Et ipse pcedet ante illū i spiritu ⁊ virtute helie. Primo pp̄ter silitudinē vite: q: vterq vixit in austeritate vict⁹ ⁊ vestit⁹. Scdo pp̄ter silitudinē i veritate doctrine: q: vterq cōstanter vitia redarguit etiā psonarū magnarū. Tertio pp̄ter silitudinē officij: q: sicut helias pcedet aduentū xp̄i secūdū: ita iohānes primū pcessit. o Ut cōuertat corda patrū i filios. s. patrū veteris testamēti ad discipulos xp̄i: q: plures de sacerdotib⁹ ⁊ seniorib⁹ iudeorū q̄ dicebāt pr̄es ppl'i: cōuersi fuerūt p apl'os ad fidē xp̄i. p Et icredulos. s. illos q̄ pri⁹ fuerāt icreduli. q Ad pru. iu. q̄ prudētia nō cōsistit i opib⁹ legis ex q̄b⁹ nō iustificat hō: vt hr̄ Ro. iij. sʒ in opib⁹ fidei charitate formate ⁊ deuotiōis. r Parare domino ⁊c. p euāgelij susceptionē: q: neminē ad pfectū adduxerat lex. vt hr̄ Heb. vij. ⁊ pp̄t h̄ illa lex dr̄ lex timoris: q: ipfectorū ē timore pene retrahi a malis. Lex aūt euāgelica dr̄ lex amoris: q: pfectorū ē retrahi a malis amore boni. s Et dixit çacha. Hic ondit ꝯceptio pcursoris mirabilis ex punitiōe incredulitatis i pr̄e: ⁊ primo ponit dicta punitio. scdo sequēs ꝯsolatio. ibi: Et factū ē. Circa pmū sciendū q̄ çacharias vbis āgeli nō credidit: qd ondūt vba ei⁹. cū dr̄: t Unde h̄ sciā? ⁊ cā incredulitatis subdit: v Ego sū senex ⁊c. q. d. tp̄s generādi i me trāsijt: ⁊ i ea tēpus cōcipiēdi. x Et respō. an. arguēdo ei⁹ icredulitatē. y Ego sū ga. angel⁹ fāct⁹ çelās p salute isrl': vt hr̄ Dan. ix. z Qui asto añ deū. lʒ ei angeli mittāt i ministeriū p salute hoim. vt hr̄ Heb. j. tñ nō recedūt a cōtēplatiōe diuina: ⁊ sic dicūt deo astare p iugē cōtēplationē. a Et missum loq̄ ad te ⁊ hec tibi euangeliçare. ex pte dei cui⁹ vitas nō pōt ipediri. b Et ecce eris ta. pp̄ter icredulitatē tuā: tū q: angel⁹ dedit sibi signū respectu futuri implēdi: ⁊ pe

nam

G signat: q̃ sacerdotũ doctrinis exercitata quasi virili auxilio spi rituales filios deo gignere debebat. Sz q̃si sterilis erat: q̃r neminẽ ad pfectũ ducebat nec ianuã celi aperiebat. Ambo erant iusti: q̃r lex bona ꝛ mãdatũ iustũ ꝛ sanctũ: ꝛ sacerdotium legale ꝑm dispẽsationẽ illi⁹ tp̃is: bonũ sctm̃ ꝛ iustũ. Ambo ꝓcesserãt i dieb⁹ suis: q̃r legal' deuotio tp̃e moysi q̃si i adolescẽtia fuit: ꝛ effloruit: sz adueniẽte xp̃o iã incuruat̃ ad seniũ cũ et sacerdotij ordo p ambitiões ꝛ cõtẽtiones põtificũ cõfundit̃: ꝛ ipsa lex p traditiões phariseoꝝ discisa min⁹ habilis est ad generãdũ. Ingredit̃ çacharias tẽplũ: q̃r sacerdotũ ẽ intrare i sãctuarium: ꝛ intelligere nouissima mysterioꝝ celestiũ. Foris orat multitudo: q̃r dum mystica penetrare nequit necesse est vt humiliter intẽdat doctoꝝ monit'. Dũ altari thymiama iponit: nascituꝝ iohãnẽ agnoscit: q̃r dũ doctores altiori flãma diuine lectiõis arderẽt: gratiã dei p iesũ xp̃m vẽturã de interiori lr̃aꝝ medulla q̃si de vulua heliçabet ꝓdituraz reperiũt. Et h̃ p angelũ: q̃r lex p angelos ordinata i manu mediatoris. Non credẽs mut⁹ fit: q̃r mut⁹ ẽ q̃ spũalẽ sensum i lr̃a nõ intelligit. ꝛ talis magister q̃si verbi ꝛ rõnis expers ppl'm nõ docet: s̃ q̃si tacitis nutib⁹ innuit: q̃r nec rõnẽ attẽdit sacrificioꝝ nec curat scire dicta ꝓpharũ. Muto ꝑmanẽte çacharia cõcipit heliçabet iohãnẽ: q̃r lz pontifices ꝛ pharisei: nec ipi ĩtrẽt: nec auditores i interiora legis ĩtrare ꝑmittãt. interiora tñ legis sacramẽtis xp̃i abũdãt. Cõceptũ heliçabet q̃nq̃ mẽsib⁹ occultat: siue q̃r moyses legifer q̃nq̃ libris mysteria xp̃i pabolatim designat: seu q̃r ipsa lex xp̃i dispẽsationẽ in q̃nq̃ mũdi etatib⁹ p sctõꝝ facta vel dicta figurat. Et iõ q̃r incarnatio xp̃i vel sexta seculi etate futura: vel ad ĩpletionẽ leg' erat ꝓ futura: recte sexto mense cõcepti iohãnis xp̃i incarnatio nũciat̃.

fient ꝓ eo q̃ nõ credidisti verbis meis que implebunt̃ in tempore suo. Et erat plebs expectans ça / a charia ꝛ mirabãt̃ q̃ tardaret ipe / b in tẽplo. Egressus aũt nõ poterat loq̃ ad illos: ꝛ cognouerunt / c a q̃ visionem vidisset in tẽplo. Et / d ipse erat innuens illis: ꝛ permansit mut⁹. b Et factum est vt impleti sunt dies officij ei⁹: abijt in domum suam. / e Post hos autẽ dies c ꝯcepit heliçabet vxor ei⁹: ꝛ occultabat se mẽsibus quinq̃ dicens: / f d Quia sic fecit mihi dñs in dieb⁹ quibus respexit auferre opprobriũ meũ inter hoies. e In mense / g autem sexto: f missus est angelus / h gabriel a deo in ciuitatez galilee / a cui nomẽ naçareth ad virginem g / i k

(interlinear: ſ per hoc. s. — ſ officij zacharie. — ſ illis. — ſ qd nõ opprobriũ domini. — ſ vicesimoq̃nto die martij dñs cõceptus est et passus. — ſ q̃r nazare⁹. i. sctũs sctõꝝ nũciabat̃ futurus.)

nã rõne incredulitatis p̃terite: tot enĩ signa veritatis cõcurrebãt q̃ çacharias nõ potuit discredere absq̃ pctõ: q̃r angelus apparuit ei in sacro loco ꝛ existẽti in ministerio diuino: nũciabat etiã ea q̃ ptinebãt ad oĩm hoĩm salutem ꝛ ad dei gloriã: ex q̃bus debebat çacharie cõstare q̃ erat bon⁹ angelus: ꝛ p ꝯñs q̃ erat verũ dictũ eius cũ mẽtiri nõ possit: ꝛ in h̃ peccauit çacharias: q̃r credẽs ipm bonũ angelũ ex p̃dictis circũstãtijs: q̃b⁹ cõcurrẽtib⁹ nõ ꝑmittit̃ angelo sathane vt trãsfiguret se i angelũ lucis: ꝛ tñ nõ credidit verbo ei⁹: ꝛ in h̃ peccauit: ꝓpter quod punitus fuit. a Et erat plebs expectãs. q̃r nõ erat eis licitũ intrare tẽplũ: sed atriũ tñ. b Et mirabãt̃ q̃ tardaret: q̃r oblatio incẽsi nõ req̃rebãt tantũ tp̃s. c Et cognouerũt q̃ visionẽ vidisset. tñ nesciebãt qualẽ. ex h̃ enĩ q̃ videbãt faciẽ ei⁹ mirabiliter mutatã ex collocutione cũ angelo. ꝛ ipm loq̃ nõ potentẽ: cõiecturabãt ipm habuisse visionez. d Et ipse erat illis innuẽs. s. signis visibilib⁹: q̃r audibilib⁹ nõ poterat. e Et factũ ẽ. Hic ꝯñr ponit̃ çacharie cõsolatio nõ q̃tũ ad loq̃le restitutionẽ: s̃ q̃tũ ad filij sibi ꝓmissi cõceptionẽ. cũ d̃r: Et factũ ẽ vt ipleti sũt dies officij ei⁹ abijt i domũ suã: q̃r tota hebdomada q̃ in tẽplo ministrabat sacerdos ad h̃ deputat⁹ in tẽplo manebat ꝛ nõ exibat ad ꝓpria negocia intẽt⁹ ad diuina. Et ex h̃ inoleuit cõsuetudo apud aliq̃s religiosos sãcta ꝛ honesta. s. q̃ ille q̃ est hebdomadari⁹ p totã hebdomadã manet ĩtra claustrũ nõ exiẽs ad exteriora negocia: intẽt⁹ ad diuina: q̃r illo tp̃e medius est ꝛ sequester ĩter cõuẽtũ ꝛ deũ. f Cõcepit heliçabet vxor ei⁹: ꝛ occul. ꝛc. duplici de cã. Una q̃r lz de cõceptu ꝓle gauderet: tñ verecũdabat̃ aliquãtulũ eo q̃ iã trãsierat tp̃s vacãdi amplexib⁹ cã ꝓlis generãde: sicut sara dixit: Gen. xviij. Post q̃ cõsenui ꝛ dñs me⁹ vetul⁹ ẽ voluptati operã dabo. q. d. nõ decet. Alia cã ẽ q̃r magis voluit certificari de euẽtu rei anteq̃ ꝓpalaret. g In mẽse aũt sexto. Descripto conceptu p̃cursoris. hic cõsequẽter describit̃ cõcept⁹ saluatoris. Circa q̃ primo ponit̃ angelica salutatio. scdo marie cõsolatio. ibi: Que cũ audisset. tertio filij ꝯceptio. ibi: Dixit aũt maria. Circa primũ p̃mittit̃ tẽpus salutationis. cũ d̃r: In mẽse aũt sexto. s. a cõceptu p̃cursoris: q̃r fuit cõcept⁹ in septẽbri circa finẽ mẽsis. saluator aũt circa finẽ martij. h Missus ẽ an. ga. Q aũt hic ponunt̃ tot noia ꝓpria. s. angeli missi: virginis ad quã mittebat̃ spõsi sui ꝛ loci. h̃ fuit ad ostẽdendũ certitudinẽ historie. i Cui nomẽ naça. hoc fuit vt adimpleret̃ ꝓphetia Esa. xj. vbi d̃r: Egredie̾t virga de radice iesse ꝛ flos de radice ei⁹ ascẽdet. Ubi ꝑm veritatẽ hebraicã habet̃: Et naçare⁹ de radice ei⁹ ascẽdet. k Ad virginẽ despõsatã. ꝛ h̃ diuina ordinatiõe multiplici rõne factũ ẽ vt despõsaret̃ anq̃ ipregnaret̃. Et accipiũt̃ aliq̃ cause ex pte pueri aliq̃ ex parte matris: ꝛ aliq̃ ex parte nostra. Ex pte aũt pueri fuit cõueniẽs ipm d̃ virgine despõsata nasci: ne ab infidelib⁹ tanq̃ illegitime nat⁹ abijceret̃. vnde dicit Amb. sup Lucã: Quid herodi: q̃d iudeis posset ascribi si natũ ex adulterio videret̃ pseq̃? Scdo vt mõ cõsueto scripturaꝝ genealogia xp̃i describeret̃ p virũ. Tertio vt part⁹ virginis diabolo celaret̃. Quarto vt puer nat⁹ a ioseph nutriret̃. vñ ꝛ pater ei⁹ dict⁹ est: q̃r nutritius ei⁹ fuit. Ex pte vero matris accipiũt̃ alique cause. Primo q̃r p despõsationẽ fuit ĩmunis a pena lapidatiõis ne tanq̃ adultera calũniaret̃ a iudeis. Secundo vt p hoc ab infamia liberaret̃. vnde dicit Ambrosius sup Lucã q̃ desponsata est ne temerate virginitatis aduerteret̃ infamia: cui granis aluus corruptele videret̃ insigne preferre. Tertio vt virgini a ioseph exhiberet̃ ministerium. vt dicit Hieronymus. Item ex parte nostra accipiunt̃ quinq̃ cause. Primo quia ex testimonio ioseph cõprobatũ est certius christũ ex virgine natũ. vnde dicit Ambrosi⁹ sup Lucam

a Et ipe erat. Sine voce corpales act⁹ indicare moliẽs nec exprimẽs volũtatẽ. Cui sil'is ppl's iudeoꝝ: actuũ suoꝝ ipotẽs reddere rõnẽ. b Ut impleti sũt. Quia vicis sue tp̃e põtifices tẽpli tm̃ officijs mãcipati nõ solũ a cõplexu vxorũ: s̃ etiã a domoꝝ ĩgressu abstinebãt. Nostris aũt sacerdotib⁹ q̃b⁹ nõ carnalis successio: s̃ spũalis ꝑfectio q̃rit̃: q̃ q̃tidie p̃sto debẽt esse altari: ꝑpetua castitas indicit̃. c Occultabat. Amb. Occultabat: q̃r part⁹ sui erubescit etatẽ: ne i senectute libidini vacasse videat̃ q̃ etiã in iuuẽtute nõ debet exerceri: nisi cã sobolis. Et tñ letat̃ carere opprobrio sterilitat': q̃r opprobriũ ẽ mulierib⁹ nõ habere filios: nõ habere p̃mia nuptiarũ. Propterea ipse nuptie celebrant̃: ꝛ coit⁹ carnalis in tp̃e cõgruo generationi excusat̃. Hinc dat̃ intelligi q̃ iã nõ cõueniebãt ĩter se cõiugali cõcubitu: neq̃ ei ea q̃ senilẽ nõ erubesceret coitũ: erubesceret partũ. Bed. Erubescit on⁹ parẽtis q̃diu nescit mysteriũ religiõis: s̃ q̃ occultat se q̃r genuit filiũ: veniẽte beata maria exultat: q̃r genuit ꝓphetã q̃ ante erubescebat bñdicit: ꝛ q̃ dubitauerat firmat̃: ꝛ clamat: Ecce vt facta est vox sa. tue i. Amb. Occultat se ꝓpter pudicitiã. vt ꝓbaret si verũ eẽt q̃ cõceperat. Mẽsib⁹ q̃nq̃: h̃ ẽ q̃nq̃ milib⁹ seculi siue q̃nq̃ libris moysi auferre opprobriũ sterilitatis: ꝛ cõceptiõis i senectute ĩter homines: qd̃ nõ fuit opprobriũ apud deũ. d Quia sic fecit. Be. Gesta sũt h̃ inq̃t iohes Chrysostom⁹ mẽse septẽbri. viij. kalẽdas octob. luna. xj. q̃ñ celebrabat̃ ieiuniũ scenophegie i eq̃noctio q̃ñ (Joh. 3. d) ĩcipit nox crescere: q̃r ille cõcipiebat̃ q̃ dixit: Me oportet minui. illũ aũt cre. Minorata ei fuerat lux a tenebris: cũ ꝑm legẽ deo sacrificia offerrẽt̃ q̃ iã cessare debẽt cũ baptista ꝯcipit̃. Et iõ pr̃ ei⁹ mut⁹ fit: q̃r oportet sacerdotalia sacrificia cessare veniente sacerdote q̃ ꝓ pctis oĩm se offerret. In die ieiunioꝝ ꝯceptio iohis p̃dicit̃: q̃r p ipm afflictio pnĩe erat p̃dicanda. e In mẽ. au. Hiero. Sic sexto mẽse mis. ẽ g. an. a d. i ciuitatẽ galilee: ita sexto millenario missus ẽ xp̃s. f Gabriel. Be. Ideo ãgeli ex noĩe aliq̃ñ significãt̃: vt ex ipo noĩe q̃d ministraturi veniãt demõstret̃. Gabriel fortitudo dei: q̃r illũ nũciat q̃ ad debellãdũ diabolũ veniebat. g Ad vir. Mulier a diabolo seducta mortẽ ĩtulit: eꝯ: mulier ab angelo edocta salutem edidit. Beda. Despõsata voluit nasci. vt per ioseph texeretur ordo generatiõis: et ne quasi adultera

ſ lapidaret̃

lapidaret. In quo et impudicis virginibus occasio tollit̄ ne dicant matrē dn̄i fuisse infamatā. Et vt virgo solatiū viri: et testē virginitatis haberet: et vt diabolꝰ mysteriū ignoraret. Fides etiā marie verbis maior ascribit̄: et mendacij causa remouet̄. Videret̄ eni culpam obumbrasse voluisse mēdacio innupta virgo. Maluit dn̄s aliquos de suo ortu q̄ȝ de matris pudore dubitare. Sciebat ei lubricam famā pudoris: nec voluit ortꝰ sui fidem matris iniurijs astruere. Ambro.

Mystice. Mystice. Maria desp̄osata: sȝ virgo: typus est eccl'ie q̄ est immaculata: sȝ nupta. Cōcipit nos de spū virgo: parit nos sine gemitu virgo. Et iō fortasse maria alij nupta: ab alio repleta: qr singule ecclesie spiritu quidē replent̄: tn̄ ad speciē tēporal' sacerdotis.

a Aue gratia ple. Greg. Vere gr̄a plena: q̄ prima inter feminas virginitatis gloriosuȝ munꝰ deo obtulit: q̄ etiā iō angelico visu et alloquio meruit ꝑfrui q̄ gr̄e totius auctorē mūdo edidit. Dn̄s tecū: quā nouo castitatis amore ad celestia sustulit: et post mediāte hūana natura: oī plenitudine diuinitatis cōsecrauit. Bn̄dicta tu in mulieribꝰ. q̄ sine exemplo muliebris cōditionis et v̄go et mater est: et deū genuit. b Turbata est. etc. qr nesciebat si p̄teritū an futurū esset qd̄ angelus dixit: Bed. Trepidare virginū ē: et ad oēs viri ingressus pauere: et oēs affatꝰ vereri. Hinc discāt mulieres ꝓpositū pudoris imitari. Solā sine comite angelus reperit: ne quo genere d̄ hoīs deprauaret̄ affatu.

c Qualis eēt. Ambro. Ex verecundia pauet: ex prudētia nouā bn̄dictionis formulaȝ mirat̄. Erubuit heliçabet de culpa: maria de verecūdia. In muliere eni modus adhibet̄: i virgine gratia pudoris auget̄. d Et ait. Turbatā insolita salutatiōe q̄si familiarius notā vocat ex noīe. Ne timeat iubet: et quare gr̄am plenā vocauerit: pleniꝰ explicat.

e Jesum. Jesus saluator: siue salutaris dicit̄: Ipse eni saluū faciet nō populū israel: s̄ suū pp̄lm: siue ex p̄putio: siue ex circūcisione in vnū ouile sub vno pastore cōgregatū.

f Hic erit ma. Bed. Amb. Nō q ante partū v̄ginis magnꝰ nō fuerit: s̄ qr potētia quā filꝰ dei naturaliter habet: hō ex tēpore erat accepturus vt sit vna ꝑsona: homo et deus. Bed. Johānes magnus vt hō corā dn̄o. Hic magnꝰ vt deꝰ et dei filꝰ. Johānes magnꝰ merito abstinētie: qr vinū et sicerā nō bibit: hic magnꝰ potētia nature: qr cū pctōribꝰ comedit. g Sedē. Bed. i. israeliticā plebē: cui dauid et filij eiꝰ tp̄alis regni gubernacula p̄buerūt. Huiꝰ regnū sp̄ūale datū ē xp̄o qn̄ dispositū est a deo vt de semine dauid incarnaret̄: q̄ illā gentē in ꝑpetuū vocaret regnū. Et nō solū in vna gente iudeoꝝ: sed regnabit i domo iacob i eternū: hoc est in tota eccl'ia q̄ ꝑ fidē et confessionem christi ad pa-

triarcharū

desponsatā viro cui nomen erat
a ⸿ iosepH saluator: qr saluauit egyptū a fame sic iste mariā ab infamia. b ⸿ nō solū ad iosepH sȝ ad mariā hoc referendum est.
iōseph: dē domo dauid: et nomē
a ⸿ Beda. maria: maris stella vel dn̄a: q̄ lucē fluctuantibꝰ in seculo genuit et dn̄m totiꝰ mūdi.
virginis mária. Et ingressus angelꝰ ad eā dixit: Aue gratia plena: dn̄s tecū: bn̄dicta tu i mulieribꝰ.
a ⸿ more humane fragilitatis: de angelica visione et de insolita salutatione.
b Que cū audisset: tūrbata ē in sermone eiꝰ: et cogitabat q̄lis c esset ista salutatio. d Et ait angelꝰ ei: Ne timeas maria: iuenisti eñ
a ⸿ hic verū hominē de substantia materne carnis angelus asserit.
gratiā apud deū. †Ecce cōcipies i vtero et paries filium: et vocabis
⸿ hic verū deum: de deo patre.
e nomē eiꝰ iesum. f Hic erit magnꝰ: et filiꝰ altissimi vocabit̄. Et dabit g illi dn̄s deus sedē dauid patris

Locupletior testis pudoris maritꝰ adhibet̄ q̄ posset dolere iniuriā et vindicare opprobriū si nō agnosceret sacramētū. Secūdo qr ꝑ h̄ verba virginis virginitatē suā asserentis magis credibilia reddunt̄. vnde dicit: Ambrosius sup Lucā: Fides marie verbis magis ascribit̄ et mēdacij causa remouet̄: culpam eñ obumbrare voluisse mēdacio videret̄ innupta pregnās. Causam aūt mentiēdi desp̄osata nō habuit cum cōiugij p̄miū et gratia nuptiarū partꝰ sit feminarū: q̄ quidē duo ꝑtinent ad nr̄e fidei firmitatē. Tertio vt tolleret̄ excusatio virginibꝰ q̄ ꝓpter incautelā suā incurrūt infamiā. vn̄ Ambrosius sup Lucā: Nō decuit virginibꝰ sinistra opinione viuētibꝰ velamē excusationis relinqui: q infamata quoq mater dn̄i videret̄. Quarto ꝑ hoc designat̄ eccl'ia q̄ cū sit virgo: desp̄ōsata tn̄ est vni viro: vt dicit Augꝰ. libro de sancta virginitate. Quinto quia eo q mater dn̄i fuit desp̄ōsata et virgo: in ꝑsona ipsius simul virginitas et mr̄imoniū honorant̄ ꝯ hereticos alteri istorū detrahētes. a De domo dauid. hoc exprimit̄ ad ostēdendū q xp̄s descēdit de semine dauid sicut fuerat ꝑ ꝓphetas p̄dictū. lȝ eñ iosepH nō fuerit pater saluatoris. tn̄ virgo maria de qua xp̄s carnem assūpsit. fuit de eadē tribu cū iosepH: qd̄ ꝓbat̄ ꝑ hoc q mulieres in hereditate paterna succedētes nō poterāt cōtrahere matrimoniū nisi cū viris sue tribꝰ ne fieret cōfusio sortiū: vt habet̄ ex dn̄i sentētia Nu. xxxvj. Beata virgo maria fuit vnica ioachim patri suo: succedens ei in hereditate. ex quo sequit̄ q ipsa et iosepH cui desp̄ōsata fuit erāt de eadē tribu. s. dauid.

b Et ingressus angelus ad eam. Bernardus super Missus est: dicit q ingressus est in secreto cubiculo: vbi clauso sup se ostio orabat patrē in abscōdito. Si eñ cōceptio p̄cursoris fuit denūciata patri occupato in sacro officio vt p̄dictū est: multo ꝓbabilꝰ est q cōceptio saluatoris denūciata fuit virgini in deuotione et oratione actualiter existēti. c Aue gratia plena. qd̄ exponit Hiero. in sermone d̄ assūptione: et bn̄ plena. qr ceteris ꝑ ꝑtes p̄stat̄ gr̄a. marie v̄o tota simul se infudit plenitudo gr̄e. Itē ista gratia non solū impleuit eius mentē: sed etiā ventrē. inq̄ȝtū singulari gratia dei factū est vt cōcipet saluatorē. d Dn̄s tecū. nō tm̄ ꝑ essentiā potētiā et p̄sentiā qualiter ē in oībꝰ rebꝰ: nec solū ꝑ gr̄am eo mō quo ē in sanctis hoībꝰ sed etiā ꝑ carnis assūptionē: qr corpus diuinitati vnitū fuit formatū de beate virginis purissimis sanguinibꝰ: et intra viscera virginis latuit nouē mēsibꝰ. e Bn̄dicta tu in mulieribꝰ. i. p̄ oībꝰ mulieribꝰ. i. oēs mulieres bn̄dicent̄ in te. sicut et viri in filio.

f Que cū audisset. Hic ꝯñr ponit̄ v̄ginis cōsolatio de duobꝰ: primo de cōceptione filij. scd̄o de mō cōcipiēdi. ibi: Dixit aūt maria ad angelū. Circa primū sciēdū q beata v̄go solita erat videre angelos: et iō de apparitiōe angeli nō fuit admirata et turbata: sed de salutatione insolita: qr nihil mirabilꝰ ē vere humili q̄ȝ sua exaltatio. et iō cū beata virgo esset humilima: audiens salutationē tāte excellētie turbata fuit nō turbatione incredulitatis sicut çachari-as. vt. s̄. dictū est: sed turbatione admiratiōis. ideo bn̄ dicit̄: g Turbata est in sermone eiꝰ. s. angeli: non aūt in visione. h Et cogitabat qualis esset ista salutatio: q eñ turbata fuit: virginalē verecūdā humilē ostēdit: q auteȝ cogitauit de ista salutatione: declarat prudentiā maximā marie: et ideo angelus eā cōsolat̄ dicēs: i Ne timeas maria. de salutatione insolita. cuiꝰ causa subdit̄: k Inuenisti eñ gratiā apud deum. nō solum pro te sed ꝓ toto humano genere. ideo subdit̄: l Ecce cōcipies in vtero. quia hec conceptio non est facta per apertionē claustri virginalis: sed per virtutem spiritussancti intra vterū virginis corpus filij formantis. m Et paries filiū. virgo ꝑmanēs in partu sicut et in conceptu. n Et vocabis nomē eius iesum. nō dicit imponens: quia hoc nomen fuit impositum a deo patre: s̄m q fuerat p̄dictū per Esaiā ꝓphetā. lxij. Vocabitur tibi nomen nouū quod os domini nominauit: sed istud nomen fuit diuulgatum ꝑ angelum ipsi marie et iosepH: et per eos alijs. Nomē etiā impositū est s̄m ꝓprietatē futurā: quia salus humani generis futura erat per iesum: et hoc est quod dixit angelus ipsi iosepH Matth. j. Vocabis nomen eius iesum: ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorū. Jesus enim salus interp̄tatur. o Hic erit magnus. semper enim fuit magnus deus. sed futurus erat magnus homo et magnus ꝓpheta. s̄m q dicit̄ Luce. vij. Propheta magnus surrexit in nobis.

p Et filius altissimi vocabitur: id est ipsius dei qui solus est altissimus. homo eni altus est inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus autem solus altissimus. Ista etiam filiatio dei accipit̄ hic per naturam: in omnibus autem alijs quātūcunq sanctis est tm̄ filiatio dei per adoptionem.

q Et dabit illi dn̄s deus sedem dauid. Contrariū videt̄ per hoc qd̄ habet̄ Hiere. xxij. de iechonia rege iuda: Scribe virū istum sterilem: nec erit de semine eius qui sedeat super thronū dauid. Beata autem virgo maria de qua natus est iesus descēdit de iechonia: vt ptȝ Matth. j. quia ponitur in christi genealogia. Dicēdū q hieremias loquit̄ de regno tēporali ipsius dauid in quo nullus postea regnauit de semine iechonie: qr iohānes hircanꝰ et aliq̄ alij qui

resūpserunt

Esa. 7. c
Mat. 1. b

☞ triarcharū ꝑtinet sortē. Siue in illis q̄ ꝺ patriarcharū sorte nati: siue in his q̄ de oleastro incisi in oliuā bonā sunt inserti. a Quō fiet. Ambro. Cū sara risit de ꝓmissione dei. ⁊ maria dixit: Quō fiet istud qm̄ virū nō cognosco: Cur nō fuerūt mute sic zacharias? Sed sara ⁊ maria nō dubitāt faciēdū qꝺ ꝓmittit̄ sed modū reqrūt. Zacharias qui negat se scire: negat se credere: ⁊ aliū auctorē sue fidei q̄rit: ⁊ iō accepit signū tacēdi: q꞉ signa nō fidelibꝰ sed infidelibꝰ dant̄. Beda. Legerat maria virginē parituram non dubitabat. sciebat em̄ q꞉ impleri oportebat qꝺ ab angelo nūciabat̄. Sꝫ q꞉ quō fieret nō legerat: nec ab angelo audierat quo ordine impleri debeat: reqrit: q꞉ h̄ mysteriū a seculis abscōditū: a ꝓphetꝭ nō p̄dictū: angelo est reseruatū. b Spūssanctꝰ. Spūs supueniēs in virginē ⁊ mētē illiꝰ a sorde vitioꝝ castificauit vt celesti esset digna partui: ⁊ in vtero eiꝰ redēptoris corpꝰ sua opatione nō virili semine creauit ꝺ carne virginis. Añ etiā idē spūs noiat̄ virtꝰ altissimi. Spūs nomē ē oīs gratie q̄ a deo inspirat̄. Virtꝰ altissimi obūbrabit tibi. abscōdite in egyptū fugiendo.

Vel virtꝰ al. ob. tibi. Potest vtraq꞉ saluatoris natura intelligi: q꞉ vmbra a lumine et corpe obiecto solet formari. Et virgo sicut purus hō plenitudinē diuinitatis cape nequibat: sed virtꝰ altissimi obumbrat: dū incorporea lux diuinitatis corpus suscepit humanitatis: vt sic posset deum pati. c Sanctū. Jesus nascit̄ sctūs: q̄ cōditionē nature corruptibilis vinceret: ⁊ cōmixtiōe copule carnalꝭ cōceptꝰ nō ē. Nos cōditione corruptibilꝭ nature cōstricti: ꝑ grām possumꝰ sāctificari. Et cōgruit vt q̄ ꝯ morem ꝟgo ꝯcepit: supra morē hūane cōsuetudinis dei filiū generet.

d Et ecce. Be. Ne ꝟgo desperet de partu: accipit exēplū sterilꝭ anus pariture: vt discat oīa deo possibilia q̄ ordini nature videt̄ ꝯria. Vel nō q̄si incredulā exēplis hortat̄ ad fidem: ꝫ credēti q̄ audierat ampliora replicat mysteria: vt q̄ deū ꝟgo erat paritura: p̄cursorē q̄ꝫ ꝺ anu sterili nascituꝝ agnosceret.

e Cognata t. Quia de tribu leui. i. de tribu dei.

Beꝺ. Legimꝰ ꝙ aarō q̄ de tribu leui erat: accepit vxorē de tribu iuda heliçabet sororē naason. Et in posteris ꝺꝺ legimꝰ ꝙ ioiada pōtifex vxorē habuit de tribu regali iosabeth filiā iorā: vñ vtraq꞉ tribꝰ regalis ⁊ sacerdotalꝭ erāt cōiūcte. Hinc maria ⁊ heliçabet cognate. Et cōgruit: vt ꝺ vtraq꞉ tribu mediator nascat̄: q̄ regnat ī eternū: ⁊ est sacerdos ī eternū ꝫm ordinē melchisedech. Et cōuenit vt cū altera de spū ꝯcepit: altera spū repleta ꝓphauerit. ꝫm carnē q̄ꝫ videāt̄ fuisse cognate: q̄ ꝫm deū spūalis cognationis cōsortio nō carebāt. f Ecce an. do. ⁊c̄. Nō de singularitate meriti se extollit: ꝫ sue ꝯditiōis ⁊ diuine dignatiōis ꝑ oīa memor se ancillā illiꝰ esse fatet̄: cuiꝰ mat̄ eligit̄: ⁊ cū magna deuotiōe ꝓmissionē angeli optat īpleri. g Et discessit ⁊c̄. Accepto ꝟginis cōsensu: celestia petit angelꝰ quē ꝟgo seq̄t̄ q̄ in mōtana ꝓgredit̄. sic aīa q̄ ꝟbū dei ꝯcepit ꝟtutum cacumina gressu amoris ꝯscēdit: vt ciuitatē iuda. i. ꝯfessiōis ⁊ laudis arcē penetret: ⁊ vsq꞉ ad ꝑfectionē fidei: spei: ⁊ charitatꝭ: q̄si tribꝰ mēsibꝰ ī ea cōmoret̄. h Exurgēs. Amb. Nō īcredula ꝺ oraculo. nō īcer

☞ ta de

☞ in p̄senti vita corda inhabitās regnabis in futuro de exilio ad gloriā vocans.

eiꝰ † ⁊ regnabit in domo iacob i a† a ☞ Bed. Esaias. ⁊ pacis eius nō erit finis. ☞ in secula seculorū laudabūt te.

eternū: ⁊ regni eiꝰ non erit finis. b

a Dixit aūt maria ad āgelū: Quo c d

a ☞ Amb. liquet ꝙ faciēdū credit: q̄ quō fiet querit. ☞ vt cōcipiā et pariā: q̄ in virginitare ꝑmanere disposui. b ☞ ecce tangit ꝙ ipsa vouerat castitatē.

modo fiet istud: quōniā virū nō e cognosco? Et respōdēs angelus f

b dixit ei: † Spiritussanctꝰ superueniet in te: ⁊ virtꝰ altissimi obum g† h i

☞ cōtra oīa incētiua vitioꝝ. ☞ dabit tibi vmbrā cōtra oēm tribulationē. ☞ q꞉ nō ꝑ virilē coitū.

brabit tibi. Ideoq꞉ ⁊ qꝺ nascet̄ k

c ex te sanctuꝫ vocabit̄ filius dei: l

d e Et ecce heliçabet cognata tua et m† ipa ꝯcepit filiū ī senectute sua. Et n

☞ martius. ☞ a conceptione.

hic mensis est sextus illi que vo o catur sterilis: q꞉ non erit īpossibi p le apud deū omne verbum. Di q

a ☞ ecce ꝓmpta obediētia: ☞ vt ꝺr: filiꝰ ācille tue

f xit aūt maria: Ecce ancilla domi r†

a ☞ fiat sine virili semine cōceptus in virgine.

ni: fiat mihi scd̄m verbum tuum. s

g h Et discessit angelus ab illa. Exur t x† gens aūt maria in diebus illis: v

---

resūpserūt regiū nomē ī iudea ante herodē ascalonitā: nō fuerūt ꝺ tribu regia sꝫ de tribu sacerdotali: xp̄s etiā q̄ descēdit de iechonia ꝫm carnē ꝑ virginē mariā nō sedit sup thronū dauid loquēdo de tꝑali regno: īmo istud negauit corā pilato. dicēs: Regnū meū nō est de hoc mūdo: Joh. xviij. tñ in resurrectione sua accepit ptātē etiā inquantū hō super oēm creaturā: ꝫm ꝙ ip̄e dicit: Matth. xxviij. Data ē mihi oīs ptās ī celo ⁊ ī terra. inquātū enī deꝰ nō accepit aliquā ptātē de nouo siue ī tꝑe. Angelꝰ aūt hic loquit̄ de regno spūali et celesti qꝺ figuratū fuit ꝑ regnū dauid tꝑale sicut ⁊ celestis hierlm̄ ꝑ tꝑalē. vñ ⁊ subdit̄: a Et reg. ī domo iacob in eternū. i. sup electos: de domo eī abraā ⁊ isaac aliq̄ fuerūt reprobati sicut hismael et esau: sꝫ ī domo iacob oēs eiꝰ filij a sctis doctoribꝰ īter electos sunt cōputati: q꞉ ⁊ si aliq̄ peccauerunt pniam egerūt. b Et regni eiꝰ nō erit finis. xp̄s enī nō solū inquātū deꝰ: sꝫ etiā inq̄ꝫtū hō regnabit ī eternū: nō solū sup hoies: sꝫ etiā sup āgelos. c Dixit aūt ma. ad an. Hic ꝯñr ponit̄ cōsolatio marie quātū ad modū cōcipiendi: lꝫ enī crederet firmiter verbū angeli īplēdū de conceptiōe filij ꝓmissi: q꞉ tñ angelꝰ ad plenū nō exp̄sserat modū cōcipiendi. iō de hoc quesiuit beata virgo dicēs: d Quō fiet istud. tanq̄ꝫ enī certa de facto: querit de modo fiendi. cuiꝰ cā subdit̄: e Qm̄ virū nō cognosco. i. non cognoscere ꝓpono. ꝫm eī ꝙ dicūt doctores catholici btā virgo anteq̄ꝫ despōçaret̄ ioseph habuit obseruātiā castitatꝭ ꝟginalis ī desiderio nō tñ sic vouit exp̄sse: sꝫ cū postea deo ordināte eēt ei desponsata q̄ erat in sili ꝓposito simul emiserūt votū. f Et rñdens angelꝰ. ad declarandū modū cōcipiēdi. g Dixit ei. spūssctūs supueniet ī te. i. nō cōcipies hūano mō ꝫ diuino: q꞉ nō ꝟtute seminis virilꝭ: ꝫ ꝟtute spiritussācti. Et bñ dixit: supueniet ī te. q꞉ priꝰ venerat spūssāctꝰ sup ꝟginē adhuc ī vtero mr̄is existētē eā ab origiali purgādo vt cōiꝰ ꝺr. Vel ꝫm alios a pctō originali p̄seruādo: sꝫ ī cōceptione filij dei supuenit spūssctūs. i. iterū venit ad cōferendū maiorē grē plenitudinē q̄ nō solū sctificauit mētē sꝫ etiā vētrē. h Et ꝟtꝰ al. i. dei filiꝰ q̄ ē dei pr̄is sapiā ⁊ ꝟtus. vt ꝺr. j. ad Cor. j. i Obūbrabit tibi: q꞉ ī btā ꝟgine sub vmbra carnis latuit virtus deitatꝭ. k Ideoq꞉ ⁊ qꝺ nas. ⁊c̄. dicit sanctū. absolute absq꞉ determinatione: q꞉ si dixisset sctūs deꝰ vel sanctꝰ hō: vel aliq̄d cōsilꝭ nō exp̄ssisset sctitatē eiꝰ cōplete: q꞉ ī eo est sctitas diuina ⁊ hūana: ⁊ q̄cq̄d sctitatꝭ pōt cogitari ī q̄cūq꞉ creatura: eminētiꝰ ē ī xp̄o. iō dicit sctm̄ absq꞉ determinatiōe: sic etiā dñs dixit moysi Exo. iij. Ego sū q̄ sū: sic dices filijs isrl̄: Qui ē misit me ad vos. vt ꝑ h̄ ōnderet̄ ꝙ plenitudo essendi: īmo īfinitas ē ꝓpria ipiꝰ dei. l Vocabit̄ fi. dei. nō adoptiuꝰ sic alij: sꝫ naturalis. Et ad maiorē assertionē declarat angelꝰ dictū suū ꝑ exēplū. cū subdit̄: m Et ecce heli. cog. tua ⁊c̄. vt q̄ supra naturā cōceptū dederat sterili: daturus crederet̄ et virgini. n Et hic mēsis est sextꝰ illi. s. mēsi ī quo ipa cōcepit. o Que vocatur sterilis. eiꝰ em̄ sterilitas a tāto tꝑe iā erat nota ꝙ sic vocabat̄. verū tñ q꞉ istud exēplū nō est vsq꞉quaq꞉ ꝑfectū: q꞉ maiꝰ est virginē cōcipere q̄ꝫ sterilē: iō angelus inducit rōnis efficaciā ex dei oipotētia. cū ꝺr: p Quia nō erit īpossibile apud deū ⁊c̄. i. factū: q꞉ dicere dei est facere. ꝫm illud Ps̄. cxlviij. Dixit ⁊ facta sūt. quicq̄d enī cōtradictionē nō implicat totū ē deo possibile: cuiusmodi ē virginē cōcipere. q Dixit autē maria. Hic ꝯñr ponit̄ filij dei cōceptio: q꞉ maria certificata de facto ⁊ de mō fiēdi assensit fide ⁊ deuotiōe dicēs humiliter: r Ecce an. do. sup qꝺ ꝟbū dicit Bernardus: Que est tā sublimis humilitas q̄ cedere nescit honoribꝰ: insolescere glīa nescit: mater dei eligit̄ ⁊ ancillam se noiat. s Fiat mihi ꝫm ver. tuū. qꝺ statim factū ē: q꞉ ꝟtute diuina cōcepit filiū. t Et discessit ab illa an. pacto nūcio ⁊ filio dei cōcepto. v In diebꝰ illis. Postq̄ꝫ descriptꝰ ē p̄cursoris ⁊ saluatoris cōceptus. Hic ꝯñr describit̄ vtriusq꞉ ortꝰ. ⁊ primo p̄cursoris. scd̄o saluatoris. sequēti ca. Circa ortū p̄cursoris p̄mittunt̄ aliq̄ p̄cedentia. Scd̄o aliqua ortū cōcomitātia. ibi: Māsit aūt. Tertia quedā ortū consequentia. ibi: Et factū est die octaua. Circa primū tria ponūt̄. Primū est exultatio nascituri infantis. Scd̄m est inspiratio matris. ibi: Et repleta est. Tertiū decātatio virginis. ibi: Et ait maria. Mirabilis aūt exultatio pueri nascituri fuit ꝓpter p̄sentiā dñi sui in vtero virginali: ⁊ iō p̄mittit̄ aduētus marie. cū ꝺr: x Exurgēs aūt maria a quiete deuotionis ⁊ orationis q̄ erat p̄uia oībus operibus suis.

Abijt

Marginal references: Geñ. 18. b; Mich. 4; Dan. 7. c; Esa. 6. d

Ita de nūcio:nō dubitās de exēplo:ß leta ꝓ voto religiosa ꝓ offi/
cio:festina ꝓ gaudio: visitat heliçabet:ꝛ eādē hūilitatē quā an/
gelo exhibuit:hoīb⁹ q̄ȝ exhibere curat. Et ħ etiā minorib⁹ supe/
rior vt minor adiuuet:vñ cito bñficia aduēt⁹ marie ꝛ dñice p̄sen/
tie declarāt dū subdit: Et factū est vt.au.s.m. a Et intrauit.
Hinc discāt sācte mulieres quā sedulita
tē p̄gnantib⁹ debeant exhibere cogna/
tis. b Et salutauit heli. Beð. Prior
salutat:quia decet vt quanto castior:tā
to humilior sit. c Ut audiuit saluta.
ꝛc. Beð. Ambro. Ordine nature prior
heliçabet audit vocē ß rōne mysterij pri/
or iohānes exultat:qr prior sentit grām:
qr sicut illa marie:sic iste dñi sentit aduē
tū. d Exultauit ꝛc. Quia lingua nō
poterat:aīo exultāte salutat ꝛ sue p̄cursi
onis officiū īchoat. Ecce apparet qð an/
gelus dixerat spiritusancto replebit ad
huc ex vtero mr̄is sue. e Et repleta.
Ambro. Beð. Nō pri⁹ repleta mater q̄ȝ
fili⁹:sȝ fili⁹ replet⁹ replet ꝛ matrē. Ma/
ria añ cōceptū:heliçabet post cōceptum
replet. f Bñdicta tu. Be. Amb. Cō/
ueniūt verba euāgelij. cū verbis psalmi
Ps.131. in q̄ ꝓmittit dauid: De fru. vē.tui po.
s.s.tu. Et eadem voce maria bñdicit ab
heliçabet q̄ a gabriel: vt ꝛ angelis ꝛ hoī
b⁹ venerāda:ꝛ cūctis feminis p̄ferenda
mōstret. g Et vñ hoc. Beð. Amb.
Non ignorat spūssancti esse operationē ꝙ
mat ꝓphete a mr̄e dñi ad ꝓfectū sui pi/
gnoris salutet:ß nō sui meriti ħ sȝ diui/
ni fatet esse muneris:qr idē spūs q̄ ꝓphe
tie donū dedit:pariter humilitatē p̄sti/
tit. h Mater do. Sētio miraculū:my/
E steriū cognosco mr̄ dñi: verbo feta deo
plena est. i Ut facta. Ipso momēto q̄
vox intrat ad aures corꝑis Xp̄i⁹ spūalis
cor ītrat audiēt:ꝛ nō solū matrē sȝ etiaȝ
sobolē amore aduenīētis accēdit.
k Exultauit. Be. Reuelāte spū q̄ imple
ta erat: intelligit quid exultatio infan/
tis significet.s.venisse matrem illi⁹ cuius
p̄cursor erat futur⁹. Et q̄ ante onus pa/
rentis erubescebat:dū nesciret mysteriū
religiōis.iā bñ dicit: Et q̄ se occultabat
qr cōceꝑat filiū:iactat se qr genuit ꝓphe
tā. Et q̄ in occulto cognouerat:his q̄ si/
mul aderāt ꝛ audiebāt palā euāgeliçat
dicēs: Beata q̄ credidisti. Credidit vir/
go vbi sacerdos negauit. l Et bea.
Apparet mariā nō dubitasse:sȝ credidis
se:ꝛ iō fructū cōsecutā eē. Apparet etiā
heliçabet ip̄a verba angeli ad mariā di
cta ꝑ spm̄ intellexisse. Ambro. Be. Cō
grue ante iohānē heliçabet ꝛ añ dñi ge/
nerationem ꝓphetat maria: vt sicut pctm̄ ī initiū a muliere cepit:
ita ī initio salut bona a muliere īchoarēt. m Magnificat aīa.
Be. Primo dona sibi spiritaliter cōcessa confitet:deinde bñficia
dei q̄b⁹ generaliter hūano generi ī eternū cōsulere nō desistit enu/
merat. Quasi tāto mūere me dñs sublimauit: vt nullo ligue offi/
cio explicare possim:ß totū aī īterioris affectū magnis grarū lau
dib⁹ offero. Totū qð viuo:totū qð sentio:totū qð discerno: ī ei⁹
Moralit magnitudine cōtēplāda:ī ei⁹ p̄cept obſuādis ipēdo. Be. Mo
raliter. Quecūqȝ aīa credit:cōcipit ꝛ generat Xbū dei: ꝛ opa dei
agnoscit. Sit ḡ ī singul aīa marie vt deū magnificet. Sit ī singul
spūs marie vt exultet in deo. Et si ſm carnē vna ē mater xp̄i. ſm
spm̄ oīm fruct⁹ est xp̄s. Magnificat dñs nō ꝙ ei aliquid hūana
vox adiūgat:sȝ qr magnificat ī nobis:dū aīa nr̄a q̄ ad imaginē
dei creata est:ꝑ iusticiā se xp̄o cōformat q̄ ē imago pr̄is. Et sic duȝ
ip̄m xp̄m imitādo magnificat:quadā participatione magnitudi/
nis ei⁹ fit sublimior: vt illā imaginē splēdido bonoꝝ colore facto
rū:ꝛ quadā emulatiōe virtutis ī se videat exprimere. n Et ex
ulta. Be. Quia terrena nō curo: ꝓsperitas nō emollit me: aduer
sitas nō frāgit:ß sola illi⁹ memoria delectat a q̄ sal⁹ sperat eterna:
illi⁹ diuinitate letor cui⁹ tpali ꝯceptiōe mea caro fetat. o Quia
re. Beð. Ecce q̄ȝ vilia de se sentit:ꝛ totū grē attribuit:suo iudicio
se humilē sentit. Sed respectu grē sic sublimataȝ: vt voce cuncta/
rū gētiū

a ſ non retardat asperitas itineris. b ſ nō gau
det diu in publico videri.
abijt in mōtāna cū festinatiōe a b
a ſ vt grādeue pregnāti iuuēcula deseruiret.
a in ciuitatē iuda:ꝛ intrauit in do/ †
a ſ quasi cōgratulans de dono qð eam accepisse
didicerat.
b mum çacharie:ꝛ salutauit heliça c
c beth. Et factū est vt audiuit salu d
d tationē marie heliçabet: exulta/
ſ qr senserat aduentum dñi.
e uit infans ī vtero ei⁹. Et repleta e†
est spūsācto heliçabet: ꝛ exclama f†
a ſ nō tā clamosa q̄ȝ deuota. b ſ qr magna do/
na dei cognouit. ſ ꝓphetāt matres spū paruu/
f uit vōce magnā ꝛ dixit: Benedi/ g
lorū. ſ nō solū inter mulieres bñdicta: sed in/
ter benedictas maiori benedictione insignis.
cta tu iter mulieres: ꝛ benedict⁹ h
a ſ nō sicut alij hoīes bñdicti: sȝ sic aplš ait:q̄ sup
oia de⁹ bñdict⁹ ī secla ꝛ ꝑ quē bñdictio venit alijs
b ſ Amb. q̄si quātū bonū mihi accidit ꝙ mat dñi
mei venit ad me:sȝ q̄ mea iusticia:q̄b⁹ meis merit
g frūctus ventris tui. Et vndē hoc i
h mihi vt veniat mater dñi mei ad
i me? Ecce eni vt facta est vox sa/
k lutationis tue in aurib⁹ meis:ex k
ultauit in gaudio infans in vte/
l ro meo. Et beata que credidisti: l
qm̄ ꝑficientur ea que dicta sunt m
a ſ audita rñsiōe helisabet q̄ beatā p̄dicauit mr̄eȝ
dñi appellauit fide fortē laudauit nō ampli⁹ tace
re pōt dona q̄ ꝑceꝑat:ꝛ q̄ virginali pudore acce/
ptū oraculū tegebat silētio : iā cōgruo tpe pate/
m tibi a dño. Et ait maria: Māgni n o
fecit. ſ Ambro. aīa ꝛ spū deo patri deuota et
filio vnū deū ex quo oia:ꝛ vnum dñm ꝑ quē oia
pio venerat affectu. ſ patrem.
n ficat aīa mea dominuȝ. Et exul/ p q†
ſ filio saluatore.
tauit spūs meus in deo salutari r s
ſ vt vnus deus.
o meo. Quia respexit hūilitatē āncil t v†

a Abijt in mōtana. qr loc⁹ vbi manebat çacharias erat
altior galilea a q̄ recessit maria. b Cū festinatiōe. vt dñ
deret ꝙ virgo nō debet morari in loco publico:nec ibi cō/
trahere colloquia. c Et salutauit heliçabet. tū qr erat hu
millima:tū qr erat iunior. ideo pri⁹ eā salutauit:ꝛ qr ad ei⁹
obsequiū venerat. d Et fa. ē vt
au.salu. marie heliçabet exultauit
infans in vtero ei⁹: cōgaudēs ad
p̄sentiā dñi. ħ aūt duob⁹ modis po
tuit fieri: ſm ꝙ dicit Aug⁹. Uno
mō sic ꝙ iohānes nōdū natus co/
gnosceret ꝑ spm̄sanctū dñm p̄ntē ī
vtero virginis:ꝛ ſm ħ oportet di/
cere ꝙ in eo fuit accelerat⁹ vsus rō
nis. Alio mō sic ꝙ iohānes nō co/
gnosceret p̄ntiā saluatoris: ß mat
ei⁹ q̄ habebat vsum rōnis. Illa tñ
motio pueri ꝛ exultatio facta est a
deo ad declarationē sanctitatis Xgi/
ginis ꝛ ꝓlis in ea existētis:sicut d
btō Frācisco legit ꝙ aues rōne ca
rētes p̄dicationē ei⁹ attēte audie/
bāt:ac si verba ei⁹ intelligerēt: qð
factū est a deo ad approbationē p̄
dicatiōis viri sācti: neutrū tñ mo/
dū determinate asserit Aug⁹. ß di/
cit ꝙ siue ħ mō siue illo facta fue/
rit dicta exultatio:attribuēda tñ ē
diuino miraculo:ꝛ hoc sat ptȝ qr
nō poterat fieri ꝑ naturā. Aliq̄ āt
alij expositores dicūt determinate
ꝙ facta fuit dicta exultatio. primo
mō. vñ dicit grec⁹ expositor: Pro/
pheta parēte acuti⁹ videt: ꝛ audit
salutatqȝ ꝓphetatum. ꝛ subdit ibi/
dē: Et insinuauit grā q̄ nature ig/
nota extiterāt: reclusus ventre mi/
les agnouit dñm ac regē moritu:
vētris tegmine nō obstāte mystice
visioni. inspexit eñ nō palpebris
sȝ spū. e Et repleta est. Hic ꝯñr
describit inspiratio mr̄is q̄ ondit
cū subdit: f Exclamauit vo. ma
gna. ista magnitudo magis intelli/
gēda est rōne deuotiōis interioris
q̄ȝ soni exterioris. g Bñdicta tu
inter mulieres. i. super omnes mu/
lieres. cui⁹ rō subdit: h Et bñdi
ct⁹ fru. ꝛc. ꝑ ħ ei ꝙ cōceꝑat dei fi/
liū contraxerat quodāmō infinita
tē bonitatis inquātū mater est filij
bonitatis infinite. Angelus autē
salutās virginē. s̄. nō dixit bñdict⁹
fruct⁹ vētris tui: qr virgo nōdū cō
ceꝑat filiū dei: sȝ postea cū cōsensit
tūc concepit. vt. s̄. dictū ē. i Et
vñ ħ mi. Ista ei nō poterat scire heliçabet nisi ꝑ reuelatio
nē spūssācti. k Exultauit ī gau. ꝛc. Ip̄a ei heliçabet ꝑ
spm̄sctm̄ cognouit ꝙ illa exultatio fuit ꝓpt p̄ntiā dñi in
vtero virginali. l Et btā q̄ cre. qr ꝑ ascēsuȝ fidei cōce/
pit. m Perficient ea q̄ di. sūt ti. a dño. ꝑ angelū nū/
ciantē et etiā ꝑ spm̄sctm̄ mētē virginis illustrātē ꝛ eā im
mediate docētē. n Et ait maria. hic ꝯñr describit de/
cātatio Xginis: ꝛ p̄mittit titul⁹ cantici. cū dr: Et ait ma/
ria. ħ ei cāticū sic intitulat: qr cāticū marie noīat. ꝛ sub/
dit ip̄ȝ cāticū: o Magnificat ꝛc. q. d. maria: O heliça
bet tu me magnificas: ß ego totū deo attribuēs ip̄m ma
gnifico ī ħ cātico: vbi p̄mo ponit mod⁹ cātici. scðo sub/
dit cā catandi. ibi: Quia respexit. Circa p̄mū declarat
laus Xginis tā q̄ȝ magna. cū dr: Magnificat. scðo vt de
uota. ibi: p Aia m. nō tm̄ labia mea. tertia vt debita.
cū dr: q Dñm. cui debet laus ꝛ honor. q̄rto vt iocun/
da. ibi: Et exultauit spūs me⁹. q̄nta vt recta. ibi: In deo
salu. ꝛc. et dicit. r In deo. rōne creatiōis. s Saluta
ri. rōne recreatiōis. t Meo. rōne assūpte hūanitat: qr
sic fuit ip̄ius Xginis ꝛ nō alteri⁹. v Quia re. ꝛc. Hic
ꝯñr describit cā cātādi. s. diuina bñficia collata. ꝛ p̄mo
Xgo recolit bñficia sibi collata singulariter. Secūdo be/
neficia

rū gentiū beatitudo ei⁹ ꝑcipua dicat: vt sicut ꝑ supbiā Eue mors intrauit i mūdū: sic ꝑ humilitatem marie vite introit⁹ pandat. Ideo etiā magnificat aīa mea dn̄m: qꝛ mihi magna dignat⁹ est facere: nihil meis meritis tribuo: sꝫ magnitudinē ad illū refero: q̄ essentialiter potens est: ꝛ de paruis ꝛ infirmis magnos facit ꝛ fortes.
a Quia fecit mihi mag. Quia in me carnē sūpsit: ꝛ me a pctis mūdauit ꝛ dona spūsācti mihi contulit.
b Et sanctū. Bed. In greco agyon: qđ sonat extra terrā: qꝛ noī ei⁹ ꝯsecrati: nō ī terrā cōuersionē: sꝫ ī celis debēt habere.
c Et mise. Bed. A spālib⁹ donis ad generalia dei iudicia se cōuertit: ꝛ toti⁹ humani generis statū describēs: q̄d supi q̄d humiles mereant: q̄d filij ade ꝑ liberū arbitriū: q̄d filij dei sint ꝑ grām explicat q. nō mihi soli fecit magna sꝫ etiā oīb⁹ timētib⁹ eū ī oī ꝓgenie iudeoꝝ ꝛ gentium. Uel in oēs ꝓgenies totius mundi q̄s crediturās ꝓuidit. Cōmēdata misc̄dia in timētib⁹: subdit q̄d cōtemptores mereant.
d Fecit poten. ꝛc̄. Be. i. ipso dei filio ꝑ quē oīa facta sūt: per quē oīa pōt. Per qđ brachiū dispsit supbos mente cordis sui. Initiū toti⁹ mali supbia: ꝑ quā primus hō exul fact⁹ est: in qua ꝑseuerātib⁹ grauior vindicta future dispsionis reseruat. [Ecci. 10. b]
e Deposuit po. ꝛc̄. Be. Paulus ꝓ supbia de sede legalis doctrine depositus: ob humilitatē ad euāgeliçandā fidez sublimat. Sic etiā fit sepe ī alijs. Supbi q̄ supra mensurā se extollūt idē potētes: qꝛ nō in dei sed in sua virtute cōfidūt: q̄ deponūt. Quia oīs q̄ se exaltat humiliabit ꝛ q̄ se humiliat exaltabit.
f Esuriētes imple. Be. Qui eterna toto studio desiderāt: saturabunt cum xp̄s apparuerit in gloria. Sed q̄ terrenis gaudent in vltimo inanes toti⁹ beatitudinis dimittunt. In ꝑsenti etiā videm⁹ humiles diuina grā impleri: supbos lumine veritatis priuari.
g Suscepit. Post generalē diuine pietatis ꝛ iusticie cōmemorationez: ad singularem noue incarnationis dispensationem cōuertit verba. Suscepit: q̄si medicus egrū. Uisibilis īter hoīes fact⁹ vt faceret isrl̄. i. vidētes deū: puerū suū sibi odientē ꝛ humilē: qꝛ nō nisi ꝑ humilitatē saluādi sūt. Memorari m. s. qꝛ ꝙ hoīem redemit: nō meritū est hoīs: sed donū diuine pietatis.
h Sicut lo. est. Memoriā patrū q̄bus hec salus reuelata est faciēs: abraā noīatim exprimit: cui primo ipsa incarnatio manifestata est. Et semini: nō tā carne genitis q̄ꝫ fidei vestigia secutis: q̄b⁹ aduēt⁹ saluatoris ī secula est ꝓmissus: qꝛ ipsa ꝓmissio hereditatis nullo fine claudet. Nā ꝛ vsqꝫ in fine seculi credētes nō deerūt: ꝛ beatitudinis erit glīa ꝑhēnis.
i Mansit auten maria. Beda. Tādiu mansit: donec videret precursoris natiuitatem: propter quam maxime venerat. Nec causa sola familiaritatꝭ tamdiu mansit: sed vt tanto tēpore ꝛ heliçabet et iohannes crescer et ꝓfectus. Nam si in primo aduentu marie spiritusancto sunt repleti multum est illis superadditum tanta mora mansionis. [Mystice] Mystice. Anima casta que spiritualis verbi desiderium concipit: necesse est vt alta exercitus celestis iuga subeat: et quasi triū mensium dies ibidem demorata: quousqꝫ fidei: spei et charitatis luce radietur: perseuerare non desistat.

le sue. Ecce eī ex hoc beatā me dicēt omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potēs est: ꝛ sanctū nomen eius. Et misericordia ei⁹ a progenie in progenies: timentib⁹ eū. Fecit potentiam ī brachio suo: dispsit supbos mēte cordis sui. Deposuit potentes de sede: ꝛ exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: ꝛ diuites dimisit ianes. Suscepit isra el puerꝝ suum: recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad patres nostros: abraā et semini ei⁹ in secula. Mansit autē maria cū illa quasi mēsib⁹ trib⁹: ꝛ reuersa est ī domū suā. Heliçabet autē

[Interlinear: a iudeorū et gentiū. vel oēs gentes. et — quia singularis potētie culmine omnia q̄ fecit transcēdit longe: ꝛ inuocatio hui⁹ nois sanctitatis facit participes. in me incepta dilatat. — i oī gēte q̄ timet deū accept⁹ ē illi. ꝛ h̄ ꝑ filiū — i. voluntate. i. deponet. — Be. sicut medicus egrū. — i. vt memor esset — post partū eius.]

neficia collata toti mūdo generaliter. ibi: Et misericordia ei⁹. Tertio beneficia collata ppl'o iudeoꝝ specialiter. ibi: Suscepit isrl̄. Circa primū dicit: Quia respexit humilitatē ancille sue: quasi diceret virgo beata. bn̄ debeo magnificare ꝛ laudare dn̄z: Quia respexit humilitatē ācille sue: qꝛ lꝫ ex omnib⁹ virtutib⁹ fuerit disposita ad cōceptionē filij dei: specialiter tamē hoc fuit ex humilitate.
a Ecce eniꝫ ex hoc beatā me dicēt omnes generationes. i. iudei et gentiles. Ex omnibus generationib⁹ aliq̄ sunt cōuersi ad fidē qui confitent istā virginez beatā: hoc etiā patet ī saracenis. vnde in alchorano machometi dicit de maria virgine. Dixerunt angeli: O maria deus annūciat tibi verbū ex ipso et erit nomē eius iesus fili⁹ marie. Et alibi in eodē libro. dixerūt angeli: O maria deus vtiqꝫ elegit te ꝛ purificauit te: ꝛ elegit te claram sup mulieres seculoꝝ: ꝛ multa alia ibi dicunt ad laudē virginis.
b Quia fecit mihi magna in sanctificatione: sed maxima in filij dei conceptione.
c Qui potēs est. virtute eñ potētie dei infinite facta sunt hec.
d Et sanctū nomē ei⁹. qꝛ quicq̄d sanctitatis potest cogitari totum eminentius est in eo.
e Et misericordia eius. Hic recolit beata virgo beneficia exhibita toti mūdo. cū dicit: Et misericordia ei⁹. i. bn̄ficiū incarnatiōis qđ ex misc̄dia dei factū est. vnde petebat dauid: Ostēde nobis dn̄e misericordiam tuā. q. d. ostendisti potentiā tuā in creatione mūdi de nihilo: ꝛ sapientiā tuā in mundi gubernatione sic ordinata: ꝛ iusticiā tuam in peccatoꝝ punitione: sicut in diluuio ꝛ subuersione sodome et gomorre: ꝛ ideo ostende nobis dn̄e misericordiā tuā in filij tui incarnatione.
f A progenie. s. iudeoꝝ: qꝛ sicut dr̄ Joh. iiij. Salus ex iudeis est: qꝛ incarnatio facta est in virgine iudea natione: sed quia beneficiū incarnationis ad totum mundū diffundit. ideo subdit:
g In ꝓgenies. s. oīm gentiū. Uerūtn̄ qꝛ licet beneficiū incarnationis se extendat ad oēs quantum ad sufficientiā: nō tamē quantū ad efficaciā sed tm̄ ad iustos. ideo subdit:
h Timentibus eum: scꝫ timore filiali ꝛ casto.
i Fecit potentiam in brachio suo. i. in filio suo qui vocat brachium dn̄i: Esa. liij. Brachium dn̄i cui reuelatū est.
k Dispersit supbos. i. legisperitos ꝛ phariseos qui fuerūt supbi.
l Mente cordis sui. spernentes cōsiliū dei. vt dicit. j. vij. ca. Et ipsi cū ceteris iudeis. xlij. anno a passiōe xp̄i fuerūt capti ꝛ captiuati ꝑ Titū ꝛ Uespasianū: ꝛ ꝑ orbē dispsi. Et loquit hic virgo de futuro ꝑ modū ꝑteriti ꝓpter certitudinē euentus sue ꝓphetie.
m Deposuit po. de sede. i. iudeos qui erant potentes in lege ꝛ ꝓphetis: dimittēs eos ex suo demerito in ꝓfundo erroris: ꝭm ꝙ dicit Ro. xj. Cecitas ex parte cōtingit in israel.
n Et exaltauit humiles. i. gentiles humiliter ꝛ deuote ꝑdicationē apostoloꝝ suscipientes. ꝛ ideo subdit:
o Esurientes impleuit bonis. quia gētiles cū magno desiderio qđ ꝑ esurientē designatur verbum dei receperunt.
p Et diuites dimisit inanes. i. legisperitos diuitijs scripturarū prius repletos: dimisit inanes ꝑ excecationez eoꝝ et falsum intellectū scripturarū.
q Suscepit israel puerū suum. Hic recolit beata ꝟgo beneficia exhibita populo iudeoꝝ specialiter. cū dicit: Suscepit isrl̄ puerū suū: quia de⁹ accepit carnē puerilē de populo israel quod fuit beneficiū illi populo collatū: maxime quantū ad credentes de populo illo.
r Recordatus misericordie sue. Ad modum eñ recordantis se habuit quādo filiū suū patribus antiquis ꝓmissuꝫ in carnez misit. ideo subdit:
s Sicut locutus est ad patres nostros: id est ad patriarchas ꝛ ꝓphetas.
t Abraā ꝛ semini eius. ꝭm ꝙ dicit Gen̄. xxij. In semine tuo benedicent oēs gentes terre.
v In secula. qꝛ caro humana ꝑmanebit eternaliter deitati vnita.
x Mansit aūt maria. Hic ꝯñr describunt cōcomitantia ortū ꝑcursoris quoꝝ primū respicit virginē. qđ notat cū dicit:
y Mansit autem maria cum illa: id est cum eliçabeth pro cui⁹ consolatione et obsequio venerat.
z Quasi mensibus tribus. ꝛ sic ꝑꝫ ꝙ māsit vsqꝫ ad tempus partus helisabet: quia in fine sexti mensis nunciauit sibi angelus conceptionem heliçabet.
a Et reuersa est in domum suā. cōpleto tamen prius ortu ꝑcursoris vt cōmuniter dicit. vnde dicunt aliqui ꝙ ipsa recepit ꝑcursorem et tenuit. Aliqui tamen doctores vt Theophilus ꝛ grecus dicunt ꝙ iminente partu heliçabet recessit: tuꝫ qꝛ virgines in partu mulierū nō solent adesse: tum quia alie mulieres iā venerant ad partū helisabet: ꝛ ideo obsequium marie nō erat vltra sibi necessarium quod per alias mulieres poterat fieri. Scđm respicit matrem ꝑcursoris. qđ notat. cū dicit:
b Heliçabet aūt impletū est tempus pariendi. s. nouem mensium.

a Impletũ est. Be. Verba impletionis sacra scriptura in bonorũ tã ortu vel obitu: vel actu ponere cõsueuit: q̃ rũ vitã plenitudinẽ pfectiõis habere significat: vt imple ti sunt dies marie vt pareret. Impleuit salomon edificare domũ. Defunct⁹ est abraã plenus dierũ. Cũ venit pleni tudo tpis: misit de⁹ filiũ suũ. Sed ptra dies impiorũ inanes ⁊ vacui.

Gal. 4. a

b Et audierũt. Ambro. Be. Ha bet sãctorũ editio leticiã plurimo rũ: qꝛ cõe bonũ est. Justicia enim cõis virtus est: ⁊ ideo in ortu iu sti futuri vite insigne p̃mittit: et gr̃a future virtutis exultatiõe vi cinorũ p̃figurante signat.

c Die octauo ve. p circũcisionez resurrectio dñi figurat: qꝛ ⁊ octa uo die. i. post sabbatũ facta est: et sicut illa a reatu mortis absolue re solebat: sic ista immortalis vi te natiuitatẽ ⁊ in auctore nostro exhibuit: ⁊ in nobis monstrauit sperandã. d Et vocabãt euz. Beda. Johãnis celebrata natiui tas est noui testamenti inchoata gr̃a: cui iudei q̃ legis obseruatio ne q̃si affinitate iũcti erant: nomẽ patris volũt iponere: qꝛ magis iu sticiã q̃ ex lege est volũt suscipere q̃ꝫ gratiã que ex fide. Qui pue rũ noie patris vocãt eos figurãt: q̃ dño noua gr̃e munera declarã te: cuperẽt eũ poti⁹ p ꝯsueta vete ris sacerdotij edicta p̃dicare. Vñ bñ zacharias memor dñi iterp̃tat qꝛ memoriã antiq̃ obseruatiõis a dño date figurãt. Mater q̃ vbis ⁊ pater q̃ scriptis ꝙ iohãnes vo cet astruũt: significat ꝙ ipa legis doctrina de suscipiẽda gra xp̃i vi ua voce instruit: dicẽdo p legisla torẽ: Prophetã suscitabit vo. do de. f. v. ipm audite: ⁊ ipm sacerdo tiũ legale cerimoniarũ typis q̃si mutis lr̃arũ figuris gr̃am euãgelij si recte intelligat exprimit.

Deu. 18. d
Act. 7. e

e Innuebant. Qui innuũt pr̃i de noie pueri: significãt illos q̃ testi monio legis intẽdũt astruere gra tiã fidei. f Aptũ est aũt ⁊c. Qꝛ declarato ⁊ cõfirmato noie iohã nis aperit os zacharie ⁊ bñdicit: ptz qꝛ manifestata ẽ p apl̃os gra tia noui testa. multa etiã turba sa cerdotũ relicta taciturnitate noci ua: obedit fidei: ⁊ p̃dicat dona re dẽptoris: ⁊ q̃ prius occultabant in sacerdotio legali: rõnabiliter i tellecta soluunt. Qꝛ in die circũ cisionis iohãnis factus est timor sup vicinos: significat ꝙ tpe dñi ce resurrectiõis apl̃is dato spũ et p̃dicata gloria christi: salubris ti mor nõ solũ iudeorũ q̃ erãt vicini vel situ loci: vel scia legis: sꝫ etiaz exterarũ gentium corda cõcussit. Nec tm̃ mõtana iudee: sꝫ oĩa mũ dani regni mũdaneq̃ꝫ sapĩe culmi na xp̃i fama trãscẽdit. Percurrẽ tia signa p̃bẽt iter p̃cursori verita tis: Et futurus ꝓpha p̃missis cõmẽdat auspitijs. g Et ꝓphauit. Be. Magna largitas diuine pietat. Ecce loq̃ la q̃ sola ablata ẽ diffidẽti cũ spũ ꝓphie restituta est credẽ ti. Ambro. Elisabeth paucis: zacharias mult ꝓphetat. Vterq̃ꝫ sctõspũ replet⁹ loq̃bat: ꝟ disciplina seruat: vt mu lier mag discere q̃ diuia sũt studeat q̃ꝫ docere. h Bñdi ct⁹. Quia dñ bonitatẽ dei rogauit p liberatiõe p̃cursor donat⁹ est. i Visitauit. Qd ꝓxime faciendũ cognoue rat ꝓphetico more quasi iã factũ narrat.

a Et peperit filiũ. sicut p angelũ fuerat p̃dictũ. b Et audierũt vicini. i. illi q̃ erãt cohabitãtes. c Et cognati. qꝛ erãt ex ei⁹ cõsã guinitate ⁊ affinitate. d Quia magnificauit dñs misericordiã suã cũ illa. i. magnã misericordiã ei fecit auferẽdo sterilitatis op probriũ: ⁊ dãdo tm̃ ac talẽ filiũ sic nũciatũ mirabiliter ⁊ conceptũ

a impletũ est tp̃s pariendi: ⁊ pepe b rit filiũ. Et audierũt vicini ⁊ co gnati ei⁹ qꝛ magnificauit domi nus misericordiã suã cũ illa: ⁊ cõ c gratulabant ei. Et factũ ẽ in die octauo: venerũt circũcidere pue d rũ: ⁊ vocabãt eũ nomine patris

a Ambro. Be. Spũ ꝓphetie didicit: qd nõ di dicerat a marito: nõ poterat ignorare prenunciũ que ꝓphetauerat xp̃m.

sui zachariã. Et respondens ma

a Ambro. Be. sicut ab angelo zacharie erat p̃ nunciatum.

ter ei⁹ dixit: Nequaq̃ꝫ: sed voca bitur iohãnes. Et dixerunt ad il

Ambro. Be. aduerte hoc nomẽ nõ esse generis sed vatis.

lã. Quia nemo est in cognatione

a Ambro. qꝛ incredulitas affatũ ei eripuit ⁊ au ditu: qd voce nõ poterat manu ⁊ litteris locutus et nutu interrogatur.

e tua qui vocet hoc noie. Innuẽ bãt aũt patri ei⁹: quẽ vellet voca

a Ambro. qꝛ lex scripta in tabulis lapideis my steria loquit.

ri eũ. Et postulãs pugillarẽ: scri

a Amb. Be. ꝟ nomẽ nos nõ iponim⁹: qꝛ iã a deo accepit hꝫ suũ nomẽ: qd agnouim⁹: nõ qd eligim⁹

psit dicẽs: Johãnes ẽ nomẽ ei⁹.

a de conuenientia inter patrẽ et matrem.
b Ambro. iam soluit fides linguam: quã incre dulitas ligauerat.

f Et mirati sũt vniuersi. Apertũ ẽ aũt ilico os ei⁹ ⁊ lingua ei⁹: ⁊ lo quebat benedicẽs deũ. Et fact⁹ est timor sup oẽs vicinos eorũ: ⁊ super omnia mõtana iudee di uulgabantur omnia verba hec.

excitati miraculo ⁊ timore stupefacti.

Et posuerunt oẽs qui audierant

tacite euentum rei expectantes.

i corde suo dicẽtes: Quis putas puer iste erit? Etem̃ manus dñi erat cuz illo. Et zacharias pater g eius repletus est spiritusãcto: ⁊

est vel sit.

h prophetauit dicẽs: Benedictus

a lõga ĩfirmitate tabescẽtẽ. apparẽs i carne quasi longius a se recedẽtes iustificare curauit.

i dominus de⁹ israel: quia visitã

a sanguine filij redemit sub peccato vendita.
b quã suã visitãdo fecit.

uit ⁊ fecit redẽptionẽ plebis sue.

supnaturaliter. e Et cõgratulabãt ei. s̃m ꝙ dixerat angelus zacharie: Multi i natiuitate eius gaudebũt. f Et factũ est. Hic ponũt cõsequẽtia ortũ p̃cursoris quorũ primũ est pueri nati noiatio. Secũ dũ ppl̃i admiratio. ibi: Et mirati sũt vni uersi. Tertium pr̃is inspiratio. ibi: Et za charias. Circa primũ dr̃: g In die octo uo. s. a natiuitate p̃cursoris. h Vene rũt circũcidere pueruz. sicut p̃cipit Gen. xvij. de rõne hui⁹ p̃cepti ⁊ modo intelli gẽdi dictũ fuit. ibi: Et qꝛ in circũcisione imponebat: tũc nomẽ puero sicut mõ im ponit in baptismo. iõ subdit: i Et vo cabãt eũ noie pr̃is sui zachariã: qꝛ istud antiquit⁹ fuit satis cõiter obseruatũ ⁊ ad huc obseruat frequenter: maxime in ma gnis psonis ꝙ primogenit⁹ fili⁹ noiatur noie pr̃is. k Et rñdens ⁊c. s. vocabit zacharias: l Sꝫ vo. ⁊c. hoc em̃ fuit si bi a deo reuelatũ: qꝛ a marito nõ didicit. cũ esset factus mut⁹ anteq̃ꝫ rediret ad eã de tẽplo. vt ptꝫ ex p̃dictis. m Nemo ẽ in cognatione tua q̃ vocet hoc noie: non est intelligẽdũ ꝙ nullus iudeus vocat⁹ fuisset pri⁹ iohãnes: qꝛ alij iudei fuerunt ante sic noiati. vt ptꝫ. j. Mach. ij. de iohã ne fratre iude machabei ⁊ de iohãne eu polemij: ꝟ cognatio hic accipit ꝓpinqui tas generis: qꝛ nullus fuerat sic vocatus de cognatiõe elisabeth aut mariti eius. n Innuebant aũt pr̃i ei⁹. p signa visi bilia: ex quo ptꝫ ꝙ nõ tm̃ erat mutus sed etiaz surdus. Si em̃ potuisset intelligere verba q̃ meli⁹ et breui⁹ exprimũt mentis cõceptũ quesiuissent ab eo p verba ⁊ non p alia signa. o Johãnes est nomẽ ei⁹. . i. hoc nomẽ nõ ipono ꝟ ipositũ est a deo. p Et mirati sunt. Hic ꝯñr describit po puli admiratio ex mirabilib⁹ q̃ videbãt circa puerũ natũ ⁊ parẽtes ei⁹: videlicet ex mirabili cõuenientia pr̃is ⁊ matris in noie pueri: ⁊ in loq̃la reddita patri. ideo subdit: q Aptũ est aũt ilico os ei⁹. p cõfessionẽ ei fidei in scripto quã verbo fa cere nõ poterat meruit liberari: sicut ꝓ pter verbũ dubitatiõis demeruerat liga ri. r Et fa. ẽ ti. ma. su. oẽs vi. eorũ. i. ad miratio magna vel timor dñi q̃ sic mirabi liter punierat zachariã ⁊ liberauerat. s Et sup oĩa ⁊c. qꝛ facta insolita ⁊ mira bilia libẽti⁹ narrant. t Et posue. oẽs q̃ audi. in cor. suo. qꝛ talia magis memorie cõmẽdant. v Dicẽtes q̃s putas puer iste erit. q. d. valde magn⁹ erit. cui⁹ causa subdit: x Etem̃ man⁹ dñi erat cũ illo. i. virt⁹ dei opatiua miraculorũ i ei⁹ annũci atione: cõceptione: natiuitate ostẽsorũ: ex q̃b⁹ rõnabiliter cõcludebat magnitudo pueri futura corã deo: sic fuerat p̃dictuz zacharie: Erit ei magn⁹ corã dño. y Et zacharias. Hic ꝯñr describit pr̃is ispira tio cũ dr̃: Et zacharias pater ei⁹ iplet⁹ est spũsctõ: ⁊ subdit ei⁹ ꝓphia p modũ cãtici seu diuine laudis ex p̃ssa. cũ dr̃: z Bñdict⁹ ⁊c. in q̃ cãtico p̃mo p̃mittit ptinẽtia ad redẽptorẽ. scdo ptinẽtia ad ipi⁹ p̃cursorẽ. ibi: Et tu puer. Circa p̃mũ dr̃: Bñdict⁹ dñs. oĩm p generalẽ guberna tionẽ. a De⁹. p creationẽ. b Isrl̃. p spãlẽ cultũ ⁊ deuotionẽ ⁊ deuotionẽ ⁊ bñficiorũ spãliũ ꝓpl̃o isrl̃ exhibitionẽ. c Quia vi. i. visitabit. loq̃t ei de futuro p modũ p̃teriti ꝓpt ꝓphetie certitudi nẽ. Hec aũt visitatio facta ẽ i xp̃i natiuitate q̃ erat adhuc futura: ⁊ cõuersatione qꝛ visitauit nos sic medic⁹ infirmũ: sicut dr̃ Luc. vj. Virt⁹ de illo exibat ⁊ sanabat oẽs. d Et fecit redemptionẽ. in sua be

a Cornu. Be. Per cornu qđ carnẽ excedit cũ oĩa ossa carne tegant̃: regnũ xpi significat̃: q̃ mund⁹ ⁊ gaudia carnis supant. In cuius figurã dauid ⁊ salomon cornu olei sũt in regni gl'iam ꝯsecrati: vt prius saul lenticula. Cornu. i. xpm: q̄ cornu nec caro est nec os. Sic xps nec caro tm̄: nec os tm̄ diuinitatis.
b Qui a seculo ⁊c. Be. Tota veteris testamenti scriptura đ xpo precessit: ⁊ a tpe ade sancti patres suis quiqꝫ factis ei⁹ dispensationis testimonium reddunt.
c Salutem. Erexit nobis salutem ex inimicis. Et est explanatio supioris versiculi: ĩ quo breuiter idẽ pmiserat. Erexit cornu salutis nobis.
d Omniũ. Beđ. q. diceret: vel hominuꝫ persoꝝ ⁊ spirituum immũdoꝝ: de quorũ manu ⁊ interĩ spe salui facti sumus: ⁊ ĩ futuro reipsa saluãdi.
e Ad faciẽdã. Locutus est: ⁊ erexit nobis salutẽ ad faciẽdã misericordiã: vt misericordiã quã patrib⁹ ꝓmisit impleat in nobis: ⁊ iuramentũ qđ fecit patrib⁹ de liberatione nostra: in nobis per christũ cõpleatur. f Et tu puer ⁊c. Be. Nõ mirum si alloquit̃ ĩfantẽ octo dierũ: q̄ qui in vtero matris salutationem marie audiuit iã natus patr' vocẽ agnouit. Al' ꝓpter illos ĩstruendos q̃ aderãt: futura filij munera q̃ p ãgelũ didicerat depmit. Be. Cũ de dño loqueret̃: repente ad ꝓpham xba cõuertit: vt h̃ q̃ꝫ bñficium esse dñi designaret: ne cũ publica numeraret q̃si ingratus sua bñficia tacuisse videret̃: q̃ agnoscebat se in filios suscepisse. g Scientiã salutis. Beda. Nomẽ iesu. i. saluatoris exponere: et diligenti⁹ cõmẽdare volẽs: salutis frequentat mentionẽ: cũ cornu salut' erigendũ: salutẽ ex inimicis futurã scientiã salutis plebi dãdã cõmemorat. Et ne tpalẽ salutẽ ꝓmitti putares. addit: in remissionem peccatoꝝ eoꝝ.
g Illuminare his. Be. In lõga peccatorũ ⁊ ignorãtie cecitate depressis: q̄ exclusis errorum tenebris attulit verã cognitionis sue lucẽ: ⁊ certũ iter patrie celestis aperuit.
h Ad dirigẽdos pedes nostros in vi. pa. Ut p omnia gressus nostrorũ opeꝝ illuminatoris nostri gratie cõcordent: donec ad mansionẽ ppetue pacis intremus. i Et erat ĩ deserto. Be. Predicator penitentie futurus aspera solitudinis eligit: vbi primeuam exigit etatem: vt iuuenis liberius ab amore mũdi auditores suos reuocaret.

(i. firmã celsitudinẽ salutis.)
a Et erexit cornu salutis nobis: i (q̄ de iudeis nascet̃ — a de femore dauid nat⁹) domo dauid pueri sui. Sicut lo-
b cut⁹ est p os sctõꝝ: q̃ a sc'o sũt p-
c phetaꝝ ei⁹. Salutẽ ex inimicis
d nr̃is: ⁊ de manu oĩm q̃ oderunt
e nos. Ad faciẽdã miscđiaꝫ cũ prĩ- (memorẽ se ostẽdit. vl' memores nõ faceret.) bus nr̃is: ⁊ memorari testamẽti (et ad faciẽdũ. — Be. in te benedicentur oẽs cognatiões terre.) sui sãcti. † Iusiurãdũ qđ iurauit (s. — per carnem vel per fidem.) ad abraã patrẽ nr̃m daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati (a intellectu. — b operatione.) seruiam⁹ illi. In sanctitãte ⁊ iu- (nõ in cõspectu hominũ. — non ad horam.) sticia coram ipso: omnibus die-
f bus nostris. Et tu puer ꝓpheta altissimi vocaberis: preibis enim ante facieꝫ domini parare vias
g eius. Ad dandã scientiã salutis plebi ei⁹: ĩ remissionẽ peccatorũ (non hominum meritis.) eorum. Per viscera misericordie (p que viscera. — assumpta carne.) dei nostri: ĩ quib⁹ visitauit nos (verbum patris ortum vere lucis aperiens. — visitauit vt illuminaret.) oriẽs ex alto. † Illuminare his q̃ in tenebris et vmbra mortis se- (Be. pri⁹ illuminãt corda: postea opa dirigũt)
h dẽt. Ad dirigẽndos pedes nr̃os (corpore) in viam pacis. † Puer autem cre-
i scebat ⁊ cõfortabatur spiritu: ⁊ erat in desertis vsqꝫ in diẽ ostẽsionis sue ad israel.

sua benedicta passione p quã redẽpti sum⁹. a Et erexit cornu salutis no. i. virutẽ ꝯsequẽdi salutẽ eternaꝫ. ⁊ hoc fecit in sua resurrectiõe qua resurrexit ad vitã immortalẽ educẽs patres sctõs de limbo inferni detẽtos ibi: et sua ascẽsione q̃ illos ad celestia introduxit. b In domo da. pueri sui. q̄ ista adimpleuit xps in carne assũpta de domo dauid. c Sicut locutus est per os sancto. p. q̃ sunt a seculo. hoc est a mũdi principio: qui ista predixerũt. ꝭm q̄ dicit̃ Act. x. Huic omnes ꝓphete testimoniũ phibẽt ⁊c. Et sicut ꝓmiserat p ꝓphetas ita fideliter adĩpleuit. d Salutẽ ex inimicis nostris. supple consecuti sumus p christũ videlicet de mundo: carne ⁊ diabolo. e Ad faciendã misericordiã cũ patribus nostris. quia mysteriũ incarnationis impleuit: nõ ꝓpter nostram iusticiã: sed ꝓpter suam misericordiam adiplẽdã quã patribus ꝓmisit. f Et memorari testamenti sui sancti. i. pacti firmissimi qđ habuit cũ patrib⁹ veteris testamenti de christo venturo. de quo testamento ad modũ rememorantis seu recordantis se habuit quãdo pactũ impleuit. g Iusiurandũ qđ iu. ad abra. p. nr̃m. de quo đ Geñ. xxij. Per memetipsum iuraui ⁊c. quod iuramentũ impleuit deus pater mittendo filiũ. h Daturum se nobis. quia deus pater dedit etiam se nobis in filio qui est eiusdẽ substãtie cũ patre. i Ut sine timore ⁊c. quia p hoc euacuat̃ timor seruilis q̃ non est in charitate. k Et tu puer altissi. Hic ꝯñr exprimit in cantico que pertinent ad precursorẽ: dirigẽs ad ipsum sermonẽ. Si autẽ querat̃ quare ad ipm sermonẽ dirigeret cũ puer adhuc non intelligeret. dicũt aliq̃ q̄ virtute supnaturali intelligebat patrẽ loquentẽ: sicut intelligit christum in vtero matris existentẽ: vt predictum est. Alij autem dicũt q̄ sic loquebat̃ puero: nõ ppter eius intellectionẽ sed ꝓpter aliorum instructioneꝫ de mysterio incarnationis qui habebant vsũ rõnis.
l Propheta altissimi vocaberis. Cõtra hoc videtur illud Ioh. j. q̄ iohannes baptista negauit se esse ꝓphetam. Ad quod dicendum q̄ verum respõdit ꝭm intentionem querentiũ: quia querebant si esset vnus de antiquis prophetis: vt helias vel heliseus vel huiusmodi: vt patet ibidem: ⁊ ꝭm veritatem non erat vnus de illis. Aliter etiã dicitur q̄ negauit se esse ꝓphetaꝫ tm̄: quia fuit propheta et plus q̃ꝫ ꝓpheta ꝭm testimonium saluatoris: Matth. xj. m Preibis enim ante faciem dñi. i. ante filiũ dei qui ẽ similitudo vl' facies dei patris. per faciem enim designatur noticia ꝭm Grego. super Ezechielem. Ea autem que ad noticiã pertinent in diuinis filio appropriantur. n Parare vias eius. per predicationem christum annunciando: et p baptismum assuefaciendo: quia homines per baptismum iohannis disponebant̃ ad facilius recipiendũ baptismũ christi. o Ad dandã scientiã salutis plebi eius: id est ad predicandum salutem fiendam per christum.
p Per viscera misericordie dei nostri. i. p intimam ⁊ occultam dei misericordiam facta sunt hec. q Oriens ex alto. i. ex sinu patris in mundo. r Illuminare his qui in tenebris. i. patribus in limbo existentib⁹ quos christus illuminauit: q̃ñ post passionẽ suã ad illos descendit. s Et vmbra mortis. i. viuẽtibus adhuc in hoc mundo qui est quedã vmbra mortis quos illuminauit christus per seipsum predicando ⁊ apostolos per orbem ad predicandum mittendo: vt habetur Mar. vlti. t Puer autẽ crescebat. Hic consequent̃ describit̃ precursoris nati ꝓfectus ⁊ cõuersatio. cũ dicit̃: Puer aũt crescebat. q̃tũ ad augmẽtũ corpis. v Et confortabatur spiritu. q̃tũ ad augmentũ gratie ⁊ virtutis. x Et erat in desertis. q̃tum ad pfectionẽ ꝯuersationis: ibi enim habitauit vsqꝫ ad tps sue p̃dicatiõis: vt contẽplationi liberius vacaret diuinã sapientiã hauriendo: quam postea effudit predicãdo: ⁊ vt viuẽs ĩ desert' vitã austerã duceret: ⁊ ne ex cohabitatione cum peccatoribus in tumultu populi maculã aliquam in fama vel vita cõtraheret. y Usqꝫ in diem ostensionis sue ad israel. qđ factũ est anno xv. imperij tiberij cesaris. tunc enim exijt de desertis ad predicandũ populis: vt habetur infra. iij. ca.

Ca. I

Moraliter.

g† Fuit in diebus herodis regis iude sacerdos quidam ⁊c. Inter euãgelistas Lucas significat̃ p mysticũ vituli vultũ qui ẽ animal immolaticiũ: q̄ p̃dicat christum pro nobis immolatũ. Immolare xo pertinet ad sacerdotis officiũ. ꝓpter qđ a sacerdotio euãgeliũ incepit. m† Erãt aũt ambo iusti. bene ex iustis accepit originẽ q̃ nũciare venerat iusticiã cõsummatam. † Ante deum. non sicut hypocrite q̃ fingũt iusticiã ante mundũ. c† Factum est autem cũ sacerdotio fungeret̃ zacharias ⁊c. Per zachariã q̃ dñi memor interpretat̃: bonus p̃lat⁹ significat̃: q̃ semp in suo pectore debet gerere dei me

(margin: G — † Geñ. 22. e — † De. pe. di. 3. c. adhuc pfidi vltra medium. — † 1. Reg. 2. e)

rere dei memoriã ꝓ sua et suoꝝ subditoꝝ salute. Hic aũt tẽplũ
ingredit̃ ꝑ diligentẽ diuini cultus sollicitudinẽ et offert incẽ/
sum ꝑ feruentẽ orationẽ: et ꝓplus orat ꝑ eius informationẽ: et
angelus apparet ei per diuinã cõsolationẽ ideo subdit̃:
a† Ne timeas çacharia ⁊c. ⁊ filius ei nascitur⁹ nunciat̃. i. de
bono successore aliq̃n certificat̃ sicut factũ fuit beato martino
de successione beati briccij: ⁊ beato amatori de successione bea/
ti germani. g† Et multi in natiuitate eius gaudebũt. ma/
gnum enĩ gaudiuȝ debet esse de boni pastoris creatione q̃ est
quedã natiuitas. t† Vñ hoc sciã ⁊c. Per hoc aũt ꝙ dubi
tans factus est mutus: ⁊ fidẽ calamo confitẽs apertũ ẽ os ei⁹
⁊ loquebat̃ benedicẽs dñm. significat̃ ꝙ lingua dubitãtis ĩ fi
de facta est muta: qm̃ ei⁹ oratio nõ est deo accepta: sed homĩs
in fide firmi est deo grata. ideo dicit̃ Jacob. j. Si q̃s vr̃m indi
get sapientia postulet eã a deo: qui dat omnib⁹ affluent̃. postu
let aũt in fide nihil hesitãs: qui enĩ hesitat similis ẽ fluctui ma
ris ⁊c. Sequit̃: Non ergo estimet homo ille ꝙ accipiat aliq̃d
a domino. h† In mense aũt sexto missus est angel⁹ gabri/
el ⁊c. Hiero. Et bene angelus ad virginẽ mittit̃: q2 sꝑ est ange
lis cognata virginitas. † Et nomẽ virginis maria. q̃ int̃/
pretatur maris stel. Bern. O quisq̃s te intelligis in hui⁹ seculi
ꝓfluuio inter turbiẽs ⁊ ꝓcellas magis fluctuare q̃ȝ suꝑ terrã
ambulare: respice stellã voca mariã. b† Et ingressus ange/
lus ad eã. Bern. Quo ingressus. in secreto cubiculo vbi ora/
bat patrẽ in abscõdito. Item Ambro. Disce virginẽ moribus
que sola in intimis penetralib⁹ quã nemo viroꝝ videt sol⁹ an/
gelus reperiret. c† Aue gratia plena. Hiero. Et bñ plena:
q2 ceteris ꝑ partes p̃statur gratia. marie Xo simul totã se infu
dit plenitudo gratie. f† Que cũ audisset turbata est ⁊c. ꝙ
turbata fuit virginalis fuit verecũdie. ꝙ nõ ꝑturbata cõstãtie
ꝙ cogitauit qualis esset ista salutatio prudẽtie. Vñ canit eccle
sia: Virgo prudẽtissima quo ꝓgreder̃: quasi aurora valde ru
tilans ⁊c. i† Ne timeas maria ⁊c. Bern. Solẽt virgĩes q̃
vere virgines sunt semꝑ esse pauide ⁊ nunq̃ȝ secure: ⁊ vt timẽ/
da caueãt etiã tuta ꝑtimescere. dicit̃ enim. ij. Reg. xiij. ꝙ tha/
mar cũ fratre suo credẽs esse secura fuit ab eodẽ violenter de/
florata. l† Ecce cõcipies in vtero ⁊c. iã ei eũ ꝑ fidẽ ⁊ deuo
tionẽ cõceꝑat in corde suo. ⁊ hoc mõ debem⁹ eũ ꝯcipe ꝑ fidẽ et
deuotionẽ: ⁊ parere ꝑ sanctã operationẽ. a† Et regnabit
in domo iacob ⁊c. q̃ interp̃tatur supplãtator. in illis enĩ q̃ sup/
plantãt passiões inordĩatas: ⁊ vitia regnat christus. In ill' au
tẽ q̃ supplantant̃ ab eis diabolus. g† Spũssanct⁹ supue/
niet in te ⁊c. prius enĩ in eã venerat in sua sanctificatione: ⁊ su
ꝑuenit in filij cõceptiõe. m† Et ecce heliçabet ⁊c. q̃ senex
erat ⁊ sterilis: ⁊ tñ ex dei dono cõcepit et peꝑit filiũ maximi va
loris. ⁊ ꝑ hoc significat̃ ꝙ aliq̃n ꝑsone ꝓuecte etatis ⁊ bonis
operibus steriles ex donis spũssancti faciũt magnũ fructũ ĩ ec
clesia dei. sicut patet de sãctis dionysio ⁊ augustino: q̃ ꝓuecte
etat̃ vocati fuerũt ad fidẽ christi. r† Ecce ancilla do. Ber.
Que est tã sublimis humilitas que cedere nescit honorib⁹: in
solescere glia nescit: mater dei eligit̃: ⁊ ancillã se nomĩat.
x† Exurgẽs aũt maria in diebus illis abijt in mon. ⁊c. Am/
brosius. Quo iã deo plena nisi ad mõtana cõscẽderet cũ festi/
natione. Ambro. Discite virgines nõ circũcursitare ꝑ alie/
nas edes: nõ demorari in plateis. nõ aliq̃s in publico ĩmiscere
sermones. ecce maria in domo sera: festinat in publico.
† Et intrauit domũ çacharie ⁊c. Ambro. Discite vos sãcte
mulieres sedulitatẽ quã debeatis pregnãtib⁹ exhibere cogna
tis. maria q̃ ante in intimis penetralib⁹ versebat̃: nõ eã a pu/
blico virginitatis pudor: nõ a studio asperitas montiũ: nõ ab
officio ꝓlixitas itineris retardauit. Discite etiaȝ virgines hu/
militatẽ marie: venit ꝓpinqua ad ꝓximã: iunior ad seniorem:
nec solũ venit sed etiã prior salutauit. decet eniȝ vt q̃ȝto castior
virgo tãto sit humilior. nouerit deferre seniorib⁹: sit magistra
hũilitatis in q̃ est ꝓfessio castitatis: q2 suꝑior venit ad inferio/
rem vt ĩferior adiuuet̃. maria ad heliçabet: christ⁹ ad iohãnẽ.
e† Et repleta est spũsctõ heliçabet. s. audita salutatiõe marie:
q2 q̃cunq̃ȝ ip̃a respicit oculo clemẽtie vl' affat̃: recipit a deo do
num gratie ⁊ in laudẽ ꝓrumpit marie. ideo subdit̃: f† Et
exclamauit ⁊c. Et ait maria. Orige. Si aũt dñs nec augmẽtũ
nec detrimentũ recipe põt q̃d est ꝙ maria loquit̃: Magnificat
anima mea dñm. Sed si cõsiderẽ dñm saluatorẽ imaginẽ eẽ in/
uisibilis dei: ⁊ animã meã factã ad eius imaginẽ: vt sit imago
imaginis: tũc videbo qm̃ in exemplo eoꝝ q̃ solẽt imagĩes pin/
gere q̃n magnificauero animã meã opere: cogitatiõe: s̃mõe. tũc
imago dei grãdis efficit̃ ⁊ ip̃e dñs cui⁹ imago ẽ in anima mea
magnificat̃. q† Et exultauit spũs me⁹ ĩ de. ⁊c. Theophil⁹.
Ille aũt deũ magnificat qui digne sequit̃ christũ: ⁊ dũ christia
nus vocat̃

nus vocat̃ xp̃i nõ minuit dignitatẽ: magna ⁊ celestia opãdo
⁊ tũc spũs eius. i. spirituale carisma exultabit ⁊ nõ mortifica
bit̃. v† Quia respexit humilitatẽ ancille sue ⁊c. Aug⁹. O
vera humilitas que deũ hominib⁹ peꝑit: vitã mortalib⁹ edi/
dit: celos innouauit: mũdũ purificauit: paradisũ apuit: ⁊ ho
minũ aĩas liberauit. facta est marie humilitas scala celestis
per quã deus descẽdit ad terras. b† Quia fecit mihi do
minus magna qui potẽs est. Chrys. Dicit aũt qui potẽs ẽ:
vt si q̃s diffidat in cõceptiõis negocio. dũ virgo manens ꝯce
pit: retorqueat miraculũ ad potentiã opantis. e† Et mise
ricordia ei⁹ a ꝓgenie ⁊c. Beda. A specialib⁹ se donis ad ge/
neralia cõuertẽs. totius humani generis statũ describit. di/
cens: Et miscd̃ia ei⁹ a ꝓgenie in ꝓgẽies timẽtib⁹ eũ. q. d. nõ
mihi soli fecit magna: sed ⁊ in omni gente qui timet deũ acce/
ptus est illi. i† Fecit potẽtiã in brachio suo. Orige. Timẽ
tib⁹ aũt se fecit potentiã in brachio suo. q2 licet infirm⁹ ad de/
um accesseris: si timueris eũ ꝓmissã virtutẽ conseq̃ris.
m† Deposuit potẽtes ⁊c. Cyrill⁹. Magna sapiebãt demo/
nes gentiliũ et sapiẽtes pharisei et scribe iudeoꝝ: hos tñ de/
posuit: erexitq̃ȝ humiliantes se sub potẽti manu ei⁹: dãs illis
virtutẽ calcandi suꝑ serpẽtes ⁊ scorpiõeȝ omnẽq̃ȝ potestatem
inimici. o† Esurientes ĩpleuit bonis ⁊c. Glosa. Qui eter
na toto studio quasi esuriẽtes desiderãt saturabũt̃ cũ christ⁹
apparuerit in gloria: sed qui terrenis gaudẽt in fine toti⁹ be/
atitudinis inanes dimittent̃. q† Suscepit isra. pue. s. ⁊c.
Beda. Pueꝝ suũ obedientẽ. s. ⁊ humilẽ. nã q̃ cõtẽnit hũilia/
ri nõ poterit saluari. s† Sicut locut⁹ ẽ ad patres nostros
abraã ⁊ semini ei⁹. Beda. Semini ei⁹ dicit nõ tã carne ꝓgeni
tis q̃ȝ fidei eius vestigia secutis quib⁹ aduent⁹ saluatoris in
secula est ꝓmissus. t† Mãsit aũt maria cũ illa ⁊c. Mo
raliter aũt maria dici potest quelibet ꝑsona sibi deuota: sicut
⁊ diligẽs deũ deus dicit̃ s̃m Augu. Dicit enĩ sic: Si terrã dili
gis terra es. si aurũ diligis auꝝ es: ⁊ si diligis deũ de⁹ es. s.
ꝑ charitatis vnionẽ. Hec igit̃ maria exurgens ascendit ĩ mõ
tana. exurgit accidie teporẽ excutiẽdo. ascẽdit in mõtana di/
uina meditando. in ciuitatẽ iude cõfessionẽ diuine laudis ex/
ercendo. intrat domũ çacharie ecclesiã deuote frequẽtãdo. et
salutat heliçabet. i. mariã ad quã habet specialẽ deuotioneȝ.
Heliçabet enĩ interp̃tat̃ dei abscõsio. ⁊ hoc cõpetit marie in q̃
deus nouẽ mẽsib⁹ fuit abscõdit⁹. Esa. xl. Vere tu es deus ab/
scondit⁹ saluator israel. Et ab heliçabet. i. maria resalutat̃: q2
sui memoꝝ nequaq̃ȝ immemor existit ⁊ manet cũ tali ꝑsona si
bi deuota trib⁹ mensib⁹. i. tribus tẽporibus. s. iuuẽtute: sene/
ctute ⁊ medio tꝑe. b† Heliçabet aũt impletũ est tp̃s pa/
riendi. Beda. Allegorice aũt iohannis celebrata natiuitas.
gratia noui testamẽti est inchoata sublimitas: cui vicini ⁊ co
gnati patris nomen magis q̃ȝ iohannis imponere volebant.
q2 iudei q̃ ei legis obseruatione quasi affinitate iũcti erãt. ma
gis iusticiã que ex lege est sectari q̃ȝ fidei gratiã suscipe cupie/
bant: sed iohãnis hoc est gratie dei vocabulũ mater verbis ⁊
pater litter̃ ꝓnunciare satagunt: q2 ⁊ lex ipsa psalmiq̃ȝ ac ꝓ/
phete aptis sententiaꝝ vocib⁹ gratiã christi p̃dicant. r† Et
factus est timor suꝑ omnes vicinos eoruȝ ⁊c. Grego. Mystice
aũt tꝑe dñice resurrectiõis p̃dicata gratia christi: salubris ti/
mor nõ solã iudeoꝝ qui erãt vicini vel situ loci vl' sciẽtia leg̃:
sed etiã exterarũ gentiũ corda cõcussit: nec tm̃ mõtana iudee
sed oĩa mũdani regni: mũdaneq̃ȝ sapiẽtie culmina xp̃i fama
trãscẽdit. y† Et çacharias pater ei⁹ ĩplet⁹ est spũsan. ⁊c.
ꝑ çachariã sacerdotẽ designat̃ bon⁹ episcop⁹ q̃ spũsancto de/
bet esse plenus ⁊ pater spũalis. Job. j. Homĩs gratiosi coraȝ
deo ⁊ hominib⁹ bonis. debet etiã deũ de suis bñficijs collau/
dare. ideo subdit̃ d. z† Benedict⁹ dñs deus. i. omniũ fi/
deliũ. c† Quia visitauit. in sua natiuitate in qua visita/
uit nos oriens ex alto. vt dicit̃ infra: d† Et fecit redem/
ptionẽ plebis sue. in sua passione. a† Et erexit nobis cor/
nu salutis. in sua resurrectione ⁊ ascẽsione. b† In domo
dauid. q2 de illa domo natus fuit. c† Sicut locut⁹ ẽ ⁊c.
Act. x. Huic oẽs ꝓphete testimoniũ ꝑhibẽt. d† Salutem
ex inimicis nr̃is. s. demonibus et tyrannis. e† Ad faciẽ/
dã misericordiã cũ patrib⁹ nostris. in limbo prius detentis.
f† Et memorari testamenti sui. ⁊ quid sit illud testamentuȝ
subditur: g† Jusiurandũ q̃d iurauit ad abraã patrẽ no/
strũ. Geñ. xxij. Benedicent̃ in semĩe tuo oẽs gẽtes terre. Q̃d
impletũ est in xp̃o. i† Ut sine timore ⁊c. s. seruili.
† Seruiam⁹ illi in sanctitate ⁊c. q2 ipse est sanctussanctorũ.
k† Et tu puer ꝓpheta ⁊c. Grego. Quisq̃s aũt p̃dicãdo a sor
dibus vitioꝝ audientiũ corda mundat. domini venientis ad
cor viã preparat: ⁊ sic patet ꝙ per iohannẽ p̃dicator euãgelij
designatur

designat. o† Ad dandā scientiā salutis. ⁊ nō curiositatis.
† In remissionē peccatoꝝ.ꝗ fit ꝑ dn̄m opantē: ⁊ ꝑ ꝑdicatorē
disponētē.iō subdit: p† Per viscera misericordie dei no. ī
quib⁹ visitauit nos ⁊c̄. in sua natiuitate: vt dictū est: ⁊ adhuc
quotidie visitat illustratiōe sue grē.iō subdit: r† Illumiā
re his ꝗ in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedēt.i.in culpa morta/
li: ꝗ est vmbra pene inferni. † Ad dirigēdos pedes nr̄os
in viā pacis.s.interne: fraterne ⁊ supne in qua dirigunt libe/
rati a peccato mortali ꝑ donū gratie diuine. t† Puer autē
crescebat ⁊c̄. Be. Predicator penitētie futur⁹: vt liberi⁹ audi
tores suos a mūdi illecebris erudiēdo sustollat in desertis pri/
meuā trāsiuit vitā.

Luce.in.ca.j.vbi dicit in postilla. Ideo saluo meliori iudi/
cio videtur meli⁹ dicēdū eū fuisse simplicē sacerdotē.

Additio.j. Sētētia Ambro. ⁊ Bede videt ꝓbabili
or: nō obstantib⁹ his ꝗ ꝑ postillatorē ob
ijciunt. Ex his eni ꝗ ab euāgelista tradunt in h̄ loco sat⁹ ostē/
ditur çachariā fuisse summū sacerdotē. Ad cui⁹ euidētiā scien
dū ꝙ incensū de quo euāgelista hic facit mētionē: nō debet in
telligi de cōmuni incēso: qꝺ in ꝗlibet die bis ꝯcremabat in al/
tari incensi: vt habet Exo.xxx. qꝺ ꝗdē incēsū etiā ꝑ simplicem
sacerdotē administrabat: sꝫ intelligēdū est de incenso illo qꝺ
semel in anno.s.ī festo expiatiōis tm̄ ꝑ sūmū sacerdotē sctāsā/
ctoꝝ administrabat: qꝺ ꝗdē incēsū licet esset eiusdē speciei cuꝫ
alio cōi: tn̄ ꝗtū ad ei⁹ administrationē in tēplo a cōi incēso dif
ferebat in multis: ⁊ specialit in tribus. Primo. s. in hoc ꝙ qn̄
summ⁹ sacerdos in ꝑdicta die illud incensū ministrabat nulli
erat licitū esse in tabernaculo: donec sūm⁹ sacerdos inde egre
deret: vt habet expresse Leuit.xvij. vbi tractās quō sūm⁹ sa/
cerdos intrare deberet in sctā: ⁊ exponere sup ignē aromata: ⁊
aspergere sanguinē. ⁊ hmōi subdit: Null⁹ hoīm sit in taberna/
culo qn̄ pōtifex ingredit sctūariū ⁊c̄. donec egrediat: qꝺ de a/
lio incēso quotidiano minime legit. Et ideo euangelista notā
ter dixit ꝙ oīs multitudo ppl̄i erat orās foris hora īcēsi. In ꝗ
ostendit ꝙ hora istius incensi: oīs multitudo debebat esse fo/
ris.s.extra tabernaculū seu templū: qꝺ ptinebat in īcenso diei
expiationis tm̄. Scꝺo qꝛ in incēso isti⁹ festiuitat⁹ erat singula/
re ꝙ nullus administraret rite nisi cū igne ab altari holocau/
sti accepto: alioqn pōtifex erat re⁹ morte tempali: ꝓut de filijs
aaron: nadab ⁊ abiu: Leuit.x.legit: ⁊ inde est ꝙ Leuit.ca.ꝑ/
allegato: vbi de solēnitate festi expiatiōis agit ꝑmittit ibidē:
Locut⁹ est dn̄s ad moysen post mortē duoꝝ filioꝝ aarō: quan
do offerētes ignē alienū interfecti sūt ⁊c̄. q.d. cōminatorie ꝙ il
la ꝗ ibi ꝑcipiebat oportebat seruari ne ꝯtingeret ipsi aaro sic̄ ⁊
filijs suis supradictis in administratiōe incensi. ⁊ infra decla/
rans ꝙ istud periculū specialit erat referendū ad officiū ꝓpri/
um incensi illi⁹ festi subiūgit: Assūptoqꝫ thuribulo qꝺ de pru/
nis altaris impleuerat: ⁊ hauriēs manu thymiama in incensū
⁊c̄. vapor opiat oraculū qꝺ est sup testimoniū.i.sup arcā: ⁊ nō
moriatur. Ex quo patet ꝙ summ⁹ sacerdos in officio hui⁹ in/
censi in die expiatiōis erat maxime astrictus ad cerimonialia
eius rite celebrāda sub pena subite mort⁹ tpal⁹: sicut de nadab
⁊ abiu. Et iō hora in qua istud incēsū administrabat ppl̄s at/
tēte aspiciebat orādo deū ꝓ summo sacerdote ne piclitaret ī il/
lo officio: vt⁊ ipsi cū eis expiarent. vn̄ notant dicit euāgelista:
Et omnis multitudo ppl̄i erat orās foris hora incensi. Nō em̄
in ceteris diebus qn̄ bis in die incensū cōcremabat ꝑ simplicē
sacerdotē. credendū est ꝙ omnis multitudo ppl̄i ꝯuenisset ad
orandū: esset eni valde onerosum. Similit notant dicit euāge
lista: hora incēsi. nō faciēs mētionē de immolatiōib⁹ ⁊ distilla/
tionib⁹ ⁊ ceteris officijs in illo celebrādis ꝓpter rōnē ꝑdictā:
qꝛ in illo officio incensi ꝑcipue cōsistebat ꝑdictū piculū sacer/
dotale. hoc ideꝫ patet ex eo qꝺ dicit infra eo.ca. Et erat plebs
spectās çachariā ⁊ mirabant ꝙ tardaret. Nō eni verisil̄e vi/
det ꝙ plebs spectasset simplicē sacerdotē in officio incensi ꝗti/
diani: qꝺ bis qualibet die admīstrabat. Tertio qꝛ sicut dicit
postillator: hoc incensū.s.festi expiatiōis nō exponebat ꝑ mo/
dū oblatiōis seu ad adolendū sicut quotidianū: sꝫ solū vt ne/
bula cōsurgēs operiret oraculuꝫ: vt patet Leuit.ca.al⁹. quod
denotat euangelista. cū dicit: Ut incēsū poneret. nō eni dixit:
incensū offerret. sicut. ꝰ.eo.ca. Sacerdotes dei incēsū offerrēt.
nec etiā dixit: Ut adoleret: sicut Exo.xxx. loquēs de quotidia
no incenso dicit: Et adolebit incensuꝫ sup eo: aaron suaue fla/
grans ⁊c̄. sꝫ tm̄ dixit: vt incensū poneret: vt denotaret ꝙ h̄ in/
cēsū nō administrabat ꝑ modū oblatiōis seu ad adolendū: sꝫ
tm̄ ponebat rōne ꝑdicta. Itē notant dixit euāgelista vt incen
sū poneret ingressus in tēplū dn̄i ⁊c̄. in quo ostenditur ꝙ posi/
tio hui⁹ incensi erat sibi debita ex ingressu templi dn̄i: nō rōne
ꝯsūptiōis
cōsūptiōis sacrificij: sed ad tuitionē sacerdotis sanguinem in
tra sanctūsctōꝝ aspgētis hoc incēsū ponebat: qꝺ est singula/
re in summo sacerdote ⁊ in festo expiatiōis: vt dictū est. Ex ꝗ/
bus māifeste patet ꝙ officiū hui⁹ incēsi de ꝗ euāgelista loqui
tur ptinebat tm̄ ad summū sacerdotē: ad quē solū officiū festi
expiatiōis ptinebat: vt Leuit.ca.allegato. Itē patet ꝑ h̄ qꝺ
habet eodē ca. vbi sic: Et factū est vt ipleti sūt dies officij ei⁹
abijt in domū suā. Singl̄are eni erat in summis sacerdotib⁹:
vt ꝑ septē dies ante festū expiationis separarent a ꝓprijs do/
mibus: ⁊ habitarēt in certis cenaculis tēpli: vt deo deuotius
mācipārent: vt habet expresse in Thalmud in libro ꝗ intitu/
lat: Ioraa.i.dies expiatiōis.s.vbi tractat ꝑncipalit de h̄ fe/
sto: que quidē separatio ꝭm eos habet fundamentū Leuit.x/
xj. vbi de sūmo sacerdote ad l̄ram tractās dicit: Et nō egredi
atur de sāctis. vbi hebraica veritas habet: De sctūario: qꝺ ī/
telligit de tpe celebratiōis hui⁹ festi. De ceteris aūt sacerdo/
tibus non legit sil̄e: ⁊ sic manifeste patet ꝙ çacharias erat sū/
mus sacerdos: eo ꝙ incēsū ponebat in festo expiatiōis: ꝗ po/
sitio soli sūmo sacerdoti ptinebat: ⁊ sic sētētia sctōꝝ.s. Ambro
sij ⁊ Bede sūt valide: cui ꝯcordat magister historiarū: ⁊ null⁹
sanctoꝝ doctoꝝ oppositū asserere videt. Itē ⁊ in ecclesijs hu/
ius regiōis in officio matutinali natiuitatis beati Iohannis
baptiste expresse legit ꝙ hec positio incensi fuit in die expiati/
onis. Est etiā maxime cōsonū ratiōi ꝙ cōceptio ꝑcursoris xp̄i
ꝗ ad dandā sciētiā salutis plebi in remissionē pctōꝝ venerat:
in die exceptiōis ꝗ in memoriā remissionis pcti vituli ageba/
tur fuisset ānūciat⁹. ⁊ ꝯūr ꝯceptio xp̄i die īmolatiōis agni pa
scalis: qn̄ etiā xp̄s passus est annunciata fuisset. Cum enim
annūciatio ꝑcursoris fuit in die expiatiōis.s.x.luna mēsis se/
ptimi: cuius conceptio fuit ꝑ aliꝗs paucos dies post qn̄.s.ça/
charias reuersus fuit ad domū suā: sequit ꝙ sext⁹ mēsis a di
cta cōceptiōe finiret in.xiiij.luna ꝑmi mēsis fere qn̄ agn⁹ im/
molabat. Utrū eni hec.xiiij.luna cōcurrisset cū viij.kalēdas
Aprilis: ꝓut magister historiaꝝ dicit vl̄ nō: nō est multū cu/
randū. Nā cōputatio festiuitatū in lege antiqua solū respicie
bat menses lunares. Ad illud aūt qꝺ obijcit postillator de h̄
qꝺ nō fuit facta mētio ꝙ ingressus esset çacharias nisi ad im/
ponendū tm̄ incensū ⁊c̄. dicendū ꝙ qꝛ in administratiōe incē
si ꝑcipue cōsistebat. piculū sūmi sacerdotis in illo festo: ꝗ ra/
tione ⁊ multitudo ꝓpl̄i in illa hora specialiter orabat vt dictū
est. Idcirco de illo officio tm̄mōdo fecit mētionē. nō aūt de as/
persiōe sāguīs in ꝗ nō cōsistebat eodē mō piculū tale: licet ēt
credēdū ē ꝙ celebrasset aspsionē sanguis ⁊ fec̄ oīa alia ad hu
officiū ptinētia: ꝗ tn̄ euāgelista ꝑtermisit: nō curans tractare
nisi de incēso: in quo tpe ppl̄s orabat ⁊ angel⁹ apparuit. Ad
aliō qꝺ obijcit de hoc qꝺ dr: Apparuit ei angel⁹ stās a dextr⁹
altaris incensi ⁊c̄. dicendū ꝙ posito ꝙ illud altare nō sit intra
sctāsctōꝝ sed intra sctā tm̄: ex hoc nō sequit ꝙ çacharias non
ītrasset sctāsctōꝝ: sꝫ ꝙ angel⁹ apparuit ei intra sctā. Ad aliud
aūt qꝺ dicit ꝙ illud incensū.s.festi expiatiōis nō ponebat ad
offerendū: sed vt nebula cōsurgēs operiret oraculū ⁊c̄. dicen/
dū ꝙ hoc est verū sed magis facit cōtra eū: vt dictū est. Ad h̄
aūt qꝺ dicit vlteri⁹ ꝙ ꝑter illū ingressū qꝺ ptinebat ad sum/
mū sacerdotē tm̄ quotidie intrabāt sacerdotes miores ⁊c̄. di/
cendū ꝙ veꝝ est: sed çacharias intrauit vt sūm⁹ sacerdos ad
ponendū incensū: ptinēs ad diē expiatiōis vt iā dictū est. Ad
aliud quod dicit ꝙ videt esse fictitiū vt sūmus sacerdos eēt il
le in cuius hebdomada cadebat expiatiōis festū ⁊c̄. dicendū
ꝙ veꝝ est hoc nō esse auctēticū: sed veritas hui⁹ nō requirit
ad veritatē sn̄ie Ambrosij et Bede supradicte: sꝫ tm̄ requirit
ꝙ essent plures sacerdotes simul ⁊ nō vn⁹ tm̄: qꝺ etiā in tem/
plo ꝑmo posset cōcedi. Nā in illa ordinatiōe quā fecit dauid
de sacerdotib⁹: vt videt.j.Paral⁹.xxiiij. satis patet ꝙ sadoch
erat summ⁹ sacerdos int filios eleaçar. ⁊ achimelech int fili/
os ithamar. ⁊ sic erāt duo summi sacerdotes ⁊ pōtifices: licꝫ
postillator videt dissentire huic. Sed ꝗcꝗd sit de templo ꝑmo
saltē in tēplo scꝺo: ꝑsertim versus finē manifeste patet ꝙ erāt
plures summi sacerdotes simul. Nam in passiōe xp̄i: Marc.
ca.xiiij dr ꝙ illi ꝗ venerāt ad capiendū xp̄m fuerāt missi a sū/
mis sacerdotibus: ⁊ sic patet ꝙ simul cōcurrebant plures sa/
cerdotes in vnū: quoꝝ quilibet poterat celebrare in festo ex/
piationis. Sed ad eligendū quis eoꝝ ministraret ꝓuidebat
ꝑ sortē: qꝛ forte ꝗlibet retrahebat se a celebratiōe illius diei ti
more periculi supradicti. vn̄ euāgelista dicit: Sorte exijt vt in
censū poneret. Nō eni dixit vt sacrificaret vl̄ hmōi: licet essēt
ꝑncipalia in illo officio: sed positionē incensi cōmemorat: vt ī/
nueret piculū quo ab officio retrahebāt. posset etiā illō ver/
bū sorte exijt. vt ꝗdā dicūt referri ad primā electionē çacha/

t 2 rie in pon

rie in pontificatū que forte ꝑ sortē fuerat ⁊c.

In eo. ca. vbi dicit in postil. q̄ꝛ fuit ꝯcept⁹ in septēbri mēse.

Additio. ij. Ut dictū est ꝑcedēti additiōe: ꝑcursor cōcept⁹ fuit circa mediū mēsis septimi: ⁊ ꝑ ꝯsequēs saluator circa mediū mēsis ꝑmi: loquēdo de mensibus lunarib⁹: quibus tunc festa regulabant.

In eodē ca. vbi d̄r in postil. Licet ei ioseph nō fue. sal. pat.

Additio. iij. De hac materia fuit large tractatū supra ī additiōe Mat. j. vbi agit de genealogia xp̄i. vide ibi.

In eo. ca. vbi d̄r in postil. Mulieres benedicent in te.

Additio. iiij. Melius videt dici ꝫm Grego. ī glo. vbi sic: Utriꝙ ī vtrisꝙ b̄ndicit. velut enī ꝑ vnū ⁊ vnā feminā ⁊ matrē peccatuꝫ simul ⁊ tristicia: sic ⁊ nūc ꝑ vnā ⁊ vnū b̄ndictio reuocata est: ⁊ leticia ad singulos ē ꝓfusa.

In eo. ca. vbi d̄r ī postil. Qm̄ vir nō cogno.

Additio. v. Licet enī q̄ nr̄i doctores tradūt de ꝓposito beate virginis circa virginitatē similit ⁊ de ei⁹ voto sint tenēda tanq̄ vera. verba tn̄ beate virginis dicentis: Qm̄ virū nō cognosco. nō vident hoc dicere: nec ex eisdē verbis videt hoc sequi. possibile enī est q aliqua virgo nō cognoscat virū cōiter loquēdo seu intelligēdo de viri cognitiōe: que tn̄ nō habeat ꝓpositū nec votū virginitatis. Sed ꝑdicta virginis verba ꝑamplius vident enucliāda. Ad qđ sciendū q ꝫm Aug'. in libro de morib⁹ eccl'ie: ⁊ etiā āti[q]os philosophos virtutes mltiplicit ꝯsiderāt: Uno. s. mō ꝓut sūt exēplares: et sic ꝑtinēt ad deū in q̄ ꝑexistūt oīm rex rōes. Alio modo ꝓut sunt politice. ⁊ sic ꝑtinēt ad hominē inq̄tū recte se habet in rebus humanis gerēdis. de quib⁹ virtutib⁹. s. politicis ph̄i cōiter tractāt: inter quas virtutes. s. politicas ⁊ exemplares: quedā medie interponunt. s. virtutes purgatorie: que pertinēt ad illos qui virtutes politicas trāscēdētes in diuinā similitudinē conant tēdere. Sūt etiā sup hoc virtutes purgati animi: que dicunt virtutes iā q̄dāmodo assequētiū diuinaꝫ similitudinē q̄tū in hac vita possibile est: q̄ a ph̄o in. vij. Ethi. virtutes heroyce dicunt. i. diuine: ꝫm quā ꝯsiderationē dicūt q tēperātia purgati animi attingit: cū iā q̄s tm̄ assequit diuinā similitudinē vt terrenas cupiditates nesciat. ⁊ ꝫm hūc modū virginitas videt attribuenda beate virgini: sic. s. vt terrenas cupiditates cōcupiscētis nedū nō habeat seu ꝓponat vel voueat nō habere: sed etiā vt eas penitus nesciat: qđ est alti⁹ ⁊ ꝑfecti⁹ q̄ꝫ virginitatis ꝓpositū habere seu vouere. ⁊ hāc sētētiā ꝓprie sonāt ipsi⁹ verba. cū dicit: Vir nō cognosco. q̄ ꝓprie ꝑtinet ad virginitatē purgati animi. s. heroycā: q̄ quidē distinctio virtutū quadriꝑtita tractat ad plenū in ꝑma sc̄de. q. lxj. arti. v. in corpore questionis.

In eo. ca. j. vbi d̄r ī pos. Uerūtn̄ q̄ꝛ istđ exēplū n̄ ē vsq̄q̄ꝙ.

Additio. vj. Hoc exēplū ē sat' ꝑfectū īterrogatiōis virgis marie: ipa ei vt dictū ē nō q̄rebat ð facto: sꝫ de mō fiēdi. s. vtrū ordie naturali ꝯceptura erat vel suꝑnaturali. ⁊ iō cū angelus ei inducit exemplū de cōceptione sterilis q̄ est suꝑnaturalis sufficienter erat virgo edocta ð modo fiendi qđ erat. s. miraculosū ꝑ omnipotētiā diuinā. ⁊ iō subdit: q̄ꝛ nō est īpossibile ⁊c.

In eo. ca. vbi d̄r in postil. Sꝫ postea cū assensit tūc cōce. ⁊c.

Additio. vij. Uidetur postillator sentire q conceptio filij dei fuit facta statim cū beata virgo dixit: Fiat mihi ꝫm verbū tuū. ⁊ nō antea. ⁊ est vera ⁊ cōis opinio doctoꝝ. vn̄ mgr̄ in. iij. di. iij. dic̄: Post ꝯcessū seu ꝯsensū virgis sc̄tē: spūssc̄tūs ꝑuēit in ipam ꝫm verbū dn̄i. ⁊ infra: potētiā dei vbi receptiuā ꝑparās sil' aūt ⁊ generatiuā. Similit sc̄tūs Tho. in. iij. ꝑte. q. xxx. arti. j. in corꝑe. q. int alias rōnes quas assignat q̄re fuit ꝯueniēs virginē āñūciari ꝑ angelū. Una est vt ostēderet esse q̄ddā spūale matrimoniū inter filiū dei ⁊ humanā naturā. vn̄ ꝑ annūciationē spectabat ꝯsensus virginis quē exp̄ssit dicēdo: Ecce ancilla do. ⁊c. q̄ req̄rebatur ad illud spūale matrimoniū. s. īcarnatiōis int filiū dei ⁊ humanā naturā. Bern. etiā sup missus est. Home. iiij. ostēdēs q consensus vginis req̄rebat ex diuia ordīatiōe ad incarnationē. verbi diuini q̄si alloquēs virginē in ꝑsona hūani gener' sic ait: Statim liberabimur si ꝯsentis: ⁊ infra eā alloquēs dicit: Rn̄de itaꝙ citi⁹ angelo: imo ꝑ angelū dn̄o rn̄de. vbū ꝓfer tuum ⁊ ꝯcipe diuinū: Emitte trāsitoriū: ⁊ āplectere sēpiternū. Ex q̄ patet q ex mēte Bernardi est q dum beata virgo ꝓtulit vbū suū: vl' saltē in vltimo instanti ꝓlatiōis concepit verbū eternuꝫ. Sꝫ fuerūt q̄dā ab hui⁹ vitate deuiātes q̄ videntur asseruisse q incarnatio vbi diuini ꝑcessit salutationē euāgelicā. Vn̄ in q̄busdā ecclesijs etiā cathedralib⁹ ⁊ alijs nō modice auctoritatis in quadā lectiōe de āñūciatiōe virginis hec vba cōtinent: Missus fuit gabriel ad virginē ⁊ anteq̄ ad virginem ꝑuenisset inuenit deū virgineis illapsū viscerib⁹: ⁊ diuinā maiestatē virginalis vētris breuitate ꝯclusā. ⁊. j. post pauca subdit: Deniꝙ ⁊ archangel⁹ nō ait: Aue gr̄a replēda ꝫ plēa: nec vēiet in te: sed dn̄s tecū. Hec in ꝑcedēti lectiōe. q̄ q̄dē assertio veritati euāgelice māifeste repugnat. Testat ei euāgelista angelū post salutationē vgini dixisse: Ecce ꝯcipies in vtero. ex quo patet q ꝯceptio xp̄i in vtero etiā post salutationē fuit futura: nō q̄ aū ꝑdictā salutationē ī vtero ꝯcepit cū tal' ꝯceptio n̄ fuit nisi semel. Legit ēt. j. Lu. ij. ð xp̄o: q vocatū ē nomē ei⁹ ies⁹ qđ vocatū ē ab āgelo priusq̄ ī vt̄o ꝯciperet. Ex q̄ ptꝫ māifeste q q̄n āgel⁹ dixit beate virgini: Uocabis nomē eius iesū. nōdum cōcept⁹ erat in vtero xp̄s: sed ꝯstat q salutatio ꝑcessit predictā vocatiōnē: ergo q̄n virgo fuit salutata nōdū ꝯcept⁹ erat xp̄s ī vtero: qđ māifeste euacuat ꝑdictā assertionē. Probationes aūt quas ꝑdicta lectio inducit nihil faciūt ad ꝓpositū suū ostendēdū: q̄ꝛ cū dicit: Gratia plena. intelligit de gratia iustificatiōis seu sc̄tificatiōis q̄ sꝑ fuit in virgine. sil'r cū dicit. Dn̄s tecū. s. cū ꝫ ꝯstat q erat replēdo ꝑ ꝯceptionē vbi incarnati. ⁊ iō angel⁹ ad eā post salutationē querentē quō fiet istđ ait: Spūssc̄tūs suꝑueniet in te. qđ sonat de futuro. sil'r: Et virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. qđ sil'r de futuro sonat. vn̄ si in dictis antiquoꝝ doctoꝝ inueniant verba q̄ ꝑma facie sonant q deus erat cū beata virgine aū missionē angeli seu aū salutationē: ⁊ hmōi intelligēda sūt ꝫm gratiā habitualē seu sāctificationē mētis virgis nō aūt ꝫm vbi diuini incarnationeꝫ. aliter enī ꝯdicerēt euāgelice veritati vt dictū est. quā quideꝫ lectionē tanq̄ erroneā et euāgelice veritati incōsonā inecclesia Bur. cui ad ꝑsens indign⁹ ⁊ īmerit⁹ diuina tn̄ ꝑmissiōe ꝑsum correxi. ⁊ ad ꝯformitatē euāgelice veritat' et sn̄ie sc̄toꝝ ⁊ doctorū sub verbis ad ꝫ ꝑtinētib⁹ reduxi: submittēs tn̄ me ⁊ q̄cūꙙ mea sacrosc̄tē sedis ap'lice determiationi ⁊ correctiōi ⁊ cuiuscūꙙ veri⁹ sentientis ⁊c.

In eo. ca. j. vbi dicit in postil. Quia licet ex oib⁹ fuerit disposita ad cōceptionē filij dei: specialit tn̄ ꝫ fuit ex hūilitate.

Additio. viij. Ratio quare virt⁹ hūilitat' magis fuit dispositiua ad cōceptioneꝫ q̄ꝫ alie virtutes. Be. declarat dicēs: Dicebat enī vt sicut ꝑ suꝑbiā ꝑme parētis mors īntrauit in mūdū: ita ꝑ hūilitatē marie vite ītroit⁹ pāderet. Et nota ꝫm Grego. suꝑ illđ: Beataꝫ me dicēt. nō aūt beatā se appellat inani vexata gloria: ꝫ sacro tacta spū q̄ futura sūt ꝓphetauit ⁊c.

In eo. ca. vbi d̄r ī pos. Alit ēt d̄r q negauit se eē ꝓphaꝫ tm̄.

Additio. ix. Alit etiā possꝫ dici q negauit se esse ꝓpham. s. illū de q̄ Deut. xviij. ca. legit: Prophetā suscitabo eis ⁊c. qđ intelligit ad l̄raꝫ de xp̄o. de q̄ ꝑncipalit q̄rebāt sacerdotes ⁊ leuite: vt Joh. j. pōt hēri.

Replica. In ꝑmo ca. euāgelij Luce postillator dicit quorūdā etiā sc̄toꝝ sn̄iam eē q çacharias pater Johānis fuerit summ⁹ sacerdos: cui sn̄ie adheret Bur. ꝯtra postillatorē q̄ tenet cōtrariū. ⁊ q̄uis hec vitas opinionū de sacerdotio çacharie nō videt multū facere ad sensū littere: q̄ꝛ siue çacharias posuerit incēsū vt sūm⁹ sacerdos: siue vt simplex: sufficit hora incēsi fuisse iohānē annūciatū per angelū: tn̄ verisil'e ē çachariā nō fuisse summū sacerdotē: maxime iō: q̄ꝛ tpe dominij grecoꝝ ⁊ romanoꝝ suꝑ iudeos: sūmū sacerdotiū vēdebat. iō dicit Joseph⁹ cayphā sūmū sacerdotium emisse. nō aūt verisil'e q çacharias cū esset iust⁹ hmōi contract⁹ simoniacos fecerit vel approbauerit. Ea aūt que Bur. ꝓ ꝯfirmatione sui opiniōis narrat vident ficta: q̄ꝛ ex scriptura fundamentū nō habēt. primū qđ dicit q tpe incēsi in die expiatiōis tm̄ ppl's foris orabat: nō ꝓbat: q̄ꝛ poterāt singul' diebus tpe incēsi foras orare: nec sc̄dm̄ dictū Bur. fūdat in l̄ra per eū allegata: dicit ei q filij aaron fuerūt puniti ꝓpt excessū factū ꝑ eos in festo expiatiōis: nā ex l̄ra pōt haberi oppositū q peccatū illoꝝ nō fuit factū in die expiatiōis: q̄ꝛ ponere īcēsū illa die veri⁹ ꝑtinebat ad sūmū sacerdotē: q̄ꝛ sol⁹ illo die īntrauit ī sc̄tāsc̄toꝝ. filij aūt aarō nō fuerūt sūmi sacerdotes: sꝫ simplices: vt ptꝫ ex eoꝝ ꝯsecratione ⁊ vestitiōe: Leuit. viij. iō nihil ad eos de positiōe incēsi illi⁹ fuit: igit error eoꝝ quotidiana positione incensi ꝑ simplices sacerdotes fiendi: in q̄ q̄ꝛ ꝯtra ꝑceptū dn̄i fuerūt ebrij ⁊ vsi igne alieno ꝓhibito puniti sūt: vt colligit Leuit. x. nec illud periculū mortis cōminatū ē ipi aarō ⁊ filijs ei⁹ residuis ⁊ eoꝝ successorib⁹ ꝓ solo festo expiatiōis: sꝫ in omni ministerio qđ corā dn̄o facere debuerunt ideo d̄r ꝯn̄r vbi supra hoc est q locut⁹ est dn̄s: Sāctificator in his qui appropinquant mihi. i. qui in tabernaculo faciūt aliqđ officiū

q̄ officiū sacerdotale. ad obiurgādū aūt vitia punitoꝝ subditur cō̄n̄r: Uinū ⁊ omne q̄ inebriare pōt nō bibetis tu ⁊ filij tui q̄n̄ intrabitis tabernaculū testimonij: ne forte moriamini: subintelligit̄ sicut filij tui puniti sūt ob ebrietatē ⁊ ignē alienū. iō sequit̄: Ut habeatis scientiā discernēdi inter sanctū ⁊ ꝓphanū .s. ignē offerendū. Cōstat igit̄ illū ingressū tabernaculi nō solū fieri in die expiatiōis: nec scientiā discernēdi esse necessariā solū die illo. patet igit̄ ꝙ ea que Bur. ꝓ sua opiniōe adducit ex plana lr̄a nō habent̄: sed potius oppositū. Et ꝙ dicit Bur. plures simul fuisse sūmos sacerdotes nō habet̄ ex lr̄a ꝑ eū allegata: sꝫ potiꝰ oppositū: nec valet q̄ allegat ex euāgelio plures fuisse sūmos sacerdotes: q̄ꝛ ꝓut dictū ē hoc ꝓcessit ex auaricia romanoꝝ ⁊ iudeoꝝ ambitione q̄ emerūt sūmū sacerdotium a romanis: ⁊ romani vt ampliꝰ reciperent pluries ⁊ pluribus vēdiderūt: q̄ cōctꝰ in çacharia nō putat̄ verisimil̄.

In ca. eodē vbi ꝯceptionis virginis ponitur exemplū cōceptio sterilis nō vsq̄quaq̄ simile vt inq̄nit postil. Burgē. autē dicit ip̄m exemplū sufficere ad virginis īterrogationē: que nō de facto: sed de modo fiendi q̄siuit: hoc t̄n̄ nō videt̄ veꝝ: q̄ꝛ virgo prius de facto ⁊ de mō fuit sufficienter instructa q̄n̄ angelꝰ dixit: Spūssanctus supueniet in te ⁊c. Exemplū igit̄ non fuit positū ad docendū virginē de aliquo: nec virgo sūpsit exemplū illud ꝓ doctrina: sed ꝓ solatio: q̄ꝛ al̄s sequeret̄ ꝙ virgo visitās heliçabet iuisset ad ꝓbandū exēpli dati veritatē: q̄ falsū est ⁊ ꝯtra beatū Ambro. sup Lucā q̄ dicit virginē vitas se nō quasi incertā de nuncio: nec quasi dubitantē de exēplo: sed quasi letā ꝓ voto: religiosā ꝓ officio nec vt verbū angeli mulieris in attestatione probaret.

In eodē ca. vbi dicitur de Johanne: Tu puer ꝓpheta ⁊c. Postillator obijcit: quia iohānes dixit se nō esse ꝓphetā. i. ꝓcul fātē sicut antiquitꝰ: quia quod dixit digito mōstrauit. vel aliter negauit se prophetā t̄m̄: quia fuit plus q̄ ꝓpheta. Burgensis autē aliter soluit dicens ꝙ negauit se illū ꝓphetā: de quo dicit̄ Deut. xviij. q̄ ad lr̄am dē xp̄o exponit̄. Sed videtur ꝙ iuxta Burgen. solutionē nō satisfecisset querentibꝰ neq̄ questioni: quia cū prius dixisset: Nō sū ego xp̄s. de quo vt dicit Bur. exponitur illud Deut̄. allegatū de hoc nō quesieīt amplius: sed cū audirēt ꝙ nō esset xp̄s neq̄ helias: q̄sierunt quid ergo saltem ꝓpheta es tu? non igitur quesierunt de propheta ꝓmisso in Deut̄. ꝓut Bur. vult.

Glo. ordi.

Capitulum. II

a Exijt edictū a ce. augu. Beda. Augustus. xij. annis circa natiuitatē christi in pace regnauit: vt etiā ad lr̄am cōpletū videatur illud ꝓpheticū: Conflabūt gla. s. in v. ⁊ l. in f. nec leuabit g. c. g. gl. (Esaie. 2. a) Pacatissimo aūt tp̄e voluit xp̄s nasci: q̄ꝛ pacē magnopere q̄siuit ⁊ amauit: q̄ꝛ pac̄ amatores semp inuisit. Uoluit etiā vt discipuli quos ad predicandū missurus erat: q̄cunq̄ vellent secure trāsire possent: ⁊ ab imminentiū seditionū feruore tremenda romani nominis vmbra protegerentur.

Nasciturо domīo describit̄ mūdꝰ: q̄ꝛ ille apparebat in carne qui electos suos ascriberet in eternitate: in quo nomē augusti vere implet̄ qui suos augere sufficiens: censoribꝰ sue ꝓfessionis nō pecunie: sed fidei oblatione signare p̄cepit: q̄ꝛ dū ꝓfessio secularis obtēdit̄: spūalis īplet̄. Abolito aūt cēsu synagoge vetusto: nouus cēsus eccl̄ie parat̄ q̄ tormēta n̄ exigit sꝫ aufert: q̄ n̄ vno numismate: sꝫ vna signat̄ fide. Quietissimū ⁊ pacatissimū erat regnū q̄ꝛ vna descriptione totū mūdū cōclusit. Propterea cēsus datus est vt sciret rex numeꝝ hominū ⁊ magnitudinē. Hic p̄mū iudea facta est stipēdiaria romanis. b Uniuersus or. Be. Ambro. Multe gētes erāt q̄bꝰ nō īperabat augustꝰ. Sed his xbis regnū xp̄i exp̄mit̄: q̄ omnibꝰ erat imperaturꝰ: q̄s enī posset totiꝰ orbis ꝓfessionē exigere: nisi q̄ totiꝰ orbis habeat īperiū.

c Prima. Be. Jā diuersis tp̄ibꝰ plereq̄ ꝑtes terrarū leguntur descripte: sed hec est p̄ma eaꝝ q̄ totū orbē ꝯcluserūt: q̄ ꝓfessio est mentiū: q̄ꝛ nullꝰ excludit̄. Uel certe tūc primū cepit q̄n̄ cyrinꝰ a cesare ī syriā missus est: cēsor patrimonioꝝ futurꝰ. d Syrie. Syria in qua iudea est media: ⁊ quasi vmbilicus est totiꝰ terre. Cēsus q̄ p̄mū in medio terre exigit̄: vt inde postea vsq̄ ad fines terre exigeret̄ ⁊ redderet̄. e Cyrino. Ambro. Historico more scribēs vt seriē tp̄is designet: nomē p̄sidis tanq̄ cōsul̄: signi gratia huic libro ascribit. Nā si cōsules ascribunt̄ tabulis emptiōis: q̄tomagis redēptori omniū debuit tp̄s ascribi? Habemꝰ hic omnia q̄ in ꝯtractibꝰ esse solēt. Uocabulū sūmā potestatē gerent̄ diem. locū: causā: testes etiā q̄ adhiberi solēt. Hos q̄ꝫ natiuitati sue ⁊ generationi christus adhibuit: qui signarent euāgeliū. dicēs: (Act. 1. a) Uos eritis mihi testes in hierusalē. Be. Sic īperāte augusto: ⁊ p̄sidente cyrino: ibāt singuli in suā ciuitatē vt ꝓfiterent̄ cēsū: sic mō imperāte christo: ꝑ doctores eccl̄ie p̄sides ꝓfiteri debemꝰ censum iusticie. Subeamꝰ iugū q̄ leue est: veniamꝰ ad requiem animarū q̄ est patria nostra. Et sicut cesari soluebat̄ denariꝰ qui decē nūmos habebat: qui etiā nomīe cesaris intitulabat̄: sic offeramus regi nostro decalogū legis: in quo vultū nr̄i regis. i. agnitionē volūtatis eiꝰ inueniemꝰ. Quē denariū q̄si sacculo inclusū portamꝰ in via: cū in occulta ꝯsciētie meditatiōe seruamꝰ. Proferemus aūt cū regē in decore suo ꝯtuebimur: vel etiā ꝓferimus cū ea q̄ in tenebris discimꝰ in lumine dicimꝰ: ⁊ q̄ in aure audiuimus predicamus in tectis. f Naçareth. Be. Quotidie dn̄s ī naçareth cōcipitur: in bethleem nascit̄: cū aliq̄s flore verbi suscepto se domū eterni panis operādo efficit. Quasi ī aluo virgiali cōcipit̄

Ca. II

(Quibus crescebat iohānes. vel q̄bꝰ maria ī domū reuersa ē pꝰ tres mēses q̄bꝰ cū helizabet māsit.)

Factum est autem in diebus illis: a exijt edictū a cesare augusto: vt b describeretur vniuersus orbis. (hec professio.) c Hec descriptio p̄ma facta est a p̄ (dominico.) d e side syrie cyrino. Et ibāt omnes (a vt nullus extra eccl̄iam censū deo reddat.) f vt profiterentur singuli in suam ciuitatē. Ascēdit aūt ⁊ ioseph a (vbi cōceptus est christus.) galilea de ciuitate naçareth ī iu

---

Nico. de lyra

Ca. II

A

Factū est aūt. De scripto ortu p̄cursoris: hic ꝯn̄r describit̄ saluator̄ ortꝰ. secūdo debitꝰ ritꝰ. ibi: Et postq̄ cōsūmati sūt. tertio pueri ꝓfectꝰ. ibi: Puer aūt crescebat. Circa ortuꝫ saluatoris primo d̄scribit̄ tp̄s. secūdo locꝰ. ibi: Et ibāt oēs. tertio virginis partus. ibi: Factū ē aūt. quarto angeloꝝ cantꝰ. ibi: Et pastores erāt. Circa p̄mū d̄r: b Exijt edictū a cesare augusto. Hic ostēdit̄ tēpus natiuitatis xp̄i: q̄ natus est anno. xlij. augusti cesaris q̄ noīatus fuerat augustus ab augēdo: q̄ꝛ notabiliter auxit imperiū romanū: et ꝓpter hoc in diebus suis alijs gentibus imperio romano subiect̄ fuit in orbe pax vniuersalis. ideo mandauit: c Ut describeretur vniūsus orbis. vt per hoc sciretur qualiter terre diuerse essent populate: ⁊ quanta tributa singule possent reddere: vt sic tributis indebitis nō grauarent̄: et sciret̄ per quē modū singule terre sub imperio romano melius regerentur. Ex hoc etiā patet ꝙ christus natꝰ fuit tempore maxime pacis: sicut fuerat p̄nūciatū a ꝓphetis. Ps. lxxj. Orietur in diebus eius iusticia ⁊ abundantia pacis. Itē Esa. ij. Non leuabit gens ꝯtra gentē gladiū. ⁊. ix. Uocabitur nomen eius admirabilis cōsiliariꝰ: deus fortis: pater futuri secl̄i: princeps pacis. d Hec descriptio prima. Dicitur aūt prima q̄tū ad generales descriptiones orbis: quia ante istā bene fuerunt alie descriptiones partiales sicut patet. ij. Reg. xxiiij. ⁊. j. Paral̄. xxj. de numeratiōe populi ⁊ descriptiōe quā fecit ioab de mādato dd̄. Dicit̄ etiaꝫ prima s̄m alios q̄tū ad alias ꝑtes eiusdē descriptiōis: q̄a syria est in medio terre habitabilis. ⁊ ideo ibi fuit inchoata ista descriptio: vt inde denūciaret̄ fieri in alijs ꝓuincijs circulariter. e A preside syrie cyrino. hūc enī cyrinū cesar augustus p̄fecerat syrie ad ipsam regēdā. f Et ibāt omnes vt ꝓfiterent̄ singuli in suā ciuitatē. Hic describitur natiuitas saluatoris q̄tū ad locū: quia ista descriptio precepta erat fieri in principalibus ciuitatibus: ⁊ ibi cōueniebant qui ibi habuerant originē: vt sic descriptio fieret non solum s̄m numerum personarū: sed etiā s̄m determinationem genealogiarū: vt sciretur numerus determinatus nobilium ⁊ ignobilium. ⁊ hoc est q̄ dicit̄: Et ibant omnes vt profiterentur singuli in ciuitatem suam. profitebantur autē dupliciter se esse subiectos romano īperio: scilicet scripto quia eorum nomina scribebātur de mandato imperator̄: et etiam facto: quia soluebant censum imperatori propter quod in numismate census erat imago imperatoris: vt habetur Matth. xxij. ca. g Ascendit autē ⁊ ioseph a galilea in qua manebat. h In iudeam ciuitatem dauid. Judeam hic accipitur adiectiue: quia bethleem est quedā ciuitas in regno iudee et vocatur ciuitas dauid: quia inde oriundus fuit: vt habetur. j. Reg. xvj.

concipit in corde credentis per fidem: generatur per baptismum. Quotidie dei genitrix ecclesia suum comitata doctorum de tota mundi in civitatem confessionis et laudis ascendens celum sue devotionis regi eterno persolvit. Que quasi alij desponsata: sed ab alio fecundatur: dum preposito sibi pontifici visibiliter iungitur: sed invisibili spiritus virtute cumulatur. Quam ioseph augmentum interpretatur: idcirco ipso nomine quod in stantia loquentem magistri nihil valet nisi augmentum superni iuvaminis ut audiatur acceperit.

a Factum est autem. Alibi concipi: alibi nasci dominus voluit: ut insidiantis herodis furorem facilius evaderet. Humilitas christi commendatur: quod non solum incarnari: sed etiam illo tempore nasci voluit: quo mox natus censui cesaris ascriptus nostre liberationem subderetur.

b Pannis eum involvit. Vilibus induitur pannis: ut stolam immortalitatis reciperemus. Manus et pedes stringuntur: ut manus nostre ad bene operandum: pedes in viam pacis dirigantur.

Parvulus factus: ut nos perfecti simus.

De conse. di. I. nocte

c Locus in diversorio. Diversorium est domus inter duos muros duas januas habens. Figurat ecclesiam inter paradisum et mundum.

Beda. In diversorio: ut in via nasceretur: quia ait: Ego sum via qua ad patriam veritatis et vite veniamus.

Job. 14. a

d Et pastores. Beda. Nato summo pastore: pastores ab insidijs noctis gentium greges more pecudum prius viventes vigilando defendunt: et aulam dei congregant. Quibus bene vigilantibus angelus apparet: et eos claritas circumfulget: quia pre ceteris sublimia videre merentur: qui fidelibus sollicite presunt: super quos divina gratia largius coruscat.

e Et ecce angelus. Beda. Et concipiendum et conceptum: et natum dominum celi cives testantur: ut mortales sufficienter ibuant: et suum auctori servitium impendant.

f Circumfulsit. Beda. i. ex omni parte illos fulsit: radios sui luminis aspersit: quod in tota veteris testamenti serie non invenitur. Consonat et quod ait: Nox precessit dies autem appropinquavit. Ergo abijciamus opera tenebrarum et induamus arma lucis.

Ro. 13. d

g Hodie. Cum nox esset non ait: hac nocte sed hodie: quia gaudium venerat nunciare. Ubi tristicia geruntur noctis mentio solet fieri. ut scandalum patiemini in me nocte ista.

Infante

Eo quod esset de domo et familia david. ut patet per genealogiam descriptam ca. I. et Mat. I. b Ut profiteretur cum maria sibi desponsata uxore pregnante. ipsa enim erat de eadem tribu cum ioseph et successerat in hereditate paterna: ideo ivit ad profitendum cum eo: licet esset partui propinqua. hoc etiam divina dispensatione factum est ut sic christus nasceretur in bethleem sicut erat predictum: Michee. V. Et tu bethleem ephrata parvulus es in milibus iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel: et egressus eius ab initio a diebus eternitatis.

qui gerat typum christi.

deam civitatem david que vocatur bethleem: eo quod esset de domo et familia david: ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi: impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum: et pannis eum involuit: et reclinavit eum in presepio: quia non erat ei locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit illos: et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. Quia natus est nobis hodie salvator: qui est christus dominus in civitate david. Et hoc vobis

domus panis: quia ibi natus est qui suos reficit eterno pane. quod esset in preconium futuri.

a ubi profiterentur iusticiam et virgo nisi ubi christus nascitur. i. in pacato corde: prope est verbum in corde tuo et in ore tuo.

non in domo parentum sed in via nascitur: quia per humanitatem quasi in alieno nascebatur: non secundum potentiam sed secundum naturam.

a Beda. Non prius quam alij: sed ante quem nullus.

a posuit in presepio. i. corpus christi super altare. Beda. De sancta alia carnis sue frumento reficiat: quod panis est angelorum. b Beda. Loco eget ut nos plures in celis habeamus mansiones.

a Ambro. Grex populus. nox seculum: pastores sacerdotes: vel etiam angeli.

ut non solum voce sermonis: sed etiam divine lucis claritate ortus veri luminis astruatur.

a Beda. Fidelium de cunctis diversitatibus gentium congregando: eternum gaudium nunciatur.

homo et deus.

a in bethleem: unde david natus b signum salutis fidelibus humilitas salvatoris que est opposita superbie. per quam mors in mundum intravit.

---

c Factum est autem cum essent ibi: impleti sunt dies ut pareret. Hic consequenter describitur virginis partus. cum dicitur: d Et peperit filium suum primogenitum. et dicitur primogenitus: non quia post illum maria alios filios habuerit: ut dixit Helvidius hereticus: sed quia ante illum alium non habuit. unde et in lege filius unigenitus offerebatur domino et redimebatur tamquam primogenitus: quia ab uno mense redimebatur: ut habetur Nu. iij. et tunc primogenitus dicebatur: dato quod nullus sequeretur. e Et pannis eum involuit. per seipsam. Ex hoc patet falsitas que scribitur libro de infantia salvatoris. s. ipsam obstetrices habuisse in partu que non requiruntur nisi propter afflictionem matris in partu que non habuit locum in virgine: quia peperit sine dolore: immo cum maximo gaudio et delectatione: et ideo per seipsam puerum natum recepit involuit et reclinavit: ut hic dicitur. f Et reclinavit eum in presepio. Joseph enim in illo itinere adduxerat secum asinum ad portandum uxorem pregnantem: et bovem ad vendendum in bethleem ubi erat congregatio populi magna: ut de precio solveret expensas in via: et illis duobus animalibus fecit presepium iuxta se. in quo beata virgo reclinavit filium natum: secundum quod fuerat predictum Abacuck. iij. secundum translationem. lxx. quam sequitur officium ecclesiasticum: Domine audivi auditum tuum et timui: consideravi opera tua et expavi in medio duum animalium. Fuit enim prophete admirationis pavor quod in loco tam humili reclinaretur salvator. unde subditur: g Quia non erat ei locus in diversorio. Erat enim diversorium hospitalaria ad quam diver tunt venientes ab extra ad hospitandum. civitas autem bethleem tunc erat plena populo qui venerat ad predictam professionem: et illi qui erant potentiores occupaverant loca maiora: et ideo licet ioseph erat de nobili genere ut predictum est: non tamen erat de ditioribus: et ideo ita parvum locum habuit quod salvator natus in presepio reclinatus fuit: ad impletionem prophetie predicte: et ad dandum exemplum humilitatis perfecte a qua salvator incepit a nativitate: et eam continuavit usque ad mortem: in qua humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. secundum quod dicitur Phil. ij.

† Mat. ...

h Et pastores. Hic consequenter describitur angelorum cantus exultantium in nativitate salvatoris: ubi primo describitur nativitatis huius denunciatio. secundo angelorum exultatio. ibi: Et subito facta est cum angelo. tertio pastorum devotio. ibi: Et factum est. Circa primum premittitur quibus facta est dicta denunciatio cum dicitur: Et pastores erant in regione eadem vigilantes. Erant enim simplices et absque cautela malicie: et occupati in officio sanctorum patriarcharum: qui dicuntur fuisse pastores Gen. xlvij. talibus autem solent fieri divine illuminationes et consolationes: et non hominibus in sapientia huius mundi: que stulticia est apud deum occupatis: secundum quod dicit salvator Matth. xj. Confitebor tibi pater domine celi et terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. ideo subditur: i Et ecce angelus domini stetit iuxta illos. i. paratus ad revelandum eis divina. k Et claritas dei circumfulsit eos. non tantum exterius in corpore: sed etiam interius in mente. l Et timuerunt. ex insolita visione: sed angelus eos consolatur. dicens: Nolite timere. cuius causa subditur cum dicitur: m Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. non solum iudeorum sed etiam gentilium. n Quia natus est nobis hodie salvator. qui dicit hodie: quia quamvis esset nox erat tamen pars diei naturalis: vel aliter et melius ut videtur: quia nox illa ex claritate divina predicta fuit ita illuminata ac si esset dies clarissima: secundum quod fuerat predictum Ps. cxxxviij. Et nox sicut dies illuminabitur. o Qui est christus dominus. Christus grece idem est quod unctus latine. Antiquitus autem in veteri lege ungebantur tantum reges et pontifices. Christus autem rex est et pontifex. et ideo bene dicitur christus. i. unctus non unctione humana sed divina: quia in humanitate a nobis assumpta fuit unctus a deo patre: imo a tota trinitate plenitudine gratie: secundum quod dicitur Ps. xliiij. Unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. propter quod dicitur Joh. iij. quod datus est ei spiritus non ad mensuram. s. aliorum hominum: sed secundum omnem plenitudinem non solum sufficientie: sed etiam redundantie in omnes alios quantum ad sufficientiam: secundum quod dicitur Joh. j. Et de plenitudine eius omnes nos accepimus. p Et hoc vobis signum etc. Per hoc enim quod angelus dedit eis signum magne humilitatis et paupertatis significatum fuit pastoribus quod non venerat ad regnandum temporaliter: ut scribe iudeorum credebant christum venturum. Potest autem aliter dici quod illud fuit primum signum salvatoris nati. Ad cuius intellectum considerandum quod illa que

a Infantẽ pannis.in.Be.Crebris infantia saluatoris et angeloꝝ testimonijs: ⁊ euãgelistaꝝ ẽ inculcata: vt mẽtibꝰ nostris altiꝰ ĩfigat q̃d ꝓ nobis sit factus. In quo humilitas notatur: q: cũ esset diues paupꝫ ꝓ nobis factus est: vt inopia sua nos ditaret. b Multitudo mi. ce. ⁊c. Ambro. Bene angeloꝝ nominat exercitꝰ q̃ seq̃bãt militie ducẽ: q̃ ꝯtra malignos spũs ad tutelã nr̃az angeloꝝ ordinat exercitꝰ.

Beda. Uno euãgeliçãte multitudo cõsonã in laudẽ ꝓrũpit: vt ⁊ officiũ suũ deo impẽdat ⁊ nos ĩstruat: vt q̃tiẽs sacrã eruditionẽ ex fratris ore audimus: deo laudes corde: ore opere reddamus. Quia xp̃o deus ⁊ homo nascitur hominibꝰ pax cũ ipsis angelꝭ deo canit gloria: q̃ ab angelꝭ ꝑ nr̃a redẽptiõe glĩficat. c Et in terra pax. q̃n peccãdo erãmꝰ a deo extranei: extraneos nos ãgeli deputabãt. Sꝫ q: cognouimꝰ regẽ nr̃z: recognouerũt nos ãgeli ciues suos. Et timet angelꝰ adorari ab hũana natura quã ĩ suo rege ꝯsiderat. d Hoĩbꝰ bo. volũ. Bed. Qui suscipiunt natũ xp̃m. Nõ his q̃ audita eiꝰ natiuitate sunt turbati ⁊ eũ ꝑsecuti. Nõ ẽ pax ĩpijs: dic dñs. e Pastores loq̃. Ambro. Nõ sit vilꝭ ꝑsõa pastoꝝ. q: q̃ vilior ad prudẽtiã: eo ꝑciosior ad fidez. A pastoribꝰ fidem maria colligit. A pastoribꝰ ꝑp̃ls ad dei reuerentiã ꝯgregat. mirati sũt enĩ de his q̃ dicebant a pastoribꝰ ad illos. f Trãseamꝰ. Mora. Sic nos abiectis carnalibꝰ ꝯcupiscẽtijs: cogitatiõe ⁊ desiderio mẽtꝭ ĩ supernã domũ viui panis debemꝰ trãsire: illũ amãdo q̃ ꝓ nob̃ caro factꝰ est: vt ad eiꝰ visionẽ ꝑueniamꝰ.

Esa.48.d — Moralit

g Et venerũt festi. Be. Nõ cũ desidia christi q̃rẽda est ꝑsentia. iõ pastores sine mora inueniũt: q: nõ ficta fide currũt videre q̃ audierãt. Hoꝝ exẽplũ pastores ecclie ĩmo cũcti fideles imitari debẽt vt fide ⁊ virtute ꝓficiãt: ⁊ celesti oraculo erecti precedẽtiũ patrũ vitã: in q̃ panis vite sẽꝑ ⁊ seruat ⁊ reficit: quasi bethleẽ portas cõtẽplando subeãt. Ibi catholice ecclesie pulchritudinẽ q̃si mariã: ⁊ doctoꝝ cetũ quasi ioseph: ⁊ humilẽ mediatoris aduentũ scripture paginis insertũ quasi in ꝑsepio inueniẽt. h Uidẽtes aũt. Uisio dei cognitio dei est: ⁊ hec ẽ sola vita hominũ vt cognoscãt verũ patrẽ: ⁊ quẽ misit iesum christum esse vnum deũ. i Mirati sũt. Mirant ⁊ de mysterio ĩcarnatiõis: ⁊ de tanta pastoꝝ attestatione: qui fingere audita nescirent: sed simplici facundia vera ꝑdicarẽt. Sic dñs nõ rhetores: sꝫ piscatores ad euãgeliçãdũ destinauit. Sic ⁊ in veteri testamento sue dispẽsatiõis nũcios pastores ordinauit. Ideo nõ est paruipẽdẽda pastoꝝ attestatio. k Maria autẽ. Maria nõ minus ore pudica q̃ꝫ corꝑe secreta q̃ nouerat nulli diuulgat: sed tacito corde scrutans congruũ tp̃s q̃ hec deꝰ vulgari velit reuerẽter expectat: cõferẽs ea q̃ viderat circa se acta: ⁊ q̃ legerat in scripturꝭ agẽda. Ei dictũ erat ab angelo: Ecce ꝯcipies in vte. et pa. filiũ. Predixit Esa. Ecce virgo ꝯci. ⁊ pa. fi. Uidebat se de stirpe dauid ortã in naçareth de spũsctõ

S.1.c — Esa.7.c

l — ꝯcepisse

a signũ. Inuenietis infantez pannis inuolutũ et positum in ꝑsepio. Et subito facta ẽ cũ angelo

¶ ne parua vnius angeli videatur auctoritas. ¶ que christum ducem sequitur.

b multitudo militię celestꝭ: laudãtium deũ ⁊ dicẽtium: †Gloria in

¶ Pax mlta diligentibꝰ legẽ tuã dñe: ⁊ non est illis scandalum.

c d altissimis deo: ⁊ in terra pax hominibꝰ bonę volũtatꝭ. Et factũ est vt discesserũt angeli ab eis i

¶ credentes verbis angeli pastores dant testimonium vero agno.

e celũ: pastores loquebant ad inuicem: Transeamꝰ vsqꝫ bethleẽ:

¶ nõ aspiciamꝰ retro: nec ad dextrã vl' sinistrã: nisi in solũ xp̃m. ¶ Be. Qd̃ in ꝑncipio apd̃ patrẽ factũ est caro: ⁊ sic ostẽsũ nobis: qd̃ in deitate nõ poterat videri. ¶ Ambro. Cũ caro dñi videtur verbum videt qd̃ ẽ filius.

⁊ videamus hoc verbum quod

¶ caro. ¶ qd̃ dñs pater ⁊ filiꝰ ⁊ spũssctũs fecit .i. incarnati cõstituit: ⁊ sic factũ ostendit.

factum est: quod fecit dominꝰ: ⁊

g ostẽdit nobis: ⁊ venerunt festi

¶ ministros natiuitatis.

nãtes. Et inuenerũt mariam et

¶ hominem natum. ¶ in carne

ioseph: ⁊ infantem positũ in ꝑse

¶ carnem. ¶ recto ordine per cognitionem natiuitatis venerunt ad cognitionẽ verbi.

h pio. Uidẽtes ergo cognouerũt

¶ quod erat in principio.

de verbo quod dictuz erat illis de puero hoc: ⁊ oẽs q̃ audierũt

i mirati sunt: ⁊ de his q̃ dicta erãt

k a pastoribus ad ipos. Maria ãt

(a, b+, c, d, e, f, g, †, b+, †, i, k+, l+, †, m, n, o, p)

q̄ illa que fuerũt in veteri testamento fuerunt figure noui: vt dicitur. j. Coꝛ. x. In veteri autẽ testamento duo saluatores iudeoꝝ: imperfecti tamen ꝑcesserant tanq̃ꝫ figure saluatoris perfecti iesu christi. Primus fuit moyses qui liberauit eos de seruitute egyptiaca: vt habet Exo. xiij. Secundus fuit cyrus qui liberauit eos de captiuitate babylonica: vt habetur. j. Esdre. j. et vterqꝫ de nouo natꝰ fuit inuẽtꝰ in magna pauꝑtate: sicut patet de moyse Exo. ij. quẽ inuenit filia pharaonis positũ in flumĩe ĩ fiscella iuncea. Silr' de cyro dicit ĩ ecclesiastica historia suꝑ Danielẽ q̄ Astyages rex medoꝝ ⁊ ꝑsarũ vidit in somnis vitẽ nascentẽ de vtero filie sue totã asiã occupantẽ: ⁊ a cõiectoribꝰ fuit sibi respõsũ q̄ visio ista significabat ex ea puerũ nasciturũ q̃ occuparet regnũ medoꝝ ⁊ ꝑsarum: ꝓpter qd̃ timens ne ipse vl' filiꝰ suus ꝑ hoc regno priuaret: dedit filiã suã militi pauperi: ⁊ cũ hoc etiã cũ filia sua facta fuisset pregnãs fecit tp̃s partꝰ sui explorari ⁊ pueꝝ natũ sibi apportari: quẽ tradidit cuidã militi vt secreto ĩterficeret: q̃ cõpatiẽs puero ip̃m nõ interfecit: sed in quodã nemore puerũ fortune dimisit: ad quẽ quedã canicula pastoris regis que erat iuxta nemus frequẽter veniebat et ip̃m lactabat: ⁊ pastor ꝑdictus volẽs scire vbi canicula declinabat: inuenit pueruz ita in pauꝑtate iacentẽ: quem accepit et tradidit vxori sue nutriendũ. ⁊ postea factus est rex persaꝝ atqꝫ medoꝝ ad liberationẽ iudeoꝝ. Cũ igit figura ⁊ figuratũ debeãt habere correspõdẽtiã: ⁊ ꝑdicti duo q̃ fuerũt figure xp̃i in maxima pauꝑtate inuẽti fuerũt in sua natiuitate. signũ cõueniẽs ⁊ correspõdẽs figure dedit angelus pastoribꝰ de christi nati inuẽtione. a Inuenietꝭ infã. pan. inuo. ⁊ positũ in ꝑsepio. Et credẽdũ est q̄ pastores hoc intellexerunt illuminati a deo. b Et subito facta ẽ. Hic ꝯñr ponit angeloꝝ exultatio cũ dicit: Et subito facta est cũ angelo q̃ tãqꝫ ꝑncipalis inter alios nũciauerat christi natiuitatẽ. c Multitudo militie celestꝭ. i. angeloꝝ q̃ nomĩe militie designant: q: ꝓ salute hominũ cũ demonibꝰ preliãt: ꝺm qd̃ dr̃ Apoc. xij. Michael ⁊ angeli eiꝰ preliabant cũ dracone ⁊c. d Laudãtiũ deũ. de christi natiuitate: eo q̄ ꝑ ip̃m sciebãt deduci homines ad salutẽ quã desiderãt: ad ruinam angeloꝝ ꝑ hoc reparãdã. e Et dicẽtiũ: gloria in altissi. deo. quia licet eiꝰ gl'ia vbiqꝫ reluceat: maxime tñ in celo empyreo vbi est angeloꝝ ⁊ beatoꝝ habitatio. f Et in terra pax hominibus bone voluntatis. i. hominibꝰ bonis. ꝑ bonitatẽ enĩ volũtatis dicit hõ simplicit bonus magis q̃ꝫ per bonitatem aliarũ potentiarũ anime: quia volũtas mouet alias potẽtias ad actꝰ suos: ⁊ ideo bonitas eius vl' malicia ĩ oẽs alias potentias redũdat: sicut influẽtie cause mouẽtis in motis ab ipsa. malis aũt hominibꝰ nõ est pax: ꝺm qd̃ dr̃ Esa. xlviij. Nõ est pax impijs dicit dñs. Ex hoc etiã verbo angeli patet q̄ ista pax que ꝑncipalit ꝑ ꝓphetas ꝑdicta fuit futura in aduẽtu christi. erat pax interior bone volũtatꝭ: q: ꝺm qd̃ dr̃ Prou. xij. Nõ ꝯtristabit iustũ q̃cq̃d ei acciderit. pax aũt tẽporalis que fuit in aduẽtu xp̃i pacatis oĩbꝰ gẽtibꝰ sub impio romano fuit figura huiꝰ pacꝭ ꝑncipalit ĩtẽte. g Et factũ ẽ. Hic ꝯñr describit pastoꝝ deuotio: q: statĩ post visionẽ istã dimisso grege iuerũt ad vidẽdũ puerũ natũ. dicẽtes: h Trãseamꝰ vsqꝫ bethle. ⁊ videamꝰ h̃ verbũ. i. puerũ natũ ꝑ verba angeli nobis significatũ. i Qd̃ fecit dñs. hoc nõ est de textu. greci enĩ ⁊ antiq̃ nõ h̃nt: fecit: sꝫ tm̃: qd̃ dñs ostẽdit nob̃. k Et venerũt fe. ex desiderio vidẽdi xp̃m ꝑncipalit ⁊ scd̃ario vt citiꝰ redirẽt ad gregẽ quẽ sine custodia dimiserãt. l Et inue. ⁊c. sic angelꝰ eis dixerat. m Uidẽtes ãt cogno. de x̃. q: nõ solũ fuerãt illumĩati exteriꝰ s; ẽt ĩteriꝰ de cognitiõe x̃bi incarnati vt ꝑdictũ ẽ. n Et oẽs q̃ audierũt mirati sũt. ⁊ materia admiratiõis subdit. cũ dr̃: o Et de his. ⁊ accipit h̃ ⁊ ꝓ. i. de his: q̃ dicta erãt a pastoribꝰ ad ipos. sic supiꝰ ẽ expressũ. p Maria aũt cõseruabat oĩa ver. h̃ ꝯfe. in cor. suo. q: prudẽter attendebat quomodo prophetie implebantur in puero nato. ⁊ ista collatio erat ei valde delectabilis et toti ecclesie valde vtilis: quia ꝺm qd̃ dicit Hieronymus in sermone de assumptione beate virginis. Ipsa post ascensionez filij sui remansit ad tẽpus in terris cum apostolis vt eos plenius instrueret de verbo incarnato: de quo erat plenius edocta per spiritumsanctum: ⁊ omnia familiarius viderat et tractauerat: propter quod melius exprimere poterat: ꝺm quod dicit Hieronymus: Quod melius nouimus melius et proferimus.

† De conse. di. i. nocte

Glo. ordi.

Et cõcepisse: in bethleē pepisse. Quoꝝ oĩm testimõia in diuersis ꝓphetis legerat. Cõpat ḡ v̄ba ꝓphaꝝ factis: ⁊ i oĩb⁹ hʒ argumēta fidei. Si maria a pastorib⁹ discit: debemus a sacerdotib⁹ discere. Si maria añ apl'i p̄ceptum tacet: debem⁹ p⁹ apl'i p̄ceptũ magis doceri q̄ȝ docere.

a Et reuersi. Be. Sic sp̃uales pastores mõ dormiẽtib⁹ alijs cõtẽplãdo celestia subuehũt: mõ castra fideliũ lustrãt: ⁊ ꝓbitat' exempla q̄rẽdo circũeũt: mõ ad publicũ pastoralis officij redeunt docẽdo: vt q̄ď i priuato gustauerĩt: alijs p̄dicãdo eructẽt.

b Sic dictũ. Be. Et in h̄ gl'ificãt: q̄ nõ alit̃ inueniũt q̄ȝ dictũ erat. vel sicut dictũ est ad illos ab angelis: refert laudes ⁊ gloriã deo. Nõ q̄ angeli iperassẽt laudare: sʒ ipsi laudãdo offerebãt formã deuotiõis sue dũ dicunt: Glr'ia in altissimis deo: ⁊ in terra pax hõib⁹ bone voluntatis.

† 25. q. 1. ca. ideo.

c Ut circũcide. Be. Ritus circũcisiõis ab abraã sũpsit exordiũ: quãdo ⁊ nomis amplificationẽ accepit: ad quã imitationẽ nomẽ iponebat puer' in die eoꝝ circũcisionis. Sic etiaʒ factũ ẽ ipsi iesu. Octaua die circũcidit̃ iesus: q̄ꝛ vtraq̄ nr̃a inouatio ⁊ i pñti sp̃us ꝑ baptismũ: ⁊ in futuro carnis: ⁊ i sua resurrectione est p̄figurata: ⁊ in nr̃a q̄ñq̄ est ꝑficiẽda. Christ⁹ auteʒ die octaua surrexit: ⁊ post sex seculi huius etatis: ⁊ septimã sabbati q̄ nũc interiʒ in alia vita gerit̃ q̄si octauo tp̃e resurgem⁹: tũc verissime ab omni corruptiõe circũcisi: vbi veꝝ p̄puciũ auferet̃: q̄ꝛ ibi neq̄ nubẽt neq̄ nubent̃.

Luce. 20. f

Grego. Qui in sĩlitudĩe carnis pcti venerat: remediũ q̄ caro pcti mũdari ꝯsueuerat nõ respuit: sicut baptisma noue gr̃e: nõ necessitatis: sʒ exempli cã subijt. Et nota q̄ idẽ auxiliũ curatiõis in lege circũcisio p̄stitit: q̄ď nũc baptisma ꝯfert tp̃e gr̃e: nisi q̄ itroitus in regnũ nõdũ patebat. Significat aũt hec circũcisio carnal' illã circũcisionẽ in die iudicij: cũ omnib⁹ aĩe ⁊ carnis corruptionib⁹ exuti: ad faciẽ creatoris vidẽdã ingrediemur. Significat etiã p̄sentẽ circũcisionẽ. i. ablutionẽ vitioꝝ ꝑ baptismũ. Significabat etiã illũ de abraaʒ nascituꝝ q̄ ⁊ in pñti ꝑ baptismũ: ⁊ in futuro ꝑ resurrectionẽ ab omi sorde suos purgaret. erat etiã in abraã signaculuʒ iusticie.

Be. Sicut a x̄po christiani: sic ⁊ i vtraq̄ nr̃a circũsiõe a iesu. i. a saluatore saluati vocamur. Qď nomẽ nõ solũ anteq̄ȝ cõcipiamur in vtero eccl'ie ꝑ fidẽ: sʒ etiã ante tp̃a sc̃laria a deo nob̃ vocatũ est.

d Tulert illũ. Paruuli q̄ de toto regno iudeoꝝ ad tẽplũ portabãtur. si erãt de tribu leui: in ministeriũ dom⁹ ꝑpetuo detinebant̃. Si de alia tribu p̄cio dato a parentib⁹ p̄mogeniti redimebãt̃ ad ꝓpria referendi.

e Sic scriptũ ẽ. Be. Scriptũ est in lege: Mulier q̄ suscepto semĩe pepit mas. in e. s. d. Ad distinctionẽ illi⁹ q̄ virgo pepit. Nõ ḡ filius: nõ mater hostijs ĩdigebat purgari sʒ vt nos saluaremur a timore legis. Decretũ aũt erat pueꝝ post tricesimũ tertiũ circũcisionis diẽ ad tẽplũ deferri: ⁊ ꝓ eo hostiã dari: p̄mogenitũ sctm̃ dño fieri. Per q̄ď significat̃ nullũ nisi circũcisis vitijs dignũ esse ꝯspectu dñi: nullũ nisi mortalitatis nexib⁹ absolutũ: suꝑne ciuitatis gaudia subituꝝ. Uera eni circũcisiõe purgat⁹: tẽplũ hierl'm cũ mũeribus ingredit̃ q̄ gl'ia resurrectiõis ab omni labe excoct⁹: cũ bonoꝝ opeꝝ fructib⁹ suꝑne beatitudĩs gaudia subit.

Leui. 12. a

f Omne masculinũ. Be. Omne tã hoĩs q̄ȝ pecoris q̄ď deo sanctificari: ⁊ sacerdotis esse iubebat̃: vt sacerdos p̄mogẽitũ hoĩs redimi faceret: sic ⁊ om̃e aĩal imũdũ. q̄ p̄mogenita illũ significãt q̄ vnigenit⁹ dei dignat⁹ est fieri p̄mogenit⁹ oĩs creature: q̄ vere est sctũs dño: q̄ꝛ sine peccato. Qui ad generãdos sibi ppl'os secretũ genitale sancte eccl'ie sibi aꝑuit.

Moralit̃

Ul' moralit̃. Primogenita significant bõa initia nr̃e actiõis: q̄ q̄si corde gerim⁹: q̄ dei gr̃e deputare debem⁹. Male gesta redimere fructib⁹ penitẽtie iube

Luce Ca. II (Textus)

cõseruabat omnia verba hęc: cõ ferẽs in corde suo. a Et reuersi sũt pastores glorificantes ⁊ laudãtes deum in omnibus quę au-

(ab angelis.) (in bethleem.)

b dierant ⁊ viderãt: sicut dictũm ẽ ad illos. †Et postq̄ȝ consummati c sunt dies octo vt circũcideretur puer: vocatum est nomen ei⁹ ie-

(non decuit tam gloriosum nomẽ primum ab hominibus appellari sed excellẽtiori natura: ne homo videat̃ machinator huius nominis.)

sus. Quod vocatuʒ est ab angelo priusq̄ȝ in vtero conciperetur. †Et postq̄ȝ impleti sũt dies pur-

(marie vel domini.)

d gationis eius ſm legẽ moysi: tu-

(offerrent ⁊ cõsecrarent.)

lerũt illum in hierusalem vt sisterent eum domino: e sicut scriptũ ẽ f i lege domi: † Quia om̃e mascu-

Nico. de lyra

a Et reuersi sunt pastores. redeũdo ad gregẽ suũ. b Glorificantes ⁊ laudãtes deum. de beneficio toti mũdo collato generalit̃ ⁊ eis ostenso specialiter. ideo subdit̃: In omnib⁹ q̄ audierãt ⁊ viderant.

c Et postq̄ȝ. Hic ponitur debitus ritus circa pueꝝ natũ: q̄ꝛ ſm ritũ veteris legis debebat circũcidi ⁊ in tẽplo offerri. ⁊ ideo p̄mo agitur de ei⁹ circũcisiõe. secũdo de oblatiõe. ibi: Et postq̄ȝ ipleti sũt di. Circa primuʒ d̄r: Et postq̄ȝ ꝯsũmati sũt dies octo. hoc erat tp̃s determinatũ circũcisiõi: ꝓut habet̃ Geñ. xvij. Uoluit aũt x̄ps circũcidi q̄ȝuis non esset legi subiect⁹. Primo vt ostẽderet in se v̄itatẽ carnis hũane: cõtra Manicheũ q̄ dixit ip̃m deũ habuisse corp⁹ fantasticũ: ⁊ ꝯtra Ualentinũ dicentẽ x̄pm corpus de celo attulisse. secũdo vt approbaret circũcisionẽ quã de⁹ olĩ instituerat. tertio vt ostenderet se esse de genere abrae: q̄ circũcisiõis mandatum accepit: Geñ. xvij. Et facta est repromissio de christo. quarto vt iudeis excusationẽ tolleret de nõ recipiendo eũ si esset incircũcisus. Quinto vt obedientie virtutẽ nobis suo cõmẽdaret exẽplo: p̄ceptum legis obseruãs: cui tñ nõ erat subiectus. Sexto vt qui in similitudinẽ carnis peccati venerat: remediũ q̄ caro pcti cõsueuerat mũdari nõ renueret. Septimo vt legis onus in se sustinẽs alios a legis onere liberaret: ſʒ illud Gal'. iiij. Misit de⁹ filiũ suũ factũ sub lege vt eos q̄ sub lege erãt redimeret.

† Leui. 12. a

d Uocatũ est nomẽ ei⁹ ie. nõ dicit ipositũ: q̄ꝛ a deo fuit ipositũ hoc nomẽ: sed ꝑ angelũ denũciatũ marie ⁊ ioseph ⁊ ꝑ ipsos alijs diuulgatuʒ. Et q̄ꝛ aliq̄s infidelis potissime iude⁹: q̄ h̄ nomẽ nõ fuisset cõueniẽter ipositũ posset arguere. tũ q̄ꝛ Esa. lxij. dicit̃: Uocabit̃ tibi nomen nonũ q̄ď os dñi noĩauit. Hoc aũt nomẽ iesus nõ erat nouũ tũc: q̄ꝛ añ alij fuerãt nomiati hoc noĩe: vt ptʒ de iesu filio iosedech: ⁊ de iesu naue: ⁊ i genealogia x̄pi q̄ describit̃ ca. se. vbi idẽ hr̃. Itẽ q̄ꝛ Esa. vij. d̄r: Uocabit̃ nomẽ ei⁹ emanuel. ⁊ viij. d̄r: Uoca nomẽ ei⁹: accelera: spolia d̄trahe ⁊c. ⁊ ix. Uocabit̃ nomẽ ei⁹ admirabil̃: ꝯsiliari⁹: de⁹ fortis ⁊c. q̄ noĩa sũt alia a noĩe iesu: ⁊ sĩlia possũt induci de alijs loc' scripture. iõ dicẽdũ q̄ h̄ nomẽ fuit ꝓprie ipositũ ei. Noĩa eĩ si bñ iponãt̃ iponi debẽt a ꝓprietatib⁹ reꝝ: ⁊ h̄ patet de noĩb⁹ geneꝝ ⁊ specieꝝ. de q̄b⁹ d̄r. iiij. Metaph. Rõ quã significat nomẽ ẽ diffinitio q̄ designat ꝓpriã rei naturã. Noĩa aũt singuloꝝ hoĩm si bñ iponãt̃ iponi debẽt ab aliq̄ ꝓprietate ei⁹ cui ipõit̃ nomẽ. aliq̄ñ a tp̃e: sic noĩa aliq̄ꝝ sanctoꝝ iponunt̃ pueris natis in fest' eorũ vel a cognatione: sicut cũ filio iponit̃ nomẽ patris vl' alicui⁹ d̄ cognatiõe ei⁹. Aliq̄ñ ab euẽtu: sicut moyses vocauit filios suos: vt habet̃ Exo. ij. Aliq̄ñ ãt ex aliq̄ q̄litate ei⁹ cui nomẽ ipõit̃: sic Geñ. xxv. Primogenit⁹ isaac vocat⁹ est Esau q̄ď interp̄tat̃ rubeus vl' ruf⁹: q̄ꝛ de vtero matr' exiuit rufus ⁊ tot⁹ i morẽ pellis hispid⁹. Aliq̄ñ ex aliq̄ dono dei gratuito: sic Mat. xvj. dictũ ẽ Petro: Tu es petr⁹ ⁊ suꝑ hãc pe. ⁊c. ⁊ Joh. j. Tu vocaberis cephas. igit̃ q̄ꝛ homini x̄po h̄ mun⁹ gr̃e collatũ erat vt ꝑ ip̃m oẽs saluarent̃. iõ vocatũ ẽ ꝯueniẽt nomẽ ei⁹ iesus. i. saluator vl' sal⁹. ⁊ hãc rõnẽ assignauit ãgel⁹ ioseph: Mat. j. Uocabis nomẽ ei⁹ iesũ. ip̃e eni saluũ faciet ppl'm suũ a pctis eoꝝ. Ad p̄mũ dicẽdũ q̄ h̄ nomẽ fuit nouũ in x̄po inq̄ȝtũ fuit ei ipositũ ab hac ꝓprietate: q̄ꝛ est oĩm saluator q̄ nõ fuit in aliq̄ p̄cedẽti: licet fecerint salutẽ in aliq̄ facto ꝑticulari: sic iesus naue saluauit populũ israel hostes ei⁹ debellãdo: vt legit̃ in libro Josue: ⁊ ita põt dici de alijs. Ratio aũt hui⁹ nomĩs emanuel q̄ď interp̄tat̃ nobiscũ deus: includit̃ in nomĩe iesu. Per hoc eni q̄ fuit nobiscũ per suã icarnationẽ fecit nobis salutẽ. ⁊ eodẽ mõ põt dici de alio: q̄ꝛ saluauit nos infernũ spoliando: ⁊ sic de tertio ⁊ ꝯsimilib⁹.

† Exo. 13. a Nu. 8. c

e Et postq̄ȝ ipleti sunt. Hic ꝯñr agit̃ de pueri oblatiõe: vbi p̄mo describit̃ hui⁹ oblationis p̄sẽtatio. secũdo p̄sentati receptio. ibi: Et ecce hõ. tertio recepti cõmẽdatio. ibi: Et erat anna. Circa primũ sciẽdũ q̄ in lege veteri circa pueros natos duo fiebãt in tẽplo: vnũ erat generale oĩb⁹: q̄a ꝓ filio nato vel filia cõpletis dieb⁹ purificatiõis matris offerebat̃ sacrificiũ: vt habet̃ Leui. xij. Aliud erat speciale circa p̄mogẽitos: quia erãt ꝯsecrati dño eo q̄ ꝑcussit p̄mogẽitos egyptioꝝ: filios isr'l saluas: ⁊ ideo offerebantur in templo ⁊ redimebantur: vt habetur Exo. xiij. Christus autẽ fuit primogenit⁹: vt dictum est supra. ⁊ ideo vtrunq̄ fuit factũ circa euʒ vt hic dicit̃. ⁊ primo q̄ȝtum ad id quod erat speciale primogenitis. cum dicitur: f Tulerunt illuʒ in hierusalem vt sisterent eum. i. offerrent domino. cuius causa subditur: g Quia omne masculinum adaperiens vuluã. i. primo nascens: cuiusmodi erant primogeniti. secundo q̄ȝtum ad illud quod erat generale.

tie iubemur. a Par turturũ. Be. Hec oblatio paupeꝝ erat qui non sufficerent offerre agnũ vt per omnia humilitas dñi pateat.

Moralit. Moralit. Siue q̇s fortia opa que masculi nomĩe: siue infirma q̄ femine significant: creauerit vt hec dño legitime consecrent: neces se est vt lachrymas cõpunctionis offerat: que per gemitũ illarum auiũ significant: q2 lachrymis etiã in bonis indigemus: quia quo fine cõsũmandi simus nescimus. Qui nõ inuenit agnũ .i. diuitias innocue vite ad lachrymas recurrat. Sunt aũt duo genera cõpunctionis: dũ vel maloꝝ recolẽtes supplicia timem⁹. Uel dũ desiderio celestiũ ardẽtes de dilatione gemim⁹. Añ duo pulli offerri iubentur. vn⁹ in holocaustũ: qñ amore celestiũ inflammamur. alter ꝓ peccato: dũ de malis ꝑpetratis gemimus. Beda. Amb. Columba que in grege conuersat actiuã. turtur solliuagus cõtẽplatiuaꝫ vitã significat que paucorum. Et quia vtraq3 hostia accepta est deo: cõsulte vtraq3 auis oblata est ꝓ dño. Qui clauso ostio patrẽ orat ĩ abscondito: turturem offert. Qui cõpares operis querit: columbã ad altare portat.

Turtur in desertis habitat: non multis diuulgatur: pullos nocte pascit: morticino nõ pascitur. Sic ecclesia deserta ẽ a peccatis: nec christus in mult⁹ locis diuulgatur nisi in fide trinitatis ⁊ vnitatis. In nocte mũdi sctõs pascit: heresim non suscipit. Beda. Puer primo circũciditur: ⁊ post interpositis dieb⁹ cũ hostijs hierusalẽ defert: q2 ⁊ ipse iuuenis resurgẽdo corruptionẽ carnis calcauit: ⁊ int̃posit⁹ dieb⁹ cũ carne quã hostiã fecerat ad celũ ascendit. Sic ⁊ nos prius in baptismo circũcidimur a peccatis: ⁊ ꝑficiente gratia ad altare ingredimur: consecrandi hostia corporis et sanguinis dñi nostri: sed in fine omnis ecclesia corruptionẽ exuet: et cũ victimis bonorum operũ in eternam hierusalem transferetur. b Et ecce homo ⁊c. Nõ solum angeli sed omnis etas et sexus testimonium nato reddunt puero. Et sicut ab omnium seculoꝝ fidelibus p̃sagiebat: ita veniens omniũ sanctoꝝ laude p̃dicatur.

c Justus et timoratus. Difficile iusticia sine timore custoditur: nõ penali: sed q̇ ꝑmanet in seculum seculi: quo iustus quanto plus deum diligit: tanto solertius offẽdere cauet. Et bene iustus q̇ nõ suã sed populi gratiam querebat: cupiẽs ipse dissolui: sed expectans videre ꝓmissum auctorẽ salutis: vt qui ab herode pressi fuerãt: aduentu saluatoris liberati acciperent ꝯsolationem. d Puerum ⁊c. Cum puericia post septem annos infantie incipiat. iesus frequenter puer dicitur: non tam pro etate q̃3 pro seruitio. Unde propheta: Ecce puer meus. Quia filius hominis nõ venit ministrari: sed ministrare. (Mat. 10. d)

Moralit. e Et ipse accepit. Beda. Moraliter. Ueteramus accipit infãtem: docens vt exuentes veterẽ hominẽ qui corrumpit: induamur eũ q̇ ꝓm deũ creatus est. Justus ꝓm legẽ accipit puerũ in vlnas: vt innuat iusticiam legis gratia euangelice fidei mutandã. Accipit etiam senior mundus innocentiã christiane infantie: vt renouet sicut aquila. Beda. Q2 symeon ⁊ anna ꝑuecti iesum excipiunt ⁊ laudant: significat fidelẽ synagogã: que post longã expectationẽ ꝓmissionum: fide nõ ficta eum recepit qui prenunciabatur.

f Nunc dimittis seruũ tuũ do. Ambro. Qui vult dimitti veniat in hierusalem: conuersationem habens in celestibus: veniat in templũ: imitet exempla illoꝝ in quib⁹ deus habitat. Expectet dominum: accipiat in manibus verbum dei: brachijs fidei spei ⁊ charitatis amplectat: tunc dimittet vt non videat mortẽ: q2 viderat vitam. g Quia viderunt oculi m. ⁊c. Sciebat ꝙ beati oculi qui christũ essent visuri. ⁊ ideo donec illũ videret nolebat morte dissolui: quẽ tamẽ vt vidit mox optauit in pace dimitti. h Qd parasti ⁊c. Et in p̃mo aduẽtu xp̃s añ faciẽ ꝑploꝝ a deo parat: vt credãt ⁊ diligãt: ⁊ ĩ scdo aduẽtu parabit vt videat eũ oĩs ꝑpl's: ⁊ reddat vnicuiq3 ꝓm opa sua. Adre.

§ Beda. Consueto natiuitatis more loquit: nõ ꝙ dominus ventris hospitium ingrediens vel egrediens deuirginasset.

linũ adaperiens vuluã sanctuꝫ domino vocabitur. Et vt darẽt (a) hostiaꝫ ꝓm ꝙ dictum est in lege

§ turtur castitatẽ: colũba simplicitatẽ significat: et casta et simplex iustorum conuersatio gratum deo offert sacrificium.

a domini: par turturuꝫ: aut duos b pullos colũbarũ. Et ecce homo (b+) erat in hierusalem cui nomẽ sy- (c)

§ id est signum.

c meon. Et hõ iste iust⁹ ⁊ timoratus (d e) expectans cõsolationẽ isrl': (f) ⁊ spiritussanct⁹ erat in eo. Et re- (g h)

§ mente.

sponsum accepit a spiritusãcto

§ experturum. § carnis.

nõ visurũ se mortem: nisi prius

§ oculis carnis: al's cordis. § messiam. § messias hebraice: christus grece: vnctus latine.

videret christum dñi. Et venit (i)

§ Beda. Eadem gratia qua venturum p̃nouerat: venientem cognouit.

in spiritu in templũ. Et cum idu- (k+) d cerent puerum iesũ parẽtes ei⁹: vt facerent ꝓm consuetudinem e legis pro eo: ⁊ ipse accepit eũ in (l)

§ Beda. Magna humilitas saluatoris: qui loco non capitur: grandeui hominis vlnis gestatur. § viso redemptore.

vlnas suas: et bñdixit deũ ⁊ dixit: (m n)

§ quasi dimitte. § ad mortem carnis.

f xit: Nunc dimittis seruũ tuũ do-

a § q2 responsum acceperat a spiritusancto: nõ visurum se mortem nisi prius videret christũ domini. § in sinu abrae requieturum.

mine ꝓm verbum tuum in pace.

§ Beati qui vident qd symeon vidit. § beati q̇ non viderunt et crediderunt. a § ⁊ carnis hominẽ: et cordis deum. § christum.

g Quia viderũt oculi mei salutare (o)

§ quẽ postmodũ omnib⁹ populis querẽduꝫ dilectione: et conspiciendũ fide p̃uidi: iam carnis ⁊ mentis oculis saluatorem contẽplor.

h tuũ. Quod parasti añ faciẽ om- (p)

nerale. quod notatur cũ dicitur: a Et vt darent hostiam ⁊c. par turturũ aut duos pullos columbaꝝ. ista erat oblatio pauperũ: ꝓm qd habet Leuit. xij. ex quo patet ꝙ supra dictũ est de pauꝑtate marie ⁊ ioseph. Sciendũ autẽ circa hoc ꝙ beata virgo nõ tenebat ad ista que dicta sũt de purgatione: quia Leuitici. xij. scribitur: Mulier si suscepto semĩe peperit masculum ⁊c. ⁊ ideo lex illa ligabat tm̃ mulieres de viri semine concipientes: quod non habuit locum in virgine. hoc etiã patet per hoc quod hic dicitur: ⁊ accipitur de Exo. ⁊ Leuitico. Omne masculinum adaperiens vuluã sanctum domino vocabitur. Ex q̇ patet ꝙ loquitur de masculino cõcepto et nato per apertioneꝫ claustri virginalis: quod non habuit locum in beata virgine: que virgo permansit in cõceptu ⁊ partu. Uerũtamen sicut eius filius circũcidi voluit ⁊ legalia obſuare ex sua humilitate q̃3uis non teneretur: sic beata virgo que fuit humillima voluit obseruare. b Et ecce homo erat in hierusaleꝫ. Hic describitur christi presentati receptio. vbi primo describitur recipientis conditio. cuꝫ dicitur: Et ecce homo erat in hierusalem: in loco solenni ⁊ sacro: tum quia ibi erat diuinus cultus: tum quia ibi erat studium legis ⁊ ꝓphetarum.

c Cui nomen symeon. ex hoc patet eius fama: quia inter sacerdotes erat famosus et nominat⁹. patet etiam eius sancta vita cum dicitur: d Et homo iste iustus. recte se habendo ad proximum.

e Et timoratus. quo ad deum.

f Expectans consolationem israel. q̃3tum ad fidei rectitudinem.

g Et spiritussanctus erat in eo. q̃3tum ad gratie plenitudinem. q2 non solum habuit gratiam iustificantem prout habetur cõmuniter a iustis: sed etiam q̃3tum ad illuminationes et consolationes diuinas speciales. ideo subditur:

h Et responsum accepit a spiritusancto (non visurum se mortem nisi prius videret christum domini.) in orationibus suis deuotis ad deum: tunc enim erat opinio communis apud intelligentes ꝙ imminebat aduentus christi ꝓm signa a patriarchis et prophetis data. ⁊ ideo symeon de hoc feruentius orabat deum: ⁊ in oratione responsum acceperat ꝙ christum natum videret anteq̃3 vitam presentem finiret.

i Et venit in spiritu in templum: id est per reuelationeꝫ spiritussancti vt videret christum sicut erat ei promissum.

k Et cum inducerent puerum iesum parentes eius ꝓm consuetudinem legis. ad faciendum que predicta sunt ꝓm legem. l Et ipse accepit eum in vlnas suas. cum maximo cordis gaudio: ꝓm quod dicitur Prouerb. xiij. Desiderium si cõpleatur delectat animã. secundo ponitur gratiarumactio. cum dicitur:

m Et benedixit deum. gratias agendo pro tanto beneficio. n Et dixit: Nunc dimittis seruum tuum domine ꝓm verbum tuum in pace. i. decetero dimittes me de hac vita transire in cordis quiete.

o Quia viderunt oculi mei salutare tuum. letanter eñi volebat descendere ad limbum patrum: ex quo sciebat saluatorem natum. p Quod parasti ante faciem omnium po. id est coram omnib⁹ ꝑplis quib⁹ mysteriũ ĩcarnationis ⁊ redẽptionis p̃dicatum est ꝑ apl'os: ꝓm qd dicitur ps. xviij.

E

a Ad reuelationē gentiū. Ut reueletur cecis oculis gentilium nulla spe dñici aduēt⁹ erectoꝝ. ꝛ vt ipse israel glorief: excipiens suū ꝓmissū et desideratū: ꝛ pferetur reuelatio gētiū glorie israel: Quia cū plenitudo gentiū intrauerit: tūc oīs israel saluus erit.

Ro. 11. b Symeō. qui interptaf audiēs tristiciā. figura est ꝓphetaꝝ: q̄ vindictā sibi a deo dictā sup ppłm audiebāt. Anna q̄ gratia dicif: figura ē ecclesie. c Posit⁹ est hic ru. ꝛc. In ruinā illoꝝ q̄ steterāt: ꝛ resurrectionē illoꝝ q̄ ceciderant. Ul' in ruinā vitioꝝ: ꝛ in resurrectionē virtutū. Nō in se tm̄: sed in suis ꝗ̃ pdicatoribus posit⁹ ē in ruinā ꝛ in resurrectionē. Unde Apl's: Christi bon⁹ odor sumus deo: in his q̄ salui fiunt: ꝛ in his q̄ pereūt. Bono ei odore alij saluāf: alij pereūt. d In signū cui ɔtra. ꝛc. Oīa q̄ d̄ christo narrāf signū sūt: ꝗ nat⁹ de virgine: ꝗ surrexit: ꝗ clausis ianuis itrat: cui signo cōtradicif ab infidelib⁹. Spūalit signū est in fide dñice crucis q̄d vbiq̄ ɔtradicif. e Gladi⁹. Be. Dolor dñice passionis: q: nō potuit videre crucifigi sine affectu materni doloris: ꝛ si speraret resurrecturū: ꝛ morte deuicturū. Usq̄ ad finē sctl' aiam eccłie gladi⁹ tribulatiōis ptrāsit: cū signo fidei ab impiobis ɔtradicif: cū multos ruere videt: cū reuelatis cordium cogitationibus vbi bonū semē seminauerat: ɀiɀania germinare ɔspicit.

f Ut reuelenf. Ante erat incertū: q̄ in deoꝝ christi gratiā reciperent qui conspueret. Sed audita natiuitate reuelāf cogitationes: ꝛ herodes ꝛ alij turbantur: q̄dā ad christi magisteriū accedūt. g Et erat anna ꝛc. Quia p virū ꝛ mulierē vita toti⁹ mūdi pdita est: in testimonio vite p xpm redeuntis anna cōiūgif symeoni.

Cōuenit mysterijs ecclesie ꝗ anna gra interptaf: q̄ est filia phanuel: q̄ facies dei d̄r. vn̄ ps. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe. De tribu aser. i. beati. Descēdit qui inter duodecim patriarchas ordine nascendi octauus est ꝓpter mysteriū resurrectionis. Quinq̄ sūt anne. Prima mater samuel. secūda vxor raguel. tertia mater tobie. quarta filia phanuel. quīta mater marie. h Processerat in die. Beda. Juxta historiā anna ꝛ deuote conuersationis ꝛ venerāde etat⁹ digna descripsit q̄ dño testimoniū phibebat. Signat aūt ecclīam q̄ in pn̄ti quasi spōsi dñice sui morte estiuiduata. Septies. xij. octuagita q̄ttuor faciūt. Septē ad cursū hui⁹ mūdi: duodecim ad pfectionē aplice doctrine ptinēt. Quisq̄s ergo totū vite tp̄s aplicē mācipat institutis: quasi octuaginta q̄ttuor annis celesti limina tēpli seruare: ꝛ dñi ꝑ stolari aduentū laudatur. dum a domio peregrinatur. Septem anni quibus cū viro vixit: significat perfectionem illius temporis: quo a domio conuersante in carne edocetur. Qui anni postea per duodecim multiplicantur propter apostolicam doctrinam. i Que non discedebat ꝛc. Quia circa templū frequēs erat: ea nō discedere dicit: nō ꝗ ad horā nō discesserit. Sic sancta ecclesia ꝛ in ꝓsperis ꝛ in aduersis deo seruiēs a celo nō recedit. Uel moraliter. Anima a templo non recedit: cum semper studet et castū ꝛ immaculatum custodire templum corporis sui. Hinc precipitur sacerdotibus veteris testamenti vt tp̄e ministratiōis iugiter maneāt in sanctis: quatenus anima que deo ministrare cupit: nō quiescat a bonis operibus suis. k Et hec ipsa ꝛc. Prophetauerat symeon: ꝓphetauerat copulata coniugio: ꝓphetauerat virgo: ꝓphetauerat et vidua: ne quia aut ꝓfessio deesset aut sexus. ꝛ ideo talis anna inducif ꝛ stipendijs viduitatis ꝛ moribus: que digna sit nunciare redemptorē omniū venisse. Cōgruus ordo: nō venit añ virū mulier cuius verba nō sunt digesta: sed generalit dictū est ꝗ ꝓfessa sit dño: ꝛ locuta de eo: que longa castitate: longisq̄ ieiuniis ad hoc culmē peruenerat vt spiritū ꝓphetie acciperet: sed auctoritatem docendi mulier non accepit.

Ps. 4. Moralit

a ipse saluator: ipse lux illuminās.

a nium populoꝝ. Lumē ad reuelationē gentiū: ꝛ gloriā plebis tue israel. Et erat pater ei⁹ ꝛ mater ei⁹ mirātes sup his q̄ dicebātur de eo. Et bn̄dixit illis symeon: et dixit ad mariā matrē ei⁹: †Ecce positus ē hic in ruinā ꝛ in resurrectionē multoꝝ in isrł: et in signū cui contradicef. Et tuā ipsius animā pertransibit gladius: vt reuelenf ex multi cordib⁹ cogitatiōes. Et erat ānna ꝓphetissa filia phanuel de tribu aser. Hec processerat in dieb⁹ multis ꝛ vixerat cum viro suo annis septem a virgitate sua. Et hec vidua erat vsq̄ ad ānos octogita q̄ttuor: q̄ nō discedebat a tēplo ieiunijs ꝛ obsecratiōib⁹ seruiēs nocte ac die. Et h̄ ipsa hora sup ueniēs cōfitebaf dño: ꝛ loq̄baf

(Interlinear: ad gliam fidei. — ad. — ioseph ad conseruandam famam marie pater est ab hominibus deputatus: et quia erat nutriti⁹. — a ab angelis: a pastoribus: a symeone. — deo et marie. — quia lapis offensionis. — non credentiū. — quia lumen: q: gloria. — credentiū. — i. in euangeliū in quo dicif: Ueni homine separare aduersus matrem. et reliqua. — vt male cogitationes que prius occultabant ꝓferantur in publicum et destruantur in deo. q̄diu enim occultantur non possunt sanari. — anna que gratia dicitur: figura est ecclesie. — gratia eius. — persana dei. — aula dei. — prouecte etatis erat. — similiter synagoga cum heptatico ante octauum diem noui testamenti a virginitate: id est a lege nature. — a tempore amisse virginitatis. — hoc exemplū viduis ꝓponif q̄ sūt in ecclesia. — als orationibus. — qua symon accepit. — laudabat.)

Ps. xviij. In omnē terrā exiuit sonus eoꝝ. a Lumen ad reuelationē gentiū. que pri⁹ erroꝝ tenebris tenebanf. b Et gliam plebis tue isrł. magna ē enī glia in deis ad fidē christi ɔuersis: ꝗ christus fm carnē nat⁹ est de ipsis. tertio ponitur parentū benedictio. cū dicif: c Et erat pater eius. i. ioseph q̄ meruit vocari pater christi: eo ꝗ nutriti⁹ eius fuit. d Et mater. s. maria q̄ fuit mař eius vera. e Mirātes sup his q̄ dicebant de illo. tūc a symeone ꝛ p̄i⁹ a mag. ꝛ pastorib⁹ ꝛ ɀacharia ꝛ elizabet f Et benedixit illis symeon. Quis enī maria ꝛ ioseph essent maiores symeone in sc̄titate: ille tñ erat maior q̄tū ad sacerdotis officiū: ad quē spectabat bn̄dicere populū: ꝛ nō solū benedixit: sed etiam futura pdixit. g Ecce posit⁹ e hic in ruinā ꝛ in resurrectionē multoꝝ in israel. quia in passione christi sue futura erat multi in dei fide rant excecati a veritate cadentes: ꝛ multi fuerunt illumiati q̄ pri⁹ erāt simplices ꝛ ignorātes: vt patet de apostolis quib⁹ post passionē christi data est itelligentia scripturaꝝ: fm q̄d dr̄ Luc. vlti. Et tūc aperuit illis sensū vt itelligerēt scripturas. h Et in signū. s. federis inter homines et deū. i Cui ɔtradicef. a sacerdotib⁹ ꝛ legisperitis ꝛ multis alijs. k Et tuā ipsius aiam pertransibit gladi⁹. i. dolor passiōis ei⁹ ptrāsibit animā tuā p cōpassionē. Ex hoc dicit Hiero. in sermōe de assumptiōe beate virginis: ꝗ quia in parte impassibili passa est: plus q̄ martyr fuit. l Ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. l. vt nō tenetur hic causaliter: sed consecutiue seu cōcomitatiue. Licet enī beata virgo ex passione filij marie afflicta fuerit: tamen in fide immobilis et firmiter sterit. alij autē discipuli q̄tūcunq̄ solidi dicunt dubitasse. ꝛ circa hoc mutationes diuersarū cogitationū habuisse quousq̄ viderunt ipm a mortuis resurrexisse. Aliter expōit Origenes de reuelatione occultoꝝ peccatoꝝ in confessione: que per effectum passionis in sacramento penitentie operantis sanant. m Et erat anna. Hic consequenter describit christi recepti cōfessio seu cōmēdatio: et primo describitur persona confitēs ex nomine. cum dicitur: Et erat anna. secundo ex mentis eleuatione. cū dicif: Prophetissa. et ex cognatione. cum dicitur: Filia phanuel de tribu aser. et exprimitur pater ꝛ tribus: ad declarandum certitudinem historie: et forte ad distinctionem huius anne ab alijs que vocabatur hoc nomine. describitur etiam ab etatis maturitate. cū dicitur: Hec processerat in diebus multis. ꝛ a castitate i matrimonio ꝛ ante et post. cum dicitur: Et vixerat cum vi. ꝛc. cōmendatur etiam ab orationis sedulitate. cum dicif: n Que non discedebat de templo. nō ꝗ ibi semper esset: sed frequenter: sicut de homine bene frequentante ecclesiā dicitur cōmuni modo loquendi: talis semper est i ecclesia. o Jeiunijs. quibus incentiuum carnis reprimitur. p Et obsecratiōib⁹: id est sacris orationibus quib⁹ mēs in deum eleuatur. q Seruiens nocte et die: id est valde frequenter: vel quia non erat ibi interruptio per peccatum mortale auferēs meritū pdictoꝝ. r Et hec ipa ho. su. nō a casu vl' hūana dispositiōe: s; spūsctī reuelatione: sicut dictū est de symeone. s Cōfitebaf dño. gr̄as agēs de tāto bn̄ficio adipleto. t Et loquebanf de illo oīb⁹ q̄ expectabant redēptionē isrł. annūciās eis natū esse redēptorē.

† Zach. 14. b

Et vt ꝓfe

Omnibus

a Omnibus qui expectabant redemptionē israel. Omnibus fidelibus qui iugo herodis alienigene grauati liberationē ciuitat⁹ ꝛ populi expectabant: pmittebat per aduentū christi in proximo redēptionem a tyrannide alieni. b Reuersi sunt in galileam in ciuitatem samariā. Pretermittit hoc loco lucas que a mattheo plenius posita sunt: scꝫ puerū ob metū herodis delatū esse in egyptū: ꝛ mortuo herode inde relatū: ꝛ habitasse in naçareth. Solent enī singuli euangeliste sic quedā omittere q̄ ab aliis cōmemorata viderint: vel ab alijs cōmemorāda spū pŭiderint: vt cōtinuata sue narrationis serie: quasi nulla ptermisisse videātur. c Puer autē. Beda. In eo ꝙ puer erat. i. homo fragilis poterat crescere ꝛ ꝯfortari: nō in eo ꝙ verbū: ꝭm qđ plen⁹ sapiētia ꝛ gratia phibet. Sapiētia: qꝛ in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporalit. Gratia: qꝛ eidē homini xp̄o magna grā donata est: vt ex quo hō fieri cepisset: pfect⁹ esset vt deus. d Et ibāt pa. ꝛc. Be. Merito lucas inter quattuor aīalia vitulo cōparat: q̄ quasi aīal hostijs deputatū circa tēplum: marie ꝛ hierl'm narratiōis sue versat incessu. In pncipio sacerdotē collocat ad arā orātē pplo foris stante. Mariā ꝯcepto dn̄o hierusalē mittit ad domū pōtificis: ibi baptistā natū refert: illuc dn̄m natū cū hostia transfert. Illuc ipm cū parentib⁹ singulis annis ducit: duodecēnē in tēplo choris doctoꝝ inserit: et post cetera talia discipulos dn̄i in tēplo laudātes in fine euāgelij sui cōcludit.

e Et cū fact⁹ esset ꝛc. Utraqꝫ natura christi hic aperit: ꝛ que iuxta maiestatē patri: et que iuxta fragilitatē decebat matri. Ascendit hō cū hominibus ad offerēda sacrificia: seruat legē quā seruādā impauerat: vt nos ad seruandū instrueret. Duodecēnis audit seniores ꝛ īterrogat: vt eoꝝ reprimat audaciā: qui indocti nō ad discēdū: sed ad docendū voluit sbmitti. Mox maiestatē suā apit. Cōgrue duodecimo anno prima fidei rudimenta reuelat: q̄ p duodecim apl'os p totuꝫ mūdū erāt ppagāda. Beda. Cū duodenarius multiplicatis inter se septenarij partibus ꝯstet: iure p ipm rerū ꝛ tēporū vniuersitas ꝛ pfectio designat. Et ideo recte a duodecimo anno iubar sumit exordiū: quo omnia loca vel tpa deceat occupari. Non ergo ociose īmemor phibet carnaliū parētū: sꝫ vt ondat: qꝛ anteqꝫ ipi parētes essent: ipe in ciuitate ꝛ tēplo dei paterno iure residebat.

f Et nō cognouerūt. Be. Si querit quō potuit a parētib⁹ obliuiscēdo relinqui: q̄ tāta parētū puidētia nutriebatur? Respōdēduꝫ est: qꝛ filijs isrl' ad festa cōsuetib⁹ vl' ad ppria redeuntib⁹: mos erat seorsū viros: seorsū femīas choros ducētes īcedere: pueri cuꝫ quolibet parente indifferent ire poterāt: iō mariā ꝛ ioseph vicissim putasse puerum iesū quē secū nō cernebāt: cū altero parēte reuersū. g Requirebāt eū. Metuebant ne qđ herodes in infātia eius patrare q̄sierat: tūc iam in puericia positum: inuenta oportunitate alij interficerēt: ꝛ ipi pditores illius inuenirentur. h Post triduū ꝛc. Una die reuersi sunt ab hierusalē. secūda die querunt inter cognatos: ꝛ nō inuenientes. tertia die regressi hierusalē inueniūt. Post triduū reperit in templo: vt esset indicio: qꝛ post triduū illius triūphalis passiōis ī sede celesti ꝛ honore diuino fidei nostre se resurgens ostenderet qui mortuus credebatur. Quesitus aduentus christi a patriarchis ante legem: non est inuentus. Quesitus a prophetis ꝛ iustis sub lege nō est inuentus. Quesitus sub gratia a gentilibus inuenitur.

Pater: id est ecclesia. Mater: id est synagoga. per tres legesquerunt christum: ꝛ non inueniunt nisi per euangelium.

i In medio doctorum audientem illos et interrogantem. Beda. Quasi fons medius doctorum sedet: sed quasi exemplar humilitatis prius interrogat et audit q̄ꝫ instruat: ne paruuli a senioribus doceri erubescant: ne infirmus docere audeat.

k Stupebāt āt. Ecce signū diuinitatis. Apparet ꝙ nō ob iperitie necessitatē au

---

a de illo omnibus qui expectabāt redemptionem israel. Et vt perfecerunt omnia ꝭm legem domini: reuersi sunt in galileā in ciui- [a b]
[c] tatem suam naçareth. Puer au- [c†]
(§ etate.) tem (§ corpore.) crescebat ꝛ cōfortabat (§ spiritu.) plenus sapiētia: ꝛ gratia dei erat i (§ ꝭm ꝙ homo.)
[d] illo. Et ibāt parētes eius p omnes (§ ad immolandas hostias.) annos in hierusalē in die so- [d e]
[e] lenni pasce. Et cū factus eēt an- [†]
(§ per duodecim annos significat duodecim tribus que ad christum veniunt.)
noꝝ duodecim: ascenditibus illis in hierosolymā ꝭm consuetu-
(§ qꝛ octonis ptelabat diebus.)
dinem diei festi: cōsumatisqꝫ diebus cum redirēt remansit puer [f]
[f] iesus ī hierusalēꝫ: ꝛ nō cognouerunt parētes eius. Existimātes [g]
(a § .i. inter eos qui simul fuerāt comitati.)
aūt illū esse in cōmitatu: vene- [h]
[g] rūt iter diei: ꝛ reqrebāt eū inter [†]
(§ vicinos.)
cognatos ꝛ notos. Et nō īuenientes regressi sūt in hierusalē re-
[h] qrētes eū. †Et factū ē post triduū [i]
inuenerūt illum in templo sedē-
[i] tem in medio doctoꝝ audientē [k]
(§ eos.)
[k] illos: ꝛ interrogantē. †Stupebāt [l]
autē omnes qui eum audiebāt:
(§ super responsoꝝ prudentia.)
super prudentia ꝛ responsis ei⁹. [m]
(§ hoc.) (§ maria ꝛ ioseph: vl' q̄cūqꝫ alij hoc vidētes.)
Et videntes admirati sūt. Et di- [n]
xit mater eius ad illuꝫ: Fili qđ (§ putatiue.)
fecisti nob sic? Ecce pr tu⁹ et ego
doletes querebamus te. Et ait [o p]

---

a Et vt pfecerunt oīa ꝭm legē dn̄i. s. maria ꝛ ioseph nihil omittentes: q̄ꝫuis non tenerentur. b Reuersi sūt in galileā ciuitatē suā naçareth. hic accipit galilea adiectiue: qꝛ naçareth est in terra galilee. sicut supra dictuꝫ ē de bethleem q̄ vocat ciuitas iudea. c Puer autem crescebat ꝛ confortabat ꝛc. Hic consequenter describitur pueri oblati pfectus q̄ꝫtū ad corp⁹. cū dicitur: Crescebat. ꝛ q̄ꝫtū ad animam. cū dicit: Et confortabat. Aduertendū tamē ꝙ in corpore christi fuit augmentū reale quātitatis: sed in aīa ei⁹ non fuit augmentū reale gratie ꝛ virtutis: qꝛ totā plenitudinē gratie habuit ab instanti sue cōceptionis: sꝫ q̄ꝫtū ad ostensionē in effectu magis apparebat ꝭm ꝙ ille crescebat: ꝛ ſꝫ ꝙ volebat. d Et ibāt parētes eius. tanq̄ꝫ deuoti ꝛ religiosi. e In die solēni pasce. Ter in āno debebāt oēs masculi apparere ī hirl'm corā dn̄o: ſꝫ qđ habet Exo. xxiij. s. in pasca: pentecoste: ꝛ festo tabernaculorū. sed cū illis q̄ erāt longe a hierusalē: cuiusmodi erāt galilei dispēsabat de duob⁹ vltimis fest'. f Remāsit puer iesus in hierusalē. nō a casu vel obliuiōe: sꝫ sua voluntate ꝛ ordinatiōe: vt a puericia ostēderet çelū suū circa spiritualia. g Et non cognouerunt parentes eius ꝛc. Ad solēnitatem xo pasce viri ibāt seorsum a mulierib⁹ in vno comitatu: ꝛ muleres in alio. ꝛ similiter reuertebant vt magis religiose solēniçarēt festū ab vxorib⁹ continentes: sicut ꝛ in datione legis pceptū fuit ꝙ cōtinerent p tres dies ab vxoribus suis: put habetur Exo. xix. Pueri autē īdifferenter poterant ire in comitatu viroꝝ aut mulierū: ꝛ ideo ioseph quādo nō vidit puerū iesū in comitatu virorum: existimauit eum esse cum maria in comitatu mulierum: ꝛ eodem modo maria credidit eum esse in comitatu virorum. h Uenerunt iter diei. ꝛ cum die sequenti quereretur in ista comitiua ꝛ in illa: non inuenerunt eum: ideo tertia die redierūt in hierusalem a qua recesserant per vnam dietam: et sic quarta die inuenerunt eū: ꝛ h̄ est quod subdit: i Post triduum inuenerunt illum in templo. non in theatro vel in foro vl' in ludo sicut solent pueri inueniri: sed in loco orationi ꝛ doctrīe sacre deputato. k In medio doctorum audienteꝫ illos et interrogantem. vt melius posset omnes audire et melius cum eis conferre.

l Stupebant: id est valde mirabantur:

m Super prudentia ꝛ responsis eius. quia als inauditum fuerat ꝙ puer talis etatis tam sapiēter loqueretur.

n Et dixit mater eius ad illum: fili quid fecisti nobis sic? Joseph aūt licet pater ei⁹ diceret: tn̄ nō fuit ausus illū arguere: cū firmit crederet ipm esse dei filiū: sꝫ mat ex maria dilectiōe quā habebat ad illū h̄ fecit: qꝛ amor excellēs dominiū nescit. o Dolētes q̄reba. te. i. dolētes de absētia tua: cui⁹ p̄sentia ē nobis dulcissima. p h̄ moraliter designat ꝙ xp̄s in dolore ꝯtritiōis q̄rend⁹ ē: ꝛ sic inuenit: nisi p pctm̄ a nob absentet. p Et ait ad illos: Quid est ꝙ me q̄rebatis? s. int ꝯsāguineos. q. d. magis q̄rendus sum in occupatiōe circa spūalia, iō subditur:

Nesciebatis

Mat. 2. b

†36. di. c. q̄ ecclesiasticis. §. ecce circa me.

† Mat. 7. d Marci. 1. c

Cessitatē audiebat:sed ad ostendendū q homo erat homines magistros humiliter audit. Ad probandū q deus eisdē loqn/tibus sublimiter respondet: diuina lingua sapientiā pdebat sed etas humanā infirmitatē pretēdebat. Unde miranť iudei et turbanť:sed nō miratur fidelis:q cū pppheta clamat: Par/uulus natus ē nobis f.d.ē n. Paruu lus factus:vt inter paruulos crescen/do ꝛ pficiendo paulatim eos ad capi enda sue virtutis arcana pueheret.

Esaie. 9.a

a Quid est q me q. Bed. Nō q eū quasi filiū querunt vitupat:sed qs sit sibi verus pater insinuat:et quid poti us debeat ei cui est eternus filius mē tis oculos attollere cogit. Quia eniz deus et homo est:nūc excelsa deitatꝭ: nunc infirma prefert hūanitatꝭ: Qua si fili⁹ dei in tēplo cōmorať:quasi fili⁹ homīs cum parentib⁹ quo iubent re/greditur. b Nesciebatis. Inuen/tus in templo dicit: In his que patris mei sunt oportet me esse. ostēdēs tem/plū nō minus ad se q ad patrē ptine/re:qꝛ quoꝝ est vna maiestas:hoꝝ etiā vna fides:ꝛ vna domus:nō solū ma/terialis sed etiā spiritualis. Alibi euz ad mysteriū mater impellit:hic mater arguiť: qꝛ adhuc q humana sunt exi/git. Sed cū h duodecim describatur annorum:ibi discipulos habere doceť: Uides matrez didicisse de filio: vt exigeret a va lidiore mysteriū:que stupebat in iuniore miraculuz. Amb. Magister veritatis officiū implet pietatis: Et miramur si de/fert honorē patri qui subdit⁹ est matri: Ista subiectio nō ē ne/cessitatis sed pietatis. Ecce qd parentib⁹ debeamus ostendit. c Et mater cōseruabat. Omnia q de dño vel a dño facta co/gnouit siue q intellexit:siue q nōdū ītelligere potuit:omnia in memoria recōdebat: vt cū dño tps pdicāde seu scribēde incar nationis eius aduenīret:sufficienter vniuersa put essent gesta posset explicare querentib⁹. Sic nos crebra factoꝝ et doctoꝝ dñi meditatione importunos cogitatus repellamus:ꝛ alios ī/struere laboremus. d Proficiebat. Beda. Sicut est car/nis etate pficere:sic est anime rationalis sapientia et gratia p ficere:nō q hoc eguerit susceptor deus:psertim cū supra plen⁹ fuisse sapientia describiť:sed qꝛ hoc p remedio nostre salutis suscipere elegit: vt cū caro ꝛ anima rationalis a deo suscipitur vtraqꝫ pariť saluareť. Grego. Iuxta hoīs naturā pficiebat sapientia:nō q ipse sapiētior tpe:q a pma ꝯceptionis hora spū sapientie plen⁹ pmanebat:sz eandē q plen⁹ erat sapientiā cete ris ex tpe paulatim demōstrabat. Iuxta hoīs naturaz pficie/bat etate:de infātia ad iuuentutē. Iuxta homīs naturā pficie bat gratia:nō q ipse nō habebat p accessū tpis accipiendo: sz pandēdo donū gratie qđ habebat apud deū ꝛ homies: Quia q̄tum pficiente etate patefaciebat dona gratie hominib⁹ q si/bi inerāt ꝛ sapiētie:tantū eos ad laudē dei excitabat p cōside/ratione ipsius sapiētie ꝛ gratie qs deus ipsi ꝯtulerat: sic ꝛ deo patri ad laudē ꝛ hominibus ad salutē pficiebat. Ecclesia/stes ait: Sapiētia mea stetit mihi. Hiero. Stetisse sapiētiā est q etiam in carne posito sibi permansit sapiētia: Qđ habet pfe/ctū in sapientia non stat ei sapientia: qui autem non recipit p/fectum:nec per momenta succrescit:sed semper in plenitudine est. iste dicere potest: stetit mihi sapiētia. Beda sup Exodū. Portat verbo virtutis sue christus omnia: ꝛ est agnus dei q tollit peccata mundi: et sacerdos in eternū: omnis sanctitatis ornatu preclarus: nō quē natus in carne per exercitiū laboris accepit: sed qui in vtero virginis incarnatus: preueniente gra tia spiritus totum simul habuit. ¶ Anno āt

a ad illos: Quid est q me quere/b batis: Nesciebatis quia in his a que pris mei sūt oportet me eē: †Et ipi non intellexerūt verbuz b
¶ cōgrua vba: vere descēdit q hūiliať sub illis.
qđ locut⁹ ē ad illos. Et descēdit c† cū eis ꝛ vēit naçareth: ꝛ erat sub d
¶ quasi sub signaculo recōdebat.
c ditus illis. Et mater eius conser e uabat omnia verba hec in corde
¶ in natura humanitatis.
d suo. †Et iesus proficiebat sapien f+ g tia et etate et gratia apud deuz et homines.

Nico.de lyra

a Nesciebatis qꝛ ī his ꝛc. magis enī afficiebatur ad patrem naturalem ꝛ eternū q ad matrē naturalē ꝛ prēm putatiuum. b Et ipsi nō intel. vbū. qꝛ nō erāt adhuc assueti audire talia ab eo. c Et descen. cū eis. ad eoꝝ cōsolationē. d Et erat subdit⁹ illis. ad nram instructionē ꝛ supbie nostre cōfusionē. e Et mater ei⁹ cōseruabat oīa verba hec. exponať sicut. s. f Et iesus pficiebat etate. ꝛ iste pfectus erat realis inq̄tū erat a pte corporis vt pdictū est. g Et sapiētia. in christo du plex poniť sapiētia: vna diuina: ꝛ hec nō potuit augeri vel di/minui cū necessario sit infinita. alia humana: et hec poniť du/plex in christo: vna habitualis: ꝛ ista in christo non fuit aug/mentata: quia ab instāti cōceptiōis habuit tantā plenitudinē sapiētie quāta pōt ꝯferri nature hūane. alia experimētal' q ac/cipiť p opatione sensuū. Et ꝭm h dicūt aliq q in xpo fuit sapiē tia vł sciētia acq̄sita: qꝛ intellect⁹ agēs in xpo fuit eiusdē natu re cū alijs hominib⁹: ꝛ iō cū nō sit ponēd⁹ ociosus in eo habu it opationē abstrahēdi spēs ītelligibi/les a fātasmatib⁹: ꝛ iste species recipie/bāť in intellectu possibili ipsi⁹: ꝛ sic pfe cit in tali sapiētia seu scientia accepta a sensibilib⁹. Alij vo dicūt q nō pfecit ī tali sciētia q̄tū ad habitū: qꝛ duo habi tus eiusdē rōnis nō pñt esse siť in codez intellectu. talis aūt sciētia acquisita nō videť esse alteri⁹ rōnis q īfusa circa idē obiectū: sicut ocul⁹ miraculose dat⁹ est eiusdē ratiōis omnino cū oculo dato vł generato per naturā: nec tñ ppť hoc in tellect⁹ agēs in xpo fuit ociosus: qꝛ nō solū in abstractiōe specieꝝ intelligibili/um necessaria est opatio intellect⁹ agē/tis: ꝭ etiā in ꝯsideratiōe ꝭm habitū sciē tie iā pri⁹ acq̄site: in q cōsideratiōe non abstrahit de nouo species. Si aūt ꝯside reť sapiā xpi q̄tū ad ostensionē in effe/ctu sic fuit ibi pfectus qdāmodo īq̄tū sapiētiā suā nō tm hūanā: sed etiā diui/nā magis oñdebat ꝭm suū bñplacitū: ꝛ put nr̄e saluti expediebat: sicut dictū est. s. de pfectu ipsius in gratia ꝛ virtute.

†J.18.f

†1.Reg.1.c

Moraliter

Ca. II

Factum est autez ꝛc. Sequitur: g† Ascendit aūt ꝛ io. ꝛc. Per mariā eccl'ia designať. ꝛ p io/seph spōsū ei⁹. epus ppť qđ anulū habet sic spōsus: ꝛ sic ma/ria fecūdata fuit: nō tñ a ioseph spōso: ꝭ a spūsctō: sic ꝛ eccl'ia fecūditatē gr̄e habet a deo. Ascēdūt aūt in bethleē ciuitatem suā. s. celestē. bethleem enī dom⁹ panis interptať: ꝛ in celesti ciuitate panis viuus in ppria specie degustatur ꝛ pfiteť oīm impatori se seruire. d† Et pepit filiū suū ꝛc. Eccl'ia vo fi/liū parit in qlibet bōa psona: qñ bonū pri⁹ ꝯceptū pducit ad effectū. ꝛ pānis inuoluit qñ ab hūanis laudib⁹ h abscōdit. et in psepio reclinat: qñ ex ope bono nō eleuať sz se magis hūi/liat. h† Et pastores erāt in re. ea. ꝛc. hi sūt boni plati ꝛ cu/rati q vigilāt sup ppriā vitā ne delinquāt ꝛ custodiūt vigili/as noctis sup gregē suū ne lupoꝝ infernaliū morsib⁹ pereāt. ꝛ iuxta illos stat angel⁹ ad eoꝝ custodiā: et claritas dei cir/cūfulget illos ad suā et subditoꝝ directionē ꝛ timēt timore fi/liali. ppter qđ eis dr: n† Natus ē vobis ho. sal. q timēti/b⁹ deū spūaliter nasciť p gratie sue īfluxū: Malach. iiij. Orie/tur vobis timentibus nomen meū sol iusticie. b† Et subi/to facta est cū angelo multitudo ꝛc. Beda. Uno angelo euā/geliçante natum in carne deum: mox multitudo militie cele/stis in laudem prumpit creatoris: vt et christo deuotionē im/pendāt: ꝛ suo nos instruāt exemplo quotiens aliquis fratrū sacre eruditionis verbū insonuerit. vel ipsi que pietatis sunt ad mentem reduxerimus deo statim laudes: corde: ore ꝛ ope re reddamus. † Pastores loquebantur ad inuicem. nā de reuelationibus angelicis loqui debent pastores ecclesie: q continentur in sacra scriptura. propter quod subditur: h† Transeamus vsqꝫ bethleem ꝛc. que domus panis inter pretatur: ideo per eā sacra scriptura significatur. nā in ea dei verba que sunt panes vite cōtinenť: ꝛ sic in bethleem transi/re est sacram scripturā diligenť studere. † Et videam⁹ hoc verbū ꝛc. nam in ea videť vbū caro factū. k† Et venerūt festināntes. i. cū desiderio studēdi. l† Et inuenerūt mariā ꝛ ioseph. Per mariā que interpretatur amarū mare. significať amaritudo penitētie: ꝛ per ioseph qui interpretať accrescens. significať augmētū virtutis et gratie. ꝛ ad hec duo īducit stu/diū sacre scripture. † Et infantē positū in psepio. quod est maximum mirabile. cū dicat Hiere. xxiij. Celum et terrā ego impleo. n† Et omnes qui audierunt ꝛc. Pastores enī ec/clesie et doctores debent alijs cōmunicare que didicerūt ab angelis: id est per studium sacre scripture per sanctos an/gelos reuelate. a† Et reuersi sunt pastores ꝛc. nam docto/res ecclesie post alioꝝ doctrinā debēt ad ꝯsiderandū ppriam cōscientiā reuerti ꝛ laudare bonitatē dei. c† Et postq ꝯsū/mati sūt dies ꝛc. puer. cui debem⁹ ꝯformari nō circūcisiōe car/nis ꝭ mētis: Ro. ij. Nō q in manifesto iude⁹ ē neqꝫ q in mani/festo in carne ē circūcisio: sed q in abscōdito iude⁹ ē ꝛ circūci/sio cordis in spū nō littera: cui⁹ laus nō ex hoīb⁹ ꝭ ex deo est.

Uocatū ē

b† Vocatū est nomen eius iesus.i.salus:q2 fecit salutē ī medio terre.ideo dicit Bern.d̄ hoc nomine:qđ est mel in ore:melos in aure:iubilꝰ in corde. c† Et postq̃ȝ impleti sunt dies purgationis marie vt pa.⁊c̄.Beda.Post tricesimū aūt ⁊ tertium circumcisiōis diē domino sistitur insinuans mystice neminem nisi circūcisum vitijs domini dignum esse cōspectibꝰ. neminē nisi mortalitatis nexibꝰ absolutū supne ciuitatis gaudia ꝑfecte posse subire.per hoc etiā ostendit ꝙ christianus debet a vitijs circumcidi:⁊ tūc per deuotionē apparere in ꝯspectu dei ⁊ offerre par turtuꝝ.i.castitatē mentis ⁊ corporis.⁊ duos pullos columbarū.i.multiplicationem opeꝝ bonorum:eo ꝙ colūbe sunt aues in prole fecunde. d† Et ecce homo erat in hierusalem ⁊c̄.Symeon qui obediens interpretatur bonum religiosum significat:⁊ hic manet in hierusalem: que interpretat̄ pacifica:quia manet in pace interna ⁊ fraterna:⁊ bene dicitur iustus.s.ad proximū:et timoratus ad deum.expectans consolationem israel.i.diuine visionis:eo ꝙ israel interpretatur videns deum:et spiritussanctus est in eo per sue gratie beneficiū. m † Et cum inducerent puerum iesum parentes eius.pater eniȝ auctoritatiue:et mater impetratiue inducunt iesum vt detur deuotis dulciter amplexandum:⁊ sic cū symeone de tanto beneficio benedicunt dn̄m ⁊ desiderant exire de mundo vt eis detur ad perfecte fruendum:sicut ⁊ Paulus dicebat Phil.j. desiderium habens dissolui et esse cum christo. l† Et erat anna ꝓphetissa ⁊c̄.Ista moꝝ est exemplar nō solum viduis:sȝ etiam mulieribus alijs.Primo q̃ȝtum ad castitatem ante matrimonium ⁊ in matrimonio ⁊ post per tempus longū.Secundo q̃ȝtum ad deuotionem:nam in obsecrationibus ⁊ ieiunijs dicitur hic seruiens die ac nocte.Tertio q̃ȝtū ad loquendi modestiam:quia non de fabulis:sed de christi mysterijs loquebatur:ꝓpter que ⁊ alia bona dono ꝓphetice replebat̄. a† Puer autē crescebat ⁊c̄.s.ꝺm corpus.nā ꝺm animā ab instanti cōceptionis fuit totaliter ꝑfectus.sed hanc perfectionē nō ostendebat nisi ꝓut conuenientia tp̄is exigebat:ꝺȝ illđ Eccl's.viij. Tempus ⁊ responsionē cor sapiētis intelliget:⁊ in hoc litteratis et sapientibus dedit exemplū vt non ostendāt sapīam suā: nisi ꝺm loci ⁊ tp̄is oportunitatē. † Et cum factus esset iesus annorum duodecim ⁊c̄.per hoc ostendit ꝙ a pueritia debent assuefieri homines ad diuīa.⁊ ad idem facit ꝙ alijs recedentibꝰ in loco diuini cultꝰ remāsit. † Et requirebāt eum inter cognatos ⁊ notos:⁊ non inuenientes ⁊c̄. ꝑ hoc ostendit̄ ꝙ spiritualiter non īuenit̄ ī carnali societate:sed in templo qđ est locus orationis et sacre doctrine.per hoc aūt ꝙ inuentꝰ fuit post triduum:significatur ꝙ post triduū cōtritionis:cōfessionis et satisfactionis a fidelibus spiritualiter inuenit̄.

b† Et descendit cum eis et venit naçareth ⁊ erat subditꝰ ill'. ex hoc arguit̄ humana sup̄bia que frequēter renuit subijci superioribꝰ suis. e† Et iesus ꝓficiebat etate ⁊ sapiē. ⁊c̄.exponat̄ vt supra.

In ca.ij.vbi dicitur in postilla:Quia duo habitus eiusdeȝ rationis non possent esse simul ⁊c̄.

Additio. Habitꝰ sciētie infuse non est idem specie habitui scientie acquisite: licet sint de eodē et circa idē obiectū.cuiꝰ ratio est:Nā habitꝰ nō solū distinguuntur ꝺm naturā aut obiecta:sȝ etiā ꝺm p̄ncipia actiua taliū habituū seu dispositionū:ꝓut habetur in prima sc̄de.q.liiij.arti.ij.in cor.q̄stionis.Et inde est ꝙ habitꝰ scientiarū diuersificantur nō solū ꝺm diuersitatem obiectoꝝ:sed etiā ꝺm diuersa media quibus demonstrant̄ cōclusiones ipsarū scientiarū: sic habitus sciētie astrologie de rotunditate terre:qui demōstrat̄ ꝑ media mathematica est alius ab habitu sciētie natural':⁊ đ eadē rotūditate terre q̄ demonstrat̄ ꝑ mediū naturale. Vn̄ licet ꝯclusio demōstrata ꝑ vtrāq; p̄dictaꝝ sciētiaꝝ circa h̄ sit eadē. habitꝰ tn̄ scientie talis cōclusionis diuersificant̄ specie ꝺm diūsitatē harū scientiaꝝ ꝓut habet̄ ꝑte.ij.q.allegata. Cū igit̄ p̄ncipiū actiuū habitꝰ sciētie acq̄site sit lumē naturale intellectus agentis:p̄ncipiū ꝟo actiuū habitꝰ scientie infuse sit lumē supnaturale.sequit̄ ꝙ tales duo habitꝰ sunt diuersarū rationū:et sic possunt esse simul in eodē intellectu.Nec est simile de oculo miraculose facto ⁊c̄.ꝓut dic̄ postillator.Nā res naturales distinguuntur specie ꝺm p̄ncipia intrinseca tm̄:p̄cipue ꝺȝ formā nō aūt ꝺm p̄ncipia extrinseca:sicut ē p̄ncipiū efficiēs. Ignis eī generatꝰ ex alio igne idē est specie igni generato ex reflectione solariū radioꝝ:eo ꝙ forma specifica vtriusq; ignis ē eadē specie:licet cā efficiēs sit diuersa.In habitibꝰ aūt diuersitas specifica accipit̄ etiā ꝺȝ principiū extrinsecū vt est p̄ncipiū efficiēs: sicut etiā diuersificatur ꝺm obiectū qđ est extrinsecū.vn̄ credēdum est ꝙ christus profecit in scientia acquisita:scilicet experimentali:non solum q̃ȝtum ad actū sed etiam q̃ȝtum ad habitum:sȝ hec est opinio quā sctūs Tho. veriorē esse asserit in hac materia tertia ꝑte.q.xij.arti.ij.in cor.q.Que quidē opinio magis cōsonat lr̄e:testatur eni euāgelista ꝙ xp̄s ꝓfecit sapiētia.Cū igit̄ quelibet sapientia ꝓprie dicta est habitꝰ:sequitur ꝙ ꝓfecit in habitu sapientiali. Similiter p̄dicta opinio ē magis cōsona rationi.Nā nō solū est incōueniēs dicere ꝙ intellectꝰ agēs in xp̄o esset ociosus:sȝ etiā si xp̄o deesset aliq̄ naturalis actio intelligibilis humāe nature ꝑtinēs:sicut ē actio abstractionis intellectualis que maxime pertinet ad humanum intellectum.

Replica. In ca.ij.vbi iesus dr̄ ꝓfecisse sapiētia.postil.excludit vnā opinionē dicētē ꝙ nō ꝓfecit ꝺm habitū infusū:sed experimētalē ⁊ acquisitū. Et arguit postillator:q2 habitꝰ vterq; est eiusdē ratiōis circa idē obiectū.duo aūt accidētia eiusdē speciei in vno subiecto esse nō pn̄t:q̄lit̄ igit̄ illi habitꝰ eēnt in eodē ītellctū:h Bur.sumit certamē ꝑ sctō Tho.dicēs ꝙ illi habitꝰ n̄ sc̄ eiusdē spēi:q2habitꝰ n̄ solū distiguunt̄ ꝑ obiecta ꝺ ēt ꝺȝ p̄ncipia actiua taliū habituū.Sȝ h Bur.īuolutio est cōtra cōmunē philosophoꝝ scholā.secant̄ eī sciētie queadmodū secant̄ ⁊ res:vt dr̄.iij.de aīa. Nihil enī ꝑtinēs ad cām effectiuā pōit distictionē in sciētijs: q2 alias sciētia a diuersis p̄ceptoribꝰ tradita caperet distinctionem quod falsum est:nec valet quod de sācto thoma adducit ꝙ habitus diuersificant̄ diuersitate mediorum.nā h ip̄probat Aristo.j.poste.Nā demōstratio non variat̄ ꝑ media ꝺ in post vel latus subsumendo:vt dicitur ibidem in ca. Augent̄ autē demōstrationes.Nec valet quod adducit de medijs mathematico ⁊ naturali.nā si eadē cōclusio ꝓbat̄ ꝑ diuersa media:ex hoc non variatur scientia:quia manet eadem conclusio:q̃ȝuis diuersimode probata:sicut si eadem conclusio .s.deus est vnus ꝓbaretur ratione ⁊ auctoritate.s.sacre scripture: vnum esset principium creditum:aliud autē ratiocinatiuuȝ: eadem tamen esset scientia illius conclusionis q̃ȝuis nō idem principium:ideo in talibus bene diuersificatur intellectꝰ:sed non scientia:Quia intellectus est habitus principiorum:scientia ꝟo conclusionum ex primo posteriorum.principijs eniȝ existentibus pluribus manet vna conclusio: per consequens vna scientia.Nec verum est quod Burgen̄.adducit ꝙ principium actiuum scientie acquisite est lumen naturale intellectꝰ agentis:⁊ scientie infuse lumē supernaturale:q2huiusmodi lumina et si sint principia manuductiua actuū non tamen habituum.vnde ⁊ si habitus acquisiti sint ab actibus frequentatis:hoc solum est materialiter non efficienter.ideo Aristotel'. circūloquendo genus cause materialis dicit habitum ex actibus non ab actibus:quia actiuuȝ respectu actus ⁊ habitꝰ est potentia cum obiecto tanq̃ȝ due cause partiales cōcurrentes ad actū eliciendū: ex cuius actus multiplicatione habitꝰ fit non tanq̃ȝ a principio actiuo sed materiali:quia actus nō mouet potētiā:sed producitur a potentia ⁊ obiecto cōcurrentibꝰ ꝺm Burgen.igitur fieret circulatio in causis eiusdē gener' ꝓhibita philosophis.lumina igit̄ dicta cōcurrūt ī ꝓductione actuum:non vt principia actiua:sed vt obiecti ostēsiua:sicut lumen concurrit ad visionem coloris:visionem tn̄ nō efficit ꝺ solum visibile in potentia:vt visio fiat ostendit:⁊ sic pertinet ad actum si quā causalitatē habet.Ex quo igitur actꝰ nō habet causalitatē actiuā sed materialē respectu habitꝰ:vt dictū est:nec lumina illa efficiunt habitum.Nec valet quod Burgen.ad ꝓbandum inducit:ꝙ videlicet principium effectiuū. extrinsecum aliquid faciat ad specificandum habitū:quia vt dicit obiectū distinguit ⁊ specificat habitum:⁊ tamen est p̄ncipium habitus extrinsecuȝ.Ad hoc dico ꝙ obiectum se solo non est principium actiuum respectu habitus:sed est materiale:quia materia circa quā habitus versat̄: ⁊ sic distinguit et specificat:sed actiuū et motiuū est nō respectu habitꝰ sed potentie:⁊ cum cōcursu potentie est actiuum respectu actꝰ eliciēdi.Ex istis igitur dictis falsis non bene infert Burgensis ꝙ habitus infusus et acquisitus circa idem obiectuȝ sint diuersi propter agens naturale et supernaturale.Nam supernaturaliter illuminatus naturaliter videt:ita et supernaturaliter instructus naturaliter intelligit,Hec autem opinio Burgensis et sancti Thome est contra beatum Augustinū.iij.de trinitate ca.ix.et beatum Ambrosium de incarnatiōe verbi:q̄rum sententia est ꝙ differentia originis non diuersificat speciem:et ponūt exemplum de homīe creato et generato qui sūt eiusdem speciei.Volens videre huius opinionis pulchrā deductionem videat Scotum circa.iij.distin.xiiij.vbi soluuntur omnia argumenta opinionis contrarie.

a Anno at quintodecimo imperij tiberij cesaris: procurante pontio pilato iudeã: tetrarcha aũt galilee herode: philippo aũt fratre eius tetrarcha iturée [terre.] ꝛ tracõitidis regionis [regio est.] [terre.] ꝛ lysania abiline tetrarcha: sub principibus sacerdotũ anna ꝛ caypha factũ ẽ verbum dñi sup iohãnem zacharie filiũ in deserto. [istud: Vade et predica baptismum.] † Et venit in oẽz regiõez iordanis p̃dicãs baptismũ penitẽtie i remissiõez pctõꝝ: [a idẽ pco p̃nũciat: qd̃ pꝰ p seipam veritas.] sicut scriptum est in libro sermonum esaie pphete: [ecce iohis p̃dicatio firmat̃ ,phẽ testimõio.] † Vox clamãtis in deserto: [iohannes est verbi vox.] parate viã dñi: [a istõ.] [prauitates abijcite: fidẽ ꝛ bona opera accipite.] rectas facite semitas eiꝰ. [vt nõ p terrenis seruiat.] Ois vallis implebit̃: [ois q̃ se hu. exal.] ꝛ ois mõs ꝛ collis humiliabitur: [ꝛ qui se exaltat humiliabit̃.] ꝛ erũt praua in di

a Anno aũt. Herodes ꝛ philippus ꝛ lysanias qui cum pilato romano p̃side regunt iudeaz: filij fuerunt maioris herodis sub quo natus est dñs: Inter quos ꝛ ip̃m archelaus decẽ annis regnauit: quo ,ppter supbiã remoto regnũ in quattuor tetrarchias diuisũ est: vt sic minueretur superbia iudeorũ. Annas ꝛ cayphas erãt p̃ncipes sacerdotũ qñ iohãnes cepit p̃dicare: sed annas illũ annũ quo iohãnes inchoat p̃dicare. cayphas illũ q̃ dñs crucifixus ẽ administrabat: qꝛ tũc põtificatꝰ nõ virtute vl̃ generis merito: sed romana potestate prestabat̃. Multos legimꝰ põtifices tũc fuisse: q̃s subticet euangelista: ponẽs tm̃ illos q̃ ad dñi ptinẽt passionẽ. Quia xp̃o iohãnes illũ vẽiebat p̃dicare: que ex iudea quosdam: ꝛ multos ex gẽtibꝰ redẽpturus erat. p regẽ gentiũ ꝛ p̃ncipes iudeoꝝ p̃dicatiõis eiꝰ tp̃a designant̃. Et qꝛ gẽtilitas p fidez colligenda: iudea p pfidia dispergenda erat: vnꝰ gẽtiũ: multi iudeoꝝ p̃ncipes d̃scribunt̃: qꝛ ad finẽ regni venerat: q̃ tot regibꝰ subiacebat. Sacerdotũ etiaz facta est memoria: qꝛ ille nunciat̃: q̃ simil̃ rex ꝛ sacerdos erat. b Factuz est ver. ꝛc̃. Be. Cõgregaturꝰ eccl'iaz dei filius primũ opat̃ in seruulo: vt eccl'iam nõ ab homĩe ceperit: sz a verbo vt appareat maior auctoritas iohãnis nouum baptismi ritũ instituentis factuz est verbũ dñi sup iohãnẽ. i. ad iohannẽ. Quod quidẽ est desuper: sola dei gratia: pꝛiꝰ operatur verbũ intꝰ: ꝛ declarat iohanni q̃ velit ab ip̃o pferri: postea pfert iohãnes: sequit̃ verbũ interiꝰ operãs sonꝰ vocis: exterius sonans. In deserto. i. in ecclesia q̃ prius deserta: modo plures habet filios. Factũ est ergo verbũ i deserto: vt q̃ tũc erat deserta fructũ nobis terra generaret. factũ est verbũ vt iohãnes penitentiam p̃dicaret: nõ remissionẽ daret. Unde iohannes est figura legis que peccatũ nũciat: nõ cõdonat. Johãnes p̃nuncius christi: ita lex p̃nũciat gratiã ecclesie. Matheus ꝛ Marcꝰ cõmendãt Johãnẽ ex vestitu: ꝛ cibo: ꝛ cictu. sufficit Luce Johãnẽ cõmẽdare sola cõmemoratiõe pphetie. Nullo enĩ indicio sui eget: qui verbo dei abũdat. Unũ itaq; dixit: ꝛ omnia declarauit.

Mat. 3. a

Ma. 1. a

c Predicans baptismum penitentie in re. pec. Be. Johannes baptismum penitentie predicauit: et quibusdam etiam dedit: sed remissionẽ peccatoꝝ dare nõ potuit. Non ergo ait: Dans baptismũ penitẽtie in re. pec. sed predicans: Quia ei dare nõ potuit baptismũ quo peccata soluerentur. predicabat: vt sicut verbo p̃dicationis verbũ patris precurrit: ita baptis. pe. q̃ peccata soluuntur precurreret suo baptismate quo peccata solui non possũt. d Vox clamãtis. Vox qꝛ p̃nũcius verbi. In deserto. qꝛ deserte ꝛ destitute iudee solatiũ redẽptiõis annũciat: Nullũ verbũ sine voce audit̃: nec vox sine verbi intelligẽtia valet. e Parate viã ꝛc̃. Qui fidẽ ꝛ bona opa p̃dicat: q̃d aliud q̃z venienti dño ad corda audiẽtiũ viã parat: vt h̃ vis gr̃e illustret: vt rectas deo semitas faciat: dũ mũdas cogitationes i aĩo p sermonẽ p̃dicatiõis format. f Ois val. In aduẽtu dñi hũil' gẽtilitas ĩpleta ẽ ꝛ crescit plenitudinẽ gr̃e accipiendo. Et iudea supba p errorẽ pfidie h̃ vñ supbiebat pdidit. g Et erũt pra. Be. Praua. i. malorum corda: p iniusticiã distorta: ad regulam iusticie dirigẽtur. Et aspera. i. immites: ꝛ iracũde mẽtes p ĩfusiõz gr̃e ad mãsuetudiez redibũt: vt ibi p̃dicato

planã viã

a Anno aũt quintodecimo. Postq̃z descriptus ẽ saluatoris ortus per suã incarnationẽ: hic ɔñr describit̃ eiꝰ progressus per suã p̃dicationẽ. Et circa hoc primo describit̃ p̃dicatio p̃cursoris. secũdo ipsius saluatoris. sequẽti ca. Circa primũ p̃mittit̃ p̃dicatiõis iohãnis tempus. secũdo subditur p̃dicatiõis actꝰ. ibi: Et venit in oẽm regionẽ. tertio p̃dicatiõis fructus. ibi: Et interrogabãt eũ. Circa primuz cõsiderãdũ q tp̃s p̃dicatiõis iohãnis describitur p nomia: ꝛ tẽpus impatoris tũc regnãtis ꝛ p̃sidis iudee ꝛ tetrarcharũ ꝛ sacerdotuz: ad ostendendũ certitudinẽ historie ꝛ auctoritatẽ p̃dicatiõis iohãnis baptiste: sic in scriptis autenticis solet fieri. cũ dicit̃: Anno aũt. xv. imperij tiberij cesaris. iste tiberius successit octauiano augusto: sub quo natus ẽ christus. s. xlij. anno ĩperij eius. ꝛ similiter iohãnes baptista per dimidiũ annũ ante. Augustus aũt imperauit. lvij. annis: ex quo patet q anno. xv. tiberij iohãnes fuit. xxx. annorũ: ꝛ hoc est tẽpus debitũ p̃dicationi: qꝛ tũc viget etas virilis. vñ ioseph. xxx. annoꝝ erat qñ stetit coram pharaone: Geñ. xlj. ꝛ Ezechiel quãdo incepit ,phetare: Ezech. j. b Procurãte pontio pilato iudeã. Pilatꝰ iste nõ fuit iudeꝰ sz gẽtilis de territorio lugdunẽsi oriũdus s̃m Josephũ ꝛ a romano impatore fuit missus ad regẽdam iudeã tunc romãis subiectã. c Tetrarcha aũt gali. he. ꝛc̃. Romani volẽtes frãgere iudeorũ supbiã et auferre ab eis rebellandi occasionẽ: abstulerũt ab eis nomẽ regiũ diuidẽtes regnũ in plures partes q̃ tetrarchie dicebãt. d Et lysania abiline tetrarcha. Glosa Bede dicit q isti tres hic nomĩati. s. herodes: philippus: ꝛ lysanias fuerũt filij herodis sub q̃ natꝰ est christus: ꝛ ipso mortuo archelaus eius filius: ꝛ frat̃ p̃dictoꝝ successit ei in regno decẽ annis: quo accusato apõ cesarẽ ꝛ misso in exiliũ apud viennã impator regnũ tribus fratribus p̃dictis diuisit p tetrarchias. Sed q iste lysanias fuerit filius herodis ex historijs autenticis ñ habet̃: qꝛ nec Josephus nec scholastica historia ponũt eũ inter filios herodis: sed magis dicũt ip̃m fuisse filiũ prolemei mãnei: qui sub libano habitabat et alexandre filie aristoboli q̃ de machabeis descenderat. e Sub principibus sa. ꝛc̃. s̃m qd̃ dicit iosephus ꝛ scolastica historia: sacerdotiũ tunc nõ ,pcedebat s̃m genealogiã ꝛ dignitatẽ generis: ,put in lege fuerat statutũ: sz passim a romanis vẽdebat̃: ita q nõ solũ singl'is annis mutabat̃ summꝰ sacerdos: sed etiã aliquãdo in eodẽ anno: ꝛ ideo a. xv. anno tiberij q̃ incepit p̃dicatio iohãnis vsq; ad. xviij. annũ tiberij in quo passus est iesus plures fuerũt summi sacerdotes q̃z isti duo: sed qꝛ anna erat summus sacerdos qñ iohãnes incepit p̃dicare: ꝛ cayphas qñ passus fuit christus: iõ lucas de istis duobꝰ tm̃ mentionẽ facit. f Factũ ẽ v. do. su. io. p reuelationẽ diuinã: p quã habuit mãdatũ de p̃dicatione exequẽda. g Et venit. Hic ɔñr põit̃ p̃dicatiõis actꝰ. ꝛ p̃mo q̃tũ ad exhortationẽ boni. secũdo q̃tũ ad arguitionem mali. ibi: Dicebat ergo. Circa primũ dicit̃: Et venit in omnẽ regionẽ iordanis: qꝛ exiuit de deserto vbi pauci habitabant: ꝛ venit ad loca magis habitata vt plures possent venire ad eius p̃dicationẽ ꝛ baptiçari ab eo in iordane. h Predicãs ba. pe. h̃ expositũ ẽ Mar. j. vsq; ibi: i Ois vallis im. Hec auctoritas q̃ hr̃ Esa. xl. expõit̃ a iudeis de reditu captiuitatis babylonice. de q̃ p̃dixit Esaias: vias tũc cõplanari p h̃ q valles eleuarent̃ ad equalitatẽ planiciei ꝛ colles deprimerẽt̃: vt sic iudei de babylonia reuertẽtes in iudeã possent de facili transire per viam: Sed qꝛ nec in scriptura sacra neq; i aliq̃ historia autẽtica ĩuenit̃ cẽĩpletũ: iõ illa scp̃tura sacra reducẽda est ad aliũ ĩtellectũ i aduẽtu xp̃i adipletũ: p quẽ hũiles q̃ p valles intelligunt̃ repleti sũt bonis sp̃ũalibus. ꝛ supbi q̃ p colles ĩtelligunt̃ hũiliati sũt. sicut. s̃. expositũ est ca. j. in cãtico beate virginis. Aliter etiã exponit̃ hoc: qꝛ sicut via corporalis reddit̃ difficilis ad ambulãdũ ,ppter ,pfũditatẽ valliũ ꝛ eleuationẽ colliũ: ita via spiritualis qua deus gradit̃ sup corda fideliuz ĩpedit̃ p depssionẽ terrene cupiditatis: ꝛ p eleuationẽ mũdane vãitatis. ꝛ vtrũq; ĩpedimẽtum fuit amotũ p aduẽtũ xp̃i in multis. Primũ patuit i zacheo qui dixit dño: Ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ dñe do pauperibꝰ ꝛc̃. vt habet̃. j. xix. ꝛ i mattheo q̃ dimisso teloneo secutꝰ est christũ: vt legit̃ Mat. ix. Patet secũdũ in mũdi p̃ncipibꝰ quoꝝ colla sũt subiecta christo. k Et erũt praua in di. i. corda distorta p iniusticiam p equitatẽ iusticie rectificabunt̃.

† Mat. 3. a Mar. 1. a Joh. 3. c

† Esa. 40. a

Et aspera

planā viā inueniat: vbi priꝰ ꝓ asperitate gressū ponere nō poterat. a Et videbit. Be. In hac vita oīs hō christū videre nō potuit: sed in die iudicij in sede maiestatis ⁊ electi ⁊ reprobi pariter videbūt: vt iusti remunerenť: ⁊ mali in eternū gemāt. Vñ ⁊ subdiť: Dicebat ergo a.t.que ex v.b.a.e. Geniminav.q.o.v.⁊c. Uētura enī ira est animaduersio vltiōis extreme: quā tūc fugere pctōr nō valet: qui nunc ad lamēta penitētie nō recurrit. b Quis oñdit. Ambro. Quis ostēdit in prudentia miseratiōe dei infusa: vt pēitentiā delictoꝝ agētes: terrorē iudicij ꝓuide deuotiōe metuatis? Ad generationē ergo nō ad successionē referēda est cōparatio viperarū. Uel ideo serpētibꝰ cōparat: vt ostēdat eos habere naturalem prudentiā ꝓuidendi futura. vñ: Estote prudentes sicut serpētes: Ideoqꝫ monētur operis potiꝰ ꝙ̄ generis claritatē q̄rere: q̄ nō genꝰ: sed sola fides valet: quā ad gētes trāsferēdam ꝓphetat. c Dignos. Be. Nō debet esse par fructꝰ boni operis eius qui nihil vel minꝰ peccauit ⁊ eius qui grauis cecidit. d Et ne cepe. Be. Ideo se pctōres cognoscere nolebāt: q̄ de stirpe abrae descēderāt. Vñ diciť: Ne ceperitis dicere: q̄ nō q̄ filij carnis: hi sunt in semīe: sꝫ q̄ fidei. Unde subdiť: Potēs est d. de la. istis su. fi. abrae. e Dico enī vobis. Ambro. Qui amisso sensu rōnis: lapidibus putāt inesse alicuius rationē diuinitatis: ipsi in naturā lapidū: nō vsu corpis sed mentis habitu vertunť. Quos aūt lapidibꝰ cōparauerat: q̄ ante deformes ad vsū: nudi ad ornatū: steriles ad fructuꝫ: irrationabiles ad ꝓfectū: iā arboribꝰ cōparat: q̄ ꝓcessu rationis iā ītelligit in illis aliquē clementiorē ꝓfectū ꝙ rationabili q̄dā munere nature iā sť decori ad vsū venusti ad aspectū: optimi ad fructū: surgūt cacuminibus: fundunť brachijs: replenť fructibꝰ: vestiunť frondibꝰ. f Jam enī. Beda. Jdeo agite pēitentiā: ⁊ n.d.p.h.a. Jam eniꝫ securis a.r.a.p.est. Faciet ergo fructū q̄ potest gratie: q̄ debet penitētie. Beď. Arbor humanū genꝰ. securť redemptor: q̄ velut ex māubrioteneť ex humanitate: sed ferro incidit. i. ex diuinitate: qui ⁊ si expectet ꝑ patiētiā: videt tñ q̄d facturꝰ sit ꝑ iusticiā. Nec ad ramos ꝫ ad radicē positā dicit securim? Cū enī filij maloꝝ tollunť: q̄d aliď ꝙ̄ rami infructuose arboris abscindunť. Cū tota progenies cū parēte tolliť: arbor radicitꝰ abscidiť: ne q̄d remāeat vnde iteꝝ aliquid germis oriať. g Qui habet du.t. Be. Tunica plus vsui necessaria ꝙ̄ palliū ad dignū penitētie fructū ꝑtinet vt nō exteriora minus necessaria: sed etiā ipsa valde necessaria cū ꝓxīs diuidamꝰ: vt escaꝫ qua viuimꝰ: ⁊ tunicam q̄ vestimur. Ecce quātū valēt opa mīsicordie q̄ ad dignū fructū penitētie p̄ ceteris p̄cipiunť. Vñ: Date elemosynā: ⁊ ecce oīa m.s.v. De duabus tunicis diuidēdis dať p̄ceptū: q̄ si vna diuidať: nemo vestiť. Jn dimidia tunica ⁊ nudꝰ remanet q̄ accipit ⁊ q̄ dedit. Misericordie enī ipsius ꝓ possibilitate hūane cōditiōis seruať mēsura: vt nō sibi vnusq̄sqꝫ totū eripiat: sꝫ qď habet cū paupe partiať. h Publicani. Beď. Qui vectigalia publica exigūt: siue q̄ ꝯductores sūt vectigaliū fisci: vel reꝝ publicarū. Nec nō ⁊ hi q̄ huiꝰ scl'i lucra ꝑ negocia sectanť: quos pariť vnūquēqꝫ in suo gradu ab agēda iniuria coercet. vt dū primo ab alienoꝝ se tēperarēt appetitu: tādē ad ꝓpria cū ꝓximis cōicāda ꝑtingerēt. i Magister q̄d fa.⁊c. Beda. Magna vis in sermōe iohānis q̄ etiā publicanos ⁊ milites ad cōsiliū salutť sue cogit: q̄bꝰ p̄cepit ne vltra p̄sc̄ptū exigant. k Nemīnē cō. Be. Justo moderamīe eos ꝓmouet: ne ab eis calūniādo p̄dā reqrāt: q̄bꝰ militādo ꝓdesse d̄buerāt. Docēs idcirco stipē

Mat.10.b — Mat.3.b — Luc.3.b — Luc.11.f

a recta ⁊ aspa in vias planas. Et
§ omnis homo iudeus ⁊ gentilis vir et mulier. iuuenis ⁊ senex — § christum.
videbit oīs caro salutare dei. Di
§ Beda. Phariseoꝝ et saduceoꝝ qui penitētia et correctione maxime indigebant.
cebat ergo ad turbas q̄ exibāt
a § venenati venenatoꝝ filij q̄ bonis iuideris et ꝑsequimi.
vt baptiçarenť ab eo. †Genimia
§ Be. Quare nō priꝰ deponitis venenū vt sic ad baptismū veniatis. § nemo cū nō peniteris sed ego demōstro: ⁊ h̄ ē f.e.d.f.
b viperarū: quis ostēdit vobis fu
§ a vindicta.
gere a vētura ira? †Facite ꝫ fru
§ ꝓ equalitate culpe. § pctōres enī estis.
c d ctus dignos penitētie: ⁊ ne cepe
ritis dicere patrē habemꝰ abra
e am. Dico ei vobis: q̄ potēs est
§ Be. De gētilibus quoꝝ corda isensibilia.
deus de lapidibꝰ istis suscitare
§ si aūt vos xp̄i: ergo abrae semē estis: q̄ semini eiꝰ xp̄o ꝑ fidē vniti. a § seueritas iudiciaria ad fūditꝰ extirpādos infructuosos p̄parata ē.
f filios abrae. Jam enim securis
ad radicē arboris posita ē. †Om
a § vt gētiles ⁊ hypocrite q̄ nullū: ⁊ heretici qui malum.
nis ergo arbor non faciens fru
ctum bonū excidetur: ⁊ in igneꝫ
§ ex v̄bis iohānis terrore ꝑcussi norāť q̄ ꝯsiliū.
mittetur. Et īterrogabāt eū tur
q̄runt. § ne excidamur: ⁊ ne in ignē mittamur
be dicētes. Quid ergo facie mꝰ?
Respondens autem dicebat illꝭ:
§ .i. superfluas.
g Qui habet duas tunicas: det n̄
habēti: ⁊ qui habet escas simili
h ter faciat. Uenerūt aūt ⁊ publi
cani vt baptiçarentur: ⁊ dixerūt
i ad illū: Magister quid faciemꝰ?
At ille dixit ad eos: Nihil ampli
us ꝙ̄ quod constitutū est vobis
faciatꝭ. † Jnterrogabāt autē euꝫ
⁊ milites dicētes: Quid faciemꝰ
k ⁊ nos? Et ait illis: Nemīnē con
§ non timore et amore.
cuciatis: neqꝫ calūniā faciatꝭ: ⁊
cōtenti estote stipendijs vestris.

a Et aspera in vias planas. i. corda cōtra xp̄m indurata mollificabunť: sicut patet de Paulo q̄ xp̄ꝫ ꝑsequēs a xp̄o illustratꝰ stati ad māsuetudinē obediētie fuit cōuersus. dicēs: Dñe q̄d me vis facere? Act. ix. b Et videbit omnis caro sa. dei. i. xp̄m. ⁊ accipiť h̄ oīs caro. i. oīs hō: q̄ aliq̄ de omnibꝰ hominibꝰ viderūt eū inter homines ꝯuersantē. Diuidebať ei tūc cōitas hominū in duas ptes. s. in iudeos ⁊ gētiles: ⁊ multi de istis ⁊ de illis viderunt eū in mūdo conuersantē. Potest etiā hoc verbū intelligi de visu spūali quo vidēt euꝫ ꝯuersi ad fidē catholicā ex omnibꝰ gentibꝰ totiꝰ mūdi: videbūt etiā eū generaliť oēs in forma humana in die iudicij. c Dicebat ergo. Hic ꝯñr describiť actꝰ p̄dicatiōis ꝙ̄tuꝫ ad reprehensionē mali: et patet sentētia ex dictis Mat. iij. exceptis q̄ sequunť. Dicebat ergo ad turbas. Hic accipiť totū ꝓ pte: q̄ illud qď sequiť ñ dixit nisi phariseis ⁊ saduceis q̄ cū alijs veniebāt ad iohannē: nō ex deuotiōe sꝫ magis ex malignitate. vñ subdiť: d Genimina viperarū. genimen est neutri generis: ⁊ d̄r a gigno is. ⁊ ideo filij nati ab aliquo dicunť eiꝰ genimīa. vñ Matth. iij. d̄r Progēies viperarū. e Et interrogabāt. Hic ꝯñr pōiť p̄dicatiōis Johānis fructꝰ: Erat eī p̄dicatio iohānis ordinata ad hoc ꝙ ppl's ad susceptionē xp̄i p̄pararetūr: ⁊ vt xp̄s manifestareť. Prīo ꝫ pōiť fructꝰ p̄dicatiōis eiꝰ ꝙ̄tū ad p̄mū. scďo ꝙ̄tū ad scďꝫ. ibi: Existimāte āt po. Circa p̄mū sciendū ꝙ populus p̄parabať ad christi susceptionē per verā penitentiā que apparet quando homo paratus est corrigere vitam suam: ⁊ hoc ostendiť hic esse factū ad predicationē iohānis: primo in vulgaribus hominibus. cum dicitur: Et interrogabāt eum turbe dicentes: Quid ergo faciemus? q.d. vitam nostrā corrigere parati sumus. f Respōdens autē dicebat illis: Qui habet duas tunicas. i. vestimentū supfluum. g Det nō habenti. illa enim terra in qua erat iohannes calida est et de cōi cursu sufficit vna tunica vel vnū vestimentū: ⁊ ita intelligendū est de alijs rebus quibuscunqꝫ que supfluunt cōsiderata conuenienti necessitate status et persone. Secūdo hoc ostenditur in pedagogiorū ⁊ tributoꝝ collectoribus. cū diciť: h Uenerunt autem ⁊ publicani. tales enī dicunť publicani: quia intromittunt se de negocijs ꝑtinentibus ad publicuꝫ. i At ille dixit ad eos: nihil amplius ⁊c. hoc autē dixit: quia collectores taliū solent esse proni ad plus colligendū ꝙ̄ sit eis mādatū. vt qď ē ampliꝰ ei remaneat. tertio ostendiť in militibꝰ. cū diciť: k Interrogabāt autē ⁊ eū milites. parati cōsilio eius vti. l Et ait illis: Nemīnē ꝯcutiatis. s. oppmēdo paupes ⁊ eos despiciēdo. m Neqꝫ calūniā faciatis. i. nō īponatis falsū crimē diuitibꝰ ⁊ potētibꝰ vt occasionē extorq̄ndi bona eoꝝ habeatis: q̄ ꝑ aliā viā a talibꝰ bona rapere nō p̄t. n Contenti estote stipendijs vestris. que dabantur eis ab īperatoribꝰ ꝓ labore militū quē habēt sustinere ī defensione patrie. redditꝰ aūt quos habēt multi milites sup homines sibi subditos habēt locū stipēdioꝝ: ⁊ iō debent eis esse contēti. Ad tria aūt dicta inducebat beatꝰ iohannes milites: q̄ solēt esse proni ad vitia cōtraria.

B

† Mat.3.b

† De pe.di.1 Quis aliquando. ꝫ. ꝑmissis in ꝟ. itē q̄ do, mū. di.5.c. consideret in fine.

† Mat.3.c. et.7.c.

C

† 23.q.1.ca. paratꝰ i fi. c. quid culpatur militare.

Existimante

E co stipēdia cōstituta militie:necdū sūpt⁹ q̄rit̄ predo grasset̄:nullū officiū: nullū ge/
nus:nulla etas ab agenda misericordia excludit̄: oēs in cōmune monent̄ vt cōfe/
rant nō habenti. Misericordia enī plenitudo virtutū est. a Estimāte aūt. Be
da. Nō solū cogitabāt:sed sicut alius euāgelista declarat:missis ad eū sacerdoti/
bus ꝛ leuitis an esset christus requirebāt. Vñ ꝛ iohānes subdit̄ rñdisse. Patet iu/
deis fuisse notū ƀm scripturas dñice incarnatiōis tp̄s adesse:sed mira cecitas:quod in iohāne spōte credebāt:ħ in sal/
uatore tātis signis ꝛ virtutib⁹ approbato:ꝛ ip̄o ēt iohāne at/
testante nō credūt:quē p mulierē credebāt vēturū:p virgi/
nē vēisse nō credūt. Ambro. Uidebat iohānes cordis occul/
ta:ħ dei reuelantis gratia:q̄ prophetis palā facit occulta cor/
dis. b Ego quidē. Beda. Ambro. Cito pbauit se nō es/
se christū:q̄ visibili tm̄ opat̄ officio. Aqua nō spū baptiçat:
qđ solius est christi:nec verbo sed ope christū se nō esse decla/
rat. At sicut natiuitatē christi:ita baptismū quoq̄ ei⁹ suo p̄/
curreret:imitatiōe sacramēti:nō virtute. c Ueniet autē.
Ideo baptiço aqua:q̄ꝛ ille venit q̄ baptiçabit spū:ꝛ oportet
vt illi via pparet̄. d Cui⁹ nō sū di. Be. Nō sū dign⁹ my/
steriū incarnatiōis inuestigare. Uel nomē spōsi mihi nō vsur/
po:nec spōsus credi:ſʒ amic⁹ spōsi volo. vel nō sū dign⁹ por/
tare p totū mundū p̄dicādo calciamēta.i.mysteriū incarna/
tionis. Hoc enī nō est iohānis p̄currētis officiū:ſʒ aploꝝ se/
quētiū. Calciamētū nuptiale: euāgelica p̄dicatio q̄ calciati
sūt apli. e Purgabit. Be. Purgat:dū vl' in p̄nti ob ma/
nifesta pctā puersus de ecclia eijcit̄:vl' post mortē dānat̄.
f Paleas. Palee sūt q̄ fidei sacramēt' ībuunt̄:ſʒ solidi nō
sūt. Ziçania q̄ et ope ꝛ pfessiōe ab elect' secernunt̄:q̄ ħ vēti/
labro nō remouent̄:q̄ꝛ iā iudicati sunt:sed palee ventilant̄.
g Herodes aūt. Anteq̄ꝫ Lucas aliquid narret de actibus
iesu:dicit iohannē ab herode captū:vt ostēdat se solūmodo
ea facta descripturū:que eo anno gesta sūt:quo iohānes vel
captus est vel punit⁹. Beda. Herodes aūt tetrarcha. Nō
his diebus captus est iohānes:sed iuxta euāgeliū iohannis
post aliqua signa gesta a dño ꝛ post eius baptismū diffama/
tū. Sed a luca ad exaggerandā herodis maliciā p̄occupatū
est:qui cū videret ad p̄dicationē iohannis multos cōfluere:
milites credere.publicanos penitere:ꝛ totū vulgus baptis/
mum suscipere:ipse ecōtrario nō solū iohannē cōtemnit:sed
ꝛ vinculat ꝛ occidit. Beda. Notandū q̄ iohānes euāgeli/
sta q̄ de diuinitate christi scribere suscepit:testat̄ q̄ꝛ iesus io/
banne baptista qui figura legis est adhuc p̄dicāte ꝛ baptiçā/
te:plures faceret discipulos ꝛ baptiçaret mystice docens ie/
sum anteq̄ꝫ in carne nasceretur eternū p secula deū:ꝛ fideli/
um p legē doctorē fuisse pploꝝ. Alij euāgeliste qui humani/
tatē christi describūt ab īcarceratiōe iohānis sumūt exordiū
dominice p̄dicationis:quoꝝ officiū est:post corruptam a iu/
deis legē:et quasi tenebris carceris ignorantia cecaq̄ꝫ tradi/
tione fedatā dñi in carne apparentis ꝛ p carnē opantis qua/
si aduenientis in galileam celestē pādere doctrinā. h Et ie/
su baptiçato. Beda. Baptiçat̄ dñs nō mūdari indigēs:sed
tactu mūde carnis aq̄s mūdās:vt vim abluēdi habeant. Et
ideo qui ad lauacrū xp̄i venerit: pctā deponit:q̄ꝛ(qđ innu/
mera sub lege baptismata nō poterāt)ↄtra p̄uaricatiōis ma/
lū:vim regeneratiue sanctificatiōis aque cōcipiūt. Vñ cum
baptiçatū pplm diceret:nihil magnū addidit: sed baptiça/
to iesu ꝛ orante dicit apertū celū:q̄ꝛ dū ille aq̄s iordanis sub/
ijt: nobis celi ianuā pandit:ꝛ dū caro innoxia aq̄s frigen/
tibus tingit̄:opposita quondā noxijs rōphea ignea restrī/
gitur:nec ibi christo celū cepit aperiri:sed his verbis osten/
dit̄ virtus baptismi. Orat aūt:vt nos adorandū informet:
vt post baptismum precibus ꝛ ieiunijs ꝛ elemosynis ꝛ alijs
bonis celū nobis aperiat̄. Quia ꝛ si peccata ī baptismo sūt
laxata:non adhuc caro est solidata: sed in deserto mūdane
conuersationis hostes occurrūt:qui sudore nr̄o vincunt̄ p
gratiā christi:donec tandē inducamur in aulam pacis. Nul/
li īter natos mulierū secūdus est iohānes:cui se christus cre/
dit baptiçandū se videndū in colūbā exhibet spūsctūs. de
celo pater cōmendat filiū. Non enī filio quod ignoraret:sed
iohanni:et ceteris qui aderant qđ ignorabāt indicabat̄. vñ
ꝛ iohannes quem prius virū fortiorē ꝛ christū euāgeliçabat:iā edoctus dei filium
aperte predicat. i Sicut colū.in ip̄m. Beda. Post diluuiū nō coru⁹:ſʒ colūba
ramū q̄ pacē redditā nūciaret detulit:docēs q̄ꝛ solis in simplicitate cordis baptiça/
tis: vnctio sctīspūs assit. Et dñs nō primū post baptismū spūsctō ē vnct⁹:ſʒ ideo mō
strat̄ colūba vt intelligam⁹ q̄ ī corpe ei⁹.i.ecclia:baptiçati p̄cipue accipiūt spūmsā/
ctū. Et q̄ ad exēplū simōis in felle amaritudīs iniq̄tatis obligatiōe pdurāt:sortem
in spūsancto ꝛ partē nullaten⁹ habere p̄nt. Vñ cū mūdi crimīa quōdā in figura ba/
ptismi diluuio purgarent̄:nō corui ſʒ colūbe ore delat⁹ oliue ram⁹ pacē redditā se/
culo nūciauit. k In te cō. Nō aliena ī filio:ſʒ sua laudat.q.di. Quecunq̄ꝫ habes
tu mea sunt.

Annor

Marginalia: 19.di.c. secundū.v.ħ est q.bap. — De cōse di. 3.ca.fi. — 78.di. c. p̄sbyter.

a Existimante autē populo:ꝛ co/
gitātib⁹ omnibus in cordib⁹ su/
id est an.
is d̄ iohāne: ne forte ip̄e eēt chri/
stus:respōdit iohannes dicens
a tingo corpa aqua: ꝛ istituo vsū baptizandi donec veniat qui abluat animas per spūm.
b omnibus:† Ego q̄dē aqua bapti/
a et si humilis ꝛ ego magnus reputor: tamen ille fortior:quia deus.
c ço vos: vēiet āt fortior me post
d me cuius non suꝫ dignus solue/
ligaturam mysterij.
re corrigiam calciamētorū eius.
a Be.i.purgatiōe scrīficatiōis ꝛ pbatiōe tribulatiōis:vl' spū q̄ scrīficat ꝛ accēdit amore dei. vl' ħ spū in futuro igni purgatorio pmūdabit.
Ipse vos baptiçabit in spūsān/
discretio iusti examinis. qꝛ omne iudiciū dedit pater filio.
cto ꝛ igni. † Cui⁹ vētilabrū ī ma/
a paleis. p̄ntē eccliam.
e nu eius:ꝛ purgabit aream suaꝫ:
immobiles a spe eternorum.
ꝛ cōgregabit triticū in horreum
f suum:paleas autē cōburet igni
Be. Quia neq̄ꝫ extiguet̄ neq̄ꝫ extiguet cruciatos:sed eternaliter puniet. dicit̄ aūt ad differentiā illius de quo dicit̄: Igne nos examinasti.
inextinguibili. Multa quideꝫ et
alia exhortās euāgeliçabat po/
g pulo.† Herodes auteꝫ tetrarcha
cuꝫ corriperetur ab illo de hero/
diade vxore fratris sui:ꝛ de om/
nib⁹ malis que fecit herodes:ad/
iecit ꝛ hoc supra omnia:ꝛ inclu/
sit iohānem in carcerē.† Factum
prius autem hoc. nam quasi trāsito mari rubro necatos quidē gratulamur egyptios.
est autem cum baptiçaretur om/
a a iohanne:quod alij plenius dicunt.
h nis populus: ꝛ iesu baptiçato ꝛ
orante apertū est celū. Et descē/
a qꝛ in natura diuinitatis a mortalib⁹ nō poterat videri. Be. Quia spiritus discipline effugiet fictū nō h.in.c.s.peccatis.
dit spiritussanctus corporali spe/
i cie sicut columba in ipsū. Et vox
non iohannes. consubstantialis.
de celo facta ē.† Tu es fili⁹ me⁹
a in adam displicuit. placitū meū cōstitui .i.per te facere qđ mihi placet.
k dilectus in te complacuit mihi.
† Et ip̄e iesus erat incipiēs quasi

a Existimante autē pplo. Hic describit̄ fruct⁹ p̄dicatiōis iohānis q̄ꝫtūm ad xp̄i manifestationē. Et primo manifestat̄ iohānis testimōio. secūdo dei patr' signo. ibi: Factū est aūt. tertio euangeliste scripto ibi: Et ip̄e iesus erat incipi. Circa primuꝫ ostēdit̄ in iohāne doctrīe veritas in xp̄i māifestatiōe. scđo mētis stabilitas in herodis rep̄hēsiōe. ibi: Herodes aūt tetrarcha. Snīa p̄me ptis patet ex dictis: Mat.iij. exceptis q̄ sequūtur: Existimāte aūt pplo. qꝛ alij q̄ eoꝝ viderāt ꝛ alij fama publica audierāt mirabilē ei⁹ conceptū ortuꝫ ꝛ vite sancte meritū q̄ supi⁹ sūt declarata:ꝛ ex his opinabant̄ ipsuꝫ esse xp̄m. b Et cogitātib⁹ oib⁹ ꝛc. nō solū cogitauerūt ſʒ etiā d̄ hierl'ꝫ q̄ erat metropolis miserūt iudei nūcios solēnes ad iohannē vt quererent ab eo si ip̄e esset christus: vt habet̄ Joh.j. c Multa q̄dē ꝛ alia ꝛc. ex q̄ patet q̄ nō oīa fctā ꝛ dctā iohīs scripta sūt ħ pauca respectiue sic̄ et de xp̄o d' Joh. vl. Multa q̄deꝫ ꝛ alia ꝛc. d Herodes autē. Hic describitur stabilitas mētis in iohāne q̄ nō timuit facin⁹ herodis tetrarche arguere: et snīa hui⁹ ptꝫ ex dictis: Matth. xiiij. ꝛ Mar.vj. vbi factuꝫ istud plen⁹ ↄtinet̄. e Factū ē autē. Hic describitur māifestatio xp̄i p signū datū de celo a deo patre cū baptiçaret̄ a iohāne:ꝛ patet sētētia ex dictis: Mat.iij. ꝛ Marci.j. excepto qđ hic additur: f Et orāte. in quo dedit christ⁹ exemplum q̄ ī receptiōe sacramentorum debet mēs hominis eleuari in deum. g Et ipse iesus. Hic consequenter describitur manifestatio christi euāgeliste scripto:q̄ hic describit eius genealogiā: vt sicut natiuitas ei⁹ eterna fuerat mani.

Marginalia: † Mat.3.c. Mar.1.a. Joh.1.d. — † Mat.3. — † Ma.14. Mar.6. — † Mat.3. Mar.1. Joh.1.

a Annoꝝ .xxx. Be. Q tricenalis baptizat: nobis etiā ꝯuenit ꝓpter mysteriū trinitatis ꝛ operationē decalogi: qꝛ decalogus ꝑ fidē ꝛ meli⁹ intelligit et implet. Tricesimo anno baptizat: facit miracula: docet vt reprimat temerarios q̄ oēm etatē ad hec officia idoneā credūt: qḋ nō est: nisi aliq̄n miraculo dei ꝯtingat: vt ī hieremia ꝛ daniele. b Joseph. Be. Nō ꝑ mariā q̄ vere genuit: sꝫ ꝑ ioseph q̄ alienus a generatiōe texit ordo generatiōis: qꝛ nō ē mos scripturaꝝ vt generatio texat ꝑ noīa mulierum: ꝛ ex vna tribu erāt maria et ioseph: vñ ꝛ simul cesent: ꝛ sic ꝑ ioseph origo marie declaratur.

Mat. 3. d Generationē carnis dictur⁹: ꝑmisit testimoniū patris: Tu es fi. m. d. vt appareat verū deū ꝛ hoīs esse filiuꝫ. Ambro. In generatiōib⁹ viri nomē ꝛ ꝑsona q̄rit: q̄ etiam ī senatu ꝛ in reliq̄s curijs ciuitatuꝫ generis asserit dignitatē. c Qui fuit.

Mat. 1. b Matthe⁹ ponit: genuit: qꝛ carnis solas successiōes numerat. Lucas: nō genuit: sꝫ q̄ fuit: in q̄ designat se etiā adoptiuos īterponere filios. Et Matth. a dauid ad xp̄m pauciores. Lucas ponit plures generatiōes: qꝛ cū ꝑ alias personas generatio texat: pōt fieri vt alij longeuā: alij breuiorē trāsegerint vitā cū videam⁹ plures senes cū suis nepotib⁹ viuere: m̄ltos statim susceptis filijs obire. Qui ioseph fuit filius heli: q̄ heli fuit fili⁹ mathat. Aug⁹. ꝟo de veteris ꝛ noui testamenti q̄stionibus q̄ xp̄s fuit fili⁹ mathat. Qui fuit mathat. Be. Mathan q̄ ꝑ salomonē descēdit: de vxore sua Jacob filiū genuit: ꝛ defunct⁹ ē. Tūc mathat q̄ de nathan: de eadē vxore suscitat semē defuncto fratri: ꝛ generat heli: et sūt vterini frēs: iacob ꝛ heli. Et heli accepta vxore morit sine semine: cui⁹ vxorē accipit iacob: ꝛ generat ioseph. Et merito lucas adoptiōis originē suscipit ꝛ vsq̄ ad deū trāsit: qꝛ ꝑ adoptioneꝫ efficimur filij dei: credendo ī filiū dei: q̄ ꝑ carnalē generationē ostendit factus fili⁹ hoīs. Beda. Si intelligim⁹ mattheū q̄draginta duas generatiōes posuisse: vt vnū iechonie nomē bis numeret: ꝑ patre ꝛ filio: h̄ numer⁹ p̄sens eccl'ie tp̄s designat: quo dño coopante ī spem futuri sabbati laborat. Septies eni seni q̄draginta duo. Sex ad opa: septē ad requiem ꝑtinēt. Vñ popul⁹ de egypto liberat⁹: q̄draginta ānis ī deserto morat: sed qꝛ sub spe intrādi in requiē exercet: septies sena. i. q̄draginta duo castra metat. Quoꝝ vltimo iesu duce aperto iordane: victis hostib⁹: ꝓmissas olim sedes ingredit. Sic dñs q̄dragesimasc̄da generatiōe: ex q̄ mundus prisce cecitatis tenebras ab abraā credēte discussit: veniēs ī carne ꝑ baptismū celi ianuas pādit: ꝛ nos ꝑfecto vite cursu sub eiusdē numeri sacramēto: post siccatum xp̄o duce leti fluuiū ꝓmissa regna intramus.

Be. Matthe⁹ q̄ regiā instituit in xp̄o insinuare ꝑsonā: p̄ter ip̄m xp̄m. xl. hoīes in generationis serie noīauit: q̄ numero significat istud tp̄s: q̄ in hac terra regi nos oportet a xp̄o ꝑ laboriosā disciplinā. Neq̄ eni q̄dragintadue q̄ faciūt ter. xiiij. sed ꝓpter vnū iechoniā bis numeratū. xl. vna generatiōes fiūt: si ip̄m xp̄m annumeram⁹. q̄ tꝑali vite regēde tāq̄ q̄dragenario numero p̄sidet regaliter. Quattuor ad mūdi ꝑtes: vel tēpora referunt. Decē ad legis decalogū: q̄ ꝯ vitia pugnam⁹. Vñ ꝛ ieiuniū ecclesie spacio. xl. dierū cōsecrat. Et qꝛ ad istam mortalitatē nobiscū ꝑticipandā descendentē xp̄m significare voluit. ideo istas generatiōes descēdēdo cōmemorat: ab initio euāgelij sui: in q̄ significat susceptio pctōꝝ nr̄oꝝ a domīo xp̄o. Lucas q̄ vitul⁹ tanq̄ sacerdotē in expiādis peccat̄ assignans: a baptismo in q̄ hoīm incipit ascēsus generatiōis seriem ascēdēdo disponit: a quo abolitio pctōꝝ nr̄oꝝ significat a dño xp̄o. Proinde matthe⁹ a dauid ꝑ salomonē descendit: ī cui⁹ matrē ille peccauit. Lucas ad dauid ꝑ nathan ascendit: ꝑ cui⁹ noīs ꝓphetā de⁹ pctm̄ illi⁹ expiauit. Lucas septuagintaseptē generatiōes ponit: q̄ numero remissio oīm pctōꝝ significat: qḋ ꝯsiderandū ē in ꝑtib⁹ ī q̄b⁹ multiplicat. i. vndecim ꝛ septē. Per vndecim trāsgressio denarij (q̄ in vineā xp̄i cōducti sūt remunerādi). i. ꝑfectionis significat. Et multiplicant vndecim ꝑ septē: vt significet illa transgressio ex motu hoīs fieri. Septē eni e trib⁹ et q̄ttuor ꝯgregāt: tria ad naturaꝫ hūane aīe: ꝓpt triplicē vim referunt. Quattuor ad corp⁹ qḋ q̄ttuor ꝯstat elemētis. Vñ hō nō incongrue ꝑ septenariū numeꝝ significat. Per septē vndecim multiplicāt: qꝛ ꝑ motū hoīs trāsgressio ꝑpetrat. Hoc ḡ numero oīne pctm̄ ītelligit: h̄ ip̄o numero oīm pctōꝝ remissio accipit: expiāte nos carne sacerdotis: a quo nunc iste numer⁹ incipit: ꝛ recōciliante nos deo: ad quē nūc iste numer⁹ ꝑuenit: ꝑ spiritūsāctū: q̄ in colūbe specie ī baptismo vbi iste numer⁹ cōmemorat appa ruit. d Qui fuit leui ꝛc̄. Nō autem hi q̄ttuor q̄ h̄ loco inserunt iacob filij fuerūt: sed q eoꝝ noīb⁹ participabāt. Beda: quasi noīb⁹ alludēs qḋ ī illis figuratū est hoc istis adaptat. Quattuor genera virtutū cognoscimus fuisse in q̄ttuor filijs iacob: q̄ꝝ isti posteri sūt. In iuda: ꝑ figurā dñice passiōis mysteriū ꝓphaꝝ. In ioseph p̄cessit se castitatis exēplū. In simeone vindictā lesi pudoris. In leui: officium sacerdotis. Nō ḡ noīa tantoꝝ patriarchaꝝ. Lucas p̄termittēda putauit: vt qꝛ vnus oīa xp̄s iesus ī singulis q̄ꝫ maiorib⁹ genera ꝟtutum diuersa p̄cederent. e Nathan. Be. Q matthe⁹ ꝑ salomonē: Lucas ꝑ nathan texit generationeꝫ: ille regalē: iste vt vitul⁹ sacerdotalē

a ʃ qꝛ natura nō erat: sed putabatur: qꝛ maria eum genuit q̄ ioseph erat desponsata.

a annoꝛuꝫ triginta: vt putabatur a
a ʃ auctus. ʃ ꝭm legem ioseph filius est heli: sꝫ ꝭm carnē iacob. b ʃ deus me⁹ vel scādēs.
fili⁹ ioseph: qui fuit heli: qui fu- b+
a ʃ donans peccata. b ʃ additus.
it mathat: qui fuit leui: qui fuit
ʃ rex meus. ʃ dexter.
melchi: qui fuit iamne: qui fuit
a ʃ auctus: alius iste ioseph. b ʃ donum dei: vel aliq̄n.
b c ioseph: q̄ fuit mathathie: qui fu-
a ʃ onerans vel onerauit. b ʃ consolatio vl' consolator.
it amos: qui fuit naum: qui fuit
a ʃ adiuua me. b ʃ meridies vel meridianū c ʃ desiderium.
hesli: qui fuit nagge: qui fuit ma-
ʃ donū dei vel aliq̄n.
ath: qui fuit mathathie: qui fuit
ʃ obediens. ʃ augmentum. ʃ confitens.
semei: qui fuit ioseph: qui fuit iu
a ʃ dñs gratie eius vel dñs misericors. b ʃ misericors.
da: qui fuit iohanna: qui fuit re-
a ʃ p̄nceps vel magister babylōis. b ʃ petitio
sa: qui fuit zorobabel: qui fuit sa-
mea deus. ʃ lucerna mea. ʃ regnū meū.
lathiel: qui fuit neri: qui fuit mel c
ʃ robustus vel violētus. ʃ diuinās.
chi: q̄ fuit addi: q̄ fuit thosan: q̄
ʃ dei mēsura. ʃ vigilās vel vigilia: vel pellice⁹.
fuit helmadan: qui fuit her: qui
ʃ saluator. ʃ deus me⁹ adiutor.
fuit iesu: qui fuit eliezer: qui fuit
ʃ dñs exaltās: vel ē exaltās. ʃ vt supra.
d iorim: qui fuit mathat: q̄ fuit le-
a ʃ additus. b ʃ audiui tristiciam: vel signū. c ʃ cōfitens.
ui: qui fuit simeon: qui fuit iuda
ʃ augmētū. ʃ colūba vel
qui fuit ioseph: qui fuit iona: q̄
dolēs. ʃ dei resurrectio. ʃ rex eius.
fuit heliachim: qui fuit melcha:
ʃ viscera mea. ʃ donum.
qui fuit mēna: q̄ fuit mathatha
ʃ Be. ꝑ nathan ꝓphetie dignitatē exp̄ssā aduertim⁹. ʃ dedit vel datis. ʃ manu fortis.
e qui fuit nathan: qui dauid: fuit d

erat manifesta ꝟbo patris dicēt̄: Tu es fili⁹ meus scꝫ naturalis: ita natiuitas ei⁹ temporalis manifestaret per descriptionē genealogie. In q̄ descriptione ꝯsiderādū q sicut. s̄. dictū ē in ꝓlogo. Mattheus ostendit q̄liter christ⁹ venit ad nos. ideo describit genealogiā descēdēdo. Lucas ꝟo q̄liter ꝑ xp̄m reducimur ī deū: ideo eā describit ascēdēdo: ꝓpter qḋ eā terminat in ip̄o deo. dic̄ ergo: Et ipse iesus erat incipiens q̄si annoꝝ xxx. ꝭm Aug⁹. ꝛ Chryso. christus tunc habebat. xxx. ānos cōpletos ꝛ inceperat. xxxj. et ꝭm h̄ sic intelligēda ē hec l̄ra: Erat aūt iesus annoꝝ. xxx. incipiēs. i. inceperat. xxxj. et ꝭm h̄ xp̄m predicauit duob⁹ ānis cū dimidio. ꝭm alios ꝟo doctores q̄ꝝ opinio cōmuni⁹ tenet: iesus tūc habebat. xxix. ānos completos ꝛ inceperat. xxx. et ꝭm h̄ ē sic itelligenda hec l̄ra: Erat iesus incipiēs annorum xxx. id ē tricesimū ānū ꝺ quo habebat. xiij. dies: ꝛ ꝭm hoc xp̄s predicauit iij. ānis ꝛ dimidio vsq̄ ad passionē suā. xviij. anno tyberij. a Ut putabatur fili⁹ io. qui erat spōsus marie: cuius cause s̄. expresse sunt ca. j. b Qui fuit he. In mattheo dicit q ioseph fuit filius iacob ꝛ ibi ista ꝯtrouersia soluta ē. c Qui fuit neri. Matth. j. dꝛ q ille salathiel fuit filius iechonie. Ad qḋ dicendū q verū ē q salathiel fuit fili⁹ naturalis iechonie: sed fuit fili⁹ neri adoptiu⁹: qꝛ mortuo iechonia nerus adoptauit eū in filiū. ꝛ ideo Matthe⁹ q̄ describit genealogiā xp̄i carnalē posuit iechoniā. Lucas q̄ magis describit genealogiaꝫ sp̄ūalez ponit istū neri. d Qui fuit nathan: qui fuit dauid. ꝺ isto nathan dicūt aliqui q fuit fili⁹ dauid naturalis de bethsabee vt videt dici. j. Paral. iij. sed h̄ videt esse contra illud qḋ

v dicit

S cerdotalē ondit familiā. Quia xp̄s rex ex regib⁹: ⁊ sacerdos ex sacerdotib⁹: ꝺm carnē ex regali ⁊ sacerdotali familia est exortus: q̇ celestis rex in dei virtute letat̄: ⁊ cui iudiciū a deo rege defert̄: ⁊ sacerdos ē in eternū ꝺm ordinē melchisedech.

Ps.109.

a Qui fuit sale. Al' sela. Beda. Generatio cainan nō de hebraica veritate: ſꝫ habet̄ ꝺ septuaginta īterp̄tū editiōe In Gen̄. arphaxat se la ꝑ sale. filiū nullo īterposito ꝓhibet̄ genuisse. Porro arphaxat vixit triginta annos: ⁊ genuit sale. Itē in paralipomenō. Arphaxat aūt genuit sela q̇ ⁊ ip̄e genuit heber. Sed apud septuginta ita scribit̄ ꝙ arphaxat centū triginta quinq; annoꝝ genuit cainan: ⁊ ipse cainan cum centū triginta annoꝝ eēt: genuit sela. Quoꝝ q̇d verius sit deus nouit.

Gen.10.b · B · 1.Pa.1.b

b Noe. Noe iustus: edificator arce: ꝑfigurat edificationē eccl'ie. c Mathusalā. Ambro. Anni mathusale vltra diluuiū numerāt̄ significat xp̄m: cui⁹ vita etatē nescit. d Qui fuit enoch. Be. A baptiçato dei filio vsq; ad deū patrē ascendēs: septuagesimo gradu enoch ponit: q̇ dilata morte translat⁹ in paradisū ē: vt significet eos q̇ in grām electiōis filioꝝ ex aq̄ et spiritusācto regenerāt̄: iterim post corporis absolutionē eternā suscipiēdos in requiē. Septuagenari⁹ eni ꝓpter septimā sabbati illoꝝ requiē significat: q̇ iuuāte dei grā decalogū leg' iplēt: quos ī resurrectiōe īmutabili dei sapientie ꝯtēplande ꝑ secula mōstrat esse iungēdos. e Seth. Seth posterior ade fili⁹ non silet̄: vt cum duo populi sint generatiōes: significet xp̄m in posteriore poti⁹ q̄ꝫ in priore generatione numerandū. f Qui fuit dei. A filio dei generatio incipit: terminat̄ ī filiū dei: ꝑcedit creatus in figura: vt sequat̄ natus ī veritate. Preit fact⁹ ad imaginem: vt propter eum imago descendat. [?] Jesus aūt

ſ incensum. ſ seruitus.
qui fuit iesse: qui fuit obeth: qui
ſ fortis. ſ sensibilis vel pacific⁹.
fuit booz: qui fuit salmon: qui a
ſ auguriū: vel serpētin⁹. ſ popul⁹ volūtari⁹.
fuit naason: qui fuit aminadab:
ſ electus vel excelsus. ſ sagitta.
qui fuit aram: qui fuit esrom: q̇
ſ diuisio. ſ confitens.
fuit phares: qui fuit iude: qui fu
ſ supplātator. ſ risus vel gaudiū.
it iacob: qui fuit isaac: qui fu
ſ pater multaꝝ gētiū vel vidēs populū.
ſ exploratio vel pastura: siue neq̇cia.
it abrae: qui fuit thare: qui fuit
ſ requieuit lux. ſ lorum vl' corrigia vel dependens: vel ꝑfectio.
nachor: qui fuit saruch: qui fuit
ſ egrotans: vel pascēs. ſ diuidēs vel diuisus.
ragau: qui fuit phaleg: qui fuit
ſ transitus. ſ tollens.
ſ lamētatio vel possessio coꝝ.
a heber: q̇ fuit sale: q̇ fuit cainan: b
ſ sanās depopulationē. ſ nomē vel noiatus.
qui fuit arphaxat: qui fuit sem:
ſ requies. ſ humiliatū: vel ꝑcutientē vel ꝑcussum vel humilem.
b qui fuit noe: qui fuit lamech: qui
ſ mortis emissio: vel mortu⁹ ē ⁊ iterrogauit.
ſ dedicatio.
c d fuit mathusalaꝫ: qui fuit enoch:
ſ descēdēs siue cōtinēs. ſ laudat⁹ dei: vl' laudās deū.
q̇ fuit iared: qui fuit malalehel:
ſ lamētatio vel possessio coꝝ.
ſ homo vel desperās vel violent⁹.
q̇ fuit cainan: q̇ fuit enos: q̇ fuit
ſ positio vel posuit. ſ homo: vel terrenus vel indigena.
e f seth: qui fuit adam: qui fuit dei. †

Nico.de lyra

dicit Salomō Prou̅.iiij. Ego fui vnigenitus et tenellus coraꝫ matre mea. Ille eni fili⁹ quē habuit bethsabee de dauid an̄ salomonē nō cōputat̄: quia fuit mortu⁹ incircūcisus. Per h̄ ḡ ꝙ salomon dicit se vnigenitū matris sue videt̄ ꝙ nathan nō fuit natus ꝺ bethsabee et dauid. ⁊ ideo dicūt aliq̇ ꝙ iste nathan fuit nathan ꝓpheta quē ꝓpter eminentiā sanctitatis dauid adoptauit in filiū mortuo ei⁹ patre naturali: ⁊ ꝺm h̄ pōt dici ꝙ fuit fili⁹ adoptiu⁹ bethsabee vxoris dauid: ⁊ ꝺm h̄ cōnumerat̄ int̄ filios bethsabee. j. Parał. iij. de alijs aūt trib⁹ ibidē noiatis dicendū ꝙ fuerūt filij vrie naturales ⁊ adoptiui filij dauid qn̄ accepit matrē coꝝ ⁊ sic salomon fuit vnigenitus matri sue respectu dauid: vt ꝺr Prouer. iiij. Causa aūt q̄re Lucas describit xp̄m descēdere a dauid ꝑ nathan vna fuit: q꞉ lꝫ oēs sapiētes hebreoꝝ ꝯcorditer tenerēt xp̄m debere descendere de dauid: aliq̇ tn̄ eoꝝ opinabant̄ ip̄m descēdere ab eo ꝑ nathan ꝓpter excellentiā sue sanctitatis ⁊ ꝓphetie. Alij xͦo ꝑ salomonē ꝓpter dignitatē regiā ⁊ sue excellentiā sapiētie. ꝺm veritatē aūt descēdit ꝑ vtrūq;. aliter tn̄: q꞉ ꝑ salomonē descendit ꝺm lineā naturalis generatiōis. ꝑ nathan xͦo ꝺm lineam legalis generatiōis: q꞉ nathan fuit fili⁹ dauid adoptiu⁹: vt p̄dictum ē: et ioseph q̇ ponit̄ imediate post xp̄m ascēdēdo fuit fili⁹ heli adoptiu⁹ seu legalis: ꝓut pleni⁹ fuit declaratum Matth. j. Alia causa ē q꞉ Lucas describit xp̄i genealogiā ꝓut in deū reducimur vt p̄dictū ē. Reducimur aūt in deū ꝑ xp̄m inq̄ꝫtuꝫ efficimur filij dei adoptiui. a Qui fuit booz. tres fuerunt imediate se sequentes hui⁹ nomis. s. fili⁹: pater: ⁊ auus: vt pleni⁹ declaratū fuit Matth. j. b Qui fuit cainan. ꝺm Hiero. et ꝺm trāslationē q̄ vtimur nō ponit̄ aliq̇s medius inter sale et arphaxat: vt ptꝫ Gen̄. x. Septuaginta aūt interpretes ponūt istū cainan mediuꝫ. Et ad ꝯcordiam hui⁹ pōt dici ꝙ iste cainā fuit

nā fuit pater sale legalis siue adoptiu⁹. arphaxat xͦo pater naturalis ip̄i⁹: ⁊ vterq; pater hic ponit̄ ⁊ maxime q꞉ Lucas ī describēdo sequit̄ trāslationē. Lxx. q̄ suo tp̄e erat valde autentica. c Qui fuit dei. nō ꝑ generationē sicut alij: sed ꝑ formationē de limo terre et infusionē aīe: vt habet̄ Gen̄. j. Ca.III

Moraliter.

a† Anno autē q̇ntodecimo imperij ⁊c̄. Q꞉ aūt p̄dicatio iohannis tā solēniter describit̄. s. ꝑ tp̄a imperatoris ⁊ pontificū ⁊ principū: ē ad designandū illi⁹ excellentiaꝫ quē nūciare veniebat: vtpote q̇ sūm⁹ impator et pōtifex ⁊ gubernator omnium existebat. f† Factū ē xbū dn̄i sup iohem. ꝑ quē significat̄ p̄dicator euāgelij: ꝓpter qꝺ sup eū debet esse verbum dn̄i vt ei⁹ instinctū viuēdo et docēdo sequat̄ ⁊ nō ecōuerso sicut faciūt p̄dicantes ꝓpter q̄stū q̇ ꝓ libito suo formāt verbū ꝓut estimāt ꝯseq̇ tp̄ale lucrū. i† In deserto. talib⁹ eni fiunt reuelatiōes diuine. psal. lxij. In terra deserta ⁊ inuia ⁊ inaquosa: sic ī sācto apparui tibi: vt viderem xtutē tuā ⁊ gl'iaꝫ tuā. g† Et venit ī oēm regionē iordanis ⁊c̄. i. ad loca populosa in q̇b⁹ poterat magl' ꝓficere. ⁊ in h̄ dedit exemplū p̄dicatoribus euāgelij q̇ nō debēt q̄rere loca recreationis sed fructificatiōis verbi diuini. † Vox clamātis ī deserto. Ambrosi⁹: id ē ī gentiū ꝑplo q̇ desertū dicit̄ eo ꝙ pctōꝝ spinis implet̄. † Parate viaꝫ dn̄i ⁊c̄. ꝑ p̄dicationē eni hoim corda p̄parant̄ vt ipsa de⁹ ꝑ grām ingrediat̄. i† Ois vallis īplebit̄ ⁊c̄. quod fit qn̄ peccator lapsus ī ꝓfundum pctōꝝ ad spem sue salutis erigit̄. † Et mons ⁊ collis humiliabit̄. qn̄ supbus obediētie dei subijcit̄. k† Et praua fiunt in directa. qn̄ distortio iusticie ad rectitudinē repat̄. a† Et aspera ī vias pla. qn̄ ꝑ exercitiū bonū efficit̄ leue qꝺ pri⁹ erat durū: et sic disponit̄ auditor xbi diuini ad vidēdū salutare dei. c† Dicebat ḡ ad turbas. Hoc ꝺm sensū litteralē dicebat ꝓpter phariseos ⁊ saduceos ī malū obstinatos vt patꝫ Mat. iij. de q̇bus subdit̄: d† Genimina viperarū q̇s ostēdet vobis fugere a ventura ira: q. d. null⁹. q꞉ supi⁹ erit iudex irat⁹: inferi⁹ horrēdū chaos inferni: a dexteris peccata accusantia: a sinistr' demonia ad interitū trahētia: foris mūdus ardēs: intus ꝯsciētia vrens. peccator sic rep̄hēsus q̇ fugere poterit latere erit impossibile: apparere autē intolerabile. ideo subdit̄: † Facite ergo fructū dignū penitētie. hec ē eni via euadēdi mala p̄dicta. † Et ne cepitis dicere patrē habem⁹ abraā. nā sine fructu penitētie null⁹ sanctoꝝ per sua merita poterit peccatores saluare. † Jam eni securis ad radicē arboris posita ē. ista securis dici pōt calor naturalis: q̇ ꝯtinue ꝯsumit humidū radicale: q̇ ꝯsūpto arbor mala per quam significat̄ peccator exciditur ꝑ mortē: ⁊ q̄ꝫtū ad aīam mittit̄ in gehēnā. g† Qui habet duas tunicas det vnā nō habēti. ꝑ q̄s possūt xtutes q̄ sunt aīe vestes intelligi. nā habēs eas debet eas applicare ad bonum ꝓximi. † Et q̇ habet escas silr' faciat. spūales esce sunt sacre scripture q̄s habēs debet ꝓximū spūaliter pascere. h† Venerūt aūt ⁊ publicani ⁊c̄. ꝑ q̇s possūt ītelligi officiales ⁊ p̄positi q̇ nō debēt a ꝑplo exigere nisi qꝺ ꝯstitutū ē ꝺm ordinē iusticie. k† Interrogabāt aūt eū ⁊ milites ⁊c̄. ꝑ q̇s possūt ītelligi p̄dicatores q̇s armat apl's Ephe. vj. dicēs: Accipite armaturā dei ⁊c̄. et ī fine dicit: ⁊ gladiū spūs qꝺ ē xbū dei. istis ꝺr: † Neminē cōcutiat'. nimis aspe p̄dicādo: ⁊ sic ad desperatiōeꝫ inducendo. m† Neq; calūniā faciat'. p̄dicationē subtrahēdo: reputātes eos īdignos exhortatiōis xbo. n† Et ꝯtenti estote sti. vr̄is. q̄ stipēdia sūt reddit⁹ assignati p̄dicatorib⁹ possessiōes habentibus. ⁊ elemosyne date mēdicātib⁹. a† Existimante aūt ꝑplo de iohāne ne forte ip̄e eēt xp̄s rn̄dit ⁊c̄. ꝑ ei⁹ respōsionē q̄ se humiliauit et xp̄m exaltauit informat̄ predicator euangelij vt de bonis opib⁹

Iesus aūt ꝛc. Et agebaṫ. Ambro. Agebaṫ in deser/ Ca.IIII
tū h̄ ꝯsilio: vt diabolū ꝓuocaret. Nā nisi ille certasset: iste mi/
hi nō vicisset. Mysterio: vt adā de exilio liberaret. Exemplo: vt
ostēderet nobis diabolū ad meliora tēdentib⁹ inuidere. Be. Ne cui
in dubiū veniret a q̄ spū duct⁹ iesus in desertū diceretur: p̄ponit: q2 plen⁹
spūsancto: cui⁹ volūtate locū certaminis quo
aduersariū sternat de victoria cert⁹ ingrediṫ.
Sic nos accepta in baptismo remissiōe: ꝛ spū
sancto illuminati: ꝯtra insidias diaboli accin
gi: et seculū debem⁹ deserere: vt q̄si manna de
serti: sola eterna esuriam⁹. b In deserto ꝛc.
Historia. Historialiter in illo deserto qḋ ē inter hierl̄m
ꝛ hiericho: vbi figuraliter dixerat adam a di/
abolo victū fuisse. Beda. Tria sunt q̄ ꝓfici
unt ad vsū salutis. Sacramentū baptismi: de
2.Tiō.2. a sertū: ieiuniū. Nemo enī coronabiṫ nisi legiti/
me certauerit. Nemo ad certamē admittitur
xtutis: nisi p̄us ablut⁹ a maculis gr̄e celestis
Deu.9.b munere ꝯsecreṫ. c Diebus.xl.ꝛc. Quadra
3.Re.19.b ginta dieb⁹ ieiunauit legislator ꝛ ꝓpha: vt ie/
iuniū xp̄i testimoniū habeat a lege ꝛ ꝓphet̄.
Hoc numero significaṫ excursus hui⁹ seculi ī
Mat.5.b his q̄ vocanṫ p gr̄am ad eū q̄ venit legē non
soluere: sed adimplere. Decē sūt p̄cepta legis
ꝛ q̄ttuor ptes mūdi: ꝛ q̄ter decem fiunt q̄dra/
ginta: ꝛ p gr̄am dei: ad impletionez decalogi
vocāṫ de q̄ttuor ptib⁹ mūdi. Ieiunat xp̄s añ
1.Pe.2.b mortez carnis q̄si clamet: Abstinete a deside/
rijs seculi dū estis ī agone. Comedit post re/
surrectionē: q̄si dicat: ꝛ si nōdū habetis corp⁹
īmortale: spe īmortalitatis iā pascimini: q2 dū
viā dn̄i capim⁹: ꝛ a vanitate seculi ieiunare et
refici debem⁹ futuri ꝓmissione. Quadragi
ta dieb⁹: decē ad decalogū: q̄ deū ꝛ ꝓximū di
ligere iubemur referṫ. Sz q2 motu corpis qḋ
de q̄ttuor elemētis ꝯstat: charitas dei ꝛ ꝓxi/
mi violaṫ: ad diluēda pctā: in.xl.tp̄s pnīe sur
git. Cōgrue exerceṫ ieiuniū ī illa anni pte q̄
ꝯtigua ē passiōi dn̄ice: q2 ī ea significaṫ h̄ vita
laboriosa: cui op⁹ ē ꝯtinētia: vt ieiuneṫ a mū
di amicitia. Be. Nisi ieiunasset diabolo occasio tētādi nō adesset: fm
Ecci.2.a illud: Fili accedēs ad seruitutē dei p̄pa.ani.tu.ad tē. Quia quātoma/
gis diabol⁹ sibi rebellare ꝯspicit: tāto ampli⁹ expugnare cōtendit.
d Esurijt. Be. Nō ē scriptū ḋ moyse vel helia ꝙ post ieiunia esurierit.
Non ꝙ hoīes illi fortiores q̄ꝫ hic de⁹. Sed ideo factū ē: ne ab eo tentā/
do pauēs hostis aufugeret: q̄ multa celestia signa viderat in eo. Esurit
q̄ humilis de⁹ hō: ne inimico īnotescat sublimis hō de⁹. Fames dn̄i pia
fraus ē: ne caueat diabol⁹ tentare. Esurit aūt nō tam cibū corpis: q̄ꝫ sa/
lutē aīe. e Si fili⁹ dei. Ambro. Nouerat dei filiū venturū: h̄ venisse
p infirmitatē corpis nō putabat. Nā fastuosus ī deo hūilia nō pōt cre/
dere. Aliud itaq3 explorātis: aliud tētantis ē: ꝛ deo ꝓfiteṫ se credere:
ꝛ hoī conaṫ illudere. Sz cū ille tētat vt exploret: sic explorat vt tentet.
Dn̄s ecōtra sic fallit vt vincat: sic vincit vt fallat. Si enī cōuerteret na/
turā: ꝓderet creatorē. Ergo sic hō cōmune sibi accersit auxiliū: vt diui/
ne lectiōis pabulo intētus famē corpis negligat. His armis dn̄s hoīez
aduersus irritamēta gule munit. Huic pani intenti moyses ꝛ helias fa/
mē ꝓlixioris nō senserūt ieiunij: q̄ h̄ xbo nō vesciṫ: nō viuit. Greg⁹.
Trib⁹ modis fit tentatio: suggestione: delectatiōe: cōsensu. Christo aūt
suggestione sola: q2 delectatio peccati mētē ei⁹ nō momordit. Nec illuz
indignū ē tentari q̄ occidi venerat: vt sua tentatiōe nr̄as vinceret: sicut
sua morte nr̄a tulit peccata. f Scriptū est: Docet magis doctrina q̄ꝫ
miraculis pugnare: hūilitate q̄ꝫ potentia: nihil ꝓ diaboli arbitrio: nec
declarāde virtutis ꝯsideratione faciendū. g Et duxit. Lucas: sicut
res gesta est exequiṫ: mediā ponēs auariciā vltimā supbiā: fm mores
p̄sentis tp̄is: q2 supbia post oēs xtutes seuit. Matthe⁹ nō sequiṫ ordi/
nē historie: sed tentationē ade. h Ostēdit. Nō ꝙ visū eius q̄ oīa vi/
det amplificauerit: sz vanitatē hūane pompe quā amabat q̄si speciosā
ostendēs: facere amari volebat. Uel sciens diabol⁹ ꝙ xp̄s sibi regnum
tolleret: ostēdit ei oīa regna mūdi: nō psas: nō indos: sed quō ī oībus
terrenis regnaret vel p gulā: vel p supbiā: aut p alia: vt suadēs ꝙ vole
bat eū sibi subijceret. i In momento. Ambro. Be. Non tā celeritas
ꝯspectus: q̄ꝫ caduce fragilitas ptātis exprimiṫ. In momēto enī cuncta
p̄tereunt. k Tibi da. hec de arrogātia dicit: nō ꝙ tot⁹ mūdus sit su
us: sunt enī aliqui boni. l Mihi tradita. Nō a diabolo est ptās: sz
obnoxia tn̄ insidijs diaboli. Nec ideo mala ordinatio potestatū: q2 ma
lo sunt obnoxie potestatis. Ambro. Docemur h̄ oēm ambitionē despi
cere: q2 oīs dignitas seculi diabolice subiacet ptāti. Ad vsū fragilis: et
inanis ad fructū. Nota aūt q2 oīs ptās a deo: q2 ordinatio potestatum
ꝗ a deo: ꝗ

Iesus aūt plen⁹ Ca.IIII a
spūsācto egressus ē a ior
dane. Et agebaṫ in spū †
a ꝗ in q̄ adā exulauerat: nec quō redire posset ha
bebat. dux ergo ad erroneū accedit. ꝗ als desertū.
b c in deserto dieb⁹ q̄dragita: ꝛ tēta/ †
baṫ a diabolo. † Et nihil māduca b
uit ī dieb⁹ illis: ꝛ cōsummatis il/
d lis esurijt. Dixit aūt illi diabol⁹:
ꝗ tētatio a gula. ꝗ viui. ꝗ duriciā significat dia
boli. ꝗ q2 sciuit scriptū: Ipe dixit ꝛ facta sūt.
e † Si fili⁹ dei es: dic lapidi huic vt c†
panis fiat. Et respondit ad illum
ꝗ in deuteronomio. ꝗ quasi ꝑsuasio tua tentatio
est: q2 agis de cibo corporis: ꝛ nō cibo mētis.
f iesus: † Scriptum ē: q2 non in pa
ne solo viuit hō: sz ī omni verbo
g dei. Et adduxit illū diabol⁹ ī mō d†
ꝗ tentatio de ambitione.
h tem excelsuz: ꝛ ostēdit illi omnia
i regna orbis terre in momēto tē/
ꝗ non ꝙ hoc possit.
k poris: et ait illi: Tibi dabo pote/
ꝗ regem te faciam horum.
statē hanc vniuersam ꝛ gloriā il/
l lox: quia mihi tradita sunt: ꝛ cui e

bonis opib⁹ suis nō q̄rat laudez ꝓpriā sed diuinā.
d† Herodes āt te.ꝛc. iste q̄ lohēz ligauit ī carcerem
eo ꝙ de mal̄ suis arguebat euz charitatiue: ꝛ q̄ silia
faciūt sūt sil̄es freneticis q̄ piū medicū pcutere vl̄ oc
cidere q̄rūt. † Et iesu baptiçato ꝛ orāte ꝛc. Bed.
Nō ei tūc aptū ē celū cui⁹ ocl̄i
cernebāt īteriora celox: h̄ vir A
tus baptismatis oñdiṫ de q̄ q̄
cūq3 egrediṫ ei regni celest̄ ia
nua apiṫ. † Et descēdit spūs
sāct⁹ ꝛc. p apparitiōez sācte tri
nitat̄ ī baptismo xp̄i significa
tū fuit ꝙ ei⁹ fideles deberet ī
sāctissime trinitat̄ noīe bapti/ †
çari. g† Et ip̄e iesus erat in/ Mat.4.a
cipiēs q̄si ꝛc. p h̄ insinuans ꝙ Mar.1.b
officiū p̄dicādi ñ debet aliq̄s
exequi añ pfectā etatē sic nō le
giṫ christus antea predicasse.
b† Qui fuit heli.ꝛc. h̄ nō oc/
currit aliq̄ notabil̄ moralitas Mat.4.a
nisi ꝙ p generatiōez spūalez q̄
designaṫ p hanc genealogiaz
hō recurrit ī suū creatorē sic h̄ †
genealogia ī deū termiaṫ cum Deu.8.a
dr: † Qui fuit adam: q̄ ꝛc.
nā p generatiōez spūalē effici/
mur dei filij adoptiui.

a Iesus aūt. Ca.IIII
Descripta p̄dicatiōe p̄
cursoris. h̄ ꝯñr descri/
biṫ p̄dicatio saluatoris: ꝛ pri/
mo describiṫ ei⁹ p̄dicatio p mo
dū amoris miracula faciēdo ꝛ
bñficia ꝯferēdo. scd̄o p vīā ti/
moris terrorē futuri iudicij in
cutiendo ca.xxj. Adhuc circa
p̄muz describiṫ p̄mo p̄dicatio
saluatoris p seip̄m tm̄. scd̄o cū
h̄ p missionē discipulox.ix.ca.
Circa p̄muz p̄mittiṫ xp̄i p̄dicatio. scd̄o ex h̄ sequens
aliq̄x ꝯuersio.ca.seq. Prima adhuc ī duas: q2 p̄mo
describiṫ idoneitas p̄dicatoris. scd̄o executio p̄dica/
tiōis. ibi: Et egressus ē iesus. Idonea xo dispositio
p̄dicatoris ē maceratio carnis p ieiuniū p qḋ carnis
incētiuū rep̄miṫ: fm ꝙ diċ paul⁹.j.ad Cox.ix. Casti
go corp⁹ meū ꝛ ī fuitutē redigo ne forte cū alijs p̄di
cauerim ip̄e reprob⁹ efficiar: ꝛ scd̄o feruor orōnis ī lo
co solitudinis vbi diuina sapīa hauriṫ q̄ postea p p̄/
dicationē effundiṫ. vñ: Paul⁹ añq̄ꝫ mitteret ad p̄di
cādū: in oratiōe fuit illustrat⁹: fm ꝙ hr̄ Act̄.ix. Ec/
ce enī orat. ꝛ postea subdiṫ: Uas electiōis ē mihi iste
vt portet nomē meū ꝛc. tertiū ē victoria tētatiōis: nō
enī ē ad p̄dicādū idone⁹ q̄ succūbit tētatiōib⁹. Ista
aūt tria ostēdūṫ de xp̄o p h̄ ꝙ añ p̄dicationē ītrauit
ī desertū oratiōi solitarie aptum: ꝛ ꝙ ibi ieiunauit et
triplicē demonis tentationē deuicit: nō q2 istis indi/
geret ꝓ se sz ꝓ nobis ad dandū exēplū p̄dicatorib⁹
alijs: ꝛ patz snīa p̄dictox ex dictis Mat.iiij. vbi ista
sūt exposita exceptis paucis q̄ sequunṫ. b Et ni/
hil mādūcauit ꝛc. Hic accipiūṫ dies naturales q2 ni
hil manducauit de die nec de nocte. c Dic lapidi
huic vt panis fiat. Hic accipiṫ singulare pro plurali
eo mō loquendi q̄ dr̄ Exo.viij. Uenit musca grauissi/
ma.i.multitudo muscarū. vñ Mat.iiij. dr̄: Dic vt la/
pides isti panes fiāt. d Et duxit illū diabolus in
ꝛc. Ista tentatio q̄ poniṫ h̄ scd̄a: Matth.iiij. ponitur
tertia. q̄ istax fuit scd̄a ꝛ q̄ tertia certū nobis nō est:
vt dicit Aug⁹. neq3 refert ad veritatē: q2 nō oportet
ꝙ facta semp eodē ordine referanṫ q̄ facta sūt: vt fre
quēter dictū ē. Sz ꝙ duo euāgeliste varie narrāt or/
dinē pōt rō assignari: q2 vna tētatio ē de cupiditate
p̄ncipaliṫ: alia de elatiōe. Et frequēter ꝯtingit ꝙ vnū
vitiū ex alio nasciṫ ꝛ ecōuerso. ideo Matthe⁹ vnā p̄/
ponit: Lucas xo aliā. e Quia mihi tra.ꝛc. Mē/
tiṫ h̄ diabol⁹: neq3 mirū: q2 mēdax ē ꝛ pr̄ mēdacij: vt
habeṫ Joh.viij. Non enī ptātē habet sup creaturas
ad libitū suū: sz solū inq̄ꝫtū de⁹ pmittit fm occultum

Ea deo: sz a malo ambitio ptātis. Licet ḡ diabolꝰ se dicat dare ptātem: oīa tñ illa ad tēpus pmissa nō abnuit. Itaqꝫ ille q̄ pmisit ordinauit: nec ptās mala: sed is q̄ male vtit ptāte qui ambit. a Tu ḡ si ado. Be. Dicēs diabolꝰ saluatori: si pcidens adoraueris me. ecōtrario audit: ꝙ ipse magis adorare euz debeat dn̄m ꝛ deū suū. b Et illi soli ser. Be. Grece latria dr̄ seruitꝰ q̄ soli deo debetur. Dulia q̄ etiā hoībꝰ inuicē exhibet. Jubemur ḡ p charitatē seruire inuicē: qđ grece duliū dr̄. Jubemur deo suire: fm ꝙ grece latriū dr̄. vñ hic: ꝛ illi soli ser.

Deu. 6. b

c Et duxit. Nec indignū videat dn̄m ab illo deferri q̄ crucifigit a mēbris diaboli. d Supra pi. ꝛc. In h̄ ꝙ xp̄s in altū tolli se pmittit: sz monēti cadere nō obedit. ostēdit ꝙ cuiqꝫ bona ꝛ alta impanti obediamꝰ: sz precipitare volenti ꝯtra eamus. Supra p. t. Ita est iactātia: vt dū putat vnusqsqꝫ ad altiora ascēdere sub limiū vsurpatione ad inferiora trudat: qꝛ Xo diabolꝰ fortē sentit: iactātiā p̄tēdit: q̄ etiā fortes decipit.

B

e Si filiꝰ dei. In oībꝰ tentatiōibꝰ h̄ agit: vt itelligat si filiꝰ dei sit. Sz xp̄s sic responsū tēperat: vt ambiguū relinquat. f Mitte te de. Quē nec gula nec auaricia vicit: tentat vana gl̄ia si forte illū vel ipsa victorie sue iactātia valeat deijcere. Mitte. Hec vox ei cōuenit q̄ oēs p̄cipitare satagit. In q̄ infirmꝰ ostendit qui nulli possit nocere: nisi prꝰ ille se deorsū miserit.

g Scriptū ē. Quia scripturaꝝ exēplū p̄tulerat: scripturaꝝ vincit exēplis. Utit aūt diabolꝰ p hereticos testimonijs scripturaꝝ: nō vt doceat: sed vt fallat.

h Angelis suis. Be. Hec pphetia non de christo ē: s̄ de sancto viro. Que etiā si de christo eēt: illud etiaz qđ sequit debuerat meminisse. Sup aspidē ꝛ basiliscū ambulabis: ꝛ ꝯculcabis leonē ꝛ draconē. Sed de angeloꝝ auxilio quasi ad infirmū loquit: de sua conculcatione quasi tergiuersator tacet. i Nō tentabis. Be. Suggerebat enim quasi homini vt signo aliq̄ exploraret: q̄tū apud deū valeret. Sed ptinet ad sanaz doctrinā: qñ habet q̄d faciat hō: nō tentare deū. Uñ p̄cipit: Si vos psecuti fuerint i ciuitate vna fugite in aliā. Qñ Xo deficit hūana puidētia: si hō se totū diuine cōmittit potētie: nō ē dicenda tentatio. Nūc aūt poterat xp̄s aliter descendere de templo q̄ꝫ per iactantiam se p̄cipitare. Dauid goliā tribus lapidibus de torrente pstrauit: xp̄s diabolū tribus testimonijs de lege. Notandū ꝙ exempla de deuteronomio tm̄ ptulerit vt secūde legis sacramenta confirmet. k Et ꝯsūmata ꝛc. Be. Tribꝰ tentationibꝰ victis oēm tentationē dicit ꝯsūmatā: qꝛ i his oīm vitioꝝ origo ꝯtinet: Quia oē qđ in mūdo est: ꝯcupiscentia carnis ē: ꝛ concupiscētia oculoꝝ ꝛ supbia vite. q̄ alijs noībꝰ: curiositas: gula: vana gl̄ia noīant. Cum tentat hō ꝯcupiscētia carnis: dicat: Nō in solo pane viuit hō: sz i oī verbo dei. Cū tētat auaricia quā Apl's seruitutē simulacroꝝ noīat: deum adoret: p solis eternis illi seruiat. Si tentat vana gl̄ia: q̄ etiā de p̄cedentibꝰ victorijs solet crescere: non tentet dn̄m: qđ facit q̄ de suis viribꝰ p̄sumit q̄si amplꝰ peccare nō possit. Nota diabolū in his vinci: in q̄bus vicit adam. Quē ƀ gula tentauit: dum de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria dū dixit: Eritis sicut dij. De auaricia: dū dixit: Scientes bonum et malū. Nota diabolū non esse ptinacem in stadio: sed cedere vere virtuti: ꝛ si nō desinit inuidere: tñ formidat instare: ne frequētiꝰ triūphetur.

Ps. 90.

Mat. 10. c

1. Re. 17. f

C

1. Joh. 2. c

Deute. 6. a

Colos. 3. a

Gen. 3. b

l Et fama exijt. Non tm̄ a p̄sentibꝰ pter visa miracula honorat: sz apud absentes fama diuulgabatur. Be. Ne q̄s putet ea q̄ p ordinē sunt exponēda: post ieiuniū confestim facta: sed post aliquot a dn̄o miracula vel in iudea vel in galilea patrata: q̄ apud iohānē legunt primo aduentu facta. m Docebat ꝛc. Post miracula ecce sapia qua docet: q̄ doctrina p miracula p̄cedentia magnificat. n Et intrauit ꝛc. Intrauit christus die sabbati in synagogā: vt ritum legis mosaice cumulo celestis gratie adimpleret. o Et surrexit legere. Be. Qui non venerat ministrari: sz ministrare: lectoris officiū nō dedignat suscipere. Et prouide lucas gesta dn̄i scripturus: ab explicatione pphie inchoauit: qꝛ oēs pphetie ad ipm ptinent: ꝛ in ipso complent: ꝛ p ipsū nobis aperiunt. Surrexit igit legere: vt quos noua signoꝝ opatione nō ꝯuerterat: vel pphetice lectionis attestatiōe corrigeret. p Et vt reuoluit. Librum pphetie clausum accipit: sed reuolutū legit: qꝛ mysterium incarnatiōis sue in pphetis obscurum: et prius suscepit impledū: ꝛ post mortalibus aperuit intelligēdum. Accipit librum: vt ostēdat se esse qui locutꝰ est in prophetis: ꝛ remouet sacrilega pfidorum testimonia: qui alium veteris dicunt: alium deū esse noui testamenti. Uel qui dicunt initium christi esse ex virgine. Quomodo enim cepit ex virgine

Mat. 2. d

a ſ q̄ diabolū adorat ante corruit.

a volo do illa. Tu ḡ pcidēs si adoraueris coraz me: erunt tua oīa. Et respōdēs iesus dixit illi: Scri-

ſ Deuterono. ſ qui solus remunerat fructu amplissimo.

ptum ē †Dn̄m deū tuū adorabis:

ſ caret ambitione deuota religio.

b c et illi soli serui es. Et duxit illū in d hierusalem: et statuit eum supra e pinnaculū tēpli: ꝛ dixit illi †Si f g filiꝰ dei es mitte te h̄ deorsū. † Scri h ptū est eni ꝙ angelis suis mādauit de te: vt cōseruēt te: ꝛ qꝛ in manibꝰ tollēt te: ne forte offēdas ad lapidē pedē tuū. Et respōdēs i iesus ait illi: Dictū est: † Non ten

ſ o hō. ſ patrē ꝛ filiū: qꝛ ego ꝛ pater vnū sumꝰ.

k tabis dominum deum tuum. Et consummata omni tentatione: diabolus recessit ab illo vsqꝫ ad

ſ passionis: qñ nō tm̄ dolis: sz apte impugnauit: sic etiā nos ille antiquus hostis aliqñ tētare itermittit: vt quasi securos repente rediens facilius irrūpat. ſ cum iā traditꝰ esset iohānes: iterꝫ venit in galileā: de primo aduentu tacet.

tempus †Et regressus est iesus in

ſ signis miraculorum.

l virtute spiritus in galileam: ꝛ fama exijt per vniuersam regionez m de illo. Et ipse docebat i synagogis eorū: et magnificabat ab oībus †Et venit naçareth vbi erat

ſ ecclesiā in qua fit hō nō obliuiscit.

ſ vnde illis vilescebat.

n nutritꝰ: ꝛ intrauit fm cōsuetudinem suā die sabbati i synagogā:

a ſ qñ oēs cōfluebāt ad legis monita quieto corde meditāda: ad publicos aūt cōuertꝰ accedit: vbi doctrina illius a multis audiatur.

a ſ si minori reuelatū fuerit: senior taceat.

b ſ ab illis q̄ xp̄i aduētum desiderantes etiā ipiꝰ aduētus manifesta indicia reliquerunt.

o et surrexit legere. Et trāditus est illi liber esaie prophete. Et vt re- p uoluit librū: iuenit locū vbi scri-

iudiciū suū ad exercitiū patientie electoꝝ: sicut data ē ei potestas affligēdi Job i vastatione bonoꝝ suoꝝ: ꝛ in morte plis ꝛ in infirmitate sui corpis: vt habet Job. j. a Et cōsūmata oī tentatione diabolus recessit ab illo tanq̄ꝫ victꝰ. b Usqꝫ ad tēpus. qꝛ appropinquāte tpe passiōis suscitauit ei psecutionē p p̄ncipes sacerdotū. c Et regressus ē iesus. Descripta idoneitate p̄dicatoris: h̄ ꝯñter describit executio p̄dicationis: ꝛ primo q̄tum ad eius doctrinā. secūdo q̄tum ad doctrine ꝯfirmationē. ibi: Et in synagoga erat homo habens demoniuz. Prima in duas. qꝛ primo descri bitur docuisse in galilea generaliter. secundo in ciuitate sua naçareth specialit. ibi: Et venit in naçareth. Circa primū dicitur: Et regressꝰ ē iesus. s. a deserto qđ intrauerat post baptismuz vt doceret populum. d In virtute spūs. i. in Xtute signa ꝛ miracula faciendi: de quo spiritu dr̄. iiij. Regl. ij. Spiritꝰ helie requieuit super heliseū qñ diuisit aquas miraculose: verūtamen virtꝰ faciendi miracula nō erat in heliseo sed in deo q̄ faciebat miracula ad p̄ces helisei: sed ista virtus erat in christo cum sit deus ꝛ homo. e In galileam. ibi enim primo predicauit vt impleretur prophetia Esa. ix. Primo tempore alleuiata est tra çabulon et terra neptalim ꝛc. vt hr̄ Mat. iiij. dicēs: f Et magnificabat ab omnibus. propter excellentiaz doctrine ꝛ miraculi. g Et venit naçareth. Hic cōsequenter describitur eius doctrina in naçareth ciuitate sua: circa qđ eiꝰ doctrina premittitur. secūdo contra eum emulatio excitatur. ibi: Et dicebant: nonne hic est ꝛc. Circa primū dicitur: Et venit naçareth vbi erat nutritus. hoc autem dicitur ad designanduz ꝙ alibi fuerat natus. s. in bethleem: vt supra dictum est ca. ij. h Et intrauit fm consuetudinem suaz die sabbati in synagogam: q̄ erat locus orationis et doctrine legis quibꝰ iudei fm preceptum legis vacare debebant in die sabbati. christus autem legem obseruare voluit: vt dictuz est supra ca. ij. i Et surrexit legere. vt non predicaret seipm verbo suo tm̄ sed etiaz testimonio sacre scripture. k Inuenit locum vbi scriptū erat. nō a casu sz a pposito: qꝛ sciebat passus scripture loquentis deeo.

Deu. 6. b

Mat. 4. a

Ps. 90.

Deu. 6. c

Mat. 4. d

Mar. 3. a

Job. 6. a

Mat. 13. f

virgine qui ante virginem loquebatur? a Spiritus. Beda. In superioribus ꝓphetie saluator de gentiũ vocatione: ⁊ eccle/ sie confirmatione loquens: dicebat: Ego dñs in tpe eius subito faciã illud. ꝯfestimq; intulit: Spũs dñi sup me. ꝯm ꝙ hõ. Unde in psal. Unxit te deus oleo leticie pre ꝯsor. tuis. Pre ceteris san ctis vnctus est spirituali vnctione: qñ i iordane super baptiçatũ spũs in specie columbe descendit: et mansit cum illo. Unct⁹ ẽ igiẗ virtute celesti: vt paupta/ tẽ cõditiõis hũane thesauro resurrecti/ onis rigaret eterno: captiuitatem men/ tis auferret: cecitatem illuminaret ani/ marum: confractis et cõtritis corde me deretur: alligando contritiones eoꝝ: ⁊ remittendo peccata: vel vt eos qui le gis pondere deprimebanẗ reuelaret: et in remissionem gratie spiritualis admit teret p̃dicare annũ dñi acceptuꝫ. Ann⁹ iubilei et vere libertatis: tẽpus gratie: quo ecclesia in corpore versata pegrina tur a dño. Uñ apostolus: Ecce nunc tẽ/ pus accep. e. n. d. s. Et post ãnũ accepta bilem predicare diem retributionis qñ filius homĩs veniet in gloria cum ange lis reddere vnicuiq; ꝯm opera sua. Ad hec cuncta euangeliçanda vel agenda. ideo se dicit missum: quia spũs dñi ẽ su/ per eum. b Et cum plicuisset. Bed. Audientib⁹ illis q̇ aderant legit: sed le ctum ministro reddit: qꝛ cum eẽt in mũ/ do: palam locut⁹ est mundo: docens in synagogis ⁊ in templo: sꝫ ad celestia re/ gressurus: his q̇ ab initio ipm viderãt et ministri sermonis fuerant euãgeliçã/ di officiuꝫ tradidit. Stans legit: qꝛ dñ nobis scripturas que de ipo erant apit in carne dignat⁹ est opari. Sed reddito libro residet: qꝛ pacto dispẽsationis of/ ficio: discipulos doctrine sue sequaces elegit: seq; supne quietis solio restituit. Sic predicator verbi surgat: legat: id ẽ opereẗ et p̃dicet. Et resideat: id ẽ p̃mia quietis expectet. Beda. Reuolutũ le git: quia ecclesiam misso spiritu omneꝫ veritatem docuit. plicatũ ministro red/ didit: quia non omnia omnibus dicen da: sed ꝓ capacitate audientiũ cõmittit doctori dispensanduꝫ verbum. c Te stimoniũ da. Testabanẗ vt ipe dixerat eũ eẽ de q̃ ꝓphete cecinerant. vere spiri tussãcti gratia perunctũ. vere se paupe/ res cecos: captiuos: cõfractos: illi⁹ sup oĩa indigere munerib⁹. d Medice. Sicut fabri filiũ: ita eadẽ erroris demẽ tia medicũ vocãt: sed in errore illoꝝ ve ritas latet. Uere enim erat filius fabri: qui per ipm in principio omnia fecit: qui operaẗ in spiritusancto ⁊ igni: qui i magna do/ mo huius mundi facit vasa diuersi generis. Est et medic⁹: quia p ipm oĩa que in celis ⁊ q̃ in terra sunt restaurata. Qui de se di/ cit: Non est opus valentibus medicus: sed male habentibus. e Cura teipsum. Quia in capharnaum plures te curasse audi/ uimus: cura etiam teipsum: et fac similiter in tua ciuitate: vbi cõ ceptus es et nutritus. Qd quare dominus non fecerit. ali⁹ euã/ gelista ostendit: et excusat dominuꝫ dicens: Quia non poterat ibi vllam virtuteꝫ facere nisi ꝙ paucos infirmos curabat: ⁊ mi/ rabaẗ ꝓpter incredulitateꝫ eorum. Non ergo viluerat domino patria: qui amabat ciues: sed incredulitas eorum hoc non mere batur: et patria se charitate priuabant despicientes christũ qua si notum. f Amen dico vobis ⁊c. Beda. Non solum domin⁹ et caput ꝓphetarum: quia a moyse ꝓpheta nominaẗ: sed et heli as et ceteri minores ꝓphete minus in patria q̃ȝ in ceteris ciuita tibus sunt honorati: qꝛ ꝓpe modum naturale est ciues ciuib⁹ in/ uidere: nec enim cõsiderant p̃sentia viri opa: non ꝟtutem: ꝫ fra/ gilem recordanẗ infantiã: q̃si non ⁊ ipi per eosdẽ etatis gradus ad maturam etatem puenerint. Hinc declaraẗ ꝙ frustra opem misericordie celestis expectes: si aliene virtut͛ fructib⁹ inuides. Aspernator enim dominus est inuidoꝝ: et ab his qui diuina be/ neficia in aliȷ̃s persequũẗ: miracula sue virtutis auertit.

Es. 60. d — Ps. 44. — 2. Co. 6. a — Mat. 9. b — Mar. 6. a

In dieb⁹

a ptũ erat: †Spũs dñi sup me eo ꝙ vnxit me: euãgeliçare paupibus misit me sanare cõtritos corde: p̃ dicare captiuis remissiõeꝫ: ⁊ cecis visũ: dimittere ꝯfractos i remissi one: p̃dicare annuꝫ domini acce b ptũ ⁊ diẽ retributiõis. Et cũ pli/ cuisset librũ reddidit ministro: et sedit. Et omniũ i synagoga oculi erãt itẽdẽtes i eũ. Cepit aũt dice re ad illos: Quia hodie ipleta ẽ h̃ scriptura i aurib⁹ vr̃is. †Et oẽs c illi testimoniũ dabãt ⁊ mirabãẗ i verbis gratie q̃ ꝓcedebãt de ore ipius. Et dicebãt: † Nonne hic ẽ filii⁹ ioseph? Et ait illis: Utiq; di d cetis mihi hãc similitudinẽ. Me/ e dice cura teipm. Quãtã audiui/ mus facta i capharnaũ: fac ⁊ hic f in patria tua. Ait auteꝫ: †Amẽ di co vobis: qꝛ nemo ꝓpha accept⁹

Interlinear: vel ꝓpter. — vt: Beati paupes spiritu. — a iudeis de pharaone: gẽtib⁹ ꝺ diabolo. b tã iudeis q̃ȝ gẽtib⁹. vnxit: vl' misit. a iudeos lutũ fabricãdo: gẽtes idolis supplicãdo. — a ann⁹ dñi quatruor habet tẽpora. i. q̃ttuor euã gelia: duodecim menses. i. duodecim apl'os. — p̃dicare. iudicij. — a impleta ẽ in hoc: qꝛ sicut illa predixerat ⁊ ma/ gna faciebat: ⁊ maiora euangelizabat. — tñ. scribe ⁊ pharisei inuidentes. Be. ma/ gna cecitas eũ quẽ verbis ⁊ factis xp̃m eẽ cogno/ scũt: ob solã generis noticiã cõtemnũt qꝛ apud se nutritũ ⁊ per etatũ tẽpora ꝓfecisse viderant. — a qd ꝓuerbiũ cõtineat aperit. s. quãta a. f. — a quasi non credim⁹ quod incerta fama vulga/ uit cũ apud nos nihil tale feceris: qbus couenien tius talia impendenda erant beneficia. — quasi dicat: ideo non operor inter vos: qꝛ vos increduli: non qꝛ patriam oderim: cui beneficiuꝫ mec natiuitatis contuli.

de eo. a Spũs domini sup me ⁊c. Hoc scribiẗ Esa. lxj. ꝫ tamen in translatiõe nostra mutantur aliqualiter verba: lꝫ sit eadem sñia. Lucas autẽ hic allegat scripturã ꝓut habe tur in translatiõe. Lxx. Circa qꝺ sciendũ ꝙ iudei expectãt illa q̃ ꝓmittunẗ eis: Esa. ca. p̃dicto: impleri p messiã quem expectant futurũ ⁊ dominatuꝝ toti mũdo tpaliter: ⁊ educturũ iudeos de captiuitate et positurũ eos i ma/ xima glia ⁊ honore sup oẽs gentes: sed quia tempus aduẽtus xp̃i iam transijt. ideo christus hunc locum ꝯuenienẗ de seipso exposuit. dicẽs: Spũs dñi super me ⁊c. i. me dedu/ cens: qꝛ humanitas xp̃i organũ est ipius diuinitatis ꝯiunctũ. ⁊ ĩdo in oĩbus mouebatur ꝯm diuinitatis i stinctum. b Eo ꝙ vnxit me. ab i stanti ꝯceptionis plenitudine gr̃e. Ex hoc eni ꝙ humanitas xp̃i deita ti ꝯiungiẗ plenitudine gr̃e repleẗ: ꝯm ꝙ dr̃ Joh. j. Uidim⁹ eũ q̃si vni/ genitũ a patre plenũ gr̃e ⁊ veritat͛. c Euãgeliçare pauperibus misit me. i. humilib⁹ q̇b⁹ sua doctrina ꝓ/ ficit: nõ supbis. d Sanare cõtri. corde. ꝯtritis p pniãꝫ datur gr̃a sa/ nãs vulnera pctõꝝ. e Predica re captiuis re. i. detẽt͛ in lymbo ad q̇s descẽdit ⁊ eos inde eripuit. f Et cecis visũ. i. gẽtilib⁹ excecatis p errorẽ verã dei cognitiõeꝫ: ꝯm ꝙ dixit Symeon s̃. ij. de xp̃o: Lumẽ ad reuelationẽ gẽtium ⁊c. g Di mittere ꝯfra. ⁊c. a pondere legis re laxãdo. de q̃ dr̃ Act͛. xv. Cur tenta tis imponere iugũ sup ceruices di/ scipuloruꝫ qꝺ neq; nos nec patres nr̃i portare potuim⁹? h Predica re an. do. acce. iste ẽ ann⁹ passionis xp̃i q̃ de⁹ placat⁹ ẽ hũano generi so/ luta emẽda p̃mi peccati. i Et diẽ retri. i. diẽ iudicij: in q̃ vnicuiq; re/ tribueẗ ꝯm opa sua. k Et cũ pli. li. Hoc fecit ad ostẽdẽdũ ꝙ libri sa/ cre scripture sũt reuerẽter tractãdi: vñ ⁊ iudei hãc reuerẽtiam faciũt li/ bris veteris testamẽti ꝙ nullo mõ sederẽt iuxta illos: sedẽdo ita alte sic illi sũt positi. ex q̃ patꝫ ꝙ illi chri stiani sũt valde rephẽdẽdi q̇ nõ so/ lũ libros veter͛ testamẽti ꝫ etiã no/ ui: etiã sacre euãgelia ita irreuerẽẗ tractãt ⁊ irreuerẽti⁹ q̃ȝ libros gen/ tiũ dãnatoꝝ. Aliq̇ etiã theologi di cta eoꝝ cũ maiori põdere ⁊ certiori quotatione allegãt i ꝯmonib⁹ suis ⁊ in scholis q̃ȝ dicta xp̃i ⁊ apl'oꝝ. l Et sedit. vt exponeret mature qꝺ stando lege rat reuerẽter ⁊ deuote. m Et oĩm in syna. ocu. erãt intẽ. in eũ. qꝛ i facie ei⁹ q̇dã fulgor diuine gr̃e relucebat aĩos in/ tuentiũ attrahebat. n Cepit autẽ dicere ad illos: qꝛ ho/ die ipleta ẽ hec scriptura ⁊c. scꝫ in ipo: vt ptꝫ ex p̃dictis. o Et oẽs testimoniũ illi dabãt. videlꝫ ꝙ illa scriptura i co eẽt impleta. p Et mirabãẗ in ꝟbis gr̃e. i. gratiosis. q Et dicebãt. Hic ꝯñter describiẗ emulatio ꝯtra eũ. Licet enĩ illi de naçareth p̃mo recepissent ꝟba ei⁹ reuerẽter ⁊ gra tiose: vt dictũ ẽ. tñ postea moti sũt ꝯtra eũ ex inuidia despi/ ciẽtes eũ ꝓpter pauptatẽ parentuꝫ: qꝛ lꝫ essent nobiles: vt supra dictũ ẽ ca. ij. tñ erant paupes: vñ dicebãt despectiue. r Nõne hic est fili⁹ ioseph. vt patꝫ Matth. xiij. et Marc. vj. ꝓpter qꝺ pauca miracula fecit ibi: qꝛ erant indigni: vt ibi dr̃. Unde et eorũ inuidia intantũ ꝓcessit ꝙ miracula ei⁹ dicebãt esse falsa. ⁊ hoc est qꝺ subdiẗ: s Utiq; dicet͛ mi hi hãc silitudinẽ. i. obiectionẽ a silitudine sumptam. t Medice cura teipm. Sicut enĩ medic⁹ ver⁹ citi⁹ et libẽti⁹ seipm curat ⁊ alios ad se pertinẽtes q̃ȝ extraneos: ita dice/ bãt ei: si tu faceres vera miracula citi⁹ faceres ea iter ꝓpin/ quos tuos ⁊ in ciuitate tua q̃ȝ iter extraneos. Sꝫ ipe conse quẽter rñdit ꝙ nõ dimittebat inter eos facere miracula ex

Esa. 61. a De sacra vn. c vnicõ cira me/ dium. — D — Mar. 6. a Joh. 4. f — Mat. 13. g Joh. 6. e — Mat. 13. g Mar. 6. a Deiureiu. c. et si xp̃s. ꝫ. angel⁹

 impotẽtia

a In diebꝰ helie. Be. Quasi non ē ꝯtrariū exemplo ꝓphetarū ꝙ vobis meis ciui/ bus fastidiosis diuina beneficia subtraho: qꝛ sicut tpe famis nemo in iudea ē dignꝰ repertꝰ hospitio helie: ſ extere gentis vidua ē quesita: q̄ a tāto ꝓpheta visitaret. Et sicut multis leprosis ibidē existētibꝰ solꝰ naaman syrus q̄ deuote q̄siuit est curatꝰ: sic ⁊ vos modo q̄ me ex inuidia spernitis sup̄no munere estis ꝑuati: nō causa mee ipotē/ tie vel inuidie. In diebꝰ helie. In q̄bus helias est operatus.

3. Re. 17. a — Vel qꝛ diē faciebat illis q̄ in eiꝰ opibꝰ lucē videbāt grē sp̄ūa/ lis: ⁊ ꝯuertebant ad dn̄m. Et ideo aperiebat celū vidētibꝰ di/ uina mysteria. claudebat qn̄ fames erat: qꝛ nlla erat cogno/ scēde diuinitatis vbertas. — Ki. q. 1. et si chriſtus. — b Viduā. Be. Vidua ad quā helias mittit: gentiū figurat eccl'iam: q̄ a suo ꝯditore diutiꝰ deserta populū recte fidei nesciuit q̄si pauperem filiū egena stipe nutriebat. i. ꝟbo secularis sciētie absq̄ humilitatis fru ctu docebat: q̄ bn̄ in sarepta sidonioꝝ fuisse dr. Sidonia enī venatio inutilis. Sarepta incendiū vl' angustia panis inter/ pretat. Quibꝰ oibꝰ gētilitas exprimit: q̄ inutili venatiōi de/ dita. i. lucris ⁊ negocijs seculi seruiēs: incēdiū carnaliū cupi ditatū panisq̄ sp̄ūalis angustias patiebat: donec helias. i. ꝓpheticus sermo mittit ad eū q̄ ī iudea fame periclitabat. clausa celi ianua: id ē cessante scripturarū intelligētia ꝓ ꝑfi/ dia iudeoꝝ. Venit ergo ꝓpheticus ſmo ad eccl'iam: vt rece/ ptus pasceret ⁊ reficeret corda credētiū. Vbi ꝑus panis spi/ ritualis erat in angustia: ibi farina ⁊ oleū ore ꝓphetico bene dicit. i. fructus et hilaritas charitatis vel gr̄a dominici cor/ poris ⁊ vnctio chrismatis indefectiuo verbi celestꝰ munere fecundat: ⁊ hactenꝰ hec munera apud eccl'iam nō deficiunt. Hec mulier mysticū panē factura duo ligna colligit: in q̄ fi/ gurā crucis exprimit: in q̄ nobis vite eterne p̄parat panis. c Naaman syrus. Be. Naaman q̄ decor īterp̄tat populū significat nationū: olim ꝑfidie scelerūq̄ lepra maculosū: sed sacramento baptismi ab omni mētis ⁊ corporis feditate pur/ gatum: qui capte consilio puelle: id ē sup̄ne inspiratiōis gra/ tia quā iudeis seruare non valentibꝰ rapuere gentiles: cōmo nitus: septies lauari iubet: quia illud baptisma saluat qd̄ se ptiformi spiritu regenerat. Unde caro eiꝰ post lauacrū sicut pueri apparuit: qꝛ mater gratia omnes in vnā parit infātiā. Vel factus ē vt puer: id est exuto veteri homīe cōformatꝰ est

Esa. 9. c — christo. de quo dicit: Puer natus est nobis: ⁊ filius datꝰ est nobis. Partē sancte terre secū tulisse dicit: qꝛ oportet bapti ꝣatos dominici corporis ꝑticipatiōe cōfirmari. d Et eie/ cerunt. Be. Q dn̄s de eis supradixerat: hoc ip̄e de se verum esse facto ostenderūt: qꝛ eijciunt extra ciuitatē nec salutē me/ rent qui saluatorē pellunt de suis finibus. e Et duxerūt ⁊c̄. Be. Peiores iudei discipuli: diabolo magistro. Ille ver

Mat. 4. a — bo ait: Mitte te deorsū. isti facto mittere conant. Sed illorū mente mutata subito vel obstupefacta descendit: qꝛ adhuc il lis locū penitentie reseruat: ⁊ quia nōdū venerat hora passionis: nec elegerat hoc ge nus mortis. Q capit a paucis ⁊ tenetur volūtatis ē: ꝙ a populo non tenet ſ trāsit: maiestatis est. A paucis voluit crucifigi vt nō multorū esset sacrilegiū: sed in actores crucis inuidia retorq̄ret ⁊ a paucis affigeret ꝓ oibꝰ moriturꝰ. Beda. Dicit ꝙ cū dn̄s de manibꝰ illoꝝ elapsus ꝑ mediū illoꝝ de rupis vertice descēderet: atq̄ sub ipsa rupe lateret: subito ad tactū vestis illiꝰ saxū illud subterfugit: ⁊ ad instar cere resolu tum quēdā sinū q̄ dominicū corpꝰ reciperet effecit. tante vtiq̄ capacitatis: quante ip̄m corpꝰ extitit quātitatis. in q̄ vsq̄ hodie vniuersa liniamēta ⁊ ruge vestis que a tergo dn̄i fuerāt: veluti diuini sculptoris exp̄ssa manu seruāt f Et descēdit ⁊c̄. Be. Nec indignatiōe cōmotꝰ: nec scelere offensus: nec iniuria violatꝰ: iudeā deserit. ſ memor clemētie: nūc docēdo: nūc liberādo: nūc sanando: in fide plebis corda demulcet. Q sabbatis maxime sanat ⁊ docet: se nō sub lege: sed supra legē esse docet: nec soluit lex si fit renouatio homīs iam labentis. g Sabbatis. Be. Sabbatis dn̄ice medicine opa cepta significant ibi nouam creaturā incipere vbi vetus creatura ante desinit: ī quo etiā se creatorē ostēdit: q̄ opa opibus intexit: ⁊ prosequit opus qd̄ iam ceperat. Incipit aūt a minoribꝰ vt ad maiora ꝑueniat. liberare a demone etiā hoīes possunt: ſ in dei ꝟbo resurrectionē mortuis imperare solius diuine ē potestatis. h Quia in ptāte. Be. Sermo doctoris in ptāte fit: cū cūcta q̄ docet operat. Qui enim facto destruit qd̄ p̄dicat: cōtemnit. Vel ſm alium euangelistā erat docens illos sicut pote/ statē habens: ⁊ nō sicut scribe qui de p̄ceptis legis alios docebāt. sed iesus quasi au/ ctor ⁊ impletor legis vel mutabat vel augebat. i Et in synagoga. Be. In synago ga ē hō habēs spiritū īmūdum: qꝛ spiritūsāctū amiserat. Introierat enī diabolꝰ vn̄

Mystice — xp̄s sp̄ūaliter exierat. Mystice. Homo in synagoga habens demoniū: populꝰ est iu deorū q̄ adeo improbi vt negent quem diabolus cōfitetur. k Et exclamauit ⁊c̄.

Moralit — Moraliter. Omnis amaritudo ⁊ ira ⁊ clamor: īmundi sp̄ūs furor ē. Fornicatio: im/ mūdicia: ꝯcupiscentia mala: auaricia: febris illecebrose carnis est. l Sine. Bed. Paululū a me vexando quiesce cui nulla ē societas cū nr̄a fraude. m Quid no/ bis ⁊c̄. Be. Extorta ꝯfessio nō habet meritū. ſ ē veluti fugitiui ſui: q̄ post multū tp̄s vidēs dn̄m suū: nihil aliud nisi de ꝟberibꝰ dep̄cat. Sic demones ad se vindicādos dn̄m venisse credētes: p̄sentia illiꝰ tormentant. n Jesu naçarene ⁊c̄. Bona natu/ ra q̄ deum cōfitet: mala operatio diaboli q̄ deo aduersatur. Nota ꝙ nomē iesu na çareni ab euāgelista diabolus primus dixisse inducitur: qꝛ est huius impudentie: vt

inter hoīes

---

est ī patria sua. † In veritate dico
a vobis: multe vidue erāt in diebꝰ
helie in isrl' qn̄ clausū ē celū ānis
tribus ⁊ mēsibus sex: cū facta eēt
fames magna in omni terra: et
ad nullā illaꝝ missus ē helias: ni/
b si ī sarepta sidonie: ad mulierē vi/
duā. † Et multi leprosi erāt ī israel
sub heliseo ꝓpheta: ⁊ nemo eorū
c mundatꝰ est nisi naaman syrꝰ. Et
repleti sūt oēs ī synagoga ira hec
d audiētes. Et surrexerunt: et eiece
e rūt illū extra ciuitatē: et duxerūt
illum vsq̄ ad sup̄cilium montis
supra quem ciuitas illorum erat
edificata: vt p̄cipitarēt eum. Ip̄e
autem transiens per mediū illo
f rum ibat. Et descendit in caphar
naū ciuitatem galilee: ibiq̄ doce
g bat illos sabbatis. Et stupebāt ī
h doctrina eius: qꝛ in ptāte erat ser
i mo ipsius. Et ī synagoga erat hō
k habēs demoniū īmūdū: et excla
l mauit voce magna dicēs: Sine:

a ſ que cōmunicatio xp̄i ad belial: ſ nobis tor menta et tibi gloria.

m n quid nobis ⁊ tibi iesu naçarene?

---

impotētia vel falsitate aliq̄: ſ ex eorū malicia: ⁊ ad h̄ inducit sacre scripture exēpla. cū subdit: a In ꝟitate dico vob. Multe vidue erāt in diebꝰ helie ī israel qn̄ clausū ē celum orationibꝰ he/ lie: vt habetur iij. Regl'. xvij. vbi ista histo/ ria diffuse tra/ ctat q̄ hic bre/ uiter ponit. b Et ad nullā illarū missus ē helias. qꝛ non erant ita deuo te sicut illa mu lier gentilis sa reptana: et qꝛ helias ꝑsecuti/ onē patiebat ī terra isrl' q̄ de/ buisset sibi esse grata. c Et multi le/ prosi erant in isrl'. ⁊ nemo il/ loꝝ mūdatꝰ est ꝓpter eorū in gratitudinē er ga deum: qꝛ re gnū israel de/ clinauerat ad idolatriā colē/ do vitulos au reos quos fece rat hieroboā. d Nisi naa/ man syrꝰ. cuiꝰ historia ponit. iiij. Regl'. v. vbi describit bonitas eiꝰ an te curationē. cū dr: Per il/ lū enī dedit de us salutē syrie ⁊ post curationē fuit adhuc melior ⁊ valde gratꝰ deo ⁊ heliseo: vt habetur ibidē. e Et repleti sūt omes ī syna/ goga ira. qꝛ p̄ponebat eis gentiles q̄s abominabant sicut canes. f Et eie cerūt illū extra ciuitatē. tāq̄ dignum morte vt illū interficerēt: vt ptꝫ ī lr̄a. g Ip̄e aūt transiēs ⁊c̄. virtute diuini tatis qua poterat sic se seruare illesum qn̄ volebat. Dicit aūt Beda ꝙ cū do/ minꝰ de manibꝰ eoꝝ elapsus de verti/ ce mōtis descenderet ⁊ sub rupe latere vellet: subito ad tactum dn̄ice vestis saxū illud subterfugit: ⁊ instar cere so/ lutū quēdā sinum effecit. i. cōcauitatē: in quo dn̄icū corpus reciperet: in quo loco oīa lineamenta ⁊ ruge vestis ⁊ ve stigia pedū in rupe apparent adhuc si cut testant qui viderūt. h Et descē/ dit in capharnaū. vt impenderet alijs doctrinā sacram qua illi de naçareth erant indigni. i Et stupebant in do ctrina eius: qꝛ in ptāte erat sermo ipsi/ us. s. miracula faciēdi vt ptꝫ ex sequē/ tibus. k Et ī synagoga erat ⁊c̄. Hic ꝯn̄ter describit doctrine xp̄i cōfirma/ tio ꝑ miracula xp̄i. sic enī illa q̄ꝝ cog/ nitio subest naturali facultati intelle/ ctus ꝯfirmant eē vera ꝑ reductionem ad p̄ma principia: sic ꝟitas illorū que trāscēdūt naturalē facultatē ītellectꝰ de q̄bꝰ erat doctrina xp̄i: ꝯfirmat per opatiōes

3. Re. 17. b — 4. Re. 5. b

Heb. 3. a ꝯ inter hoīes aliqͩ prius vsurpet ⁊ ad homines quasi nouū defe rat: quo errorē sue potentie incutiat. In Genesi etiā diabolꝰ pri mus deum noīauit. a Scio te qꝛ ⁊c̄. Per opa potuit ꝓbari filiꝰ dei. Sed nōne dixit apl'is: Maiora facietꝭ? Solutio ꝑ ope ra. i. modū opationis. Alij dicebāt: In noīe iesu xp̄i ⁊c̄. Ip̄e di cebat: tibi dico ⁊c̄. b Obmutesce. Be. Quia ꝑ linguā serpētinā pmo ītrauit morſ ī mūdū: priꝰ lingua serpētina obcludit: ne virꝰ vltra spargat. Deinde femia q̄ pma seducta ē a carnalis ꝯcupiscētie febre ē curata. Tertio vir q̄ dicta ꝯiugꝭ audiuit a lepra curat. c Et cum ꝓie. Be. Curandus ꝑmittit a demone ī mediū ꝓijci: vt virtꝰ patefacta plures ad salutem īuitet. Beda. Marcꝰ ait: Et discerpēs eū spūs īmūdus: ⁊ exclamās voce magna exijt ab eo. Et h̄ ē quod lucas ait: Et cū ꝓiecisset eū in mediū. Sꝫ nihil nocuit illa iactatio: nec eū debilitauit: sicut solēt exire demones q̄busdā mēbris amputatꝭ vl' euulsis. Unde etiā ꝓ tā integra restauratiōe etiā nō credētes āmirant.

Moralit. Beda. Moralit. Homo a demonio liberat: cum animꝰ ab īmūda cogitatiōe purgat. femina a febribꝰ curat: cū caro a cōcupiscentie feruore refrenatur. d Et virtute. Non vt homies q̄ in verbo dei demonia eijciunt: ſ; ꝓpria potestate ꝟtutes operatur. e In domū simonis ⁊c̄. Domus petri: circūcisio ē eius apostolatui commissa. Socrus ē synagoga: que quodā modo mater ē eccl'ie petro cōmisse. Hec febricitat: quia inuidie estibus laborabat ꝑsequens ecclesiā. Sed iesus stans sup eam sanat: quia vbi timor dei incipit esse: talis estuatio solet recedere. f Et rogauerūt. Be. Modo saluator rogatus: modo non rogatus curat. ostendēs se cōtra vitiorum quoqꝫ passiones ⁊ p̄cibꝰ fideliū semp annuere: et ea nōnūqꝫ que ipsi nō in se intelligunt: vel intelligenda dare: vel pie petētibꝰ etiaꝫ nō intellecta dimittē: Ut delicta q̄s ītelligit:

Ps. 18. ab occultis meis mūda me dn̄e. g Surgēs. Be. Naturale est febricitātibꝰ incipiente sanitate lassescere: ⁊ molestiā egritudinis sentire. Sed sanitas q̄ dn̄i dat imperio: tota simul redit: ⁊ etiā eo robore firmat vt suis adiutoribꝰ ꝯtinuo ministrare sufficiat: ⁊ iuxta leges tropologie mēbra q̄ seruierāt īmūdicie: seruiant iusticie. h Cū aūt sol occi. Be. Solis occubitꝰ passio xp̄i ꝑ quā plures sanant demoniaci q̄ꝫ ante viuens in carne egrotos sanauerat: quia in carne viuens paucos iudeoꝝ docuit: post resurrectionē gētibꝰ apparuit. i Tu es filiꝰ dei. Be. Cum ieiuno fatigatū diabolꝰ videret verū hoīem intellexit: sꝫ qꝛ tentādo nō p̄ualuit vtrum etiam dei filius esse dubitabat. Nunc ergo per signorum potētiam iam certior effectꝰ: filium dei arbitrabatur. Non ergo eum ideo crucifigit: vt filium dei ignoret: sed quia eius morte se damnandum non preuidet.

1. Co. 2. b Hoc enim mysteriū a seculis est abscōditum: Quia si cognouissent dominū glorie nunqꝫ crucifixissent. k Et increpans nō sinebat. Beda. Ideo prohibet loqui: ne dum aliquis audit vera predicantem sequatur errantē. Improbus enim magister veris falsa ꝑmiscet: vt specie ꝟitatis testimoniū fraudis obtexat.

Mystice l Facta autem die. Mystice. Manifestata luce resurrectiōis: a credentiū turmis requiritur: et in gentium deserto inuentus ne abeat retinetur. Ca. V

Actū ē aūt. Nec tpe nec loco turba a studio sanādi cohibet: vesper incūbit: ⁊ tamē sequitur: stagnū occurrit

ꝯ ⁊ turba

ꝯ vehementer opinor.

a Venisti ꝑdere nos. Scio te qꝛ sis sanctꝰ dei. Et increpauit illum ie

b sus dicēs: Obmutesce: ⁊ exi ab il

c lo. Et cū ꝓiecisset illū demoniū ī

ꝯ nullū membrum amputauit.

mediū: exijt ab illo nihilqꝫ illū nocuit. Et factus est pauor in omnibus: et colloquebātur ad inuicē

ꝯ res digna verbo.

dicentes: Quod est hoc verbum

d quia in potestate ⁊ virtute imperat īmundis spiritibus et exeūt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locuꝫ regionis. Surgēs autē iesus d' synagoga: introiuit

e in domū simonis. †Socrus autē † simonis tenebatur magnis febri

a ꝯ alij euangeliste non dicunt ꝙ rogassent.

f bus: et rogauerunt illuꝫ ꝓ ea. Et stans super illaꝫ imperauit febri:

g et dimisit illam. Et continuo sur

h gens ministrabat illis. Cū sol au † tem occidisset omēs qui habebāt infirmos varijs languoribus ducebant illos ad euꝫ. At ille singu

ꝯ misericordie.

lis manꝰ imponēs curabat eos. †Exibāt autē demonia a multis:

i clamātia ⁊ dicentia: qꝛ tu es filiꝰ

k dei. Et increpās nō sinebat ea lo

l qui: qꝛ sciebaut ip̄m esse xp̄m. Fa † cta aūt die egressus ibat in desertū locū ⁊ turbe reqrebāt eū ⁊ venerūt vsqꝫ ad ip̄m: ⁊ detinebāt illū ne discederet ab eis. Quibꝰ ille ait: Quia ⁊ alijs ciuitatibꝰ oportet me euangeliçare regnuꝫ dei: quia ido missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee.

Caplm: V

m F †Actum est auteꝫ cū tur a

opationē miraculoꝝ q̄ a solo deo possūt fieri. ⁊ ido cū inducūt ad ꝯfirmatiōeꝫ alicuiꝰ doctrine ostēdit eē vera cū deꝰ testis eē nō possit alicuiꝰ falsitatꝭ. igit ad h̄ inducūt h̄ duo miracula ī speciali. Primū ē de demoniaco curato. Scd'ꝫ de socru petri a febribꝰ curata. ibi: Surgēs aūt de synagoga. tertio multa ponūt ī generali. ibi: Cū enī sol occubuisset oēs q̄ habebāt īfirmos ⁊c̄. Et ptꝫ snīa istaꝝ ꝑtiū vsqꝫ ad finem ca. ex dictis Marc. j. vbi ista posita sūt eodē ordine q̄ hic exposita. Ca. IIII

Moraliter. Iesus aūt plenus spiritusā. ⁊c̄. Seqͭ. † Et agebat ī spū ī deserto. ꝑ h̄ significās ꝙ hoīes spūales cuiusmodi sūt religiosi debēt ī aspitate nutriri. nā acriꝰ solēt a demone tentari. Eccl. ij. Fili accedēs ad seruitutē dei sta ī iusticia ⁊ timore dei: ⁊ p̄para aīaꝫ tuā ad tētationē. Et h̄ significat cū dr̄ h̄ de xp̄o. † Et tētabat a dia. Per h̄ aūt ꝙ h̄ primo ponit tētatio de gula cum dicitur: c† Dic lapidi huic ⁊c̄. designat ꝙ hec tētatio occurrit homini. pmo qm̄ ab infantia. Scd'o ꝟo ponit tētatio de cupiditate terrenoꝝ cū dr̄: d† Et duxit illū diabolꝰ ī mō. ex. ⁊c̄. qꝛ tētationē gule seqͭ tētatio cupiditatis terrene. Tertio ꝟo ponit tētatio de p̄sūptione cum dr̄: † Et duxit illū in hierl'm ⁊c̄. nā tētatio q̄ quis de meritis suis p̄sumēs exponit se ꝑiculis non ē nisi post plurima tpa. g† Et venit naçareh vbi erat nutritꝰ ⁊ intrauit ſm ꝯsuetudinē suaꝫ die sabbati in synagogā ⁊c̄. Per h̄ ostēdit ꝙ p̄dicator euāgelij debet diebꝰ dn̄icis et festiuis ppl'o p̄dicare ⁊ xp̄i mysteria nūciare. m† Et oīm ī synagoga oculi erāt intēdētes ⁊c̄. nā illi q̄ sūt merito d' numero fideliū: audiūt deuote ꝟbum diuinū. ſ; de indeuotis subdit: q† Et dicebāt: nōne hic ē filiꝰ ioseph? h̄ aūt dicebāt ꝯtēptibiliter ꝑ q̄s significant illi q̄ sermonē audiūt vl' lectiōeꝫ nō ad suā edificationē ſ; ad p̄dicatoris vel lectoris derisionē. ꝓpt qd' arguunt a xp̄o ꝑ duas historias veteris testamēti quaꝝ sensus moralis positꝰ ē. iij. ⁊. iiij. Regꝭ. in locis suis. e† Et repleti sūt oēs ī synagoga ira ⁊c̄. ꝑ istos significant illi q̄ p̄dicatores ꝟitatꝭ ꝑsequūt: eo ꝙ dicūt eis displicētia. g† Ip̄e aūt trāsiens ꝑ mediū illorū ibat. nō ꝑcutiēs illos aut impellēs: necqꝫ aliquo modo se vindicās. in h̄ docēs p̄dicatores euangelij vt nō querāt vindictā de iniurijs factis sibi. k† Et ī synagoga erat homo habens demonium ⁊c̄. ꝑ h̄ aūt ꝙ xp̄s īcrepauit demonē q̄ suā ptātem confitebat ⁊ sanctitatem ei silētiū imponēs: docuit nos fugere laudē turpiū ꝑsonaꝝ: qꝛ sicut dicit Seneca libro de ꝟtutibꝰ: Tā triste tibi sit laudari a turpibꝰ q̄ꝫ si lauderis ob turpia. † Socrus autē simonis tenebat magnis fe. ⁊c̄. ꝑ quam significat persona iracundie calore aut concupiscentie laborās: super quam stat iesus cum istas passiones mitigat ⁊ tunc ei deuote ministrat. † Cum aūt sol occidisset omnes ⁊c̄. per hoc significauit ꝙ passio sua in qua iusticie sol occidit futura erat medicina omnis spūalis infirmitatis. † Facta autem die egressus ibat in desertum locū. dans in hoc exempluꝫ p̄dicatoribꝰ reuertēdi ad solitudinem contemplationis post laborem predicationis: et vt gratias deo agant de profectu preterito ⁊ se disponant pro futuro.

†De pe. di. 1. c. voluissent. §. xp̄s et. di. 6. c. 1 §. quid enī

B

†Mat. 3. B

A

†Mat. 4. B

a F Actum est autem cum. Descripta predicatione christi ⁊ eius confirmatione: hic cōsequenter describitur conuersio aliquorum ad ipsum. et primo describitur eorum vocatio ad discipulatum christi. secundo eorum promotio ad apostolatum. sequenti capl'o. ibi: Factū Ca. V

 est autē

❡ ꝛ turba vꝛget: ꝛ ideo ascendit in nauim petri. a Sec⁹ stagnū. Be. Stagnū p̄sens seculū designat. Dn̄s aūt iā nō in stagno quasi iā nō in carne passibili: sed sec⁹ stagnū: qꝛ in ea carne in q̄ passus ē stabilitatē ꝑpetue quietis adijt. b Geneçareth. A ꝓprietate loci q̄si generās aurā: qꝛ crispantib⁹ aquis de se auram emittit. c Vidit duas na. Bed. Due naues: circūcisio ꝛ ꝓpuciū q̄s videt: qꝛ ī vtroqꝫ ꝑp̄lo nouit q̄ sunt ei⁹: quoꝝ corda a fluctib⁹ seculi ad future vite tranquillitatē: quasi ad lit⁹ misericorditer vidēdo ꝓuehit. d Piscatores. Doctores ecclesie retib⁹ fidei cōp̄hēsos: ꝛ de ꝓfundo ad lumē elatos: terre viuentium q̄si litori pisces ingerūt. e Lauabāt retia. Lota retia plicat q̄ intermisso p̄dicādi officio q̄d alios docuit ip̄e īplere satagit. f Que erat si. Nauis simonis: primitiua ecclesia circūcisionis: de cui⁹ auctoritate docet gētes vsqꝫ hodie.

Act. 4. f Que bn̄ vna: qꝛ multitudinis credētiū erat coꝛ vnuz ꝛ aīa vna. Hec nauis apud mattheū fluctuat: in q̄ attēdiṫ principiū eccl'ie: qn̄ trepidantib⁹ discipulis xp̄s adhuc dormit: qn̄ petr⁹ suis meritis firm⁹. alienis turbaṫ qn̄ iudas ꝓditor adhuc est īmixt⁹. Lucas dicit: piscib⁹ repleri: qꝛ ad finem eccl'ie respexit: vbi fructus exuberat: vbi ꝑfectis ī fide xp̄s vigilat: vbi ꝑfidia ꝓditoris cessat: vbi ꝑfecta dilectio. g Rogauit euz. Be. Qꝛ primo rogat nauim a t̄ra reduci pusillū: significat vel tēperate vtendū verbo ad turbas vt nec terrena eis p̄cipiaṅt nec a terrenis ī ꝓfunda sacramentoꝝ recedāt: vt ea penit⁹ non ītelligant. Vel prius in ꝓximis regionibus gentibus p̄dicandum. Sed dum dicitur petro: duc in altum ad remotiores gentes quibus postea predicatum est pertinet. h Duc in altum ꝛc. Ambro. Et si alijs imperatur vt laxent retia: soli petro dicitur: Duc in altum: id est in profundum disputationum: vt quādo de eterna verbi generatione disseriṫ: q̄ nō visu: sꝫ sola fide attingiṫ: vl' quando de xtute resurrectiōis: vel de spiritussācti ꝓ fluētib⁹ donis instruiṫ ecclesia ꝛ armatur. i Laxate retia. Be. Retia sunt xboꝝ cōplexiōes: ꝛ quasi q̄dā orationis sin⁹ ꝛ disputationū recessus: q̄ q̄s capiūt nō amittunt. Unde ꝛ retia q̄si retinētia sunt vocata: q̄ captos nō perimūt sꝫ reseruāt. k In xbo aūt tuo. Beda. Nisi in xbo g̃re laxata fuerint instrumēta disputationū: frustra p̄dicator vocis sue iaculū mittit. Quia fides populoꝝ nō in sapiētia xbi cōpositi: sed diuine vocationis munere ꝓuenit. O vacua p̄sumptio: o humilitas fructuosa. Qui nihil an̄ ceperant: magnā in verbo concludunt multitudinē. Rumpiṫ rete ꝓ multitudine pisciū: qꝛ modo cum electis tot reprobi intrant: q̄ ip̄am ecclesiam heresibus scindant. Rumpitur rete: sed nō labitur piscis: qꝛ dn̄s suos seruat: etiā inter ꝑsequentiū scandala. l Rumpebaṫ. In eccl'ia circūcisionis rumpiṫ rete: qꝛ non tot intrant de iudeis q̄t apud deū ad vitā erant p̄ordinati. Alia ergo nauis: id ē eccl'ia de gētib⁹ succedit: q̄ electos ad salutē colligit: qui nō intrant nisi rupto rete: qꝛ ante iudas ꝓditor: ante simon magus: ante ananias ꝛ saphyra: ante multi quos ioh̄es antichristos vocat: abierūt retrorsū: q̄ꝫ paulo vel barnabe cōmittaṫ apostolat⁹ gētium. m Et impleuerūt. Be. Hec impletio vsqꝫ ī finē seculi crescit. Sꝫ implete merguṅt. i. in submersione p̄muṅt nō tn̄ pericIitaṅt sic vt mergāṫ. Mergi eni ē hoīes ad prauitatē seculi de q̄ elati fuerāt redire. Quales etiaꝫ petr⁹ adhuc ī infirmitate posit⁹ h̄ loco demōstrat. Vn̄ sequiṫ: Qd̄ cū vidisset si. pe. ꝛc. qꝛ carnales in eccl'ia sp̄ualib⁹ rectorib⁹ in q̄b⁹ ꝑsona xp̄i eminet honorē q̄dem exteri⁹ deferūt ꝛ specietenus humiliāṫ sub illis: sꝫ tn̄ morib⁹ nō voce ɔtradicūt ꝛ nolūt ab illis gubernari: q̄ꝝ vita ꝛ p̄dicatio ip̄oꝝ cōtraria ē voluntati. n Stupor eni circūdederat euꝫ ꝛc. Excusat petrum: nō studio malicie: sed ex humano defectu hoc dixisse. Ammirabatur autem diuina dona: et quo plus meruerat hoc p̄sumebat minus. Et talis humilitas meretur piam domini consolationem. o Noli timere ꝛc. Beda. Non recedit: sed ad litus producit: et viuificandi potestatem tribuit. In quo significatur q̄ spirituales viri ꝛ si peccatis turbarum commoti: non tamen debent habere voluntatem dimittendi ecclesiasticum munus vt securius et tranquillius viuant. Nemo de sue conscientia culpe tremens: vel de aliorum innocentia stupens: sanctitatis iter formidet aggredi. p Ex hoc iam homines eris capiens. Beda. hoc ad ipsum petrum specialiter pertinet: cui exponitur: quid captura significet piscium. Sed sicut tunc ꝑ retia pisces sic ꝑ verba aliqn̄ capiet: in quo petro est typus totius ecclesie.

Marginalia: B; 24. q. 1. nō turbatur in fi.; C

❡ Relictis

❡ cōuent⁹ turbarum: fidē designat populoꝝ.

be irruerent in eum vt audirent

❡ q̄ magna fecit ī terra: trāsit ad mare: vt ꝛ ibi faciat: ꝛ dn̄s maris terreqꝫ appareat. ❡ legē.

a verbū dei ꝛ ip̄e stabat sec⁹ stagnū a
b c geneçareth. Et vidit duas naues †

❡ legem.

d stātes sec⁹ stagnuꝫ: piscatores au b

❡ a naui in litus.

e tē descenderāt ꝛ lauabant retia.
Ascendens autē in vnam nauim c
f g que erat simonis: rogauit eum a

❡ ab amore terrenorum.

terra reducere pusillū. Et sedens
docebat de nauicula turbas. Ut
cessauit aūt loqui: dixit ad simo-

❡ ad christū ascendēre in altum. ❡ qꝛ

h i nem: † Duc in altū: et laxate retia d†

boni ꝛ gentiles parati erant accipere legem.

vestra in capturā. Et respondēs

❡ sicut humilis.

simon dixit illi: Preceptor per to e

❡ ꝑ veterem legem laborantes nullum duximus ad vitam.

tam noctem laborantes nihil ce-
k pim⁹: in verbo aūt tuo laxabo re f
te. Et cum hoc fecissent: concluse

❡ pisces sunt q̄ hanc vitam enauigant.

rūt pisciū multitudinē copiosaꝫ.

❡ Nora. Rūpitur qui diuitias et paupertates non sustinet.

l Rūpebaṫ aūt rete eoꝝ et annue- g
runt socijs q̄ erāt in alia naui: vt
venirēt ꝛ adiuuarēt eos. Et vene

❡ qꝛ ecclesiam et synagogā cōuertit.

m rūt ꝛ īpleuerūt ambas nauiculas:
ita vt pene mergereṫ. Qd̄ cū vide h
ret simon petr⁹ ꝓcidit ad genua
iesu dicens: Exi a me dn̄e: qꝛ hō i†
n peccator sū. Stupor enim circū- k
dederat eum ꝛ omnes qui cū illo
erant: in captura piscium quā ce-

❡ circūdederat stupor.

perant. Similiter autem iacobū
ꝛ iohānē filios çebedei: qui erāt
socij simonis. † Et ait ad simonez l
o p iesus: Noli timere. Ex hoc iā ho- m†

❡ nondū eligitur in apostolatum: sed p̄dicitur: q̄ aliquando sit eligendus.

mines eris capiens. Et subducti n† o

---

est autem in dieb⁹ illis. Prima ī duas. quia p̄mo describiṫ vocatio petri cū alijs adiūctis sibi. sc̄do vocatio matthei. ibi: Et p⁹ h̄ exiuit ꝛ vidit iesus publicanū. Circa p̄mū p̄mo describiṫ discipuloꝝ vocatio seu cōuersio. sc̄do cōuersoꝝ ɔfirmatio. ibi: Et factū ē cū eēt ī vna ciuitatum. Circa p̄mū d̄r sic: Factū est aūt cū turba irruerēt ī eū: ꝓ nimia deuotione audiēdi ip̄m.

a Et ip̄e sta. ꝛc. lac⁹ magn⁹ est ꝑ quē trāsit iordanis fluui⁹: et qꝛ ibi extendūṫ aque in latitudīe magna: aliqn̄ vocaṫ stagnū aliqn̄ lac⁹: ꝛ aliqn̄ mare s̄m modū loquēdi hebraicū q̄ oīs ɔgregatio magna aquaꝝ vocatur mare: s̄m illud Gen̄. j. Cōgregatiōes qꝫ aq̄ꝝ appellauit maria. b Piscatores aūt descen. ꝛ laua. retia. amouētes īmūdicias vt retia plicarēt: qꝛ nullos pisces ceperāt: vt ꝑꝫ ex sequentib⁹. c Ascendēs aūt ī vnam nauim. vt ꝑp̄li plausum declinaret: ꝛ de naui ꝑp̄lm sedentē ī litore ɔueniēti⁹ doceret. d Duc ī altū. h̄ ē ad locuꝫ aq̄ mag⁹ ꝓfundū q̄ ē cōuenietior ad piscādū. e Preceptor per to. no. la. nihil cepimus. Q̄uis diligētiam magnā adhibuimus. f In ver. aūt tuo la. rete. i. cōfidēs in virtute xbi tui. g Rūpebaṫ āt re. eo. Ex q̄ ꝑꝫ duplex miraculū qꝛ nō solū ceperāt magnā multitudinē pisciū supra modū solitū ꝛ possibilē ꝑ viā humanā: s̄ etiā illa multitudo tenebaṫ ī rete rupto. ideo subdiṫ: h Qd̄ cū vi. simon pe. ꝓci. ad ge. iesu. ꝓpter p̄dicta miracula facta dicēs: i Exi a me dn̄e qꝛ hō peccator sū. reputabat eni se indignū p̄sentia tā sācte ꝑsone. k Stupor eni circū. eū. i. admiratio magna ꝓpt̄ facta xp̄i insolita. l Et ait ad si. ip̄m cōsolādo. m Noli ti. ex h̄. i. decetero. n Iā eni hoīes capiens. ꝑ sanā doctrinaꝫ trahēdo ad vitā beatā. Verbū enim dei hamo piscatoris compaṫ: qꝛ sic̄ ham⁹ nō capit piscē nisi ab ip̄o capiaṫ: sic nec xbū dei capit hoīeꝫ ad vitā eternā nisi ip̄m xbū mēte ip̄ius capiatur. o Et subdu. ad ter. na. relic. om. se. sunt euꝫ. scꝫ simon petrus et alij q̄ erant cum eo. Et lꝫ andreas h̄ n̄ noīeṫ: tn̄ ītelligiṫ ibi fuisse s̄m q̄ dicit Aug. vt h̄r ex xbis Mat. iiij. ꝛ Mar. j.

Marginalia: † Mat. 4. Mar. 1.

dicūt

a Relictis oib⁹. Be. Mystice finem seculi significat quo ab hui⁹ mūdi salo q̄ xp̄o inheserint: penitus sunt recessuri. b In vna ciui. Hic duo aduent⁹ in capharnaū notanť. Primus incarcerato iohāne qn̄ fecit continue illa tria miracula. Secūdus qn̄ descēdit d' mōte electis ap̄lis: qn̄ fit istud miraculū de leproso. c Vir plen⁹. Ambro. Be. Quarto signo ex q̄ i capharnaum venit iste sanať. Nā sicut q̄rtuz diē sole illumīauit: ⁊ clariorē ceter͡ꝫ fecit dieb⁹ cū illuscerēt elemēta mundi: sic ⁊ hoc clarius opus debet estimari. Scd̄m mattheū post nouū testm̄ i mōte datū: h' prim⁹ a dn̄o sanat⁹ inducit: vt ille q̄ excludebať a lege: purgari se dn̄i ptāte p̄sumēs: non ex lege ꝫ supra legē esse grām indicaret: q̄ leprosi maculā posset abluere. d Et pcidēs. Sicut hūilis ⁊ vite sue maculas erubescēs: ⁊ ꝯfessionē verecūdia nō reprimens ſꝫ de tecto vulnere remediū q̄rens. e Si vis potes. Amb. Bed. Sicut in dn̄o potestatis auctas: ita ī isto fidei cōstantia declarať. f Tetigit. Propter hūilitatem: vt nos doceret nullum spernere ꝓ aliq̄ corporis maculatiōe. Tāgit nō dedignat⁹: impat nō diffisus: adhibet opis testimoniū: volo dicit ꝓpť fotinū: impat ꝓpť arrium: tangit ꝓpter manicheū. Bed. Tetigit nō quin sine tactu sanare posset: ſꝫ vt indicet se nō subiectū legi eē: ſꝫ dn̄m legis ostendēs: q̄ non timet cōtagiū. g Et cōfestim le. ⁊c. Amb. sup hūc locū. Vides q̄ dubitari non pōt q̄ volūtas dei ptās ē. Be. Vbi leprosus mūdať non exprimiť loc⁹: vt ostēdať nō vn⁹ popul⁹ alicui⁹ ciuitat͡ꝫ specialis: sed oīm populos fuisse sanatos. Be. Typice Leprosus genus humanū significat plenū lepra: qd̄ extēta manu .i. v'bo dei humanā ꝯtingēte naturam: a prisci erroris varietate mūdať: vt diu abominabiles ⁊ sequestrati: iā queāt templo reddi. Tēpluz dei sāctū est qd̄ estis vos. Et sacerdoti offerri. De q̄ d̄r: Tu es sa. i eter. ꝺm ordinē melchi. Et offerāt ꝓ emūdatiōe corpa sua: hostiā viuē. sanctā deo placentē. h Precepit illi vt. Be. Taceri iubet nec taceri pōt. Nō q̄ aliq̄d voluerit ⁊ nō potuerit: ſꝫ dat exēpluz vt sui i magnis q̄ faciūt latere velint. Sed vt psint alijs: pdāť inuiti. Hylari⁹. Docet nō vulgāda nr̄a bn̄ficia: ꝫ p̄mēda vt nō solum a mercede abstineamus pecunie: ꝫ etiaz grē. Iactantia vitata facit ne lepra possit trāsire ī medicū. Ideo etiaz imperať silentiū: quia meliores putabat q̄ fide magis spōtanea q̄ꝫ qui sperat͡ꝫ bn̄ficijs credidissent. i Ostende te sa. Be. Vt intelligeret sacerdos nō legis ordine: ſꝫ grā dei curatū. Offer: nō soluit legem ꝫ implet: q̄ ꝺm legē gradiēs: supra legē sanare eos q̄s remedia legis nō sanauerāt videť. Sicut p̄cepit Moyses. Lex spūalis ē ideo videť sacrificiū spūale mādasse: vt sit in testimoniū illis: si deo credāt: si impietat͡ꝫ lepra discedat. k Et ꝯueniebant turbe ⁊c. Be. Sanatio vnius multas ad dn̄m cogit turbas. Vt eni ip̄e interi⁹ ⁊ exterius se sanatū doceret: pceptū bn̄ficiū etiam iussus non tacet. Sꝫ vt marc⁹ ait: euāgelico funct⁹ officio mox egressus cepit p̄dicare ⁊ diffamare sermonē: ita vt nō posset manifeste in ciuitatē introire: sed foris ī desertis loc͡ꝫ esse: ⁊ ꝯueniebāt ad eū vndiq̄ꝫ. l Et orabat ⁊c. Qn̄ orat theoricā vitā: qn̄ sanat actiuā informat. Beda. Sanat vt de⁹: orat vt homo. In vrbe miracula facit: in deserto orat: vt ⁊ actiue ⁊ cōtemplatiue documēta monstret: ne quis ꝓ cura ꝓximi amorez dei: vel ꝓ amore dei Quis sit superior: curā dimittat ꝓximi. In desertū secedit et orat: q̄ exurgentē strepitū vitiox̄ p̄mit: ⁊ quoddā sibi cum dn̄o intra se desertuz querit: vt cum illo exteriore tumultu cessante p interna desideria silenter loquať. m Et factū est ⁊c. Bed. Vbi sedēs docuerit Lucas breuiandi grā preterijt. Sed Mattheus in ciuitate sua: Marc⁹ in capharnaū hoc eū fecisse testatur. Sꝫ ciuitas xp̄i d̄r galilea: in qua erat naçareth ⁊ capharnaū: ad distinctionē regiōis transmarine geraçenorū: de q̄ trāsfretādo venerat galileā: sicut matthe⁹ scribit: Vel ip̄a capharnaū ciuitas xp̄i ē: quā nō nascēdo: ſꝫ virtutib⁹ illustrādo suaz fecerat. n Et erāt pha. ⁊c. Amb. Inter ceterorū remedia debiliū: ꝯuenientibus ex oī pte doctoribus hec paralytici sanatio describiť: vt magna ⁊ magne rei significatiua. Unde orasse p̄mittiť: nō ꝓpter suffragiū: ꝫ ꝓpť dandū exēplū. In q̄ doceť vnusq̄sq̄ꝫ eger petēde salutis p̄catores adhibere: p q̄s vite nr̄e cōpago resoluta: actuūq̄ꝫ nrox̄ clauda vestigia v'bi celest͡ꝫ remedio reformenť. o Viri portātes in ⁊c. Allego. Id est erigētes ad supiora animū hoiꝫ: q̄uis exterior͡ꝫ hois debilitate torpētē: q̄x rursus adminiculis: ⁊ attollere ⁊ humiliare se facili⁹ añ iesū locetur: dn̄ico dign⁹ videri aspectu. Humilitatez eni respicit de⁹. p Et q̄rebāt eū ⁊c. Be. Desiderant offerre: sed turba īterposita recluduntur: q̄ sepe aīa post infirmi corpis desidiā ad deū respiciēs: ⁊ diuina grā innouari desiderās: p̄stine cōuersatiōis obstaculo retardať. Sepe dū cuz deo i oratiōib⁹ colloquiť: turba cogitationū interueniēs: aciē mentis ne xp̄s videať intercludit. Sꝫ nō ē exteri⁹ in infimis vbi turbe tumultuāť remanēdū: ꝫ tectum dom⁹ in q̄ xp̄s docet ascēdēdū .i. sacre scripture sublimitas ē appetēda ⁊ lex dei nocte dieq̄ꝫ meditāda: q̄ in custodiēdo sermōes dei corrigit iunior viā suā. Et patefacto tecto .i. reseratis scripturis eger submittiť: q̄ ad xp̄i humilitatē fidei pietate descendiť: ⁊ ad xp̄i noticiā veniť. ☞ Et p tegu.

Margin: Typice — Ps. 3. b — Ps. 109. — Ro. 12. a — Mat. 4. c — Mar. 1. b — Mat. 8. a — Mar. 1. b — Allego. — De pe. di. 1 c. porro. §. hoc idē. ✻. hinc etiam leprosi. — Mat. 4. d — Mar. 3. a — Ioh. 6. a — Mat. 14. e — Mar. 6. f — Mat. 9. a — Mar. 2. a — Ioh. 5. a

a ad terrā nauib⁹: relictis oib⁹ secuti sūt eū † Et factū ē cū eēt i vna ciuitatū: et ecce vir plen⁹ lepra: vidēs iesū: ⁊ pcidens in faciē suā: rogauit euꝫ dicēs: Dn̄e si vis potes me mūdare. Et extēdens manū: tetigit eū iesus dicēs † Volo. Mūdare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi vt nemini diceret: sed vade ostēde te sacerdoti: ⁊ offer pro emundatiōe tua sicut p̄cepit moyses i testimoniū illis † Perambulabat aūt mag͡ꝫ sermo de illo: ⁊ ꝯueniebāt turbę multę vt audirēt: ⁊ curarenť ab infirmitatib⁹ suis † Ipse aūt secedebat i desertū ⁊ orabat. Et factum ē in vna dierum: ⁊ ip̄e sedebat docens. Et erant pharisei sedentes: et legis doctores q̄ venerāt ex omni castello galileę ⁊ iudeę et hierl'm: ⁊ virt⁹ dn̄i erat ad sanādū eos. † Et ecce viri portātes in lecto hominez q̄ erat paralytic⁹: ⁊ querebāt eū inferre et ponere ante eum. Et nō inuenientes qua parte illum inferrēt pręturba: ascenderunt supra tectū:

Interlinear: a ꝗ adhuc habent voluntatem redeundi. — ꝗ vel venisset in vnā ciuitatem. — a ꝗ Be. Ambro. volūtati potestatem tribuit: nec quasi incredulus dubitat: sed sue colluuionis cōscius non presumit. — a ꝗ eo genere sanat q̄ obsecrať: Si vis po. m. m. — ꝗ Be. nō q̄ sine tactu sanare nō posset: sed vt indicet se nō subiectū esse legi. — ꝗ in hoc hūilitas. ꝗ in hoc pietas. — a ꝗ in hoc maiestatis potētia. b ꝗ q̄ dixit ⁊ facta sunt. c ꝗ Ambro. Nihil mediū inter p̄ceptū et opus: q̄ in precepto est opus. — a ꝗ nō erat necesse vt p̄mone iactaret qd̄ corpe p̄ferebat. b ꝗ mittit ad sacerdotes ꝓpter hūilitatē: ⁊ vt vidēres credāt ei: vel nō credētes iexcusabiles sint. a ꝗ nō debēt auferri signa priusq̄ꝫ veniant significata. — a ꝗ pro emundatione offerebāt tortaꝫ panis: turtures duos: ⁊ sextarium olei. — ꝗ sanitatis ⁊ doctrine.

Nico. de lyra

dicūt tamē aliqui q̄ isti nō secuti fuerūt xp̄m tūc ei totaliť inherēdo: ꝫ causa reuerētie aliquātulū secuti sūt eū associādo ad ꝓpria tn̄ reuersuri: ꝫ postea vocati sūt n̄ reuersuri ampli⁹ ad ꝓpria: de q̄ vocatione loquiť matthe⁹ ⁊ marc⁹. Alij v'o dicunt q̄ ista vocatio de q̄ hic loq̄ť lucas est eadē cū illa de q̄ loquiť matthe⁹ et marc⁹: q̄ vocati sunt simpliciter ad societatem xp̄i: ⁊ h' videť veri⁹ q̄ hic diciť: relictis oībus secuti sunt eū: q̄ modus loquēdi ꝓprie nō ꝯuenit nisi adherētibus xp̄o totaliter. Itē q̄ hic diciť petro a xp̄o: Ex h' iā eris hoīes capiēs .i. de cetero vacabis p̄dicatiōi: ⁊ tali mō loquēdi vtunť matthe⁹ ⁊ marc⁹ qui ꝺm alios describūt vocatiōez eox̄ simpliciť adherēdo xp̄o absq̄ꝫ reuersiōe ad ꝓpria. a Et factū ē. Hic ꝯñter describiť vocatorū ꝯfirmatio p opa miraculox̄. ⁊ describūť hic duo miracula. Primum est de leproso sanato. scd̄m de paralytico curato. ibi: Et factū ē in vna dierū. Sentētia p̄me partis ptꝫ ex dictis Matth. viij. et Marc. j. excepto quod sequitur: b Ip̄e aūt secedebat in desertū locū ad ostēdēdū q̄ p̄dicator v'bi diuini debet fugere populi applausū: et retrahere aliqn̄ se a multitudine vt vacet orationi. c Et factū ē. Hic describiť de paralytico curato miraculum qd̄ factū fuit in capharnaū: vt habetur Marc. ij. Et ptꝫ sn̄ia hui⁹ ptis q̄ꝫtū ad curatiōez paralytici ex dictis Matth. ix. et q̄ꝫtum ad presentationem dicti paralytici Marc. ij. q̄ omittunť in mattheo et a marco suppletur.

Et post hec

G a Et ꝑ tegulas. Be. Domꝰ iesu tegu/lis tecta describit: qꝛ sub ꝯtēptibili lit/teraꝝ velaie si assit doctor q̄ reserat di/uina spūalis grē ꝟtus īuenit. Qꝛ cuz lecto deponit significat ab homīe ad/huc in ista carne ꝯstituto xp̄m debere cognosci. b Quoꝝ fidē. Be. Mul/tū valet fides ꝓpria cuiusq;: cū ꝑ ali/enam fidē homo interiꝰ ⁊ exteriꝰ sit sal/uatus. Beda. Hec curatio paralyti/ci significat saluationē aīe suspirantis ad deū de diuturna illecebra carnalis inercie: q̄ indiget bonis opibꝰ q̄ eam subleuēt: ⁊ xp̄o offerāt: ⁊ ꝓ ea interce/dant. Qui apud marcuz q̄ttuor fuisse leguntꝛ: ꝓpt q̄ttuor euāgelioꝝ libros seu ꝓpter q̄ttuor ꝟtutes: q̄bꝰ ad ꝓme/rendā sospitatem mētis fiducia erigi/tur q̄ sunt prudētia: fortitudo: tēperā/tia: iusticia. c Homo remittunt ⁊c. Tu homo peccator: ego deꝰ q̄ peccata remitto: qui alioꝝ merito tibi pctā re/laxo. Qui ꝗ peccatis grauatꝛ: adhibe at ecclesiā q̄ ꝓ eo p̄cet. Quia ꝓ cul/pa aīe etiā corpꝰ īfirmabatꝛ: ideo sana turꝰ corpꝰ priꝰ sanat aīaz. d Quis pōt dimittere ⁊c. Nemo dimittit pec/cata nisi deꝰ: q̄ ꝑ eos quoq; dimittit: q̄bus ptātem dimittēdi dedit. Cum ꝗ xp̄s dimittat: vere deꝰ ꝓbatꝛ. Uerum testimoniū deo reddūt: ꝟ ꝑsonam xp̄i negādo falluntꝛ. Perfidia enī ꝯfiteri pōt: credere nō pōt. Itaq; testimoniū nō deest diuinitati: fides deest saluti. Deus āt volēs saluos facere pctōres: ⁊ occultoꝝ cognitiōe se deū esse demō/strat: ⁊ āmiratione factoꝝ illis respō/dens: Quid cogitatꝭ mala ī cordibꝰ vr̄is? Eadē maiestate ⁊ potētia q̄ cogi/tationes vr̄as intueor: possū hoībꝰ de/licta dimittere. Ex vobis intelligit q̄d ꝑalyticus cōsequatꝛ. Sꝫ qꝛ spūalē gra/tiā nō cognoscitis: nec creditis qꝺ in/teriꝰ factuz ē: ꝓbetꝛ signo visibili: qꝺ nō minoris ꝯstet eē potētie: vt in filio hoīs latentē cognoscatis potētiā ma/iestatis: q̄ potest peccata dimittere vt deus. e Ut autez cog. ⁊c. Ambro. Magnꝰ sacerdos leprā videbat ī cor/dibꝰ iudeoꝝ: ⁊ peiores ostēdit illo le/proso: cui purgato iussit se offerre sa/cerdoti. Sed hos sūmꝰ sacerdos repu/diat: ne alios q̄z eoꝝ lepra cōtaminet. f Tibi dico sur. Be. Surgere ē aīam a carnalibꝰ desiderijs abstrahere. Le/ctū tollere: carnē a terrenis desiderijs ad volūtatez spūs attollere. Domum ire: ad ꝑadisū redire: vel ad internam sui custodiā ne iteꝝ peccet. Ecce per remissionē pene culpe ītellige. g Et stupor. Ambro. Spectāt surgētem in/creduli: mirātꝛ abeuntē: ⁊ diuini ope/ris miracula malūt timere q̄z credere. Nā si crederēt non timerent: sꝫ dilige/rēt. Perfecta enī dilectio foras mittit timorē. h Leui. Be. Idē leui qui ⁊ mattheus. Sꝫ lucas ⁊ marcus ꝓpter honorē euāgeliste nomen vulgatū ta/cent. Mattheꝰ aūt ī ꝟmonis p̄ncipio accusator sui factꝰ: mattheū seu publi/canū noīat: ne q̄s a salute desperet ꝓ īmanitate pctōꝝ cū ip̄e de publicano in ap̄lm: de telonearío in euangelistā sit mutatꝰ. Be. Ambro. Reliquit ꝓ/pria: q̄ rapiebat aliena. Nec solum lu/cra reliq̄t vectigaliū: ꝟ ꝑiculū ꝯtem/nit: qꝺ poterat venire a p̄ncipibꝰ secu/li: qꝛ rōnes vectigaliū incōpositas re/liquerit. Et qꝛ ī nullo prorsus huiꝰ vi/te respectū vel cogitationez sibi reser/uauit: dn̄icoꝝ talētoꝝ fidelis dispen/sator esse meruit. Be. Per matthei electionē fides gentiū q̄ priꝰ munda/nis inhiabāt: sꝫ nūc corpꝰ xp̄i sedula deuotiōe reficiūt exp̄mitꝛ. Per super/biā pharisoꝝ insinuatꝛ iudeoꝝ inui/dia: q̄ de gētiū salute torquetur. i Quare cū pub. Amb. Oīs q̄stio ex lege q̄ tenax iusticie: nō habet mi/sericordiā. Oēs ꝗ declinauerūt: sed eiꝰ austeritatē missus filiꝰ dei gratia euangelica tꝑauit. Prouocat ergo ad p̄niaz peccatores: cuiꝰ cibꝰ ⁊ potꝰ et ambulatio: et oīa que gessit saluti seruiūt. Ambro. Beda. Qui domi/cilio xp̄m recipit īterno: maximis ex/uberantiū pascitꝛ delectatiōibꝰ volu/ptatū. Itaq; dn̄s ingreditꝛ: et in eiꝰ q̄ credidit recūbit affectu. Sed rursus accēditꝛ īuidia ꝑfidoꝝ ⁊ future pene spēs p̄figuratꝛ. Epulātibꝰ enī fidelibꝰ ⁊ ī regno celoꝝ recūbētibꝰ: ꝑfidia ie/iuna torq̄bitꝛ. Ostēditꝛ etiā q̄ztuz in/tersit īter emulos legis ⁊ grē: qꝛ q̄ le/gē sequuntꝛ: mētis famē patientꝛ eter/nā. Qui ꝟbo ī interioribꝰ ꝟbū recepe/rint: alimēti celestis ⁊ fontꝭ vbertate recreati esuriri ⁊ sitire nō p̄nt. Et ideo q̄ animo ieiunāt murmurāt dicētes: q̄re cū pub ⁊c. Filij diaboli venenuz serpētꝭ diffūdūt. Serpens p̄mā vocē emisit dicens eue: q̄d vtiq; deꝰ dixit: Nolite mādūcare ex omī ligno. huc imitātꝛ isti. k Medico. Christꝰ me/dicꝰ: q̄ miro medicādi genere vulne/ratꝰ ē ꝓpter iniq̄tates nr̄as. Hoc me/dicamine serpētis venenū excluditꝛ. Qui hoc medicamēto vtitꝛ: nō rema/net ieiunus. l Uocare iustos. Be/da. Iustos vocat eos: q̄ dei iusticiaz ignorātes: ⁊ suā volentes ꝯstituere: iusticie dei non sūt subiecti: ⁊ de lege p̄sumētes grām euāgelij nō querūt. Peccatores q̄ sua mala attēdentes: nec ꝑ legē posse iustificari se putātes: xp̄i se gratie penitendo submittunt. m Quare dis. Be. Mattheus dicit ip̄os disciplꝭos h̄ q̄sisse. Sꝫ sciēdū qꝛ vtriq; q̄sierūt. Be. Spūalitꝛ discipu/li iohis ⁊ phariseoꝝ ieiunant: qꝛ qui oꝑa legis vel traditiones hoīm seq̄tꝛ: vel q̄ etiā vocē xp̄i tm̄ aure ꝑcipit: ab/stinēs a bonis ieiuno corde tabescit. Sꝫ qui xp̄o adheret reficitꝛ: qꝛ carne eiꝰ epulatꝛ ⁊ sāguie. Iohes vinū ⁊ si/cerā ñ bibit: qꝛ abstinētia meritū au/get: cui nulla est potētia nature. Dn̄s autē q̄ pctā pōt ꝯdonare: cur a pctō/ribꝰ declinaret q̄s abstinentibꝰ pote/rat facere iustiores. Ieiunat et xp̄s: ne p̄ceptū declines. Manducat cum peccatoribꝰ: vt gratiā ⁊ potestatē in/telligas. ☞ Nunq̄d

Mar. 2. a

Leui. 13. b

Job. 4. d

23. q. 4. c in fideles.

Mat. 9.

Mat. 9. Mar. 2. Joh. 5. b

Gen. 3.

Jo. 1. b

Mat. 9. Mar. 2.

§ diuinitatē cognitam.

a ⁊ ꝑ tegulas submiserūt eū cum le/

a § non paralytici: q̄ sensu carebant.

b cto in medium ante iesū. Quoꝝ

c fidē vt vidit dixit: Homo remittū/tur tibi pctā tua. Et ceperūt cogi/tare scribe ⁊ pharisei dicētes: Quis

d ē h̄ q̄ loquitꝛ blasphemias? Quis pōt dimittere pctā nisi solus deꝰ? Ut āt cognouit iesus cogitatiōes eoꝝ: rn̄dēs dixit ad illos: Quid cogitatis mala ī cordibꝰ vestris?

a § dicto facere. § qꝺ solus noui: qui dimitto.

Quid ē faciliꝰ: dicere dimittūtꝛ ti/

a § qꝺ vos etiā videre potestis. § īuitt resurrectio

bi pctā: an dicere surge et ābula? nē oim. § qꝛ idem est filius hominis ⁊ deus.

e † Ut aūt sciatis qꝛ filiꝰ hoīs habet ptātez ī terra dimittendi pctā: ait

a § vt qꝺ fuit testioniū īfirmitatꝭ sit ꝓbatio sanitatꝭ

f ꝑalytico: † Tibi dico surge: tolle le/

a § ne xp̄iana fide curatꝰ moreris ī ꝑfidia iudeoꝝ.

ctū tuū: et vāde ī domū tuam. Et

a § Be. magna virtꝰ vbi sine mora salꝰ imperiū co/mitatꝛ: vn̄ merito qui aderant relictis blasphemijs stupētes ad laudē cōuertuntꝛ tante maiestatis.

ꝯfēstim surgēs corā illꝭ tulit lectuz in q̄ iacebat: ⁊ abijt in domū suaz

g magnificās deū. Et stupor appre/hēdit oēs ⁊ magnificabāt deum. Et repleti sunt timore dicētes: qꝛ vidimꝰ mirabilia hodie. Et post h̄

a § non tam corporeo q̄z miserantis intuitu.

exijt ⁊ vidit iesus publicanū noīe

§ leui additus vel assumptus: qꝛ diuina eū electio assumpsit: et in numero apostoloꝝ addidit.

§ ꝑtinaciter lucris inhiātem. § theolos grece ve/ctigal. § Ambro. nō gressu corꝑis: sꝫ mētis affe/ctu. § amodo. § nō lucra.

leui sedētem ad teloneum: ⁊ ait il/li: Sequere me. Et relictꝭ omnibꝰ

a § nō leuitate ductꝰ: sed virtute operū ⁊ diuia po/tētia intus operāte sequitꝛ: tam corꝑe q̄z mente.

surgēs secutꝰ ē eū: ⁊ fecit ei conui/

h uium magnū leui ī domo sua. Et

a § Be. viderāt publicanū de peccatis ad meliora cōuersum locum inuenisse penitētie: et ob id etiam ipsi non desperant salutem.

erāt turba mlꝭta publicanoꝝ ⁊ ali/oꝝ: qui cū illis erāt discūbentes.

§ dupliciter errāt: qꝛ ⁊ se iustos putāt cū sint sup/bi et illos reos cū iam peniteāt. § de ieiunio glori/antes. § vel uerunt.

Et murmurabāt pharisei ⁊ scribe eoꝝ dicentes ad discipulos eius:

i † Quare cū publicanis ⁊ pctōribꝰ mādūcatꝭ ⁊ bibitꝭ? Et rn̄dens ie/

§ ideo vos declino: qꝛ putatis vos nō egere.

sus dixit ad illos: Nō egent q̄ sani

§ qui gratiam non querunt.

§ hos iuuo: qui penitēdo dant locū gratie.

k sūt medico ꝟ q̄ male h̄nt. Nō enī

a § q̄ iusticie sue confidunt. § cōuerti volentes.

l veni vocare iustos: ꝟ pctōres ad

m p̄niaz. At illi dixerūt ad eū: Quare discipli iohis ieiunāt frequētꝛ ⁊ ob/secratiōes faciūt: silr ⁊ phariseoꝝ:

Nico. de lyra

a Et post hec exijt. Hic ꝯñter descri/bitꝛ vocatio matthei. ⁊ p̄mo describitꝛ ista vocatio. scꝺo describitꝛ murmu/rantiū confutatio. ibi: Et murmura/bāt. sentētia p̄me partis ptꝫ ex dictis Matth. ix. b Et murmurabant. Hic ꝯsequenter describitur malignā/tium confutatio: ⁊ hoc in tribus casi/bus. Secundus ponitur. ibi: At illi dixerūt. Tertius in p̄ncipio sequētis ca. Primus casus ē qꝛ pharisei mur/murabant

Moralit a Nūq̄d po. Be. Mora. Q̄diu spōsus nobiscū ē ꝛ ī leticia sum⁹ nec ieiunare possum⁹: nec lugere. Cū autē ꝓpter pctā ille recedit: tūc indicēdū ē ieiuniū: ꝛ recipiendus est luct⁹. b Filios spōsi. Be. Spōsus xp̄s spōsa eccl'ia. De h̄ sācto ꝯnubio apl'i sūt creati ꝑ lauacrū regenerationis.

Mar.2.c Vn̄ marc⁹ filios nuptiaꝝ eos appellat: q̄ lugere ꝛ ieiunare nō p̄nt q̄diu sponsū ī thalamo vident. ꝛ sciūt eē cū spōsa: h̄ qn̄ trāsierit nuptie ꝛ passiōis ꝛ resurrectiōis tp̄s aduenerit: tunc filij sponsi ieiunabūt: desiderātes iudic' aduentū. c Veniēt āt. Be. Quasi: facturi est': vt lugētes ieiunēt: qꝛ est' spōsū occisuri. Hic luct⁹ absentie spōsi: nō tm̄ p⁹ mortē sponsi: h̄ ꝛ an̄ incarnationē illi⁹ ꝑ totuȝ hui⁹ seculi tp̄s ē celebrat⁹: qn̄ desiderabāt sācti īcarnatiōeȝ. Post ascēsionem xp̄o desiderāt sācti aduētū iudic'. Neq̧ h̄ luctus reqeuit: nisi q̄diu cū discipulis dn̄s ī carne ꝯuersatus ē. d Tūc ieiu. De vtroq̧ ieiunio qđ ē ī tribulatione vel gaudio rn̄det: Cū ablat⁹ erit sponsus tūc erūt ī merore ꝛ luctu: donec ꝑ spiritūsāctum ꝯsolatio tribuat. q̄ dono ꝑcepto ieiuniū qđ fit ꝑ leticiā iā renouati ī vitā sp̄ūalēȝ celebrabūt. Et h̄ prius agit đ ieiunio qđ ꝑtinet ad hūilitatē tribulationis. Illđ āt qđ ad gaudiū mētis ꝑtinet (qn̄ mēs ad sp̄ūalia suspendit: ꝛ iō a cibis corporeis alienatur) sequētib⁹ sil'itudinib⁹ significat: ostēdēs ꝙ carnalib⁹: et ob h̄ adhuc veterē sensū trahētib⁹ h̄ genus ieiunij nō cōgruit. e In vestimētū. Be. Veteri vestimēto cōparat discipuli: q̄ adhuc sūt vet⁹ hō. Quib⁹ nou⁹ pānus. i. aliq̄ ꝑticula noue vite nō debet immitti. Qđ si fit: etiā ip̄a noua vest'. i. doctrina noue vite quodāmō scinditur: cui⁹ ꝑticula q̄ ad ieiuniū ciborū valet: īportune tradit: cuȝ illa doceat generale ieiuniū: nō a ꝯcupiscētia ciboꝝ tm̄: h̄ ab oī leticia tꝑaliū delectationū. Cui⁹ general' ieiunij illa ꝑs q̄ ad cibos ꝑtinet: nō dȝ īpartiri hoīb⁹ adhuc veteri consuetudini dedit': qꝛ ꝛ illic videt q̄si scissio fieri. Et ip̄i vetustati nō ꝯuenit: qꝛ timēdū ē ne ꝑ nimiā austeritatē etiā fidē quā habebāt amittāt: qꝛ nō deberet misceri act⁹ veteris ꝛ noui hoīs. Nō eni placet sponso discolor vestis. vn̄ (Ef.5.b) apl's: Exuite veterē hoīeȝ cū actib⁹ suis: ꝛ induite no. ꝛc. f Vinū nouū. Vino int⁹ reficimur: veste foris tegimur. Vestis ḡ sūt bona oꝑa q̄ foris agim⁹: q̄b⁹ corā hoīb⁹ lucemus. Vinū feruor fidei: spei ꝛ charitat': q̄ in ꝯspectu dei ī nouitate sensus intus reformamur. g In vtres vete. Be. Veterib⁹ etiā vtrib⁹ cōparāt q̄ nouo vino. i. sp̄ūalib⁹ p̄cept' facili⁹ disrūpunt q̄ꝫ ꝯtineāt. Erūt āt noui vtres cū p⁹ ascēsionē accepto sp̄ū desiderio ꝯsolatiōis ei⁹ orādo ꝛ sperādo īnouabūt. Alit. Nie nōdū īnouate: h̄ ī vetustate malicie ꝑseuerāti: nouoꝝ mysterioꝝ sacramenta nō debēt cōmitti. Alit: Veteres vtres sc' scribe ꝛ pharisei. Nouus pān⁹ ꝛ nouū vinū p̄cepta euāgelij: q̄ nō possunt sustinere iudei: ne maior scissura fiat: cū q̄b⁹ galathe p̄cepta legis miscebāt ī vtres veteres nouū vinū. (Gal.2.) Cōueniūt autēȝ apl'is nō his q̄ traditiōib⁹ maioꝝ depꝛauati sinceritatē p̄ceptoꝝ xp̄i nequeūt custodire. Unde subdit: Et nemo b. ve. sta. v. qꝛ iudeis veteris vite saliuis imbutis noue gr̄e p̄cepta sordebant: quia maiorū traditionib⁹ accumulati: dulcedinē sp̄ūaliū verborū percipere non valebant. h Sed vinum nouum. Fragilitas humane cōditionis apꝑitur: cum corꝑa nr̄a exuijs defunctorū animaliū cōꝑarantur. Sed renouatis vtribus noua vina condūtur: cū sacramenta que accepimus iuiolata seruam⁹. Hos vtres si pleni sunt: gratia seruat. si vacui: tinea et erugo consumit. Semper ergo sint pleni.

tui aūt edūt ꝛ bibūt? Quib⁹ ip̄e a ait. † Nūq̄d potest' filios spōsi dū b cū ill' ē spōsus facē ieiunare? Ve c niēt āt dies ꝛ cuȝ ablat⁹ fuerit ab

ſ ab amore mundi non solū a cibis. ſ in humilitate tribulationis.

d ill' spōsus: tūc ieiunabūt in ill' diebus. Dicebat aūt ꝛ sil'itudinē ad illos † Quia nemo cōmissurā a veste stimēto nouo mittit in vestimētū vetus: alioquin et nouū rumpit: et veteri non conuenit commissura a nouo † Et nemo mittit f g vinum nouum in vtres veteres: alioq̄n rūpet vinuȝ nouū vtres: ꝛ vinū effundet: ꝛ vtres peribūt. h Sed vinū nouū in vtres nouos mittēdū ē: ꝛ vtrāq̧ ꝯseruant. Et nemo bibens vetus statim vult nouū: dicit eni vet⁹ melius est.

ſ quare nōdū cōueniat apl'is ieiuniū. ſ particulam. ſ ablatam. ſ a ieiunio vitiorum. ſ qꝛ incipit displicere ꝛ si an̄ placuerit. ſ ablata. ſ vite noue mysteria: non sūt cōmittenda mentibus nondū innouatis. ſ qđ si fit: nec rudes mentes hoc pati possent et ip̄a doctrina nihil ꝓdest ip̄e mentes pondere peccatorū suffocantur vel p̄muntur. ſ noua mysteria īnouatis mētib⁹ cōmittant. a ſ doctria memorie tradit: ꝛ mens nō ē sine fructu. ſ vult eni postea si innouat quod etiam contigit apostolis.

murabāt de cōieatiōe xp̄i cū pctōrib⁹ in cibo ꝛ ī potu: quā murmurationē xp̄s ostēdit irrōnabilē: ꝛ patȝ ex dict' Matth. ix. Scđo causus ē ꝙ arguebāt discipulos xp̄i eo ꝙ nō ieiunabāt sicut pharisei ꝛ iohis discipuli: sȝ xp̄s eos excusabat rōnabilit. et ptȝ sn̄ia ex dictis Mat. ix. hoc excepto: a Quia nemo cō. ꝛc. cōmissura idem ē qđ iūctura: ꝛ đr a con qđ est simul ꝛ mitto is. q̄si simul mittere. Illa eni q̄ ꝯiūgūt simul mittūt. b Et nemo ꝛc. scȝ cōsuetudinarie. c Stati vult nouū. i. repēte. d Dicit eni vet⁹ meli⁹ ē. qꝛ magis sapit sibi ꝓpt ꝯsuetudinē bibēdi: eo ꝙ ꝯsuetudo ē q̄dam natura: h̄ paulatine assuefaciēdo ad bibendū nouū tādē efficit sibi sapidū ꝛ eo modo hoīb⁹ ꝯuersis de nouo ad vitaȝ ꝑfectionis oꝑa incōsueta sūt eis difficilia: sȝ paulatine assuefaciendo efficiuntur eis facilia ꝛ delectabilia. (Mat.9.b Mar.2.c)

Moraliter.

Ca. V Factū ē aūt cum turbe irruerēt ꝛc. Seq̄t: † Et vidit duas na. ꝛc. Be. Due naues mystice circūcisiōeȝ ꝛ p̄pucium significāt: q̄s videt dn̄s. nā ī vtroq̧ ꝑplo nouit q̄ sūt ei⁹: ꝛ ad future vite trāq̄llitatē q̄si ad lit⁹ videndo h̄ ē misericordit visitādo ꝓuehit. d† Duc ī altū ꝛ laxate re. ve. ꝛc. Ambro. Mystice aūt nauis petri s̄m mattheū fluctuat. s̄m lucā repletur piscib⁹: vt ꝛ p̄ncipia fluctuātis eccl'ie ꝛ posteriora exuberātis agnoscas. nō turbat ista q̄ petrū habet. turbat illa q̄ iudā habet. in vtraq̧ tn̄ petr⁹: sed q̄ suis meritis firm⁹ est turbat alienis. caueam⁹ ḡ ꝓditorē ne ꝑ eū plurimi fluctuem⁹. (Mar.1.b) i† Exi a me dn̄e ꝛc. ꝑ petrū q̄ cū socijs ꝑ totā noctē laborans nihil ceꝑat: ꝛ in v̄bo xp̄i cepit multitudinem pisciū copiosā: ꝛ tn̄ sibi n̄ attribuit nisi culpam. d. Exi a me dn̄e qꝛ hō peccator sū: significat p̄dicator euāgelij: q̄ ꝓprie īnitens v̄tuti nihil ꝓficit: h̄ īnitēs diuine v̄tuti facit magnū ꝓfectuȝ: tn̄ nō debet attribuere sibi nisi defectum. ꝛ tūc a deo ꝯfortatur. d. m† Noli timere. ꝛ maior ꝓfect⁹ sibi ꝓmittit cū subdit: n† Ex h̄ iā homīes eris capiēs. Et factū ē cū ī vna eēt ciuitatū et ecce vir plen⁹ lepra ꝛc. Be. Typice āt leprosus humanū gen⁹: lāguidū pctīs designat plenū lepra: qm̄ oēs peccauerūt ꝛ egēt gratia (Ro.3.c) dei: vt. s. extēta manu. i. v̄bo dei humanā ꝯtingēte naturā: a p̄stini erroris varietate mūdent: ꝛ offerāt ꝓ sua emūdatiōe corꝑa sua hostiam deo viuā. † Et ecce viri portātes ī lecto hoīem ꝛc. Moraliter ꝑalitic⁹ ē peccator oꝑib⁹ meritorijs p̄uat⁹: sȝ iacet in lecto: qm̄ tenet eū peccati ꝯsuetudo. ip̄m aūt portātes: sunt iusti ꝓ eo dep̄cantes: ꝛ sic ponūt eū an̄ iesū q̄ eū respicit: qn̄ p̄ces eoꝝ exaudit: ꝛ tunc lectum suū tollit qn̄ a peccatoꝝ ꝯsuetudine recedit: et vadit in domū suā qn̄ bonis actibus festinat ad patriā celestē: et popul⁹ deuȝ magnificat đ tali mutatiōe: qm̄ est dextere excelsi. Et post hec exijt ꝛ vidit iesus publicanū ꝛc. Sequit: † Et fecit ei magnū cōuiuiū leui ꝛc. Chrys. Christus quodlibet gen⁹ remedij exhibebat: ꝛ non solum disputando ꝛ p̄stando sanitatum remedia: vel etiam redarguendo emulos: sed etiam cōmedendo nonnullos errantiū dirigebat: inde nos instruens ꝙ quodlibet opus ꝛ tempus potest nobis vtilitatem afferre: et publicanorū participationē non vitauit: ꝓpt vtilitatem sequentē: more boni medici q̄ nisi saniē tangeret a morbo nō liberaret. † Quare discipuli iohānis ieiunant frequenter ꝛc. ꝑ phariseos q̄ diuisi interp̄tant: heretici ab eccl'ia p̄cisi significant: ꝑ discipulos ḡ iohānis q̄ se ꝯiūxerunt phariseis: significant simplices christiani qui cum hereticis familiaritatē contrahunt ex aliqua occasione: et ex hoc aliqn̄ trahunt ad eorū mala. † Nunquid potestis filios sponsi: dū cum illis ē sponsus facere ieiunare? q. d. non. ꝓpter qđ apud ꝓbatissimos egypti monachos statutum fuit vt null⁹ ieiunaret a pascate vsq̧ ad ascensionē: ꝓpter gaudium resurrectionis xp̄i: quo tp̄e frequēter discipulis apparuit et cū eis comedit: vt đr in collationib⁹ patrū collatiōe p̄ma Theone abbatis. a† Nemo cōmissuram a vestimento nouo ꝛc. ꝑ istas similitudines significat ꝙ doctrina noui testamēti non ꝯueniebat actiue: nisi hoīb⁹ renouatis ꝑ donū spiritussancti: tūc eni data fuit eis intelligentia perfecta scripturaꝝ: et eloquentia omnium linguarum. b† Et nemo bibens vetus statim vult nouum ꝛc. Sic imbuti legalib⁹ obseruantijs nolebant eas dimittere vt habetur Act'. xv.

Ca.VI

Factū ē aūt. In sabbato scđo pmo. Be. Dic̄ q̄ sabbati lr̄a solui ceperat deuteron .pteron.i.scđo pmū sabbatū vocat: p̄ h̄ inueṡ obseruātiā legalis sabbati cessaturā: ꝛ naturalis sabbati libertatē: q̄ vsq̄ ad moysi tp̄a ceteroꝝ dierum sīlis erat restituēda q̄ credētes per grām septiformis spūs a malis opib⁹ vacāt. Sabbatū ḡ gr̄e ad distinctiōem legalis sabbati. scđo pmū d̄r.i.pmū scđo platū.i.sup̄l⁹ ꝛ digni⁹ inferiori legali: vl' ordie pmū d̄r.i.pmū scđo platū.i.supl⁹ ꝛ digni⁹ inferiori legali: vl' ordie tp̄is: q2 ꝛ añ legē h̄ sabbatū a patrib⁹ ita agebat sicut nunc agit a nob. Uel scđo pmū dici pōt: vt vnū idēq̄ noui testamēti sabbatū: ꝛ scđm sit: q2 post legale a nobis obseruat ꝛ pmū: q2 añ decreta legis a iustis obseruabat antiq̄s. Scđo pmo. Ad lr̄a3 i altero sabbato qđ post illđ fuit pmit⁹ scđm: vel qđ occurrit pri⁹ post scđz ab eo q̄ p̄cedētia sunt dicta vel facta. b Per sata ꝛc. Mysti. Ager mūdus. Agri seges hūani generis fecūditas. spice fruct⁹ ecclie: q̄bus saturāt apli nr̄o se alētes .pfectu. c Uellebāt discipuli ꝛc. Nō habētes discipuli spaciū mādučādi .pp̄ importunitatē turbarū esuriebāt vt hoies: ꝫ vellētes spicas inediā ꝯsolāt: qđ ē indiciū austerioris vite: nō p̄paratas escas: ꝫ cibos simplices querere. Et nota ꝙ apli lr̄a3 sabbati iā destruūt aduersus hebionitas q̄ alios aplos recipiūt: Paulū q̄si legis trāsgressorē repudiāt. Be. Mysti. Discipuli esuriētes salutē hoim trāseūt p sata.i. p regiōes que albe sūt ad messem. Spicas ꝯfricāt: q2 i illis q̄s in corp⁹ xp̄i volūt traijcere mortificabāt veterē hominē cum actibus suis: a terrena intentiōe extrahēdo: exempla operū .pponendo: aristarū in tegumenta remouēdo: ꝛ grana mundata per ora p̄dicantium mēbris ecclesie incorporādo. Apud marcum discipuli p̄gredientes dn̄m hoc egisse referunt: q2 necesse est vt doctoris sermo p̄cedat: ꝛ sic cor auditoris gr̄a supne institutiōis illustret. Sz hoc putāt iudei sabbato non licere. Christ⁹ ꝯo noue gratie munere designat esse ociū legis opus gratie arguens doctores legis nescire legē. d Dicebant il. ꝛc. Alij dicūt ipi dn̄o h̄ fuisse obiecta. Sz a diuersis ꝛ ipi dn̄o ꝛ discipulis potuerūt obijci: ꝛ cuicunq̄ obiectū sit ad ip̄m maxime respicit: e In sabbatis ꝛc. Sabbata significāt feriatiōes: vel que i h̄ seculo agunt a vacantib⁹ supstitionib⁹ iudeoꝝ: vel q̄ i futuro agent qñ in p̄petua solēnitate mādučabim⁹ bona terre.

f Nec h̄ legistis ꝛc. Be. Quō dn̄o ad crimen obijcit qđ in seruo p crimine nō tenet? Uer⁹ rex ꝛ sacerdos. ꝛ ideo dn̄s sabbati euulsarū sabbato spicaꝝ noxa non tenet. g Dauid cum esu. ꝛc. Be. Si dauid ꝛ achimelech excusatiōe famis mādatū legis trāsgredientes nō rep̄hēdūt: cur eādē in aplis famē non .pbatis? Allego. Dauid q̄ cū socijs fugit a facie saul: significat xp̄m q̄ cū discipulis latet p̄ncipē mūdi. Dauid obseruator legis panes ꝯsecratos manducat: ꝛ dat illis q̄ cū illo sūt: significās sacerdotalē cibū ad vsum trāsiturū populorū: siue q2 oēs filij ecclie sūt sacerdotes vncti spū sācto vt seipos offerāt. h Intrauit in domū ꝛc. Magna hospitalitatis gr̄a: .pposito mortis p̄iculo: nō declinat hospitē anim⁹ sacerdotis. Et sic nos debem⁹ aliena p̄icula in nos trāsferre. Sed et verū dauid hospitio mētis nec .p p̄iculo mortis veri excludunt sacerdotes. i Homo ꝛ ma. Be. Mystice. Hō iste hūanū gen⁹ significat i fecūditate boni opis arefactū .p manu in pmo parēte ad lignū extēsa: quā sanat man⁹ inocēs i cruce extēsa. Et bñ man⁹ i synagoga erat arida: q2 vbi man⁹ donū scientie ibi maiori transgressor subiacet culpe. k Obseruabāt aūt. Be. Quia destructionē sabbati quā i discipulis arguebant .pbabili magistri excusauit exemplo: nūc ip̄m obs̄uādo magistrū calūniari volūt: vt si ñ curet: crudelitat' vl' imbecillitat': si curet: trāsgressiōis arguāt. l Interrogo vos. Be. Preueniens calūniā quā sibi parabant: arguit eos q̄ p̄cepta legis male īterp̄tādo etiā a bonis opib⁹ sabbato feriādū estimabāt: cū lex a s̄uili ope.i.a mal' abstinere p̄cipiat i sabbato. In q̄ significat i septīa q̄ete illos q̄ i sex etatib⁹ hui⁹ secl'i bona fecerūt: nō a bonis ꝫ a malis ferias habituros. m Aiā3 sal. Be. Corp⁹ curatur⁹ de aīe saluatiōe īterrogat: q2 illa miracula .pter aīe salutē faciebat: ꝛ ip̄a sanatio man⁹: salutem aīe significabat. Uel noīe aīe tot⁹ hō significat. n An p̄dere. Be. Nō ē auctor mali de⁹: s3 q̄s nō saluat: p̄dere dicit. o Extēde. Be. Infructuose debilitas aīe nullo meli⁹ ordine curat: q̄ elemosynaꝝ largitate. vñ d̄r: Nō sit man⁹ tua ad accipiēdū porrecta: ꝛ ad dādū collecta. Quia frustra .p peccatis rogatur⁹ man⁹ ad deū extēdit: qui has ad paupes .p posse nō extēdit. p Insipiētia. Quia solo liuore p̄moti sūt: nō eni culpa fuit vel hoīs manū extēdere: vel iesū sanare. Magna insipiētia erat d̄ nece ei⁹ tractare: cui⁹ bñficijs plurimū indigebāt. q Exijt i mōtē orare. Mons in q̄ aplos eligit ꝛ docet altitudinē significat iusticie: q2 instituēdi erāt ꝛ p̄dicaturi ne i infimis remaneāt: ꝫ ad sup̄na erigant. Sic ꝛ lex i monte data fuit. Aplos p̄eminēti⁹ abducit: vt a mōte pri⁹ mōtes suscipiāt pacē p̄plo annūciādā. Sic ꝛ moyses sol⁹ legē spūaliter ītelligēs: mōtis verticē i q̄ de⁹ erat ascēdit. Mora. Qui deum orando q̄rit ad supiora .pgredit: vticē curie sublimis ascēdit. Orat aūt dn̄s: non .p se q̄si

Margin: De cōsc. di. 5. disci. pulos. — Mystice — Mystice — 1. Re. 21. a Allego. — Mystice — Ecci. 4. d — †2. q. 7. ple rūq̄. 9. his itaq̄. — Exo. 19. d Moralit

Ca. VI

Factū ē aūt

(gloss: vna dictio ē: vel due sunt dictiones.)

in sabbato scđo primo cum trāsiret p sata: vellebant discipuli eius spicas: et manducabāt ꝯfricantes manibus. Quidam autem phariseoꝝ dicebāt illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens iesus ad eos dixit: Nec hoc legistl qđ fecit dauid: cū esuriret ipse ꝛ qui cū eo erant quomodo intrauit domū dei ꝛ panes .ppositionis sūpsit ꝛ manducauit: ꝛ dedit his q̄ cu3 eo erāt: quos non licebat māducare nisi tm̄ sacerdotib⁹? Et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis etiā sabbati. Factum est autem et in alio sabbato: vt intraret in synagoga3 ꝛ doceret. Et erat ibi hō ꝛ man⁹ ei⁹ dextera erat arida. Obseruabāt aūt scribe et pharisei si i sabbato curaret vt iueniret vnde accusarēt illū. Ip̄e ꝯo sciebat cogitationes eoꝝ: ꝛ ait homini qui habebat manū aridā. Surge: ꝛ sta i mediū. Et surgēs stetit. Ait aūt ad illos iesus: Interrogo vos si licet sabbato bñ facere an male: aīa3 saluā facere an p̄dere? Et circūspēctis oib⁹ dixit homini. Extēde manū tuā. Et extēdit: et restituta est man⁹ ei⁹. Ipsi autem repleti sunt insipiētia: et colloquebantur ad inuicem: quid na3 facerēt de iesu. Factum est autem in illis dieb⁹ exijt i mōtē orare: ꝛ erat p̄nocta-

(interlinear glosses: s̄m p̄ceptum legis. — p̄cessit non subest vereri obseruantie: et ideo non peccat qui s̄m eius obseruationes obseruat. — Be. sabbatis maxime curat ꝛ docet: non solū .ppter īsinuādū spūale sabbatū: s3 etiā .ppter celebriorē populi cōuentum. — Dn̄s nouit cogitationes hoim quoniam vane sunt. — exponit. — .i. hoiē3 curare. — a id ē a p̄ditione saluam nō facere. — b quasi iratus illis obmutescētibus. — ad pauperē vt primum iuues: vidue p̄sidium feras: extende ad deū .p peccatis tuis orando. — que crimine aruerat: succis bonoꝝ operū salutaribus irrigat. — q2 statim dei imperium sequitur miraculū. — .i. inuidia. — quomodo eū p̄derent. — forma p̄scribit: quā debeas emulari.)

Capl'm. VI

Factu3 est āt. Hic ponit tertius casus: q2 scribe ꝛ pharisei arguebant xp̄m ꝛ discipulos ei⁹ de violatione sabbati. ꝛ h̄ in duplici casu. secūdus ponit. ibi: Factū ē aūt in alio sabbato. Sn̄ia autē istarum duaꝝ partiū patet ex dictis Mat. xij. vbi isti duo casus ponunt eodem ordine q̄ hic: et exponūtur eodem modo excepto qđ sequit: b Et ait hoi qui ꝛc. Hoc autē fecit xp̄s vt miraculū eēt euidēti⁹ ꝛ vt manifesti⁹ argueret cecitas malignantium. c Ipsi aūt repleti sūt īsi.i. irrationabili iracūdia: cum magis deberent esse grati de bñficio diuino. d Et collo. ad inui. q̄d na3 f. de ie. tam eni tractabant de morte ip̄i⁹: s3 xp̄s noluit mori ante tp̄s p̄finitu3 a p̄re vt iplerent scpture .pphāꝝ d̄ ignominiosa eius morte. e Factū ē aūt in ꝛc. Postq̄ descripta ē vocatio plurium ad xp̄i discipulatū. hic ꝯnter describit .pmotio aliquoꝝ ex illis ad apostolatum. et pmo describitur dicta .pmotio. secundo .pmotorum īstructio. ibi: Et descendens iesus de mōte. Circa p̄mum dicit: Factum est autez ꝛc. p hoc ostendit xp̄s ꝙ p̄motiōi aliquorū ad statu3 dignitat' i ecclesia dei debent orōnes deuote p̄mitti

Margin: Ma. 12. a Mar. 2. d — 1. Re. 21. b Mat. 12. a — Mat. 12 Mar. 3 — Luc

ꝓ se q̄si impotēs: sȝ ꝓ me sicut clemēs. Vñ stati subdit: Et cū dies fa. esset vo. dis. s. oēs q̄ ei⁹ magisterio discūt iter regni. a Discipulos. De q̄b⁹ elegit. xij. quos apl'os. i. suo loco missos nominauit. vñ: Sic̄ misit me pater: ⁊ ego m. v. In montē ascēdens ad se vocat. eligit q̄s vult qꝛ nō illoꝝ est studij: ſ; diuine gratie vt ī apostolatū vocarent̄. vñ: Non vos me elegistis sed ego elegi vos.

Job. 20. c — Ibi. 15. c

Nō sapiētes: nō diuites: nō nobiles elegit: ne duxisse ꝑ prudētia: ne redemisse diuitijs: ne potētie nobilitatisq; auctoritate aliq̄s ad gr̄am traxisse videret̄. b Cognominauit. Nō mō primuȝ ſ; longe pri⁹ cū ab andrea adduct⁹ ē: Tu vocaberis cephas q̄d interp̄taf petr⁹. Sȝ volens lucas noīa. xij. apl'oꝝ noīare: cū necesse haberet petrū dicere. breuiter voluit innuere ꝙ nō hoc antea vocaret̄: sȝ ita dn̄s cognominauit: vt nō casu facto putet̄: ſ; ex cōmutatione sacramētū petre audiētib⁹ cōmendaret̄. c Mattheū. ⁊ thomā. Matthe⁹ cōpari suo thome in ordine cā humilitat' se supponit: cū a ceteris euāgelistis prelatus sit. d Et descēdens. Electurus apl'os dn̄s in mōtana subijt. turbas docturus ad cāpestria redit: qꝛ nō nisi in humili turbe xp̄m videre sufficiunt: ⁊ raro inuenit̄ vel ꝙ turba dn̄m ad altiora sequat̄: vel quispiā debilis in mōte curet̄: sed extincta febre libidinū ⁊ succensa luce sciētie: pedetentim quisq; subit culmē virtutū. e Maritima. Nō a ꝓximo mari galilee: qꝛ hoc nō miraculi loco ponūt: sȝ a mari magno cognoīat̄. In q̄ etiā tyrus ⁊ sidon cōp̄hēdi poterāt. Sȝ qꝛ sūt ciuitates gētiū: cōsulte noīatim ponūt̄: vt quāta sit v̾tus xp̄i intimet̄: q̄ etiā exteras ciuitates excitat. f Ut audirēt. Si dicam⁹ duos eē sermones ascēdit ī montē ⁊ habuit ibi discipulos ⁊ post descēdit ⁊ fecit istū ad turbā. Si dicimus vnū fuisse: ita intelligendū ē: ꝙ ascēdit in mōtē ⁊ post aliquātulū descēdit ⁊ ibi fecit sermonem vbi erat planicies. g Eū tan. Tāgit xp̄m q̄ fideliter credit ī eū. tangit̄ a xp̄o q̄ firmat̄ in illo. Qui sic tāgit ⁊ tāgit̄: sp̄ūs ip̄ius v̾tute sanat̄. h Et ipse ele. ⁊c̄. Et si generaliter oīb⁹ loquit̄: sp̄aliter in discipulos oculos leuat: vt q̄ intenta cordis aure verbū dei ꝑcipiūt: lati⁹ saporis intimi lumē accipiāt: q̄bus os ī mōte sedēs aperit: vt magna ꝓferret in eos: stās in cāpo oculos dirigit: vt audita patēter intelligant. i Beati paupes. Qui nōdū cōsūmate v̾tutis arcē cōscēdere possūt: generalis interim ꝑfectiōis sūt beatitudine ꝑfouēdi: vt paulatim ad meliora ꝓgressi: dū dn̄o ī planicie stāte libēter auscultant: ad hūc q̄nq; in mōtē sedētē sublimiter ascēdāt. Nā quoꝝ cordib⁹ adhuc edomādis insistit: hos q̄si stans affat̄. Quos lōgo studio exercitatos etiā dociles īuenit: his q̄si quiet⁹ residēs mystica intimat. Beđ. Q̄ apud mattheū plenarie p

octo

---

ctans ī oratione dei. †Et cū dies fact⁹ esset vocauit discipulos suos: †et elegit duodecim ex ipsis quos ⁊ apl'os noīauit. Simonē quē cognominauit petrū: ⁊ andreā fratrē ei⁹. Jacobū ⁊ iohānē: philippū ⁊ bartholomeuȝ: mattheū: ⁊ thomā: iacobū alphei: et simonem qui vocat̄ zelotes: et iudam iacobi: ⁊ iudam scarioth: qui fuit proditor. †Et descēdens cum illis: stetit in loco campestri ⁊ turba discipulorum ei⁹: et multitudo copiosa plebis ab omni iudea ⁊ hierusalem et maritima ⁊ tyri ⁊ sidonis: qui venerant vt audirent eum: ⁊ sanarentur a lāguoribus suis. Et qui vexabantur a spiritib⁹ īmūdis curabant̄. Et oīs turba q̄rebat eū tangere: qꝛ virt⁹ de illo exibat ⁊ sanabat oēs. Et ip̄e eleuat' oculis ī discipulos suos dicebat: †Beati pau

ſ non seculi. — ſ vt quadratū orbē fide trinitatis insignirēt. — ſ et. s. vocauit. — a ſ hi a peccato abstinēt: seculū calcāt: illecebrosa nō querunt. — ſ spiritu.

---

p̄mitti. iō subdit̄: a Et elegit duodecim ex ipsis quos ⁊ apl'os noīauit: q̄b⁹ succedūt ep̄i in ecclesia dei. b Simonē quē cognominiit petrū. Vñ cō uersionē em̄ vocat⁹ est simon: sed postea mutatū est nomē ei⁹. Et ex hoc inoleuit cōsuetudo ꝙ q̄n aliq̄s creat̄ in papā mutat̄ nomē ei⁹. c Jacobuȝ alphei. i. filiū alphei: ⁊ iste vocatus est iacobus iustus ⁊ frater dn̄i: qꝛ erat ei valde sil'is in facie: ⁊ in lineamētis corporis. d Judā iacobi. i. fratrē iacobi. e Et descēdēs ⁊c̄. Hic ꝯñr post electionē apl'oꝝ ponit̄ instructio d̄ operibus ꝑfectionis: qꝛ ꝓmoti ad gradū maiorē debēt habere maiorē cognitionem. Licet aūt sermo xp̄i sequēs fact⁹ fuerit magni multitudini: tñ xp̄s sermonē suū ad apl'os principaliter dirigebat. Dubitat̄ tñ hic vtrū iste sermo fuerit idē cū illo q̄ a mattheo describit̄. v. ca. Et dicūt aliq̄ ꝙ sic: tū qꝛ hic ⁊ ibi codeȝ mō incipit̄. cū d̄r: Beati paupes ⁊c̄. ⁊ eodē mō terminat̄. cum d̄r: Omnis q̄ audit sermones meos ⁊ facit versus finē hui⁹ ca. ⁊ Matth. vij. in fine. Itē qꝛ illa que ponunt̄ hic fere ibi ponunt̄. Alijs aūt videt̄ oppositum: tum quia hic dicitur: Et descendens iesus Matth. v. dicit̄: Uidens iesus turbas ascēdit in mōtem. Item hic dicit̄: Stetit in loco cāpestri ⁊c̄. ibi autem dicit̄: Et cum sedisset accesserūt ad euȝ discipuli eius. Et aperiēs os suū docebat eos ⁊c̄. Et ideo iste sermo ⁊ ille vident̄ differre q̄ntum ad locū: quia iste sermo videt̄ esse fact⁹ in terra plana ⁊ campestri. Alius autē in monte. Item q̄ntum ad faciendi modū: qꝛ iste videt̄ esse factus a christo stando: alius autem sedēdo. Item qꝛ multa in illo ponunt̄ que hic omittūtur. vt patet intuenti. Qui vult tenere primā opinionem potest dicere ad ista que vident̄ cōtrariari: dicēdo ꝙ christus primo ascendit cacumen mōtis ad eligendū apostolos ⁊ ibi docuit eos de aliquibus sedēdo ſm ꝙ dicit Mattheus: sed postea descēdit ad aliquā ꝑtē montis planiorē q̄ hic dicit̄ cāpestris. vt ibi cōuenienti⁹ doceret multitudinē ⁊ hoc stando: ſm ꝙ hic dicit̄. Q̄ aūt dicit̄ ꝙ hic multa omittunt̄ que in alio ponunt̄ nō obstat: quia euāgeliste nō semꝑ vniformiter referūt idem factū christi vel dictū: ⁊ quod vnus omittit alius supplet: vt sic cōueniāt: ⁊ cū hoc specialia ⁊ singularia dicant. Qui aūt vult tenere secundā opinionē potest dicere ad primū alterius opinionis nō esse incōueniens ꝙ duo sermones a christo facti diuersis tēporibus eodem mō incipiant et terminent̄ et eādem materiā saltē pro magna ꝑte cōtineant. His p̄missis procedendum est ad diuisionē: quia primo describit̄ instructio christi directa principaliter apostolis. secūdo cōmuniter facta turbis ca. viij. Adhuc primo ponit̄ dicta instructio. secundo eius cōfirmatio. ca. sequēti. Prima in tres: quia primo in sermone premittit̄ quasi quedam prefatio. secūdo subditur ipsa instructio. ibi: Et ipse eleuatis oculis. tertio infertur intenta conclusio. ibi: Omnis qui venit ad me. Circa primū describitur locus. cum dicitur: Et descendēs cum illis ⁊c̄. ⁊ faciēdi modus. cuȝ dicit̄: Stetit in loco. ⁊ expositio patet ex dictis ſm duplicem opinionem: ⁊ assistens populus cum dicitur: Et turba discipulorum ⁊c̄. et cause aduentus. cum dicit̄: Qui venerant vt audirent eū ⁊ sanarentur: quātū ad illos qui erant infirmi. f Quia virtus de illo exibat et sanabat omnes: non est intelligendum ꝙ aliqua virtus existens in christo transiret ad alios eadem numero: sed iste exitus intelligit̄ inquantū effectus exit a causa: quia virtus diuina existens in christo faciebat sanitates ī infirmis. Qualiter autē hūanitas christi ad hoc operabat̄. dictū fuit Marci. v. g Et ipse eleuatis oculis. Hic cōsequenter describit̄ ipsa instructio: ⁊ primo de actibus beatitudinum. secūdo de actibus virtutū. ibi: Sed vobis dico. Prima in duas. quia primo inducit ad actus beatitudinū. scđo retrahit ab actib⁹ vitioꝝ cōtrarioꝝ. ibi: Uerūtñ ve vobis. Scđm opinionē illā que dicit eūdem sermonē hic descriptū. et Matth. v. tres prime beatitudines hic posite exponant̄ sic̄ exposite sūt ibidē. hoc addito ꝙ secunda beatitudo hic posita intelligenda est de esurie iusticie: sicut ibi ponitur: Beati qui esuriūt ⁊ sitiūt iusticiam ⁊c̄. Quarta autē beatitudo hic posita que ibi ponit̄ octaua: non est ꝓprie beatitudo dicenda: sed cōfirmatio precedentiū. vt ibi dictum fuit. Scđm opinionē aliā que dicit istum sermonē alium ab illo. dicēdū ꝙ saluator hic inducit ad quattuor virtutes q̄ vident̄ opposita terrene seu mūdane beatitudini quā Boetius in libro de cōsolatione vocat falsam vel mendacem felicitateȝ: ꝑ quas quidem virtutes deuenit̄ ad verā beatitudinē. Beatitudo enī terrena primo cōsistit in abundantia temporaliū bonorū: que frequenter est occasio multoꝝ malorum: et ideo saluator inducit ad oppositum. cū dicit: h Beati pauperes. ⁊ accipitur hic paupertas voluntaria per quā quis contemnit et abijcit a se bona temporalia quantū potest fieri bono modo: vt homo liberius vacet operibus vite contemplatiue.

† Mat. 10. c / Mar. 3. b / Act. 1. b — † 3. q. 6. c. dudum. — † 2. q. 7. c. plerūq; .ꝗ. his ita. — † Mat. 5. a

x Quia

Octo beatitudines dr̄ ī sermone pfectionis ad aplos ī sū mo mōtis: h apud lucā tēperātiꝰ p quattuor cardinales virtutes cōphendit in leuiore sermone ad turbas ī imo. Dicit ḡ: Beati pau. spū. Ecce tēperantia: q̄ etiā facit cor dis mūdiciā. Beati q̄ nūc esurit. q̄ cōpatiūt alijs ꝛ mise rent: ꝛ tribuūt sua: nō querētes aliena. Ecce iusticia: q̄ etiam facit misericordiā. Beati q̄ nūc fletis. Ecce prudētia: q̄ attēdit ꝙ mise ra hec terrena: ꝙ beata celestia: q̄ etiā pacē facit. Beati erit. c. v. o. Ecce fortitudo q̄ facit etiā māsue tudinē: fortis ē q̄ vincit irā ꝛ ali os motꝰ animi. Connexe ꝟtutes: vt q̄ vnā habeat plures habere videat: sꝫ eiꝰ q̄ fuerit vberior: et vberiꝰ p̄miū. Hospitalitas: ꝛ hu militas: ꝛ sāctitas abrae cōmēdā tur: sed qꝛ fide p̄stitit: fide p̄ cete ris meruit principatū. a Qui nūc esu. Qui esurit esuriēti cōpa tit: cōpatiēdo largit: largiēdo fit iustꝰ: equalē se inferioribꝰ p̄stat: dolū excludit: veritatē requirit. b Qui nūc fle. Qui ꝓpter diui tias hereditatis xp̄i: ꝓpter panē vite eterne: ꝓpter spem celestium gaudiorū: fletꝰ esuriē: paupꝛtatēꝗ desiderat: beatꝰ est: multo beatior q̄ has virtutes inter aduersa ser uare nō trepidat. c Gaudete ꝛ exul. Inter odia cordiū: inter ꝓ bra linguarū: inter manꝰ pseq̄ntiū letiori corde versamini: intui tu sup̄ne mercedis. d Secūdū hec ꝛc. Exemplo ꝓphetarū cōfor tat illos: qꝛ vera dicētes psecutio nē solent pati. e Uerūtn̄ ve ꝛc. Mattheus: in mōte beatitudines solūmō ꝓborū. Lucas vero ī cā po etiā ve describit improborū: qꝛ rudes adhuc auditores minis et terroribꝰ ad bona sūt cōpellēdi: pfectos satis est p̄mijs inuitari.

Uerūtn̄ ve vo. d. Cum supra re gnū celorū pauperū eē dicat ex op posito apparet: ꝙ ab hoc regno se alienat q̄ cōsolationē q̄rit in tē poralibꝰ. Nec tā diuitie ꝙ amor diuitiarū in culpa est. Mystice Diues ppl's iudaicus: vel hereti cus vel phus mundi: q̄ vbertate verborū ꝛ facūdie patrocinio de lectati: simplicitatē vere fidei sup gressi: thesauros inutiles cōdiderūt: ꝺm vsum seculi ꝺ ge neratiōe xp̄i disputātes: q̄ in futuro egestatē fidei sue re cognoscēt: cibūꝗ pfidie q̄ in p̄nti ructāt eterno macerati ieiunio cām tāti supplicij esse scient. Eritꝗ tēpus cū risus suos lugeāt. q̄bus bn̄ dicit: Ue cū benedixerint vo. ho. qꝛ dū hic placēt potētibꝰ: maledicto ꝑpetuo se subdūt: qꝛ sicut paupes esuriētes flentes: in ꝓbitatē malorū ꝓbant: sic diuitijs epulis risuꝗ vacātes: mala obsequētiū cli entela: maiorē fouent ad penā. f Qui saturati. Qui ī ter diuites ampliꝰ abūdatis: sicut diues q̄ induebat. p. et b. et epul. qui de digito laçari querit guttā aque. g Ue vobis. Salomō: Cor sapiētis vbi est tristicia: cor stultorū vbi est leticia. docēs stulticiā ridentibus: pruden tiā flentibus ascribendā. h Benedixerint vobis ꝛc. Magna pars pene est peccatorū sua scelera nō modo nō argui: sed insup quasi bene gesta laudari. i Diligite inimicos ꝛc. Dicto q̄d ab inimicis possint pa ti: supponit qualiter ad ipsos se debeāt habere inimicos ꝛ hic ecclesia nō lacte imbuit: sed validiore charitatis ci bo roborat. Nō sufficit nō odisse: sed ꝙ vltra humanam naturā est p̄cipit diligere: et cū lex vicissitudinē imperet vltionis: euangeliū inimicitijs charitatē: odijs benigni tatē: maledictis vota: psequentibus patientiā: esurienti bus etiā gratiā remunerationis impartit.

De pe. di. i fleat. | 23. q. 4. qd ꝑ̄s. §. pōt | Mat. 5. a | 23. q. 4. hec aūt. §. ex his oibus ꝛ. c. nō pōt §. p̄cepta. | Luc. 6. d | §. 16. e | Ecci. 7. a

¶ Orate

peres: qꝛ vestrū ē regnū dei. Bea ti q̄ nūc esuritis: qꝛ saturabimi ni. † Beati q̄ nūc fletis: qꝛ ridebi tis. † Beati eritis cū vos oderint hoīes: ꝛ cū sepauerint vos et ex probrauerint: ꝛ eiecerint nomen vestrū tāꝗ malū ꝓpter filiū ho minis. † Gaudete ī illa die ꝛ exul tate: ecce eī merces vr̄a multa ē in celo. Scd̄m hec enī faciebāt ꝓ phetis patres eorum. † Uerūnta men ve vobis diuitibus qui ha betis consolationē vestram. Ue vobis q̄ saturati estis: qꝛ esurie tis. Ue vobis qui nunc ridetis: qꝛ lugebitis ꝛ flebitis. Ue cū bn̄ dixerint vobis oēs hoīes. Secū dum hec faciebant pseudo pro phetis patres eorū. Sed vobis dico qui auditis: † Diligite inimi cos vr̄os: benefacite his qui ode

[interlinear:] ſ iusticiam. | a ſ de p̄senti miseria: de dilatione bonorū. | ſ corde. | ſ pellēdo de synagogis. | ſ nomē crucifixi. | ſ quātū ad iudeos ꝛ gētiles: nomē xp̄ianū sepe a memoria abrasum ꝛ eiectū est ab hoībus. | ſ nulla alia cā. | ſ cuiꝰ nomē vr̄m facit cognomē | ſ multa patiētibꝰ ī terr. mlta merces erit ī celis. | a ſ q̄ timore nō deiciebāt a veritate. | b ſ nūc q̄ dē possūt exprobrare ꝛ deijcere: sꝫ inde eis ve. | a ſ qꝛ ꝑdetis vsū tēporaliū que nūc diligitis. | b ſ cōtra necessarias tēporis miserias. | ſ quā q̄rit. | ſ q̄ ī desiderijs vobis placētes: nullā veri boni famē patimini. | a ſ. s. epicuris. | ſ. i. bn̄dicebāt pseudo ꝓphetis: q̄ ob captandū vulgi fauorē de corde suo ꝓphetabant. | ſ hoc ꝑfectū: nō impossibile. | ſ homines nō vitia. | ſ ministrādo cibū mentis vel etiā corporis.

a Quia vestrū est regnū dei. s. hic in spe: et postea erit vestrū in re. scd̄o cōsistit in hoc ꝙ bn̄ sit hoī ꝙtū ad corpꝰ. videlicet in cibis ꝛ potibꝰ: ꝛ hmōi carnis delectabilibꝰ. ꝛ iō saluator inducit ad op positū dicēs: b Beati q̄ nūc esuritis. abstinētes a p̄dictis dele ctabilibꝰ ꝙtū bono mō potest fieri vt caro redigat in seruitutem anime: vt sic ꝑcipiant cōsolationes diui ne. ideo subdit: c Quia saturabimini. inchoatiue in p̄senti vita ꝑcipiendo p̄di ctas consolationes: sed ꝑfecte in patria: scd̄m ꝙ dr̄ Ps. xvj. Satiabor cū appa ruerit gloria tua. tertio consistit in tēporali iocūditate inepta: ad cuiꝰ oppositū indu cit dicens: d Beati qui nūc fletis. con siderando ꝙ tempus p̄sentis vite non est nisi luctus ꝛ tristicie: tum rōne culpe sine cuiꝰ cōmissione vita p̄sens nō potest trā sire saltē ꝙtū ad culpā venialē: tū rōne di lationis glorie. scd̄m ꝙ dr̄ Cant. v. Nun ciate dilecto qꝛ amore lāgueo. quarto cō sistit in fauore hoīm et laude: ex quibus frequēter hoīes supbiūt ꝛ in alia vitia ca dunt. ideo inducit ad cōtrariū. e Bea ti eritis cū vos ꝛc. nō ꝙ aliq̄s debeat odi um hoīm querere et affectare: sꝫ qꝛ timo re huiꝰ odij nō debet veritatē vite iusticie ꝛ doctrine dimittere. f Scd̄m hec enī faciebāt ꝓphetis. s. veris: vt ptꝫ de Hiere mia quē ꝓpter veritatē ab eo dictā repu tauerūt ꝓditorē ꝛ eū incarcerauerūt: et tādē lapidauerūt: vt dicūt aliq̄. ꝛ de Esaia quē cū serra secauerūt. ꝛ de multis alijs. g Uerūtn̄. Hic ꝯn̄r retrahit ab actibus vitiorū dicēs: h Ue vobis diuitibꝰ. di uitijs abutētibꝰ verūtn̄ qꝛ multi bn̄ vtūt diuitijs: ꝺm ꝙ dr̄ Ecci. xxxj. Beatꝰ vir di ues q̄ inuētꝰ est sine macula ꝛc. ꝛ beatus Ambrosiꝰ dicit: Sicut diuitie impedimē ta sunt reprobis: ita ꝓbis sūt adiumēta virtutis. iō subdit: i Qui habet. ꝛc. abutētes diuitijs ad vite voluptatē. k Ue vo. q̄ satu. est. i. p̄senti. l Quia esu. in futuro. m Ue vo. q̄ nūc ridet. ꝑ ineptā leticiā ad pct̄m mortale declinā tem: ꝺm ꝙ dr̄ Prou. ij. Qui letāt cū ma le fecerint ꝛ exultāt in rebus pessimis. n Ue cū bn̄dix. vo. ꝛc. ꝑ applausū talē nutriētes vos in malis: ꝺm ꝙ dr̄ Ps. ix. Laudat pctōr in desiderijs aīe sue: ꝛ ini quꝰ benedicit. o Scd̄m hec enī fa. ꝓ phetis. s. falsis q̄ ad habēdū populi ap plausum ꝓphetabāt falsum. sicut ptꝫ. iij. Reg. xxij. de sedechia q̄ fecit sibi cornua ferrea ad ꝓphetādū falsa nō solū ꝟbis sꝫ etiā factis: sicut et ꝓphete veri ꝟbis ꝛ fa ctis aliq̄n vera ꝓphetabāt. p Sed vobis dico. Hic ꝯn̄r indu cit ad actꝰ virtutū: ꝛ primo quantū ad ꝟtutes q̄ ꝑficiūt appetitū. scd̄o quātū ad illas q̄ ꝑficiūt intellectū. ibi: Dicebat aūt illis. Illa distinctio tn̄ nō est p̄cisa sꝫ a principaliori parte: qꝛ in qualibet po nunt aliqua ꝑtinētia ad ꝑfectionē intellectꝰ ꝛ volūtatis. Circa p̄ mū dicit: q Diligite inimicos vestros. pharisei ꝛ legisperiti cir ca hoc errabāt dicētes: ꝙ sicut amicus est diligēdus: ita inimicus odiēdus. quē errorē remouet saluator: dicēs: Diligite ꝛc. qꝛ lꝫ vi tiū eorū sit odiendū. natura tn̄ est diligenda. Sciendū tn̄ ꝙ dilige re est velle alicui bonū. Triplex aūt est genꝰ bonorū: qꝛ quedā sūt spūalia q̄ sunt bona grē ꝛ glorie: ꝛ ꝙtū ad hoc oēs tenemur inimi cos diligere optādo eis bona grē q̄bꝰ hō nō pōt male vti: ꝛ iō te nemur ea velle etiā inimicis: qꝛ oīs hō ex charitate est diligēdus. Alia sūt bona nature: vt fortitudo corpis: sanitas: subtilitas inge nij. ꝛ consilia. Alia aūt sūt bona fortune. s. diuitie honores ꝛ silia ꝛ istis duplicibꝰ bonis possūt hoīes bn̄ vti ꝛ male: ꝓpter qd̄ talia nō tenemur inimicis velle nisi inꙗtū faciūt ad eorū salutē. r Benefacite his q̄ vos oderūt. Beneficētia est effectꝰ dilectiōis ꝛ ideo ꝓportionat ei sicut effectꝰ sue cause: ꝛ iō tenemur bn̄facere inimicis in his q̄ spectāt ad eorū salutē ꝓ loco ꝛ tp̄e ꝛ alijs circū stantijs debitis cōcurrentibꝰ: nō aūt tenemur in alijs. ꝛ qꝛ est qd̄ dā beneficiū qd̄ a quolibet ꙗtūcūꝗ paupere pōt exhiberi ꝛ perti net ad salutē. s. orare ꝓ salute aīarū: ꝛ iō istud bn̄ficiū ꝓ loco ꝛ tp̄e ꝛ alijs circūstātijs tenemur exhibere etiā inimicis. iō subdit:

Amos. 6 | Ecci. 31. a | Mat. 5.

Bn̄dici

a Orate p calū. Qr ꝓphete videnꝫ impcari: nō vota sūt optantiū: sed pnūciatiões futurorū: ipsi eni p inimicis orabant.
b Et q te pcusserit ꝛc. Cū charitas patiēs sit: debet patientiā verberantis sustinere: cū benigna sit: nō debet respōdere maledictis: si nō querit q sua sūt: nō debet resistere rapienti: si nō emulaꝫ: nō debet odisse inimicū.
c Prebe illi. Medicus aīaꝝ quos ad curādos ꝓximos instruit: oīa q ad salutē ꝓximoꝝ valere possūt tolerare pcipit. Et ptinet ad misericordiā vt tāq a filiis egrotantib⁹ ꝛ freneticis si sal⁹ illoꝝ hoc exigat multa patiāꝫ: donec infirmitas trāseat. Quid tā mirū q pcutiēti maxillā pbere: immo oīs indignātis impet⁹ frāgiꝫ: ira sedaꝫ: ꝛ p patientiam ille inuitaꝫ ad penitētiā. d Uestimētū ꝛc. Q̄ō de vestimēto ꝛ tunica dr: ꝛ in aliis ē faciēdū q aliq iure tēporaliter nr̄a esse dicim⁹. Si eni de necessariis h̄ imperaꝫ: multomagis sup flua cōtēnere pcipiꝫ. e Ne repetas ꝛc. Quia charitas est patiēs: benigna est. nō tm̄ iniurias inimici fortiter sustinet: sed etiam amici quoq gratia benigne puenit: vt bnficiis aliis trahanꝫ: Ūn latius instruit subdēdo. Et si dili. eos.
f Et ꝓut vult. Ne videaꝫ legē dissoluere ī bnficiis vicē seruat: quā negligit in iniuriis. Nec ait ꝓut faciūt: sed ꝓut vultis vt.f.vo.ho. ꝛ vos fa. illis. vt vicissitudo sit cumulatior: cū votis act⁹ equaꝫ. Et non tm̄ iā ad amicos opa charitatis extēdite: sꝫ etiam ad inimicos vt amici esse īcipiāt: ꝛ prius affectū dilectionis: ꝛ postmodū opera extēdite charitatis.
g Et si diligitis. Quātū vobis gradus ꝓfessionis eximior: ita necesse ē vt cura virtutis sit vberior: vt etiam nō amātes: charitatis sinu amplectamini. Duo sūt genera bnficii: vel cuꝫ beniuole donam⁹ qd dam⁹: vel cum reddituro cōmodam⁹. h Uerūtn̄ diligite. Postq dilectionē: ꝛ mutuū bnficium peccatoꝝ quasi infructuosa redarguit: nūc qualiter hic a fidelib⁹ fructuose fieri debeāt ostēdit: q̄si q̄uis peccatorib⁹ nō ꝓsit talis dilectio ꝛ mutuū bnficiū: tn̄ vos diligite: non tm̄ ductu nature sicut illi amicos: sed altiori gradu virtutis inimicos.

Philosophi ī tres ptes diuidūt iusticiā. vnā in deū q pietas dr. Alterā in parētes vl̄ reliquū humanū gen⁹. Tertiā in mortuos: vt his exequiarū iusta soluanꝫ. Sꝫ dn̄s legis oraculū: ꝛ phie fastigiū sup gressus: ī eos qꝫ q leserint: pietatis porrexit officiū.
i Nihil inde sperātes. Nō in hoīem spem mercedis figētes: q siue reddat qd cōmodastis: reddat tn̄ ꝛ de⁹ quo iubēte fecistis: siue nō reddat: hereditas vr̄a ī eternū erit. k Estote ergo ꝛc. Pluit sup malos ꝓuentus: terra nō negat: idē sol bonos ꝛ malos illuminat. Mystice ppl'm iudeoꝝ ꝓpheticis pluuiis irrigat: ꝛ nō merentib⁹ radi⁹ eterni solis refulsit. Si g illi crediderint: estote eis misericordes: docendo ꝛ extollendo: et nolite temere iudicare ne quis sui cōscius delicti: in alterum cogaꝫ ferre sententiam.
l Nolite iudicare ꝛ nō iudica. Sunt quedam media ꝛ incerta quo animo fiant: quia bene et male possunt fieri. Nescim⁹ etiam qualis futurus est qui nūc apparet malus: de cuius correctione desperare eūq quasi abiectum reprehēdere temerarium est. De apertis que bono animo fieri non possunt: permittitur nobis iudicare.

[Mystice]

(bona optate. hinc apl's: Maledicimur ꝛ benedicimus blasphemamur ꝛ obsecramus.)

runt vos. Benedicite maledicen-a tib⁹ vobis: ꝛ orate ꝓ calūnian-b tibus vos. †Et q te percusserit in c maxillā vnā: pbe illi ꝛ alterā. Et *(exterius.)* d ab eo q aufert tibi vestimētum: *(interi⁹. qr parū est nō nocere: addit de)* etiā tunicā noli ꝓhibere. Omni *(beneficiis. rem vel correctionē.)* aūt petēti te tribue: ꝛ q aufert q *(domū: fūdū: ꝛ generaliter quācūq pecuniā. cū lite ꝛ cōtentione.)* e f tua sunt ne repetas. †Et ꝓut vultis vt faciāt vobis hoīes: ꝛ vos g facite illis siliter. †Et si diligitis il *(ideo quia.)* los q vos diligūt: q vobis ē gr̄a? *(ethnici ꝛ publicani. natura duce.)* Nam ꝛ pctōres diligētes se dili- *(ideo qr. vel vobis bnfaciūt.)* gūt. Et si bnfeceritꝭ his q vos diligunt q vobis gratia est? Siquidem ꝛ peccatores hoc faciūt. Et si mutuū dederitis his a quib⁹ *(ex h̄ solo qd speratis recipe nō ꝓ deo datis.)* speratꝭ recipere: q gratia est vo- *(commodāt.)* bis? Nā ꝛ peccatores fenerātur peccatorib⁹: vt recipiāt equalia. h Uerūtn̄ diligite inimicos vr̄os: i benefacite ꝛ mutuū date: nihil *(vltra sortem. in celo.)* inde sperātes: ꝛ erit merces vr̄a *(dedit eis ptārem filios dei fieri. coheredes christi.)* multa ꝛ eritꝭ filii altissimi: qr ipe benign⁹ est sup ingratos ꝛ ma- k los. †Estote ergo misericordes si- l cut ꝛ paꝫ vester misericors ē. †No- *(nō tm̄ in largitate beneficiorum sitis misericordes: sed etiā in iudicando.)* lite iudicare ꝛ nō iudicabimini. *(a deo.)* Nolite cōdēnare ꝛ nō cōdēnabi- *(iniurias. et quedā apta. pctm̄ vestrū.)* mini. Dimittite ꝛ dimitteꝫ vob: *(beneficia. vita eterna. vtilem.)* date: ꝛ dabiꝫ vobis. Mēsurā bo- *(i. plenā. cōquassatā.)* nā et cōfertā ꝛ coagitatā ꝛ supef-

---

a Benedicite maledicētib⁹ vobis. impcādo eis bona gr̄e ꝛ glie. b Et orate ꝓ calūniantib⁹ vos. optādo eis dicta bona. c Et q pcutit te ī maxillā pbe illi ꝛ alterā. istud nō est intelligēdū semp q̄tū ad effectū exteriorē. vn̄ ꝛ xp̄s in maxilla pcussus. vt hr̄ Joh. xviii. nō obtulit aliā: ꝫ magis pcutiētē se charitatiue correxit dicēs: Si male locut⁹ sū: testimoniū phibe d malo: si aūt bene cur me cedis? ꝫ ē intelligēdū ꝫm pparationē animi ꝫm q dicit Aug⁹. li. de sermone dn̄i in mōte: qr hō debet habere animū pparatū ad sustinēdū pcussionē in illa maxilla antequā suscitaret scādalū vel aliqd aliud ꝯ charitatē. d Qui aufert tibi vestimentū aut tunicā: noli ꝓhibere. eo mō ītelligēdū ē ꝫm pparationē aīi in casu cōsili. nō aūt ī casu ī quo ex tali pmissione nutrireꝫ rapiēs ī malicia sua: īmo in tali casu nō esset bonū sustinere nisi ꝓpter scandalū vel aliqd aliud mai⁹ malū euitādū. e Omni aūt pe. te. tri. s. donū vel verbū: ꝫm q dicit Aug⁹. qr si irrōnabiliꝫ petat tribuēdū ē ei xbū ostēdēdo q irrōnabiliter petat: ꝛ tūc sic dicit Aug⁹: Melius eni ei aliqd dabis cū iniuste petētē correxeris. si aūt rōnabiliter petat tribuēdū est ei donū qd petit. ꝛ si sit ī necessitate extrema posit⁹: talis datio cadit sub pcepto. vn̄ dicit beat⁹ Ambro. Pasce fame morientē: si nō pauisti occidisti: al's ē superogatiōis.
f Et q au. q tua sūt ne repetas. s. in iudicio: ꝛ h̄ intelligēdū est ꝫm pparationē animi sicut dictū est de auferēte vestimētū. g Et ꝓut vul. ꝛc. h̄ ītelligiꝫ de velle rōnabili ꝛ ordinato tm̄. h Et vos fa. illis silr. Jstud facere ī casu necessitatis ē pcepti: in aliis superogatiōis. i Et si di. illos q vos diligūt. tātūmō. k Que vo. ē gr̄a. i. merces a deo reddēda in eterna vita q. d. nulla: qr talis dilectio nō ꝓcedit a charitate q se extēdit ad oēs hoīes: ꝛ iō nō est meritoria. l Et si bnfeceritis ꝛc. eodē mō exponēdū ē: qr bnficentia est effect⁹ dilectiōis. vt pdictū est. m Et si mutuū dederitis. eodē mō exponēdū ē. n Nā ꝛ pctōres peccatorib⁹ feneranꝫ. i. dāt mutuū: qd ptꝫ ex hoc qd subdiꝫ: o Ut recipiāt eqlia. nō vltra sortē sꝫ mutuuꝫ equale si voluerint petere. p Uerū tn̄ diligite inimicos vr̄os. h̄ est iā expositū. s. q Et mu. date nihil inde spe. i. nihil extra sortē nec seruitiū nec aliud: ꝫ ex charitate q est pricipiū et rō merēdi apud deū. ideo subdiꝫ:
r Et erit merces ꝛc. qr sola charitas diuidit inter filios regni ꝛ pditiōis. s Estote misericordes sicut ꝛ pater vester ꝛc. deus eī releuat miserias nostras nō expectādo aliqd a nobis: sꝫ ꝓpter suam bonitatē. sic homo debet moueri ad reuelanduꝫ miseriam ꝓximi ꝓpter amorem bonitatis diuine. t Nolite iudicare. qualiter autē iudicium sit peccatū dictū fuit Matth. vii. v Date et dabitur vobis. s. bonum nature fortune gratie et glorie: dūm tn̄ datio fiat ex charitate. ꝛ iō subdiꝫ: x Mensuram bonā. quātū ad bona fortune que aliqn̄ cōferunꝫ ꝓpter opera pietatis. y Et cōfertā. quātū ad bona nature: sicut sanitas et huiusmodi que etiā aliqn̄ conferunꝫ ꝓpter opera pietatis. z Et cogitatam. quātū ad bona gratie. a Et supefluentē. quātum ad bona glorie: ꝛ ideo dicit apostolus. i. ad Timotꝭ. iiii. Pietas ad omnia valet: pmissionē vite q nunc est habens et future.

† 23. q. 1. §. 1. ibi siquis te percus.
E
† Tob. 4. c Mat. 7. b
† Mat. 5. g
† De re. iu. ca. 2.
F
† Mat. 7. a 23. q. 1. §. 1 Jtē cū in euāgelio.

¶ a Eadē quippe mēsura ꝛc. Generaliter de oībus potest accipi: quo mente: manu: lingua agunt: q2 ẜm opera singulorū reddet deus. Eadē quippe mē. Ambrosius. Nō iniqua mēsura rependet deus: sed est ac si dicat: ipsa temeritas iudicādi ꝛ iniqua mēsura tibi nocet: te punit: ꝛ sepe nō illū de quo hoc agis. vel si recte iudicas ꝛ metiris tibi ꝓdest: te saluat. ꝛ si aliquādo nō illū cui hec impēdis. b Dicebat aūt il. ꝛc. Similitudinē ꝑ quā inuitat ad elemosynā dandā ꝛ ad dimittēdā iniuriā.

c Nūquid pōt cecus ce. Si cōtra violentū ira te cecauerit. si cōtra petentē auarus eris: nunqd vitiata mente tua vitiū ei⁹ curare poteris? Nec solū qui tibi iniuriā fecit: sed etiā tu q ferre nescis reus eris. Sed si improbitas illius te trāquillū inuenit: ꝛ ille penitebit: ꝛ tu de patientia coronaberis: q2 cecū vidēte oculo. i. sereno corde ad lumen ducere curasti. d Sicut magister. Deus nō suas vlciscitur iniurias: sed tolerādo ꝑsecutores mitiores reddere voluit: discipuli qui hoīes sūt hanc regulā perfectionis debent imitari. e Quid aūt vides. Uere peccās peccantē castigare nō valet: q2 q suꝑbia vel odio vel alio vitio ꝑuēti: leuia hec vel nulla iudicātes: grauiter increpant illos quos a statu mētis vident: vel ira vel aliquo leui peccato ꝑturbatos. hi tales amāt magis vituꝑare ꝛ cōdēnare q̄ corrigere ꝛ emendare. f Nō cōsideras. Apertus oculus male videt. s. iactātiam sui dū alij vult mederi: sed cecus se nō valet intueri dū in hoc deteri⁹ cadit. g Hypocrita ꝛc. Si quē vis rephēdere primū vide si simil' ei sis. Q2 si es: pariter ingemisce. ꝛ noli eū tibi obtēperare: sed pariter conari mone. Q2 si nō es similis: tñ q2 olim fuisti: vel esse potuisti. cōdescēde ꝛ nō ex odio sed misericordia argue. Raro ḡ nō sine magna necessitate sunt obiurgationes adhibēde: ꝛ nō nisi respectu dei: remota ab oculo trabe. Hi eñ odio vel liuore oīa accusare suscipiūt: ꝛ volūt videri cōsultores: sine exemplo sue emēdationis. Sed prius debēt auferre trabē inuidie. vel malicie vel simulationis de occulto sui cordis: vt valeāt eijcere festucā ire vel alicuius liuoris culpe de oculo fratris. h Nō est eñ ar. Arbor bona vel mala: nō natura q̄ a deo in oīb⁹ bona creata est: sed bona vel mala voluntas fruct⁹: oꝑa: q̄ nec bona male volūtatis possunt esse: nec mala bone volūtatis. i Neq3 arbor ma. Si veram vis habere iusticiā ꝛ nō fictā: q̄ verbis ostēdis factis imple vt sis bona arbor: ꝛ bonis fructib⁹ orneris. q2 ꝛ si fingat hypocrita nō est bon⁹ q facit oꝑa mala: ꝛ si rephēdit insontē nō ideo malus est qui facit opera bona. Et nota q̄ de manifestis hic agit'. k Unaqueq3 ar. Mali suo fructu noscunt' dū bonos opprimūt ꝛ deū: si non verbis blasphemāt factis: ꝛ maxime ꝑ īpatientiā dinoscunt' in tēpore aduersitat'. Jeiunia eñ ꝛ oratio. ꝛ hmōi sūt simulatis vt ꝛ bonis. Sed nō debēt oues pelles suas deponere etiā si aliqñ lupi eis se cōtegāt. l Cognoscit'. Non a veste: sed ab oꝑib⁹ q̄ fiūt ab eis cognoscūt'. Quia vt spina nō facit vuā: sic bona arbor bonū: mala malū: ꝛ non ecōuerso. m Neq3 eñ de spi. Nō de spinis. i. sollicitudinib⁹ mūdi. ficus. i. dulcedo resurrectionis neq3 de rubo. i. punctione vitiorū. Uua. i. fruct⁹ aīe q sicut vua ꝓxima terrenis corrūpit' ī suꝑiorib⁹ maturat'. vel de carne q̄ generat spinas ꝛ tribulos: non vindemiam⁹ xp̄m q sicut vua pepēdit in ligno. Spina et rubus heretici a q̄bus nullus sapientiū sanctitatē vel virtutē poterit inuenire: sed cōscindūt et cruentāt approximātes. Uel spine ꝛ rubi cure seculi ꝛ pūctiones vitiorū. Uua et ficus dulcedo noue cōuersationis quā xp̄s in nobis esurit: ꝛ feruor dilectiōis q letificat cor hoīs. Nō de spinis ꝛ rubis vua vl' ficus: q2 mēs adhuc hoīs veteris pressa cōsuetudine. pōt q̄de simulare sed nō ferre fructū noui hoīs. Q2 si qñ facta vel dicta malorum ꝓsunt bonis: nō hoc faciunt mali: sed fit de illis cōsilio dei. n Profert bonum. Diligit inimicū: omni petēti tribuit et huiusmodi. Profert malū: odit amicum: aufert aliena: nō dat sua et huiusmodi que de⁹ iudicat ẜm intentionem cordis: ꝛ vere: q2 de bono vel malo corde procedit: bonus vel malus debet iudicari fructus: quia ex abundantia cordis qđ interius latet loquit' os. i. ꝓcedit exterius effectus: tā in verbis q̄ in factis. hoc est quātum ad diuinū examen cui loquit' os cordis. Quia ex qua intentione verba ꝓcedunt nō ignorat: qui etiam verba que exterius bona videt': quia ex mala radice procedunt: non bona esse iudicat. Unde subdit: Quid autem vocatis me domine dñe. Quasi: quid folia recte confessionis vos germinare iactatis: qui nullos boni operis fructus ostenditis.

o Ex abundantia cordis os loquit' ꝛc. Per oris locutionē vniuersa que actu vel cogitatu de corde ꝓferunt': domin⁹ significat. nam et verbum pro facto solet poni. Unde: Non fuit verbum qđ non ostenderet eis.

Esa. 39. b

¶ Quid

---

a ẜ erūt eā vt de⁹ det: q2 occasio ꝓmerēdi fuerūt.

a fluentē dabūt in sinū vestrū. † Eadem quippe mēsura qua mēsi fueritis remetiet' vobis. Dicebat b aūt illis ꝛ similitudinē. † Nūquid c ẜ stultus stultū docere. potest cec⁹ cecū ducere? Nonne d ẜ in perditionē. ambo in foueā cadunt? † Non est e ẜ apl's hō fragilis. ẜ xp̄m deū oīpotentem. discipulus suꝑ magistrū: perfe ctus aūt oīs erit: si sit sicut magi d a ẜ leui⁹ crimē: vel quicqđ turbat oculū mētis. e ster ei⁹. Quid aūt vides festucā ẜ grauius crimen. in oculo fratris tui: trabem autē ẜ intentione. f que ī oculo tuo est nō cōsideras? ẜ nō potes min⁹ vt irā ī fratre emendare donec maius vt odiū: vl' īuidiā pepuleris de corde tuo. Aut quomō potes dicere fratri tuo: frater sine eijciā festucam de oculo tuo: ipse ī oculo tuo trabē g nō vides? Hypocrita eijce ꝑmū a ẜ nō eni est prius doctor alij idoneus mederi: qui nōdum se sanauerit. trabem de oculo tuo: ꝛ tunc perspicies vt educas festucā de oculo fratris tui. † Nō est enim arbor h ẜ voluntas. ẜ opera. i bona que facit fruct⁹ malos. Ne ẜ voluntas. ẜ opera. q3 arbor mala faciens fructum k bonum. Unaqueq3 eni arbor ex l m fructu suo cognoscit'. Neq3 enim de spinis colligūt ficus: neq3 de ẜ sed. rubo vindemiant vuā. Bonus ẜ intentione cogitationis. homo de bono thesauro cordis ẜ ꝓuentum operis. n sui profert bonū: ꝛ malus homo ẜ thesaurus cordis idē est qđ radix arboris: qđ de corde ꝓfert': idē est qđ arboris fructus. de malo thesauro profert malū. ẜ quasi ex thesauro. ẜ deo ꝛ si nō hominibus. o † Ex abūdātia ei cordis os loqt'.

---

a Eadē quippe mēsura ꝛc. q2 ẜm q̄ opera pietatis sunt maiora: et retributio diuina. Ista tñ maioritas nō est attēdēda semꝑ ẜm magnitudinē operis exterioris: sed magis ẜm magnitudinē interioris affectus. Unde et Marci .xij. vidua que misit duo minuta ī gazophylatiū ẜm testimoniū saluatoris d2 pl⁹ misisse q̄ multi diuites q magna dona miserāt. b Dicebat aūt illis. Hic pñr inducit saluatoꝛ exēplū ad virtutes perficiētes intellectū: q sunt sapīa de diuinis ꝛ scīa d' humanis inquantū ordināt' ī deū: ꝛ iste virtutes potissime requirunt' in ꝑlat' et rectoribus aliorū cuiusmodi futuri erant apostoli ꝛ alij xp̄i discipuli et eorū successores. s. episcopi ꝛ sacerdotes curati: hoc est quod dicitur: c Nūqđ pōt cecus. i. carens scīa ꝛ sapientia. d Cecum ducere. i. ignorātē dirigere. q. d. nō. iō subdit': e Nōne ambo in foueam cadunt. i. in trāsgressionem et peccātū. q. d. sic: Uñ. Greg. ī pastorali. Cū pastor ꝑ abrupta gradit': ꝯñs est vt grex ad ꝑcipitiū seqtur. iō sequitur: f Nō est discipulus super magi. ꝛc. ꝛ iō nō est mir' si ip̄m sequat'. vnde sequitur: g Perfectus autem oīs erit si sit sicut ma. ꝛc. q2 si assimiletur bono magistro erit ꝑfectus ẜm veritatē Si autem malo erit perfectus ẜm quādam trāsumptionem: eo modo loquendi: vt dicit'. v. metaph. Sic aūt transferentes ꝛ ad mala dicimus calūniatorem ꝑfectū ꝛ latronē ꝑfectū: quoniam ꝛ bonos dicim⁹ ipos ꝛ latronē bonū: ꝛ calūniatorē bonū. Et q2 ꝑlat⁹ ꝛ rector mal⁹ nō habet frōtē corrigēdi. iō subdit': h Quid aūt ꝛc. hoc expositū ē Matth. vij. i Bon⁹ hō ꝛc. q thesaurus est scīa ꝛ virt⁹. k Profert bonū. ꝑ doctrinā sanā ꝛ vitā exemplarem. l Ex abūdātia ei cor. ꝛc. q2 ẜm q̄ d2. j. Periarmenias. Uoces sūt note. i. signa ear̄ passionū q sūt ī aīa. Et q2 mali rectores dicunt se esse vicarios christi. iō subdit':

Quid

Marginal notes: † 37. di. 1. q ipsi. De pe di. 1. c. quē penitet. di. 6. in prin. — † 6. q. 1. c. sacerdotes et. c. oues. — † Mat. 7. a — Mar. 4. c — † Mat. 15. c — † Mat. 10. c — Joh. 13. b — † Mat. 7. — † Mat. 11

a Quid aũt. Hec vocatio videt̃ fruct⁹ boni arboris: sed q̃ non pcedit de pinguedine charitatis: de⁹ nõ bonũ iudicat. Que autẽ bonoꝝ maloꝝ ve fructuũ vera discretio sit: sub alia figura suppo nit. Oĩs q̃ venit ad me. b Omnis q̃ ⁊c. Postq̃ de apte malis de vere ⁊ simulatis bonis diu disputauit: bonos auditores verbi sibiipsis: malos diabolo assimilat. Quia si cut xp̃s varijs hoĩm psonis vnã ecclesiam cõstruit: erudit: gubernat: in vitã eternã pductur⁹. Sic bon⁹ auditor varijs virtutib⁹ supnã sibi mãsionẽ edificat ĩ futuro cũ xp̃o de dedicatione letatur⁹. Et sicut diabolus obediẽtes sibi de celis ad terrena ⁊ ad peccata trahit vbi nõ est fundamẽtũ: q̃ malũ est sine substãtia: et semp in deteriora p̃cipitat: sic malus auditor siue sit initiat⁹ mysterijs xp̃i: siue ex toto alien⁹: quasi in puteũ sine fundo p̃cipitat⁹ nõ inuenit vbi se retineat: sed cũ venerit in pfundũ maloꝝ cõtemnit. c Fodit ĩ altũ. Fodit in altum q̃ p̃ceptis humilitatis terrena oĩa de suoꝝ cordibus funditus eruit: ne pter aliq̃d fluxibile deo seruiat: vt incõcussam in eis habeat mãsionẽ. d Posuit fundamẽta. Fundamẽta pluraliter doctores: singulariter fundamẽtũ: doctor doctoꝝ xp̃s. Moraliter. Fundamẽta dom⁹. intẽtiones bone ↄuersationis: quas p humilitatẽ xp̃ianã exhaustis supuacuarũ cogitationũ ruderib⁹ pfectus auditor in se inserit: hoc in se spũaliter agẽs: q̃d xp̃s in vniuersa eccl'ia generaliter agit. e Inundatiõe aũt. Hãc inundationẽ alibi portas inferi appellat: Et porte inferi nõ pre. ad. eũ. Hec inundatio trib⁹ modis fit: q̃ temptat̃ quisq̃ a ppria cõcupiscẽtia: vel falsoꝝ fratrũ ĩprobitate: vel aperta exterioꝝ impugnatione. f Illisũ est ⁊c. Potest p ĩpetũ fluminis extremi iudicij discrimen intelligi: qñ eccl'ia vtraq̃ est cõsummata: Oĩs q̃ se exaltat humiliabit̃: ⁊ qui se humiliat exaltabit̃. g Domui illi. Singule nostre dom⁹ quotidie: vel ĩmũdoꝝ spirituũ vel ĩproboꝝ hoĩm: vel sue ipsius mentis vel carnis inquietudĩe pulsant̃. Et quãtũ ppijs virib⁹ fidũt inclinant̃: quãtũ inuictissime petre adherẽt: labefacturi nequeunt. h Supra terrã ⁊c. diabolus mũdũ q̃ in maligno posit⁹ est sup terrã edificat: q̃ ad terrenoꝝ amorẽ trahit. Sine fũdamento edificat: q̃ peccatũ in ppria natura non subsistit: q̃ malũ substãtia nõ est: q̃d tñ vbicũq̃ fit ĩ bona natura coalescit: vel sine fũdamento. i. sine fundo. Sicut ẽ q̃ in puteo mergit̃ putei fũdo retinet̃: sic aĩa lapsa quasi in quodã loco fũdi cõsistit: si in aliq̃ peccati mẽsura se retinet. Sȝ cũ pctõ in quo labit̃ nõ p̃t esse cõtẽta: dũ ad deteriora quotidie ducit̃ quasi ĩ puteo quo cõcidit fundũ quo figat̃ nõ inuenit. i Cõcidit. Oĩs cõscientia q̃ spe fixa in deũ nõ pmanet ĩ tẽtationib⁹ nõ valet psistere: ⁊ tãto pl⁹ agit̃: q̃̃to plus in illis q̃ mũdi sũt a supiorib⁹ disiũgitur. Et vere oẽs mali vel ficte boni ingruente qualibet tẽtatiõe: peiores fiũt. Ca. VII

k Cum aũt implesset. Pulchre vbi p̃cepta cõplenit: formam docet suoꝝ exequẽdi p̃ceptoꝝ. Nã statim gẽtilis cẽturionis seru⁹ dño seruãdus offert̃: ĩ quo gẽtiles q̃ mũdana seruitute egri tenebant̃: bñficio dei saluãdi exprimunt̃. l Intrauit. Nõ ante intrauit q̃ verba terminasset: ⁊ si statim post hec verba nõ intrauit. Priusq̃ em̃ intraret: in ipso interuallo mũdat⁹ ẽ leprosus: vt matthe⁹ ponit. m Misit ad eũ. Diuina puidentia senioris iudeoꝝ mittunt̃ ⁊ eis p̃sentib⁹ languidus sanat̃: vt inexcusabiles sint si credere noluerint. Centurio amicos mittit: ne p̃sentia sua verecũdiã dñi grauare videret̃: ⁊ officiũ officio puocasse. Significat aũt: q̃ nos q̃ de gẽtib⁹ credim⁹ ad deũ nõ ipsi venire possum⁹: quẽ ĩ carne videre nõ possum⁹ sed ad residẽtẽ in dextera patris. Gẽtilis ppl's quasi cẽturio stipat̃ milite virtutũ ⁊ spũaliũ pfectiõe q̃ in cẽtũ significat̃. Sublimis: nihil terrenũ a dño sibi suisq̃ requirẽs: sȝ sola eterne salutis gaudia: ⁊ hi p seruis. i. p

Gẽtibus qui

a †Quid aũt vocatis me dñe dñe b ⁊ nõ facitis q̃ dico? †Omnis qui
per fidem. / cũ deuotione.
venit ad me: ⁊ audit sermões meos ⁊ facit eos: ostẽdã vobis cui
ipi xp̃o mediatori.
similis sit. Sil'is est hoĩ edificãti
eccl'iaȝ i q̃ ppetuo manet.
c d domũ q̃ fodit in altũ: ⁊ posuit fũ
a petra erat xp̃s: cui⁹ fidei ⁊ dilectioni eccle sia sancta nihil p̃ponit. / nõ in terrenis.
e damentum supra petram. Inun
persecutione insurgente.
f datione aũt facta: illisum est flu
a vniuerse ĩpulsiones. / edificatiõe virtutũ. / Flumis impet⁹ letificat. c. dei s. t. s. a. de⁹ in m. e. nõ cõmouebit̃. / p̃t irruere sȝ nõ diruere.
g men domũi illi: et nõ potuit eaȝ
q̃ stat nõ sibi: sed deo tribuit̃.
mouere: fundata em̃ erat supra
que ergo cadit: nõ edificat̃ in christo. / exteri⁹ et ideo nõ habet excusationẽ.
petram. Qui aũt audit ⁊ non fa
de quo dicit̃. Inimicus hõ h̃ fecit.
cit: sil'is ẽ hoĩ qui edificat domũ
h suã supra terrã sine fũdamẽto: in
i qua illisus est fluui⁹: ⁊ cõtinuo ce
q̃ monita salutis cõtẽpsit. / vt ĩ ignẽ eternũ.
cidit: ⁊ facta est ruina dom⁹ illi⁹ magna. Ca. VII

a stans in loco campestri.
k Cum ãt iplesset oĩa ver
a ad quã descẽderat. / de cacumine montis.
l ba sua ĩ aures plebis: intrauit capharnaũ. Centurionis aũt cuiusdã seruus male habens
nisi fide p̃cãtis deũ ⁊ miserẽtis xp̃i pietate fuisset vite redditus. in quo notat̃ q̃ sic inimicos dilexit: vt morti eriperet: ⁊ spẽ salut' ppetue daret.
erat moritur⁹: q̃ illi erat p̃ciosus.
m Et cum audisset de iesu: misit ad eũ seniores iudeoꝝ: rogãs eũ vt veniret ⁊ saluaret seruũ ei⁹. At illi cũ venissent ad iesum rogabãt eũ sollicite dicẽtes ei: Quia dign⁹ ẽ vt hoc illi p̃stes. Diligit em̃

a Quid autem vocatis me dñe ⁊c. q. d. talis auctoritas nõ cedet vobis ad vtilitatẽ: sed magis ad dãnationẽ. b Omnis qui venit ad me. Postq̃ saluator p̃misit suã instructionem. hic cõsequẽter inducit ad eius cõseruationẽ. ⁊ patet l'ra ex dictis Matth. vij. Ca. VI

Moraliter.

a† Factũ est aũt in sabbato ⁊c. Per spicas conuenienter intelligi possũt figure veteris testamẽti cõtinentes sub velamine l'r̃e grana spũalia noui: vt sub p̃cepto carnalis circũcisiõis mũdiciã circũcisiõis mẽtalis. Sic ẽ spicas vellere est l'r̃am occidentẽ tollere: ⁊ spũalẽ sensũ retinere. Q̃d fecerũt apl'i aliĩq̃ discipuli: ⁊ sic mãducabãt incorpando credẽtes eccl'ie mystico corpori. † Nec hoc legistis q̃d fecit dd ⁊c. Moralitas aũt hui⁹ ponit̃ j. Reg. loco suo. † Factũ ẽ autẽ in alio sabbato ⁊c. man⁹ arida ad opandũ est inualida: ẽ p hoĩem manũ aridã habentẽ significat̃ piger ⁊ ociosus. q̃ cum ad verbũ xp̃i stat in medio virtutis man⁹ ei⁹ sanat̃ ⁊ in bonis operib⁹ exercet̃. e† Factũ est aũt in dieb⁹ illis ⁊c. xp̃s aplos electurus orauit plixe. vñ subdit̃: † Et erat pnoctãs ĩ orõne dei. p hoc ostẽdẽs q̃ episcopi q̃ sunt successores aploꝝ non sũt eligẽdi p inductiones ⁊ per falsas pmissiones: sed p deuotas orationes. † Et oĩs turba que. ⁊c. Beda. Tact⁹ saluatoris est opus salutis: quẽ tãgere est in eũ fideliter credere: et ab eo tãgi est ab ei⁹ vulnere sanari. g† Et ipse eleuatis oculis ⁊c. Illa q̃ sũt ab hoc loco vsq̃ ad finẽ hui⁹ capituli sũt d' se moralia pter q̃d nũc p trãseo: ⁊ q̃ supra Matth. v. vj. et. vij. ea tetigi breuiter mystice exponendo. Ca. VII

c Cum aũt iplesset. Postq̃ descripta ẽ xp̃i instructio. hic ↄñr ponit̃ eiusdẽ instructiõis ↄfirmatio. ⁊ primo signo sensibili. scd'o facto inuisibili. ibi: Rogabat aũt illũ. Prima ĩ duas. q̃ primo describunt̃ quedã miracula facta corã turbis. scd'o corã discipulis iohãnis ibi: Et nũciauerũt iohãni. Circa primũ ponunt̃ duo miracula. primũ ẽ de seruo centuriõis sanato. scd'm de filio vidue resuscitato. ibi: Et factũ est deinceps. Snĩa prime part' patet ex dictis Matth. viij. exceptis q̃ sequunt̃. d Erat moriturus. ex illa infirmitate nisi p xp̃m fuisset sanat⁹. e Qui erat illi p̃ciosus. i. charus ⁊ dilect⁹ ⁊ ppter hoc vocat̃ ei⁹ fili⁹: Ioh. iiij. s'm Chrysostomũ. Alij tñ dicunt q̃ fuit aliud miraculũ ab isto: ⁊ etiam alia psona curata hic ⁊ ibi: vt ibidẽ plenl⁹ dicet̃. f Misit ad eũ seniores iudeorũ. Matth. viij. d' q̃ ipsemet accessit ad iesũ: sȝ non est intelligẽdũ ĩ psona ppria: sȝ q̃ accessit p amicos ⁊ nũcios: q̃d em̃ p amicos facim⁹: facim⁹ quodãmodo p nosipsos. f Ut veniret ⁊ sanaret. centurio nõ rogabat vt veniret ad sanãdũ: vt ptȝ ex l'r̃a sequenti: sed seniores iudeorũ missi hoc petierũt p̃ter cẽturionis intẽtionẽ credẽtis q̃ solo verbo posset eũ curare absq̃ p̃sentia corpali. h Diligit ei gẽ. ⁊c. i. iudeos: ex quo ptȝ q̃ erat gentilis posit⁹ ibi ad custodiã terre a pricipib⁹ romanis.

Marginalia: Ps. 18. a; Moralit̃; Mat. 16. c; Lu. 14. c; Mat. 7. c; Mat. 7. d; 1. Re. 21. b; B; Mat. 8. a

Mat.8.a

[E] his qui adhuc spiritu seruitutis in timore ꝑmunt̃: dn̄o suppli cāt: vt eis paulatim ad superiora ꝓuectis: pfecta dilectio fo ras mittat timorē. Mattheus dicit cēturionē accessisse: qḋ p fidē intelligendū est. Per fidē em̄ vere ad deū acceditur: que in centurione a dn̄o cōmendat̃. Nō inuenit t.f. in israel. Por ro lucas ordine quo gestū est exequit̃

B

vt intelligere cogeremur: quō eū ac cessisse dicit mattheus. a Gentem no. Mystice. Gentilis ppl's cuiꝰ figu rā gestat cēturio: nō lōge habet a do mino iesū: tametsi sub tecto mutare nō audet: qꝛ ꝓpe timētes eū salutare ipi us ꝙ naturali lege recte vtit̃: vt bona que nouit operat̃: eo ꝙ illi qui vere bonꝰ est appropriat. At illis quos ex rore gentilitatis crimina lūxerant ap tari potest. qḋ alibi dr̄: Quidā em̄ ex bis delonge venerūt. b Jesus aūt ibat. Solo verbo potēter curaturus ad humilitatis cōmēdationē visitare dignat̃ languentē. ⁊ qui ad sanandū reguli filiū ire noluit: ne diuitias ho norasse videret̃: ad seruū vadit: ne ser uilē cōditionē spreuisse putaret̃. Elu cet fides in opibꝰ dn̄i sanat: sed plus opat̃ humilitas in affectibus duz va dit. c Nō sū arbi. Propter vite gē tilis cōsciētiā: grauari se magl̄ digna tione putauit dn̄i ꝙ̄ iuuari: nec posse habere hospitē xp̄m: cuiꝰ et si fide ꝑ ditus: nōdū tn̄ sacramētis imbutus. Sed qꝛ quod infirmitas hūana non ꝑsumit: diuina gratia dare nouit: in figurā gentilis populi: ⁊ suā fidē nō dū cathecizatꝰ a dn̄o laudari ⁊ famu lū sanari ꝓmeruit. d Nam et ego. Si ego homo sub alio possum impera re minoribus: quāto magis tu qui su p oīa habēs famulantes angelos: po tes p eorū ministeria sine corporis ꝑ sentia dicere infirmitati vt recedat et recedet: ⁊ sanitati vt veniat ⁊ veniet. e Nec in isrl'. Fides istiꝰ etiā electio ribus ⁊ deū videntibꝰ antefert̃. Etiā in isto vno fides gentiū ꝑfert̃ israeli.

Mystice

†23.q.1.no li. De cōse. di.2. quoti tidie.

Mar.8.a

Mat.8.b

f Et reuersi sunt. Mattheus planiꝰ explicat ꝙ dicente dn̄o: sicut credidi sti fiat tibi: sanatꝰ sit puer. Sed mos est beato luce ab alijs plane exposita breuiare: vel etiā de industria ꝑterire ꝙ breuiter dicta ab alijs vel omissa so lertiꝰ dilucidare. g Inuenerūt ser. Credēte dn̄o sanat̃ seruus: qꝛ pōt me ritū dn̄i etiā seruis suffragari: nō tn̄ fidei merito: sꝫ etiā studio discipline. h Et factū est ⁊c. Post sanatū infir mū suscitat mortuū: qꝛ infirmitas ꝑce dit mortē. i Que voca. naim. Na im ē ciuitas galilee i scḋo miliario a thabor cōtra meridiē iuxta endor qui est vicus grādis. Naim aūt interp̄ta tur fluctus vel cōmotio. k Cū ap propin. Bed. Cū verbū caro factū gē tilem ppl'm p portas fidei ad celestem hierl'm induceret: ecce iudaicus ppl's minor ꝓpter pfidiā defūctus effert̃: quē mater eccl'ia nil in mūdo quasi ꝓ priū possidēs multl̄ ꝓplo⁊ turbis cir cūsepta: pio affectu plorat: ⁊ ad vitaz pijs lachrymis reuocare laborat. Q ḋ et interim in paucis iudeo⁊ cōuersis ⁊ tandē in plenitudine impetrat. l Ecce defunctus. Defun ctus qui corā multis extra portā effert̃: significat criminaliter peccantē: et peccatū nō cordis cubili tegentē: sed indicio ope ris vel locutionis: quasi p ostia sue ciuitatis alijs ꝓpalantē: quē sicut vnicū deflet mater ecclesia: ꝙ licet ex multis collecta ꝑsonis: vna est tn̄ virgo mater ecclesia: singuli aūt filij: porta qua effert̃ aliq̄s: est de sensibꝰ quo aliquis in peccatū corruit

†De pe. di 2. sic tribus et di.3. ad huc pfidi. §. sui nūc et. di.6.c.1

vt q̄

a gentē nostrā: ⁊ synagogā ip̄e ędi ficauit nobis. b Jesus aūt ibat cū illis. Et cū iā nō longe esset a do mo: misit ad eū centurio amicos

a militari tumore deposito reuerentiā sumit: ad fidē facilis: ad honorificentiā promptus.

dicēs: †Dn̄e noli vexari. Nō ei sū dignus vt sub tectū meū intres: c ꝓpter qḋ ⁊ meipsum nō sū arbi

a magna fides ꝙ dei dicere credit esse facere.

tratꝰ dignuz vt venirē ad te: sēd dic verbo ⁊ sanabit̃ puer meus. d Nā ⁊ ego homo suz sub potesta te cōstitutꝰ: habens sub me mili tes: ⁊ dico huic vade ⁊ vadit: et

ita angeli tibi seruiunt.

alio veni ⁊ venit: ⁊ seruo meo fac hoc ⁊ facit. Quo audito iesus mi

a qui suā intelligit maiestatē.

rātus est: ⁊ cōuersus sequētibꝰ se

a non vt turbati animi sed docentis nos quos opus est moneri de huiusmodi mirari.

turbis dixit: †Amēn dico vobis:

pīentis tēporis: inuenit enī in antiquis.

et si a ꝓphetis edocti.

e f nec in israel tantā fidē inueni. Et g reuersi ꝙ missi fuerāt domū: iue nerūt seruū qui languerat sanū. h Et factū est deinceps ibat iesus i in ciuitatem quę vocat̃ naim: et ibant cum illo discipuli eiꝰ ⁊ tur k ba copiosa. Cū autem appropin l quaret portę ciuitatis. † Ecce de m functus efferebat̃ filius vnicus

a vidua est ecclesia que sponsi morte redempta ab ipso peregrinat̃ tempore sui incolatus.

n matris suę. † Et hec viduā erat: ⁊ turba ciuitatl̄ multa cū illa. Quā

a misericordia mouet̃ ecce imitāde pietatis ex emplū postea suscitat in hoc fides mirande pote statis astruit̃.

cum vidisset dominꝰ: misericor dia motꝰ super eā dixit illi: Noli

a mortuū quē mox resurgere videbis.

o flere. Et accessit ⁊ tētigit loculuz. Hi autē qui portabāt steterunt. Et ait: Adolescēs tibi dico surge.

interna compunctione reuiuiscens.

p Et resedit qui erat mortuꝰ: ⁊ cę pit loqui: ⁊ dedit illū matri suę.

eis ꝙ peccatū luxerāt vitā reducere indicās.

sacerdotali iudicio sociatꝰ cōmunioni ecclesie.

vt qui videt ad cōcupiscendū: qui aurē ociosis vel turpibus audiendis: qui linguā cōmodat litigijs. m Filiꝰ vnicus ma. Ambro. Adā de terra portat̃ a quattuor elemētis vnde hō cōstat: tangit̃ loculus a deo. i. lignū crucis qꝛ perijt adam p lignuz paradisi: hō a terra portat̃: qn̄ sola terrena cogitat vel quādo eger est: ⁊ ambulare nō po test. Ab aqua portat̃: qn̄ luxuriari co gitat: vel qn̄ ꝑ nimio frigore corpus tāgi nō pōt. Ab aere portat̃: qn̄ oīa ꝓ laude humana facit: vel qn̄ ꝓ egritu dine flare nō pōt. Ab igne portat̃: qn̄ auariciam cogitat: vel qn̄ ꝓ nimia fe bre tangi non potest. n Et turba. Multi cū dn̄o: multi cum vidua vt vi so miraculo multi dei laudatores ⁊ te stes fiāt. o Tetigit loculū. Loculꝰ quo effert̃ secura desperati peccato ris est cōscientia: quē fert sepeliendū: vel īmūda desideria vel adulantium blandimenta ꝙ q̄si ager terre peccan tes obruūt. Sꝫ dn̄o tāgēte cōscientiā peccatoris: futuri metu iudicij: turba carnaliū voluptatū: ⁊ iniustarū lau dationū coercet̃: ⁊ mens ad se reuer sa deo vocāti ad vitam occurrit: ⁊ re spōdet obediendo saluatori. Locu lus quo defert̃ corpus est humanum: portatores sūt mali mores: ꝙ ip̄m cor pus ad mortē trahūt. Sed iesus locu lū tāgit: cū fragilē naturā i ligno cru cis erigit. Tūc stāt funerl̄ portatores: qꝛ nō valēt sicut prius ad mortē tra here: tūc loquit̃ iesus. i. monita salu tis infundit. Quo verbo audito lan guidus ad vitā erigit̃: ⁊ loquit̃ ḋ co bonis actibꝰ: ⁊ sic reddit̃ matri. p Et resedit. Tres mortuos suscita uit dn̄s. filiā archisynagogi i domo: id est in cogitatione. filium vnicū ma tris in porta. i. ī verbo. laçarū i monu mento. i. in opere.

† Mat.8.a

† Mat.8.b

Mar.5.c

.j.8.f

Joh.11.f

Visitauit

Nico. de lyra

a Et synagogā ip̄e edificauit nobis. licet enī haberēt vnū locū tm̄ ad offe rendū sacrificia ⁊ oblationes. s. tēplū qḋ erat in hierl'm: tn̄ in singulis ciui tatibꝰ et castris habebāt loca: in qui bus cōueniebāt causa orationis ⁊ au diendi verbuz dei: ꝙ synagoge voca bant̃. b Inuenerūt seruū qui lan guerat sanatū. ex verbo xp̄i absentis vt habet̃ Matth. viij. c Et factū ē. Hic ꝯn̄r describit̃ miraculū de filio vi due resuscitato. d In ciuitatē que vocat̃ naim. ciuitas parua est in gali lea ꝓpter mōtē thabor. e Et ibant cū eo discipuli eius ⁊ turba copiosa. Hoc factū est vt euidentius esset mira culū corā multis factū. f Ecce de functꝰ efferebat̃. ad sepeliendū. Anti quitꝰ em̄ loca sepulture erāt extra ci uitates: ne ex cadaueribꝰ interficeren tur habitatores ciuitatū. g Mise ricordia motus sup eā: tum qꝛ erat vi dua: tū quia non habebat aliū filium a quo posset in senectute sustentari. h Noli flere. quasi dicat. cito conso lata eris. i Et accessit et tetigit lo culum. i. feretrum. Ad hoc em̄ tetigit vt ostenderet ꝙ corpus suum diuini tati vnitum erat instrumentum diuinitatis etiam in miracu lis faciendis. de modo autem cooperandi ad hoc dictum fu it Marci. v. k Et cepit loqui. vt manifeste appareret ꝙ erat vere resuscitatus ⁊ nō apparenter tātū. vnde ⁊ de simo ne mago legitur ꝙ apparenter resuscitauit quendā mortuū qui tamen loqui non poterat: per quod apparuit illam resur rectionem fuisse tantū apparenter.

†4. Re.4

Quia

a Visitauit. Dñs ꝛ verbũ semel incorpari cõstituit: ꝛ quotidie spm̃sctm̃ in corda hoim̃ vt suscitent̃ mittit.
b Et nũciauerũt. Ambro. Nõ simplici corde: sȝ ĩuidia stimulãte. Unde alibi querũt dicẽtes: Rabbi q̃ erat tecũ trãs iordanẽ cui testimoniũ phibebas: ec. h ba. ꝛ oẽs ve. ad eũ. Quib⁹ tũc rñdit ioħes: Quia nõ põt hõ accipere quicq̃ nisi. fu. t. d. de celo: q̃b⁹ verbis se purũ hoiem ꝛ iesum dei filium declarabat. Ambro. Sȝ qꝛ inuidia adhuc expelli nequibat: mittit eos ad iesũ vt hac occasione videant signa: ꝛ correcti credãt in iesũ: ꝛ magistro interrogante sibi dicãt: Tu es q̃ vẽturus es? Beda. Grego. Non ait q̃ venisti: q̃si. Cũ ab herode interficiẽdus ꝛ ad inferna sũ descẽsurus: debeo te nũciare inferis q̃ nũciaui superis? An conueniat filio dei mori: an aliũ ad hec sacramẽta missur⁹ es? Potuit eñi phates pius quẽ vẽturũ p̃dixerat: nõ credidisse moriturũ: nec fide sed pietate dubitauit: qꝛ lapsus amoris fidẽ nõ impedit. Talis eñi lapsus est religiosus. Allego. Johãnes figura est legis: q̃ p̃nũcia xpi pectorib⁹ pfidoꝝ q̃si carcerib⁹ luce vacuatis inclusa tenebat̃: ne plenũ testimoniũ dñice dispẽsatiõis sine euãgelij attestatiõe pferret. Mittit ḡ discipulos ad xpm: vt supplemẽtũ sciẽtie assequãt̃: qꝛ plenitudo legis est xps: vt qꝛ plerũq̃ nutabãt dicta sine factꝫ eo fides plenior gestoꝝ testificationibus q̃ ꝟboꝝ spõsionib⁹ exhiberet̃: ꝛ q̃ tũc i pectorib⁹ iudeoꝝ velut obscurata lege nutabat eo ipso spectaculo dñice crucis: ꝛ pleno resurrectionis testimonio panderet̃. Or ḡ lex dubie xpm vẽturũ nũciat: euãgeliũ vbi tot miraculoꝝ exhibitionẽ venisse certissime confirmat. c Et rñdens dixit: Sciẽs iesus neminẽ sine euãgelio plene posse credere qꝛ sicut fides a veteri incipit testamẽto: ita implet̃ in nouo: interrogat⁹ de se: nõ verbo aliquo sȝ factis se esse signauit: nõ rñdẽs ad ea q̃ interrogabant̃: sed ad scandalũ nũciorum. d Ceci vidẽt. Ecce plenuȝ testimoniũ q͏̄ sit fili⁹ dei. hec eñi ante euãgeliũ vel rara vel nulla. Uñ Tobias oculos recepit: et h fuit angeli: nõ hoĩs medicina. Helias mortuũ suscitauit: ipse tñ rogauit ꝛ fleuit. Heliseus leprosũ mũdari fecit: non tñ ibi valuit p̃cepti auctoritas: sed mysterij figura. Sȝ qꝛ adhuc ista sũt dñice testificationis parua exẽpla: addit post supradicta de cruce ꝛ obitu ꝛ sepultura: q̃d est plenitudo fidei. Nullũ eniȝ mai⁹ diuine psone est testimoniuȝ: q̃ toto se vnũ obtulisse p mũdo: h solo: plene dñs declarat̃: sicut etiã a iohãne declarat⁹ est: Ecce agn⁹ dei: ecce q̃ tollit pctã mũdi. e Beatus est ꝛc. Quasi mira q̃dẽ facio: sed abiecta pati nõ dedignor: ꝛ cauẽdũ est hoĩbus: ne in me despiciant mortẽ: q̃ signa venerant̃. f Qui non fuerit. Grego. Qui de potẽtia diuinitatis nõ dubitauerit h nõ ꝯ iohãnẽ: quẽ mox adeo cõmẽdat: h nõ credẽtes a pfidia reuocat: ꝛ iohãni exponit q̃d q̃rebat: quia de⁹ saluos faciendi: ꝛ d. d. e. m. Uisis tot signis ꝛ virtutib⁹ fidelis nõ potuit de morte eius dubitare sed ammirari: sed

(Margin: Joh. 3. c — Allego. — Tob. 11. c — Re. 17. d — Re. 5. d — Joh. 1. d — Ps. 67.)

¶ quãto desperatio mors aie ad vitã reuocat̃ tãto plures eodẽ corrigũt̃ ꝛ pietas dñi maior itelligit̃.

Accepit aũt oẽs timor: ꝛ magnificabãt deũ dicẽtes: Quia ꝓpheta magn⁹ surrexit in nobis: ꝛ qꝛ de⁹ visitauit plebẽ suam. Et exijt hic sermo i vniuersaȝ iudeã ꝺ eo: ꝛ oẽm circa regionem. Et nũciauerũt iohãni discipuli ei⁹ de oĩbus his. † Et cõuocauit duos de discipulis suis iohannes: ꝛ misit ad iesũ dicẽs: Tu es qui ventur⁹ es: an aliũ expectam⁹? Cũ autẽ venissent ad eum viri. dixerunt: Johãnes baptista misit nos ad te dicẽs: † Tu es qui vẽturus es an aliũ expectamus? In ipsa aũt hora curauit multos a lãguorib⁹ ꝛ plagis: ꝛ spiritib⁹ malis: et cecis multꝫ donauit visũ. Et respõdẽs dixit illis: Euntes renũciate iohanni: que vidistis ꝛ audistis. Quia ceci vidẽt: claudi ambulãt leprosi mũdant̃: surdi audiunt: mortui resurgũt: pauperes euãgelicant̃: ꝛ beat⁹ est q̃cũq̃ nõ fuerit scandalicatus in me. † Et cum discessissent nũcij iohannis: cepit dicere de iohanne ad turbas. Quid existis in desertuȝ videre arundinem vento agitatã? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimẽtis indutũ? Ecce qui in veste preciosa sunt ꝛ delitijs: in domibus regum sunt. Sed quid existis videre prophetã? Utiq̃ dico vobis: et plus q̃ prophetã. Hic est de quo scriptũ est: † Ecce mitto angelũ meuȝ ante faciem tuã: qui preparabit viã tuam ante te. Dico enim vobis maior inter natos mulierum ꝓpheta iohanne baptista nemo ẽ.

(Interlinear glosses:) ¶ hoc dicite. — a ¶ spiritu vel operib⁹ illuminant̃ vt in p̃dicatione nulla sit distantia inter pauperes ꝛ diuites. — ¶ in hoc nuncios pcutit. — ¶ ne turbe iohãnẽ liuore motũ suspicarent̃: ꝛ vt sciant eũ quesisse nõ sibi sed discipulis. — a ¶ q̃ nesciebãt mysteriũ interrogatiõis eius. — ¶ qui omni vento agitat̃ vt leuitate mentis de me ambigat quem p̃dicauit. — a ¶ i vana glĩa duct⁹ lucra q̃rit p dapib⁹ vel vestib⁹: q̃ locustis viuit: ꝛ pilis camelorũ induit̃. — ¶ qui ponũt puluinaria sub cubitu qui vitam peccantiũ palpant nõ pungunt. — ¶ vbi aliquid venentur. — a ¶ qui me venturum nõ tm̃ predixit: sed etiã digito demonstrauit. — ¶ in malachia. — ¶ nuncium. — a ¶ manifestationẽ. b ¶ pluia reddat tibi corda auditorũ p penitẽtiã p̃dicãdo ꝛ baptizando. — a ¶ vt summã virtutũ eius cõprehendam. — a ¶ non virginis. nulla eñi collatio cũ filio dei

rt: sed infideliũ mens scandalũ in illõ ptulit: cũ ꝛ post miracula morientem vidit. g Quid existis ꝛc. Ubi monuit discipulos iohãnis in crucẽ dominicã esse credẽdũ: cõuersus ad turbas: ad virtutem paupes ꝓuocat: ne exaltati corde: mẽte istabiles: cõsilio infirmi: speciosa vtilibus: eternis caduca p̃ferrẽt: sȝ crucẽ poti⁹ q̃ mundi faleras tollãt. Et iõ laudat psonã iohãnis: q̃ post habito amore vite etiã iusticie formã nec mortis timore mutauit. Deserto mũdus cõparat̃: qꝛ adhuc incult⁹ ꝛ sterilis: in quẽ nõ est ita ꝓdeundũ vt hoies mẽte carnis inflatos ꝛ virtutis vacuos: et de fragilis mũdi glĩa iactãtes: putemus esse imitandos. h Arũdinẽ. Beda. Per arũdinẽ carnalis anim⁹: q̃ cũ fauore vel detractione tãgit̃: in q̃libet ptẽ inclinat̃. Sȝ iohãnes nõ ẽ arũdo vẽto agitata: qꝛ illum nec grã blandũ: nec cuiuslibet ira faciebat asperũ: nec ꝓspera erigebãt: nec aduersa inclinabãt. i Quid existis vi. Be. Quõ in deserto iohãnẽ videre cupiebãt q̃ erat clausus i carcere? Tot⁹ ergo hic sermo spiritualiter est intelligẽdus. k Mollib⁹ ve. Per vestẽ corp⁹ humanũ itelligit̃. Prophetico ḡ exẽplo ad virtutẽ subeũde ꝟtutꝫ hortat̃: Ecce q̃ in veste p̃ciosa. Quib⁹ fluida diuitijs mẽbra soluũt̃: exteros celestis regni: sub iure diaboloꝝ: q̃ sũt reges tenebrarũ: intra habitacula hui⁹ mũdi cõsenescũt. Allego. Johãnes nõ fuit mollib⁹ indut⁹: q̃ vitã peccãtium nõ blãdimẽtꝫ fouit: sȝ aspe icrepauit. Gre. Nota rigida vita ꝛ p̃dicatio debet palacia molliũ decliare: q̃ frequẽtãt mollib⁹ induti adulãtes. Nemo putet i fluxu ꝛ studio vestiũ pctm̃ deesse. Alioq̃n de aspitate vestiũ nõ laudaret̃. Officiũ ꝓphete ẽ vẽtura p̃dicere: nõ etiã demõstrare. Maior ꝓpheta in q̃ finis ꝓpharũ. l Plus q̃ ꝓphe. Quia angelus nõ natura: sed officio: q̃ supnũ iudicẽ nũciare mittitur. m Dico aũt. In hoc nõ p̃fert̃ patriarchis ꝛ cũctis hoibus: sȝ equalis ceteris sanctis oñdit̃. Qui

(Margin: Mat. 11. a — Mat. 11. a — D — Allego. — Mat. 11. a)

Nico. de lyra

a Quia ꝓpheta magn⁹ surrexit in nobis. i. ille magnus ꝓpheta de quo dicit̃ Deutero. xviij. Prophetã suscitabo eis de medio fratrũ suoꝝ ꝛc. q̃d intelligit̃ de xpo in lege ꝛ ꝓphetꝫ promisso. ꝛ iõ subdit̃: m Et quia deus visitauit plebem suã. mittendo eis saluatorem. c Et nũciauerũt iohãni. Hic consequenter ad confirmationem doctrine christi ponunt̃ miracula coram discipulis iohannis facta: cum subditur: d In ipsa autẽ hora curauit multos ꝛc. ꝛ per hoc respõdit questioni iohannis ostendens q͏̄ ipse esset verus christus per miracula soli diuine virtuti possibilia. ideo subditur: Et respondens dixit illis ꝛc. Consequenter ponit̃ iohannis cõmẽdatio. cum dicit̃: e Et cum discessissent. magis eñi voluit iohãnẽ commendare in absentia discipuloꝝ eius q̃ in p̃sentia: vt eius cõmendatio nõ ex fauore humano: sed amore veritatis ꝓcedere videret̃. Cetera aũt patẽt ex dictis Matth. xj. vsq̃ ibi:

(Margin: Mal. 3. a)

a Qui aūt minor. Oīs sāctꝰ ꝗ iā est cū deo maior est eo ꝗ adhuc est in mūdo. Uel ego: quē minorē facit multoꝝ opinio in ecclīa sanctoꝝ illi ꝑlatꝰ sum. Uel nouissimꝰ angelꝰ celi melior est quouis hoīe. b Et oīs po. Si h̄ a dn̄o dictū eē intelligit: audiēs iohānē ppl̄s intelligit esse designatꝰ: si ab euāgelista dr̄ interpositū. Audiēs ipm dn̄m de iohānis magnitudine disputantē restat intelligi.

c Justificauerūt. Justificat deꝰ ꝑ baptismū: dū hoīes ꝓpria pctā cōfitēdo se iustificāt. sicut scriptū ē: Dic tu iniqtates t. vt iusti. Et iustificat i eo: ꝗ nō ꝑ cōtumaciā cōfutat: ꝟ ꝑ iusticiā dei munꝰ agnoscit. Justus em̄ dn̄s ⁊. i. d. In eo ḡ iustificatio dei ē: si nō ad indignos ⁊ noxios: sed ad īnocētes ꝑ ablutionē factos etiā ad iustos videat sua munera cōtulisse. Qui ḡ cōfitet deo pctm̄: iustificat deū: cedēs ei vincēti: ⁊ ab eo gratiā sperās ī baptismate: ḡ iustificat deꝰ: ī quo ē cōfessio ⁊ venia pctōꝝ. d Cui ḡ ⁊c̄. Laudato iohāne: trāsit ad īcrepādū illos ꝗ nec ꝑdicatione iohānis moti sūt: vel ipius xp̄i ꝑdicationē despiciūt. e Similes sūt pueris. Pueri: doctores sunt spū humiles. Forū synagoga vel ipsa hierl̄m in qua iura ꝑceptoꝝ dei cōdebant: qr̄ cōtribulibus solebāt exprobrare ꝙ nec psalmis allecti ad laudes dei assurrexerūt corde deuoto: mēbroꝝ agilitate: qđ notat saltus: nec threnis. i. lamētationibꝰ ꝓphetaꝝ ꝑ excidijs iā factis vel faciēdis ad penitentiā sūt cōuersi. f Cātauimꝰ ⁊c̄. Nuptiale carmē vbi v̄bo aīa: spūi caro nubit. In his nuptijs dauid nos voluit ludere dicēs: Exultate deo a. n. i. d. i. s. p. et. d. t. Quasi in ipso actu nuptiarū positꝰ ꝓpheta ꝗdaꝫ leticia saltat: Sꝫ nō audiuit ppl̄us meus vocē m. ⁊ nō int. m. g Uenit fi. ⁊c̄. Uenit sicut tūc ita ⁊ nūc: vtrāqꝫ viā salutis respuitis. lamētauimꝰ ad iohānē: cātauimꝰ ad xp̄m. h Justificata est sapiā. Ostēdit filios sapīe intelligere: nec in abstinēdo nec ī mādūcādo esse iusticiā: sed in equanimitate tolerādi inopiā ⁊ tēperātiā: nō se corrūpendi ꝑ abūdātiā. Nō est regnū dei esca ⁊ potꝰ quorū nō vsus: sꝫ cōcupiscētia reꝑhendit. i Justificata ⁊c̄. Quicqd me putetis: ego tn̄ dei virtꝰ ⁊ dei sapiētia iuste facere intelligor ab ap̄lis: ꝗbus pater reuelauit ꝗ prudētibus abscondit. i Rogabat. Sicut ꝓposuerat verbis: ita factis etiam astruit iustificatā sapientiā ab oībus filijs: qr̄ etiaꝫ a maria penitēte post culpam. k Quidā pha. Mystice Pharisēꝰ de falsa iusticia ꝑsumēs iudaicū ppl̄m signat: ꝗ dn̄m ad cōuiuiū inuitat: qr̄ quē veniētē nō credidit vēturū sperare nō desijt. Sꝫ adhuc cū voto dicit: Excita potētiā t. et. v. Domꝰ pharisei: lex ⁊ ꝓphete in ꝗbus ille populus māsionē hr̄e gloriabat. Quā domū in carne apparens ingredit: qr̄ nō venit legē soluere sꝫ ad implere. Discūbit: qr̄ in maiestate sua nō intellectꝰ ꝑ formā serui visibilis est factus. Cognoscit aūt gētilitas īmūdis actibꝰ dedita ꝑ famā ap̄lici sermonis ꝙ misit deꝰ fi. s. in. c. f. s. l. nō vt pharisēꝰ ꝗ tm̄ l̄ram attēdit iustificet. Sed domꝰ. i. nos ꝗ grām spūs in lege sequimur: ꝗ nō vituperamꝰ ꝙ peccatores recipit: sed laudamꝰ ꝙ pctōres iustificat.

l In domo pha. In cuiuscūqꝫ domo interiore cognoneris sapiam et iusticiā recūbētē: recurre ad pedes. i. ad extremā sapīe partē: inquire lachrymis cōfiteri pctā: expande capillos. i. sterne ante eū cūctas corporis tui dignitates: osculare. i. nihil nisi sapientiā loquaris. m Attulit. Quot habuit in se oblectamēta: tot de se inuenit holocausta. Moraliter. Affert vnguentum: qr̄ bona opa agit: ꝗbꝰ ecclesiā odore bone opiniōis resꝑgit. vn̄ dicit: Christi bonus odor sū deo ī o. l. Hiero. Alabastrū vnguēti. i. corpus cū fide: stans retro. i. post ascēsionē dn̄i: secus pedes. i. apostolos: lachrymis rigabat. i. charitate interna ī deo capillis tergebat. i. suꝑfluos cibos ⁊ vestimēta dat: osculat: cū oībus pacē habet. Debebat denarios quingentos: hec sunt pctā gentiū quiqꝫ sensibꝰ cōmissa: aliꝰ ꝗnquaginta. i. pctā iudeoꝝ. n Secus pe. Contra pedes stat ꝗ in pctīs positꝰ itineribꝰ dn̄i renitit. Sꝫ ꝗ ad pniam post pctā cōuertit: iā retro secus pedes stat dū vestigia dn̄i ꝗ impugnabat sequit: Lachrymis pedes rigat: ꝗ sanctoꝝ tribulationibus cōpatit: ꝗ tristiciā illoꝝ putat esse suā: ꝗ vltimis mēbris xp̄i inclinat ꝑ affectū cōpassiōis. Capillis ꝗ corꝑi suꝑfluunt: pedes quos rigauerat tergit: ꝗ de terrena substātia ꝗ suꝑfluit sanctis ꝗbꝰ ex charitate cōpatit incipit misereri. Pedes osculat: ꝗ studiose diligit illos ꝗbꝰ sua largit: ne sit grauis tribuēti necessitas ꝓximi. Unguēto vngit: ꝗ bn̄ operādo bone opinionis odore alios resꝑgit: ⁊ ad bn̄ operādū exēplo suo inducit. Uel pōt ꝑ pedes caro xp̄i significari quā osculamur dū mysteria incarnatiōis eiꝰ diligimꝰ. Ungimꝰ: dū ipiꝰ hūanitatis potētiaꝫ sacri eloquij bona opinione ꝑdicamꝰ. Sꝫ pharisēꝰ h̄ vidēs īuidet: qr̄ cū iudei gētiles vidēt ꝑdicare deū: sua malicia tabescūt. Quibꝰ dn̄s bona gētilitatis enume

Erat vt

a †Qui āt minor ē i regno dei: maior est illo. b Et omnis populꝰ audiens c ⁊ publicani iustificauerūt deū: baptiçati baptismo iohannis. Pharisei aūt ⁊ legisꝑiti consiliū dei spreuerūt in semetipos nō baptiçati ab eo. Ait autē dominꝰ: d †Cui ergo siles dicaꝫ hoīes generatiōis huiꝰ: ⁊ cui siles sūt? e Siles sūt puerl̄ sedētibꝰ ī foro: et f loquētibꝰ ad īuicē ⁊ dicētibꝰ. Cātauimꝰ vobis tibijs ⁊ nō saltastl̄: lamētauimꝰ ⁊ nō plorastis. †Uenit ei iohānes baptista neqꝫ mādūcās panē neqꝫ bibēs vinū et g dicitl̄: demoniū habet. Uenit filiꝰ hoīs mādūcās ⁊ bibēs: ⁊ dicitis: Ecce hō deuorator ⁊ bibens vinū: amicus publicanorū ⁊ pec h catoꝝ. Et iustificata est sapiētia i ab omnibꝰ filijs suis. †Rogabat k aūt illum quidā de phariseis vt mādūcaret cū illo. Et ingressus domum pharisei discubuit: †et ecce mulier ꝗ erat in ciuitate peccatrix: vt cognouit ꝙ iesus accubu l m it in domo pharisei: attulit alabastrum vnguenti: et stans re n tro secus pedes eius: lachrymis

[Interlinear glosses:]
tempore. — dignitate. — quo mundū ꝑ passionē xp̄i saluare decreuit. — a vel cōtra: qr̄ ꝗ gratiā dei respuit cōtra seipsū facit vel ad seipsos missum dei cōsiliū stulti et ingrati respuerunt. — tot monita salutis respuētes. — iudaice. — monitoribꝰ. — vbi lex ⁊ iura ꝓmunt. — ad illos quos monēt. — Ut cōuerteremini in toto corde vr̄o in. i. et. f. ⁊c̄. sed stultus populus me nō cognouit. — a exemplo abstinētie sue penitētiā vobis indicens et noluistis humiliari cū illo. — cibo ⁊ potu leticiā futuri seculi ꝑsignās: ⁊ noluistis cū illo gaudere: sꝫ calūniati estis. — . i. iustis: ⁊ post iniusticiam penitentibus. — iam penitens. — a in domo pharisei peccatrix meret veniā qr̄ cognitio peccati ꝑ legē: sic lex mittit ad gratiā. — a ꝑrendit ꝑripere gratiā hospitis. — genꝰ ē marmoris: ī ꝗ īcorrupta seruāt vnguēta — a oculos ꝗbus terrena cōcupierat iam ꝑ penitentiam cōterēs plorat.

a Et oīs ppl̄s. Ubi post iohānis cōmēdationē ponit euāgelista phariseorū: ⁊ legisperitoꝝ confutationē: ⁊ primo verbis ppl̄i. scđo verbis xp̄i. ibi: Cui ḡ. Circa ꝑmū dr̄: Et oīs ppl̄s. i. simplices ⁊ vulgares. b Et publicani. i. mūdanis ⁊ publicis negociationibꝰ occupati. c Justificauerūt deū baptiçati baptismo iohānis. ex h̄ enī ꝙ audierūt xp̄m tā excellēter cōmēdantē iohānē ceperūt laudare et glorificare deū tāqꝫ iustū ⁊ gloriosū de hoc ꝙ erant baptiçati a tāto ⁊ tali ⁊ ad penitentiā vocati: ⁊ ꝑ hoc apparet cōfutatio phariseoꝝ ꝗ đ sua scientia suꝑbiētes spreuerūt baptismū iohānis a deo institutū. ⁊ hoc ē qđ dr̄: Pharisei autē ⁊ legisperiti cōsiliū dei spreuerūt ⁊c̄. d Cui ḡ similes dicam ⁊c̄. Hic consequenter ponit confutatio phariseoꝝ et legisperitoꝝ ex verbis xp̄i: et patet sn̄ia ex dictis Matth. xi. d. e Rogabat aūt illum. De scripta cōfirmatione doctrine christi signo visibili: hic cōsequēter describit eiusdē confirmatio facto inuisibili. videlicet ꝑ remissionē pctōrū mulieris peccatricis vbi primo describit locꝰ. cū dr̄: f Et igressus domū pharisei discubuit. Legit autēꝫ xp̄s manducasse cū pctōribꝰ vt eos ad penitētiā ꝓuocaret: vt habetur Matth. ix. Itē cū amicis familiaribꝰ vt eoꝝ deuotionē nutriret: vt dr̄ Joh. xij. de martha ⁊ maria. Iteꝫ cū cognatis pauperibꝰ vt eoꝝ inopiā suppleret: vt hr̄ Joh. ij. de nuptijs vbi deficiēte vino xp̄s aquā vertit in vinū. Itē cū phariseis suꝑbiētibꝰ vt eoꝝ suꝑbiā cōfutaret: ꝓut hic hr̄ vt videbit ꝑ sequēdo. g Et ecce mu. ⁊c̄. de pctīs suis plene ⁊ ꝑfecte cōtrita. h Et stās re. qr̄ ꝑ verecūdia sui pcti nō audebat se anteponere. i Lachrymis cepit ri. ⁊c̄. ex quo ptꝫ magnitudo cōtritiōis ex ꝗ tantū fleuit ꝙ poterāt lauari pedes vniꝰ hoīs nudis

[Marginal references: Ps. 50. — Ps. 10. — Ps. 30. — Ibidem. — Ro. 14. c — Mystice — Ps 79. — Mat. 5. d — 1. q. 7. c. 2 in. f. scio meretrices — Moralit. — 2. Cor. 2. d — Mat. 11. b — Mat. 11. c — Mat. 26 Ma. 14. Joh. 12. c]

Erat vt cognoscāt ī qb⁹ malis ipsi iacerant. a Cepit ri. ꝛc. Maria soror Laçari bis eodē fūcta est officio: semel in galilea: cū primo accedit cū humilitate ꝛ lachrymis vbi ꝛ remissionē pctōꝝ accepit. Scd̄o in bethania nō iā peccatrix nominata: sed casta: ꝛ ideo deuota. Ibi pedes: hic caput iungit.

Job.11.a

Moralit. Moraliter. Sic quoqꝫ fidelis aīa prius ad pedes dn̄i humiliata a peccatis absoluenda incuruat: post crescentib⁹ merit' fragrātia lete fidei: domino q̄si caput odore pfundit aromatū. Sic etiā vniuersalis eccl'ia in pn̄ti christi incarnationis: q̄ pedū noīe signaṫ: mysteria celebrādo: deuota redēptori reddit obsequia. In futuro etiā hūanitatis ei⁹ gloriā ꝛ diuinitatis eternitatē: qꝛ caput xp̄i est de⁹: simul intuēdo: ppetuis cōfessionū laudib⁹ quasi pistica nardo glorificabit.

Mystice. Mystice. Duo debitores duo ppl'i sūt: q̄ deo creatori debēt numū. i. aīaꝫ suā: regis imagine insignitā: ꝛ ad seruādū sibi cōmissam. Vtriusqꝫ debitū ppl'i p quinariū multiplicaṫ: qꝛ q̇nqꝫ sensus sūt q̇b⁹ ī hac vita vtimur: q̇b⁹ imaginē cōditoris quā accepimus extollere debem⁹. Sꝫ min⁹ debet iude⁹ cui decalogus legis p seruū daṫ: pl⁹ debet xp̄ian⁹: cui p filiū gr̄a vite committiṫ. Ideo iudei p denariū: christiani p cētenariū numerū fen⁹ accumulant. Sꝫ qꝛ neuter suis virib⁹ sꝫ gr̄a dei p fi. saluaṫ. recte dr̄: Nō ha. il. vn̄ r. d. v. Plus ḡ diligit eccl'ia gentiū q̄ꝫ iudeus: qꝛ ꝛ si ſm p̄sentē statū maior ei gr̄a cōferṫ: ꝛ ſm p̄teritū de maiori feditate extrahiṫ: pl⁹ debet q̇ pl⁹ accepit. Nullus pōt tātū diligere quātuꝫ ea q̄ in plurib⁹ diligit. b Is cui pl⁹. Scd̄m hoīes pl⁹ fortasse offendit: qui plus debuerit: Sꝫ p misericordiā dn̄i cā mutaṫ: vt ampli⁹ diligat q̇ ampli⁹ debuit: si tn̄ gr̄aꝫ ꝯsequaṫ. c Recte iudi. Sua sn̄ia pharise⁹ cōuinciṫ: qꝛ sicut frenetic⁹ funē portat ex quo ligeṫ. d Intraui ī do. Intraui carne assūpta in pp'lm iudeoꝝ. Aquā pedibus meis. Aqua extra nos est: humor lachrymarū ītra nos. Infidelis aūt popul⁹: nec exteriora p dn̄o īcarnato tribuit. Cōuersa gētilitas nō solū substātiā: ſ ꝛ sāguinē p dn̄o fudit. Osculū dilectiōis ē signū ꝛ īfidelis pp'ls ex dilectiōe ei seruire noluit: cui tn̄ ex timore seruiuit. Sꝫ gētilitas vestigia osculari nō cessat: qꝛ ī ei⁹ amore cōtinue suspirat. Oleo caput meū nō vnxisti. Et si pp'ls ille ī deū se credere ꝛ nō in hominē fatebaṫ: tn̄ ipam potētiā diuinitatis q̄ p miracula apparebat digna laude p̄dicare neglexit. Sꝫ gentilitas dn̄ mysteriū īcarnatiōis credit: sūma laude etiā infima ei⁹ p̄dicat.

Luc.7.f

e Aquā pe. Enumeranṫ bona peccatricis: ꝛ mala falsi iusti. f Remittūṫ ei pctā. In domo pharisei. i. ī custodia leg' ꝛ pphete: nō pharise⁹ icredulus: ſ peccatrix penitēs glorificaṫ qꝛ ardor charitat' ī ea rubiginē delictorū cōbussit. g Et ceperunt q̄ simul. Sanata egra: de salute eius alij egrotant. h Fides tua te saluam fecit. Fides saluam fecit: quia quod petijt: posse accipere non dubitauit: qꝛ iam spem ab illo acceperat: a quo salutem querebat.

a ſ quos ad cōpositionē vultus exhibuerat.

a cepit rigare pedes ei⁹: ꝛ capil ſ lachrymis. ſ ore quo superba dixerat. lis capitis sui tergebat: ꝛ oscu ſ q̄ sibi p odore sue carnis adhibuerat. labaṫ pedes eius: ꝛ vnguento a ſ de falsa iusticia supb⁹ nulla cōpassione natura motus: sue fragilitatis oblit⁹. vngebat. Videns aūt pharise us qui vocauerat eū: ait intra ſ medicum reprehendit quia subuenit. se dicens: Hic si esset ppheta sciret vtiqꝫ que et qualis est a ſ vnguentū eius vitare deberet. mulier que tangit eū: quia pec ſ egrā reprehendit de egritudine. catrix est. Et respondens iesus ſ cōuincens superbum et sub specie mulieris commēdans ecclesie meritum. dixit ad illum: Simon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: vn⁹ debebat denarios quingētos: et alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent: donauit vtrisqꝫ. Quis ergo eum plus diligit? Respondens simon dixit: Estimo: quia b is cui plus donauit. At ille di ſ per misericordiā. c xit ei: Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem: dixit si ſ corporaliter quidem vides: sed mysterium non vides. moni: Vides hanc mulierem? ſ iam olim intrauit cū legē dedit. d e Intraui in domum tuā: aquā pedibus meis nō dedisti. Hec autem lachrymis rigauit pedes meos: ꝛ capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: hec autem ex quo intraui nō cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti: hec autem vnguento vnxit pedes meos. † Propter quod dico ti f bi remittunṫ ei peccata multa quoniā dilexit multuꝫ. Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit autē ad illam: Re g mittuntur tibi peccata. Et ceperūt qui simul accūbebant di ſ quia intelligunt hoc opus esse solius dei. cere intra se: Quis est hic qui etiā peccata dimittit? Dixit au ſ confortans sanatam per pietatis sententiā. h tē ad mulierē: Fides tua te sal a ſ ne a vis veritatis in viam scādali vlterius labaris. uam fecit: vade in pace.

nudis pedib⁹ incedentis. a Et capillis capitis sui tergebat. q̇b⁹ ante ad cōpositionē vult⁹ sui fuerat abusa. b Et osculabaṫ pedes ei⁹. vt totū deo seruiret in pn̄ia: q̇cq̇d ex se deū cōtēpserat in culpa: ſm ꝙ dicit Grego. c Et vnguēto vngebat. ad refrigeriuꝫ caloris ꝛ mitigationē doloris ex labore itineris. d Vidēs aūt. Hic ꝯſr ponitur pharisci indignatio. vn̄ subdiṫ: e Ait intra se dicēs: hic si esset ppheta verus sciēs occulta. f Sciret vtiqꝫ q̄ ꝛ qualis eēt mulier: ꝛ p ꝯn̄s nō pmitteret se tāgi ab ea. g Et rn̄dēs iesus. ad confutationē illi⁹. p h̄ eni ꝙ rn̄dit ad ei⁹ cogitationē q̄ soli deo nota est: ostendit se plus q̄ꝫ pphetā. h Duo debitores ꝛc. parabola est vt cōuenieti⁹ cōcludaṫ ꝯtra phariseū de sua rn̄sione. q̄ subdiṫ cū dr̄: i Respōdēs si. ꝛc. qꝛ amor in hūanis plerūqꝫ causaṫ ex p̄cedētib⁹ donis: ꝛ p ꝯn̄s maior amor ex maiorib⁹ donis. Cōsequēter eū xp̄s redarguit ex triplici defectu pietatis. cū dr̄: k Intraui in domū tuā. aquā pedib⁹ meis nō dedisti: q̇ tn̄ erāt fessi ꝛ dolentes ex labore itineris: ꝛ lutosi seu puluericati: eo ꝙ sine calciamēt' incedebat. scd̄o ex defectu charitatis. cū dr̄: l Osculū mi. nō de. q̇d est amicitie signum. tertio ex defectu hilaritat' seu leticie q̄ noīe olei designaṫ: vt dr̄ Ps. xliiij. Propterea vnxit te de⁹ deus tuus ꝛc. Tria aūt dicta requirūṫ in hospitalitate gratiosa. Et ecōtra laudat mulierē de triplici pfectiōe opposita vt ptꝫ ī lr̄a: ꝛ iō cōcludiṫ: m Remittūtur ei pec. mul. ꝛc. Videṫ autē ꝙ deberet dici ꝯtrariū: qꝛ p̄mo p̄dixerat donū esse causaꝫ amoris. hic aūt ecōtrario infert amorē esse causam doni. Dicēdū ad h̄ ꝙ primo ī parabola loquebaṫ mō humano vbi amor ex dono causaṫ. ſ in applicatione pabole ad ppositū cōuertit se ad loquēdū de amore dei erga nos: q̄ nō pcedit ex bonis meritis nostris: sꝫ magis causat bonū ī nobis. ꝛ iō cōuenieter cōcludit dicto mō. Vel aliter pōt dici ꝙ in pctō sūt duo remittēda. s. culpa ꝛ pena. Culpa aūt ex dei liberalitate remittitur: cū nullū bonū meritoriū possit esse ī nobis sine gratia: quā nō habem⁹ ante culpe remissionē: ſ habita gr̄a: ꝛ culpa dimissa: adhuc remanet pena remittēda ad cui⁹ remissionē facit bonū op⁹ nostrū charitate informatū: ꝛ de hac remissione loquiṫ dn̄s. vn̄ sequiṫ: Cui aūt min⁹ dimittiṫ min⁹ diligit. Remissio aūt culpe aut nulla ē aut totalis simul: sꝫ remissio pene fit p ptes ꝛ nō tota simul de cōmuni cursu: lꝫ aliq̄n fiat tota simul ppṫ feruorē penitentis ꝛ ex liberalitate dei: ꝛ h̄ fuit in pposito in hac muliere. iō sequiṫ: n Remittunṫ tibi peccata. non solum q̄ꝫtum ad culpam sed etiam q̄ꝫtuꝫ ad penam ex vehementi amore dei et horrore peccati p̄teriti. o Quis est hic qui ꝛc. hoc dicebant quia videbant tm̄ humanitatem exteri⁹ apparentē: sed ignorabant deitatē interi⁹ latentem: que potest peccata dimittere. p Fides tua saluam te fecit. qꝛ ista fides fuit formata charitate: ꝛ iō fecit habentē dignā vita eterna. De ista muliere peccatrice dubitabāt aliqui doctores vtrū fuerit maria soror Laçari vel alia: de quo dictum est quid sentiant doctores: Joh. xij. ibi enī hoc posui: quia prius scripsi super Johānem q̄ꝫ super Lucam.

† De pe. di. 5. c. septies et c. illud in fi

Moraliter. Cū aūt ipleuisset ⁊c. Ca.VII Sequitur: † Centurionis autem cuiusdam seruus male habens. Per istum cēturionem signi/ficaᵗ ratio vel intellectus cuiᵘˢ seruus est appetitus sensitiuus qui debet obediri rationi: vt diciᵗ .j. Ethicoꝝ. ꝫ ex corruptio ne nature infirmᵘˢ ē ad obediēdū: ꝓpᵗ qḋ hō ꝑ rōnē cognoscēs hāc infirmitatē in suo appetitu sensitiuo: ꝑ se ⁊ ꝑ alios rogare debet deū vt sanet seruū suum. ⁊ qm̄ humilitas rogātis ꝓ se plᵘˢ aliqñ placet deo ꝙ̄ p̄ces alioꝝ. iō subdiᵗ: † Nō iueni tā/tā fidē ⁊c. ⁊ sic puer eiᵘˢ sanaᵗ. Et factū ē deinceps ⁊c. Seqᵗ: f† Ecce filiᵘˢ defūctᵘˢ efferebaᵗ ⁊c. ꝑ istū defunctum significaᵗ mortuᵘˢ ꝑ mortale pctm̄. eiᵘˢ mater ē eccl'ia. portitores huiᵘˢ fu neris sūt facto vel verbo fouētes hoīem i peccatis. porta per quā efferᵗ mortuᵘˢ est exterior sensus pcti manifestatiuus Esa. iij. Peccatū suū quasi sodoma p̄dicauerūt nec absconderūt. Talis tñ mortuᵘˢ ꝑ pctm̄ mortale suscitaᵗ misericorditer a deo ꝑ p̄ces eccl'ie. c† Et nūciauerūt iohāni di. eiᵘˢ ⁊c. ꝑ iohānē q̄ supra. iij. ca. dixit de xp̄o: veniet fortior me post me: significaᵗ vetᵘˢ testamētū qḋ in ꝓphetis denūciauit xp̄i aduentū. ꝑ xp̄m aūt significaᵗ nouū qḋ ē veteris impletiuū. De xp̄o aūo diciᵗ Esa. lxj. Spūs dñi supꝑ me eo ꝙ vnxerit me. Sequiᵗ: At mede rer cōtritos corde ⁊c. Et hec oñdit xp̄s discipulis iohānis eē cōpleta dicēs: † Eūtes renūciate iohāni q̄ au ⁊c. In hoc eti am informauit p̄dicatores euāgelij ⁊ doctores vt nō solū ver/bis doceāt sꝫ etiā factis. e† Et cū discessissent nūcij iohānis ⁊c. ꝑ hoc docuit nos fugere notā adulationis i cōmēdatione alioꝝ ⁊ maxime magnoꝝ i eoꝝ p̄ntia: talis erat iohēs baptista sicut dr̄ postea. † Maior iter natos mulierū ꝓpheta iohāne baptista nemo ē ⁊c. Et oīs ppl's audiens ⁊c. Ita mō cōtingit frequēter ꝙ simplices ⁊ illitterati gratiā dei cōsequenᵗ. a qua mūdi sapiētes ⁊ supꝑi dei iudicio priuanᵗ. † Ait aūt dñs ⁊c. Cātauimᵘˢ vobis tibijs ⁊c. ꝑ istos significāᵗ inuidi q̄ nō gau/dēt de ꝓsperitate bonorū: nec tristanᵗ de aduersitatibᵘˢ eorū. e† Rogabat aūt illū q̄dā phariseᵘˢ ⁊c. ꝑ mulierē peccatricem ad dñi pedes accedētē significaᵗ quelibet ꝑsona vere de pec/catis penitēs ⁊ cōtrita: ad qḋ requiriᵗ ꝙ sicut deū offendit ꝑ culpā ita seruiat ei ꝑ penitētiā Ro. vj. Sicut exhibuistis mem/bra vr̄a seruire īmūdicie ⁊ iniq̄tati ad iniquitatē: ita exhibete nūc seruire iusticie i sāctificationē. Et sic fecit mulier ista. Vñ dicit Greg. Homel. xxv. Liquet fratres ꝙ illicitis actibᵘˢ priᵘˢ mulier intēta. vnguētū sibi ꝓ odore sue carnis adhibuit. Qḋ ergo sibi turpiter exhibuerat. hoc iā deo laudabiliter offere/bat. Oculis terrena cōcupierat sꝫ hos iā ꝑ penitētiā cōterēs flebat. Capillos ad cōpositionē vultᵘˢ exhibuerat: ꝫ iam cū ca pillis maculas tergebat. Ore supꝑba dixerat sꝫ pedes dñi oscu lans hoc in redēptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamēta tot de se inuenit holocausta. Cōuertit ad virtutū munera numerū criminū vt totū seruiret deo in peni/tentia quicq̄d ex se deū cōtēpserat i culpa. d† Vidēs autem phariseus ⁊c. ꝑ istū q̄ xp̄m notauit de ignorātia ⁊ mulierē de imūdicia significaᵗ hypocrita de sua falsa iusticia p̄sumens et alios cōtēnēs. qr sicut dicit iohānes os aureū: Vera iusticia cōpassionē habet: falsa vero indignationē. ꝓpter qḋ iste pha/riseus arguiᵗ: de pietatis omissione in modicis respectiue: et mulier cōmēdaᵗ de maioribᵘˢ valde cū dr̄: k† Intraui in do mū tuā: aquā pedibᵘˢ meis nō dedisti. hec aūt lachrymis ⁊c. ꝓ pter qḋ sibi dr̄: n† Remittunᵗ tibi pctā tua.

In ca. vij. vbi diciᵗ in postilla: videᵗ autē ꝙ deberet dici ꝯ rium: quia primo dixerat donum esse causam amoris.

Additio. Stant simul ꝙ donum sit causa amoris et amor causa doni etiā loquendo de amici/tia modo humano: qḋ sic ptꝫ. Nā amicitia humana ꝫm philo sophū in viij. ethicoꝝ. triplex est: scꝫ vtilis: delectabilis et ho/nesta. Sꝫ constat ꝙ amor in amicitia vtili causaᵗ ex dono seu vtilitate ab amato habita seu spectata. In amicitia vero ho/nesta causaᵗ amor ex virtute amantis q̄ amatū diligit: nō ꝓ/pter donuꝫ vel vtilitatem habitā vel consequendā: sed ꝓpter virtutē ipsius amati: ex quo amore causaᵗ ꝙ vult amato bo/nū ⁊ bonū operaᵗ ei quātum in se est: vt verus amicus: ⁊ sic i amicitia honesta amor est causa doni. Unde nulla contrarie/tas in hac parabola: nec in eius applicatione sane intellectis reperiᵗ: etiā loquēdo vtrobiq; ꝫm modum humanum. Nam primo in parabola christus loquiᵗ modo humano ꝫm amici/tiam vtilem vbi amor ex dono causaᵗ. Unde rectificat iudici/um simonis dicentis ꝙ is cui plus donauit plus diligit. Secū do vero in applicatione loquiᵗ etiam modo humano ꝫm ami/citiam honestam que procedit ex virtute seu meritis amātis ⁊ amati: scḋm quā amans: certificatus ḋ amicitia quā amatus vbi habet erga amanteꝫ. que quidem amicitia ꝫm philosophum vbi supra est virtus vel nō sine virtute ꝓuocaᵗ ad amorē sui amati: ⁊ ꝑ consequens ad impendendum ei bona. et de hac amicitia loquitur. cū dicit: Remittunᵗ ei peccata multa ⁊c. Qḋ aūt sequiᵗ: Cui aūt minus dimittiᵗ minus diligit. Po test vno modo intelligi ꝫm amicitiā vtilem: ⁊ sic correspōdet principio huiᵘˢ altercationis vbi dicebaᵗ ꝙ is cui plus dona uit plus diligit ⁊c. Alio mō pōt intelligi de amicitia honesta de qua vltimo loquiᵗ: vt sit sensus. Causa autē quare alicui minus dimittiᵗ est quia minus diligit: ⁊ sic ē amor causa do/ni. Unde nulla ꝯtrarietas in hmōi reperiᵗ cum de diuersis amicitie speciebus loquāᵗ ⁊ vtrobiq; ꝫm modum humanū. Nō em̄ est verisimile: ꝙ christᵘˢ loquereᵗ illi phariseo de amo re diuino qui pertinet ad predestinationem vel de remissione culpe et pene quorum scientia pertinet ad eos qui iam ꝑfecti sunt in fidei rudimentis. Iste em̄ phariseus adhuc erat infi/delis ⁊ satis ignarus vt satis patet. Et notanduꝫ ꝙ ꝓcessus christi circa informationē pharisei de his amicitijs est cōna/turalis homini: incipit enī ab impꝑfecto ⁊ de magis noto ⁊ tē dit ad perfectum et minus notum. Amicitia em̄ vtilis est ho minibus magis nota: vt est impꝑfecta tanq̄ deficiens a ratio ne vere amicitie ꝫm philosophū vbi supra. Unde istā amici/tiam tātūmodo rudis cognoscebat. christus vero tradidit si bi noticiā perfectioris amicitie scꝫ honeste que habet veram rōnem amicitie ꝫm phm. Item notandū ꝙ scḋm vtrāq; ami/citiā xp̄s phariseū cōuincit: ostendēdo ei ꝙ illa mulier erat dignior ad recipienda beneficia christi ꝙ̄ ipse phariseus. Nā scḋm primam. s. amicitiā vtilem sibi ostendit ꝙ plures vtili/tates seu obsequia habuit ab illa muliere ꝙ̄ a phariseo: ⁊ h cū dicit: Intraui in domum tuā ⁊c. Scḋm vero amicitiā ho/nestam: similiter ostendit ei ꝙ erat dignior: ⁊ hoc cū dicit: qr dilexit multum. In quibus bene consideratis: nos docet ꝙ verus penitens debet habere exteriora opera pia ⁊ deuota ⁊ interiora amore feruentia ꝫm doctores.

Replica. In ca. vij. vbi in parabola christi innui/tur ꝙ more humano loquendo amor ori/tur ex dono cum diciᵗ: quis plus diligit? responsum est: Esti mo cui plus donauit. Et sequitur verbum christi: Recte iudi casti. Postillator exponit hoc de humano amore i quo amor oritur ex dono: sed in applicatione parabole christus cōuer/tit stilum ad loquendum de amore dei erga nos: qui non est ex meritis nostris sed magis causat bonum in nobis ⁊ est do natiuus: ideo dixit remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum: vt sic amor nō sit ex dono: sed donuꝫ ex amo re. Sed Burgeñ. hic vult absoluere cōtrarietatem que videᵗ in littera: ꝑ amorē vtilē ⁊ honestū vtrobiq; dicendo more hu mano. Scḋm primū dictū rectificatur iudiciū simonis vt ex vtili surgat amor. Iuxta scḋm fit applicatio quia dilectione ex meritis ⁊ virtute impenduntᵗ ei bona. Hec autē applicatio Burgeñ. laboraᵗ in equiuocis: quia amor concupiscentie et amor amicitie sunt equiuoce amor: quia diuersis rationibus nō est aūt verisimile christū amorem equiuocasse: nec est ne/cessarium amorem honestū esse causam doni: ꝓut Burgeñ. vult: quia stat illum amorem esse rectum sine omni dono da/to vel sperato: alias esset amor mercēnarius per consequens non honestus. Virtus enī diligitur ꝓpter se ꝑ cōsequens vir tuose sine respectu ad donum. Qr autem Burgeñ. dicit non esse verisimile ꝙ christus sit locutus phariseo de amore pti/nente ante predestinationem et remissionē pene et culpe: hoc est contra beatum Augusti. in sermone de maria Magdale/na sic exponentem hūc passum: et contra beatū Bernardum super Cañ. ser. xxij. ante medium. Et vide de hac materia sā/ctum Thomā prima scḋe. q. xxvj. arti. iiij. Ratio autē Bur/geñ. ad sic dicendum nō valet: quia ꝓpter ruditatem vel in/fidelitatem pharisei christus nō voluit pretermittere ea que fidelibus ad instructionem poterant valere. Sepe enim di/xit coram perfidis que ipsi non intellexerunt: tamen ecclesie prodesse non cessat: cui datum est nosse mysterium regni dei ceteris autem in parabolis: vt videntes non videāt: intelli/gentes non intelligant. Quis enim phariseus modo non intellexit. immo impugnauit veritatem dicendo intra se. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? nihilominus chri/stus dixit coram eo de remissione peccatorum quo ad culpā et quo ad penam quantum ad liberalitatem dei p̄cedentem mulieris dilectionem que in peccato existens diligere nō po/terat: et quo ad penam debitam: ꝓpter mulieris primam di/lectionem. vnde dixit: Remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multum.

Et facth

E T factū est. More aquile ꝓuocātis ad volādū pullos su Ca.VIII os paulatim dñs discipulos suos ī nido fidei plumis virtutū induit: qbus postea sublimi⁹ volare ⁊ alios instruere valeāt. Pri⁹ docet in synagogꝭ: miracula facit: famā vbiqꝫ dispgit: turbas suscipit: curat: instruit. hinc discipulos facit: ex qb⁹ .xij. elegit: quos primo p̄sente turba docet: ⁊ miseris solita p̄stat bñficia. iā vero solos ipos secū retinet: vt eū familiari⁹ audiant: solis illis occultiora exponit mysteria. ⁊ sic demū virtutū suarū ostēsione quasi alarū ꝓtectione firmatis: dat ipsis ptātem curandi: ⁊ mittit p̄dicare regnū dei. b Maria que vo.mag. Cū maria iter faceret cū dño: ⁊ ei ministrare cōmemoraꝶ: celebri eā vocabulo magdalenā vocat: vbi eādē peccatricē describit: reuerēter eā generali noīe mulierē dicit: ne nomē tāte fame qđ hodie veneramur: prisci erroris nota fuscaret. Maria: amarū mare: ꝓpter insitū penitētie rugitū: quo ipsa vel nos singula mala deflemus: magdalene. i. turrēsis: a magdalo. i. turri. de q̄ dr: Tu es spes m. turris f.a.fa.i. c Demonia se. Eādē ecclesiā de gentib⁹ a sordib⁹ vitioꝝ mūdatā: quā maria significat: significat ⁊ iohāna prius cultib⁹ idoloꝝ deditā: sed iam xp̄i pietate redemptā: ⁊ grā impletam: q̄ quasi vxor erat prius diaboli. d Et iohāna ⁊c. Johāna dñs gratia eius vel dñs misericors: cui⁹ est omne quod viuimus. e Procuratoris herodis. Cū quilibet malignus spūs ꝓ regno diaboli ad decipiendū laborat: quasi herodis impijssimi ꝓcurator existit. f De facultatibus ⁊c. Antiquus mos erat iudeoꝝ nec ducebaꝶ in culpā vt mulieres sua substātia pascerent ⁊ vestirēt doctores. hic qꝛ hoc in gentib⁹ scādalū poterat facere: Paul⁹ se memorat abstinuisse: Ministrabāt ergo dño carnalia: cuius metebāt spiritualia: vt formā daret p̄dicatorib⁹ ꝙ victu ⁊ vestitu deberēt esse cōtēti: accipiēdo a plebibus. g Cū aūt tur. ⁊c. Quotiēs in euāgelio turbe vocabulū interseriꝶ: sicut diuersitas hoīm: ita etiā diuersitas intimaꝶ volūtatū. Nō enim omnes eadem volūtate: sed diuersis ex causis xp̄m sequebanꝶ: quidam pro bono: quidam pro malo: omnibus tamen dominus beneficia prestat. docendo: alendo: sanando. h Exijt qui seminat ⁊c. Exijt filius dei de sinu patris: quo creature nō erat accessus: vt seminaret semen suum venit in mundum vt testimonium phiberet veritati. Unde ꝑm alios euāgelistas hanc parabolam dicturus d̄ domo exijsse: marc adijsse: nauim cōscendisse memoraꝶ: idipsum situ corporis qđ ꝓcessu sermonis insinuās. i Secus viam. Uia est cor sedulo malarū cogitationū trāsitu attritum: ⁊ arefactū: ne semē verbi possit accipere vel germinare: sed a pessimis cogitationibus cōculcaꝶ: et a demonibus rapiꝶ. Qui ideo volucres celi dicunꝶ: qꝛ celestis et spiritualis sunt nature: vel quia per aerē discurrūt. k Supra petram. Petra indomitū cor nullo vere fidei fomere penetratum: in quo nō est verus amor ⁊ pseuerantie virtus. l Centuplum ⁊c. Cū denarius ꝓ pfectiōe soleat accipi: qꝛ in decē legis p̄ceptꝭ custodia cōtineꝶ. cētenari⁹ q̄ per multiplicatū denariū surgit: ꝓ magna pfectione poniꝶ. Cor igiꝶ cētuplū facit factū: qđ p amorē ꝓximi actiuā: ⁊ p amorē dei cōtēplatiuā adipisciꝶ vitā ⁊ spiritualiū ornaꝶ pfectiōe virtutū. m Qui habet au. ⁊c. Ubicūqꝫ hec ammonitio interponiꝶ: mysticū esse qđ dr ⁊ attētius querēdū ostēdit. n Interrogabāt. Nō mox finita parabola (sed vt marcus ait:) cū esset singularis interrogauerūt eū hi qui cū eo erāt duodecim parabolā: ī quo moraliter instruimur: vt si intelligētiā diuinorū v̄borū assequi volum⁹: sepositꝭ terrenorū tumultū curis domū dei. i. occulta sc̄pture penetralia: orādo: ⁊ meditādo intremus dicentes: Reuela oculos meos ⁊c. o Hec para. Nota hanc eē primā parabolā q̄ cū interp̄tatiōe sua posita sit: ⁊ cauēdū ē vbicūqꝫ dñs rogat⁹ a discipulis ītrinsecus sermōes suos differit: ne vel aliud vel plus vel min⁹ ītelligere velim⁹ q̄ꝫ ab eo expositū est. Ideo aūt hāc parabolā p seip̄m dignaꝶ ostēdere vt se figurate loq̄ innotesceret: ⁊ rerū significatiōes etiā in his q̄ exponere noluit: querēdas esse doceret. p Uidētes. Doctores iudeorū q̄ cū merito pueruersitatis sue excecati sūt mēdaciter se vidētes putāt. q Quod autem secus ⁊c. Secus viā seminanꝶ: qui nulla fide: nullo intellectu: nulla salti tēptāte vtilitatis occasione pcipere dignāꝶ. Porro super pe

Margin: Ps.60. — 1.Cor.9.a — Mar.4.b — Ps.118.

Catchword: tram vet

E T factū est de Ca.VIII inceps: ⁊ ip̄e iter faciebat p ciuitates ⁊ castella p̄dicās ⁊ euāgeliçās regnum dei: ⁊ duodecim cū illo: ⁊ mulieres aliquę q̄ erāt curatę a spiritib⁹ malignis ⁊ infirmitatib⁹. †Maria q̄ vocaꝶ magdalenę de q̄ demonia septē exierāt: ⁊ iohanna vxor chuçe ꝓcuratoris herodis: ⁊ susāna ⁊ alię multę q̄ ministrabāt ei de facultatib⁹ suis. Cū autē turba plurima cōueniret: ⁊ de ciuitatib⁹ ꝓperarēt ad eum: dixit p silitudinē †Exijt q̄ seminat seminare semē suū: ⁊ dum seminat: aliud cecidit secus viā: ⁊ cōculcatū est ⁊ volucres cęli comederūt illud. Et aliud cecidit supra petram: ⁊ natum aruit qꝛ nō habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas: ⁊ simul exortę spinę suffocauerūt illud. Et aliud cecidit ī terram bonā: ⁊ ortum fecit fructum centuplū. Hęc dicens clamabat: Qui habet aures audiēdi audiat. Interrogabāt aūt eū discipuli ei⁹: q̄ esset hęc pabola. Quib⁹ ipse dixit: †Uobis datū est nosse mysteriū regni dei: cęteris aūt in parabolꝭ: †vt vidētes nō videāt: ⁊ audiētes nō intelligāt. Est aūt hęc parabola: Semē est verbum dei. Quod autem secus viam:

Interlinear glosses: vitia vniuersa quibus plena fuerat: ī figura ecclesie de gentibus prius sordide. — liliū: ꝓpter odoriferū celestis vite cādorem. — parabolā. — cui⁹ ē declarare volūtatē p̄ris. — vt nec in memoria mens teneat quod opere exercere neglexit. — vbi nō ē altitudo terre. i. studiū discipline. — ad nutriendas lampades virginū. — corda sollicitudinibus agitata. — mite cor ⁊ docile. — cū pfecta bonorum operū plenitudine crescit. — itelligētiā mētis. — spūaliter hec v̄ba ītelligat. — qꝛ fideles estis: sed phariseis incredulis facta nō sūt danda. — intelligentiā scripturarū de quo regno alibi dr: Auferef a vobis regnū dei. — qui foris sūt: vt marcus ait: qui neqꝫ intueri neqꝫ cognoscere curant veritatem.

E T factū est deinceps. De Ca.VIII scripta instructiōe xp̄i facta apl'is principaliter. hic p̄ūr poniꝶ eiusdē instructio facta apl'is ⁊ turbis cōiter: ⁊ primo p̄mitꝶ quasi quedā p̄fatio. scđo subdiꝶ dicta instructio. ibi: Cū autem plurima turba. Circa primum dr: b Ipse iter faciebat p ciuitates. ī quo apparet xp̄i diligētia in ope p̄dicationis. c Et duodecim cū illo. i. duodecim apl'i: de quoꝝ electiōe dictū. est. s̄. vj. ca. non tñ ibāt cū illo ad p̄dicandū ꝟ magis ad audiēdū: vt possent cōuenienti⁹ p̄dicare ad qđ missi sūt postea: vt patebit ca. se. d Et mulieres aliquę q̄ erāt curate ⁊c. iđ sequebanꝶ eū: e Maria q̄ vocaꝶ magdalena. sic nominata a magdalo castro: ⁊ ista est de q̄ est sermo fact⁹ ca. p̄cedenti. rō tñ sui cognominis diuersimode assignaꝶ a doctoribus diuersis. Illi enī q̄ dicūt ꝙ ista fuit soror laçari dicūt ꝙ noīata est magdalena: eo ꝙ magdalū castrū cecidit ī ptem suā de hereditate paterna. fuit enī pater eius magnus hō ⁊ nobilis habēs dñium ī pluribus locis iter q̄ erat dictū castrū. Alij vero q̄ dicūt ꝙ ista nō fuit soror laçari: sed alia eiusdē noīs: dicūt ꝙ noīata ē magdalene a magdalo castro: eo ꝙ erat inde oriunda. f Que mi. ⁊c. Apud iudeos erat cōsuetū ꝙ mulieres sācte ⁊ deuote ministrabāt doctorib⁹ necessaria ex deuotione. ⁊ iđ qꝛ xp̄s docebat ⁊ p̄dicabat īter iudeos: ꝟ nō accipiebat necessaria ab eis. Paul⁹ aūt q̄ p̄dicabat gētilib⁹ īter q̄s nō erat talꝭ ꝯsuetudo: nō habebat mulieres sequētes ipꝫ ⁊ ei mīstrātes: vt hr. j. Cor. ix. ne forte ex ꝟ gētiles scādaliçareꝶ. g Cū aūt. Hic p̄ūr describiꝶ ipius xp̄i doctrina seu īstructio. Et p̄mo describiꝶ dicta instructio. scđo īstructionis confirmatio. ibi: Factū ē aūt. Pria in duas: qꝛ p̄io describiꝶ pabola sue p̄dicatiōis scđo feruor predicātis. ibi: Uenerūt aūt ad illum. Prima adhuc in duas: qꝛ primo parabola p̄poniꝶ. secūdo exponiꝶ. ibi: Interrogabāt aūt. Sententia autē istarū duaꝝ partiū patet ex dictis Matth. xiij. excepto quod sequitur in parte secunda.

Margin: A — †Ps.24.b De pe.di. 3. sunt plures — †Mat.13.a Mar.4.a — B — †Mat.13.b Mar.4.b — †Esa.6.c Joh.12.f Act.28.f

Catchword: Nemo

¶ trã ⁊ in spinis seminanť: q̃ audiũt quidẽ ⁊ vtilitatẽ verbi ꝓbant ⁊ desideriũ gustant: sed ne ꝑueniãt ad id qđ gestant: vel ꝑ aduersa terrendo vel ꝓspera blandiendo retardãt. his trib⁹ generib⁹ quicunq̃ verbũ auditũ nõ faciũt designanť. a Ad tẽpus credũt. Multi audiẽtes disputationẽ ꝯtra auariciã vel luxuriã: dicũt contẽptores seculi ⁊ castos hoĩes esse beatos: sed vbi spẽs cõcupiscibiles eoꝝ obtutib⁹ p̃sentanť: mox recedũt ab eis quicq̃d recte cogitauerant. b Et diuitijs. Diuitie ⁊ si delectare videnť: tñ possessorib⁹ suis spine sũt cũ aculeis curarũ mẽtes eoꝝ cõfodiũt: q̃ auide querunť: sollicite seruanť. Unde ab alio euãgelista fallaces diuitie vocanť: q̃ꝛ mentis inopiã nõ implent nec diu manent. Et nota ꝙ diuitijs duo iũgit: sollicitudinẽ ⁊ voluptatẽ: q̃ꝛ ⁊ ꝑ curam mẽtes opprimũt ⁊ ꝑ affluentiã resoluũt. c Suffocanť. Quia voluptates ⁊ diuitie suis importunis cogitationib⁹ guttur mentis: ne bonũ desideriũ ad coꝛ possit intrare q̃si aditũ vitalis strãgulant flatus. d In terrã bonã ⁊c. In bonos auditores q̃ verbũ audire satagunt: ⁊ ĩ vẽtrẽ memorie recõdũt: ⁊ sic oportuno tp̃e fructũ opationis ꝓferũt: inter ꝓspera ⁊ aduersa seculi patiẽtes. Et bona trã cũ patiẽtia fructũ reddit. q̃ꝛ bona agit: ⁊ mala ꝓximoꝝ equanimiter tolerat: ⁊ dũ humiliter flagella suscipiũt: post flagella in requiem suscipiunť. e Nemo aũt ⁊c. Hec verba ponunť ꝭm similitudinẽ humane cõsuetudinis. Mystice aũt docẽt fiduciã p̃dicãdi vel patiendi.

f Supra cãde. ⁊c. Quia dixerat apostolis: Uobis datũ est nosse myste. reg. dei. c. a. in. p. Nũc ostẽdit ꝑ eosdẽ apl'os aliq̃ñ ⁊ ceteris idẽ mysteriũ esse reuelãdũ: ⁊ oẽs qui domũ dei essent intraturi flamine fidei illustrãdos: Quasi vob pando mysteria: ĩ vobis accendo lumẽ fidei. vos aũt hanc eandẽ lucẽ alijs pãdite: nec timore carnaliũ incõmodorum abscondite. Uasis noĩe vel lecti designať caro in qua aĩa cõtinetur ⁊ quiescit. Per lucernã: verbũ dei. Qui aũt metu carnali occultat verbũ dei: ipam carnem p̃ponit manifestationi veritatis: ⁊ ille quasi occultat verbũ qui p̃dicare trepidat. Sup candelabrũ ponit verbũ: qui corpus ministerio dei subijcit: vt superior sit predicatio veritatis: ⁊ inferior seruitus corporis: ꝑ ipsam tñ corporis seruitutez excelsior luceat doctrina: q̃ officio lingue ⁊ ceteroꝝ mẽbroꝝ insinuatur.

g Non eni ⁊c. Quasi timor carnaliũ nõ vos retardet: sed nec mala opinio que de vobis modo habeť apud incredulos. q̃ꝛ ⁊ si viles apparetis: qñq̃ claritas vestra apparebit: cũ domin⁹ illuminabit abscondita tenebrarũ: tũc ⁊ vos coronabimini: et punienť vestri aduersarij. h Qui eñ ha. ⁊c. Hec spãliter apl'is: q̃b⁹ ex charitate nosse mysteria dať: ⁊ ꝑfidis iudeis q̃ ꝑ parabolas qđ nõ intelligũt audiũt: dicta videnť. Potest ⁊ generaliter accipi: q̃ꝛ ⁊ ingeniosus negligẽdo sapientia vera se priuat: ⁊ simplex studiosus laborãdo degustat. Quia qui amorẽ verbi habet dabiť: ⁊ sensus intelligẽdi qđ amat: sed q̃ nõ habet amorẽ audiẽdi: etiã si naturali ingenio vl' labore studioso se intelligere putat: nullã tñ vere scĩe dulcedinẽ gustabit. i Et quicũq̃ nõ ⁊c. Ideo desidiosus ingeniũ accipit sepe: vt de negligẽtia iustius puniať: q̃ scire cõtẽpsit qđ sine labore assequi potuit: ⁊ aliq̃ñ studiosus tarditate ĩtelligẽtie p̃miť: vt eo maiora p̃mia ĩueniat: q̃ studiosi⁹ elaborat. k Uenerũt. Qđ dixerat ĩ v̄bo: ostẽdit ĩ mystico facto. s. ꝙ iudei solã l'ram sequẽtes: etiã qđ videť habere ꝑdũt. Nã mať synagoga ⁊ frẽs ꝑp'li iudeoꝝ đ q̃b⁹ est xp̃s ꝭm carnẽ: ip̃o ĩteri⁹ docẽte nequeũt ĩtrare: q̃ꝛ ei⁹ dicta spũaliter negligũt ĩtelligere: ꝭ p̃occupans turba domũ ingrediť: q̃ꝛ tardante iudea confluit ad xp̃m gẽtilitas ⁊ illuminať. l Foris stãt. Foris stãtes volũt deũ videre q̃ spũalẽ sensum in lege nõ querẽtes ad custodiã l're sese fixerũt: ⁊ q̃si xp̃m ad carnalia docẽda poti⁹ cogũt exire: q̃ꝫ se ad discẽda spũalia cõsentiãt intrare. merito ꝙ nõ agnoscunť. Quo exẽplo ⁊ nos informamur ꝙ nõ agnoscemur si foris steterim⁹. Nõ aũt iniuriose negligit matrẽ: nec mater negať: que etiã de cruce agnoscitur. Sed religiosiores copule mentiũ monstranť q̃ꝫ corporũ: ⁊ corporali necessitudini p̃scriptorũ celestium forma p̃ferť. figurat etiam iudeis de q̃bus ꝭm carnem ecclesiam de gentibus que credidit anteferendam.

Mar.10.b Moraliter. Magister p̃cepturus alijs: Qui nõ reliquerit patrem et matrem non est me dignus. Sententie sue ipse primus se subijcit: nõ refutãs officium materne pietatis: sed paternis se ministerijs amplius q̃ꝫ maternis affectibus

hi sũt q̃ audiũt: deinde venit diabolus ⁊ tollit verbũ de corde eorũ: ne credẽtes salui fiant. Nã qđ supra petrã: q̃ cuz audierint cum gaudio suscipiũt v̄bũ. Et hi radices nõ habẽt: q̃ꝛ ad tẽp⁹ credũt: ⁊ in tẽpore tentationis recedũt. † Qđ aũt in spinas cecidit: hi sũt q̃ audierũt: ⁊ a sollicitudinib⁹ ⁊ diuitijs ⁊ voluptatib⁹ vite euntes suffocãť: ⁊ nõ referũt fructũ. Qđ aũt in terrã bonã: hi sũt qui in corde bono ⁊ optimo audientes verbũ retinent: ⁊ fructũ afferũt in patiẽtia. † Nemo aũt lucernam accendens: operit eaz vase aut subtus lectũ ponit: sed supra cãdelabrũ ponit: vt intrãtes lumen videãt. † Nõ enim est occultum quod nõ manifesteť: nec absconditũ quod non cognoscať: ⁊ in palam veniat. Uidete ergo quid audiatis. † Qui ei habet dabitur illi: ⁊ quicunq̃ non habet: etiam qđ putat se habere auferetur ab illo. † Uenerũt aũt ad illũ mater ⁊ fratres eius: ⁊ nõ poterant adire euz pre turbã: et nũciatum est illi: Mater tua et fratres tui foris stant: volentes te videre. Qui respõdens dixit ad eos: Mater mea ⁊ fratres mei hi sunt: qui verbũ dei audiũt ⁊ faciũt. † Factuz est autẽ in vna dierum: ⁊ ipse ascendit in nauiculaz ⁊ discipuli eius. Et ait ad illos:

¶ studiose audire. ¶ vt ⁊ in vestro pectore continue ruminetis: et aliena ructuare sufficiatis. ¶ cognati. ¶ gentiũ ad fidẽ christi confluentium. ¶ synagoga. ¶ ppl's iudeoꝝ. ¶ q̃ꝛ nõ habẽt spũalẽ itelligẽtiã. ¶ .i. qui dicto vel facto vel exemplo in cordibus ꝓximorũ generant deũ. ¶ volũtatez patris mei qui in celis est.

a Nemo aũt lucernã accẽdens opit eã vase. Per lucernã saluator hic intelligit doctrinaz euãgelicã q̃ nõ est occultanda nec in latebris tñ docẽda: sicut doctrine suspecte ⁊ male: sed in palã corã oĩb⁹. b Non est eni occultũ qđ nõ manifesteť. q̃ꝛ licet xp̃s aliq̃ñ docuerit discipulos secreto: voluit tñ ꝙ ꝑ eos talia publice doceręť. vñ dicit Matth. x. Qđ ĩ aure audit' p̃dicate sup tecta. iõ subdiť: c Uidete quõ au. vt cõstanter ꝑ orbẽ p̃dicetis. d Qui ei ha. ⁊c. Hoc subdiť ad oñdẽdũ premiũ p̃dicatiõis aploꝝ q̃ ei p̃dicãt ex fide formata charitate mereť vt sibi deť augmentũ grẽ ĩ p̃nti: ⁊ p̃miũ glĩe ĩ futuro. e Et q̃cũq̃ nõ ha. videlicet fidem charitate formatã. f Etiã qđ pu. se habe. ⁊c. q̃ꝛ gratie gratis data nõ valebũt ei ad salutẽ: ꝭ magis cedẽt ad dãnatiõis sue augmẽtũ: inquãtũ abusus fuerit eis. Aliter exponitur đ legisperit' ⁊ sacerdotib⁹ iudeoꝝ q̃ fidez xp̃i nõ habuerũt: ⁊ iõ noticia legis ⁊ ꝓphaꝝ nõ valuit eis ad salutẽ ꝭ magis nocuit eis ad augmẽtũ sue dãnationis. ꝭm ꝙ đr. ⁊. xij. ca. Seru⁹ q̃ sciuit volũtatẽ dñi sui ⁊ nõ fecit vapulabit mult'. g Uenerũt aũt ad il. Hic cõsequẽter describiť feruor xp̃i p̃dicãtis ex ꝭ ꝙ ꝓpter aduẽtũ m'ris sue etiã expectãtis foras nõ ĩterrupit p̃dicationẽ. lꝫ eaz sũme diligeret ⁊ honoraret: sed r̃ñdẽs nũciãti sibi aduẽtũ dixit: h Mať mea ⁊ fra. mei ⁊c. q. d. ille est mihi ꝓpinquus q̃ spũalib⁹ operib⁹ est magis intent⁹. In hac etiã r̃ñsione christ⁹ cõfutauit illũ qui ei nunciauit aduẽtũ matris sue: quia ꝭm doctores nostros maliciose hoc fecit: vt si ex hoc predicationẽ dimitteret: argueret ip̃m esse hominẽ puꝝ carnali affectiõe motũ. Aduertẽdũ tñ ꝙ fratres xp̃i hic dicunť cognati sui germani: eo mõ loquẽdi q̃ apud hebreos: frẽs dicũť illi q̃ sũt de eadẽ cognatiõe: ⁊ ꝭ mõ vocauit Abraã Loth nepotẽ fratrẽ suũ. vt h̃r Gen. xiij. i Factũ ẽ ⁊c. Hic ꝯñr describiť doctrĩe xp̃i cõfirmatio q̃ ꝓprie fit ꝑ miracula. ꝭm ꝙ đr Marci vl. Sermonẽ cõfirmãte sequẽtib⁹ signis. Et primo describiť miraculũ factũ ĩ mari. scđo factũ ĩ terra. ibi: Et cũ de naui egressus esset ad terrã. Snĩa prime partis ptꝫ ex dictis Matth. viij. hoc excepto.

[...]tibus debere cognoscit. Itaq3 q̄ se intelligit ꝓpter diuinum mysteriū in terras venisse: ꝛ ꝓpter cōuētū ecclesie relictis pa/rētib⁹ ascēdit in nauē. a Et ascēderūt. Moraliter. Cū iesu nauim ascēdit: q̄ signo dominici crucis imbut⁹: seculū relinq̄/re disponit. b Obdormiuit. In hoc facto ver⁹ hō mōstraẛ qui dormit: ꝛ verus deus qui furorē coercet maris. c Et cōpellebanẛ. Merito turbaẛ nauis in qua ꝓditor est cū bonis: ꝛ q̄ suis meritis firmi fu erāt: turbanẛ alienis. d Suscitanerūt. Aduerte neminē sine tēptatione de hac vita trāsmigrare: cū etiam apl̄os quibus dn̄s adest tēptationuz seculariū sepe ꝓcella pturbet. Sz cū simus subiecti ꝓcellis spiritualis nequicie: excitemus gubernatorē q̄ imperat ventis: qui imperat mari. qui ꝛ si iaz nō dormiat corporis sui somno: caueamus tn̄ ne nostri corporis somno dormiat et quiescat. e Et cessauit ꝛc. Nota ꝙ oīs creatura sentit creatorē. Impat: increpat: sentiūt imperātē: nō ꝙ ẜm heresim quorūdā sint animātia: sed maiestati cōditoris sūt sensibilia: q̄ apud nos sunt insensibilia. Allego. Mare vel stagnū: tenebrosus est ꝛ amarus mūdi estus. Nauicula arbor crucis: cui⁹ bn̄ficio fideles adiuti: emersis fluctib⁹ mūdi: obtinēt litus patrie celestis. Ascendunt discipuli ammoniti cū eo. vn̄ ipse ait: Si q̄s vult post me venire: abneget semetipm̄: ꝛ tollat crucē suā ꝛ sequaẛ me. Discipulis nauigantib⁹. i. seculū fidelib⁹ calcātib⁹: ꝛ futuri seculi quietē aīo meditantib⁹ ꝛ p sanctispūs flatū vel etiā p ꝓprij regiminis conatū infidos mūdi fastus certatiz post terga iactātib⁹: subito obdormit dn̄s. i. aduenit tp̄s dn̄ice passiōis. Vn̄ ꝛ marcus: nocte hoc factū memorat vt veri solis occubitū significaret. Descēdit ꝓcella: qꝛ dn̄o somnū mortis in cruce subeunte: fluct⁹ psecutionū demoniacis flatib⁹ excitati assurgūt: q̄bus nō ip̄ius patiā: sz discipuloꝝ ībecillitas concutiẛ ꝛ trepidat. Suscitant: ne eo dormiente pereant: qꝛ cui⁹ mortē viderāt: resurrectionē optāt: q̄ si differetur: ipsi in ppetuū periclitarenẛ. Vn̄ Surgēs incre. vē. qꝛ celeri resurrectione p mortē destruit supbiā diaboli: q̄ habebat īperiū mortis. Tēpestatez etiā aque facit cessare: qꝛ rabiē iudeorū morti ei⁹ insultātiū resurgēs labefacit. Arguit eos q̄ se pn̄te timebant: eū perire nō possit q̄ firmiter adheret ei: Quasi ipso gesto nauigationis diceret: qđ post resurrectionē etiā voce dixit. O stulti et tardi corde ad credēdū. i. o. q. l. s. ꝓ. Nōne oportuit pati xp̄m. Soporari vndis nauē in qua quiescebat hincinde vexantib⁹: ꝛ sic ex tēplo tumidis gurgitib⁹ sedatꝭ: patefacere cūctis potētiā sue diuinitatꝭ. f Mirati sūt. Nō discipuli: sed naute ꝛ alij q̄ in naui erāt miranẛ. Unde mattheus: Porro hoīes illi mirati sūt dicētes: Qualis est hic: Qꝛ si discipulos dicim⁹ miratos fuisse: merito ꝛ ipsi hoīes sūt appellati.

(Margin: Moralit. — Allego. — Lu.9.c — Mat.8.d — Mat.4.d — Lu.24.d — Mat.8.d)

a Trāsfretem⁹ trās stagnū. Et ascē- b derunt. Et nauigantib⁹ illis: obdormiuit: ꝛ descēdit ꝓcella ven- c ti in stagnū: ꝛ cōpellebanẛ et pe- d riclitabanẛ. Accedētes aūt suscitauerūt eū dicentes: Preceptor perimus. At ille surgēs increpa- e uit ventū ꝛ tempestatem aque ꝛ cessauit: ꝛ facta est trāquillitas. Dixit autem illis: Ubi est fides f vestra? Qui timētes mirati sūt dicētes ad inuicē: † Quis putas [ꝭ demonibus.] hic ē? Quia ꝛ vētis iperat [ꝭ mundane motioni.] ꝛ mari [ꝭ velint nolint.]: ꝛ obediūt ei? Et nauigauerūt † g ad regionem gerasenorum: que est cōtra galileā. † Et cuz de naui b egressus esset ad terrā: occurrit illi vir quidā q̄ habebat demonium iā tēporibus multis: ꝛ vestimēto nō induebaẛ: neq3 i domo c i manebat: sed in monumētis. Is vt vidit iesum procidit ante euz: ꝛ exclamans voce magna dixit: k Quid mihi ē ꝛ tibi iesu fili dei altissimi? Obsecro te ne me torqueas. Precipiebat eni spiritui immundo: vt exiret ab hoīe. Multis ei temporib⁹ arripiebat illū: l ꝛ vinciebaẛ catenis ꝛ compedibus custoditus: et ruptis vinculis agebaẛ a demonio i desertū.
[a ꝭ in loca spūaliū infecūda virtutū: sicut ꝓfug⁹ a lege discretus a ꝓphetis: remotus a gratia.]
[a ꝭ nō vt ignarus inquirit: sed vt confessa peste quā furēs tolerabat: vt⁹ curātis gratior emineat]
† Interrogauit autē illū iesus dicens: Quod tibi nomen est? At
[a ꝭ .s. sumus: nō vnus spūs tm̄.]
m ille dixit: Legio: Quia intraue- n rāt demonia multa in eū. Et rogauerūt illū ne iperaret illis vt i abyssuz irent [ꝭ .i. gehennā.]. † Erat aūt ibi grex o porcoꝝ multoꝝ pascētiū i mōte: p ꝛ rogabāt eū vt permitteret eis q in illos ingredi: ꝛ permisit illis.

tres filios genuerit: ꝛ familia solius Sem in possessione dei abscisa est: ex duob⁹ alijs diuersarū nationū populi pullularūt: qui idolis seruierunt. Et nota hūc vnū fuisse celebrioris psone ꝛ maioris insanie: de quo regio illa maxime dolebat. Occurrit ergo vir. i. ipse gētilis ppl̄s: q̄ multis tēporibus: id ē ab ipso pene mūdi exordio vexabaẛ a demonio: nec vtebaẛ veste nature sue. i. virtutib⁹ fide ꝛ charitate q̄b⁹ primi parētes post culpā nudati leguntẛ hec stola redeūti filio offerẛ. Neq3 i domo cōsciētie q̄escebat: ꝫ in mortuis opib⁹ corporis q̄si in sepulchris manebat. i In monumētꝭ. Quid aliud sūt pfidoꝝ corpa nisi q̄dā defunctoꝝ sepulchra in q̄bus nō habitāt dei verba. k Iesu fili dei. arrius cōtēdit esse creaturā: quē demon cōfiteẛ esse filium dei. Iudei dicūt: In principe de. e. de. quē demonia negāt aliq̄d secū cōmune habere. Tormētū ē diaboli ab hoīs lesione cessare: ꝛ q̄ntum diutius possederat: tātū difficili⁹ dimittit. Caueat ꝫ aliquis lesus a diabolo: vt cito eius iugū dirūpat. Quia tāto facili⁹ q̄nto citius ei⁹ dn̄ium euitaẛ. l Vinciebaẛ catenis. Catene ꝛ compedes dure ꝛ graues sunt gētiū leges quibus ꝛ in coꝝ republica cohibebanẛ peccata. His tn̄ legib⁹ ruptis: ad ea scelera cupiditate ducebanẛ q̄ vulgarem cōsuetudinē excedebāt.
m Quia intra. ꝛc. Multa demonia q̄ vnū p̄mūt: signāt multos cultus idolatrie in vno gentium ppl̄o. Ecōtra dr̄: Multitudinis cre. e. c. v. et. a. vna. Vn̄ bene in babylone vnitas linguarū scissa: in hierl̄m ē adunata. n Et rogabāt illū. Sciebāt demones p aduētum dn̄i se aliq̄n in abyssum mergēdos: nō ipsi futura p̄diuinātes sed ꝓphetaꝝ de se dicta recolētes. o Grex porcoꝝ. Porci sunt hoīes: vocis et rationis expertes lutulentis actibus deditiī: i monte supbie pascentes: ꝛ nisi quis more porci vixerit: diabolus in eo potestatem nō accipit: vel ad ꝓbandū tm̄: nō aūt ad pdendū accipit.
p Et rogabāt eū. Aduerte clementiā dn̄i. Nullū prius ipse cōdēnat: sz vnusquisq3 ipse sibi mali auctor est. Nō mittūẛ in porcos demones: sed ipsi petūt: qꝛ celestis luminis claritatē ferre nō poterāt. Vn̄ ꝛ ante tēpus debita sibi tormēta formidāt.
q Et pmisit illis. Permittit: vt p interfectionē porcorū deẛ occasio satis hoīb⁹. Pastores aūt vidētes statim nūciāt. In q̄ notādū: ꝙ nec porcis nisi

(Margin: Mat.4.d — Mat.8.d — Mar.5.a — Act.4.f — Mar.5.a)

Nico. de lyra

a Trāsfretem⁹ ꝛc. Matth. viij. vocaẛ mare mō loquēdi hebraico q̄ oīs ꝯgregatio aq̄rum ī notabili q̄titate vocaẛ mare. ẜm illud Gen̄. j. Cōgregatiōesq3 aq̄ꝝ vocauit maria. ẜm veritatē aq̄ iordanis fluuij extēdūẛ ibi magna latitudine. iō frequēẛ vocaẛ mare: ꝛ aliq̄n lac⁹ ꝛ aliq̄n stagnū: sicut hic. b Et cū ꝛc. Hic describiẛ miraculū factū i ṫra: ꝛ p̄mo đ curatiōe đmoniaci. scđo đ suscitatiōe filie archisynagogi. ibi: Factū ē aūt cū redisset. Sn̄ia aūt p̄me ptꝭ ptz ex dictꝭ Matth. viij. ꝛ Marci. v. ꝫ excepto: qđ sequiẛ: c Et vesti. ꝛc. Amētes em̄ ꝛ demoniaci multa possūt sustinere q̄ nō possunt alꝭ sustinere: sicut ptz de nabuchodonosor Dan̄. iiij. q̄ p septē annos habitauit cū feris fenū q̄si bos comedēs.

(Margin: Mat.8.d — Mar.5.b)

g Ad regionē gera. Gerasa ciuitas arabie iuxta montē galaad: in tribu manasse: nō lōge a stagno tyberiadis. Significat gētes quas post passionē ꝛ resurrectionem dn̄s p p̄dicatores visitauit. Vn̄ gerasa siue gergesi colonū eijciēs. i. diabolū a quo pri⁹ incolebaẛ: vel aduena ꝓpinquās: q̄ longe erat i tēpore. h Occurrit illi vir. Cū lucas vnū: Mat. duos occurrisse memorat: in figurā eiusdem gētilis populi est: qꝛ cū Noe tres

(Margin: Mat.8.d)

Ipse

[F]cis nisi pmissa demonia nocere possũt: multo min⁹ hoĩbus: nisi occulta tñ iusticia dei pmittant. a Abijt grex. Allego. Liberato populo gẽtiũ a dñatione demonũ increduli in abditis agũt suos ritus sacrilegos: ceca ꝛ ꝓfunda curiositate submersi: ꝛ impetu ferunt in pceps: qꝛ nulli⁹ meriti cõtẽplatione reuocãt: sed ad inferiora p iprobitatẽ ꝓcliue detrusi suffocãt: intercluso vitali cõmeatu spiritus: in aquis voluptatũ hui⁹ mundi. b Fugerũt ꝛc. Pastores fugerũt: qꝛ nec philosophi gentiũ: nec principes synagoge pereũtibus possunt conferre medicinã: ꝛ lꝫ christianã fugiant legem: potentiam tñ eius stupendo ꝛ mirãdo pdicant. c Exierũt aũt. Significat multitudinẽ sua venusta vita delectatã: honorare quidẽ sed nolle pati religionem christianã dũ dicũt ꝙ eã implere non possunt. Mirant et fidelem populũ a pristina cõuersatione sanatũ: ꝛ sedere ad pedes domini. i. sano mentis examine vestigia saluatoris q̃ seqnat intueri ꝛ vestitũ studijs virtutum que deceptus amiserat. d Et rogauerũt eũ. Cõscij fragilitatis pñtia dñi se indignos iudicãt: nõ capiẽtes verbũ dei: ꝛ infirma mente põdus sapientie nõ sustinẽtes: ꝛ ideo diutius molestus nõ fuit sed regredit: quia nõ dignat curare inuitos sed cito deserit ifirmos: quibus oneri videt esse suam pñtiam. e Ipse aũt ꝛc. Quãdo de synagoga ad gentes transiuit ipse somno: nauis tẽpestate pressa memoratur. Hic nec ipse dormit: nec nauis periclitat: Quia christ⁹ resurgẽs ex mortuis iã non morit: mors illi vltra nõ domi. Tamẽ in hoc innuit ꝙ passionis eius triũphus: ꝛ resurrectiõis gloria crediturus iudee populis intimabit. ꝛ cũ pdicato mortis sue vexillo credi ab hebreis ceperit: quasi repetita naui in qua dormierat: patriã reuisit. Ipse autẽ qui relictis parentibus. i. iudeis ascenderat nauim. i. post resurrectionẽ quasi trãsacta passionis sue tẽpestate gentiũ ꝓcurauerat salutẽ: iam in patriam reuertit: qꝛ postq̃ plenitudo gentiuꝫ intrauerit: tunc omnis israel saluus erit. f Redi in domũ ꝛc. Allego. Post remissionẽ pctõꝝ redeundũ est in bonã cõscientiam: ꝛ seruiendum euangelio: ꝓpter alioꝝ etiã salutẽ: vt deinde cũ christo requiescat: ne cum iam ꝓpe vult esse cũ christo: negligat mysteriũ pdicationis accõmodatũ fraterne liberationi. vñ apls: Cupio dissolui et esse cũ xpo: multo melius: manere autẽ in carne necessariũ ꝓpter vos. g Excepit illũ ꝛc. In fine seculi cuꝫ adhuc ad iudeos redibit: p fidei confessionẽ libenter excipiet: qꝛ expectãt eũ sicut ait ꝓpheta: Dies multos expectabis me. Nõ fornicaberis ꝛ nõ eris cũ viro: qꝛ nũc synagoga nec est subdita christo viro: nec fornicata cũ idolo: lõga expectatione sponsi amplexũ prestolans. Huic lectioni ꝯsequẽter subiũgit mors filie archisynagogi: in figurã eiusdẽ synagoge: quã dũ ꝓperat suscitare dñs: ꝓripit sanitatẽ emorroyda mulier in figurã gentiũ q̃ post venientes prius sanant. Uenit ergo ad iesum pꝛiceps. s. moyses: qui merito iayrus dicit. i. illuminat⁹ a deo vel illuminãs alios: dũ verba vite q̃ a spũsancto acceperat: alijs ministrat. Cadit ad pedes: qꝛ legislator cũ toto populo illo xpm in carne venturũ longe sibi intelligebat pferendũ. Rogat intrare i domũ: qꝛ desiderabat eũ videre. Uñ: Multi reges ꝛ ꝓphete v. v. q̃ vos. v. Huic erat vnica filia. i. synagoga sola legali compositione instituta. Que cũ ad. xij. annũ puenisset. i. cũ p legis ꝛ ꝓphetarũ institutionẽ edocta ad annos intelligibiles puenisset: vt iã aplica doctrina viueret ꝛ deo spũales fruct⁹ gigneret moriebat erroris lãguore. Ad hãc sanãdã dũ carne asũpta ꝓperat dei verbũ: grauat noxia ꝯsuetudine carnaliũ pplõꝝ. Et ecce mulier. i. ecclia de gentib⁹ cõgregata q̃ interioꝝ lapsu criminũ deperibat: a cetu fideliũ segregata: paratã alijs ꝓripit fide salutẽ: ab ãnis duodeci. Quo tpe synagoga i cultu dei creuerat: eodẽ tpe gẽtilitas p orbẽ idolatrie sanie fedabat: ꝛ carnis oblectatione q̃ substantiã. i. naturalis industrie vires expẽderat in medicos. i. philosophos ꝛ legũ doctores: q̃ multa vitijs ꝛ virtutib⁹ disputauerant: ꝛ pcepta viuẽdi dederant: nec p eos curari poterat: sed (vt marcus ait) deterius habebat. Sed vt vidit iudeos egrotare: ꝛ veꝝ medicũ vidit adesse: sperat ꝛ querit medicinã. Accedit p fidẽ: appropinquat retro: post dñꝫ suũ ambulãdo: Uel qꝛ i carne dñm nõ vidẽs pactis incarnationis sacramentis: per fidẽ cepit ei⁹ vestigia subsequi. Tangit fimbriam et vndam sanguinis restringit: Quia beatus et vere mundandus: qui minimam verbi partem: manu fidei cõtingit. h In medicos. Medici demones qui quasi cõsulentes hoĩbus: ꝓ deo se coli exigunt: quibus seruierat gentilitas. i Tetigit fimbriaꝫ. ꝛc. Fimbriam tangit: qui incarnationis mysteria perfecte amat et credit: donec ad maiora capienda pueniat.

Si cõsideremus quãta sit fides nostra: ꝛ intelligamus quant⁹ sit filius dei: videmus qꝛ comparatione eius fimbriam tñmodo tãgimus superiorem vestimẽti eius partẽ nequim⁹ attingere. k Et cõfestim ꝛc. Suscitaturus mortuã: redijt ad fidem faciendam: prius curat emorroydã. Sic helisabet sterilis paritura idicat: vt cõceptura virgo credat. [¶] Quis

Exierunt ergo demonia ab hoĩe ꝛ itrauerũt i porcos: ꝛ ipetu abijt grex p preceps in stagnũ: ꝛ suffocat⁹ ẽ. †Qd vt viderũt factũ q̃ pascebãt fugerũt ꝛ nũciauerũt in ciuitate ꝛ i villis. Exierũt aũt videre qd factũ est: ꝛ venerunt ad iesum: ꝛ inuenerũt hominẽ sedẽtẽ a quo demonia exierãt: vestituꝫ ac sana mẽte ad pedes eius: ꝛ timuerũt. Nunciauerunt autem illis ꝛ qui viderant quomõ sanus fact⁹ esset a legiõe. Et rogauerũt illum omnis multitudo regiõis geraseno ꝝ vt discederet ab ipis: quia timore magno tenebant. †Ipse autẽ ascendens nauim: reuersus est. Et rogabat illum vir a quo demonia exierãt: vt cũ eo esset. Dimisit autẽ eum iesus dicens: Redi in domum tuã ꝛ narra quãta tibi fecit deus. Et abijt per vniuersam ciuitatẽ predicãs quanta illi fecisset iesus. †Factuꝫ est autẽ cum redisset iesus: excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes eũ. Et ecce venit vir cui nomen iayrus: et ipse pꝛiceps synagoge erat: ꝛ cecidit ad pedes iesu rogãs eũ vt intraret in domũ suã quia filiã vnica erat illi fere annoꝝ duodecim: ꝛ hec moriebat. Et contigit dum iret: a turbis comprimebatur. †Et mulier quedã erat in fluxu sãguinis ab annis duodecim que in medicos erogauerat oẽm substãtiã suã nec ab vllo potuit curari: accessit retro ꝛ tetigit fimbriam vestimẽti ei⁹: ꝛ cõfestim stetit

[Interlinear: vt iactãtie cã vitet: ꝛ infidelib⁹ sit exẽplũ. — illuminãs: Moyses enĩ dicit iayrus qui diuinis pceptis populũ instruxit. — synagoge a lege et ꝓphetis instructa.]

Nico. de lyra

a Ipe aũt ascẽ. na. ꝛc. ꝛ rogabat illũ vir a quo demonia exierãt vt cũ eo esset: dimisit aũt eũ iesus. i. noluit ꝙ ipm sequeret. cui⁹ rõ ẽ: qꝛ discipulis sequẽtib⁹ xpm data ẽ ptãs faciẽdi miracula: vt patebit ca. ix. et. x. Si autẽ iste q̃ fuerat demoniacus talia faceret: posset a simplicib⁹ et etiã a maliciosis hoĩb⁹ imputari ꝙ talia faceret virtute demonis: qd xps excluderei tendebat. Et ex hoc cõsuetũ est in ecclesia ꝙ demoniaci et furiosi si curentur: non tamen ad ecclesiastica officia ꝓmouent. b Factũ est aũt. Hic cõsequẽter describit miraculũ d resuscitatione filie archisynagogi. Circa qd primo ponit dicti miraculi ĩchoatio. scdo ĩterponit mulieris patiẽtis fluxum sanguinis curatio. ibi: Et cõtigit dũ iret. tertio dicte suscitationis consũmatio. ibi: Adhuc illo loquẽte. Sententia istaruꝫ partiũ: patet ex dictis Matth. ix. et Marci. v. excepto qd sequit in prima parte. c Excepit illum turba. Licet ei sacerdotes ꝛ legisperiti ex odio ipm despicerẽt ꝛ doctrinã ei⁹: tñ cõis populus deuote audiebat verbũ ei⁹. d Et ecce venit vir iayrus. istud nomẽ nõ exprimit Matth. ix. et Marci. v. ꝛ iõ hic supplet. Sciendũ tñ ꝙ iste vocat iayr in idiomate hebreo: ꝫ nomina ꝓpria hebraica qñ trãsferũt ad latinũ frequẽter accipiũt hãc syllabã us in fine: sicut iacob in hebreo: iacobus in latino: ꝛ saul saulus: ꝛ eodẽ mõ iayr iayrus.

Cõuocatis

[Marginal references: Allego. — Ro. 6. b — Ro. 11. d — Allego. — Phili. 1. d — 5. di. ad ei⁹ — De pe. di. 3 inter hec hircũ pmũ — Osee. 3. d — Jo. 10. d — Mat. 5. b — Mat. 5. — Mat. 5 — Mar. 5 — Mat. 9 — Mar. 6]

a Quis ē q̄ ⁊c̄. Nō querit vt doceat̄ q̄ nesciat: sed vt fides mulieris appareat. b Turbe te cō. Que turbe diuersis heresibꝰ affligūt sola catholica eccl'ia fidei corde tāgit. nā alij tangētes nō tāgūt: sicut vidētes nō vidēt: audientes nō audiūt. Vn̄ ⁊ marie dr̄: Noli me tāgere: nōdū ei ascēdi ad patrē meū. c Nā et ego no. Nō latet q̄cūq; tāgit. Deus non indiget oculis vt videat: nec corpaliter sentit: sz in se habet cognitionē oim̄. Etiā virtꝰ q̄ ꝓpiciat̄ oibus iniq̄tatibꝰ nostris: et sanat oēs īfirmitates nostras: nō ex nobis sed ex deo exit. d Vidēs au. Hec mulier verecūda fimbriā tāgit: fideles accessit: religiosa credidit: sapiēs se esse sanatam cognoscit. Sic plebs gētiū q̄ deo credidit: pctm̄ erubuit vt desereret: fidē detulit vt crederet: deuotionē exhibuit vt rogaret: sapiāz induit vt sanitatē suā ⁊ ipsa sentiret: fiduciā sūpsit vt fateret̄ qđ ꝑripiebat alienā. e Adhuc illo lo. ⁊c̄. Mūdata ecclesia gētiū a ꝓfluuio vitiorū: ⁊ cognominata filia ob fidei meritū: nūciat̄ synagoga leto ꝑfidie ⁊ inuidie soluta: q2 in xp̄m nō credidit ⁊ ecclesiam credere noluit. Nūciꝰ iste est: quicūq; credit statū synagoge a deo destitutū vt restaurari nō possit. Ideoq; ꝓ restitutiōe illiꝰ supplicādū esse nō credidit: sz q̄ īpossibilia sūt apud hoīes possibilia sunt apud deū. Vn̄ sequit̄: Jesus autē audito h̄ verbo. f Nō ꝑmisit. ⁊c̄. Paucos arbitros resurrectionis acciuit: q2 nō a multꝭ ɔtinuo credita ē resurrectio. Filiꝰ vidue publice suscitat̄: h̄ pauci admittunt̄: in quo moraliter pietas dn̄i notat̄: q2 vidua mat̄ vnici nō patiebat̄ moras: ⁊ iō ne ampliꝰ afficeret̄ maturitas addit̄. Significat̄ etiā in filio vidue ecclesia cito creditura. In archisynagogi filia iudei q̄ credituri: sed ex pluribus pauci. g Patrē puelle. Pater puelle: cetꝰ doctoꝝ legis. s. scribe ⁊ pharisei: q̄ si credere noluerint etiā subiecta synagoga salua erit. h Flebāt aūt. Flent q̄ synagogā a deo q̄ vita est vidēt alienā et dolēt: nec ampliꝰ posse viuificari putāt: ⁊ illa q̄ spōsi p̄ntiā q̄ viuere debet amisit q̄si inter plāgētes mortua iacēs: nec h̄ ipm̄ q̄dē q̄re plāgat̄ intelligat. i Nolite flere. Fleāt mortuos suos q̄ putant mortuos: vbi est fides resurrectionis nō ē mortis spes sed quietꝭ. k Nō ē mortua ⁊c̄. Mortua est puella hoibꝰ qui suscitare nō possūt. nō deo: cui aīa viuit: ⁊ caro suscitādo quiescit.

l Sz dormit ⁊c̄. Allego. Cū aīa peccans moriat̄: si tn̄ a xp̄o suscitari meret̄: nobis q̄dē mortua fuisse: sed deo dici pōt obdormisse. m Deridebāt ⁊c̄. Merito exclusi sunt q̄ deridere q̄; credere malebāt: īdigni videre resurrectionis miraculū. n Tenēs ma. Tenet manū: q2 nisi manꝰ iudeoꝝ q̄ sāguine plene ꝑtꝰ fuerīt mūdate: synagoga nō surget. o Puel. sur. Quisq̄s a morte aīe a xp̄o manū sibi cōfortāte resipiscit: a sordibꝰ vitioꝝ debet exurgere: (⁊ sicut marcus ait) in bonis opibus ambulare: ⁊ celesti pane necesse est vt mox saciet̄. i. verbi dei ⁊ altaris. p Quibꝰ p̄ce. ⁊c̄. Sicut publica noxa publico eget remedio: ita leuia pctā leuiori: ⁊ secreta queūt deleri penitētia. Vn̄ puella in domo tacens paucis arbitris exurgit: eisdēq; ne miraculū vulgarent interdicit̄.

Jo. 20. d — Mat. 7. b — Allego. — Mar. 10. b

fluxus sāguinis eiꝰ. Et ait iesus: a Quis est qui me tetigit? Negātibꝰ aūt oibꝰ dixit petrꝰ ⁊ q̄ cū illo b erant: Preceptor: turbe te cōprimūt ⁊ affligūt: ⁊ dicis q̄s me tetigit? Et dixit iesus: Tetigit me aliquis. c Nā ⁊ ego noui ꝟtutē d̄ me d exisse. Vidēs aūt mulier q2 nō latuit: tremēs venit ⁊ ꝓcidit ante pedes illiꝰ: ⁊ ob quā cām tetigerit eū indicauit corā omni ppl'o: ⁊ queādmodū cōfesti sanata sit. † At ipse dixit ei: Filia fides tua e te saluā fecit: vade ī pace. Adhuc illo loquēte: venit q̄dā ad principē synagoge dicēs ei: Quia mortua ē filia tua noli vexare illū. Jesus aūt audito hoc ꝟbo: rn̄dit patri puelle: Noli timere: Crede tātū: ⁊ salua erit. Et cū venisset domū: f nō ꝑmisit ītrare secū quēq; nisi pētrū ⁊ iohānē ⁊ iacobum: ⁊ g patrē ⁊ h matrē puelle. Flebāt aūt oēs: ⁊ plāgebāt illā. At ille dixit: i Nolite flere. † k Nō ē mortua puella l sz dormit: m Et deridebāt eū: scientes q2 mortua esset. Ipse aūt n tenēs manū eiꝰ clamauit dicēs: o † Puella surge. Et reuersus ē spūs eiꝰ: et cōtinuo surrexit: ⁊ iussit illi dare mādūcare. Et stupuerunt p parētes eiꝰ: quibꝰ p̄cepit ne alicui dicerēt qđ factū erat.

(interlinear: quasi multi sunt qui te tetigerūt. — a q̄si nō q̄ro de tactu corpis: sz de tactu fidei. — per fidem. — a nō factura est: sed fecit. in eo eni iam saluata es q̄ credidisti. — a petrꝰ iacobꝰ ⁊ iohānes fides spes ⁊ charitas — pater epūs. — mater ecclesia. — qui nō credit deridet. — a ad testimoniū vite vt nō fantasma sz veritas crederetur.)

Moraliter.

Et factū est deinceps. Seq̄t̄: Ca. VIII. d † Et mulieres aliq̄ ⁊c̄. q̄ ministrabāt ei necessaria de facultatibꝰ suis tāq; grate de suis curatiōibꝰ ⁊ facte sibi deuote. h̄ etiā cōsuetū erat fieri p̄dicatoribꝰ iudeoꝝ. † Exijt q̄ seminat ⁊c̄. Semē istud pōt dici elemosyna de cuiꝰ seminatione dr̄. ij. Coꝝ. ix. Qui parce seminat parce ⁊ metet ⁊c̄. Huiꝰ aūt semīs cadit ꝑs secꝰ viā et diabolꝰ tollit illud: ⁊ h̄ ē qn̄ recipiens elemosynā ī illicitꝭ cōsumit eā. ⁊ aliud supra petrā: qđ fit qn̄ recipiēs de bn̄ficio nō ē gratꝰ hoi neq; deo: ⁊ aliđ cadit ī spinas ꝑ q̄s significāt̄ sollicitudīes vite p̄ntis: et hec ꝓ ꝑte sūt bona eccl'ie data clericis ⁊ religiosis q̄ de illis viuūt carnaliter ⁊ pōpatice ⁊ implicāt̄ secularibꝰ negocijs: cū tn̄ illa bona sint data ad seruiēdū deo deuote: ⁊ ad ministrādū paupibꝰ ī sua necessitate. Et aliđ cecidit ī terrā bonā ⁊c̄. iste sūt elemosyne recepte ad victū ⁊ vestitū necessariū: deo seruiētiū ⁊ intēdētiū studio sacre scpture. a † Nemo accen. lu. ⁊c̄. Hec lucerna dr̄ sacra scptura Ps̄. cxviij. Lucerna pedibꝰ meis ꝟbū tuū ⁊ lumē semitꝭ meis. Hāc aūt lucernā opit vase q̄ ꝟbis curiosis ⁊ extraneis exponit eā ad iactantiā sue fame. ille ꝟo subtꝰ lectū ponit q̄ ignē heresis ex sua expositiōe ꝑuersa accēdit: sic lucerna sub lecto posita accēdit stramīa. Et de hac accēsiōe dicit Hiero. ⁊ hr̄ ī decretis xxiiij. q. iij. secāde. Arriꝰ ī allexādria vna scintilla fuit: h̄ q2 nō statī fuit opp̄ssus eiꝰ flāma: totū orbē depopulata ē. Illi āt ponūt sup cādelabrū q̄ ꝑ bonā vitā faciūt efficax ꝟbū suū: sicut ecōuerso illi vase operiūt q̄ ꝑ malā vitā doctrinā suā ɔtēptibilē reddūt. † Et nūciatū ē ei ⁊c̄. ꝭm sensū lr̄alē maliciose fuit ei nūciatū: vt si ꝑ aduētū mr̄is et fratrū p̄dicationē dimitteret arguerēt̄ hō īpurꝰ vtpote effectiōe carnali motꝰ: ꝓpter qđ rōnabiliter īposuit nūcianti silētiū dicēs: h † Mater mea ⁊ fratres ⁊c̄. ⁊ in hoc docuit p̄dicatorē euāgelij rōnabiliter reprimere volentes eū maliciose īpedire. i † Et factū ē in vna dierū ⁊c̄. ꝑ quā significat̄ corpus humanum in q̄ ꝭm platonicos aīa est sicut nauta in naui. In hac aūt nauicula aīa gubernat ꝭm ꝑtē rōlem: irascibilis aūt et cōcupiscibilis ⁊ sensus interiores ⁊ exteriores sūt in corꝑabilibus organis ⁊ sic debēt ꝑ rōnē q̄ nō ē virtus organica gubernari: deꝰ tn̄ principalis est gubernator. Turbat̄ aūt nauis ista corpis infirmitatibꝰ ⁊ mēs interior demonū tētationibꝰ: ⁊ deꝰ qui principalis ē gubernator dormire dr̄ dū ab eo talia ꝑmittunt̄: excitat̄ aūt deuotis p̄cibꝰ ꝑtis rōnalis q̄ ad optima deprecat̄: ⁊ tūc iubēte domino turbatio quietat̄. † Enauigauerūt aūt ad regionē gerasenoꝝ ⁊c̄. ꝑ hoīem obsessū a demone significat̄ populus gentilis lōgo tꝑe seruiēs demonibꝰ ī idolis. ⁊ vestibꝰ nō vtebat̄: q2 nudatꝰ erat ꝟtutū ornamētꝭ: rupꝑat etiā catenas ⁊ vincula legꝭ naturalꝭ: h̄ dn̄o iubēte ꝑ p̄dicationē apl'oꝝ demones sūt ab eis eiecti: ⁊ ad sanā mētē sūt reducti: ⁊ ꝟtutū vestibꝰ sūt ornati. Per h̄ aūt q̄ demōes porcos ītrauerūt ⁊ ī mare demerserūt: significat̄ q̄ demōes ītrāt detractores q̄ tāq; porci pascūt̄ īmundicijs alioꝝ ⁊ grinniūt cōtra vitā bonoꝝ: ꝓpter qđ cū demonibꝰ demergunt̄ in infernū. b † Et factū ē cū redisset iesus ⁊c̄. ꝑ archisynagogū sacerdos curatꝰ ⁊ ꝑ filiā eiꝰ vnicaz sua parochia designat̄. igit̄ archisynagogi vnica filia morit̄ cū sacerdotꝭ parochia male disponitur: h̄ ꝓ eiꝰ sanitate iesū rogat cū p̄dicatorē ⁊ cōfessorem ꝓ salute aīarū çelantē ī auxiliū suū vocat: ⁊ tūc eiꝰ filia sanat̄: ⁊ ei cibꝰ verbi dei ⁊ eucharistie sacramn̄ti ministrat̄. † Et mu. q̄dā. ⁊c̄. ꝑ quā significat̄ ꝑsona peccatrix a lōgo tꝑe q̄ tn̄ remediuz q̄rit a dn̄o. d. Libera me d̄ sāguinibꝰ ⁊c̄. ⁊ illa sola dr̄ xp̄m tetigisse. s. spūalit̄ ꝑ fidē: lz multi eū cōprimerēt ꝑ tactū corꝑalē: ꝓpter qđ ei singularit̄ dicit̄: † Filia, fides tua te saluam fecit.

B — † Mat. 9. c Mar. 5. b — † Mat. 9. c Mat. 5. b — † Mat. 9. d

Cōuocatis

Conuocatꝭ

Ca.IX

C Onuocatis aūt ⁊c. Cōcessa primū ptāte signo⁊ mittūt̄ p̄dicare regnū dei: vt magnitudini ꝓmisso⁊ attestet̄ etiā magnitudo facto⁊: ⁊ fidē verbis daret virt⁹ ostēsa: ⁊ noua facerent q̄ noua p̄dicarēt. b Nihil tule. ⁊c. In marco legit̄: vt nihil tollerēt in via: nisi virgā tm̄. Sed sciēdū ē: q2 vtrūq3 p̄ceptū est a dn̄o vt nihil nisi virgā ferrēt: ⁊ vt nec virgā ferrēt. Nō ferre virgā ē non esse sollicitū de his q̄ necessaria sūt humane sustētationi: q2 hec debent̄ p̄dicatorib⁹ ab his quib⁹ p̄dicāt: qn̄ sine scādalo possūt accipi. Nihil ferre nisi virgā est vti illa ptāte accipiēdi necessaria q̄ data est p̄dicatoribus. c Duas tunicas. Simplex vestimētū est quicq̄d est necessariū alicui ſm qualitatē loci vel tp̄is: duplex est qđ vltra necessitatē est. Allego. in duab⁹ tunicis duplicitatē ꝓhibet. d Ibi manete. Ne excursetis p domos ⁊ inuiolabilis hospitij iura mutetis: Un̄ ſm mattheū dom⁹ in qua manere debeāt pri⁹ eligēda ē vt mutādi hospitij necessitas auferat̄. e Puluerē pedū ⁊c. Puluis excutit̄ in testimoniū laboris sui: q̄ igressi sūt i ciuitatē: ⁊ vsq3 ad illos p̄dicatio puenit: Uel excutit̄ vt nihil ab eis accipiāt q̄ euāgeliū spreuerūt: nec etiā necessaria vite.

Allego. Ne cōmunicetis inanib⁹ verbis ⁊ gestis pfido⁊ q̄ pulueri cōparāda sūt: ne caste mentis vestigiū polluat̄. Puluerē ꝟo fidelis populi q̄ hūana fragilitate colligit̄: debet p̄dicator euāgelij abolere: ⁊ quasi suū i se suscipere. Un̄ apl's: Quis infirmat̄ ⁊ ego nō ifirmor? Quis scādalicat̄: ⁊ ego nō vror. f Egressi aūt. In marco legit̄: Exeūtes p̄dicabāt vt pn̄iam agerēt ⁊ demonia multa eijciebāt: ⁊ vngebāt oleo m'tos egros ⁊ sanabāt. g Audiuit aūt. Notādū q̄ herodes ꝓpter dissonos ppl'i rumores pri⁹ hesitauit: s3 postea confirmato amino dixit pueris suis: vt apud mattheū ⁊ apud marcū legit̄: Hic est iohānes baptista: ⁊ ip̄e surrexit a mortuis: ⁊ ideo ꝟtutes operant̄ in eo. h Iohānes surrexit. Qui iohannē cui⁹ nullū signū viderāt surrexisse dicebāt. p summā maliciā iesū surrexisse negabāt. cui⁹ multa mirabilia opera viderāt: in cui⁹ passione multa miranda cōtigerāt. i Narrauerunt. Narrāt apl'i dn̄o q̄ fecerint: ⁊ quō docuerint: quō iohānes dū ip̄si docerēt passus sit. Un̄ sequit̄: ⁊ assūptis illis. k Et assū. il. Nō ociosis: nō i ciuitate synagoge .i. secularis dignitatis residētib⁹: s3 inter deserta xp̄m querētibus celestis gr̄e alimonia impartit̄: Qui enī nō fastidiūt a xp̄o suscipiūt̄: ⁊ sp̄ūaliter ⁊ corporaliter: etiā si indigēt curant̄. Et nota: q2 postq̄3 pfecta est mētio passionis iohānis: xp̄s reficit: q2 post defectū legis euāgelicus cibus incipit. Deniq3 postq̄3 curata est mulier q̄ gestat figurā ecclesie: ⁊ postq̄3 apl'i ad p̄dicādū sūt missi: fit mētio refectiōis: q2 p apl'os in eccl'ia vera refectio fit. l Secessit seor. Decollato iohāne secedit in desertū: q2 relicta iudea q̄ ꝓphetie sibi nō credendo caput abstulerat: In desertū eccl'ie q̄ virū non habebat verbi pabula largit̄. Un̄ ⁊ bethsaida dom⁹ fructuū iterp̄tat̄. Et trāseūtē ad gētes: multe caterue fideliū relictis menibus prisce ꝯuersationis: neglecto vario⁊ dogmatū munimine. sequūtur: vt q̄ prius in iudea tm̄ erat not⁹: iā sup oēm terrā exaltaret̄. Secessit. Cū turbe q̄dē volūtatē eūdi: sed pueniēdi vires nō haberēt: iō egredit̄ dn̄s de loco suo: ⁊ pgit obuiā: ⁊ visa turba miseretur ⁊ curat lāguores: vt fides plena statim p̄miū cōsequat̄. m Secute sūt. Nō iumētis: nō vehiculis: s3 ꝓprio labore pedū vt ardorē mētis ostenderēt. n Sanabat. Nemo cibū xp̄i accipit nisi antea sanatus fuerit: q2 post remissionē peccato⁊ tribuit̄ alimonia celestis. o Dies aūt ce. Declinata die reficit: q2 vel fine seculo⁊ appropinquāte vel cū sol iusticie occubuit: a sp̄ūali fame sum⁹ saluati. Et nota ordinē mysterij: prius p remissionē pctō⁊ vulnerib⁹ medicina tribuit̄: postea alimonia mēse celestis expendit̄. p Nō sunt no. Nota q2 dn̄s cuiq3 ꝓ virib⁹ dona tribuēs: ⁊ ad pfectiora semp ꝓuocans ne aut infirmū validior cib⁹ opprimat: aut validū exilia alimenta nō satient. Primo quiq3 panib⁹ hordeaceis quinq3 milia. secūdo septē panibus quattuor milia hominū refecit. tertio discipulis mysteriū sue carnis ⁊ sā‑ | guinis

Mar.6.b — †21.di.ſ.i — Allego. — Mar.10.b — † 11.q.3.c. ira sepe. — Allego. — †24.q.1.q̄ dignior. — 2.Cor.11.g — Mar.6.b — Mat.14.a — Mar.9.b — B — Joh.6.b — Mar.8.b — Joh.6.f

Ca.IX

a C †Onuocatis au tē iesus duodeciz apl'is dedit illis ꝟtutē ⁊ ptātē sup oīa demonia: ⁊ vt lāguores curarēt. Et misit illos p̄dicare regnū dei: ⁊ sanare ifirmos. Et ait b ad illos: † Nihil tuleritis i via neq3 virgā neq3 perā neq3 panē neq3 pecuniaz: c neq3 duas tunicas habeatis. Et in quācūq3 domuz ſ q̄3diu in illa ciuitate p̄dicabitis. d itraueritis ibi manete: ⁊ ide ne exeatis. † Et q̄cūq3 nō receperit vos e exeūtes đ ciuitate illa: etiā puluerē pedū vr̄o⁊ excutite i testimoniū f supra illos. † Egressi āt circuibāt p castella: euāgelicātes et cu ſ dū hec fierēt a dn̄o in galilea herodes decollauit iohannē. g rantes vbiq3. † Audiuit aūt herodes tetrarcha oīa q̄ fiebāt ab eo ⁊ hesitabat eo q̄ diceret̄ a q̄busdā: h q2 iohānes surrexit a mortuis a q̄busdā vero q2 helias apparuit: ab alijs aūt: q2 ꝓpheta vn⁹ de antiq̄s surrexit. Et ait herodes: † Iohānē ego decollaui: q̄s aūt ē iste de q̄ ego audio talia? Et q̄rebat ſ vt forte si ip̄e sit iohānes possit agnoscere. videre eū. Et reuersi aposto i li narrauerūt illi q̄cunq3 fecerūt. a ſ non timore mortis: sed vt parceret inimicis ne homicidiū homicidio iungerent. k l † Et assūptis illis secessit seorsum a ſ ptinēs et vicin⁹ bethsaide ciuitati galilee. in locū desertū q̄ui est bethsaide. m Quod cū cognouissent turbe se ſ fatigatos. cute sunt eū: ⁊ excepit eos ⁊ loq̄ ſ docet inscios. ſ nō de secularib⁹. ſ egros. bat̄ illis de regno dei: ⁊ eos qui n o cura idigebāt sanabat. † Dies autē cepat declinare. Et accedētes duodecim dixerunt illi: Dimitte turbas: vt eūtes i castella ⁊ villas q̄ circa sūt diuertāt: ⁊ iueniāt escas: q2 hic i loco deserto sum⁹. Ait āt ad illos: Uos date ill' mā p ducare. At illi dixert̄: † Nō sūt no

C Onuocat' aūt ih's duodeci. De Ca.IX scripta p̄dicatiōe xp̄i p seipsū. hic ꝯn̄r describit̄ p̄dicatio facta p missionē discipulo⁊: ⁊ q2 p̄dicator verbi diuini post descēsū p p̄dicationē ad ꝓximū debet p oratione ascēdere i deum: sic et in scalā iacob angeli descēdebant ⁊ ascendebāt: vt hr̄ Gen. xxviij. a † Iō saluator p̄mo mittit discipulos p̄dicare. scđo docet eos orare. xj. ca. Adhuc circa primuz p̄mittit̄ missio apl'o⁊. scđo subdit̄ missio. lxxij. discipulo⁊. sequēti ca. Prima i duas: q2 primo describit̄ apl'o⁊ missio. scđo eorum reuersio. ibi: Et reūsi apostoli. Prima adhuc i duas: in ptē principalē ⁊ incidētalē: q̄ incipit ibi: Audiuit aūt herodes. Circa p̄mā partē dat̄ auctoritas apostolis p̄dicādi: ⁊ ptās miracula faciēdi ad cōfirmationem sue doctrine: ⁊ sic mittunt̄ p̄dicare. Et ptz sn̄ia hui⁹ partis ex dictis Matth. x. b † Audiuit aūt herodes. Hec ē ps incidentalis: q2 p p̄dicationē apl'o⁊ facta xp̄i p̄dicātiū: herodes audiuit famā de miraculis xp̄i: ⁊ desiderabat videre ip̄m: magis duct⁹ curiositate vidēdi miracula q̄3 deuotione ꝓpter qđ xp̄s noluit in p̄sentia ei⁹ aliqđ miraculū facere. vt hr̄. j. xxiij. Rōnes vero q̄re aliqui credebāt xp̄m esse iohānē de q̄bus fuit iste herodes: alij heliā: alij hieremiam: alij vnū ex ꝓphet' antiq̄s: tacte fuerūt breuit̄ Matth. xvj. c † Et reuersi apl'i. H describit̄ reuersio apl'orū de p̄dicatione. circa quod ostendit̄ benignitas xp̄i ad apl'os. primo oēs benigne recipiendo. scđo eos ad maiora incitando. ibi: d Et factū ē cuz solus esset. Prima i duas: q2 primo describit̄ benignitas xp̄i ad apl'os. scđo ad ppl'os. e ibi: Qđ cū cognouissent turbe. † Circa primū đr: Et reuersi apl'i narrauerūt illi quecūq3 fecerūt. l3 enim nō indigeret tali narratione cū oīa sciret p seip̄m: ⁊ hoc etiā apl'is esset notuz tn̄ retulerūt ei p modum amicabil' collatiōis discipulo⁊ cū magistro. † d Et assūptis il. ⁊c. vt requiescerēt segregati a tumultu ppl'o⁊: ⁊ vt se recolligerēt i oratiōe: sicut fuerūt dispsi in p̄dicatione. e Qđ cum cog. tur. Hic ꝯn̄r describit̄ benignitas xp̄i erga ppl'os. primo recipiēdo eos curialiter: qđ notat̄ cū đr: Et excepit illos. scđo q2 pauit eos spiritualiter. iō subdit̄: Et loquebat̄ eis đ regno dei. tertio q2 curauit lāguidos generaliter: cū subdit̄: Et eos q̄ cura idigebāt sanabat. quar‑ | to quia

Mat.10.a — Mar.6.a — Mat.10.a — Mar.6.b — Mat.10 — Mar.6. — Mar.6. — Ma.14. — Mar.6. — Mar.6 — Mar.6. — Ma.14 — Joh.6.a — Ma.14 — Mar.6 — Joh.6.

[san]guinis tradidit:ad vltimū magno munere dat electꝭ: vt edāt ꝛ bibant sup mēsam suā in regno. Notandū erāt aplis nisi q̄nqꝫ panes mosaice legis: et duo pisces.i.ille due psone q̄ in israelitico pplo vngebanť:ad regēdū populū: reges ꝛ sacerdotes in q̄b⁹ nulla plenaria refectio poterat inueniri. Qddu

Exo.34.g eni legiť moyses: velamē positū ē sup corda eoꝝ. a Nisi forte. Nōdū intellexerant apli fidē ppli credētis nō esse venalē:ꝫ nouerāt nos poti⁹ eē redimēdos p suas escas gratuitas.

b Quinqꝫ milia. Per q̄nqꝫ milia significanť q̄ i seculari adhuc habitu p q̄nqꝫ sensus corpis exteriorib⁹:q̄ possidēt bene vti nouerūt. Qui q̄nqꝫ panib⁹ alunť:q2 tales necesse ē legalib⁹ adhuc p̄ceptis institui:ꝛ legali timore cōprimi. Nā q̄ mūdo ītegre renūciant:ꝛ q̄ttuor sūt milia ꝑfͤ euāgelicaꝫ doctrinā: ꝛ septē panib⁹.i.septiformi spūs reficiūť grā. c Per ꝯuiuia. Diuersi ꝯuiuātiū discubit⁹: diuersos p orbē ecclīaꝝ designāt ꝯuēt⁹. Quinquageni discūbūt q̄ adhuc ī pnīa peccatoꝝ positi:auditū ⱱbi pcipiūt. Nā q̄nquagesimus ē pnīe psalm⁹. Scd̄m

Mar.6.f aliū euāgelistā centeni discūbūt: q̄ p̄sumpta venie spe solo vite eterne desiderio suspirant:q2 centenari⁹ de leua trāsit ad dexteram. d Et discu.ꝛc.

Ma.14.c Scd̄m aliū euāgelistā q̄nqꝫ milia sup fenū discūbunt:q2 illi q̄b⁹ adhuc sunt corpales sensus mollioib⁹ delectāť:

Esa.40.b oīs ei caro fenū. q̄ttuor milia sup t̄rā recūbūt:pl⁹ ē eni terrā p̄mere q̄ꝫ sup feno iacere. e Accept͛ āt. Nō noua creat cibaria: ꝫ his q̄ habēt discipuli bn̄dixit:q2 veniēs ī carne nō alia q̄ꝫ q̄ p̄dicta sūt p̄dicat:sed ꝓphie dicta mysterijs grē grauida demonstrat. Aspicit ī celū vt illic dirigať mentis acies vbi lux est scie. Frāgit ꝛ discipulis tribuit: vt ponerēt aň turbas: q2 clausa leg͛ ꝛ ꝓphaꝝ sacra eis q̄ p mūdū p̄dicāt patefecit. Qđ supest turbis discipuli tollūt: q2 secretiora sacra q̄ rudes nō capiūt pfecti inq̄rūt. Nā p.xij.cophinos apli ꝛ eoꝝ seq̄ces figuranť: foris hoīb⁹ despecti: intus salutar͛ cibi reliquijs ad alēda humiliū corda cumulati.

Cor.1.d Elegit eni de⁹ infirma mundi vt ꝯfundat fortia. Et man⁹ q̄ pri⁹ i cophino fuierat:iā p crucē xp̄i vite celestis opať alimoniā:ꝛ eo cibū fidei cōgerit: vbi aň erat cenū pfidie gētilis. f Et fregit. Frāgēdo multiplicati sūt panes:vt plurimos pascant. lex enim moysi dū exponiť mltos libros facit.

Jo.20.b In lege dr: Nō mechaber͛. Hūc panē frāgit xp̄s. diuidit h̄ ⱱbū nō aliunde

Mat.5.d adijciēs:ꝫ de suo partiēs. Qui videt inq̄t mu.ad.c.e.iā.m.est eam. Habes

Ibidem fragmētū. de suo addit:Si ocul⁹ tuus dex.scan.te e.eum. Habes aliud. Et si dextera tua ꝛc. abscide eā:ꝛ qui dimissaꝫ a viro ducit mechatur. Uides ex vno q̄ꝫ multa fragmēta. g Distribuit disci. Prouocat aplos ad fractionē panis:vt illis nō habere testātibus magnitudo signi notior fiat. Insinuat q̄ p eoꝝ doctrinā ieiuna corda quotidie sūt pascēda. h Et saturati sunt. Qꝛ māducās ppls satiať:significat famē ī ppetuū ab electis repellēdaꝫ:q2 nō esuriet q̄ accepit xp̄i cibū. Qꝛ apli ministrāt futurā diuisionē dn̄ici corpis ꝛ sāguinis ꝓnunciat. i Cophini duodeci. Cur q̄nqꝫ milibus hoīm plus redūdat q̄ttuor milib⁹ minus? Quia q̄ttuor milia triduo cum xp̄o fuerūt:et ideo ampli⁹ celestis pabuli receperūt. k Et factum est ꝛc.

Jo h.6.b Post miraculū cū turbe vellent eum facere regē: dimissa turba fugit ꝛ ascēdit ī montē solus orare:ꝛ anteq̄ꝫ discipuli ascēderent in nauiculā aderant cū ipo. Ipse autem solus orat patrē. Possunt eni sancti fide ꝛ amore dn̄o ꝯiūgi: ꝛ eū hoībus excellētiorē intueri:ꝛ ꝯuersationē ei⁹ ī carne passib⁹ humilitatis subsequi:ꝫ incōp̄hēsibilia paterne positiōis arcana solus penetrat ꝛ sol⁹ qđ orādū nouit orat. Cū discipulis aūt nō repeririť orasse:ꝫ sol⁹ obsecrat:q2 dei ꝯsiliū hūana corda nō capiūt: nec q̄sq̄ꝫ pōt interioꝝ pticeps esse cū xp̄o. l Quē me di.ꝛc.

Exploratur⁹:fidē discipuloꝝ pri⁹ vulgi sn̄iaꝫ inq̄rit:ne aploꝝ fides firmata videať vulgari opinione:ꝫ ⱱitatis agnitiōe. Merito turbe noiānť que diuersas de dn̄o ferūt sn̄ias:q̄ꝝ sermo ꝛ sensus instabilis est ꝛ vag⁹a q̄b⁹ suos distinguēs ait: Uos aūt quē me eē dicit͛? m Johēꝫ ba. Opinio d̄ iohe ido forte erāt:q2 in vtero mr̄is posit⁹: dn̄i p̄sentiā sentiebat. De helia:q2 raptus ē ī celū:ꝛ ventur⁹ crediť. De hieremia:q2 ī matris vtero sāctificat⁹ est.

2.Re.2.b Hiere.1.b

n Uos aūt. Qui fractat debet audientiū ꝯsiderare psonas:ne pri⁹ irrideatur q̄ꝫ audiať. o Christum dei ꝛc. Cōplexus ē oīa:q̄ ꝛ naturam ꝛ nomē exp̄ssit. In noīe eni xp̄i: ꝛ diuinitat͛ ꝛ incarnatiōis ē exp̄ssio: ꝛ fides passionis. Heretic⁹ et si nomē xp̄i nō negat: christū tñ negat q̄ non oīa q̄ xp̄i sunt ꝯfiteť. p Precepit ne. Jubet tacere discipulos vt fallat p̄ncipem mūdi:et vt declinet iactātiaꝫ:doceat humilitatē. Simul ne adhuc rudes ꝛ impfecti discipuli maioris p̄dicatiōis mole opprimerenť. Cōpleto autē passionis sacramēto:oportuni⁹ dr̄ aplis: Euntes docete oēs gētes:baptiçātes eos ī nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritusſācti. Tūc non ꝓdesset euꝫ publice predicari dei filium:quem mox erant visuri flagellatum ꝛ crucifixum. Prohibentur ergo eum euāgeliçare dei filiū vt euāgeliçarent postea crucifixum.

Ma.16.b Mar.8.c Mat.28.d Mat.16.d Mar.8.d

q Dicebat autem. Que ad fideꝫ dominice natiuitatis vel passiōis ptinent solis seorsum discipulis aperuit:sed hec ad omnes. r Abneget semetipsū. Nisi quis a seipso deficiat:ad eum qui super se est nō approcinquat:ꝛ nouitatē ad quā vocatur non apprehendit:nisi mactet vetustateꝫ in qua nat⁹ fuit: et cum cessat a vitijs exquirat etiā virtutes. Unde subiungiť: Et tollat crucem suam ꝛc. s Et tollat crucē ꝛc. Crux tolliť quādo p abstinentiā corpus afficiť:vel per cōpassionē ꝓximi affligitur animus quod etiam aliqui philosophi fecerūt. Et sequať: hoc solus christianus. ꝗ Nam q̄

bis plus q̄ꝫ q̄nqꝫ panes ꝛ duo pi
a sces:nisi forte nos eam⁹ ꝛ emam⁹
in oēm turbā hāc escas. Erāt au
b tē fere viri q̄nqꝫ milia. Ait auteꝫ
ad discipulos suos: Facite illos
c discūbere p ꝯuiuia q̄nquagenos:
d ꝛ ita fecerūt. Et discubuerūt oēs.
e Acceptis aūt q̄nqꝫ panib⁹ ꝛ duo
bus piscib⁹:respexit ī celū ꝛ bn̄di
f g xit illos ꝛ fregit:ꝛ distribuit disci
pulis suis:vt ponerēt aň turbas.
h Et māducauerūt oēs:et saturati
sūt. Et sublatū ē qđ supfuit ill͛ fra
i gmentorum cophini duodecim.
k †Et factū ē cū solus esset orans: a
erant cū illo ꝛ discipuli:ꝛ interro †
l gauit illos dicēs: Quē me dicūt
eē turbe? At illi rn̄derunt et dixe
m rūt: Alij iohānē baptistā:alij aūt
heliaꝫ: alij ꝙo q2 propheta vnus
de priorib⁹ surrexit. Dixit aūt ill͛:
n †Uos aūt quē me esse dicitis? Re
ꝭ nō populi sententiā expectat:sed suā ꝓmit.
ꝭ vnus p omnibus.
o spōdēs simō petr⁹ dixit: Christū
p dei. At ille increpans eos: p̄cepit
ne cui dicerēt:hoc dicens: Quia b†
oportet filiū hoīs mlta pati:ꝛ re
probari a seniorib⁹ ꝛ p̄ncipib⁹ sacerdotū ꝛ scribis:ꝛ occidi:ꝛ tertia
q die resurgere. Dicebat autem ad
oēs. Si quis vult post me venire †
a ꝭ nō tm̄ sua:ſꝫ etiā ipm ꝭm q̄ fuerat hō vetus.
r s abneget semetipm:ꝛ tollat crucē
suam quotidie: et sequatur me.
ꝭ q̄ tpe psecutiōis vult p̄sentē vitā custodire.
Qui eni voluerit aīaꝫ suā saluaꝫ
a ꝭ in futuro. b ꝭ vitā eternā. c ꝭ ecōtrario.
facere pdēt illā. Nām q̄ pdiderit
ꝭ vitam p̄sentem.
aīaꝫ suā ꝓpter me: saluam faciet

Nico. de lyra

[...]to quia famelicos pauit corporaliter: vt patet in littera sequēti. cuius expositio patet ex dictis Matth.xiiij.

a Et factū ē cū sol⁹ eēt ꝛc. Hic ꝯsiter ostenditur beniuolentia christi ad discipulos incitando eos ad meliora: videlicet ad martyrium qđ est p̄cipuus actus charitatis: ꝭm q̄ dicit saluator Joh.xv. Maiorē hac dilectionē nemo habet q̄ꝫ vt aīaꝫ suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. primo igiť inuitat eos ad martyriū ⱱbo. scđo facto. ibi: Factū est aūt dū cōplereť. Prima in duas. q2 primo incitat eos verbo ad martyriū. scđo ostēdit martyrij premiū. ibi: Dico autē vobis. Circa primū p̄mittitur christi duplex interrogatio. et duplex discipuloꝝ respōsio: videlicet quid vulgares d̄ christo dicerēt:ꝛ q̄d apostoli de hoc sentirent:ꝛ ptꝫ sn̄ia ex dictis Matth.xvj. Sciendū tamen q̄ interrogatio christi nō ꝓcedebat ex ignorantia: sed vt ex responsione discipuloꝝ qui credebant ipsū esse veraciter christuꝫ dei filium: efficacius incitaret eos ad martyrium exemplo eiusdeꝫ animati: q̄ cum esset tante dignitatis voluit ꝓ nobis mortem pati. ideo subdiť: b Hoc dicens q2 oportet filium hominis multa pati ꝛc. ptꝫ sn̄ia ex dictis Mat.xvj. excepto qđ subdiť:

a Nā q̃ me eru. Sicut ꝑsecutionis tꝑe ponenda est anima: ita in pace frāgenda sūt desideria terrena: vt quāto videt̃ homo securior tanto sit ad sui custodiā sollicitior. b Quid enī ꝓficit. Quia aliq̄n tꝑalia despicimus: sꝫ humana verecūdia ꝑpediti: rectitudinē quā habemꝰ in mēte non audemꝰ voce exprimere ꝯgruū medicamētū sub iūgit: q̃ erubuerit. Persecutiōis tꝑe poterant erubescere fideles: substātijs nudari: honoribꝰ deijci: verberibus affligi. Pacꝭ tꝑe sepe veremur a ꝓximis despici: iniurias ꝟboꝝ pati: prius satisfacere illis q̄bus fuimꝰ irati. Habet ergo christianus etiaꝫ in pace: vbi in confessione xp̄i veraciter possit ꝓbari. s. si imitat̃ humilitatē sui capitis. c Hunc filius homīs. Non sufficit ad ꝓbationē fidei voꝝ ꝓfessionis quā defendit a verecūdia ꝓfessio generalitatis. d Aliqui stantes. Qui stat cū christo non gustat mortē: quia nec tenuem mortis eterne sensuꝫ habebit: q̃ xp̄i cōsortia meruerit: cui nec in morte interrumpitur ordo viuendi. e Donec videāt regnum. Quia arduum erat animaꝫ periculis corpus morti offerre: sustentat infirmitatē humane mētis remuneratione ꝑsentiū: ne frāgatur desperatiōe vel tedio. Uisa enī eterna gloria: et si ī trāsitu ⁊ ad breue momentū: Fortiores tn̄ ꝯtra mundi aduersa reddunt̃. Promittit itaq̧ futurā gloriā in transitu vidēdā in terra vt certiꝰ in celo speretur eterna. Uel ꝓmittit aliq̄s de discipulis visuros dilatationē ecclesie anteq̧ ꝑ mortē recedant de mūdo: vt in ꝑsenti ꝯtra mundi gloriā erecti: certius credant̃ in celo regnaturi. f Post dies octo. Alij qui sex dies tm̄ numerant: post sex etates seculi sanctis a labore quiescēdum signant. Lucas q̃ ⁊ primū quo ꝓmittit̃: et vltimū quo ꝓmissio implet̃ cōnumerat: octaua inuit resurgendum. Nam sicut christꝰ post sextam sabbati qua crucē ascendit: ⁊ post septimā sabbati qua in sepulchro quieuit: octaua die resurrexit: Sic nos post sex seculi etates q̄bus ꝓ dn̄o patimur ⁊ laboramus: ⁊ post septimā quietis aiaꝝ que īterim in alia vita gerit̃ octaua etate resurgemꝰ. g Assūpsit petrū. Tres tm̄ ducit: qꝛ multi vocati: pauci electi: ⁊ q̃ fidē trinitatis inuiolatā seruant: etn̄a merent̃ visione letari. Scit meritoꝝ cognitor perfectiores fuisse ceteris tres apl̄os. Signāt illos q̃ habēt fidē: spem: charitatem. Uel ꝑ petrū prepositi siue ꝯiugati: ꝑ iacobū penitētes vel actuales: ꝑ iohānē ꝟgines vel theorici. h Ascendit in mon. In montem oraturꝰ ascēdit vt īnuat: qꝛ q̃ resurrectionē expectant: mentē in excelsis eleuare: ⁊ ꝯtinuis ꝑcibus debēt insistere. Pro possibilitate cuiusq̧ minuit̃ verbum: aut crescit ⁊ nisi altioris prudētie cacumē ascēdas: non tibi apparet sapīa: nō apparet mysterioꝝ cognitio: nō apparet quāta sit gl̄ia: quāta sit spes in dei verbo: sed apparet sermo natꝰ ex virgine: litterarū opertꝰ inuolutionibꝰ. Sed ascende: crede natū de virgine: natū de spū: triūphantē in cruce: mortuos suscitantē: iā ꝑfecta est verbi facies altera. i Et facta est. Transfiguratus non substantiā vere carnis amisit: sed gloriā vel sue vel nostre resurrectionis ostendit: qui qualis tunc apl̄is: talis post iudiciū cūctꝭ apparebit electis. Nā in ip̄o iudicio ⁊ bonis ⁊ malis in forma fui apparebit: vt videāt in quē pupugerūt. k Et vestitꝰ eiꝰ ⁊c. Uestes dn̄i: sancti sunt q̃ xp̄m induerūt: q̃ vestis dn̄o in terris ꝯsistente despicabilis ⁊ alioꝝ silis visa est: sed dn̄o montē ascēdēte fulget: qꝛ nōdū apparuit q̄d erimꝰ: sed tandē siles ei erimus: q̄n videbimꝰ eum sicuti ē. Uel vestimēta verbi sermones sūt scripturaꝝ: ⁊ q̄dā indumēta diuini ītellectꝰ: qꝛ sicut illis apl̄is ī altera specie apparuit: ip̄e ⁊ vestis eiꝰ refulsit: ita ⁊ oculis mētis tue iam diuinaꝝ sensus albescit lectionū. l Ecce duo viri. Notandum est: non corpora vel aīas helie vel moysi apparuisse: ꝫ ex aliqua subiecta creatura illa corpora formata fuisse. Potest etiam credi angelico ministerio illud factū esse: vt angeli eorū ꝑsonas assumerent. Mortuꝰ et viuus apparēt: vt significēt christum moriturū et post victurum: ⁊ vt viuamus christo ⁊ moriamur mūdo. Etiā apostolis dat signū de celo: vt fides eorū augeat̃: sed scribis tentantibus dare noluit: vt indurarentur. m Erant autē mo. Per moysen infernales: per heliam celestes: ꝑ apostolos terrestres ad iudiciū venturi significant̃. n Dicebant excessū. Moyses id ē legislator: ⁊ helias ꝓphetarū eximius apparēt cuꝫ verbo vt ostendāt ipsum esse qui locutus eñ in lege ⁊ ꝓphetis: ⁊ quē lex et ꝓphete ꝓmiserūt: q̃ nō in infimis: sed in monte visi sunt: qꝛ soli mente excelsi maiestatē scripture q̃ in dn̄o impleta est ꝑspiciunt. Dicebāt excelsū eiꝰ quē cōpleturꝰ erat in hierl̄m: qꝛ lex ⁊ ꝓphete quoscūq̧ in cacui ne fidei inueniūt: dispēsationis sue mysteriū docent. Per moysen mortuū signantur sancti q̄ ab initio mūdi vsq̧ ad diē iudicij defuncti in ip̄o iudicio sunt resuscitandi. Per heliam viuentē qui viui inuenient̃: q̃ in maiestate vident̃: qꝛ cum christo regnabunt gloriosi: qui excessum eius dicunt: qꝛ tunc sancti misericordiā dn̄i laudabunt: qui ꝓ salute eoꝝ dignatus est mori. Tres testes habemꝰ de terra: tres de celo: moysen ⁊ heliam ⁊ ip̄m patrem. Septimꝰ in medio eorū est dei filius: cum soleat sufficere testimoniū triū: ⁊ hic est testimoniū plurimorū. o Grauati erant somno. Somno grauant̃: quia splendore incōprehēsibilis deitatis premitur sensus humani corporis. Uel somno grauāt̃: vt resurrectionis gloriā post corporis quietē viderēt: ⁊ sancti eo verius maiestatem dn̄i videbunt: quo carnis sue in qua mortē vicerāt immortalitate gaudebūt. Tūc moysen ⁊ heliam speculabunt̃ in gloria: qꝛ meliꝰ intelligent quō

illā.† Quid ei ꝓficit homini si lucret̃ vniuersū mūdū: se autē ip̄m perdat ⁊ detrimētum sui faciat? b Nam q̃ me erubuerit ⁊ meos sermones: hunc filiꝰ hoīs erubescet cū venerit ī maiestate sua et p̄ris ⁊ sanctoꝝ angeloꝝ. †Dico autem vobis: vere sūt aliq̃ hic stantes: qui nō gustabūt mortem donec videant regnuꝫ dei. †Factum autē post hec ꝟba fere dies octo: ⁊ assumpsit petrum et iohannez et iacobū: ⁊ ascēdit ī mōtem vt oraret. Et facta ē dū oraret spēs vultus eiꝰ altera: et vestitꝰ eiꝰ albus ⁊ refulgēs. Et ecce duo viri loq̄bātur cū illo. Erant autē moyses ⁊ helias visi in maiestate: et dicebant excessuꝫ eius quem completurus erat ī hierusalem. Petrus ꝟo et qui cum illo erant: grauati erāt somno. Et euigilantes vide

"i. erubescibilia de me confiteri voluerit." "abijciet." "temporaliter." "glorificationem corporis in transfiguratiōe." "imaginariā rep̄sentatiōeꝫ future beatitudinis." "vt tribꝰ idoneis testibꝰ: totꝰ mūdus crederet." "q̃ claues celoꝝ accepit." "cui mater cōmittit̃." "qui primus solium sacerdotale ascendit." "sicut sol." "nemo nisi vigilans videt gloriam dei."

a Nā q̃ me eru. ⁊c. nō audēs ꝯfiteri xp̄m et veritatē euāgelij. b Hūc filius hoīs erubescet. nō reputās eum de suis. Nō aūt huiꝰ ē: qꝛ nō solū credere ē necessariū ad salutē. sꝫ ēt ꝯfiteri ore: ꝫm q̧ dꝛ Ro. x. Corde enī creditur ad iusticiaꝫ: ore āt fit ꝯfessio ad salutē. Hec tn̄ ꝯfessio ꝑtinet ad ꝑceptuꝫ affirmatiuū: qd̓ lꝫ obliget semꝑ: non tn̄ ad semꝑ ꝫ pro loco ⁊ tꝑe occurrēte casu in quo ex omissiōe ꝯfessionis fidei subtrahere honor debitus deo. vt si q̄s īterrogatꝰ d̓ fide taceret q̄n ex sua taciturnitate crederetur ab alijs ip̄m fidē non habere vel ip̄am fidē falsaꝫ esse vel ob eiꝰ taciturnitatē alios auerti contingeret a fide: ⁊ sic peccaret mortaliter: ⁊ per cōsequens inter dei filios nō eēt computandus. c Dico aūt vobis. Hic ꝯsequēter ostendit martyrij premiuꝫ: vt magnitudo premij auferat terrorē supplicij. et primo describit̃ illa ostēsio. scd̓o emulatiōis discipuloꝝ repressio. ibi: Et factū ē in sequenti die. Circa primū sciendū q̧ in hoc ostendit premiū martyrij inq̄tū ostendit se tribus discipulis suis ī forma gloriosa q̄n trāsfiguratꝰ fuit coraꝫ eis: qꝛ ad ꝯsimilem gloriā resurgēt corpora martyrum: ꝫm q̧ dicit apostolus ad Phil. iij. Saluatorem expectamus iesum christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue: ⁊ patet sententia huius partis ex dictis Matth. xvij. exceptis que sequuntur. d Et facta est dum oraret ⁊c. non est intelligendū q̧ quātitas vel figura faciei christi fuerit mutata: sed a gloria anime tunc redundauit in corpus ipsius claritas que est proprietas ip̄iꝰ corporis gloriosi. e Et vestitus eius albus ⁊ refulgens. vt claritas vestis corresponderet claritati corporis. f Erant autē moyses ⁊c. scꝫ ip̄iꝰ christi qui tūc apparuit in claritate gloriosa: vt dictum est. g Et dicebant excessum eius. i. passionem eius futuram quā sustinuit ex maxīa charitate: q̃ dicit̃ hic excessiua: nō qꝛ excesserit modū ꝟtutis: sed qꝛ excellentissimū eius gradum attingebat. h Petrꝰ ꝟo et q̃ cū illo erāt gra. erant sōno. nā in p̄ntia maiestatꝭ opprimit̃ fragilitas hūana. Et nemi.

De simo. / mattheus. — Mat. 16. — Ma. 16. Mar. 9. — Mat. 17. Mar. 9.

gent quomodo vnū iota aut vnus apex nō pteribit a lege: et quomodo dn̄s legē ⁊ ꝓphetas nō soluerit: sed adimpleuerit.
a Bonū est. Qui ad montana ꝯscēderat nō vult ad terrena descendere: sed semꝑ in sublimi ꝑseuerare: ⁊ est petrus in ꝑso na ingredientiū regnum dei. Bonum ē nos hic esse: bonū est in regno dei esse: q̄si nos soli hac luce fruemur: nō iudei inuidi. Tria tabernacula. i. verba: cogitationes: opera.
b Unū moysi. Quomodo noscunt quos antea nō viderūt? Per maiestatem suꝑ eos veniētē: sicut in futura resurrectione vnusquisq; alterū cognoscet ⁊ desiderata in altero alter ꝑ charitatē intelliget.
c Nesciēs q̄d. Et si petrus ex humana infirmitate nescit quid dicat insiti: tn̄ dat ardoris indicium: dū eos quos videre delectabat etiā officio sistere q̄rit. Errabat: q2 ī t̄ra ⁊ ī hac mortali carne sibi ⁊ coapostolis suis dari cupiebat regnū: qđ in celis ⁊ carne mortali expoliatis est ꝓmissum. Sic errat q̄ tria tabernacula legi ⁊ ꝓphetis ⁊ euāgelio facere desiderat: cū hec ab inuicē nō discrepent: nō tria sȝ vnū habētia tabernaculū. i. ecclesiā dei.
d Facta ē nu. Et si petrus ex infirmitate ignorat: placet tn̄ obsequij deuotio. Un̄ et nubes obumbrat diuini spūs ē ista obumbratio q̄ nō caligat affectib9 hoīm: sed reuelat occulta: cuius ꝑfect9 ostendit audita voce dicētis: Hic est fi. Quia materiale q̄siuit tabernaculum nubis accepit obumbraculū: vt discat in resurrectione non tegmine domoꝝ: sȝ spiritus sancti gl̄ia sāctos esse ꝓtegendos.
e Et timuerunt. Timēt: q2 humana fragilitas cōspectū maioris gl̄ie ferre nō sustinet: ⁊ quāto quis ampliora q̄sierit: tanto magis ad inferiora collabit: si mēsurā suam ignorauerit.
f Facta ē vox. Uox patris petrū sublato terrore docet veritatē. Et nota ꝙ sicut dn̄o baptiçato sic ⁊ trāsfigurato mysterium trinitatis declarat: q2 gloriam quā in baptismate cōfitemur in resurrectione videbim9. Spūs in colūba: hic in nube lucida: q2 qui nunc simplici corde fidē seruat: tūc aperta luce visiōis ꝯtemplabit qđ credidit: ipsaq; qua illustrabit gratia ꝓteget.
g Inuēt9 ē ie. Non helias: non moyses: sed quē solum videtis huic figendū est tabernaculū in corde. Recedūt ḡ illi vbi dominus cepit designari: ne ad seruos vox patris missa putetur.
Typice ablata nube: euanescentibus moyse ⁊ helia sol9 cernit: q2 legis ⁊ ꝓphetaꝝ vmbra discedēte: verū lumen coruscante euāgelij gratia reperitur.
Tres in principio vident: vn9 in fine: q2 in fide ꝑfecta vnū sūt. Oēs enī in corꝑe xp̄i vnū sumus. Uel fortasse: q2 lex et ꝓphete ex v̄bo: q̄ autē ex verbo ceperūt in v̄bo desinūt. Finis enī legis est xp̄s ad iusticiā oī credēti.
h Et ipi tacuerūt. Dn̄o iubēte tacēt: donec fili9 hoīs a mortuis resurgat: ne incredibile sit ꝓ rei magnitudīe et post tantā gl̄iā apud rudes sequens crux scādalū faciat.
i Factū ē aūt ⁊c̄. Pro q̄litate meritorū quotidie dn̄s alijs ascēdit: dū ꝑfectos q̄ꝝ ꝯuersatio ī celis ē sublimius extollēdo glorificat: ⁊ de eternis instruit ⁊ docet q̄ a turba nō audiri valeāt. Alijs descēdit: dū terrenos ⁊ incipientes ꝯfortat ⁊ docet ⁊ castigat.
k Occurrit illi tur. In mōte orat: docet: maiestatē suā demōstrat: patris vocē ap̄lis aperit: descēdēs a turba excipit: miseroꝝ fletu pulsat: infidelitatis peccata exprobat: malos spūs expellit.
l Et ecce spiritus. Matthe9 lunaticū. Marcus surdū ⁊ mutum describit. significat aūt illos q̄ vt luna mutant: nunq̄ in eodē statu manentes sed ꝑ diuersa vitia crescūt ⁊ decrescūt: qui nec fidē cōsitent nec ipi9 fidei audire volūt sermonē ⁊c̄. Latēter discipulos accusat impossibilitatis: cū impossibilitas aliquando non ad curatorem: sed ad curandū referat. Unde dominus: Fiat tibi s̄m verbum tuum.
m Rogaui disci.
n Usq; quo ero apud vos ⁊ patiar ⁊c̄. Non est tedio affect9 dn̄s: nec iratus homini sed vitio: sicut medic9 q̄n videt egrotum cōtra sua p̄cepta agentē increpat illum. Cur artis sue faciat industriam perire: se aliud iubente illo aliud ꝑpetrante: ⁊ per istum vnum iudei arguūtur infidelitatis. Un̄ ⁊ addit: Adduc huc filium tuū.
o Et cū accederet. Dum puer ad dn̄m accedit eliditur: q2 conuersi ad dn̄m plerunq; a demonio grauius pulsant: vt vel ad vitia reducant: vel de sua expulsione diabolus se vindicet: sicut in p̄ncipio nascentis ecclesie multa ⁊ grauia opposuit certamina illis quos suo regno subtrahi videbat.
p Et increpauit. Nō puer vim patiens: sed diabol9 vim inferēs increpatur: q2 qui peccantē vult sanare: vitium debet arguere ⁊ depellere sed hominē amando refouere: donec sanatū spiritualibus reddat patribus eccl'ie.
q Ponite vos. Uos qui meo discipulatui adheretis quib9 arcana mea manifestius aperui: p̄ciosi sanguinis quo mūdus redimendus est euentū mente recondite: dum ceteri mirantur tanta facta diuine altitudinis.
r Futurū est vt. Inter magnalia potentie diuine sepius replicat abiecta passiōis humane: ne subito veniens terreat: sed leui9 feratur precogitata.
s At illi ignorabant. Hec ignorantia nō tam de tarditate q̄ de amore nascit: quia adhuc carnales ⁊ mysterij crucis ignari: quē deum cognouerunt: moriturū credere nequeūt: sed sicut per figuras loquentem audire solebāt. sic etiam qđ de sua traditione loquebat: figuraliter aliud significare putabāt.

Mat. 17. c
Mar. 9. c
Mat. 5. d
Mar. 1. b
Mat. 17. c
Mar. 9. c
Mat. 17. c
Mar. 9. c
Ro. 12. b
Ro. 10. a

runt maiestatem eius: ⁊ duos viros q̄ stabant cum illo. Et factū est cum discederēt ab illo: ait pe
a ꝗ vn̄ apo. Cupio dissolui ⁊ esse cum christo.
a trus ad iesum: Preceptor bonum est nos hic esse: et faciamus tria
b tabernacula. Unum tibi: ⁊ vnū
c moysi: ⁊ vnum helie: nesciens q̄d
d diceret: Hec autē illo loquēte fa
ꝗ quia maiori luce suffūdit.
cta ē nubes et obumbrauit eos:
e ⁊ timuerūt intrantib9 illis ī nubē:
f ⁊ facta ē vox de nube dicēs: † Hic est filius me9 dilectus: ipm audi
g te. Et dū fieret vox: inuēt9 ē iesus
h solus: ⁊ ipsi tacuerūt ⁊ nemini di a
xerunt in illis diebus quicq; ex
i his que viderāt. † Factū ē aūt in b
sequenti die descendētibus illis
k de mōte: occurrit illis turba multa. Et ecce vir de turba exclamauit dicens: Magister obsecro te: †
respice in filiū meū q2 vnicus est
l mihi. Et ecce spirit9 apprehendit eū: ⁊ subito clamat: ⁊ elidit ⁊ dissipat eum cū spuma: et vix disce
m dit dilaniās eū: ⁊ rogaui discipulos tuos vt eijcerēt illū: ⁊ non potuerūt. Rn̄dens aūt iesus dixit:
† O generatō infidelis ⁊ peruersa †
n vsq; quo ero apud vos et patiar
o vos? Adduc huc filiū tuū ⁊ cū accederet elisit illū demoniū ⁊ dissi
p pauit. Et increpauit iesus spiritū imundū ⁊ sanauit puerū: ⁊ reddidit illū patri ei9. Stupebāt autē oēs ī magnitudine dei. Oibusq; mirantibus in omnibus que faciebat: dixit ad discipulos suos:
q Ponite vos ī cordib9 v̄ris sermo c
r nes istos. † Fili9 ei hoīs futuꝝ est d
vt tradat in manus hominum.
s At illi ignorabāt verbū istud: et erat velatū an̄ eos vt nō sentirēt

Intrauit

Nico. de lyra

a Et nemini dixerunt ⁊c̄. et hoc ex p̄cepto domini: vt ptz Matth. xvij. vbi precepit eis dicens: Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a morte resurgat.
b Factum est autem i. Hic cōsequenter reprimitur discipulorum emulatio. et primo facto. secundo verbo. ibi: Intrauit autem cogitatio. Circa primū sciendū ꝙ eo ꝙ christus duxit petrum iacobum ⁊ iohannē seorsum ab alijs ad videndū gloriam sue maiestatis: vt predictum est: alij discipuli qui nondū erant in bono cōfirmati aliquid humanum passi moti fuerūt quodam çelo inuidie contra tres predictos: et ideo potestas eijciendi demones fuit eis subtracta. et ideo non potuerunt curare demoniacum eis oblatum: vt patet in littera: vt hoc aduertētes resilirent a tali emulatione: ⁊ ideo in fine dicitur eis:
c Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. scilicet ad imitandum.
d Filius enim hominis futurum est vt tradatur in manib9 hominum: ad sui humiliationem: s̄m illud Phil. ij. Humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortem ⁊c̄. quasi diceret: non debetis per ambitionem inuicem emulari: sed magis in vobis humiliari. Cetera que in hac parte exponenda sunt: patent ex dictis Matth. xvij.

a Intrauit aũt co. ⁊c̃. Quia viderant petrũ ⁊ iacobũ ⁊ iohãnez in montem seorsum ductos: secretũqꝫ aliqđ eis esse traditũ: sed et petro sup̄ius claues regni celoꝝ esse ꝓmissas: ecclesiamqꝫ sup̄ euz esse edificandã rati sunt. Uel istos tres ceteris: vl' oĩbus apl'is petrum esse prelatum. Uel qꝛ in tributi solutione petruz ipsi domino parificatũ viderãt: ip̃m ceteris preferendum arbitrabanť. Sed sciendũ est istam questionẽ ⁊ aute tributũ ⁊ post tributuz solutũ eẽ factã. b Quicũqꝫ su. Uel simplicit' paup̄es xp̄i ab his q̃ volunt eẽ maiores. ꝑ ei⁹ docet eẽ honore suscipiẽdos. vl' p̄uulos malicia docet eẽ: vt puerilis ĩnocentie simplicitatẽ ꝯseruent: vt formaz virutis quã natura duce puer obseruat: ip̄i ꝑ nomĩe xp̄i sequanť ex industria. c Me recipit ⁊c̃. Qui imitatorẽ christi recipit: christum recipit: ⁊ qui imaginem dei recipit: deum recipit. d Johãnes dixit ⁊c̃. Johãnes diligens deum ⁊ a domino dilectus excludendũ putat a beneficio qui non vtať obsequio. ideo doceť neminẽ a bono quod ex parte habet esse arcendũ: sed ad hoc potius qđ nondum habet esse ꝓuocandum. Tales etiam ob alioꝝ salutẽ admittendi censenť. Igitur in hereticis vel in malis catholicis nõ sacramẽta cõmunia in q̃bus nobiscũ sunt: et aduersum nos nõ sunt: sed diuisionem paci veritatiqꝫ contrariã qua aduersum nos sunt ⁊ dñm non sequunť nobiscũ: detestari ⁊ ꝓhibere debemus. e Nolite ꝓhi. ⁊c̃. Nõ rep̄hẽdiť iohãnes qꝛ amore faciebat: ſ; doceť vt nouerit infirmorũ eẽ firmorũqꝫ distãtiã: qꝛ dñs ⁊ si remunerat fortiores: nõ excludit infirmos. f Domine vis ⁊c̃. Be. Apostoli adhuc rudes et modũ vindicandi ignorantes: non ex amore correctionis alioꝝ: vel finiẽde malicie in illis: sed ex odio vindictaz desiderant. Hanc autẽ ignorantiã dñs rep̄hendit. Postq̃ꝫ vo eos de vera ꝓximi dilectione docuit: aliq̃n potestatez tribuit tales vĩdictas exercẽdi: sic̃ Petro ĩ ananiã ⁊ vxorẽ ei⁹: q̃ꝝ mors viuẽtib⁹ vtilez metũ mort' ĩcussit: ⁊ ĩ illis q̃ puniebãť pctm̃ qđ augere poterãt si viuerẽt finiuit. Sꝫ h̃ raro ĩ nouo testamẽto vbi ex amore huiť: sepi⁹ vo ĩ veteri testamẽto vbi timore p̄mebãť: talis ptãs sãctis vir' a deo collata ẽ. g Dicim⁹ vt. Ad s̃monẽ istoꝝ ignis đ celo descẽderet: qꝛ sũt filij tonitrui. h Et ꝯsumat. In silitudine helie: q̃ ⁊ ꝓpria manu et igne diuinit⁹ impetrato: p̄sbyteros baal morte affecit. Et in h̃ q̄ apl'i ptãtem talis ꝓphete sibi presumũt: ostẽdiť ĩ ip̄is fuisse meritũ ꝓphaꝝ. Ambro. Nõ peccãt apl'i q̃ legẽ sequũť: qꝛ sciebãt. Et phinees reputatũ ad iusticiã: q̃ sacrilegos interemerat: ⁊ ad p̄ces helie ignẽ descẽdisse vt ꝓphete vindicareť iniuria. Sꝫ vindidiceť q̃ timet. vindictã nõ q̃rit qui non timet. i Nescitis cuius ⁊c̃. Cui⁹ spiritu signati estis: cui⁹ acta imitamini: nũc pie cõsulentes: sꝫ in futuro iuste iudicantes. k Fili⁹ hoĩs. Perfecta virtus non habet studiũ vltionis: nec vlla est iracũdia vbi ẽ charitat' plenitudo. Beda. Non semp̄ ĩ eos q̃ peccãt ẽ vindicãduz: qꝛ nonnũq̃ꝫ ampli⁹ ꝓdest clemẽtia tibi ad patientiã: lapso ad correctionẽ. Deniqꝫ samaritani citi⁹ crediderunt: a q̃b⁹ loco ignis arceť. l Dixit q̃dã ⁊c̃. Be. Iste signoꝝ magnitudine mot⁹ vult sequi: vt ex miraculo operũ q̃reret lucrũ. Unde ⁊ a dño repudiať: q̃ nõ obsequioꝝ speciẽ sꝫ affect⁹ q̃rit puritatẽ. Dicit ergo tali fidei: Quid me ꝓpter diuitias et seculi lucra cupis seq̃? Ego tante sum paupertatis: vt nec hospitiolum quidez habeam: nec meo vtar tecto. Uel miraculis motus propter inanem iactãtiã sequi voluit: quam significant aues: et finxit obsequium discipuli que fictio per vulpem figuratur.

Marginalia: Act. 5. a · Mar. 3. d · 4. Re. 1. c · ✝23. q. 4. c. q̄ xp̄s et. c q̃d faciet. · Nu. 25. c

illud: ⁊ timebãt eũ ĩterrogare de hoc v̄bo. †Intrauit aũt cogitatio ĩ eos: q̃s eoꝝ maior eẽt. At iesus videns cogitatiões cordis illoꝝ apprehendit puerũ: ⁊ statuit illũ sec⁹ se ⁊ ait illis: Quicunqꝫ suscep̄erit pueruz istũ in nomine meo me recipit: Et quicũqꝫ me recipit recipit eũ qui me misit. Nam qui minor est inter oẽs vos: hic maior est. Respondens autem iohãnes dixit: † Preceptor: vidimus quẽdam in nomine tuo eijcientẽ demonia et prohibuim⁹ eum: qꝛ nõ sequitur nobiscum. Et ait ad illos iesus: Nolite ꝓhibere. Qui enim non est aduersum vos: pro vobis est. Factum ẽ autem dum complerentur dies assumptiõis eius: et ipse faciem suaz firmauit vt iret in hierusalem. Et misit nũcios ante conspectũ suum: ⁊ euntes intrauerunt in ciuitatẽ samaritanorũ vt p̄pararẽt illi. Et non receperũt eũ: qꝛ facies ei⁹ erat eũtis hierl'm. Cuz vidissent autẽ discipuli ei⁹ iacobus ⁊ iohãnes dixerunt: †Dñe vis dicim⁹ vt ignis descẽdat đ celo: ⁊ cõsumat illos? Et conuersus increpauit illos: dicens †Nescitis cui⁹ spiritus estis. Filius homĩs nõ venit aĩas p̄dere sed saluare. Et abierũt ĩ aliud castellũ. †Factũ ẽ ãt ambulãtib⁹ illis ĩ via: dixit q̃dã ad illum: Sequar te quocunqꝫ ieris. Et ait illi

Interlinear glosses: a ſ intelligẽs causas errorũ vult desideriũ glorie humilitatis contentione sanare. · ſ pauperem. · ſ nõ solũ s̄m q̄ hõ extra videor: sꝫ etiaz s̄m deitatem qua sum patri equalis. · ſ qꝛ idem sum cum illo. · ſ imminente tp̄e quo pati debuerat. · ſ passiõis. · ſ obstinata ⁊ imperterrita mente locum quo pati decreuerat petit. · ſ hospitium. · ſ samaritani: qꝛ cõspiciũt eũ ire hierl'm: non receperũt: qꝛ nõ coutunť iudei samaritanis.

a Intrauit autem cogitatio ⁊c̃. et non solum cogitatio interior sed etiaz contentio exterior: s̄m q̄ habeť Marc. ix. vbi dicitur: Siquidem inter se in via disputauerãt q̃s eorum maior esset. quod reprimit saluator verbo et exemplo pueri positi in medio: ⁊ patet sentẽtia ex dictis Mat. xviij. et Marc. ix. b Respondens aũt iohannes. Hic ex incidẽti respondet sibi facte questioni: ⁊ patet sententia ex dictis Marc. ix. c Factum est autẽ dum complerentur ⁊c̃. Superius saluator excitauit discipulos ad martyrium verbo: hic hoc idez facit facto. Et diuiditur in duas. quia primo facit quod dictum est. secũdo remouet aliqua a suis sequacibus. ibi: Factum est autem. Circa primum dicitur. Factuz est autem dum cõplerentur dies assumptiõis eius: id est passionis per quam transiturus erat et assumendus ad gl'iam patris: s̄m q̄ habetur infra. xxiiij. Oportuit pati christũ et ita ĩtrare in gloriam suam. d Et ip̄e firmauit faciem suam: id est firmiter disposuit. e Ut iret in hierusalem. constanter et prompte ad sustinendum mortem: vt suo exemplo discipulos animaret. f Et misit nuncios ante conspectum suum vt aduẽtus eius non lateret. h Ut prepararent illi. scilicꝫ hospitium. h Et non receperunt eum ⁊c̃. ex modo incedendi apparebat vt iter eius esset in hierusalẽ ad festum pascale: in quo et christus passus est. samaritanis autez displicebat q̄ aliqui irent in solennitatibus hierusalem causa orationis: quia dicebãt q̄ locus orationis erat apud eos in monte garizim: vt habeť Joh. iiij. Item qꝛ ex vestimẽtis xp̄i ⁊ discipuloꝝ ei⁹ cognouerũt samaritani q̄ erãt iudei: qꝛ iudei erãt distincti ab alijs gentilib⁹ in vestib⁹: vt habeť Nume. xv. Judei aũt erant samaritanis odiosi eo q̄ ꝯtẽnebãt eos: nolentes comedere ⁊ bibere cuz eis: s̄m q̄ habeť Joh. iiij. Non enim contunť iudei samaritanis. i Dñe vis dicimus vt ignis descendat de celo ⁊ cõsumat illos: ꝓpter maliciã suam: s̄m Ambro. h̃ bono zelo dixerunt: lꝫ indiscrete: ⁊ allegauerunt simile de helia. vñ sequiť: Sicut helias fecit: vt habetur. iiij. Reg'. j. Beda vo dicit q̄ h̃ dixerãt impatiẽtes: sicut adhuc carnales volẽtes vindicari. et iđo rep̄hendunť a xp̄o de indiscretiõe s̄m Ambrosiũ. ⁊ đ impatiẽtia s̄m Bedam. cũ subdiť: k Nescit' cui⁹ sp̄ũs estis. qꝛ in nouo testamẽto qđ est lex amoris nõ timoris sicut vetus testamẽtũ: ꝓcedẽdũ est suauiter ⁊ benigne. vñ subditur: l Fili⁹ hoĩs nõ venit aĩas p̄dere. statim inferẽdo penã mortis sicut vos vultis. Et in hoc dať exemplum p̄latis vt nõ statim cũ impetu pctã puniãt: sed magis tẽpus ⁊ locũ expectẽt. m Factũ ẽ aũt. Postq̃ꝫ xp̄s incitauit discipulos ad sequendũ ip̄m etiam vsqꝫ ad martyriũ: hic ꝯñter remouet aliqua a volentibus sequi ip̄m. Primũ ẽ cupiditas terrenorũ. cum diciť: Uulpes foueas habẽt ⁊c̃. scđm est carnalitas ꝓpinquorũ. cum diciť: Sine vt mortui sepeliant mortuos suos. Et ptꝫ s̄nĩa istoꝝ duoꝝ ex dict' Mat. viij. tertium est inutilis dilatio: que notatur cum dicitur:

Marginalia: † Mat. 18. a · Mar. 9. e · † Mar. 9. · † Mat. 1[8] · † Mat. 8

Uulpes

Et ait

a Uulpes foueas habent rc. Bed. Uulpis animal fallax: insidijs intentum rapinas fraudis exercens: etiam inter ipa hominum hospitia habitãs in foueis. Ita hereticus domum fidei non habẽs: alios in suam fraudem trahit et a fide seducit.
b Ubi caput suum. Reclinatio capit humilitatem christi significat que in illo simulatore et superbo non habebat locuz. Debet autẽ circũspectuz esse fidei hospitium: ne dum infidelibus nostre domus interna reseramus in aliene perfidie casses improuida credulitate labamur. c Ait autez ad alterũ. Attende dominum nõ culpas aspernatum sed fraudes: quia q̃ repudiauit fraudulẽtũ elegit innocentem: sed eum cuius patrẽ sciebat mortuum: illuz patrẽ de quo dicitur: Obliuiscere domũ patris tui rc. (Ps. 44.) d Dñe pmitte rc. Quem miserat dñs imprudentẽ vocat. q̃ discipulatũ nõ respuit dignus est in quo diuinitas quiescit: sed prius pietate funeris expleta liberior sequi desiderat. Sz dñs docet minora bona ꝓ vtilitate maiorũ esse pretermittẽda. Maius enim est animas mortuorum predicando suscitare: q̃ corpus mortui terra abscondere.
(Mystice.) e Sine vt mor. Be. Mystice. Nõ reuocat ab officio patris filius: sz fidelis secernit a cõmunione perfidoruz: quorũ guttur ẽ sepulchrũ patẽs qualis etiaz hereticus erat quẽ supra vulpibus comparauit et auibus. Est enĩ ꝓpria iustorũ sepultura: de qua dicit: (Mat. 26. a) Hec enĩ mittens hoc vnguentuz in c. m. ad s. m. f. Et ideo qui bona in se fide sepelit christum vt cuz eo resurgat: diaboli perfidias in se sepelire non debet. f Renunciare his rc. Si discipulus deum secuturus arguitur q̃ renunciare domui velit: quid fiet illis qui nulla vtilitate sepe visitãt domos suorum quas dereliquerũt. g Nemo mittẽs ma. rc. Manũ ad aratruz mittit: q̃ quasi quodã instrumento cõpũctiõis ligno τ ferro dñice passiõis duriciam sui cordis euertit: et ad bonos fruct⁹ aperit. Qui si ad relicta vitia desiderio rapitur: a regno dei cum vxore Loth excludit. (Moralit.) Mora. Omis arans si retro respiciat: aut inutilem aut tortuosũ faciet sulcã: aut arãtium boũ suorũ vestigia vulnerabit: ita τ q̃ directo tramite ac spũali vomere vitia mundana ꝓsulcans incedit ad regnũ dei. Si ãt aspectũ suũ ad impia τ vana ꝯuertit: biuigos suos h̃ ẽ corp⁹ atq̃ aĩam vulnerabit τ optimi itineris ꝑiculosũ nimis incurrit errorem.

a iesus: Uulpes foueas habent: et † volucres celi nidos. † Fili⁹ autez † (in tuo humili pectore non habet diuinitas vbi familiari mãsione quiescat.) b hoĩs non habet vbi caput suũ re c clinet. Ait ãt ad alterũ: Seq̃re me. d Ille aũt dixit: Dñe: permitte mihi primum ire et sepelire patrem e meum. Dixitq̃ ei iesus: Sine vt † (nõ credentes.) (hoc cõsortibus relinquit.) (a .i. qui de corpore sine fide exierunt.) mortui sepeliant mortuos suos: (hoc mãdat electis.) tu aũt vade τ annuncia regnum dei. Et ait alter: Seq̃r te dñe: sed a f pmitte mihi ꝑmũ renunciare his g q̃ domi sũt. Ait ad illũ iesus: † Nemo mittẽs manũ suã ad aratrũ τ aspiciẽs retro apt⁹ ẽ regno dei. b†

a Et ait alter: sequar te dñe: h̃ primũ pmitte mihi rc. sic faciũt q̃ inutiliter ingressum religiõis vel executionẽ melioris vite differũt: τ h̃ remouet exẽplo ꝯueniẽti. cũ s̃dit: b Nemo mit. ma. suã ad rc. Arator enĩ retro aspiciẽs facit sulcũ tortuosũ aut inutilem: sic accipiẽs melioris vite statũ τ habẽs affectũ redeũdi ad pristinũ statuz: τ p̃dicator verbi diuini retardãs opus p̃dicatiõis ꝓ amicis carnalibus vel terrenis negocijs: ineptus ẽ regnũ dei adipiscẽdo vel possidendo.

Moraliter. a† Cõuocatis ãt iesus. xij. (Ca. IX) aplis rc. Hoc aũt facit p̃dicatorib⁹ euãgelij si faciãt qđ in se ẽ: eis dando ptãtez ejciendi demones spũaliter de cordibus hoĩm τ sanãdi lãguores vitiorũ. (Mat. x. c) † Nihil tuleritis ĩ via rc. hoc faciunt q̃ se diuine ꝓuidẽtie cõmittũt: rationabiliter tñ ne deũ tẽptent. † Et q̃cũq̃ nõ receperint vos exeuntes ð ciuitate illa: excutite puluerem. ꝑ quẽ significant leues mot⁹ impatiẽtie q̃ solẽt etiã in viris ꝑfectis ex h̃ subito surgere: q̃ stati sũt excutiẽdi ꝑ ṽtutẽ patiẽtie. b† Audiuit ãt herodes tetrarcha rc. ꝑ istũ significat curiosi q̃ facta mirabilia bonorũ videre q̃rũt τ audire h̃ non imitari. c† Et reuersi apli rc. ꝑ h̃ oñdit q̃ p̃dicatores post p̃dicatiõis discursũ redire debẽt ad ꝯtẽplatiõis secretum: τ opa sua corã deo discutere: vt de bonis grãs agãt: τ ð defectib⁹ veniã petãt. † Et loq̃bat illis de regno dei. ostẽdẽs q̃ inter religiosos nõ debet eẽ locutio de fabulis sz ð sacris scripturis. † Et eos q̃ cura indigebãt sanabat. τ sicut fecit corporaliter sic debẽt p̃dicatores τ ꝯfessores facere spũaliter. τ h̃ ẽ ꝯtra illos q̃ multũ occupãt circa vnã ꝑsonã ꝯsilio spũali nõ multũ indigẽtẽ τ circa peccatores multũ ĩdigẽtes paruã aut nullã adhibẽt curã. † Et accedẽtes. xij. dixerũt illi: dimitte turbas rc. ꝑ q̃nq̃ panes q̃nq̃ libri moysi. ꝑ duos pisces ꝓphete τ agyographa. ꝑ. xij. cophinos noui testamẽti doctrina. ꝑ aplos scripta τ p̃dicata designãt: quib⁹ fideles spũaliter nutriũt. † Et ĩterrogauit illos di. quẽ me dicũt esse turbe rc. h̃ aũt q̃siuit vt falsas opiniones a suis discipulis remoueret. τ de ṽitate meli⁹ informaret. Sic doctor euãgelic⁹ debet errores destruẽ vt meli⁹ possit astruere ṽitatẽ. b† Quia oportet filiũ hoĩs mlta rc. p̃dixit suã passionẽ τ ꝯsequẽt induxit ad ipi⁹ imitationem di. † Si q̃s vult post me venire rc. ꝯsiliter boni ꝑlati inducũt subditos ad bonũ ꝑ exẽplũ sui. † Factũ ẽ ãt post h̃ ṽba rc. ꝑ petrũ in fide feruentissimũ significat fidei feruor. ꝑ iacobũ iter aplos ꝑmo martyriçatũ ꝯstantie vigor. τ ꝑ iohẽm ṽginẽ mũdicie decor. Ista tria ꝯscẽdere faciũt cũ xp̃o mõtẽ ꝯtẽplatiõis τ ibi videre speciẽ future beatitudinis: τ moysen τ heliã cũ iesu loquẽtes. i. ꝯcordiã legis τ ꝓphetarũ cũ euangelio. τ audire ṽbũ illud mẽtis auditu: Hic ẽ fili⁹ me⁹ dilect⁹ rc. et dicere ꝑ experientiã dulcedinis diuine: bonũ ẽ nos h̃ esse. † Magister obsecro te: respice ĩ filiũ meũ rc. Iste nõ plene credebat. ideo dictũ ẽ ei: † O generatio infidelis rc. Et ꝑ ei⁹ filiũ demoniacũ significat peccator a puericia male nutrit⁹ ꝓpt qđ difficilior ẽ cura ei⁹. ið ð̃ q̃ apli nõ potuerũt eũ curare. Et cũ adducerẽt ad xp̃m demon allisit euz τ g̃uiter afflixit: ꝑ qđ significat q̃ q̃ñ pctõr maxie diuturn⁹ vult reuerti ad deũ diabol⁹ sibi suscitat g̃ues afflictiones ad ipm impediẽdũ. Per h̃ aũt q̃ xp̃s ĩcrepauit demonẽ affligẽtẽ: τ nõ afflictũ hoĩez significat q̃ medic⁹ aiarũ debet fouere naturã τ vitiũ increpare. a† Intrauit aũt in eos cogitatio q̃s eorũ eẽt maior rc. ꝑ puerũ quẽ iesus accipiens statuit iuxta se: significat ĩnocẽs secularis: quẽ xp̃s vocat ad obseruãtiã vite regularis. τ de isto ð̃ q̃ lz sit minor in mũdo tñ est de maiorib⁹ in celo. † Preceptor vidim⁹ quẽdã demonia ejcientẽ in noĩe tuo rc. ꝑ hãc eiectionẽ lz aliq̃ñ fiat a malis hoĩb⁹ vt dicit Matth. vij. significat op⁹ bonũ de genere nõ tñ ꝓhibendi sũt h̃ facere. Prouer. iij. Noli ꝓhibere eũ q̃ bñ facit: si vales τ ipẽ bñ fac. Licz enĩ opus tale nõ sit meritorium sine charitate tñ est dispositiuũ ad emendationẽ vite. f† Et misit nuncios ante ꝯspectũ suũ rc. ꝑ iacobũ et iohannẽ qui adhuc imꝑfecti erant significant hoĩes imꝑfecti querẽtes nimis dure vindicari: sed magister ꝑfectiõis ꝓhibuit hoc fieri. † Dixit q̃daz ad illũ sequar te quocũq̃ ieris rc. Iste nõ veraciter loquebat. ið sibi dicit: † Uulpes foueas habẽt. i. dolosi habẽt cautelas ad q̃s refugiunt ne in suis malicijs cõprehendãtur. † Et volucres celi nidos. i. suꝑbi q̃runt in altis eleuari. † Filius autẽ hoĩs nõ habet. i. ille qui ƀm dictamẽ rationis viuit talia non querit. † Sine vt mortui sepeliãt mortuos suos. Moraliter mortui sepeliunt mortuos quãdo peccatores ĩ peccatis suis mutuo se celant τ operiũt semetipos. b† Nemo mittẽs manũ suã ad aratrũ rc. Beda. Si aũt secutur⁹ dñm discipulus q̃ domi renũciare velit arguit: q̃d fiet illis q̃ nulla vtilitatis gratia visitant sepius domos illorũ q̃s in mũdo reliquerũt.

(marg.: † De pe. di. 2. pẽnara. De voto. c. magne. §. sane. De elec. c. quo rũdã. li. vi.)

In ca. ix. vbi ð̃ in postilla. Sicut τ in scala iacob angeli descẽdebãt τ ascẽdebant.

Additio. Qđ inducit de scala iacob non facit ad ꝓpositũ suũ. Nã ibi ꝑ oppositũ legit. s. q̃ angeli ascẽdebãt τ descẽdebãt ꝑ eã: ƀm quã cõsideratione p̃dicator ꝑus debet orare: τ sic ĩ deũ ascẽdere q̃ ꝑ p̃dicationẽ ad ꝓximum descẽdat. τ h̃ ẽ modus rationabilior. Nã oratio poti⁹ respicit futurum q̃ p̃teritũ. Iuxta illud Matth. vij. Petite τ accipietis qđ ꝯsonat vniuersalis ecclie ꝯsuetudini ƀm quã p̃dicatores ṽbi diuini τ etiã auditores ꝑus orãt: vñ nõ ẽ necessariũ q̃ h̃ visio scale iacob applicet distinctiõi postillis. h̃ poti⁹ applicãda ẽ p̃dicatiõis ꝓcessui debito.

Replica. In ca. ix. vbi postillator facit aggressũ τ diuisionem hui⁹ capli dicẽs: Christ⁹ ꝑmũ mittit aplos ad p̃dicãdũ. scðo docet eos ad orãdũ: vt p̃dicator ṽbi dei. ꝑmo ꝑ p̃dicationẽ descẽdat ad ꝓximũ. scðo ꝑ orationẽ ascẽdat ad deũ: sicut ĩ scala iacob vidit angelos descẽdẽtes τ ascẽdẽtes rc. Istud exẽplũ Burgẽ. egreferẽs dicit scribi ꝑ oppositũ Geñ. xxviij. Sz vide ibi correctũ τ etiã dicit ordinẽ

Post hec

ordinem illum esse rationabilem ꝙ p̄dicator primū ascendat ꝑ oratione ꝗ descendat per p̄dicationē. Sed non videtur cō/ueniens talis ordo: naȝ qui constituit̄ p̄dicator debet primū exercere officium ad qd̄ institutus est. et sic primo alijs profi/cere iuxta materiam institutionis ꝛ cōsequenter ad deum in/stituentem ꝯuerti in oratione. ꝛ quia facit iuxta institutioneȝ. suum debitum orare debet post vt sortiat̄ effectum. Quilibet enim non solum p̄dicator prius debet se exercere in cāpo acti onis ꝗ ad ꝯtēplationē accedat: nisi enim prius cum lya con/traxerit ad amplexus rachaelis ꝑuenire nō meret̄: cui nō ob/stat vsus ecclesie qui predicationi premittit orationem: nam ta lis oratio est petitio suffragij: illa autem que est portio cōtem/plationis est sursum actio desiderij: sicut predicationi premit/titur studium vt reprimat̄ p̄sumptio: sic ꝛ oratio ꝓ adiutorio: que ad contemplationē non ꝑtinent que est ascensus scale ꝛc. Cōtemplatio enī orat ꝓ gratia sursū actionis: sed actio orat ꝓ remotione impedimēti frustrationis: cōtemplatio in solo deo quietatur: actio ꝓ se ꝛ alijs sollicitatur.

Glo. ordi.

A

a Post hec ꝛc. Sicut in Ca. X apl̄is ē forma epoꝝ: sic i. Lxxij. forma est p̄sb̄roꝝ. Scd̄i ordinis Lxxij. mittūt̄: q̄ totidē linguaꝝ gētibus euāgeliū p̄dicarēt: vt sicut p̄mo. xij. apl̄i ꝓpt̄. xij. trib⁹ isrl̄: ita ꝛ hi ꝓpt̄ exteras gē tes destinent̄ imbuendas. Vel cū xp̄s se diē: apl̄os horas hui⁹ diei noīet. ꝑ hunc numerū p̄dicātiū signū dat se fidē sācte trinitat̄ mūdo annūciaturū: sicut sol tri duanū sue lucis ambitū: ꝑ septuaginta/duas horas efficere solet. b Misit il. ꝛc. Per hoc ꝙ binos mittit innuit̄: ꝙ ne/mo p̄dicatiōis officiū debet suscipe: q̄ erga aliū charitatē nō habet. Vel bini mit tunt̄: s̄m ꝙ bina aīalia missa sūt i arcā: id ē mascul⁹ ꝛ femīa. īmūda p̄us i carna li generatiōe: s̄ mūdata eccl̄ie sacro per spūalē graȝ ī discipuloꝝ p̄dicatione. c Messis q̄dē ꝛc. Messis turba creden tiū: oꝑarij apl̄i ꝛ seq̄ces eoꝝ: ꝛ lȝ messis v̄bo dei sit sata: tn̄ culture laborē ꝛ soli/citū mun⁹ oꝑarij req̄rit: ne aues celi spar sa semina dissipēt. d Sicut agnos. Si cut lup⁹ ouib⁹: sic heretic⁹ insidiat̄ fide/lib⁹. ꝛ sicut lup⁹ ouile circūit nocte non audēs itrare: canis somnū: pastoris ab/sentiā vel desidiā explorans: sic heretic⁹ nocte sue interp̄tatiōis fideles decipere conat̄: eccl̄iaȝ nō intrās: pastores eccl̄ie: vel vitare: vel necare: vel in exiliū mitte/re ꝯtēdit. Lup⁹ natura corꝑis rigidus: se inflectere facile nō pōt: sic heretic⁹ intē tionē duri cordis nō solet ab errore reuo care. vn̄ Apl̄s: Hereticū hoīeȝ post p̄mā ꝛ scd̄am correctionem deuita ꝛc. Lupus v̄o suo īpetu fert̄: ꝛ ido sepe illudit̄. sic heretic⁹ impetū facit s̄ se pe remanet inanis ne nocere possit. Lup⁹ si p̄us aliquē viderit: vocē illi⁹ q̄dā nature vi eripit: si h̄o illū p̄us viderit eū exagitat. Sic quē versuta disputatiōe heretic⁹ p̄uenit: mutū reddit ne cō/fiteat̄ v̄bū dei: s̄ si q̄s cōmēta fraudis ei⁹ agnouerit: nō patit̄ ia/ctantiā vocis. Sicut lupus sic ꝛ heretic⁹ guttur inuadit: vitali/bus vuln⁹ affigit. Qualit̄ aūt hos effugere possim⁹: supponit di cēs: Nolite ḡ portare sacculū neqꝫ ꝛc. Inde Mattheus: Nolite possidere aurū neqꝫ argētū: nō perā neqꝫ calciamēta. Vtrūqꝫ de corio mortui aīalis fit: id ē nihil mortale vult esse ī illis q̄s ad p̄dicandū mittit: ne mortis timore retardent̄ ab iniuncto itinere. e Nolite ḡ ꝛc. Tāta p̄dicatori debet eē fiducia ī deo: vt p̄sent̄ vite sūptus: ꝛ si nō p̄uideat: tn̄ sibi nō defecturos certissime sciat ne dū occupat̄ mens ad tp̄alia: minus p̄dicet eterna. Allego. Pecunia ī sacco clausa sapiētia ē occulta: q̄ ꝓximo non erogat̄. Per perā: oꝑa secl̄i. Per calciamēta mortuoꝝ opeꝝ exēpla figu rant̄: vt p̄dicator on⁹ seculariū negocioꝝ non portet: nec stulto/rū operū exempla cōspiciat: ne sua oꝑa q̄si ex mortuis pellibus credat munire. Qui nō amore eterne patrie: s̄ p̄mioꝝ ambitu sa lutē p̄dicat audiētib⁹: q̄si in itinere salutat: q̄ hac ex occasiōe nō ex intētiōe salutē audiētib⁹ exoptat. Oīs enī q̄ in via salutat: ex occasiōe itineris salutat: nō ex intētiōe habēde eiusdē salutis. f Neminē ꝑ viā sa. Festinate iubet ꝯtēdere: ne alicui⁹ obuij cō/fabulatiōe reflectāt̄ ab iniūcto itinere. Nec simplicit̄ ait: Nemi/nē salutaueritꝭ cū sit vsus humanitatꝭ alios salutare: s̄ addidit ī via: q̄ nō salutatiōis sedulitas aufert̄: s̄ obstaculū īpediēde de uotiōis abolet̄: vt q̄n diuia mādāt̄: paulisper seq̄strent̄ hūana. g In eadē āt. Si pax vr̄a recipit̄: dignū ē vt ī ea maneatꝭ carna lia stipēdia ab eis accipiētes: q̄b⁹ celestia offertꝭ: Ecce q̄ saccū et perā ꝓhibuit: sūpt⁹ ex p̄dicatione ꝯcedit: sic tn̄ vt oblato cibo et potu sint ꝯtēti. h Mane. Nō ē de domo ī domū vaga facili/tate demi.

Margin: ☨ 21. di. c. in nouo. De here. c. cū eximiun cro. ☨ 13. q. 1. §. his ita. ☨ 11. q. 3. ad mensam. Titū. 3. c. Mat. 10 a. Allego.

a Post hęc autē desi/ Ca. X b gnauit dn̄s ꝛ alios septu agintaduos: ꝛ misit illos

a § vbi verba p̄dicationis p̄currūt venit dn̄s ad mentis habitaculum.

binos añ faciē suā: i ōēm ciuitatē ꝛ locū q̄ erat ip̄e venturus. Et di c cebat illꝭ: † Messis q̄deȝ mł̄ta oꝑa rij autē pauci. Rogate ergo dn̄m messis vt mittat oꝑarios i messē

§ Lxxij.

d suam. † Ite: Ecce ego mitto vos

a § s̄m ꝓphetiā Lupi ꝛ agni simul pascent̄. b § lu pi scribe ꝛ pharisei: qui sunt clerici iudeoꝝ.

e sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum neqꝫ perā neqꝫ

a § in via nō saluteris sed in domo.

f calciamēta: ꝛ neminē ꝑ viāȝ salu taueritis. † In quācunqꝫ domum

a § offerre pacem. v. ipse ingressus pacis benedi/ctione celebretur.

intraueritis: primuȝ dicitē: Pax

a § p̄destinat⁹ ad vitā: sequet̄ celeste v̄bū qd̄ audit

huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis req̄escet sup illum pax ve/

§ si audire noluerit. § laboris vestri fructu nō priuabimini.

stra. Sin autē ad vos reuertetur.

g h † In eadem auteȝ domo manete

Nico. de lyra

a Post h̄ autē. Postq̄ Ca. X descripta est publicatio do/ctrine christi ꝑ p̄dicationeȝ apl̄oꝝ. h̄ ꝯñr describit̄ eiusdeȝ pub licatio ꝑ p̄dicationē septuagintadu/orum discipuloꝝ. Circa qd̄ p̄mo de scribit̄ eoꝝ electio. scd̄o ad predicā/dum missio. ibi: Ite ecce ego mitto vos. tertio eoꝝ reuersio. ibi: Reuer si sūt autē. Circa p̄muȝ dr̄: Post hec autē. i. post missionē apl̄oꝝ ad p̄dicā dū. b Designauit dn̄s. iesus. i. signāt̄ elegit. Vł̄ dr̄ designauit: q̄ q̄s ab eterno p̄destinauit ad h̄ op⁹: tp̄aliter ad h̄ instituit ꝛ applicauit. c Septuagintaduos. i signum ꝙ post xp̄i resurrectionē ꝛ ascēsionem i celū p̄dicaturi erāt fidem xp̄i gēti bus septuagintaduaꝝ linguaꝝ. d Et misit illos binos: tū ꝓpt̄ mu tuā ꝯsolationē ꝛ ꝓpt̄ mutuam ꝯser uationē: vt vn⁹ eēt custos castitatꝭ alteri⁹ ꝛ alioꝝ bonoꝝ: tū ꝓpter con firmationē v̄itatꝭ p̄dicāde ab ip̄is: vt in ore duoꝝ testiū staret v̄bū: tū in signū charitatis q̄ debet eē ī p̄di catore: s̄m ꝙ exponit beat⁹ Greg⁹. dicēs: Binos ḡ discipulos ī p̄dica/tionē mittit: vt ꝑ h̄ nobis tacit⁹ in/nuat ꝙ q̄ erga alteꝝ charitatem nō habet: p̄dicatiōis officiū nullaten⁹ suscipe debet. e Añ faciem suā. vt aduētus xp̄i nō lateret. f In oēȝ ciuitatē ꝛ locū. q̄ indifferenter xp̄s ꝛ apl̄i p̄dicabant in ciuitatib⁹ ꝛ locis magnis ꝛ paruis. g Mes sis q̄dem multa. quia multitudo gentiū ad suscipiendū ver bum xp̄i ꝑ p̄dicationeȝ apl̄oꝝ erat parata: vt dicit apl̄s ad Roma. xj. ꝛ patet ꝑ effectū in actibus apl̄oꝝ. h Opera rij auteȝ pauci. q̄ apl̄i et xp̄i discipuli erant pauci respectu tāte multitudinis ꝯuertende. Et adhuc est ita s̄m qd̄ expo nit Greg⁹. quia lȝ ī ecclesia sint multi curati ꝛ ecclesie mini/stri: tn̄ pauci inueniunt̄ apti ad p̄dicandū rōne vite sancte et sane doctrine. Añ dicit Greg⁹. sup locum istū: Ecce mun dus sacerdotib⁹ plen⁹ ē: ꝛ tn̄ in messe dei rarus valde inue nitur operari⁹: q̄ officiū q̄dē sacerdotale suscipim⁹: sȝ op⁹ officij nō implemus. i Rogate ergo dominuȝ messis vt mittat operarios in messem suam: q̄ nullus fit aptus ad p̄/dicationē verbi diuini nisi ꝑ gratiā dei: ꝛ nisi ab eo missus mediate vel īmediate. k Ite ecce ego mitto vos. Hic cō sequēter describitur discipulorum missio ad predicanduȝ: et patet littera ex dictis Matth. x. vbi ea que hic ponunt̄ posita sunt: lȝ non eodem ordine: exceptis que sequuntur. l Neminē ꝑ viam salutaueritꝭ. i. saluū dixeritis in hac vi ta: in qua quilibet est incertus de salute futura nisi sup hoc certificatus fuerit reuelatione diuina. Sed quia hec expo/sitio lȝ cōmunis sit: tamen videtur spiritualis seu mystica. ideo aliter potest exponi magis ad litterā: dicēdo ꝙ ī hoc ostendit̄ quāta diligentia ꝛ festinatiōe predicator verbi di uini debeat officium sibi iniunctum exercere: q̄ per hoc in telligitur ꝙ non debeat ab officio sibi iniūcto retardari ꝓ/pter familiaritatem cum aliquo: ꝛ tali modo loquēdi vsus est heliseus mittens festinanter famulū suum ad suscitatio nem pueri defuncti: vt habet̄. iiij. Regꝭ. iiij. Accinge lum/bos tuos ꝛc. et subdit̄: Si occurrerit tibi homo nō salutes eum: et si salutauerit te quispiam non respōdeas ei: ꝑ h̄ enī intēdebat excludere v̄ba cū alijs retardātia eū ab itinere.

Margin: ☨ Mat. 9. d ☨ Mat. 10 b ☨ Mar. 6.

tate demigrandũ: vt in hospitali amore seruet constantia: ne coalita amicitie necessitudo facile resoluatur. a Dignus ē enim. Nota q̄ vni operi p̄dicatorum due mercedes debentur: vna in via que nos in labore sustentat: alia in patria que nos in resurrectiōe remunerat. b Et in quācū̄q ciui. Descripto diuerso domus hospitio: quid etiā in ciuitatibus agere debeāt docet: pijs scʒ in oībus cōmunicare: ab impiorū p̄ omnia societate secerni. c Etiā puluerē. Puluerem excutere iubet: vel ad ꝯtestationem terreni laboris quē ꝓ illis inaniter susceperūt. vel vt ostēdant vsq̄ adeo se ab ipīs nihil terrenum querere: vt etiam puluerē de terra eorū non sibi patiant ad herere. Aliter: Per pedes: ipm opus ⁊ incessus p̄dicationis significat; per puluerē quo aspergunt: leuitas terrene cogitatiōis a qua ipi doctores immunes esse nequeūt: cū ꝓ auditoribus solliciti salubribus curis intendunt: et quasi p̄ itinera mundi vix calcaneo terre puluerē legūt. Qui ergo recipit verbum: ipe afflictiones ⁊ curas doctorꝫ quas ꝓ se tolerabāt: in argumentū vertit humilitatis. Ab hoc puluere p̄ bonos auditores iubent pedes euāgelistarū ablui: ⁊ p̄ ipm saluatorē narrant abluti. Sʒ q̄ spernit doctrinā p̄dicatoris: ipe labores et pericula: tediūq̄ solitudinū ad testimoniū dānationis sibi inflectit. Hic ḡ puluis in ꝯtemptores euāgelij iubet extergi. d Quia sodomis. Sodomite et si in vitijs exardebāt: ⁊ inhospitales erāt: tñ apud illos nulli hospites tales quales apud iudeos ꝓphete quales apl̄i reperti sunt. Loth inter eos: et si iustus: nō tñ aliquid docuit: nulla signa fecit. Et ideo cui multū donatū est multū ab eo queritur: et potētes potenter tormēta patient. e Ve tibi corozaim. Corozaim: bethsaida: capharnaū ⁊ tiberias: ciuitates sunt galilee in litore laci genesareth. Has plāgit dñs: q̄ post tāta miracula et virtutes nō penituerūt: ⁊ sūt peiores gētilib⁹ naturale solūmodo ius dissipantib⁹: q̄ post descripte legis ꝯtēptum: filiū quoq̄ dei ꝯculcare: gratiamq̄ ingrati spernere nō timuerūt. f In cilicio. Aspera peccati pungentis memoria qua in die iudicij sinistra p̄s induenda est significat. In cinere mortis ꝯsideratio: p̄ quā tota humana generis massa in puluerem ē redigēda: figurat. In sessione: humilitas ꝓprie cōscientie. Unde ꝓpheta: Surgite postq̄ sederitis. i. humiliamini sub potenti manu dei: vt v. e. in. t. visitationis. g Et in cinerere. Impleta videmus v̄ba saluatoris: q̄ cum ille ciuitates predicte dño p̄sente credere noluerūt: tyr⁹ ⁊ sidon olim fuerunt amice dauid ⁊ salomoni: ⁊ postea euāgelizantib⁹ xp̄i discipulis: deuote fidem susceperunt. Quare aūt sit predicatū nō credituris: ⁊ nō p̄dicatum credituris: nouit ille q̄ oīa nouit. h Et tu capharnaum vsq̄ ⁊c. Vel exaltata es superbe resistēdo mee predicationi. Vel exaltata es meo hospitio et meis signis ⁊ virtutibus. et ideo maiori plecteris supplicio: quia his credere noluisti. Et ne aliquis putaret illis tm̄ ciuitatibus vel personis que dominū in carne non receperunt cōuenire hec verba. addit: Qui vos audit me audit. In audiendo vel spernendo euangelij predicatorem: quisq̄ sciat se non viles personas: sed ipm saluatorem spernere vel audire: q̄ ī discipulo magister audit: ⁊ in filio p̄r honoratur. i Dñe etiam. Bene ꝯfitentur deferentes honorē nomini christi: sed quia infirma adhuc fide gaudent in virtutibus ⁊ de signorꝫ operatione efferuntur: exemplo terrentur: ⁊ ad humilitatem reuocant. Quia si diabolus ꝓpter supbiam de celo est p̄cipitatus: multo magis isti d̄ terra editi: si superbierūt humiliabūt. k Supra ser. Serpentes sunt mali homines vel diaboli: qui inchoandis virtutibus venena praue persuasionis obijciunt. Scorpiones: qui consūmandas v̄tutes ad finem vitiare contendunt. l Et super omnē virtutē. Oēs īmundos spūs potestis eijcere de obsessis corporibus. Vel ad litterā. Sicut vipera non nocuit manui pauli: ⁊ haustum venenum nō nocuit iohāni. vnde et ipe dominus: Et si m. quid h. non. e. n. m Nolite gaudere. Malos spūs eijcere ⁊ alias virtutes facere: aliquando non ē meritum illius qui illa operatur: sed inuocatio nominis christi hoc agit ad cōdēnationē eorꝫ qui inuocant: vel ad vtilitatem eorꝫ qui vidēt ⁊ audiūt: vbi

Sap. 6.a — Ps. 126. — 1.pe.5.b — [...]28.a — [...]16.d

edentes et bibentes quę apud illos sunt.† Dignus est enim operarius mercede sua. [Gl. interl.: cibo suo.] Nolite transire de domo ī domū. Et ī quācūq̄ ciuitatē intraueritis et susceperint vos: mādúcate q̄ apponūt vob. Et curate infirmos q̄ ī illa sūt: et dicite illꝭ: appropinquabit ī vos regnū dei. In quācunq̄ aūt ciuitatem intraueritis et nō susceperint vos exeuntes in plateas ei⁹ dicite: Etiā puluerem qui adhęsit nobis de ciuitate vr̄a extergimus ī vos. Tñ h̄ scitote q̄ appropinquabit regnū dei. Dico vob: q̄ sodomis ī die illi⁹ remissi⁹ erit q̄ illi ciuitati.† Vę tibi corozaim vę tibi bethsaida: q̄ si ī tyro et sidone facte fuissent v̄tutes q̄ facte sunt in vobis: olim in cilicio et cinere sedētes pęniterent. Verūtñ tyro ⁊ sidoni remissius erit ī iudicio q̄ vobis. Et tu capharnaum vsq̄ ad cęlū exaltata: vsq̄ ad infernum demergeris.† Qui vos audit me audit: et q̄ vos spernit me spernit.† Qui āt me spernit: spernit eū qui me misit. Reuersi sunt autem septuagintaduo cū gaudio dicentes: Domine etiam dęmonia subijciuntur nobis in nomino tuo. Et ait illis: Videbā sathanā sicut fulgur de cęlo cadentē. Ecce dedi vobis ptātem calcādi supra serpentes ⁊ scorpiōes: ⁊ super omnem virtutē inimici: ⁊ nihil vobis nocebit. Verūtamē ī hoc nolite gaudere: q̄ spūs vo/

[Gl. interl.: non faciendo misericordiā vni de fratrib⁹ minimis nec mihi fecit. — nolens credere in filium dei. — q̄ ego ⁊ pater vnum sumus. — quod in lege non fuit. — tūc q̄ corruit p̄sens eram. — ita p̄cipitem de supnis ad ima lapsū. — vel sicut fulgur: q̄ deiectus adhuc trāsformat se in angelum lucis. — qui dente apte ledunt. — qui cauda clam insidiantur.]

a Edentes et bibētes que apud illos sunt. nihil interrogantes ꝓpter ꝯscientiam: sicut ⁊ paulus postea docuit. j. Cor. x. b Et curate infirmos. quia simplicibus hominibus ⁊ litteratis q̄les erant discipuli christi ꝓmittentibus regnum dei non crederet nisi haberent potestatem miracula faciendi ad confirmationem sue doctrine. c Ve tibi corozaim. sententia huius partis p̄ʒ ex dictis Matth. xj. d Qui vos audit me audit. h̄ addit saluator ī fine ad ostendendum q̄ doctrina discipulorū ci⁹ est deuote ⁊ reuerēter audienda saltem propter reuerentiam dei: cuius p̄ncipaliter ē doctrina hec. e Reuersi sunt autem septuagintaduo. Hic cōsequenter describit septuagintaduorū discipulorū reuersio: et diuiditur in partem principalē ⁊ incidētalem: que incipit ibi: Et ecce quidam legisperitus. Circa primam partē ostēdit benignitas christi erga discipulos reuersos in duobus: videlicet eos benigne corripiēdo. scdo de illorum illuminatione deo patri grās agēdo. ibi: In ipa hora. Circa primū dicitur: Reuersi sūt aūt septuagitaduo ministerio sue legatiōis completo. f Cū gaudio. tum de sua p̄dicatione p̄ quā populū edificauerāt: tum de miraculorꝫ operatione: q̄ demōes eiecerant. vñ subdit: Dicentes: g Dñe etiā demonia subijciunt nob. Verūtñ q̄ ex hoc nimis gloriabant tanq̄ adhuc infirmi ⁊ imp̄fecti. ido hec gloria reprimit. cū subditur: h Et ait illis: vi. sa. sicut ful. d̄ ce. cadētē. Fulgur enī cadit celeriter manifeste ⁊ cum fetore ⁊ inflāmatione: sic demones de celo empyreo ceciderunt in instanti: et vidētib⁹ sanctis angelis ⁊ cū fetore peccati ꝓprij: ⁊ ad inflāmādū hoīes p̄ tentationē parati. ⁊ causa hui⁹ ruine fuit elatio siue supbia de sua excellētia. q. d. saluator discipulis: cauere diligenter debetis ne ex elatiōe de potestate vob ꝯcessa sup̄ demones nimis eleuemini ⁊ sic corruatis. i Ecce dedi vob potestatē cal. ⁊c. et sic in aduentu christi videtur impletum illud Esa. xj. quod dicitur de serpentibus: Non nocebunt et non occident in vniuerso monte sancto meo: q̄ repleta est terra scientia domini. videlicet per predicationem christi ⁊ discipulorū eius. k Verūtamen in h̄ nolite gaudere, quia signa facere in hoc mundo aliq̄ñ

B — Mat. 10 b — Mat. 11. e — C — Mat. 10 d — Job. 15. c — 8. q. 1. qui vos spernit — 21. di. i no.

Sʒ boīes — y 4

G lz hoies despiciant signa facientes: deū tñ honorēt. Ad cuius inuocationem miracula fiunt. Prohibet gaudere de humiliatione diaboli: qui ꝓpter superbiam cecidit: sed gaudeant de sua sublimatione: vt vñ illi ceciderint subleuati isti ascendāt humiliati. a Gaudete autē. Si q̇s celestia siue terrestria opera gesserit: ꝑ hec quasi litteris adnotat⁹: apud dei memoriā eternaliter ē affixus.

aliquando cōcessū est etiam malis hominib⁹ vt habetur Matth. vij. non ꝓpter ipsos ẜ ad confirmationem fidei christi ꝑdicate ꝑ ipos. a Gaudete autē quia nomina vestra scripta sunt in celis: id ē in libro vite: in quo aliquorum nomia dicuntur scribi dupliciter. vno modo ẜm presentez iusticiam. alio modo ẜm eternam predestinationem: ꝛ vtroq3 modo nomina eorum erant scripta in celis: q2 erāt ꝑdestinati excepto iuda proditore: ꝛ cum ẜ habebant gratiaz dei qua illa gloriatio quā habuerunt de eiectione demonuz: vt predictum est non fuit mortale peccatum. Sequitur: b In ipsa hora exultauit in spiritu sā. ꝛc. et patet sentētia ex dict. Matth. xj. vsq3 ibi: c Beati oculi qui vident que vos vi. ꝛc. ꝛ similiter patet sentētia huius partis ex dictis Matth. xiij. d Et ecce quidam legisperitus. Hec est ꝑs incidētalis in qua ponitur duplex incidēs. Primum est christi responsio ad legis doctorem. Secundum est excusatio marie erga sororem. ibi: Factum est autem. Prime partis sententia patet ex dictis Mat. xxij. ꝛ Marci. xij. vsq3 ibi:

† Mat. xi. b · † Mat. xi. c · Joh. s. c · † Mat. xiij.

e Ille autem volens iustificare seipsum. qd̄ exponitur dupliciter. Uno modo ꝙ vellet se iustificare ẜm apparētiam. Alio modo ẜm veritatem querens a christo intellectuz precepti hui⁹ vt opere adimpleret. Et causa huius duplicis expositionis est: quia sicut dictuz fuit Matth. xxij. iste videtur primo venisse ad christum mala intentiōe: ꝛ ẜm hoc procedit prima expositio: sed postea christi verbis cōpunctus fuit: et ideo dixit ei christus. Non longe es a regno dei Marci. xij. et ẜm hoc procedit secunda expositio: quia nō apparet clare ex textu vtrum questionez de ꝓximo fecerit ante cōpunctionem vł post.

† Mat. xxij. Mar. xij. · † Deu. 6. Rom. xiij. Jaco. 2.

f Homo quidam descendebat de hierusalez in hiericho: ẜm aliquos hec ē parabola: ẜm alios est res gesta: quia inter hierusalē ꝛ hiericho erat q̄dā solitudo vbi frequēter hoies transeuntes spoliabantur a latronib⁹ ꝛ occidebantur: in qua solitudine captus fuit sedechias fugiens ab exercitu nabuchodonosor: vt hr̄ Hiere. vlti. Moralr̄ tñ exponit̄ ď peccatore descē.

---

b In ipsa hora. Cum de subiectione īmundorū spirituum de nominib⁹ scriptis in celo loqueret̄ ostēdit ꝑ quid hec tanta celsitudo data sit hominib⁹. s. ꝑ humilitatē fidei christiane. c Confitebor. Gratias ago q2 apl'is aduentus mei aperuisti sacramenta q̄ ignorant scribe ꝛ pharisei: qui sibi sapiētes vident̄. d Reuelasti ea paruulis. Non ait insipientib⁹ et hebetibus: sed paruulis. i. humilib⁹: vt ꝓbet se tumorē dānasse nō acumen. e Quia sic. Nō ratiōez reddit cur hos elegit: illos reprobauerit: ẜ3 sic deo placitū dicit. In quo accipimus exemplum humilitatis: ne temere discutiam⁹ de supernis ꝯsilijs. f Omnia mihi ꝛc. Cōmendata humilitate: ꝑ quam ad fidē venit̄ pulchre de ipa fide locus ꝯnectit̄: cum oīa sibi tradita dicit: non elemēta que ipe creauit: sed illos paruulos quib⁹ pater sacramenta filij reuelauit. Cum audis oīa agnoscis omnipotentē: nō decolorē: nō degenerē patris. Cū audis tradita: ꝯfiteris filiuz: cui ꝑ naturā vnius substantie oīa iure sunt ꝓpria: non dono collata ꝑ gratiam.

† 1. q. 1. tene amus. · D

g Q2 multi ꝓphete. Prophete ꝛ iusti a lōge dñi gloriam viderūt ꝑ speculum in enigmate. ẜ3 apl'i ꝑsentem dñm habentes: ꝛ ab ipo q̄ volebant īterrogātes: non ꝑ angelos vel varias visionū species docebantur. h Legisperit⁹ sur. Legis doctor qui sine fide in lege iacebat: surgit vt stet: stat dū magistrū vocat: sed ꝛ stādo tentat deum: tacendo qd̄ erat. i Tentans illū. Legisperitus occasionē tētādi accipit ex verbis dñi: vbi ait: Gaudete q2 noīa vestra scripta sunt in celis: ẜ ipe in tentatiōe mōstrat q̄3 vera sit ꝯfessio dñi q̄ patrē laudans dicit: Abscondisti hec a sapientib⁹ ꝛ potentibus ꝛ reuelasti ea paruulis. k Ille respondēs. Dixit qd̄ legerat: sed nō impleuit qd̄ scriptū erat: quia in presentia habebat dominū quem diligere debebat: ẜ3 hunc magistrū non deum vocat. l Recte respondisti. Perfectum iter vite celestis ostendit: dum legisperito de dilectione dei ꝛ ꝓximi scripta ꝓponenti respōdit. Recte respōdisti: hoc fac ꝛ viues. ꝛ finita parabola adiecit: Uade ꝛ tu. f. s. in quo ostendit ꝙ ꝑ solā dilectionem venit̄ ad vitam eternam: sed ille ꝓximū non habebat q̄ nunq̄3 forsitan miscdiaz fecerat: ꝛ ideo ignorabat. m Hoc fac et ꝛc. Ex ꝑmo legis capl'o docet legis ignarꝫ: ꝓbans ꝙ lex in ꝑncipio statim patrem ꝛ filium ꝑdicauerit: ꝛ incarnationē filij annūciauerit dicens: Diliges dñm deū tuū: ꝛ diliges ꝓximum tuum sicut teipm. Uñ et addit: Hoc fac ꝛ vi. Sed ille qui cū nesciret ꝓximū: quia non credebat in xp̄m. respōdit: Quis est meus ꝓximus? Ita qui christum nescit: ꝛ legem nescit. Quō enī potest scire legem cum veritatem ignoret: cum lex annunciet veritatem. n Ille autē volens. Legisperitus vt sapiēter respōdisse dicat̄: ꝓximū se legis fatet̄ ignorare mandatuz: quia humiliari recusans ꝛ seipm iustificare volens: arcana nō potest videre que reuelantur paruulis christi: cui christ⁹ ita responsum tēperat: vt et omnis qui misericordiā facit proximus intelligatur: ꝛ specialiter ipe dei filius q̄ nobis per humanitatē proximus factus est designetur. o Quis est me⁹ ꝛc. Nemo ꝓximior homini q̄3 de⁹ q̄ intrinsecus ꝛ extrinsecus nouit: et oīa curare pōt. sed omnis incredulus vel tentator nec deū nec hominem ꝓximum habet. p Homo q̄dez ꝛc. Homo iste adā intelligit̄ in genere humano: qui a beatitudine celest. hierusalem ꝑuaricationis ꝓlapsione ad miserias ꝛ defectum huius vite mutabilis et erronee descendit cuz intumescere cepit. Et ꝑ hoc etiam incidit in latrones: id est in ꝑtātem angeloꝝ noctis qui se transfigurant in angelos lucis: ẜ pseuerare nō possunt. In quos non incideret: nisi eius mādati celestis deuius se fecisset obnoxium. Qui etiam indumenta gratie spūalis: īmortalitatis scilicet et innocentie auferunt: ꝛ sic vulnera inferunt. i. peccata: quibus humane nature integritas violat̄: ꝛ mors quasi fossis visceribus induciṫ. Qui seruat intemerata que sūpsit indumēta: nō pōt sentire latronū plagas. Abierūt non cessando ab insidijs: sed occultādo insidias. Semiuiuo relicto: q2 īmortalitatem eruere: sed rationis sensum abolere nō possunt: quin homo sapere ꝛ deū possit cognoscere. Sacerdos ꝛ leuita qui trāseunt: sacerdotium ꝛ ministeriū veteris

† Mat. xi. a · E · Deu. 6. a

---

a bis subijciuntur. † Gaudete autē b
que mūdo vilescūt. ꝑ humilitatē fidei vestre.
ꝙ nomina vestra scripta sūt in celis.
de salute humiliū q̇bus loquebat̄.
b lis. In ipsa hora exultauit in spū b†
c sancto ꝛ dixit: † Cōfiteor tibi dñe
meus cōsubstātialis. nō pater: sed creator.
pater celi ꝛ terre ꝙ abscōdisti hec
d a sapientib⁹ ꝛ prudentib⁹: ꝛ reue
qui se exaltare non norunt.
e lasti ea paruulis. Etiaz pater qm̄ sic
iniustū esse non pōt quod iusto placuit.
f placuit añ te. † Oīa mihi tradita
sūt a patre meo. Et nemo scit q̇s
sit fili⁹ nisi pr̄: ꝛ q̇s sit pater nisi filius et cui filius voluerit reuelare. Et conuersus ad discipulos su
a interiores nō exteriores phariseorū qui corpus meū viderunt. b agnoscunt illa sacramenta que reuelantur paruulis.
os dixit: † Beati ocūli qui vident c†
a quibus me ꝛ patrē reuelaui.
que vos vidētis. Dico enim vo
vētura ꝑdicādo. se ꝛ alios regēdo.
g bis ꝙ multi prophete ꝛ reges voluerūt videre q̄ vos videt̄ et nō viderūt: ꝛ audire q̄ auditis ꝛ nō
a verba legis tenēs: vim legis ignorans.
h audiert. † Et ecce quidā legisperi d†
i tus surrexit: tētans illū et dicēs:
Magister: quid faciendo vitam eternam possidebo? At ille dixit
a interrogat qd̄ scriptū ē: vt ex suis responsis iustificet̄ vel damnetur.
ad eum. In lege quid scriptuz ē?
k Quō legis? Ille respōdēs dixit:
† Diliges dñz deū tuū ex toto corde tuo: ꝛ ex tota aīa tua: et ex oībus virib⁹ tuis: ꝛ ex oī mēte tua: ꝛ ꝓximū tuū sicut teipm. Dixitq3
laudat respōsionē: nō laudat factū.
l m illi: Recte respondisti: hoc fac et
a q2 putabat nō añ deū ẜ3 añ hoiez se stare. nec ipm quē magistrū vocat ꝓximū cognoscit.
n viues. Ille autem volens iustifi e
o care seipsum dixit ad iesum. Et q̇s est meus proximus? Suspici
p ens autē iesus dixit: Homo qui f†
dam descendebat ab hierusalem

G figurāt

¶ figurãt testamẽti: vbi vulnera languẽtis mũdi monstrant: sed nõ curant. Samaritanus qui custos interpretat dñs est: qui ꝓpter nos homo fact⁹: vi te p̄sentis iter arripuit: ⁊ venit secus vulneratuȝ. In silitudinẽ hoĩm fact⁹ ⁊ h.i.v.h. cõpassionis nr̄e susceptione finitimus: et misericordie collatione vicin⁹. Alligauit vul.e. peccata redarguẽdo cohibuit. Infundit oleum dũ penitentibus tribuit spem dicens: Penitentiã agi te: quia appropinquabit regnum celorum. Infun dit vinũ dũ peccãtibus terrorem pene incutit dñs dicẽs: Oĩs arbor que nõ facit fructũ bonũ excide tur ⁊ in ignem mittet. Iumentũ caro ipius est: in q̃ ad nos venit: in quã saucium imponit: quia pecca ta nostra portauit in corpore suo. Imponitur xo q̃ ipam incarnationem credit. Stabulum est present ecclesia: vbi reficiunt viatores in eternam patriaȝ redeuntes. Impositus iumento in stabulum duci tur: quia nemo nisi baptiçatus nisi corpori christi adunatus ecclesiã intrabit. Et curã egit ne eger p̄ cepta que acceperat dimitteret. Sed nõ vacat sama ritano diu in terris degere redeundũ erat vnde de scenderat. Itaq̧ altero die.i. post resurrectiõeȝ suã qñ amplior eterne lucis splendor q̃ȝ ante passioneȝ effulsit in mũdo: ꝓtulit duos denarios: duo testa menta: in q̃bus eterni regis nomen ⁊ imago ꝯtine tur: stabulario.i. aplĩs dedit: qr tunc illis sensũ ape ruit vt ĩtelligerẽt scripturas ad regendũ populũ. Quodcũq̧ supererogauerit. Superogat apl̃s cũ dicit: De virginib⁹ p̄ceptũ dñi nõ habeo: cõsiliũ aũt do. Superogat cũ nõ vtit ptãte accipiendi necessaria. Rediẽs ĩ iudicio reddet dicẽs: qr sup pauca fuisti fidelis sup multa te ꝯstituã: ĩtra ĩ gaudiuȝ dñi tui. Quis hoꝝ. Iuxta lr̃am ptȝ ꝙ alienigena hieroso lymite cui miscdiaȝ impẽdẽs: ꝓximior fuit q̃ȝ sacer dos vel leuita eiusdẽ gẽtis. a Accidit autẽ vt. Sacerdos dei legẽ ãnũciat. descendit q̃deȝ lex per moysen ĩ mũdũ: ⁊ nullã sanitatem ꝯtulit homini. Descẽdit leuita q̃ typũ ostẽdit ꝓphaꝝ: ſ ⁊ h nulluȝ sanat: qr lex pctã arguit ſ ptrãsit: qr indulgẽtiam nõ largit. b Miscdia mot⁹. Hoc de sacerdote ⁊ leuita nõ ẽ dictũ: qr lex nõ habet miscdiam: ſ iudi ciũ ⁊ vindictã. c Duxit ĩ stabulũ. Nõ domũ sȝ stabulũ vocat: quo noĩe miserias ⁊ fetores hui⁹ vi te signat ne hõ in hoc exilia tãq̃ȝ ĩ patria gaudeat. d Qui fecit. Cognatio non facit ꝓximũ ſ miseri cordiã: q̃ miscdia ẽ ſm naturã. Nihil enĩ tã ſm na turaȝ q̃ȝ nature iuuare consortẽ. Allego. Nemo ꝓpinquior q̃ȝ q̃ nr̃a vulnera curauit: q̃ vnũ ẽ caput cũ mẽbris. Diligamus ġ eũ vt deũ ⁊ dñm. Diliga mus q̃si ꝓximũ: diligam⁹ etiã eũ q̃ imitator xp̃i est. Unde sequit: Fac siliter.i. vt vere te ꝓximuȝ sicut teip̃m diligere manifestes: q̃cquid vales in ei⁹ cor porali vel spũali necessitate subleuãda deuot⁹ ope rare. e Factum est dũ. Habito sermone de dile ctione dei ⁊ ꝓximi: supponit exemplũ vtriusq̧ dile ctionis non tam in solo verbo q̃ȝ in operis exhibiti one. Per istas enim duas sorores due significan tur vite spirituales. Per marthã operibus actuo sa deuotio qua ꝓximo in charitate sociamur. Per mariam religiosa mentis intẽtio in dei verbo qua in dei amore suspiramus. Actiua panem vel corpo poralem esurienti: vel doctrine ignoranti tribuit: errantẽ corrigit: superbum ad humilitatem reuo cat: que singulis expediant dispensat. Contemplatiua charitatẽ dei ⁊ ꝓxi mi retinet: sed ab exteriori actione quiescit: soli conditoris desiderio inhe ret: et calcatis omnib⁹ curis ad videndũ faciem creatoris inardescit: ⁊ desi derat misceri supernis ciuibus de eterna incõspectu domini incorruptione gaudentib⁹. f In domũ suã ⁊c. Intrante iesu in domũ vita intq̃ ⁊ si ali qñ fuerat aufugit: remanẽt due vite innocẽtes: laboriosa et ociosa ĩter eas medius est ip̃e fons vite. g Sedens secus. Quãto humili⁹ sedet: tãto amplius capit. aqua confluit ad conuallem d̃ tumoribus collis. Maria sedet: quia contemplatiua pacatis vitiorum tumultib⁹: optata iam in chri sto mentis quiete fruitur. Martha stat: quia actiua laboriosa desudat ĩ cer tamine. h Martha aũt. Intenta erat maria quõ pasceret a dño: intẽta erat martha quõ pasceret dñm. h̃ ꝯuiuiũ parat dño: ĩ cõuiuio dñi illa iã io cundat. i Dñe nõ ẽ tibi cu. ex illoꝝ ꝑsona loquit q̃ adhuc diuine ꝯtẽpla tionis ignari: solũ qd̃ didicere fraterne dilectiõis opus deo placitũ dicũt: ideoq̧ cũctos q̃ xp̃o deuoti eẽ velint: huic mãcipãdos autumant. k Et r̃ndens. Maria nõ respõdet: ſ causam suã tanq̃ȝ ociosa cõmittit iudici. Si enim pararet respõdendi sermonẽ remitteret audiendi intentionem.

¶ Martha

Phili.2.a — Mat.3.a — Ibi.3.c — 1.Pe.2.d — 1.Cor.7.e — Mat.25.b — Allego.

in hiericho et incidat ĩ latrones: qui etiã despoliauerũt eũ: ⁊ pla gis impositis abierunt semiuiuo a relicto. Accidit aũt vt sacerdos q̃ dam descẽderet eadẽ via: et viso illo p̄teriuit. Siliter ⁊ leuita: cum eẽt sec⁹ locũ ⁊ videret eũ ptrãsijt. †Samaritan⁹ aũt q̃dã iter faciẽs b venit sec⁹ eũ: ⁊ vidẽs euȝ miscdia [ſ in baptismo.] mot⁹ ẽ: Et appropriãs alligauit a [a ſ chrisma sãctispũs. b ſ ca] vulnera ei⁹ ĩfundẽs oleũ ⁊ vinũȝ: [licem sue passionis.] c et iponẽs illũ ĩ iumentũ suũ: du: b [ſ spũalem.] xit ĩ stabulũ: †⁊ curã ei⁹ egit. Et al c† tera die ꝓtulit duos denarios: ⁊ e dedit stabulario: et ait: Curã illi⁹ d† habe: ⁊ quodcũq̧ supererogaue † ris: ego cuȝ rediero reddam tibi. † Quis hoꝝ triũ videt tibi proxi mus fuisse illi q̃ ĩcidit ĩ latrones? d At ille dixit: Qui fecit miscdiaȝ ĩ illum. Et ait illi iesus: Uade ⁊ tu f e fac similiter. Factuȝ ẽ aũt dũ irẽt g ⁊ ip̃e intrauit ĩ quoddã castellũ: h† † ⁊ mulier q̃dã martha noĩe exce i f pit illũ in domũ suã. Et huic erat g soror noĩe maria. Que etiã sedẽs k sec⁹ pedes dñi audiebat verbũ il [a ſ ministrãs necessaria mortali carni: qua indu tus erat dei filius.] h lius. Martha autẽ satagebat cir l† ca frequens ministeriũ. Que ste m [ſ cõquerens de sorore.] i tit ⁊ ait: Domine: nõ est tibi cure n q̃ soror mea reliquit me solã mi nistrare? Dic ergo illi vt me adiu k uet. Et respõdens dixit illi dñs: o

tore descendẽte a statu iusticie in peccatũ morta le: qui spoliat a demonib⁹ bonis grẽ ⁊ vulnerat in bonis nature: et relinquit semiuiu⁹: qr tollit ab eo vita grẽ remanẽte vita nature: cui xp̃s ap propinquãs in sua bñdicta incarnatione. a Alligauit vul. ei⁹ in fundẽs oleũ. miscdie cũ vino iusticie. b Du xit in stabulũ.i. in domũ ecclesie vbi simplices re ficiuntur. c Et altera die.i. post resurrectionẽ suam. d Dedit stabu lario.i. cuilibet aplõ. e Duos denarios: id ẽ intelligentiaȝ noui ⁊ ve teris testamenti: qr ape ruit illis sensum vt ĩtelli gerent scripturas: vt ha betur infra. xxiiij.ca. Et eis curã penitẽtiũ cõmẽ dauit: ꝓmittens ꝓ sala rio vitã eternã. f Ua de ⁊ tu fac similiter. ex re spõsione ꝯcludẽs ꝙ pro pinquitas generis nõ fa cit ꝓximũ ſ op⁹ miscdie impensũ. g Factũ est autem. Hic ponit secun dum incidens quod ẽ ex cusatio marie erga soro rem suã vbi p̄mittit loc⁹ cuȝ dicitur: h Et ip̃e intrauit in quoddam ca stellũ.s. bethaniam. i Et mulier q̃daȝ noĩe Martha excepit illuȝ in domũ suã. ad illã enĩ do mũ xp̃s frequẽter diuer tebat ⁊ secure: tũ ꝓpter deuotioneȝ ibi habitan tium: tum qr plura bñfi cia eis ꝯtulerat: qr ip̃aȝ marthã a ꝓfluuio sãgui nis sanauerat ſm Am bro. ⁊ mariaȝ a septẽ de monib⁹ liberauerat: ſm illos doctores q̃ dicũt il lã fuisse sororẽ laçari: sic supra dictũ ẽ. vij. ca. k Que etiã sedẽs sec⁹ pedes dñi ⁊c. intẽta ope ribus vite ꝯtemplatiue. l Martha autẽ satage bat circa frequens mini sterium occupata ĩ opib⁹ vite actiue. m Que stetit. qr fessa labore mi nisterij discurrẽdo p do mũ vt xp̃s ⁊ ei⁹ discipuli essent cõuenienter recepti ⁊ refecti. n Et ait: dñe nõ est tibi cure ⁊c. con querẽs de ociositate sororis sue ⁊ de xp̃i negligẽ tia hoc permittentis. o Et respondens dixit illi dñs. excusãdo mariã. Inuenit aũt maria ac cusata tripliciter.s. a phariseo de p̄sũptiõe seu te meritate eo ꝙ christũ tetigit recũbentẽ: vt dictũ est supra. vij. ca. et h̃ ſm illos q̃ dicunt illã fuisse sororẽ laçari ⁊ marthe. Itẽ a iuda de ꝓdigalita te eo ꝙ p̄ciosũ vnguentũ effudit ⁊ pedes iesu vn xit: vt habet Ioh. xij. Tertio a sorore de ociosita te: vt h̃ habet: ⁊ vbiq̧ maria tacuit: ⁊ christum eam excusauit. ostendens phariseo ꝙ factuȝ ma rie nõ erat p̄sũptiõis sed deuotiõis. Item osten dẽs iude ⁊ alijs discipulis ꝙ illa effusio vnguẽ ti nõ erat ꝓdigalitatis ſ pietatis. Itẽ quia ostẽdit sorori ꝙ sessio marie nõ erat ociosa sed meliorib⁹ actibus applicata. ideo sequitur:

F † 45.di. disciplina: De pe. ⁊ remis. oĩs vtriusq̧

† 41.di. parsimonia.

G † De regula licet in fi.

Martha

a Martha martha. Repetio indicium ē dilectiōis: vel forte monēde intētionis: vt audiret attēti⁹. b Porro vnū ē ⁊c. Preponit̄ vnum multis. Non enim a multis vnum ꝫ multa ab vno: ⁊ tn̄ multa sūt necessaria tendētib⁹ ad vnū. c Maria optimā ⁊c. Non rephendit̄ ps marthe qꝛ ⁊ ipa bona: sed laudat̄ pars marie. Que quare sit optima subinfert̄ q̄ nō auferet̄ ab ea: qꝛ ꝯtemplatiua hic incipit ⁊ in celesti patria pficiet̄: qꝛ amoris ignis q̄ hic ardere inchoat: cū ipz quē amat viderit in amore ampli⁹ ignescet. Nō ergo auferet̄ ꝯtēplatiua q̄ subtracta luce presentis seculi pficit̄. Actiua cū corpore deficit: qꝛ ī eterna patria panē nō porrigit esurienti: qꝛ nemo esuriet: nec cetera pietatis opa aget qꝛ nō erunt necessaria. Cū p̄senti ꝫ seculo auferetur actiua. Merito igit̄ cōtēplationi oīa iustificationū merita īmēsa virtutum studia postponūt̄. d Que nō auferet̄ ⁊c. Ex opposito ītellige ꝙ a martha auferet̄ ps quaz elegit: qꝛ transit labor multitudinis: remanet charitas vnitatis.

†De renū. c. nisi. añ fi

A

a Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plurima. b Porro vnū ē necessariū. c Maria optimā ptez d elegit q̄ nō auferet̄ ab ea. Ca. XI
e Et factū ē cū eēt in loco f quodā orās: vt cessauit dixit vnus ex discipulis ei⁹ ad eū: Dn̄e doce nos orare: sicut iohēs docuit discipulos su/

a ꝫ deo iugiter inherere. b ꝫ marie factus ē ad/uocatus q̄ iudex fuerat interpellatus.

ꝫ orare.

dn̄s venit. g† Messis q̄dem multa. i. credētium multitudo. h† Operarij autē pauci. qꝛ lz sint multi p̄dicatores q̄stuarij: tn̄ q̄rētes tm̄ aīax salutē sūt pauci: ꝓpt̄ qd̄ rogād⁹ ē dn̄s vt tales multiplicet atq̧ mittat. k† Ego mitto vos sic agnos. i. mā/suetos etiā int̄ crudeles. psal. cxix. Cū his q̄ oderūt pacē eram pacific⁹. † Nolite portare sacculū. i. p̄dicare ꝓpt̄ q̄stū. † Neq̧ calciamen/ta. i. exēpla dare mortifera. naz calcia/mēta fiūt d̄ pellib⁹ mortuox. l† Et neminē p viā salu. i. nullū existētē ī via p̄sentis vite saluū dixerit̄: ꝫ aliq̄ ꝓpter questū aliq̄s assecurāt de sua salute futura: cū tn̄ sit valde dubia. † Dicite pax huic domui. i. inducite ībabitātes ad pacē internā ⁊ fraternam. † Et si ibi fuerit fili⁹ pacis. i. p̄destinat⁹ ad pacē eternā. † Ueniet sup illum pax vestra. i. a vob nunciata. † Si autē reuertet̄ ad vos. i. nō erit̄ p̄uati merito vr̄o. † In ea āt domo ma. ⁊c. nō mu/tātes hospitiū ꝓpt̄ lauti⁹ prādium ha/bēdū. † In q̄cūq̧ ciuitatē ītraueri/tis ⁊ nō ⁊c. ostēdētes ꝙ ipos q̄rebatis ⁊ nō sua. † Dico āt vob ꝙ sodo. ⁊c. qꝛ iudei ꝟitatē agnitā de xp̄o nequiter īpugnauerūt: qd̄ ē spe/cies peccati ī spiritūsanctū. c† Ue tibi corozaim ⁊c. In istis duab⁹ ciuitatib⁹ fecerat xp̄s sanitates ⁊ miracula mlta: q̄b⁹ ingrati fuerūt: ꝓpt̄ qd̄ talit̄ īterp̄tāt̄. i† Ecce dedi v ob ptātē ⁊c. calcare serpētē ē subijcere rōni sensualitatē: q̄ ꝫm Aug. signi/ficat̄ p serpētē: calcare scorpionē ē detestari detractorē. ⁊ calcare oēm ꝟtutē inimici: ē abijcere oēm occasionē mortalis peccati. b† In ipa aūt hora exultauit ⁊c. p h̄ ꝙ xp̄s hō exultauit ī spū de simpliciū illuminatiōe ⁊ supbox excecatione significat̄ ꝙ q̄libet xp̄ianus debet gaudere de similib⁹ vt xp̄o cōformet̄. c† Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos vi. ⁊c. vidētes eñ xp̄m p fidem charitate formatā beati sūt ī spe: ⁊ si pseuerēt beati erūt in re. d Et ecce q̄dā legisperit⁹ ⁊c. Beda sup locū istū dic̄: ꝙ iste tē/tādo q̄siuit d̄ vita et̄na ꝗ forte xp̄s diceret aliq̄d ꝯ moysen. et ido xp̄s p ꝟba moysi respōdēdo ꝯfudit eū. p h̄ ostēdēs ꝙ de/risores fidei catholice sūt ꝯfutādi ab ill̄ q̄ sciūt ⁊ possūt p illud qd̄ tenēt indiscusse. s. iudei p scripturas hebreorū ⁊ saraceni p legē machometi. f Homo q̄dā descēdebat ab hierl̄m ⁊c. per hierl̄m stat⁹ ꝟtutis designat̄. ⁊ ido p hoīez descēdētē ab hierusalē in hiericho pctōr designat̄: q̄ incidit ī latrones. i. demōes spoliātes eū g̃tuit̄: ⁊ ī naturalib⁹ vulnerātes. Sacerdos āt ⁊ leuita ptrāseuntes absq̧ misc̄dia: sūt eccl̄ie mali ministri curātes tm̄ d̄ leuatiōe pecunie ⁊ nō de sanatiōe culpe. Samaritan⁹ autē ē p̄dicator ⁊ cōfessor motus ex charitate: alligans vulne/ra sauciati p sanū ꝯsiliū: infūdēs oleū misc̄die ⁊ iusticie vinuz. ⁊ imponēs illū ī iumētū: qꝛ nō solū mēte p̄bet auxiliū: ꝫ etiam ꝓut pōt corpe: qd̄ ē aīe iumētū. ⁊ ducit ī stabulū scz eccl̄ie vbi dat̄ pabulum ꝟbi dei: ⁊ sacramēti eucharistie. c† Et altera die ꝓtulit duos denarios ⁊c. p q̄s significat̄ gr̄a ī p̄senti ⁊ gloria ī futuro. dādē bono curato faciēti debitū suū erga peccatorem sibi subditū. d† Et dedit stabulario. i. dādos denunciauit. † Et q̄cūq̧ superogaueris. faciēdo circa subditū bonuz ad qd̄ nō tenet̄ curat⁹. † Reddā tibi. i. reddendū denuncio. a† Et ipe ītrauit ī quoddā castellū ⁊c. p qd̄ ⁊ etiā p domū in qua receptus fuit xp̄s significat̄ eccl̄ia: in q̄ dicit̄ Cañ. v. Terribilis vt castrox acies ordinata. Et illud Joh. ij. Nolite facere domū patris mei domū negociatiōis. In hac autem domo sunt tres stat⁹ scz actiuox q̄ status significat̄ p martham de q̄ dicit̄: a Que satagebat circa frequēs ministeriū. ⁊ ꝯtemplatiuorū: q̄ p mariā. de q̄ dicit̄: k Que sedebat secus pedes dn̄i: ⁊ audiebat verbum illius. et tertius status est militum ad vtrorūq̧ defensionem: ⁊ significat̄ per Laçarum militem.

E T factū ē. Post historiam sorox q̄ duas vitas significant: inducit dn̄m orasse ⁊ discipulos ad orādū informasse: qꝛ ⁊ oratio quā docuit vtriusq̧ vite in se ꝯtinet mysteriū: ⁊ ipsax pfectio vitax nō nr̄is virib⁹ ꝫ p̄cib⁹ ē obtinēda. f Ut cessauit ⁊c. Ideo sepe saluator orās inducit̄ vt discipulos ad oratiōis studiū inducat. vn̄ finita oratiōe a discipulis sciscitaret̄ vt doceat q̄liter debeāt orare. ꝫ Cū oratis

Nico. de lyra

a Martha martha sollicita es et turbaris erga plurima. qꝛ opa actiue vite sollicitudinē ⁊ distractionē mētis inducūt et frequēt̄ pturbationē ingerūt. b Porro vnū ē necessariū. scz ipe de⁹ q̄ vn⁹ ē ⁊ p̄ oibus q̄rēdus. vel vnū. i. vnitas mētis ad deū: ⁊ istud respicit vitā ꝯtēplatiuā p quā mens adheret deo q̄ ē simpliciter vnus: ꝫm ꝙ dicit apl̄s. j. Cor. vj. Qui adheret deo vn⁹ ē spūs: sicut ecōuerso p vitā actiuam intēdēdo creaturis q̄ multe sūt aīa diuidit̄. c Maria optimā partē elegit. q. d. non tn̄ malā: ꝫ illa meliorē. Distinguit̄ enī duplex actio a doctorib⁹. Una q̄ ꝯsistit in exercitio virtutū moraliū: ⁊ ista disponit ad ꝯtemplationē: ꝫm ꝙ dicit beat⁹ Greg⁹. vj. moral̄. Qui ꝯtēplatiōis arcē tenere desiderāt: necesse ē vt prius in cāpo actiōis se ꝓbent. Cui⁹ ratio ē qꝛ ꝫm ph̄m. vij. physicox sedēdo ⁊ q̄escēdo fit aīa sciēs ⁊ prudēs. sedat̄ enī passionib⁹ ⁊ tumultib⁹ passionū p exercitiū virtutū moraliū dispo/nit̄ aīa vt libere possit eleuari ī ꝯtēplationē veritatis. Ex quo ptz ꝙ talis act⁹ ordinat̄ ad ꝯtēplationē sicut ad finem. Finis aūt melior ē his q̄ sūt ad finē. ⁊ ideo de tali actione cōcedunt oēs ꝙ ꝯtēplatio ē melior. Alia aūt ē actio q̄ sequit̄ ꝯtēplationem ꝓcedēs ex plenitudine ꝯtēplatiōis sicut ē docere ⁊ in re/gimine aīax laborare ⁊ hmōi. De tali actiōe dicūt aliqui ꝙ ē melior ipa ꝯtēplatiōe. ⁊ de ista actiōe nō loquitur hic xp̄s vt ptz intuēti. Alij ꝟo dicūt ꝙ etiā ista actiōe ꝯtēplatio melior est: qꝛ illud qd̄ simpliciter p̄eligit̄ videt̄ eē meli⁹ absolute q̄z illud qd̄ p̄eligit̄ tm̄ ī casu: sicut philosophari meli⁹ ē simplicit̄ q̄z ditari: lz ditari sit magis eligibile ī casu magne paupt̄at̄. ꝯtēplatio aūt ē p se eligenda. cura aūt ⁊ regimen aīax ad qd̄ spectat populū docere ⁊ dirigere in salutē ē eligēda vel poti⁹ suscipiēda ī casu necessitatis fraterne. Un̄ dicit Aug⁹. xix. de ciuitate dei: Ocium sanctū q̄rit charitas: negociū iustū suscipit necessitas charitat̄: quā sarcinā si null⁹ imponit intuēde veritati vacādū ē. si aūt imponit̄ suscipiēda ē ꝓpter charitat̄ necessitatē. d Que nō auferet̄ ab ea. Opa enī vite actiue nō habēt locū nisi ī p̄nti vita. ⁊ ido adueniēte futura auferēt̄: ꝫ ꝯtēplatio p̄me veritatis nō tollit̄ nisi q̄ztū ad illud qd̄ ē im/pfectiōis: qꝛ videm⁹ nūc p speculū in enigmate: tūc autē facie ad faciē: ꝫm ꝙ habet̄. j. Cor. xiij. Ca. X

Moraliter. a† Post hec designauit dn̄s iesus ⁊ alios septuagita duos ⁊c. Septuaginta ꝯsurgūt ex ductu denarij p septenariū: ideo significant impletionē decalogi cū septē donis spūssancti: p binariū sup/additū significat̄ gemina charitas dei scz ⁊ ꝓximi: q̄ debent esse ī p̄dicatorib⁹ euāgelij. d† Et misit illos binos. ī signum mutue charitatis. f† In oēz ciuitatē ⁊ locū q̄ erat ipe ventu/rus. Greg⁹. Predicatio p̄uenit ⁊ sic ad habitaculum mentis dn̄s

E T factū ē. Postq̄z xp̄s misit discipu/los suos predicare. Hic consequenter docet eos orare. Et primo inducit eos ad orationis instantiaz. secūdo ad fidei cōstantiam ca. sequenti. et tertio inducit populos ad penitentiam. ca. xiij. Circa primū sciendum ꝙ ad orationē de/bitam duo requirunt̄: scz affectio pura: ⁊ intentio recta. Primo igit̄ inducit ad primū. secūdo ad secundū. ibi: Nemo lucernam accēdit. Circa primuz p̄mittit̄ instructio discipulox. sc̄do confutatio emulox. ibi: Et erat eijciēs demoniū. Adhuc circa p̄mū p̄mo docet modū orādi. sc̄do orationē cōtinuādi. ibi: Et ait ad illos. Circa p̄mū p̄mittit̄ xp̄i oratio: qꝛ cepit facere ⁊ docere: vt d̄r Act. j. ⁊ ido ei⁹ orōnez p̄mittit cū d̄r: f Cū eēt ⁊c. Ca. XI

Sciendū

¶ a Ite ostēdite. Quisq̄s heretica prauitate vel gētili sup stitione: vel iudaica ꝑfidia: vł fraterno scismate ꝑ dei gratiā mūdatꝰ caruerit: necesse ē vt ad ecclīam veniat colorē q̄ fidei verū alijs silēꝫ ostēdat. Vñ paulꝰ ad ananiā: Cornelꝰ ad petrū mittit̄. Cetera vitia dñs ĩ ↄsciā ꝑ seipm̄ corrigit ⁊ sanat. b Vnꝰ aūt ex il. Vnꝰ aūt regressus significat vniꝰ ecclīe deuotā in xp̄o humilitateꝫ. Qui cadēs ad pedes eiꝰ gratias agēs: q̄ꝛ rep̄ssis ꝑsūptiōis cogitationibꝰ q̄ꝫ sit infirmus videt: nihil ꝟtutis sibi retribuit: bona q̄ agit de misc̄dia ĩtelligit. Vñ ⁊ samaritanꝰ .i. custos cognoiat̄: q̄ ita bona que accepit deo tribuit: vt cuꝫ psalmista dicere possit: Fortitudinē meā ad te custodiā. c Et cecidit ĩ fa. Cadit ĩ faciem q̄ de ꝑpetratis malis erubescit. Ibi enĩ cadit homo: vbi ↄfūdit̄. Qui ĩ faciem cadit: videt q̄ cadat. q̄ retro cadit: nō videt. Boni ḡ ĩ faciem cadūt: q̄ꝛ hūiliant se ĩ his visibilibꝰ vt ad ĩuisibilia erigant̄. Mali retro cadunt: q̄ꝛ cadunt ĩ ĩuisibilibꝰ vt nō vidēt q̄d eos seq̄t̄. d Surge. Qui ĩfirmitatē suā agnoscēs hūiliter añ deū iacuit: diuīa cōsolatione surgere ad fortiora opa: ⁊ ire crescendo vsq̄ ad ꝑfectiora iubet̄. e Fides tua. Fides q̄ ad agēdas grās inclinauit: ecōtra ꝑfidia illos dānat: q̄ de acceptł beneficijs sūt ingrati. f Te saluū fecit. In supiori pabola decernit̄ fidē ꝑ humilitatē debere augeri. In ista rebꝰ ĩp̄is manifeste ōndit̄: non fidei tm̄ agnitā rōneꝫ: s; fidei executā opationē esse: q̄ saluū faciat credentē. g Interrogatꝰ. Ideo ĩterrogauit: q̄ꝛ sicut lucas ĩferiꝰ aperuit. Existimabāt q̄ veniente dño hierosolymā ↄfestim regnū eiꝰ māifestaret̄: ita vtł ⁊ ip̄i aplł hac opinione ducti: post resurrectionē eiꝰ ĩterrogarēt eū: Dñe si ĩ tpe hoc restitues. r. i. et alibi cleophas: Nos aūt sperabamꝰ q̄ ip̄e eēt redēpturꝰ isrł. h Cū obseruatione. Quia q̄ñ veniet: neq̄ ab angelis: neq̄ ab hoībꝰ pōt obseruari: sicut dñice ĩcarnatiōis tp̄s: ⁊ ꝓphaꝝ vaticinijs ꝑfixum: et angeloꝝ ē ꝑconijs manifestatū adeo vt ↄceptꝰ ē: natꝰ baptiçatꝰ: p̄dicās moriēs: resurgēs: ad celos ascēdēs: comitātibꝰ indesinēter vel angeloꝝ vel hominū: vel certe miraculoꝝ sit declaratꝰ indicijs. i Ecce enĩ regnū. Nō poterit obseruari: q̄ꝛ regnū meū nō ē corporale vt putat̄: s; spūale q̄d fide iam incepit. k Regnū dei. Vel sic pōt accipi respōsio dñi. Regnuꝫ dei intra vos ē q̄ q̄ñq̄ vēturꝰ iudex oīm nūc etiā regnat in cordibꝰ fideliū. Sed cū heretici turbāt ecclesiā prauis dogmatibꝰ desiderāt fideles vt dñs vna die ad terras rediēs si fieri posset veritatē fidei intimaret. Sed nō videbūt: q̄ꝛ q̄d semel euāgelico fulgore ē exhibitū nō ē opus corporali visione dñi firmari. l Veniēt ⁊c̄. Noluit dicere q̄ñ veniret: s; venturū dixit: vt incuteret oībꝰ terrorē ĩminētis iudicij: nec securitatē afferret dilatiōis: ⁊ ne videretur cōtristare aplos si eis aliq̄d denegaret. ꝭm aliū euāgelistā dicit: De die autē ⁊ hora nemo scit: neq̄ angeli neq̄ filiꝰ nisi pater. m Desideretis ⁊c̄. Post meā ascēsionē q̄ñ vos ĩ h̄ exilio mūdi ingemiscētes desiderabitł me videre in glīa mea: q̄ volūtas laudāda: nō tn̄ in h̄ mūdo implēda. n Vnuꝫ diē fi. Bñ vnū diē: q̄ꝛ nulla glīa de q̄ ꝓpha ait: Melior est dies vna ĩ atrijs tuis. su. m. Nulla ē tenebrarū ĩterruptō: nulla saltim memoria miserie vel doloris. Huiꝰ diei p̄sentiā bonū ē desiderare: nō tn̄ magnitudine desiderij nobis fingere somnia: q̄si instet dies dñi: q̄d ab aliq̄bꝰ faciendū ¶ p̄dicit.

Act. 9. a — Ibi. 10. a — Ps. 58. — Act. 1. a — [illegible] 24. — Mar. 13. d — Ps. 83.

---

cem dicentes: Iesu p̄ceptor miserere nostri. Quos vt vidit dixit: † Ite ostēdite vos sacerdotibus. Et factū est dū irent: mūdati sūt. Unus autē ex illis vt vidit quia mundatꝰ est: regressus est cuꝫ magna voce magnificans deuꝫ. Et cecidit in faciem ante pedes eiꝰ: gratias agēs. Et hic erat samaritanus. Respondens aūt iesus dixit: Nōne decem mundati sunt: ⁊ nouem vbi sunt: Non est inuētus q̄ rediret ⁊ daret gloriā deo: nisi h̄ alienigena. Et ait illi: Surge vade: quia fides tua te saluū fecit. Interrogatꝰ aūt a phariseis quando venit regnū dei: respondēs eis dixit: Non veniet regnū dei cuꝫ obseruatione: neq̄ dicēt: ecce hic aut ecce illic. Ecce enĩ regnū dei intra vos ē. Et ait ad discipulos suos: Venient dies q̄ñ desideretis videre vnum diē filij hoīs ⁊ non videbitis. Et dicent vobis: † Ecce hic ecce illic. Nolite

(interlinear glosses: a ¶ q̄ sunt figura sacerdotij futuri in ecclīa. — ¶ ingratos quasi ignotos vbi sint inquirit. — ¶ dies iudicij. — ¶ dies iudicij. — ¶ temporis. — ¶ neq̄ scietur determinatus locus. — a ¶ regnū dei seip̄m dicit: intra seip̄os posituꝫ et in cordibꝰ eoꝝ qui crediderūt regnantem. — ¶ q̄s etiā ĩtelligimꝰ de aduētu q̄sisse: ⁊ isti sūt petrus iacobꝰ andreas ⁊ iohānes: vt marcꝰ testat̄. — ¶ pseudo ꝓphete. — ¶ in hac ꝑsona: vel in h̄ tpe ē xp̄s. ¶ s; vos.)

---

a Dicētes: iesu p̄ceptor miserē nr̄i. i. solo ꝟbo potes curare nos. b Ite ostēdite vos sacerdotibus. Lex enim p̄cepit. Leuit̄. xiiij. vt emūdati a lepra sacerdotibꝰ se offerrēt: ⁊ hoc duplici de causa: vna erat q̄ꝛ sacerdotes debebāt iudicare vtꝝ talis eēt vere curatꝰ. secūda erat q̄ꝛ ꝓ sua emūdatiōe tenebat̄ offerre sacrificiū determinatū in lege. Legalia āt tūc cursū suū habuert̄. vñ ⁊ xp̄s ea s̄uauit: vt ptꝫ ĩ eiꝰ circūcisiōe ⁊ oblatiōe ĩ tēplo ⁊ ĩmolatiōe agni pascał. ⁊ īdo illos q̄s a lepra sanauit ad sacerdotes misit. c Et factū ē dū irent mūdati sūt. ex fide ⁊ obedientia ad xp̄m meritorie de cōgruo: s; diuina ꝟtute effectiue. d Vnꝰ aūt ex ilł vt vidit q̄ꝛ mūdatꝰ ē. suā sanationē ꝟtuti xp̄i imputans. e Regressus ē. tāq̄ꝫ gratus grās deo agens. f Et hic erat samaritanꝰ. i. de gētibꝰ illis q̄ misse fuerūt a rege assyrioꝝ ĩ samariā et alias ciuitates terre illiꝰ: captiuatis inde iudeis ⁊ translatis in assyrios: vt habetur iiij. Reg. xvij. et isti samaritani partim colebant idola: ⁊ partim deum: ⁊ iudei non cōmunicabāt cū eis sicut nec cū alijs gentilibus: vt habet̄ Ioh. iiij. Et ꝑ hoc q̄ dicitur: Et hic erat samaritanꝰ: innuit̄ q̄ alij nouem erāt iudei nec reuersi sunt ad grās agendū: q̄ꝛ decepti a sacerdotalis quibus se rep̄sentauerant qui doctrine christi ⁊ miraculis detrahebant ꝭm eorū informationem: attribuerunt suaꝫ sanationem obseruantie legis ⁊ non ꝟtuti christi: l; a principio fideliter et deuote petiuissent ab eo sanari. ideo subdit̄: g Non est inuentus qui rediret ⁊ daret gloriam deo nisi h̄ alienigena et in hoc figuratuꝫ fuit q̄ gentiles venturi erant deuote ad fidem christi: iudeis remanētibus in suo errore. h Interrogatus autem. Descripta instructione christi benigna. hic consequenter ponitur phariseorū ĩterrogatio maligna. christus enim in suis sermonibus frequenter fecerat mentionē de aduentu regni dei: vt ptꝫ ex predictis in hoc euangelio ⁊ in alijs. et īdo pharisei q̄ doctrinā christi deridebāt. vt dictum est ca. p̄cedenti: irrisorie ab eo q̄rebant. i Quando venit regnum dei. q. d. anteq̄ꝫ veniat regnum de quo loqueris occupabit te mors crucł: sed dominus tanq̄ꝫ vere patiens nō dedignatus est eis respōdere rationabiliter ⁊ māsuete. dicēs: k Non veniet regnū dei cū obseruatiōe. ꝑ aduētū aūt regni dei intelligit̄ aduentꝰ xp̄i ad iudiciū: quia veniet tāq̄ꝫ rex ad iudicādū. Venit autē ad iudiciū dupliciter. Vno modo pticulariter. s. in morte cuiuslibet: q̄ꝛ q̄lis vnusq̄sq̄ in morte reperit̄: talis in iudicio extremo presentabit̄. s. in pte electoꝝ vel damnatorū. Alio mō vniuersaliter: ⁊ sic veniet ad iudiciū in fine mūdi. ⁊ neuter aduētus ē cū obseruatione tp̄is: q̄ꝛ nihil incertiꝰ ē hora mortis. de tpe etiā futuri iudicij dixit aplis Actł. j. Nō ē vestrū nosse tpa vel momēta. ⁊ multo fortius illud tp̄s ē incertū alijs ꝭm q̄ dicit Augꝰ. Illud ꝟbū oīm calculantiū digitos q̄escere iubet. l Neq̄ dicēt ⁊c̄. i. non possūt dicere certitudinaliter ⁊ determiate tēpus aduētus xp̄i ad iudiciū. vnde ⁊ illi q̄ voluerūt h̄ determinate dicere: vt abbas ioachim: ⁊ q̄dam alij inuēti sūt falsum dixisse: q̄ꝛ tempora ab eis determinata transierunt. m Et ait ad discipulos. Hic ↄñter ponit̄ discipulorū informatio de aduētu christi ad iudicium: vt ꝓpter ĩmēsitatem ꝑsecutionum non credant cito christum venturum ad iudiciū: nec propter pacem credant de longe venturum: sed semper sint parati ad eum expectandum: ⁊ hoc est quod dicitur: n Venient dies q̄ñ desideretis videre vnuꝫ diē filij hoīs. i. diem extremi iudicij: q̄ erit vnus ⁊ a iustis desiderādus: q̄ꝛ tūc a malis p̄sentis vite liberabunt̄ ⁊ ad requiem glorie trāsferēt̄. ꝭm q̄ dicitur infra. xxj. His autem fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vestra quoniaꝫ appropinquat redemptio vestra. q̄d exponens Gregꝰ. dicens: Leuate capita vr̄a. i. exhilarate corda. o Et nō videbitł. nisi post multas tribulatiōes. p Et dicent vobis: ecce hic ⁊ ecce illic. q̄ꝛ ante aduentū xp̄i ad iudiciū surgent multi pseudo ꝓphete ⁊ multi pseudo xp̄i. q Nolite ire. assentiendo tali doctrine.

B Nā sicut

D † De pe. di. i. c. porro ·§· h̄ idē. ⁊ hinc etiā le prosi. et. c. quē penitet in p̄n. et ꝟ tra mediū.

E

† Ma. 24. b — Mar. 13. e

predicit. Et dicēt vobis: Ecce hic ⁊c. Fuere ꝗdam ꝗ cōputantes curricula etatū ꝯsūmatiōis seculi certū annū: diem et horā se dicerēt inuenisse. Multi heretici fuerūt ⁊ futuri sunt ꝗ se christos assererent: ꝗꝝ primus simon magus: vltim⁹: antichrist⁹. a Nā sicut. Nolite illis credere: qꝛ secūdus aduētus repētinus erit: ⁊ ita manifestus: ꝙ nullus poterit ignorare de sub celo: qꝛ discrimē iudicij sub celo: hoc est: in aeris medio gerit. Unde: Rapiemur cū illis ī nubibus obuiā christo ī aera. b Primū aūt oportet. Loquēs de glīa aduentus: inserit etiā de passione: vt cū morientē viderent: quē regnaturū audierant dolorē passionis: spe ꝓmisse claritatis mitigarent. c Et sicut factū ē ī dieb⁹. Subitū aduētus sui diem plurib⁹ astruit exemplis: ⁊ quē fulguri (cito oīa trāsuolāti) cōparauerat: dieb⁹ noe vel loth eꝗparat qñ repētin⁹ mortalib⁹ supuenit īterit⁹. d Et edebāt ⁊ bibe. Nō cōnubia vel alimēta damnantur: cum in his successionis: in illis nature posita sint subsidia: sed īmoderatus licitorū vsus arguitur. Quia enim his se totos dando dei iudicia contēnebant: igne vl aqua perierunt. e Usqꝫ in diē. Allego. Noe arcā edificat cuꝫ domin⁹ fideles in ecclesia ꝯgregat: quā et cōsūmatam ingredit: cum hanc in die iudicij presentia sua illustrat. Sed dū arca edificat: iniqui luxuriant: ⁊ dū intrat: eterna dānatione plectunt. f Similiter sicut. Pretermisso maximo sodomitaꝝ scelere: sola ea cōmemorat: que vel leuia vel nulla eē putarentur: vt intelligas quali pena feriantur illicita: si licita ⁊ ea sine quibus vita non ducitur: īmoderatius acta: igne et sulphure puniunt. g Loth. Allego. Loth qui interpretat declinans est popul⁹ electorum: qui dum in sodomis. i. inter reprobos (vt aduena) moratur: ꝙtum valet scelera eoꝝ declinat. Exeunte loth: sodoma perit: quia in cōsūmatione seculi: Exibūt angeli et separabunt malos de medio iustorū et mittent eos in caminū ignis. h Filius hominis. Qui interim apparens omnia videt: tūc apparens omnia iudicabit: quando cunctos iudiciorum suorum oblitos huic seculo ꝯspexerit mācipatos: vt merito debeant cuꝫ ipō quē inhabitant orbe deleri. i In illa die. Hucusqꝫ de hoc ꝙ regnū. i. christus: non cum obseruatiōe: sed insperatus adueniat: nunc a qualibet ipē aduentus expectari debeat. In tecto est qui carnalia excedens velut in aura libera spiritualiter viuit. Uasa eius in domo sūt cōcupiscentie carnales quas prius amauerat: ꝫ supna petens in mundo reliquerat quas īminente iudicio necesse est ne repetat. k Et qui in agro. Qꝛ dixerat: Eum ꝗ in agro est retro nō debere redire: ne de his tm̄ dictuꝫ videretur qui aperte de agro redituri sunt. i. dn̄m palam negaturi: ostendit multos ꝗ cum faciē in anteriora vident tenere: animo tamen retro spiciunt. l Memores estote. Uxor loth: significat illos ꝗ in tribulatione retrospiciūt: ⁊ se a spe diuine ꝓmissionis auertūt: et idō statua salis facta ē: qꝛ admonēdo hoīes ne similia faciāt corda eorū cōdit ne sint fatui. m Quicunqꝫ. Qui vitam carnalem (negando christum) in mundo saluare voluerit in futuro perdet eam. Uel ꝗ eternam saluteꝫ anime querit: nō dubitet eam dare ad mortem hui⁹ temporis. n In illa nocte: id ē in illa tā tenebrosa tribulatione: vt in errorē inducant si fieri potest: etiaꝫ electi. Duo in lecto: illi scꝫ qui ociū eligūt: neqꝫ secularibus: neqꝫ ecclesiasticis negocijs occupati. Un⁹: id est ꝗ ꝓpter deū ꝯtinentie studēs que dei sūt cogitat: assumet obuiā xp̄o in aera. Alter relinquet qui vel humana laude: vel ꝗlibet corruptione statū vite qua imbut⁹ ē deserit. De ꝗ Hieremias: Uiderūt eaꝫ hostes ⁊ deriserūt sabbata ei⁹. o Due erunt mo. Due differētie sequentiū orbē rerum mobiliū ꝗ feminco genere designant: qꝛ maloꝝ ꝯsilio regunt vt femine a viris que tn̄ in vnū molunt: inꝙtum de suis negocijs ecclie vsibus deseruiūt: ꝫ ꝗdam tm̄ ꝓpter eterna: ꝗ habent tanꝗ non habētes: ꝗdam propter tpalia qui in incerto diuitiaruꝫ sperant. p Qui dixit. Duo ꝗrentib⁹ vnū respondet sanctos. s. secuꝫ assumēdos: aliud subijciendo innuit: malos scꝫ a se repulsos

[Marginal references: 1. Tes. 4. d; Gen. 7. b; Ibi. 19. e; Allego.; Allego.; Mat. 13. g; 1. Tes. 4. d; Tren. 1. c]

a cum illis vt credatis que dicunt: b vitam eorum.

a ire: neqꝫ sectemini. Naꝫ sicut fulgur coruscās d sb celo i ea

a subit⁹ corusc⁹: vt null⁹ in sua mēte latere pmittat: qn iudici fulgore penetretur.

ꝗ sb celo sūt fulget: ita erit filius hoīs in die sua. Primum aūt oportet illū mlta pati: ⁊

a nō tm̄ iudeoꝝ: sed oīm reproboꝝ a ꝗb⁹ quotidie patitur xp̄s in suo corpore.

a ita clar⁹ veniet: sꝫ ad hāc claritatē oportet venire p passionē: ⁊ si diligitis hanc gloriā ne ꝓ hac timeatis pati mortem.

reprobari a generatiōe hac. c † Et sicut factū ē i dieb⁹ noe:

sic fiet impijs.

ita erit ⁊ in diebus filij hoīs. d Edebāt et bibebant: vxores ducebāt: ⁊ dabant ad nuptias e vsqꝫ in diem qua intrauit noe i arcam: ⁊ venit diluuiū

sic fiet impijs.

et pdidit oēs. f Similiter sicut g factum ē in diebus loth: edebant et bibebant: emebāt et vendebant: plantabāt ⁊ edificabant. Qua die autē exijt

dn̄s.

loth a sodomis pluit ignem ⁊ sulphur d celo: ⁊ oēs perdi-

ita subitum ⁊ ineuitabile erit.

h dit. Scd̄m hec erit: qua die fi- i lius hominis reuelabit. In

a non qua iudex venit: sed qua venturus ē postqꝫ venerit: nō poterit quisqꝫ velle vt descendat in mūdum aliquid rapere.

illa die qui fuerit in tecto: et vasa eius in domo ne descē-

a qui operatur in ecclesia plantans et rigans non respiciat spem seculareꝫ cui renūciauit.

k dat tollere illa: et qui in agro l siliter non redeat retro. † Memores estote vxoris loth.

ergo.

m † Quicunqꝫ quesierit animam suā saluam facere perdet illam.

a qui hic ꝓpter christum perdiderit exurgente xp̄o illic liberam inueniet.

Et quicunqꝫ perdiderit illā: viuificabit eaꝫ. Dico vobis:

a Greg⁹. non de duobus hominibus: sed de duobus generibus affectionū dictū est.

n in illa nocte erunt duo in lecto vno: vnus assumetur ⁊ alter relinquet. o † Due erūt molentes in vnum: vna assumetur et altera relinquet. Duo i agro: vn⁹ assumet ⁊ alter relinquet. Respōdentes dicūt

a due differentie predicatorum i ecclesia: quasi in agro laborantium eorum qui christum sincere annunciant ⁊ eoruꝫ qui verbū dei adulterant.

assument vel relinquentur.

p illi: Ubi domine? Qui dixit

a Naꝫ sicut fulgur coruscās ⁊c. q. d. aduentus xp̄i ad iudicium nō erit ambigu⁹ quādo erit de facto: sed erit ita clar⁹ et manifestus ꝙ null⁹ poterit dubitare. ideo subditur: Ita erit filius hominis ī die sua.

b Primuꝫ oportet illū multa pati. In primo enim aduentu venit in humilitate et paucis cognitus ⁊ a multis despectus et reprobatus: sed ī secūdo aduentu veniet manifest⁹ et gloriosus in potestate orbē iudicaturus: sꝫ quia tempus illius aduentus est incertum: vt predictum est. ideo inducit ad hoc duplex exemplū. Primum est d tempore diluuij: vt habetur Gen̄. vij. quod notatur cum dicitur: c Et sicut factuꝫ est in diebus noe. quia homines illius temporis erāt in securitate: nihil timentes ꝗ usqꝫ diluuium subito submersit omnes excepto noe: et his qui cum eo erant in arca. Secundum exempluꝫ est de tempore subuersionis sodomorū: vt habetur Gen̄. xix. quod notatur cum dicitur: d Similiter sicut factuꝫ est in diebus loth: edebant ⁊c. quia erāt in securitate vsqꝫ ad illam horaꝫ qua dominus per ignem ⁊ sulphur destruxit terram illam.

e Scd̄m hec erit qua die filius hominis reuelabitur: id ē homines erūt in securitate nihil timentes d futura iudicio vsqꝫ ad illd tempus quo christus in hūanitate gloriosa: tamen manifeste videbitur veniens ad iudicium. f In illa die qui fuerit in tecto et vasa ⁊c. id est tunc non vacabit alicui intendere negocijs temporalib⁹: quia oportebit subito eum conspectibus iudicis comparere. g Memores estote vxoris loth. que nec habuit spacium respiciendi retro: sed statim cōuersa fuit in statuam salis: vt habet Gen̄. xix. sic nec tunc homines habebunt spacium respiciēdi retro: id est spacium intendendi alicui negocio: sed oportebit eos statim comparere conspectibus iudicis. h Quicūqꝫ quesierit animam suam saluam facere: id est timore mortis deficiet a fide in tribulatione antichristi que precedet iudicium. i Perdet illam. per eternam damnationem.
k Et quicunqꝫ perdiderit illam. preeligens mori ꝙ cadere a charitate fidei.
l Uiuificabit eam. merendo vitam eternam.
m In illa nocte erunt duo ī lecto vno: vnus ⁊c. hoc expositum est Matth. xxiiij.
n Respōdētes dicūt illi vbi dn̄e. i. quo assumēt. o Qui dixit illis vbicunqꝫ fuerit corpus. i. christus ꝗ iudicabit in forma

[Marginal references: † Mat. 24. e; † Gen. 19.; † Mat. 16; Mar. 8.; † Ma. 24.]

repulsos cū diabolo dānādos. a Ubicūqꝫ fuerit ⁊c. Ubi cūqꝫ fuerit dn̄s corꝑaliter illo ꝯgregabūt electi q̄ ei⁹ passiōez humiliter imitādo: tāqꝫ de carne ei⁹ saturātꝰ: q̄ꝝ ꝑ resurrectio nē renouabit vt aq̄le iuuentus. Ca. XVIII

b D Icebat āt ⁊c. Sēꝑ orare. Sēꝑ canonic̄ horis q̄tidie ſm morē eccl'ie. vel q̄ iust⁹ ſm deuz oīa gerit. vel dicit: Semꝑ orat q̄ semꝑ agit bona: nec desinit orare nisi cū desinit iust⁹ esse. c Judex q̄daz. Hec ꝑabola ad orādū ⁊ credēdum: et ſi d̄ nob̄ ꝫ de deo ꝑsumēdū hortatꝰ. Et nota q̄ dn̄s ꝑabolas ponit: vel ſm si militudinē: vt de hoīe q̄ habuit duos filios] q̄ ꝑsonā dei gerit. Uł ꝑ siłitudi nē vt deū q̄ iudice q̄ ꝑsonā dei nullate nus tenet. ꝫ ꝑ hūc pōt cōijci q̄ꝫtuz de⁹ bon⁹ ⁊ iust⁹ eos curet depcātes se: cū nec hō iniust⁹ eos q̄ illum assiduis ꝑci bus tundūt: vel ꝑꝑꝰ tediū deuitāduz pōt ꝯtēnere. ꝫ eni subdendo addidit. Ne iterū ⁊ iterum veniēs suggillet. i. strāgulet me tediosis clamoribus.

d Uidua aūt. Hec vidua pōt habere siłitudinē eccl'ie q̄ desolata videtꝰ do nec veniat dn̄s: q̄ tn̄ i secreto etiā nūc curā ei⁹ gerit. e Uindica me. Cū iu sti ꝑ ꝑsecutorib⁹ orare moneātꝰ: tn̄ de malis salua iusticia hāc vindictā expe tūt: vt pereant oēs mali vel ꝯuersi ad iusticiā: vel amissa ꝑ suꝑpliciū ꝑtāte q̄ nūc ꝯ bonos q̄ꝫdiu ꝫ ipm bonis expe dit vel tꝑaliter aliq̄d pn̄t. Quē finem cū iusti venire desiderāt: q̄ꝫuis ꝑ ini micis orent: tn̄ nō absurde vindictaz desiderare dicuntꝰ. ¶ Uerūtn̄

a illis: † Ubicūqꝫ fuerit corpus illuc † ꝯgregabuntꝰ et aquile. a

b D † Icebat āt Ca. XVIII b†

a ¶ de iudice q̄ ad orādū inuitabat.

⁊ parabolā ad illos: q̄m c

a ¶ ad declinādū ꝑenumerata incōmoda.

oportet sēmꝑ orare ⁊ nō deficere

c dicēs: Judex q̄dā erat i q̄dā ciui d
tate: q̄ deū nō timebat: ⁊ homiez e f
d nō reuerebatꝰ. Uidua aūt q̄dam
erat i ciuitate illa et veniebat ad
e eū dicēs: Uindica me de aduersa g
rio meo. Et nolebat ꝑ multum tē h i
pus. Post ꝫ aūt dixit intra se. Et k l
si deū non timeo nec hoiem reue
reor: tamē q̄ molesta ē mihi hec m
vidua vindicabo illā: ne i nouis n

a ¶ sugillet a suggero tractū a lamijs. i. strāgulo.

simo veniēs sugillēt me. Ait aūt
dn̄s: Audite q̄d iudex iniquita
tis dicit: De⁹ autē non faciet vin o
dictā electorū suorū clamantium p
ad se die ac nocte: ⁊ patiētiaz ha

Nico. de lyra

forma humana gl'iosa. a Cōgrega būtꝰ ⁊ aq̄le. i. sācti occurrentes xp̄o ve niēti ad iudiciū: ſm q̄ d̄r. j. Thessal'. iiij. Simul rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiā xp̄o in aera. Ca. XVII

Moraliter.

f† Et ait ad discipulos suos ipossi bile ē vt nō ⁊c. i. difficile: sic eni vno mō d̄r ipossibile vt hꝛ. v. meth. † Ue āt hoi illi ꝑ q̄uē ve. ⁊c. Chryſ. Per scādaliçātis penā brauiū saluantꝰ addisce: nisi eni vni⁹ aīe sal⁹ eēt sibi nimiū cure nō cōminaretꝰ scādaliçanti bus tātā penā. g† Si peccauerit frater tu⁹ ⁊c. charitate mo nēdo. † Et si pn̄iaz egerit dimitte illi. s. totiēs q̄tiēs: q̄d ꝑ se ꝑties significatꝰ: eo q̄ ꝑ septenariū vniūsitas figuratꝰ. d† Si āt habueritꝰ fidē sic ⁊c. Cōꝑat aūt grano sinapis ipam fidē: eo q̄ granū sinapis tāte x̄tutis ē q̄ crescit i arborē: ⁊ sic virt⁹ fidei charitate formate ē magna i oꝑatiōe. Iō seq̄tꝰ: e† Dice tis huic arbori moro ⁊c. cui⁹ fruct⁹ liquorē sāguini siłez emit tit. Uñ d̄r. j. Mach. vj. Ostēderūt elephātib⁹ sāguinē vue et mori. Et iđo arbor mor⁹ crucē significat cui⁹ fruct⁹ d̄r ipe xp̄s i ea suo sāguine rubricat⁹. Hāc aūt arborē trāstulerūt apl'i de tra iudee ⁊ plātauerūt i mari. i. in latitudine gētiū q̄ pōt dici mare eo q̄ ē aq̄ꝝ cōgregatio. ⁊ Apoc. xvij. d̄r: Aq̄ multe ꝑpl'i multi: q̄n fidē xp̄i crucifixi ꝑdicauerūt gētib⁹: dimissis iudeis q̄b⁹ paul⁹ ⁊ barnabas ꝯstāter dixerūt Actꝰ. xiij. Uob oporte bat ꝑmū loq̄ x̄bū dei: ꝫ q̄m repellitꝰ illud ⁊ indignos vos iu dicatis vite etne: ecce ꝯuertimur ad gētes. sic eni ꝑcepit nob̄ de⁹. g† Quis aūt vestrū habēs seruū arātē ⁊c. seru⁹ reuer tēs d̄ labore significat ꝑdicatorē vel doctorē reuertēs post la borē ad domū ꝑꝑrie ꝯscie: cui nō statim dicit xp̄s: trāsi ⁊ recū be vocādo eū de ꝑsenti vita ad requiē patrie: ꝫ adhuc req̄rit ab eo aliud bonū op⁹ i q̄ dn̄s delectatꝰ: ⁊ cū ꝫ fecerit reputet se paꝝ aut nihil fecisse ꝑ dn̄o respectu mercedis quā expectat ab eo. sic dicebat beat⁹ Frācisc⁹ etiā post mł'tos labores ⁊ ma gnos: Frēs icipiam⁹ ſuire dn̄o: q̄ vsqꝫ nūc paꝝ ꝑfecimus. n† Occurrerūt ei decē viri le. denari⁹ numer⁹ vniuersitatē si gnificat: eo q̄ ē ꝑfect⁹. numeri nāqꝫ sequētes vsqꝫ ad cētū sūt ipi⁹ ⁊ ꝑtiū ei⁹ replicatiōes. nā. xj. sūt decē ⁊ vn⁹. et sic vsqꝫ ad xx. q̄ sūt bis decē. xxx. ter decē. ⁊ sic ꝯsequēter. ꝫ ꝑ decē lepro sos occurrētes xp̄o. significatꝰ vniūsitas pctōꝝ penitētiū ⁊ cō fitētiū. † Quos vt vidit. ꝑ effectum remissiōis pctōꝝ dixit: b† Ite ostendite vos sa. q̄ lꝫ pctā remittātꝰ i ꝯtritione: tn̄ te netꝰ ea hō ꝯfiteri. d† Un⁹ aūt ex ill' vt vidit q̄. ē ⁊c. ꝫ aūt d̄r ad signifi. ad significādū q̄ pauci sūt respectiue q̄ grati sūt de beneficijs largitatꝰ diuine. f† Et ꝫ erat samaritan⁹. q̄ custos iterꝑtatꝰ: nā illi sūt grati deo q̄ se custodiūt a peccati recidiuo. k† Nō veniet regnū dei cū obſuatiōe. Moralitꝰ regnū dei grā: q̄ ē ar ra gl'ie. pōt dici. ipa x̄o nō venit cū obſuatiōe: q̄ nescit homo vtꝝ amore vel odio dign⁹ sit. Eccs. ix. iđo ſbditꝰ: † Ecce eni regnū dei ⁊c. q̄ donū grē ē i mente. n† Ueniēt dies q̄n ⁊c. i. gl'iaz ei⁹ q̄ vna dies d̄r: eo q̄ ꝑ noctē nō iterrūpitꝰ. o† Et non vi. tūc ad libitū vr̄m: ꝫ tn̄ postea videbitꝰ ſm libitū meū. p† Et dicēt ⁊c. i. successo rib⁹ vr̄is antixp̄i tꝑe futurꝰ. a† Naz sic fulgur coruscans ⁊c. i. aduent⁹ xp̄i ad iudiciū erit ita patens: q̄ null⁹ ha bebit dubiū. pōt etiā ꝫ exponi d̄ aduē tu xp̄i i morte hois q̄ frequenter ita re pētin⁹ ē sicut ict⁹ fulgurꝰ. c† Et sicut factū ē i dieb⁹ noe ⁊c. i q̄b⁹ nō timebāt hoies diluuiū. nec i dieb⁹ loth icēdiū: sic frequēter venit mors q̄n nullū time tur ꝑiculū. f† In illa die q̄ fuerit i te cto ⁊c. i. tꝑe mortis nō cogitet aliq̄s d̄ aliq̄ re saluāda nisi d̄ aīa sua. m† In illa nocte. s. mortis. Erūt duo in lecto ⁊c. i q̄libet eni associatiōe frequentꝰ cō tingit q̄ vnus moritur ⁊ alter viuit. † Ubicunqꝫ fuerit corpus illic ꝯgre. ⁊c. i. lꝫ oēs moriantꝰ tn̄ soli iusti christo aggregantꝰ. Ca. XVIII

b D Icebat aūt ⁊ ꝑabolā. Postq̄ꝫ saluator ostēdit q̄ pctōres pe nitētes sūt benigne recipiēdi et caute nutriēdi. Hic ꝯn̄r ostēdit q̄ sunt deuo te instruēdi. ⁊ diuiditꝰ i duas. q̄ ꝑmo describitꝰ xp̄i instructio. scđo instructi onis ꝯfirmatio. ibi: Factū ē aūt. Cir ca ꝑmū sciēdū q̄ deuotio potissime cō sistit i oratiōe q̄ ē ascēsus mētis i deū: ſm Damascenuz: de q̄ saluator ꝫ instruit ꝑsentes discipulos q̄ iā erāt ad deū ꝯuersi. ⁊ ꝑ dn̄s futuros ad eū ꝑ pn̄iaz ꝯuerten di. Primo ꝫ saluator ostendit orōnis efficaciā. Scđo inducit discipulos ad martyrij tolerātiā. ibi: Assūpsit āt. ⁊ ptꝫ ordo: q̄ eleuatio mētis inducit ad ꝯtēptū vite pn̄tis. Prima in du as: in ꝑtē ꝑncipalē ⁊ incidētalem. Scđo ibi: Et interrogauit. Circa ꝑmū sciēdū q̄ ad efficaciā oratiōis duo maxie faciunt: videlicet instātia ⁊ hūilitas. Primo ꝫ docet orare instanter. Scđo humiliter. ibi: Dixit aūt ⁊ ad quosdā. Primū ostendit ꝑ siłitudinē vidue q̄ ꝑ importunitatē precū obtinuit effectuz. dicit ꝫ: Dicebat aūt ⁊ ꝑabolā. i. siłitudinez vidue: q̄ postea se quitꝰ: e Q̄m oportet semꝑ orare. li semꝑ nō importat conti nuitatē tꝑis: q̄ oportet oratiōnē interrūpi tꝑe dormitionis et aliquaꝝ aliaꝝ necessitatū: sꝫ importat instātiaz orationis tꝑi bus ⁊ horis ad ꝫ ꝯgruis. vñ dicit glosa Bede suꝑ istū locuz. Dicēdū est eū semꝑ orare ⁊ nūqꝫ deficere q̄ canonicꝰ horis ro gare nō desistit. Cōsequēter inducit siłitudinē dicēs: d Ju dex q̄dā. nō exꝑmitꝰ ei⁹ nomē: q̄ non erat deo cognit⁹ ꝑ appro bationē. vñ subditꝰ: e Qui deū nō timebat. scꝫ offendere. f Et hoīes nō reuerebatꝰ. s. eos publice scādaliçare. ⁊ subditꝰ depcatio vidue. g Uindica me de aduersario meo. facien do iusticiā meā. h Et nolebat. ex sua malicia: q̄ bene pote rat: et ex officio facere tenebatꝰ. i Per multum tꝑs. q̄ illa vidua frequēter suā petitionē repetebat. Ex quo ptꝫ iniusticie diuturnitas i iudice. k Post hec aūt dixit intra se. victus precū importunitate: l Et si deū nō ⁊c. i. si nō ꝑꝑꝰ deū neqꝫ ꝑꝑꝰ hoīes mouear ad faciēdū iusticiā illi vidue. m Tn̄ q̄ molesta est mihi hec vidua vindicabo illā. faciēdo ei iusticiā. n Ne in nouissimo veniens suggillet me. i. suggerēdo offen dat sua importunitate: ex q̄ apparet mot⁹ ad faciēdū iusticiaz non ꝑpter amorē iusticie: sꝫ ad vitationē sue molestie. o De⁹ aūt nō faciet vindictā ⁊c. i. si iudex iniquitatis ꝑpter precū instantiā fecit vindictā. De⁹ q̄ necessario ē iustissimus. Nō faciet vindictā electoꝝ suoꝝ: existentiū in ꝑssura ⁊ tribu latione. p Clamātiū die ac nocte. i. orantiū instāter ꝑ sua liberatiōe ⁊ declaratiōe diuine iusticie. q. d. multo plus exau diet taliū precū instantiā. ꝫ illud q̄d d̄r hic de oratiōe electoꝝ: videtur esse q̄si cōtra illud q̄d d̄r Matth. v. Orate ꝑ ꝑsequen tib⁹ ⁊ calūniantib⁹ vos. Ad q̄d dicenduz q̄ ad bonos ꝑtinēt

Ma. 24. c

A

Ecci. 18. c
1. Tes. 5. d

B

G a Uerūtñ. Dico me facturū vindictā iustoꝝ: ꝭ illi erūt valde pau/
ci: qꝛ cū in die iudicij in forma filij homīs apparuero: tāta erit rari/
tas iustoꝝ vt nō tā ob clamorē fideliū iniuste dānatoꝝ ꝙ̄ ob eorum
torporē iuste dānandoꝝ toti⁹ iā mūdi sit accelerāda ruina. Putas
in ꝟbo increpat dubitatiōis infidelitas nō opinat diuinitas. Scit
eni oīa ꝑ quē sūt oīa: ſꝫ dubitādo increpat
īfideliū corda. b Duo hoīes. Quia para
bola q̄ ad orandū īuitauit: ita ꝯclusit: vt di/
ceret veniēte iudice: difficile fidē in terra re/
periendā: ne q̇s sibi ꝺ ſuꝑuacua fidei cogni
tione: vel etiā ꝯfessione blādiret. In hac pa
rabola diligēti⁹ ostendit a deo nō fidei ꝟba
ꝭ oꝑa examinā da: iter q̄ maxīe regnat humi
litas: quā qꝛ nō habent ſuꝑbi de sua iusticia
ꝑ̄sumētes et infirmos despiciētes q̄si vacui
fide cū orant nō exaudiunt. c De⁹ grās.
Quattuor sūt species tumoris: cum vel q̇s
bonū qꝺ habet a se habere estimat aut si da
tū a deo crediti: ꝓ meritis datuꝫ putat: aut
cū iactat se habere qꝺ nō habet: aut cum de
spectis ceterꝭ appetit singulariter videri ha
bere q̄ habet. Hac pharise⁹ peste laborabat
q̇ ideo nō iustificat⁹ descendit: qꝛ merita bo
norū operū sibi singulariter tribuens publi
cano se ꝑ̄tulit. d Jeiuno bis. Ecce phari
seus ad exhibendā abstinentiā: ad impetrā/
dam misc̄diā: ad referēdas deo grās: oculū
habet: ad humilitatꝭ custodiā nō habet. Et
q̇d ꝓdest si tota ciuitas custodiat: ⁊ vnum
foramē ꝑ qꝺ hostes intrent relinquat.
e Et publican⁹. Sicut humilis non audet
appropinq̄re vt ad eū de⁹ appropinquet: nō
aspicit vt aspiciat. Premit ꝯscientiā: ꝭ spem
subleuat. Percutit pect⁹: penas de se exigit
vt de⁹ parcat. Cōfitet vt de⁹ ignoscat. Igno
scit deus qꝺ ille agnoscit. f De⁹ ꝓpiti⁹.
Publican⁹ humiliter orans ad illos ꝑtinet
de q̇bus dꝛ: De⁹ nō faciet vindictā electoruꝫ
ad se clamantiū. Phariseus merita iactās:
ad illos de q̇b⁹ subdit. Fili⁹ hoīs veniens:
putas īueniet fidē ī terra? g Quia. Po
sita pharisei ⁊ publicani cōtrouersia ponit
iudicꝭ sentētia vt caueat ſuꝑbia. Typice.
Pharise⁹ populū iudeoꝝ designat: q̄ ex iu/
stificationib⁹ legis extollit merita sua: ⁊ su/
perbiēdo recedit: humiliat⁹ publican⁹ gētilē
q̇ longe a deo posit⁹ peccata ꝯfitet: ⁊ lamen/
tādo appropinquat deo ⁊ exaltat. h Af/
ferebāt aūt. Post dictā ꝯtrouersiā: post da/
tam sentētiā: humili magistro offerūt infan
tes: vt ostendat ꝙ īnocēs ⁊ simplex etas ad
grām ꝑtineat. Increpāt apl̄i nō ꝙ nollēt in/
fantes manu et voce saluatoris bn̄dici: sed
qꝛ nōdū ꝑfecti in fide putabāt eū in similitu
dinē hoīm lassari importunitate offerentiū.
i Increpauit illos. Hoc fortasse ideo quia
pri⁹ populū iudeoꝝ ex quo ſm carnem erāt
saluari volebāt: sed et ꝓ chananea muliere
supplicauerunt. Sciebat ergo mysteriuꝫ ꝙ
vtriusqꝫ populi vocatio deberet: ſꝫ fortasse
adhuc nesciebant ordinem. k Sinite pu
eros. Nemo ꝓhibebat lāguidos venire ad
medicū. Isti in ramo nihil adhuc cōmiserūt
sed in radice perierunt. Qui ꝓ se agere non
possunt causā suam maiorib⁹ cōmiserūt. Tā
gat medicus ⁊ benedicat pusillis cū maiori
bus. l Taliū est eni. Nō ait istoꝝ: ꝭ q̇ habent ex studio innocen
tiam ⁊ simplicitatē quā isti habēt ꝑ naturā: qꝛ non etas regnat sed
mores. Nō eni ē virtus nō posse peccare ſꝫ nolle. Sicut puer non ꝑ
seuerat in ira lesus nō meminit: nō ꝯcupiscit mulierē: nō cogitat vl̄
loquit malū: sic vos nisi talem innocentiam ⁊ animi puritatem ha/
bueritis non intrabitis in regnum celoꝝ. m Regnū dei ⁊c̄. id ē
doctrinā euangelij sicut puer iubemur acciꝑe. Puer in discēdo nō
cōtradicit doctoribus. Nō rationes et verba cōponit ad resistēdū:
ſꝫ fideliter suscipit: obtēperat ⁊ quiescit. n Et interrogauit euꝫ.
Beda. Audierat hic princeps: similes puerorū dignos esse regno:
vultqꝫ certius instrui nō per parabolas sed aperte exponi: quib⁹ me
ritis vitam possit consequi. Beda. Non putādus est iste (vt q̇dā
ꝭaiunt

De pe. di. i c. qs aliqñ ꝗ. quecunqꝫ

E

Typice

D

bebit in illis. Dico aūt vobis: qꝛ a
a cito faciet vīdictā illorū. Uerūtñ b
filius hoīs veniens: putas inue c
ꝭ de ꝑfecta fide dicit.
niet fidem in terra? Dixit autem d
et ad quosdā qui in se confidebāt
ꝭ cū tamē parua bona facerent.
tāqꝫ iusti ⁊ aspernabant ceteros:
a ꝭ vterqꝫ fidelis: ſꝫ vn⁹ verboten⁹: ali⁹ et facto.
b parabolā istaꝫ dicēs: Duo homi e
nes ascēdebāt in tēplū vt orarēt:
vnus pharise⁹: ⁊ alter publican⁹. f g
Pharise⁹ stans: hec apud se ora/ h
a ꝭ si reꝑhendit qui superbe gratias agit quid er go ille qui impugnat gratiam.
c bat: † De⁹ grās ago tibi: qꝛ non sū i
ꝭ quid est ceteri homines nisi omnes ꝑ̄ter ipsum quasi diceret: solus iustus sum.
sicut ceteri hoīm: raptores: iniu/
ꝭ ecce ex vicino publicano: maior tumoris occa/ sio: q̇ ascendit orare: non deum rogat: ſꝫ se laudat insuꝑ ⁊ roganti insultat.
sti: adulteri: velut etiā ꝭ publica/ k
d nus. Jeiuno bis in sabbato: deci l
e mas do oīm q̄ possideo. Et publi m
can⁹ a lōge stās: nolebat nec ocu n
los ad celum leuare: ſꝫ ꝑcutiebat o
f pect⁹ suū dicens: Deus ꝓpitius p
esto mihi peccatori. Amē dico vo q
a ꝭ ad cōparationē illius.
bis: descendit hic iustificāt⁹ in do r s
ꝭ plus ꝙ̄ ille. ꝭ quare.
g muꝫ suam ab illo. † Quia omnis t
ꝭ aū ruinā exaltabit cor ⁊ aū glīaꝫ humiliabit.
qui se exaltat humiliabit: et q̇ se v x
h hūiliat exaltabit. † Afferebāt au y ꝫ †
tē ad illū ⁊ infantes vt eos tāge
ret. Quod cum viderēt discipuli
i increpabāt illos. Jesus autez cō
a ꝭ respuenda est vestre seruitutis officiosa sedu/ litas vbi diuinitatis est iniuria.
k uocās illos dixit: Sinitē pueros
venire ad me: ⁊ nolite vetare eos.
l Talium est eni regnū dei. Amen
dico vobis: quicūqꝫ non accepe/
m rit regnum dei sicut puer: non in
n trabit ī illud. Et interrogauit eū a

bona spūalia ⁊ etna: q̄ sunt simpliciter bona optare suis
ꝑsecutorib⁹: ⁊ ꝭ modo ꝓ eis orare: ſꝫ qꝛ pene tꝑales sūt
q̄dā medicine: qꝛ valēt ad emēdationē vite ⁊ declaratio/
nē diuine iusticie. ideo ad sanctos bñ ꝑtinet petere a deo
ꝭ modo vindictā de suis ꝑsecutorib⁹: non ex motu ire ꝭ
ex ȝelo iusticie. a Dico autē
vobis qꝛ ci. fa. vin. illorū. lꝫ enī
aliqñ tardare videat ſm huma
nū iudiciū: tñ ſm veritatē non
tardat: qꝛ oīa oꝑatur ſm dispo/
sitionē sue sapīe īfinite. b Ue
rūtamē fili⁹ hoīs veniens. s. ad
faciendū vindictā. c Putas
inueniet fidē ī terra. q. d. paꝝ in
ueniet respectiue: loquēdo de fi
de formata charitate. d Di/
xit āt. Hic ꝯñter ostēdit ꝙ ē hu/
militer orādū: ostēdēs ꝙ humi/
litas ē deo grata. ⁊ ꝑ̄mo ostēdit
ꝭ verbo. scđo facto. ibi: Aufere
bāt aūt. Primū facit ꝑ ꝑabolā
publicani ⁊ pharisei dicens:
e Duo hoīes ascēdebant in tē
plū. qꝛ ad lr̄am erat ī alto sitū. s.
in mōte moria. vt habet. ij. Pa
ral. iij. f Un⁹ pharise⁹. appa
rēs iust⁹. g Alter publican⁹:
id ē publicis negocijs intent⁹ q̄
de cōi cursu implicant ad pctm̄.
h Pharise⁹ stans. ecce iactan
tia: qꝛ stabat vt ab alijs videret
orare: et irreuerētia cum in oran
do deberet se ꝓsternere.
i Deus grās ago tibi: quia nō
sum sicut ceteri hominuꝫ: rapto
res ⁊c̄. Iste nō ꝓprie orauit sed
magis se iactauit de iusticia ali/
os cōdēnando ⁊ orantē iuxta se
publicanuꝫ despiciēdo. k Je
iuno bis in sabbato. i. in hebdo
mada que sic denomiat a die di
gniori. l Decimas do omniū
que possideo. pharisei enim deci
mas minimorū: vt rute ⁊ mente
⁊ cimini ad quas nō tenebant:
vt dicūt aliq̇ dabant vt ceteris
iustiores apparerēt: vt dictū est
supra. m Et publican⁹ a lon
ge stans. Ecce dei timor: q̄si nō
esset dignus appropinquare.
n Nolebat nec ocl̄os ad celū
leuare. ecce pudor quasi pro pec
catis ꝑ̄teritꝭ non audēs celū re/
spicere. o Sed ꝑcutiebat pe
ctus suū. ecce dolor de peccatis
cōmissis. p Deus ꝓpitius
esto mihi peccatori. ecce vera et
pura ꝯfessio. ⁊ ista faciūt ad pec
catorū remissionē. ideo sequit:
q Amē. i. fideliter. Dico vob.
r Descēdit hic. de domo dei q̄
erat ī mōte: vt supra dictum est:
s Justificat⁹ ab illo. i. pre illo
remanēte in fecib⁹ suis. cui⁹ cau
sa subdit cū dꝛ: t Quia oīs
q̇ se exaltat. ꝑ ſuꝑbiā. v Hu/
miliabit. ꝑ penā. x Et q̇ se humiliat. ꝑ verā peccato
rū ꝯfessionē. y Exaltabit. in glīa. ꝑ remuneratiōeꝫ.
Sicut eñ in stathera materiali vna ꝑte deꝑ̄ssa. altera ele/
uatur: ⁊ ecōuerso. sic in stathera diuīe iusticie decretū ē:
vt q̇ eleuant ꝑ superbiā ī ꝑ̄senti vita: deprimant per pe/
nam ꝯfusibilem ī futura: ⁊ ecōuerso: qui se humiliāt ī ꝑ̄/
senti ꝓpter deū: ī futuro ad gloriā eleuabunt. ꝫ Af
ferebāt aūt. Hic ꝯñter facto ostendit ꝙ humilitas ē deo
grata et accepta ꝑ hoc ꝙ pueros xp̄s amicabilit recepit.
⁊ patet sententia ex dictis Matth. xix. a Et interro/
gauit. Hec est pars incidētalis in qua ponunt duo inci/
dentia. Scđm ponit ibi: Ait aūt petrus. Circa primum
sciendū

† Ecci. 7. c

† Mat. 23

† Mat. 19 Mar. 10

aiunt) vel deū tēptasse: vel de sua vita mētit⁹ esse: ſʒ simpliciter vt dixit ꝯfessus est. Alioqn (vt marc⁹ ait) nō intus arcana cordis ei⁹ diligere eū diceret iesus. Diligit enī eos q̄ mādata legis custodiūt. Sed qđ ibi minus est his qui ꝑfecti esse volūt adiūgit: Oīa vende ⁊ da pauperibus.

a Magister bone. Quia bonū magistrū dixit ⁊ nō deū: vel dei filiū confessus est: dicit quēuis sanctū hominē comparatione dei bonum non esse. Christus autē nō rēnuit testimoniū bonitatis sed magistri absq̄ deo excludit bonitatem. b Dixit autē. Ambro. versuta interrogatio. ⁊ iđo arguta respōsio. Tentator enī bonum magistrū dicit: qui deum bonū dicere debuisset. Quid me dicis bonū: quē negas deū? Quid bonū dicis: cū nemo bonus nisi sol⁹ de⁹? Non ergo bonū se negat: sed deū signat. Quid me bonū dicis: cū bonum sentire nō possis qui tentas. Bon⁹ ergo sed rectis corde. Denique gloriāti ī lege qđ oīa custodisset: vt inanem eius iactantiā exponeret ostēdit ei adhuc deesse qđ est legis. Et ideo ad misericordie p̄ceptum tristis inducitur: ⁊ in eum quedam naturalis datur forma sentētie. Facilius est camelū ꝑ foramē acus trāsire ꝙ̄ diuitem intrare in regnū celoꝝ. Non debet se diuitē iactare ī diuitijs suis: cum his v̄bis diffiniat ꝯtra naturā esse diues misericors.

c Mādata nosti. Hec est puerilis innocētie castitas: que nobis imitāda ꝓponit̄ si regnum dei ingredi volum⁹. Et nota ꝙ iusticia leg̃ suo tēpore custodita nō solū bonū terre: sed ⁊ vitaꝫ confert eternam. d Diues erat. Nullus diues. i. ꝯfidens in diuitijs suis intrabit vt iesus ſm mattheū exponit. Nō ſʒ diuites manētes sed q̄ eē desierūt intrabunt. e Facili⁹ est. Mystice. Facilius est xp̄m pati ꝓ dilectorib⁹ seculi ꝙ̄ dilectores seculi ad xp̄m cōuerti. Camelus dicit̄ christ⁹: qꝛ sponte humiliat⁹ infirmitatis nr̄e onera sustulit. Acus ē punctio ꝑ quā angustias passiōis significat: q̄ passione velut acu nature nr̄e q̄si scissa vestimenta resarcire dignatus ē. i. reparare post lapsū. Aliter. Facilius est gētilē populū gybbo peccatoꝝ deformē ꝑ angustā vite viā ingredi ꝙ̄ iudeū de meritis gloriātē: ⁊ ad subeundum leue onus xp̄i se humiliare nolentē. Vel ita. Facilius est gētilē populū sup̄stitionis deformitate degenerātē: turpia onera ferētē ītrare ꝑ āgustā viā: q̄via xp̄s ē: q̄ ꝓprij corporis passione mortis penetrans viā: velut acu reintegrauit: scissa vestimenta nr̄e nature: quā ppl̄m iudeoꝝ qui diues est in lege: egen⁹ in fide. f Quis pōt. Intelligūt in numero diuitū deputādos oēs q̄ amant diuitias ⁊ si nō habent. Aliter enī cum sit turba maior pauperū non dicerēt: Quis potes saluus fieri? g Nemo. Qui carnalia ꝓ domino dimiserit spūalia accipiet. Marcus ait: Centies tantū nūc in tempore ħ cum persecutionibus fratres ⁊ sorores: et in futuro vitam eternaꝫ: id est in hac vita persecutionibus plena gaudium regni degustant: et omnium electorum sincera dilectione fruuntur. h Recipiat multo plura in hoc tempore. Qui pro domio omnes diuitias dimiserit: et carnis affectus cōtempserit: multo plura recipiet in presenti: ⁊ a fratribus ⁊ sororibus propositi sui glutino spirituali colligatis: multo gratiosiorem in hac vita recipiet charitatem. Copula enim qua filij et patres et coniuges: et cetera huiusmodi cōnectuntur fragilis et breuis ē. Sed soli illi perpetue coniunctionis retinent vnitatem: omnia que fratrū sunt: tanq̄ꝫ sua credētes: Quia multitudinis credentium erat cor vnum et anima vna: nullusq̄ꝫ e. e. i. e. et quaꝫ aliquis vxorem in lasciuia possidebat: eandē in odore sanctificationis possidet. i Assumpsit autem. Preuidens ex passione sua discipulos perturbandos: predicit et passionis penam: et resurrectionis gloriam: vt cuꝫ morientem cernerent: resurrecturum non dubitarent.

k Et consūmabuntur omnia que scripta sunt per prophetas. In hoc ostendit quicq̄d prophete predixerunt ad sue dispensationis mysterium intendisse. In quo percutit hereticos qui dicunt christum legi et prophetis cōtrarium predicasse: ⁊ alium veteris: alium noui esse deū testamēti. Cōfutat etiā paganoꝝ demētiā: q̄ ei⁹ crucē deridēt: cū ꝓxime sue passionis ⁊ tp̄s q̄si futuroꝝ p̄scius ostendit: ⁊ locū q̄si mortē nō timēs adijt. l Et ipi nihil. Discipuli sermonē dn̄ice passionis totiēs replicatū. ideo intelligere nō valēt: qꝛ quē marie videre desiderāt ei⁹ mortē audire nō possūt. Et quē nō solū hoiem innocentē: ſʒ etiā verū deū esse sciūt mori posse nō putāt. Et quotiēs aliq̄d de sua passiōe dicit: hoc allegoricū dictū putāt: sicut in alijs ꝑ ꝑabolas loquētem audire ꝯsueuerāt. Iudei q̄ ei⁹ mortē parabāt: q̄cq̄d de

sua passiōe

Mystice (margin) · Ambro. (margin) · Ma. 10. d (margin) · Act. 4. f (margin)

a ꝟ hic diues ⁊ superbus non voto discentis: sed tēptantis interrogat.

a quidaꝫ princeps dicens: † Magister bone: quid faciens vitā eternam possidebo? b Dixit autem ei iesus: Quid me dicis bonuꝫ? Ne-

a ꝟ sicut in mandatis cōtinet̄.

c mo bon⁹ nisi solus deus. Mandata nosti? Nō occides. † Nō mechaberis. Non furtuꝫ facies. Nō falsum testimonium dices. Honora patrē tuuꝫ ⁊ matrē. Qui ait: Hec omia custodiui a iuuētute mea. Quo audito iesus. Ait ei: Adhuc

ꝟ ad ꝑfectionē. ꝟ nō partem.

vnum tibi deest. † Omnia quecū q̄ꝫ habes vende ⁊ da pauperib⁹:

ꝟ sic dando.

et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me. His ille audit̃

a ꝟ hec est tristicia q̄ mortem operatur: he sunt spine ⁊ tribuli: que semen dei suffocauerunt.

ꝟ possidens cū amore.

d cōtristāt⁹ ē: qꝛ diues erat valde.

a ꝟ qui multiplicandis diuitijs incumbunt: alterius vite gaudia contemnunt.

Videns aūt iesus illum tristē factū: dixit: Q̄ꝫ difficile q̄ pecunias

a ꝟ cū amore possident ⁊ in eis confidunt: nec impossibile: ſʒ difficile dixit: qꝛ difficulter diuitie cōtemnuntur: de omnibus ergo tutius est: nec habere nec amare diuitias.

e habēt ī regnū dei intrabūt. † Faci

ꝟ ingentibus mēbris enormem.

lius ē enī camelū ꝑ foramē acus trāsire: ꝙ̄ diuitē ītrare in regnuꝫ

f dei. Et dixerūt q̄ audiebāt. Et q̄s potest saluꝰ fieri? Ait illis: Que

a ꝟ vt ꝑ se a suis cupiditatibus conuertātur.

impossibilia sunt apud homies:

ꝟ deus ab amore ad charitatem eternoꝝ conuertit non ꝙ cupidi ⁊ superbi intrent.

possibilia sūt apud deum. Ait autem petrus: Ecce nos dimisim⁹

ꝟ etiā voluntatem habendi. ꝟ qđ ꝑfecti⁹ est.

omia: ⁊ secuti sumus te. † Qui di

a ꝟ non tm̄ de vobis apostolis: sed et de q̄buscunq̄ꝫ fidelibus.

g xit eis: Amē dico vobis: † nemo ē

ꝟ oēs affect⁹ carnis mee charitati postposuerit.

qui reliquit domum aut parētes aut fratres aut vxoreꝫ aut filios

h propter regnū dei: et nō recipiat multo plura in hoc tēpore: ⁊ ī se-

i culo futuro vitaꝫ eternā. † Assumpsit autē iesus duodecim: ⁊ ait illis: Ecce ascēdim⁹ hierosolymaꝫ:

k ⁊ cōsūmabuntur oia que scripta sūt ꝑ ꝓphetas de filio hois. † Tradet̄ enī gētib⁹ ⁊ illudet̄ ⁊ flagellabit̄: et cōspuet̄: et postq̄ꝫ flagellauerint: occidēt eū: ⁊ die tertia re-

l surget. Et ipi nihil hoꝝ intellexerūt. † Et erat āt v̄bū istud abscōdi

sciēdū ꝙ qꝛ iesus īmediate dixerat de pueris: taliuꝫ ē regnū celoꝝ. et ī ħ parabolice loquebat̄ ꝑ pueritiā intelligēs humilitatē ⁊ īnocētiā. Iđo q̄dam legisperit⁹ q̄ vocat̄ hic p̄nceps eo ꝙ erat diues: vt ptꝫ ex sequentib⁹ petijt ab eo q̄d faciendo haberet regnū celorū. q. d. dicas mihi plane et apte absq̄ꝫ parabola: quid debeo facere ad cōsequēdū regnuꝫ celeste. ⁊ hoc mō xp̄s ei respōdit. ⁊ ptꝫ sn̄ia ex dictis Matth. xix. vsq̄ꝫ ibi: a Que impossibilia sunt apud hoies possibilia sunt apud deū. qꝛ ad regnū celoꝝ nō possunt hoies ptingere ꝓpria v̄tute: ſʒ ꝑ auxilium diuine gr̄e. b Ait aūt petr⁹. Hic ponit̄ scđm incidēs: qꝛ petr⁹ a xp̄o immediate audierat: q̄ꝫ difficile qui pecunias habēt regnū dei ītrabūt. ideo q̄siuit a xp̄o q̄ eēt sui ⁊ aliorū remuneratio: qꝛ oīa terrena reliq̄rant ꝓpt̄ xp̄m. et ptꝫ xp̄i responsio ex dict̃ Matth. xix. c Assūpsit iesus. Postq̄ꝫ saluator ostēdit orationis efficaciaꝫ. hic ꝯsiter inducit discipulos suos ad martyrij tolerātiā exēplo sui. ⁊ patꝫ sn̄ia ex dict̃ Mat. xx. exceptis q̄ sequūt̄. d Cōsūmabūt̄ oīa q̄ scripta sūt ⁊c. qꝛ ꝓphete scripserunt de passione christi futura: vt patet Esa. liij. ⁊ Dan̄. ix. ⁊ ī multis alijs locis. e Et ipi nihil horum ītellexerūt. tum quia adhuc erant rudes ⁊ imperfecti: tū quia christus frequenter eis parabolice loquebatur. et ideo nescierunt si tunc parabolice

loq̄ret̄

† Ma. 19. b Mar. 10. c · † Exo. 20. b Mat. 19. c Mar. 10. c · † 14. q. 1. in p̄n. · E · † Mat. 19. c Mar. 10. c · † Mat. 19. d Ma. 10. d · † 28. q. 1. c. 1. · † Mat. 20. c Mar. 10. c · † 8. 2. 6

q̄ sua passiōe loqueret̄ intelligebant. Hoc enī loq̄bat̄. Q̄ð ipi p̄fice/
re optabāt. a Cec⁹ q̄dā. Cec⁹ significat humanū gen⁹: qð a su/
perna claritate exclusū dānationis sue patit̄ tenebras: s̄ a dn̄o ap
propinquāte hiericho curat̄. Hiericho luna īterp̄tat̄: p̄ quā defe/
ctus mortalitatis ītelligit̄. Dū g̊ verbū dei infirmitatē nr̄e carnis
suscipit: hō ad cognoscēda diuina redit.
Cec⁹ sedet iuxta viā dū incipit credere in
ipm̄ q̄ dicit: Ego sū via. Mendicat dū ro
gat. Ūn̄ loquit̄: Et clamabat. b Et q̄
p̄ibāt. Qui iesū p̄eunt venientē: signifi
cant cecū carnaliū vitioꝝ q̄ dissipant co/
gitationē hoīs ⁊ p̄turbāt vocē orationis
ne iesus ad illuminādū venire possit cor
hoīs s̄ iā credēs sentiēs se grauari fantas
mate prioꝝ vitioꝝ: ⁊ vocē orōnis sue im/
pediri: ne p̄ se exorari possit ardenti⁹ cla
mat. c Stans aūt. Transiēs cecū au/
dit. Stans illuminat: q p̄ humanitatem
suā nr̄e cecitatis vocib⁹ cōpatit̄: s̄ p̄ potē
tiā diuinitatis lumē nobis gr̄e infundit.
d Adduci ad se ⁊c̄. Qui p̄tereuntē ali/
quaten⁹ sentiebat: dū ī oratiōe patit̄ fan/
tasmatū turbas vehementi⁹ insistēs orati
oni ducit̄ ad stantē ⁊ recipit lumē: q de⁹
in corde firmo figit̄ ⁊ sic lux amissa repa/
ratur. e Quid tibi vis ⁊c̄. Non ex ig
norātia q̄rit s₃ ideo vt roget̄ vt mētem ad
oratiōe₃ excitet. Qð ītelligēs cec⁹ subiū/
git: Dn̄e vt videā. Nō petit cec⁹ aurū vel
aliq̄d t̄pale: s₃ tm̄ lumē. Imitemur g̊ eu₃
quē mente ⁊ corp̄e audiuim⁹ sanatū. Pe
tam⁹ a dn̄o lucē eterne visionis. Et dicet
nobis: Respice: fides tua saluū te fecit.
f Et ɔfestim vidit ⁊c̄. Videt ⁊ sequit̄: q̄
bonū qð ītelligit op̄at̄: ⁊ iesū p̄sentē vl' p̄
tereuntē imitat̄: ⁊ h̄ talis nō solū p̄ impe
trato ī deū p̄ficit: s̄ etiā alios ad laudem
[illegible] accēdit. Ūn̄ sequit̄: Et oīs plebs vt vi
dit dedit laudē deo. g Et oīs plebs.
Laudat plebs deū: nō solū p̄ impetrato
munere lucis: s̄ ⁊ p̄ merito fidei impetrā
tis: q nō solū laudat q potenter ⁊ miseri
corditer illuminat: s₃ q clamorē fidei fir/
miter clamātis exaudit. Ca. XIX

Joh. 14. a — D — † Depe. di. i. voluissēt. + s xps q̄ɔ. — A

Et igressus. Ecce camel⁹ deposita
sarcina gibbi p̄ foramē ac⁹ trāsit:
dū ɔtēpto censu fraudium angu/
stam portā q̄ ducit ad vitā ascendit: et q
deuotione fidei ad videndū saluatorē q
natura min⁹ habebat: ascēsu arboris sup
plet: iuste qð rogare n̄ audebat: dn̄ice su/
sceptiōis bn̄dictiōe₃ accipit quā deside/
rabat. Mystice. Zache⁹ q̄ īterp̄tat̄ iusti
ficat⁹: significat credētes ex gētib⁹ q̄ per
occupationē t̄paliū dep̄ssi erāt ⁊ minimi: s₃ a dn̄o sāctificati. Qui
intrātē hiericho saluatorē videre volūt: dū fidei quā in mūdo at/
tulit p̄ticipare q̄rūt. S₃ turba. i. vitioꝝ ɔsuetudo q̄ cecū clamāte₃
increpabat: etiā hūc suscipientē tardat. s₃ sicut ampli⁹ clamādo ce/
cus turbā vicit: ita pusill⁹ terrena relinquēdo: arborē crucis ascē/
dēdo: turbā obstātē trāscēdit: clamās cū ap̄lo: Mihi āt absit glo/
riari nisi ī cruce ⁊c̄. i Et ip̄e erat. Quis d̄ se desperet: cū venit iste
ad deū cui cēsus ex fraude? Per hunc apparet q non oīs diues
auarus. k Pre turba ⁊c̄. Que turba nisi iperite ɔfusio mul/
titudinis q̄ verticē sapiē videre neq̄t. Zache⁹ g̊ nō ī turba s̄ plebē
trāsgressus messiā quē desiderat aspicit. l Sycomor⁹. Arborē:
moro folijs sikis: s₃ altitudine p̄stās: ⁊ īterp̄tat̄ fic⁹ fatua. i. crux q̄
credētes vt fic⁹ pascit: ab īfidelib⁹ irridet̄ vt fatua. Q̄ pusill⁹ ascē
dit dū q̄libet humilis ⁊ p̄prie infirmitatis ɔscius ī v̄tute cruc' glo
riat̄: ⁊ p̄ hāc laudabilē fatuitatē trāseūtē xp̄e dn̄m cernit: q si nō
dū ita solide vt ē iā: tn̄ rapti: ⁊ q̄si ī trāsitu luci sapiē celest' ītēdit.
m Quia inde erat. Isið. Illa p̄te vbi sycomorus vel vbi creditu
rus: vt ⁊ mysteriū saluaret ⁊ grā₃ seminaret. Sic enī venerat: vt p̄
iudeos trāsiret ad gētes. Vidit itaq₃ Zacheu₃ sursū. Iā enī subli/
mitate fidei īter fruct⁹ nouoꝝ opeꝝ: velut in fecūda altitudīe op̄is
eminebat. n Et cu₃ venisset. Per premissos p̄cones verbi sui:
in q̄bus erat iesus ⁊ loquebat̄ venit ad populū nationū: q̄ passio/
nis eius fide iam sublimis etiā diuinitatē eius agnoscere ardet: su
spiciens videt: q p̄ fidem a terrenis eleuatum eligit eligentē se et
amat

Mystice — Gal. 6. c

tū ab eis: ⁊ nō ītelligebāt q̄ dice/
bant. Factū est aūt cū appropin
a q̄ret hiericho: cec⁹ q̄dā sedebat se
cus viā mendicās. Et cū audiret
turbā p̄tereuntē īterrogabat q̄d
hoc eēt. Dixerūt āt ei: q iesus na
çarenus trāsiret. Et clamauit di
q̄ homo p̄ hoībus factū: miserere hoīs.
cēs† Jesu fili dauid: miserere mei.
b Et q̄ p̄ibāt increpabāt eū vt ta
ceret. † Ipe vo multo magl' clama
c bat: fili dauid miserere mei. Stās
d autē iesus iussit illū adduci ad se.
a q̄ interrogat vt credam⁹ nō nisi confitētē posse
sanari.
Et cū appropinq̄sset: iterrogauit
e illū dicēs: Quid tibi vis faciaz?
At ille dixit: † Dn̄e vt videā. Et ie
sus dixit illi: Respice: fides tua te
f saluū fecit. Et ɔfesti vidit: ⁊ seque
g bat illū magnificās deuz. Et oīs
plebs vt vidit dedit laudē deo.

b Et ingressus Ca. XIX
pambulabat hiericho.
Et ecce vir noīe çache⁹:
i ⁊ hic p̄nceps erat publicanoꝝ: ⁊
ip̄e diues. Et q̄rebat videre iesū
k q̄s eēt: ⁊ non poterat p̄ turba: q
q̄ non malicia sed fide.
statura pusillus erat. Et p̄currēs
l ascēdit in arborē sycomoꝝ vt vi
m deret eū: q inde erat transitur⁹.
n Et cum venisset ad locū: suspici/
ens iesus vidit illū: ⁊ dixit ad eū:

loqueret̄. a Factū ē. Postq̄₃ posita ē xp̄i instructio de
efficacia orōnis ⁊ de tolerātia passiōis: hic ɔn̄ter describi
tur dicte doctrine ɔfirmatio p̄ op⁹ miraculosū: s̄m q scri/
bit̄ Marci vlt'. Sermonē ɔfirmāte sequētibus signis: et
pt₃ sn̄ia ex dictis Mat. xx. ⁊ Marc̄. x. h̄ excepto. Factū ē
aūt cū appropinquaret iesus hie/
richo. i. xp̄e hiericho adhuc existe
ret: q s̄m v̄itatē nō accedebat ad
hiericho: s₃ inde recedebat: vt pt₃
Mat. xx. ⁊ Marc̄. x. Ca. XVIII
Moraliter. b† Dice
bat autē
⁊ p̄abolā. sc₃ de p̄seuerātia ī orati/
one. ⁊ d̄ ei⁹ exauditiōe exēplo p̄uer
si iudicis viduā importune petētē
exaudiētis. ex q̄ ɔcludit̄ q multo
forti⁹ de⁹ q̄ ē iust⁹ exaudiet p̄ces sā
ctoꝝ suoꝝ ad se clamātiū. Aduer/
tēdū tn̄ q sācti viuētes ī terra nō
petūt a deo de aduersarijs vindi/
ctā p̄ gehēne penā s̄ q desināt esse
mali. sicut d̄r Prou. xij. verte im/
pios ⁊ nō erūt sc₃ mali: vel q desi/
nant esse potētes iustos persequi.
d† Dixit āt ad q̄sdā q̄ in ⁊c̄. My
stice p̄ phariçeū iudaic⁹ p̄p'ls signi
ficat̄ q̄ ex b̄n̄ficio leg' ⁊ p̄phaꝝ su/
scepto de sua sāctitate p̄sumēs gē/
tiles aspernabat̄. p̄ publicanū v̄o
p̄p'ls gētilis: q̄ peccata sua p̄dican
tib⁹ ap̄lis humiliter ɔfitebat̄: pro
pter qð iustificatus est p̄ fidei xp̄i
receptionē ⁊ iudaic⁹ ē dānat⁹ per
suā obstinationē. Moralit̄ autē
p̄ phariseum significat̄ iust⁹ instin
ctu diaboli sup̄biens: ⁊ p̄ publica
nū pctōr respectu spiritussācti hu/
militer se emendans. ʒ† Affere/
bant aūt ad illū infantes ⁊c̄. Seq̄
tur: † Taliū enī ē regnū celoꝝ.
Beda. Signāter dixit taliū: ⁊ non
illoꝝ: vt ostēderet nō etatē regna/
re: sed mores: et his qui simile₃ ha
berent innocentiā et simplicitate₃
p̄miare p̄mitti. † Magister bo/
ne q̄d faciēdo vitā eternā posside/
bo. exponat̄ vt supra Matth. xix.
et Marc̄. x. c† Assumpsit aūt ie
sus. xij. discipulos ⁊c̄. Sequitur:
e† Et nihil hoꝝ intel. p̄ h̄ signifi/
cat̄ q hoīes carnales aspera no/
lūt audire. s̄ ad delectabilia sunt ī
tēti. a† Factū ē āt cū appro. ⁊c̄.
exponat̄ vt. s̄. Mat. xx. ⁊ Mar. x.

† Mat. 20. d

Et ingressus iesus. Postq̄₃ descri/ Ca. XIX
pta est cōuersio peccatoꝝ in generali. hic ɔsequē/
ter describit̄ in p̄ticulari. s. in cōuersione Zachei.
Et diuiditur in duas. q p̄mo describit̄ conuersio çachei.
secundo remotio dubij. ibi: Hoc illis audientibus. Circa
primū dicitur: Et ingressus iesus p̄ambulabat hiericho.
Scðm ea que dicta sunt in fine p̄cedentis ca. ista historia
çachei non sequit̄ īmediate post illumīatiōnē ceci que fa/
cta fuit in egressu iesu a hiericho: sed post egressū eius ab
hiericho ⁊ p̄gressu per alia loca regressus fuit ibidē sicut
⁊ in multis alijs locis: in euangelio dicit̄ pluries venisse
ad eundē locum: ⁊ in isto regressu accidit historia isti⁹ ça/
chei. cū dicit̄: c Et ecce vir noīe çache⁹. Exp̄mit̄ hic no
men ei⁹ q dign⁹ erat noīari p̄pter ɔuersionis facilitate₃:
et p̄pter cōuersi p̄fectionem. d Princeps erat pu. i.
prim⁹ inter illos qui vacabāt publicis actib⁹. s. exactioni
bus ⁊ vectigalibus leuādis ⁊ deferēdis q̄ cōmuniter ad
peccatū implicāt: ex quo in eius vocatiōe apparet maior
dei misc̄dia. e Et ip̄e diues. q auarus fuerat in acqui
rendo: sed post ɔuersionē non fuit auarus in retinendo:
quia paratus fuit reddere quadruplū defraudat' ab eo.
f Et querebat videre iesū. ex deuotione. g Et nō po/
terat p̄ turba. ex q̄ pt₃ deuotio populariū ad christū. Se/
quit̄: h Suspiciēs iesus. i. approbās deuotiōem illi⁹.
Quia hodie

☞ amat amantē se. a Descende. Qz descēdere de sycomoro: ⁊ sic ī domo parare mansionez iubetur. hoc est qđ apostolus ait: Et si cognouimus ſm carnem christū: sz iā nō nouim⁹. Si enī mortu⁹ ē ex infirmitate: sed iam viuit ex v̄tute dei. b Manere. Manebat aliqñ dñs in domo p̄ncipis phariseoꝝ. i. in iudeorū synagoga docebat: sed qz sabbato curantē: peccatores recipientē: ꝯ auaros disputātē: ⁊ cetera digna deo gerentē: lingua venenata capiebāt: perosus facinora eorū discessit dicens: Relinquet vob̄ d. v. d. hodie tamen in domo pusilli çachei oportet illuminare: id est noue lucis grā coruscante in humili credentiū nationuz corde q̇escere. c Murmurabāt. Manifestū est iudeos semꝑ gentium odisse: vel non intellexisse salutē. Unde ⁊ aduersus petrū dicit̄: Quare introisti ad gētes p̄pucium habentes. d Stans autē ⁊c. Alijs calūniātib⁹: hoīez peccatorē: ip̄e ⁊ çacheus stans. i. in ea quā cepat fidei veritate ꝑsistens: nō solum se ex peccatore ꝯuersum: ß etiam inter īnocentes ꝓbat ꝯuersatū: cū etiā ante ꝯuersationē innocēter vixit: ⁊ q̄ ante ꝯuersionez dimidiū: post cōuersionē pōt dare ⁊ totū. Sz si quē defraudaui. Primū est ſm legē reddere: deinde qđ remanet pauperib⁹ erogare. hunc fructum vite publican⁹ de sycomoro ꝑ sapientem stulticiā legit ꝙ rapta reddit: ꝓpinqua relinq̄t: visibilia ꝯtēnit: ei⁹ quē nōdū videt sequi vestigia concupiscit. e Fili⁹. Nō carne sz fide: qz sicut abraā iussu dei patriā ob spem future hereditatis deseruit: sic ⁊ iste q̄ thesaurū in celis acq̄rit spe. f Eo ꝙ ⁊c. Nō solū q̄ iusti perseuerāt sz etiā q̄ de iniusticia ꝯuertunt̄ ad filios ꝓmissionis ꝑtinent. g Uenit enī ⁊c. Etiā murmurātib⁹ sua mysteria nō dedignat̄ exponere: ꝙ ꝓpter pn̄iaz peccatoꝝ suscipiendā maxime ip̄e ī terrā venerit vbi ⁊ se appellat filiū hoīs: vt insinuet nobis dispēsationē sue pietatis. h Hec illis. Suscepta ⁊ cōmēdata pn̄ia publicani diuit̄ ꝑ ꝑabolam docet sibi magꝭ pn̄iaz pctōꝝ q̄z iusticiā placē supboꝝ. Latiusq̧ ī gētibus de ignorantia legis hūilib⁹ q̄z in iudeis de iusticia legis suꝑbientib⁹ se esse regnaturū. Et qz discipuli audita passione ⁊ resurrectiōe hierosolymis implēda: existimabāt regnū dei mox esse vēturū. Hanc coꝝ ignorātiā illuminat: docēs se p̄mo regni sui fidē toto orbe dispersurū: ⁊ in fine seculi iudicē oīm regē q̧ vēturū. i Nobilis abijt. Hic ē nobilis cui cecus clamabat: Miserere mei fili dauid. et cui turbe clamabāt: Osāna filio da. bñ. q̄ venit ī noīe dñi. r. i. q̄ ꝯstitut⁹ ē a p̄re rex: cui date sūt gentes in hereditatē. k Longinquā. Excecatos iudeos relinquēs trāsit ad illuminādas gētes q̄ lōge (qz a finib⁹ t̄re) clamāt ad dñm: vel qz lōge a peccatorib⁹ sal⁹. De⁹ q̄ vbiq̧ p̄sens: lōge ab his q̄ idola colūt: ß ⁊ ip̄i ꝓpe facti sūt ī sāguine. l Uocat' āt. Uocat. x. ſuos dū eligit discipulos lr̄a decalogi imbutos. dat. x. mnas dū p⁹ resurrectionez surgit ⁊ apit sensū: vt sp̄ūaliter ītelligant legis dicta. Mna. x. dragmas appendit et oīs scp̄ture sermo: qz vite celestis ꝑfectionē suggerit q̄si cētenarij numeri pondere fulget. m Negociamini. v̄ba legis mystica interp̄tatiōe discussa ꝓp̄lis: ☞ offerte:

2.Cor.5.d — Ibi.13.b — Ma.13.g — Act.11.a — Ma.10.g — Joh.12.b

a ſ non inuitatus inuitat: qz si nondum audierat vocem inuitatis: audierat affectum.

a çachee festinās descēde: qz hodie b ī domo tua oportet me manere. Et ꝯfestim descēdit: ⁊ excepit illū c gaudēs. Et cū viderēt oēs murmurabāt dicētes: ꝙ ad hoīez pec d catorē diuertisset. †Stans aūt çache⁹ dixit ad iesū: Ecce dimidiuz bonoꝝ meoꝝ dñe do pauꝑib⁹ † ⁊ si q̄d aliquem defraudaui reddo q̄druplū. Ait iesus ad euz: Quia e hodie sal⁹ domui huic facta ē: eo

a ſ nō veni vocare iustos sed peccatores.

f g ꝙ ⁊ ip̄e sit fili⁹ abrae. † Uenit enī

ſ salus q̄ olim iudeoꝝ dom⁹ implebat: hodie populo gētiū illuxit: eo ꝙ ⁊ ip̄e ppl's sit abrae fili⁹.

fili⁹ hoīs q̄rere et saluū facere qđ h ꝑierat. Hec ill' audiētib⁹ adijciēs dixit parabolam: eo ꝙ esset ꝓpe hierl'm: ⁊ qz existimarent ꝙ confestim regnū dei māifestaret̄. Dixit i ergo: † Homo q̄daz nobilis abijt k ī regionē lōginquā accipe sibi re

ſ qñ in fine seculi oīs isrl' saluus erit.

l gnū: ⁊ reuerti. Uocatis aūt decē seruis suis dedit eis decē mnas. m Et ait ad illos: Negociamini dū

ſ .i. iudei ex q̄b⁹ xp̄s ſm carnē non solū p̄sentem vsq̧ ad mortē crucis oderāt: sed ⁊ post resurrectionem eius miserunt ꝑsecutionem ap̄lis ⁊ p̄dicationem regni celestis spreuerunt.

venio. Ciues aūt ei⁹ oderant eū:

a Quia hodie ī do. ⁊c. in domo materiali ꝓpter refectionē xp̄i ⁊ suoꝝ discipuloꝝ. ⁊ ad ostendendū benignitatē peccatori reuertēti: ⁊ ī domo sp̄ūali ꝯscie ꝑ grē infusionē. b Et cū viderēt oēs. i. pharisei ⁊ alij malignātes. c Murmurabāt. ⁊ ħ irrationabiliter: qz null⁹ rationabilit̄ pōt murmurare si medic⁹ visitet egrotū ad ip̄m sanādū. d Stās aūt çacheus. ad obediēdū dñō ꝓmptus. vñ subditur: e Ecce dimidiuz bo. me. dñe do pauꝑibus. nō dicit dabo in futuro: qz erat parat⁹ statim dare: ex hoc etiā patet ꝙ non oīa bona sua erāt male acq̄sita: qz de illis non posset elemosynaz facere. f Et si q̄d aliquē defrau. red. quadruplū. Lex enī in aliquib⁹ p̄cepit restituere duplū: ⁊ in aliquib⁹ quadruplū: ⁊ in aliq̄b⁹ quintuplū: vt p̄z Exo. xxij. ⁊ ideo ꝑ hoc qđ ħ exp̄mit̄ restitutio media: intelligunt̄ alie due extreme. Sequit̄: g Eo ꝙ ⁊ ip̄e fili⁹ sit abrae. dicit hic glo. Bede: Fili⁹ aūt abrae çache⁹ d̄r: non qz de ei⁹ stirpe genit⁹: sed qz ei⁹ fidē imitatus: vt sic̄ ille terrā domūq̧ paternā deseruit: ita iste bona sua partienda pauꝑib⁹ reliq̄rat: ⁊ sic videt̄ dicere ꝙ nō fuit iude⁹ natiōe sz gentilis: qz omēs iudei natione de stirpe abrae descenderāt. Idē videt̄ dicere Ambro. dicens: Zacheus exiguus meritis sicut popul⁹ nationū ⁊c. Aliquib⁹ aūt alijs videt̄ ꝯtrarium: qz supra d̄r ꝙ murmurabant de xp̄o intrante domū çachei eo ꝙ ad hominē peccatorē diuertisset: apud iudeos enī lōge abominabilius fuit ingredi ad gentiles q̄z ad iudeos peccatores: ꝓpter qđ petrus etiam post ascensionē xp̄i ꝑ reuelationē fuit p̄monit⁹: vt absq̧ tali abominatione ingrederet̄ domum cornelij: vt habetur Act'. x. Et ideo si çache⁹ fuisset gētilis magis habuissent occasionē murmurādi eo ꝙ ad hominē gētilē diuertisset: ⁊ videt̄ ꝓbabile ꝙ hāc causā sue murmurationis expressissent ad colorandū murmurationē suā tā q̄z rationa[bi]lem. Itē ex ħ ꝙ çacheus dixit: Si q̄d aliqu[em def]raudaui reddo q̄druplū. Illa enī lex fuit [da]ta iudeis ⁊ nō gētilib⁹ ⁊ nec ad eā tenebant̄ gentiles ī aliquo: sz solū ad simplū nisi forte in aliq̄ casu ex circūstātia facti: ⁊ ideo illā legē ignorabant: ꝓpter qđ çacheus q̄ illā sciuit ⁊ ſm eam facere voluit videt̄ fuisse iude⁹ añ vocationez suā: nec valet si ꝯ hoc arguat̄ ꝙ hic d̄r p̄nceps publicanoꝝ: qz ⁊ matthe⁹ publican⁹ fuit: q̄ tñ iude⁹ fuit natiōe: vñ ⁊ euāgeliū suū scripsit hebraice: ſm ꝙ dicit beat⁹ Hiero. in ꝓlogo super Matth. h Hec illis audiētib⁹. Postq̄z descripta ē vocatio çachei. Hic ꝯñter ponit̄ remotio dubij qđ p̄mo remouet̄ verbo. scđo facto. ibi: Et his dictis p̄cedebat. Circa primū sciendū ꝙ iudei ⁊ etiā ap̄li de regno xp̄i carnaliter sentiebāt añ ei⁹ ascensionez: credentes eū in regno dauid tꝑaliter regnaturū. vñ Act'. j. petierūt a christo: Dñe si in tꝑe hoc restitues regnuz israel? vñ ⁊ filij çebedei credentes eū sic regnaturū petierūt ꝙ vnus ad dexterā suaz: ⁊ alius ad sinistrā sederet. ⁊ ideo qz appropinquabat xp̄s versus hierusalem credebant eū sublimandū cito in regē in regia ciuitate. ⁊ hoc ē qđ dicitur: i Eo ꝙ esset ꝓpe hierl'm ⁊ qz existimarent. falso tñ. k Qz confestim regnum dei manifestaret̄. ⁊ vocat̄ hic regnum dei regnuz ip̄ius dauid. vnde et. j. Paral'. xxix. Sedit salomō suꝑ solium dñi in regem ꝓ dauid patre suo ⁊c. et ideo ad hanc falsā estimationē remouēdā ꝓponit parabolam: ad ostendendū ꝙ in primo aduentu non venerat ad regnāduz tēporaliter: sed magis ad patiendū. ⁊ in secundo aduentu reuertet̄ ad iudicandū sicut rex excellentissimus tunc regnum suum omnib⁹ manifestaturus. ideo subditur: l Homo quidā nobilis. i. christus homo nat⁹ ſm carnē de semine dauid regis. m Abijt ī regionē lōginquā: id est ad celū empyreū per suā ascensionē. n Accipe sibi regnū. suꝑ ordines angeloꝝ. o Et reuerti. s. in fine mundi ad iudiciū. tunc enim manifestabit̄ omnib⁹ regnū suū. p Uocatis autē decem seruis suis: id ē fidelibus vniuersis: quoꝝ vniuersitas numero denario designat̄: quia est primus limes numeroꝝ: vnde ⁊ numeri sequētes sunt replicationes ip̄ius ⁊ partiū eius. viginti enim sunt bis decē: ⁊ triginta ter decem: ⁊ sic consequenter. q Dedit eis decem mnas. i. vniuersitatē bonoꝝ suoꝝ: diuersimode tamē: quia dedit vnicuiq̧ plus vel minus ſm ꝓp̄iā virtutem. r Negociamini dū venio. qz tempus meriti currit vsq̧ ad diem iudicij: in quo tēpore deus dat dona sua ad hoc ꝙ multiplicent̄ ꝑ fructus bonoꝝ operū. s Ciues aūt eius oderāt illum. Ciues isti sūt iudei q̄ ꝓ maiori parte in odium christi sunt firmati.

B — † 1.q.2.pastor. §. vex. — † 12.q.2.in antiqs. ⁊.c si seculi. — † Mat.15.c — † Mat.25.a Mar.13.d

offerte: τ ab eis ꝓfessionē fidei moꝝ́qꝫ ꝓbitatē recipite. a Et factū est τc̃. quotidie xp̃s accepto regno a patre redit: qꝛ peregrinantis in terra ecclesie semꝑ statū cõspicit: huic seruo pecuniā negociaturo cõmodat: in altero modū ꝯsūmati opis examinat: hūc prudēter laborantē ampliori grã donat illū luxuriosa sectātē: etiã qd̕ dederat priuat. In iudicio ꝟo multi q̃ ad docendū idonei videbãt: ob negligētiā suaz īter indoctos reputabunt. Quidaz simplicioris obseruatiõis deuotionē inter apl̕icos sūma p̃mia ꝑcipiēt. Qui enī recipit ꝓphaz ī noīe ꝓphe: mercedem ꝓphete accipiet. [Mat.10.d] b Uenit autē τc̃. Primꝰ seruꝰ ordo doctoꝝ in circūcisione missus: q̃ vnam mnam negociaturꝰ accepit: qꝛ vnū deū: vnā fidē: vnū baptisma missus est p̃dicare: ẜ decē acq̇rit dū ꝓl̃m sub lege ꝯstitutū: docēdo sibimet associat. c In modico τc̃. Modicū ē q̇cq̇d in p̃senti percipimꝰ donoꝝ ad cõparationē futuroꝝ: Ex ꝑte enī cognoscimꝰ: τ ex ꝑte ꝓphetamus. [1.Cor.13.c] d Decē ciui. Decē ciuitates sūt aīe: ꝑ legis verba ad grãz euāgelij ꝑueniētes: q̇bꝰ tunc glorificādus p̄ponit̃ q̇ eius pecuniā verbi digne deo commēdauerit. Un apl̕s: Que ē spes nostra: aut gaudiū aut corona gl̕ie? Nõne vos añ dñm iesum. [1.Tes.2.d] e Et alter ve. Bonus ordo vocaturꝰ gētes: τ iudeos missurus interfici q̃ noluerūt suꝑ se xp̃m regnare. hāc p̃mi sit cõparationē: ne diceret̃: nihil dederat populo iudeoꝝ vñ melior possit fieri: vt q̇d exigeret̃ ab eo q̃ nihil recepit. Ex vna mna q̇nqꝫ facit q̃ moralia habet ꝓpter quinqꝫ sensus. f Quinqꝫ mnas. Qui ad p̄pucium missus ē cui dñs mnam vnā eandemqꝫ fidē q̃ circūcisioni credita est p̄dicandum cõmisit: q̃ quinqꝫ mnas facit: qꝛ gentes q̇nqꝫ sensibus corporis mācipatas ad grãm fidei euāgelice cõuertit. g In sudario. In sudario pecuniam reponit: q̃ ad p̄dicandū idoneꝰ officiū p̄dicādi vl̕ suscipere rēnuit: vel susceptū nõ bene gerit: ẜ ꝑcepta dona sub ocio tēporis abscondit secū dicens: Sufficit mihi vt de me rationē reddā cur alijs p̄dicem: vel de alijs cogar reddere rationē: cū etiaz apud deū illi sūt inexcusabiles q̇bꝰ lex data nõ ē: neqꝫ audito euāgelio dormierūt: qꝛ ꝑ creaturā poterāt creatorē cognoscere. h Metis qd̕. Metit enī deus vbi non seminauit. i. etiā eos impietatis reos tenet: q̇bus legis verbū vel euangelij nõ ministrauit. Timēs ꝗ periculū iudicij: requiescā ab āministratione verbi. Mystice. Matth. Metis vbi nõ se. p̄cidis falce iudicij eos q̇bus legem nõ cõmisisti: τ ꝯgregas vbi non sparsisti. ꝯgregas in regno tuo bonos: etiā de gentibꝰ τ de eoꝝ cõparatione q̃ naturalē legē seruāt: dānas eos qui negligunt etiā scriptā. [Mystice] Mystice. Per duos seruos fideles vtriusqꝫ ꝓpl̕i doctores. Per seruū neqꝫ malos catholicos. Per decē τ q̇nqꝫ mnas: credētes ꝓpl̕i. Per inimicos: qui verbū dei vl̕ nunqꝫ audire vel male interp̄tādo corrūpere malūt. Per messionē ruris non seminati q̇s verbū dei nec audire cõtigit. His q̇nqꝫ ꝑsonis genus hoīm in die iudicij discutiendum signat̃. i Sciebas. Qd̕ putauerat ꝓ excusatione dixisse vertit̃ in culpā. Si me ita durū et crudelē noueras: quare ista cogitatio nõ incussit tibi timorē vt scires me mea diligētius quesiturū. k Pecuniā. i. euangelicā p̄dicationē: paratisqꝫ fideliū cordibꝰ nõ intimasti. Meā nõ tuā. Un apl̕s: Si q̇s loquit̃ quasi sermones dei. [1.Pe.4.c] l Cū vsuris. Qui ꝟbi pecuniam a doctore emit credēdo: necesse ē vt cū vsuris soluat operādo. vl̕ de accepto verbi fenore vsuras soluit: qui ex eo quod audit: etiam alia studet intelligere. m Auferte. Collatam gratiam amittit qui p̄dicando alijs cõmunicare neglexit. Augetur ꝟo illi qui in ea laborauit. Sicut regiū crisma quod suꝑbiendo saul amisit: dauid obediendo promeruit. Spiritꝰ enim domini qui a saul recessit: directꝰ est a die illa τ deinceps in dauid. [1.Re.18.c] [Rom.11.c] n Et abundauit. Mystice. Cum omnis israel saluus erit: tunc plenitudo sp̄ualis gratie quā modo torpenter exercemus: doctoribus illiꝰ tēporis abundāter ꝯferet̃. o Et his dict̕. Finita parabola vadit hierosolymā: vt ostenderet de eiusdem maxime ciuitatis euētu parabolā fuisse p̄missā: que non lõge post τ ipsum occisura: ob odiū regni eius hostili clade sit peritura.

τ miserūt legationē post illum dicētes: Nolumꝰ hunc regnare suꝑ [hoc erit qñ ille qui humilis apparuit in manifestissima claritate iudicaturus adueniet.] nos. Et factū ē vt rediret accepto regno: et iussit vocari seruos q̇bꝰ [.i. sciri faceret: tunc enī oīm opera τ cogitationes omnibus palam ostenderet̃.] dedit pecuniam: vt sciret q̄ntum [vt simul de iudicantibꝰ τ negociatis iudicet.] q̇sqꝫ negociatꝰ eēt. Uenit āt p̄mꝰ dicēs: Dñe: mna tua decē mnas acquisiuit. †Et ait illi: Euge serue [non tua querens.] bone: qꝛ ī modico fuisti fidel̕: eris potestatē hñs supra decē ciuitates. Et alter venit dicens: Dñe: mna tua fec̃ q̇nqꝫ mnas. Et huic [.i. ex eaꝝ animaꝝ quas imbuisti: fide τ cõuersatione magnꝰ sublimisqꝫ esto: vt non tm̃ de tuis sed etiā de auditoꝝ ꝓfectibus honoreris.] ait: Et tu esto super q̇nqꝫ ciuitates. [tertiꝰ seruꝰ sūt illi q̃ post collectis iudeos τ gētes negligēter vtūt̃ cõmisso p̄dicatiõis officio.] Et tertiꝰ venit dicēs: Dñe: ecce mna tua: quā habui repositā ī [qꝫ ardua est via que ducit ad vitā: τ qꝛ quāto gradus altior: tanto casus grauior.] sudario. Timui enim te qꝛ hõ austerꝰ es: tollis qd̕ non posuisti: et metis qd̕ nõ seminasti. Dixit ei: [quia piger ad exercendum officiuz: superbus ad accusandum domini iudicium.] De ore tuo te iudico serue neq̄. Sciebas qꝫ ego hõ austerꝰ sū: tollēs qd̕ nõ posui: τ metēs qd̕ non seminaui. Et q̄re nõ dedisti pecuniā meā ad mēsā: τ ego veniēs cū [merita discutiens.] vsuris vtiqꝫ exegissem illud? Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnā: τ date illi q̃ decē mnas habet. Et dixerūt ei: Dñe: habet decē mnas. †Dico aūt vob: qꝛ oī habēti [vtenti eo qd̕ habet.] dabit̃ τ abūdabit: ab eo aūt [qui non vtitur.] q̃ non habet τ qd̕ habet auferet̃ [.i. iudeos. τ oēs nolētes cõuerti ad xp̃m.] ab eo. Uerūtñ inimicos meos illos q̃ noluerūt me regnare suꝑ se adducite huc τ interficite añ me. Et his dictis p̄cedebat ascēdens

a Et miserunt. legationem post illum dicentes: nolumus hunc regnare τc̃. quia post ascensionem christi ad celos iudei conati sunt destruere fidē catholicam in qua incipit regnuz christi: quod complebitur τ manifestabitur in fine mundi. b Et factum ē vt rediret. scꝫ ad generale iudiciū. c Iussit vocari seruos: quibus dedit pecuniā: quia oportebit oēs comparere ante iudicem ad reddendū de omnibꝰ receptis ab eo rationem. d Uenit autez primus. quia tūc electi de suis meritis securi parati erunt astare iudici. e In modico fuisti fidel̕. quia bona etiam spiritualia que habētur in vita p̄senti. modica sūt respectu bonoruz celestium que expectantur in vita futura. [Mat.25.b] f Eris potestatez habēs supra decem ciuitates: id est gaudebis de felicitate omniū qui per tuā doctrinam vel exēplum vite tue conuersi sunt ad bonum. g Et tertius venit. qꝛ lꝫ mali reformidēt venire ad ꝯspectū iudicis: tñ oportebit eos ibidē rep̄sentari. h Ecce mna tua quā habui repositam in sudario. Sudariū autē ē pannꝰ ī q̇ īuoluunt̃ corpora mortuorum. τ ideo mna in sudario reposita signat donum dei a bonis opibꝰ ociosuz tāqꝫ mortuum. i Timui enim. iste timor nõ est nisi pusillanimitas bñ agēdi. k Quia hõ austerꝰ es. lꝫ enī modo tēpus sit misericordie: ī iudicio tñ erit tēpus rigoris iusticie. l Tollis quod nõ posuisti. τ metis quod nõ seminasti: qꝛ a prelatis ecclesie nõ solū requirunt̃ bona ī ꝑsona ꝓpria: sed in subditis eorum quos tenent̃ inducere ad bonū. τ sententia huiꝰ ptꝫ plenius ex dictis Matth. xxv. vsqꝫ ibi: m Uerūtñ inimicos meos. i. iudeos q̃ post ascensionē xp̃i conati sūt fidem catholicā destruere: vt supra dictū ē. [Mat.13. Ma.14.] n Adducite huc τ interficite: qꝛ quadragesimosecūdo āno pꝰ passionem xp̃i ciuitas hierusalē fuit destructa: τ populus iudeoruz occisus ꝑ Titū τ Uespasianū. In fine etiam mundi oēs reprobi generaliter q̃ sūt inimici xp̃i sñia mortis eterne sūt interficiendi. o Et his dictis. Hic ꝯñter ostendit facto qd̕ declarauerat verbo. In parabola autē īmediate precedenti duo declarauerat. vnum ꝑtinēs ad suam passionē: aliud ad ciuitates hierosolymitane destructionē. igitur primo facto ostendit primū. secundo secūdū. ibi: Et cum appropinquauit videns ciuitatem fleuit. Prima diuiditur in tres: quia primo describitur christi

Ad bethphage

a Ad bethphage. Bethphage vicul⁹ sacerdotũ in monte oliueti: ⁊ interpretaẗ domus bucce. Bethania villa vel ciuitas in latere eiusdẽ mõtis: ⁊ diciẗ domus obediẽtie. Has dñs hierosolymã venturus p̄sentia sua sublimauit: qꝛ multos ante passionẽ suã docendo pie ꝯfessionis donis ⁊ obediẽtie spũalis impleuit. Que bene in monte oliueti sũt posite. i. in ip̄o dño q̇ nos vnctiõe spũaliũ crismatũ: ⁊ ꝯscientie pietatisq̃ luce refouet: ⁊ qꝛ nõ vult abscõdi ciuitatẽ supra se positam: mittit discipulos in castellũ qđ ẽ ꝯtra eos: vt ꝑ eos toti⁹ cõtrapositi orbis munitiones penetret. b Introeũtes iue. Introeuntes in mundũ p̃dicatores inueniũt populũ nationum ꝑfidie vinculis irretitũ: liberꝝ ⁊ lasciuũ: cui nemo vnq̃ ho. se. id ẽ nullus rõnalis doctor frenũ correctiõis posuit: q̇ vel linguã a malo ꝓhiberet: vel in artã viã vite ire cogeret. Nemo indumẽta salutis q̇bus calefieret vtilia suadẽdo cõtulit. Nemo sedit: qꝛ null⁹ stulticiã eius deprimẽdo correxit. c Pullum asine. Tres euangeliste qui grece scripserũt pullum tm̃ cõmemorãt. Matthe⁹ q̇ hebraice scripsit: etiaʒ asinã solutã ⁊ adductam refert: vt hebree quoq̃ gẽtis si penituerit nõ desperãdã mõstrat esse salutẽ. d Alligatũ. Alligatus vinculis ꝑfidie in quo addict⁹ vel astrict⁹ dño errore famulabaẗ: sed dominatũ sibi vendicare nõ poterat quem dominũ fecerat: non natura sed culpa. ⁊ ideo cum dñs diciẗ vnus agnosciẗ. Nam ⁊ si multi dij ⁊ dñi: generaliter tamen vn⁹ deus ⁊ vnus dñs. Marcus ait: Ante ianuam ligatum quia extra christum quicũq̃ est foris ẽ in via: q̇ in christo ẽ foris nõ est. In biuio ergo ligatus stabat qui non vnam fidei viteq̃ viam tenebat: sed pluribus erroribus deseruiebat: de quib⁹ aperte subditur: Soluentibus autem. e Soluentib⁹ autem illis pullum. Non despicias hunc asellum: quia sicut in vestitu ouium sũt lupi rapaces: ita sub exuuijs corporis qđ nobis est cõmune cum beluis: mens deo plena vegetatur. f Dixerunt dñi eius. Multos habebat dños qui non vni supstitioni deditus: sed ꝓ libitu ĩmundoꝝ spirituũ raptabatur ad varios errores. g Quid soluitis. Qui soluendo pullo cõtradixerãt: audito nomine quiescũt: quia magistri errorũ qui doctoribus ad salutem gentiũ venientibus obsistunt: suas tenebras defendunt: donec miraculis attestantibus veri possessoris virtus emineat. Sed postq̃ dñice fidei potestas apparet: cedentibus aduersariorum querelis: cet⁹ qui deum corde portet adducitur. h Vestimenta sua. Vestimẽta apostolorum doctrina virtutuʒ vel discretio scripturarum: ⁊ gratia spiritualis: quibus illi corda hominũ prius nuda et frigida contegunt: vt mereanẗ habere sessorem christum. i Imposuerunt iesum. Dum populus gentiũ portat christum: discipuli in via vestimenta sternũt: quia corporis sui exuentes amictũ: simplicib⁹ sãguine suo viam parãt: vt in offenso gressu mentis: hierosolymã quo christus ducit tendant. i. ad veram pacis visionem. k Substernebãt vestimẽta. Iuxta alios euãgelistas nõ discipuli sed turba substernebant q̄ martyrũ exempla sequens carnem ꝑ abstinentiã edomat: vt dño iter ad mẽtẽ paret ⁊ sequẽtib⁹ bona p̄beat exẽpla. l Ad descẽsũ mõ. Descẽdẽte dño ꝺ monte oliueti. i. hũiliante se ad infirmitatẽ nr̃e carnis illo q̇ erat ĩ forma dei: cũ eo descẽdũt turbe. i. hũilianẗ sꝫ manu ei⁹ q̇ misc͞dia indigẽt vt ab eo exaltenẗ. m Gaudẽtes lau. de. Frequẽter ingressus ẽ ciuitatẽ hierl̃m: sꝫ nõ cũ his laudib⁹ nõ rex vocatus qđ semꝑ fugerat: nisi mõ cũ ascẽdit passur⁹. Qꝺ ideo factũ ẽ vt ampli⁹ eoꝝ aduersũ se excitaret iuidiã: qꝛ iã tp̄s passionis instabat. n Sup oib⁹. Marie de resurrectiõe laçari q̄ nuꝑ facta erat. Nã ⁊ ꝓpterea obuiã venit ei turba: qꝛ h̾ signũ factũ audierãt ab eo. Laudãt etiã de signis ⁊ doctrina q̄ fecit cũ ascẽdit ad diẽ scenophegie: qđ iohẽs narrat. o Bñdict⁹. Turba post modicũ crucifixura regẽ appellat: expectatum sꝫm carnem dauid filium venisse declarat: vt aduersum se testimoniũ extorqueatur inuitis. p Pax in celo. Sicut nascente dño hominuʒ ⁊ angeloꝝ agmina celestia decantabant: Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hoibus. Sic eidẽ mox triũphaturo homines cõcinnũt. Pax in celo et gloria in excelsis. q Magister increpa. Mira inuidentiũ dementia quem vera docentem nouerant cuʒ magistrũ appellari audiunt: discipulos eius quasi melius edocti: redarguendos estimant: quos ille instituerat deum apparet eẽ per miracula. r Lapides clamabũt. Crucifixo dño: apl̃is pre timore tacẽtibus: petre q̄ scisse sunt: apert̾ monumẽtis: deũ ⁊ mũdi dñm aperte clamabant. Mystice. Si cecitas ꝯtigerit in israel vt a laude dei ꝯticeat: popul⁹ gentium mollito corde lapideo creatorẽ suum credet ⁊ annũciabit. s Et vt appropinquauit ⁊c̃. Quod dñs sꝫm historiam semel fecit: hoc quotidie per electos suos in ecclesia agit: plangit reprobos qui nesciũt cur plangũẗ sed exultant in rebus pessimis: qui si dãnationeʒ suam p̄uiderent: seip̄os cum electoꝝ lachrymis plangerent: qui in peruersitate sua diem suum hic habẽt in qua ⁊ pacem habent ex abundantia tẽporalium: ⁊ supplicia nũc absconduntur ab oculis eoruʒ qui refugiunt futura p̄uidere: q̄ tẽporalẽ leticiã ꝯturbent

hierosolymã. † Et fctm̃ ẽ cũ appropiquasset ad bethphage ⁊ bethaniã ad montẽ q̇ vocaẗ oliuẽti: misit duos discipulos suos dicens: Ite in castellũ qđ ꝯ vos ẽ. In qđ itroeũtes iuenietis pullum asine alligãtũ: cui nemo vnq̃ hoim sedit. Soluite illũ et adducite. Et si q̇s vos interrogauerit: q̃re soluitis? sic dicet̾ ei: Quia dñs opaʒ ei⁹ desiderat. Abierũt aũt q̇ missi erãt: ⁊ iuenerũt sicut dixit illis stãtẽ pullũ. Soluentib⁹ autẽ illis pullũ: dixerũt dñi eius ad illos: Quid soluitis pullũ? At illi dixerũt: Quia dñs euʒ necessariũ habet. Et duxerũt illũ ad iesũ: et iactãtes vestimenta sua supra pullũ imposuerunt iesũ. † Eunte aũt illo substernabãt vestimenta sua in via. Et cuʒ appropinquaret iã ad descensuʒ mõtis oliueti: cepe runt omnes turbe descendentiũ gaudẽtes laudare deũ voce magna sup omnibus quos viderãt virtutibus dicẽtes: Benedictus qui venit rex in nomine domini: pax in celo: et gloria in excelsis. Et q̇dam phariseoꝝ de turba dixerũt ad illuʒ: Magister increpa discipulos tuos. Quib⁹ ipse ait: Dico vobis: qꝛ si hi tacuerit lapides clamabũt. Et vt appropiqua

a ſ venit ad mõtẽ oliueti: vt nouellas oliuas ĩ sublimi virtute plãtaret. a ſ ꝓpter sciẽtiã veritatis ⁊ mũdiciã opis vel gemine dilectiõis sacramentũ toto orbe p̄dicãdũ: vel ꝓpter duos ordines p̄dicatorũ: vnũ in circũcisione: alterũ in gentibus. a ſ alieni alligãt vt possideãt: xp̄s soluit vt teneat. ſ q̄cũq̃ solueritis in terra erũt soluta et in celo. a ſ ab oĩ pctõ singulariter imunis ⁊ immunes faciens. a ſ ego veni in noĩe patris mei. a ſ turbas laudantes: vel apl̃os ad laudandum instituentes.

christi humiliatio: secundo populi deuotio. ibi: Eunte aũt illo. Tertio phariseorũ malignatio. ibi: Et q̇dã phariseorũ. Circa primuʒ diciẗ sic: Et his dictis p̄cedebat ascẽdens hierosolymam vbi erat passur⁹: sꝫm q̃ predixerat facto: ostẽdens q̃ erat paratissim⁹ se humiliare et obedire vsq̃ ad mortẽ ꝯtẽptibilissimã ⁊ acerbissimã. ⁊ idõ humiliter voluit illuc venire sedẽs super pullũ asine: sicut fuerat p̄dictũ Zach. ix. Cetera patẽt ex dictis Mat. xxj. a Eunte aũt illo. Hic ponitur ꝓpl'i deuotio. et ptʒ sententia ex dictis Matth. xxj. excepto qđ subdiẗ: b Super oibus q̄s viderant virtutibus. ex suscitatione enim laçari quaʒ plures viderant fuerunt moti ad istã deuotionez: vt habeẗ Joh. xij. et etiã ex alijs xp̄i miracul. c Et q̇dã phari. Hic ꝯñter describiẗ phariseoꝝ malignatio. ex inuidia enĩ quam ꝯ xp̄m ꝯceperãt: deuotionez ꝓpl'i ad xp̄m videre nõ poterãt. idõ dixerũt: d Magister incre. ⁊c̃. q. d. talẽ falsum applausũ nõ debes sustinere. e Quibus ip̄e ait. rõnabiliter se excusãdo ⁊ ꝓphetãdo ꝺ futuro. f Dico vobis qꝛ sibi tacu. ⁊c̃. ⁊ h̾ fuit impletũ ĩ sua passiõe qñ discipulis p̄ timore iudeorũ tacentib⁹ laudẽ xp̄i: lapides scissi sũt: vt hr̃ Mat. xxvij. q̄si ꝓhibẽtes testimoniũ sãctitat̾ ip̄ius xp̄i moriẽt̾: ꝓpt̃ qđ cẽturio ⁊ alij gentiles q̇ erãt cũ eo visis tot signis sanctitatẽ xp̄i ꝯfessi sunt dicẽtes: Vere fili⁹ dei erat iste: vt habeẗ ibidem. g Et vt appropinquauit. Hic ꝯsequenter ostendit facto futurã ciuitatis hierosolymitane destructionẽ: in h̾ q̃ fleuit ex cõpassiõe ꝓpter mala sup ciuitatẽ ⁊ populũ futura: ⁊ qꝛ semꝑ in deo cũ misc͞dia currit iusticia. ideo in christo primo ostenditur dulcor compassionis. secũdo rigor vltionis. tertio ĩ p̄ncipib⁹ iudeoꝝ malũ obstinatiõis

Mat. 21. a / Mar. 11. a / Joh. 12. b / Joh. 7. a / Luc. 2. b / Mat. 21. a / Mar. 11. a

perturbēt. Sʒ veniēt dies qñ aīas exeuntes a corporib⁹ demones inimici circūdabūt val lo: trahētes eas ad societatē sue dānatiōis: ꝛ vndiqꝫ circūdabūt ꝛ coangustabūt qñ nō solū opis ꝫ etiā locutiōis ꝛ cogitatiōis iniq̄tates añ oculos eorū replicabunt ꝛ ad terrā ꝓsternent cū caro in puluerē redigent̄. Filij etiā cadēt cū i illa die perībūt oēs cogitationes eoꝝ: q̄ cogitationes etiaꝫ p lapides signāt̄: cū sbdit̄: Et non relin. .l.s.la. Peruersus enim cuꝫ puerse cogitationes abijcit q̄si lapidē sup struit: ꝫ cū aīa ad vltionē rapit̄: talis cogitationū ꝯstructio dissipat̄. ꝛ ħ iō: qꝛ nō cognoueris t.v.t. Peruersā enī aīam de⁹ visitat: aliqñ precepto: aliqñ flagello: aliqñ miraculo. Sʒ qꝛ supbiēs ꝯtēnit nec ð malis suis erubescit: in extremo inimicis tradet̄ cuꝫ q̄b⁹ in eterno iudicio dānatiōis sacietate colligat̄.

†16.q.7.c. et hoc diximus. ✠.cū audisset.

a Ad pacē ꝛc̄. Duꝫ carnē das voluptatibus mala vētura nō ꝓspiciens: habes bona p̄sentia q̄ ad pacē possūt eē tpalē: ꝛ cur ħ: subdit. s. qꝛ nō p̄uidet mala q̄ ei euentura sunt. Si enī p̄uideret in p̄sentib⁹ ꝓsperis leta non fuisset.

b Et nō relin. Cum hierl'm mō sit constructa extra portam vbi dñs crucifixus erat: apparet illā hierl'm ex toto fuisse destructuꝫ: cui vnde euerso cōtigerit subdit̄: Eo ꝙ non cogno. tē. vi. tue. i. aduentū filij dei in carne.

c Et īgressus. Post enumerata mala: īgressus tēplū eiecit vēdētes ꝛ emētes: p ħ inuēs ꝙ ruina pp̄li maxīe ex sacerdotuꝫ culpa fuit: dū enī vēdētes ꝛ emētes pcutit: ostendit vñ radix pditiōis ꝓcessit. Mora. Sicut ī ciuitate ē tēplū: sic in plebe fideli vita religiosorū. Sed multi dū ꝓ religionis habitu sacrorū ordinū locum pcipiūt: religionis officiuꝫ ī mercimoniū terrene negociatiōis ꝯuertūt. In tēplo vēdit q̄ ħ qð q̄busdā iure competit ad p̄miū largit̄. Justiciā vēdit: q̄ hāc pro p̄mij acceptiōe seruat. Emit ī tēplo: qꝛ dum ħ qð proximo iure debet negat: dato patronis p̄mio emit pctm̄. Quib⁹ ðr: Fecistis do. m. s. l. Quia dū puersi locū tenēt religionis ibi p maliciā occidūt vbi p oratiōnē viuificare debuerūt. Sʒ qꝛ ꝯtra puersa p sacras pagines nos indesinēter instruit. Recte subdit̄: Et e. do. ī tē. Dom⁹ dei ē ꝯsciētia fideliū: quā facit spelūcā latronū q̄ relicta simplicitate sāctitatis illð meditat̄ agere vñ ꝓximū innocenteꝫ possit ledere. Sʒ ecōtra dñs mētes fidelium ad cauēda mala erudit.

Moralit̄

Esa.56.c

d Querebāt il. Ideo nō poterāt illum pdere: qꝛ timebāt tumultum populi. vel ideo volebant pdere: qꝛ neglecto suo magisterio totū populum videbant ad eius doctrinam confluere.

---

uit: vidēs ciuitatē fleuit sup illaꝫ
a ꝫ ruinā que iminet. ꝫ subaudis fleuisses q̄ modo exultas.
dicēs: †Quia si cognouisses ꝛ tu: Et q̄dē i hac die tua q̄ ad pacē tibi: nūnc aūt abscōdita sūt ab oculis tuis.
a ꝫ nō pruderer supuēture miserie: nūc tpe leticie.
ꝫ ecce pena quā iminērē ignorant.
Quia veniēt dies i te: et circūdabūt te inimici tui vallo: ꝛ circūdabūt te: ꝛ coangustabūt te vndiqꝫ: ꝛ ad terrā ꝓsternēt te: ꝛ filios tuos q̄ i te sūt †Et nō relinquēt i te lapidē sup lapidem: eo ꝙ non cognouerl' tp̄s visitatiōis tue. Et ingressus i tēplū cepit eijcere vendētes ꝛ emētes: dicēs ill': †Scriptū est: qꝛ dom⁹ mea dom⁹ orationis ē: vos aūt fecistis illā spelūcā latronū.
ꝫ romani principes.
ꝫ q̄ ad ħ i tēplo resideris: vel vt nō dātes munera corpaliter psequamini: vel dātes spūaliter necetl'.
a ꝫ qꝛ dñs nec indignis verba p̄dicatiōis subtrahit: post vigorē discipline iniectis pseuerat in gratia docendi.
Et erāt docēs q̄tidie in tēplo. Principes aūt sacerdotuꝫ et scribe et principes plebis q̄rēbat illū perdere: et nō inueniebāt q̄d facerent illi. Omnis enī populus suspensus erat audiens illum.
a ꝫ qꝛ quotidie docebat i templo ꝛ eijciebat latrones recipiebat laudē turbarum.

---

stinationis. scða ibi: Et ingressus. tertia ibi: Principes aūt. Circa pmū dicit̄:
a Vidēs ciuitatē. s. hierl'm in qua diu viguerat cultus diuinus. b Fleuit sup illā. tū ꝓpter mala culpe q̄ ibi multiplicata fuerāt. tum ꝓpter mala pene que futura iminebāt dicēs: c Quia si cognouisses. supple mala dicta. d Et tu. supple fleres. e Et quidē in hac die tua. i. modico tempore in quo facies voluntatē tuā. f Que ad pacē tibi. i. modico tpe duraturā. ꝛ ideo nūc gaudes qꝛ mala iminētia nō vides. ideo subdit̄: Nunc aūt abscondita sunt ꝛc̄. g Et circūdabunt te inimici tui. s. romani. h Vallo. i. cū exercitu valde forti. i Et coangustabūt te vndiqꝫ. in tātū ꝙ p̄ angustia famis inuēte sūt mulieres filios ꝓprios comedisse: ꝫm ꝙ refert Josephus libro de iudaico bello. Et causa tāte destructionis. subditur: k Eo ꝙ nō cognouerl' tp̄s visita. tue. p̄dicationē x̄pi recipiendo: sʒ magis vsqꝫ ad mortē ip̄m psequendo. l Et ingressus. Hic ꝯsequenter in x̄po ostendit̄ rigor vltionis in ħ ꝙ vendentes ꝛ ementes in tēplo inde eiecit: p hoc designās ꝙ essent eijciēdi in gehennā. et ptꝫ sentētia ex dictis Matth. xxi. m Principes āt. Hic ꝯsequenter describit̄ obstinatio principū iudeoꝝ. ꝛ primo q̄ꝫtum ad interiorē machinationē. scðo q̄ꝫtū ad exteriorem insidiationē. ca. sequēti. Circa primū dicitur: Principes aūt sacerdotū q̄ preerant in spiritualibus. n Et scribe. q̄ intendebāt doctrine legis ꝛ ꝓphetaꝝ. o Et principes plebis. q̄ p̄sidebant in tēporalibus disponēdis. p Querebāt illū pdere. excogitātes diuersas vias et modos quō possent illum occidere: moti ex rancore ꝛ inuidia ꝯtra ip̄m. ideo subdit̄: q Et non inueniebāt. cū eēt sanctissimus: nec etiā audebāt timore populi. ideo subdit̄: r Oīs enī popul⁹ suspēsus erat audiēs illū. i. valde attentus ad audiendā sanctam eius doctrinam.

† Mat.21.b

† Esa.56.c Hiere.7.b Mat.21.b

Ca. XIX

Moraliter. b† Et ingressus iesus pambulabat hiericho: et ecce vir nomine çacheus ꝛc̄. Per diuiteꝫ istum querentē videre iesum: sed impediebat̄ p turbam ꝛ stature sue paruitatem significat̄ quilibet diues qui ð salute sua sollicitatur: sed per turbationē fantasmatū circa negocia tēporalia: ꝛ imperfectionem ꝓpriam impedit̄: ꝓpter qð ascēdere debet in arborem. i. ad x̄pm per orationē que ꝫm Damascenū est ascensus mentis in deum. ꝛ sic iesū videre meretur. ꝛ partem bonorū suorū pauperib⁹ dare. ꝛ si quem defraudauit fideliter restituere. Per phariseos autē murmurantes significātur maledici bonorum opera depravantes. l† Homo quidam nobilis. Hic est christus ꝫm deitatē dei patris. ꝛ ꝫm humanitatem dauid regis filius. m† Abijt i regionem lōginquā. ascendēs in celuꝫ empyreū. n† Accipere sibi regnum. super ordines angelorum. o† Et reuerti. ad generale iudicium ꝛ etiaꝫ ad particulare quod ē in cuiuslibet hominis morte. p† Vocatis seruis suis. id est christianis. q† Dedit illis decem mnas. per quas ītelligit̄ vniuersitas donorū dei ꝓpter pfectionē denarij. s† Ciues autē oderant eum: id est mali christiani qui dicūtur ciues absolute: eo ꝙ sunt in numero maiori. Matth. xx. Multi sunt vocati pauci ꝟo electi. a† Et miserūt legationem post illum dicētes: nolumus hunc regnare super nos ꝛc̄. hec autem legatio est malorū operuꝫ multiplicatio p quā dicūt facto mali christiani nolle se christo subijci. b† Et factum est vt rediret. pticulariter in cuiuslibet hominis morte. vel generaliter mūdi fine: ꝛ opantes bñ de donis suis remunerat: ꝫ torpētes a bonis opibus dānat vario tñ modo ꝫm quātitatem meriti vl' delicti. m† Verūtñ inimicos meos ꝛc̄. Seq̄t̄: n† Adducite huc ꝛ interficite. p̄mo morte tpali ꝛ postea eternali. o† Et his dictis p̄cedebat ascēdens hieroso. ꝛc̄. exponat̄ vt supra Mat. xxi. ꝛ Mar. xi. † Et cū appropinquauit vidēs ciuitatē fleuit ꝛc̄. Scðm sensū allegoricū ciuitas hec ē eccl'ia q̄ tpe antichristi sic angustiabit̄ ꝛ ꝓsternet̄ ꝙ pauci audebūt se christianos ꝯfiteri. k† Eo ꝙ nō cognoueris tp̄s visitationis tue. x̄ps enī eccl'iam visitat quādocūqꝫ x̄pianos ad bonū excitat: sed eccl'ia ꝓ maiori pte nō cognoscit ħ cū effectu: ꝓpter qð antichristi psecutio sup eā veniet ad purgatiōeꝫ electoꝝ: ꝛ dānationeꝫ reproboꝝ. Scðm ꝟo sensū moralem ista ciuitas ē aīa peccatoris q̄ vallat̄ ī morte. ꝛ angustiat̄ a spiritib⁹ malignis. ꝛ ei⁹ filij ꝓsternūt̄. i. cogitationes ei⁹ q̄b⁹ ꝓmittebat sibi longam vitam honores diuitias ꝛ huiusmodi frustrant̄. eo ꝙ nō cognouit tp̄s visitationis sue: cū dñs eam inuitaret ad emendationē vite. l† Et ingressus in templū cepit eijcere vendentes ꝛc̄. exponat̄ sicut supra Matth. xxi. ꝛ Mar. xi.

In ca. xix. vbi dicitur in postilla. Et sic videtur dicere ꝙ non fuit iudeus natione sed gentilis.

Additio. Quod aūt çacheus sit natione hebre⁹ satis ostēdit̄ p rationes postillatoris: nec Beda ꝯtrariū videt̄ dicere si bñ itelligant̄ ꝟba euāgelij. q̄bus sententiaꝫ suam adaptat. Nam christus dixit ꝙ salus facta esset huic domui: scʒ çacheo habitatori eo ꝙ esset fili⁹ abrae. Constat autem ꝙ

E factū

Ca. XX

a Et factū ē ⁊c. In q̄ pote. De dei ptāte dubitant: ⁊ subintelligi volūt diaboli esse qđ facit. Unn̄ addūt: Aut quis ē. q. d. t. ⁊c. in q̄ plane negāt dei filiū: que nō suis virib⁹ ꝫ alienis signa facere credūt. b Interrogabo. Poterat apta respōsiōe tentatoꝝ calūniā ꝯfutare: ꝫ prudēter īterrogat: vt vł suo silētio vel sua sniā ꝯdēnēt. c Baptismū iohis. Quē ꝯfitemini de celo habuisse ꝓphetiā mihi phibuit testimoniū ⁊ ab illo audisti: ī q̄ ptāte ego faciā. Qđ illi ītelligētes: dubitāt q̇d debeāt respōdere. d Neqꝫ ego dico vo. Propter duas causas v̄itas q̄rentib⁹ ē abscondēda. (Joh.16.c) Uel q̄ min⁹ capaces sūt ad audiēdū. vñ dr̄: Multa habeo vob̄ dicere: ꝫ nō p. p. mō. Uel q̄ ex odio ⁊ cōtēptu q̄rūt. (Mat.7.a) vñ dr̄: Nolite sāctū da. ca. e Cepit aūt. Pricipib⁹ sacerdotū ⁊ scribis de sua īterrogatiōe ꝯfutatł: dñs qđ cepat exequit: ⁊ illis audiētib⁹ plebē ꝙ sua v̄ba libēti⁹ audiat alloquitur: inferēs parabolā q̄ ⁊ illos īpietatł arguat: ⁊ regnum dei (Moralit) ad gētes trāsferēdū ostēdat. f Uineam. Mora. Uinea dñi sabbaoth dom⁹ isrł. Coloni: opariȷ: q̇ ad excolēdū p̄ma hora tertia: sexta ⁊ nona sūt ꝯducti. Peregre fuit: q̄ vbiqꝫ p̄sens ē cū imitatorib⁹ liberū operādi arbitriū ꝫ dereliq̇t. g Et ipse pe. Qui vbiqꝫ ē: diligētib⁹ se p̄sentioꝛ ē: neglīgētib⁹ abest: ⁊ lōgo tpe abfuit: ne ꝓpera videreł exactio. Nā q̄ indulgētioꝛ liberalitas eo inexcusabilioꝛ ꝑuicacia. h Et in tpe. Primus seru⁹ q̄ mittił moyses legislatoꝛ: q̄ ꝑ. xl. an. fructū legis quā dederat a cultorib⁹ inq̇rebat: ꝫ cesū dimittūt inanem: q̄ irritauerūt moysen ī castris: ⁊ aaron sāctū dñi ⁊ vexatus est (Deu.32.e) moyses ꝓpł eos q. ⁊c. De q̇bus ipe ait: Uua eoꝝ vua fellis: ⁊ bo. a. vinū eoꝝ fel draconū. i Et addidit alterum. Alter seruus dauid ꝓpha: q̄ post moysen colonos vinee psalmodie modulamine ⁊ cithare dulcedine: ad exercitiū boni opis īuitauit: ꝫ ⁊ hūc ꝯtumelia affectū dimittūt inanē dicētes: Que (1.Re.12.d) nob̄ ꝑs ī dauid aut q̄ here. in filio isai? q̄ tn̄ ꝓ hac vinea ne pe(Ps.79.)nit⁹ extirpeł exorat: Dñe de⁹ v̄tutū ꝯūte ⁊ respice d̄ celo ⁊ vide ⁊ visita vineā istā. k Et addidit. Terti⁹ seru⁹ chor⁹ prophetaꝝ q̄ populū corripiebāt: ⁊ mala q̄ vinee iminerēt p̄dicabāt: ꝫ ⁊ illos ꝑsecuti sūt ⁊ occiderūt. Cui⁹ vinee sterilitatem (Hiere.2.d) Hiere. deploꝛat dicēs: Ego te plātaui vineā meā electā. Quō (Ibidem) ꝯuersa es in prauū vinea aliena. l Quē cū vi. Apte ꝓbat iudeos nō ꝑ ignorātiā crucifixisse filiū dei: ꝫ ꝑ inuidiam. Intellexerunt enim hunc esse cui dictum est: (Ps.2) Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: possessionem tuaꝫ termios (Joh.12.c) terre. Et ideo consulentes sibi dicunt: Ecce mundus totus post eum abiȷt: ⁊ si di. eū sic o. c. i. e. Hereditatem ergo ecclesie quā non moriēs pater reliquit: ꝫ ipe sua morte emptam resurgendo possedit. hanc iudei eripere volunt dū fidem q̄ per eū est extinguere conanł: iusticie dei nō subiecti: sed suā ꝯstituere volentes. m Hic ē heres. Christus heres: q̄ morti proprie suꝑuixit: ⁊ testamentoꝝ q̄ ipe condidit q̄si hereditaria in nostris ꝓfectibus emolumenta consequitur. n Et eiectuꝫ (Mar.12.a) illū extra vi. ⁊c. Marc⁹ ordinē mutat. Occiderūt ⁊ eie. extra vi. In q̄ ꝑtinacia eoꝝ notał: q̄ post resurrectionē p̄dicantib⁹ aplis credere noluerant: sed q̄si vile cadauer ꝓiȷcientes: gentibus suscipiendū dederūt. o Absit. Cōtradicūt sniē quā ꝯtra ꝑfidiā suam dictaꝫ cognoscūt. Qđ eni in mēte gerebāt: in parabola contineri intelligunt. Negantib⁹ ergo iudeis instam fore diuine scientiā legis quā ipi spernebant ad gentes trāsferri: q̇d saluatoꝛ respōdeat attēde. Quid ē. p Quid est ergo. Quō implebił hec ꝓphetia? Nisi q̄ xp̄s a vobis reprobatus credituris gētib⁹ est p̄dicādus: vt in se vno angulari lapide duos condat parietes. q Edificantes. Qui supra coloni: hic edificātes dicunł: q̄ q̄ plebē ad ferendos fructus excolere: hāc ipi dño in habitatoꝛe dignā q̄si domū constituere iubebanł. r Ois q̄ ceciderit. Qui credit ⁊ tn̄ peccat: cadit suꝑ lapidē ⁊ non ꝯteritur sed ꝯfringił: q̄ ꝑ patientiam ad salutē reseruał ꝫ cui lapis irruit. i. q̄ negat penitus conterił vt nec testa remaneat. Uel cadit suꝑ euꝫ: qui modo ꝯtemnit ⁊ iniuriȷs afficit necdū penitus īterit sed quassatur: vt non ambulet rect⁹. Cadit suꝑ eū lapis quē veniēs in iudi(Moralit)cio opprimit. Mora. Uinea locał: cū mysteriū baptismi fidelibus ad exercendū oꝑe cōmittił. Mittuntur tres serui vt de fructu accipiāt. Cū lex: psalmodia: ꝓphetia ad bn̄ operandum hortanł: sed contumeliȷs affecti vel cesi eiȷciunł cū s̄mo audit⁹ vel cōtemnitur: vel etiaꝫ blasphematur. Missum heredem occidit: qui filium dei conculcat: et spiritui quo sanctificatus est contumeliā facit. Uinea alteri dał cum gratia quā superbus abiȷcit humilis ditał. Scribe manū mittere q̄runt sed timoꝛe retinentur cum falsus fraternitatē eccłie ꝓpter boꝛoꝝ multitudinē: vel erubescit vel timet impugnare.

¶ Et q̄rebāt

Ca. XX

a Et factū ē in vna dierum: docēte illo populū ī tēplo ⁊ euangelizāte: ꝯuenerūt p̄ncipes sacerdotū ⁊ scribe cū seniorib⁹ ⁊ aiūt dicētes ad illū: †Dic nob̄ ī q̄ ptāte hec facis? Aut q̇s ē q̄ dedit tibi hanc ptātez? Rn̄dēs aūt iesus dixit ad b illos: Interrogabo vos ⁊ ego vnū c verbū. Respondete mihi: Baptis*¶ sicut verum est.* mum iohānis de celo erat: an ex hominib⁹? At illi cogitabant intra se dicētes: Quia si dixerimus *¶ sicut verū est. ¶ mihi testimoniū ꝑhibēti.* d̄ celo: dicet: Quare ergo nō cre*a ¶ si ex inuidia isti⁹ etiā iohāni derogauerimus.* didistis illi? Si aūtē dixerim⁹ ex hominibus: plebs vniuersa lapidabit nos. Certi sūt eni iohannē *a ¶ timentes lapidationem: sed magis timētes veritatis confessionem.* ꝓphetam esse. Et respōderunt se nescire vnde eēt. Et iesus ait illis: *¶ non dico vobis qđ scio: quia non vultis fateri quod scitis.* d Neqꝫ ego dico vobis ī q̄ potestae te hec facio. †Cepit aūt dicere ad plebē parabolā hanc. Homo qui†f dam plātauit vineā et locauit eā g colonis: et ipse ꝑegre fuit multis h temporib⁹. Et in tempore illo misit ad cultores seruū: vt de fructu vinee darēt illi. Qui cesum dimii serūt eū inanē. Et addidit alterū seruū mittere. Illi aūt hūc quoqꝫ cedētes ⁊ afficiētes ꝯtumelia: dik miserūt inanē. Et addidit tertiuꝫ mittere: q̄ ⁊ illū vulnerātes eiece*¶ qđ ambigit non de ignorantia: ꝫ vt reseruet hoī libera volūtas.* rūt. Dixit autē dñs vinee. Quid faciā? Mittā filiū meū dilectum: forsitan cū hūc viderint verebūł. l Quē cū vidissent coloni cogitam uerūt intra se dicētes: Hic est heres: Occidamus illuꝫ: vt nr̄a fiat *a ¶ q̄ dñs extra portā passus ē: vel q̄ pri⁹ a cordibus iudeoꝝ ē eiect⁹: ⁊ deinde cruci ē addictus.* n hereditas. Et eiectū illū extra vineā occiderūt. Quid ergo faciet illis dñs vinee? veniet ⁊ ꝑdet colonos istos: ⁊ dabit vineaꝫ aliȷs o q̄ audito dixerunt illi: Absit. Ille p aūt aspiciēs eos ait: Quid ē ergo hoc qđ scp̄tū ē? †Lapidē quē reproba q uerūt edificātes hic fact⁹ est in car put anguli. Ois q̄ ceciderit supra illū lapidem conquassabił: supra quē autē ceciderit cōminuet illū.

---

a† autem ꝙ non fuit sal⁹ facta Zacheo eo ꝙ d̄ stirpe abrae genit⁹ eēt: ꝫ q̄ eius fidē ē imitatus. et sic referēda sūt verba Bede ad causā salutł. s. çachei. nō aūt ad eius stirpē tm̄. sił ex dictis Ambro. dicētis: çacheus exigu⁹ meritis sicut populus nationum ⁊c. nō videtur dicere ꝙ sit de ꝓplo nationū: ꝫ ꝙ sit de figura populi nationum: nō ē autē incōueniēs vt aliq̇s de natione israelitica figuret nationem gētiliū. sicut Luc. xv. d̄ filio ꝓdigo. (A) († Mat.21.c, Mar.11.b)

Ca. XX

a Et factū ē. Hic cōsequēter describitur iudeorū obstiatio quātuꝫ ad insidiationem exteriorem ꝯtra christum. et primo circa h̄ describitur eorū malicia insidiās. secūdo eorū superbia ad hoc incitans. ibi: Audiente omni pplō. Prima ī duas partes. quia p̄mo eorum malicia describitur. secūdo confutatio concludił. ibi: Respondētes autē. Prima adhuc ī duas. quia p̄mo describił malicia principum insidiādo christo per seip̄os. secundo ꝑ ministros. ibi: Et obseruātes miserunt insidiatores. Circa p̄mum premittitur maligna īterrogatio. secundo subditur interrogātium confutatio. ibi: Respōdens autem. Et ista secūda ꝑs diui (B) († Mat.21.d, Mar.11.e) (C) († Ps.117, Mat.21.d, Mar.12.a, Act.4.b)

a Et q̃rebãt ⁊c. Quasi mẽtientẽ querũt interficere: in q̃ vera ꝓbant̃ q̃ dixerat. Ipe est eni heres illi praui coloni q̃ solo humano terrore retardãt̃ donec veniret hora eius. b Et obseruantes. Q2 p̃ timore ꝑpli ꝑ se nõ possunt: manibus presidis efficere volunt: velut immunes a morte ipi⁹ videãt̃. c Licet nob ⁊c. Cum nuꝑ sub augusto iudea romanis stipẽdiaria facta esset: pharisei q̃ de iusticia sibi applaudebant q̃ decimas ⁊ ꝓmitiua deo dabãt: tributa homini soluenda negabãt: ꝓ q̃ seditiõe postea regnũ ⁊ tota patria destructa sunt.
d Cui⁹ habet imagi. Alia imago dei: alia mũdi. Si ḡ xp̃s non habuit imaginẽ cesaris: cur censũ dedit. Non de suo dedit: s3 mũdo reddidit q̃ erãt mundi. Et tu si non vis esse obnoxi⁹ cesari: noli habere q̃ sũt mũdi. Si habes diuitias: obnoxius es cesari. Si vis terreno regi nihil debere: oĩa tua relinque ⁊ xp̃m sequere. Et bñ prius q̃ cesaris sũt reddenda decernit. Nõ eni põt q̃s esse dñi: nisi prius mũdo renũciauerit. e Reddite ḡ. Sic cesar exigit ĩpressionẽ sue imaginis: sic ⁊ de⁹ aĩa3 lumĩe vult⁹ sui signatã. f Accesserũt ⁊c. Due hereses erãt ĩ iudeis. Phariseoꝝ q̃ p̃ferebãt iusticiã traditionũ ⁊ obseruationum vñ ⁊ diuisi vocabãt̃ a ꝑplo. Et saduceoꝝ q̃ ⁊ ipi vẽdicabãt sibi qd̃ nõ erãt. i. iusti. g Magister moy. Qui resurrectionẽ corporũ nõ credũt: ⁊ aĩas putãt ĩterire cũ corporibus: turpitudinẽ fabule fingũt q̃ deliramẽti arguit eos q̃ resurrectiõem asserunt. Põt aũt fieri: vt ĩ gente eorũ hoc aliqñ acciderit. Mystice autẽ hi septem oẽs reprobi sũt q̃ tota hac vita q̃ septe3 dieb⁹ ẽ steriles a bono sũt: q̃bus misere mortis: ad vltimũ mũdana ꝯuersatio q̃ sine fructu ẽ trãsibit. h Ut accipiat. In lege lr̃e cogebat̃ nubere inuita. S3 in lege spũs: cõmendat̃ castitas.
i Illi ṽo q̃ ⁊c. Cũ oẽs boni ⁊ mali sint resurrecturi ⁊ absq3 nuptijs mãsuri: dominus tñ vt ad gl̃ia3 resurrectiõis incitet de solis electis disserit. Si aũt ĩ resurrectione neq3 du. vxo. resurgent ḡ corpa q̃ possũt nubere ⁊ ducere. Nõ dr̃ d̃ his q̃ habent mẽbra genitalia: s3 nulla voluptate vl' necessitate nubẽdi mãcipabuntur. Et nota q꜄ cũ ĩsidiatorib⁹ ⁊ ꝯculcatorib⁹ secreta mysteria loquat̃: nõ tñ sãctũ dat canib⁹: s3 aderant multi idonei q̃s ꝓpter alioꝝ ĩmũdicia3 nõ oportebat negligi. k Neq3 nubẽt. Cũ cõnubia ꝓpter filios: filij ꝓpter successionẽ: successio ꝓpt̃ mortẽ: vbi ergo nõ ẽ mors neq3 cõnubia. l Quia ve. Postq3 ꝓposite q̃stioni de resurrectiõis ꝯditiõib⁹ satis fecit de ipa resurrectiõe ꝯtra coꝝ infidelitatẽ agit. m Et ampli⁹. Confutati ĩ sermonib⁹ nõ ampli⁹ interrogant: sed apte cõp̃hensum romane ptãti tradunt: ex quo intelligimus venena inuidie posse q̃dem suꝑari: sed difficile conquiescere. n Quomodo dicũt. Consũmatur⁹ precepta dñs: in fine testamẽti sui fidem ꝯcludit vt dominũ iesũ veꝝ deum: ⁊ verũ hominẽ ad dexterã patr' sedere credamus. o Dixit domin⁹. Istud dicere: est equalẽ sibi filium generare domino: non ꝺm q3 de eo natus: s3 ꝺm q꜄ de patre fuit semper. p Donec ponam. Q2 a patre subijciuntur inimici non infirmitatem filij: sed vnitate3 nature: ĩ q̃ altero alter opat̃ significat.
Nam ⁊

Mystice

a Et q̃rebant principes sacerdotũ et scribe mittere in illũ man⁹ illa hora: ⁊ timuerũt populũ. Cognouerũt ei q꜄ ad ipos dixerit silitudinẽ hãc. † Et obseruãtes miserũt insidiatores q̃ se iustos simularẽt vt câparẽt eũ ĩ sermone: ⁊ traderẽt eũ principatui et potestati p̃sidis. Et iterrogauerũt eu3 dicẽtes: † Magister: scim⁹ q2 recte dicis ⁊ doces: ⁊ nõ accipis ꝑsona3: sed viã dei in veritate doces: Licet nobis tributũ dare cesari: an nõ? Considerãs aũt dolum illoꝝ dixit ad eos. Quid me tẽtatis? Ostendite mihi denariũ. Cui⁹ habet imaginẽ ⁊ inscriptionẽ? Rñdẽtes dixerũt: Cesaris. Et ait illis: Reddite ḡ q̃ sunt cesaris cesari: et q̃ sunt dei deo. Et nõ potuerũt verbũ ei⁹ rep̃hendere corã plebe: ⁊ mirãti ĩ respõso ei⁹ tacuerunt. Accesserũt aũt q̃dã saduceoꝝ: q̃ negãt eẽ resurrectiõe3 et iterrogauer̃t eũ dicẽtes: † Magr̃: moyses sc̃psit nobis si frat̃ alicui⁹ mortuus fuerit hñs vxorẽ: ⁊ h' sine liber' fuerit: vt accipiat eã frat̃ ei⁹ vxorẽ ⁊ suscitet semẽ fr̃i suo. Septẽ ḡ frẽs erant: prim⁹ accepit vxorẽ ⁊ mortu⁹ ẽ sine filijs. Et seq̃ẽs accepit illã ⁊ ipe mortu⁹ ẽ sine filio. Et terti⁹ accepit illã silr' ⁊ oẽs septẽ ⁊ nõ reliq̃rũt semẽ ⁊ mortui sũt. Nouissime oĩ3 mortua ẽ ⁊ mulier: In resurrectiõe ḡ cui⁹ eoꝝ erit vxor? Siq̃dẽ septẽ habuerũt eã vxore3. Et ait ill' iesus: Filij hui⁹ sec'li nubũt ⁊ tradũt̃ ad nuptias: illi ṽo q̃ digni habebũt̃ sec'lo illo: ⁊ resurrectiõe ex mortuis: neq3 nubẽt neq3 ducẽt vxores: neq3 vltra mori poterũt. Equales eni ãgelis sũt ⁊ filij sũt dei: cũ sint filij resurrectiõis. Quia ṽo resurgãt mortui: † et moyses oñdit sec⁹ rubũ sicut dicit dñm deu3 abraã ⁊ deũ isaac ⁊ deũ iacob. De⁹ ãt ñ ẽ mortuoꝝ s3 viuoꝝ. Oẽs eni ei viuũt. Respõdẽtes ãt q̃dã scribaꝝ dixer̃t ei: Magr̃: bñ dixisti. Et ãpli⁹ nõ audebãt eũ q̃cq3 iterrogare. Dixit ãt ad illos: Quõ dicũt xp̃m filiũ eẽ dauid: et ipe dd' dicit ĩ libro psalmoꝝ † Dixit dñs dño meo: sede a dextr' meis. Donec ponã ĩimicos tuo scâbellũ pedũ tuoꝝ. Dauid ḡ dñm illu3 vocat: ⁊ quõ fili⁹ ei⁹?

[Interlinear glosses, in order:]
a vt aliquid velut eo ignorante extorquerẽt vnde argui posset.
a pilati qui in illis diebus erat hierosolymis.
a q̃si laudatus mysteriũ cordis sui simpliciter eis aperiat eosq3 velit habere discipulos.
a nõ times ꝑlatã ꝑsonã: sed indiscrete dicis veritatẽ maioribus ⁊ minoribus. b illic ꝓuocat vt deũ magis timeat q3 cesarẽ ⁊ dicat nõ debere solui tributa: vt inde seditionis auctor fiat.
a respõdet nõ ꝺm verba coꝝ blãde: sed ꝺm cõsciẽtias coꝝ aspere.
a qui ꝓ censu soluit̃: ⁊ habet imaginẽ cesaris. b non de ignorantia interrogat: sed vt competẽter ad coꝝ verba respondeat.
a Tiberij preuigni Augusti sub quo passus est dñs.
tributum pecuniam.
decimas victimas.
a qui credere debuerãt mirant̃ q꜄ non habẽt locum tentandi.
vt vel per frequentiam vincerent.
qui interpretant̃ iusti.
pharisei credebãt corporis ⁊ aĩe resurrectionẽ: saducei ⁊ aĩas interire cũ corpore.
ecce spũalis conuersatio.
sine labe corruptionis visione dei fruuntur.
a moyses quẽ vos recipitis: alioquin poterat apertiora dare de resurrectione testimonia ꝓphetaꝝ sed ꝓphetas saducei non recipiunt.
a q̃ iã mortui erãt qñ hec dicebat: ꝓbat ergo ꝑ hoc aĩas post mortẽ permanere: non eni diceret̃ deus non existẽtium: ⁊ sic introducit̃ corpoꝝ resurrectio: q̃ cum aĩabus bene vel male gesserunt.
quoꝝ dñs ⁊ deus est.
a nõ rep̃hendunt̃ q̃ dauid filiũ dicũt: s3 q2 dei filiũ nõ credunt.
pater. filio.
a nõ ad horã. b inobediẽtes. c subijciã tibi nolẽtes: ⁊ volẽtes.
a quõ repugnãtia sũt hec ꝺm nr̃m ĩtellectũ. si pur⁹ homo est.

ꝑs diuiditur ĩ duo: q2 christ⁹ primo confutat eos responsiõe cauta. ⁊ secundo parabolica ad hoc apta. secũda ibi: Cepit autem dicere. Sententia aũt istarum partiũ patet ex dictis Matth. xxj.
a Et obseruãtes. Hic describit̃ ĩsidiatio p̃ncipũ iudeorũ ꝯ xp̃m ꝑ mĩstros cu3 dr̃: b Miserũt insidiatores q̃ se iustos simularent: vt sub specie iusticie facili⁹ christũ deciperent: s3 dr̃ Prouer. j. Frustra iacit̃ rete añ oculos pennatoru3. et ideo frustra insidias tẽdebãt christo: cũ nll'a simulatio possit eum decipe: quia omnia nuda ⁊ aperta sũt oculis ei⁹: ꝺm q꜄ dicit̃ Heb. iiij. Ceťa patẽt ex dictis Mat. xxij. c Accesserũt autem. Hic consequenter ponitur confutatio saduceorum: et patet sententia ex dictis Mat. xxij. vsq3 ibi:
d Oẽs eni viuunt ei. quia iusti lic3 sint defũcti corpore viuunt tamen in anima resurrecturi ad plena3 participationẽ glorie: ⁊ iniusti similiter ad declarationem diuine iusticie.
e Respondentes autem. Hic ex predictis cõcluditur confutatio insidiantium christo: ⁊ p̃mo ex eorum ꝓpria confessiõe: cu3 dicitur: Dixerũt: magister bene dixisti ⁊c. secundo ex silẽtij impositione. cum dicitur: Et amplius nõ audebant eũ q̃cq3 interrogare. tertio ex ignorãtie eorũ

† Mat. 22. b Mar. 12. a
† Ma. 22. b Mar. 12. a
† Deu. 25. a Mat. 22. c Mar. 12. b
† Exo. 3. b Mar. 12. c
† Ps. 109 Mat. 22 d

Nã ⁊ fili⁹ subijcit inimicos patri: q2 patrē clarificat sup terrā.
a Attēdite a scribis. Duplici rōne iubemur attendere a vane glorie cupidis. Ne vel eoꝝ simulatione decipiamur: vel eorum exemplo ad amorē tēporaliū inflāmemur. b Et amāt sa. in fo. Nō salutari in foro: nec primas sedes vetat eis q̄b⁹ debet ex ordine officij: s3 eis q̄ indebite amant. Animū eni nō gradū redarguit. Nec xp̄o caret culpa: si bis fori litib⁹ iteresse velit: qui desiderat sedere in cathedra moysi. c Qui devorāt do. Marcus. Sub obtētu ,plixe orōnis: q̄ vt religiosiores appareāt: ,plixi⁹ orāt: vbi ab infirmis q̄buslibet: ⁊ pctōꝝ suoꝝ ɔscia turbatis: q̄si patroni laudes ⁊ pecunias accipiāt: q̄r oratio fit i petm̄: vt nō solum ,p alijs non possint intercedere: s3 nec sibi ad salutē ,pficere: imo ,p ip̄is orationib⁹ magis dānabunt. d Maiorē dānatio. In h̄ insinuat illos etiā q̄ in angulis stātes orant vt videant ab hoib⁹ dānationē q̄dē mereri: sed istos maiorem. Ca. XXI

r Espiciēs aūt vi. Qui appetito res primatus: ⁊ vane glīe cauēdos esse monuerat: etiā dona ferētes i domu3 dñi certo examine discernit: vt retribuat singul' s̄m intentionē cordis. f In gaçophylatiū ⁊c. Gaça diuitie. phylaxe seruare. Inde gaçophylatiū: arca habēs foramē desup in qua mittebāt sacerdotes donaria ppli q̄ ɔgregabant ad necessarios vsus tepli. Porticus etiā in qua arca seruabat gaçophylatiū dicebat. Au: Hec locut⁹ est iesus in gaçophylatio docēs in tēplo. Allegorice. Diuites q̄ i gaçophylatiū munera mittūt: sunt iudei legis elati. Vidua: ecclia: ,p q̄ vir ip̄i⁹ mortē ptulit: ⁊ in celi penetralib⁹ ab oculis eius occultus: q̄si in pte alteri⁹ regionis viuit. Hec paup: q2 supbiā ⁊ ɔcupiscētias mundi abiecit: q̄ i gaçophylatiu3 minuta duo mittit. q2 in ɔspectu diuine maiestatis vbi nr̄i opis oblatiōes q̄si certo numero ɔsignate seruāt: vel dilectionē dei ⁊ ,primi: vel fidei ⁊ ɔatiōis sue munera defert q̄ ɔsideratiōe sue fragilitatis minuta: s3 merito pie intentiōis magis accepta q̄ cūcta supbiētiū iudeorū opa. g Ex abundātia. Jude⁹ ex abundantia mittit: q̄ de iusticia ɔsumēs: ita dat apud se: De⁹ grās ago tibi: q2 non sū sicut ceteri hoies. Oēm victū ecclia i munera dei mittit: q̄ oēme qd̄ iuuit: non sui meriti: s̄ diuini muner' itelligit dicēs: De⁹ ,pitī⁹ esto mihi pctōri. e Et qui busdā ⁊c. Hoc uīca. Destructio tepli designat: destructio tēpli supponit: vt velamēto lr̄e occultāt': recōdita sacra ecclīe icipiāt patescere. Cu rauit eni de⁹ ciuitatē ⁊ tēplū ⁊ oīa figuralia subuertere: ne q̄s post aduētū xp̄i ad illa recurreret. i Interrogauerūt. Quia laudātib⁹ edificatiōes tēpli pdixerat oīa destruenda: discipuli (sic̄ marcus ait) petr⁹ iacob⁹ iohēs et andreas separatim q̄rūt tp̄s ⁊ signa p̄dicte destructionis. k Multi eni. Imminēte hierosolymoꝝ excidio mlti fuere pncipes q̄ se xp̄os eē: ⁊ tp̄s libertat' appropinq̄re dicerēt. Tēporib⁹ q̄3 aploꝝ heresiarche mlti ,pdierūt: q̄ inter ceteras falsitates diē dñi instare p̄dicabāt: q̄s ⁊ apl's redarguit. k Prela ⁊ sedi. ⁊c. Hec a passione dñi i iudea abundauerūt q̄bus ne territi apli hierl'm ⁊ iudeam deserant āmonent: q2 nō statim finis: sed post quadragesimū secūdū annū. l Tūc dicebat il. ⁊c. Hoꝝ: alia e celo: alia e terra: alia ab elemētis: alia ab hominibus. Surget gens. Ecce turbatio hoīm: terremot⁹. Ecce respect⁹ ire desup: pestilētie. Inegḻitas corpoꝝ: fames. Ecce sterilitas terre: terrores d̄ celo. Ecce ineq̄litas aeris. Qui g̃ i oīb⁹ deliq̄rūt: i oīb⁹ feriūt. Mystice.

---

est. Audiente āt oī pp̄lo dixit discipulis suis † Attēdite a scribis q̄

a ∫ cultioribus vestimē/ mentis indui in publicū ,pcedere: q̄d rep̄hendit

volūt ambulare i stōlis: ⁊ amant

in diuite: q̄ induebatur purpura ⁊ bysso.

salutatiōes in foro: et primas cathedras in synagogis: ⁊ primos discubit⁹ i ɔuiuijs. Qui devorāt

∫ q̄ hūt affectū religiōis: s3 nesciūt sibi ,puidere.

domos viduarū: simulātes lōgā oratiōnē. Hi accipiēt dānationē maiorem. Ca. XXI

r Espiciēs aūt vidit eos q̄ mittebāt munera sua in gaçophylatiū diuites. Vidit aūt

∫ non perpēdit deus quantū in eius sacrificio s3 ex quāto proferatur.

⁊ quādā viduā paupculā mittētē era minuta duo. Et dixit: † Vere dico vob: q2 vidua h̄ paup pl⁹ q̄ȝ oēs misit. Na3 oēs hi ex abūdāti sibi miserūt i munera dei. Hec āt ex eo q̄d deest illi oē3 victū suum quē habuit misit. Et q̄busdā dicētib⁹ de tēplo q̄d bonis lapidib⁹ et donis ornatū eēt: dixit: † Hec q̄ vi

∫ hoc quadragesimo secūdo anno post passionē domini factum est a romanis.

detis: veniēt dies i q̄b⁹ nō relinq̄ket lapis sup lapidē q̄ non destruat. Interrogauerūt aūt illū dicentes: Preceptor q̄n̄ h̄ erūt: ⁊ q̄d signu3

a ∫ ne q̄s ɔsuadeat quasi hec mox sint ventura.

cū fieri icipiēt? Qui dixit: † Videte

a ∫ horū prim⁹ fuit simō mag⁹: cui auscultrabant omnes qui in samaria erāt dicētes: hic ē virt⁹ dei magna. ∫ ante horū cōpletionē.

ne seducamini. Multi ei venient

a ∫ de signis docet: de tēpore nō putat inrimādū.

i noie meo dicētes: Quiā ego su3

∫ libertatis ⁊ pacis.

⁊ tēpus appropinquit. Nolite ire

a ∫ ante excidiū. ∫ q̄ ad hostes. b ∫ que ad ciues.

p⁹ eos. Cū āūt audierit' plia ⁊ seditiones: nolite terreri. Oportet primum hec fieri: s3 nondum statim finis. Tunc dicebat ill': † Sur

---

eorum declaratione. cum dicitur: Quomodo dicūt christū filium dauid ⁊c. et patet sententia ex dictis Matth. xxij. a Audiente autem omni ⁊c. Postq̄ȝ descripta est principium iudeorum malicia. hic secūdo describitur eorum superbia que fuit primu3 motiuum in eis. Ex superbia enim ⁊ presumptiōe nō poterant correctionem christi sustinere nec deuotionem ppli ad christum videre: et pat3 sententia ex dictis Matth. xxiij. excepto quod sequitur: a Volunt ambulare in stolis: id est in cultioribus vestimentis in publicu3 procedere vt per hoc honorabiliores viderentur. b Qui devorāt domos viduarum. bona earum ad se trahentes ⁊ consumentes sub falsa specie sāctitatis. c Hi accipient damnationem maiorem. quia s̄m q̄ dicit Hieronymus. Simulata sanctitas duplex ē iniquitas. et ideo plectenda est maiori pena. Ca. XX

Moraliter. a† Et factū est i vna dierum ⁊c. Exponat vt s̄. Mat. xxj. ⁊ Mar. xj. Cepit autē dicere. Seq̄t: † Homo q̄dā plātauit vineā. exponat vt supra Matth. xxj. ⁊ Mar. xij. vsq̄ ibi: c† Accesserūt aūt ad eum ⁊c. exponat vt supra Matth. xxij. et Mar. xij. vsq̄ ibi: f† Audiēte omi populo ⁊c. exponatur sicut Matth. xxiij. et Marc. xij.

r Espiciens autem Ca. XXI vidit eos. Descripta doctrina christi per modu3 amoris beneficia conferendo. hic consequenter describitur eius doctrina per modū terroris futuri iudicij horrorem incutiendo: et quia hoc fit per responsionem saluatoris ad proposita3 questionem. ideo primo ponitur questionis occasio. secundo eiusde3 propositio. ibi: Interrogauerunt autem illu3. tertio solutio. ibi: Qui dixit. Circa primum ponitur duplex occasio. secunda ibi: Et quibusdam dicentibus. Prima occasio fuit ex hoc q̄ christ⁹ viduam mittentem duo minuta i gaçophylatium templi: eius oblationē pre ceteris commēdauit: ⁊ patet sententia ex dictis Marci. xij. e Et quibusdam dicentibus de tēplo. Hic ponit secunda occasio. Munera enim illa ponebantur in gaçophylatio pro sustentatione edificiorum templi ⁊ alijs que erant necessaria ad ministerium. et ideo discipuli christi ceperunt loqui de structura tēpli ⁊ alijs q̄ ptinebant ad eius ornatum: q̄bus saluator dixit totum fore destruendum: et patet littera. f Interrogauerunt autem illum dicentes. Hic consequenter ponitur questionis propositio: ex hoc eni q̄ christus dixerat templu3 fore destruendum: quesierunt a christo discipuli de tempore huius destructionis et de precedentibus signis: et quia discipuli post destructionem ciuitatis ⁊ templi credebant cito futuram esse consummationem seculi. ideo de hoc mouerunt secundam questionem cum precedente: vt patet Matth. xxiiij. g Qui dixit. Hic consequenter ponitur vtriusq̄ questionis solutio. et primo prime: secundo secunde. ibi: Et erunt signa. Prima in duas: quia circa destructionem ciuitatis primo premittuntur prenostica signa. secundo destructio ip̄a. ibi: Cum autem videritis. Adhuc circa pmum prenunciant mala futura populo iudeorum in generali. scd̄o xp̄i discipulis i spāli. ibi: S3 an̄ h̄ oīa. ⁊ pt3 sn̄ia istar prīū ex dictis Mat. xxiiij. exceptis que sequunt.

Terroresq̄

Marginal notes: Job. 8. c; Allego.; Lu. 18. b; Mar. 13. a; Mat. 21. b; Mar. 11. b; 24. q. 1. odi ⁊ pecci; Mat. 24. a; Mar. 13. a; A; B; C

Et sic. Regnū aduersus regnū: et pestilētia eoꝝ q̄ꝝ ꝑmo vt cācer serpit: ⁊ fames audiē di ꝟbum dei: cōmotio terre: a vera fide se paratio i hereticis ītelligi debet q̄ ꝯ se in/ uicē dimicātes: eccl'ie victoriaȝ faciunt.

a Et signa magna erūt. Hec etiā eo tpe ī/ pleta: apud iosephū īuenit̄ q̄ narrat stellā gladio silēȝ ꝑ annū supra hierosolymā pe pēdisse: ⁊ curr⁹ eq̄tesq̄ȝ armatos. xl. dieb⁹ in aere debellasse: ⁊ vitula inter man⁹ īmo lantiū agnā pepisse. Quo aūt merito hec cōtigerint: subinfert̄. Sȝ an̄ hec oīa ⁊c̄.

b Cōtinget aūt vobis ⁊c̄. In testimoniū eoꝝ q̄ vel ꝑsequunt̄ vel viuēdo nō mutā/ tur. Mors eni īustoꝝ bonis est in adiuto riū: malis in testimoniū dānationis vt in/ de ꝑuersi sine excusatione pereant: vn̄ ele/ cti exemplum capiunt vt viuāt. Quia ꝟo tot terrorib⁹ auditis turbari poterāt cōso/ latione supponit. Ponite ergo in cor.

c A parētib⁹ ⁊ fra. Maius tormētum: cū aliq̄s ab illis patit̄ ꝺ q̄bus ꝑsumebat: q̄ꝛ cum dāno corporis mala cruciāt amisse charitatis. Et q̄ꝛ dura sūt q̄ ꝑdicunt̄ de af/ flictiōe mortis: subdit̄ ꝯsolatio de gaudio resurrectionis. d Et capil. Quasi dice/ ret: Cur timetis ne pereat qd̄ incisū dolet: qn̄quidē nec illud pōt ꝑire in vob̄ qd̄ inci/ sū nō dolet? Caro eni incisa dolet: capill⁹ nō dolet. Et capill⁹. Nō solū ossa vr̄a. i. fortia gesta: vel dicta renumerabūt̄: ꝫ etiā capilli. i. cogitatiōes: q̄ de corde q̄si ꝺ cere/ bro exeūt: apd̄ iustū iudicē iusta mercede

Ps. 75. donabunt̄. vn̄ ꝓpha: Reliquie cogitatio/ nem diem festū agent tibi. e In patien/ tia vestra. Patientia radix ⁊ custos ē oīm ꝟtutum. In hac ergo aīas que corp⁹ pos/ sident possidemus: cum ip̄as aīas ad pati endum ratione regimus. Vera autem pa/ tientia est: aliena mala equanimiter ꝑpeti contra euȝ qui mala irrogat: nullo dolore moueri. f Et qui in medio. Ecclesiasti/ ca historia narrat christianos qui in iu/ dea erāt: īminēte excidio ab angelo moni tos fuisse ⁊ trans iordanē ī ciuitate pella: donec desolatio iudee īpleret̄ habitasse.

g Erat eī pres. ⁊c̄. Hec ꝑssura ⁊ ira vsq̄ȝ ho die ꝓp'lo illi ꝑ oēs gentes disperso durat: Nō tn̄ ī eternū durabit. Vn̄ p⁹ ordinē ꝑs/ sure de miscōdia subdit̄: donec impleāt̄ tpa

Rom. 11. d na. h Donec impleāt̄. i. donec plenitu do gētiū ītrauerit: ⁊ sit oīs isr'l salu⁹: ⁊ q̄si ad soliū ꝓp'e natiuitatis gauisur⁹ redeat. Quid eni implet' tpib⁹ nationuȝ: ⁊ oī isr'l saluato sequat̄? dn̄s ex ordine ponit. Naȝ

Ma. 24. a ⁊ hec ꝑm mattheū ap'li q̄sierūt: non solū tē pus euertēdi tēpli: ꝫ ⁊ signū aduēt⁹ ei⁹: et ꝯsūmatiōis seculi. Et erūt signa ī so. ⁊ lu.

i Et erūt. Hec de ip̄o aduētu. Cū oēs vir

Mat. 25. a gines prudentes et fatue: insolito clamore suscitate lāpades ornant. i. opa secū nume rāt: ꝓ q̄b⁹ maxīo cū timore iā instātē eter/ ni discrimis expectāt euentū. Nā hacten⁹ vniuersus orbis absq̄ȝ timore iudicī actu/

1. Tes. 5. a rus ē. vn̄ ap'ls: Cū dixerit pax et securitas sup̄ueniet et repētin⁹ īterit⁹. Nec mirū si ī expectatiōe diuini examinis q̄ ī mūdo flo/ ruerūt exarescēt: si fides q̄ sine opib⁹ irrue rat emarcescet. nā ꝟtutes celoꝝ mouebūt̄: angelice ptātes tremūt aduentū iudicis.

Job. 26. c Vn̄ Job: Colūne celi ꝯtremiscūt: et pauēt aduētū ei⁹. k Sonit⁹ ma. Appropinquā te extremo iudicio: sonit⁹ marī ⁊ fluctuum ꝯfundit̄: terrarūq̄ȝ orbis ꝑmētib⁹ vndiq̄ȝ colonis inficit̄: maxīa celi lumiaria nouo horrore ꝑcussis radijs: turbatā faciē velāt q̄ꝛ appropīquāte termīo suo: elementa q̄si pauentia nutant ⁊ tremunt.

Et tūc

---

constat hec oia cōtigisse tpe iudaice seditionis

get gens ꝯ gētē ⁊ regnū aduer/

an̄ vltimā ꝓuincie euersionē.

sus regnum: ⁊ terremot⁹ magni erūt ꝑ loca ⁊ pestilētię ⁊ fames:

a terroresq̄ȝ ꝺ cęlo ⁊ signa magna

hec maxīa causa fuit iudeis ꝙ post occisionē dn̄i: noīs etiā ei⁹ ꝑcones: ⁊ cōfessores impia cru delitate vexabant.

erūt. † Sȝ an̄ hęc oīa inijciēt vob̄ man⁹ suas: et ꝑsequēt̄ tradētes ī synagogas ⁊ custodias: trahē tes ad reges ⁊ ꝑsides ꝓpter no

b mē meū. Cōtiget aūt vobis ī te

a nolite terreri: vos ad certamen acceditis: sȝ ego ꝑlior: vos verba editis: sȝ ego sū q̄ loquor.

stimoniū. Pōnite ergo in cordi bus vr̄is nō ꝑmeditari queād/ modū respōdeatis. Ego eni da bo vobis os ⁊ sapiaȝ: cui nō po terunt resistere ⁊ ꝯtradicere oēs aduersarij vr̄i. Tradémini autē

c a parētib⁹ ⁊ fratrib⁹ et cognatis ⁊ amicī: ⁊ morte afficiēt ex vob̄. Et eritis odio oīb⁹ hoīb⁹ ꝓpter

d nomē meū. Et capill⁹ de capite

e vr̄o nō peribit. In patiētia vr̄a

a hucusq̄ȝ ea q̄ ꝑ quadraginta ānos nondū fi ne aduenięre futura erāt hic finis desolatiōis q̄ a romanis facta est.

possidebitī aīas vr̄as. † Cūȝ au tem videritis circūdari ab exer citu hierusaleȝ: tūc scitote q̄ꝛ ap propinquauit desolatio eius.

a id ē tpe ꝓxīo ante obsidionem dū adhuc fu gere licebat: dū miles roman⁹ ꝑ galileā ⁊ sama/ riam se diffundere ceperit.

b qui extra sūt nō fugiāt in hierl'm.

† Tūnc qui in iudęa sūt fugiānt

f ad montes: et qui in medio ei⁹ discedant: ⁊ qui in regionibus:

dominici sanguinis.

non intrent ī eam: quia dies vl tionis hi sunt: vt impleant̄ om nia quę scripta sunt. Vę autem

quarum vteri vel manus filiorum sarcina ꝑ/ grauare: fuge necessitatem impedirent.

ꝑgnantibus et nutrientibus in

g illis dieb⁹. Erit eni pręssura ma gna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladij: et captiui ducentur in omnes gē/ tes. Et hierusalem calcabitur a

h gentibus donec impleantur tē

i pora nationum. † Et erūt signa

a sol vertetur in tenebras: et luna in sanguinē anteq̄ȝ veniat dies domini magn⁹ ⁊ manifest⁹.
b hoc tempore antichristi: quando erit tribu/ latio magna: qualis nō fuit ab initio mundi ne q̄ȝ fiet.

in solē et luna et stellis: et in ter

a ꝑnunciat hoc qd̄ iohānes inter cetera seculi mutabilia mare habiturū cōspexit.

ris ꝑssura gentiuȝ: prę cōnfusio/

k ne sonit⁹ maris ⁊ fluctuum: are/

---

a Terroresq̄ȝ de celo. Dicit eni io sephus libro de iudaico bello ꝙ an̄ destructionē ciuitatī stella comata in silitudinē gladij sup̄ ciuitatē ap/ paruit ⁊ ꝑ ānū durauit: designans futuram populi occisionem.

b Sed ante hec omnia inijcient vobis manus: quia beatus stepha nus: iacobus frater iohannis: pe/ trus et paulus: et fere omnes alij apostoli et q̄si innumerabiles chri/ stiani fuerūt pro fide christi occisi.

† mat. 24. a Mar. 13. d Joh. 15. e

c Tradentes in synagogas. vbi iudei habebant potestatem iudicā/ di. d Trahētes ad reges ⁊ pre sides ꝓpter nomē meum. vbi genti les habebant auctoritatē condem/ nandi ad mortem. e Contin/ get aut vobis in testimoniū. s. veri/ tatis euangelice ibidem constanter ꝯfitende. e Ponite ergo in cor dibus vestris nō preme. ⁊c̄. per hoc non excluditur meditatio respōdē/ di si tempus assit et facultas scien/ tie: sed ꝓmittitur securitas si ista de ficiant. quod frequenter continge/ bat in primitiua ecclesia: quia tunc frequēter fideles subito trahe ban/ tur ad iudices: et cū hoc erāt illitte rati ⁊ simplices: q̄ꝛ de⁹ pōt tales de/ fect⁹ supplere. ido seq̄t̄: f Ego eni dabo vob̄ os. i. loquēdi ꝯstantiaȝ. g Et sapiaȝ. i. scripturaꝝ ītelligē/ tiā: sic factū ē ī multis simplicib⁹. ⁊ si non dabat̄ sp̄ talis ītelligētia: da bat̄ tn̄ loquēdi ꝯstātia: q̄ꝛ ī tali casu sufficit ad salutē ꝯfiteri ꝯstāter fidē ī generali: qd̄ pōt facē simplex chri/ stian⁹. h Cui nō po. resistere ⁊c̄. sicut ptȝ de beato stephano: de quo scribit̄ Actī. vj. Nō poterāt resiste/ re sapientie ⁊ sp̄ui qui loquebatur.

† Ma. 24 Mar. 13

i Trademini auteȝ a parentibus et fratrib⁹ et cognatī sicut legit̄ a be to Chrysanto ⁊ multī alijs. k Et capil. de ca. vr̄o non ꝑibit. ꝫ aūt ad didit saluator ad declarādū ꝟitatē future resurrectiōis ꝑ quā resurgēt in electī: nō solū illa q̄ sūt de necessi tate nature hūane: ꝫ etiaȝ ea q̄ faci/ unt ad decorē cuiusmodi sunt capil li: q̄ꝛ meditatio hui⁹ resurrectionis multū facit ad tolerātiaȝ martyrij: de q̄ saluator loq̄bat̄. l Cū autem vi. ꝫ ꝯñter describit̄ destructio ciui/ tatis hierl'm: et patet snīa ex dictis Mat. xxiiij. exceptī q̄ sequunt̄.

m Circūdari ab exer. hierl'm. s. ab exercitu tyti ⁊ vespasiani: ꝑ quē de/ structa ē. n Et cadent ⁊c̄. Refert aūt ioseph⁹ ꝙ a ꝑncipio obsidionis vsq̄ȝ ad finē cesa sūt decies centena milia. o Et captiui ducēt̄. q̄ꝛ ꝑm ip̄m ducti sunt captiui iudeoꝝ vsq̄ȝ ad nonagintaseptē milia. p In oēs gētes. q̄ꝛ destructio ciuitatis et ꝓp'li facta est in vltionē mortis xp̄i: vt dictū ē supra ca. xix. ⁊ ꝑ ꝫ ꝙ aliq̄ de illo ꝓp'lo ducti sūt captiui in oēs gētes: facta ē q̄dā testificatio īnocē tie xp̄i ⁊ ꝑfidie iudeoꝝ. q Et hie rusalē calcabit̄ a gentib⁹. i. calcāda dabit̄. r Donec imple. tē. natio/ num. tūc enim cū plenitudo gentiū intrauerit oīs isr'l saluus fiet: vt ha betur ad Ro. xj. s Et erūt signa. hic ponitur solutio secunde questio nis de aduentu christi ad iudiciuȝ: vbi ꝑmo

† Ezec. 38 Esa. 13. Johel. 3.

a Et tūc videbūt. Que ī hūilitate positū audire noluerūt: vt virtutē ei⁹ tāto tūc districti⁹ sentiāt: quāto nūc corda ad ei⁹ patiētiam non inclinant. Quia vo ꝯ reprobos h dicta sūt: mox ad ꝯsolationē electoꝝ supponit. His aūt fieri. i. cū plage crebrescunt: cū terror iudicij cōmotꝰ vtutib⁹ ostendit. Leuate capita vr̄a. Exhilarate corda vr̄a: qꝛ dū finit mūd⁹ cui amici ñ estꝰ: ꝓpe ē redēptio quā q̄sistꝰ. De vo mund⁹ despici debeat ꝓuida cōpatiōe manifestat: Uidete ficulneā.

b Uidete fi. Regnū dei estati cōparat: qꝛ tunc meroris nr̄i nubila trāsibūt: ꝛ eterni dies vite sꝰ claritate solis fulgebunt. Sic enim ex fructu arboꝝ vicina estas cognoscit: ita ex ruina mūdi ꝓpe eē cognoscit regnū dei. Ex his verbis ostēdit: qꝛ fruct⁹ mundi ruina est. Ad h enī crescit vt cadat: ad h germinat: vt q̄cūq; germinauerit: cladibus ꝯsūmat.

c Celū ꝛ tra ꝛc. Nihil in corpoꝝ natura celo et tra durabili⁹ est. Nihil trāsit veloci⁹ q̄ ſmo. Vba q̄usq; iꝑfecta sūt: vba nō sūt. Si pfecta sunt: iā oīno nō sunt: neq; enī perfici: nisi trāseundo pñt. Ait ḡ: Celū ꝛ tra trāsibūt: q̄si oē qđ apđ vos durabile ꝛ sine mutatiōe ē: ad eternitatē durabile non ē: ꝛ oē qđ apud me trāsire cernitur: fixū ꝛ sine transitu tenet: qꝛ ſmo me⁹ q̄ transit: sentētias manentes exꝓmit.

d Uerba aūt mea nō ꝛc. Et cuz vba mea ita absq; dubio sint īplēda: videte ne ꝯ ꝯtestationē vboꝝ meoꝝ sitis dediti crapule ꝛ ebrietati: ꝛ secularib⁹ curis: sic q̄dā erūt tp̄e īminētis iudicij. De q̄b⁹ dꝛ: Cū dixerint: pax ꝛ securitas: supueniet repētin⁹ iterit⁹.

e Erat aūt ꝛc. Qđ vbo docuit: exemplo astruit. Qui añ vniuersale iudiciū ꝛ singuloꝝ incertū exitū voluptatib⁹ ꝛ curis seculi renunciare ꝛ vigilare monuit ꝛ orare: ipē īminēte sua passiōe doctrine: vigilijs: precibusq; instat: ꝛ eos ꝓ q̄b⁹ passurus erat vbo ꝓuocat: ꝛ oratione patri cōmēdat. Sic ꝛ nos cū inter ꝓspera iuste et pie conuersamur: inter aduersa de diuina misđia non desperemus. Diebus docem⁹ in templo: qꝛ fidelibus boni opis formā ꝑbem⁹. Noctib⁹ in mōte oliueti moramur: qꝛ in tenebris angustiaꝝ gaudij spūalis ꝯsolatione respiram⁹: ꝛ ad nos audiēdos popul⁹ manicat cū vel obscurꝰ opib⁹ tenebrarū: vel dei gr̄a victis nebulis pressurarū: sicut in die honeste ambulantes: nos filios lucꝰ imitamur

f Appropinquabat ꝛc. Qui dꝛ pasca ꝛc. Pasca nō a passiōe e: ſ a trāsitu nominatur: ꝙ illa die transiuit extermi natoꝛ ꝑ egyptū: vel dñs liberās pp̄lm suū: q̄ noīe significabatur agnuz in hac die de mundo ad patrē trāsituꝝ

scētib⁹ hoib⁹ ꝑ timore ꝛ expectatione q̄ supueniēt vniūso orbi. Nā a vtutes celoꝝ mouebunt: et tunc videbūt filiū hois veniētē ī nube cū ptāte magna ꝛ maiestate. His aūt fieri incipiētib⁹: respicite ꝛ leuate capita vr̄a qm̄ appropinq̄t redēptio vr̄a. Et dixit illꝭ silitudinē: b † Uidete ficulneaz ꝛ oēs arbores: cū ꝓducūt iā ex se fructū: scitꝭ qm̄ ꝓpe ē estas: Ita ꝛ vos cū videritꝭ h fieri: scitote qm̄ ꝓpe ē regnū dei. Amē dico vobis: qꝛ nō ꝑteribit generatio hec donec oīa fiāt. Celūz et tra trāsibūt verba aūt mea nō trāsibūt. † Attēdite āt vob ne forte grauēt corda vr̄a in crapula et ebrietate et curis hui⁹ vite: ꝛ supueniat ī vos repētina dies illa. Tāq̄ laque⁹ enī supueniet in oēs q̄ sedent sup faciē ois terre. Uigilate itaq; oīni tp̄e orātes: vt digni habeamini fugere ista oia q̄ futura sunt: et stare ante filiū hois. † Erat āt diebus docēs ī tēplo: noctib⁹ vo exiēs morabat in mōte qui vocat oliueti. Et omnis popul⁹ mānicabat ad eū in tēplo audire eum.

¶ et q̄ dico sub certamine expectate.
a ¶ de mortalitate ad īmortalitatem.
b ¶ .i. omne humanuz gen⁹: vel gens iudeoꝝ que nō deficiet: donec veniat dies iudicij.
a ¶ aereū nō ethereū. b ¶ inouabūt deposita priori forma: ꝑmanēte aūt substātia. vñ dꝛ: Terra in eternum stat.
a ¶ insperat⁹: ꝛ ꝑpetuo retinēs qđ semel ceperit.
¶ quibus placent illecebre huius mundi.
¶ non quibusdam certis diebus vel horis.
¶ hec ē sūma beatitudinis ī ꝑsentia iudicis sui securum consistere.
a ¶ .i. mane ire accelerabat.

Ca. XXII

Appropinquabat autez dies fest⁹

vbi ꝑmo describūt signa ꝑnostica: cū dꝛ: Et erūt signa: qꝛ lꝫ talia pluries ꝑcesserint: tñ īminēte aduētu iudicꝭ maiora ꝛ crebriora fiēt. In scholastica historia ponūt. xv. signa ꝑcedētia q̄ndecim dieb⁹ adnētū iudicꝭ: ſ vtrū illi dies q̄ndecim futuri sint ꝯtinue se habētes vel interpolate: ibidē sꝰ dubio relinq̄t. Primo die erigēt mare. xl. cubitꝭ sup altitudīes mōtiū stans ī loco suo q̄si mur⁹. scđo tm̄ descēdit vt vix videri possit. tertio marine belue apparētes sup mare dabūt rugit⁹ vsq; ad celū. q̄rto ardebit mare ꝛ oēs aque. q̄nto herbe ꝛ arbores dabūt rorē sanguineū. sexto ruent edificia. septīo petre adinuicē collidēt. octauo fiet generalis terremotus. nono eq̄bit tra. decimo exibūt hoīes de cauernis: ꝛ ibūt velut amētes nec mutuo poterūt loq̄. vndecimo surgēt ossa mortuoꝝ: ꝛ stabūt sup sepulchra sua. duodecīo cadent stelle. tertiodecimo morient viuētes vt cū mortuis resurgant. decīoq̄rto ardebit celū ꝛ tra. q̄ntodecimo fiet nouū celū ꝛ noua tra ꝛ resurgēt oēs. Dicit etiā ibidē ꝙ Hiero. īuenit ista ī annalib⁹ hebreoꝝ: in q̄b⁹ lꝫ sint multa vera: tñ sūt ibi multa falsa admixta. ꝛ iđo de veritate seu falsitate istoꝝ signoruz iudiciū maiorib⁹ derelinquo. a Leuate ca. vr̄a. qꝛ dies iudicij lꝫ reprobis sit terribilis: tñ electis debet eē ꝯsolabilis: qꝛ tūc trāsferēt ad gloriam. b Attēdite āt. i. diligenter cauete. c Ne forte gra. cor. vr̄a. i. deprimāt ad vitia. d In crapu. ꝛ ebrietate. i. ex supfluitate cibi ꝛ pot⁹. e Et curis hui⁹ vite. i. supflua sollicitudine terrenoꝝ. f Et supueniat ꝛc. i. dies iudicij. g Tāq̄ laque⁹. q̄ euadi nllo mō poterit. Et ex h loco videt ꝙ hoib⁹ existētib⁹ in ꝯuiuijs ꝛ festiuitatib⁹ tanq̄ securis et nihil timētib⁹ de die iudicij veniet repēte. ꝛ idē habet Mat. xxiiij. vbi dꝛ: Sicut enī erāt ī dieb⁹ añ diluuiū comedētes ꝛ bibētes: nubētes ꝛ nuptui tradētes vsq; ad eū diē q̄ ītrauit ī arcā noe ꝛ nō cognouerūt donec venit diluuiū ꝛ tulit oēs: ita erit et aduent⁹ filij hoīs. Et hec vitas euāgelij videt saltē in aliq̄b⁹ dissonare a b illꝭ q̄ndecim signis supra positis ꝛ acceptis de apocryphis iudeoꝝ. h Uigilate itaq; oī tp̄e orātes. ꝑ h nō ē intelligēdum ꝙ oratio sit semꝑ ꝯtinua: qꝛ oportet eā interrūpi somno ꝛ alijs necessitatib⁹ corꝑis: ſ ei⁹ ꝯtinuitas intelligit ꝙ nō īteruenīat pctm̄ mortale īpediēs effectū ipi⁹. iđo subdit: i Ut digni ha. fu. ꝛc. qꝛ illi qui tūc īueniēt sine pctō mortali erūt salui. k Et stare añ filiū hoīs. i. stare secure in iudicio corā xp̄o q̄ iudicabit ī forma hūana. l Noctib⁹ vo exiens mo. ī mōte q̄ vocat oliueti: vt ibi vacaret orationi. m Et oīs pp̄ls manicabat ad eū. i. mane accelerabat venire ad ꝑdicatiōis sue locū attract⁹ efficacia ꝛ dulcedine doctrine sue. Ca. XXI

† Ma. 24. e. Mar. 13. e.
† Ma. 24. e. Mar. 13. d. Ro. 13. d.
† 35. di. c. i.
† Joh. 8. a.
Jes. 5. a
Joh. 17. a

Moraliter. d† Respiciēs āt iesus vidit eos q̄ mittebāt munera sua ī ga. ꝛc. Exponat vt supra Mar. xij. e† Et q̄busdā dicētib⁹ de tēplo ꝛc. exponat sic. s. Mat. xxiiij. ꝛ Mar. xiij. f† Introgauerūt āt illū. exponat sic supra Mat. xxiiij. ꝛ Mar. xiij. h† Sed añ hec oīa. exponat sicut Matth. xxiiij. et Mar. xiij. e† Ponite ḡ ī cor. vr̄is. sic Matth. x. ꝛ Mar. xiij. l† Cū āt viderit ab exercitu circūdari hierl̄m. exponat sic supra. xix. † Tūc q̄ ī iudea sūt fu. ꝛc. exponat sic supra Mat. xxiiij. ꝛ Marc. xiij. vsq; ibi: n† In ore gladij. sez diuīe snīe ꝓ sua īcredulitate. o† Et ī captiuitatē du. nō solū tp̄alem sub ꝑncipibus terrenis: ſ etiā eternā sub spiritib⁹ malignis. q† Et hierl̄m a gētib⁹ calcabit. i. eccl̄ia q̄tuz ad populū cōmunē q̄ multum deprimit a ꝑncipib⁹ ꝛ ꝑlatis. r† Donec impleant tēpora nationū. i. vsq; ad tp̄s a dño ꝑfinitum. s† Et erunt signa in sole ꝛc. exponat sicut supra Matth. xxiiij. ꝛ Mar. xiij. vsq; ibi: b† Attēdite aūt vobis ne forte grauent corda vr̄a ī crapula et ebrietate. Crapula vo spūalis ē ingurgitatio doctrine puerse. ꝛ ebrietas spūalis ē diuina curiose scrutari vltra debitā mēsurā. et talis inuestigans opprimit a gloria: sicut bibens vinū vltra debitam mensurā opprimitur ab eo. † Erat aūt dieb⁹ docēs in tēplo. In h dedit exemplū doctorib⁹ ꝛ ꝑdicatorib⁹ euāgelij vt diebus doceāt et noctibus sint in oratiōe dei vt ibidē hauriāt qđ auditorib⁹ effundant in mane sequēti. iđo subdit: m† Et oīs popul⁹ manicabat. i. ī mane festinabat ad ei⁹ doctrinā venire. talium enī doctrina ē a populo desiderata. Ca. XXII

Appropiquabat. Postq̄ euāgelista descripsit xp̄i ꝑdicatiōez: hic ꝯñter describit ipi⁹ passionē ꝑ quaz solutum est precium nostre redēptionis

F G A

G trē transituꝝ. Inter pasca vero ⁊ azyma h distat: ꝙ pasca vocat solꝰ dies ī q̄ agnꝰ occidebat̃ ad vesperā.i.xiiij.luna pmi mēsis. Dies azymoꝝ erat a.xv.luna vsq̄ ad.xxj.diē eiusdē mēsis. Sȝ euāgeliste īdifferēt̃ ponūt: ⁊ diē azymoꝝ p pasca: ⁊ pasca p die bꝰ azymoꝝ. vñ h lucas: Dies festꝰ azymoꝝ: q̄ dr̄ pasca: qr ⁊ pasce dies in azymis panibꝰ celebrari p̄cipiebat̃. Et nos q̄si ppetuā pasca faciētes: semꝑ ex h mūdo trāsire p̄cipimur: vno die īmolato agno ad vesperā sequunt̃ septē dies azymoꝝ: qr xp̄s ī plenitudīe tēpoꝝ semel p nob passus toto tꝑe seculi qd septē diebꝰ agit̃ in azymis sinceritatꝭ ⁊ veritatꝭ p̄cepit eē viuēdū. a Et q̄rebāt ⁊c. Hec añ biduū pasce ꝯgregatis pncipibꝰ sacerdotū ⁊ scribis ī atriū cayphe: mattheꝰ gesta testat̃. b Intrauit. Dicit iohis ꝙ post buccellam a dño traditā intrauit sathanas ī iudā. Sed ⁊ ante inuaserat eum sathanas: ⁊ quē prius ītrauerat vt deciperet: postmodū intrauit vt iā sibi traditū plenꝰ possideret. c Uenit autē dies. Licet sequēti die.i.q̄ntadecima luna sit crucifixus: hac tñ nocte q̄ agnꝰ īmolabat̃: ⁊ carnis sāguinisq̄ suis discipulis sacra celebrāda tradidit: ⁊ a iudeis tentus ⁊ ligatꝰ: ipiꝰ īmolatiōis.i. passiōis sue sacrauit exordiū. d Ecce introeūti. ⁊c. Sicut deꝰ cūctoꝝ p̄sciꝰ cū discipulis loquit̃: de his q̄ alibi gerūt̃. Et bñ paraturis pasca amphorā aq̄ portās occurrit: vt ostēdat̃ ꝙ huiꝰ pasce mysteriū p ablutiōe mundi ꝑ aquā baptismi sit celebrandū: vbi vere pasce cultoribꝰ typicus de limine cruor aufert̃ ⁊ ad tollenda pctā viuifici fontis baptisma consecrat̃: amphora significat ꝑfectā mensurā expleti tꝑis: q̄ dignū erat h gerit. e Homo amphorā. Sine noīe designatur: vt pauꝑ ⁊ ignobilis estimetur: q̄ a dño eligit̃. Cuiꝰ sanctitas ī h apparet: qd ī strato eiꝰ dñs cū discipulis cū sublimiū virtutū delectatiōe requiescit. f Seq̄mini eū. Cōsulte p̄termittuntur noīa vel baiuli aq̄: vel dñi domꝰ: vt oībus volētibꝰ imbui sacris christi: qd ē pasca celebrare: xp̄m sue mentis hospitio suscipeꝛe q̄rentibꝰ facultas danda signetur. g Cenaculū magnuȝ. Spiritualis ē lex q̄ d āgustijs lr̄e egrediēs in sublimi loco recipit saluatorē. Qui in lr̄a remanet in imis pasca facit: sȝ q̄ aq̄ baiulū.i. grē p̄conē in domuȝ ecclie sequit̃ trāscēdēs lr̄e suꝑficiē ī mētis solio refectionē parat xp̄o: dū cuncta vel pasce sacra vel cetera legis decreta: de eo ītelligit scripta. h Desiderio. Desiderat p̄mo typicū pasca māducare: et sic passiōis sue mūdo mysteria declarare: vt ⁊ antiq̄ pasce pbator existat: ⁊ h ad sue dispēsatiōis figurā ꝑtinuisse demōstrās: iā adueniēte veritate vmbra cessare debeat: in cuiꝰ rei figura: defecit māna: postq̄ comederūt filij isrl̄ de frugibus terre: nec vsi sūt vltra cibo illo. i Non māducabo. Non vltra mosaicū pasca celebrabo donec in ecclia qd est regnū dei spūaliter ītellectū cōpleatur. In hoc regno vsq̄ hodie māducat xp̄s cum ea q̄ moyses rudi populo carnaliter obseruāda p̄cepit: in membris suis spūaliter exercet. k Et accepto calice. Hic calix ad vetꝰ pasca cui finē imponebat ꝑtinet: q̄ accepto grās agit. ido scȝ qr vetera trāsierūt: ⁊ noua oīa erāt ventura. l Gras egit. Ostēdit q̄d quisq̄ facere debet in flagello culpe ꝓprie cuȝ ipe equanimiter flagella tulit aliene. m Dico enī vobis. Sicut typicū esum agni: sic ⁊ typicū pasce potum negat se bibiturum: donec ostensa resurrectionis glīa. regnum

dei: id ē

a ∫ .i. prima dies azymoꝝ post īmolationeȝ agni scȝ.xv. dies que erat solēnis.

a azymoꝝ q̄ dicit̃ pasca. †Et q̄rebāt pncipes sacerdotum ⁊ scribe quō

a ∫ nō metuentes seditionem: sȝ ne auxilio populi de suis manibus tolleretur.

iesū īterficerent: timebant vero plebē. † Intrauit āt sathanas ī iudā q̄ cognominabat̃ scarioth vnum

a ∫ nō a principibꝰ īuitat̃: nulla necessitate cōstrīgit̃: sȝ ꝓpria spōte scelerate mētis inijt cōsilium.

de duodeci: † et abijt ⁊ locutꝰ ē cū principibꝰ sacerdotū ⁊ magistratibꝰ: queadmodum illū traderet eis. Et gauisi sūt: ⁊ pacti sūt pecuniā illi dare. Et spopōdit. Et q̄re

∫ sine turbis.

bat oportunitateȝ vt traderet il

∫ xiiij. luna.

lū sine turbis. Uenit āt dies azy

∫ agnus pascalis.

moꝝ: ī q̄ necesse erat occidi pasca. Et misit petrū ⁊ iohēz dicēs: Euntes parate nob pasca: vt māducemus.

∫ q̄ non habemꝰ tabernaculū.

At illi dixert̃: Ubi vis paremus? Et dixit ad eos: Ecce itroeūtibꝰ vob ī citatē: occurrit vob hō q̄dā amphorā aq̄ portās: seq̄mini eū ī domū ī quā ītrat: ⁊ dicetis prīfamilias domꝰ: Dicit tibi magister: Ubi est diuersoriū: vbi pasca cū discipulis meis manducē? Et ipe ostēdet vob cenaculuȝ magnū stratū: ⁊ ibi parate. †Euntes aūt īuenerūt sicut dixit illꝭ: et

a ∫ .i. quartadecima die primi mēsis ad vesperā cū.xv. luna iam terris apparente iuxta legis edicta instabat pasca.

parauert̃ pasca. Et cum facta eēt

∫ vel discipuli.

hora discubuit: ⁊ duodeci aplī cū eo. Et ait illꝭ: Desiderio desidera

a ∫ agnū māducat qr in agno ipe figurabat̃.

ui hoc pasca manducare vobiscū anteq̄ patiar. Dico eni vobis qr

∫ tempore. ∫ vetus pasca.

ex hoc nō māducabo illd: donec

a ∫ bis dicit̃ accepisse calicē prior vetus: secūdus nouus. ∫ .i. ecclesia.

ipleat̃ ī regno dei. †Et accepto calice grās egit ⁊ dixit: Accipite et diuidite iter vos. Dico eni vob:

demptionis: vbi primo describit̃ maligna christi cōprehēsio ꝑ explorationē iudeorū. scd̄o eius ꝯdēnatio iniusta ꝑ executionem gentiliū. ca. sequēti. Prima diuidit̃ in quattuor partes: qr primo describit̃ christi venditio facta non ex eiꝰ ignorantia sed magis ex p̄scientia ⁊ voluntate. secūdo ipius vēditi traditio nō ex eiꝰ displicentia sed ex charitate. tertio traditi cōphensio non ex xp̄i impotentia sȝ ex sua mititate. q̄rto cōphensi illusio nō ex sua iniusticia sȝ humilitate. scd̄a ibi: Uenit aūt dies azymoꝝ. tertia ibi: Comp̄hendētes aūt eū. q̄rta ibi: Et viri q̄ tenebāt eū illudebāt ei. Circa primū dr̄: Appropinq̄bat aūt dies festus.i. solēnitas pascalis q̄ celebrabat̃ p̄mo mense q̄ntadecima die mensis: vt habet̃ Leuitꝭ. xxiij. incipiebat tñ a vespere p̄cedētis diei. a Azymorū. qr fermētū ⁊ fermētatū nō debebant apparere in domibꝰ iudeoꝝ septē diebus huiꝰ solennitatꝭ: vt habet̃ Exo. xij. b Qui dr̄ pasca.i. transitꝰ: qr tūc trāsiuit āgelꝰ dñi ꝑ egyptū iterficiēs p̄mogenita egyptioꝝ ⁊ hebreos saluans. c Et q̄rebāt pncipes sacerdotū ⁊c. moti inuidia ꝯ xp̄m. d Quō iesū interficerēt. lȝ enī hoc sūme desiderarēt: tñ erat eis difficile ꝓpter fauorē ꝑpl̄i ad xp̄m. ido subditur: e Timebāt vero plebē. ne cōtra eos insurgeret si in xp̄m manꝰ mitterent. f Intrauit aūt sathanas ī iudā.i. aīam iude nō ꝑ illapsū: qr hoc ē deo ꝓpriū sed ꝑ effectū venditionem xp̄i ei suggerēdo. g Et abijt et locutꝰ ē cū pncipibꝰ sacerdotū ⁊c. Motiuū aūt iude hic tacet̃: s exprimitur Matth. xxvj. ⁊ Joh. xij. scȝ vt recuperaret valorē vnguēti p̄ciosi effusi suꝑ xp̄m a maria sorore laçari. h Et gauisi sūt. qr ille modꝰ capiēdi xp̄m per suū discipulū videbat̃ magis possibilis ⁊ secretꝰ. i Uenit aūt dies azymorū. Hic ꝯsiter describit̃ ipiꝰ xp̄i vēditi traditio. Et p̄mo ista traditio p̄nūciatur. scd̄o executioni dat̃. ibi: Et egressus ibat. Prenūciatio dicte traditionis facta ē a xp̄o cū cenaret cuȝ discipulis. ⁊ ideo primo describit̃ pascale ꝯuiuium. scd̄o instituit̃ eucharistie sacr̄m. ibi: Accepto pane. tertio ponit̃ dicte traditionis prenūciatio. ibi: Uerūtñ. q̄rto discipuloꝝ īformatio. ibi: Facta ē ꝯtētio. Circa primū dr̄: Uenit autē dies azymoꝝ ista erat q̄rtadecima dies mēsis primi in cuiꝰ vespere debebāt comedere agnuȝ pascalē cū azymis panibꝰ. ido sequit̃: k In q̄ necesse erat occidi pasca. et accipit̃ hic pasca nō p die solēni sicut supra s p agno pascali q̄ illo vespere debebat occidi. Sequit̃: l Ecce introeūtibꝰ vob in ciuitatē.s. hierl̄m. m Occurret vobis hō ⁊c. in hoc dedit eis signū directiuū in p̄paratiōe cōuiuij pascalis. n Et dicetis prīfa. domꝰ ⁊c. hic aūt creditur fuisse xp̄i discipulus. ⁊ ido prouidit de loco et d agno ⁊ alijs necessarijs in celebratione cōuiuij pascalis: vt dictuȝ fuit plenius Marc. xiiij. o Desiderio desideraui.i. valde desideraui. p Hoc pasca manducare vobiscū. qr tūc finiuit vetus testamētū et inchoauit nouū: qd erat sibi in desiderium. q Dico enī vo. qr ex hoc nō mā. illud donec impleat̃ in reg. dei ⁊c. qr post illam cenam non comedit nec bibit donec post resurrectionem suam in qua impletū ē regnū dei: quia tunc apta est ianua ⁊ xp̄s resurrexit ad vitā īmortalē: ⁊ tunc christus cum multis

comedit

Mat. 26 / Joh. 13. / Mat. 21. / Mar. 12. / Joh. 7. / Joh. 13. / Mat. 26 / mar. 14. / Mat. 26 / Ma. 14 / Mat. 26 / Ma. 14. / 1. Cor. 11.

dcl.i.fides mūdi adueniat: vt ꝑ hoꝝ duoꝝ imutationē sacramēto ꝓ: cetera legis sacramēta vel iussa ad spirituale3 obseruātiā doceat trāsferēda. Pōt tñ simplicit accipi ꝙ ab hora cene vsq ad tps resurrectiōis q̄ in regno dei erat venturꝰ vinū nō erat biturꝰ. Post resurrectionē enī cū discipul' māducauit ⁊ bibit. a Et accepto. Finitis veteris pasce solenniis trāsit ad nouū qđ i sue redēptionis memoria eccl'iam frequentare desiderat: vt ꝑ carne ⁊ sāguie agni sue carnis ⁊ sāguinis sacramētū in panis ⁊ vini figura sustituat: frāgit ⁊ porrigit vt ostēdat sui corpis fractionem non sine sua sponte futurā: agit gr̄as de veteribꝰ terminat': ⁊ nouis incipiēdis. b Pane. q̄a panis corpꝰ ꝯfirmat: vinū opat' sanguinē. Mysti. Hoc ad corpꝰ: illđ ad sanguinē xp̄i refert'. Vex nec panis sine aqua cōficit': nec vinu3 sine aq̄ offert'. Per aquā ppl's signat': qui nec xp̄i passiōe saluat': nec sine cuius amore xp̄s passus. Oport3 ḡ vt nos ei vniamur: ⁊ ip̄e in nob̄ maneat ⁊ nos i eo. c Verūtñ ec. Sic̄ de passiōe p̄dixit: sic p̄dixit ⁊ de ꝓditore: vt vidēs se latere n̄ posse: pēiteat facti. Nec designat ex noīe ne manifeste correctꝰ ipudētior fiat. Mittit ḡ culpā i nūcro vt ꝯsciꝰ pēitētiā agat. Predicit ⁊ penā: vt quē pudor non ꝯuicerat denunciata supplicia coerceāt. d Manꝰ tra. Exēplo iude filiū hoīs tradit: q̄ illđ iuiolabile dominici corpis sacramētū violare p̄sumit. Vēdit: q̄ eiꝰ timore et amore neglecto caduca amare ꝯuincitur ⁊ crimiosa. e Fctā ē āt cō. Be. Cā cōtētiōis nob̄ icognita: ſ nō ē icredibile. q̄ iux̄ h̄ qđ alibi p̄cipit': Cōtēdite itrare ꝑ angustā portā bonore seinuicē p̄ueniēdo certarēt: S3 q̄libet ex cā cōtēderint: nō q̄d adhuc carnales gesserint: s3 q̄d sp̄ual' magister iusserit videamꝰ. Amb. Caueamꝰ ḡ ipēdio. i. sedulo ne q̄ inter nos de p̄latiōe possit ē ꝯtētio. Si eī ꝯtēdebāt apl'i: n̄ excusatiōi obtēditur: s3 cautiōi ꝓpōit'. Oībꝰ vna dat' forma snīe: vt nō de p̄latiōe iactantia sit: ſ de hūilitate ꝯtētio. f Dixit aūt. Piꝰ mgr̄ nō inite ꝯtētionis arguit: s3 formā hūilitatis qua3 sequāt' describit. q. d. Vos more seculariū ꝑ p̄latione ꝑueīre vult' ad regni possessionē. S3 ad sūma virtutū nō potētia venit': ſ hūilitate. Necesse est aūt vt correctionē subditus ⁊ matrē pietas ⁊ patre3 exhibeat disciplia: aut ne districtio rigida: aut pietas sit remissa. g Nam q̄s maior est. Ad v̄ba exhortatiōis explēde exēplū de se pōit. Hinc iohes scribit: Si ego laui pedes v. d. ⁊ m. ⁊ v. d. ⁊c̄. Pōit ⁊ in verbo mīstrādi oīa q̄ dñs in carne gessit: nō tm̄ p̄dicādo vl' miracul' āmonēdo: ſ ēt aīa3 quā ꝓ nob̄ accepit ponēdo: vt ⁊ nos ꝓ iuicē pōere aīas discamꝰ. h Ego aūt i me. Be. Ego mīstro vos āt recūbit' ⁊ ꝓpōit cā3: q̄ꝛ ꝑmāsist' mecū i tētatiōe mea. Infirmitas mea nō ꝯturbauit vos: s3 i bono cepto ꝑseuerast'. Sic̄ ḡ mihi ꝑseuerāti vsq ad mortē dedit pat' nomē qđ ē sup oē nomē: sic ⁊ ego ꝑseuerātes vos mecū ducā ad eternum regnum. Intelligendum ē iudā iā recessisse: ⁊ m'ltos alios iā retro abisse: audit' verbis icōp̄hēsibil' sacri: qñ hec loq̄bat' dñs. i Et sedea. sup thro. Hec mutatio dextre excelsi: vt q̄ hūiles nūc gaudent mīstrare ꝯseruis: tūc sublimes sup mēsā dñi ꝑpetuis dapibus alan

q̄ nō bibā de generatiōe vit' do *a* nec regnū dei vēiat. Et accepto *b* pane gr̄as egit ⁊ fregit ⁊ dedit eis dicēs: Hoc ē corpꝰ meū: qđ ꝓ vob̄ dat'. Hoc facite i meā cōmemoratione3. Silr ⁊ calicē postq̄ cenauit dicēs: Hic ē calix nouū testamētū i sāguine meo: q̄ pro vob̄ fundet'. Verūtñ ecce manꝰ tradēt' me mecū ē i mēsa Et q̄dē filiꝰ hoīs s3 qđ definitū ē vadit. Verūtñ ve hōi illi ꝑ quē tradet'. Et ipi ceperūt q̄rere int' se q̄s esset ex eis q̄ hoc facturꝰ esset. Facta est aūt ⁊ ꝯtētio inter eos: q̄s eoꝝ videret' esse maior. Dixit āt eis: Reges gētiū domināt' eorū: ⁊ qui potestate3 hn̄t sup eos benefici vocāt'. Vos aūt nō sic. S3 q̄ maior ē i vob̄ fiat sic̄ mior: ⁊ q̄ p̄cessor est sicut ministrator. Nā q̄s maior est: q̄ recūbit: an q̄ ministrat? Nōne qui recumbit? Ego aūt in medio vestrum sum sicut q̄ ministrat. Vos āt est' q̄ ꝑmāsist' mecū i tētatiōibꝰ meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meꝰ regnum: vt edatis ⁊ bibātis sup mēnsa3 meā in regno meo: ⁊ sedeatis su

Interlinear: quod sub specie panis apparet — q̄tiēscūq māducabit' panē hūc ⁊ calicē bibetis: mortē dñi annūcia: dōec vēiat. s. dedit eis — a ad distictiōe3 veter' qđ sāguie hircoꝝ ⁊ vitulo3 dedicatū ē. q̄ꝛ ipossibile ē sāguie hircoꝝ pctā tolli. a vl' mult'. b s3 tñ vni de vob̄ nō ꝓderit: ꝑ quē fūdet' ipse sanguis. — hō pac' mee i q̄ spabā: q̄ e. p. in. m. a. m. s. — nouerāt xp̄i. ꝙ nil tale cogitarāt: s3 plꝰ credūt mgr̄o q̄ sibi: et timētes fragilitatē suā an. xij. q̄rūt de pctō: cuiꝰ nō habēt cōscientiā. — a ꝑ potentiā eos humiliātes. — largiendi. — q̄ꝛ nō eoꝝ q̄ distribuitis nō auctores sed dispēsatores estis. — in virtutibus. — humili reputatione. — gradu dignitatis. — s'm iudicium seculi. — a beati qui esuriūt et sitiunt iusticiā: qm̄ ipi saturabūt' fruēdo. s. desiderato olim ⁊ amato gaudio veri boni. b mēsa q̄ oībꝰ sctis ē ad fruendū ꝓposita est celestis vite gloria.

comedit ⁊ bibit ad ꝓbādū sue resurrectiōis veritatē: vt habet' .J. xxiiij. ca. a Nō bibā de generatiōe vit' hu. generatione3 vitis vocat vinū. q̄ꝛ exprimit' de fructu vitis. b Et accepto pa. Hic ꝯñr instituit' eucharistie sacramētū pꝰ legale ꝯuiuiū. cū d'r: Et accepto pane gr̄as egit. Per h̄ ostēdit ꝙ in cōsecratiōe huiꝰ sacramēti p̄exigit' deuotio ⁊ oratio. c Et fregit ⁊ dedit eis. dicēs: h̄ est corpꝰ meū ⁊c̄. Nō ē sic intelligēdū ꝙ priꝰ frāgeret ⁊ daret discipul' ⁊ postea diceret v̄ba ꝯsecratiōis: ſ magis econuerso: q̄ꝛ xp̄s dedit apl'is suis corpꝰ suū cōsecratū: ⁊ iō priꝰ dixit v̄ba cōsecratiōis q̄ sūt: Hoc est corpꝰ meū. q̄ꝛ verba ꝯsecratiōis efficiūt qđ figurāt. postea fregit ⁊ dedit. d Hoc facite in meā cōmemoratione: q̄ꝛ eucharistie ꝯsecratio est q̄dā dñice passiōis rememoratio: ⁊ ꝓpter h̄ cōsecrat' corpꝰ separatim a sāguie: q̄ꝛ in passiōe sanguis fuit separatꝰ a corpe. ideo subdit': Silr ⁊ calicē ⁊c̄. Cetera aūt q̄ ad istud sacramētū ꝑtinēt tractāda sūt i. iiij. sniaꝝ. e Verūtñ. Hic ꝯñr xp̄s p̄nūciat traditionē sui. d. f Ecce manꝰ tra. me mecū ē i men. Ex q̄ patet maxima ingratitudo ⁊ ꝓditio iude: q̄ ingerebat se comestiōi cū xp̄o quē nō latebat sua ꝓditio g Et quidē filius homis. quia lic3 sit deus ⁊ homo: non tñ tradebatur ⁊ patiebatur s3 diuinitatē in qua ipassibilis est: sed tm̄ s'm humanitatē: s'm ꝙ diffinitū est in ꝓuidentia dei ꝓ salute mūdi. h Verūtamē ve homini illi ꝑ quem tradet' ⁊c̄. q̄ꝛ licet iudas post factum penituerit: hoc tñ fuit inutiliter: q̄ꝛ ꝑ desperatione se suspēdit: vt habetur Mat. xxvij. i Et ipi cepe. q̄re. int' se. s. apl'i. k Quis esset ex eis q̄ h̄ fa. es. tñ nesciuerūt: q̄ꝛ h̄ xp̄s nō reuelauit māifeste: ſ tm̄ Johāni secrete: vt habet' Jobis. xiij. l Facta ē ꝯtētio. Hic ꝯñr ponit' informatio discipuloꝝ. ⁊ primo ostendit' qualis sit aptus ad officium prelationis. secūdo q̄d foret eis licitum tpe ꝑsecutiōis. ibi: Et dixit eis. Adhuc primo ponit' informatio discipuloru3 in generali. secūdo ipsius petri i speciali. ibi: Ait aūt dñs simoni. Adhuc p̄mo informat discipulos de prelationis aptitudine. secundo de p̄mij magnitudie. ibi: Vos aūt. Circa primū sciendū ꝙ cum apl'i audierūt xp̄m p̄dicentē traditionem sui ad mortē: crediderūt firmiter hoc esse futurū: ⁊ iō ceperūt querere inter se q̄s inter apl'os esset ꝯueniētior ad tenēdu3 xp̄i locū. ⁊ hoc est qđ dicit': Facta est aūt int' eos cōtētio. i. disquisitio. m Quis eorū videret' esse maior. i. aptior ad p̄sidendū alijs loco christi. ⁊ ideo christus de h̄ eos docuit: videlicet ꝙ ille esset ad h̄ aptior qui esset vere humilior. ꝑ cōtrarium ad terrenā dominationē. Et ad h̄ iducit exēplū sui. d. n Quis maior ē q̄ re. an q̄ mini. Nōne q̄ re. q. d. sic s'm iudiciū hūanū. ⁊ infert: o Ego āt in me. ves. sū sic̄ q̄ mi. Hoc iā oñderat in lotiōe pedū suoꝝ discipuloꝝ. Et ex h̄ itēdit ꝯcluder' ꝙ ille ē aptꝰ ad succedēdū sibi in regimīe eccl'ie q̄ ē fūdatꝰ i vera hūilitate. p Vos āt. Post q̄ oñdit aptitudie3 p̄lati. h̄ ꝯñr oñdit magnitudinē p̄mij. d. Vos aūt estis q̄ ꝑmansist' mecū. iā enī iudas exierat de societate eoꝝ accepto pane intincto: vt habet' Joh. xiij. q In tentationibꝰ m. q̄ꝛ iminebat agonia sue passiōis. r Et ego dispono vo. qđ itelligit' dupl'r. Vno mō de regno militāt' eccl'ie: cuiꝰ regimē xp̄s tradidit apl'is. Alio mō de regno triūphāt' eccl'ie ad qđ erāt apl'i assumēdi post laborē vite p̄sētis. s Vt edat' ⁊ biba. h̄ silr duplicit' intelligit'. Vno mō de sacramēto eucharistie: cuiꝰ ꝯsecrationē: acceptionē ⁊ dispēsationē xp̄s tradidit apl'is. Alio mō de fruitiōe gl'ie ad quam apl'i erāt p̄destinati. t Et sedeat' sup thronos. q̄ꝛ in iudicio extremo erūt assessores christi iudicātis.

C Ait aūt.

Mysti. — Joh. 13. b — Mat. 26. c — De cōse. di. 2. panis ꝑ totum ⁊ de reli. et vene. san. Clemen. si dñs — Mat. 26. c — Mar. 14. c — C — Mat. 20. d — mar. 14. a — Mat. 20. d — Mar. 10. f

bus alāt: ⁊ q̄ in tētatiōib⁹ iniuste iudicati cū dño ꝑmanēt: illic cū eo sup tētatores suos iusti iudices veniāt. Quāto ei h̄ despectio/res: tāto illic maiori culmīe potestatis excrescēt. a Judicātes duo. Per duodeci nō duodecī ꝑsone: sꝫ mltitudo iudicātiū signi/ficat: ꝑꝑ duas ꝑtes septenarij q̄ vniuersitas significat. i. tria ⁊ q̄t tuor ꝑ q̄s. xij. multiplicant. b Ait aūt do. si. Ne glorient. xij. qd̄ soli de tot milib⁹ cū dño in tētatiōib⁹ ꝑmāsisse dicerent: am monet eos eadē ꝓcella potuisse ꝯteri: nisi diuia grā fuissent ꝓtecti. Cū ꝯo sathanas expetit tētare: ⁊ velut q̄ triticū purgat vēti lādo concutere: docet null⁹ a diabolo nisi deo ꝑmittēte tētari. c Ecce satha. Sathanas bonos ad cribrādū petit: cū ad eorū afflictionē estib⁹ anhelat malicie. Quo enī iuidēs eoꝝ tētationē appetit: eo illorū q̄si ꝓbationē depcās petit. d Ego aūt ro. Nō vt tēter. sꝫ ne deficiat fides tua: vt post lapsū negatiōis: ad p̄stinū statū pētēdo resurgas. Utile est enī sctis ⁊ tētationib⁹ examiari: vt vl' tētati q̄ꝫ fortes fuerit appareat: vl' cognita ꝑ tētationē sua infirmitate: fortiores fieri discāt: ⁊ sic cū ꝓbati fuerint accipiāt coronā vite. e Qui dixit ei do. Quia dñs dixerat se ꝓ petro orasse: ꝯsci⁹ ille p̄sētis affect⁹ ⁊ feruēt. fidei: sꝫ nesci⁹ casus futuri: nō credit se ab eo posse d̄ficere. Sꝫ ille q̄ nouit q̄d sit ī hoīe: ne q̄s de suo statu īcaute ꝯfidat. vl' de casu īcautius diffidat: sic de⁹ modū: tp̄s: numeꝝ negationis ei⁹ p̄dicit: ⁊ sic mīꝯicors auxiliuꝫ sue defēsiōis ꝓmittit. f Qñ misi. Nō eadē regula viuēdi ꝑsecutionis tp̄e q̄ pac. discipulos īformat. Missis siq̄dē discipul' ad p̄dicādū ne q̄d tollerēt ī via p̄cepit: ordinās. s. vt q̄ euāgeliū nūciat de euāgelio viuat. Jnstāte ꝯo mort. articulo: ⁊ tota illa gente pastorē sil' ⁊ gregē ꝑseq̄nte ꝯgruā tp̄i regulā d̄cernit: ꝑmittēs necessaria victui: donec sopita ꝑsecutoꝝ insania tp̄s euāgelicādi redeat. g Sꝫ nūc q̄. Jn h̄ nob̄ q̄ꝫ dat exēplū: vt nōnūq̄ꝫ cā īstāte q̄dā de nr̄i ꝓpositi rigore sine culpa possim⁹ intermittere: Uerbi grā: Si ꝑ inhospitales regiōes iter agim⁹: plura viatici cā licet portare q̄ꝫ domi habeam⁹. h Et q̄ nō hꝫ. Gladiū vl' habitū sumere: vl' non habitū iubet emere: vt sciāt legētes nō facultatē resistendi deesse discipul': sꝫ amorē magistro poti⁹ inesse patiēdi: vbi ⁊ si nulla alia cā esset euaginandi gladium: sufficere pōt illa: vt amputata serui auricula: tactu dñi sanaret. Jn q̄ ammonemur ne irā ꝑcussi sustineamus: sꝫ fidē resurgētis suscipiam⁹. Quare ꝯo sacculū ⁊ perā ⁊ gladiū tollere iubeat subdit. s. q: ip̄e passur⁹: ⁊ cū iniq̄s erat deputād⁹. i. cū latronib⁹ in quoꝝ medio est crucifixus: vl' cū īferis ad q̄s ꝑ mortē erat d̄scēsur⁹: vt educeret suos victos de lacu: vbi nō est aqua.

Mystice. Mysti. Est gladi⁹ sp̄ualis: vt vēdas patrimoniū ⁊ emas verbū dei quo nuda mētis penetralia vestiunt. Est etiā gladi⁹ passionis: vt exuas corp⁹: ⁊ immolate carnis exuuijs: emat tibi corona martyrij. Deniq̄ꝫ vt scias q: de passiōe locut⁹ est: ne turbaret discipuloꝝ aīos. de se exēplū suppōit. Quō adhuc h̄ qd̄ scriptuꝫ est: i Ecce gladij duo. Duo gladij ꝓnunt vn⁹ noui: alt' veteris testamēti: q̄b⁹ aduersus diaboli munimur insidias. Et dicit: Satis est. q: nihil deest ei: quē vtrinsq̄ꝫ testamēti doctrīa muniert. k Satis est. Duo gladij sufficiūt ad testimoniū sp̄ōte passi saluatoris: Unus q̄ ⁊ apl'is audaciam certādi ꝓ dño: ⁊ euulsa ictu ensis auricula dño etiā morituro pietatē virtutēq̄ꝫ medicādi inesse doceret. Alter qui nequaq̄ꝫ exempt⁹ vagina: ostenderet eos: nō totū qd̄ potuere ꝓ eius defensiōe facere ꝑmissos.

l Et egressus ibat. Tradēdus a discipulo dñi: ꝯsuetū locū addit: vbi facile posset inueniri: ne mortē putaret timuisse. Et bñ discipulos sāguīs ⁊ corꝑis sui mysterijs ībutos: ī mōtē olitieti educit: vt oēs in morte ipsi⁹ baptiçatos designaret: altissimo sancti spiritus charismate confirmandos. m Orate ne intretis in tentationem. Jmpossibile est hominem non tētari. nec ait: vt nō tentemī: sed ne intretis in tentationē. Orate. i. ne tētatio vos superet: ⁊ intra casses suos teneat.

Et ipse

a ꝑ thronos iudicātes duodecī tribus isrl'. b Ait āt dñs simōi: Simō c ecce sathanas expetiuit vos vt d cribraret sic triticū. Ego āt rogaui ꝓ te vt non deficiat fides tua.

a ꝭ sic ꝫ orādo te ꝓtexi ne deficeres: sic tu īfirmiores frēs exēplo tue pnīe ꝯforta: ne d̄ vēia d̄sperēt

Et tu aliq̄n ꝯuersus ꝯfirmā frēs e tuos: †Qui dixit ei: Dñe: tecū paratus sū ⁊ ī carcerē ⁊ ī morteꝫ ire. At ille dixit: Dico tibi petre: nō cātabit hodie gall⁹ dōec ter ab f negēs nosse me. Et dixit eis: Qñ misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamētis: nūq̄d aliq̄d defuit vobis? At illi dixerūt: Nihil. Dixit g ergo eis: Sꝫ nūc q̄ hꝫ sacculū tol h lat: silr ⁊ perā. Et q̄ nō hꝫ: vēdat tunicā suā ⁊ emat gladiuꝫ. Dico enī vobis: quoniam adhuc hoc quod scriptū est oportet impleri in me. † Et cū iniquis deputat⁹

ꝭ predicta.

est. Etenim ea que sunt de me:

ꝭ impletionem.

fineꝫ habēt. At illi dixerūt: Dñe i ecce gladij duo hic. At ille dixit k eis: Satis ē. †Et egressus ibat ꝭꝫ l cōsuetudinē in montē oliuaruꝫ. Secuti sunt autē illū et discipu/

ꝭ ꝭm alios in villā que dicit gethsemani.

li. †Et cum peruenisset ad locuꝫ: m dixit illis: Orate ne intretis in

a Ait aūt. Posita informatiōe discipuloꝝ ī generali. hic ponit informatio petri in speciali de fragilitate hūana cōsiderāda: ⁊ de ꝯstātia ex dei adiutorio habēda. cū dicitur: b Simon ecce satha. ex. vos. i. studiose q̄suit ꝑ tētatiōes subuertere: q: multū nitit ad subuersionē sctōꝝ. illos eniꝫ pulsare negligit quos q̄si iure q̄eto possidere se sentit: vt dicit Gregor. c Ut cribraret. i. tētationū ipulsu cōcuteret: ⁊ sic in tali ꝑcussiōe remanet palea ⁊ transit farina: sic iudas remāsit diabolo ad penā eternā: alij ꝯo apl'i trāsierūt ad gl'iam. d Ego āt ro. ꝓ te vt nō defi. fi. t. s. finalit. Nō enī rogauit q̄ petrus nō caderet: sed vt in casu nō remāeret. iō sequit: e Et tu aliq̄n conuersus. s. de pctō ad grāꝫ. f Cōfirma frēs tu. h̄ d̄r ei: q: eccl'ia erat sibi cōmittēda: vt hr̄ Joh. vlti. vbi ter dicitur ei a christo: pasce agnos meos. Ex hoc etiā patet fidē nō deficere vsq̄ꝫ ad finē mundi: potissime in eccl'ia romana q̄ a petro p⁹ xp̄m fundata est. g Dñe tecū paratus sū ⁊ in car. ⁊ ī mor. ire. Hoc dixit ex feruore ⁊ ꝯfidēs de sua ꝯstātia ⁊ virtute: iō ꝯsequēter p̄dicit sibi sua fragilitas. h Nō cātabit hodie gal. dōec ter abneges nosse me. P⁹ binā āt negatiōꝫ petri gall⁹ cātauit: ꝭ petr⁹ n̄ adūtit: ꝭ p⁹ tertiā cū iteꝝ gall⁹ cātauit: ꝓut fuit expositū pleīus: Mar. xiiij. i Et dixit eis. Hic ꝯñr ostēdit q̄d foret apl'is licitū tp̄e ꝑsecutiōis. Quia cum p̄mo xp̄s misit eos ad p̄dicādū dedit eis formā incedēdi vt sine pecunia ⁊ ꝓuisione alia necessarioꝝ incederēt: vt dictū fuit. s̄. x. ca. ⁊ iō forte crederent q̄ tp̄e ꝑsecutiōis q̄ īmineret nō liceret eis talia portare: qd̄ remouet dicēs: k Sed nūc q̄ habet sacculū. ad portandū pecuniam ꝓ prouisione necessariorum: l Tollat. i. portet. m Similiter et perā. i. repositoriū victualiū. Et q: nō solū erat eis licitū t'lia portare: sed etam seipsos a ꝑsecutorib⁹ moderate defendere: saltē ꝓtūc. iō subdit: n Et qui non habet. s. gladium. o Uendat tunicā suam ⁊ emat. ꝑ hoc innuēs q̄ licita esset eis defensio moderata tp̄e ꝑsecutiōis. iō subdit: p Dico eī vob̄ q̄m adhuc h̄ qd̄ scri. ē ⁊c. scꝫ mortē acerbissimā ⁊ ꝯtēptibilissimā ꝑ iudeoꝝ ꝑsecutionē. q Et cū iniquis deputat⁹ est. hoc scribit Esa. liij. r Etenī ea que sunt de me scripta. supple ꝑ ꝓphetas. s Finem habēt. i. sunt ꝓpe complementū. t Dñe ecce duo gladij hic. non curauerūt apl'i loqui de sacculis vel peris: sed tm̄ de gladijs: q: erant animati ad defēsionē sui magistri: licet postea fugerūt timore humano ꝑcussi. Dicit autē Chrys. q̄ illi duo gladij erant duo magni cultelli ad scindēdum carnes agni. v Satis est. quia vnus euaginandus sufficienter ostendit licentiā se defendendi ⁊ audaciaꝫ petri ad defendendū suū magistrū: ⁊ voluntariā passionē christi: q̄ cū haberet qui pro eo pugnaret: ipse tamen hoc ꝓhibuit. Alius non euaginatus ostendit apl'os nō fuisse ꝑmissus facere quantū poterant ad defensionē sui ⁊ magistri: vt ꝑ hoc ostenderetur q̄ ꝑfectior est patientia q̄ꝫ defensio etiam licita. x Et egressus ibat. Hic pōitur traditionis christi executio. ⁊ primo ex parte christi se voluntarie offerentis. secūdo ex parte iude eum ꝓditorie tradentis. ibi: Adhuc eo loquente. Circa primū dicitur: Et egressus. de loco cene p̄dicte. y Jbat ꝭm cōsuetudinē. q: assuetus erat illuc exire de nocte causa orōnis. z Jn mōtē oliuaꝝ. vbi sciebat traditorē vētuꝝ. a Orate ne intretis ī tētationē. Orō eī ꝭm Damascenū ē eleuatio mētis in deū. Quanto autē mēs eleuat in deū: tāto facili⁹ tētatio ab eo sepat.

Et ipse.

Esaie. 53. Mar. 15
Mat. 26. Mar. 14.
Mat. 26 Joh. 18.
Mat. 26 mar. 14.

a Et ipse auulsus est ab eis. Q. ozo debet esse solitaria.
b Et positis genib⁹ orabat. q. debet esse reuerēs ⁊ deuota
c Pater si vis trāsfer ⁊c. q. debet esse discreta submittēdo
ppriā volūtatē volūtati diuie. d Apparuit aūt illi angelus. visiōe corpali in spē humana. e Cōfortās eū. p modū seruiētis qd factū fuit ad cōfirmādū fidē discipulo₄: q chzistus sit maioz angelis rōne deitatis. p hoc etiā ostēdebat q in eo vera humanitas erat que cōfoztabat 9tra tristiciā isurgentē in parte sensitiua ex appbēsiōe mozt. im minētis. f Et fact⁹ i agonia. Erat eī ista agonia reluctatio sensualitatis mortē hozrētis ⁊ rōnis ipam acceptātis: q. virtute diuina qlibet ps pmitte baf agere ⁊ pati qd erat sibi ꝓpriū.
g Prolixius orabat. ostēdēs q in maioꝛ necessitate magis debet hō orationi insistere. h Et factus est sudor eius sicut gut. san. Ex vehemēti eī anxietatē sensualitat. q pmittebaf agere ⁊ pati qd erat sibi ꝓpriū vt dictū est fiebat vt nō solū humores extrēt p sudorē: sed cū h aliqd de sanguine sudorē tingēte. fm Ro alios supnatura liter factū est vt sanguis p sudore exiret: vt sic chzistus iā suū sanguinē pro salute nostra effūdere icipere t.
i Inuenit eos dormiētes p̄ tristicia. Tristicia enī est passio causata ex malo psenti qd nō pōt repelli: ⁊ sic causat aggrauationē animi quasi depssi pondere mali psentis: qd nō pōt amoueri: ⁊ sic p ꝯns ipedit vlteri⁹ motū spiritu um a corde ad organa sensuū exteriorū. Sed quia hmōi spūs causāt opera vigilie: inde est q tristicia ipediēs talē motū spirituū causat aggrauationē sensuū ⁊ cessationē ab actib⁹ ꝓpriis sicut fit in somno ꝓprie dicto q causaf ex vaporatiōe humo₄ ex cibis ⁊ potibus ascendēte versus cerebrū qui humores ibidem ingrossati ex frigiditate cerebzi descēdūt versus organa sensuū opilantes meatus p quos spūs p grediētes a corde debēt ad organa sensuum trāsire: ⁊ sic cessāt sensus ab actibus vigilie. k Adhuc eo loquente. Hic cōsequēter pōitur executio traditionis ex parte iude tradentis. cum dicitur: l Judas vnus de duodecim antecedebat eos. tanq̄ ductoꝛ illo₄ q volebant cōpzehēdere iesū.
m Et appropinquauit iesu vt oscularetur eū. dederat enī iudas cōpzehēsorib⁹ istud signū: ne p iesu caperēt iacobū fratrez dñi q fuit ei valde similis: vt dictū fuit Mat. xxvi. n Juda osculo filiū hoīs tradis. i. i signo charitatis pditionē homicidii facis: ⁊ q factū inde aggrauabaf valde. o Videtes aūt hi q circa ipm erāt. i. xpi discipuli. p Qd futurū erat. s. captio nē magistri sui vt duceref ad mortē.
q Dixerūt ei. Dñe si pcutim⁹ in gladio ⁊ pcussit vn⁹ ex ill ⁊c. aliis discipul licentiā petētib⁹ percutiendi ad magistri sui defensionē: petrus qui erat audacioꝛ ceteris et feruentioꝛ non petiuit licentiā nec expectauit responsionem: sed amputauit vnius auriculam intendēs eum interficere vel grauiter vulnerare. r Sinite vsq huc. q. d. nō moueat vos qd est futurū: q. pmittendi sūt vt me cōprehendāt vt impleanf ea q de me scripta sunt. s Et cū tetigisset auriculā eius sanauit eū. in quo apparet maxima chzisti charitas sanando illū qui venerat ad cōpzehendēdū ipz.
t Dixit aūt iesus ad eos qui venerāt ad se principes sacerdotum ⁊c. Contrariū videf Mat. xxvi. vbi dici videtur q pncipes sacerdotum nō fuerunt in captione iesu: sed duct⁹ fuit ad eos per

Ma. 26. d mar. 14. d Joh. 6. d

Mar. 26. d Mar. 14. d

Mar. 26. e Mar. 14. e Joh. 18. a

Mar. 26. e Mar. 14. e Joh. 18. b

24. q. 1. ca. si petrus i prin.

a tētationē. Et ipse euulsus ē ab eis b quātum iactus est lapidis: et po ſ vt hūilitatē mētis habitu corpis ostēdat. c sitis genib⁹ orabat dicens: †Pater: si vis trāsfer calicē istuz a me. ſ in se reuertens q ex hominis persona renuerat trepidanter: ex dei filii potestate confirmat. e Uerūtamen non mea voluntas: sed tua fiat. Apparuit autem illi a ſ hō fact⁹ eo mō ē cōfortat⁹ q ⁊ cōtristat⁹: nā si nob tristis ē. i. ppē nos trist. ē: necesse ē vt etiā p pter nos cōfortat⁹ sit et nobis. angelus de celo cōnfortans euz. Et factus in agonia, plirius orabat. †Et fact⁹ est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Et cum surrexisset ab oratione ⁊ venisset ad discipulos suos ſ p tristicia somnū vincere nō possūt. inuenit eos dormiētes pre tristicia. ſ vicina iā negatiōe. a ſ apparet q p ill orauerat q̄s monet orationū suaꝝ vigilādo ⁊ orādo ꝑticipes existere. Et ait illis: Quid dormitis? a ſ. i. ne in vos calix mee passionis incūbat. Surgite orate: nē itretis in tentationez. †Adhuc eo loquēte: ecce turba: et qui vocabatur iu a ſ factus cōgruit murare mēti: iā eni cū fustibus qui q̄diu cū pace fuit trāquillius se egit. das vnus de duodecim antecedebat eos: ⁊ appropinquauit iesu ſ vt hoc signo dinosceref eū quē tenerent. vt oscularetur eum. Jesus autez ſ instrumento pacis mortē irrogas: seruus dūm discipul⁹ magistrū prodis. dixit ei: Juda: osculo filiū hominis tradis? †Uidētes autē hi qui circa ipsum erant quod futurū erat: dixerunt ei: Domine: si pcutim⁹ a ſ petr⁹ eodem ardore mentis: quo cetera zelat⁹ sicut phinees. in gladio? Et percussit vnus ex illis seruuz principis sacerdotum: ⁊ amputauit auriculam eius dexterā. a ſ. i. nō moueat vos qd futuz ē. Rñdēs āt iesus ait: Sinite a ſ nūq̄ pietatis obliuiscif q nec hostes suos pati tur vulnerari. vsq huc. †Et cū tetigisset auriculā ei⁹: sanauit eū. Dixit aūt iesus

a Et ipse auulsus ē. Dato aplīs pcepto orādi: ⁊ ipse auulsus est ab eis. Solus orat p omnib⁹ q sol⁹ p omnib⁹ passur⁹ erat: innuens oratiōnē suā tantū quātū ⁊ passionē a nra distare.
b Jactus ē lapi. In hoc mystice innuit: vt in idipm dirigat lapidē. i. vsq ad ipm pducāt intētionē legis: q scripta erat lapide: vsq ad illū eni pōt pueīre ille lapis: q̄m finis legis est chzist⁹ omī credenti ad iusticiā. c Orabat. Orat nō tā timore patiēdi q̄ misericordia poris ppli ne ab illo bibat calicē ꝓpinatū. Uñ ⁊ signāter dicit: istuz. i. ppli iudeo₄: q nō habēt excusationē ignorātie in meā mortē: q. scīdie anūciot ill in lege ⁊ ꝓphetis. Si ergo fieri pōt vt sine iteritu iudeo₄ credat multitudo gētiū: recuso passionē. Si Ro illi excecandi sunt vt alii videant: nō mea sed tua fiat voluntas. d Pater si vis. Amb. Pro me doluit: cum p se nihil habuit qd doleret. Suscepit eni tristiciā meā: vt mihi largiref suā leticiaz. Cōfidenter q̄ tristiciā nomio: q crucē pdico. e Uerūtamē nō mea. Appropinquās dñs passiōi: ifirmātiū vocē ⁊ timorē vt abstraheret i se suscepit: ⁊ rursus p obedientiā fortitudinē mētis ostendit: vt cū nobis iminet qd fieri nolum⁹: sic p infirmitatē petam⁹ ne fiat: vt tū p fortitudinē parati sim⁹ ad implēdā 9ditor. volūtatē poti⁹ q̄ nostrā. f Et factus ē sudor. Appropiquāte morte: certamē mentis nē in se expressit: qui merito quandā vim terroris patimur: cū post pusillū sum⁹ in uenturi quod in eternū duret.
g Sanguinis decurrentis in terrā. Per terrā sanguine irrigatā declaratur q effectuz sue precis iā obtineret: vt fidē. s. discipulo₄ quā terreā adhuc fragilitas arguebat: suo sanguine purgaret: et quicqd illa scādali de morte eius ptulisset: hoc totū ipse moziendo deleret: sed ⁊ totum mundum peccat. moztuum ad vitam resuscitaret.
h Ut oscularetur. Suscipit domin⁹ osculum: nō q simulare nos doceat: q̄ vt nec pditorē refugere videref: ⁊ pl⁹ afficeret pditorē: cui amor. officia nō negaret. vnde dicit: Cum his q oderūt pacē erā pa. i Dñe si pcutim⁹ gladio. Ordo. Cū interrogassent dicētes: Dñe si pcutim⁹ in gladio? Tūc respōdit: Sinite vsq huc. i. nō vos moueat qd futuz ē. Permittedi sūt hucvsq pgredi: vt me apprehēdāt ⁊ ipleant que de me scripta sūt: Sed inf moras verbo₄ interrogantiū ⁊ respōdētis: Petrus audiitatē defensiōis: maioze cōmotione p dño pcussit. Sed nō potuerunt simul dici que potuerunt simul fieri. Non ergo dicitur: Sinitevsq huc: quasi domino placuerit factuz petri: cum apud Mattheū legatur dixisse: Converte gladium tuū in locuz suū. quod post factum apparet dixisse iesum. k Seruum principis sacerdo. Mystice. Seruus ē popul⁹ iudeorum: principibus sez indebite mācipatus qui in passione dñi dexterā aurē. i. spiritualē intelligentiā pdidit. Sinistra. i. vilitate littere cōtent⁹: nō petro tollente: s diuino iudicio ablatā pendente. Que auris in his q credere maluerunt: pietate domini restituitur. Uel auris amputata ⁊ sanata: signat auditum ablata vetustate innouatū: vt sit in nouitate spiritus: et non in vetustate littere. Qz seruus inuentus est pertinet ad illam vetustatem que generat in seruitutem q ē agar. Sed cum accessit sanitas figurata est libertas. Unde et nomen serui malchus. i. rex vel regnaturus: quia regnabit cum chzisto: cui auditus innouatur.

Mystice

ſ Uenerāt ad

a Venerāt ad se prin. Juxta alios euāgelistas: nō venerāt ad iesū principes sacerdotū et magistrat⁹. sed in atrio cayphe expectauerāt. Sed qr illi de nece dñi ita agebāt vt quasi innoxij viderent. cū per discipulū tradit⁹: a tribuno ⁊ turbis cōprehensus: a preside dānat⁹: a romanis crucifixus: a ppl'is etiā barrabas est electus: volēs euāgelista eos maxime esse reos: quoꝝ cōsilio cūcta gerebant. dicit eos vēisse ad cōprehendendū saluatorē qui sue iussionis potestate venerūt.

b Quasi ad latronē. Stultū est cū gladijs ⁊ fustibus querere: qui vltro se eoꝝ offert manib⁹: ⁊ in nocte quasi latitantē ⁊ vestros oculos declinantē inuestigare per proditorē: q̄ quotidie in tēplo docet. Sed ideo aduersum me in tenebris congregamini: quia potestas vestra qua contra lucem armamini in tenebris est. c Principis sacerdo. Cayphe q̄ pōtificatum vnius anni precio sibi emerat a romano principe: prius tamen ad annam vt iohānes ait: d Sequebat a longe. Merito a longe qui ī ꝓximo fuerat negatur⁹. Significat ecclesiam imitaturam christi passionē longe differenter: quia ecclesia patitur pro se: christ⁹ ꝓ ecclesia. e Igne in medio. Ignis cupiditatis: instinctu maligni spūs accensus: in atrio cayphe ad negandū ⁊ blasphemandū deū: linguas perfidoꝝ armabat. Q̄d enī int⁹ in domo principis sacerdotū maligna synodus gerebat: hoc ignis īter frigora noctis foris accēsus typice demōstrabat: hoc frigore ad horā torpēs petrus: quasi prunis ministroꝝ calefieri cupiebat: qr temporalis cōmodi solatiū pfidoꝝ societate querebat. Sed hanc infidelitatē dño respiciente reliquit: et post resurrectionem in captura pisciū. cum prunas positas: ⁊ piscem suppositum vidisset: cor suū prunis amoris inflammauit. f Ancilla quedam. Cur prima ancilla ꝓdit: cū viri magis poterant cognoscere: nisi vt iste sexus ostēdat in nece dñi peccasse. per passionē redēpturus. Et ideo mulier prima resurrectionis mysteriū accepit ⁊ mādata custodit: vt veterē p̄uaricationis errorē aboleret. g At ille negauit. Nō in monte: non in tēplo: nō in domo sua petrus negat: sed in pretorio iudeoꝝ: in domo p̄ncipis sacerdotū: vbi nō ē veritas: vbi xp̄s captus ⁊ ligatus. Quid nisi erraret quem ītromisit ostiaria iudeoꝝ: Eua male induxit adam: Petrū male introduxit femina. h Nō nes. q̄d di. ⁊c. Nō solū negat christū q̄ dicit illū n̄ esse xp̄z: sz etiā q̄ cū sit negat se eē christianū: ⁊ ita impletur qd̄ dicit dñs: Tu me negabis. i Galileus est ⁊c. Hierosolymite ⁊ galilei eque sūt hebrei ⁊ vni⁹ lingue: sed vnaq̄q̄ ꝓuincia habet suas ꝓprietates: vernaculū loquēdi sonū mutare nō pōt. k Et cōtinuo. Post tertiā negationē sequitur gallicāt⁹. Sacramēta reꝝ ꝑ statū tempoꝝ designant: Media nocte negat: galli cantu pēitet: ⁊ post resurrectionē quem sub luce tūc negauerat: tunc se amare ꝓfessus est: qr q̄ in tenebris obliuione errauit: sperate iā lucis rememoratione correxit: ⁊ eiusdem vere lucis presentia plene quicq̄d mutauerat erexit. Mystice. Gall⁹ aliq̄s doctoꝝ est q̄ sōnolentos increpās ait: Euigilate iusti ⁊ n.p. Qr petr⁹ ante primū gallicantū negat: eos significat q̄ xp̄m añ resurrectionē domini esse nō putauerunt: morte ei⁹ turbati. Qr bis ante secūdū gallicantū negat illos significat qui vere in illo ſm hominē vel ſm deum in vtraq̄ substātia errāt: ⁊ ideo veritatē negant. Primus gallicant⁹ est dñi resurrectio in ipso. Secūdus eiusdem in corpore ecclesie. l Et cōuersus dñs. Intuitu ꝓuocauit ad lachrymas: quasi in mētē ei reducēs q̄tiens negauerat: quod ei p̄dixerat: nec potuit ī tenebris remanere: quem lux mūdi respexit. m Et egressus foras. Ab impioꝝ cōcilio seclusus: culpā lauat q̄ nō int⁹ ob h̄ ꝑmissus est hesitare: vt in ecclesie principe cōderet remediū pēitētie: ⁊ nemo auderet de sua virtute cōfidere. n Illudebāt ei cedē. Impleta est ꝓphetia: In virga ꝑcutietur maxilla iudicis israel. Et item: Dedi maxillā meā alapis. Sed qui tūc cedebatur colaphis iudeoꝝ: nūc cedit blasphemijs falsorum christianoꝝ. Velauerūt faciē: nō vt eoꝝ scelera nō viderēt: sed vt a se (sicut quondā moysi fecerūt) grām cognitiōis ei⁹ abscōdāt. Si eni crederēt moysi: crederēt ⁊ dño. Hoc velamen vsq̄ hodie manet sup corda eoꝝ: sed credētib⁹ ē ablatū: cum illo moriēte velū tēpli scissū ē. o Prophetiça. Cōtumelia in eū q̄ se ꝓphetā dicebat. Sz ⁊ heretici ⁊ iudei q̄ vsq̄ hodie xp̄m negāt: ⁊ mali christiani q̄ reprobis actib⁹ exacerbāt: dū suas cogitatiōes ⁊ opa tenebraꝝ ab illo videri nō putāt q̄si illudētes aiunt: Prophetiça q̄s ē q̄ te ꝑ. p Si tu es xp̄s. Non veritatē desiderāt: sed calūniā parēt. Intelligebāt xp̄m purū hominem de dauid nasciturū. Scd̄m hoc ergo querunt: vt si diceret: Ego sum christ⁹ calumniarent q̄ sibi arrogaret regiam potestatem. q Si vobis dixero. Sepe dixerat se esse xp̄z Interrogauerat etiā eos: quō dicerēt christū filiū dauid: cū eū dd̄ dñm vocet: vt per hoc ad credendum deum prouocaret: sed illi nec dicenti credere: nec interrogāti re- spōdere

Mystice 1.Co.15.d ✝ De pe. di. 1. porro. §. hoc idem. ✝ De pe. di. 1 petrus. Esa. 10. e. Ps. 109.

a ad eos q̄ venerāt ad se p̄ncipes sacerdotū ⁊ magistrat⁹ tēpli ⁊ seniores ✝ b Quasi ad latronē existis cū gladijs ⁊ fustib⁹ ✝ Cū quotidie vobiscū fuerī in tēplo: nō extēdistis man⁹ ī me: sed hec ē hora vestra: ⁊ potestas tenebraꝝ ✝ c Cōp̄hēdētes aūt eū: duxerūt ad domū p̄ncipis sacerdotuz. Petrus v̄o d seq̄bat eū a lōge. ✝ Accenso autē e igne in medio atrij ⁊ circūsedentibus illis: erat petrus in medio f eoꝝ. Quē cū vidisset ancilla quedā sedentē ad lumē et eū fuisset i g tuita dixit: Et h̄ cuz illo erat. At ille negauit eum dicēs: Mulier: non noui illū. Et post pusillū alius vidēs eum dixit: Et tu de illis es. Petrus v̄o ait: O homo non sum. Et interuallo facto q̄si hore vni⁹: alius q̄dā affirmabat dicēs: Vere ⁊ h̄ cū illo erat: h nā ⁊ galile⁹ ē. Et ait petr⁹: i Homo: nescio q̄d dicis. k Et continuo adhuc illo loq̄nte cātauit gall⁹. l ✝ Et cōuersus dominus respexit petrum ✝ Et recordatus est petr⁹ verbi dñi sic̄ dixerat: qr priusq̄ m gallus cātet ter me negabis. Et egressus foras petr⁹ fleuit amare: n Et viri q̄ tenebāt illū: illudebāt ei cedētes ✝ Et velauerūt eū: ⁊ ꝑcutiebāt faciē ei⁹ ⁊ iterrogauerūt o eū dicētes: Prophetiça: Quis ē q̄ te ꝑcussit? Et alia mlta blasphemātes dicebāt in eū: Et vt factū ē dies ꝯuenerūt seniores plebis ⁊ p̄ncipes sacerdotuz ⁊ scribe: ⁊ duxerūt illū i ꝯciliū suū dicētes: p ✝ Si tu es xp̄s dic nobis? Et ait q illis: Si vobis dixero nō credetis

Interlinear glosses: noctis nequicie vestre cōgrua. — in hoc diuersus a ceteris. — diuisus ab alijs. — hoc est deuotionis. — hoc est timoris nature. — q̄ neget petr⁹ obreptiōis ē: q̄ pēitet fidei. — respexit dñs vt recordaret petr⁹: qr misericordia ad penitentiā vocat. — vide q̄ solliciti in malo: tota nocte vigilauerunt vt facerent homicidium.

eos ꝑ cōprehēsores ad locū vbi cōuenerāt. Ad qd̄ rñdet duplicit. Vno mō q̄ licet nō venerīt ad cōprehēdendū iesū in ꝓprijs ꝑsonis: venerūt tñ in virtute ī ministris ab eis missis. Alio mō q̄ aliq̄ de p̄ncipib⁹ sacerdotū venerūt cū ministris ad cōp̄hēdēdū iesū vt diligēti⁹ fieret negociū: plēs tñ expectabāt i domo: vt dic̄ Mat. a Quasi ad latronē exist. cum gla. ⁊ fus. ⁊c. q̄si diceret: tūc non cepistis me: qr nolebā: nec mō caperetis nisi ꝑmitterē. iō sequit: b Sed hec est hora. vobis concessa ad me cōp̄hendendū. c Et ptās tenebrarū. qr diabolus tenebrarum p̄nceps eos ad h̄ icitabat. d Cōp̄hēdētes autē. hic ꝯñr pōit xp̄i traditi cōp̄hēsio ⁊ s̄bdit petri negatio. cū dicit: e Petr⁹ v̄o. d̄ negatiōe enī petri varie loquuntur euāgeliste: q̄ varietas exposita fuit ⁊ cōcordata: Mat. xxvj. f Et viri. h̄ ꝯñr describit xp̄i cōp̄hēsi illusio. cuz dicit: g Prophetiça ⁊c. Per h̄ ei designabāt q̄ esset falsus ꝓpheta ⁊ q̄ ignoraret q̄s eū ꝑcuteret. ⁊ non solū illudebāt: s̄ et calūniose interrogabāt. h Si tu es xp̄s dic n. qr si rñdisset sic: statim iposuissēt q̄ voluisset sibi vsurpasse dignitatē regiā ꝯ cesaris ordiatiōez q̄ dignitatē regiā a iudeis abstulerat: sic̄ dictū fuit s̄. iij. ca. Si āt dixisset nō: obiecissēt ꝯ eū de redargutiōe: qr pluries v̄bis ⁊ factis dixerat se eē xp̄z vt̄ Joh. x. Dicētib⁹ ei iudeis: Si tu es christ⁹ dic no. pa. Rñdit eis iesus: loquor vob̄ ⁊ nō creditis: opa q̄ ego facio in noīe p̄ris mei hec testimoniū phibēt de me. iō seq̄t: i Si vob̄ dixe. ⁊c. sic̄ ⁊ al's n̄ credidistis nec v̄bis meis nec factis

✝ Mat. 26. ✝ Mar. 14. Joh. 18. ✝ Mar. 14. Joh. 18. b ✝ Mat. 26. mar. 14. Joh. 18. c ✝ Mat. 26 mar. 14 ✝ Esa. 50 Mat. 26 mar. 14 Joh. 18. ✝ Mat. Mar. Joh. 6.

spondere:nec eū q̄ innoxiꝰ erat dimittere volebant. a Ex h̄ aūt ꝛc̄. Qui semē dauid calūniari q̄rebāt plus etiā audiūt: ꝙ ꝑ cōtēptū sit vēturꝰ ad glīam. b Uos dicitis ꝛc̄. Ita tēꝑat respōsionē: vt ꝛ veꝝ dicat: ꝛ sermo calūnie nō pateat: Maluit se christum filiū dei ꝓbare q̄ꝫ dicere: vt cōdēnādi cā tolleret: his q̄ fatent̄ qđ obijciūt. c Ipsi ei audiuimꝰ. Ubi dixit: Erit filiꝰ hoīs sedēs ad dexterā virtutis dei: ꝛ v.d.q: e.s. Sua se sñia dānāt q̄ eū morti tradūt: quē oris ꝛ oꝑis sui testimōio deū esse cognoscūt.

Mar.14.f

d Duxerūt illū. Tradiderūt romāe ꝑtāti: vt eo mō iudei ab eiꝰ interfectiōe alienos se esse ostēderent: in q̄ nō eoꝝ īnocētia sed insania mōstrat̄. Ca.XXIII

mihi: si autem ꝛ interrogauero a non respōdebitis mihi neqꝫ di/ b
ego quē vt hoīez despicitꝭ ꝑ supplicīū crucē ero exaltatꝰ ꝛ hn̄s nomē qđ ē suꝑ om̄e nomē.
a mittetis. Ex hoc autem erit filiꝰ c d
cum hic infirmus appaream.
hominis sedēs a dextris virtu/
tis dei. Dixerunt autez omnes: e
Tu ergo es filius dei? Qui ait: f
b Uos dicitis: q: ego sum. At illi g
ꝙ se christum ꝛ filiū dei dicat.
dixerūt: †Quid adhuc desidera/ h
c mus testimōiū? Ipsi eni audiui/
mus de ore eius. Ca. XXIII
E† T surgēs om̄is multi i
d tudo eorum duxerunt
illum ad pilatum. Cepe k
impij nihil verisilē qđ obijcere possēt iueniūt. ꝛ iō sic̄ marcꝰ ait: Nō erāt ꝯuciētia eoꝝ testimōia
runt autem illum accusare dicē/

Nico.de ly.

Pilatꝰ factis. a Si aūt ꝛ interroga. nō re. sic̄ cū al's petiuerat ab eis de xp̄o quō sit filꝰ dđ nō rn̄derūt: ꝛ in plibꝰ alijs eiꝰ q̄stiōibꝰ sil'r inuenit̄. b Neqꝫ dimittetis. q: obstinationē sciebat eoꝝ. c Ex hoc aūt. i. post passionē meā et resurrectionē. d Erit filiꝰ hoīs sedēs a de. vir. dei. qđ ipletū ē in ascēsione xp̄i: ẜm qđ dr̄ Mar. vl. Et dn̄s q̄dē iesus. postq̄ꝫ locutꝰ est eis assūptꝰ ē in celū: ꝛ sedet a dextris dei. e Dixerūt aūt oēs ꝛc̄. Mat. xxvj. dr̄ ꝙ sūmꝰ sacerdos hoc dixit. dicēdū ꝙ ille dixit ꝑmo ꝛ ꝑncipalit̄: ꝛ iō Mattheꝰ ip̄m solū exprimit: alij aūt ꝯñr idē dixerūt volentes ex h̄ ꝯcludere ꝯdēnationē xp̄i fore iustā. g Tu ergo es fi. dei. h̄ nō sequebat̄ ex dicto ꝑcedēti: q: dixerat: Erit filꝰ hoīs. verūtn̄ q: hoc erat veꝝ noluit negare nec etiā affirmare ne aꝑiret locuz calūnie: sed rn̄dit: g Uos dicitis q: ego sū. qđ verbum erat veꝝ ꝛ talit̄ ꝓlatū ꝙ calūniā nō haberet ẜm veritatē: sꝫ tm̄ ẜm iudeoꝝ maliciā: ex qua ꝯcluserūt: h Quid adhuc desideramꝰ testimoniū. q.d. cōuictꝰ ē ꝓprio verbo. vñ subdit: Ipsi eni audiuimus de ore eius. Ca. XXII

rare. g† Qui dixit ei: Domine tecum paratus sum ꝛc̄. exponatur vt supra Matth. xxvj. ꝛ Marc̄. xiiij. i† Et dixit eis: quando misi vos sine sacculo ꝛc̄. quādo missi fuerūt apostoli ad predicandum sine prouisione aliqua necessarioꝝ fuit diuinitus eis laute prouisum: quia nihil eis defuit vt dicitur in textu. quando xō relaxatum fuit illis sibi prouidere de necessarijs in via passi fuerunt penurias multas: vt patet in actibus apostolorum. ꝛ in legendis eorum. hoc autem fuit ad dandam fiduciam pauperibus ꝑdicatoribus exequendi constanter officium ꝑdicandi. o† Uendat tunicam suam ꝛ emat gladiuz. Gladius spūs est dei verbū in sacra scriptura cōtentū. pro quo emendo in sacre scripture studio vēdenda est tunica. i. exteriora bona sunt exponenda. Hec est illa margarita pro cuius emptione omnia sūt vendenda: vt dicitur Mat. xiij. ꝛ Sapien. viij. dicitur: Omne aurū in comparatione illius arena est exigua: ꝛ tā q̄ꝫ lutum estimabitur argentum in cōparatione illius. Sacra xō scriptura continetur in duobus testamentis. iō subdit̄: t† Ecce duo gladij hic. Et q̄m sufficiunt ad omnē falsitatez fidei contrariam destruendam. sequitur: v† Satis est. Et egressus ibat ꝛc̄. s. ad locum vbi sciebat traditorem venturum: ꝛ obtulit primo spūm ꝑ feruorem orationis. ideo subditur: h† Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. ex feruore orādi: ꝛ ex apprehensione īminēt̄ tormēti. † Et cū surrexisset ab ora. ꝛc̄. exponat̄ sic̄ Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij. vsqꝫ ibi: s† Et cū tetigisset auriculā eiꝰ sanauit eū. sicut ꝑcisio auricule serui pōtificis significauit inobedientiā iudaici ꝑp'li ad xp̄m. sic eiꝰ sanatio significat eiꝰ obediētiā circa finē mūdi. q: tūc tāget xp̄s sua clemētia corda iudeoꝝ. d† Cōprehēdētes āt e. ꝛc̄. expōat̄ sic̄ Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij. vsqꝫ ibi: † Et vt factꝰ ē di. ꝛc̄. expōat̄ sic̄ Mat. xxvij. ꝛ Marci. xiiij. l† Et ait il. si dixe. ꝛc̄. hoīes eni in malis obstinati veritatē dicētibꝰ nō credūt. nec interrogati de veritate respōdēt. nec ad bonā ꝑsuasionē a neq̄cia sua cessant. ꝛ tales erant isti. Residuū huiꝰ ca. expōat̄ sic̄ Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij.

Mat.26.f
Mar.14.f
A
Mat.27.a
Mar.15.a
Joh.18.f

Moraliter.

n† Appropinquabat autē dies festus açymoꝝ ꝛc̄. Exponat̄ sicut. s. Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij. f† Intrauit aūt sathanas in iudā ꝛc̄. iā ante intrauerat ip̄m cū esset fur ꝛ loculos hn̄s: vt dicit̄ Joh. xij. sꝫ tunc intrauit ad ip̄m ampliꝰ possidēdū. Ex quo patet ꝙ in om̄i mortali pc̄ō diabolꝰ intrat hominē vt ip̄m de nouo possideat vl' ampliꝰ q̄ꝫ an̄. g† Et abijt ꝛ locutus est cū prin. sacer. ꝛc̄. exponat̄ sic̄ supra Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij. o† Et ait illis: desiderio desiderauí hoc pasca mā. vo. ꝛc̄. hoc est eucharistie sacramentū. qđ nos ꝑ fidē spūaliter mādicamꝰ ꝛ ip̄e mādicat nobiscū: incorporādo nos sibi ꝑ istud sacramētū: qđ alloquēs Augustinꝰ dicit: Cibꝰ es grandiū nō mutaberis in me: sed tu me mutabis in te. Cetera moraliter sūt exposita: Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij. Facta est ꝛ cōtentio inter eos q̄s eoꝝ videret̄ eē maior ꝛc̄. Simil'r contentio frequēter fit in ecclesia ꝓ dignitatibꝰ obtinēdis: ꝛ nō solū inter seculares: sed etiā inter regulares diuitias habētes: sicut canes cōtēdūt ad obtinendū os carnibꝰ ꝛ medullis repletum. ꝓpter qđ viliores canibꝰ vident̄ religiosi mēdicātes: qui ꝓ officijs ꝑsidendi ꝯtēdūt. cū nihil annexū habeāt nisi miseriam ꝛ laborē. ꝓpter qđ ad repellēdū talē ambitionē subdit saluator: † Sed qui maior est in vobis ꝛc̄. Uos aūt est̄ q̄ ꝑmāsistis mecū ꝛc̄. ꝑmanētibꝰ enī firmiter in tribulatiōibꝰ cum ipso disponit fruitionē beatā in celesti regno. a† Ait autez dn̄s simoni. Ecce sathanas expetiuit vos ꝛc̄. ꝑ hoc patet ꝙ diabolꝰ fideles tētare nō pōt nisi ex dei licētia: sicut de sācto Job dicit̄ Job. j. t† Ut cribraret sicut triticū. ex hoc habet̄ ꝙ diabolus homīes sctōs magis satagit ꝯcutere tētationibꝰ q̄ꝫ alios. Uñ refert Grego. in dialogo: ꝙ ille diabolꝰ q̄ ꝑ magnū tempus andreā episcopū tētādo de quadā muliere: ip̄m ad h̄ induxerat ꝙ illius mulieris tergū blādiendo manu ꝑcusserat. plus fuit a suo principe cōmēdatꝰ q̄ꝫ illi q̄ ꝓcurauerāt homicidia ꝛ alia multa mala. d† Ego autē rogaui ꝓ te vt non deficiat fides. Chrys. Non autem dixit: rogaui vt nō neges: sed vt fidem non deseras. nam ꝛ si paululum agitandus sis habes tamen reconditum semen fidei. e† Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. nam illi qui consecuti sūt a deo donum misericordie: debent q̄ꝫtum possūt in bono ceteros roborare. Qui

In ca. xxij. vbi dr̄ in postil. Quia ille modꝰ capiēdi xp̄m ꝑ suū discipulū videt̄ magis possibilis.

Additio. j.

Modus capiēdi xp̄m ꝑ suū discipulum nō solū videbat̄ phariseis magis possibilis ꝛ secretꝰ: sꝫ cuz h̄ erat magis cōueniēs ad subuertēdū ꝑp'lz quē pharisei maxie timebāt in captiōe xp̄i: vt Mar. xiiij. Nō in die festo ne forte tumultꝰ fieret in ꝑp'lo. vñ ex h̄ ꝙ discipulꝰ xp̄i associabat capientes erat ppl'o magis ꝑsuasibile ꝙ xp̄s esset seductor seu malefactor ꝛ hmōi. In eo. ca. vbi dicit̄ in postil. Et factus ē sudor eius sicut gutte sanguinis.

Additio. ij.

Prout doctores dicūt ꝯtra naturaz ē sudare sanguinē: nec in libris medicorū q̄ de istis corporalibꝰ passionibꝰ tractāt vt credo hoc inuenit̄. vñ tenēdū est ꝙ fuit suꝑnaturale ꝛ figuratiuū. nā sicut Augꝰ. dic̄ significabat de corpore suo manatura martyria. Ca. XXIII

E T surgēs oīs multitudo. Postq̄ꝫ descripta est xp̄i cōꝑhensio ꝑ maliciā iudeoꝝ: hic ꝯñr d'scribit̄ eiꝰ occisio ꝑ executionē gētiliū: vbi ꝑmo d'scribit̄ sollicita examinatio. secūdo iniqua cōdēnatio. ibi: Pilatꝰ aūt īterrogauit. tertio ip̄a occisio. ibi: Et cū ducerēt eū. quarto deuota tumulatio. ibi: Et ecce vir noīe ioseph. Circa primū primo describit̄ examinatio corā pilato ꝑside. scđo corā herode. ibi: Pilatus aūt. Circa ꝑmū dr̄: Et surgēs oīs multitudo eorum duxerūt illū ad pilatū q̄ erat ibi ꝑses loco romanoꝝ. k Ceperūt aūt accusare illū. ꝛ hoc de tribꝰ. Pmāo de auersiōe ppl'i a lege moysi seruāda. cū dr̄: Hūc inuenimꝰ subuertentē gentez nr̄am. Scđo ꝙ ꝑ doctrinā suā īpediret ppl'm suū reddere cesari tributū. ꝛ h̄ notat̄ cū dr̄: Et ꝓhibētē. Tertio ꝙ volebat sibi vsurpare regnū iudeoꝝ. iō sequit̄: Et dicētē se xp̄m regez esse. primū āt erat manifeste falsū: q: nō vēit soluere legē sꝫ adīplere: vt habet̄ Mat. v. ꝛ legē moysi vsqꝫ ad mortē seruauit: vt declaratū fuit ibidē. Sil'r secūdū: q: iudeis q̄rentibꝰ: Licz

F a Pilat⁹ aūt. Cum duo obiecta fuerit. s. ꝙ ⁊ tributa red
di ꝓhiberet: ⁊ se christū diceret: pilat⁹ potuit audire qđ de
(Ma.20.d) tribut⁹ dixerat: Reddite q̄ sūt cesaris cesari. Et inde h̄ q̄si
aptū mēdaciū nihilipēdēs: solū q̄ nesciebat q̄siuit.
b Tu dicis. Eodē v̄bo q̄ p̄ncipibus sacerdotū r̄ndet ⁊ p̄/
sidi: vt ꝓpria s̄nia ambo ↄdēnent.
c Nihil inuenio. Pridie q̄ȝ pate/
(Joh.14.d) ret dn̄s. ait discipulis: Uenit prin/
ceps mūdi hui⁹: ⁊ non habet in me
quicq̄ȝ. Sed q: p̄nceps. i. pilat⁹ eū
absoluit: in q̄ nihil dānatiōis inue/
nit. vide q̄d agāt iudei: qui nō eq̄/
tatis amore ver̄ inuestigāt: ſȝ inui/
die stimulo iustū dānare laborant.
d Cōmonuit populū. Nō illū ſȝ se
accusāt: docuisse eni ppl̄m ⁊ a p̄stia
corporis ignauia docēdo cōmonuis
se: taliq̄ȝ actu a galilea vsq̄ȝ ad iude
am. i. totā ꝓmissiōis terrā: a fine vſ
q̄ȝ ad finē ptransisse: nō criminis: ſ
indiciū est virtutis. Deniq̄ȝ pilat⁹:
nec iterrogandū saluatorē de h̄ ra/
tus: sed magis nacta occasione: li/
berū ab eo iudicando cupit redde/
re. vnde sequit̄: Pilatus autē.
e Et vt cognouit ⁊c̄. Ne cōtra in
sontē ⁊ quē traditū p inuidiā noue
rat: sentētiā dare cogeret̄: herodi
mittit audiēdū: vt a suo tetrarcha:
vel absolueret̄ vel dānaret̄: sed ne
q̄ iudeis excusatio remaneret. He/
rodes quoq̄ȝ q̄ natu ⁊ religiōe iude
us erat: q̄d de christo senserit osten
dere pmissus est: vt vtraq̄ȝ regio: ⁊
iudea in qua christus nat⁹: ⁊ gali/
(B) lea in qua nutrit⁹ erat: in ei⁹ necez
cōspirasse mōstrentur. f At ipse
nihil. Tacuit ⁊ nihil fecit: q: ⁊ he/
rodis incredulitas nō merebat̄ vi/
dere diuina: ⁊ dn̄s iactātiā declīa/
bat. Significant̄ aūt in herode om
nes impij: qui nō credūt legi ⁊ pro/
phetis: ⁊ in euangelio christi opera
videre nō possūt. Principib⁹ ergo
sacerdotū accusātib⁹: apd̄ pilatum
pauca: apd̄ herodē nulla respōdet:
nec crimē diluēs dimissus a p̄ncipe
crucis vtilitatē differret. Et iō iustū
erat vt pilato qui inuit⁹ s̄niam fere
bat: ex aliq̄ pte respōderet. Herodi
v̄o ⁊ ceteris q̄ cōtra legē innoxiuȝ
dānabāt sicut indignis nihil dicit:
Ubi v̄o tacet: quasi ꝓ grege agn⁹
īmolād⁹ patiētiā p̄stat: vbi r̄ndet:
Quasi pastor ꝓ ouib⁹ cōtra lupos
⁊ latrones pugnat. g Et illusit ī
dutū ve. Q: in alba veste spernit̄ ⁊
illuditur: significat ꝙ pro totius
mundi peccatis in carne casta im/
molatus agnus est passus ⁊ sepul/
tus. ꝙ hic alba: iuxta alios euan/
gelistas purpurea vel coccinea ve/
ste illuditur indut⁹: signat geminū
martyrij genus: quo in passiōib⁹ eccl̄ia adornat̄ vt sit can/
didus actiōe: rubicūd⁹ sāguie. Ip̄e eni mēbrorū floscul⁹ v̄/
nans: in pace lilia gignit: bello rosas. h Et remisit ad
pilatū. Ad herodē mittit̄: ad pilatū remittit̄: ⁊ si vterq̄ȝ re
um nō ꝓnūciat: aliene tn̄ iniq̄tatis stimulis obsequit̄.
i Et facti sūt ami. Nephādū fed⁹ ꝙ herodes ⁊ pilat⁹ ī oc
cidendo xp̄m pepigerunt: successores eorū hereditario iure
custodiūt: dū iudei ⁊ gētiles: sicut genere ⁊ religiōe: ita mē
te qnoq̄ȝ dissidentes. in christianis tn̄ psequēdis: ⁊ fide xp̄i
perimēda cōsentiūt. In typo herodis ⁊ pilati q̄ p iesum
amici facti sunt: iudeorū gentiumq̄ȝ figura seruat̄: vt per
passionem christi vtriusq̄ȝ populi concordia sit ventura:
ita tn̄ vt gētilis pri⁹ capiat regnū dei: ⁊ ad iudeū fidei sue
deuotionē trāsmittat: vt illi q̄ȝ gl̄ia maiestatis sue corp⁹ ve
stiāt xp̄i: quē ante despexerāt.

tes: Hunc inuenim⁹ subuerten/ †
a ſ cum ipse dixerat: Reddite que sunt cesaris ce
sari: et que sunt dei deo.
tem gentem nostram: ⁊ ꝓhibē(a)n
tem tributa dari cesari: et dicen/
a tem se christuȝ regē esse. † Pilat⁹
autem interrogauit eū dicens:
Tu es rex iudeorū? At ille respō
b dens ait: Tu dicis: Ait autē pi/
latus ad principes sacerdotuȝ ⁊
c turbas: Nihil inuenio cause in h̄ (a† b)
homie. At illi inualescebāt dicē/ †
d tes: Commouit populū docens (c)
per vniuersam iudeam: incipiēs (d)
a galilea vsq̄ȝ huc. Pilat⁹ aūt au (e)
diens galileā: interrogauit si ho
e mo galileus esset. Et vt cogno/
uit ꝙ de herodis potestate esset
remisit eum ad herodem: qui et (f)
ipse hierosolymis erat illis die/
bus. Herodes autez viso iesu ga (g†)
uisus est valde. Erat enim cupi
ens ex m̄lto tempore videre eū:
eo ꝙ audierat multa de eo: ⁊ spe (h i)
rabat signuȝ aliquod videre ab (k)
eo fieri. Interrogabat autem eū (l)
a ſ melior est causa que non defenditur ⁊ ꝓbat̄: susanna tacuit et vicit.
f multis sermonib⁹. At ipse nihil
ſ accusat̄ et tacet que defensione nō indiget: am biunt defendi qui timēt vinci: nec accusationē cō firmat tacēdo: ſȝ despicit nō refellendo.
illi respondebat. Stabant autē
ſ sed nec his aliquid dicit.
principes sacerdotū ⁊ scribe cō/
a ſ vt spernit. ſ Spreuit herodes ⁊ exercit⁹ vt omnes in eadē culpa pares monstrentur.
stanter accusātes eū. Spre(a)uit āt (m†)
g illū herodes cū exercitu suo: ⁊ il/ (n)
h lusit indutū veste alba: ⁊ remisit (o)
i ad pilatū. Et facti sūt amici he/ (p†)
rodes ⁊ pilat⁹ in ip̄a die: nā an/ (q)
tea inimici erāt ad iuicē. Pilat⁹ (r)

nobis censū dare cesari an nō? R̄ndit: Reddite q̄ sūt cesaris cesa
ti: vt habet̄ Mat. xxij. Similit̄ tertiū: q: cum iesus sciret turbas
venturas vt eū raperēt et facerēt sup se regē: fugit: vt habet̄ Jo/
han. vj. Pilatus autē de primo non curauit: q: gentilis erat. et
ideo de lege moysi nō curabat. scd̄m reputabat falsū: quia respō/
sionē christi audierat p relationē de tri/
buto cesari reddēdo vt p̄dictū ē. ſ t̄tio ī
quisiuit: q: videbat̄ eē ↄ dn̄m suū. vnde
⁊ iudei coram eo dixerūt: Nō habemus
regē nisi cesarem: Johan. xix. ⁊ ibidē di/
cit̄: Omnis enim qui se regem facit con/
tradicit cesari: christus autē se regem es/ †
se nō negauit neq̄ȝ affirmauit: sed medio (Ma.27.b)
modo respōdit dicens: Tu dicis: Uerū/ (Mar.15.a)
tamen expressit ꝙ si esset rex: regnū ei⁹ nō (Joh.18.f)
erat de hoc mūdo: vt habet̄ Joh. xviij.
⁊ q: pilatus ⁊ īperator dn̄s suus non cu
rabāt nisi de regno terreno. ideo pilat⁹
habuit iesum excusatum. dicens:
a Nihil inuenio cause. scȝ criminis vel
mortis. b In hoc homie. At illi iua/
lescebāt. vt clamoribus obtinerēt qđ ra/
tione nō poterant. c Cōmouit ppl̄m.
quasi dicerent: turbauit pacē cōmunem.
d Incipiens a galilea. volebant enim
eum notare ꝙ esset similis iude galileo:
qui tp̄e natiuitatis christi inducebat po
pulum ad rebellandū imperatori roma/
no: dicens esse illicitū iudeis ꝓfiteri ali/
quē dominū terrenū sed solū deū: vt ha
bet̄ Act. v. Ante hos dies extitit iudas
galileus qui auertit populū in die ꝓfessi
onis: sed pilatus hoc falsū reputauit eo
ꝙ audierat christum dixisse: Reddite q̄
sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. p
hoc ostendēs ꝙ poterāt esse subiecti nō
solum deo sed etiā tp̄ali dn̄o. e Pila/
tus aūt. Hic ↄsequēter ponit̄ examīatio
christi corā herode. Pilat⁹ aūt audiens
ꝙ iesus esset de galilea: remisit eū ad he/
rodē: tum vt herodi deferret: tum q: cre
debat ꝙ libenter liberaret hominez qui
esset de terra sua ⁊ maxime innocentem.
Sciendū etiam ꝙ licet christus fuerit in
bethleem natus: vt dictū est. s̄. ij. ca. ta/
men dicitur hic de galilea: q: fuit ibi nu/
tritus ⁊ conuersatus. f Qui ⁊ ipse
hierosolymis erat his diebus. s. pascali/
bus propter solennitatem: q: iude⁹ erat.
pater eni suus fecit se circūcidi transiens
ad ritū iudaismi: ſȝ qđ dicit Josephus.
g Herodes āt viso iesu gauisus est. nō
ꝓpter deuotionē sed ꝓpter curiositatē.
ideo subditur: h Eo ꝙ audierat mul
ta de eo. s. de miraculis ei⁹ ⁊ doctrina.
i Et sperabat signū aliqđ. i. mirabile fa
ctū: k Uidere ab eo fieri. sperabat ēt
audire quedā curiose ⁊ īsolita. ideo sub/
ditur: l Interrogabat autē eū mul/
tis sermonib⁹. iesus aūt in ↄspectu ei⁹ no
luit aliqđ signuȝ facere: tum q: herodes
erat indignus cū moueretur ex curiosita
te vt dictū est: tū q: iesus voluit ostende
re ꝙ p̄dicator verbi diuini nō debet corā p̄ncipib⁹ ostentationeȝ
suā querere: ⁊ eisdē r̄onibus nō r̄ndit eius interrogationib⁹.
m Spreuit aūt illū herodes. reputās eū idiotā ⁊ fatuū.
n Et illusit indutū veste alba. sic eni illudebat̄ tūc fatu⁹.
o Et remisit ad pilatuȝ. vt eum honoraret sicͭ ⁊ pilat⁹ ei detule/
rat. p Et facti sūt amici. ꝓpter mutuā reuerentiā factā vt di/
ctū est. q Nā antea inimici erāt ad īuicē. ꝓpter galileos q̄s
pilat⁹ occiderat: miscēs sanguinē eorū cū sacrificijs: vt dictū ē. s̄.
xiij. ca. r Pilat⁹ aūt. Hic ↄſr describit̄ xp̄i ↄdēnatio iiusta:
vbi primo declarat̄ xp̄i innocētia ex triplici cōfessiōe iudicis cau
sā examinātis: ⁊ etiā ex allegatiōe herodis q̄ ip̄m non cōdēnaue
rat. Judei aūt ecōtrario cōtra verba iudicis ter reclamauerunt
vt obtinerent per īportunitatē clamoris quod non poterāt via
rationis. ꝓpter quod pilatus finaliter declinauit a iusticia con/
demnans ad mortem innocentē iesum: inclinatus ad hoc ex po/
puli fauo

Obtulistis

a Obtulistis. Quātū studiū dimittēdi iesū pilatus habeat attēde. Primo illis accusantibꝰ dicit se nihil cause in eo inuenisse: deinde tñ in incepto ꝑsistētibꝰ mittit ad herodē: vt exploret an ille aliqͥd scelerꝭ in eo inuenire possit: an dimittendū decernat. Deniqꝫ herodis agnita volūtate: nec inuēto in iesu facinore: plebis sñiam qͥrit: cui vnū ī pasca oportet dimitti. Iterū etiā tertio volēs dimittere: interrogat. Sed quanto curiosius dimittere querit: tāto criminosiores ad mortem eius inuenit. b Sed neqꝫ herodes. Ad exprobrandā duriciā iudeoꝝ vel gentiliū: fatetꝛ pilatꝰ nec se nec herodē aliqͥd ī occidēdo xp̄o ⁊ illudēdo inuenisse: sed aliene crudelitatꝭ clamoribꝰ obtēperasse. c Emēdatū vobis. Pilatus absoluit iesū quē ꝓbat insontē: sꝫ vt implerenꝛ scripture: absoluit quidē iudicio: quē tñ crucifigit mysterio. d Tolle hūc ⁊ di. Quia ꝓ iesu latronē ꝓ saluatore interfectorem: pro datore vite ademptorē elegerūt: merito salutē ꝑdiderūt: ⁊ vitā ⁊ latrocinijs ⁊ seditionibus intantū se subdiderūt: vt ⁊ patriam regnū quod christo pretulerant perderentꝭ: ⁊ hactenus libertatē anime vel corporis quam vendiderant nō reciperēt. e Barrabā ⁊c̄. Barrabas qui filiꝰ magistri vel patris eoꝝ interpretaꝛ: ipse est antichristus quē illi xp̄o preferent. quibꝰ dicitꝛ: Uos ex patre diabolo estꝭ. (Joh. 8. f) Pilatꝰ os malleatoris interp̄taꝛ. diabolū significat: qui ē malleꝰ vniuerse materie ꝑ quē deus vasa ꝓbare ꝑmittit: ⁊ tandē cōterit cū ī extrema damnatiōe cōfringit. f Crucifige ⁊c̄. Magna crudelitas nō solū occidere: sꝫ crucifigere querūt: vt manibꝰ ⁊ pedibꝰ ad lignū cōfixis ꝓducta morte necareꝛ: ne dolor citius finiretur: ⁊ vt in cruce diu videreꝛ. g Corripiā ergo. Hanc correptionē deridendo ⁊ flagellando nephandoꝝ desiderijs exhibuit: ne vsqꝫ ad crucifigendū seuirēt: qd̄ ⁊ verba iohānis euāgeliste: et ipsa columna testaꝛ ad quā ligatus fuit dominus: que vsqꝫ hodie dominici sanguinis cernentibus certa signa demonstrat. Sed licet pilatus hoc agat. insaciabilis tamen sacrilegoꝝ furor nō cessat: sed magꝭ instat: quia accusationem quā contra dñm detulerant: sollicita pilati interrogatione viderāt euacuatā. Tandē impudici ad solas p̄ces se conuertunt: vt quod criminādo: vel quasi ratiocinando neqͥuerāt: iā postulādo ⁊ vociferādo et perficiendo perficiūt. h Dimisit aūt illis. Auctor seditionis ⁊ homicidioꝝ iudeis dimittiꝛ. i. diabolꝰ qͥ ob culpā a lucꝭ patria depulsus ⁊ in tenebrarū carcerē fuerat missus. ⁊ ideo pacē habere nō possūt: qꝛ pacis auctorē nō elegerūt. i Apprehenderūt si. ⁊c̄. Prio dñs crucē portauit: sed postea imposita est simoni: quē exeuntes obuiā habuerūt: ⁊ h̄ congrue. Xp̄s eni passus est ꝓ nob vt s. v. e. (1. Pe. 2. d) Qui ꝟo eū vult seqͥ tollat crucē suam ⁊ seqͣꝛ. Quia ꝟo simō nō israelita: sꝫ cyreneꝰ erat: ꝑ eū gentiles designanꝛ. prius peregrini et hospites testamētoꝝ: sꝫ nūc in fide ciues ⁊ domestici dei ⁊ coheredes xp̄i. vñ ⁊ simō obediēs: cyrene heres interp̄taꝛ. Sꝫ simō vēit de villa. i. de pago a qͦ pagani: qͥ a ciuitate dei alieni: vrbane sūt ꝯuersatiōis ignari. Sꝫ simō pago egrediens: crucē portat post iesū: cū ppꝉi gētiū paganis ritibꝰ derelictꝭ obedienꝛ āplectūꝛ vestigia dñice passiōis. k Seqͣbaꝛ āt il. mul. tur. h̄ nō eadē mēte crucē seqͣꝛ. Mali sequūꝛ vt moriētē leti aspiciāt. Mꝉieres vt quē viuere desiderabāt: morituꝝ moriētē ⁊ mortuū plorarēt. Nec iō īducitꝛ solus mulieꝝ plāctꝰ: qͥn ⁊ multi viri dolerēt: sed qꝛ feminēꝰ sexꝰ quasi cōtēptibilior liberius poterat p̄sentibꝰ ꝑncipibꝰ sacerdotum qͥd cōtra eos senserit ostētare. Quia ꝟo nouit dñs qͥ sūt eiꝰ: p̄termissa furentis ppꝉi turba: adamātes ⁊ plāgētes se femīas: oculos ⁊ ora conuertit. l Que plangebant ⁊ lamē. ⁊c̄. Tristabanꝛ de vita mortali que morte erat finienda: non de cecis qui medicū occidebāt. vnd̄ subditur: Conuersus autem.

aūt cōuocatis ꝑncipibꝰ sacerdotū ⁊ mgr̄atibꝰ ⁊ plebe: dixit ad illos. a Obtulistꝭ mihi hūc hominē qͣsi auertētē ppꝉm: ⁊ ecce ego corā vob īterrogās: nullā cām inuenio in homīe isto: ex his in qͥbus eum accusatꝭ. b Sed neqꝫ herodes. Nam remisi vos ad illum ⁊ ecce nihil dignum morte actū est ei.
flagris ⁊ ludibrijs qͣtū iuberis afficiā: dūmodo ne sitiatis innoxium sanguinem.
c Emendatum ergo illū dimittā.
nō imꝑiali legꝭ sanctiōe: sꝫ annua gētꝭ cui ꝑ talia gaudebat placere deuictꝰ cōsuetudine.
† Necesse autē habebat dimittere eis per diem festum vnum. Ex
data optione eligendi quē vellent: qꝛ pōtifices excitauerant turbā vt magis peterent barrabā
clamauit aūt simul vniuersa turba dicens: d † Tolle hūc ⁊ dimitte e nobis barrabam. Qui erat propter seditionem quandā factā in ciuitate ⁊ homicidiū missus ī carcerem. Iterum autem pilatꝰ locutus est ad illos: volens dimittere iesum. At illi succlamabāt dicentes: f Crucifige: crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enī mali fecit iste? Nullā causam mortꝭ inuenio in eo. g Corripiam ergo illū et dimittam. At illi instabāt vocibus magnis postulantes vt crucifigeretur: ⁊ inualescebant voces eoꝝ.
a videns qꝛ nihil ꝓficeret sꝫ magis tumultꝰ fieret
Et pilatus adiudicauit fieri petitionē eoꝝ.
a iudex nec inuidie cedere debuit nec timori.
h † Dimisit aūt illis eū qui propter homicidiū ⁊ seditionē missus fuerat in carcerē quem petebant: iesum ꝟo tradidit voluntati eorū. i † Et cū ducerēt eū: apprehēderūt simonē quēdā cyrenēsē venientē de villa: ⁊ iposuerꝛ illi crucē portare post iesum.
a a cyrene que est ciuitas helchie.
k Sequebatur aūt illū multa turba populi ⁊ mulierum que plangebāt ⁊ lamētabātur eum. l Conuersus aūt ad illas

puli fauore quē querebat: ⁊ cesaris timore cuiꝰ īdignationē formidabat: eo ꝙ dixerant iudei in ꝯspectu suo: Si hūc dimittis nō es amicꝰ cesarꝭ: vt habeꝛ Joh. xix. ⁊ ex dictis patet lr̄a paucis exceptis qͥ exponenꝛ. Nā remisit illū ad nos. i. ad nostrū iudicium. libri antiqͥ ⁊ correcti sic habent:

a Nam remisi vos ad illū scilicet ad herodē: vt patꝫ ex dictis. ⁊ littera sequens consonat. cum dicitur:

b Et ecce nihil dignum morte actum est ei: scilicet corā herode. c Emendatum ergo. i. id est verberatum.

d Illum dimittam. liberum āt morte. Sed cōtra hoc videtur: quia pilatus sciebat ipsū esse innocentē: quomodo igitur volebat ipsum iniuste verberare? Dicendum ꝙ volebat facere vt iudei videntes hanc flagellationem satiarētur hac pena ⁊ cessarent a morte iesu querenda. e Necesse autē habebat dimittere eis per diem festum vnum ⁊c̄. quia in nocte pasce angelus domini saluauit hebreos et percussit primogenita egyptioꝝ. ⁊ ideo in memoriam huius beneficij in solēnitate pascali saluabāt vnum propinquū morti ⁊ aliquos condēnatos ad mortē interficiebant ad representandum saluationem hebreorum ⁊ interfectionem egyptiorū. ⁊ istam consuetudinē eis obseruari impetrauerant ab imperatore romanorū: sicut fuerat obseruata anteqͣ iudea esset romanis subiecta. ⁊ hoc ē quod dicitur: Necesse autem habebat ⁊c̄. quia tenebaꝛ obseruare illud quod erat cōcessum ab imperatore. Pilatꝰ sciens iesū innocentē volebat eū liberare ꝑ hanc viam ꝓponēs ꝙ non expediret eis dimittere nisi iesum aut barrabā: cuiꝰ liberationem credebat iudeos nullo modo preeligere ꝓpter nimiam ipsius maliciā: sꝫ ipsi nimio odio moti contra xp̄m preelegerunt barrabā liberari: petentes iesum crucifigi eo ꝙ erat modus mortis asperior et durior. cetera patent.

f Et cum ducerent eū. Hic consequenter describitur christi impia occisio. cum dicitur: Et cum ducerent eum ad crucifigendum apprehenderunt simonem ⁊c̄. quia coegerunt eum ad portandum crucē vt citius venirent ad locū crucifixionis: quia iesus videbaꝛ nimis debilitatus ex afflictione precedenti. ⁊ ideo qͣuis iesus primo portasset crucē suam: tamen illi qui eum ducebant acceperunt eam ⁊ posuerunt supra simonē ratione p̄dicta. ille autem inuite portabat: tū qꝛ h̄ erat turpe. tū qꝛ forsitā erat discipulꝰ iesu: occultꝰ tñ. g Sequebaꝛ aūt illū mul. tur. qꝛ aliqͥ seqͥbanꝛ eū ad ip̄m crucifigendū: aliqͥ ad deridēdū eū: et aliqͥ ad vidēdū spectaculū: ⁊ aliqͥ ad plāgēdū: specialiter mulieres deuote qͥbus dixit:

Marginal references: Joh. 8. f; 1. Pe. 2. d; Mat. 27. b; Mar. 15. a; Joh. 18. g; Act. 3. c; Mat. 27. c; Mar. 15. b; Joh. 18. g; Mat. 27. d; Mar. 15. b

a b iesus dixit: Filie hierl'm nolite flere sup me: sed sup vosipsas flete: ⁊ sup filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quib⁹ dicent: † Beate steriles: ⁊ ventres qui nō genuerunt ⁊ vbera que nō lactauerūt. † Tūc icipient dicere montibus: cadite sup nos: ⁊ collib⁹ opite nos. Quia si i viridi ligno h̄ faciūt: i arido quid fiet? Ducebant autē ⁊ alij duo neq̄ cū eo vt interficerentur. † Et postq̄ venerūt i locū qui vocat caluarie: ibi crucifixerūt eū ⁊ latrones: vnū a dextris: alterum a sinistris. Jesus autē dicebat: † Pater dimitte illis: nō eni sciūt q̄d faciūt. † Diuidentes vo vestimenta eius: miserūt sortes. Et stabat populus expectans: et deridebant illū principes cum eis dicentes: Alios saluos fecit: se saluū faciat si hic est christ⁹ dei elect⁹. † Illudebāt āt ei ⁊ milites accedētes: ⁊ acetū offerētes ei ⁊ dicētes: Si tu es rex iudeoꝝ saluū te fac. † Erat āt ⁊ sup

a ſ vt oīs lingua cōfiteat: q2 dn̄s iesus xp̄s in gloria est dei patris.

scriptio scripta sup eū lr̄is grecis: hebraicis ⁊ latinis. Hic est rex iudeoꝝ. Un⁹ aūt de his q̄ pēdebāt latronib⁹ blasphemabat eū dicens: Si tu es christus saluū fac

a ſ forte ⁊ ille cōuiciat⁹ pri⁹ est: sed repente conuersus: nec mirū si cōuerso cito ignoscit: q̄ etiam insultātibus veniam dabat.

teipsuz ⁊ nos. Respondens autem alter increpabat eū dicēs:

a ſ saltem hic deberes querere liberationem.

Neq̄ tu times deū: qui in eadē dānatiōe es: Et nos q̄dez iuste: nā digna factis recipim⁹: h̄ vo nihil mali gessit. Et dicebat ad iesū: Dn̄e memēto mei cū veneris i regnū tuum. Et dixit illi iesus:

a Filie hierusalē. Nota cū filios hierl'm vocat: q̄ nō sole q̄ cū eo venerāt a galilea: sed etiā eiusdē vrbis ciues ei mulieres adheserāt. b Nolite flere. Me lamētemini me moriturū: cui⁹ cita resurrectio mortē soluere pōt: cuius mors mortez: et ipsū mortis auctorē destruet. Uos potius vestrāq̄ ꝓgeniē. dignis lachrymarū fōtib⁹ abluite: ne cū pfidis damnemini in vltionē mee crucis. c Ecce venient dies. Dies romane obsidiōis ⁊ captiuitatis. Naturale ē iminēte captiuitate: hostiliq̄ p agros vrbesq̄ clade feruēte: cunctos q̄ euadere queāt alta queq̄ vl' abdita refugia q̄b⁹ abscōdant reqrere. Refert Joseph⁹ insistētib⁹ sibi romanis iudeos cauernas mōtiū colliūq̄ certatim petisse spelūcas ita vt seipm testet munitiōe quadā destructe vrbis iotapate in spelūcā .cū .xl. comitib⁹ ꝓditū iuētū: atq̄ ab hostib⁹ captū.

Josephus de bello iudaico.li.3.c 10.

d Cadite sup nos. Pōt hoc ex sup fluo itelligi de his q̄ in vtrolibet sexu seipos castrauerūt ꝓpt regnuz celoꝝ: q̄ dicūt mōtib⁹. c.s.n. ⁊ c.o.n. cū sue fragilitatis memores ingruēte tētationū articulo sublimiū viroꝝ: vel ipa virginitate vl' martyrio vl' q̄cūq̄ alia virtute querūt exēplis: monitis p̄cibusq̄ defēdi. e Quia si in viri. li. Uiride lignū xp̄s ⁊ sui electi: aridū ip̄ij ⁊ pctōres. vñ ait: Si ergo ego q̄ pctm̄ nō feci: q̄ lignū vite merito appellat⁹: duodenos fruct⁹ gr̄e p singl'os mēses affero: sine igne passiōis de h̄ mūdo nō ex eo: q̄ tormēta mouēt illos q̄ fructib⁹ sūt vacui: insup ⁊ lignū vite flāmis dare nō timēt. Et si nūc ē tp̄s vt incipiat iudiciū de domo dei ⁊ oēs q̄ volūt pie viuere in xp̄o psecutionē patiūt: q̄s finis eoꝝ q̄ nō credūt euāgelio? f Ducebant āt. Implet q̄d dictū ē: Et cū iniq̄s deputat⁹ ē. In morte deputat cū iniq̄s: vt in resurrectiōe viuificet iniq̄s q̄ ꝓpter hoīes hō fact⁹: hominib⁹ dedit potestatē filios dei fieri.

† 23.q.1. pararus.16.q q.7. sic dn̄i

g Caluarie loc⁹. Extra portā hierusalē erāt loca in quib⁹ trūcabant capita dānatoꝝ: ⁊ dicebāt loca caluarie. i. d̄collatoꝝ. ibi crucifigit: vt vbi erat area damnatoꝝ erigant vexilla martyrij. h Et latrōes ⁊c. Execrabilis in facto iniq̄tas iudeoꝝ q̄ q̄si latronē crucifigit oīm redēptorē: bon⁹ tn̄ in mysterio latro: q̄ insidiat⁹ ē diabolo: vt vasa ei⁹ auferret. Per illum q̄ a dextris: significat mortificatio carnis ꝓ celesti gl'ia. p illū q̄ a sinistris mortificatio carnis ꝓ aliq̄ mūdi cā. i Jesus āt. Quia lucas xp̄i sacerdotiū scribere disposuit: recte dn̄s apd̄ deū ꝓ psecutorib⁹ iure sacerdotis intercedit. ⁊ latroni ꝯfitēti paradisū p̄dit: nec frustra orat: s3 ꝓ eis q̄ p⁹ passionez ei⁹ crediderūt ipetrat. Nō ꝓ eis orat q̄ p inuidiā ⁊ supbiā filium dei intellexerunt: negant ⁊ crucifigunt: sed ꝓ eis q̄ zelū dei habētes: s3 nō s̄m sciētiā nescierūt q̄d fecerūt.

k Diuidētes. De his iohānes lati⁹: quadripertita vestis significat eccl'iam toto orbe q̄ q̄ttuor ptib⁹ ꝯstat diffusā oībus partib⁹ equalit. i. ꝯcordit distributā. Tunica sortita: oīm ptiū significat vnitatē: q̄ charitatis vinculo ꝯtinet. l Sortes. In sorte dei gr̄a cōmēdata ē. Sic q̄ppe in vno ad oēs puenit: cū sors oīb⁹ placuit: q2 ⁊ dei gr̄a i vnitate ad oēs puenit: ⁊ cū sors mittit nō psone cuiusq̄ vl' meritis: s3 occulto dei iudicio credit. m Alios saluos fe. Sua se sn̄ia dānāt q̄ etiā nocētes q̄ alios saluos fecerat ꝯfitentur. Poterat q̄dē se saluare: s3 q2 ipe xp̄s dei elect⁹. de cruce descēdere noluit. Nā q̄ ideo venit vt ꝓ nobis crucifigeretur: iō se de cruce saluare neglexit: q2 cū ceteris pctōrib⁹: etiā crucifixores moriēdo curauit saluare. n Illudebāt. Nota q̄ iudei vocabulū xp̄i ⁊ filij dei: auctoritate scripture sibi traditū irridēt. Milites vo scripturarum inscij: nō xp̄o dei electo: s3 regi iudeoꝝ insultāt. o Et acetū offerētes. p Et acetū offerētes. Acetū erāt iudei: a vino patriarchaꝝ degenerātes. Hoc aceto milites potāt dn̄m quē illoꝝ suggestiōe morti tradūt. q Erat aūt ⁊c. He tres lingue p̄ ceteris eminebāt. Hebrea ꝓpter iudeos in lege gloriātes. Greca: ꝓpter gentiliū sapientiā. Latina: ꝓpter romanos iperātes. Ergo velint nolint iudei: omne regnum mūdi: oīs mūdana sapia. oīa dīna legis sacramēta testāt: q̄ iesus est imperator credentiū ⁊ ꝯfitentiū. r Hic est rex iudeo. Titul⁹ q̄ xp̄m regē testat: nō infra s3 supra crucē ponitur: q2 licet in cruce hominis infirmitate dolebat. sup crucez tn̄ regis maiestate fulgebat: ⁊ ideo imolato titul⁹ est suprapositu⁹ vt cūctis legere. i. credere volētib⁹ pateat: q2 p crucē nō pdidit: s3 corroborauit iperiū. s Increpabat e. Ipa increpatio futuꝝ crucis scādalū etiā circa credētes reuelat: quoꝝ alij a dextris: alij a sinistris. t Dn̄e memē. Magna gr̄a in h̄ latrone eminet. Nullū mēbrū a supplicio liberū habet: p̄ter cor ⁊ linguā: totū q̄d liberꝝ habet offert: corde credit: ore cōfitet: fidē habuit q̄ regnaturū credidit quē secū morientez vidit. Spē habuit q̄ aditū postulauit: charitatē firmit tenuit: q̄ latronē ⁊ de iniq̄tate sua arguit: ⁊ vitā quā cognouerat ei p̄dicauit. Magna virt⁹: ꝯfitet quē videt hūana ifirmitate morientē: quē negabāt apl'i quē viderāt miracula diuia virtute facientē.

¶ Amē dico

a Filie hierl'm ⁊c. q2 nō solū aliq̄ de galilea secute fuerāt ipsū: s3 etiā aliq̄ de hierusalē sibi adheserāt p deuotionē. b Nolite flere ⁊c. nō ꝓhibet cōpassionē s3 p̄dicit aliā luct⁹ cām in obsidiōe hierusalē futura p titū ⁊ vespasianū. iō subdit: c Quoniam ecce dies ve. s. xlij. āno post passionē xp̄i i q̄ fuit dicta obsidio. d Btē steriles. q2 agiliores erāt ad fugiendum q̄ grauide. f Et vētres q̄ nō genuerūt. q2 mlīeres habētes pueros i obsidiōe fuerūt anxiate: nō solū ꝓ se s3 etiā ꝓ pueris suis: ⁊ aliq̄ p̄ famis anxietate ꝓprios pueros comederūt: s̄m q̄d dicit Josephus libro de iudaico bello. f Tūc inci. dice. mō. ⁊c. q2 aliq̄ pre horrore miserie q̄ tūc fuit in ppl'o iudeoꝝ dicebāt: vtinā mōtes caderēt sup nos. g Quia si in viridi ligno hec faciunt. xp̄s hic d̄r lignū viride faciēs fructū: ⁊ p ꝯñs indignū abscisiōe p mortē. ppl's āt iudaic⁹ h̄ d̄r lignum aridū infructifeꝝ: ⁊ p ꝯñs dignū abscisione p mortē ⁊ cōbustionē gehenne q̄ est pena extrema ⁊ maxia. h Pater dimit. il. q2 nesciūt q̄d faci. Erāt ei ibi aliq̄ simplices ⁊ illitterati a sacerdotib⁹ iudeoꝝ d̄cepti q̄ p seq̄bāt xp̄z zelo legis: ⁊ ꝓ istis orauit xp̄s. Alij āt erāt irati q̄ ip̄z esse xp̄m ꝓbabilit nouerant seu a q̄scere debuerant: sed ex odio ⁊ iuidia fuerūt excecati ⁊ ipm̄ psecuti sūt vsq̄ ad mortē: ⁊ ꝓ ill' non orauit. i Erat āt ⁊ supscripti. ⁊c. q2 iste erāt tres lingue p̄ncipales vt oēs possēt legere. k Neq̄ tu times deū q̄ in eadē dānatiōe es. q. d. licet hoīes nō timueris tn̄ deberes deuz timere: maxime in articulo mortis i q̄ tu es. ideo subditur: l Qui in eadē dānatione es. s. mortis. m Memēto mei dn̄e. magna fides huius latronis q̄ nec ꝓpter acerbitatē pene quā sustinebat. nec ꝓpt īfirmitatē carnis quā in xp̄o videbat ꝯfessionē vere fidei omisit. n Cum veneris in regnuz

† Sap.5.c Esa.54. Gal.4.d
† Esaie.2. Osee.10. Apo.6.d.
† Ma.27. Mar.15. Job.19
† Mat.2 Mar.1 Job.19
† Mat.2 Mar.1 Job.19

a Amē dico ti. Pulcherrimū affectādę cōuersiōis exemplū: q̄ tā cito latroni venia relaxat: et vberior grā q̄ p̄catio. Semp eni domi nus plus tribuit q̄ rogat. Ille rogabat. Me.m.e.etc. Dn̄s ait: Ho. m.e.etc. Cito ignoscit dn̄s: qr ille cito cōuertit. b Et tenebre. Sol retraxit radios: ne aut pēdentē videret dn̄m: aut ne impijs blasphe mātes sua luce fruerent. Et nota q̄ sexta hora.i.sole recessuro a cētro mūdi crucifigit. diluculo.i.oriente sole resurgit: qr mortu⁹ est ꝓpter pctā nr̄a: et resur.p.i.n. Adā peccante p⁹ meridiē.i.inclinata luce fidei vox dn̄i audit. Eodē igit tp̄is articulo quo tūc peccāti ade obcluserat: nūc latroni penitenti dn̄s paradisū reserat. c Velū tēpli scis. Hoc expirāte deo gestū est: sed lucas p̄occupat volēs miraculū solis cōiūgere miraculo veli. Scidit āt velū vt arca testamēti et oīa sacramēta leg̃ q̄ tegebant appareāt et ad gētes trāseāt. Josephus ait: Virtutes angelicas p̄sides quōdā tēpli tūc parit cōclamasse. Fugiam⁹ ab his sedibus. d Pater in man⁹ etc. Patrē iuocās: se filiū dei declarat. Spūz cōmēdās: non ꝯfectū ꝟtut̄ sz cōfidentiā eiusdē cū p̄re ptāt̄ īsinuat. Amat eni dare glīaz p̄ri: in q̄ nos informat: vt glīam dem⁹ creatori. Cōmēdat āt. iuxta qđ alibi legit: Letatū est cor meū et exultauit līgua mea īsup. et ca.m.re.i spe. Qm̄ n̄ dereliques aīaz meā i iferno: nec dabis sanctū tuū videre corruptionē. e Vidēs āt cētu. Vidēs q̄ ita haberet ptātē mittēdi spūm: qđ nō hz nisi cōditor aīar.ip̄e q̄ crucifixerat in ip̄o passiōis scādalo ꝯfitet dei filiū: quē iudei post tot miracula credere renuerūt. Añ p cēturionē fides ecclīe designat: q̄ velo mysteriorꝝ celestiū p mortē dn̄i reserato mox iustū et dei filiū tacēte synagoga cōfirmat. f Percutiētes pectora. Q̄ pcuriūt pectora in signū pēitētie et luct⁹ duplr p̄t itelligi. Siue eni cuius vitā dilexerāt iniuste occisū dolebāt. siue cui⁹ mortē se impetrasse meminerāt: hūc i morte āpl̄i⁹ glīficatū tremebāt. Sz q̄cūq; cā pect⁹ tūdere coegerit: videam⁹ distātiā gēt̄ et gēt̄. Gētiles moriēte dn̄o deū timētes: apte ꝯfessionis voce glīficāt. Judei pcutiētes solū pectora silētes domū redeūt. g Nomīe ioseph. Joseph p nobilitatē potētie sclar̄ corp⁹ accipere: p iusticiā meritorꝝ dign⁹ ē sepelire. h Hic accessit etc. Nō apl̄i sz ioseph iustus et cōstās: et nicodem⁹ i q̄ erat dol⁹ sepeliūt. Tal est etiā sepultura xp̄i q̄ fraudē iniq̄tatēq; non habz. in q̄ obstruit tergiuersatio iudeorꝝ. Nā si apl̄i sepelissēt: dicerēt nō sepultū quē dixerāt raptū. i Syndone. Ex simplici sepultura dn̄i ambitio diuitū cōdēnat: q̄ nec mortui carere possunt diuitijs. Mystice. In syndone mūda iesū inuoluit: q̄ pura mēte eū suscipit. Hinc etiā mos ecclesie habet vt sacrificiū altaris nō serico: nō pāno tīcto: sed puro lineo celebrat: k In monumēto exciso. Solus dn̄s tumulo includit: vt sepltura illi⁹ et resurrectio a nostre fragilitate nature dissimil' mōstret. Sepult⁹ ē sz q̄diu voluit: resurrexit: sz qñ voluit. l In quo nō. Si in monumēto vbi alius positus fuisset poneret: alius resurrexisse fingeret. In petra exciso: ne si ex multis lapidibus edificatū esset fossis tumuli fūdamentis: furto ablatis diceretur.

m Et posuit eum. Bene ergo christus in monumento iusti conditur: vt habeat filius hominis vbi reclinet caput: et iusticie habitatione quiescat. bene nouo: vt in nouitate vite qui christum suscipit ambulet: non sepelit christum: nisi qui credit in christum.

n Et dies erat parasceues et sabbatum illucescebat. Sexta die factus homo: sabbato quieuit deus. Sexta ergo crucifixus: preparationis implet arcanū. Sabbato sepulchro quiescens resurrectionis expectat euentum. Sic nos in sexta mundi etate debemus pati pro domino. In septima: id est quando morimur corp⁹ in tumulo: aīa cū dn̄o post opa manet in q̄ete: donec i. viij. resurgāt corpa.

o Mulieres. alijs not̄: iesu p⁹ depositū corp⁹ recedētib⁹: sole mulieres q̄ arti⁹ amabāt officiū fūer̄ īspiciebāt: vt ꝯgruo tp̄e mun⁹ de uotionis

---

a ꝗ vita ē esse cū xp̄o: qr vbi christus ibi regnū.

a †Amē dico tibi: hodie mecū eris a

a ꝗ quādo crucifixus est.

in paradiso. Erāt āt fere hora se

a ꝗ tenebre effuse sunt oculis ꝑfidorum. vt fidei lumē resurgeret.

b xta: et tenebre facte sūt i vniuersā terrā vsq; in horā nonā †Et ob

c scurat⁹ est sol: et velū tēpli scissū ē mediuz. Et clamās voce magna

d iesus ait †Pat: in man⁹ tuas cōmēdo spūm meuz. Et hec dicēs b+

e expirauit. Videns autē cēturio c+ quod factū fuerat: glīficauit deum dicens: †Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorū qui simul aderāt ad spectaculuz

f istud: et videbant que fiebant: p g cutiētes pectora sua reuertebātur. Stabant autem omnes no h

ꝗ elōgasti a me amicū et ꝓximū: et n.m.a.m.

ti eius a longe: et mlīeres q̄ secute erāt eū a galilea hec vidētes.

g †Et ecce vir nomie ioseph q̄ erat i+

a ꝗ decurio ē q̄ de ordine curie ē et officiū curie administrat. b ꝗ qr et ip̄e discipul⁹ iesu: sz occultus: vitās pri⁹ inimicitias iudeorꝝ: sz in hoc extremo officio: min⁹ curat de illis.

decurio vir bon⁹ et iustus: hic nō k l cōsenserat consilio et actibus eo

ꝗ ipsa est ramathan helchane et samuelis ciuitas in regione thamitica: iuxta decapolim.

rū: ab arimathia ciuitate iudee: m qui expectabat et ipse regnū dei. n

ꝗ si ignotus esset ad principē nō accederet: nec corpus impetraret.

h Hic accessit ad pilatū et petijt cor o

i pus iesu: et dpositū iuoluit i syn p

k m done: et posuit eū in monumēto q

l exciso: in quo nōdū quisq; posi r

a ꝗ parasceue est sexta feria qua p̄parabant necessaria sabbato.

n tus fuerat. Et dies erat parasce s+ ues: et sabbatū illucescebat. Sub t v

o secute aūt mlīeres q̄ cum ipso venerāt de galilea viderūt monumentū: et queadmodum posituz

---

in regnum tuum: et dixit illi iesus. manifeste patet q̄ nō loquebatur de regno temporali sed eterno. ideo subditur: a Hodie mecū eris in paradiso. nō accipit hic paradisus ꝓ horto voluptatis: nec ꝓ celo empyreo: sed ꝓ fruitione beata quā habuerūt sancti patres in morte christi qui erant in limbo detēti: statim cū eius anima descendit ad eos: et eadē die illuc descendit anima illius latrōis facta particeps beate fruitiōis. b In man⁹ tuas cōmendo spiritū meum. ostendens q̄ in articulo mortis maxime debem⁹ recurrere ad deuz. c Vidēs autem centurio. qui erat constitutus ad custodienduz christū in cruce quousq; expirasset. d Qđ factū fuerat. s. miracula in christi passione facta vt pote terremotus: petraruz scissio: obscuritas solis sup̄naturalis: et q̄ cū clamore magno expirasset: quod non poterat fieri virtute nature. e Glorificauit deuz. fidei confessione. dicens: f Vere hic homo iustus erat. Mat. xxvij. dicitur: Vere filius dei erat iste. dicendū q̄ vtrūq; dixit centurio: sed Matthe⁹ expressit vnū: Lucas aliud. de altero tacendo. g Percutiētes pectora sua. penitētes et dolentes de xp̄i p̄secutiōe. et isti fuerunt q̄ a peritis decepti fuerāt vt predictum est. h Stabant autē oēs noti ei⁹ a longe. Contrarium videt Joh. xix. vbi dr: Stabant iuxta crucem iesu mater eius et soror matris eius etc. Respondet Aug⁹. q̄ non erant immediate iuxta illū ꝓpter turbā cōprimētē: nec ita lōge quin possent eum videre: ideo posset dici fuisse longe et ꝓpe diuersis respectibus. i Et ecce vir. Hic describit deuota christi tumulatio q̄ fuit solēnis et p̄ciosa: licz mors fuerit ignominiosa ꝓut de vtroq; fuerat ꝓpheticatū per Esa. sicut pleni⁹ fuit declaratū Mat. xxvij. k Decurio. i. existens de curia. s. p̄sidis vel imperatoris. l Hic nō cōsenserat cōsilio et actib⁹ eorꝝ: scz aliorꝝ iudeorū christū persequētium. m Ab arimathia. ista est ciuitas que vocata est ramatha: de qua fuit helcana pat samuelis: vt habet. j. Reg. j. n Qui expectabat et ipse regnū dei. nō tēporale et terrenū: sed celeste et eternū. o Hic accessit ad pilatū. erat ei de curia et ꝓpter hoc habebat maiorē accessum. p Et depositum inuol. etc. i. in panno lineo. et ex h ordinatum est q̄ corp⁹ christi nō cōsecrat nisi sup pannuz lineum. q Et posuit eum in monumēto exciso. i. in vno lapide cōcauato s̄m quātitatē hominis: ne si ex pluribus lapidib⁹ esset factū posset dici a iudeis q̄ suffossū fuisset sepulchrū et corpus inde sublatū. r In quo nondū q̄sq; positus fuerat: ne posset dici q̄ ille q̄ pri⁹ ibi fuisset sepult⁹ resurrexisset et nō christus. s Et dies erat parasceues. i. feria. vj. q̄ dr parasceues. i. preparatio: qr tūc p̄parabāt et coquebāt illa q̄ debebāt comedi in sabbato: s̄m q̄ p̄cipitur Exod. xvj. t Et sabbatū illucescebat. qr solennitas sabbati incepit a vespere p̄cedētis diei. v Subsecute aūt mulieres. q̄ erāt xp̄o deuote: vt viderēt monumentū et q̄liter

---

Ps. 15.

Mystice

†
26. q. 6. es. si presbyter c. ipo... De cōse. di. 4 baptismi in prin.

†
Mat. 27. f
Mar. 15. c

† Ps̄ 30. De cele mis in quadā.

†
Mat. 27. f
Mar. 15. d

†
Mat. 27. g
Mar. 15. d
Joh. 19. g

G iuotiōis sue offerrēt: expectantes q̄d iesus ꝓmiserat: ⁊ ideo p̄me viderūt.
a Et reūtētes. Inspecta dn̄i sepultura reuertētes parāt aromata. ⁊ ve. q̄ lecta audita: recordata passiōe domini: ad opa virtutū q̄bus xp̄s delectetᷣ se ↄuertūt: ⁊ sab bato silēt. P⁹ sabbatū cum mūerib⁹ vētu ri ad dn̄m: cuꝫ

A finita p̄sentis vite parasceue i btā q̄ete gau dētes expectāt tp̄s resurrecti onis q̄ xp̄o occurrāt cū redo lentibus actio num aromati tibus. b Et sab. ⁊c. Mandatum erat vt sabbati silenti um a vespa vſ q; ad vesperaꝫ seruaretᷣ. Ido mulieres sepulto dn̄o q̄diu licebat opari in vnguētis p̄parādis occupā tur parasceue vſq; ad solis occasū: ⁊ transacto sabbato occidente sole: vt mane veniētes vngerēt eū: q̄ꝛ vespe re sabbati p̄occupante iā noctis arti culo: monumētū audire nō poterāt.

c Una aūt sabba Ca XXIIII
v ti ⁊c. Una sabbati: ideꝫ est ꝙ prima sabbati: id ē vna dieſ a die sabbati vel sabbatoꝝ q̄ nūc dn̄ica dicitᷣ. Q: valde mane mlīeres ad monumentū venerūt: magn⁹ feruor charitatis q̄rēdi: ⁊ īueniēdi dominū ostēditᷣ. Mysti. exemplū datᷣ: vt illuminata fide: decussisq; vitioꝝ tenebris ad sacrū corp⁹ dn̄i accedamus. Nā sepulchꝝ figura ē altarꝭ ī q̄ celebratᷣ mysteriuꝫ corpis ⁊ sāgnīs dn̄i. Aromata q̄ deferūt odorē virtutū: ⁊ suauitatē orationū cū q̄b⁹ altari ꝓpinquare debemus significat.

d Lapidē reuo. Reuolutio lapidis significat reserationē sacramētorum christi: q̄ velo lr̄e tegebantᷣ. Lex ī lapide scripta est: cuius ablato tegimine dn̄i corpus mortuū nō inuenitur: sꝫ viuū euāgeliçatᷣ: q̄ꝛ ⁊ si cognouimus xp̄m s̄m carnē: sed iā nō nouimus. Potuit aūt clauso exire sepulchro: q̄ clauso exiuit vtero. e Mēte ↄster. Mēte ↄsternātᷣ q̄ꝛ ⁊ lapideꝫ immēse magnitudīs reuolutū stupebāt: ⁊ corp⁹ tā venerabile n̄ īuētū dolebāt. Sic tētato in solitudīe dn̄o: expleta victoria angeli mīstrabant ei: ita mō p⁹ deuictā mortē venerᷣt āgeli q̄ nō solū v̄bo: sꝫ ēt fulgenti habitu: gl̄iaꝫ ānūciāt triūphātꝭ. Et sic corpi ī sepulchro astiterūt: sic ēt corpi ↄsecrato ī altari q̄tidie assistūt. f Decli. vul. Nota ꝙ nec sctē mlīeres ī terrā cecidisse: nec aliq̄s scōꝝ in resurrectiōe dn̄i ꝓstrat⁹ ī terrā adorare legitur. vn̄ mos cepit ī eccl̄ia: pascali tp̄e nō flecti genua ī orōe: sꝫ vultu ī trāꝫ decliāto orare. Exēplo mlīeꝝ: cū appropinquam⁹ mysterijs celestib⁹. cū gaudia supnoꝝ ciuiū ↄtēplamur ad

G cōspectū an

a erat corpus eius: et reuertētes parauerūt aromara ⁊ vnguēta: b et sabbato quidem siluerūt s̄m mandatum. Ca. XXIIII

(id est prima.)

c V †Na aūt sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que parauerāt aromata: ⁊ inuenerᷣt lapidē reuolutū a monu d mēto: ⁊ igresse nō īuenerᷣt corp⁹ dn̄i iesu. Et factū ē dū mēte con e sternate essēt de isto: ecce duo viri steterūt secus illas i veste fulgēti. †Cū timerēt aūt ⁊ decliarēt f

tū: ⁊ q̄liter redire possent ad vngēdū corp⁹ xp̄i ibi positū. a Et reuertētes. s. a monumēto. b Parauerūt aromata. h̄ fecerūt feria sexta anteq̄ ītraret solēnitas sabbati q̄diu erat eis licitū aliq̄d emere ⁊ parare. c Et sabbato quidem siluerūt. i. ab opib⁹ q̄euerūt. d Scd̄m mādatū. s. legꝭ: q̄d habetᷣ Exo. xx.

Moraliter.

Et surgēs multitudo eoꝝ ⁊c. Sequitᷣ: † Nūc Ca. XXIII īuenim⁹ subuer. gē. no. Ista ↄtra xp̄m ꝓposita erāt simpl̄r f̄la. ꝓpter q̄d pilat⁹ r̄ndit: a† Nihil īuenio cau. ī h̄ ho. sꝫ hic ē mod⁹ iniq̄ꝝ ꝙ p mēdacia q̄rūt ↄdēnationē iustoꝝ. Ex h̄ etiaꝫ patet ꝙ aliq̄n iustius agitᷣ in curia laicali q̄ clericali. p̄ncipes ei sacerdotū xp̄ꝫ cōdēnauerᷣt tāq̄ mortꝭ reū: quē pilat⁹ ꝓnūciat inocētē ⁊ iustū: ⁊ sic hodie fit in pl̄ib⁹ locis ꝙ homicide notorie q̄ p sclarē iudicē suspēderentᷣ: p eccl̄iasticū iudicē in magnū ppl̄i scādalū liberantᷣ. † At illi inua. ⁊c. sic faciūt maligni q̄rētes obtinere p clamorē q̄d nō p̄nt p rōnē. g† Herodes aūt ⁊c. p hoc aūt ꝙ xp̄s corā herode icestuoso ⁊ homicida noluit facere miraculū: nec suis īterrogatiōib⁹ r̄ndere. significauit ꝙ tales digni nō sūt opa videre diuīa nec ei⁹ habere respōsa. m† Spreuit aūt illū hero. ⁊c. sic hodie sectatores xp̄i a mal̄ hoīb⁹ spernūtᷣ ⁊ ab eis fatui reputantᷣ. p† Et facti sūt amici he. ⁊ pi. hoc fuit signū ꝙ iudeoꝝ p̄ncipes ⁊ romanoꝝ ↄuenirēt in psecutione xp̄ianoꝝ. Cetera exponantᷣ sic Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. vſq; ibi: a† Filie hierl̄m no. fle. sup me ⁊c. s̄m sensū l̄ralē flet⁹ ad quē induxit xp̄s mulieres fuit ꝓpter miseriā p romāos sup iudeos vēturā. ⁊ illa miseria figura fuit miserie sup incredulos vēture p sp̄us malignos. ꝓ cuius euasiōe flendū est ⁊ orādū an̄ terminū hui⁹ vite. † Ducebantᷣ aūt ⁊ alij duo ⁊c. h̄ ad l̄raꝫ ꝓcuratū fuit p p̄ncipes iudeoꝝ: vt a vulgarib⁹ xp̄s participasse videretᷣ i criminib⁹ eorū. ⁊ sic ipi viderentᷣ iuste mortē ei⁹ ꝓcurasse: ⁊ sic frequenter faciūt maligni q̄rētes opire suā neq̄ciā p infamiā iusti. † Et postq̄ venerūt in locū q̄ vocatᷣ caluarie ⁊c. exponatᷣ sic Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. h† Jesus aūt dicebat ⁊c. Be. Neq; putādū est eū h̄ frustra orasse: sed in eis q̄ post ei⁹ passionē crediderunt: q̄d orabat īpetrasse. Notādū sane ꝙ nō ꝓ eis orat q̄ quē filiū dei intellexerūt crucifigere q̄ ↄfiteri maluerūt: sꝫ ꝓ eis q̄ nescierūt q̄d fecerūt zelū dei habētes: sꝫ nō s̄ꝫ sciētiā. vnde subdit: † Nō ei sciūt q̄d fa. Cetera expōnātᷣ sic Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. vſq; ibi: † Un⁹ aūt de his q̄ pē. ⁊c. p istos duos significātᷣ illi q̄ ꝓ pctīs suis expiandis cū xp̄o crucifiguntᷣ p ꝓfessionē in religiōe factā: sꝫ aliq̄ reuertūtᷣ actu ⁊ si nō habitu. ad vitā secularē. de q̄b⁹ dicitᷣ Ro. ij. Nomē dei p vos blasphematᷣ īter gētes: quia scādalīçāt seculares. ⁊ isti significantᷣ p latronē blasphemātē. alij v̄o ꝓfessi crucē penitentie p patiētiā deuote sustinēt. ⁊ isti significantᷣ p latronē xp̄m cōfitētē ⁊ ei⁹ grāꝫ postulantē. ꝓpter q̄d sibi dicitᷣ: b† Hodie mecū eris ī pa. q̄ꝛ tales iā cū xp̄o sūt p gratiā ⁊ erūt p gl̄iam in futuro. † Erat aūt fe. ho. sexta. expōatᷣ sic Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. c† Pater in man⁹ tuas cō. spi. me. in h̄ docuit nos semp deo cōmēdare spirit⁹ nr̄os q̄ꝝ corpa q̄tidie tēdūt ad mortē ⁊ horā penit⁹ ignoram⁹. d† Uidēs aūt cēturio q̄d factū fuerat ⁊c. p hoc aūt ꝙ iste gētilis ↄfessus fuit xp̄m tā clare: significata fuit gloriosa cōfessio gentiliū in coꝝ ↄuersiōe. ⁊ duricia iudeoꝝ ⁊ in infidelitate. Ambrosᷣ. O duriora saxis pectora iudeoꝝ. iudex arguit: credit minister: ꝓditor scelus suū morte cōdēnat: elemēta fugiūt: terra ↄcutitᷣ: monumēta reserantᷣ. iudeoꝝ t̄n auaricia īmobil̄ atq; duricia manēt orbe ↄcusso. k† Et ecce vir no. io. expōatᷣ vt. s̄. Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. † Et dies erat pa. Be. Q: āt dn̄s. vj. die crucifigitᷣ: septīo ī sepl̄chro q̄escit. significat ꝙ in sexta mūdi etate nos ꝓ dn̄o pati. i. velut mundo crucifigi necesse est. in septimo v̄o. i. post mortē corpora q̄dē in tumulis. anime v̄o cū dn̄o requiescūt. vſq; nūc etiā mulieres sancte. i. anime humiles dilectiōe fruētes passioni xp̄i diligētᷣ obsequūtᷣ.

e Una autē sabbati. Postq̄ euāgelista descripsit ingressū christi in Ca XXIIII
v mūdū p suā incarnationē: ⁊ ei⁹ ꝓgressū p suā p̄dicationē. ⁊ egressū de mundo p suā passionē. hic vltimo describit ei⁹ regressū ad patrē p suā resurrectionem ⁊ ascensionē. ⁊ primo describitᷣ eius resurrectio. secūdo ei⁹ ascēsio. ibi: Uos aūt sedete in ciuitate. Circa christi resurrectionē p̄mo describitᷣ xp̄i resuscitati apparitio. scd̄o resurrectionis ꝓbatio. ibi: Cōturbati v̄o. Prima in tres. q̄ꝛ primo describitᷣ xp̄i apparitio facta mulierib⁹. secūdo discipulis itinerantib⁹. tertio oīb⁹ sil̄ existentib⁹ p̄ter thomam. secūda ibi: Et ecce duo. tertia ibi: Dū aūt hec loquerentᷣ. Circa primū notatur tp̄s apparitionis. cū dicitᷣ: Una sabbati. i. prima die post sabbatū: eo modo loquendi quo dicitᷣ Geñ. j. Factū est vespe ⁊ mane dies vn⁹. i. p̄mus. vnde ibi ↄsequēter subditᷣ dies secūdus ⁊ tertius: ⁊ sic de alijs. f Ualde diluculo. Cōtrariū videtur Marci xvj. vbi dicitᷣ: Orto iā sole. Dicendū ꝙ duplex ē ort⁹ solis. vnus q̄n apparet p̄io lux eius. s. aurora. alius quādo apparet sol sup terrā. Marcus aūt loquitᷣ de primo ortu non de secundo. vel potest dici ꝙ q̄n mulieres recesserūt de domo erat valde diluculo: vt dic̄ hic Lucas. sed q̄n venerunt ad sepl̄chrū incipiebat apparere sol sup terrā. sic̄ dicit Marcus: q̄ꝛ locus sepulchri erat extra ciuitatē hierusalē: vt habetᷣ Joh. xix.
g Et inuenerūt la. reuo. q̄ꝛ angel⁹ remouerat lapidē de ostio monumēti: vt h̄r Mat. xxviij. h Et ingresse. s. locū monumēti: q̄ꝛ custodes fugerāt timore angeli apparētis. vl̄ iacebāt sicut mortui. i Et fa. ē dū mē. ↄster. eēnt. eo ꝙ nō inuenissent corpus dn̄i in sepulchro. k Ecce duo viri. i. duo angeli apparētes in specie viroꝝ.
l Steterūt se. il. Joh. xx. d̄r ꝙ erāt sedētes: vn⁹ ad caput: ali⁹ ad pedes vbi positum erat corpus iesu. Dicendū ꝙ q̄n maria vidit sola erūt sedētes vt ibi dicitᷣ: sed q̄n apparuerunt istis mulieribus pl̄ib⁹ simul stabāt vt hic d̄r: Facile enī est angelis sic apparētib⁹ mutari de sessiōe in stationē: ⁊ ecōuerso. m Cū timerēt aūt. ex visiōe insolita.
n Et declinarēt vul. in terram. ex verecundia.

Dixerūt ad

(margin: Mat. 27. a / Mar. 16. a / Joh. 20. a — Mat. 27. / Mar. 16.)

vultũ in terrã: dixerũt ad illas: a
¶ iã resuscitatũ a mortuis. ¶ .i. in monumẽto: q̃ locꝰ est ꝓprie mortuoꝝ.
Quid queritis: viuentẽ cum
¶ presentia corporis.
mortuis? Nõ est hic: sed surrexit. a Recordamini qualiter locutus est vobis: cũ adhuc i galilea esset dicẽs: Quia oportz filiũ hoĩs tradi in manꝰ hominũ peccatoꝝ. Et crucifigi: ⁊ b die tertia resurgere. † Et recordate sunt verboꝝ eius. Et c regresse a monumẽto nunciauerunt hec omnia illis vndeciz: et ceteris oĩbus. † Erat autẽ
a ¶ ipsa est soror lazari q̃ vnxit dñm vnguẽto.
b ¶ vxor chuse ꝓcuratoris herodis.
maria magdalene ⁊ iohanna:
a ¶ mater iacobi minoris: et ioseph: soror matris domini. vñ iacobꝰ frater domini dicit.
et maria iacobi: ⁊ cetere q̃ cuz eis erãt: que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentuz verba d ista: et non crediderunt illis. e Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: ⁊ ꝓcũbens vidit lintheamia sola posita: et abijt secum mirans qđ factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castelluz f quod erat in spacio stadioꝝ g sexaginta ab hierusalem nomine emaus: et ipsi loquebãtur ad inuicem de his omnibus que acciderant. † Et factũ h est dum fabularentur ⁊ secum i quererent: ⁊ ipse iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur: ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicez ambulãtes: et estis tristes? Et respondens vnus cui nomẽ cleo k phas dixit ei: Tu solus peregrinus es in hierusalem: ⁊ nõ cognouisti que facta sunt in illa his diebus? Quibus ipse dixit: Que? Et dixerũt: De iel su nazareno qui fuit vir ꝓpheta potens in opeꝛ ⁊ sermone corã deo ⁊ omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes: et pꝛincipes nostri i dãnatiõez mortꝭ: ⁊ crucifixerũt eũ. m Nos aũt sperabamꝰ

¶ cõspectũ angeloꝝ debemꝰ vultũ in terrã humiliter declinare: nos terrã ⁊ puluerẽ eẽ recolẽtes. a Recordamini qua. Die tertia sicut ex hoc loco habemꝰ inter discipulos ẽt feminis q̃ eũ sequebant dñs resurrecturũ se ꝑdixit. Parasceue hora. ix. expirauit. Mane prima sabbati resurrexit. Merito ãt vna die ⁊ duabus noctibꝰ in sepulchro iacuit: qꝛ lucẽ sue simple mortis q̃ tm̃ in carne erat: tenebris duple nr̃e mortis q̃ in corpe erat ⁊ anima opposuit: ⁊ vtrãq; nr̃az curauit. Si eĩ vtrãq; suscepisset: nos a neutra liberasset.
b Et recordate. Sicut mulieres in monumento dñi stãtes: recordant v̾boꝝ q̃ de sua dispẽsatiõe ꝑfatꝰ erat: sic nos inter dñice passionis mysteria celebrãda: nõ solũ passiõis: ꝟ ⁊ resurrectiõis debemꝰ recordari. c Nũciauerũt. Sicut in ꝑncipio mlier auctor culpe viro fuit: vir executor fuit erroris: ita nũc que mortẽ prior gustauerat resurrectionẽ vidit: ⁊ ne ꝑpetui reatꝰ opprobriũ apđ viros sustineret: que culpã viro trãsfuderat: trãsfudit ⁊ grãm. Et qꝛ ɔstãtiã ꝑdicãdi non habet inferior sexꝰ: ⁊ ad exequendũ infirmior: mandat viris officiũ euãgeliçãdi. d Crediderũt. Qꝛ discipuli tarde credũt: nõ tã illorũ infirmitas q̃ nr̃a futura firmitas fuit. Nã illis dubitãtibꝰ: resurrectio multꝭ argumẽtis mõstrat: q̃ dũ legẽtes agnoscimꝰ: q̃d aliud q̃ de eoꝝ dubitatiõe solidamur.
e Petrꝰ aũt sur. Johẽs cõmemorat: q̧ et ipse ⁊ petrꝰ siľ cucurrerũt: ⁊ q̧ petro intꝰ introeunte in monumẽtũ: ⁊ vidẽte lintheamina ⁊ sudariũ: ipe iohãnes inclinãs se vidit lintheamina: nec introiuit. Sed intelligendũ est petrũ ꝑmo ꝓcũbentẽ vidisse: qđ Lucas cõmemorat iohãnes tacet. pꝰ v̾o ĩgressũ vt diligẽtiꝰ interiora dinosceret: ĩgressum tñ añq; iohẽs ĩtraret. f Stadioꝝ sexaginta. Stadiũ est octaua ps miliarij: ⁊ iõ sexaginta stadijs. vij. milia passuũ ⁊ q̃ngẽtos significat: qđ spaciũ eis cõgruit: q̃ de morte ⁊ sepultura dñi certi gradiebant: de resurrectiõe dubij. Nã resurrectionẽ q̃ pꝰ septimaz sabbati facta est octauo nũero cõtinere nullus ambigit. Discipli ḡ q̃ de deo loquẽtes ĩcedũt. sextũ miliarium cepti itinerꝭ cõpleuerãt: qꝛ illũ sine q̃rela viuẽtẽ vsq; ad mortem quã sexta sabbati subijt ꝑueisse dolebãt. Cõpleuerãt ⁊ septimã: qꝛ hũc in sepulchro q̃euisse ñ dubitabãt. Sz đ octauo dimidiũ tm̃ ꝑegerũt: qꝛ gl̃iaz iã celebrate resurrectionis ꝑfecte ñ credebãt. g Noĩe emaus. Emaus ipa ẽ metropolꝭ ciuitas ĩsignis palestĩe: q̃ pꝰ expugnationẽ iudee sub marco aurelio antonio principe restaurata. cũ statu mutauit ⁊ nomẽ. h Dũ fabu. Loquẽtes de se dñs appropinquãs comitat: vt ⁊ fidẽ resurrectionis eoꝝ mẽtibꝰ ĩcẽdat: ⁊ qđ se ꝓmiserat factuꝝ ĩpleat. vbi sũt duo vľ tres ɔgregati in noĩe meo: ibi sũ ĩ medio eoꝝ. i Appropiquãs ãt ⁊c̃. Appuit q̃dẽ in spẽ ꝓpa ꝟ spẽm quã recognoscerẽt ñ oñdit. Sic̃ ⁊ ipi ⁊ itꝰ amabãt ⁊ tñ dubitabãt: sic̃ ipe forꝭ ⁊ pñs adẽ: ⁊ q̃s sit ñ oñdit. De se ḡ loq̃ntibꝰ pñtiã exhibz: ꝟ đ se dubitãtibꝰ spẽz cognitionis aufert. k Peregri. es ⁊c̃. ꝑegrinũ putãt quẽ ñ agñscũt. Et v̾e ꝑegrinꝰ erat eis: a q̃ꝝ fragilitate ꝑ gl̃iaz resurrectiõis iã lõge stabat: a q̃rũ fide resurrectiõis nescia exneꝰ mãebat.
l Vir ꝓ. ꝓphetã ⁊ magnũ fatet: filiũ đi tacẽt: vľ qꝛ nõdũ ꝑfecte credũt: vľ si credũt timẽt tradi ĩ mãibꝰ iudeoꝝ nesciẽtes cũ q̃ loquũt. m Nos aũt spe. ⁊c̃. Quodãmõ redarguũt seipõs q̧ ĩ illã redẽptiõez sꝑauerũt: quẽ mortuũ viderãt: nec resurrectuꝝ credebãt: ⁊ maxime dolent eũ sine culpa occisũ: quẽ ĩnocẽtẽ nouerãt: ⁊ ex ꝟ tristes ĩcedebãt.
¶ Terrue

---

a Dixerũt ad il. ɔsolãdo eas ⁊ istruendo de xp̃i resurrectiõe: ꝟm q̧ xp̃s eis pñtibꝰ ꝑdixerat. iõ subdit: Et recordate sũt v̾boꝝ eiꝰ. b Nũciauerũt hec oĩa il. vn. qꝛ duodecimꝰ. s. iudas se suspẽderat: sz adhuc videt q̧ ñ essẽt vndecĩ apl̃i sz tm̃ decẽ: qꝛ thomas erat absẽs: vt videt Joh. xx. Dicẽdũ q̧ erat cuz alijs qñ iste mľieres nũciauerũt vt ꝟ đr. ⁊ siľr qñ duo discipli regressi de emaus narrabant q̃ viderãt: vt hꝛ. j. eo. ca. sz tñ thomas discredẽs discessit ab alijs per aliqđ spaciũ. ⁊ tũc vẽit iesus ⁊ stetit in medio discipuloꝝ di. Pax vob. absente thoma: vt đr Joh. xx. c Et visa st ante illos q̃si deliramẽtũ v̾ba ista. i. fãtastica ⁊ nõ vera. d Petrꝰ autẽ surgẽs cucurrit ad monumẽtũ: ⁊ iohãnes cucurrit cũ eo: vt hꝛ Joh. xx. vbi iste cursus pleniꝰ describit. e Et ꝓcũbẽs. Joh. xx. đr q̧ ipe intrauit monumẽtũ ⁊ vidit lintheamina ⁊c̃. Dicẽdũ q̧ veniẽs ad ostiũ monumẽti ꝑmo incliauit se ad videdũ: vt hic đr: postea intrauit ad certiꝰ cognoscendũ veritatẽ. f Et abijt mirãs. i. cogitãs de xp̃i resurrectiõe.
g Et ecce duo. Hic ɔñr describitur apparitio facta duobus discipulꝭ itinerantibꝰ. ⁊ primo describit ista apparitio. scđo apparentꝭ cognitio. ibi: Et factũ ẽ. tertio cognitiõis relatio. ibi: Et resurgẽtes. Circa ꝑmũ dicitur: Et ecce duo ex illis. s. ex. lxx. discipulis: quoꝝ vnus vocabat cleophas: vt. j. habet. aliꝰ dicit fuisse lucas euãgelista: ꝓpter qđ ⁊ nomẽ suũ tacuit. h Ibãt ipsa die. s. die resurrectiõis. i In castellum qđ erat in spacio stadioꝝ. lx. ab hierusalẽ. sedecim stadia faciũt vnã leucam. ex q̃ patet q̧ nõ distabat a hierusalẽ ꝑ q̃tuor leucas integre: sed deficiunt q̃tuor stadia. k Et factũ ẽ dũ fabularent. nõ dicit ꝟ fabulari a fabula sed a for faris: qꝛ non loquebant de vanis: sz de operibꝰ iesu ⁊ morte eiꝰ. l Oculi aũt eoꝝ tenebant. qꝛ incredulitas eoꝝ ⁊ dubietas demerebat q̧ xp̃s cognitionez sui corpis ab eis retardaret. m Qui sũt hi sermones. nõ querit ex ignorantia: sz vt ex eoꝝ responsione incredulitas eorum cõuenientiꝰ arguat. n Tu solus peregrinus es in hierusalẽ ⁊c̃. li solꝰ non facit exclusionẽ aliorũ peregrinorum: cũ multi valde peregrini ⁊ đ diuersis ꝑtibus venissent in hierusalẽ ad diẽ festũ pasce: vt habet Joh. xij. sed notat exclusionẽ cognitionis ab isto sic apparẽte. s. noticia mortis iesu: vt sit sensus: Cuz multi peregrini his diebus venerunt in hierusalẽ: mirũ est q̧ tu solus int alios peregrinos ignores ea q̃ sũt nota alijs omnibus. o Quibꝰ ille dixit: Que? nõ q̃rit ex ignorãtia sicut priꝰ dictuz est. p De iesu nazareno qui fuit vir ꝓpha potens in opere. s. miraculoꝝ. q Et ꝟmõe. ꝑdicatiõis ⁊ doctrine. r Et quõ tradiderũt eum ⁊c̃. qꝛ ꝓcurauerũt eiꝰ captionẽ: ⁊ ꝑsuaserunt pplis vt coram pilato peterent eius crucifixionẽ et barnabe dimissionem: vt habet Mat. xxvij.
s Nos ãt spe. ⁊c̃. q. d. iã euanescit spes nr̃a. cuiꝰ subdit cã:

† Mat. 28. b Mar. 16. b

† 3. s. a B

† Mar. 16. b C

Et nũc

a Terruerũt nos. Merito dicũt terruisse eos qb⁹ de nõ i/uento corpe pl⁹ mesticiã addiderũt: q̃ꝫ denũciata resurre/ctiõe gaudiũ: q̃ recrearent afferũt. b Abierũt q̃dam ⁊c. Cũ supra dixerit Petrũ cucurrisse ad monumẽtum: ⁊ mõ dicat cleophas: Quidã ex nr̃is abierũt ad mo. ⁊c. in/telligendũ ẽ ꝙ duo simł ierũt. Sꝫ Petrũ solũ pmo cõmemorauit: qꝛ primitus illi nũciauit maria. c O stulti ⁊ tardi cor. Hic gemi/na humiliãdi necessitas incũbit: q̃ nec in scripturis quãtũ oportet edocti: nec adimplẽda q̃ nouim⁹: quãtũ decet sum⁹ itẽti. Nã si moy/ses ⁊ ꝓphe de xp̃o locuti sũt: ⁊ eũ ꝑ passionẽ ⁊ gloriã intraturũ p̃di/xerãt: quõ gliat se esse christianũ: q̃ neqꝫ in scripturis q̃liter ad xp̃ꝫ ptinent inuestigat: neqꝫ ad gl'iam quã cũ xp̃o habere cupit ꝑ passio/nes attingere desiderat. d Et ipse se fin. Talẽ se exhibuit in cor/pore: qualis apud illos erat ĩ mẽ/te. Probãdi erãt: si hũc quẽ non/dũ vt deũ diligebãt. saltẽ vt pere/grinũ diligerẽt. Sed qꝛ extranei a charitate esse nõ possũt cũ q̃bus veritas gradiebat: ad hospitium vocãt: imo cogũt. Quo exemplo colligit: qꝛ peregrini nõ soluꝫ ad hospitiũ sũt vocãdi: ꝫ etiam tra/hendi. e Fregit ⁊ por. Quẽ ĩ expositiõe scripture nõ cognoue/rũt: in fractionẽ panis nouerunt: qꝛ nõ auditores legis: sꝫ factores iustificabunt: ⁊ veritas meli⁹ ope/rando q̃ꝫ audiẽdo intelligit. f Aperti sunt oculi. Subtrahit carnalibus oculis species infirmi/tatis: vt mentib⁹ incipiat appare/re gloria resurrectiõis. Unde sub/ditur: Et dixerũt ad inuicẽ: Nõ/ne cor nostrũ ardens erat in nob ⁊c. Mystice. Jdõ ĩ christo ill' ostẽ/sa est alia effigies: ne eũ nisi ĩ fra/ctione panis cognoscerẽt: vt oẽs intelligãt se xp̃m nõ agnoscere: ni/si fiãt participes corꝑis ei⁹. i. eccle/sie: cui⁹ vnitatẽ cõmẽdat aplꝰs in sacramẽto panis dicẽs: Un⁹ pa/nis: vnũ corpus multi sum⁹. Cuꝫ ergo panẽ bñdictũ porrigit: ape/riuntur oculi vt eum cognoscant. ⁊ remouet ĩpedimẽtũ qδ a satha/na in oculis erat: ne agnosceret ie/sus. Et hoc impedimẽtũ ꝑmittit ĩ esse dñs: donec ad sacramẽtũ pa/nis vẽiat. Sed participata vnita/te corporis aufert impedimentuꝫ inimici: vt possit xp̃s agnosci. g Ardẽs erat. Exaudito sermo/ne: cor prius torpore incredulita/tis ⁊ timoris frigidũ igne sãcti spi/ritus est accensũ: vt iã supno desi/derio ardeat: ⁊ ad credendã veri/tatẽ se extẽdat. Quot p̃ceptis in/struit hõ: quasi tot facib⁹ inflãma/tur. h Surrexit do. vere. Jã fa/ma erat ꝙ resurrexerat iesus ab il/lis mulierib⁹ facta: ⁊ a simone pe/tro cui apparuerat: hec loquẽtes ĩ/uenerãt isti duo: sed ⁊ ipsi pri⁹ audierãt ꝙ resurrexerat: ꝫ timuerũt dicere in via: qñ tãtũmodo angelos dixerũt vi/sos mulierib⁹. Jgnorãtes enĩ eũ cũ q̃ loquebãt: poterãt timere ne inciderẽt ĩ man⁹ iudeoꝝ: si q̃d passim dicerẽt de christi resurrectiõe. i Stetit iesus ĩ me. ⁊c. Hec ostẽsio ẽ illa de q̃ iohãnes ait: Cũ sero esset die. il. vna sab. ⁊c. vẽit iesus: ⁊ stetit in medio coꝝ ⁊ dixit eis: Pax vobis. Qδ Ꝟo dicit iohannes thomam non fuisse cum illis: cum Lu/cas di

Margin: ¶ † 36. di. q̃ ec/clesiasticis ꝑ. estore. — Mystice — 1. Cor. 10. d — Joh. 20. e

qꝛ ip̃e esset redẽptur⁹ isrł. Et nunc ſ ꝓmissam resurrectionem tacẽt: timentes eũ cui loquebantur. sup ħ omnia tertia dies ẽ hodie: ꝙ hec fctã sũt. Sed ⁊ mulieres q̃/dã ex nr̃is terruerũt nos: q̃ añ lu/cẽ fuerũt ad monumẽtũ: ⁊ nõ iuẽ/to corpe ei⁹ venerũt dicẽtes se ẽt visionẽ angeloꝝ vidisse: q̃ dicũt eũ viuere. Et abierũt q̃dã ex no/stris ad monumẽtũ: ⁊ ita inuene/runt sicut mulieres dixerũt: ipsuꝫ Ꝟo nõ iuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti ⁊ tardi corde ad cre/dẽdũ ĩ oĩb⁹ q̃ locuti sunt ꝓphetę. Nõne hec oportuit pati christuꝫ ⁊ ita intrare in gloriã suã? Et inci/piẽs a moyse ⁊ omnib⁹ prophe/tis: interpretabat illis in oĩbus scripturis que de ip̃o erãt. Et ap/propiquauerũt castello quo ibãt ⁊ ipse se finxit lõgius ire. Et coe/gerunt illũ dicentes: Mane no/biscum dñe qm̃ aduesperascit et iclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum re/cumberet cuꝫ eis: accepit paneꝫ et bñdixit ac fregit: ⁊ porrigebat illis. Et ap̃ti sunt oculi eorũ ⁊ co/gnouerũt eũ: ⁊ ip̃e euanuit ex ocul' ſ iam certi de resurrectione. eorum. Et dixerunt ad inuicem: Nõne cor nostrum ardẽs erat in nobis dum loqueretur in via: et aperiret nobis scripturas? Et sur/gẽtes eadeꝫ hora regressi sunt in hierusalem. Et inuenerunt cõgre/gatos vndecim: ⁊ eos q̃ cũ ipsis erãt dicẽtes: ꝙ surrexit dñs vere ſ p̃mo oĩm viroꝝ apparuit petro: qδ ⁊ si nõ dicit euãgelista qñ vł' vbi factũ: tñ qꝛ factũ sit nõ tacet ⁊ apparuit simoni. Et ip̃i narra/bãt que gesta erãt in via: ⁊ quõ cognouerũt eũ in fractiõe panis. Dũ autẽ hec loquunt stetit iesus in medio eorum ⁊ dixit eis: Pax

a Et nũc sup hec oĩa tertia dies est hodie. q̃ p̃dixit se resurgere: ⁊ tñ adhuc nõ apparuit discipul': licet tertia dies sit ꝓpe finẽ. sic dr̃. j. Aduesperascit ⁊ icliata est iã dies. b Sꝫ ⁊ mulie. q̃daꝫ ex no. ter. nos. nõ de resurrectiõe xp̃i quã nũciabãt: sꝫ de ablatiõe corꝑis ei⁹ quã discipuli timebãt. c Dicẽtes se etiã ⁊c. sed discipuli nõ cre/debãt plene: timẽtes ne tã q̃ꝫ mulieres de facili fuissent deluse. d Et abierũt q̃dã ⁊c. s. petr⁹ ⁊ iohannes: vt supra dictum est. ⁊ ita inuenerũt sicut mulieres dixerũt: nõ q̃ꝫtũ ad visionẽ angeloruꝫ seu auditionẽ verboꝝ ab ipsis: sed qꝛ ĩuenerũt sepulchrũ vacuũ corpe: ⁊ sola lintheamina remãsis/se. ideo subdit: Jp̃m Ꝟo nõ inuenerũt. e Et ipse dixit ad eos. ex r̃nsione eoꝝ ar/guẽs eos. g O stulti. ꝓpter cecitatẽ in/tellect⁹. h Et tardi cor. ꝓpter tardita/tẽ affect⁹. i Ad credendũ in oĩb⁹ ⁊c. de xp̃i morte ⁊ resurrectiõe: q̃s scripturas de/bebãt itelligere: maxime qꝛ fuerãt cũ xp̃o qui discipulis de talib⁹ loquebat. k Nõne oportuit pati xp̃m ⁊c. tũ ꝓpter patris p̃ordinationẽ. tũ etiã ꝓpter xp̃i ex/altationẽ. tũ ꝓpter humanã redẽptioneꝫ. tũ ꝓpter scripturarũ impletionẽ. ideo sub/ditur: l Et incipiẽs a moyse ⁊ oĩb⁹ ꝓ/phe. ⁊c. nõ ꝙ oẽs scripturas q̃ de xp̃o sũt explicaret: qꝛ in tã breui tpe nõ fieret: sed explicabat tantũ quantũ sufficiebat ad ꝓ/positũ ostendendũ. ⁊ idõ li omnib⁹ nõ facit distributionẽ ꝓ singulis generũ: sed ꝓ ge/neribus singulorum. sicut dicit: Oẽ ani/mal fuit in arca noe. qꝛ de qualibet specie animaliũ fuerunt ibi aliqua indiuidua. ⁊ sic xp̃s in ꝓposito de lege ⁊ ꝓphetis ⁊ agi/ographis induxit aliqua testimonia. m Et ipse finxit se longi⁹ ire. nõ fuit ibi aliqua falsitas: quia fuit talis fictio ad de/signandum veritatẽ. s. distantiam ei⁹ a cor/dibus eoꝝ ꝓpter fidei defectũ. tales enim apparitiones vt cõmuniter fiunt ẜm dispo/sitionẽ interiorẽ illoꝝ q̃bus fiunt. n Et coegerunt illũ. i. obnixe rogauerũt deside/rãtes adhuc audire illũ. o Et intrauit cũ illis. qꝛ per dictũ desideriũ disponebã/tur ad fidei cõplementũ. p Et factum est. Hic ɔñr describitur xp̃i apparẽtis co/gnitio. cũ dicit: q Accepit panẽ ⁊ be/nedixit ac fregit ⁊ porrigebat illis. sic con/sueuerat facere ante passionẽ. sic enim frã/gebat panẽ ac si scinderetur cũ cultello. r Et aperti sunt oculi eoꝝ. quia volun/tarie se eis ostendit in effigie qua erat co/gnoscibilis ab eis. ⁊ cũ hoc cognouerunt eũ per modum fractiõis panis. s Et ipse euanuit ex oculis eorum. ostendẽs di/scipulis ꝙ habebat corpus gloriosum. qδ subito põt disparere per dotẽ agilitatis. t Et surgentes eadẽ hora regressi sũt in hierusalem. Quis enĩ iã esset tarde: vt pa/tet ex predictis: tamẽ ex fidei feruore: ⁊ re/moto iudeorũ timore statĩ regressi sunt in hierusalem ad illos discipulos qui erant exclusi propter metum iudeorum: vt habe/tur Joh. xx. ad nunciãdũ eis christi resur/rectionẽ. ideo subdit. v Et inuenerũt cõgregatos vndecim. qꝛ adhuc Thomas erat cũ alijs. x Dicẽtes ꝙ surrexit do/minus vere ⁊ apparuit simoni. qñ aũt ista apparitio fuerit nõ legit expresse: sed tunc creditur fuisse facta qñ Petr⁹ cucurrerat ad monumentum ⁊ viderat lintheamina posita: abijt mirãs secuꝫ qδ factum fuerat: vt dictũ est supra. y Et ipsi narrabãt. appa/ritionem eis factã ꝓut descripta est per ordinẽ. tñ nec istis nec ali/is Thomas credidit: sed ꝑ aliqδ spaciũ ab alijs discessit. ⁊ tũc ip̃o absente facta est ista apparitio q̃ sequit: z Dũ aũt hec lo. Hic describit tertia apparitio facta oĩb⁹ p̃ter Thomã. cũ dr̃: a Ste/tit iesus in medio eoꝝ. subito eĩ int discipl'os apparuit: qꝛ ad eos ianuis clausis intrauit: vt habetur Joh. xx.

Ego sum

cas dicat istos duos inuenisse vndecim ꝯgregatos: ⁊ eos q̇ cū eis erant: intelligendū est ꝙ Thomas inde exiisset: ⁊ anteꝗ̄ dn̄s eis hoc loquentibus appareret. a Spiritū videre ⁊c̄. Nouerāt discipli fuisse veꝝ hominē: sed postꝗ̄ mortu⁹ est: nō credūt tertio die potuisse veram carnē de sepulchro resurgere. Putant ḡ se videre spm̄: quē emisit in passione: sed hunc errorem aufert dn̄s. b Quid turbati estis. Credebant apl̄i: sed tñ turbant̄. Prīo q̄ paucoꝝ opinionē sentētia maioris partis excludit. Deniq̄ q̄ petrus ⁊ si crederet resuscitatū: turbari potuit ꝙ clausis ianuis dn̄s cū corpore suo se improuisus infuderit. c Cogitatiōes ascendūt. False nō desuꝑ descēdētes: sed sic̄ mala herba in corde ascēdentes fidē quā in vobis plantaui exigo: qḋ ex vobis ortū est ꝯdēno si nō est veritas resurrectiōis: ꝑditus est fruct⁹ passionis. d Palpate ⁊ vi. Multis documentis ꝑsuadet resurrectionē ꝓbēdo se: ⁊ oculis videndū: ⁊ māib⁹ ꝯtrectādū. Qui dum palpādo ossa carneq̄ mōstrat: statū sue vel nr̄e resurrectionis signat in q̄ corp⁹ nostrū: ⁊ subtile erit ꝑ effectum spūalis potētie: ⁊ palpabile ꝑ veritatē nature.

Post resurrectionē dn̄s in corꝑe suo duo contraria ondit: ⁊ palpabile eiusdē nature vt informet ad fidē: ⁊ īcorruptibile alteri⁹ glorie: vt inuitet ad premiū. e Ostēdit eis ⁊c̄. Ut ostensa vulnerū cicatrice infidelitatis vuln⁹ sanaret: q̄s cicatrices ⁊ tūc seruauit: ⁊ ī iudicio seruatur⁹ ē. Primo ad fidē resurrectiōis instruēdā. Deinde vt prī ꝓ nobis supplicans: q̄le genus mortis ꝓ hoie ꝑtulerit sp̄ ondat. Tertio: vt sua morte redēptis q̄ꝫ misericordit̄ sint adiuti: ꝓposit̄ eiusdem mort̄ insinuat iudiciis. Sed postremo: vt ī iudicio q̄ꝫ iuste dānent̄ impii denunciet: ostensa quā ab illis accepit cicatrice. Nō ergo ex impotentia curādi cicatrices seruauit: sed vt ꝑpetuū victorie sue circūferat triūphum. f Habetis hic aliq̄d. Ad insinuandā veritatē resurrectiōis: nō solū tangi sed cōuesci voluit: nō ꝙ vel ip̄e vel nos post resurrectionē cibo debeam⁹ indigere: sed vt corp⁹ nō spm̄ esse manifestaret: manducauit ptāte: nō necessitate. Aliter absorbet aquam terra sitiens. aliter solis radius calēs. Illa indigentia. iste potētia. g Piscis assi. Pisc̄ assus: ip̄e mediator passus: in aq̄s hūani generis capt⁹ laqueo mort̄: assat⁹ tp̄e passiōis. Ip̄e ⁊ fauus mellis nobis ē in resurrectiōe. Fauus mellis in cera. i. diuinitas in hūanitate. in hui⁹ mellis comestione signatur: q̄ illos in corꝑe suo ad eternā quietē suscipit: q̇ cū tribulatiōes pro deo sentiūt: ab amore interne dulcedinis n̄ recedūt. Qui hic assant̄ illic vera dulcedine satiabūtur. h Et cū māducasset. Oēs ambages aufert: visus est: tact⁹ est. manducauit: ⁊ ne in aliq̄ sensus hūanos lucidificasse videret̄: mittit manus ad scripturas: vt et si magic̄ artib⁹ videat̄ potuisse qḋ voluit: sicut dicūt pagani: saltē videāt ꝓphetare nō potuisse anteꝗ̄ nat⁹ fuit. i Tūc aperuit. Post visum: post cōtactū: post cōmemoratā legē aperuit sensū: vt qḋ vidēt ⁊ legūt intelligant. Deinde post sui corꝑis cōmēdatā veritatē cōmēdat eccl̄ie vnitatē: ⁊ ꝑdicari in noīe ei⁹ penitentiā ⁊c̄. Oportebat xp̄m pati. Oportebat vt ministri q̄ pniam ⁊ remissionē erāt ꝑdicaturi in om̄es gētes: incipent ab hierosolymis. Nō solū q̄ illis credita sunt eloq̄a dei: ⁊ q̄ eoꝝ ē adoptio filioꝝ ⁊ gloria ⁊ testamēta ⁊ legislatio: sed iō etiā vt gentes variis erroribus ⁊ facinorib⁹ implicite: h̄ maxīe indicio dīne pietat̄ ad spem venie ꝓuocent̄: ꝙ eis qui filiū dei crucifixerūt: venia relaxat̄. k Uos aūt se. Postꝗ̄ discipulos de v̄tute predicatiōis ꝑfecte instruxit: cū repēte si vellet posset eos roborare. distulit dicēs: Uos aūt sedete ī ciuitate: vt exemplū seq̄ntib⁹ daret: ne imꝑfecti predicare añ tp̄s presumāt. In ciuitate sedet: q̇ intra mētis claustra se ꝯstringit: ne loq̄ndo exterī⁹ euaget̄: vt cū diuina v̄tute ꝑfecte fuerit indut⁹ tunc q̄si a seip̄o foras exeat: alios īstruendo. l Eduxit aūt eos. Pretermissis oīb⁹ q̄ ꝑ q̄draginta dies gesta sunt: ꝑmo resurrectiōis diei tacite ꝯiūgit nouissimū q̇ ascēdit in celū. Et pulchre bn̄dictur⁹ discipulos: educit in bethaniā q̄ dom⁹ obedientie dicit̄: q̄ q̇ ꝓpter inobedientiam ꝑuersoꝝ descēdit: ꝓpter obedientiam cōuersoꝝ ascendit. Et q̄ eadē villa in latere mōtis oliueti est posita: q̄ obediētes eccl̄ie domus apostolico digna hospitio: nō alibi q̄ꝫ in latere ⸿summi mon

vobis. Ego sū: nolite timere. Cōturbati v̄o ⁊ ꝯterriti: existimabāt
⸿ non carnem.
se spm̄ videre. Et dixit eis: Quid turbati estis: ⁊ cogitatiōes ascendūt in corda vr̄a? Uidete manus meas ⁊ pedes: q̄ egoip̄e sū. Palpate ⁊ videte: q̄ spūs carnē ⁊ ossa non habꝫ: sicut me videtis habere. Et cum hec dixisset: ostēdit eis manus ⁊ pedes. Adhuc autē illis nō credentibus ⁊ mirantib⁹ pre gaudio dixit: Habetis hic aliquid qḋ manducetur? At illi obtulerūt ei partē piscis assi ⁊ fauū mellis. Et cū manducasset coram eis: sumens reliq̄s dedit eis. Et dixit ad eos: Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc
⸿ in eadem mortali carne.
essem vobiscū: quoniam necesse
⸿ .s. hec verba.
est impleri omnia que scripta sūt in lege moysi ⁊ ꝓphet̄ ⁊ psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Et dixit eis: †Quoniā sic scriptū ē: ⁊ sic oportebat christum pati: ⁊ resurgere a mortuis die tertia: ⁊ ꝑdicare in nomine ei⁹ penitentiā et re-
⸿ nō ī vna tm̄ gēte iudeoꝝ: vl̄ in aliq̄ pte t̄rarū.
missionē peccatorum in omnes gentes: incipiētibus ab hieroso-
⸿ q̇ vidistis ⁊ audist̄. ⸿ q̄ ꝑdicāda sunt.
lyma. Uos aūt estis testes hoꝝ.
⸿ vt sufficiatis ad testandū mittā vobis auxiliū.
⸿ spūssancti gratiam.
†Et ego mittā promissum patris mei in vos: vos autem sedete in ciuitate quoadusq̄ induamini virtute ex alto. Eduxit āt eos fo-

a Ego sum. nō res fantastica seu illusio diabolica. b Cōturbati v̄o. Hic ꝯn̄r describit̄ resurrectionis ꝓbatio: ꝑ h̄ ꝙ ondit se veꝝ hoīem ⁊ veruꝫ deū: ⁊ s̄m hūanitatē vere suscitatū: vt patebit ꝓsequēdo. c Existimabāt se spm̄ videre. dīna enī ꝓuidētia ꝑmissi sunt dubitare ad maiorē certificationē fidei de dn̄ica resurrectiōe. d Uidete man⁹ m. ⁊ pe. meos. ꝑ cicatrices clauorū ibi remanētes: ostendit ꝙ erat idē corp⁹ nūero. e Palpate ⁊ videte. Per hoc enī ondebat̄ hr̄e corp⁹ veruꝫ ⁊ nō fantasticū. f Habetis h̄ ali. q. manducet̄. ꝑ comestionē enī ondit se hr̄e corpus viuū aīa vegetatiua aīatū. g Hec sunt v̄ba. ꝑ h̄ ꝙ loq̄bat̄ sensibilit̄ ⁊ etiā rōnabilit̄: reducens ad memoriā q̄ eis dixerat añ mortē suā: ondit se hr̄e corpus aīatū aīa sensitiua ⁊ intellectiua: ⁊ eadē qua prius. h Tūc aꝑuit ill̄ sensū ⁊c̄. sicut ꝑ precedentia ꝓbauit veritatē sue resurrectionis q̄ꝫtū ad hūanitatē: sic ꝑ h̄ illā ꝓbauit q̄ꝫtū ad deitatē: q̄ illumīare mētes ignorantiū intellectū sacre scripture ⁊ subito ē ip̄i⁹ deitat̄ ꝓpriū. et iō subdit̄: i Et sic opor. xp̄m pa. ⁊ resur. q̄ sicut añ passionem declarauit se esse veꝝ deū ⁊ hoīem. ita etiā post resurrectionē suā. Resurrectio enī v̄a est eiusdē ī numero iterata surrectio. k Et ꝑdicare in no. ei⁹ pe. ⁊ re. pec. in o. gē. inci. ab hierosolyma. Hierusalē enī est ī medio terre habitabil̄: q̄ est in q̄rto climate. ⁊ iō ab illo loco ꝯuenient̄ incepit ꝑdicatio euāgelii: vt ꝑ apl̄os xp̄i aliosq̄ discipulos circūquaq̄ ꝑ orbem dispsos: in oēm terrā exiret son⁹ ꝑdicatiōis eoꝝ: s̄m ꝙ fuerat ꝑdictū Psal. xviii. l Uos aūt testes estis hoꝝ. s. supi⁹ descriptorū q̄ꝫtū ad christi incarnationē: predicationē: passionē ⁊ resurrectionē. n Et ego mitto. i. mittā de ꝓpinquo. n Promissū patris mei in vos. s. spm̄sctm̄ in signo visibili ad ꝑdicandū ꝯstanter vbiq̄ veritatē euāgelii. o Uos aūt sedete in ciuitate. Postꝗ̄ euāgelista descripsit xp̄i resurrectionē: hic vltio describit ei⁹ ascēsionē. Circa qḋ sciendū ꝙ in die ascēsionis xp̄s bis apparuit discipulis suis. Prīo in ciuitate hierusalē discipul̄ comedētib⁹. quā describit Lucas pleni⁹ Act̄. i. c. ⁊ tūc dicit eis ꝙ nō discederent ab hierosolymis: sꝫ expectarēt ꝓmissū pr̄is. ⁊ h̄ repetit̄ breuit̄ cū dr̄: Uos aūt sedete in ciuitate q̄adusq̄ induamini virtute ex alto. q. d. Non estis sufficiētes ad ꝑdicādū ꝯstāter v̄itatē euāgelii: donec ꝯfirmati fueritis ꝑ donū spūssancti. ⁊ tūc precepit discipul̄ suis vt exirēt de ciuitate in montē oliueti vt inde viderēt eum ascēdentē in celū. ⁊ hoc est qḋ dr̄: p Eduxit aūt eos foras ī bethaniā. i. versus bethaniā: q̄ mons oliueti ad quē exierunt est extra hierl̄m in via eundi v̄sus bethaniā: ⁊ bethania est

† Act. 17. a

† Act. 1. a

summi montis.i.christi: fundamēta fidei: spei ⁊ charitatis locauit. de quo latere sacramentū sanguinis ⁊ aque q̄b⁹ nascat̄ ⁊ nutriatur gaudet emanasse. De cui⁹ vertice.i.deitate: spūalis vnctionis munera desiderat: lucis ⁊ pacis promissa expectat. Deinde: q̄ꝛ bethania iuxta hierusalē q̄si stadijs q̄ndecim erat. Iste numer⁹ ꝓpter septē et octo: q̄bus ꝯstat scripturaꝝ mysterijs accōmodus: vel vitā que nūc est ⁊ futurā: vel vet⁹ ⁊ nouū testamētū: vel sabbatum aīaꝝ in futuro: ⁊ carnis resurrectionē ꝯtinet. Et iō q̄bus vtriusq̄ testamēti sciam aperuit: q̄s oēm viuēdi ⁊ sperandi regulā edocuit: eos q̄ndecim stadijs in locū q̄ eis benediceret: ⁊ p̄cepta docēdi traderet eduxit. Recte q̄ndecim stadijs locū ascensiōis a loco passionis secreuit: vt oēs pro se vel mori vel viuere cupiētes: ⁊ pmuz quiescēdi post mortē: et in fine a mortuis resuscitādi: desiderio parit̄ ⁊ amore firmaret. a In templo ⁊c. Ut in loco orōnis inter laudū deuotiōes: ꝓmissum sanctispūs aduentū paratis: ꝑ omnia cordib⁹ expectēt. Sic nos post celebrata in hierosolymis.i. visione pac̄: passionis ⁊ resurrectionis solēnia. dn̄o duce petam⁹ bethaniā: vt mente quieta: corꝑis ⁊ sanguinis ei⁹ sacris imbuamur: et dom⁹ obedientie esse curem⁹: q̄ꝛ sicut quotidiana ei⁹ benedictiōe sublimamur: quotidie triūphalis ascēsionis memores: laudātes ⁊ benedicentes deū in hierl'm.i. sperata pacis visione quiescimus: similes hoībus expectantib⁹ dn̄m suum: quādo reuertatur a nuptijs. b Laudātes ⁊ benedicētes deū. Lucas. qui sacerdotiū christi ceteris ampli⁹ exponendū suscepit: ⁊ ideo euangeliū suū a ministerio templi ꝑ sacerdotiū çacharie cepit: pulchre hoc in templi deuotione cōpleuit: cū apostolos ibi ministros: sc̄z noui sacerdotij futuros: nō in victimarū sanguine: sed in laude dei ⁊ bn̄dictiōe ꝯcludit. Finit expositio Luce.

ras in bethaniā: ⁊ eleuatis manibus suis benedixit eis. † Et factū est dum benediceret illis recessit ab eis ⁊ ferebatur in cęlū. Et ipsi

a ❡ vbi ꝓmissionē patrie iussi sunt expectare.

adorantes: regressi sunt in hierusalem

a ❡ quia dominum post triumphum resurrectionis etiam celos penetrare vident.

salem cū gaudio magno: et erāt semꝑ in templo laudantes ⁊ benedicentes deum.

Finit euāgeliū ſm Lucam:

Nico. de lyra

nia est prope montē oliueti sita: ⁊ ibi secūdo apparuit discipulis in die ascēsionis: q̄ꝛ postq̄ apparuerat illis in ciuitate ⁊ dixerat q̄ irent ī montē oliueti disparuit ab illis. ⁊ cū venissent ad montē oliueti iterum eis apparuit. Octo enim vicib⁹ alijs apparuerat post resurrectionē suā: vt declaratuz fuit Matth. xxviij. a Et eleuatis ocu. in ce. vbi volebat ascēdere. b Benedixit eis.i. discipulis suis. c Recessit ab eis. p̄sentia corporali. d Et ferebat̄ in celū. ꝓprio motu per dotem agilitatis. Nubes tamē ⁊ angeli apparuerunt ad ei⁹ obsequium: vt habet̄ Act'.j. e Et ipsi adorātes. xp̄m ascendentem q̄diu potuerunt videre eū. f Regressi sunt in hierusalem. postq̄ ꝑdiderūt eius aspectū. g Cū gaudio magno. q̄ꝛ omnia mysteria erant impleta in xp̄o. h Et erant semꝑ in templo laudantes ⁊c. Theophilus expositor refert h̄ ad tempus qđ fuit inter ascensionē dn̄i ⁊ pentecosten dicens: q̄ licet apl'i ⁊ alij christi discipuli ante ascensionē xp̄i starēt inclusi ꝓpter metū iudeoꝝ: ex ascensiōe tn̄ eius cōfortati exibāt ad templū causa orōnis: licet nōdū accepissent spm̄sctm̄ in signo visibili. Alij aūt expositores referūt hoc ad tp̄s post pentecosten. in quo apl'i spūsctō ꝯfortati abiecerūt a se metum iudeoꝝ. Dicūt enim q̄ apl'i stabant in hierl'm q̄si reclusi in oratione positi q̄usq̄ reciꝑent grāz spūssancti eis a xp̄o ꝓmissaz. ⁊ hoc videt̄ magis ꝯcordare ei qđ d̄ꝛ Act'.j. Tunc reuersi sūt in hierusalē a monte q̄ vocat̄ oliueti ⁊c. ⁊ seq̄tur: Et cū introissent in cenaculuz ascēdebant in suꝑiora: vbi manebāt petr⁹ ⁊ iohannes ⁊c. ⁊ subdit̄ post: Hi oēs erant ꝑseuerātes vnanimiter in orōne cū mulierib⁹ ⁊ maria matre iesu ⁊ fratrib⁹ ei⁹. In eodē loco receperūt spm̄sctm̄ in die pentecostes: vt habet̄ Act'.ij. ⁊ ex tunc relicto timore iudeoꝝ ꝯfitebantur ⁊ predicabant publice christū ⁊ ibant causa deuotionis ad templuz. ſm q̄ hic d̄ꝛ: Et erant semꝑ.i. cōmuniter vel frequēter. i In templo laudantes ⁊ benedicētes deum. Cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen. Ca. XXIIII

Moraliter. e† Una autem sabbati ⁊c. Beda. Iuxta intellectum vero mysticum ꝑ hoc q̄ mulieres valde diluculo veniunt ad monumentū: datur nobis exemplum discussis vitioꝝ tenebris ad dn̄i corpus accedere. nam ⁊ sepulchrū illud figuram dn̄ici habebat altaris in quo corporis mysteria nō in serico nō in panno tincto: sed instar

sed instar syndonis qua eum Ioseph inuoluit in lintheo puro debent ꝯsecrari. vt sicut ip̄e veram terrene nature substantiā morti ꝓ nob̄ obtulit: ita ⁊ nos ī cōmemoratione ip̄ius purum de terre germine candidūq̄ ⁊ multimodo quasi mortificationis genere castigatū linum apponamus. Aromata autē que mulieres deferunt significāt odorem virtutū ⁊ orationū suauitatē quibus altari appropinquare debemus. Reuolutio autē lapidis insinuat reserationē sacramētoꝝ que tegebantur velamine littere legis q̄ in lapide scripta fuit: cui⁹ ablato tegmine corp⁹ domini mortuū nō inuenitur: sed viuum euāgeliçatur: q̄ꝛ ⁊ si cognouimus ſm carnem christum: sed iam nunc nō nouimus. quō autez posito in sepulchro corꝑe dn̄i angeli astitisse leguntur: ita ⁊ tempore ꝯsecratiōis mysterij corꝑis christi assistere sunt credēdi. Nos ergo exemplo deuotaꝝ mulieruz q̄tiens mysterijs celestibus appropinquam⁹: ꝓpter euangelicā p̄sentiā seu propter reuerentiā sacre oblationis cum oīm humilitate vultum declinemus in terram: nos esse terrā ⁊ cinerē recolentes. g† Et ecce duo ex illis. ꝑ quos significat̄ bon⁹ actiuus ⁊ ꝯtēplatiuus. h† Ibāt ip̄a die ⁊c. nam ip̄a die resurrectionis apta fuit via beatitudinis que ꝑ emaus significat̄: eo q̄ mater dulcedinis interp̄tatur. ⁊ ex tunc christi discipuli ꝑ viam ꝯsequende beatitudinis gradiunt̄. † Et ip̄i loquebant̄ ad inuicem de his oībus que acciderant. s. de iesu ꝯuersatione ⁊ ei⁹ morte ꝓut p̄z ex lr̄a sequēti. † Et ip̄e iesus appropinquās ibat cū illis. nā ip̄e dixit Matth. xviij. Ubi sunt duo vl' tres ꝯgregati in noīe meo ī medio eoꝝ sum. ꝓpter qđ istoꝝ exēplo cū ꝑ viā incedim⁹ cōbinati de salutifer' loq̄ debem⁹: vt xp̄m nobiscū ꝑgentez habeam⁹: ⁊ nō solū ꝑgentē s̄ȝ etiā nos docentē: sicut istis duob⁹ discipulis cum q̄bus ibat scripturas ꝓphetaꝝ aperiebat. Sed q̄m auditores legis nō iustificant̄ sed factores. iō eoꝝ oculi nō fuerunt aperti audiēdo scripturas: sed oꝑa pietat̄ faciēdo ip̄m in specie ꝑegrini trahēdo ad hospitiū ⁊ apponēdo cibū. iō sequitur: r† Et apti sunt oculi eoꝝ. s. cordis ⁊ corꝑis ad cognoscenduz ip̄m. t† Et surgētes eadē hora ⁊c. nā ea q̄ sunt ad cōmunē salutē nō sunt tacēda sed reuelāda. Tob. xij. Oꝑa aūt dei reuelare ⁊ ꝯfiteri honorificū est. iō subdit̄: x† Et ip̄i narrabant ⁊c. Dū hec loq̄rent̄: iesus stetit in medio eoꝝ. q̄ꝛ ꝯgregati erāt in ei⁹ noīe vt p̄mittit̄: inuenerūt ꝯgregatos. xj. † Et dixit illis: pax vobis. ex quo p̄z q̄ illi sunt pacifici q̄ vere sunt discipuli xp̄i. † Et dixit eis: q̄d turbati estis ⁊c. ſm sensum lr̄alē certificauit eos de sua resurrectiōe ꝑ tria. s. ꝑ visum d. d† Uidete man⁹ meas ⁊ pedes meos. Et ꝑ tactū dicēs: e† Palpate ⁊ videte q̄ꝛ spūs carnē ⁊ ossa nō habet. Et ꝑ gustū ibi cū dixit: f Habetis aliq̄d qđ manducet̄ ⁊c. Mystice vero xp̄m resurrexisse vidēt q̄ resurrectionis eius gloriā meditant̄. ip̄m vero tangunt ⁊ palpant: q̄ sibi charitate copulant̄. j. Ioh. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ de⁹ in eo. piscē assum offerunt ei q̄ patientiā igne tribulatiōis decoctaz habēt ꝓ nomine christi: sed illi offerūt fauū mellis q̄ mēbris eius exhibēt oꝑa pietatis. de q̄bus dicit Matth. xxv. Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare. h† Tunc aperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas. ex q̄ p̄z q̄ sacre scripture nō p̄nt sufficiēter intelligi nisi ille aperiat q̄ habet clauem dauid. q̄ aperit ⁊ nemo claudit. o† Uos aūt sedete in ciuitate ⁊c. licet eī dedisset eis scripturaꝝ intelligentiā ⁊ cōmisisset p̄dicatiōis officiū: tn̄ distulit executionē p̄dicandi vsq̄ ad sanctispūs receptionē in signo visibili. ꝑ hoc insinuans q̄ predicās actu debet p̄us habere sufficientē sacre scripture noticiā ⁊ grām spūssancti ꝑ ꝯiecturā. s. q̄ nō sit cōscius sibi de pctō mortali. p† Et eduxit eos foras. vt viderēt eū ascendētē. ꝑ hoc significās q̄ ciuitas tumultuosa nō est loc⁹ aptus ad diuinoꝝ ꝯtemplationē. a† Et eleuat̄ manib⁹ suis: bn̄dixit eis ⁊c. ex hoc documentū h̄nt suꝑiores ī ecc'lia: vt benedictionem dent subditis q̄n recedunt ab ip̄is. h† Et erāt semꝑ in tēplo. orantes deuote ꝓ recipiendo spūssancti dono sicut erat eis ꝓmissuz a xp̄o: ⁊ sic debem⁹ orare vt possimus ip̄m reciꝑe Matth. vij. Si vos cū sitis mali nost' bona data dare filijs vestris: q̄to magis pater vester celestis dabit spiritum bonum petentibus se.

Finit postilla fratris Nicolai de lyra suꝑ Lucam.

Incipit

Mar. 16. Act. 1. b.

Incipit proemiū Nicolai d̄ lyra sup̄ Johēz.

Facies aquile desuper ip̄oꝝ quattuor: Ezech. j.
Ezechiel ꝓpheta cui aperti sunt celi ⁊ vidit vi/
siones dei. vidit q̄ttuor facies in vno animali.
Quattuor inq̄t facies vni: videlicet facies ho/
minis: facies leonis: facies bouis ⁊ facies aqui
le. in quo designaẗ vna noticia de verbo incar/
nato q̄drupliciter descripta: ꝓut diffusi⁹ dictuz
est sup̄ Mattheum. Descriptio enim Matthei designaẗ in fa
cie hoīs: qꝛ p̄ncipaliter describit facta ipsius humanitatis.
Descriptio Johānis designaẗ in facie aquile: qꝛ p̄icipaliter
describit in christo excellentiā diuīe nature. Descriptio autez
Marci designaẗ in facie leonis: qꝛ p̄ncipaliter describit ipsi⁹
christi regnū. Descriptio autē Luce designaẗ in facie bouis:
qui est anīal immolaticiū: qꝛ principaliter describit ipsi⁹ chri
sti sacerdotiū. vnde ⁊ a sacerdotio inchoat suum euangeliuz
dicens: Fuit in diebus herodis regis iude sacerdos quidam
nomīe Zacharias. Aduertendū tamen ꝙ licet quilibet q̄ttu
or euangelistaruz p̄ncipaliter considerat vnam predictarum
quattuor ꝯditionum: tamē alias tres nō omittit: quia ꝫm ꝙ
dicit beatus Gregorius sup̄ Ezech. Quicquid in vno repere
ris hoc simul in quattuor recognosces. ꝓpter quod aliq̄ do/
ctores visionē Ezechielis exponētes: dicūt ꝙ nō solum appa/
ruit ei vnū anīal habens quattuor facies predictas: sed appa
ruerunt ei q̄ttuor anīalia in oībus ꝯsilīa: In quo designatur
vna noticia verbi incarnati a q̄ttuor euangelistis ꝯcorditer:
licet differēter descripta. Cōsiderādum tamē ꝙ Ezechiel ꝓ/
pheta inter p̄dictas facies quattuor: vidit faciez aquile desu
per eminentē: in quo designaẗ euāgelium Johānis respectu
alioꝝ excellētia: ꝫm ꝙ dꝛ in verbo p̄assumpto: Facies aqui/
le ⁊c. in quo designaẗ euāgeliū Johānis ceteris excellētius
in tribus: qꝛ scripsit ceteris sublimi⁹: subtilius: ⁊ etiā ꝑfecti⁹.
Sublimitatē designat supior situs. cum dꝛ: Desup̄. subtilita/
tem acuties visus. cum dꝛ: Aquile. ꝑfectionē seu integritatez
designat quaternarij typus. cum dꝛ: Ip̄oꝝ quattuor. Ad eui
dentiam p̄mi aduertēdum ꝙ cōtemplatio sanctoruz ⁊ potissi
me euāgelistarū differt a cōtemplatione philosophoꝝ. Phi/
losophi enī ex creaturis ꝯtemplati sunt ipsum deum. silr̄ san/
cti: tamē differēti modo ⁊ quasi ꝯtrario. Cōtemplatio enī est
actus egrediēs ab ipso cōtemplante: ⁊ in deū terminaẗ tanq̄
in obiectum: ⁊ ideo ꝯtēplationis actus ē medius inter ꝯtem
plantem ⁊ rem cōtemplatam: ⁊ ideo potest ad vtrūq̄ referri.
Si igitur actus diuīe ꝯtemplationis referaẗ ad ip̄m contem
plantem: sic habeẗ ꝯtemplatio philosophorum. Querebant
enim philosophi deum ꝯtemplari ex creaturis inq̄tum talis
speculatio seu ꝯtemplatio est ipsius speculātis summa perfe/
ctio. Contemplationē enim p̄mi ⁊ summi intelligibilis posue
rūt felicitatē hoīs: vt habeẗ. x. Ethicoꝝ. Ex quo ptꝫ ꝙ ta/
lis ꝯtemplatio erat pure speculatiua: qꝛ querebāt talē specu/
lationē ꝓpter seipsam: ⁊ nō propter aliam ꝑfectionem. ꝓpter
quod in tali cōtemplatione plus facit subtilitas intellect⁹ q̄
feruor affectus. Si autem referaẗ actus ꝯtemplatiōis diuine
ad ipsam rem cōtemplatā: quod fit quādo talis cōtemplatio
queritur propter amorē rei cōtemplate: vt ex tali cōtēplatiōe
ipse cōtemplans inardescat in amorē diuinū. sic habeẗ ꝯtem
platio sanctoꝝ ⁊ potissime euangelistarum. Ex quo ptꝫ ꝙ ta/
lis cōtemplatio nō est pure speculatiua: qꝛ nō queritur ꝓpter
ipsum speculari: sed ꝓpter amorē ipsius obiecti cōtemplati. ⁊
ideo in tali cōtemplatione plus facit feruor affectus q̄ subti/
litas intellectus. ꝓpter quod beatus Dionysius. vij. ca. cele
stis hierarchie dicit ꝙ in cōtemplatione diuinorum proprium
est amoris calidum supferuens ⁊ acutū: qꝛ amans nō est con
tentus amati sup̄ficie: sed nititur q̄tum possibile est eius inti
ma penetrare. ꝓpter quod dicit Hugo cōmētator ibidē: Ubi
scientia foris stat dilectio intrat. igitur quia beat⁹ Johānes
euāgelista ceteris euāgelistis xp̄m feruētius dilexit. ideo ei⁹
secreta intimius penetrauit. ꝓpter quod subtili⁹ scripsit: qđ
notaẗ in facie aquile. que tantam ꝑspicacitatez habet in visu
ꝙ solem in rota sua oculis irreuerberatis intueẗ: vt dicit Au
g⁹. in libro de morib⁹ eccl'ie. ⁊ de hoc potest expōi illud quod
scribiẗ Job. xxxix. Nunquid ad p̄ceptum tuū eleuabiẗ aqui
la: ⁊ in arduis ponet nidum suū? Hoc enī verbum dꝛ de Job
negatiue: sed de deo affirmatiue: sicut ptꝫ ibidez. ⁊ merito: qꝛ
ad p̄ceptum dei humana aquila nostra videlicet beatus Jo
hannes euāgelista eleuata est de terrenis ad celestia: quia ad
verbū xp̄i vocantis dimisit thorū nuptialem: et eleuatus est
ad ꝯtinentiā virginalez: q̄ est vita celestis: sicut dicit beatus
Hiero. in sermone de assumptiōe beate virginis. Profecto in
carne p̄ter carnem viuere: nō terrena vita est sed celestis. vnde
in terris angelicā gloriaz acq̄rere maioris ē meriti q̄ habere.
Esse enī angelū felicitatis est: esse virginē v̓tutis. dum h̄ obti
nere viribus nitiẗ cū gratia qđ angelus habet a natura. Et
talis eleuatio fuit dispositio in Johāne ad subtilius contem/
plandū ⁊ describendū diuīa. Contrariorum enim ꝯtrarie sunt
cause. Lasciuia autē carnalis inducit intellect⁹ hebetudinem:
vt dicit beat⁹ Grego. xxx. moral'. ergo ꝑ oppositum continentia
virginalis disponit ad eius subtilitatē. Sed cōsummatio hu/
ius subtilitatis subdiẗ in auctoritate p̄missa cum dꝛ: In ardu
is ponet nidū suū. Nidus enī est locus vbi volucres se recli/
nant ⁊ quiescunt. Nidus igiẗ Johānis fuit sinus saluatoris.
qꝛ sup̄ pectus ei⁹ suauiter recubuit: ⁊ inde fluenta euāgelij ce/
teris vberius potauit. ⁊ ideo sequiẗ: Oculi eius de longe ꝓ/
spiciunt: qꝛ ipsi adhuc manēti in terra: reuelata sunt secreta ce
lestia. ⁊ qꝛ subtilius secreta celestia cognouit: ꝑ consequens ⁊
subtilius scripsit. Scđo dico ꝙ Johānes ceteris euāgelist̄
scripsit sublimi⁹: ⁊ differt hoc mēbrū a p̄cedenti: qꝛ de infimis
pōt fieri subtilis descriptio: sed sublimitas descriptiōis impor
tat altitudinē materie. qđ ꝯuenit Johāni euangeliste: qꝛ alijs
euāgelistis ad describendū xp̄i humanitatē intētis: beat⁹ Jo
hannes ad ꝯtemplādū ⁊ describendū eius diuinitatē p̄ncipa/
liẗ ascēdit: ꝓpter qđ alij tres euāgeliste figurati sūt ꝑ aīalia in
terra gradiētia: videlicet ꝑ hoīem: vitulū ⁊ leonē. Johēs autē
figurat⁹ est ꝑ aquilā in altū volantē: in q̄ designauit secūduz
scꝫ ei⁹ ꝯtemplationē ⁊ descriptionē sup̄ alios trāscendentē. qđ
notaẗ in v̓bo preassumpto cū dꝛ: Desup̄. ⁊ iđ de hoc pōt expo/
ni illud Psal. xvij. Ascēdit sup̄ cherubin ⁊ volauit. Cherubin
dicunẗ a plenitudine sciētie: ⁊ ideo significant euāgelistas qui
fuerūt repleti spū sapīe diuine. ꝓpterea vocantur aīalia plena
oculis in circūitu ⁊ intus. Apoc. iiij. Sup̄ ista cherubin ascē
dit ⁊ volauit: qꝛ ꝯtēplationē alioꝝ euāgelistaꝝ trāscēdit diui/
nitatē xp̄i pre ceter̄ speculādo: ⁊ q̄tū possibile est sublimi⁹ de
scribendo. ꝓpter qđ dicit Aug⁹. ꝙ si altius intonuisset: totus
mūdus capere nō potuisset. Tertio in v̓bo p̄sumpto oñdiẗ cō
templatio ⁊ descriptio Johīs alijs ꝑfectior: ⁊ h̄ in duob⁹ in q̄/
bus suppleuit illud qđ ab alijs euāgelistis fuerat dimissū: ꝫm
ꝙ dicit Hiero. libro illustriū viroꝝ. Primū est: qꝛ a p̄rib⁹ Jo/
hānis surrexit error hebionitaꝝ q̄ dicebant xp̄m esse hoīem
purū: ⁊ ꝑ ꝯsequēs ante mariā nō fuisse. ꝓpter qđ beat⁹ Johā/
nes rogat⁹ ab asie episcopis scripsit euāgeliū: i cui⁹ principio
oñdit diuinā xp̄i naturaz in qua eternaliter precessit mariam.
Secundū est ꝙ cum Johānes legisset Matthei: Marci ⁊ Lu
ce euangelia: illa ꝓbauit: ⁊ eos vera dixisse firmauit: verūta/
men tantūmodo historiā christi texuerant q̄tum ad illum an
num in quo passus est: videlicet post Johānis baptiste incar/
cerationem. ꝓpter qđ ip̄e Johānes euāgelista in suo euāgelio
narrauit gesta supioris anni anteq̄ Johēs baptista in carce/
re clauderet. Ex q̄ ptꝫ ꝙ ꝑfecti⁹ alijs scripsit. que q̄dē ꝑfectio
in v̓bo p̄assumpto in numero q̄ternario designaẗ. cum diciẗ:
Ipsoꝝ q̄ttuor. Quaternarius enī numer⁹ est p̄mus numerus
quadrat⁹. Qꝛ aūt ꝑ quadratū ꝑfectio designetur: ptꝫ ꝑ p̄hm
j. Ethicoꝝ. vbi cōparat virtuosum corꝑi quadrate. qꝛ sicut cor
pus quadratū bñ sedet in oī latere: sic virtuosus se bene habꝫ
in quacūq̄ fortuna ꝯtingēte. Quadratura p̄us inueniẗ in nu
meris q̄ in corꝑibus: sic ⁊ vnitas prior est ipso puncto. ⁊ ideo
ꝑfectio p̄mo ⁊ p̄ncipaliter designaẗ in numero q̄ternario. que
quidē ꝑfectio in euāgelio Johānis pre ceteris inueniẗ: vt ptꝫ
ex dictis. ⁊ ideo de hoc pōt exponi illud Ezech. j. Cūq̄ aspice/
rē aīalia apparuit vna rota habens q̄ttuor facies. Intuēti enī
diligenter q̄ttuor euāgelia apparet euangeliuz Johānis alijs
ꝑfectius: vt dictuz est: ⁊ hoc designaẗ cum dꝛ: Apparuit vna
rota: quia figura circularis est ꝑfectissima: sed vlterius diciẗ
ꝙ hec rota habet quattuor facies: quia euangeliū Johannis
continet q̄ttuor partes p̄ncipales: qꝛ primo describit ipsi⁹ dei
eternalē ꝓcessionē dicēs: In p̄ncipio erat verbū. secundo per
ip̄m generalē rerū ꝓductionē dicens: Oīa ꝑ ip̄m facta sūt.
tertio describit eius temporalē incarnationē dicens: Et v̓buz
caro factū est. ⁊ ꝯsequēter describit opera que christ⁹ in carne
humana assumpta peregit. quarto ꝑ ipsum filium dei incarna
tum ostendit finalem generis humani glorificationem. pro/
pter quod in fine sui euangelij concludit: Hec autem scripta
sunt vt credatis quoniam iesus est filius dei: ⁊ vt credētes vi/
tam habeatis. Et patet ordo huius euangelij ad alia: quia pri
us est ordine perfectionis: licet sit posterius ordine temporis.
patet etiam ordo partium huius euangelij in se. Et in hoc iste
prologus terminatur.

Prolog⁹ sancti Hieronymi in euangeliū ſm Johannē incipit.

a Hic eſt iohānes euāgeliſta vnus ex diſcipulis dn̄i qui virgo electus a deo ē † quē de nuptijs volentē nubere vocauit de⁹. Cui virginitatꝭ i hoc duplex teſtioniū i euāgelio daṫ:

ſ ecce vnū. ſ hic aliud rc.

q̄ ꝑ ceterꝭ dilect⁹ a do dr̄: † ꝛ huic matrē ſuā pendēs in cruce cōmēdauit dn̄s: vt virginē virgo ſeruaret. Deniq̄ māifeſtās i euāgelio q̄ erat ip̄e incorruptilis verbi

ſ .ſ. iohannes vel deus. a ſ verbū caro f.

op⁹ inchoās: † ſolus vbū carnē factū eſſe: nec lumē a tenebris comprehenſuz fuiſſe teſtaṫ. † Primū ſignuz ponens qd̄ in nuptijs fecit

a ſ deus vel iohannes. b ſ .ſ. inuitatus de vino nuptiarū in vinum nouum quo inebriatur de calice preclaro domino a ſe inuitato.

dn̄s oñdens q̄ ip̄e erat vt legētibus demōſtraret q̄ vbi dn̄s inuitatus ſit deficere nuptiarū vinū debeat: vt ꝛ veterib⁹ immutatis:

ſ lex coniugij.

Glo. ordi.

a b Hic eſt iohānes. Aug⁹. Omibus diuiñe ſcripture paginis euāgeliū excellit: q̄ qd̄ lex et ꝓphete futurū ꝑdixerūt: h̄ cōpletuz diſt euangeliū. Inter ip̄os aūt euāgeliorū ſcriptores iohannes eminet i diuinoꝝ myſterioꝝ ꝓfunditate: q̄ a tp̄e dn̄ice aſcenſiōis ꝑ annos .lxv. vbūz dei abſq̄ āminiculo ſcribēdi vſq̄ ad vltima Domiciani ꝑdicauit tēpora. Sed occiſo dominiciano cū ꝑmittente nerua de exilio rediſſet ephe- ſum: cōpulſus ab ep̄is aſie: de coeṫna patri diuīitate xp̄i ſcripſit aduerſus hereticos: qui eo abſente irruperant in ei⁹ ecclīas q̄ xp̄m ante mariā fuiſſe negabant. Uñ merito in figura q̄ttuor aīalium aquile volanti cōparaṫ q̄ volat altius ceterꝭ aīalib⁹: ꝛ ſoliſ radios irreuerberatis aſpicit luminib⁹. Ceteri q̄ꝑpe euāgeliſte q̄ tp̄alē xp̄i natiuitatē ꝛ tp̄alia eius facta q̄ geſſit i hoīe ſufficienter exponunt: ꝛ de diuinitate pauca dixerūt q̄ſi aīalia greſſibilia cū dn̄o ambulant in terra. Hic aūt pauca de tp̄alib⁹ ei⁹ geſtis ediſſerēs: ſed diuinitatꝭ potentiā ſublimi⁹ ꝯtēplās: cū dn̄o ad celū volat. Qui enī ſupra pectus dn̄i in cena recubuit: celeſtis hauſtū ſapīe ceteris excellenti⁹ de ipſo dn̄ici pectoris fonte potauit. Legerat ſiq̄dē euāgelia triū euāgeliſtarū: ꝛ aꝑꝓbauerat fidem coꝝ ꝛ veritatē: in q̄b⁹ deeſſe vidit aliqua geſtaꝝ reꝝ hiſtorie: ꝛ ea maxīe q̄ dominꝰ geſſit ꝑmo ꝑdicatiōis ſue tp̄e .ſ. anteq̄ȝ iob̄es baptiſta clauderet in carcere. Hec ergo q̄ſi dimiſſa ab illis ſcribit iohānes q̄ fecit ieſus anteq̄ȝ iob̄es traderet: ſz maxime diuinitatē xp̄i ꝛ trinitatis myſteriū cōmēdare curauit. Tres ſiq̄dem alij euangeliſte dicta ꝛ facta dn̄i tp̄alia: q̄ ad informādos mores vite p̄ntis maxīe valent copioſi⁹ ꝯſecuti: circa actiuā vitā ſūt verſati. In q̄ laboraṫ vt cor mūdeṫ ad videndū deū. Johānes vbo pauca dn̄i facta dicit: vba vero dn̄i q̄ trinitatꝭ vnitatez et vite eṫne felicitatē inſinuāt: diligenti⁹ cō- ſcribit: ꝛ ſic in ꝯtēplatiua vita virtute cōmēdāda: intētionē ſuā ꝛ ꝑdicationez tenuit. In q̄ ꝯtēplatiua vacaṫ vt de⁹ videatur. Iſte ſiq̄dē eſt iob̄es quē dn̄s de fluctiuaga nuptiaꝝ tēpeſtate vocauit ꝛ cui matrē virginē vgini cōmēdauit. b Nuptiaꝝ vinū ꝛc̄. Uinū aliud ē nuptiale: aliud ſp̄uale. Nuptiale vinū ad lr̄am poſſumus dicere: qd̄ de aq̄ ſubſtitutū ē. Sp̄ualiter ꝑ vinū qd̄ defecit i nuptijs: poſſum⁹

Joh. 2. a — Joh. 19. e

Nico. de lyra

Eiuſdem Nicolai expoſitio prologi beati Hieronymi ſuper Johannem.

a b Hic eſt Johānes. Huic euāgelio qd̄ eſt ceteris ꝑfecti⁹: vt ptꝫ ex dictꝭ. beatus Hiero. hūc prologū ꝑmittit: in q̄ ꝑncipaliṫ tria facit: q̄ ꝑmo deſcribit ſcriptoris hui⁹ euāgelij cōmēdationē. ſcd̄o ipſi⁹ euangelij ordinationē. ibi: Cū poſt oēs. tertio ponit Hiero. ſuā excuſationē. ibi: Quoꝝ tn̄. Prima diuiditur in q̄ttuor. q̄ ꝑmo deſcribiṫ ipſi⁹ Johānis ſtatus. ſcd̄o ſue deſcriptiōis modus. ibi: Deniq̄ manifeſtās. tertio deſcriptiōis tempus ꝛ locus. ibi: Hoc autē euāgeliū. quarto iohānis obitus. ibi: Hic eſt iohānes. Pria in duas: q̄ primo poniṫ ipſi⁹ iohānis cōmēdatio. ſcd̄o cuiuſdā dicti in ea ꝓbatio. ibi: Cui virginitatꝭ. Circa primū iohānes a q̄ttuor cōmendaṫ. q̄ ꝑmo deſcribiṫ ei⁹ cōmendatio ex ꝓprio noīe. cū dr̄: Hic eſt iohānes. qd̄ interpretaṫ: in q̄ eſt grā. Sicut enī iſaac in veteri teſtamēto ꝛ iohānes baptiſta in nouo: ſortiti ſūt ſua ꝓpria noīa ex diuīa ꝑordinatione: ad ſignificanduz ipſoꝝ ꝓprietatē: vt ptꝫ Gen̄. xvij. de iſaac. ꝛ Lu. j. de iohāne baptiſta. ita credēdū eſt q̄ ip̄e ex diuīa preordinatiōe noīat⁹ ſit iohānes ꝓpter plenitudinē grē: cuius nō ſit ſcriptū: q̄ nō oīa ſunt ſcripta: vt hr̄ in fine hui⁹ euāgelij. ſcd̄o cōmēdaṫ ex officio. cū ſubdiṫ: b Euāgeliſta. q̄ ex diuīa ordinatiōe habuit officiū ſcribendi euāgeliū. nō enī ꝓprie loquēdo dr̄ euangeliſta doctor euāgelij vel ipſi⁹ predicator: ſed ille q̄ ex officio eſt ei⁹ ꝯſcriptor. tertio cōmendaṫ ex cōuictu. cū dr̄: c Unus ex diſcipulis dei. ꝛ inter alios fuit de ꝑmis chriſti diſcipulis: vt .j. patebit. ꝛ pre ceterꝭ xp̄o magꝭ familiaris: quod ē indiciū ſue virtutis. q̄rto cōmēdaṫ ex virtutꝭ actu. cū dr̄: d Qui virgo a deo electus eſt. Act⁹ enī magne vtutis eſt ꝯtinētia vginalis. ꝓpṫ qd̄ de ip̄a dicit ſaluator Mat. xix. Nō oēs capiūt verbū iſtud: q̄ pauci p̄nt ad hanc ꝑfectionē attingere. ꝓpter qd̄ ibidez ſubdiṫ: Sūt eunuchi q̄ ſe caſtrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ: q̄ pōt cap̄e capiat. Tempus aūt q̄ iohānes vocat⁹ eſt ad ꝯtinētiā virginalē oñditur. cum dr̄: e Quē de nuptijs ꝛc̄. de q̄b⁹ nuptijs dicetur .j. ij. ca. Sed cōtra hoc videṫ eſſe illud qd̄ dr̄ Mat. iiij. q̄ iohānes vocat⁹ eſt cū iacobo fratre ſuo de naui vbi erāt cū zebedeo patre eoꝝ. dicendū q̄ triplex fuit hui⁹ iohannis vocatio. Primo enī fuit vocat⁹ ad ipſi⁹ noticiaz aliqualē. ꝛ de iſta vocatiōe habeṫ Joh. j. qñ andree petenti: Rabbi vbi habitas? rn̄dit ieſus: Ueni ꝛ vide. q̄ cum ipſo andrea erat iohānes: vt .j. videbiṫ. Scd̄o vocat⁹ eſt ad ipſius xp̄i familiaritatē. ꝛ de hac loq̄tur hic Hiero. q̄ iſta vocatio d̄ nuptijs facta ē. ꝛ ex tūc iohānes fuit xp̄o familiaris ꝓpter mūdiciā ꝯtinētie vginalis. Tertio vocatus fuit ad ap̄latū: qñ relictꝭ retib⁹ ꝛ p̄re cū fratre ſuo ſecutus ē ieſuz. Et de iſta vocatiōe loq̄tur Matthe⁹. Ex q̄ ptꝫ q̄ verbū Matthei nō ꝯtrariaṫ vbo Hiero. f Cui vginitatis. Hic ꝯñr ꝓbaṫ quoddā ꝓpoſitū in ꝑcedēti cōmēdatiōe. Cōmēdauerat enī Hiero. iohānē ex q̄ttuor .ſ. ex noīe: ex officio: ex cōuictu ꝛ ex virtutꝭ actu. Tria aūt ꝑma erāt manifeſta. nō ſic aūt q̄rtū videlicꝫ vginalis ꝯtinētia. iō iſtud ꝓbat Hiero. duplici teſtimonio. Primū ē ſpecialꝭ dilectio xp̄i ad ip̄m q̄ erat ſue vginitatis ſignuz: q̄ ſm̄ q̄ dr̄ Eccl̄i. xiij. Oīe aīal diligit ſilē ſibi: volatilia ad ſilīa ſibi ꝯueniunt: ſic oīs caro ad ſibi ſilem ꝯiungeṫ: ꝛ oīs hō ſibi ſilī aſſociabiṫ. De xp̄o aūt nulli eſt dubiū q̄n fuerit vgo ꝛc̄. ꝛ h̄ eſt qd̄ dr̄: Cui vginitatis in h̄ duplex teſtimoniū daṫ in euangelio. primū aūt teſtimoniū tangiṫ. cū dr̄: g Q̄ ꝛ ꝑ ceteris a deo dile. dr̄. ſicut .j. xxj. Uidit illū diſcipulū quē diligebat ieſus ꝛc̄. Scd̄m aūt teſtimoniū virginitatꝭ iohānis fuit recōmendatio matris xp̄i in cruce ſibi facta: vt virgo virgini deſeruiret: ꝛ eſſet adinuicē grata ſocietas: ꝛ florid⁹ aſpect⁹: ſm̄ q̄ dicit Hiero. in ſmone de aſſūptione vginis marie. ꝛ h̄ eſt qd̄ dr̄: h Et huic matrē ſuā pendēs in cruce commēdauit: vt vgo virginē ſuaret. i Deniq̄. Hic ꝯñr oñdiṫ ſcribēdi mod⁹ quē tenuit iohānes in ſcribēdo iſtud euāgeliū: q̄ ſcribēdo xp̄i naturā incipit ab emanatiōe incorruptibilꝭ vbi. ꝑ h̄ oñdit in xp̄o naturā dīnā: ꝛ talꝭ modus incipiēdi debebaṫ iohāni ꝓpter incorruptionē carnis ſue. ꝛ h̄ eſt qd̄ dr̄: Deniq̄ manifeſtās in euāgelio: incipiēdo euāgeliū. k Q̄ erat ip̄e .i. in corruptionē carnis ſue. l Incorruptibilis vbi opus inchoans. q̄ ab h̄ ſuū euāgeliū incepit dicens: In ꝑncipio erat verbū ꝛc̄. m Solus verbū carnē factū eſſe. nec lumē a tenebris cōprehēſuz fuiſſe teſtaṫ: q̄ alij euāgeliſte nō loquunṫ de ꝓprietatib⁹ verbi: ſicut iſte. ſiliter deſcribendo facta xp̄i humanitus geſta incipit ab illo ſigno q̄ xp̄s inuitat⁹ ad nuptias deficiēte vino aquā ꝯūtit i vinū: vt habeṫ .j. ij. ca. ꝛ ꝑ h̄ deſignaṫ q̄ in illis q̄ inuitāt xp̄m ad nuptias ſp̄uales ꝑ aggreſſuz ꝯtinētie virginalꝭ. debꝫ deficere delectatio carnalꝭ. q̄ ꝑ vinū deſignaṫ vt aqua ꝯuertaṫ nouo mō in vinum ꝑ xp̄m mutādo carualē delectationē in ſp̄ualē. ꝛ h̄ mō incipiēdo deſcriptionem opeꝝ xp̄i oſtendit ſuam virginitatē. ꝛ hoc eſt quod diciṫ: n Primū ſignum ponens qd̄ in nuptijs fecit dn̄s. mutando aquā in vinum. o Oñdens q̄ ipſe erat .ſ. ſegregatus a delectatione carnali ꝑ ꝯtinentiam virginalem. p Ut legentib⁹ .ſuum euangelium. q Demōſtraret q̄ vbi dn̄s inuitat⁹ ſit .i. in nuptijs ſpiritualib⁹. r Deficere vinū nuptiarū debeat .i. delectatio carnalis. s Et veterib⁹ immutatis .i. delectatiōe carnali q̄ corruptionē inducit mutata i ſp̄ualē q̄ renouat aīaꝫ.

Joh. 2. — Joh. 19. — Joh. — Joh.

legem

Noua oīa

legem ꝯiugij intelligere: ꝙ ante aduẽtũ christi fere ab oibꝰ custodiebat. qꝛ tũc dicebat: Crescite ꝛ mltiplicamini: ꝛ steriles que nõ pariebãt: magno opprobrio custodiebant. Sed veniente xp̃o: iã in ꝗbusdã cepit vinũ illud deficere: ꝛ aliud vinũ scz virginitatꝭ crescere: sicut in maria: iohãne: stephano: et in pluribꝰ alijs. Ideo aũt dꝛ vinũ ꝯiugale ipsa lex ꝯiugij: qꝛ sicut vinũ inebriat hoiem: et a statu sue mẽtis alienat: sic lex cõiugij alienat hoiem ab his ꝗ dei sunt: ꝛ sollicitũ eũ facit circa mundanas res ꝗbꝰ se ꝛ ꝯiugẽ ꝛ prolẽ nutrire queat. Castitas vero dꝛ vinum spũale: qꝛ qd istud facit seclo: illud facit deo: qꝛ facit postponere mũdana: et celestibꝰ inhiare. Et iõ posuit h̃ vt demõstraret: ꝙ vbi dñs est inuitatꝰ .i. in mẽtibꝰ illoꝝ ad quos inuitatus venit vinũ nuptiaꝝ .i. veteris ꝯsuetudinis debet deficere: ꝛ veteribꝰ immutatis .i. dimissis oĩa appareãt noua que a xp̃o nouo hoĩe ꝯstituunt. a Et hic iohes. Johãnes interp̃tat gratia dei siue in ꝗ est grã: vel cui donatũ ẽ. Cui autẽ theologoꝝ donatum est ita abscõdita summi boni mysteria penetrare: ꝛ sic hũanis mẽtibꝰ intimare.

Finit expositio prologi.

§ .i. virginitas appareat.

noua oĩa ꝗ a xp̃o instituunt appareãt. Hoc aũt euãgeliũ scripsit in asia: postea ꝙ̃ in pathmos insula apocalypsim scp̃serat: vt cui in pꝛĩcipio canonis incorruptibile p̃ncipiũ p̃notat ĩ genesi: ei etiã incorruptibilꝭ finis ꝑ virginez in apocalypsi redderet: dicẽte xp̃o. †Ego suz alpha ꝛ o. Et hic ẽ iohãnes: ꝗ sciẽs supuenisse diẽ recessus sui: ꝯuocatꝭ discipulis suis in epheso: ꝑ mlta signoꝝ expimẽta promens xp̃m descẽdẽs in defossum sepulture sue locũ: facta ora

§ angelos.

tione positꝰ est ad p̃res suos: tam extraneꝰ a dolore mortꝭ ꝙ̃ a corruptione carnis iuenit alienus. Tñ post oẽs euangeliũ scripsit: ꝛ h̃ virgini debebat. Quoꝝ tñ vel scriptoꝝ tp̃is dispositio vl libroꝝ ordinatio: ideo a nobis ꝑ sin

§ per singla. § vl vt nesciẽtibꝰ desideriũ cẽvidet

gula ñ expõit: vt sciẽdi desiderio collato ꝛ q̃rentibꝰ fructꝰ laboris: ꝛ deo magisterij doctria seruet.

Finit prologus.

§ Incipit

Nico. de lyra

a Noua oĩa ꝗ a xp̃o instituunt .i. reparant: Appareant. b Hoc autẽ. Hic ꝯñr ostẽdit tp̃s ꝛ locꝰ in ꝗ iohes scripsit istud euangeliũ. Locꝰ est asia minor in ꝗ metropolis est ephesus. in qua plurimũ iohãnes fuit ꝯuersatus. ꝛ hoc est qd dꝛ: Hoc aũt euãgeliũ scripsit in asia: qꝛ de h̃ rogatꝰ fuit ab asie ep̃is rõne p̃dicta. Tẽpꝰ ãt descriptiõis huiꝰ euãgelij fuit postꝙ̃ iohes redierat de relegatione exilij vbi Apocalypsim scripserat ĩ insula ꝗ dꝛ pathmos. ꝛ hoc est quod dꝛ: c Postea ꝙ̃ in pathmos insula apocalypsim scripserat. Sed qꝛ posset aliꝗs q̃rere quare liber apocalypsis ponit vltimꝰ in canone: cũ fuerit descriptꝰ ante illud euangeliũ. Ideo ad h̃ rñdet Hiero. dicẽs: ꝙ hoc factũ est vt finis canonice scripture p̃ncipio rñderet: qꝛ scriptura canonica incipit a p̃ncipio incorruptibili. cũ dꝛ: In pꝛĩcipio creauit deꝰ ꝛc. Et ideo ꝯueniens fuit ꝙ finis ipsius incorruptibilis ꝑ virginez describeret. Añ ꝛ liber Apocalypsis in finali beatitudine terminat ꝗ cõsistit in reductiõe creature ad ip̃m: sicut ꝑ creationez egreditur ab ipso. de qua creatiõe agit in canõis p̃ncipio. ꝛ hoc est qd dꝛ: d Ut cui in p̃ncipio canonis ꝛc. i. ipsi deo a ꝗ creatura egreditur. e Ei etiã incorruptibilꝭ finis ꝑ virginẽ .i. ꝑ iohãnẽ. f In apocalypsi redderet. qꝛ ibi describit finis creature sicut ꝛ p̃ncipiũ. ꝓpter qd subdit: g Dicẽte xp̃o: Ego sum alpha ꝛ o. Apocꝭ. vltꝭ. Alpha enĩ est p̃ma lr̃a greci alphabeti: O vero vltia: ꝛ ꝑ hoc designat ꝙ ip̃e xp̃s ẽ p̃ncipiũ ꝛ finis sacre scp̃ture: ac etiã totiꝰ scp̃ture vere: qꝛ ẽ vitas p̃ma: a qua oĩs alia vitas deriuat. h Hic est io. Hic ꝯñr describit ipsiꝰ iohãnis felix obitus quod oñdit de duobꝰ. Primo qꝛ ex diuina reuelatione p̃sciuit se vocatũ ad celeste regnũ. ꝛ hoc est qd dꝛ: Hic ẽ iohãnes ꝗ sciens supuenisse diẽ recessus sui de h̃ mundo. i Cõuocatis discipulis suis in epheso. ꝗ erat metropolis illiꝰ terre. k Per multa signoꝝ experimenta. qꝛ sensibiliter viderat multa miracula virtute xp̃i facta. l Promens xp̃m. qꝛ talia sunt diuinitatꝭ xp̃i ostẽsiua. Secũdo qꝛ speciali modo obijt: nõ sentiẽs dolorẽ mortis. ꝛ h̃ est qd dꝛ: m Descẽdens. ꝓpria volũtate. n In defossuz sue sepulture locũ. vt hr̃ in legẽda sua. o Facta orõne positus est ad p̃res suos .i. ad sctõs p̃res veterꝭ testamẽti: ꝗ iam erãt in glia celesti. p Tam extraneꝰ a dolore mortꝭ. nõ dicit a morte: qꝛ mortuꝰ fuit ꝑ separationẽ aĩe a corpe: qꝛ ꝗlibet hõ debitor ẽ mortꝭ ex p̃mi parẽtis trãsgressiõe: ꝯm ꝙ dꝛ Heb. ix. Statutũ ẽ hoibꝰ semel mori: sz dolorẽ mortꝭ nõ sensit ex p̃uilegio speciali in signũ integritatꝭ v̄ginalis. ꝓpter qd subditur: Ce a corruptiõe sub dit alienꝰ. q Tñ post oẽs. Posita cõmẽdatiõe iohis. hic Hiero. oñdit ordinẽ sue descriptiõis: qꝛ vltimꝰ int euãgelistas scripsit euãgeliũ: ꝛ h̃ decebat v̄ginẽ: qꝛ taciturnitas ꝛ verecũdia debẽt esse annexe v̄ginitati. ꝛ hoc ẽ qd dꝛ: Tñ post oẽs euãgeliũ scripsit ꝛ hoc debebat virgini ratione p̃dicta. r Quoꝝ tñ. Hic põit Hiero. suã excusationẽ a diligẽti ptractatiõe ordis euãgelistarũ ꝛ euãgeliorũ dicens: ꝙ illa in generali tm̃modo tetigit triplici de cã. Primo qꝛ ꝑ hoc ꝙ in generali tangit: excitat desiderium in legẽtibꝰ ad ꝑfectiꝰ cognoscẽdũ. Scdo ex tali desiderio homo laborat ad ꝑfectiorẽ cognitionẽ q̃rendã: ꝛ talꝭ labor est ei meritoriꝰ. Tertio qꝛ ꝑ hoc doctrina magisterij ipsi deo reseruat: ꝗ veritatẽ reuelat q̃rentibꝰ taliter: et hoc est qd dꝛ: Quoꝝ tñ .i. euãgelioꝝ. s Uel scriptoꝝ .i. euãgelistarum. t Tp̃is dispositio. in quo tp̃e ꝗlibet eoꝝ scripsit. v Libroꝝ ordinatio: id est quare euangeliũ Matthei sit p̃mũ. Marci secũdũ: ꝛ sic de alijs. x Ideo a nobis ꝑ singula nõ exponit vt sciendi desiderio collato .ĩ fidelibꝰ ista legẽtibꝰ. y Et q̃rẽtibꝰ. hoꝝ ꝑfectã cognitionẽ. z Fructꝰ lab. ꝛ dõ ma. do. ser. qꝛ paratꝰ est reuelare veritatẽ fideliter inꝗrẽtibus ip̃am.

Apoc. i. b

Finit expositio prologi.

Postilla fratrꝭ Nicolai de lyra sup Johannez euangelistam incipit.

Ca. I

In p̃ncipio erat verbum. Scdm ꝙ ptz ex predictꝭ intentio beati Johãnis est diuinitatez dñi nr̃i iesu christi p̃ncipaliter declarare: ad extinguendũ heresim hebionitarum extũc insurgentez: qui dicũt christum purũ hoiem: ꝛ ꝑ ꝯñs ante mariã nullo modo fuisse. Et iõ in h̃ euãgelio sic ꝓcedit: qꝛ p̃mo diuinitatẽ xp̃i ꝑ rõnẽ ꝗ̃tũ possibile est ꝓbat. scdo ip̃am ꝑ miracula ab ipso facta manifestat in p̃ncipio sequentis ca. ibi: Tertia die. Prima in duas. qꝛ p̃mo diuinitatẽ xp̃i oñdit. scdo declarat ꝗ̃liter hoc sibi innotuit. ibi: Et vidimꝰ. Prima ĩ duas: qꝛ p̃mo declarat ipsiꝰ filij dei eternã generationẽ. scdo tp̃alẽ ipsius incarnationẽ. ibi: Fuit hõ. Prima in duas: qꝛ p̃mo determinat de ipso filio dei ꝗ̃tũ ad eiꝰ esse seu generari. scdo ꝗ̃tũ ad eius opari. ibi: Oĩa ꝑ ip̃m. Circa p̃mũ q̃ttuor declarat. p̃muz est filij a p̃re eternã generationẽ. scdm est ipsoꝝ ꝑsonalẽ distinctionẽ. ibi: Et verbũ erat apud deũ. tertiũ est p̃ris ꝛ filij ꝯsubstantialitatẽ. ibi: Et deꝰ erat verbũ. quartũ est ipsoꝝ coeternitatẽ. ibi: Hoc erat in p̃ncipio apud deũ. Ad euidentiã istoꝝ cõsiderandũ ꝙ beatꝰ iohes in declaratione istoꝝ vtit noĩe verbi: qd nõ inuenit nisi in creatura intellectuali: ꝗ est ad imaginez dei facta. ꝛ ideo efficaciꝰ ducit in cognitionem creatoris ꝙ̃ cetere creature. Et iõ ad intellectũ dicẽdoꝝ aliꝗ sunt hic p̃mittenda. primũ est qualit verbũ in nob̃ inuenit. scdm qualit in deo ponit. tertiũ qualit ꝓprietas filiatiõis in v̄bo diuio repit: qꝛ beatus Johes loquit de filio dei sub noĩe verbi. Circa p̃mũ sciendũ ꝙ vox significatiua dꝛ verbũ: sed h̃ est tm̃modo large et denoĩatiue: inꝗ̃tũ significat interioris mẽtis cõceptum: sicut vrina dꝛ sana inꝗ̃tũ est sanitatis indicatiua. ꝛ iõ sicut ꝓprie dꝛ sanitas quod ꝑ vrinã designat: ita illud ꝓprie dꝛ verbũ quod ꝑ vocẽ significat. hoc autem est interior mẽtis ꝯceptus: ꝯm ꝙ dicit ph̃s .j. Periarmenias. Uoces sunt note .i. signa caꝝ passionũ ꝗ sunt in aĩa: ꝛ iõ ꝯceptus mẽtis interior etiã anteꝙ̃ per vocẽ designet ꝓprie verbũ dꝛ. ꝛ hoc est quod dicit Augꝰ. xv. de trinitate. Quisꝗs põt intelligere verbũ nõ solũ anteꝙ̃ sonet: verũetiã anteꝙ̃ sonoꝝ eius imagines cogitatiõe inuoluãtur: põt videre aliquã illiꝰ verbi silitudinẽ. de quo dictuz est: In p̃ncipio erat verbũ. Aduertendũ tñ ꝙ in nobis est duplex

Incipit euangeliū fm Johēm. Ca. I

In principio erat verbuz ⁊c. Cōtra eos q̄ ꝓpter tpalem christi natiuitatē dicebant xp̄m non semꝑ fuisse: incipit de eternitate verbi dicēs: In ꝑncipio erat v̄bū. verbū dr̄ vel qd̄ ꝓfert̄ et transit: vt qn̄ dr̄ de⁹ vel aliq̄d hmōi: vl̄ cogitatio seu ꝯceptio mētis q̄ ex mente nata cū ipsa mēte ꝑmanet: vt qn̄ cogitas vl̄ diuinā subam vl̄ aliā rē. Hac silitudine rō et sapia dei q̄ ex deo nata oīa cōp̄hēdit verbū dr̄. Hoc dr̄ esse in ꝑncipio ꝯtra eos: q̄ (q̄r ex tp̄e dr̄ nasci ex virgine) dicūt nō semꝑ fuisse. In principio. i. p̄re q̄ est ꝑncipiuz nō de principio: ip̄e cū eo ē ꝑncipiū de pn̄cipio. In q̄ solum notat̄ eternitas verbi q̄ oīa ꝑcedit. Sz q̄r alij dicebāt q̄ idē deus aliqn̄ est p̄r: aliqn̄ fili⁹: vt alter notet̄ in ꝑsona. Addit: ⁊ verbuz e. a. d. vt alius apud aliū. Sed q̄r alij ꝯcederēt: ⁊ ꝑ aliū fuisse: sed nō deū esse. subdit: ⁊ de⁹ erat verbū. Sz q̄r iterū alij etiā deū ꝯcederēt sed factū deū: vt ex hoībus fiūt dij: ꝯtra eos addit: hoc. i. verbū erat apud deū. in pn̄cipio. i. ante oīa nat⁹ ex deo: in q̄ ⁊ cooīpotens ⁊ ꝯsubstātialis ⁊ coetern⁹ indicat̄. Postq̄ aūt dixit de natura filij: de oꝑatiōe ipsi⁹ supponit: oīa ꝑ ipsuz facta sunt. oīa. i. q̄cq̄d est siue in suba siue in aliq̄ naturali ꝓprietate. Ecce auctor bono4. Et sine ip. f. est ni. q̄r n̄ ab eo ē: qd̄ nō ē naturalit̄: s̄ qd̄ ē ꝑuersio nature: vt malū siue idolū. Ecce nō ē auctor malorum. Sed ne q̄r ista facta sūt mutabilia: ip̄a volūtas ⁊ rō ⁊ sapia dei videret̄ esse mutabil̄. addit: qd̄ factū ē in tp̄e ⁊ est mutabile: erat viuēs ⁊ ꝑmanēs in ip̄o: vt arca facta in oꝑe: mutat̄ ⁊ perijt. arca in mēte artificis ꝑmanet: ita vt ex ea alia ⁊ alia fieri possit illa p̄us facta pereūte: ⁊ ita ꝯstat q̄ creatura nō ē coeterna creatori: sed ars ⁊ rō ⁊ sapia ex q̄ fit ē coeterna deo. Dicto q̄ sit natura verbi: que etiaz ei⁹ oꝑatio: supponit q̄d faciat hūane rōnali creature: et hec vita. i. sapia dei in q̄ viuūt oīa: erat lux q̄tū in se est: ⁊ si iniq̄ non sentiūt. lux. i. illumīatio hoīm: nō peco4 vl̄ alia4 rerū. Et hec q̄dē lux lucet q̄tuz in se est in tenebrosis: sicut sol suꝑ cecum: ⁊ tn̄ illi mali vt ceci nō sentiūt solem. Si eni cōprehenderēt tenebre nō essent. Ut aūt ⁊ ipse tenebre possent cōprehendere p̄missus ē homo in testimoniū huius luc̄. Et ipsa lux. i. verbū: factuz est caro: quasi mutat̄ in lac ꝓpter paruulos. In forma enim deitatis nō posset nosci a paruulis. Alij euangeliste describūt christū natū ex tempe. Johannes affirmat eum fuisse in p̄re vt in principio. Nō fuit ante pater q̄ fili⁹. Ecce fili⁹ alia ꝑsona a p̄re: vna substātia cū patre. b Erat. Sum verbū substantiuū duplicē h3 significationē. aliqn̄ eni tꝑales motus fm analogiā alio4 verbo4 declarat. aliqn̄ substantiā vniuscuiusq̄ rei de qua p̄dicat̄ nō vllo tꝑali motu designat. ideo ⁊ substantiuū vocat̄. tale est qd̄ dr̄: In principio erat verbū: q̄si in p̄re subsistit filius. Nō eni ꝓ tp̄e sed ꝓ substātia ponit̄ erat. Quare ponitur erat substātiuum verbum: vt intelligas omnia tempora preuenisse coeternum patri verbum.

c Uerbum. Uel quia per eum pater mundo innotuit: vel quia ipsum dicendo: id est generando deus pater omnia creauit: verbum dicitur.

d Et verbum erat. Alij subito inter homines apparuisse. Johannes dicit apud deū semper fuisse. Alij verum hominem. Johannes verum deum asserit dicens: deus erat verbum. Alij hominem inter homines conuersatum. Johannes apud deum manentez dicit: hoc erat in principio apud deū. Alij dicunt miracula q̄ fecit hō in mūdo. Johānes ꝑ ip̄m oīa facta testatur. Oīa ꝑ ip̄m facta sunt. Ecce auctor bonorū. Sine ip̄o f. est ni. Non est auctor malorū.

Omnia ꝑ

Incipit euāgeliū fm Johannem. Ca. I

a In p̄re q̄ ꝑncipiū sine ꝑncipio ē: vl̄ ī ꝑncipio oīm creaturarū vel tēpo4. i. cū inciperent oīs creature vel tp̄a iā erat verbū. vel q̄r ab ip̄o habent oīa principiū existendi. nō in maria incepit vt quidam volebāt. vt idem in substātia: et si alius in ꝑsona qd̄ q̄dā negabant. b nota consubstantialitatis.

In principio^a^ erat^b^ verbū: ⁊ verbū erat apud deum:

a filius qui est principiū de principio. b filius. verbum nō ꝓlatū: sed semꝑ apud euz manens. s. sapia: qua vl̄ de creādis oīa sciebat vel de se. c vt alia ꝑsona: nō tn̄ alia substantia.

interior mētis ꝯcept⁹. vn⁹ informis ⁊ imꝑfect⁹: ali⁹ format⁹ ⁊ ꝑfectus. Cui⁹ rō est: q̄r cognitio nr̄a ꝓcedit de imꝑfecto ad ꝑfectū. ⁊ iō de re primo habem⁹ ꝯceptū ꝯfusum ⁊ imꝑfectū: vt hr̄. j. physicorū: ⁊ tal̄ ꝯcept⁹ nō dr̄ ꝓprie v̄bū: s3 cogitatio. Procedēdo aūt ꝑueīm⁹ ad hn̄dū ꝯceptū ꝑfectū rei ⁊ determīatū: qui a ph̄is vocat̄ diffinitio: a sanct̄ aūt dr̄ ꝓprie verbū. ⁊ hoc ē qd̄ dicit Aug⁹. ix. de trinitate. Diffinitio tꝑantiā: ⁊ h̄ ē verbū ei⁹: ⁊ sic pt3 p̄mū. s. q̄d sit verbū in nobis. Circa scḋm ꝯsiderandū q̄ de⁹ est intellectual̄ nature: vt ab oīb⁹ tam sctīs q̄ ph̄is supponit̄ tanq̄ manifestū: ⁊ ideo in ip̄o ponit̄ verbū nō tn̄ ad silitudinem verbi large dicti: qd̄ est ip̄a vox significatiua: vel ꝯcept⁹ rei imꝑfect⁹: q̄r in deo nihil est sensibile nec etiā imꝑfectū: ⁊ ꝓpter hoc vox significatiua q̄ sensibil̄ est: ⁊ ipsa cogitatio q̄ licet sit intellectualis: tn̄ q̄r imꝑfectionē implicat: non h3 ibi locū: sed ibi ponit̄ verbū inq̄tū importat ꝯceptū rei ꝑfectū: q̄r de⁹ vnico actu intelligendi seip̄m: ⁊ oīa alia ꝯcipit ꝑfecte. Ex q̄ pt3 differentia verbi nr̄i ad verbū diuinū: q̄r v̄bū nr̄m in mēte multiplicat̄. Quot eni sūt ibi cōceptus ꝑfecti vl̄ formati: tot sunt ibi verba. in deo aūt est verbū vnicū: q̄r nō p̄ot ibi esse nisi vnicus ꝯcept⁹ ꝑfectissim⁹. Itē verbū in nobis est accidēs ⁊ q̄d trāsiens: q̄r nō semꝑ actu intelligimus: sed in deo idem est qd̄ suba diuīa: q̄r nō patit̄ admixtionē alicui⁹ accidētis seu cuiuscūq̄ nature extranee. Est etiā verbū semꝑ actu ꝑmanēs ⁊ eternū: et sic pt3 aliq̄liter secūdū. s. qual̄r in diuinis ponat̄ verbū. Circa tertiū sciendū q̄ de rōne filiatiōis ꝓprie dicte est q̄ ibi fit ꝓcessus viuētis a viuente fm rōnē silitudinis in idētitate nature saltē specifica vl̄ in ꝓpinq̄ genere. qd̄ pt3: q̄r in reb⁹ inanimat̄ q̄uis vnū ꝓcedat ab alio: sic ignis ab igne: nō tn̄ ignis ꝓductus ab alio igne dicit̄ ei⁹ fili⁹. Silr̄ si res non viua ꝓcedat a viuente: nō inuenit̄ ibi rō filiatiōis: sicut artificiatuz ꝓcedit ab artifice: nō tn̄ dicit̄ eius fili⁹. ⁊ ideo req̄rit̄ sicut dictū est ꝓcessus viuētis a viuēte. Itē hoc nō sufficit nisi sit ꝓcessus fm silitudinem nature: q̄r pediculus ꝓcedens ab hoīe nō dicit̄ ei⁹ fili⁹: sed ille q̄ procedit ab eo silis in specie. Aduertendū tn̄ q̄ nō est de ꝑfecta rōne filiationis q̄ natura specifica in patre ⁊ filio numero distinguatur: sed hoc cōtingit ex imꝑfectione illius nature: que ꝓpter sui limitationē in plurib⁹ suppositis esse nō potest vna numero existens. Si igit̄ in diuinis ponat̄ verbum distinctū ꝑsonaliter a principio a quo ꝓcedit: sicut veritas rei se habet vt magis patebit. j. ꝯsequenter oportet dicere q̄ in ip̄so ꝑfecte inueniatur ratio filiationis: q̄r deus nō solū est viuens: sed vita ꝑ essentiam. ⁊ ideo verbū in diuinis necessario ꝓcedit sicut viuens a viuente: ⁊ in idētitate nature: nō solum specifica sed numerali. Et ꝓcedit etiam fm rationē silitudinis: quia de ratiōe verbi est q̄ sit ꝑfecta silitudo illi⁹ cuius est verbum. ⁊ ideo verbū in diuinis ⁊ filius idem sunt ꝑ omnem modum. ꝓpter quod dicit Aug⁹. vj. de trinitate. Uerbum solus filius accipit̄: ⁊ eo dicit̄ verbū quo fili⁹. His p̄libatis ꝓcedendū est ad declarationē prime cōclusionis quā inducit Johānes ad ꝓbandū eternā filij generationē: vt predictū est: nec debet aliq̄s admirari q̄ tn̄ in ist̄ steti: q̄r verba beati Johānis ꝯtinent sententiā maximā: īmo nobis incōprehensibilē. ideo nō potest paucis verbis etiā modicum declarari. In ratione autē ista beatus Johānes supponit vnum quod ab oībus supponitur tanq̄ manifestū. s. q̄ deus sit principiū simplicit̄ primū: ⁊ ꝑ cōsequens q̄ sit intellectualis nature: aliter nō h̄ret noticiā sui ⁊ alio4: quod est incōueniēs maximū. ⁊ iō quicq̄d est ꝑfectiōis in natura intellectuali totū cōpetit ei: modo tn̄ supexcellēti. In natura autē intellectuali ꝑfectionis est q̄ ibi sit verbū: q̄r hoc cōpetit ei inq̄tū est in actu ꝑfecto: vt pt3 ꝑ p̄dicta: ergo in ip̄so deo ꝓprie ⁊ ꝑfecte est verbum. Uerbū autem de sua ratione dicit q̄d ꝓcedens ab eo cuius est verbum: sicut cōceptus a ꝯcipiente. Cum igit̄ verbū ⁊ filius idē sint: seq̄tur q̄ ibi sit generatio filij a patre: ex quo est ibi ꝓcessus verbi a dicēte. Hui⁹ rationis Johānes ponit tm̄modo ꝯclusionē omittens istā deductionē: sicut frequēter faciūt ph̄i tangēdo solūmodo vnā ꝓpositionē sue rōnis: et hoc modo dicit Johānes. a In principio erat verbū. i. in ip̄so deo qui ab oībus supponit̄ primū principium necessario est verbū ꝓprie dictū: vt pt3 ꝑ p̄dicta. b Et verbū erat. Hic ꝯn̄r ꝓbat patris ⁊ filij ꝑsonalem distinctionē. Ad cuius intellectū sciendu3 q̄ ꝑsona est intellectual̄ nature incōmunicabilis existētia: vl̄ potius subsistētia. Uerbū autez in diuinis nō p̄ot esse accidēs: vt pt3 ex p̄dictis. ⁊ ideo oportet q̄ sit quid subsistēs in diuīa natura. Est etiā incōmunicabile: q̄r nec intellect⁹ nec natura capit q̄ ꝓcedēs sit idē ꝑ oēm modū cū eo a quo ꝓcedit. et ideo q̄r verbū in diuinis ꝓcedit ꝑ actū realem: oportet q̄ inter ipsum ⁊ principiū a q̄ ꝓcedit sit distinctio realis ꝑ ꝓprietates suas alteri incōmunicabiles. ⁊ iō cū vtrūq̄ sit subsistēs incōmunicabile in natura diuīa: q̄ ē in sup̄mo intellectualitat̄: seq̄tur q̄ inter verbū ⁊ ꝑncipiū a q̄ est verbū sit distinctio

Marginal notes: A † De celest. hier. c. 2. — † Mat. 1. a Luce. 3.

a Omia ꝑ ip. Augꝰ. Nō est creatura ꝑ quē oīs creatura facta est. Malū nō est factū ꝑ ipm: nec ipm idolū: qꝛ nihil sunt: nulla sua natura subsistūt. Tn̄ qcq̇d mēte ꝯcipit̄ dr̄ esse: h̄ modo pctm̄ pōt esse. Ea q̄ sunt ꝑ ipm facta sunt. Illa autē sūt q̄ a natura ꝓpria nō recedūt. i. q̄ cōcordāt cunctipotētie diuinitatis. b Et sine ipso. Origenes ita distinguit. Et sine ipso factū est nihil qđ factū est. Ordo: nihil qđ factū est: factū est s. i. Augꝰ. Quod factū est erat vita in ipo. Jobes Chryso. ⁊ sine ipso factū est nihil quod factuȝ est. Hylarius: sine ipso fa. ē ni. qđ factū ē in ipso. c Qđ factū est ⁊c̄. Augꝰ. Si audis mutabilē creaturā ꝑ filium factā: nō tn̄ credas mutabilē eius voluntatē: qꝛ nō subito aliq̇d voluit facere: sed oīa ab eterno fecit. Quod factum est tpe: trāsit. qđ in sapiētia imutabili est: trāsire nō pōt. Faber eni arcam priꝰ facit in mente: post in ope qđ in mēte est viuit cū artifice: qđ fit mutatur cum tempore.

a ſ ipe filiꝰ erat deꝰ. ſ ne dicat̄ eē cū deo ⁊ ñ deꝰ. b ſ h̄ idē vbū nō est nouꝰ deꝰ sȝ erat apud deū in p̄ncipio. i. in p̄re existēs p̄ncipiū oīm cū patre. c ſ ita erat vnum cum patre: vt oīm principiū creaturaꝝ sua p̄iret essentia.

⁊ deꝰ[a] erat verbū. Hoc[b] erat[c] in p̄ncipio apud deū. †Omnia[a] ꝑ ipȝ facta sunt: ⁊ sine[a] ipo factū est nihil. Qđ factū ē i ipo[b] vita erat: ⁊ vita[c] a† b† c† d† e†

a ſ. i. omnis creatura visibilis et inuisibilis: oīs forma: oīs cōpago: oīs concordia partium.

a ſ nulla res subsistens sine ipso est facta.

ſ ⁊ oīe. a ſ in tpe. b ſ in spūali factoris rōne sp̄ viuit ⁊ vixit. c ſ ⁊ hec vita. i. sapientia dei.

ꝯ Fuit homo

Nico.de lyra

sit distinctio ꝑsonalis. Et hoc ē qđ breuiter tāgit iohānes dicens: Et verbuȝ erat apud deum. Nulla eni res dr̄ ꝓprie esse apud semetipam: sicut nec aliq̄s est in seipo: vt dr̄. iiij. physicoꝝ. ⁊ iō inter vbum ⁊ principiū apud qđ est verbū. s. patreȝ est ꝑsonalis distinctio. Nō eni verbū ꝓcedit a patre ꝑ actionē transeuntē extra: sed manētē intra. ⁊ iō vbum manet intra illud cuiꝰ est vbum: tn̄ ab eo distinctū: q̄ distinctio ꝑsonalis est: vt ptȝ per p̄dicta. a Et deꝰ. Hic ꝯñr ꝓbat patris ⁊ filij ꝯsubstantialitatē. verbū eni diuinū est q̇d subsistēs in natura diuīa: vt p̄dictū est. natura autē diuīa nō est multiplicabilis: qꝛ nullo mō pōt esse nisi vna ⁊ simplicissima. ⁊ iō oportet ꝙ verbū ⁊ principiū a q̄ est verbum sint idē penitꝰ in natura: q̄uis distinguat̄ vt p̄dictū est in ꝑsona. ⁊ hoc est qđ dicit Johānes: Et deꝰ erat verbū. ita ꝙ li deus ponat̄ a parte p̄dicati. dicēdo sic: Vbum est deꝰ. Nomīa eni ⁊ verba trāsposita idem significāt. q. d. Johānes: Q̄uis vbum sit apud deū: nō tn̄ est aliq̇d extranee nature: sicut est vbum nostrū: sed ē nature diuīe q̄ indiuisibilis est. ideo ē eadē oīno in ipso ⁊ in patre. b Hoc erat in principio. Hic ꝯñr declarat̄ quartū. s. coeternitas patris ⁊ filij. Qꝛ eni ꝓcedens sit posterius duratione eo a q̄ ꝓcedit: hoc ꝯtingit multipliciter. Uno mō qꝛ ꝓducens nō habet a p̄ncipio sue duratiōis potentiā ꝓductiuā ꝑfectā: sicut hō a p̄ncipio puericie nō habȝ potentiā generādi ꝑfectā. ⁊ ideo eiꝰ filiꝰ necessario posterior ē duratiōe. Alio modo ꝯtingit ꝓpter modū ꝓducēdi: qꝛ qn̄ aliq̇d ꝓducit̄ ꝑ motū: q̄ motus est in tpe: oportet ꝙ ꝓductū sit posteriꝰ ꝓducente duratione: qꝛ ꝓductū p̄mo hȝ esse in illo instāti in quo terminat̄ ille motꝰ. Tertio modo ꝯtingit hoc qn̄ aliq̇d ꝓducitur libere ⁊ nō de necessitate nature: qꝛ tale agens pōt expectare ad ꝓducendū suū effectū: sicut creature ꝓducunt̄ a deo cuius potentia est ꝑfectissima: ⁊ sine trāsmutatiōe ⁊ motu: tn̄ nō sunt ei coeterne: qꝛ ⁊ si ab eterno potuit ꝓducere creaturam: vt dicūt aliq̄: tn̄ noluit. Nullo autē istoꝝ modoꝝ p̄t poni in diuinis: ꝙ filiꝰ siue verbū qđ est idē: vt ptȝ ꝑ predicta: sit posterior patre: qꝛ in diuinis nulla pōt esse potētia ꝓductiua impꝑfecta: vt de se ptȝ: nec verbū in diuinis ꝓcedit ꝑ mutationē ⁊ motum: qꝛ in diuinis nō hn̄t locū: s̄m ꝙ dicit beatus Jacobꝰ. Apud quē nō est trāsmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Itē filiꝰ ꝓcedit a patre de necessitate nature: qꝛ deꝰ necessario intelligit se: ⁊ sic relinquit̄ ꝙ filiꝰ sit equal' patri in duratiōe: ⁊ hoc est qđ breuiter dicit beatꝰ Jobes: Hoc erat in p̄ncipio apud deū. hoc. s. verbū de quo locutꝰ fuerat: erat apud deū a p̄ncipio eternitatis. ⁊ sic ptȝ q̄rtum quod de verbo dei fuerat. s̄. positū. c Oīa ꝑ ipm. Postq̄ euāgelista declarauit ipsiꝰ verbi esse seu generari: hic ꝯñr declarat suum agere seu opari. ⁊ diuidit̄ i duas: qꝛ p̄mo declarat h̄ q̄tū ad oēs creaturas in generali. scđo q̄tū ad hoīes in speciali. ibi: Et vita erat lux hoīm. Prima in duas. qꝛ primo declarat ꝓpositū q̄tū ad ꝓducēdi actū. scđo q̄tum ad ꝓducēdi modū. ibi: Qđ factū est. In p̄ia parte ondit ꝙ actus ꝓducendi ipiꝰ vbi se extēdit ad oēm creaturā i generali: qꝛ creature ꝓducūt̄ a deo sic̄ artificiata ꝑ artificē: Sap̄. vij. Oīm est eni artifex ⁊c̄. cū deꝰ sit agēs ꝑ itellectū. qđ autē ꝓducit̄ ꝑ artē seu intellectū

itellectū ꝓducit̄ ꝑ ꝯceptū art' seu itellectꝰ. sic̄ domꝰ in re extra ꝓducit̄ a domo q̄ est in aīa. vij. metaphysice. Uerbū aūt in diuinis idē est qđ ꝯceptꝰ intellectꝰ diuini: vt. s̄. dictū est. g̃ omia ꝑ ipm ꝓducta sunt. ⁊ hoc ē qđ dicit Jobes: Oīa ꝑ ipm facta sunt. Et qꝛ posset aliq̄s credere ꝙ hoc signū oīa distribueret solum ꝓ creatur' corꝑalibꝰ: eo ꝙ in p̄ncipio Gen̄. vbi agit̄ de p̄ma reꝝ ꝓductione: nō fit mētio nisi de corꝑalibus creatur'. iō ad hoc excludēdū addit̄: Et sine ipo factū est nihil: qꝛ etiā spūales creature sunt a deo sic̄ ab efficiente. Cōsiderānduȝ tn̄ ꝙ manicheꝰ dixit nihil hic teneri affirmatiue: ⁊ per hoc s̄m ipm intelligunt̄ creature corporales: q̄ paruȝ hn̄t de entitate: ⁊ ꝓpter h̄ significant̄ hoc noīe nihil: eo mō loquendi q̄ dicit ph̄s. ij. physicoꝝ: ꝙ illud qđ est modicū nihil reputat̄. Sic igit̄ exponit manicheꝰ dicens: Et sine ipso factū est nihil. i. sine verbo facta est corꝑalis creatura: qꝛ dicit ipam eē factā a p̄cipio malo. Posuit ei duo principia. vnū simpl'r bonū. aliud simpliciter malū: ⁊ ab isto dixit corꝑalē creaturā ꝓcedere: h̄ istud ptȝ esse falsum: qꝛ ens ⁊ bonū ꝯuertunt̄. ⁊ iō q̄tū hȝ corꝑalis creatura de entitate: tantū de bonitate: ⁊ ꝑ ꝯñs a p̄ncipio bono ꝓcedit. hoc etiā ptȝ ex ordine reꝝ ⁊ cōnexione eaꝝ: qꝛ vniuersi corruptibiles creaturas ⁊ incorruptibiles videmꝰ ad inuicē cōnecti ⁊ i vnū ordinari. ⁊ iō ꝯcedēdū est eas ab vno p̄ncipio ꝓduci: ⁊ i vnū finē reduci. ꝓpter qđ ph̄s. xij. metaphysice: ex cōnexione vniuersi ꝓbat vnitatē p̄mi p̄ncipij dicēs: Entia nolūt male disponi: nec bona pluralitas p̄ncipatuū. vnus g̃ princeps. Pluribꝰ etiā alijs modis error manichei posset ipugnari: sed omitto ꝓpter ꝓlixitatē vitādā: ⁊ diffusiꝰ hȝ tractari. ij. s̄niaꝝ. Alij aūt dixerunt ꝙ ꝑ nihil intelligit̄ diabolꝰ: quē dicūt esse sine verbo factū. Sed hoc ptȝ eē falsum. qꝛ diabolus nō ē natura malꝰ. si eni malū eēt integrū: seipm destrueret. ⁊ iō natura ipsiꝰ bona ē. ⁊ iō facta ē a vbo a q̄ oīa bona ꝓcedūt. Et iō exponēdū est li nihil sicut expositū est. s̄. d Qđ factū est in ipo. Ostenso ꝙ verbū sit cā ꝓductiua reꝝ: hic ꝯñr onditur ꝑ quē modū sit cā eaꝝ. Ad cuiꝰ intellectū scienduȝ ꝙ s̄m ph̄m. ij. de aīa: q̄ttuor sunt gradus vite seu viuentiū: vegetatiuū: sensitiuū: motiuū s̄m locū: ⁊ intellectiuū. Et int̄ istos gradus intellectiuū tenet summū locū. ⁊ ideo ea q̄ sunt in aliq̄ s̄m modū intelligibilē sunt in eo s̄m modū vitalē. Creature āt p̄existunt in vbo sicut in ꝯceptu art' vel intellectꝰ: vt ptȝ ex p̄dictis: ⁊ ꝑ ꝯñs sunt in eo ꝑ modū vite intellectiue: qꝛ intelligere verbi est suū esse: ⁊ suū viuere: ⁊ hoc ē qđ dr̄: Quod factū ē in ipso vita erat: qꝛ qđ factū ē in re extra priꝰ erat in verbo per ideam: q̄ idē est qđ essentia diuīa ⁊ vita. Et sic ptȝ modus per quē creature ꝓcedūt a vbo: videlicȝ sic̄ artificiata ab artifice vel ab arte. ꝓpter qđ dic̄ Boetiꝰ. iij. de ꝯsolatiōe. Tu cūcta superno duc' ab exēplo pulchrū pulcherrimꝰ ipse: Mundū mēte gerens: siliq̄ȝ imagine formās. Alio mō exponit̄ h̄ inq̄tū creature p̄existūt i voluntate verbi. Ad cuiꝰ intellectū scienduȝ ꝙ s̄m ph̄m. j. de aīa: illa dicunt̄ viuētia q̄ mouēt seipsa. h̄ aūt maxime cōpetit voluntati q̄ mouet alias potētias ad agēdū. ⁊ iō ea q̄ sunt i voluntate verbi dicunt̄ vita i ipso. Sic aūt ē de creaturis inq̄tū dependent a voluntate dei: ⁊ sic exponitur illud: Qđ factū ē in ipso vita erat: qꝛ iste creature anteq̄ fierēt: erāt in volūtate vbi ad ꝓducēdū eas vl' nō ꝓducēdū: ⁊ sic ptȝ modus ꝑ quē ē cā ꝓductiua creaturaꝝ: qꝛ ꝓducit eas oīno libere: ꝑ quod excludit̄ error aliquoꝝ ph̄oꝝ dicentiū ipm deum eas de necessitate ꝓducere. qđ ptȝ falsuȝ: qꝛ voluntas nō vult aliq̇d de necessitate nisi illud bonū ad qđ hȝ necessariā habitudinē. Uoluntas aūt diuīa cū sit infinita nō hȝ necessariā habitudinē nisi ad bonū infinitū: ⁊ nihil vult de necessitate nisi bonū ꝓpriū: ⁊ iō nullā creaturā vult de necessitate: sed tm̄ cōtingenter ⁊ libere: ⁊ sic eā ꝓducit. filiꝰ autē siue vbū in diuinis aliter ꝓcedit a p̄re. s. naturali necessitate. e Et vita erat lux hoīm. Ostenso q̄lit̄ verbuȝ se hȝ ad oēs creaturas in generali: hic ꝯñr ondit̄ qualit̄ se habet ad hoīes in speciali. Ad cuiꝰ intellectū sciēdū ꝙ aīalia q̄ sunt infra hoīes hn̄t aliq̄lē reꝝ sensibiliū cognitionē: sic̄ asinꝰ cognoscit stabulū suū ⁊ pabulum: et dn̄m ꝓpriū. ⁊ de silibꝰ ē sil'e iudiciū: h̄ sola creatura itellectual' pōt attingere ad cog̃scēdū ipm deū. Eo enim ipo ꝙ facta ē ad imaginē dei: est capax ipsiꝰ ꝑ cognitionē ⁊ amorē vt dicit Augꝰ. xiiij. de trinitate. verūtn̄ cognitio dei ⁊ amor p̄nt dupl'r accipi. Uno mō

† 26. q. 5. ca. episcopi in fine.

☞ a Fuit hō missus. Postq̃ꝫ sublimi volatu vltra oēm naturā
in altitudinē theologie ascēdit: qꝛ ꝟbum apud patrē ſꝑ fuiſ-
ſe ꝯtēplat⁹ est: mox ad humilitatē hūane nature ⁊ specialiť ꝑ
curſoris ꝟbi deſcēdit ꝯtra illos: q̄ dicebāt humanā naturā:
in ꝑmo parente ex toto perditā ⁊ ad nihilum redactam.
b Hō missus. Hō: nō angelus vt he-
retici volunt missus a deo. Jō potuit
dicere de deo. ☞ Erat lux

a ſ non aliarum rerum.
erat lux hoīm: ⁊ lux ī tenebris lu-
a ſ tū a tenebris nō cernebať. b ſ añ incarnatio-
nē: sicut nec cec⁹ cōphēdit lucē ſuꝑ ſe lucentem.
cet: ⁊ tenebre eā non cōphēderūt.
a ſ ſed vt etiā tenebre cōprehēderēt.
b ſ p̄curſor hūanati verbi. c ſ nō ab hoībus.
† Fuit homo missus a deo: cui no-
a ſ nō ab hoīe impoſitū ſed a deo q̄ſi ſubſtantia-
liter datū b ſ .i. gr̄a q̄ totū a gr̄a hꝫ: ⁊ gr̄am p̄di-
cat. ſ cur miſſuſ. c ſ agēs libera volūtate. ſ hic
missus est: hic venit in testimoniū.
mēn erat iohannes. Hic venit in
ſ cuius rei. a ſ quicunq̄ꝫ contradiceret.
testimoniū vt testimoniū ꝑhibē-
a ſ .i. xp̄o nato. ſ iā nomē verbi mutauit ī lumē.
b ſ quare. c ſ lumen xp̄m esse.
ret de lumine: ut oēs crederent
a ſ testificantē: qꝛ deū nemo vidit vnq̄ꝫ.
b ſ magnus quidē erat iste: nō est tamen ex ſe lu-
cens: sunt tamen sancti lux illuminata.
per illum. Non erat ille lux: sed vt
ſ missus erat. ſ de quo.
testimonium ꝑhiberet de lumie.

Nico. de lyra

pl. Uno modo ꝓ cognitione ⁊ amore
q̄ ꝑnt hr̄i ex naturalib⁹. Alio mō d̄ co-
gnitiōe ⁊ amore ſuꝑnaturali: et ꝭm h̄
lr̄a ista p̄t dupľr exponi. s. de cognitio-
ne naturali ⁊ ſuꝑnaturali. Prīo igiť
exponiť de cognitiōe naturali: ſic eñ
ptꝫ ex predictꝭ: oēs creature sunt ꝑ ꝟ-
bum ꝓducte: veruntū humana natu-
ra excellētior est in cognitiōe inq̄ꝫtum
virtute intellect⁹ pōt ad dei cognitio-
nē attingere: effectus in ip̄m reducen-
do. ꝑ quē modū ph̄i habuerūt cogni-
tionē de deo. Oīs autē cognitio fit in
aliq̄ lumīe: ⁊ iō natura hūana ſuꝑ ali-
as creaturas inferiores est a ꝟbo ſpe-
cialiter illustrata. ⁊ hoc ē qđ d̄r: Et vi-
ta. i. ipſuꝫ ꝟbum qđ est vita: vt ptꝫ ex
predictꝭ. a Erat lux hoīm. inq̄ꝫtū
attingit ꝑ naturā ſibi datā a verbo ad
altiorē cognitiōis gradū. subdit autē
modū dicēs: b Et lux ī tenebris
lucet. Licet enī ip̄m verbū qđ est lux ꝑ
essentiā nō possit esse forma intellect⁹
nostri. tñ intellect⁹ agens q̄ est potentia aīe: est q̄dā lux deri-
uata a diuīa luce. ⁊ ideo ꝑ ipſum pōt hō ad diuīa cognoſcēda
quodāmodo attingere: ꝭm ꝙ d̄r Ps. iiij. Multi dicūt: quis
oñdit nobis bona. Rñdet: Signatū est ſuꝑ nos lumē vultus
tui dñe. q. d. in lumīe intellect⁹ agentꝭ impſſo a te aīab⁹ huma-
nis: pōt hr̄i cognitio tue bonitatꝭ. Et h̄ mō lux diuina in tene-
bris lucet inq̄ꝫtū natura humana de ſe est q̄daꝫ tenebra: qꝛ ex
ſe lumē nō habet: ſed a verbo illustrať: eo ꝙ luce ab ip̄o deri-
uata mō predicto informatur: veruntñ qꝛ talis cognitio dei q̄
habeť ex naturalib⁹ est defectiua. iō ſeq̄tur: c Et tenebre
eā nō cōprehēderūt. qꝛ lux diuīa ſiue ꝟbuꝫ qđ idē est cogniti-
one naturali ꝑ essentiā nō videť: qꝛ taľ cognitio est tm̄modo
per effect⁹ q̄ nō adequāt virtutē p̄me cauſe: ſed in infinitū di-
stant ab ea. iō ꝑ talē cognitionē nō pōt videri diuina essentia.
Alio mō exponiť lr̄a de cognitiōe ſuꝑnaturali: hō enī ad q̄n-
dam finē ſupernaturalē ordinať: q̄ excedit lumē naturaľ rō-
nis: ꝭm ꝙ dicit apľs. j. Cor. ij. Oculus nō vidit: ⁊ aurꝭ nō au-
diuit: nec in cor hoīs aſcēdit q̄ preparasti diligētib⁹ te. Ad fi-
nē enī incognitū nō pōt hō moueri: qꝛ incognita nō possum⁹
diligere: ꝭm Augꝰ. ⁊ ideo hō ad finē ſuū ꝯſequēdū indiget ne-
cessario illustratiōe ſuꝑnaturali: vt in finē vltimū dirigatur.
Deus autē parat⁹ est hāc illustrationē hoībus dare: qꝛ natu-
ra nō deficit in necessarijs: vt d̄r. iij. de aīa. Et ſi hoc veꝝ est de
natura naturata: multo forti⁹ veꝝ est de auctore ipſius natu-
re: q̄ est natura naturās. Et ideo ſi hō faciat qđ in ſe est: ꝯuer-
tendo ſe ad deū ꝑ cognitionē ⁊ amorē ꝓut pōt ex naturalib⁹
hr̄i: deus ſupplet reſiduū addendo nature ꝑfectionē gr̄e illu-
strans eū ſupernaturali illustratiōe. ⁊ h̄ est qđ d̄r: Et vita erat
lux hoīm. i. ipſuꝫ ꝟbum nō deficit illustrādo hoīes per gra-
tiā in cognitiōe ſuꝑnaturaliū. Et lux in tenebris lucet. i. ī pec-
catorib⁹: qꝛ verbū q̄ꝫtuꝫ est in ſe illustrat eos luce gr̄e. Sed ꝙ
ſunt tenebroſi. hoc est qꝛ ſe ſubtrahūt ab influētia diuīe lucis
ſiue verbi. ⁊ iō ſeq̄tur: Et tenebre eā nō cōprehēderūt: qꝛ pctō-
res hanc lucē nō ꝯſequūť: nō ꝓpter defectū lucꝭ: vt dictū est:
ſed ꝓpter ꝓpriū defectū. d Fuit hō. Postq̄ꝫ euāgelista
deſcripſit ſeu declarauit eternā verbi emanationē ⁊ ipſi⁹ ope-
rationē: hic ꝯñr declarat ei⁹ tꝑalē incarnationem. Et diuidiť
in duas partes: qꝛ p̄mo agiť de miſſione precurſoris. ſcđo de
aduētu redēptoris. ibi: Erat lux vera. Prīa in duas: qꝛ p̄mo
poniť cōmendatio p̄curſoris. ſcđo tolliť occaſio erroris. ibi:
Non erat ille lux. Circa p̄mum cōmēdatio p̄curſoris ex q̄ttu-
or deſcribiť. Primo ex ꝯditiōe naturali. cū d̄r: Fuit hō. i. vi-
uens vita hoīs ꝭm dictamē recte rōnis: ⁊ rōnabiliť p̄curſor
ſaluatoris fuit hō ⁊ nō angelus: qꝛ ſapīa diuīa diſponit oīa
ſuauiť: vt d̄r Sap. vij. qꝛ facit oīa ꝭm modū ꝯuenienteꝫ ⁊ de-
centem mouēdo quālibet rē ꝭm ꝙ nata est moueri. Hoīes aūt
cōiter loq̄ndo magꝭ ſūt apti recipe doctrinā hoīs q̄ꝫ angelicū.
tū ꝓpter ſilitudinē nature. ttū ꝓpter ꝯſuetudinē locutiōis ⁊ vi-
te: q̄ req̄runť inter diſcipulū ⁊ doctorē. Si aūt aliq̄ doceanť cō-
uenienti⁹ ab angelꝭ: hoc est veꝝ de excellentib⁹ viris ⁊ a cōmu-
ni vita hoīm ſegregatis. Aduētus au-
tem redēptorꝭ annūciādus erat oīb⁹
cōiter nō ſolū excellentib⁹. ⁊ iō precur-
ſor aduentū xp̄i prenūcians magꝭ ido-
nee fuit hō q̄ꝫ angelus. verūtñ licꝫ io-
hānes fuerit hō ex ꝯditiōe naturali:
fuit tñ angel⁹ ab officio ⁊ puritate vir-
ginali: ꝭm ꝙ dicit ſaluator Matth. xj.
Hic est de q̄ ſcriptuꝫ est. s. Malach. iij.
Ecce ego mitto angelū meū ⁊c̄. Scđo
deſcribiť Johis cōmendatio ex diuīa
auctoritate. cū ſubdiť: e Missus
a deo. qꝛ nō veīt ꝓprio capite. De hac
miſſione iohis dicunt aliq̄ ꝙ fuit tm̄ ꝑ
internā inſpirationeꝫ: ſed meli⁹ videť
ꝙ cū hoc fuerit ꝑ expreſſam dei miſſio-
nem ⁊ exteriorē apparitionē: qꝛ ad ea
q̄ ſunt multū ardua ſolēt ꝓphe ſic mit-
ti: vt ptꝫ ex decurſu veterꝭ testamenti.
Myſteriū āt xp̄i inť oīa fuit maximū:
qꝛ ad ipſum fuit ordinatū totū vetus
testamentū: vt declaraui diffuſe ſuper
ep̄lam ad Hebreos. ⁊ ideo nō est veri-
ſiľe q̄n iohānes fuerit ad h̄ miſſus per
expreſſam miſſionē dei ⁊ apparitioneꝫ
exteriorē: licet mod⁹ hui⁹ apparitiōis
nō ſit ſcriptus. multa enī facta ſūt cir-
ca myſteriū chriſti q̄ nō ſūt ſcripta: vt
habeť in fine hui⁹ euāgelij. Hoc idē videť innuere qđ ipſe io-
hannes dixit: vt habeť. j̄. eodē ca. Qui miſit me baptiçare in
aqua ille mihi dixit: Suꝑ quē videris ſp̄m deſcēdentē ⁊c̄. Ter-
tio deſcribiť cōmēdatio iohis ex noīe. cū d̄r: f Cui nomen
erat iohes. Illud nomē fuit ſibi impoſitū nō ex humana diſpo-
ſitione: ſed diuīa p̄ordinatiōe: vt habeť Lu. j. ⁊ ideo rñdebat
ꝓprietati interne. s. plenitudini gratie. Johānes enī interp̄ta-
tur. in q̄ gratia. ⁊ ideo fuit idoneus ad p̄currendū ante illuꝫ q̄
est auctor gr̄e: ꝭm ꝙ d̄r. j̄. eodē ca. Gratia ⁊ veritas per ieſum
xp̄m facta est. Siľe inueniť in veteri testamēto: qꝛ abraaꝫ: iſa-
ac ⁊ iſrael ſic noīati ſunt ex diuīa ordinatione: ad deſignandū
eoꝝ ꝓprietatē. Quarto deſcribiť eius cōmēdatio ex officij no-
bilitate. cū ſubdiť: g Hic venit vt testimoniū ꝑhiberet de
lumine. i. de filio dei in mundū veniēte. hoc aūt testimoniū ꝑ-
hibuit predicādo ei⁹ excellentiā: vt habeť. j̄. eodē ca. Ipſe ē q̄
poſt me ventur⁹ est: cui⁹ nō ſum dign⁹ vt ſoluā corrigiā calcia-
menti eius. Siľr testimoniū perhibuit baptiçādo in aqua: vt
per h̄ deſignaret illū q̄ erat ventur⁹ baptiçare ī ſp̄uſctō. ꝓpter
qđ forma baptiſmi iohis erat in noīe venturi: vt habeť Actꝭ.
xix. Sicut enī ꝓphete antiq̄tus denūciabāt aliq̄ñ futura nō ſo-
lum verbis ſed etiā factis. Qđ ptꝫ de Hieremia q̄ poſuit cate-
nā in collo ſuo vt verbo ⁊ facto p̄nunciaret captiuitatē futurā
regis ⁊ ciuitatꝭ: vt habeť. xxvij. Sic iohes baptiſta predicādo
⁊ baptiçando annūciauit aduētum redēptoris. Finis aūt ſui
officij tangiť. cum ſubdiť: h Ut oēs crederēt per illum.
nō dicit in illuꝫ: qꝛ ad h̄ finaliter p̄dicabat: vt ꝑplꝭ crederet in
chriſtū venturū. Notandū etiā ꝙ illud qđ d̄r hic: Oēs cre-
derēt ⁊c̄. referť ad illud quod. s̄. dictuꝫ est: Fuit hō miſſus: qꝛ
hic loquebať generaľr oībus. nō ſic aūt loq̄tur angeluſ: ſed ſo-
lum excellētib⁹: vt. s̄. dictū est. i Nō erat ille lux. Hic tol-
litur occaſio erroris. Ex h̄ enī ꝙ euāgeliſta dixerat de iohāne
tot magnifica: poſſet aliq̄s credere ꝙ ei⁹ aduent⁹ ſufficeret ad
ſalutē generꝭ humani. ſicut ⁊ de ipſo multi ſunt opinati ip̄m eē
xp̄m ꝓpter excellentiā ſue ſanctitatꝭ: ꝓpter qđ ſacerdotes iu-
deoꝝ miſerunt ab hieroſolymis interrogātes ſi ipſe eſſet xp̄s:
vt habeť eodē ca. ⁊ ideo euāgeliſta oñdit ꝙ ei⁹ aduētus non
erat ſufficiēs ad ſaluādum humanuꝫ gen⁹ dicēs: Nō erat ille
lux: q̄ poſſet mētes hoīm luce gr̄e illuſtrare: ſed tm̄ erat precur-
ſor hui⁹ lucis. iō ſubdiť: k Sed vt testimoniū ꝑhiberet de
lumine. Modus autē testificādi iā predict⁹ est in parte īmedi-
ate p̄cedēti. Sed ꝯtra h̄ videť eſſe illud qđ d̄r Eph. v. Eratis
aliq̄ñ tenebre: nunc aūt lux in dño. ⁊ ſic rō lucꝭ ꝯuenit cuilibet
iuſto: ⁊ per ꝯñs iohāni. Dicenduꝫ ꝙ lux gr̄e dupľr accipiť in
ſcriptura. Uno mō ꝑ eſſentiā: ⁊ ſic ſoli deo ꝯuenit: ⁊ appropria-
tur filio in diuinis ſicut ⁊ alia q̄ ꝑtinēt ad noticiā. ⁊ ideo pro-
prietas

☞ a Erat lux vera. Oĩs hõ dicit̃ illa natura in hoĩe q̃ ad imaginẽ ⁊ ad siĩtudinẽ dei facta est. Alia oĩa q̃ sunt in hoĩe inferiores partes hoĩs sunt: ⁊ quodãmodo extra hoĩem sunt. In illa scʒ aĩa velut in quodã mundo sup̱iori vera lux lucet: ⁊ ĩ illum mũdũ veniẽtes ⁊ p̱ grãm renascẽtes illuminat: qꝛ q̃ꝝ vita ⁊ conuersatio in celis est: q̃si in alio mũdo sunt. b Et mũdus eũ. Non ꝙ creatura nõ cognouerit: sed hõ q̃ in mundũ mente amãdo descẽdit. Pri⁹ mũdus ipsa creatura dicebat̃. Omis enĩ creatura suum creatorẽ recognoscit. hõ vero minime. c Et sui eũ. Ab initio mũdi nullũ temp⁹ erat in q̃ receptores diuini verbi non essent. vñ addit: Quotq̃t autẽ receperũt. d Filios dei. Mirabilis p̃tãs vt q̃ filij diaboli erãt: ⁊ filij dei ⁊ fratres christi p̱ eũ liberati dicant̃: q̃ aũt ordine filij dei fiãt: ⁊ quõ hec generatio distat a carnali. subdit: Qui nõ ex sang.

☞ Et verbum

a ſ aũt. b ſ xp̃s. c ſ qꝛ est nõ vera lux. s. q̃ nõ ẽ ex se sed aliunde lucet. d ſ nõ ꝙ oẽm: sed qꝛ null⁹ sine illo illuminat̃. e ſ vt etiã ip̃m iohannem.

a †Erãt lux vera que illumiat oĩ̃ez a† b

a ſ. i. qui a deo recedens ⁊ cadens in mundũ cecatus est alioquin nõ indigeret illuminari.

hoĩem veniẽtẽ in hũc munduʒ. c

a ſ ⁊ hec lux. ſ p̃ñtia deitat̃ nõ vt p̱s ei⁹: sʒ vt factor oĩbus creaturis infusus: regens quas fecit.

b In mũdo erat: ⁊ mũdus p̱ ipsum d e

a ſ dilectores mundi: qꝛ oẽm sensum ⁊ intellectũ diuina lux excedit.

fact⁹ est: ⁊ mundus eũ nõ cognouit. f†

a ſ in hũanã naturã ſ. i. in mũdũ q̃ suus est. b ſ xp̃s p̱ carnẽ. c ſ. i. q̃cũq̃ hoĩes p̄sertim iudei q̃s oĩbus p̄tulit. ſ eius cognati. ſ sui nõ ꝙ nulli qꝛ aliqui sed rari: ⁊ quotquot receperunt.

c In p̱p̱riã venit: ⁊ sui eum nõ g† h

a ſ siue iudei siue gentiles. ſ p̱ fidẽ.

receperũt. † Quotquot aũt receperunt i†

a ſ p̱ sp̃m sctm̃ nõ tm̃ reformari: sed b ſ adoptiuos. ſ vt sint frẽs ei⁹ ⁊ coheredes p̱ grãm sicut ⁊ ip̃e fili⁹ vnigenitus p̱ naturã vt iã nõ sit solus.

d runt euʒ: dedit eis p̃tãtem filios k†

ſ. s. a ſ deũ esse ⁊ hoĩeʒ. b ſ. i. iure ei⁹ noĩs c ſ. i. emanuel qd̃ interp̱tat̃ nobiscum deus.

dei fieri his qui credunt in nomine eius. † Qui nõ ex sanguibus l†

a ſ pluraliter vt significet maris ⁊ femine materiam. ſ sunt nati de materia patris ⁊ m̃ris. ſ hic misera conditio apponitur.

Nico. de lyra

prietas hui⁹ lucis de iohãne negat̃: s̄ de christo affirmat̃: vt statim patebit. Alio modo accipit̃ lux p̱ participationem: ⁊ h̄ bene ꝯuẽit iohãni ⁊ alijs sanctis: ⁊ sic loq̃tur ap̃ls in auctoritate p̄dicta. a Erat lux vera. Postq̃ euãgelista declarauit missionẽ p̄cursoris: hic ꝯñr agit de aduẽtu redẽptor̃. Et diuidit̃ in tres: qꝛ primo oñdit̃ necessitas hui⁹ aduẽtus. scd̃o inde ꝯñs fructus. ibi: Quotq̃t aũt. tertio veniendi modus. ibi: Et verbũ caro factũ est. Circa p̄mũ ꝯsiderandũ ꝙ rõ naturalis est defectiua in cognitione diuinorũ: qꝛ nõ attingit ad eoꝝ cognitionem nisi p̱ effectus q̃ distãt a deo in infinitũ. Item reuelatio de diuinis ĩ veteri testamẽto erat imp̱fecta: qꝛ sub velaminib⁹ ⁊ figur̃. propter qd̃ ante xp̃i aduentũ hoĩes multipliciter errabant circa cognitionẽ diuinoꝝ: vt ptʒ inspicienti illi⁹ tp̱is decursum. et ideo aduent⁹ xp̃i in mundũ fuit necessari⁹ ad illuminandum hoĩes in cognitiõe diuĩoꝝ: s̄m ꝙ ip̃emet dicit. j. xix. Ego in h̄ nat⁹ sum ⁊ ad h̄ veni in mũdũ vt testimoniũ p̱hibeã veritati. Id̃o videm⁹ ꝙ post ei⁹ aduentũ idolatria cessauit q̃si p̱ totũ mũdum: sicut fuerat p̱ Zachariã p̱phetã predictũ ca. xiij. Et erit in die illa dicit dñs disperdã noĩa idoloꝝ de terra. Qꝛ autem xp̃s sit lux sufficiẽs ad talẽ illuminationẽ oñdit triplici rõne. p̄ma ratio p̱cedit ex luc̃ hui⁹ veritate. scd̃a ex ipsi⁹ p̄sentialitate. tertia ex euidenti ei⁹ manifestatione. scd̃a tangit̃ ibi: In mũdo erat. tertia ibi: Mundus p̱ ip̃m fact⁹ est. Circa primuʒ aduertẽdũ ꝙ aliq̃d d̃r veꝝ tripl̃r. Uno mõ qꝛ distinguit̃ ꝯtra falsum. scd̃o qꝛ distinguit̃ ꝯtra figurale inq̃tũ figura recedit a p̱fecta rei veritate. tertio qꝛ distinguit̃ ꝯtra participans: qꝛ illud qd̃ est tale p̱ participationẽ deficit a p̱fectiõe illi⁹ qd̃ est tale p̱ essentiã. Lumen g̃ rõnis natural̃ in cognitiõe diuinoꝝ p̄mo deficit a rõne vere luc̃: qꝛ ⁊ si p̱ eã p̱hi habuerãt de deo aliquã cognitionẽ: fuit tñ admixta erroꝛib⁹ multis: p̱pter qd̃ d̃r ad Ro. j. Cũ cognouissent deũ nõ sicut deũ glorificauerũt aut grãs egerũt: sʒ euanuerũt in cogitatiõib⁹ suis: ⁊ obscuratum est insipiens coꝛ eoꝝ. Et h̄ ptʒ in Aristotele: q̃ inter alios p̱hos dicit̃ veri⁹ scripsisse: ⁊ tñ in plurib⁹ deuiauit a veritate: sicut ptʒ de mũdi eternitate: de intelligẽtiaꝝ numero ⁊ eaꝝ felicitate: q̃ꝝ p̱secutionẽ cã breuitatis omitto. Lumẽ vero cognitionis diuĩoꝝ qd̃ fuit in veteri testamẽto deficit a rõne vere lucis: qꝛ licet habuerit veritatẽ absq̃ admixtiõe falsitatis: tñ ipsa erat figuralis ⁊ q̃si vmbra veritat̃. Lumẽ vero cognitionis euangelice tertio modo deficit a p̱fecta lucis veritate: qꝛ licʒ vera ⁊ apta sit: tñ est participata. Lux aũt diuĩa h̄ modo d̃r vera. qꝛ est lux p̱ essentiã. Et ex h̄ seq̃tur ꝙ ipsa sit sufficiens ad oĩm illuminationẽ: qꝛ qd̃ est tale p̱ essentiã: est causa oĩm alioꝝ: sic ignis est cã caliditat̃ in oĩb⁹ alijs: vt h̄r. ij. metaphysice. Talis aũt lux app̱ropriat̃ filio: vt dictũ est: ⁊ sic ptʒ p̄ma rõ sue efficacie ad illumĩationẽ grẽ. q̃ tangit̃ cũ d̃r: Erat lux vera: sine falsitate: sine vmbra ⁊ sine participatiõe: sed lux p̱ essentiã. id̃o seq̃tur: b Que illumĩat oẽm hoĩem. q̃tũ in se est:

se est: qꝛ si aliq̃ nõ sunt illumĩati: h̄ est qꝛ se subtrahũt ab influentia hui⁹ luc̃. põt h̄ etiã intelligi de lumĩe natural̃ rõnis q̃ se extẽdit ad oẽs etiã pctõres: ⁊ est q̃dã participatio diuĩe luc̃: vt ptʒ ex p̄dict̃. c Ueniẽtẽ in hũc mũduʒ. p̱ h̄ nõ est intelligendũ ꝙ hoĩes ante fuerũt in alia vita vñ venerint in mundũ istũ: Uel ꝙ aĩe fuerint a principio mundi create: sicut intellexerunt aliq̃ heretici: sed euãgelista vtit̃ tali mõ loquẽdi: ad denotãdũ ꝙ aĩa ĩtellectiua dat̃ ab extrinseco p̱ creationẽ: ⁊ dicit̃ hic ip̃e hõ codẽ modo q̃ pars p̄ncipalioꝛ rei d̃r ipsa res: vt habet̃. x. ethicorũ. d In mũdo. Hic tangit̃ scd̃a ratio ad idẽ ex p̄sentialitate. Ad cui⁹ intellectũ sciẽdũ ꝙ aliq̃d d̃r esse alicubi tripliciter. Uno modo p̱ potentiã: sicut rex est in toto regno. Alio modo p̱ p̄sentiam: sicut rex est in aula sua: qꝛ oĩa q̃ sunt ibi patẽt eius aspectui. Tertio modo p̱ essentiã: sicut rex est in loco suo determĩato: cui p̱portionatum est corp⁹ eius. de⁹ aũt p̃ns est vbiq̃ h̄ triplici modo: qꝛ ei⁹ virt⁹ ad oĩa se extendit: ⁊ qꝛ oĩa sunt nuda ⁊ apta oculis eius: ⁊ etiã qꝛ p̃ns est vbiq̃ p̱ essentiã. qd̃ ptʒ: qꝛ nõ solũ dat esse reb⁹: sed eas in esse ꝯseruat: ꝯiungẽs principia rerũ ad inuicẽ. hoc aũt nõ põt esse per aliqd̃ qd̃ sit mediũ int̃ ipsum ⁊ creaturam: qꝛ nullũ est tale mediuʒ. Et ideo oportet ꝙ hoc faciat p̱ seip̃m vbiq̃ p̄sentialit̃ ⁊ p̱ essentiã existentẽ: ⁊ sic patet ꝙ cũ diuĩa lux sit ideʒ qd̃ ipse de⁹: ꝙ ipsa sit efficax ad predictã illuminationẽ p̱pter suã p̄sentialitatem. Et hec ratio breuiter tangit̃ cũ d̃r: In mũdo erat. noĩe enĩ mundi intelligit̃ vniuersitas creaturarũ. e Et mundus. Hic ponit̃ tertia ratio ad idẽ ex euidẽtia lucis diuine: qꝛ et si nõ euidens in se: est tñ euidẽs in suo effectu. s. in vniuersitate creaturaꝝ a deo p̱ductarũ: ex quaꝝ pulchritudine ⁊ ordine lux diuina etiã potest in naturali ratiõe cognosci: s̄m ꝙ dicitur Sap̄. xiij. A magnitudine speciei creaturaꝝ poterit creatoꝛ hoꝝ visibiliter cognosci: ad Ro. j. Inuisibilia dei a creatura mũdi. i. ab homĩe: p̱ ea q̃ facta sunt intellecta ꝯspiciunt̃ ⁊c̃. Et hec ratio tangitur cũ dicit̃: Et mũdus p̱ ipsum fact⁹ est: qꝛ noĩe mundi oĩs creatura intelligit̃: vt dictũ est: que ducit in cognitionẽ creatoris: sicut effect⁹ in cognitionem sue cause. f Et mũdus eũ. Hic remouet q̃ndã obiectionẽ: qꝛ cõtra p̄dicta posset obijci p̱ h̄ ꝙ videm⁹ multos hoĩes nõ h̄re cognitionẽ dei. Et ipse rñdet ꝙ h̄ nõ est ex defectu luc̃: sed magis ex malicia hoĩm ab ea se auertentiũ dicẽs: Et mũdus eũ nõ cognouit. Noĩe mũdi intelligũtur pctõres mundialiter viuẽtes: ⁊ ideo aliter accipit̃ mũdus q̃ in parte p̄cedẽti: qꝛ ibi accipit̃ p̱ essentijs reꝝ: hic p̱ malicijs hoĩm. g In p̱p̱ria venit. i. in mũdo quẽ ip̃e fecerat venit p̱ carnis assumptionẽ: ⁊ sic fuit ibi nouo modo. Uel aliter: In p̱p̱ria venit. i. in iudeã que dicebat̃ terra dei: vt ptʒ in plurib⁹ locis veteris testamẽti. h Et sui eũ nõ receperũt. i. iudei: qꝛ in veteri testamẽto dicunt̃ p̱p̱l̃s peculiaris ipsi⁹ dei: qꝛ pauci de iudeis cõparatiue crediderũt xp̃o: s̄m ꝙ fuerat p̄dictũ Esa. viij. Qꝛ esset futur⁹ in lapidẽ offensiõis ⁊ in petrã scãdali duab⁹ domib⁹ israel. i Quotq̃t aũt receperũt eũ. Hic ꝯñr ponit̃ aduent⁹ xp̃i vtilitas siue fruct⁹: ⁊ diuidit̃ in duas. qꝛ p̄mo oñdit̃ p̱positũ. scd̃o remouet̃ quoddam dubium. ibi: Qui nõ ex sanguinib⁹. Circa p̄mũ sciendũ ꝙ sicut verbũ incarnatuʒ est vere fili⁹ dei natural̃: ita illi q̃ fiunt mẽbra eius p̱ fidem formataʒ efficiunt̃ filij adoptiui: ⁊ in hoc apparet vtilitas nobis p̱ueniẽs ex suo aduẽtu. ⁊ hoc est qd̃ d̃r: Quotq̃t autẽ receperũt eũ. credẽdo. k Dedit eis p̃tãtẽ filios dei fieri. p̱ regenerationẽ baptismi: q̃ nõ dat̃ nisi p̱fitentib⁹ fideʒ xp̃i p̱ se si sint adulti: vel p̱ aliũ si sint paruuli. l Qui nõ ex sanguinibus. Hic ꝯñr remouet dubiũ: qꝛ posset forte aliquis credere ꝙ hec generatio esset p̱ modũ generatiõis carnalis. ideo hoc remouet dicens: Qui nõ ex sanguinib⁹ ⁊c̃. Licet enĩ sanguis in latino plurale nõ habeat: hʒ tñ in greco. ⁊ ideo translatoꝛ vt sequeret̃ veritatẽ textus nõ curauit de regul̃ grãmatice trãsferens in plurali: Ex sanguib⁹. Ad generationẽ enim

† De heretl. cum ex in iuncto.

† De pe. di. 4. c. hãc societatem.

† De. conse. di. 4. si qs.

a Et verbũ. Ut aũt secure credamꝰ hoĩes nasci ex deo: sub/ dit deũ nasci ex hoĩe ex hac susceptione infirmitatꝭ sanat̃ nr̃a infirmitas vt possimꝰ filij dei fieri. ⁊ hoc est: ⁊ verbũ caro fa/ ctũ est. Quod supius erat: inferiꝰ descẽdit. Quid mirũ si qđ erat inferiꝰ: in id quod superiꝰ est ascẽdit. Nec mirũ si hoĩes nascunt̃ ex deo: qꝛ deus ex hoĩe est na tus. b Plenũ gratia. Hõ christꝰ plenꝰ fuit gratia: qꝛ nullꝭ p̃cedentibꝰ meritꝭ ex q̃ ꝯceptus est fuit deitas in eo implens hoĩem illũ oĩ plenitudĩe redundãte in oẽs sctõs. vñ ⁊ mr̃ eius non tm̃ dicit̃ mater hoĩs: sed ⁊ mater dei. nec mirũ si dicit̃: hõ etiã deus: cũ deus dicat̃ etiã hõ. hec aũt gratia di/ citur ⁊ veritas: qꝛ sic olim ꝓmissuz ẽ: ⁊ modo exhibitũ. s. vt deus sit in hoĩe implens eũ omĩ bono: ⁊ p eũ suos. Hic erat

a ſ ꝯcupiscẽtia carnis. s. femĩe q̃ ẽ caro adeꝛ regit̃

neq̧ ex voluntate carnis neq̧ ex a

a ſ vir dicit̃ spũs q̃ regit. b ſ opante p baptis/ mũ. c ſ hoĩes ex deo ⁊ deus ex homĩe.

volũtate uiri: sz ex deo nati sunt. b

ſ .i. filiꝰ dei. ſ homo. a ſ habitu iuẽtꝰ vt hõ.

a **†Et verbũ caro factũ ẽ: ⁊ hitauit i** c†

ſ ⁊ p hoc sanati. ſ nos q̃s elegit.

a ſ .i. cognouimꝰ deũ eẽ gloriosũ. b ſ maiestatẽ eius p hũanitatẽ in q̃ docuit ⁊ miracula fecit in q̃ trãsfiguratꝰ est in q̃ surrexit. ſ vel altitudinem.

nobis. Et vidimus gloriã eiꝰ glo d†

a ſ nõ vt cuiuslibet scti. b ſ vidimꝰ illũ hoĩem.

b **riã q̃si vnigẽniti a patre: plẽnum** e f

Nico. de lyra

carnalem ꝯcurrit duplex sanguis: qꝛ ex pte matrꝭ reqrit̃ sanguis mẽstruus ꝓ materia: ex pte viri reqrit̃ semẽ in q̃ ꝯsistit virtꝰ formatiua. hoc aũt semen est residuũ alimẽti sanguinei: qꝛ nutritiua ministrat materiaz ipi generatiue. ħ tm̃ residuũ qđ trãsit in semẽ dealbatũ ẽ ꝓpter maiorẽ digestionẽ. Istos igit̃ sanguines excludit euãgelista generatiõe spũali di. Qui nõ ex sanguibꝰ nati sũt. a Ne/ q̧ ex volũ. carnis. p carnẽ hic intelligit̃ femĩa q̃ pax partici/ pat de rõne respectu viri: ꝓpter ħ noĩat̃ caro Geñ. ij. Hoc nũc os ex ossibꝰ meis: ⁊ caro de carne mea. copula aũt masculi et femine reqrit̃ in carnali generatiõe: sic in oĩ alia actiõe natu/ rali reqrit̃ ꝯiũctio actiui ⁊ passiui: ⁊ hec copula marꝭ ⁊ femĩe excludit̃ a generatiõe spũali. cũ dꝛ: Neq̧ ex voluntate carnis neq̧ ex volũtate viri. Alit̃ põt exponi: ita q̧ p volũtatez car/ nis ĩtelligat̃ ꝯcupĩa large loq̃ndo de volũtate: ꝓut accipit̃ ꝓ appetitu sensitiuo. p volũtatẽ viri intelligat̃ appetitꝰ intelle/ ctiuꝰ: qꝛ vterq̧ appetitꝰ ꝯcurrit ĩ generatiõe carnali hoĩs. Ap petitꝰ sensitiuꝰ vt mouẽs: intellectiuꝰ vt ꝯsentiẽs: et ħ remo/ uet̃ a generatiõe spũali. cũ dꝛ: Neq̧ ex volũtate carnis ⁊c. q̃/ lit̃ autẽ fiat generatio ista oñdit̃. cũ dꝛ: b Sed ex deo nati sũt. inq̃ntũ hoĩes a deo recipiẽtes gr̃az trahunt̃ quodãmõ ad naturã dĩnã: qꝛ p donũ gr̃e efficiũtur ꝯsortes dĩne nature: vt hr̃. ij. Pet. j. Per quẽ maxia ⁊ p̃ciosa nobis ꝓmissa donauit: vt p hec efficiamini dĩne ꝯsortes nature. Ex p̃dictꝭ ptz q̧ filij carnales ꝯtrahũt q̃ndã maculã ⁊ feditatẽ ex mõ sue generati onis. nõ sic aũt filij spũales: ꝭ magꝭ nobilitatẽ. c Et ver. ca ro fa. ẽ. Hic ꝯñr oñdit modũ verbi ĩ mũdũ veniẽtis: qꝛ nõ ve nit vbi p̃us non erat: sed qꝛ nouo mõ ibi incepit eẽ: sicut rex q̃ prius ẽ in aliq̃ ciuitate p sui potẽtiã tm̃: q̃ñ venit illuc psona/ liter incipit eẽ nouo mõ. s. p sui p̃ñtiã: sic deꝰ filiꝰ q̃ prius erat in mũdo p potẽtiã: p̃ñtiã ⁊ essentiã: vt ptz p p̃dicta. venit ibi nouo mõ. s. p carnis assũptionẽ. ⁊ ħ est qđ dꝛ: Et verbuz caro factũ ẽ: ⁊ habitauit ĩ nobis. Ex ħ verbo: verbũ caro factũ ẽ: Euchites accepit occasionẽ errãdi dicẽs: q̧ ex verbo ⁊ carne facta ẽ vna natura sic̃ ⁊ vna psona: sed ħ mãifeste ptz falsuz ⁊ impossibile: qꝛ illa natura eẽt cõposita ex verbo ⁊ natura hu/ mana: ⁊ sic verbũ ventret in cõpositionẽ alteriꝰ. ħ aũt ẽ ĩpos/ sibile: qꝛ omẽ qđ cõponit̃ alteri ẽ aliq̃ mõ in potẽtia. potentia aũt nullo mõ põt eẽ in verbo cũ sit actus purꝰ. ꝗ ⁊c. Itẽ si eẽt possibile vnã naturã ex ãbabꝰ fieri. illa tm̃ nõ eẽt natura hũa/ na nec diuĩa: qꝛ natura cõposita ex duabꝰ nõ est aliq̃ illax: sed aliq̃d aliud resultãs ex ipis: vt ptz de mixto ex elemẽtis: quia mixtũ nõ ẽ aliqđ elemẽtox nec ipa sil' sũpta: qꝛ tũc mixtũ non eẽt aliq̃d vnũ. ⁊ iõ si ex verbo ⁊ carne fieret vna natura: seq̃re tur q̧ xp̃s nõ eẽt hõ neq̧ deꝰ ꝯtra scripturã noui ⁊ veterꝭ te/ stamẽti. ꝓpter qđ Arriꝰ dixit q̧ ex carne ⁊ ꝟbo nõ ẽ facta vna natura: sz ipm̃ verbũ carnẽ assũpsit: nõ tm̃ aĩam: qꝛ verbũ sup plet locũ aĩe ꝭm ipm̃: sz istud dictũ ĩplicat ꝯtradictionẽ: qꝛ ca ro nõ ẽ in specie carnis nisi p aĩam: vt hr̃. iiij. methaurox. ⁊ iõ dicere q̧ verbũ assũpsit carnẽ ⁊ nõ aĩam ĩplicat ꝯtradictionẽ. Nec valet q̧ dicit verbũ supplere locũ aĩe: qꝛ caro illa etiã ꝭm ipm̃ nõ ẽ informata p verbũ: sz tm̃ assũpta. Et si diceret ipsam p verbũ informari: ħ tm̃ ẽ impossibile. Itez seq̃ret̃ q̧ xp̃s non eẽt hõ: vt ptz manifeste. ꝓpter qđ Apollinaris dixit q̧ verbũ assũpsit carnẽ: qꝛ ꝭm ipm̃ assũpsit aĩam sensitiuã q̃ dat eẽ car/ nis: nõ tm̃ assũpsit aĩam intellectiuã cũ verbũ sit maxĩe intelle ctiuũ. ⁊ iõ in xp̃o solũmõ ponebat intellectuz verbi: sed ħ ptz falsum

falsum: qꝛ licz iste ĩ xp̃o posset saluare carnẽ: nõ tm̃ carnez hũa/ nã: qꝛ caro nõ dꝛ hũana nisi p aĩaz intellectiuã: etiã ꝭm ponẽ/ tes pluralitatẽ formax. Itẽ xp̃s nõ eẽt hõ: cũ hõ in specie hũa na reponat̃ p aĩam intellectiuã: sz magꝭ eẽt aĩal brutuz: qꝛ aĩa sensitiua nõ reponit nisi ĩ specie bruti: hec aũt oĩa ꝯ fidẽ sunt ⁊ sacrã scripturã. ⁊ iõ sũt tanq̧ heretica ⁊ reprobata: ⁊ licz plibꝰ alijs vijs pos sent p̃dicta ĩprobari: tm̃ ꝓpter ꝓlixita tẽ vitandã omitto. ꝓpter qđ dicẽduz q̧ cũ dꝛ: Uerbũ caro factũ ẽ: p carnez intelligit̃ natura hũana: sic̃ freq̃nt̃ in sacra scriptura. vñ dꝛ Esa. xl. Ois ca/ ro fenũ ⁊c. Et q̧ p carnẽ ĩtelligat̃ na/ tura hũana: ptz p illud qđ subditur: Uere fenũ est ꝑls. Caro igit̃ ista. i. na tura hũana assumpta ẽ a verbo nõ in vnitate nature: sz in vnitate suppositi vel psone. ⁊ iõ est sensus: Uerbũ caro factũ ẽ. ac si diceret̃: deꝰ hõ factꝰ ẽ: qꝛ licet fieri repugnet deo vl' verbo abso lute: p̃t tm̃ dici de eo rõne nature hũa/ ne adiũcte: vt diffusiꝰ declarat̃. iij. sen tentiax. qꝛ p tale fieri nõ habet̃ q̧ deꝰ de nouo incipiat eẽ: qđ est ĩpossibile: ꝭ q̧ incipiat eẽ hõ: qđ est possibile: qꝛ suppositũ diuinũ est infini te subsistẽtie. ⁊ iõ põt naturã in seipo sustẽtare: vt diffusiꝰ decla rat̃. iij. sniax. Cõsiderãdũ tm̃ q̧ euãgelista ñ sine rõne dic̃ ver/ bũ esse carnẽ factũ magꝭ q̧ hoĩem: qꝛ p ħ euitat̃ error illorũ q̃ dixerũt naturã humanã hr̃e in xp̃o hypostasim ꝓpriã. si enim dixisset: verbũ factũ est hõ: cũ hõ significet naturã humanã in supposito: dedisset occasionẽ cogitãdi q̧ natura hũana in xp̃o subsisteret in ꝓpria hypostasi. Silr̃ magꝭ dixit verbũ factũ eẽ carnẽ q̧ aĩam: ne daretur occasio cogitãdi q̧ illa vnio eẽt tm̃ ꝭm actum aĩe vt p cognitiõem ⁊ amorẽ: nõ tm̃ in vnitate suppo siti. d Et vidimꝰ. Post q̧ euãgelista declarauit verbi ema/ nationẽ ⁊ eiꝰ incarnationẽ: hic ꝯñr oñdit q̃liter ipse ⁊ alij apli habuerũt de hoc cognitionẽ. Et diuidit̃ in duas partes: qꝛ pri mo ponit innotescẽdi modum. scđo manifestat ipm̃. ibi: Et de plenitudine. Prima in duas: ꝭm duplicẽ modũ innotescendi quẽ ponit. scđa ibi: Johãnes testimoniũ phibet. primꝰ autem innotescẽdi modus ẽ p visum. Sciẽdũ tm̃ q̧ videre aliq̃ñ acci/ pitur nõ solũ ꝓ visiõe corpali: sed etiã ꝓ cognitiõe intellectua li. p quẽ moduz dicimꝰ: vides tu hoc. i. intelligis? ⁊ ħ est qꝛ vi/ sus est spũalior int̃ alios sensus: ⁊ plures rex differẽtias nob demõstrat: vt hr̃. j. metaphysice. et iõ noĩe visus vtimur aliq̃ñ in his q̃ ptinẽt ad intellectũ: vtroq̧ mõ vidẽdi habuit iohes ⁊ alij apli noticiã ꝟbi ĩcarnati: qꝛ cũ ipo fuerũt corpalit̃ ꝯuer sati: ⁊ sic viderũt sensibilit̃ opa virtutẽ totiꝰ creature exceden tia: sic̃ ẽ suscitatio mortui: illumĩatio ceci: ⁊ ꝯsilia. ex q̃bꝰ visu mẽtis pceperũt eiꝰ diuĩtatẽ in carne latentẽ. viderũt etiaz hoc mẽtalit̃ p internã inspirationẽ: q̃ñ aperuit eis sensuz vt intelli/ gerẽt scripturas. vt hr̃ Lu. vltꝭ. ⁊ ħ est qđ dꝛ: Et vidimꝰ gl'iaz eiꝰ. i. excellẽtiã oẽm creaturã excedẽtẽ. ꝓpter qđ subdit̃ q̃si ex/ ponẽdo p̃dictã gloriã: e Quasi vnige. a pre. i. naturalit̃ ab eo ꝓcedẽtis: ⁊ p ꝯñs eandẽ naturaz nũero cũ ipo hñtis. ħ enĩ viderũt apli p̃mo p p̃ris testimoniũ in trãsfiguratiõe in q̃ fuit iohes cũ petro ⁊ iacobo: vt hr̃ Mat. xvij. ⁊ iõ tũc audiuit vocẽ patrꝭ dicẽtis de xp̃o: Hic est filiꝰ meꝰ dilectꝰ ⁊c. scđo viderunt hoc p angelox obsequiũ: qꝛ angeli mĩstrabãt ei sicut superiori: vt hr̃ Mat. iiij. Supra naturã angelicã nihil ẽ nisi natura di/ uina. tertio viderũt ħ p ħ q̧ creature etiã visibiles obediebãt ei ad nutum sicut dño ⁊ creatori. ꝓpter qđ dixerũt Mat. viij. Qualis ẽ hic qꝛ venti ⁊ mare obediũt ei. q̃rto ħ viderũt p do/ cendi ⁊ opandi modũ. Moyses enĩ ⁊ alij ꝓphe nõ dabãt ꝓ'lo p̃cepta: sz de p̃ceptꝭ di ipm̃ ĩstruebãt. ⁊ iõ dicebãt: hec dic̃ dñs. vel aliq̃d sil'e. Silr̃ de moyse scriptũ est: Locutꝰ ẽ dñs ad moy sen ⁊c. Christꝰ aũt tanq̧ deꝰ a ꝓpria auctoritate loq̃ns dabat doctrinã suã: vt ptz Mat. v. vbi freq̃nt̃ dꝛ: Ego aũt dico voƀ. vñ in fine illiꝰ ꝭmonis dꝛ q̧ erat docẽs sicut ptãtẽ hñs. Et silr̃ ppenderũt p opandi modũ: qꝛ ⁊ si alij fecerũt miracula: ħ fuit tm̃ depcando. Christꝰ aũt ⁊ si in miraculꝭ faciẽdis aliq̃ñ orauẽ rit: vt ĩ suscitatiõe laçari Joƀ. xj. tm̃ cõiter miracl'a faciebat im perãdo: vt ptz ex decursu euãgelij. p qđ oñdebat̃ q̧ illa facie/ bat virtute ꝓpria sic̃ deꝰ. ꝓpter qđ dꝛ Lu. vj q̧ virtꝰ exibat de illo ⁊ sanabat oẽs. Seq̃t̃: f Plenũ gr̃e. ⁊ ħ pꝛio ꝓpter gra tiã vniõis. ille enĩ pfectissime est plenus gr̃a q̃ pfectissime deo coniungit̃. natura aũt humana in xp̃o nõ solũ ꝯiuncta est deo p cognitionẽ ⁊ amorẽ sicut in alijs: sed p realez vnionẽ: ⁊ hec dicit̃ in xp̃o

† Mat. j. b Luce. j. e

a Hic erat. Per demōstratiuū ꝓnomē innuit christū affuis se in illo loco. Sepe enī ip̄e dn̄s adhuc ignot⁹ anteq̄ꝫ baptiça ret et p̄dicaret ad iohēm solitus erat venire. b Qui post me ꝛc. Qui post me nat⁹:post me p̄dicatur⁹:baptiçatur⁹:mo ritur⁹. Nō q̄ iā nō esset nat⁹ qn̄ hec dixit:qꝛ etiā baptiçatus. Sed ventur⁹ in p̄dicatiōe:in morte: sed nō in resurrectiōe. c Ante me fact⁹ est. Ex greco corā me fact⁹ ē.i.ap paruit mihi quidē.s.qꝛ prior me erat. d Et de plenitudine. Exposito testi monio p̄cursoris redit euangelista ad testimoniū sue assertiōis:q̄si verbū ca ro f.ē.vidim⁹ glīaꝫ ei⁹ plenū gr̄a et ve ritate:et d̄ pleītudine ei⁹ n.o.a.gratiā vt ip̄m credam⁹:et veritatē q̄ illuꝫ in telligim⁹. e Accepim⁹. Aug⁹. Nō solū gratiā q̄ plane grat' dat:nō ꝓ me rito vt fideꝫ q̄ ꝑ dilectionē opat ex q̄ iustus viuit:ſ; et ꝓ ista gr̄am.i.beati tudinē eternā q̄ et merces iusticie dici tur et etiā gr̄am:qꝛ meritū ex gratia. f Gratiā ꝓ gr̄a. Gr̄a in ꝯceptiōe bo ni ꝑ gr̄am dat. Gr̄a simplr̄ q̄ nō ē me riti:si postea cū illa opamur:in bonis ꝯsuescim⁹:et tūc dat gr̄a ꝓ gr̄a priori. g Per moysen. Per moysen seruū p̄nūciatio:ꝑ dn̄m iesuꝫ salut' ipletio. h Deū nemo vidit ꝛc. Id est nullus purus homo viuēs in hoc corpore vi dit deum vt est. vn̄ dictum est moysi: Exod.33.d Non videbit me homo et viuet.i.ne mo viuens in corpore videbit diuini tatē meā. vnde ista adiecit de⁹ moysi: Sta in fo

a scilicet ſm humanitatē. b scilicet ſm deitatē. c scilicet nō solū ego dico:sed etiā. scilicet baptista. d scilicet.s.q̄ verbū ca ro f.ē:qꝛ ip̄e p̄missus ei testat idipsum.s.celsitudi nem humanitatis et eternitatē diuinitatis.

gratie et veritat'. †Johēs testimo nium ꝑhibet de ip̄o:et clamat di cēs:Hic erat quē dixi:q̄ post me ventur⁹ ē:ante me fact⁹ ē:qꝛ p̄or me erat. Et dē plenitudine eius nos omēs accepim⁹:et gratiam p̄o gr̄a †quia lex ꝑ moysen data est:gratia et veritas ꝑ iesum chri stuꝫ facta est. †Deuꝫ nemo vidit

a scilicet.s.christo. b scilicet apte nō obscure vt lex. a scilicet verbum substantiale. scilicet ab eterno. b scilicet vo bis querentibus:an essem christus. a scilicet.i.mihi p̄posit⁹ est etiā ī hūanitate:et qd̄ dixi iterū dico. scilicet cur. b scilicet eternitate deitatis. a scilicet quia illis spiritus est datus nō ad mensuraꝫ: nobis ab eo ſm mensuram. a scilicet vt ip̄m credam⁹ et veritatē q̄ illū intelligam⁹. a scilicet ꝓ bono bonū. b scilicet vere ab eo accepim⁹ qꝛ lex q̄ mala nō tollit ſꝫ oñdit:et reos cōuincit et humi liēt se medico. a scilicet que sit salus homini vt erat promissa. b scilicet q̄ est dn̄s liberans. a scilicet q̄. scilicet nec moyses. b scilicet hec gr̄a ꝑ xp̄m oib⁹ est data.i.videre deū q̄ nūq̄ꝫ visus ē. c scilicet nullus hō.

Nico.de lyra

dꝛ in xp̄o gr̄a vnionis:ꝑ quā hō dꝛ de⁹:et ecōuerso ꝑ cōicatio nē idiomatū. Dicit aūt talis vnio gr̄a inq̄ꝫtū diuia liberali tate et miscdia facta est. scdo ꝓpter gr̄am habitualē:q̄ pleni⁹ fuit in christo q̄ꝫ in alijs. ꝓpter h̄ dꝛ.j.iij.ca.q̄ dat⁹ est ei spi ritus nō ad mēsurā:qꝛ nō solū habuit pleītudinē sufficiētie: sed etiā redundātie in alios:qꝛ est caput nō solū hoīm ſ; etiā angelorū. Qꝫ autē virgo maria et aliq̄ alij sancti legunt pleni gratia:vt dꝛ de maria Lu.j.et de stephano Act'.vj. hec tamē est alia plenitudo. plenuꝫ enī opponit vacuo:et iō tot modis dicit plenū q̄t modis dicit vacuū. Dicit aūt vacuitas gratie. vno mō ꝓpt virtut' defectū circa ꝓpriū subiectū:et tali vacuo opponit pleītudo gr̄e sctōꝝ. alio mō dicitur vacuitas gratie: eo q̄ nō redūdat ad corp⁹:et tali vacuo opponitur plenitudo marie inq̄ꝫtum gratia ei⁹ aliq̄ modo redūdabat ad corpus su pernaturaliter cōcipiendo. plenitudo tn̄ marie nō se extendit ad alios:ita q̄ sit gr̄e datrix:sed solū inq̄ꝫtū est gr̄e impetra trix. Christi aūt plenitudo ad alios se extendit:et sic opponit vacuo nō solū respectu sui:sed etiā alioꝝ:qꝛ fuit in xp̄o pleni tudo gr̄e nō solū respectu sui:sed etiā respectu alioꝝ. a Et veritatis. inq̄ꝫtuꝫ in ip̄o fuit veritas diuina siue increata per vnionē nature. Silr̄ in aīa christi fuit plenitudo veritatis in q̄ꝫtum habuit noticiā oīm que cognoscit de⁹ noticia visiōis. Silr̄ fuit in christo plenitudo veritatis inq̄ꝫtum impleuit om nes figuras et ꝓmissiones legis mosaice. b Johānes te stimonium ꝑhibet. Hic ponit secundū modū quo innotuit io hanni et apostolis alijs verbū incarnatum:et hic modus fuit ꝑ auditum:quia audiuit a iohāne testimonium de christo qd̄ erat efficax propter iohānis mirabilem natiuitatem:et ꝓpter excellentem vite sue sanctitateꝫ. et hoc est quod dicit:Johā nes testimoniū ꝑhibet de ipso. et bene dicit ꝑhibet:ad oñden dum q̄ eius testimonium fuit continuatum:qꝛ nō solū semel sed pluries testificatus est de christo. et ideo dicit:ꝑhibet:ad denotandū ꝯtinuationeꝫ huius testimonij. secūdo ostēditur istud testimoniuꝫ clarum. cum subditur: c Et clamat. qꝛ Johānes nō loquebat de christo in occulto:sicut faciunt illi qui habent doctrinā suspectam:sed in palam coram populo. Dicit autē hoc testimoniū certū et verum:qꝛ eodē modo testi ficatus est prius de christo ī absentia:et post in p̄sentia:quod notatur cum dicitur: d Hic erat quem dixi. scꝫ ante. et idē modo dico. Alterius ostēditur quod de christo dixit. cum di citur: e Qui post me ventur⁹ est. ptꝫ q̄ Johānes non lo quit de aduētu xp̄i in mūdū:qꝛ iā erat nat⁹ et fere.xxx.anno rum:sed loq̄tur de aduētu ad p̄dicandū:et mysteriū nr̄e redē ptiōis cōplendū. f Ante me fact⁹ est. Ex h̄ loco arguit Ar rius:q̄ verbū ſm naturā verbi sit factū:qꝛ nō est dubiū q̄ io hānes p̄cessit xp̄m ſm carnē. et ideo cū dicit:Ante me fact⁹ est: de natura verbi intelligēdū est:sed lr̄a sequēs hoc destruit per hoc qd̄ subdit:Quia prior me erat:et ꝑ ꝯn̄s habuit esse ante iohānē. ideo si de factione nature loq̄ret aliter ordi nasset lr̄am. d. Prior me erat:qꝛ ante me fact⁹ est. et iō sic dꝫ intelligi:Añ me fact⁹ est.i.mihi prelat⁹. cui⁹ rōnē assi gnat dicens: g Quia prior me e. nō ſm humanitatē sed ſm diuinitatē in q̄ est ab eterno. Pōt etiaꝫ aliter ex poni referēdo hoc ad xp̄m ſm huma nā naturā. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ puer est in fieri ſm cursum nature vsq̄ꝫ ad natiuitatē. Christus auteꝫ ab instanti ꝯceptiōis habuit corp⁹ oībus lineamētis distinctū:et aīam oīb⁹ vir tutib⁹ et scientijs ꝑfectā:q̄ꝫuis nōduꝫ habuerit ꝑfectā corꝑis quātitatē. et h̄ fuerat p̄dictū Hiere.xxxj. Nouū faci et dn̄s suꝑ terrā:mulier circūdabit vi rū. qꝛ xp̄s ab instanti ꝯceptionis fuit vir ꝑfectus modo dicto. Cōstat auteꝫ q̄ xp̄s fuit ante ꝯcept⁹ q̄ꝫ iohānes fu erit nat⁹:vt ptꝫ Lu.j. et iō hoc modo lr̄a p̄dicta pōt exponi:Ante me fact⁹ est:vt ꝑ factuꝫ esse intelligat ꝑfectio: qꝛ hoc designat talis locutio:sicut fie ri impꝑfectionē designat:qꝛ xp̄s etiam ſm humanā naturā ante ꝑfectus fuit q̄ꝫ iohānes:vt ptꝫ ꝑ p̄dicta. h Et de plenitudine. Posit' duob⁹ modis q̄b⁹ verbū incarnatū eis innotuit:hic ꝯñr vtrūq̄ꝫ modū manifestat:et p̄mo manifestat primuꝫ q̄ est ꝑ visuꝫ:vt dictū est. scdo secūdū q̄ est ꝑ auditū. ibi:Et h̄ est testi moniū. Ad intellectū p̄mi sciendū q̄ hec verba q̄ sequunt nō sunt v̄ba iohis baptiste. licet h̄ dicat Origenes:sed sunt ver ba iohānis euāgeliste declarant' modū q̄ cognouerūt verbuꝫ incarnatū ꝑ visum:ſm Aug'. et Chryso. dixerat enī.s. Vidi mus eū plenū gr̄e et veritat':posset aliq̄s q̄rere qualit h̄ vidi stis. iō declarat q̄lit hoc cognouerūt q̄si rn̄dens tacite q̄stiōi. Et diuidit in duas:qꝛ p̄mo declarat qualit cognouerunt eum plenū gr̄e. scdo qualit cognouerūt eū plenū veritatis. ibi:De um nemo vidit. dicit igit p̄mo:bn̄ dixi q̄ vidim⁹ eū plenū gr̄e: qꝛ de plenitudīe ei⁹ nos oēs accepim⁹. Hoc potissime apparu it in sp̄ūssantti missione supra ap̄los in die pentecostes:ex cui⁹ plenitudine linguis oīm loq̄bant vt dꝛ Act'.ij. et iō experien tia quodāmodo cognoscebāt ip̄m xp̄m esse plenuꝫ gratie:et h̄ est qd̄ dicit:Et de plenitudine ei⁹ nos oēs accepimus. Ista di ctio copulatiua et:nō ꝯtinuat lr̄e īmediate p̄cedēti:que cōtinet verba Johānis baptiste:sed verba iohānis euāgeliste qn̄.s. dixerat:Et vidim⁹ eū quasi vnigenitū a p̄re:plenū gr̄e et verita tis:qꝛ hic declarat modū ꝑ quē hoc cognouerūt vt dictum est scꝫ ꝑ acceptionē sp̄ūssancti de ei⁹ plenitudine. ideo sequitur: i Et gratiā ꝓ gratia. p̄ma enī gr̄a dat sine meritis:qꝛ ante gr̄aꝫ nō pōt hō mereri:ſꝫ habita pria gr̄a pōt hō mereri d̄ ꝯdi gno augmētū gr̄e. et iō scd̄a gr̄a dat quodāmō ꝓ pria:qꝛ dat ꝓ meritorio oꝑe p̄cedēte ex ipsa. Aliter pōt hoc exponi et ma gis ꝓprie ad litterā de lege noua et veteri:ita q̄ lex vet⁹ dicit gratia pria. magna enī gratia fuit dare legē specialē ꝑp̄lo dure ceruicis:et alia bn̄ficia illi populo collata. ꝓpter qd̄ dicitur in Ps̄.cxlvij. Nō fecit taliter omni nationi ꝛc. Quia tn̄ ista lex erat impꝑfecta loco illi⁹ data est lex noua que est ꝑfecta et maior gratia. et sic exponit illud:Et gratiā ꝓ gratia. q.d. Nō solum accepim⁹ de plenitudīe xp̄i ī receptiōe sp̄ūssancti:sed cū h̄ acce pimus gratiā ꝓ gratia.i.legē nouā loco veter'. ꝓpter qd̄ sub dit q̄si exponēdo: k Quia lex ꝑ moy. da. est gra. et ve. ꝛc. dicit aūt lex noua respectu veter' veritas:qꝛ illa fuit figura et vmbra illi⁹. dicit etiā gratia respectu ei⁹:qꝛ q̄ꝫuis lex vet⁹ ex li beralitate diuia fuerit illi pp̄lo data:ꝓpter qd̄ pōt dici gratia large:eo modo loquendi quo quodlibet donū gratis datū di citur gratia:nō tn̄ ꝯferebat gratiā iustificantem sicut facit lex noua. l Deū nemo vidit. Hic declarat iohānes qualit co gnouerūt xp̄m fuisse plenū veritate:videlicꝫ ꝑ doctrinā xp̄i q̄ docuit eos de secret' diuitat':q̄ compꝛhēdi nō pn̄t nisi ab eo in quo est

Mat.3.c Mar.1.a Luce.3.c

De.pe.di.1 libent. De purga.p⁹ partū.c. vnico.

Joh.4.c 1.Tim.6.c

Exo. 33. d Sta in foramine petre: ꝛ cũ ptransiero videbis posteriora mea. Petra. i. christus: foramen: crucis patibulũ ptrãsiero. i. trãsiero de mundo ad prẽm. Posteriora: ortus ei⁹ passio: resurrectio: ascẽsio p q̃ credita ad ei⁹ beatitudinẽ ꝛ visionẽ puenimus.

Qr legiꝛ deũ apparuisse hoĩbus siue visibiliter carnalib⁹ oculis siue inuisibiliꝛ ꝑpheticis visiõib⁹ p subiectã creaturã intelligẽdũ est. visiones enĩ ꝑphetaꝝ quadã spũali creatura facte sunt: q̇b⁹ deũ vidisse phibenꝛ.

a Unigenit⁹ filius ꝛc̃. Que sit sũma grẽ ꝛ veritat⁹: breuiꝛ subdit. s. cognitio ipsius trinitat⁹. vnd hec est vita eꝛna: vt cognoscant te vnũ verũ deũ: et quem mi. i. xp̃m: que ĩ hac vita nõ plene est: qr nemo ĩ carne vidit deũ vt est. vnde nec ipse moyses nedũ p eũ data sit grã: sicut etiam ipse post oĩa visa ĩ typo dei dixit: Ostẽde mihi teipsum: sed fili⁹ q̇ est in secreto patris narrauit: qr nemo nouit patrẽ nisi filius: ꝛ cui v. fi. re. Ipse narrat suis q̇d de trinitate deitatis sentenidum sit: quõ ad eam pueniendũ ꝛ ad ip̃m introducit. (Exod. 33. c)

b Et hoc. Et hec ꝛ cetera sequẽtia testimonia iohãnis: exhibita sunt post baptiçatũ xp̃m: cũ iam iesus veniret ĩuitare discipulos q̇s iohãnes suiꝛ testimonijs mittit ad eũ. Testimoniuꝫ ꝯtra hoc ꝙ occultus christ⁹: occult⁹ qr humilis: humiꝛ vt possit sperni ꝛ occidi vt redimeret mũdũ.

c Tu q̇s es? Putabant iudei iohannẽ esse christuꝫ: q̇ in lege ꝑmittebaꝛ. Alij putabãt eũ eẽ heliã ꝑpter nimiã abstinẽtiã ꝛ castitatẽ ꝛ solitariã vitã: ꝛ asperrimã delictoꝝ rephẽsionẽ: ꝛ durissimã future vindicte terrorẽ. Alij dicebãt euꝫ eẽ vnũ de ꝑphis resuscitatũ: ꝑpter ꝑphetie grãm.

d Cõfessus ꝛc̃. Cõfessus est vt postea dicit qd̃ nõ erat xp̃s. non negauit qd̃ erat. i. ꝙ eẽt p̃cursor. vt post introgatus dicit: Ego vox ꝛc̃. Ordo xboꝝ: ꝛ cõfessus est ꝛ nõ negauit q̃n miserũt.

e Helias es tu ꝛc̃. Cum oẽs scirent nomen xp̃i: sciebant etiam ꝙ helias precessurus sit eum: sed ipse helias p̃cessurus in potestate iudicaturũ. Johãnes figuraliter: helias eundẽ iudicandũ: vt sint duo precones sicut duo aduẽtus eiusdem. vnde nõ sum helias. i. nõ preco: potẽtiã indicans: sꝫ in quã offendistꝭ oñdo hũilitatẽ: q̃si hũite hũili: anq̃ꝫ excelsus iudicet. Ecce nec ego xp̃s: nec a pte potẽtie index.

Ego vox

[a: ſ sed.] [a: ſ in secreto ꝛ eũ nouit.]
a vnq̃ꝫ. †Unigenit⁹ fili⁹ q̇ est ĩ sinũ a†
[ſ. i. p manifestationẽ sue incarnatiõis deum inuisibilẽ demonstrauit. ſ fidelib⁹. ſ iterũ.]
b patris: ip̃e enarrauit† Et hoc ẽ te- b† c†
[a ſ p moysen nõ est grã nec p ip̃m iohãnẽ: ꝛ hoc est ꝙ testaꝛ se nõ esse xp̃m. b ſ vt lucerne. c ſ cũ eius excellẽtia mouerenꝛ qr ausus est baptizare.]
stimoniũ iohãnis: q̃n miserũt iu- d
[ſ sapientes in lege.]
dei ab hierosolymis sacerdotes e f
[a ſ vt confessione ipsi⁹ iohannis scirent quis esset. ſ quid.]
ꝛ leuitas ad eũ vt introgarẽt eũ: g
[a ſ ecce hũilitas iohãnis q̃ nihil mai⁹ ẽ cũ posset credi xp̃s. ſ ꝙ nõ ẽ xp̃s. b ſ ꝙ erat p̃cursor.]
c Tu q̇s es? Et ꝯfessus ẽ: ꝛ ñ nega- h i
[ſ quid.]
d uit. Et ꝯfessus ẽ: qr ñ suꝫ ego xp̃s. d
[ſ remota priori opinione. ſ. s. es.]
Et interrogauerũt euꝫ. Quid g̊? l
[a ſ nõ sum. h. qr nõ solũ ꝑpheta sicut ille sed etiã p̃cursor. ſ corpore qr ipse dñs spũaliter de eo dicit: helias in spiritu ꝛ virtute.]
e Helias es tu? Et dixit: Nõn sum. m
[ſ heliseus. a ſ qr nõ p̃nũcio sed ostẽdo. ſ non sum ꝑpheta qr plus q̃ꝫ ꝑpheta: non sum vnus de illis ꝑpheris de quibus me esse putatis.]
Propheta es tu? Et rñdit: Nõn. n o
[a ſ dic quis es ne absq̃ rñso redeam⁹ ad illos q̇ nos miserunt. b ſ audiuimus de christo te p̃dicare: sed de teipso nihil manifestum asseris.]
Dixerũt ergo ei: Quis es vt rẽ- p
spõsum demus his qui miserunt
nos? Quid dicis de teipso? Ait:

---

quo est plenitudo veritat⁹. ꝛ h̃ est qd̃ dr̃: Deũ nemo vidit vnq̃ꝫ: nõ accipiꝛ h̃ nemo ꝑ nullo hoĩe: qr in sacra scriptura aliq̃n accipiꝛ hõ ꝑ oĩ creatura: eo ꝙ hꝫ aliquã ꝯuenientiã cũ oĩ creatura. ꝑpter qd̃ dr̃ Mar. vlt⁹. Predicate euãgeliũ oĩ creature. ita nemo aliq̃n accipiꝛ ꝑ nl'la creatura. est igiꝛ sensus: Deũ nemo vidit vnq̃ꝫ. i. nulla creatura põt visiõe cõprehẽsiõis videre diuinã essentiã. ꝛ subdit a q̊ cõphendatur. a Unigenit⁹ q̇ est in sinu p̃ris. i. in intrinsec⁹ diuinitatis ipse cõprehẽdit eã: qr hꝫ eandẽ noticiã cũ p̃re: ꝛ ideo põt de hoc alios pleni⁹ instruere. iõ seq̇tur: b Ipse enarrauit. sicut ptꝫ ex decursu euãgelij ꝙ apl'os de secret⁹ diuinitatis docuit: vt de mysterio trinitatis: ꝛ de mult⁹ alijs q̃ nõ fuerũt ita explicite tradita in lege ꝛ ꝑphetis sicut xp̃s explicauit. (Mat. 11. d; Luce. 10. d; J. 5. e) c Et h̃ est testi. Postq̃ꝫ euãgelista declarauit modũ q̊ habuerũt noticiã de plẽitudĩe xp̃i p visuꝫ. h̃ ꝯñr declarat aliũ modũ q̊ idẽ cognouerũt p auditũ. vicꝫ p iohis testimoniũ: ꝛ diuidiꝛ in duas ptes. qr p̃mo mãifestat testimoniũ iohis factũ ĩ xp̃i absentia. scd̃o testioniũ iohis de xp̃o in ei⁹ p̃ñtia. ibi: Altera die. P̃rio testioniũ dedit iohes interrogatus. ꝛ diuidiꝛ in duas. qr p̃mo fuit interrogat⁹ de psona. secundo de officio. ibi: Et q̇ missi fuerãt. Prima adhuc in duas. qr p̃mo poniꝛ testimoniũ iohãnis p modũ negatiõis. secũdo p modũ affirmatiõis. ibi: Dixerũt ergo ei. Prima adhuc in tres ƀm tres q̃stiões factas ip̃i iohãni: ꝛ tres rñsiões correspõdẽtes. scd̃a ibi: Et introgauerũt. tertia ibi: Propheta. Circa p̃mũ aduertẽdũ ꝙ tp̃e p̃dicatiõis iohãnis erat famosa opinio: ꝛ maxime in hierl'm vbi vigebat studiũ legis ꝛ ꝑphetaꝝ: ꝙ tp̃s aduent⁹ messie esset de ꝓximo. p̃mo qr videbant ab eis ablatũ esse regnum: vt declaraui sup Matth. et Dañ. ꝛ hoc fuerat eis datum ꝑ signo aduẽtus messie: Geñ. xlix. Nõ auferetur sceptrũ de iuda ꝛc̃. Scd̃o qr videbãt cõpletas hebdomadas dictas a Daniele de aduẽtu sanctisanctorũ: q̃ cõplete fuerũt in natiuitate xp̃i: vt declaraui sup Dañ. ix. vel ƀm alios q̊ dicũt eas fuisse cõpletas. xviij. anno Tyberij cesaris: in passione xp̃i viderũt eas cito cõplẽdas. propter qd̃ messiã de ꝓximo expectabãt: ex altera pte iohannis baptiste mirabilẽ natiuitatẽ: ꝛ ei⁹ excellentẽ sc̃titatẽ: ꝛ iõ fuerũt moti ad opinãdũ ip̃m esse xp̃m. ꝑpter qd̃ miserũt solennes nũcios ad iohãnẽ volẽtes sup hoc scire veritatẽ. veruntamẽ Chryso. dicit ꝙ maliciose venerũt. sꝫ Orige. dicit: simplici aĩo venerũt ad q̃rendũ veritatẽ: ꝛ hoc videꝛ veri⁹: qr in modo q̃rẽdi exhibuerũt iohãni maximã reuerẽtiã: ꝛ h̃ ex q̃ttuor: vt ptꝫ in l'ra. p̃mo ex psonis mittẽtib⁹ ad ip̃m nuncios. ꝛ hoc notaꝛ cũ dr̃: d Q̃n miserũt iudei. i. illi de tribu iuda q̇ erant nobiliores in ꝑpl'o. scd̃o ex loco missiõis. cũ dr̃: e Ab hierosolymis. q̇ erat ciuitas sacerdotalis ꝛ regia: et qr studiũ leg⁹ ꝛ ꝑphetaꝝ ꝛ cult⁹ diuin⁹ vigebãt ibi: siliꝛ ipsa erat caput regni. tertio ex parte nuncioꝝ. cũ subdiꝛ: f Sacerdotes ꝛ leuitas. que erãt solẽnes psone: ꝛ maxime qr illi sacerdotes ꝛ leuite q̇ fuerũt missi erãt de secta phariseoꝝ: vt dr̃. ĩ. eo. ca. ꝛ isti erant mag⁹ religiosi ꝛ famosi in toto ꝑpl'o illo. Quarto ex modo interrogãdi. cũ subdiꝛ: g Ut interrogarent eũ: Tu q̇s es? q̃si volentes in h̃ acq̇escere dictis ei⁹. ꝛ subdiꝛ iohãnis rñsio: h Et ꝯfessus ẽ. s. veritatẽ. i Et nõ neg. vsurpãdo sibi diuinũ officiũ. h̃ enĩ esset negare ip̃m christum q̇ est ipsa veritas. vñ sequiꝛ: k Et ꝯfessus est qr nõ sum ego christ⁹. et in hoc respõdit intentiõi eoꝝ. Ad hoc enĩ querebãt: Tu q̇s es? vt rñderet eis si esset christus vel nõ. l Et interrogauerũt. Hic ꝯñr poniꝛ secũda questio. Sicut enĩ aduent⁹ christi fuerat ꝑmissus iudeis: ita ꝛ aduẽtus helie: vt habeꝛ Malach. vlti. Ecce ego mittã vobis heliã ꝑphetã ꝛc̃. ꝛ ideo audiẽtes ꝙ nõ esset christ⁹ interrogauerunt ꝯñr si ipse esset helias. ꝛ subdiꝛ iohis rñsio cũ dr̃: m Et dixit: nõ sum. Sed videꝛ esse ꝯtra illud qd̃ dicit saluator de iohe Matth. xj. Ipse ẽ helias: dicendũ ꝙ ipsi q̃rebãt de psona helie. ꝛ iõ ad eoꝝ q̃stionẽ rñdit ꝙ nõ erat helias ĩ psona: licꝫ eẽt helias ĩ spũ: ꝑpter siĺitudinẽ vite ĩ austeritate et doctrine veritate: ꝛ ĩ officio: qr erat p̃cursor p̃mi aduẽt⁹ redẽptoris: sic̃ helias erit precursor scd̃i: ꝛ h̃ mõ saluator vocat iohẽm heliã: ꝛ sic nõ ẽ ꝯtradictio. n Propheta. Hic poniꝛ tertia q̃stio. erat enĩ famosa opinio tũc tp̃is apud aliq̇s iudeos ꝙ añ christũ veniret vn⁹ magn⁹ ꝑpheta ꝑ eo ꝙ scriptũ est Deuꝛ. xviij. Prophetã suscitabit dominus de⁹ de fratrib⁹ vestris ꝛc̃. que quidẽ auctoritas ƀm veritatẽ intelligenda est de christo ad l'ram: licet iudei intelligerent eã de alio ꝑpheta: ꝛ iõ interrogauerũt eũ si esset ille ꝑpheta de q̊ dicta est scriptura p̃dicta. vñ in greco hic nõ poniꝛ propheta absolute: sed cũ articulari dictiõe q̃ denotat ꝑphetã dictum antonomatice. subdiꝛ iohis rñsio: o Et rñdit: nõ. Nõ enĩ regnauit se eẽ ꝑphaꝫ absolute: nec ꝑphetã missuꝫ añ christũ: qr negasset veritatẽ: sed negauit se esse illũ ꝑpham de q̊ loq̇tur illa scriptura p̃allegata: q̃ ad l'raꝫ ẽ de christo intelligẽda: vt dictũ est. Aliter exponit h̃ Grego. dicẽs: ꝙ negauit se eẽ ꝑphaꝫ tm̃: qr erat pl⁹ q̃ꝫ ꝑpha: sed prior expositio videꝛ melior ꝛ l'r̃e ꝓpinquior: qr min⁹ includiꝛ in maiori. si enĩ fuit plus q̃ꝫ ꝑpha: seq̇tur ꝙ fuit ꝑpha. p Dixerũt ergo. Hic poniꝛ testimoniũ iohãnis p modũ affirmatiõis: qr audiẽtes nuncij iudeoꝝ ꝙ de oĩb⁹ rñderet negatiue: voluerũt aliq̇d affirmatiue dictũ ab eo reportare. ꝛ h̃ est qd̃ dr̃: Dixerunt ergo ei: q̇s es tu? vt rñsum de. his q̇ mi. nos: q̇d dicis de teipso. Affirmatiue subdiꝛ iohãnis rñsio in qua dat testimoniũ xp̃o: asserens se esse eius precursorem dicens:

Ego vox

¶ a Ego vox. Nō dicit ego sum hō: vel iohānes vel fili⁹ çacharie. Nō ꝯsiderat hūanā subsistentiā vel generationē: sed vltra hec oīa exaltat⁹ p̄cursor verbi deserit oīa q̄ intra mūdū cōtinentᷣ. Ascēdit ī altū: fact⁹ vox vbi nullā in se substātiā fateᷣ p̄ter abūdātiā grē q̄ excedit oēm creaturā vt sit vox verbi. Vox est interpres animi. Animus aūt.i.intellect⁹ omniū est fili⁹ dī. Johānes ergo vox est ꝛ interpres hui⁹ animi: qꝛ p̄mo mundo eū demōstrauit: ecce agn⁹ dei. b Esaias. hoc de iohāne ꝓphetauit: Ego vox clamāt. in deserto. in qua verbū sonat.i. ꝓphetia et ostēsio ꝛ lucerna verbi p̄ñtis. c Ex phariseis.i.ex p̄ncipib⁹ iudeoꝝ qui doctrinā nō querūt: sed inuident: q̄ tñ ad iohānē iō veniūt qꝛ audiūt eū predicasse cōem oīm resurrectionē quam ꝛ ip̄i credebant. vñ et ip̄i in multis xp̄o ꝯsentiūt. Paulū q̄ȝ aplm in mult. audierūt. d Quid ḡ baptiças. Audierāt pharisei in ꝓphetis xp̄m vēturū ꝛ bapticatuꝝ: scientes iordanē figurā baptismi gessisse: eūq̄ȝ heliā ꝛ heliseum siccis pedibus trāsisse: figurāq̄ȝ baptismi ī helia ꝛ heliseo nō dubitabant precessisse. vñ ꝛ nūc eos surrexisse putabāt ꝛ bapticasse. vñ nec infrogāt es tu vn⁹ ꝓphetaꝝ: ꝟ solūmodo es tu ꝓpheta: ille videlicet q̄ p̄figurauit baptismū. e Ego baptiço ī a. Nō imputeᷣ audacie qđ ago: qꝛ corpa abluo aqua nō aufero pctā: vt sicut nascēdo ꝛ p̄dicando p̄cursor sum: sic ꝛ bapticādo: sed iste medius inter vos est q̄ pctā tollit. f Cuius nō sum dign⁹. Nō ait nō soluā. Soluit enī qñ ip̄m manifestauit ꝛ de diuinitate ꝛ humanitate ipsi⁹ multa aperuit: sȝ nō sum dign⁹: qꝛ indignū ad ꝟ agendū se reputat: in q̄ simplr indicaᷣ hūilitas.

Mystice. Mystice. ligaturā mysterij incarnati verbi nō sum dign⁹ penetrare vel nomē sponsi mihi vsurpare. g Hec in bethania. Due sūt bethanie. vna trās iordanē: altera citra nō longe a hierusalē vbi laçar⁹ suscitat⁹ est. Jlla q̄ trās iordanē est significat humanā naturā sub lege naturali ante fluēta gratie: que grā post incarnationem xp̄i abūdās fuit: q̄ natura ad ꝟ creata erat vt lege nature obediret: in q̄ iohānes bapticat: qꝛ a pctō ñ liberat. Bapticat vltra fluēta dīnoꝝ donoꝝ q̄ nōdū ī xp̄o inchoauerāt ī hūanā naturā descēdere. Jlla q̄ est citra iordanē significat eandē humanā naturā obedientē sub lege grē q̄ est ꝓxima hierusalē.i.visioni pacis ꝑ charitatē: in qua christ⁹ mortuū suscitat: qꝛ a pctō liberat.

Typice. h Altera die. Typice. Johānes.i.ꝑpl's grē: altera die.i.post legē cognoscit agnū q̄ redimitur. i Venientē. Nō solū gressib⁹ corpis: sȝ etiā interioris sue contemplatiōis accessibus: quia dignatus est a iohanne cognosci ꝟm diuinitatem ꝛ humanitatem. k Ecce agnus dei ꝛc. Tria ministrat agnus possidentib⁹ se: lac simplicis doctrine quo paruuli nutriuntur: lanam.i.incrementa virtutum. esum carnis sue.

¶ Peccata

ꝟ sum. a ꝟ verbi incarnati. b ꝟ in me. c ꝟ deserte iudee solatium annuncians. ꝟ quid

a †Ego vox clamātis in deserto: di
ꝟ parate in vobis. a ꝟ ꝑ fidem: per opera per q̄ dñs ingreditur.

b rigite viam dñi: sicut dixit esaias

c ꝓpheta. Et q̄ missi fuerāt erāt ex b
ꝟ ex inuidia querebant.

phariseis. Et interrogauerūt eū:
a ꝟ q̄si audacie est. ꝟ hic plane inuidia ptȝ.

d ꝛ dixerūt ei. Quid ergo bapticas †
a ꝟ q̄ habet auctoritatē baptismi.

si tu ñ es christus neq̄ȝ helias ne
ꝟ helise⁹. a ꝟ etiā iuidis ex bonitate ꝟitatē dicit.

q̄ȝ ꝓpħa. Respōdit eis iohannes c†
ꝟ .i.lauo.

e dicēs: †Ego baptiço ī aqua: medi † d
a ꝟ .i.pñs vobis apparet. b ꝟ corpe. c ꝟ qꝛ humilis: ꝛ ideo ego lucerna preaccendor.

us aūt vr̄m stetit quē vos nescitꝭ. e
a ꝟ ante tpa diffinituȝ est quod post me veniret. b ꝟ sicut nascendo ita p̄dicando. c ꝟ mihi prepositus est dignitate.

Ip̄e ē qui post me ventur⁹ ē: qui f

f añ me fact⁹ ē: cui⁹ ego ñ suȝ dign⁹ g
vt soluam ei⁹ corrigiam calciamē
ꝟ .i.in domo obedientie baptizat vt significet obedientiam conuenire baptizatis.

g ti. Hec ī bethania facta sūt trans h+ i
iordanē vbi erat iohēs bapticās.
ꝟ altera cognitione. ꝟ intuitu mētis ꝛ corporis.

h Altera die vidit iohannes iesum k l
a ꝟ innocēs īmolād⁹ p̄figurat⁹ in agno pascali.

i k venientē ad se ꝛ ait: Ecce agnus m n

a Ego vox clamātis in deserto: dirigite viā dñi.i. ego sum ille de q̄ scptura dicit Esa. xl. vt allegatū est ꝙ dȝ clamare in deserto iudee vt hoīes se prepararēt ad aduentū christi in mundū. Et bene designaᷣ iohānes in ꝓprietate vocis: qꝛ erat annūciator verbi diuini.i.christi q̄ est verbū p̄ris ꝟm diuinitatē vt.ŝ.dictū est: vox enī humana est ꝟbi mētalis expressiua. b Et q̄ missi. Hic declaraᷣ testimoniuȝ iohānis factū ad interrogationē eius de officio: ꝛ diuidiᷣ ī tres partes: qꝛ primo poniᷣ nuncioꝝ interrogatio. secūdo iohānis respōsio. ibi: Rñdit eis. tertio quedā respectu precedentiū ꝯclusio. ibi: Hec in bethania. Circa primū ꝯsiderandū ꝙ sicut dictū est: pharisei īter alios iudeos videbanᷣ magis religiosi. ꝓpter qđ dicebanᷣ pharisei a phares qđ est diuisio: qꝛ in habitu in gestu ꝛ victu erant ab alijs quodāmodo distincti in signū maioris religionis. ꝓpter qđ ostendebant se magis çelare ꝓ ritu legis. ꝓpter qđ audientes a iohanne ꝙ nō erat aliq̄s trium predictoꝝ quos expectabāt tanq̄ȝ ꝑsonas solēnes: quesierūt ab eo quare bapticabat inducēdo nouū ritū: ꝛ hoc est quod dꝛ: Et qui missi fuerant erāt ex phariseis: ꝛ ptȝ lr̄a ex dictis. c Respondit. Hic poniᷣ responsio Johānis in qua ꝑhibet testimoniū de christo dicens: ꝙ sicut precurrebat predicationē christi sua predicatione ꝛ denunciatione: ita baptismum christi precurrebat suo baptismate: sicut et ꝓphete antiq̄tus aliq̄ñ denunciabāt futura nō solū ꝟbis sed etiā factis: vt.ŝ.dictū est: ꝛ hoc est quod diciᷣ hic: Respōdit eis Johannes. d. Ego baptiço ī aq̄: lauando tm̄ corpus: ad designandū illum qui suo baptismate lauabit aīas. vnde subdiᷣ: d Medius autē vestrū stetit.i.cōmuniter viuens inᷣ homines. christ⁹ enim vitā cōmunē inter hoīes duxit: vt ptȝ ex decursu euangelij. e Quē vos nescitꝭ. scȝ q̄ȝtum ad diuinitatē: imo ipsum simpliciter negauerunt corā pilato. f Ipse est q̄ post me ꝛc. hoc exponaᷣ sicut.ŝ.expositū. g Cui⁹ nō sum dign⁹ vt soluā ei⁹ corrigiā calciamēti. cū christ⁹ calciamenta nō portauerit. qđ ptȝ ex hoc qđ dꝛ Lu.x. portare calciamēta apostolis inhibuit. ipse fecit qđ docuit: vt habeᷣ Act.j. ideo ptȝ hic ꝙ hec erat metaphorica locutio. Cuius nō sum dign⁹ ꝛc. qꝛ Johannes in hoc dicit se nō esse dignū exhibere christo etiā minimū obsequiū: hoc exprimēs ꝟm cōmunem modū loquēdi. Cum enī aliq̄s paruitatē suā ꝛ alteri⁹ excellentiā vult exprimere: solet cōiter dicere: nō sum dignus tangere sotulares eius: vl' aliud huiusmodi: nec mirū si hoc Johānes dixit: qꝛ hō q̄ȝtūcūq̄ȝ magnus deo cōparatus nihil est nisi puluis ꝛ cinis. Per hoc etiā ostēdit Johānes ip̄is phariseis ꝙ officiū alienū nō vsurpabat: sed tm̄ suū propriū officiū. scȝ precursoris exercebat. h Hec in bethania. Hic poniᷣ quedā ꝯclusio ad maiorem expressionē predictoꝝ: videlicet determiatio loci. forte enim adhuc viuebāt aliq̄ q̄ interfuerāt testimonio Johānis: ꝛ ideo ex ꝯditione loci voluit eos euangelista reducere ad memoriam facti. d. Hec in bethania facta sunt. Aduertendum tamen ꝙ hec bethania non est illa que est prope hierusalē sita vbi laçarus fuit suscitatus: sed est alia villa eodem noīe vocata supra iordanem: ex altera tamen parte fluminis: scilicet in sorte duarum tribuum ꝛ dimidie. ꝛ ideo ad hoc designanduȝ subditur: i Trans iordanem vbi erat iohānes bapticans. Origenes tamen dicit ꝙ ibi diciᷣ esse bethabora que erat villa vltra iordanem: sed vitio scriptoꝝ fuerit corruptuȝ. k Altera die. Hic ꝯñter explicat testimoniū Johānis de christo in eius p̄sentia: ꝛ hoc dupliciter. primo generaliter corā turbis. secūdo specialiter coram aliq̄bus discipulis Johānis. ibi: Altera die stabat. Prima in tres. qꝛ p̄mo poniᷣ Johis testificatio. scđo excludiᷣ testificātis suspicio. ibi: Hic est de quo dixi. tertio subiūgiᷣ testimonij ꝯfirmatio. ibi: Et testimoniū ꝑhibuit. In p̄ma parte dꝛ sic: Altera die. ex hoc ptȝ ꝙ Johānes pluries testimoniū ferebat ip̄i xp̄o etiā q̄libet die: qꝛ ad ꝟ totū officiū ei⁹ ꝛ p̄dicatio ordinabaᷣ. l Vidit iohānes iesum. p̄ñtialiter: qꝛ testimonium qđ est ꝑ visum est efficacissimū. m Venientē ad se. hoc nō est intelligendū de aduentu xp̄i ad baptismū sȝ post. qđ ptȝ ex ꝟ qđ seq̄tur. j. ꝙ iohānes ante iā viderat spm̄ descēdentē suꝑ eū qđ factū fuit in baptismo. ꝛ iō ptȝ ꝙ xp̄s post baptismū venit ad iohānē vt testimoniū iohānis pluries latū ꝛ p̄ñtialiter esset efficacius. Subdiᷣ aūt testimoniū iohānis de xp̄o duplr. Primo q̄ȝtum ad eius veram hūanitatem: in qua ꝓ nobis īmolat⁹ est. cum dicitur: n Ecce agnus dei: id est a deo missus: immolandus vt hostia acceptissima. Circa quod considerandum ꝙ licet alia animalia immolarentur in lege vt bos: vitulus: capra ꝛ huiusmodi: tamē christus magis vocatur agn⁹ q̄ȝ cetera immolaticia: duplici de causa. Prima ē: qꝛ inter omnes figuras veteris testamenti agn⁹ pascalis exp̄ssi⁹ figurabat passionē xp̄i: qꝛ ille agn⁹ erat sine

Esa. 40.a
4. Re. 2. b
† Esa. 40.a Math. 3.a Mar. 1.a Luce. 3.a
† Mat. 3.a Mar. 1.a Luce. 3.d Act. 1.a et. 19.a

a Peccata mūdi. Pctm̄ mūdi dꝛ originale pctm̄ qđ est cō mune totiꝰ mūdi: q̄ tota humana natura sił ꝛ semel ꝯdita le ges diuīas p inobediētiā trāsgressa est ī paradiso: qđ origi nale singulaq̄ꝫ sup addita grā relaxat. b Post me ve. vir. Christꝰ est vir: in q̄ nobis ꝯgruit ꝛ ꝓ nobis soluit: ꝛ filiꝰ dei in q̄ patri ꝯgruit ꝛ pctā dimittendo recōciliat nos ei. c Ut manifeste tur. Hic ē agnꝰ q̄ tollit pctā: qđ non ego quē etiā meliꝰ mō noui: ꝫ ꝓpte rea baptiço vt manifestet̄ israeli. Ne enī ꝓpter insolentiā minꝰ baptiçarē tur a xp̄o in spū: vsu baptiçādi ei vi am parauit. vñ postq̄ꝫ ad ip̄m q̄ via est ventuꝫ est: baptismꝰ eiꝰ cessat. In baptismo etiā iohānis manifestatur hūilitas xp̄i q̄ est impletio totiꝰ iusti cie: sicut enī opus ē xp̄m nasci ꝛ mo ri: sic ꝛ baptiçari. Si enī ip̄e q̄ ñ eget a seruo baptiçat̄: nō dedignent̄ q̄tū cūq̄ꝫ sapiētes ꝛ sc̄ti a dño baptiçari: sine q̄ ꝑmanēt in pctis. d Bapti çans. Christꝰ a iohe baptiçat̄ vt in dicet̄ oīs hūilitas q̄ est oīs iusticia: sꝫ nō solꝰ: ne baptisma iohis sanctiꝰ ꝛ maiꝰ in q̄ deꝰ hꝰ baptiçatꝰ est vide retur baptismo xp̄i in q̄ hoīes bapti çant̄. Baptiçabant autē alij a iohe: vt vsus baptiçādi ꝑpararet viā baptis mo xp̄i. e Et testimo. Sic dixit se venisse vt māifestaret xp̄m: ita ꝑhibu it testimoniū. s. vidi spm̄: in q̄ didicit qđ p̄us nesciuit. venerat etiā p̄dica re pniam. i. facere preꝑationē p̄dica tionis xp̄i: sed tm̄ de preparatiōe ba ptismi ponit singularit̄: qꝛ baptismꝰ christi ē summū sacr̄m inter alia.

f Spm̄ descēdenteꝫ. Non q̄ modo primū descenderit: sed vt p hoc descē dere oñdatur ꝛ manere in baptiçatł aqua ꝛ nō aliter: ꝛ vt iohānes p euꝫ de xp̄o excellentiꝰ intelligeret.

g Ego nesciebā. Augꝰ. Uisa colūba dicit se p eā didicisse qđ prius nesciebat. Sciebat q̇dē q̄ erat dominus: q̄ agnus tollens peccata: q̄ ab eo deberet baptiçari sicut ꝛ confessus erat: sed nesciebat q̄ sibi eēt retenturꝰ ꝛ nulli traditurꝰ pote statē baptismi: ꝛ ministeriuꝫ p qđ ꝯstat vnitas eccłie: ne sint tot baptismi q̄t baptiste. Potuit aūt dñs ptātē baptismi ali cui seruo vice sua tradere: vt tanta eēt vis in serui baptismo quanta in dñi: sed voluit vt spes baptiçatorum tm̄ sit in dño nō ī hoīe ꝛ vniant̄ in eo: vt sit vna colūba et nō diuidatur p hoīes. vñ nihil differt baptisma dñi siue p bonū siue p malū tradetur ministrū nec iterat̄: qꝛ sp̄ ē baptismꝰ dñi. Baptismꝰ iohānis iterat̄: qꝛ nō dñi est: sed hoīs et si ex deo. Baptismꝰ iude: nō iude sed dñi ē: nec iterat̄: vt aūt vnitas ꝛ fraternita tis pax sine laniatione in oībus baptiçatis seruaret̄: quasi ī vna colūba q̄ gemit in erūnis mundi: ꝛ ramū qui extra est si fructū habet fert ad arcam: iō spūs in q̄ baptiçat̄ p colūbaꝫ oñditur. vt aūt habita vnitate ꝛ pace in se ferueāt ꝯtra ma la: post in igne datꝰ ē apłis ꝛ in linguis diuersis ꝭm diuersi tatem gentiū q̄ modo vniunt̄ olim de vna diuise in tumidis edificatoribꝰ. Nota q̄ in sacro baptismatis sicut et in alijs: solus xp̄s operat̄. alij vero sunt ministri vnde apłs in labo re ꝛ mente sunt differētes: in operatione indifferentes. Ro.12.b

Hiero. Oñdit iohānē nō scire p baptismū xp̄i. i. munduꝫ esse redēptū: nā sciebat eū filiū dei esse ꝛ natū in carne. Au gustinus dicit iohannē ignorasse hoc tm̄ vtrum sibi retineat vim baptiçandi an alicui suoꝝ tribuat. h Et manentem sup eū. Augꝰ. Specialit̄ dꝛ spm̄ manere in christo a q̄ nunq̄ꝫ p pctm̄ recessit: in quo semp mirabilit̄ vixit ꝛ mirabilit̄ ope ratus est: in sanctos venit ꝛ p peccata recedit: manet tamen semp in eis ad aliquid: vt christꝰ eis ꝓmisit. s. vt bonis sem per insistant: ad aliquid non manet. s. vt ex eo ꝓphetent vel miracula faciant. ꝛ ideo hoc qđ dicit ē primū signum agno scendi christum. i Qui baptiçat. Baptiçat xp̄s in spiri tu: non solū remittendo peccata in aqua: sed ꝛ post purgan do ꝛ amorem accendendo ꝛ donis implendo. k Hic ē fi lius. Hic testatur filium dei quē supius virum vocabat: vt ab eo habeatur testimonium vtriusq̄ꝫ nature.

Altera

a s q̄d ꝯfert. s ñ de loco ad locū sꝫ vt oīno ñ sint. b s qꝛ nō cū traduce carnis natꝰ. c s hic detmīat q̄s ille mediꝰ de q̄ supra dixit sit.

a dei: ecce q̄ tollit pctā mōi. Hic est a b

s istud. a s pꝰ p̄conē iudex. s natiuitate ꝛ ceteris.

b de q̄ dixi: Post me venit vir: qui c

s dignitate. s deitate.

ante me factꝰ ē: qꝛ prior me erat:

c ꝛ ego nesciebā eū. Sꝫ vt manife d† e

s vsu baptizandi ꝛ ostensiōe hūilitatis xp̄i.

stetur in isrł: ꝓpterea veni ego in f

s nō in spū pctā tollens.

d e aqua baptiçās. Et testimoniū p g

hibuit iohes dicens: †Quia vidi h

a s corꝑali specie columbe. b s vt iohānes p eum excellentius de christo intelligeret.

f spm̄ descēdētē q̄si colūbā de celo:

a s cōparatiōe huiꝰ cognitiōis. nā ex visu ꝛ audi tu licet corꝑali multū ꝓficiebat in cognitiōe maie statis ꝛ potestatis: reuelatis oculis.

g h ꝛ mansit sup eū: ꝛ ego nesciebam i

eum. Sed q̄ misit me baptiçare k l

in aqua: ille mihi dixit: Sup quē m

videris spiritū descendentē ꝛ ma

a s nō alius. b s quid. s ecce q̄d didicit.

i nentē sup eum: hic est qui bapti n

s in q̄ est remissio: qđ nō ē iohes. s illū spiritū.

çat i spiritusancto. Et ego vidi ꝛ o p

k testimonium perhibui qꝛ hic est

erat sine macula: ꝛ p eiꝰ imolationē filij isrł liberati sunt a serui tute egyptiaca: sic p passionē xp̄i q̄ pctm̄ nō fecit sumꝰ liberati a seruitute diaboli. Scd̄a cā est: qꝛ iuge sacrificiū qđ figurabat p petuitatē btitudinis fiebat de agno: sicut ꝛ xp̄s ē nr̄a btitudo. Scd̄o fert testimoniū iohes de xp̄o q̄tū ad eiꝰ diuinitatē. cum subditur: a Qui tol. pec. mūdi. qꝛ tollere pctm̄ ē ꝓpriū ipiꝰ dei. dꝛ aūt hic pctm̄ ponēdo singłare ꝓ płali ꝭm modā idiomatł hebrei: vt ptꝫ Exo. viij. Uenit musca grauissima. i. multitudo mu scaꝝ. vel alit̄ dꝛ pctm̄ in singłari: licꝫ il le agnꝰ tulerit oīa pctā: tm̄ speciali mo do ꝓ pctō originali occisus ē. b Hic est de q̄ dixi. Hic ꝯñr tollit̄ suspicio te stis. Jesus enī erat cognatus iohis ex parte mr̄is: ꝛ iō si h̄ testimoniū dixisset tm̄ postq̄ꝫ iesus fuit ei notꝰ: posset aliq̄ h̄re testimoniū eiꝰ suspectū: ꝛ iō testimo nium iohis de xp̄o fuit aliq̄ mō anteq̄ꝫ noticiā determiatā h̄ret de ip̄o: qꝛ prio in generali fuit reuelatꝰ aduentꝰ xp̄i ꝓ pinquus de futuro ip̄i iohāni: ꝛ fuit si bi preceptū a dño vt baptiçaret ī noīe venturi: ꝛ p̄dicaret eiꝰ aduētū ꝛ p̄para ret ppłm: ꝛ tūc incepit ferre testimoniū de xp̄o in generali: dicēs q̄ cito eēt ven turꝰ: tm̄ nesciebat q̇s eēt determiate: sꝫ tūc datū fuit sibi signū cognoscēdi ip̄m scꝫ p apparitionē spūsc̄ti sup eū. ꝛ h̄ est qđ dꝛ: Hic ē de q̄ dixi. q. d. non mō inci pio ferre testimoniū de ip̄o: sed anteq̄ꝫ cognoscerē ipsuꝫ. c Post me ve. vir q̄ añ me fa. ē: qꝛ p̄or me erat. exponat̄ si cut. s̄. d Et ego ne. eū. q̄tū ad ꝑso nā determiatā. e Sꝫ vt ma. in isrł. id est ip̄m israeli. f Propterea ve. ego in aq̄ bap. qꝛ totū officiū iohis ba ptiçādo ꝛ predicādo erat ordinatuꝫ ad manifestationē xp̄i. Sed ꝯ illud qđ dꝛ hic: Et ego nesciebā eū. videt̄ eē illud qđ h̄r Mat. iij. q̄ iohes ꝓhibebat iesū venientē ad baptismū dicēs: Ego a te debeo baptiçare. ergo vt videt̄ ante baptismū ip̄m cognouit. Dicendū q̄ in baptismo co gnouit eū dupłr. Primo p reuelationē diuinā q̄ñ venit ad ba ptismū iohānis: et tūc dixit ei iohānes illud Mat. iij. Ego a te debeo baptiçari. Scd̄o cognouit eū q̄ñ spūsc̄tūs descēdit super eū in signo visibili a deo p̄us sibi dato vt dictū est. et iō cū dicit̄ hic. Et ego nesciebā eū. refert̄ ad tp̄s precedēs baptismuꝫ q̄ io hannes nō cognoscebat iesum q̄tū ad ꝑsonā determinatā. † Mat.3.d Mar.1.b Luc.3.d

g Et testi. ꝑhi. io. di. Hic ponit̄ testimonij iohānis ꝯfirmatio p signū sibi diuinitꝰ datuꝫ de xp̄o a p̄ncipio: qđ postea vidit in ip̄so. ꝛ hoc ē qđ dꝛ: Et testimonium ꝑhibuit iohānes. d.

h Quia vidi spm̄ descēdentē q̄si colūbā de celo: ꝛ mansit sup eū. Hoc fuit q̄ñ iohes baptiçauit iesum: vt h̄r Mat. iij. i Et ego nesci. eū. istud refert̄ ad tp̄s p̄cedēs baptisma: vt dictuꝫ ē. Augꝰ. aūt refert nesciebā ad ptātē excellētie in baptismo quaꝫ sibi xp̄s retinuit: q̄ ꝯsistit in q̄ttuor. pmū est q̄ ip̄e solus baptis mū institueret. sc̄dm ē q̄ effectū baptismi sine baptismo cōferre posset. tertiū ē q̄ meritū passionis eius in baptismo efficaciam haberet. quartū q̄ ab aliq̄ tp̄e baptismus ꝯferret̄ in noīe ipsiꝰ: sicut habet̄ Actꝰ. xix. q. d. ego nesciebā q̄ hanc excellentiā pre dictam in baptiçando sibi retineret. vnde subdit̄ postea: Hic ē qui baptiçat: solus q̄tū ad istā excellentiā. prima tm̄ expositio magis videt̄ ꝯsonare littere: ita q̄ illud: nesciebam eū: referat̄ ad tempus precedēs baptismū xp̄i: q̄ñ iohānes non cognosce bat xp̄m adhuc in ꝑsona determiata: vt predictuꝫ est: sed tm̄ in generali: ꝛ cū hoc fuit sibi datum signū cognoscēdi eū determi nate in futuro p apparitionē spūsancti in signo visibili. iō sub ditur: k Sed q̄ misit me. i. deꝰ p expressam missionē ꝛ appa ritionē: vt. s̄. dictū ē. l Baptiçare in aqua. qꝛ baptismus io hannis gratiā non ꝯferebat: sed baptismum xp̄i significabat ꝛ ad ipsum disponebat. m Jlle mihi dixit: sup quem videris spm̄ descendentē ꝛ manentem sup eum: in signo visibili colum be. n Hic ē qui baptiçat in spūsancto: quod est ꝓprium ipsiꝰ dei. s. saluare animas p gratiam spūsancti. o Et ego vidi. spm̄sanctum predicto modo descendentē super iesum.

p Et testimonium perhibui quia hic est filius dei. s. naturał: ꝛ p consequēs habens eandem virtutem cum patre.

Altera

Typice. a Altera die. Typice. Stat iohānes: cessat lex. tñ testimoniū phibens xpo. Ambulat iesus. i. grā hincinde colligens: b Secuti sūt iesū. Secuti sūt vt eū iā poti⁹ q̄ iohēz audirent: nō tñ adhuc ei penit⁹ adherentes: sed vt videant vbi habitat: vt assidue ad euz veniāt ⁊ ab eo erudiant: et postea pfecti sunt secuti qñ eos de naui vocauit. Duo sequunt: q̄ q̄ sequunt gemina charitate debēt accēdi. c Conuersus. Quasi a tergo viderāt: ħ q̄si faciem pbuit illis: dū de maiestate descēdit vt posset videri: duz p vmbra leg euāgelij lucē exhibuit.

d Quid q̄rit. Interrogat nō ignorās sed vt mercedē habeant rñdētes. q̄d rē ñ psonā. q̄d: nō quē: ne se videat oñdere: illi psonā rñdēt. e Ubi

Mystice habitas. Mystice. Uolūt oñdi sibi in q̄bus xp̄s habitet vt se illis assimilēt: vl qui incarnationē vident pie q̄rūt oñdi sibi etnā māsionē quō sit apud prēm. f Uenite. Quasi simone nō pt explicari: sed ope demōstrat. vēite credēdo ⁊ opando ⁊ intelliget. venite testimonio iohis ⁊ a lege recedite ⁊ grām recipietis. g Die illo. Oñdit nouum testamētū sine pñtē vitaz. h Hora āt e. Quia ex lege venerāt: decalog⁹ ad xp̄z misit. hora decima q̄rūt ab eo doceri: q: nō ali⁹ docet legez nisi q̄ dedit eā. Docet āt cū misericordia ⁊ iplent q̄ iⁿpleri nō poterāt: vel hora. x. vespaz mūdi indicat. i Frat si. Frater iunior natu prior credit. ñ ei ē ordo fidei i ānis: forte ad dignitatē andreas dr cē frat petri: sup quem. i. sup cui⁹ fidē fundāda erat ecclia. k Inue. hic. Uera pietas stati iuētū thesau nūciat frī: vt sic ē sāguie sit ⁊ german⁹ i fide. l Inue. mes. [illegible] Christ⁹ grece: messias hebraice: vnct⁹ latine [illegible] vere enī vnct⁹ ē a spūsctō specialr: a q̄ vn

Gen. 35. c ctiōe xp̄iani appellant. Q: iacob erexit lapidē post visionē in titulū quē oleo supfuso vnxit. iā dīnit⁹ p illā petrā futurā petrā. s. xp̄m spūsctō vngendū figuralit intellexit: in q̄ petra sic linitā fundari pfigurabat ⁊c. m Tu es si. fili⁹. Pri⁹ dicit nomē qd hz a parentib⁹ vt significet mutatio: dū de simone petrū facit. In mutatiōe aūt notat viuacitas mysterij: sz nec pus nomē caret ꝟtute. Est eī simon obediēs fili⁹ grē vel colūbe: dū vēit ad iesū: seq̄ns frēm. vñ a petra xp̄o dr petr⁹ firm⁹ i illo: in figura ecclie q̄ in petra fundat. n Filius iohanna ⁊c. Jona dicit ⁊ iohanna indifferēter. Jona colūba. Johāna grā iterptat.

In galileam.

---

a ¶ vnic⁹ vñ pt baptizare. a ¶ imobil culmie p

a filij⁹ dei. Altera die itex stabat io

fectionis. ¶ firmiter ei⁹ adherēres magisterio.

hānes ⁊ ex discipul ei⁹ duo: et re

¶ ex dilectione. a ¶ in carne ad nos venientē.

spiciens iesum ambulamtem di

¶ discipul oñdēdo a ¶ q̄si d̄d me seq̄mini: illum seq̄mini q̄ ē agn⁹ dei pciū mūdi. ¶ itellexerūt.

xit: Ecce agn⁹ dī. Et audierūt eū

a ¶ sequentes euangeliū legem amiserūt vtēres eius testimonio. ¶ imperio magistri.

b duo discipuli loq̄ntez: ⁊ secuti sūt

c iesuz. Cōuersus aūt iesus ⁊ vidēs

¶ dat fiduciā interrogādi.

d eos sequētes se: dicit eis: Quid

¶ mgrm. a ¶ q̄cūq̄ vellēt. b ¶ h noīe fidē suā i

q̄ritis? Qui dixerūt ei: Rabbi: qd

dicant: iā sequunt vt mgrm. a ¶ latine. b ¶ nolunt eo transitorie vti: sed scire locum quo frequēter veniant ⁊ secreto instrui.

e dr interp̄tatū mgr: vbi habitas?

f Dicit eis: Uenite ⁊ videte. Uenerūt ⁊ viderūt vbi maneret: ⁊ apud

a ¶ nō est nox vbi est lumē xp̄s ad quē post q̄ puenitur ibi est manendum.

g h eū māserūt die illo. Hora āt erat

¶ virilis q: cōstās ⁊ fort. ¶ obediens.

i q̄si decima. Erat āt ādreas frater simonis petri: vnus ex duobus qui audierat a iohanne: et secuti

k fuerant eum. Inuenit hic primū

a ¶ hoc verbo innuit q̄ diu eū quesierunt.

l frēm suū simonē: ⁊ dicit ei: Inuenimus messiaz: qd ē interp̄tatuz

¶ hebraice.

¶ latine. ¶ non dedignat maior sequi minorez.

est christ⁹. Et adduxit eum ad ie

¶ secreto cordis ex quo cognito mutat nomen.

sum. Intuitus autē eum iesus di

a ¶ p spm obediētie. b ¶ .i. colūbe. s. s. s. ex quo humilis dū maior sequitur minorem.

m n xit: Tu es simōn filius iohanna.

---

a Altera die. Hic explicat testimoniū iohānis de xp̄o factū corā discipulis iohānis specialit. ⁊ diuidit in duas: q: primo ponit hui⁹ testimoniū. scdo testimonij fructum. ibi: Et audierūt. In pma parte dr sic: Altera die iteruz stabat iohānes ⁊ ex discipulis ei⁹ duo. dicit altera die: ad denotandū q̄ iohānes pluries ⁊ frequēter ferebat testimoniū de christo: vt. s. dictū est. p h qd subdit: b Stabat. ostendit q̄ ipe parat⁹ erat ad exercenduz suū officiū testificando de christo baptiçando ⁊ docēdo. vñ subdit: c Et respiciēs iesum ambulantē. s. ppe locū vbi stabat iohannes: q: christ⁹ post q̄ baptiçatus est a iohāne ad temp⁹ morat⁹ est ppe locū: ⁊ factus est iohāni familiaris: vt sic iohānes frequēter diceret testimoniū de christo i sua pñtia: ⁊ sic ab alijs cognosceret. vñ subdit: d Ecce agn⁹ dei. breuit repetit euāgelista testimoniū qd fuerat supius dictū: iō omittit illud qd. s. dictū est: Qui tollit peccata mundi. ⁊ exponatur sicut. s. expositū fuit. e Et audierūt. hic ponit fruct⁹ predicti testimonij: ⁊ diuiditur in tres: q: pmo pōitur fruct⁹ seq̄ns ex iohānis testificatione. scdo ex discipuli ꝯuersi pdicatiōe. ibi: Erat autē andreas. tertio ex xp̄i vocatiōe. ibi: In crastinū. Fructus aūt pmus fuit ꝯuersio discipulorum iohānis ad xp̄m: q̄ fuit inchoata p iohānem in q̄tū discipuli testimoniū ei⁹ reuerent audierūt: ⁊ tanq̄ verissimū executi sunt i ope. ⁊ h est qd dr: Et audierūt eū duo discipuli loquentē: ⁊ secuti sūt iesum: desiderātes ei adherere ⁊ ei⁹ doctrinā audire: sed ista ꝯuersio ꝯsūmata est per ipm christū. vñ subdit: f Conuersus aūt iesus. ex sua benignitate ⁊ miscdia. g Uidens eos seq̄ntes se: dicit eis: Quid q̄ritis. q. d. parat⁹ sum ad voluntatē vestrā. nec petit h ex ignorātia vt aliq̄d addiscat: sz vt ex cox rñsione ꝯuenieti⁹ eos dirigat. sicut Geñ. iij. dixit dñs: Adam vbi es: vt ex sua rñsione ꝯuenienti⁹ argueret ipm. sequit: h Qui dixerūt ei: rabbi: qd dr interpretatū magister. Istud qd dr interp̄tatū magister: nō est de ꝟbis eox: sed est ꝟbū euāgeliste iterpretantis nomē hebraicuz: qd est rabbi. vñ dixerunt: Rabbi vbi habitas? querētes domū ei⁹ tanq̄ studiosi discipuli vt possent frequēter cū eo ⁊ ab eo instrui. i Dicit eis ve. ⁊ videte. liberalit ꝯdescēdens petitioni eox. Sed q: dictū est de domo xp̄i: hic videt cōtradicere ei qd dr Mat. viij. Fili⁹ hois non hz vbi caput suū reclinet. Dicendū q̄ in Mattheo dr nō habuisse pprīū domiciliū: nō tñ negat q̄n habuerit sicut hospes domū accōmodatū p tpe ad manēdū. Sic enī frequēter fuit in domo marthe: ⁊ eodē mō ad tps māsit ppe iohānē post baptismū suū rōnib⁹ predict: tñ in hospitio alieno. qd ptz ex h q̄ nō erat de loco illo: sz de naçareth. Seq̄tur: k Uenerūt ⁊ vi. vbi mane. sic hospes vt dictū est. l Et apud eū mā. die illo. audiētes verba vite ab eo. m Hora aūt erat q̄si decima. i. ppe vesperā. ex q̄ ptz ardor eox ad audiēdū xp̄m: q: cū hora vesptina soleāt homies reuerti ad ppria domicilia: tñ oīb⁹ dimissis māserūt cū ipo vsq̄ in crastinū desiderio audiēdi ipm. n Erat aūt andreas. hic ꝯfir ponit fruct⁹ pueniēs ex discipuli ꝯuersiōe: q: audita xp̄i doctrina statim iuit ad q̄rēdū frēm suū ad audiēdū iesuz xp̄m. ⁊ h est qd dr: Erat aūt andreas ⁊c. secuti fuerāt eū. s. xp̄m. Nomē aūt alteri⁹ discipuli h tacet: q: mod⁹ scribentiū ē tacere pprias laudes: vel saltē loq̄ de se sicut de alio. sicut. j. vlti. ca. dicit Johes euāgelista de seipo: Hic ē discipulus ille ⁊c. nō exprimēdo nomē suū: ⁊ eodē mō loquit hic: q: pbabilr credit q̄ ipemet fuerit cū andrea: q: circūstātias loci ⁊ tpis describit q̄si ille q̄ presentialiter vidit. Potest etiā aliter dici q̄ solus andreas noīatur eo q̄ antiq̄or ⁊ principalior erat. vñ ⁊ hanc pogatiuā habuit q̄ fuit pmus xp̄i discipulus: q: de duob⁹ pmo adherētib⁹ christo ipe fuit pncipalis ⁊ pm⁹: sicut ⁊ stephanus fuit pmus martyr. Sequit: o Inuenit hic primū fratrē suū simonē. nō inuenit eū a casu: sed diligenter quesitū: desiderans eū hre fratrē in religione fidei sicut ⁊ in ppinquitate carnali: ꝯtra illos qui pprios amicos retrahunt ab ingressu religionis. vnde seq̄tur: p Et dicit ei ⁊c. christus. i. vnct⁹: q: christus est rex ⁊ sacerdos vnctus i hūana natura plenitudine grē: sicut reges et sacerdotes in veteri testamēto inungebant corpali vnctione. ⁊ bene dicit: Inuenimus: q: sufficiēter erat instruct⁹ a christo p testimonia legis ⁊ pphetarū: q̄ ipse erat vere christ⁹: ⁊ q: ꝯsummatio boni opis est p christū. iō sequitur: q Et adduxit eū ad iesum. tum q: nō ꝯfidebat de se q̄ posset eū sufficienter instruere. tum q: libent ad mgrm redibat: habita occasiōe. r Intuit⁹ aūt eū iesus. nō solū exteri⁹ sed etiā interi⁹ videns ei⁹ deuotionē: q: intuetur cor. s Dixit: tu es simon. i. vere obediēs. quasi dicat: nomē tuū est pprietati tue consonum. t Fili⁹ iohāna. Matth. xvj. dr bariona. i. fili⁹ iona. Dicenduz q̄ idē est nomē patris petri iona ⁊ iohāna: aliqualit tñ diuersificatū: sicut in latino nico

a In galileā ꝛc. Galilea ꝺ̄ trāſmigratio vl̄ reuelatio. Trāſmigrat enī hō de vitijs ad virtutes: ꝛ poſt de ꝟtute in ꝟtutē: ꝛ ſic fit ei reuelatio vt videat deꝰ deoꝝ in ſion. Vocaturꝰ q̄ diſcipulū ad ſeq̄ndū.i.ad imitandū: exit ī galileā: ipo loco īnuens: vt ſicut ipe ꝓficiebat ſapīa: ꝛ ſicut ꝑ paſſiōes intrauit in gloriā: ſic ꝛ ſeq̄ces. b A bethſaida ciui. Nō fruſtra noīaꝛ ciuitas: nec fruſtra ꝺ̄ philippi petri et andree. ſonat enī domꝰ venatoꝝ: in q̄ notaꝛ animus ꝛ officiuꝫ iſtoꝝ: ſunt enī venatores in capiēdis aīabꝰ. vn̄ philippꝰ anteq̄ꝫ fiat apl̄s ſponte vocat nathanaelem. c Inuenit philip. ꝛc. Nathanael peritiſſimꝰ ſcripturaꝝ intelligit: qꝺ nō alij ſcꝫ a naçareth exire ſingularē naçarenū. Quia aūt doctiſſimꝰ nō eſt in aplm̄ electꝰ. oēs enī apl̄i primuꝫ de idiotis: vt ꝯfundanꝛ ſapientes.

d Quē ſcripſit moy. At cautꝰ venator multis rōnibꝰ veritatē fratri aſtruit. ſ. ꝙ ieſus eſt q̄ ꝑnunciaꝛ in lege ꝛ ꝓphetis. filius ioſeph q̄ eſt de domo dauid: vt ꝑ eum nō ꝙ de eo natꝰ cū maria matre eiꝰ quaꝫ ſciebat ex ꝓphetis virginē peperiſſe: noteꝛ eſſe ex dauid. e Et dixit ei na. ꝛc. Vel dubitādo interrogat: vel affirmat vt legiſperitꝰ: a ciuitate tanti noīs poſſe eſſe aliquem bonū vel eximiū doctorē vl̄ ſummum ſaluatorē. Diciꝛ enī naçareth: flos vl̄ germen mūdicie vel ſctītas: vtriꝗꝫ autē ꝓnunciationi ꝯgrue ſubdiꝛ: veni ꝛ vide ꝛc. Ecce vere

nondum ponit nomen ſed preſignat.

Tu vocaberiſ cephas: qꝺ interp̄tatur petrus. In craſtinū voluit exire ī galileā: ꝛ īuenit philippū. Et dicꝛ ei ieſuſ: Seq̄re me. Erat āt philippꝰ a bethſaida ciuitate andree ꝛ petri. Inuenit philppꝰ nathanael: et dicit ei: †Quē ſcripſit moyſes ī lege ꝛ ꝓphete: īuenimꝰ ieſum filiū ioſeph ā naçareth. Et dixit ei nathanael: A naçareth p̄t aliq̄d bōi eē. Dicit ei philippꝰ: vēi ꝛ vide. Vidit ieſus nathanael

(Interlinear: .i. poſt reſurrectionē ad gētes. — a iudea vbi erat iohēs baptizās. — os lāpadiſ — venationis domus. — fratrem ſuum. — ꝛ h̄ nomē a ꝓphis: vt ꝛ maria q̄ nō ignorans ſe ꝟginē dicit: Ego ꝛ p̄r tuꝰ. — .i. de ſemie dauid — patriā ponit vt notet eū de q̄ ꝓpha: nazareus vocabiꝛ. — virgultum.)

Nico.de lyra

latino nicolaus ꝛ colinus. vel aliter dicendū ꝙ p̄r petri erat binomius: ꝛ ſic iona ꝛ iohanna ſunt duo noīa: hoc videꝛ ex eoꝝ interpretatiōe: qꝛ iona interpretaꝛ colūba. iohanna: in q̄ gratia. dicit ergo filius iohanna. q.d. hoc cognomen ꝯſonat tuo nomini: qꝛ ille q̄ eſt vere obediens eſt filiꝰ gratie ſpūſſancti qui ꝑ columbā deſignaꝛ. a Tu vocaberis cephas. i. capitaneus. ꝛ idem ſonat hoc nomē petrus: qꝛ fundamentuꝫ habet quodāmodo ꝓprietateꝫ capitis. vnde Matth. xvj. qn̄ dictū eſt ei a chriſto: Tu es petrus ꝛc. nō fuit nominis noua impoſitio: ſed nominis prius impoſiti cōmemoratio vl̄ confirmatio: qꝛ hic ſibi fuit impoſituꝫ: ſm̄ Aug. Aliqui tamen alij dicunt ecōuerſo: ꝙ tunc fuit ſibi impoſitū: ſed hic predictū fuit ſibi imponendū. ꝓpter qꝺ dicitur: Tu vocaberis: quaſi loquēs de futuri nomis impoſitione. Notādū etiā ꝙ mutatio nomīs facta a deo ſemꝑ facta eſt ex aliqua gr̄a ſpeciali quaꝫ a deo ꝯſecutꝰ eſt ille cuiꝰ nomē mutaꝛ. ſicut Jacob vocatꝰ eſt iſrael: eo ꝙ vidit dn̄m Gen̄. xxxij. Et abram vocatꝰ ē abraam qn̄ facta fuit ſibi ꝓmiſſio de ſemine: in qua benedicende erāt omnes gentes terre illiꝰ Gen̄. xvij. ꝛ eodē modo hic ſimon vocatus eſt cephas ex hoc ꝙ vocatꝰ fuit ad chriſti fidem et vocandus de ꝓximo ad apoſtolatū ꝛ principatū apoſtolorū. et Matth. xvj. vocatus eſt petrus: qꝺ idem eſt vt dictū eſt propter fidelem chriſti confeſſionē: qua dixit: Tu es chriſtꝰ filiꝰ dei viui. Sed cōtra illud qꝺ diciꝛ hic de vocatione petri ꝛ andree: videꝛ illud eſſe qꝺ habeꝛ Matth. iiij. Ambulans ieſus iuxta mare galilee vidit duos fratres ſimonē qui vocaꝛ petrus: ꝛ andream fratrē eius mittentes rete in mare ꝛ vocauit eos. ex quo patet ꝙ fuerūt vocati de naui. Dicendū ꝙ vocati fuerūt ad fidem ꝛ ad chriſti aliqualē familiaritatem iuxta iordanē ſm̄ modū qui hic ſcribiꝛ: ſꝫ poſtea ſuꝑ mare galilee fuerunt vocati ad apoſtolatū: ꝛ ideo tunc relictis retibꝰ ꝛ naui ſecuti ſunt eum nō amplius ad ꝓpria reuerſuri. b In craſtinū. Hic ꝯn̄r poniꝛ fructꝰ ꝓueniens ex chriſti vocatiōe. ꝛ diuidiꝛ in duas. qꝛ primo deſcribiꝛ ip̄ius philippi vocatio. ſcꝺo ex hoc ſequēs nathanaelis ꝯuerſio. ibi: Inuenit philippus. Circa primū ſciendū ꝙ chriſtꝰ venit ad baptiſmū iohannis vt virtutē regenerādi tribueret aq̄s: ꝛ vt baptiſmū iohānis ꝛ eiꝰ doctrinā approbaret: ꝛ vt de chriſto ꝑ iohānis teſtimoniū latū in xp̄i p̄ntia ppl̄s ip̄m cognoſceret. ꝓpter q̄ chriſtꝰ ad tempꝰ moratꝰ eſt ꝛ ꝓpe locū illū: vt. s̄. dictuꝫ eſt: ꝛ iō hoc pacto voluit redire in galileā vbi fuerat nutritꝰ: ꝛ in illo reditu vocatꝰ eſt philippus. ꝛ hoc eſt qꝺ ꝺ̄ hic: In craſtinū autē. ſcꝫ poſt vocationē petri. c Voluit exire in galileaꝫ. ſi enī mansiſſet ꝓpe iordanē poſtq̄ꝫ fuit cognitꝰ a ppl̄o: oēs cucurriſſent ad eū ꝛ dimiſiſſent iohēm. qꝺ ptꝫ ex effectu: qꝛ duo ex p̄ncipaliorībꝰ diſcipulis iohis ſecuti ſunt iā eū: vt dictū eſt: et iō volens deferre iohāni ꝛ dare nobis exēplū fugiēdi applauſuꝫ ppl̄i inde receſſit. ſequiꝛ: d Et inuenit philippuꝫ. nō a caſu vl̄ q̄ſi ignotū: ſed ex ſua ꝑordinatiōe: vt eū vocaret ad fidē ꝛ illumīaret. vn̄ ſequiꝛ: e Et dicit ei ieſus. ſequere me. Qꝛ aūt philippus ſecutꝰ eſt eū ſtatim credens: nō eſt mirū: qꝛ vox chriſti nō ſolū habebat vim mouendi auditū ſed etiā animū. Poteſt etiā ꝓbabiliter dici ꝙ philippus erat iam edoctus de chriſto ab andrea ꝛ petro. vn̄ ſubdiꝛ: Erat aūt philippus a bethſaida ciuitate andree ꝛ petri: q̄ſi reddaꝛ ratio quare ſtatim ſecutꝰ eſt xp̄m ex h̄ ꝙ erat de villa andree ꝛ petri. ex quo ꝓbabile eſt ꝙ docuerāt ip̄m. f Inuenit philippus. Hic poniꝛ ꝯn̄ter nathanaelis cōuerſio: q̄ oñdiꝛ primo inchoata ꝑ philippū. ꝛ ſcꝺo cōſūmata ꝑ chriſtū. ibi: Vidit ieſus. Circa primuꝫ ꝯſiderandū ꝙ philippus a chriſto inſtructus iuit ad q̄rendū nathanaeleꝫ fratrē ſuū: deſiderans eū hr̄e fratrem in fide ſicut in carne. ꝛ hoc eſt qꝺ dicitur hic: Inuenit philippus nathanaelem: nō a caſu inuenit eū ſed diligēter queſitū: vt dictum eſt. Iſte aūt nathanael erat hō litteratꝰ ꝛ edoctꝰ in lege ꝛ ꝓphetis: ꝛ iō philippus q̄uis eſſet parū l̄ratus a p̄ncipio: tn̄ iam erat inſtructꝰ a xp̄o in ſcripturis legis ꝛ ꝓphetarū loquentibus de ip̄o. iō annūciando xp̄m fratri ſuo quē ſciebat l̄ratuꝫ incepit a teſtimonio legis ꝛ ꝓphetaꝝ dicēs: g Quē ſcripſit moyſes in lege. hoc habeꝛ Gen̄. penult. Nō auferet ſceptruꝫ de iuda ꝛc. ꝛ Deut. xviij. Prophetam ſuſcitabit vobis deus de fratribus vr̄is ꝛc. que ad l̄ram de xp̄o ſunt intelligenda: vt ptꝫ ꝑ p̄dicta. h Et ꝓphete. Oēs enī ꝓphete de xp̄o loquunꝛ: qꝛ ad xp̄m oēs eoꝝ ꝓphetie p̄ncipaliter ordinabanꝛ. i Inuenimus ieſum. q.d. hoc nomē ꝯgruū eſt ꝓphetis: qꝛ promittunt meſſiā ſaluatorē. hoc etiā nomē poniꝛ expreſſe de chriſto: Abacuk vlti. Ego aūt in dn̄o gaudebo ꝛ exultabo in deo ieſu meo. ꝛ in apocriphis Eſdre: Et erit poſt annos hos et morieꝛ ieſus filius meus ꝛ ꝯuerteꝛ ſeculū. k Filiū ioſeph. Philippus hic loquiꝛ ſm̄ cōmunē modū loquēdi: qꝛ putabaꝛ eiꝰ filius: vt habeꝛ Lu. iij. Hoc etiā ꝯſonat ſcripture que clamat vbiꝗꝫ xp̄m deſcēdere de ſtirpe dauid: de cuiꝰ tribu erat ioſeph ꝓpter qꝺ ꝛ xp̄i genealogia ꝑ ip̄m cōputaꝛ. vt ptꝫ Matth. j. ꝛ Lu. iij. Qꝛuis enī nō fuerit p̄r xp̄i: fuit tn̄ in m̄rimonio ꝯiūctꝰ m̄ri eiꝰ q̄ erat eiuſdē tribꝰ: ꝓut diffuſiꝰ declaraui ſuꝑ Matth. l A naçareth. Locꝰ etiā iſte ꝯſonat ſcripture loq̄nti de xp̄o Eſa. xj. vbi ꝺ̄ ſic ſm̄ hebraicā veritatē: Egredieꝛ virga de radice ieſſe: ꝛ naçareꝰ de radice eiꝰ aſcēdet: ꝛ iō nathanael vidēs hanc ꝯſonantiā ſtatim rn̄dit: m A naçareth p̄t aliq̄d boni eſſe. affirmatiue ſm̄ Aug. aliter exponiꝛ h̄ ſm̄ Chryſo. negatiue ꝛ dubitatiue. qꝛ ſicut dictū ē iſte nathanael erat legiſperitus: ꝛ iō vidit ꝙ duo p̄ma nō habebāt calūniā. ſ. nomē ꝓpriū qꝺ ē ieſus: ꝛ genꝰ. ſ. dauid: ſꝫ de loco videbaꝛ eſſe ꝯ ſcripturaꝫ Michee. v. vbi exp̄ſſe ꝺ̄ xp̄m naſcituꝝ in bethleeꝫ. Et tu bethleem ephrata paruulꝰ es ī milibꝰ iuda: ex te mihi egredieꝛ qui ſit dn̄ator in iſrl̄. ꝛ egreſſus eiꝰ ab initio a diebꝰ eternitat. ꝓpter qꝺ leg. ſcribe rn̄derūt herodi q̄renti vbi xp̄s naſcereꝛ: ꝙ bethleem erat natiuitat. ſue locꝰ: vt hr̄ Mat. ij. Et dictū ſuum ꝯfirmauerūt ꝑ ſcripturā p̄dictā Michee. v. ꝛ ꝓpter h̄ nathanael ꝯceſſis duobꝰ p̄miſſis tanq̄ꝫ māifeſte ver. q̄rit dubitatiue de tertio dicēs: A naçareth p̄t aliq̄d boni eſſe: ꝛ qꝛ philippꝰ nō erat ꝑfecte inſtructꝰ: iō duxit eū ad ieſum: vt ab illo pleniꝰ audiret. ꝓpter qꝺ ſequiꝛ: n Dicit ei philippus: veni ꝛ vide. i. addiſce ab eo. Notādū hic ꝙ ſm̄ veritatē euāgelij xp̄s natus fuit in bethleem: vt hr̄ Mat. ij. ꝛ Lu. ij. ſicut fuerat p̄dictuꝫ ꝑ ꝓphetā: ſed ꝯceptus fuit ꝛ nutritꝰ in naçareth: vt hr̄ Lu. ij. ꝛ iiij. ꝛ ꝓpter h̄ vocaꝛ a ꝓphis naçareꝰ: ꝛ ſic ptꝫ ꝯcordia ꝓphaꝝ. o Vidit ieſus. Hic deſcribiꝛ ꝯuerſio nathanaelis cōſūmata ꝑ xp̄m: vbi xp̄s oñdit ſe vere eſſe meſſiā ꝓmiſſū ex tribꝰ ſigniſ: qꝛ legiſperiti ſigna q̄rebāt: vt ꝺ̄ .j. Coꝝ. j. Judei ſigna petūt. et in pluribꝰ loc. ī euāgelio petierūt ſigna a xp̄o. ſcꝺm poniꝛ ibi: Reſpondit

Gen̄. 49. Deu. 18.

a Ecce vere israelita. Dolꝰ.i.simulatio.si eni habet pctā: cōfitet. Nō ꝙ negat pctōrē: sed i eo laudat cōfessionē. Pharisei aūt sūt dolosi ꝙ se bonos ꝓdicant cū sint mali. b Unde me nosti. Cognoscēs dn̄m loq̄ de sua cōsciā: nō ex indignatiōe q̄rit: sz admirādo: vn̄ ⁊ ex qua ꝟtute. c Sub ficu vi. Mystice nathanael.i.donū dei: ē verus ppl's isrl' dono dei q̄ erat sub ficu abditꝰ.i. subditꝰ sub cōsuetudīe peccādi ⁊ vmbra mortis: vt primi parentes sub fici folijs se texerūt: vbi priꝰ visus esset a dn̄o ⁊ q̄sitꝰ ꝗ̄ dn̄m videret ⁊ q̄reret: ⁊ ante etiā ꝗ̄ p aplos vocaret. d Rabbi tu es ⁊c. Quia cognouit nathanael xp̄m absentē vidisse q̄ ipse i alio loco gesserat.i.quō ⁊ vbi vocatus sit a philippo qd̄ ē indiciū deitatis: fatet nō solū magistrū: sz ⁊ dei filiū ⁊ regez isrl'.i.xp̄m i quo ꝓbat esse israelita vt dicit.i.vidēs deū. e Uidebit' celū. Nathanael israelita: dr̄ visurꝰ aptuz celū ⁊ āgelos dei d.⁊ a. vt olim patriarcha iacob vidit scalā ⁊ angelos a. ⁊ d. q̄ p bn̄dictionē vocatꝰ est israel.

Augꝰ. Qd̄ dictū ē nathanaeli mō implet i christianis: qꝛ postꝗ̄ hō deꝰ ascēdit: credentibꝰ i eū aperit aditus celi. Et vident angelos.i. ꝓdicatores sup eū ascēdētes: dū arcana deitatis cōsiderāt ⁊ ꝓdicāt: ⁊ descēdētes dū infimis se cōtēperāt: ⁊ hūana de eo ꝓdicāt. Et maiꝰ est eis celū aperiri ⁊ vtrāq; in eo cognoscere naturā p angelos ꝗ̄ visos.i.ꝓscitos eē: dū essent sub vmbra mortis. Si eī ibi manerēt q̄d ꝓfuissent ibi videri. f Angelos dei. Se pe hoc miraculū apparuit ꝙ angeli ascēdebāt ⁊ descēdebant sup xp̄m. g Sup filiū hoīs. Christus dicit se filiū hoīs: affirmās qd̄ minꝰ est.s.hūanitatē: nathanael ⁊ petrus filiū dei qd̄ maius est: affirmātes diuinitatē. Ecce ꝯfirmatio vtriusq; nature in xp̄o. isti cōfitētes deitatē merent ascēdere: ille asserēs hūanitatē testat se ad redimendū venisse. Sup filiū ⁊c. Cōfirmat se eē hoīem ne aliq̄ errarēt credētes ipsū tm̄ esse deū vt etiā petrus cū dixit: Absit a te dn̄e. ❧ Et dic

(Margin: Mystice — Gen.3.b — Gen.28.c — Matt.16.c)

a venietē ad se: ⁊ dicit de eo: Ecce vere israelita: i quo dolus nō est.
b Dicit ei nathanael: Unde me nosti? Rn̄dit iesus: ⁊ dixit ei: Priꝰ ꝗ̄ te philippus vocaret cū esses

❡ .i.sub arbore fidei. ❡ .i.sub lege littera. ❡ elegi.

c sub ficu vidi te. Rn̄dit ei nathanael ⁊ ait: Rabbi: tu es filiꝰ dei: tu es rex isrl'. Rn̄dit iesus ⁊ dixit

a ❡ ecce eadē vox nathanaelis et petri: Un̄ ⁊ petrus meruit vocari. ❡ cuiꝰ ego miles.

d ei: Quia dixi tibi: uidi te sub ficu credis: maiꝰ his videbis. Et dicit ei: Amē amen dico vobis: videbit' celū apertū ⁊ angelos dei descēdētes ⁊ ascendentes sup filium hominis.

a ❡ quasi sub arbore fici venisti ad fidē. a ❡ quia per istud paruū venisti ad fidez venies ad maiora. ❡ hoc maius.

Nico.de lyra

Rn̄dit iesus. tertiū ibi: Rn̄dit nathanael. Primū signū fuit manifestatio occulti ꝑn̄tis.s.intētionis cordis ⁊ puritatis cōsciētie ipsius nathanaelis: q̄ nō poterāt esse nota nisi virtute diuina: ⁊ hoc est qd̄ dr̄ hic: Uidit iesus nathanael venietē ad se: nō solū vidit exteriꝰ: sed etiā vidit cor ipsius iteriꝰ. vn̄ sequit:
a Et dicit de eo: Ecce vere israelita i quo dolus nō est: qꝛ sine intētione doli ⁊ falsitatis veniebat: vt veritatem cognosceret. b Dicit ei nathanael. Hic ponit scd̄m signū qd̄ est reuelatio occulti ꝓteriti: vidēs aūt nathanael ꝙ cōditionē sue mētis expsserat q̄siuit vn̄ ipam sciebat dicens: c Un̄ me nosti. Respōdit iesus ⁊ dixit ei: p reuelationē alteriꝰ occulti.
d Prius ꝗ̄ philippus te vocaret cū esses sub ficu vidi te.i. cognoui ꝓpositū cordis tui. Ad lr̄am priꝰ locuti fuerāt adinuicē de xp̄o ipe ⁊ philippus sub ficu i tali distātia: ꝙ xp̄s eos nō poterat videre oculo corpali: nec aliq̄s alius erat ꝓsens q̄ potuisset ei referre: ⁊ iō ꝓpter hoc signū ⁊ ꝓcedēs nathanael statim cōfessus est ipm eē xp̄m. vn̄ sequit: e Rn̄dit ei nathanael ⁊ ait: Rabbi tu es ⁊c. rex isrl'.i. ille q̄ expectat vt sit rex israel. Expectāt em̄ oēs iudei messiā tpalē regē futurū: ⁊ h̄ mō videt loq̄ iste nathanael: qꝛ nō habebat adhuc cognitionē ꝑfectā de xp̄o. Nō eni videt intellexisse tūc ipius diuinitatē: qꝛ nō dixisset. Tu es rex isrl': sed potiꝰ mūdi. Et p h̄ qd̄ dicit: Tu es filiꝰ dei. nō fuit cōfessus eiꝰ diuinitatē: sicut postea cōfessus est eā petrus. dicēs: Tu es xp̄s filiꝰ dei viui: Matth.xvj. ⁊ ꝓpter hāc cōfessionē dictꝰ est beatꝰ a xp̄o: sed intellexit hāc filiationē p quādā excellentiā gr̄e. f Rn̄dit iesus. Hic ponit tertiū signū qd̄ est reuelatio occulti futuri. Modus em̄ cognitionis hūane est vt ab impfecto ad ꝑfectionē ducat ordinate. vt ptz.j. Physi. Et qꝛ gr̄a ꝑficit naturā: iō cōsimilis ordo est i cognitione gratie: qꝛ primo ē ipfectior ⁊ postea ad ꝑfectionē deducit: ꝓpter qd̄ xp̄s ipm nathanaelē iā xp̄m cognoscentē ꝗ̄tū ad gratie excellentiā: vlteriꝰ deducit eū ad cognoscendum suā diuinitatē p obsequiū angeloꝝ sibi exhibedū tāꝗ̄ superiori. Nulla ei natura est sup angelicā nisi diuina: ⁊ hoc est qd̄ dicit: Respōdit iesus ⁊c. Credis.s.me esse xp̄m: ꝗ̄tū ad excellentiā gratie. g Maius his videbis. cognoscēdo virtutem diuine substātie. h Et dicit eis.s.philippo ⁊ nathanaeli. i Amē amē dico vobis. amen. idē est qd̄ fideliter: ⁊ iō vbi duplicat est signū maxime certitudinis ⁊ firmitatis. k Uidebitis celū aptū ⁊ ange. ⁊c. in obsequiū diuinitatis in hūana natura latentis. Si eniz querat vbi hoc viderūt: potest dici in ascēsione xp̄i: vt hr̄ Act'.j. Cūq; intuerent in celū euntē illū: ecce duo viri ⁊c.i. duo angeli in specie viroꝝ. Silr̄ in resurrectiōe viderūt apl'i angelos stātes supra sepulchrū xp̄i. ⁊ i passiōe apparuit angelus d̄ celo cōfortās eū. Luce.xxij. Querit etiā hic quare nathanael nō fuit vocatꝰ ad apl'atū cuz a xp̄o sup alios fuerit cōmendatꝰ: vt ptz ex ꝓdictis. Dicēdū ꝙ xp̄s voluit primos fūdatores eccl'ie simplices homines eligere: ne prima cōuersio hominū ad fidē hūane sapie ascriberet sz diuine: ⁊ ꝓpter h̄ iste nathanael et nicodemꝰ: de quo hr̄.j.iij.ca. nō sunt instituti apl'i: qꝛ erāt hoīes lr̄ati: fuerūt tn̄ a pn̄cipio ad fidē vocati: ne si a pn̄cipio oēs fuissent simplices crederēt p oppositū p ignorātiā decepti. Postꝗ̄ ꝟo fides catholica fuit radicata: Paulꝰ vocatꝰ ē ad apl'atū: ꝗ̄tuis lr̄atꝰ eēt. Un̄ dr̄.j. Coꝝ.j. Uidete vocationē vr̄az frēs qꝛ nō multi sapiētes.

Moraliter. Caplm. I

a† In principio erat verbum ⁊c. Johānes euangelista tam sublimiter loquitur de diuinis ꝙ multa de dictis eius exponere moraliter nescio hūanis actibus applicādo: ꝓpter qd̄ aliqua conuertā ad fidē ⁊ aliq̄ alijs exponēda dimittā. Sicut dixi i expositiōe litterali hic ponūt .v. de diuīs ꝑsonis. Primū ē intrinseca verbi ꝓcessio. cū dr̄: In pn̄cipio erat verbū. Scd̄m ē verbi ⁊ patris ꝑsonalis distinctio cū dr̄: b† Et ꝟbū erat apud deuz. Tertiū ē eoꝝ substātialis indistinctio cū dr̄: a† Et deꝰ erat verbū. Quartū ē coeterna duratio. cū dr̄: b† Hoc erat i pn̄cipio apud deū. Quītū i diuisa oꝑatio cu dr̄: c† Oīa p ipz facta sūt. Per primū elidit ꝓsūptio philosophoꝝ q̄ nihil volūt recipe nisi ꝓbatū fuerit hūana rōne: q̄ tn̄ est valde deficiens. nā rem sensibilē ⁊ paruā: vt foliū arboris vel aliqd̄ huiusmodi hūana rō nō cōphēdit ꝗ̄tū ad eiꝰ oēs cōditiōes scz quare sit talis figure: coloris ⁊ hmōi: ꝓpt qd̄ medici de ꝟtute ipiꝰ sanatiua dicūt ꝙ ē a tota specie nesciētes eā noīare eo ꝙ eā nō cōphēdūt: ꝓpter qd̄ dr̄ Eccs.j. Cūcte res difficiles: nō pōt eas hō explicare sermōe. Per scd̄m excludit error Sabellij q̄ sicut i diuinis ē vna essentia: ita dixit prīs ⁊ filij vnaz eē ꝑsonā: qd̄ ē falsū: qꝛ nulla res gignit se ipam: ⁊ iō iter patrē ⁊ filiū est distinctio ꝑsonalis. ⁊ eadē rōne iter ꝟbuz et eiꝰ cuiꝰ ē ꝟbū: qꝛ eo filiꝰ q̄ ⁊ ꝟbū. Per tertiū repellit error Arrij q̄ dixit ꝙ pat ⁊ filiꝰ eēntialiter distinguūt sic̄ ⁊ ꝑsonaliter: qd̄ ē erroneū: qꝛ sic filiꝰ nō eēt deꝰ ꝓprie: s; tm̄ ꝑticipatiue: cū eēntia diuina sit indiuisibilis: ⁊ de ipo dr̄.j. Joh.v. vt cognoscamꝰ verū deū: ⁊ simꝰ i filio eiꝰ ꝟo: hic ē verꝰ deꝰ ⁊ vita eterna. Per quartū reprobat error Ebionitaꝝ q̄ dixerūt xp̄m ante mariā nō fuisse: ⁊ sic eū nō fuisse ab eterno: cū tn̄ xp̄s dicat de se ipo Joh.viij. Pn̄cipiū q̄ ⁊ loquor vob. Et ibidē: Anꝗ̄ abraā fieret ego sū. Per .v. excludit error Manichei q̄ posuit duo pn̄cipia: vnū boni ⁊ alteꝝ mali: ⁊ hec iferiora corruptibilia dixit eē a deo malo ⁊ p ꝯsequēs nō sūt a ꝟbo fm ipm.
d† Qd̄ factū est i ipo vita erat. nā oīs creatura i ꝟbo ꝓexistit itelligibilit. itelligere ꝟo ē viuere ⁊ itellectio vita. e† Et vita erat lux ho.i. ꝟbū ē māifestatiuū oīm q̄ ab hoībꝰ cognoscunt: p qd̄ tollit error dicētiū ꝙ diuia ꝓuidētia se nō extendit ad hec iferiora: i q̄rū ꝑsona dr̄ Job.xxij. Circa cardines celi pambulat nec nr̄a ꝯsiderat. Qd̄ reprobat ibidē. cū subdit: Quoꝝ sn̄ia lōge sit a me. Philosophꝰ etiā.j. de aīa repꝑhēdēs Empedoclē hz p icōueniēti ꝙ aliq̄d cognoscamꝰ: ⁊ sit deo ignotū. b† Et i te. lu. ⁊c.i. i pctōribꝰ ꝗ̄tū ē de se sic̄ cecus lucē sol' nō videt ipm illustrātē. d† Fuit hō miss. a deo. p iohem ꝓcursorē dn̄i significat ꝓdicator euāgelij. iō dr̄ h̄ hō

id est viuēs ſm dictamē rōnis ꝛ nō vita beſtiali. f† Cui nomē erat iohes. q̄ iterp̄tat̄ i q̄ eſt grā. ad h̄ eni ꝙ p̄dicator cōuenienter ꝛ vtiliter ānūciet v̄bū dei requirit̄ grā ſpūſſancti.
g† Hic venit vt teſti. ꝑhi. de lu. i. de xp̄o q̄ ē lux ꝑ eēntiā. iō in p̄dicatore debet eē hui⁹ lucis ꝑticipatio ꝑ bonā vitā ꝛ famā: q2 ſic̄ dicit Greg. homel. xxxviij. cui⁹ vita deſpicit̄ reſtat vt ei⁹ p̄dicatio cōtēnat̄. a† Ut oēs crederēt ꝑ illū. debet eni intendere ſalutē auditoꝝ ꝛ nō ꝓpriā laudē vel queſtū. i† Nō erat ille lux. q2 p̄dicator nō docet iteri⁹ mētē illuſtrādo ſ3 de⁹. ideo ſubdit̄: a† Erat lux vera ꝛc. lumine grē q̄tū eſt de ſe: ſ3 mali nō illuminant̄ eo ꝙ ponūt obicē huic illuminatiōi: de q̄b⁹ d̄r Job. xxiiij. Ipſi fuerūt rebelles lumini. c† Et mūdus eū nō cog. i. hoies mūdialiter viuētes: q̄ ſuū itellectū ꝛ affectū deſigūt i terrenis ꝛ ſic auertunt̄ a diuinis. g† In ꝓpria ve. ꝛ ſui eū nō rece. l3 aūt oēs chriſtiani ſint ſui: magꝯ tñ ꝓprie clerici q̄ dicūt̄ a cleros qđ ē ſors eo ꝙ ſūt de ſorte dei: ꝛ tñ coꝝ multi nō recipiūt ipm ſ3 magꝯ abijciūt q̄3 laici. i† Quotq̄t aūt receperūt eū. ꝑ fidē charitate formatā. k† Dedit eis ꝑtātē ꝛc. per adoptiōis graz. l† Qui nō ex ſanguinib⁹ ꝛc. nā hec filiatio nō ē ꝑ ꝑticipationē eſſe nature: ſ3 magis diuine ſcđm qđ d̄r. ij. Pe. j. Qui vocauit nos ꝓpria glia ꝛ v̄tute ꝑ quē maxima et p̄cioſa nob ꝓmiſſa donauit. vt ꝑ hec efficiamini diuīe ꝯſortes nature. c† Et v̄bū caro factū ē. ꝛ ſic de⁹ voluit eē ꝑticeps humane nature: ꝛ hec mutua ꝑticipatio debet eē rō maxime dilectionis: l3 nō ſit ſilr̄ vtrobiq3. q2 v̄bū aſſūpſit hūanā naturā verā: ſ3 dei filij adoptiui nō recipiūt ſic diuinā: ſ3 ꝑticipationē ei⁹ ꝑ grām. d† Et vidim⁹ gloriā ei⁹ ꝛc. nā fideles vidēt eā nūc ꝑ ſpeculū ꝛ i enigmate: poſtea v̄o videbūt clare ꝛ manifeſte. b† Johānes ꝑhibet teſtimoniū. Hic ponit̄ ipi⁹ iohis modus teſtificādi ꝑ quē ſignificat̄ mod⁹ p̄dicādi: q̄ debet eē cū3 affectu magno ꝛ etiā i publico. iō ſubdit̄: c† Et clamat. habētes eni doctrinā ſuſpectā magꝯ docet occulte ꝛ ſine clamore.
d† Hic ē quē dixi q̄ poſt me ꝛc. q2 p̄dicator q̄rere debet honorē xp̄i ꝛ v̄tutē p̄dicatiōis attribuere ſibi. iō ſubdit̄: b† Et de plenitudine ei⁹ ꝛc. ex nobis nihil habētes. i† Et graz ꝓ grā. i. nob dedit graz vt ꝑ eā gliaz cōſequamur: q̄ eſt gratia cōſūmata. b† Quia lex ꝑ moyſen da. ē. a pctīs cohibēs ſ3 nō gratiā iuſtificātē p̄bēs: nā h̄ xp̄o reſeruabat̄. iō ſubdit̄: † Grā et v̄itas ꝑ ieſū xp̄m facta ē ꝛc. Deū nemo vidit vnq̄3. cōp̄hēſiue.
a† Unigenit⁹ q̄ ē i ſinu pr̄is. i. ſibi cōſubſtantial̄. ipe vidit iſto mō. iō ſubdit̄: k† Ipſe enarrauit. ſ. myſteria i lege ꝛ ꝓphetis ſub velaminib⁹ ꝓnūciata ꝛ h̄ fuit ſignū ꝙ nos deduceret ad clarā viſionē diuinoꝝ. c† Et h̄ ē teſtimoniū iohis. qđ ꝑhibuit corā legiſperitꝯ. i q̄ teſtimonio negauit ſe eē xp̄m: ꝛ h̄ veraciter q̄tū ad iterrogātiū itētionē. ꝛ đ duob⁹ primis pt3 q2 iohes nō erat xp̄s nec helias i ꝑſona. ſilr̄ de tertio: nā intēdedebāt q̄rere ſi iohes erat de nūero ꝓphetaꝝ antiquoꝝ: alit̄ ei rn̄dere fuiſſet falſū: ſ3 aſſeruit ſe eē vocē. i. v̄bi diuini nūciatorē: qđ erat verū ꝛ humile reſpōſū. ꝛ i hoc docuit doctores catholicos veraciter ꝛ humiliter rn̄dere. † Quid ḡ baptiças ꝛc. q. d. tu tibi vſurpas officiū alienū. c† Rn̄dit eis iohes. nō reddēdo iniuriā ꝓ iniuria: ſ3 humiliter ꝛ vere. d. † Ego baptiço i aq̄. corpa tm̄ lauādo. ad ſignificādū illi⁹ baptiſmū q̄ lauat aīas in ſpūſſctō. h† Hec i bethania facta ſūt. q̄ iterp̄tat̄ dom⁹ obediētie. iō ꝑ h̄ ſignificat̄ ꝙ iohes ex obediētia dei venerat xp̄m nūciare imolādū ꝓ redēptiōe mūdi. d† Et ego neſciebā eū. ante reuelationē mihi factā āno q̄ntodecimo Tyberij ceſaris: vt h̄r Luce. iij. q̄ q̄dē reuelatio facta fuit iohāni in deſerto. vt h̄r ibidē: ꝛ ꝑ h̄ ſignificat̄ ꝙ reuelatiōes diuine fiūt habitātib⁹ i deſerto penitētie: Pſal. lxij. In terra deſerta ꝛ iuia ꝛ inaquoſa: ſic i ſācto apparui tibi: vt viderē v̄tutē tuā ꝛ gloriā tuā.
a† Altera die iteꝝ ſta. io. ꝛc. ſicut dictū ē ꝑ iohannē p̄dicator euāgelij deſignat̄. ꝛ iō ꝑ hoc ꝙ d̄r hic: ſtabat: ſignificat̄ ꝙ p̄dicator euāgelij debet eē cōſtās in p̄dicatione verbi dei. c† Et reſpiciēs ie. am. ꝑ qđ ſignificat̄ ꝙ p̄dicator euāgelij debet diligēter ꝯſiderare ꝓceſſu3 vite xp̄i ꝛ nō ſolū cōſiderare ſ3 etiā p̄dicare. iō ſubdit̄: † Dixit: ecce agnus dei. eius innocētiā p̄dicādo: ꝛ obediētiā vſq3 ad mortē: ꝛ audiētes debēt deuote recipere talē p̄dicationē. qđ ſignificat̄ ꝑ h̄ qđ ſubdit̄: e† Et audierūt eū duo diſcipuli loquētē ꝛ ſecuti ſūt ieſum. ꝛ dn̄s ieſus ad tales ꝯuertit̄ ꝑ clemētiā: ꝛ recipit ꝑ gratiā: ꝛ inſtruit eos đ neceſſarijs ad ſalutē. ꝑ Andreā v̄o ꝛ philippū q̄ a xp̄o edocti fuerūt de ſalute fratrū ſuoꝝ ſolliciti: ſignificant̄ illi q̄ ꝓximos ſuos q̄tū bono modo poſſunt inducūt ad ſequelā chriſti. contra multos q̄ nō ſolū nō inducunt ſed ꝓ ſuo poſſe auertunt.
l† Amen amen dico vobis videbitis angelos ꝛc. ꝑ quos ſignificant̄ p̄dicatores q̄ dicunt̄ aſcendere ſup filiū hoīs qn̄ p̄dicant chriſti deitatē: ꝛ deſcendere quādo ꝓ eius amore querunt releuare ꝓximi neceſſitatē.

In ca. j. Johannis vbi dicit̄ in poſtilla. Et hoc pt3 i Ariſ. qui inter alios pħos videt̄ verius ſcripſiſſe ꝛc.

Additio. j.

Licet Ariſtoteles non demonſtrauerit mūdi nouitatē: nō tñ cōcludit ꝯtrariū: ſed ſcđm mentē ei⁹ hoc tā q̄3 ꝓbleuma neutrū reliquit: vt pt3 ꝑ rōnes eius in de celo ꝛ mūdo intuēti: in quo nō videt̄ a veritate deuiaſſe. Nā cū philoſophica iueſtigatio ſolū rōni naturali innitat̄: ſm quā mūdū incepiſſe nō ē ſcibile nec demōſtrabile: ꝓut. ſ. ſanct⁹ Tho. plene tradit i prima ꝑte. q. xlvj. arti. ij. i corꝑe. q. Idcirco nō demōſtrādo mūdi nouitatē non deuiat a rōne. Similiter circa intelligētias ſeꝑatas conat⁹ ē adinuenire numerū corrn̄dētē nūero celeſtiū motuū: ꝑ h̄ nō excludēs q̄n plures poſſūt eſſe ſubſtātie itellectuales ſeꝑate orbes nō mouētes: vt pt3 ꝓceſſū ſuū in hac materia bene aduertēti. Silr̄ circa felicitatē nō videt̄ a veritate deuiaſſe. Nā in primo ꝛ vltimo ethicoꝝ vbi de felicitate tractat nō loquit̄ niſi de felicitate politica ſeu de felicitate ſpeculatiua q̄ in hac vita ꝑ naturā haberi pōt: nō aūt de felicitate ſuꝑnaturali de q̄bus apl̄s. j. Coꝝ. ij. et etia3 Eſa. lxiiij. Oculus non vidit ꝛc. Talis eni felicitas ſpeculationē naturalē tranſcēdit.

In eo. ca. j. vbi d̄r in poſtilla. Plenū eni opponit̄ vacuo.

Additio. ij.

Hec diſtinctio poſtillatoris de pleno ꝛ vacuo nō bene videt̄ cōſonare rōni nec ꝓpoſito adaptari: primū pt3. Nā l3 vacuū opponat̄ pleno: nō tñ tot modis dicit̄ vacuū ſicut d̄r plenū. nā vacuū opponit̄ pleno ꝑ modū priuatiōis: priuatio aūt ſicut cecitas nō d̄r tot modis ſicut viſus. Scđm pt3. Nā ſm illā diſtinctionē nō eſſet diſtinguēdū iter plenitudinē grē vni⁹ ſancti ꝛ alia3: de quolibet eni ſāctoꝝ verū eſt dicere ꝙ nō patit̄ virtutis defectū cū oēs v̄tutes ſint cōnexe. Nec dicēdū videt̄ ꝙ in ſanctis ſit vacuitas gratie: eo ꝙ eoꝝ gratia nō redūdat ad corpus ſicut ſuꝑnaturaliter cōcipiat. S3 ad declarationē hui⁹ attendēdū ē ꝙ licet in ſacra ſcriptura multis et diuerſis attribuat̄ plenitudo grē ſeu ſpūs: nō tñ vniformiter ſeu equalit̄ i ſingulis intelligēda eſt hmōi plenitudo ſ3 i quolibet eoꝝ exp̄mit̄: vel ſaltē innuit̄ illud reſpectu cui⁹ talis plenitudo grē attribuat̄: verbi grā: cū legit̄ de Beſeleel Exo. xxxj. Repleui eū ſpū dn̄i ꝛc. Ibidē ſubiūgit̄: In oī ope ad excogitandū. in quo declarat̄ ꝙ talis plenitudo refert̄ ad oīa artificialia ꝑfecte diſponēda ſeu exercēda. Cū aūt legit̄ de Stephano Act. vj. Plenus gratia ꝛ fortitudine: ibidem declarat̄ ad q̄d referēda eſt hec plenitudo. ſ. ad faciēda ſigna ꝛ ꝓdigia ꝛ ad fortitudinē martyrij exercēdā. Silr̄ cū d̄r đ beata virgine. Plena grā: Luce. j. Referēda eſt illa plenitudo ſeu extēdēda ad tantā plenitudinē vt decebat genitricē filij dei. Decebat eni3 fecūdā eē gratijs que actorē gratie nō ſolū in mente ſed i vētre amplectebat̄. Unde in glo. ſuꝑ illud verbū gratia plena. q. d. quedā arra et dos ſponſi oſtendit̄ ꝙ fecūda ſit gratijs. Cū aūt de apl̄is dicit̄: Repleti ſūt oēs ſpiritusancto: Act. ij. talis plenitudo ſeu repletio extendēda eſt ad hoc ꝙ eēnt ſufficiētes ad fundandā fidē chriſti vniuerſaliter in orbe ꝑ plenitudinē fidei ꝛ charitatis ꝛ donū linguarū ꝛ hmōi ꝓut ibidē declarat̄ ꝑ ſigna viſibilia hanc inuiſibilē plenitudinē demōſtrantia. Cū aūt de chriſto diceret̄. Plenū gratie ꝛ veritatis: extendenda eſt talis plenitudo ꝓut decet filio dei naturali vnigenito: q̄ quidē extenſio etiā ſm humanitatē ineffabilis eſt quodāmodo infinita tā q̄3 nō ad mēſurā data: vt. j. iij. ca. Quā quidē extēſionē plenitudinis gratie xp̄i euāgeliſta ſatis innuit cum ſubdit: Quaſi vnigeniti a patre: ſuꝑ qđ verbū Aug⁹. dicit: Suꝑ oēm naturā ꝛ cōſeruorū noſtrorum claritatē euāgeliſta mētē erigēs ad ipm nos bonoꝝ ꝓduxit verticē. q. d. euangeliſta: nō vt ꝓphete aut alterius hoīs vel angeli alicui⁹ ſuperiorū virtutū ſed quaſi ipius dn̄atoris ipſius regis ipſius naturalis filij vnigeniti. hec Aug⁹.

In eodem ca. vbi dicit̄ in poſtilla. Cuius nō ſum dignus vt ſoluam eius corrigiā calciamēti.

Additio. iij.

De hac materia. ſ. de calciamentis chriſti: vide ſupra in additiōe Mar. j. vbi de hoc large tractat̄.

Replica.

Johānis j. ca. vbi dicit̄: Mūdus ꝑ ipſū factus eſt. Poſtillator dicit Ariſtotele3 erraſſe de mūdi eternitate intelligētiarū numero et felicitate ꝛc. Burg. aſſumit Ariſto. in ſui defenſione aſſerens eū nō erraſſe: q2 innitebat̄ rōni naturali ſm quā mūdū incepiſſe non eſt ſcibile: relinquit igit̄ tan q̄3 ꝓbleuma neutrū: ſed miru3 de Bur. ꝙ ſe opponit ſchole pariſienſi ſine neceſſitate ꝛ ſine ratione: venerabilis eni Guilhelm⁹ epiſcopus pariſienſis cū

ſchola

ſchola ibidē ꝓhibēt catholicos cū Ariſtotele in his erroꝛibꝰ ⁊ alijs in ſuis libꝛis repertis ſentire: ⁊ p̃ſertim quia ſm Ariſ. Omne verū vero cõſonat: ſuū aūt ꝓbleuma qđ dicit neutruꝫ nõ cõſonat ei qđ catholice eſt verū: igiť ꝓbleuma ſuū falſum. Item ipſe idē Ariſtoteles in multis locis ꝓbat ⁊ putat demõſtrare ſtatū in cauſis. Standū igiť erit in omni genere cauſarū in aliqua pꝛima cauſa in genere cauſarū finalis et efficientis. Apud Ariſto. aſſignať vnꝰ pꝛinceps in .xij. metaph. queꝫ in octauo phyſicoꝝ noīat pꝛimū motoꝛē. Ab hoc quidē ente dicit deriuatū cūctis eſſe: ⁊ celū ⁊ totā naturā depēdere: vnuꝫ igiť ſolū ab Ariſto. poniť independēs: ⁊ q̃uis ſm beatū Auguſti. pꝛimo de trini. difficile ſit plene intelligere creationem ſm viā naturalis cognitionis: nõ eſt tñ impoſſibile ſuppoſitꝭ pꝛincipijs ⁊ dictis phoꝝ ⁊ alijs ſililibꝰ. Nec ꝑ rõnes abducoꝛ a veritate vt ſentiā cū Ariſto. mūdi creationē foꝛe ꝓbleuma neutrū ſine erroꝛe: qꝛ oēs rõnes poſſibiles fieri cõtra veritatē fidei ſunt ſophiſtice. Dicit enī beatꝰ Hyldinus .xiiij. de trini. Reſpuit captioſas ⁊ inutiles queſtiões pħie fides cõſtãs nec humanarū ineptiarū fallacijs ſuccūbens: ſpoliū ſe p̃bet veritas falſitati. Mirū igiť de Bur. qui Ariſtotelē veritatē dubitantē ꝓpter tales rõnes captioſas dicit nõ erraſſe: q̃uis enī ꝑ demõſtrationē veritas aliqua nõ ſit ſcibilis ꝓpter ſophiſma: tñ ſine erroꝛe nõ diciť dubitabilis et neutra.

In eodē ca. vbi diciť: Plenū gratie ⁊ veritatis. Poſtilľ. volēs declarare differētiā plenitudinis grē xp̃i ⁊ alioꝝ dicit plenū opponiť vacuo: idcirco quot modis dr̃ vnū tot et reliquū ⁊c̃. Bur. dicit illā diſtinctionē nõ cõſonare rõni: ſcđo dicit eā ꝓpoſito nõ bene adaptari. Pꝛimū oſtēdit ex eo ꝙ plenū ⁊ vacuū opponūť pꝛiuatiue. Pꝛiuatio vero nõ diciť tot modis quot habitꝰ. Hic dico pꝛimū ꝙ antecedēs ē falſum ⁊ ꝯſequētia nõ valet. Nã ſm modū gradualis habitꝰ accipiunť modi graduales pꝛiuatiõis: habitui eī ſimpliciter ꝑfecto opponiť pꝛiuatio ſimpliciter: habitui aūt partiali opponiť partialis pꝛiuatio. Nã ſicut vnꝰ eſt magis videns q̃ȝ alius: ⁊ ſicut vnꝰ eſt magis ſciēs q̃ȝ aliꝰ: ita vnꝰ eſt magꝭ ignarus alio ⁊c̃. Patet igiť: qꝛ dato ꝙ plenū ⁊ vacuū opponerenť pꝛiuatiue adhuc quot modis diciť vnū tot modis dr̃ ⁊ reliquū. antecedēs aūt eſt ꝯtra Ariſto. iiij. phyſicoꝝ: qui vult vacuū potius eſſe ens ꝓhibitū q̃ȝ pꝛiuatiuū. Nã ſi eſſet pꝛiuatiuū: eēt locus carēs cõtento cū aptitudine habēdi: ꝓut dixerūt antiqui quos repꝛobat Ariſto. vbi ſupꝛa. Quo ad ſecūdū Bur. vult oſtēdere ꝙ poſtilľ. diſtinctionē talē nõ bñ applicat ex eo qꝛ videť: dicit Burg. ſm illā applicationē nõ eſſe diſtinguendū inter plenitudinē vnīꝰ ſancti ⁊ alterīꝰ: qꝛ nullus ſanctus virtutis patiť defectum cū virtutes ſint cõnexe. Burgeñ. ſic replicat quaſi poſtillatoꝛ nõ intellexerit vel intelligere noluerit. Nam poſtillatoꝛ loquens de defectu virtutis non loquitur de habitu ſed de gradu. Omnibus enī virtutibus ſimul concurrentibus in vno ſm naturā habituū ſtat defectus in omnibus ſm gradum: et hoc opoꝛtet Burg. cõcedere niſi velit incidere cuꝫ Begar. in clemē. ad noſtrū. de hereti. dando gradū virtutū vltra quē quis nõ poſſit ꝓficere. cū tamē ipſe Burgeñ. dicat xp̃m experimētaliter ꝓfeciſſe Luce. ij. Carēs igiť aliquo gradu quē tñ poſſet habere ſm illā carentiam et pꝛiuationē põt dici vacuus: ſi ſaltē vacuū ⁊ plenū ſint pꝛiuatiue oppoſita ꝓut Burg. vult.

Glo. oꝛdi.

Et die tertia. Ca. II

Augꝰ. Poſt oſtenſionem chꝛiſti ꝑ teſtimonia iohãnis ipſe ſe miraculo oſtendit. Et die tertia. Significat tertia die. i. tꝑe gratie: poſt tēpus. i. ante legeꝫ et ſub lege xp̃m ad nuptias eccleſie ꝑ carnē veniſſe.
b Vocatꝰ eſt aūt. In q̃ oſtēdit nõ deſpiciendas nuptias quas fecit: ⁊ ſacramētū nuptiarū inſinuat. c Deficiente vino. Vinū deficit vt mirabiliter vino de aqua facto: virtus latētis deitatis appareat. Augꝰ. Maioꝛ virtꝰ ē in creatione ⁊ gubernatione celi ⁊ terre: ⁊ ꝙ quotidie aqua pluuie ꝑ vites in vinū vertiť: ⁊ ꝙ ex paruo ſeminario fruges creanť: ſꝫ qꝛ hec naturaliter fiūt: iã ex vſu viluerūt: ⁊ iõ quedam ⁊ ſi minoꝛa p̃ter ſolitū nature ſibi deus ſeruauit: ꝑ q̃ virtus q̃ ī maioꝛibꝰ etiã operať ad memoꝛiã reducīť.
d Quid mi. Augꝰ. In his nõ negat matrē vt heretici dicūt: nec inhonoꝛat eã: qui parētes honoꝛare p̃cepit: ſed illa exigente: miraculū facturus nõ agnoſcit eã. q. d. Ex eo ꝙ genuiſti nõ operoꝛ hoc: agnoſcã aūt te pēdens in cruce cū vt filiꝰ curã tui diſcipulo cõmittã: ſed nõdū venit hoꝛa mea. i. opoꝛtunitas: qꝛ nõ debet eſſe paſſio niſi p̃dicato euãgelio: niſi virtute deitatis oſtēſa mūdo: tūc erit hoꝛa: nõ neceſſitatis: vt heretici calūnianť ſed volūtatis. vnde: Poteſtatē h. p. a. m: et. i. ſ. e. Nõ eī auctoꝛ tēpoꝛū fato tēpoꝛis regiť.

Chana galilee. Id eſt ꝣelus trãſmigratiõis ibi nuptie: qꝛ hi ſūt digni xp̃o q̃ feruoꝛe deuotionis de vitijs ad virtutes: de terra ad celos trãſmigrãt. Mater ibi cuiꝰ vterus thalamꝰ fuit de quo ſponſus ꝓceſſit. Vocatꝰ eſt aūt ieſus deſiderio p̃cedētiū patrū ⁊ diſcipuli vt miniſtri. In nuptijs vinū deficit: qꝛ ſenſus legis ꝑ carnalē expoſitionē phariſeoꝝ a ſua pꝛiſca virtute ceperat deficere: ſꝫ xp̃s aquã in vinū cõuertit: dum q̃ carnalia videbanť: ſpūalia oſtendit: ⁊ ſuꝑficiem lr̃e plenã virtute celeſti videri fecit. Chꝛiſtus enī in ꝓphetis nõdū manifeſtatus quaſi vinū in aqua latuit: ſed cū aperuit eis ſenſuꝫ vt intelligerēt ſcripturas: ipſos vino inebꝛiauit ⁊ mētes a carne alienauit. Scripture ſūt lex ⁊ ꝓphete et pſalmi: he oēs ſm lr̃am aqua inſipida ſm ſpm̃ vinū ſūt. Sex hydrie: ſex etates: quarū nulli defuit ꝓphetia. Incipit eī ab exoꝛdio mūdi: Et eſt pꝛima etas ab Adam vſq3 ad Noe. Scđa vſq3 ad abꝛaã

a Et die tertia Ca. II nuptie facte ſūt ī chana
ſ mater eſt figura ſynagoge.
galilee: ⁊ erat mr̃ ieſu ibi. b Vocatꝰ ē āt ih̃s ⁊ diſcipli eiꝰ ad c nuptias. Et deficiēte vino dicit mať ieſu ad eū: Vinū nõ habēt.
a ſ Augꝰ. quid eſt cõe deitati mee et tibi matri ſm carnem.
d Et dicit ei ieſus: Quid mihi ⁊ ti

Nico. de lyra

Et die tertia. Ca. II

Quĩ ad eſſe ſequiť oꝑari: cū oīa ſint determinata ꝓpꝛio oꝑe: vt dr̃. iiij. metaph. iõ poſtq̃ȝ euãgeliſta oſtēdit diuinitatē xp̃i ꝑ eternã emanationē a patre: hic ꝯñr declarat eã in oꝑe. ſ. ꝑ oꝑa miraculoſa q̃ ſunt diuine virtutis manifeſtatiua: qꝛ trãſcendūt virtutē totius nature create. Et diuidiť ī tres: qꝛ pꝛimo ponūť oꝑa q̃ fecit xp̃s inter hoīes cõuerſando. ſcđo q̃ fecit moꝛiēdo. xij. ca. tertio q̃ fec̃ reſurgēdo. xx. ca. Pꝛima in duas: qꝛ pꝛimo poniť opus diuinū q̃ꝫtū ad mutationē nature. ſcđo q̃ꝫtū ad effectū gratie: ſequē. ca. ibi: Erat hõ. Pꝛima adhuc ī duas. qꝛ pꝛimo poniť opus miraculoſū corã diſcipulis vt in fide firmenť. ſcđo corã ꝯturbis vt cõuertanť. ibi: Poſt hoc deſcendit. Pꝛima in tres. qꝛ pꝛimo poniť miraculi occaſio. ſcđo eius ꝑpetratio. ibi: Erãt aūt. tertio ipſius ꝓbatio. ibi: Et dixit eis ieſus. Circa pꝛimū ſciēdū ꝙ occaſio huiꝰ miraculi fuit defectus vini in nuptijs: ⁊ iõ euãgeliſta deſcribit ipſas nuptias q̃ꝫtuꝫ ad earū circūſtãtias. a. Et die tertia. ſ. a vocatione philippi ⁊ nathanaelis fratris eiꝰ: ⁊ ſic notať tēpus. b Nuptie facte ſūt in chana galilee: ⁊ ſic ptꝫ locꝰ. Chana enī q̃dã villa eſt ſita in galilea. c Et erat mater ieſu ibi. Vocatꝰ eſt aūt ieſus ⁊ diſci. eiꝰ ad nuptias. Licet autē alij plures fuerint in iſtis nuptijs: tñ ieſus ⁊ mater eiꝰ ⁊ diſcipuli eiꝰ exp̃ſſius noīanť: qꝛ nõ fit hic mētio de nuptijs niſi rõne miraculi ibidē ꝑpetrati: qđ fuit factū ꝑ matris interpellationē et ꝑ ipſiꝰ ieſu oꝑationē: ⁊ ad diſcipuloꝝ ꝯfirmationē. Et ꝑ hoc etiã excludiť erroꝛ eoꝝ q̃ dicūt nuptias eē pctm̃: qꝛ ſi nuptie eſſent illicite ieſus ⁊ mater eius nõ fuiſſent in illa ſocietate. Diciť etiã cõiter ꝙ iſte nuptie fuerūt iohãnis euãgeliſte: a q̃bus eū xp̃s vocauit ante cõſūmationē matrimonij ꝑ copulã carnis. Ex hoc ī eccl̃ia obſeruať ꝙ ante carnalē copulã poteſt licite alter cõiugū intrare religionē. Hoc aūt videť ꝑ dictū Hieronymi in ꝓlogo: vbi dr̃ ꝙ xp̃s vocauit eū de nuptijs nubere volentē: ex q̃ videť ꝙ nuptie fuerūt ſue: qꝛ xp̃s nõ legiť in alijs nuptijs fuiſſe. Ꝥ etiã videť ꝑ hoc ꝙ mater ieſu erat ibi tãq̃ȝ in nuptijs nepotꝭ ſui. Nõ enī ē veriſilē ꝙ ipſa veniſſet niſi multū attinuiſſet ſibi: ſicut iuit ad helizabet cognatã ſuã feſtinãter tñ: vt hr̃ Luc. ij. qꝛ ſm ꝙ dicit Ambꝛoſiꝰ. nõ libēter ſtabat ī publico: ſꝫ magꝭ ī oꝛationis ſecreto. d Et deficiente vino. hic tãgiť occaſio miraculi. e Dicit mater ieſu ad eum. vinū nõ habēt. ſ. ad ſufficiētiã. Ex coꝛde enī pijſſimo voluit p̃uenire totalē defectū ne appareret cõfuſio: iõ inuitauit filiū quē ſciebat ad Ꝥ potentē: ſicut a pꝛincipio edocta fuerat ꝑ angelū ⁊ ꝑ ſpiritūſctm̃: non tñ ipm̃ inuitauerat ad miracula ante etatē ꝑfectã qꝛ nõ decebat vt videbiť: f Et dicit ei ieſus q̃d mihi ⁊ tibi eſt mulier? Cum xp̃s maximã reuerētiã matri ſue detulerit: mirū videť ꝙ ſic extranee mr̃i ſue reſpõdit: iõ dicit Augꝰ. ꝙ facere miracula ei cõpetebat ſm diuinã naturã quã a matre nõ habuit: iõ p̃dicto mõ reſpõdendo matri oſtendere voluit ꝙ in hoc nõ tenebať ei obedire: qꝛ in natura diuina nihil ha

ꝙ abraam. Tertia vsq; ad dauid. Quarta vsq; ad
trāsmigrationē babylonis. Quīta vsq; ad iohā-
nē baptistā. Sexta vsq; ad finē mundi. In his ꝗ
etatib⁹ erāt hydrie.i.corda hoīm receptiua scri-
pturarū dei parata, ꝓposita in exemplū viuendi
⁊ credendi. Lapidea.i.for
tia in christo lapide: ꝫm
purificationē iudeoꝝ.i.q̄r
illi pp̄lo iudeoꝝ lex data
est: gra p xp̄m oīb⁹ facta
est. Videam⁹ q̄ in singul̄
etatib⁹ q̄si hydriis aq̄ fue
rit: ⁊ quō in vinū mutat̄.
Gen.4.b In prima abel a fratre oc
cidit̄. ⁊ hic penā: ille lau-
dē accipit. In h̄ si q̄s ino-
cētiā abel sequit̄ ⁊ malici
am cain fugit: aquā ab-
luentē ⁊ reficientē bibit.
Si v̄bo i eodē xp̄m a iude-
is occisū ītelligit: de aq̄ vi
nū bibit: sic in aliis oīb⁹
Gen.7.c hui⁹ etat̄. In scd̄a Noe ī
arca ꝓpter iusticiā saluat̄.
mundus diluuio perit.
Si q̄s h̄ exemplo a vitiis
se corrigit: aquā salutarē
bibit. Sȝ si ī arca ecclesiā
q̄ cūcta aīalia.i.oēs gētes
recipit: ī aque baptismū:
ītelligit: ⁊ cetera hmōi: vi
Gen.22.b nū bibit. In tertia abraā
obediēs ꝓ filio offert arie
tē: q̄ hīc discit obediētiā:
bibit d̄ tertia hydria aquā:
Si q̄s ī isaac deitatē: ī ari-
ete xp̄i carnē intelligit: vi
2.Re.5.a nū bibit. In quarta: da-
uid hūilis regnat: Saul
supb⁹ abiicit̄. in hoc si q̄s
discit humiliari: aquā bi-
bit: si regnū xp̄i intelligit
Hiere.5. vinū bibit. In q̄nta pec-
cās pp̄l's captiuat̄: post
reducit̄. hic si q̄s discit pe
nitētia corrigi aquā bibit. Si q̄s d̄ captiuitate pec
cati: pp̄lm dei p iesū liberari ītelligit: vinū bibit.
Luc.2.c In sexta xp̄s circūcidit̄: offert̄. In q̄ si q̄s discit su
is sacris subiici sicut xp̄s ille aquā bibit. Si ī ve-
ra octaua: depositionē toti⁹ mortalitat̄ ⁊ ītratio
nē ad deū ītelligit: vinū bibit. a Binas vl' ter.
Aug⁹. Estimantis est h̄ dicere vt ip̄as diceret bi-
nas q̄s ⁊ ternas. Sūt ꝗ due mēsure in scriptur̄:
dū pat̄ ⁊ fili⁹ noīat̄: ⁊ sp̄us q̄ necessario ē cōis pa
Ps.103. tri ⁊ filio intelligit̄: Ut oīa ī sapiā fecisti dn̄e.i. in
Job.10.f filio: Et ego ⁊ pater vnū sum⁹. Terne: dū noīato
Ps.32. sp̄ū trinitas manifesti⁹ ītelligit̄: Ut v̄bo dn̄i celi
Ma.28.d firmati s̄t et. sp̄ū o. e. ⁊c. Et baptiçātes ī noīe pa.
⁊ fi. ⁊ spi. s. a. Aliter bine vel terne mēsure sūt oēs
gētes ad q̄s ptinēt scripture. bine ꝓpter p̄putiū
⁊ circūcisionē. Ipse etiā trine: a tribus filiis Noe
disseminate. b Et imple. Ex iussu ei⁹ īplete sūt
hydrie. significat ꝙ etiā illa scriptura a dn̄o ē: sȝ
dū in ea sub velamīe.i. adopertionē lr̄e latet xp̄s:
sapit aquā insipidā. Cū aūt auferr̄ velamē: est vi
nū inebriās. potuit q̄dē vacuas īplere vino q̄ cū-
cta creat ex nihilo: s̄ maluit de aq̄ vinū facere vt
doceret se nō soluere legē s̄ īplere: nec ī euāgelio
alia facere vel docere q̄ꝫ q̄ ꝓphetia p̄dixit.
c Ut aūt gusta. Tricliniū.i. tres ordines discū-
bētiū altitudine distantes īter se.i. doctores: cōti-
nētes cōiugati. Architriclin⁹ aliq̄s legisperit⁹: q̄
bibit sp̄ūalē sensū legis. Vn̄ sp̄ūalē sensū ī scriptu
ris apire discipulis: est aquā ī. vinū cōuertere: vt
q̄n post resurrectionē aperuit illis sensū vt intelli
gerēt scripturas. d Aquā vinū fa. Hiero. Per
aquā baptism⁹ iohannis: p vinū passio xp̄i. vn̄ ⁊
vinū pri⁹ fert̄ architriclino.i. iohāni q̄ ante bibit
ꝗ passionē

ꝗ est nomē sexus. a ꝗ.i. oportunitas ondēdi na-
turā quā ex te habeo: sȝ ōn̄sa diuina p miracula:
ostēdet̄ ⁊ hūana natura p passionē.

bi est mulier? Nondū venit hora a

ꝗ et si videt̄ negare fili⁹: scit mater pietatē ei⁹: et
ideo fiducialiter imperat ministris.

mea. Dicit mater eius ministris. b

Quodcūq; dixerit vob facite. Erāt c d

ꝗ vasa aquaria ab hydor.

aūt ibi lapidee hydrie sex posite:

ꝫm purificationem iudeoꝝ: capi-

ꝗ metron grece: latine mēsura dicit̄.

a entes singule metretas binas vl' e

ternas. Dicit eis iesus: Implete f g

a ꝗ q̄r nullū tēpus fuit a salutari doctrina vacuū

b hydrias aqua. Et ipleuerūt eas h

vsq; ad summū: ⁊ dicit eis iesus: i

Haurite nūc ⁊ ferte architriclino. k

a ꝗ princeps triclinii. Est ei in mediū spaciū do
mus a parietibus vbi sedebāt cōuiuantes.

c Et tulerūt. Ut aūt gustauit archi- l

a ꝗ vt paulus prius nesciuit sp̄m in lr̄a.

d triclin⁹ aquā vinū factū ēt nō scie m

ꝗ vt Esaias et ceteri.

bat vn̄ esset: ministri aūt sciebāt n

q̄ hauserāt aquā: vocat sp̄ōsū ar o

ꝗ carnalis a veris ad falsa descēdit.

chitriclin⁹ ⁊ dicit ei: Ois hō p̄mū p q

ꝗ mūdana prudentia prius docet hoīes blanda
deinde subdit inutilia ⁊ inhonesta.

bonū vinū ponit: ⁊ cuȝ inebriati r s

fuerit: tūc id qd̄ deteri⁹ ē. Tu aūt t

buit a matre: nec p ꝯsequēs cū ea aliq̄d esse cōe. iō dicit: Quid mihi ⁊ tibi
est mulier. q.d. virtutē faciēdi miracula a te nō habeo: sȝ q̄r humanitatē ī
qua passus est traxit a matre: iō addidit: a Nōdū venit hora mea.i. tē-
pus patiēdi in natura quā habeo a te ⁊ tūc te recognoscā ⁊ tibi cōdescen-
dā: vn̄ ⁊ tūc eā recōmēdauit Iohāni: vt h̄r. ī. xix. ꝫm Chrys. aliter expo-
nit̄: q̄r ꝫm ip̄m beata virgo ex pietate mota volu
it p̄occupare tp̄s debitū faciēdi miraculū. Illud
enī miraculū īter miracula xp̄i erat primū ⁊ ad cō
firmationē discipuloꝝ: vt d̄r. ī. eo. ca. ⁊ iō debuit
eē notū ibidē existētib⁹ ⁊ gratū ipsis cōuiuātib⁹:
h̄ aūt magis fuit eo ꝙ factū est post vini totalem
defectū q̄ꝫ si antea fuisset factū: ⁊ q̄r mater iesu vo
luit p̄uenire totalē defectū: vt p̄dictū ē: iō dixit il
li iesus: Quid mihi ⁊ tibi ē mulier. q.d. scire tp̄s
aptū ad miracula faciēda nō est mihi ⁊ tibi cōe: s̄
mihi soli cōuenit: ꝓpter qd̄ subdit: Nondū venit
hora mea.i. tp̄s cōueniēs ad faciēdū miraculū mi
hi soli notū. Ex h̄ aūt ꝙ d̄r: hora mea. dicūt q̄daȝ
heretici dicti Priscillianiste ꝙ f̄ctā xp̄i ⁊ alioꝝ ho
minū subiacēt fato siderū: s̄ h̄ est falsū nō solū de
xp̄o sed etiā de omni hoīe: q̄r virt⁹ intellectualis
nō est alligata organo corpali: ⁊ iō nō est subiecta
cuicūq; actioni corpali. ꝓpter qd̄ influxus sideꝝ
nō ptingit directe ad ip̄m: sed tm̄modo indirecte:
inq̄ꝫtū imp̄ssio facta ī appetitu sensitiuo: redūdat
quodāmō ad appetitū ītellectiuū: vt d̄r. iii. d̄ aīa.
sed h̄ nō est p modū necessitatis: q̄r hō p appetitū
intellectiuū potest moueri ad cōtrariū: ꝓpter qd̄
Ptoleme⁹ qui fuit maxim⁹ astrologus dicit in cē
tilogio: Sapiēs dn̄abit̄ astris: q̄r nō sequit̄ appe-
titū sensualitatis: sed dictamē recte rōnis: ⁊ ideo
exponēdū est: Nōdū venit hora mea.i. hora cōue
niēs faciēdi miraculū a me solo cognita. Et huic
cōsonat lr̄a sequēs: q̄r mater iesu ex ei⁹ respōsione
nō ostendit petitionē suā repulsam: sed cōuenien-
ter dilatā. vnde sequit̄: b Dicit mater ei⁹ mini-
stris. q̄ seruiebāt in nuptiis. c Quodcūq; dixerit
vobis facite. expectās hora cōuenienti a filio suo
cognita īpletionē petitionis sue. d Erant aūt.
Hic ꝯn̄r ponit̄ miraculi ppetratio. Et describit̄ ve
ritas miraculi ex plurib⁹ cōditionib⁹. Primo ex
parte vasorū. cū d̄r: Erant aūt ibi lapidee hydrie
sex posite ꝫm purificationē iudeoꝝ. Ex traditiōe
enī senioꝝ iudei vasa frequēter lauabāt ⁊ purifi-
cabāt: ꝫm ꝙ dicit̄ Marci. vii. ⁊ iō ad hoc faciēdū
erāt ibi posite ille hydrie: q̄r erāt vasa ad reponēdū aquā ꝓ hmōi purifica
tiōe faciēda: ⁊ ex h̄ miraculū fuit euidēti⁹: q̄r si fuisset aq̄ cōuersa ī vinū in
vasis vinariis: posset credi ꝙ illud vinū p̄extitisset ibidē. e Capientes
singule me. binas vel ternas. Metreta q̄dā mēsura est cōtinēs decē sexta-
rios: vt dicit Isid. xvi. ethymol. Sȝ cui⁹ quātitat̄ erat sextari⁹ nō ē certū
q̄r nō est eiusdē quātitat̄ ī diuersis terris: ī eadē etiā terra variat̄ ī diuer-
sis villis. Isidorus tn̄ dicit. xvi. ethymol. ꝙ sextarius ꝯtinet duas libras
tm̄: ⁊ ꝫm h̄ est valde paru⁹. f Dicit eis iesus.i. ministris. g Implete
hydrias aq̄. q̄r aliq̄d de aqua ibi pri⁹ posita assūpserāt ad purificationem
vasoꝝ. iō iussit iesus suppleri qd̄ fuerat amotū. vn̄ subdit̄: h Et imple-
uerūt eas vsq; ad sūmū. p h̄ etiā fuit miraculū euidēti⁹ ꝙ aqua apposita
fuit de nouo: ⁊ p ministros q̄ sciebāt totalē defectū vini: q̄r cū implete fuis
sent: aq̄ ꝯuersa est ī vinū virtute diuina. i Et dixit eis iesus. hic ꝯn̄r po
nit̄ miraculi facti approbatio. voluit enī xp̄s ꝙ ille q̄ principalior erat in-
ter cōuiuas primo de vino illo gustaret vt ex cōmēdatione illi⁹ miraculū
notius fieret: ꝓpter qd̄ d̄r: k Et ferte architriclino. Dicit̄ enī architri-
clinus ab archos qd̄ ē prīceps ⁊ tricliniū qd̄ ē locus vbi hoīes sedēt ī cō-
uiuio: q̄r antiquit⁹ comedebāt sedētes in lectis: ꝓpter h̄ in scriptura dicū
tur comedētes accūbere vel recūbere: locus enī vbi fiebāt ordines lectoꝝ
ad sedendū vocat̄ hic tricliniū: ⁊ iō architriclin⁹ nō est nomē ꝓpriū sed si
gnificat illū q̄ principaliter inter cōuiuas sedebat: ⁊ ꝓbabile est ꝙ fuerit
aliq̄s sacerdos illi⁹ tp̄is q̄ stabat ī nuptiis ad bn̄dicēdū: ⁊ ad ostēdendū
qualiter debebat ꝓcedere ꝫm legē ⁊ statuta senioꝝ. sequit̄: l Ut autē
gustauit architriclin⁹ aquā vinū factū.i. mutatā in vinū. m Et nō scie-
bat vn̄ esset.i. p virtutē xp̄i. n Ministri aūt sciebāt q̄ hauserāt aquaȝ.
ad supplēdū vini defectū ex p̄cepto xp̄i. o Vocat sp̄ōsū architriclin⁹.
quasi ad arguēdū eū. vn̄ subdit̄: p Et dicit ei oīs hō. prudēter agēs.
q Primum.i. in principio. r Bonū vinū ponit.i. apponit ipsis con-
uiuantib⁹. q̄r tunc sensus est viuax: ⁊ pōt discernere vini bonitatē ⁊ acce-
ptare. nō sic aūt pōt ebrietatē. iō subdit̄: s Et cū inebriati fuerint: tunc
id qd̄ deteri⁹ est: apponit ipsis cōuiuantib⁹: q̄r tūc nesciūt discernere īter
bonū ⁊ malū. t Tu aūt seruasti vinū bonū vsq; adhuc. q.d. imprudem-
ter fecisti cōtrariū: iste tn̄ ignorāter loquebat̄ vt p̄dictū est.

Hoc fec

¶ passionẽ q̄ꝫ xp̄s. a Hoc fecit ⁊c̄. Hiero. In initio signoꝝ q̄ mortalis mortalib⁹ erat datu/rus aquã vertit in vinũ: sicut iã ĩmortalis di/scipulis aperuit sensũ vt in lege ⁊ ꝓphis intel/ligerẽt xp̄m: ita carnales mẽtes prius sapore sapiẽ imbuit: postea re/suscitatos maiori gl'ia cõpletur⁹. b Post hec ⁊c̄. Post initiũ si/gnoꝝ de vino subdit aliud indiciuꝫ diuine maiestatis ĩ eiectione vẽdẽtiũ de tẽplo. Ty/pice. Fili⁹ dei vt hũilꝭ: descẽdit capharnaũ .i. immũdũ ꝓm q̄ habet matrẽ ⁊ frẽs. c Et ꝓpe erat ⁊c̄. Pasca agi/m⁹: dũ a vitijs ad vir/tutes trãsim⁹. ad h̄ ie/sus venit: dũ ecclesiaꝫ q̄tidie visitat ⁊ act⁹ cu/iusq̄ꝫ cõsiderat: ⁊ eos eijcit q̄ inter sctõs vel ficte bona vl' apte ma/la faciũt. Per boues q̄ arant p̄dicatores do/ctrine celestis signifi/cant: hos vẽdũt q̄ nõ amore dei sꝫ ꝓ questu tꝑali p̄dicãt. Oues in/nocẽtes sua vellera ve/stiendis p̄bẽt. ꝑ has si/gnant opa mũdicie et pietatis q̄ vẽdunt: dũ ꝓ hũana laude gerũt. Spũs vt colũba appa/ruit. vñ ꝑ colũbã spũs accipit: quã vẽdũt sy/moniaci: Nũmos dãt mutuo ĩ ecclesia q̄ non simulate celestib⁹: sed apte terrenis seruiũt. hi oẽs eijciunt de ꝑte sortis sctõꝝ: q̄ vel ficte bona vel apte mala fa/ciũt: ⁊ funiculis pctõꝝ nõ flagellant ad cor/rectionẽ. q̄ si incorre/cti ꝑmãserint: in fine li/gabũt. Oues quoq̄ꝫ ⁊ boues eijcit: q̄ talium vitã ⁊ doctrinã ostẽdit reprobã. Et mẽsas sub/uertit: q̄ ĩ fine ipse res quas dilexerũt: destru/unt. d Et ascendit ⁊c̄. Si ip̄e q̄ dedit decre/ta dei custodit: docet quãta cura hoibus de/bet esse vacare orationib⁹ ⁊ dei solẽnitatib⁹. Bis legit ad pasca ascẽdisse: semel primo an/no p̄dicatiõis: nõdũ incarcerato iohãne: vñ hic agit. Scd̄o cũ ad passionẽ iret: ⁊ in vtro/q̄ꝫ vendẽtes eiecit de templo. e Et inuenit ĩ templo. Si in figurali tẽplo qd̄ est dom⁹ ora/tionis ꝓhibet negociationẽ q̄ honesta putat cũ sit de his que in tẽplo offerunt: quãto ma/gis ꝓhibet potationes ⁊ cetera grauiora.
f De funiculis. Funiculi q̄bus eijciunt sũt incremẽta actionũ malarũ. vñ Esaias: Ve qui trahitis iniquitatẽ in funiculis vanitatis. Et salomon: Funiculus peccatorũ suorũ quisq̄ꝫ cõstringit. g Qui columbas. Nõ solũ vẽ/dentes columbas: sed etiã alij domũ dei faci/unt domũ negociatiõis. i. omnes qui querũt que sua sunt: non que iesu christi.
h Zelus domus ⁊c̄. Bonus çelus ẽ feruor animi: quo mens abiecto humano timore: ꝓ defensione veritatis accenditur: ab eo come/ditur qui quelibet praua q̄ viderit corrigere sa/tagit: si nequit tolerare gemit.

Esa. 5. e — Pro. 5. d — Cor. 10. e

¶ Quod

---

a ꝯ q̄ ⁊ olim bonũ: ⁊ si in figuris quasi ĩ aqua oc/cultũ: nũc vero in euãgelio manifestũ.
seruasti bõnũ vinuꝫ vsq̄ꝫ adhuc.
a Hoc fecit initiuꝫ signoꝝ iesus in (a)
ꝯ latentem deitatem.
chana galilee. ⁊ manifestauit glo (b)
riã suã: ⁊ crediderũt ĩ eũ discipuli (c)
a ꝯ villa pulcherrima vel ager cõsolationis.
b ei⁹ † Post h̄ descendit cãpharnaũ (d e)
a ꝯ cognati: magꝭ frẽs q̄ꝫ discipuli. b ꝯ q̄ nõ frẽs
ip̄e et mater ei⁹ ẽt frẽs ei⁹ ẽt disci (f g)
puli ei⁹: ⁊ ibi mãserũt nõ multis (h)
c dieb⁹. † Et ꝓpe erat pasca iudeo/ (i)
a ꝯ docet nos seruare instituta illius ecclesie ad quã venim⁹: si nõ fuerit cõtra fidẽ.
d rũ: ⁊ ãscendit iesus hierosolymã: (k)
a ꝯ vt ĩ sacrificijs offerent: ⁊ erat auaricia sacer/dotũ.
e † ⁊ iuenit ĩ tẽplo vẽdẽtes bõues ⁊ (l m)
a ꝯ ne deessent p̄cia emptoribus.
oues ⁊ colũbas: et nũmularios (n)
a ꝯ qui peccata pctis addit: quasi funẽ connectit quo flagellet et liget.
sedẽtes. Et cũ fecisset q̄si flãgellũ (o)
f de funiculis: oẽs eiecit de tẽplo.
ꝯ eicit.
oues quoq̄ꝫ ⁊ boues: ⁊ numula/
ꝯ .i. oẽm materiã venditionis.
riorũ effudit es: ⁊ mẽsas subuer/
a ꝯ specialiter symoniaca dãnat heresis.
g tit. Et his q̄ cõlũbas vẽdebant
a ꝯ gratiã spũs ꝓhibet vendi: q̄ gratia est.
dixit: † Auferte ista hinc: et nolite
ꝯ hic apte se filiũ dei dicit.
facere domũ pr̄is mei domũ ne/
ꝯ hoc viso.
gociatiõis. Recordati vo sũt disci (p)
a ꝯ q̄ zelo domos dei eiecit impios.
h puli ei⁹ q̄ scriptũ ẽ † Zelus dom⁹ (q)

---

a Hoc fecit. Hic ponit miraculi ꝑpetrati cõclusio: q̄ hoc miraculũ primo a xp̄o factũ est ad manifestandũ veritatẽ diuinitatis in eo latentẽ ⁊ ad fidem alioꝝ cõfirmãdũ. ⁊ hoc est qd̄ d̄r: Hoc fecit initiũ signoꝝ ⁊c̄. q̄ istud fuit pri/mũ miraculũ ab ipso factũ: vt pleni⁹ videbit in fine hui⁹ ca. b Et manife/stauit gloriã suã. i. diuinitatꝭ potẽtiã. c Et crediderũt ĩ eũ discipuli ei⁹: q̄ aliq̄ de nouo crediderũt ĩ eũ: ⁊ illi q̄ prius crediderãt vt andreas ⁊ alij. vt dictũ est: ꝑ h̄ in fide solidati fue/rũt. d Post hoc des. Posita ĩmutatione nature corã discipulis: hic idẽ ostendit corã turbis: nõ pro tũc facta: sꝫ q̄ p̄dicit ĩposterũ fiẽda: vt videbit. Et diuidit ĩ duas: q̄ primo ostẽdit ꝓpositũ. scd̄o ex hoc sequẽs fruct⁹ declarat. ibi: Cũ aũt eẽt hierosolymis. Ista ĩmutatio nature ẽ suscitatio corporis sui quã h̄ p̄nũciat se facturũ in sua resurrectione. Et diuidit in tres: q̄ primo ponit hui⁹ denũciatiõis occasio. scd̄o subiũgit ipa p̄nũciatio. ibi: Rñderũt ꝙ. tertio p̄nũ/ciatiõis interp̄tatio. ibi: Dixerũt ꝙ. prima ĩ duas: q̄ primo cõtinuat historiã. scd̄o descẽdit ad ꝓpriã ma/teriã. ibi: Et ꝓpe erat pasca. In prima ꝑte dicit sic cõ/tinuãdo ad p̄cedẽtia. Post hoc. i. post mutationem aque ĩ vinũ p̄dictã. e Descẽdit capharnaũ. Illa eĩ ciuitas erat metropolis galilee: ⁊ iõ illuc voluit ve/nire: q̄ inceperat iã gloriã suã manifestare. f Ipse ⁊ mater eius. q̄m ioseph mortuo xp̄s comitabat ma/trẽ suã ad ĩpendẽdũ ei debitũ obsequiũ. g Et fra. ei⁹. q̄ nõ essent filij marie matris ei⁹: vt dicit Helui/dius heretic⁹: q̄ dixit eaꝫ fuisse cognitã a ioseph post xp̄i natiuitatẽ: ⁊ de ea filios genuisse: q̄ dicũt h̄ frẽs q̄ ex eadẽ matre: lꝫ nõ ex eodẽ pr̄e: Sꝫ h̄ fuit ĩproba/tũ Matth. j. Propter qd̄ alij dixerũt q̄ fuerunt filij ioseph de alia vxore: dicunt tũ hic frẽs xp̄i eo q̄ io/seph putabat pater ei⁹: sꝫ hoc ẽ falsũ: q̄ cũ xp̄s ma/trẽ suã ĩ cruce nõ cõmẽdauerit nisi virgini etiã cũ iaꝫ in etate ꝓcesserat: nõ est verisil'e q̄ ioseph q̄ fuit assi/gnat⁹ a deo p̄cipuus custos ei⁹ ⁊ ĩ iuuẽtute virginis nõ fuerit cõsil'r virgo: ĩmo cũ ea votum virginitatis emisit: q̄ erat ĩ cõsil'i ꝓposito sicut ipsa ꝓut diffusi⁹ tractat ĩ. iiij. sniarũ vbi agit de cõiugio marie ⁊ io/seph. De hoc etiã pleni⁹ dixi sup Lucã. j. ca. Dicunt igit hic frẽs xp̄i cognati ei⁹: q̄ illi q̄ sunt de eadẽ co/gnatione: ĩ sacra scriptura noiant frequẽter frẽs. vñ Gen. xiij. Dixit abraã ad loth: Ne sit iurgiũ ĩter me ⁊ te: frẽs enĩ sum⁹: tñ loth erat nepos ipi⁹. ⁊ sequit: h Et ibi mã. nõ mul. die. q̄ ĩminebat tẽpus eũdi in hierl'm: vt patebit ꝑte sequẽti. i Et ꝓpe erat. Po/sita cõtinuatione historie. hic ꝯñr ponit occasio p̄nũ/ciãdi suã resurrectionẽ futurã: q̄ ascẽdẽs hierl'm eie/cit de tẽplo vẽdẽtes ⁊ emẽtes: qd̄ videbat ꝑtinere ad ꝑsonã sup ppl'm auctoritatẽ habẽtẽ. ⁊ iõ hui⁹ auctori/tatis petierũt iudei signũ: ⁊ h̄ occasio fuit p̄dicẽdi si/gnũ sue resurrectiõis. ⁊ h̄ ẽ qd̄ d̄r: Et ꝓpe erat pasca iudeoꝝ. In trib⁹ enĩ solẽnitatib⁹ ĩ anno tenebant cõ/uenire in hierl'm. s. in solẽnitate pasce: pẽthecostes: ⁊ tabernaculoꝝ: vt habet Exo. xxiij. Verũtñ de festo tabernaculoꝝ ⁊ pẽthecostes aliq̄ñ dispẽsabat cuꝫ illis q̄ erãt a remotis: nõ tñ de solẽnitate pascali: xp̄s aũt vsq̄ꝫ ad passionẽ su/am voluit legẽ obseruare: ⁊ ꝑ ꝯñs in solẽnitate pascali hierl'm ascendere: ⁊ h̄ est qd̄ subdit: k Et ascẽdit iesus hierosolymã. Ex h̄ cõfutat error Mani/chei q̄ dicit vetus testamẽtu a diabolo esse datũ: q̄ xp̄s nullo mõ obseruasset ip̄m. l Et inuenit ĩ tẽplo. noĩe tẽpli nõ accipit hic ipsa domus dñi: in qua erat altare thymiamatis ⁊ cãdelabrũ: nec atriũ sacerdotũ in quo erat altare holocaustoꝝ: sꝫ quoddã atriũ vbi hoĩes orabãt: ⁊ doctores etiã docebãt ibi/dẽ: ⁊ etiã ibi vendebant ea q̄ in tẽplo offerebant. ⁊ h̄ est qd̄ d̄r: m Veden/tes oues ⁊ bo. ⁊ co. ⁊ q̄ talia nõ poterãt de longinquo adduci. iõ sacerdotes cupiditate ducti statuerãt hoĩes talia ibi vẽdẽtes: vt veniẽtes de longinquo nõ haberent excusationẽ de oblationib⁹ dimittẽdis. Aliq̄ etiã eoꝝ nõ habe/bãt pecuniã: iõ sacerdotes statuerãt ibi cãpsores q̄ sub cautione tradebãt pe/cuniã: ⁊ cũ hoc vltra sortẽ aliqua munuscula recipiebãt: nõ tñ pecuniã ne ar/guerẽt manifeste facere ꝯtra legẽ Deut. xxiij. vbi dicit: Nõ dabis fratri tuo ad vsurã pecuniã ⁊c̄. ⁊ hoc est qd̄ d̄r: n Et nũmularios sedentes. q̄ h̄ erat illicitũ ꝓpter cupiditatẽ sacerdotũ q̄ diuersis adinuentionibus depaupera/bãt ppl'm: vt ptꝫ ex p̄dictis: ⁊ q̄ fraus ⁊ tumultus solent annecti mercationi q̄ cõtrariant orationi. iõ sequit: o Et cũ fecisset quasi fla. ⁊c̄. ⁊ ptꝫ l'ra vsq̄ꝫ ibi: p Recordati sunt vero discipuli ei⁹. q̄ scriptũ est Ps. lxviij. de xp̄o. q Zelus domus tue comedit me. Ex facto enĩ xp̄i recordati sũt scripture il/lius ⁊ impletionis ei⁹ de christo. Querit hic quare nõ resistebant ei cum ipsi essent multi: ⁊ ipse solus ⁊ parũ adhuc reputatus. Dicẽdũ q̄ diuina virt⁹ ĩ il/lo facto operabat q̄ appetebat in effectu cũ volebat: sicut inferi⁹. xviij. ca. So/lo verbo ꝓstrauit eos q̄ volebãt eũ capere. Corpus eĩ xp̄i erat instrumẽtũ diui/

E 3 nitati

† Mat. 4. b — † Mat. 21. b Mar. 11. a Luc. 19. g — † 49. di. cũ beatus ꝯ salomõ. 88. di. c. 2. 1. q. 5. saluator aũ fi. — † 88. di. c. qd est alio — † Ps. 68.

a Qd signũ ostẽ. Quia signũ querũt quare solita cõmertia de tẽplo eijcit: ⁊ ait: Soluite: q̃ si: Quia hoc tẽplũ significat tẽplũ corporis in quo nulla ẽ macula: ⁊ merito hoc figurale purgo: q̃ illud ab hoib⁹ morte solutũ diuina potẽtia suscitare queo.

b Soluite ⁊c. Qd de ꝓprio corpe qd ẽ tẽplũ dei dicit iesus: Excitabo illd ⁊c. Judei nõ intellexerũt. Licet ignorãtes diuinit⁹ rñdent. dicẽtes: Quadraginta sex ãnis edificatũ ⁊c. qz nõ cõuenit lapidi: ß homini suscitatio. Nã lxvj. dieb⁹ corpus xp̃i vt cuiuslibet hoīs ĩ vẽtre mr̃is organiçat: ß destructum a iudeis a morte die tertio suscitatur. Qd etiã dictum nec apl̃i ĩtellexerũt: donec die tertio suscitat⁹ eis appuit. ß qd ĩtelligere ñ poterãt: patiẽt tolerabant q̃usq3 spũsctõ reuelãte resurrexisse eũ viderũt. Vñ exemplũ accipim⁹ vt qd ĩtelligim⁹ superbiẽdo ne amittam⁹: qdq3 intelligere subito nõ valem⁹: vilipẽdentes ne despiciam⁹: sed humiliter expectem⁹ orantes ac exercẽtes mẽtes nr̃as donec intelligamus. Nã is sermonũ dei ⁊ ꝓphãrũ mos est vt q̃ videnť ĩ eis nobis apta: clausa latẽt ne cito ĩtellecta iactãtiã generarẽt: ⁊ exercitio acq̃sita corrigẽdo delectarẽt. Nã carnali sensui claudũť: spũaliter aũt laborãti et diligenter attendenti danť: vt ne margarite ꝓijciẽde sint ante porcos ne cõculcẽť.

c Dixerũt ḡ. Carnales carnaliter sapiebãt: ille spũaliter loq̃bať: qd euãgelista nob aperi. ⁊ ille ãt dicebat d tẽ. cor. sui.

d Quadraginta ⁊c. Anatole grece oriens. dysme occidẽs. arctos septẽtrio. mesẽbria meridies. Prime lr̃e hoꝝ. iiij. noĩm. i. alpha: delta. Jtẽ alpha: mi: ꝯtinẽť ĩ noĩe adã q̃ ẽ orb terrarũ. ⁊ alpha significat vnũ: delta. iiij. Jtẽ alpha: vnu3 mi. xl. ⁊ sunt simul. xlvj.

e Edificatũ ẽ. Aug⁹. Edificatio salomonis. vij. ãnis ꝑfecta ẽ: reedificatio sb çorobabel ĩpediẽtib⁹ inimicis. xlvj. ãnis. Hic nũer⁹ ꝯuenit ꝑfectiõi dñici corpis: qz vt dicũt physici: tot dieb⁹ forma hũani corpis ꝑficiť. Hic nũer⁹ ĩ lr̃is ade ĩuenitur cui⁹ nomẽ ex q̃ttuor p̃mis lr̃is climatũ cõstat: q̃ lr̃e significãt adã dispsu3 p q̃ttuor ptes mũdi ĩ filijs suis. Hoc nũero corp⁹ xp̃i qd ẽ ex adã: d q̃ dr: Soluite tẽplũ h: sic ⁊ illi dr: Terra es ⁊ ĩ terrã ibis. i. ĩ vtero mr̃is edificať: vt significet illũ adã q̃ dispsus erat: colligẽdũ esse de illis q̃ttuor ptib⁹ ĩ vnũ corpus xp̃i qd ẽ eccl̃ia. vñ dr electos esse cõgregãdos a q̃ttuor ventis.

3. Re. 6. d

Gen. 3. d ſm aliam litteram.

f Cũ aũt. Cõuenit⁹ adibat vt ṽbis ⁊ signis pl̃es ꝯuerteret: ⁊ qz aliq̃ solis signis moti credebãt ĩ eũ: vere q̃dẽ ß tñ ita vt possent postea ĩ passiõe ei⁹ scãdaliçari: ⁊ qz nõdũ erãt renati ex aq̃ ⁊ spũ nõ erãt digni q̃b⁹ se crederet iesus et familiariter cohabitaret. Sciebat enĩ q̃d esset ĩ illis: meli⁹ q̃3 ip̃e hõ de se. Hec fides ꝯuenit cathecuminis q̃ credũt ĩ eũ: s3 qz nõ sũt renati nõ crediť eis cõmunio corpis ⁊ sãguinis xp̃i: de talibus erat nicodem⁹ q̃ credẽs dicit eu3 a deo venisse ꝓpter signa q̃ viderat: s3 nõdũ renatus erat: ⁊ iõ nocte venit: nõ die: qz nõdum illuminatus celesti lumine.

a ſ nõ audentes sibi resistere qz viderũt diuinũ quid in facie eius irradiare.

tuę comedit me. Respõdẽrũt ergo iudęi: ⁊ dixerũt ei: † Qd signũ ostẽdis nobis qz hęc facis? Rñ-

a ſ nõ imperat sed quasi diceret vos soluetis.

dit iesus ⁊ dixit eis: † Sõluite tẽ-

ſ .s. in virtute trinitatis.

a ſ ego vt deus cũ patre.

plũ hoc: ⁊ ĩ trib⁹ dieb⁹ excitãbo illud. Dixerũt ḡ iudęi: Quadraginta ⁊ sex ãnis ędificatũ ẽ tẽplũ h: ⁊ tu ĩ trib⁹ dieb⁹ excitabis illud? Jlle aũt dicebat de tẽplo corpis sui. Cũ ḡ resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius qz

a ſ corp⁹ suũ morte soluẽdũ ⁊ a se suscitãdum.

b ſ ꝓphãrũ q̃ dixerũt xp̃m tertia die resurrecturũ.

hõc dicebat: ⁊ crediderũt scripturę et sermoni quẽ dixit iesus. Cũ aũt esset hierosolymis in pasca in die festo: multi crediderũt in no-

ſ hunc. s. soluite tẽplũ hoc.

nitati cõiũctũ: ⁊ iõ ex oculis quidã fulgor exibat virtute diuĩa eos deterrẽs ita ꝙ resistere nõ audebãt: sicut ĩ passione vox illa q̃ erat diuinitatis quodãmodo instrumẽtũ ꝓstrauit magnã multitudinẽ armatorũ. Solet etiã queri ab aliq̃b⁹ quõ fecit flagellũ de funiculis: qz nõ vẽdebanť ibi funiculi: sed solum illa q̃ debebãt in templo offerri. Et dicũt aliq̃ ꝙ ipse christus vtebatur funiculo ꝓ cingulo: ⁊ illũ funiculũ accepit de q̃ erat p̃cinct⁹: ⁊ ip̃m duplicãdo fecit q̃si flagellũ: ⁊ q̃uis h nõ habeať exp̃sse in textu: tñ ꝓbabiliter põt credi: qz nõ oĩa scripta sũt: vt dr in fine hui⁹ euãgelij.

a Rñderũt ḡ. hic poniť sue resurrectionis p̃nũciatio: qz occasione hui⁹ facti petierũt ab eo signũ ip̃i iudei. dicẽtes: b Qd signũ ostẽdis nobis qz h facis? Quis enĩ factũ esset bonũ de se: tñ nõ ptinebat ad quẽlibet hoc facere: s3 solũ ad eũ q̃ haberet auctoritatẽ corrigẽdi excessus sacerdotũ qd nõ ꝯueniebat alicui de cõi ppl̃o. cũ sacerdotes essent in illo ppl̃o superiores: sed ꝓphete mittebanť ad hoc spãliter a deo ⁊ ideo petierũt signũ missiõis sue: ⁊ ipse dedit eis signũ ptãtis diuine in suscitatione sui corpis ꝓpria virtute. ⁊ hoc est qd dr:

Mat. 16. a

Mar. 8. b

Mat. 16. f

c Rñdit iesus ⁊ dixit eis. Soluite tẽplũ hoc. Nõ est ṽbũ inductiuũ ad hoc faciendũ: cũ fuerit simpliciter malũ ex pte iudeoꝝ. ad malũ aũt xp̃s nõ poterat inducere: sed est verbũ denunciatiuũ ei⁹ qd erat p ip̃os fiendũ. q. d. Soluite templũ hoc. i. soluetis: qz in passiõe xp̃i anima fuit soluta a corpe: ⁊ sanguis a carne: ⁊ cõtinuitas mẽbroru3 in cõfixione clauorũ ⁊ lãcee.

d Et in trib⁹ dieb⁹. excitabo illud. Nõ dicit post tres dies: qz xp̃s nõ fuit mortu⁹ trib⁹ diebus cõplete.

e Dixerũt ḡ. Hic poniť sue p̃nũciatiõis interp̃tatio. Et diuidiť ĩ duo: qz primo poniť interp̃tatio iudeoꝝ falsa. scd̃o interp̃tatio euãgeliste. ibi: Jlle aũt. Circa primũ sciendũ ꝙ iudei petierant a xp̃o signũ nõ ad credendũ ⁊ venerandũ: sed magis ad deridẽdũ ⁊ ĩpugnãdũ: qd pt3 ex hoc ꝙ statim impugnauerũt dictũ suũ: ⁊ iõ nõ fuerũt digni vt p̃diceret eis resurrectionem corpis sui manifeste: sed occulte vocãs corpus suũ templũ: ⁊ iõ voluerũt arguere dictũ suũ p materiale tẽplũ: ⁊ hoc est qd diciť: Dixerũt ḡ iudei. xlvj. annis edificatũ est tẽplũ hoc: ⁊ tu ĩ trib⁹ dieb⁹ excitabis illud. hoc dicũt deridẽdo: quasi esset ei impossibile. multo plus derisissent si resurrectionẽ corpis sui p̃dixisset manifeste: qz difficili⁹ ẽ resuscitare mortuũ q̃3 edificare tale tẽplũ. Sciẽdũ etiam ꝙ nõ loquũť hic de tẽplo facto p salomonẽ: qz illud fuit edificatũ ĩ septẽ annis: vt hr̃. iij. Reg. vj. Et p̃terea qz fuit p nabuchodonosor destructũ. iiij. Reg. vlti. sed loquunť de tẽplo reedificato post captiuitatẽ babylonicã. A primo enĩ anno cyri regis psarũ ĩ quo data est ppl̃o licẽtia redeũdi ⁊ tẽplum reedificãdi vsq3 ad sextũ annũ darij sub q̃ cõsũmatũ ẽ illud tẽplũ: fluxerũt. xlvj. anni: qz iudei ĩpediebãť a nationib⁹ ĩ circũitu eoꝝ existẽtib⁹ in edificatione tẽpli. Jste numer⁹ pt3 p hoc ꝙ cyrus regnauit. xxx. annis. cãbyses fili⁹ ei⁹ post eũ. x. qz nõ cõputať tẽpus q̃ regnauit cũ patre: post eũ regnauerunt successiue duo magi: s3 tẽpus eoꝝ dimittiť: qz regnauerũt tm̃ septẽ mẽsibus q̃bus successit Dari⁹: in cui⁹ sexto anno cõsũmatũ est tẽpli opus: ⁊ iõ de isto tẽplo loquebanť: qz illud stabat ĩ eoꝝ p̃sentia: ⁊ illud ostẽdebať: vt pt3 ĩ lr̃a. hec aũt. xlvj. ãnorũ acceptio accipiť ſm expositores latinos ⁊ grecos: ſm hebreos optet aliter accipere: sicut dixi in pñcipio libri Esdre ⁊. ix. ca. Dañ. Tñ de verificatione hui⁹ dicti: quadraginta ⁊ sex annis edificatũ est tẽplũ hoc: nõ est multũ curãdũ: qz nõ est verbũ christi: nec euãgeliste nisi tm̃ referẽdo: sed est verbũ iudeoꝝ deridẽdo xp̃m. vt dictum est: ꝯtra quẽ multa falsa dixerũt: vt. ĩ. refert euãgelista.

f Jlle aũt. Hic poniť interp̃tatio vera: qz loquebať de corpore suo noĩe tẽpli: qz humanitas xp̃i erat spũale habitaculũ ip̃i⁹ dei: ⁊ hoc est qd dicit euãgelista: Jlle aũt dicebat de tẽplo corporis sui. Hãc aũt interp̃tationẽ nõ cognouerũt tũc apl̃i: qd pt3 ex hoc ꝙ postea. Petrus audiens ab eo eius passionẽ futurã voluit eã impedire: Matth. xvj. sed post resurrectionẽ christi hanc intellexerũt ĩterp̃tationẽ: quãdo aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas Luce vl. ⁊ hoc est quod diciť:

g Cu3 ergo resurrexisset a mortuis recordati ⁊c. s. intelligendo de corpore suo.

h Et crediderũt scripture. s. ꝓphetarũ loquẽtiũ de christi resurrectione futura tertia die: Osee. vj. Viuificabit nos post duos dies: ⁊ in die tertia suscitabit nos. hoc dixit ꝓpheta: qz resurrectio xp̃i fuit causa resurrectionis nostre. ⁊ Jone. ij. dr: qz Jonas fuit tribus dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctibus in ventre ceti in figura ipsius christi.

i Et sermoni quẽ dixit iesus. quia tunc perceperunt impletionẽ verbi illius.

k Cum autem esset. Hic vltimo ponitur fructus denũciationis et p̃dicationis christi: qz christus existens hierosolymis in festo pascali ppl̃m docuit ⁊ multa miracula fecit ad cõfirmationẽ sue doctrine: ex quibus multi fuerũt moti ad credendũ. ⁊ hoc est qd diciť: Cum autẽ esset hierosolymis in pasca in die festo. Non accipiť hic dies ꝓ vna die naturali vel artificiale tantũ: sed pro toto tẽpore solennitatis pasce que durabat per septẽ dies cõtinuos.

l Multi crediderũt in nomine eius. credẽtes ꝙ ipse esset vere christus.

¶ cur. ¶ propter signa.

a mine eiꝰ vidētes signa eiꝰ q̄ facie
a ¶ nō ꝙ essent aliqd facturi nolēti q̄ habet ptātē ponendi animā suā ⁊c̄. sed quia occulta in eis no uit: ⁊ sciebat eos nō firmiter credere.

b bat. Ipsē aūt iesus nō credebat †
¶ cur. ¶ vt deus.

c semetipsū eis: eo ꝙ ipē nosset om
a ¶ ita nō et vt a nullo quicq̄ acciperet cuȝ sciret de homine quod nō ipse homo de se.

d e nes: ⁊ qꝛ ōpꝰ ei non erat vt quis testimoniū ꝑhiberet de hoīe. Ip se enī sciebat q̄d esset in hoīe.

a ¶ Vidētes signa q̄ faciebat. Sicut enī sufficiēter ostēdit veritas subiacēs facultati naturali intellectꝰ qn̄ reducit ad prima principia ꝑ se nota: ita veritas excedēs facultatē intellectꝰ qualis erat ista: qn̄ cōfirmat ꝑ opa diuina: qꝛ certū est ꝙ deꝰ nō potest esse testis falsitatis. Et iō qn̄ ad cōfirmationē alicuiꝰ doctrine inducit opus diuinū: sufficiēter ostendit qd̄ dictū est in illa esse verū: verūtn̄ qꝛ in illis credentibꝰ aliq̄ erāt adhuc imꝑfecti: ⁊ aliq̄ fingebāt eis qui erāt tm̄mō ficti: iō christꝰ adhuc nō reuelabat eis altiora mysteria catholice fidei: qꝛ ficti īdigni erāt audire: ⁊ imꝑfecti adhuc nō poterāt capere: ꝓpter qd̄ etiā ipsis apostolis dixit iesus. J. xvj. ca. Multa habeo vobis dicere sed nō potestis portare modo. ⁊ hoc est qd̄ dicit: b Ipse autē iesus n̄ credebat semetipsū eis. altiora mysteria. s. fidei reuelando. ⁊ subdit causa: c Eo ꝙ ipse nosset oēs. s. istorū imꝑfectionē ⁊ illoꝝ fictionē. Modus ꝑ quē cognoscebat hic subdit:
d Et qꝛ opus ei nō erat. i. necesse.
e Ut q̄s testimoniū ꝑhiberet de hoīe. i. vt mētē et statū cuiuslibet hoīs cognosceret ꝑ informationē alteriꝰ: qꝛ hoc sciebat ꝑfecte ꝑ semetipsū. ꝓpter hoc sequit: f Ipse enī sciebat q̄d esset in hoīe. i. ī mēte ⁊ statu cuiuslibet hoīs: ⁊ ex hoc euangelista ostendit ipm̄ esse deū: cuiꝰ ꝓpriū est scire secreta cordiuȝ. Ad maiorē euidētiā p̄dictoꝝ querit vtrū cōuersio aque in vinū de qua dictū ē: fuerit xp̄i primū miraculū. Et arguit primo ꝙ nō: qꝛ christus fecit miracula ad inducēdū hoīes ad fideȝ: vt iā dictū est. sed ante illas nuptias aliq̄ ei credebant: ⁊ aliq̄ sicut discipuli ei adherebāt: qꝛ sicut dictū est: Uocatus est iesus ⁊ discipuli eius ad nuptias: ergo videt ꝙ ab eo aliqua miracula viderāt. Itē illud miraculū fecit xp̄s existens. xxx. annoꝝ: qꝛ post baptismuȝ suum fecit illud: vt patet ex p̄dictis. Ipse aūt erat incipiēs. xxx. annū qn̄ baptiçatus est: vt habet Luce. iij. Sed in libro de infantia saluatoris scribunt multa miracula q̄ fecit in pueritia ergo ⁊c̄. Cōtra hoc est illud qd̄ dictū est in littera. Hoc initiū signoꝝ fecit iesus ⁊c̄. Respōsio: nō est questio de christi potestate in operibꝰ miraculosis: qꝛ suam ptātē a principio habuit: sed querit de tp̄e quo vsus est potestate in natura assumpta q̄ erat organū diuinitatis: etiā in miraculis faciēdis: vnde ⁊ ad tactū manꝰ eiꝰ sanabant infirmi: curabant leprosi: illuminabant ceci: ⁊ ad vocē eiꝰ suscitabāt mortui: ⁊ sic ptȝ ꝙ questio est d̄ facto. Propter qd̄ sūt hic duo vidēda. primo q̄d sit circa hoc factū. scd̄o q̄ circa hoc cōueniētia sunt. Circa primū dixerūt aliq̄ ꝙ cōuersio aque in vinū nō fuit primū miraculū xp̄i absolute: qꝛ plura alia ante fecerat: ꝫ fuerat primū q̄ntū ad illa miracula q̄ fecit christus in cōspectu discipuloꝝ suoꝝ: ꝓpter hoc signanter nō dicit euāgeliū: Hoc fecit initiū signoꝝ iesus tm̄: sed addidit: In chana galilee: et manifestauit gloriā suā ⁊ crediderūt in eū discipuli eius. q. d. Alibi alia signa fecit: Sed hoc est cōtra veritatē euangelij. qꝛ. s̄. dixerat euāgelista ꝙ xp̄s adhuc erat incognitꝰ nō solū ipsi pp̄lo sed iohāni p̄cursori eiꝰ. vn̄ Johānes baptista de xp̄o loquens dixit: Et ego nesciebā eū. s. ante baptismū: vt. s̄. dictuȝ est. similiter loquēs iudeis dixit: Mediꝰ aūt vestrū stetit queȝ vos nescitis. si aūt aliqua miracula fecisset nō fuisset sic incognitꝰ: ⁊ maxime suo p̄cursori: qꝛ ad ipm̄ manifestandū natus erat: vt d̄r Luce. j. imo nec etiā p̄cursore indiguisset: qꝛ eiꝰ miracula sufficiēter manifestassent eū: ⁊ ideo dicere ꝙ fecerat miracula ante baptismū est exp̄sse cōtra euāgeliū. post baptismū vero primū signū fuit p̄dicta cōuersio aque in vinū: ⁊ ꝑ cōsequēs fuit miraculū eiꝰ simpliciter primū. Circa scd̄m sciendū ꝙ miracula christi ordinabant ad duo. s. ad manifestationem sue diuinitatis: ⁊ ad ꝯfirmationē sue doctrine ꝑ quā hoīes ad fidē adducebant: ⁊ q̄ntū ad vtrūq̄ fuit cōueniēs differre operationē miraculoꝝ vsq̄ post baptismū. hoc primo declarat in q̄ntū miracula erant doctrine sue cōfirmatiua. Quia cōfirmatio doctrine nō p̄cedit actū docēdi: sed magis sequit. Ad p̄dicationē aūt ⁊ doctrinā requirit etas ꝑfecta saltē de cōgruitate de qua agit: ꝑfecta etas est. xxx. annoꝝ: ꝓpter qd̄ ioseph suscepit regimē egypti in etate tali: vt habet Gen̄. xlj. Similiter dauid erat. xxx. annorū cum regnare cepit: vt hr̄. ij. Reg. v. et Eçechiel in. xxx. anno incepit ꝓpheticare: vt hr̄ Eçech. j. Et iō cōueniēs fuit ꝙ xp̄s ante. xxx. annū nō doceret: ⁊ ꝑ cōsequēs nec miracula sue doctrine cōfirmatiua faceret. scd̄o idē ostenditur in q̄ntuȝ miracula erant sue diuinitatis manifestatiua. Paris enī periculi est si negēt in christo vera humanitas: sicut si negēt sua diuinitas: ⁊ ideo debuit sic diuinitas manifestari vt vere humanitatis cognitio nō impediret: ⁊ iō nō fuit cōueniēs ipm̄ ante etatē ꝑfectā miracula facere: ne eius incarnatio fantastica crederet. Ad primū dicēdū ꝙ illi discipuli q̄ adheserūt ei ante miracula ipsi adheserūt ex iohānis testimonio inchoatiue ⁊ doctrina xp̄i cōsūmatiue: vt ptȝ ex p̄dictis. vnde ⁊ ad laudē discipuloꝝ hoc ꝑtinet ꝙ christū secuti sūt anteq̄ audissent eū miracula facientē: ꝫm ꝙ dicit Greg. homel. v. Ad secūdū dicendū ꝙ liber de infantia saluatoris reprobatꝰ est tāq̄ ab hereticis cōfictꝰ: vt ptȝ in decreto Gelasij pape. ⁊ ideo nō est ei fides adhibēda. Ca. II

Moraliter.

a† Et die tertia nuptie facte ⁊c̄. Mystice nuptie tūc celebrant qn̄ sponsus ecclesie. s. ep̄us cōsecrat. † In chana galilee. chana çelus. galilea trāsmigratio īterp̄tat. Per hoc significat ꝙ ep̄i ꝯsecratio fit ꝓpter çelū animarū ⁊ ꝓpter trāsmigrationem ipius ad culmē virtutū: hec enī duo inseꝑabiliter cōcomitari debent episcopalē statū. c† Et erat mater iesu ibi ⁊c̄. nā ex cōsecratione talis ep̄i honorat iesus ⁊ mater ipius: sȝ ibi deficit vinū cōsolationis humane: ⁊ h̄ ꝓpter sollicitudinē iposite sibi cure. de qua dicit. ij. Coꝝ. xj. Quis infirmat ⁊ ego nō infirmor: q̄s scādaliçat et ego nō vror ⁊c̄. Sȝ tali p̄lato sic cōpatienti populo suo ipetrat ꝑ virginē melius vinū. i. cōsolatio melior. s. diuina q̄ tāte virtutis est ꝙ facit materiā cōsolationis illud qd̄ est alijs materia desolationis Act. v. Ibāt apl̄i gaudētes a cōspectu cōsilij: qm̄ digni habiti sunt ꝓ noīe iesu cōtumeliā pati. Episcopi vero successores sūt apl̄oꝝ vt d̄r in decret. dis. xxj. ī nouo. Et iō si gaudēt d̄ apl̄ico honore debēt eis esse similes in labore. i† Et ꝓpe erat pasca iudeoꝝ ⁊c̄. Sequit: l† Et īuenit ī tēplo vendētes oues ⁊c̄. Per oues intelligunt hypocrite q̄ mentē lupinā habent sub ouina pelle. ꝑ boues q̄ sūt laboriosi significāt illi q̄ magnos labores sustinēt ꝓ principibꝰ ⁊ p̄latis: vt ꝑ h̄ ꝓmoueant ī ecclesia lȝ insufficiētes sint ⁊ īdigni: ꝑ vēdētes colūbas simoniace ꝓmoti: oēs istos eiecit d̄ tēplo xp̄s: significās ꝙ sūt exclusi d̄ tēplo glīe scto dei. † Soluite tēplū h̄ ⁊c̄. qd̄ itelligit l̄ralr̄ d̄ solutōe corꝑis xp̄i ꝑ mortē vt d̄r ī l̄ra: ꝑ qd̄ significatū fuit ꝙ iudei post ascēsiōe xp̄i conarēt soluere corpꝰ eiꝰ mysticū: ꝫ ī tribꝰ diebꝰ fuit suscitatū: ꝑ q̄s dies significāt doctrine miracula ⁊ exēpla vite ī apl̄is alijsq̄ discipul̄: ꝑ hec eccl̄iaȝ illuminātibꝰ sicut sol ⁊ luna. † Ipse aūt iesus nō crede. ⁊c̄. i. nō reuelabat eis altiora mysteria ꝫm sensū l̄ralē: qꝛ aliq̄ erāt ipfecti nō potētes ea cape: ⁊ aliq̄ ficti querētes ea deridere: ⁊ i h̄ instruxit p̄dicatores euāgelij vt nō p̄dicēt simplicibꝰ alta: ꝫ grossa ⁊ capibilia: qꝛ sūt nutriēdi lacte ⁊ nō solido cibo: nec fictis sūt dei secreta mysteria: ne derideāt ipa: ꝓpter qd̄ dicit saluator Matth. vij. Nolite sctm̄ dare canibꝰ neq̄ mittatis margaritas ante porcos: ne forte cōculcēt eas pedibꝰ suis. In ca. ij. vbi d̄r postil. Tn̄ ꝓbabiliter pōt cōcedi: qꝛ nō oīa scp̄ta sūt.

Additio.

Probabilꝰ videt ꝯcedēdū ꝙ xp̄s n̄ funiculo cingebat sic̄ illi q̄ austerā vitā ducūt: ꝫ simplici cingulo q̄ hoīes vtūt cōiter. Nā vt Chryſ. dic̄ sup Matth. Nil plꝰ xp̄s oñdit p̄ter miscd̄iaȝ ⁊ iusticiā: dimittēs ꝗ Johāni ieiunio fulgere: ipē ꝯria icessit via ad mensā itrās publicanoꝝ ⁊ māducās ⁊ bibēs. h̄ ille. Et idē dicēdū ē d̄ his q̄ ꝑtinet ad vestitū ꝓut sctūs Tho. ī. iij. ꝑte. q. xl. ar. ij. ī rn̄sio ne ꝑmi ar. Querere āt quō ī tēplo erāt funiculi cū ibi n̄ vēdebāt: nisi ea q̄ debebāt offerri ē valde irrōnabile: tū qꝛ m̄lta inueniūt ī tēplis q̄ nō ibi ꝯsueuerūt vēdi: tū qꝛ verisile ē ꝙ tauri ⁊ aīalia q̄ ibi offerebāt portabāt ligata funicul̄.

Replica.

In ca. ij. vbi d̄r ꝙ ih̄s fec̄ flagellū q̄si de funicul̄. dicit postil. ꝙ ꝓbabil̄r pōt credi ꝙ xp̄s cingebat funicl̄o quē duplicādo fec̄ q̄si flagellū. Bur gē. dicit ꝙ ꝓbabilꝰ sit oppositū videlȝ ꝙ cinctꝰ sit sic̄ hoīes cōiter: allegat ad id Chryſ. dicētē: Qr̄ xp̄s nihil oñdit p̄ter miscd̄iaȝ ⁊ iusticiā: dimittēs Johāni ieiunio fulgere: ipē ꝯria incessit via ad mēsā itrās publicanoꝝ māducās ⁊ bibēs. Et ita dic̄ Bur. dicēdū ē d̄ vestitu xp̄i ꝙ se nō habuit sic̄ h̄ austerā vitā ducētes: ꝫ salua reuerētia Chryſ. Xp̄s i ieiunio tātā

 austeritatē

austeritatē ondit ꝙ poti⁹ fuit ī ea admirabil' ꝗ̄ imitabil' etiā a Johāne q̄ nūꝗ̄. xl. ꝯtinuis dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunauit vt xp̄s: q̄ si aliq̄ñ cū pctōrib⁹ ⁊ publicanis mādūcauit: ñ ex h viā oppositā tenuit: q̄nīmo maiori ꝑfectione hmōi act⁹ exercuit ꝗ̄ Johānes ieiunauit. Opa enī cōdescēsionis ⁊ īpfectiōis q̄ patēt ī fuga ⁊ loculis ⁊ hmōi ꝯuersatiōe cū pctōrib⁹ ī xp̄o nullā argunt īpfectionē. nō ē igit̄ ꝓprie dictū xp̄m incessisse ꝯria via ꝑfectioni: vl' via ꝯria ad ꝟtutē quācūq; ꝑtinēte. Nec videt̄ ꝓprie dictū ꝙ xp̄s nihil ostēdit nisi misericordiā ⁊ iusticiā si vult excludere opa superogatiōis ⁊ austeritat': falsū est: infirmis ei cōdescēdere ⁊ opa īpfecta ex maxima ꝑfectione facere ꝓ loco tpe ⁊ oportunitate: nō est via ꝯtraria incedere: nec necessariū est dicere xp̄m funiculos de ligatura boum ꝓ flagellis faciēdis recepisse: vt vult Bur. Sicut enī boues ꝑ funes ducunt̄: ita ꝑ flagella ire cōpellūt̄: quapropter ita cito xp̄s inuenisset ducētiū flagella sicut funiculos. Tantū videt̄ Bur. odiū cōtra postil. habuisse ꝙ nō potuit pacifice loq̄: sed videt̄ frequēter occasiones quesisse ad sensū l'ralem modicū ꝑtinentes.

Glo. ordi.

Ca. III

a Erat āt homo. ex. Hic erat vn⁹ ex his q̄ ꝑ signa crediderant. b Nicodem⁹ noīe. Nicodem⁹ victoria ppl'i. vl' victor ppl'i: gestās figuram oīm qui ex iudaico ppl'o in xp̄m credētes ꝑ fidē vincūt mūdū. Nicodem⁹ vel ē figura cathecuminoꝝ q̄ fidē habēt sꝫ nōdū baptiçati q̄ ī q̄dā nocte sacroꝝ accedūt. Uel ē forma eoꝝ q̄ ꝑfecte credūt: sed tñ lucē ꝑfectorū operū nondum habēt: timētes carnalium cogitationū vl' actionū vel infideliū iudeoꝝ impetū: fide sola colloquio xp̄i fruētes: bonoꝝ opeꝝ fiduciā nō habētes. c Hic ve ⁊c. Nox significat l'raꝫ leg': vl' ignorātiā cordis vel timorē. Et nocte iō forsitā venit qꝛ magister ī isrl' palā discere erubesceret vel ꝓ metu iudeoꝝ. Hic qꝛ prudenter apta signa notauit: pleni⁹ mysteria fidei req̄rit: ⁊ iō meruit doceri de deitate xp̄i ⁊ ip̄i⁹ vtraq; natiuitate: de passione: d' resurrectione ⁊ ascēsione: d' scd̄a generatione ⁊ ingressu regni celoꝝ: et d' alijs plurib⁹ rñdit iesus: d Amē amē di. ti. Nō īterrogāti scd̄am natiuitatē exponit ne credat nicodem⁹ solā fidē: q̄propt' visa signa crediderat ī iesū sufficere ad salutē: absq; spūal' regenerationis ꝟtute ⁊ absq; sacr̄is. Etiā qꝛ hoīeꝫ puꝝ ītelligebat eū nicodem⁹ vt Iohēꝫ baptistā vl' quēlibet ex ꝓph'is: iō īcepit eū instruere iesus d' scd̄a regeneratiōe q̄ ītelligit eū filiū dei: ⁊ se posse filiū dei fieri. Aug⁹. Scd̄a natiuitas d' qua docet iesus spūalis ē: q̄ ē ex deo ⁊ eccl'ia ad vitā: sꝫ ille solā carnalē sapit: q̄ ē ex adā ⁊ eua ad mortē. sꝫ sic carnalē dic̄ iste nō posse iterari: sic ⁊ spūal' a q̄cūq; facta ñ pōt iterari. Ex semīe eī veri abrae sūt nati siue ꝑ liberā siue ꝑ ancillā. e Nisi q̄s. Necessariū ē visibile sacramētū aque ad ablutionē visibil' corꝑis: sic̄ ē necessaria doctrīa īuisibil' fidei ⁊ ad scīficatiōeꝫ aīe īuisibil'.

☞ Ex aq̄

Erat aūt hō ex Ca. III
a ❡ q̄ credūt resurrectionē: ꝑ hoc ab alijs diuisi. ❡ quasi nota nomē.
pharīseis nicodem⁹ no-
❡ vnus de principibus.
mine pꝛiceps iudeoꝝ. Hic venit
❡ ad lucē. ❡ ip̄e ī tenebris ē nō lux: qꝛ nō renat⁹
ad iesū nocte ⁊ dixit ei: Rabbi:
❡ a deo ad celeste magisteriū venisse: cū illo deū esse sed ip̄m deū esse nō cognouit.
scim⁹ qꝛ a deo venisti magister.
a ❡ q̄ vidit in pasca fieri ab eo.
Nemo enī pōt hēc signa facere q̄ tu facis nisi fuerit de⁹ cū eo. Respōdit iesus ⁊ dixit ei: Amē amē
❡ .i. nisi spūalē intellectū symboli ꝑcipiat.
dico tibi: nisi q̄s renat⁹ fuerit de-
a ❡ qd̄ ē ex greco desursū. b ❡ .i. nō pōt cognoscere me q̄ sū regnū patris: qui sū visio veritatis.
nuō non pōt videre regnum dei.
a ❡ qui solā carnalē natiuitatē nouit q̄ nō pōt denuo fieri: ideo modū secunde querit.
Dicit ad eū nicodem⁹: Quō pōt hō nasci cum sit senex? Nunquid pōt ī vētrē matris sue iteꝝ intro
❡ modū secūde natiuitatis ostēdit.
ire ⁊ renasci? Rñdit iesus: Amen amē dico tibi: nisi quis renatus

---

Nico. de lyra

Erat aūt hō. Post ꝗ̄ euāgelista declarauit Ca. III xp̄i diuinitatē ꝑ nature īmutationē: h idē declarat ꝑ gre reformationē de qua pꝛicipaliter agit: qꝛ ad h euāgeliū descripsit. Et diuidit̄ ī duas: qꝛ primo agit de spūali regeneratione baptismi ī quo p̄dicta reformatio inchoat̄. scd̄o de collatione multiplicis spūalis bñficij: in quo reformatio cōsūmat̄. scd̄a incipit ca. v. Post hec erat. prima in duas: qꝛ primo agit̄ de generatiōe spūali quo ad iudeos. scd̄o ꝓut deriuat̄ ad extraneos ca. sequē. Ut g cognouit. prima ī duas: qꝛ prima describit̄ spūalis generatio. scd̄o distīguit̄ a iohānis baptismo. ibi: Post hec venit. prima ī duas: qꝛ primo docet xp̄s regeneratiōis spūal' necessitatē. scd̄o ei⁹ modū siue q̄litatē ibi: Dixit ad eū nicodem⁹. tertio efficacie ip̄ius causaꝫ siue rōnē. ibi. Rñdit nicodem⁹. Et qꝛ docet ista rñdendo ad īterrogata: ideo prima diuidit̄ in duas: quia primo ponitur nicodemi interrogatio. scd̄o subiungit̄ xp̄i respōsio. ibi: Respōdit iesus. Circa primū describit̄ prima cōditio interrogātis. cū dr̄: Erat aūt hō ⁊c. Iste enī fuit vn⁹ illoꝝ de q̄bus dictū ē p̄cedēti ca. ꝙ multi crediderūt in iesū vidētes signa q̄ faciebat. Et quia ibidem subdit̄ ꝙ iesus nō credebat semetipsū eis secreta fidei reuelando: iō iste nicodem⁹ venit ad iesum in secreto ⁊ extra turbā alioꝝ: vt ab ipso pleni⁹ instrueretur. sequit̄: b Ex phariseis. qꝛ erat de secta eoꝝ. Ipsi auteꝫ cōfitent̄ resurrectionē ⁊ spūales creaturas: d' q̄bus loquebatur xp̄s: ⁊ iō ex hoc erat quodāmō disposit⁹ ad audiēdū doctrinā ei⁹. c Nicodem⁹ noīe. Hoc exprimit̄ ad ostēdēduꝫ famā ip̄ius. d Princeps iudeoꝝ. In hoc ostendit̄ dignitas ei⁹. tūc enī ppl's gubernabat̄ ꝑ doctores ⁊ sacerdotes. lꝫ enī xp̄s primos vocatos ad fidē voluerit esse simplices vt ī pluribus: ne doctrina fidei sapīe humane ascriberet̄. ita etiā a principio vocauit aliquos litteratos: ne ipsa cōtēptui haberet̄: quasi a solis simplicib⁹ recepta. e Hic venit ad iesum nocte. Nō enī audebat venire in palā ne de synagoga expelleret̄: sicut dr̄. ī. ix. ca. de parentib⁹ ceci nati: ꝙ ꝓpter h non audebāt xp̄ꝫ cōfiteri. f Et dixit ei: Rabbi scim⁹ qꝛ ⁊c. i. certū ē mihi ꝙ tua doctrina est vera ⁊ a deo data ⁊ nō humanit⁹ cōficta. ⁊ subdit cām dicēs: g Nemo enī potest hec sig. fa. ⁊c. Sicut enī certitudo veritatis hr̄ ī his q̄ subiacēt facultati naturalis rōnis ꝑ reductionē ad pꝛīa p̄ncipia. ita hr̄ ī his q̄ excedūt rōnē ꝑ vera miracula q̄ sūt sufficiēs testimoniū ꝙ doctrina ꝑ talia cōfirmata ꝓcedit a veritate pꝛīa: ml'n⁹ dixit ille nicodem⁹ ⁊ pl⁹ significauit: qꝛ ꝑ talē ꝯfessionē ondit se desiderare ab eo pleni⁹ informari. h Rñdit iesus. hic describit̄ xp̄i rñsio: qꝛ videbat nicodemum humilit̄ ⁊ vere q̄rere doctrinā xp̄i: q̄ntū ad secreta fidei: ⁊ iō incepit a pr̄io sacramēto. s. baptismo q̄ ē regeneratio spūalis: ⁊ ꝑ ꝯñs necessaria ad salutē. ⁊ h ē qd̄ dr̄: Rñdit iesus ⁊ dixit ei: i Amē amē dico ti. nisi q̄s re. fu. denuo. i. iteꝝ ꝑ generationem spūalē. k Nō pōt vi. re. dei. Uisio eī dei ꝑ eēntiā sibi soli cōpetit ꝑ naturā: hoīb⁹ aūt cōpetere ñ pōt nisi ꝑ grāꝫ ꝑ quā trahūt̄ hoīes q̄dāmō ad naturā diuinā: vt hr̄ ij. Pe. j. Magna ⁊ p̄ciosa ꝓmissa donauit: vt ꝑ h efficiamini diuīe nature ꝯsortes. h aūt nō pōt eē ꝑ generationē carnalē q̄ solū facit filios hoīm: ⁊ iō adhuc req̄rit̄ regeneratio spūal' ꝑ quā hoīes sūt filij dei. ⁊ ꝑ ꝯñs heredes vite celest'. Sꝫ ꝯ h videt̄ qꝛ p̄res veter' testa. saluati sūt: q̄ tñ nō fuerūt baptiçati. Dicēdū ꝙ tūc nō erat ī p̄cepto. ꝯsecuti tñ sūt spūalē vitā ꝑ grāꝫ ī fide xp̄i vēturi: ⁊ sic habuert̄ rē baptismi: habuerūt etiā ip̄m ī figura ī aliq̄ corrñdēte ꝑ qd̄ tollebat̄ pctm̄ originale. l Dicit ad eū ⁊c. h ꝯñr docet xp̄s modū ⁊ q̄litatē regeneratiōis spūalis. ⁊ diuidit̄ ī duas: qꝛ p̄mo ponit̄ nicodemi obiectio. scd̄o xp̄i rñsio. ibi: Rñdit iesus. Xp̄s eī dixerat eē necessariū ad salutē regenerari. iō vt modū hmōi regeneratiōis meli⁹ ītelligat: arguit ꝯ p̄dicta dupl'r. Pꝛio mō ex etate: qꝛ ille q̄ nascit̄ ē puer: a senectute ꝟo ñ pōt aliq̄s redire ad puericiā. g regeneratio videt̄ īpossibil'. ⁊ h ē qd̄ dr̄: Dicit ad eū nicodem⁹: quō pōt hō nasci cū senex sit? Erat aūt assuet⁹ sensui l'rali: ⁊ iō arguit d' generatione carnali. Scd̄o arguit ex quātitate nascēt' q̄ ē parua: vt possit īcludi ī vt'o mr̄is. ⁊ iō videt̄ īpossibile ꝙ ille renascat̄ q̄ iā ē ꝑfecte quātitat'. ⁊ h ē qd̄ dr̄: m Nūq̄d pō. ī vē. ⁊c. q. d. nō: qꝛ quātitas nō ꝑmittit. n Rñdit iesus. hic ponit̄ xp̄i rñsio. ⁊ diuidit̄ in duas: qꝛ primo ponit̄ ei⁹ rñsio. scd̄o ad h inducit̄ exemplū. ibi: Spūs vbi vult. In prima igit̄ ꝑte dicit ꝙ illa regeneratio de qua loquit̄ nō est carnalis sꝫ spiritualis: ⁊ iō nō valēt argumēta q̄ ꝓcedūt de generatiōe carnali: ꝓpt' qd̄ modū huius regeneratiōis spūalis saluator explicat ꝯñr dicēs: o Amē amē di. ti. nisi q̄s re na. fu. ⁊c. q. d. illa generatio de q̄ dixi sic ē ītelligēda: in q̄ntū aqua lauat exteri⁹: et spūssanct⁹ interius: ⁊ lotio talis bñ dr̄ generatio: qꝛ ꝑ hāc hoīes efficiūt̄ cōformes

verbo

a Ex aqua ⁊ spi. Ex aqua visibili sacra/
mēto: ⁊ spū inuisibili ītellectu vt symboluꝫ
baptismi visibilr̄ accipiat: ⁊ spūalē intelle/
ctū ipi⁹ symboli pficiat. Uel ex aq̄ visibili
⁊ spūsctō. b Qđ natū. Hāc spūalē nati/
uitatem distinguit a
carnali dicēs: qđ na
tū ē ⁊c. c Ex car/
ne. i. ex pmo hoīe p
carnis successioneꝫ:
carnale ē. Hoīe car/
nis: nō solū carnē ſꝫ
totū carnalē hoīeꝫ si
gnificat: sic eꝫ totus
hō spūalis: aīa ⁊ cor
pore spūs dr̄: d Et
qđ natuꝫ ⁊c. Uerbo
⁊ sacramēto spūs īui
sibiliter adest: q̄ nat⁹
ex adā ad morte na/
scit: fili⁹ dei ad vitā
q̄ non tm̄ spūalis dr̄
ſ spūs: q: sic substan
tia spūs est īuisibil:
ita inuisibiliter p vi/
sibile sacramētū effi/
cit dei fili⁹. e Spi
rit⁹ est. Nō aūt mire
ris si sic natum dico
spm̄: q: sic spūs vbi
vult spirat et nescis
vn̄ venit aut quo va
dat: sic ē oīs q̄ nat⁹
est ex spū. f Spūs
vbi. Quia in ptāte
habet cui⁹ cor illu/
stret. Uocē ei⁹ audis
in scripturis: vel duꝫ
loqt̄ aliq̄s plen⁹ spū
sctō: q̄ etsi audis ne/
scis vn̄ venit. i. quō
cor illi⁹ intrauit vel
quō redierit: q: natu
ra ei⁹ ē īuisibil: sic ē
oīs q̄ nat⁹ ē ex spū/
sctō: q: ipe inuisibili
ter agēte spū: incipit
esse qđ nō erat: ita vt
infidelis nesciat vnde veniat ⁊ q̄ vadat. i. q̄
gr̄a venit ī adoptionē filij ⁊ vadit ī regnuꝫ
dei: q̄ quia incognita sunt carnali: iteꝝ q̄rit
quō pn̄t h̄ fie. nō h̄ns spūalē ītellectū in lr̄a
leg⁹ ipossibile putat qđ dr̄ đ natiuitate p spi
rituꝫ: vn̄ redarguit a dn̄o: Tu es magister
⁊c. g Et vo. ⁊c. Uox spūs ē vox xp̄i: quā
audiuit nicodem⁹: ſ q: nōdū ē nat⁹ de spū:
nescit vn̄ veniat aut q̄ vadat. i. q̄ occasione
velit nasci hoīeꝫ ī spū: aut q̄ vadat. i. ad quā
pfectionē ducat ipm nascētē ex se. Naꝫ q̄ ex
eo nascit: vn⁹ cū ipo spūs p grāꝫ efficit: si/
cut etiā ipe spūs vnus ē p naturā. h Tu
es magister. ⁊c. Nō insultat ei vt supior eo
habeat q̄ oīb⁹ pest: sed q: vult euꝫ nasci ex
spū qđ nequit nisi humilis: tumidū ex ma/
gisterio humiliat. q̄si: Supb⁹ princeps: nisi
nosti: humiliare vt ille q̄ se ipm exinaniuit
⁊ nat⁹ ē ex spū: scies qđ mō nescis. i Qđ
scim⁹ lo. Jd est q: ipe est scia: locutio ⁊ ser/
mo patris. ⁊ qđ vidim⁹ testamur: q: ipse vi
sio ⁊ verū testimoniū ⁊ v̄itas pr̄is. Qđ plu
raliter: mysteriū trinitatis innuit. k Si ter
rena. Aug⁹. Et q: nō accipitis terrena: quō
potestis cape celestia. i. celestē spūs natiui/
tatē: cū nō solū nō credatis: ſꝫ nec intelligatis
terrena: q̄ de tēplo corpis mei qđ de terra
accepi dixi a vobis soluēdo: a me suscitan/
do. l Et nemo ascendit in ce. Postq̄ in/
crepauit et ad humilitē inuitauit: quia iste

diligēter

a fuerit ex aqua ⁊ spūsācto nō po
a ſ idē est intrare qđ videre. qui enim videt in/ trat: et qui intrat videt.
b test introire ī regnū dei. Qđ na
ſ. i. carnale ē habēs naturā generātis visibile ē ⁊ īuisibilib⁹ īcremētis p tp̄a pficit.
c d tū est ex carne caro ē: ⁊ qđ natū
ſ. i. sile spūi. ſ nō putes impossibile.
e ē ex spū spūs ē. Et nō mireris q:
dixi tibi: oportet vos nasci de/
a ſ. i. spūaliter. ſ q:. ſ in q̄bus vult operat et quando.
f g nuo †Spūs vbi vult spirat: ⁊ vo
ſ q̄uis vocē ei⁹ audias.
cē ei⁹ audis: ſꝫ nescis vnde veni
at aut quo vadat: Sic est oīs q̄
ſ quod nōdū es tu.
natus est ex spū. Respōdit nico/
demus ⁊ dixit ei: Quomō pos/
ſ qđ dicis vocē ei⁹ audis: et nescis vn̄ ve. ⁊c.
sunt hec fieri? Respōdit iesus ⁊
h dixit ei: Tu es magister in isrl̄ ⁊
ſ littera occidit. ſ inflat⁹ nescis: hūiles scies.
hec ignoras? Amē amē dico ti/
ſ nos: ego. s. pphetis ⁊ aplīs. a ſ qđ ī abscōdi
i bi: q: qđ scim⁹ loq̄mur: et qđ vi/
to dicit: ſ foris mūdo.
dim⁹ testamur ⁊ testioniū nr̄m
a ſ. i. testimonio nr̄o vos carnales nō creditis.
b ſ. i. si terreni corpis solutionē ⁊ resurrectionē nō credis: q̄d q̄ris agiri mysteri a spūal natiuitatis
k nō accipitis. Si terrena dixi vo/
bis ⁊ nō creditis: quomō si dixe/
a ſ quasi attamē dicā celestia.
l ro vobis celestia credetis? †Et nē

verbo incarnato q̄ ē fili⁹ dei naturalis inq̄ꝫtū ī hac generatiōe est aliq̄d sensibile
correspōdēs carni. s. aq̄: ⁊ aliq̄d īuisibile correspōdēs v̄bo. s. grā. vn̄ seq̄t: a Qđ na
tū ē ex carne. s. fm v̄tutē carnal generatiōis. b Caro ē. i. cōstituit ī vita carna
li tm̄. c Et qđ na. ē ex spū. mō p̄dicto. d Spūs ē. i. cōstituit ī vita spūali. et
ita cōcludit: e Nō mireris. i. nō debes āmirari. f Quia dixi ti. opor. vos
denuo nas. q: nō loquor đ generatiōe carnali de q̄ tu ar/
guis: ſ de spūali. g Spūs vbi vult. h saluator ad p̄di
cta adducit sensibile exēplū fm Chryso. q̄ h exponit de
vēto materiali: cui⁹ pnciplū ignorat ⁊ silr̄ finis vbi ter/
miat ⁊ tm̄ son⁹ ei⁹ pcipit: Sic mō ē ī generatiōe spūali: q:
sctūsspūs q̄ ē pnciplū hui⁹ generatiōis: ⁊ silr̄ beatitudo
eterna q̄ ē ei⁹ finis a nob nō pcipiūt ſꝫ credūt tm̄. Uō
aūt exterior ⁊ forma v̄box pcipiūt p sensū. ⁊ h ē qđ dr̄
Spūs. i. vēt⁹. h Ubi vult spi. i. flat. Si aūt arguat ꝯ
h sicut arguit Aug⁹. q̄ vēt⁹ material nō habet volūta/
tē nec a se mouet: ꝓpt qđ dicit Aug⁹. q̄ h v̄bū de spūsā
cto intelligit: pōt dici sustinēdo dictū Chrys. q̄ volūtas
ī scripturis aliq̄n accipit ꝓ inclinatiōe naturali: ⁊ h mō
accipit hic. i Et vocē ei⁹ au. sensibiliter pcipiēdo.
k Sꝫ nescis vn̄ ⁊c. Si aūt arguat ꝯ h vt arguit Aug.
q̄ oēs nouerūt ventū venire ab austro vel ab aq̄lone: ⁊
iō vadit ī partē oppositā. pōt dici q̄ h ē vex tm̄ ī genera
li: ſ ī qua pte determinate v̄sus austrū talis īcipiat ven
tus q̄ flat ab austro: vel vbi terminet oīno ignorat.
l Sic ē oīs q̄ na. ⁊c. q: sicut dictū ē ī tali generatione ē
aliq̄d occultū ⁊ aliq̄d patēs ad sensuꝫ. Propter argu/
mēta p̄dicta q̄ tm̄ sūt solubilia vt visū est: dicit Aug⁹. q̄
p̄dicta lr̄a de spūsctō intelligēda est: q̄ ī ꝓphetis ⁊ scriptu
ris sacris loquit: Uox aūt ꝓphax ⁊ scptura eox sensu
pcipit: ſ pricipiū hui⁹ scripture. s. spūssctūs ⁊ ei⁹ finis. s.
beatitudo celestis nobis occultant ⁊ sola fide tenēt: et
ista expositio videt rōnabilior: q: nicodem⁹ erat in scri/
pturis sāctis īstruct⁹: ⁊ iō videt magis q̄ saluator sibi
dederit exēplū de talib⁹ q̄ de vēto materiali: ⁊ tūc ē pla
na lr̄a. Spūs vbi vult spirat: q: nō inspirat hoīes ex na
turali necessitate ſꝫ ex mera liberalitate. Et vocē ei⁹ au/
dis. in scripturis ꝓphetax q̄ legūt in synagogis iudeo/
rū. Sꝫ nescis vn̄ veniat aut q̄ vadat: q: pricipiū īspirās
⁊ finis vltim⁹ hui⁹ īspiratiōis sibi occultāt: vt dictū est.
Sic est oīs ⁊c. exponat sicut. s. m Rn̄dit nicodem⁹.
h ꝯn̄r saluator ōn̄dit cām efficatie q̄ ē in spūali generati
one. Et diuidit ī duas: q: primo circa h ponit nicodemi
interrogatio. scđo xp̄i rn̄sio. ibi: Rn̄dit iesus. Circa pri/
mū sciēdū q̄ ꝯsuetudo q̄dā natura ē vt dicit phus libro
de memo. ⁊ re. Et q: iste nicodem⁹ erat assuet⁹ legi mo/
saice q̄ ꝓmittit carnalia: iō nō potuit cape spūalia: ꝓpt
qđ q̄rit vlteri⁹ circa p̄dicta dicēs: Quō possūt hec fieri?
n Rn̄dit iesus. hic ponit xp̄i rn̄sio. Et diuidit ī duas:
q: pmo rephēdit nicodemi tarditatē. scđo ōn̄dit baptismal efficatie cāꝫ. ibi: Et
nemo ascēdit. Arguit aūt tarditatē nicodemi ad ītelligēdū ⁊ credēdū p̄dicta
ex trib⁹. prio ex cōditione audiētis q̄ erat doctor ⁊ perit⁹ ī lege: ⁊ p ꝯn̄s deberet
talia cognoscere. ⁊ h ē qđ dr̄: o Tu es ma. in isrl̄: ⁊ hec ignoras? Sꝫ posset
aliq̄s dicere q̄ nō erat mirū si talia ignorabat: q: nō ptinebāt ad vet⁹ testamen
tū ī quo erat instruct⁹. Dicēdū q̄ ī lege moysi figuratiue cōtinebat baptismus
fm q̄ dicit apl̄s. j. Cor. x. Oēs ī moyse baptiçati sūt ī nube ⁊ ī mari: q: ī vtro/
q̄ fuit baptism⁹ figurat⁹. Legis aūt doctores debebāt scire figuras ei⁹ lꝫ ad h
nō teneret vulgus. Itē ī ꝓphetis q̄s frequēter legerat exp̄mit baptism⁹: Eçech.
xxxvj. Et effundā sup vos aquā mūdā ⁊ mūdabimini ab oīb⁹ inquinamentis
vestris ⁊c. Itē Zach. xiij. In die illa erit fons patēs domui dauid ⁊ habitāti/
b⁹ hierlm̄ ī ablutionē pctōris ⁊ mēstruate. scđo arguit tarditatem nicodemi ex
cōditione dicētis p̄dicta: q: xp̄s dicebat ea q̄ certitudinalit sciebat: iō cito debe
bat acq̄escere: ⁊ maxie q: ei⁹ doctrinā ꝓfessus fuerat a deo datā: ⁊ h ē qđ dr̄ h.
o Amen amē dico tibi: q: qđ sci. lo. ⁊ qđ vi. testamur. Christ⁹ eni fm diuini/
tatē habet eādē sciētiā cū patre: in humana etiā natura cognoscit oīa q̄ cogno
scit de⁹ noticia visionis. iō dicit: Qđ vidim⁹ testamur: ⁊ testimoniū nostrū nō
accipitis: q: pauci iudeox cōpatiue crediderūt xp̄o. iste etiā nicodem⁹ erat ad
capiendū q̄ dicebat tardus. tertio arguit eū de cōditione materie de q̄ erat ser/
mo q̄ est facilis ad intelligendū respectu emanationis verbi a patre ⁊ spūssan/
cti ab vtroq̄: ⁊ maxime q: ī lege ī qua iste erat exercitatus p ablutiones aliq̄s
amouebant immūdicie alique: ⁊ ideo de facili deberet capere qualiter p ablu/
tionē aque exteri⁹ ⁊ virtutē diuinā interi⁹ fit ablutio aīe: ⁊ hoc est qđ dr̄:
q Si terrena dixi vobis ⁊ nō creditis. Regeneratio spūalis terrena pōt dici
inq̄ꝫtum efficit ī terra ⁊ sub elemento sensibili. s. aqua. Uel dicit terrena: q: ad
hoc induxerat exemplū sensibile de vento flante in terra fm expositionē Chry/
sos. p̄dictā. r Quō si dixero vobis celestia credetis. Celestia hic vocat ema/
nationem personarum in diuinis que est valde ardua et de difficili valde intel
ligibilis. s Et nemo ascendit in celum. Reprehensa eius tarditate saluator
procedit ad reddendum causam efficacie que est in spirituali generatione. Et

diuidit

†De tem. c. insi. 4. verum.

B

† Eph. 4. b

diligēter his q̄ audiuit attendit: instruit adhuc de celestib⁹ ⁊ terrenis. Celestis est ei⁹ ascēsio ad vitā: Terrena ei⁹ exaltatio ī cruce ad mortē: q̄si intellige celestia q̄ nō carnales ⁊ idē itellige d̄ ascēsione. Renati enī spūaliter ascēdēt in celū: s̄ nō nisi sint mēbra coherētia illi q̄ in vna ꝑsona est hō ⁊ dei filius: vt sciat iste nullū ex se ꝑ xp̄m posse ascendere. Et iō non dicit hoīes ascēdere: sed filiuȝ hoīs totū cū corꝑe qui s̄m deitatē descendit de celo: ⁊ est in celo nō s̄m ꝙ ē homo. Et quia hec ascēsio nō pōt esse nisi redemptis ꝑ passionē. iō s̄bdit:

a Nisi q̄ descen. Hoc ꝑtinet ad secūdā natiuitatem in spū: q2 nemo in christo ad patrem ascendit nisi q̄ ex spiritu nascit̄. Nemo saluat̄ ꝑ mortē christi nisi q̄ ex spiritu nascit̄. Nemo nascit̄ ex spū nisi ī morte xp̄i. Et cū dicit fili⁹ hominis: dat nobis certitudinē ascendendi cū filio hominū simus.

C †De pe. di. 4. b̄ndict⁹ deūs.

b Et sicut moyses ex. Supponit d̄ morte sua q̄ est origo ⁊ cā habendi p̄dicta in cuius fide eū instruit: ⁊ q2 carnalis erat ⁊ not⁹ ī lege: iō quādā legis ꝑtē adducit: quā ōndit eē figurā ⁊ mortis sue significatiuā vt etiā sic pateat de alijs ꝑtib⁹ leg. ꝙ sint ī figura. Et q2 mors ītelligit̄ ꝑ serpētē: ⁊ xp̄s mortu⁹ serpēs d̄r: quē q̄ fide intuet̄: liberat̄ sic intuitu illi⁹ ī figura ab ignit. serpētib⁹ liberāt̄ q̄ significāt īcētiua vitiox. (Nu. 21. c) c Ita exal. Magistrū leg. ad significationē leg. īuitat: ⁊ q2 dixerat d̄ filio hoīs: ne h̄ solū putet nicodem⁹: subdit eūdē etiā eē filiū dei. d. Sic enī deus.

d Sic ei ⁊c. Aperit cām hūane salut. s. dilectionē dei p̄ris: ex q̄ oīs restauratio ē ꝑ filiū suū in spūsctō. e Mūdū. Cosmos grece qd̄ latine mūd⁹ īterp̄tat̄: ornat⁹ d̄r. Per mūdū igit̄ hūana natura significat̄: nō ꝙ s̄m corp⁹ ex q̄ttuor elemēt. cōstet: sȝ q2 s̄m aīam adeo ē ornata ⁊ ad imaginem dei ē facta: quā ad h̄ diligit de⁹ vt eā eternā faciat. f Ut filiū. Ecce idē dicit de filio dei qd̄. s̄. de filio hoīs: vt ꝑ quē ī deitate cōditi sum⁹: ꝑ eūdē ī hoīe restauremur.

g Ut iudi. Nōdū apparuit iudiciū: sed iā factū est iudiciū. (2. Tim. 2. c) Nouit dn̄s q̄ sunt ei⁹. Nihil enī aliud est iudiciū. i. eterna dānatio: q̄ȝ nō cognoscere ⁊ nō credere ī filium dei: sicut nihil aliud est beatitudo et vita: nisi credere ⁊ cognoscere filiū dei. vn̄ dicit̄ (J. 17. a) Hec ē vita eterna: vt cognoscāt te solū deum verū ⁊ quē misisti iesum christū.

h Sed vt saluet̄ ⁊c. Ex eo saluat̄ homo non iudicatur. sed si iudicat̄ ex se: habuit: quia non credidit.

Hoc est

(s̄m ꝙ hō.) (a s̄m ꝙ deus.)
a Nemo ascēdit ī celū nisi q̄ descēdit d̄ (a q2 ⁊ idē est fili⁹ dei.) (b s̄m ꝙ deus.)
b celo filius hoīs qui ē in celo.† Et (quasi hoc modo illud fiet. s. ꝑ mortē xp̄i.)
sicut moyses exaltauit serpentē ī (in cruce.)
c deserto: ita exaltari oportet filiū (i. vera fide intuetur in ipsum.)
hoīs: vt oīs q̄ credit in ip̄o nō pe (h̄ ꝑ filiū hoīs: q2 idē ē fili⁹ dei: ex dilectiōe dei)
d reat: s̄ habeat vitā eternā† Sic ei (ad h̄ missus: sic enī. d. ⁊c.) (i. humanā naturā.)
e f dilexit deus mundū vt filiū suū (i. in mortē vt oīs aspiciēs in eius morte nō pereat: sed habeat vitā eternā.)
vnigenitū daret: vt oīs qui credit in eum nō pereat: sed habeat (vere salus ꝑ filiū dei: non enī alia cā venit nisi vt saluet: nō vt iudicet. i. damnet.)
vitā eternā. Nō enim misit deus (in humanā naturā.)
g filium suū in mūdum vt iudicet (vnde saluator mūdi dicit̄.)
h mundū: sed vt saluet̄ mundus ꝑ (q2 ꝑ fidē dimittunt̄ pctā ꝓ q̄bus damnaret̄.)
ipsuȝ.† Qui credit in eū non iudicatur. Qui aūt nō credit iam iu (ne dicā iudicabit̄.) (cur.)
dicatus est: qui nō credit in noīe

(a; b†; c; d†; e; f; g†; h; i; k; l) (†Nu. 21. c) (†1. Joh. 4. b)

---

diuidit in duas: q2 primo facit qd̄ dictū est. scd̄o manifestat ꝓpositū. ibi: Sic de⁹ dilexit. prima in duas s̄m duplicē cām quā assignat. scd̄a ponit̄. ibi: Et sicut moyses. Circa primū sciēdū ꝙ causa principalis efficacie baptismalis est mysteriū incarnationis ꝑ quā fili⁹ dei vniuit sibi humanā naturā in mūdū descēdēdo. Naturale est aūt ꝙ quelibet res ad locū sue originis reuertat̄: ideo verbū incarnatum ad patrē redire pōt ascēdēdo: ⁊ q2 ꝑ generationē spūalē hoīes efficiunt̄ mēbra ei⁹ ⁊ ipsi vniunt̄: ⁊ ꝑ cōsequēs cū ipso ad celestia trahunt̄ virtute verbi incarnati. Sic soluta est questio Nicodemi qua querebat quō possūt hec fieri. ⁊ hoc est qd̄ dicit̄: Et nemo ascēdit in celū nisi q̄ descendit de celo: q2 sicut dictū est hoīes nō ascēdunt illuc nisi inq̄ātū efficiūt̄ mēbra verbi incarnati: ⁊ q2 verbū non descēdit de celo ꝑ motū localē celum dimittēdo: sed carnē de nouo sibi vniendo: ideo ad hoc denotādū subdit̄:

a Filius hoīs q̄ est in celo. Ex hoc loco Ualētin⁹ accepit occasionē errādi. d. ꝙ dei fili⁹ corpus celeste attulit: et ꝑ virginē trāsijt nihil de ea assumēdo. hoc aūt ptȝ errone um et euangelio cōtrariū: q2 hoc mō xp̄s nō esset fili⁹ virginis. Itē christus nō esset hō: q2 corpus celeste non pōt informari ab anima cū sit forma corporis physici organici: s̄m ꝙ dicit p̄hus. ij. de anima qd̄ nō pōt cōpetere corpori celesti. b Et sicut moyses. Hic ponit̄ secūda causa efficacie baptismalis: q̄ est meritū passiōis xp̄i: quod ī baptismo operat̄: ⁊ hoc tangit̄. cū subdit̄: Et sicut exaltauit moyses serpētem in deserto: ita exaltari oportet filiū hominis. de hoc serpēte habet̄ Nume. xxj. ⁊ fuit figura passionis christi: q2 habuit similitudinē veneni inq̄ātum dicebat̄ serpens: fuit tn̄ sine veneno: q2 eneus: sic xp̄s habuit siītudinē pctī ex carne passibili: fuit tn̄ oīno sine peccato: ⁊ ideo si aspectus illius serpētis enei saluauit a corporali morte: multo forti⁹ fides xp̄i crucifixi saluat a morte spirituali: ⁊ restituit hoīem vite eterne. iō sequit̄: c Ut oīs q̄ credit ī ipso nō pereat sed habeat vitā eternā. Notandū etiā ꝙ xp̄i crucifixio dicit̄ exaltatio: q2 ei⁹ corpus fuit exaltatū in cruce: sicut vexillū in aere: ad debellādū aereas ptātes: s̄m illud Heb. xij. Curram⁹ ad ꝓpositum nobis certamē aspiciētes in auctorē fidei ⁊c. ⁊ q2 ꝑ passionem meruit exaltationē s̄m ꝙ d̄r Phil. ij. Humiliauit semetip̄m fact⁹ obediēs vsq3 ad mortē: mortē aūt crucis: ꝓpter qd̄ ⁊ de⁹ exaltauit illū. d Sic enī de⁹. Hic ꝯsequēter manifestat causā p̄dictā. ⁊ diuidit̄ in duas: q2 primo ostēdit ꝓpositū. scd̄o remouet quoddā dubiū. ibi: Nō ei. Superi⁹ dixerat ꝙ efficacia baptismalis ꝓuenit ex mysterio incarnatōis. iō declarat q̄liter ista incarnatio sit facta. dicēs: ꝙ nō est facta ex hūano merito: nec ex necessitate: s̄ gratuita dilectiōe dei ad nos. ⁊ h̄ est qd̄ dicit: Sic ei de⁹ dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret: q̄ est bonū infinitū. Ex quo apparet maxima dei dilectio: q2 diligere ē velle alicui bonū: ip̄e aūt voluit nobis volūtate efficaci bonū infinitū: q2 dedit nobis filiū suuȝ. e Ut oīs q̄ credit ⁊c. Ex hoc etiā errauerūt aliqui heretici dicētes ꝙ credētes nō dānabūt̄: etiā si moriant̄ in peccato mortali: ⁊ ꝯfirmāt dictū suū ꝑ verbū ap̄li. j. Cor. iij. Fundamētū enī aliud nemo pōt ponere ⁊c. et sequit̄: Si cuius opus arserit detrimētū patiet̄: ipse aūt saluus erit: sic tn̄ quasi ꝑ ignē: ꝑ fundamētū enī istud intelligit̄ fides: ⁊ iō si sup hoc fūdamētū ponant̄ opa cōbustiōe digna ꝓpter talia hō punietur ad tēpus: tn̄ finaliter saluabit̄: Sȝ hoc est erroneū: ⁊ improbat̄ ꝑ dictū ap̄li ad Gal. v. Manifesta sūt opa carnis q̄ sunt fornicatio īmūdicia impudicitia ⁊c. sequit̄: Qui talia agūt regnū dei nō cōsequent̄. Ex quo ptȝ ꝙ nō solum dānant̄ aliqui ꝓpter infidelitatē: sed etiā ꝓpter alia peccata mortalia. Et ideo dicēdū ꝙ saluator nō accipit hic fidē tm̄ ꝓ habitu fidei informis: sed fidei formate ꝑ charitatē: ⁊ certū est ꝙ talis saluabit̄: ⁊ ad hoc denotandū dicit: Ut omnis qui credit in eū. s. tendendo in eū per charitatē. f Non pereat. Ad dictū apostoli p̄alligatū in cōtrariū: dicendū ꝙ loquit̄ de peccatis venialibus: s̄m ꝙ exponunt doctores: ⁊ ego tūc plenius dicam: si contingat me sup illū locū scribere. ꝓ peccatis aūt venialib⁹ fideles tpaliter punient̄ igne purgatorij: tn̄ finaliter saluantur. g Nō enī misit. Hic remouet quoddā dubiū: ⁊ diuidit̄ in duas: q2 primo facit qd̄ dictū est. secūdo declarat quoddā dictū ibidē. ibi: Hoc autē est iudiciū. Circa primū sciendū ꝙ alique scripture loquēdo de secūdo aduētu christi in mūdum dicunt ipsū venire ad iudicandū: ⁊ ideo ne aliqui credāt ꝙ hoc debeat fieri in primo eius aduentu. hoc remouet dicens: Nō enī misit ⁊c. vt iudicet mundū scȝ in primo suo aduentu. tūc enī nō venit iudicare sed magis iudicari ꝓ mundi salute. ideo sequit̄: h Sed vt sal. mū. ꝑ ip̄m. ⁊ ꝓbat cōsequēter hoc dictū: q2 in primo ei⁹ aduētu aliqui credebant ei: ⁊ aliq̄ nō credebāt ei. ⁊ est diuisio ꝑ immediata: cū inter cōtradictoria nō sit mediū: sed nō venit ad iudicādū nō credētes: nec credentes: vt statim patebit. ergo ⁊c. ⁊ hoc est qd̄ sequit̄:

i Qui credit in eū nō iudicat̄. i. nō habet causam vnde cōdemnet̄.

k Qui autē nō credit iā iudicat⁹ est. i. habet in se causam manifestā sue cōdemnationis: sicut ille d̄r mortu⁹ q̄ iam habet in se causam manifestā mortis. ⁊ hoc ē qd̄ subdit̄: l Qui nō cre. in no. vni. filij dei. q̄ venit ꝓ salute mūdi. verūtamē causa hui⁹ dānationis dabit̄ executioni in scd̄o aduētū xp̄i.

Hoc est

a Hoc ē iudi. Cur q̄ nō credit iudicaꝛ? Quia lux venit q̄ excitat hoīes ꝛ ammonet cognoscere sua mala ī q̄bus oēs sūt: sed alij oderūt ammonentē lucē ꝛ fugiūt ne arguanꝛ eoꝝ mala q̄ diligūt. Alij āmoniti ꝑ lucē accusant sua mala q̄ð ē facere ṽitatē ꝛ sic illuminanꝛ.

b Erāt ei eoꝝ. Qui ē ī tenebris ꝛ diligit lucē nō est mal⁹: ſ3 ille dr malus ꝛ opa ei⁹ mala q̄ postq̄ lux vēit: odit lucē ꝛ diligit mala. Et h̄ est q̄ð dicit: Erāt ei opa eoꝝ mala. Opa. i. īpietas ꝛ īcredulitas ꝛ odiū eterne lucis et nolle eā aspicere: ſ3 velle ī tenebris pctōꝝ remanere. c Qui aūt fa. Ostēso q̄ iusticia dāneꝛ q̄ nō credit: ostēdit q̄ iusticia salueꝛ q̄ credit. Qui autē fa. ve. i. cui displicēt mala sua ꝛ accusat nō sibi ignoscit ñ sibi parcit: ſ3 venit ad lucē. Et incipit agere cū deo q̄ mala accusat: q2 initiū boni ē accusatio mali: ꝫ opa ei⁹. hec. s. ꝙ se accusat sicut de⁹ accusat manifestat: q2 ī deo sūt facta. nisi eñ dei lux sibi luceret: sibi ñ displiceret. d Post hec. Nō ꝯtinuo post disputationē cū nicodemo q̄ facta ē in hierosolymis: ſ3 pacto spacio tēporis de galilea ī iudeam redijt. e In iudeam. Moraliꝛ vbi ē cōfessio pctōꝝ vł diuiñꝝ laudū: illuc venit iesus ꝛ discipuli ei⁹. i. doctrīa ꝛ illumīatio ei⁹: vbi moraꝛ purgādo a delictis. vñ sequiꝛ: et ibi morabaꝛ ꝛ baptiçabat. f Et baptiçabat. Quātū cathecuminis nōdū baptiçatꝭ ꝓdest doctrina fidei: tm̄ ꝓfuit baptisma iohānis añ baptisma xp̄i. q2 sic ille p̄dicabat penitētiā ꝛ baptismū xp̄i p̄nūciabat ꝛ etiā ī cognitionē ṽitatꝭ: q̄ mūdo apparuit attrahebat: sic ministri ecclie p2io erudiūt veniētes ad fidē: post pctā eoꝝ redarguūt: deinde remissionē ī baptismo xp̄i ꝓmittūt: ꝛ sic ī dilectionē ꝛ cognitionē ṽitatꝭ attrahūt. g Erat āt. xp̄o iā baptiçāte adhuc baptiçat iohes: q2 adhuc ꝑmanet vmbra. Nec debet p̄cursor cessare donec manifesteꝛ veritas. Mystice: nōdū erat ꝯsūmatio lr̄e legꝭ. h In en. Ennos hebraice aq̄ latine: vñ q̄si noīs īterp̄tationē apiēs sb dit: q2 aq̄ multe. e. i. i Iuxta sa. Salim oppidū ē vltra ordanē sitū: vbi olī melchisedech. regnauit. k Nōdū ei. Ecce apte notat facta xp̄i añ iohem īcarceratū q̄ alij p̄terierūt: īcipientes ab his q̄ facta sūt p⁹ iohē3 missū ī carcerē qñ cessāte baptismo p̄cursorꝭ apte īcepit baptism⁹ xp̄i. l Facta est. Dum iohes p̄dicat ꝛ schola ei⁹ durat: xp̄s lateñ p̄dicat ꝛ opaꝛ: ſ3 palā baptiçat vt oriaꝛ q̄stio d̄ baptismo iohis et d̄ baptismo xp̄i ꝛ illa soluaꝛ testionijs iohis. m Et ve. Volentes accusare xp̄m quē paulo añ viderāt a iohe baptiçatū. ꝗ Rñdit

Moraliꝛ

Mystice

a ſ in quo solo est salus: nō habet multos filios deus ꝑ quos saluet. b ſ cā dānationis.

a vnigeniti filij dei. Hoc ē aūt iudiciū: q2 lux venit ī mūdū: ꝛ dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucem. Erant enim opa eoꝝ mala. Ois eni qui male agit odit lucē: ꝛ nō venit ad lucē: vt nō arguantur opa ei⁹. Qui aūt facit veritatē venit ad luce3 vt manifestenꝛ opa ei⁹: q2 ī deo sunt facta. Post hec venit iesus ꝛ discipuli ei⁹ in terrā iudeam: et illic demorabaꝛ cū eis ꝛ baptiçabat. † Erat aūt ꝛ iohānes baptiçās ī ennon iuxta salim: q2 aque multe erāt illic: et veniebāt ꝛ baptiçabanꝛ. † Nōdū eni missus fuerat iohānes in carcerē. Facta ē aūt q̄stio ex discipulis iohānis cū iudeis de purificatione. Et venerūt ad iohānē

(interlinear: ſ verbū in carnē. a ſ hoc ē ius dānatiōis. ſ carnales. ſ pctā que habebant. ſ quare. ſ pctā arguērē. ſ q̄ ex se. ſ cur ideo. ſ q̄ ē ī intēriōe mali ꝛ cui placet malū. ſ q̄ agit mala. ſ nō cōiūgiꝛ luci: sed fugit eam. ſ mala q̄ diligit. ſ bona opa q̄ veritas iubet. a ſ .s. pasca ꝛ ea q̄ hic narrauit facta. ſ significat cōfitētes: quos visitat xp̄s. ſ .i. discipulꝭ vł credētib⁹ ī eū iudeis. ſ ꝑ apłos. a ſ suo baptismo nō eo quo baptizat⁹ est: illud ei subijt vt esset via ꝛ p̄paratio suo baptismo. ſ p̄currēs ꝛ p̄parās baptismo christi. ſ est ciuitas. a ſ Mystice: Nōdū erat cōsūmatio littere legis: s3 dū pendens in cruce dixit: Cōsūmatū est. a ſ defendentib⁹ baptismū magistri et putātib⁹ iohannē maiorē christo. a ſ dicētib⁹ meliorē baptismū xp̄i ad quē iohannes inuitabat hoīes nō iesus ad iohānē. ſ vt solueret hanc questionē.)

a Hoc est aūt iudiciū. hic declarat suū dictū: videlicet ꝙ nō credētes ī filium dei tā habēt ī se cām manifestā sue dānatiōis: q2 sūt extra fidē saluatoris sine q̄ nullus vnq̄ potuit saluari. ꝛ h̄ est q̄ð dr: Hoc ē aūt iudiciū. i. cā cōdemnatiōis. b Quia lux. i. xp̄s q̄ ē lux vera. vt dictū ē. j. ca. c Venit in mū. carnē assumēdo: ꝛ ī ea apparēs salutē hūani generis opando. d Et dile. ho. ma. te. q̄ lucē. tenebras infidelitatis p̄eligēdo. ꝛ subdit cām: e Erāt ei opa eoꝝ mala. Ad cui⁹ ītellectū sciēdū ꝙ legisperiti aliquā noticiā de xp̄o habuerūt cognoscētes ip̄m eē vere xp̄m: vt pleni⁹ declarauī Matth. xxj. sup illū locū: Dixerūt agricole: hic est heres: verūtñ q2 arguebat eoꝝ vitia: moti fuerūt ꝯ eū īuidia excecāte illā cognitionē quā de eo habebāt: q2 passio pñs ꝛ fortꝭ ꝑuertit iudiciū rōnis: sicut p3 ī cōtinēte: q̄ pñte passione iudicat eē fornicādū: tñ extra passionē posit⁹ iudicat ꝯriū. vt dr. vij. Ethi. sic iudei odio ꝛ īuidia moti ꝑsecuti sūt xp̄m: ꝛ ponit ad h̄ saluator exēplū. d. f Ois ei q̄ ꝛc. sic p3 d̄ adultero ꝛ de fure. ꝛ sic de alijs. g Et nō ve. ad lu. i. nō facit sua malefacta ī palā. h Vt nō ar. opa ei⁹. .i. nō puniāꝛ ꝑ iusticiā secularē. i Qui aūt fa. ve. .i. opa cōformia volūtati diuine: q̄ ē idē q̄ð veritas prima. k Venit ad lu. i. in palā vel ad xp̄m q̄ ē lux vera. l Vt ma. opa ei⁹. nō ad ꝓpria3 laudē: s3 ad dei gl̄ia3 ꝛ ꝓximi edificationē. m Quia ī deo sūt fa. i. virtute dei: sine cui⁹ virtute op⁹ meritoriū non pōt fieri. n Post hec ve. Hic ꝯñr poniꝛ distinctio iter baptismū xp̄i ꝛ baptismū iohis. ꝛ diuidiꝛ ī tres: q2 p2io vterq̄ baptism⁹ describiꝛ. scđo ex h̄ q̄stio oritur ibi: Facta ē ꝫ q̄stio. tertio soluiꝛ. ibi: Et rñdit iohānes. P2ia ī duas: q2 p̄mo poniꝛ baptism⁹ xp̄i. secūdo poniꝛ baptism⁹ iohis. ibi: Erat aūt iohes. In p̄ma ꝑte dr sic: Post hec venit iesus ꝛ discipuli ei⁹. Ex p̄dictꝭ p3 ꝙ iesus loq̄baꝛ cū Nicodemo ī hierłm q̄ ē metropolꝭ ī iudea. Quō ꝫ dr h̄ īmediate post locutionē xp̄i cū nicodemo: Post h̄ venit iesus ꝛ di. ei⁹ ī terrā iudeā ꝛc. q2 erat ibi: vt videꝛ. Ad h̄ rñdet Beđ. ꝙ li post h̄ nō ītelligiꝛ īmediate respectu p̄cedētiū: ſ3 ī ꝓcessu tp̄is post īstructionē Nicodemi venit ī galileā: ꝛ iteꝝ reuersus ē ī iudeā. Aliꝛ etiā pōt dici vt īmediate cōiūgaꝛ lr̄e p̄ce. Post hec venit ih̄s ꝛ di. ei⁹ ī trā iudeā. q. d. post īstructionē nicodemi in hierłm venit ad alia loca iudee: q2 non tm̄ debebat docere ī ciuitate metropoli: ſ3 etiā in alijs. ꝛ ad h̄ denotādū dr: In terrā iudeā. tūc ei d̄ hierłm venit versus iordanē vbi hoīes ꝯgregabanꝛ ad baptismū: vt sic īcipet baptiçare ſm ꝙ iohes d̄ eo p̄dixerat: vt. s. dictū ē. iō subdiꝛ: o Et illic mo. ꝛc. ſ3 ꝯriū videꝛ .j. se. ca. vbi dr ꝙ iesus ñ baptiçabat: ſ3 tm̄ discipuli ei⁹. Dicēdū ꝙ ip̄e p̄mo baptiçauit discipulos suos: vt h̄ dr: postea soli discipuli baptiçabāt: xp̄o circa altiora docēda occupato: ꝛ sic nō ē ꝯtradictio. de h̄ tñ baptismate pleni⁹ diceꝛ ī fi. hui⁹ ca. p Erat aūt et io. Hic ꝯñr ponit baptismū iohānis. d. Erat aūt ꝛ iohā. bap. ī ennon iuxta Salim: q̄ð ē oppidū iuxta iordanē: ꝛ dicūt aliq̄ ꝙ alio noīe vocaꝛ salē: ꝛ ē loc⁹ vbi regnauit melchisedech vt hr̄ Geñ. xiiij. ſ3 h̄ est falsū: q2 salē vbi regnauit melchisedech idē est q̄ð hierusalē: q2 ip̄am edificauit melchisedech. vt dicit Isiđ. li. xv. Ethymoł. ꝛ p2io dicta ē salē. i. pacifica ex cōditiōe regꝭ q̄ regnauit in pace: postea dicta est hierłz a tp̄e q̄ abraā voluit ibi offerre isaac filiū suum: q2 locū istū appellauit dñs videt: vt hr̄ Geñ. xxij. ꝛ iō hierłm interp̄taꝛ visio pacis: q2 cū prima interp̄tatione addita est visio. Subdiꝛ aūt cā quare iohānes baptiçabat iuxta salim cū dr: q Quia aque mul. erāt illic. ē etiā īterp̄tatio eius q̄ð diciꝛ in ennon. Ennos eni hebraice diciꝛ aqua. r Et veniebāt hoīes et baptiçabātur. Sed videꝛ ꝙ baptism⁹ iohānis statim debuit cessare baptiçato xp̄o. cū ad ip̄m manifestandū ordinareꝛ. vt. s. dictū est. Dicendū ꝙ nō statim cessauit: ne credereꝛ totaliter reprobādus: sicut baptismata q̄b⁹ pharisei vtebāꝛ: vt dr Marci. vj. ca. Iterū q2 sicut añ baptismū christi iohānes baptiçabat in noīe xp̄i vēturi: sic post baptismū xp̄i illos quos baptiçabat ad xp̄m mittebat plenius instruēdos: ꝛ sic cōfirmabat suū testimoniū de xp̄o. s Nōdū eñ missus fuerat iohānes in carcerē: hoc addiꝛ ad ostendēdū ꝙ texit historiā quā alij euāgeliste dimiserāt īcipiētes describere facta xp̄i post īcarcerationē iohānis. t Facta est aūt. Hic ex p̄dictis moueꝛ questio: q2 discipuli iohānis çelātes ꝓ magistro suo voluerūt p̄ferre baptismū suū baptismo christi: ꝛ hoc est q̄ð dr: Facta est aūt questio ex dis. iohānis: indiscrete ꝓ magistro suo çelātib⁹. v Cū iudeis. i. xp̄i discipulis: ꝛ alijs ad baptismū xp̄i venientib⁹. x De purificatione. i. de baptismo: q2 isti dicebāt baptismū christi meliorē: q2 christus illos quos baptiçabat nō mittebat ad iohannē. y Et venerūt ad iohannē. moti çelo indiscreto.

† Mat. 3. b Luc. 3. a

† Mat. 4. b Mar. 1. c

Et dixerūt

a Rñdit io. Qui vltra ꝯsuetudinē hūane nature sū nat⁹ ex parētib⁹ ꝓuecte etatis: putatis me eē vltra hoīes: ħ scitote qꝛ pur⁹ suꝫ hō: ille de⁹: a quo habeo ꝗcꝗd habeo. Ex me infirmitas: ex illo grē sublimitas. Putatis vt aliꝗd dicam ꝯtra meū testimoniū ego nō baptiço in remissionē peccatoꝝ sꝫ ille.
b Nō pōt. Quasi ego pur⁹ hō: nil habeo nisi qđ datū ē a deo .i. baptiçare ī penitētia nō ī remissionē: qꝛ nō ego xp̄s: sꝫ ille vt scit: me testatū fuisse vobis. iō ad illū currite. c Nō sum xp̄s. Non sum vnct⁹ a patre plenitudine spūs: sed de plenitudine illius accepi vt illū p̄currerē.
d Hoc ħ gau. In ħ gaudiū meū ē plenū ꝙ fact⁹ sū amic⁹ spōsi: ⁊ qꝛ sto ⁊ audio.
e Illū opor. Gaudeo ad vocē sponsi. Ille spōsus crescet .i. inuenieť eē xp̄s qui putabať ꝓpħa. Ego minuar: qꝛ ei⁹ ꝓpħa īueniar: ꝗ xp̄s putabar. Illū oportet crescere .i. exaltari .i. dū pctā dimittit grām dat ī quo glīa ei⁹ ꝗ ī se semp̄ ē pfecta: crescit ī hoīem dū eā hō plus videt ⁊ habet. Hō minuiť ꝗ ante in se gl̄iabať dūmō peccata cōfiteť ⁊ accipit qđ ille dat. Cui rei attestať passio vtriusq;. Christ⁹ ī cruce exaltať. Johes capite minuiť. Attestať ⁊ creatura: iohes nat⁹ est decrescētib⁹ dieb⁹ xp̄s xp̄o crescētib⁹
f Me aūt. Johes figura legis ē: xp̄s veritas: lex minuiť: apparēte veritate.
g Qui desursū .i. de altitudine hūane nature aū pctm̄ primi parētis: qꝛ đ illa altitudīe assūpsit ꝟbū dei hūanā naturā: ⁊ nō assūpsit culpā cui⁹ assūpsit penā
Qui eī đ celo .i. de patre venit duob⁹ modis sup̄ oīa ē. Prīo sup̄ oēm hūanitatē ꝗ de ipa pri⁹ ꝙ̄ peccaret: venit. Scđo iuxta altitudinē pr̄is cui ē eq̄lis. h De tra .i. ꝗ ē de terrenis parētib⁹ nat⁹ a ꝗb⁹ pctm̄ ⁊ penā pcti ꝯtraxit ex se nihil est nisi terra. i Et qđ vi. Cū ip̄e fili⁹ dei sit ꝟbū pr̄is: nō aliud ꝟbuꝫ pr̄is audit vel hoīb⁹ testať: ħ se ꝟbū qđ pať locut⁹ ē .i. edidit ⁊ genuit ex se: scit ⁊ indicat hoīb⁹ eē ex pr̄e. Hoc euāgelista dicit vt potuit: qđ plene dici vel ītelligi nequit.
k Significauit. Hoc ē signū posuit ī corde suo ꝗsi sp̄ale aliꝗd .s. hūc eē verū deū ꝗ missus ē ad salutē hoīm. l Verax. Oīs hō ex se mēdax

a ℱ quasi instigarent in inuidiā cōtra iesum. b ℱ quasi quē baptizasti.

⁊ dixerūt ei: Rabbi qui erat tecū

ℱ d. ecce agnus dei.

trās iordanē cui tu testioniū ꝑhibuisti: ecce hic baptiçat ⁊ omnēs

a ℱ vn̄ valde miramur. ℱ ī iudea. b ℱ q̄si quid tibi de hac p̄sūptione videť.

a ℱ de dimisso ꝗ eū baptizasti.

veniūt ad eū. † Respōdit iohānes ⁊ dixit: Nō pōt hō accipe quicq̄

ℱ accepi qꝛ ego nō christus.

nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos mihi testimoniū ꝑhibetis ꝙ

a ℱ maioꝛ ergo illo: nō: sed missus ante vt preco seruus parans viam ei.

dixerim: ego nō sū christ⁹: sed qꝛ

a ℱ quid ergo es tu: quid ille: ego amicus sponsi qui zelo sponsam ei: nō mihi.

missus sum ante illū. Qui habet

ℱ .i. eccl̄iam ꝗ generat ⁊ virgo ꝑmanet. ℱ ꝗcūꝗ

sponsaꝫ sponsus est: amicus aūt

a ℱ humilis nō cadit sꝫ sup̄b⁹. ℱ int⁹ docēte.

spōsi qui stāt ⁊ audit eum: gaudio gaudet ꝓpter vocem sponsi.

a ℱ nō de se ī quo ē tristicia sꝫ de deo. b ℱ .i. testimoniū ei⁹ quo ꝑhibet se filiū dei spōsū eccl̄ie

a ℱ ita ergo ⁊ ego gaudeo ad vocē spōsi qꝛ ip̄e me illuminat. b ℱ .i. habeo grāꝫ meā: sufficit mihi grā mea: pl⁹ mihi nō assumo: ne qđ accepi amittā

Hoc ergo gaudiū meū impletuꝫ

ℱ ⁊ ne miremini qꝛ plures baptizat ꝙ̄ ego: qꝛ.

est. Illū oportet crescere: me aūt

ℱ qꝛ christus. ℱ de patre ℱ in mundū. ℱ ideo medio crescit.

minui. Qui desursum venit sup̄

a ℱ hoīes et angelos. b ℱ iohannes. ℱ natus.

omnes est. Qui est de terra: de

ℱ terren⁹ ē ex se. ℱ et ecce terrena sapit ⁊ dicit.

terra ē: ⁊ de terra loquiť. Qui de

si vero diuina ex illumināte est. ℱ hoc est qđ ante desursū. ℱ christus. ℱ apud patrē.

celo venit sup̄ oēs est. Et qđ vidit ⁊ audiuit ħ testať: ⁊ testimo

ℱ a patre. ℱ de deitate sua.

ℱ de populo linistre.

niū ei⁹ nemo accipit. Qui aūt accepit ei⁹ testioniū significauit: qꝛ

ℱ de populo dextre. ℱ ip̄se ꝗ de celo descēdit ⁊ sup̄ omnes est.

a ℱ vere verax: qꝛ loqť ꝟba dei. ℱ .i. xp̄m.

deus verax est. Quē ei misit de⁹

a Et dixerūt ei. ⁊ ꝓposuerūt ꝗttuoꝛ ex ꝗbus iohānes posset ꝓuocari. Primū est p̄tedēs excellētiā iohānis respectu xp̄i. qđ notať cū đꝛ: b Rabbi ꝗ erat tecū trās iordanē. q.d. discipulus cū magistro. Scđm ē bn̄ficiū a iohāne xp̄o impēsū. cū subdiť: c Cui tu testimoniū ꝑhibuisti. q.d. p̄ te est ī auctoritate. Tertiū est vsurpatio officij alieni cū subdiť: d Ecce hic baptiçat. q.d. tuū officiū vsurpat. Quartū est minoratio iohannis. cū subdiť: e Et oēs veniūt ad eū. q.d. de te nō curatur. f Rn̄dit iohes. Hic poniť questionis solutio. ⁊ qꝛ discipuli iohānis notabāt xp̄m de ħ ꝙ officiū iohānis vsurpabat: ⁊ đ ħ ꝙ fama iohānis p̄ ħ decresce bat. iō iohes ī sua solutione sic ꝓcedit: qꝛ primo ostēdit primū eē falsū. scđo oñdit scđm esse iustū. ibi: Illū oportet crescere. Primū ostēdit p̄ hoc ꝙ iohes nō baptiçabat nisi sicut p̄co xp̄i: ⁊ iō xp̄s baptiçās nō vsurpabat sibi officiū iohis: sed magis exercebat officiuꝫ a iohāne p̄coniçatū. ⁊ hoc est qđ đꝛ: Rn̄dit iohes ⁊ dixit: Nō pōt hō ⁊c. qꝛ oīs ptās a deo est: ⁊ iō ſm distinctionē collatiōis diuine distinguūť officia. iohes aūt nō accepit auctoritatē a deo baptiçādi nisi ad denūciandū xp̄m ⁊ p̄parādū hoīes ad suū aduētū. ⁊ ħ ē qđ đꝛ: g Ipsi vos mihi testi. ꝑhibet⁊ .i. ꝑhibere debetis: qꝛ a me audistis. h Qꝛ dixerim: nō sū ego xp̄s sꝫ qꝛ missus sū ante illū: ꝓpter qđ baptiçādo nō vsurpat officiū alienū. qđ ꝓbať p̄ hoc qđ subdiť:
i Qui hꝫ spō. spōsus ē .i. habet officiū spōsi: qđ ē generare filios: ⁊ iō officiū xp̄i ē baptiçare p̄ qđ regenerant filij de sponsa xp̄i ꝗ est eccl̄ia. k Amicus ⁊c. gaudio gaudet ꝓpter vocē sponsi .i. debet cōgaudere spōso filios generāti. Si eī officiū generādi ex spōsa sibi accipet nō esset amicus sponsi: sed inimicus ⁊ adulter esset. q.d. iohes: de hoc ꝙ xp̄s baptiçat nō debeo dolere: sed magis gaudere: cū sim ei⁹ p̄co ⁊ amic⁹. ꝓpter hoc subdiť: Hoc ħ gaudiū meū ipletū est. Et notādū ꝙ iohes hic vocat se xp̄m amicū. s. aūt se vocauit ei⁹ seruū etiā indignū. d. Cui⁹ nō sū dign⁹ vt soluā ei⁹ corrigiā calciamēti. cui⁹ cā ē: qꝛ volebat discipulos suos reprimere volētes ip̄m ad īuidiā mouere ꝯtra xp̄m vt ptꝫ ex p̄dictis. iō hic voluit loqui magis charitatiue. l Illū oportet. Hic oñdit scđm eē iustū scꝫ famā suā diminui: ⁊ crescere famā xp̄i. Et diuidiť in duas: qꝛ prīo oñdit ꝓpositū. scđo ꝯcludit principale intētū. ibi: Qui credit ī filiū. Primū ꝓbat ꝗttuoꝛ rōnib⁹. Prima sumiť ex altitudine originis xp̄i: cui⁹ origo de sursū ē ⁊ quātū ad deitatē sicut patuit .j. ca. ⁊ quātū ad hūanitatē: qꝛ corp⁹ ei⁹ formatū ex ꝟtute spiritus sācti. ⁊ ħ est qđ đꝛ: Illū oportet crescere. in claritate fame: ⁊ aucte apud hoīes: qꝛ ī seip̄o nō augeť.
m Me aūt minui. sic lucifer minuiť ī claritate quātū ad apparētiā oriēte sole: ⁊ auctas p̄conis adueniēte iudice. ⁊ hui⁹ rō subdiť: n Qui desursū venit .i. originat⁹ ē ⁊ quātū ad diuinitatē ⁊ quātū ad hūanitatē mō p̄dicto. o Sup̄ oēs ē .i. aucte et dignitate. debet oēm creaturā p̄cellere: qꝛ quanto origo alicui⁹ est altioꝛ: tāto debeť ei maioꝛ honoꝛ. Scđa rō accipiť ex certitudine doctrine: qm̄ xp̄s ī natura diuīa habet eādē sciētiā cū pr̄e: ī hūana natura cognoscit oīa ꝗ deus cognoscit noticia visionis. ⁊ iō pōt certitudinaliť docere etiā altissima: iō debeť ei excellētia maxima. ⁊ ħ est qđ đꝛ: p Qui est de terra .i. oīs hō p̄ter xp̄m: cui⁹ corpus formať virtute seminis existētis de terra a dn̄o: sicut ⁊ alia mixta. vt ptꝫ ex .ij. de generatiōe.
q De terra ē .i. p̄ hoc cōstituiť ī vita terrena: ⁊ p̄ ꝯn̄s nō pōt loꝗ nisi de terrenis quātū est ex se. iō sequiť:
r Et de terra loquiť. lꝫ eñ iohānes ⁊ alij sā cti locuti fuerint de celestib⁹. hoc erat inquātū erāt a deo illuminati: sꝫ aliter ē de homine xp̄o rōne p̄dicta. iō subdiť: s Qui đ ce. ve. quātū ad originē mō p̄dicto. t Sup̄ oēs est. quātū ad doctrinā: qꝛ pōt loꝗ celestia ⁊ diuia ꝗ certitudinaliter cognoscit ⁊ inquātū de⁹ ⁊ inquātū hō. ꝓpter qđ sequiť: v Et qđ vi. et au. lꝫ eñ habeat eandē sciam cū patre īquātū de⁹: tn̄ habet eā a pr̄e sic ⁊ essentiā. ⁊ hoc significať p̄ audire: inquantū autē homo habet aliā scientiam a deo infusam: ⁊ sic inquātū hō et inquantū deus a patre audiuit. x Hoc testať. docēdo. ⁊ patet certitudo testimonij p̄ visū ⁊ auditū. y Et testimonium eius nemo accipit .i. pauci cōparatiue. sicut cōiter diciť: nemo est in foro .i. pauci: qꝛ pauci de iudeis crediderūt in aduētu xp̄i. z Qui aūt acceperit. eius testimoniū. credēdo: a Significauit .i. mōstrauit. b Quia de⁹ verax est. adimplēdo ꝓmissū de filio iā misso: sicut ante mittendum ꝓmiserat p̄ ꝓphetas: et cōcludit excellētiā doctrine ex p̄dictis. d. c Quē eñ misit de⁹ verba dei loquiť: ꝓpria virtute. alij autē nō possunt ħ facere nisi virtute ip̄i⁹.

Tertia

† Mat. 3. a Mar. 1. a Luc. 3. c

Ps. 115.

☞ se mēdax: nō eni vera dicere pōt nisi illuminat⁹ a deo. Quem eni misit de⁹ pater xba dei loquif. qd ē: quē misit de⁹: de⁹ est. ideo xba dei loquif. g̃ xba filij de se testimoniū phibētis q de⁹ sit xba dei sūt. a Verba dei loquif. In h̃ se distinguit a xpo: s̃ qr missus ⁊ xba dei loquif: aptius addit: Nō eni ad mēsurā. b Nō eni ad mē. Hoībus dat ad mēsurā: filio nō dat ad mēsurā s̃ sicut totū ex seipo toto genuit filiuz suū: ita incarnato filio suo totū spiritū suū dedit: nō pticulatim: nō p subdiuisiones s̃ generalif ⁊ vniuersalif ⁊ nō ob aliud dat nisi qr pater diligit filiū. c Qui credit. Ac si diceret: q credit ī filiū habet ipm filiū: ⁊ p h̃ habet vitā. d Sz ira dei. Ira cuz q natus ē pmanet. ⁊ idō non ait: venit: sed manet: qr p filiū missū q ē vita nō tollitur effect⁹ illi⁹ ire. s. mors corruptio ⁊c. q oīa manēt. ☞ Ut ergo

a b verba dei loquif. Nō eni ad men a
(s. filio.)
(a qr. singulariter nō vt adoptiuos.)
surā dat de⁹ spirituz. † Pater dili b
(a vt tantus sit filius quātus ⁊ pater: equalē eni sibi genuit.)
c git: ⁊ oīa dedit in manu ei⁹. Qui c
(q est vita eterna. / i. ipm filium.)
credit ī filiū habet vitā eternā: q d
aūt incredul⁹ ē filio: non videbit
(i. ipsum filium.)
d vitā sz ira dei manet super eum. e

Nico.de lyra

Tertia rō accipif ex plenitudine grē: Sic eī in capite corpis naturalis sunt oīs sensus: in alijs aūt mēbris sūt pticulatim: sic in xpo capite nr̃o ē oīs plenitudo grē: in alijs aūt diuisim. ⁊ idō excellentia dignitatis ⁊ honoris xpo debef p alijs. ⁊ h̃ est qd dicif: a Nō eni ad mēsurā dat de⁹ spm̃. i. grām hoī xpo: non q ei⁹ grā habitualis sit infinita: s̃ qr habet grām fm oēm ei⁹ rationē ⁊ effectū: sicut si haberef albedo fm oēz gradū ipi⁹ possibilem: diceref haberi sine mēsura ⁊c. Alio mō etiaz dr hoc ex respectu ad capacitatē aīe. Si eī aliqs veniēs ad fluuiū hauriat aquā quātū pōt vas cape: dr accipe sine mēsura: lz vas sit determinate mēsure. Sic in ꝓposito: qr tota capacitas aīe xpi fuit repleta grā. ideo dr accepisse sine mēsura. Quarta rō sumif ex xpi filiatione: qr ē dei fili⁹ naturalis ⁊ vnigenit⁹. Alij aūt qtūcūqs sācti etiā angeli beati non sūt nisi filij adoptiui: ⁊ idō sibi debef excellētia reuerētie ⁊ honoris. ⁊ h̃ ē qd dicif. b Pater dili. filiū ⁊ oīa de. in manu ei⁹. qr inquātū deus habet eādē potētiā cū pr̃e: sic ⁊ eādem essentiā. Sz h̃ mō accipiēdo li diligit nō tenef causaliter: qr fili⁹ nō ꝓcedit a pr̃e voluntarie s̃ naturalif: s̃ tenef ꝯcomitatiue ⁊ p modū signi: qr dilectio ꝯcomitaf ꝓductionē filij. Siliter inqtū hō: oīa tradita sūt ī manu ei⁹: vt hr̃ Matth. vlt. Data ē mihi oīs ptās ī celo ⁊ ī terra. ⁊ h̃ mō accipiendo li diligit tenef causaliter: qr dilectio diuina ē rō oīs alteri⁹ doni. ⁊ sic ē causa oīm alioꝝ donorū q facta sūt ī hūanitate xpi. c Qui credit. h̃ ꝯcludit pncipale intētū qr intētio iohānis baptiste ista dicentis erat inducere discipulos suos ad credēdum ipi xpo cui⁹ erat pcursor ⁊ nunci⁹. ⁊ h̃ ē qd dr: Qui credit ī fi. habet vitam eternā ⁊c. qr habet graz q xtualiter ꝯtinet beatitudinē: sicut semē arborē ipsā arborē. ⁊ loquif de fide formata charitate. d Qui aūt incre. ē filio nō vi. vitā eternā. qtū ad penā dāni q ē carētia visiōis diuine. e Sz ira dei ma. su. eū. qtū ad penā sensus q eīnalif manet sup dānatū: qr nllo mō pōt euadere. Ad maiorē euidētiā ei⁹ qd dictū ē q xps baptiçabat ⁊ discipuli ei⁹. qrif: qle fuerat illud baptisma. Et arguif q nō fuit baptisma xpi: qr baptisma xpi habet efficaciā a passiōe ipsi⁹: g̃ illā nō pcessit: qr effect⁹ nō pōt pcedere causā suā. xps āt nōdū passus fuerat. g̃ ⁊c. Itez si aliq fuissent baptiçati baptisma xpi an̄ ei⁹ ascēsionē ī celū: h̃ maxīe videref eē veꝝ d aplis ⁊ xpi discipulis. h̃ aūt nō ē veꝝ: qr xps volēs ad pr̃ez ascendere dixit eis: Johes qdem baptiçauit aq: vos aūt baptiçabimini spūsācto ⁊c. vt dr Act. j. Baptism⁹ aūt xpi ē in spū. vt ptz ex pdict. j. ca. g̃ ⁊c. Contrariū videf p dictū Aug. sup istū locū: qr dicit q iesus baptiçabat vt dn̄s: h̃ aūt ē baptiçare baptismo suo. g̃ ⁊c. Rn̄sio. in hac qstione ⁊ ꝯsilib⁹ q sūt de ill' q nō possūt sufficiēter p rōnez iuestigari: nec eaꝝ veritas habef p expssā scripturā: tenēdū ē illd qd ē mag' cōsonū scripture ⁊ rōni. ⁊ ideo fm hūc modū ī hac qstione ē sic ꝓcedēdū: qr nō ē expssum p scripturā qle fuerit illud baptisma. Sciēdū igif q Chryf. dicit q illd baptisma tm̄ fuit baptisma iohis: qr fm ipm baptismus xpi nōdū erat institut⁹. Cui⁹ rō ē: qr ī baptismo xpi daf spūssanct⁹ q nō ē dat⁹ an̄ xpi resurrectionē: fm q dr. j. vij. ca. Nōdū erat spūs dat⁹: qr nōdū erat iesus glorificat⁹. ⁊ idō dicit q apli an̄ passionē baptiçabāt tm̄ baptismo iohis. de xpo aūt dr q ipe nō baptiçabat: vt dr ca. se. s̃ ꝓ tāto dr baptiçasse ī h̃ ca. qr actio suoꝝ discipuloꝝ ei attribuif: sicut factū fui attribuif dn̄o. s̃ ista non videnf ꝯsona scripture. Qr eni dic primū baptismū

mū baptismū xpi nō eē institutū an̄ resurrectionē. nō videf esse veꝝ: qr sacra xpi ex sua institutiōe grām ꝯferebāt. ⁊ idō tūc videf baptism⁹ xpi iustitut⁹ qn̄ data ē virt⁹ ꝓducēdo istū effectū: h̃ aūt fuit qn̄ xps a iohāne baptiçatus tactu sāctissime carnis sue xtutē regenerādi ꝯtulit aqs. Et h̃ tenef a doctorib⁹: lz necessitas vtendi h̃ sacro fuerit inducta post passionē: qr ī passiōe xpi terminata sūt figuralia sacra. Hoc etiaz dicit Aug⁹. in qdā sermone epiphanie: Ex q xps ī aquis īmergif ex eo oīm pctā abluit aq: ablutio aūt auferens pctā nō ē aliud qz xpi baptism⁹. g̃ ⁊c. Item q dicit scdo aplos baptiçasse baptismo iohānis nō videf veꝝ: qr ibidē dr q discipuli iohānis mouerūt brigā ⁊ qstionē de baptismo xpi ⁊ suorū discipuloꝝ: qd nō eēt si xps ⁊ ei⁹ discipuli baptiçassent baptismo iohānis: qr nō cederet ad iohānis detrimētum vt ei⁹ discipuli insinuabāt: s̃ mag' ad honoris augmentū. Preterea si fuisset tm̄ vnū baptisma iohānis ⁊ aploꝝ. qstio illa de diuersis baptismatib⁹ nō hret locū. Qr aūt dicit tertio xpm ī ꝓpria psona nō baptiçasse s̃ tm̄ p discipulos suos nō videf veꝝ: qr vt dr Act. j. Cepit iesus facere ⁊ docere. ⁊ iō nō ē verisilē qn̄ pmo baptiçauerit p seipsū. Et ꝯfirmaf p h̃ q alia sacra xps p seipsum pmo exercuit: sicut ptz de eucharistia: qr pmo ipse corp⁹ suū ꝯsecrauit ⁊ formā cōsecrādi aplis tradidit. Siliter sacrm̄ ꝯfirmatiōis p man⁹ īpositionē exhibuit p semetipsū. ⁊ idō nō ē verisilē qn̄ sacrm̄ baptismi p semetipm exercuerit cū sit pmū sacrm̄. ⁊ iō dicēdū fm Aug. q xps baptiçauit discipulos suos baptismo suo. s. aq ⁊ spūsancto: vt dr in h̃ ca. q ipse baptiçabat: postmodū tm̄ officiū baptiçādi eodē baptismate discipulis reliqt intent⁹ doctrine ⁊ pdicationi: sicut ⁊ apls paul⁹ paucos p se baptiçauit vt posset predicationi fideli⁹ intendere. vt hr̄. j. ad Corinth. j. qr ibidez subdit: Nō eni misit me xps bapiçare. s. pncipalif sz euāgeliçare. ⁊ h̃ ē qd dicit Aug⁹. in epl'a ad Celentiā: Credibile ē aplos fuisse baptiçatos baptismo xpi: nec enim ministerio baptiçandi defuit vt haberet baptiçatos suos p qs ceteros baptiçaret: q nō defuit hūilitatis ministerio qn̄ eis pedes lauit. Auctoritas aūt illa q hr̄ Joh. vij. Nōdū erat spūssanct⁹ dat⁹ ⁊c. itelligif d datiōe spūssācti ī signo visibili. ⁊ h̃ modo nō dabaf ī baptismo xpi an̄ ei⁹ ascēsionē: dabaf tm̄ inuisibilis grā spūssancti sicut et modo. Ad pmū dicēdū q baptism⁹ habet efficaciā a passione xpi rōne suppositi diuini a q etiā ipsa passio xtutem habebat: eadē aūt erat psona an̄ passionē ⁊ post passionē: ⁊ p ꝯn̄s eadē causa efficacie fuit ī baptismo ab institutione ipsi⁹ qn̄ ex tactu carnis xpi data ē aqs virt⁹ regenerādi. Ad scdz ptz ex pdict. q apli an̄ passionē fuerūt baptiçati baptismo xpi. Qd āt dictū ē eis postea: Uos aūt baptiçabimini spūsācto ⁊c. non intelligif de baptismo sacrali: s̃ de infusione spūssancti ī signo visibili: q dr baptism⁹ silitudinarie: qr ī baptismo qd ē sacrm̄ daf grā inuisibilis spūssancti sub ablutione aque visibilis. Ca. III

Moraliter.

a† Erat hō ex phariseis ⁊c. Per Nicodemū q venit ad iesū vt de ptinentib⁹ ad fidē pleni⁹ erudiref significaf: discipul⁹ humilis ⁊ diligens q venit ad doctorē peritū vt ab ipso de dubijs instruaf: qui debet cum dulciter recipere exemplo christi: qui nicodemū dulcif recepit. ⁊ nō solum ꝓponētem s̃ etiā replicātem bis audiuit. pmo cuz dixit: † Quō pōt hō nasci cuz sit senex ⁊c. scdo cū subiūxit postea: † Quō possunt h̃ fieri. ꝯ multos doctores q tm̄ tenēt de sua sciētia q sine discussione dicta sua sint tenēda. s† Et nemo ascēdit ī celū nisi is q descendit de celo ⁊c. h̃ dr d xpo ad lr̃am: quē doctor euāgelic⁹ debet imitari scz ī celū ascēdēdo p ꝯtēplationē diuinoꝝ ⁊ inde descēdēdo ad eruditionē ꝓximoꝝ. b† Et sic moyses exaltauit serpentē ⁊c. serpens ille fuit ene⁹ ⁊ ī alto eleuat⁹ vt aspiciētes ipsū sanarenf a morsib⁹ serpētū. ⁊ ille serpēs fuit figura xpi q fuit īpassibilis factus qtū ad corp⁹ ī sua resurrectione: q īpassibilitas figurata fuit p eneā soliditatē: ⁊ fuit exaltat⁹ ī sua ascensiōe ad pr̃is dexterā. ⁊ ex h̃ daf spes credētib⁹ ascendēdi ad glie vitā. Greg⁹. Dū terrenū corp⁹ desiderib⁹ supposuit: nob celum posse patere mōstrauit. d† Sic eni de⁹ dilexit mūdū ⁊c. ⁊ h̃ debet nob esse amoris diuini maximū excitatiuū. g† Nō eni misit de⁹ filiū suū vt iudicet mūdū ⁊c. i. vt ꝯdēnet. ⁊ nos multominꝰ debem⁹ ꝯdēnare ꝓximū etiā peccatorē: qr qlis sit futur⁹: ē nob penit⁹ ignotū. a† Hoc ē aūt iudiciū. i. rō cōdēnatiōis reproborum. ❡ qz lucē.

Mat. 11. d
Luc. 10. d
1. Joh. 5. b

b† Quia lux venit ĩ mũdũ: ⁊ dilexerũt hoĩes magꝭ tenebras ꝙ̃ lucē. Be. Moralit̃ illi magꝭ tenebraſ ꝙ̃ lucē diligũt q̃ ſuos ꝑdicatores bñ docentes odijs detractionibus inſequuntur.
n† Poſt h̃ venit ieſus ⁊ diſcipuli eiꝰ ĩ iudeā. q̃ interꝑtat̃ confeſſio. Alchuinꝰ: Ubi eĩ ē pctõꝝ ⁊ diuinaꝝ laudum ꝯfeſſio: illuc venit xp̃s ⁊ diſcipuli eiꝰ. i. doctrina ipſiꝰ ⁊ purgat vitia peccatoꝝ. t† Facta ē ãt q̃ſtio ex diſcipulꝭ io. ⁊c. nã eiꝰ diſcipuli ĩdiſcrete çelãtes ꝓ eo baptiſmũ iohãnis ꝑferre volebãt baptiſmo xp̃i: q̃bꝰ ſil̃es ſũt multi theologi ⁊ aliq̃ religioſi: q̃ magis adherēt aliq̃bꝰ opinionibꝰ eo ꝙ ſũt opiniones magiſtroꝝ ſui ordinis vł patrie ꝙ̃ ꝓ ipſa ỽitate: cũ tñ dicat phus ꝑmo ethicorũ: ꝙ ſctm̃ ē ꝑhonorare ỽitatē. Et plato dixit de ſocrate magiſtro ſuo: Amicꝰ q̃dē ſocrates: magꝭ amica ē ỽitas. Per h̃ aũt ꝙ iohãnes dictos diſcipulos rep̃hēdit: informãt̃ doctores boni vt tales adulatiões nõ recipiãt ſ magꝭ repellãt ſic̃ ⁊ moyſes dixit ioſue Numeri. xj. Quid emularis pro me ⁊c.
x† Amicꝰ aũt ſp̃õſi ⁊c. hic ē ꝑdicator verꝰ q̃ non ſuũ q̃rit ſed xp̃i honorẽ. ⁊ ille dicit de xp̃o: l† Illũ oportet creſcere me aũt minui. qꝛ ſollicitꝰ ē de honoris xp̃i augmẽtatiõe ⁊ ꝯ ꝓpria hũiliatiõe. ⁊ illud qꝺ ſequit̃: n† Qui de ſurſum venit ⁊c. qꝛ confitet̃ in xp̃o diuinã excellentiã ⁊ in ſeipſo fragilitatē terrenam. et in hoc docuit iohannes doctores inferiores deferre ſuperioribus honores.

In ca. iij. vbi dꝛ ĩ poſtil. Dixerũt agricole: hic ē heres.

Additio. j. Sup illã declarationem eſt q̃dã additio ſcꝫ ĩ illo capꝭo Mat. xxj. vide ibi ⁊c.

In eodē ca. vbi dꝛ ĩ poſtil. Ennon hebraice dꝛ aqua.

Additio. ij. Ennon hebraice nõ ſignificat aquã: ſed hennoch qꝺ habet hai ꝓ ꝑma l̃ra ⁊. n. ꝓ ſcꝺa. ⁊. t. ꝓ tertia ſignificat idē ꝙ fontes.

In eodē ca. iij. vbi dꝛ ĩ poſtil. Nõ enĩ ad mẽſurã dat deꝰ ſpi.

Additio. iij. Poſſũt etiã alit̃ exponi h̃ ỽba [illegible] liſte. ſ. Nõ enĩ ad mẽſurã dat [illegible] ⁊c. Uno mõ vt ĩtelligãt̃ de diuĩa natura quam ab et[illegible] filio q̃ ē donum infinitũ. ⁊ hoc videt̃ ſentire glo. q̃ in hoc loco dicit: Ut tãtus ſit filius quãtus ⁊ pater. Alio modo poſſũt exponi de dono qꝺ datũ eſt humane nature vt ꝑſone diuine vniatur: quod etiã eſt donũ infinitũ ꝓut alia glo. ibidē dicit: ſicut pater plenũ genuit verbũ: ſicut plenũ ⁊ ꝑfectũ vnitũ eſt humane nature vel creature. Hec in glo.

Glo. ordi.

A a V. E ḡ cogno. Ca. IIII Sciebat ieſus ſciẽtiã eoꝝ ⁊ inuidiã ꝙ non ĩꝺo didicerãt de eo vt eũ ſeq̃rent̃: ſ ꝑſeq̃rent̃: ⁊ iꝺo fugit: docẽs ſuos cedere malis nõ timẽs: vel euadere eos impotẽs. b Et baptiçat. Qꝺ vere dꝛ: Ipſe enĩ ſemp mũdat ĩ ſpũ inuiſibilit̃ ⁊ dono: ſ eiꝰ baptiſmꝰ fit etiam ĩ corꝑe q̇ ē in duobꝰ. ſ. ĩ aq̃ et ỽbo vite. vñ paulꝰ: Mundãs eã lauacro aq̃ ⁊ ỽbo vite. c Sꝫ diſcipuli eiꝰ. In q̃ꝝ baptiſmo dabat̃ ſpũs: lꝫ nõ ita manifeſte vt poſt aſcẽſionē datꝰ ē ineffabili ⁊ inexcogitabili modo. d Reliq̃t iudeã. i. phariſeos ĩcredulos q̇ cogitabãt eũ ꝑſeqni ꝓpt̃ baptiſma ipſiꝰ qꝺ creſcebat: ⁊ qꝛ ꝑ doctrinã eiꝰ legē euacuari intelligebant. e Et abijt. Poſtꝙ̃ paucos de iudaico ꝓpł̃o ſuſcepit: reliquit ĩcredulos legis l̃ram ſeq̃ntes q̃ neminē ad ꝑfectũ ducit: ⁊ abijt ĩ galileã. i. in ſpiritualē ipſiꝰ l̃re intelligentiã. f In galileã. In galilea trãſformatio dñi credit̃ facta per quã ſignificat̃ trãſmutatio humane nature in priſtinam gloriã. In galilea dedit diſcipulis in mõte doctrinã: ꝑ quã ad vitã tranſituri ſunt credentes.

Eph̃. 5. f

g Oportebat. Int̃ iudeã ⁊ galileã ſamaria ē. i. int̃ legē l̃re q̃ ꝑ iudeã ⁊ diuinas leges circa deũ reuolutas: quaꝝ figura ē galilea: ē lex naturalis in medio ꝯſtituta: qꝛ ḡ ex lege ſũpſit fundamẽta eccł̃ie. oportebat eũ ad gẽtes trãſire: ꝯſtitutas ſub lege nature: vt cũ vtriſꝙ in galileã eterne beatitudinis rediret.

Uenit er. Ut agnoſcerẽt ⁊ ꝯuerterẽt̃ ad eũ ſamaritani vẽdicãtes ſibi hereditatē patriarche iſrael.

h Que dꝛ ſichar. Sichar. i. ꝯcluſio vel ramꝰ. i. gẽtilis populs cõcluſus ſub peccato qui eſt ramus de oleaſtro exciſus et oliue inſertꝰ. i Erat autẽ ibi fons ⁊c. Quia naturalis ratio nõ aliunde ſurgit niſi a cauſa omniũ bonoꝝ. Ideo pulchre dicitur ibi fons eſſe iacob: id ē ratio infinita patris altitudine ꝓcedens. k Jeſus ergo. Allego. Iter ieſu carnis eſt aſſumptio in qua eſt fatigatio. i. infirmitas: releuãs hoĩeꝫ quē creauit potẽtia: ſeſſio ē hũilitas. Sexta hora: ſexta etas q̃ venit: puteus ꝓfunditat̃ huiꝰ ſeculi. Samaritana eccł̃ia venit nõ iam iuſta: ſ iuſtificãda. Aq̃ putei volũtas huiꝰ ſeculi q̃ quaſi de ꝓfundo extrahitur ſubmiſſis et inclinatis ad eam hominibꝰ: premiſſa cupiditate quaſi hydria.

Allego.

Sedebat.

a V. E ergo cognouit ieſus quia audierũt phariſei ꝙ ieſus plures diſcipulos facit ⁊ baptiçat ꝙ̃ iohãnes: quãꝙ̃ ieſus nõ baptiçaret ſed diſcipuli eiꝰ. Reliq̃t iudeã ⁊ abijt iteꝝ ĩ galileã. Oportebat aũt eũ trãſire ꝑ mediã ſamariã. Uenit ḡ ĩ ciuitãteꝫ ſamarię q̃ dicit̃ ſichar: iuxta ꝑdiũ qꝺ dedit iacob ioſeph filio ſuo. Erat aũt ibi fons iacob. Jeſus ergo fatigatus ex itinere.

a ſ q̃ꝝ cõſilio iohes ē captꝰ. ſ. i. diſcipuli iohannis q̇ maxime fuerũt de phariſeis. b ſ vñ magis inuidebãt. ſ. i. intingeret. a ſ ſignificat trãſitũ de iudeis ad gẽtes. a ſ qꝛ de galilea venit in iudeã. b ſ oſtẽdit ꝙ ſicut ꝑdicauit iudeis: ꝑdicauit ⁊ gentibus. a ſ. i. in collectionē fideliũ ex gentibus. ſ. i. agrum. ſ in figura xp̃i qui ē legitimus heres patriarche habẽs hereditatem in gentibus. ſ naturalis intellectus. ſ ſuſcepit enĩ oĩa que ſunt noſtre infirmitatis ſine peccato. b ſ iter xp̃i incarnatio.

Nico. de lyra

a V. E ḡ co. Poſtꝙ̃ euãgeliſta de Ca. IIII termĩauit ꝯ effectu gr̃e q̇ ad iudeos: h̃ determĩat ꝯ deriuatiõe ipſiꝰ q̇ ad gentiles. Et qꝛ xp̃i doctrĩa dupliciter deriuata ē ad credẽtes. ſ. ꝑ doctrinã ⁊ ꝑ miracł̃a: vt h̃r Mar. vlt̃. Sermonē ꝯfirmãte ſeq̃ntibꝰ ſignis. iõ ꝑmo agit̃ de deriuatiõe eiꝰ ꝑ doctrinã. ſcꝺo ꝑ miracula. ibi: Poſt duos dies. Pria ĩ tres. qꝛ ꝑmo ponit̃ doctrĩe xp̃i oportunitas. ſcꝺo ipĩꝰ q̃litas. ibi: Uenit mulier. tertio ꝯñs vtilitas. ibi: Reliq̃t ḡ hydriã. Primũ oñdit̃ ex tribus. qꝛ primo oñdit̃ ex xp̃i receſſu. ſecundo ex eiꝰ trãſitu. ibi: Oꝑtebat. tertio ex acceſſu. ibi: Uenit ḡ. Circa ꝑmũ ſciẽdũ ꝙ xp̃o baptiçato ꝑmo ⁊ diſcipulis eiꝰ ꝯñr: vt ptꝫ ex dictꝭ: Phariſei cõmoti fuerũt ꝯ eũ ĩuidia. ⁊ iõ volẽs dare patiẽtie exẽplũ: inde receſſit: ⁊ ſic occaſionē docẽdi gẽtiles habuit. ⁊ h̃ ē qꝺ dꝛ: Ut ḡ cog. ieſus qꝛ audi. pha. ꝙ ieſus plures diſcipulos fa. ⁊ ba. ꝙ̃ iohãnes. phariſei enĩ ex ĩuidia ꝑſecuti ſũt iohãneꝫ ⁊ ꝓcurauerũt eũ mitti ĩ carcerē: ꝓpt̃ qꝺ dꝛ Mat. xvij. ꝺ iohe. Helias iã venit ⁊ fecerũt ĩ eũ q̃cũꝙ voluerũt ⁊c. ⁊ eodē mõ xp̃m ꝑſeq̃bãt̃ ⁊ eiꝰ mortē tãdē ꝓcurauerũt. b Quãꝙ̃ ieſus ñ ba. tũc lꝫ ꝑmo baptiçaſſet: vt dictũ ē. c Sꝫ diſcipuli eiꝰ. ĩ h̃ enim dedit xp̃s exẽplũ p̃latꝭ eccł̃ie ꝯmittẽdi ea q̃ pñt fieri cõmode ꝑ ĩferiores vt ipĩ liberiꝰ poſſint in altioribꝰ exerceri. d Reliq̃t iudeã. qꝛ ꝑſeq̃bãtur eiꝰ doctrinã. eodē mõ dꝛ de apł̃is Actꝭ. xiij. relinquẽtibꝰ iudeã ꝓpt̃ eoꝝ ĩcredulitatē. Uob oꝑtebat ꝑmũ loq̇ ỽbũ dei: ſ qꝛ repellitis illꝺ ⁊ indignos vos iudicatꝭ et̃ne vite ecce ꝯuertimur ad gẽtes: ſic enĩ ꝑcepit nob̃ deꝰ. e Oꝑtebat. Hic ꝯñr oñdit̃ ꝯueniẽtia doctrina xp̃i apꝺ gentiles ex ſuo trãſitu: qꝛ ĩ regno decē tribuũ habitabãt gẽtiles q̇ tranſlati fuerãt a rege aſſyrioꝝ illuc: captiuatis inde decē tribubus. ſicut h̃r. iiij. Reg. xvij. Cõueniebãt tñ cũ iudeis aliq̃liter: qꝛ cũ ꝑmo fuerũt trãſlati ĩ terrã decē tribuũ: dñs miſit leones eos deuorãtes. ⁊ ideo rex aſſyrioꝝ habito ꝯſilio ſuꝑ h̃: miſit vnũ de ſacerdotibꝰ captiuis q̇ doceret eos colere dñm: verũtñ cũ h̃ colebãt idola vt ibidem dꝛ: nec recipiebãt oẽs libros veterꝭ teſtamẽti: ſ tm̃ q̇nꝙ libros moyſi: ⁊ ſic ꝑtim erãt gentiles ⁊ ꝑtim iudei. Chriſtꝰ aũt veniẽs de iudea ĩ galileã: habebat trãſire ꝑ eoꝝ regionē. ⁊ ſic habuit occaſionē docẽdi eos. ⁊ hoc tãgit̃ hic: Oportebat aũt eũ tranſire ꝑ mediã ſamariã. Tota enĩ illa regio dicebat̃ ſamaria a noĩe ciuitatꝭ metropolis q̃ antiq̇tꝰ dicebat̃ ſamaria: quis enĩ tunc eſſet deſtructa tñ nomē remãſerat ĩ terra. f Uenit ḡ. h̃ tertio ponit̃ oportunitas docẽdi ex acceſſu: qꝛ acceſſit ad locũ delectabilē ⁊ q̇etũ ⁊ doctrine aptũ: tũ ꝓpt̃ amenitatē loci: tũ ꝓpt̃ fontis ibidē exiſtẽtis ꝓprietatē q̃ ſignat doctrinam xp̃i ⁊ gr̃am: ſcḿ ꝙ dꝛ Eſa. xij. Haurietis aq̃s in gaudio de fontibꝰ ſaluatoris ⁊c. et h̃ ē qꝺ dꝛ: Uenit ḡ ĩ ciuitatē ſamarie q̃ dꝛ ſychar. antiq̇tꝰ dicebat̃ ſychē: vt h̃r Gen̄. xxxiij. g Iuxᵃ ꝑdiũ ⁊c. Jacob enĩ veniẽs de meſopotamia emit agrũ ab emor ꝑncipe ciuitatꝭ ſychē: et ibi ad tp̃s habitauit iuxta vrbē. vt ibideꝫ dꝛ: ſꝫ ꝓpter raptum dine filie ſue occiſi ſũt habitatores illiꝰ ciuitatꝭ a filijs iacob: ⁊ ſic ceſſit in poſſeſſionē eiꝰ: ⁊ illũ locũ dedit iacob moriẽs filio ſuo ioſeph: vt habetur Gen̄. xlviij. h Erat aũt ibi fõs iacob. i. puteꝰ quē ipſe foderat q̃ñ ibi habitauit. i Jeſus ḡ fa. ex iti. ex q̇ apparet ỽitas hũane nature ex infirmitate.

† Mat. 4. b

† Gen̄. 48.

a Sedebat. Quasi lassitudinē releuās in q̄ indicat magister: doctur⁹ accedētes et possessur⁹. b Supra fontē. Fons dr̄ vbicū q̄ manat aq̄ de terra: s; si ī supficie: fons tm̄. si ī pfundo: etiā dr̄ pute⁹. c Uenit aūt. In figura ecclie de gētib⁹ q̄ pri⁹ hauriebat aquā: id ē volūtatē de pfūdo secli: cui⁹ fidē sitit iesus ⁊ petit ab ea potari. Greg⁹. Uel Mulier. i. synagoga q̄ [illegible] hauri re [illegible] .i. discere histo riā [illegible]: cui⁹ fidem pe [illegible]. Pute⁹ alt⁹: pfūditas mysterioꝝ legis q̄nq̄ viri q̄nq̄ libri moysi. quē nūc habes. i. librū iosue. Reliq̄t hydriā. i. pstinā ↄuersatiōez: abijt in ciuitatē. i. pmitiuā ecclesiā. d Da mihi bi. Jesus sedēs supra fontē petit a primititiua ecclia quam de gētib⁹ elegerat potū fidei q̄ ī eū credat: petit a natura potū rationis q̄ ↄditor ⁊ redēptor iuestiget. Apl'i missi ī ciuitatē. i. ī mūduz. emere spūales escas. i. fidem ⁊ actionē et cognitionē q̄bus magri satiāt ecclie. Da mihi bi. Licz iesus p⁹ fatigationē sitire posset. Tm̄ hūc potū nō exigit s; vt coꝛ ecclie gētiuz p laboris ei⁹ cognitiōe potus ei efficiat deside rat. e Discipuli enim. In ciuitatē discipl'i abierūt. s. ad iudeos q̄ legis valle muniti ⁊ pphie telis sunt armati vt cibos emerēt ipoꝝ. s. coꝛda pdicatiōe fidei deo ppātes. f Dicit ei mu. Nesciēs quē potū petit ab ea: putās q̄ d' aq̄: opponit se eē de alienigenis vasculis q̄ꝝ etiā ↄuersatione non vtunt iudei. s; iesus q̄ fidem petebat: ei spm̄ dare cupiebat: ⁊ eā ammonet vt petat: spūs ē aūt ⁊ donū dei ⁊ viua aqua. g Nō eni coutūt. Samaritanos iudei execrāt ⁊ supplātatores vocāt: q2 eos hereditate patris sui iacob priuauerūt abstinendo a cibis ⁊ vasis eoꝝ. h Rn̄dit iesus. Pedetentim ⁊ simplicibus verbis instruit: vt tandē donū dei. i. spiritū possit accipere. i Dicit ei mulier. Aq̄ viua dr̄ nō alia nisi q̄ vbi orit excipit: de q̄ mulier carnaliter sapiēs dixit: Cū hauritoriū non habeas et pute⁹ alt⁹ sit quō habes aquā viuā? Sz ne forte aliū fontē pmittere videret. subdit: Nunq̄d tu melioꝛ es. i. potes melioꝛ eē iacob q̄ cū suis vsus ē isto? Cōtra qd̄ g apte xp̄s ostēdit se nō carnaliter s; spūaliter loq̄: dicēs nō sitire eū q̄ suā aquā biberit. k Nūq̄d tu. Alienigena iacob prēz suū vocat: q2 ipa sb̄ lege moysi vixerat: ⁊ pdium qd̄ iacob filio suo dederat possidebat. l Et ipē ex eo. De puteo bibunt hoīes ⁊ pecoꝛa: silr de rōne q̄ q̄si depꝛauata ⁊ obscurata magno laboꝛe fodit ⁊ exercet. Bibūt aūt q̄dā vt hoīes qui ea rōne ad bonū vtūt vt sācti: q̄dā vt pecoꝛa q̄ vtūtur ea ad malū vt ph'i. m Qui aūt bi. Quicūq̄ mee pdicationi coꝛ accōmodauerit ⁊ gratie donū cognouerit: fides q̄ p dilectionem opat in

a b sedebat sic supra fontē. Hora aūt
a s; p quā feruens fides samaritanoꝝ.
c erat q̄si sexta. Uenit mulier d' samaria haurire aquaz. Dicit ei ie- c†
d e sus: Da mihi bibere. Discipuli d†
eni ei⁹ abierāt i ciuitatē vt cibos e
f emerēt. Dicit g ei mlier illa sama f
s; ex habitu eū cognouit.
ritana: Quō tu cū sis iude⁹ bibe g
re a me poscl' q̄ sum mulier sama- † h
s; cur h' dixit. a s; q2 d' loco oratiōis discrepabāt
g ritana? Nō eni coutunt iudei sa- i
h maritanis. Respondit iesus ⁊ di k†
s; qd̄ est spūs dei.
xit ei: Si scires donū dei: ⁊ quis l
s; datoꝛ spūs. s; .i. petit a te fidē.
ē qui dicit tibi: Da mihi bibere:
s; subaudis aquā viuam. i. spiritū per quem daretur etiam fides. s; merito fidei.
tu forsitan petisses ab eo: ⁊ dedis- m n
i set tibi aquā viuā. Dicit ei muli- o p
er: Dn̄e neq̄ in quo haurias ha-
s; .i. pfundus.
bes: ⁊ pute⁹ altus est. Unde ergo q†
s; q̄ nisi hauriat de imo putei haberi nō poterit.
k habes aquaz viuā? Nunquid tu r
s; maius aliq̄d nobis dādo.
maioꝛ es pr̄e nostro iacob qui de s
s; hūc. s; hauritoꝛio aquā extrahēs.
l dit nobis puteū: ⁊ ipē ex eo bibit
s; p q̄s pfectioꝛes ī ecclia. a s; minoꝛes vl' pꝛoꝛsus ignoꝛantes.
⁊ filij ei⁹ ⁊ pecoꝛa ei⁹? Respōdit ie t
sus ⁊ dixit ei: Ois q̄ bibit ex hac v†
s; figurali. s; scz voluptatem seculi quā talis aqua significat. s; pmittit satietatē
m aq̄ sitiet iteꝝ. † Qui autez biberit x† y†
spūs que fiet in resurrectione: quia apud eum est fons vite quo inebꝛiabuntur.
ex aq̄ quā ego dabo ei: non sitiet z

tate. a Sede. sic su. fō. ppt loci aptitudinē ad quiescēdū ⁊ docēdum. b Hora aūt ⁊c. h' dr̄ ad ostēdēdū causā fatigatiōis: q2 p magnū tp̄s ambulauerat peditādo. c Uenit mulier. Posita docendi opoꝛtunitate. h' ↄn̄r ponit q̄litas doctrīe: ⁊ diuidit ī duas. q2 pmo ponit ī docēdo ↄueniēs ingressus. scd̄o debit⁹ pcessus. ibi: Rn̄dit iesus: Cōueniens igressus fuit p h' q̄ xp̄s petijt a muliere potū coꝛpalē volēs sibi reddere potū spūalē q2 mod⁹ instructiōis hūane ē q̄ a sensibilib⁹ ad itelligibilia deducat: ⁊ h' ē qd̄ subditur: Uenit mulier de samaria haurire aquā. Samaria h' nō ē nomē ciuitatis: s; gētis vl' regiōis: q2 illa mulier fuit de ciuitate sychem q̄ tunc erat metropolis samaritanoꝝ: vt dicit ioseph⁹. xj. antiq̄tatū. Samaria. n. erat destructa ⁊ reedificata: tm̄ noīe mutato ei⁹: q2 tūc sebaste dicebat: vt hr̄. xiij. li. atiq̄tatū. d Dicit ei iesus: da mihi bi. cā q̄re petijt a muliere subdit: e Discipuli eni ei⁹ abie. ī ciui. ⁊ ido nō fuerāt pn̄tes ad dāduz sibi potū. f Ut cibos eme. q2 sup fontē comedere volebant sicut paupes: nec ad magna hospitia ī villaz declinabāt. g Dicit g ei mulier illa sama. quō tu iu. cū sis. cognouit eni p habitū quē ipē poꝛtabat eū eē iudeū: q2 sic erant distincti ab alijs ī cultu dei ⁊ ī coꝛpali circūcisione: ita etiā in veste: ppt qd̄ Nume. xv. pcipit q̄ habeant fimbꝛias p angulos pallioꝝ. h Bibere a me po. q̄ sū mu. samaritana. de h' etiā mirabat. cui⁹ causa subdit: i Nō eni contunt iudei sa. lz eni esset iudeis pceptū ne iūgerēt fed⁹ et amicitias cū alijs natiōib⁹: tm̄ specialit abominabant samaritanos: tū q2 terrā eoꝝ p pte occupauerāt: tum q2 multas molestias eis fecerāt ī reedificatiōe templi ⁊ ciuitatis. vt ptz. j. Esdre. k Rn̄dit iesus. Hic ↄn̄r ponit debit⁹ pcessus ī docēdo: q2 pmo docet xp̄s verbis. scd̄o signis. ibi: Dicit ei iesus vade. Prima in duas. q2 pmo pponit intētū. scd̄o remouet mulierl' falsū itellectū. ibi: Rn̄dit iesus. Habita igit occasione loquēdi de aq̄ spūali ex xbis mulierl'. Rn̄dit iesus ⁊ dixit ei: si scires donū dei. i. gr̄az spūssancti: ī q̄ dono alia dona donant. l Et q̄s ē q̄ dicit tibi da mihi bibere. q2 potēs ē ⁊ parat⁹ gr̄am spūssācti dare oīb⁹ petentib⁹ eā fideliter ⁊ deuote. m Tu foꝛsitā. h' dicit ppt liberi arbitrij vertibilitatem. n Petisses ab eo. q2 gr̄a nō dat adultis de cōmuni lege sine motu pprio ī deū. o Et dedisset tibi aquā viuā. i. spūssācti gratiā: q2 estum ↄcupiscētie refrigerat ⁊ p deuotiōez humectat. dr̄ g aq̄ viua ad silitudinē aq̄ in coꝛpoꝛalib⁹: vbi dicunt aq̄ viue q̄ cōtinuant pncipio sue scaturiginis. aque aūt moꝛtue dicunt ille q̄ sunt collecte ī lacub⁹ et cisternis: gr̄a aūt spūssancti cuz ipō spūsācto cōtiguat: quia gratia nō est in aīa nisi spūssanct⁹ speciali mō habitet ī ipā: ⁊ q2 mulier erat assueta coꝛpalib⁹: itellexit verbū xp̄i de aq̄ coꝛpoꝛali. ideo sequit: p Dicit ei mulier: dn̄e neq̄ in q̄ hau. ha. ⁊ pute⁹ alt⁹ est. q. d. nō potes mihi dare aquā viuā de isto puteo: q2 nō habes instrumētū ad hauriēdū: ⁊ pute⁹ ē ita pfundus q̄ nō posses attingere cū manu. q Unde g habes aquā viuā? q. d. nō potes mihi dare nisi tu faceres h' miraculose. qd̄ nō videt: q2 tūc tu esses maioꝛ patriarcha iacob: qd̄ nō videt. ⁊ hoc est qd̄ dr̄: r Nunquid tu maioꝛ es patre nr̄o iacob? q̄ fuit ↄtent⁹ aq̄ huius putei. ido sequit: s Qui dedit no. puteū. inquātū fodit ipm: vt pdictū ē. qd̄ nō fecisset si aquā viuaz p voluntate sua aliunde habere potuisset. Et bibit ex eo ⁊ filij ei⁹ ⁊ pecoꝛa eius. t Rn̄dit iesus. Hic remouet falsū itellectū hui⁹ mulieris: ostēdēs q̄ nō loquebat de aq̄ materiali: s; spūali. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄: Rn̄dit iesus ⁊c. v Ex hac aq̄. s. materiali. de q̄ tu itelligis. x Sitiet iteꝝ. q2 non sedat sitim nisi ad tempus. y Qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei. i. gratia spūssācti. z Nō sitiet i eternū. Sed contra h' videt illud Eccli. xxiiij. Qui bibunt me adhuc sitiēt. vbi loquit de aqua sapiētie. Dicendum q̄ sitis vno modo accipit p desiderio alterius rei nō habite. ⁊ sic oīs res temporalis adepta magis generat sitim q̄z tollat: q2 cupiditatē augmentat. Similiter aqua coꝛpoꝛalis q2 non habet effectuz nisi ad tempus: opoꝛtet iteꝝ q̄ alia aqua numero sumat ad sedandū sitim: ⁊ sic fit iterruptio. Alio modo accipit sitis p desiderio eiusdē rei habite: ad habendū eam pfectius. et sic habētes deuz p gratiā sitiunt habere ipm per gloꝛiā. ⁊ hoc modo loquitur auctoꝛitas Eccl'iastici pallegata. Tertio modo accipit sitis p exclusione fastidij a delectatiōe habita. ⁊ sic beati dicunt deum sitire. Cum ergo dicitur hic: Non sitiet in eternū. intelligit de siti pmo modo dicta: q2 habens gratiā dei habet deū: ⁊ ideo non desiderat aliquid qd̄ non habeat: sed desiderat deum quem habet habere pfectius. ideo sequitur:

† De pe. di. 2. cirius. §. Qd̄ vero reprobi.

B

eo nascit᷑: ⁊ sic tandẽ in vitã transibit eternã. a Aq̃ salientis. aq̃ corꝑalis deorsũ fluit: aq̃ spũalis sursum salit: ⁊ secũ eos q̃ eã bibũt ĩ eternã gloriã subuehit. b Dicit ad eũ mulier. Delectata ꝓmissiõe dñi volẽs nõ sitire vt exoneraret᷑ his laborib⁹: adhuc carnaliter putat ꝓmitti sibi: sic̃ helie datũ est. xl. dieb⁹ nõ esurire neq̃ sitire: ꝟ volens iesus vt illa iã ĩtelligat. dic̃: Uade voca virũ tuũ et veni huc vt eo duce ad ꝯtẽplationẽ spũalis ĩtelligentie ascẽdas. c Uade voca vi. tu. Tu sensualis voca rationalẽ ĩtellectũ q̃ vt viro regaris. tu q̃ modo carnalit᷑ sapis: hũc ego lux ⁊ caput viri illuminabo: q̃si h̃ q̃ dico nõ carnaliter vt tu aĩalis facis: ꝟ spũaliter sũt ĩtelligẽda ⁊ ductu rationis accipiẽda: ⁊ idõ tu para ĩtellectũ mihi ⁊ veni ĩtelligendo h̃ spũalia q̃ dico. d Respõdit mulier. Reuera hec mulier tũc nõ habebat virũ ꝟ vtebat᷑ quodaʒ nõ legitimo: de q̃ respõdet adhuc carnaliter sapiẽs q̃ nõdũ vocauerat virũ: id ẽ intellectũ. e Dicit ei iesus. Bñ. Paulatim eã attollẽs adhuc mysteria loq̇tur vt paulatim ꝑduceret eaʒ ad cognoscẽdũ q̇s cuʒ ea loqueret᷑. Et nõ op⁹ bonũ: nõ prudẽtem mulier⁊ laudat respõsionẽ: sed ꝟitatis laudat ꝯfessionem. f Quiq̃ eni vi. Quiq̃ viri sũt q̇nq̃ leges hũane nature date. Prima ĩ paradiso ante pctm̃ ĩ ꝓhibitiõe ligni. Scd̃a post ꝓuaricationẽ ⁊ expulsionẽ de paradiso: de multiplicatione humane ꝓpaginis. Tertia noe ante diluuium de fabricãda arca. Quarta post diluuium de diuisionibus gentiũ. Quinta abraam de circũcisione ⁊ immolatione filij. His q̇nq̃ legibus quasi quinq̃ viris: humana aĩa ab initio mundi vsq̃ ad moysen subiecta fuit. Postea data est lex littere q̃ nullã salutẽ cõtulit. vñ dr̃: Quẽ nũc habes nõ ẽ tu⁹ vir. Dimitte lr̃am vade ad spm̃ lr̃e: ad nouũ testamẽtũ a q̃ spũalẽ ꝟtutum ꝓlem concipias. Aug⁹. Quinq̃ viri. i. q̇nq̃ sensus corporis te rexerũt: nũc ĩ tẽpore discretiõis nõ te regit vir: id est ĩtellect⁹ sapientie: sed adulter. i. error corrũpit dum carnaliter q̃ dico accipis. ⁊ ideo voca virum: sicut dico spũaliter intelligas. Ideo q̇nq̃ sensus in minori etate dicunt᷑ viri quia sunt legitimi. Post lapsuʒ eni homĩs ex decreto dei naturaliter regit᷑ illa etas nõ ad eterna sed ad ista tẽporalia appetẽda si mulcẽt: vitanda si offendunt. g Qui ꝓpheta es tu. Mulier exauditis ꝓficiens iam ceperat aliquaten⁹ habere intellectũ: vnde et ꝓphetã vocat sed non plenũ quia nõ credit venisse christum. h Patres nostri. Propheta es tu: ⁊ idõ iudica de hac ꝯtentione que me mouet. Iudei se ꝓferebant samaritanis ꝓ templo qd̃ edificauit salomon in quo adorabant. Ecõtra samaritani aduersum iudeos ꝓ monte in quo ⁊ non in tẽplo patres adorauerunt qui deo placuerunt. Et sic patriarche in montibus: iudei in templo adorauerunt ꝓfigurantes modũ bene orandi. i Mulier. In hoc loco domin⁹ iactantiã samaritanorũ reprimit: qui putabant se non minoris religionis fuisse q̃ꝫ iudeos: loquitur ergo ĩ ꝑsona ꝓphetarum et omniũ qui in christum credũt. vñ ait: Uos adoratis patrem quem nescitis: quia nullus adorat patrem nisi filium adoret: ꝑ quem ad noticiam patris venitur: sed nos scimus filium et per filium patrem. vnde sequitur: Quia salus ex iudeis ẽ: id ẽ quia christus qui est salus ex iudeis est: non solum origine carnis ꝟ etiã ex eis orta est fides ⁊ ꝓmitiua ecclesia. k Crede mihi. Quia iam est ĩ te vir qui potest credere. ⁊ ideo crede q̄ nisi credideris non intelliges.

Marginal notes: 3. Re. 19. b; ... q. 1. quõ post. prin.; Esa. 7. c fm. lxx.

a† in eternũ: ſʒ aq̃ quã dabo ei: fiet ĩ eo fons aq̃ saliẽtis ĩ vitã eternã. b Dicit ad eũ mulier: Dñe da mihi hãc aquã vt nõ sitiã neq̃ veniam c huc haurire. Dicit ei ihs: † Uade (i. rationalẽ intellectũ.) d† voca virũ tuũ: ⁊ veni huc. Rñdit e f mulier ⁊ dixit: Nõ habeo virum. (q: vere dixisti.) Dicit ei iesus: Bene dixisti: quia (a dũ dicit aliq̇d qd̃ ab ea nõ audiuit: ꝓbat se nõ ab ea didicisse ꝙ virũ non habet sed ex diuinitate) g non habeo virũ. Quinq̃ eni vi (modo.) h rossisse. ros habuisti: et nunc quẽ habes i non est tuus vir: hoc vere dixisti. k (q.) l m† Dicit ei mulier: Domĩe video q̄ (vere es ꝓpheta q: oĩa nosti. a iacob ⁊ filij ei⁹) n o ꝓpheta tu es. Patres nr̃i in mõte (iudei.) hoc adorauerũt et vos dicitis q̄ p q (tẽplũ. q̃si alibi nemo possit placere deo. a q̄ iã cepit ĩtelligere supaddit.) r hierosolymis ẽ loc⁹ vbi adorare s t oꝑtet. Dic̃ ei iesus: Mulier crede

a Sed aqua quã ⁊c̃. fons aque salientis in vitam eternaʒ: quia per gratiã spũssanct⁹ inhabitat mentẽ: qui est origo gratie faciẽtis hominem salire in vitã eternã. naturale est eni ꝙ aqua tãtuʒ ascendere põt quantũ descendit. ⁊ ideo sicut aqua gratie a deo in nos deriuat᷑: ita ꝑ ipam anima ad deũ eleuat᷑: q: per ipam cõsors diuine nature efficit᷑: vt dicit᷑. ij. Petri. j. Magna et preciosa dona donauit nobis vt per hoc efficiamini diuĩe cõsortes nature. b Dicit ad eũ mulier. domine da mihi hanc aquam. Quis enim ad plenũ non intelligeret verba christi: tamen audiens huius aque bonitatẽ: petijt eam. ⁊ subdit causam: c Et non sitiã neq̃ veniã huc haurire. i. vt liberer a sit⁊ ardore et a labore veniẽdi huc hauriendi ⁊ deportandi. d Dicit ei iesus. quia adhuc non poterat capere hec mulier verba christi. ideo cõsequẽter ꝓcedit ad signa. Et diuiditur in duas. quia ꝑmo instruit eaʒ per reuelationẽ secreti. scd̃o per solutionẽ dubij. ibi: Dicit ei mulier. Secretũ autẽ illud erat quia mulier adulteruʒ tenebat: qui tamẽ ab omnibus hominib⁹ loci illi⁹ credebatur eẽ maritus eius. ⁊ idõ per hoc ꝙ christus hoc secretum mulieri dixit: ostẽdit se scire peccata occulta. ⁊ hoc est qd̃ dicitur: Dicit ei iesus: vade voca virum tuum. s. putatiuum. e Et veni huc. hoc non dixit iesus ad hoc vt illa mulier eum adduceret ad se: sed vt ex responsione ei⁹ cõuenientius ipam argueret. secretuʒ reuelando. vnde sequit᷑: f Respondit mulier ⁊ dixit: non habeo virum. s. legitimũ. g Dicit ei iesus. exponẽdo eius dictũ. Bene dixisti q̄ non habeo virum. et subditur: h Quinq̃ enim viros habuisti: id est legitimos. i Et nunc quem habes non est tuus vir. ſm veritatem. ideo sequitur: k Hoc vere dixisti. q̃si diceret: illud qd̃ al's finxisti eum esse virũ tuũ mendacium est. l Dicit ei mulier. Hic consequenter instruit eam per solutionem dubij. Et diuidit᷑ in duas: q̄ primo ponitur ipius iesu instructio. Secũdo mulieris respõsio. ibi: Dicit ei mulier: scio. Circa primam partem sciendum ꝙ mulier percepit eam esse prophetaʒ ex hoc ꝙ eius secretum cognouerat. ideo conuertit se ad interrogandũ eum de quodam dubio quod inter iudeos et samaritanos vertebat᷑. Et diuiditur in duas. quia primo ponit᷑ mulieris interrogatio. secundo christi responsio. ibi: Dicit ei iesus. Circa primum sciendũ ꝙ iudei reuertentes de captiuitate babylonica noluerunt samaritanos associari sibi in edificatione templi: vt habet᷑. j. Esdre. iiij. ⁊ ideo fecerũt sibi locum adorationis diuine in monte garizim: vt dicũt aliqui. Josephus autẽ assignat aliam rationem: dicens ꝙ quidã iudeus noĩe manasses accepit filiã ꝓncipis samaritanorũ: et quia apud iudeos sũmũ sacerdotium erat valde honorificũ: rogauit socerum suum vt faceret sibi templuʒ in gazarim: vt ibi sacerdotio fungeretur: vt habetur. xj. antiquitatũ. Samaritani igitur dicebant: quia hic locus magis erat cõueniẽs orationi q̃ꝫ templũ hierosolymitanũ. Iudei autẽ cõtrarium dicebãt: ⁊ erant rationes ad vtrãq̃ ꝑtẽ. ⁊ idõ mulier voluit audire a iesu circa hec suam sententiã. ⁊ hoc ẽ qd̃ dr̃: Dicit ei mulier dñe: vt. m Uideo. ꝑ effectũ. s. ꝑ reuelationẽ secreti. n Quia ꝓpheta es tu. instrue igit᷑ me de loco debite orationis. Et arguit ꝙ loc⁹ gazarim sit ꝯuenientior per hoc ꝙ antiqui patres veteris testamẽti ibi adorauerũt: q̄ filij isrl̃ ingrediendo terram ꝓmissionis in loco illo bñdixerunt deũ: vt habet᷑ Deutero. xxvij. Similiter iacob patriarcha ⁊ filij eius ꝓpe illũ locũ manserũt: vt. s̃. dictum est. ⁊ ideo in illo loco orationes ⁊ sacrificia fecerũt: q̄ ante edificationẽ templi iudei in montib⁹ adorabãt ⁊ sacrificabãt: vt patet de abraam Geñ. xxix. ⁊ de salomone iij. Reg⁊. iij. et in alijs multis. ideo ꝓbabile est ꝙ iacob ⁊ filij ei⁹ ĩ monte gazarim adorauerũt. ⁊ hoc est qd̃ dr̃: o Patres nostri ĩ monte hoc adorauerũt. vocabãt enim samaritani patres veteris testamenti patres suos: q̄ receperũt quinq̃ libros moysi: ⁊ in parte erãt iudei: vt dictũ ẽ. p Et vos. s. iudei: q Dicitis. ecõtrario. r Quia hierosolymis ⁊c̃. q. d. non: videt᷑ ꝯueniens illud quod dicitis: rõne ꝑdicta. Sciendũ tñ ꝙ locus ꝯuenientior erat in hierusaleʒ: quia erat a deo electus vt esset loc⁹ adorationis et sacrificij. vt habet᷑. ij. Paral. vj. s Dicit ei iesus. Hic ponit᷑ christi responsio. mulier eni deuote petierat eũ: q̄ cognoscens eum ꝓphetam non cõuertit se ad q̃renduʒ de curiositatib⁹ vt de euentu futurorũ et cõsilijb⁹. sed de modo vel loco colendi deum. ideo instruit eam. d. t Mulier crede mihi. quia accedentem oportet credere. Hiere. ix. et Esa. vij. Nisi credideritis nõ intelligetis. ſm translationem. Lxx.

Quũ neq̃ | Ueniet

a Quā neq͂ ī mō. Ecce pariter mons vester ⁊ tēplū iudeoꝝ reprobabit̄: sz ī h̄ estis impares ꝙ vos samaritani adoratis qđ nescitis: s̄ nos iudei non oēs sz electi: adoram⁹ qđ scim⁹: q̄r nobis cognitio dei testamētuz: ꝓphetia ꝓmissa: de nobis xp̄s. ⁊ h̄ est: q̄r sal⁹ ex iudeis est. sed q̄uis ita sim⁹ differētes: tā nō ꝑfero locū iudeorum loco samaritanoꝝ et h̄ ē s̄ venit hora ⁊ nunc. b Quā veri ado. Priusq̄ venirē in carne nemo potuit adorare patrē ī spū ⁊ veritate ꝑter patriarchas et ꝓphas: q̄bus mea incarnatio reuelata fuit: s̄ ꝑ meaz ꝑsentiā in carne fiēt veri adoratores. c In spū ⁊ ve. Nō in tēplo: nō in hoc mōte: sz interi⁹ in intimo tēplo cordis ⁊ in veritate cognitionis patrē esse adorādū. d Spūs est deus. Cū deus sit spūs ⁊ nō corp⁹ non q̄rit corporeū locū: montē vel tēpluz ī q̄ oret̄: Sed spūs pur⁹ ē ei⁹ tēplū in q̄ oret̄: nō d̄ visibilib⁹ q̄ trāseunt: sed de eternis q̄ veritas sunt. e Scio q̄r. Iā ꝑ v̄ba docēt̄ amplius ꝓuecta scit a q̄ ꝑfecte debeat instrui. i. a messia. f Ille āнū. Qualiter spreto tēplo vel mōte in spiritu et v̄itate adorem⁹ ostēdet: et abiect̄ vmbris v̄itate illustremur. g Ego sū q̄ lo. Quē vētur̄ū expectas venisse cognosce: ⁊ adducto tecū viro q̄ te regat q̄ fidei sūt necessaria discere labora. Et q̄r sciebat iā q̄s eā posset docere cū eū iā docētē nō agnosceret: digna erat cui ipse se manifestaret. vñ dicit: ego sū messias. q̄ manifestatiōe accepta nō habet q̄d vltra q̄rat. vñ seq̄t̄: Reliq̄t ḡ hydriā ⁊c. Sz euāgelista interserit de discipul̄. h Et mirabāt̄. nō mirant̄ ꝙ cū muliere loq̄t̄ cū q̄b⁹ loq̄ ꝯsueuerat: sz q̄r cū alienigena: ignorātes mysterium eccl̄ie de gētib⁹ future. Et non malū suspicant̄ sz clemētiā mirāt̄: q̄r gētilē erroneaz docet: sicut qui venit q̄rere qđ perierat. i Reliq̄t ḡ. Audito ego sū: iā habēs ī intellectu mulier christū caput viri: reliquit hydriā. i. cupiditatē ⁊ cucurrit euāgeliçare. hic discāt euāgeliçaturi prius deponere curā: ⁊ onus hui⁹ seculi. k Venite ⁊ videte. Pedetentim inducit ad veritatem illos rudes: nec statim affirmat xp̄m ne irasce.

ſ q̄r iā est in te vir q̄ pōt credere ⁊ ideo crede q̄r.
a ſ cū ablata vmbra lux veritat̄ irradiauerit vt appareat in locis nō eē deum sz ī puris mētibus.

a mihi: q̄r veniet hora q̄n neq͂ ī mōte h̄: neq͂ ī hierosolymis adorabi
ſ q̄r veri iudei nō estis.
tis patrē. Vos adorat̄ qđ nescit̄:
a ſ quoꝝ patribus ꝓmissus ē xp̄s.
ſ ꝑ legem ⁊ ꝓphetas.
nōs adoram⁹ qđ scim⁹: q̄r sal⁹ ex
a ſ cū spūs post resurrectionē meā dabit̄.
iudeis est. Sed venit hora et nūc
ſ cū aliqui mihi firma fide adherent.
b ē: q̄n veri adoratores adorabūt
ſ non de vanis.
c patrē ī spiritu ⁊ v̄itate. Naz ⁊ pa
a ſ adorātes in spiritu ⁊ veritate agnitionis.
ter tāles querit q̄ adorent eum.
ſ quia.
d †Spūs ē de⁹: ⁊ eos q̄ adorāt eū: ī spū ⁊ v̄itate oportet adorare. Di
ſ quasi veniet.
e cit ei mulier: Scio q̄r messias ve
ſ finis legis ⁊ ꝓphetaꝝ.
f nit: q̄ dicit̄ xp̄s. Cū ḡ venerit: ille
ſ q̄ ad cultū suū ⁊ patris ꝑtinent.
nobis annūciabit ōmia. Dicit ei
g iesus: Ego sum qui loquor tecū. Et cōtinuo venerūt discipuli ei⁹
h ⁊ mirabāt̄ quia cū muliere loquebatur. Nemo tamen dixit q̄d q̄
i ris: aut quid loqueris cū ea? Re
ſ hydor grece aqua latine: inde hydria.
liquit ergo mulier hydriā suam ⁊ abijt ī ciuitatē: ⁊ dicit illis homi
k nibus. Venite ⁊ videte hominez qui dixit mihi omnia q̄cūq͂ feci.
a ſ exitur a ciuitate cū exitur a mūdanis.
Nunquid ipse est christus? Exie
b ſ nota facilitatem gentium ad fidem ⁊ duriciaz iudeorum. a ſ ignorantie.
rūt ḡ d̄ ciuitate ⁊ veniebāt ad eū.

a Veniet hora. s. tēpus publicationis euāgelij. b Quā neq͂ in mōte hoc. quia cult⁹ gentiliū tūc cessauit. c Neq͂ in hierosolymis adorabitis patrē. q̄r tēpluz diuina dispositiōe destructū est. xlij. anno post passionē xp̄i: vt sic deuotio ꝓpl̄i curreret ad xp̄m: ⁊ ex gētilib⁹ a iudeis fieret vn⁹ ꝓpl̄s christianus: subtracto eo qđ impediebat hāc ꝯiūctionē ex vtraq͂ ꝑte: q̄r idolatria gentiliū erat abominabilis iudeis: ⁊ onus cerimoniaꝝ legaliū erat importabile gentilibus. ⁊ ideo ꝑ xp̄m vtrūq͂ ē amotū ꝑ publicationē euāgelij. ideo ex iudeis ⁊ gētilib⁹ fact⁹ ē vn⁹ popul⁹ christian⁹. ⁊ sic patet ꝙ xp̄s eam instruxit de vero cultu diuīo ī ꝓximo futuro: q̄r idolatria gētiliū ⁊ cerimonie iudeoꝝ ꝯuertēda erāt in spūalē noue legis cultuz diuinū: verūtā q̄r ān publicationē euāgelij cult⁹ iudeoꝝ erat licitus ⁊ bonus: nō sic aūt cult⁹ gentiliū. ideo subdit saluator: d Vos ado. qđ nescitis. attribuere enī deo illud qđ sibi nō cōuenit vt ꝙ sit corpore⁹: vl̄ aliq̄d hm̄oī: est ip̄m nescire: h̄ aūt faciebāt gētiles: ⁊ maxime isti samaritani. iudei v̄o habebāt verā cognitionē de deo: vt d̄r Psal. lxxv. Notus ī iudea de⁹. ideo sequit̄: e Nos adoram⁹ qđ scimus. Et q̄r vera cognitio dei ꝑ legem ⁊ ꝓphas erat ꝯcessa ꝓpl̄o iudaico: sicut ⁊ alia bñficia spūalia ⁊ diuina: ꝓpter hoc ꝙ xp̄s erat nascitur⁹ ex eis. ido subdit̄: f Quia sal⁹ ex iudeis est. i. saluator ex eis expectat̄. ⁊ q̄r ꝑ ip̄m saluatorē cultus cerimonialis legis ꝯuertēdus erat in spūalē ritū noue legis: vt dictū ē. ideo sequit̄: g Sed venit hora ⁊ nūc ē. q̄r a tp̄e p̄dicationis xp̄i incepit publicatio euangelij: per quā introduct⁹ est ver⁹ et ꝑfect⁹ cult⁹ diuinus. vñ sequit̄: h Quā veri adoratores ⁊c. ꝑ h̄ excludunt̄ figurales cerimonie legis. i Et veritate. ꝑ hoc excludit̄ falsitas que erat in cultu gentiliū: q̄r vtrūq͂ amotū ē ꝑ xp̄m: ⁊ ꝙ talis cultus noue legis sit deo accept⁹: ostenditur diuina acceptatione cum subdit̄: k Nā ⁊ pater q̄rit tales q̄ ado. eū ex assimilatiōe ad deū q̄ est spūalis nature. ⁊ ido ei magis ꝯfirmamur ꝑ spūalia q̄̄ corꝑalia. ⁊ h̄ est quod d̄r: l Spūs ē de⁹ ⁊ eos q̄ adorāt eū in spū ⁊ ve. opor. adorare. q̄r oratio est ascēsus mentis in deū: ⁊ ideo req̄rit cōformitatez ad ip̄m s̄m ꝙ est possibile. m Dicit ei mulier. Hic ponit̄ mulieris respōsio. erat enī opinio nō solū apđ iudeos: sed etiā apud samaritanos ꝙ ī aduentu messie instruerent̄ ꝑfecte de omnib⁹ ꝑtinentib⁹ ad salutem. ⁊ ideo mulier non capiēs ad plenū v̄ba xp̄i: dicit se ⁊ alios tēpore messie de his ad plenū instrui. ⁊ hoc est qđ dicit̄: Dicit ei mulier: scio q̄r messias venit. i. in ꝓximo ventur⁹ est: sicut eī dictū est: Samaritani receperūt quinq͂ libros moysi. ⁊ Gen̄. xlix. datur signū de aduentu christi. s. translatio regni iudeorum cum dicit̄: Non aufereт̄ sceptrum d̄ iuda et dux de femore eius donec veniat q̄ mittendus est. Ipsi autē videbant hoc esse completū tempore herodis regis sub q̄ nat⁹ ē xp̄s. et ideo apud eos erat fama cōmunis ꝙ xp̄s erat de ꝓximo vēturus. ⁊ ideo sic loquebat̄ mulier: q̄r ex fama cōmuni audierat. n Qui d̄r xp̄s. i. vnct⁹. q̄r xp̄s expectabat̄ rex ⁊ sacerdos: ⁊ vtrunq͂ officiū ꝑ vnctionē accipiebat̄. o Cū ḡ venerit: ille nobis annūciabit oīa. ad salutē necessaria q̄ sūt nūc occulta. Igit̄ iesus vidēs ei⁹ deuotionem ꝯueniēter se ei reuelat dicens: p Ego sū q̄ loquor tecū. q. d. mō est tp̄s veritat̄ reuelande. q Et cōtinuo. Hic ponit̄ fructus ꝯñs ex doctrina xp̄i: q̄r hec mulier edocta a xp̄o statim iuit ad ciuitatez: et adduxit ad iesū ꝓpl̄i multitudinē ad crēdēdū paratā. Diuidit̄ ḡ in duas. q̄r p̄mo ponit̄ mulier̄ recessus. scđo ex h̄ sequēs ꝓpl̄i accessus. ibi: Exierūt. Recessit igit̄ mulier a xp̄o: q̄r cessauit loq̄ cū ea veniētib⁹ discipulis de ciuitate. ⁊ h̄ ē qđ d̄r: Et ꝯtinuo venerūt discipuli ei⁹ ⁊ mirabant̄: q̄r cū muliere loquebat̄: nō ꝓpter suspitionē aliquā: sz mirū erat ꝙ tātus doctor alloq̄bat̄ vnā solaz mulierē pauperculā ⁊ gentilē: q̄r videbat̄ eis parua aut nulla vtilitas cuz tā esset magna: vt patebit ex sequētib⁹. r Nemo tā dixit: q̄d q̄ris aut q̄d loq̄ris cū ea. sciētes ꝙ ei⁹ locutio cū muliere nō fuit inutilis ⁊ vana q̄uis h̄ nō viderēt. qđ pt3 ex sequēti effectu: q̄r mulier edocta a xp̄o ex feruore denunciādi qđ audierat. s Reliq̄t ḡ hydriā suā mulier ⁊ abijt ī ciuitatem. q̄r oblita aque necessarie ad vitā corporalē: cucurrit ad denūciandū aquā sapiētie q̄ ē necessaria ad vitā spūalē. vñ sequit̄: t Et dicit illis hoībus. i. oībus existentib⁹ ī ciuitate. v Venite ⁊ videte hoīem q̄ dixit mihi oīa quecūq͂ feci. Ex quo pt3 ei⁹ deuotio: q̄r non veret̄ fateri turpitudinē suā: vt eos adducat ad xp̄i p̄dicationē. x Nūq̄d ip̄e ē christus. q. d. sic videt̄ ꝑ effectū. y Exierūt. Hic ꝯñter ponit̄ ꝓpl̄i accessus ad xp̄m. Et diuidit̄ in tres: q̄r euāgelista p̄mo incipit describere hunc accessum. secundo interponit instructionē discipuloꝝ. ibi: Interea. tertio reuertit̄ ad ꝓpositu3. ibi: Exierūt. Circa p̄mū sciendū ꝙ samaritani erant in suspenso de aduētu xp̄i de ꝓximo: tum ꝓpter impletionē tp̄is: vt dictum est: tum ꝓpter p̄dicationē iohānis p̄dicātis xp̄i aduentum de ꝓximo: cuius p̄dicatio tunc erat famosa. ideo facilius crediderunt verbo mulieris. ⁊ hoc est quod dicit̄: Exierunt ergo de ciuitate ⁊ venerūt ad

† 24. q. 3. quidam. ⁊. antroponi orphice. 2. Cor. 3. d

B ne irascerent̄ ꝛ indignarent̄. a Nunq̄d at tulit. nō ausi sūt iterrogare dn̄m timentes ne ab eo rep̄hēdāt̄: si incaute interrogaue/ rint. b Me⁹ ē cib⁹. nō itellexerāt escam sic mulier supra nō itellexit aquā. vn̄ magi ster eos instruit nō p circūitū vt illā: ꝯ iā apte di cēs: Me⁹ ē cib⁹ v. f. v. e. q. m. m. c Volūtatē pa/ tris. Voluntas p̄ris ē vt credat̄ in eū. i. in filium quem p̄te misit: op⁹ p̄ri ē nr̄a sa/ lus: xp̄i ꝯ cibus nr̄a fides ꝛ nr̄a sal⁹. Facit ꝯ vo/ lūtatē docendo credere i se: fac op⁹ maturando mysteriū redem ptiōis. d Nō ne vos di. Cum q̄rat fidē ꝛ salu/ tē ꝑplo͞r feruet ī opus ꝛ oparios mittē disponit. e Leuate ocu. Intellectu men tis ꝯsiderate ꝙ trāsacta hyeme id ē īfidelitate: adest calor fidei et pata sīt corda vt opera iusticie ex eis colligat̄. q. d. iuuate ad ī plendū volūta/ tē p̄ris ꝛ bn̄ po/ testꝭ: qꝛ parata ē messis. i. vide/ te gentes facile credētes. f Et q̄ metit. Puta/ tis q̄ttuor men/ ses esse vsq; ad messem: sed ego aliā messē ostē/ do vob albā et paratā. vnde et eos q̄s mittit ex hortat̄. ꝛ h̄ est: ꝛ q̄ metit mer. ac. g Ut et qui se. Utroq; op⁹ erat semiatore ꝛ mes sore: qꝛ ī h̄ appa ret ꝓbabile ver bū: qꝛ ali⁹ semi/ nat: ali⁹ metit: nisi enī parati essent p ꝓphe tas nō audirēt aplos. h Ego misi. Uos facio messores ibi: vbi alij seminauerūt. i. ī iudea vbi p̄ma seges collecta ē: vn̄ aliq̄ ex/ euntes ī toto mūdo seminauerūt: vn̄ alia messis q̄si de granis surgit colligēda ī fine secl'i messorib⁹ angelis. i Laborauerūt. Multi enī labores fuerūt patriarchis ꝛ ꝓ phetis: ī q̄b⁹ oīb⁹ erat ꝓphetia xp̄i: ꝛ mul/ ti passi sūt q̄si ī frigore seminationis. k Cū venissent. Prl⁹ audierūt famā: post ꝯspexerīt p̄sentē: nec sat̄ ē eis sꝫ apō se ma/ nere faciūt vt ip̄i⁹ v̄bis instruerētur q̄ p̄fe/ rūt v̄bis mulieris. In q̄b⁹ oīb⁹ econtrario arguit̄ duricia iudeo͞r q̄ nec miraculis cre dunt. l Et māsit ibi. Mora. Sic q̄tidie apō illos q̄ foris sūt nūciat̄ xp̄s p mulierē: ꝯ id ē eccl'iaꝫ

E

† De pe. di. 3. inter hec hircū. i. in fi.

F

Moralit̄

ꝯ vel iterrogabāt. ꝯ q̄ attulerāt cibos.

Interea rogabāt euꝫ discipuli di cētes: Rabbi manduca. Ille aūt

ꝯ conuersionē samaritano͞r.

dixit eis: Ego cibū habeo mādu care quē vos nescitis. Dicebāt ꝯ discipuli adinuicē: Nunq̄d aliq̄s attulit ei māducare? Dicit eis ie/

ꝯ .i. istos credere.

sus: † Me⁹ cib⁹ ē vt faciā volūtatē

ꝯ p mortē ꝛ passionem.

ei⁹ q̄ misit me: vt p̄ficiā op⁹ eius. Nōne vos dicitis: ꝙ adhuc q̄ttu or mēses sūt et messis venit? Ec/

ꝯ mentis.

ce dico vob: leuate oculos v̄ros

ꝯ corda hominum. ꝯ quasi sicut iam vicina est messis terre: ita ꝛ messis hominum.

et videte regiones quia albe sūt iā ad messem. Et qui metit merce dem accipit: ꝛ cōgregat fructū in

ꝯ .i. ꝓphete.

vitam eternā: vt ꝛ qui seminat si

ꝯ apl'i qui ꝛ si dispares tempo ris labores: tamē eandē mercedē habuerunt.

mul gaudeat et q̄ metit. In hoc

ꝯ euangelij.

enī verbū ē verum: quia alius ē

ꝯ ꝓphete qui p̄parauerūt: vnde ꝛ ista mulier iā p̄parata dixit: scio quia messias venit.

q̄ seminat: et ali⁹ est q̄ metit. Ego misi vos metere qd̄ vos nō labo

ꝯ ad fidem xp̄i inuitādo.

rastis. Alij laborauerunt et vos

a ꝯ inuitatos iudeos ad fidē cōgregatis.

i labores eo͞r itrōistis. Ex ciuita/ te aūt illa m̄lti crediderūt i eū sa/ maritano͞r ꝓpter v̄bū mulieris testimoniū p̄hibētis: qꝛ dixit mi/ hi oīa q̄cūq; feci. Cuꝫ venissent ꝯ ad illū samaritani rogauer̄t eū vt

ꝯ gratiam eius impartiendo.

ꝯ duo precepta charitatis.

ibi maneret: ꝛ māsit ibi duos di/

nerunt ad eū: vt p̄sentialiter audirēt eū. a Interea. Hic iterponit̄ discipulo͞r informatio: qꝛ xp̄s videbat multitudinē gentiū dispositā ad credendū. ideo vole/ bat excitare discipulos ad p̄dicanduꝫ. Excitat aūt eos dupliciter. Primo ꝓpter salutē ꝓximi. Scd̄o ꝓpter remunerationeꝫ premij. ibi: Et q̄ metit. Circa primum ostēdit xp̄s ꝙ hō debet eē magis sollicitus de salute sp̄uali sui ꝓximi q̄ꝫ de ꝓpria necessitate corporali: qꝛ cum esset tēpus comedēdi: voluit tñ differre vt intēderet p̄dicationi: dans exemplū alijs si͞lr faciendi. ꝛ hoc ē qd̄ dicit̄: Interea. i. anteq̄ꝫ p̄uenissent sama ritani ad eū. b Rogabāt eū discipuli dicētes: rabbi man duca: qꝛ iā erat hora sexta: vt p̄dictū est. ꝛ erat supra fontem vbi erat locus aptus ad comedendū. c Ille autem dixit eis. Habita occasione ex cibo corporali: incipit loqui d̄ cibo sp̄uali. s. de conuersione samaritanorū qui per eius predicati onem sunt ei incorporati. vnde subdit̄: d Ego cibuꝫ ha/ beo manducare quem vos nescitis. q. d. alius cibus pl⁹ me delectat. e Dicebant ergo discipuli adinuicem: Nūquid aliquis attulit ei manducare? Intellexerāt enī verbū istud de cibo corporali ꝛ sciebant ꝙ nihil portauerat in via come/ stibile. ideo querebāt si habebat aliūde. ideo christus expo/ nit se dicens: f Meus cibus est vt faciā voluntateꝫ eius qui misit me vt perficiam opus eius. in gentiliū cōuersione: quia f'm ꝙ dicit̄. j. Timoth. ij. vult oēs hoīes saluos fieri ꝛ ad agnitionē veritatis venire. ꝛ ꝙ instet tempus hoc faci/ endi ostendit dicēs: g Nōne vos dicitꝭ ꝙ adhuc q̄ttuor menses sunt. q. d. lꝫ tēpus messis corporalis adhuc distet: ta men tempus messis sp̄ualis iam instat. dicitur autem messis collectio frugū. ꝛ ad similitudinē huius messis sp̄ualiter di/ citur vocatio hominū ad fidem p quā congregant̄ in domi/ ni horreū. vnde sequit̄: h Ecce dico vobis leuate oculos vestros ꝛ videte regiones qꝛ albe sūt iam ad messem. hoc di/ cebat ꝓpter samaritanos veniētes ad ip̄m: dispositos ad cre dendum. i Et qui metit. Hic hortat̄ discipulos ad opus p̄dicationis ex merito sequentis p̄mij. Sicut enī samaritani iam erant dispositi ad credendū p predicationem christi: sic etiam christus videbat multitudinē gentiū p totū munduꝫ cito cōgregandā in horreū ecclesie p p̄dicationem apostolo rū: ex qua p̄dicatione meruerūt premium vite eterne. ꝛ h̄ est qd̄ dr̄: Et q̄ metit mercedē accipit. In p̄nti enī vita p̄ma mes/ sis est p quā homīes adducunt̄ ad fideꝫ. ꝛ in hac messe mes sores fuerunt apl'i. Ultima v̄o messis erit in iudicio: qñ fide les colligent̄ intra horreū glorie: ꝛ tūc messores erunt ange/ li: vt habet̄ Matth. xiij. ꝛ ideo sequit̄: k Et cōgregat fru ctum: id est multitudinē fideliū reponendā. l In vitam eternā. quia pacto iudicio reponent̄ in horreo glorie p mini sterium angelorum: vt dictuꝫ est. ꝛ quia locutus est de messe sp̄uali p similitudinē messis corporalis. ideo ostendit in quo est simile: ꝛ in quo est dissimile. Ad cui⁹ intellectū sciendum ꝙ apud iudeos erat ꝓuerbiū de hoc ꝙ quādo aliq̄s multū laborabat in re aliqua ꝛ alius reportabat fructū: dicebat̄ ꝓ uerbialiter: vnus seminat: alius metit. q. d. vnus laborat et alius colligit. ꝛ sic aliquando contingit de messe corporali q̄ aliquādo ab vno seminatur ꝛ ab eius hoste irruente colligi/ tur. De messe v̄o sp̄uali sic est ꝙ alij seminauerunt ꝛ alij mes suerūt: quia patriarche ꝛ ꝓphete antiqui seminauerūt p̄ma semina fidei: sed apostoli messuerūt: inq̄ꝫtum populum ad p fectionem fidei deduxerunt: verūtamē vtriq; reportant gau dium: quia tam ꝓphete antiqui q̄ꝫ apl'i propter meritum la/ boris sui recepti sunt ad celeste gaudiū. ꝛ in hoc non tenet ꝓ uerbium de messe corporali de qua nō gaudet semināś si ab alio metat̄. ꝛ hoc est quod dicit̄: m Ut ꝛ q̄ seminat simul gaudeat ꝛ qui metit. s. ꝓphete et apostoli. n In hoc enim est verbum verum. i. prouerbium cōmune pro tanto habet locum in proposito. o Quia alius est qui seminat. s. patriarche ꝛ ꝓphete. p Et alius ē qui metit. scꝫ apostoli. ideo sequitur: q Ego misi vos metere. i. ad p̄fectionē fidei addu/ cere. r Quod vos nō laborastis. ꝓphete enim ꝛ patriarche multū laboraue/ runt in denūciando aduentū xp̄i ꝛ arguendo infidelitatē populi. ꝛ ideo sequit̄: s Alij labo. ꝛ vos in la. eo͞r introistis. quia ꝓphetias ab alijs p̄nunciatas cō/ pletas p̄dicabitis. t Ex ciuitate. supra euāgelista inchoauerat accessū samari/ tanorū ad christū: sed interposuit informationē discipulo͞r. ideo hic reuertit̄ ad ꝓ positum: ostēdens ꝙ eo͞r accessus fuit valde vtilis: qꝛ p veraꝫ fidē ꝯuersi sunt ad deū. ꝛ hoc ē qd̄ dr̄: Ex ciuitate aūt illa: q̄ dicebat̄ sychem vel sychar: vt dictū est. v Multi crediderūt in eū sama. ꝓpter ver. mu. testi. p̄hibētis ꝛc. Istud testimo/ niū videbat̄ efficax ex duob⁹: qꝛ p̄mo dicebat ꝯtra honorē suū ex celo veritatis. scd̄o qꝛ ostēdebat eū scire talia q̄ nō poterāt sciri via humana. verūtñ qꝛ hoc testi/ moniū non fuit nisi q̄dā p̄suasio ad credendū. qꝛ p̄fectio fidei ipso͞r facta ē p xp̄m ideo sequit̄: x Cū venissent ꝯ ad illum sa. roga. eum vt ibi maneret: qꝛ accepta fide p ei⁹ doctrinā: desiderabāt ampli⁹ informari ad suam ꝯfirmationem. y Et māsit ibi duos dies. acq̄escēs petitioni eo͞r que erat honesta ꝛ deuota.

Et multo

¶ id ē eccleſiã ꝛ credũt ꝑ iſtã famã. Inde apud eos manet ꝑ duos dies ſine mẽtiõe noctis vt lux eorũ duobꝰ ꝓceptꝭ charitatꝭ inſtruat. a Et mulieri di. Poſtꝙ dñs carnis ꝓſentia iudeis ſpũalit edoctis: gratiaꝫ ſue cognitiõis infudit: mulieri. i. legi dicebãt iã nõ ꝓpt tuã loq̄lã credimꝰ. b Ipſe eni. Quaſi qꝛ ibi ꝓmũ moratꝰ miracula fecerat: nec niſi pauci i eũ crediderũt. vñ. ꝫ viſo ſigno crediderũt i eũ diſcipuli eiꝰ non alij. Et iõ a ſamaritanis q̄ facile nullo ſigno viſo crediderũt: reuertit ad iſtos vt q̄ ꝑ priora ñ crediderũt mõ credãt. Significat ꝙ a gẽtibꝰ facile ꝯuerſis: i fine ſeculi reuertet ad iudeos q̄ ſũt ſua patria: qꝛ ꝓus in eius honorem nõ habuerat.

Allego. c Quia ꝓpha. Allego. Patria xp̄i ē ꝓpls iudeorũ vbi ſine honore ē: quia pauci ꝺ his credũt: qꝺ de galileis ciuibꝰ xp̄i ꝺꝛ: Eccleſia gẽtiũ facile credẽs: ſilis eſt ſamaritanis: et hi mlti ſolo ꝟbo ꝓdicatiõis illi ꝑ miracla ꝛ pauci. Ecce cur venit: iꝺo reuertit: qꝛ teſtatꝰ ē ꝙ ꝓpha nõ habet honorẽ i patria: alioq̄n videt nõ debuiſſe ad hos reuerti vbi honorẽ ñ habet: ꝫ manere apꝺ illos vbi bñ receptꝰ eſt. d Et erat q̄dã re. Iſte regulus põt figurare aliquẽ gentꝭ iudaice doctorẽ: q̄ tãdẽ pꝰ plenã ecclie gẽtiũ ꝯuerſionẽ: ad quaꝫ dñs a iudeis expulſus ꝑ diſcipulos trãſmigrauit: ꝓ filio. i. iudaico ꝓplo quẽ nõ niſi in fine ſcli fidẽ accepturũ cognoſcit: orat vt de lõga ꝑfidie infirmitate ſanet. e Et rogabat eũ. Iã credẽs ꝙ poſſet ſanare filiũ eiꝰ: ꝫ qꝛ ꝑ deitatẽ q̄ vbiqꝫ ē nõ credit filio adeſſe: rogat vt deſcẽderet ꝛ pñs corꝑe ſanaret: vñ ĩfidelitatꝭ arguitur: Niſi ſigna et ꝓdigia v. nõ cre. Ecõtrario centurio laudat. q̄ dic: dic ꝟbo ꝛ ſa. pu. m. vñ: Non ĩueni tãtã fidẽ in iſrl. Ul forſitã cupiebat tẽtare q̄lis eſſet xp̄s. vñ arguit: niſi ſigna ꝛ ꝓdigia. Poſtea aũt ꝓpt ſalutẽ filij credidit ip̄e et domꝰ eiꝰ tota. f Niſi ſig. In ħ redarguit ꝺ incredulitate ꝙ nõ vbiqꝫ credebat eũ eẽ: ꝛ ꝑ huius duriciã ſignificat duricia iudeoꝝ q̄ nec viſis miraculis credũt. Uere ecõtra ꝑ ſamariã ſignatur fides gẽtiũ q̄ ſolo ꝟbo credidit. ħ ãt ꝙtũ ad allegoriã a ꝓmo xp̄i aduẽtu vſqꝫ pꝰ regnũ antixp̄i i ꝑfidis iudeis durabit. g Et ꝓdi. ꝓdigiũ q̄ſi porro dictũ: q̄ſi qꝺ aliq̄d ſignificat. Uel ꝓdigiũ q̄ſi ꝓcul a digito: qꝛ ꝓfigurat aliqꝺ remotũ ꝛ futurum. h Deſcẽde. Quaſi alit nõ poſſet ſanare niſi pñs eẽt: vñ dñs indicãs ſe nõ deeſſe vbi ĩuitat: ſolo iuſſu ſanat. vñ: Uade. fi. t. v. i Uade fi. tuꝰ. Ad filiũ reguli nõ vadit: ne diuitias honorare videat: Ad ſeruũ cẽturiõis ire ꝓmittit q̄ naturã hoĩs nõ deſpicit in quo ſuꝑbiã deſtruit: que in hominibus non penſat naturam ſed que extra patent.

¶ Credidit

es. Et mlto plures crediderũt in eũ: ꝓpter ſermonẽ eiꝰ. Et mulieri dicebat: quia iã nõ ꝓpter tuam loquelam credimus. Ipſi eni audiuimus et ſcimus quia hic vere ē ſaluator mũdi. Poſt duos aũt dies exijt inde et abijt in galileã. †Ipſe enim ieſus teſtimoniũ ꝑhibuit: qꝛ ꝓpheta in ſua patria honorem non habet. Cum ergo veniſſet i galileã: exceperũt eũ galilei: cuꝫ omniã vidiſſent q̄ fecerat hieroſolymis in die feſto. Et ipſi eni venerãt ad diẽ feſtum. Uenit ergo iterũ i chana galilee: vbi fec aquã vinuꝫ. Et erat q̄dã regulus cuiꝰ filiꝰ infirmabat capharnaũ. Hic cum audiſſet qꝛ ieſus adueniret a iudea i galileã: abijt ad euꝫ: ꝛ rogabat eum vt deſcẽderet ꝛ ſanaret filiũ eiꝰ: incipiebat eni mori. Dixit ḡ ieſus ad eũ: Niſi ſigna ꝛ ꝓdigia viderit non creditꝭ. Dicit ad eum regulꝰ: Dñe deſcende prius ꝙ moriat filius meus. Dicit ei ieſus: Uade filius tuꝰ viuit. Credidit hõ ſermoni quẽ dixit ei ieſus: ꝛ ibat. Iã aũt eo deſcẽdẽte

[Interlinear glosses:] a ¶ quibus moratus eſt in ſamaria. — a ¶ in patriã ſuã vbi nutritus fuerat. — ¶ cur. — ¶ affirmauit. — a ¶ q̄ſi ꝓpter miracula aliq̄ nõ curatẽt eũ recipe. — ¶ curioſitate miraculorũ non voluntate audiendi ꝓdicationem. — ¶ vt nũc credant. — a ¶ nec tñ ibi crediderũt ei niſi pauci diſcipuli. — a ¶ ꝓpter paruitatẽ vel regni vel fidei. — ¶ iſte regulus eſt figura iudeorũ difficile ad fidẽ venientium. — ¶ quibꝰ ſignis ꝛ ꝓdigijs crediderũt ſamaritani. — ¶ ne cadat in deſperationem. — ¶ iam incipit credere ꝙ ſermone ſanet: et ſic meruit ſalutem filio ꝛ ſibi. — ¶ credendo.

a Et multo plures cre. i eũ ꝛc. ꝙ a ꝓncipio. b Et mulieri dice. qꝛ nõ ꝓpt tuã loq. cre. qꝛ lꝫ ex doctrina alicuiꝰ aliq̄s inducat ad credẽdum: tñ fides initit diuine veritati ſm ſe. ideo ſequit: c Ipſi enim audiuimꝰ. ab ipo q̄ ē deꝰ ꝛ hõ. d Et ſcimꝰ. firmiter credẽdo: qꝛ i fide maior ē certitudo adherẽtie ꝙ in ſciẽtia: ꝙuis nõ ſit tãta certitudo euidẽtie: ꝛ qꝛ nõ ſufficit corde credere: ꝫ oportet fideꝫ ꝯfiteri ore: ſm ꝙ ꝺꝛ Roma. x. ideo fidem ſuaꝫ ꝯfitentur dicẽdo: e Quia ħ ē vere ſaluator mũdi. in q̄ tria ꝯfitent de xp̄o. ſ. eiꝰ eminentiã ſingularẽ. Hic ē. efficaciam ſalutarẽ: Uere ſaluator. influentiaꝫ generalẽ. ibi: Mũdi. f Poſt duos aũt dies. Deſcripta ꝯuerſione gentiliũ ꝑ doctrinã. Hic ꝯñter deſcribit eorum ꝯuerſio ꝑ miraculi oꝑationem. Et diuidit in tres. qꝛ ꝓmo circũſtantia miraculi deſcribit. ſcꝺo ip̄m miraculũ efficit. ibi: Et erat q̄dã. tertio ĩtẽtuꝫ cõcludit. ibi: Et credidit: Circa ꝓmũ tangit circũſtãtia tꝑis cũ ꝺꝛ: Poſt duos aũt dies. q̄bus mãſerat cũ ſamaritanis ad ꝓces eoꝝ: vt ꝓdictũ ē. Et ſubdit circũſtãtia loci: Exijt inde ꝛ abijt in galileã. Et ſubdit cauſa ſm Chryſ. g Ip̄e eni ieſus teſti. ꝑhibuit. i. ꝑhibuerat añ. vt hr̄ Luc. iiij. h Quia ꝓpha in ſua patria honorẽ non habet. qꝛ inuidia eſt magis inter cõpatriotas: vt dictum fuit Matth. xiij. ꝛ ideo xp̄s non redijt i naçareth vbi non fuit vilipenſus q̄ñ voluerunt eum ꝓcipitare: vt habet Luce. iiij. ſed abijt in aliã partẽ galilee. ꝛ hoc eſt qꝺ dicit: i Cũ ergo veniſſent in galileam exceperunt eum galilei honorifice: ſicut xp̄m a deo miſſum. ꝛ cauſa ſubdit: k Cum oĩa vidiſſent que fecerat hieroſolymis in die feſto. ꝓpter que etiaꝫ mirabilia nicodemus legis doctor crediderat vt ſupra dictũ ē ca. ꝓcedẽti. ꝛ oſtendit ꝯñter qualiter galilei illa ſigna viderat dicens: l Et ipi eni venerãt ad diem feſtum: qꝛ ipſi tenebantur venire: vt ſupra dictũ ē. ij. ca. m Uenit ergo iteꝝ in chana galilee. qꝛ ibi ante fuerat in nuptijs. vnde ſequit: n Ubi fecit aquã vinuꝫ. ꝛ declinauit ciuitatẽ naçareth rõne ꝓdicta. Alit exponit ab alijs dicẽdo ꝙ non diuertit a naçareth: ſed oſtendit ꝑ litterã ꝓdictã ꝙ fuit honorifice receptus vbi priꝰ fuerat vilipẽſus. Et rõ reddit ꝑ ħ ꝙ illi de galilea generaliter: inter quos erant illi de naçareth cum eſſent galilei: fuerunt in hieruſalem in die paſchali: et vidẽtes miracula q̄ fecit ieſus crediderũt in eum. ꝛ ſic honorifice receperũt: et ad ħ põt applicari illa lr̄a ab illo loco. Et abijt i galileã: generaliter: nõ excipiẽdo naçareth. ꝛ ſubditur cauſa: Ipſe eni ieſus teſtimoniuꝫ ꝑhibuit. i. ꝑhibuerat ante. q. d. mutatũ erat negociũ in oppoſitã ꝑtẽ. vnde ſubdit: Cum ḡ veniſſet i galileã exceperũt eũ galilei. honorifice. generaliter etiã illi de naçareth. ꝛ cauſa reddit. Cũ oĩa vidiſſent q̄ ieſus fecerat ꝛc. Uenit iteꝝ i chana galilee: nõ diuertendo a naçareth: vt dicit Chryſ. ſed de iudea veniẽdo ꝟſus naçareth: qꝛ ē in via veniendo illuc. o Et erat q̄dã re. Deſcriptꝭ circũſtãtijs miraculi ꝙtũ ad locũ ꝛ tp̄s. ꝯñr deſcribit miraculi actꝰ cũ ꝺꝛ: Et erat q̄dã re. Non accipit ħ regulꝰ ꝓ paruo rege: vt videt nomen ſonare: qꝛ romani volentes frãgere iudeoꝝ ſuꝑbiã: abſtulerũt ab eis regiam dignitatẽ: regnũ iudee i q̄ttuor tetrachias diuidẽtes: ꝓcauere volẽtes eoꝝ rebellionẽ: vnde ꝓ illo tꝑe nullꝰ rex erat i iudea. Dicit ergo iſte regulꝰ: qꝛ erat officialis imꝑatoris deputatꝰ ad cuſtodiaꝫ galilee: ꝓpt qꝺ manebat in capharnaũ q̄ erat metropolis illiꝰ terre. vnde ſubdit: p Cuiꝰ fi. infir. caphar. ꝛ lꝫ eẽt gentilis: auditis tm̄ miraculis xp̄i ſperabat ab eo ĩpetrare ſanitatẽ filij ſui. ideo ſequit: q Hic cũ audiſſet qꝛ ieſus adueniret ꝛc. qꝛ xp̄s erat i alia villa. ſ. in chana. r Et rogabat eũ vt deſcẽderet. qꝛ capharnaũ erat i valle ſita reſpectu loci in quo erat xp̄s. s Et ſana. fi. eiꝰ. lꝫ eni crederet ip̄m poſſe ſanare eũ: credebat tñ ꝙ nõ faceret ſine pñia corꝑali. ꝓpter qꝺ xp̄s dure rñdit ei dicens: t Niſi ſigna ꝛ ꝓdi. vi. nõ creditꝭ. Nõ eni reꝓhẽdit eũ de petitiõe ſalutꝭ filij ſui: ꝫ de defectu fidei ſue. verũtñ qꝛ ex deuotiõe repetit petitiõem ſuã dicẽs: v Dñe deſcẽde. iõ exaudiat a xp̄o. vñ ſeq̄t: x Dicit ei ieſus: vade. nõ eni voluit xp̄s ire corꝑaliter: vt amoueret ab eo falſã eſtimationẽ q̄ putabat ip̄m poſſe ſanare tm̄ pñtia corꝑali. y Filiꝰ tuꝰ viuit. i. ꝑfecte ſanitati reſtitutꝰ ē de ianuis mortꝭ: qꝛ ĩcipiebat mori. z Credidit hõ ſer. quẽ di. ei ie. qꝛ fides req̄rit ad obtinẽdũ dei bñficia. a Et ibat. ſine corꝑali xp̄i pñtia. b Iã aũt eo deſcen. qꝛ capharnaũ ē ſita ĩ valle.

[Marginal references:] Luce. 4. d — Mat. 8. a — Ibidem — Mat. 13. g — Mar. 6. a — Luce. 4. d — G

a Credidit ipē. Nō alij ciues: in ꝙ paucitas fidei iudeoꝝ ſignatꝛ ꝗuis ſigna viderit: vñ infert: Hoc iteꝝ ſcđm ſi.fe.ie.ſic ꝯ. mltitudo gētiū ſolo vbo cōuertēdaꝝ in ſamaritanis ſignabatꝛ. b Hoc iteꝝ ſcđm. De oib⁹ miraclis ꝗ fecit ieſus ī āno añ mortē iohis: nō facit iohes mētionē niſi de iſtꝭ: ⁊ de diſputatione xp̄i cū iudeis ꝗ.ꝯ. ponitꝛ. Ceteri enī euangeliſte ꝗ hic reticet dixerunt plane. Poſt hec

ſerui occurrerūt ei: ⁊ nūciauerūt a dicētes: qꝛ fili⁹ ei⁹ viueret. Inter/ b

a ſ nō diffidit de miſcđia dñi: ſꝫ deſiderat vt virt⁹ diuina ſeruoꝝ ꝯfeſſiōe plurimis īnoteſcat.

rogābat ꝗ horā ab eis in ꝗ meli⁹ habuerit. Et dixerunt ei: qꝛ heri

ſ in figura ſācti ſpūs ſeptiformis: in ꝗ oīs ſalus.

hora ſeptia reliqt eū febris. Cog

ſ cōparauit horā nūciantiū hore ꝑnūciātꝭ .ſ. xp̄i

nouit ꝗ pater qꝛ illa hora erat in ꝗ dixit ei ieſus: fili⁹ tuus viuit: et c a credidit ipē ⁊ dom⁹ ei⁹ tota. Hoc d b iterū ſcđm ſignum fecit ieſus cū veniſſet a iudea in galileam.

Nico.de lyra

a Serui occur.ei et nū.di.qꝛ fili⁹ ei⁹ viueret. cōgaudēdo ipi. b Interrogabat ꝗ horā ⁊c. Ꝧ fecit ad certificationē miraculi reſpectu ſui: qđ patꝫ ꝑ Ꝧ qđ poſtea ſeqꝛ: Cognouit ꝗ pater ⁊c. c Et credidit. Hic ponitꝛ intēta ꝯcluſio. ad Ꝧ enī factū ē iſtud miraculū vt iſte regul⁹ gētilis cū familia ſua crederet ī xp̄m. ꝓpt Ꝧ đꝛ: Et credidit ipſe et dom⁹ ei⁹ tota .i. familia. Solet aūt ꝗri an iſtud miraculū ſit idē cum eo qđ ſolet ſcribi Mat. viij. de cēturionis ſuo ſanato a xp̄o: ⁊ dicꝭ Chryſ. ꝙ ſic. Alij aūt dicūt ꝯtrariū: qđ videtꝛ ex ꝗttuor. Primo ex ꝑſona īfirmi ꝗ Ꝧ đꝛ filius: ibi autē đꝛ ſeru⁹. Scđo ex infirmitate ꝗ hic đꝛ febris: ibi aūt paralyſis: vñ ibidē đꝛ: Seruus me⁹ iacet ī domo paralytic⁹ ⁊c. Tertio ex modo rogādi: qꝛ iſte rogabat ꝙ veniret ꝑſentialiꝭ credēs ꝙ nō poſſet curare aliꝭ ꝓpter qđ fuit reꝑhēſus a xp̄o: vt dictū ē. ille aūt cēturio ꝑſentiā xp̄i repellebat: reputās ſe indignū tāto hoſpite. d. Nō ſū dignus ⁊c. Credebat etiā eū poſſe ſanare dū eſſet abſens ſolo īperio: ꝓptꝛ qđ dicebat: Dic tm̄ verbo ⁊ ſanatꝛ puer me⁹ ꝓpt qđ fuit a [illegible] cōmēdat⁹. dicēte: Nō īueni tātā fidē ī iſrł. ⁊ ſic ptꝫ ex mō rogādi ꝙ iſte regul⁹ all⁹ fuit a cēturione. Quarto ptꝫ ex loco qꝛ ipē erat ī capharnaū qñ fuit rogatus a centurione: Ꝧ đꝛ ꝙ erat ī chana galilee qñ fuit rogat⁹ a regulo. d Hoc iteruꝫ ſcđm ſignū fecit ieſus. nō đꝛ ſcđm ſimpliciter qꝛ multa fecerat in hierłm: vt ꝑdictuꝫ eſt: ſed đꝛ ſcđm de his ꝗ fecit in galilea. vñ ſequitꝛ: Cū veniſſet a iudea in galileā. Ca. IIII

yt Et exierūt ꝗ ꝯ ciuitate ⁊ veniebāt ad eū .ſ. ad ieſū. Interea rogabāt eū diſcipuli ei⁹ di. rab. mā. ⁊c. ꝑ Ꝧ aūt ꝙ diſtulit refectionē corꝑis accipe ꝗuis iā eēt hora ſexta: ⁊ ipē etiā eēt fatigat⁹ ex itinere: volēs ꝑus ītēdere ꝯuerſiōi ſamaritanoꝝ oñdit vbo ⁊ facto ꝗtū ꝑdicator euāgelij debet eē ſollicitus ꝯ ſalute hoīm ⁊ poſtponere oē aliud negociū. † Ex ciuitate aūt illa mlti crediderūt ⁊c. ꝗ lꝫ excitati fuerūt ꝑ mulierꝭ vbū tñ magꝭ crediderīt ꝑ xp̄m. idō ſequitꝛ: † Quia iā nō ꝓpt ⁊c. ꝑ qđ ſignificatꝛ ꝙ lꝫ doctrina philoſophica fidei nr̄e ſit ī plurib⁹ accōmoda tñ nō credim⁹ ꝓpt illā: ſꝫ ꝓpt ſacrā ſcripturā ⁊ potiſſime ꝓpter xp̄i doctrinaꝫ. o† Et erat ꝗdaꝫ regul⁹ ⁊c. Moraliꝭ. ꝗlibet pctōr pōt dici regul⁹ ꝺiminutiue: qꝛ deficit ī ſuijꝑi⁹ regimīe. ⁊ tūc ei⁹ fili⁹ īfirmatꝛ: qñ ratiōi ſenſibilis appetit⁹ ꝯtrariatꝛ: ꝗ debet obedire ratiōi ſicꝭ fili⁹ ſuo prī vt đꝛ .j. eth. ſꝫ cū hō ꝑ rōneꝫ xp̄m fideliter deꝑcatꝛ. tunc ille fili⁹ ꝑ vtutē xp̄i ſanatꝛ. ꝑ quē ſenſibilis appetit⁹ ſub ordine rōnis collocatur.

In ca. iiij. vbi đꝛ in poſtil. Dicendū ꝙ ſitis vno modo accipitꝛ ꝓ deſiderio alterius rei ⁊c.

Moraliter.

Et ꝗ cognouit ieſus ⁊c. Sequitur: i† Jeſus aūt fatigat⁹ ex itinere ſedebat ſic ſuꝑ fontē. hora aūt erat ꝗſi ſexta. Iſta fatigatio fuit ſignū paſſiōis xp̄i future tali hora. c† Uenit mulier ꝯ ſamaria haurire aquā. ꝑ hāc mulierē ꝗ gētilis erat ītelligi pōt vniuerſitas ſtudētiū ī doctrīa gentiliū. d† Dicit ei ieſus da mihi bibere. ꝑ qđ ſignificatꝛ ꝙ intēdebat aliqs ꝑitos ī doctrina gētiliū ſibi incorꝑare ꝑ fidē .ſ. Dionyſiū Ambroſiū Auguſtinū. i† Quō tu cū ſis iude⁹ bibere a me poſcꝭ. Ꝧ admiratiue đꝛ: qꝛ qñ tales ſicꝭ dionyſi⁹ ⁊ ceteri ad fidē ꝯuertebātꝛ: alij ꝯ gētilitate mirabātꝛ. k† Rñdit ieſus et dixit: ſi ſcires donū dei ⁊c. ac ſi dicat. o tu gētilitas ſi ſcires dei grām tibi ꝯcedēdam tu nō mirarerꝭ ſꝫ eā peteres ꝑcib⁹ deuotis. ⁊ Ꝧ gētilitatꝭ ignorātia magꝭ deſignatꝛ cū ſubditꝛ: q† Uñ ꝗ habes aquā viuā. qꝛ gētilitas ignorabat xp̄i potētiā. v† Oīs ꝗ biberit ex aꝗ hac .i. gētiliū doctrina. x† Sitiet iteꝝ. nā philoſophi de felicitate loquētes nō attigerunt ad aliqđ qđ eēt humani deſiderij ꝗetatiuū. qđ tñ ē de rōne felicitatꝭ. illi vo ꝗ magꝭ appropinꝗuerūt vitati. poſuerūt felicitatē hoīs ī ſpeculatiōe ꝑme cauſe: ꝗ tñ ſpeculatio ē ꝑ creaturas de ꝗ certū ē ꝑ experientiā ꝙ hominis deſideriū nō ꝗetat. y† Qui āt biberit ex aꝗ quā ego dabo ei nō ſitiet ī etnū. qꝛ doctrīa euāgelica felicitatē ꝑfectaꝫ ꝗ ꝯſiſtit ī viſione ⁊ fruitiōe dei oſtēdit. ⁊ grā ꝗ datꝛ credētib⁹ euāgelio ad illaꝫ ꝑducit. iō ſeqꝛ: a† Sed aꝗ quā ego dabo ei fiet ī eo fons aꝗ ſaliētꝭ ī vitā etnā. dicꝭ ei mulier: dñe da mihi hāc aquā ⁊c. nā gētilitas audita ꝑdicatiōe apłoꝝ ⁊ alioꝝ diſcipuloꝝ deuote recepit fidē xp̄i. d† Dicꝭ ei ie. va. voca viꝝ tuū. ꝑ quē ſignificatꝛ ītellect⁹ ꝗ ad capiēdū xp̄i doctrinā ē applicād⁹. m† Dñe video qꝛ ꝓpha es tu: pr̄eſ nr̄i ⁊c. ꝑ Ꝧ enī ꝙ Ꝧ mulier ꝗſiuit a xp̄o debitū adoratiōis moduꝫ: ſignificatꝛ ꝙ gētiles vni⁹ veri dei cultū receperūt ⁊ idolatriā abiecerunt. q† Et ꝯtinuo venerūt diſci. eius ⁊ mi. ⁊c. ꝑ Ꝧ ſignificata fuit admiratio iudeoꝝ ī ꝯuerſiōe gētiliū: ſicꝭ hr̄ Actꝭ. x. ꝙ iudei ꝗ erāt cū petro fuerūt admirati: qñ viderūt graꝫ ſpūſſācti dari cornelio ⁊ alijs gētilib⁹ exiſtētib⁹ cū eo. s† Reliqt ꝗ mulier hydriā ſuā ⁊ abijt ⁊c. ꝑ qđ ſignificatꝛ ꝙ mlti doctores gētiliū reliqrūt doctrinā ꝯſuetā ꝓpt euāgeliū: ⁊ diſcurrerūt ad docēdū alios: ⁊ fecerūt fructū magnuꝫ: qđ ſignificatꝛ ꝑ hoc qđ đꝛ: Et exierūt

Additio.

In ꝗlibet iſtoꝝ triū modoꝝ ꝗb⁹ ſitꝭ accipitꝛ ſcđm poſtillatorē ꝗ biberit ex aꝗ ſpūali quaꝫ xp̄s dat iteꝝ ſitiet. Nā ſi accipitꝛ ꝑmo mō .ſ. ꝓ deſiderio alteri⁹ rei: ſic ſcđm ipm oīs res ſpūalis accepta magis generat ſitim ꝗꝫ tollit. Si aūt accipiatꝛ ſitis ſcđo mō .ſ. ꝓ deſiderio eiuſdē rei habite ad habēdū eā ꝑfecti⁹: ſcđm quē modū habētes deū ꝑ grām adhuc ſitiūt habere ipm ꝑ glīaꝫ. ſic etiā iſto mō ſitis remanet ī ipis ꝗ aquā ſpūalē .ſ. gratiā xp̄i accipiūt. Si aūt tertio accipitꝛ ſitis .ſ. ꝓ excluſiōe faſtidij a dilectiōe habita: ſic etiā bti accipientes aquā: glīaꝫ adhuc ſitiūt. Uñ nullo ꝑdictoꝝ modoꝝ quibus ſcđm eū ſitis accipitꝛ pōt verificari verbū xp̄i dicētis: Qui aūt biberit ex aꝗ quā ego dabo ei nō ſitiet ī eternū: īmo auctoritas Eccł. ꝑ illū allegata nō ſolum applicatꝛ ſiti ſcđo mō acceꝑte: ſꝫ etiā ꝑmo ⁊ tertio mō vt ptꝫ intuēti. Uñ ꝑdicta vba xp̄i plani⁹ ⁊ veri⁹ exponūtꝛ ſcđm Chryſ. ſic ī Ꝧ loco dicentē: Hāc aūt excellētiā hui⁹ aque: vt ſcꝫ ꝗ ex ea biberit non ſitiet in eternuꝫ: ꝑ ea ꝗ ꝯſequuntꝛ xp̄s oſtēdit. dicit enī: Sed aqua quā ego dabo ei fiet ei fons aque ſaliētis in vitā eternā. q.d. ſicut ꝗ fonteꝫ habet nequaꝗꝫ īterficietꝛ ſiti: ſic ⁊ ꝗ hāc aquā habet quā ei dabo. hec ille. Auctas aūt Eccł. vbi đꝛ: Qui bibūt me adhuc ſitient. intelligēda ē de quolibet triū modoꝝ ꝑdictoꝝ.

Replica.

In ca. iiij. vbi đꝛ: Qui biberit ex hac aꝗ nō ſitiet ampli⁹. poſtillator quandā appareutem ſacre ſcꝑture ꝯtrarietatē ſoluit: qꝛ de eadē aꝗ đꝛ Eccł. xxiiij. Qui me bibēt adhuc ſitiēt. Dicit enim poſtilꝭ. ſitim vno mō ſignificare appetitū alteri⁹ rei ab aꝗ .ſ. ſpūali ꝗ ē gratia ꝯ ꝗ ſermo ꝑ cui⁹ .ſ. extranee rei adeptionē ſitis nō extinguitꝛ ſꝫ potius augetꝛ: alio mō dicit ſitim ſignificare deſideriū eiuſdem rei habite ad habēdū ꝑfecti⁹: vt habēs deū ꝑ gratiā deſiderat eū habere ꝑ glīā. ⁊ ſic vera ē auctas de Eccłiaſtico allegata. ꝑmo aūt mō ītelligitꝛ vbū xp̄i: Qui biberit ex aꝗ quaꝫ ego dabo .i. gratia nō ſitiet ī etnū appetēdo .ſ. rē tꝑalē: qꝛ ꝗ vere habet deū ꝑ gratiā ex ipm nihil cupit habere cū Ꝧ ſtat ꝙ deſiderat eūdeꝫ hr̄e ꝑfecti⁹ ſitiēdo adhuc: ꝓut ſonat auctas Eccł. xxiiij. Burg. aūt ꝗſi nolēs ītelligere vba poſtilꝭ. dicit ſcđm ꝑmuꝫ modū ſitim nō extingui: qꝛ habēs rem ſpūalē magꝭ eā appetit hr̄e. Et ecce ꝙ Burg. vel nō ītellexit vel ītelligere noluit ꝙ poſtilꝭ. dicit ſitim ꝑmo mō ſignificare appetitū rei extranee a grā. ⁊ illa ē res tꝑalis: cui⁹ appetit⁹ ꝑ adeptionē grē vel minuitꝛ vel oīno extinguitꝛ. Nā quāto pl⁹ ꝗſ ꝑcipit de grā tanto min⁹ ſapit ei id qđ habet natura: inquātū enī regnū grē dilatatꝛ. intātū pcti ptās minuitꝛ. Uerba ſūt .b. Ber. de li. ar. ca. xij. Grā enī habentē trahit ad ꝯtēptū ſui ⁊ amorē dei. inqt. Richar. ⁊ ē cōis ſnīa ſctōꝝ doctoꝝ: ſcđm appetitū igitꝛ rei extnee verū eſt vbū xp̄i. Et ſi dixerit Burg. habēs grām ſitit glīaꝫ ꝓut ī poſtilla. igitꝛ ſitis nō extinguitꝛ: ꝯcedo. qꝛ ille ē ītellectus auctis Eccłiaſtici. xxiiij. ſꝫ illa ſitis nō ē alterius rei ſed eiuſdeꝫ: qꝛ gloria eſt gratia ꝯſummata: falſū igitꝛ eſt qđ Burgē. finaliter hic dicit auctoritatē Eccleſiaſtici intelligēdā eſſe de ſiti ꝑmo modo: vt ptꝫ ex ꝑdictis. Dictū Chryſ. ꝑ Burg. adductū poſtillatori bñ intellecto concordat: qꝛ qui habet gratiā habet fontē vnde hauriat vt ꝑter illꝭ qđ ad illum fontē ꝑtinet non ꝯcupiſcat.

Poſt hec

Glossa ordinaria

a P Ost hec ꝛc. Est aũt hierosolymis. Probaton grece ouis dr̃ latie. Probatica ꝗ pecualis: qꝛ ibi abluebãt cadauera hostiarũ. Significat autẽ aq̃ illa populũ iudeoꝝ q̃ modo stat qetus: mõ vẽtꝰ tẽtationũ turbatur q̃ dicũt dño: Nos pp̃ls tuꝰ sumꝰ ꝛ oues pascue tue. qui q̃nq̃ porticibꝰ .i. lege q̃ in q̃nq̃ libris ẽ innuit. Ibi mlti infirmi qꝛ lex nõ sanat ħ ꝓdit ĩfirmos vt aliq̃ q̃rãt medicũ. Ceci ibi sũt q̃ nõ hñt lumẽ fidei. Claudi q̃ qđ vidẽt ñ pñt opari. Aridi q̃ q̃cq̃d agunt sũt sine pinguedine charitatis. Expectabãt aq̃ motũ: ĩ q̃ sanitas fiebat ꝑ angelũ: qꝛ lege ꝯiũcti grãz redẽptionis desiderabãt. Angelꝰ filiꝰ dei latẽs in carne inẽ iudeos: q̃ moti sũt doctrinis eius ad ꝑsequẽdũ: cuiꝰ morte sanaẽ vnitas q̃ ꝑ humilitatez descẽdit ad fidẽ passiõis: sꝫ q̃ post .i. q̃ ab vnitate discrepat: nõ sanaẽ. b Angelꝰ ãt. Ecce duo miracula: vnũ ĩuisibilĩ ꝑ angelũ ĩ piscinã: alterũ visibiliter a dño. In vtroq̃ vnꝰ sanaẽ vt vnitas cõmẽdetur. Alioq̃n nec in ꝑtãte adeo magnuz et in benignitate paruũ fuit vnũ de tot sanari ab eo q̃ oẽs vno poterat erigere ꝟbo. Sꝫ in his corꝑalibꝰ plus intẽdit eternã salutẽ animaꝝ. c Triginta ꝛ octo .i. duobꝰ minus q̃draginta: q̃ numerꝰ ꝯstat ex q̃ter decẽ ꝛ significat ꝑfectionẽ opeꝝ: ĩ decẽ p̃ceptĩ legĩ et q̃ttuor euãgelijs a q̃ duo minus habet q̃ charitate dei ꝛ ꝓximi caret. d Uis sanꝰ fieri. Nõ nescit q̃d velit ħ accẽdit ad amorẽ sanitatĩ ꝺ q̃ iã desperabat: vñ iã ꝯq̃rebaẽ ꝙ non haberet qui eũ mitteret in aquã. e Tolle grabatuz. dilige ꝓximũ infirma eiꝰ tolerãdo: q̃ te infirmum patiẽter tulit: ꝛ nõ solũ letare ꝺ tua erectiõe ħ etiaz de ꝓximorum sollicitꝰ esto salute. Ecce angelus magni consilij latens in carne: turbata aque iudeoꝝ sanum fecit vnum. f Et ambula. Diligendo deum festina vsq̃ ad visionẽ eiꝰ nec fratrem ꝓpter amorem eius ad quẽ pergis deserens: nec propter fratrẽ ab illo querendo cessans.

Ps. 94.

Textus

a P Ost hec erat dies Ca. V
solẽnitatẽ celebrat cũ hoib us hõ.
festꝰ iudeoꝝ et ãscẽdit iesus hierosolymaz. Est ãt hierosolymis ꝓbatica piscina: q̃ cognomiaẽ hebraicẽ bethsaida: q̃nq̃ porticꝰ habẽs. In his iacebat multitudo magna lãguẽtiũ: cecoꝝ: claudoꝝ: aridoꝝ: expectã
a .i. mortẽ xp̃i ꝛ inde redemptionem.
b tiũ aq̃ mõtũ. Angelꝰ autẽ dñi ꝺm tp̃s descẽdebat ĩ piscinã: ꝛ moue
si plures sanaẽ morte xp̃i: ꝓpter vnitatẽ tamẽ vnus dicit sanari.
baẽ aq̃. Et q̃ prior descẽdisset ĩ piscinã post motionẽ aque: sanꝰ fiebat a q̃cũq̃ detinebaẽ infirmitate.
c Erat aũt q̃dã homo ibi: trigin
significat multis ꝛ magnis peccatis oppressũ.
ta ꝛ octo ãnos habẽs ĩ infirmitate sua. Hũc aũt cuz vidisset iesus iacẽtẽ: ꝛ cognouisset qꝛ iã multũ
a incitat eũ ad fidẽ ñ nisi volẽs debet fieri sanꝰ
tp̃s haberet: dicit ei: Uis sanꝰ fieri?
d Rñdit ei lãguidus: Dñe hoiez nõ habeo vt cũ turbata fuerit aq̃ mittat me in piscinaz. Dũ venio eni ego: alius añ me descẽdit. Di
a vitijs.
e cit ei iesus: †Surge tolle grabatũ
de virtute in virtutem.
f tuũ ꝛ ambula. Et statim sanꝰ factus ẽ hõ ille et sustulit grabatuz †

Nicolaus de Lyra

a P Ost hec erat dies festꝰ. In supioribꝰ determinauit euãgelista de spũali regeneratiõe. hic ꝯñr determinat de bñficioꝝ ad ħ cõuenietiũ exhibitione. ĩ generatiõe enĩ carnali filij habẽt a pr̃e vitã: nutrimẽtũ ꝛ doctrinaz: ita eodẽ mõ est ĩ generatiõe spũali. iđo euãgelista p̃mo describit vite collatiõez. scđo spũalẽ nutritionẽ ca. sequẽti. Post ħ aũt. tertio instructionẽ. ca. vij. ibi: Post ħ aũt ambulabat. Circa p̃mũ sciẽdũ ꝙ modꝰ naturalis cognitiõis humane ẽ ex sensibilibꝰ ad ĩtelligibilia deduci: qꝛ oĩs nr̃a cognitio oriẽ ex sensu. ꝛ iđo modꝰ istiꝰ euãgeliste: vt frequẽter ẽ p̃mittere signũ sensibile ꝯueniẽs sequẽti doctrine. ꝛ iõ ħ caplm diuidiẽ ĩ duas ꝑtes. qꝛ p̃mo p̃mittiẽ sensibile signũ: ad ostẽdẽdũ ꝙ ĩ xp̃o sit potentia vite reparatiua. scđo subdiẽ doctrina. ibi: Pr̃ enĩ diligit. Prima ĩ tres. qꝛ p̃mo poniẽ miraculi operatio. scđo eiꝰ ĩpugnatio. ibi: Erat aũt sabbatũ. tertio cõueniẽs excusatio. ibi: Jesus aũt rñdit: pr̃ meꝰ. Prima ĩ duas. qꝛ p̃mo circũstãtia miraculi p̃mittiẽ. scđo actꝰ miraculi describiẽ. ibi: Erat aũt q̃dã. Circa p̃mũ poniẽ p̃mo circũstantia tp̃is. cũ dr̃: Post ħ erat dies festꝰ iudeoꝝ. s. festũ pentecostes. b Et ascẽdit iesus hiero. qꝛ viri tenebãẽ ibi eẽ ĩ illo festo: qꝛ ter in anno tenebãẽ masculi apparere corã dño. s. paschate: pentecostes et festo tabernaculoꝝ. scđo describiẽ ꝯditio loci cuz dr̃: c Est aũt hiero. ꝓba. pi. in q̃ aq̃ pluuiales colligebãẽ: ꝛ ibi lauabãtur hostie p̃mo: ꝛ postea ĩ luteribꝰ ĩ atrio sacerdotũ existentibus. iđo dicebaẽ illa piscina ꝓbatica: a ꝓbaton qđ est ouis: ꝛ ẽ nomẽ grecũ: cuiꝰ interp̃tationẽ ponit in hebraico dicens: d Que cognoiaẽ hebraice bethsaida. i. domus ouium. e Quinq̃ por. ha. vt ꝑ plura loca possent lauãtes hostias descẽdere ad aquã. f In his. s. porticibus. Jacebat mltitudo magna lãguẽtiũ ꝛc. et subdiẽ causa: g Angelꝰ aũt dñi ꝺm tp̃s. i. ĩ diuersis tp̃ibꝰ: ĩterpolatiõe tñ facta. h Descẽdebat ĩ pi. ꝛ mo. aq̃: ex descẽsu angeli. i Et q̃ prior descẽdisset in piscinã post motionẽ aque sanꝰ fiebat. Causa aũt descẽsus angeli ꝛ huiꝰ miraculi assignaẽ a doctoribꝰ dicẽtibꝰ ꝙ appropinquãte euãgelij ꝟitate dñs voluit figurã expressã baptismi in hac piscina ostẽdere: q̃ ꝯueniebat cũ baptismo ĩ mũdãdo ꝛ sanando virtute dei occulta ad motionem angeli: sicut baptismus sub sensibili elemẽto mũdat aĩam ꝟtute occulta verbi: ꝛ cũ ħ aliq̃ñ sanat corpꝰ miraculose. verũtñ qꝛ figura deficit a figurato. iđo ista piscina nõ sanabat nisi corpꝰ ꝛ vna vice tñ: ꝛ nõ sanabat nisi vnũ. Baptismꝰ ãt ꝑtingit ad aĩaz ꝛ sanat oẽs q̃tq̃t veniũt ad ip̃m nisi ponãt impedimentũ. Alij aũt dicũt ꝙ illa miracula ibi fiebãt ꝓpẽ p̃sentiã ligni dñice crucis qđ ibi enatauit appropinquãte xp̃i passiõe. ꝛ iđo angelꝰ illuc descẽdebat ꝓpẽ ligni reuerẽtiã: ꝛ enatauit tp̃e ꝯueniẽti ꝓpẽ eiꝰ motionez. ꝑ ħ etiã ostẽdebaẽ ꝙ natura hũana a morbo peccati ꝑ lignuz dñice crucis erat sanãda. Qualiter aũt illud lignũ dñice crucis ĩ loco illo fuerit positũ: diuersimode dr̃. Diciẽ enĩ in historia scholastica ꝙ regina Saba vidit in domo saltꝰ libani salomonis quoddã lignũ de q̃ vidit in spũ ꝙ ĩ illo pateretur ille ꝓpẽ quẽ deficeret regnum isrl̃: qđ cũ significasset salomoni: ip̃e volẽs seruare durabilitatẽ regni: fecit poni illud lignũ ĩ ꝓfũdo terre iuxta tẽplum vbi postea in suꝑficie terre facta ẽ illa piscina: ꝛ iđo postea ibi illud lignũ apparuit mõ p̃dicto. In quadã ꝟo historia sãcte crucis dr̃ ꝙ Seth filiꝰ Ade ex p̃cepto pr̃is iuit ad paradisũ voluptatis vnde eiectꝰ fuerat: ꝛ petijt ab angelo custodiẽte locũ illũ de oleo misericordie: q̃ acceptis tribꝰ granis arboris ligni vetiti: dedit ea Seth ꝛ ip̃e plãtauit supra sepulchrũ pr̃is sui Ade: ꝛ inde orte sũt tres virgule q̃ postea in vnã arborẽ sũt ꝯiũcte: postea tp̃e salomonis illa arbor fuit secta: qꝛ videbaẽ edificatiõi tẽpli necessaria: verũtñ q̃ñ applicabatur ad opus semꝑ erat nimis curta vl̃ nimis lõga. ꝛ ideo tãq̃ inutilis ad ħ dimissa fuit iuxta templũ in atrio quodã: hoĩes aũt veniẽtes ad templũ illi ligno ceperunt facere quandã reuerentiã instinctu diuino: de q̃ dolẽtes sacerdotes fecerũt illud ꝓijci intra piscinã q̃ erat ꝓpe templũ qđ descẽdens ad fundũ: ibi diu latuit: postea ꝟo iminẽte passione apparuit mõ p̃dicto. Hec autẽ scripsi sine aliqua assertione. k Erat aũt q̃dã. Hic ꝯñr poniẽ actus miraculi cũ dr̃. Erat aũt q̃daz homo ibi tri. ꝛ octo annos habẽs ĩ infir. sua. Ex q̃ patꝫ ꝙ diu punitꝰ fuerat: illã enĩ infirmitatẽ ꝓpẽ peccatũ p̃cedẽs incurrerat vt patebit infra. verũtñ qꝛ penã patienter sustinuerat: ideo dignũ erat vt ei subueniretur. ꝓpter ħ sequiẽ: l Hũc cuz vi. iesus ia. ꝛ cogno. qꝛ iam multũ tp̃s haberet. s. ĩ infirmitate illa. m Dicit ei: vis sanꝰ fieri? nõ petit q̃si dubitans de voluntate: ħ vt magis excitet eiꝰ desideriũ. qꝛ ꝑ hoc dignior efficiẽ accipere dei donũ. n Rñdit ei languidus. ostẽdẽs suum desideriũ. o Dñe hoiem non ha. vt cũ tur: fu. aq̃ mittat me in piscinã. q. d. multũ desidero: sed non habeo hoiem qui me portet: ꝛ ego sum ita debilis ꝙ non possũ ita cito venire sicut alij. vñ sequiẽ: p Dum venio enĩ ego: aliꝰ ante me descẽdit. hoc aũt dicebat: quia videbat iesũ fortem ꝛ aptum ad portandũ eum: ꝛ magnũ reputaret si in hoc ei seruire vellet: sed statim ꝯtulit ei maiꝰ beneficiũ: videlicet sanitatẽ ꝑfectaz. vnde sequiẽ: q Dicit ei iesus: surge. restitutus sanitati. r Tolle grabatum tuũ. restitutus pristino vigori. s Et ambula. ad declarationem diuini miraculi. t Et statim sanus factus ẽ homo ille. quia diuina virtus infinita est ꝛ operaẽ in instanti: sanitas enim que virtute nature restituitur: in tempore ꝛ non in instanti acquiritur.

† Mat. 9. a Mar. 2. a Luc. 5. b

B

† De pe. di. 2. § 1. De pe. ꝛ remis. cũ infirmitas. i p̃n.

a Dicebāt ergo. Judei obseruatores lr̄e nesciētes grām q̄ lex implet̄ q̄ ab oī seruili ope.i. a pctō cessare iubet. vñ h̄ dr̄: Tol.gra.t.ꝛ am. b Nō licet. Nō calūniāt̄ de salute q̄ i sabbato curāt aīalia ſ; de lecti portatione. c Rn̄dit eis. Nō cedit obijciētibꝰ ſ; sanatoris mādat̄ obediēs auctoritatē sanationis sue obijcit calūniātibꝰ. d Nesciebat q̄s ꝛc. In turba positꝰ nō agnouit iesū: ſ; post ī tēplo in q̄ docemur: vt q̄sq̄s vult ad visionē dei puenire: fugiat turbā suoꝝ affectuum ꝛ neq̄ hoīm: ꝛ adeat tēplū interne oratiōis. e In tēplo. Nō ī turba ſ; ī tēplo: q: si grāz ꝯditoris cognoscere volumꝰ: oportet vt ꝯuēticula fugiamꝰ ꝛ tēplum efficiamur. f Noli pecca. Innuit ꝙ ꝓpter pctā lāguebat: ſ; ipe iesus illū sicut exteriꝰ ita ītus sanauit. vñ premonet: ne iteꝝ peccādo grauiꝰ iudicet̄. g Quia h̄ fa. in sab. Quasi solutor legis agēs ꝯ deū: q̄ reqeuit in sabbato. sex diebꝰ p̄mo opatꝰ. Gen̄.2.a Contra qd̄ ait iesus: Nō sex diebꝰ tm̄ vt putat̄ opatꝰ est deꝰ ſ; vsq; mō opat̄: q: q̄ sex diebꝰ ꝯdidit noua: a q̄bꝰ reqeuit die septīo: postea opatur vsq; ī finē gubernādo: sustētādo: renouādo: ꝓpagando: vt permaneāt ꝯdita. Et cū semp opat̄ deus ꝯstat sacramētū eē qd̄ de requie sabbati legit̄. h Jesus autē re. Quasi ceci in lege cur mihi īuidet̄ si hoīez ī sabbato sano: q̄ deꝰ cū p̄re semp operor. i Propterea er. Si prīꝰ ꝓ ope sabbati nūc maḡ insidiāt̄: q: patrē suū deū dicit cū eum tātūmodo hoīem putarēt. Ergo īponunt ꝙ se facit eq̄lez deo qd̄ eēt facere rapinā: ſ; ipse natꝰ est eq̄lis. k Rn̄dit itaq; iesus. Quia cōmoti sūt de audita eq̄litate eiꝰ quē putāt hoīez purū: cū deo patre: subdit se esse filiū eq̄lē patri eiusdē volūtatis: eiusdem ptātis: eiusdem opatiōis. In his aūt differēdis: h̄ genere loquendi vtitur: quo mentes paruulorum possit excitare et si non implere: ꝛ quo mentes adultorum exerceantur ꝛ pascātur. dicit enim de deitate filij: Non potest a se facere nisi quod videt patrez fa. ꝛ demonstrat ei pater. que omnia non ſm litteram vt in hominibus fieret accipiēda sunt: sed mystice. Illis autem hec secreta dicit vt conturbentur: vel vt forte turbati medicum querant. Propter nos etiaz vt nobis scriberētur: que nō bene intellecta in errorē: bene ītellecta ī veritatē ducerēt. l Amen amen dico vobis. Agit hic de idētitate sua cum patre: ꝛ minoritate sua ſm hominē ꝛ quid in his faciat. s. vtranq; resurrectionē corporis scilicet et anime. m Non potest filius a se. Ita sum equalis patri: vt nō ipse a me ſ; ego sim ab eo. Non facit a se: nec potest a se q̄ non est a se: sed ab eo facit et potest a quo est. n Nisi quod viderit. Idem est: filio videre patrem vel audire qd̄ esse a patre. Videre ergo facientē est eadez cum patre operari. Non enim hic dicit̄ quasi alia faciat pater: alia imitans filiꝰ sicut solet in hominibus fieri: sed eadem sunt opera que operatur pater per filiuz. vnde addit: Quecūq; enim ille fecerit: hec ꝛ filiꝰ silr̄ facit. hec eadem ꝛ nō alia ꝛ nō dissimiliter sed similiter.

suū ꝛ ambulabat. Erat aūt sabbatū ī illa die. Dicebāt ergo iudei illi q̄ sanatꝰ fuerat. Sabbatum ē: nō licet tibi tollere grabatū tuuz. Respōdit eis: Qui me sanū fecit ille mihi dixit: Tolle grabatū tuuz ꝛ ambula. Interrogauerūt ergo eum: Quis est ille hō q̄ dixit tibi tolle grabatū tuū ꝛ ambula? Is aūt q̄ sanꝰ fuerat effectꝰ nesciebat quis eēt. Jesus āt declinauit a turba cōstituta ī loco. Postea īuenit eū iesus in tēplo: ꝛ dixit illi: Ecce sanus factꝰ es: iam noli peccare: ne (noto iesu nō ē piger in annūciādo.) deteriꝰ tibi aliq̄d ꝯtingat. Abijt il(iste nunciat salutē vt sequantur: sed illi econtra ꝓsequuntur.)le hō ꝛ nunciauit iudeis q: iesūs eēt q̄ fecit eū sanū. Propterea ꝓsequebāt̄ iudei iesū: q: h̄ faciebat in sabbato. Jesus aūt rn̄dit eis: (sapiētia ꝑ quā facit pater omnia.) Pater meꝰ vsq; mō opat̄: et ego operor. Propterea ergo magis q̄rebāt eū iudei īterficere: q: nō solū (quātū ad opinionē eoꝝ.) soluebat sabbatū: sed ꝛ patrē suū (nō vt nos q̄ p̄rez eū vocamꝰ: ſ; eq̄lē faciēs. s. do.) dicebat deū: equalem se faciens deo. Respondit itaq; iesus et dixit eis: Amen amen dico vobis (i. filius ſm hoc ꝙ est homo nihil potest nisi qd̄ pater dat ꝛ docet.) non potest filius a se facere q̄cq̄; nisi qd̄ viderit patrem facientez.

a Erat aūt sab. Hic ꝯñr ponit̄ ꝑdicti miraculi accusatio. ꝛ p̄mo q̄ntū ad ipm̄ sanatū. scd̄o q̄ntū ad ipm̄ medicū. ibi: Interrogauerunt ergo. In p̄ma pte dr̄ sic: Erat aūt sabbatū ī die illo: in q̄ nō erat licitū opa seruilia facere. ꝓpt̄ qd̄ sequit̄: Dicebāt ergo iudei illi q̄ ꝛ sanus factꝰ fuerat. b Sabbatū ē: nō licet ti. tol. gra. tuū. Isti falsū dicebāt: q: opa corpalia q̄ sūt ad dei honorē bn̄ possunt fieri ī die sabbati: sicut sacerdotes ī tēplo corpalit̄ opabant̄. tēplū ornādo: hostias īmolādo ꝛ lauādo: ꝛ ꝯsimilia: vt dr̄ Mat. xij. Portatio autē huiꝰ grabati erat ad magnificētiā diuini miraculi: sic̄ ꝛ mō illi q̄ miraculose de carceribꝰ vel hmōi liberāt̄: portāt cōpedes suos ad loca sancta: ad manifestationē sue miraculose liberatiōis: tn̄ alit̄ se excusat ille sanatꝰ. dicens: c Qui me sanū fecit ille mihi dixit: tolle grabatū tuū ꝛ ambula. q. d. ille q̄ me diuīa v̄tute sanauit: eadē virtute ꝛ auctoritate mihi p̄cepit: et ꝑ ꝯñs teneor sibi obedire: nec sū trāsgressor. d Interrogauerunt ergo. Hic ponit̄ accusatio medici. ꝛ p̄mo ī generali añ cognitionē determinatā de ipo. scd̄o ī spāli ipso cognito. ibi: Postea. Quia eni ꝑ sanātē eū iste sanatꝰ ꝯuenieter se excusabat. id̄o q̄rebāt de ipo sanāte: vt ipm̄ ꝓsequerēt̄ ꝛ h̄ ē qd̄ seq̄t̄: Interrogauerūt ergo eū q̄s est ille hō q̄ dixit tibi: tolle grabatū tuū ꝛ ambula. q̄si dicerēt: malꝰ ē hō q̄ p̄cepit talia. e Is aūt q̄ sanꝰ fuerat effectꝰ nesciebat q̄s eēt. q: diu lāguidus iacuerat: et sic facta xp̄i ꝛ eius famā ignorabat. f Jesus eni declinauit a turba ꝯstituta in loco. dans exemplum aliq̄n fugiēdi volētes calūniare: ꝛ nolēs se iactare de opatione miraculi. g Postea. Hic ponit̄ accusatio medici ī spāli habita cognitiōe de eo: ꝛ h̄ ē qd̄ dr̄: Postea īuenit eū iesus in tēplo: q: ad agēdū grās de sanitate sibi collata frequētabat tēplū qd̄ ē locꝰ oratiōis. h Et dixit illi: ecce sanꝰ factꝰ es iā noli peccare. Ex q̄ patz ꝙ infirmitas illa fuerat sibi ꝓpt̄ pctm̄ inflicta. i Ne deteriꝰ aliq̄d tibi cōtingat: incurrēdo penā eternā: q: ī recidiuante fiūt nouissima peiora priorībꝰ. k Abijt ille hō ꝛ nūciauit iudeis ꝛc. Dicūt aliq̄ ꝙ h̄ fecit maliciose: ſ; h̄ nō ē verū: q: illos q̄s dn̄s sanauit corpe: sanauit ꝛ mente. vñ de isto dicit̄ infra. vij. ca. Totū hominē saluū feci in sabbato: qd̄ etiā exprimit̄ hic ex verbo xp̄i. cum dr̄: Iā noli peccare. q. d. p̄cedēs peccatū est tibi dimissum. Et ideo dicendū ꝙ iste sanatꝰ iuit bona intētione ad publicandū v̄tutez xp̄i. Illi aūt q̄bus hoc nunciauit fecerūt inde dānū suū: sicut ꝛ de alijs xp̄i v̄tutibus. ideo sequitur: l Propterea ꝓsequebāt̄ iudei iesū q: hec faciebat ī sabbato. tanq̄ violatorē diuine legis: qd̄ tn̄ erat fasum: vt visum est. m Jesus autem. Hic ponit̄ miraculi excusatio. Circa qd̄ ꝯsiderādum ꝙ apl'i fuerunt homīes puri. ꝛ ideo christꝰ excusauit eos de violatione sabbati in ꝯfricatione spicarū per exempla puroꝛuz hominū: sic dauid ꝛ sacerdotum: vt habet̄ Mat. xij. vbi ista exempla diffusiꝰ tractant̄. ipe aūt xp̄s erat hō ꝛ deꝰ. ꝛ ideo aliq̄n se excusauit de violatiōe sabbati ꝑ facta humana: vt ptz Luc. xiij. vbi ostēdit ꝙ in necessitate poterat bos leuari de puteo ī die sabbati: ꝛ multo magis homo sanari: vt habet̄ infra. vij. ca. Si circūcisionē accipit homo in sabbato vt non soluat̄ lex moysi: mihi indignamini q: totū hoīem saluū feci in sabbato. Aliq̄n autē se excusat ꝑ diuina facta: vt hic cū subdit̄: n Pater meꝰ vsq; nūc opat̄ ꝛ ego operor. Deꝰ eni non sic ꝓducit res sicut artifex domū: q: domū factā dimittit ꝛ non ꝯseruat. ꝛ ideo domo facta cessat eiꝰ opatio. deus aūt sic ꝓducit res ꝙ eas ꝯseruat in esse. ꝛ ideo lz septima die q̄euerit a nouis operibꝰ cōdendis: nō tn̄ quieuit a creaturis ꝓductis cōseruandis. Pater ꝛ filiꝰ sūt vnꝰ deꝰ. ꝛ ideo sicut pater ꝯtinue opat̄ in ꝯseruatione ꝛ administratiōe rerū: ita ꝛ filiꝰ: ꝛ sic xp̄s excusat̄ ī sabbato operando. Sz q: ex hac excusatiōe sequit̄ ꝙ xp̄s sit eq̄lis deo p̄ri. ideo ex h̄ v̄bo maḡ ꝓsequebant̄ eū iudei tanq̄ blasphemum: q: blasphemia acrius punit̄ in lege q̄ fractio sabbati: ꝛ h̄ est qd̄ dr̄: o Propterea ergo magis q̄rebāt eū iudei īterficere ꝛc. patz lr̄a. ꝓpter qd̄ ꝯñter se excusat. dicēs: p Amē amē dico vobis nō pōt filius a se ꝛc. q. d. vos mihi imponitis leḡ trāsgressionē: ꝛ hoc ē impossibile: q: nō possū obliquari a regula veritatis diuine: qd̄ patet: q: filius inq̄ntū deꝰ habet oīno eādē opationē cuz patre: ꝛ sic non pōt ab eo obliquari. Silr̄ nec inq̄ntū hō: q: hūanitas xp̄i ē instrumētū ꝯiūctū ipiꝰ diuinitatis: et sic

a Hec ꝛ siliter. Videt corpꝰ omne facere qḋ animꝰ sȝ nō siliter cū animꝰ imperet corpori. Pater ꝟo ꝛ filiꝰ eadē ꝛ siliter opant: qꝛ vna natura vna substātia pr̄is ꝛ filij ꝛ vna volūtas ꝛ ptās ꝛ vna opatio. b Oia demō. ei. Demōstrare patrē filio: ē cūcta opari ꝑ filiū vt eq̄ habeant i fide nr̄a pr̄ ꝛ filius. Et ne aliq̄ mō minꝰ sentiat ḋ filio addit: Et maiora his da. ei. H ē ꝑ euȝ maiora faciet. Que: sicut enim p. s. m. ꝛ. v. Maiꝰ ē suscitare mortuos q̄ꝫ languidū sanare: vnde agebat. c Maiora his. Suscitat pat aīas ꝑ filiū vt aīe viuēt ex substātia pr̄is ꝛ filij: ꝛ ei filio homini facto ī tpe demonstrabit maiora. i. resurrectionē corporū: vt miremini eaȝ fieri ꝑ filiū. d Sic eni pr̄ su. Incipit ostēdere q̄d filius ꝟm q eq̄lis ē pr̄i faciat. s. animas a morte resuscitat. Et est ṗma resurrectio a vitijs. In sequēti ꝟo ostēdit etiā resurrectionē mortuorū corpoꝝ: ꝟm q filiꝰ hoīs ē ꝛ ptātez dedit ei. i. f. e Sic et filius. Augꝰ. Quia pr̄ ꝛ filiꝰ sūt eadē vita. Judicat aūt ꝛ suscitat corpa: nō pr̄ sȝ filiꝰ ꝟm dispositionē humanitatis in q̄ minor pr̄e: nec honorat sicut pater. vnde ait: Qui non honorificat filium missum: non hono. patrē qui mi. illū. f Quos vult viuificat. Augꝰ. Non alios q̄ꝫ pater sed eosdem: qꝛ vna volūtas ꝛ eadē potestas et eadem viuificatio mortuoꝝ. hec sunt maiora que operatur pater ꝑ filiuȝ scȝ resurrectio mortuoꝝ: vnde honorandus ꝓbatur filius sicut ꝛ pater. Unde ꝛ subditur: Neqꝫ eni pater iudicat quēq̄ꝫ: qꝛ ꝑsona patris in iudicio nō apparebit: sed nec christꝰ in eo q ei cōsubstantialis: sed in forma serui vt possit etiam ab impijs videri: in qua iniuste iudicatus: iuste iudicabit. Uñ alibi hec causa reddit: qꝛ filius homīs est. g Ut omnes ho. Honorat deū qui cōmendat creatorem: omnipotentē: eternuȝ. Honorat patrem qui credit eum habere filium equalem sibi. Honorat filiū qui credit eum esse equalem patri. h Qui nō honorificat. Augꝰ. Si eni minor crederet filius: pater inhonoraret: q vel inuidie nollet eū genuisse eq̄lē: vel infirmꝰ nō posset ꝛ sic nō esse deꝰ cōuincerēt: qꝛ impotēs. i Quia q̄ ꝟbū. Quia eq̄lis sū pr̄i ꝛ vno honore cū eo honorādꝰ: ḡ q̄ audit ꝟbū meuȝ. i. q̄ credit me filiū ꝛ credit eū patrē: habet vitā eťnā. qꝛ hec: ē vita eterna: vt pꝰ dicet: vt cognoscāt te ꝛ quē. m. ie. xp̄m eē vnū veꝝ deum. k Audit ꝛ cre. ei. Cur ait: Audit ꝟbū meū et credit: nō mihi ꝫ ei q̄ me misit: qꝛ ꝟbū eiꝰ ē ī me: imo ego sū ꝟbuȝ eiꝰ. Qui ḡ ei credit: credit ꝟbo eiꝰ. i. mihi. l Sȝ trā. Hic a morte īfidelitatꝭ ad vitā fidei et iusticie pꝰ a corruptiōe ad eťnitatē. De ṗma

J. 17. a

ꝟ vt sicut pater honoret filius. ꝟ a patre habet q possit: qꝛ a patre habet q sit.

a Quecūq̄ꝫ eni ille fecerit: hec et filius similiter facit. Pater eni dili
a ꝟ sicut supra ait viderit patrē facientē.
b git filium: ꝛ oia demōstrat ei que
ꝟ corporalibꝰ curationibꝰ.
c ipse facit: ꝛ maiora his demōstra
a ꝟ q̄si de equali patri quē nō creditis equalem.
d bit ei opa vt vos mirēmini. Sic
ꝟ quos vult.
enim pater suscitat mortuos ꝛ vi
ꝟ in animabus. ꝟ . s. qui sūt digni.
e f uificat: sic ꝛ filius quos vult viui
ꝟ ꝛ vere filius viuificat: qꝛ etiam iudicat.
ficat. Neqꝫ eni pr̄ iudicat quēq̄ꝫ:
ꝟ cur.
g sed omne iudicium dedit filio: vt
ꝟ non vt minorem sed sicut hono. pat.
omnes honorificēt filiū sicut ho
h norificāt patrē. Qui nō honorificat filiū: nō honorificat patreȝ q̄ misit illū. Amē amē dico vobis:
a ꝟ intelligit. b ꝟ me missū ad salutē oim. a ꝟ ex pr̄e cui credit ꝛ siliter ex me q̄ sū vna vita cū eo: ꝛ h ē q dicit ꝛ q̄ audierint viuēt.
i k quia qui verbū meū audit et credit ei q̄ misit me: habet vitā eternam: ꝛ in iudiciuȝ non venit: sed
ꝟ dānationis.
l
ꝟ vere trāsit in vitam.
trāsiet a morte i vitā. Amen amē

nō pōt a motiōe eiꝰ obliq̄ri. ꝛ ꝑ ꝯñs nō pōt trāsgredi: qꝛ trāsgressio ē obliq̄tio a lege diuīa. Sciēdū tñ q Arriꝰ ex h ꝟbo. Nō pōt filiꝰ ꝛc. dic filiū i diuinis eē minorē pr̄e. ꝛ īdo ꝯñr h excludit. cū ḋr: a Quecūq̄ꝫ eni ille fecerit. s. pr̄ b Hec ꝛ filiꝰ silr̄ fac. vbi tria excludūt: ꝑ q̄ posset dici filiꝰ mior pr̄e. Primū ē si opatio pr̄is se extēderet ad aliq̄ ad q̄ se nō extēderet opatio filij. īdo hoc excludit. ibi: Quecūq̄ꝫ. Scḋȝ ē si filiꝰ faceret eadē q̄ facit pr̄. ꝟm idētitatē speciei tm̄: ꝫ nō ꝟm numerū: ita q pr̄ plura in numero faceret: ꝛ h excludit cū ḋr: Hec ꝛ filiꝰ silr̄ facit. i. eadē numero. Tertiū ē si faceret eadē numero: sicut faber ꝛ martellꝰ ꝓducūt eūdē effectū: tñ alit: qꝛ faber vt cā ṗncipalis: martellꝰ aūt vt instrumētalis. ꝛ h excludit cū ḋr: c Silr̄ facit. i. vniformiter ꝑ oēm modū. Et sic ptȝ q ꝟbū ṗdictū. Non pōt filiꝰ a se facere q̄cq̄ꝫ ꝛc. nō pōt exponi ꝟm errorē Arrij de minoritate filij respectu pr̄is i diuinis: ꝫ tm̄ ostēdit ꝓcessū filij a pr̄e: inq̄ꝫtū filiꝰ nō ē a se ꝫ a patre: ꝛ sic potētiā opandi ꝛ noticiā habet a pr̄e: sic ꝛ essentiā: nō tñ aliā: ꝫ eandē numero. Si eni filiꝰ eēt creatura vt dicit Arriꝰ nō posset facere q̄cūq̄ꝫ fac pr̄: vt ꝯñr dicit euāgelista: Quecūq̄ꝫ facit ille ꝛc. qꝛ seipm nec posset ꝓducere: nec cōseruare: esset tñ ꝓductꝰ ꝛ ꝯseruatꝰ a pr̄e. d Pater eni di. Postq̄ꝫ euāgelista posuit signū visibile ad ostēdēdū q filiꝰ habet potentiā collatiuā vite corpalis. hic ꝯñr ponit doctrina xp̄i de vita spūali ꝑ ipm ꝯferēda. Et diuidit in duas. qꝛ ṗmo ponit doctrina xp̄i. scḋo eius ꝯfirmatio subdit. ibi: Si ego testimoniū. Circa ṗmū sciēdum q duplex ē viuificatio. s. aīe ꝛ corpis: ꝛ duplex iudiciū diuinū sibi rñdet. ṗmum ē iudiciū discretiōis qḋ nūc ē et rñdet vite pn̄ti. scḋm ē iudiciū discussiōis vltime ꝛ premiatiōis: qḋ erit ī futuro. ꝛ rñdet corpoꝝ resuscitationi. Iḋo sic ꝓcedit: qꝛ ṗmo agit de viuificatione aīaꝝ ꝛ iudicio discretiōis nūc existēte. scḋo de resurrectiōe futura. qꝛ ī ṗmo oñdit xp̄s se hr̄e potētiā viuificatiuā. scḋo ostēdit q̄liter ista potētia sit ītelligēda. ibi: Amen amē dico voƀ. In ṗma pte ḋr sic: Pater eni diligit filiū ꝛ oia demōstrat ei q̄ ipe facit. Si accipiat hic filius ꝟm diuinā naturā: dilectio non accipit hic causalit: qꝛ volūtas in diuinis non ē ṗncipiū originis filij: ꝫ natura: vt superiꝰ dictū ē. ꝛ iō cū ḋr: Pat eni diligit filiū ꝛ oia demōstrat ei: inq̄ꝫtuȝ sciētia patrꝭ cōmunicat filio. h ꝟbū diligit nō notat causā: ꝫ tm̄ signū vel cōcomitātiā. Si aūt accipiat filiꝰ ꝟm humanā naturā: sic accipitur causalit: qꝛ amor ē ṗmū donū ꝛ causa alioꝝ: ꝛ tunc ē sensus. Pater diligit filiū: qꝛ plenitudo sciētie cōmunicate aīe xp̄i ꝓcedit ex patrꝭ dilectiōe. e Et maiora his demōstrabit ei opa. s. viuificationē mortuoꝝ morte spūali: de q̄ loq̄t postea qꝛ maius ē iustificare impiū q̄ꝫ creare celū ꝛ terrā: ꝟm Augꝭ. exponētē illud infra. xiiij. Et maiora hoꝝ faciet. Qꝛ aūt ḋr h demōstrabit de futuro: nō ē ꝑ h itelligēdū q filiꝰ ꝟm naturā diuinā acceperit de nouo aliquā sciētiā: vel q aīa xp̄i aliq̄d cogūerit qḋ a ṗncipio sue creatiōis ignorabat: qꝛ a ṗncipio sue creatiōis habuit plenitudinē gratie ꝛ sciētie. ꝫ ḋr res demōstrari: q̄n de nouo alijs īnotescit. ꝛ talis modus loquēdi habetur Geñ. xxij. Nūc cognoui q timeas dñm. i. alios cognoscere feci: qꝛ deꝰ añ sciebat abraā timere ipm: ꝫ ꝑ obediētiā eius in īmolatiōe filij h fecit ab alijs cognosci. f Ut vos miremini. Istud nō ponit causaliter ꝫ tm̄ ꝯsecutiue: qꝛ ptās viuificatiua nō ē data xp̄o ꝓpt iudeoꝝ admirationē: ꝫ ex h secuta ē q̄n viderūt mirabilia xp̄i opa. Et ostēdit ꝯñr q̄ sunt illa maiora opa. dicēs: g Sicut eni pater suscitat mortuos ꝛ viuificat: qḋ ē diuine ꝟtutis: h Sic ꝛ filiꝰ q̄s vult viuificat. Istud ꝟbū vult non ponit hic ad denotandū q filius pauciores viuificet q̄ꝫ pater: sed ad ostendenduȝ modum agēdi: qꝛ nō agit coacte nec ex necessitate nature: sed libere. Et qꝛ iudiciū discretionis cōcomitat resurrectionē spūalem: vt ṗdictū est. ideo sequit: i Neqꝫ eni pater iudicat quēq̄ꝫ. s. seorsū a filio cum sit eoꝝ vna opatio. k Sȝ omne iudiciū dedit filio. hoc ḋr pro tanto: qꝛ iudiciū est per sapientiā diuinam. sapiētia auteȝ tota cōmunicat filio: ꝛ per ꝯñs potentia iudicatiua. l Ut omnes honorificēt filiū sicut honorificāt patrē: ex ṗdictis eni sequit q sit honorādus honore latrie sicut ꝛ pater: cum sit vnꝰ deꝰ cum eo. vnde sequit: m Qui nō honorificat filiū: honore latrie. n Nō honorificat patrē q̄ misit illum. quia habēt eandē maiestatē. o Amen amē dico vobis. Hic ostendit qualiter potentia viuificatiua de qua locutus est sit ītelligenda. s. de viuificatione spūali: que est per fidē charitate formatā: ꝛ hoc est quod ḋr: Amen amen dico voƀ qꝛ q̄ verbū meum audit ꝛ credit ei q̄ misit me. fide formata. p Habet vitā eternam. causaliter: qꝛ habet gratiam que facit eum dignū vita eterna. q Et in iudiciū nō venit. s. ꝯdēnatiōis: veniet tñ ī iudiciū discussionis ꝛ premiationis. Et qꝛ dixit q talis habet vitā eternā: ne aliq̄s credat ex hoc q fides faciat hominē in ṗsenti īmortalē. ideo subdit: r Sed transiet a morte in vitam. quia oportet soluere debitū nature anteq̄ꝫ veniat ad vitam glorie. Et qꝛ fides a deo dat ꝑ inspirationem. ideo subdit: s Amen amen dico vobis. Iste euangelista solus duplicat hanc dictionē amen: qꝛ in hebreo confirmationē designat.

Ipe enim

tatē. De pma aūt resurrectiōe apti⁹ subdit: Amen amē dico vobis: q2.v.h.τ nūc ē. a Quia venit ho. Dixi q2 fili⁹ suscitat τ viuificat: qđ vez ē q2 venit hora τc. et ostēsio pr̄is sui: h eni de suscitatiōe aīe a pctīs agit. b Vocē filij. Hoc solū iustꝭ cō/uenit: q̄ sic audiūt đ incarnatiōe ei⁹ vt credāt q2 filius dei ē. c Sicut enim pr̄. Aug⁹. Uita q̄ ē ipe pr̄ et fili⁹ ptinet ad aīaz non ad corpus. Corp⁹ enī non sentit vitā sapiētie sed aīa rōnalis: q̄ illuminat a lumine qđ illuminat oēz.h.v.in h.mū. Aug⁹. Sup aīam rōnalē que ē imago dei: nihil ē nisi de⁹ cui⁹ est imago: hui⁹ ipe de⁹ ē vita τ ipā est vita corporis. d In semetipo. Nō aliūde: sz ipse ē vita: sic et fili⁹ in semetipo ē vita. Sz differūt: q2 pr̄ ē vita nō nascēdo. fili⁹ ē vita ex patre nascēdo. vñ ait: Dedit. nō q aliqñ fili⁹ fuerit sine vita: sz nascit ex eo vita. dedit ergo.i. vita genuit vitaz. e Et ptātem. Postq̄ dixit de resurrectiōe aīe: subdit de resurrectiōe carnis. Et ptātem quā habet fili⁹ cuz patre in occulto dedit pr̄ ei: q2 fili⁹ hominis ē: in q̄ forma iudicās bonis et malis videbit. Uisio enī forme dei solis mūdis corde pmittit. vñ Be.m.c.q.ip.deū videbūt. Aug⁹. Christ⁹ in eo q ē fili⁹ dei ē vita q̄ viuificat aīas. ī eo q fili⁹ hoīs: iudex. Dedit g ei pater vitā generādo: vt viuificet. Dedit ei potestatē iudicij ī carne mittendo. p verbū enī filium dei fit aīaz resurrectio. p verbum factū ī carne: filium homīs: fit corpoz resurrectio. f Quia veniet hora. Sicut.s. est auctor de resurrectiōe mētis ī vitam eternā. ita etiā h ē auctor de resurrectiōe carnis: aliter nemo crederet.
g Nō possū a meipso fa. Dedit mihi ptātez iudicij nō tñ possū a me.i.q̄ nō ē a se: nō facit a se. et ita q̄ culpat eum de opere sabbati: culpat patrem.
h Sicut audio. Audio per vnitatē substātie: id est scio q2 nō est aliud audire q̄z scire vel esse. Uel ego filius hoīs nihil a me possum: sz sicut audio a deo iudico: τ hoc iudiciū meū de q̄buscūq ē iustum. iō q2 non q̄ro.v.m.i.hoīs sed patris: que ē de salute hominū: q̄ ad hoc me misit: id est incarnari fecit. i Non quero. Loquit nunc fm qđ equalis ē patri: vt pbetur in eo vera deitas: nūc fm qđ minor vt pbet vera humanitas. k Si ego testimoniū. Dicto de idētitate essentie sue cuz patre: ex qua viuunt non corpa que non sentiunt: sed anime rationales medie inter deuz τ corpora. Dicto etiam de minoritate humanitatis: in qua scz moritur: resurgit: suscitat corpora et iudicat. Supponit de testimonijs suis que nō indiget habere ab homine: quia habet ab operib⁹ que pater dedit τ ab ipo pr̄e. Habet tñ et ab hoīb⁹ sz vt a lucernis.i.a iohāne et a moyse q̄ si nō possūt piūgere aīas deo: possunt tñ pfutare inimicos.

Sz hec

† De pe.di.2.c.charitas est.§.cum ergo.

† De cōse.di.5.c.fina li in fi.

Mat.5.a

† 11.di.c.1.

---

a ∫ post p aplos. b ∫ noli expectare nouissimā.
a dico vobis: quia venit hora et a
∫ p ipm. ∫ sine fide in peccatis. ∫ credēdo.
b nūc est qñ mortui audiēt vocē fi/ b
∫ obediēdo. ∫ nūc τ semp. ∫ p vocē
c lij dei: τ q̄ audierint viuēt. Sicut c d
filij dei: q2 sicut enī pr̄. a ∫ ad aīaz viuificatiōez.
d enī pr̄ habet vitām ī semetipo: sic e
dedit et filio habere vitā ī semet/
e ipo. †Et ptātez dedit ei iudiciū fa f
a ∫ q fili⁹ homīs habet ptātez iudicij: vt τ malis possit videri: mirum enī videt cum hoc magis cōuenirer filio dei.
f cere: q2 fili⁹ hoīs ē. Nolite mirāri g h
∫ in fine seculi. ∫ tam boni q̄z mali.
ri h: q2 veniet hora ī qua oēs q̄ ī i
∫ corpe nō aīe. a ∫ non vt viuāt sicut supra sz vt
monumētis sunt audiēnt vocē fi
resurgāt. ∫ adhuc indiscretio. ∫ ecce discretio iudicij.
lij dei: †τ pcedēt qui bona fecerūt k
∫ vt videant deum sicuti est.
in resurrectione vite: qui vo ma/ l
∫ dānationis.
la egerūt in resurrectionē iudicij.
g †Nō possum ego a meipso facere m
h quicq̄z: sz sicut audio iudico et iu/ n o
∫ quo iudico cū patre: q2 nō q̄ro vo.meā.i.ppriā filij hoīs: sz que cū patre filio eadem est.
i diciū meū iustum ē: † q2 non que
∫ hominis.
ro voluntatē meā sed voluntatē
∫ .s.dei patris. ∫ homo.
k ei⁹ qui misit me. Si ego testimo/ p
niū phibeo de meipso: testimoni/ q
∫ vobis incredibile videbit. ∫ pr̄: qđ post apiet
um meū nō ē verū. †Ali⁹ ē qui te r
ibi: q̄ misit me pr̄. ∫ vt in baptismo τ in mōte.
stimoniū phibet de me: et scio q2 s
∫ q2 est a veritate que est deus.
verū ē testimoniū eius qđ perhi/
∫ sacerdotes τ leuitas.
bet de me. †Uos misistis ad iohā t

Ipe enī subtiliora τ altiora scribit de xpo: τ h indigēt maiori assertiōe. xpt qđ cōiter vtit pdicta duplicatiōe. a Quia venit hora τ nūc τc morte infidelitatꝭ: de q̄ dr Mat.viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. b Audiēt vo.fi.dei. fidē viuificātē suscipiēdo. iđo seq̄t: c Et q̄ au.vi. pōt etiā ītelligi de viuificatiōe corpali: q2 ad vocē xpi aliq̄ fuerūt resuscitati scilicet fili⁹ vidue. Luc.v. τ filia archisynagogi Mat.ix. τ laçar⁹. ī.xj.ca. Per h aūt qđ h dr: Uenit hora τ nūc ē. ptz q nō loquit đ resurrectiōe generali: q̄ erit ī futuro: h de viuificatiōe spūali q̄ ē p fidē xpi: et de resurrectiōib⁹ corpalib⁹ pticularib⁹ tñ q̄ facte sūt ad pfirmatiōez hui⁹ fidei: τ iste inceperūt a pncipio pdicatiōis xpi. d Sicut enī pr̄. Hic pñr agit de resurrectiōe generali futura et de iudicio sibi correspōdēte. Et diuidit ī duas. q2 primo agit đ resurrectiōe. scđo de iudicio ibi: Et potestatē. Circa pmū sciēdū q illđ qđ ē tale p essentiaz est cā alioz: vt hr̄.ij.metaph. de⁹ pr̄ est vita p essentiā: τ p pñs fili⁹: cū sint vna essentia τ vna vita: et p pñs ipe erit cā viuificatiua oīm resurgētiū: et h ē qđ dr: Sic enī pr̄ habet vitā ī semetipo.i.a se et a nllo alio: τ p pñs ei puenit p essentiā. e Sic dedit τ filio hre vitā ī semetipo. q2 lz fili⁹ sit vita per essentiā sic τ pr̄: h tñ habet a pre. f Et ptātē. Hic pñr agit de iudicio futuro. Et diuidit in duas. q2 pmo describit illud iudiciū. scđo describit fore iustū. ibi: Nō possū. Circa pmū sciendū q tota trinitas ī iudicio futuro iudicabit auctoritatiue: h xps inq̄ztū hō iudicabit executiue. Cui⁹ rō ē: q2 iudex debet eē manifest⁹ oīb⁹ iudicādis. de⁹ aūt pr̄ vl fili⁹ fm diuinā naturā nō videbit ī iudicio ab oīb⁹ q2 tūc oēs essent beati: q2 ī tali visiōe psistit btitudo. τ iō executio iudicij data est xpo hoī q̄ poterit ab oīb⁹ videri: τ h ē qđ dr: Et ptātez dedit ei iudiciū facere executiue. g Quia fi.hoīs ē. ab oīb⁹ visibilis bonis τ malis. h Nolite mi.h.q.d.ad huc mai⁹ faciet xps hō. vñ subdit: i Quia ve.ho.τc. audiēt vocē filij dei: hūanitas enī xpi ē organū diuinitatꝭ. τ iō vox ei⁹ opabit ad resurrectionē generalē futurā p modum instrī piūcti. verūtñ q2 nō resurgēt vniformit: q2 aliq̄ resurgent ad gloriā τ alij ad penā. iđo seq̄t: k Et pcedēt qui bona fecerūt ī resurrectiōe vite. h dr ad denotanduz q fides sine bonis opib⁹ nō sufficit ad salutem. l Qui vo mala ege.in resur.iu.i. pdēnationis. m Nō possū. Hic ostēdit h iudiciū fore iustū. Filı⁹ enī inq̄ztū de⁹ habet eādē naturā cū patre: τ sic nō pōt ī iudicādo deficere. silr nec inq̄ztū hō: q2 volūtas hūana ī oīb⁹ seq̄t motū τ regulā volūtatis diuīe: τ h ē qđ dr: Nō possū ego a memetipo facere quicq̄z: declinādo a patre. n Sz sic audio iudico. Licet enī habeat eādē noticiā cū patre inq̄ztū de⁹: tñ habet eā a pr̄e: τ fm hoc dr ab eo audire: fm vo humanā naturā habet noticiā infusā: τ sic magꝭ ppie a pr̄e audit. o Et iudiciū meum iustū ē. q2 nō pōt obliquari volūtas xpi hoīs a volūtate dei: vt dictū ē. iđo sequit: Quia nō q̄ro volūtatem meā sz volūtatem eius qui misit me.

† Mat.25.

† ī.6.b

† ī.8.e

† ī.1.e

p Si ego testimoniū. Posita xpi doctrina de potētia viuificatiua eius. hic pñr ponit pfirmatio pdicte doctrine. Et diuidit ī duas. q2 pmo cōfirmat hmōi doctrīa. scđo arguit iudeoz duricia. ibi: Claritatē ab hoibus. Prima ī duas. q2 pmo pfirmat testimonio hūano. scđo testimonio diuio. ibi: Ego aūt habeo. Prima ī duas. q2 pmo īducit testimoniū. scđo ostēditur q debeat eē acceptū. ibi: Ille erat. Circa pmū sciēdū q aliqñ doctrīa aliq̄ pfirmat p aliq̄d qđ ē minoris auctoritatꝭ: xpt h q illud ē magꝭ acceptū audiētib⁹: sic dic phs.ij.metaph. q aliq̄ dignāt .i. dignū reputāt poetā īducē testē: sic sūt illi q̄ sūt imbuti dictꝭ poeticꝭ. τ iđo nihil recipiūt nisi p testimoniū poete pfirmet: q̄uis illđ sit magꝭ autēticū simplicit q̄z dictum poeticū. Et eodē mō veniētib⁹ ad fidē de iudaismo pfirmat nouū testamētū p vet⁹: τ eodē mō saluator h pfirmat doctrinaz suā p testimoniū iohis: cui⁹ sāctitas erat nota iudeis: τ h ē qđ dr: Si ego testimoniū phibeo de meipso.s.solus. q Testimoniū meū nō ē vez.i. efficax fm reputationē vestrā: q̄uis ī se sit efficacissimū. xpt h sequit: r Ali⁹ ē q̄ testimoniū phibet de me.s. iohēs baptista: vt patuit.j.τ.ij.ca. s Et scio q2 vez ē testimoniū ei⁹. q2 pr̄ ei⁹ Zacharias p spiritūsāctū pphauit ipm pireire añ faciē dñi ad dandā sciētiā salutis: vt habet Luc.j. Testimoniū aūt salutiferuz esse nō pōt nisi sit verū. Q2 aūt istud testimoniū sit autēticū: ostēdit cū subdit: t Uos misistis ad iohem nūcios solēnes q̄si volētes acquiescere dicto eius sicut autētico: sicut dictum fuit.j.ca.

Et testimoniū

a Sz h dico. Sz tn̄ testimoniū iobis induco: vt p iobē vos hoīes ad veritatē ip̄a ducamini ⁊ credētes salui sit. b Il le erat lucer. Qui me exteri⁹ oculis hoīm visibilē exhibuit: in teri⁹ corda hoīm ad me cognoscēdū accēdit. Etiā oēs pphe ⁊ apl̄i sūt lucerne: xp̄s verū lumē qd̄ illuminat oēm hoīez ve. in hūc mūdū. c Ardēs ⁊c. Hoc ē in nocte ostēdēs seq̄ solē: nō q̄ sup̄flua. Nemo tn̄ in ea remaneat q̄si ip̄a suffi ciat. d Neq̄ vocē ei⁹. Et si in sina vocē ei⁹ audisse ⁊ speciem vidisse pute tis. e Scrutamini. Ecce aliud testi moniū scripture: i. q̄ de⁹ testat̄ d̄ filio: h iudei i ea spem ponentes ad xp̄m so lē nō puenūt. f Et ille sūt ⁊c. Vos q̄ putat̄ vitā habere i scriptur̄: ⁊ me q̄si ɔtrariū moysi repudiatis: ɔ ip̄sas me deū itelligere potestis si diligēter aduertatis. g Claritatez ab. Nec iōo h loquor vt grā ghaz mea: h vob erratib⁹ cōdoleo: q̄ nō habetis dilecti onē dei: ⁊ ad viam veritatis reducere volo. h Quia dilectionē. Dilectio dei nō ē i vob qr me nō accipitis. i. nō credit̄: qr veni vt p me pr̄ glorificet̄. i Si ali⁹ ve. Antichrist⁹ q̄ ɔpriā glo riā q̄rit nō dei. i. in noīe suo veniet: h est qd̄ Apl̄s ait: vt credāt mēdacio q̄ nō crediderūt veritati. ¶ Si eni

2. Thes. 2. c

Nico.de lyra

a Et testimoniū phi. veritati. i. mihi q̄ sū veritas. ɔstēdo me eē xp̄m: ⁊ se ne gādo: vt patuit. s. j. ca. ⁊. iij. b Ego aūt nō ab hoīe te. ac. ⁊c. q. d. nō dixi p dicta vt sim in maiori auctoritate ppt̄ dictū iobis sz ppt̄ salutē vr̄aȝ quā de sidero: vt acq̄elcētes ei⁹ testimonio ad salutem ptingat̄. c Ille erat. Hic ostēdit q iobis testimoniuȝ debet eis eē acceptū. ppt̄ tria. s. ppt̄ ei⁹ officium qr erat pco xp̄i: qd̄ notat̄ cū d̄r: Ille erat lucerna: ostēdēs hoīb⁹ viā salut̄ scȝ xp̄m. Et sic lucerna nō lucet ex se: sic iohēs non erat lux: h venit vt testi moniū phiberet de lumie. Scd̄o ppter charitatis incēdiū: qd̄ notat̄ cum d̄r: d Ardēs. i. ītātū ppt̄ celū charita tis diuie mortē suscepit. tertio ppt̄ vir tutis exercitiū: ītātū q credebāt eū xp̄m: qd̄ notat̄ ibi: Lucens. Ista tria debēt reddere testimoniū ei⁹ acceptū: ⁊ maxie iudeis: qr voluerūt ip̄m reci pere tāq̄ xp̄m. ppter quod subditur: e Vos aūt voluistis ad horā exulta re i luce ei⁹. dicit ad horā: qr finaliter eū ɔtēpserūt ⁊ mortē pcurauerūt. f Ego autē. Hic ɔfirmat doctri nā suā p testimoniū diuinū. Et diuidi tur i tres fm q pr̄ testificat̄ ē triplicī ter de xp̄o. s. p opa: p seipsum: ⁊ p scri pturas. scd̄a ibi: Et q̄ me misit. tertia ibi: Scrutamini scripturas. In pma pte d̄r sic: Ego aūt habeo testimoniū mai⁹ iohe. s. testimoniuȝ dei pr̄is qd̄ ē maius testimoniū iobis ppt̄ maiorē cognitiōis certitudinē: ⁊ ppter ei⁹ īcōmutabilitatē. Et q̄le sit istud testi moniū ostēdit. d. g Opa eni ⁊c. vt pficiam ea. s. miracula vtutē toti⁹ creature excedētia: q̄ faciebat xp̄s vtute ppria. Iō dicit: Ut pficiā ea: ip̄a opa q̄ ego facio testimoniū phibent de me: qr pr̄ misit me. Sicut eni firmū testimoniū habet̄ p demō strationē i his q̄ subsūt facultati naturali itellect⁹: ita i his q̄ sūt supra hāc facultatē firmū testimoniū ē p opa soli deo pos sibilia: q̄ nō pōt eē testis falsitat̄. Et h mō ɔfirmata ē doctrina xp̄i: nō solū ipo pdicāte: h etiam ipsis aplis. fm q d̄r Marc. vlt. Illi aūt ɔfecti pdicauerūt vbiq̄ dn̄o coopērāte ⁊ sermo nē ɔfirmāte sequētib⁹ signis. h Et q̄ misit me. Hic ɔfir po nit testimoniū pr̄is qd̄ testificat⁹ ē p seipsū: ⁊ h fuit i baptis mo ⁊ i trāsfiguratiōe: vbi audita ē vox pr̄is sup xp̄m. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹: ⁊ h ē qd̄ d̄r: Et q̄ misit me pr̄ ip̄e testimoniū p hibuit

¶ iohānes etiā q̄ ex deo est testat̄ de me. ¶ non sibi sed

a nē: ⁊ testimoniuȝ phibuit veritati. Ego aūt ab homine testimoniuȝ b ¶ nō sū cōtēt⁹ testimonio iobis: q̄si nō sufficiat mihi nō accipio: sz hec dico vt vos sal ¶ de⁹ attestet̄. ¶ q̄dē. ¶ ppter qd̄ debetis ei cre dere. ¶ non lux. ¶ sp̄ū charitatis. c ui sitis. Ille erat lucerna ardens d ¶ lumine veritatis. ¶ cum ip̄se sequi solem ostenderet. ⁊ lucēs. Vos aūt voluistis exul e tare ad horā in luce ei⁹. Ego aūt f habeo testimoniuȝ mai⁹ iohāne. ¶ vere maius. † Opa ei q̄ dedit mihi pater vt p g ficiā ea: ip̄sa opa q̄ ego facio testi ¶ qr talia opa n̄ nisi a deo pōt fieri. ¶ q̄ opa dedit moniū phibēt d̄ me: qr pr̄ me mi sit. † Et q̄ misit me pr̄ ip̄e testimoi h a ¶ inuisibiliter in cordib⁹ hoim. b ¶ sed vos. c ¶ q̄ nō aure carnali: sed tm̄ sp̄ūaliter capitur. d um phibūit de me. Neq̄ vocē ei⁹ i ¶ qr substātia diuinitatis est inuisibilis. vnq̄ audist̄: neq̄ speciē ei⁹ vidi ¶ qd̄ erat in principio. stis. Et vbū ei⁹ nō habet̄ i vobis k a ¶ qr his q̄ audistis a me nō creditis nec amat̄. manēs: qr quē misit ille: huic vos ¶ autem. e nō credit̄. Scrutamini scpturas: l m qr vos putatis in ip̄sis vitā eter n nā habere. Et ille sunt q̄ testimo o f ¶ tamē. ¶ p illas. nium phibēt de me: et nō vultis p ¶ credere in me. ¶ quā in scripturis q̄ritis. venire ad me vt vitaȝ habeatis. g Claritatē ab hominibus nō acci q ¶ .i. hūanā laudē nō q̄ro: nec honorē q̄ veni dare sp̄ualez. ¶ ideo dico q̄. h pio: sed cognoui vos: qr dilectio r s nē dei nō habetis in vobis. Ego t veni in noīe patris mei: et nō ac v ¶ vn̄ hec pena vobis. ¶ q̄ dicet se esse deū. i cepistis me. Si alius venerit i no x y nime suo: illum accipietis. Quō z

hibuit de me: p seipsū. l Neq̄ vocē. Hic ɔūter ostēdit eos nō cape hmōi testimoniū: qd̄ de⁹ ostēdit tripliciter. pmo p si gnū sensibile: sicut i baptismo ⁊ trāsfiguratiōe audita est vox sensibilis: h hāc vocē nō audierāt iudei psequētes xp̄m: qr ibi nō fuerant. ideo d̄r: Neq̄ vocē ei⁹ vnq̄ audistis. Scd̄o ostendit aliq̄b⁹ p visionē sue essentie sicut bea tis: ⁊ hoc excludit̄ ab eis. cū d̄r: Neq̄ speciē ei⁹ vidistis. tertio p internam in spirationem. et hoc excludit̄. cum d̄r: k Et verbum ei⁹ nō habetis i vobis manēs. Et subdit causā huius. Quia quē misit ille huic vos nō credit̄. q. d. h nō puenit ex del defectibilitate: sz ex vestra incredulitate. l Scrutamini. Hic ɔūr ponit̄ testimoniū dei pr̄is per scripturas veteris testamēti q̄ manife ste loquunt̄ de xp̄o: et hoc ē qd̄ dicit̄: Scrutamini. i. interi⁹ diligēter aduer tite. m Scripturas. legis et pphe tarū. n Quia vos putatis in ip̄is vitam eternā habere. Et hn̄ dicit puta tis: qr ab hac opinione sunt defrauda ti ex eoꝝ incredulitate. o Et ille sūt q̄ testimoniū phibent de me. qr scriptu ra veteris testamēti determinat tēpus eius aduētus. Gen. penult. Nō aufe ret̄ sceptrū ⁊c. et Dan. ix. vbi determi nat̄ tēpus aduentus sanctificatoꝝ sub numero certo hebdomadarū. determi nat etiā locū natiuitatis Miche. v. Et tu bethleem ephrata paruulus es i mi libus iuda: Ex te eni egredit̄ q̄ sit do minator in isrl̄ ⁊c. determinat etiā mo dum nascēdi. Esa. vij. Ecce vgo conci piet ⁊ pariet ⁊c. et modū cōuersandi. s. in paupertate. Zach. ix. Ecce rex tu⁹ ve nit tibi iustus ⁊ saluator ⁊ ip̄e pauper. Et modū moriendi: Esa. liij. Sic ouis ad occisionem ducet̄ ⁊c. et breuiter oīa mysteria xp̄i in veteri testamento inue niunt̄ expressa: ⁊ in xp̄o cōpleta. et iōo ex scripturis veteris testamēti potuit vere cognosci q ip̄e erat christ⁹ in lege promissus: sicut diffusius declaraui in q̄dā q̄stione in q̄ de hoc determinaui. p Et non vultis venire ad me. per fi dem: quia iudei pro maiori parte per māserūt in infidelitate. Ut vitā eternā habeatis. que habet̄ per fidē formatā charitate. q Claritatem ab homi nibus. Hic consequenter arguit eoꝝ tarditatem ad credendum: ⁊ quia per sequebantur christum vt blasphemū: in quo fingebant se moueri celo dei: et vt violatorē sabbati: in quo videban tur moueri celo legis moysi. ideo ostē dit vtrunq̄ esse falsum. primo primū. secundo secundū. ibi: Nolite putare. dicitur ergo primo sic: Claritatem ab hominibus non accipio: id est quero. quasi diceret: pdicta non dixi ad iactā tiam: quia non quero hominū gloriā: quod patet ca. sequenti. vbi dicitur q fugit quando turbe vo luerunt eum facere regem. Sed ostendit vlteri⁹ ad q̄d pdicta dixerit: scȝ ad ostendendum eorum duriciam dicens: r Sz cognoui. i. cognoscere feci. s Quia dilectionē dei nō habe tis in vobis. qd̄ declarat ex signo pſenti dicēs: t Ego veni in noīe patris mei. qd̄ pt3 p pdicta testimonia. v Et nō ac cepistis me. sz magis psequimini: qd̄ nō faceretis si dilectionē dei haberetis. hoc etiā declarat ex signo futuro dicens: x Si alius venerit in nomine suo. i. nō habēs pdicta testimo nia a deo. y Illū accipiet̄. Hoc fuit inchoatū q̄ iudei rece perunt bencoȝeba tanq̄ messiā: q̄ tn̄ nullū diuinū testimoniū habebat p miracula vel scripturas. Hoc etiaȝ pfecte cōplebit̄ q̄n recipient antixp̄m p vero deo: quia faciet se circūcidi ⁊ di cet se eis ɔmissum: ⁊ ei adherebāt quisq̄ ei⁹ falsitas detegat̄ p Enoch ⁊ heliā. Et causā hui⁹ incredulitatis subdit dicēs: z Quō potestis credere q̄ gloriā abinuicem accipitis: id est gloriam

† s. 14. b

† s. 8. c

a Si eni. Cur aũt nõ credãt subdit: non qꝛ nõ ẽ apta ꝟitas. sꝫ qꝛ supbia eos excecat ⁊ ambitio laudis: q̃ appetit se estimari qđ i se nõ habet ⁊ sup alios se efferre. Humilitas ꝟo solius dei gliaꝫ q̃rit: eiq́ꝫ soli placere appetit. b Si aũt illi⁹. Ex h̃ colligit: qꝛ q̇ legis p̃cepta q̃ exterioꝛa sũt iplere negligit: euãgelica q̃ pfectioꝛa sũt ⁊ subtilioꝛa multo minus implere valebit. Ca. VI

c Post hec abijt. Post ꝟba q̇b⁹ deitatis sue ⁊ humanitat̃ arcana mõstrauit: miraculo q̇nq́ꝫ panũ q̇s eẽt subdit. vñ ait: post hec abijt. i. hec inusitata ⁊ visibilia ad cognitionẽ inuisibilis dei ducunt. Sꝫ et mystica sꝫ. Mare eni ẽ seculũ galilee: id ẽ rote: qꝛ hic ẽ volubilitas non erectio ad deũ. Hoc trãsit iesus resurgendo. vñ eũ quẽ primũ vna gens iudeorũ: iã sequit̃ multitudo gẽtiũ: cupiẽs instrui: sanari ⁊ satiari. Jesus autẽ discipulis i mõte spũalib⁹ altioꝛa cõmittens: turbis inferioꝛibus simplicioꝛa p̄ximo pasca h̃ agit: docẽs eos q̇bus facit debere trãsire de mũdanis ad celestia. Oculi iesu sũt dona spũs: q̃ misertus aperit: ne errẽt veniẽtes ad se. Ip̃e sciẽs tentat discipulũ: vt ille tarditatẽ sue fidei agnosceret qui p̃sente creatoꝛe de pauc̃ sufficiẽtiam multis posse fieri: dubitare nõ debuit. Et per ei⁹ ignorãtiã significat spũalẽ itelligẽtiã iudeos i lege ignoꝛare. d Trãs mare. Tyberiadis ⁊ capharnaum in eodẽ litoꝛe ex pte nr̃a: vltra i alio litore opposito loc⁹ ẽ vbi miraculũ istud factũ ẽ. Nec p̄prie vocat̃ mare: ꝫ q̇dã magna ioꝛdanis refluxio. e Et seq̃bat̃ ⁊c. Viso h̃ miraclo gẽtiuꝫ magna turba sequit̃: qꝛ sic eos q̇s a coꝛpis ifirmitate sanabat: intus spũs reintegrabat: sic ipsos a moꝛbo icredulitat̃ sanabat. f Cũ subleuasset. Exẽplo suo nos ãmonet leuare ocl'os coꝛdis nr̃i: vt si forte eo ducẽte ad altitudinẽ actiõis ⁊ sciẽtie ascẽdere pmittamur. Turba sequẽtiũ carnalium cognitionuꝫ nos nõ pturbet: nec ab altitudine ꝯtẽplationis deijciat: sꝫ eã spũalib⁹ escis quãtũ capere possit pascere curemus. g Rñdit ei

A † 39. di. in fin. ibi turbas seque/tes.

potestis vos credere q̇ gliam ab
q̇ gloꝛiat̃ in deo gloꝛiet̃.
inuicẽ accipitis: ⁊ gliam q̃ a solo a
a autẽ. b qꝛ nõ veni dãnare sꝫ saluare.
deo ẽ nõ q̃rit̃: Nolite putare qꝛ b
ego accusatur⁹ sum vos apud pa
a qꝛ voci ei⁹ nõ creditis qua ait: p̄phetã suscitabit vobis deus ipm audietis sicut me.
trẽ. Est q̇ui accusat vos moyses c
quomodo.
a in q̇ vos speratis. Si eni credere d e
irrisio increduli nõ dubitatio dei.
tis moysi: crederetis foꝛsitã ⁊ mi
cur.
b hi. De me eni ille scripsit. Si autẽ f g
q̃ de me testantur.
illius lr̃is nõ creditis: quomodo
q̇ a lege p̃dictus sum.
verbis meis credetis? Ca. VI
i. iterfecto iohe voluit dignitateꝫ humanitatis ⁊ deitatis p miracula ostẽdere nominãdo locũ ⁊ tẽpus.
c d Post hec abijt iesus trãs h i
mare galilee qđ ẽ tyberi k
e adis. † Et seq̃bat̃ eũ multitudo ma l
gna: qꝛ videbãt signa q̃ faciebat m
sup his q̇ ifirmabãt̃. † Subijt ḡ in n
mõtẽ iesus: ⁊ ibi sedebat cũ disci o
pulis suis. Erat aũt p̄ximũ pasca p
f dies fest⁹ iudeoꝝ. † Cũ subleuasset q †

et † Quinq́ꝫ poꝛticos habẽs. i. aditus p q̇s significat̃ lex p̄phe et agiographa euãgeliũ ⁊ ap̃lica doctrina. h̃ eni q̇nq́ꝫ metiõeꝫ faciũt de xp̄i baptismate q̃si ad ipm p̃bẽtes aditũ: tria p̄ma figuratiue alia duo exhibitiue. p ãgelũ descẽdẽtẽ i piscinã significat̃ xp̄s q̇ Esa. ix. f꞉ trãslationẽ. Lxx. d꞉ magni ꝯsilij angel⁹. ip̃e ꝟo descẽdẽs i ioꝛdane vim regeneratiuã dedit aq̇s tactu sacratissime carnis sue. Sꝫ qm̃ diuĩa virt⁹ nõ ẽ alligata sacramẽt̃. idõ ad h̃ significãduꝫ iste lãguidus q̇ d꞉ hic sanat⁹ nõ fuit sanat⁹ p descẽsũ i piscinã sꝫ p xp̄i sermonẽ cũ ei dixit: r † Surge tolle grabatũ tuũ ⁊c. p h̃ aũt q̄ vn⁹ tm̃ sanat⁹ fuit d̃ multitudine lãguidoꝝ significat̃ q̄ pauci saluant̃ de multitudine vocatoꝝ: p lectũ aũt in q̇ iacebat languidus: significat̃ praua ꝯsuetudo: p quã hõ iacet in pctõ q̃ tollit̃ p exercitiũ i ope bono. idõ subdit̃: † Et sustulit grabatuꝫ suũ et ambu. p̃ ꝟtutis exercitium. l † Propterea pseq̃bant̃ iudei iesũ. op⁹ ei⁹ bonũ puertẽtes i malũ: ⁊ adhuc multos habẽt seq̃ces: nũcios xp̄i p̄pt̃ op⁹ ꝯfessionis ⁊ predicationis molestantes. m † Jesus aũt rñdit pr̃ me⁹ vsq́ꝫ modo opatur ⁊c. vbi xp̄s vnitatẽ opationis ostẽdit ⁊ nature i filio ⁊ i patre: ⁊ h̃ satis diffuse: nec occurrit mihi moꝛalitas hic ꝯueniẽs nisi q̄ q̇libet xp̄ian⁹ q̇ dei fili⁹ ẽ adoptiu⁹ debet vniri sibi p charitẽ mẽtis ⁊ ꝯfoꝛmitatẽ opationis. f꞉m illud. j. Coꝛ̃. vj. qui adheret deo vnus spiritus est. Ca. VI

h Post h̃ aũt. Postq̃ꝫ egit d̃ vita spũali. hic ꝯñter agit de nutrimẽto coꝛrespõdẽte. Et diuidit̃ i duas ptes. qꝛ p̄mo ponit̃ signuꝫ sensibile de collatione cibi coꝛpalis vt p h̃ inducamur ad itellectũ cibi spũalis. scđo subiũgit̃ doctrina de ipo spũali cibo. ibi: Rñdit ei iesus. Prima i tres. qꝛ p̄mo ponit̃ miraculi tp̃s ⁊ locus. scđo miraculi act⁹. ibi: Cũ subleuasset. tertio ꝯsequens fruct⁹. ibi: Illi ergo hoĩes. In prima pte d꞉ sic: Post hec autẽ: que p̃dicta sunt. i Abijt iesus trãs mare galilee. Judei eni q̃rebãt eũ iterficere: et nõ erat adhuc tp̃s passiõis sue. ideo recedẽdo dedit exẽplũ cedẽdi ad tp̃s malicie humane: ostẽdẽs q̄ aliq̃n licitum sit xp̄ifidelib⁹ fugere i psecutiõe. k Qđ ẽ tyberiadis. illud eni mare ẽ q̇dã lac⁹ magn⁹ p quẽ trãsit ioꝛdanis fluui⁹: sꝫ vocat̃ mare f꞉m modũ loquẽdi hebraicũ: in q̇ ꝯgregatio aquaꝝ vocat̃ mare. f꞉m illud Geñ. j. Cõgregationesq́ꝫ aquaꝝ vocauit maria: vocat̃ aũt mare galilee a p̄uincia iuxta quã trãsit: ⁊ vocat̃ mare tyberiadis ex noĩe ciuitatis edificata i litoꝛe: q̃ antiq̇t⁹ cenereth dicebat̃: ꝫ ab herode tetrarcha fuit reedificata ⁊ ampliata: et tyberias vocata in honoꝛẽ Tyberij cesaris. vocat̃ etiã mare illud alijs noĩb⁹ vt declaraui sup Mat. et ideo illa dimitto. l Et seq̃bat̃ eũ multitudo magna. q̇dam ex deuotione ab eo curati. quidam maliciose volentes eũ capere i sermone vt pharisei. et quidam ex desiderio addiscẽdi. ⁊ aliqui ex curiositate volẽtes miracula q̃ faciebat videre. ideo subdit̃: m Quia videbãt signa q̃ faciebat sup his q̇ infirmabãt̃. h̃ addit̃ ad ostẽdẽdũ q̄ fiebãt ꝟtute diuĩa. Magic̃ eni artib⁹ bñ fiũt aliq̃ curiosa ⁊ iutilia: sicut q̄ statue loquãt̃ ⁊ ꝯsilia: ꝫ sanitates q̃ fiũt ad reducẽdum hoĩes i deũ fiũt tãtũmodo ꝟtute diuina: vt habetur i itinerario Clemẽtis. n Subijt ḡ i mõtem. qꝛ erat loc⁹ deuotionis ⁊ docrine apt⁹. ideo sequit̃: o Et ibi sedebat cũ discipulis suis. docẽs eos: ⁊ sic ptꝫ loc⁹ i q̇ factũ ẽ miraculũ seq̇ẽs: tp̃s aũt i q̇ factũ ẽ describit̃. cũ d꞉: p Erat aũt p̄ximũ pasca dies fest⁹ iudeoꝝ. Istud ẽ festũ pascale de quo iste euangelista facit mentionem ⁊ i isto pascate non fuit iesus in hierl'm: Quis eni xp̄s legẽ f꞉uauerit: tñ in hac solẽnitate non fuit: qꝛ illi q̇ habebãt inimicitias capitales erant excusati a p̃cepto legis q̃ p̃cipit̃ oẽm masculũ apparere coꝛã dño in solennitate pascali. sic autẽ erat de xp̄o: qꝛ iudei querebãt eum interficere. Preterea xp̄s sicut seruando legẽ ostendebat se esse verũ hoiem de filijs isrl' f꞉m carnem: sic aliq̃n p̃termittendo obseruationẽ ei⁹ ostẽdebat se esse dominum supra legem. q Cum subleuasset ergo. Hic ponit̃

† Ma. 14. Luc. 9.

† Ma. 14. Mar. 6. Luc. 9.

Nico. de lyra

gloriã humanaꝫ. h̃ eni impediuit iudeos a fide xp̄i in pte: qꝛ solũ attẽdebãt ⁊ adhuc attẽdũt ad gliam ⁊ exaltationẽ tẽpoꝛalẽ dãdã eis p messiã. videbãt autẽ xp̄m pauperẽ ⁊ abiectũ. ⁊ ideo nõ receperũt eũ: nõ attẽdẽtes scp̄turas p̄phaꝝ q̃ de ei⁹ pauptate ⁊ abiectiõe loquũt̃: vt. s̃. dictũ ẽ. Gloꝛia autẽ ⁊ exaltatio q̃ p̄mittit̃ danda p xp̄m: illa ẽ glia celest̃ quã nõ intelligebãt. idõ seq̃tur: a Et gliaꝫ q̃ a solo deo ẽ non q̃ritis. p̄pt̃ h̃ i infidelitate pmanet̃. b Nolite putare. Hic ostẽdit eos nõ moueri ꝫelo moysi: ipsum psequendo: qꝛ moyses manifeste scripserat de eo: et h̃ ẽ qđ d꞉: Nolite putare q̄ ego accusatur⁹ sũ vos apud patrẽ. s. ego sol⁹. c Est q̇ accusat vos. mecũ. s. moyses: d In q̇ vos sperat̃. falso tñ. e Si eni credere tis moysi crederet̃ foꝛsitan ⁊ mihi. li foꝛsitan nõ ẽ nota dubij: sꝫ libertat̃ arbitrij: qꝛ null⁹ credit nisi volẽs. f De me eni ille scripsit. s. dupliciter. vno mõ exp̃sse ⁊ manifeste: vt p̃dictũ ẽ Geñ. penult̃. ⁊ Deutero. xviij. Prophetã suscitabit vob̃ deus. alio mõ figuraliter ⁊ occulte: qꝛ oĩa sacrificia ⁊ facta veteris testamẽti sũt figure xp̄i. g Si aũt illius lr̃is nõ cre. ⁊c. nõ q̄ lex moysi sit maioꝛis auctoꝛitat̃ q̃ꝫ verbũ xp̄i f꞉m veritatẽ: ꝫ tm̃ f꞉m iudeoꝝ reputationẽ: vocat̃ etiã lex moysi lr̃a. doctrina aũt xp̄i ꝟbũ: qꝛ moyses doctrinã suã tradidit scripto: nõ aũt xp̄s: qꝛ lex euãgelica ẽ lex amoꝛis. ⁊ ideo p̄mo fuit scripta i coꝛdib⁹ apl'oꝝ p receptionẽ spũssancti: sicut diffusius declaraui sup epl'am ad Hebreos. Ca. V

Moraliter. Post h̃ erat dies fest⁹ iudeoꝝ ⁊c. Sequit̃: c † Est aũt hierosolymis p̄batica piscina. Scđm doctoꝛes catholicos piscina h̃ sanãs infirmitates iuisibili ꝟtute apparuit añ baptismũ xp̄i: ad significãdũ ꝟtutẽ hui⁹ baptismi sic dixi pleni⁹ i expositione lr̃ali.

Quinq́ꝫ

a Rñdit ei philip. Adhuc philipp⁹ lacte doctrine nutrit⁹ solidū fidei ⁊ cognitiōis cibū cape nō valēs iuxta sue ꝟtutꝫ facultatē rñdit: īpossibile existimās tot paucis posse refici: sed erudit deo nihil eē īpossibile. Philipp⁹ etiā q̄ īterp̄tat os lāpadis figurā gerit p̄dicātiū: q̄b⁹ ī altitudine cū xp̄o ꝯstitutꝫ de carnalium hoīm cogitationum turba pascēda dñs quotidie loquit.
b Ducētoꝝ. Cētenariꝫ dupli cat⁹ significat ꝑfectionē bone actiōis ⁊ rationalis sciētie: q̄ erudiēdis ī fide nō sufficiūt: nisi eis altitudo theologie addat: q̄ aīas ꝑ bonā oꝑationē purgatas ⁊ ꝑ sciaꝫ reꝝ creaturarū illumīatas: ad ꝯsūmatā spūaliū refectionū plenitudinē ꝑducit.
c Est puer vn⁹. Hic puer ē moyses legislator: cui⁹ lex nemine ad ꝑfectū duxit. Vn⁹ q꞉ vnitatē ecclie futurā p̄figurabat. Hic.i. ī veteri te. qd̄ ꝯ̄uis nouo clarescente iā vilescit: adhuc tñ oīno non recessit.
d Quiqꝫ. Quinqꝫ panes sūt vet⁹ lex ī q̄nqꝫ librꝫ moysi. Hordeacei: q꞉ cib⁹ ē rudiū. Medulla hordei tenacissima palea ⁊ vix seꝑabili tegit sic spūalis sensus hebre⁹ ꝓpl's puerili sensu legem portat q̄si on⁹ nec clausis pascit nec alios pascit. Duo pisces ꝓphete et psalmi: iam ꝑpantes austeꝝ saporē legis. Vel duo pisces: due ꝑsone ꝯstitute ī regimine ꝓpl'i: regia et sacerdotalis: q̄ inter turbas fluctuātꝫ ꝓpl'i q̄ssant nec deficiūt: in q̄b⁹ vnus xp̄s significat rex ⁊ sacerdos. Fenū: q꞉ carnaliter sapiebāt in carnalib⁹ q̄escebant. Quibus ꝟo venit xp̄s rex ⁊ sacerdos carneꝫ calcant vt spūalit refician. Quinqꝫ milia: ꝓpl's qui sub lege: vt lāguidi in q̄nqꝫ porticib⁹. Sꝫ viri.i. ꝑfectiores q̄ sūt digni numero p̄ter īfirmā etatē ⁊ fragilē sexū: sūt q̄nqꝫ milia.i. ꝑfecte quiqꝫ sensib⁹ corporeis dñant ⁊ hi reficiunt a xp̄o. Accepit panes: nō nouos creauit: q꞉ antiquā scripturā non soluit sꝫ īpleuit ⁊ docuit. Gratias agit: docēs nos ꝺ oīb⁹ bñficijs grās agē: et intimās de nr̄a refectiōe se gaudere ⁊ salute. Multiplicauit: q꞉ de paucꝫ ill'tot scripture emanauerūt. Fragmenta: sunt secretiora q̄ cōis non capit ꝓpl's: hec colligunt apl'i et cōmittunt abiectis mūdi et corde ꝑfectis. Vidētes: ꝓphetā vocant forsan ideo: q꞉ adhuc in feno resident. Sꝫ ⁊ vere ꝓpheta dicit: q꞉ dum aliquid p̄sens docet: angel⁹ dicit. dū futurū p̄dicit: ꝓpheta. tamē quia verbum caro factum est: dominus est angeloꝝ et ꝓphetaꝝ.
e Sed hec quid sūt inter. Quasi legis littera: vel corporei sensus quid ꝓsūt ad multitudinē in te creditorum: qui spūalia alimenta sunt petituri: que omnem litterā omnēqꝫ corporeum sensum superant.
f Facite homines discūbere. Magister veritatis prius in simplicitate littere quasi in infimis locis et ī simplicitate visibilis creature auditores erudiuit: vt sic in altitudinē contemplationis erigant.
g Illi ergo homines. Illi nondū plena fide ꝑficiebant quare hunc deum dicere nesciebant. Nos certiores illis dicimus: hic est verbum sine quo nō est propheta vel angelus.

---

ergo oculos iesus: et vidisset q꞉ multitudo maxia venit ad eū: dicit ad philippū. Vñ emem⁹ panes (a)
a vt ignorātiā discipuli demōstraret.
vt mãducēt hi? Hoc aūt dicēbat (b)
fidē illius de futuro miraculo consulens.
tentās eū. Ipe eni sciebat q̄d eēt (c) factur⁹. Respōdit ei philipp⁹: Ducētoꝝ denarioꝝ panes nō sufficiunt eis: vt vnusq̄sqꝫ modicuꝫ q̄d (d, e)
a eadē simplicitate qua philippus.
accipiat. Dicit ēi vn⁹ ex discipul' ei⁹: andreas frater simōis petri. (f)
a puer h vl' vn⁹ ꝺ discipul' fuit vl' aliq̄s ꝺ turba.
†Est puēr vn⁹ h q̄ habet q̄nqꝫ panes horceaceos ⁊ duos pisces. Sꝫ (g)
a neqꝫ iste adhuc ꝑfect⁹ ī fide. doctores nō ꝑfecte ītelligētes legē dicent: q̄d cōfert lex saluti.
hēc q̄d sūt īter tātos? Dicit ḡ iesus: Facite hoies discūbere. Erat (h, i, k)
legis lr̄a multiplex in symbolis. adhuc ī eis caro viuebat.
aūt fenū multū ī loco. Discubuerūt ḡ viri numero q̄si q̄nqꝫ milia. (l)
†Accepit ḡ iesus panes ⁊ cū grās (m, n)
ꝑ se ⁊ apl'os.
egisset: distribuit discūbētib⁹. Similiter ⁊ ex piscib⁹ q̄ntū volebat. Ut aūt īpleti sūt: dixit discipulis (o, p)
a illa subtilia sacramēta q̄ nō possunt imꝑfecti capere que non cōmittunt apl'is.
suis: Collegite q̄ supauerīt frāgmēta ne pereāt. Collegerūt ḡ: ⁊ ipleuerūt duodecī cophinos fragmētorū: ex q̄nqꝫ panib⁹ hordeaceis ⁊ duob⁹ piscib⁹: q̄ supfuerīt his q̄ manducauerāt. Illi ḡ hoies cum vidissēt q̄ iesus fecerat signū dicebāt: Quia hic est vere ꝓpheta (q, r, s, t)
varia vasa ad portandū deputara.

Hic ponit miraculi act⁹. Et diuidit ī tres. q꞉ p̄mo p̄mittit miraculi necessitas. scd̄o describit ei⁹ q̄litas. ibi: Dixit ḡ iesus. tertio ondit ei⁹ veritas. ibi: Ut aūt īpleti sūt. Primū ostēdit triplicit. s. ex ꝓpl'i multitudie. cū dr: Cū subleuasset ḡ ocl'os iesus ⁊ vidisset: q꞉ multitudo maxia venit ad eū. Tātū. n. desiderabāt audire xp̄ꝫ q̄ omiserāt apportare secū alimētū: ꝓpt qd̄ necessariū erat fieri miraculū. ostēdit etiā h necessitas ex defectu pecunie. cū subdit: a Vñ emem⁹ ⁊c. Nō petit ignorans q̄ deficeret eis p̄ciū: sꝫ vt ex rñsiōe philippi appareret certi⁹ miraculū. vñ subdit: b Hoc aūt di. tē. cū. vt ꝑ h defect⁹ pecunie alijs ostēderet sic Gen. xxij. Tētauit de⁹ abraā vt ei⁹ obedientia alijs manifestaret: non sibi: ꝓpt h subdit: c Ipe eni scie. ⁊c. q꞉ inquātū hō habuit plenitudinē scie a p̄ncipio ꝯceptiōis: ⁊ inq̄ntū deus oīa nouit ab etno. d Rñdit ei philipp⁹: Ducētoꝝ denarioꝝ pa. nō suf. eis. q. d. pauperes sum⁹ ⁊ tātā pecuniā hr̄e nō possumus: ⁊ si haberem⁹ nō sufficeret ꝓ eoꝝ refectiōe. ideo sequit: e Ut vnusq̄sqꝫ mo. Iste eni philippus adhuc rudis existēs nō aspiciebat ad ei⁹ virtutē q̄ de aq̄ vinū fecerat: nec ad alia signa q̄ frequēter fecerat. Ostēdit ꝯ̄ter miraculi necessitas ex cibi paucitate. f Dicit ei vn⁹ ex discipulis andreas fra. ⁊c. Hic videt meli⁹ dispositus q̄ꝫ phillipp⁹: q꞉ ī respōsione sua videt hr̄e respectū ad multiplicationē panū: eo mō q̄ factū ē ꝑ Heliseū. iiij. Reg. iiij. vñ subditur:
g Est puer vn⁹ h q̄ habet q̄nqꝫ panes horde. ⁊ duos pi. sꝫ hec q̄d sūt īter tātos? q. d. etiaꝫ si multiplicarēt ex mō q̄ factū ē ꝑ heliseū qui de viginti panib⁹ multiplicatꝫ nō satiauit nisi centū viros: ī ista magna multitudie h eēt valde modicū. h Dicit ḡ ie. Ostēsa miraculi necessitate. Hic ꝯ̄r describit ei⁹ q̄litas ꝑ multiplicationē panū ꝟtute xp̄i. h ē qd̄ dr: i Facite hoies discūbere. i. ordinate sedere ad comedēdū. k Erat aūt fenū multū ī lo. Hoc inꝑponit ad ostēdēdū q̄ loc⁹ erat aptus ad sedēdū. l Discubuerūt ḡ viri nūero q̄si q̄nqꝫ milia hoīm: ꝑm modū hebraicū soli viri h numerant a. xx. ānis ⁊. s̄. vt hr̄ Nu. j. Mulieres āt ⁊ ꝑuuli hic tacēt. m Accepit ḡ iesus panes. q꞉ ī manib⁹ suis multiplicati sūt. De mō hui⁹ multiplicatiōis dixi Mat. xiiij. vbi idem miraculū describit. Sciēdū tñ q̄ xp̄s ñ creauit panes de nouo sꝫ p̄existētes multiplicauit vt miraculū eēt magis notū: q꞉ talis multiplicatio ē magꝫ ꝑceptibilis q̄ꝫ creatio. n Et cū grās egisset distribuit discūbētib⁹. i. ꝑ apl'os distribui p̄cepit. Sciendū etiā q̄ xp̄s aliq̄n fecit miracula īperādo vt ostēderet se facere illa ꝟtute ꝓpria: aliq̄n aūt orādo: vt h cū dr: Gratias egisset: vt ostēderet q̄ talia nō fiebāt ab eo ꝑ demones magica arte: vt pharisei dicebant.
o Ut aūt īpleti. Hic ostēdit miraculi ꝟitas. Si. n. ml'tiplicatio illa fuisset tm̄ ꝑm apparētiā hoies nō fuissent inde satiati: nec remansissent ibi reliq̄e sensibiles. ideo ad maiorē declarationē miraculi ⁊ ei⁹ publicationē subdit: p Dixit ⁊c. fragmēta q̄ pereāt. q꞉ ꝑ fragmenta portata alijs q̄ nō fuerāt ibi: publicatū ē miraculū ⁊ approbatū: q꞉ vere ⁊ nō ficticie reficiebant. q Collegerūt ḡ ⁊ impleuerūt. xij. ⁊c. nō a casu sed ex diuina dispositiōe impleti sūt. xij. cophini ꝑm numeꝝ. xij. apl'oꝝ vt ꝑ h designaret q̄ fragmēta ꝟboꝝ xp̄i ꝑ apl'os ꝑ mūdū publicarent. Sꝫ si q̄rat. vñ habuerunt illos cophinos in monte? pōt dici q̄ acceperūt in aliqua villa ꝓpinqua: vel q̄ fuerāt ibi portati vt vēderent multitudini veniēti. Vl' pōt dici q̄ nō fuerāt ibi cophini: sꝫ tm̄ colligerūt de fragmētis q̄. xij. cophini possent impleri: vt bene alibi īuenit talis modus loquēdi. r Ex q̄nqꝫ panib⁹ ⁊c. Hoc etiā facit ad euidentiā miraculi q꞉ plus remāsit q̄ꝫ a p̄ncipio fuit. s Illi ḡ. Hic ponit miraculi fruct⁹: qui ostendit triplex. prim⁹ est fidei cōfessio. secūdus honoris exhibitio. ibi: Jesus ergo. terti⁹ xp̄i sollicita q̄sitio. ibi: Ut aūt sero. Circa primuꝫ sciendū q̄ xp̄s erat ꝓmissus ī lege tanq̄ꝫ ꝓpheta ceteris excellētior: vt habet Deutero. xviij. Prophetā suscitabit ⁊c. ꝓpt qd̄ viso miraculo p̄dicto ꝓpl's ꝯfessus ē illū eē de q̄ loq̄t p̄dicta sc̄ptura: ⁊ sic ꝯfitebāt eū eē verū xp̄m: ⁊ h ē qd̄ dr: Illi ḡ ⁊c. fecerat signum al's non auditū: q꞉ illa multiplicatio q̄ facta fuit ꝑ heliseū fuit multum deficiens ab ista: vt ptꝫ ꝑ predicta. t Dicebant ⁊c. ventur⁹ est in muudum: ad ipsum saluandum: sic

† Ma. 14. b Mar. 6. e Luc. 9. b

B

† 36. di. qui ecclesiastic. §. ecce.

Jesus ḡ

a Jesus ergo. Qui volūt rape ꝛ regē facē significāt discipulos ꝛ alios credentes: q̇ volūt ꝑuenire tp̄s regni ei⁹: putātes eum sic venisse vt iā regnaret: ſ͞ ħ tp̄e colligit̄ regnū q͞ꝺ ī fine erit manifestū cum dicet: Percipite regnū q͞ꝺ voƀ pa. est. Fugit ergo nō timens teneri: qui postea eis dem colloquit̄: sꝫ signare volens q̄ altitudo ei⁹ nō pōt intelligi. Fugit in mōtē.i.ascendit celos: sol⁹ sacerdos īterpellās ꝓ pp̄lo foris ꝯstituto q̇ īterim iactat̄ fluctibus. vnde subdit: Ut aūt sero fa. ē.

b Ut aūt sero fa. Sero mūdi ē post ascēsionē xp̄i: in q̇ discipuli descēdūt ad labores mundi ꝛ regūt nauē.i.ecclesiā. Et tenebre iā facte sūt: quāto accedit finis mundi tāto magl' frigescit. charitas: crescūt errores: crebrescūt mala: ꝛ tn̄ nauis nō perit: sed iesus ad portum tendit. c Cū remigassent. Non sine cā estimatiue dicit xxv. aut. xxx. ꝛ nō affirmatiue alterꝝ. Quinquies q̄nq̄ sūt. xxv. ꝛ est q̄dratus q̄nari⁹: significans libros legis cui deerat ꝑfectio. In senario autē q̇ ꝯstat ex ꝑtib⁹ suis notat̄ ꝑfectio. Un̄ Sex dieb⁹ fecit oīa de⁹. q̄nq̄ ergo per sex multiplicāt̄ vt lex ꝑ euāgeliū adimpleat̄. His ergo q̇ legē seruāt incipit apparere iesus: sed ꝑ euāgelicā grām prim⁹ fit et calcat fluct⁹.i.oēs tumores mūdi sub pedib⁹: ꝛ cū ꝑ abundantia mali q̇ remigāt timēt ne deficiēt: sed eos consolat̄ iesus: Ego sū q̇ ħ ꝑdixi: q̇ hec facio q̄ necesse ē fieri. et ideo nolite timere: q̄ ecce ego cōprimo fluct⁹ q̇ vobiscū.s.v.a.c.s. d Timuerūt. Q̄r discipuli q̇ omniū ī eccl'ia futuroꝝ figurā gerebāt: viso dn̄o sup fluctū maris ad se venitē timuerūt: ꝛ vt alius euāgelista aperti⁹ dicit fantasma crediderūt eū: mysterio non vacat. Quia adhuc hodie multi ī eccl'ia: cū audiunt sibi ꝑsuaderi vt ꝑsentia bona ꝛ caduca ꝓ eternis q̄nq̄ habēdis dimittant: timēt ꝛ se deceptos credunt: q̇b⁹ dn̄s ait: Nolite ti. ego sum. e Altera die. Insinuatū est turbe ħ miraculū: q̄ sup aq̄s iesus ambulasset: q̄ nō fuerit ibi nisi nauis vna ꝛ ī eā nō ītrauit iesus cū discipulis. vnde ergo fact⁹ eēt trāsitus nisi sup aq̄s ambulasset. Allego. Altera die: id est post

Mat.25.c — Gen.1.d — Mat.28.d — Ma.14.c — Allego.

Costēsionē

---

a magne salutis mundo est preco futurus.

a qui vētur⁹ ē in mūdū. Jesus ergo cū cognouisset q̄ venturi essent

p miraculo panū volētes sub hoc esse: sub quo videbant̄ non egere.

vt raperēt eū ꝛ facerēt eū regem:

a qui post occurrit crucifixorib⁹. b a quo descenderat pascere turbas docens ꝓspera mūdi fugere ꝛ ꝯ ea orare.

fugit iterū in mōntē ipse solus.

b †Ut aūt sero factū ē: descenderūt discipuli ei⁹ ad mare. Et cū ascen

a sūmatim ꝓponit q͞ꝺ postea explicabit.

dissent nauim: vēnerūt trās mare in capharnaū. Et tēnebre iā fa

a merito tenebre sūt q̄ lux nōdū venit.

ex ponit quid inueniendo contigerit.

cte erāt: ꝛ non venerat ad eos iesus. Mare aūt vēto magno flāte

mūdus. i.omni genere tentationū.

aduersus ecclesiā. nō desistebant ꝓ aduersis: q̄ qui ꝑseuerauerit v.i.f.s.e.

c exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia vigītiquinq̄ aut triginta: vident iesum ambulātē supra mare: ꝛ ꝓximū naui fieri ꝛ

non in seipos confidentes.

d timuerūt. Ille aūt dicit eis: Ego

a agnoscētes ꝛ secure gaudētes.

sum: nolite timere. Uoluerunt ergo eū accipe ī naui: et stāti nauis

a de fluctu ad soliditatē port⁹ q̇ ē in etn̄a pace.

e fuit ad terrā quā ibāt. Altera die

vnde venerant discipuli.

turba q̄ stabat trans mare vidit

in ꝑcedente vespera.

q̄ nauicula alia non erat ibi nisi vna: ꝛ q̄ non introisset cū discipulis suis iesus in nauim: sed soli discipuli eius abissent. Alie vo

illam.

quib⁹ ipe turbe transportarent̄.

superuenerūt naues a tiberiade iu

---

dū: sic aūt nō venerūt alij ꝓphe: sꝫ solū ad denūciandū isti⁹ aduentū. a Jesus ergo. Hic ponit̄ secūdus fruct⁹ q̇ ē honoris exhibitio. xp̄s eni erat ꝓmissus rex futurus. ſm̄ q̄ habet̄ Hiere. xxiij. Suscitabo dauid germē iustū ꝛ regnabit rex ꝛ sapiens erit ꝛc. et ideo postq̄ ꝯfessi sūt eū esse xp̄m: voluerūt ꝯ̄ter ip̄m facere regē: xp̄s tn̄ nō acceptauit hūc honorē. ꝛ ħ ē q͞ꝺ d͞r: Jesus ergo cū cognouisset q̄ vēturi eēnt vt raperēt eū ꝛ facerēt eū regē fugit ꝛc. ī ħ dans exēplū nobis fugiēdi honores ꝛ acceptādi labores: q̄ ad passionē q̄sit⁹ se obtulit. Si aūt q̄rat̄ q̄re nō acceptauit tūc regnū cū eēt suū ex diuina ꝓmissione. Dicēdū q̄ lꝫ eēt suum dicto mō: tn̄ nō erat manifestandū nisi tp̄e debito. hoc autē nō debuit eē in ꝑmo aduētu: ne fides catholica potentie humane ascriberet̄: sicut lex machometi q̄ ꝑ potētiā gladij incepit ꝛ ꝑ eā tenet̄. Preterea q̄ ꝑ ꝓphas erat denūciat⁹ ꝑmo ventur⁹ ad suscipiēdū abiectionem ꝛ mortem. Postea aūt veniet ad manifestādū regiū honorē: ꝓpter q͞ꝺ Act'.j. d͞r aplis q̄rentib⁹: Dn̄e si in tp̄e ħ restitues regnū isrl'? Rn̄dit: Nō ē vestrū nosse tp̄a ꝛc. b Ut autē sero. Hic ponit̄ terti⁹ fruct⁹ miraculi predicti q̇ ē sollicita xp̄i q̄sitio. ꝛ ꝑmo ostēdit̄ q̄liter q̄sit⁹ ē a discipulis. scd͞o a turbis. ibi: Altera aūt. In ꝑma ergo ꝑte d͞r sic: Ut autē sero factū ē discipuli ei⁹ descēderūt ad mare: vt q̄rerent magistrū suū: q̄ ab eis recesserat: vt ꝑdictū ē: ꝛ ptꝫ ex ħ deuotio eoꝝ ad ip̄m: q̄ ꝓpt̄ noctē iminentē nō dimiserūt q̄rere eum. c Et cū ascēdissent nauim venerūt trās mare in capharnaū.i.voluerūt venire: q̄ credebāt illic esse xp̄m. ꝓpt̄ q͞ꝺ subdit̄: d Et tenebre iā facte erant. Christū eni ex altera ꝑte maris tyberiadis vsq̄ ad noctē expectauerūt. e Et nō venerat ad eos iesus. ꝓpter q͞ꝺ credebant ip̄m mare trāsisse sine eis. f Mare aūt vēto magno flāte exurgebat. Ex q̇ ptꝫ desideriū eoꝝ essendi cum xp̄o: q̄ ꝓpt̄ tēpestatis periculū nō differebāt venire ad eum. g Cū remigassent ergo q̄si stadia. xxv. aut. xxx. stadium est octaua ꝑs miliaris: ꝛ sic ptꝫ q̄. xxv. stadia faciūt tria miliaria ꝛ vnū stadiū. h Uidēt iesū ambulātē supra mare. nō q̄ habuit corp⁹ fantasticū: sicut dic̄ Maniche⁹: sed ꝟtute diuina sic ambulauit: q̄ ꝛ petrū eadem ꝟtute fecit ambulare sup aq̄s: vt habet̄ Mat. xiiij. q̇ habuit corpus graue ꝛ pōderosū: etiā ſm̄ Manicheū. i Et timuerūt. tū ꝓpter aque periculū. tū q̄ timebāt ne eēt q̇d fantasticū. ꝛ ideo vtrūq̄ timorē remouet dicēs: k Ego sū. vere nō fantastice. l Nolite timere. q̄ possū vos d͞e periculo aq̄ eripere. m Uoluerūt ergo accipe eū in nauim: vt securiores essent ex ei⁹ ꝑsentia. n Et statim nauis fuit ad terrā ad quā ibāt. s. capharnaum: ꝛ sic apparet ibi triplex miraculū. ꝑmo q̄ sup aq̄s ambulauit. scd͞o q̄ tēpestatē sedauit. tertio ī breuissimo tp̄e fuerūt ī portu a quo multū distabāt. Solet aūt ħ q̄ri vtrū ideꝫ sit factū q͞ꝺ hic scribit̄: ꝛ Mat. xiiij. Ad ħ dicit Chryſ. q̄ nō. ꝑmo q̄ ibi d͞r q̄ discipuli ex ꝑcepto xp̄i nauē intrauerūt. hic d͞r q̄ ꝓpria volūtate ħ fecerūt. scd͞o q̄ ibi dicit̄ q̄ veniēs ad eos supra mare intrauit nauē. hic aūt d͞r q̄ voluerunt eū accipere ī nauim. tertio q̄ ibi d͞r q̄ applicuerūt in terrā genesar. hic aūt d͞r q̄ applicuerūt in capharnaū. ꝛ ideo dicit q̄ ē aliud ꝛ aliud factū. habēs tn̄ sil'itudinē i multl': nec est mirū q̄ xp̄s frequēter legit̄ miracl'a sil'ia fecisse. Aug⁹. ꝟo dicit cōtrariū: q̄ Matthe⁹ post refectionē turbe narrat hāc apparitionē xp̄i supra mare: sicut hic. Qui vult Augl'. sequi pōt obiecta Chryso. soluere. Ad ꝑmū pōt sic dici: q̄ xp̄s ꝑcepit apl'is vt pararēt se ad transfretandū: ꝛ interim illis ignorantibus ascendit in montem orare: ꝛ ipsi expectauerunt eum vsq̄ ad vesperā. ꝛ tunc videntes q̄ nō veniret crediderūt ip̄m alibi transisse: ꝓpter q͞ꝺ tunc ascenderunt nauē ꝓpria voluntate vt quererēt eū: ꝛ sic non est hic ꝯtradictio: q̄ primo christ⁹ ꝑceperat: vt dicit Mattheus: q͞ꝺ postea ip̄o absente ꝓpria voluntate executi sunt. Ad secundū dicendū q̄ iohannes nō negauit xp̄m nauem intrasse: sed dicit q̄ voluerunt eum accipe quādo appropinquauit eis: sed tūc nō intrauit sed ibat extra nauem ꝛ petrus petijt ad ip̄m venire sup aquas: vt dicit Matthe⁹: ꝛ postea cū petro intrauit nauem. Ad tertiū dicendū q̄ genesar non est nomē ciuitatis sed regionis supra illud mare existentis: ꝛ dicit̄ genesar quasi generans auram ꝓpter vētum ibidem ex mari generatū: in illa autē regione est ciuitas capharnaum. ꝛ ideo venire in capharnaū est venire in terram genesar: sicut venire parisius ē venire in terram francie: vel si dicatur q̄ genesar sit villa: dicendū q̄ erat ꝓpe capharnaum ꝛ in cōfinio vtriusq̄ applicuerunt: mediū autem ab vtroq̄ extremo denominat̄. o Altera. Hic ostendit̄ qualiter fuit quesitus a turbis. multi enim qui viderāt ꝛ audierāt signum factū de panibus in crastinū venerunt ad locum vbi iesus fecerat illud signum: ꝛ non inueniētes eum venerūt ad alteram partem maris: et ibi inuenerūt eum cū discipulis suis: ꝛ q̄ erāt ibi tm̄ due naues. vna in qua ip̄i venerant querentes iesum: ꝛ alia in qua venerant apl'i: ꝛ die ꝑcedenti viderāt q̄ iesus non intrauerat nauē cū discipulis suis. id͞o mirabant̄ q̄liter transisset illud mare.

Mat.14. — Mar.6. — Luce.6.b

et ideo

C ostensionē xp̄i stabat in bōis opibꝰ: nō iacebat ī terrenis expectās iesū: vna nauis: catholica eccl'ia: alie naues cōuētꝰ eoꝝ q̄ nō sincere querūt iesū. vnde eis dicit: Queritis me nō ꝓpter me: sȝ ꝓpt terrena. Et docēt quō debeāt q̄rere. a Et cū inuenisset. Ecce p̄sens est eis q̄s fugerat: ne euȝ regē facerēt. Cur ergo fugerat? nisi ꝓ p̄dicto sacramēto. iteruȝ p̄sens loquit eis: vt quoꝝ satiauit ventres eoꝝ satiet ⁊ mētes. dicēs: Amē amen dico vobis: docēs eos q̄s doctores īstituit: fugere laudē ⁊ terrenū īperiū: sȝ tm̄ insistere p̄dicationi.

b Amen amē dico vo. Post q̄ȝ de diuinitate sua qua idē est cū patre: tractauit ⁊ eodē honore honorādus: ⁊ de humanitate sua qua de morte liberat ⁊ suscitat grādi honore dignꝰ: vult tractare de cibo vite. i. xp̄o dei ⁊ hec continuatio q̄ȝtuȝ ad sententiam. Ad litterā xp̄o sic: Vos q̄ritis me non ꝓpter me: sed ꝓpter panes qui pereunt. Ergo operamini. i. querite me propt me: non propter aliud. Ipse est eniȝ cibus ille qui permanet in vitam eternam: vt post apte dicet. Similiter quotidie querūt multi iesum: non propter iesum sed vt bene sit eis ī tp̄e. c Signauit. Quasi ꝓprio signo a ceteris discreuit: q᷑ qui est filius hominis est ⁊ filius dei: ⁊ iō me nolite cōtēnere filiuȝ homīs: sed petite a me cibum spiritualem. d Hoc est opus dei. Fides per dilectioneȝ operās: est opus: q᷑ si desit facultas non q̄ritur nisi voluntas. Merito etiam fides q̄ per dilectionē opat opus dicitur: que est initiū et finis totius boni. e Quod ergo tu facis. Audiunt christum promittentem maiora. i. cibū q̄ permanet in vitam eternam: q̄ȝ moysen qui ꝓmisit terram fluētem lac ⁊ mel ⁊ huiusmodi temporalia: ⁊ nondum vidēt ab eo signa nisi minora. [Exo.16.a] Moyses enī dedit de celo panem: iste panes hordeaceos. Quasi ergo ꝓ minimo habentes quod fecerat q̄ maiora promittebat: querunt. Qd ergo. t. f. f Signum. q᷑ [1.Cor.1.d] ad fidem suam eos inuitabat q̄runt signa quibus inducerent ad credendum. vñ Apl'us: Iudei signa querunt. g Dixit ergo eis iesus. Q᷑ p̄ferebāt opꝰ moysi suo operi: ostendit illd̓ esse minꝰ: q᷑ non fuit panis de celo: sed tm̄ figura illius: ⁊ suum maius qui est panis de celo qui dat vitam: ⁊ hic est cibus queȝ supra dixit permanere in vitam eternam. h Panis enī verus. Angeli purum verbū solidum cibum comedūt. Nos xp̄o verbum sed in lac versū: quia si nō possumus comedere possumus suger e. Nisi enim incarnaretur a nobis nō cognosceret: ⁊ a nobis nō gustaretur. i Dn̄e semp da. Sicut mulier samaritana [Jo.4.a] audiēs: qui biberit de hac aqua nō sitiet in eternū: s̄m corpꝰ accepit: ⁊ tm̄ labore ⁊ īdigētia carere volēs [Ibid.] dixit: Da mihi hāc aquā. sic isti q̄rūt panē q̄ eos reficiat ⁊ nus

¶ et adhuc ibidem erant.

xta locū vbi manducauerāt pa-
¶ q᷑ naues habēt.
nem: gratias agētes deo. Cū er-
¶ qui non intrauerat nauim.
go vidisset turba q᷑ iesus nō es-
¶ qui intrauerant nauim.
set ibi neq̄ discipl'i eiꝰ: ascēderūt
¶ qui venerāt a tiberiade.
in nauiculas ⁊ venerūt caphar-
a naum querētes iesū. Et cū iuēis-
sent eū trās mare dixerūt ei: Rab-
a ¶ quia nauem non intrasti. b ¶ nō ad questionem sed ad intentionem.
bi: qn̄ hūc vēisti. Rn̄dit eis iesus a†
b et dixit: Amē amē dico vobis: b
¶ q᷑ potuistis me cogñscere. ¶ .i. nō ꝓpt spūȝ: sȝ ꝓpter carnē ne oporteat vos laborare.
l q̄rit͛ me nō q᷑ vidist͛ signa: sȝ q᷑ c
mādūcastis ex panibꝰ ⁊ saturati
¶ operibꝰ meremini. ¶ non panes vt prius.
estis. Opamini nō cibū q̄ perit: d†
¶ verbum quo viuunt angeli.
sȝ q̄ ꝑmanet in vitā eternā queȝ e
¶ nullꝰ aliꝰ: ipe eī ⁊ ꝑ sacerdotes vob̄ dat. ¶ vere filiꝰ homīs vobis dabit: hūc eī: vl' vtiq̄ possū.
filius homīs dabit vobis. Hūc f
¶ pre consortibus suis. ¶ quia intellexerunt cibum illum esse opus dei.
c enī pater signauit deus. Dixerūt g
a ¶ q̄d obseruādo hoc p̄ceptū facere poterimꝰ
ergo ad eum. Quid faciemꝰ vt h
opemur opa dei? Rn̄dit iesus et i
a ¶ nō hoīs: ne q̄s h̄ se puret habere nisi a deo.
d dixit eis: Hoc est opꝰ dei vt cre- k
datis in eū quē misit ille. Dixerūt l
e f ergo ei: †Qd̓ ergo tu facis signū m
¶ illud.
vt videamus ⁊ credamus tibi?
a ¶ hic apte ostēdūt se cōparare miraculū moysi miraculo christi: quasi minori.
Quid oparis? Pr̄es nr̄i mādu- n
cauerūt māna in deserto: sic̄ scri-
¶ ne ꝑuū q̄d putes māna: qd̓ p̄s. vocat panē celi
ptū ē: †Panē de celo d̓dit eis mā-
g ducare. Dixit ergo eis iħs: †Amē o
amē dico vobis: nō moyses de-
¶ et si nō de aere nō tm̄ illū de q̄ viuūt angeli.
dit vobis panē de celo: sed pat p
a ¶ .i. verbū qd̓ vertit i lac dū d̓scēdit ī carnē.
meus dat vobis pānem de celo
¶ cor iustificans.
h verum. Panis enī verꝰ est q̄ de q
¶ dum homo fit. ¶ qd̓ non manna.
celo descēdit ⁊ dat vitā mundo. r
i Dixerūt ergo ad euȝ: Dn̄e semp s t

⁊ iō q̄rebāt: Rabbi qn̄ huc vēisti? alia l'ra p̄ȝ ex dictis. a Rn̄dit eis iesus. Posito signo de cibo corꝑali. h̄ ꝯn̄r pōit doctrīa de cibo spūali. Cibus aūt spūalis ē ipm̄ xp̄o icarnatū p̄ncipalit rōne deitat͛: ⁊ ex ꝯse quēti rōne assūpte carnis: q̄ nob̄ dat in cibū ī sacramēto eucharistie. iō p̄mo agit de cibo spūali qd̓ est verbū. scd̓o de cibo spūali qd̓ est sacramētū. ibi: Et panis quē ego dabo. Prima in duas. q᷑ p̄mo ponit xp̄i doctrina. secūdo subdit iudeoꝝ murmuratio maligna. ibi: Murmurabāt. Pr̄a diuidit in q̄ttuor. q᷑ p̄mo īuitat eos ad querendū cibū spūalē. secūdo ostēdit veniendi modū. ibi: Dixerūt ergo. tertio ostendit q̄d sit iste cibꝰ. ibi: Dixerūt ergo ad eū: dn̄e sp da nob̄. quarto q̄ ꝑtingūt ad fruitionē eiꝰ. ibi: Omē qd̓ dat mihi. In p̄ma igit ꝑte d̓r sic: Respōdit eis ie. vidēs eī q̄ ita sollicite q̄rebāt eū ꝓpter cibū corꝑaleȝ quē eis dederat. ⁊ adhuc iteꝝ sperabāt habere. arguit eos dicēs:

b Amē amē dico vob̄: q̄ri. me ⁊c̄. ad credendū ⁊ venerādū loquit. ꝓ illis solū q̄ male mouebant: q᷑ multi bōa deuotiōe seq̄bāt eū: vt p̄dictū ē. ⁊ aliq̄ ex mala ⁊ carnali ītētiōe. ⁊ iō seq̄tur: c Sed q᷑ mā. ex pa. ⁊c̄. q. d. deberet͛ magis eē solliciti de cibo spūali q̄ aīa sustētat: q᷑ melior ē cibo carnali: q̄nto aīa ē melior corpore. iō sequit: d Opamī ⁊c̄. q̄ ꝑmanet in vitā eternā. i. opam date vt possit͛ habere cibuȝ spūalē: q᷑ nō perit sic̄ corꝑalis. Si enī cibꝰ corporal' maneat in ꝓpria forma nō nutrit: sȝ magis nocet corꝑi. Sed si nutriat oportet q̄ a ꝓpria natura ꝑeat ⁊ ꝯuertat ī mēbra. ecōuso āt cibꝰ spūal' manet ⁊ ꝯuertit in seip̄m semētē: q᷑ deꝰ nos sibi incorꝑat ⁊ nō ecōuerso. vñ Augꝰ. loquēs in ꝑsona huiꝰ cibi dic̄: Cibꝰ sū grādium: nō me mutabis ī te: sȝ tu mutaber͛ in me. e Quē fi. ho. da. vo. i. paratꝰ ē dare: q᷑ ad h̄ venit in mūdū. f Hūc enī pat sig. de. i. ad h̄ ip̄m assignauit mittēdo in mūduȝ. ꝓpter qd̓ .Jo. xviij. dicit: Ego ad h̄ vēi in mūdum vt testimoniū ꝑhibeā xp̄itati: ⁊ h̄ est dare cibū spūalē. g Dixerūt g̃. Hic ꝯn̄r oñdit modꝰ habēdi cibū hūc. s. ꝑ verā fidē ꝑ quā hō deo incorꝑat. ⁊ p̄mo circa h̄ pōit xp̄i instructio. scd̓o iudeoꝝ obiectio. ibi: Dixert. Instructiōi xp̄o xp̄i p̄mittit eoꝝ interrogatio. cū dicit: Dixerūt g̃ ad eū. q̄rēdo q̄lit possēt hēre cibū p̄dictū. h Quid faciemꝰ vt operemur opa dei. i. opꝰ ꝑ qd̓ possumus p̄dictū cibū ꝯseq̄. i Rn̄dit iesus ⁊ dixit eis: h̄ est opꝰ dei. ꝑ qd̓ hūc cibū poterit͛ asseq̄. [† Mat.16.a Mar.8.b] k Vt credatis in eū quē misit ille. Q᷑ aūt fides h̄ d̓r opꝰ videt eē ꝯtra illd̓ qd̓ hr̄ ad Ro. iiij. vbi fides distiguit ꝯ opꝰ. Dicēdū q̄ ibi distinguit ꝯ opa exteriora. h̄ aūt d̓r opꝰ manens tm̄ in aīa. l Dixerūt. Hic ꝯ dictū xp̄i obijciunt dicētes: m Qd̓ g̃ tu fac͛ signū ⁊c̄. q. d. tu adhuc ñ fecisti silr̄a moysi. ꝓpter h̄ subdit: n Patres nr̄i mā. māna in deserto ⁊c̄. q. d. [† Ps.77. Sap.16.c] moyses dedit māna: tu āt panē hordeaceū. iterū dedit. xl. annis: tu āt pauisti nos semel tm̄. ⁊ subdit rn̄sio: o Amē amē dico vo. nō dedit vobis moyses panē de celo. s. ꝓprie dicto: [† De ꝯse. di. 2. nec moyses.] q᷑ nō de celo sidereo ⁊ empyreo: sȝ de celo aereo: q᷑ d̓scēdebat vt ros vl' pruina: vt hr̄ Nu. xj. p Sed pat meꝰ dat vob̄ pa. de ce. verū. Diuidit enī veꝝ ꝯ figurale. ⁊ iō māna nō fuit ꝓprie panis verꝰ: q᷑ fuit figura panis spūalis dati in sacramēto. ⁊ iō iste est verꝰ panis q̄ fuit figuratꝰ ꝑ illū. dicit etiā de celo vere ⁊ ꝓprie dicto: q᷑ xp̄s rōne deitat͛ de celo orit. i. de deo p̄re. Silr̄ rōe hūanitat͛. q᷑ aīa īmediate a deo creat: virtꝰ etiā formatiua corꝑis fuit virtꝰ spiritussctī: vt. s̄. dictum ē. iō sequit: q Panis enī verꝰ est q̄ de celo descēdit: mō dicto. r Et dat vitā mū. Effectꝰ enī veri panis ē vitā ꝯseruare. iō ille est verꝰ panis spūalis q̄ dat ⁊ cōseruat vitā spūaleȝ. h̄ aūt cōpetit xp̄o īcarnato: ꝓpter qd̓ dicit. Jo. Ego veni vt vitā habeāt ⁊c̄. s Dixerūt ergo. Hic ostēdit q̄d sit iste panis spūalis. Iudei enim audiētes bonitatē huiꝰ cibi dixerūt: t Dn̄e sp da no. pa. hūc. volebāt de cetero esse refecti sine esurie ⁊ labore: sic̄ de muliere samaritana dictū fuit. iiij.

☞ ciat ⁊ nūꝗ̄ deficiat: ꝓpter qꝺ eū regē facere voluerūt. Sed iesus ad se reuocat ⁊ quē panē dixit euidentiꝰ apit: Ego sū pa. vi. Potero dare vitā: qꝛ sū panis viuificās: igne spiritusscti in clybano vteri virginalis coctus ⁊ formatus: ⁊ mūdo ad pellendaꝫ famem ignorātie dī donatꝰ.
a Sed dixi voƀ. q̄si nō dixi de hoc pane: quo sciā vos eē satiandos: sed ad improperiū vr̄e infidelitatis: qꝛ videtꝭ ⁊ nō creditis. b Omne qꝺ dat mihi pater. i. q̄cū ꝙ pater trahit ad me pater dat filio: pater trahit ad filiū illos q̄ ideo credūt in filiuꝫ: qꝛ credūt eū patrē habere deū. c Veniet. Mihi vnit̄ humilꝭ humili: ⁊ ideo nō foras eijcit̄ qꝺ ē tm̄ superbi q̄ nihil hꝫ in bono iteriori: neqꝫ h̄: neqꝫ in futuro.

† Di. 12. c. nō decet.

d Et eū q̄ ⁊c̄. Nō eijciā foras: ſꝫ intꝰ manebit ī secreto beatitudinis. vñ dr̄: Intra ī gaudium d. d. t. iō nō eijciā foras: mihi herenteꝫ humilē: qꝛ veni facere volūtatē n̄ meā: ſꝫ pr̄is. Supbꝰ suā volūtatē fac̄ n̄ dei: hūilꝭ dī nō suā qꝺ est: qꝛ hūilꝭ sū docēs hūilitatē. iō q̄ mihi heret humilis sit: ⁊ faciet nō suā voluntatē ſꝫ dei. ⁊ iō nō est eiꝰ foras eijci: sicut supbi.

Mat. 25. b

e Hec ē ei. Dicit̄. Nō ē volūtas dei vt pareat vnꝰ de pusillis. de tumētibꝰ perit. de pusillis nihil. f Nō perdam ſꝫ resu. hec ē aūt vo. i. qꝛ videt me ⁊ credit ī me: qui sū vita sic̄ et pat̄. ⁊ ideo mō habet vitā q̄ nō ē ei sola: ſꝫ ⁊ resuscitabo eū.
g Ut oīs q̄ videt. supra dicebat: Qui audit verbū meū ⁊ credit ei qui me misit: h̄ dicit: Qui videt filium et credit in eū. nō dicit: Qui credit in patrem: quia hoc est credere in filium qꝺ et in patrem: quia sicut pater habet vitam in semetipso: sic ⁊ filiꝰ habet vitam in semetipso. h Murmurabāt. Nesciētes hūc panē nec patrē eiꝰ celestē: q̄a inflati de sua iusticia in q̄ de viribꝰ suis p̄sumūt: iusticiā dei q̄ de celo venit: nō esuriūt.
i Nolite murmurare. Quasi nō sim panis q̄ de celo descēdi: qꝛ vere sū ſꝫ nemo pōt. v. a. m. nisi a patre tractꝰ. ⁊ iō vos nō creditꝭ me esse panē: qꝛ nō estꝭ tracti a patre. k Nemo potest ⁊c̄. Alibi dicit̄: Nemo cognoscit patrem nisi per filium: quod contrarium videt̄ huic dicto: Nemo potest venire ad me ⁊c̄. sed nō est: qꝛ pat̄ reuelat trahit ⁊c̄. ꝑ filiū.

☞ Nisi pater

da noƀ panē hūc† Dixit āt eis iesus: Ego sū panis vite: q̄ vēit ad
a ſ h̄ est q̄ credit ī me ⁊ comedit me. non sitiet. In vtroqꝫ enī significat̄ eterna satietas.
mē nō esuriet: ⁊ q̄ credit ī me nō
ſ ego sum panis reficiens quē vos p̄sentē habetis: non et manducatis credendo.
sitiet ī etn̄ū. Sꝫ dixi voƀ: qꝛ et vi
ſ sed si vos nō creditis: nō ideo inutiliter veni: nō ideo alios ꝑdo: sed venientes recipio.
distis me ⁊ non credidistis† Omne qꝺ dat mihi pat̄ ad me vēiet:
ſ ꝑ fidē mihi vnit̄. ſ passibꝰ fidei ⁊ bōe opati.
⁊ eū q̄ vēit ad me nō eijciā foras:
ſ factꝰ sū hō: humilē deū sequat̄ ille quē pudet sequi humilē hominē.
† qꝛ descēdi ꝺ celo nō vt faciā vo
ſ hominis. ſ dei patris.
lūtatē meā: sed volūtatē eiꝰ q̄ misit me. Hec ē enī volūtas eiꝰ q̄ misit me patrꝭ: vt oīe qꝺ dedit mi
a ſ datꝰ ē ei tm̄ hūilis in q̄ sit p̄ma resurrectio
ſ ecce scd̄a resurrectio.
hi nō ꝑdā ex eo: ſꝫ resuscitē illud
a ſ per me mediatorem vult pater dare credentibus vtrāqꝫ vitam.
ī nouissimo die. Hec ē autēꝫ voluntas patris mei qui misit me: vt omnis qui videt filiū ⁊ credit
a ſ credendo in eum ⁊ transeundo in vitam.
in eū habeat vitaꝫ eternā: ⁊ ego resuscitabo eū in nouissimo die. Murmurabāt ergo iudei de illo: qꝛ dixisset: Ego sū panis viuꝰ qui de celo descēdi. Et dicebāt:
ſ ignominiose indignātes: ⁊ eiꝰ opprobria q̄rētes in hūilitate generꝭ eiꝰ offēdūt. ſ christi.
† Nōne h̄ est filiꝰ ioseph cuiꝰ nos
ſ sed non celestem.
nouimꝰ patrē ⁊ matrē? Quomodo ergo dicit hic: qꝛ de celo descēdi? Respōdit ergo iesus ⁊ dixit eis: Nolite murmurare in inuicē. Nemo potest venire ad me
a ſ quē nil latet q̄ abscōdita cordiū intuet̄.
ſ credere in me nisi gratia eū ꝑuenerit: nisi pater eū reuelauerit.

fuit. iiij. ca. q̄ petijt a xp̄o: Dn̄e da mihi hāc aquā vt nō sitiā ⁊c̄. verūtamē sicut illa nō intelligebat cōditionē aque sp̄ualis: sic nec isti de pane sp̄uali. ⁊ iō iesus ōndit eis q̄d sit iste panis, dicēs: a Ego sū panis vite. q̄ nō solum vitā ꝯseruat: sed etiā dat ip̄am de nouo. panis aūt corporalis vitā corporalē p̄existentē tātūmodo ꝓlongat. iō sequit̄: b Qui venit ad me. ꝑ fidē formatā charitate c Nō esuriet ⁊c̄. qꝛ licet habēs deū queꝫ habet ꝑ gratiam desideret habere pleniꝰ ꝑ gl'iam. tñ nō desiderat rē nō habitā. Cibus aūt ⁊ potꝰ corꝑalis est ꝯtrarie ꝯditiōis: qꝛ habitꝰ in plenitudīe in fastidiū vertit̄: sed qꝛ possent iudei dicere nos petimꝰ a te panē istū: ⁊ tu n̄ respōdes dabo vel nō dabo. iō ad h̄ rn̄det dicēs:

† Mat. 26. Mar. 14. Luce. 22.

d Sed dixi vobis. s. ꝙ ego sū panis vite. e Quia ⁊ vidistꝭ me: ⁊ sic habebitꝭ hūc panē in p̄sentia vr̄a quē paratꝰ sū dare. f Et nō credidistꝭ. in hūc panē ⁊ nō q̄sistis: ſꝫ magis panem corporalē. g Oīe qꝺ dat mi. pa. Hic ꝯn̄r ōndit q̄ sūt illi q̄ fruunt̄ hoc pane: qꝛ illi q̄ habēt graꝫ in p̄sēti fruunt̄ īꝑfecte. in gl'ia aūt fruentur ꝑfecte. ⁊ h̄ est qꝺ dr̄: Oīe qꝺ dat mihi pater. i. facit mihi adherere: nō solū ẜm p̄sentē iusticiā: ſꝫ etiā ẜꝫ eternā p̄destinationē. h Ad me veniet ꝑ fidē. formatā. i Et eū q̄ venit ad me. hoc mō. k Nō eijciā foras. qꝛ oīs p̄destinatꝰ finalit̄ saluat̄. cuiꝰ cā subdit̄:

† J. 13. a

l Quia descēdi de ce. ⁊c̄. nō est per h̄ ītelligēdū ꝙ volūtas xp̄i in aliq̄ discordet a volūtate patris: qꝛ ẜm naturā diuinā eadeꝫ omnino est volūtas patrꝭ ⁊ filij. simil'r ẜm naturā humanā volūtas eiꝰ nō poterat a volūtate diuina discordare. cū aīa xp̄i esset ꝯiūcta ꝟbo: nō solū ꝑ fruitionē sed per realē vnionē: ⁊ sic voluntas xp̄i nullo mō poterat a volūtate patris discrepare. ⁊ iō facere volūtatē patris ⁊ suā ē idē ẜꝫ rē ⁊ ecōuerso. qñ g̊ dicit: Descēdi de celo nō vt facerē voluntatē meā ⁊c̄. est cōis modꝰ loquēdi apud hoīes. illiꝰ q̄ omnino sequit̄ volūtatē alteriꝰ. ⁊ est sensus: Descēdi de celo ⁊c̄. ac si diceretur: nō veni ad declinandū in aliq̄ a volūtate patris: ⁊ ꝑ ꝯsequēs veni ad ꝑficiēdū salutē electoꝝ: qꝛ hec ē voluntas patris ipsos p̄destināti s. iō sequit̄: m Hec ē enī volūtas eius q̄ misit me patrꝭ: vt omne qꝺ dedit mihi: non solum ẜm p̄sentē iusticiam: sed etiam ẜm eternā predestinationem. n Non perdam ex eo. qꝛ si talis aliquando cadit in peccatum: finaliter tamen resurgit. o Sed resuscitem illud. vt corpore ⁊ anima ꝑfruatur in gloria. p In nouissimo die. homines enī resurgent ad vitam incorruptibilem. ⁊ ideo post illā resurrectionem non erit in natura humana generatio et corruptio: nec per consequens in alijs creaturis corruptibilibus que sunt propter hominem: ⁊ ꝑ consequens tunc cessabit motus celi qui ordinatur ad complendū numerū electorum per generationem: et sic cessabit tēpus quod sequitur motum celi: vt habetur. iiij. physicorum. propter hoc dicitur Apocalyp̄. x. Jurauit per viuentem in secula seculorum: quia tempus ampliꝰ nō erit. Et patet ex dictis ꝙ nouissimus dies erit dies resurrectionis generalis: et quia illa resurrectio ordinat̄ ad hoc ꝙ electi sint perfecte beati. ideo sequit̄:

† Mat. 26. mar. 14. d Luce. 22. s. 5. e

q Hec est autem voluntas patris mei qui misit me: vt omnis qui videt filium: sed non accipitur hic visio per essentiam cum non stet cum actu credendi: sed accipit̄ pro cognitione fidei formate. ideo subditur:
r Et credit in eum. tendendo in ipsuꝫ per dilectionē. s Habeat vitam eternam. si perseueret: quod est īfallibiliter verum in predestīatis. de quibus loquitur: vt patet ex predictis. ideo sequitur: t Et ego resuscita. expōat̄ vt priꝰ. v Murmurabāt. Posita xp̄i doctrina de spirituali cibo. hic ponit̄ in cōtrariū iudeoꝝ murmuratio. Et diuiditur in duas. qꝛ p̄mo ponit̄ hec murmuratio. secundo eiꝰ sedatio subdit̄. ibi: Rn̄dit ergo iesus. Circa primū sciendū ꝙ iudei credebāt xp̄m esse hominē purū ⁊ de semine ioseph ex maria cōceptū: ignorantes ipsum formatū virtute spiritussancti. ⁊ ideo murmurabāt de h̄ qꝺ dixerat: Ego sū panis vite qui de celo descēdi. ⁊ patet lr̄a. x Rn̄dit. Hic ponit̄ murmuris sedatio. Et diuiditur in tres. quia primo admonitio ponitur. secūdo cā murmuris subditur. ibi: Nemo pōt: tertio ratio dicti: ꝓpter qꝺ murmurabāt reddit̄ ibi: Amen amen dico vobis. In prima ergo parte admonet eos. dicens:

† Mat. 13. Mar. 6. Luce. 4. J. 7. b

y Nolite murmurare in in. quia patres eorum in deserto fuerunt grauit̄ puniti propter murmurationem. ⁊ ideo hec admonitio christi est salubris ne cadant in consimilem penam. z Nemo potest venire ad me. Hic ostenditur causa predicte murmurationis: non enim causabatur ex verborum christi falsitate cū essent verissima: sed ex iudeoꝝ incredulitate. ⁊ hoc est quod dicitur: Nemo potest venire ad me per fidem formatam.

Nisi pater

a Nisi pater q mi. Illū pater trahit ad filiū q ideo credit in filiū: qꝛ cogitat patrē ei⁹ esse deū. i. q credit equalē patri genitū. Tractio hec n̄ ē violentie nec necessitatis: nec est inuiti: sed volūtatis ꝛ desiderij. vn̄ dꝛ: Trahit vnūquēq sua volūtas. Si ergo in his in qb⁹ nō est vera dilectio: trahit hō amore ꝛ desiderio: q̄ntomagis trahit aliqs vehemēti delectatione cui pat reuelat panē q est vita ꝛ beatitudo ꝛ omne bonū: i q cōmedat magna gr̄a. b Et ego resuscitabo ꝛc̄. Ego equal pri faciā eū videre qd credit: mādu care qd esurit: habere qd amauit ꝛ desiderauit: qd nō pōt eē in pn̄ti vbi tm̄ trahit. c Est scriptū. Vere nemo venit ad me nisi pat docuerit: qꝛ ita testantur ꝓphetie: oēs homies regni illi⁹. i. christiāi fidei: erūt docibiles dei: qꝛ ꝛ si hoies foris loquunt: tm̄ de⁹ sol⁹ intus sensū apit: int⁹ instruit veritatis cognitione ꝛ amore: ita quicūq audit ꝛ discit a pr̄e venit ad me. Et ne qs excuset se di. Nūq vidi patrē: quomō disco ab eo? Subdit nō qꝛ pat visibilis sit alicui: ꝛ tm̄ nemo credit nisi ipse docuerit: quō ergo docet? Dū audis verbū ei⁹. i. mei dum ego hō verbū ei⁹ coeternū: fact⁹ hō vobis loqꝛ. ꝛ hoc est: Is q est a deo. i. filius vidit patrē. i. nouit ꝛ vos docet. ꝛ ideo me audite. d In ꝓphetis. ꝓphet dic pluralit: quia: oēs ꝓphe vno ꝛ eodē spū repleti: licet diuersa ꝓphetarēt: tm̄ ad idē tendebāt: quapropt cū quouis eoꝝ oēs alij ꝯcordabāt: sicut i Johel q dicit: Et erūt oēs docibiles dei. e Nō qꝛ patrē ꝛc̄. i. ego noui patrē. qꝛ ab illo sū. ꝛ iō credite: qꝛ q credit in me habet vitā eternā. Potuit dicere: hꝫ me: sꝫ reuelat ꝙ ipe sit vita eterna: qꝛ vbū ē vita hoim qd ꝛ carni sue quā susceperat: cui interuenit mors vt mortē tolleret. dat vitā in resurrectione: sic ꝛ alijs credentib⁹ in se. f Ego sum pa. vi. ꝛc̄. Māna de q supbitis: patrib⁹ murmuratoribus quoꝝ estis filij murmurādo: n̄ vite fuit panis: qꝛ nō intellexerūt in eo spiritualem cibum: sic ꝛ vos qui me auditis: nō spiritualiter intelligitis. Dixit aūt moyses ꝛ alij electi de māna: qꝛ spiritaliter mādu cauerunt: sic ꝛ q modo vba mea spiritalit accipiūt. Ego sū panis ꝛc̄. ecce sacramentū vbis tegit: vt iudei ꝛ etiā aliq discipuli nō credētes vbis illi⁹ magis scādalizent: ꝛ humiles apl'i humiliter credētes ꝓfit. vn̄ Petr⁹: Verba vite eterne habes. g Et panis quē ego da. ꝛc̄. Quō sit panis determiat: nō solū sm verbū quo viuūt omnia: sed etiā sm carnē assumptā ꝓ mundi vita. Humana eniꝫ caro q erat pctō obnoxa ꝛ ideo mortua: carni ei⁹ mūde vnita: incorporata vnū cū illo effecta: viuit d spiritu ei⁹ sicut viuit corp⁹ de suo spū. qui vo non est de corpore christi: nō viuit de spiritu christi. Qui autem iudei non erant huius vnitatis litigabāt: nec talib⁹ exponit quō dn̄s carnē suā det ad manducandū: sed audiūt: vnde magis moueant: Nisi mādu caueritis carnem.

Johel. 2. g in aliā litteram.

¶ Nisi mandu

a nisi pat q misit me traxerit euꝫ: a

¶ panis.

b ꝛ ego resuscitabo eū i nouissimo b

c d die.† Est scriptuꝫ in ꝓphetis: Et c

¶ q facile doceant a deo. ¶ qd nō iudei.

erūt omnes docibiles dei. Om- d

¶ quod est trahi a patre.

nis q audiuit a pr̄e ꝛ didicit ve- e f

e nit ad me. Non quia patrē vidit g

qsq nisi is q est a deo: hic vidit

prēm.† Amē amē dico vobis: q h

credit in me habet vitā eternaꝫ. i

¶ qꝛ. ¶ q pasco donec pastos iungā vite.

f Ego suꝫ panis vite. Patres vestri mādu cauerūt manna in de-

a ¶ nō morte carnali cōi cū moyse ꝛ alij: sꝫ morte spūali. ¶ .i. in h loco panis vl dmōstratiue diē

serto et mortui sunt. Hic ē panis

¶ quem manna significauit.

de celo descēdens: vt si qs ex ipo

¶ intus in corde intelligēdo et amando. ¶ spū.

manducauerit nō moriat. Ego

¶ ꝛ ideo viuus: qꝛ de celo descēdi.

sū panis viu⁹ q de celo descēdi.

Si quis mādu cauerit ex hoc pa-

¶ nō tm̄ in p̄senti p iusticiā.

g ne viuet i eternū.† Et panis quē k

ego dabo caro mea ē: p mūdi vi- l

ta. Litigabāt g iudei ad iuicē di- m

¶ qꝛ vsq modo nō fecit mentionē de sūptiōe sacramēti altaris.

cētes: Quō pōt h nob carnē suā

a Nisi pat q mi. me tra. eū. nihil ei pōt ascēdere ad id qd ē supra naturā suā: nisi ab alio trahat. sicut lapis nō pt sursū ascēdere nisi p motū alteri⁹. fides ei formata charitate trahit quodāmodo hoiez ad naturā diuinā. sm illud. ij. Petri. j. Magna ꝛ p̄ciosa ꝓmissa donauit vob vt p hoc efficiamini ꝯsortes diuine nature. ꝛ ideo tale donū nō pōt hō ꝯseq nisi a deo trahat. Iudei aūt nō sic erāt tracti. iō murmurabāt de vbis xp̄i. Illi aūt q a patre trahunt ad filiū p fidē formatā cōsequunt eternā vitā. iō sequit: b Et ego resuscitabo eū ꝛc̄. qꝛ aīa nō est ad plenū beata donec fuerit corpi reunita: ꝛ qꝛ p̄dict⁹ tract⁹ ē p diuinā inspirationē. iō hoc ostēdit p scripturā. d. Est scriptū i ꝓphet. c Et erūt oēs docibiles dei. i. docti a deo. Snīa eni hui⁹ dꝛ Esa. liiij. Ponā oēs filios tuos doctos a dn̄o. ꝛ Hiere. iij. Dabo vobis pastores iuxta cor meū ꝛ pascēt vos sciētia ꝛ doctrina: ꝛ est eadē sētētia cū illa q hic a saluatore exprimit. Xp̄s ei ꝛ apl'i nō sp allegauerūt scripturā de verbo ad verbū: sꝫ suffecit eis accipe snīam. Cui⁹ aūt efficacie sit diuia īspiratio ońdit. d. d Ois q audit a pa. p̄dictas īspiratiōes pcipiēdo. e Et didicit. eas sequēdo. f Venit ad me. p fidē formatā in p̄senti: ꝛ p gliaꝫ i futuro. ꝛ qꝛ de⁹ pater docet hominē nō apparēdo visibilit: sicut hō vl sicut āgel⁹ in corpe ab eo moto: vl sicut dei fili⁹ in corpore sibi vnito. ideo sequit: g Nō qꝛ patrē vidit qsq nisi is q est a deo. s. filius q naturaliter ꝓcedit a patre. Notādū ꝙ p hāc dictionem quisq pōt intelligi natura hūana: ꝛ sic verū ē ꝙ null⁹ hō ante xp̄m vidit patrē: nisi forte in quodā raptu sicut moyses. sꝫ talis visio nō erat sicut visioni xp̄i q ab instāti sue cōceptiōis vidit diuinā essentiaꝫ per modū habit⁹ pmanētis: ꝛ vtēs sensib⁹ corporis. Si aūt per li qsq excludat omnis creatura: sic intelligit ꝙ seqt de filio sm diuinā naturā: ꝛ de visiōe cōprehēsiōis q cōpetit soli dō. p h āt ꝙ dictio exclusiua ibi adiūgit filio n̄ excludit pr̄ vl spūsctūs: qꝛ ē vna simplex visio. dictio ei exclusiua addita vni psōe r̄spectu termini essential: nō excludit aliā psonā: vt diffusius declarat. j. Snīaꝝ. h Amē amē. Repressa iudeoꝝ murmuratiōe: saluator reddit cām ei⁹ qd dixerat: Ego sū panis vite q de celo descēdi: q̄si satisfaciens eoꝝ q̄stioni. Et ꝙ illud dictū sit veꝝ arguit: Ille est ver⁹ panis vite ꝛ de celo descendēs: q pt p̄seruare a morte: ꝛ dare vitā eternā ꝛ celestē: talis panis ē verbū incarnatū: nō aūt panis dat⁹ a moyse in deserto: qꝛ omnes qui manducauerūt ex illo mortui sūt. ergo ꝛc̄. ꝛ hoc est qd dꝛ: Amen amē dico vobis: q credit in me: p fidē formatā. i Habet vi. eternā. que virtualiter in gr̄a cōtinet. alia lr̄a patet ex dictis. k Et panis quē ego dabo. Postq egit de pane spūali qui est verbū. hic ꝯn̄r agit de pane spūali q est sacr̄m. Et diuidit i duas ptes. qꝛ circa h pmo pōit doctria xp̄i. scdo exponit: qꝛ videbat obscura. ibi: Multi aūt audiētes. Prima i duas: qꝛ pmo ostendit ꝓpositū. scdo ꝓbat qddā suppositū. ibi: Qui mādu cat. Pria in tres: qꝛ pmo saluator docet huius sacramēti q̄litatē. scdo ipsi⁹ necessitateꝫ. ibi: Litigabāt. tertio ei⁹ veritatē. ibi: Caro mea vere ꝛc̄. Circa primū sciēdū ꝙ in sacramēto eucharistie ꝯtinet ipm verbū incarnatū. ꝛ iō ostēdēs q̄litatē hui⁹ sacramēti q̄ttuor tāgit. Primū est illd qd ibi sacramētū tm̄. s. species panis. cū dicit: Et panis. Secūdū ē auctor hui⁹ sacramēti q ē ipe christus sacerdos summ⁹. Sacerdos aūt q est minister hui⁹ sacramēti tm̄modo ꝓfert vba nō in ꝓpria psona: sꝫ in psona xp̄i. in alijs aūt sacris vtit minister vbis suis vl vbis eccl'ie: qb⁹ exprimit act⁹ quē facit: vt i baptismo patet cū dicit: Ego baptiço te. sꝫ i sacro eucharistie solū refert vba xp̄i. cū dic: Qui p̄die q pateret ꝛc̄. ꝛ sequūt postea vba xp̄i cōsecratiōeꝫ efficiētia. ꝛ h notat cū dꝛ: Quē ego dabo. Tertiū est res significata ꝛ ꝯtēta. s. veꝝ corp⁹ xp̄i. cū dꝛ: Caro mea ē. ꝛ accipit h caro ꝓut distiguit ꝯtra aīam ꝛ sāguinē: qꝛ licet sub specie panis sit aīa ꝛ sāguis. h tm̄ nō ē ex virtute sacri: sꝫ ex cōcomitātia reali: sicut ꝛ ipsa diuinitas. Quartū ē res nō ꝯtēta sꝫ tm̄ signata. s. corp⁹ xp̄i mysticū: qd ꝯiūgit capiti p charitatē. h aūt sacramētū dꝛ sacramētū amoris. iō dꝛ: l Pro mūdi vi. Sic eni vita natural ē in mēbris: eo ꝙ vniunt capiti a q recipiūt īfluētiā sēsus ꝛ mot⁹: sic i fidelib⁹ q sūt mēbra xp̄i vita spūalis ꝯseruat: eo ꝙ vniunt capiti xp̄o p sacr̄m amoris. Cōsiderādū ēt ꝙ bn̄ dicit mūdi: qꝛ alia sacra solū ꝓficiūt ipi recipiēti. sol⁹ eni baptiçat⁹ recipit gr̄am baptismalē ꝛ nō alij. Sacramētū aūt eucharistie nō solū ꝓficit sacerdoti sumēti: sꝫ etiā toti eccl'ie: ꝛ illis q sūt in purgatorio. Cui⁹ rō ē: qꝛ eucharistia nō tm̄ sacramētū: sed ē eccl'ie sacrificiū in q̄tū ꝯtinet christū passū. ꝛ iō ꝓficit oib⁹ xp̄i fidelib⁹. Si aūt sumat alio mō sicut a laico: tunc ꝓficit solū sumēti: qꝛ officiū ei⁹ nō est offerre sacrificiū: sed tm̄ sumere sacramentū. m Litigabāt. Hic ꝯn̄r ostēdit hui⁹ sacramēti necessitas. Iudei eni rudes p̄dicta vba xp̄i audiētes reputabāt ea inutilia ꝛ ipossibilia. iđo

† Esa. 54. d Hie. 3. e.

† De pe. di. 4. bndict⁹

† De ꝯse. di. 2. c. xp̄s et ca. omnia.

a Nisi mãducaueritis. Aug⁹. Hũc cibũ ⁊ potũ societatē vult intelligere corporis ⁊ mēbroꝝ suoꝝ qđ est ecclia in p̄destinatis: qđ iã factũ ē ⁊ ĩuocatis ⁊ iustificatis qđ factũ est: ⁊ fit ⁊ fiet in glorificatis: qđ nũc ē in spe fiet in re. Hui⁹ rei sacramentũ. i. vnitatis corporis xp̄i: alibi q̃tidie: alibi certis dieb⁹ fit: et sumit̃ aliĳs in vitã: aliĳs in mortē. Res ꝟo hui⁹ sacramēti omnib⁹ ē in vitaꝫ sumētib⁹: nulli ad mortē. i. vnitas sãctoꝝ. Vñ corpus ⁊ sãguis in his reb⁹ cõmēdat̃ q̃ ex multis in vnũ redigũtur vt ex mult' granis vn⁹ panis fit: ⁊ ex multis acinis vinũ confluit.

b Qui mãdu. c. meã. Exponũt q̃dã sctĩ de cõmestione altaris ⁊ bene dicũt: sꝫ q̃rũt quõ fiat in vitã eternã: cũ q̃dã ad mortē. vñ dicit Ap̄ls: Si q̃s comedit ĩ altari cũ hac cõmestione de q̃ agit h̃. s. cũ fide op̄ante ⁊ dilectione h̃ comedit ĩ vitã eternã. Si q̃s ꝟo alit̃: in mortē.

1. Cor. 11. f
De conse. di. 2. iuitat ex ca. q mãducat.

c Caro ei m. Ve. re viuet aĩa et corp⁹ ex h̃ cibo: q꞉ caro mea vere ē cib⁹ q̃ sol⁹ facit ĩmortales: vt neq꞉ esuriēt neq꞉ sitiēt. ali⁹ cibus h̃ nõ p̄stat ēt si in eo h̃ appetat̃.

d Qui mãducat. Iã expõit quõ fiat qđ dixit: ⁊ quid sit mãducar̃ car. ⁊ bibere sã. h̃ ē manere in xp̄o: ⁊ xp̄ꝫ habere in se manētē. Qui ꝟo ñ mãet ĩ xp̄o: ⁊ in q̃ manet xp̄s: nõ mãducat sp̃ualit̃: ⁊ si sacr̃m sibi sumit ĩ iudiciũ corp̃alit̃.

e Sic me misit. Me equalē sibi misit. i. hominē fecit: ⁊ inde ē vt ad eũ referã vitã meã q̃si ad maioreꝫ.

f Et ip̄e v. Ut viuã ex patre. mea exinanitio facit vt hõ viuat ex me. p̄ticipatio facit q̃ me mãducat.

g Hic est pa. Et ita ꝯstat q꞉ hic est vere panis de celo: nõ mãna: q꞉ illõ mãducãtes p̄res vobis similes mortui sũt in eternũ: hũc panē hõ q̃ vitã nõ habebat mãducãs viuet ĩ eternũ. Supra dixerat: Ego sũ panis q̃ de celo descēdi. h̃ dicit: hic. i. filius hoĩs ad esũ cui⁹ carnis ĩuito. ē ille panis q̃ de ce. des. ḡ idē ē fili⁹ hoĩs ⁊ fili⁹ dei.

h Mlti er. Mlti carnalit̃ sapiētes q̃si p̄ticulatim carnē q̃ ĩdut⁹ erat se eis distributuꝝ p̄mitteret ꝯ naturã eē putãt: vt cibũ hoĩꝫ hũanã carnē daret.

i Dur⁹ ē h̃. sic oportebat dici vt ab hoĩb⁹ ñ ĩtelliget̃: h̃ secretũ dei ꝟbis tegeret̃: secretũ dei ĩtētos dꝫ facere:

---

dare ad mãducãdũ? Dixit ḡ eis

et si ignoretis q̃s mod⁹ sit dãdi vel mãducãdi: tñ nisi.

a iesus: Amē amen dico vob: nisi mãducaueritis carnē filĳ hoĩs ⁊ biberitis ei⁹ sãguinē: nõ habebi

sine hac vita põt haberi t̃palis sꝫ nõ eterna.

a ne añt de hac vita ĩtelligerēt ⁊ inde litigarēt subdit: Qui man. car.

b tis ũitã in vobis. Qui mãducat meã carnē ⁊ bibit meũ sãguinē:

a s̃m sp̃m: nec caro ei⁹ fraudabit̃ ea suo t̃pe.

b h̃ dicit: ne q̃s putet mãducãtē ñ mori corp̃e.

habet vitã eternã: ⁊ ego resuscitabo eũ ĩ nouissimo die.

a i. societas sctõꝝ vbi pax et vnitas erit p̄fectã

c Caro ei mea vere ē cibus: ⁊ sãguis me⁹ vere est pot⁹. Qui mãducat meam carnē: ⁊ bibit meũ sãguinē: i me mãnet ⁊ ego i illo.

a h̃ est signũ mãducationis: illi edũt accedēdo ad meã carnē: q̃ nõ relinquũt vnitatē.

sic viuet: quia sicut ego homo viuo p̄pter patrem viuum cui vnior: sic q̃ me mãducat ⁊ mihi vnit̃ viuit ex me.

e †Sic misit me viuēs pater: ⁊ ego viuo propter patrē: ⁊ q̃ mãducat me ⁊ ip̄e viuet p̄pter me. Hic ē panis q̃ d celo descēdit.

nõ sic morientur ĩ aĩa q̃ me celestē panē digne mãducãt sicut patres vestri in d. manna: ⁊ mortui sunt.

Nõ sic mãducauerũt p̄res ṽri mãna: ⁊ mortui sũt.

sed potius. *in me qui sum vita.*

Qui mãducat hũc panē viuet i eternum. Hec dixit in synagoga doc̄es i capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis ei⁹ dixerunt: Dur⁹ est hic sermo: et q̃s

quid ergo inimici.

sapiunt s̃m carnē: ⁊ ideo mouent̃.

---

ostēdit necessitatē hui⁹ sacramēti. d. a Nisi mãducaueritis carnē filĳ homĩs ⁊c. Sic ei ĩ vita corp̃ali cib⁹ ē necessari⁹ ad vitã ꝯseruãdã: ita ĩ vita sp̃uali h̃ sacr̃mē necessariũ: q꞉ ē vite sp̃ual' ꝯseruatiuũ: q꞉ sic baptism⁹ ē q̃dã sp̃ual' generatio: ita eucharistia ē q̃dã sp̃ual' nutritio. b Et biberit' sã. e. ñ ē ĩtelligēdũ q꞉ h̃ sacr̃m sb̃ vtraq꞉ specie sit fidelib⁹ exhibēdũ: sꝫ tñ h̃ mõ a sacerdote sumēdũ: licet in p̄mitiua ecclesia pp̄lus sub vtraq꞉ sp̄ē cõicaret: tñ postea p̄uide ordiatũ est vt nõ cõicet sub specie vini p̄pter periculũ effusiõis. ⁊ q꞉ sub specie panis accipit̃ quodãmodo sãguis inq̃ztũ ibi cõtinet̃: vt p̄dictũ est: q꞉ sub vtraq꞉ sp̄ē est tot⁹ xp̄s. alit̃ tñ et aliter: q꞉ sub specie panis est vera caro xp̄i ex virtute sacramēti. cetera ꝟo sũt ibi ex cõcomitãtia. Et eodē mõ sub specie vini ē sãguis xp̄i ex vi sacramēti cetera ex ꝯcomitãtia. Notãdũ q꞉ ex h̃ qđ d꞉ h̃: Nisi mãducaueritis ⁊c. dicũt greci q꞉ h̃ sacramētũ ē tãte necessitatis q꞉ pueris dꝫ dari sic baptismus: qđ est falsũ: q꞉ in sumēte h̃ sacr̃m requirit̃ actual' deuotio ⁊ reuerentia: q̃ nõ sũt in puer'. ⁊ iõ ꝟbuꝫ qđ ip̄ortat p̄ceptũ tãtũmodo ĩtelligit̃ de adult': q̃b⁹ necessariũ est ad salutē h̃ sacr̃m eucharistie accip̄e: saltē ĩ voto si nõ possit haberi in re. c Qui mãducat. Hic ꝯñr oñdit̃ hui⁹ sacramēti vtilitas q̃ est augmētatio in vita sp̃uali. sic cib⁹ corporalis nõ solũmõ nutrit ⁊ cõseruat vitã: sꝫ deducit ad p̄fectã q̃ztitatē. sic h̃ sacramẽtũ p̄ducit hominē ad ꝯsũmationē grẽ q̃ ē glĩa eterna. ⁊ h̃ ē qđ d꞉: Qui mãducat carnē meã. non tñ sacramētalit̃ sꝫ ēt sp̃ualit̃ p̄cipiēs effectũ sacramēti. d Habet vitã eternã. q꞉ habet deũ ĩhabitãtē q̃ ē vita eterna. e Et ego resuscitabo eũ ⁊c. vt p̄ticipatio hui⁹ vite ad corp⁹ p̄ aĩaꝫ deriuet̃. f Caro enĩ mea. Hic ostēdit̃ hui⁹ sacramēti ꝟitas. xp̄s ei frequēter parabolice discipulis suis loq̃bat̃. ⁊ iõ ne crederēt q꞉ caro ei⁹ ꝯtineret̃ in h̃ sacramēto eucharistie tãtũmodo sic ĩ signo. iõ h̃ remouet dicēs: Caro mea vere ē cib⁹: q꞉ hic sumit̃ realit̃ ⁊ nõ figuratiue. ⁊ eodē mõ est de sãguie sub specie vini. iõ subdit: Et sanguis me⁹. Dicit̃ etiã: Caro xp̄i vere cib⁹: ⁊ sãguis ei⁹ vere pot⁹: q꞉ reficiũt aĩam q̃ ē ĩmortalis. Cib⁹ aũt corp̃al' tñ reficit corp⁹ qđ est corruptibile. g Qui mãducat. Hic p̄bat quoddã suppositũ. dixerat ei q꞉ mãducatio carnis ei⁹ dat vitã. istõ p̄bat h̃: q꞉ illõ p̄ qđ aliq̃s vnit̃ p̄ncipio viuificatiuo illud dat vitã. hoc ptꝫ in vita corp̃ali. p̄ h̃ aũt sacramētũ hõ vnit̃ xp̄o q̃ est p̄ncipiũ vite sp̃ualis. ergo ⁊c. et hoc est qđ d꞉: Qui mãducat carnē meã ⁊ bibit sãguinē meum in me manet. i. vnit̃ mihi: h Et ego in illo. q꞉ p̄ charitatē amãs est in amato ⁊ econuerso. i Sicut misit me viuēs pater. q꞉ est vita p̄ essentiã. k Et ego viuo p̄pter patrē. Fili⁹ enĩ inq̃ztũ de⁹ ⁊ inq̃ztũ hõ viuit p̄pter patrē. h̃ alit̃: q꞉ s̃m q꞉ de⁹ viuit p̄pter patrē inq̃ztũ p̄cedit ab eo. accipit tñ eandē vitã quã habet pat̃. Scdm̃ ꝟo q꞉ hõ viuit p̄pter patrē inq̃ztũ vnit̃ supposito p̄cedēti a patre: quã vnionē cõcomitat̃ plenitudo gratie: que est spiritualis vita. ⁊ eodē mõ nos inq̃ztũ p̄ sacramētũ eucharistie vnimur deo viuimus spiritualiter. tamen eius vnio est realis in vnitate suppositi. nostra aũt vnio apud ipsum est p̄ fidem ⁊ dilectionem. ⁊ hoc est quod dicitur: l Et qui manducat me ⁊ ipse viuet p̄pter me. quia p̄ hoc coniungit̃ principio spiritualis vite. vt visum est. ideo consequēter concludit esse verũ illud de quo murmurabant iudei tanq꞉ de falso.

m Hic est panis qui de celo descendit: q꞉ caro christi in h̃ pane cõtenta virtute spiritussãcti fuit formata. n Non sicut man. pa. vestri mãna et mortui sunt. ⁊ ideo non fuit vere cibus celestis: sed tñ figura eius: q꞉ vitã spiritualem non cõferebat: sed eam dari in sacramēto p̄figurabat: quia erga deuotos habebat omne delectamentum: vt habet̃ Sap. xvj. Panē paratũ prestitisti eis habentē omne delectamentũ. Malis aũt hominib⁹ erat insipid⁹. vñ dicebãt Nu. xxj. Nauseat anima nostra sup̄ cibo isto leuissimo. sic eucharistia digne sumentibus est vite spiritualis solatium. ⁊ indigne sumentibus iudicium. ideo sequit̃: o Qui mandu. hunc panē digne. viuet in eternũ. sequitur: p Hec dixit in synagoga. q̃ ē locus cõmunis vbi iudei conueniunt. q Docens in capharnaum. que erat metropolis galilee. hoc addit euangelista post verba christi p̄dicta ad ostendendũ q꞉ christus in palam docebat sicut habens doctrinã sanã ⁊ nõ suspectã.

r Multi. Posita doctrina xp̄i: h̃ ꝯsequēter exponit̃. ⁊ primo ponit̃ ei⁹ expositio. secũdo ex hoc ostendit̃ aliquoꝝ reprobatio ⁊ alioruꝫ ꝯfirmatio. ibi: Ex hoc multi. Prima in duas. q꞉ primo põitur expositiõis occasio. secũdo ipsa expositio. ibi: Sciens aũt iesus. Occasio aũt expositionis fuit: q꞉ multi iudeorũ verba christi capere non potentes p̄pter suam incredulitatem: s Dixerunt: dur⁹ ē hic sermo. In corporalibus dicit̃ aliquid durũ duplici de causa. vel q꞉ nõ est de facili penetrabile. vel q꞉ resistit tactui. sic in spiritualibus dicit̃ aliq̃d durum: vel q꞉ ab intellectu nõ penetratur. vel quia displicet voluntati. vtroq꞉ modo sermo christi erat eis durus: quia eius verba non intelligebant: ⁊ displicebat eis q꞉ tanta de se dicebat: eo q꞉ ipsum hominem purum esse putabant. ideo sequitur: t Et quis potest eum audire. quasi diceret: blasphemia est.

Sciēs aũt

facere:nō aduersos. a Si ergo vid. Suspēdit orō q̄si tūc itelligetis q̄ nō eodē mō q̄ putatis erogo corp⁹:ꝛ q̄ h̄ gr̄a morsib⁹ non ꝯsumit:ſ ſpūali gr̄a me illis dādo:ipos in corp⁹ meū conuerto.hinc plāe soluit qd̄ ipsos mouerat. Putabāt enī q̄ corpus distribueret ille dicit in celū se ascēsurū vtiq̄ integrū. Quid ergo tenendum sit apte subdit: Spūs ē q̄ viui. Caro sicut intelligit: sic q̄ ī macello emit sicut ali us cibus nō pdest:ipsa tn̄ vas spūs q̄ in ea salu lutē opat:multum pdest:sicut sola scientia inflat: ipa tn̄ nō ē mala: ſ p charitatē edificat.

b Uerba. quibus dixi mādu candū me esse: manere in me et me in ipso:vt āt aliq̄s maneat in xp̄o vt mēbrū:ꝛ xp̄s in ipo vt in templū:vnitas facit. Unitas āt ex charitate est: charitas aūt ex spū:ꝗ spūs q̄ viuificat cōpagiata membra non separata.

c Sed sunt q̄dam. Propheta: Nisi credide ritis nō intelligetis.per fidē copulamur.per intellectum viuificamur. (Esaie. 7.b ſm trāslationē.lxx.)

d Et quis traditurus esset e. quia iudas inter scādaliçatos recedit: ſ manet ad insidiandaꝫ quem nec silet nec apte ostēdit vt oēs timeant dū vnus perit.

e Quia ne.p. Causā quare q̄dā nō credāt sb dit: Quia nō ē a d̄o datū.fides enī nō est hoīb⁹ a se q̄si ppria ſ a deo gratia quasi. f Ex h̄ mul. Nota es se caute loquēdū sed si tamē ex verbis tuis aliquis scādaliçabit habeto cōsolationē in eo ex cui⁹ dicto multi scādaliçati sūt:q̄ hoc fecit vt tibi esset exemplo. g Nōne ego. Duodeci numer⁹ sacrat⁹ ē q̄ pmāet ꝛ si iudas ide perit.elegit.xī ad pmanēdū:elegit iudā vt p eū diuīe dispensatio misericordie in salutē mūdi iplereē:vtēs malo ad bonū

ſ ei obedire. a ſ quē nihil latet.
potest eū audire? Sciēs autē iesus apud semeipsum:quia murmurarent de h̄ discipuli eius di-
ſ q̄ sic dixerāt vt ab illo non audirent.
ſ quia dixi de carne mea ꝛ sanguine.
xit eis: Hoc vos scādaliçat? † Si ergo videritis filiū hoīs ascēdē-
ſ q̄ verbū ꝛ hō vn⁹ ē xp̄s dr̄ in celo esse duz in terra loquit: ſ dei. ſ si q̄s cū carne quā odit ha
tem vbi erat pri⁹? † Spūs ē q̄ vi-
bet spūm:viuit. ſ p itellectiōe eoꝝ q̄ dixi.
uificat caro nō pdest q̄cq̄. Uerba q̄ ego locut⁹ sū vobis spūs ꝛ
ſ i se ꝛ spūalit ſc itel.ꝛ viuificāt:ſ nō ei q̄ carnalit accipit.vn̄ subdit: Sꝫ ſc q̄dā ex vo.q̄ n̄ cre.
vita sunt. Sed sunt quidā ex vobis qui nō credūt. Sciebat eniz
a ſ apostoli q̄ nō sūt scādaliçati.
ab initio iesus q̄ essent credētes ꝛ quis traditurus esset eū. Et dicebat:
ſ quia quidā nō credūt.
Propterea dixi vobis:q̄ nemo pōt venire ad me nisi fuerit ei datū a patre meo. Ex hoc
ſ nō pauci q̄ videbant ꝛ nō vere fuerāt discipuli. a ſ non post xp̄m sed post sathanam.
multi disciploꝝ eius abierūt retro:ꝛ iā non cū illo ambulabāt.
ſ vt pcisi n̄ is cū illo erāt:nec vltra redeūtes.
a ſ q̄ iudas corpore remansit:qd̄ aūt iā sciebat dn̄s aliis post aperuit.
Dixit ergo iesus ad duodecim: Nunq̄d ꝛ vos vultis abire? Re-
ſ vnus p omnibus. ſ filiis tibi
spōdit ergo ei simō petr⁹. Domine ad quē ibim⁹? Uerba vite eterne hēs: et nos credim⁹ ꝛ cognouim⁹ q̄ tu es xp̄s fili⁹ dei.
ſ cū nō sit. ſ nō ē a te eūdū. ſ q̄. ſ i ministratione corpis ꝛ sāguis tui pmittis vitā.
a ſ pri⁹ ē credere ꝛ p⁹ cognoscere. b ſ .i.q̄ tu es vita eterna: ꝛ ideo in carne ꝛ sanguie tuo nō das nisi quod es. ſ causa pbādi eos.
Rn̄dit eis iesus: Nōne ego vos duodecim elegi:ꝛ ex vob̄ vn⁹ diabol⁹ ē? Dicebat āt d̄ iuda simōis scariothis
ſ .i.vocaui electione illa qua dicitur: Multi vocati pauci electi.
ſ .i.deorsum fluens. ſ filio. ſ interpretatur memoria sanguinis.
h̄ ei erat traditur⁹ eū: cū eēt vn⁹

a Sciēs aūt. Hic ponit doctrine xp̄i expositio q̄tū ad duo:de quib⁹ audiētes erāt scādaliçati.secūdū pōit ibi: Spūs est q̄ viuificat. Primū igit de quo scādaliçati erāt erat qd̄ dixerat: Descēdi de celo.ꝛ ostendit q̄ nō debebāt scādaliçari:pdicens q̄ viderent eū in posterū in celū propria virtute reuerti. Et ideo nō debebāt admirari si dixerat se de celo originari:quia quelibet res ad suū locū reuertit.ꝛ h̄ est qd̄ dicit: Sciens autem iesus apud semetipsū.i.absq̄ alio sibi nunciante. b Quia murmurarēt de h̄ discipuli ei⁹.q̄ dixerat se de celo descēdisse. c Dixit eis.reprimens eoꝝ murmurationē iniustā. d Hoc vos scādaliçat.ꝛ sine rōne. e Si ergo videritis filiū homīs ascendentē vbi erat prius. accipit hic si p q̄.q.d.quia hoc videbitis:nō debetis scādaliçari d̄ hoc q̄ dixi:illi enī q̄ xp̄o credentes cū eo pmāserūt.in ascensione eius hoc viderunt:vt pꝫ Act.j. f Spūs ē. Hic exponit secūdū de q̄ murmurabāt.s.q̄ dixerat carnē suā eē cibū necessariū ad salutē:ꝛ ipi intelligebāt h̄ ac si daret in ppria specie.sicut laniat vel vēdit in macello qd̄ est horribile. ideo tollit hūc intellectū dicēs: Spūs est q̄ viuificat.q.d. v̄ba q̄ dixi spūalē sensū habēt ꝛ sic viuificāt. g Caro autē nō pdest quicq̄.q̄ caro xp̄i manducata eo mō q̄ itelligebāt nō esset vtilis ſ magis horribil.iō sequit: h Uerba q̄ ego locutus sū vo.de carne mea mādu cāda. i Spūs ꝛ vita sūt.q̄ spūalē habēt intellectū:nec mirū:q̄ sūt a spūsctō. ista tn̄ spūalitas nō ē sic accipiēda:q̄ caro xp̄i sit in sacro eucharistie tm̄mō sicut in signo:vt dixerūt aliq̄ heretici:q̄ ē ibi realiter:vt dictū est.ſ q̄ mādūcat caro xp̄i in h̄ sacro q̄dā spiritali mō.inq̄tū spēs visibiles atterunt ꝛ comedunt.ꝛ spiritus ex virtute dei carni vnita reficit. k Sed sūt q̄dam ex vo.q̄ nō cre.q.d. ppt h̄ itelligere nō pn̄t. l Sciebat eī ab ini.ie.q̄ es.cre.q̄ tāq̄ de⁹ sciebat occulta cordiū. m Et q̄s tra.es.eū.q̄ sciebat euētū futuroꝝ ꝯtingētiū. n Et dicebat.ad maiorē affirmationē pdictoꝝ. o Propterea dixi vo.q̄ nemo pōt veni.ad me ꝛc. Eādē enī sn̄iaꝫ dixerat.s. licet v̄ba sint aliquātulū alia.idē enī ē trahi a pr̄e qd̄.s.dixit: ꝛ dari fidē a patre qd̄ h̄ pōit. ipe āt sciebat istos q̄b⁹ loq̄bat n̄ eē pdestiatos ab eterno:nec tractos a pr̄e. p Ex hoc mul. h̄ ex pdict̄ ꝯcludit aliq̄ꝝ obstiatio ī malo p apostasiā.cū dr̄: Ex h̄ mł.ꝛc.h̄ n̄ ē itelligēdū d̄.xij.apl̄is vl̄ d̄ lxxij.discipul̄:q̄ isti xp̄o adheserūt.ſ mlti alij seq̄bāt ipꝫ ad audiēdū ei⁹ doctrinā ꝛ d̄ ist̄ mlti retrocesserūt. Et ꝯn̄r p oppositū ostēdit alioruꝫ cōfirmatio.cū dr̄: q Dixit ergo iesus ad.xij.apl̄os: r Nūq̄d ꝛ vos vultis abi. Nō petit q̄si ignorās ſ vt ostēdat se eis nō idigere:q̄ pōit i eoꝝ optiōe cū alijs recedere. s Rn̄dit ergo ei simō pe.nō solū p se ſ p omnib⁹:q̄ inter eos erat pncipalior.ꝛ in ei⁹ rn̄siōe expmit maxia dilectio ad xp̄ꝫ.cū dr̄: t Dn̄e ad quē ibi.q.d.silem tui iuenire nō possum⁹:tu sol⁹ sufficis nob̄: ppt quē oīa reliquim⁹. v Uerba vite eter.ha.i. v̄ba vite eterne pmissiua ꝛ inductiua ad eā. Exprimit etiā in ei⁹ rn̄sione vera ꝯfessio fidei.cum dicit: x Et nos credi.ꝛ cogno.quia credere pcedit intelligere. y Quia tu es xp̄s.q̄tū ad humanitatē in qua vnct⁹ es vt rex ꝛ sacerdos. z Filius dei.naturalis q̄tū ad deitatē: ꝛ p ꝯñs equalis ei in natura ꝛ potētia. verūtamē q̄ petrus nimis large rn̄derat dicens p omnib⁹:nos credim⁹:q̄ nihil mali de alijs cogitabat.iō xp̄s cognitor occultoꝝ ei⁹ rn̄sionē corrigit dicēs: a Nōne ego vos.xij.ele.non loquit h̄ de electiōe ad vitā eternā:ſ ad apl̄atū. b Et ex vo.vn⁹ diabolus est.i.puisus ad diaboli consortiū.verūtamē nō dixit determiate q̄s esset ille:nec apl̄i tūc cognouerūt: ſ postea q̄n p effectū viderūt.ꝛ iō illd̄ qd̄ sequit nō ē de verbis xp̄i ſ euāgeliste q̄ scripsit ista post passionē xp̄i.dicēs: c Dicebat aūt.s.xp̄s. d De iuda simonis scario.ad differētiā alterius iude:q̄ fuit frat iacobi. e Hic ei erat tra.e.q̄n iesus ptulit v̄ba pmissa. f Cū eēt vn⁹ ex.xij.pncipalib⁹ discipulis xp̄i. Querit h̄ sine argumentis vtrū iudas a pncipio sue vocatiōis a xp̄o fuerit mal⁹. Dicēdū q̄ in hac q̄stiōe q̄ est de his q̄ trāscēdūt hūanā iuestigationē cū sit de occultis cordis hūani: ꝛ in ꝯsilib⁹ q̄stiōib⁹ tenēdū est illd̄ qd̄ ē mag̃ ꝯsonū sacre scripture ꝛ rōni. Sciendū igit q̄ dicit Aug⁹. q̄ iudas a pncipio sue electiōis fuit malus.elect⁹ tn̄ est a dn̄o ad apl̄atū vt p ei⁹ maliciā ꝛ pditionē pficeret xp̄i mysteriū:q̄ sic iniq̄ male vtunt bonis opib⁹ d̄i.sic ꝛ de⁹ bn̄ vtit malis opib⁹ hoīm.ꝛ iō q̄uis iudas fuerit pessimus.tn̄ ei⁹ malo bn̄ vsus est xp̄s. Beda aūt i h̄ ꝯcit cū Aug̃. sed addit q̄ iudas nō fuit elect⁹ ad apl̄atū.ſ alij.xj.vocat⁹ ē tn̄ cū eis vt p pditiōis ei⁹ officiū xp̄s oparet salutē hūani generis.ſ vtrūq̄ istoꝝ videt ꝯtra rōnē esse ꝛ sacrā scripturā.distributio enī bonoꝝ respicit iusticiā cōmutatiuā:vt habet.v.Ethico. vt alicui tāto plus det de honore:q̄nto maior ē in virtute.ꝛ iō nō est verisile q̄ iudas vocat⁹ fuerit ad honorē apl̄at⁹ nisi tūc fuerit iust⁹.vl̄ q̄ xp̄s tūc eū iustificauerat vt esset tāli honore dign⁹ sic iustificauit Matth.q̄n eū vocauit i apl̄atū:vt hr̄.Mat.ix. Itē .J.xvij.dicit xp̄s de discipl̄is suis loquēs ad pr̄eꝫ. Quos dedisti mihi custodiui:ꝛ nemo perijt

ad bonū: vt mali vtunť bonis dei ad malū. Ca. VII

a Post hec aūt. Xpus in carne manēs frequēter ī galileam ambulabat: vt eū imitari volētes de vitijs ad vtutes trāsmigrare discāt: qđ illa figurabat: vł vt illi⁹ tpis sā cti de iudea ad gētes xbi dei trāsitū expectarēt. b Dies fe. Nō ꝙ vn⁹. sūt enī. vij. s3 more eoꝝ q̄t q̄t sūt quasi vn⁹ dicūť ꝓpter vnā festiuitatē. Scenophegia festiuitas tabernacloꝝ q̄ mēse. vij. iudei habitabāt in tabernaculis: in memoriā illoꝝ in q̄bus patres eoꝝ habitauerūt in deserto. c At discipuli. Opa q̄ vere discipuli sciebāt: isti nesciebāt laudibus diuinis ꝛ nō populari fauore efferēda.

d Nemo q̄ppe. Glorie ei⁹ ꝯsulūt: q̄si mira facis. s. in abscōdito: s3 īnotescere vt ab oīb⁹ lauderis. e Tps meum. Ideo nō est nūc tps meū s3 vrm: q2 nō sū amatoꝛ mūdi vt vos s3 accusatoꝛ. Et iō nō odit vos mund⁹ suos falsos testes: q̄ dicitis bona mala ꝛ mala bona. f Ego nō ascē. Aug⁹. Quidā dicūt h̄ ad passionē ꝑtinere: q2 nō ī festiuitate scenophegie: sed in pascali qua agn⁹ occidi solet: crucē ascēdit.

Nō manifeste

Per duodecim. Ca. VII

a Post hec aūt ambulabat iesus ī galileā. Nō ei volebat in iudeā āmbulare: q2 q̄rebāt eū iudei īterficere. Erat āt in ꝓxio b dies festus iudeoꝝ scenophegia.

nō tn̄ timēs: q2 habet potestatē: sed īfirmis dat exemplū ne eis obijciať latibulū. — reminiscebanť iudei beneficioꝝ dei occisuri deū — .i. tabernaculoꝝ cōstructio siue dedicatio.

Dixerunt autem ad eum fratres eius: Transi hinc ꝛ vade ī iudeā: c vt ꝛ discipli tui videāt opera tua d que facis. Nemo quippe in occulto quid facit: ꝛ q̄rit ipse in palā esse. Si hec facis: manifesta teip̄z mundo. Neq3 enim fratres eius credebant in eū. Dicit ergo eis iesus: e Tempus meū nōdum aduenit: tempus aūt vestrū semꝑ est paratū. Nō potest mund⁹ odisse vos. Me aūt odit: q2 ego testimoniū perhibeo de illo: quia opera ei⁹ mala sūt. Vos ascendite ad diem festum hūc. f Ego ei nō ascēdā

a cōsanguinei. ꝛ iō fastidientes eum. — humanā gl'iam querūt. ꝛ ideo nō credūt in eū vt ipse post de eis dicit. — vbi est principatus gentis et ciuitas caput regni. — ergo. — si pro facis vł q2 hec facis. — corripiens cupidos glorie. — glie resurrectiōis ꝛ ascēsiōis: ad quā veniēdū īpleta prius humilitate passionis. — glorie mundi quā affectatis. — quia. — ideo. — sc3 primū vel secundū vbi querit́ hūanā gl'iam: carnalia gaudia nō eterna. — pro. — sic vos querēs gl'iam: q2 tps glie mee nōdū ē in q̄ erit mea festiuitas.

Nico.de lyra

mo perijt ex eis nisi filius ꝑditiōis. et certū est ꝙ loquiť hic de ꝑditiōe q̄ ē ꝑ pctm̄ mortale: q2 iudas adhuc viuebat vita corporali. ꝛ sic videť ꝙ perierit per pctm̄ mortale postq̄3 fuit datus xp̄o ꝑ fidē a deo patre. Qđ aūt addit Beda iudā n̄ fuisse vocatū ad apl'atū: videť eē ꝯ scripturā: Mat. x. ꝛ Mar. iij. vbi numeranť illi q̄ vocati sunt ad apl'atū: ꝛ inter illos enumerať iudas. Itē Act. j. ꝙ Matthias elect⁹ ē ad apostolatū đ q̄ p̄uaricat⁹ fuerat iudas. null⁹ aūt p̄uaricať a statu in q̄ nō fuerit. Ex q̄ pt3 ꝙ vere fuit vocat⁹ ad apostolatū. ꝓpť qđ dicēdu3 ꝭm Chryš. ꝙ fuit vocat⁹ ad dignitatē apl'at⁹: ꝛ ꝓ tūc fuit bon⁹: q2 vocatio ad talē dignitatē respicit p̄sentē iusticiā. ꝙ aūt postea peccauit ꝓdendo ꝛ tradēdo xp̄m nō cōtradicit isti vocationi: q2 apl'i ex sua vocatiōe nō fuerūt in bono cōfirmati. qđ pt3 ex casu petri q̄ post suam vocationē3 xp̄m negauit. Et iō silr dicendū ꝙ licet iudas tp̄e sue vocatiōis fuerit bon⁹. tn̄ postea xp̄m ꝓdēdo peccauit. Sciēdū tn̄ ꝙ ex tūc mal⁹ erat qn̄ xp̄s apl'is dixit xba ī h̄ ca. cōtēta: vn⁹ ex vob̄ diabol⁹ ē. tn̄ sua malicia nō erat apl'is nota: ß soli xp̄o q̄ cognoscit corda. xp̄s tn̄ suā maliciā dixit ī generali ip̄o audiēte: ne credēs suā maliciā latere: sine timore mala opareť. nō tn̄ dixit in speciali: ne ex tūc īnuerecūd⁹ fact⁹ peioꝛ efficereť: ꝭm qđ dic̄ Chryš. Ca. VI

Moraliter.

Post hec abijt ie. ꝛc̄. Seq̄ť: q† Cū subleuasset ḡ ocu. ie. ꝛc̄. Ista refectio magne multitudīs de. v. pāib⁹ et duob⁹ piscibus exposita fuit mystice: Mat. xiiij. ꝛ Mar. vj. ꝛ Lu. ix. ꝓpť qđ hic ꝑtrāseo. a† Jesus ḡ cū cog. q2 vē. es. ꝛc̄. cū aūt q̄rereť ad passionē voluntarie se obtulit ꝛ q̄rētib⁹ se manifestauit. d. ego sum: vt h̄r. ī. xviij. ꝑ h̄ ostēdēs ꝙ virtuosus debet eē tardus ad honores: ꝛ ꝓmpt⁹ ad bonos labores. Sic aūt fecerūt p̄res nr̄i: ambrosi⁹: augustin⁹: gregori⁹ ꝛ alij multi q̄ dignitates eccl'ie refugerūt quātū potuerūt bono mō: ꝛ labores fideliť executi sūt ꝛ viriliter. c† Et cū ascē. na. ꝛc̄. expōať sic. s̄. Mat. xiiij. ꝛ Mar. vj. b† Amē amē di. vo. q̄rit̄ me ꝛc̄. Grego. Nō ꝓ signis dn̄m: ß ꝓ panib⁹ q̄rere: ē ad officiū religiōis nō ꝓ augēdis virtutib⁹ s3 ꝓ req̄rēdis subsidijs tp̄alib⁹ ībiare. d† Opamī nō cibū q̄ pe. ꝛc̄. Chryš. Quasi di. vos exq̄rit̄ escā tp̄alē: ego aūt corpora vr̄a nutriui vt ꝑ h̄ exq̄rereť illā escā q̄ nō tp̄alē s3 eternā tribuit vitā. Hec aūt esca est xp̄i corp⁹ in eucharistia: ꝓut pt3 ꝑ lr̄a3 sequētē ī q̄ loquiť satis diffuse de sacro eucharistie ostēdēs q̄d in eo realiť cōtineť. vn̄. ī. eo. ca. đr: Caro mea vere ē cibus ꝛ sanguis me⁹ vere est pot⁹. Per qđ tollit́ erroꝛ berīgarij: qui dixit xp̄i corpus in hoc sacramēto tāq̄3 in signo ꝯtineri. ꝓpter qđ dictū suū tāq̄3 erroneū reuocauit. In residuo huius ca. nō occurrit mihi aliq̄s sensus mystic⁹ notabilis iō sufficiat litteralis.

In ca. vj. vbi diciť in postilla: Et ī isto pascate nō fuit iesus in hierl'm.

Additio.

Chrysostomus ī h̄ loco sic dic̄: Qualiter igiť nō ascēdit ad diē festū: paulatim enī soluebat legē occasionē accipiens a iudaica nequicia. Et theodor⁹ ibidē: q2 enī iudei eū ꝑsequebanť: occasionē recessus accipiēs legē exclusit: innuēs obseruātib⁹ ꝙ xitate adueniente cessat oīs figura: ꝛ ꝙ legib⁹ non subijciť vt legalia festa ꝑficeret. ꝛ vn̄ đ hoc: q2 nō erat festū xp̄i sed iudeoꝝ. ß Theodorus. Ca. VII

Post hec āt. Postq̄3 euāgelista egit de nutrimēto sp̄ūali collato filijs xp̄i. h̄ ꝯn̄r agit de doctrīa eis collata. q2 sic̄ p̄dictū ē pať d3 filijs nutrimētū ꝛ documētū. Et diuidiť in duas. q2 p̄mo origo doctrīe xp̄i oñdiť. secūdo ip̄a doctrīa pōiť ca. se. ibi: Jesus āt ꝑrexit. Pria ī tres. q2 p̄io ostēdit euāgelista aptitudinē loci ad māifestādū doctrīe xp̄i originē. scđo māifestādi occasionē. ibi: Judei aūt q̄re. tertio manifestationē actualē. ibi: Respōdit ie. mea doctrīa. Circa p̄mū sciendū ꝙ loc⁹ apt⁹ ad p̄dictā māifestationem erat ciuitas hierosolymitana. vbi ad diē festū cōueniebat ppl's. ꝛ iō ad manifestandū se in h̄ loco inuitať xp̄s. Et lic3 p̄mo recuset: tn̄ finaliť cōsentit ꝛ rōnabiliť vt videť. ꝛ h̄ ē qđ đr: Post hec ambulabat iesus in ga. docēdo in synagogis eoꝝ. b Nō eni3 vo. in iu. ambu. q2 ꝛc̄. licet ei posset esse inť eos sine nocumento: voluit tn̄ se aliqn̄ absētare an̄ tp̄s debitū passiōis sue: ostēdēdo in se xitatē hūane nature: ꝛ ꝙ licitū erat fidelib⁹ suis aliqn̄ ꝑsecutionē fugere. c Erat āt ꝛc̄. scenophegia. i. festū tabernaculoꝝ. đr āt a scenos qđ est vmbraculu3 ꝛ phagin qđ est comedere: q2. vij. dieb⁹ comedebāt iudei ī vmbracul'. d Dixerūt āt ad e. f. e. n̄ ꝙ essēt filij marie matr̄ sue neq3 ioseph: vt al's dictū ē improbādo errorē heluidij sr̄ Mat. j. ca. nec cog̃nati q̄ erūt ad apl'atū vocati: q2 de istis đr. ī. ꝙ fres ei⁹ nōdū credebāt ī eū: s3 dicūť h̄ fres: q2 erāt đ cognatiōe sua q̄ ex factis ei⁹ volebāt reportare gl'ia3 mūdanam ꝭm Aug'. vn̄ sequiť: e Trāsi hic ꝛ va. ī iu. h̄ est in hierl'm metropolim iudee. f At ꝛ disci. t. vi. o. t. Dubitabāt ei de xp̄i miraculis vtrū eēnt vera. ꝓpť h̄ sequiť: g Neq3 ei fres ei⁹ cre. in eū. Et q2 suggerebāt ei malū. s. gl'ia3 mūdanā q̄rere. iō recusauit. di. h Tp̄s meū nōdū ad. i. tp̄s gl'ie mee māifestāde: q2 p⁹ resurrectionē erāt māifestāda. i Tp̄s aūt v. sp est pa. q. d. tp̄s gl'ie mūdane quā q̄rit̄ nūc ē in p̄ncipio huius solēnitatis: q2 iudei mag' vacabāt ꝯuiuijs ꝛ leticie ī p̄ncipio festi q̄3 in fine qn̄ xp̄s iuit ad festū: vt. ī. patebit. vel aliť: Tp̄s aūt vr̄m ꝛc̄. q. d. vos potestis ire secure. nō aūt ego in q̄3tū h̄ō q̄ inimicos capitales habeo. ꝓpť hoc sequiť: k Nō pt mūdus odis. v. q. d. vos q̄ gl'iam mūdanā q̄rit̄: hoīes mūdanos aduersarios nō habetis. l Me aūt odit q̄ q̄ro gl'iam dei: ꝛ ꝑ ꝯn̄s arguo pctā mūdanoꝝ q̄ sūt ei ꝯria. ꝛ h̄ est qđ đr: m Quia ego ꝑhibeo testi. đ il. i. de mūdo. Et accipiť h̄ mundus nō q̄3tū ad creaturarū substātiā: s3 q̄3tū ad hoīm maliciam. sic̄. s̄. dictū ē. j. ca. sup illđ: Et mūd⁹ eū n̄ cogno. n Vos ascē. ad di. fe. h. i. ad p̄ncipiū solēnitat' tabernacl'oꝝ. q2 in p̄ncipio magis vacabāt hoīes epul' ꝛ leticie: vt p̄dictū ē. nō ꝙ īuit3 eos ad tl'ia: s3 ostēdēdo q̄d isti q̄rebāt: q2 q̄ mūdana sūt adhuc sapiebāt tm̄: vt visū ē. o Ego āt nō as. ad di. fe. istū. s. p̄mū. vn̄ ꝙ postea vēit ī medio solēnitat' ī alia die nō ē mētit⁹. ꝛ subdiť ca.

Typice. a Nō māifeste. Typice xp̄s occulte ascēdit in festiuitatē: qꝛ ī omnibus illis figuralib⁹ latuit q̄ nō est manifestus nobis. Et ꝙ latuit exemplū ē vitādi malos: ꝙ palā loquit̄ ⁊ nō tenet̄ ab his q̄ q̄rebāt. potestatis est. b Rn̄dit eis. Mea doctrīa: hominis nō est mea: sed dei. vl' qꝛ nō est verbū nulli⁹ sꝫ alicui⁹: doctrina ei⁹. i. ip̄e verbū doctrīa ei⁹ nō ē sua: sed ei⁹ a q̄ ē qd̄ est: ego nō suꝫ a me ipso. Et qꝛ h̄ ꝓfundū vidit nō oēs intellecturos: dedit cōsiliū. Si vis intelligere: crede hoc est. Si q̄s credit me filiū dei: cognoscet de doctrina. i. intelliget ꝙ doctrina mea nō est mea.
c Quia a semet. Antichrist⁹ nō ē verax: ⁊ iniusticia in illo est: qꝛ q̄rit gl'iaꝫ suā: nō dei a q̄ nō est missus: sꝫ venire ꝑmissus. d Qui aūt. i. ego q̄ licet equal̄ patri: tn̄ in serui forma q̄ro gloriā patris: nō meā. in h̄ exemplū hūilitatis tribuit vt oīa bona deo tribuamus. Nōne moy

ſ .ſ. primū vel scd̄m. ſ humilitatis.
ad diē festum istū: quia meū tempus nondum ipletū est. Hec cum dixisset: ip̄e māsit ī galilea. Ut au
a ſ p⁹ nō vbi illi: qꝛ nō gl'iari sed salubꝛit̄ docere.
tē ascenderunt fratres eius: tūnc
a ⁊ ipse ascendit ad diem festū non
ſ nō querēs fauorē.
manifeste: sed quasi ī occulto † Ju
ſ qꝛ non ascēderat cū frib⁹. vn̄ dixit: nō ad hunc quē vult̄. i. ꝑmū vl' secūdū. ascēdit aūt post ī medio die festiuitat̄.
dei ergo querebāt eū in die festo:
⁊ dicebāt: Ubi ē ille? Et murmur
ſ de hac cōtētiōe. ſ. qꝛ q̄dā ⁊c̄.
multus erat de eo in turba. Quidā eni dicebant qꝛ bonus est: alij autē dicebāt non: sed seducit tur
a ſ eoꝝ q̄ dicebāt bon⁹ ē: alij palā xp̄m cōfitētes.
bas. Nemo tamē palā loquebatur de illo ꝓpter metum iudeoꝝ.
ſ qꝛ tales execrabāt ⁊ extra synagogā faciebāt.
a ſ mediātis illis diebus. i. q̄rta die festi. b ſ maxime feruente zelo iudeorum.
Jaꝫ aūt die festo mediāte ascēdit
a ſ sicut nō māifeste ascēdit: mō palā docet: sed q̄si latenter. b ſ vrēs auctoritate scripturaꝝ. ſ oēs mirabantur: sꝫ nō oēs cōuertebantur.
iesus in templū ⁊ docebat. Et mi
ſ in eius educatione sciebāt eū nūq̄ꝫ didicisse.
a ſ admiratio insinuande veritatis est occasio.
rabantur iudei dicētes: Quomō hic litteras scit cum nō didicerit?
a ſ ecce quō scit l'ras.
b Respōdit eis iesus ⁊ dixit: Mea doctrina nō est mea: sꝫ eius q̄ misit me.
a ſ. i. credere in eū qd̄ alibi dicit op⁹ dei. i. quod deo placet.
Si q̄s voluerit vo̊lūtatem ei⁹ facere: cognoscet d̄ doctrīa vtꝝ ex deo sit: an ego a meipso loq̄r.
ſ ille aūt. ſ. ſ. antixp̄s. ſ nō a deo. ſ nō dei.
c Qui a semetip̄o loq̄t̄ gl'iaꝫ ꝓpꝛiā
ſ vn̄ Ap'ls: Extollit̄ sup̄ om̄e qd̄ d̄r deus.
d q̄rit. Qui aūt q̄rit gl'iaꝫ ei⁹ q̄ misit illum: hic verax est ⁊ iniusticia

Nico.de lyra

subdit̄ cā. a Quia tp̄s meū nondū est cōpletū. Tp̄s eni aptū doctrīe veritatis ꝓpter quā venerat saluator nō sic erat in p̄ncipio solēnitatis ꝓpt̄ p̄dicta sic circa finē. b Hec cū dixisset ip̄e māsit ī galilea: rōne p̄dicta. c Ut aūt ascēderūt fr̄es ei⁹ tūc ⁊ ip̄e ascēdit. ſ. ad diē festū tabernacl'oꝝ: nō tn̄ cū fratrib⁹ suis nec eadē die: qꝛ ipsi fuerūt ad pmuꝫ diē illi⁹ festiuitatis. Ip̄e aūt venit illuc q̄rto die. vt patebit .j. Sicut eni noluit esse in p̄ncipio festiuitatis ne fratrib⁹ suis malū ꝑsuadentib⁹ videret̄ fauere. sic nō habuit se omnino sb̄trahere: ne a pp̄l'o doctrinā salutis subtraheret quā venerat docere. modus aūt veniēdi tangit̄. cum d̄r: d Nō manifeste. i. cū magna comitiua. ne daret iudeis occasionē maioris inuidie. e Sed q̄si in occul. in h̄ cōdescēdēs fidelib⁹ q̄ timore mortis occultādi erāt. f Judei ergo. Postq̄ꝫ euāgelista descripsit aptitudinē tp̄is ad māifestādū originē sue doctrine. hic ꝯn̄r describit occasionē manifestatiōis dicte. Et diuidit̄ in duas ꝫ duas occasiōes hmōi māifestatiōis. scd̄a ponit̄ ibi: Jā aūt die festo. Prima occasio fuit īuestigatio iudoꝝ xp̄ꝫ q̄rētiū: q̄ꝝ aliq̄ eum q̄rebāt vt īterficerēt. alij aūt vt doctrinā ei⁹ deuote audirent. ⁊ iō debuit apparere ⁊ docere. vt ostēderet ꝙ mali nocere nō poterāt nisi q̄ꝫtū ꝑmittebat. Sic eni se occultādo ondit infirmitatē hūanitat̄: ita cōfidēter īter īimicos apparēdo ⁊ existēdo. ostēdit potentiā deitatis. Debuit etiā apparere ꝓpter bonos vt ei⁹ doctrinā originatā a deo ostēderet. vt attenti⁹ eū desiderarēt. ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r: Judei ꝗ̄ q̄rebāt eū in die festo. duplici de cā vt dictū est. g Et dicebāt vbi est ille. qꝛ illi q̄ q̄rebāt eū ex odio dedignabāt̄ euꝫ nominare ꝓpꝛio noīe. Illi aūt q̄ q̄rebāt eū ex deuotiōe ita reputabāt eū famosū ⁊ autēticū ꝙ nō oportebat expmere nomē ꝓpꝛiū. ⁊ iō q̄ꝫtū ad eos sēsus ē: Ubi est ille. q. dicāt: vbi ē ille q̄ tāt⁹ ⁊ talis est ⁊ facit tot miracula? h Et murmur mult⁹ erat de eo in turba ꝓpter ꝯtrarietatē opinionū de eo. iō sequit̄: i Quidā eni dicebāt qꝛ bon⁹ est. approbādo ei⁹ doctrinaꝫ ⁊ miracula. k Alij aūt dicebāt nō: sed seducit turbas. ex hoc ꝙ isti malignātes dicebāt turbas esse seductas ab eo: ꝑtꝫ ꝙ maior pars ꝫm numerū dicebat ꝯtriū. qꝛ erāt p̄ncipes pp̄l'i illi qui dicebāt eū seductorē. vn̄ sequit̄. l Nemo tn̄ palā loq̄bat̄ de eo. ſ. in bonū. m Propt̄ metū iu. ſ. illoꝝ de tribu iuda. licꝫ eī oēs de pp̄l'o aliq̄n nomīarent̄ iudei. tn̄ speciali mō sic noīantur illi de tribu iuda. ⁊ isti graui⁹ mouebāt̄ ꝯtra xp̄m: eo ꝙ in scripturis xp̄s erat ꝓmissus de tribu eoꝝ. ip̄i aūt reputabant istū galileū

istū galileū ⁊ ab eis extraneū. ꝓpt̄ qd̄ ēt sacerdotes repudiabāt eū: vt d̄r ī fine hui⁹ ca. n Jā aūt. Hic ponit̄ scd̄a cā q̄ est admiratio turbe in doctrīa xp̄i. ⁊ iō debuit ondere vn̄ origiāret̄ excellētia sue doctrine. ⁊ h̄ est qd̄ d̄r: Jā āt die festo mediāte. Dies fest⁹ h̄ d̄r totū tp̄s illi⁹ solēnitat̄ q̄ durabat ꝑ septē dies. ⁊ sic mediū hui⁹ festi erat in q̄rto die. ⁊ tūc. o Ascēdit ie. ie in tē. ⁊ doce. qꝛ ibi ē loc⁹ apt⁹ ⁊ cōis sane doctrīe. p Et mirabāt̄ iu. ꝓpt̄ rē īsolitā. Credebāt eni ip̄m eē filiū ioseph ⁊ ꝑ ꝯn̄s occupatū ī labore corporali. Sciebāt etiā ip̄m nō esse exercitatū in studio: ⁊ tn̄ videbāt eū excellētissime docētē. legis ⁊ ꝓphetarū testimōia ꝓferentē. ⁊ iō merito mirabant̄ vn̄ tāta excellētia doctrine originabat̄. ⁊ h̄ est qd̄ d̄r: Quō hic l'ras scit cū nō didicerit? q Rn̄dit eis ie. Hic ꝯn̄r exprimit̄ origo illi⁹ doctrīe. Et diuidit̄ in duas. qꝛ p̄mo ondit doctrīe sue originē. scd̄o inuitat ad ipsaꝫ. ibi: In nouissimo aūt. Prima in duas. qꝛ p̄mo ostendit̄ origo doctrine. scd̄o origo docentis. ibi: Dicebāt ergo. Prima in tres: qꝛ p̄mo ꝓponit intentū. ⁊ scd̄o ꝓbat ꝓpositū ibi: Si q̄s voluerit. ⁊ tertio concludit ibi: Nolite iudicare. In p̄ma ꝗ̄ pte ꝓpōit ꝙ doctrīa sua origiat̄ a p̄re. di. r Mea doctrīa nō ē m. q. d. ista doctrina q̄ ē mea approbatiue ⁊ subiectiue nō ē mea ꝑ exercitiū acq̄sitiōis hūane. s Sed ei⁹ q̄ mi. me. i. data ē mihi a p̄re: qꝛ fili⁹ ꝫm naturā diuinā licet habeat eandē scientiā cū patre: tn̄ habet eā ab ipso: vt sup̄i⁹ frequēter dictū est. ꝫm ꝟo naturā humanā hꝫ aliam scientiā. ſ. creatā. nō tn̄ habet eā ꝑ exercitiū acq̄sitā: sꝫ ab instāti cōceptionis infusā. Et sic soluta est questio q̄ q̄rebāt: Quō h̄ l'ras scit ⁊c̄. Alio mō expōit Aug⁹. dicēs ꝙ fili⁹ ē ꝟbū patr̄: ⁊ qꝛ ꝟbū alicui⁹ idē ē qd̄ doctrīa sua. ideo sequit̄ ꝙ fili⁹ sit doctrīa patris. filī⁹ igit̄ est doctrīa ꝑ idētitatē nō tn̄ ꝑ originē: qꝛ a se nō origiat̄ sed a patre. Est igit̄ sensus ꝫ Aug̃. Mea doctrina nō ē mea. q. d. Ego q̄ sū doctrīa patris n̄ sū a meip̄o sꝫ a p̄re. expositio tn̄ p̄ma mag̃ ꝯcordat littere. t Si q̄s. Hic ꝯn̄r ꝓbat ꝓpositū. ſ. ꝙ sua doctrina sit a p̄re sibi data. Et diuidit̄ in duas: qꝛ p̄mo īducit suā ꝓbationē. secūdo remouet quandā obiectionē. ibi: Nōne moyses. Prīa in duas ꝫm duas ꝓbationes q̄s īducit. secunda ibi: Qui a semetipso. p̄ma ꝓbatio ꝓcedit ex alioꝝ iudicio: Amor eī ⁊ odiū multum ꝑuertunt iudiciū recte rōnis. ⁊ iō monet eos vt amoueāt odiū ꝙ ꝯ̄ ip̄m ꝯceperāt. ⁊ tūc poterūt māifeste iudicare ꝙ ei⁹ doctrīa sit a deo patre eaꝫ ꝑ miracula testificāte: qꝛ nō p̄t eē testis falsitat̄. vt. s̄. frequēter dictū ē. ⁊ hoc est qd̄ d̄r: Si q̄s vo. vo. ei⁹ fa. ſ. p̄ris celestis ꝑuersā affectionē a se abijciēdo. v Cognoscet. i. vere poterit iudicare: qꝛ parat⁹ sū ei⁹ iudicio cōmittere. x Utrū ex deo sit an ego a meip̄o lo. Nō ē ꝑ h̄ intelligēdū ꝙ fili⁹ in aliq̄ possit a p̄re discordare. qꝛ h̄ ē īpossibile. vt. s̄. declaratū est: sꝫ loquit̄ eis ꝫm eoꝝ opinionē: qꝛ reputabāt eū purū hominē. q. d. y An ego a meipso loq̄r. gl'iam humanā falso querēdo vt vos estimatis. z Quia a semet. Hic ꝯn̄r ꝓbat ꝓpositū ꝓp̄o fctō: qꝛ ī doctrīa sua q̄rebat gl'iaꝫ p̄ris celest̄: ⁊ sic ptꝫ ꝙ illa doctrīa erat a deo. Om̄e eī qd̄ ē ad dei gl'iaꝫ ordīatū ab ip̄o ē. ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r: Qui a semetip̄o lo. falsa de se fingēdo ꝓpꝛiā gl'iaꝫ q̄rit: qꝛ sup̄bia excitat eū ad sic loquēdū. a Qui aūt q̄rit gl'iaꝫ e. q̄ mi. il. i. dei p̄ris. b Hic verax ē. in doctrīa. c Et iniusticia ī il. nō ē. qꝛ irrep̄hēsibil̄ ē in vita. sic aūt faciebat xp̄s: qꝛ statū pauptatis ⁊ abiectiōis elegit ⁊ gl'iam dei ī omnib⁹ q̄siuit: ⁊ ptꝫ ꝓpositū.

† s̄. 6. a

a Nonne moyses. Ego ex deo loquor ⁊ gloriā ei⁹ quero. verax: iniustus. ſʒ vos qui gloriamini in lege cōtra legē q̄ vetat occidere: q̄ritis me interficere. b Demonium ha. Querūt occidere ⁊ qđ pei⁹ ē dicūt eū demoniū hr̄e q̄ demonia pellit.
c Unū op⁹ fe. de vno mirami q̄d ſi oīa videret. Unū op⁹ fuit ꝙ totū hominē ſanauit ī ſabbato. vn̄ turbati ſt̄ ſtulti obſuatores ſabbati: ſed ꝯuicit eos moyſes: iubēſ circuncidere. viij. die. qđ aliqn̄ occurrit ī ſabbato fieri: ⁊ hoc eſt. Propterea ne q̄ſ turbetur ēt ſi ſal⁹ ſp fit in ſabbato. Et ſciant oēs ſp debere fieri q̄ ſalut̄ ſūt.
d Circūciſionē. ꝓpt̄ tres cās data fuit circūciſio. Primū ī ſignū magne fidei abrae. Scđo vt ꝑ hāc a ceteris natiōib⁹ diſtiguerēt. Tertio vt (facta in virili mēbro ꝑ qđ generat̄ creatura mortaliū) caſtitatē mēt̄ debere obſuari īdicaret. Sigt āt baptiſma q̄ pctā dimittūt̄ et cora cupiditatib⁹ ſpoliat̄. e Si circūciſi. ac. q̄ſi vos q̄ in lege gloriami ꝯ legē q̄ me nūciat: de morte mea tractatis: ſʒ nō ē ꝯ legē ꝙ totū hoīez ſanū feci ī ſabbato: ego dn̄s ſabbati. Cuſtodia eni ſabbati ſic̄ cetera oīa ꝓpt̄ ſalutē hoīs ſt̄ ſic̄ vos ipi circūcidētes in ſabbato: q̄ ad ſalutē ptiet: n̄ ſoluere vos ſabbatū credit̄.
f Nolite iudicare. Nō debet̄ mihi iraſci de ſaluatione hoīs in ſabbato: ſic̄ nō iraſcimi de circūciſiōe ī ſabbato: q̄ nō ē iudicandū ꝑm faciē. i. actionē pſonarū: vt qđ licuit moyſi mihi nō liceat: ſʒ iuſtū iudicium. i. ꝑm veritatez rex q̄ cognita: nec me nec moyſen dānabilis: nec me ꝯtrīū illi dicetis. In q̄ illos arguit nos īſtruit: ne ī iudicādis cauſis pſōas accipiam⁹: nō ꝙ ꝓ diuerſitate graduū ꝓ diuerſimode pſōas nō honorem⁹. g Dicebant ergo quidā ex hie. Quia et ſi occult⁹ ad feſtū aſcēdit: palā loq̄t̄: ⁊ apparet ptās q̄ putabat̄ timiditas. Mirāt̄ aliq̄ q̄ potētia nō tenet̄ cui⁹ mors tāto ope q̄rebat̄: ⁊ nōdū plene ītelligētes ei⁹ eē potētiā putāt eē ſcientiaʒ ꝑncipū:

Mat. 12. a
† 25. q. 1. c. in deo. §. Itē cum inge.
† 2. q. 1. c. 88. P

a in illo nō ē. Nōne moyſes dedit (a ſ quia queritis me interficere.) vob̄ legē? Et nemo ex vob̄ facit (ſ q̄ cā ē. a ſ n̄ ptinētia ad ordinē: ſʒ ad pturba.) legē. Quid me q̄rit̄ īterficē? Re (a ſ hoc non dicerent niſi demoniū haberēt.) b ſpōdit turba ⁊ dixit ei: Demōiū (ſ negāt ꝙ volebāt. a ſ doloſe. b ſ nō turbat⁹ vt illi: ſʒ trāq̄ll⁹: nō reddēs maledictū ꝓ maledi.) habes. Quiſ te q̄rit īterficē? Re c ſpōdit ieſuſ ⁊ dixit eiſ: Unū op⁹ feci ⁊ oēs miramini. Propterea (ſ que ſignificat ſauationē anime et corporis) d moyſes dedit vobis circumciſio (quam ego facio. ſ excepta.) nem: nō q̄ ex moyſe eſt: ſʒ ex pa (ſ q̄ abraā in ſabbato pri⁹ accepit a deo. ſ quo iubemini vacare: ſi occurrit octauus dies: iubemini circūcidere.) tribus. Et ī ſabbato circūcidit̄ (ſ ergo. ſ que ad ſalutē inſtituta eſt. i. ſi ī ſigno vere ſalutis: nō ē violatio ſabbati.) e hominē. † Si circūciſionem accipit homo ī ſabbato vt nō ſoluatur lex moyſi: mihi īdignamini: (ſ qui vera in ſalutē operor. ſ id eſt humanum genus totū in nouo teſtamēto. ſ curatus eſt vt ſanus eſſet ī corpe: et crediderit ſanus eſſe in mente.) q̄ totū hominē ſanū fecit in ſab f bato? † Nolite iudicare ꝑm faciē: g ſed iuſtū iudiciuʒ iudicate. Dicebant ergo q̄dā ex hieroſolymis: Nōne hic ē quē q̄rūt īterficere? Ecce palam loquitur: ⁊ nihil ei dicunt. Nunquid vere cognouerūt principes quia hic ē chriſt⁹? (ſ cuius filius ſit.) Sed hūc ſcim⁹ vnde ſit. Chriſt⁹ aūt cū venerit nemo ſcit vn̄ ſit. † Clamabat ergo ieſus ī templo docēs ⁊ dicēs: Et me ſcitis ⁊ vnde ſim ſcitis: ⁊ a meipſo nō veni: ſed ē verus q̄ miſit me quē vos neſcitis. Ego ſcio eū: et ſi dixero (ſ quod eſt impoſſibile.) quia neſcio eū: ero ſimilis vobiſ

a Nōne moyſes. Hic remouet quādā obiectionē q̄ poſſet fieri in ꝯtrīū: q̄ poſſet dicere et de facto dicebāt: tua doctrīa nō eſt a deo: q̄ legē dei datā moyſi nō cuſtodis violādo ſabbatū. hoc eni ei īponebāt: vt. ſ. dictū eſt. Hāc aūt obiectionem remouet dupl̄r. ſcđo ibi: Rn̄dit ieſus. Pͥo igit̄ remouet obiectionē p̄dictā ꝑ h̄. dato ꝙ eſſet trāſgreſſor leḡ nō tn̄ habebāt titulū arguēdi ipʒ cū eſſent tranſgreſſores legis māifeſte in maiorib⁹. ⁊ h̄ eſt qđ d̄r: Nōne moyſes dedit vobis legē. q. d. vos eſtis obligati ad ei⁹ obſeruatiōeʒ magis q̄ʒ ego: q̄ ꝑm veritatē nō erat obligat⁹. b Et nemo ex vobis fa. le. qđ ꝓbat ꝑ effectū. d. c Quid me q̄ritis in. lex eni ꝓhibet interfectionē innocētis: ⁊ q̄ nō poterāt rōnabiliter rn̄dere ꝯuerterūt ſe ad cōuicia. vn̄ ſeq̄t̄: d Rn̄dit turba. i. hoīes turbati. e Demoniuʒ ha. qđ patet manifeſte falſū: q̄ demonia expellebat. f Quis te q̄rit interfice. q. d. nos nō q̄rim⁹. ⁊ in hoc mētiūt̄ ſicut et in p̄mo: q̄ q̄rebāt mortē ei⁹: vt dictū ē in p̄ncipio hui⁹ ca. g Rn̄dit ieſus. Hic alio mō excludit obiectionē p̄dictaʒ oſtendēs eā falſā. Ex hoc eni dicebāt eū trāſgreſſores leḡ ꝙ lāguidū ſanauerat die ſabbati: vt. ſ. dictū eſt. v. ca. ⁊ tn̄ in hoc nō fuit trāſgreſſor: vt ibidē fuit dictū. ⁊ h̄ idē oſtēdit alio mō. ſ. ꝑ circūciſionē quā licite accipit hō in ſabbato. ⁊ hoc eſt qđ d̄r: Rn̄dit ieſus ⁊ dixit eis: reprimēdo eorū maliciā. h Unū op⁹ feci. ſ. notū vobis. i Et oēs miramini. i. turbamini. q. d. quātū turbaremi ſi vidiſſetis omnia facta mea. male interptantes ea. k Propterea moyſes dedit vob̄ circūciſionē. i lege eā ſcribēdo. l Nō q̄ ex moyſe ē. ſ. p̄mo. m Sed ex patrib⁹. q̄ data ē a tēpore abrae: vt patet Gen̄. xvij. ⁊ ſic ptʒ ꝙ circūciſio ē maioris auctoritatis: q̄ data ē ipi abrae q̄ erat pat̄ p̄ncipal̄ populi. n Et in ſabbato circūcidit̄ hoīez. abſq̄ leḡ trāſgreſſione: q̄ p̄ceptū eſt ꝙ octaua die circūcidat̄ puer. ⁊ iđ ſi octaua dies ſit in ſabbato circūcidit̄ puer: nec aliq̄ trāſgreſſio reputat̄. ex hoc arguit ſaluator. o Si circūciſi. accipit hō in ſabbato vt nō ſoluat̄ lex moyſi: vt ptʒ ꝑ predicta. p Mihi indigna. quia totū hominē ſanū feci in ſabbato. q. d. hoc eſt valde irrationabile: q̄ magis licita ē ⁊ melior ſanatio homīs in aīa ⁊ corpe q̄ʒ ſit ipſa circūciſio ⁊ magis ad dei gl̄iaʒ. q Nolite iudi. Hic ex p̄dictis cōcludit intētū. ſ. ꝙ ei⁹ doctrina ſit a deo ſi recte ꝯſideret̄. et h̄ eſt quod d̄r: Nolite iudicare ꝑm faciē. i. attēdētes ad id qđ nō ptinet ad rē: qđ fit qn̄ amor vl̄ odiū attēdit̄. ꝓpt̄ qđ alit̄ q̄ʒ ꝑm v̄itatē iudicat̄. r Sed iuſtū iudiciū iudicate. i. de doctrina mea ⁊ factis meis iudicate ꝑm naturā rei in ſe. ⁊ tūc īuenietis qđ ē a deo ꝑm veritatē. s Dicebāt ergo. Declarata origine doctrine. h̄ oſtēdit̄ origo doctor̄. Et diuidit̄ in duas. q̄ p̄mo circa hoc pōit̄ ppl̄i dubitatio. ſcđo xp̄i ſolutio. ibi: Clamabat ergo. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ m̄lti d̄ pplo ſciebāt p̄ncipeſ q̄rere mortē xp̄i. ⁊ iđ cū vidiſſent eū in palā docētē: ⁊ p̄ncipes arguētē ⁊ ipos nō ꝯdicere. crediderūt forti⁹ ipm eſſe xp̄m. trahētes argumētū ex facto p̄ncipū q̄ nō capiebāt eū: cū tn̄ pri⁹ ad mortē q̄rerēt eū. q̄ſi ipi de nouo haberēt noticiā ꝙ ipe eſſet vere xp̄s eis ꝓmiſſus. ⁊ iđ ab ei⁹ pſecutiōe ceſſaſſet. ⁊ h̄ eſt qđ d̄r: Dicebāt g̃ q̄dā de hieroſolymis. iſti eni ſciebāt meli⁹ maliciā p̄ncipū q̄ʒ alij: q̄ manebāt cū eis in ciuitate. t Nōne hic ē quē q̄rūt interficere? toto conatu ſuo. v Ecce palā loq̄tur. ⁊ ꝯtra eos: vt ptʒ ꝑ p̄dicta. q̄ dixit: Nemo ex vob̄ fac legē. x Et nihil ei dicūt. i. ipm nō capiūt. q̄ bn̄ aliq̄ verba ei dicebāt: vt ptʒ ex p̄dictis. y Nūquid vere cognouerūt ⁊c. q. d. videt̄ ꝙ ſic: eo ꝙ deſiſtūt ab ei⁹ pſecutiōe. verūtamē q̄ nō habebāt certitudinē: ſʒ tm̄ opinionē. iđ etiaʒ arguebāt ad ꝯtrariū dicētes: z Sed hūc ſcim⁹ vn̄ ſit. q̄ patriā ⁊ gen⁹ ei⁹ cognoſcebāt. a Chriſt⁹ aūt cū venerit nemo ſcit. i. ſciet. b Unde ſit. Iſtud aūt accipiebant ex ſcriptura Eſa. liij. q̄ ad l̄ram intelligit̄ de xp̄o. Generationē ei⁹ q̄s enarrabit? ⁊ Eſa. xlv. Uere tu es de⁹ abſcondit⁹ ſaluator iſrael. c Clamabat. Poſita dubitatiōe ppl̄i circa originem xp̄i. hic ponit̄ p̄dicte dubitationis ſolutio. Et diuidit̄ ī duas: q̄ p̄mo declarat xp̄s originē ſuā. ſcđo terminū ad quē tēdebat. ibi: Dixit g̃ ieſus adhuc modicum. p̄ma adhuc ī duas. q̄ p̄mo declarat̄ xp̄i origo. ſcđo ex h̄ orit̄ turbe diuiſio. ibi: Querebāt. In prima ergo pte d̄r ſic: Clamabat g̃ ieſus. in q̄ oſtendit̄ magnitudo ſui affectus ad n̄ram informationē. d In tēplo do. vt oēs poſſent eū audire. e Et dicēs. eoꝝ dubitatiōi reſpōdēdo. f Et me ſcitis. q̄ʒtū ad hūanitatē. patriā ⁊ gen⁹ cognoſcēdo: ſʒ q̄ʒtū ad diuinitatē me neſcit̄. iđ ſequit̄: g Et a meip. nō ve. ſed a patre quē ignorat̄. h Sed ē ve. q̄ me mi. q̄ ī h̄ iplet̄ ꝓmiſſū d̄ filij miſſione. i Quē vos neſ. q̄ deū nemo vidit vnq̄ʒ. vt. ſ. dictū ē. j. ca. ⁊ ꝓinde me nō cog̃ſcit̄ cū ſim ei⁹ fili⁹ natural̄ eq̄lis ei in natura deitatis. k Ego ſcio euʒ. q̄ inq̄ʒtū de⁹ fili⁹ habet eādē ſciam cū patre. ⁊ ſic eū cōp̄hēdit. ꝑm ēt ꝙ hō eū clare vidit a p̄ncipio, lʒ nō cōp̄hēdat. Et cā hui⁹ noticie ſubdit̄. cū dicit̄:

† Deute. 1. c
† Mat. 11. Luce. 10.

Quia ab

principiū: qꝛ cognouerūt eū eē xp̄m. vñ sibijpsis obijciūt: nō esse hūc xp̄m: cū nemo sciat vñ sit xp̄s: qꝛ ꝛ si ꝑ ꝓphas dꝛ loc⁹ natiuitatis ꝛ hmōi: tñ eterna natiuitas ei⁹ ex patre nascit. vñ ꝓpha: Generationē eius q̄s enar. Vñ xp̄s ad vtrūqꝫ rn̄det ꝛ de infirmitate ꝛ de maiestate. Et me scitis. i. effigiē vult⁹ mei ꝛ vnde sum: natiuitatē ꝛ parentes: qđ est ſm carnē me noscitis: sꝫ nō ſm diuinitatē: qꝛ a meipso nō veni. nesciebāt eū dei filiuꝫ eē nec a patre missū: nesciebāt ēt deū patrē q̄ ver⁹ ē genitor ipsi⁹ veritatis. Sed vñ psit scire subdit: Ego scio eū ergo a me q̄rite: i. me credite: qꝛ nemo nouit patrē nisi fili⁹: ꝛ cui fili⁹ voluerit reuelare. a Sꝫ scio eū. Ideo scio eū qꝛ ab ipso sū: ip̄e me misit. Breuit᷑ vtrūqꝫ cōplectit᷑ ab ip̄o sū: qꝛ fili⁹ de patre pat᷑ nō de alio: ꝛ ī carne me videtis: qꝛ ipse me misit. in q̄ ei magna generātis auctoritas ꝛ sibi cōis cū hominib⁹ natura. b Hora ei⁹. Nō ꝙ necessitas sit facti sed oportunitas voluntatis. Voluit enim oportuno tp̄e nasci: premissa lōga serie p̄conū. silr̄ p̄dicato euāgelio voluit oportuno tempore mori. c Audiert̄ pha. Principes īsani audito murmure q̄ xp̄s a turba glīficabatur: q̄rūt occidere quē tñ non dū volētē: app̄hēdere non potuerūt: sꝫ docētē audierūt. d Adhuc mo. Quasi qđ mō vultis p⁹ facturi est᷑ ħ nō mō: qꝛ adhuc modicū. t. v. s. q̄ dispēsationē meā īplere debeo: ꝛ tūc vado ad eū q̄ me misit: tūc pati debeo. Et q̄ mō nō vultis audire p̄sentē ꝛ miracl'a faciētē: q̄ret᷑ me post resurrectionē ꝛ ascēsionē cū tāta miracl'a fient ꝑ apl'os mea virtute: ꝛ cū tāta credet multitudo. Tūc eī cōpūcti de tāto scelere mortis xp̄i dixerūt petro q̄d faciem⁹. e Vobiscū sū. Nō ait ero. sꝫ sū: qꝛ ꝛ si ſꝫ ꝙ hō mutat loca: ſm ꝙ de⁹ nō mutat: cū vbiqꝫ sit. Vñ alibi: Fili⁹ hoīs q̄ est ī celo. q. dic᷑ loquēs in terra. f Nō pōt. Nō ait poteritis sꝫ potestis. Tales eniꝫ tūc erāt q̄ nō possent: sicut ꝛ alibi dicit petro: Nō potes me seq̄ mō: seq̄ris aūt postea. sic nec de istis dat᷑ desperatio. g Ad semetipsos. Vñ d̄ño dicere nescierūt: ꝛ tñ illud qđ futurū erat nesciētes ꝓnūciauerūt. Q: ꝛ si nō p̄sentia: ꝑ apl'os tñ itur⁹ est ad gētes credituras. h Quis est hic. Cū ignorātes ꝓphetassent veritatē: replicātes eādē q̄stionē ostēdit se ꝓphetasse ex ignorātia: vt poti⁹ ignorasse videant᷑ q̄ ꝓphetasse. i In nouissimo. Post dissensiōes iudeorū de iesu: ꝛ p⁹ verba q̄ dixit q̄bus alij cōfunderentur: alij docerent᷑ in vltimo die scenophegie: vocat ñ solū loquēdo: sꝫ ꝛ clamādo: vt qui sitit vēiat ad eū. k Si q̄s sitit. Bibat spūm vt post exponit᷑: ꝛ cū biberit flumina de ventre ei⁹ fluent aque viue. Venter est cōsciētia cordis: q̄ bibito spū purgata viuit ꝛ habet fontē: ꝛ ipsa est fons vl' fluui⁹: q̄ manat beniuolētia dum proximo vult consulere: qui bona sua putat sibi soli sufficere: non fluit ille fons.

Hieronymus. Audacter et tota libertate pronuncio ex eo tempore quo apostoli domino crediderunt habuisse spiritumsanctum: nec potuisse signa facere absqꝫ spūsscti gratia: sꝫ ꝓ modulo atqꝫ mēsura. vnđ saluator cla

Esaie.53.c — Jo.3.b — Jo.13.d

a mendax. Sed scio eū qꝛ ab ipso sū: ꝛ ip̄e me misit. † Querebāt ergo euꝫ app̄hēdere: ꝛ nemo misit (.i. qꝛ nōdū volebat.) in illū man⁹: qꝛ nōdum venerat (p̄dicatiōe ꝛ miraculis mori: simplices credūt et verba et facta dn̄i glorificant.) b hora ei⁹. De turba aūt multi crediderūt in eū ꝛ dicebāt: Christus (quasi non.) cū venerit: nūq̄d plura signa faciet q̄ꝫ que hic facit? Audierunt pharisei turbā murmurātē de illo hec: et miserūt p̄ncipes ꝛ pharisei ministros vt app̄hēderēt eū. d Dixit ergo eis iesus: Adhuc mo(tūc. a .i. ꝑ passionē ad eū vadit: a q̄ tñ nō recessit. .i. patiar: qꝛ spōte patiar.)dicū tp̄s vobiscū suꝫ: ꝛ vādo ad (post aūt cōpūcti de scelere mortis mee. a fide vel corporaliter.) eū q̄ me misit. † Q̄ueret᷑ me ꝛ nō (quare. icōmutabilis cū patre.) f inuenietis: ꝛ vbi ego sū vos nō (nūc. a more suo v̄ba dn̄i carnalit᷑ itelligēres) potestis vēire. Dixerūt ergo iu(non ad ipsum.)dei ad semetip̄os: Quo ħ itur⁹ est qꝛ nō inueniem⁹ euꝫ? Nunq̄d (.i. ad gentes ad vana et diuersa dispsas.) in dispersionē gentiū itur⁹ est et docturus gētes? h Quis est ħ ser(hic replicant.)mo quē dixit: q̄retis me ꝛ nō inuenietis: ꝛ vbi sū ego vos nō potestis vēire? i In nouissimo autē die magno festiuitatis stabat iesus ꝛ clamabat dicens: Si quis

a Quia ab ip̄o sū ꝛ ip̄e me mi. ꝑ ħ enī ꝙ ꝓcedit a p̄re in natura diuina habet sciam p̄mā: q̄ ē sciētia cōprehēsiōis. ꝑ hoc aūt ꝙ missus est ī natura humana ad salutē mūdi. habet in natura humana plenitudinē gratie ꝛ sciētie: q̄ pōt in natura creata recipi. b Querebant ḡ. Hic ꝯñr ponit᷑ ppl'i diuisio sequēs ad responsionē xp̄i. qꝛ ea audita maligni exarserūt in malicia: ꝛ boni fuerūt in fide solidati. ꝛ ħ est qđ dꝛ: Querebāt ergo eū apprehēdere. ad occidēdū malignātes. c Et nemo misit in illū man⁹. qꝛ nō poterāt explere maliciaꝫ in effectu: nisi q̄ꝫtū ꝑmittebat. iō sequit᷑: d Quia nōdū venerat hora ei⁹. i. ab eo ordinata de captione sua. e De turba aūt multi crediderūt in eū. ꝓpter ei⁹ doctrinaꝫ ꝛ miracula. iō sequit᷑: f Et dicebāt: xp̄s cū venerit nūq̄d ꝛc. q. d. nō est ali⁹ expectād⁹ q̄ plura faciat. iō firmit᷑ tenēdū ꝙ hic est xp̄s. Audierāt eī aūt ꝙ in aduētu xp̄i multa miracula debebāt fieri: ꝛ ſm veritatē tot vidēbāt fieri p̄sentialit᷑ ꝙ ꝯuincebant᷑ credere ip̄m esse xp̄m. g Audierūt phari. tur. mur. ꝛc. Et bn̄ dicit murmurantē: qꝛ nō audebāt bn̄ ꝯfiteri in palā. Verū tamē pharisei audiētes tāta bona de xp̄o doluerūt ꝛ ꝓcurauerūt ministros ꝑ p̄ncipes ad capiēdū ip̄m. ꝛ ħ est qđ dꝛ: Et miser̄t p̄ncipes ꝛc. h Dixit ḡ eis ie. Postq̄ꝫ xp̄s oñdit suā originē. ħ ꝯñr declarat terminū ad quē tēdebat. Et diuidit᷑ ī duas. qꝛ p̄mo oñdit᷑ ꝓpositū. scđo ex ħ sequit᷑ admiratio turbaꝝ. ibi: Dixerūt ergo. Termin⁹ ad quē xp̄s tēdebat ē ip̄e pat᷑ ad quē ꝑ mortē rediit inq̄ꝫtū ꝑ hoc gl'iam corpis ꝛ exaltationē accepit. ꝛ ħ ē qđ dic᷑ q̄si rn̄dēdo ītētioni q̄rētiū ip̄m cape. i Adhuc modicū tē. v. sū. q. d. nō mō īplebit᷑ qđ vult᷑: qꝛ adhuc modico tp̄e volo manere in ppl'o ad docēdū ꝛ miracula faciēdum. k Et va. ad eū q̄ me mi. ꝑ mortē ei iuit ad p̄reꝫ. ꝑact᷑ tñ p̄dict᷑. l Queret᷑ me. qꝛ p⁹ ascēsionē ei⁹ in celū iudei vidētes signa ꝑ apl'os fieri: pnīa ducti reuersi sūt ad fidē xp̄i. dicētes ad apl'os: q̄d faciem⁹: vt habet᷑ Act. ij. m Et nō iuēiet᷑. s. ſꝫ p̄ntiā corpalē. sꝫ pēitētes eū īuenerūt ſm p̄sentiā spūalē. Aliter expōit᷑ de p̄ntia corpali: qꝛ p⁹ appropīquāte destructiōe ciuitatis ꝑ romāos: mlti iudeoꝝ cogūerūt hāc miseriā eis euenire ꝓpt᷑ mortē iesu: quē tūc libēter voluissēt habere p̄senteꝫ ad sui liberationē. sequit᷑: n Et vbi ego sum ꝛc. q̄re nō dixit: Vbi ego vado. qđ videt᷑ ꝯuēientī⁹ dicere. Dicēdū ꝙ sic ire ad patrē ꝯuēit ei ſm hūanitatē in q̄ ē mutatio. ita eē sp apđ p̄reꝫ ꝯuēit ipi ꝑ diuinitatē in q̄ est idē cū ip̄o patre ī essētia. distict⁹ tamē in ꝑsona. ꝛ ad hoc designādū dic᷑: Vbi ego sū. o Dixerūt ḡ ei. Hic ex v̄bis xp̄i ponit᷑ turbe admiratio. ex ħ eī ꝙ xp̄s dixerat: Queret᷑ me ꝛ nō inueniet᷑: q̄si dubitātes arguebāt ꝙ deberet a iudea recedere ꝛ ire ad p̄dicādū gētib⁹ ex terrā iudeoꝝ. ꝛ lr̄a ptꝫ. sꝫ ex fine v̄bi arguūt ꝯriū dicētes: p Quis ē ħ ſmo quē di. q̄ret᷑ me ꝛ ñ iuēiet᷑. ꝛ vbi sū ego vos ñ potest᷑ vēire. q. d. Et ħ qđ dixit: Vbi ego sū. ptꝫ ꝙ illđ qđ dixit: Queretis me ꝛ nō iuenietis. nō intelligit᷑ ꝑ ħ recessus ei⁹ a iudea: qꝛ dixisset: vbi ero. ꝛ nō vbi sū: qꝛ tūc erat in iudea cū ꝓtulit v̄bū p̄dictū. Et sic patet eoꝝ dubiū circa xp̄i v̄bū. sic enī debebat loq̄ obstinat᷑ vt vidētes nō viderēt: ꝛ audiētes nō ītelligerēt: ꝓut erat de eis ꝓphetatū Esa. vj.

q In nouissimo. Declarata origie doctrine xp̄i: ꝛ ostēso ꝙ erat a deo data ꝛ facta. hic ꝯñr inuitat ad ip̄am. Et diuidit᷑ in duas: qꝛ p̄mo pōit᷑ hmōi inuitatio. scđo ex ħ sequēs ppl'i dissensio. ibi: Ex illa ergo turba. In p̄ma igit᷑ pte dicit᷑ sic: In nouissimo aūt die magno festiuitatis. i. in die. vij. qꝛ prim⁹ dies ꝛ vltim⁹ erāt solēniores ītermedijs. vl' alit᷑: In nouissimo. i. in octauo. qꝛ pactis septē dieb⁹ festiuitatis tabernaculoꝝ. in octauo die erat festum cetus vel collecte. et dicebatur illa dies sanctissima in lege. Cuius ratio est: quia figurabat congregationem sanctoruꝫ ī superna felicitate. In illa ergo die magna et solenni. r Stabat iesus ꝛ clamabat. predicando verbum dei. ꝛ ex hoc ioleuit consuetudo vt turbis vulgaribus fiat sermo stando. religiosis autem sedendo: quia christus docebat discipulos suos sedēdo: vt hr̄ Mat. v. Et cum sedisset accesserūt ad eū discipuli ei⁹. ꝛ aperiens os suum docebat eos. ꝛ in pluribus alijs locis in euangelio turbas docebat stando: vt hic habetur. quid autem docebat subditur: s Si quis sitit. si q̄s desiderat doctrinā vite.

Math.21.d — Mar.11.c — Luce.19.g — Jo.13.d

Veniat ad

S saluator clamauit in tēplo.dicēs:Si qs sitit ve. ad me ꝛ bi.q̄ credit in me sic̄ di.s.flumīa de ven. ꝛc.Hoc aūt dixit de spū quē ac.e.cre.in eū.Et in eodē loco īfert.nōdū eni erat spūs datᵘ: qꝛ iesus n.e.g.Nō ꝙ nūc nō esset spūsſctūs dicēte salua/ tore.si aūt i spūsctō eijcio demonia:sʒ q̄ erat in dn̄o necdū notᵘ in apl'is mo/ rabaṫ.Quobrē cū ducere tur iesus ad passionez ne/ gāt:ꝛ xp̄ʒ se nescir̄ iurāt.

F a Nōdū ei erāt. Et si ꝓ phete acceperūt eundem spūm:ꝛ iohes ꝛ alij an̄ re surrectionem xp̄i:tn̄ erat aliᵘ modᵘ donationis fu/ turᵘ:aptior ꝛ plenior. pᵘ resurrectionē ei qn̄ ꝓmuʒ apparuit apl'is:īsufflauit in faciez eoꝝ q̄ flatu ꝓmo homi aīaʒ indidit:ꝛ de li mo erexit.Significās er/ go se esse eūdē :īsufflauit spūm apl'is:vt de luto ex urgerēt.Deinde pᵘ ascen sionē pleniᵘ spūm misit in igneis līguis vt oēs gen tes docerēt:sic̄ illi tūc om nibᵘ linguis:sic nūc vni/ tas eccl'ie loquiṫ oībᵘ lin guis:a q̄ vnitate p̄cisus n̄ habet spūm. b Quia iesus.Postq̄ aūt bapti/ ȥanṫ spūsancto:ꝛ effūdiṫ gratia spūsſcti in eis : tūc libere loquūṫ ad p̄ncipes iudeoꝝ.Oportet obedi/ re magis deo q̄ homini/ bus:mortuos suscitāt:in ter flagella letanṫ:sāgui/ nē fūdūt ꝛ alijs supplicijs coronanṫ. Nōdū ḡ erat spūs in apl'is:nec de ven tre eoꝝ fluebāt gr̄e spiri/ tuales:qꝛ nōdum fuerat

G dn̄s gl'ificatᵘ.Que sit au tē talis gl'ia ip̄e in sequē/ tibᵘ apit.dicēs:Paṫ cla rifica me claritate quam habui apđ te an̄q̄ mūdᵘ fieret.Christᵘ nisi resusci tatᵘ vt sua resurrectione nr̄aʒ ostendēs ꝛvitā quā amemᵘ spūʒ dare noluit: vt in resurrectiōe nr̄a fla/ gret charitas: ꝛ spreta vi ta q̄ nō ē vera ꝛ oībᵘ ca/ ducis q̄ sūt eiᵘ charitateʒ migremᵘ ad verā vitam. Si ḡ credimᵘ in eum q̄ re surrexit a mortuis:ꝛ no/ bis daṫ spūs a nouo ho/ mine:vt noui simus.

Joh.17.a

c Uenerūt er. Missi ad capiendū eū redierūt im/ munes a crimīe: plēi am/ miratiōe:diuīe doctrīe te stes. d Nūq̄d ꝛ ꝛc.lau dabiliṫ seducti erāt q̄ di/ misso malo īfidelitat' trā sierāt ad fidē. e Nūq̄d ex p̄n.ꝛc.q̄ docēt legē cō/ tēnūt eū q̄ misit legē :sʒ q̄ nō nouerāt legē credūt in eū q̄ dedit legē:vt im/ pleaṫ qđ đꝛ:Ut n̄ videtes videāt:ꝛ videtes ceci fiāt. f Nūq̄d lex.qꝛ illi ꝑuersi nolebāt p̄riᵘ eē dānatores q̄ cognitores.iste vbo putabat ꝙ si pa tieṫ eū p̄ūtē audirēt;forsā eēnt siles mīstr' q̄ ma. S luerūt cre

a ſ interiᵘ credere ꝛ diligere et verba dei audire ſ affectu amoris ꝛ passibᵘ fidei recedēdo ab a/ more mūdi.ꝛ hoc est venire ad eum.

sitit vēiat ad me ꝛ bibat.Qui cre
ſ Esaie.
dit i me sicut dicit scriptura:flu/ mina de vētre eius fluent aque
ſ exponit p quē vocasset potū. ſ sancto.
viue. Hoc āt dixit đ spiritu quē
ſ qn̄ post resurrectiouē insufflauit:ꝛ post ascēsi/ onē in igneis linguis dedit. ſ accepturi.
accepturi erāt credētes i eū. Nō/ dū enim erat spūs datᵘ:quia ie/
a ſ resurrectione ꝛ ascensione.
sus nondum erat glorificatus.
ſ cū h̄ loquereṫ ꝛ iuitaret credētes nata ē de il/ lo in turba dissensio. ſ aliq. ſ hi cepant bibere
Ex illa ergo turba cuʒ audissent hos sermōes eiᵘ dicebāt:Hic est vere ꝓpha. Alij dicebāt: Hic est
ſ hi nondū inceperāt bibere nesciētes hec esse i/ pleta in xp̄o q̄ ꝓphe p̄dixerāt:qꝛ erat ī nazareth galilee nutritus.
christus.†Quidā autē dicebāt:
ſ qui nouerant in nazareth nutritū natiuitatis locum nō attendunt.
Nunquid a galilea vēit christᵘ?
† Nonne scriptura dicit:qꝛ ex se/ mine dauid ꝛ de bethleē castello vbi erat dauid:vēit christᵘ? Dis/ sensio itaq̄ facta ē in turba ꝓpṫ
ſ nō tn̄ credere nolebāt:sʒ ꝑseq̄ volebāt.
eū.Quidā aūt ex ipsis volebāt
ſ qꝛ nōdū ipse voluit.
apphendere eum : sed nemo mi/ sit sup illum manᵘ. Uenerunt er go ministri ad pōtifices ꝛ phari
ſ pharisei.
seos:ꝛ dixerūt eis illi:Quare nō
a ſ qui missi fuerunt.
adduxistis eū? Respōnderūt mi
ſ prius.
nistri. Nunq̄ sic locutus est hō:
ſ qꝛ erat deᵘ ꝛ hō. ſ h̄ testimōiū repellēres.
sicut hic loquitur. Responde/
a ſ quid delectati estis sermonibᵘ eius.
runt ergo eis pharisei:Nunquid ꝛ vos seducti estis? Nunq̄d ex principibus aliquis credidit in eū: aut ex phariseis? Sed turba hec q̄ non nouit legez maledicti sunt.†Dixit nicodemus ad eos:
ſ volens illuminari. ſ timens sciri.
ille qui venit ad eum nocte: qui
ſ nō tn̄ incredulus.
vnᵘ erat ex ipis:nūq̄d lex nostra

a Ueniat ad me.p fidē formatā. b Et bibat aquā sapiētie salutaris. nō solū ad sufficientiā:sʒ etiā ad redūdantiā:qꝛ fides ꝛ bonitas vniᵘ fide/ lis debet ad alios deriuari.qđ ostēdit saluator p scripturā.cuiᵘ sentētia ha beṫ Prouer.v.sed verba sunt hic aliquātulū mutata.ꝛ hoc est qđ dicitur. c Qui credit in me ꝛc.flumīa de ventre eiᵘ fluēt.ꝛ alios p redundantiā.

d Aque viue.dicitur autē sapientia diuina aqua viua:qꝛ cōtinuat hominē suo p̄ncipio.s.deo.

e Hoc aūt dixit de spūsctō.Hec sūt verba euāgeli ste exponētis verbū xp̄i p̄dictū de acceptiōe spūsſā cti in signo visibili sicut acceperunt apl'i die pente/ costes:qꝛ ex illa acceptiōe facta est redūdātia fidei in predicatiōe euāgelij per totū orbē. f Quē ac cepturi erāt credētes in eū.Quis eni apl'i haberēt grām spūsſcti ante illā diē pentecostes:nō tn̄ ita ple ne.ꝛ ꝓpter h̄ nō receperāt in signo visibili qđ deno tat gratie plenitudinē.cuiᵘ tn̄ causa subdiṫ:

†1.Joh.4.c

g Nondum enim erat spiritus datus.in tali ple/ nitudine ꝛ signo visibili. h Quia iesus nondū erat glorificatus.Ad hoc enim datur spiritussan/ ctus vt trahantur corda fideliuʒ ad celestis glorie desiderium.nihil autem desideratur nisi apprehen datur vt possibile.possibilitas autem humane na/ ture ad assecutionē celestiū manifestatur per glori/ ficationem humanitatis in christo.ꝛ ideo prius de buit glorificari q̄ daretur spiritussanctus in signo visibili.vt per factum videretur aditus regni cele/ stis possibilis homini. i Ex illa ḡ tur.Hic ꝯsir de scribiṫ ppl'i dissensio sequēs ad vba xp̄i.ꝛ ꝓmo inṫ ppl'ares.scđo inṫ p̄ncipes.ibi:Uenerūt ḡ mini. In ꝓma ḡ pte đꝛ sic:Ex illa ḡ tur.cū au.hos ser.ei.di. s.illi ꝙ vere credebāt. k Hic est vere ꝓ.i.anto/ nomatice dictus ꝓpha qui ꝓmissus ē:Deuṫ.xviij. Prophetā suscitabit deᵘ ꝛc.qđ ad lr̄am ītelligiṫ đ xp̄o:vt dictū ē.s̄.ca.p̄ce. l Alij dice ꝛc.Isti erāt in fide feruētiores p̄dict':qꝛ fidei vitatē aptiᵘ ꝯfi/ tebanṫ. m Quidā aūt di.ꝯdicēdo p̄cedētibᵘ.

†Deut.1.c

†Mich.5.a

n Nūq̄d a ga.ve.xp̄s.q.d.nō.ꝛ ꝓpṫ h̄ nō est xp̄s: qꝛ est galileᵘ.ꝛ adducūt ꝓ se argumentū ex sc̄ptura dicētes: o Nōne sc̄ptura dicit ꝛc.vbi erat dauid qn̄ fuit inunctᵘ in regē. p Uēit xp̄s.q.d.sic.Sci endū ꝙ scriptura in pluribᵘ locis p̄dixit xp̄m esse đ semine dauid.potissime Hiere.xxiij.Suscitabo da/ uid germē iustū ꝛc.qđ intelligiṫ de xp̄o.vn̄ in fine auctoritatis subdiṫ:Et h̄ est nomē qđ vocabūt eū dn̄s iustus noster.Sil'r ꝙ in bethleē castello nasce reṫ scriptū est Michee.v.Et tu bethleē ephrata ꝛc. sequiṫ:Ex te mihi egredieṫ q̄ sit domiator in isrl'. et vtrūq̄ erat veꝝ de xp̄o.qꝛ de dauid descēdit ſʒ car nē:ꝛ in bethleē natᵘ ē:vt ptʒ Mat.ij.ꝛ Luc̄.ij.sed ipsi h̄ ignorabāt:eo ꝙ nutritᵘ fuerat in naçareth. q Dissensio itaq̄ fa.est in tur.ꝓpṫ eū.qꝛ ibi erant ꝯrie opiniōes de eo:vt patet ex p̄dictis. r Qui/ dā aūt ex ip.vo.ap.eū.sʒ repressi sūt diuina virtute. ideo sequiṫ: s Sed nemo mi.su.eū ma. qꝛ nihil poterāt ei facere nisi q̄tū ꝛ qn̄ ip̄e ꝑmittebat. t Uenerūt ergo. Hic cōsequēter poniṫ dissensio q̄ ad p̄ncipes.ꝛ diuidiṫ in duas.qꝛ ꝓmo ostēdiṫ dis sensio eoꝝ erga ministros.scđo p̄ncipū ad inuiceʒ. ibi:Dicit Nicodemᵘ.Turbatio p̄ncipū erga mini/ stros fuit ex h̄ ꝙ nō ceperāt iesū :qꝛ ad h̄ missi fue/ rāt:vt p̄dictū est:ꝛ ptʒ lr̄a. v Rn̄derūt ministri. se excusātes. x Nunq̄ sic lo.ē hō sic̄ h̄ lo.q.di. ita bene loquiṫ ꝙ nō videṫ hō purᵘ sed plus.ꝓpter qđ temerariū esset ponere sup eū manᵘ. y Rn̄de rūt ḡ eis pha.ex inuidia moti. z Nūq̄d ꝛ vos se du.estis.i.ex veritatē ducti.q.d.ptʒ ꝙ sic:qđ ꝯfir/ māt exēplo maioꝝ ꝛ legisperitoꝝ dicentiū: a Nū q̄d ex p̄ncipibᵘ.i.ex sacerdotibᵘ q̄ p̄ncipabanṫ i po pulo. b Aliq̄s cre.in e.aut ex pha.q̄ videbanṫ religiosioreſ alijs.q.d.nullᵘ ex talibᵘ credidit.h̄ tn̄ falsū erat:qꝛ multi de istis crediderūt xp̄o. occulte tn̄ ne de synagoga expellerenṫ:vt hr̄.j̄.xij.ca.

†3.3.a †.19.e

c Sʒ tur.hec.s.credidit:q̄ de facili seduci p̄t ꝓpṫ ignorātiā.iō sb̄diṫ: d Que nō no.ꝛc.h̄ accipiebāt ex h̄ ꝙ đꝛ Deuṫ.xxvij. Maledictᵘ q̄ nō ꝑma.in le.ꝛc. e Dixit nico.Hic pōiṫ dissēsio p̄ncipū ad inuicē ꝓpṫ vbū nicodemi excusāt' iesū:qꝛ occulte credebat ī eū.iō voluit eū excusare ex lege.d. f Nūq̄d lex nr̄a iu.ho.ꝛc.volebat eni p h̄ īducere eos ad audiēdū xp̄m:vt p vba eiᵘ ꝯuerterēṫ sicut ip̄e fuit ꝯuersus.

Et cogno

luerũt credere q̃ʒ tenere. Auctoritate ğ legis vult eos inducẽ vt eũ pri⁹ velit audire. a Et tu gali. ⁊c. Galile⁹ dicebaẗ iesus b qm̃ de naçareth erãt parẽtes ei⁹. Ca. VIII

Iesus aũt prexit. Quia mos ei erat die docere in tẽplo: vespere reuerti in bethaniã q̃ est in mõte oliueti. Mystice signat altitudinẽ misericordie. vnde nob chrisma. i. vnctio. Mane redit ad tẽplũ. mane ẽ ort⁹ noue luc' p⁹ tenebras leg': q̃ fidelib⁹. i. in tẽplo ei⁹ misericordiã vẽit pãdere ⁊ dare. Sessio ẽ humilitas ĩcarnatiõis: q̃ misereẗ ⁊ docet. vñ libẽti⁹ pp̃ls vẽit ad eũ: sʒ ĩimici pharisei de iusticia tẽtãt: an ꝯ eã dicat: sciebãt mãsuetũ ⁊ misericordie p̃dicatorẽʒ vñ placebat pp̃lo. vñ putabãt dicturuʒ dimittendã esse adulteram: ⁊ in hoc dicereẗ hostis legis cõtrari⁹ moysi ⁊ deo auctori. ⁊ cũ adultera re⁹ mortis. Qꝛ si fm legẽ diceret lapidãdã: deriderẽt q̃si nõ haberet mãsuetudinẽ quã p̃dicabat ꝓ q̃ amabaẗ. Ipe aũt neutra capiẗ calũnia: sʒ seruata mãsuetudĩe rñdet qȯ ẽ vere iusticie. Qui sine pctõ ẽ. p. i. l. l. m. Nõ aũt statim iudicat: sʒ inclinãs se digito scribit ĩ terrã: digito dei scripta fuit lex in lapide ꝓ duricia illi⁹ ppl'i: nunc iã inclinat⁹ in hoĩe: ipe custos legis est ⁊ lator legis: scribẽs in terrã q̃ fructuʒ reddit. Docet aũt nos auditis alicuius malis: nõ temere iudicare sʒ pri⁹ digito discretiõis nosipos int⁹ discutere. sicut ill' dicit: Qui sine pec. ẽ ve. q̃si pri⁹ sit' iusti: vt post reã puniat'. Si eni lex iubet punire reos: nõ tñ a sil'r puniẽdis. Ecce plẽa iusticia: vt iust⁹ mala puniat. Illi ğ vl' reã dimittãt vl' cũ ea penã subeãt. c Adducũt ãt. Mystice. Mulier in adulterio dep̃hẽsa sigt synagogã q̃ adulterauit legẽ moysi seq̃ndo traditiones patrũ. Al' q̃ dimissa lege moysi iã seq̃ẗ fidẽ xp̃i. vñ iude⁹ iã q̃si adulterã accusat. Al' sigt eccl'iaʒ q̃ reliq̃ẽs deũ fornicata erat cũ demõib⁹ quã iude⁹ accusat ꝙ ad xp̃m accedat: ⁊ q̃si nonum idolatrie gen⁹ reputata est. ❧ Jesus autẽ

iudicat hoĩem nisi pri⁹ audierit ab ipso ⁊ cognouerit q̃d faciat? a

a ❡ ex p̄iudicio cordis sui.

a Rñderũt ⁊ dixerũt ei: Nunq̃d ⁊ b c

❡ .i. galileo seductus. ❡ cũ sis legis doctor.

tu galile⁹ es? †Scrutare scp̃turas d

❡ tñ dñs ꝓpheraꝝ inde surrexit: q̃ dicitur nazareus.

⁊ vide: qꝛ a galilea ꝓpheta non e

❡ nullo perfecto negocio.

surgit. Et reuersi sunt vnusq̃sq̃ f

❡ maliciam suam.

in domum suam. Ca. VIII

b Iesus autẽ perrexit in g montem oliueti: †et di h luculo iteꝝ vẽit ĩ tẽplũ: ⁊ oĩs ppl's vẽit ad eũ: ⁊ sedẽs do i cebat eos. Adducũt autẽ scribe k†

Nico. de lyra

a Et cognouerit ⁊c. qꝛ ĩ dãnatiõe hoĩs nõ leuiẗ ẽ ꝓcedẽdũ. b Rñderũt ⁊ di. ei. de xitate turbati. qꝛ hoĩes ĩuidia ⁊ iracũdia agitati nõ recipiũt ꝑsuasionẽ. c Nũq̃d ⁊ tu ga. es. i. discipul⁹ hui⁹ galilei. d Scrutate scri. i. diligẽter ꝯsidera: qꝛ vr̃ ꝙ nihil de eis scias. e Et vide qꝛ ꝓ. ⁊c. h̃ xbũ eoꝝ simpliciẗ ẽ falsũ: qꝛ si ĩtelligaẗ de ꝓphis generaliẗ aliq̃ fuerẽt nati de galilea: videlicet helise⁹: tobias ⁊ delbora ꝓphetissa: ⁊ forte plr̃es alij. Si ãt ĩtelligaẗ de ꝓpha ꝓmisso ad salutẽ ppl'i q̃ ẽ messias: vt freq̃nẗ dictũ ẽ. sic ẽt falsuʒ ẽ xbũ eoꝝ: qꝛ de ipo scribiẗ Esa. xj. ꝙ debet esse naçare⁹: ⁊ ꝑ ꝯñs de galilea. qꝛ naçareth ẽ in galilea. dr̃ eĩ de xp̃o Esa. xj. fm xitatẽ hebraicaʒ: Egredieẗ virga de radice iesse: ⁊ naçare⁹ de radice ei⁹ descẽdet. h̃ ãt poterat rñdere nicodem⁹ q̃ erat legisperit⁹: sʒ nõ fuit ausus: nec mirũ: qꝛ ẽt apl'i illo tpe erãt timidi. f Et reuersi sũt ⁊c. qꝛ eorũ cõsiliũ ꝑ diuisionẽ fuit dissipatũ. Hic q̃riẗ vtrũ xp̃s fuerit ꝓpheta. Et arguiẗ p̃mo ꝙ nõ: qꝛ ꝓphetia ꝑtinet ad cognitionẽ ĩtellectiuã: vt ptʒ Dañ. x. Intelligẽtia op⁹ ẽ in visiõe. Xp̃s ãt fm ꝑtẽ itellectiuã erat ĩ statu btitudĩs ĩ q̃ nõ manet ꝓphetia sʒ mag' euacuaẗ ⁊ cessat: vt hr̃. j. Coꝝ. xiij. ğ ⁊c. Itẽ cognitio ꝓphetica q̃ndã obscuritatẽ ĩportat. iõ dr̃ ꝓpha q̃si ꝓcul fãs. in xp̃o ãt nõ fuit enigmatica cognitio: qꝛ ab ĩstãti cõceptiõis aĩa ei⁹ vidit clare essẽtiã diuinã ğ ⁊c. Cõtrariũ ptʒ in lr̃a. Itẽ in lege ⁊ ꝓphis p̃dict⁹ fuit vẽtur⁹: sic ꝓpha antonomatice dict⁹. Rñsio: dicẽdũ ꝙ ꝓpha fʒ noĩs ĩterp̃tationẽ dr̃ q̃si ꝓcul fãs: inq̃ʒtũ ãnũciat ea q̃ sũt lõginq̃ ab hoĩm cognitiõe. Hec ãt longinq̃tas p̃t dupl'r ĩtelligi. Uno mõ respctũ ꝓphe ãnũciãt': ita ꝙ ea q̃ ãnũciat sint ab ei⁹ cognitiõe lõginq̃: ꝓpẗ obscuritateʒ sue cognitiõis: ⁊ h̃ nõ ꝑtinet ad ꝑfectionẽ ꝓphetie: sʒ mag' ad defectũ: vt ptʒ Nu. xij. vbi moyses dr̃ excellẽtior ꝓpha: eo ꝙ deũ palã ⁊ nõ ꝑ enigmata viderat: quẽ alij cog̃scebãt in sõno ⁊ visiõe. Alio mõ ĩtelligiẗ ista lõginq̃tas respctũ alioꝝ hoĩm cũ q̃b⁹ ꝓpha ꝯũsaẗ: q̃b⁹ ãnũciat occulta: ⁊ h̃ ẽ de rõne ꝓphetie. ⁊ iõ Aug⁹. xvj. ꝯ Faustũ diċ ꝙ ex h̃ aliq̃s dr̃ ꝓpha: qꝛ annũciat ea q̃ sũt lõginq̃ a cõi cognitiõe hoĩm cũ q̃b⁹ ꝯuersaẗ in via. xp̃s aũt añ passionẽ suã q̃ʒtũ ad ptẽ sensitiuã erat viator. ⁊ cũ alijs hoĩb⁹ ꝯuersabaẗ. ⁊ iõ q̃uis clare videret diuĩa secreta: tñ erat vere ꝓpha ĩq̃ʒtũ erat lõginq̃ a cognitiõe alioꝝ hoĩʒ cũ q̃b⁹ ꝯũsabaẗ: ⁊ q̃b⁹ annũciabat illa. Angeli ãt ĩ nullo sunt viatores: qꝛ eoꝝ ꝯũsatio nõ ẽ cũ hoĩb⁹: vt hr̃ Dañ. ij. ⁊ iõ ñ pñt dici ꝓphe ex h̃ ꝙ ãnũciãt hoĩb⁹ occulta. Per dicta ptʒ ad argumẽta. Quis eni xp̃s q̃ʒtũ ad ptẽ ĩtellectiuã eẽt btũs: nõ tñ erat oĩno ex statũ vie. ⁊ iõ nõ euacuabaẗ in illo rõ ꝓphetie añ passionẽ: sed post resurrectionẽ fuit euacuata: qꝛ ampli⁹ nõ erat in via: ⁊ sic ptʒ p̃mũ argumentũ. Ad scd̃m sil'r ptʒ ex dict': qꝛ obscuritas cognitiõis in ipo ꝓpha nõ est de ꝑfectiõe ꝓphetie. Ca. VII

Moraliter. a† P⁹ hec aũt am. ie. ⁊c. Per hoc oñdit xp̃s ꝙ aliq̃ñ dand⁹ est ire loc⁹ maxĩe q̃ñ ꝑsonal' est ꝑsecutio sicut videẗ fuisse in ꝓposito. o† Trãsi hinc ⁊ vade ⁊c. isti loq̃banẗ tanq̃ʒ humana gl'ia esset ꝑ se q̃rẽda qȯ est falsũ. ꝓpẗ qȯ xp̃s eis ñ acq̃euit vt daret nobis exẽplũ talẽ gl'iam nõ q̃rẽdi. verũtamẽ qꝛ ꝓpẗ hoĩm xba doctrĩa salut' nõ est omittẽda: q̃rta die festiuitatis q̃ erat media eo ꝙ septẽ dieb⁹ durabat festũ: ascẽdit iesus in tẽplũ ⁊ docebat populũ q̃ dieb⁹ p̃terit' ĩtent⁹ fuerat sacrificijs ⁊ oblatiõib⁹ ꝯsuetis. ⁊ ꝑ h̃ docuit p̃dicatores euãgelij vt fm dictũ sapientis tp̃s tacẽdi ꝯsiderẽt ⁊ tp̃s loq̃ndi. In seq̃ntib⁹ aũt mihi nõ occurrit aliq̃d mysticũ notabile vsq̃ ibi:

†Jo. 5. f

A

†Lu. 21. g

q† In nouissimo aũt die ma. ⁊c. ex h̃ inoleuit ꝙ turbis fit p̃dicatio stãdo ⁊ mag' clamose. claustralib⁹ aũt ⁊ capitul' sedendo ⁊ magis remisse: eo ꝙ dr̃ Mat. v. ⁊ cũ sedisset accesserũt ad eũ discipuli ei⁹: ⁊ apiens os suũ docebat eos. c† Sed turba hec q̃ nõ nouit le. ⁊c. Aug⁹. In me sit hec maledictio. Ita etiã nũc ẽ in eccl'ia ꝙ simplices ⁊ laici sũt aliq̃ñ deuotiores: fʒ illud Esa. j. Cognouit bos possessorẽ suũ: ⁊ asin⁹ p̃se. dñi s. ⁊c.

In ca. vij. vbi dr̃ in postil. Est igiẗ sensus. fm Aug'. Mea doctrina nõ est mea.

Additio. Uerba Augustini in h̃ loco hec sũt. videẗ aũt h̃ eẽ ꝯriũ qȯ diċ: Mea ⁊ nõ mea: sʒ si dixisset ista doctrĩa ñ ẽ mea: nulla ẽ q̃stio. Que ẽ ğ doctrĩa patr' nisi xbũ patr': ipe ğ xp̃s est doctrĩa patr' si xbũ patr' ẽ: sʒ qꝛ xbũ nõ põt eẽ nisi alicui⁹ ⁊ suã doctrinã dixit ⁊ seip̃m ⁊ nõ suã. qꝛ patr' est xbũ. q̃d est enĩ tã tuũ q̃ʒ tu: ⁊ q̃d tã nõ tuũ q̃ʒ tu si alicui⁹ es. Dicere ergo: Mea doctrĩa nõ est mea. i. ac si diceret: Ego non sũ a memetipso. h̃ Aug⁹. que verba sat' ꝯcordãt lr̃e ⁊ meo iudicio meli⁹ intelliguntẗ in seipis q̃ʒ ꝑ expositionẽ postillatoris.

Replica. In ca. vij. vbi dr̃: Mea doctrĩa nõ ẽ mea. vbi postillator põit xba beati Aug'. ĩ clarissima sũma sic: Mea doctrina nõ est mea. q. d. Ego q̃ sum doctrina patr' q̃ nõ sũ a meipso sʒ a patre ⁊c. Hãc intelligibilẽ et sũmariã ex dictis btĩ Aug'. reductã veritatẽ Bur. sine calumnia ñ relinq̃t. ⁊ tñ idẽ finaliẗ dicit: vt ptʒ ĩtuẽti suã allegatiõʒ.

g Iesus aũt. Declarata origine doctrĩe xp̃i. Ca. VIII hic ꝯñr poniẗ ipsa doctrĩa. ipa aũt hʒ virtutẽ illumĩatiuã. ⁊ viuificatiuã. iõ sic ꝓcedit: qꝛ p̃rio d̃clarat ei⁹ virtutẽ illũiatiuã. scd̃o virtutẽ viuificatiuã. x. ca. ibi: Amẽ amẽ dico vobis. prima in duas: quia primo ostendiẗ eius virt⁹ illuminatiua per verbũ. secũdo per sensibile signũ ca. se. Et preteriens iesus. prima in duas: quia euangelista primo introducit xp̃m docentẽ. secundo ostendit doctrine eius virtuteʒ. ibi: Iteꝝ ergo. prima in duas. qꝛ primo ponitur doctrina veritat'. secundo confutatio falsitatis. ibi: Adducũt aũt. Circa primum sciendum ꝙ debitus mod⁹ docendi veritatẽ fidei: est p̃mo haurire in oratione: postea effundere populo in predicatione. ⁊ ideo xp̃s volẽs dare exemplũ p̃dicatorib⁹ ecclesie aliq̃ñ añ p̃dicationẽ seq̃strabat se in orõne. ⁊ h̃ est qȯ dr̃: Jesus aũt ꝑrexit in mõtẽ oliueti cã orãdi. qꝛ dom⁹ marthe in q̃ hospitabatur erat ꝓpe mõtẽ illũ. h Et diluculo iteꝝ venit in tẽpluʒ. ad ostendendũ in eo çelũ aĩarũ. i Et omnis po. ⁊c. docebat eos. de salute animarum. quid aũt tũc dixerit p̃mittit euãgelista: qꝛ p̃ncipaliter intẽdebat describere illa ex quibus eius deitas manifestabaẗ. ex quibus dissensio iudeoꝝ ꝯtra eũ oriebatur. k Adducunt. Hic ꝯseq̃nter poniẗ ꝯfutatio falsitatis. ⁊ diuidiẗ in duas partes. qꝛ primo põitur iudeorũ maligna ĩterrogatio. scd̃o subiũgiẗ xp̃i benigna rñsio. ibi: Jesus

aũt icli.

☞ a Jesus autē ⁊c. Quid scriberet in terra: siue verba illoꝝ siue quid aliud nō est diffinitū ſm ꝙ se incliat ⁊ digito scribit. Docet tñ vt anteꝗ̃ iudiciū fiat nos debere iclinare. i. cōdescē/dere in iudicio: aut faciēdo vti discretiōe. b Et iteꝝ se in. s. i. Data snīa iusticie q̃ illi cōsciȷ maloꝝ ꝑcussi sūt. iteꝝ scribit i terram ex more: vultū alio vertēs: vt illi sit libeꝝ exire q̃s ꝓuidebat citi⁹ exituros ꝗ̃ plura iterrogaturos. Docet aūt nos sicut ⁊ ante correctionē alterius: ita ⁊ post nosipsos humiliter inuestigare: ne idē vel aliud sīle in nobis sit. c Nec ego. Sed quia poterat timere ne ille q̃ sine peccato est eā puniret: dic̄ ei vt misericors ꝓterita pctā dimittēs. Nec ego te cōdēnabo. vt ius. ne ampli⁹ peccet iterdicēs. d Iteꝝ ergo. Repulsis tētatorib⁹: sanata culpa mulieris: aperti⁹ subdit q̄d possit ex diuinitate: ne ambigat de eo homie an possit pctā dimittere. Ego sum lux mūdi: q̃ nube carnis tegit̄: ⁊ sic tolerāda hominib⁹ efficit̄. vñ ⁊ pctā possuȝ dimittere ⁊ etiā hominē illumiare.

e Testimoniū tuū ⁊c. Putāt nō credendū ei: quasi sol⁹ de se testat̄ obliti ꝓmissarū lucernarū: ⁊ ipsi⁹ iohannis baptiste q̃ de eo euidenter ostendit. ☞ Veꝝ est te

† De pe. di. 6 ca. i. circa medium

⁊ pharisei mulierē i adulterio de/ [a b] ꝓhēsā: ⁊ statuerūt eā i medio: ⁊ dixerūt ei: Mgr̄: hec mlier mō dephē [c d] sa ē in adulterio. † In lege āt moyses mādauit nobis hmōi lapida/ [e] re. Tu ergo quid dic̄: Hoc autē [f] dicebāt tētātes eū: vt possent ac/cusare eum. [a] Jesus aūt inclinās se [g] deorsum: digito scribebat in ter/ram. Cum autē ꝑseuerarēt inter/ [h] rogātes: erexit se ⁊ dixit eis: † Qui [i] sine peccato est vestrum primus in illā lapidē mittat. [b] Et iteꝝ se inclinans scribebat in terrā. [k] Audiētes aūt hec vnus post vnum exi/bāt incipiētes a seniorib⁹: ⁊ re/ [l m] māsit iesus solus ⁊ mulier in medio stans. Erigēs autē se iesus dixit ei: † Mulier vbi sunt q̄ui te ac/ [n o] cusabant: Nemo te condēnauit: Que dixit: Nemo dñe. Dixit au/ [p q†] tē iesus † Nec ego te condēnabo. [c] Vade ⁊ iā amplius noli peccare. [r† s] Jterum ergo locut⁹ est eis iesus [d t] dicens: † Ego suȝ lux mūdi. Qui [v x] sequit̄ me nō ambulat i tenebris [y] sȝ habebit lumē vite. Dixerūt er/ [z a] go ei pharisei. Tu de teipso testimoniū ꝑhibes: testimōiū tuū nō [e b] est verū. Respondit iesus ⁊ dixit [c]

ꝭ recenter. ꝭ de sinu patris in mundum ad reclinanda pctā humani generis. ꝭ peccata eorum. ꝭ qui incliuatus scripsit erectus: salua misericordia iusticiam iudicat. ꝭ vt erigat illos qui i peccatis curuabantur. ꝭ auerso vultu non dedignatur. ꝭ ostendit dimissa peccata mulieris. ꝭ remanet solus iesus cū muliere in domo. i. cū ecclesia in mundo. ꝭ misericordia. ꝭ miseria. ꝭ discipulorum vel in dubio. a ꝭ hos fugauit iudicio iusticie. ꝭ vel runt. ꝭ sciens se similiter inquinarū. ꝭ ideo. ꝭ ꝑ fidē. ꝭ iussis exēplis obedit. ꝭ ignorātie vl̄ pctoꝝ. ꝭ nūc ⁊ i futuro. ꝭ q̄ deū se significauit. ꝭ ostendens se et patrem cui dat glias.

Nico. de lyra

aūt inclinās. Jn ꝑma ḡ pte d̄r sic: Adducūt aūt scribe. i. illi q̃ habebāt noticiā scpturarū. a Et pharisei. q̃ videbant̄ ꝑ aliȷs religiosi. b Mulierē i adul. deꝑ. Si q̄rat̄ q̄re nō adduxerūt adulteꝝ ei⁹: cū ſȝ legē esset eadē pena plectēd⁹. pōt dici ꝙ ꝑ ħ voluerūt pōere suspicionē i corde ppl̄i ꝙ fuisset aliq̃s discipul⁹ ei⁹. ⁊ iō nō adduxissēt eū ad eius iudiciū. Vel aliter: forte adulter erat diues: ⁊ ideo ꝓ ꝑcio ipm liberauerāt. ꝓponūt ergo q̄stiōeȝ bigosā: q̄ rñsio ad quālibet pteȝ videbat̄ esse ɔtra xp̄m. vt videt̄. c Mgr̄ hec mu. in q̃ allegāt ꝑsentiā ꝑsone: ⁊ ꝑsentiam facti. cū subdit̄: d Mō deꝑhēsa ē i adul. Et arguūt grauitateȝ crimis ex grauitate pene ꝑ legē iflicte. cū d̄r: e Jn lege aūt moy. māda. no. hmōi lapidare: Leuit̄. xx. f Tu ḡ q̄d di. Et subdit̄ cā q̄stiōis: Hoc āt dicebāt tētātes eū ad capiēdū ipm ex rñsiōe. Vt possēt accusare eū. Videbāt enī tātā ei⁹ māsuetudinē ⁊ miscd̄iaȝ ꝙ ꝓbabilit̄ credebāt eū iudicare ipaȝ dimitti: ⁊ sic accusaret̄ ab eis vt trāsgressor leg̃: ꝓpter q̄d reduxerūt legem ad memoriā ne posset excusari ꝑ leḡ obliuionē. si aūt ecōtrario diceret eā lapidādā. videbat̄ dicere ɔtra alia sua dicta ⁊ facta q̃ erāt de pietate ⁊ miscd̄ia.

† 50. di. ponderet. in fi.

† De. pe. di. 2 in prin. et di. 3. s. apl's et. c. adhuc ꝑfidi istāt post prin.

g Jesus āt. Hic pōit̄ xp̄i benigna respōsio. Et diuidit̄ i duas: q̄ ꝑmo ostēdit̄ ꝙ i sua rñsiōe iusticiā tenuit. scd̄o ꝙ a miſicordia nō d̄cliauit. ⁊ ꝑ ħ vtrāꝗ̃ eoꝝ cauillationē euitauit. scd̄a ibi: Erigēs aūt. Circa primū sciēdū ꝙ suā snīaȝ ſm modū iudicialē ꝑmo scripsit. postea ꝓtulit. ħ est q̄d d̄r: Jesus āt icli. se deor. di. scri. i ter. illd̄ q̄d postea ꝓtulit ad maiorē certitudinē. h Cū ḡ ꝑseue. inter. eum ere. se. ad eoꝝ iportūitatē repmēdā. i Et dixit q̃ si. ⁊c. q. d. puniat̄ peccatrix: sȝ ñ a pctōrib⁹. ipleat̄ lex quā allegatis sȝ nō a trāsgressorib⁹ leg̃. Jn iferēdo ei penā iustā debet obseruari debit⁹ mod⁹. k Et iteꝝ se in. Dicūt aliq̃ ꝙ scribebat idē q̄d pri⁹ ad ostēdendū maiorē firmitatē snīe. Aliȷ dicūt ⁊ meli⁹ vt videtur ꝙ scribebat eoꝝ pctā vt eos ostēderet ieptos ad accusationē hui⁹ femie. iō sequit̄: l Vn⁹ p⁹ vnū ex. q̄ grauiorib⁹ criminib⁹ irretiti erāt: sȝ si querat̄ quō scribebat: dicēdū ꝙ ñ scribebat ꝑ singl'a: sȝ diuia vrtute potuit facere ꝙ in aliq̃ figura ab eo ꝑ

ab eo ꝓtracta q̄libet eoꝝ videret sua ꝓpria pctā ⁊ nō alia: nec ab aliȷs videbant̄. m Et remāsit sol⁹ iesus ⁊c. Nō est itelligēdum ꝙ xp̄s remāsit sol⁹ simplr̄ cū illa muliere: q̄ remāsert cū eo discipuli ⁊ mltitudo ppl̄i: sȝ remāsit sol⁹ a suis calūniatoribus. n Erigēs. Posito rigore iusticie: ħ xp̄s ipm tēperat dulcore miscd̄ie. ⁊ hoc est q̄d d̄r: Erigēs aūt se iesus cōfutatis calūniatorib⁹.

o Dixit ei: Mulier. vbi sūt q̃ te accusabāt. in q̃ examiat̄ de accusatiōe: ⁊ cōsequēter de ɔdēnatiōe. Nemo te ɔdēnauit. ⁊ subdit̄ mulieris rñsio: p Nemo dñe. q̄ recesserāt vt visū est. ⁊ subdit̄ xp̄i absolutio: q Dixit āt ie. nec ego te cō. q̄ veni pctōres saluare ⁊ non ɔdēnare. r Vade. absoluta a culpa ⁊ a pena. s Et iā ampli⁹ noli pec. saluādo enī naturā dānat culpā. Circa hoc sciēdū ꝙ ħ factū xp̄i nō ē trahēdū ad ɔsequētiā: imo debēt sacerdotes i foro pēitētiali iponere pēitētiā ſȝ cōditionē peccāt̄ ⁊ pcti: q̄ nō habēt talē potestatē dimittēdi: poterat ēt xp̄s illi mulieri tātā cōtritionē dare ꝙ sufficeret ad deletionē illi⁹ culpe ⁊ pene: ⁊ illā cōtritionē cognoscere: nō sic aūt alius sacerdos q̃ ñ nouit cor nec videt: q̄ hō videt ea q̃ patēt: vt habet̄. j. Reg. xvj.

† Leui. 20

t Iteꝝ ḡ. Postꝗ̃ euāgelista itroduxit xp̄ȝ docētē. ħ describit doctrinā ipsius q̄tū ad virtutē illumiatiuā. Et diuidit̄ in duas. q̄ ꝑmo ꝓpōit̄ itētū. secūdo ꝓbat̄. ibi: Dixerūt ḡ pharisei.

Circa ꝑmū tria ponūt̄. Primū ē ipsius christi speciale priuilegiū. cū dicit̄: v Ego sū lux mū. Aliȷ enī nō sūt lux: sȝ ab hac luce illūiati: vt dictuȝ fuit. j. ca. nō tñ sic est itelligēdū ꝙ xp̄s sit sol iste visibil̄: sic̄ itelligebāt manichei. lux ei magis ꝓprie d̄r in sp̄ualib⁹ ꝗ̃ in corporalib⁹: q̄ lux ħȝ rōnē manifestatiui. q̄d ꝓprie ħȝ locū iu cognitiōe itellectiua: q̃ sūmū tenet gradū. ⁊ iō ipe de⁹ solus est lux ꝑ essētiā. q̄ ab ipo oīs noticia deriuat̄. Scd̄o ꝓponit̄ hui⁹ luc̄ bñficiū. cū d̄r. x Qui sequit̄ me. ꝑ fidē formatā. y Nō ambulat i tenebr̄. ignorātie ⁊ culpe: ⁊ ꝑ ɔñs nō veniet ad tenebras gehēne: q̃ sūt termin⁹ ꝓdictarū tenebrarū. ꝓpter hoc Mat. viȷ. dicūt̄ tenebre exteriores. i. vltime. ꝑ xp̄ȝ enī facta est veritas ɔ̄ tenebras ignorātie: ⁊ grā ɔ̄ tenebras culpe. ⁊ glīa dabitur ab eo ɔ̄ tenebras gehēne. Tertio ꝓponit̄ hui⁹ lucis fruct⁹. cū d̄r:

† J. 9. 8 12. 8

z Sȝ habebit lu. vite. q̄ ꝑ irradiationē hui⁹ luc̄ eleuabit̄ itellect⁹ ad vidēdū deū clare: ⁊ ꝑ ɔñs affect⁹ ad fruendū ipo ꝑfecte in q̄b⁹ ɔsistit vita eterna. a Dixerūt ḡ. Hic ꝓbat tria ista ꝓposita ꝑ ordinē. ꝑmo ꝑmū. scd̄o scd̄m. ibi: Dixit ergo iterum. tertio tertiū. ibi: Amē amē dico vob: si q̃s ser. ⁊c. Pria in duas: q̄ ꝑmo pōit̄ iudeoꝝ obiectio. secūdo xp̄i rñsio. ex q̃ ośdit̄ ꝑmū ꝓposituȝ ibi: Rñdit iesus. Obiectio aūt eoꝝ ꝓcedit nō ex pte dicti: q̄ erat verissimū: sȝ ex pte dicēt̄. ⁊ ħ ē q̄d d̄r: Dixerūt ḡ pha. Tu de teipo testi. p. b Testimōiū t. nō ē veꝝ. i. hñs firmitatē dato ꝙ esset veꝝ in se. q̄ null⁹ ꝑt ferre testimoniū de seipo. c Rñdit iesus. Hic pōit̄ xp̄i rñsio. ⁊ excludit eoꝝ obiectionē duplr̄. ꝑmo ostēdēdo ꝙ ɔsequētia ñ tenet. scd̄o ꝙ añcedēs ē falsū. ibi: Vos ſȝ car. Circa ꝑmū sciēdū ꝙ testimōiū ħȝ firmitatē ⁊ ỽitatē ex certitudie cognitionis. ⁊ iō hoīs testimōium d̄ se nō ē firmū. q̄ ⁊ si se cogscat: tñ freq̄nt̄ iordiate afficit̄ ad seipm. de⁹ āt ꝑfecte se ⁊ alios cogscit: nec ꝑt eē distorsio i ei⁹ affectu: ꝓpt̄ q̄d testimōiū dei de seipo firmū ē. Testimōiū āt hoīs de deo ē iualidū ꝓpt̄ d̄fectū cognitiōis. xp̄s āt erat hō ⁊ de⁹: nec pot̄at eē d̄fect⁹ cognitiōis vl̄ inordiatio affectiōis i diuia natura vl̄ hūana: ꝓpt̄ q̄d eius testimōiū de seipo erat fir

a Verũ ẽ te. Meũ testimoniũ ideo verum est habẽdũ qꝛ scio vñ venio. hoc ẽ qꝛ testimonio p̄ris cõfirmat̃ veni missus a p̄re: nõ tñ eũ deserẽs: ⁊ ĩpleto ministerio ad patrẽ redeo: nec tñ mũdũ relinquo. b Vos ſm carnẽ. Quia illud nescit᷑. iõ vos ſm carnẽ iu. ꝯ est hoĩem putatis cui ĩ laude sua credẽdũ nõ sit: ⁊ etiã dãnatis. c Ego non iu. Ego non iudi. q. ſm carnẽ vt vos: vel penit⁹ nõ iudico ꝯ p̄rio aduẽtu ſ ſaluo. ſ qꝛ ſcd̃o aduẽtu iudicabit. subdit ꝯ: Et si iudico ego. d Quia sol⁹ ⁊c̃. Aug⁹. Ideo veꝝ: qꝛ nõ sol⁹ ſ ego ⁊ p̄r. Ecce ego duo ĩ p̄sonis lꝫ vnũ ĩ substãtia: qd̃ ẽ. iõ veꝝ ẽ iudiciũ meũ: qꝛ ver⁹ dei fili⁹ sũ. vñ p̄bat̃ ꝙ fili⁹: qꝛ nõ solus: ſ pater mecũ.

† 15. q. 6. ab isto. 2. De testamẽ. cũ esses.

e Et ĩ lege. Aug⁹. Dicto de iudicio ꝙ suũ ⁊ p̄ris testioniũ verũ sit p̄bat ab auctoritate legis. Dicit̃ ei ĩ lege: In ore duorũ vel triũ stat oẽ v̾bũ. nõ ꝙ duo vl̾ plures nõ sint ĩuẽti sepe fallaces: ſ trinitas ĩ ꝯ cõmẽdat̃ ĩ q̃ p̄petua veritas. Si ḡ vis habere bonã cãm habe duos vel tres testes: patrẽ ⁊ filiũ simul: vl̾ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spm̃ sãctũ: vt accusata susãna habuit.

Deu. 17. b · Dañ. 13. d

f Dicebãt. Scd̃m carnẽ iudicãtes: patrem xp̄i carnalit̃ acceperũt: ſ erat hõ ĩ apto: verbũ patris ĩ occulto. g Vbi est pa. Quasi. te videm⁹ ſꝫ nõ patrẽ tecũ. q̇b⁹ econtra dr̃: ſꝫ nec me scit᷑. qꝛ si hoĩem quẽ videtis nõ ꝙ in occulto sum scitis: ⁊ iõ nec patrẽ scitis: ſꝫ si me sciretis: qd̃ est prius me cognoscite: ⁊ sic patrẽ scietis qꝛ vnũ sum⁹. h Forsitan. Nõ dubitat ſꝫ dubitãtes q̃si irridet et increpat: vt ⁊ dñs seruo: forsitan dñs tu⁹ sũ. i Hec ver. lo. Gaçe diuitie: phylaxe: ſuare.

Typice gaçophylatiũ ⁊ mysteria scripturaꝝ q̃ sũt ĩ tẽplo. i. ĩ xp̄o. Hec secreta post resurrectionẽ aperuit apl̾is: ſ in his mõ loquit̃ per parabolas nõ ĩtelligẽtib⁹ iudeis. k Et nemo. i. loquẽtẽ ꝯ deitate. ſ. nemo etiã si vellet app̄hẽdit: qꝛ ip̄e necdũ voluit. Dicit ḡ ꝯ passione sua: q̃ ĩ sua p̄tãte est: iudeis cape volentib⁹. l Ego va. Quasi spõte ⁊ iõ frustra laboratis. Vadit illo vñ venerat ⁊ vñ nõ discesserat. Queretis: odio p̄sequẽtes. assũptuꝫ in celis: nõ vt amici habere cupiẽtes: vñ eis penã p̄dicit: In pctõ v̾ro moriemini. m Nũq̇d inter. Stulta v̾ba q̃si si ꝯ morte diceret nõ possent eũ sequi ad mortẽ. Dicebat ḡ nõ de morte: ſꝫ de gl̾ia ad quã ibat per mortẽ. vñ illis carnalib⁹ subdit: Vos ꝯ deorsum

---

eis: Et si ego testimoniũ p̄hibeo de meipso: verũ est testimoniuꝫ meũ: qꝛ scio vnde veni: ⁊ quo vado. Vos aũt nescitis vnde venio aut quo vado. Vos ſm carnẽ iudicatis: ego nõ iudico quẽq̃. Et si iudico ego: iudiciũ meũ veꝝ ẽ: qꝛ solus nõ sũ: ſꝫ ego ⁊ q̇ me misit pater. † Et ĩ lege vestra scriptũ est: qꝛ duorũ hoĩm testimonium verũ est. † Ego sum q̇ testimoniũ p̄hibeo de meipso: ⁊ testimoniũ p̄hibet de me q̇ misit me pater. Dicebant ergo ei: Vbi est pater tu⁹? Rñdit iesus: † Neq̃ me scitis neq̃ patrẽ meuꝫ. Si me sciretis. forsitan ⁊ patrẽ meũ sciretis. Hec verba locut⁹ est iesus ĩ gaçophylatio docẽs ĩ tẽplo: et nemo app̄hendit eũ: qꝛ nõdũ venerat hora ei⁹. Dixit ḡ iteꝝ eis iesus: Ego vado ⁊ queretis me ⁊ ĩ pctõ v̾ro moriemini. Quo ego vado: vos nõ potestis venire. Dicebãt ḡ iudei. Nunquid interficiet semetipsum: qꝛ dicit quo ego vado vos

[interlinear:] a patre. — a .i. ⁊ si hõ patrẽ nõ deserui: ⁊ si missus p̄ carnẽ tñ ego ⁊ p̄r simul p̄ deitatẽ. icarnari cõstituit. — vobis a deo data — a nũc et si differo iudiciũ: nõ differo testimoniũ — si duob⁹ hoĩb⁹ credit̃ q̇ possũt falli ⁊ mẽtiri: q̃re nõ mihi ⁊ patri vbi est stabilis veritas. — a magna cõfidentia intrepidus verba diuinitatis corã inimicis aperte loquit̃ vt docet. — nõ naralis: sed oportuna ⁊ volũtaria. — a de futuro q̃si de p̄senti loquit̃. b p̄sequendo in apl̾is. p̄manentes. — a vos inimici nũq̃: sed amici mei: ⁊ si nõ mõ postea tñ poterũt q̇bus alibi idẽ dicit qd̃ istis. — oĩa carnalit̃ sapiẽtes: ⁊ qd̃ dixit nõ ĩtelligẽtes

---

erat firmũ mag᷑ q̃ qd̃cũq̃ aliud testimoniũ: ⁊ sic p̄tꝫ defect⁹ ꝯsequẽtie. ⁊ ꝯ est qd̃ dr̃: Rñdit iesus ⁊ dixit: ⁊ si ego testioniũ p̄hibeo ⁊c̃. subdit̃ cã: a Quia scio ⁊c̃. i. p̄fecte cognosco p̄rẽ a q̇ exiui ĩ mũdũ: ⁊ ad quẽ reuertar: ⁊ sic p̄tꝫ p̄batio p̄mi p̄positi. ſ. ꝙ xp̄s sit lux p̄ eẽntiã: qꝛ v̾bũ ẽ a p̄re p̄grediẽs sicut lux a luce. b Vos aũt nescit᷑ ⁊c̃. qꝛ ei⁹ diuinitatẽ ignorabãt. c Vos ſm car. Hic oñdit xp̄s añcedẽs eoꝝ eẽ falsũ. Et diuidit̃ ĩ duas. qꝛ p̄rio ponit̃ xp̄i p̄batio. scd̃o remouet̃ iudeoꝝ obiectio. ibi: Dicebãt ḡ. Añcedẽs eoꝝ erat ꝙ xp̄s eẽt solus q̇ de se testimoniũ p̄hiberet: ⁊ ꝯ est falsũ: qꝛ filius dei nõ põt eẽ sine p̄re ⁊ spũsctõ. q̇ ꝯcorditer dãt testioniũ cũ eo. vt dr̃. j. Joh. v. Tres sũt q̇ testimoniũ dãt ĩ celo ⁊c̃. tñ nõ fit hic mẽtio nisi ꝯ p̄re: ⁊ ꝯ ẽ qd̃ dr̃: Vos ſm carnẽ iudicat᷑. ſ. me eẽ solũ hoĩem. d Ego nõ iudico quẽq̃. ſ. p̄ exteriora sic̃ vos: qꝛ de⁹ intuet̃ cor. e Et si ego iu. iudi. meũ ve. ẽ. i. firmũ. f Quia nõ sũ sol⁹. vt supponit᷑: qꝛ nõ põt eẽ solitudo ĩ diuinis. cũ vna p̄sona sit ĩ alia ⁊ ecõuerso. iõ subdit̃: g Sꝫ ego ⁊ q̇ mi. me pat̃ ⁊c̃. Ex ꝯ arguit ad p̄positũ d. h Et ĩ le. ve. scrip. ẽ. Deut. xix. i Quia duoꝝ ho. te. ve. ẽ. i. debet reputari veꝝ: qꝛ q̃uis duo hoĩes possũt simul mẽtiri: tñ nõ cõtingit de facili. k Ego sum q̇ te. ⁊c̃. Ecce vna p̄sona. l Et testi. p̄hi. ⁊c̃. Ecce alia. argumẽtũ ẽ a minori. si enĩ duoꝝ hoĩm testioniũ ẽ firmũ q̇ habẽt cognitionẽ paruã ⁊ p̄nt h̄re affectionẽ distortã: multo forti⁹ testioniũ p̄ris ⁊ filij ĩ diuinis vbi nõ põt esse talis defect⁹ debet firmũ reputari.

C † Deu. 17. b Mat. 18. b 2. Coꝛ. 13. a † De testi. c in omi. ĩ fi.

m Dicebãt ḡ. Hic remouet̃ iudeoꝝ obiectio. audiẽtes ei ꝙ allegabat p̄rem suũ ĩ testioniũ. statim obiecerũt: n Vbi ẽ pa. tu⁹? q. d. nõ ẽ talis ac tãt⁹ ꝙ in ꝯ sit ei credẽdũ: credebãt ei eũ eẽ hoĩeꝫ puꝝ filiũ ioseph ⁊ iõ de ip̄o derisorie q̃rebãt. o Rñdit iesus. obiectionẽ excludẽdo: p Neq̃ me scit᷑. ſm deitatem. q Neq̃ pa. meũ. p̄ ꝯñs: qꝛ cognito vno correlatiuorũ cognoscit̃ ⁊ reliquũ. iõ sequit̃: r Si me sciretis. Quis enĩ iudei haberent maiorẽ noticiã q̃ gẽtiles: ſm ꝙ dr̃ Ps̃. lxxv. Not⁹ ĩ iudea de⁹. tñ nõ cognoscebãt eũ q̃tũ ad mysteriũ trinitatis: qꝛ nõ erat adhuc plene reuelatũ.

† Mat. 11. d Luc. 10. d

s Hec v̾ba locut⁹ ẽ iesus ĩ gaçophylatio. i. ĩ loco vbi ponebãt̃ oblatiões p̄ edificijs templi. ꝯ aũt addidit euãgelista: ad oñdẽdũ ꝙ iesus tunc erat ĩ loco vbi poterat faciliter capi ab eis q̇ q̃rebant eũ occidere: nisi fuissent rep̄ssi diuia v̾tute. iõ sequit̃: Et nemo app̄hẽdit eũ. t Quia nõdũ ve. ho. ei⁹. i. ab eo p̄ordinata: qꝛ qñ voluit capt⁹ ẽ ⁊ nõ ante. v Dixit ḡ iteꝝ. Hic p̄bat scd̃m. ꝯ. positũ. ſ. ꝙ sequẽs eũ nõ ambulat ĩ tenebris. Et diuidit̃ ĩ duas: qꝛ p̄rio oñdit eos q̇b⁹ loquebat̃ h̄re hui⁹ lucis defectũ. scd̃o ſbdit hui⁹ defect⁹ remediũ. ibi: Dicebãt ḡ. Circa p̄mũ sciẽdũ ꝙ recedẽte sole visibili de nr̃o hemisperio causant̃ ibi tenebre. ita sil̾r xp̄o q̇ est sol iusticie ex ꝯ mundo p̄ mortẽ recedẽte: iudei p̄ maiori p̄te sũt obtenebrati tenebris infidelitatis: ⁊ ĩ eis obstinati. ⁊ ꝯ iusto iudicio dei: qꝛ viderãt signa in vita ei⁹ ⁊ ĩ morte: p̄pter q̃ gẽtiles leg᷑ et p̄p̄harũ noticiã nõ habẽtes crediderũt xp̄o. Sil̾r p̄tꝫ de illo cẽturione q̇ visis signis ĩ morte xp̄i dixit: Vere fili⁹ dei erat iste: vt habet̃ Matth. xxvij. ⁊ iõ iudei q̇ nõ solũ p̄ miracula visa: ſ etiã p̄ oracula p̄p̄hetarum p̄dicta poterãt eũ cognoscere verũ xp̄m ⁊ p̄sequẽtes: eũ merito sũt a deo dimissi p̄pter eoꝝ ingratitudinẽ: ⁊ sic excecati totalr̃ p̄ obstinationẽ. ⁊ ꝯ ẽ qd̃ dr̃: Dixit ḡ iteꝝ eis iesus: ego vado. ſ. ad p̄reꝫ. p̄ mortẽ ſm hũanitatẽ: a q̇ tñ nõ recessit ſm diuinitatẽ. x Et q̃ret᷑ me. ſ. p̄sequendo me in mẽbris meis: qꝛ post mortẽ xp̄i iudei p̄secuti sũt apl̾os ⁊ alios xp̄i fideles vsq̃ ad mortẽ. vt p̄tꝫ Act᷑. viij. y Et ĩ pctõ ve. mo. i. p̄pter pctm̃ v̾rm: qꝛ p̄pter p̄secutionẽ xp̄i ⁊ apl̾oꝝ ciuitas hierl̾m destructa ẽ: ⁊ tẽplũ cõbustũ: ⁊ pp̄l̾us occisus ab exercitu romano: vt fuerat a xp̄o p̄dictũ exp̄ssi⁹ Luce. xix. et. xiij. Hierl̾m hierusalẽ q̇ occidis p̄p̄has ⁊c̃. z Quo ego vado ⁊c̃. ſ. ad gl̾iaꝫ p̄ris: v̾ra infidelitate ꝯ impediẽte. a Dicebat ḡ. Hic ꝯñr iesus docet remediũ. Et diuidit̃ ĩ duas: qꝛ p̄mo hmõi remediũ p̄ponit. scd̃o ei⁹ efficaciã oñdit ibi: Dicebãt ergo. Circa primũ sciẽdũ ꝙ ꝯ remediũ cõsistit in veniendo ad xp̄m p̄ fidẽ q̇ est vera lux. iõ diuidit̃ in duas: qꝛ primo remediũ hui⁹ fidei oñdit̃. scd̃o ad credẽdum eos inducit. ibi: Dicebãt ḡ ei. Prima ĩ duas: qꝛ primo ponit̃ iudeoꝝ ĩterrogatio. scd̃o subdit̃ xp̄i rñsio ĩ qua dat remediũ p̄dictũ. ibi: Et dicebat eis. Circa primũ sciẽdũ ꝙ audierãt iudei xp̄m voluntarie morituꝝ: vt h̄r p̄ illud Esa. liij. Tradidit ĩ mortẽ aĩam suã. q̃ scriptura ⁊ totuꝫ capl̾m exponit̃ de xp̄o ab antiq̇s doctorib⁹ hebreoꝝ: ⁊ iõ iudei derisorie q̃rebãt de iesu quẽ reputabant falsũ xp̄m. b Nũq̇d interficiet semetip̄m ⁊c̃. Si enĩ seriose loquerent̃ ꝯ impletione hui⁹ p̄p̄hetie dicerẽt sic: Nũquid ex simplici volũtate separabit̃ anima a corp̄e. qd̃ p̄tꝫ ex eo qd̃ subdit̃: Quo ego vado vos non potestis venire.

S sum estis: ⁊ iō terrā sapitis: sicut serpens terrā comeditis. a Dixi er. Hic exponit qd̄ sit esse de mūdo. i. esse pctōres infideles terrena sapiētes. vn̄ h eis exponit. si eni nō: sz ecōtrario spē dat credituris.

b Si eni nō cre. Credideritis dic̄: nō pceperitis: qꝛ nemo nūc capit imutabilē eēntiā. Ego sū. nō dic̄ qd̄ vel xp̄s: vel fili⁹ dei vel aliō hmōi: s ad istos vtiꝶ ꝟbo eterne essentie: sic̄ oli ad moysen quē mittebat ad liberādū isrł. q̄si: Qui misi moysen ad liberādū filios isrł: ego p meip̄m veni liberare pdi tos. Cetera vero oīa q̄ mittanꝶ nō vere sunt.

Exo.3.b

D

c Pricipiū. Augusti. Credite me pncipiū ⁊ ē in greco feminini generis. ac si diceret: Credite me ꝟitatē q̄ loquor vob. Paꝶ dr̄ pricipiuz nō de pncipio. filius dr̄ principiū a pricipio. i. a p̄re p quē oia. oia eni p filiū paꝶ opat⁹ ē: ip̄e man⁹ dextra: fortitudo: sapia ⁊ ꝟbū est patris.

Aug⁹. Ecce qd̄ est eē qꝛ pricipiū i se manet: innouat oia ⁊ mutari non pōt. d Loquor. Et habeo vobis mł'ta loq̄ docēdo si credideritꝪ: accusādo si nō credideritis. ⁊ q̄ mō nō iudicos salno: habeo p⁹ iudicare: habeo dico: s totū ex p̄re q̄ verax est ex se: ex q̄ ego sū veritas quā genuit ex se: ⁊ iō vera dico et iudico. Ecce quō dat gloriā patri cui equalis est: vt doceat nos minores dare gloriā deo. e Et nō cog. Cū dicit: q̄ misit me verax est: nō intellexerūt q̄ de patre diceret: qꝛ adhuc habebāt clausos oculos. ⁊ iō subdit eis: Cū exaltaueritis fi. vbi ostēdit aliquos ibi eē: q̄ post passionē suā essent credituri ⁊ cognituri q̄s ip̄e esset. f Quia ego sū. Esse est īmutabile diuine substātie: sz ne ip̄e q̄ loq̄tur intelligereꝶ esse pater. subdit: Et a me ipso facio nihil: qꝛ a meipso nō sū: sz a p̄re. g Facio semp. Semp ipa eq̄litas ē. Semp non ex quodā initio ⁊ deinceps: sed sine initio ⁊ fine. dei eī generatio nō habet initiū tp̄is: qꝛ p vnigenitū facta sūt tp̄a.

h Multi cre. Fides ē credere qd̄ nō vides. ꝟitas est videre qd̄ credidisti: nō cognoscim⁹

---

non potestis venire? Et dicebat a
a patre cū eo credēs oīa.

eis: Uos deorsū estis: ego d̄ sup
a in peccato nati adhuc in eo viuitis: qd̄ nō iā hi qui de mundo electi sunt: ꝑtinētes ad eū qui fecit mundum.

nis sū. Uos de mūdo hoc estis:
prior mundo.

ego nō sū de hoc mūdo. Dixi ergo vobis qꝛ i pctis vr̄is moriemini. Si ei nō credideritis quia
in quo nati.

ego sum moriemini in pctō vr̄o.
a carnaliter sapiētes eterne essentie ignari.
b qꝛ dixisti: ego sum: ⁊ nō addidisti quid: nunc ergo: dic quis es vt credamus.

Dicebāt ergo ei: Tū quis es? Dixit eis iesus: Principiū qui ⁊ lo
a facc⁹ hō ꝓpter vos vt posseꝶ me itelligere.

quor vob. Multa habeo de vobis loq̄ ⁊ iudicare: † sz qui me mi
idē est audire ab eo: qd̄ eē ab eo.

sit verax ē: ⁊ ego q̄ audiui ab eo:
i. veritatem.

hec loquor i mūdo. Et nō cognouerunt qꝛ patrē ei⁹ dicebat deū.
a quasi prius est passio implēda p man⁹ vr̄as: post ex vobis aliqui credēt: ne q̄s ergo desperet de quātocū q̄ scelere.

Dixit ergo eis iesus: † Cū exalta
aliqui ex vobis.
a nota iter eos fuisse aliquos q̄ credituri erāt.

ueritꝪ filiū hois: tūc cognoscetis qꝛ ego sū: ⁊ a meipso facio nihil:
a i. scientem genuit.

sed sicut docuit me pater: hec lo
a idē iam dixerat: sed qꝛ res magna assidue cōmemorat. b nō tn̄ missus vt ego: qꝛ nō incarnat⁹ nec venit.

quor. Et qui me misit mecū est: ⁊
a pater. filiū. quare nō reliquit.

non reliquit me solum: quia ego
in salute humani generis q̄ ē volūtas patris.

q̄ placita sunt ei facio semp. Hec
a iudei nō oēs qꝛ nōdum in oēm terrā exiuit sonus apostolorum.

illo loquente multi crediderunt
a qꝛ crediderūt ꝓmittit quo ex fide ꝑueniaꝶ.

in eū. Dicebat ergo iesus ad eos a

Ipsi eni poterāt seipsos interficere: sed nō poterāt aīam suā p volūtate sua tradere: sic fuit ꝓphetatū de xp̄o p Esaiā ⁊ in iesu fuit adimpletū. a Et dicebat. Hic ponit xp̄i rn̄sio ī qua dat ꝑdicti verbi intellect⁹ dicentis: b Uos de deorsum estis. i. de massa corrupta pōdere originalis peccati: ⁊ iō habetis debitū mortis et necessitatē moriēdi: ꝓpter qd̄ sepatio aīe a corpe nō subiacet simplici vestre volūtati. c Ego de supnis sum. qꝛ s̄m deitatē habet eandē naturā cū p̄re: s̄m humanitatē aia est a deo īmediate per creationē: ⁊ corpus formatū sp̄ūssancti virtute: ⁊ ꝓpter h habebat plenū dominiū sup corpus suū separādo aīam ab ipso ⁊ reuniendo: s̄m q̄ dicit. j. x. ca. Potestatem habeo ponēdi aīam meā: ⁊ potestatē habeo iteꝝ sumēdi eā. ideo sequiꝶ: d Uos de hoc mūdo estis. corpore ⁊ affectu. e Ego nō sum de hoc mundo. qꝛ s̄m q̄ de⁹: p̄cedit mundū vt causa effectū: nec est pars vniuersi. s̄m aūt humanitatē: ꝓpter virtutē formatiuā eodē modo est dicendū: qꝛ illa virt⁹ fuit virtus sp̄ūssancti. quātū aūt ad animā ⁊ corpus bene est ps vniuersi: ⁊ sic est de mūdo q̄tuz ad substantiā: nō aūt quo ad peccati deordinationē: que deordinatio noīe mūdi in sacra scriptura frequēter designaꝶ: vt. s̄. dictū est. j. ca. ⁊ hoc mō iudei erāt de mundo ꝓpter infidelitatis pctm̄. ꝓpter hoc subdit: f Dixi g vobis qꝛ moriemini in pctis vr̄is. Supra dixerat: in peccato vestro i singulari: qꝛ principale peccatū eoꝝ erat psecutio christi: sed ad hoc sequebanꝶ multa alia peccata: ꝓpter hoc replicauit hic in plurali in peccatis vestris. Et cōsequēter ostendit remediū cōtra ista mala d. g Si eī nō credideritis. fide formata charitate. h Quia ego sum. vobis in lege et ꝓphetis ꝓmissus: Moriemini i peccato vestro. i Dicebant ergo. Ostēso remedio euadēde mortis: qd̄ est p fidē xp̄i. hic ꝯn̄r inducit eos ad credēdū sibi. Circa qd̄ p̄mittiꝶ iudeoꝝ interrogatio dicēs: k Tu q̄ es. q. d. ostēde nobis q̄ tu sis talis ⁊ tantus q̄ debeat credi sibi. l Dixit eis iesus. ꝓbando q̄ debet ei credi p h q̄ est oīm creaturarū primū principiuz. ⁊ p ꝯn̄s veritas prima ⁊ infallibilis. ⁊ hoc est qd̄ subdit: m Principiū q̄ ⁊ loquor vobis. ⁊ qꝛ est primū oīm rerū principiū: oīa reducit in seip̄m cū sit finis oīm. iō ꝯn̄r ondit q̄ ad ip̄m ptinet oīm iudiciū: p qd̄ alia reducunꝶ i ipsū. ⁊ hoc est qd̄ dicit: n Multa ha. de vo. loq̄: ⁊ iu. non dicit vobis. i. ad vtilitatē vestrā: sz de vobis. s. ad maluz vestrū: qd̄ erit i iudicio futuro. o Sz q̄ me mi. ve. ē. qꝛ ad impleuit ꝓmissū de prima missione filij q̄ nō est ad cōdēnandū vel iudicādū mūdū: sz magis ad saluanduz p doctrinā. iō sequiꝶ: q Et ego q̄ au. ab eo h loquor in mūdo. dicit eni se audire a p̄re: qꝛ inquātū de⁹ habet sciētiā a p̄re: tn̄ eādē cū ipso sicut ⁊ essentiā: s inquātū hō habet sciētiā infusaz ab eo. q Et nō cog. qꝛ pa. eius dice. deū. Hoc addidit euāgelista vt ondēret cecitatē eoꝝ. Uerūtn̄ qꝛ multi iudeoꝝ in morte xp̄i crediderūt vidētes miracula q̄ acciderāt i morte ei⁹. vt hr̄ Luce. xxiij. Silr ad ꝑdicationē aplo'ꝝ multi iudeoꝝ crediderūt post mortem xp̄i. vt hr̄ Act'. ij. iō subdiꝶ: r Dixit g eis iesus: cū exal. fi. ho. s. in cruce in q̄ fuit extēsus in aere: ⁊ p qd̄ exaltatus ē a p̄re: s̄m q̄ dr̄ Phil'. ij. Humiliauit semetip̄m fact⁹ obediēs vsq̄ ad mortē: mortē aūt crucis: ꝓpter qd̄ ⁊ de⁹ exaltauit illū ⁊c. s Tūc cog. qꝛ ego sū. s. vere xp̄s: vtitur aūt tali mō loquēdi: vt reducat eis ad memoriā: illd̄ Exo. iij. Ego sū q̄ sū. t Et a meip. fa. nihil. qꝛ s̄m q̄ de⁹ habet totā ꝟtutē opatiuā a p̄re lz eandē sicut dictū est de scia: s̄m q̄ hō illa natura ē organū diuinitatꝪ cōiūctū: ⁊ iō nihil poterat opari nisi s̄m motū ⁊ regulationē ip̄i⁹ dei. iō seq̄ꝶ: v Sed sicut ⁊c. mecū est. qꝛ s̄m deitatē pater ē in filio: ⁊ ecōuerso. s̄m hūanitatē ꝟo ip̄a deitas ē in hoīe xp̄o sp̄āli mō. s. p realē vnionē p quē modū nō ē i aliq̄ alio. x Et nō reli. me solū. qꝛ fili⁹ s̄m q̄ de⁹ nō pōt separi a p̄re: s̄m ꝟo q̄ hō pōt separi de potētia absoluta: s de potētia ordinata natura assūpta nūq̄ dimitteꝶ: qꝛ qd̄ semel assūpsit nūq̄ deponet. vt dicit Damascen⁹. y Quia ego q̄ pla. ⁊c. Inquātū ei de⁹: idē vult ⁊ facit qd̄ paꝶ: qꝛ coꝝ ē vna volūtas ⁊ opatio. inq̄tū ꝟo hō ei⁹ voluntas ⁊ opatio regulanꝶ absq̄ aliq̄ obliq̄tione a regula diuine voluntatꝪ vt ptz ex p̄dictꝪ. z Hec illo. lo. ⁊c. Hoc addidit euāgelista ad ondēdū q̄ remediū fidei p̄dictū extūc icepit hr̄e efficaciā q̄tū ad aliq̄s iudeoꝝ. a Dicebat g. Postq̄ saluator īduxit aliq̄s ad remediū fidei. Hic ꝯn̄r ondit efficaciā hui⁹ remedij. Et diuidiꝶ in duas: qꝛ prio circa h poniꝶ xp̄i istructio. scd̄o iudeoꝝ ꝯdictio. ibi: Rn̄derūt g. Efficacia aūt fidei i h cōsistit q̄ dat pfectā libertatē: q̄ ē maxīe desiderabił'a creatura rōnali: qꝛ sensibiliꝶ videm⁹ q̄ bruta aīalia libertatē p̄eligūt vētris sacietati. Et multo forti⁹ hō de cui⁹ natura ē libertas: p h eī differt ab alijs aīalib⁹ q̄ ē liberi arbitrij: ⁊ iō debet verā libertatē oīb⁹ p̄ponere: ꝓpꝶ qd̄ saluator ondit q̄ efficacia fidei se extēdit ad dādā libertatē pfectā. ⁊ h ē qd̄ dr̄: Dicebat g iesus ad eos q̄ crediderunt

† Jo.7.d
† Jo.3.b
† Jo.12.e

ꝟ gnoscim⁹ vt credam⁹: ſ credim⁹ vt cognoscam⁹. iō xp̄s hō ī terra fidē iacit: post: se videndū dabit qd̄ est merces fidei.

a Vere disci. ad hāc altitudinē ꝑuenietis ex fide q̄ est hūilis ꝛ cōtēnit: ꝛ est granū synapis.

b Liberabit. ꝟ ꝟbū dn̄s posuit a libertate n̄ vt plerūqꝫ latine dici solet: liberari aliq̄s ab infirmitate. Et nō dixerat dn̄s: liberi erit: ſꝫ ꝟitas liberabit vos: ī q̄ tn̄ ꝟbo nō ītellexerūt nisi libertatē carnalē. c Rn̄derūt ei. n̄ illi q̄ crediderūt: ſ alij in turba q̄ nō crediderūt: q̄ audito liberabit vos: indignati sūt se vocari ꝟuos: putātes dixisse ꝺ carnali libertate. d Et nemini ꝛc̄. Mētiūt: ioseph ꝟuiuit ī egypto: p̄res ī egypto seruierūt ī luto: isti eidē tributis cesaris. e Amē amē di. Amē hebraice verū ꝺꝛ latine qd̄ null⁹ īterpres mutauit ne vilesceret nudatū: ſ honorē habeat secretū: et ē q̄si iuramētū. Aū. Hiero. sup Esaiā: Iurat dn̄s ꝑ semetipꝫ qm̄ sn̄iaꝫ oris sui ꝛ ꝟbuꝫ qd̄ semel ꝓtulit neq̄q̄ irritū facit: ꝟ ē ꝑ semetipm̄ iurauit. f Seru⁹ aūt nō. In ꝟ terruit nos q̄ ꝟ spes ē libertatis q̄ nō sūt sine pctō. Fili⁹ āt m. ī e. qui sol⁹ liber est a pctō. g Scio qꝛ filij. Exposito a dn̄o ꝯ gliantes ꝺ vana libertate carnis ꝛ vera seruitute pctī: ꝛ vera libertate ꝑ se filiū: ꝯcedēs istis sup̄ ꝙ filij abrae sūt ꝑ carnē: tales liberos on̄dit nō esse filios abrae ꝑ imitationē fidei ꝛ iusticie: ſꝫ eē filios homicidi diaboli: q̄rētes se occidere ꝛ ita esse vere seruos. h Apud pa. ve. De diabolo dicebat cui⁹ filij sūt: nō natura ſꝫ imitatiōe. Occasione illoꝝ ꝟborū q̄dā dixerunt: hoīes ex diabolo nascī ſm carnē qd̄ falsū ē. Refert ꝟ Pōpeius troian⁹: demones cū mulierib⁹ cōcubuisse ꝛ de illis hoīes ortos fuisse. Aug⁹. ꝟ nō affirmat ſꝫ dicit ꝟ quosdā dicere: qd̄ nō facile ē ꝯdicere. Pōt q̄dē eē ꝙ sicut assumūt aerea corpora: ita et cū illis assumāt semina vn̄ hoīes nascant: hec tn̄ dicta nō sūt affirmāda. i Responderūt et dixerūt ꝛc̄. Quia arguit eos facere mala p̄ris: fatētes patrē suū eē abraā: ꝓuocāt aliq̄ maledicere ꝯ abraā vt sit eis occasio faciēdi qd̄ volebāt: ſꝫ dn̄s abraam laudat ꝛ istos degeneres dānat. dicēs:

q̄ crediderunt ei iudeos. Si vos
a ꝟ qꝛ iam esse cepistis. ꝟ in fide q̄ in vobis cepit esse per sermonem.
mā̄seritis in sermōe meo vere di
a ꝟ discipuli bonitatis iusticie ꝛ veritatis. ꝟ quid ꝓdest esse discipulos.
scipuli mei eritis et cognoscetis
a ꝟ quā nec ocul⁹ vidit. ꝟ quā mō credit̄ q̄ mō carne tecta loquit̄ vobis ꝛ latet vos. ꝟ sicut est. ꝟ cognita. ꝟ Liberos vos faciet q̄ hic serui erāt
ꝟitātem: et ꝟitas liberabit vos.
nec auris. a. nec ī. c. h. as. ꝟ efferūt gen⁹ supbi.
Respōderūt ei: Semē abrae sumus et nemini seruiuim⁹ vnq̄:
ꝟ exponit eis q̄ sit seruit⁹ q̄ libertas quā ꝓmittit
Quō tu dicis liberi erit̄: Rn̄dit
ꝟ magna cōfirmatio ī geminatiōe: vt attētiores
eis ihs: Amē amē dico vob: † qꝛ
fiāt. ꝟ ex amore nō lāguore nature. ꝟ .i. pctōꝛ
oīs q̄ facit pctm̄ seru⁹ ē pcti. Seruus āt nō manet ī domo ī et̄nū.
ꝟ et si intrat. ꝟ in ecclesia.
ꝟ xp̄s in domo sua cui coherent filij liberati.
Fili⁹ aūt manet ī eternū. Si ergo
ꝟ qui solus liberat a pctis. ꝟ vt hic pctm̄ nō dn̄et et post corruptionē vt omnino nō sit.
fili⁹ vos liberauerit: vere liberi
ꝟ quidē. ꝟ ꝑ carnē: ſꝫ nō ꝑ imitationē.
eritis: Scio qꝛ filij abrae estis: ſꝫ
ꝟ cur. a ꝟ q̄ est vt ham⁹ q̄ ca
queritis me interficere: qꝛ sermō
pit dū capit̄. a ꝟ cur: qꝛ nō capit̄ a corde vestro.
b ꝟ .i. veritate q̄ ego ipse sum ꝛ ideo sermo meus
me⁹ non capit in vobis: Ego qd̄
vos deberet capere.
vidi apud p̄rem loquoꝛ: ꝛ vos q̄
vidistis apud patrē vr̄m facitis.
a ꝟ quasi quid cōtra illū dicis.
Respōderūt ꝛ dixerūt ei: Pater noster abraam est. Dicit ei iesus:
ꝟ Credidit abraā deo.
†Si filij abrae estis: opa abrae fa

derūt ei iudeos: qꝛ ipī libertatē maxime desiderabāt. a Si vos mā̄seri. in ser. meo ve. disci. mei eritis. ꝟ dixit qꝛ aliq̄ eoꝝ ficte credebāt: ꝛ isti nō erāt vere discipuli. b Et vos cog. veri. s. fidei ꝑ doctrinā meā. c Et veri. libe. vos. qꝛ in p̄nti veritas fidei liberat a seruitute culpe: in qua inchoat̄ vera libertas: ꝛ in futuro a seruitute miserie: qn̄ ipa creatura liberabit̄ a corꝑe mortis. vt hr̄ Ro. vij. tūc libertas ꝑficiet̄: qꝛ aīa erit subiecta soli deo: in quo cōsistit ei⁹ libertas: ꝓpter qd̄ dicit Aug⁹. Volūtas tua erit libera si fuerit pia: pietas aūt ē seruit⁹ dei: ꝛ corpus erit oīno subiectū ipī aīe ꝑ dotes gl̄ie. d Rn̄derūt. Hic ponit̄ iudeoꝝ ꝯdictio. Et diuidit̄ ī duas: qꝛ primo ponit̄ hec ꝯdictio. scd̄o remouet̄. ibi: Rn̄dit. Circa primū sciēdū ꝙ audierūt a xp̄o se posse ꝯsequi libertatē ꝑ ei⁹ fidē. In ꝟ autē implicat̄ ꝙ ipsi eēnt serui. ꝛ iō statim cōtradixerūt: nobilitatē sue originis allegātes. ꝛ ꝟ est qd̄ dꝛ: e Semē abrae su. ꝛ ne. ser. vnq̄ ꝛc̄. Manifeste ptꝫ ꝟ dictū eoꝝ eē falsuꝫ: qꝛ si intelligebāt loq̄ de toto pp̄lo iudaico: ptꝫ dicti falsitas ex ꝟ ꝙ pp̄ls iudaicus q̄dringētis annis fuit ī egypto in seruitute magna: ꝛ iterū. lxx. annis in babylōe. In terra etiā sua frequēter seruierūt regi assirioꝝ ꝛ alijs nationib⁹. vt ptꝫ. iij. Reg. et. iiij. Si aūt loquebant̄ de seipsis ꝓ illo tpe pꝫ etiā dicti falsitas: qꝛ tūc seruiebāt romanis: ꝛ q̄libet anno reddebāt tributū eis. ꝓpter hoc dixerūt. j. xix. Nō habem⁹ regē nisi cesarē. f Quō tu di. li. erit̄: Saluatoꝛ eis duo ꝓmiserat. s. cognitionē veritat̄. d. Cognoscetis veritatē: ꝛ donū libertat̄. i. d. Et veritas liberabit vos. lꝫ aūt sit peius deficere a cognitione q̄ a libertate: tn̄ iudei sicut carnales ꝛ supbi magis iniuriosū reputabant carentiā libertatis. ꝛ iō dimisso defectu cognitionis q̄ implicabat̄ ī verbis xp̄i dicētis: Cognoscetis veritatē: q̄sierūt tm̄mō de defectu libertat̄ implicato in ꝟ verbo: Veritas liberabit vos. g Rn̄dit eis ie. hic remouetur iudeoꝝ ꝯdictio. In ꝯtradicēdo aūt negauerūt vnū. s. seruitutē dicētes: Nemini seruiuim⁹ vnq̄: ꝛ aliꝺ affirmauerūt. s. generis nobilitatē dicentes: Filij abrae sum⁹. iō saluatoꝛ p̄mo ꝓbat eē verū qd̄ ipsi negabāt: ꝛ scd̄o excludit scd̄m qd̄ affirmabāt. ibi: Scio qꝛ filij. Circa primū sciendū ꝙ lꝫ xp̄s posset statim on̄dere eos eē seruos seruitute tꝑali: vt ptꝫ ex p̄dictis: tn̄ de hoc nō curauit qꝛ ipsemet seruire voluit ꝛ soluere tributū. vt hr̄ Matth. xvij. ſ ostēdit eos ꝟuos ꝟuitute culpe: de q̄ eis p̄dixerat: lꝫ ītellexissent male ꝺ seruite tꝑali. ꝛ ꝟ est qd̄ dꝛ: Rn̄dit eis iesus ꝛc̄. oīs q̄ facit pctm̄ cuiuscūq̄ cōditiōis: siue sit nobil̄ siue ignobilis: siue diues siue pauꝑ. h Seru⁹ ē pcti. cui⁹ rō ē: qꝛ sicut ille dꝛ liber q̄ mouet̄ ꝓprio motu: sic dꝛ seru⁹ eo ꝙ mouet̄ ad iꝑiū dn̄i sui. In oꝑe aūt pcti hō mouet̄ ꝯ illꝺ qd̄ ē sibi ꝓpriū: qꝛ viuere ſm rectā rōnē ē ꝓpri⁹ hoīs mot⁹: vt hr̄. ij. ethicoꝝ. In pctō aūt hō mouet̄ ꝯ rectā rōnē. et ideo licet peccatū sit volūtariū: tamē in ipso ꝯsistit maxima seruit⁹: ipī autē erāt peccatores manifesti. Ex quo cōcludit̄ ꝙ erāt vere serui. Et cōsequēter ostendit penā huius seruitut̄ dicēs: i Seruus aūt nō manet in domo in eter. Ista domus ē eccl'ia vbi serui culpe nō manēt ī eternū: lꝫ mō ad tp̄s maneāt ī ipa: inquātū sūt de nūero fideliū: qꝛ mō admixti sūt mali cū bonis: ſ ī futuro iudicio seꝑabūt̄ sicut oues ab hedis: vt hr̄ Matth. xxv. Per quē modū āt possint ab hac pena liberari ostendit. d. k Filius. scꝫ dei manet ī eternū: qꝛ solus ē sine peccato: ꝛ est fili⁹ dei naturalis: ꝛ sic habet potestatem alios liberādi a pctō: faciēdo eos filios dei ꝑ gratiā adoptiōis: ꝛ ꝟ ē qd̄ ꝯcludit̄:
l Si ꝟ fi. vos li. a seruitute culpe ꝑ modū p̄dictū. m Vere li. eritis. qꝛ ī ꝟ ꝯsistit libertas vera. vt ptꝫ ꝑ p̄dicta. n Scio qꝛ fi. Hic saluatoꝛ excludit scd̄m: ostēdēdo p̄rio ꝙ n̄ sint abrae filij. ꝛ scd̄o cui⁹ sint filij. ibi: Vos ex p̄re diabolo ꝛc̄. Prima ī duas: qꝛ p̄rio on̄dit ꝙ nō sint abrae filij. scd̄o ꝙ n̄ sint filij dei. ibi: Dixerūt ꝟ. Circa p̄mū sciēdū ꝙ vera filiatio declarat̄ ꝑ imitationē ꝯditiōis patꝛne: iudei aūt nō imitabāt̄ facta abrae. ex q̄ ꝯcludit saluatoꝛ ꝙ ei⁹ veri filij nō erāt: q̄uis ab eo carnaliter descendissent. ꝟ est quod dicit: Scio qꝛ filij abrae estis: tm̄mō carne: sed nō moꝝ imitatione. iō seq̄t̄: Sꝫ q̄rit̄ me īterficere. cui⁹ cā subdit̄: o Quia ꝟmo me⁹ ꝛc̄. loquit̄ de ꝟbo dei ad modū material' hami q̄ nō capit piscem nisi capiat̄ a pisce. Sic ꝟbū dei nō capit hoīem ad vitā eternā nisi capiat̄ ꝑ fidē: ꝛ iō p̄dicatores vocāt̄ ī scriptura piscatores. p Ego qd̄ vidi apꝺ pa. lo. s. veritatē meā. qꝛ xp̄s inquātū de⁹ habet eādē visionē diuine eēntie cū p̄re. q Et vos q̄ vi. apud pa. ve. fa. i. apud diabolū: de q̄. j. exprimit ꝙ sit pater eoꝝ. Sꝫ ſm Chrys. lr̄a tal̄ est. Et vos q̄ vidistis apud patrē vr̄m facite. q. d. sicut facio ꝛ loquoꝛ ꝟitatē quā vidi apud patrē. ita ꝛ vos facite q̄ vidistis apud abraam. i. potuistis videre ī ꝯsideratiōe vite ei⁹ ꝑ scripturā: ſ p̄ria lr̄a magl̄ ꝯsonat sequētib⁹ cū dꝛ: r Responderūt ꝛ dixerūt ei. pater nr̄ abraā ē. q. d. Nescimus quē tu vocas patrē nostrū: qꝛ adhuc nō exp̄sserat de diabolo. Pater noster abraā ē: ꝓpter qd̄ cōcludit xp̄s: s Si filij abrae estis: opera abrae facite. qꝛ imitatio patris est signū vere filiationis: qd̄ nō est in vobis: et hoc probat cōsequenter dicens:

Rom. 6. b 2. Pe. 2. b

Eth. 19. a Exo. 1. b

† 22. q. 2. querit̄. ſ. ītē opponitur.

ꝟ Si filij

Si filij a. a Nūc aūt. Nō dicit φ pote rat se esse dn̄m abrae ne sit occasio calum nie: nec filiū dei: ꝯ qđ īuidēt ⁊ qđ possūt occidere. b Vos fa. Iā innuit aliū pa trē φ̄ abraā: cui⁹ filij sūt nō natura ꝯ imi tatiōe. c Dixe rūt. Iā ītelligen tes nō de origine carnis ꝯ de vita dn̄m loq̄: ⁊ ex vsu scripturarū scien tes fornicationez spūal'r dici cū aīa falsis dijs subijci tur: mutāt rn̄sio nē et tacēt iam de p̄re abraā: ne eis dicat cur ð eo glo riamini cui⁹ vitā non imitamini: et dicūt p̄rē deū vo lētes videre q̄d ad ꝯ posset eis dicere d Dixit ḡ. Sic ꝑostēdit ð abraā: ita nūc oñdit deū nō p̄rē eis eē eo rū: q̄ non cogno scūt filiū quē mi sit: nec eū diligūt. e Ego ei. Pro cessio ex p̄re eter na ē ī q̄ ē fili⁹ vni genit⁹ p̄ri eq̄lis: venit hō fact⁹ in q̄ frater hoībus. f Quare lo. Ita res ē vt dico: ꝯ nō potestī qđ dico co gnoscere: q̄ ñ po testis audire: cuz nō velitī credēdo corrigi: ⁊ ꝯ q̄rez q̄ ex diabolo estī filij diaboli pseue rare elegistis. g Vos ex pa. Ec ce iā determinat q̄s sit p̄r eoꝝ cui⁹ filij sūt nō nascē do vt manichei di cūt: s3 imitando: vnde ⁊ iudeis ð: Pat tu⁹ amorre⁹ ē: mr̄ tua cethea. h Et ðsideria. iō filij diaboli q̄ d. p. v. v. f. ⁊ occide re me in carne: q̄ nō potestī īmēte. i Ille homi. No ta homicidā nō so lū q̄ ferro s3 etiaz q̄ v̄bo occidit vt diabol⁹ p̄mos parētes. vñ ī Ps. Ligua eoꝝ gladi⁹ acut⁹. k Et ī ve. nō ste. Quare ñ stetit: q̄ ñ ē ī eo v̄itas. i. v̄ bū ⁊ sapīa p̄ris. Cū ð ī xp̄o ē v̄itas: ita ð: vt ip̄e sit v̄itas. Si ḡ diabol⁹ stetisset ī veri tate: ī xp̄o stetisset: ꝯ nō stetit ī ea: q̄ nō ē ip sa ī eo. l Ex ꝓprijs lo. q̄ mēdax ⁊ ꝯ non sufficit: q̄ ⁊ hō mēdax ē q̄ nō habet ð ꝓprio ꝯ ab alieno cepit. i. a diabolo: iō addidit: ⁊ pat ip̄i⁹. s. mendacij qđ inuenit. Ex pro prijs. q̄ nō aliūde h3 s3 a se postq̄ cecidit a v̄itate. vñ subdit eē pat mendacij qđ ex se genuit vt de⁹ ex se v̄itatē. m Quis ex vo. Nō dedignat ex rōne oñdere se nō eē pecca torē. n Nōne b̄n dicim⁹. Quia cōiūcti.

ꝯ sunt

† De pe. di. 1. porro. ꝗ ites vos ex p̄re.

† 2. q. 7. te stes. ꝗ. ecce De here cū eximiunctō

Ezec. 16. a

† De p̄esū. c. nonne.

Gen. 3. a

Ps. 56.

a ꝗ factis ꝓbare: non verbis. b ꝗ in quo ꝓba bimini nō esse filij abrae.

a citē. Nūc aūt queritī me īterfice re hoīem q̄ veritatē vobis locu tus sum: quaz audiui a deo. Hoc b

a ꝗ cui⁹ filios vos facitis. ꝗ sed est vobis alius pater cui⁹ oꝑa facitis.

b abraā nō fecit. Vos facitis oꝑa c patris vestri. Dixerunt itaq̄ ei: d Nos ex fornicatiōe ñ sum⁹ nati: e

a ꝗ quasi et si nō similes abrae sim⁹: saltem semꝑ deum colim⁹ q̄ israel suū primogenitū noiat.

d Vnū p̄atrē habem⁹ deū. Dixit er f go eis iesus: Si de⁹ pater vester g e eēt: diligeretī vtiq̄ me. Ego eniz

ꝗ deus. ꝗ in carnem.

ex deo ꝓcessi ⁊ veni. Neq̄ eni a f meip̄o veni: ꝯ ille me misit. Qua h re loquelā meā nō cognoscitis?

ꝗ in hoc statu manētes. ꝗ credere.

Quia nō potestī audire sermonē i g meū. † Vos ex p̄re diabolo estis: k h ⁊ desideria p̄ris v̄ri vultī facere. l m

a ꝗ q̄ desideria. b ꝗ ex quo fuit hō q̄ posset occidi

i k † Ille homicida erāt ab initio: ⁊ ī n o

a ꝗ ī qua fuit sed tñ cecidit. ꝗ a qua lapsus est. ꝗ quare.

vēritate nō stetit: q̄ nō ē veritas

ꝗ sed.

l in eo. Cum loquiť mendaciuz: ex † ꝓprijs loquiť: q̄ mendax ē ⁊ pa p

a ꝗ. i. me verbū et veritatē patri coeternā.

ter ei⁹. Ego aūt si vēritatē dico: q

a ꝗ vos q̄ estis ex patre mendacij.

m nō crēditis mihi† Quis ex vobis r

a ꝗ vt ego arguo vos et patrē vestrū. b ꝗ ⁊ cū nullus posset arguere.

arguēt me de pctō? Si vēritatez s

a ꝗ nisi q̄ estis filij diaboli q̄.

dico quare nōn creditis mihi? t

ꝗ nō natura sed fide. ꝗ amat.

† Qui ex deo est verba dei audit.

ꝗ sed. ꝗ per viciū

Propterea vos nō auditis: q̄ ex v x

nō sūt ex deo: qui tñ per naturā sunt ex deo.

deo nō estī. Rñderūt ergo iudei y z n ⁊ dixerť ei† Nōne b̄n dicim⁹ nos: a

a Nūc aūt queritis me interficere hoiem q̄ veritatē vobis locut⁹ sū quā audiui a deo: ⁊ missus sū nunciare eā vobis. b Hoc aūt abraā nō fecit. s3 magł nūcios dei reuerēter suscepit: vt h̄r Gen. xviij. ⁊ iō cōcludit: c Vos facitis oꝑa pa. v̄ri. scz diaboli. vt patebit ex l̄ra sequēti. d Dixerūt. Hic ꝯñr ostēdit φ nō sint filij dei. vidētes enī iudei φ ex oꝑibus filiationē arguebat. ideo dixerūt se filios dei cui⁹ legē ⁊ cerimonias seruabāt: nō sic aūt alie nationes idolatrie dedite. ⁊ hoc est qđ ð: e Nos ex fornicatio ne nō sum⁹ nati. fornicationē vocāt idolatriā: ꝑ quā aīa separať a deo: ꝓpter qđ ipsa idolatria frequenter noiať fornicatio ī sacra sc̄ptura. f Vnū pa. ha. deū. q̄ ñ cole bāt pluralitatē deoꝝ sicut gētiles. S3 hāc paternitatē ex cludit saluator dicēs: g Si de⁹ pa. vester eēt diligere tis vtiq̄ me: q̄ sicut signū filiationis humane ē imitatio operū: ita signū filiationis diuine est dilectio: īmo vt ve rius loquar in hoc cōsistit hec filiatio q̄ est ꝑ adoptionē: ꝯm φ habeť Ephes. v. Imitatores dei estote sic̄ filij cha rissimi: ⁊ ambulate ī dilectione. Ista dilectio nō est ī eis: q̄ si diligerēt deū patrē: diligerent ⁊ filiū: xp̄s aūt est dei naturalis fili⁹. ideo sequiť: Ego enī ab eo ꝓcessi ⁊ veni: ⁊ sic p3 veritas p̄dicte cōsequētie: si de⁹ pater vester esset diligeretis vtiq̄ me. Et oñdit ꝯñr φ hoc nō deberet eos latere dicēs: h Quare loquelā meā nō cognoscitis. q. d. q̄ est causa φ ex verbis meis ⁊ factis nō cognoscitī me xp̄m a deo missum? Et respondet dicēs: i Quia non potestis audire sermonē meū. q. d. defect⁹ nō ꝓuenit ex operib⁹ meis vel doctrina: sed ex vestra malicia: q̄ tātū odiū ꝯ me cōcepistis φ nō potestis me audire: nec ꝑ ꝯñs verba mea intelligere: ⁊ multo min⁹ in bonū interp̄tari. Mala enī affectio ꝑuertit iudiciū recte rōnis: ⁊ iō inui dia ⁊ odiū qđ cōceperūt iudei erga xp̄m: ex hoc φ argue bat peccata eoꝝ: fuit cā excecationis ⁊ obstinationis eo rū: vt declaraui diffusius suꝑ Matth. xxj. k Vos ex pa tre diabolo estis. Hic ꝯñr ostēdit xp̄s cui⁹ sint filij. Et di uidiť in duas: q̄ primo poniť xp̄i ꝓbatio. scđo iudeoꝝ iniuriosa rn̄sio. ibi: Responderūt ḡ. In prima pte ð sic: Vos ex patre diabolo estis: ꝑ imitationē: ⁊ nō ꝑ creatio nē. iō subdiť: l Et desideria pa. ve. s. diaboli: m Vultis facere. qđ ꝓbat ꝯñr cōditiōes diaboli expli cās: ⁊ postea ad eos applicās: vnā cōditionē diaboli tā git dicēs: n Ille homicida erat ab initio. Hō enī ī spe cie humana reponiť ꝑ aīam: ⁊ ideo ille magis ꝓprie est homicida q̄ aīam interficit ꝑ peccatū mortale φ̄ ille q̄ in terficit corpus ꝑ qđ hō ꝯuenit cū brutis: hoc aūt facit di abolus et fecit a principio mūdi: q̄ ꝑ suggestionē ei⁹ pri mū peccatū hoīs cōtigit: ⁊ in hoc officio cōtinue ꝑseuera uit: ⁊ aliā cōditionē ei⁹ tangit cū subdit: o Et ī verita te nō stetit. i. in debita obediētia ad deū. Res enī dicunť vere inquātū cōformanť veritati prime: a qua veritate p̄ ma deuiauit diabolus ꝑ peccatū suꝑbie. Tertiā cōditio nē tangit dicēs: p Cū loquiť mēdaciū ex ꝓprijs loq̄ tur. i. ex habitu malo in quo ē obstinat⁹. ⁊ subdiť causā: q Quia mēdax est ⁊ pater eius. i. ip̄ius mēdacij. Ille eñ ð mēdax nō tñ pater mēdacij q̄ mēdacia ab alijs inuen ta solū refert: s3 mēdax ē ⁊ pater mēdacij q̄ nō solū refert mendacia: sed etiā ea fingit: ⁊ ꝓpter hoc diabolus ð pa ter mēdacij: q̄ primū mēdaciū adinuenit. cū dixit mulie ri Gen. iij. Nequaq̄ moriemini. Cōsequēter istas cōditio nes applicat saluator ad iudeos d. r Ego aūt si verita tē dico nō cre. mi. q. d. ꝑ hoc apparet φ ꝓprietas v̄ra ē re cipe falsa ⁊ mēdacia ⁊ nō vera: s3 q̄ possent dicere φ non credim⁹ tibi: ꝯ nō est ꝓpter odiū veritatis: ꝯ ꝓpter mali ciā tuā: q̄ mal⁹ hō es. iō subdit ꝯ remouēs: s Quis ex vo. ar. me de pctō. q. d. Si habetis aliqđ pctm̄ qđ pos sitis suꝑ me oñdere: parat⁹ sū audire ⁊ me rōnabiliter purgare: ⁊ iō cū hoc non possitis facere. t Si veritatē dico. si ꝓ quia: v Quare nō cre. mihi. Et sub dit cām dicēs: Qui ex deo est verba dei audit: q̄ quilibet audit doctrinam ad quā affectat⁹ est: q̄ est sibi cōnaturalis. ⁊ iō cōcludit: x Propterea vos non auditis. i. recipitis verba dei ex ore meo. y Quia ex deo nō estis. ⁊ ꝑ ꝯñs se quiť φ sitis ex diabolo nō ꝑ creationē: s3 ꝑ imitationē. z Responderūt ergo. Ostēso patre eoꝝ: poniť eorū iniuriosa rn̄sio. Et diuidiť ī duas: q̄ primo poniť dicta rn̄sio. scđo ip̄ius rn̄sionis māsueta declinatio. ibi: Rn̄dit iesus. Circa pri mū sciēdū φ modus hoīm q̄ nesciūt rōnabiliter rn̄dere est ad cōuitia se ꝯuerte re: ⁊ iō iudei nō habētes qđ xp̄o rōnabiliter respōderēt ad cōuitia se ꝯuerterūt dicētes: a Nōne b̄n dicim⁹ nos q̄ sa. es. Licet enī xp̄s esset genere iudeus ⁊ nō samaritan⁹: tñ vocāt eū samaritanū duplici de causa. Vna est q̄. ꝯ. dictū est ca. iiij. φ̄uis samaritani essent gētiles tñ legē in pte seruabāt: ⁊ iō erat vulgare apud iudeos φ ille q̄ in parte legē seruabat ⁊ in parte legē soluebat vocabatur samaritanus φ̄uis esset iudeus. ꝓpter silitudinem ad samaritanos: sicut apud

christianos

† Job. 3.

† 1. Joh. 4.

3. 7. a † 3. 10. a

☞ sunt nō esse filij abrae vł dei: sed diaboli: lugerūt cōuitia qꝛ nō poterāt resistere. a Honorifico pa. Nō me ne arrogās vobis videar facio qđ debeo: ħ vos nō facitis qđ debetis qꝛ nō honorastis me: quē si cognosceretis: sicut ego glificͦ patrē: sic vos me honoraretꝭ. b Ego aūt nō ꝛc. audito cōuitio demoniū habes. ecōtra đ glia sua ħ solū dicit: Honorifico patrē oīa tribuendo ei: ꝛ ego nō q̄ro gliaꝫ meā vt hoīes q̄ illatis cōtumelijs aliquid reddūt: sꝫ pr̄i reseruo ꝛ ē q̄ querat ꝛ iudicet. c Est q̄ q̄rit. Due sūt tētationes: vna ꝓbationis de q̄ tētat vos de⁹: alia deceptionis de q̄ deus tētat. Sic ꝛ duo timores: vn⁹ quem charitas foras mittit. Alter q̄ ꝑmanet ī seculū seculi. sic ꝛ duo iudicia: vnū dānatiōis q̄ nō iudicat pater: ħ oē iudiciū dedit filio. Alterꝝ discretionis. vñ: Judica me de⁹ ꝛ discerne cām meā. ꝭm ħ đr: Est pař q̄ querat gliam meā: et discernat a gliā vestra: qꝛ vos ꝭm seculū gloriamini: ego nō: sꝫ ea glia quā habui apud patrē añq̄ mūdus esset: q̄ ē ab hūana inflatiōe discreta d Amē amē di. Nō ego sꝫ pař q̄rit gloriā meam. ego āt dico: si vos dicitꝭ: demoniū habes: ego vos ad vitā voco. Hinc discat hō lesus: nō malū sꝫ bonuꝫ reddere. e Nō videbit. Qꝛ đr videbit vł gustabit nihil aliud ē q̄ꝫ experieř. f Nūc cogno. Sicut accepta contumelia bon⁹ fit melior: ita malus de bñficio peior. g Quē teipm fa. ꝭm illos se faciebat filiū dei: eq̄lē sibi: q̄si nō eēt: sꝫ nō faciebat īmo vere erat. vñ apł's: Nō rapinā arbitrat⁹ ē: faciēs eq̄lē deo. Ideo ñ q̄s es sꝫ quē te. i. f. h Rñdit. Cōtra ħ qđ dicūt quē te facis: refert gliam suā ad prēꝫ de q̄ ē q̄ deus est. i Est pr̄ me⁹. apte dicit prēm suū eē deū: q̄ annūciat⁹ ē iudeis nō recētē deū vobis annūcio: sꝫ illū de cui⁹ cognitione soletis gloriari. k Qui glifi. Uox pr̄is glificat filiū ī baptismo ī mōte ꝛ ī alijs hmōi. l Et nō cog. Nō cognouistꝭ spūaliter: dū ꝓ terrenis seruistis. Ecce videt apte eos sibi resistere sꝫ tñ nō desinit se eis p̄dicare. m Et si dixero: quia nō scio eū ꝛc. Ne in hoc arrogās videatur gloriari: addit et si dixero: Arrogantia sic caueař: vt veritas nō relinquatur.

J. 5. d · *Ps. 42.* · *Phil. 2. a*

a ❡ hoc nō negādo recipit quia custos.
qꝛ samaritan⁹ es tu: ꝛ demoniuꝫ
❡ hoc vt falsū negat: sed vt patiens cōuitiū non
habes? Respōdit iesus: Ego de-
reddit. ❡ hoc solū de gloria sua.
moniū nō habeo: sed honorifico
a ❡ honorē ei debitū exhibēdo. ❡ ꝓ falsa opprobria.
patrē meū: ꝛ vos inhonorastis
a ❡ sicut simulatores qui volūt videri quod nō sunt.
me. Ego aūt nō quero gliam me
❡ pater. a ❡ discernit pater a gloria hominū: gloriā filij: quē vnxit p̄ ꝑticipib⁹ suis.
am. Est qui q̄rat ꝛ iudicet. Amē
amē dico vobis: si q̄s sermoneꝫ
a ❡ verā sed iudei vere mortui nō ītelligentes eā: putant dici: nunq̄ꝫ morieř et irascentes dicūt abraam. m. e.
meū ſuauerit: mortē nō videbit
ī eternū. Dixerūt ḡ ei iudei: Nūc
cognouim⁹ qꝛ demoniū habes.
a ❡ ꝓuocāt vt aliquid diceret cōtra abraā.
b ❡ sed nō illa morte qua dñs dicit.
Abraāꝫ mortuus ē ꝛ ꝓphete: et
tu dicis: si q̄s sermonē meū seruauerit: nō gustabit mortē ī ētnū?
a ❡ cui⁹ sermone tu dicis nō mors.
Nūqđ tu maior es patre nostro
abraā q̄ mortu⁹ ē? et ꝓphete mor
a ❡ vt dicas ex sermone tuo nō mori cum scias illos mortuos.
tui sūt. Quē teipsum facis? Rñ-
❡ tm̄.
dit iesus: Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Est pater me⁹ q̄ glificat me: quē vos di
a ❡ qꝛ si cognouissent filiū ei⁹ recepissent.
❡ nō idola
citꝭ: qꝛ de⁹ noster ē: ꝛ nō cognouistꝭ eū. †Ego āt noui eū. Et si dixe

christianos aliq̄s dicit iudeus vel saracenus q̄ ritū catholice fidei ī parte soluēs iudeis ꝛ saracenis q̄ꝫtū ad aliq̄d assimilař. Alia cā est: qꝛ samaritani erāt multuꝫ infesti iudeis ꝛ odibiles eis: vt. s̄. dictū est. iiij. ca. ꝛ iō vulgare erat apud iudeos q̄ hoīes malos ꝛ eis odibiles vocabāt samaritanos q̄ꝫuis essent iudei. Talis āt erat xp̄s ꝭm reputationē coꝝ: iō vocabāt eū samaritanū. a Et demoniū ha. ħ eni iudicabāt de xp̄o ꝓpter mirabilia q̄ faciebat: ꝛ magicis artib⁹ īputabāt: ꝛ qꝛ secreta eoꝝ frequēter dicebat: et qꝛ aliq̄ñ quedā alta ꝛ subtilia loquebař q̄ nō ītelligebāt ꝓpter qđ eū arreptitiū dicebāt: sicut ꝛ de saul đr. j. Reg. xviij. q̄ arrept⁹ a demonio ꝓpheticabat in aula sua. b Rñdit iesus. Hic poniř ipi⁹ xp̄i mansueta declinatio: qꝛ cū malediceret nō maledicebat. vt hř. j. Petri. ij. ideo māsuete iniuriā declinat. d. c Ego demoniū nō ha. qđ ptꝫ qꝛ demones expellebat: nec doctrinā malā habebat sꝫ sanctissimā: vt ptꝫ intuēti. Si eni aliq̄s hō in nulla lege ībutus videret xp̄i doctrinā: statim ex sola rōne naturali iudicaret eā mūdissimā ꝛ honestissimā respectu cuiuscūq̄ꝫ alteri⁹ doctrine. silr miracula xp̄i nō fiebant virtute demonis: qđ ptꝫ ex ħ q̄ faciebat multa: nō solū ꝟtutē demonis: sꝫ ꝟtutē cuiuscūq̄ꝫ creature trāscēdētia: sic̄ ē suscitatio mortuoꝝ: illuminatio cecoꝝ: ꝛ illustratio subita hominū simpliciū ꝛ cōsilia. Ex ħ ptꝫ q̄ fiebant virtute diuina. iō sequiř: d Sꝫ honorifico pa. meū. declarādo eius ꝟtutē in miraculo. e Et vos inho. me. attribuēdo demoni qđ ꝟtuti diuine deberet attribui. Et ne possent dicere: q̄ talia diceret ad iactātiā. subdit: f Ego aūt nō q̄ro gliam meā. Sꝫ q̄riř hic cū xp̄s q̄reret gloriā dei pr̄is: ꝛ eadē sit glia pr̄is et filij: quō pōt dicere: Ego aūt nō q̄ro gliam meā? Dicēdū q̄ dirigit ꝟbū ad intētionē eoruꝫ q̄b⁹ loquebař: q̄ reputabāt eū querere honorē mūdanū. ꝛ est sensus: Ego aūt nō q̄ro gliam meā. q. d. Ego nō q̄ro gloriā meā ab honore dei pr̄is deuiantē sicut vos creditis. g Est q̄ q̄rat ꝛ iudi. q. d. illi q̄ q̄rūt gloriā mūdi possūt manifeste iudicare ꝛ ꝑpēdere ꝑ facta mea q̄ ego talia nō q̄ro: qꝛ vita xp̄i ī pauꝑtate ꝛ abiectiōe existēs: glie mūdane erat ꝯria. Aliter exponiř: Ego aūt nō q̄ro gliaꝫ meam. i. exaltationē meā ꝓ nūc: qꝛ añ passionē xp̄s q̄rebat abiectionē. Est q̄ q̄rat. s. de⁹ pr̄ q̄ post humiliationē ī cruce exaltauit eū ꝛ dedit illi nomē qđ est suꝑ oē nomē: vt đr Phił. ij. h Et iudicet. s. de⁹ pr̄ đ illis q̄ me inhonorāt: vindictā faciēdo de ipsis: qđ factū ē: qñ ī vindictā mortꝭ xp̄i destructa ē ciuitas ꝛ tēplū ꝛ pp̄ł's occisus ē ꝛ captiuatus ꝑ romanos. i Amē amē di. vo. Hic ꝓbat tertiū. s̄. positū. s. q̄ sequēs xp̄m lumē habeat vite. Et diuidiř ī duas: qꝛ p̄rio poniř xp̄i ꝓbatio. scđo iudeoꝝ obiectio. ibi: Dixerūt ḡ. In p̄ria ꝑte đr sic: Amē amē dico vob. i. fideliř ꝛ duplicař ad maiorē affirmationē. k Si q̄s ser. meū ser. mortē nō videbit ī eternū. Cui⁹ rō ē: qꝛ semē est ꝟbuꝫ dei: vt habeř Luce. viij. inq̄ꝫtū vita eterna ī verbo dei cōsistit sicut ī quodā p̄ncipio seminali: qꝛ finaliter ꝑducit ī vitā beatam: sicut virtute seminis ꝑduciř fruct⁹: ꝛ ideo sicut ille q̄ seruat semē a corruptione ꝑuenit ad fructū: sic seruās verbū diuinū ꝑuenit ad beatitudinis statū: q̄ beatitudo designař cū đr: l Mortē nō videbit. Uita enim beata in visione et fruitione cōsistit: ꝛ iō ꝑ exclusionē mortis gehēne q̄ huic visioni opponiř: ꝯsecutio beatitudinis intelligiř: ꝛ sic ptꝫ qđ. s̄. fuit ꝓpositū. s. q̄ sequēs xp̄m habet lumē vite: qꝛ sequela xp̄i ī obseruatione verbi ei⁹ cōsistit. m Dixerūt. Hic poniř iudeoꝝ obiectio ī ꝯriū. Et diuidiř ī duas qꝛ p̄rio poniř dicta obiectio. scđo xp̄i rñsio. ibi: Rñdit iesus. Obiectio aūt eoꝝ incipit a cōuitio: qꝛ sicut hoīes irrōnabiles ꝛ turbati statim dixerūt. n Nūc cog. qꝛ demoniū habes. q. d. prius tm̄ opinabamur te habere demoniū sed mō sum⁹ certi: qꝛ ita ē q̄ nulla falsitas a deo ē: sꝫ a diabolo q̄ ē pater mēdacij: vt tu dixisti. ꝟbum aūt tuū ē aptū mēdaciū. Ad cui⁹ ꝓbationē inducūt: Abraā mortu⁹ ē ꝛ ꝓphete: q̄ tñ sermonē dei seruauerūt: q̄ ē maioris ꝟtutis q̄ꝫ sit sermo tu⁹: ꝛ iō ptꝫ falsum qđ tu dicis: o Si q̄s sermo. meū serua. mortē nō gustabit in eternū. Ex quo ptꝫ q̄ decipiebanř in equiuoco ex q̄ xp̄s dicebat de morte spūali. ipsi aūt acceperūt de morte corporali. ꝛ iō querūt derisorie duo. primū est: Nūq̄d tu ma. es pa. nostro abraā. q. d. nō. scđm est: q Quē teipm facis. q. d. manifeste patet q̄ ad gloriā vanā de te falsa dicis. r Respōdit iesus. Hic poniř xp̄i rñsio. ꝛ primo ad secūdū. scđo ad primū. ibi: Abraā. Et qꝛ in vltimo q̄sito imponebāt ei q̄rere vanā gliam. iō ħ excludit d. Si ego glifico meipsū. i. si ego q̄ro gloriā meā p̄ter regulā veritatis diuine: vt vos mihi īponitis: s Glia mea nihil est. i. falsa: qꝛ falsū est nō ens vel nihil: sꝫ nō ē ita: qꝛ glia mea ē a deo prē: a q̄ nullū falsum pōt esse. ꝛ ħ ē qđ đr hic: t Et pař me⁹ ꝛc. ꝑ miraculoꝝ oꝑationē: ꝛ postea glificabit ꝑ resurrectiōis ꝛ ascēsionis gliaꝫ. v Quē vos di. qꝛ de⁹ nr̄ ē. ꝑ opeꝝ imitationē: sꝫ ħ ē falsū qđ ꝓbat dicēs: x Et nō cog. eū. ꝑ fidē formatā ī qua cōsistit dei filiatio ꝑ adoptionē. y Ego aūt noui eū. sicut ei⁹ fili⁹ naturalis habēs eandē sciētiā cū ipso. z Et si dix. qꝛ nō scio eū ero si. vo. mēdax sicut estꝭ

J. 7. b

a Abraā. Credēs exultauit sperādo vt videret itelligēdo tā tū mysteriū. b Diē meū. Aug⁹. Incertū est an diē tpalē q̄ erat vētur⁹ in carne: an diē eternitatis: sz vtrūq₃ abraa₃ vidit vn̄ ineffabile gaudiū illi fuit. Quāti enī est videre verbū apd̄ patrē: ⁊ q̄ ipsū caro factū ē. c Et exiuit. Exiēs de tēplo. i. d̄ figuris iudeoꝝ videam⁹ q̄d fecerit in templo gentiū. Ca. IX

d At pteriēs. Nō stās in via peccatoꝝ sz secus viā nostre mortalitatis. e Cecū. Cecus significat humanū gen⁹ in q̄ cecitas naturalis q̄ꝛ peccāte primo hoīe: vitiu₃ ꝑpter naturā inoleuit: vn̄ ꝟm mentē oīs hō cecus natus est. f Neq₃ hic pec. Peccauerūt q̄dē sz nō illo peccato factū est vt cecus nasceret: sz hec ē causa vt manifestent opa dei in illo. Sed vt

ro: q̄ꝛ non scio eū: ero similis vobis mendax. Sed scio eū ⁊ sermonem ei⁹ seruo. Abraam pater vester exultauit vt videret diē meum: Uidit ⁊ gauisus ē. Dixerūt ergo iudei ad eū: Quinq̄gita annos nōdū habes: ⁊ abraā vidisti? Dixit eis ih̄s: Amē amē dico vobis: anteq̄ abraam fieret ego sū. Tulerūt ergo lapides vt iacerent in eum. †Jesus aūt abscōdit se ⁊ exiuit de tēplo. Ca. IX

At pteriēs ih̄s vidit hominē cecū a natiuitate: ⁊ interrogauerūt eū discipuli ei⁹: †Rabbi quis peccauit hic aut parētes ei⁹ vt cec⁹ nasceret? Rn̄dit iesus: Neq₃ hic pecca

[Interlinear glosses:] cum scientiā. — q̄ dicitis vos scire ⁊ nescitis. — sermonē p̄ris — vt filius loquebat: ⁊ ipse erat verbū p̄ris q̄ hoīb⁹ loquebat. — autem. — a nō timuit q̄ꝛ in eo charitas. — nō q̄ꝛ vidit. — a irati in eo solā etatē carnis pensentes nō diuinam naturam. — ab intuitu carnis ad diuinitatē trahēs. — a nō dicit eēt sed fieret q̄ꝛ creatura. — b nō dicit factus: sed sum q̄ꝛ creator. — a q̄ꝛ putāt h̄ eē blasphemiā. — b ipi duri vt lapides. — vt hō humilis. — q̄ꝛ cōmendāda erat patientia nō exercenda potentia. — ⁊ sic a duris coꝝ cordib⁹ fugit. — .i. misertus est. — a magistrū appellant q̄ꝛ scire desiderāt.

Nico.de lyra

mēdaces asserēdo vos eū cognoscere cū tn̄ nō eū cognoscatis: ita essem mendax si assererē me cū ignorare cū tn̄ q̄ tū de⁹ habeā noticiā eādē cū eo: ⁊ in q̄tū hō eū clare videā. ⁊ iō subdit: a Sed scio eū. s. p̄dicto mō. b Et sermonē ei⁹ seruo. h̄ addit q̄ꝛ vera cognitio p opa demōstrat. in oī enī ope malo est aliq̄ ignorātia: ꝑpter qd̄ dicit ph̄s. iij. ethi. Oīs mal⁹ ē ignorās. c Abraā. Hic respōdet ad primū. q̄ sierāt enī primo derisorie si ipe eēt maior q̄ abraā: ⁊ rn̄dit q̄ sic. d. Abraa₃ pater vester exultauit vt videret die₃ meū: q̄ꝛ abraā desiderauit cognoscere tēpus aduēt⁹ xp̄i: qd̄ ē videre xp̄m in spū: ⁊ sic ptz q̄ ē maior abraā: ꝑpter hoc enī cognitionē hāc desiderabat: q̄ꝛ ab ipo oīm gentiū redēptionē expectabat. d Uidit ⁊ gauisus ē: q̄n dictū est ei: In semīe tuo bn̄dicent oēs gētes terre: Gen̄. xxij. Et q̄n in figura triū angeloꝝ sibi apparentiū cognouit trinitatis mysteriū. Gen̄. xviij. ⁊ i oblatione isaac: ꝑpter qd̄ locus ille dict⁹ ē: dn̄s videt: vt h̄r Gen̄. xxij. q̄ꝛ dn̄s fecit videre abraā occultū xp̄i mysteriū. Sz ↄtra hoc dictū xp̄i veracissimū: arguūt dicētes: e Quinq̄ginta annos nōdū habes ⁊ abraā vidisti? q. d. hoc ē ipossibile q̄ꝛ a morte abrae vsq₃ ad tp̄s xp̄i fluxerūt anni circiter duo milia. Solet q̄ri cū xp̄s nō haberet vltra. xxxiij. annos quō iudei assūpserūt tātā supfluitatē dicendo q̄nq̄ginta annos ⁊c̄. Dicēdū q̄ ꝑpter labores ⁊ ieiunia videbat lōge maioris etatis q̄ eēt: vel ꝟm alios ꝑpter reuerentiā anni q̄nq̄gesimi q̄ erat iubile⁹ iudei p ipm̄ cōputabāt: ⁊ est sensus: Quinq̄ginta ānos nōdū ⁊c̄. q. d. nō vixisti adhuc vnū iubileū ⁊ abraam vidisti? Ex mō loquēdi apparet eoꝝ falsitas ⁊ calūnia: q̄ꝛ xp̄s nō dixit: vidi abraā: sicut ipsi repetierūt: sz ecōtrario q̄ abraā viderat ipm̄: tn̄ eoꝝ obiectio ꝓcedebat ex h̄ q̄ solū i eo naturā hūanā cōsiderabāt: iō on̄dit se naturā diuinā h̄re d. f Amē amē di. vo. ⁊c̄. vbi on̄dit ei⁹ eternitas cōiūgēdo v̄bū p̄ntis tp̄is ego sū: cū v̄bo p̄teriti tp̄is anq̄ fieret: q̄ꝛ eternitas assistit oī tp̄i. Et q̄ꝛ iudei nesciebāt v̄bis ei⁹ cōtradicere rōnabiliter loquēdo. iō ↄtradixerūt corpaliter psequēdo. iō subditur: g Tulerūt lapi. vt ia. in eu₃. sicut in blasphemū. Et ptz manifeste q̄ nō mouebāt amore iusticie: sz liuore inuidie: q̄ꝛ in lapidatione blasphemi requirit debit⁹ ꝓcessus p accusationē corā iudice ⁊ testiū depositionē: ⁊ iudicis sn̄iam. ⁊ tūc seq̄t lapidatio extra ciuitatē: vt h̄r Leui. xxiiij. ipi aūt volebāt ipsū lapidare omisso ꝓcessu p̄dicto: ⁊ cū h̄ in hoc sacro qd̄ erat illicitū etiā d̄ cōuicto: ꝑpter qd̄ Joiada pōtifex fecit Athaliā trahi extra septa tēpli anteq̄ occideret. vt h̄r. iiij. Reg. xj. h Jesus aūt abscōdit se. nō occultādo retro parietē vel aliqd̄ h̄mōi: ꝟ v̄tute diuinitatis se reddēdo eis iuisibilē: ⁊ i h̄ nobis exēplū patiētie dedit ⁊ fidelib⁹ suis materiā ↄsolatiōis: q̄ aliq̄n se abscōsuri erāt. i Et exiuit de tēplo. p mediū illoꝝ inuisibiliter pgēs: sicut d̄r de illis q̄ voluerūt eū p̄cipitare: Luc̄. iiij. Jesus aūt trāsiens p mediū illoꝝ ibat: tn̄ a suis discipulis videbat

[Margin:] † 7. q. 1. ad uersitas. §. h etiá. 23. q. 3. post pn. — A — † 24. q. 3. §. 1. De cōse. di. 4. an̄ baptismū.

Ca. VIII

debat: quia secuti sunt eum ⁊c̄.

Moraliter.

Jesus aūt prexit i mōtē oliueti ⁊c̄. Sequit. k† Adducūt aūt scribe ⁊ pharisei mulierē ⁊c̄. p mulierē istā i adulterio dep̄hensam significat q̄libet psona xp̄o p fidem desponsata. scd̄m illud. ij. Coꝛ. xj. Despōdi ei vos vni viro virginē castā exhibere xp̄o. sz postea per mortale pctm̄ cū diabolo adulterata. Per scribas ⁊ phariseos demones significāt: q̄ dicunt hic scribe q̄ꝛ n̄ra pctā retinēt memoriter tāq̄ firmiter scp̄ta: ⁊ pharisei. i. diuisi recte dicūt. nā a xp̄o ⁊ sctōꝝ cōsortio sepant. Hi mulierē ad iudiciū adducūt q̄ꝛ dānationē hoīm sollicite q̄rūt: sz q̄ꝛ dn̄s nō vult mortē pctōris sz vt magis ↄuertatur ⁊ viuat Ezech. xviij. iō dicit ei: r† Uade ⁊ ampli⁹ noli pec. q̄ꝛ sibi sufficit vera pn̄ia de p̄teritis ⁊ cautela cōtra recidiuū ꝓ futuris. q† Dixit ergo eis iesus cū exalta. fi. ho. s. i cruce. s† Tūc cognoscetis q̄ꝛ ego sū ⁊c̄. post mortē ei xp̄i ⁊ ei⁹ ascēsionē vna die p̄dicāte Petro crediderūt simul ⁊ semel d̄ iudeis. v. milia ⁊ altera die tria milia vt h̄r Act. ij. et. iiij. sic etiā ē inter hoīes q̄ valor hoīs pl⁹ apparet ⁊ cōmēdat post eius mortē q̄ ante. † Amen amē di. vo. q̄ꝛ oīs q̄ fac pec. catū. ⁊c̄. Aug⁹. O miserabilis seruit⁹ seru⁹ hoīs aliq̄n sui dn̄i duris imperijs fatigat⁹ fugiēdo requiescit: seru⁹ peccati quocūq₃ fugit secū trahit seruitutē: pctm̄ ei qd̄ facit intus est: voluptas trāsit: pctm̄ nō transit: p̄terijt qd̄ d̄lectabat: remāsit qd̄ pupugerat. l† Si ergo fili⁹ vos liberauerit. p̄mo a culpa. postea a p̄nti miseria. m† Uere liberi eritis. Ro. viij. Ipsa creatura liberabit i libertate glie filioꝝ dei. s† Si filij abrae estis opa abrae facite ⁊c̄. Ex h̄ ptz q̄ frustra gloriat aliq̄s q̄ sit fili⁹ scd̄m habitū alicui⁹ sancti: vt bn̄dicti: dn̄ici vel frācisci vel alteri⁹ sācti nisi opa ipi⁹ ꝟm suā possibilitatē imitet. p† Cū loq̄t mēdaciu₃ ex ꝓprijs loquit q̄ꝛ mēdax est ⁊ pater ei⁹ ⁊c̄. i. inuētor mēdacij: ex quo ptz q̄ mēdax in loquēdo et mēdacia fingēdo ꝓprietatē diaboli assumit: male viuendo. g† Tulerūt ergo la. vt iace. i eū. Bed. Mystice aūt quot malas cogitationes q̄s assumit q̄si tot lapides in iesum mittit: ac deinde q̄tū ad se ptinet si ad deliberationē trāsit iesū extigmit. h† Jesus aūt abscōdit se. Quid aūt abscōdēdo se dn̄s significat nisi vt q̄ eis ipa veritas abscōdit q̄ ei⁹ verba seq̄ cōtemnūt: eā quippe quā nō inuenit humilē veritas fugit mētē: q̄d aūt nobis hoc exemplo loquit nisi cū etiā resistere possum⁹: irā supbientiū humiliter declinem⁹. Hec Beda. Ca. IX

k At p̄teriēs iesus. Postq̄ xp̄s on̄dit se h̄re v̄tutē illuminatiuā verbo: hic ↄn̄r h̄ ostēdit sensibili signo. Et diuidit in tres: q̄ꝛ primo ponit quedā miraculi p̄fatio. scd̄o miraculi opatio. ibi: Et cū dixisset. tertio miraculi facti examinatio. ibi: Itaq₃ vicini. Precedētia miraculū sunt duo. Scd̄m ponit. ibi: Rn̄dit iesus. Primū qd̄ fuit p̄cedēs ipm̄ miraculū ⁊ ei⁹ occasio fuit discipuloꝝ interrogatio de ceco nato: ⁊ hoc est qd̄ d̄r: Et p̄teriēs iesus. in exitu tēpli: d̄ quo dictū ē in fine p̄cedētis ca. l Uidit hoiem cecū a natiuitate: q̄ꝛ ibi sedebat mēdicās elemosynā ab igredientib⁹ tēplū: ⁊ diligēter intuit⁹ ē eū iesus: vt dicit Chrys. q̄si vellet aliq̄d agere circa eū: ⁊ iō discipuli moti sūt ad querēdū de cā cecitatis ei⁹ dicētes: m Rabbi q̄s pec. ⁊c̄. Ex h̄ enī q̄ s. dn̄s sanando lāguidū dixerat: Jam ampli⁹ noli peccare ne deteri⁹ tibi cōtingat: ostēdēs q̄ pctm̄ fuerat cā illi⁹ lāguoris: vt ibi dictū fuit. iō apl'i cōsiliter crediderūt de isto ceco nato: q̄ pctm̄ ipius vel parētū eēt cā hui⁹ cecitatis. n Rn̄dit iesus. Hic ponit scd̄m p̄ambulū ad miraculū. s. xp̄i rn̄sio: ex qua on̄dit q̄ cecitas cōtigit vt v̄t⁹ diuia i ei⁹ sanatione declaret. ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r: o Neq₃ hic pec. neq₃ pa. ei⁹: vt cecus nasceret. Nō negat simplr ipm̄ peccasse vel parētes ei⁹: sz solū ad illud d̄ quo interrogat

a Sed vt mani. Et cũ illuminãdo ⁊ p eũ q̃d in cecitate hũa ni generꝭ factur⁹ sit significãdo fili⁹ dei manifesteť. vñ subdit: me optet opari. b Q̃diu sũ. Nõ solũ tũc xp̃s lumẽ erat ĩ mũdo: sꝫ ⁊ semp vsq̧ ad cõsũmationẽ seculi p fidẽ ẽ cũ electis: ⁊ ẽ tp̃s operandi. Nox illa est infernalis in qua nulli lꝫ opari: vt nec ardẽti diuiti licuit: sꝫ tm̃ ẽ tẽpus recipiendi. c Et fecit lu. Sicut primũ hoĩem de limo terre formauit: ita p idẽ gen⁹ luti genus humanũ reformauit. De saliua lutũ fecit q2 Xbum caro factum est. Saliua est sapĩa q̃ ex ore altissimi pdijt. Terra ẽ caro xp̃i. Unxit oculos. i. cathecuminũ fecit q̃ credit verbũ carnẽ factũ. Unctus nõdũ videt: sꝫ mittiť vt lauet. i. baptiçetur ĩ misso. i. ĩ xp̃o pter qd̃ nomẽ piscine interp̃tať. Baptiçatus a peccatis lumen recepit. d Uade laua. Siloa fons ẽ ad radicẽ mõtis sion q̃ nõ iugib⁹ aq̃s sꝫ ĩ certis horis ebulit p cõcaua terrarũ: vbi cecus lota facie lumẽ recepit: q2 cecitas iudeoꝝ vel q̃rũcũq̧ infideliũ nõ põt sanari: nisi doctrina aquarũ xp̃i que sine strepitu ⁊ clamore Xboꝝ leuiter fluit. vñ Esaias: Aque syloe q̃ vadũt cũ silẽtio. e Et venit vidẽs. Queriť quõ istũ sine fide saluauerit cũ legať neminẽ sine sanatione interiori: exteri⁹ sanasse. Sꝫ h̃ d̃r de illis q̃ pter pctã infirmabanť: iste nõ pter pctm̃: sꝫ pter gloriã dei lãguebat

Uit neq̧ parẽtes ei⁹: sed vt manifesteť opa dei ĩ illo. Me oportet opari opa ẽius qui misit me donec diẽs est. Uenit nox qñ nemo põt opari. Q̃diu sum in mũdo: lux sũ mũdi. Hec cũ dixisset expuit ĩ terrã: ⁊ fecit lutũ ex sputo: ⁊ liniuit lutũ sup oculos ei⁹ ⁊ dixit ei: Uade laua in nãtatoria syloe qd̃ interp̃tať missus. Abijt ergo ⁊ lauit: ⁊ venit vidẽs. Itaq̧ vicini ⁊ q̃ viderãt eũ pri⁹ q2 mendic⁹ erat: dicebãt: Nõne hic ẽ q̃ sedebat ⁊ mẽdicabat? Alij dicebant q2 hic ẽ: Alij aũt nequaq̃ sꝫ silis ẽ ei⁹. Ille Xo dicebat q2 ẽgo sum. Dicebãt ḡ ei: Quõ apti sunt tibi oculi? Rẽspõdit: Ille hõ q̃ diciť iesus lutum fecit ⁊ vnxit oculos meos ⁊ dixit mihi: Uade ad natatoriã syloe: ⁊ laua. Et abij ⁊ laui ⁊ video. Et dixẽrũt ei: Ubi est ille? Ait: nescio. Adducũt euꝫ ad phariseos q̃ cec⁹ fuerat. Erat aũt sabbatũ qñ lutũ fecit ih̃s: ⁊ aperuit oculos ei⁹. Iterũ ḡ iterrogabãt eũ pharisei quõ vidisset? Ille aũt dixit eis: Lutuꝫ posuit mihi super oculos: et laui et video. Dicebãt ergo ex phariseis q̃dã:

a enĩ. pdicare illuminare cecos. — a q2 fili⁹ de illo ipse de nullo: vnde gloriã dat illi. b ecce ille missus in quo cecus oculos lauit. — a i. dũ sum in mũdo. b quare dũ dies est. c i. psecutio aplorũ: vel psecutio antixp̃i. q2. — ecce q̃s est dies in eo cecus lauat oculos ⁊ videt diẽ. monẽs bonos ⁊ terrens malos. — a ecce collyriũ quo vngiť genus humanũ. — nondum intus. — i. in piscina q̃ d̃r syloe. — a q2 apti oculi vultũ mutauerant. — a vox grata ne dãnareť ingratus. — a videns euãgelizat gratiã. — a qui nõ habebãt in corde qd̃ ipse in facie. — vt silis iuncto loqť pdicat ⁊ nescit q̃ pdicat.

Nõ est

Nico. de lyra

interrogať. q. d. nec pctõ prio cecus nat⁹ est: q2 añ natiuitatẽ peccare non potuit: ĩ q̃ apparet q̃stio aploꝝ ridiculosa quãtũ ad hãc ptẽ. Nec mirũ: q2 adhuc rudes erãt añ receptionẽ sp̃ussãcti. Neq̧ pctõ parẽtũ cõtigit: lꝫ enĩ parẽtes p pctĩs suis aliqñ puniãť ĩ filijs mõstruosis: inquãtũ talia monstra ex diuina iusticia nascunť: tm̃ frequẽti⁹ fit sine pctõ. s. pter indispositionẽ materie vl' debilitatẽ virtutis q̃ est ĩ semine: verũtñ q̃uis talia sint a casu respectu nature create: sũt tñ inordinata respectu diuine puidẽtie: et aliqñ ordinãť ad declarationẽ diuine Xtutis ĩ opib⁹ miraculosis: et sic erat de isto. ideo sequiť: a Sꝫ vt mani. opa dei ĩ il. ĩ ei⁹ mirabili illuminatione. vñ subdiť: b Me oportet opari. istud nõ ĩportat coactionẽ volũtat' in xp̃o: sꝫ ĩmobilitatẽ ei⁹ a diuina ordinatione. c Opa ei⁹ q̃ misit. s. prĩs: h̃ dixit q2 miracula illa faciebat Xtute diuina: ⁊ humanitas xp̃i opabať ĩstrumẽtaliter. d Donec dies ẽ. i. q̃diu sũ p̃sentialiter sup terrã ĩ hũanitate assũpta: sicut enĩꝫ p̃sentia solis sup terrã facit diẽ: sic p̃ntia xp̃i q̃ est sol iusticie ĩ hũanitate assũpta fecit quẽdaꝫ diẽ g̃re sp̃ũalẽ: q̃ dies durauit a xp̃i natiuitate vsq̧ ad ei⁹ ascẽsionẽ: lꝫ postea remãserit nobiscũ sacramẽtaliter vsq̧ ad mũdi finẽ. ⁊ tũc e Uenit nox qñ nemo põt opari. q2 post iudiciũ nullus poterit mereri: vel a culpa ad gratiaꝫ reuerti. f Q̃diu sũ ĩ mũdo lux sũ mũdi. ipm doctrina ⁊ miraculis illustrãdo. g Hec cũ dixisset. Hic ɔ̃ñr poniť miraculi opatio: ĩ qua duo exprimũť q̃ ĩ miraculis diuinis req̃runť. s. dei potẽtia operãs: ⁊ sanati fides ⁊ obediẽtia disponẽs. ⁊ h̃ ẽ qd̃ d̃r: Hec cum dixisset expuit ĩ terrã. Saliua eĩ fluit a capite: ⁊ iõ p hãc expuitionẽ oñdit q̧ Xtus sanatiua quodãmõ erat ab ei⁹ hũanitate inquantũ est organũ diuinitatis: pter h̃ d̃r Luc. vj. Uirt⁹ de illo exibat ⁊ sanabat oẽs. h Et fecit lu. ex spu. vt oñderet se eẽ illũ q̃ formauit primũ hoĩem d̃ limo. i Et liniuit sup ocu. ei⁹. Inter corpa aĩaliũ nobili⁹ ẽ corpus hũanũ: ⁊ ĩ corpore hũano caput ẽ ps nobilior: ⁊ ĩ capite oculus: ⁊ iõ ex formatione ptis nobilioris repte ĩ corpalib⁹ oñdit xp̃s se eẽ formatorẽ corporis. k Et dixit ei: vade la. ĩ na. syloe. h̃ dixit vt cec⁹ trãseũdo sic p ciuitatẽ linit⁹ luto a multꝭ videreť. ⁊ p ɔ̃ñs miraculũ magis diuulgareť ⁊ cõfirmareť. l Qd̃ iterp̃tať missus. Hoc addit euãgelista volẽs iterp̃tari nomẽ hebraicũ: ad designãdum mysteriũ xp̃i missi ad salutẽ hoĩm. m Abijt ḡ. in q̃ ptꝫ fides ceci. n Et lauit ⁊ venit vidẽs. non Xtute luti. alioq̃n vidisset statim cũ ĩpositũ fuisset. ⁊ iterꝫ h̃ ptꝫ: q2 nõ vidit donec lutũ amotũ fuit: nec Xtute aq̃: q2 hoĩes ibi frequẽter se lauabãt: ⁊ idẽ cec⁹ al's de illa se lauerat: q2 cõis erat: ⁊ tñ Xtutẽ illuminatiuaꝫ nullus ibi expertus fuerat: ⁊ sic ptꝫ q̧ illa illuminatio diuina Xtute facta ẽ. o Itaq̧ vicini. hic ɔ̃ñr poniť miraculi facti examinatio. ⁊ prĩo a turbis. scd̃o a phariseis. ibi: Adducũt autẽꝫ. In prĩa examinatiõe fit inq̃sitio d̃ tribus. Primo de ip̃o illuminato vtruꝫ esset ille q̃ pri⁹ dicebať cec⁹ nat⁹. et h̃ est qd̃ d̃r: Itaq̧ vicini ⁊ q̃ viderãt euꝫ pri⁹ frequẽter. cui⁹ cã subdiť: Quia mẽdicus erat: ⁊ sic suã cecitatẽ frequẽter eis exposuerat elemosynã petẽdo. p Dicebãt. Nõne h̃ ẽ q̃ sedebat ⁊ mẽdicabat. q. d. sic p certo: q2 dictũ eoꝝ erat firmũ pter experientiã frequentẽ. q Alij aũt. volẽtes ĩpugnare facta xp̃i. dicebãt: r Nequaq̃. supple est ille cec⁹ nat⁹. s Sꝫ silis ei⁹ est. ex visu eĩ fit hõ maxime cognoscibilis. ⁊ iõ restitutio visus ita mutauerat vultũ ei⁹ q̧ vix poterat recognosci nisi a valde exp̃tis quales erãt vicini q̃ frequẽter eũ viderãt. t Ille Xo dicebat q2 ego sũ. ⁊ in h̃ excludit alioꝝ dubiuꝫ: ⁊ sicut grat⁹ cognoscit diuinũ bñficiũ. Sꝫ ɔ̃ñr querũt d̃ mõ illuminatiõis dicẽtes: Quõ apti sũt tibi oculi? v Rñdit. Ille hõ q̃ diciť iesus: lꝫ eĩ ipm al's nõ vidisset cũ esset cecus: tñ frequẽter audiuerat nomen ei⁹: ⁊ p vocẽ ipm cognoscebat. x Lutũ fecit ⁊ vn. ocu. meos. Asserit tñ illud qd̃ fiebat: senserat enĩ lutũ positũ sup oculos suos p tactũ: ⁊ cũ esset ĩ loco sicco ĩ q̃ nõ erat lutũ: p h̃ sciuit q̧ xp̃s illud lutũ fecerat: sꝫ vtrũ fecisset cũ sputo vel aq̃: h̃ nõ cognouit: et iõ repetẽdo nõ dicit lutũ ex sputo sed tm̃ fecit lutũ ⁊c. Quesito de mõ illuminationis queriť tertio de ipso illuminante dicẽtes: y Ubi est ille? ait nescio: q2 anteq̃ eẽt reuersus de natatorijs syloe vidẽs iesus a loco illo declinauerat. ꝫ Adducũt. Posita examinatiõe miraculi corã turbis. Hic ɔ̃ñr poniť examinatio ei⁹ corã phariseis. Et diuidiť ĩ duas: q2 prĩo examinãt miraculũ. scd̃o inducũt illuminatũ ad veritatẽ negandũ. ibi: Uocauerũt rursũ. Prima ĩ duas: q2 prĩo examinãt miraculũ p ipsuꝫ illuminatũ. scd̃o p parẽtes ei⁹. ibi: Nõ crediderũt. Prima in duas: q2 prĩo poniť illuminati ĩterrogatio. scd̃o ex h̃ audientiũ diuersa opinio. ibi: Dicebãt ḡ. In prĩa ḡ pte d̃r sic: Adducũt aũt eũ ad phariseos q̃ cec⁹ fuerat: h̃ fecerãt malignãtes ɔ̃ ipm volẽtes oñdere q̧ fecisset ɔ̃ legẽ: pter qd̃ subdit euãgelista: a Erat aũt sabbatũ ⁊c. Pharisei enĩ arguebãt xp̃m de violatiõe sabbati. b Iterũ ergo interrogabant eũ pharisei quomodo vidisset. Sciendũ q̧ interrogauerũt eum ordinate de tribus p̃dictis in prima examinatione: sed euãgelista breuiter hoc repetit. c Ille aũt dixit eis. respondendo sicut prius. d Dicebant ergo ex phariseis quidam. Hic ponitur diuersitas opinionũ sequentium ex eius responsione: quia quidã ex phariseis arguebant christũ de violatione sabbati in hoc facto dicentes.

a Nõ est hõ. Ille spũaliter custodit sabbatũ q̃ est sine pctõ: illi nõ q̃ serui sũt pcti.
b Tu q̃d di. q̃rũt calũniaꝫ vt illa de synagoga pelleref: sꝫ a xp̃o inueniretur.
c Ille autem dixit: Adhuc inunct⁹ i corde q̃ nõdũ filium dei ꝯfitef: nõ tñ mētif.
d Donec vo. Mystice parẽtes.i.diabol⁹: vel vitia: q̃ dicũt: Etatẽ habet. ipe. d.s.l. nolunt hoĩem ꝯfiteri xp̃m.
e Da gloriã deo. Dare gloriã deo est veritatẽ de aliq̃ q̃si p̃sente deo dicere. hoc est. Cõfitere istuꝫ nõ eẽ deum sic nos: sꝫ peccatorẽ.
f Quid iterũ vul. Aug⁹. Stomachaf ꝯ duriciã eoꝝ d̃ ceco: fact⁹ videns: ⁊ cecos iã nõ ferẽs.
g Maledixerũt. ꝭm cor eorũ maledictio ẽ: ꝭ ꝙ dicif optabile est omnib⁹: vt discipuli christi sũt Aug⁹. de stulta maledictione eos redarguẽs dic̃: Maledictio ista veniat sup nos: ac si diceret: vtinam talia opa facere possem⁹ vt discipuli eius fieri mereremur.
h Hũc autẽ nesci. Superi⁹ dixerãt: hũc scim⁹: vñ hic dicũt se nescire: sꝫ nescire nos dicim⁹ q̃ abijcimus. Ille nescif: latet humilitate: ꝓdituṙ signoꝝ virtute. Nescitur vnde sit: ⁊ vt deus cecos illuminat.
Nisi eẽt

Mystice

†De ꝯse. di. 4. cum pro paruulis. 15. q. 1. ex vtraq̃.

§. 4. f

(interl.: nõ oẽs q̄ iam q̄dã inungebanť: isti nec videntes nec inuncti.)
a Nõ est hic hõ a deo q̃ sabbatũ *(interl.: iam inuncti.)* nõ custodit. Alij aũt dicebant: Quõ potest hõ peccator hec si *(interl.: a dies ille diuiserat inter lucẽ ⁊ tenebras.)* gna facere? Et scismã erat in *(interl.: dixerunt.)* ter eos. Dicunt ergo ceco iterũ *(interl.: estimas.)*: b Tu q̃d dicis de illo q̃ aperuit c oculos tuos? Ille aũt di *(interl.: a constanter exprimit qd̃ sentit.)* xit: Quiã ꝓpheta ẽ: Nõ crediderũt ergo iudei de illo: q̄ cecus fuisset ⁊ vidisset: d donec vo *(interl.: a .i. eius qui cecus fuerat et viderat.)* cauerũt parẽtes eĩ⁹: qui viderat: ⁊ interrogauerũt eos dicẽtes: Hic ẽ fili⁹ vester quẽ vos dicitis q̄ cecus nat⁹ est? Quõ ergo nũc videt? Responderũt eis parẽtes ei⁹: ⁊ dixerũt: Scimus q̄ hic ẽ fili⁹ noster: ⁊ q̄ cecus est nat⁹. Quõ aũt nũc videat nescim⁹: aut q̃s ei⁹ aperuit oculos nos nescim⁹: ipsum *(interl.: a vt instruamini q̃d nobis calũniamini. b nõ ẽ op⁹ nobis loqui ꝓ infante.)* iterrogate: †Etatẽ habet: ipse d̃ se loquaf. Hec dixerũt parentes ei⁹ qm̃ timebãt iudeos †Iã eni cõspirauerãt iudei vt si q̃s *(interl.: a qd̃ iã nõ ẽ malũ: expulsos eni xp̃s suscipit)* eũ cõfiteref eẽ xp̃m: extra synagogã fieret. Propterea parentes ei⁹ dixerũt: q̄ etatẽ habet ip̃m iterrogate. Uocauerũt g̊ rursus hoĩem q̃ fuerat cec⁹ et *(interl.: a quasi nega qd̃ accepisti qd̃ est blasphemare: non deo gloriam dare.)* e dixerũt ei: †Da gliã deo: Nos scimus q̄ hic hõ peccator est. *(interl.: a nõ pater calũnie: nec veritatẽ zelat.)* Dixit ergo ille: Si peccator est nescio: vnũ scio q̄ cec⁹ cũ eẽm modo video. Dixerũt ergo illi: Quid fecit tibi? Quõ aperuit tibi oculos? Rñdit eis: Di f xi vobis iã ⁊ audistis. Quid iterũ *(interl.: a sicut ego iã video ⁊ nõ inuideo.)* vultis audire? Nũq̃d ⁊ võs g vultis discipuli ei⁹ fieri? Maledixerũt g̊ ei ⁊ dixerũt: Tu discipul⁹ illi⁹ sis: nos aũt moysi di *(interl.: qd̃ si eẽnt xp̃o crederẽt quẽ moyses nũciauit / a q̄. / seruũ deo p̃ferũt. / qd̃ moyses docuit a deo accepit.)* scipuli sim⁹. Nõs scim⁹ q̄ moy *(interl.: nesciebãt aũt ei⁹ diuinitatem. / vñ hoc accepit.)* h si locut⁹ est de⁹. Hũc aũt nescim⁹ vñ sit. Rñdit ille hõ ⁊ dixit

a Nõ ẽ hic hõ a deo q̃ sab. nõ cu. Ipsi falsum dicebãt: q̄ opa corꝑalia ad dei magnificẽtiã ordinata licite fiebãt i sabbato: sicut dictũ ẽ. s̃. v. ca. b Alij aũt. ecõuerso volentes factũ xp̃i excusare ⁊ magnificare. c Dicebãt quõ põt hõ pec. hec signa facere? q. d. nullo mõ. Sꝫ ꝯriũ videf Matth. vij. vbi d̃r de malis hoib⁹: Dñe nõne i noĩe tuo demonia eiecim⁹: ⁊ ꝟtutes multas fecim⁹. seq̃f: Nõ cognoui vos: discedite a me oparij iniq̃tatis ⁊c. Dicẽdũ ꝙ miraculũ ẽ op⁹ excedẽs oẽm ꝟtutẽ creatã: et ꝑ ꝯñs fit a solo deo. talia aũt fiũt ab ip̃o ad testificãdũ aliquid qd̃ ẽ supra hũanã cognitionẽ. ⁊ h̃ ẽ duplr. Uno mõ ad testificãdũ ꝟitatẽ alicui⁹ doctrine existẽtis suꝑ facultatẽ itellect⁹ nr̃i: ⁊ tũc oportet ꝙ illa doctrina sit vera cũ de⁹ nõ sit testis falsitatis tñ nõ oportet ꝙ ille q̃ docet doctrinã illã sit bon⁹: q̄ miraculuꝫ illud nõ fit ad testificãdã ei⁹ bonitatẽ sꝫ doctrine veritatẽ: ⁊ h̃ mõ aliq̃ñ ꝑ malos hoĩes p̃dicãtes fidẽ catholicã facta fũt miracula ad cõfirmationẽ fidei catholice: ⁊ sic intelligif illud ꝟbuꝫ Matth. p̃alligatũ. Alio mõ fiũt miracula ad testificãdũ de bonitate ipi⁹ docẽtis: ⁊ tũc oportet ꝙ bonitas sit i illo: aliter deus esset testis falsitatis: ⁊ h̃ mõ fiebãt miracula xp̃i: sicut dictũ fuit s̃. v. ca. Opa q̃ ego facio testimoniũ ꝑhibẽt de me: ⁊ h̃ mõ loq̃banf isti dicẽtes: Quõ põt hõ pctõr ⁊c. d Et scisma erat iter eos: ꝓpter qd̃ requirif snĩa illi⁹ illuminati cũ d̃r: e Tu q̃d dicis de illo q̃ ape. ocu. tuos? Illud q̃situ nõ fuit ab illis q̃ impugnabãt facta xp̃i: q̄ ꝓbabile erat ꝙ rñderet ꝓ suo illuminatore: sꝫ ab alijs. Et subdif ei⁹ rñsio cũ d̃r: f Ille aũt dixit q̄ ꝓpheta ẽ. Nõ ẽ intelligẽdũ ꝙ cõfiteref eũ eẽ ꝓphetã cõiter dictũ sicut fuit Esaias: vl' Hieremias: sꝫ ꝓphetã antonomatice dictũ q̃ erat ꝓmissus ad salutẽ hoim: ꝭm ꝙ d̃r Deut. xviij. Prophetã suscitabit vob de⁹ ⁊c. ⁊ sic cõfessus ẽ ip̃m eẽ verũ christum.
g Nõ credi. Hic ponif inquisitio miraculi ꝑ parẽtes ceci: ⁊ h̃ ex diuina ordinatiõe factũ ẽ ad maiorẽ fidei ⁊ miraculi declarationẽ. Interrogauerũt g̊ parẽtes de trib⁹. Prĩa de ꝑsona filij cũ d̃r: h Hic ẽ fi. ve. itelligif iterrogatiue. Scd̃o d̃ mõ nascẽdi. cũ subdif: i Quẽ vos di. q̄ ce. na. est .i. fingitis: q̄uis forte nõ sit ita: h̃ dicebãt vt iducerẽt eos ad negãdũ: q̄ parẽtes solẽt occultare mõstruositatẽ filioꝝ quã trahũt a natiuitate: q̄ talis mõstruositas magis cõuertif i cõfusionẽ parẽtũ q̃ꝫ si post natiuitatẽ eẽt ꝯtracta ꝑ pueri defectũ. Tertio si nat⁹ sit cecus q̃rũt de mõ vidẽdi dicẽtes: Quõ g̊ nũc videt? Subdif parẽtũ rñsio. ⁊ de duob⁹ primis rñdẽt assertiue dicẽtes: k Scim⁹ q̄ h̃ est fi. no. ⁊ q̄ ce. na. ẽ. magis volũt ꝯfiteri turpitudinẽ suã q̃ꝫ dicere falsitatẽ. De tertio aũt remittũt ad filiũ nõ audẽtes veritatẽ dicere: ⁊ cã. ĩ. ponif. ⁊ h̃ est qd̃ d̃r: l Ipsũ inter. eta. ha. q. d. meli⁹ põt veritatẽ dicere. m Ipse de se loquaf. i. i cã sua vt dictũ suũ nob nõ iputef. cui⁹ cãm subdit euãgelista: n Hec dixe. pa. ei⁹ qm̃ ti. iu. q̄ erãt p̃cipales i pplo. o Iã ei ⁊c. extra synagogã fieret. i. ex societatẽ iudeoꝝ tãq̃ꝫ excõicatus ⁊ reprobat⁹: qd̃ apud iudeos erat maximũ opprobriũ. p Uocauerũt. Hic inducif illuminat⁹ ad negãdũ facti veritatẽ. Et diuidif i tres: q̄ primo ponif dicta introductio. scd̃o iniusta condẽnatio. ibi: Maledixerũt. t̃tio ei⁹ a xp̃o receptio. ibi: Audiuit aũt: Circa p̃mũ sciendũ ꝙ pharisei vidẽtes ꝙ factũ negari non poterat. id̃ voluerũt decipere ipsũ illuminatũ. ⁊ hoc est qd̃ d̃r: Uocauerũt g̊ ⁊c. da gloriã deo. i. cõfitere veritatẽ. volebãt eni eũ inducere ad dicendũ ꝙ illuminat⁹ fuisset magica arte. ideo subdif:
q Nos scim⁹ q̄ hic hõ pec. ẽ. q. d. diuina virtute nõ fecit. Et subdif ip̃i⁹ illuminati cõstãtia: q̄ iter aduersarios existens forti⁹ q̃ꝫ ante ꝟitatẽ cõfitef d. r Si pctõr ẽ nescio. h̃ nõ dicit dubitãs de xp̃i sãctitate: sꝫ irridẽdo eoꝝ maliciã. q. d. vos dicitis q̄ scitis eũ eẽ pctõrẽ: ⁊ ego nõ dico h̃: imo ꝯriũ qd̃ ꝓbat ꝯñr ꝑ factũ: s Unũ scio q̄ cũ ce. es. mõ video: ⁊ ex h̃ manifeste arguit ei⁹ sãctitatẽ: q̄ tale factũ excedit oĩno facultatẽ toti⁹ nature create: ⁊ ꝑ ꝯñs nõ fit a magica arte: sed a deo solo q̃ nõ facit aliquid ad testimoniũ bonitatis alicui⁹ nisi in veritate sit sanctus. Cetera patẽt. t Maledixerũt. hic ponif ei⁹ iniusta ꝯdẽnatio. cũ d̃r: Maledixerũt g̊ ei: ꝭm suã reputationẽ: tñ ꝭm veritatẽ erat magis bñdictio. vñ dicit Aug⁹. Utinã suꝑ me veniat ista maledictio. v Et dixerũt. tu discipulus illi⁹ sis. i. illi⁹ malefici ⁊ trãsgressoris. x Nos aũt mo. dis. sum⁹. h̃ erat verũ tãtũmõ noĩe: sꝫ nõ re: q̄ veri discipuli moysi sũt q̃ ei⁹ opa imitãf ⁊ ei⁹ scripturas pie interp̃tanf. isti aũt faciebant ꝯtrariũ: ꝓpter qd̃ saluator dixit eis. s̃. v. ca. Si crederetis moysi crederetis forsitan et mihi. y Nos sci. q̄ moysi lo. ẽ de⁹. in h̃ verũ dicũt q̄ exp̃sse h̃ i sacra scriptura cõtinef. z Hũc aũt nes. vñ sit. i. nullius auctoritatis ip̃m reputam⁹: nec a deo missũ. Nõ enim simpliciter loquẽdo nesciebãt vnde eẽt q̄ patriã ⁊ gen⁹ cognoscebant. vñ. s̃. dictũ est. ij. ca. Hunc scim⁹ vñ sit: sed iste illuminat⁹ eoꝝ maliciã ⁊ falsitatẽ cõfutat. d.

† Joh. 1.

In hoc

a Nisi esset hic a deo. Spreta eoꝝ ira libere veritatē cōfitet̄: hec eni nō nisi a dn̄o nec a discipulis fierēt nisi deus in eis.
b In peccatis na. i. cū clausis oculis q̄d dicūt eē ꝓ pctis parentū: sed xp̄s totū sanat: extra oculos int⁹ cor aperit.
c Et tu doces ꝛc. Totiēs interrogādo vt discerēt magistrū fecerāt: sȝ ingrati docētē ꝓiecerūt foras. Sȝ q̄ expulsus magis fact⁹ est christian⁹. d Quis ē. Adhuc inunctus his v̄bis ostēdit se iam dudū cor ad credēdū habuisse paratū: sȝ i quē credere debeat ignorasse. e Et vidisti. Jā dn̄s lauat faciē inuncti: iā cordis oculos illuminat: ꝛ ille nō tm̄ filiū hoīs: sȝ etiā ꝯfitet̄ filiū dei.
f Ut q̄ nō vidēt. i. q̄ se nō videre putāt ꝛ q̄rūt vt videāt ꝛ q̄ vidēt. i. q̄ se videre putāt: ꝛ medicū nō q̄rūt: ꝛ hoc ē iudicium. i. discretio: q̄ discernit cām credētiū a supbis. Judiciū eni dānationis nō modo sed in fine faciet. vnde: Ego nō iudico quēq̄. Jo. 5. d

☞ Amen

eis: In hoc ei mirabile ē q̄ vos nescitis vn̄ sit: ꝛ aperuit meos ocl'os. Scimus aūt q̄ pctōres de⁹ non

adhuc inunct⁹: q̄ pctōres de⁹ audit: vt publicanū cōfitentē.

audit sȝ si q̄s dei cultor ē ꝛ voluntatē ei⁹ facit: hūc exaudit. A seculo nō ē auditū: q̄ q̄s aperuit oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo: nō poterat facere q̄cq̄. Rn̄derūt ꝛ dixerūt ei: In pctis nat⁹ es tot⁹: ꝛ tu doces nos? Et eiecerūt eū foras. Audiuit iesus q̄ eiecerūt eū foras: ꝛ cū inuenisset eū dixit ei: Tu credis i filiū dei? Rn̄dit ille ꝛ dixit: Quis es dn̄e vt credā

magna res est.

corporaliter.

i eū? Et dixit ei iesus: Et vidisti

ecce missus in quo lota facie: iā filiū dei agnoscit in filio hoīs.

eū: ꝛ q̄ loq̄t̄ tecū ip̄e ē. At ille ait:

qualē credit indicat.

Credo dn̄e. Et ꝓcidēs adorauit

vt deū. *ecce dies īter lucē ꝛ tenebras discernit.* *discretionis: nō vltime retributionis.*

eū. Et dixit ei iesus: In iudiciū ego in hūc mūdū veni: vt q̄ non

humiles ceci. *ꝑ me lumē.* *supbi sapientes vt pharisei ex istis verbis cōmoti.*

vidēt videāt: ꝛ q̄ vidēt ceci fiant. Et audierūt q̄dā ex phariseis q̄ cū ip̄o erāt: ꝛ dixerūt ei: Nūq̄d ꝛ nos ceci sum⁹? Dixit eis iesus: Si ceci eētis nō haberetis peccatū. Nūc vero dicitis: q̄ videm⁹

i. si cecos vos existimaretis ad medicū curreretis. *q̄ ego veni tollere pctā.* *ꝓpter q̄d medicū nō queritis.* *ꝛ ita ceci ꝑmanetis.*

peccatū vestrū manet.

Nico. de lyra

a In hoc ei mirabile ē ꝛc. Jsta eni mirabilia dicunt̄ q̄ sūt incōsueta. Cōsuetū aūt erat iudeis signa q̄rere: vt hr̄ j. Coꝛ. j. Judei eni signa petūt: ꝛ manifestis signis credere: sicut patet de moyse faciēte signa corā ppl'o ꝓpt̄ q̄d ei crediderūt: vt hr̄ Exo. iiij. ꝛ iō incōsuetū erat ꝛ mirabile q̄ non credebāt xp̄o faciēti signū maximū in illuminatione hui⁹ ceci: q̄ nec moyses vel ali⁹ ꝓpheta silr̄ fecerat. iō subdit̄:
b Scim⁹ aūt q̄ de⁹ pec. nō au. faciēdo miracula ad testimoniū bonitatis eoꝝ. vt pȝ ex p̄dictis. c Sed si q̄s cul. dei ē. ꝑ actū latrie debitū.
d Et volū. ei⁹ fa. ꝑ ipletionē mādatoꝝ. e Hūc exaudit. faciēdo miracula ad declarationē sue bonitatis.
f A seculo nō ē ꝛc. Hoc eni nō inuenit̄ i tota serie ve. te. ꝛ iō ꝯcludit ꝓpositū. g Nisi esset hic a deo. spālit̄ missus. h Nō po. fa. q̄cq̄. de talibus facultatē nature excedētib⁹: ꝛ q̄ mali hoīes ꝛ obstinati nō recipiūt ꝑsuasionē. iō ex veritate ostensa reddūt ei vituperationē dicētes: i In pctis na. es tot⁹. s. i aīa ꝛ corꝑe: vt pȝ i cecitate. k Et tu do. nos. q. d. nō decet sȝ hoc ē falsū: q̄ v̄itas a quocūq̄ dicat̄ recipiēda ē. l Et eie. eū fo. i. a societate alioꝝ hoīm excōicauerūt.
m Audiuit iesus. Hic ponit̄ eiecti receptio. Et diuidit̄ i tres: q̄ primo ponit̄ ei⁹ i fide instructio. scd̄o fidei sue cōmēdatio. ibi: Et dixit ei iesus. tertio phariseorū murmuratio. ibi: Et audierūt. In p̄ma ḡ pte d̄r sic: Audiuit iesus q̄ eiecerūt eū foras. lȝ oīa nouerat anteq̄ fierent: tm̄ hec audiuit auditu corꝑali. n Et cū iuenisset eū. nō a casu factū ē: sȝ ex sua volūtate ꝛ ordinatiōe. o Dixit ei: Tu credis i filiū dei. i. parat⁹ es credere i filiū dei q̄ aperuit tibi oculos: ꝛ ille sicut valde parat⁹ ad hoc. Rn̄dit: p Quis ē dn̄e vt cre. i eū. nō eni cognoscebat iesum i facie. q̄ illū alias nō viderat: vt. s̄. dictū ē. sȝ eū desiderabat videre: ꝛ iō dignū erat vt ei veritas reuelaret̄. iō sequit̄: q Et dixit ei ie. ꝛ vi. eū. nūc in p̄nti. r Et q̄ lo. te. ipse ē. ꝛ statim credidit ꝛ fidem suā ore ꝓfessus ē. d. s Credo dn̄e. ꝛ ope. t Et ꝓci. ado. eū. adoratione latrie credēs eū deū ꝛ hoīem. v Et dixit ei ie. Hic ꝯsequēter ponit̄ fidei sue cōmēdatio a xp̄o dicēte: x In iu. ego i hūc mū. veni. nō accipit̄ hic iudiciū cōdēnatiōis ꝛ p̄miationis q̄d erit i scd̄o aduētu xp̄i: sȝ iudiciū discretiōis credentiū a nō credētib⁹: q̄d factū ē i primo ei⁹ aduētu. iō sequit̄:
y Ut qui nō vident videant. i. ad illuminationē simpliciū ꝛ humiliū q̄ reputāt se nō videre. z Et q̄ vi. ce. fiāt. i. ad excecationē legisperitoꝝ supboꝝ reputātiū se videre: ꝛ pȝ ipletū in hoc ceco nato: ꝛ aplis q̄ erāt simplices ꝛ a xp̄o sūt illuminati: sacerdotes aūt ꝛ legisperiti ꝓpter supbiā sūt excecati. Aliter exponit̄ hoc de illuminatiōe gētiliū ꝑ fidei susceptionē ꝛ obtenebrationē iudeoꝝ ꝑ ip̄i⁹ refutationē: q̄ antea gētiles reputabāt̄ ceci: vt iudei vidētes q̄ erāt vni⁹ dei cultores: ꝓpter hoc d̄r in Ps̄. Not⁹ i iudea de⁹. a Et audierunt. Hic ponit̄ phariseoꝝ murmuratio: ex verbis eni christi male intellectis acceperunt q̄ comminaret̄ eis cecitatem corporalē qualem amouerat ab illo ceco nato: hoc aūt iniuriosum reputauerūt. iō statim repugnauerunt dicētes: b Nūq̄d ꝛ nos ce. su. sȝ ex eoꝝ rn̄sione eos cōfutat d. c Si ceci eētis ꝛc. q̄ si nō vidissēt opa xp̄i haberēt aliquā excusationē d̄ hoc q̄ n̄ crediderūt ei. Uel alit̄: Si ceci essetis. i. ignorātes scp̄turas ꝛ ꝓphetias d̄ me: † Jo. 11. e Nō haberetis pctm̄. s. tm̄ quātū habetis nūc. d Nūc v̄o di. q̄ videm⁹. i. reputatis vos itelligere scp̄turas.
e Pctm̄ ve. ma. i. aggrauat̄: pōt etiam exponi de visione corporali miraculoꝝ q̄ aggrauabat pctm̄ eoꝝ. Hic q̄rit̄ vtrū cecitas mētis excuset pctm̄. Et arguit̄ p̄io q̄ n̄: q̄ pctm̄ additū pctō nō excusat seu diminuit pctm̄: sȝ magis auget: cecitas āt mētis pctm̄ ē: q̄ meretur penā. ſm q̄ d̄r. j. ad Coꝛ. xiiij. Si q̄s ignorat ig. ꝛc. Jtē illō ꝓpt̄ q̄d duplicat̄ pena n̄ excusat pctm̄ sȝ magis aggrauat: cecitas mētis ē hmōi: q̄. iij. Ethi. d̄r q̄ ebrijs duplices maledictiōes debēt̄. Cōtrariū arguit̄ ꝑ hoc q̄ dic̄ saluator i l̄ra: Si ceci eētis ꝛc. Rn̄sio. Hic tria sūt vidēda. P̄rio. s. q̄d sit cecitas mētis. scd̄o q̄le pctm̄ excusat. t̄tio quō excusat. Circa p̄mū sciēdū q̄ cecitas n̄ dic̄ simplicē negationē visus cū sit p̄uatio: sȝ dic̄ negationē i sb̄iecto apto ꝛ ꝓ tp̄e i q̄ visus d̄ȝ inesse: q̄ catul⁹ an̄ nonū diē n̄ d̄r cec⁹. Ad silr̄itudiēȝ hui⁹ i spūalib⁹ cecitas mētis n̄ dic̄ simplicē negationeȝ scīe: sȝ negatiōeȝ scīe q̄ d̄ȝ alicui iesse: ꝛ ꝓ tp̄e ꝓ q̄ tenet̄ illō scire: q̄ n̄ oēs tenēt̄ eadē scire nec ꝓ eodē tp̄e: pl⁹ ei tenet̄ scire sacerdos vel cleric⁹ q̄ȝ simplex laic⁹: nec ꝓ q̄libet tp̄e. plus eni tenet̄ idē hō scire in etate ꝑfecta ꝛ senectute q̄ȝ i adolescētia vl' iuuētute. ꝛ sic pȝ p̄mū. Circa scd̄ȝ ꝯsiderādū q̄ cecitas mētis ꝯn̄s ad actū pcti pōt se hr̄e triplr̄: an̄cedēter: ꝯcomitāt̄ ꝯn̄r. Cōsequēt̄ se hȝ qn̄ hō ꝑ volūtatē sic iheret pctō ꝑpetrato ꝑ ꝯsensū q̄ n̄ vellet scire ea ꝑ q̄ posset a pctō ꝑpetrādo q̄ȝtū ad actū ipediri vl' retardari: ꝛ sic vult talia nescire vt liberi⁹ peccet: ꝛ tale pctm̄ nō excusat̄ ꝑ cecitatē mētis: sed magis aggrauat̄: q̄ talis cecitas ꝓcedit maxima intētione volūtatis erga peccatū. Cōcomitāter se habet ad peccatū qn̄ aliq̄s peccat nesciēs: tm̄ sic ē disposit⁹ q̄ si sciret nihilomin⁹ idē faceret: sic̄ si aliq̄s ꝑcutiēs hoīeȝ credit ꝑcutere canē: nihilomin⁹ si determīate cog̃sceret illū hoīeȝ idē faceret: ꝛ tal' cecitas nō excusat nec agḡuat actū: q̄ n̄ ē cā act⁹ sȝ tm̄mō ipȝ cōcomitat̄: tal' ei nō peccat ꝑ ignorātiā: lȝ peccet ignorās. vt hr̄ iij. Ethi. An̄cedēt̄ se hȝ ad actū pcti qn̄ ē cā act⁹: ꝛ hoc ē qn̄ sic ē disposit⁹ hō q̄ si sciret illō eē pctm̄ n̄ faceret: ꝛ tal' peccat ꝑ ignorātiā vl' mētis cecitatē: ꝓpt̄ q̄d tale pctm̄ ꝑ ipam excusat̄. Et sic pȝ scd̄m. Circa t̄tiū ꝯsiderādū q̄ p̄dicta cecitas vl' ignorātia q̄ ē cā pcti pōt triplr̄ causari. Uno mō ex ruditate itellect⁹ ip̄i⁹ hoīs ꝛ si sit tāta ruditas q̄ illa ig̃rātia vl' cecitas sit iuincibil' excusat totalr̄ a pctō. Alio mō excusat̄ ex negligētia studēdi ea q̄ hō tenet̄ scire: vt pote: q̄ refugit laborē studij: vl' q̄ circa alia occupat̄. ꝛ tūc excusat̄ pctm̄ nō i toto: q̄ illa ignorātia nō ē oīno iuolūtaria: ꝛ q̄ȝto min⁹ hȝ d̄ iuolūtario tāto min⁹ excusat: n̄ tm̄ pōt i hoc certa reg'la poni sȝ d̄ȝ ex circūstātijs pēsari. t̄tio mō causat̄ ex malicia ꝑpe volūtatis: ita q̄ hō bn̄ ē disposit⁹ i mēte ꝛ corꝑe: totalr̄ tm̄ laborē acq̄rēdi illūiationē mētis expellit illā ig̃rātiā ꝓ nihilo r̄putādo: ꝛ ille excusari n̄ pōt a pcō ꝛ sic pȝ t̄tiū. Ad p̄mū sciēdū q̄ additio pcti ad pctm̄ sp̄ fac̄ pl'a pctā: nō tm̄ sēp fac̄ maiorē ḡuitatē: q̄ pōt ꝯtingere q̄ p̄mū sic

diminuit scd̃m q̃ ãbo sił iũcta nõ habẽt tãtã grauitatẽ q̃ʒtũ hr̃et scd̃m ꝑ se acceptũ: sic homicidiũ ꝑpetratũ ab hoīe sobrio grauius ē q̃ʒ si ꝑpetraret ab hoīe ebrio: ita q̃ ꝑpõderat ebrietati ꝛ homicidio ex illa sequẽti q̃ʒuis sint duo pctã. Ad scd̃m dicẽdũ q̃ duplices punitiões s. vł maledictiões debẽt ebrijs ꝓpt duo pctã q̃ ibi cõcurrũt: tñ si ille punitiões fiãt ſm mẽsurã pctĩ: nõ erũt tãte quãtitatł quãta ẽ punitio ꝓ vno solo pctõ grauiori: vt dictũ ẽ. Aliter põt dici q̃ illud dictũ nõ ẽ dictũ phi: sʒ ẽ ṽbũ cuiusdã legislatoris noīe. Pitaci q̃ h̃ statuit circa ebrios amplius puniẽdos nõ respiciẽs ad pctĩ grauitatẽ: sʒ ad cõem ppłi vtilitatẽ: q2 multi ex ebrietate peccãt: ꝛ in talib9 ad q̃ ꝑpetranda multitudo ꝓna est grauior pena solet adhiberi: sicut in multł terris simplex furtũ grauius punit̃ q̃ʒ blasphemia q̃ʒuis blasphemia sit multo magis peccatũ. Ca. IX

Moraliter. k† Et p̃teriẽs iesus vidit hoīem cecũ a natiuitate ꝛc̃. Mystice cecus nascit̃ oīs habẽs pctm̃ originale: q2 priuat9 ẽ dei visione: hãc tñ priuationẽ nõ facit ei9 actuale pctm̃: qd̃ adhuc non habet: nec etiã parẽtũ suoꝝ ĩmediatoꝝ. iõ subdit̃: o† Neq3 hic peccauit neq3 parẽtes ei9. vt cec9 nasceret̃. a† Sʒ vt ma. opa dei ĩ illo. sic ei ꝑmissus ẽ nasci iste cec9 vt illuminaret̃ xp̃i miraculo: ꝛ silr emũdatio pctĩ originalis ẽ op9 diuine ṽtutis cui9 mod9 significat̃ cũ d̃r: h† Et fecit lutũ ex sputo ꝛc̃. ꝑ qd̃ significat̃ cathecism9 p̃cedẽs baptismũ. de q̃ subdit̃: † Uade laua in natatoria syloe ꝛc̃. i. christi missi a patre ꝓ salute mũdi. m† Abijt g̃ ꝛ lauit: ꝛ venit vidẽs. ꝑ illuminationẽ fidei datã ṽtute baptismi. t† Ille ṽo dicebat q2 ego sũ. ꝑ h̃ oñdẽs q̃ q̃libet tenet̃ recognoscere gratãter ꝛ cõstãter bñficiũ diuinũ. z† Adducũt eũ ad phariseos. q̃ ĩterp̃tant̃ diuisi ꝓpter qd̃ ꝑ ĩpos heretici significãt̃: q̃ sunt ab ecclĩa diuisi: quoꝝ aliq̃ cerimonias legis obseruãt. s. naçarei: ꝛ isti significant̃ ꝑ illos q̃ dicebant de xp̃o. a† Nõ est hic hõ a deo q̃ sabbatũ nõ custodit. Alij vero dicũt hoīem nasci sine originali pctõ. s. Pelagiani: ꝛ isti significant̃ ꝑ illos de q̃b9 subdit̃: g† Nõ crediderũt g̃ iudei de illo q̃ cec9 fuisset. i. nat9 in origiali pctõ. ꝑ parẽtes aũt ceci q̃ de modo sue illuminatiõis nõ r̃ñderũt timore ducti significant̃ fideles ĩfirmi q̃ tp̃e ꝑsecutiõis fidẽ nõ audent cõfiteri. ꝑ cecũ ṽo ꝯfidenter ṽitatẽ cõfitentẽ significãt̃ in fide firmi cõstãter ꝯfitẽtes ṽitatẽ fidei. l† Et eiecerunt eũ foras. sʒ xp̃s eũ suscepit benigne: ꝛ ꝑ h̃ significat̃ q̃ electi de societate maloꝝ ꝓpter xp̃m: ab eo recipiũt̃ gratiose: sicut dicit Matth. v. Beati estis ꝛc̃. Sequit̃: Et eiecerit nomẽ vestrũ tãq̃ʒ malũ: ꝓpter filiũ hoīs. b† Dixit eis iesus: si ceci essetis nõ haberetis pctm̃. ex quo ptʒ q̃ sciẽtes scripturas ꝛ nõ obseruãtes eas graui9 delinquũt ꝛ grauiorẽ penã incurrũt: Luce. xij. Seru9 q̃ sciuit volũtatem dñi sui ꝛ nõ fecit vapulabit multis plagis.

In ca. ix. vbi dicit̃ in postil. Circa secũdũ ꝯsiderãdũ q̃ cecitas mẽtis ꝯsequẽs ad actũ pctĩ se põt habere tripliciter.

Additio. Uidet̃ postillator ĩ hac questione indifferẽter accipere ista duo. s. cecitatẽ mẽtis ꝛ ignorãtiã: est tñ inter illa ſm doctores differẽtia. Nã cecitas mẽtis cõiter accepta est pctm̃: q2 ſm Greg. xxj. moral. ponit̃ inter vitia que causant̃ ex luxuria. Ignorantia aũt pluries ẽ sine peccato: vt manifestũ est.

Replica. In ca. ix. vbi distinguit postillator cecitatẽ mẽtis tripliciter: ꝛ vtiliter declarat quõ se habeat ad pctm̃: similiter ꝛ ignorãtiã: nõ habẽs Bur. vnde inuaderet postillatorẽ dicit eũ accipe cecitatẽ mẽtis et ignorantiã indifferenter qd̃ tñ falsũ est: vt ptʒ ex resolutione postilł. Nec est generaliter verũ omnẽ mẽtis cecitatẽ eẽ pctm̃ quia aliqua est pena pctĩ p̃cedentis.

Glo. ordi.

a Amen amẽ dico. Ca. X
Quia pharisei iactabant se videre qd̃ possẽt: si oues xp̃i eẽnt: dñs ꝯ̃ eoꝝ arrogãtiã de grege suo ꝛ d̃ ostio q̃ ĩtrat ĩ ouile silitudinẽ ꝓponit: oñdẽs q̃ nec sapiẽtia nec obseruatio legł: nec bona vita q̃cq̃ʒ valet nisi ꝑ euʒ: sine eo nihil sũt ĩ q̃cũq3 iudeo vel gentili ꝛ pho vel phariseo q̃ docẽt beate viuere: vel heretico sub noīe xp̃i: nec tñ ĩ xp̃o p̃dicãte: h̃ oẽs sine eo rapiũt ꝛ occidũt. b Per ostiũ. i. ꝑ me vt post exponit. Hec ianua ẽ humilł q̃ ꝑ hãc vult ĩtrare oportet vt se humiliet ne si erect9 ẽ offẽdat ĩ humilẽ ianuã. c Fur. Quia qd̃ alienũ ẽ suũ dic̃. i. oues dei suas facit: latro q2 qd̃ furat9 ẽ occidit. Sʒ oẽs q̃ ṽitatẽ tenent ꝛ docẽt ĩ xp̃o pastore sunt vn9 pastor. d Pastor est ouiũ. xp̃s ꝓprie pastor ẽ ſm officiũ pascendi oues: vt ip̃e post exponit q̃ per se ostiũ ĩtrat ĩ ouile ouiũ. Sʒ q2 alij cũ ꝑticipes sũt ei pastorał officij: q̃ de eo ꝓprie dicunt̃ etiã eis suo mõ cõgruũt. Ostiũ ẽ q̃ ĩtrat̃: xp̃s g̃ pastor ꝑ se ostiũ: ꝛ q̃cũq3 sub eo pastor: ꝑ ip̃m ostiũ ĩtrat ĩ corda ouiũ: q2 si alid̃ p̃dicat nõ audiũt oues si xp̃m: oues xp̃i hãc vocẽ agnoscũt. Qd̃ ostiũ ẽ xp̃s: sibi soli tenuit: q2 nõ ẽ ali9 q̃ p̃dicet̃ ouib9 vel ĩ quẽ credat̃: nõ ẽ ali9 ꝑ quẽ p̃dicãs ĩtret ad corda ouiũ: vł ꝑ quẽ oues ĩtrãt ad deũ. Qd̃ pastor ẽ cõicat suis. Pastor aũt ĩtrat ꝑ ostiũ: q2 ꝛ ip̃e se xp̃m p̃dicat vt lumen: et alia ꝛ se ostẽdit ꝛ intellect9: ꝛ alia ꝛ se intelligit: ꝛ alij pastores similiter christũ p̃dicãt. e Huic ostiari9. Ostiarius. i. xp̃s q̃ se aperit: vel scriptura q̃ ducit ad christum: vel spiritussanct9 qui docet omnẽ veritatem.

3. Tio. 2c f Et oues vocẽ ꝛc̃. Aug9. Aliqui sunt vere oues q2 nouit dñs q̃ sũt ei9: siue iam ceperint: siue nõdũ: ꝛ tñ sũt errãtes foris: audiẽtes vocẽ alienoꝝ in multis. Econtra lupi sũt intus ꝛ audiũt vocẽ pastoris ĩ multis. Sʒ est q̃dã ꝓpria vox pastoralis. s. q̃ ꝑseuerauerit vsq3 ĩ finẽ. s. e. Hãc nullus ꝓpri9 cõtẽnit: null9 alienus audit.

Illi aũt

---

a Amen amẽ dico Ca. X
a s. i. in catholicã ecclesiã ĩ consortium fidelium.
b vobis: q̃ nõ ĩtrat ꝑ ostiũ
a s. casur9 ex alio humilis ĩtrat. b s. quoquo mõ p̃ter xp̃m: vel nõ bene de eo sentiendo vel nõ eius gloriã sed suã querendo.
ĩ ouile ouiũ: h̃ ãscẽdit ãliũde: ille
a s. i. q̃ recte sentit d̃ xp̃o ꝛ ñ sua sʒ q̃ xp̃i sũt q̃rit.
c fur ẽ ꝛ latro. Qui ãt ĩtrat ꝑ ostiũ b†
a s. p̃destinatis ad vitã.
d e pastor ẽ ouiũ. Huic ostiari9 apit: † c†
a s. p̃destinati ad vitã. b s. ĩ q̃cũq3 sonet vox ṽbi dei. c s. obediẽdo. d s. Quarũ noĩa scripta ĩ libro vite. vñ ꝛ d̃r: Nouit dñs qui sunt eius.
f ꝛ oues vocẽ ei9 ãudiũt. Et ꝓpãs d† e†
a s. quasi de egypto in doctrinã vel regnũ.
oues vocat noĩatiʒ: ꝛ edũcit eas. f†
a s. de tenebris ad lucẽ dũ añ eas vadit q̃si ĩ colũna nubis ꝛ ignis. b s. exẽplũ eis faciẽs: qd̃ docuit vel ad regnũ p̃cedit.
Et cũ ꝓprias oues ẽmiserit: ãnte g†
a s. quocũq3 ierit. s. ꝑseuerãdo vsq3 in finem.
eas vadit: ꝛ oues illũ sẽquũt̃: q2 h†
a s. i quo nõ ẽ vox xp̃i etiã si bon9 videat̃.
sciũt vocẽ ei9. Aliẽnũ aũt nõ se- †

Nico. de lyra

a† a Amen amẽ di. vo. Hic oñdit̃ q̃ doctrĩa xp̃i sit viuificatiua. Ca. X
Et p̃io oñdit̃ h̃ ꝑ ṽbũ. scd̃o ꝑ sensibile signũ: q2 ꝯsuetudo ẽ hui9 euãgeliste adiũgere signũ sensibile corr̃ñdẽs doctrine. scd̃a se. ca. Erat aũt q̃dã lãguẽs. Prima ĩ duas: q2 p̃io ponit̃ xp̃i benignitas ĩ docẽdo. scd̃o iudeoꝝ malignitas ip̃m ꝑsequẽdo. ibi: Facta sunt encenia. Prima in duas: q2 p̃io doctrina xp̃i ponit̃. scd̃o ei9 b† effect9 oñdit̃. ibi: Dissensio iteꝝ. Pria adhuc ĩ duas: q2 p̃io saluator p̃mittit quãdã ꝑabolã. scd̃o expositionẽ ei9. ibi: Hoc c† ꝓuerbiũ. In ꝑabola exprimit̃ ꝯditio furis ꝛ pastoris ouiũ. Prio ꝓpter diuersuʒ d† ĩgressũ ip̃oꝝ. ꝛ h̃ ẽ qd̃ d̃r: Amẽ amen dico e† vobis q̃ nõ ĩtrat ꝑ ostiũ ꝛc̃. nõ eĩ venit ꝓpter bonũ. iõ q̃rit ĩdebitũ ingressum.
f† b Qui aũt ĩ. ꝑ ostiũ ꝛc̃. Scd̃o oñdit̃ eorũ distĩctio ꝑ effectũ cũ subdit̃: c Huic ostia. apit. q2 scit eũ beniuolũ ouibus.
g† d Et oues vo. ei9 au. i. cognoscũt: q2 bruta aĩalia suos bñfactores recognoscũt. vt ptʒ ꝑ expientiã et ꝑ Esaiã ꝓphetã. j. ca. Co- h† gnouit bos possessorẽ suuʒ ꝛc̃. e Et ꝓprias o. vo. no. q2 distincte eas cognoscit † qd̃ nõ facit alien9. f Et edu. eas. ad pastũ. g Et cũ ꝓ. oues ꝛc̃. Hũc eĩ modum habẽt pastores ĩ terra illa: qd̃ p̃cedũt gregẽ sibilãdo voce ꝛ instr̃o: ad cui9 auditũ oues dirigũt̃. iõ seq̃t̃: h Et oues il. se. ꝛc̃. alienũ aũt nõ sequunt̃. i. furẽ sʒ fugiũt ꝛc̃. ſm aũt Chrys. ouile ẽ ecclĩa. oues sũt fideles. ostiũ sacra sc̃ptura. ſm illud ad Col. iiij. Orãtes sił ꝓ nob̃ vt de9 apiat nob̃ ostiũ sermonis ad loquẽdũ mysteriũ xp̃i. Sic igit̃ cõtinuat̃ lr̃a ista p̃cedẽtib9 ſm Chrys. Christ9 eĩ dixit iudeos eẽ cecos in ĩtellectu sc̃pturaꝝ. qd̃ oñdit ex hac parabola ex h̃ q̃ aduẽtũ xp̃i deberẽt ꝯsiderare ex testimonio sc̃pturaꝝ q̃s habebãt q2 xp̃s ĩtrauit ꝑ ostiũ. i. ꝑ determinationẽ sacre sc̃pture q̃ tp̃s: locũ ꝛ modũ veniẽdi determinauit: vt. s̃. dictũ ẽ. v. ca. ꝛ iõ alij alit̃ intrãtes sũt fures sicut machomet9 et antixp̃s. Huic ostiari9 apit. i. moyses: cui data est p̃io sacra sc̃ptura: ꝓpter h̃ saluator dixit. s̃. v. ca. Si crederet9 moysi crederetis forsitã ꝛ mihi. Et oues illũ audiũt. i. simplices sic̃ fuerũt aplĩ ei credẽtes. Et ꝓprias oues vocat noĩatim: h̃ ptʒ d̃ aplĩs: q̃b9 distincta noĩa ĩposuit. Et educit eas: de tenebris ignorãtie ꝛ culpe. Añ eas vadit: ꝑ exẽpla opeꝝ: ſm q̃ d̃r. j. xiij. ca. Exẽplũ dedi vob̃ vt q̃ead-

ff. q. r. ora natiões. q. 4. tres ꝑsonas.

a Illi aūt nō cog. p̄destinate oues ad tp̄s senescūt: nec vocē pastoris audiūt: sꝫ in fine ꝑseuerāt: ecōtra lupi ad tp̄s audiūt ⁊ intrāt sꝫ retro abeūt. b Si q̄s. Hic euidēter ōndit: nō solū pastorē sꝫ ⁊ oues intrare ꝑ ostiū. c Oēs quotquot. Fur est q̄ ꝑ simoniā vel aliq̄ alio mō ꝯ xp̄m intrat ⁊ postq̄ꝫ intrauerit malo exemplo occidit ⁊ sic apte latro. Nec talis dicēdus ē mercēnari⁹: iō lupo veniēte nō resistit: sꝫ ꝓ mercede cedit. Si lupo violēter distrahente nō resistit: mercedē hāc recipit ꝙ non distrahit cū ouib⁹: sꝫ postea male viuēdo oues corrūpit: ⁊ iā in aliā ꝑtem relapsus fit fur vel latro: nomē mercēnarij amittens. d Et ingrediet̄ ⁊c̄. Int⁹ bn̄ cogitādo egrediet̄ extra exēplo alioꝝ bn̄ operādo. Uel ingrediet̄ i ecclesiā vt hic viuat ꝑ fidē: vn̄ post dicit vt vitā habeāt: ⁊ egrediet̄ ḋ ista vita vt ī eternū viuat. Un̄ post ⁊ abundanti⁹ habeat vitā ⁊ pascua inueniet ingrediēs ⁊ egrediēs.

e Nisi vt furē ⁊c̄. Furet̄: alienā rem sibi vsurpādo: mactet: a fide retrahēdo: ꝑdat in eternā dānationē.

f Mercennari⁹ aūt et qui nō est ⁊c̄. Mercēnari⁹ ē q̄ q̄rit q̄ sua sunt nō q̄ xp̄i. q̄ seruit deo: nō ꝓpt̄ deū sꝫ ꝓ aliq̄ mercede q̄ culpabilis est: ⁊ nō ē fili⁹ ꝫ tn̄ necessari⁹ ⁊ tolerādus. Fur ꝟo semꝑ ē cauēd⁹. Prepositi ꝟo q̄ filij sunt: sūt ⁊ pastores: ⁊ tn̄ vn⁹ ē pastor: q̄ȝ illi oēs sūt mēbra illi⁹ cui⁹ sūt oues ꝓprie. g Et lu. ra. Lupus ē vel violent⁹ q̄ corꝑaliter vastat: vel diabol⁹ q̄ spūaliter dissipat: cui q̄ nō aīas ouium ꝫ sua q̄rit: nō occurrit resistēdo vl̄ mala arguēdo qḋ ē fugere: q̄ȝ timor ē fuga animi ne ꝑdat qḋ diligit: vnde reddens cām fuge subdit: Quia mercēnari⁹ ē ⁊ nō amat oues sꝫ sua. Pastores aūt nō dicunt̄ fugere si cedūt ꝑsecutioni ⁊ seruāt se ouiū vtilitati: q̄b⁹ etiā corpore absentes sūt spiritu p̄sentes. Ego sū

quūt̄: sed effugiūt ab eo: quia nō
a i. exercet obscur. pascit manifesti⁹: dū exponit. i. q̄ȝ iactant se videre.
nouerūt vocē alienoꝝ. Hōc prouerbiū dixit eis iesus. Illi autē
a i. in quo cōuincunt̄ ceci esse.
nō cognōuerūt q̄d loqueret̄ eis.
i. vt credēs q̄ dixit ⁊ pie querēs intelligat.
Dixit ergo eis iterū iesus: Amē
a i. per me ergo intrat qui intrat.
amen dico vobis: quiā ego sum
a i. p̄ter me ꝓphete p̄missi cū eo. i. cū veritate.
ostiū ouiū. Oēs quōtquot venerūt fures sūt ⁊ latrōes: sed nō au
i. vere. i. sed.
dierunt eos oues. Ego sū ostiū.
a i. non fictus. b i. ꝑseuerādo it⁹ bn̄ cogitādo.
Per me si q̄s intrōierit saluābit̄
a i. vl̄ igredit̄ credēdo oꝑando egredit̄ ad pugnā
⁊ ingredietur ⁊ egredietur: ⁊ pa
do ꝯ hereticos. i. bene operando. i. aurē.
scua inueniet. Fur nō venit nisi
i. et iō non audiunt eū oues.
vt furet̄ ⁊ mactet ⁊ ꝑdat. Ego ve
i. hic iust⁹ ex fide viuit. i. ḋ hac vita trāsmigrā
ni vt vitā habeant: ⁊ abundāti⁹
do. a i. in futuro. i. sicut ostiū. b i. ad differentiā furis vel mercēnarij.
hābeāt. †Ego sum pastor bōnus.
a i. exprimit q̄d sit ꝓpriū boni pastoris. b i. vitā
Bōnus pastor ānimā suam dat
ꝓ ouib⁹ suis. †Mercēnari⁹ aūt et
a i. et si videat̄ q̄ȝ veritatē p̄dicat vt pastor.
q i. q̄ȝ nō amore earū: sed ꝓ sua mercede.
qui nō est pāstor cuiūs non sunt
oues ꝓprie: videt lupū venientē
⁊ dimittet oues ⁊ fugit. Et lup⁹

Nico.de lyra

vt queadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. Et oues illū sequūt̄: ꝑ imitationē. Quia sciūt vocem ei⁹. i. ꝑ fidē cognoscūt ⁊ approbāt. Alienū aūt nō sequūt̄ recipiētes falsā doctrinā: q̄ȝ nō nouerūt vocē alienoꝝ. Sꝫ ꝯ dictū Chrys. pōt argui: q̄ȝ xp̄s exponēdo hāc parabolā dicit se eē ostiū. ḡ sacra scp̄tura nō ē hic ostiū. Pōt dici sustinēdo dictū Chrys. ꝙ xp̄s nō vocat se solū ostiū ꝫ etiā pastorē: vt patebit. ⁊ ꝭm h̄ distinguit̄ ab ostio: ꝓpt̄ h̄ sacra scp̄tura ḋr ostiū hic ī q̄ꝫtū xp̄s ē pastor ouiū ⁊ respectu sui īgressus ī mūdū. Q̄ȝ āt xp̄s dicit se eē ostiū h̄ nō ē respectu sui ingressus ī mūdū: ꝫ in q̄ꝫtū alij ꝑ ip̄m habēt īgressū ī deū: ꝭm Aug. ostiū ē xp̄s. Et ꝯtinuat̄ lr̄a sic p̄cedētib⁹: q̄ȝ iudei ī p̄ce. ca. dixerūt se videre sine xp̄o: ⁊ ꝑ ꝯn̄s posse ad ꝟitatē ꝑuenire sine eo: ꝓpt̄ h̄ saluator ī hac parabola ōndit h̄ impossibile ē. Qui nō ītrat ī ꝯgregationē fideliū. Per ostium. i. ꝑ xp̄m. Fur ē ⁊c̄. qḋ faciūt oēs īfideles ⁊ etiā mali fideles statū p̄lationis īdebite assequētes. Qui aūt ītrat ꝑ ostiū. i. ꝑ fidē xp̄i ⁊ humilitatē ⁊ alias virtutes ei⁹. Pastor ē ouiū: ꝭm ꝟitatē. Huic ostiari⁹ aꝑit. i. spūs sc̄tūs reuelat ꝟitatē vt possit oues pascere. Et oues vocē ei⁹ audiūt. i. doctrinā recipiūt. Et vocat eas nominatim: ꝯdescēdēdo familiarit̄ subdit⁹: Et educit eas. de tenebris ignorātie ⁊ culpe. Ante eas vadit. ꝑ exēpla vite.

a Hoc ꝓuerbiū. Hic ponit̄ dicte ꝑabole expositio. Et diuiditur ī duas: q̄ȝ p̄io ōndit̄ necessitas exponēdi. scḋo subiūgit̄ ip̄a expositio. ibi: Dixit ḡ. Circa p̄mū sciēdū ꝙ illa īdigēt expositiōe q̄ habēt obscuritatē: tale erat ꝟbū xp̄i p̄dictū q̄ȝ erat parabolicū. ⁊ iō ītellect⁹ ei⁹ audiētib⁹ erat occult⁹: ⁊ h̄ ē qḋ dicit euāgelista: Hoc ꝓuerbiū dixit eis iesus. ꝓuerbiū ḋr q̄si ꝟbū ponit̄ ꝓ ꝟbo: sic est ī parabola: q̄ȝ ꝑ vocē vnā rē significantē aliud designat̄. b Illi aūt nō cog. ⁊c̄. ⁊ sic ꝑtꝫ necessitas expositiōis. c Dixit ḡ eis iteꝝ. Hic ponit̄ ip̄a expositio parabole: Parabola aūt duas ꝑtes habet. vna ē ꝙ intrās aliunde fur ē ⁊ latro: ⁊ h̄ p̄io exponit̄. scḋa ē ꝙ intrās ꝑ ostiū est ver⁹ pastor. ⁊ h̄ scḋo exponit̄: ibi: Ego sū pastor bon⁹. Prima in duas: q̄ȝ p̄io ponit̄ p̄ime ꝑtis expositio. scḋo eiusdēꝫ expositionis ꝓbatio. ibi: Ego sū ostiū. In p̄ia clausula fecit mētionē ḋ ostio ouil. ⁊ ḋ fure. iō vtrūq̄ꝫ exponit ḋ. d Amē amen di. vob ⁊c̄. rō hui⁹ p̄dicta ē. e Oēs q̄tq̄t venerūt ⁊c̄. h̄ nō ē intelligēdū de ꝓphetis a deo missis: sꝫ de ill. q̄ venerūt capite ꝓprio: sic̄ ḋr Act. v. de Theoda ⁊ iuda galileo. Theodas eni vt dicit Joseph⁹ fuit q̄dā mag⁹: q̄ decepit mltos ḋ ꝑplo isrl̄: ⁊ duxit eos vsq̄ꝫ ad iordanis fluuiū ꝓmittens eis diuidere aq̄s vt trāsirēt sicco pede sic̄ p̄res eoꝝ. Judas aūt galile⁹ tp̄e q̄ xp̄s fuit nat⁹ ꝓhibebat ppl̄m iudeoꝝ ꝓfiteri cesarē dn̄m ⁊ reddere tributa: ⁊ multi secuti sūt eū. f Sꝫ nō audi. eos oues. i. fideles ī ouili eccl̄ie ꝑmanētes: q̄ȝ ipsi ꝑierūt ⁊ seq̄ces eoꝝ: vt ḋr Act. v. g Ego sū ostiū. Hic ꝓbat vtrūq̄ꝫ dictū ī dicta expositione. Et primo ꝙ sit ostiū: q̄ȝ officiū ostij ē saluare ea q̄ sūt ītra domū: ⁊ ꝙ ꝑ ip̄m sit ingressus et egressus: ⁊ sic ē ḋ xp̄o: q̄ȝ ꝑ ip̄m fideles saluāt̄ ⁊ ꝟuant̄ ꝭm ꝙ ḋr Act. iiij. Neq̄ꝫ ei ē aliud nomē sub celo datū hoībus ī q̄ oporteat nos saluos fieri: ⁊ h̄ ē qḋ ḋr: h Per me si q̄s ⁊c̄. Silr̄ per ip̄m ē īgressus ad fidē: ⁊ egressus de miseria ista ad gloriā: ⁊ sic iueniūt pascua eterna viriditat. ⁊ h̄ ē qḋ ḋr: i Ingrediet̄. h̄ ad fidē. k Et egre. ex h̄ mūdo ad gl̄iaꝫ. l Et pascua in. q̄ȝ bi reficiūt̄ īteri⁹ ī aspectu diuinitatis: ⁊ exteri⁹ ī aspectu hūanitat. xp̄i ꝑ quē sūt saluati. iō dicit pascua ī plāli. Cōsequēter ꝓbat scḋm. s. ꝙ alij fuerīt fures: q̄ȝ nō venerīt ad salutē ppl̄i: sꝫ magis ad ei⁹ destructionē: ⁊ h̄ ē qḋ ḋr: m Fur nō venit ni. ⁊c̄. vsurpādo qḋ nō ē suū: sicut illi venerūt vsurpando qḋ nō erat eis debitū. n Et ma. ⁊ ꝑdat: q̄ȝ multi de ꝑplo occisi sūt corꝑaliter ⁊ etiā spūalr̄ credētes ꝑsuasioni illoꝝ. o Ego veni. nō sicut ip̄i. p Ut ha. vi. ꝑ grāꝫ in p̄nti. q Et abūdāti⁹ ha. ꝑ gloriā ī futuro: q̄ȝ gloria ē grā ꝯsūmata. r Ego sū pa. Hic exponit secūdā ꝑabole ꝑtē. s. ꝙ sit bon⁹ pastor ītrās ꝑ ostiū. Et diuidit̄ ī duas: q̄ȝ p̄io ꝓponit ītētū. scḋo ꝓbat ꝓpositūꝫ. ibi: Ego sū pastor bonus. Circa p̄mū ponit ꝯditiōes boni et mali pastoris: q̄ȝ bon⁹ pastor debet hr̄e affectionē ad gregē: in tātū ꝙ ꝓ eo si necesse eēt sustineat mortē. ⁊ h̄ est qḋ ḋr:

s Bon⁹ pa. ⁊c̄. Ad cui⁹ ītellectū sciēdū ꝙ res melior nō ē exponēda ꝑiculo ꝓ viliori: sꝫ magis ecōuerso. vita aūt hoīs melior ē simplr̄ q̄ꝫ vita oīm brutoꝝ aīaliū: ⁊ iō lꝫ pastor brutoꝝ debeat aliquē laborē ꝓ salute sui greg. sustinere: nō tn̄ debet se morti exponere. Aīa aūt hūana nobilior ē corꝑe. iō eꝯrio pastor aīaꝝ ꝓ grege suo debet vitā corꝑalē exponere. Alteri⁹ tāgit cōditionē mali pastoris dicēs: t Mercēnarius aūt ⁊ q̄ nō ē pa. mercēnari⁹ ḋr a mercede: ⁊ talis ē q̄ ī officio p̄latiōis attēdit cōmodum rei tꝑalis: qḋ ḋr merces: gl̄ia aūt celestis nō ḋr ꝓprie merces: sꝫ tm̄mō large: in q̄ꝫtū oē qḋ reddit̄ ī p̄miū laboris ḋr merces. Rō aūt hui⁹ ē: q̄ȝ hereditas distinguit̄ a mercede ꝓprie dicta: sicut fili⁹ cui debet̄ hereditas distinguit̄ ab oꝑario ꝯductitio cui debet̄ merces. Gl̄ia aūt celestis reddit̄ fidelib⁹ sic̄ hereditas filijs ꝓpter qḋ non habet rōnē mercedis. ⁊ iō ille ē ver⁹ pastor q̄ attēdit ad p̄miū gl̄ie: mercēnari⁹ aūt q̄ attēdit ad cōmodū rei terrene. Et q̄ȝ nō est ꝓprie pastor. iō seq̄t̄: v Cui⁹ nō sūt oues ꝓ. sꝫ tm̄ vsurpatiue: qḋ ꝓbat ꝑ effectū cū ḋr: x Uidit lu. ve. i. tyrānū: subditos ad peccādū inducētē: vel hereticuꝫ falsa doctrina eos corrūpentē. y Et di. oues ⁊ fugit: nō resistēdo ꝑ cēsurā ecclesiasticā tyrānide opp̄ssioni: nec ꝑ sanā doctrinam heretice prauitati. z Et lupus rapit. ad malū ꝑtrahendo.

Et disꝑgit

†23. q. 4. c. tres personas. ⁊ c. q̄s nō pōt. 7. q. 1. aduersitas. § h̄ etiā. De renun. nisi. § propter maliciam.

a Ego sū pa. Post culpā ficti:iterū formā veri pastoris opponit: Ego sū pa.bo. ꝛ aīam pono ꝑ ouib⁹: qꝺ nō ipse vn⁹ fecit nisi ꝙ oēs sui ꝛ ipse vnus sūt: qꝛ ipse sine illis h potuit: illi nō sine eo sine q̄ nihil possūt. b Et ego agno. Fili⁹ ꝑ se agnoscit patrē: nos ꝑ illū: sicut alibi: Deū nemo vidit vnq̄ꝫ nisi vnigenit⁹ q̄ est in sinu pr̄is ipe enarrauit. Itē nemo nouit filiū nisi pater: neqꝫ patrē q̄s nouit nisi fili⁹: ꝛ cui fili⁹ voluerit reuelare. c Et aīaꝫ meā. Hoc ē ꝓbatio dilectiōis ad pr̄eꝫ ꝛ ad oues sic ꝛ petr⁹ tertio cōfitēs amorē: iubet pascere oues ꝛ ꝑ eis mori. d Pro ouib⁹ meis. Pro ouib⁹ dom⁹ isrl̄ q̄ perierāt ad q̄s corꝑaliter missus a q̄bus nō sūt dissiles ille q̄ sūt ꝺ gētib⁹. vn̄ dicit: Oportet me alias adducere q̄uis ꝑ suos qꝛ in illis ipe. Et vocē. meā au. nō dicit meoꝝ: qꝛ ī ip̄is ille loquit. e Quia ego ꝛc. Aug⁹. Verbū ex q̄ suscepit hoīeꝫ.i. carnē ꝛ aīam nūq̄ꝫ deposuit aīam vt eēt aīa a ꝟbo sepata: sꝫ caro posuit aīam qn̄ expirauit q̄ redeūte surrexit. Mors ḡ ad tēpus carnē et aīam sepauit: h neutruꝫ a verbo dei. Caro itaqꝫ ponit aīam ꝛ sumit: sꝫ nō ptāte sua: sꝫ ptāte inhabitantis carnē deitatis.s. f Facta sūt aūt. Cenon.i.nouū. Inde enceniare. id ē initiare. Encenia festa dedicationis tēpli q̄ facta est a iuda machabeo tp̄e hyemis. Hyems aūt hic cōmemorat: vt significet iudeos frigidos: q̄ nō accedūt ad ignē.i.nō credūt ī christū. Salomō aūt facto tēplo ī autūno illud dedicauit: çorobabel ꝛ iesus sacerdos post captiuitatē reedificatum tēplū ī vere dedicauerūt. Iudas machabeus ꝑ ꝓphanatione antiochi in hyeme. In por.

Marginalia: Z.i.b — Mat. ii.b — † 16.q.i.ꝑdicator in verbo. — Z.zi.c — † De pe.di 4.§.hāc societatem — D — 3.Reg.8 — 3. Esdre.7 — 2. Ma.15.

rapit ꝛ dispgit oues. Mercennari⁹ aūt fugit: qꝛ mercēnarius est: et nō ꝑtinet ad eū de ouib⁹. †Ego

§ .i. diligo.

sū pastor bon⁹: ꝛ cognosco oues

§ diligūt ꝛ obsequunt.

meas: ꝛ cognoscūt me meę. † Sic nouit me pat ꝛ ego agnosco patrē: ꝛ animā meā pono ꝑ ouib⁹

§ de gentibus.

meis. †Et alias oues habeo q̄ nō

§ de populo israel.

sūt ex h ouili: ꝛ illas oportet me

a § per apostolos. b § nō illorū.

adducere: ꝛ vocē meā audiēt: ꝛ fi

a § pono animā ꝑ ouib⁹ et ꝓpterea.

et vnū ouile ꝛ vn⁹ pastor. Pro

§ qꝺ ē iō me pater diligit: qꝛ morior vt resurgā.

pterea me diligit pat: qꝛ ego po

§ enim.

no aiam meā vt iteꝝ sūmā eā. Nemo tollit eā a me: sꝫ ego ponā eā

§ quia.

a meipso: Ptātez habeo ponēdi eam: ꝛ potestatē habeo iteꝝ su

a § de oībus ꝑdictis et ponēdi et sumēdi animā.
b § non ꝙ inferior sed qꝛ genitus equalis quicq̄d habet a patre haber.

mēdi eā. Hoc mādatū accepi a pā

§ qꝛ tenebre lucē nō cōphendūt.

tre meo. Dissēsio iteꝝ facta ē iter iudeos ꝓpt sermōes hos. Dice

§ isti sunt tenebre.

bāt aūt multi ex ip̄is: †Demoniū habet ꝛ īsanit: Quid eū audit?

§ istorū oculi iā ceperāt aperiri.

Alij dicebāt: Hec ꝟba nō sūt de

a § quasi demoniū nō solet bona operari.

moniū habētis. Nūq̄d demoniū pōt cęcoꝝ oculos apire? Facta sūt āt encenia ī hierosolymis

Nico.de lyra

a Et dispgit oues. ab vnitate ecclesie separādo. b Mercēnari⁹ aūt fugit.i. auxiliū debitū subtrahit. c Quia mer.est.i. solū curās de cōmodo tpali. d Et nō pti.ad eū de ouib⁹. qꝛ nō habet affectū debite ordinatū ad eas. e Ego sū. Hic ꝓbat qꝺ dixerat ꝑ duo signa. Primū ē mutua cognitio pastoris ꝛ ouiū: qꝺ ꝓuenit ex hoc ꝙ pastor frequēter ꝛ sollicite oues visitat: ꝛ sic cognoscit in particulari cōditiones earū: silr̄ oues ex frequēti imaginatione bn̄ficij pastoris ip̄m attēdūt: ꝛ sic spālit recognoscūt ip̄m. Sic est de xp̄o ꝛ vere fidelib⁹. q̄ est pastor verus: h ē qꝺ ꝺr: Ego sū pastor bon⁹: ꝛ signū hui⁹ subdit: f Et cognosco meas. nō solū noticia visionis: qꝛ oīa nuda sūt ꝛ apta oculis ei⁹: vt ꝺr Heb.iiij. sꝫ etiā noticia approbationis. g Et cognos. me mee. qꝛ vere fideles cognoscunt bn̄ficia xp̄i. g Sicut nouit me pa. ꝛc. li sicut nō iportat eq̄litatē: h quādā assimilationē lōginquā. Vel sic: li sicut nō est nota equalitatis: sꝫ silitudinis qꝛ pr̄is ꝛ filij est vna noticia: cōsiderando filij diuinitatē: ꝺm ꝟo humanitatē videt patrē clare ꝛ cōtinue: nō sic aūt fideles possūt habere oculū mētis ad bn̄ficia diuine gr̄e: qꝛ talis attētio mēt aliq̄n necessario īterrūpit ꝓpter statū p̄ntis vite. Secūdū signū veri pastoris ē affectio quā oñdit ad oues: q̄ non pōt eē maior q̄ꝫ se exponere ꝑ ouib⁹: sic ē de xp̄o ꝛ fidelib⁹. iō dicit: i Et aīam meā po. ꝑ oui.meis: qꝛ aīa xp̄i ꝑ fidelib⁹ fuit sepata a corꝑe ꝛ oblata deo pr̄i cū dixit: In man⁹ tuas cōmēdo spm̄ meū: Luce. xxiij. Et ne crederet ꝙ soluꝫ ꝑ iudeis deberet mori ꝓpter h qꝺ dicit: Matth. xv. Nō suꝫ missus nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ isrl̄. iō h remouet dicēs: k Et alias oues ha. q̄ nō sūt ex h ouili.i.de synagoga iudeoꝝ: sꝫ ꝺ populo gētili. l Et il. opor. me adducere. qꝺ factū ē ꝑ ꝑdicationē aploꝝ. vt hr̄ Act. xiij. xp̄o principaliter operāte in eorū ꝑdicatione. ꝺm ꝙ ꝺr Marci. vl. Illi autēꝫ ꝓfecti ꝑdicauerūt vbiqꝫ dño cooperāte ꝛc. m Et vo. meā au. qꝛ iudeis repellentib⁹ fidē xp̄i: gētiles eā deuote receperūt ad ꝑdicationem aploꝝ: ꝺm ꝙ hr̄ Act. xiij. vbi ꝺr ꝙ Paul⁹ ꝛ Barnabas dixerūt iudeis: Vobis oportebat ꝑmū loq̄ ꝟbū dei: sꝫ q̄m repellitis illud ꝛ indignos vos iudicatis vite eterne ecce cōuertimur ad gētes. sic ei nobis ꝑcepit dn̄s ꝛ sequit: Audiētes ḡ gētes gauise sūt ꝛ glr̄ificabāt ꝟbū dn̄i. n Et fiet vnū ouile.i. vna eccl̄ia ex iudeis ꝛ gētilib⁹ collecta. o Et vn⁹ pa.s. xp̄s. alij āt nō sūt nisi vicarij illi⁹ pastoris. Qualiter aūt sit intelligēdū verbū xp̄i ꝑal ligatū Matth. xv. ibi fuit expositum. Subdit aūt adhuc de affectione illi⁹ pastoris ad oues. cū ꝺr: p Propterea me pater di.i. ex dilectione patris est ꝙ me ad salutē ouium destinauit. Vel aliter. Propterea me pat diligit.s. qꝛ adimplebo ei⁹ volūtatē ī mea passiōe ꝑ ouib⁹. iō subdit: Quia ego pono aīam meā. Sciēdū tn̄ ꝙ affect⁹ amoris pr̄is ad filiū etiā ꝺm hūanitatē nō venit ex passione h mag ꝑcessit: sꝫ aliq̄s effect⁹ amoris secut⁹ est.s. glr̄ificatio corꝑis xp̄i ī ei⁹ resurrectione. iō subdit: Et iteꝝ sumā eā. Et qꝛ voluntarie passus est. iō subdit: q Nemo tol. eā a me.s. violēter. nō ē sic ītelligēdū q̄n ex vulnerib⁹ ꝛ passiōe mortu⁹ sit: sꝫ qꝛ poterat ꝑsecutores suos īpedire ꝛ vno ꝟbo ꝓsternere. r Sed ego po. eā a meipso īterfectores nō īpediēdo. s Ptātē ha. ponē. eā.i. deponēdi nō a supposito verbi: qꝛ qꝺ semel assūpsit nūq̄ꝫ deposuit: sꝫ a corpore a q̄ fuit separata ī triduo: q̄uis eēt vnita ꝟbo. t Et ptātem ha. ꝛc. nō ad suppositū a q̄ nūq̄ꝫ fuit sepata sꝫ ad corpus cui fuit reunita. v Hoc mādatū acce. a pa. meo.s. vt īpleā ei⁹ volūtatē ī mea passiōe ꝑ oīm salute. x Dissensio iteꝝ. Hic ponit effect⁹ doctrine xp̄i q̄ fuit diuersus in bonis ꝛ malis: qꝛ boni ꝑ ei⁹ doctrinam ī fide sūt ꝯfirmati: ꝛ mali eā ꝑuertētes diuino iudicio sūt ī malis obdurati. ꝛ h est qꝺ ꝺr: Dissensio iteꝝ facta ē īter iudeos ꝓpt sermōes hos. Dicit iteꝝ: qꝛ als inter eos fuerat dissensio ex cōsilicā: vt dictū ē.s. ca. vij. y Dicebant aūt mul. ꝛc. obstīati ī mal. z Demoniū ha. ꝛ īsa. miracula ei q̄ faciebat attribuebāt demoni: silr̄ ꝟba ei⁹ q̄ nō ītelligebāt: credētes ꝙ sic arreptiti⁹ loq̄ret. iō seq̄t: Quid eū audit? ex̄rio ꝟo. a Alij di.s. boni ꝛ deuoti. b Hec ꝟba ꝛc. qꝛ si arrepticij aliq̄n loquēt ardua: tn̄ sūt falsa ꝛ ad malū īducētiā: xp̄s aūt habebat ꝟba vite eterne: qꝺ ꝓbāt vlteri⁹ ꝑ factū dicētes: c Nūq̄d demo. po. ꝛc. q.d. nō: lꝫ ei demones possūt aliq̄ miracula facere. inquātū ī tp̄e īꝑceptibili a nob cōiūgūt ꝓpria actiua ꝓprijs passiuis: sic rane facte sūt a mag pharaōis: ꝺm ꝙ dic Aug⁹. tn̄ nō p̄nt facere ea q̄ excedūt totā facultatē nature cuiusmōi ē illumīatio ceci. d Facta sūt. Descp̄ta benignitate xp̄i ī docēdo. h ꝯn̄r describit iudeoꝝ malignitas: ip̄m ꝑseq̄ndo: ꝛ p̄io ꝟbis. scꝺo fact. ibi: Sustulerūt ḡ lapi. Prima ī duas: qꝛ p̄io ponit iudeoꝝ īterrogatio maligna. scꝺa xp̄i rn̄sio ꝟa. ibi: Rn̄dit eis ih̄s. Circa ꝑmū describit eoꝝ īterrogatio q̄ꝫtū ad tp̄s ꝛ locū ꝛ interrogādi modū. tp̄s tāgit. cū ꝺr: e Encenia fa. sūt ī hie.i. festū dedicatiōis tēpli. Encenia ei idē ē qꝺ īnouatiōes: ꝛ ꝺr ab en qꝺ ē ī ꝛ cenos nouū: qꝺ fit q̄n aliq̄ res noua suo vsui applicat: ī dedicatiōe āt tēplū applicat vsui. Sciēdū tn̄ ꝙ festū n̄ erat ꝑme dedicatiōis q̄ fctā ē a salomone: qꝛ illa fctā ē. x. die septēbris ī autūno: vt hr̄. iij. Reg. viij. Nec etiā scꝺe dedicatiōis q̄ fctā ē sub çorobabel tēplo reedificato: qꝛ illa fctā ē ī martio tp̄e vernali. Sꝫ fuit festū illi⁹ dedicatiōis seu īnouatiōis q̄ fctā ē sb iuda machabeo q̄n purificatū fuit tēplum ab antiocho epiphane ꝓphanatū: vt hr̄ j. Machab.

Marginalia: † Mat.ii.d — Luc.io.d — † mar.20.d — mar.io.d — † Z.7.c

Glo. ordi

a In porticu ꝛc. Porticus q̄b⁹ tēplū cingebat solēt significari noīe tēpli. b Circūderūt. Dn̄o patiēter īter opprobria veritatē p̄dicāte excecati nō obsequūt sed tētant. c Quousq; aīam. Calūniant illū tollere aīas q̄ saluat: quē purū hominē putabāt: sz p̄ oībus regnaturū. d Si tu es xp̄s. Nō veritatē desiderāt: sz parāt calūniaz: vt si dixerit se regē: ꝯ augustū faciētē ꝑtāti tradāt. Sz dn̄s sic tpat rn̄suz vt nec illis sit locus calūnie: ꝛ fidelibus ꝓpter quos hec referūt: manifeste appareat: ꝙ ipse sit xp̄s: nō hō tm̄ vt illi putāt: sz filius dei. e Et nemo pōt rape: qꝛ ex h̄ ꝙ sū ex p̄re maioꝛ suz ad ꝓtegēdū: ꝙ illi ad impugnādū.
f Ego ꝛ pa. vnū su. His v̄bis nō solū iudeoꝝ soluit questionē: q̄ vt tētarent accesserūt: sz etiā futuroꝝ heretičoꝝ dānat insaniā. g Tulerūt ḡ. Hoc iā nō ferūt q̄ cetera tulerūt: s̄ duri ad lapides currūt. Sz qꝛ iesus nō patit nisi q̄d vult: adhuc loquit.
h Facis teipm̄. Intellexerūt nō posse dici ego ꝛ pater vnū. s. nisi vbi ē eq̄litas pr̄is et filij: q̄d Arri⁹ nō intellexit. Christus aūt qꝛ vidit illos tardos nō ferre splēdoꝛē veritatis: tēperauit eū i his v̄bis: nōne scriptū est.
¶ Quia ego

Johannis Ca. X

a ¶ ecce ignis de quo deberēt accēdi.
ꝛ hyems erat. Et ambulabat ih̄s
a ¶ .s. vbi salomō stare solebat ad orandū.
in tēplo ī porticu salomonis. Cir
a ¶ ecce hyems in iudeis.
cūdederūt ḡ eū iudei: et dicebāt
a ¶ dū incertos nos relinquis.
ei: Quousq; animā nostrā tollis?
¶ a. i. ille messias q̄ venturus est in mūdū.
Si tū es christus dic nobis pa
a ¶ vt verbū dei et probo ꝑ opera quid sim.
lā. Rn̄dit eis iesus: Loquoꝛ vobis ꝛ nō creditis. Opa que ego
¶ cui⁹ et nō suā gloriā querit.
facio in noīe patris mei: hec testimoniū ꝑhibēt de me. Sz vos nō
¶ cur. ¶ istos videbat futuros ꝑditioni.
creditis: qꝛ nō estis ex ouib⁹ me
a ¶ sed. b ¶ q̄ ꝑ ostiū intrāt. ¶ obediūt p̄ceptis.
is. Oues mee vocē meā audiūt:
a ¶ imitatione et beatitudine.
ꝛ ego cognosco eas: ꝛ sequūntur
¶ qꝛ vos de p̄senti vita cogitatis ꝛ calūnias q̄ritis. ¶ hec sūt pascua de q̄b⁹ supra. ¶ ac si dixerit vos peribitis in eternū qꝛ nō estis de ouib⁹.
me: Et ego vitā eternā do eis: et
¶ etsi in p̄nti videāt ꝑire. a ¶ fur et latro nihil possunt cōtra illos quos nouit deus esse suos.
nō ꝑibūt in eternū: ēt nō rapiet
¶ potestate. ¶ quia.
eas quisq; de manu mea. † Pater
a ¶ gignēdo. i. eē vnigenitū filiū coequalē coeternū. b ¶ oībus creaturis et angelis.
me⁹ q̄d dedit mihi maius oībus
a ¶ virtutē ꝛ gloriā hui⁹ rei: ꝙ nemo rapit de manu ei⁹ patri attribuit. b ¶ potestate q̄ vna est mihi et patri: vel de me qui sum manus patris.
ē: ꝛ nemo pōt rape de manu patris mei. Ego ꝛ pater vnū sum⁹.
† Sustulerunt ḡ lapides iudei vt
¶ nō verbis sed factis eoꝝ.
lapidarēt eum. Rn̄dit eis iesus:
Multa bona opa ōndi vobis ex
a ¶ cui⁹ gloriā querit vbiq;.
pātre meo: Propt q̄d eoꝝ opus me lapidatis? Rn̄derūt ei iudei:
¶ nō possūt negare bona accepisse.
De bono opere nō lapidam⁹ te:
¶ nō possūt ferre q̄d filio dei dicit.
s̄ d blasphemia: ꝛ qꝛ tu hō cū sis: facis teipm̄ deū. Rn̄dit eis iesus:

Nico. de lyra

j. Macb. iiij. que purificato facta fuit. xxv. die noni mēsis apud iudeos: vt habet. j. Machab. iiij. qui ꝓ maioꝛi ꝑte cōiter cōcurrit cū decēbri apd̄ nos: ꝛ iō ad hoc denotādū addit:
a Et hyems erat. ꝛ sic ptz tp̄s. Loc⁹ āt designat cū d̄r: b Et ambu. ꝛc. noīe tēpli intelligunt atria ꝛ loca ad domū dn̄i ꝑtinētia. Erat āt q̄dā loc⁹ edificat⁹ vbi salomō stabat ad orandū q̄ dicebat regis oratoriū. Sed contra h̄ videt ꝙ oīa q̄ edificauerat salomon in tēplo fuerūt cōbusta ꝑ chaldeos: vt hr̄. iiij. Reg. vl. Dicēdum ꝙ alia porticus fuit reedificata in tēplo ad silitudinē prioris: ꝛ iō retinuit nomē p̄cedēt: sic frequēter fit ī edificijs repatis: ꝛ sic ptz īterrogationis loc⁹. Subdit etiā īterrogādi modus.
c Circūdederūt ḡ eū iu. vt citi⁹ eū ī v̄bis caperēt. d Et dicebāt ei q̄usq; aīam no. to. i. crucias: dimittendo nos ī suspēso. ꝑ h̄ inuētes ꝙ vellēt ei⁹ dicto stare ꝛ eū libēter sicut xp̄m recipere: cū tn̄ haberēt ꝯtrariū in corde.
e Si tu es xp̄s dic no. pa. non q̄rūt si tu es fili⁹ dei: qꝛ d h̄ nō curasset Pilatus q̄ erat gētilis: apud quē intēdebāt eū accusare. s̄ q̄rūt: Si tu es xp̄s .i. vnct⁹: q̄ vnctio debebat regib⁹: ꝛ ꝑ ꝯñs si rn̄disset se eē xp̄z statim accusassent eū p̄sidi vt rebellare volētē ꝯ īpatorē romanū cui s̄biti erāt iudei: ꝛ aspirare ad regnū. Eadē etiā de cā dixerūt: f Dic nob pa. vt possent ꝯ eū hr̄e testimoniū. g Rn̄dit eis ie. hic ponit xp̄i vera rn̄sio. ī q̄ p̄rio ōndit iudeoꝝ malignitas. secūdo discipl̄oꝝ xp̄i benignitas. ibi: Oues mee. In p̄ria ḡ ꝑte d̄r sic: h Loquoꝛ vo. ꝛ nō cre. q. d. vos q̄ritis v̄ba exprimētia ꝙ ego sim xp̄s: nō ad veritatē intelligēdū: s̄ mag' ad calūniādū: qꝛ si illa dicerē nō crederet': q̄d ꝓbat ꝯñr dicens:
i Opa q̄ ego fa. ꝛc. sic ei. s̄. dictū ē. iiij. ca. efficacissimū argumētū ad ꝓbādū veritatē excedētē naturalē facultatē intellect⁹: sūt opa miraculosa: ꝛ tn̄ illis nō credebāt: cū tn̄ fierēt ad declarationē deitatis iesu xp̄i. Cā āt īcredulitat' eoꝝ subdit. cū d̄r: k Sz vos nō cre. ꝛc. i. īnocētes ꝛ humiles: s̄ supbi ꝛ maligni: ꝛ iō dei iudicio excecati. Cōsiderādū ꝙ ī hac rn̄sione xp̄s nō dixit exp̄sse se eē xp̄m quē querebant: s̄ dixit aliq̄d equalēs equiualēs vel maius: vt rn̄deret v̄itatē ꝛ excluderet calūnie maliciā. l Oues mee. h̄ ꝯñr ōndit discipuloꝝ suoꝝ benignitatē dicēs: Oues mee. i. hūiles q̄b⁹ reuelat v̄itas: vt habet Matth. xj. m Vocē meā au. credēdo corde ꝛ obediendo ope. n Et ego co. eas. nō solū noticia visiōis: s̄ etiā noticia approbatiōis ad vitā eternā. o Et se. me. h̄ ī p̄nti ꝑ grāz: ꝛ ī futuro ꝑ gloriā. iō seq̄t: p Et ego vi. ꝛc. Loq̄t ei hic d illis q̄ sūt oues ei⁹ nō solū s̄m p̄ntē iusticiā: s̄ etiā s̄m p̄destinationē diuinā: q̄ frustrari nō pōt. q Et n̄ ra. eas q̄s. de ma. ꝑ violētiā. q̄d ꝓbat tali rōne: r Pat me⁹ ꝛc. i. ip̄a deitas quā habeo a p̄re: qꝛ oīa excedit ī infinitū. s. Et ne pōt rape ꝛc. cuz enī sit infinite potētie nihil pōt ab eo auferri ꝑ violētiā. t Ego ꝛ pa. vnū sum⁹. ī v̄tute ꝛ potētia: sic in deitate: vt. s̄. dictū ē. ḡ nemo pōt rape oues d manu mea. Notādū aūt ꝙ ex h̄ v̄bo saluatoris: Ego ꝛ pr̄ vnū sum⁹: excludunt duo errores ꝯrij circa articulū sanctissime trinitat'. Sabelli⁹ eī posuit in deo vnitatē ꝑsone sicut ꝛ eēntie. ꝛ hoc remouet cū d̄r: Ego ꝛ pat vnū sum⁹. Si eī pat ꝛ fili⁹ eēnt vna ꝑsona dixisset sū ī singulari. Arri⁹ āt eꝯrio posuit diuersitatē eēntiaꝝ sic ꝛ ꝑsonarū. ꝛ h̄ excludit ꝑ h̄ q̄d d̄r h̄: Vnū. si eī pr̄ ꝛ fili⁹ haberēt diuersas eēntias: nō diceret vnū neutralit: sz plura.
v Sustulerūt ḡ. h̄ ꝯñr ōndit malignitas iudeoꝝ ī facto. Et diuidit ī tres: qꝛ p̄mo xp̄s refrenat eoꝝ seuiciā. sc̄do excludit īpositā sibi blasphemiā. ibi: Rn̄derūt iudei. tertio fugit ꝓpt eoꝝ obstinatā maliciā. ibi: Querebāt ḡ. In p̄ria igit ꝑte d̄r sic: Sustulerūt ḡ lapides iudei vt lapidarēt eū: moti liuoꝛe īuidie nō amoꝛe iusticie: absq; legis ordīe: vt. s̄. dictū fuit in casu silī. viij. ca. x Rn̄dit eis ie. dulcit eos reprimēdo. y Multa bo. opa ꝛc. s. veritatē docēdo: īfirmos curādo: et alia miracula faciēdo. z Propt q̄d eoꝝ opus. ꝛc. cū tn̄ ex h̄ me honorare deberet'. a Rn̄derūt. h̄ ꝯñr excludit blasphemiā sibi īpositā. Et diuiditur ī duas: qꝛ p̄mo hmōi blasphemia imponit. ꝛ sc̄do excludit. ibi: Rn̄dit. In p̄ria ḡ ꝑte d̄r sic: Rn̄derūt ḡ iudei dicētes: b De bo. ope nō la. ꝛc. In dict' eoꝝ ptz ꝯdictio: qꝛ loq̄bāt sic furiosi: testificāt eī eū facere bona opa ī miraculis: cū dicūt: De bono ope nō sc; q̄d facis: ꝛ tn̄ dicūt h̄ eū blasphemū. cū d̄r: Sz de blasphemia. ista enī sūt īcōpossibilia: qꝛ miracula xp̄i fiebāt ad testiōniū bonitat' ei⁹: ꝛ iō cuz eēnt bona opa ꝛ dīna: nō poterāt fieri ad testificādū aliq̄d falsū: q̄d tn̄ eēt si ille eēt blasphem⁹ ad cui⁹ testioniū fierēt. Ista āt cecitas ī eis ꝓcedebat ex eo ꝙ solū hūanā naturā ī xp̄o ꝯsiderabāt. iō s̄bdit: Quia tu hō cū sis facis teipz deū. c Rn̄dit eis. h̄ ꝯñr iesus excludit crimē blasphemie sibi īpositū: ꝛ h̄ dupl'r. p̄rio excludit illō ꝑ scp̄turā. sc̄do ꝑ rōnē. ibi: Si nō facio. Circa p̄mū sciēdū ꝙ sacra scp̄tura cū sit a d̄o īspirata: n̄ pōt eē falsa. Ip̄a aūt attribuit deitatē hoīb⁹ sctis ꝛ ꝓphis ꝛ ip̄i xp̄o. alit tn̄: qꝛ deitatē ꝑticipatiue tm̄ attribuit alijs a xp̄o: sic iudices locuz dei tenētes dicūt dij: Exo. xxij. Dn̄s dom⁹ applicabit ad deos ꝛ ibidē: Dijs nō detrahes ꝛc. Xp̄o aūt attribuit deitatē ꝓprie dictā: s̄m ꝙ hr̄ Hiere. xxiij. Ecce dies veniūt dic dn̄s ꝛ suscitabo dd̄ germē iustū. seq̄t postea: Hoc ē nomē q̄d vocabūt eū dn̄s iust⁹ nr̄. ꝛ vbi habem⁹ dn̄s: ponit nomē dn̄i tetragrāmaton ī heb. q̄d nullo mō attribuit alicui nisi deo v̄o. iō ptz ꝙ sic scp̄tura vete. testa. attribuit alijs a xp̄o deitatē ꝑticipatiue dictam

† De sum. tri. damnamus

a Quia ego. Trib⁹ modis dr̄ de⁹ natura: adoptiōe: vt ego dixi d. e. falso: vt demones ⁊ idola. b Sz illos di. Si p sermonē dei pticipādo fiūt hoīes dij: quō ille q̄ p naturā est fili⁹ q̄ pticipāt nō est de⁹? c Operib⁹ credi. Fidē adhibete operib⁹ vt merito fidei ampli⁹ cognoscēdo opa veniatis ad fidē deitatis. d Quia ī me ē pa. Pater est in filio: fili⁹ ī p̄re vt eq̄lis in eo cui equalis ē. vñ ⁊ pōt dicere: Ego ⁊ pat̄ v. s. ⁊ q̄ videt me videt ⁊ patrē. ⁊ h̄ est ei ꝓpriū. Mun⁹ aūt est hoī p participationē qd̄ dr̄ eē in deo cōtinēte ⁊ de⁹ in eo vt in vase. e Et multi ve. Isti apphēdūt pmanētē: nō quō iniq̄ apphēdere volebāt discedētē. vñ sequit̄ et multi c. ī eū. f Quia io. Nullū in hierl'm fecit vt iste: ⁊ q̄cq̄d dicebat testimoniū huic phibebat: q̄si p lucernā veniam⁹ ad diē. Erat

[margin: Jo. 14. b]

a † Nōne scriptū ē in lege vr̄a: quia ego dixi dij estis? Si illos dixit deos ad q̄s sermo dei fact⁹ est: et nō pōt solui scriptura quē pater scĩficauit: ⁊ misit ī mūdū: vos dicitis q: blasphemas: q: dixi fili⁹ dei sū: Si nō faciō opa p̄ris mei: nōlite credere mihi: Si aūt faciō ⁊ si mihi nō vultis credere: opib⁹ credite: vt cognoscatl̄ ⁊ credatl̄: q: ī me ē pater ⁊ ego ī p̄re. † Querebāt ergo eū apphēndere: ⁊ exiuit de manib⁹ eoꝝ. Et abijt iteꝝ trās iordānē in eū locū vbi erat iohānes baptiçās pmū: ⁊ māsit illic. Et multi venerūt ad: eū ⁊ dicebāt: q: iohānes q̄dē signū fec nullū. Omnia aūt quecūq3 dixit iohānes de hoc: vera erāt: ⁊ multi crediderunt in eum.

[interlinear glosses: psalmo. — a falsitatis argui. — dauid. — a s. gignēdo vt sāct⁹ eēt: dedit vt scĩm genuit — s. cū ī scĩtate īcarnari cōstituit p salute mūdi — a q̄ nemo potest facere nisi filius. — a si solis ṽbis p̄dico ne credatis. — b opa illa — verbis ⁊ innocētie vite. — a nō credēdo sz vt occidant. — q: nō habēt man⁹ fidei. — a mystice ad gentes. — b ostendebat se esse implerionem vmbre iam cessantis.]

Nico. de lyra

dictā: ita ipi xp̄o deitatē ꝓprie dictā. Scd̄m hoc igit̄ exponēda est littera: Rn̄dit eis iesus: declarādo se nō esse blasphemū dicēdo se esse deū vel dei filiū naturalē: qd̄ idez est. qd̄ ꝓbat p scripturā. d. a Nōne scri. est ⁊c̄. q: ego dixi dij estis. h̄ hr̄ in Ps̄. lxxxj. et dr̄ de iudicib⁹ ⁊ ꝓphetis. iō subdit̄: b Si illos dixit deos. pticipatiue. c Ad q̄s ser. dei fa. ē. sicut fuerūt ꝓphete ⁊ iudices. d Et non pōt sol. scriptura. i. nō pōt dici q̄ cōtineat falsum. e Quē pa. scĩficauit. i. meipsum: quē scĩficauit. i. scĩm generauit ab eterno: s̄m deitatē. Uel: Sāctificauit. i. plenitudine gr̄e adīpleuit: q̄tū ad humanitatē. f Et misit ī mūdū. ad saluādū ipm: sicut erat p ꝓphetas p̄dictū. g Uos di. q: blasphemas q: dixi fili⁹ dei sum. q. d. irrōnabiliter loq̄mini: q: scriptura sacra q̄ solui nō pōt: expresse loquit̄ d̄ diuinitate mea: vt ptz p p̄dicta. h Si nō facio. Hic ɔ̄nr excludit crimen blasphemie sibi impositū p rōnē. Circa qd̄ sciendū q̄ oīa determināt̄ ꝓprio ope: vt hr̄. iiij. methauroꝝ: iō p ꝓpriā opatiōez certificamur d̄ natura rei: xp̄s aūt faciebat opa diuitatl̄ ꝓpria. s. miracl'a totā facultatē creature trāscēdētia: ⁊ etiā ṽtute ꝓpria: q: nō solū faciebat illa obsecrādo diuinā potētiā: s̄ etiā aliq̄n īpando: Ex q̄ ɔcludit̄ q̄ ī eo vere erat natura diuīa: ⁊ p ɔ̄ñs n̄ erat blasphem⁹: dicēdo se eē deū vl' dei filiū: ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄: Si nō facio opa p̄ris mei ⁊c̄. iō ɔcludit ex opib⁹. i Ut cognoscatl̄ ⁊c̄. in q̄tū ē vna natura amboꝝ: sic ⁊ vna opatio. k Querebāt g̃. Hic ɔ̄nr ponit̄ fuga xp̄i ꝓpt̄ eorū obstinatā maliciā: q: nec ṽbis ei⁹ nec opib⁹ ī ducebāt̄ ad credēdū: sz tā̄ obstiati q̄rebāt eū apphēdere ad occidēdū. l Et exiuit de manib⁹ eoꝝ. ṽtute diuina trāsiēs p ipsos: sicut. s̄. dictū fuit. viij. ca. m Et abijt iterū ⁊c̄. ⁊ māsit illic. s. ad tēpus: vt ppl'i veniētes ad ipm recordarent̄ de testimonio iohānis q̄ dixerat de eo: Ecce agn⁹ dei: ⁊ de testimonio dei p̄ris: cui⁹ vox audita fuerat ī baptismo xp̄i. Hic est filius me⁹ dilect⁹: ⁊ sic habita collatiōe prioꝝ ⁊ nouissimoꝝ cōfirmarent̄ in fide ipi⁹. iō sequit̄: n Et mul. ve. ad eū. credētes. o Et dicebāt. ī argumētū sue fidei. p Quia iohan. signū fecit nullū. Signa eni reseruabant̄ xp̄o sicut in pricipaliori: tñ ꝓpter sāctitatē vite credebāt iohāni. Et q: ī xp̄o videbāt dictū ei⁹ impleri. iō sequit̄: Oia aūt q̄cunq3 dixit iohānes de h̄ vera erāt. Et ɔcludit̄ fruct⁹ hui⁹ collationis. cū dicit̄: q Et mul. cre. in eū. Circa p̄dicta ī h̄ ca. q̄rit̄: Utrū licitū sit pastori eccl'ie ī psecutione fugere? Et arguit̄ primo q̄ sic: quia aliq̄ sācti legūt̄ h̄ fecisse: sicut Thomas cātuariensis fugit de anglia tpe psecutiōis sue eccl'ie: qd̄ nō fecisset nisi licitū fuisset. g̃ ⁊c̄. Itē saluator dixit aplis Matth. x. Si vos psecuti fuerīt ī vna ciuitate fugite ī aliā: ⁊ sic videt̄ q̄ fugere tpe psecutionis nō solū sit licitū: sz etiā meritoriū: cū saluator discipulos ad h̄ hortet̄. Cōtrariū arguit̄. p h̄ qd̄ ī hoc ca. dictū est: Mercēnari⁹ ⁊ q̄ nō ē pastor videt lupū veniētē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit: qd̄ exponēs Greg. dicit q̄ ille q̄ fugit tpe psecutionis merito perdit pdit meritū pastoris: qd̄ nō esset verū si fugere esset sibi licitū. Respōsio: dicēdū q̄ noīe lupi veniētis sup oues: aliq̄n intelligit̄ diabolus p tētationes fideles infestans: aliq̄n hereticus p falsam doctrinā corrūpens: aliq̄n tyrann⁹ violentia armoꝝ psequēs. Si primo ⁊ scd̄o modo accipiat̄ lupus: nō est licitū pastori fugere: q: cū talibus lupis nō ē resistēdū corpaliter: sz magis spūaliter p deuotā oratiōnē ⁊ sanctā p̄dicationē ⁊ doctrinā: ⁊ iō p talia est eis statim viriliter resistēdū. aliter eni si daret̄ eis ingressus: nō resistēdo: accideret mai⁹ piculū: ꝓpt̄ qd̄ dicit beat⁹ Jacob⁹. iiij. ca. Resistite diabolo ⁊ fugiet a vob̄. Et h̄ idē posset dici ɔ̄ heretico: q: fugit illū q̄ p sanaz doctrinā detegit ipi⁹ falsitatē: ꝓpt̄ qd̄ Simō mag⁹ fugiebat petrū de ciuitate ī ciuitatē: vt dr̄ ī itinerario clemētl̄. Si accipiat̄ lupus tertio mō: tūc ē distinguēdū: q: aut psecutio psonalis ē aut cōis. Si psonalis: ita q̄ ē ɔ̄ pastorē tm̄ ⁊ nō ɔ̄ gregē sibi cōmissū: tūc pastori ē fugiēdū: nec tūc dimittit gregē in psecutiōe: q: tūc psecutio nō est ɔ̄ gregē: vt dictū est: ⁊ h̄ mō Paulus apl's fugit d̄ Damasco: vt hr̄ Act. ix. Si aūt sit psecutio cōis ɔ̄ gregē ⁊ pastorē: adhuc distinguēdū ē: q: aut est vn⁹ sol⁹ pastor: aut multi. Si vn⁹ tm̄ nō ē sibi licitū fugere ⁊ gregē dimittere: q: hic eēt mercēnari⁹ ⁊ nō pastor: s̄m q̄ dicit saluator. Si aūt sūt multi pastores q̄b⁹ eccl'ia ali indigeat: tūc aliq̄ debēt remanere ⁊ alij fugere: vt sic grex remanēs ī illa eccl'ia sufficienter custodiat̄ ⁊ vtilitati eccl'ie de alijs ꝓuideat̄: ⁊ si nō possit determinari d̄ cōi cōcordia vl' alia cōueniēti via qui remaneāt ⁊ q̄ fugiāt: possent sup h̄ inuocata spūsscti gr̄a sortes mitti: s̄m q̄ dicit Aug⁹. ī epl'a ad honoratū: Si inter dei ministros sit disceptatio q̄ eoꝝ tpe psecutionis maneāt ⁊ q̄ eoꝝ fugiant ne fuga vel morte oīm eccl'ia deserat̄: si hec disceptatio alit̄ non poterit terminari q̄tū mihi videt̄ q̄ maneāt ⁊ q̄ fugiāt: sorte legēdi sūt. Ad pmū dicēdū q̄ scĩ fugierūt ī casib⁹ licitl̄ p̄dicto mō. vñ ī legēda scĩ Tho. dr̄ sic: q̄ in pncipio psecutiōis fugit: q: nōdū īnotuerat ad plenū cā eccl'ie: et psonal' psecutio videbat̄. Eodē mō dicēdū ē ad scd̄m q̄ saluator hortat̄ discipulos fugere ī casib⁹ licitl̄ p̄dictis. Ca. X

[margin: † Ps. 81. — Mat. 12. — Mat. 3.]

Moraliter. a† Amē amē dico vobis q̄ nō ītrat p ostiū ⁊c̄. Per ouile ouiū pōt ītelligi claustrū regulariū cui⁹ ostiū ē melioris vite ꝓpositū firmū. ostiari⁹ aūt ē spūsscĩus: q̄ īspirat ipm. ītrās aūt aliūde ē ingrediēs religionē: cū ꝓposito lautioris vel honorabilioris vite: sicut sūt aliq̄ paupes ⁊ de hūili plebe q̄ q̄rūt īgredi religionē magnas possessiōes habētē nō vt s̄uiāt xp̄o deuote: sed magis vt xp̄s eis seruiat de bonis illi⁹ eccl'ie: ⁊ isti sūt fures ⁊ latrones p vitiū ꝓprietatl̄: ⁊ mactāt ⁊ pdūt q: dignitates vel officia ambiūt: ⁊ sic vlteri⁹ dissentiōes faciūt p q̄s corrūpit̄ charitas frat̄na ī q̄ cōsistit spūalis vita. j. Joh. iij. Qui nō diligit manet ī morte. b† Qui aūt ītrat p ostiū. i. habēs sāctū ꝓpositū ī ingressu ⁊ ipm cōtinuās ī ꝓgressu. † Pastor ē ouiū. i. dign⁹ regere monasteriū: ⁊ tal' pmotio ē a spūsācto. iō subdit̄: c† Huic ostiari⁹ apit. i. spūsscĩus. d† Et oues vo. ei⁹ au. i. hūiles ⁊ deuoti ad nutū obediūt ei. e† Et ꝓprias oues vocat noīatim. diligētē curā de ipis gerēdo. f† Et educit eas. ad pastū eterne viriditatl̄ p degustationē celestiū sibi subditos ṽbis ⁊ exemplis inducēdo. ideo subdit̄. † Et ante eas vadit. viam ostendendo. h† Et oues illū sequunt̄. doctrinā pastoris imitādo. † Alienū vero nō sequunt̄. p alienū pōt intelligi diabolus a cōsortio dei ⁊ sanctoꝝ alienat⁹: quē nō sequūt̄ boni religiosi ei⁹ suggestionib⁹ assentiēdo s̄ fugiūt dissentiēdo. t† Mercēnari⁹ aūt ⁊c̄. h̄ ē q̄ p̄sidēdo claustralibus querit honorem ꝓpriū ⁊ promotionem carnalium amicorum. x† Uidet lupum venientem: .i. aliquē malum gregē suū in fide vel morib⁹ corrumpentē. Et dimittit

vt Et dimittit oues ⁊ fugit ⁊c. Greg. Fugit nõ mutãdo locũ sꝫ subtrahẽdo solaciũ. vt Ego ⁊ pat᷑ vnũ sum⁹. Aug⁹ Utrũq; audiet: vnũ ⁊ sumus: ⁊ a charybdi ⁊ scilla liberaberis. Qꝛ dic̃ vnũ: liberat te ab Arrio: ꝙ dicit sum⁹ a Sabellio. vt Sustulerũt ẽ lapides iudei. Hylari⁹. Nũc hereticoꝝ furoꝛ iã dño in celis sedẽte pari infidelitate dict̃ nõ obediẽtes odiũ impietatis exercẽt. Vborũ lapides iaciunt: ⁊ si possent de throno suo eũ in crucem detraherẽt.

In ca. x. vbi dꝛ i postil. Oẽs quotquot veniũt fures sunt ⁊ latrones.

Additio. j. Qd̃ aũt hec vba xp̄i nõ possũt intelligi de ꝓphetis seu patriarchis ⁊ hmõi sat̃ est manifestũ: illi enĩ nõ vt ꝑderẽt oues seu vt eas furarent᷑ venerũt. Sꝫ attẽdẽdũ est quõ verba xp̄i dicentis vniuersaliter: Omẽs q̃tq̃t venerũt fures sũt ⁊c. saluari possint sic vt sub hac vniuersalitate nõ cõphẽdant᷑ etiã iusti a deo missi. nã ꝫ aplm ad Heb. ij. Qui oĩa dicit nihil excipit. sꝫ cõtinuãdo hec vba ad ĩmediate p̄cedẽtia satis habet᷑ ꝙ hec vniuersalitas nõ cõp̄hẽdit oẽs quotq̃t venerũt simplr̃: sꝫ tm̃ illos q̃ veniẽtes nõ ĩtrauerũt ꝑ ostiũ: vñ cũ xp̄s dixit: Ego sum ostiũ ouiũ: statim subiũxit: Quotq̃t venerũt ⁊c. vt intelligat᷑ illa vniuersalitas solũ cõp̄hẽdere illos q̃ nõ ꝑ ostiũ venerũt: Et h̃ videt᷑ dicere Aug⁹. in h̃ loco vbi sic: Intellige ẽ q̃tq̃t venerũt p̄ter me. non aũt p̄ter illũ ꝓphete venerũt: qꝛ cũ illo venerũt ⁊c. et. j. Precesserũt ei iusti i eũ credẽtes vẽturũ quõ credim⁹ ĩ eũ q̃ iã venit: tp̄a enĩ variata sũt: nõ fides: hec Aug⁹.

In eodem ca. vbi dicit᷑ in postil. Hereditas differt a mercede ꝓprie dicta.

Additio. ij. Premia sctõꝝ in vtroq; testamẽto frequẽter merces dꝛ: vñ Geñ. xv. Merces tua magna ẽ nimis. et Esa. xl. Ecce merces ei⁹ cũ eo: ⁊ Matth. v. Merces vestra copiosa est ĩ celis. et. j. Coꝛ. iij. Unusquisq; mercedẽ accipiat scd̃m ꝓpriũ laboꝛẽ: quẽ modũ loquẽdi etiã doctores catholici tenẽt: vnde Aug⁹. dicit. Uisio ẽ tota merces. ⁊ sic d̃ multis alijs. Incõueniẽs igit᷑ videt᷑ dicere ꝙ gl̃ia celestis nõ dicat᷑ ꝓprie merces cũ sic cõiter appellet᷑ a ꝓphet̃ p̄riarchis euangelistis apl̃is atq; doctoꝛib⁹. Sꝫ meli⁹ videt᷑ dicẽdũ ꝙ gl̃ia celestis ĩ cõꝑatiõe meritoꝝ q̃b⁹ eã q̃s de cõi lege adipiscit᷑ põt dupl̃r ↄsiderari. Uno mõ ꝫm congrnitatẽ q̃ attẽdit᷑ ꝫm eq̃litatẽ ꝓportiõis ⁊ sic iusti ꝓprie merẽt᷑ gl̃iaꝫ celestẽ. vñ ⁊ ꝓprie debet dici merces. Alio mõ ꝫm ↄdignitatẽ q̃ attẽdit᷑ ꝫm ꝓportionẽ eq̃litat̃: ⁊ isto mõ sãcti nõ merẽt᷑ gl̃iaꝫ celestẽ. Uñ ad Ro. viij. Nõ sũt cõdigne passiões hui⁹ seculi ad futurã gl̃iam q̃ reuelabit᷑ ĩ nobis: q̃ ↄsideratiõe gl̃ia celestis nõ dꝛ merces: sꝫ poti⁹ hereditas: eo ꝙ fili⁹ ad h̃ ꝙ debeat succedere ĩ bonis paꝛ̃nis nõ req̃rit᷑ ꝙ h̃ mereat᷑ ex ꝓprio laboꝛe: ꝫ sufficit ꝙ legitime succedat p̄ri. Uñ p̄mo mõ loquẽdo gl̃ia celest̃ ꝓprie dꝛ merces: ⁊ isto mõ debẽt ĩtelligi auctes h̃ asserẽtes. scd̃o vo mõ ĩtelligi debẽt auctes noĩantes celesteꝫ gl̃iaꝫ hereditatẽ: vt ĩ Ps̃. Justi aũt hereditabũt terrã. ⁊ sic de alijs.

Replica. In ca. x. postilla. distinguit mercedẽ ab hereditate: Bur. occasioneꝫ q̃rẽs dicit p̄mia sctõꝝ dici merces ĩ vtroq; testõ: inepte cõcludẽs ex h̃ ꝙ hereditas ꝓprie debet dici merces: ⁊ distinguẽs de merito cõgrui ⁊ cõdigni se ĩuoluẽs: ↄcedit ꝙ in postil. redarguit. s. distinctionẽ hereditatis ⁊ mercedis. Uñ sciẽdũ ꝙ vbi in sacra scriptura vita btã merces: dꝛ nõ eẽ ꝓprie intelligendũ sed trãsumptiue: vtputa sicut merces in hũanis dat᷑ ꝓ opeꝛ: ita in diuinis nõ ꝫm ꝓprietatẽ sed sil̃itudinẽ. Merces ei eterna nõ habet oꝛtũ ꝓprie ex opeꝛ: ꝫ opis acceptabilitateꝛ ⁊ h̃ ꝫm cõgruitatẽ. cõgruũ ei ẽ cũ hoĩes faciũt ꝙ possũt ꝙ deus ea acceptet ⁊ gr̃aꝫ cõferrat: vñ fiat cõdignitas ĩ opeꝛ.

Glo. ordi.

Erat aũt q̃dã. Dũ mo Ca. XI rat᷑ trãs ioꝛdanẽ infirmat᷑ laçarus: ⁊ mittũt ad eũ soroꝛes illuc. Jste soroꝛes laçari figura sũt iudeoꝝ ĩ eterna btĩtudine iã receptoꝛuꝫ q̃ ꝓ fratre sanãdo. i. ꝓ reliquijs ĩ tenebꝛis ignoꝛãtie adhuc errãtib⁹: dño supplicãt ex notissima actione.

b Lãguẽs la. Laçar⁹ figura ẽ iudeoꝛũ q̃ infirmi erãt ĩ fide xp̄i. Martha ⁊ maria significãt doctrinã bonoꝝ iudeoꝝ. c Ecce quẽ amas. Laçarus ꝑ quẽ pctõꝛ significat᷑ a dño amat᷑ qꝛ nõ venit vocare iustos ꝫ pctõꝛes. Soroꝛes peccatoꝛis sũt bone cogitationes q̃ ꝓ pctĩs dissoluẽdis oꝛant.

d Pꝛo gl̃ia dei. i. vt gl̃ificet᷑ fili⁹ dei. Ecce se deũ dicit ↄ illos: q̃ dicũt filiuꝫ dei nõ esse deũ. e Diligebat aũt. Diligebat lãguẽtiũ saluatoꝛ ⁊ moꝛtuoꝛũ suscitatoꝛ laçarũ q̃ lãguẽs ⁊ moꝛtu⁹.

¶ Duobus

Erat aũt q̃dã lã Ca. XI guẽs laçar⁹ a bethania: de castello marie ⁊ marthe soroꝛuꝫ ei⁹. Maria aũt erat q̃ vnxit dñm vnguẽto ⁊ extersit pedes ei⁹ capill̃ suis: cui⁹ frat᷑ laçar⁹ ĩfirmabat᷑. Miserũt ẽ soroꝛes ei⁹ ad eũ dicẽtes. Dñe ecce quẽ amas ĩfirmat᷑. Audiẽs ãt ih̃s: dixit eis: Infirmitãs hęc nõ ẽ ad moꝛtẽ: sꝫ ꝓ gl̃ia dei: vt gloꝛificet᷑ fili⁹ dei ꝑ eũ. Diligebat ãt ih̃s marthã: ⁊ soroꝛẽ ei⁹ mariã ⁊ laçaꝝ. Ut ẽ audi

a ꝫ ne errem⁹ cũ multe sint hui⁹ nominis ostenditur ex notissima actione.

ꝫ sufficit amãti nũciare: q̃ nõ deserit quẽ amat.

ꝫ vt se a doloꝛe illũ liberet ab egritudine.

ꝫ ecce quasi si dignaris veni ⁊ sana

a ꝫ qꝛ nec ipsa moꝛs q̃ ĩminebat ad moꝛtẽ fuit: sꝫ ad miraculũ quo oẽs crederẽt in xp̄m.

ꝫ q̃ nõ eũ auxit sed nobis ꝓfuit.

a ꝫ infirmantẽ. ꝫ tristiũ cõsolatoꝛ. b ꝫ q̃ tristis erant.

Nico. de lyra

Erat aũt q̃dã lãguẽs Ca. XI Postq; euãgelista ostẽdit in xp̄o ṽtutẽ viuificatiuã ex ei⁹ verbo. hic ↄñr h̃ idẽ ostendit sensibili signo ĩ moꝛtuo virtute ei⁹ resuscitato. Et diuidit᷑ ĩ tres: qꝛ euãgelista pꝛimo describit infirmitatẽ laçari incurabilẽ. scd̃o eius moꝛtẽ indubitabilẽ. ibi: Ut ẽ audiuit. tertio ei⁹ suscitationem mirabilẽ. ibi: Jesus aũt ⁊ vidit. Pꝛima ĩ duas: qꝛ pꝛimo eius infirmitas describit᷑. scd̃o xp̄o nũciat᷑. ibi: Miserũt ẽ. In p̄ia ergo ꝑte dꝛ sic: Erat aũt q̃dã lãguẽs. Ex quo ptꝫ ĩcurabilitas infirmitatis via nature. ĩfirmitas ei curabilis nõ dꝛ ꝓprie lãguoꝛ. b Laçar⁹. s. noĩe. c A bethania. nomẽ ẽ ville in q̃ erat infirm⁹. d De castello marie ⁊ marthe soroꝝ ei⁹. qꝛ ĩ p̄dicta villa erat illud castrũ ĩ quo manebãt iste dñe cũ laçaro eoꝝ fratre: ⁊ qꝛ multe mulieres vocabãt᷑ noĩe marie: iõ ad distinguendũ istã ab alijs. subdit᷑: Maria aũt erat q̃ vnxit dñm vnguẽto. Utrũ aũt hec maria fuerit illa peccatrix de qua scribit᷑ Luce. vij. q̃ lauit pedes dñi ⁊ vnxit vnguẽto: sãcti varie loquũt᷑. Hiero. aũt et Chꝛyſ. dicũt istã fuisse aliã. vñ illa dꝛ peccatrix: hec sancta et honesta. ⁊ ꝓpter h̃ nomẽ illi⁹ Luce. vij. tacet᷑: isti⁹ aũt nomẽ hic exꝓꝛimit᷑. ⁊ tũc dicũt isti ꝙ ambe mulieres fecerũt simile: sed illa fecit hoc ex peccatoꝝ suoꝝ cõpũctione: ista auteꝫ ex chꝛisti deuotione. Greg. et Aug⁹. de cõsensu euãgelistarũ dicũt cõtrarium. Dicit tñ Aug⁹. ꝙ ista maria bis vnxit dñm. ex hoc loco sumẽs argumentũ: qꝛ hic dicit᷑ ꝙ vnxit: loquẽdo de p̄terito: ⁊ sequẽti ca. sil̃r dixit ꝙ vnxit caput dñi. dicit igit᷑ ꝙ pꝛima vnctio fuit ex ↄtritione: quã Lucas narrat diffuse: ⁊ hic bꝛeuiter repetit᷑. scd̃a aũt fuit ex deuotione: que sequẽti ca. describit᷑. Cõsuetudo etiã eccl̃ie tenet ꝙ eadẽ mulier fuit de qua narrat Lucas tacito ei⁹ noĩe: et que hic dicitur soroꝛ laçari. Nec mirũ: qꝛ officiũ ecclesiasticũ a sancto Grego. oꝛdinatuꝫ est: qui fuit hui⁹ opinionis:

e Miserũt. Hic ↄñr infirmitas laçari chꝛisto nũciat᷑ ꝑ internunciũ. ⁊ hoc est qd̃ dicit᷑: Miserũt ergo soroꝛes. curationẽ fratris desiderantes.

f Ad eum dicentes: dñe ecce queꝫ amas infirmat᷑: nõ dicunt veni: quia amanti sufficit necessitatem nunciare amici. g Audiens aũt iesus dixit eis. s. respondendo ꝑ nũciũ.

h Infirmitas hec nõ est ad moꝛteꝫ. Nõ est ꝑ hoc intelligendũ ꝙ laçarus nõ fuerit moꝛtuus: vt dixerunt aliqui: quia hoc esset destruere veritatẽ euangelijꝫ cum. j. eodem ca. dicat saluatoꝛ: Laçarus moꝛtuus est: sed ꝓ tanto dicit᷑: Hec infirmitas nõ est ad moꝛtẽ: qꝛ nõ tendebat ad moꝛtẽ ibi sistendo: sed ꝓpter resurrectionẽ sequentem: vt inde gloꝛificaret᷑ deus ꝑ ostensionẽ sue virtutis: et in chꝛisto declaret᷑ virt⁹ deitatis. ideo sequit᷑: Sed ꝓ gloꝛia dei vt gloꝛificet᷑ filius dei ꝑ eam. i Diligebat aũt iesus marthã ⁊c. hoc addit᷑ ad ostendendũ quare nõ opoꝛtuit ꝙ martha ⁊ maria irent ad chꝛistũ ꝑsonaliter: sicut fecit regulus. de quo. s̃. dictũ est. iiij. ca. quia chꝛistus erat familiaris laçaro et ei⁹ soroꝛib⁹: q̃ ibi frequenter hospitabat᷑. k Ut ẽ audiuit. Hic cõsequẽter describit᷑ moꝛs laçari: ⁊ diuidit᷑ in duas: qꝛ pꝛimo describit᷑ hui⁹ moꝛtis expectatio. scd̃o expectate denũciatioꝛ ibi: Deinde post hoc. Circa pꝛimum sciendum ꝙ chꝛistus audita infirmitate laçari nõ statim iuit ad eum: ne a iudeis ei⁹ miracula ĩpugnantib⁹ ⁊ virtuti demonũ ea ĩponẽtib⁹ posset

dici

G a Duob⁹ die. Ut quatriduū impleret. Prima enī die q̄ nunciatū est ei: mortu⁹ ē lāguid⁹ trās iordanē p duos dies mā̃sit: ecce tres: quarto autē die venit. b Eam⁹ in iu. Mystice significat fidē rediturā ad iudeos in fine p heliā ⁊ enoch. c Dicūt ei di. Territi volentes cōsiliū dare magistro ne moreret̃ sicut ⁊ alibi petr⁹: Absit a te dn̄e: nō fiet tibi istud. Sed sicut petr⁹ laudat̃ de alieno: Beatus es si. bar: q̄r pater reuelauit tibi. culpat̃ đ suo: Redi post me sathana: q̄r sapis nō q̄ dei s̄z q̄ hominis sūt. Ita et hos corripuit dicēs: se diē ī quo debēt ambulare ne offendāt: ⁊ sine eo ambulātes offendāt vt mō nolentes eū mori: q̄ p hominibus venit mori. Illos autē dicit esse horas q̄ diē sequūtur: si dies eas: sed dies eas illuminat. Duodecim est sacratus nūerus q̄ p manet plen⁹. deiecto enī iuda q̄ nō lucebat iter horas: ali⁹ surrogat̃. d Ut credat̃. Nō q̄ modo īciperēt credere: s̄z vt robusti⁹ crederēt. Semp eī fides eoꝝ miracul' augebat̃. e Et ī ue. Mystice q̄ttuor s̄t dies mortis. Nascit̃ hō cū originali peccato: ecce dies vn⁹ mort'. post q̄ venit ad rōnales ānos: naturalē legē q̄ dicit ī corde: Qđ tibi nō vis: alij ne feceris transgredit̃: ecce scđs dies mort'. Data est a deo etiā lex scripta ꝓhibēs mala q̄ ⁊ ipa cōtēnit̃: ecce dies terti⁹ mortis. Addit̃ euāgeliū p̄dicat̃ xp̄s: eterna vita. ecōtra gehēna: sed ⁊ hoc cōtemnūt hoīes: ecce quart⁹ dies mortis in qua putret hō: sed nec tales relinquit misericordia. f Erat aūt be. Q̄r bethania: id est dom⁹ obediētie vbi. s. suscitādus erat mortuus vicina est hierosolymis

(Marginal references: Mystice; Mat. 16. d; Ibidem; B; Act. 1. d; Mystice; Tob. 4. c; Exod. 29.)

a distulit sanare vt posset resuscitare.
uit q̄r īfirmabat̃ tūnc q̄dē mā̃sit ī
a vt quadriduū impleret̃.
a eodē loco duob⁹ dieb⁹. Deinde a b
b post hec dicit discipulis suis: Ea c
a q̄ discessit infirmitatis fuit: q̄ redit potestatis est. q̄ est circa hierl'm a regib⁹ de iuda iudei: sicut a Romolo romani.
c mus in iudeā iterū. Dicūt ei disci d
puli: Rabbi nūc q̄rebāt te iudei e
lapidare: ⁊ iterū vadis illuc: Rñ f
a quasi vos nō detis mihi cōsiliū: sed me sequimini ⁊ in me die ambulare ⁊ nō offenderis.
dit iesus: Nōne duodecī hore sūt g
diei. Si q̄s ambulauerit ī die nō h i
.i. me.
offēdit: q̄r lucē hui⁹ mūdi videt. k
in tenebris petōꝝ vel ignorātie.
Si aūt ābulauerit ī nocte offen l m
ego. oñdēs rōnē sui trāsitus. n
dit: q̄r lux nō ē ī eo. Hec ait: ⁊ post o p
hec dicit eis: Laçarus amic⁹ nr̃
a nisi hoībus mortuus.
dormit: s̄z vado vt a somno exci q
a s̄m q̄ intellexerunt.
tē eū. Dixerūt ḡ discipli ei⁹: Dn̄e r
q̄r solet eē somn⁹ egrotātiū salutis indiciū.
si dormit salu⁹ erit. Dixerat aūt s
iesus de morte ei⁹. Illi aūt puta t
uerūt q̄r de dormitiōe somni di
qui obscure dixerat: dormit.
ceret. Tūc ḡ iesus dixit eis mani v
feste: Laçar⁹ mortu⁹ ē: ⁊ gaudeo x
a vt me nihil latere. et tñ scio q̄r mortu⁹ est.
d ꝓpter vos: vt credat̃: q̄m nō erā y
ibi. S̄z eam⁹ ad eū. Dixit ḡ tho z
geminus.
mas q̄ dicit̃ didym⁹ ad cōdiscipu a
a ecce verus amantiū affectus vel cū eo viuere vel cum eo mori.
los: Eam⁹ ⁊ nos: ⁊ moriamur cū
e eo. Uenit itaq̄ iesus ⁊ iuenit eū b
q̄ttuor dies iā in monumēto ha
f bentē. Erat autē bethania iuxta c
hierosolymā q̄si stadijs q̄ndecī.
Multi aūt ex iudeis venerāt ad d
martham ⁊ mariā vt ꝯsolarent̃ eas
de fratre suo. Martha ergo vt au e
a actiua vita: primū occurrit p opa miscdie.
diuit q̄r iesus venit: occurrit illi: f

dici q̄ illa infirmitas ⁊ mors sequēs fuisset tm̄ s̄m apparentiā ⁊ illusionē factā a xpo p artē magicā. ⁊ h̄ est qđ dr̄: Ut ḡ audiuit: q̄r infirmabat̃ tūc q̄dā mā̃sit in eodē loco: trās iordanē. a Duob⁹ dieb⁹. expectādo mortē laçari sic q̄ esset quatriduan⁹ antequā illuc veniret. ad maiorē miraculi certitudinē. b Deinde post hec. Hic ꝯñr ponit̃ mortis laçari denūciatio: in qua denūciatione saluator sic ꝓcedit: q̄r p̄io ꝓpositū eundi in iudeā p̄dicit. scđo cām subiūgit. ibi: Hec ait. tertio ad locū p̄dictū puenit. ibi: Uenit itaq̄ iesus. In p̄ia ḡ parte dr̄ sic: Deinde post hec. s. expectationē mortis laçari p̄dictā: c Dicit discipulis suis eam⁹ in iudeam iterū. Hoc aūt p̄dixit eis p̄ter cōsuetudinē: q̄r sciebat eos inde terreri: vt min⁹ iacula ferirent q̄ p̄uiderent̃. d Dicūt ei discipuli. timētes ī iudeā reuerti. e Rabbi nūc querebāt te iudei lapidare. hoc habitū est ca. p̄ce. Et tu iterū vadis illuc. q. d. nō est tibi nec nobis securū. f Respōdit iesus. eos assecurādo. g Nōne duodecim hore diei sūt: q. d. si voluntatē habebāt tūc me lapidādi: mō tñ nō facient: q̄r mutato tp̄e pōt volūtas mutari. Erat eī ꝓuerbiū apud iudeos et adhuc est apud nos q̄ loquēdo de mutatione ꝓpositi: dr̄: duodecim hore sūt diei: ⁊ iō saluator vsus est tali mō loquēdi. Et ostēdit vlteri⁹ q̄ deberent esse securi. dicēs: h Si q̄s ambulauerit in die. i. sancte et iuste. Uel aliter: In die. i. mecū q̄ sū lux mūdi: faciēs diē diuine gratie: i Nō offendit. i. securus debet esse. k Quia lucem hui⁹ mūdi videt. i. meip̄m q̄ possum eū saluare. Uel aliter: Lucē. i. iusticiā ad quā attēdit. l Si aūt ambulauerit in nocte. i. sine p̄ñtia mea: vel sine iusticia. m Offendit. i. debet sustinere penā offense debitā. n Quia lux nō ē in eo. i. iusticia: vel ego q̄ sum lux. q. d. xp̄s: q̄diu vobiscū sū p̄sentialiter: nō debetis timere iudeos: q̄r xp̄s etiā in captione sua suos discipulos saluauit. dicens: Sinite hos abire. vt h̄r. ī. xviij. sed post mortē meā periculū erit vobis īter iudeos ambulare. o Hec ait: Hic ꝯñr exprimit cām quare volebat ire in iudeam. s. ꝓpter laçari suscitationē. Et diuidit̃ ī duas: q̄r primo denūciat mortē laçari: tñ occulte. scđo exprimit eā manifeste ibi: Tūc ḡ ait: Circa primū dicit̃ sic: Hec que īmediate p̄dicta sunt. p Et post hoc illis dixit: laçar⁹ amicus noster dormit: mortē eius vocat dormitionē: q̄r cito erat surrecturus. q Sed vado vt a somno excitē eū. q̄r tā facile īmo facili⁹ ē xp̄o suscitare mortuū: q̄ alteri dormientē. hāc causā sui itineris dixit ad assecurandū discipulos. q. d. nō debet̃ timere: q̄r nō vado ad disputādū cū iudeis: sicut ante: sed ad laçarū suscitādū. r Dixerunt ergo discipuli ei⁹: dn̄e si dormit salu⁹ erit. q. d. ex quo dormit: signū est sue curatiōis nō est necesse q̄ vadas illuc: nōdū enī erāt ad plenū assecurati p verba xp̄i: nec mirū: q̄r adhuc erāt infirmi ⁊ imꝑfecti. s Dixerat aūt iesus de morte ei⁹. eā exprimēs p dormitionē: rōne p̄dicta. t Illi aūt pu. q̄r đ dor. somni diceret. S̄z videt̃ mirabile q̄ intellexissent xp̄m velle ire tā longā viā ad excitādū hoīem de somno. dicēdū q̄r adhuc erāt rudes ⁊ in timore positi. vt p̄z ex p̄dictis: ⁊ iō male capiebāt verba xp̄i. Uel dicēdū q̄ xp̄s cōsueuerat eis parabolice loq̄: ⁊ iō nesciebāt q̄d p excitationē a somno intelligerēt: suspicātes ne forte parabolice loqueret̃. v Tūc ḡ. Hic ꝯñr exprimit mortē laçari manifeste. d. x Laçarus mor. est ⁊ gaudeo. nō de morte ei⁹ absolute: sed y Propter vos vt vidētes ei⁹ resuscitationē ī fide cōfirmemini. Uel sic: Et gaudeo. s. q̄r nō erā ibi: nō ꝓpter me: s̄z ꝓpt̃ vos: q̄r ex p̄ñtia mea mors ei⁹ fuisset īpedita cū mors habere locū nō debeat vbi ē vita: ⁊ p ꝯñs ei⁹ resuscitatio nō esset: q̄ tñ est vtilis vobis. z Dixit ḡ tho. q̄ dr̄ didym⁹. i. dubi⁹. a Ad cōdiscipu. suos: eam⁹ ⁊ nos ⁊ mo. cū eo. Iste erat magis timid⁹ q̄ alij q. d. exponam⁹ nos periculo. Uel s̄m alios dicebat hoc ex magna dilectione. q. d. meli⁹ est nobis cū illo mori q̄ sine illo viuere. b Uenit itaq̄ iesus. Hic ꝯñr agit̃ de aduentu xp̄i ad laçarū. ⁊ diuidit̃ in duas: q̄r primo agit̃ đ eius ꝑuersione. scđo de eius susceptione. ibi: Martha ḡ. In primo ḡ parte dicit̃ sic: Uenit itaq̄ iesus et īuenit eū quattuor dies iam in mo. habentē. Quattuor dicit ad certitudinē mortis quia licet sint alique infirmitates latentes q̄bus videt̃ aliquis mortu⁹ ad tēpus: hoc tñ nō durat p quattuor dies. Dicit etiā in monumēto. s. in terra reclusus: q̄r dato q̄ fuisset ibi posit⁹ viu⁹: nihilomin⁹ in tāto tp̄e fuisset ibi mortu⁹. c Erat ⁊c. quasi stadijs q̄ndecim: q̄ valent leucā excepto vno stadio. d Multi aūt ex iudeis venerāt ⁊c. vt cōso. eas de fratre suo: tū q̄r erāt nobiles dn̄e: tū q̄r locus erat satis ꝓpe: vt patet ex dictis. e Martha ḡ. Hic agit̃ đ xp̄i susceptiōe. ⁊ p̄io q̄ ad marthā. scđo quo ad mariā. ibi: Et cū hec dixisset. Prima ī duas: q̄r p̄io xp̄s a martha deuote suscipitur. scđo fratris sui suscitatio ei ꝓmittit̃. ibi: Dixit illi iesus. In p̄ia pte dr̄ sic: Martha ḡ vt audiuit q̄r venit iesus. ipa eī habebat curā dom⁹: ⁊ iō primo nūciat⁹ ē ei aduētus xp̄i p aliquē q̄ aduētū xp̄i p̄uenerat. f Occurrit illi. reuerēter ⁊ deuote.

Glo. ordi.

Jerosolymis bene mysterio ꝯgruit: q₂ gens iudeoꝝ q̄ ī fine seculi ꝯuertet̃ cito ad hierusalē. i. ad pacis visionē ꝑueniet: Nō tñ nisi expletis. xv. stadijs. i. post cognitionē veteris ⁊ noui testamēti spūalē. a Sȝ ⁊ nunc scio. H̄ scio q₂ potes suscitare si vis q̄ tuo relinquo arbitrio: non aūt p̄sumo neq₂ rogo vt suscites: q̄ nescio an sit vtilis fieri resurrectio.

b Etiā si mor. f. Tres mortuos suscitauit iesus: vnū in domo. i. in corde. scōm in porta. i. in ore. tertium in monumēto. i. in opere ⁊ ꝯsuetudīe peccādi. c Uiuet. At viuit abraam isaac ⁊ iacob q̄rū de⁹ d₂ sic viuorū. Credēs ēt mortuus viuit: sic non credēs etiā viuēs mortu⁹ ē. d Silentio. Quia si audissent iudei eā vocatā fuisse a iesu: n̄ sequerent̃: ⁊ ita n̄ viderēt miraculū. Sed q₂ putauerīt eas ad sepulchꝛuȝ fratris ituras: secuti sūt. e Et vocat te. Cā breuitatis ī v̄bis marthe oñdit nō prius dictū. i. q̄ dñs mariam vocauerit.

f Secuti sūt euȝ di. Hec iō euāgelista narrare curauit vt videamus q̄ occasio fecerit vt plures haberet testes resurrectio q̄triduani. g Infremuit spū. Nota ptātem: ip̄e fremuit ⁊ turbauit se quē ali⁹ turbare n̄ potuit: sic oia huiusmodi suscepit q₂ voluit. Significat āt q̄ntū hō turbari debeat: pressus tāta mole peccati. Qn̄ āt pctōr computās q̄ bona dei accepit que mala reddidit fremit in spū ⁊ turbat̃: xp̄s fremit in eo ⁊ turbatur: q₂ fides de xp̄o: christ⁹ ē ī corde. Fremit v̄o fides in homīe duȝ de peccat̃ icrepat se. h Ubi posuistis euȝ? Qui absens sciuit mortuū scit et vbi sit sepultus. sed sic dicens se q̄si nescire ꝑditum hominē significat. vñ dicitur: Nō noui vos. ⁊ vbi es adā.

Ge. 3. b

Johannis Ca. XI

¶ quia contemplatiui quietem desiderant.
Maria āt domi sedebat. Dixit ḡ martha ad iesū: Dñe si fuisses h̄ frat̃ me⁹ nō fuisset mortu⁹. Sȝ ⁊ nūc scio q₂ q̄cūq₂ poposcerꝭ a do dabit tibi de⁹. Diċ illi iesus: Re
¶ ambigue dictū n̄ determīat qñ. ⁊ iō illa diċ ei:
surget frat̃ tu⁹. Dicit ei martha:
¶ de illa certa sū: de hac incerta.
Scio q₂ resurget in resurrectiōe
¶ quasi dicis q̄ resurget ⁊ veꝝ est: sed ꝑ quem tunc resurget pōt ⁊ mō. q₂. e. s. r.
in nouissimo die. Dicit ei iesus:
¶ ideo resurrectio q₂ vita.
Ego suȝ resurrectio ⁊ vita: Qui
¶ vt modo est lazarus.
credit i me ēt si mortu⁹ fuerit vi
¶ in carne. ¶ iā viuēs in aīa.
uet: ⁊ ois q̄ viuit ⁊ credit i me nō
¶ si ad tp̄s moriat̃ fm carnē. ¶ sciens fideȝ querit confessionem.
moriet̃ in eternuȝ. Credis hoc?
¶ omnia hec credo: quia.
Ait illi: Utiq₂ dñe. Ego credidi
¶ missus ad salutem mundi.
q₂ tu es xp̄s fili⁹ dei viui q̄ i hūc mūdū venisti. Et cū hec dixisset
¶ explorata a deo fide ⁊ ab ea data.
Abijt ⁊ vocauit mariā sororē su
.i. suppressa voce.
am silētio dicēs: Mgr̄ adest ⁊ vocat te. Illa vt audiuit surrexit cito ⁊ vēit ad euȝ. Nondū eni venerat iesus i castellū: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Judei ḡ q̄ erāt cū ea in
¶ de resurrectione.
domo ⁊ ꝯsolabāt̃ eā: cū vidissēt mariā q₂ cito surrexit et exijt: secuti sꝭ eā dicētes: Quia vadit ad monumētū vt ploret ibi: Maria ergo cū vēisset vbi erat iesus: vidēs eū cecidit ad pedes ei⁹: ⁊ di
¶ q₂ te p̄sente nulla īfirmitas ausa fuit apparere apud quas vita nouerat hospitari.
xit ei: Dñe si fuisses hic non esset mortu⁹ frat̃ me⁹. Jesus ḡ vt vidit eā plorantē: ⁊ iudeos q̄ venerāt cū ea plorātes: infremuit spū
¶ alius non.
⁊ turbauit semetip̄ȝ ⁊ dixit: Ubi posuistꝭ eū? Dicūt ei: Dñe vēi ⁊
¶ miserere. ¶ plorat ḡ se pctōr. ¶ hūanitus.
vide. † Et lachꝛymatus ē iesus.

Nico. de lyra

a Maria aūt domi sedebat. cū iudeis q̄ venerāt ad eas. b Dixit ḡ martha ad iesū: Dñe si fuisses hic frater me⁹ nō fuisset mortuus. Ex q̄ apparet q̄ credebat ip̄m posse p̄seruare fratrē suū a morte: tñ imꝑfecte credebat: q₂ videt̃ inuere q̄ nō posset christus tātum absens q̄ntū p̄sens. c Sed ⁊ nūc scio: q₂ q̄cūq₂ poposceris a deo dabit tibi de⁹. videt̃ ꝑ hoc nō fuisse edocta plene de eius deitate: q₂ n̄ dixisset q̄cunq₂ poposceris: sed dixisset: q̄cūq₂ iusserꝭ fiet. d Dixit illi iesus. Hic suscitatio fratris sui ei promittitur. cū dicit̃: e Resurget frater tuus. sed illa ītellexit hoc de resurrectione futura. iō subdit̃: f Dicit ei martha: scio q₂ resurget in resur. ⁊c. ex quo patet q̄ erat de secta phariseoꝝ q̄ntū ad hoc q̄ ꝯfitent̃ resurrectiōeȝ futurā: ⁊ nō de secta saduceoꝝ qui hoc negāt. g Diċ ei iesus: explicās intētionē suā de resurrectiōe fratris sui ꝓpinq̄. g Ego sū resurrectio. s. causaliter. tū q₂ resurrectio xp̄i ē causa nr̄e resurrectiōis. tū q₂ resurrectio generalis futura fiet virtute xp̄i vocātis mortuos ad iudiciū. i Et vita. ꝑ essentiā: ꝓpter q̄d sū cā vite oib⁹ viuētib⁹: ⁊ possuȝ dare vitā mortuis: q₂ q̄d est tale ꝑ essētiā est cā oīm alioꝝ q̄ sūt ꝑ ꝑticipationē: vt habet̃. ij. Metaph. k Qui credit in me. sicut p̄destinat⁹. l Etiā si mor. fue. ꝑ lapsū in pctm̄ mortale. m Uiuet. finaliter vita gr̄e. n Et ois q̄ viuit ⁊ cre. in me. fide formata: o Nō moriet̃ i eter. i. morte eterna: licet moriat̃ morte tpali: ad soluēdū debitū nature. p Credis h̄? nō petit h̄ q̄si ignorās: sȝ q̄rēs ei⁹ cōfessionē ad meritū: q₂ ore fit ꝯfessio ad salutē: vt hr̄ Ro. x. q Ait illi: vtiq₂ dñe. q₂ ꝑ xp̄i v̄ba erat īstructa ī fide plenius q̄ȝ añ. q̄d ptȝ ex ei⁹ sequēti ꝯfessiōe: in qua p̄mo exprimit̃ ipsi⁹ xp̄i dignitas sacerdotalis ⁊ regia. cū d₂: r Ego credidi q₂ tu es xp̄s. i. vnct⁹. vnctio āt debebat̃ regibus ⁊ sacerdotib⁹. scdo xp̄i diuītas. cū d₂: s Fili⁹ dei. s. naturalis. tertio īcarnatiōis v̄itas. cū subdit̃: t Qui i hūc mun. ve. nō ꝑ loci mutationē: sȝ ꝑ carnis assūptionē.

v Et cū hec dixis. Hic agit̃ de susceptiōe xp̄i q̄ ad mariā: q₂ martha a xp̄o edocta. statim: x Abijt ⁊ vocauit mariā sororē suā. vt audiret bonos rumores q̄s ip̄a a xp̄o audierat. y Silentio. ꝓpt̃ iudeos p̄ntes: quoꝝ aliq̄ ꝯtra xp̄m machinabant̃. dicētes: z Magister adest ⁊ vocat te. licet nō sit supra expressū q̄ xp̄s vocaret mariā. tñ h̄ est credendū: q₂ nō est ꝓbabile q̄ martha in h̄ mentiret̃: sed ꝓpter breuitatē euāgelista illud omisit: q₂ sufficit ex v̄bo marthe exprimere. a Illa vt au. sur. cito ⁊ ve. ad eū. ex magna deuotione. b Nōdū eni venerat iesus ī castellū ⁊c. ostendēs q̄ ad miracula faciēda nō se ingerebat: et vt ex aduentu iudeoꝝ cū maria ad ip̄m: magꝭ celebre ⁊ notoriū eēt miraculū. c Judei igit̃ ⁊c. ⁊ patet lr̄a vsq₂ ibi: Dicentes: d Quia vadit ad mo. vt ploret ibi. credebāt eni eā esse subito motā ex cōpassiōe fr̄is sui: q₂ nō audierāt verbū marthe: vt dictū est. e Maria ⁊c. cecidit ad pedes eius. q̄d nō fecerat martha. ex quo ptȝ q̄ maria magis amabat iesū ⁊ reuerebat̃. f Et dixit ei dñe si fuisses hic ⁊c. exponit̃ sicut. s̄. g Jesus ergo. Hic ꝯn̄r agit̃ d̄ laçari suscitatiōe. Et diuidit̃ in duas: q₂ p̄mo pōit̃ suscitatiōis actus. scdo sequēs effect⁹. ibi: Multi ergo ex iudeis. Prima in tres: q₂ primo describit̃ affectio xp̄i ad laçaruȝ. secundo sequēs inde murmuratio iudeoꝝ. ibi: Dixerunt ergo. tertio xp̄s suscitat mortuū. ibi: Jesus ḡ rursū ⁊c. Affectio xp̄i ad laçarū ostendit̃ p̄mo ex signo. cū d₂: Jesus ḡ vt vidit eā plorātē ⁊ iudeos q̄ venerāt cū ea plorantes: ex morte amici. h Infremuit spū ⁊ tur. seip̄m. fremit⁹ cōsurgit ex indignatione. iste enim xp̄i fremitus ꝓcedebat ex indignatione eius ꝯtra diabolū. ꝑ cuius suggestionem mors intrauit in mundū quem erat cito debellatur⁹. turbatio autē illa ꝓcedebat ex cōpassione laçari ⁊ soroꝝ ei⁹. Sciendū tñ q̄ iste passiōes ⁊ ꝯsimiles nō erāt in xp̄o vitiose: sed magis virtuose: q₂ nō erāt preueniētes iudiciū rōis: sed magis sequentes ⁊ per ip̄m excitate: sic dicit ph̄s. iiij. Ethic. q̄ passio ire excitata ꝑ virtuteȝ fortitudīs adiuuat ad actū ei⁹ forti⁹ exequendū. secūdo ostēdit̃ affectio christi ex verbo. cum dicitur: Ubi posuistis eū ⁊c. tertio ex facto. cum subditur: i Et lachꝛymatus est iesus. ex pietate videns locū sepulture. ꝑ hoc etiā ostendit veritatē humane nature. paris eni periculi est discredere verā hūanitatē in christo: sicut et deitatē. ⁊ ideo vbi christus ostendit suā deitatē: adiungebat aliqua ad declarandū suā humanitatem: ⁊ econuerso. ⁊ hoc patet in eius natiuitate: qñ iacens in presepio vt homo infirmus: stellam fecit radiare in celo vt deus. Similit̃ in passione quando ipso moriente ex natura passibili: sol obscuratus est inuisibili virtute dei. Et hic similiter in suscitatione laçari quatriduani: quod erat maxime virtutꝭ

† 13. q. 2. c. q̄ diuina. De pe. di. 6. c. i

a Jesus ergo. Difficultatē ostendit viuificatiōis talis pctō/ris. b Erat aūt spe. Laçarus mortu⁹ figura est iudeorū in xp̄o nō credētiū: ⁊ lapide. i. onere legis oppssoꝝ. Sorores ꝓ eo rogātes fideles sūt in pplo iudeoꝝ. Morali. Unusq̄sq̧ pctōr mole pctōꝝ p̄ssus ⁊ sua lege grauat⁹ ⁊ ꝯsuetudīe sua mala iam fetēs: alios exemplo suo malo apte corrūpit. Sorores cogitatiōes aliq̄: quia qn̄q̧ cogitās se male fecisse dolet.

c Dn̄e iā fe. Timebat remoto lapide potius fetorē excitari q̄ fratrē resuscitari. d Sed ꝓpter ppl'm. His verbis se glīam p̄ris q̄rere sic in alijs opib⁹ ōndit. Nā q̄r fꝫ hominē minor erat patre: ab eo petit suscitationē laçari: ⁊ iō se exauditū dicit. ⁊ h̄ ꝓpter circūstātes: vt sic crederent dei filiū. e Uoce magna cla. Fremuit: lachrymauit: clamauit: q̄r difficile surgit: quē moles male ꝯsuetudinis p̄mit: sed tn̄ p⁹ magnā vocē surgit. i. p magnā dei gratiā viuificat dū penitet. f Et stati p. Dū pctōr cōtēnit sepult⁹ iacet: qn̄ pēitet surgit: qn̄ ꝯfitet ꝓdijt: q̄si de occultis exeundo manifest⁹: sed adhuc ligatus est. ⁊ d̄r ministris: Soluite eū ⁊ sinite abire. vn̄: Que solueritis sup terrā so. e. ⁊ in ce. g Soluite eū. Xp̄s p se viuificat int⁹: ministris tribuit potestatē soluēdi. h Quidā aūt. Siue annūciādo vt crederēt: siue ꝓdiē/do vt seruirēt. Sꝫ quō h̄ factū sit: Collegerūt pō. Credēt

Moralit.

† De pe. di. i quātuslibꝫ De sen. ex/cō. c. a no/bis. 2. Mat. 16. c

a vn̄ d̄r: Nō veni vocare iustos sꝫ pctōres.

a Dixerunt ḡ iudei: Ecce quō amabat eū. Quidā aūt ex ip̄is dixerūt:

potuit: sꝫ noluit: q̄r plus ē suscitare mortuū q̄ ne morereꝶ facere. b inuidi hoc qd̄ cōfitebantur non credebant.

† Nō poterat hic qui apuit oclos b ceci nati facere vt hic n̄ morereꝶ.

fremat ⁊ in te si vis reuiuiscere.

Jesus ergo rursū frēmēs i semet/ c ipso venit ad monumentū. Erat d e

a mortu⁹ sub lapide: re⁹ sub lege: q̄r rei sub lege: bōi cū lege.

autē speluca: et lapis suppositus erat ei. Ait iesus: Tollite lapidez. f g

a on⁹ legis remouete: p̄dicate gr̄az.

Dicit ei martha soror ei⁹ q̄ mor/

cōsuetudine peccandi.

c tu⁹ fuerat. Dn̄e iā fetet: q̄tridua/ nus ē ei. Dicit ei iesus: Nōne dixi h i

a q̄r ferentē q̄triduanū suscitat: oēs eni peccauerunt et egent gloria dei.

tibi: quoniā si credideris videbis gloriā dei? Tulerūt ergo lapidē. k Jesus aūt eleuatis sursuz oculis l dixit: Pat̄ gr̄as ago tibi q̄m au/ m disti me. Ego aūt sciebā q̄r semp n d me audis: sꝫ ꝓpt̄ ppl'm q̄ circum/ o stat dixi: vt credāt q̄r tu me misi/ e sti. † Hec cum dixisset voce magna p

sic potētia ē ꝙ surgit: ita ꝙ ligatus adhuc ꝓ/

f clamauit: Laçare veni foras. Et q

dijt. i. foras ꝓcessit. vinculis pctōrum.

statī ꝓdijt q̄ fuerat mortuus: liga r tus pedes ⁊ man⁹ istit': ⁊ facies il

velamen sup cor.

li⁹ sudario erat ligata. Dixit eis s g iesus: Soluite euz: ⁊ sinite abire. t

non omnes.

Multi ergo ex iudeis q̄ venerāt v ad mariā et marthā ⁊ viderant q̄ h fecit iesus: crediderūt i eū. Quidā x

qui venerāt: vel ex his qui crediderant.

aūt ex ipsis abierūt ad phariseos: ⁊ dixerūt eis q̄ fec̄ iesus. Collegerūt y

Nico. de lyra

me virtutis. turbat⁹ est ⁊ fleuit. ad declarandū veritatē humanitatis.

i Dixerūt. Hic ex effectu christi ostē/ditur sequēs murmuratio. Judei eniz viderunt xp̄m tristari: ⁊ p ꝯn̄s arguebāt ꝙ mors illa cōtra volūtatē christi simpliciter accidisset: q̄r tristicia est de his que nobis nolentib⁹ acciderūt: vt dicit Aug⁹. xiiij. de ciuitate d. ⁊ p ꝯn̄s ꝯcludebāt ꝙ nō potuisset laçaꝝ p̄seruasse a morte. ⁊ h̄ est qd̄ d̄r: Dixerūt ergo iudei ecce quō amabat eū: q̄r videbāt euidēs signū: inuentes p h̄ ꝙ libēter si posset p̄seruasset eū a morte. ⁊ ex hoc vlterius miraculū de ceco nato illuminato volebāt annihilare ⁊ in aliū retorquere. dicentes: k Nō poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt hic nō morereꝶ. q. d. ex quo n̄ potest hoc: nec illud potuit: nec fecit. Isti non expectabant sufficienter: sed iudicabāt an̄ tp̄s: quia christus plus fecit. plus enim est mortuum suscitare q̄ mortem infirmantis impedire.

† De pe. di. 6 c. i. et di. 2. sicut trib⁹ et. di. 6. c. i. De senten. excō. ca. a nobis. 2.

Jesus ergo. Hic consequenter ponit laçari suscitatio. Et ponunꝶ hic quinq̧ p ordinē facientia ad miraculi certitudinem ⁊ magnificentiā. partes patebunt ꝓsequēdo. Primū est descriptio sepulchri: quod erat spelunca cauata in rupe magna ⁊ ꝓfunda: ita ꝙ poterant poni plura ibi corpora. s. corpora eoꝝ qui fuerunt eiusdem parentele. vnde frequēter dicitur in libris Reg. Sepultus est in sepulchro patrū suoꝝ. Sic igiꝶ erat factum sepulchrum laçari ⁊ desuper grandi lapide claudebaꝶ. Ex quo patet vera mors laçari: quia si fuisset ibi positus viuus ⁊ sanus: infra quatriduū fuisset mortuus ex loci corruptione. ⁊ hoc est qd̄ dicitur: Jesus ergo rursum fremens in semetipso. indignatus ꝯtra maliciam iudeoꝝ de factis suis inique murmurantiū: ⁊ talis indignatio est virtuosa: q̄r sicut ad virtuosum pertinet applaudere bono: ita ⁊ indignari contra malū. d Uenit ad monumentū. dicitur eni sepultura monumentū: quasi monēs mentē: quia monet viuentes vt precogitent mortem. e Erat autē spelunca ⁊c̄. modo predicto facta. f Ait iesus. Hic ponitur secunduz scꝫ lapidis amotio, cum dicitur: g Tollite lapidem ⁊c̄. domine iā fetet. q. d. licet aliquando suscitati sint mortui recenter. tamen ꝙ iam quatriduanus ex fetore solutus resusciteꝶ: non est sic auditum. ⁊ hoc verbū videtur ꝓcessisse ex admiratione marthe et eius ignorantia: quia eiusdē virtutis est suscitare mortuum vtroq̧ modo. ideo sequitur: Dicit ei iesus. corrigēdo ei⁹ dictū. i Nōne dixi tibi q̄m si cre. vi. glo. dei. i. gloriosā ei⁹ virtutē in suscitatiōe fratr' tui. k Tulerūt ḡ lapidē. ad p̄ceptū xp̄i. l Jesus aūt. Hic poniꝶ tertiū. s. xp̄i orō i laçari suscitatione: qd̄ facit ad declarationē miraculi: q̄r iudei xp̄o iponebāt ꝙ faciebat miracula virtute demōis: qd̄ ostendiꝶ falsū p h̄ ꝙ i faciēdo orat deū. ⁊ hoc est qd̄ diciꝶ: Jesus aūt ele. sur. oculis. vt ostēderet nobis formaz orandi: q̄ est p eleuationē mētis i deū. m Dixit p̄r gra. ago ti. De⁹ aūt p̄r celestis magnificētissim⁹ ē. ⁊ iō ex gratiarūactiōe de p̄teritis ad p̄stāda beneficia sequētia ꝓuocaꝶ. h̄ eī est ꝓpriuz magnifici: vt h̄r. iiij. Ethic̄. n Ego aūt sciebā ⁊c̄. In his eī q̄ christus absolute volebat deliberatiua voluntate cōformabatur diuine voluntati ⁊ sic exaudiebatur. Sciendū tamen ꝙ orare patrem conuenit christo ratiōe humanitatis in qua est minor patre. non autē rōne diuinitatis ī qua est ei eq̄l'. o Sed ꝓpter ppl'm q̄ circūsta. multi enī ex iudeis dicebant ꝙ ī beelçebub faciebat signa: qd̄ remonet ꝯformādo voluntatē suā cū volūtate diuina. p Hec cū dixisset. Hic poniꝶ quartū scꝫ laçari vocatio. cū diciꝶ: Hec cū dixisset voce magna clamauit ⁊c̄. hoc facit ad declarationē miracl'i: q̄r si dixisset in silētio: possent dicere aduersarij ꝙ v̄ba magica dixisset vel interposuisset. p hoc etiam tolliꝶ error eoꝝ q̄ dicebāt aīas defūctoꝝ latitare ī sepulchr': ⁊ iō clamauit iesus voce magna in suscitatiōe laçari: q̄si aīam reuocās a lōginq̄. s. ab iferno: vt ad corp⁹ rediret. q Et statim. Hic poniꝶ quintū. s. laçari suscitatio. cū diciꝶ: Et statī ꝓdijt q̄ fu. mor. q̄r virt⁹ diuīa opaꝶ in istāti. r Ligat⁹ man⁹ ⁊c̄. Hic declaraꝶ virtus diuina nō solū suscitādo mortuū: sꝫ etiā faciēs exire ligatū. p hoc etiam apparet certitudo miraculi: inq̄ntū exiuit laçar⁹ eo mō q̄ fuerat in sepulchro posit⁹. s Dixit eis iesus: sol. h̄ p̄cepit alijs: licet posset facere p seip̄m: vt accedētes deprope ⁊ tāgētes ex visu ⁊ tactu essent testes miracl'i efficacioreꝶ: sicut. s̄. dictū est de amotiōe lapidis. t Et sinite abire. vt ostēdaꝶ vere suscitat⁹ ⁊ non fantastice. p opa vite: cuiusmodi ē ambulatio ⁊ comestio ⁊ ꝯsimilia. iō. j. d̄r se. ca. ꝙ laçar⁹ erat vn⁹ de discūbentibus. v Multi ergo. Hic pōiꝶ suscitatiōis effect⁹ dupliciꝶ. p̄mo quo ad p̄sentes. secūdo quo ad absentes. ibi: Collegerūt ergo. Effect⁹ miraculi circa p̄sentes ostendiꝶ ex hoc ꝙ viso p̄dicto miraculo mlt'i eorū crediderūt christo: nec mirū: q̄r illud signū fuit diuine virtutis māifeste ostēsiuū: q̄ nō pōt adesse ad testificandū aliqd̄ falsū. ⁊ hoc est qd̄ diciꝶ: Multi ḡ ⁊c̄. ⁊ ptꝫ. Sequiꝶ. x Quidā aūt ex ip̄is ⁊c̄. dicūt doctores aliq̄ ꝙ h̄ fecerunt bono çelo moti: volētes ex miraculo viso refrenare irā eoꝝ ꝯtra iesū tā q̄ irrationabilē. alij dicūt ꝙ male moti hoc fecerūt: q̄r sic̄ ex signis visis boni ⁊ electi ꝯuertunꝶ: ita frequēter mali obdurāntur. ⁊ hoc magis videꝶ ex littera sequēti: vbi agiꝶ de cōgregatiōe phariseoꝝ ad tractādū de morte christi. l Collegerūt er. Hic poniꝶ effect⁹ suscitatiōis laçari respectu absētiū: q̄r audita suscitatiōe laçari: ex ira ⁊ inuidia moti sūt ad tractādū d̄ morte xp̄i. Et diuidiꝶ i tres. q̄r p̄mo pōiꝶ eoꝝ ꝯgregatio. scd̄o ꝯgregatoꝝ dubitatio, ibi: Et dicebāt. tertio dubij d̄termina/tio, ibi

† j. 9. l

a Credēt. Et qꝛ sentiebāt doctrinā eiꝰ esse ꝯtra tēplū ⁊ paternas leges: timebāt ne si oēs crederēt in xp̄m: nemo remaneret q̄ ꝯtra romanos ciuitatē dei ⁊ templum defenderet. Et venient ro. De tpalibꝰ timēt: nō de eternis: ⁊ vtraqꝫ ꝑdiderūt. Locus est hierl̄m quē ꝑdiderūt. Gentē suā ꝑdiderunt vbiqꝫ dispersi. b Hoc a semet. Augꝰ. Nota etiam ꝑ malos spūm ꝓphetie p̄dicere futura: qd̄ tn̄ euāgelista diuino tribuit sacramēto: qꝛ fuit pōtifex .i. sūmꝰ sacerdos ⁊ mysteriū hn̄s in manibꝰ spū dei locutꝰ est. Deꝰ ꝯstituit vnū sūmum sacerdotem: cui mortuo vnꝰ succederet. Sed ꝑ ambitionē postea euenit vt plures essent ⁊ vicibꝰ ministrarēt: forte et plures in vno anno ex quibꝰ forte exibat q̄ incensū poneret: qd̄ nō licet nisi sūmo sacerdoti: vt de çacharia legit̄. c Pro gēte. Judeoꝝ. s. in qua erant oues. H̄ tm̄ cayphas: sꝫ qꝛ nouerat euāgelista eē alias oues. addidit: sed vt filios dei q̄ erāt dispsi ꝯgregaret. Filij p̄destinatiōe: sicut ⁊ oues in isrl̄: nōdū eni erant: qꝛ nōdū crediderāt. d Proximū aūt. Jmminēte pascha figurali in q̄ iā verꝰ agnꝰ imolādꝰ est: cōsiliū erat inter iudeos de eo occidēdo: ⁊ ip̄e appropinquat passionis loco. Jesus er

ergo pōtifices et pharisei cōciliū: (adversus iesum.) et dicebāt: (quasi cur nō ꝓuidemꝰ nobis.) Quid facimꝰ? Quia hic hō mlt̄a signa facit: Si dimittimꝰ eū sic: oēs credēt i eū. Et veniēt romāi ⁊ tollēt nr̄m locū ⁊ gētē. (a iuestigās vl' sagax vel veniēs ore interp̄tat̄.) Unus aūt ex ip̄is cayphas nomine cū esset pōtifex āni illiꝰ dixit eis: †Uos nescit' q̄cq̄ nec cogitat': qꝛ expedit vobis vt vnꝰ moriat̄ hō ꝓ populo: ⁊ nō tota gēs pereat. †Hoc a semetipso nō dixit: sed cū esset pōtifex āni illiꝰ ꝓphauit: qꝛ iesus moriturus erat ꝓ gente. Et non tm̄ ꝓ gēte: sꝫ vt filios dei q̄ erāt dispsi congregaret in vnū. (non quin ⁊ prius: sed modo diffinite.) †Ab illo ergo die cogitauer̄t vt interficerent eum. Jesus ergo iā nō (nō q̄ h̄ nō posset sed docet suos cedere furori.) in palā ambulabat apud iudeos (pseq̄ntiū. significat trāsitū ad gētes i ephrem q̄ interp̄tat̄ fructificatio .i. ecclesia.) sed abijt i regionē iuxta desertū: in ciuitatē q̄ dꝛ ephrē: ⁊ ibi morabat̄ cū discipul' suis. †Proximum āt erat pascha iudeoꝝ: ⁊ ascēder̄t mlt̄i hierosolymā d regiōe an̄ pascha (a sic p̄cepat deꝰ vndiqꝫ cōuēire ad pascha: vt illius diei sctificarent̄ celebratiōe.) vt sctificārēt seip̄os. Querebant (male.)

Nico.de lyra

tio. ibi: Unꝰ ex ipsis. Jn p̄ria ergo ꝑte dꝛ sic: Collegerūt g̃ pōtifices qui erāt maioris auctoritatis ⁊ magis litterati a Et pharisei. q̄ videbant̄ p̄ alijs religiosi: ex q̄bꝰ factū eoꝝ grauiꝰ erat. b Cōciliū. s. aduersus iesū. H̄ nō ē ex textu sꝫ subintelligit̄. Circa h̄ notādum q̄ pōtifices erant de tribu leui. pharisei aūt ꝓ magna ꝑte erāt de tribu symeon: qꝛ ex illa tribu habuit ortū secta phariseoꝝ: iō in figura huiꝰ p̄dictū fuit Geñ. penul. Symeon ⁊ leui fr̄es vasa iniq̄tatis bellātia: in cōsiliū eoꝝ nō vēiat aīa mea. c Et dicebāt. Hic pōit̄ eoꝝ dubitatio q̄d facerēt de iesu: qꝛ habebāt rōnes ad vtrāqꝫ ꝑtē. ex euidētia eni miraculoꝝ cogebāt̄ dicere: d Quia hic hō multa signa facit. ⁊ ex h̄ sequit̄ q̄ erat ei credēduꝫ magis q̄ȝ moysi: qꝛ moyses nō tot nec tanta signa fecit. ⁊ maxie qn̄ ppl's ei p̄mo credidit: imo valde pauca: vt patet Exo. iiij. ⁊ sic habebāt argumētū ad ip̄m recipiendū ⁊ honorādū tanq̄ȝ verū christū: sꝫ ecōuerso arguebāt ad cōtrariū dicētes: e Si dimit. euꝫ sic oēs cre. i eū. sic in xp̄m: ⁊ qꝛ xp̄o debebat̄ regimē ꝫm scripturas: q̄s male itelligebāt de tpali regno. iō ex h̄ videbat̄ seq̄ cōtra iperatorē romanū rebellio: q̄ tūc tp̄is dn̄abat̄ eis: ⁊ h̄ videbat̄ ꝓpinq̄ occasio destructiōis ciuitat' ⁊ tēpli ꝑ potestatē romani iperij: q̄ tūc erat maxīa: ⁊ iō ipsi nō habebāt aliquā virtutē resistēdi. ⁊ h̄ est qd̄ dꝛ: f Et veniēt ro. in tāta fortitudie q̄ nō poterimꝰ resistere. g Et tol. lo. no. i. ciuitatē ⁊ tēplū. h Et gētē. captiuādo ꝑpl'm. ⁊ sic ptꝫ q̄ passio timoris subuertebat in eis iudiciū rōis. i Unꝰ āt ex ip. Hic pōit̄ dubij det̄miatio. Et diuidit̄ i tres: qꝛ p̄mo dubiū determiat̄. scd̄o determiatio approbat̄. ibi: Ab illo aūt die. tertio a xp̄o euitat̄. ibi: Jesus g̃ iā nō i pa. Pria i duas: qꝛ p̄mo pōit̄ cayphe determinatio. scd̄o huiꝰ determiatiōis expositio. ibi: Hoc aūt a semetipso. Jn p̄ma igit̄ ꝑte dicit̄ sic: Unꝰ aūt ex ipsis cayphas no. nō est d textu: sꝫ itelligit̄ nomē eiꝰ ꝓpter auctoritatē sui officij. vn̄ subdit̄: k Cū eēt pō. an. il. dn̄s aūt p̄cepat eē tm̄ vnum sūmū sacerdotē: ⁊ ꝑ totā vitā suam: q̄ moriēte aliꝰ sibi succederet. vn̄ ⁊ i morte eiꝰ reuertebant̄ fugitiui. sꝫ ꝓpt̄ cupiditateꝫ et ambitionē suā statuerūt int̄ se illi q̄ erāt de genere sacerdotali vt q̄libet āno vnꝰ esset q̄ illo officio fūgeret̄. Aliā aūt rōnē assignat Josephꝰ dicēs: A tp̄e herodis ascalonite q̄ auxilio romanoꝝ occupauit regnū iudee: sacerdotiū cōit̄ vēdebat̄: ⁊ sic ꝓpt̄ maiꝰ lucrū tpale summꝰ sacerdos frequēter mutabat̄. l Dixit eis. ꝓpter auctoritatē officij sic locutꝰ ē. dicēs: Vos nesci

m Vos nescit' q̄cq̄ q̄d co. q. d. p̄ma facie q̄libꝫ itelligēs videre p̄t q̄ ad mortē huiꝰ homis debemꝰ laborare. Cuiꝰ rō est: qꝛ bonū cōe magis ē eligēdū q̄ȝ bonū ꝑticulare. si āt hō iste dimittat̄: bonū totiꝰ ppl'i dissipabit̄: vt ptꝫ ꝑ p̄dicta ꝫm eoꝝ estimatione: ⁊ sic ꝯcludit q̄ sit agēdū ad mortē xp̄i: ēt si ex ꝑte eiꝰ nō iueiat̄ aliq̄ cā. ⁊ h̄ ē qd̄ dꝛ: n Expedit vo. vt vnꝰ mo. hō. ēt si eēt bonꝰ ⁊ iustꝰ. o Pro pplo. i. ꝓ ꝯseruatiōe ꝑpl'i. p Et n̄ to. gēs pe. sꝫ māeat i vita. Hic ptꝫ māifeste q̄ passio iuidie ⁊ liuoris ꝯ xp̄m: ⁊ passio timor' ꝑdēdi gētē ⁊ locū: subuertebāt i eis rōis iudiciū: qꝛ i nullo casu licitū ē iterficere inocētē. ꝑ h̄ eī nō ꝓcurat̄ bonū cōe: sꝫ mag' destruit̄: ꝓpter qd̄ dei iudicio factū ē q̄ illd̄ malū qd̄ credebāt ꝑ mortē xp̄i euadere. s. destructionē loci ⁊ gētis: ꝑ mortē xp̄i incurrerūt: qꝛ in penā huiꝰ pctī: romani ꝑ titū ⁊ vespasianū locū ⁊ gētē destruxer̄t āno. xlij. post passioneꝫ xp̄i: sic̄ fuerat a Daniele ꝓphatū. ix. ca. Et ciuitatē ⁊ sāctuariū dissipabit ppl's cū duce vēturo ⁊c. ⁊ a saluatore p̄dictū Lu. xix. Videns ciui. sā. ble. fle. sup il. q Ho cāt. h̄ pōit̄ p̄dctē d̄miatiōis expositio: q̄ q̄dē expositio ē tobis euāgeliste ostēdet' q̄lit̄ caypbas p̄dictā determinationem ꝓtulit. Quis eni eēt itētio cayphe dare solum ꝯsiliū de christi morte ꝓ tpal' ꝑiculi euasiōe circa ꝑpl'm iudeoꝝ: tn̄ v̄bū eiꝰ sic sonabat q̄ xp̄s erat moriturꝰ ꝓ gēte ⁊ populo: ⁊ qd̄ sic fuit ꝓlatuꝫ fuit ꝓphetia q̄dāmō de futuro q̄ xp̄s erat moriturꝰ ꝓ salute spūali ⁊ nō solū iudeoꝝ: sꝫ etiā omniū gētiū q̄ credituri erāt in ip̄m. et h̄ ē qd̄ dꝛ: Hoc aūt a semetip̄o nō dixit: supple p̄dictū v̄bū h̄ mō ꝓtulit: sꝫ ꝑ motionē alteriꝰ. r Sꝫ cū es. pō. an. il. ꝓ. qꝛ ip̄o ignorāte dictū ꝓpheticū ꝓtulit: nō rōe sui meriti: sꝫ dignitat' officij. s Quia iesus e. mo. ꝓ gē. s. iudoꝝ: qꝛ mlt̄i de iudeis saluati sūt ꝑ ip̄m. t Et nō tm̄ ꝓ gē. sꝫ vt fi. dei. n̄ qꝛ adhuc eēnt filij dei actu: sꝫ i potētia ad actū reducēda: qꝛ erāt p̄destīati. v Qui erāt dispsi. ꝑ diūsos ritꝰ gētiliū. x Cōgre. in vnū. i. i vnā eccl'iam ex iudeis ⁊ gētibꝰ ꝯstitutā: vt eēt vnū ouile sic̄ est vnꝰ pastor: vt. s̄. dictū ē p̄ce. ca. ꝓpt̄ qd̄ Geñ. penl'. ca. dꝛ de xp̄o. Jp̄e erit expectatio gētiū. n̄ solū iudeoꝝ. Nec h̄ ē ꝯ illd̄ qd̄ dic̄ saluator Mat. xv. Nō sū missus nisi ad oues q̄ ꝑierant domus isrl': qꝛ ibi saluator loquit̄ de sua missiōe ad p̄dicādū in ꝑsona ꝓpria. Propt̄ qd̄ Apl's dicit Ro. xv. Dico eni dn̄m iesuꝫ xp̄m ministrū fuisse circūcisiōis. y Ab illo. Hic pōit̄ d̄terminatiōis cayphe approbatio q̄ȝuis eēt iniq̄: qꝛ oēs alij erāt affectati ad ꝓcurādū mortē xp̄i: sic̄ ⁊ ip̄e. ⁊ h̄ ē qd̄ dꝛ: Ab illo ergo die co. vt inter. ie. Licet eni an̄ habuissent volūtatē interficiēdi ip̄m: vt patuit ꝑ p̄dicta: tn̄ ex cōsilio cayphe diffinierūt h̄ adip̄lere q̄ȝ citius posset. z Jesus g̃. Hic ꝯñr pōit̄ huiꝰ determiatiōis declinatio. nō enim adhuc erat tp̄s passiōis xp̄i a deo p̄ordiatū: ⁊ iudei q̄rebāt occidere eū: vt visū est: iō recessit ad tp̄s. ⁊ h̄ ē qd̄ dꝛ: Jesus g̃ iā nō i palā ambulabat apd̄ iudeos: q̄ȝuis eni inter eos existēs posset eoꝝ ipetū refrenare: tn̄ voluit ad tp̄s latere ⁊ se occultare rōnibꝰ p̄dictis ca. viij. ⁊ x. vbi simil't agit̄ de sua occultatiōe. a Sed abijt in regioneꝫ iuxta desertū. vbi pauci de iudeis erāt. b Jn ciuitatē q̄ dicit̄ ephrem. q̄ erat ꝑua ⁊ paꝝ populata. c Et ibi mora. cū dis. suis. vsqꝫ ad tp̄s ꝓpiquū sue passiōis. d Proximū auteꝫ erat pascha iudeoꝝ. hoc subdit̄ ad ostendenduꝫ q̄ xp̄s paruo tp̄e in illa ciuitate se occultauit: qꝛ ante pascha in hierusalē venit. e Et ascenderūt multi hierosolymā de regiōe: qꝛ tenebātur de tota iudea ad solēnitatē vēire. f Ante pascha vt sanctificarent seipsos. orationibus et sacrificijs: ad digne comedēdū agnū paschalē. ⁊ si hoc fiebat de agno figurali: multo mag' se debet hō sāctificare orōnibus ⁊ bonis op̄ibus ad digne recipiendū veꝝ agnū imaculatū corpꝰ iesu xp̄i. g Querebāt g̃ ie. vt audirēt eiꝰ doctrinā: de cuiꝰ miracul' audierāt famā.

†i. s. c.

G

† i. q. i. dictū est a dn̄o.

† Mat. 12. b Mar. 3. a

† Mat. 26. a mar. 14. a Luce. 22. a

a ƒ obliti sue sāctificatiōis: in ipso loco orationis tractāt de nece agni.

a bant ergo iesum: ⁊ colloqueban/tur ad inuicē i tēplo stātes. Quid putatl: q̄ n̄ vēit ad diē festū istū:
b Dederāt aūt pōtifices ⁊ pharisei mādatū: vt si q̄s cognouerit vbi sit: indicet vt apprehēdant eum.

a Et colloquebanť ad inuicē ⁊c. q̄ mirabāť ꝙ in tāta ꝯgre/gatiōe nō venerat ad docēdū. iō q̄rebāt: Quid putatl q̄ non venit ad diē festū? Et subdit euāgelista q̄si rn̄dēs q̄stiōi eoꝝ.
b Dederāt enī pōtifices ⁊c. ⁊ ptȝ lr̄a. Propť hoc enī ab eis sicut ab igratis ⁊ obstinatis recesserat vsq̄ ad tp̄s sue passiōis dispositū. Circa p̄dicta in h̄ ca. q̄ritur vtrū cayphas erat vere ꝓpha? Et ar/guiť p̄mo ꝙ sic: q̄ balaā d̄r vere ꝓpha vt hr̄ libro Nu. xxiiij. ⁊ tn̄ fuit malus hō. donū enī ꝓphetie aliq̄n malis ho/minib' ꝯcediť. ḡ malicia cayphe non īpediuit in eo veritatē ꝓphetie. Item in lr̄a d̄r hic ꝙ ꝓphetauit ꝙ iesus essȝ moritur' ꝓ gēte: ⁊ vt filios dei q̄ erāt dispsi ꝯgregaret. ⁊ h̄ xbuȝ euāgeliste videreť falsū: qd̄ nllō mō ē dicēdū: ni/si cayphas fuisset vere ꝓpha. Cōtrari um arguiť p h̄ ꝙ ipse dixit falsū dicēs illis q̄ de morte xp̄i tractabant. Expe/dit vobis vt vn' hō moriať. mors enī christi nō fuit expediēs illis q̄ eā ꝓcurauerūt. falsitas aūt nō subest ꝓphetie ḡ ⁊c. Re/spōsio dicendū ꝙ ad rōnē vere ꝓphe duo requiruntť. Primū est ꝙ habeat verā cognitionē de aliquo occulto respectu alio/rū hoim cū q̄b' ꝯuersať. ꝓpter h̄ d̄r ꝓpheta q̄si ꝓcul fans: vt ṡ. dictū est: inq̄tū cognoscit ea q̄ longinq̄ sūt a cognitiōe alio/rū ꝓpter qd̄ si alicui fiat apparitio indicās aliq̄d occultū. non diciť ꝓpheta si illud sit ei ignotū. Sic pharao vidit spicas de/signātes qualitatē futurorū annoꝝ. ⁊ nabuchodonosor statuā designātē mutabilitatē regnoꝝ. neuť tn̄ fuit ꝓpheta: sed ioseph ⁊ daniel q̄ de occultl̄ illť cognitionē habuerūt. ꝓpter qd̄ d̄r Da/nielis. x. Intelligētia op' ē in visiōe: q̄ nō pōt dici ꝓpha sine i/tellectuali cognitiōe. sola enī visio imaginaria nō facit ꝓphetā vt visū est. Secūdo requiriť ꝙ illa cognitio fiat mediāte spiri/tu bono. maligni enī sp̄ūs aliquādo reuelāt hominib' ea q̄ sūt alijs occulta: nō tn̄ ex hoc dicunť veri ꝓphe: sȝ solū cū additi/one diminuēte: sicut in sacra scriptura dicūť frequēter aliq̄ ꝓ/phete baal vl ꝓphe excelsoꝝ. talť enī nō d̄r ꝓpha absolute: sic nec hō mortu' d̄r hō: ꝓpť additionē diminuētē. ꝓphetia enim vera cōputať inter sp̄ūsscti dona. Cū ergo q̄riť de caypha. di/cendū ꝙ n̄ fuit vere ꝓpheta: q̄ nullā cognitionē habuit de se/creto dn̄ice passionis ꝙ esset futura ꝓ sp̄ūali salute humani ge/neris: sed tm̄ intēdebat dare cōsiliū de morte xp̄i ꝓpť tiorē ro/manoꝝ. Uerūtn̄ ƀȝ ꝙ hic dicūt Chrys. ⁊ Aug'. Sp̄ūssctūs in ꝯplatiōe sui ꝯsilij sic mouit linguā ei' ꝙ ip̄o ignorāte: xba q̄ ꝓ/tulit significabāt xp̄i mortē esse futurā ꝓ sp̄ūali hoim salute: nō tn̄ pōt dici vere ꝓpheta: ex hoc ꝙ xbū ꝓpheticū ignorās ꝓtulit: alio linguā eius ad hoc mouēte. Sicut nec asina bala/am pōt dici animal rationale ex hoc ꝙ verba rationabilia ꝓ/tulit: vt patet Nu. xxij. q̄ illa nō ꝓcesserūt ex interiori cōcepti one seu ꝓpria cognitione: sed magis ex diuia motiōe: ƀȝ ꝙ ibi dē d̄r: Apuit dn̄s os asine ⁊c. Licet enī cayphas de morte xp̄i cogitauerit: ⁊ alios p suū cōsiliū ad hoc inducere voluerit: qd̄ fuit ex ꝓpria ꝯceptiōe: ⁊ diabolo hoc suggerēte: ꝙ tn̄ ꝯsiliū su/um sic ꝓtulit ꝙ p xba illa significareť passio christi ꝓ futura sp̄ūali hoim salute: hoc nullo mō ab eo fuit: vt dictū est: q̄ q̄/tum ad hoc solū xbū illd̄ erat ꝓpheticū. iō p hoc nō pōt dici ꝓpha. Ad p̄mū dicēdū ꝙ nō est simile de ipso balaā: q̄ q̄/uis fuit malus habuit tn̄ verā cognitionē occultoꝝ vt ibidem d̄r: Dixit vir cui obturat' est ocul' q̄ visiōes oipotētis videt. Cayphas aūt talē cognitionē nō habuit: vt visū est. ⁊ iō nega/tur ab eo ꝓphetia: nō ꝓpť suā maliciā: sȝ ꝓpter cognitiōis de/fectū. Ad scd̄m dicēdū ꝙ xbū euāgeliste est veꝝ si bn̄ itelli/gať. nō ei dixit ꝙ cayphas esset ꝓpha: sȝ ꝙ ꝓpheticauit. i. x/bū ꝓpheticū ꝓtulit: nō tn̄ a semetipso. sic euāgelista dicit: sed sp̄ūsctō linguā eius sic mouēte ip̄o ignorāte: ꝓpter qd̄ nō ha/buit vere rōnē ꝓphete. Argumentū etiā in ꝯriū ē soluēdū: q̄ sicut dictū est cayphas illud xbū ꝓtulit p motionē sp̄ūsscti: a quo nullū est falsum. ⁊ ideo cayphas dicēdo: Expedit voƀ vt vn' moriať hō ⁊c. veꝝ dixit: si bn̄ itelligať ꝙ mors xp̄i q̄tum est in se fuit expediens oib' ēt illis q̄ de ei' morte tractauerūt: q̄uis aliq̄ eoꝝ p suā maliciā ei' vtilitatē recusauerūt: sicut et alij pctōres in pctō mortali decedentes. Ca. XI

Moraliter. a† Erat q̄dā lāguēs ⁊c. Per quem significari potest grauē tētationē pa/tiēs. p ei' sorores significanť psone ꝓ ei' alleuiatione deuote xp̄m dep̄cātes: q̄ nō sp exaudiunť: sȝ talis patiēs aliq̄n p actū pcti mortal' mori pmittiť ab eo q̄ est tāte bonitatl ⁊ potētie ꝙ scit et pō bōa de malis elicere. Per iesū āt q̄ salus interp̄tať p̄dicator vl ꝯfessor salutē aiaꝝ sitiēs significať: q̄ pctōrē non solū mortuū reperit p culpā: sȝ etiā aliq̄n fetentē p īfamiā: ⁊ sepultū sub lapide p obstinationē: ⁊ tn̄ deo p̄ncipaliter operā te sic p bonā monitionē reducit eū ad vitā gr̄e ꝙ nō solū tolli tur obstiatio ⁊ mors culpe: sȝ etiā īfamie fetor ⁊ suauis odor redditur bone fame.

In ca. xj. vbi diciť in postil. Infir/mitas curabil' nō d̄r ꝓprie lāguor.

Additio. j.

Languor nō si/gnificat infirmi/tatis incurabilitatē: q̄nimo debilita/tē tm̄ significat q̄ ꝯtigit q̄nq̄ sine gra/ui īfirmitate. Uñ aliq̄n additť huic ter/mino lāguor dictio significās magni/tudineȝ eius. vñ. ij. Paraľ. xxiiij. Di/miserūt eū in languorib' magnis. Si enī lāguor de se significaret incurabi/litatē infirmitatis sup̄flue adderetur magnū. cū q̄libet īfirmitas incurabil' est magna. Nec facit ad ꝓpositū vtrū īfirmitas laçari eēt cu/rabilis via nature vel nō: q̄ miraculū laçari ex resuscitatiōe marie īsolita singulariť p̄dicať: nō aūt de curatiōe infirmita/tis. Xp̄s enī īnumerabiles infirmitates curauerat: vt ptȝ in ꝓcessu euāgelioꝝ: de q̄b' tn̄ nō sic solenniçať. Curatio enī in/firmitatū nō ē in tāto gradu miraculoꝝ sicut resuscitatio mor/tui: p̄serti q̄triduani: vt sctūs Tho. in p̄ma pte. q. cv. arti. vi. in corpe q̄stiōis. In eo. ca. vbi d̄r in postil. Circa h̄ notā/dū ꝙ pōtifices erāt de tribu leui.

Additio. ij.

Licet tā sacerdotes q̄ leuite rōne ge/neris tā aarō a q̄ sacerdotes descendebāt q̄ alij eiusdē tribus a leui patriarcha descēdisset: tn̄ soli leuite q̄ n̄ erāt sacerdotes retinuerūt sibi nomē generis. vñ Nu. xviij. Filijs aūt leui de/di oēs decias israelis ⁊c. In q̄ ca. pl'ies vocat leuitas ꝓut di/stinguūť a sacerdotib' aaronitl: vt ibidē ptȝ: ⁊ sic in multl alij/s locis. vñ sic loquēdo de sacerdotib' ⁊ leuitis. s. ꝓut inuicē distinguunť: tenēdū ē ꝙ leuite nō fuerūt pticipes ī fabricatio/ne seu adoratiōe vituli qd̄ fuit maximū pctm̄ inť cetera a ppľo israelitico commissa: vt Exo. xxxij. ca. silr nec pticipes fuerunt in occisiōe xp̄i: licȝ ī vtroq̄ scelere sacerdotes de p̄ncipalibus fuerūt specialiť ƀm opinātes ꝙ aarō idolatrasset ī illo facto. Primū patet Exo. xxxij. vbi cū moyses volēs vindictā face/re in ppľo idolatrāte clamasset: Si q̄s ē dn̄i adiūgať mihi. sta/tim subdiť: Cōgregati sūt ad eū oēs filij leui. ⁊ sic ptȝ ꝙ leui/te in illo actu dn̄o adheserūt: qd̄ ēt habeť ī glo. Deuť. xxxiij. vbi sic: Quō fecerūt vitulū aureū leuite accīcti gladijs iubē/te moyse a porta vsq̄ ad portā idolatras interfecerūt. Sȝ cō/stat ꝙ aaron de p̄ncipalib' fuit in illo crimīe ꝓut ibidē ptȝ. s. ƀm p̄dictos opinātes. Addūt ēt hebrei ꝓut Ra. moy. tradit ī suo Deute. de idolatria: ca. j. ꝙ licet ppľs israelitic' pl'ies ido/latrasset vt ī multis ⁊ varijs sacre scripture locl hr̄: leuite tn̄ nūq̄ idolatrarūt. ⁊ sic patet primū. Scd̄ȝ xo hr̄ exp̄sse ī glo. Deuť. vbi. ṡ. vbi sup illd̄ xbū qd̄ legiť de leui: Judicasti euȝ ad aq̄s ꝯdictiōis sic ait: Aque ppľi sūt q̄ ꝯdicētes clamauerť: Crucifige crucifige eū. ⁊ sāguis ei' sup nos ⁊ su. fi. no. Ad cu/mulū enī pfectiōis leui adiūgit: Qui dixit pr̄i suo ⁊c. hec in glo. Ex q̄ māifeste hr̄ ꝙ leui sepat' fuit ab ill' q̄ clamabāt: Cru/cifige ⁊c. ⁊ p ꝯn̄s a crimīe qd̄ ceteri israelitici cōmiserūt ī occi/siōe xp̄i ī q̄ p̄ncipes sacerdotū ⁊ hmōi fuerūt manifeste ptici/pes. Ueritas hui' glo. ex serie lr̄e euāgelice pōt haberi vbi in materia passiōis xp̄i in q̄ de oib' statib' hebreoꝝ exp̄ssa fit mē/tio. s. pōtificib': sacerdotib': ⁊ sūmis sacerdotib': scriƀ ⁊ pha/riseis ⁊ hmōi. De leuitl tn̄ null' euāgelistaꝝ ī hac materia le/giť facere mētionē: vt ptȝ discurrēti q̄ttuor euāgelia ī materia passiōis. Cōstat ēt ꝙ ī alijs euāgelicl histori/js vbi leuite iter/ueniūt mētio fit de eis ꝓut a sacerdotib' distinguūť. vt. ṡ. j. ca. Miserūt iudei sacerdotes ⁊ leuitas ⁊c. ⁊ ī alijs. ⁊ sic ptȝ se/cūdū. Ex q̄b' seq̄ť ꝙ ꝓphetia Jacob Geñ. penľ. Simeō ⁊ le/ui fr̄es ⁊c. per postill'. allegata: si ad passionē xp̄i appliceť in/telligēda ē d̄ symeōe a q̄ pharisei ⁊ hmoi d̄scēderť. ⁊ de leui in psona sacerdotū tm̄ seu pōtificū ab aarone descēdētiū: n̄ āt le/uitl ꝓut a sacerdotib' distiguūť. Prophetia xo moysi appli/cādo ē tribui leui ꝓut distiguiť a sacerdotio q̄ īmunes fuerť vt iā dictū ē: tā a pctō vituli q̄ ab occisiōe xp̄i. ⁊ ƀȝ hebreos ēt a q̄cūq̄ idolatria. Si āt ꝯ p̄dicta obijciať d̄ h̄ qd̄ d̄r in ꝓphia moysi: Deuť. vbi. ṡ. Qui dixit pr̄i suo ⁊ mr̄i sue nescio vos: ⁊ fr̄ib' suis igro illos ⁊c. Ex q̄b' videť ꝙ leuite pr̄es ⁊ mr̄es silr ⁊ fr̄es ⁊ filios hēbant idolatras seu ꝓcurātes occisiōeȝ xp̄i. Dicēdū ꝙ leuite admiscebāť cū alijs tribub' ī mr̄imonijs sic

⁊ alie

alie trib⁹: inde potuit sepe ptigere q leuite haberēt mr̄es et pr̄es matrū ex alijs tribub⁹, silr̄ r nepotes. s. filios sororū d di/cūt fr̄es. vn̄ de abrahā r loth nepote suo dicebat: Fres eī sum⁹ vt Gen. xiij. ca. Silr̄ filios filiarū q̄ sp̄erāt in alia tribu. r tres fut q̄si filij. vn̄ de talib⁹ verificat ꝓphetia moysi p̄dicta. s. Qui dixit pr̄i suo r ma. rc. Eo q ꝓpij leuite. s. de genere leuitar masculinā lineā descēdētes separauerūt se a p̄dictis p̄sāguine is de tribub⁹ alienis descēdētib⁹ in p̄dict̄ duob⁹ casib⁹ vt do adhererēt: put glo. p̄dicte testant̄ q̄b⁹ lr̄a p̄sonat vt dictū ē.

Replica.

In ca. xj. vbi dr̄: Laçar⁹ lan. dic. postil. ex ħ īfirmitate fuisse p naturā īcurabile: q: ī/firmitas īcurabil' ꝓpe n̄ dr̄ lāguor. Bur. dic q lāguor nō dicit īcurabilitatē: q: illi termio addit ali⁹ t̄min⁹ significās magni tudinē. ij. Paral. xxiiij. vbi dr̄: Magnus languor. Ibi dico q magn⁹ refert ad itētionē dolor̄: q: mlti morbi īcurabiles sūt parui doloris vt ptisis hydropisis rc. Quidam autem inten/sini doloris sunt: sicut febres r hmōi. Cum igitur in scriptura lāguori addit magnitudo. lāguor p̄tet ad īcurabilitatē: magni

Replica.

In eo. ca. vbi (tudo ad doloris itēsionē. dr̄: Collegerūt pōti. r pha. cō. dic. postil. pō tifices fuisse d tribu leui: phariseos āt vt plimū d tribu symeō: luz illā ꝓphīā iacob dicēt̄: Symeō r leui fr̄es: vasa iniqtat̄ bel lātia ī cōsiliū eoꝝ nō veīet aīa mea. Bur. Fortasse de tribu le/ ui: p magnā digressionē vult saluare leuitas vt distiguit ꝓ sa cerdotes q ab aaron descēderūt. dicēs eos nūq̄ idolatrasse: nec ī morte xp̄i p̄sēsisse. q si vex ē sic nō credim⁹ rōnabile fuis/ set leuitas vt sic distictos etiā a vīdicta mort̄ xp̄i p̄seruare. vel salte ad fidē xp̄i p alijs p̄uti qd̄ factū n̄ ē. de p̄usiōe eniudeoꝝ le/ gim⁹ d sacerdotib⁹ p̄usis: Act. vj. Mīra t̄ba sacerdotū obedi ebat fidi d leuit̄. nihil ī sp̄eali p̄sumo igit ꝓ Bur. q: frustra eos (excusat.

Glo. ordi.

Iesus rc. Añ sex di/ Ca. XII es. Gla. Mystice. sexta: q: sex dieb⁹ oīa fecit: sexta die homiez cōdidit: sexta etate redimere venit. se xta feria passus est. sexta hora mortu/ us est. Uenit aūt ad bethaniā. i. ad ob/ mū obedictie: ipe obediēs pr̄i vsq ad mortē. docēs ecclīam obediētiā: q̄ ē in mōte olei. i. miscīe. nec pōt abscōdi in q̄ suscitat sepultos a pctis grauib⁹. ibi fit cena in fide r deuotiōe iustoꝝ. Mar tha ministrat. i. dū q̄libet fidel' opa de/ uotiōis dn̄o īpēdit. Laçar⁹. i. suscitati de grauib⁹ cū his q̄ mā̄serūt ī iusticia: leti epulant̄ de p̄sētia dn̄i. Maria q̄ oli penitens vnxit pedes. Nec ibi dr̄ q̄ vn guēto: mō pedes r caput p̄cioso. ibi ru/ dimēta penitētiū. hic iusticiā designat pfectoꝝ. vn̄ hic libra vnguēti. i. pfectio iusticie. Unguētū: q: bon⁹ odor sumus deo. Caput vngit: q alta d ea p̄dicat. Pedes q infirma venerat. Capill' ter/ git q̄ suis sup̄fluis paupes q in terra ī digēt reficit. Odore dom⁹. i. bona fa/ ma mund⁹ replet. b Uenit in beth. Jō pri⁹ bethaniā venit: vt resuscitatio laçari alti⁹ memorie oīm traderet r in excusabiles iudei p̄fūderent: tractātes de morte tāti suscitator̄. c Maria ꝗ. Preciosū vnguētū fit de nardo maxie de spicis. hic āt ex pistici a loco vbi erat. Et intpretat fidel' nō alia admixtiōe corrupti. d Dixit ergo. Judas et si mal⁹ tū int̄ aplos numerat vt doceamur malos to lerare: nec corp⁹ xp̄i diuidam⁹ r malos bonis nō obesse. ꝗ Non q:

a Iesus ꝗ añ sex Ca. XII dies pasche vēit ī betha niā vbi laçar⁹ fuerat mortu⁹ quē suscitauit iesus. Fecerūt āt ei cenā ibi: r martha mistrabat: laçarus vo vn⁹ erat ex discūbētib⁹ cū eo. Maria ꝗ accepit libram vnguē ti nardi pistici p̄ciosi: r vnxit pe des iesu: r extersit capill' suis pe des ei⁹: r dom⁹ ipleta ē ex odore vnguēti. Dixit ergo vn⁹ ex disci pulis eius iudas scariothis qui erat eū traditur⁹. Quare hoc vn guētū nō venijt trecēt̄ denarijs r datū est egenis: Dixit āt hōc:

[Interlinear glosses:] fictēs eos p̄spirasse: vēit q̄si agn⁹ ad victimam: vt vex pascha hēam⁹. — a soror lazari. — b vt nō fātasma: s; vera eius resurrectio ꝓbet: comedit loquit rc. — altera soror lazari. — iste morit bono odore: de quo alij viuūt. — a loco. — a ne eū cura paupex putarem⁹ dixisse: deter/ minare euangelista cur dixerat.

Nico. de lyra

Iesus ergo. Postq̄ iohānes declarauit di Ca. XII uinitatē chr̄isti p opa facta in eius vita. hic etiā decla/ rat p ea q̄ in eius morte sūt facta. r diuidit in duas: q: primo determiat de ei⁹ morte r passiōe. scd̄o de eius resurrecti/ one. xx. ca. Una aūt sabbato. Prima in duas: q: p̄io decla/ rat mort̄ xp̄i occasionē. scd̄o ipsā mortē. sc. ca. Ante diē festū. Circa primū sciēdū q occasio mort̄ xp̄i fuit īuidia iudeoꝝ ex fama r glia xp̄i. iō diuidit ī duas: q: pmo describit ei⁹ fama si ue glorificatio. scd̄o iudeoꝝ īfidelitas r obstinatio ibi: Cū aūt tāta signa. Pria in duas: q: pmo ponit ei⁹ glorificatio ab ho mine. scd̄o a d̄o patre. ibi: Nūc aīa mea turbata. Pria ī tres: q: pmo ponit glorificatio xp̄i ab īimic̄ familiarib⁹. scd̄o a tur bis vulgarib⁹. ibi: Cognouit ergo turba. tertio a gētilib⁹. ibi: Erāt aūt gētiles Prima adhuc in duas: q: p̄io ponit ei⁹ glorificatio xp̄i factum ab inimic̄ in generali. scd̄o a maria in speciali. ibi: Maria ꝗ. Jn p̄ma pte dicit sic: Jesus ergo añ sex dies pasche. imediate eni post suscitationē laçari iudei diffinierāt occidere xp̄m: vt p̄dictū est. r ideo recesserat quousq̄ appropinq̄ret pa scha in q̄ imolabat agn⁹ paschal': vt sic xp̄s q̄ est agn⁹ ver⁹ im molaret ꝓ nobis imediate post īmolationē agni paschal' figu ralis: vt veritas figure succederet. b Uenit bethaniā. q̄ est ꝓpe hierl̄m ad duo miliaria: vbi laçar⁹ fuit mortu⁹ quē suscita uit iesus. illuc eni venit vt ex memoria miraculi ibidē facti tur ba ppl̄i moueret ad eū honorifice recipiendū in hierl̄m añ suā passionē. sicut fuerat p̄dictū p çachariā ꝓphetā. ix. Exulta fa/ tis filia

Nico. de lyra

tis filia sion: iubila filia hierl̄m: ecce rex tu⁹ vēit rc. c Fecerūt aūt ei ce. ibi hoīes illius loci: r fuit hec cena in domo simōis leprosi: vt cōit tenēt do/ ctores. fuerat tū prius a xp̄o curat⁹: s; nomē remāserat ad memoriā mira/ culi. Origenes āt dicit q illa cena fu/ it in domo marthe: qd̄ ꝓbat ex eo qd̄ subdit: d Et martha ministrabat. Sed pōt dici q iste simon erat vicin⁹ marthe: r ꝓpter ħ ipa ministrabat in domo ei⁹: sicut hoīes solēt facere ī do/ mibus amicoꝝ suoꝝ: r marie ꝓpt re/ uerentiā ipsi⁹ xp̄i comedētis ibidē. e Laçar⁹ vo vn⁹ erat ex discūbē. cū eo. iuitat⁹ a simone. ħ aūt factū est ad declarationē veri miraculi de eius su scitatione. f Maria ꝗ. Hic describi tur obsequiū chr̄isto īpēsū a maria in speciali. r diuidit in tres: q: pmo pōi/ tur marie deuotio. scd̄o iude indigna tio. ibi: Dixit ergo vn⁹. tertio ei⁹ rep/ hēsio. ibi: Dixit ergo iesus. Jn prima ꝑ pte dr̄ sic: Maria ꝗ. s. soror laçari. g Accepit librā. in quo notat quā/ titas vnguenti. non est verisile q eēt aliq̄d grosse materie: sic̄ vnguēta cōi/ ter dicta: q: indecēs esset tale q̄d pone re sup caput hoīs sedētis ī mēsa. Ma ria aūt nō solū vnxit pedes dn̄i: s; etiā caput: vt Mattheus exp̄mit. xxvj. r Marcus. xiiij. licet hic omittat. Et iō dicendū q hic vocat vnguentū liquor p̄ciosus de re aromatica expressus: sicut aq̄ rosacea de rosis exp̄mit. Alii dicit q fuit lachryma fluēs na/ turaliter de arbore aromatica. h Nardi. nomē est herbe ni gre aromatice habēt̄ spicas. ꝓpter ħ dicit Marci. xiiij. Nar di spicati. r de illis spicis extrahebat liq; p̄dict⁹ p artificiu; vl' naturā s̄m alios. i Pistici. s̄m Aug'. nomē ē loci vbi crescit herba vnde talis liquor exp̄mit: sed meli⁹ dr̄: Pisti ci. i. fidelis. pistis eni grece fides ē latine. ħ est dictū q ille li/ quor erat pur⁹ r ver⁹ nō habēs aliq̄d aliud admixtū: nec so/ phisticatus. k Preciosi. q: valebat trecentos denarios: vt habet Mar. xiiij. ca. i. trecētos nūmos vsuales. erat enim liquor ille refrigeratiuus r cōfortatiuus mēbroꝝ r cōsolida/ tiuus r valde odorifer⁹. l Et vnxit pedes iesu r extersit pe des eius capillis suis. ordie p̄uerso factū fuit q̄ hic scribat: q: pmo lauit pedes r extersit: r postea vnxit. m Et domus ipleta est ex odore vnguēti. Ex quo patet p̄ciositas vnguēti r deuotio marie expēdētis rē tā p̄ciosā in obsequiū dn̄i. Utruz aūt ista fuit mulier de qua narrat Lucas. dictū fuit ca. p̄cede ti. n Dixit ergo. Hic ponit iude murmuratio. cū dicit: o Unus ex dis. eius iu. scariothis. ħ dicit ad differentiā al teri⁹ iude. p Qui erat eū traditur⁹. licet ei pmo fuerit bo/ nus q̄ vocat⁹ fuit ad apłatū: vt. s. dictū est. tū postea lapsus est in pctū. Qr̄ aūt dn̄s in sua societate tolerauit eū: dedit no bis exēplū tolerādi malos. q Quare ħ vn. nō ve. tre. de/ narijs. i. vendit. vn̄ versus: De re q venijt gr̄a nulla vēit. ha/ bet eni sensū passiui sub voce actiua. r Et datū est egenis. ħ dixit simulāt pietatē: ad opiēdū suā cupiditatē. ꝓpt qd̄ sub dit euāgelista: s Dixit aūt ħ nō q: de e. p. ad eū. i. de illis nō curabat. licet ea portaret q̄ dabant xp̄o ad dādū paupi

Mat. 26. a
Mar. 14. a

Mat. 26. a
Mar. 14. a
Luc. 7. f

a Nō quia. Cētū ad suā intētionē: ad eū nō ptinebat de egenis: qz nō curabat de ipsis: nō quin cōmissū esset ei dispensare paupibus. b Loculos h. Cui ministrāt angeli: loc'os habet in sūpt⁹ paupeꝝ ꝯdescēdēs īfirmis. c Sinite illā. Nouit furē sed nō pdit: docēs tolerare malos. tm̄ obsequiū marie cōmendat: ostēdēs ꝙ esset moritur⁹: ꝛ ad sepeliendu3 aromatib⁹ vngendus. Jō marie cui nō licuit mortuū vngere datū est viuentē officio funerl donare. vn̄ fm Mar. dr ꝙ habuit. i. potuit h̄ fecit: ꝑuenit vngere corp⁹ meū ī sepulturā.

B Magna patiētia nō arguit iudā auaricie: ꝛ n̄ cā paupeꝝ dixisse: sed ex rōne mōstrat nō eē culpādos illos: q̄ ipsi inter hoīes cōuersanti de facultatib⁹ ministrant: q̄ paruo tpe corporalit̄ ē apō eos māsur⁹: cū sp sint paupes futuri: q̄bus elemosyna possit īpendi. d Me aūt. Corporali p̄sentia: vel nō habebitis tu iuda ꝛ q̄ sunt hmōi: qz si mali ia3 cōicant sacramētis: postea tn̄ nō habēt dn̄m vt boni. e Et venerūt. Curiositas hos nō charitas adduxit: nos ecōtra: si cognoscim⁹ iesū obediētis aīe domū in qua habitet inuenisse: vēiamus illuc cōtēplatiōe: nō ppt̄ hoīe3 tm̄ quē in aīa suscitatū videm⁹: s3 vt bonā vitā innitemur: ꝛ p hoc ad visionē iesu puēiamus. f Sed vt laça. Mystice resurgētes in scdō aduētu rapient̄ in aera cū dn̄o. g Cogitauerūt a. Quia nō poterāt occultare vl' negare miraculū: stulte volūt occidere: q̄si nō possit suscitare occisū: q̄ suscitauit defunctū.

Mystice

h In crastinū. Ecce oues ex israel veniūt ad pastorē. Rami sūt laudes significātes victoriā supaturi diabolū ꝛ mortē. i Et clamabāt. Aug⁹. Osanna vox obsecrātis magis indicās affectu3 ꝙ̄ rē aliquā significās sicut interiectiones. k Rex israel. Rex non terreno more: qd̄ parum est: s3 qz regit: ꝛ ad mētes ꝛ ad regna celoꝝ ducit: ꝛ est miseratiōis nō indignatiōis. ☞ Noli

a nō qz de egenis ptinebat ad eū:

a ꝭ dn̄i loculoꝝ custos.

b sed qz fur erat: ꝛ loculos habēs:

a ꝭ in loculos. b ꝭ ministerio: sed tollebat furto. i. exportabat.

ea quę mittebant̄ portabat. Di

c xit ergo iesus: † Sinite illā vt ī di

ꝭ vt si nō re ī pleat: tn̄ deuotiōe p⁹ meā mortē.

em sepulturę meę seruet illud.

Paupes eni semp habebitl vo

d biscū: me aūt nō semp habebitl.

Cognouit ḡ turba multa ex iu

e deis quia illic est: ꝛ venerūt non

f propter iesum tm̄: sed vt laçarū

viderēt quē suscitauit a mortuis

ꝭ quia propter laçarū veniebāt.

g Cogitauert̄ āt pricipes sacerdotum vt et laçarū interficerēt: qz

mlti ppter illū abibāt ex iudęis:

ꝭ in die dn̄ica.

h ꝛ credebant in iesum. † In crastinū autem turba multa q̄ venerat ad diē festū: cū audissēt quia

vēit iesus hierosolymā: accepert̄

ꝭ p ramos mortifica. carnis. vl' exēpla p̄cedētiū

ramos palmarū: ꝛ pcesserūt ob

patrū. a ꝭ hiero. q̄si osy anna. i. salua obsecro.

i uiā ei: ꝛ clamabāt: Osānā bn̄di

a ꝭ pris: ēt possēt dicere ī suo: qz ipe dn̄s.

k ct⁹ q̄ vēit ī noie dōmi rex israel.

† Mat. 26.

† Mat. 21. Mar. 11. Luce. 19.

Nico. delyra

bus: nō tn̄ faciebat: sed retinebat sibi. sīō ubdit̄: a Quia fur erat ꝛ lo. ha. in quib⁹ abscōdebat ea q̄ debebāt ī alios vsus expēdi. vnde subdit̄: b Ea q̄ mittebant̄. i. xp̄o dabant̄ ad subueniendū necessitatib⁹ xp̄i ꝛ discipuloꝝ ei⁹ ꝛ ad dādū paupērib⁹. c Portabat. i. officiū portādi ꝛ fuādi habebat ad istos vsus: licet hoc infideliter ageret. Ex hoc pt3 ꝙ xp̄s ꝛ discipuli ei⁹ de elemosynis viuebāt. Sciendu3 etiā ꝙ ista portatio pecunie in via nō ptinet ad pfectionē: sed xp̄s h̄ faciēdo suscepit psonā infirmoꝝ eis cōdescēdēs: sicut fecit se abscōdēdo a iudeis: vt. s̄. dictū est. viij. ꝛ. x. ca. ꝛ hoc hr̄ extra de v̄bo. significa. Exijt q̄ seminat. Et ppter hoc male arguūt illi q̄ ex h̄ loco dicūt ꝙ habere aliq̄ mobilia in cōi ad pfectionē ptineat. Pōt aūt h̄ queri q̄re xp̄s pmisit iudā portare pecuniā p̄dictā: cum sciret eū latronē? Dicēdū ꝙ a p̄ncipio qn̄ fuit sibi traditū portādi officiū latro nō erat: ꝛ q̄uis xp̄s sciret eū futurū latronē tn̄ tradidit sibi istud officiū: qz minor erat inter apl'os alios. ppter qd̄ vltim⁹ inter eos nominat̄: vt pt3 Mat. x. ꝛ Marc. iij. talib⁹ aūt tpalia sūt tradēda. maiores aūt debēt circa doctrinā ꝛ spūalia occupari: ppter qd̄ in p̄mitiua ecclia apl'i septē diacones ordīauerūt sub eis ad tpalia administrāda: vt ipi apl'i liberius possēt ītēdere orōni ꝛ p̄dicatiōi: vt hr̄ Act. vj.

d Dixit ergo. Hic ponit̄ iude rep̄hēsio. cū dicit̄: Sinite illā. q. d. nō habetl cā3 sufficiētē murmurādi: quia egit op⁹ bonū. vn̄ pt3 ꝙ iudas nō solū murmurauit: sed etiam aliȷ discipl'i: vt hr̄ Mat. xxvj. ꝛ Mar. xiiij. verūtamē qz fuerūt īcitati p iudā: ꝛ iteꝝ moti pietate: iudas aūt cupiditate: iō iohes solū iuda3 nomīauit. f Ut in diē sepul. mee ser. illud. non loquit̄ de h̄ qd̄ iā erat effusū: sed de alio sil'i. q. d. illud qd̄ p sepultura mea p̄parabit: illud reseruabit: qz nō poterit illud in me expendere p̄uēta acceleratiōe resurrectionis mee: quia qn̄ venit ad monumentū ad vngendū corpus dominicū: xp̄s iā resurrexerat: vt patet. j. xx. ca. Mattheus aūt expressius hoc dicit: Preuenit vngere

vngere corp⁹ meū in sepulturā. ꝛ idē exprimit̄ hic obscuri⁹. cū dicit̄: Sinite illā vt in diē sepulture mee ꝛc. q. d. dimittēda est nūc facere: qd̄ tūc faceret si posset: ꝛ illud vnguētū tūc seruauit in loco istius nūc in me expensi: ꝛ qz iudas ita murmurādo ꝛ alios ad hoc incitando causā pietatis p̄tēderat. ideo hāc excludit. d. g Paupes enim sp hēbitl vo. q. d. pōt recupare ad benefaciendū paupib⁹: s3 non poterit recupare ad inungēdū me corpalit̄. ppter qd̄ seq̄t̄: h Me aūt non sp habebitis. s. p̄sentia corpali ad habitandū in carne passibili q̄ indiget tali vnctione. Per hoc patet ꝙ aliquod op⁹ min⁹ necessariū pōt p̄poni magis necessario qn̄ imminet casus qd̄ illud minus necessariū nō pōt al's recupari.

i Cognouit ergo tur. Hic cōsequēter ostenditur qualit̄ xp̄s fuit honorat⁹ a turbis: ꝛ h̄ dupliciter. p̄io eū visitādo. secūdo honorifice ei obuiādo. ibi: In crastinum. In prima pte dicit̄ sic: Cognouit ergo turba multa ex iudeis qz illic esset. Bethania enī erat ppe hierusalē ad vnā leucā. ꝛ ideo d' facili poterāt hoc cognoscere. k Et venerūt nō ppter iesū tm̄. in h̄ īnuit̄ duplex causa. vna ppt̄ ipsū iesū reuerent̄ visitandū. alia q̄ subdit̄: l Sed vt laçarū viderēt quē suscitauit a mortuis. Facta enī mirabilia libent̄ videntur. mirabilissimum autē erat videre quatriduanū mortuum suscitatū comedētem ꝛ bibentem ꝛ alia opera facientē. Sperabant etiam audire ipsum referentem statū alterius vite: quem omnes scire desiderant. Et quia in hoc gloria christi manifestat̄. de quo dolebant principes populi. ideo subdit̄: m Cogitauerunt autem pricipes sacerdotum vt ꝛ laçarū interficerēt ꝛc. Ex quo patet eoꝝ malignitas: qz volēbant interficere illū quē deus viuificauerat: ad occultādū miraculū. Si aūt querat̄ quare magl laçarū psequebātur ꝙ̄ cecū illumiatū. de q̄ dictū ē. ix. ca. ꝛ languidū sanatū: de quo dictum fuit. v. ca. Dicendū ꝙ hoc erat quia laçarus erat homo nobilis et famosus. ꝛ ideo miraculum in ipso factum erat magis publicum et famosum. n In crastinum. Hic describitur honor exhibitus christo in turbe obuiatione. Et diuiditur in duas: quia primo describitur ipsa obuiatio. secundo subdit̄ hui⁹ obuiationis ratio. ibi: Testimoniū ergo. In prima parte dicitur sic: In crastinum autem turba mlta que venerat ad diē festū: qz omnes tenebant̄ venire in hierusalem in solennitate pasche. o Cum audissent qz iesus venit hierosolymā. istud fuit quinto die ante pascha: illa die accipiebatur agn⁹: ꝛ seruabat̄ vsq3 ad vesperā q̄rtedecime diei ꝛ tūc immolabat̄: vt habet̄ Exo. xij. iō xp̄s illa die venit in hierl'm: vbi erat immoland⁹ tanq̄3 verus agnus p nobis: vt sic veritas respōderet figure. p Accceperūt ramas palmaꝝ. qd̄ diuina dispositione factū est: ad designandū victoriā quam xp̄s de hoste in primo erat habiturus. vnde antiquitus dabat̄ ram⁹ palme victori in certaminibus. q Et pces. ob. ei. reuerent̄. r Et cla. osāna. i. salua obsecro: qz petebāt ab eo salutē. s Benedict⁹ q̄ venit. In hoc laudāt ꝛ ꝯfitent̄ eius aduentū. dicere enī homis nō est suū facere: sed tm̄ fateri. ꝛ iō qn̄ deum benedicimus nō eū bonū facim⁹: sed tātūmodo ei⁹ bonitatē fatemur ꝛ laudam⁹. dicere aūt dei est suū facere: fm qd̄ dicit̄ ps̄. xxxij. Dixit ꝛ facta sūt. ꝛ iō qn̄ de⁹ hōi bn̄dicit: ei bn̄ficiū īpēdit. t In noie domini. i. sic̄ dominus: nō sic autē vēit moyses: s3 tm̄mō vt fu⁹: vt hr̄ Heb. iij. vl' alit̄: In nomie dn̄i. i. a deo p̄e missus ad explēdū ei⁹ volūtatē. v Rex isrl'. in hoc cōfitēt̄ ei⁹ potētiā: tn̄ diminute: qz credebāt ipm regnaturū tpalit̄ ꝛ liberatuꝝ eos a tributo. ipe āt vēit ad regnādu3 spūaliter: ꝛ ad liberandū totū genus humanu3 a diabolo qd̄ erat maius. propter hoc in ps̄. cxvij. vbi ista laus predicta fuit. dicitur: Benedictus qui venit in nomine domini de⁹ dn̄s ꝛ illuxit nobis. in quo exprimitur ei⁹ diuitas ꝛ regnū spūale.

Et inuenit

a Noli timere. In reprobo pp̄lo erat filia sion.i.hierl'm:scz oues q̄ deuote occurrūt venienti:q̄b⁹ diuinitus dr̄: Agnoscite quē laudatis:⁊ ne timeatis cū patit̄ q̄ est vr̄a redēptio. Pullus in quo nemo sederat:pp̄l's est gētiū q̄ legē dei nō acceperat. b Ecce tot⁹.p passionē⁊ resurrectionē totū mundū redemit ⁊ secut⁹ est eū. Et q̄d mirū si post eū vadit mūdus p quē factus ē mūd⁹. c Hi ergo ac. Ostēdit gētes p p̄dicationē aploꝝ ɔuersas. d Jesus aūt. De iudeis erāt q̄ clamabāt: Bn̄dictus q̄ vēit in noie do.mō gētiles q̄rūt videre:ecce duo parietes ɔcurrētes. Dicit itaq̧ angularis lapis: Uēit hora vt c. Hec nō est clarificatio de istis volētib⁹ videre:sed occasionē hoꝝ annūciat ventura plenitudinē gentiū eo in celis glorificato. Sed hāc altitudinē gl'ificationis p̄cedit hūilitas passiōis. vn̄: Amē amē dico vobis ⁊c. vbi se dicit granuz mortificādū ⁊ multiplicādū:ad quam passionē iā exhortat⁹ s̄bdit: Qui amat ani.suā ⁊c. e Nisi gra.fru. Aug⁹. Ipse ē frumētū quo viuere debet fidelis aīa. Granū de quo spūalis seges debet surgere: Cū sint multa grana seminū nll'i se cōparat:nisi frumēto:vn̄ mos cepit eccl'ie de hoc solo grano cōfici corp⁹ dn̄i. f Qui a. Aug⁹. Qui amat in hac vita:p̄dit in futuro q̄d mag' cōgruit. vn̄ s̄bdit: Qui odit aīaz suā ⁊c. Nō amat sz odit aīaz ī h̄ mōo q̄ diligēdo deū:poti⁹ q̄ ī eū peccet eligit occidi ☞ Si q̄s mi.

Mat.21.a

a ℱ breuit̄ dic̄ q̄ alij lati⁹ quō factū sit narrāt b ℱ pp̄l'm iudeoꝝ.

Et īuenit iesus asellū ⁊ sedit sup

a ℱ p cōfessionē fidei. b ℱ in zacharia. c ℱ huic facto adhibetur p̄phericū testimoniū.

eū. sicut scp̄tū est:† Noli timere filia sion:ecce rex tu⁹ venit sedens

a ℱ fieri f̄m p̄pheriā q̄ in pullo sederit.

sup pullū asine. Hec nō cognouerūt discipl'i ei⁹ p̄mū: sz q̄n gl'ificatus est iesus:tūc recordati sunt:

a ℱ resurrectione. ℱ recolentes que viderant. a ℱ nō alia q̄ꝫ q̄ scripta erāt de eo.

q̄ꝛ hec erant scripta de eo: ⁊ hec

a ℱ simplices mirabile factū efferebāt:sz pharisei turbide loquuntur.

fecerunt ei. Testimoniū ergo phibebat q̄ erat cū eo q̄n laçaruz vocauit de monumento:et suscitauit eū a mortuis. Propterea ⁊ obuiam venit ei turba:q̄ꝛ audierūt eū fecisse h̄ signum. Pharisei ergo dixerūt ad semetipsos: Uidetis q̄ꝛ nihil p̄ficim⁹. Ecce tot⁹ mundus post eū abijt. Erāt autem quidaz gētiles ex his q̄ ascēderant:vt adorarēt in die festo. Hi ergo accesserūt ad philippū: q̄ erat a bethsaida galilee:⁊ rogabāt eū dicētes: Dn̄e:volum⁹ iesū videre. Uenit philipp⁹ ⁊ dicit andree. Andreas rursū ⁊ philipp⁹ dixerūt iesu: Jesus aūt respōdit eis dicēs: Uenit hora vt clarificet̄ fili⁹ hois† Amē amē dico vobis: Nisi granuz frumenti cadēs i terrā mortuū fuerit: ip̄z soluz manet. Si aūt mortuū fuerit ml'tū fructū affert Qui amat animam suam perdet. Et q̄ odit animam suaz in hoc mundo: in

ℱ iudei turbati. ℱ p̄pherant nescientes. ℱ p̄selyti. ℱ sed prius sum moriturus. ℱ in infidelitate iudeorum. ℱ in fidelitate populoꝝ. a ℱ vero amore. a ℱ moriet̄ cū xp̄o. b ℱ temporalem vitam.

Nico. de lyra

a Et inuenit iesus asellū ⁊ sedit sup eū. Modū aūt ⁊ qualiter ⁊ p quē xp̄s hūc asellū habuit.s.p missionē discipulorū:euāgelista trāsit:q̄ꝛ sufficient̄ fuerat exp̄ssū ab alijs.s. Mat.xxj.⁊ Mar.xj. b Sicut scriptū est: Zach.ix. c Noli timere filia si.⁊c. hoc fuit expositū Mat.xxj. d Hec nō cognouert discipuli ei⁹ primū.i.p̄tūc:q̄ꝛ adhuc erant simplices ⁊ illitterati. e Sz q̄n glorificat⁹ est iesus.i.post resurrectionē suā q̄n fuit gloriosus sil' in aīa ⁊ corpore.tūc eni aperuit illis sēsū vt intelligerēt scripturas:vt habet̄ Luc̄ vltio. f Testimoniū. Hic ponit̄ dicte obuiatiōis rō que fuit p̄mulgatio suscitationis laçari ipsis turbis p illos q̄ p̄sētes fuerāt in suscitatiōe.⁊ hoc ē q̄d dr̄: Testimoniū ergo phibebat ⁊c. g Pharisei ergo dixert ad semetipsos.i.int̄ se. h Uidetis q̄ꝛ nihil p̄ficim⁹. Hoc exponit̄ duplicit̄. Uno mō de bono çelo: q̄ꝛ aliq̄ de phariseis in eū crediderāt: vt patuit.s.de Nicodemo.iij.ca.⁊ isti volebant alios retrahere a xp̄i p̄secutione.q.dicerēt:quātūcūq̧ laborauerimus ad eū ipediendū.nihil tn̄ p̄ficim⁹ ⁊ iō videt̄ q̄ sit factū diuinū. Cui simile fuit dictū gamalielis retrahēt' iudeos a p̄secutione apostolorum: vt habetur Act̄.v. Discedite ab hominibus ist' et sinite illos:q̄m si ex hominibus est cōsiliū hoc aut opus dissoluetur.si autez ex deo est non poterit' dissoluere:ne forte ⁊ deo repugnare videamini. Alio modo exponitur de malo çelo q̄tum ad illos qui non crediderant christo.⁊ ideo inuidia moti talia dicebāt: i Ecce tot⁹ mūd⁹ post eū abijt.sermo est hyperbolicus:ad exprimēdū q̄ multi sequebant̄ xp̄m. k Erant aūt. Hic ostendit̄ glorificatio xp̄i a gētilib⁹.⁊ diuidit̄ i duas:q̄ꝛ p̄mo exprimit̄ eoꝝ deuotio.scd̄o xp̄i respōsio. ibi: Jesus aūt respondit. In p̄ria ergo parte dicit̄ sic: Erāt āt quidā gētiles ex his q̄ ascēderāt vt adorarēt in die festo.nā aliqui de gentilitate conuertebantur ad ritū iudeorū qui dicebāt proselyti: ⁊ isti tenebant̄ esse in solennitate paschali:sicut ⁊ alij.dicunt̄ eni hic gentiles:q̄ꝛ remanebat eis nomē p̄istinū. Alio mō expōitur hoc ⁊ meli⁹ de gētilib⁹ f̄m veritatē:q̄ꝛ tēplū p̄ sui sāctitate habebat̄ in reuerētia a gētilib⁹ q̄ erāt in circūitu iudeoꝝ:vt habet̄.ij. Mach.iij.⁊ ideo multi de eis ascēdebāt adorare i hierusalē:⁊ maxime in solēnitate paschali:nō tn̄ admittebāt̄ ad esum agni paschalis:nisi prius dimisso ritu gētilitatis essent circūcisi: vt habet̄ Exo.xij. isti igit̄ q̄ audierāt xp̄i miracl'a:iō volebāt eū videre ⁊ ei⁹ doctrinā audire. ideo subdit̄: l Hi ergo accesserunt ad philippū ⁊c.q̄ꝛ videbāt eū māsuetū ⁊ piū:⁊ iō prius ei exposuerūt suuz desideriū. m Uenit philipp⁹ ⁊ dic̄ ādree.q̄ꝛ ādreas p̄ncipalior erat ip̄o:cum esset p̄m⁹ xp̄i discipul⁹:⁊ p eū philippus etiā fuerat cōuersus: vt dictuz est.s̄.ca.j.⁊ ideo volebat circa h̄ agere de ei⁹ cōsilio:⁊ maxime q̄ꝛ forte memor erat verbi christi dicēt' apostolis Mat.x. In viā gentiū ne abieritis. p̄pter q̄d ipsi christo nolebat hoc nūciare p̄prio capite. n Andreas rursum ⁊ philippus dixerūt iesu:hoc diuina dispositione factū est: ad prenosticandū q̄ gentiles erāt in p̄ximo adducendi ad fidē christi p p̄dicationez apostoloꝝ. o Jesus aūt rn̄dit. Hic ponit̄ christi respōsio:in q̄ p̄mo denūciat suā passionē.scd̄o exhortat̄ ad ei⁹ imitationē.ibi: Quia amat animā.s.

Circa primum scienduꝫ q̄ christus respondēdo denunciationi sibi facte de gentilium deuotione:p̄nūciauit suam passionem:quia immediate post illam gentiles erant recipiēdi ad fidez. ⁊ hoc ē q̄d dr̄: p Uēit hora. In passione sua fuit clarificatus p signa ostēsa in solis obfuscatione: in terremotu ⁊ sepulchroꝝ apertiōe:⁊ veli tēpli scissione. Fuit etiaz clarificatus in sua resurrectiōe ⁊ ascēsione:f̄m q̄d dr̄ Philip.ij. Hūiliauit semetipsum ⁊c. Seq̄t̄: Propter quod ⁊ deus exaltauit illuz ⁊ dedit illi nomē q̄d est sup omne nomen. Fuit etiā clarificat⁹ in gētiliū cōuersione q̄ eius deitatē vbiq̧ ɔfitent̄. p̄pter q̄d ibidē subdit̄: Et oīs lingua ɔfiteat̄ ⁊c. Et q̄ꝛ xp̄s p̄uidebat ista futura in p̄ximo:iō audiēs deuotionez gentiliū qui iā erāt dispositi ad credēdū. Dixit: Uenit hora ⁊c. sicut aliquis videns messes dispositas ad collectionē.dicit:venit hora vt mittāt̄ falces. verūtamē p ɔgruū exemplū ostendit q̄ mors eius debebat p̄uenire cōuersionē gentiliū.d. q Nisi granū ⁊c. q̄ꝛ nō facit fructus multiplicationez: nisi p suā p̄cedentem corruptionē. sic mortuo christo quo ad suā humanitatem multiplicata est fides in gētilib⁹. vnde simile est ac si xp̄s expresse dixisset: Isti gentiles qui modo volūt vēire ad me post mortē meaz venient ad me p fidē. r Qui amat a. Hic hortat̄ xp̄s ad sue mortis imitationē. Ad cui⁹ itellectū sciendū q̄ amare aliquē est ei velle bonū:⁊ si bonū volitū sit vere ⁊ simpliciter bonū: est verus amor ⁊ aliter non. Sunt autē quedā homis bona q̄ sunt bona simpliciter ⁊ vera:q̄ sunt bona spūalia: q̄dā autez sunt bona f̄m quid:sicut tēporalia bona:corporalia ⁊ mundi delectabilia. ⁊ f̄m hoc Aug⁹. exponit dupliciter hanc l'ram. Primo sic: Qui amat aīam suā.s. vere quo ad spiritualia: s Perdet eam. in presenti:nō formidans sustinere mala p̄sēt' vite p̄ xp̄o. vn̄ dic̄ Aug⁹. Si cupis vitā tenere cū xp̄o noli mori.ti. p̄ xp̄o. In morte ei dr̄ q̄dāmō aīa p̄di q̄ ad p̄ntez vitā:q̄ꝛ separ̄ a corpe. Alio mō expōit̄ ad sēsū p̄riū: Qui amat

Esa. 62.b Zach. 9.b Mat. 21.a

De deci. est nō sit i homine i pn.

a Si q̇s mi. Preciũ op̄is q̇ illi mĩstrat est esse cũ illo sine q̇ nusq̃ bñ est esse: ꝛ cũ q̇ nusq̃ male ẽ esse. vñ ꝛ ap̄ti⁹ subdit: Si q̇s mihi ministrauerit. b Nũc aĩa. p̄dicta passiõe ꝛ ad eã supposita exhortatiõe: q̃si data voce fortitudis sue. subdit affectũ infirmitatis nr̃e: quẽ vere suscepit: sꝫ ex volũtate p nobis ne ꝺ hac infirmitate desperem⁹. in q̃ ēt docet q̇d dicere debeam⁹: ꝛ q̃ ꝯfugere q̃si: Cõturbat aĩa mea. q̇d dicã: q̃ ꝯfu/ giã: quẽ inuocẽ: in quẽ sperẽ: in patrē q̃ saluat: cui volũtatẽ meã p̄pono: qꝛ p pterea vt hec patiar veni i hãc horã. vñ ꝛ clarificatio mihi sic fit ꝛ i mẽbr̄ meis. c Pater cla. Saluationẽ q̃ro: sꝫ passionẽ nõ recuso: ppter quã passionẽ cla/ rifica me. qꝺ est glĩa tui noĩs. d Nõ ppter. Ostẽdit hãc vocẽ nõ sibi ĩdicasse qꝺ sciebat: sed eis q̇b⁹ ĩdicari opor/ tebat. e Nũc iudi. Discretiõis. s. qꝺ est añ vltimũ dãnatiõis: qꝛ nũc p passi/ onẽ iure diaboli destructo multi libera bunt. vñ exponẽdo subiũgit: Patior turbor ꝛ p h.n.p.h.m. f Eijciet. a re dẽptis expellet: p̄dicãtib⁹ ap̄lis plene expellet q̃ olim a pauc̄: ꝛ si extra tẽre/ tur nõ ledit int⁹. g Et ego si. Eiecto diabolo cũ exaltat⁹ fuero (nõ eñi dubitat) trahã oĩa: ñ dic̄ oẽs: vt de vniuersitate hominũ accipes: sꝫ oĩa de ĩtegritate creature. s. aĩam. Qꝺ ꝛ corp⁹ ĩtelligimus: qꝺ viuim⁹: vt nec capill⁹ p̄eat. Et vt de sol̄ hominib⁹ dicat: oĩa p̄destia/ ta de quibus nihil perit. vel oĩa generata hominũ: oĩa de quib⁹ diabol⁹ eijcit.

† De cõse. di. 3. c. si. i fine

☞ Et quõ tu

a ¶ ꝛ ideo. ¶ .i. q̇ querit nõ q̃ sua sunt: sꝫ q̃ iesu christi: q̃cunq̃ bona siue in tp̄alib⁹ siue in sp̄ũalibus ppter deũ faciens.

a vitã eternã cũstodit eã. Si q̇s mi/ hi ministrat me seq̃tur. Et vbi sũ ego: illic ꝛ mĩster me⁹ erit. Si q̇s

a ¶ vt ibidẽ sit adoptat⁹ vbi est vnic⁹.

mihi mĩstrauerit: honorificabit

¶ tunc honorificabitur mea anima.

b eum pater meus. † Nũc aĩa mea

¶ qꝺ est ex voluntate. a ¶ q̃si scis q̇d agã.

turbata ẽ. Et quid dicã? Pater

¶ passionis.

saluifica me ex hac hora. Sed p

c pterea veni in hãc horã. Pater

¶ suscitando.

clarifica nomẽ tuũ. † Venit ergo

¶ anteq̃ mund⁹ esset. vel in omnib⁹ mirabilib⁹ q̃ hucusq̃ egit in homie vt i resurrectiõe lazari.

vox de cęlo dicẽs: Et clarificaui:

¶ in resurrectione et ascensione.

ꝛ iterũ clarificabo. Turba autẽ q̃ stabat ꝛ audierat dicebat: to/ nitruũ fctm̃ eẽ. Alij ãt dicebant: Angel⁹ ei locut⁹ est. Respondit

d iesus et dixit: Nõ ppter me vox

e hec venit: sed ppter vos. Nunc

¶ discretionis. ¶ hũc patior turbor: ꝛ p hec.

iudicium est mundi. Nunc prin/

¶ diabol⁹ q̇ dñator in mal̄ mũdo dedītis.

f ceps huius mundi eijcietur foras.

¶ affirmatiue. ¶ in cruce

g † Et ego si exaltat⁹ fuero a terra:

¶ vt sim caput: ꝛ illa mẽbra.

oĩa trahã ad meipsũ. Hoc ãt dice

¶ .s. in cruce.

bat significãs q̃ morte eẽt mori/ tur⁹. Rñdit ei turba Nos audiuimus ex lege: quia christ⁹ manet

(marginal letters: a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z a b)

Nico.de lyra

aĩam suã. s. nõ vere volẽdo sibi dilectabilia hui⁹ mũdi. Perdet eã in futuro: qꝛ priuabit vita btã. ꝛ ẟm hũc sensũ dicit Aug⁹. Noli amare. s. aĩam in hac vita: ne p̄des eã in vita eterna: ꝛ h vltima expositio magis ꝯuenit textui. qꝛ sequitur: Qui odit aĩam suã in h mũdo: i vitã eternã custodit eã. ꝛ iõ qñ pri⁹ dixit: Qui amat animã suã. subintelligit i h mũdo. ꝛ qñ subdit: Perdet eã. ĩtelligitur in futuro: ꝛ ꝙ debeam⁹ ip̄m imitari in passiõe: oñdit p rõnẽ. d. a Si q̇s mihi ministra. me sequat. q.d. rõnabile ẽ ꝙ mĩster sequat dñm. ꝛ cũ h ostẽdit hui⁹ seq̄le p̄miũ. ip̄aꝫ. s. beatitudinẽ. d. b Et vbi ego sũ ꝛc̄. qꝛ xp̄s in q̃tũ de/ us est essentialit ip̄a beatitudo: ꝛ q̃tũ ad humanitatẽ erat actu beatus in aĩa q̃ est p̄ncipalior p̄s hoĩs. iõ ip̄a aĩa aliqñ nomiat hõ: vt hr̄. x. Ethic̄. c Si q̇s mihi mĩstrauerit. obediẽdo mãdat̄ meis. d Honorificabit eũ pat me⁹. honor ei dat homi ab alijs hominib⁹ in vita p̄ñti in testimoniũ virtutis: sed honor dat hoĩ/ bus a deo in glĩa celesti in p̄miũ virtut̄. e Nunc aĩa. Hic oñdit q̃lit xp̄s glĩficat⁹ est a p̄re. ꝛ diuidit ĩ duas: qꝛ p̄mo po/ nit hui⁹ glĩe petitio. scđo subdit ip̄si⁹ p̄missio. ibi: Venit ergo.

Circa p̄mũ xp̄s p̄mittit sue petitiõi ostẽsionẽ affectiõis naturalis ad declarationẽ vere hũauitatis in ip̄o. dicẽs: Nũc aĩa mea turbata est. Turbari ei aliq̇d ꝺꝛ qñ cõmouet. iõ mare motũ ꝺꝛ turbatũ. in xp̄o aũt p̄s sẽsitiua dimittebat agere qꝺ erat sibi p̄priũ. iõ imminẽte passiõe affectus sensitiu⁹ cõmouebat timore ex horrore naturali. ꝛ hoc ẽ qꝺ ꝺꝛ hic aĩe turbatio. tñ ista turbatio nõ erat ꝯ rõnẽ: sꝫ magis ꝯueniẽs rõni: ꝛ p rõnẽ excitata: ad ostẽdẽdũ veritatẽ hũane nature: vt dictũ ẽ. ꝛ ad merẽdũ nr̃am redẽptionẽ: sicut ꝛ alie afflictiões xp̄i. Et qꝛ dixerat alios imitari mortem suam ne forte aliquis ei diceret. secure põt mortẽ subire: qꝛ nihil mali sentis. iõ ꝯtrariũ voluit ostẽ/ dere p talẽ turbationẽ: ꝛ p ꝯñs nõ est recedẽdũ ad ei⁹ imitati/ onẽ ppter naturalẽ horrorẽ. f Et q̇d dicã. q.d. ẟm appetitũ sensitiuũ faciã hanc petitionẽ. g Pater salnifica me ex hac hora. liberãdo me a passiõe ĩminẽte: verũtñ qꝛ ẟm appeti/ tũ rõnalẽ q̇ dñabat in eo volebat pati ppter patris obediẽti/ am. ꝛ ppt hũani generis salutẽ. iõ alit loquit dicẽs: h Sꝫ ppter h veni in horã hãc. q.d. ad hoc veni in mũdũ vt pati/ ar ppt p̄dicta. iõ orãdo dicit: i Pater clarifica nomẽ tuum. i. fac illud in quo relucet gloria tui nominis. s. passionẽ filij in q̃ ipse pater est clarificat⁹: ꝛ p ꝯñs fili⁹ q̇ ẽ idẽ cũ patre i substãtia. qꝛ p passionẽ filij diuulgatã p ap̄loꝝ p̄dicationem. noticia p̄ris ꝛ filij ꝛ sp̄ũssctĩ diffusa est p totũ orbẽ. k Venit ḡ. Hic põit glorie petite p̄missio. Et diuidit i tres: qꝛ p̄mo põit vox p̄ris glĩaꝫ p̄mittẽt̄. se/ cũdo opinio turbe ꝺ illa voce varie sẽtiẽtis. ibi: Turbe ergo. tertio exposi/ tio p̄late voc̄. ibi: Rñdit iesus. Circa p̄mũ sciẽdũ ꝙ illa vox fuit formata a tota trinitate: cũ ei⁹ op̄a sint ĩdiuisa verũtamẽ dicit vox patr̄: qꝛ fuit for/ mata ad rep̄sentãdũ p̄sonã ei⁹. ꝛ h est qꝺ ꝺꝛ: Venit ḡ vox de celo: a deo p̄re mõ p̄dicto. l Et clarificaui. qꝛ xp̄s nõ clarificauit semetip̄m vt põtifex fieret: vt ꝺꝛ Heb. v. sed pater glorifica/ uit eũ p̄mo in miraculis in vita xp̄i factis. m Et iterũ glĩficabo. qꝛ postea clarificauit eũ in morte p signa diuinitatis ostẽsa resuscitãdo eũ ꝛ exaltãdo eũ ad celũ. n Tuba ḡ. Hic ponit opinio diuersa de illa voce. in illa eniꝫ turba aliq̇ erãt magis rudes q̇ tm̃ so/ nũ vocis p̄ceperãt nõ significationeꝫ: ꝛ q̃tũ ad illos ꝺꝛ: Turba ḡ q̇ stabat ꝛ audiebat dicebat tonitruũ factũ esse. i. aliq̇d p modũ soni ꝯfusi. o Alij aũt. magis p̄spicaces intellexerũt articulationẽ vocis. ꝛ isti: p Dicebãt angel⁹ ei locut⁹ est. Credebãt eñi euꝫ esse puꝝ hoĩem. ꝛ iõ dicebãt angelũ ei loq̇. sic aliqñ in scriptura ꝺꝛ ꝙ angeli p̄phetis loq̇bant. q Rñdit iesus. Hic ponit expositio audite vocis. Et diuidit in tres. qꝛ p̄mo ponit xp̄i ex/ positio. scđo iudeoꝝ ꝯdictio ibi: Nos audiui. tertio xp̄i rñsio. ibi: Adhuc modicũ. In p̄ria p̄te oñdit xp̄s ꝙ nõ erat tõitruũ nec son⁹ ꝯfusus sic aliq̇ crede/ bãt: sꝫ vox diuia ppt ĩstructiõeꝫ p̄pli circũstãt̄: vt cog̃scerẽt ip̄m iesũ eẽ ve/ rũ xp̄m: cui ꝺ celo dabat testimõiũ. ꝛ h ẽ qꝺ ꝺꝛ: r Nõ ppt me vox h. v. qꝛ vox fit ppt ĩstructiõeꝫ alicui⁹. xp̄s ãt ĩstructiõe nõ indigebat sꝫ ꝙ de⁹. simr nec i q̃tũ hõ: qꝛ ab ĩstãti ꝯceptiõis oĩa p̄fctẽ cog̃uit q̃ cog̃scit de⁹ scia visiõis. iõ vox illa nõ ẽ fctã ppt ei⁹ ĩstructiõeꝫ: qꝛ sciebat se p passiõeꝫ glĩficãdũ a p̄re s Sꝫ ppt v. i. ppt ĩstructiõeꝫ vr̃aꝫ. t Nũc iudi. ẽ mũ. i. iudiciũ discretiõis: qꝛ tp̄e passiõis xp̄i discreti sũt fideles credẽtes ab obstĩat̄ p ĩfidelitatẽ. i futuro ãt erit iudiciũ ꝯdẽnatiõis ĩfideliũ ꝛ p̄miatiõis credẽtiũ. vl̄ alit: Nũc iudi. ẽ m. i. p mũdo: i q̃tũ ex diña sñia mũd⁹ a p̄tãte diaboli erept⁹ ẽ i passiõe xp̄i. iõ sbdit: v Nũc p̄n. hu. mũ. eij. f. Diabol⁹ eñi h ꝺꝛ mũdi p̄nceps. ñ ꝙ sit dñs sbstãtie mũdi: sꝫ hoĩm mũdialit viuẽtiũ i q̃tũ se sbijciũt ei p pctm̃. ꝺꝛ ãt eiect⁹ diabol⁹ p passionẽ xp̄i p quã ap̄ta ẽ ianua glĩe: ꝛ sic diabol⁹ ñ p̄t ĩpedire sctõs a ꝯsecutiõe glĩe. sic faciebat añ: tñ p̄mittit tentare hoĩes ad exercitiũ ꝛ meritũ electoꝝ. x Et ego si exal. fu. a ter. s. ĩ cruce vbi exaltat⁹ ẽ: moriẽs ĩ aere ꝺbellãdo aereas p̄tãtes. Dicit ẽt ĩ cruce exaltat⁹: qꝛ p h meruit glĩficatiõem et exaltationẽ sui corp̄is. ꝛ subiecta ẽ sibi ml̄titudo gẽtiũ p fidẽ: vt hr̄ Phil̄. ij. Propt qꝺ ꝛ de⁹ exalta. il. ꝛc̄. seq̇t: Et oĩs lin/ gua ꝯfitear: qꝛ dñs iesus xp̄s i glĩa ẽ dei p̄ris. y Oĩa trahã ad me. Ex amore eñi ĩ cruce ostẽso ad gen⁹ hũanũ hꝫ vim at/ tractiuã oĩm mẽtiũ. z Hoc aũt dicebat significãs q̃ morte esset moritur⁹. Ista sũt verba euãgeliste interp̄tãtis q̇d xp̄s ĩ telligeret p illã exaltationẽ. s. suã crucifixionẽ. a Respon dit. Hic ponit iudeoꝝ cõtradictio arguentiũ ex ei⁹ morte audita ꝙ ip̄e nõ essꝫ xp̄s. dicẽtiũ: b Nos audiuimus ex lege: quia xp̄s manet in eternũ. Nomie legis iudei aliqñ accipiũt totũ vet⁹ testamẽtũ: ꝛ nõ solũ q̇nq̃ libros moysi q̇ ap̄propate dicũt lex. in p̄phetis ãt fit mẽtio de eẽnitate xp̄i: vt p̄ꝫ Esa. ix. Et vo

† Mat. 26. d. mar. 14. d.

† 3. 3. b. ꝛ. ꝛ.

a Et quō tu di. o. exal. fi. ho. Quō i cruce morieť. Hoc enī eū dixisse puta/ bāt qđ facere cogitabāt. Filiuz hoīs: qꝛ ħ memoriť tenebant ꝙ sepe dixerat se filiū hoīs: nō ꝙ ħ dixisset: si exalta/ tus fuerit fili⁹ hoīs. Quis ē iste fili⁹ hoīs. Si enī xp̄s est mãet ĩ eternū. Si mãet ĩ eter/ nū quō exalta biť a t̄ra. i. mo/ rieť ĩ cruce.
b Ambulate. i. totū ĩtelligi/ te: ⁊ moriturū xp̄m vt rediat: victuꝝ ĩ et̄nuz ĩ celo quo ꝑdu cat. Al' dū xp̄z vobiscū habe/ tis: ne tenebꝛe ĩgrãtie ⁊ mort' ꝑpetue vos cõ p̄hēdāt.
c Nescit q̄ v. Qui nō credit mortem xp̄i ne scit q̄ vadit: sꝫ offēdit ĩ petrã scandali qđ est xp̄s: iudeis cõ tēnētib⁹ ⁊ irri/ dētib⁹ mortu/ um. d Dū lu cē habet'. i. dū aliq̄d veri ĩtel/ ligit' de eterni tate xp̄i. credi/ te in veritatem addēdo de hu militate vt re/ nascami ĩ veri/ tate. e Ab eis. Nō ab hiſ q̄ credeꝛ ĩcepe/ rāt: sꝫ ab his q̄ ĩuidebant. Qꝛ abscōdit se no/ stre ĩfirmitati cõsuluit: ñ sue potestati dero gauit. f Ut ser. Quē oīb⁹ modiſ impleri necesse ē: nō t̄n necessitate faci endū sꝫ volūta te. p̄sciuit enim de⁹ ⁊ p̄dixit: ñ credituros et peccaturos: nō t̄n coegit ad ħ sꝫ vt fit sic p̄sciuit ⁊ p̄dixit. g Nō po. Aug⁹. Nō ꝙ nō p̄nt hoīes mutari ĩ meli⁹: sꝫ q̄diu tales nō p̄nt credere. h Excecauit. qꝛ p̄dixit Esaias in sp̄ū p̄sciētis oīa excecationē iudeoꝝ: non poterant credere nō ꝙ necessitate nō possent: et ita nulla culpa esset eis: sꝫ qꝛ nolebāt: quã volūtatē eoꝝ p̄sciuit de⁹ ⁊ p̄dixit. Sed alia cã hui⁹ reddiť rei. s. exceca/ tio dei: sꝫ etiã hāc excecationē meruit volūtas eoꝝ tumida: q̄ suã volētes cõ stituere iusticiã iusticie dei nō sūt sub/ iecti: qđ d̄r nō posse credere. Ita ē cul/ pa volūtat' hūane. sic qđ d̄r de⁹ ñ pos/ se se negare: laus ē volūtat' diuĩe.

☞ Gloriã dei

a ĩ eternū. Et quō tu dic' oportet exaltari filiū hoīſ? Et q̄s ē iste fi li⁹ hoīs? Dixit ğ eis iesus. Ad/ huc modicū lumē ĩ vob̄ ē. Ambu late dū lucē habetis: vt tenebꝛe vos nō cõp̄hēdant. Et q̄ui am/ bulat in tenebris nescit quo va/ dat. Dū lucē habetis credite ĩ lu cē vt filij lucis sit'. Hec locut⁹ est eis iesus: ⁊ abijt ⁊ abscondit se ab eis. Cū aūt tãta signa fecisset corã eis nō credebãt in eum: vt s̄mo esaie ĩpleret quē dixit † Dñe quis credidit auditui n̄ro: ⁊ bꝛa chiū dñi cui reuelatū ē? Propte rea ñ poterãt credē qꝛ iteꝝ dixit esaias † Excecauit oc'los eoꝝ ⁊ ĩ/ durauit coꝛ eoꝝ: vt ñ videāt ocu lis: ⁊ nō ĩtelligãt corde: ⁊ ꝯūtãn/ tur ⁊ sanē eos. Hec dixit esaias qñ vidit gl'iam ei⁹: ⁊ locut⁹ ē de eo. Uerūtamē multi ex principi bus crediderūt in eū: sꝫ propter phariseos nō ꝯfitebanť: vt de sy nagoga non eijcerentur. Dilexe rūt enī gl'iam hominū magis q̄z

a ſ cū intelligitis ꝙ xp̄s manet ĩ eternū: hec ꝑs fidei ⁊ veri lumis ꝑ se nō sufficit. b ſ ꝙ si ita ĩtelligit' xp̄i et̄nitatē vt negeť ei⁹ mortē.
a ſ id ē q̄ nō credit mortē xp̄i.
ſ sed vos.
a ſ sicut corporaliter sic ⁊ spiritualiter
a ſ ꝓ charitate ⁊ difficultate. b ſ vel qđ nos a te audiuimus: vl' ipsi nos de te nūciãtes audiūt.
ſ fili⁹ ꝑ quē oīa fecit.
ſ ꝑ fidē cū eēt ĩ carne pauc'. s. hūilib⁹ ñ supb̄ iuđ.
ſ qñ p̄dicabat ĩcarna. xp̄i: p̄dicebat et excecatio nē iudeoꝝ. ſ de⁹ deserēdo eos: q̄ cū posset vide/ re noluerūt: ⁊ cū posset cogitare ⁊ ĩtellige. nolu.
a ſ vl' aliquando vt sic ꝯfusi ꝯuertantur ⁊ sanez eos. ſ vt non.
a ſ de excecatione iudeoꝝ.
ſ nō sicuti est: sed aliq̄ specie: vt solet fieri in vi sione moysi ⁊ aliorum. ſ christi.
ſ et si alij nō crederent.
ſ ergo hoc credere fuit eis quasi non credere.
ſ hos credentes improbat. ſ in mundanis.

lx. Et vocabiť nomē el⁹ admirabil'. ꝯsiliari⁹: de⁹ fortis: pať futuri seculi: p̄ncepſ pac': multiplicabiť ei⁹ ĩperiū: ⁊ pac' nō erit finis. sil'r Dañ. vj. Potestas ei⁹ p̄tās eterna ⁊c. ⁊ Michee. v. Et tu bethleē ephrata ⁊c. Seq̄ť ex te mihi egredieť q̄ sit dñator in isr'l. ⁊ egressus ei⁹ ab ĩitio a dieb⁹ eternitat'. tal' āt ꝑmanētia videť ꝯriari morti. iō arguūt:
a Et quō tu dicis oportet exal. fi. ho. i. mori in cruce. q. d. Si tu loquar' de teipso se q̄tur ꝙ tu nō sis xp̄s q̄ manet ĩ eternū. Si aūt loquar' de alio dic nob̄ q̄s ē iste fili⁹ hoīs: licet āt xp̄s nō vocauerit se in isto loco filiū hoīs. t̄n cõiter sic se vocabat. ⁊ iō iudei repetēdo ver ba ei⁹ ħ addiderūt. Si aūt q̄rať q̄liť iudei ĩtellexert ꝙ xp̄s su am futurã crucifixionē vocaret exaltationē. Dicēdū ꝙ ꝓuer biū erat apđ iudeos ꝙ crucifixio vocabať exaltatio. ⁊ adhuc homĩes tali modo loquēdi vtunť. sic cū aliq̄s imp̄catur alte ri suspēsionē dicit ei: tu sis in altū eleuat⁹. b Dixit ğ eis ie sus. Hic poniť xp̄i r̄nsio in q̄ cõmēdat eos de aliq̄li cognitiōe xp̄i ꝑ scripturas q̄tū ad ei⁹ eternitatē: sꝫ oñdit eã ĩꝑfectaz di/ cēs: c Adhuc modicū lu. in vo. ē. qꝛ nō intelligebãt mor/ tē xp̄i ⁊ passionē in hūanitate stare sil' cū deitatis eternitate. ⁊ t̄n vtrūq̄ꝫ pōit scriptura de xp̄o. de eternitate iã dictū ē. de ei⁹ passiōe scribiť Esa. liij. Tãq̄ꝫ ouiſ ad occisionē duceť ⁊c. Et s̄ꝫ antiq̄s doctores hebreoꝝ totū illđ capitulū de xp̄o ad l'ram ĩ telligiť ab illo loco q̄ poniť ca. p̄ce. Ecce ĩtelliget seru⁹ me⁹ ⁊c. sil'r Dañ. ix. exp̄sse p̄diciť passio xp̄i. Et post hebdomadas. lx xij. occideť xp̄s: ⁊ iō monet eos ad q̄rēdū ꝑfectã cognitionez de xp̄o. dicēs: d Ambulate. i. in cognitiōe ꝓficite.
e Dū lucē habetis. i. me p̄sentialiť q̄ sū lux illuminãs ꝑ ve/ ritatē doctrine ⁊ lumē gr̄e. f Ut nō vos tenebꝛe cõp̄hē. s. ignorãtie ⁊ culpe. g Et q̄ ambu. in te. s. p̄dictis. h Ne/ scit q̄ vadat. qꝛ decliauit a rectitudĩe vie. i Dū lucē habet' credite in lucē. i. in meip̄m. k Ut filij luc' sit'. ꝑ imitationē ⁊ gr̄e adoptionē. l Hec locut⁹ ē iesus ⁊ abijt. qꝛ nō recipi ebãt ei⁹ doctrinã. m Et abscō. se ab eis. eodē mō ⁊ eisdez causis: sic dictū ē ca. viij. ⁊. x. sed nō videť veꝝ: qꝛ supra se ab scōdit: eo ꝙ vellēt occidere eū. hic aūt ñ diciť ħ. dicēdū ꝙ ip̄e videbat cogitatiōes eoꝝ ad ħ tēdētes: licet adhuc nō ꝓrupiſ sent in ope. ⁊ iō voluit eos p̄uenire se abscōdēdo. qꝛ nōdū ve/ nerat hora passiōis sue. n Cū āt tãta. Hic pōiť iudeoꝝ infi/ delitas ⁊ obstinatio. Et diuidiť in duas: qꝛ p̄mo p̄dicta obsti natio oñdiť. scđo a xp̄o arguiť. ibi: Jesus aūt clamauit. Pri/ ma in duas. qꝛ p̄mo ostendiť obstinatio nō credētiū. scđo de/ fectus iudeoꝝ xp̄o credentiū. ibi: Uerūtamē ex p̄ncipib⁹. Di cit igiť in p̄ma ꝑte sic euãgelista: Cū aūt tãta signa fecisset co rã eis. in miraculis: in doctrĩa: ⁊ ĩ reuelatiōe secretoꝝ cordis: ⁊ futuroꝝ cõtingentiū ꝑ q̄ declarata erat ei⁹ diuinitas.
o Nō credebãt in eū. ⁊ in ħ ĩplete sūt ꝓphaꝝ scripture eoꝝ obstinationē p̄dicentiū. ⁊ hoc est qđ d̄r. p Ut sermo Esaie ꝓphete impleret. li vt nō teneť hic causaliť: sed cõsecutiue t̄m qꝛ ex iudeoꝝ obstinatiōe ĩpletio secuta est Esaie ꝓphe di.
q Dñe quis cre. au. n̄ro. q. d. pauci valde. qꝛ de iudeis pau/ ci crediderūt cõparatiue. ⁊ bene dicit auditui n̄ro: qꝛ ꝓphete nō cognouerūt mysteriū xp̄i ꝑ visū rei in se. qꝛ adhuc erat fu/ turū: nec viderūt illud in diuina essentia: sꝫ t̄m cognouerunt per reuelationē. ⁊ talis reuelatio ex ꝑte dei reuelantis vocať locutio. ex ꝑte ꝓph̄e intelligentis vocať auditio.
r Et brachiū dñi cui reuelatū est. i. filius dei naturalis qui est virtus operatiua patris. qui inq̄ꝫtū deus omnia fecit ꝑ ver bum. Et si ita esset in hominib⁹ ꝙ ꝑ verbū suū faceret q̄cquid vellēt: xbū hōis brachiū ei⁹ diceretur. Inducit ēt ad ħ euan gelista aliã scripturã Esaie. d. s Propterea nō poterant credere. hec ĩpossibilitas nō est absoluta: sꝫ t̄m ex suppositiōe . s. supposito ꝙ haberēt volūtatē obstinatã in malo. sic de ali/ quo diciť: Iste nō pōt illū diligere. qñ habet voluntatē fixaz in odio eius. t Quia iteꝝ dicit Esaias ca. vj. licet verba sint aliquãtulū mutata. v Excecauit ocu. eoꝝ. subtrahendo lumē gr̄e ꝓpť eorum maliciã: qꝛ auertebãt se ab hac luce. x Et indu. coꝛ eoꝝ. qꝛ ad subtractionē diuĩe gratie q̄ coꝛ mollificat ꝑ deuotionē sequiť cordis induratio ꝑ cordis obstinationē.
y Ut nō vi. ocu. s. mētalib⁹. z Et nō ĩtel. coꝛ. ⁊ ꝯuer. ⁊ sa. eos. qꝛ ista nō possent fieri nisi gratia dei p̄uenïēte. a Hec dixit esaias qñ vidit gl'iam ei⁹. Hoc addit euãgeli/ sta: quia Esa. vj. p̄mittiť xbis p̄dictis de exaltatiōe xp̄i ⁊ gl'ia. cū d̄r: Uidi dñm sedē/ tē sup soliū excelsū ⁊c. b Uerūt̄n. Hic ostendiť defect⁹ iudeoꝝ xp̄o credentiū q̄ ĩ/ ꝑfecti erãt in fide: qꝛ nō solū requiriť credulitas cordis: sꝫ etiã ꝯfessio oris: s̄m qđ d̄r Ro. x. Corde enī crediť ad iusticiã: ore aūt ꝯfessio fit ad salutē. ipsi aūt licet in christo crederēt: t̄n ꝯfiteri nō audebant. ⁊ ħ est quod diciť: Uerūtamē ex p̄cipib⁹. i. ex legis/ peritis ⁊ sacerdotib⁹. c Multi cre. in eū. ꝓpter miracula ⁊ ꝓpter impletionē scri/ pturarū. d Sed ꝓ. pha. nō ꝯfi. vt de synagoga nō eyce. qꝛ ꝯspirauerūt ꝙ ꝯfiten/ tes ip̄m esse xp̄m excōicarenť ⁊ de societate iudeoꝝ expellereť: qđ erat apđ eos igno/ miniosū: vt. s. dictū ē. ca. ix. verūt̄n oēs tales pene si ꝓ iusticiã sustineãť sūt meritorie. Cã xo q̄re ħ meritū fugert erat supbia. iō subdiť: e Dilexerūt enī gl'iaz ho. i. ho/ norē mūdanū. f Magis q̄ꝫ gl'iam dei. i. meritū ꝓ q̄ gl'ia dei reddiť.

Jesus aūt

† Esaie. 53. a
† Esaie. 6. c
Mat. 13. b
Mar. 4. b
Luce. 8. b
Actt. 28. f

a Gliaz d. iō crux ī frōte credētiū vbi est sedes verecūdie figit: vt de noie xp̄i null⁹ erubescat: ⁊ magis gliam dei q̄ȝ hominum querat. b Jesus. Alijs nō credētib⁹. alijs vo credētib⁹: vel palā cū palmis ⁊ laudib⁹. Uel in occulto iaȝ appropiquāte sua passione: clamat iesus qui latebat q̄ȝdiu passio n̄ erat cōplēda.

c Qui credit in me. Quia hō apparebat: ⁊ de⁹ ī homine latebat: ne putarēt eū hoc tm̄ esse qḋ videbant: vult se credi talem ⁊ tātū: q̄lis ⁊ quātus p̄r est. Et h̄ est: nō credit ī me. i. in h̄ qḋ videt: sȝ ī euȝ q̄ me misit: quē necesse ē credi p̄rem: ⁊ si p̄r ē hȝ filiuȝ. q̄ q̄ credit ī p̄reȝ credit ī filiū eq̄lē ei: ⁊ h̄ tal' vere credit: n̄ q̄ credit me hoieȝ filiū dei p graȝ: nō p naturā. Et iō ne q̄s ītelligeret p̄reȝ tā q̄ȝ mlto⁊ filiorū p̄reȝ p graȝ: n̄ vnici vbi eq̄l' sibi. subdit: Et q̄ videt me videt ⁊ eū q̄ me misit. Usq̄ȝ adeo nil distat int' me ⁊ eū: vt q̄ videt me videat eū. Hec visio nō carnal' h̄ ītellectualis ē mūdo corde.

d Qui vi. m. Nō ait: nō videt me: h̄ eū q̄ me misit. sic̄ dixit: q̄ credit ī me: n̄ cre. ī me: h̄ ī e. q̄ ⁊c̄. q̄ȝ illḋ dixit: ne sic̄ videbat: crederet tm̄ hoīs fili⁹. h̄ āt dixit vt crederetur eq̄lis p̄ri. Neutrū ho⁊ dicēt ali⁹ missus. i. ap'lus: q̄ȝ tm̄ h̄u⁹. Pōt aūt dicē alia filio cōia: vt q̄ audit vl' recipit me audit eū ⁊ recipit q̄ me misit: q̄ȝ dn̄s honorat in seruo: ⁊ pat' in filio. e Ego lux. de alio nō d̄r: Lux vēit ī mūdū: nisi de eo q̄ illūiat: ceteri vt illūiati sūt lux: q̄ȝ vita eoruȝ lucet hoīb⁹. f Sermo quē. Māifeste dic̄ se iudicatu⁊ ī nouissimo die: q̄ȝ ip̄e est ḃmo p̄ris q̄ seip̄m locut⁹ ē: seip̄m annūciauit.

g Mādatū. Nō dedit p̄r filio mādatū p angelū vl' aliā creaturā. Nec mādatū qḋ aliq̄n nescisset: sȝ dū vbū ⁊ sapiam in q̄ sūt oīa mādata genuit: dedit. sic̄ filio q̄ est vita: eo dedit vitā q̄ genuit vitā: q̄ȝ gignēdo vitā dedit esse vitā q̄ sine vitio fuit.

h Et scio. Cū dicat mādatū eē vitā eternā ⁊ ip̄e sit vita eterna. apte dic̄ se mādatū dei. i Que ḡ. ītelligētib⁹ mētib⁹ vt ē nata vitas ex p̄re. sic loq̄t' vitas int⁹ sine sono: sic̄ dixit ei p̄r: h̄ vt crederēt hoies qḋ nōdū p̄nt ītelligē: ex ore carnis vba sonuert: q̄ ꝑplata ⁊ l'ris sig̃ta: nos ad ip̄aȝ vitatē aliq̄ten⁹ erigunt.

☞ Ante diē

† que est in cruce.

a b gloriā dei. Jesus aūt clamauit ⁊

a † q̄ se mihi in fide cōicat. b † ḃm qḋ videt exteri⁹. † et q̄ credit ī me: nō credit in me solū: sed etiā in patrē. † veraci ⁊ sp̄ūali intellectu.

c dixit: Qui credit in me: nō credit in me: sȝ in eū q̄ misit me. Et

† s. patrem.

† spirituali visione.

d qui videt me: videt eū qui misit

† quis enim es tu.

e me. †Ego lux in mundū veni: vt

† q̄ nō in alia lumīa. † in quib⁹ inuēt⁹ ē si mō fide: postea vera visiōe illustretur.

omnis q̄ credit ī me: in tenebris

† exterius.

nō maneat. Et si q̄s audierit verba mea et nō cūstodierit: ego nō

a † interius. b † cui pater dedit omē iudiciū.

† modo. † cur nō modo. † q̄ȝ prim⁹ aduētus nō iudicij sed misericordie est.

iudico eū. Nō eni veni vt iudicē

† de iudicio vero nouissimo subdit.

mundū: sed vt saluificē mundū.

† non credit me esse deum.

Qui spernit me ⁊ n̄ accipit vba

† quis nam ille. † .i. ego.

f mea: habet qui iudicet eū. Sermo quē locut⁹ sum: ille iudicabit

† extra hominibus.

† ideo iudicabit: q̄ȝ ego filius ex patre.

eū in nouissimo die. Quia ego

† non loquit' ex se: q̄ȝ nō est ex se.

ex meipso nō sum locutus: sed q̄

† ad hoc vt loquerer.

g misit me pat': ip̄e mihi mādatuȝ

† intra. † extra.

dedit: quid dicā ⁊ quid loquar.

h Et scio q̄ȝ mādatū ei⁹ vita eter-

a † .i. q̄ meip̄m verbū annūcio.

i na est. Que ergo ego loquor: si-

† .i. sic̄ verax me veritatem genuit: sic veritas me veritatem annuncio.

cut dixit mihi pater sic loquor.

a Jesus aūt. Hic ꝯfir eo⁊ infidelitas arguit' a xp̄o. Et diuidit' in tres. q̄ȝ p̄mo i ducit eos ad credēdū. scḋo oñdit fidei fructū. ibi: Et lux. tertio īcredulitatis supplicitū. ibi: Et si q̄s audierit. In p̄ma igit' pte dicit' sic: Jesus aūt clama. ad denotādū magnitudinē dicēdo⁊ ⁊ sui affect⁹ ad salutē hoim. b Et dixit q̄ cre. ī me nō cre. in me. s. solū. aliter eēt ꝯdictio. iō sequit': c Sed in eū q̄ misit me. q̄ȝ vna est fides patris ⁊ filij: ⁊ vna visio q̄ succedit fidei. ideo seq̄tur: d Et q̄ videt me ⁊c̄. Pater eni ⁊ fili⁹ sūt vnū ī substātia. distinguunt' aūt in ꝓprietate relatiua. Hec aūt ē natura relatiuo⁊: q̄ȝ cognito vno cognoscit' ⁊ reliquū: cum sint simul natura in intellectu. e Ego lux. Hic ponit' fī dei fructus. cū d̄r: Ego lux veni in mūdū: vt oīs q̄ credit ī me in tenebris nō maneat. s. ignorātie: culpe ⁊ gehēne. Hic est fructus gloriosus talia euadere ⁊ bona cōtraria obtiēre. f Et si q̄s audierit. Hic describit' pena incredulo⁊. cū d̄r: Et si q̄s audierit vba mea. aure corpis: sȝ nō cordis. h Et nō custodierit ea. manēs in infidelitate. h Ego nō iudico eū. s. in isto p̄mo meo aduētu. cui⁹ cā subdit': i Nō ei veni vt iudicē mūdū. in aduētu p̄mo: k Sed vt saluificē mūdū. sustinēdo iudiciū cōdēnatiōis ⁊ mortē. l Qui spernit me ⁊ nō accipit verba mea. p fidē. m Habet qui iudicet eū. ⁊ oñdit q̄s sit iste iudex. q. d. n Sermo quē locut⁹ sū ⁊c̄. Sicut eni lex ciuilis d̄r iudicare latronē inq̄ȝtū oñdit eū dignū iudicio ⁊ ꝯdēnatione. sic facta xp̄i et ei⁹ doctrīa iudicabūt īfideles: q̄ȝ ostēdent eos dignos cōdēnatiōe: sed q̄ȝ ipsemet xp̄s iudicabit effectiue in aduētu scḋo. iō sequit': o Quia ego ex meipso non sū locut⁹. ꝓpter hoc eni sermo xp̄i oñdit infideles cōdemnabiles: q̄ȝ ꝓcedit ex infallibili vitate. s. a deo patre. iō subditur: p Ipse mihi mādatū dedit: q̄d dicā ⁊c̄. q̄ȝ xp̄s ī q̄ȝtū hō minor est patre. ⁊ sic accipit ab eo mādatū. in cui⁹ executiōe nō pōt deficere a regula volūtatis diuīe: q̄ȝ hūanitas xp̄i tā q̄ȝ instrumētū diuinitatis ꝯiūctū in nullo mouet' nisi ḃm ipsi⁹ motū. q Et scio q̄ȝ mādatum ei⁹ vita eterna est. s. virtualiter inq̄ȝtū obseruatio mādato⁊ dei deducit ad vitā eternā: ḃm illud Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mādata. r Que ergo ego lo. ⁊c̄. Hoc cōcludit ad ostendēdū q̄ hūanitas sua nō poterit obliquari a regula diuine veritatis: vt patet per p̄dicta. Occasiōe cuiusdā dicti in hoc ca. querit': vtrū p̄ncipes iudeo⁊ credētes in xp̄m an̄ ei⁹ passionē peccarēt mortaliter nō ꝯfitēdo suā fidē. Et arguit' p̄mo q̄ nō: q̄ȝ omittere illud qḋ vertit' ī scādalū ⁊ turbationē alio⁊ nō est pctm̄ mortale: sȝ mag' videtur meritoriū. q̄ȝ dic̄ Ap'ls. j. ad Co⁊. x. Sine offēsiōe estote iudeis ⁊ gētilib'. Cōfessio āt sue fidei fuisset ī scādalū seu turbationē alio⁊. ḡ ⁊c̄. Itē aliq̄ de istis fuerūt valde boni ⁊ iusti: vt nicodem⁹ ⁊ ioseph ab arimathia q̄ erāt discipuli christi occulti. ⁊ iō nō est verisile q̄ tacuissēt a sue fidei cōfessione si fuissȝ hoc peccatū mortale. Cōtrariū arguit' per illḋ qḋ d̄r ad Ro. x. Corde eni credit' ad iusticiam: ore aūt fit cōfessio ad salutē. ⁊ sic videt' q̄ ꝯfessio fidei sit necessaria ad salutē. sic̄ ⁊ ipsa fides: ⁊ p ꝯn̄s ei⁹ omissio pctm̄ mortale est. Rn̄sio Aug'. diffiniēs pctm̄ mortale: dic̄ q̄ peccatū trāsgressio est legis diuine ⁊ celestiū inobediētia mādato⁊. ⁊ iō omissio ꝯfessionis fidei nō est pctm̄ mortale nisi ī casu in q̄ ꝯfessio ei opposita cadit sub p̄cepto diuio. ipsa āt ꝯfessio cū sit act⁹ virtut' nō cadit nisi sub p̄cepto affirmatiuo. p̄ceptū aūt affirmatiuū licȝ n̄ obliget ad sp obligat tn̄ ꝓ tpe ⁊ loco. videlicet qn̄ omissio act⁹ q̄ cadit sub p̄cepto ē cōtra charitatē dei vl' ꝓximi. ⁊ hoc modo omissio ꝯfessiōis fidei ꝯtra charitatem dei est qn̄ p hoc subtrahit' honor deo debit⁹: vtpote qn̄ p hoc credit' q̄ talis fides nō sit vera. Est etiā ꝯtra charitatē ꝓximi: qn̄ p hoc ꝓximi salus impedit'. ⁊ hoc est quando per hoc q̄ aliq̄s maioris stat⁹ fidē suā nō ꝯfitet'. alij simpliciores a fide vl' fidei ꝯfessiōe tpe debito auertunt'. ꝓpter vtrūq̄ȝ isto⁊ p̄ncipes iudeo⁊ de q̄bus q̄ritur mortaliter peccabāt. primo cū essent legisperiti ⁊ sacerdotes ī scripturis exercitati: vt. s̄. dictū est. p hoc q̄ ex timore fidē suā de xp̄o nō cōfitebant'. fides illa ab alijs nō vera sed falsa reputabat'. p hoc etiā alij inferiores dictis ⁊ factis sacerdotum inherētes a fide xp̄i auertebant': ⁊ sic patet q̄ omissio ꝯfessionis fidei in ipsis erat ꝯtra charitatē dei ⁊ ꝓximi. Itē alia rōne peccabāt: q̄ȝ tenebāt ex officio docere pp'ȝ de his q̄ sūt necessaria ad salutē: cuiusmodi erat fides xp̄i: ⁊ iō taciturnitas illa nō pōt a petō excusari. Et hoc īnuit euāgelista reddēs cām taciturnitatis ipso⁊ dicēs: Dilexerūt eni magis gliam hominū q̄ȝ gliaȝ dei. Ad p̄mū dicendū q̄ ꝯfessio fidei qn̄ est ad turbationē hoim ⁊ ad nullā vtilitatem est omittenda. ḃm qḋ dicit dn̄s Mat. vij. Nolite scm̄ dare canib⁹ ⁊c̄. Sed si ex ꝯfessione fidei sperat' aliq̄ vtilitas aut etiā assit necessitas: scādalū infideliū est ꝯtemnendū. sic̄ dic̄ dn̄s Mat. xv. de scādalo phariseo⁊. Sinite illos. s. turbari: q̄ȝ ceci sūt ⁊ duces ceco⁊. Ad scḋm dicēdū q̄ etiā ap'li an̄ ꝯfirmationē sp̄ūsscti mortalit' peccauert'. vt ptȝ de negatiōe petri. ⁊ iō nō est mirū si alij iferiores q̄ȝtūcūq̄ȝ iusti similit' peccauerunt: q̄ȝ nō erant confirmati.

Ante diem

Morali. a† Jesus ã añ sex di.pa. Alcuinus. Mystice q ante sex dies venit bethaniam. significat q ille qui sex dieb⁹ oïa fecerat: ⁊ sexto die hominem creauerat ipe sexta mũdi etate sexta feria. sexta hora redimere mundũ venerat. f Maria ergo accepit libram vnguenti ⁊c. exponatur sicut supra Mat. xxvj. ⁊ Mar. xiiij. m† Cogitauerũt aũt pncipes sacerdotuz vt laçaꝝ interficerent ⁊c. Aug⁹. O ceca seuicia: q̃si dñs suscitare potuerit mortuũ ⁊ nõ possit occisũ. ecce vtrũq; dñs fecit. nã laçarũ mortuũ ⁊ seipm occisũ suscitauit. n† In crastinũ aũt tur. mul. ⁊c. exponat sicut. s. Mat. xxj. ⁊ Mar. xj. Erãt gẽtiles q̃dã ⁊c. Sequitur: † Dñe volum⁹ iesũ videre ⁊c. Aug⁹. Ecce volũt eũ iudei occidere ⁊ gẽtiles videre: sed ⁊ illi ex iudeis erãt q̃ clamabãt: Benedict⁹ q̃ venit in nomĩe dñi. ecce isti ex circũcisiõe. ⁊ illi ex pputio velut duo pietes de diuerso vẽiẽtes: ⁊ in vnã fidẽ xpi pacis osculo cõcurrentes. ideo sequit: p† Venit hora vt clarificet fili⁹ homĩs. clarificat⁹ est enĩ in ecclesia ex iudeis et gentib⁹ collecta. Quod sequit morale est vsq; ibi: a† Et ego si exaltat⁹ fuero a ter. oĩa trahã ad meipm ⁊c. Nã amore quo p nobis passus ẽ trahit nos ad ipm: sicut magnes lapis attrahit ad se ferrũ. ⁊ sic omnia trahit ad se. nã hõ dicit omnis creatura: Marc. vltimo. Predicate euãgeliũ omni creature: id est omni homini. sicut fuit expositum ibi: b† Dixit ergo eis iesus: adhuc modicũ lumẽ in vob est ⁊c. Moralit attritus de peccatis modicũ lumẽ habet. ppter qd vsq; ad cõtritionẽ pfectã debet pcedere ne cõprehendãt eũ tenebre p recidiuum mortalis culpe. e† Dilexerũt enĩ magis glo. hoĩm q̃ gliam dei ⁊c. isti hodie multos habẽt seq̃ces. s. p mũdi glia se ⁊ sua pdigaliter exponẽtes: et parũ aut nihil p pmerẽda dei gloria faciẽtes. Jesus aũt clamauit ⁊c. Sequit: e† Ego lux in mũdũ veni ⁊c. ppter qd accedẽs ad eũ p fidẽ ⁊ deuotionem ab eo illuminat ad salutẽ. ab eo v̾o recedẽs obtenebrat ad gehennã. f† Nõ veni vt iudicẽ mũ. i. cõdemnẽ. pprĩũ enĩ delictũ cõdemnat quẽlibet peccatorem.

In ca. xij. vbi dicit in postilla: Sciendũ etiã q ista portatio pecunie in via nõ pertinet ad pfectionẽ.

Additio. j. Non repugat pfectioni habere seu portare pecuniã: licet cõsiliũ dñi de dimissione bonoꝝ tpaliũ sit vtile ad vitã eternã facili⁹ cõsequẽdã. Cuius ratio est. Nã ẽm Thomã scd̾a scd̾e. q. clxxxv. arti. vj. in respõsione ad pmũ argumẽtũ. Perfectio christiane vite nõ cõsistit essentialit in pauptate volũtaria: sed voluntaria pauptas opat instrumẽtaliter ad pfectionẽ vite. Vñ nõ oportet q vbi ẽ maior pauptas ibi sit maior pfectio: quĩmo põt esse summa pfectio cum magna opulẽtia. Nam abraam cui dictũ est: Gen. xvij. Ambula corã me ⁊ esto pfectus. legit q̃ plurimuz diues fuisse. Si aũt ex hoc arguat inutile esse cõsiliũ dñi de paupertate cũ abraã diuitias possidẽs fuit pfectus. Ad hoc dicẽdũ ẽm Thomã in tractatu de pfectiõe vite spualis: q idcirco cõsiliũ pauptatis dat: qꝛ paupes liberiores sũt a sollicitudĩe diuitiarum ⁊ securiores ab illis vitijs que in acquirendis pecunijs q̃nq; cõtingũt: q̃ sunt impedimẽta pfectionis. Ex quo sequit q magna fuit virtus seu pfectio abrae ⁊ dauid ⁊ similiũ q̃ etiam diuitias possidentes a diuitijs liberũ animũ habuerũt: sic magna fuit virtus Samsonis q̃ absq; armis cũ sola mãdibula asine multos pstrauit hostes. vt Judi. xv. ca. Nec ex hoc sequeretur inutiliter dare cõsiliũ militi vt ad bellũ pcedẽs arma sumeret ad hostes vincẽdos. vincere enĩ sine armis licet sit possibile ⁊ valde virtuosum: est tamẽ de raro cõtingentib⁹. simile est de possidentib⁹ diuitias respectu pfectionis vite. vñ Eccl. xxxj. Cũ dicit: Beatus est diues q̃ inuent⁹ est sine macula ⁊c. ⁊ infra. Quis est hic ⁊ laudabim⁹ eũ: fecit enĩ mirabilia ĩ vita sua ⁊c. Mirabilia enĩ facit seu mirãda: nõ aũt ĩpossibilia q̃ in diuitijs viuẽs diuitijs affluẽtib⁹ cor nõ apponit. Ex q̃b⁹ ad ppositũ dici posset q xps q̃ pauptatẽ voluntariã sepe cõmẽdauit: volẽs docere aplos q etiã sine tali pauptate pfectio vite posset acquiri. idcirco pecuniã in via portabat. Si aũt obijciat de h̾ q Mat. x. d̾r aplis q̃ in ecclia pfectiorẽ locũ tenent. Nolite possidere auꝝ nec argentũ nec pecuniã in çonis vr̃is. Ad h̾ dicẽdũ q illa v̾ba dñi ad lrãm Aug'. i li. de ɔsen. euãgelistarũ expõit vt intelligant nõ p̃cipiẽdo sed magis pmittẽdo: pmittit enĩ eis vt absq; auro ⁊ argẽto ⁊ alijs sũptib⁹ ad p̃dicãdũ irẽt: accepturi vite sũpt⁹ ab his quib⁹ p̃dicabãt. vñ subdit: Dign⁹ est opari⁹ cibo suo: ita tñ q si aliq̃s pprijs sũptib⁹ p̃dicatiõe euãgelij vteret ad superogationez ptinet. sic Paul⁹ de seipso dicit. ij. Cor. xj. Chryß. etiaz alit expõit ista v̾ba vt ĩtelligant illa dñm discipul' p̃cepisse q̃tũ ad illã missionẽ tm̃ q̃ mittebant ad p̃dicandũ iudeis: vt p hoc excitaretur ad ɔfidendũ de virtute ipsius q̃ eis absq; sũptib⁹ puideret: qd ɔsonat cũ h̾ qd d̾r Luc. xxij. Qñ misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamẽtis: nũq̃d aliq̃d defuit vobis? Vñ ex p̃dict' v̾bis nõ obligabant apl'i nec successores q̃ put dic glo. Lu. x. Sũt epi ad nõ portãdũ seu habendũ pecuniã tanq; ad illa q̃ repugnãt pfectioni. vñ. put dicit sctũs Tho. vbi. s. in rñsione. ij. arti. Stl'tũ ãt videt dicere q tot scti põtifices sic Anastasi⁹: Ambro. Aug⁹. illa p̃cepta trãsgressi fuissẽt si ad illa seruãda se crederẽt obligari. Illd aũt caplm: Exijt q̃ semiat ⁊c. p postillatorẽ allegatũ facit ad p̃dicta. pmo qꝛ pluries ibi dicit pauptatẽ esse viã pfectiõis vl' ad pfectionẽ. ⁊ p ɔñs nõ est pfectior. scd̾o qꝛ h̾ qd dicit q xps ɔdescẽdẽs infirmis pecuniã portabat: sicut ⁊ in fuga ⁊c. Intelligendũ est q si apl'i adhuc infirmi vel etiã alij crederẽt sũmã pauptatẽ esse necessariã ad salutẽ: forte retrocederẽt: sicut de illo adolescẽte legitur Mat. xix. ⁊ ideo talib⁹ cõdescẽdẽs aplos docebat exẽplo q etiã sine tali paupertate posset q̃s acquirere pfectionem. et similiter posset dici de fuga. In eo. ca. vbi dicit in postil. Dicendũ q hoc erat qꝛ laçar⁹ erat nobilis hõ.

Additio. ij. Miraculum laçari inter cetera miracula christi maius fuit. ⁊ ideo notabilius. Unde supra eodem ca. dicitur q turba multa venerunt vt laçarum viderent quem suscitauit a mortuis: quod non sic legitur de alijs miraculis.

Replica. In ca. xij. vbi inquirit postil. quare contra laçarum mouebantur iudei vt cogitarent eũ interficere. Respondet: quia fuit vir nobilis ⁊ famosus. ideo eius resuscitatio fuit famosior et infidelib⁹ plus odiosa. Burgen. opponit q illud non fuit propter nobilitatẽ laçari: sed propter nobilitatẽ miraculi: quia fuit maximũ miraculum christi: sed nõ video quare fuit mai⁹ miraculũ q̃ suscitatio filij vidue ⁊ filij archisynagogi.

Glo. ordi.

Ca. XIII

a Ante diẽ festũ pasche sciẽs a† b iesus qꝛ venit hõra eius c

a figuralem. a s. i. ipse dies pasche quo transiret per crucẽ. ecce v̾itas illi⁹ figure.

a Ante diẽ fe a stũ. Diẽ festũ dicit quĩdecimũ diẽ. s. diẽ passionis: qꝛ p⁹ ĩmolationez agni q̃ tũc fiebat ĩ die iouis: faciebãt iudi magnũ festũ: qd h̾ pascha vocat. Pascha apud grecos eq̃uocũ ẽ. Dicit enĩ ⁊ a paschim. i. a passiõe ⁊ a trãsitu qd hebrei phase dicũt. Dies aũt. xiiij. post eq̃noctiũ v̾nale ĩ q̃ ĩmolabat agn⁹ ad vespam: pprie pascha a trãsitu dicebat. Dies v̾o solẽnitatis sequẽtes: q̃ꝝ pm⁹ et vltim⁹ maiori cultu habebãt. dies açymoꝝ ppe vocabant. Vocat tñ ⁊ dies ĩmolatiõis açyma: ⁊ q̃ntadecima pascha. In hac significatõe dic iohes: Añ diẽ festũ pa. vocãdo diẽ solẽnẽ pascha. Greci v̾o diẽ q̃ ĩmolat agn⁹. dicũt solũmõ vocari pascha. ⁊ illa die dicũt xpm crucifixũ fuisse ad meridiẽ: ⁊ dicũt eũ anticipasse vnũ diẽ añ: vt cũ discipulis agnũ comederet. ⁊ h̾ ɔfirmãdũ et hec v̾ba sequẽtia ɔducũt. i. noluert ĩtrare in pretoriũ. s. pilati domum: ne contaminarentur vt comederẽt pascha intelligẽtes pascha esuz agni tm̃. Nec eru ☞ bescũt

Nico. de lyra.

Ca. XIII

a Ante diẽ fes. pas. In pte p̃cedẽti euãgelista descripsit occasionem mortis xpi. hic incipit describere mortẽ ei⁹. Et diuidit in duas: qꝛ pmo describit q̃liter xps immĩnẽte morte sua aĩos discipl'oꝝ ɔfortauit. scd̾o mortẽ xpi d̾scribit. ca. xviij. ibi: Hec cũ dixisset ie. Pria in tres: qꝛ pmo oñdit q̃lit xps ɔfortauit discipl'os exẽplis. scd̾o v̾bis ca. se. Et ait discipl'is suis: Nõ ɔtur. cor ve. tertio orõnũ suffragijs ca. xvij. Hec locut⁹. Prima in duas: qꝛ pmo põit imitabile xpi exẽplũ. scd̾o defect⁹ discipuloꝝ ad imitandũ. ibi: Hec cũ dixis. ie. Pria ĩ tres. qꝛ pmo factũ describit. scd̾o ei⁹ vtilitas oñdit. ibi: Vẽit ã ad si. tertio fcti imitatio discipl'is ĩdicit. ibi: Postq̃ ã. Pria ĩ duas: qꝛ prio p̃mittit affect⁹ xpi ad discipl'os. scd̾o p factũ ĩstruit ipos. ibi: Et cena facta. Circa pmũ sciẽdũ q affectus xpi ad discipl'os p̃mittit vt ei⁹ factũ magis gratũ ostẽdat: ⁊ discipuli ei⁹ libẽti⁹ imitẽt. dic ã sic: Añ diẽ fes. s. xiiij. luna in cui⁹ vespa ĩmolabat agn⁹: ⁊ ĩcipiebat solẽnitas pascal' q̃ celebrabat lũa. xv. ⁊ ẽz hũc modũ in eccl'ia solẽnitates ĩcipiũt a vespa p̃cedẽtis diei. b Sciẽs iesus. Ex q̃ ptz q nõ ignorãs nec ĩuolũtari⁹ vẽit ad passionez: sed volũtarie obediẽs deo prĩ. c Quia ve. ho. ei⁹. ñ fatal': sz a deo prẽ determiata. ⁊ h̾ ɔueniẽt. vt ĩmolatio agni q̃ tollit pctã mũdi ĩmediate p⁹ ĩmolatiõez agni figuralis seq̃ret. ⁊ sic v̾itas figure rñderet. Ut trã

A

H besciũt dicere alios euãgelistas mẽtitos q̃ di/
cũt dñm cõiter cũ alijs carnes agni comedis/
se. Hũc iohãnẽ v̾o illos correxisse dicũt. Sz
errãt: q2 cũ oẽs eodẽ spũ locutos fuisse ↄstet:
si in vno mẽtirenť: in alijs eis nõ crederetur.

a Ut trãse. Interp̃/
tať nobis euãgelista
nomẽ pasce. i. trãsitus
ꝛ significationẽ: q2 sic
illi de egypto: sic chri/
stus de mũdo. Sic et
nos sanguine agni in
signiti, de vitijs ad vir
tutes: de mũdo ad ce/
lũ. b In finẽ di. In
finẽ. i. in xp̃m: q̃ est fi/
nis cõsũmãs. i. vt eius
dilectiõe trãseãt q̃ ip̃e
trãsit. Ul' in fine. i. in
mortẽ: nõ ꝙ morte ter
mineť ei⁹ dilectio: sed
intãtũ3 dilexit ꝙ vsq3
ad mortẽ dilectio eum
ꝑduxit: in q̃ exẽplũ de
dit vt oẽs in dei veri/
tate ꝑmaneãt vsq3 i fi
nẽ. c Et cena fa. Ce
na significat passiõe3.
Sic ei p⁹ cenã ñ fit prã
diũ3 sic et xp̃s postq̃3
semel passus ẽ nõ iterꝝ
patiť. Surgit a cena:
post passionẽ põit ve/
stimẽta: ẜm priorẽ in/
firmitatẽ lĩtheo p̃cin/
xit se: eadẽ carne iã i/
mortali. aquã in peluĩ
. i. grãm baptismi: la/
uat pedes: ꝛ tergit a
pctĩs. i baptismo acce
pit vestimẽta. i. iudeos
in fine seculi q̃s prius
excecatos deposuit.
d Surgit a ce. Ab
illa celesti refectiõe q̃
cũ angelis reficiebať.
deponit vestimẽta per
glĩam eterne beatitu/
dinis. e Et ponit
vestimẽta. Pretermi/
sit altitudinẽ: suppo si/
turus ei⁹ humilitatẽ:
vt ꝑfecte cõmẽdeť hu
militas homĩ: cũ tam
alt⁹ sit se hũiliauerit:
vt ꝛ pedes traditoris
lauaret. f Deinde
mi. Sãguĩe3 ĩ terrã fu
dit: vt vestigia credẽ/
tiũ mũdaret: q̃ terre/
nis peccatis erãt sor/
dida. g Dicit ei p.
Pro altitudine ꝓmis
si mysterij nõdũ ꝑmit
tit fieri: nõdũ p̃t sustinere deũ ad pedes hũi/
liari: pauore ꝑterrit⁹. h Rñdit. Qui non
lauať ꝑ baptismũ ꝛ ↄfessionẽ pnĩe: nõ h3 ꝑtẽ
cũ iesu. i Dicit ei simõ pe. Error petri hic
nobis ꝓfuit. Errauit enĩ ne nos erraremus.
Errauit: cũ se totũ lauãdum deo obtulit quẽ
de⁹ correxit: ostẽdẽs semel baptiçatũ nõ esse
baptiçandũ. k Qui lot⁹ est. Ex his ver
bis ĩtelligim⁹ baptiçatos ap̃los: ꝛ si nõ legi/
gim⁹ vbi vl' qñ. Qui lot⁹ ẽ ꝛc̃. Baptismo
lot⁹ est mund⁹. Sed q2 iterũ puluere terrene
habitatiõis inquinať: iterꝝ op⁹ est pedes la/
uare: quos lauat dñs interpellãs ꝓ nob: et
nosipsi orãdo. Ille etiã q̃ in ocio studet veri/
tati dũ in

B

† De pe. di. 2 c. si eni. añ mediũ. De con se. di. 4 c. quãdo. 2

ꝗ quo transit pp̃ls de egypto.
a vt trãseat ex h̃ mũdo ad p̃re3: cũ
a ꝗ ꝓ eis factus homo.
dilexisset suõs: qui erãt in mun/
ꝗ ꝓ eis moriẽs. ꝗ vt ei⁹ dilectiõe ipi trãsirẽt d̃ mũdo. a ꝗ parata nõdũ trãsacta: q2 postea re/cubuit ꝛ buccellã iude dedit.
b c do i finẽ dilexit eos. † Et cenã fa
ꝗ spũali suggestione iude.
cta cũ diabolus iã misisset i cor:
ꝗ hoc cõsentiẽtis iniq̃tas ẽ. ꝗ nõ credẽs eẽ deũ.
vt traderet eum iudas simonis
a ꝗ in vsũ mala: in effectũ bona. ꝗ etiã tradito rẽ quo vtitur vt vult: ꝛ de malo bonũ facit.
scariothis: † sciẽns q2 omnia de/
a ꝗ sciens non eũ deserens.
dit ei pater i man⁹: ꝛ q̃uia a deo
a ꝗ nõ nos relinquẽs. b ꝗ significat ꝙ de cele/stibus descẽdit: ꝛ ꝙ seip̃m exinaniuit: ꝛ ꝙ formã serui induit.
d exiuit: ꝛ ad deũm vadit: sũrgit
e a cęna ꝛ ponit vestimenta sua:
a ꝗ carnẽ mũdã. ꝗ humilitate.
et cũ accepisset lintheũ3 p̃cinxit
f se. Deinde misit aquã i peluim:
ꝗ vestigia euãgelistarũ firmat ꝛ purgat.
ꝛ cępit lauare pedes discipulorꝝ:
ꝗ q2 tota eius passio nostra est purgatio.
ꝗ corporis.
ꝛ extergere litheo quo erat p̃cin
ꝗ nõ post alios s3 prius ad principẽ ap̃lorꝝ. iõ expauescit ꝗ ꝙ deus lauet pedes homini.
ctus. Uẽit ergo ad simonẽ petrꝝ.
ꝗ deus. ꝗ seruo.
g Et dicit ei petrus: Dñe tu mihi
h lauas pedes? Respondit iesus ꝛ
ꝗ mysteriũ huius rei.
dixit ei: Q̃d ego facio tu nescis
modo: scies aũt postea. Dicit ei
petrus: Nõ lauabis mihi pedes
ꝗ . i. nunq̃3. ꝗ terrens de periculo salutis.
i ęternũ. Respondit ei iesus. Si
ꝗ te dicit ꝓ solis pedibus.
non lauero te nõ habebis ꝑtem
i mecũ. Dicit ei simõ petr⁹: Domi
ꝗ territ⁹ hac r̃nsiõe: totũ se offert abluendũ tur bat⁹ amore ꝛ timore. ꝗ affectionis. ꝗ opa.
ne nõ tm̃ pedes meos: s3 ꝛ man⁹
ꝗ cogitatiões.
k ꝛ caput. Dic̃ ei ih̃s: † Qui lot⁹ ẽ:

a b c† d† e f g h i k l m n o† p† q † r s t † v x

---

a Ut trãseat ex h̃ mũdo ad pa. Dicebať enĩ pasca iudeorꝝ trãsit⁹: eo ꝙ tũc an/
gel⁹ trãsijt ꝑ egyptũ ĩterficiẽs ꝑmogẽita egyptiorꝝ ꝛ filios isrl' seruãs. Et simi/
liť pasca christianorꝝ d̾r trãsit⁹ inq̃3tũ fili⁹ dei ꝑ mortẽ trãsijt ad patrẽ. nõ ꝑ lo/
ci mutationẽ: s3 sicut d̾r a patre venisse assumẽdo nr̃am naturã mortalẽ. ita d̾r
ad patrẽ redijsse faciẽdo ip̃a3 ↄsortẽ paťne glĩe ꝑ ĩmortalitatẽ ĩ sua resurrecti/
one. b Cũ dile. su. in quo ostẽdiť ei⁹ dilectio gra/
tuita. q2 p̃or dilexit suos. ostẽdiť discreta: q2 ista dile/
ctio special' nõ fuit ad oẽs: s3 ad sibi familiares: cuius
modi erãt ap̃li q̃ erãt in mũdo. ondiť hec dilectio ne/
cessaria: q2 ap̃li remanẽtes in ꝑiculo mũdi indigebãt
cõsolatiõe diuina. c In fi. dile. eos. i. in morte speci
alia signa dilectiõis ostẽdit. vl' aliter: In finẽ. i. ꝑfecte
aĩam suã ꝓ eis ponẽdo. d Et cena facta. Hic de/
scribiť imitabile factũ. s. lotio pedũ discipulorꝝ suorũ,
vbi p̃mittiť tp̃s ꝛ mod⁹ hui⁹ lotiõis. cũ d̾r: Et cena fa
cta. Nõ ẽ intelligẽdũ ꝙ esset totaliť cõpleta. q2 postea
d̾r: Et cũ recubuisset. sed erat facta q̃3tũ ad h̃ ꝙ come/
derãt agnũ pascalem. ꝛ tũc surrexit ad lauandum pe/
des discipulorꝝ suorꝝ anteq̃3 daret eis sui corꝑis sacra
mentũ: ad designãdũ ꝙ spũalis mũdicia requiriť ad
ꝑcipiẽdũ ip̃m. e Cũ dia. iã misis. i cor. vt traderet
eũ iudas simõis scariothis. Die enĩ p̃cedẽti eũ vẽdide
rat suggestiõe diaboli hãc ꝓditionẽ in cor ipsi⁹ mittẽ/
tis. f Sciẽs q2 oĩa de. ei pr̃ in ma. ei⁹. ex q̃ p3 ĩ xp̃o
plẽitudo sciẽtie ꝛ ptãtis. g Et q2 a deo exi. ꝛ ad de/
um vadit. h̃ est iã. s̃. expositũ q̃liter d̾r fili⁹ a deo exisse
ꝛ ad deũ redire. h Surgit a ce. q2 ministrare vole
bat. i Et ponit ve. s. i. depõit vt ↄueniẽti⁹ h̃ mini/
steriũ exhiberet. k Et cũ acce. li. p̃. se. ꝛ sic ad lauã
dũ se optĩe dispõit. nihil omittẽs de his q̃ ad istõ offi/
ciũ requiruntur: ꝛ sequiť simplex hũilitatis misteriũ. cũ
d̾r: l Deinde mi. aquã ĩ pel. ꝓprijs manib⁹: nõ per
ministeriũ aliorꝝ. m Et ce. la. pe. dis. lutosos: quia
discalciati incedebãt. n Et extergere lin. q̃ erat p̃/
cinctus: vt ipleret humilitatis officiũ. o Uenit er
go. Hic ostendiť hui⁹ facti vtilitas. ꝛ ostẽdiť h̃ ex qua
dã cõcertatiõe petri ꝛ xp̃i: ꝑ q̃d ostendiť factũ eẽ mysti
cũ. dicit ergo: Uẽit g̃ ad simonẽ petrũ: ẜm Origenẽ lo
tis alijs discipl'is vẽit vltĩo ad petrũ: q2 cepit lauare a
minorib⁹. ex h̃ sumẽs argumẽtũ q̃ d̾r: Cepit lauare pe
des discipulorꝝ suorꝝ. Et postea subdit: Uenit g̃ ad si/
monẽ. ꝑ hoc ostedẽs ꝙ alij iã erãt loti. Sed nõ videť
verisil'e si trãsisset ꝑ oẽs alios q̃n aliq̃s eorꝝ vl' pl'es re/
cusassent hãc lotionẽ. sicut ꝛ petr⁹. Et iõ alij doctores
dicũt ꝙ p̃mo vẽit ad petrũ. ꝓpter q̃d alij discipuli au/
dita rep̃hẽsione petri de h̃ ꝙ recusauerat eiusmodi lo/
tionẽ nõ fuerũt ausi eã vltra recusare. Q2 g̃ dicit euan
gelista: Cepit lauare. ꝛ postea subdit: Uẽit g̃ ad simo/
nẽ. nõ est ꝑ h̃ ĩtelligẽdũ ꝙ alios lauerit añ ip̃m: s3 euã
gelista pri⁹ dixit factũ in generali. postea explicat mo/
dũ in ꝑticulari incipiẽs a petro. p Et dic̃ ei pe. Do
mine tu mi. la. pedes. i. vis lauare mihi pctõri: tu q̃ es
fili⁹ dei. q. d. nullo mõ decet. sil'e v̾bũ dixit in p̃ncipio
sue ↄuersiõis: Lu. v. Exi a me dñe q2 hõ pctõr ego sũ.
q Rñdit ie. ꝛ di. ei: q̃d ego facio tu ne. mõ. q. d. nõ so
lũ h̃ facio ꝓpť pedũ corporaliũ emũdationẽ: s3 ꝓpť hu
militatis eruditionẽ: vt postea exposuit. iõ subdit:
r Scies aũt postea. ꝑ h̃ aũt designauit mũdiciã pe/
dũ spũaliũ q̃ sũt affect⁹ mẽtꝭ q̃ req̃riť in eucharistie ꝑ/
ceptiõe. s Dic̃ ei pe. nõ la. mi. pe. in eter. i. nũq̃3 la
uab. ac si diceret: ego nll'o mõ sustinerẽ. licet aũt petr⁹
faceret h̃ bono çelo: tñ ĩdiscrete h̃ faciebat: q2 cu3 xp̃s
nõ posset errare nõ debebat volũtati ei⁹ aliq̃ mõ resi/
stere. iõ seq̃ť: t Rñdit ei iesus: Si nõ la. ꝛc̃. Si h̃ ĩtel/
ligiť de lotiõe ĩteriorꝭ macule: lr̃a ẽ plana: q2 null⁹ p̃t hr̃e ꝑtẽ cũ xp̃o in glĩa ce
lesti nisi lot⁹ fuerit a macula pctĩ: ẜm q̃d scribiť Apoc̃. xxj. Nihil coinq̃natũ i/
trabit in illã. Si aũt ĩtelligať de lotiõe corꝑali pedũ ipsi⁹ petri. eodẽ mõ ẽ dicẽ
dũ. Sic̃ enĩ aliq̃d est illicitũ nõ ex natura sua: s3 tm̃ q2 ꝓhibitũ: vt p3 de esu li
gni vetiti p̃mi parẽtis. ita sil'r aliq̃d est necessariũ ad salutẽ nõ ex natura sui: s3
ꝓpter p̃ceptũ dei vl' p̃lati. ꝛ sic erat in ꝓposito. Ex q̃ enĩ xp̃s volebat simpliciť
h̃ facere. petrus de necessitate salutis tenebať sustinere. v Dicit ei simõ pe
trus: dñe nõ tm̃ pedes meos s3 ẽt man⁹ ꝛ caput. Pedes sũt ꝑs corꝑis ĩferior.
man⁹ media. caput supior. ꝛ iõ ꝑ exp̃ssionẽ istarꝝ ꝑtiũ ĩtelligiť totu3 corp⁹. Est
igiť sensus: Dñe nõ tm̃ ꝛc̃. q. d. pri⁹ sustinerẽ a te ꝑ totũ corp⁹ lauari q̃3 a te se/
parari: q2 q̃3uis esset durũ petro sustinere ẜuitiũ mgr̃i: tñ graui⁹ erat ei ab ip̃o
separari. vñ d̾r in itinerario Clemẽtꝭ: ꝙ q̃ñcũq3 petr⁹ memor erat dulcissime so
cietatꝭ xp̃i resoluebať ĩ lachrymas: ita ꝙ facies ei⁹ adusta videbať ex frequen
ti lachrymarꝝ fluxu. x Dic̃ ei ie. q̃ lot⁹ ẽ ꝑ baptismũ: ex q̃ accipiť ꝙ apostoli
fuerũt a

† Luce. 22. † Mat. 11. Luce. 10. g. 6. d

B tati:dū ĩ alijs pulsanti sponso apire pgit: pedes inq̄nat: q̄r veritas humilit audit: ꝫ sine periculo non pōt p̄dicari:ꝫ hos pedes dn̄s discipulis lauat. a Et cū re. Sicut pri⁹ exēplo:sic etiā nūc ꝟbo istruit eos magister veritatis. Et ꝙ dic̄ magna de se nō ē arrogātia:ꝫ ꝟitas q̄ ꝓdest auditorib⁹:sicut facit et paul⁹.

Grego. Incauti sūt humiles qui se mēdacio illaq̄ant: dū arrogātiam vitāt:q̄r ꝯ ꝟitatez se erigunt quā relinquūt. Qui enī necessitate cogēte vera de se ⁊ bona loq̄tur:tāto mag̃ humilitati iūgit quāto ꝟitati sociat.

b Nō de oībus. Nō oēs facietis ꝫ vn̄ beati sitis.sꝫ q̄ mādųcat m.p. nō vt ꝓficiat sꝫ vt lateat: leuabit ꝯ me calcaneū suū.i.me calcabit:vt impleatur scp̄tura q̄ ꝫ p̄ dixit: nō q̄d cogat ꝫ q̄r q̄d futuꝝ erat nō tacuit. c Ego scio q̄s. Ad ꝫ vt sequaces mei sint beati. Elegit aūt ⁊ iudam nō ad ꝫ:ꝫ ad illd̄ q̄d de eo factū ē scꝫ ad salutē aliorū. Vn̄ alibi: Elegi vos duodecim: sꝫ vn⁹ diabol⁹ est.

d Ammodo dico vo. Quasi hucusq̄ toleraui ⁊ tacui ꝫ iā noto ꝓditorē anteq̄ fiat q̄d mox faciēdū ē:vt cū factū fuerit credat̃: q̄r ego sū ille de q̄ scp̄tura illa predixit. e Amē amē di. Postq̄ exēplo suo eos docuit humiliationē ⁊ calcanei passionem:supponit q̄ ꝯsolet eos honorē ꝙ ip̄e ⁊ pr̄ in eis recipitur.

f Qui acci. In istis ꝟbis nō vnitas nature missi ⁊ mittētis:ꝫ ĩ misso mittēt̃ auctas cōmendatur. Quisq̄s ꝫ sic missū accipiat vt ĩ eo mittētē attēdat:vt ĩ petro xp̄m.s.in ꝫuo dn̄m.ĩ xp̄o patrē.s.in vnigenito genitorem.

g Cum hec di. Nr̄a infirmitas ĩ eo vere turbata ē.nō sua ptās.sicut et vere passa. Volūtarie aūt accepit turbationē: ne desperet seru⁹ turbat⁹ necessitate. Q aūt turbat spū.significat turbandos sp̄uales ex charitate:cū vrgēs causa ⁊ çiçania a tritico an̄ messem cogit separe. h Turbat⁹ ē. Dictur⁹ vn⁹ ex vobis tradet me:turbat nō carne ꝫ spū:nō ꝙ tūc p̄mūz subito hoc nouerit ⁊ repētinū malū eū turbauerit:ꝫ q̄r iā fuerat eū ⁊ vt non lateret exp̄ssur⁹.⁊ ☞ille iam

---

a non indiget nisi vt pedes lauet:
a ꝫ pter pedes quibus tangit terram.
ꝫ ē mūd⁹ tot⁹. Et vos mūdi estl:
ꝫ quare hoc dixit:exponit euangelista.
sꝫ nō oēs. Sciebat enī quisnā eēt q̄ traderet euz. Propterea dixit:
ꝫ impleta purgatione p sanguinē.
nō estl mūdi oēs. Postq̄ g̊ lauit b+
ꝫ surgens imortalis factus est.
pedes eoꝝ accepit vestimēta sua. c
a ꝫ ad dexterā patris sedens. b ꝫ p spiritū missū in linguis docet.
a Et cū recubuisset iterū dixit eis: d e
ꝫ inuitat ad sciendū q̄d prius nesciebant.
Scitis q̄d fecerim vobis?† Vos f vocatis me magister ⁊ dn̄e:et bn̄
ꝫ q̄r verum est. ꝫ dimisi.
dicitis:sum eteni. Si ergo ego la g
peccata vestra. ꝫ q̄r deus. ꝫ q̄r veritas.
ui pedes vr̄os dn̄s et magister:⁊ h
a ꝫ alter alteri perā dimittere ⁊ ꝓ inuicē orare.
vos debetis alter̊ alterius lauare pedes. Exēplū enī dedi vobis: i+
vt queadmoduz ego feci vobis:
ꝫ sicut ego patior ⁊ vos patiamini: sicut me humilio:ita vos humiliamini. a ꝫ manu vl̄ corde.
ita ⁊ vos faciatis.† Amē amē di k+
ꝫ ⁊ deberis facere quod ego:quia
co vobis:nō ē seruus maior dn̄o suo:neq̄ apostol⁹ maior est eo q̄
ꝫ que feci ⁊ doceo.
misit illū. Si hec scitis:beati eri/ l
ꝫ non oēs vos beatos dico.
b tis si feceritis ea. Nō de oīb⁹ vo/ m
c bis dico. Ego scio q̄s elegerim. n o
Sꝫ vt adimpleat scriptura† Qui p† q†
māducat mecū panez:leuabit cōtra me calcaneū suum. Ammō di r
d co vobis p̄usq̄ fiat:vt cū factum
e fuerit credatis q̄r ego sum.† Amē s
f amē dico vobis: q̄ accipit si quē misero:me accipit. Qui āt me ac t
g cipit:accipit eū q̄ misit me. Cū ꝫ v
ꝫ humano.
h dixisset iesus turbat⁹ ē spū:⁊ ꝓte/ x†

---

fuer a xp̄o baptiçati:vt.s̄.dictū ē ca.iij. a Nō indiget nisi vt pedes lauet: sꝫ ē mundus tot⁹. Si enī aliq̄s baptiçat⁹ statim moriat euolat ad patriā:nec indiget aliq̄ alia lotione.tn̄ si supuiuat:etiā sācte:indiget lotiōe pedū sp̄ualiū.i.affectionū mētis:q̄r ex cōditione mortalis vite affect⁹ ei⁹ aliq̄n aliq̄s maculas ꝯtrahit ex temporalib⁹:sꝫ nō indiget lauare caput.i.ptē ꝯtēplatiuā q̄ intēdit supiorib⁹ ⁊ eternis, nec man⁹.i.vite actiue opa q̄ ĩ eo sūt sācta. Talis aūt erat petr⁹ ⁊ etiā alij apl̄i excepto iuda ꝓditore: ꝓpt̃ q̄d sequit: Et vos mūdi estis sꝫ nō oēs. b Postq̄ g̊ lauit. Ostensa facti vtilitate ĩ p̄dicta lotiōe.hic inducit discipulos ad imitādū in ope. Et diuidit ĩ duas.q̄r p̄mo ꝓpositū declarat.scd̄o ꝯfirmat.ibi:Exemplū enī dedi. Dicit igit: Postq̄ ergo lauit pedes eoꝝ. In hoc ostendit ꝯuenietē modū docēdi.in moralib⁹ enī magis mouēt facta q̄ ꝟba:vt pōt haberi ex.x.Ethicoꝝ.⁊ ido xp̄s doctrine de humilitate p̄misit humilitatis factū. c Accepit vesti.sua. Sicut enī administrādū cōgrue debēt vestimenta deponi.ita ad docendū honeste debēt assumi:ꝓpter q̄d magistri solēt legere in habitu ad ꝫ disposito ordinato ꝫm dispositionem facultatis sue. d Et cū recubuisset iteꝝ.q̄r sedendo debet doctor docere.doctrina enī non capit nisi in quiete. ꝓpter q̄d d̄r.vij.physicoꝝ. Sedēdo ⁊ quiescēdo fit aīa sciens et prudens: sequit doctrina. e Dixit eis scitis q̄d fecerim vobis.q.d.vos debetis hoc scire.et in hoc reddit eos attentos. f Vos vocatis me magister ⁊ dn̄e ⁊ bn̄ dicitis: sum eteni. Aliq̄d enī dicit bn̄ dictuz q̄n congruit dicenti ⁊ rei dicte. Cōgruit aūt rei dicte quādo sic est ĩ re sicut dicitur. Congruit aūt dicenti quādo dicens talez se ostēdit facto qualem verbo. vtroq̄ modo apostoli bene dicebāt: quia sic erat in re ex parte xp̄i qui superior erat.similiter ⁊ ex parte aplo͞ꝝ qui facto se ei subijciebāt sicut ⁊ ꝟbo: ꝓpt̃ q̄d ꝯtra discipulos solo verbo dicit Matth.vij. Multi dicent mihi in illa die:Dn̄e domīe nōne in noīe tuo ꝓphetauimus ⁊c̄.et tunc ꝯfitebor illis: q̄r nūq̄ noui vos ⁊c̄. Ex p̄dictis cōcludit saluator intētuz dicēs: g Si ergo ego laui pedes ⁊c̄.multo fortius h Et vos debetl alter alterius lauare pedes.p hoc intelligit quodlibet pietatl et humanitatis officiū ꝓximo impensū.ad q̄d impendendū quilibet tenet in casu necessitatis.extra aūt talem casū tenetur debito honestatis ⁊ cōgruitatl. i Exemplū. Hic ꝯfirmat cōclusionē p̄dictā.⁊ hoc q̄druplicit̃. Prio exēplo sui dicēs:Exemplū enī dedi vobis ⁊c̄.q.d.ad hoc feci vt ostenderē vos ad hoc teneri. Scd̄o ꝯfirmat per suā auctoritatē dicēs: k Amē amen dico ⁊c̄.neq̄ apl̄s.i.missus.q̄r apl̄i fuerūt missi a xp̄o ad p̄dicādū:q̄b⁹ missis tenebant populi credere.multo forti⁹ apl̄i tenebāt auctoritati xp̄i obedire. Tertio ꝯfirmat eā sequēti p̄mio cū dicit: l Si hec scitis beati ⁊c̄. Beatitudo aūt est maximū desiderabile:cum sit status oīm bonoꝝ aggregatiōe pfectus. m Non de oībus vobis dico.scꝫ ꝙ de beatis esse beati. q̄r p̄uidebat dānationē iude futurā. ꝓpter quod subdit: n Ego scio.i.clare cognosco. o Quos elegerim.s.ad vitam eternā. Judas autē non fuit electus ad ip̄am.ꝫ tm̄ ad apostolatum:vt.s̄.dictū est ca.vj. p Sed vt adimpleatur scriptura.ex malicia ⁊ dānatione vnius vestrū. q Qui mādųcat mecū panē leuabit calcaneū suūz ꝯtra me.i.conabit me suppeditare. hoc fuit impletū ĩ iuda qui panem corporalē ⁊ sacramentalē sibi datū a xp̄o māducauit.p̄dicta autē scriptura habet psal.xl. Trāslatio. Lxx. habet: Qui edebat panes meos magnificauit sup me supplantationē. Et trāslatio Hiero.accepta iuxta hebraicuꝫ magl̄ ꝓpinqua ē dicto xp̄i:q̄ talis ē: Qui mādųcat panē mecum leuabit ꝯtra me plantā. r Ammodo dico vob ⁊c̄.q̄r ego sum.s.vere xp̄s.verus homo.ver⁹ deus.q̄r scire secreta cordiū ⁊ p̄dicere certitudinaliter futura ꝯtingētia a libero arbitrio dependentia ꝟtute ꝓpria ē manifestū indiciū deitatis. Quarto ꝯfirmat ꝯclusionē p̄dictam ex dignitate eoꝝ q̄ꝝ pedes lauabāt dicēs: s Amē amen dico vobis q̄ accipit si quē misero me accipit.i.seruitiū factū xp̄i ministris redūdat in honorē ip̄ius.⁊ p consequēs toti⁹ trinitatis.ideo sequitur: t Qui autē me accipit:accipit illū q̄ misit me.i.honorat patrē ⁊ spiritūsanctū q̄ miserūt filiū:ꝫm ꝙ d̄r Esa.xlviij. Et nūc misit me dn̄s ⁊ spiritus eius:hec dicit redēptor tuus isrl̄. v Cū hec dixisset. Postq̄ saluator ꝓposuit pfectionis exemplū.hic ostēdit defectū discipuloꝝ.⁊ p̄mo defectū iude ꝓditoris.scd̄o defectū petri negātis.ibi:Dixit ei simon. Prima in duas.quia p̄mo denūciat ip̄am ꝓditionez.scd̄o ip̄m ꝓditorē.ibi:Aspiciebant ergo. In prima pte dicit sic:Cū hec dixisset iesus turbat⁹ est spū.ex horrore passionis sue īminentis ⁊ ꝓditionis iude. Hec aūt turbatio q̄ erat in pte sensitiua non erat cōtraria ratiōi: sed magis ꝯueniēs ei.sicut dictū est.s̄.de alijs passionib⁹ ca.p̄cedenti. x Et ꝓtestatus ē ⁊ dixit: Amē amē dico vobis: q̄r vn⁹ ex vobis tradet me. Multiplicat autē hanc dictionē Amē:ad ostendendum future rei certitudinem.

k Aspiciebāt

---

s.6.g

† Per Joh. An de magistris.c.2 in Clemen.

† Mat.10.d Luc.6.f

† Ps.40.

C

† Ma.10.d Luce.10.e

Ille iā erat exiturꝰ ⁊ iudeos adductu‑rus. Turbauit aūt eū iminens passio ⁊ primū piculū ꝓditoris. sicut. s. dixit: Nūc aīa mea turbata ē: appropinquāte passione. a In sinu. Idē qḋ dicit supra pectus: significat secretū de q̄ bibit diuinitatis sacramentum. b Et cū intinxisset. Panis intinctio significat fictionē iude q̄ fictꝰ amicus venit ad cenā. Que enī tingūtur: nō mūdant: sꝫ inficiunt. Si āt bonū aliqḋ significat intinctio eidē bono ingratū: nō immerito secuta est damnatio. c Dedit iude. Nō vt q̄dā putāt nūc iudas corpꝰ xp̄i accepit. Sciēduꝫ ē enim q᷑ iā oibꝰ dn̄s distribuerat sacr̄m corporis ⁊ sāguinis inter q̄s ⁊ iudas fuit. deinde p buccellā intinctā: exprimitur ipe traditor ⁊c. c Qḋ facis. Nō precepit: sꝫ p̄dicit iude malū: nob bonū: qꝛ h̄ vult cito fieri: nō tā festinādo i illius penā q̄ꝫ in salutē fideliū. d Quia loculos ha. In q̄bus oblata seruabant suorū necessitatibꝰ et alijs indigētibus. In q̄ dat forma ecclesie seruādi necessaria: q̄ iubet nō cogitare de crastino: ne p terrenis fuiat: vt timore inopie iusticiam deserat. e Erat autē nox. Mox cōgruit sacr̄o. Erat enī q̄ exiuit filiꝰ tenebrarum faciēs opa tenebrarum. f Nūc clari. Augꝰ. Exeūte iuda p quo dicebatur: nō estis mūdi oēs: remāserūt soli mūdi cū suo mūdatore: in q̄ significata ē clarificatio xp̄i: in q̄ sepatis malis: manebit in eternitate cū sāctis. Sicut ḡ res significātes tāq̄ꝫ res significate appellātur: vt petra nō dr̄: significabat xp̄m sꝫ erat xp̄s: ita hoc facto sepationis iude: cōtestans futuram illam sepationem dicit: Nūc: non significata est clarificatio: sed clarificatꝰ est filius hoīs: et deus cla. est in eo: quia non ipe in se: sꝫ deus in eo clarificatur. Qḋ quasi exponens subdit: Si deus clarificatus est i eo

Marginal references: Jo. 12. d; 12. q. 1. vnꝰ; † 93. di. le gimus. §. sꝫ et petrus.; 11. q. 1. xp̄s De pse. di. 2. oīne ⁊ c. et sctā c. sic iudas

ꝗ qḋ occultū fuerat. ꝗ manifestauit.
status est ⁊ dixit: † Amen amē dico vobis: quia vnꝰ ex vobis tra‑
ꝗ numero nō vinclo spūs. a ꝗ exiturꝰ ex vobis.
ꝗ qꝛ et si nota fuit cuiq̄ꝫ sua cōscientia alterius tn̄ sibi erat ignota.
det me. Aspiciēbant ergo adinuicem discipuli: hesitantes de quo
ꝗ de se quasi de alio dicit vt rerum gestarū scriptorū non sui p̄dicatorum.
diceret: † Erat ergo recūbēs vnꝰ ex discipulis eius i sinū iesu: quē
a ꝗ p sinū significat secretū.
ꝗ nō plꝰ oibꝰ: sꝫ familiarius vt p pacē de vita exiret: nō p passionē.
diligebat iesus. Innuit ergo huic simon petrꝰ: ⁊ dixit ei: Quis est
a ꝗ nō loquēdo sꝫ innuēdo de motu corporis: post sono vocis vt querat.
de quo dicit? Itaq̄ꝫ cuꝫ recubuisset ille supra pectus iesu. Dicit ei:
ꝗ hic est ille sinus. i. secretū sapientie.
Domine q̄s ē? Respondit iesus: † Ille est cui ego itinctū panē porrexero. Et cum itinxisset panē: dedit iude simonis scariotis. Et post buccellā itroiuit in eū sathanas.
ꝗ qꝛ bona male est vsus: ⁊ hec p̄sumptio peccatū auxit. ꝗ vt plenꝰ possideret in quem intrauerat vt deciperet.
Et dicit ei iesus: Quod facis fac citiꝰ. Hoc āt nemo sciuit discūbentiū ad qꝛ dixerit ei: Quidaꝫ enī putabāt: qꝛ loculos habebat iudas: q᷑ dixisset ei iesus: Eme ea q̄ sunt opꝰ nobis ad diē festū: aut egenis vt aliqḋ daret. Cuꝫ ergo accepisset ille buccellā: exiuit cōtinuo. Erat aūt nox. Cū ergo exisset: dixit iesus: Nūnc clarificatꝰ ē filius hominis: ⁊ deus clarifica‑
ꝗ vt malus. ꝗ bonū. ꝗ a dn̄o apte recedit.
a ꝗ absente palea: iā triticū quodāmō ē purgatū.

a Aspiciebāt. Hic cōsiter denūciat ꝓditorē. Et diuidit in duas. qꝛ p̄mo ponit denūciationis occasio. scḋo ipa denūciatio. ibi: Rn̄dit iesus. Occasio huiꝰ denūciationis fuit duplex. p̄ma fuit stupefactio ⁊ cōturbatio: q̄ tangit ibi cū dr̄: Aspiciebāt ḡ adinuicem discipuli hesitātes de q̄ diceret: Erāt enī admirati. qꝛ q̄libet eorum p̄ter iudā sentiebat se totaliter firmatū in cōtrariū dicto ipiꝰ xp̄i. ⁊ cōsiliter de suis socijs sicut de se cogitabat. verūtn̄ ꝓpt firmitatem verborum xp̄i magis eiꝰ dicto credebāt q̄ꝫ suis cōsciētijs. ⁊ ideo nō hesitabāt de euētu rei: sꝫ de illo p quē h̄ eueniret. scḋa occasio fuit familiaritas iohis cuꝫ xp̄o ꝓpt quā xp̄s sua secreta ei reuelabat: ⁊ hec causa exp̄mit cū dr̄: b Erat ḡ recūbēs vnꝰ ex discipulis eiꝰ i sinu iesu. i. familiariter ei ꝓpinquꝰ ex dilectione. ꝓpt h̄ sequit: c Quē diligebat iesus. spālia ei signa dilectiōis ostēdēdo p̄ ceteris. ꝓpter mūdiciā virginalē. Notādū q᷑ iohes hic de se loquit p modū alteriꝰ psone. hic enī ē modus loquēdi istorum q̄ canonicas scripturas cōscripserūt. qn̄ in eis de se q̄s loq̇t. vn̄ paulus ij. Cor. xij. loquēs de seipso dicit: Scio hoīem i xp̄o ⁊c. ⁊ dauid. ij. Reg. xxiij. Dixit vir cui cōstitutū est de christo ⁊c. d Innuit ḡ huic. s. iohanni. e Simon petrꝰ ⁊ dixit ei q̄s est. de q̄ dicit: Petrꝰ enī quodā signo significauit iohanni vt peteret a xp̄o sibi familiari de q̄ dixerat. licꝫ enī petrꝰ al's solitꝰ eēt iterrogare a xp̄o p̄ ceteris. tn̄ tūc non fuit ausus petere: qꝛ imediate fuerat rephēsus de indiscreta locutiōe cum dixerat xp̄o: Nō lauabis mihi pedes ⁊c. f Cū recubuisset ille. s. iohānes. g Supra pectꝰ iesu. i. inclinatꝰ ꝓpe os eiꝰ. ⁊ sic erat idonee positꝰ ad iterrogādū ⁊ audiēdum aliqḋ secrete ab eo. h Dicit ei dn̄e q̄s ē. ille. s. ꝓditor. i Rn̄dit iesus. Posita occasiōe denūciatiōis. h̄ ponit denūciatio ꝓditoris. Et diuidit in tres. qꝛ p̄mo exp̄mit ipa denūciatio. scḋo rei denūciate pmissio. ibi: Et dixit ei. tertio pmissiōis executio. ibi: Cum ḡ accepisset. In p̄ma pte dr̄ sic: Rn̄dit iesus ipi iohāni i silētio: qꝛ si alte dixisset petrꝰ erat ita feruidꝰ q᷑ statim insurrexisset in ꝓditorē. k Ille ē cui ego itictū panē porrexero. p h̄ notat iude fictio. qꝛ sicut panis intinctꝰ habet saporē i supficie aliū q̄ꝫ interiꝰ. ita iudas se simulabat exteriꝰ xp̄i discipulū. cū tn̄ interiꝰ eēt eiꝰ ꝓditor. Uel aliter dedit iude panē itinctū ad ostēdēdū iude ingratitudinē ⁊ xp̄i māsuetudinem. Panis enī intinctꝰ sapidior ē ad comedēdū. ideo xp̄s iude fecit istud obsequiū ad declarādū suā benignitatē ⁊ iude malignitateꝫ q̄ ex h̄ nihil mouebat ad cōpūctionē. Sciēdū tn̄ q᷑ iste panis itinctus nō fuit corpꝰ xp̄i: sꝫ an̄ ipm accepat in pane nō intincto. ideo statutū ē q᷑ corpꝰ xp̄i intinctū nō dat fidelibꝰ. vt habet de cōse. dis. ij. Cū oē. l Et post buccellā itroiuit i eū sathanas. nō de nouo cū iā pꝛiꝰ xp̄m vēdisset. sꝫ itroiuit i eū ad amplꝰ ipm possidēdū. qꝛ ingratꝰ obsequij xp̄i factꝰ ē in ptāte demonis magis q̄ꝫ ante. m Et dicit ei iesus. Hic ponit ꝓditionis pmissio. nō enī poterat aliqḋ facere nisi xp̄o pmittēte. ideo dixit ei: n Qḋ facis fac citiꝰ. Non dicit h̄ p̄cipiendo vel cōsulēdo: qꝛ p̄ceptū diuinū vel cōsiliū nō pōt eē de malo. sꝫ tātūmodo pmittēdo rōne dicta. tn̄ verba xp̄i fuerūt alijs apl'is obscura. ideo seq̇t: o Hoc aūt nemo sciuit discūbētiū. p̄ter iudā. p Ad q̄d dixerit ei. Verbū p̄dictum de alijs a iohāne nō errat mirū si ignorauerūt: qꝛ soli iohāni dixerat xp̄s: Cui dabo panē. Sꝫ de iohāne mirū videt. ideo dicēdū q᷑ audito verbo xp̄i ita fuit attonitus ⁊ suspēsus q᷑ nō aduertit illud qḋ postea dictū est ipsi iude a saluatore. ⁊ ideo discipuli verbū xp̄i aliter interp̄tabāt. ⁊ hoc est qḋ dr̄: q Quidā enī putabāt qꝛ loculos habebat iudas. i. qꝛ portabat elemosynas datas p xp̄o ⁊ discipulis eiꝰ. r Qꝛ dixisset ei iesus eme ea q̄ opꝰ sūt nob ad diē festū. q̄ iminebat in crastino: vt dictū est. In talibꝰ enī solennitatibꝰ iudei lautiꝰ viuebāt. s Aut egenis aliqḋ daret. qꝛ ad vtrūq̄ꝫ istorum pecunia portabatur: vt. s. dictū ē ca. p̄ce. t Cū ergo accepisset. Hic describit proditionis executio. Et diuidit in duas. qꝛ p̄mo ponit dicta executio. scḋo pnūciat ex hoc sequēs xp̄i glorificatio. ibi: Cū ergo dixisset. In p̄ma pte dr̄ sic: Cum ergo accepisset ille buccellā. Dicūt aliq̄ q᷑ tm̄ accepit i manu: sꝫ nō comedit: qꝛ diabolꝰ nō pmisit eū tādiu stare ibi: eo q᷑ nō poterat sustinere p̄sentiaꝫ xp̄i. ⁊ h̄ nō ē verisile: qꝛ diabolꝰ i p̄sentia xp̄i diu stetit i deserto ipm tentādo. ideo aliter exponit: Cū ergo accepisset. i. comedisset. accipe enī cibum idem ē qḋ comedere. v Exiuit cōtinuo. ad querēdū cohortem q̄ capet xp̄m. x Erat aūt nox. Hoc exp̄ssit euāgelista ad ostēdēdū oportunitatē tpis ad pagendū ꝓditionē. ⁊ ad denotādū i iuda mētis tenebrositatem. y Cum ergo exisset. Hic p̄nūciat sequēs xp̄i glorificatio. sciebat enī discipulos cōturbādos de eiꝰ recessu. ⁊ ideo p̄mo ostēdit gloriā quā erat adepturꝰ p suā mortē. scḋo denūciat ipam mortē. ibi: Filioli. In p̄ma igit pte dr̄: Cū ergo exisset iudas ad pcurādū xp̄i mortē. z Dixit iesus nunc clarificatꝰ est filius hoīs. Dicit enī aliqḋ iam esse qn̄ incipit. passio autē eiꝰ extūc incipiebat. p quā fuit multipliciter clarificatꝰ: vt dictū ē ca. p̄ce. et ideo dixit se iā clarificari. a Et deꝰ clarificatꝰ est in eo. qꝛ passio xp̄i erat ordinata ad dei gloriam inq̄ꝫtū ibi maxime relucebat diuina miscḋia ⁊ iusticia. ⁊ inq̄ꝫtū p eā multitudo gētiū adducta ē ad glorificādū deū. dicit aūt glorificatio q̄si clarificatio: qꝛ gloria est clara noticia cum laude. vnde gloria dicitur quasi claria. c. mutata in. g.

Marginal references: † Ma. 26. b mar. 14. b Luc. 22. e; Jo. 21. f

Et deus

est in eo:qꝛ nõ q̃siuit ille voluntatẽ suã:ſ; patris. ⁊ deꝰ cla.ẽ in semetipso:vt humana natura ꝯbo vnita etiã ĩmortali eternitate donet. Et hec clarificatio est cõtinuo.i.ĩmortalis resurrectio non differet̃ i fine:sicut oĩm ad quã põt referri ⁊ pꝛiꝰ dictũ vt dicat̃:Nunc: nõ de instanti tpe passionis:sed de ꝓximo resurrectiõis quasi sit factũ qḋ mox ẽ futurũ.

a ſ qꝛ nõ q̃siuit nisi gloꝛiã patris.

tus ẽ i eo. Si deꝰ clarificatꝰ est in eo ⁊ deus clarificabit eũ i semetipso:⁊cõtinuo clarificabit eũ.† Filioli adhuc modicũ vobiscũ sum.

ſ volentes sequi me. ſ sed sine modo.

†Queretis me:⁊sicut dixi iudeis:

ſ iudei nunq̃.

†quo ego vado vos nõ potestis venire:

a ſ idẽ dico vobis sed cũ mõ. b ſ ne desperent addit̃ modo. c ſ sed vt aliqñ sequimini.

et vobis dico modo †.Mandatũ nouum do vobis:vt diligatis inuicẽ sic dilexi vos:vt ⁊ vos

a ſ ideo ⁊ vos: in q̃ innuit se conferre diligendo nos:vt mutua dilectiõe inter nos cõstringamur.

a ſ nõ in alijs q̃ etiam non mei habent.

diligatis iuicẽ. In hoc cognoscẽt oẽs qꝛ discipuli mei estis:si dilectionẽ habueritis adinuicem. Dicit ei simon petrꝰ: Dñe quo vadis?

a ſ hꝫ ẽ fons in q̃ alienꝰ nõ cõicat vt ait salomon.

a ſ quasi non festines qꝛ nõdũ est indutus virtute ex alto:⁊ ideo ne interim p̃sumas.

Respondit iesus: Quo ego vado

a ſ nunc nõ poterant apl̃i:nondum spũ con.⁊c̃.

ſ ne desperes.

non potes me modo sequi:sequeris autem postea. Dicit ei petrꝰ: Quare non possum te sequi modo? Aiam meam ꝓ te ponã. Respondit iesus:† Animã tuã ꝓ me

a ſ qui totum nouit ⁊ docet.

ſ qñq̃:sed ꝓpe est vt neges timore mortis vitã ⁊ occidas tuam animam.

pones?†Amẽ amẽ dico tibi:nõ cãtabit gallꝰ donec ter me neges.

a ſ xp̃m q̃cq̃d in verbis sones.

a Filioli. Augustinꝰ. Quia dixerat ꝙ deꝰ ẽ cito clarificaturꝰ eũ:ne putarẽt ꝙ nõ vltra iũgeret̃ eis ꝯuersando i t̃ra:addit:adhuc modicũ vobiscũ sũ i infirmitate carnis sicut et vos:vsq; ad horã mortis:sicut post resurrectionẽ dicit:cũ; essem vobiscũ i carne mortali. Al' modicũ vobiscũ sũ:si nõ in eadẽ q̃litate tꝑali tñ i terrena ꝯuersatiõe post resurrectionẽ.xl.diebꝰ. De p̃ñtia aũt diuina q̃ cũ eis est vsq; ad ꝯsũmatiõe; seculi nõ põt hꝫ accipi:qꝛ nõ ꝯueniret qḋ sequitur: Queretis me:⁊ nõ potestis venire. Tunc eni implebit̃:vbi ego sũ ⁊ illi sũt. b Quo ego vado. Nũc nõ poterãt apl̃i nõdũ spũ cõfirmati seq̃ dñ;.i.mori pꝛo dño ⁊ iusticia:vel venire ad vitã ĩmortalẽ ad quã ip̃e ibat secuturi aũt erant postea. Quõ autẽ idonei possint esse et ꝑgere q̃ ille antecedit docet. Mandatũ nouũ do vobis. c Mãdatu; nouum. Augꝰ. Nõ ꝙ hꝫ nõ sit i antiq̃ lege:Diliges ꝓximũ tu.si.teip.et non ꝙ antiq̃ sãcti nõ sic dilexerũt:sed qꝛ dilectio de veteri facit nouum hoie; q̃cũq; tpe:qḋ tñ nõ facit dilectio q̃ ẽ naturali necessitudie:vt inter ꝯiuges:p̃res ⁊ filios et hmõi:vt taceamꝰ de turpi q̃ ẽ inter amatores. Et ideo pulchre determiat:Sic̃ dilexi vos.ꝑducturꝰ ad fidẽ sine fine:ea dilectiõe diligite:vt sitis filij dei fratres vnico filio:q̃ dilectio facit mori seclo. d Vt diligatis. Nõ putetur hꝫ p̃termissa dilectio dei q̃ ẽ i dilectiõe ꝓximi. In ꝓxio eni nõ nisi deꝰ diligit̃:sic̃ ⁊ xp̃s i nobis diligit deũ.⁊ nõ ꝙ hꝫ habeamus:ſ; vt haberemꝰ sic̃ medicꝰ in egro:nõ morbũ ſ; salutẽ quã venit dare. e Dñe q̃va. Audito q̃ ego vado:⁊ ĩtellecta via q̃ seq̃ põt.i.dilectione:dicit petrꝰ vt seq̃ paratꝰ. Et qꝛ hunc eiꝰ animũ nouit dñs:dixit nõ modo eum posse in quo non abstulit spem futuri:ſ; cõfirmauit.seq̃ris autem postea. f Aiam meã. Multũ p̃sumit q̃ aiam ꝓ eo ponẽ ꝓmittit:q̃ nondũ ꝓ petro aia; dedit:q̃si p̃ire possit. Augꝰ. Volũtatẽ suã:s; nõ vires suas cognoscens vt infirmus volũtatẽ suã iactat:sed inspiciebat inualitudinẽ medicꝰ. Ille ꝓmittebat:ille p̃noscebat:et qui nesciebat audebat:q̃ p̃sciebat docebat. g Nõ cãtabit gallꝰ donec ter me neges. Petrus ante primum gallicantu; trinam negationem incipit;tota; autem perficit ante secundũ gallicantum.

Leui.19.c

a Et deꝰ clarificabit eũ i semetipo.i.deꝰ pr̃ ꝑ seip̃m clarificabit filiũ in q̃ctũ in morte eiꝰ mirabilia ostẽdit.⁊ eũ a morte resuscitauit. b Et ꝯtinuo clarificabit eũ.i.sine moꝛa:qꝛ nõ ẽ derelictꝰ in inferno:nec caro eiꝰ vidit corruptionẽ.vt hr̃ Act̃.ij.qꝛ accelerata ẽ sua resurrectio. c Filioli. Cõsequẽter hic denũciat suũ recessũ ꝑ mortẽ. Et diuidit̃ i duas.qꝛ p̃mo denũciat predictũ recessũ.scḋo ostẽdit q̃liter possint eẽ idonei ad sequẽdũ ip̃m.ibi:Mãdatũ nouũ. Dicit ḡ p̃mo. Filioli.in q̃ ostẽdit teneritudinẽ amicicie ad eos. d Adhuc modicũ vobiscũ sũ.i.modico tpe.⁊ ſ;m aliq̃s intelligit̃ istud tps modicũ vsq; ad ascẽsionem:qꝛ vsq; tunc apparuerat eis corꝑaliter.ſ; meliꝰ dꝛ ꝙ istud tps modicũ ĩtelligit̃ vsq; ad aduẽtũ iude ⁊ militũ:qꝛ tũc fuit eis subtractꝰ. e Queretis me.i.desiderabitis me habere in p̃sentia vr̃a. f Et sicut dixi iudeis.qꝛ nõ poterãt me sequi ca.vij.ita nũc dico vobis: g Quo ego va.vos nõ po.venire.qꝛ adhuc imꝑfecti estis.verũtñ qꝛ ista imꝑfectio erat tollenda ab eis ꝑ grã; spũssc̃ti.ideo subdit̃: h Et vobis dico mõ. q.d.l; ꝓ nũc nõ possitis me seq̃.tñ postea poteritis:qꝛ recepta spũssc̃ti grã gaudebãt i tribulationibꝰ ⁊ opꝓbꝛijs:vt hr̃ Act̃.v. Qñ aũt dixit iudeis ꝙ nõ poterãt eũ seq̃.nõ addidit hãc determinationẽ mõ.ostẽdẽdo ꝙ illa imꝑfectio ⁊ malicia nõ erat ab eis tollenda. i Mãdatũ nouũ. Hic ꝯsequenter ostendit modũ sequẽdi ip̃m.s.ꝑfectionẽ charitatis q̃ aia; facit ponere ꝓpt̃ xp̃m.⁊ hꝫ ẽ qḋ dicit:Mãdatũ nouũ do vobis vt diligatis inicẽ. Sciẽdũ ꝙ mãdatũ dilectiõis nõ dꝛ nouũ:qꝛ ꝓ tũc fuerit d̃ nouo datũ. In veteri eni testamẽto fit mẽtio frequẽter d̃ dilectiõe dei ⁊ ꝓximi:ꝓpt̃ qḋ legisperitis r̃ndit xp̃s mãdatũ dilectiõis eẽ inter alia maximũ:vt hr̃ Mat.xxij. S; ꝓ tãto hꝫ dꝛ mãdatũ nouũ ab affectu:qꝛ aia; renouat.⁊ iterũ qꝛ differẽtiã noui testamẽti ⁊ veteris ꝯstituit. Lic; eni in lege veteri fieret mẽtio de dilectiõe.tamẽ p̃ncipalitꝰ inducebãt̃ ad obseruãtiã legis ex timore.⁊ eodẽ mõ in nouo testamẽto bñ fit mẽtio de timore:sed p̃ncipaliꝰ de amore.vnũquodq; aũt a principaliori vel euidẽtiori denoiat̃.ꝓpt̃ qḋ vetꝰ testamentũ dꝛ lex timoris.nouũ aũt lex amoris. Cõsequẽter ostẽdit modũ diligendi.dicens: k Sicut dilexi vos ⁊c̃.i.gratuite ⁊ efficaciter ⁊ recte.sic eni xp̃s dilexit nos:qꝛ in dilectiõe nos p̃uenit:vt dꝛ.j.Joh.j. Prior dilexit nos.⁊ sic gratuite. Aia; etiã suã ꝓ nobis posuit.⁊ sic efficaciter dilexit.hãc etiã dilectionẽ ad nr̃a; beatitudinem ordinauit:⁊ sic dilexit nos recte.⁊ hꝫ mõ debemꝰ nos inuicẽ diligere. l In hꝫ cognoscẽt oẽs:qꝛ discipuli mei ⁊c̃. Sola eni charitas distinguit int̃ filios regni ⁊ filios ꝑditionis:vt dicit Augꝰ.xv.de trinitate. m Dicit ei simon. Supiꝰ declarauit xp̃s defectũ discipuli ip̃m ꝓdituri.hꝫ ꝯñter defectũ discipuli eu; negaturi.⁊ primo ostẽdit̃ huiꝰ ostẽsiõis occasio q̃ fuit iactãtia petri de sua cõstãtia ⁊ fidelitate. Christꝰ eni dixerat:Quo ego vado vos nõ potestis venire mõ.ıḋo petrꝰ feruidꝰ petijt statim a xp̃o: n Dñe q̃ vadis.q.d.oibꝰ modis volo te sequi. o R̃ndit iesus.repmẽdo eiꝰ p̃sũptionẽ. p Quo ego va.non po.me mõ seq̃.qꝛ adhuc erat imꝑfectꝰ ad tolerãdũ ꝯstãter mortẽ ꝓ xp̃o. sic̃ patuit per sequẽtẽ effectũ. q Seq̃ris aũt postea.qꝛ finalit̃ ꝓ xp̃o crucẽ gaudẽter sustinuit. r Dic̃ ei petrꝰ.ꝓprie fragilitatis inexꝑtus: s Quare nõ pos.te seq̃ mõ.q.d.ĩmo possũ:hꝫ ostẽdit ꝑ factũ. t Aiam meã ꝓ te ponã.nõ dixit mẽdaciũ:qꝛ ꝓtunc sic cogitabat facere añq; dimitteret xp̃m. v R̃ndit ei iesus.p̃dicẽs eiꝰ defectũ. x Aiam tuã ꝓ me pones?q.d.nõ sic erit. y Amẽ amẽ di.ti.nõ cãtabit ⁊c̃. Mar.xiiij.dꝛ añq; gallꝰ bis vocẽ dederit. ſ; hãc ꝯtrouersiã solui Mat.xxvj. Querit̃ vtrũ cena in hꝫ ca. descripta in q̃ xp̃s corpꝰ suũ discipulis suis tradidit in sacro fuerit facta luna.xiiij.existẽte. Et arguit̃ p̃mo ꝙ nõ.ꝑ illud qḋ dicit iohes i p̃ncipio huiꝰ ca. Añ diẽ festũ pasche cuiꝰ p̃ma dies erat luna.xiiij.qꝛ tunc incipiebat pascha ḡ illa cena de q̃ loq̃t̃ iohes fuit añ lunã.xiiij. Itẽ infra.xviij.ca.dicit iohes ꝙ iudei nõ ĩtrauerũt p̃toꝛiũ pilati:vt nõ ꝯtaminarẽt̃:ſ; mãducarent pascha.ḡ in vespere illiꝰ diei q̃ passus ẽ xp̃s:mãducauerũt agnũ paschalẽ. ipsi aũt tenebãtur ex lege comedere illũ luna.xiiij.ḡ cũ cena p̃dicta fuerit i vesꝑe p̃cedẽtis diei:ptꝫ ꝙ fuit luna.xiij. Cõtrariũ dicit beatꝰ Hiero. videl; ꝙ xp̃s illam cenã fecit luna.xiiij.⁊ passus ẽ luna.xv.existẽte. R̃nsio. Greci dicunt ꝙ ista cena facta fuit luna.xiij.ꝓpter auctes allegatas in arguendo ꝓ ista pte:⁊ dicũt ꝙ xp̃s p̃uidẽs tps sue passiõis futurũ illa die q̃ imolabat̃ agnꝰ paschalis vt ĩmolatio agni veri correspõderet ĩmolatiõi agni figuralis. ideo p̃occupauit comedere agnũ paschalẽ ꝑ vnũ diẽ. Et dicũt ꝯñr ꝙ xp̃s corpꝰ suũ in pane fermẽtato ꝯsecrauit:qꝛ in domibꝰ eoꝝ nõ iueniebat̃ panis açymus vsq; ad.xiiij.lunã. S; dictũ eoꝝ ẽ ꝯ veritatem euãgelij.qꝛ Mat.xxvj.dꝛ ꝙ

† De pe.di 4. hanc societatẽ hoc ergo.

† s.7.e

s.8.e

† 1.Joh.4.b

† De pe.di 2. qui vult facere

Mat.26.e Mar.14.d Luce.22.e

Et ait di.

prima die açymoꝝ accesserũt discipuli ad iesũ dicẽtes: Ubi vis
paremꝰ tibi comedere pascha. Item Luc. xxij. Uenit aũt dies
açymoꝝ ĩ q̃ necesse erat occidi pascha: ⁊ misit petrũ ⁊ iohẽʒ. d.
Euntes pate nob̃ pascha vt mãducemꝰ. Ex qbꝰ ptʒ manifeste ꝙ
illa cena fuit die açymoꝝ. ⁊ ꝑ ꝯñs luna. xiiij. existẽte. Et ex h̃
seq̃r ꝙ xp̃s ꝯsecrauit ĩ açymo pane: qꝛ illo tp̃e ñ ĩueniebat̃ pa
nis fermẽtatꝰ ĩ domibꝰ iudeoꝝ ẜm p̃ceptũ leg̃. ꝑ. vij. dies vt h̃r
Exo. xij. Sʒ greci ĩtãtã vesaniã ꝓrupert ꝓpt̃ defẽsionẽ sui dicti
ꝙ negãt textũ euãgelij: dicẽtes alios euãgelistas falsũ scripsis
se q̃ntũ ad diẽ huiꝰ cene: ⁊ ꝓpt̃ h̃ iohẽs euãgelista q̃ scripsit po
sterioꝛ describẽs hãc cenã eos correxit. d. Añ diẽ festũ pasche
⁊c. vt. s̃. alligatũ ẽ. Sʒ ad dictũ istud sequit̃ destructio totiꝰ sa
cre scripture: ⁊ ꝑ ꝯñs totiꝰ fidei catholice: cũ sacra scriptura sit
regula fidei: ẜm ꝙ scribit beatꝰ Augꝰ. in ep̃la ad Hiero. Si di
cat̃ a fidelibꝰ ꝙ scriptura ĩ aliq̃ sui ꝑte ꝯtineat falsũ: eadẽ rõne
poterit dici ab aduersarijs fidei ꝙ ĩ nulla sui ꝑte habeat certi
tudinẽ ṽitat̃. Preterea fides catholica tenet euãgelistas scri
psisse nõ a ꝓprio capite: ẜ spũssãcti inspiratiõe. vñ dicit beatus
Petrꝰ sc̃da canonica. j. ca. Spiritusãcto inspirati locuti sũt sã
cti dei hoĩes: nullũ ãt falsũ põt esse a spũsancto. ⁊ iõ dicere ꝙ
euãgeliste ĩ aliq̃ loco scripserũt falsũ est erroneũ. ⁊ idõ ꝓpt̃ p̃di
cta dixerũt aliq̃ ꝙ xp̃s comedit agnũ paschalẽ debito tp̃e ẜm
legẽ videlʒ luna. xiiij. vt dictũ ẽ. Sʒ iudei circa mortẽ xp̃i ꝓcu
rãdã intẽti ⁊ occupati illa die nõ comederunt pascha: ẜ tarda
uerũt ꝑ vnũ diẽ: ẜm ꝙ dꝛ Joh. xix. qꝛ iudei nõ ĩtrauerunt p̃to
riũ pilati illa die q̃ passus ẽ xp̃s ne ꝯtaminarẽt̃ ⁊ impedirẽt̃ a
comestione pasche: vt. s̃. allegatũ ẽ. Sʒ istud dictũ non ꝯsonat
cũ ṽbis marci euãgeliste dicẽtis ca. xiiij. Et p̃ma die açymorũ
qñ pascha ĩmolabãt dicũt ei discip̃li: Quo vis eamꝰ ⁊ paremꝰ
tibi vt mãduces pascha. Ex q̃ videt̃ ꝙ eadẽ die qua alij ĩmola
bãt agnũ paschalẽ: eadẽ die xp̃s ĩmolauit agnum. ⁊ sic cenã di
scipulis suis fecit luna. xiiij. existẽte. Ad p̃mũ dicendum ꝙ pa
schale festũ apud iudeos incipiebat a vesꝑe diei in q̃ luna erat
xiiij. dies aũt festiuꝰ apud eos incipit a vesꝑe vniꝰ diei ⁊ durat
vsq̧ ad vesperã diei sequẽt̃. ẜm ꝙ dꝛ Leuit̃. xxiij. A vesꝑe ĩ ve
sperã celebrabit̃ sabbata ṽra. ⁊ sic dies solẽnis pasche erat lu
na. xv. ꝓpt̃ qd̃ eũdẽ diẽ quẽ iohẽs noĩauit añ diẽ festũ pasche
ꝓpt̃ distictionẽ naturaliũ dierũ. Marcꝰ noĩat p̃mũ diẽ açymo
rũ: qꝛ a vespera p̃cedẽt̃ diei incipiebãt comedere açyma. Q̃ñ
ḡ dꝛ ꝙ luna. xiiij. existẽte erat p̃mꝰ dies solẽnitatis pasche. Di
cẽdũ ꝙ nõ ẽ verũ: sʒ ĩ fine illiꝰ diei incipiebat p̃mꝰ dies ⁊ dura
bat vsq̧ ad vesperã diei sequẽtis. ⁊ sic p̃ma dies solẽnitatis pa
schalis celeberrima erat luna. xv. vt ptʒ Leuit̃. xxiij. Mẽse pri
mo. xiiij. die mẽsis ad vesperam pascha dñi ẽ. ⁊. xv. die mensis
huiꝰ solẽnitas açymoꝝ dñi ẽ. septem diebꝰ açyma comedetis.
dies p̃mꝰ erit vob̃ celeberrimꝰ sãctusq̧. Ad sc̃m dicendũ ꝙ il
lud pascha qd̃ debebãt comedere iudei ĩ die passiõis xp̃i nõ in
telligit̃ de comestione agni paschalis: qꝛ illud pascha comede
rãt ĩ vesꝑa p̃cedẽtis diei: vt dictũ ẽ. ẜ ĩtelligit̃ de panibus açy
mis q̃s debebãt comedere septẽ diebꝰ ꝯtinuis: ⁊ non debebãt
comedi nisi ab hoibꝰ mũdis. ⁊ ideo nõ introierũt domũ hoĩs
gẽtilis ne impedirent̃ a comestione ipsoꝝ. Ca. XIII

Moraliter.

a† Ante diẽ festum pa. ⁊c. Pascha
id ẽ trãsitꝰ: et nos festũ h̃ debite cele
bramꝰ cũ a vitijs ad ṽtutes vł a mĩoribꝰ bonis ad maiora trãsi
mus. c† In finẽ dilexit eos. ꝑ iesũ q̃ salꝰ interp̃tat̃ bonꝰ p̃latꝰ
significat̃. finis aũt vltimꝰ ẽ beatitudo vera: que ꝯsistit ĩ clara
dei visiõe ⁊ fruitiõe ꝑfecta. lʒ aũt oĩs homo debeat ad hũc finẽ
ꝓximũ diligere: p̃latꝰ tñ q̃ ẽ xp̃i vicariꝰ tenet̃ erga suos subdi
tos h̃ facere. d† Et cena facta. i. p̃parata ẜm sensũ litteralẽ.
nõ enĩ erat terminata cũ xp̃s a cena surrexit ad lauãdũ pedes
discipuloꝝ vt dꝛ infra eodẽ. Patet ḡ ꝙ iudas cũ alijs cenauit
⁊ corꝑaliter lotꝰ fuit. Sic igit̃ exẽplo xp̃i bonꝰ p̃latꝰ subditis
etiã malis debet exhibere bñficia vt q̃ntũ in se ẽ eos a sua reuo
cet vita mala. o† Uenit ḡ ad simonem petrũ. scʒ p̃mo ꝓut di
ctũ fuit ĩ expositiõe litterali: ⁊ ĩ h̃ xp̃s dedit exẽplũ suꝑioribꝰ il
los iter subditos p̃ncipalit̃ honorare q̃ p̃mi sũt etate vel diui
nitate. p† Dñe tu mihi lauas pedes. q. d. h̃ idecẽs ẽ. ⁊ nullo
mõ sustinẽdũ. ⁊ ĩ h̃ petrꝰ significat discipulũ ignorãtem ⁊ indi
screte loquẽtẽ de facto suꝑioris sui cuiꝰ ignorat rõneʒ. frequen
ter enĩ ꝯtingit ꝙ illud iudicat̃ irrationabilissimũ ab ignorãte
causã qd̃ tñ rationabilissimũ ẽ ẜm ṽitatẽ: h̃ aũt ꝯtigit ĩ h̃ casu
petro. ꝓpt̃ qd̃ dixit ei xp̃s: p† Qd̃ ego facio tu nescis mõ. ⁊ ĩ
h̃ docemur bñ iudicare ⁊ loq̃ de factis suꝑioris boni nisi deo ꝑ
mittẽte erraret manifeste. † Si nõ lauero te nõ habebis ꝑteʒ
mecũ. xp̃s enĩ nõ lauabat pedes discipuloꝝ ꝓ corꝑali mũdati
one ẜ ꝓ exẽplo hũilitat̃ docẽde. ꝓpt̃ qd̃ dixit eis: i† Exẽplũ
enĩ dedi vob̃ ⁊c. ꝙ ḡ dixit petro si nõ lauero te nõ habebis ꝑtẽ
mecũ: idẽ ẽ ac si dixisset: ꝑtẽ mecũ nõ habebis nisi a me recepe
ris exẽplũ hũilitatis. ⁊ in h̃ facto xp̃s dedit suꝑioribꝰ ⁊ p̃latis
exẽplũ vere humiliatiõis. b† Postq̃ ḡ lauit pedes eoꝝ ⁊c.
ꝑ h̃ ostẽdẽs ꝙ suꝑioꝛ post actũ hũilitat̃ debet resumere debi
tũ exercitiũ auctoritat̃. k† Amẽ amẽ dico vob̃ ñ ẽ seruꝰ ma.
dño suo ⁊c. lʒ oẽs christiani sint serui xp̃i: tñ specialit̃ ep̃i qui
sũt successores ap̃loꝝ: ꝓpt̃ qd̃ nõ debẽt se facere maiores ipso
xp̃o. ⁊ tñ aliq̃ q̃ntũ ad aliq̃d faciũt cõtrariũ. nam p̃cepta sua ⁊
statuta lʒ frequẽter sint de indifferẽtibꝰ seruari strictiꝰ faciũt
q̃ diuia. p† Sʒ vt adĩpleat̃ scp̃tura. s. ps̃. xl. q† Qui mã
ducat panẽ mecũ ⁊c. Isti sũt p̃lati clerici ⁊ religiosi qui laute
viuũt d̃ p̃rimonio crucifixi: ⁊ tñ eoꝝ plurimi leuãt calcaneũ ꝯ̃
xp̃m ĩ mẽbris suis affligẽtes ea calũnijs ⁊ exactiõibꝰ iniust̃.
x† Jesus turbatꝰ ẽ spũ ⁊c. ṽtuosũ est enĩ ꝯturbari ꝯ̃ vitia. et
ideo iesus turbatꝰ est spiritu. i. ex impꝑio rõnis: qꝛ exp̃ssius q̃
añ volebat exp̃mere crimẽ ꝓditiõis. k† Ille ẽ cui ego intin
ctũ panẽ ⁊c. panis intinctꝰ suauioꝛ ẽ. ideo significat euchari
stiam: cuiꝰ etiã vna ꝑs tingit̃ ĩ sanguine qñ sumi debet a sacer
dote qui tñ ẽ xp̃i ꝓditoꝛ qñ indigne sumit. Hiero. Dic sacer
dos. dic clerice: quõ eisdẽ labijs deoscular̃ filiũ ṽginis q̃bꝰ
deosculatꝰ es filiã meretric̃. o iuda osculo filiũ hoĩs tradis?
t† Cũ ḡ accepisset ille buccellam exiuit ꝯtinuo. qꝛ sacerdos
xp̃i corpꝰ sumẽs indigne mag̃ elõgat̃ a deo. y† Cũ ḡ exisset
dixit iesus nũc clarificatꝰ ẽ filiꝰ hoĩs. Sc̃m Aug̃. ꝑ exitum
inde de societate xp̃i ⁊ discipuloꝝ p̃figurata fuit reproboꝝ se
paratio tp̃e iudicij finalis a ꝯsortio xp̃i ⁊ electoꝝ: qꝛ tũc appa
rebit gl̃ia magna xp̃i. Qd̃ seq̃t̃ ẽ de se morale ideo ꝑtrãseo.

In ca. xiij. vbi dꝛ ĩ postil. Et cepit lauare pedes discipuloꝝ.

Additio. j.

Ex h̃ ꝙ pedes discipuloꝝ lauabãt: non
sequit̃ ꝙ habebãt lutosos pedes nec ꝙ
discalciati ĩcederẽt. Mos enĩ erat vt itinerãtiũ pedes lauarẽ
tur: vt ptʒ Geñ. xviij. vbi cũ abraam angelos sibi occurrẽtes
q̃s hoĩes esse credebat ĩuitauit. p̃mo offerebat eis aquã ad pe
des lauãdũ dicẽs: Afferã pusillũ aque et lauent̃ pedes ṽri ⁊
req̃escite ⁊c. et sic d̃ alijs silibꝰ: q̃ q̃dẽ lotio p̃ncipaliter fiebat
in remediũ lassitudinis q̃ itinerãtibꝰ sepe ꝯtingunt.

In eodẽ ca. vbi dicit̃ in postil. Sed ꝓ tanto dicit̃ hic man
datũ nouũ ab effectu: qꝛ aĩam renouat.

Additio. ij.

Hec due rõnes assignate ꝑ postill̃. ad
h̃ ꝙ mandatũ de dilectiõe ꝓximi h̃ po
situ dicat̃ nouũ non videt̃ sufficere. Prima enĩ ratio q̃ sumit̃
ex renouatiõe aĩe in lege noua nõ videt̃ valere: nã renouatio
aĩe ꝓprie fit ꝑ gr̃am a deo infusã mediãte ṽtute sacr̃oꝝ q̃ ad
h̃ instrumẽtaliter oꝑat̃: ẜm quaʒ gr̃am aĩa dꝛ noua creatura:
quã q̃dẽ nouitatẽ etiã paruuli vsũ rõnis nõ habẽtes: nec per
ꝯñs actũ dilectiõis ĩ baptismo acq̃runt. Uñ valde improprie
dꝛ ꝙ mandatũ dilectionis aĩam renouat: causalitas enĩ p̃nci
palis huiꝰ renouatiõis soli deo attribuit̃ tãq̃ p̃ncipali agen
ti: sacr̃o aũt regeneratiõis tãq̃ instrumẽto. Uñ Augꝰ. super
Joh. dicit ꝙ tanta vis ẽ aque vt corpus tangat ⁊ coꝛ abluat.
Uñ ẜm istã ꝯsiderationẽ ꝓprie diceret̃. Sacramẽtũ nouũ do
vob̃. loquẽdo de sacr̃o baptismi q̃ aĩa renouat̃. sc̃da aũt ratio
quã inducit ad hãc nouitatẽ sumptã a differẽtia noui ⁊ vete
ris testamẽti nihil videt̃ facere ad ꝓpositũ: nam lʒ verum est
ꝙ lex euãgelica p̃ncipalꝰ inducit ad sui obseruationẽ ꝑ amo
rem q̃ ꝑ timorẽ h̃ intelligit̃ ꝑ amorẽ dei. ⁊ sic ẜm postill̃. ad h̃
designandũ debuisset dicere. Mãdatũ nouũ do vobis vt di
ligatis deũ. ꝑ amorẽ enĩ dei lex euãgelica inducit ad sui obser
uantiã. Uerba etiã euãgelij q̃ in h̃ loco nouitatem mãdati te
stant̃ nõ faciũt in hoc mentionẽ de his q̃ inducũt ad obserua
tionẽ legis seu mãdati. Uñ ad declarationẽ nouitatis huius
mãdati vlteriꝰ videt̃ aliq̃d dicẽdũ. Ad cuiꝰ euidẽtiã attendẽ
dũ ẽ ꝙ ẜm Tho. ĩ p̃ma sc̃de. q. cviij. arti. iiij. in corꝑe q̃stiõis.
Lex noua q̃ ẽ lex libertatis supra p̃cepta addidit ꝯsilia q̃ in
optõe eiꝰ cui dant̃ ponũt̃: In veteri ãt lege q̃ erat lex ṡuitut̃
nõ dabant̃ ꝯsilia sed tñ p̃cepta q̃ necessitatẽ importãt: vnde
de duobꝰ p̃ceptis charitatis in q̃bꝰ tota lex ⁊ ꝓphete pẽdẽt:
vt Matth. xxij. Ea que sũt de necessitate salutis implenda in
veteri lege ad plenũ ꝯtinẽt̃. De p̃mo enim dicit̃ Deutero. vj.
Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde ⁊c. De sc̃do ṽo precepto:
Diliges ꝓximũ tuum sicut teip̃m. Leuit̃. xix. Ea ṽo q̃ ad ꝑfe
ctionẽ impletionis p̃dictoꝝ p̃ceptoꝝ pertinẽt in lege noua ex
ꝯsilijs ꝯtinẽt̃: qd̃ de p̃mo ptʒ cũ dñs ꝯsuluit. Matth. xix. Si
vis ꝑfectus esse vade ⁊ vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da pauꝑibus ⁊c.
In quo ꝯsilio ẜm doctores ea que ꝑtinẽt ad ꝑfectionẽ dilecti
onis dei ꝑ modũ ꝯsilij ponunt̃. De sc̃do ṽo ea q̃ ꝑtinẽt ad ꝑ
fectionẽ dilectionis ꝓximi potissime ꝯtinent̃ in hoc qd̃ dicit:
Diligatis inuicẽ sicut dilexi vos: qd̃ sic ptʒ. Nã modus dile
ctionis xp̃i

ctionis xp̄i ad discipulos seu ad humanū genꝰ attingit sūmū
gradū ꝑfectiōis dilectiōis ꝓximi tripliciter. Pꝛio ſm extēsio
nē: quāto eni dilectio ꝓximi ad plures extēdit tāto videt ee̅
magꝭ ꝑfecta. Extēdit aūt xp̄s hāc dilectionē non solū ad ami
cos vel ei ꝯiūctos ꝓpt naturalis cognatiōis aut ciuilis vin/
culū. ſ etiā ad inimicos ꝓ q̄bꝰ etiam ī passiōe oꝛauit: vt Luc.
xxiij. ca. de q̄ extēsiōe docuerat aplos Matth. xv. Diligite ini
micos vr̄os. Scd̄o q̄ ad intēsionē. quāto ei aliq̄d intēsiꝰ ama/
tur tāto faciliꝰ maioꝛa ꝓpter ip̄m ꝯtēnunt. Cōtēpsit aūt xp̄s
ꝓpter dilectionē ꝓximoꝝ nō solū exterioꝛa bona vl' etiā q̄dā
coꝛꝑalia īterioꝛa exponēdo coꝛpꝰ suū laboꝛibꝰ ⁊ ꝑsecutiones
maxīas tolerādo: ſ etiā aīaꝫ suā ꝓ eis ponēdo qd̄ sūmū gra
dum ꝑfectiōis circa huiꝰ dilectiōis intēsionez obtinet. Juxta
illud Joh. xv. Maioꝛē hac dilectionē nemo habet ⁊c̄. Tertio
ſm effectū: q̄ꝫto eni maioꝛa bona ꝓximis ꝑ dilectionē impen/
dimꝰ: tāto ꝑfectioꝛ dilectio ee̅ videt. Largitꝰ est eni xp̄s ꝓxi
mis seu hūano generi bona sp̄ualia ⁊ diuia supꝛa naturā ⁊ ra
tionē existētia. s. doctrinaꝫ diuinoꝝ ⁊ sacroꝝ institutionem et
hmōi q̄ꝝ bonoꝝ collatio ad singularē quādam ꝑfectionē fra
terne dilectiōis videt ꝑtinere: cū ꝑ h̄ bona hō vltio fini ꝯiun
git in q̄ sūma hōis ꝑfectio ꝯsistit: q̄ q̄dē sp̄ualia bona cū non
vni tm̄ vel duobꝰ ſ toti multitudini exhibita sūt ē ꝑfectioꝛ di
lectio ſm effectū. vn̄ iuxta sniaꝫ ph̄i. Bonū gētis ꝑfectiꝰ est ⁊
diuiniꝰ q̄ꝫ bonū vniꝰ. Ex q̄bꝰ manifeste pꝫ q̄ ī h̄ qd̄ dicit xp̄s.
Diligatꝭ inuicē sicut dilexi vos: docuit aplos dilectiōis ꝓxi/
mi ꝑfectionē ī sūmo g̃du q̄ sub ꝯsilio cadit: non eni ad p̄missa
de necessitate salutꝭ ī q̄libet casu q̄s tenet: Vn̄ Augꝰ. ī enche.
sup illud Matth. v. Diligite inimicos vr̄os dicit: ꝑfectoꝛum
sūt ista ⁊ filioꝝ dei. Ex q̄bꝰ seq̄t q̄ h̄ mādatuꝫ ꝓpꝛie dr̄ nouū.
In antiq̄ eni minime talis modus dilectiōis reperit. si autē di
cat q̄ ſm h̄ debuisset dicere: Cōsiliū nouū do vob: nō aūt mā
datū nouū: cū p̄dicta nō cadūt cōiter sub p̄cepto vt dictū ē: ſ
sub ꝯsilio. Ad h̄ dicēdū q̄ lꝫ ista q̄ꝫtū ad cōmunē statū hoīm
non cadūt cōiter sub p̄cepto. Ad statū aūt aploꝝ sub p̄cepto
ceciderūt inq̄ꝫtū fuerūt deputati ad edificationē totiꝰ vniuer
salis eccl'ie. Juxta illud ad Ephe. iiij. Alios q̄dem aplos: ali/
os aūt pastoꝛes ⁊ doctoꝛes ad ꝯsūmationē sāctoꝝ in opꝰ mi/
nisterij ⁊ edificationē coꝛꝑis xp̄i. s. eccl'ie. Et id̄o ꝓpꝛie h̄ ver/
ba eis dirigunt ꝑ modū p̄cepti scꝫ: Mandatū nouū do vob:
q̄ꝛ qd̄ alijs cōiter ē ꝯsiliū: aplis ē p̄ceptū qd̄ etiā illi mō eis cō
gruēte ꝑfecte impleuerūt: vt ex gestis eoꝝ pꝫ. Si vlteriꝰ q̄rat
q̄liter ꝯsilia ad p̄mū p̄ceptū charitatꝭ ꝑtinētia nō fuerūt data
aplis sub p̄cepto sicut ⁊ p̄dicta. cum ad ꝯsilia vtriusq̄ꝫ p̄cepti
eadē rōne tenerent. Dicēdū q̄ hmōi ꝯsilia. s. ad p̄mū p̄ceptū
ꝑtinētia iā obseruabāt ab aplis. vn̄ Matth. xix. Ecce nos re
liquimꝰ oīa ⁊ secuti sumꝰ te. Jn abiectiōe eni oīm tꝑaliuꝫ ⁊ se/
quela xp̄i ꝑfectio diuine dilectiōis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯsilia ad illud p̄/
ceptū ꝑtinentia ꝯtinent: iuxta illud p̄allegatuꝫ. Matth. xix.
Si vis ꝑfectus esse ⁊c̄. vn̄ non restabat nisi vt infoꝛmarēt de
ꝑfectione impletionis secūdi p̄cepti: vt dictum est.

Jn eodē ca. dr̄ ī postil. Querit vtrū cena ī h̄ caplo descp̄ta.

Additio. iij. Hec q̄stio disputat ⁊ ad plenū vt cre
do declarat in additiōe sup Matth.
xxvj. ca. vide ibi.

Replica. j. Jn caplo. xiij. vbi dr̄: Cepit lauare pe/
des: Postillatoꝛ dicit lutosos: q̄ꝛ nu/
di pedes ibant. Burgē. se opponit hic sicut Mar. vj. vide ibi
coꝛrectum. Qd̄ hic specialiter dicit de abꝛaam qui obtulit an
gelis pedum loturam ꝓut dicit Gen̄. xviij. iuncta auctoꝛitate
beati Diony. xv. angelice hierarchie est cōtra Burg. quia ibi
dr̄ angelos semꝑ apparuisse nudos pedes.

Replica. ij. Jn eodē ca. vbi dr̄: Mandatū nouū
do vobis. Postillatoꝛ illius nouita
tis dat duplicē rōnem: vna est q̄ dr̄ nouū ꝓpter aīe īnouatio
nem: alia q̄ꝛ differētia noue legis a veteri cōstituit. Burg. hic
facit cauillationē ꝯtra rōnem vtranq̄ꝫ. Contra p̄mā: q̄ꝛ sacra
mēta īnouant aīam instrumētaliter. deꝰ p̄ncipaliter. ideo ꝓ/
pter inouationē aīe potius debuit dici sacramentuꝫ nouū do
vobis. Hic dico q̄ aliud est īnouare aīam effectiue: aliud foꝛ/
maliter: deꝰ effectiue renouat: ⁊ ad ideꝫ genꝰ cause reducit in/
strumētū: qd̄ etiā efficit suo mō: ſ gr̄a ⁊ charitas foꝛmalit re/
nouāt aīaꝫ. Hec aūt gr̄a ⁊ charitas ꝑ deū infundūt in baptis
mo: ꝑ quā tanq̄ꝫ ꝑ ꝓpꝛiā foꝛmā meriti mādati noui fit imple
tio. Jnnouat igit aīa effectiue ꝑ charitatis infusionē: īnoua/
tur aūt foꝛmaliter ꝑ mādati executionē: q̄ fieri nō pōt sine ha
bitu illo infuso. Est igit cauillatio Burg. tentatiua: ꝑtractio
etiā scd̄e rōnis est q̄dā tētatiua cauillatio. Nā differentia no/
ue legis ⁊ veteris testamēti ē timoꝛ ⁊ amoꝛ. Opa eni legꝭ erāt
seruilia

seruilia ⁊ q̄si mercēnaria: opa aūt gr̄e amoꝛosa: ⁊ ideo q̄ sub le/
ge erāt: dicebant serui. q̄ aūt sub gr̄a: dicunt filij ⁊ amici. Mā
data illis data fuerūt despotica. Jstis aūt sunt data regalia et
politica: q̄ꝛ deꝰ illis mādata dedit vt seruis: istis vt filijs libe/
ris ⁊ amicis: ex qua differētia bn̄ accipit nouitas mādari. Ea
aūt que Burg. ponit ad declarādū mādati nouitatē non sunt
multū ꝓbabilia. Dictū eiꝰ p̄mū est q̄ nouitas illa attendit pe
nes cōsilia supaddita. Nā in veteri lege vt dicit: non dabant
ꝯsilia: ſ tm̄ p̄cepta: h̄ aūt dictū est ꝯtra l'ram veteris legis que
distinguit ī multis locꝭ p̄cepta a cōsilijs. Dicit nāq̄ꝫ Pꝛouer.
j. Despexistis omne ꝯsiliū meū. ⁊ ibideꝫ. iij. Custodi legē atq̄ꝫ
cōsiliū. ⁊ sic de alijs. Scd̄m dictū Burg. ē q̄ oīa de necessitate
salutis ꝑtinentia ad impletionē p̄ceptoꝝ charitatis in quibus
tota lex pendet ⁊ ꝓphete ad plenū cōtinent in veteri lege: sed
h̄ dictū videt ꝯtra plenā l'ram Mat. v. vbi dr̄: Nisi abundaue
rit iusticia vr̄a plusq̄ꝫ scribaꝝ ⁊c̄. Nōītrabitis ī regnū celoꝝ:
vbi glo. Justicia illoꝝ mandata moysi impletio illoꝝ iusticia
xp̄i: illa a pena liberat: ista saluat. ⁊ infra mandatū xp̄i non est
cōtrarium legi: sed latius in se legē continens: qui eni non ira
scitur: non occidit: sed nō ecōtra: tolle irā ⁊ homicidiū nō fit.
illa eni si p̄seruabat a pena sensus: non tn̄ a pena damni. ideo
obseruantia veteris legis non sufficiebat ad salutē sine expꝛes
sione xp̄i supaddita: vetera eni ⁊ noua p̄cepta eadem sunt ſm
substantiaꝫ: sed differūt ſm maioꝛē ⁊ minoꝛē expꝛessionē ⁊ vti/
litatem ſm beatū Augꝭ. xvj. de ciui. dei ca. xxvj. ⁊ p̄mo retra.
ca. xij. Tertiū dictū Burg. est q̄ ea que ad ꝑfectionē impletio/
nis p̄ceptoꝝ ꝑtinent: in lege noua in consilijs ꝯtinent: sed hoc
videtur falsum. nam stat aliquē ꝑfectissime deuꝫ diligere: qui
tn̄ non vendidit oīa sua ⁊ dedit pauperibꝰ ꝓut exemplificat
beatus Augꝰ. j. de ciui. dei cap̄. x. de Paulino ep̄o Nolensi ⁊
Burgen. idē vult supꝛa ca. xij. in coꝛruptoꝛio p̄mo. idcirco sine
obseruātia ꝯsilioꝝ xp̄i pōt q̄s esse ꝑfectus dei amatoꝛ. Ceterū
si ꝑfectio obseruantie dilectiōis ꝓximi potissime ꝯtinetur ī eo
qd̄ hic dr̄: Diligatis inuicē sicut dilexi vos: ꝓut Burg. dicit:
tunc sequit illud foꝛe dictū ꝑ modū consilij: cū tn̄ dicat in l'ra:
mandatū nouū. Sed Burgē. hoc volēs euadere dicit q̄ debet
ītelligi sol' aplis mādatū: cōitati aūt fideliū sit ꝯsiliū. ſ h̄ vide
tur irrationabiliter dictū ⁊ in nulla scriptura fundatū. ſ fun/
dat sup falsa imaginatione: imaginat enim q̄ xp̄s dilexit nos
in sūmo gradu ꝑfectionis: intensiue: extensiue: et effectiue: ad
quem gradū diligendi q̄ꝛ non pōt homo de cōmuni lege ꝑtin/
gere: idcirco xp̄s euꝫ nō p̄cepit: nō eni xp̄s p̄cepit alicui impos
sibile: habet igit vt dicit Burg. vim consilij nō p̄cepti: cuꝫ dr̄:
Diligatis inuicē sicut dilexi vos: idē argumentuꝫ est de aplis
sicut de alijs: nemo eni ex eis ad sūmum gradū ꝑfectiōis ꝑtin/
gere potuit intensiue extēsiue ⁊ effectiue. Oppositū eni huius
damnat in clemētinis. ad nr̄am. de hereticis. Unde etiaꝫ neq̄ꝫ
aplis esset mandatum pari ratiōe qua ceteris non mandatuꝫ:
cuiꝰ tn̄ oppositū dicit Bur. Pꝛo Burg. igit ⁊ suoꝛum imitato
rum de ꝯsolatiōe dico q̄ Burg. deceptꝰ est putās esse similitu/
dinē currentē q̄ttuoꝛ pedibꝰ. Scd̄m eni eundē Bur. in multis
locꝭ nulla silr̄itudo debet vniuersaliter accipi: q̄ꝛ iā nō eēt silr̄itu
do ſ idētitas. idcirco ꝑticulariter accepta h̄ silr̄itudo. Sicut di
lexi vos. nō cogit Burg. ad dicendū manifestū p̄ceptū foꝛe cō
siliū: q̄ꝛ nō sequit: diligatis sicut dilexi: ſ ego dilexi in summo
gradu ꝑfectionis. igit ⁊ vos: sicut non seq̄t: sicut se habet sen/
sus ad sensibilia: ita ītellectus ad ītelligibilia. ſ sensus ꝑcipit
sua sensibilia materialit. ergo ītellectꝰ ītelligibilia. totū antece
dens ē verū ꝯn̄s impossibile: sicut eni vniuersaliter accipiēdo
silr̄itudines multi lapsi sūt ī periculosos erroꝛes: ita ⁊ ioachim
abbas arguebat ex illa similitudīe: Pater oꝛo vt fideles sint
vnū sic̄ ego ⁊ tu vnū sumꝰ: ſ fideles nō possūt eē vnū nisi colle/
ctiue: ḡ ꝑsone diuine nō sūt in cōi essentia. ſ collectiue: q̄ erroꝛ
dānat: ex de sū. tri. ⁊ fi. catholica. Dānamꝰ. Vn̄ beatꝰ Gregꝰ.
aliter exponit illud mādatū q̄ꝫ Burg. Dicit eni: Diligite inui
cem sicut ego dilexi vos. h̄ est amate inuicē ad qd̄ amaui vos.
sic igit accipit similitudo q̄ ad terminū amoꝛis: q̄ꝛ amoꝛ dei er/
ga nos oꝛdinat ad gr̄am ⁊ gl'iam: ita et noster amoꝛ inuicem:
etiam q̄ꝫuis ſm intensiuū modū nō est nobis possibile xp̄o as/
similari in dilectione: tn̄ in extēdendo ad oēs etiā hostes pos/
sibile ē: īmo nō difficile: q̄ꝛ de diligendis inimicis nemo vnq̄ꝫ
in veritate poterit se excusare vt vult beatus Augꝰ. in ſmone
cōmuni. Est igit p̄ceptū charitatis sic extensū nouū ⁊ leue re/
spectu ꝓximi: multo aūt leuius respectu dei: q̄ꝛ volūtas seq̄ē
do rectam rōnem in deo nihil reperire pōt nisi diligibile: q̄ꝛ nō
nisi bonum: īmo optimum: ꝑ ꝯseq̄ēs sup oīa diligēdū: opoꝛ/
tuit igitur Burgē. alium habere respectū quādo circa. xx. ca.
Exo. dicit p̄ceptum de dilectione esse arduissimum. vide ibi:

Et ait disci/ Ca. XIIII

§ aūt. a § p morte mea
eternis q2 de⁹ sū q̄ suscitabo carnem.

a Et ait discipulis suis: Nō turbetur

a § q2 si credit' i deū cōsedꝫ vt ꝛ i me: q2 ego de⁹

cor vrm: creditis i deū ꝛ i me cre/

sum. § in iustis. a § diuersa p̄mia meritoꝝ.

b dite. †In domo patris mei māsio

§ si nō esset. § .i. si in aliquo.

c nes multe sūt. Si quo minus: di

a § si nō essent parate vel p̄destinate: sꝫ essent p̄pa
rande vel p̄destināde tūc vado ꝛc. § vadit para
re non vt parate sūt: sed vt sint parāde: illud ne/
gat: hoc affirmat.

xissem vobis: quia vado parare

d vobis locū. Et si abiero et p̄para

a § apparebo in iudicio. § introducā i māsiones
vt maneatis pfruendo.

uero vob locū: iteꝝ venio ꝛ acci/

piā vos ad meipsū: vt vbi sū ego

§ sed ne querant vbi sit: hoc subdit: quo .i. ad pa/
trē: Et nota ꝙ ibi ꝛ est vt de⁹: ꝛ illuc vadit vt hō
cum sit vna ꝑsona deus ꝛ homo.

e ꝛ vos sitis. Et q̄ ego vado sitis: ꝛ

§ .i. me ad ipsum.

f viā scitis. Dicit ei thomas: Dn̄e:

Et ait dis. Nō turbet. Aug⁹. Ca. XIIII
Ne aūt mortē tāꝙ hoīs timerēt: ꝛ ideo tur
barēt: ꝯsolat eos. se etiā deū esse dicens:
Ne aūt iteꝝ sibi timerēt q̄si ab eo perituri: cū ꝯfi/
dētiori petro dictū sit: negabis. certificat post ten
tationes se apud deū cum
xp̄o mansuros esse: q2 ꝛ si
A differētes: null⁹ tñ aliena/
bit a domo in q̄ quisꝙ ha
bet māsionem ꝑ merito.
Per denariū q̄dē oīb⁹ si/
gnatur vna et nō diuersa
viuēdi i eternitate māsura.
p māsiones signantur di/
uerse dignitates in eadeꝫ
eterna vita: q2 alia claritas
sol': alia claritas lune: alia
claritas stellaꝝ. b In
domo ꝛc. Domus dei: tē/
plū dei: regnū dei: regnuꝫ
celoꝝ sūt hoīes iusti i q̄b⁹
sūt multe differētie iter se.
Et he sūt māsiões ip̄i⁹ do/
mus. He āt iā pate sūt i p̄
destinationē: sic ait apl's:
Qui elegit nos añ mūdi
ꝯstitutionē p̄destinando:
parāde sūt i opatiōe. Añ:
Quos p̄destinauit hos
et vocauit ꝛ iustificauit et
magnificauit. Et ſm h̄ d̄r:
Fecit de⁹ q̄ futura sūt .i. q̄
factur⁹ ē. Aug⁹. Nō iu
sti sūt regnū dei ꝛ regnuꝫ
celoꝝ. vt d̄r: Colligēt d̄ re
gno ei⁹ oīa scādala. Sꝫ et
de eisdē d̄r: Fulgebunt iu
sti si. s. i r. p. eoꝝ. Id ē regnū i regno. Q̄d etiā ora
tur. Adueniat reg. t. ꝛ i fine: Percipite regnū .i. q̄
regnū eratis ꝛ nō regnabit': mō regnate q̄d erat'
in spe: sitis i re. c Si q̄ min⁹: Id ē si non p̄desti/
nassem māsionē q̄d ē incōueniēs q̄ꝫtum ad deuꝫ q̄
oīa bona añ oīa tp̄a p̄destinauit: tunc mō p̄para/
rē .i. p̄destinarē q̄d iteꝝ ē incōueniēs q̄ꝫtū ad deuꝫ
p̄sentialit' aliq̄d p̄destinare. Aug⁹. Cōfirmat eē:
q2 si nō essent dixisset: ibo ꝛ parabo .i. p̄destinabo:
ſ q2 iā ibi sūt nō ē op⁹ aliq̄ parare: q2 x̄o nōdū sūt
i opatiōe: addit: ꝛ si abiero ꝛ p̄parauero. Abiēs h̄
nō relinquēs parat: q2 subtrahit se ꝛ latet vt sit fi/
des q̄ nō ē de re visa: ꝛ inde ē meritū fidei. Ex hac
viuit iustus ꝛ mūdat ei cor: dum ꝑegrinat ꝛ in ea
desiderat q̄d nōdū habet. Et h̄ ē p̄paratio māsio
nis: q2 sic parat nos sibi ꝛ se nob vt maneat in no/
bis ꝛ nos i eo q̄ꝫtū q̄sꝙ erit ꝑticeps ei⁹ pl⁹ vl' min⁹
ꝑ diuersitate meritoꝝ. ꝛ h̄ multitudo māsionū ē.
d Et si abiero. Aug⁹. Abijt latendo: venit appa
rēdo: ſ manet regēdo vt ꝑficiam⁹ bñ viuēdo: ꝛ sic
parat loc⁹. Aug⁹. Fides q̄ nō videt credit: naꝫ
si videret nō esset fides: credēti colligit meritum:
cūti reddit p̄miū. Eat ḡ de⁹ ꝛ paret locum: eat ne
videat. lateat vt credat. Tunc eni loc⁹ parat: si ex
fide iuuat credit. Desideret vt desiderat⁹ habeat.
Desideriū dilectiōis p̄paratio ē māsionis. e Et
q̄ ego. Hoc dictū ē ſm q̄sdā q̄ sciebāt ꝛ filiū ꝛ p̄reꝫ
Thomas x̄o ꝛ si putaret se nescire ꝯuincit ꝑ hoc
ꝙ ip̄m nouit: ꝛ viā scire ꝛ vitā .i. filiuꝫ ꝛ patrē. De
istis scientib⁹ subdit: Ammodo cognoscetis eū ꝑ
me cognitū ꝛ vidist' eū in corde: dū me ꝑ oīa sil'eꝫ
ei vidist'. Sꝫ alij erāt de q̄b⁹ ē philipp⁹ nesciētes. ꝛ
si scirēt istū filiū: illū patrē: non putabant filiū ex
toto sil'eꝫ: ſ patrē meliorē: ꝛ ita nec patrē nec filiū
sciebāt. Quo aīo philipp⁹ dicit: Ostēde nob p̄reꝫ
ꝛ sufficit. in q̄ sufficiētia: ꝛ nō i te. vñ increpat nec
filiū scire. f Dicit ei tho. Quo ꝛ q̄ itur dixit eos
scire q̄ non mentit: sꝫ thomas dicit eos vtrūꝙ ne/
scire: nesciens eos scire: sꝫ xp̄s cōuincit eos scire:
q2 si eū sciebāt ꝛ ip̄e ē via: viā sciebāt: et si ip̄m scie
bant: ꝛ ip̄e est veritas ꝛ vita: tūc sciebāt veritateꝫ
h̄ ꝛ vitā

Marginal references: De pe. di. 4. in domo et . § . presce. — Eph. 1. a — Rom. 8. f — Eccle. 3. c — Mat. 13. f — Ibidem — Ibid. 6. b — Ibi. 25. b

---

Et ait disci. suis. Postꝙ ergo xp̄s ꝯfortauit discipu/ Ca. XIIII
los suos exēplis. hic ꝯfortat eos x̄bis. Et diuidit in duas. q2 p̄/
mo ꝯfortat eos ꝯ desolationē ipsoꝝ de xp̄i morte. scd̄o ꝯ desolatio
nē in tribulatiōe post mortē xp̄i eis īminēte ca. sequēti. Ego sū vitis vera.
Prima in duas. q2 p̄mo ꝯsolat discipulos de sua morte rōnib⁹ sūptis ex
ꝑte discipuloꝝ remanētiū. scd̄o rōnib⁹ sumptis ex
ꝑte xp̄i dimittētis eoꝝ ꝯsortiū. ibi: Nō turbet cor
vrm. Prima i tres. q2 p̄mo ꝯsolat remanētes p̄o
mittēdo eis accessū ad patrē ꝑ ip̄m. scd̄o ꝑmitten
do eis sp̄ūsācti donū. ibi: Si diligit'. tertio ꝑmit
tēdo eis suū reditū. ibi: Nō relinquā vos. Pria
in tres. q2 p̄mo ꝑponit intētū. scd̄o manifestat ꝑpo
sitū. ibi: Et q̄ vado scitis. tertio dubium remouet.
ibi: Dicit ei philipp⁹. Circa p̄mū sciēdū q̄d p̄dixe/
rat eis iude ꝑditionē ꝛ petri negationem ꝛ sui ab
sentiā ꝛ mortē. q̄ oīa erāt eis turbatiōis materia. iō
dicit: b Nō turbet cor vrm. ꝓpt' p̄dicta. Q2 āt
aliq̄ libri habēt hic: Neꝙ formidet: nō ē de textu.
ſ infra eo. ca. ponit vt videbit. c Credit' i deū
ꝛ in me credite. in q̄ exp̄mit suā deitatē manifeste.
aliter ꝯsequētia nō valeret. d In domo pa. mei
māsiōes multe sūt. Dom⁹ p̄ris h̄ vocat glia celest':
in q̄ sūt multi gradus ꝛ distinctiones: q2 q̄uis sit
idē obiectuꝫ beatitudinis: nullā diuersitatē hñs.
tñ ex ꝑte beatoꝝ ē diuersitas i ꝑticipādo istud ob
iectū ſm varietatē meritoꝝ: q2 aliq̄ vidēt alijs cla
ri⁹ ꝛ fruunt ꝑfecti⁹ ſm maioritatē habit⁹ charitat'
q̄ facit aīaꝫ capacē obiecti beatitudinis. e Si q̄
minus dixissem vobis. q. d. si i celesti beatitudine
eēt aliq̄d min⁹ vel defectuosum dicerē vobis:
f Quia va. pa. vo. locū. ſ nō ē necesse ꝙ vadā ad
p̄parādū: q2 i deo ē bonitas perfecta eternalis: et
etiā īmutabiliter ꝛ multipliciter ꝑticipabilis a be
atis. Numer⁹ etiam electoꝝ ꝛ termin⁹ meritoꝝ: est
eternalit' ꝛ īmutabiliter p̄destinat⁹. ꝛ sic totum pa
ratū ē ab eterno ſm ꝙ d̄r Mat. xxv. Possidete pa
ratū vobis regnū a ꝯstitutiōe mūdi: ſ huic expo/
sitioni videt repugnare q̄d sequit: Et si abiero ꝛ p̄parauero vobis locū ḡ
videt ꝙ iret ad p̄parādū. Dicēdū ꝙ beatitudo vel loc⁹ ip̄i⁹ nō indigebat
aliq̄ p̄paratiōe: vt dictū ē. ꝛ sic loquit saluator in lr̄a p̄cedēti. ipsi aūt electi
indigēt p̄paratiōe ad h̄ ꝙ possint beatitudinē ꝯseq̄: q2 lꝫ sint ab eterno p̄de/
stinati: tñ beatitudinē nō ꝯsequūt nisi mediāte gr̄a q̄ dat tp̄aliter i p̄sen/
ti. q̄ñ ḡ dicit saluator. g Si abiero ꝛ p̄parauero vobis locū. nō ē intelli
gēdū ꝙ in glia celesti aliq̄d ascēdēdo p̄parauerit: sꝫ q2 ꝑ ascēsionē suā do/
nū sp̄ūsancti fidelib⁹ misit. ꝑ q̄d p̄parant ad ꝯsecutionē beatitudinis.
h Iteꝝ venio ꝛ accipiā vos ad meip̄m. Ex h̄ x̄bo dixerunt aliq̄ heretici
ꝙ electi nō assumūt ad gl'iaꝫ vsꝙ ad diē iudicij: ꝛ tūc p̄mo assumūtur q̄ñ
xp̄s veniet iteꝝ i forma humana. ſm ꝙ d̄r Act'. j. Hic iesus q̄ a vobis assū
ptus ē sic veniet ꝛc. sꝫ h̄ ē exp̄sse ꝯtra dictū apl'i Phil'. j. Cupio dissolui et
esse cū xp̄o. et. ij. ad Cor'. v. Scim⁹ q̄m in terrestris dom⁹ nr̄a habitatiōis
hui⁹ dissoluat. habem⁹ domū nō manufactā i celis. Ex q̄b⁹ ptꝫ ꝙ aīa exu/
ta a corꝑe nō habēs impedimētū culpe vel pene tp̄alis debite: statim euo/
lat ad gl'iaꝫ. Hoc etiā ptꝫ rōne: q2 talis aīa ꝑ gr̄am quā habet digna ē glo
rie. ꝛ nō habet impedimētū ꝓp̄rie ꝑsone nec toti⁹ nature: q2 illud impedi/
mētū ꝑ xp̄i mortē fuit ablatū. ꝛ sic intelligit p̄parasse beatitudinis locum
inq̄ꝫtū ꝑ mortē suā amouit impedimētū nature. ꝛ ascēdens ad celos misit
donū gr̄e q̄ ambo erāt necessaria ad ꝯsecutionē gl'ie. Sciēdū igit ad itelli
gēdū verbū xp̄i cū d̄r: Iteꝝ venio ꝛc. ꝙ xp̄s duplicit' venit ad accipiendū
fideles. vno mō ad accipiēdū eos ad beatitudinē aīe. ꝛ sic quotidie venit
ad ecclesiā accipiēdo a corporalib⁹ aīas sanctas ꝛ trāsferēdo ad gl'iaꝫ. iste
tñ aduētus nō ē in p̄sentia corꝑali. alio mō veniet i fine mundi corꝑaliter
ad assumendū fideles ad beatitudinē aīe ꝛ corpis simul. ꝛ q̄ꝫtū ad h̄ verū
est x̄bū illoꝝ ꝙ fidedes nō assumūt ad beatitudinē vsꝙ ad diē iudicij. in
telligēdo de beatitudine corꝑis ꝛ aīe simul. h̄ tñ ē itelligēdū de cōmuni le
ge: q2 aliq̄ sancti ex p̄uilegio speciali sūt iā in beatitudine eterna aīa ꝛ cor
pore: q2 saltē h̄ pie credit de beata x̄gine. i Et vbi ego sū ꝛ vos sitis. di
cit: ego sum. q2 ante passionē suā iā erat beat⁹ ꝑfecte inq̄ꝫtum de⁹ ꝛ inq̄ꝫtū
homo q̄ ad aīam. k Et quo vado. Hic manifestat q̄d dixerat. scꝫ ꝙ per
ip̄m habebāt accessū ad patrē: q2 ip̄e ē via ſm hūanitatē. ꝛ pater ē termi/
nus. ip̄e aūt de vtroꝙ instruxerat. ideo dicit: Et quo ego vado scꝫ ad pa/
trem. l Et viam scitis. via ꝑ quā iuit xp̄s fuit mors ip̄ius. ip̄e autē xp̄s
vel sequela ip̄ius q̄d ꝑ eodem hic accipit: est via ꝑ quā alij veniūt ad pa/
trem. ꝛ de his oībus discipulos instruxerat. lꝫ nō intellexissent ad plenū.
ꝓpter q̄d subdit: m Dicit ei thomas: dn̄e nescim⁹ quo vadis et quo/
modo possumus viā scire. ꝛ sic negat se scire vtrūꙨ scꝫ viam ꝛ terminum.
ꝓpter q̄d videt dictum eius verbo xp̄i esse ꝯtrariū. Dicendū ꝙ nō ē incō
ueniēs vnum ꝛ idem sciri ꝛ ignorari diuersimode. Cognitio eni humana
ꝓcedit de imꝑfecto ad ꝑfectum: vt habet. j. Physicoꝝ. ꝛ iō illud quod
scitur in ge.

B ⁊ vitã ad quã vadit. Ipe ğ ꝑ se viam: ad se ỽitatẽ ⁊ vitã ⁊ ad prẽz: qꝛ cũ prẽ vnũ ẽ: vadit. Nos ꝑ q̃bus dic: Nemo venit ad prẽm nisi ꝑ me. ꝑ ipm̃ ad ipm̃ ⁊ ad prẽz vadimꝰ. Cũ xp̃s sit deꝰ ⁊ hõ ẜm hoiẽz venit ad hoies: ⁊ ẜm hoiẽz glorificatum redit ad se deũ: q̃ ẽ cũ prẽ vna ỽitas ⁊ vita. Sic ⁊ sui in glorificatiõe veniẽt ad ipaz veritatẽ viã ⁊ vitã: ⁊ tã sibi q̃ꝫ illis ẽ via ꝑ obedientiã. vnde: Propter qꝺ̃ exalta. illũ. d. ⁊c̃.

a Si cognouissetis. Quia dixerat nullũ venire ad prẽz nisi ꝑ se: q̃ est inseparabilr̃ idem cuz prẽ. ne q̃rerẽt q̃s ẽ pr̃: ostẽdit ex se noto nosci prẽm: qꝺ̃ nõdũ q̃dã cognouerãt: q̃s arguit dicẽs: Si cogno. b Et vidistis eũ. Ut de duobꝰ oĩno silibꝰ dr̃: si istũ vidisti: illũ vidisti. viderant ğ q̃ꝫ simul vnũ filiũ: ẜ moriẽdi erãt vt talẽ etiã prẽz ĩtelligerẽt ⁊ nõ dissimilez. c Quõ tu. di. Et cũ oĩno similis. Quõ tu d. q̃si video q̃ aio dicas: nõ q̃ris alterũ silẽz ẜ putas meliorem. d Ameipso. Quia non sũ a meipo q̃ loq̃r: ei tribuit qꝺ̃ facit: de q̃ ẽ ipe q̃ facit. e Qui credit ĩ me. Ego ⁊ pr̃ indifferẽter opamur. Et q̃cũqꝫ credit ĩ me (ne de solis apl̃is h̃ acciperẽ) opa q̃ ego facio ꝑ me: ipe faciet. i. ego facio ĩ eo vl̃ ꝑ eũ: ⁊ etiã maiora. ⁊ qꝺ̃ non ille faciet ẜ ipe in eo oñdit: qꝛ va. ad pa. ⁊. qꝺ̃. pe. patrẽ ĩ no. meo h̃ faciã prĩꝰ: facio vt postea faciat. f Opa q̃ ego fa. Nõ tñ ex se ẜ ex me. non ẽ seruꝰ maior dño. Ipe eñi sine eis multa: illi sine eo nihil nisi peccatum. g Maiora. Augꝰ. Quia si ipse fimbria: petrꝰ vmbra sanauit. Uel opꝰ eiꝰ ẽ qꝺ̃ ꝑ se loq̃r̃ ⁊ docet aliq̃s. discipulis ỽo loquẽtibꝰ plures crediderũt. Ul̃ q̃ ego facio. i. fidẽ: ⁊ ipe faciet: qꝛ ego priꝰ post ipe: ⁊ maiora horũ q̃ ego sine eo. Alia eñi opa facit ĩ nobis vt faciamꝰ et nos. i. credere vñ iustificar̃ impius. Alia sine nob: vt q̄ tũc p̃dicabat verba iusticie. Et de his dicit que tũc agebat: ⁊ nõ d̃ oibꝰ vniuersaliter operibꝰ.

¶ Uel qꝺ̃

Marginal references: J.6.g; Phil.2.b; J.13.b; Luc.8.f; Act.5.b

nescimus quo vadis: et quomodo possumus viã scire? Dicit ei iesus: † Ego suz viã veritas ⁊ vita. Nemo venit ad patrez nisi ꝑ me. Si cognouissetis me: ⁊ prẽz meũ vtiqꝫ cognouissetis. Et amodo cognoscetis eũ et vidistis eũ. Dicit ei philippꝰ. Dñe ostẽde nob prẽz ⁊ sufficit nobis. Dicit ei iesus: Tãto tẽpore vobiscũ sum et non cognouistis me? Philippe qui videt me: videt ⁊ prẽm. Quõ tu dicis: oñde nob prẽm? Nõn credis qꝛ ego ĩ prẽ ⁊ pr̃ ĩ me ẽ? Uerba q̃ ego loquor vob a meipso non loquor. Pr̃ ãt ĩ me manẽs ipe facit opa. Nõ creditis qꝛ ego ĩ patre ⁊ pr̃ ĩ me ẽ? † Alioq̃n ꝓpt̃ opa ipsa credite. Amẽ amẽ dico vob q̃ credit in me opa q̃ ego facio ⁊ ipse faciet: et maiora horum faciet:

Interlinear glosses: a ¶ via sine errore q̃rẽtibꝰ: ỽitas sine falsitate iueniẽtibꝰ: vita sine morte ꝑmanẽtibus. b ¶ ⁊ cum sim via. ¶ vestrũ. ¶ cũ q̃ sum veritas et vita. ¶ viam. ¶ qui idẽ sum cũ patre. ¶ non tamẽ oculis corporeis. ¶ nõ ĩtelligẽs istũ oĩno silẽz prĩ. ¶ q̃si q̃ maior te ẽ. ¶ qꝛ in eo sufficientia erit nobis. a ¶ qꝛ nec filiũ nouit q̃ prẽz meliorẽ credit. b ¶ philippe vere me nõ nouisti: qꝛ si me nouisses. a ¶ spũalibꝰ oculis. ¶ nõ qꝛ aliud sit filius: aliud pr̃: ẜ qꝛ omnino similis. a ¶ qꝺ̃ si nõdũ credere ⁊ videre potes. ¶ cur ergo inseparabiles separatim vis noscere. a ¶ sic eq̃lis alter alteri: vt tñ alter ex altero. ¶ ⁊ cũ facit ĩ me: nõ creditis. q. e. in. p. hic. ostendir̃ non solus philippus arguendus. ¶ q̄ ego ĩ prẽ ⁊ pr̃ in me ẽ. si eñi separati essemus nullo modo inseparabiliter opari possemus. a ¶ ecce fides q̃ opar̃ ꝑ dilectionẽ. b ¶ nõ ergo credit q̃ nõ facit. c ¶ prius ego: post ipe: qꝛ ego facio vt ipe faciat.

scitur in generali ⁊ confuse h̃ñ ignorar̃ in particulari ⁊ determinate. sic erat in ꝓposito: quia xp̃i doctrinam in quodã generali ⁊ cõfuso acceperãt: ⁊ sic xp̃s dicit eos scire. determinate autem ⁊ ꝑfecte adhuc nesciebant: et sic thomas negauit se scire. propter qꝺ̃ xp̃s magis explicat ĩ particulari. a Ego sum via. ẜm humanitatẽ: quia ea que gessit in humanitate: sũt via ꝑducens nos ad gl̃iaz: b Ueritas ⁊ vita. Licet enim xp̃s inq̃ꝫtum homo sit via beatitudinis: vt dictum est: tamẽ inq̃ꝫtũ deus est beatitudinis terminꝰ. sicut ⁊ pater qꝛ eadem est essentia ⁊ bonitas amborum: in cuiꝰ visione clara ⁊ ꝑfecta fruitione consistit beatitudo. ⁊ ideo dicir̃ veritas ratiõe visionis. vita ratione fruitionis: ⁊ q̄ sit via ratione humanitatis ostendit dicens: c Nemo venit ad patrẽ nisi per me. in me credendo ⁊ ope imitãdo: q̄ etiam sit terminꝰ beatitudinis sicut ⁊ pater ostendit dicens: d Si cognouissetis me. ꝑfecte q̃ꝫtum ad deitatem. e Et patrẽ meum vtiqꝫ cognouissetis. qꝛ pater ⁊ filius vnũ sunt in deitate. f Et amodo cognoscetis eum. i. a tꝑe passionis qꝛ post passionem ĩmediate aperuit illis sensũ vt intelligerẽt scripturas: vt haber̃ Luc. vlt. et extunc habuerũt pleniorẽ cognitionem de mysterio trinitatis. g Et vidistis eum. qꝛ videndo xp̃m viderunt suppositum filij in quo est natura diuina que ẽ idem qꝺ̃ pater: et sic in filio quodãmodo patrẽ viderant. Aliter exponir̃: Uidistis eum: id est audistis: vt haber̃ Exo. xx. Populus videbat voces. vbi accipitur videre pro audire. Si queratur vbi apostoli audierant vocem patris. Dicendum q̄ audierãt cũ respondit christo: Clarificaui ⁊ iterũ clarificabo. sicut predictum est ca. xij. Aliqui etiã illorũ vocem patris audierant in trãsfiguratione. s. petrus. iacobꝰ et iohãnes: vt haber̃ Mat. xvij. h Dicit ei philippus. Hic xp̃s remouet dubiũ ex verbis suis exortuz. Et diuidir̃ in duas. qꝛ primo remouet dictũ dubium. secundo ꝓbat ꝓpositum. ibi: Uerba q̃ ego. dixerat enim q̄ apl̃i cognouerant patrẽ ⁊ viderant. iꝺ̃o credidit philippus q̄ pater posset videri oculis corꝑalibꝰ sicut et filius. ideo statim dixit: i Dñe ostende nobis patrẽ ⁊ sufficit nobis. q. d. credo verbo tuo: sed patrem videre desidero. k Dicit ei iesus. ostẽdendo qualiter pater videt̃: qꝛ non videt̃ oculis corporalibꝰ nec oculis mentis visione intuitiua ĩ hac mortali vita: nisi a xp̃o hoiẽ. ideo sequir̃: l Tãto tꝑe vobiscũ sum ⁊ non cognouistis me. q. d. magna ruditas ẽ q̄ tãdiu doctrinã meã audistis ⁊ adhuc ita parũ me cognoscitis ẜm deitatem. m Philippe q̃ videt me. ẜm deitatem. n Uidet ⁊ patrẽ meum. Sicut eñi pater non videt̃ nisi ĩ beatitudine. sic nec filius in sua deitate: qꝛ illa visio est merces. ⁊ qꝛ talis non est homini concedenda in via. iꝺ̃o subdit: o Quõ tu dicis ostẽde nobis patrẽ. qꝛ ocul̃ corꝑalibꝰ nõ ẽ visibilis cum sit spũs: vt supra dictũ est ca. iiij. nec oculis mẽtalibꝰ videt̃ in p̃senti: vt dictũ ẽ. ⁊ iꝺ̃o debet sufficere habere noticiã fidei de eo. ꝓpter qꝺ̃ subdit: p Nõ credis: qꝛ ego in patre ⁊ pr̃ in me est. q. d. istud debes credere ⁊ h̃ sufficit tibi ad salutẽ. q Uerba q̃ ego loquor. Remota dubitatiõe philippi ꝑ h̃ qꝺ̃ in p̃senti de patre ⁊ filio nõ haber̃ noticia nisi fidei: hic ꝯñter ostẽdit q̄ debeant credere. et h̃ declarat tripliciter. Prĩo ꝑ suã doctrinã q̃ erat autẽtica: qꝛ sicut lingua xp̃i ab aĩa mouebar̃ ad loquẽdũ de cõceptu aĩe. sic aĩa eiꝰ in oibꝰ regulabar̃ ab ipa deitate: ⁊ ideo ỽbũ eiꝰ in nullo deuiare poterat a veritate. ꝓpt̃ qꝺ̃ tali doctrine debebant firmiter assentire. et h̃ est qꝺ̃ dr̃: Uerba q̃ ego loquor vobis a meipso nõ loquor. i. ab humanitate tñ: ẜ a deitate modo predicto. h̃ etiã ptꝫ ex mũdicia ⁊ ꝑfectione doctrine xp̃i qua nõ põt esse maior: intãtũ q̄ etiã sine miraculis dignũ esset ei credere. scꝺ̃o h̃ ꝓbat ꝑ opa diuinitꝰ facta ad testimoniũ veritatis doctrine xp̃i: q̃ sũt efficacissimũ argumẽtũ veritatis: vt frequẽter patuit ex supra dictis. ⁊ hoc est qꝺ̃ dr̃: r Pater aũt in me manens ipe facit opa. Filiꝰ eñi ⁊ pater sũt vnũ in ỽtute opatiua ex q̃ fiebãt miraculosa opa. s Nõ creditis. qꝛ ego in patre ⁊ pater in me est. q̃liter pater sit in filio ⁊ ecõuerso dictũ est supra ca. x. t Alioquin ꝓpter opa ipa credite. q. d. si verba nõ inducũt vos ad credendũ: opa miraculorũ totaz nature ỽtutẽ trãscẽdentia debẽt vos ad hoc inducere. Tertio ꝓbat h̃ idẽ ex operibꝰ q̃ fecit xp̃s per apl̃os: qꝛ non solum in ꝓpria ꝑsona miracula fecit: ẜ etiaꝫ ꝑ apl̃os. ⁊ per h̃ ptꝫ q̄ virtus ꝑfecta faciendi miracula erat in xp̃o inq̃ꝫtuꝫ non solũ ꝑ se: sed etiam ꝑ hoies simplices ⁊ illitteratos miracula faciebat. ⁊ hoc est quod dr̃: v Amen amen dico vobis q̃ credit ⁊c̃. Et bene dicit: Qui credit: qꝛ sicut xp̃s faciebat miracula per h̃ q̄ eius humanitas erat deitati cõiũcta in vnitate suppositi. sic et apl̃i faciebant ea inq̃ꝫtum erant ꝑ fidem xp̃o cõiuncti. x Et maiora horuꝫ faciet. Hoc ptꝫ p̃mo in doctrina. plures eñi conuersi sũt ad fidẽ ꝑ p̃dicationem apl̃orũ q̃ꝫ ꝑ p̃dicationem xp̃i: qꝛ ꝑ eos conuersa est multitudo gentiũ. per predicationẽ autẽ xp̃i pauci iudeorũ. Item quia apostoli predicabãt in omnibus linguis: vt haber̃ Act. ij. christus autem predicabat in vna sola lingua. s. hebrea: quia solum iudeis p̃dicauit ẜm q̄ ipsemet dicit Matth. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierũt domꝰ isrl̃; nec est contra illud quod supra dictum est ca. iiij. q̄ p̃dicauit samaritanis: quia ipsi erant iudei in parte sicut ibidem dictuꝫ fuit. secundo patet in miraculis: qꝛ apl̃i

Marginal notes: † 8. di. ꝯsuetudinẽ. De pe. di. 2 si eni. ḡ. vñ dauid. De cõse. di. 5. c penulti. — B — † J. 5. f

 maiora fecerũt

Uel qđ facit ī noƀ nō ſine noƀ: maiꝰ eſt oībus q̄ ſine noƀ facit: vt ꝙ ex impio fit iuſtꝰ: maius eſt oībꝰ celo ꝛ t̄ra ꝛc̄. qꝛ illa trāſibūt: ħ manebit. Et ī illꝭ eſt tm̄ opus dei: ī iſtis imago dei. Sꝫ ꝛ ſi angelos fecit maiꝰ videt̄ ipios iuſtificare ꝙ iuſtos creare. qꝛ ſi vtrunqꝫ eq̄lis potētie: ħ eſt maiorꝭ miſc̄die.

a Si dili. me. Quō monet diligere et ſeruare mādata vt accipiāt ſpm̄ quē niſi habeāt n̄ pn̄t diligere ꝛ ſeruare. Sꝫ qđ habebāt minꝰ occulte accepturi erant ampliꝰ māifeſte vt eis innoteſceret qđ habebāt.

b Quia nō vi. Nō habēt ſpūales ocl'os mūdi amatores q̄bus ſpiritūſanctū videant. Nec ꝓ carnalibꝰ oculis poſſunt videre: qꝛ ſpūſſanctꝰ nō apparuit indutꝰ humanitate ꝛc̄.

c Et ī vo. erit. Erit ī voƀ vt maneat: non manebit vt ſit: qꝛ priꝰ ē eſſe alicubi ꝙ manere. Ne q̄s ꝗ putet ſic manere vt hoſpes apud aliū viſibiliter: ſꝫ ī eis eſt: ꝛ ideo ab eis cognoſci pōt: non ab alijs.

[margin: † De ẜſe. di. 2. i xpo pr.]

d Nō reli. Nō ita dabit̄ ſpūs ꝓ me vt ego etiā nō ſim vobiſcū. Orphan grece pupilli latine ē.

[margin: † De ẜſe. di. 2. ſpecies.]

e Adhuc modicum. Sed mundus q̄ modo videt ocl'is carnis poſt modicū nō videbit: qꝛ reſuſcitatꝰ ſe eis nō oſtēdit: ꝗ totū tp̄s modicū ē: q̄ finito: auferet̄ impius ne videat gloriā dei quā iuſti videbūt.

[margin: 1. Pe. 4. d]

f Quia ego ꝛc̄. Preſenti vtitur qꝛ mox futura eſt eiꝰ reſurrectio. Ad illos vtit̄ futuro q̄ꝝ in fine futura reſurrectio.

g Et vos ī me. Hoc modo eſt ꝛ cognoſcit̄ quodāmodo ꝑ fidē: ſꝫ tunc cognoſcet̄ ꝑ ſpeciē qñ hec cōiunctio ꝑficietur q̄ modo inchoatur.

h Qui habet. Nō ſoluꝫ vos apl'i viuetis ꝛ cognoſcetis: ꝗ ꝛ q̄cunqꝫ hꝫ in memoria ꝛ ſuat in vita. Ul' habet faciendo: ſeruat ꝑſeuerando. Uel q̄ habet ī ſermonibꝰ: ſeruat in moribus. Uel habet audiēdo: ſeruat faciendo.

i Et ego di. Ad ħ diligaꝫ: vt manifeſtē: quia ꝛ nūc diligit: ſed non ad hoc: ſed potiꝰ vt credamꝰ: ꝛ mādata ſeruemꝰ vt mereamur qđ poſt capiamꝰ.

Et manifeſtabo

---

qꝛ ego ad p̄rem vado. Et q̄đcūqꝫ
a ad ſalutē alia ꝓpiciꝰ dat: iratꝰ non daret. ħ addit ne putet̄ ꝙ ꝓmiſerit ſine patre facturus. b ſtatim vl' poſt. nō facit ſine p̄re filius: quā
petieritꝭ p̄reꝫ ī nōie meo ħ faciā:
q̄dem ideo facit vt in eo pater glorificetur.
vt clarificet̄ p̄r ī filio. †Si q̄d petieritis me ī nomīe meo ħ faciā. Si
a vt faciatis q̄ ego facio: vt faciā q̄ petitis.
diligitꝭ me mādāta mea ſeruate.
a in q̄ euidēter oñdit̄ dilectio mādātis. rogat hō ꝙ deꝰ dat. b aduocatū vel conſolatorē ſicut ego ſum vobis p̄ſens carne.
Et ego rogābo p̄reꝫ ꝛ aliū pāraclytū dabit voƀ: vt māeāt vobiſcū ī et̄nū: ſpm̄ ṽitatis quem mūndus nō pōt accipe: qꝛ nō vidēt eū
ſcꝫ ſanctū q̄ patri ꝛ filio coeternꝰ eſt ꝛ cōſubſtātialis. a remanēs amator mūdi: cum quo nunq̄ꝫ eſt amator dei.
a hic ad quedaꝫ: vt illuſtret ꝛ alia hmōi faciat: poſt: vt ad videndā ſpeciem introducat.
a nō hꝫ iuiſibiles ocl'os q̄bꝰ iuiſibilit̄ videt̄ ſpūſſanctus. nec ſciendo intelligit.
nec ſcit eū. Uos aūt cognoſcetis eū: quia apud vos manebit et in vobis erit. Nō relinquā vos orphanos: vēniam ad vos. Adhuc
indicat ſe patrem illis.
a poſt reſurrectionē carne ꝛ p̄ſentia deitatis. ſed.
tempus.
modicū ꝛ mundꝰ me iā nō videt.
†Uos aūt videtis me: qꝛ ego viuo ꝛ vos viuetꝭ. In illo die vos cognoſcetis: qꝛ ego ſū ī p̄rē meo: ꝛ vōs ī me: et ēgo in vobis. Qui habet mādata mea ꝛ ſuat ea: ille ē q̄ diligit me. †Qui āt diligit me diliget̄ a p̄re me: et ego diligam
ſuā vitā etiā illis ꝓmittit.
qđ mō creditꝭ. a vt radiꝰ ī ſole vnū cū ip̄o.
a vt ꝑ palmites ī vite. b vt ait apl's: Si aūt xp̄s in nobis. hoc eni oꝑe oſtēdit̄ dilectio.
quis fructus.
pater ꝛ filius inſeparabiliter diligunt.

---

maiora fecerunt. magnum enim reputatum fuit ꝙ infirmi ſanabant̄ ad tactum fimbrie veſtimentoruꝫ chriſti: vt habetur Marc̄. vj. ſed maius videtur ꝙ ad tactuꝫ vmbre petri ſanabātur: vt habetur Actꝭ. v. Subditur autem cauſa quare apoſtoli tāta erant facturi cū dicit̄: a Quia ego ad patrē vado. qꝛ maiora debebant fieri poſt effuſionem plenitudinis ſpūſſancti: que effuſio nō debebat fieri ante aſcenſionē chriſti: vt ſupra dictū eſt. vij. ca. Nondū erat ſpiritus datus: qꝛ nōdum erat ieſus glorificatus. ꝛ qꝛ ꝓpter tanta que fienda erant ꝑ apoſtolos: poſſet credi ꝙ eſſent futuri maiores ip̄o xp̄o. hoc remouet dicēs: b Et q̄đcūqꝫ petieritis patrē in nomine meo hoc faciā. In quo oſtēditur ꝙ apoſtoli illa nō fecerunt niſi per virtuteꝫ chriſti: quod patet: quia talia faciebant deprecando. ideo dicit: Et quodcūqꝫ petieritis. chriſtꝰ autem fecit miracula imperando vt glorificaretur pater ī filio. Qꝛ enim ad inuocationem nominis chriſti fiebāt miracula per apoſtolos. redundabat in gloriā patris cuꝫ pater ꝛ filius ſint vnus deus: ꝓpter quod ſubditur: c Si q̄d petieritis in nomine meo hoc faciā. eadē virtute qua et pater.

[margin: † J. 16. b]

[margin: † Mat. 21. c Mar. 11. c]

d Si diligitis. Supra cōſolatus eſt diſcipulos ꝓmittendo eis acceſſum ad patrem per ip̄m. hic cōſequenter idem facit ꝓmittendo ſpirituſſancti donuꝫ. ꝛ hoc eſt quod dicitur: Si diligitis me mandata mea ſeruate. Amor enim ꝛ obediētia ad deum eſt diſpoſitio ad habendū plenius ſpiritūſāctum: quia ſc̄m Augꝭ. Charitas meretur augeri vt aucta mereatur ꝛ perfici. ideo ſubditur: e Et ego rogabo patrem. hoc cōuenit chriſto inq̄ꝫtum homo ꝛ aduocatus noſter eſt. f Et alium paraclytum dabit vobis: id eſt conſolatorem. Dicit autē alium ad oſtendendū diſtinctioneꝫ filij ꝛ ſpirituſſancti in perſona. g Ut maneat vobiſcum in eternū. q. d. iſte cōſolator nō auferetur a vobis: ſicut ſubtrahitur humanitas mea per mortem: ſed eternaliter erit vobiſcum hic per gr̄aꝫ: ſed in futuro per gloriam. h Spiritum veritatis. tum qꝛ eſt eſſentialiter ip̄a veritas. tum quia docet veritatem.

i Quem mūdus non poteſt accipere: id eſt homines mundiales affectuꝫ in terrenis ponētes: quia nō ſunt ad hoc diſpoſiti. ideo ſequit̄: k Quia nō videt eum. i. dirigit intētionem ad ip̄m. l Nec ſcit eum. i. cognoſcit: qꝛ ſola bona ſenſibilia ſunt hominibꝰ mundialibꝰ nota: ſc̄m ꝙ dr̄. j. Corꝭ. ij. Aialis autē homo non ꝑcipit ea que ſunt ſpūs dei ꝛc̄.

m Uos autē cognoſcetis eū. ꝑ ſpecialē reuelationē ꝛ ꝑ ſenſibile ſignū: qꝛ ſpūſſanctus ſuꝑ apoſtolos in linguis igneis apparuit. n Quia apud vos manebit. qꝛ non receperūt eum per modum paſſionis trāſeuntis: ſed habitus firmiter ꝑmanētis: inq̄ꝫtū fuerūt in gr̄a ꝯfirmati. o Et ī vo. erit. Hoc dicit ad denotandū familiaritatē ſpūſſancti erga ip̄ſos diſcipulos. p Nō relinquā vos. Hic ꝯſolat̄ eos ꝓmittē do eis ſuū reditū: qꝛ de hoc dono ſpūſſancti qđ adhuc ignorabāt parū erāt cōſolati. ꝛ diuidit̄ in duas. qꝛ p̄mo ꝓmittit ſuū reditū. ꝛ ſc̄do bonoꝝ ſuoꝝ beneficiuꝫ. ibi: Hec locutꝰ ſū vobis. Prima in tres. qꝛ p̄mo ꝓmittit ſuā viſitationē. ſc̄do aſſignat huiꝰ rōnem. ibi: Qui habet mandata. tertio remouet diſcipuli dubitationeꝫ. ibi: Dicit ei iudas. In p̄ma igit̄ parte dicit ſic: Nō relinquā vos orphanos. Orphanus dr̄ ꝑuatꝰ p̄re carnali: q̄ eni vult a deo ī filiū adoptari: oportet eū carnalē affectū ad parētes relinquere inq̄ꝫtū ē ꝯtra deū. ſc̄m ꝙ dicit ſaluator Luc̄. xiiij. Qui nō odit patrē ꝛ matrem ꝛc̄. Sequit̄: Nō pōt meꝰ eſſe diſcipulꝰ. apl'i aūt talia reliquerant. ideo quodāmodo orphani erāt reſpectu parētū carnalium: ꝛ ſic erant filij dei per adoptionem: ꝓpter qđ xp̄s gerebat curā de eis ſicut de filijs. ꝓpter qđ ſubdit̄: q Ueniam ad vos. nō ſolū ſpūaliter ꝯſolādo: ſꝫ etiā corꝑaliter viſitādo ꝛ in fide ꝯfirmando: qđ fecit xp̄s poſt reſurrectionē ſuā apparens apl'is per. xl. dies ꝛ loquens eis de regno dei ante ſuā aſcenſionē: vt habet̄ Actꝭ. j. r Adhuc modicū ꝛ mundus me iam nō videt. qꝛ modicū tp̄is erat vſqꝫ ad tp̄s ſue mortis: ꝑ quā aſpectus ſue humanitatis ſubtrahendus erat apl'is. s Uos aūt videtis me. Poſt reſurrectionē eni nō fuit viſus oībus ſicut ante ſed ſolū apl'is ꝛ alijs diſcipulis: vt habet̄ Joh. xx. Et ſubdit̄ cauſa ſue reſurrectionis. cū dr̄: t Quia ego viuo. q. d. lꝫ moriar ex infirmitate carnis: tamē reſurgā virtute deitatis: que ſemꝑ viuit. v Et vos viuetis. hoc dicit aſſecurādo eos: qꝛ timebāt mori cū ip̄o. vñ ſupra. xj. ca. thomas hoc timens dixit: Eamus ꝛ moriamur cū ip̄o: vt ibidē expoſitum fuit. x In illo die vos cognoſcetis quia ꝛc̄. Poſt reſurrectionē eni habuerunt pleniorē noticiā de myſterio trinitatis: vt dictū eſt eodē ca. y Et vos in me ꝛ ego in vobis. non per eſſentie vnitatem ſicut pater ē in filio ꝛ ecōuerſo: ſed ꝑ mutuā dilectiōeꝫ: ſicut amans eſt in amato ꝛ ecōuerſo. z Qui habet mādata. Hic reddit cauſā huiꝰ beneficij collati apoſtolis ꝛ nō mūdo: vt ptꝫ ex dictis. hec cauſa ē dilectio ꝛ obedientia ad xp̄m: que fuit in apoſtolis: ꝛ hoc eſt qđ dicit̄: Qui habet mādata mea: in aure ad audiendū: ꝛ in corde ad meditandum: ꝛ in ore ad docendum. a Et ſeruat ea. adimplendo opere. b Ille eſt qui diligit me. quia ꝓbatio dilectionis exhibitio eſt operis: ſc̄m Gregꝭ. c Diligetur a patre meo ꝛ ego diligam eum. quia vnus eſt amor patris ꝛ filij.

[margin: † Ma. 10. d Luc. 10. c]

Et manifeſtabo

a Et manifestabo. Qui habet. m. mā. ille me cognoscit: ⁊ h̄ est. ibi: Manifestabo ei meip̄m. Sꝫ p̄mittit causā mādati: qꝛ diligit me: ⁊ q̄ me diligit p̄r meꝰ diliget eū: ⁊ qꝛ p̄r tūc ego diligā eū: ⁊ inde ē manifestatio. b Dicit ei iu. Audito ꝙ mūdus nō videbit eū ſ̄ ip̄i videbunt: ꝓ oībꝰ q̄siturꝰ q̄rit iudas causā huiꝰ discretionis. Hec aūt causa ē ſm responsionē dn̄i: dilectio ꝑ quā solā ⁊ nō ꝑ aliā discernit̄: gens sancta a non sancta.

c Ad eū veni. Venit deꝰ ad hoīez dū homo venit ad deum. Venit hō credēdo: obediēdo intuēdo: capiēdo: deꝰ venit subueniēdo: illuminādo: implendo.

d Et mās̄ionē. Charitas facit habitare ī domo in q̄ pater ⁊ filiꝰ facit mās̄ionē. vnde ⁊ dabit manifestationez de qua ille quesierat.

e Hec locutꝰ. Hec de mās̄ione in dilectoribꝰ suis: in q̄ significat̄ ecclesia futura sp̄ualis: ī qua beati a q̄bus non recedit. Apud vos manens. hic eccl'ia p̄sens corporalis: in q̄ visitat liberando ⁊ redit.

f Paraclytꝰ. Cōsolari cū sit opꝰ trinitatis: ad ꝑsonam tn̄ maxime sp̄ūssancti ꝑtinet: qꝛ in scriptura noīe bonitatis sp̄ūssanctꝰ designatur: ꝑ bonitatem ergo deus nos ꝯsolat̄: ꝑ cā oīa bona sua nobis tribuit. Unde cū ipse filiꝰ doctrina sit p̄ris: de sp̄ū dicit: Ille vos docebit oīa: qꝛ ⁊ si filius docet nos ⁊ reuelet patrem: hoc totum facit per suam bonitatem.

g Ille vos docebit omnia. Docebit que dixero: non ꝙ dicat filius ⁊ spiritus doceat: qꝛ qđ dicit ⁊ docet: ⁊ ipsa trinitas dicit ⁊ docet. Sꝫ quia trinitas est: oportet singulas ꝑsonas insinuari: quas nō distincte audire: inseparabiliter intelligere debemus. Cum ergo dicimus pater ⁊ filius ⁊ sp̄ūssanctus: non eos simul dicimus: cum non possint esse non simul.

h Pacem relinquo. Iturus ad patrez. Pacem re. et repetens de eodem. Pacē meam do vobis. Et hoc ē qđ ꝓpheta dicit: Pacem sup pacem. Pax est ī hoc seculo: in qua manētes hostem vincimus: inuicem diligimus: ⁊ de occultis inuicem non iudicamus. Pax erit ī futuro: cū sine hoste regnabimus: vbi alter ab altero non poterit dissentire: vbi omnia aperta ⁊ laus vnicuiqꝫ. In illo autem ⁊ ab illo est vtraqꝫ pax. Ip̄e enim est pax nostra: ⁊ eū credimus qꝛ est: ⁊ eū videbimus sicuti ē. Unde ꝙ dicit meam a posteriori: etiā ad priꝰ subaudiendū est. Vel pax in hoc seculo est nr̄a q̄ est aliqua ⁊ non plena: ⁊ ab illo in futuro sua est pax: vbi nihil repugnat q̄liter ip̄e habet. [Esa. 27. b]

i Nō turbetur. Quia ī pace vos relinquo: non turbet̄ cor vestrū de eo ꝙ dixi vado: q̄si pastoris absentia lupꝰ inuadit: quia sicuti homo vado: vt deus presens sum.

¶ Si diligeret

¶ hec visio erit merces fidei.

eū: ⁊ māifestabo ei meip̄m. Dicit ei iudas: non ille scariothis: Dn̄e q̄d factū ē: qꝛ māifestaturꝰ es nob teip̄m ⁊ nō mūdo? Rn̄dit iesus: ⁊

¶ apostolꝰ vel q̄cunqꝫ. ¶ causa ē dilectionis que ꝓbatur in custodia sermonum.

dixit ei: Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit: ⁊ p̄r meꝰ diliget

a ¶ ego ⁊ pater ⁊ sp̄ūssanctus.

¶ ⁊ erit interna visio ⁊ mās̄io nō trās̄itoria: sꝫ eterna.

eū ⁊ ad eū veniemꝰ: et mās̄ionez

a ¶ hi sūt q̄ nūq̄ vidēt patrē ⁊ spiritū: sꝫ nec filiū in forma dei: ⁊ si in forma serui.

apđ eū faciemꝰ. Qui non diligit me sermōes meos nō seruat. Et

a ¶ qꝛ nō est suum verbū: sꝫ patris. ⁊ qꝛ se voluit intelligi: singulariter dixit q̄ prius pluraliter dixerat sermones meos.

sermōez quē audistī nō ē meꝰ: ſ̄ eiꝰ q̄ misit me p̄ris. Hec locutꝰ sū

a ¶ corporali p̄sentia q̄ si iam auferē ne timeatis: qꝛ paraclytus.

vob apud vos manēs. Paraclytus autē sp̄ūssāctꝰ quē mittet p̄r i

a ¶ docebit vt sciatis: suggeret vt velitis.

noīe meo: ille vos docebit oīa: et

a ¶ ab occulto nō ministrabit ꝙ inferior: vl' cōmonebit vos. i. facit vos memores oīm: ecce hoc etiā gratia sp̄ūs est ꝙ non obliuiscimur.

suggeret vob oīa q̄cunqꝫ dixero

¶ iturus ad patrem.

vob. † Pacē relinq̄ vob: pacē meā

¶ ꝑducturus ad patrem. ¶ vt sine molestia mūdo fruāt̄ que nō est vera vbi diuisa sunt corda.

do vobis. Non quomodo mūdꝰ dat: ego do vobis. Nō turbetur

---

a Et manifestabo ei meip̄m. s. post resurrectionez in humanitate gloriosa: ⁊ sic manifestauit se xp̄s suis discipulis: quia habebant conditiones p̄dictas. Manifestat se etiā talibꝰ ꝑ apertam visionem deitatis in gl'ia celesti. b Dicit ei iudas. Hic remouet discipuli dubitationē: qꝛ iudas frater iacobi audiens a xp̄o ꝙ manifestaret se ap'lis ⁊ nō mūdo: admiratꝰ ē de h̄ ꝙ eos toti mūdo p̄ferebat: qꝛ vere humilibus admirabile est audire de se magna. ideo quesiuit dicēs: c Domine q̄d factū est qꝛ manifestaturꝰ es nobis teip̄m ⁊ nō mundo. q. d. vnde nobis tanta excellētia? d Rn̄dit iesus. reddens causā huius. s. ꝓrogatiuam dilectionis ⁊ obedientie ad xp̄m que erat in apostolis: nō sic autem in alijs: ⁊ hoc est qđ dr: e Si q̄s diligit me sermonē meum seruabit. qꝛ obediētia in ope ꝓcedit ex amore existēte in corde. f Et p̄r meꝰ diliget eū. ꝑ h̄ ostendit se vnū cū p̄re in essentia. g Et ad eū veniemus ⁊c. Et sic p̄tꝫ ꝙ plꝰ eis ꝓmittit q̄̄ an̄ fecerat: qꝛ ante ꝓmiserat suā visitationē corpalē. hic aūt cū hoc ꝓmittit visitationē sp̄ualē nō trās̄itoriā: sicut in illis q̄ ad vomitū reuertunt̄: ſ̄ ꝑmanētē ꝑ grāz ꝯfirmationis in p̄senti: ⁊ postea ꝑfecte glorificatiōis. talis enim grā fuit data ap'lis. h Qui nō diligit me sermones meos nō seruat: tales sūt mūdani hoīes: ⁊ ideo nō sūt digni habere tale bn̄ficiū sicut vos qui estis mei discipuli veri. Et qꝛ dixerat sermonē meum seruabit ⁊ p̄r meꝰ diliget eum: videret̄ forte alicui ꝙ nō dixisset ꝯuenie̅ter: ſ̄ magꝰ debuisset dixisse: ⁊ ego diligā eū. ideo huic tacite questioni respondēs dicit: i Et sermonē quē audistis nō ē meꝰ ⁊c. Sicut enī p̄dictū ē lingua xp̄i nō mouebat̄ ad loquēdum ex ꝯceptione aīe nisi ſm ꝙ aīa mouebat̄ a diuinitate. ⁊ ideo v̄ba xp̄i erāt magis ip̄iꝰ p̄ris q̄ est vnū cū filio in deitate cū essent ip̄iꝰ xp̄i in q̄̄tū hō. ⁊ ideo qꝛ in humanitate ꝓferebat verba illa rn̄dit: p̄r meꝰ diliget eū: magis q̄̄ ego diligā. ad denotādum ꝙ v̄ba sua magis erāt deitatis in q̄ p̄r ē vnū cū fillo q̄̄ humanitatis q̄ illa ꝓferebat: ꝓpter qđ ⁊ p̄r diligit obseruatores illorū verbor̄. k Hec locutꝰ sū vobis. Superiꝰ promisit xp̄s ap'lis spiritūsanctū ⁊ suū reditū. hic consequēter ostēdit vtilitatē vtriusqꝫ ꝓmissi. Et diuidit̄ ī duas. qꝛ p̄mo ostēdit vtilitatē primi. scđo secūdi. ibi: Pacē. Dicit ergo primo sic: Hec locutus sum vobis apud vos manēs: in p̄sentia corporali apparens. [† 23. q. 1. ni si bella.] l Paraclytus autē ⁊c. ille vos docebit oīa. i. faciet vos ītelligere oīa q̄ dico vobis. Apostoli aūt adhuc erāt rudes ⁊ in timore positi ex auditu passiōis xp̄i. ideo ad verba xp̄i male attēdebāt: ⁊ ꝑ ꝯsequēs non capiebat ea ad plenū: ꝓpter qđ dicit grām sp̄ūssācti postea supplere istū defectū. m Et suggeret vobis ⁊c. i. ad memoriā vobis reducet: h̄ dicit qꝛ multa de illis que xp̄s docebat obliti sūt ap'li timore passiōis cōcussi. n Pacem meam. Hic ostendit reditus sui vtilitatē que est cōsecutio vere pacis: ⁊ hoc est qđ dicit: Pacem relinquo vobis: pacē meam do vobis. Post resurrectionē enī suam eis apparens dixit: Pax vobis. qꝛ ꝑ eius visitationē ⁊ instructionē in diebꝰ illis. xl. corda eor̄ sunt pacificata a turbatione p̄cedentis passiōis. Et bene dicit: Pacem meā do vobis. ad distinguēdum pacem sanctor̄ a pace mundi: q̄ magis apparens est ⁊ ficta q̄̄ vera. Ad cuiꝰ intellectū sciendū ꝙ pax ē trāquillitas ordinis ſm Aug'. In hoīe autē triplex debet eē ordo: ad seip̄m: ad ꝓximū: ⁊ ad deū. ⁊ ideo ad pacē sanctorū p̄mo req̄rit̄ trāquillitas in seip̄o: ⁊ hoc q̄̄tum ad tria q̄ in ip̄o hoīe debent ordinari. p̄mo q̄ ad intellectū ne errore obscuret̄. scđo quo ad volūtatē vt in deum libere dirigat̄. tertio q̄ ad appetitū sensitiuū vt nō inordinatis passionibꝰ moueat̄. ꝓpter qđ Augꝰ. diffiniēs pacē libro de verbis dn̄i dicit: Pax ē serenitas mentis q̄ ad primū: trāquillitas animi quo ad tertiū: simplicitas cordis quo ad scđm. ꝑ cor enim qđ mouet alia membra intelligit̄ voluntas que mouet alias potentias quo ad agēdū. secūdo ad pacē sanctor̄ requirit̄ ordo ad ꝓximum ꝑ ꝯsortium charitatis ordinātis bonum ꝓximi ad deum. tertio req̄ritur ordo ad deū ꝑ amoris indissolubilis vinculum. pax autē mūdi ordinat̄ ad quietā fruitionē bonorū tēporalium quā frequēter cōcomitat̄ multiplicatio pctōr̄: ſm illud Deutero. xxxij. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. ⁊ Ezech. xvj. Hec fuit iniq̄tas sodome sororis tue superbia: saturitas panis: ⁊ abūdātia: ⁊ ociū. ideo de hac pace subdit: o Nō quō mundus dat: ego do vobis. i. non talem pacem: vt patꝫ ex dictis. p Non turbet̄ cor vestrū. Supra cōsolatus est xp̄s ap'los de morte sua rationibꝰ sumptis ex parte ipsor̄. hic adhuc ꝯsolat̄ eos rōnibꝰ sumptis ex parte ip̄ius xp̄i. Et diuidit̄ in duas: ſm duas rōnes quas ponit. scđa ibi: Iam non multa. Prima ratio ꝓpter quā debebant de morte xp̄i cōsolationem habere est: qꝛ q̄̄uis esset dura ⁊ ignominiosa: tn̄ erat ordinata ad exaltationem xp̄i: et hoc est qđ dicit̄: Nō turbetur cor vestrum. q. d. non debetis turbari de morte mea.

a Si diligeretis. Aug⁹. Hoc erat ire ad eū ꝛ recedere a nobis: mutare atq̄ imortale facere: qd̄ suscepit ex nobis mortale: ꝛ leuare ī celū: ꝑ qd̄ fuit in terra ꝓ nobis. Nature ḡ humane gratulandū ē: eo q̄ sic ē assūpta a verbo: vt mortalis ꝯstitueret in celo: atq̄ ita fieret terra sublimis: vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterā patris.

b Gauderetis ꝛc̄. Quia humane nature cōgratulādū ē q̄ leuat̄ ad dexterā patris in q̄ idē sibi sperant ceteri.

c Credatis ꝛc̄. Nō q̄ factū viderit̄: q: nō ē laus vel meritū fidei: imo nec fides ē deo qd̄ videt̄: sȝ de eo qd̄ non videt̄. Sȝ credatis me filiū dei: nō noua fide q: etiā pri⁹ crediderāt: sȝ aucta fide ꝛ refecta: q: ꝛ modo cum hec diceret: parua erat ꝛ cū moreret̄: nulla.

d Et i me nō. Noluit dn̄s habere qd̄ ꝑderet: pauꝑ venit: ne haberet diabolus qd̄ auferret. Ego sum

ſ qd̄ plus est.
cor vestrum neq̄ formidet. Audi- a
ſ si dixi: vado: qd̄ terret: dico: venio qd̄ mulcet.
ſ a vobis corpore.
stis: quia ego dixi vobis: vado ꝛ b
ſ corpore in iudicio.
a venio ad vos. Si diligeretis me c
ſ de eo q̄.
ſ ſm q̄ minor vadit ꝛ veniet iudicare.
b gauderetis vtiq̄: q: vado ad patrem: quia pater maior me ē. Et d e
ſ q: vado ad patrem.
nūc dixi vobis priusq̄ fiat: vt cū
c factū fuerit credatis. Jā nō mlt̄a f
a ſ accepta licētia a deo. b ſ diabol⁹.
loq̄r vobiscū. Uenit eni pr̄īceps g
ſ .i. petōꝝ nō creaturaꝝ. a ſ qd̄ ad se ꝑtinet.
ſ nullum omnino peccatū sumi.
d mūdi hui⁹ ꝛ i me nōn habet q̄cq̄ h
ſ quasi diceretur cur ergo moreris: si non habes peccatum quia pater mandauit.
Sȝ vt cognoscat mund⁹ q: diligo i
prēȝ: ꝛ sicut mandatū dedit mihi k
a ſ q: discūbēs dicebat discūbērtib⁹ hoc. ſ vt cognoscat mūd⁹. ſ ad locū vn̄ traděd⁹ ad mortē ero
pr̄ sic facio. Surgite eamus hinc. l

Nico. de lyra

a Neq̄ formidet. ħ addit eos assecurādo: q: timebāt mori cū eo. b Audistis q: ego dixi vob̄: vado et venio ad vos. q. d. nō sic recedo a vobis per mortē q̄n adhuc vobis appareaȝ post meā resurrectionē. c Si diligeret̄ me gauderet̄ vtiq̄ q: vado ad p̄rem. Jbi accipit̄ si ꝓ q: ꝛ ē sensus: ac si diceret: q: diligit̄ me ꝑ ꝯn̄s debet̄ gaudere: q: ꝑ mortē vado ad patrē me exaltantē ꝛ clarificātē. Qualiter āt xp̄s clarificat⁹ ē ꝛ exaltat⁹ ꝓpt̄ ei⁹ humiliationē in cruce: frequēter supra dictū ē. d Quia pr̄ maior ē me. nō ſm deitatē i q̄ fili⁹ ē eq̄lis patri: ſ ſm humanitatē i q̄ fili⁹ ē minor p̄re. Et q̄ ħ lr̄a sic debeat ītelligi: ptȝ q: xp̄s loq̄t̄ de seipō ſm illā naturā i q̄ cōuenit ei mori ꝛ exaltari. ħ aūt nō pōt esse i natura diuia q̄ immortalis ē magnitudie infinita: ſ natura hūana i eo poterat mori ꝛ exaltari. Et ex ħ ptȝ falsitas Arrij q̄ ex hoc loco arguebat filiū i diuinis a p̄re distingui i essentia: q: nō loq̄t̄ de filio ſm diuinā naturā ſ ſm hūanā tm̄. e Et nūc dixi vo. ꝓusq̄ ꝛc̄. scȝ q̄ non tm̄ sū hō q̄ mori pōt ꝛ exaltari: ſ etiā de⁹ q̄ certitudinaliter p̄dico futura ꝯtingētia: qd̄ ē ꝓpriū ip̄i⁹ dei: ſm q̄ dr̄ Esa. xlj. Annūciate nob̄ q̄ vētura sūt in futurū ꝛ sciem⁹ q: dij estis vos ħ addit xp̄s: q: īmediate locut⁹ fuerat de sua humanitate. Mod⁹ eni hui⁹ euāgeliste ē: vt dictū ē frequēter: cū refert aliq̄d ꝑtinēs ad xp̄i humanitatē i q̄ ē minor p̄re: adiungere aliq̄d ꝑtinēs ad deitatē i q̄ ē ꝛ eq̄lis patri: q: credē vtrūq̄ ē de necessitate salutis. f Jā nō mlt̄a. Hic ponit̄ scd̄a rō ꝓpt̄ quā apl̄i debebant ꝯsolari de morte xp̄i: scȝ q: illa mors n̄ erat culpabil̄ ſ magl̄ virtuosa: ꝛ ħ ē qd̄ dr̄: Jā nō mlt̄a loq̄r vobiscū. i. in ħ mortali corꝑe existēs: q: tp̄s sue captiōis erat ꝓpinquū. g Uenit eni p̄nceps mūdi hui⁹. i. diabol⁹ qui ē p̄nceps hoim̄ mūdanoꝝ nō ꝑ creationē sȝ ꝑ seductionem. Uenit aūt ad xp̄m ip̄m tentādo i deserto ꝛ p̄ncipes iudeoꝝ ꝯtra ip̄m incitādo. h Et i me nō habet q̄cq̄. i. nullū pctm̄: ꝛ per ꝯn̄s nullā mort̄ causā: q: mors ītrauit i mūdū ꝑ pctm̄: vt dr̄ ad Roma. v. Et q: posset q̄ri ex q̄ in te nō ē causa mort̄: q̄re ḡ morier̄? Jdeo huic tacite q̄stioni rn̄det dicēs: i Sȝ vt cognoscat mundus q: diligo patrē. i. ad ħ sustineo mortē vt oēs cognoscāt q̄ ħ ꝓcedit ex dilectiōe quā habeo ad patrē: q: deus pr̄ xp̄o homini inspirauit volūtatē patiēdi ꝓ salute mūdi ex maxia charitate q̄ diligit hoiem. k Et sicut mādatū dedit mihi pr̄ sic facio. i. ex obediētia ad p̄reȝ libēter subeo mortem. l Surgite eam⁹ hinc. Querit̄ ħ de loco ad quem xp̄s duxit discipulos suos cū dixit: Surgite eamus hinc. Ad ħ dicit Hylari⁹. ix. de trini. q̄ de loco i q̄ comederāt agnū paschalem duxit eos ad locū in q̄ erat tradēdus. Sȝ lr̄a sequens videt̄ repugnare: q: i p̄ncipio ca. xviij. dr̄: Hec cū dixisset iesus: egressus ē cū discipulis suis trās torrētē cedron: vbi erat hortus in quē introiuit xp̄s et discipuli ei⁹. Sciebat aūt iudas q̄ tradebat eū locū. Ex q̄ ptȝ q̄ illa verba q̄ ab ħ loco sequunt̄ vsq̄ ad p̄ncipiū. xviij. ca. dixit iesus discipulis suis extra locū i q̄ erat tradēdus: ꝓpt̄ qd̄ sciēdū q̄ xp̄s morti sue ꝓpinqu⁹ ardua ꝛ difficilia volebat dicere discipulis suis: vt ptȝ ex sequētib⁹. Ad ītelligēdū vero talia req̄rit̄ attētio animi. talis aūt attentio erat impedita ī apl̄is ex passiōe timoris. ꝛ idō dixit xp̄s discipulis suis: Surgite eam⁹ hinc. i. ad aliū locū magl̄ securū q̄ tm̄ ille loc⁹ fuerit determinate nō exp̄mit̄. videbat eni xp̄s discipulos timore mortis ꝑterritos: tū rōne tp̄is: q: nox erat: vt supra dictum est: tum ratione loci: quia adhuc erant in medio ciuitatis vbi comederant agnum paschalem. ꝛ ideo timentes capi ab hostibus quasi continue circumuoluebant oculos ad ostium domus. ꝛ ideo dixit eis: Surgite eamus hinc ꝛc̄. quasi diceret: eamus ad aliuȝ locum magis securum ꝛ secretum vbi melius attendatis ad ea que dicenda sunt vobis.

Ca. XIIII

Moraliter.

a† Et ait discipulis suis: nō turbet̄ cor vr̄m ꝛc̄. Qm̄ īmediate ante dixerat petro ter me negabis. timuerūt alij: ne sil̄e cōtingeret eis: q̄ lȝ nō negauerūt verbo: tm̄ q̄dammodo cōtigit facto. xp̄m in sua captiōe fugientes. idō ne desperarent de salute dixit eis: b† Nō turbet̄ cor vr̄m. q. d. post lapsū remanet vob̄ penitētie remediū ꝑ qd̄ lapsus aliq̄n resurgit ad equaleȝ vel maiorē grē gradū: ꝛ ꝑ ħ oībus lapsis xp̄s dedit spem salutis. d† Jn domo patris mei māsiones multe sūt. Greg⁹. Hac rōne cōueniunt māsiones multe cū denario diurno: q: et si alter min⁹ alter ampli⁹ exultat: oēs tm̄ vnū gaudiū cōditoris sui visione letificat. a† Ego sū via veritas ꝛ vita. Hylari⁹. Nō eni nos i erratica atq̄ in inuia deduxit ille q̄ via ē: neq̄ illudit ꝑ falsa q̄ veritas est: neq̄ i mortis reliquit horrore qui vita est. l† Tanto tēpore vobiscū sū ꝛc̄. Hoc pōt dici mult̄ secl̄arib⁹ q̄ post annos vite sue plures ignorāt diuina p̄cepta quoꝝ custodia necessaria est ad saluteȝ. Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Potest etiam dici pluribus religiosis qui negligūt scire suam regulam ꝛ statuta. b† Et qd̄cūq̄ petieritis patrē in nomine meo hoc faciā. Jesus interp̄tat̄ salus. ꝛ ideo qd̄ non ꝑtinet ad salutem non petit̄ in nomine eius: īmo christ⁹ negando petitionem ostendit se saluatorē: sicut bonus medicus ostēdit se diligere salutem infirmi qui nociua denegat postulāti. d† Si diligitis me mandata mea seruate. Greg. Probatio dilectionis exhibitio est operis. h† Spiritū veritatis quem mundus nō potest accipere. Greg⁹. Spiritussanct⁹ autem omnem quem repleuerit ad inuisibilia desideranda accendit: ꝛ quoniam mundana corda sola visibilia diligunt. hunc mūdus non accipit: quia ad diligenda inuisibilia non assurgit. seculares eteni mētes quanto se foras per desideria dilatant: tanto ad receptionem illius sinum cordis angustant. p† Non vos relinquaȝ orphanos veniam ad vos. orphanus ꝓprie caret vtroq̄ parēte: ergo orphani sunt qui parentibus carnalibus in malis nō assentiunt: ꝓpter quod parentes eos derelinquūt: sed christ⁹ ad eos tanq̄ pater venit et suis consolationibus refouet atq̄ nutrit. g† Et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Greg⁹. Jn quorūdam enim corda venit et mansionem non facit: quia per cōpunctionem quidem respectum dei percipiunt. sed tentationis tempore hoc ip̄m q̄ cōpuncti fuerāt obliuiscūtur: sicq̄ ad ꝑpetranda peccata redeunt ac si ea minime planxissent: qui ergo deuȝ vere diligit in eius corde dominus venit ꝛ mansionem facit: q: sic eum diuinitatis amor penetrat vt ab hoc amore tentationis tēpore nō recedat. l† Paraclitus autem spiritussanctus quem pater mittet in nomine meo: ille vos docebit omnia. Greg⁹. Nisi autem idem spiritus cordi assit audientis ociosus est sermo doctoris: nemo enim docenti bonum attribuat quod ex ore docentis intelligit: quia nisi intus sit qui doceat doctoris lingua exterius inuanum laborat. m† Et suggeret vob̄ omnia. excitando ad opera bona. p† Non turbetur cor vestrum neq̄ formidet. scȝ de meo recessu per mortem: cum sit via ad meam glorificationem ꝛ spiritus sancti missionem. et in hoc docemur nō turbari de nostris amicis decedentibus in confessione fidei: nam hec est via ad eorū glorificationem et nostram subuentionem: q: p̄sentes cuȝ deo multo plus iuuare nos possunt q̄ viuentes in mundo.

Jn ca. xiiij.

In ca. xliij. vbi dr̄ i postil. Ad h̄ dic̄ Hylari⁹ .ix. d̄ trinitate.

Additio. Hylari⁹ nō fecit mentionē nisi d̄ duob⁹ locis tm̄ q̄ sunt termini p̄ncipales i hac materia. s. de loco assignato p esu agni paschalis a q̄ p̄ncipaliter exiuit: ⁊ de loco ad quē p̄ncipaliter venit vt ibi caperet. de loco aūt medio in q̄ fuit cū apl'is vt eis diceret ardua ⁊ difficilia q̄ est loc⁹ medi⁹ inter duos p̄dictos. Hylari⁹ nō fecit mentionē. sicut etiam euāgeliste qui duos locos p̄mos declarauerunt. Istum v̄o locū medium minime designauerunt: vnde sententie Hylarij littera non repugnat: vt patet intuenti.

Replica. In ca. xliij. vbi dr̄: Surgite eam⁹ hinc. Dicit postillator manifeste ostendi q̄ xp̄s fuerit i aliq̄ loco medio int̄ domū i q̄ comedit pascha ⁊ hortū in q̄ illa v̄ba notabilia dixit discipulis. vn̄ dicit Hylariū nō ɔsonare lr̄e q̄ in .ix. de tri. se restringit ad solū illa duo loca: qd̄ Bur. egreferēs dic̄ euāgelistā etiā sicut Hylariū nō exp̄ssisse mediū locum: sed satis manifestum est ex lr̄a q̄ fuerit medius locus q̄uis non determinate exprimat.

Glo. ordi.

Ego sū vi. Et me p̄cedēte ad passionē debetis seq̄: q2 ego sū vitis. i. caput vr̄m. eiusdē nature vobiscū: vt in me possit fructificare humana natura. b Et pr̄ me⁹. Ego etiā agricola cum pr̄e: q2 sū mūdator palmitū: qd̄ est agricole: nō vitis officiū: q̄ etiā palmites operarios facit: sz nō de suo nec p ip̄os: s̄ p meip̄m. c Propter ser. Nō ait p̄pter aquā baptismi: q2 ⁊ ip̄a sine v̄bo ē solū aqua: p verbū fit sacramētū.

d Ego sū vi. Qui se a se ferre fructū existimat: nō ē i vite. Vn̄ cū repetitiōe ⁊ superioꝝ explanatione supponit. Ego sū vi. vos pal. mihi q̄si viti adherētes.

e Qui manet. Et io q̄cūq3 (non solū vos) manet i me credēdo obediēdo: p̄seuerādo: ⁊ ego i eo illuminādo: subueniēdo: p̄seuerantiā dādo. f Hic fert fru. Et si s̄m hoiē xp̄s ē vitis: tn̄ hāc gr̄am palmitib⁹ nō daret: nisi etiā de⁹ eēt. g Si q̄s i me nō. Sarmēta p̄cisa ceteris lignis sūt viliora: q2 nullis vsib⁹ deputant: sz igni: vel i vite sūt vel i igne. h Et ver. ⁊c. Uerba dei tūc dicunt manere i nob̄ qn̄ facim⁹ q̄ p̄cipit ⁊ diligim⁹ q̄ p̄mittit. Qui aūt h̄ nō facit: tāgit: nō coheret. ⁊ io nō sūt ei i b̄n̄ficiū s̄ i testimoniū dānatiōis.

i Petetis. Si q̄d petit fidelis ⁊ non fit: nō petit h̄ qd̄ habet māsio i eo: nec qd̄ habēt v̄ba ei⁹ q̄ sūt i eo: sz qd̄ habet cupiditas ⁊ infirmitas carnis.

k In h̄ clarifi. Qui manet i me fructū mul. fert qd̄ ē gr̄a dei: ⁊ ita est gl'ia eius nō hoīs: et hoc est. In h̄ clarificatus est pater. Ut fructū

Ego sum vitis — Ca. XV

[gloss: s̄m q̄ hō caput ecclie vni⁹ nature cū palmitib⁹. a q2 ē alia i amaritudinē cōuersa. b cū q̄ idē ē ⁊ fili⁹.]

vera: ⁊ pater meus agricola ē.

[gloss: nō tm̄ extra operando: sz etiā int⁹ incremētū dando. vt agricola. a p̄pter h̄ mūdatus ē.]

Oēm palmitē i me nō ferēte fructū tollet eū: ⁊ oēm q̄ fert fructū: purgabit eū: vt fructū pl⁹ afferat.

[gloss: amplius. mūdādo corda spiritū charitatis infūdēdo. mūdi atq3 iterū pl⁹ mūdādi vt fructū pl⁹ ferant. meip̄m scz. a cū ego sim vitis vera.]

Iā vos mūdi estis p̄pter sermonē quē locut⁹ sum vobis. Mānete i me et ego in vobis.

[gloss: a quo totum accipitis. vt totū sacr̄m afferēs. b vt ampli⁹ fructificetis. q2. a totū vobis dans: nihil a vobis recipiens. quia.]

Sicut palmes nō p̄ōt ferre fructum a semetipso nisi māserit i vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sū vitis: vos palmites. Qui māet in me ⁊ ego i eo h̄ fert fructū multū: q2 sine me nihil potestis facere.

[gloss: nec parum. aūt. qd̄ ē in p̄tāte liberi arbitrij.]

Si q̄s i me n̄ māserit: mittet foras sic̄ palmes ⁊ arescet: ⁊ colligēt eū et i ignē mittēt et ardet. †Si māseritis i me: ⁊ v̄ba mea i vob̄ māserint: qd̄cunq3 volueritis petetis et fiet vobis. In hoc clarificat⁹ ē pr̄

[gloss: messores angeli. manere in me ⁊ si mā. nō tm̄ fuerint. q2 manētes i iesu nō p̄ñt velle nisi qd̄ ē salutis.]

Nico. de lyra

Ego sū vi. Postq̄ xp̄s ɔsolatus ē discipulos de sua morte. hic ɔsolat eos ɔ̄ tribulatiōes imminētes eis ex iudeoꝝ ⁊ p̄ncipū mundi p̄secutione. Et diuidit in duas p̄tes. q2 p̄mo p̄mittit parabolā. scd̄o p̄sequit ip̄sam. ibi: Jam vos mūdi estis. Parabola aūt ista ē de tribus. s. de vite: de agricola: ⁊ de vitis cultura vt patebit p̄sequēdo. dicit ḡ: Ego sū vitis vera. Sicut enim vitis materialis habet lignū vile ⁊ despectū: ⁊ q̄si inutile videt: cum tn̄ fruc⁹ optimos habeat: ita xp̄s in humana natura videbat abiect⁹ vilis ⁊ despectus: ⁊ tn̄ p eius humilitatē secut⁹ est fruct⁹ gloriosus. vnius enim nature sūt vitis ⁊ palmites. ⁊ ideo xp̄s dr̄ vitis rōne humanitatis in q̄ natura est fidelibus similis. b Et pater me⁹ agricola ē. q2 plenitudinē gr̄e ⁊ veritatis infudit ⁊ plantauit in xp̄o hoie: vt dictū est in p̄mo cap'lo. Sciendū autē q̄ cultura hui⁹ vinee nō habet p̄prie locū circa ip̄m stipitē: q̄ est ip̄e xp̄s: q2 in gr̄a ⁊ sciētia habituali nō p̄fecit: sz totū a principio habuit nec habuit peccatū tollendū ⁊ purgādū: sz cultura huius vinee circa palmites ɔsistit. i. fideles xp̄o adherentes quoꝝ aliqui sola fide adherēt nō p charitatē operantē et isti abscindent p ɔdēnationis sententiā. ideo subdit: Omnē palmitem in me nō ferentē fructū tollet eū. Alij aūt adherēt xp̄o p fidē et operantē charitatem: ⁊ de istis subdit: c Et oēm q̄ fert fructū purgabit eū. p mundi tribulationes q̄ sunt q̄dam medicine ⁊ purgationes. d Ut fructū plus afferat. Sicut enī in vite materiali aliqui palmites etiā fructuosi rescindunt ne humor nimis dispergat ⁊ sic virt⁹ vnita fortificat ⁊ magis fructificat: sic p tribulatiōes iocūditatē vite p̄sentis a fidelib⁹ rescindētes: corda eoꝝ retrahūt ab amore mūdialium: ⁊ sic itra se collecta feruenti⁹ feruntur i deū ⁊ faciunt maiorē fructū bonorum operꝝ. e Iā vos. Hic p̄sequit parabolā. ⁊ p̄mo q̄tū ad palmitū adhesionē. scd̄o q̄tū ad eoꝝ purgatiōē. ibi: Si mūdus vos odit. Prima i duas. q2 p̄mo discipulos ad adherēdū sibi i ducit. scd̄o declarat in q̄ ista adhesio cōsistit. ibi: Sicut dilexit me. Circa primū ponit q̄ttuor rōnes quare fideles debēt xp̄o adherere p fidē sicut palmites ad vitem. Prima ratio sumitur ex palmitū adherentiū fructificatiōe: q2 aliter non possunt fructum facere: ⁊ h̄ est qd̄ dicit: Jam vos mūdi estis ⁊c. q2 apostoli per doctrinam xp̄i iam erant segregati ab erroribus iudaice sup̄stitionis. ido concludit: f Manete i me ⁊ ego in vobis. p fidem charitate formatā: per quam homo est in deo ⁊ de⁹ in homine. g Sicut palmes nō p̄ōt ferre fructū a semetipso nisi manserit in vite. Hoc sensibiliter videmus i vite materiali: q2 facere fructum nō p̄ōt nisi particeps sit humoris ⁊ pinguedinis ip̄ius stipitis. h Sic nec vos. scz potestis fructificare operibus meritorijs. i Nisi in me manseritis. p participationem gratie et veritatis. k Ego sū vitis ⁊ vos palmites. q. d. si vultis fructificare manete in me. l Si quis in me. Hic ponit secunda ratio adherendi xp̄o que sumitur ex palmitū non adherentium punitiōe: cum dicit: Si q̄s in me non manserit. veraciter per charitatem formatā: q̄uis maneat apparenter p fidē sine operibus que mortua ē. m Mittet foras. p abscisionē in morte: q2 tūc separabit numero a fidelib⁹ sicut erat separ⁹ merito. n Et arescet. q2 xp̄iani q̄diu viuūt habēt aliquem virorē p̄pter xp̄ianitatis nomē: s̄ in morte eū amittūt: q2 tūc apparet q̄ nihil eis p̄fuit ⁊ adhuc magis i futuro iudicio apparebit. ideo sequit: o Et colligent eū. s. angeli executores diuine iusticie tollētes zyzaniā d̄ medio tritici. p Et i ignem mittēt. s. infernalē. q Et ardet. sine fine in p̄petuitate pene. r Si māseritis. Hic ponit tertia ratio: q̄ p̄cedit ex impletiōe volūtatis fideliū xp̄o adherētiū: ⁊ h̄ est qd̄ dr̄: Si māseritis in me: fide formata charitate. s Et v̄ba mea i vob̄ māserint. nō solū corde itelligēdo s̄ etiā ope adimplēdo. t Qd̄cūq3 volueritis petetis ⁊ fiet vobis. h̄ tn̄ itelligēdū ē si petāt pie. i. de p̄tinētib⁹ ad salutē: q2 exaudiri i alijs frequēter nō expedit eis: ⁊ p̄seueranter: q2 illud qd̄ petit etiā p̄tinēs ad salutē non semp statim dat a deo: sed differt vt cōgruo tp̄e detur: et p se: q2 oratio sanctoꝝ de salute alioꝝ aliq̄n impedit non p̄pter defectū orantis s̄ illi⁹ p quo oratur. his aūt tribus ɔcurrētibus semp oratio exaudit. v In hoc clarificat⁹ est. Hic ponit q̄rta ratio q̄ p̄cedit ex diuina glorificatiōe quam q̄libet debet desiderare: magis etiā q̄ suū bonū p̄priū. Diuina aūt glorificatio relucet i fidelib⁹ xp̄o adherētib⁹ p fidē ex dilectiōe operantem. ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄: In hoc clarificat⁹ est pater meus vt fructum plurimum afferatis: in multiplicatione bonorum operum.

Mat. 21 c
Mar. 11 a

Et efficiamini

a Ut fructū. Sic nō eq̄litatē ostēdit nr̄e nature ⁊ sue: ſ graz q̄ mediator ē: naz pr̄ diligit nos ſz in filio. b Efficiamini. Quō? Si me dilexeritis ex q̄ dilectiōe? ex p̄ceptoꝝ obseruatiōe. Si me dilexeritis sicut dilexit me pr̄: nō quātū. Non eni notat equalitas ſz silitudo dās eis etnā eternitatē. c Si p̄ce. Non dic̄ ꝙ ꝓ seruatꝰ p̄ceptꝰ sint dilectores. Nemo eni ſuat q̄ ñ diligit: ſz ꝙ nemo diligit nisi q̄ seruat. Ostēdit ḡ nō vnde generētur: ſ vñ mōstrētur dilectores. Uel i dilectiōe mea qua diligo vos. i. manente gr̄a mea: ⁊ inde scieꝶ vos manere i ea si p̄cepta seruabitis. Nisi ḡ pri⁹ seruant p̄cepta oīa: nō pñt seruare p̄cepta nisi eos diligat ⁊c̄. d Ut gaudiū. Gaudium dei d̄ nobis q̄ p̄sciuit ⁊ p̄destinauit semꝑ ē plenū: i nob ici pit ex fide: crescit imo ⁊ ꝑficietur i resurrectione. e Hoc ē p̄ce. Et. ſ. de dilectiōe ꝓximi: ſ repetitio ē ɔfirmatio. ibi tñ dic̄ mādatū do: q̄si nō añ fuerit. hic aūt ħ ē: q̄si non aliud sit. Ibi nouum: ne i vetustate remaneamus: ħ meuz: ne ɔtēnatur. f Maiorē hac. Diffinit plenitudinē mutue dilectiōis quaz hr̄e p̄cipit. g Iā nō di. Cōmēdata dilectione addit qđ dignationis ē: vt bonos ſuos (q̄ sciūt faciēdo q̄ p̄cipit) dicat amicos ⁊ eis tollit nomē ſui q̄ ē ex timore foras mittēdo: q̄ nescit q̄d faciat domin⁹. Quia cū aliq̄d fac̄ sic extolliꝶ: q̄si ip̄e faciat: nō dñs. Sūt tñ ſui timore ꝑmanēte i eternū q̄ intrāt i gaudiū dñi: hi sciūt ꝙ faciat eos dñs nō solū hoīes ſ ⁊ iustos ⁊ q̄cq̄d boni ē. h Nota feci. Nō ꝙ iam q̄s oīa sciat: cū postea dicat: Multa. h. v. d. q. n. p. p. m. Sed dicit se fecisse nota que scit se facturum in resurrectione vbi plene erunt beati in anima et corpore: et hec est gloria nō ex vobis sed ex me: et ħ est: non vos me elegistis.

De pe. di. 2. qui vult. De renū. c. si. q. qppe

Jo.16.c

a ſ ꝑ p̄dicationē ⁊ passionē sicut ego.

a me⁹ vt fructū plurimū afferatis:
ſ vt ait apl's: Ipi⁹ opus sum⁹ creati in xp̄o.
b ⁊ efficiamini mei discipuli. Sicut
ſ ecce vnde plurim⁹ fructus ex dilectione: sed vnde dilectio: q2 prius nos dilexit.
dilexit me paꝶ: et ego dilexi vos.
ſ ⁊ ideo ꝑseuerate. a ſ quō in ea manebim⁹ diligite me: ⁊ vos dignos diligi efficite.
c Manete i dilectione mea. Si p̄cepta mea seruaueritis: manebitis i dilectiōe mea: sicut ⁊ ego p̄cepta p̄ris mei seruaui: ⁊ māneo in eius dilectiōe.
a ſ ⁊ ꝑ hoc ostēdo2 diligi a patre ego homo.
Hec locutus sum
a ſ vt gaudeā de vobis: qđ ē cū gratiā p̄stat.
b vobis vt gaudiū meū i vobis sit
ſ dū ꝑ gr̄am ei⁹ cōsortiū habebūt.
ſ vt x̄o impleatur.
e ⁊ gaudiū vestrū impleaꝶ. † Hoc ē p̄ceptū meū vt diligatis inuicē si
ſ nō aliud: q2 i hoc sūt oīa: ⁊ dilectio dei ⁊ fides.
a ſ nō sicut hoīes se iuicē diligūt: ſz vt deū habeatis. ſ ita ⁊ vos ꝓ fratrib⁹ vt me imitemini: ſz nō mihi cōparemini. b ſ vt sic posui aīaz meā ꝓvob
f cut dilexi vos. † Maiorē hāc dilectionē nemo habet q̄ʒ vt aīām suam ponat q̄uis pro amicis suis.
a ſ ponere aīaz ꝓ amicis nō ē dilectio ſz effect⁹ dilectionis. a ſ et ꝑ charitatem eritis amici.
Uos amici mei estis si feceritꝭ q̄
ſ et si prius.
g ego precipio vobis. Iam nō dicā vos seruos: q2 seru⁹ nescit q̄d faciat dominus eius. Uos autē dixi amicos: q2 oīa q̄cūq3 audiui a
a ſ . s. ille q̄ solo timore seruit non ille de q̄ dicitur: euge ser. bo. ⁊c̄. qui seruit ex amore.
a ſ ego homo ad op⁹ hoīm.
a ſ q̄ nō elegit nōdū diligit.
b p̄re meo nota feci vob. Nōn vos me elegistis sed ego elegi vos: et
a ſ miscđia p̄ueni vos cū esseꝭ mali. b ſ inspiraui fidē. a ſ . i. ad gr̄az plātaui. b ſ ꝑ me viā: ⁊ hoc iterꝝ gr̄a. ſ eatis volēdo fructū afferatꝭ ꝑseuerando. c ſ quē nō afferet̄ nisi prius electi.
posui vos vt eātis ⁊ frūctuz afferatis: et fruct⁹ vr̄ maneat: vt qđ
ſ . i. dilectio q̄ ē fructus noster q̄ mō ē i desiderio: nōdū i saturitate: ⁊ ip̄o desiderio qđcunq3 p. ⁊c̄.

a Et efficiamini mei di. ꝑfecte adherēdo mihi. b Sic dilexit. Postq̄ʒ hortat⁹ est xp̄s discipulos ad adherēdū sibi. ħ p̄ñr ostēdit i q̄ hmōi adhesio ɔsistit. Et diuidiꝶ in duas. q2 p̄mo ostēdit ꝙ ħ adhesio ɔsistit i dilectiōe. scđo ostēdit ꝙ dilectio ɔsistit i mādatoꝝ obseruatiōe. ibi: Si p̄cepta mea. dicit igiꝶ: Sicut dilexit me pr̄ ⁊ ego dilexi vos. i. ad idē bonū ɔsequēdū: nō tñ eq̄liter. Diligere eni ē velle alicui bonum. de⁹ aūt pr̄ vult bonū diuinū xp̄o homini: nō solū ſm vnionē q̄ ē ꝑ opationē i fruitiōe boni vera: ſ etiā ſm realē vnionez suppositi. fidelib⁹ aūt vult bonū diuinū tñ ſm vnionē gr̄e ⁊ glie: q̄ est in fruitione: nec tñ ita ꝑfecte fruunꝶ sicut aīa xp̄i. c Manete in dilectiōe mea. ħ dicit ad ostendēdū ꝙ de⁹ nullū cogit ad fidē ⁊ dilectionē. d Si p̄cepta mea. Hic ostendit ꝙ dilectio ɔsistit in mādatoꝝ obseruatiōe. Et diuidiꝶ in duas. q2 p̄mo facit dictū qđ ē. scđo rñdet cuidā q̄stioni q̄ sibi posset fieri. ibi: Hoc ē p̄ceptū meū vt diligatꝭ ⁊c̄. In p̄ma ꝑte dicit sic: Si p̄cepta mea seruaueritis manebitꝭ in dilectione mea. Amor eni dei nūq̄ʒ ē ociosus. ⁊ ideo si ē i corde ostēdiꝶ in oꝑe. ⁊ ꝑ ħ hō disponiꝶ vt charitas in eo augmenteꝶ: et ꝑ ɔñs adhesio ad xp̄m fortificeꝶ. e Sic ⁊ ego p̄cepta p̄ris mei seruaui ⁊ maneo in ei⁹ dilectiōe: q2 xp̄s ex amore ad patrē fact⁹ ē obediēs vsq3 ad mortē: vt habeꝶ Phil. ij. ⁊ ꝑ hoc vnio ei⁹ ad patrē augmētata ē in q̄ʒtū glia aīe deriuata ē ad corp⁹ ei⁹ i sua resurrectiōe. f Hec locut⁹ sū vob. ħ addit ne forte aliq̄s crederet ꝙ ꝓpꝭ se nō ꝓpter nos ad p̄dicta inuitaret. iđo subdit: g Ut gaudiū meū i vob sit. gaudiū enim xp̄i hoīs ɔsistit i ɔiūctiōe ad deitatē modis p̄dictis. ad quā etiā ꝑueniem⁹ ꝑ mādatoꝝ obseruationē: alio tñ mō q̄ʒ xp̄s: vt dictū ē. h Et gaudiū vr̄m ipleaꝶ. qđ nō pōt eē nisi in glia celesti: q2 nihil circa deū pōt replere cor humanū: ꝓpter qđ dicit Aug⁹. libro cōfes. Inquietū est cor meū dn̄e donec requiescat i te. i Hoc est p̄ceptū. Hic rñdet cuidā q̄stioni q̄ sibi posset fieri: q2 posset aliq̄s dicere. tu admonuisti nos adherere tibi ⁊ dixisti ꝙ hec adhesio ɔsistit in mādatoꝝ obseruatiōe: ſz ostēde nobis vlteri⁹ obseruandi modū. ideo dicit ꝙ modus obseruādi ē ꝑ dilectionē dei ⁊ ꝓximi: q2 i his duob⁹ tota lex pēdet et ꝓphete: vt habeꝶ Matth. xxij. cui⁹ ratio ē: q2 oīa bona opa ex charitate ꝓcedunt: ꝓpter qđ dicit Greg⁹. Sicut multi arboris rami ex vna radice ꝓdiunt: sic multe v̄tutes ex vna charitate generanꝶ ⁊ ad charitatez ordinanꝶ: ꝓpꝭ qđ dicit apl's. j. Timoth. j. Finis p̄cepti ē charitas ⁊ hoc ē qđ d̄r: Hoc ē p̄ceptū meū vt diligatis inuicem. Licz aūt in dilectiōe ꝓximi includaꝶ dilectio dei tāq̄ʒ p̄ncipalior: q2 ꝓxim⁹ nō ē diligēdus nisi ꝓpꝭ deum. tñ saluator ħ magis facit mētionē exp̄ssam de dilectiōe ꝓximi cū dicit: inuicē: q2 intēdebat apl'os inducere ad fideliū edificationē et ɔsolationē ⁊ tribulationē sustētādā ad q̄ necessaria ē charitas ꝓximi. k Sic dilexi vos. i. efficaciter gratuite ⁊ recte: sicut expositū ē ca. p̄ce. Qꝫ aūt xp̄s sic dilexerit ꝓbat cū subdit: l Maiorē hac di. ⁊c̄. ħ aūt fecit xp̄s. ḡ ⁊c̄. Quattuor eni diligēda sūt ex charitate. s. de⁹: aīa: ꝓxim⁹ ⁊ corp⁹ proꝑiū. iđo cū charitas sit ordinata: ꝓ ip̄o deo q̄ est p̄mū ⁊ maximū diligibile: ex charitate debēt alia tria exponi sicut minus ꝓ maiori. ꝓ aīa aūt ꝓpria debet ꝓxim⁹ ⁊ corp⁹ ꝓpriū cōtēni: ꝓ salute ꝓximi debet vita corꝑalis exponi. ⁊ iđ cū corpus ꝓpriū sit maximū bonū qđ nob remanet ꝓ ꝓxio exponēdū: ptz ꝙ i tali expositiōe ē maximū signum dilectiōis ad ꝓximū. verūtñ q2 obseruatio mādatoꝝ non solū inducit ad dilectionē ꝓximi: ſ p̄ncipali⁹ ad dilectionē dei. iđo subdiꝶ: Uos amici mei estis si feceritis q̄ ego p̄cipio vob: et q2 amicis reuelāꝶ secreta. iđo subdiꝶ: m Iā nō dicā vos ſuos: id ē timore seruili subiectos tñ amore filiali erāt subiecti: et ħ mō apl'i aliq̄ñ dicunꝶ serui. Romo. j. Paulus seruus iesu xp̄i ⁊c̄. n Quia seruus nescit q̄d faciat dn̄s eius. ħ videmus i humanis. secreta tñ reuelanꝶ filijs: hmōi erant apl'i q̄ xp̄o erāt subiecti amore filiali. ideo subdiꝶ: o Uos autē dixi amicos ⁊c̄. nota feci vobis. hoc nō est intelligendum de oībus simpliciter ⁊ absolute: q2 apl'i nō habuerūt tantā plenitudinē scientie sicut xp̄s: sed ē itelligendum de oīb⁹ ꝑtinentib⁹ ad eoꝝ statū: cuiusmodi sūt ista que ꝑtinēt ad eoꝝ salutē: ⁊ fidei et moꝝ p̄dicationē: ⁊ eccl'ie gubernationē. Et q2 ista cōferūt ad vtilitatē fidelium: non ip̄ius xp̄i. ideo subdit: p Nō vos me elegistis ⁊c̄. Duplex est enim electio fidelium. Una eterna q̄ est idem qđ p̄destinatio diuina. ⁊ hec electio apl'oꝝ ⁊ alioꝝ fidelium est a solo deo ex mera liberalitate. Alia est tꝑalis. s. vocatio ad fidem ⁊ gratiam ⁊ apostolatuz ⁊ hmōi: ⁊ ista vocatio est effect⁹ prime. ſm illud ad Roma. viij. Quos p̄destinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ sic apl'i electi sunt a xp̄o tempore gratie. q Et posui vos. i. firmiter disposui. r Ut eatis. p̄dicādo ꝑ totum mundum. s Et fructū afferatis ⁊ fructus vester maneat. quia fides ecclesie manebit vsq3 ad finē mūdi q̄ʒtūcūq3 tribulatiōib⁹ impellaꝶ: Uel aliter: Maneat in gloria eterna. t Ut quodcūq3 petieritis patrē in nomīe meo det vobis. dūmodo tamen ista petitio fiat ꝓ vobis pie ⁊ ꝑseuerāter: sicut supra expositum est eodem ca.

1.Cor.4.b Ephe.5.a 1.Tes.4.b 1.Joh.3.d

Hec mā.

Hec mādo

a Hec mã. Hic ostẽdit q̃s sit fructꝰ quẽ dixerat: ꝑ q̃ et dabit pater qꝺ petimꝰ: q̃ ⁊ ꝟ dedit vt diligamꝰ. b Ut diligatis. Augꝰ. Merito sepe dilectionẽ cõmẽdat q̃si sola ꝑcipiẽda sit sine q̃ nõ possũt cetera q̃ sine ceteris non põt haberi. Pro hac aũt patiẽter debemꝰ sustinere etiaꝫ oĩa aduersa mũdi. vñ subdit: Si mũ. ⁊c. c Si mũdus. Noĩe mũdi aliq̃n boni aliq̃n mali designãt qꝛ vna massa ẽ q̃ tota in adã perijt: de q̃ sũt alia vasa in honorẽ: alia in cõtumeliã. d Mũdꝰ qꝺ suũ. Si malus punit scelꝰ mali: ex ꝑte odit mundꝰ qꝺ suũ ẽ: dũ punit ex ꝑte amat: qꝛ malus fauet malis. e Sermõis. Hoc scꝫ. Nõ ẽ seruꝰ maioꝛ dño suo: ⁊ illiꝰ superioris. Scitote qꝛ prioꝛẽ me. v. o. h. et subdit causã: qꝛ nõ est ser. ma. do. suo. f Nõ ẽ ser. Quia exẽplo sui q̃ aliud meliꝰ nõ ẽ monuit ad ferẽda odia mũdi: subdit q̃re debeãt eum i ꝟ imitari: qꝛ ip̃e dñs: illi serui. g Si non ve. Hic exp̃ssiꝰ iudeos ostendit: ad q̃s venit: de q̃bꝰ sub noĩe mundi supioꝛa dixerat. Et qꝛ ad eos venit: ꝟ inexcusabiles de oĩbꝰ malis ostẽdit. h Excusationẽ. Illi q̃bꝰ nõ venit nec locutus ẽ: habẽt excusatiõeꝫ nõ de oĩ pctõ: sed de ꝟ ꝙ in xp̃m nõ crediderũt. Hi xo q̃bꝰ in ap̃lis venit ⁊ locutꝰ ẽ: non excusant. Prioꝛes xo q̃ sine lege peccauerũt: sine lege peribũt. i De pctõ. Qꝛ nõ credũt me ꝟ oderũt: ⁊ ꝑsequẽtur i meip̃o ⁊ ĩ meis: sꝫ ꝟ pctm̃ ĩ me redundat et in patrẽ: qꝛ q̃ me odit ⁊ patreꝫ meũ odit. Et qꝺ ẽ grauissimũ nõ solũ veni ⁊ locutꝰ sũ ꝟ oꝑa feci: q̃ videntes oderũt ⁊ me ⁊ prẽꝫ. Nec ẽ causa q̃re: ꝟ vt ĩpleat qꝺ ĩ lege scp̃tũ ẽ: Qui oderunt me gratis ⁊c. ☞ Qui me

Ps. 34.

¶ qꝺcũq̃ petierimꝰ ĩ noĩe iesu dabit nobis pr̃.
cũq̃ petieritis prẽm in noĩe meo
¶ quem fructum.
det vob. † Hec mãdo vobis vt di
¶ qui odit que diligit.
ligatis inuicem. † Si mũdus vos
¶ grandis consolatio membris ex capite.
odit: scitote qꝛ me ꝓrem vobis
¶ contemptu. ¶ damnato.
odio habuit. Si de mundo fuisse
a ¶ falsa dilectiõe q̃ se falso diligit: sꝫ vere odit se:
tis: mũdus qꝺ suũ erat diligeret.
qꝛ naturã odit: diligit vitiũ. ¶ nunc.
Quia xo de mũdo nõ estis: sꝫ ego
a ¶ qꝛ tũc de eo fuistis. b ¶ gratis.
elegi vos de mũdo: ꝓpterea odit
vos mũdꝰ. Memẽtote sermonis
¶ quia.
mei quẽ ego dixi vob: † Non ẽ ser
¶ ⁊ ita.
uus maioꝛ dño suo. Si me ꝑsecu
¶ nec põt placere seruus cui displicet dñs.
¶ in q̃bus ego.
ti sũt: ⁊ vos ꝑsequẽt. Si sermonẽ
a ¶ vt in eo caperẽt ⁊ calũniarẽt. ¶ q̃ etiã meus.
meũ seruauerũt: ⁊ vr̃m seruabũt.
a ¶ q̃ dixi odio habebũt: ꝑsequent: sermonẽ cõtẽnent. b ¶ .i. me in vobis oderũt: ⁊ ꝑsequuntur sermonẽ: ⁊ qꝛ meus est contemnunt.
† Sed hec omnia facient vobis ꝓ
¶ ea scia qua scriptũ ẽ: scire aũt te sensus ẽ cõsummatus.
pter nomen meũ: qꝛ nesciũt eũ q̃
¶ misit me sed si non extuissem.
misit me. Si nõ venissem ⁊ locutꝰ
a ¶ illꝺ qꝺ tenẽt ⁊c. ⁊ sine q̃ dimittũt. i. credere in xp̃m q̃ iõ venit vt credat ĩ eũ. ¶ de q̃bus supra: si
fuissem eis: pctm̃ ñ haberẽt. Nũc
me ꝑsecuti sũt ⁊c. ¶ qꝛ veni ⁊ locutꝰ sum eis.
ãt excusatiõeꝫ ñ hñt de pctõ suo.

Nico. de lyra

a Hec mãdo vob vt diligatis ĩuicẽ. In ꝟ ꝯcludit intentũ ꝑ hoc signãs ꝙ oĩa ꝑdicta dixit eis ad hunc finẽ. s. vt mutuo se diligãt. b Si mũdꝰ. Hic agit de palmitũ adherẽtiũ purgatiõe ꝑ tribulatiões futuras ꝯ̃ ip̃as eos cõsolãdo: ⁊ diuidit in tres. qꝛ primo ad eoꝝ cõsolationẽ ratiões inducit. scꝺo eas exponit. ibi: Memẽtote. tertio excusatiões ꝑsequẽtiuꝫ excludit. ibi: Si nõ venissem. Circa ꝑmuꝫ ponit duas rõnes. Prima sumit exẽplo sui. Mẽbra enĩ refutare nõ debẽt ꝯditionẽ capitis cũ nõ sint maioꝛis dignitatis ĩmo minoꝛis: xp̃s aũt caput ẽ ap̃loꝝ. ⁊ ideo exẽplo xp̃i debẽt patienter tolerare tribulatiões ꝑsequẽtiũ: ⁊ ꝟ ẽ qꝺ ꝺꝛ: Si mũdus vos odit: hic accipit si ꝓ qꝛ. q. d. qꝛ futurũ ẽ ꝙ mũdus vos odiat. c Scitote. ad ꝯsolationẽ vr̃aꝫ. d Quia me prioꝛẽ vobis odio habuit. ꝓpter qꝺ dicit Augꝰ. in ꝟmone. Recusat esse in corꝑe q̃ odiũ nõ vult sustinere cũ capite. Scꝺa ratio sumit ex ꝑte mũdi. silr̃itudo enim ẽ causa dilectiõis: ꝟm illud Ecci. xiij. Omne animal diligit sibi simile. ⁊ dissimilitudo ẽ causa odij. Ap̃li aũt dissimiles erãt hoĩbꝰ mundanis ⁊ ideo nõ debebãt admirari si ꝑsecutiões sustinerẽt ab ip̃is: ⁊ hoc est qꝺ dicit: e Si de mũdo fuissetis. lꝫ ap̃li essent de mũdo ꝑsentia corporali: nõ tñ erãt ꝺ mũdo ꝯcupiscẽtias mũdi imitãdo. f Mũdus qꝺ suũ erat diligeret. sꝫ ꝯtra ꝟ videt cẽ ꝙ aliqui ꝑncipes mũdani de q̃bꝰ loquit saluatoꝛ: cuꝫ essent ꝑsecutoꝛes ap̃loꝝ. aliq̃s tñ mũdanos ⁊ malos nõ diligebãt: sꝫ magis ꝑsequebãt vt latrones ⁊ ꝑdones ⁊ hmõi q̃s ĩterficiebant. Dicẽdũ ꝙ malũ nõ põt esse purũ q̃n habeat aliq̃d de bono: aliter seip̃m destrueret: ꝟm ph̃m. iiij. ethicoꝝ. Licꝫ igit ꝑncipes illi q̃ ꝑsecuti sũt ap̃los essent mũdani ⁊ mali q̃tũ ad supbiã ⁊ infidelitatẽ ⁊ hmõi. tñ aliq̃d boni habebãt: vtpote iusticiã: clemẽtiaꝫ: vel aliq̃ hmõi: sicut legit de Traiano ⁊ de multis alijs ꝑncipibꝰ mũdanis ⁊ sic ꝑsequebãt latrones ⁊ ꝑdones inq̃tũ erãt eis dissimiles ĩ bono iusticie: sicut ecõuerso ꝑsequebant ap̃los et alios fideles inq̃tũ erãt eis dissimiles ĩ infidelitate. Sed adhuc diceres qꝛ sũt aliq̃ mundani in eodẽ vitio cõicantes: q̃ tñ sese ꝑse.

sese sequũt vt supbi ⁊ cupidi: ꝓpt ꝟ dicẽduꝫ ꝙ duplex ẽ amoꝛ. scꝫ amicitie ⁊ ꝯcupiscẽtie. In amoꝛe ãt amicitie silr̃itudo ẽ causa amoꝛis: qꝛ amicꝰ vult amico bonũ inq̃tuꝫ apphẽdit ipsum quodãmõ vnũ sibi: qꝛ amicꝰ ẽ alter ip̃e ꝟm ph̃m. ꝟ aũt non ẽ ꝑ realẽ idẽtitatẽ ꝟ ꝑ ꝯformitatẽ. Sic aũt nõ ẽ ĩ amoꝛe ꝯcupiscentie q̃ aliq̃s vult sibiip̃si bonuꝫ. et ideo quãto plꝰ diligit se amoꝛe ꝯcupiscẽtie q̃ aliũ sibi silr̃eꝫ amoꝛe amicitie: tanto odit eũ inq̃tũ ĩpedit ꝑ eũ a ꝯsecutiõe boni amati. ⁊ sic vnꝰ supbꝰ odit alteꝝ inq̃tũ surripit sibi singularẽ excellentiã quã cupit: ⁊ auarꝰ silr̃iter auarũ inq̃tũ arripit sibi lucrũ qꝺ desiderat. et sic ꝺ alijs. g Memẽtote. Hic exponit rõnes ꝑdictas. ⁊ ꝑmo ꝑmam. scꝺo scꝺaꝫ. ibi: Sꝫ ꝟ oĩa. Prima rõ erat de ꝑsecutiõe illata xp̃o ⁊ ap̃lis inferẽda: ⁊ q̃tũ ad ꝟ dicit: Memẽtote sermõis mei quẽ ego dixi vobis. s̃. xiij. ca. h Nõ ẽ seruꝰ maioꝛ dño suo. Qꝛ aũt priꝰ vocauit eos ꝟuos. xiij. ca. et ꝟ idẽ repetit: nõ ẽ ꝯ̃ illud qꝺ ĩ ꝟ cap̃lo dixit. Iã nõ dicã vos seruos. Seruitꝰ enim quã ap̃lis attribuit nõ ẽ aliud q̃ subiectio ex amoꝛe filiali ad xp̃m q̃ ꝺꝛ seruitꝰ large. Seruitꝰ aũt quã ab eis excludit ẽ timoꝛis seruilis q̃ a charitate excludit. vt hr̃. j. Ioh. iiij. i Si me ꝑsecuti sũt ⁊ vos ꝑsequẽt. si ꝓ qꝛ. q. d. qꝛ me ꝑsecuti sũt de facto: nõ ẽ mirum si vos ꝑsequent ĩ futuro. k Si sermonẽ meũ seruauerũt ⁊ vr̃m ꝟuabũt. Hic põt accipi si dupliciter. s. ꝓ qꝛ et ꝓ nõ: qꝛ aliq̃ xbũ xp̃i deuote susceperũt: vt Nicodemꝰ Laçarus ⁊ soroꝛes eiꝰ ⁊ silr̃es: ⁊ aliq̃ ꝯtẽpserũt sicut scribe ⁊ pharisei: ⁊ silr̃iter fuit de ap̃lis: quia aliq̃ eos deuote audiebãt: sicut ptꝫ ꝺ Cornelio Act. x. ⁊ ĩ pluribꝰ alijs locis ⁊ multi eos ꝯtẽpserũt: ⁊ a se repulerunt vt ptꝫ Act. xiij. vbi barnabas ⁊ paulus dixerũt: Uob opoꝛtebat ꝑmũ loq̃ xbũ dei: ꝟ q̃m repellitis illud ⁊ indignos vos ⁊c. l Sꝫ ꝟ oĩa. Hic expõit scꝺaꝫ rõneꝫ q̃ fuit de odio mũdanoꝛũ erga ap̃los cuiꝰ causã explicat dicẽs: Sꝫ ꝟ oĩa faciẽt vob ꝓpt nomẽ meũ. i. ꝓpt ꝯfessionẽ ⁊ ꝑdicationẽ noĩs mei. m Quia nesciũt eũ q̃ misit me. i. deũ prẽꝫ. Cõtra ꝟ videt illꝺ ps̃. lxxv. Notus ĩ iudea deꝰ. Dicẽduꝫ ꝙ habuerũt noticiã determinatã de vnitate dei. de pluralitate aũt ꝑsonaꝝ nõ habuerũt noticiã: nisi supioꝛes scripturas ĩtelligẽtes. tñ illa noticia fuit abscura: qꝛ añ tp̃s xp̃i nõ fuit mysteriũ trinitatis ad plenũ reuelatũ. Illa etiã noticia quã hẽbãt de ꝟ iudei fuit eis obscurata ex odio qꝺ ꝯceperãt ad doctrinã christi: ⁊ sic lꝫ cognoscerẽt inq̃tũ ẽ pr̃ oĩm ꝑ creationẽ: nõ tñ cognouerũt eũ inq̃tũ misit filiũ suũ ad salutẽ credẽtiũ. ista tñ ĩgrãtia nõ excusabat eos ĩ ꝑsecutiõe xp̃i ⁊ ap̃loꝝ: qꝛ ꝓcedebat ex odio ⁊ inuidia: vt dictũ ẽ. Silr̃ ĩgrãtia excusabat tyrãnos ap̃los ⁊ alios fideles ꝑsequẽtes: qꝛ ꝓcedebat ex obstinatiõe eoꝝ ĩ pctõ idolatrie: qꝺ ptꝫ ex ꝟ qꝛ videbãt ꝑ ap̃los fieri signa xtutis diuie. ⁊ tñ ꝑmanebãt ĩ infidelitate: qꝛ aliq̃ attribuebãt sciẽtie magice ⁊ male. n Si nõ ve. Hic oñdit ꝑsecutoꝛes xp̃i ⁊ fideliũ ĩexcusabiles. ⁊ ꝟ oñdit dupliciꝰ. ꝑmo ex his q̃ facta sũt ĩ xp̃i p̃ñtia. scꝺo ex his q̃ facta sũt ĩ eiꝰ absentia. ibi: Cũ ãt venerit. ꝑma in duas. qꝛ ꝑmo ostẽdit eos inexcusabiles xbis. scꝺo factis. ibi: Si oꝑa. Circa ꝑmũ sciẽdũ ꝙ doctrĩa xp̃i fuit ita mũda pura ⁊ ꝑfecta: vt ptꝫ intuẽti: ⁊ dictis ꝓphaꝝ ꝯsona ⁊ ip̃oꝝ ĩpletiua: vt ptꝫ ꝯferẽti nouũ testamẽtũ veteri. Itẽ sic fuit ꝯfirmata miraculis soli deo possibilibꝰ ꝙ sufficiẽter debebat ꝯuĩcere audiẽtes ad credendũ: ꝓpt qꝺ dixit Nicodemꝰ. s̃. iij. ca. Scimꝰ qꝛ a deo venisti magr̃. Nemo enĩ põt ꝟ signa facere q̃ tu facis nisi fuerit deꝰ cũ eo: ꝓpt qꝺ infidelitas iudeoꝝ fuit maximũ pctm̃: ⁊ ꝟ est qꝺ ꝺꝛ: Si nõ venissem. ꝟ dixit qꝛ eiꝰ aduẽtus erat eis ꝓmissus ĩ lege ꝓph̃is. o Et locutꝰ fuissem eis. li nõ qꝺ ĩ aliq̃bꝰ libris ĩterponit nõ ẽ ꝺ textu: ꝟ resumit ex ꝑcedẽti clausula. p Peccatum nõ ha. scꝫ pctm̃ infidelitatis in me: qꝺ ꝺꝛ specialiter peccatũ ꝓpter

Job.5.c
J.18.c
Mat.10.c
Luc.6.f
Ma.24.a
Mar.13.b
D

¶ a Qui me odit. Questio nō dissimulanda h̄ nascit̄: quō scȝ poterāt odisse quē nesciūt: si enī deuȝ nō (qđ ē ip̄e: sed nescio q̄d aliud suspicant̄ esse) credūt ⁊ h̄ oderūt: vtiq̄ȝ nō ip̄m oderūt: sed qđ sua suspitiōe mēdaci: vel falsa credulitate ꝯcipiūt. Si v̄o qđ ē: h̄ de illo sentiūt: quō eum nescire dicūt̄: ⁊ qđ ē de hoib⁹ vel ī hoib⁹ hoc fieri pōt. Non enī visos possumus diligere vl̄ odisse: sed nō ignotos: q̄ꝛ ⁊ si non visi: fama vel lr̄is nota ē eoꝝ ꝓbitas vl̄ improbitas: ꝙ si diligim⁹ bona ⁊ odim⁹ mala: ⁊ ita nō erramus ī iudicio rerū: veniale ē. Si nō vera sentim⁹ de occult̄ hoīm q̄ ē humana tentatio: si suspicemur aliter esse q̄ꝫ sint: q̄ suspitiones si sint humane: iudiciū de talib⁹. i. diffinita certaq̄ȝ sn̄ia ꝓhibet̄. Ex suspicationib⁹ aūt euenit: vt bon⁹ bonū si putet malū nesciens oderit: q̄ etiā nesciens malum diligit. Sic et malus cui displicet bonitas: bonū odit et si putet malum nesciens diligit.

J.6.a b Que nemo. Aug⁹. Q̄ꝛ pauit tot milia de paucis: ꝙ sup aquas iuit ⁊ petrū ire fecit: et alia hmōi. Sȝ ⁊ moyses in diuiso mari: in māna. et iosue in diuiso iordane: infixo sole: et alij p̄res fecerūt: q̄ nec christ⁹ nec ali⁹ fecit. Nō ḡ de talibus h̄ dicit. Supat etiā x̄ps miracula oīm: ꝙ natus ď virgine: ꝙ de morte surrexit: sed h̄ non sūt facta in eis nec coram eis. Dicit ḡ de sanitatib⁹: quot et quātas nullus fecerat ī eis: ⁊ q̄ꝛ ip̄e ꝑ seipsū fecit: nemo sine eo. c Oderunt ⁊ me ⁊ pa. Iudei dicūt se diligere deū: et tn̄ nesciētes oderūt: q̄ꝛ q̄ volunt esse mali: nolūt eē veritatē q̄ dānant̄. Et sicut oderūt suā penā: oderunt veritatē: q̄ irrogat penā: nescientes eū esse veritatē. Et si oderūt veritatē: oderūt eū ď quo nata ē veritas: ⁊ ita patrē nesciētes ď eo natā veritatē oderūt. d Quia odio ⁊c̄. Gratis odit q̄ nullū ex odio cōmodū q̄rit vel incōmodū fugit. Sic impij oderūt x̄pm. Sic iusti diligunt gratis: non ꝓpter aliud sed ꝓpter ipsum.

[margin: Ibidē.c; J.21.b; Exo.14.d; Ibiđ.16.a; Jos.1.a; Ibiđ.10.c; A; †15.q.1.§.1]

e Cum autē. Nunc videntes opera oderunt gratis ⁊ me ⁊ patrē. Sed cuȝ venerit paraclytus manifestiore testimonio ꝯuincet eos q̄ viderunt ⁊ oderunt: sȝ et quosdā eorū compunctos de tanto scelere conuertet.

[margin: Act.1.e] f Quē ego mit. Die pentecostes venit sp̄ūssanctus ī centū. xx. homīes cōgregatos: cū q̄bus erant omnes apostoli in domo vbi cena fuerat. g Qui a patre. Sp̄ūs ꝓcedit a patre et filio: sȝ filius dicit̄ a patre ꝓcedere: q̄ꝛ ad patrē solet referre: ⁊ ꝙ ip̄i⁹ ē ď quo ip̄e ē. A q̄ ḡ habet vt sit: ab illo habet vt ď illo ꝓcedat sp̄ūs.

b Hec locutus sum. Postq̄ꝫ exemplo suo docuit ferre odia in quo sciūt quid debeant facere: sed nō possunt postq̄ꝫ etiā ꝓmisit spiritū quo poterūt desistere. etiaȝ addit: Hec locutus sum de odio mei: qđ est exemplum de spiritu q̄ cōfirmabit: vt ita charitate diffusa in cordibus vestris: sit vobis multa pax ⁊ non scandalū. Vn̄ enī scādalū: Quid passuri: absq̄ȝ synagog̃. i. extra synagogas faciēt vos: q̄ꝛ nō erat ali⁹ ppl̄s dei nisi isrl̄: si x̄pm recipet nō eēt alia eccl̄ia x̄pi: nec alia synagoga isrl̄. Sȝ q̄ꝛ isti semꝑ volūt eē sine x̄po: volētes ꝯstituere suā iusticiā: pellūt eos q̄ nūq̄ꝫ volūt eē sine x̄po: iusticie ei⁹ subiecti. Nec erubescūt pulsi: sic̄ illi q̄ credētes ī iesū: ꝓpt̄ metū nō audebāt ꝯfiteri ne pellerēt̄ de synagog̃: diligētes gl̄iaȝ hoīm mag̃ q̄ꝫ gl̄iaȝ dei. i Sȝ venit. Quasi si pulsi ab eis tot acq̄ret̃ mihi (vn̄ vob̄ gaudēdū) vt nō sat̃ sit eis vos pellere. Sȝ n̄ sināt viuē: ne oēs acq̄rat̃:

---

a Qui me odit: ⁊ patrē meuȝ odit. b Si opera nō fecissem in illis q̄ nē mo ali⁹ facit: pctm̄ nō haberent. c Nūc aūt ⁊ viderūt: ⁊ oderūt ⁊ me ⁊ p̄reȝ meū. Sȝ vt impleat̄ sermo d qui ī lege eorū script⁹ est: †q̄ꝛ odio e habuerunt me gratis. Cum autē f venerit paraclyt⁹ quē ego mittā g vobis a patre spiritū veritatis q̄ a patre procedit: ille testimoniuȝ phibebit de me. Et vos testimoniū phibebitis: q̄ꝛ ab initio meū estis. Ca. XVI

b Hec locutus sū vobis vt nō scādaliçemini †Absq̄ȝ i synagogis facient vos. Sȝ venit

[interlinear: a ¶ nō iter eos vel corā eis: sȝ ī eis: q̄ꝛ eos sanauit ꝑ quib⁹ debuerūt eum amare: non odisse. — ¶ illud magnum. — ¶ illa opa. — ¶ et si nesciētes. — ¶ que ē eis data. — ¶ in psalmis. — a ¶ spōte vt de⁹. b ¶ vt sit fiducia cōsolationis. c ¶ ecce ꝙ ⁊ fili⁹ mittit a patre a quo ipse est. — ¶ vt sit fiducia p̄dicationis. — a ¶ ecce ꝙ ⁊ pater mittit. b ¶ manifestatiōe sui q̄ꝛ tāto miraculo ꝙ q̄ putabat̄ mortu⁹ resurrexisse ⁊ viuere ꝓbatus est. — a ¶ qđ nō mō: q̄ꝛ nō adest plenitudo illius tpis. — ¶ per eum. ¶ p̄dicatiōis mee. ideo predicare poteritis qđ nostis.]

---

catū ꝓpter ei⁹ grauitatē tn̄ sine h̄ habebāt bn̄ alia pctā ⁊ an̄ habuerūt. a Qui me odit ⁊ patrē meū odit. Hoc subdit ad ostendendū ꝙ excecatio iudeoꝝ doctrine tā efficaci nō credētiū ꝓcessit ex īuidia ⁊ odio ꝯ ip̄m. b Si opa. Hic ponit̄ scđa rō ad ostēdēdū eos inexcusabiles: q̄ ꝓcedit ex opib⁹ factis a x̄po q̄ fuerūt ita magna ⁊ virtutē creature trāscēdētia ꝙ null⁹ ali⁹ fecerat an̄ talia: vt ptȝ in illuminatiōe ceci nati: ⁊ ī suscitatiōe Laçari q̄driduani: ⁊ ī supnaturali eclypsi ī passiōe x̄pi. ⁊ ideo si illi q̄ fuerūt increduli moysi ⁊ ꝓphetis fuerūt grauiter puniti ⁊ inexcusabiles reputati: multo forti⁹ isti. ⁊ h̄ est qđ ď: Si opa nō fecissem ī eis q̄ nemo ali⁹ fecit: pctm̄ nō haberēt. s. infidelitat̃ ī me: lȝ haberēt alia pctā. c Nūc aūt ⁊ viderūt. s. opa. d Et oderūt ⁊ me ⁊ patrē meū. q̄ꝛ ex odio ad x̄pm ip̄i⁹ opa tanq̄ꝫ maligna attribuebāt beelçebub p̄ncipi demonioꝝ: vt habet̄ Mat. xij. e Sȝ vt adimpleat̄ sermo hic vt tenet̄ ꝯsecutiue: quia ex odio eoꝝ secuta ē impletio illi⁹ sermonis. f Qui in lege eoꝝ script⁹ est. s. ps̄. xxxiiij. g Odio habuerūt me gratis. i. sine causa. imo ecōtrario habebāt causā amādi eū ex bn̄ficijs eis impēsis ī docēdo eos ⁊ sanando infirmos eoꝝ. h Cū aūt ve. Hic ostēdit eos inexcusabiles ꝑ ea q̄ facta sūt in x̄pi absentia: videlȝ ꝑ aduentū sp̄ūssancti sup ap̄los post ascēsioneȝ x̄pi: qđ fuit signū manifestissimū ad doctrinā x̄pi ꝯfirmādā: ⁊ h̄ ē qđ ď: Cū aūt venerit paralytic⁹. i. ꝯsolator. i Quē ego mittā vob̄ a p̄re. In h̄ ostēdit spiritūsāctū a se ꝓcedētem ī q̄ꝫtū dicit se illū mittere. k Spiritū v̄itat̃ q̄ a p̄re ꝓcedit. In q̄ ostēdit spiritūsāctū a p̄re ꝓcedere: q̄ꝛ ꝓcedit ab vtroq̄ȝ. l Ille testimoniū phibebit ď me. Q̄ꝛ enī hoīes p̄ri⁹ illiterati ⁊ simplices de ꝓfunditate scripturaruȝ subito plane loquerēt̄ ⁊ ī oībus linguis: fuit maximū signū ad ꝯfirmādū fidē x̄pi. m Et vos testimoniū phi. p̄dicādo oīb⁹ populis. n Quia ab initio mecū est̃. nō ē ītelligēduȝ ꝙ fuerint cū eo a p̄ncipio vite ei⁹: ḡ ab initio sue predicatiōis qn̄ incepit docere ⁊ miracula facere.

[margin: † Ps.34. — † Ma.24.a; Mar.13.b; Luc.21.c]

Moraliter.

Ca. XV

a †Ego sū vitis vera. Moral̄r ista vitis dici pōt q̄libet religio approbata. ⁊ illa maxime q̄ magis appropinquat x̄pi vite. agricola v̄o religioni p̄sidens et ip̄i⁹ curā gerēs. hui⁹ aūt vitis palmites sūt religioneȝ intrātes: q̄ꝝ aliq̄ an̄ ꝓfessionē inutiles repiunt̄ ⁊ infructuosi: q̄ sūt statim ꝑ agricolā amouēdi. alij v̄o sub spe ꝓficiēdi sūt ad ꝓfessionē recipiēdi: q̄ꝝ tn̄ aliqui nō manēt ī vite ꝑ sui stat⁹ dilectionē: ḡ aliqui apostatāt ⁊ aliq̄ solo habitu remanēt. remanētes aūt habitu ⁊ deuotiōe fructificāt: ⁊ vt mag̃ fructificēt de suis defectib⁹ ꝑ correptionē debitā purgant̄: vt sic plurimū fructū faciāt ad dei gl̄iaȝ ⁊ suā beatificatiōeȝ: ꝓpt̄ qđ ī hui⁹ parabole fine ď: f† Hec locut⁹ sū vob̄ vt gaudiū meū ī vob̄ sit ⁊ gaudiū v̄rm impleat̄. qđ aūt sequit̄ ē inductio ad amorem charitatis: ꝓpt̄ qđ sensus litteralis ē de se moralis: nec occurrit alia moralitas vsq̄ȝ ibi: n† Si nō venissem ⁊ locut⁹ eis nō fuissem ⁊c̄. Seq̄t̄: b† Si opa non fecissem ⁊c̄. ꝑ h̄ ostēdit̄ ꝙ q̄libet p̄lat⁹ et curat⁹ q̄ ī h̄ ē x̄pi vicari⁹ ꝑplo suo debet bonā admonitiōeȝ v̄bi ⁊ opationē exēpli: et si ī vtroq̄ȝ deficiat vl̄ altero ꝑpl̄s habet aliquā excusationē de peccato nō a toto sȝ a tāto: maxime si defect⁹ ē in facto. vn̄ ⁊ dicunt laici q̄re nō facerem⁹ h̄ vel illud cū p̄lati ⁊ curati hoc faciunt ⁊ etiā religiosi. Ca. XVI

c Hec locut⁹ sū. Postq̄ꝫ x̄ps aliq̄s rōnes posuit ad discipuloruȝ ꝯsolationē: hic magis explicat suā intētionē. ⁊ diuidit̄ ī tres. q̄ꝛ p̄mo dicta explicatio ponit̄. scđo ei⁹ effect⁹ ostendit̄. ibi: Dicūt ei discipuli. tertio intētū ꝯcludit̄. ibi: Hec locut⁹ sū. Prima ī duas. q̄ꝛ p̄mo ponit rōnes q̄b⁹ cōsolatus est eos de tribulationib⁹ futuris: ⁊ hoc vt ꝯtinuet se ad dicta īmediate p̄cedētia. scđo explicat rationes cōsolatorias de recessu suo. ibi: Et nunc vado. Prima in duas. q̄ꝛ primo ponit intentionē suam. secūdo subiūgit dicti rōnem. ibi: Hec aūt vobis ab initio. In p̄ma ergo pte dicit̄ sic: Hec locut⁹ sū vobis. i. ad ꝯsolationē vestram ꝯtra futuras tribulationes. p Ut nō scādaliçemini. cadēdo ꝑ impatientiā qn̄ euenitēt vobis. Scandaliçare dicit̄ a scandalon grece qđ significat impactionē pedis ꝑ quā homo ruit: ⁊ ad siītudinē hui⁹ in sp̄ūalib⁹ dicit̄ q̄s scādaliçari in tribulatione qn̄ ē ei occasio cadēdi ꝑ impatiētiā. q Absq̄ȝ synagogis faciēt vos. Incipit h̄ explicare ī pticulari tribulatiōes futuras īter quas eiectio de synagoga reputabat̄ magna: sicut apud nos eiectio de ecclesia ꝑ excōmunicationē. r Sed venit hora. de propinquo.

☙ vt a iudaismo auertatis i q deũ isrł credũt deseri ⁊ sancta sua. a Hec aũt. Postq̃ dixit futuras eoꝝ passiões: ⁊ ꝯsolatorẽ spiritũ eis eẽ dãdũ .sub dit: Hec nõ dixi vobis ab initio. Q̃ si de passio/ nibꝰ accipimꝰ: nõ solũmodo post cenam: sʒ ⁊ ante ꝓximũ pascha: ⁊ ab ini/ tio missiõis .xij. apłoꝝ p̃/ dixerat: ẜ de ꝯsolatione spũs eis vẽtura nõ p̃dí/ xerat: q꞉ ipe cum eis cor porali p̃ñtia aduocatꝰ vł ꝯsolator erat: ẜ q꞉ iã itu/ rus ẽ: opꝰ erat vt illũ di/ ceret venturũ: q̃ ꝯfirma ret eos ꝯ̃ abijciẽtes ⁊ in terficiẽtes. b Vado ad. Ita palã: vt nemo i/ terroget qđ visu corꝑali cernat. videbũt eũ i nu/ be ascẽdẽtẽ certi đ glĩa: q̃ priꝰ p̃dicta passiõe q̃si/ erãt: dñe quo vadis? c Si eni. Nõ ꝙ positꝰ i terra nõ posset dare: sʒ q꞉ illi nõ sũt idonei acci/ pere: nisi eũ ẜm carnem desistant nosse. d Si aũt. Mẽtibꝰ vr̃is sic ra/ ptis ad celestia: aderit spũs simul pater ⁊ filiꝰ. Spũales eni ex carnali/ bus facti: capaclꝰ fuerãt trinitatẽ habituri: sicut ꝓmissum erat. Vobiscũ sũ vsq̃ ad cõ.s. Et ad eũ veniemꝰ et man.a.e.fa. Nũq̃ꝫ eni ĩtelligẽda est seꝑatio: ⁊ si sigillatim lo quaꝛ scꝑtura đ ꝑsonis. Opꝰ eni erat sic trinita/ tẽ isinuari. e Ille ar. Nõ ꝙ filiꝰ nõ arguat: sʒ q꞉ spũs dabit eis chari/ tatẽ ⁊ pellet timorem: vt sit eis libertas arguẽdi.

Augꝰ. Arguiꝛ đ pctõ qui in christum non cre/ dit. Arguitur ⁊ de iusti/ cia eoꝝ qui credũt. Ipa eni fideliũ cõꝑatio: infi/ deliũ est vituꝑatio. Cre dãt igiꝛ hoĩes in xp̃m: ne arguanꝛ de pctõ infi/ delitatis q̃ oĩa tenẽtur. Trãseãt in numero fide lium: ne arguantur đ iu sticia eoꝝ quos iustifica tos nõ imitanꝛ. Caueãt futurũ iudicium: ne cuʒ mundi principe iudican tur: quem iudicatuʒ imi tentur. f Et de iusti/ cia. Non de sua: sed de credentium iusticia mũ/ dus arguitur: quorũ cõ paratione dãnaꝛ. Vndenon ait: Nõ videbit me mũdus: sʒ nõ videbitis me vos apłi. Cõtra infi/ deles q̃ dicũt: quõ credemꝰ qđ nõ videmꝰ: Est ve ra iusticia credere qđ nõ videꝛ: vt q̃ viderẽt hoĩeʒ crediderẽt deũ. Et cũ ꝑ ascẽsionẽ forma hoĩs sub/ tracta ẽ visibꝰ: tũc ex oĩ ꝑte impletũ ẽ: Iustꝰ ex fi de viuit. Et iã nõ videbitis me. i. nunq̃ꝫ videbitł me talẽ vt mõ. i. mortalẽ iudicãdũ: sʒ glorificatũ iudicẽ. Et h̃ ẽ iusticia fidei: de q̃ apłs. Et si noui/ mꝰ xp̃m ẜʒ carnẽ: ẜ iã nõ nouimꝰ. tũc quã q꞉ mũ dus ab istł ñ vult accipe arguiꝛ. g De iudicio. Quia si dãnatũ illũ sequũꝛ: cũ eo dãnãtur: ⁊ ne sibi credãt parci terrẽtur supplicio illiꝰ superbi.

Dat.28.c

Jo.14.c

Abac.2.c

1.Cor.5.d

☙ Oẽʒ ve.

ꝙ̃si sʒ ne timeatis solitudinẽ: q꞉ tot acq̃retis vt ꝓ eis ad gloriã dei videamini occidendi.
a ꝭ zelũ dei habent: sed nõ ẜm scientiã sʒ ex stulta ignorantia.

hora vt oĩs q̃ iterficit vos arbitre a tur obsequiuʒ se p̃stare deo. Et h̃ b

ꝭ esse.

faciẽt vob: q꞉ nõ nouerũt p̃reʒ ne

ꝭ filium.
ꝭ hec fient: sed ego p̃dixi: ne ignaros hec ⁊ impro uisa turbarent: sed ꝑuisa patienter ferantur.

q̃ꝫ me. Sʒ h̃ locutꝰ sũ vob: vt cum c

ꝭ tenebrosa. ꝭ oportunitas. ꝭ maloꝝ. ꝭ ⁊ caue,

venerit hora eoꝝ reminiscamini:

atis vobis. ꝭ de aduentu paraclyti.

a q꞉ ego dixi vob. Hec aũt vob ab d

a ꝭ ego paraclytus vester.

initio nõ dixi: q꞉ vobiscũ erã. Et e f

ꝭ ⁊ ideo opus est p̃dicare de illo.

b nunc vado ad eum q̃ me misit: et g

ꝭ iterum a vobis.

nemo ex vobis interrogat me q̃

ꝭ a nobis. ꝭ .i. me iterũ a vobis.

vadis. Sed q꞉ hec locutꝰ sum vo h

ꝭ cũ nõdũ consolationẽ spũs intus habeatis quã meliꝰ me intus visuri estis: doletis me corporalibꝰ oculis subtrahi.

bis: tristicia iplebit cor vr̃m. Sed i ego veritatẽ dico vobis: expedit

a ꝭ vt spũaliter iã me noscatis ⁊ carnaliter iã me nosse desistatł: ne verbo carne facto: quasi lacte cõ tenti sitis. b ꝭ si carni qua aliј carnaliter heseri/ tis: capaces spũs non eritis.

c vobis vt ego vadam. Si eni non k abiero paraclytꝰ ñ vẽiet ad vos.

d Si ãt abiero mittã eũ ad vos. Et l

a ꝭ ꝑ vos q̃ modo timidi.

e cum venerit ille arguet mundum m

ꝭ qđ hʒ mũdꝰ. a ꝭ quã nõ imitaꝛ. b ꝭ qđ ñ timet

f de pctõ et de iusticia ⁊ de iudicio. n

a ꝭ exponit qđ dixerat. ꝭ suo. b ꝭ arguet.
c ꝭ hoc specialiter ponit: q꞉ hoc manẽte cetera ma nent: hoc discedẽte cetera remittunꝛ.

De peccato q̃dẽm: quia nõ credi/ derũt in me. De iusticia võ quia o

a ꝭ iam talẽ nõ.v. ⁊ paulꝰ eni et stephanꝰ postea viderũt eum: sed iam alium.

ad patrẽ vado: ⁊ iã nõn videbitł p

ꝭ futuro.

g me. De iudicio ãt: q꞉ p̃ncepſ huiꝰ q

a ꝭ foras missus iudicio ignis reseruatus.

mundi iam iudicatus est. Adhuc r s

---

a Vt oĩs q̃ iterficit vos arbitreꝛ obsequiũ se p̃stare deo: qđ dupliciter itel ligiꝛ. Vno mõ de deo vero: ⁊ sic iudei excecati iterficiẽtes fideles arbitrãꝛ se obsequiũ p̃stare deo celi. Ista tñ ignorãtia eos nõ excusabat: vt dictũ est. Alio mõ exponiꝛ de deo opinatiue dicto: ẜm errorẽ gẽtiliũ: ⁊ sic gẽtiles in/ terficiẽtes xp̃i fideles credebãt se obsequiũ p̃stare deo. s. ioui vel saturno vł hmõi. b Et h̃ faciẽt vob. exponaꝛ sicut ca. p̃ce. c Sʒ hec lo. sũ vo. vt cũ ve. ho. eoꝝ remi. q꞉ ego di xi vob: vt facilꝰ toleretis tãq̃ꝫ p̃dicta vobis ab eo q̃ certitudinaliter põt denũciare futura ꝯtingẽtia. Ista eni p̃dixit xp̃s apłis vt ꝑuiderẽt sibi de patiẽ/ tia: q꞉ minꝰ feriunt iacula q̃ ꝑuidenꝛ: vt dič Gregꝰ. Cuiꝰ rõnem assignat Tulliꝰ in libro de tusculanis q̃ stionibꝰ. Oĩa eni bona et mala corporalia minora videnꝛ ⁊ minus põderanꝛ p̃sentia q̃ꝫ futura. vnde sensibiliter videmꝰ ꝙ aliq̃ bona tꝑalia vel corꝑalia delectabilia multũ desiderãꝛ anteq̃ꝫ habenꝛ. habi/ ta ṽo parũ appreciãꝛ. nũc aũt ita ẽ ꝙ cũ aliq̃s sibł ꝑuidet ꝯ̃ mala futura: apprehẽdit ea q̃si quodãmo/ do p̃sentia. ideo videnꝛ minora. d Hec aũt. Hic subdit sui dicti rõneʒ videlʒ q̃re tunc ista dixerit eis ⁊ nõ a p̃ncipio vocatiõis ipsoꝝ dicens: Hec aũt vo bis ab initio non dixi: h̃ est: ista ṽba ad ꝯsolatiõeʒ vr̃am ꝯ̃ futurã tribulationem: vt ptʒ Matth. x. vbi tribulatiões p̃dicũꝛ apłis: nõ tñ ꝯsolãdo eos sicut hic: ⁊ subdiꝛ causa. e Quia vobiscũ eram. ꝯfor tãs vos mea p̃sentia corꝑali: ẜ q꞉ mõ imminet reces sus meꝰ indigetł ꝯ̃ talia ꝯsolari. f Et nũc vado. Hic explicat rões ꝯsolatorias de recessu suo q̃ fue rũt tres. Vna fuit de ꝓmissiõe spũssancti. Alia de ꝓmissione reditꝰ sui. Alia de ꝓmissiõe accessus eo/ rũ ad patrẽ. scđaʒ explicat. ibi: Modicũ. tertiã ibi: In illo die: Q̃uis nõ fuerint supra posite eodẽ ordi/ ne. Prima i duas. q꞉ p̃mo ꝓmittit ꝑ recessũ suũ do nũ spũssancti. scđo ostẽdit efficaciam huiꝰ doni. ibi: Et cũ venerit. Dicit ğ p̃mo sic: Et nũc vado ad euʒ q̃ misit me: q꞉ impleui officiũ p̃dicatiõis mee. Et ne mo ex vobis ĩterrogat me q̃ vadis. Sed h̃ videꝛ ꝯ̃ illud qđ. s̃. dictũ ẽ ca. xiij. vbi petrus q̃siuit: Dñe q̃ vadis: ⁊. xiiij. ca. dixit Thomas: Dñe nescimꝰ q̃ va dis. q. d. vellemꝰ scire. Dicẽdũ ꝙ in p̃ncipio xp̃s lo cutus est eis tãtũmodo de suo recessu ⁊ tũc bñ q̃sie/ runt q̃ iret: vt allegatũ est. Sʒ postea iterposuit de tribulationibꝰ eis futuris in q̃bꝰ interfectores eorũ reputabãt se deo p̃stare obsequium: qđ videbaꝛ ni/ mis durũ ⁊ extraneũ: ꝓpter qđ ipi tanq̃ꝫ adhuc im ꝑfecti fuerũt ita stupefacti ⁊ attoniti ꝙ oĩno obmu tuerũt: ⁊ tũc q̃si exprobrando dixit: g Et nemo ex vobis interrogat me ⁊c̃. q. d. ex timore ⁊ tristicia facti estis muti: ⁊ h̃ ptʒ ꝑ lr̃am sequentẽ. cum diciꝛ: h Sʒ q꞉ hec locutꝰ sũ vo. de tribulatiõibꝰ futuris. i Tristicia impleuit cor vr̃m. Et q꞉ cum hoc trista/ banꝛ de recessu xp̃i de cuiꝰ p̃sentia ꝯfidebãt i tribu/ lationibꝰ ꝯsolari. iõ subdit: Sʒ ego veritatẽ vob di co: Expedit vob vt ego vadã: ⁊ subdit causã dicẽs: k Si eni nõ abiero paraclytꝰ nõ veniet ad vos: q꞉ plenitudo spũssancti non erat danda nisi post ascẽ/ sionẽ xp̃i. l Et cũ venerit. Hic ostendit efficaciã illiꝰ doni: ⁊ hoc in tribꝰ. p̃mo respectu ipiꝰ mundi. scđo respectu apłoꝝ. ibi: Adhuc habeo. tertio respe ctu xp̃i. ibi: Ille me clarificabit. Effectus autẽ spũs sancti respectu hoĩm mundialiter viuentiũ ẽ argui/ tio ipsoꝝ: ⁊ hoc est qđ dicit: Et cum venerit ille ar/ guet mundũ. i. arguendũ ⁊ ꝯdẽnandũ ostendet de tribꝰ. s. m De peccato. infidelitatis in xp̃m: q꞉ si ne fide mediatoris non remittiꝛ aliqđ peccatum.

B

C

n De iusticia. s. xp̃i quã nõ acceptauerũt hoĩes mũdani. o Quia ad patrẽ vado. Per hoc eni ꝙ xp̃s ad patrẽ rediẽs resurrexit ⁊ ad celum ascẽ dit declarata est iusticia eius ẜm ꝙ arguit Petrus Actł. ij. Iesũ naçarenũ virum approbatũ a deo. Sequiꝛ: Hunc iesum resuscitauit deus cuiꝰ omnes nos testes sumꝰ. dextera ğ dei exaltatus ⁊c̃. Et huiꝰ iusticie xp̃i declaratio erat ꝑsecutoꝝ eiꝰ manifesta arguitio vel ꝯdẽnatio. p Et iã nõ videbitis me. p̃sentia corꝑali habitãtẽ vobiscũ: q꞉ post ascẽsionẽ nõ viderũt eũ: lʒ eni post resurrectionẽ aliq̃ñ eis appareret añ ascensionẽ: tamen non habitabat cũ eis sicut añ: q꞉ iã nõ erat ĩ mortali corꝑe. q De iudicio aũt: q꞉ p̃nceps huiꝰ mũdi. i. diabolus: sicut. s̃. expositum est ca. xiiij. r Iã iudicatꝰ est. i. cõdẽnatus diuina sñia tanq̃ꝫ obstinatꝰ: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs oẽs ei adherẽtes eodẽ iudicio ostendunꝛ ꝯdẽnabiles. s Adhuc multa. Hic ostẽdit efficaciam spũssancti respectu apłoꝝ: que ꝯsistit i illustratiõe ipsoꝝ de ꝓfundissimis ⁊ altissimis

a Oēz ve. Promittit qđ totū factur⁹ est spūs. nō q̄ ī hac vita totū cōpleat. b A semetipo. Aug⁹. Quia nō est a seipo: q2 sol⁹ pr̄ de alio nō ē. Nā ꝛ fili⁹ de pr̄e nat⁹ ē: ꝛ spūs de pr̄e ꝓcedit: ꝛ tū et fili⁹ ꝛ spūs eq̄lis patri ē. Sʒ q̄cūqꝫ a.l.audiet ab eo a q̄ ꝓcedit: audire illi⁹ scire ē: ideʒ ē ꝛ eē. A q̄ illi ḡ ē essentia: ab illo audiētia .i. sciā: q̄ nō ē aliud q̄ʒ essentia. Et cū de sempitna re ꝓprie dicat̄ ē: ꝓm nos bene dr̄: fuit: erit. Fuit: q2 nunq̄ʒ defuit. Erit: q2 nunq̄ʒ deerit. Est: q2 semꝑ ē. Nō ꝑterijt q̄si qui nō maneat. Nō orieт̄ q̄si q̄ ñ erat. Cū ḡ nostra locutio ꝑ tꝑa varieт̄: de eo vere dicunt̄ ꝟba cuiuslibet tꝑis: q2 nullo tꝑe defuit: deest vel deerit. Et ideo nō mirū si audiet dixit de eo q̄ audiuit ꝛ audit .i. semper sciuit: scit: ꝛ sciet. c Jlle clarificabit. Quia spūales faciēdo vos declarabit: q̄ mō patri fili⁹ ē eq̄lis: quē ꝓm carnem vt hoīem nouerāt: vel timorē tollendo faciet vos gl'iaʒ meā annūciare toti mūdo: q̄ nō mihi ꝫ hominib⁹ ꝓsit. d De meo. Nō q̄ spirit⁹ sit minor filio: cur aūt ꝥ dixit: explanat. Oīa.q.h.p.m.s. ꝓꝑtea d.q.d.m.a. Ergo d̄ patre accipit spūs vñ accipit fili⁹: q2 ī hac trinitate de pr̄e nat⁹ ē fili⁹: de patre ꝓcedit spūs. Qui aūt d̄ nllō nat⁹ ē: d̄ nullō ꝓcedit: pr̄ ē solus. e Oīa q̄cunqꝫ. Aug⁹. de spū dic̄ xp̄s. Spūs pr̄is. v.q.lo. in voƀ. Et apl's: Si spūs ei⁹ q̄ suscitauit xp̄m.i. spūs pr̄is. Jtē apl's: Misit de⁹ spm̄ filij sui in corda vr̄a: ꝛ quisq̄s spm̄ xp̄i non habet. Jta aperte ostēdit̄ patr̄ ꝛ filij eē spūs. f Modicū. Dixerat.s̄. siue modicū ad patrē vado: ꝛ iā non videbitis me. vbi visus ē apte loq̄: nec q̄cq̄ʒ q̄sierūt. Nūc aūt determinās qñ itur⁹ sit.i. paulopost: ꝛ quō scʒ ꝑ passionē: dicit modicū: qđ anteq̄ʒ īpleret̄ penit⁹ fuit obscurū. Modicū.i. paruū tp̄s restat vsqꝫ ad ꝥ q̄ patiar: ꝛ claudar sepulchro ꝛ iterum paruū tempus vsqꝫquo me videatis resuscitatum. Uel parum tempus est: id est triduū quo clausas nō videbor. Et iterum paruum: id est quadraginta dies quo resuscitatus videbor. Quia vado ad patrem: hoc est: quia temp⁹ est vt deposita mortalitate: humanam naturam celis inferaʒ. Uel spiritualiter illis quibus loquebatur dicit: Modicum ꝛ non videbitis me. ꝛ ad hoc refertur: quia vado ad patrem non ad illō: iterum modicum ꝛ videbitis me: qđ vniuerse ꝓmittit ecclesie. Dicit ergo modicū: nō quia mortuus: ab eis nō erat videndus donec surgeret: sed q2 eundo ad patrem: facturus erat vt nō eū vlterius mortalem viderent: qđ fecit postq̄ʒ surrexit ꝛ ascendit in celum. Omnib⁹ autē cōmuniter dicit: Jterū modicū .i. totuʒ tēpus vsqꝫ ad finē seculi: ꝛ videbitis me: eterna visione.

Quia plora.

De cōse. di.5.c.pen. — Mat.13.b — 1.Pe.1.d — Gal.4.a

(a ꝯ q̄ nemo habet determinare. ꝯ q2 nōdū venit spiritus.)

multa habeo voƀ dicere: ꝫ nō potestis portare mō. Cū aūt venerit

(a ꝯ intus sine sono: sic fit ꝛ alijs sanctis: vel deducet in oēm veritatē: vt deduc.m.d.in.v.t.)

a ille spūs ꝟitat̄: docēbit vos oēz b

(ꝯ saluti necessariam.)

b veritatē. † Nō eni loqueт̄ a semet c

(a ꝯ non solū q̄ futura in tꝑe sed magis eterna quoꝝ amore inflāmat.)

ipso: sʒ quecūqꝫ audiet lōqueт̄: et d e

c q̄ vētura sūt annūciabit voƀ. † Jl f g

(ꝯ patre a quo ego.)

d le me clarificabit: q2 de meo accie piet: ꝛ anūciabit vobis † Oīa q̄cū h

qꝫ habet pr̄ mea sunt. Propterea i

dixi q2 de meo accipiet: ꝛ ānūcia

(ꝯ .i. nūq̄ʒ videbitis me mortalē.)

f bit vobis. Modicū ꝛ iā nō vide k

bitis me: ꝛ iteꝝ modicū ꝛ videbi l

(ꝯ q2 obscure dixit.)

tis me † q2 vado ad patrē. Dixerūt ergo ex discipulis eius adinuicē: Quid ē hoc qđ dicit nobis. Modicū ꝛ nō videbit̄ me: ꝛ iteꝝ modicū ꝛ videbit̄ me: ꝛ q2 vado ad m patrē? Dicebant ḡ: Quid est hoc n qđ dicit modicuʒ? Nescimus q̄d

(a ꝯ in hoc ostendit se deum: cum sine verbis eorū intellexit dubitationem.)

loquitur. Cognōuit aūt iesus q2 o volebāt eum interrogare: ꝛ dixit p eis: De hoc q̄ritis iter vos quia dixi: Modicū ꝛ nō videbitis me: ꝛ iterū modicum ꝛ videbitis me.

altissimis fidei secret̄: ꝛ ꝥ ē qđ dr̄: Adhuc multa habeo vobis dicere ꝫ non potestis portare mō: ꝓꝑt̄ vr̄aʒ iꝑfectionē ꝛ eorū arduitatē. a Cū aūt ve. ille spūs ꝟitatis .i. spūssanct⁹ q̄ ē ꝟitas ꝑ essentiā ꝛ effectiue docēdo eam. b Docebit vos oēz ꝟitatē .s. necessariā ad salutē: nō solū ꝓ ꝑsonis vr̄is: sʒ etiā ad regimē eccl'ie ꝛ fideliū instructionē. Et q2 possent credere q̄ spūssanctus eēt maior filio: eo q̄ debebat docere eos d̄ maiorib⁹. iō hūc errorē remouet dicēs: c Nō eni lo. a se. q2 sic nō ē a se ꝫ a pr̄e ꝛ filio: ita nec a se loq̄т̄. idō seq̄т̄: d Sʒ q̄cūqꝫ au. a me ꝛ a pr̄e: q2 suū audire ē ab eis ꝓcedere. e Loqueт̄ .s. voƀ. ꝫ nō ē ītelligendū ꝥ generaliter de oībus q̄ audit spūssanct⁹ a pr̄e et filio: q2 ab eis accipit sciaʒ infinitā: ꝫ de oīb⁹ ꝑtinētib⁹ ad eoꝝ salutē: ꝛ eccl'ie regimē: vt dictū ē. f Et q̄ vē. sūt an. vo. Multa eni de futur̄ ꝑ spm̄sāctū reuelata fuerunt apl'is: sic iohāni ꝑ spm̄sāctū reuelat⁹ ē ꝓcessus eccl'ie vsqꝫ ad finē mūdi ī Apoc̄. Et petro suū martyriū ꝓm q̄ ipsemet dicit .ij. Petri .j. Scio q2 velox ē depositio tabernacl'i mei. ꝓm q̄ dn̄s iesus xp̄s signauit mihi. Et paulo reuelate sūt future sibi tribulatiōes ī hierosolymis: vt hr̄ Act̄ .xx. Jlle me clari. Hic ponit̄ efficacia spūssācti respectu ip̄i⁹ xp̄i q̄ fuit declaratio ip̄i⁹ diuinitatis: q̄ manifesta facta ē ꝑ spm̄sāctū apl'is datū: q2 sicut ꝑdictū ē illō fuit signū maximū ad ꝯfirmādū xp̄i doctrinaʒ: ꝛ ꝥ ē qđ dr̄: Jlle me clarificabit: q2 de meo accipiet .a me ꝓcedēdo: Nec ē ꝑ ꝥ ītelligēdū q̄ ꝑtem essentie filij recipiat: q2 indiuisibil' ē: ꝛ iō si aliq̄d capitur totū capit̄. oē aūt ꝟbū ꝓcedēs ab aliq̄ naturalit̄ ip̄m manifestat: ꝛ sic spūssanct⁹ ꝓcedēs a filio ꝛ totaʒ ei⁹ essentiā accipiēs totū ip̄m manifestat. Q2 aūt spūssanct⁹ ꝓcedit ab ip̄o ostēdit ꝯñr dicēs: h. Oīa q̄cūqꝫ ꝛc̄. Oīa eni q̄ sūt pr̄is filio cōicant̄: excepta ꝓprietate paterna: in q̄ a filio distinguit̄: ꝛ ꝑ ꝯñs ꝟtus spiratiua filio cōicat̄: cū ī ip̄a pr̄ ei nō opponat̄: ꝛ ꝥ ē causa q̄re spūssanct⁹ ꝓcedit a filio sicut a patre: q2 sūt vnū ī ꝟtute spiratiua: ꝛ ꝥ ē qđ subdit: i Propterea dixi q2 de meo accipiet. q.d. ꝓꝑter ꝥ dixi q̄ a me ꝓcedit. Quia oīa q̄cūqꝫ habet pr̄ mea sūt: q2 mihi cōicat oīa: excepta ꝓprietate paterna. k Modicū. Hic explicat ea q̄ .s̄. dixerat ad eoꝝ ꝯsolationē de suo reditu: ꝛ diuidit̄ ī tres. q2 ꝑmo ponit̄ dicta explicatio. scđo ex ꝥ sequēs discipulorū dubitatio. ibi: Dixerūt ḡ. tertio dubitatiōis expositio. ibi: Cognouit ḡ. Jn prima igit̄ ꝑte ad eoꝝ ꝯsolationē oñdit q̄ tp̄s modicū erat futurū vsqꝫ ad suū reditū ꝑ resurrectionē suā dicēs: Modicū ꝛ iā nō videbit̄ me. ꝓm Aug̃. ꝑ istud modicū intelligit̄ tp̄s ab illa hora q̄ loq̄bat̄ xp̄s discipulis vsqꝫ ad suā passionē ꝛ mortē: ꝑ quā subtract⁹ ē eis ꝛ sic nō viderūt eū. l Jteꝝ mo. ꝛ vi. me. ꝑ istud scđʒ modicū ītelligit̄ tp̄s ab hora sue mort̄ vsqꝫ ad resurrectioneʒ suā: q2 tūc iterū viderūt eū. vtrūqꝫ aūt tp̄s modicum fuit. ꝓm ꝟo Chrys̄. aliter exponit̄: q2 ꝑ ꝑmū modicū ītelligit̄ tp̄s ab hora passiōis vsqꝫ ad tp̄s resurrectionis. ꝛ tūc ē sensus: Modicū ꝛ nō videbit̄ me. q.d. tp̄s in q̄ nō videbit̄ me ꝑ subtractionē a voƀ ī mea morte erit modicū. ꝛ ideo nō debet̄ desolari. ꝑ scđm modicū cū dr̄: Jteꝝ modicū ꝛ videbit̄ me. ītelligit̄ tp̄s ab hora resurrectionis vsqꝫ ad ascēsionē in q̄ apparuit eis loquēs de regno dei vt habet̄ Act̄ .j. ꝛ illud tp̄s fuit modicū respectu tꝑis sequētis vsqꝫ ad finē mūdi. iō subdit̄: m Quia vado ad pa. q.d. qñ ī celū ascēdā ex tūc nō videbit̄ me cōiter loquēdo nisi ī generali resurrectiōe: ꝓꝑt̄ qđ dr̄ Act̄ .j. Uiri galilei q̄d statis aspiciētes ī celū: ꝥ iesus q̄ assūpt⁹ ē a voƀ in celū sic veniet quēadmodū vidist̄ eū. q.d. ampli⁹ non videbit̄ in terra ꝑsentia corꝑali vsqꝫq̄ veniet ad iudiciū. Q2 eni aliq̄b⁹ sāctis apparuit postea: fuit ex spāli gratia: sic apparuit iohāni euāgeliste añ mortē suā vocās eū ad celestē gl'iaʒ. Sil'r et petro apparuit añ crucifixionē suā dicēs ei: Uado romā iteꝝ crucifigi: q2 ī crucifixione petri futura dicebat se xp̄s crucifigi: sicut ī ꝑsecutiōe fideliuʒ dicit se ꝑsecutiōeʒ pati: Act̄ .ix. Et sil'r apparuit paulo qñ fuit ꝓstrat⁹ de celo. vt habet̄ ibidē: ꝛ ista expositio Chrys̄. mag̃ ē ꝯsona ꝟbis xp̄i vt post videbit̄ magis. n Dicebāt. Hic ponit̄ discipuloꝝ dubitatio: q2 in ꝟbis xp̄i erat obscuritas ex ꝥ q̄ ibi videbat̄ q̄dā ꝯtradictio ī hoc q̄ dixerat: Modicū et nō videbitis me. ꝛ postea: Jterū modicum ꝛ videbitis me. ꝛ ideo dubitauerūt de ītellectu istoꝝ ꝟboꝝ: ꝛ ꝑtʒ l'ra. o Cognouit. Hic ponit̄ dubitationis solutio: ꝛ diuidit̄ in duas. q2 ꝑmo dubitatio eoꝝ soluit̄. secūdo exēpluʒ ad ꝓpositum inducit̄. ibi: Mulier aūt. Jn ꝑma ꝑte dicit̄ sic: Cognouit aūt iesus q2 volebant eū interrogare. hoc eni cognouit xp̄s inq̄ʒtuʒ de⁹: cuius est ꝓpriū secreta cordiū cognoscere ꝓpria ꝟtute. Cognouit etiā hoc inq̄ʒtū homo: q2 aīa xp̄i videt in verbo oīa q̄ de⁹ videt sciētia visionis. p Et dixit eis. de hoc queritis iter vos. Ad hoc respondendo ꝑuenit eorum interrogationem vt ostenderet se scire mentis eorum intentionem.

Mat.10.e — Luc.10.d — Jo.14.d

Amē amē

a Quia plo. Me occiso. de quo inimici gaudebūt. Siłr plorant oēs boni in erūnis huius sećłi: sed mundi amatores gaudent. Boni aūt cōparanť parienti q̄ genuit in partu: sed letāturde fructu: ⁊ plus gaudet de aduētu future ꝓlis q̄ȝ trist̄ ē de p̄senti dolore. b Si quid pe. Aug⁹. Ita sane intelligendū est ꝙ ait: dabit vobis: vt ea beneficia significata scianť: q̄ ad eos q̄ petūt ꝓprie ꝑtinet. Exaudiunť enī sancti ꝓ seipsis. nō aūt ꝓ omnib⁹ alijs amicis vel inimicis. c Dabit vo. In futuro nō rogabitis: sȝ mō petite: ⁊ dabiť vobis qđ ad vos ꝑtinet. ⁊ si de omnibus illis quib⁹ petitis. ⁊ iō đr vobis. d Hec in ꝓuer. Que hucusq̄ dixi: q̄ si in ꝓuerbijs q̄ solēt hoīes audire: sȝ nō intelligere dixi: q̄ aīales est̄. Aialis aūt q̄ nō ꝑcipit q̄ sūt sp̄ūs dei: q̄cūq̄ dicūť de incorporea ⁊ imutabili sb̄stātia: hȝ q̄si ꝓuerbia. Sȝ vēit hora: q̄ dato sp̄ū faciā vos sp̄ūales: vt certissima intelligētia mētis: ⁊ si nō vt ī futuro deū videat̄: ⁊ tūc palā de patre nūciabo: vt ip̄m ⁊ me eiusdē substātie intelligatis. ⁊ tūc in nomine meo petet̄: quia tunc vere cognoscetis ⁊ sciet̄ ꝙ si vt hō rogo patrē: vt de⁹ exaudio cū patre. Vñ dicit: Et nō dico vo. q. e. ro. pa. Hec in ꝓuerbijs. Quō possūt petere plenū gaudiū. subdit: q̄ de aīalibus quod sūt faciet sp̄ūales: vt ablat̄ omnibus imaginib⁹ corpoꝝ: pura facie mentis sincere luci cohereāt.

e Ipse ei ⁊c̄. Amat nos pater: quia amam⁹ filiū: cū a patre ⁊ filio accepimus: vt amemus patrē ⁊ filium. data charitate per spiritū queȝ ⁊ ipsū amamus cū patre ⁊ filio: prior amās facit in nobis ꝙ ametur. Iteꝝ re

f expōit qđ dixerat. s. se morituꝝ et resuscitādū.

a Amē amē dico vob̄ q̄ plorabit̄ a ⁊ flebitis vos: mūd⁹ aūt gaude b bit. † Vos āt ꝯtristabimi: sed tristi c

f in resurrectiōe ⁊ ascēsione.

cia vr̄a ꝟteť ī gaudiū. Mulier cū d

a f pariendi vel parturiendi.

parit tristiciā hȝ: q̄ vēit hora ei⁹.

a f n̄ feminā sed masculū: q̄ ad fructū ēt̄ne ꝯtēplatiōis cūcte actiōes referūť: n̄ ad molliciē hui⁹ sećli.

Cū aūt peperit p̄ueꝝ: iam nō meminit p̄ssure ꝓpter gaudiū: quia na e

a f. i. in vitā eternā. b f adaptat similitudinem.

tus est hō in mūndū. Et vos igiť f

a f post tristiciā victo ipugnatore remunerabo.

nūc q̄dā tristiciā habetis. Iterūȝ g autē videbo vos: ⁊ gaudebit cor

a f q̄ gaudiū ipsoꝝ xp̄s est: q̄ iā non moriť.

vr̄m: ⁊ gaudiuȝ vr̄m nēo tollet a h

a f eterne visiōis: qđ nō ī hac vita. f nō petet̄ vł iterrogabit̄: q̄ tūc erit plena cognitio ⁊ sufficiētia

vobis. Et in illo diē me nō iterro i k gabitis q̄cq̄. † Amē amē dico vo

f ꝙ si aliquid non nihil.

b bis: si q̄d petieritis p̄rēȝ ī nomīe l

f confisi mee p̄sētie.

c meo dabit vobis. Vsq̄ mō nō pe m n

a f ꝙ aliq̄d sit cōꝑatiōe rei ꝑmanēt̄. b f qđ nō cognouistis sic cognoscēdū ē. c f nūc aūt petite vt gaudiū v. s. p. qđ est eternis: ⁊ vere accipiet̄.

tistis q̄uicq̄ in nōie meo. Petite o ⁊ accipiet̄ † vt gaudiū vr̄ȝ sit ple p

d nū. Hec in ꝓuerbijs locut⁹ sū vo q bis. Vēit hora cū iā nō ī ꝓuerbijs r

a f intus in corde: nō aure.

loq̄r vob̄: sed palā de p̄re meo ān s nunciabo vob̄. In illo die in nōie t

a f q̄ nihil tūc deerit: et si nunc rogo.

meo petetis. Et nō dico vob̄: q̄a v

e ego rogabo p̄rēȝ de vob̄. Ipe enī

a f ideo ita exaltamini.

pať amat vos: q̄ vōs me amast̄

Nico. de lyra

a Amē amē dico vobis: q̄ plorabitis et flebitis vos. q. d. per illud quod dictū est: Modicū ⁊ nō videbit̄ me. i. intelligiť tp̄s mee passiōis vsq̄ ad resurrectionē meā: in q̄ flebitis ꝓpter meā absentiā. b Mund⁹ autē gaudebit. q̄ in triduo mortis xp̄i iudei mundialiter viuentes sunt gauisi credētes extinxisse totā sectā xp̄i. c Sed tristicia vestra verteť in gaudiū. In h̄ exponit illud qđ. s̄. dixerat: Iterū modicū ⁊ videbitis me: q̄ in tp̄e in q̄ eis apparuit post resurrectionē suā gauisi sūt viso dn̄o. Et sic ꝑtȝ ex ꝟbis xp̄i exposit̄. qđ. s̄. dixerā ꝙ expositio Chrysos. ꝓpinq̄or ē lr̄e q̄ȝ expositio. Aug̃. d Mulier. Declarat qđ dixerat per exemplū mulieris in dolore part⁹ tristiciā patiētis: sed in natiuitate pueri gaudiū sup̄ueniēs absorbet p̄cedentē tristiciā. Mulier ista est eccl̄ia seu ap̄loꝝ collegiū in quo ꝓtūc erat tota eccl̄ia fideliū. Tristicia part⁹ est dolor d̄ passiōe xp̄i: q̄ fuit in illo collegio. Natiuitas hoīs ē resurrectio xp̄i qua xp̄s de nouo ꝓcessit ad vitā immortalē: q̄ȝtū ad corp⁹ qđ prius fuit mortale. ⁊ iō h̄ ad designādū dixit saluator:

e Quia natus est homo in mundū. ⁊ nō dixit: puer: q̄ christus hō ꝑfect⁹ vitā īmortalē inchoauit ꝑ suā resurrectionē. seq̄tur: f Et vos ergo nūc quidē tristiciā habet̄. s. tp̄e mee passiōis ⁊ mortis. g Iteꝝ aūt vi. vos ⁊ gaudebit cor vestrū. post meā resurrectionē. h Et gaudiū ve. nemo tollet a vobis: q̄ vita xp̄i q̄ fuit materia gaudij īmortalis erat nō amplius auferēda ꝑ mortē: q̄ xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō moriť ⁊c̄. vt đr Ro. vj. Istud ꝟo. gaudiū ap̄loꝝ de xp̄i visiōe fuit inchoatū post resurrectionē xp̄i: sed postea ꝯsūmatū in gl̄ia celi. i Et in illo die. Hic explicat xp̄s qđ. s̄. dixerat de accessu discipuloꝝ ad patrē. Et diuidiť in duas: q̄ p̄mo explicat erga discipulos patr̄ familiaritatē. secūdo subiūgit sui dicti rationē. ibi: Hec in ꝓuerbijs. Dicit igiť p̄mo sic: Et in illo die. i. in tp̄e post resurrectionē meā. k Me nō interrogabitis q̄cq̄. q. d. ex p̄sē

ex p̄sentia sp̄ūssctī vobis a p̄re missi: sic eritis illūiati ꝙ nō indigebitis q̄rere sicut mō: neq̄ edoceri. Sed ꝯ hoc videť: ꝑ illo tp̄e petijt a xp̄o petr⁹ de iohāne: Hic aūt q̄d: vt h̄r. ĵ. vl. ca. Siłr ap̄li petierūt a xp̄o: Dn̄e si in tp̄e h̄ restitues regnū isrł: vt habeť Act. j. Dicendū ꝙ intelligiť de q̄stionib⁹ sic irrationabilib⁹ sicut ante resurrectionē ap̄li faciebant xp̄o: q̄lis fuit q̄stio philippi supra posita. xiiij. ca. Dn̄e ostēde nob̄ ⁊c̄. ⁊ cōsimiles q̄stiones que frequenter legunť in euangelijs ab apostolis facte. Post resurrectionē ꝟo xp̄s aperuit illis sensum vt itelligerēt scripturas: Luce. xxiiij. ⁊ ideo fuerūt edocti de mult̄ q̄ pri⁹ ignorabāt. ⁊ ꝓpť h̄ nō indigebāt querere sicut ante: ⁊ si aliq̄ querebant rōnabilius q̄rebāt. iō ꝑ ꝟba supradicta nō itēdit saluator excludere ab apostolis omnē questionē: sȝ exprimere eoꝝ istructionē ꝑ itellectuȝ scripturarū: vt dictū est. Aliter expōit Aug⁹. In illo die me nō iterrogabit̄ quicq̄. i. in eterna beatitudine q̄ ē dies vna cōtinua: vbi vidēt beati clare in diuina essentia q̄ expedit eos videre: nec oportet eos aliquid interrogare. prima tamē expositio ꝓpinquior ē littere p̄cedenti ⁊ subsequenti. vnde sequiť: l Si quid petieritis patrem in nomine meo. i. pertinēs ad saluteȝ: quia iesus qđ ē nomē xp̄i salus interpretať. m Dabit vobis. suppositis tamen cū hoc alijs duabus conditionibus supradict̄: ca. xv. s. ꝙ petitio fiat ꝓ se et ꝑseueranter. n Vsq̄ modo nō petistis quicq̄ in nomine meo. Apostoli eī ante resurrectionē christi ita nō cognouerūt virtutem nominis christi sicut post. ⁊ ideo adhuc ignorabant ꝙ omnis eorum petitio esset exaudibilis in nomīe christi. o Petite et accipietis. Hic gratiam in p̄resēti. p Ut gaudium vestrum sit plenū. in futura beatitudine: q̄ ad ei⁹ cōsecutionē debēt ordinari omnes preces ecclesie. q Hec in ꝓuerbi. Hic reddit cām sui dicti. videlicet q̄re discipuli habebāt talē accessū ⁊ familiaritatē ad p̄rēȝ post resurrectionē. duo enī faciūt familiaritatē cū aliq̄. s. eius noticia ⁊ amor. post resurrectionē aūt ⁊ sp̄ūssctī receptionē ap̄li fuerūt ꝑfecti in noticia ⁊ amore dei: ⁊ h̄ ē cā q̄re fuerūt magis familiares ei q̄ȝ ante. ⁊ hoc est qđ đr: Hec in ꝓuerbijs locut⁹ sū vobis. q. d. ante passionē meā parabolice ⁊ obscure locut⁹ sū vobis: sic patet ex decursu euāgelij. r Vēit hora cū iā nō in ꝓuer. i. obscure. s Loq̄r vobis: sȝ pa. de pa. meo ān̄ū. vo. q̄ xp̄s p⁹ resurrectionē suā clarius et exp̄ssius docuit ap̄los de regno dei q̄ȝ ante. Ipi enim erāt magis capaces: q̄ habebāt sensū aptū ad intellectū scripturarū: vt habeť Luc. vl. t In illo die in nōie meo pe. q̄ sicut dictū est post resurrectionē xp̄i cognouerūt mag̃ virtutē nomīs xp̄i q̄ȝ añ. ⁊ iō suas petitiōes in xp̄i nōie formabāt: ⁊ ꝓpter hoc orōnes eccl̄ie in fine formanť in xp̄i nōie dicēdo ꝑ dn̄m nr̄m iesū xp̄m ⁊c̄. vel aliq̄d siłe. v Et nō di. vo. quia ego ro. pa. de vobis. q. d. nō dico ꝙ sit tūc vobis necesse habere me intercessorē mediū in petitionib⁹ vr̄is sic mō. Añ passionē enī xp̄i ap̄li tātū ꝯfidebāt de p̄ñtia corꝑali ei⁹ ꝙ ī oīb⁹ ad ip̄m recurrebant: sȝ post passionē ip̄imet suas petitiōes ad deum formabāt. iō xp̄s ꝑ illa ꝟba vult exprimere ꝙ secure possent h̄ facere ꝓpter familiaritatē p̄ris ad ip̄os. vñ siłis est modus loquēdi ac si dixisset xp̄s ap̄lis: tātā familiaritatē habebitis ad deū ꝙ ꝑ vosipsos poteritis accedere ad euȝ ipetrare. nō tñ ꝑ h̄ excludit suū adiutoriū: sȝ exp̄mit cū q̄nta securitate poterīt orare deū. Cōsiłi mō loq̄bať sctā Agatha iā gl̄iosa ī cel̄ btē Lucie existēti in terr̄: Soror mea Lucia ꝟgo deo ꝺuota: q̄d a me pet̄ qđ ip̄a poter̄ p̄stare ⁊c̄. n̄ ei excludebat a

L beata Lu

Ezech. 21. c
Jaco. 4. c
E

Mat. 21. c
Mar. 11. c
F

1. Joh. 1. d

1. Cor. 2. d

a Jtex re. Reliquit mūdū corpali p̄sentia. Uadit ad patrez: qz humanitatē ad inuisibilia paterne maiestatis induxit. Reliquit mundū: qz ab aspectu amatox mūdi qd viderāt abstulit. Redit ad patriā: qz amatorib⁹ suis se equalē credendū docuit patri. b Dicūt cū nōdū venisset hora quā ꝓmisit: ecce nūc palā loquit̄ illa que dñs scit: nō ītelligentib⁹ eē ꝓuerbia: illi vsqz adeo non intelligūt: vt nec saltē se nō intelligere intelligāt. De qua eox infirmitate admonēs r̄ndit. Modo creditis ⁊c̄.

c Nūc scim⁹. Apte ondūt: qz loquēs de eis: ad eos maxīe agebat q̄ illos delectabat audire: ⁊ q̄ ipi interrogare volebāt: hec ipse p̄ueniēs vltro ꝓferebat. ⁊ ideo illū qz cogitatiōes nouerat ꝯfitentur scire oīa quasi deū ⁊ dei filiū.

d Et nō est. Cū scias oīa: nō est opus vt īterroges aliquē a quo aliq̄d scias. Uel etiā interrogeris ab aliq̄ p̄sciens q̄d ille velit. Si aūt aliqn̄ interrogauit vel interrogat⁹ est: nō eis sed alijs op⁹ fuit. e Modo cre. At paruuli q̄b⁹ q̄cunqz alta adhuc ꝓuerbia sūt credi/tis: sed venit hora passiōis ⁊ iā ꝓpe est in qua ita ꝑturbemini: vt qd mō creditis relinq̄tis: nō mō corꝑe s₃ etiā mentis fide. vñ sperabam⁹ ꝙ redēptur⁹ esset israel. f Et nō sum. Ecce ꝑfecerūt: sed ad mai⁹ vult eos extendi: vt cū dixerint a deo existi. dicat: Pater mecū est: nec sic putent a deo exisse. vt putant etiā recessisse.

g Quia pa. Dixerat relinq̄ mū. ⁊ v. ad. p. nūc dicit: pater mecū est: qd ītelligenti est verbū: nō intelligenti ꝓuerbiū. Cui si nō est cibus: tū lactis est alimētū. Ex q̄ ē ꝙ sciebāt eum nosse oīa.

Luce. 24. c

a ⸗ carne sumpta: nō tñ deserui. ⸗ autem.
⁊ credidistꝭ: qz a d̄o exiui. Exiui
⸗ visibiliter. a ⸗ corporali discessione nō gubernatione p̄sentie.
a p̄re ⁊ vēi in mūdū. Jtex relinq̄
mūdū et vado ad patrez. Dicūt
a ⸗ palā loq̄ estimāt: cū dictox ei⁹ neqneāt comprehendere mysteria.
ei discipl̄i ei⁹: Ecce nūc pālā loq̄
ris ⁊ ꝓuerbiū nullū dicis. Nunc
a ⸗ docti q̄ spōte oīa dicit: sciēs q̄d q̄situr⁹ vēit: alijs op⁹ ē interrogare: qz aliter nesciret q̄d q̄sitor scire vellet. ⸗ ꝙ scis omnia.
scim⁹ qz scis oīa ⁊ nō op⁹ ē tibi vt
q̄s te iterroget. Jn h̄ credim⁹ qz
a deo existi. R̄ndit eis iesus: Mō
⸗ vt paruuli.
creditꝭ? Ecce vēit hora ⁊ iā vēit
⸗ in vestre infidelitatis torporē.
vt dispgami vnusq̄sqz in ꝓpa: ⁊
me solū relinq̄tis: ⁊ nō sum sol⁹
qz pat̄ mecū est. Hec locut⁹ sū vo
bis: vt in me pacē habeatis. Jn
a ⸗ cōtra p̄ssuras hortat̄. b ⸗ qd fecerūt dato spiritu: ⁊ vicerūt: nō vt pri⁹ reliq̄rūt solū.
mūdō p̄ssurā habebitis: s₃ cōnfi
a ⸗ vici in me ⁊ in meis. ⸗ ego caput vr̄m vici magna spes membris.
dite egō vici mundum.

Nico. de lyra

Hec lo beata Lucia suū adiutoriū: sed exp̄mebat cum quanta securitate posset rogare deum ⁊ h̄ modo christus loquebatur apl̄is: ad exprimendū erga eos amicitiā dei patris. ꝓpter hoc sequit̄: Jpe eni pater amat vos ⁊c̄. sequit̄: a Exiui a patre. nō ꝑ loci mutationē: sed ꝑ eternā generationē ⁊ ꝑsonalē distinctionē. b Et veni in mundū. ꝑ carnis assūptionē. c Jtex relinquo mundū. q̄ntū ad corꝑalē presentiā.

d Et vado ad patrē. faciēdo naturā mortalē paterne gl'ie cōsortē. sicut. s̄. expositū est ca. xiij. e Dicūt ei discipu. Postq̄ x̄ps explicauit rōnes. s̄. positas ad discipl'ox ꝯsolationē: h̄ cōsequēter ondit effect⁹ p̄dicte explicatiōis: q̄ ē plenior cognitio apl'ox. Et diuidit̄ in duas. qz p̄mo ponit̄ ista plēior cognitio. scd̄o subdit̄ ipsox īfirma dispositio. ibi: R̄ndit iesus. Jn p̄ria igit̄ ꝑte d̄r sic: Dicūt ei discipuli ei⁹. clari⁹ ītelligētes q̄ ante.

f Ecce nūc palā loqueris: ⁊ ꝓuer. nul. di. Clari⁹ eni loq̄bat̄ de ꝓcessu ei⁹ a p̄re: ⁊ de aduētu ei⁹ in mūdū ꝑ carnis assūptionē q̄ fecerat ante. ⁊ ideo deitatē clari⁹ intelligētes dicūt:

g Nūc scim⁹ qz scis oīa. Ex doctrīa eni ei⁹ ⁊ miracul' pleni⁹ ei⁹ deitatē cognoscebāt. h Et nō op⁹ ē tibi vt q̄s te i. h̄ ei vid△bāt ex h̄ ꝙ p̄uenerat eos r̄ndēdo anteq̄ interrogarēt: vt dictū est. i Jn h̄ credim⁹. i. ex dictis ⁊ fact' p̄teritis.

k Quia a deo existi. ⁊ sic fidē quā habebāt in corde ꝯfitent̄ ore. l R̄ndit iesus. Hic p̄dicit̄ eox cōditio īfirma: ne ex pleniori cognitiōe habita eleuent̄ ⁊ cautiores ꝯtra pericl'a reddātur cū dicit̄: m Modo creditis. q. d. parū stabitis in hac fidei ꝯfessiōe. n Ecce vēit hora ⁊ iā venit. qz ex tūc īcipiebat t̄ps sue passiōis de q̄ loq̄bat̄. o Ut dispgamini vnusq̄sqz ī ꝓpria. sicut eni ꝓpter fidē x̄pi apl'i ꝓpria reliquerāt: ⁊ ad inuicē ⁊ cū x̄po colligati erāt ꝑ amorē: vt h̄r Mat. xix. Ecce nos reliq̄m⁹ oīa ⁊ secu. sum⁹ te. ita ecōtrario ꝓpt̄ infirmitatē eox ī fide īminēte x̄pi morte. dispsi sūt ab inuicē: ⁊ a x̄po q̄rētes ꝓpriū cōmodū. iō subdit̄: p Et me solū relinq̄tis. qd factum est in captione: q̄ īminebat de ꝓximo. verūtamen ex fuga eox nullū detrimentū accidit x̄po. iō subdit̄: q Et nō sū solus qz pat̄ me. ē. qz hūanitas remāsit deitati ꝯiūcta: in qua deitate pater ⁊ fili⁹ sūt vnū: q̄si diceret: in mea passiōe nō īdigeo vr̄a p̄sentia: cū habeā p̄sentiā patris oīpotent'. r Hec locut⁹ sū. Hic ꝯcludit̄ ꝯclusio p̄ncipalit̄ intēta: ad h̄ eī dixit x̄ps p̄dicta oīa vt apl'i firmarēt̄ ꝯ tribulatiōes īminētes. ⁊ h̄ ē qd d̄r: Hec locut⁹ sū vobis. s. ad h̄c finē. s Ut in me pacē habeatꝭ. aduenientib⁹ tribulatiōib⁹ futuris: qz sicut graue q̄etat̄ in loco ꝓprio: ita cor humanū in deo. t Jn mūdo p̄ssurā ha. i. a mūdanis hominib⁹ vos ꝑsequētib⁹. v Jn me āt pa. ha. Sci eī viri n̄ hn̄t puras tribl'atiōes: qz hn̄t ꝯsolationē di admixtā h̄ mali hn̄t eas puras nō habētes cōsolationē vllam. x Sed cōfidite ego vici mūdū. q̄ntū ad ꝯcupiscentiā carnis ꝑ austeritatē: q̄ntū ad cōcupiscētiā oculox ꝑ pauꝑtatē: q̄ntū ad suꝑbiā vite ꝑ humilitatē. Jn hac victoria x̄pi debēt cōfidere scti: qz ꝯsideratiōe ei⁹ armati faciliter suꝑant tribulatiōes mūdi. ꝓpt̄ qd dicit Petr⁹. j. Epl'a. iiij. Christo ī carne passo ⁊ vos eadē cogitatiōe armamini ⁊c̄. Occasiōe cuiusdā dicti in hoc ca. q̄rit̄ vtrū plenitudo spūsscti debuit dari īmediate post ascēsionē x̄pi. Et arguit̄ p̄mo ꝙ nō: īmo debuit dari ante: qz plenitudo gr̄e debuit dari ī tꝑis plēitudine: s₃ plenitudo tꝑis incepit a natiuitate x̄pi: f̄m qd dic̄ Apostol⁹ ad Gal'. iiij. At vbi vēit plēitudo tꝑis misit de⁹ filiū suū factū ex muliere: factū sub lege ⁊c̄. Jtē arguit̄ ꝙ adhuc plenitudo gr̄e nō sit data: qz sic̄ filius est a patre: sic spūssctūs ab vtroqz. status aūt veteris testa. correspōdet patri in quo ītēdebāt p̄rēs generationi. sil'r status noue leg' correspōdet filio in q̄ clerici intēdētes sapiētie filio appropriate hn̄t ppl'm regere: ergo videt̄ ꝙ futur⁹ sit ali⁹ stat⁹ spūiscto correspōdēs. Jn tꝑe aūt spūscto correspōdēte d₃ plēitudo gr̄e dari: ergo ⁊c̄. Cōtra vtrūqz p̄dictorū arguit̄ ꝑ illud qd dixit saluator discipul' suis in l'ra: Si nō abiero paraclyt⁹ nō veniet ad vos. Ex quo patet ꝙ ante ascensionem christi nō fuit data plenitudo spūsscti. Seq̄t̄: Si āt abiero mittā eū ad vos. Ex q̄ pt₃ ꝙ spiritussctūs cito p⁹ x̄pi ascēsionē fuit dat⁹. R̄nsio. Circa hāc q̄stionē errauerūt manichei occasione verbox x̄pi: f̄m qd dicit Aug⁹. in libro ꝯtra Faustū. x̄ps eni in h̄ ca. loquēs de aduētu spūsscti dixit apl'is: Cū aūt venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm v̄itatē. Apl'i aūt oēm v̄itatē nō cognouerūt: f̄m qd dicit Apl'us. j. ad Cox. xiij. Ex ꝑte cognoscim⁹ ⁊ ex ꝑte ꝓphetam⁹. iō dixerūt ꝙ ꝓmissio spūsscti nō fuit īpleta ī apostolis s₃ in ipso manicheo: q̄ fuit posterior ipsis: ⁊ f̄m eos cognouit plenitudinē veritatis: ꝓpter qd manichei nō recipiūt librū act⁹ apl'ox: qz ibi expresse ponit̄ missio plenitudīs spūssancti suꝑ apl'os: vt pt₃ Act'. ij. Sed dictū istox māicheox manifeste patet falsū: qz maniche⁹ quē dicūt omnē veritatem cognouisse: nō solūmō m'lta falsa: s₃ ēt absurdissima dixit: vt patet intuēti ei⁹ errorē: ⁊ erroris reprobationē a doctorib⁹ nr̄is ij. Sniax ⁊. iij. ⁊ in pl'ib⁹ alijs locis: qd omitto ꝓpter rōe ꝓlixitat' vitāde: ⁊ qz heresis manichei ⁊ ei⁹ reprobatio sūt satis note. ꝓpter qd dicendū ꝙ plenitudo spūsscti f̄m qd x̄ps ꝓmiserat fuit cōpleta in apl'is q̄ fuerūt ipi x̄po ꝓpinq̄ssimi: in quo habitat oīs plēitudo diuinitatis: verūtñ nō fuit data ista plenitudo apl'is añ ascēsionē x̄pi. Cui⁹ rō est: qz ad h̄ datur spūssctūs hoīb⁹ vt corda eox trahant̄ sursū ꝑ appetitū celestiu₃. appetit⁹ aūt hoīs nō tēdit efficacit̄ ad aliq̄d nisi illō apphendat̄ possibile. ⁊ iō possibilitas ꝑueniēdi ad celestia debuit pri⁹ hoīb⁹ declarari q̄ daret̄ plēitudo spūsscti. illa āt possibilitas fuit declarata ī x̄pi ascēsiōe: f₃ qd d̄r Michee. ij. Ascēdit añ eos pādēs iter. ⁊ iō plēitudo spūsscti nō d̄buit dari añ ascēsionē x̄pi. ꝓpt̄ qd d̄r. s̄. Joh. vij. Nōdū erat spūssctūs dat⁹: qz nōdū fuerat ih̄s gl'ificat⁹. Scd̄a rō ē ad h̄: qz spūssc̄ūs ē amor spūal'. ⁊ iō apl'i pri⁹ d̄buerūt dispōi ꝑ aliquē spūalem amorē ad x̄pm añq̄ reciperēt plenitudinē spūsscti. talis āt dispositio facta ē subtracto amore carnali ad x̄p₃ q̄ causabat̄ ex p̄sētia corporali ipi⁹ x̄pi cū apl'is: q̄ q̄dē p̄ntia subtracta ē ī ei⁹ ascensiōe iō ⁊c̄. Tertia rō ē ad h̄: qz x̄ps nō dat spūmsctm̄ inq̄ntū hō: s₃ inq̄ntū de⁹. ⁊ iō pri⁹ debuit d̄clarari ei⁹ diuitas ꝑ ascēsiōez ad patr' eq̄litatē q̄ daret spūsscti plēitudinē. Jtē non debuit retardari

Matth. 26. c
Mar. 14. c
Zach. 13. c

tardari talis plenitudo p magnū tps: qr sicut iā dictū ē decēs erat vt illi qui erāt primi fūdatores ecclie post xpm: post ipz in maiori plenitudine haberēt spūmsctm̄ qbus statim iminebat tps pdicādi veritatē euāgelij p orbē vniuersū: tū de plenitudine ptātis diuine pōt dari plenitudo spūsscti indifferent in qlibet tpe. Ad primū dicēdū q plenitudo gre incepit a christi cōceptione: qr ei⁹ aīa ē ex tūc plenitudine gre fuit repleta. verūtn̄ illa plenitudo nō erat ex tūc ad alios deriuāda: sed post ascensionē ⁊ glorificationē christi: vt patet p pdicta. Nō eī oportet q a principio plenitudis tpis det oīs plenitudo gre. sed fz ordinatū pcessū dispositiōis diuine. Ad scđm dicendū q lex noua successit veteri: sicut pfectū impfecto: sed nō est ali⁹ stat⁹ expectād⁹ pfectior statu noue legis: cū noua lex vltimā pfectionē possibilē in via cōtineat. ⁊ iō nō est expectāda alia lex vł alius stat⁹ magis correspōdēs spūisctō q̄ stat⁹ noue legis: potissime: qr lex noua ē amoris. amor autem appropriatur spūisctō sicut ⁊ filio. pter qđ dicit Apłs. Ro. viij. Lex spūs vite ī xpo iesu. Et eodē mō lex vet⁹ nō correspōdet patri solū: sed etiā filio inq̄ztū fuit ibidē pnūciat⁹ ⁊ pfigurat⁹. pter qđ dicit saluator Joh. v. Si crederet͡ moysi crederetis forsitan ⁊ mihi. đ me enī ille scripsit. Illud āt qđ adducebāt Manichei p se: Cum venerit ille spūs veritat͡ docebit vos oēm veritatē. solutū est: exponēdo lrām: qr cognouerūt oēm veritatē eoꝝ statui decētē. Qr aūt dicit Apłs. j. ad Coꝝ. xiij. Ex pte cognoscim⁹. loquit de cognitiōe vie respectu cognitiōis prie. ⁊ iō nō valet: qr apłi cognouerūt ea q̄ đcuit eos scire p statu vie: vt dictū ē. Ca. XVI

Moraliter. o† Hec locu. sū vo. vt nō scā. ⁊c. In h capitulo xps īduxit discipłos nō solū pñtes tūc: sz ēt futuros vt nō recedāt a fidei vitate p vituprio quocūq: qđ significat p electionē de synagoga. cum dicit: q† Absq synago. fa. v. nec ēt q̄cūq tormēto. qđ significat cū đr: r† Sed vēit hora vt omnis qui inter. vos ⁊c. Mors enī est vltimū terribiliū in psenti vita. Induxit etiā discipulos ad petēdū spiritusscti donū. qđ ē in omī afflictiōe corroboratiuū. ⁊ sic lrał sēsus ē ēt moral: nec occurrit mihi ali⁹ supaddēdus.

In ca. xvj. vbi dicit in postilla: Omnia bōa ⁊ mala corporalia miora videt ⁊ min⁹ pōderant psentia q̄ futura.

Additio. j. Mala fiunt magis terribilia ex duob⁹. primo ex magnitudine mali qđ timet. secūdo ex debilitate timētis cū min⁹ possit resistere. Ad vtrūq aūt istoꝝ opat q repentinū malū causet maiorē timorē q̄ malū puisū. Ad pmū enī qr mala ⁊ bona corporalia psentia minora vident q̄ futura. Ad scđm vo: qr repentinū malū magis subtrahit remedia quib⁹ hō se posset pparare ad repellēdū futuꝝ malū qđ facere nō posset cū repēte ex iprouiso malū occurrit. pmū istoꝝ videt declarare Tullius: vt in postilla. Ad secundū vo magis vident declinare verba Greg. vñ licet eandē ɔclusionē teneāt: nō tn̄ eisdē medijs vt bn̄ aspiciēti patere poterit.

In eodē ca. vbi dicitur in postilla: Cū venerit ille arguet mūdū.

Additio. ij. Ad maiorē declarationē hoꝝ vboꝝ. s. cū venerit ille arguet mūdū de pctō ⁊ de iusticia ⁊ iudicio ⁊c. Notandū q mūd⁹ q̄ xpm nō cognouit. vt. s. j. ca. intelligit de mūdanis q̄ in tribus impugnauerūt xpz. primo ī ei⁹ doctrina q̄ est veritas quā nō crediderūt. scđo in ei⁹ vita q̄ ē iusticia quā multiplicit exprobrauerūt. tertio in eius potētia quā p iudiciū diffinitiuū q̄ztū in ipsis fuit supplātauerūt eū morti ɔdēnādo. vñ de istis trib⁹ spūsctūs in apłos veniens mundū arguit. De pmo qr p eos veritas doctrīe xpi p orbem fuit publice diuulgata ⁊ miraculis cōfirmata. De scđo qr per ei⁹ ascēsionē seu reditū ad prēz testificata ē iusticia ei⁹ p apłos put postil. dic ⁊ h ē qđ dic đ iusticia. Qr ad prēz vado. Et ne forte q̄s crederet q xps in celū ascēdēs iteꝝ ad vitā mortalez rediret. iō subiūgit: Etiā nō videbit͡ me. De tertio. s. de iudicio mūd⁹ arguit: qr sic crediderūt xpm iudicādo: totā ei⁹ potestatē euacuare: sic p oppositū pnceps hui⁹ mūdi. i. diabol⁹ fuit iudicat⁹ et ei⁹ potestas totaliter ablata respectu electorū qđ apłi p spūmsctm̄ in eis manētē frequēter ostēderūt eijciēdo demonia ⁊ detegēdo illusiones seu errores eoꝝ vt sepissime in eoꝝ gest͡ habet.

In eodē vbi đr in postil. Sz dictū istoꝝ manicheoꝝ ptz falsū.

Additio. iij. Nō solū maniche⁹ īcidit ī istū errorē vt dic Aug⁹. sz forti⁹ ⁊ piculosi⁹ machometus q̄ silr fundauit errorē suū ī his vbis xpi ⁊ alijs ī q̄b⁹ pmittit se missurū aliū paclytū. vt Joh. xiiij. Ego rogabo prēz me. ⁊ aliū pa. mit. v. vñ ⁊ ipe vocat se missū a deo: vt ptz ī suo alchorano: ī q̄ falsiora ⁊ magis absurda ɔtinet: vt ptz eūdē librū legēti: put postillator etiā tangit infra sequēti ca.

Glo. or.

Ca. XVII

Hec locu. Nō solū q̄ in cena sz etiaz q̄ ab īitio. Sz marie q̄ ī cena hac đ cā dic dicta: vt in illo pacem haberēt. Hec pax ē p q̄ xpiani sum⁹: p q̄ sacris ībuimur: p q̄ oīmodis erudimur: p q̄ spūz pignus accepimus: p qua in eum credim⁹ et speramus: ⁊ amore ei⁹ accēdimur. hec ē psssur͡ ɔsolatio ⁊ liberatio: vt ī hac liberemur: ī fine felicit regnem⁹: ī hac g̃ smone ɔcludit. b Pat ve. ho. potuit orare silentio: sz ī orādo ē ēt doctor: ⁊ notā fac orōez: q̄ ⁊ psētiū ⁊ futuroꝝ ē edificatio. Vēit hora nō vrgēte fato: sz disponēte deo q̄ sine tpe ordiauit oīa q̄ fiāt p tpa ordīe ɔgruo. c Clarifica fi. ⁊c. hūilitas ī passiōe: claritas ī resurrectione cepit. Vēit hora passiōis: semināde hūilitat͡: nō differas gliaz resurrectiōis. Vt fili⁹ tu⁹ clarificet te. Et sic claritas pris nec augeri nec minui pōt ī se. Apđ hoīes mīor erat dū ī iudea sola not⁹: sz p resurrectionē filij vbiq īnotuit. d Vt fi. tu. In cognitiōe hoīm: sic dedisti vsq vt cognoscāt te: ⁊ quē misisti. Nō eī pt cognitiōe hoīz clarificari pr: nisi ille cognoscat p quē clarificat. i. pplis īnotescat. Et h ē clarificatio pris q̄ nō circa solos apłos: sz ēt circa oēs credētes fit. e Hec ē āt. Ordo. vt cog̃scāt te: ⁊ quē misisti. i. xpm cū spū q̄ ē amboꝝ: esse vnū ⁊ solū veꝝ deū. Si g̃ eo modo te

[Interlinear gloss:] finito sermōe ad discipulos: ad prēz vba cōuertit ⁊ orare cepit.

a Hec locut⁹ est Ca. XVII
iesus: ⁊ subleuat͡ ocuł i

[Interlinear gloss:] quam cōstitui tecū.

b c celū dixit: Pat vēit hora clarifi

[Interlinear gloss:] a notū faciat oī carni: sic eī fz hoīez đdisti ptātē c. i. hoīs: sic ei dedisti vt oīe qđ d. e. d. e. v. e

d ca filiū tuū: vt fili⁹ tu⁹ clarificet te e

† Sic dedisti ei ptātē oīs carnis: f

[Interlinear gloss:] filio.

vt omne qđ dedisti ei det eis vi- g h

e taz eternā. Hec ē aūt vita eterna i†

Nico. de lyra

Hec locut⁹ ē. Postq̄ xps cōfortauit discipłos suos p doctrīe bn̄ficiū. h ɔñr eos ɔsolat p orōis suffragiū. Circa qđ notādū q orō ē petitio decētiū a deo: fm Damascenū li. iij. Et iō orare nō ɔuēit xpo fm diuiītatē: sz magł orari: qr sic est equał deo pri. fm hūanitatē aūt in q̄ mīor ē prē ɔuēit ei orare: ⁊ p alijs ⁊ p se. Diuidit g̃ pñs caplm ī tres ptes: qr pmo xps orat p seipo. scđo p apłoꝝ collegio. ibi: Maīfestaui. tertio p toto fidłi pplo. ibi: nō p eis tm̄. Pria ī tres. qr pmo pmittit suā orōnez. scđo remouet quādā dubitationē. ibi: Hec est vita eter. tertio subiūgit exauditiōis rōnē. ibi: Ego te clarificaui. Circa pmū sciēdū q xps nō tm̄ orauit ad aliq̄d īpetrādū: sz ēt ad dādū nob orādi exemplū. ⁊ iō orō sua hic describit optimis circūstātijs disposita. pmo respectu pcedētiū. cū dicit: Hec locut⁹ ē iesus. qr p⁹ discipuloꝝ īstructionē ɔuertit se ad orōnē: ad ostendēdū q cōplemētū bōi opis est a deo reqrēdū. scđo respectu pñtiū. cū đr: b Et suble. ocu. ī ce. Int alias ptes corpis dispositio īterior mēt͡ maxīe relucet ī ocuł. In orōe āt mens đz in deū eleuari: qr fm Damas. Orō ē ascēsus mēt͡ ī deū. ⁊ iō ad h denotādū saluator orādo psētialit ocłos leuauit ad celū. tertio respectū seqntiū. iminente eī tribulatiōe đz hō recurrere ad deū: ⁊ iō xps in pncipio sue orōis expmit tps sue passiōis īminēt͡. d. c Pat ve. hora. s. passiōis mee. d Clarifica fi. t. In passiōe enī clarificat⁹ ē a prē. pmo p signa diuit⁹ ostēsa: q̄ sīt: sol obscuratio: terre mot⁹: veli tēpli scissio: ⁊ hmōi. q̄b⁹ visis cēturio q̄ erat gētił dixit: Vere filius đi erat iste. Scđo p passionē fuit clarificat⁹ inq̄ztū p ipaz meruit corpis gloriā ⁊ exaltationē. Tertio qr p h vēit in toti⁹ mūdi noticiā p gētiū credulitatē. Granū enī frumēti mortuū attulit hūc multiplicē fructū. Hāc igit triplicē clarificationē petit h iesus: verūtn̄ qr glia filij redūdat in gliaz pris. iō subdit: e Vt fili⁹ tu. cla. te. ⁊ nō solū redūdat ī prēz: sz ī omib⁹ adherētib⁹ xpo p fidē: qr bonū capit͡ ad mēbra deriuat. iō subdit: f Sic dedisti ei ptātē om. car. i. oīs hūane nature. g Vt oīe qđ de. ei. p adherētiā fidei. h Det eis vi. eter. qr p meritū xpi habem⁹ ītroitū ad gliaz quā amiseram⁹ p adam. i Hec ē aūt. hic remouet quādā dubitationē. posset enī aliq̄ credere q ista vita eterna p eū fidelib⁹ dāda ɔsisteret in carnalib⁹ bōis. sic dicūt saraceni q̄ expectāt ī alia vita ī voluptatib⁹ carnalib⁹ ⁊ diuitijs ⁊ ɔsilib⁹ pmiari: fz qđ đr ī alchorano machometi: q̄ tn̄ vita fz pħm đr vita pecudū. j. Ethic. pt qđ ipe Auicēna

[Margin note:] † De pe. di. 4 si ex bono. vltra medium: vt omne qđ dedisti. ⁊c.

E modo te clarificat fili⁹ sicut dedisti ei ptātē oīs cre aturę: ꝛ sic dedisti: vt omne qđ dedisti ei de. e. v. e. ꝛ hec ē vita eterna vt cognoscāt te. Sic te ꝗ filius clarificat: vt oīb⁹ q̄s dedisti ei te cognitū faciat.
a Ut cogno. ꝛc. Qđ h̄ ē ex pte: in futuro erit ple ne. Qui ergo pficit in co gnitiōe mag⁹ viuere tēdit. Qñ āt erit plēa cognitio. erit sine fine laudatio. Et hec est illa clarificatio: sꝫ pri⁹ h̄ clarificat̄: dū īnotescit fidelib⁹. vñ. Ego t. c. s. t. b Opus. cō. i. ac si apte futurū diceret: clarificabo: gētib⁹ p̄dicādo. Opus ꝯsūmabo: qꝛ iā factū p̄destinatiōe: ꝛ p iā facto ē habēdū qđ certissime ē futurū. Hāc p̄destinationeꝫ in sua clarificatiōe māifesti⁹ apit. dicēs: Quam habui apđ te priusꝙ̄ mūd⁹ essꝫ. i. sic̄ tūc ī p̄destiatiōe habui apđ te añ tpa: ita nūc in re fac in mūdo in tpe. c Dedisti mihi. In q̄ notat̄ grā Nihil ei hꝫ in hoīe qđ nō accepit. Cū restet passio dicit: Cōsūmaui. qꝛ se certissime nouit ꝯsūmaturū. sicut ꝓpha ait: Qui fecit q̄ futura sūt. Quis ꝗ videat̄ h̄ dicere ꝙ prior prēꝫ glificauerit: ꝛ p⁹ a prē eēt clarificā dus. dicēdo ꝛ nūc clarifica me pr̄ apđ temetipm: tñ de futuro ē vtrūqꝫ: ꝛ eo ordine vt. s̄. Pat̄ clarifica filiū tuū vt fi. te clari. Eadē enī est snīa: nisi qꝛ h̄ dict⁹ ē clarificatiōis mod⁹ q̄ ibi erat tacit⁹: quō pr̄ clarificet̄ ꝛ fili⁹: fili⁹ clarificat patrē sup terrā: pat̄ filiū apđ se ipm. d Hoīb⁹. Pñt hec oīa dici de oīb⁹ fidelib⁹ futur̄. Et est h̄ clarificatio q̄ clarificat⁹ fili⁹ clarificat patrē sup terrā: s̄m qđ ē pteritū p futuro. Sꝫ credibili⁹ ē de his dici q̄ tūc erāt discipli. cū p⁹ dicat: Cū essē cū eis ser. e. ī no. t. ꝛ null⁹ piīt nisi fili⁹ pditiōis. i. iudas: q̄ de. xij. piīt. vbi addit: nūc ad te v. in q̄ oñdit corpali pñtia se fuisse cū eis: q̄ in ascēsiōe ab illis abijt. De ceter̄ p⁹ addit: Nō p his tñ rogo. sꝫ p his q̄ credituri sūt p ꝟbū eoꝝ. e Tui erāt. Aug⁹. Pr̄is erāt hi sic oīa: nō sine filio oīa tenente cū illo. Sꝫ solet ei a q̄ est tribuere q̄cq̄d hꝫ. Mihi eos dedisti s̄ꝫ hoīeꝫ q̄ nō sp fuit: sꝫ accepisse eos dic̄. Habuit aliqñ dei fili⁹ qđ nōdū habuit idē hō fili⁹: qꝛ nōdū erat hō. f Cognouerūt. Ne putaret̄ cognitio iā fctā p spēm. addit: Crediderūt vere. nō eo mō q̄ cū dixit: mō credit̄. venit hora vt dispgami. Sꝫ nec adhuc t̄les erāt: sꝫ p̄nūciat q̄les sint futuri accepto spū: sine q̄ nec seruauerūt sermonē quē dixerat. g Ego p. e. Pr̄ia orō fuit: Clarifica fi. vt fi. c. t. ꝛ đ his execut⁹ ē ꝛ ꝯclusit ī fide credētiū. Iā p eis rogat vt pat̄ s̄uet eos q̄s ip̄e corpore reliq̄t. h Et mea oīa t. s. nō eī qꝛ filio dedit pr̄ amisit: cū fili⁹ adhuc addat: mea oīa tua: ꝛ tua mea sūt. Unigēiti filij st̄ oīa q̄ pr̄is: p h̄ ꝙ ēt de⁹ ē ip̄e: ēt de prē nat⁹ prī ē equal̄. i Et tua m. s. Scti de q̄b⁹ h̄ dic̄: nō pñt eē nisi ei⁹ a q̄ creati ꝛ scīficati sūt. i. pr̄is ꝛ filij: ꝛ p h̄ oīa q̄ ip̄oꝝ sūt: necesse est vt sint ei⁹ cui⁹ ꝛ ip̄i sūt. qđ. s̄. dixit de spū: Oīa q̄ hꝫ p. m. s. ꝓpterea dixi: đ meo accipiet. de his dixit q̄ ad ip̄aꝫ ptinēt pr̄is deitatē: in q̄b⁹ ille ē equal̄ oīa q̄ hꝫ habēdo nō possidēdo: neqꝫ ei spūs đ creatura accipiet

Eccs. 3. c

B

Jo. 16. c

a vt cognoscāt te solū deū veꝝ: et quē misisti iesū xp̄m. Ego te clarificaui sup terrā: opus consummaui qđ đdisti mihi vt faciā. Et
a ſ vt te clarificē. b ſ ad dexterā tuā collocādo
nūc clarifica me tu pater apđ temetip̄ꝫ claritate quā h̄ui priusꝙ̄
a ſ ab initio sicut p̄ordinatū est vt de⁹ sic hoīeꝫ illū exaltaret. a ſ nō ꝙ iā sit pfecta māifestatio sine puerbijs: sꝫ ꝙ certissime futura.
mundus fieret apud te. Manifestaui nōmē tuū hōminib⁹: quos
a ſ nō quo diceris de⁹: qđ erat notū ī iudeis: sed q̄ dicer̄ pat̄ me⁹ qđ sine filio ñ noscit̄. b ſ aplis ꝛ vere oīb⁹ gētib⁹. c ſ instruēdos.
a ſ homini. b ſ de q̄ iā nō sūt. c ſ pscientia
dedisti mihi de mūdo. Tui erāt
a ſ ad docēdum.
ꝛ mihi eos dedisti: ꝛ sermonem
a ſ ī fiđ pmāserūt. b ſ. i. cognouerūt qꝛ a te sūt simul enī pat̄ dedit oīa cū genuit q̄ hēret oīa.
tuū seruauerūt. Nūc cognouerūt qꝛ omnia q̄ đdisti mihi abs te sūt.
a ſ p hoc cognouerūt qꝛ acceperūt. ſ intus.
Quia verba q̄ dedisti mihi: dedi eis: et ip̄i acceperūt ꝛ cognouerūt
ſ intellexerunt et tenuerunt.
a ſ similiter vere.
vere qꝛ a te exiui: ꝛ crediderūt
a ſ qđ est idem qđ a te exiui.
qꝛ tu me misisti. Ego p eis rogo:
a ſ. i. deditis mundo.
Non pro mundo: sꝫ p his quos
ſ p qđ iā nō sūt de mūdo p quo nō rogo.
dedisti mihi: qꝛ tui sunt. Et mea omnia tua sunt: ꝛ tua mea sunt:

Auicēna h̄ ꝯsiderās dixit ꝙ ꝓpha quē vocāt machometū pmittit eis talē felicitatē in p̄miū: quā multi sapiētes nō attēderūt. Silr̄ iudei resurrectionē futurā expectāt ad vitā carnalē. Et iō felicitatē vite future credūt ꝯsistere in bonoꝝ tpaliū plenitudine ꝛ pacis trāq̄llitate. hoc aūt remouet saluator. d. Hec est aūt vita eterna vt cogno. te ꝛc. Uita enī eterna siue beatitudo cōsistit essentialit̄ in aspectu claro ipsius diuinitatis. put tñ habet adiūctā fruitionē q̄ est completiua felicitatis: ex ꝯsequēti ꝟo ꝯsistit in aspctū humanitatis xp̄i: q̄ est instrumentū nos introducēs ad beatitudinē p̄ncipalem. Beatitudo āt hominis cōsistit in ꝯiunctiōe ad vltimū ꝛ optimū. et iō nō pōt ꝯsistere in ꝯiunctione ad aliqđ bonū tēporale vł corporale: vt dicūt rudes saraceni ꝛ iudei: sed in adeptione ipsius primi ꝛ sūmi boni per apertā visionē ꝛ fruitionē. Cōsiderandū etiā ꝙ cū dicit fili⁹ loquēs ad patrē: Hec est vita eterna vt cognoscant te solū deū. p hoc enī nō habet̄ ꝙ solus pater sit de⁹: ꝛ filius sit creatura: vt dicebat Arri⁹: quia hec dictio exclusiua solus non determinat li te: vt sit sensus: ꝙ solus pater sit deus: sꝫ determinat li deum. ꝛ est sensus ꝙ illa est sola deitas vera que est in patre. ꝛ sic ab ea nō excludit̄ filius sed magis includit̄: qꝛ vna est deitas in vtroqꝫ: sed excludit̄ vera deitas ab his q̄ a gentib⁹ colebant̄. s. ioue: saturno ꝛ cōsimilibus. dato etiam ꝙ hec dictio solus determinat li te: ꝛ sit sensus: ꝙ solus pater sit deus: nō tñ p h̄ excludit̄ fili⁹ a deitate: sed magis includitur: qꝛ s̄m ph̄m solus ē idē ꝙ nō cū alio: ꝛ ideo tñmō excludit illud qđ alietatem dicit. filius autē non est alius a patre in essentia: sed tñ in persona. ꝛ ideo quādo hec dictio solus additur vni persone respectu termini essentialis: sicut est in proposito non excludit aliam psonam sed magis includit. ꝛ hoc patet p auctoritatem saluatoris: Mat. xj. vbi dicit: Nemo nouit filium nisi pater: neqꝫ patrem quis nouit nisi filius. Si enim hec dictio nisi addita vni persone respectu termini essentialis excluderet aliā. sequeretur ꝙ pater non cognosceret se: sed tñ fili⁹: nec filius cognosceret se sed tñ pater: quod est absurdū dicere. a Ego te clarificaui. Hic subdit rationem quare sua oratio debeat exaudiri: videlicet quia fuit pfecte obediens deo patri carnē assumendo ꝛ veritatē fidei inter homines docēdo. et hoc est quod dicit: Ego te clarificaui super terrā. Et non solum est exaudibilis propter predicta: sꝫ etiam qꝛ ad consummationem mysterij sue īcarnationis mortē constanter sustinebat. ideo subdit̄: i b Opus cōsūmaui quod dedisti mihi vt faciā. dicit cōsummaui: qꝛ iā ei⁹ passio incipiebat: qua pacta dixit: Cōsūmatū est: vt habet̄. j. xix. c Et nūc clarifica me tu pat̄ apđ te metip̄m claritate quā habui priusꝙ̄ mūdus fieret apđ te. i. illi⁹ glorie quā habeo eternaliter tecū s̄m diuinitatē. fac pticipē naturā mortaleꝫ quā assumpsi ꝓpter hominū salutē. d Māifestaui nomē tu. Hic ꝯseq̄nter orat p collegio aploꝝ. ꝛ diuidit̄ in duas: qꝛ p̄mo oñdit ꝙ dꝫ p eis dep̄cari. scđo format suā orōnē deuote. ibi: Pater scte. Circa p̄mū pōit q̄tuor rōnes ad ostēdēdū ꝙ debeat p aplis dep̄cari. Prima accipit̄ ex pte xp̄i: qꝛ erat eoꝝ mgr̄ ꝛ ipsi ei⁹ discipli. Bon⁹ aūt magister dꝫ çelare p discipulis suis ꝛ eos dirigere. ꝛ h̄ est qđ đr: Māifestaui nomē tuū hoīb⁹ q̄s dedisti mihi de mūdo: qꝛ apli fuerūt specialit̄ ꝯiūcti ip̄i xp̄o. e Tui erāt. s̄m eternā p̄destinationē. f Et mihi eos dedisti. vocādo tpaliter ad fidē ꝛ apostolicā dignitatē. g De mūdo. qꝛ añ vocationē suā apli erant mūdialiter viuētes sicut ꝛ ceteri homīes. scđa ratio accipit̄ ex pte aploꝝ q̄ fuerūt serui obediētes. ꝛ h̄ est qđ đr: h Et ser. tu. seruauerūt. corde. s. et ope. i Nūc cognoue. qꝛ oīa ꝛc. abs te sūt. i. a te pcedētia. k Quia ꝟba q̄ de. mi. dedi eis. qꝛ a plenitudīe sciē xp̄i facta ē redūdātia in aplis. l Et ipsi acceperūt. doctrinā xp̄i recipiēdo. m Et cognoue. vere q̄a a te exiui. h̄ enī cognouerūt p doctrinā xp̄i ꝛ p miracula. verūtñ qꝛ tal̄ cognitio est fidei. iō subdit̄: Et crediderūt qꝛ tu me misisti. Tertia ꝟo rō accipit̄ ex pte custodie xp̄i: cui apli erāt specialit̄ cōmissi. ꝛ h̄ ē qđ đr: n Ego p eis rogo nō p mūdo. hoc dicit qꝛ efficacia sue orōis tñmō se extēdit ad electos: q̄uis enī sit efficax p oīb⁹: tñ mali ponūt sibi īpedimētū ne sint pticipes ipsi⁹. iō subdit̄: o Sꝫ p his q̄s dedi. mi. ro. q̄ ad efficaciā. p Quia tui sūt. s̄m eternā p̄destiatiōnē. q Et mea oīa tua sūt. qꝛ ꝓpter insepabilē vnionē hūanitat̄ ꝛ diuinitat̄ in xp̄o fit idiomatū cōicatio attribuēdo ea q̄ sūt hoīs xp̄i deo ꝛ ecōuerso. sic̄ enī demōstrato xp̄o: h̄ ꝓpositio ē ꝟa: iste hō creauit stellas. ita h̄ ꝓpositio ē ꝟa: de⁹ mortu⁹ ē. qꝛ ꝓpter vnitatē suppositi oīa q̄ sūt dei cōicant̄ hoī. ꝛ ecōuerso mō p̄dicto.

Et cla.

Gra accipiet q̃ subdita est pr̃i et filio: sed de pr̃e de q̃ ꝓcedit spũs.de q̃ nat⁹ ē fili⁹. a Et cla rifi.supra petebat de futuro clarifica me apud temetipm̃:h̃ factã dic̃ ⁊ in eis.Sed ⁊ h̃ futura cũ eis inotescet.⁊ p eos oib⁹ credentib⁹ ꝙ ad dexterã pr̃is sit gl̃ifica/tus. b Serua eos.Ut sint vnũ in natura sua: sic̃ ⁊ nos i nr̃a sum⁹ vnũ: ⁊ iõ nõ ait vt sint vnum nobiscum: aut vt simus vnũ ipi ⁊ nos sicut nos vnũ sum⁹:q₂ nõ sũt eius dē nature cũ deo:sic̃ fi/li⁹ ₛm ꝙ de⁹ vnũ ē cum pr̃e. c Cũ essē.Non debem⁹ ĩtelligere ꝙ pa/ter ⁊ fili⁹ alternati ₛuẽt q̃si alter p⁹ alterꝫ.Sic̃ ei seruãt paẗ ⁊ fili⁹ ⁊ spũs/sctũs q̃ est vn⁹ de⁹.Sed scriptura nos nõ leuat nisi ad nos d̃scẽdat.Cũ ita loquiẗ ĩtelligam⁹ di stiguere ꝑsonas:nõ se/parare naturã. Gau/diũ qd̃.s̃.exp̃ssit vt sint vnũ sic̃ ⁊ nos.Hec ē pax illa ⁊ beatitudo in futu ro sc̄lo.ꝓpẗ quã oĩa fi/unt.ꝓpẗ quã se eē locu/tũ dicit in mũdo.

d Sctifica. Sic̃ ex gr̃a tua incepta ē sctificatio p quã iã nõ sunt de mũ do:eadē gr̃a fac sãctio/res vt ꝑseuerẽt ĩ ṽitate: cui⁹ vmbra fuerũt vete res sctificatiões. i.ĩ me q̃ sũ ṽitas:qd̃ subden/do apit:Sermo tu. v.ē qd̃ ē:ego sũ ṽitas.Gre ce logos:latiẽ ṽbũ vl̃ ₛ/mo q̃ ē vnigenit⁹ pr̃is. e Et ꝓ eis e.sã.i.vt ꝓ eis ꝓsit ego me homiēꝫ sctifico in me ṽbo:qd̃ ē ab ĩitio ĩcarnatiõis sue q̃n verbũ factũ ē caro. Jta aũt ill̃ ꝓdest: q₂ ⁊ ipsos q̃ sũt ego:q₂ caput ⁊ corp⁹ sũt vn⁹ xp̃s:scti fico i meipõ.vñ addit: vt sint ⁊ ipi sic̃ ego sctifi cati in ṽitate ⁊ in me.

s.14.a

f Nõ ꝓ eis. Jã nõ de sol̃ apl̃is:sꝫ de ceter̃ mē bris icipit:Nõ aũt orat ꝓ his q̃ iã sũt ĩ fide ei⁹ defũcti:sꝫ ꝓ his q̃ sũt ĩ tẽtatiõib⁹. g Sꝫ ⁊ ꝓ e.q̃ cre.s. vsq₃ ĩ finē mũ di.vl̃ iã credũt vbicũq₃ sꝫ:ñ tñ tã ꝑfctē vt p⁹ cre dituri sunt post resur/rectionē. h Per ṽ/bũ.p ṽbũ euangelij qd̃ est eorũꝫ nõ ꝙ p eos tm̃ sit p̃dicatũ:sꝫ ⁊ p Pau lũ ⁊ alios q̃slibet:sed q₂ eis p̃mo ⁊ p̃ncipaliter cõmissũ sit ad p̃dicãduꝫ. Hoc est verbũ fidei verbũ dei:p quod credidit latro:credidit Paul⁹ ⁊ quicũq₃ credit. i Ut oẽs v.s.Nõ ait oẽs vnũ sum⁹:sꝫ vt illi oẽs vnũ sint sicut tu paẗ in me ⁊ ego in te: subaudi vnũ sum⁹.Jta ⁊ paẗ ĩ filio ⁊ fili⁹ in pr̃e: vt vnũ sint: q₂ vni⁹ substãtie. Nos ṽo possum⁹ esse in pr̃e filio ⁊ spũsctõ.Ul̃ pater ⁊ fili⁹ ⁊ spũsctũs in

nobis

ₛ tm̃. ₛ et si pri⁹ fui. ₛ q₂ cito futurũ

a ⁊ clarificat⁹ sũ i eis .Et iã nõ sũ i a b

a ₛ corꝑali p̃sẽtia. ₛ q₂ tardi⁹ exituri.b ₛ expo nit quõ dixit:ñ sũ i mũdo sciẽs aliq̃s iñ mouẽdos

mũdo:ẽt hi i mũdo sꝭ ⁊ ego ad te c d

a ₛ vt hõ rogat patrẽ ꝓ discipl̃is. ₛ paẗ iã ꝓpe ē ascẽsio:⁊ iõ cõmẽdo tibi corꝑaliẗ q̃s reliquo.
b ₛ sed nõ sine me spũali potẽtia.

b vẽio† Paẗ scẽ ₛũa eos i noĩe tuo e

a ₛ homi vl̃ ṽbo gignẽdo paẗ oĩa dedit.

quos d̃disti mihi: vt sint vnũ sic̃ f g

a ₛ mõ serua in tuo noĩe in quo eos seruabam.
b ₛ corporaliẗ. c ₛ ego fili⁹ homo.

c ⁊ nos.Cũꝫ essē cũ ẽis:ego serũa/ h i

ₛ sed nõ sine te spũali custodia.

bã eos i noĩe tuo.Quos dedisti mihi:ego custodiui:⁊ nẽo ex eis k

ₛ iudas p̃destinat⁹ ꝑditioni.a ₛ q̃ h̃ de illo ꝓ/

ꝑijt nisi fili⁹ ꝑditiõis:vt scriptũ/ l

pheraui. a ₛ pacta obediẽtia electẽ filijs p q̃s p̃dicatio ipleaẗ. b ₛ q₂ adhuc corꝑe ĩ mũdo.

ra ipleaẗ. Nũnc ãt ad te vẽio: ẽt m n

hec loquor i mũdo: vt habeant o

ₛ .i.a me eis collatum.

gaudiũ meũ ipletũ i semetipsis.

ₛ aũt. ₛ hoc abiẽs reliquit eis:et hec est cau/sa odij. a ₛ hoc de secuturis passiõib⁹ dicit.

Ego d̃di eis ₛmonē tuũ:† ⁊ mũn p q

ₛ cur. a ₛ me liberãte eos nat⁹ de spũ. ₛ re nati ex spiritu.

dus eos odio hũit:q₂ nõn sũt de

ₛ de quo nati. ₛ natus de spiritu.

mũdo:sicut ⁊ ego nõ sũ de mun/

ₛ orat ꝓ suis cõtra odia mũdi. ₛ vbi adhuc ne/cessarij sũt:⁊ si nõ sũt de eo. ₛ ⁊ si mũd⁹ odit tñ.

do. Non rogo vt tollas eos de r

mũdo: sꝫ vt serues eos a malo. s

De mũdo nõ sũt :sic̃ ⁊ ego nõ sũ

a ₛ ideo. ₛ sic seruabanẗ ab illo malo qd̃ orabat

d de mũdo. Sctificã eos in ṽitate. t v

ₛ quia. ₛ in carne nõ peccati.

Sermo tu⁹ ṽitas ē.Sic̃ tu me mi x y

a ₛ vñ apl̃i dicunẗ. b ₛ liberatos a labe pcti.

sisti i mũdũ:ita ⁊ ego misi eos in z

e mũdũ.Et pro eis ego sanctifico a

meipm̃: vt sint ⁊ ipi sctificati ĩ ve b

a ₛ vt seruentur a malo vt sanctificentur.

f ritate. Non pro eis aũt rõgo tm̃ c

ₛ ꝓ illis quoꝝ fides iã incepta resurrectione ⁊ ascensione confirmabitur.

g h sed ⁊ pro eis qui credituri sũt p

a ₛ q̃d rogas.b ₛ qd̃ supra de sol̃ apl̃is h̃ d̃ oib⁹ sil̃. ₛ in fide:ĩ charitate:ĩ pace:q₂ in vnũ regnũ

i verbuꝫ eorum in me: vt omnes

sunt futuri.de q̃ postea supponet. ₛ rogo.

vnũ sint sic̃ tu paẗ i me ⁊ ego i te: d

---

a Et clari.sũ in eis.h̃ dicit:q₂ apl̃i gl̃iaꝫ ei⁹ iã ꝑtim cog̃scebãt:⁊ de ꝓpiq̃ pl⁹ cog̃scituri erãt.Quarta rõ accipiẗ ex necessitate imiñẽte apl̃is:q₂ xp̃s cito re/cessur⁹ erat ab eis.cui⁹ corꝑali p̃sẽtia erãt delectati ⁊ ꝯfortati.⁊ iõ ꝓtũc ĩdige bãt spẽaliẗ deo pr̃i p orõnē xp̃i recõmẽdari.⁊ h̃ ē qd̃ d₂: b Et iã nõ sũ ĩ mũ. i.sũ in ꝓpinq̃ recessu ab eis. c Et hi ĩ mũdo sũt.remanẽtes ĩ tribulatiõib⁹ mũdanis. d Et ego ad te venio.q̃si di.ꝓpter h̃ ꝓ eis oro. e Paẗ sctē ser.eos. Positis rõnib⁹ qui bus dꝫ ꝓ eis orare.hic ꝯñr format suã orationē.⁊ di uidiẗ in duas:q₂ p̃mo orat eis ꝯseruationē a malo.se cũdo ꝑfectionē in bono.ibi: Sãctifica eos.Dicit er/go p̃mo sic:Pater sctē serua eos in nomĩe tuo.i.in fi de ⁊ ꝯfessiõe noĩs tui. f Quos dedi.mi.p specia lē amicitiã eos mihi ꝯiũgẽdo. g Ut sint vnũ sic̃ ⁊ nos.i.vt sint vniti p charitatē sicut nos sum⁹ vnuꝫ per naturã.ita ꝙ li sicut nõ importat equalitatē:sed quãdã imitationē longinquam.⁊ allegat consequē/ter apostoloꝝ necessitatem respectu huius cõseruati/onis diuine.dicens: h Cum essem cũ eis.p̃sentia corporali. i Ego serua.eos ⁊c̃.custodiui.i.firmiẗ ⁊ secure. k Nemo ex eis perijt nisi fili⁹ ꝑditiõis. h̃ dicit:q₂ sua ꝑditio nõ fuit ex defectu custodie xp̃i: sed ex malicia sua.sicut diciẗ aliquis filius mort̃: eo ꝙ facit aliquid dignũ morte. l Ut scriptura iple atur.li vt hic tenetur cõsecutiue:q₂ p ꝓditionē iude secuta est impletio scripture que de hoc loquiẗ: Ps̃. xl.⁊.cviij.vt.s̃.allegatũ est.xiij.ca. m Nũc autē ad te venio.per mortē meã. n Et hec loquor ĩ mũ do.hoc dixit ꝓpter hoc ꝙ ex dict̃ eius aliqui possēt credere ꝙ non haberet potestatē custodiendi eos in absentia sicut in presentia.ideo hoc remouet dicens: Et hec loquor in mundo.s.existẽs in presentia corpo/rali:ac si diceret:sic loquor nõ ꝓpter defectũ virtut̃: sed ad ostendendũ veritatē humane nature cõpatiē/tis eis.ideo subdiẗ: o Ut habeãt gau.meũ iple. in semet.Gaudiũ enĩ xp̃i est de vniõe hũanitat̃ ad di uinitatē:per quã illa humanitas habet gratie ⁊ glo/rie plenitudinē: vt.s̃ dictũ est ca.j.Ad hoc aũt erat ĩ tentio christi orantis: vt apl̃i venirent ad gl̃iam vere fruitionis:in qua aperte viderent vnionē ĩ ipso dei/tatis ⁊ hũanitatis.Alia aũt ratio quare apl̃i indige bãt a deo specialiter ꝯseruari est:q₂ erãt iudeis odio/si ꝓpter doctrinã christi.⁊ h̃ allegat saluator dicẽs:j p Ego dedi eis ser.tu.custodiendũ ⁊ p̃dicãdũ. q Et mũdus eos odio ha.q₂ nõ sũt de mũdo:q̃tũ ad affectionē:licet sint de mũdo q̃tũ ad corꝑalē p̃sẽ tiã. r Nõ rogo vt tol.eos de mũdo.q₂ nõ expe/dit fideliũ saluti donec fides sit publicata p totũ mũ dũ. s Sꝫ vt ser.eos a ma.⁊c̃.dãdo eis ꝯstãtiã in tribulatiõib⁹ iminẽtib⁹ de ꝓximo. t Sctifica eos. Hic ꝯñr orat apl̃is ꝑfectionē in bono.d.Sctifica eos .i.ꝯfirma.sctm̃ enĩ vno mõ significat idē qd̃ firmũ. v Jn veritate.s.fidei catholice. x Sermo tu⁹ ve ritas est.i.doctrĩa mea quã dedi eis:q̃ ẽt tua est .sicut .s̃.dictũ est.ca.vij. Jsta aũt ꝯfirmatio apl̃oꝝ facta ē a deo pr̃e q̃ñ in die pẽtecostes misit eis spũmsctm̃ .Et necessitas hui⁹ ꝯfirmatiõis subdiẗ cũ d₂: y Sic̃ tu me misi.ĩ mũ.ad veritatē salut̃ eterne docẽdũ. z Et ego misi eos in mũ.ad hãc doctrinã vbiq₃ p̃/dicãdũ.Et notãdũ ꝙ dic̃ misi.i.mittã:loquẽdo d̃ fu/turo p modũ p̃teriti ꝓpẗ certitudineꝫ euent⁹ futuri: q₂ apl̃i nõ sũt missi ad p̃dicãdũ p mundũ nisi p⁹ acce/ptionē spũssancti:licet añ fuissent missi ad p̃dicanduꝫ in ciuitatib⁹ iudee iudeis tm̃. a Et ꝓ eis ego sã. meipm̃.i.sacrificiũ in carne offero tibi acceptũ. b Ut sint ⁊ ipsi san.in ve.sicut enĩ vet⁹ testamẽtum p sanguinis effusionē ꝯfirmatũ est.sic cõfirmatio no ui testamenti facta est p effusionem sanguinis xp̃i: vt ostẽdit Apl̃s ad Heb.ix. c Nõ ꝓ eis aũt ro.⁊c̃. Hic ꝯñr saluator orat ꝓ toto fideli ꝑl̃o. ⁊ diuidiẗ in duas.q₂ p̃mo orat ꝓ eis ꝯsecutionē gr̃e.⁊ scd̃o gl̃ie. ibi:Pater quos dedisti mihi.Dicit ergo p̃mo sic: Nõ ꝓ eis aũt rogo tm̃ ⁊c̃. vt oẽs vnũ sint:in vnitate charitatis:in qua vnione ꝯsistit ꝑfectio xp̃iane re ligiõis:q₂ p h̃ mẽbra eccl̃ie ꝯiunguntẗ ad inuicē ⁊ capiti hoĩ xp̃o.⁊ vlteri⁹ ipi deo:q₂ q̃ adheret deo vn⁹ spũs est: vt d₂.j.ad Coꝝ.vj.⁊ sic p ꝯñs p̃mũ p̃nci/pium qd̃ est deus coniungiẗ homini qui est quodãmodo omnis creatura. d Sicut tu pater ⁊c̃.vnum sint. Non est ibi vnitas equalitatis:sed cuiusdã imitationis:q₂ christi hominis ⁊ dei est vnitas personalis.aliorum autē ho/minum a deo est tm̃ vnitas charitatis.

† De cele. missa. cum c. marthe de sum.tri. c. damna/mus.

† s.15.c

C

nobis ee pñt: vnũ tñ cũ deo ee nõ possum⁹: qꝛ nõ vni⁹ substãtie. De⁹ xᵒ in nob̃ ẽ vt i tẽplo: nos in illo vt creatura in creatore. a Ut ꝛ ipi. In no bis dicit vt ꝙ vnũ sũt fide ꝛ charitate: grẽ dei tri buãt: vt nũc aũt lux in dño. b Ut mũd⁹. mũ dus hic accipit̃ ꝓ oĩb⁹ il lis q̃ vnũ sũt. Nec hoc qꝺ sũt facit cãm vt credãt: qꝛ poti⁹ credẽdo vnuȝ sũt: q̃ q̃uis essent vnũ natura: dissentiẽdo tñ ab vno: nõ erãt vnũ: sꝫ orando dixit: vt mund⁹ credat: sicut orã do dixit: vt oẽs vnũ sint. ac si tertio subaudiat̃: ro go vt mũd⁹ credat.

c Ego in eis. Nõ q̃n ꝛ pa ter in nobis ꝛ nos in pr̃e. Sed hic mediatorẽ se ostẽ dit: ex cui⁹ ꝑsona hoc dici tur: sicut ħ qꝺ Apl̃s ait: Uos xp̃i: xp̃s ãt dei. Ut sint ꝯsũmati: oñdit eo per duci recõciliationẽ ꝑ me diatorẽ vt ꝑfecta btitudi ne fruamur vbi cognoscet mũdus ꝑ speciẽ: qꝺ mõ ꝑ fidem. Ego sum in eis ad q̃s me mi. ꝛ tu i me. mũ dũ tibi ꝑ me recõciliãs vñ est etiã ħ qꝺ seq̃t̃: dilexisti eos: qꝛ i filio ẽt mẽbra ei⁹ diligit. sicut ꝛ me: nõ ꝙ eq̃ liter: sꝫ qꝛ ꝛ me ꝛ illos: vel ꝓpter me illos. sic̃. s̃. Sic̃ misisti me misi eos. i. quia me misisti misi illos.

d Quos dedi. i. traxisti ad me: sic ꝛ ego elegi eos ꝺ mũdo. alij ñ sũt dati ei. nõ sunt sui: ꝛ si ptãs sit ei oĩm e Uolo vt. Nõ põt ñ fieri qꝺ vult oĩpotẽs: ꝫ illa volũtas ẽ hoĩs. ꝺ q̃ di cit: nõ sic̃ ego volo. f Ut vbi. i. in celo vbi in carne mox futur⁹ sũ. vl̃ sic̃ dic̃ ni codemo: Nemo ascẽdit in celũ nisi fili⁹ hoĩs q̃ ẽ i ce lo. Nõ dixit: erit sꝫ ẽ ꝓpt̃ veritatẽ ꝑsone: in q̃ ꝛ deus hõ ẽ: ꝛ hõ deus. ꝛ vbi ego sũ deitate: ꝛ nõ q̃rat̃ vbi: qꝛ deitas vbiqꝫ est cũ q̃ tñ bon⁹ ẽ. ꝛ si ñ vbiqꝫ sic̃ ille: vt latrõi dic̃. Hodie m. e. i pa. Uñ ꝛ ħ nõ sat̃ fuit di cere: Ubi ego suȝ. sꝫ addit: mecũ: qꝛ miseri pñt eẽ vbi ille ẽ q̃ nusq̃ꝫ deest. sꝫ soli beati sũt cũ illo: q̃ ñ sũt beati nisi ex eo. Cũ illo: qꝛ fruunt̃ illo. vidẽt il lũ sicuti est. Mali nõ sũt cũ illo vt ceci in luce non sũt cũ luce. Nec boni nũc ita sũt cũ eo: ꝛ si aliq̃ mõ ꝑ fidẽ sũt cũ eo. g Uideãt. Tũ in forma serui clarificata viderint iudicãtẽ bonũ ꝛ malũ: tollet̃ ipius ne videat claritatẽ dei q̃ de⁹ est: quã soli mũ di corde videbunt qꝺ erit eis vita eterna. h Ut dilectio. Dilectio q̃ pat̃ diligit filiũ ẽ i oĩb⁹ iustis: qꝛ mẽbra ei⁹ sũt ꝛ diligunt̃ in illo q̃ tot⁹ diligitur. iõ subdit: Et ego in ipis sũ. q̃si: qꝛ ego sũ in ipsis. aliter est in nobis vt in templo: nos in illo aliter: quia nos sumus ille: cum ꝫm hominem eius capi tis sumus corpus. Ca. XVIII

i Egressus est ꝛc̃. Jam apl̃is i agro culto ꝛ fru ctuoso ope ꝑ assiduã p̃dicationẽ ꝯstitut̃: tpe pas siõis in hortũ paradisi itroducit vbi fruct⁹ ẽ abũ dãtior: ꝛ q̃ in deserto tẽtat⁹ vicerat: in horto suos coronat. vñ ait latroni: Amẽ amẽ dico tibi hodie mecum eris in paradiso.

Ubi erat

a vnitas scrõꝝ ħ vl̃ i futuro ñ ẽ cã fidei: sꝫ merces. b ita sint vnũ. c ꝓ eis vt hõ rogo: ꝛ vt deus facio qꝺ rogo.

vt ꝛ ipi i nob̃ ũnũ sint vt mũnd⁹ credat q̃a tu me misisti. Et ego

immortalitat̃.

claritatem quaȝ tu dedisti mihi

a dabo tecũ ego de⁹. b i charitate sic̃ supra i fide c vt sint vnũ ꝑ me vnũ mediatorem.

dedi eis vt sint vnũm sic̃ ẽt nos

a in claritate. b supra tm̃ vt sint vnũ ħ cõsũmati. ibi credat: hic cognoscat.

vnũ sum⁹. Egõ i eis ꝛ tu i me: ũt

a .i. ipi ꝯsũmati: hoc ꝛ ibi et hic: qꝛ inseꝑabile charitatẽ pr̃is ꝛ filij mõ credim⁹: tũc cognosce.

sint ꝯsũmati in vnũ: ꝛ cõgnoscat mũd⁹ qꝛ tu me misisti ꝛ dilexisti eos sic̃ ꝛ me dilexisti. Pr̃ q̃s dedi

a qꝛ dilexisti eos in me: recipe eos mecũ. ꝯsũmãdos i tãtã spẽ erigit q̃ maior nõ sit.

sti mihi volo vt ũbi sũ ego ꝛ illi

ita mecũ. a nõ ait credãt: qꝛ ħ ẽ merces fidei nõ fides.

sint mecũ: vt videãt claritatẽ me

a p⁹ crucẽ mihi hoĩ: vl̃ mihi dõ: cũ me gẽuisti tibi eq̃lẽ. b videãt: qꝛ d. m. in quo ꝛ nos dilexit et p̃destiauit tũc: qꝺ i fine mũdi faciet.

am quã dedisti mihi: qꝛ dilexisti

a iõ ħ eis volo: qꝛ hi soli de mũdo cognerũt te

me añ ꝯstitutionẽ mũdi. † Pat̃ iu

iniquus. iustum mediator

ste mũd⁹ te nõ cognuit. Ego aũt

a ꝑ me. ꝑ ħ cognerũt: qꝛ t. m. m. q̃ grã nouerũt.

te cognui: ꝛ hi cognouerũt: qꝛ tu

per fidem.

me misisti. Et notũ feci eis nomẽ

per speciem.

tuũ ꝛ notũ faciã: vt dilectio q̃ dilexisti me: in ipis sit ꝛ ego i ipis.

nõ añ sꝫ ist̃ finit̃: nõ ꝙ i hortũ mox itroiret. trãsit de iudeis ad gẽtes. qꝛ bibit de torrẽte h⁹ scl̃i

† Ec cuȝ di Ca. XVIII

Hec cuȝ dixisset iesus: egressus ẽ cũ discipulis suis trãs torrentẽ ce

a Ut mũ. cre. qꝛ tu me mi. ħ addit: qꝛ ex magna charitate ꝛ vnitate q̃ fu it in p̃mitiua eccl̃ia multi ꝯuersi sũt ad veritatem fidei: vt hr̃ Act. ij. ꝛ. iiij. Et qꝛ ꝑ p̃dicta posset aliq̃s credere ꝙ fili⁹ nõ eẽt cã ꝑfectiõis aplõꝝ sic̃ ꝛ pa ter. iõ hoc remouet. b Et ego cla. quã de. mihi de. eis. qꝛ ptãs miracu loꝝ ꝑ quã declarata ẽ diuĩtas xp̃i data ẽ apostolis a xp̃o: vt ptꝫ Luc̃. x. ꝛ Mat. x. tñ alit̃ dedit̃ eis hãc ptãtẽ quã ipse habu it: qꝛ xp̃s virtute ꝓpria miracula fecit. Apl̃i aũt ñ ꝓpria virtute: sꝫ virtute xp̃i miracula faciebãt: ꝓ pter qꝺ in miraculis faciẽdis nomẽ xp̃i iuocabãt. c Ut sint vnũ sic̃ ꝛ nos vnũ su. i. vt sint in xᵃ vni tate eccl̃ie ꝛ absq̃ꝫ scismate. d Ego in eis ꝛc̃. in vnũ. qꝛ ꝑ vnionẽ humanitat̃ xp̃i ad deuȝ facta est vnio toti⁹ creature: vt dictũ est. e Et cognscat mũ dus. qꝛ tu me mi. ꝛ di. e. sic̃ ꝛ me di. ꝑ opa eni mira culoꝝ ab eis facta adduct⁹ est mũd⁹ ad fidei chari tatẽ: ꝛ cognouit diuĩtatẽ xp̃i ꝛ familiaritatẽ siue a miciciã dei ad apl̃os: q̃bus aderat diuĩa virtus in opibus miraculosis. f Pat̃ q̃s dedisti. ħ orat fidli ꝓpl̃o ꝑfectionẽ gl̃ie. d. Pr̃ q̃s dedisti mihi ꝑ ve rã fidẽ. g Uolo. i. oro ꝺsidero h Ut vbi ego sũ ꝛ il. sint me. i. i eterna btitudiẽ: i q̃ iã erat xp̃s actu alit̃ q̃ꝫtũ ad aĩaȝ q̃ est p̃ncipalior ꝑs hoĩs. i Ut videãt claritatẽ me. quã de. mihi. i. diuĩtatẽ meaȝ. vl̃ aliter: claritatẽ corꝑis mei gl̃ificandi: qꝛ vtrãq̃ꝫ claritatẽ hꝫ fili⁹ a pr̃e. vnã eternalit̃: aliã ex tꝑe.

k Quia dilexisti me añ ꝯsti. mũ. ħ ptꝫ q̃ꝫtum ad xp̃i deitatẽ. silr̃ q̃ꝫtũ ad hũanitatẽ i q̃ꝫtũ de⁹ pr̃ eter naliter p̃destinauit ipm ad hãc gl̃iam ꝛ exaltatio nẽ. Et ꝯñr ostẽdit saluator ꝙ sua oratio sit exaudi bilis. dicẽs: l Pater iuste mũ. te nõ cogno. Li cet eni pħi deũ cognouerũt q̃ꝫtũ ad essentie vnita tẽ: nõ tñ q̃ꝫtũ ad ꝑsonalẽ distictionẽ. ꝛ iõ nõ cogno uerũt ꝓprie loquẽdo deũ patrẽ. Silr̃ iudei licꝫ de hoc habuerũt aliquã cognitionẽ ꝑ scripturas ꝓ phetarũ loquẽtes de distictiõe ꝑsonaruȝ in diuis. illa tñ fuit in eis obscurata ex iuidia ꝛ odio ad xp̃ȝ vt. s̃. dictũ est. ꝛ ideo nõ cognouerũt deũ patrẽ ni si large loquẽdo ꝺ paternitate: inq̃ꝫtũ pater est om niũ creatione. m Ego aũt te cognoui. qꝛ inq̃ꝫ tũ deus cognoscit patrẽ noticia cõprehẽsiõis: ꝛ in q̃ꝫtũ hõ pleni⁹ cognoscit q̃ꝫ aliq̃s angel⁹ q̃ꝫtũcũq̃ꝫ beat⁹. n Et hi cognouerũt qꝛ tu me misisti. qꝛ apl̃i ꝑ doctrinã ꝛ miracula xp̃i habuerũt noticiaȝ ꝙ ipe esset missus ꝓ salute mũdi. o Et notũ fe ci eis nomẽ tuũ. i. nomẽ paternitatis ꝓprie dicte in diuinis: ꝛ ꝑ ꝯñs toti⁹ trinitatis: qꝛ cognita vna ꝑsona ꝛ alie cognoscunt̃. Istud eni nomẽ sctissime trinitat̃: qꝺ erat alijs ignotũ: vt p̃dictuȝ est. ꝑ do ctrinã xp̃i fuit apl̃is reuelatũ. p Et notũ faciã. qꝛ post resurrectionẽ xp̃i qñ apuit apl̃is sensum vt scripturas itelligerẽt: et post missionẽ spũsscti apo stoli plenius cognouerũt mysteriũ trinitatis.

q Ut dilectio q̃ dilexisti me i ipis sit. i. spũssctũs q̃ est amor pr̃is ꝛ filij. r Et ego i ip. qꝛ ꝑ grãȝ spũs scti facti sũt tẽplũ ꝛ habitaculũ xp̃i. Ca. XVII

Mat. 11. d
Luce. 10. d
Mat. 26. c
Mar. 14. c
Luce. 22. d

Moraliter.

a† Hec locu. ẽ ie. ꝛc̃. In ħ docuit nos ad celũ cũ ora mus leuare ocl̃os. qꝛ ꝫ Damas. Oratio ẽ eleuatio mẽt̃ i deũ. c† Pa ter venit hora clarifica fi. tu. ꝛc̃. Per hoc ostendit̃ ꝙ ꝑ patiẽtiã in tribula tione homo clarificat̃ ꝑ patiẽtie virtutẽ ꝛ de⁹ clarificat̃. nã patiẽs sustinet ad eius honorẽ. i† Hec est aũt vita eter. vt co. te so. ve. de. Per ħ ex cludunt̃ errores omniũ in aliq̃ bono creato beatitudinẽ obiectiuã ponẽti um. b† Opus cõsũmaui qꝺ dedisti mihi vt faciã. hoc legãt ꝛ retineãt instabiles q̃ bona frequẽter inchoãt sed nõ ꝑseuerãt. Hui⁹ capituli residu um est oratio christi ꝓ suis discipulis p̃sentib⁹ ꝛ futuris. ꝛ in ħ xp̃s dedit exemplũ p̃latis eccl̃ie et curatis vt ꝓ suis subdit̃ deuote orẽt ꝛ attẽte. nec moralitas alia mihi nunc occurrit superaddenda.

In ca. xvij. vbi ꝺr in postil. Silr̃ etiã iudei resurrec. futurã expectãt ꝛc̃.

Additio.

Licet eni iudei moderni multas erroneas opiniones habent circa futurã vitã: similiter circa statũ resurrecti onis. antiq̃ tñ eoꝝ ꝛ auctẽtici nõ credũt felicitatẽ vite future ꝯsistere i bo norũ tẽporaliũ pleitudine: vt. s̃. declaratũ est i additiõe sup Luc̃. xiiij. ca.

Ec cũ dixisset iesus. Hic incipit euãgelista describer̃ Ca. XVIII

h b xp̃i passionẽ ꝛ mortẽ. ipa ãt fuit ꝑ iudeos ichoata ꝛ ꝑ gẽtiles ꝯsũ mata ꝫm qꝺ xp̃s p̃dixerat Mat. xx. Fili⁹ hoĩs tradet̃ p̃ncipib⁹ sa cerdotũ ꝛ scribis ꝛ ꝯdẽnabũt eũ morte: ꝛ tradẽt eũ gẽtib⁹ ad illudenduȝ ꝛ flagellãdũ ꝛ crucifigẽdũ. Et iõ euãgelista p̃mo oñdit q̃d xp̃s a iudeis sit passus. secũdo q̃d a gẽtibus se. ca. Tũc ergo apprehẽdit. Prima in tres: qꝛ p̃mo de

a Ubi erat hor. In horto capit̃ vt deleret peccatũ cõmissũ in horto delitiaꝝ in quẽ hui⁹ seculi torrẽtẽ trãsiẽs: discipulos introduxit. b Cohortẽ. Non iudeoꝝ sed militũ a p̃side seruato ordĩe legitĩe potestatis: vt illis tenẽtibus null⁹ auderet resistere. vel etiam si quis auderet contra tot non posset. c Uenit illuc. Nocte traditur vt sine turbis q̃ in die frequẽtes aderant inueniretur. d Stabat aũt et iudas qui tradebat eum cum ipsis. De osculo hic tacet qđ aliȷ̃ euãgeliste dicũt. e Ego sũ. hac vna voce tot feroces et fortes moritur⁹ ꝓstrauit: virtute latẽtis deitatis: q̃a volebat q̃dẽ cõprehẽdi: sed nõ nisi quando voluit. f Abierunt retrorsuꝫ τ ceciderunt in terram. Sic modo per euangelium vbi ꝙ dicit christ⁹: ego sum. τ iudei expectantes antichristuꝫ retro abeunt: τ in terrena que amant cadunt. g Sinite hos abi. Aug⁹. Faciũt quod iubꝫ: sinunt eos abire quos nõ vult perire. nõ quin post sint morituri: ſꝫ quia sic nõdum credebant quomodo credunt qui nõ pereũt. h Percussit. seruus significat populuꝫ legis seruũ. Auris pro domino amputata τ a dño sanata. auditũ amputatũ: a vetustate renouatũ: vt seruiat liber ĩ nouitate spũs: nõ in vetustate littere. Uñ dicit̃ malchus: id est regnatur⁹ cũ christo. Quod significatum qꝛ nõ cogitauit petrus: ſꝫ mgr̃m defẽdere voluit: dñs ĩprobat factũ: τ monet eũ ad patientiã. Illđ tñ mystice τ fieri debuit τ scribi. i Mitte gla. Ac si diceret: q̃escat vĩdicta. Aliter: Cõuerte gladiũ in locũ suũ. i. verbũ p̃dicationis ꝯuerte ad gẽtes: vbi ſm Pauluꝫ ostium apertũ τ ingẽs ĩueniat̃. Aliter. Postq̃ꝫ plẽitudo subintrauerit. dicit petro: p quẽ tot⁹ ordo p̃dicatorũ designatur: Mitte verbũ predicationis ad isrl̃. Omnis enĩ q̃ gla. ac. gla. pe. Quo gladio? illo qui igneus vertitur ante paradisũ: τ gladio spũs q̃ in dei scribit̃ armatura.

Mat. 26. e / Mar. 14. e / Luce. 22. e
Ro. 11. d
Mat. 26. e

---

cedron obumbratio eorum.

a dron vbi erat hortus in quẽ in-
ñ stati: ſꝫ q̃busdã int̃posit̃ q̃ aliȷ̃ narrãt. a vbi ip̃e lup⁹ int̃ oues locũ p̃notauerat.
troiuit ipse τ discipuli ei⁹. Sciẽbat ãt iudas q̃ tradebat eũ locũ: qꝛ iesus frequẽter ꝯuenerat illuc cũ discipulis suis. †Judas ḡ cuꝫ
b accepisset cohortẽ: τ a põtificib⁹
iudeos.
c τ phariseis mistros: venit illuc
a nox ei erat i q̃ iõ cũ lucernis τ facib⁹: vt si latere vellet hĩs q̃reret̃. ipi accẽdert̃ sibi lumẽ penale. b vt his si q̃ eũ d̃fẽdere vellẽt expugñret̃.
cum lãternis τ facibus τ armis. Jesus itaqꝫ sciens oĩa q̃ vẽtura erant sup eũ ꝓcessit et dixit eis:
nõ ignarꝰ q̃d vellẽt: ſꝫ vt sciret eẽ eũ quẽ q̃rebãt
Quẽ q̃ritis? Rñderũt ei: Jesuꝫ
a nõ abscõdit se sed ostẽdit.
naçarenũ. Dic̃ eis iesus: Ego sũ.
q̃si nesci⁹ fc̃i eoꝝ. vł poti⁹ vt signo osc̃lo eũ tra.
d Stabat aũt τ iudas q̃ tradebat
e eũ cũ ipsis. Ut ḡ dixit eis: ego
f sũ: abierũt retrorsũ τ ceciderũt i
a vt bñ eũ cognoscãt: ne errẽt in captiõe.
terram. Iteꝝ ergo interrogauit eos: Quẽ q̃ritis? Illi autem dixert̃: iesũ naçarenũ. Rñdit iesus: Dixi vobis qꝛ ego sum: Si ergo
g me q̃ritis sinite hos abire. Ut ĩpleret̃ sermo quẽ dixit: qꝛ quos dedisti mihi nõ ꝑdidi ex eis quẽ
ardentior ceteris discipulis. a cultellũ. s.
q̃ꝫ. † Simõ ergo petr⁹ habẽs gla
h diũ eduxit eũ: τ ꝑcussit põtificis seruũ: τ abscidit ei⁹ auriculã dextram. Erat ãt seruo nomẽ mal-
i chus. Dixit ḡ iesus petro: Mitte gladiũ tuũ i vaginã. Calicem
passionis.
a vt Ap̃lus ait: Pro nobis omnibus tradidit eum. b quasi cur resistis.
quẽ dẽdit mihi pr̃ nõn vis vt bi

Cohors

---

qꝛ p̃mo describit euãgelista qualiter xp̃s a ministris iudeoꝝ fuit capt⁹. secũdo qualiter a ministris fuit põtificibus tradit⁹. ibi: Cohors q̃ꝫ. tertio qualit̃ a põtificib⁹ corã pilato est accusat⁹. ibi: Adducũt ergo. Circa primũ euãgelista tria describit. p̃mo ꝓditiõis locũ. scđo ꝓditoris apparatũ. ibi: Judas ergo. tertio animũ xp̃i ad sustinendũ p̃paratũ. ibi: Jesus itaqꝫ sciẽs. Circa p̃mũ sciendũ ꝙ xp̃s iuit ad locũ extra ciuitatẽ ad quẽ sciebat vẽtuꝝ ꝓditorẽ: vt ostẽderet se volũtarie subire mortẽ. τ h̃ est qđ d̃r: Hec cũ dixis. τc̃. trãs torrẽtẽ cedrõ. nomẽ ẽ torrẽt̃ int̃ ciuitatẽ hierl̃m τ mõtem oliueti currẽs p vallẽ iosaphat q̃ ẽ ĩtermedia. Et dicebat̃ ille torrẽs cedron: eo ꝙ in ripa illius flumĩs siue illi⁹ torrent̃ nascebant̃ multi cedri. hic enĩ fluui⁹ appellabat̃ torrẽs: ꝓ eo ꝙ ad modũ torrent̃ q̃ñqꝫ habebat aq̃s: q̃ñqꝫ nõ. a Ubi erat hortus. τ sic erat loc⁹ clausus cõueniẽs ad capiẽdũ illos q̃ cẽnt ĩtra ip̃m. b In quẽ ĩtroiuit ip̃e τ discipl̃i ei⁹. offerẽs se captioni. c Sciebat ãt τ iudas q̃ tra. e. lo. Ex quo ptꝫ aptitudo loci ad capiẽdũ xp̃z ex trib⁹. p̃mo qꝛ erat a ciuitate remotus: τ ip̃i q̃rebãt eũ capere sine strepitu turbaꝝ: vt h̃r Mat. xxj. scđo qꝛ erat clausus. τ tertio qꝛ ꝓditori cognit⁹. d Judas ergo. Hic describit̃ ꝓditoris apparat⁹: qꝛ iudas de tribus se muniuit. primo de magna societate forti τ autẽtica. et ideo d̃r: e Cũ accepisset cohortẽ. s. militũ a p̃side assignatã: vt sic multitudo ppl̃i si supueniret nõ auderet ĩpedire ei⁹ ꝓditionẽ ꝓpter iusticie publice timorẽ. f Et a põti. τ pharise. ministros. vt sic haberet fulcimẽtũ ab vtraqꝫ curia. s. põtificis τ imꝑatoris. secũdo muniuit se iudas de lumĩe cõtra noctis tenebras. qđ notat̃ cũ d̃r: Uenit illuc cũ laternis τ facibus. Tertio muniuit se de armis: si vellẽt ei⁹ ꝓditioni resistere. iõ subdit̃: Et armis. g Jesus itaqꝫ. Hic oñdit̃ ꝓmptitudo xp̃i ad patiẽdũ. τ h̃ duplicit̃. primo qꝛ xp̃s se nõ occultauit. scđo qꝛ defensionẽ ꝓhibuit. ibi: Simõ ergo. In prima igit̃ ꝑte dicit̃ sic: Jesus itaqꝫ sciẽs oĩa q̃ vẽtura erãt sup eũ ꝓcessit τ dixit eis: h Quẽ q̃rit̃. Ex quo mãifeste ptꝫ ꝙ sua volũtate captus est: qꝛ cũ sciret oĩa futura. vt. s̃. declaratũ fuit. j. ca. nõ se occultauit: sed magis q̃rẽtib⁹ eũ obuiã iuit. i Rñdert̃ ei: iesũ τc̃. Uirtute ei⁹ diuĩtat̃ factũ ẽ ꝙ veniẽtes ad capiẽdũ eũ p̃mo nõ cognoscerẽt eũ etiã su⁹ discipul⁹ q̃ venerat ad tradẽdũ eũ. vñ subdit̃. k Stabat aũt τ iudas q̃ tra. eũ cũ ipsis. vt ꝑ h̃ scđo ostẽderet̃ ꝙ de volũtate sua caperet̃: qꝛ ex quo eis erat incognit⁹ poterat ab eis recedere. τ ñ solũ patuit h̃ ꝑ p̃dicta: sed etiã manifesti⁹ ꝑ hoc qđ subdit̃: l Ut ḡ dixit eis: ego sũ abierũt re. τ ce. in ter. Si eĩ vno verbo oẽs ꝓstrauit: de facili poterat ab eis euadere. Oĩa eĩ ista facta sũt ex diuina ordinatiõe: vt declararet̃ virt⁹ diuinitat̃ ei⁹ ꝑ p̃dicta. sicut fragilitas humanitatis ꝑ captionez ei⁹ sequentẽ τ passionẽ. m Iteꝝ ergo inter. eos quẽ queritis: h̃ fuit facto ĩteruallo a pria interrogatiõe: qꝛ q̃ꝫdiu iacuerũt ꝓstrati nõ mouit se de loco: vt magis declararet̃ sua volũtaria captio. n Illi aũt dixerũt: ie. na. Nõ eĩ cognoscere poterãt eũ nec capere donec ipse vellet. ꝓpter hoc subdit̃: o Dixi vo. qꝛ ego sũ. τ tũc habuerũt ipsi⁹ noticiã: τ capiẽdi eũ licẽtiã. ꝓpt̃ qđ subdit̃: p Si ergo me q̃rit̃ si. hos a. q. d. sic do vobis ptãtẽ me capiẽdi: vt tñ meis discipul̃ nõ faciatis aliq̃d mali. q Ut ĩpleret̃ ser. q. di. ca. ꝑce. r Quia q̃s dedi. mihi τc̃. istud enĩ verbũ dixerat iesus nõ tm̃ de salute spũali suoꝝ discipuloꝝ: ſꝫ etiã d̃ salute corꝑali eoꝝ. qđ ptꝫ ex h̃ ꝙ inde excepit iudã q̃ ꝑdit⁹ est τ spũaliter τ corꝑalit̃: qꝛ ex desperatiõe se suspẽdit. τ iõ euãgelista applicãs v̄bũ p̃dictũ ad ꝑditionẽ corporalẽ nõ discedit ab ĩtẽtiõe lr̃e. s Simon ergo. Hic ostenditur promptitudo christi ad patiendũ ex hoc ꝙ defensionem prohibuit. et hoc est quod dicitur: Simon ergo petrus habens gladium eduxit eum. Dicunt hic aliqui ꝙ discipuli emerant gladios de precepto domini: ſm qđ habet̃ Luc̃. xxij. vbi dicit̃ sic: Et qui nõ hꝫ vẽdat tunicã suã τ emat gladiũ. ſꝫ nõ est verisil̃e: qꝛ ibidẽ d̃r ꝙ ap̃li stati rñderũt: Ecce duo gladȷ̃ hic. et xp̃s dixit: Sufficit. ex quo patꝫ ꝙ ante illos gladios habebant. Dicenduꝫ igit̃ ꝙ ap̃li fuerũt piscatores: in piscatiõe aũt oportet aliq̃ñ retia cum paxillis affigere: τ cũ perticis nauiculas dirigere. τ ideo in t̃lib⁹ τ ꝯsimilib⁹ vsus magnorũ cultelloꝝ est necessarius: τ ꝓbabile ẽ ꝙ aliqui de apostolis illos cultellos sibi retinuerant ad scindendum cibaria. vnde etiam cum illis carnes agni paschalis cõsciderãt. Petrus aũt vnũ ex illis retinuerat apud se: quia erat magis promptus ad defensionẽ sui magistri q̃ꝫ aliȷ̃. t Et ꝑcussit pontificis seruum. qui magis de prope se ingerebat ad christum capiendum v Et abscidit auriculam eius dextram. Credidit enim cum magis ledere. sed diuina ordinatione ictus declinauit. x Erat aũt nomen seruo malchus. hoc addit euangelista ad ostendendũ certitudinẽ rei geste: exprimendo ꝓpria nomina. y Dicit ergo iesus petro: mitte gladiũ tuũ in vaginã. quasi diceret: noli vti ad defẽsionẽ meã. τ subdit̃ causa: z Calicem quem dedit mihi pater non vis vt bibam illum? quasi diceret: passionem quã

Mat. 26. e / Mar. 14. e / Luce. 22. e
B
24. q. 1. Si petrus. / Luce. 22. e

a Cohors autē. Mos erat iudeis: vt quē morte dignū iudicarēt vinctū presi di traderēt. b Et adduxerūt eū. erāt eo tpe duo sacerdotū pncipes. (vt Lucas ait:) ānas ꝛ cayphas q̄ vicissim an nos suos agebāt. Sȝ tūc erat annus cayphe: ꝛ volūtate ei⁹ pmū ductus est iesus ad annā: nō qꝛ collega: sed quia socer ei⁹ erat. Ul' dom⁹ sic erant posite: vt nō deberet annas a trāseū tib⁹ pteriri. c Et ali⁹ disci. q̄s sit iste qꝛ h tacet nō temere diffiniat. Solet tñ iste iohānes sic se significare.

d Dic̄ il. nō. Aug⁹. Nō solū negat xp̄m q̄ dic̄ eū nō esse xp̄m: sȝ q̄ ēt negat se esse christianū. ꝛ ita hic ipleť qđ dñs dixit: ter me negab. e Pa lā. i. mult' audiēti b⁹: nō ꝙ q̄ dicit palam eēnt cognita turbis. Cū ꝛ apl'is dixerit: Hec i pū bijs locut⁹ sū. Sȝ vēit hora cū palaȝ annūciabo vobis. Eis ēt secreta exponebat: q̄ alijs ꝑ parabolas dicebat. Silr qđ dic̄: nihil i occl'to sū locut⁹. nō ꝙ nō eēt occulta intelligētia: sed qꝛ corā tot hoībus dixerat. Ea etiā q̄ pauc' dixerat non sūt i occulto: quia ad hoc dixerat vt pdicarent sup tecta: nō vt tacerēť Ea aūt q̄ audierāt ꝛ nō itellexerāt talia erāt vt nō possēt iuste crimiari: ꝛ quotiēs interrogādo tentauerunt vt accusarēt: sic respōdit vt oēs calūnie frustrarenť. iō dic̄: q̄d me inter.

f Quid me. i. a q̄ ỽitatē audiř ñ ɔ̄si deras. Interroga mag' eos: ɔ̄ q̄ꝝ dict' nō hēas inuidiā. Ita tēꝑat rñsionē vt nec veritatē taceret nec defēdere se videreť. g Hec autē. Obijcitur cur nō fecit quod docuit: ɔ̄buit nō sic respondere: sed alterā maxillā prebere. Sed veraciter ꝛ mansuete ꝛ iuste respondit: ꝛ nō modo maxillam: sed totuȝ corpus feriēti parauit: Et hinc poti⁹ ostēdit pcepta patiētie: nō ostētationē corpis cordis pparatiōe faciēda. pt ei q̄s maxillā visibiliť pbere irat⁹. Meli⁹ ġ rñdit ỽe placat⁹: ꝛ ad ferēda grauiora trāq̄llo aīo parat⁹. h Si ma. male loq̄ť q̄ ɔ̄ ỽitatē loq̄ť. ꝛ ē. si ma. l. s. da tes. q̄ ꝓbes mēdacē.

Luce. 23. a — S. 16. f — Ibidem — Mat. 10. e

a ¶ cur ad eū. b ¶ voluit ap illū prio duci vt minoris culpe videreť: si alteri⁹ quoq̧ sacerdotis damnaretur sententia.

a bā illū: † Cohors aūt ꝛ tribun⁹ ꝛ b mīstri iudeoꝝ cōphēderūt iesū: ꝛ ligauerūt eū: ꝛ adduxerūt eū ad an nā pmū. Erāt eni socer cayphe q̄ erat pōtifex āni illi⁹. Erat āt cayphas q̄ ɔ̄siliū dederat iudeis: qꝛ expedit vnū hoiēȝ mori ꝓ ꝑplo.

¶ ex deuotione.

c Seq̄bať aūt iesuȝ simō petr⁹: et alius discipul⁹. Discipul⁹ aūt ille erat not⁹ pōtifici: ꝛ itroiuit cū iesu i atriū pōtific'. Petr⁹ āt sta

¶ foris stabat qui negatur⁹ erat.

bat ad ostiuȝ foris. Exiuit ergo

¶ anne.

discipulus qui erat not⁹ pōtifici: ꝛ dixit ostiarie: ꝛ itroduxit petrū. † Dixit ergo petro āncilla ostiaria: nunq̄d ꝛ tu ex discipulis es d hois isti⁹? Dicit ille: Nō sū. Sta

¶ infidelitatis.

bāt āt serui ꝛ mīstri ad prūas: qꝛ frig⁹ erat ꝛ calefaciebāt se. Erat āt cū eis ꝛ petr⁹ stās ꝛ calefaciēs se. Pōtifex ergo iterrogauit iesū de discipul' suis ꝛ de doctria ei⁹.

e Rñdit ei iesus: Ego palā locut⁹ sū mūdo† Ego sp docui i synagoga ꝛ i tēplo q̄ oēs iudei ɔ̄ueniūt: f ꝛ in occl'to locut⁹ sū nihil: Quid me iterrogas? Interroga eos q̄ audierūt q̄d locut⁹ sim ipis: ecce hi g sciūt q̄ dixeri ego. Hec aūt cū dixisset: vn⁹ assistēs mīstroꝝ dedit alapā iesu dicēs: Sic rñdes pōti

¶ vt māsuet⁹ ꝛ patiēs: q̄ iussu quālibet ꝑcutiēti irrogare penam poterat.

h fici? Rñdit ei iesus: Si male locutus sū testimōiū ꝑhibe de malo: si aūt bñ q̄d me cedis? Et misit eū

¶ Erat āt

nem quā ordinauit pater celestis ad salutē humani generis debeo patienť tolerare. ꝛ ideo nō est locus defensiōis et resistentie: sed magis patientie. a Cohors quoq̧. Hic ostēdiť qualiť xp̄s a mīstris cōphēsus pōtificib⁹ p̄sentať. Et diuidiť in duas: qꝛ pmo describiť ipsius anne p̄sentatio. secūdo cayphe. ibi: Et misit eū annas. pma i duas: qꝛ primo poniť christi p̄sētatio. scđo ei⁹ examiatio. ibi: Pōtifex ergo. Prima adhuc in duas: qꝛ pmo describiť p̄dicta p̄sētatio. scđo incidenť pōiť pma petri negatio. ibi: Seq̄bať aūt. Dicit igiť pmo sic: Cohors q̄ȝ. s. militū. b Et tribun⁹. q̄ eis ꝑerat: et illi erāt gētiles. c Et mīstri iudeo. isti erāt iudei. d Cōphēderūt iesū. ex q̄ ptȝ obstiatio eoꝝ. qꝛ nō fuerūt auersi a suo malo visis p̄dict' signis: sȝ mag' attribuebāt artib⁹ magicis. e Et ligauerūt eū. q̄si morte dignū. Illi eni q̄ reputabanť morti digni iudicib⁹ p̄sētabāť ligati. f Et adduxerūt eū ad an. pmū. i. pmo. cui⁹ cā subdiť: g Erat ei socer cay. ꝛ qꝛ eūdo ad domū cayphe habebāt trāsire añ domū isti⁹ anne. iō itroierūt domū ei⁹ ꝓpť ei⁹ reuerētiā. Alia āt rō fuit: qꝛ pōtificat⁹ tūc singlis ānis vēdebať. ꝛ isti duo. s. annas ꝛ cayphas q̄si alternati erāt pōtifices. ꝓpť qđ q̄si pōtifex habebať: qꝛ āno p̄cedēti fuerat. Tertia rō ē vt xp̄s corā iudicib⁹ plib⁹ ɔ̄dēnat⁹ videreť mag' dign⁹ morte.

h Qui erat pō. an. il. ꝛc. ista sūt exposita. s. xj. ca.

i Seq̄bať aūt. h interponiť pma negatio petri. cū dr: Seq̄bať āt ie. simō pe. ꝛ ali⁹ discipul⁹. s. iohēs. licet ei isti sic̄ ꝛ alij pmo fugissēt: tñ postea secuti sūt iesū. qꝛ feruētiores erāt alijs. k Discipul⁹ āt il. e. no. pō. Dicūt aliq̄ ꝙ iohēs erat pit⁹ i lege. ꝛ ꝓpť h hēbat noticiā cū pōtifice. sȝ h nō ē verisimile: qꝛ piscator erat ꝛ de naui a xp̄o vocatus fuerat: vt hr̄ Mat. iiij. vñ dic̄ Hiero. in ep'la sua ad paulinū: Johēs rustic⁹ piscator idoct⁹ ꝛc. ꝛ iō alia fuit cā sue noticie cū pōtifice: qꝛ forte missus a p̄re suo plies portauerat pisces ad domū pōtific'. vl' forte qꝛ aliq̄s de cognatiōe ei⁹ ibidē fuiebat: vl' aliq̄ alia cā quā aliq̄ assignāt: qꝛ descēderat de dd. ꝛ sacerdotes hēbāt istas genealogias. l Et i. cū ie. i a. pōti. ꝓpť noticiā p̄dictā ꝑmissus ē itrare. m Petr⁹ āt sta. ad osti. f. tā q̄ icognit⁹. tñ ꝓpť iohānē ꝑmissus ē itrare. n Dixit ġ pe. an. ostiaria: nūq̄d ꝛ tu ex di. es ho. isti⁹? q. d. vr̄ ꝙ sic. vidit ei eū timide itrātē: ꝛ sic hūit de eo suspitionē.

o Dic̄ il. nō sū. ex q̄ ptȝ fragilitas petri. qꝛ ita cito negauit: ꝛ ad vocē vni⁹ mlier' q̄ nō loq̄bať acriť. Nō ei dicebat: es tu de familia huius ꝓditoris? vel aliq̄d hmōi: sȝ hois isti⁹ q̄si cōpassiue loq̄ndo. p Stabāt āt ser. ꝛ mi. ad pru. qꝛ frigus e. sic̄ solet eē i marcio p⁹ mediā noctē. Et calefa. se ꝛc.

q Pōtifex ġ. h pōiť xp̄i examiatio. Et diuidiť i tres: qꝛ pmo pōiť dicta examiatio. scđo xp̄i rñsio. ibi: Rñdit ei iesus. tertio rñsiōis reprobatio. ibi: Hec āt cū dixis. Circa pmuȝ sciēdū ꝙ xp̄s reputabať a iudeis seductor hoīm: ꝛ doctor false doctrine. iō examinat⁹ fuit de vtroq̧. ꝛ h ē qđ dr: Pōtifex ġ iterrogauit iesū. Diciť āt annas pōtifex: nō qꝛ esset actu: sȝ qꝛ ante fuerat. ꝛ qꝛ socer erat pōtificis: vt dictū est.

r De discipul' suis. vt videret si posset eū dephendere ꝙ fuissent ab eo seducti. s Et de doctrina ei⁹. ad vidēdū si posset ibi inuenire falsitatē vel calūniā ꝛ aliqđ dictū contra legem. t Respōdit ei iesus. hic poniť xp̄i responsio De discipulis autē suis nihil poterat ꝓtunc boni respōdere: quia principaliorē inter eos statim audierat ipsū in sua presentia negasse. sed de doctrina sua respōdit ostendēs ꝙ nō erat mala vel suspecta: sed sana. quod declarat ex duobus. primo ex loco. cū diciť: v Ego palā locut⁹ sū mundo ꝛc. doctrina autē suspecta in angul' ꝛ laterib⁹ doceť non in loco publico ꝛ sacro. scđo ex auditoꝝ testimōio. dicens: x Interroga eos qui audierūt ꝛc. quasi diceret parat⁹ sū testimoniū eorū subire. quod est tibi magis credibile q̄ȝ meum dictū: q̄uis ꝑm veritatē deberet esse contrariū.

y Hec autē cū dixisset vn⁹ assistēs ministro de. ala. ie. di. hic ponitur huius responsiōis reprobatio. ꝛ hoc dupliciter. primo per factum. cum dicitur: Unus assistens ministrorum dedit alapam iesu. secundo per verbū cū subditur: z Sic respondes pontifici. Ille enim minister sceleris accepit responsionem iesu quasi notasset pontificē de stulta interrogatione. a Respōdit ei iesus. humiliter veritatem ostendendo. b Si male locutus sū testimoniuȝ ꝑhibe de malo. i. potes perhibere: ꝛ non me iniuste ꝑcutere. Sed videtur ꝙ hic christus fecit contra doctrinā suam: quia Matth. v. dicit: Si quis te percusserit in maxillam dexteram: prebe ei ꝛ alterā. Ipse autē hoc nō fecit sed magis percucienteȝ se correxit. Dicendū ꝙ illud xp̄i p̄ceptū ꝛ plura alia q̄ ibi ponunť nō danť absolute: ꝑm qđ dicit Aug⁹. sȝ magis ꝑm p̄parationē animi: qꝛ hō dȝ habere animū sp p̄paratū ad h faciendū: vbi videret h expedire ad honorē dei ꝛ vtilitatē eccl'ie. al's āt nō. imo aliquādo expedit iniuriātib⁹ rñdere ad ipoꝝ ꝛ alioꝝ istructionē: sic̄ fecit h xp̄s. ꝛ aliqñ etiā facto resistere ne dcť occasio mal' male agēdi. c Et misit. hic ostendiť q̄liter xp̄s p̄sentat⁹ est cayphe. Et diuidiť i duas: qꝛ pmo ɔ̄scribiť dicta p̄sētatio. scđo

Mat. 26. f — Mar. 14. f — Luce. 22. f — Mat. 26. g — mar. 14. g — Luce. 22. g — Mat. 26. e — Mar. 14. e — Luce. 22. f

a Erat aut. Aug⁹. Dicto q annas misit iesū ad caypha: re/dit ad locū narratiōis vbi reliqrat petrū vt explicet q̄d in do/mo anne de trina petri negatiōe cōtigerat. b In p̄toriū. id ē vbi p̄ses pilat⁹ habitabat: s3 si ad caypha quō i p̄toriū: forsitā aliq̄ cā vrgēte d̄ domo anne ad audiēdū iesū ambo ꝑuenerāt: caypha ꝑrexit ad p̄toriū p̄sidis: ⁊ soce ro suo iesū reliq̄t ad audiēdū. vl' in do/mo caypha pilat⁹ accepat p̄toriū: ⁊ tā/ta erat dom⁹ vt seorsū habitaret dn̄s: seorsū pilat⁹. c Ut nō cō. q: diebus azymo₂ cōtaminatio erat illis in alieni gene habitaculū intrare. d Nob nō li. hoc dicūt ꝑp̄t diei festi scītatē. Lex eni p̄cipit ne p̄cāt malefactorib⁹: p̄ferti seducētib⁹ a deo suo: q̄le istū dicebāt ēē: ⁊ ꝯtra seip̄os dicūt: q: īn̄ficiebant quē īterficiendū offerebāt. sic ⁊ pilat⁹ īterfecit: nō tū manib⁹ suis. Cū pilatus vellet iesū tradere iudeis vt ſm legem suā iudicarēt eū: noluerūt recip̄e. dicē/tes: nob nō li. i. q. ⁊ sic ipleť ſmo iesu quē de sua morte p̄dixit: vt cū a iudeis traditū gētes īterficerēt: q̄si sic eēnt a/lieni a scelere q̄ magis peccāt: in q̄ non eo₂ inocētia s3 demētia mōstrať.

Exo. 12. c

Mat. 20. c

Nico. de ly. A temet subdiť scda ⁊ tertia petri negatio. ibi: Erat āt. In p̄ma igiť p̄te dr̄. Et mi/sit eū annas ligatū. q̄si morte dignū: et iā corā eo cōdēnatū. a Ad cay. pō. tū q: ad ip̄m p̄tiebat p̄ncipaliť ip̄i exa/minatio: tū vt videret xp̄s mag⁹ morte dign⁹ q̄ fuisset corā iudicib⁹ p̄lib⁹ ꝯde/nat⁹. Sciēdū tñ q iohes b̄ tacet q̄liter cayphas eū examinauit: ⁊ q̄liť cayphas vestimēta sua scidit. ⁊ q̄liť xp̄s i domo ei⁹ illusus fuit: q: alij euāgeliste b̄ suffi cient expſſerāt. b Erat āt. b̄ reuertiť euāgelista ad narrādū de negatiōe pe/tri. ⁊ iō q̄si eadē xba q̄ dixerat i fine p̄/me negatiōis reassumit. d. Erat āt simō petr⁹ stās ⁊ calefaciēs se. Ille ei q̄ nar/rat historiā aliquā q̄n occurrūt aliq̄ in cidētia narrāda: īterrūpit p̄ncipale ad illō icidēs narrādū: q̄ fcō reuertiť ad ꝑpositū. ⁊ sic fac b̄ iohes vt dictū est. c Dixerūt ḡ ei. mistri ad ignē stātes. d Nūq̄d ⁊ tu ex dis. e. es. q. d. sic. q: vi debāt eū timidū ⁊ pauidū. e Nega uit il. ⁊ di. nō sū. de ista scda negatione petri videť matthe⁹ ꝯdicere iohi. p̄mo q̄ ad p̄sonam: q: dixit ip̄m scdo negasse ad vocē alteri⁹ ancille: Mat. xxvij. Jo hānes āt b̄ dic q fuit ad vocē mistro₂ ad ignē stātiū. scdo q̄ ad locū: q: Mat/the⁹ dic q scdo negauit i exitu ianue.

§ qui erat princeps sacerdotū illo anno: ⁊ ad eū a principio ducebatur.

annas ligatū ad caypha pōtificē. a
§ in domo anne. § hoc ⁊ ante dixerat: sed que secuta sunt adiungit.
a Erat aūt simō petr⁹ stās ⁊ calefa b ciēs se. Dixerūt ḡ ei: Nūq̄d ⁊ tu c
§ ecce secundo negat.
ex discipul' ei⁹ es: Negauit ille: ⁊ e
a § vt tertia negatio cōpleret.
dixit: Nō sū. Dicit vn⁹ ex seruis f pōtificis cognat⁹ ei⁹ cuius absci dit petrus auriculā. Nōne ego g te vidi i horto cū illo: Iteꝝ ergo h
§ ecce cōplera p̄dictio xp̄i ⁊ puicta p̄sūptio petri
negauit petr⁹: ⁊ stati gall⁹ cātā i
§ ab āna a § i illā p̄te dom⁹ quā pilat⁹ tenebat.
b uit Adducūt ḡ iesū a caypha i p̄ k
§ iudei q̄ adducebant iesum.
toriū. Erat aūt mane: ⁊ ip̄i nō in l m
c troiert i p̄toriū vt nō ꝯtamiarēť: n
s3 vt mādu carent pascha. Exiuit o
§ q̄ q̄rebāt falsū testimoniū aduersus iesum.
ḡ pilatus ad eos foras ⁊ dixit: p Quā accusationē affert' aduer/
a § quē iudicatis reū mortis.
sus hoīez huc: Rūderūt ⁊ dixerūt q
§ p̄hibēs tributa dari cesari. ⁊ di. q: possū ōstrue re replū dei ⁊ reedificare. § p̄dicaī falsū i rōt būficijs q̄ fecerat ꝑ q̄b⁹ reddebāt mala.
ei: Si nō eēt b̄ malefacto₂ nō ti bi tradidissem⁹ eū. Dicit ergo eis r pilat⁹: Accipite eū vos ⁊ b3 legē s vr̄am iudicate eū. Dixerūt ḡ ei
a § nō lic3 iterficere quēq̄. s. in festiuis dieb⁹: q: in alio tp̄e licebat ſm legem.
d iudei. Nob ñ lic3 iterficere quēq̄ t
e § tradet eū gētib⁹ ad crucifigēdū ⁊ illudēdū.
vt sermō iesu ipleret quē dixit: v significās q̄ morte eēt moritur⁹.
† Introiuit ḡ iteꝝ in p̄toriū pila x

g Nōne ego te vi. i bo₂ cū il. q. d. sic. h Iteꝝ ḡ nega. aliq̄ āt volētes excusare petrū dicūt q nō negauit eū ex tiore mo₂/tis: s3 ex amore nolēs ab eo separi: s3 sp eū seq̄. Sciebat ei q si diceret se eē discipulū ei⁹ stati ab eo separeť. Sz b̄ ē ꝯ xba dn̄i s. habita ca. xiij. vbi exprobrauit petro dicēs: Aiā3 tuā ꝑ me pones: q̄d fuit dictū negatiue. sic fuit .s. expositū. ⁊ iō p3 q petr⁹ negauit timēs aiā3 suā exponere ꝑ xp̄o. i Et stati gal. cā. s. scda vice: ⁊ q: p⁹ p̄mā ne/gationē semel cātauit gall⁹. s3 petr⁹ ti/more ꝑturbat⁹ nō ꝑcepit: b3 qd fuit ex ꝑositū Mat. xxvj. k Adducūt ḡ ie sū. b̄ ōndiť q̄liť iesus a iudeis corā pi lato accusať. Et diuidiť i tres: q: p̄zio dscribiť xp̄i p̄ntatio. scdo p̄ntati exa/minatio. ibi: Exiuit ḡ. tertio innocētie xp̄i declaratio. ibi: Et cū b̄ dixisset. In p̄ ma p̄te dr̄ sic: Adducūt ḡ ie. ad ca. i p̄. i. a domo caypha pōtificē ad domū pi lati p̄sidis. ad quē p̄tiebat iudiciū i cā sāguīs. ⁊ loc⁹ vbi iudicabat p̄toriū vo cabat. Aliq̄ āt libri male bn̄t ad cay/phā. q: i domo caypha iam erat xp̄s. null⁹ āt adduciť ad locū i q̄ ē. Prete/rea Johes scripsit i greco b̄ euāgeliū. ⁊ iō ꝑ xitate text⁹ b̄nda recurrēdū ē ad grecū. In greco aūt poiť a caypha. l Erat āt māe. b̄ addit euāgelista ad ostēdēdū quātū iudei sitiebāt sāguīe3 iesu xp̄i: q̄ summo māe q̄rebāt s̄niam de ei⁹ morte dari. m Et ip̄i ñ itro. i p. vt nō ꝯtamiarent. ex i gressu dom⁹ bo minis gētil'. ⁊ tñ nō timebāt iq̄nari ex ꝑcuratiōe mor₂' īnocēt': ex q̄ p3 eo₂ supstitio vana. n S3 vt mādu. pas. i. azymos pāes q̄ a iudeis cōedebanť in pascbate ꝑ septē dies. nō eni erat li/citū illos cōedere nisi p̄sonis mūdis. ⁊ ideo ꝑ paschatis māducationē non ītelligiť hic comestio agni paschalis. ⁊ vt male dicūt greci: q: illū comederāt die p̄cedēti. o Exiuit ergo. b̄ poiť xp̄i examinatio: ⁊ b̄ duplr: q: p̄mo ex/aminať corā iudeis. scdo ad p̄te sine ip̄sis. ibi: Introiuit ḡ iteꝝ. In p̄ma p̄/te dicit sic: Exiuit ḡ pilat⁹ ad eos fo. Judei eni nō audebāt domū ei⁹ igre/di ne suas obseruatiōes violarēt. ideo volēs eis deferre exiuit ad eos. p Et dixit: quā accu. affert' a dū. bo. būc: Uidebat eni eū ligatū in signu3 dānatiōis. iō q̄rebat de cā. q: nō erat ꝯsuetudo romanis ꝯdēnare aliquē ni si p⁹ audirēt accusatiōnē suā: ⁊ habe ret locū se defendēdi: vt b̄r Act. xxv. Et iō pilat⁹ q̄ erat iudex ab impatore romano illuc missus voluit modū ro/

Mat. 27. a
Mar. 15. a
Luce. 23. a

Mat. 27. b
Mar. 15. a
Luce. 23. a

b̄ aūt d̄r q stās ad ignē. ꝑp̄t qd sciēdū q p̄ncipal' itētio euāge listar erat exp̄mere trinā petri negationē. ⁊ in b̄ oēs ꝯueniūt. de p̄sonis aūt accusātib⁹: seu de negatiōis loco nō erat eo₂ p̄n cipalis intētio. ⁊ p̄babile ē q multi ad xba petri ꝯcurrebant circa eū ⁊ ꝯsilia xba dicebāt īpropando ei mg̃rm suū. ⁊ iō vn⁹ euāgelistar exp̄mit vnā p̄sonā accusātē: ⁊ alt⁹ aliā. ⁊ vterq̄ di cit xeꝝ. vñ ſm xitatē historie videť q p̄ima negatio sit facta ad vocē ancille ostiarie: petro domū itrāte. scda āt negatio fa/cta est i domo: q: p⁹ p̄mā negationē petr⁹ timuit diu stare inť iudeos: ꝑpt qd voluit exire. ⁊ tūc alia ancilla vidēs eū timidū accusauit eū. ⁊ sil'i b̄ ꝯcurrerūt illi q̄ ad ignē stabāt ⁊ idē dice/bāt cū illa ancilla. ꝑp̄t qd Matthe⁹ dic q ad vocē acille alte/ri⁹ negauit. Johes aūt mistros ꝯcomitātes exp̄mit. Itē Mat the⁹ dic q negauit ip̄o exeūte ianuā. i. volēte exire: ⁊ ad b̄ se p̄ parāte ꝑpt timore: vt p̄dictū ē: q: tñ adhuc erat in domo nec ab igne lōge recesserat. iō dic Johes q ꝑe ignē facta ē illa ne/gatio. tertia aūt negatio fcā ē mult' cū accusātib⁹ ⁊ ꝯcurrēti/bus ꝑpt p̄dicta. ⁊ iñ iter illos erat p̄ncipal' vn⁹ seru⁹ pōtific': ꝑ pter qd Johes eū exp̄mit tacēdo de alijs. iō subdit: f Dic ei vn⁹ ex ser. pō. co. e. cui pe. ab. au. ⁊ iō acri⁹ ceterl' eū accusabat. ⁊ i accusatiōis sue assertionē adduxit factū p̄cedēs. cū dicit: Nōne ego

manoꝝ tenere. q Rūde. ⁊ di. ⁊ si ñ eēt b̄ ma. ⁊c. q. d. nos ei⁹ factū diligēť examiauim⁹ ⁊ iuenim⁹ eū dignū morte: ac si di/cerēt: nō oportet aliā examinatiōnē facere. r Dic ḡ eis pila. q̄si indignat⁹: ꝯ eo₂ rn̄sionē: q: sciebat eos ip̄m p iuidiā tradi/disse: vt b̄r Mat. xxvij. s Accipite eū vos ⁊ b3 legē ve. iu. q. d. si sufficit vr̄a examinatio: sufficiat ⁊ vr̄a s̄nia. Sciēdū ei q romāi aliq̄ miora iudicāda dimiserāt iudeis: s3 nō poterant ꝑ talib⁹ inferre penā mort': q: romāi retinuerāt sibi cā3 san/guinis. ⁊ iō ꝑ hāc rn̄sionē ibibebat iferre xp̄o morte: ip̄i āt nō poterāt vitā ei⁹ sustinere. ⁊ iō renuerūt b̄ accipe. di. t Nob nō lic3 iterfi. quē. Si eni posset dare mort' s̄niam libenť indi/cīū recepissēt. v Ut sermo ie. im. quē di. ⁊c. Christ⁹ eni p̄/dicēs mortē suā ap̄lis: Mat. xx. dixit q a p̄ncipibus sacerdo/tū tradereť gētib⁹ ad illudendū ⁊ crucifigendū. ⁊ b̄ fuit im pletū p b̄ q renuerūt iudiciū ⁊ dimiserť ip̄m pilato q̄ erat gē/til' iudicādū. ⁊ s̄nie executiōe3 suis militib⁹. x Introiuit ḡ. b̄ poiť examiatio xp̄i i secreto. ⁊ diuidiť i tres. q: p̄zio poiť pi lati iterrogatio. scdo xp̄i rn̄sio. ibi: Rūdit ie. tertio pilati obie/ctio. ibi: Dixit ita. Circa p̄mū sciēdū. q iudei cū tumūtu irrōa bili petebāt mortē xp̄i. ꝑp̄t qd xp̄s ñ rn̄debat: b3 illō Eccl. xx. xij. Ubi nō ē audit⁹ nō effūdas ſmonē. ꝑp̄t b̄ matthe⁹ ⁊ mar cus di

a A temetipſo. Scit ieſus ꝗd ipſe interrogat: ⁊ ꝗd ille rn̄ſurꝰ eſt: ſʒ tn̄ dici voluit: nō vt ſciret: ſed vt ſcriberet ꝙ ſcire voluit. b Quid feciſti. quaſi ſi hec culpa nō eſt ꝙ te regē dixeris: Quid aliud feciſti: q̄ſi nō ē mirū ſi iudici traderiſ puniēdꝰ q̄ te regē dicis. Sed ſi hec cā nō eſſet tūc forte alia q̄rēda eſſet: quaſi ꝯfirma ſi hec cā eſt q̄ obijcit an alia. c Regnū. Hoc eſt ꝙ nos ſcire voluit: ſed prius viciſſim interrogādo voluit oñdere q̄ eſſet de regno ſuo hominū opinio iudeoꝝ vel gentiliū: qua oſtenſa vtriſqꝫ aptꝰ rn̄det: Regnū meum nō ē de h̄ mū. Quaſi decepti eſtis: n̄ enī ipedio dn̄ationē vr̄am in h̄ mūdo: ne vane timeatis ⁊ ſeruiatis: ſed ad regnū celeſte credēdo venire. d Tu dicis. Nō ſe regē timet ꝯfiteri: ſʒ ita libratū eſt vt neqꝫ ſe regē neget: nec de mundo ſe fateat̄ eſſe: vt ille ſentiebat q̄ dixit: ergo rex es tu? cui rn̄dit: tu dicis: qꝛ rex ſū ego: quaſi carnal' carnalit̄ dicis.

e Ego in hoc na. ſū. nō in hac re ſed ad hāc rē: ꝙ in greco nō eſt ambiguū. Dicit ḡ de tp̄ali natiuitate q̄ vēit ī mūdū: ſc̄m quā natus eſt ad hoc: ⁊ ad h̄ venit in mūdum. i. ꝓpter h̄ vt teſtimoniū ꝑ. v. Sed quia nō oīm eſt fides. addit: oīs qui ē ex veritate audit. i. obedit et credit mihi. f Iterū exi. nō expectat reſpōſū: nec cū vellet dimittere mora fieret. ſubito ei vēit ī mētē ꝯſuetudo q̄ poſſet ꝑ paſcha dimitti. g Eſt aūt. Quia ī paſcha a ſeruitute liberati ſūt: in paſcha hec cōſuetudo dimittēdi eis fuit. h Dimittā vo. Nō potuit auelli a corde eiꝰ ieſū eſſe regē iudeoꝝ: ſicut in ſcribēdo titulo: tanqꝫ ipſa veritas h̄ ei fixerit. de q̄ ꝗd eſſet interrogauit. Latro. i. diabolꝰ ſediciosus ⁊ homicidioꝝ auctor dimiſſus ē iudeis q̄ de patria lucis ob ſuꝑbiā pulſus: ī tenebrarū carcerē miſſus erat. ⁊ iō non pn̄t iudei vidē pacē: qꝛ ſedicioſoꝝ p̄ncipē plꝰ q̄ꝫ deū eligere voluerūt. vn̄ bn̄ dr̄: Vos ex diabolo patre eſtis. ☞ Erat āt

a ſ hoc enī obijciebāt iudei ꝙ ſe dicebat regē.

tus: ⁊ vocauit ieſū ⁊ dixit ei: Tu es rex iudeoꝝ? Rn̄dit ieſus: A temetipſo h̄ dicis an alij tibi dixerūt de

a ſ quaſi a me hoc nō dixi: ſed a iudeis accepi q̄ ideo te tradiderunt mihi.

me? Rn̄dit pilatus: Nūqd ego iudeꝰ ſū? Gens tua ⁊ pontifices tradiderūt te mihi. Quid feciſti?

a ſ .i. credentes in me.

Rn̄dit ieſus: Regnū meū nō ē de

ſ et ſi adhuc in mundo.

h̄ mūdo. Si ex h̄ mundo eſſet re-

ſ apparet: qꝛ nullus defendit.

gnū meū: miſtri mei vtiqꝫ decertarēt vt nō traderer iudeis. Nūc

ſ et ſi adhuc inter malos.

āt regnū meū n̄ ē hic. Dixit itaqꝫ ei pilatꝰ: Ergo rex es tu? Rn̄dit

a ſ ideo nō nego me regē: qꝛ in hoc natus ſum vt oſtendā ꝙ ſum.

ieſus: Tu dicis qꝛ rex ſū ego. Ego in h̄ natꝰ ſū: ⁊ ad h̄ vēi in mūdū: vt teſtimōiū ꝑhibeā ṽitati. Oīs qui eſt ex ṽitate audit vocē meam. Dicit ei pilatꝰ: Quid eſt veritas? Et cū hoc dixiſſet: iterū exiuit ad eos ⁊ dic̄ eis: Ego nl'lā in ueio ī eo cāz. † Eſt āt ꝯſuetudo vobis vt vnū dimittā vob̄ ī paſcha.

Nico.de lyra

cus dicūt ꝙ cū accuſaret̄ a p̄ncipibꝰ ſacerdotū nihil rn̄dit. ꝓpter ꝙ pilatꝰ intrauit pretoriū ꝙ erat ī domo ſua vt ibi xp̄m magis pacifice examinaret extra tumultū iudeoꝝ: q̄ nō audebāt intrare p̄toriū vt dictū eſt. xp̄s aūt de tribꝰ fuerat accuſatus corā eo: vt h̄r Luc. xxiij. Hunc īuenimꝰ ſubuertētē gētem nr̄am: ⁊ ꝓhibentē dari tributa ceſari: ⁊ dicētē ſe xp̄ʒ regē eſſe. Pilatꝰ āt de duobꝰ primis nō curauit inquirere. qꝛ de p̄mo. ſ. de ſubuerſiōe obſeruationū legaliū nō curauit vtrū eſſet verū vel falſū: qꝛ nō erat iudeꝰ ſed gētilis. Sc̄dm cognouit eē falſū ꝑ famā publicā: qꝛ audierat xp̄i rn̄ſionē qua iudeis de hac materia rn̄derat: Mat. xxij. Reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari ⁊c̄. Sed de tertio ꝙ videbat̄ eſſe ꝯtra honorē imꝑatoris inq̄ſiuit. ſ. de regno: qꝛ imꝑatores romani nomē regiū a iudeis abſtulerāt vt frāgerēt eoꝝ ſuꝑbiā: ⁊ tollerēt rebellādi occaſionē. ⁊ iō q̄ſiuit a xp̄o. a Tu es rex iudeoꝝ? q. d. eſt hoc verū ꝙ tibi īponit̄. ſ. ꝙ velis tibi vſurpare regnū. b Rn̄dit ieſus. h̄ ponit̄ xp̄i rn̄ſio in q̄ p̄mo examīauit pilati īterrogationē. dicēs: c A temetipſo h̄ dicis an alij ⁊c̄. q. d. ꝯcepiſti hāc opinionē de me ꝑ teip̄m. d Rn̄dit pilatꝰ. nūqd ego iudeꝰ ſū? q. di. ex me nō cōcepi: qꝛ nō ſū iudeꝰ. ⁊ ſic nō poſſum īueſtigare ex libris iudaicis q̄s debeat eſſe rex eoꝝ: ſed hoc ad peritos legis ꝑtiet. ideo ſubdit̄: e Gēs tua ⁊ pōtifices tradiderūt te mi. accuſātes te ſuꝑ hoc. f Quid feciſti? q. d. videt̄ ꝙ tu ſis in aliquo culpabilis. ex quo illi q̄ ſūt de gēte tua ⁊ tāte auctoritatis: ſicut ſūt pōtifices te accuſāt. g Rn̄dit ieſus. Examīata interrogatiōe pilati ieſus p̄mo rn̄dit ad q̄ſtionē p̄mo factā de vſurpatiōe regni tp̄alis. h Regnū meū nō eſt de h̄ mūdo. nō enī negat ſe eſſe regē: ſʒ magis ꝯcedit: qꝛ ſc̄m veritatē ipſe erat rex regū. verūtn̄ ad tollendū occaſionē calūnie tēꝑat ſuā rn̄ſionē. dicēs: ꝙ nō q̄rit huiꝰ mūdi tp̄alē dn̄ationē. ꝙ ꝓbat ꝯſr̄. dicens: i Si ex hoc mūdo eſſet re. meū miniſtri mei ⁊c̄. Oē enī regnū tp̄ale hʒ firmitatē nō ſolū ab ipſo rege cū ſit vnꝰ ſolꝰ

bō: ſʒ etiā

a miniſtris ꝯtra aduerſarios ꝓ ipſo pugnātibꝰ: ꝙ nō q̄rebat xp̄s. ⁊ ſic patet ꝙ ſatiſfecit ad q̄ſtionē oſtēdēdo ꝙ nō q̄rebat inter iudeos tp̄alē dn̄ationē. verūtn̄ qꝛ cōceſſerat ſe eſſe regē. iō cōcludit: k Nūc aūt regnū meū nō eſt hinc. i. q̄ꝫtū ad tp̄alia iſta q̄rēda. Sʒ ꝯtra hoc videt̄ ꝙ dr̄ pſ. xlvj. Rex oīs terre deꝰ. Ipſe aūt eſt verꝰ deꝰ ſicut verus hō. ergo regnū eiꝰ ē de h̄ mundo. Dicendū ꝙ ſc̄m ṽitatē diuīitatis oīa ſt̄ ſubiecta xp̄o. tn̄ q̄ꝫtū ad hūanitatē ī p̄mo aduētu ſuo nō vēit ad dn̄andū tēporaliter: ſed magis ad ſeruiēdū ⁊ patiendū: ⁊ ſic ptʒ ꝙ ſufficient̄ excludit illud ꝙ ſibi īponebat̄ de vſurpatiōe regni iudee: qꝛ nō fiebat q̄ſtio de ipſo niſi in q̄ꝫtū hō: ⁊ ꝓ ſtatu p̄ſenti in quo erat: q̄ ad primū eiꝰ aduētū ꝑtinebat. l Dixit itaqꝫ. Hic ponit̄ pilati obiectio. ſicut enī viſū eſt xp̄s in ſua rn̄ſiōe ꝯceſſerat ſe eſſe regē: ſʒ dixerat regnū ſuū nō eſſe hinc. ideo pilatꝰ ad plenū ṽba eiꝰ nō ītelligēs accepit ꝑ hoc ip̄m eē regē alicuiꝰ regni. de quo nō intromitterēt ſe romani: ſed ꝙ xp̄s ꝑ h̄ itelligeret regnū celeſte: ⁊ ſpirituale nō intellexit. ⁊ iō voluit ſcire magis determinate: cōcludens ex verbis chriſti p̄dictis. m Ergo rex es tu q. d. ex q̄ ꝯcedis te eſſe regē regni nō ꝑtinētis ad dominiū imꝑatoris: declara magis ꝙ ſit illud regnū. n Rn̄dit ieſus. ꝓ p̄mo ꝯcluſionē factā ꝯcedēdo. dicens: o Tu dicis qꝛ rex ſū ego. ⁊ ita ē ſc̄m veritatē. Sed cōſequēter declarat huius regni cōditionē. d. p Ego ī h̄ natꝰ ſū. tp̄aliter. q Et ad hoc veni in mundū. ꝑ carnis aſſumptionē. r Vt teſtimoniū ꝑhibeā veritati. docēdo ⁊ radicādo veritatē de diuinis in cordibus fidelium. s Omnis qui eſt ex veritate. prima que deus eſt: non ſolum per creationē: ſed per imitationem et ſubiectionem. t Audit vocem meam. corde credēdo et opere obediēdo: ⁊ ꝑ conſequēs in talibus ſpiritualiter ego regno: et tale regnū in nullo īpediebat imꝑatoris romani dominiū. de quo q̄rebat pilatꝰ. v Dicit ei pilatus: Quid ē veritas? Nō querit diffinitionem veritatis: ſʒ querit que eſt illa veritas cuius virtute ⁊ participatione homines efficiuntur de regno chriſti. Intellexit enim per hoc in quodā generali aliꝙ dominiū exiſtēs extra cōmunē modū hominum. ⁊ h̄ eſt veꝝ ſi intelligat̄ determīate ⁊ magis ī ꝑticulari: qꝛ veritas diuīa filio appropriat̄. Veritas per quā homines in preſenti efficiuntur de regno chriſti eſt quedam impreſſio et participatio veritatis diuine. huius autem queſtionis pilatus non expectauit reſponſionem duplici de cauſa.

Vna eſt quia erat de regno ſpirituali: vt viſum eſt. ipſe autem non habebat ſe intromittere niſi de temporalibus. ⁊ iō̄ hoc aduertens dimiſit illius queſtionis proſecutionē. Alia cauſa fuit: quia iam perceperat chriſti innocentiam et iudeorum maliciam: ſciens ꝙ tradiſſent eum per inuidiam. Igitur pretermiſſa queſtione predicta: voluit procedere ad eius liberationem: vt ſtatim patebit. x Et cum hoc dixiſſet. hic conſequenter ponitur innocentie chriſti declaratio. cum enim pilatus vellet eum liberare vt dictum eſt. occurrit eius memorie modus ꝯueniēs liberatiōis ſue: videlicet de cōſuetudine iudeorū qua dabat̄ eis a preſide in ſolēnitate paſchali vnꝰ vinctus in memoriā liberationis filiorū iſrael de terra egypti: ⁊ ꝓpter hoc voluit chriſtū liberare ꝑ hūc modū: ⁊ p̄mo ad h̄ faciēdū allegat xp̄i innocētiā dicēs: y Ego nul. ī eo inue. cāz. ſ. dignā morte. ſc̄do allegat ꝯſuetudinē. de cuiꝰ obſuatōe ſciebat eos eē cupidos. d. z Eſt āt ꝯſue ⁊c̄. vult ḡ dimit. v. regē iu. q. d. vos debetis h̄ velle. Ad cuiꝰ ītellectū ſciēdū ꝙ pilatus volēs xp̄ʒ liberare poſuit eis ſub diſtictiōe de liberatiōe xp̄i vl' barrabe. ⁊ de nullo alio: vt magis exp̄mit̄ Mat. xxvij. Sciebat eī ꝙ ꝯſuetudiēʒ ſuā nullo mō dimitterēt. ex alia ꝑte barrabas erat ita peſſimꝰ et populo odioſus: ꝙ firmiter credebat ꝙ eius liberationem nullo modo vellēt. ⁊ ſic ꝑ ꝯn̄s li-

berationi

† Mat. 27. b
Mar. 15. b

a Erat aũt bar. i. fili⁹ mgr̃i. i. diaboli q̃ latroni in suo scelere iudeis in pfidia mgr̃ fuit. vel barrabas. i. fili⁹ pr̃is. i. diaboli. b Tunc ergo. Hoc fecit pilat⁹. i. milites face Ca. XIX re pmisit vel etiã iussit: vt iudei satiati de penis a morte desisterẽt. c Corona. In spinea corona nr̃o⁊ notat susceptio pctõ⁊ p q̃ mortal' fieri voluit. vñ pcursor: Ecce agn⁹ di e. q. t. p. m. Spine nãq₃ in pctõ⁊ significatione ponũt. vñ dñs: Terra tua spinas ⁊ tribu. ger. i. ↄsciẽtia tua pũctiões ⁊ aculeos vitio⁊ pcreare nõ desistet d Exiuit e. Ecce iplent q̃ õ se pdixerat iesus: occulta potẽtia cõmẽdat patiẽtia: q̃ informãt martyres. e Et dic e. Hic apparet nõ ignorãte pilato hec a militib⁹ eẽ fctã: siue iusserit siue pmiserit: vt satiat' iudeis hec sufficerẽt: s₃ mag' iardescũt ⁊ clamãt: Crucifi. c. ☞ Filiũ

Nico. de lyra

beratiõi xp̃i ↄsentirẽt: s₃ sacerdotes deceperũt pplm inducẽtes eũ ad petẽdũ liberationẽ barrabe ⁊ nõ xp̃i. ⁊ hoc est qd subdit: a Clamauerũt rursũ ⁊c. sed barrabã dimitte nob. b Erat ãt barrabas latro. s. public⁹ ⁊ famosus. B addit euãgelista ad ostẽdẽdũ eo⁊ maliciã: q̃ ad pcurãdũ mortẽ xp̃i petierũt latrõis publici liberationẽ ↄ bonũ publicũ ⁊ ↄ iusticiã. Ca. XVIII

Morali.

r† Hec cũ dixisset iesus egressus ẽ ⁊c. q̃ iterptat trist' meror. p B igit q xp̃s iuit illuc iminẽte sua passiõe, significat q xp̃ian⁹ ire volẽs ad martyriũ deb₃ imminẽs suppliciũ precogitare ⁊ p patientiã se armare. vñ dicit Grego. Homelia. xxxiij. Minus eni feriũt iacula q̃ puident: ⁊ nos tolerabili⁹ mala mũdi suscipim⁹ si cõtra hec p prouidentie clypeũ munimur. c† Sciebat aũt ⁊ iu. q̃ tra. eũ lo. q₂ freq̃nter iesus ↄuenerat illuc cũ discipl'is suis. iter q̃s erat iudas vt xp̃m traderet sic sathã fuit iter filios dei vt sctm̃ iob afflictiõib⁹ molestaret. g† Jesus autem sciens omnia que ventura erant sup eum pcessit ⁊c. quesitus aũt a turbis vt facerent eũ regez fugit solus in montem. docens in hoc fugere mundanos honores ⁊ pmptum esse ad labores. l† Ut ergo eis dixit ego sum: abierũt retrorsum ⁊c. Jlle qui cadit retrorsum nõ videt sui casus periculum. sic etiam labentes in culpã nõ vident sui lapsus miseriam. † Sinite hos abire. p hoc ostendit q supiores debẽt suos subditos fideliter adiuuare et se mortis periculo exponẽ p ipo⁊ defẽsiõe. s† Simõ ãt pe. ⁊c. expõat sic. s̃. Mat. xxvj. ⁊ Mar. xiiij. ⁊ Luc. xxij. x† Erat aũt ser. no. mal. q̃ iterpretat rex eo⁊. et iõ p abscisiõ₃ auricl'e sue significata fuit abscisio regal' ⁊ põtifical' eminentie iudeo⁊. ff Et adduxerũt eũ ad annã primũ: q̃rentes ei placere: q₂ cũ caypha fuerat in ↄsilio de xp̃i morte. sic multi faciũt querẽtes de malis placere hominibus peruersis. v† Ego palã locut⁹ sũ mundo. tanq₃ bñs sanã doctrinã cõtra hereticos qui magis docent in occulto. o† Nũq̃d ⁊ tu de disci. ⁊c. dixit ille nõ sũ. expõat vt. s̃. Mat. xxvj. ⁊ Mar. xiiij. ⁊ Luc. xxij. k† Adducũt ergo ie. a ca. i p. s. pilati. l† Et ipsi non intro. ⁊c. Jstis sũt sil'es illi q̃ faciunt ↄscientiã magnã de minimis: ⁊ mlto grauiora cõmittũt: sic isti timebãt cõtamiari p igressũ dom⁹ pilati q̃ gẽtilis erat. ⁊ tñ toto conatu pcurabãt mortez xp̃i q̃ inocẽtissim⁹ erat. † Si nõ esset hic male. ⁊c. quasi. dice. nos sumus tante veritatis ⁊ iusticie q nobis deberet credi simpliciter verbo sine alia disquisitione: ⁊ sic homines maliciosi se iustificãt corã iudicib⁹ vt magl' nocere valeãt inocẽti. t† Nobis nõ licet interficere queq₃. sic dicũt mali clerici de corpali morte laici: ⁊ tñ hñt p modico multos iterficere suo malo exẽplo morte spũali q̃ peior ẽ interfectiõe corpali. g† Rñdit iesus regnũ meũ nõ est de B mundo. Multi plati q̃ tñ sunt ei⁹ vicarij ↄtrariũ vident dicere facto in pompis: equantes se in principib⁹ terrenis. vl' etiã excedentes. s† Omnis qui ex veritate audit vocẽ meã. quaz nõ audiũt multi doctores ⁊ scholares theologi: qui neglecta sacra scriptura circa curiosa ⁊ inutilia sunt itenti. † Quid est veri.

§ quasi quẽ melius.

Vult' ergo dimittã vobis regẽ iudeo⁊? Clamauerũt rursũ oẽs a† dicẽtes: Nõ hũc sed barrabam. a Erat autẽ barrabas latro. b

b Tunc ergo Ca. XIX c†

t Tapphẽdit pilat⁹ iesum ⁊

§ ecce q₃ iniuriosa pilat⁹ et milites intulerunt christo.

flagellauit† Et milites plectẽtes d c coronã de spinis iposuerũt capiti e

§ derisorie. q₂ se regẽ dicebat esse. purpura eni₃ est signum regis.

ei⁹ ⁊ veste purpurea circũdederũt f eũ. Et vẽiebãt ad eũ: ⁊ dicebãt: g Aue rex iudeo⁊. Et dabãt ei alapas: h+ d † Exiuit g̃ ite⁊ pilat⁹ foras: i e et dicit eis: Ecce adduco vob eũ k l foras: vt cognoscat' q₂ nullã iue

§ mort'. a § nõ clar⁹ impio s₃ plen⁹ opprobrio

nio i eo cãm. † Exiuit g̃ iesus por m n tãs spineã coronã: ⁊ purpureũ

a § pilat⁹. b § quasi si regi inuidetis: iã pcite q₂ deiectũ videtis. c § qui se regem dixit.

vestimẽtũ: ⁊ dic eis: Ecce homo. o Cũ ergo vidissẽt eũ põtifices et p mistri clamabãt dicẽtes: Crucifi q† r

est Xitas. p B ãt q nõ expectauit xp̃i rñsũ significata fuit ei⁹ instabilitas q̃ tiore cesar' ⁊ fauore iudeo⁊ a Xitate decliauit. dãdo sñiã ↄ xp̃m. ⁊ sic hodie faciũt mlti iudices tiore vl' fauore a Xitate iudicij declinãtes. a† Clamauerũt g̃ rur. o. ⁊c. exponat sic Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. ⁊ Lu. xxiij.

In ca. xviij. vbi dicit i postil. Et iõ p pasche mãducationẽ nõ intelligit B cõmestio agni paschalis.

Additio.

Jmmo manducatio pasche intelligi debet tm̃ de agno paschali: vt dclaratur in additiõe Mat. xxvj. vbi agit de tpe cene dñi vide ibi:

Replica.

In ca. xviij. vbi dicit: Et ipsi non introierent ptorium ne contaminarentur sed manducarent pascha. Postillator dicit q intelligendum est de mãducatione panis açymi nõ paschalis agni. Bur. opponit p suã minus autẽticã cõputationẽ ⁊ digressionẽ quã ponit Mat. xxvj. Et si intelligi deberet de esu agni put Burgen. vult ratio Joh. euãgeliste valeret cõtra nicodemũ ⁊ alios sepulture xp̃i intendentes: quia fuissent cõtaminati ex tactu mortui: per cõsequẽs inabiles ad mãducandu₃ pascha sic acceptũ. vnde õ eis dicere oportuit. ⁊ ipsi nõ sepelierũt eũ ne cõtamiarent sed mãducarẽt pascha. sicq₃ falsificarent oẽs euãgeliste ⁊ puto si cõputatio Bur. esset vera q non fuissẽt a iudeis pmissi sepelire mortuum celebritate paschali iã ichoata: que icepit a vespera ferie sexte s₃ Burgen. computationẽ. Ca. XIX

A. † Mat. 27. c Mar. 15. c † Luce. 23. e

t Tunc ergo apprehendit pilat⁹. Hic ↄsr̃ euangelista describit q̃d passus sit xp̃s a gentibus. Passus ãt ẽ tria ab eis. s. flagellationẽ: illusionem ⁊ crucifixionem: s₃ qd predixerat saluator: Matth. xx. Tradent eũ gẽtib⁹ ad illudẽdũ ⁊ flagellandum ⁊ crucifigendum. ⁊ iõ euãgelista pmo agit de illusiõe ⁊ flagellatiõe. scdo de crucifixiõe. ibi: Tũc g̃ tra. Pria in duas: q₂ prĩo describit xp̃i flagellatio ⁊ illusio. scdo circa B ondit pilati itẽtio. ibi: Exiuit iterũ. Circa pmũ sciẽdũ q pilat⁹ vidit ex clamore eo⁊ q nullo mõ poterat dimittere iesũ oĩno libe⁊ cũ pace ipo⁊. ex altera parte du⁊ erat sibi inocẽtẽ iterficẽ. ⁊ iõ ad satisfaciẽdũ eis fec xp̃₃ flagellari ⁊ illudi. ⁊ B est qd dr̃: Tũc g̃ apphẽdit pi. ie. ⁊ fla. nõ p seipm imediate: s₃ p milites suos ⁊ mistros. d Et milites ple. co. de spi. i. de iũc' marinis ad modũ spinarũ dur' ⁊ acut'. e Jmposue. ca. ei⁹. tãq₃ volẽti regnare ⁊ nõ potẽti: qd fecerũt vt eo⁊ illusio rñderet iudeo⁊ accusatiõi. f Et veste pur. ⁊c. tli eni veste vtebãt reges. g Et ve. ad eũ ⁊ di. ⁊c. B totũ factũ ẽ i illusionẽ. vñ seq̃t: h Et da. ei ala. vt illuderẽt fact' sic illuserũt signis ⁊ Xbis. i Exiuit ite⁊. B ondit circa pdicta pilati itẽtio q̃ erat bõa q₃tũ ad B: q₂ pdicta iusserat fieri vt iudei tli afflictiõe xp̃i essẽt satiati. ⁊ sic ↄsẽtirẽt in ei⁹ liberationẽ sine morte. tñ p B ñ excusat a toto: q₂ cũ eẽt iudex sup eos: nõ debebat ei quẽ sciebat inocẽtẽ ẽt minimã penã iferre. Jgit euãgelista circa sequẽtia sic pcedit: q₂ primo dclarat conatũ pilati ad xp̃i liberationẽ. scdo iudeo⁊ resistẽtiã ad ei⁹ ↄdẽnatiõem. ibi: Cũ g̃ vidis. In pria igit pte dr̃ sic: Exiuit g̃ ite⁊ pi. f. vbi iudei stabãt: q₂ domũ ei⁹ igredi ñ audebãt: vt. s̃ dictũ ẽ. k Et dic eis. prĩo allegãs xp̃i inocẽtiã. l Ecce ad. vo. eũ fo. postq₃ diligent examiaui eũ ⁊ flagellaui ad vob satisfaciẽdũ. Ut cognoscat' q₂ nullã i eo iuẽio cã₃. scdo ondit ipi⁹ punitionẽ iã facta₃ vltra ↄdignũ. cũ dr̃: m Exiuit ergo iesus. ex pcepto pilati. n Portãs. s. coronã ⁊c. volebat ei pilat⁹ vt sẽsibilit viderent q̃lit fuisset illusus ⁊ flagellat⁹: vt sic mouerẽt ad cõpassionez. o Et dic eis: ec. hõ. q. d. ⁊ si i aliq̃ male egisset: tñ vltra condignũ punit⁹ ẽ. ⁊ iõ deberet vob suffice. p Cũ g̃. B põit iudeo⁊ resistẽtia. ⁊ B dupl'r. prĩo p irrationabilẽ clamorẽ. scdo p rationẽ. ibi: Rñderũt iudei. In pma pte dr̃ sic: Cũ g̃ vidis. eũ põ. sic flagellatũ ⁊ illusũ: ⁊ cog̃scerẽt q pilat⁹ sic volebat dimittẽ ip₃. q Clamabãt. tumltuose: ⁊ alios ad clamãdũ excitabãt. d. r Crucifi. q. d. B pẽa nullo mõ nob suffic: s₃ petim⁹ q moriat.

Dicit eis

a Filiū dei. Ecce altera maior īuidia q̄ pua videbat̃ illicita affectatio regni: ⁊ tñ vtrūq̄ vere erat xp̄s ⁊ rex ⁊ fili⁹ dei. b Jesus aūt. Hic ⁊ in alijs locis legitur siluisse xp̄s vt ꝓphetia impleat̃. Sicut agn⁹ corā tondēte sine voce sic ñ apuit os suū. q̄ silitudo d̃ agno data est vt in suo silētio nō re⁹ sȝ īnocēs habeat̃. nō eī vt ꝯsci⁹ ꝯuincit̃: sȝ vt mansuet⁹ ꝓ alijs īmolat̃. c Nisi tibi. i. a deo: q̄ nō ē potestas nisi a deo: s̃ tñ tibi talis data ē vt sis sub alterius ptāte. ⁊ ideo mai⁹ pctm̃ est ei q̄ tradidit me tibi inuidēdo q̄ tibi q̄ exerces ptātē metuendo: nō tñ pilat⁹ est sine pctō. ⁊ idō ait maius. d Exinde. i. ex hac causa: ne haberet peccatū occidēdo innocētē: ⁊ si min⁹ illis inuidis q̄rebat dimittere: nō ꝙ tūc primū q̄reret: sȝ si prius volebat mō querebat. e Si hūc. Supra legem ꝓposuerūt s̃ȝ quaȝ deberet mori: q̄ filiū dei se fecit. Sȝ q̄ ille legē gētil' aliene ñ timet: sȝ magis timet occidere filiū dei: terrēt euȝ a cesare quē nō p̄t vt actorē ptāt' sue ꝯtēnere. f Erat aūt paras. Aug⁹. Parasceue qd̄ interp̄tat̃ p̄paratio: est sexta feria q̄ p̄parabant̃ necessaria sabbato: q̄ die p̄cepit moyses duplo colligere manna ꝓpter sabbatū. Hora quasi sexta: q̄ iā īcepat. vj. hora diei: qñ pilat⁹ sedit ꝓ tribunali: ⁊ dū duceret̃ iesus ⁊ cetera gererent̃. cōpleta est sexta hora: ex q̄ tenebre fuerāt vsq̄ ad nonā. Sȝ ne h̃ facin⁹ in romāos sȝ magis in iudeos retorq̄at̃: dic̃ Marcus hora tertia crucifixum: q̄ iudei clamauerūt eadē hora: Crucifige: crucifi.

Vel pascha ē īmolatio xp̄i: cui⁹ parasceue. i. p̄paratio a nona hora noct' cepit q̄ in domo pōtific' ꝓnūciata ē mors xp̄i a dicētib⁹: re⁹ ē mort'. ab illa hora noct'. ix. vsq̄ ad diei tertiā. sex hore sūt p̄paratiōis: tres noct⁹: tres diei: q̄rum sexta iā cepat cū pilat⁹ tribunal ascēdit qd̄ adhuc erat p̄paratio īmolatiōis: q̄ tertiā ē s̃ȝ Marcū tertia: ñ p̄paratiōis sȝ diei: ⁊ eadē ē. vj. p̄paratiōis. g Regē v. Adhuc terror quē d̃ cesare īgerūt supar̃ cōat̃. d. Regē v. c. d̃ ignominia eoꝝ volēs eos frāgere: q̄s d̃ ignominia xp̄i nō poterat

ge crucifige eū. Dicit eis pilat⁹: a Accipite eum vos ⁊ crucifigite. (quare mori debeat.) †Ego ei nō inuēio i eo cām. Rñde b c rūt ei iudei: Nos legē hēm⁹ ⁊ s̃ȝ d e legē dȝ mori: q̄ filiū dei se fecit. f †Cū ergo audisset pilat⁹ hūc ser g monē magi' timuit. Et igressus h ē p̄toriū iterꝝ ⁊ dic̃ ad iesuȝ: Un̄ i (ibi nō rñdebat: sicut ouis silebat: vbi rñdet sicut pastor docet.) es tu? Jesus āt rñsū nō dedit ei. k Dic̃ ḡ ei pilat⁹: Mihi nō loq̄ris? l Nescis q̄ habeo ptātē crucifigē m te: ⁊ ptātē hēo dimittere te? Re n spōdit iesus† Nō hēres ptātē ad o (i. quātulācūq̄ hēs: nō eī tibi oīmode liberꝝ ē) c uersus me vllā nisi tibi datū fuisset d̃sup. (iudaicus pp̄l's.) Propt̃ea q̄ me tradidit p (i. ideo.) d tibi: mai⁹ pctm̃ hȝ. Et exinde q̄re q bat pilat⁹ dimittē eū. Judei aūt e clamabāt dicētes: Si hūc dimit r tis ñ es amic⁹ cesari'. Ōis ei q̄ se s regē fac̃ ꝯdic̃ cesari. Pilat⁹ āt cū t (a timet sed non consentit.) audisset hos sermones: adduxit (pro iudice vel in sede.) foras iesū: ⁊ sedit ꝓ tribunali in v x (i. iudiciū vel iudiciale.) loco q̄ d̃r lichostratos: hebraice (i. collis vel sublimitas.) f āt gābatha. Erat parasceue pa y sche hora q̄si sexta† Et dic̃ iudeis: z a Ecce rex vr̃. Jlli autē clamabāt: b c Tolle tolle crucifige eū. Dic̃ eis d g pilat⁹: Regē vr̃m crucifigā? Rñ e f derūt pontifices non habem⁹ re g†

a Dicit eis pilat⁹: acci. ⁊c̃. Derisorie ⁊ indignant̃ hoc dixit: q̄ nō habebāt ptātē iudicādi aliquē ad mortē: vt. s̃. dictū est. ⁊ ē silis mod⁹ loquēdi: ac si diceret: Si haberetis potestatē dare mortis sniam: cito ⁊ sine cā faceretis: sȝ ego h̃ agere nolo. idō sequit̃: b Ego eni nō in. in eo cām. dandi talē sniaȝ. c Rñderūt. vidētes iudei ꝙ pilatus nō acq̄esceret eoꝝ clamori: inceperūt allegare rōnes alias q̄ supra allegauerāt. Nō eni illas audebāt reiterare: q̄ pilat⁹ iā illas euacuauerat. ⁊ idō h̃ alid̃ allegāt. Et p̄mo allegāt ipȝ fecisse ꝯ legē dei. scd̃o ꝯ legē īpator' romāi. ibi: Exinde q̄re. Jn prima igit̃ pte allegāt sic iudei: d Nos legē habem⁹. s. a dō datā in mōte sinai. e Et s̃m legē debet mori. q̄ Leuit. xxiiij. p̄cipit̃ ꝙ blasphemi occidāt̃: ⁊ tale crimē īponebāt ei. vñ sequit̃: f Quia filiū dei se fecit. Uerūtñ xp̄s h̃ dicendo nō blasphemauit: sed veritatē dixit ⁊ p scripturā ꝓbatū: vt. s̃. habitū ē ca. x. g Cū ḡ au. pi. hūc ser. ma. timuit. nō ꝓpter legē iudeoꝝ quā nō obseruabat: sȝ ne verū esset vt iesus sibi oblat⁹ esset vere dei fili⁹. ⁊ sic factū enorme fecisset ipm̄ flagellādo. ⁊ idō de h̃ voluit certi⁹ īq̄rere. vñ sequit̃: h Et in. est p̄. iterꝝ. vt veritatē magis posset cognoscere extra tumultū iudeoꝝ. i Et dicit ad iesū vñ es tu. p h̃ q̄rēs si esset ex origine diuiā s̃m Ꝟitatē. k Jesus aūt rñsū nō de. ei. p̄mo: q̄ hō erat gētilis ⁊ idolatra: ⁊ generationē filij in diuis cape nō posset. scd̃o: q̄ nolebat passionē suā īpedire. tertio q̄ ꝓphetatū erat de eo: Esa. liij. Et sic agn⁹ corā tōdēte se obmutescet ⁊c̃. ⁊ idō volebat illud ꝓpheticū īplere. l Dicit ergo ei pilat⁹: mi. nō lo. mirabat̃ d̃ ei⁹ taciturnitate cū esset ī pūcto liberatiōis vl' ꝯdēnatiōis sue. Sequit̃: m Nescis q̄ ha. ptātē ⁊c̃. q. d. mihi saltē debe res rñdere. n Rñdit iesus. nō ad īpediendū suā passionē: sȝ ad rep̄mēdū pilati iactātiā. o Nō ha. pote. adū. me vl. nisi ti. da. essȝ desup. i. a p̄ncipib⁹ romāoꝝ: ⁊ vlteri⁹ p̄missū a deo q̄ ē ptās supior. Et ex h̃ arguit ei⁹ pctm̃: q̄ nō accepat ptātē a cesare ⁊ a deo ꝯdēnādi inoxios: sȝ magi' liberādi eos. ⁊ cū h̃ oñdit pctm̃ iude ⁊ iudeoꝝ esse maius q̄ pctm̃ ipsius pilati: q̄ ad occisionē xp̄i iudas fuit mot⁹ cupiditate. iudei aūt inuidia ⁊ rācore: sȝ pilat⁹ fuit mot⁹ humano timore: vt magis patebit. ⁊ h̃ est qd̄ d̃r: p Propterea q̄ me tra. ti. ma. pec. hȝ. in q̄ īcludit̃ pctm̃ pilati: q̄ mai⁹ nō d̃r nisi p cōparationē ad min⁹. q Et exinde. Hic ꝯñr allegāt iudei xp̄m fecisse ꝯtra legē imꝑatoris: q̄ videbāt ꝙ pilat⁹ parū erat mot⁹ eoꝝ p̄dicta allegatiōe: sȝ volebat iesū omnino dimittere. ⁊ hoc est qd̄ d̃r: Exinde q̄rebat pilat⁹ dimittere eū. Uiderat enī pilat⁹ tanq̄ hō astut⁹ ꝙ xp̄s rōnabiliter cōuicerat eū de pctō si eū innocētē ꝯdēnaret. ⁊ idō q̄rebat occasionē dimittēdi eū. qd̄ vidētes iudei clamabāt: r Si hūc di. nō es amic⁹ cesaris. i. non çelas ꝓ honore et statuto dñi tui custodiēdo. qd̄ arguūt ꝯñr. d. s Ōis ei q̄ se re. fa. ꝯtradicit cesari. Jmꝑatores enī romani abstulerāt a iudeis regiā dignitatē: ne haberēt rebellādi occasionē. Et ideo quicunq̄ inter iudeos dicebat se regē qualitercunq̄ videbat̃ cōtra ordinationē imꝑatoris facere. xp̄s āt cōcesserat se regē esse: vt ptȝ ex p̄dictis. ⁊ ideo q̄uis s̃ȝ veritatē hoc regnū nō esset ꝯtra dominiuȝ īpatoris: vt. s̃. dictū est. tñ h̃ arguebāt apparēter. pilat⁹ aūt nō audebat etiam s̃m minimā apparentiā facere ꝯtra imꝑatoris honorē. idō sequit̃: t Pilat⁹ ⁊c̃. adduxit foras iesū. vt corā iudeis euidenti⁹ de facto inq̄reret. ⁊ eoꝝ dictū falsū ostenderet. v Et sedit ꝓ tribunali. i. in loco sedis iudiciarie. x Jn loco qui dicitur lichostratos. i. lapidū stratura. ⁊ dicit̃ a lichos qd̄ est lapis: ⁊ stratos quod est pauimentuȝ siue stratura. ⁊ est nomē grecū. Hebraice aūt gabatha. q̄ hoc nomē habraicū idē significat sicut grecū. Jlle eī loc⁹ erat ante domū pilati. ante enī domos magnatoꝝ solet esse locus de lapidib⁹ p̄paratus. y Erat aūt parasceue. q̄ erat feria sexta ⁊ prima dies solennitatis paschalis. dicebatur aūt feria sexta parasceue. i. p̄paratio. q̄ illa die p̄parabāt iudei cibaria ꝓ die sabbati ī quo ñ erat licitū aliq̄d decoq̄: vt habet̃ Exo. xvj. z Hora quasi sexta. Contrariū videt̃ Marci. xv. vbi dicit̃: Erat aūt hora tertia: ⁊ crucifixerūt eū. prius aūt fuit iudicatus q̄ crucifixus. ergo ⁊c̃. Dicendum ꝙ s̃m veritatem erat temp⁹ medium inter tertiam et sextā. mediū aūt ab vtroq̄ extremo potest denominari. ⁊ ideo Marcus expressit illud tp̄s mediū p horā tertiā. iohannes Ꝟo p sextā. a Et dic̃ iudeis. allegās ꝓ xp̄i liberatione. b Ecce rex vester. q. d. mirū est ꝙ hunc hominem abiectū ⁊ flagellatū dicitis sibi velle vsurpare regnū iudeoꝝ. c Jlli aūt clamabāt. sicut furibundi. d Tolle tolle crucifige eū. q. d. nō possum⁹ videre eū. e Dicit eis pilat⁹. allegās in crucifixione xp̄i eoꝝ verecūdiā. dicēs: f Regē vestrū crucifigā? q. d. ex quo eū regnare formidatis. ⁊ iā de hoc fuit fama magna: erit vobis verecūdia si morte moriat̃ sic abiecta. vñ ⁊ postea pilat⁹ scripsit titulū cruci ad eoꝝ verecūdiā: Jesus naçaren⁹ rex iudeoꝝ. g Rñderūt pōtifices. Nō habemus regē nisi cesarē. Ex quo patet ꝙ extunc ꝑpetue subiectiōi romanoꝝ se obligauerūt ⁊ renūciantes omni alteri regie dignitati. Patet etiā eoꝝ obstinatio ad ꝓcurādū xp̄i mortē: cū ꝓ ei⁹ ꝓcuratiōe cōfessi sūt in ꝑpetuū seipos subiectos seruituti.

Margin: 22. q. 1. mo/ net re. h. si/ cut etiam. — Luce. 23 — Mat. 27 Mar. 15 Luc. 23 — Mar. 15 Luce. 23

Tūc ḡ

☞ poterāt mitigare. a Tūc g̃. Quia ꝓfitent cesarē apte ꝯ̄ se ee si aliū regē velit eis ingerere dimittēdo īpunitū quē ꝓpter hos ausus tradiderāt occidēdū. Vict⁹ g̃ timore tradidit eis iesū vt crucifigat. Eis: nō ꝙ ipsi manib⁹ eū acciperēt q̇ supra h̄ excusauerāt: sʒ vt crimine īpliciti videant a q̇ alieni eē conā tur: cū nō nisi ꝑ eis h̄ faceret pilatus. vñ nec ait vt crucifigerēt: sʒ vt crucifigeret iudicio ꝛ ptāte pilati. b Baiulās. Portabat crucē suā ihs. Grande ludibriū ipi͛s: grāde mysteriū piis gloriātib⁹ q̃si ī sceptro regni: ꝛ ē crux cādelabrū lucerne q̄ nō erat sub modio ponēda. Prīo dñs crucē portat: qꝛ prior passus ē. Postea īposita ē simoni cyreneo: qꝛ debem⁹ seq̄ vestigia ei⁹. c Et cū eo. Latro q̇ ꝑmāsit ī ꝑfidia: significat iudeos. q̇ ꝯfitet: gentes significat. d Et erat scri. He tres lingue ceteris eminebāt. Hebrea ꝓpt iudeos ī lege dei gl'iantes. Greca ꝓpt gētiū sapiētes. Latina ꝓpt romanos tūc pene oīb⁹ gētib⁹ impantes.
e Milites. Ecce q̄ gesta sūt iux crucē: cū iā crucifix⁹ eēt. f Quattuor. Quadripartita vestis signat eccl'iaʒ toto orbe q̇ q̃ttuor ꝑtib⁹ cōstat diffusā: oīb⁹ ꝑtib⁹ eq̄liter. i. cōcorditer distributā. Tunica sortita oīm ꝑtiū significat vnitatē q̄ charitat' vīculo cōtinet. g Incōsutil'. Ne aliq̄ñ dissoluat vnitas eccl'ie ꝛ ad vnū ꝑuenit: qꝛ oēs ī vnū collegit: sic̄ ꝛ ī duodeci vn⁹ petr⁹ ꝓ oīb⁹ dicit: Tu es xp̄s fili⁹ dei viui: ꝛ ei ꝓ oīb⁹ d̄r: Tibi dabo claues regni celoꝝ: vn⁹ ꝓ oīb⁹: qꝛ vnitas ē ī oīb⁹. h Desuꝑ. Quia charitas supeminet oīb⁹ ꝑ totū: qꝛ nemo ē ei⁹ expers q̇ ꝑtinere videat ad totū: a q̇ toto sic̄ greca īdicat ligua: catholica vocat eccl'ia q̄ in sorte dei gr̄a cōmēdat.
[margin: Mat.16.d]
☞ Cū vidisset.

Nico.de lyra

a Tūc g̃ tra. Hic īcipit agere euāgelista d̄ crucifixione xp̄i. Et diuidit in tres. qꝛ prīo agit d̄ crucifixiōe. scd̄o d̄ morte. ibi: Postea sciens iesus. tertio d̄ sepultura. ibi: Post h̄ aūt rogauit. Prīa in duas. qꝛ prīo describit ip̄am crucifixionē. scd̄o agit d̄ ꝯsequentib⁹ ad ip̄m. ibi: Scripsit aūt titulū. Circa p̄mū sciēdū ꝙ pilat⁹ vidēs ꝙ ꝓpt mortē xp̄i obligabāt se iudei ꝑpetue seruituti romanoꝝ: timuit si h̄ refutaret ne accusaret apd̄ cesarē. ꝛ iō mot⁹ timore īꝑatoris ꝛ fauore iudaici ppl'i cui p̄ erat: ꝛ a q̇b⁹ pecunias leuare sꝑabat: ꝯ̄ iusticiā dedit sniaʒ d̄ morte īnocēt' ꝛ h̄ ē qd̄ d̄r: Tūc g̃ tradidit eis illū. ꝑ sniam diffinitiuā. b Ut crucifige. tñ pri⁹ lauit man⁹ suas īponēs pctm̄ d̄ morte xp̄i iudeis ip̄is h̄ recipiētib⁹: vt hr̄ Matth. xxvij. Quis nō eēt ꝑ h̄ excusat⁹ ꝯm v̄itatē.
c Et baiu. si. cru. Prīo ei portauit eā vt h̄ d̄r: tñ postea īuenientes simonē cyrenēsem fecerūt sibi portare crucē vt citi⁹ venirēt ad locū passiōis: qꝛ iesus ꝑ totā noctē p̄cedētē afflict⁹ fuerat: ꝛ iō lēto gradu īcedebat. d Exiuit ī eū q̇ d̄r ꝛc̄. Iste locus erat ꝓpe ciuitatē hierl'm: ꝛ dicūt aliq̇ ꝙ d̄r loc⁹ caluarie a caluaria Ade ibi sepulti. sʒ h̄ ē falsū: qꝛ sepult⁹ fuit ī hebrō: vt d̄r Jos. xiiij. Sʒ sic noīat locus caluarie: qꝛ ī illo loco malefactores decapitabāt: ꝛ sic ptʒ mort' xp̄i turpitudo ex cōditione loci: ꝛ ex mō mortis. cū d̄r: e Ubi cru. eū. Crucifixio enī erat turpissimū gen⁹ mort'. f Et cū eo alios duos ꝛc̄. Ex q̇ apparet turpitudo mort' xp̄i rōne societat': qꝛ īter duos malefactores fuit crucifix⁹: h̄ aūt factū ē ex iudeoꝝ ītētiōe ꝛ diuia ordinatione. tñ diuersimode: qꝛ iudei ꝑ h̄ ītēdebāt inducere suspitionē ppl'o ꝙ iesus eēt ꝑticeps ꝛ pricipalis in eoꝝ malefactis. Ex intētiōe aūt diuia factū ē h̄ vt impleret sc̄ptura Esa. liij. Et cum iniq̇s deputat⁹ est.

ꝰ .i. volūtati eorū.
a gē nisi cesarē. Tūc ergo tradidit a
a ꝰ milites facto iudeorū voto q̇ totū fecerūt qd̄ fieri extorserūt.
eis illū vt crucifigeret. † Suscēpe b
a ꝰ suo humero vt eā cōmēdaret imitaturis.
b rūt aūt iesū ꝛ eduxerūt. Et bāiu c†
ꝰ .i. decollatorū.
lās sibi crucē: exiuit ī eū q̇ d̄r cal/ d
ꝰ locus decollationis.
uarię locū: hebraice āt golgotha.
a ꝰ latrones vt alij dicūt: vt sic cū ip̄is deputat⁹
c Ubi crucifixerūt eū: ꝛ cū eo ālios e f†
duos hic ꝛ hinc: mediū aūt iesuz.
ꝰ operat diuina vis in corde nescientis.
Scripsit aūt titulū pilat⁹: ꝛ posuit suꝑ crucē. † Erat āt sc̄ptū: Je g h i k
ꝰ corde nō carne.
sus naçaren⁹ rex iudęoꝝ. Hūc er/ l m
go titulū multi legerūt iudęorū:
qꝛ ꝓpe ciuitatē erat loc⁹ vbi cru/
d cifixus est ihs: † Et erat scriptum n
ꝰ trib⁹ linguis scribit: q̃si trib⁹ testib⁹: qꝛ in ore
hebraice gręce ꝛ latine. Dicebāt o
d. vel t. t. st. o. v. a ꝰ q̇ p̄dixerāt nō habem⁹ regē
ergo pilato pōtificēs iudęorum:
nisi cesarē. a ꝰ nō potest mutari qd̄ veritas dixit: nec qd̄ pilatus scripsit.
Noli scribēre rex iudęoꝝ: sʒ quia p
ipse dixit: rex sū iudęorū. Rñdit q†
a ꝰ vt impleat scriptura: Ne corrūpas tituli inscriptione. b ꝰ q̃si: nō corrūpo veritatē et si vos diligitis falsitatem.
e pilāt⁹: Quōd sc̄bsi sc̄bsi. † Milites r†
ergo cū crucifixissent eū: accepe/
a ꝰ de alijs vestimētis sine sorte. ꝰ hinc apparet quattuor milites fuisse qui crucifixerunt.
f rūt vestimēta ei⁹: ꝛ fecerūt quāt/ s
tuor ꝑtes vnicuiq3 militi ꝑtem: ꝛ
ꝰ acceperūt sil'r: sʒ ñ sil'r diuiserūt. ꝰ hec ē cā q̃re
g tunicā. Erat aūt tunica incōsutil' t v
nō diuiserūt. a ꝰ qꝛ charitas supeminet p̄ oīb⁹.
h desuꝑ cōtēxta ꝑ totū. Dixerūt er x y
go ad īuicē: † Nō scindam⁹ eā: sed z
sortiamur d̄ illa cui⁹ sit. Ut sc̄ptu a
a ꝰ non sortiti.
ra impleret dicēs: † Pārtiti sunt b

g Scripsit aūt. Hic ponūt q̇dā ꝯsequētia ad xp̄i crucifixionē: ꝛ sūt tria. qꝛ p̄mū ꝑtinet ad pilatū. scd̄m ad milites crucifigētes iesū. tertiū ad parētes xp̄i exīstētes ꝓpe eū. scd̄m ponit. ibi: Milites ꝭ aūt. tertiū ibi: Stabāt aūt. Circa p̄mū sciēdū ꝙ modus romanoꝝ erat scribere cām mortis crucifixorū suꝑ lignū crucis. iudei aūt ꝯ̄ volūtatē pilati petierūt xp̄m crucifigi: vt ptʒ ex p̄dictis: ꝛ iō ꝑ talē modū scripsit titulū vt redūdaret ī verecūdiā eoꝝ. ꝛ h̄ ē qd̄ dicit: Scripsit āt ꝛ titulū pilat⁹: ī q̇dā charta tabule affixa. h Et po. suꝑ cru. illā tabulā. i Erat aūt scri. iesus. ī q̇ exprimit nomē ꝓpriū. k Naçarenus. q̇ ad patriā: qꝛ ibi fuit nutrit⁹: vt dictū ē. l Rex iudeoꝝ. ī q̇ exprimitur causa mortis. m Hūc g̃ ti. multi le. iudeoꝝ. ꝛ cā subdit: Quia ꝓpe ciuitatē erat loc⁹ vbi crucifixus est iesus: ꝛ iō multi d̄ ciuitate poterāt d̄ facili illuc venire. n Et erat scriptus he. gre. et lati. vt oēs q̇ d̄ diuersis partib⁹ orbis ad festū paschale venerāt possent illū legere. Uenerāt eī ibi aliq̇ gētiles: vt. s̄. dictū ē. ca. xij. Et iō titul⁹ fuit script⁹ ī trib⁹ linguis p̄ncipalib⁹. o Dicebāt g̃ pi. pō. iu. no. scribere ꝛc̄. qꝛ videbāt ꝙ talis mod⁹ scribēdi redūdabat ī verecundiā eoꝝ: ꝛ maxīe ꝓpter gētiles q̇ h̄ v̄bū erāt reportaturi ad diuersas ꝑtes orbis. ꝛ iō voluerūt titulū sic corrigere. p Sed qꝛ ip̄e dixit rex sū iudeoꝝ. h̄ ei mō nō sonaret in eoꝝ verecūdiā. q Rñdit pilat⁹ qd̄ sc̄bsi sc̄bsi. qd̄ scripserat ꝯfirmādo. nec fortuitu factū ē h̄ sʒ diuina p̄ordinatione: qꝛ h̄ erat ante ꝓphetatum. ꝓpter qd̄ Ps̄. lviij. q̇ loquit de passiōe xp̄i: ꝛ duo psalmi p̄cedētes sic intitulant: Ne corrūpas tituli inscriptionē. ꝛ iō titul⁹ crucis xp̄i tripl'r descriptus nō fuit mutat⁹: sʒ magl' cōfirmat⁹. r Milites aūt. Hic ponit secūdū ꝯsequēs ad xp̄i crucifixionē: et ꝑtinet ad milites q̇ crucifixo xp̄o diuiserūt sibi vestes suas. ꝛ h̄ ē qd̄ d̄r: Milites g̃ cū crucifixissent eū acce. vesti. ei⁹. Ex q̇ apparēt duo. primū ē passionis xp̄i ignominia: ī h̄ ꝙ nudū eū crucifixerūt qd̄ nō fit nisi abiectis ꝛ vilib⁹ ꝑsonis. scd̄m ē crucifigētiū auaricia: qꝛ xp̄i vestes q̃uis eēnt parū valētes. tñ sibi rapuerūt. s Et fecerūt ꝛc̄. qꝛ erāt quattuor milites ip̄m crucifigētes. t Et tuni. s. citra ꝑtes p̄dictas quā nō diuiserūt: eo ꝙ erat ineptā diuisioni. qd̄ ptʒ ex eo ꝙ subdit: v Erat aūt tuni. incōsu. i. sine sutura. x Desuꝑ cōtexta ꝑ totū. Ex h̄ dicūt aliq̇ ꝙ xp̄s p̄ciosis vestib⁹ vtebat. sʒ Chrys. dicit cōtrariū dicēs ꝙ ī palestina pauperes induebant talib⁹ indumentis reticulato oꝑe fact' ad modū cilicioꝝ: ꝛ h̄ videt veri⁹: qꝛ xp̄s cōmēdauit vilitatē vestimētoꝝ ī iohe baptista Matth. xj. Quid existis ī desertū videre hoīem mollib⁹ vestitū. q. d. nō: ꝛ p̄ciositatē ibidē reprobauit dicēs: Ecce q̇ mollib⁹ vestiunt ī domib⁹ regū sūt ꝛc̄. Jesus autē cepit facere et docere: vt hr̄ Act'. j. ꝛ iō nō est verisil'e ꝙ vsus fuerat p̄ciosis vestib⁹. y Dixerūt ꝛc̄. nō scindam⁹ illā: qꝛ partes nihil valuissent. z Sed sortiamur de illa cui⁹ sit. Uñ ptʒ ꝙ suꝑ solā tunicā miserūt sortē. Sʒ ꝯtrariū videt Mar. xv. vbi dicit: Diuiserūt sibi vestimēta ei⁹ ꝛ mittētes sortē suꝑ eis q̇d quis tolleret. Dicendū ꝙ dictū Marci debet diuisiue intelligi sic: Diuiserūt sibi vestimenta ei⁹. s. alia a tunica. ꝛ postea sequit: Mittētes sortē suꝑ eis qd̄ ꝑ synechdochē dʒ intelligi: super eis. i. suꝑ aliqd̄ eoꝝ. s. suꝑ tunicā q̇d. q̇s tolleret. i. q̇s tolleret illā tunicā. sequit. a Ut scriptura impleret. q̄ dicit Ps̄. xxj. b Partiti sūt vesti. m. sibi. s. alia a tunica īcōsutili.

[margin: † Ma. 27. d; Mat. 15 b; Luc. 15. d]
[margin: D]
[margin: † Mat. 27. e; Mar. 15. e; Luc. 23. 8]
[margin: † Mat. 27 d; Mar. 15 d; Luce. 23. 6]
[margin: † 16. q. 7. sic domini]
[margin: E]
[margin: † Ps. 21.]

G a Cũ vidisset. Qui diuina factur⁹ q̃si repulit ignotã mr̃ez iã ondit venisse horã quã tũc p̃dixit in q̃ agnoscit de q̃ fuerat mortal'r nat⁹: ⁊ docet vt a p̃jͤs filijs īpēdat̃ cura a parentib⁹. Vñ ⁊ apl's: Si q̃s suoꝝ curã nõ habet: fidē negat ⁊c. b Mulier ec. Mr̃i quã reliquit alterũ ꝓ se filiũ q̃dãmõ tribuit. Nã cur hec fecerit: hec frequētia indicãt: Ex illa hora a.e.d.in suã. q̃ ⁊ si iã nõ hr̃et ꝓ̄ia ī illa societate cētupliciter accepat vbi erãt oĩa cõia: nihil habēs ⁊ oĩa possidēs. c Oĩa cõsũ. Oĩa q̃ oportebat fieri añq̃ʒ accipet acetũ et traderet spm̃. Ut etiã scriptura h̃ ɔsũmaret̃. In siti m.p.m.a.dicit: Sitio. q̃si h̃ min⁹ fecistis: date q̃ꝺ estis. Degenerauerãt ei a vino patrũ de iniq̃tate mũdi: q̃si de pleno vase īpleti: h̃ñtes cor vt spõgiã cauernosis ⁊ tortuosis latibulis fraudulētũ. Ysop⁹ humilis herba pect⁹ purgat: significat hũilitatē x̄pi ꝑ quē fusus sãguis nos emundat. Hãc circũdederũt iudei: ⁊ se circũuenisse putauerũt. Arundo significat scripturã q̃ h̃ facto implebat̃.

d Sʒ vn⁹. Uigilãti v̄bo vsus ē: nõ dicit ꝑcussit vel vulnerauit: sed aperuit: vt illic q̃dãmõ vite hostiũ pãderet̃ vñ sacr̃a eccl'ie emanauerũt: sine q̃bus ad vitã nõ ītrat̃. Ille sãguis fusus est ī remis.pec.aq̃ ⁊ lauacrũ p̃stat ⁊ potũ. Ecce ostiũ ī latere arce quo ītrant aĩalia dilunio nõ ꝑitura. Ecce mulier facta ꝺ latere dormientis.

G Sicut mos

[Margin: 1.Tio.5.a — 2.Cor.6.b — Ps.68. — †27.q.2 q̃ꝺ aũt.§.Itē si cõiuges. c.p̃riusq̃ʒ ⁊ c.si cui. — F — Geñ.7.b — Ibidē.2.d]

vestimēta mea sibi: ⁊ ī vestē meã miserũt sortē. Et milites q̃dē h̃ fecerũt. Stabãt ãt iuxta crucē iesu mr̃ ei⁹: ⁊ soror mr̃is ei⁹ maria cleophe ⁊ maria magdalene. Cũ vidisset ḡ iesus matrē ⁊ discipuluʒ stãtē quē diligebat: dicit mr̃i sue. Mulier ecce fili⁹ tu⁹: † Deinde dicit discipl'o: Ecce mr̃ tua. Et ex illa hora ãccepit eã discipul⁹ ī suã. Postea sciēs ih̃s q̃r oĩa ɔsũmata sũt vt cõsũmaret̃ scriptura dicit: † Sitio. Uas aũt positũ erat aceto plenũ. Illi ḡ spõgiã plenã aceto isopo circũponetes õbtulerũt ori ei⁹. Cũ ḡ accepisset iesus acetũ: dixit: † Cõsũmãtũ est: Et inclinato capite tradidit spm̃. Judei ḡ q̃m parasceue erat: vt nõ remanerēt in cruce corpora sabbato. (Erat eni magn⁹ dies ille sabbati:) rogauerũt pilatũ vt frãngerēt̃ eoꝝ crura: ⁊ tõllerent̃. Uenerũt ergo milites ⁊ primi q̃dē fregerũt crura: ⁊ alteri⁹ q̃ crucifixus ē cũ eo. Ad iesũ aũt cũ venissent vt viderũt eũ iã mortuũ: nõ fregerũt eius crura. † Sed vnus militum lancea latus eius aperuit: ⁊ cõtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua.

[Interlinear glosses: tunicam. — a hec erat mater iacobi. b filia cleophe. — pre ceteris familiarius. — a q̃r ad ei⁹ curã q̃cq̃d ei est necessariũ ꝑtinet. b matrem. — qui oĩa disposuit ꝑ nescientes agit. — a arũdinē vt alt⁹ dicit. — a q̃ꝺ ꝓpheta p̃dixerat: ⁊ q̃r nihil iam restat q̃ꝺ ante mortē fieri oportet ⁊ tradidit spm̃: vt q̃ ꝓtãtē habebat ponendi aĩaʒ suã et iterũ sũmēdi eã. — a vt morerent̃. — a mortui de ligno: ne pendentes magnũ diē sui diuturni cruciatus horrore fedarent.]

Nico.de lyra

a Et ī ve.meã mi.sor.i.sũꝑ aliã tunicã incõsutilē. ex q̃ etiã ꝑtʒ q̃ x̄ps ꝓprie habebat pl'a vestimenta. b Et mi.q̃.h̃ fecerũt.s.sic̃ erat scriptũ Ps̃. p̃dicto. h̃ addit euangelista vt oñdat ꝓphetiã ĩpletũ ꝑ factũ eoꝝ.ꝑtʒ etiã ꝑ p̃dicta falsitas iudeoꝝ exponentiũ Ps̃.p̃dictũ de ꝑsecutiõe quã habuerũt iudei ꝑ amã: dicētes q̃ mardocheus fecit p̃dictũ Ps̃.q̃r titul⁹ psal.oñdit ɔtrariũ: q̃r ille psal. intitulat̃ a dauid nõ a mardocheo. Itē ī p̃ricipio psal. ꝺr: Lõge a salute mea v̄ba rugitus mei. ꝭm v̄itatē hebraicã ⁊ trãslationē Hiero. q̃ꝺ verificatũ ē ꝺ passiõe x̄pi: q̃ nõ fuit liberat⁹ a passiõe q̃ʒuis de h̃ clamaret ad p̃rem: sic̃.s̃. dictũ ē xij.ca. Pater saluifica me ex hac hora. Tp̃e aũt Mardochei iudei fuerũt liberati celeriter post orõnem eoꝝ: q̃r p̃ri⁹ fuerũt liberati q̃ʒ veniret tp̃s statutũ īterfectiõis eoꝝ. Itē ibidē s̃bdit: Foderũt man⁹ meas ⁊ pedes meos: q̃ꝺ nõ est ĩpletũ ī Mardocheo nec in aliq̃ iudeo illi⁹ tp̃is: sʒ magis ecõuerso ipsi iudei Amã ⁊ filios ei⁹ crucifixerũt. c Stabãt. Hic ponit̃ tertiũ ɔn̄s ad x̄pi crucifixionē: ⁊ ꝑtinet ad ei⁹ parētes: q̃r x̄ps ī cruce posit⁹ añq̃ʒ moreret̃ voluit matri sue ꝺ custodia ⁊ ministro ꝓuidere: dãs exẽplũ alijs vt ĩpi sint solliciti ĩpēdere debitũ obsequiũ parētib⁹ suis. ⁊ h̃ est q̃ꝺ ꝺr: Stabãt aũt iuxta crucē iesu ⁊c. Cõtrariũ aũt videt̃ Luce.xxiij. vbi ꝺr: Stabãt aũt oēs noti ei⁹ a lõge. Dicēdũ q̃ p̃rio fuerũt ꝓpe: vt hic ꝺr: ⁊ tũc x̄ps hec v̄ba dixit: ꝭ ꝓcedēte passione ꝓpter turbã cõprimētē se retraxerũt: ꝭm q̃ dicit Lucas. vl' forte iste ꝑsone h̃ noĩate tãq̃ʒ magl' feruētes ī amore x̄pi ꝓpinte q̃ ꝑ timore a lõge stabãt: ⁊ ꝺ ill'loq̇t̃ Lucas: dicit tñ q̃ oēs noti ei⁹ stabãt a lõge. q̃r m'lto pl'es erãt stãtes a lõge q̃ʒ a ꝓpe. d Cũ vidisset ⁊c. quē diligebat.s.iohẽm q̃ sc̄psit h̃ euãgeliũ: ⁊ ꝓpter h̃ de se loq̇t̃ tãq̃ʒ de q̃dã altero. vt.s̃.dictũ ē. e Dicit mr̃i sue: Mu.ec.fi.tu.q.d. vsq̃ʒ nũc fui tibi ad obsequiũ: ꝺ cetero iste erit loco mei. Et nota q̃ loquēs mr̃i sue ꝺ cruce nõ dixit ei mr̃: ꝭ mulier vocãs eã cõi noĩe: ne ex teneritudine noĩs materni

[Margin: † De cele.mis.in q̃dã — 120 (manuscript) — † De ɔse. di.2.c.i.et.c. oportet. et dis.4.c.ꝓprie in fine — G]

terni si exp̄meret̃ aggrauaret̃ anim⁹ v̄ginis vidētis passionē filij. f Deinde di.dis.ec.ma.tua.q.d. deputo te ad ei⁹ obsequiũ. g Et ex il.ho.⁊c.ī suã.s.curã ⁊ diligētiã. h Postea sciēs. Hic agit euãgelista de x̄pi morte. Et diuidit̃ ī duas q̃r p̃rio ponit̃ x̄pi ɔsũmatio ꝑ mortē. scꝺo ei⁹ lãceatio post ipsam. ibi: Judei ḡ. Circa p̃mũ sciēduʒ q̃ cõsũmatio nr̃e salut' ɔsũmãda erat ꝑ venerabilē mortem x̄pi: vt declarat apl's ad Heb.ij. ⁊ h̃ ē q̃ꝺ ꝺr hic: Postea supple q̃ dicta sũt. i Sciens ⁊c. q̃r oĩa ɔsũ.st.s.q̃ sc̄pta erãt ꝺ x̄po passuro: q̃r pauca restabãt añ mortez ei⁹ ĩplēda.s.ei⁹ potatio q̃ ī ꝓmptu erat. vñ seq̇t̃: k Ut ɔsũ.scri. Ps̃.lxviij. In siti mea potauerunt me aceto. iõ ad illꝺ residuũ implēdũ. l Dicit: sitio. tm̃ laborauerat ⁊ ꝺ sãguine emiserat: q̃ corp⁹ ei⁹ erat desiccatũ ⁊ adustũ: ⁊ ꝓpt̃ h̃ sitiebat supra modũ: ⁊ talis sitis ē maximũ tormētũ. m Uas aũt erat po.⁊c. Illud ei portauerant milites vt darēt crucifixis ad bibēdũ vt ꝑ h̃ citi⁹ morerēt̃: ⁊ sic de custodia eoꝝ ī cruce expedirēt̃: Talis ei potatio aceti mortē accelerat crucifixi: vt dicũt aliq̃. aliã aũt cãm hui⁹ aceti tetigi: Matth.xxvij. q̃ videt̃ ꝓbabilior ista: ⁊ est ibidē satis diffuse posita. ꝓpter q̃ꝺ hic omitto. n Illi ḡ spon. ple.aceto Ysopo.i.ligno ysopi. o Circũponetes obtu.ori ei⁹. Erat ei eleuat⁹ a terra ita q̃ sola manu nõ poterãt attingere ad os ei⁹. p Cũ ḡ ac.⁊c. Cõtrariũ videt̃ Matth.xxvij. vbi ꝺr: Noluit bibere. Dicēdũ q̃ illꝺ q̃ꝺ ē modicũ q̃si nihil reputat̃: vt ꝺr ij.physi. ⁊ iõ q̃r paꝝ ꝺ illo aceto accepit: vt dicit h̃ Joh. Matth. dicit: Noluit bibere. ꝑ talē etiã modũ loquēdi dicim⁹ cõit̃ ꝺ paꝝ bibēte q̃ꝺ ñ vult bibere. q Dixit ɔsũma.ē.s. q̃cq̃d erat sc̄ptũ ꝺ me. Uel al'r: Cõsũmatũ ē. op⁹ redēptiõis hũane. r Et icli.ca.tra. spm̃. oñdēs ex mõ moriendi q̃ moriebat̃ ex obediētia p̃ris ⁊ nõ īuolũtarie sic̃.s̃. dixerat ca.x. Nemo tollit a me aĩam ꝭ ego pono eã. s Judei ḡ. Hic describit̃ vulneratio x̄pi mortui. Et diuidit̃ ī tres: q̃r p̃rio ponit̃ vulnerationis occasio. scꝺo ip̄a vulneratio. ibi: Uenerũt ḡ milites. tertio dicti certificatio. ibi: Et q̃ vidit. Circa p̃mũ sciēdũ q̃ occasio vulnerationis x̄pi mortui fuit: q̃r iudei volebãt cadauera ꝺ cruce deponere ꝓpt̃ solēnitatē crastinã īminētē: q̃ īcipiebat a vespa illius diei ī q̃ x̄ps fuit crucifixus: lʒ ei fuerit crucifix⁹ p̃ria die pasche q̃ erat solēnis apud iudeos. tñ scꝺa dies ꝓtũc fuit solēnior rõne sabbati apud iudeos. Dies eni sabbati occurrēs infra octauã pasche erat dies solēnior: q̃r tũc festũ duplicabat̃: ⁊ h̃ ē q̃ꝺ ꝺr: Judei ḡ q̃m parasceue erat. i. dies vener'. ī cui⁹ vespera īcipit solēnitas sabbati seq̇ēt'. t Ut nõ rema.⁊c. Erat ei h̃ indecēs ī tãta solēnitate. vñ seq̇t̃: v Erat ei mag.⁊c. q̃r sicut dictũ est solēnitas ei⁹ duplicabat̃ ꝓpter octauã pasche cõcurrentē. x Rogauerũt pi. vt frãge. eoꝝ cru. ne aliq̃ mõ euadere possent ⁊ tollerent̃ de patibulis. y Uenerũt ḡ milites ⁊ primi q̃dē fre.⁊c. Sʒ videt̃ q̃ venissent ad iesũ anteq̃ʒ fregerũt crura secũdi: q̃r iesus erat ī medio amboꝝ. Dicēdũ q̃ duo milites frangebãt ⁊ vn⁹ fregit crura vni⁹ latronis ex vna ꝑte: ⁊ alter crura alteri⁹ ex altera ꝑte: ⁊ sic ambo venerũt hincinde ad iesũ q̃ erat in medio. ⁊ hoc est q̃ꝺ dicit̃: z Ad iesum aũt cũ venissent: vt vi.eũ iã mor.nõ fre.ei⁹ crura: q̃r h̃ nõ fiebat nisi ad hoc q̃ euadere nõ possent depositi ꝺ patibulis. a Sʒ vn⁹ mi.lan.la.ei⁹ aperuit. vt certificaret̃ ꝺ morte ei⁹. b Et ɔti.exi.sã.⁊ aq̃. Sãguis ad nr̃am redēptionē: aq̃ ad pctõꝝ ablutionē. Sciēdũ tñ q̃ ista aq̃ miracl'ose exiuit

q̃r non

[Margin: † Mat.27.f — Mar.15.c — Luc.23.e — † De cele.mis.c.cum marthe.§ q̃siuisti.⁊.c in q̃daʒ.§. per hoc.]

a Sicut mos. Nõ frustra ait: sicut mos est iudeis: sꝫ admonet in hmõi officijs morẽ cuiusqꝫ gẽtis esse seruãdum.

Et qui vidit testimoniũ ꝑhibuit: a b
a ❡ nõ ait sciatꝭ: scit ipe q̃ vidit: credat ei q̃ ñ vidit.
ꝛ verũ ẽ ei⁹ testioniũ: ꝛ ille scit qꝛ vera dicit: vt ꝛ vos credatis. Facta sũt eñi hec vt scriptura imple c
a ❡ ob qd̃ dixit: nõ fregerũt ei⁹ crura. b ❡ agno.
ret. †Os nõn cõminuet[a] ex eo.[b] Et d
a ❡ ad h̃ qd̃ dixit: lãcea lat⁹ ei⁹ aperuit. b ❡ qꝛ in ea carne vetur⁹ est in qua ẽ crucifixus.
iteruꝫ alia scripturã[a] dicit: †Videbũt[b] i quẽ trãsfixerunt. †Post hec e f+
aũt rogauit pilatũ ioseph ab arimathia eo ꝙ esset discipul⁹ iesu: g h
occult⁹ aũt ꝓpter metũ iudeoꝝ i
vt tolleret corp⁹ iesu. Et ꝑmisit pilat⁹. Venit ergo ꝛ tulit corpus iesu. k l m
† Venit aũt ꝛ nicodem⁹ q̃ venerat n
a ❡ qꝛ nõ nocte solũ sed nocte primũ.
ad iesũ nocte[a] primũ: ferẽs mixturã myrrhe ꝛ aloes q̃si libras cẽtũ. o†
Acceperũt ergo corp⁹ iesu ꝛ ligauerũt eũ lintheis cũ aromatib⁹: sic p
mos ẽ sepelire iudeis. Erat aũt i loco vbi crucifixus est hortus: ꝛ i q
a ❡ sicut in vtero marie nemo ante eũ: nemo post eum: ita in hoc monumento.
horto monumẽtũ nouũ i quo[a] nõ r
a ❡ accelerata sepultura ne vesperasceret quãdo nihil tale licebat facere.
dũ q̃sq̃ posit⁹ fuerat. Ibi ergo[a] ꝓpter parasceuẽ iudeoꝝ qꝛ iuxta erat monumẽtũ posuerũt iesũ. s

Nico. de lyra

❡ Currebãt qꝛ nõ fuit humor flegmaticus vt dicũt aliq̃: sed aqua pura ad ostẽdẽdũ ꝙ corp⁹ xp̃i erat ex veris elemẽtis cõpositũ: ꝯ errorẽ eoꝝ q̃ dixerũt eũ hr̃e corp⁹ celeste: sicut dixit Valẽtinus ꝛ seq̃ces sui: ꝛ eoꝝ q̃ dixerũt euꝫ hr̃e corp⁹ fãtasticũ sicut Manichei. a Et q̃ vidit. Hic ponit̃ certificatio qꝛ ipe iohes q̃ scripsit h̃ euãgeliũ pñtialiter existẽs vidit h̃ factũ. ꝛ iõ eius testimoniũ ẽ efficax ad credẽdũ. ꝛ h̃ ẽ qd̃ dr̃: Et q̃ vidit. i. egoipse. loq̃t̃ ei de se ꝑ modũ alteri⁹: sicut. s̃. dictũ ẽ. b Testimoniũ ꝑhibuit ꝛc̃. ptꝫ lr̃a ꝑ p̃dicta. seq̃t̃: c Facta sũt eñi hec vt scp̃tura ĩpleret̃. Exo. xij. Os nõ cõminuetis ex eo. Agn⁹ eñi paschalis fuit figura expressiua passiõis xp̃i. iõ ordinatiõe diuina cõstitutũ ẽ vt ossa agni paschalis nõ frãgerent̃: vt sic figura ꝛ veritas correspõderent: qꝛ veri agni ossa nõ sũt fracta i cruce vt p̃dictũ est. d Erit ex alia scri. di. de ei⁹ trãsfixione Zach. xij. e Videbũt i quẽ trãsfixerũt. Lr̃a Hiero. hꝫ: Aspicient ad me quẽ cõfixerũt. Propheta eñi loq̃tur i ꝑsona xp̃i loquẽs i pria ꝑsona: s̃ euãgelista refert illd̃ ad xp̃m loquẽs in tertia ꝑsona: ꝛ eadẽ ẽ sñia: illa aũt trãsfixio ꝓprie fuit i lãcee vulneratione. Sꝫ hec videbit̃ a iudeis i iudicio futuro: qꝛ cicatrices vulnerũ reseruate sũt a corꝑe xp̃i resurgẽte: nõ solum ad certificationem sue resurrectionis ostẽdẽdo illas cicatrices apl̃is: sꝫ etiã ad cõuincẽdũ iudeos i futuro iudicio de peccato sue mortis. f Post hec aũt. Hic agit̃ ꝯñr de xp̃i sepultura q̃ fuit gl̃iosa: s̃m ꝙ erat p̃dictum: Esa. xj. Et erit sepulchrũ ei⁹ gl̃iosum: q̃uis p̃cedẽs mors fuit ignominiosa. ꝛ h̃ ẽ qd̃ dr̃: Post hec aũt rogauit pilatũ ioseph. Erat ei ei familiaris cuꝫ eẽt nobilis decurio. vt dr̃: Mar. xv. ꝛ iõ securi⁹ eũ rogauit. g Ab arimathia. oriũdus. Eadẽ ẽ ciuitas q̃. j. Reg. dr̃ ramatha de q̃ fuit Samuel. h Eo ꝙ discipul⁹ eẽt iesu. i. fideliter credẽs ei⁹ doctrine. i Occult⁹ aũt ꝓ. me. iu. Ante ei passionẽ ex ĩꝑfectione timebat de synagoga expelli qd̃ erat ignominiosũ si cõfiteret̃ xp̃m: tñ post passionẽ feruẽtior fact⁹: exẽplo xp̃i aĩat⁹ manifestauit se volẽs xp̃m honorifice sepelire. ꝛ iõ sequit̃: k Vt tolleret corpus iesu. ad sepeliẽdũ. l Et ꝑmisit pilat⁹. tũ ꝓpter reuerẽtiã petẽtis: tũ ꝓpter ĩnocẽtiã xp̃i passi quã ipse cognouerat. m Venit ergo ꝛ tu. cor. iesu de cruce. Corꝑa ei dãnatoꝝ nõ poterãt sepeliri nisi de licẽtia p̃sidis. n Venit aũt et nico. q̃ ve. ad iesũ no. vt. s̃. dictũ ẽ ca. iij. o Ferẽs mixturã myrrhe et aloes q̃si libras cẽtũ. Iste etiã Nicodem⁹ ante passionẽ xp̃i sicut ioseph erat xp̃i discipulus occult⁹: sed post passionẽ ex feruore se manifestauit sicut ꝛ ioseph. Sciẽdũ etiã ꝙ lꝫ ex deuotione istã vnctionẽ faceret: videt̃ tñ ꝙ plenã noticiã de xp̃i resurrectione nõ haberet: qꝛ de eo erat scriptuꝫ Ps̃. xv. Nõ dabis sctm̃ tuũ videre corruptionẽ: ꝓpter qd̃ nõ indigebat vnctiõe cõseruãte ꝯ putrefactionẽ. p Acceperũt ergo cor. ie. ꝛ liga. eũ lintheis. i. pãnis lineis ĩuoluerũt: ꝓpter qd̃ statutũ est ꝙ corꝑalia sup̃ q̃ cõficit̃ corpus xp̃i nõ fiãt de pãno serico sꝫ tm̃ lineo: vt hr̃ de cõsecra. dis. j. Ex cõsultu oĩm. q Erat aũt i loco vbi crucifixus ẽ hortus. i. ꝓpe locũ crucifixionis. r Et in horto monumẽtũ nouũ ꝛc̃. hoc factũ ẽ ꝓpter certitudinẽ dñice resurrectionis: qꝛ si fuisset sepult⁹ in monumẽto vbi iã alij fuissent sepulti: posset resurrectio dñica a iudeis alteri ĩputari. s Ibi ergo ꝓpter parasceuẽ iudeoꝝ: qꝛ iuxta erat monumẽtũ posuerũt iesum. Hoc ẽ dictũ qꝛ feria sexta in qua licitũ erat oꝑari ꝛ corꝑa sepeliri iã declinabat ad vesperã. ꝛ iõ sepelierũt iesũ i loco ꝓpinquo: qꝛ nõ poterãt lõge portare ꝓpter solẽnitatẽ sabbati de ꝓpinquo ĩminentẽ ꝛc̃.

Moraliter.

c† Tũc ergo apprehẽdit eũ pilatus ꝛ flagellauit ꝛ milites ple. co. ꝛc̃. Beda. Et q̃uis h̃ milites illudẽdo facerẽt: nobis tñ oꝑabant̃ mysteria: nã ꝑ spineã coronã nostroꝝ designat̃ susceptio pctõꝝ q̃ sicut spinas terra nostri corꝑis germinat: in vestimẽto purpureo caro ei⁹ passionib⁹ obiecta significat̃. purpura etiã vestit̃ cũ de triũphis sãctorũ martyrũ gl̃iatur. h† Aue rex iudeoꝝ. sic faciũt illi q̃ in ecclesijs deuotiõis ostendũt signa: ꝛ cito post iniurias xp̃o graues i mẽbris suis faciũt. q† Clamabant dicẽtes cruci. ꝛc̃. nã obstinata neq̃cia nõ emollit̃ miscd̃ia. g† Rñderũt põtifices: nõ habem⁹ regẽ nisi cesarẽ. h̃ facto clamãt nr̃i pontifices ꝛ curati q̃ suas eccl̃ias dimittẽtes ingerũt se negocijs tꝑalib⁹ principat⁹ vel regni. c† Et baiulãs sibi crucẽ ꝛc̃. ꝑ h̃ nos inducẽs ad sui sequelã sicut dixerat Matth. xvj. Si q̃s vult post me venire abneget semetip̃m ꝛ tollat crucẽ suam et sequat̃ me. f† Et cũ eo alios duos ꝛc̃. exponat̃ sicut Matth. xxvij. et Marci. xv. et Luc. xxiij. q† Qd̃ scripsi scp̃si. ꝑ h̃ aũt ꝙ iudeis petẽtib⁹ pilat⁹ delere titulũ q̃ sonabat cõfusionẽ iudeoꝝ noluit s̃ magis ip̃m cõfirmauit: significatũ fuit ꝙ xp̃i mors ad cõfusionẽ eoꝝ erat futura ꝑ exercituꝫ romanoꝝ ꝛ ad regni xp̃i exaltationẽ ꝓpter sequẽtẽ resurrectionẽ: ꝓpter qd̃ tũc dixit: Matth. vl. Data ẽ mihi oĩs ptãs i celo ꝛ in terra. r† Milites ergo cũ crucifixissent eũ acceperũt vestimẽta ei⁹ ꝛc̃. exponat̃ sicut Matth. xxvij. et Mar. xv. d† Cũ ergo vidisset ih̃s matrẽ ꝛc̃. ꝑ h̃ aũt ꝙ posit⁹ in tãto tormẽto matri sue ꝓuidit de ministro docuit nos in quocũqꝫ statu sumus honorare parentes q̃tũ põt fieri bono modo. e† Et inclinato capite tradidit spm̃. Theo. Tradidit aũt dñs spiritũ deo pr̃i: ostẽdẽs ꝙ nequaq̃ scõꝝ aĩe cõuersant̃ i tumulis sꝫ deueniunt ad man⁹ pr̃is oĩm pctõrib⁹ ad locum penarũ delatis videlicet in infernũ. a† Sꝫ vn⁹ militũ lãcea lat⁹ ei⁹ aperuit ꝛc̃. Theophil⁹. Vt iudeis placeãt: lanceant xp̃m circa corpus exanime cõtumelias inferẽtes. istis aũt sũt siles q̃ mortuos ꝑsequũt̃. b† Et cõtinuo exiuit sãguis ꝛ aq̃. ex q̃b⁹ habent efficaciã sacramẽta. f† Post h̃ aũt rogauit ioseph pilatũ ꝛc̃. exponat̃ sicut Matth. xxvij. et Mar. xv. Venit aũt et nicodem⁹ ꝛc̃. sequit̃: o† Ferẽs mixturã myrrhe ꝛ aloes ꝛc̃. ꝑ ip̃m significat̃ doctor bon⁹ ferẽs mixturã. i. doctrinã ex auctoritatib⁹ sacre scripture cõfectã ad vngẽdũ corpus xp̃i mysticũ ad ei⁹ salutem.

Exo. 12. g
Num. 9. b
Zach. 12. e
Mat. 27. g
Mar. 15 d
Luc. 23. g
† s̃. 3. a et. 7. g

In ca. xix. vbi dr̃ i postil. scd̃m ẽ crucifigẽtiũ auaricia q̃ xp̃i vestes q̃uis cẽnt parũ valẽtes tñ sibi rapuerũt.

Additio. j. Non ẽ verisimile ꝙ milites q̃ cõiter honestos seu liberales se demõstrant: etiã si essent interi⁹ s̃m veritatẽ cupidi tãtã auariciã i ipsis eẽ publice ostẽderẽt. ideo q̃dã dicũt ꝙ milites seducti a phariseis q̃ xp̃m asserebãt facere miracula in beelzebub: vt Luc. xj. scientes ꝙ ad tactũ fimbrie vestimenti ei⁹ sanabant̃ infirmi: vt Luc. viij. Vestes xp̃i accipiebant vt cũ eis alia medicinalia seu aliq̃ alia fascinatorie facere experirẽt̃: qd̃ etiã redũdabat in ignominiã xp̃i vt h̃ vidẽtes crederẽt ip̃m eẽ maleficũ.

In eo. ca. vbi dr̃ in postil. Et nota ꝙ loq̃ns de cruce matri sue nõ dixit mater sed mulier.

Additio. ij. Nõ solũ tꝑe passiõis sed etiã tꝑe gaudij seu conuiuij nuptialis xp̃s vocat matrẽ suã eodẽ noĩe sic̃ hic. s. mulier nõ aũt mat̃. Vñ. s̃. ij. ca. Quid mihi ꝛ tibi mulier. idcirco rõ hui⁹ vocatiõis attribuẽda ẽ sũme humilitati vtriusqꝫ filij. s. ꝛ mr̃is. Sicut eñi xp̃s. Cũ i forma dei eẽt seip̃m exinaniuit formã serui accipiens: vt ad Phil. ij. eadẽ rõne cũ fili⁹ dei viui ver⁹ eẽt cõiter se vocat filiũ hoĩs qd̃ ẽ nomẽ cõe cuicũqꝫ hoĩ. pari rõne matrẽ cui⁹ hu

militatē maxime cognoscebat mulierē vocat qđ est nomē cōe cuilibet mulieri: non aūt matrē qđ maximā dignitatē includit cū sit mater xpi. In eo. ca. vbi đr in postilla. Licet eī fuerit crucifixio prima die pasche q̄ erat solēnis apud iudeos.

Additio. iij. Christus fuit crucifixus ī parasceue pasche q̄ nō erat solēnis apud iudeos vt hr̄. j. eo. ca. ibi g̃ ꝓpter parasceue posuerūt eū vt magis declarat in additione sup Matth. xxvj. ca.

In eo. ca. vbi đr in postil. Qꝛ feria sexta in qua licitū ē operari ꝛ corpora sepelire, iam declinabat.

Additio. iiij. Hec feria sexta, ī q̄ xp̄s fuit crucifix⁹ nō erat solēnis apud iudeos: vñ ꝛ licitū erat in ea opari ꝛ sepeliri ꝑut latius dictū est in additione sup Matth. xxvj. ca.

Replica. In ca. xix. postillator dicit ꝺ̄ auaricia crucifigentiū ī eo ꝙ vestes xp̄i etiā parū valētes rapuerūt: Burg. oppponit dicēs ꝙ nō est verisile ꝙ milites q̄ vt cōiter se honestos ꝛ liberales ostēdūt: auariciā siquā in mēte habuerūt publice demōstrassēt: ego aūt puto illos nō fuisse milites ꝭm cōem sceculi dignitatez. nam hi nō ꝯsueuerūt ad tā vilia officia lictoꝝ ꝛ suspēsoꝝ deputari: ꝭ fortassis illis tēporib⁹ vocabāt milites seruiētes rei publice in excutiōe iusticie. Nā de solis militib⁹ ꝭm dignitatē nō đr: nemo tenet suis sūptib⁹ militare. i. rei publice ꝭuire: ꝭ etiā de ceteris. Miles āt cōi noīe đr a militādo: sicq̧ cūcti seruiētes reipublice pñt dici milites a militādo. i. seruiēdo: q̄ etiā nō tenent ꝓprijs stipendijs militare. Si tñ ꝓprie dicti sūt milites nō mirū ꝙ ōñderūt se publice auaros: q̄ se ōñderēt dischobolos ꝛ publicos ribaldos ī multis ꝯtra iesū: imo ꝑter cōem cōsuetudinē circa īterficiendos: vt pꝫ ī potione fellis illatis cōuitijs q̄ fieri nō ꝯsueuerūt ab honestis ꝯtra morti ad iudicatos. In eo. ca. vbi postillator dicit crucifixionē factā prima die pasche q̄ erat apud iudeos solēnis. Burg. ꝓpter suā singularē min⁹ tñ autēticā cōputationē dicit ꝙ parasceue nō erat solēnis apud iudeos: qđ qꝛ factū ē eo ꝙ fūdat Bur. factū suū sup obseruātia traditionis pharisaice quā xp̄s ꝯtra dei ꝑceptū nō admisit: ꝑceptū autez dei fuit ꝙ. xv. luna pria mēsis esset celebris. Cōstat aūt parasceue fuisse. xv. luna: qꝛ luna. xiiij. etiam ꝭm Bur. xp̄s cenauit allegās igit traditiōes ꝯtra dei ꝑceptū: cū Burg. audire debet: Quare transgredimini ꝑceptū ꝓpter traditiones vr̄as: amisso tñ cōputo Bur. etsi parasceue tota dies nō fuisset celebris vsq̧ ad vesperā: tñ tp̄e sepulture celeberrima fuisset: qꝛ ꝭm eū pascha et sabbatū cōcurrissent ad vesperā: quādo apud iudeos incipit festiuitas sequētis diei.

Glo. ordi.

a Currebāt aūt. Jo̅hes significat synagogā q̄ prior venit ad monumētū: sꝫ nō ītrauit: qꝛ ꝓphetias de incarnatiōe ꝛ passiōe audiuit: sꝫ ꝛ mortuū credere noluit. Petrus ē ecclia q̄ cognouit carne mortuū: ꝛ viuētē credidit deū: post quē ꝛ iudea in fine ītrabit. b Separatim. Quia sacra diuinitatis incōphēsibilia a nr̄e infirmitatis ꝯgnitiōe remota sūt. In inuolutoꝛ nec finis nec initiū aspicit. Sic celsitudo diuinitatꝭ nec cepit esse nec desinit. In vnū locū qꝛ ī cissura mētiū de⁹ ñ ē: sꝫ in vnitate. Vel sudariū capitis passio xp̄i: cui⁹ sacra īfidelib⁹ sūt occulta. seorsum qꝛ lōge a nostra: quia illa spōte et sine culpa passus: nos inuiti cum culpa. Nōduz

Ca. XX

[a] quā matthe⁹ primā sab[b]bati dic. a cū iā tēpus opandi redisse. b in refrēdis intelligentiā.

Una aūt sabbati maria magdalene venit mane cuz adhuc tenebre eēnt ad monumētū: ꝛ vidit lapidē sublatū a monumēto. Cucurrit g̃ et venit ad simonē petrū ꝛ ad aliuz discipulū quē diligebat ih̄s: ꝛ dicit ill': Tulerūt dñm ꝺ̄ monumēto: ꝛ nescimus vbi posuerūt eū. Exijt g̃ petr⁹ ꝛ ille ali⁹ discipul⁹: ꝛ venerūt ad monumentū. Currebāt aūt duo simul: ꝛ ille ali⁹ discipul⁹ ꝑcucurrit citi⁹ petro: ꝛ vēit ꝑm⁹ ad monumētū. Et cū se iclinasset vidit posita lintheamia nō tñ introiuit. Venit g̃ simō petr⁹ sequēs eū: ꝛ itroiuit ī monumētū ꝛ vidit litheamia posita ꝛ sudariū qđ fuerat sup caput ei⁹ nō cū lintheaminib⁹ positū: sꝫ sepatim inuolutū ī vnū locū. Tūc g̃ itroiuit ꝛ ille discipul⁹ q̄ venerat primus

a vel reuolutū. b ex nimio ardore. cucurrit nūciare discipulis vt aut secū quererēt: aut secum dolerent.

a in grecis codicibus addit: meum ꝓpensiore charitatis ꝛ famulatus affectu.

a quō aūt venerūt: regressus narrat: cucurre. b p decursū hui⁹ mūdi: iudei p legis litterā: gētiles per legem nature.

sacre scripture sacramēta.

Nico. de lyra

Una aūt sab. Postq̧ Ca. XX euāgelista descripsit xp̄i crucifixionē ꝛ mortē. Hic ꝯñr describit ei⁹ resurrectionē. Et diuidit ī duas: qꝛ prīo describit manifestatio hui⁹ resurrectiōis facta mulierib⁹ deuotis. Scđo eiusdē manifestatio facta apl'is. ibi: Cū g̃ sero eēt. Circa primū sciēduz ꝙ mulieres gradatim ꝑuenerūt ad cognoscēdū hāc resurrectionē: ꝛ iō prīo euāgelista ōñdit q̄liter eā cognouerūt ꝑ sepulchri euacuationē. Scđo p angelicā visionē. ibi: Abierūt discipuli. Tertio p dñicā apparitionē. ibi: Hec cū dixisset. Prima ī tres: qꝛ prīo describit sepulchri visio. Scđo rei denunciatio. ibi: Cucurrit g̃. Tertio renūciate īquisitio. ibi: Exijt g̃. In ꝑma g̃ pte đr sic: Una aūt sabbati. i. pria die post sabbatū. sic eī apud iudeos noīant dies hebdomade: qꝛ sabbatū sic noiat absolute ꝓpt̄ reuerētiā illi⁹ diei: ꝛ ab illa denoiant alij dies: ita ꝙ seq̄ntes īmediate đr pria sabbati: ꝛ alia scđa sabbati. ꝛ sic ꝯñr. ꝛ ꝓpter h̄ Matthe⁹ et Marc⁹ vocāt dñicā resurrectiōis primā diē sabbati. iohānes aūt vnā sabbati: qꝛ h̄ nomē vnū frequēter accipit ꝓ ꝑmo. ꝛ sic pꝫ Ben. j. Factū ē vespe ꝛ mane dies vn⁹. i. ꝑm⁹. Ān ꝛ ꝯñr đr: Factū ē vespe ꝛ mane dies secūdus: ꝛ postea terti⁹. et sic ꝯñr. b Maria magda. ve. ma. ꝛc. i. anteq̧ eēt clara dies dimisit tñ diē sabbati trāsire: qꝛ non erat licitū aliq̄d opari illa die. Sciēdū etiā ꝙ cū ea fuerūt alie due mulieres ꝭm ꝙ dicunt alij euāgeliste: sꝫ iohes istā solā exprimit: qꝛ erat alijs feruētior ꝛ pricipalior. c Et vidit la. subla. a monu. Angel⁹ eni dñi eū amouerat, nō ad h̄ ꝙ xp̄s de sepulchro surgeret: qꝛ clauso sepulchro surrexit et exijt: sicut clauso vtero virginis natus est: hoc tñ fuit aliter: qꝛ in resurrectione habuit corpus gloriosum cui nō resistit aliq̄d: sed exitus de vtero virginis fuit miraculosus. Remouit igit lapidē angelus solū ad manifestandū xp̄i resurrectionē iā cōpletā. d Cucurrit. Hic describit rei vise denūciatio cuz đr: Cucurrit g̃ ad simonē petrū ꝛ aliū discipulū quē diligebat iesus. s. iohānē. isti eniz ꝑ ceteris xp̄m amabāt ꝛ inuicē se tenebant sicut familiares. alij aūt sicut dispsi fugerant: ꝓpter qđ in pluribus locis legunt isti duo apl'i simul cōbinati: vt dictū est superi⁹. xviij. ca. in sequēdo xp̄m captū: ꝛ Actꝭ. iij. simul ascēdendo in templū. ꝛ. viij. simul missi sūt ad samaritanos. vt darēt eis spm̄ sāctū. e Et dicit illis: tu. dñm ꝺ̄ mo. ꝛc. Timebāt eni ne iudei corpus xp̄i asportassent vt ei ignominiā facerēt. f Exijt ergo petr⁹. Hic ponit rei nūciate inquisitio. cuz dicit: Exijt ergo petr⁹ ꝛ ille alius discipulus ꝛ venerūt ad monumētū: vt viderēt factū. modus aūt veniendi ostendit cū dicit: g Currebāt duo simul. ex desiderio vidēdi. h Et ille ali⁹ disci. ꝑcucurrit. citius petro ꝛc. qꝛ erat iunior ꝛ agilior. i Et cū se inclinasset. ad vidēdū sup ple ꝑ ostiuz illius edificij intra quod corpus christi erat sepultū: quia sepulchrū erat factum ad modum cuiusdā domūcule lapidee intra quā erat sepulchrū christi positū: ꝛ ideo erat ibi quoddam ostiolum per quod erat ingressus ad illū locū: sic eni fiebant sepulchra iudeoruz antiquitus: ꝛ maxime magnarū personarū vt eorum filij possent ibi sepeliri: propter hoc dicitur frequēter. iij. et. iiij. Reg. de regibus iuda. Sepultus est ī sepulchro dauid ꝛc. k Vidit posita lintheamina. i. bene disposita et plicata: ad ostendendū ꝙ corpus nō fuerat sublatū: quia simul fuissent lintheamina asportata: et maxime quia erāt fortiter adherentia corpori ꝓpter vnctionē. ꝛ ideo p hoc apparebat ꝙ sic vere surrexerat. l Non tamē introiuit: ꝓpter petri reuerētiā quē expectauit: qꝛ erat senior ipso ꝛ inter apostolos principalior. m Venit ergo ꝛc. pꝫ l'ra vsq̧ ibi: n Et sudariū qđ fuerat sup caput eius nō cū lintheaminib⁹ positū. s. cōfuse ꝛ indistincte. o Sed separatim inuolutū. i. bene plicatum. p In vnū locū. hoc factū est ad ostendendum resurrectionē factā, sequit:

Mat. 28 Mar. 16 Luc. 24

Et vidit

a Nõdũ.f.vsq adeo vt cũ ab ipso dño ap/te diceret: ppter ↄsuetudinẽ ab eo audiẽdi parabolas nõ intelligeret. b Plorãs. Jã plus de sublato q̃ de occiso plorat: q2 tanti magistri cui⁹ vita subtracta fuerat: nec me/moria remanebat: et iste dolor ibi eũ te/nebat. c Dũ ḡ.Cũ eũ sciret ibi nõ esse: ꝫ q2 nimis dolet nec su is oculis: nec oculis illoꝝ duoꝝ credẽdũ putauit. Uel potius diuino instinctu hoc factũ est. d Uidit duos an. Angeli.i. nũcij significãt euã/geliũ xpi a capite vs/q ad pedes.i.ab ini tio vsq ad finez esse nũciandũ. Et ille ex passione sua erat nũ/ciandus: q2 deus est ante secula: ꝛ hõ i fi/ne seculi. Sedet ḡ an gelus ad caput cũ di cit: Jn pricipio erat verbũ. Ad pedes cũ dicit: Uerbũ caro fa ctũ ẽ: Uł duo ãgeli duo testamẽta: vnũ pri⁹: aliud sequens. Cõiũcta: dũ pari sen su: incarnatũ mortu/um: resuscitatũ nun/ciãt. e Quid plo. Quasi: noli plorare Prohibent lachry/mas q̃dãmõ nũcian/tes gaudiũ. At illa putãs eos iterroga/re nescientes: pdũt cãm lachrymarũ: q2 tulerũt dñm meũ.i. corpus dñi mei. f Et nõ scie. Quia tergũ ad eum habe/bat quẽ nõ resurrex/isse credebat: q2 ama bat ꝛ dubitabat: vi/debat ꝛ nõ cognosce bat. g Quẽ q̃ris. Nõ q dubitet quem requireret: sed q2 illa quẽ querit ignoret. nõ eũ q̃rit xpm: ꝫ quẽ pu tat raptũ. h Dñe. Quẽ putat hortulanũ dicit dñm vt honorificaret hoiem a q̃ roga/bat bñficiũ. Nec sic dicit eũ dñm sicut illum quẽ q̃rit sublatũ. Jesũ xo agnoscens vocat magistrũ: q2 recolit cũ a quo discernere bũa na ꝛ diuina discebat. i Si tu sustu. Non dicit quẽ: q2 ꝫ i aĩo agit vis amoris: vt quez semp cogitat: nullũ aliũ ignorare credat. k Maria. Postq̃ cõi noie vocauit: ꝛ nõ ẽ agnitus: vocat ex noie: ac si dicat: recognos/ce eũ a quo recognosceris. l Noli me tã. Hic innuit q pedes ei⁹ amplecti voluit. Me rito nõ tãgit q̃ nõ videt: nã q̃ videt tãgit. m Dicit ei ie. ꝛc. Fidẽ doces ꝛ in corde ei⁹ hortulan⁹ semiat dicit: Noli me tãgere nõ q nollet tãgi nisi cũ ascẽdisset: cũ ꝛ mulieres et alij i terra eũ tetigisse legãt: ꝛ nõ sedentẽ in celo. Uult ḡ sic se spãliter tangi.i. sic se credi vt sit eq̃lis patri. Et q2 ista adhuc carnaliter i eũ credebat quẽ sicut hoiem flebat: audit. Noli me tãgere.i. sic credere: q2 in corde tuo nõdũ credis me eq̃lẽ ascẽdi ad patrẽ.i. nõdũ credis me eq̃lẽ patri: tũc tãges cũ nõ imparẽ ꝫ credes

a ꝭ vacuũ sepulchrũ. b ꝭ nõ quidẽ resurrexisse sed sublatũ esse.

ad monumentũ: et vidit ꝛ credi/dit. Nondũ eni sciebant scriptu/ram: quia oportuit eum a mortu is resurgere. Abierũt ergo iterũ discipuli ad semetipsos. Maria aũt stabat ad monumentũ foris plorãs. Dũ ergo fleret inclinauit se ꝛ pspexit i monumẽtũ. Et vidit duos ãgelos i albis sedẽtes: vnũ ad caput ꝛ vnũ ad pedes: vbi po situ erat corp⁹ iesu. Dicunt ei illi: Mulier quid ploras? Dicit eis: Quia tulerũt dñm meũ: ꝛ nescio vbi põsuerũt eũ. Hec cũ dixisset cõuersa ẽ retrorsũ: ꝛ vidit iesũ stã tẽ ꝛ nõ sciebat q2 iesus ẽ. Dicit ei iesus: Mulier quid ploras? Quẽ q̃ris. Jllã existimãs q2 hortula/nus eẽt: dicit ei: Dñe si tu sustuli sti eũ dicito mihi vbi posuisti eũ: ꝛ ego eũ tollã. Dicit ei Jħs: Ma/ria. Cõuersa illa dicit ei: Rabbo/ni qd̃ dr̃ magister: dicit ei iesus: Noli me tãgere. Nõdũ eni ascẽdi

ꝭ cur nondũ. — a ꝭ cũ crederent ablatũ. — a ꝭ vt habitabãt. b ꝭ quã fortior fuerat affect⁹. — ꝭ cũ alijs duabus. — ꝭ redarguẽs eã. — a ꝭ hec est maior cã doloris. — a ꝭ q̃ nõ credit adhuc ẽ mulier: adhuc corporei se xus appellatiõe signat b ꝭ q̃si non lachrymas nudas ꝫ fidẽ exigo: bone lachryme si iesũ agno/scas. c ꝭ iterrogat cã doloris vt augeat desideriũ — a ꝭ nõ penitus falso: q2 in ei⁹ mẽte seminabat. — a ꝭ prius corpe cõuersa putauit: qd̃ nõ erat: nũc cõuersa corde qd̃ erat agnouit.

a Et vidit ꝛ credidit. Hoc exponit duplicit. vno modo sic: Uidit.f. ea q̃ di/cta fũt a maria. Et credidit esse verũ.f. q corpus xpi esset sublatũ de monumẽ to: ꝛ nõ cogitauerũt de xpi resurrectione. ꝛ iõ subdit: Nõdũ eni sciebãt scriptu rã: q2 oportuit eũ a mortuis resurgere. Alio mõ exponit sic: Uidit.f. litheami na ꝛ sudariũ: sic disposita ꝛ plicata vt dictũ ẽ: Et credidit: resurrectionẽ xpi iã factã. ꝛ subdit cã q̃re ante nõ credebãt: cũ dicit: b Nõdũ ei scie. scrip. ꝛc. ꝛ iõ nõ ex scriptura sed ex si gnis visis credebãt resurrectionẽ xpi iã factã. c Abierũt ḡ. Hic ostẽdit q̃liter maria puenit ad an gelicã visionẽ. cũ dr̃: Abierũt ḡ iterũ discipuli.f. petr⁹ ꝛ iohãnes nõ audẽtes diu manere iuxta sepulchrũ p pter metũ iudeoꝝ. d Ad semetipsos.i. ad locũ vbi pri⁹ latitabãt ꝛ vñ ad sepulchrũ venerãt. e Maria ãt sta. ex feruore ꝛ cõstãtia: ꝛ q2 nõ iminebat sibi tãtũ periculũ sicut aplis. f Ad monu. fo. plo. lꝫ eni in/trasset clausurã horti i q̃ erat domũcula sepulchri ex/cisa in rupe: tñ illã domũculã nõ intrauit: verũtñ q2 il la horti clausura tota aliqñ sepulchrũ noiat: inde est q maria aliqñ dr̃ intrasse monumẽtũ. vt hr̃ Mar. vl. et Luce. xxiiij. aliqñ foras stetisse: vt hic. g Dũ ḡ fleret. ppter absentiã corpis xpi. h Jnclinauit se et pspexit i monumẽtũ: q2 ẽm Greg. vis amoris intẽtio nẽ multiplicat inq̃sitiõis: ꝛ iõ nõ sufficiebat sibi semel respexisse: pterea lꝫ vidisset abesse corpus xpi: tñ vole bat adhuc videre si aliqd ei⁹ vestigiũ posset pcipere. i Et vi. duos an. ex feruore ei deuotiõis illã visionẽ meruerat. k Jn albis sedẽtes. ad designãdũ dñice resurrectiõis gaudiũ. Apparitiões ei euãgelice fiunt ad instructionẽ hoim: ꝛ solẽt apparere p illũ modũ q̃ cõpetit rei de q̃ debẽt instruere. Cãdor aũt vestis sple doze dẽnũciat solẽnitat. ꝛ iõ in albis vestib⁹ appari erũt: ad denotãdũ gaudiũ dñice resurrectiõis. l Unũ ad caput ꝛ vnũ ad pe. vbi po. e. cor. iesu: tum ppter reuerẽtiã loci ↄsecrati ex tactu corpis dñici: tũ ad solẽni⁹ denũciãdũ resurrectionẽ xpi: q2 solẽni⁹ de/nũciat p duos q̃ p vnũ. m Dicũt ei illi: mulier qd ploras. q.d. nõ habes cãm flẽdi ꝫ magis gaudẽdi ex resurrectione xpi. n Dicit eis ꝛc. exponat sicut. ꝭ. o Hec cũ dixisset. Hic ostẽdit dñica apparitio facta marie cũ dr̃: Hec cũ dixisset ↄuer. e re. ꝛ vi. ie. stantem. Sꝫ solet hic q̃ri: q̃re ↄuertit se retrorsũ: q2 angelos si/bi loquẽtes cognouit eẽ bonos vel saltẽ estimauit va lẽtes viros: ꝛ iõ videt q magis deberet vertere faciẽ ad ipsos. Dicẽdũ q illi ãgeli sedebãt supra sepulchrũ xpi: vt dictũ ẽ: ꝛ vidit illos assurgẽtes ppter reueren tiã xpi apparẽt extra sepulchrũ: ꝛ iõ illa cõuertit se re trorsũ ad videndũ cui tãtã reuerẽtiã faciebãt. p Et nõ cog. q2 ie. esset. Jpsa eni nõdũ habebat fidẽ resurrectiõis xpi: vt pꝫ ex pdict. ꝛ iõ talis apparuit i corpe q̃lis erat apud eã i mẽte. Jn pñte eni hoĩs ha bẽtis corp⁹ glsoꝫ ẽ sic apparere q cognoscat vel nõ cognoscat: q2 illud corp⁹ ẽ oĩno subiectũ aĩe: ꝛ eodez mõ facta ẽ apparitio duob⁹ discipulis eũtib⁹ i emaus vt hr̃ Luc. vlti. q Dicit ei iesus: mulier qd ploras? nõ petit q̃si ignorãs: ꝫ vt ex ei⁹ respõsione cõuenictĩ⁹ eã instruat. r Jlla ex istimãs q2 hortulan⁹ eẽt. Sciebat eĩ q milites de sepulchro fugerãt: ꝛ iõ nemi nẽ credebat aduenisse nisi illũ cui incũbebat illa cura horti seruãdi i quo erat monumẽtũ. s Dicit ei: dñe si tu sustulisti eũ. nõ dicit: si tu sustulisti iesũ cru/cifixũ loquẽdo determinate: ꝫ cũ i generali: q2 modus ẽ feruẽter amãtiũ esti/mare q oẽs cogitẽt de eo qd̃ habẽt cordi. t Dicito mihi vbi po. eũ ꝛ ego eũ tollã. Ex vtute ei amoris credebat se posse portare tñ corpus etiã mortuũ: q2 feruẽter amãti nihil videt difficile v Dicit ei iesus. maria vocat eaz pprio noie: vt eã magis intentã faciat ꝛ talẽ se ei exhibet vt cognoscat. x Cõuersa illa.f. oculis mẽtis: sicut et oculis corpis. y Dicit ei rabboni. Sic eni ↄsue uerat eũ appellare aũ passionẽ: q2 doctores apud iudeos vocant magistri. z Dicit ei iesus: noli me tãgere. Jlla ei ex deuotione voluit statim osculari pedes ei⁹. ꝫ phibita ẽ ẽm Aug. q2 erat indigna ppter fidei defectũ. iõ subdit: Nõdũ ei ascẽdi ad patrẽ meũ.i. i corde tuo nõ credis me puenisse ad eq̃li tatẽ patris. Aliter exponit ẽm Chrys. ꝛ meli⁹: vt videt. Ad cui⁹ itellectũ sciẽ dũ q apparuit marie i cõsili corpe ẽm apparentiã quale habebat aũ passionẽ ꝛ nõ illa claritate q̃ ẽ pprietas corpis glsoli: ꝛ iõ maria credebat ipm resurrex isse ad vitã cõem cũ discipulis ducẽdã sicut ante. ꝛ iõ volebat cũ familiariter tãgere sicut prius. hãc aũt opinionẽ dñs voluit ab ea remouere dicens: Noli me tãgere. q.d. nõ credas me inter vos habitaturũ sicut pri⁹: ꝛ hoc ẽ qd̃ subdi tur: Nõdũ ei ascẽdi ad patrẽ meũ. Est assignatio cause quare apparebat i sili corpore sicut et ante passionẽ: ꝛ nõ in claritate corporis gloriosi: qd̃ fuit ad p bandũ veritatẽ dominice resurrectionis inquãtũ sic apparuit discipulis p di es quadraginta instruens eos de regno dei ante suã ascẽsionẽ: ppter qd̃ sequit: Uade

ꝟ credes. In hac figurat eccl'ia de gentibus q̄ in xp̄m nō credit: nisi cū ad patrē ascendit. Mystice. Noli me tāgere. Noli manū maioribꝰ adhibere: sed vade ad pfectiores q̄ facile resurrectionē credāt. Mulieribꝰ ei i ecclesia docere nō p'mittit.

a Venit ma. Ibi culpa abscidit vn̄ pcessit. Mulier mortez viro ꝓpinauit: mō mulier vitā nūciat viris: et q̄ tūc v'ba serpētis: mō narrat verba viuificatoris: ac si ipsis rebꝰ dicat deus de q̄ manu illatꝰ ē potꝰ mortis: de ipsa suscipite potū vite.

b Cum ḡ eēt. Hoc i ip̄o die resurrectionis factū ē: i q̄ q̄nquies iesus apparuit. Prio marie magdalene. scd'o eidez cum alijs curretī nūciare discipulis volētibꝰ. tertio petro. q̄rto cleophe ꝛ socio eiꝰ. q̄nto discipulis ianuis clausis p̄dictꝰ d nobꝰ iā reuersis.

c Ondit eis. Post resurrectionē i corpe suo dn̄s duo ꝯtraria oñdit: ꝛ palpabile eiusdem nature vt for/met ad fidē: ꝛ i corruptibile alteriꝰ glīe vt inuitet ad p̄miū.

d Dicit ḡ eis ite. pacez offert q̄ ꝓpt pacē venit. iterat vt mōstret p suū sanguinē eē pacificata q̄ i celis sūt ꝛ q̄ in terra.

e Accipite spi. Aug. In terra dat sp̄us vt diligat ꝓximꝰ: e celo dat sp̄us ꝛ diligat deꝰ.

f Quorūz remiseritis pec. ꝛc. Ecce charitas q̄ p spiritū sanctū infūdit cordibꝰ eoꝝ. Qui participes sui sūt pctā dimittit eoꝝ q̄ nō sūt tenet. Et iō postq̄ dixit: Accipite sp̄m sām cū cōtinuo subiecit: Quoꝝ remi. pec.

g Thomas ex. Nō casu s3 diuina dispositiōe defuit thomas: ꝛ audita nō credidit. Vñ palpādū se ei dñs p̄buit: q: eius dubitatiōe ꝛ facta sibi ꝓbatiōe nulli reliq̄t iā dubitare. b Qui d̄r di. Didy/mus

Marginal notes: †27. q. 2 sic quippe. — Mar. 16. c — Ibidem — Lu. 21. a — Lu. vlti. b — †1. q. 1. re/missionem 24. q. 1. lo/quitur. De pe. di. 1 multiplex. — †27. q. 2. sic quippe

ad patrē meū. Vade aūt ad frēs meos ꝛ dic eis: Ascēdo ad pātrē meū ꝛ p̄rez v̄rm: deū meū et deū v̄rz. Venit maria magdalene ānūciās discipulꝭ q: vidi dn̄m: ꝛ dixit mihi hec: † Cū ḡ esset sero die illo vna sabbatoꝝ: et forēs eēnt clause vbi erāt discipuli cōgregati ꝓpter metū iudeoꝝ: venit iesus ꝛ stetit in medio ꝛ dixit eis: Pax vobis. Et cum hec dixisset: ostēdit eis manus et latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. Dicit ergo eis iterum: Pāx vobis. Sicut misit me pāter: et ego mitto vos. Hec cū dixisset insūflauit: ꝛ dicit eis. Accipite spiritū sctm̄† Quoꝝ remiseritꝭ pctā remitūt eis: ꝛ quorū retinueritis: retenta sunt. Thomas autē vnus ex duodecim qui dicitur didymꝰ nō erat cum eis q̄n venit iesus. Dixerūt ergo ei alij discipuli: Vidimꝰ dn̄m. Ille aūt dixit eis: † Nisi videro i manibꝰ eiꝰ fixurā clauorum et mittā digitum meum in locum clauorum: ꝛ mittaz manum meam in latus eius nō credam. Et post dies octo iteꝝ erāt discipuli eiꝰ intus ꝛ thomas cuz eis. Venit iħs ianuis clausis: et

Interlinear: a ſ natura. — a ſ nō ait cōiter nostrū: sed meū ꝛ vestrū q: differunt. ſ gratia. b ſ deū meū q: ego hō. c ſ vestrū q: vos ab errore liberauit. — ſ sub quo et homo sum. — ſ hoc in ipso die resurrectionis. — a ſ moli corporis vbi erat diuinitas ostia clausa nō obstiterūt sicut et natꝰ fuerat de virgine. — a ſ die dn̄ica eiusdē resurrectiōis. — ſ vbi ad dubitantiū corda sanāda vulnerū sūt seruata vestigia. — a ſ iteratio confirmatio est: dat ei pacē sup pacē sicut ꝓmisit p ꝓpheram. — a ſ eq̄lis ē p̄r filio: s3 hec v'ba mediatoris sūt: ille misit me: ego vos. ſ .i. ad passiōes: et si amet q̄si ea charitate vos mitto ad mala q̄ p̄r me misit. — a ſ insufflatio significauit sp̄m sanctū nō patris esse solius sp̄m: sed suum. — ſ .i. quos dignos remissione iudicaueritis: dua/bus. s. clauibꝰ: videlicet potestatis ꝛ discretiōis.

a Vade aūt ad fratres meos. i. ad apostolos: q̄s vocat frēs ꝓpter similitudinē nature humane ꝛ specialitatē amicitie ad ip̄os. b Et dic eis ascendo. i. ascendam. c Ad patrē meum. per naturā. d Et patrem vestrū. per adoptionis gratiā. e Deum meū ꝛ deum vestrū. inquantū sum homo. sic enī loquebat in proposito: vt patet ex hoc q̄ imediate vocauerat apostolos fratres ꝓpter similitudinē nature: ꝛ eodē modo loquit. cū dicit: Ascendo ad patrē meū: quia ascēdere nō cōpetit ei s̄m diuinā naturā q̄ est altissima. p h̄ igit q̄ xp̄s hic suā ascēsionē denūciat ap̄lis p mariā: insinuat q̄ eis ante ascēsionē illā apparebat ad eorū instructionez sicut expressius dicūt alij euāgeliste. f Venit maria ꝛc. patet l'ra ex dictis. g Cū ḡ sero eēt. Hic p̄nr ostēdit manifestatio resurrectionis xp̄i discipulis facta. Et primo oibꝰ cōlter. scd'o aliquibꝰ sp̄aliter. ca. se. Prima i duas: q: primo manifestat oibus excepto Thoma absente. Scd'o thoma cum eis existente. ibi: Et post dies octo. Prima in tres: q: primo describit xp̄i apparitio. scd'o apparitionis denunciatio. ibi: Thomas aūt. tertio discipuli audiētis obstinatio. ibi: Ille aūt dixit: Prima adhuc i duas: q: primo describit apparitionis actꝰ. scd'o eiꝰ effectꝰ. ibi: Gauisi sunt. In p'ria ḡ pte d̄r sic: Cū ḡ sero esset. In die enī ap'li erāt disp'si ꝓpter metū iudeorū: s3 in sero cōueniebāt ad locū vnuz: ꝛ iō tali hora apparuit. h Die illo. s. prima die resurrectionis. i Una sabbatoꝝ. i. prima die post sabbatū vt p̄dictū est. k Et fores ꝛc. ꝓpter metū iudeoꝝ. Hoc etiā ex diuina ordinatione factū est: vt iesus intrās ad discipulos ianuis clausis oñderet se habere corpus gloriosū. l Et dicit eis: pax vobis. ꝛ hoc ē ꝯ duplicē eoꝝ ꝑturbationē. Erāt enī cōturbati d morte ip̄ius xp̄i: ꝛ de ꝑsecutione iudeoꝝ eis īminēte. poterat enī eos p suā p̄sentiā custodire ꝛ de resurrectione certificare. vñ subdit: m Et cū hoc di. oñdit eis ma. ꝛ la. vt p cicatrices remanētes oñderet idētitatē numeralē corporis priꝰ passi. Ista ei i corpe xp̄i remāserūt nō ad defectū s3 magis ad gloriā: ꝓpter victoriā ex illis vulneribꝰ ꝯsecutā. n Gauisi sūt. Hic p̄nr ponit huiꝰ apparitiōis effectꝰ q̄ est duplex. Primꝰ est discipuloꝝ exultatio ꝯtra duplicē tristiciā ipsoꝝ amotā sc3 de morte xp̄i ꝛ iudeoꝝ metu: ꝛ quātū ad hoc dicit: Gauisi sūt ḡ discipuli viso dn̄o. Scd's est eoꝝ instructio. ꝛ quātuz ad h̄ subdit: o Dicit ḡ eis iterum: pax vobis: q: volebat eos instruere de pace futura q̄ erat ꝑpetua. p Sicut misit me pa. ad veritatē fidei docēdā i iudea. q Et ego mitto vos. i. mittā ad hāc v'itatē publicādā p totū mūdū. ꝛ q: executio huiꝰ officij nō pōt ꝯuenienter fieri sine grā sp̄ussācti iō sequit: r Hec cū dixisset insufflauit ꝛ dixit eis: accipite sp̄msctm̄. p illā sufflationē oñdere voluit sp̄msctm̄ a se ꝓcedere sicut ꝓcedit a p̄re. s Quoꝝ re. pec. re. eis. Licet ei solus deꝰ p̄ncipaliter pctā dimittat: tn̄ ministri eccl'ie p v'tutē clauiū ad hoc ministerialiter operant. t Et quoꝝ re. .i. retinēda iudicaueritis. v Retēta erūt. Hoc tn̄ intelligēdū est q̄n iudiciū eccl'ie diuino iudicio cōformat. x Thomas. Hic ponit apparitiōis xp̄i denūciatio absenti discipulo cū d̄r: Thomas aūt q̄ d̄r didymꝰ. h̄ erat cognomē eiꝰ: ꝛ sonat idē q̄d geminꝰ: q: forte erat de tribu beniamin d cognatione gemini. Vel s̄m alios sonat idē q̄d dubiꝰ: q: ꝓpter dubiū de resurrectione q̄d thomas habuit. ideo sic cognominatꝰ fuit. y Unꝰ de duo. nō q̄ tūc essent duodecim cū iudas esset mortuꝰ: s3 q: erat vnꝰ de. xij. electis in principio a xp̄o. Vel q: cōnumerat hic matthias postea electꝰ in loco iude: q: iohānes h̄ euāgeliū scripsit post eiꝰ electionez: vt ptz ex p̄dictis in principio huiꝰ operis. z Nō erat cum eis q̄n venit iesus. Ipse eī inter alios ap'los videt fuisse magis timidus: vt. s̄. dictū est. xj. ca. ꝛ iō tardius ceteris venit ad locū vbi cōgregabant discipuli: ꝛ ideo ꝓpter tarditatē suā priuatus est illa visione xp̄i. hoc aūt factū est diuina ordinatione vel ꝑmissione s̄m q̄ dicit Greg. vt ex sua absentia sequeret dubitatio: ꝛ vlteriꝰ in dubitatione obstinatio. ꝛ p ꝯsequēs diligēs inquisitio ad nostrā cōfirmationē.

a Dixerūt ḡ ei alij discipuli. q: boni rumores scito denunciant. b Vidimꝰ dn̄m. Sic enī ante passionē eū appellauerāt: vt dictū ē. s̄. ca. xiij. Vos vocatis me magister ꝛ dn̄e ꝛc. c Ille aūt di. eis: nisi vi. in ma. eiꝰ fi. clauo. Ridiculose petit iste thomas q: magis ē videre reparatiōnē totiꝰ corpis. Itē fuit durꝰ ad credēdū: q: volebat certificari duplici sensu. s. visu ꝛ tactu. iō seq̄t: d Et mit. di. meū ꝛc. isti ei sūt duo sensus q̄ minꝰ possūt decipi: q: visus īter alios ꝑes differētias reꝝ demōstrat: vt h̄r. j. metaph. Tactꝰ aūt i hoīe ē certissimꝰ. Alij aūt sensus h̄n īueniūt viuaciores i alijs aīalibꝰ: vt h̄r. ij. de aīa. e Et post dies octo. Hic ponit scd'a apparitio facta ap'lis i p̄ntia thome. Et diuidit i duas: q: p'rio describit dicta apparitio. scd'o ponit q̄dā breuis epilogatio. ibi: Multa q̄dā. In p'ria pte d̄r sic: Et post dies octo. Facto enī interuallo christus apparebat discipulis: q: nō cōuersabat cōtinue cum eis: vt ostenderet se surrexisse

Marginal notes: † Luc. 24. — † Mat. 18.

mus.i.gemīnꝰ q: dubiꝰ thomas.i.abyssus: q: dubitãdo pfũdius nouit. a Rñdit. Uidebat ⁊ tãgebat hoīem: ⁊ sup hoc deũ credebat iã remota dubitatione: ⁊ cõfitebat quẽ nõ videbat b Quia vidisti. Nõ ait tetigisti sꝫ vidisti: q: visus quodãmodo generalis sensus ẽ q̃ de alijs q̃ttuor dici solet. Forsitan nõ fuit ausus tãgere sed aspiciẽdo tm̃: seu etiã tãgẽdo credit.

c Beati. Cõmẽdat fidẽ gẽtiũ: sꝫ p̃terito vtit vt q̃ qd erat futurũ i sua p̃destinatione nouerat iã factũ.

d Multa. Quasi i fine libri cõcludit. Mlta q̃dẽ: ⁊ alia si.fe.q̃ p̃ sua multitudine nõ sũt scripta: hic aũt q̃ fecit iesus: ⁊ ante resurrectionẽ ⁊ post dicit se scripsisse vt fidem astruat q̃ vita habeat. Deinde tñ narrat quõ se manifestauit iesus ad mare tyberiadis: ⁊ i captura pisciũ cõmẽdauit ecclie sacramẽtũ: q̃lis futura ẽ in vltima resurrectione. Ad qd cõmẽdandũ valet q̃ q̃si finis libri iterpositꝰ est: vt eẽt etiã secure narratiõis q̃si pmiũ: qd ei faceret quodãmodo eminẽtiorẽ locũ.

e Postea ma. RelictꝪ Ca.XXI oibꝰ secuti fuerãt iesum Qr si post mortẽ iesu anteq̃ redderet eis viuꝰ repetissent priorẽ artẽ: possent videri ex desperatione h̃ fecisse: h̃ post redditũ viuũ: post acceptũ eiꝰ insufflationis spm̃: post verba eiꝰ: sicut misit me pater ⁊ ego mit. v. subito fiũt qd fuerũt: piscatores nõ hoim̃ h̃ piscium. Sꝫ sciendũ ẽ nõ phibitos fuisse sua arte licita victũ q̃rere aplatꝰ integritate seruata: cũ vñ viuerẽt nõ haberẽt: ⁊ sic illis laborãtibꝰ adiecit deꝰ necessaria q̃ pmisit: hic aũt penuria eoꝝ disposita est: vt i piscatione tanta exhiberet sacramẽta. Et illa

stetit in medio: ⁊ dixit eis: Pax a b vob. Deide dicit thome: Infer di c gitũ tuũ huc: ⁊ vide manꝰ meas: d ⁊ affer manũ tuã ⁊ mitte i latus e meũ ⁊ noli eẽ incredulꝰ sꝫ fidelis. a Respõdit thomas ⁊ dixit: Dñs f g meus ⁊ deꝰ meus. Dicit ei iesus: h
hominem. me esse deum.
b c Quia vidisti me thoma credidi- i sti: Bti q̃ nõ viderũt ⁊ crediderũt.
d † Multa q̃dẽ ⁊ alia signa fecit ih̃s k in cõspectu discipuloꝝ suoꝝ que nõ sũt scripta i libro hoc. Hec aũt l scripta sunt vt credatis: q: iesus m xp̃s ẽ filiꝰ dei: ⁊ vt credẽtes vitã n habeatis i noĩe eiꝰ. Ca. XXI o
e Postea manifestauit ih̃s p
a i. qd mare galilee et stagnũ genazereth.
se iterꝝ ad mare tyberia q dis. Manifestauit aũt sic. Erant r simul simon petrus ⁊ thomas q̃ s dicitur didymus: ⁊ nathanael q̃

sic intelligit vbũ xp̃i: Qui nõ viderũt. hoc aũt dictũ lꝫ sit verũ: tñ q̃tũ ad primã partẽ nõ valet ad ppositũ: q: apostoli q̃bus xp̃s loquebat Luc. x. Nõ erãt beati in re. ppter qd dicẽdũ q̃ illud Luc. x. intelligit de visione xp̃i i p̃ñtia mortali q̃ fuit multũ desiderata a sãctis pribꝰ ve. testa. sicut ptꝫ p litterã sequẽtẽ Luc. x. k Multa q̃dẽ. Hic ponit epilogus respectu p̃dictoꝝ in q̃ oñdit insufficiẽtia huiꝰ scripture respectu excellẽtie xp̃i i ope ⁊ doctrinã q̃ tãta ẽ q̃ nõ posset lr̃is cõp̃hẽdi. ⁊ hoc est qd dr̃: Multa q̃dẽ ⁊ alia signa fecit iesus i cõspectu discipuloꝝ suorũ q̃ nõ sũt scripta i libro h̃. Hoc signanter dixit: ne aliq̃s forte crederet ea nõ esse vera q̃ scripta sũt ab alijs euãgelistis ⁊ a iohãne dimissa. Ostẽdit etiã i hoc epilogo vtilitas huiꝰ doctrine: cũ subdit: l Hec aũt scri. sũt vt credatis. fide formata charitate.

m Quia ie. ẽ filiꝰ dei. s. naturalis in potẽtia sibi eq̃lis: ⁊ p ɔ̃ñs idẽ in deitate: q: natura diuina est indiuisibilis. Sicut ei fuit dictũ a principio principalis intẽtio iohãnis est in h̃ euangelio declarare diuinitatẽ xp̃i ⁊ eternã eiꝰ generationẽ a patre. n Ut cre. vi. habeatis. s. eternã i q̃ clare videbitur qd nũc credit. o In noĩe eiꝰ. i. p fidẽ nois xp̃i: q: bm̃ q̃ dr̃ Act. iiij. Neq̃ eñi aliud nomẽ ẽ sub celo datũ hoibꝰ in q̃ oporteat nos saluos fieri.

Moraliter.

Ca.XX a† Una aũt sabbati maria magdalena venit mane ⁊c. Per istã q̃ p̃ oibus fuit sollicita videre xp̃i sepulchrũ: qd ptꝫ ex h̃ q̃ venit mane cũ adhuc essent tenebre: ⁊ q: recedẽtibꝰ aplis nõ recedebat: ppẽ qd ei dñs prio apparuit: significat q̃libet psona d̃ cognitiõe vitatꝪ diuĩe valde sollicita: ⁊ p h̃ meret hãc asseq̃ cognitiõeꝫ: Matth. vij. Petite ⁊ dabit vob: q̃rite ⁊ iuenietꝪ: pulsate ⁊ apiet vob. Et talꝫ vitatẽ agnitã alijs nũciare sic maria discipulꝪ nũciauit: ne d̃ abscõdito talẽto debeat merito rep̃hẽdi. Cũ sero eẽt die illa: seq̃t: † Uenit iesus ⁊ ste. ⁊c. p iesũ q̃ salꝰ iterp̃tat p̃latꝰ bonꝰ ꝯelũ salutꝪ aĩaꝝ habẽs significat: q̃ saluãs clausurã vtutũ ad subditos igredit ⁊ stat i medio vtutꝪ ad dãdũ eis exẽplũ: ⁊ i medio debite affectiõis sine acceptiõe psonaꝝ: ⁊ sic dicit eis bis pax vobis optãdo eis ⁊ pcurãdo q̃tũ põt pacẽ duplicẽ. s. fratnã ⁊ supnã. m† Et oñdit eis ma. i. opa vtuosa. † Et latꝰ. i. ve charitatꝪ signa. † Et dicit eis: acci. ⁊c. illos ad ordines sacros pmouẽdo q̃ sũt idonei ad laborẽ salutꝪ aĩarũ. ideo subdit: s† Quoꝝ remise. pctã ⁊c. Thomas aũt vnꝰ ex duodeci ⁊c. Seq̃t: c† Ille aũt dixit eis ⁊c. p istũ q̃tũ ad h̃ significat illi q̃ bonitatẽ vel ptãtẽ p̃lati ab alijs auditã credere nolũt nisi habeãt pprĩã experiẽtiã ppter h̃ rep̃hẽdẽdi sũt. nã i talibꝰ credẽdũ ẽ testimonio bonoꝝ: ppter qd subdit: Beati q̃ nõ viderunt ⁊ crediderũt.

Nico.de lyra

surrexisse ad vitã imortalẽ ab hoibꝰ huiꝰ vite separatã.

a Stetit iesus i medio. vt posset ab oibꝰ videri. b Et dixit eis pax vob. sicut priꝰ exponat. c Deinde di. tho. i di. huc. q̃si rñdẽs petitiõi eiꝰ supra posite. In h̃ etiã suã deitatẽ declarat in q̃tũ absens corpalit eiꝰ vba sciebat. d Et vi. ma. meas. Uidet ei q̃ deberet dicere: tãge manꝰ meas. Dicẽdũ q̃ visus ppter sui certitudinẽ accipit p oi sensu: imo etiã aliq̃ñ accipit p itellectu: sicut dr̃ alicui: vides tu h̃. i. intelligis. ⁊ Exo. xx. Cũctꝰ ppl's videbat voces. i. audiebat: ita q̃ ibi accipit visus p auditu. ⁊ eodẽ mõ hic accipit p tactu. Uel aliter q: sicut dictũ ẽ: Thomas volebat certificari duplici sensu. s. visu i aspectu manuũ: ⁊ tactu p laterꝪ tactũ. iõ seq̃t: e Et affer manũ tuã ⁊c. Hoc dixit iesus: q: thomas dixerat discipulis nunciantibꝰ xp̃i resurrectionẽ se aliter nõ crediturꝫ eã. f Rñdit tho. nõ solũ corde credẽdo sꝫ etiã ore cõfitẽdo: q: vtrũq̃ req̃ritur ad salutẽ vt freq̃ẽter dictũ ẽ. s̃. g Dñs meꝰ ⁊ deꝰ meꝰ. In h̃ manifeste cõfitet deitatẽ i xp̃o ɔ̃ pfidiã arriani. s̃. ei bñ vocauerãt ip̃m iesũ dñm: sꝫ nõ vocabãt eũ deũ exp̃sse: lꝫ dixerint aliq̃ vba p q̃ eiꝰ deitas põt itelligi: vt patuit ex supradictis. Sꝫ thomas hic factꝰ pfectior i cognitione post xp̃i resurrectionẽ manifestatã cõfessus ẽ ip̃m deũ eẽ. h Dicit ei iesus q: vi. me. tho. credidisti. Cõtrariũ videt p h̃ qd dr̃ ad Heb. xj. Fides ẽ substãtia reꝝ sperãdarũ argumẽtũ nõ apparentiũ: ⁊ sic ptꝫ q̃ fides saltẽ q̃tũ ad actũ nõ põt eẽ de visis. Utrũ autẽ possit eẽ de eis q̃tũ ad habitũ nõ est p̃ñtis speculatiõis. Dicẽdũ q̃ thomas aliud vidit ⁊ aliud credidit: q: hũanitatẽ vidit ⁊ deitatẽ q̃ in p̃ñti videri nõ põt credidit. i Beati q̃ non viderũt ⁊ cre. In h̃ cõmẽdatalioꝝ pmptitudinẽ ad credẽdũ ⁊ in h̃ stat ɔ̃solatio nr̃a q̃ nõ vidimꝰ ⁊ tñ credimꝰ p doctrinã xp̃i ⁊ aploꝝ xp̃m videtiũ ad nos deriuatã. Sꝫ huic dicto videt cõtrariũ qd dr̃ Luce. x. Beati oculi q̃ vidẽt q̃ vos videtꝪ. Dicẽdũ q̃ duplex ẽ beatitudo. Una rei q̃ cõsistit principaliter in aspectu et fruitione deitatis: ⁊ ex cõseq̃ẽti in visione hũanitatis xp̃i: vt dictũ ẽ ca. x. ⁊ de hac beatitudine intelligit verbũ Luce. Alia est beatitudo spei q̃ habet in p̃ñti. ⁊ ista cõsistit in merito future beatitudinis. ⁊ iõ beatior est h̃ mõ q̃ plus meret: plus aũt meret q̃ credit nõ videns q̃ videns p̃dicto mõ: ⁊ sic in

Ca.XXI Postea aũt ma. Hic ponit tertia xp̃i apparitio q̃ manifestata ẽ sua resurrectio aliq̃bꝰ discipulꝪ spẽaliter. Et si ordinẽ istaꝝ triũ apparitionũ ɔ̃siderem'. In pria oñdit xp̃s suã deitatẽ spm̃sctm̃ insufflãdo. In scd̃a vo hũane nature idẽtitatẽ: cicatrices oñdendo. In ista tertia oñdit hũane nature vitatẽ. cũ aplis comedẽdo. In hac aũt apparitiõe describenda sic pcedit iohes: q: prio oñdit q̃d ih̃s exhibuit plibꝰ discipulꝪ. scd̃o q̃d exhibuit duobꝰ spẽalit p̃dilectꝪ. s. petro ⁊ iohãni. ibi: Cũ g̃ prãdidisset. Pria i tres: q: prio describit xp̃i apparitio. scd̃o xp̃i apparẽtꝪ cognitio. ibi: Dixit g̃ discipulꝰ ille. tertio p̃dictoꝝ epilogatio. ibi: Hoc iã tertio. In pria pte dr̃ sic: Postea manifestauit se iterꝝ ih̃s. i. facto iteruallo tpis: q: nõ manebat ɔ̃tinue cũ aplis cuiꝰ cã dicta ẽ ca. p̃ce. q Ad ma. tybe. Ex q̃ ptꝫ q̃ illa apparitio fuit i galilea vbi ẽ illud mare sic. s̃. dictũ ẽ ca. vj. p̃cedẽtes apparitiões fuerũt i hierl'm ex q̃bus apli iã cõfortati abierũt i galileã vbi pmiserat se eis manifestaturꝫ. vt hr̃ Matth. vl. r Manifestauit aũt sic. i. p modũ q̃ seq̃t: s Erãt aũt silꝪ simõ pe. Ista duo noia silꝪ ɔ̃iũgitt q: simõ fuit nomẽ eiꝰ pmũ. petrꝰ aũt erat nomẽ sibi de nouo a xp̃o ipositũ: vt. s̃. declaratũ ẽ ca. j. sequit:

G a Et illa no. Nox aūt aduētū xp̄i in q̄ nullꝰ ad p/fectionē p legē venit. Mane aduētꝰ stetit iā post re surrectionē extra fluctꝰ insolido nec primo agnosci tur. In hac narratiōe magnū est sacramētū: ⁊ vt vehemētiꝰ cōmēdaret vltimo loco ē scriptū. Qr se/ptē fuerūt i piscatione disci/puli: significat finē tp̄is qđ septē diebꝰ voluit. Litꝰ etiā qr ē finis maris: significat finē seculi: in quo petrus re te extraxit in initio p̄dica/tionis xp̄i. Est alia piscatio hic: alia post resurrectionē. Ibi ⁊ boni ⁊ mali capti sūt: sicut nunc habet eccl'ia: hic

B tm̄ boni q̄ erūt i eternū im/pleta i fine resurrectiōe mor tuoꝝ. Ibi iesus nō stat in li/tore sicut hic: sꝫ ascēdit i na uē simonis. Ibi pisces i na/uiculis: hic rete i terra. Ibi ḡ eccl'ia i hoc seculo: hic i fi ne seculi. Ibi vocati: hic re/suscitati. Ibi retia nō solū i dextera vel i sinistra: ne soli boni vel soli mali: sꝫ indiffe rēter vt pmixti habeāt bo/ni ⁊ mali: hic in dextera vt soli boni. Ibi rūpit rete p scismata: h in sūma pace sā/ctoꝝ nō ē scissum. Ibi tāta multitudo q̄ naues mergit .i. i submersione p̄mit: non eni sūt merse. hic nō valent trahere a multitudine pisci um vt i nauē captos refun/derēt sic ibi: qr hi q̄ ptinent

C ad resurrectionem vite sunt post finē huiꝰ vite i somno pacis veluti pfūdo laten/tes nec apparebūt nisi cū in litore .i. i fine seculi resurre/xerint. qđ ibi figurat duabꝰ nauiculis ppter circūci/sionez ⁊ p̄putiū. H isto loco ducēt cubitis ppt electos vtriusq3 gener qsi .c. et .c. qr hic nūerꝰ ad dextrā trāsit. Ibi nō exprimit numerꝰ: qr multiplicati sup numeꝝ: h est certꝰ nūerꝰ .cliij. Decē le gē significat q̄ occidit: septē spm̄ q̄ viuificat. Accedat ḡ spūs ad legē vt ipleat .i. se/ptenariꝰ ad denariū ⁊ fiūt decē ⁊ septē: q̄ nūerꝰ ab vno ad seipm̄ cōputat oībꝰ cre/scens ad .cliij. puenit quo si gnāt oēs ad grām spūs pti nētes q̄ grā cū lege dei tāq3 cū aduersario cōcordat vt

D viuificāte spū lr̄a non occi/dat sed cōpleat: ⁊ si q̄d mi/nꝰ sit remittat. H numerꝰ habet .cl. ⁊ insup tres ppt ministeriū trinitat. Quinq̄ginta aūt fiūt .vij. mul/tiplicat p septē: ⁊ ex adiectione vniꝰ. Uno signifi/cant eē vnū q̄ demōstrāt p septē ppt opatione sep/tenariā: ⁊ eo die missus ē apl'is spūs. In pria captu ra q̄ ē p̄ntis eccl'ie magni ⁊ parui. In illo regno nul li nisi magni. b Uenite. Hic đr mādu casse iesus cū pisce panē. In alio euāgelio: cū pisce fauū mell. Piscis assus xp̄s passus: piscis qr latuit in aq̄s hu mani generis captꝰ laqueo mortis. In fauo mellis notat dulcedo diuinitatis: vel vtraq3 natura xp̄i: qr fauꝰ ē mel in cera .i. diuinitas i hūanitate. Idem significat panis. vn̄: Ego sū panis q̄ de celo descen/di. Christꝰ ḡ piscis assus i passiōe. Fauꝰ vel panis i resurrectiōe. Comedit aūt piscē assum vel panē vt

G suo

Marginalia: † 24. q. 1. nō turbatur. — Luc. 24 f — J. 6. d

a ∫ iohānes ⁊ iacobus maior.

erat a chana galilee: ⁊ filij zebe/

a ∫ quorū nomina tacentur.

dei ⁊ alij ex discipulis eius duo. (a) Dicit eis simon petrus: Uado (b†) piscari. Dicūt ei: venimꝰ ⁊ nos te cū. †Et exierūt ⁊ ascēderūt i nauē (c) a ⁊ illa nocte nihil prēdiderūt. (d†) Ma (e) ne autē facto stetit iesus i litore: nō tn̄ cognouerūt discipuli qr ie/ (f) sus ē. Dicit ergo eis iesus: Pue/ (g) ri. Nūq̄d pulmentariū habetis?

∫ ⁊ ideo licet nobis puidere.

Rn̄derūt ei. Nō: Dicit eis: Mitti (h) (i†)

a ∫ .i. p̄dicationē ad colligēdos solos dexteros.

te i dexterā nauigij rete: ⁊ iuenie tis. Miserūt ergo: ⁊ iā non vale/ (k) bant illud trahere p̄ multitudine pisciū. Dicit ergo discipulus ille (l) quē diligebat iesus petro: Dn̄s (m) (n) est. Simon petrus cū audisset qr (o)

∫ fide ecclesie.

dn̄s ē: tunica succinxit se. Erat ei (p)

a ∫ ex dilectione in fluctus seculi.

nudꝰ et misit se in mare. Alij aūt (q) (r)

a ∫ .i. in eccl'ia fluctus mūdi calcantes.

discipuli nauigio venerūt. Non (s) eni lōge erāt a terra: sꝫ q̄si cubit ducētis trahētes rete pisciū. Ut (t) ergo descēderūt in terram: vide/

a ∫ qbꝰ significat calor charitat. b ∫ fidem c ∫ prunis.

rūt prunas positas: ⁊ piscez sup/

a ∫ verbū dei. b ∫ .s. viderūt nō sup prunas.

positū ⁊ panem. Dicit eis iesus: (v) (x) Afferte de piscibꝰ quos prēdidi (†)

a ∫ dū his qui in fluctibꝰ seculi sunt: stabilitatem eternitatis ostendit.

stis nūc† Ascēdit simō petrꝰ: ⁊ trā (y)

a ∫ .i. litus quod est finis mūdi.

xit rete in terrā plenum magnis piscibꝰ cētū quinq̄ginta tribꝰ. Et

a ∫ numero et quātitate.

cū tanti eēnt: nō est scissum rete.

b Dicit eis iesus: Uenite prādete. (z)

a Et alij ex dis. eiꝰ duo. istos nō exprimit noīatim: qr erāt minores: q aūt tot noīa ppria hic exprimit: h est ad maiorē expressionē rei geste. b Dicit eis si. pe. va. piscari. Erāt eī paupes: ⁊ iō ad pcurādū necessa/ria vite licite poterāt redire ad exercendū negociū qđ sine pctō poterat exerceri. Matthēꝰ aūt nō rediit ad tractādū negociū telonei qr vix aut nūq3 pōt sine pctō fieri: ppter qđ paulus artem scenofactoriā didicit: vt cuz necessitas occurre ret vel vtilitas eccl'ie đ labore suo viueret: vt hr̄ i actibꝰ apl'oꝝ .xx. ca. c Et exie. ⁊ ascē. in na. alienā eis accōmodatū vel locatā seu alio mō li/cito adeptā: qr a pricipio sue vocatiōis nauē ⁊ re tia reliq̄rāt. d Et illa no. ni. prēdi. h factū est vt captio seq̄ēs manifeste miraculosa appereat. e Mane aūt fa. ste. ie. i litore. nō apparuit sup aquā: sꝫ i terra solida: ad ostēdēdū q amplꝰ nō erat cū eis i fluctibꝰ vite corruptibil h magl trā/sierat ad statū vite imortalis. f Nō tn̄ cogno. ⁊c. Sicut ei. s̄. dictū ē corpꝰ glīosū ē totalr̄ i po/testate aīe: ⁊ iō fm̄ ꝯceptū aīe pōt visum diuersi mode imutare: ⁊ p ꝯn̄s cognosci vel nō cogno/sci. g Dixit ḡ ⁊c. nūq̄d pulmentariū habet .i. aliq̄d qđ posset decoq̄ ⁊ comedi. h Rn̄derūt ei nō. Credebāt eī eū aliquē mercatorē q̄ vellet pisces emere. i Dicit eis: mit. i dex. na. ⁊c. p̄di cit certitudinaliter effectū futuꝝ vt ad ꝯsequen/tia habeāt animū magl attētū. k Miserūt ḡ ⁊ iā nō valebāt illud tra. p̄ mul. pisciū. Ex q̄ pꝫ q pisces illi fuerūt miraculosi adducti: vel vir/tute diuina de nouo formati: qr tota nocte ibi q̄/sierūt ⁊ nihil inuenerāt. l Dicit ḡ. Hic ꝯn̄r po nit xp̄i apparētis cognitio. Circa qđ sciendū q puritas mētis ⁊ corpis maxime disponit hoīem ad cognitionē diuinoꝝ: ⁊ iō iohēs q̄ ceteris pu/rior erat tāq3 Xgo citiꝰ alijs cognouit xp̄m: tuz ex ꝯsideratiōe miraculi facti: tū qr xp̄s primo ei ōn̄dit speciē cognoscibilē ppter suā puritatē. ⁊ h est qđ đr: Dicit ḡ discipulꝰ ille quē diligebat ie/sus .i. iohānes. m Petro. Erat ei sibi famili/aris. vt dictū ē ca. p̄ce. ⁊ iō primo aperuit ei ꝯce ptū animi. n Dn̄s ē. Sic ei vocabāt xp̄m ante passionē. vt. s̄. dictū ē. o Simō petrꝰ cū audis set qr dn̄s ē: tunica succinxit se. vt cū maiori re/uerentia accederet ad xp̄m. p Erat ei nudus. id est parū vestitꝰ: vt esset expeditior ad piscatio nis opus. q Et misit se in mare: vt citiꝰ veni/ret ad xp̄m ex deuotione. Hic dicit Beda q tūc nō venit ad xp̄m supra aquas ambulando: sicut fecerat priꝰ: sed magis peditādo vel natādo. Sꝫ rōnabiliꝰ videt ꝯriū. Nō eni videt q natando venerit: qr tūc tunica succinxit se vt ad xp̄m ve/niret: qđ nō fecisset si natando venire vellet: nec etiā peditādo p pfundū aq̄: qr distabat a terra quasi cubit ducētis: vn̄ nō videt q i tāto spacio aqua maris eēt ita parua q hō posset ibi pedita re: ⁊ maxīe: qr aqua illa erat tāta q in ea nauis poterat currere in qua erāt septē hoīes ad minꝰ qr tot sūt hic numerati: ⁊ centū: ⁊ .liij. pisces ma gni et retia ⁊ alia nauis īstrumēta: ppter qđ ma gis videt q petrus dn̄i memor quē feruēter dili gebat: ⁊ pristine ambulatiōis sup aquas qn̄ ad xp̄m venerat q simile hic fecerit. r Alij autē discipuli nauigio venerūt: qr nō erāt ita feruidi sicut petrus. s Nō eni lō. erāt a ter. sꝫ q̄si cu. du. tra. rete pisciū. In hoc assignat rō quare cito venerūt post petrū: fm̄ expositionē Bede assignat rō quare petrꝰ misit se in mare: qr ppter par/uā distātiā sine naui poterat venire. Alia tn̄ expositio pbabilior est: vt patet ex p̄dictis. t Ut ḡ descenderūt in terrā viderūt pru. po. ⁊ pi. sup positum. illis prunis. v Et panē. nō sup prunas positū: sed ibi para/tū p refectione eorum. Ista enim diuina virtute fuerunt de nouo forma ta ad maiorem discipuloꝝ confirmationē in fide resurrectionis xp̄i. x Dicit ei iesus afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Familia/riter eis loquit tanq3 discipulis ad confirmandū veritatem sue resurre/ctionis. y Ascendit simon petrus et traxit rete ⁊c. piscibus .cliij. nu/merū et magnitudinē exprimit ad declarationē miraculi ex tanta capti/one: ⁊ iterum ex retis integritate cū subdit: Et cum tanti essent non est scissum rete. z Dicit eis iesus: venite prandete. Inuitat eos dulciter ad comedendum secum: quia cū eis tūc comedit ad declarationez sue re/surrectionis: licet nō exprimat hic.

Marginal: † Luc.

Et nemo

¶ suo cibo nob ondẽderet: qr ꝛ passionẽ ex nr̃a hũanitate ptulit: ꝛ resurrectionẽ nr̃am ex sua diuinitate pcurauit. Hic vltimũ cõuiuiũ cũ septẽ discipulis habuit: inuẽs illos solos secũ futuros ĩ eterna refectiõe q̃ septiformi spũsctõ pleni ĩ amorẽ ei⁹ anhelãt. Prandiũ fecit illꝰ septẽ de pisce quẽ viderũt sup prunas: ꝛ de pane addẽs ꝛ de piscib⁹ q̃s eo iubẽte attulerũt. Piscis assus: xp̃s ẽ passus. Ipe etiam panis q̃ de celo descẽdit. Huic cõpaꝛ eccl̃ia ad participãdã beatitudinẽ q̃ p pisces designaꝛ. Eadẽ etiã p septẽ discipulos signaꝛ: q̃ cũ eo ĩ etnũ epulaꝛ. a Hoc iã ter. Nõ ꝙ ter tm̃ manifestat⁹ sit: ſ ad dies refert: p̃io die q̃ resurrexit: post octo dies ꝟ die q̃n ꝟ fecit de piscib⁹. Scõm dies ꝯ manifestationes numeraꝛ. Prima quotiẽscũq3 sit facta vna die resurrectionis. Scd̃a post octo dies. ꝛ hec ẽ tertia. In hac tertia manifestatione ꝟ euãgeliũ terminaꝛ. b Cũ ꝯ prã. Jesus scit qd̃ iterrogat: an plus diligat. Petrus qd̃ de se nouit dicit. i. ꝙ amat. Et qr de alijs q̃tũ diligãt nescit. iõ vtrũ pl⁹ illis diligat: tacet. Ecce docet non temere diffinire de occultis: ꝛ priori piculo negationis cauti⁹ de se rñdit. c Pasce ag. Si me diligꝭ pasce agnos meos: nõ vt tuos: gloriã meã ĩ eis q̃re: nõ tuã: mea lucra: nõ tua: qr dilectio dei pbaꝛ ĩ dilectione pximi. Qui ꝟbo op⁹ pietatꝭ negat pximis min⁹ deũ diligit. Hec aũt charitas ex diuina daꝛ gr̃a. Qd̃ tacite inuit iohãnes dũ iterrogãs d̃ amore dicit hic qd̃ nõ alibi. Simon iohãnis. i. obediẽs dei gr̃a: qr ꝙ ardẽti⁹ ceterꝭ diligit ꝛ obedit: nõ est nisi dei gr̃a. d Dicit ei ter. Interrogat qd̃ sciebat nõ semel: ſ iterum ꝛ tertio. ꝛ tertio audit a petro se diligi: ꝛ tertio iubet pascẽ oues. Trine negationi reddiꝛ trina cõfessio: ne minus amori lingua seruiat q̃ȝ timori. Et sicut fuit indiciũ timoris negare pastorẽ: sic officiũ amoris pascere dñi gregẽ. e Cõtristat⁹ ẽ. Aug⁹. Etiã remissis pctĩs tolerat hõ miseriã ĩ quã tñ ex pctõ venit. Productior eĩ pena ẽ q̃ȝ culpa: nec parua videreꝛ culpa si cũ illa auferreꝛ pena. Et iõ vꝭ ad demõstrationẽ debite miserie: vel ad emẽdationẽ labilis vite: vel ad exercitationẽ necessarie patiẽtie tpaliter tenet hoĩeȝ pena etiã quẽ iã reũ nõ tenet culpa: ꝛ hic ẽ hoꝝ dieꝝ flenda s3 nõ rephẽdẽda cõditio. f Pasce oues. Pascere oues ẽ credẽtes ne deficiãt cõfortare: terrena subsidia si necesse ẽ subditis puidere: exẽpla virtutũ p̃bere: aduersarijs obsistere: peccantes corrigere. g Cũ aũt se. Passurũ p̃dicit q̃ negaturũ p̃dixerat: ꝟ iã poterat resurrectione firmat⁹ qd̃ imature pollicebaꝛ infirmus. Iã nõ metuit hui⁹ vite iteritũ: qr resurgente dño vite alteri⁹ p̃cessit exemplum. h Extẽdẽs ma. Hoc ẽ crucifigeris: ꝛ quõ ꝟ fiet subdit: ꝛ ali⁹ te cinget ꝛ du. q̃ tu nõ v. qr ad illaȝ molestiã nolẽs ẽ duct⁹. nolẽs ad eã venit: sed volẽs eã vicit: ꝛ reliquit affectum infirmitatis: quo nemo vult mori q̃ adeo ẽ naturalis vt eũ nec senect⁹ abstulit petro. Vñ ꝛ dñs: Trãseat a me calix iste

a ſ tanta erat euidẽtia veritatis ꝙ iesus erat: vt nullus eoꝝ auderet: nõ solũ negare sed nec dubitare: et iõ nõ interrogare.

Et nemo audebat discũbẽtiũ interrogare eũ: tu q̃s es: sciẽtes qr dñs ẽ.† Et venit ih̃s ꝛ accepit panẽ ꝛ dabat eis: ꝛ piscẽ silꝛ. Hoc iã ter-

ſ q̃tũ ad dies: nõ ad apparitionũ numerũ.

tio mãifestat⁹ ẽ ih̃s discipulꝭ suis: cũ resurrexisset a mortuis. Cũ ꝯ prãdidissent dixit simõi petro iesus: † Simõ iohis diligis me pl⁹

ſ ostendit dominũ scientem interrogasse.

his? Dicit ei: Etiã dñe: tu scis qr amo te. Dič ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iteꝝ: Simõ iohis diligꝭ me? At ille: Etiã dñe tu scis qr amo te. Dicit ei iteꝝ: pasce agnos meos. Dič ei tertio: Simon iohis amas me? Cõtristat⁹ ẽ petr⁹: qr dixit ei ꝉtio amas me: ꝛ dič ei: Dñe tu oĩa nosti: tu scis quia

a ſ p q̃b⁹ pones aĩaȝ: qd̃ ẽ cõfirmatio dilectiõis.

amo te. Dič ei. Pasce oues meas. Amẽ amẽ dico tibi: cũ eẽs iunior cigebas te ꝛ ãbulabas vbi volebas: cũ ãt senuerꝭ extẽdes ma-

ſ vinculis.

nus tuas ꝛ ali⁹ te ciget: ꝛ ducet q̃

a Et nemo aude. discũ. iter. eũ: tu q̃s es: nõ pter formidinẽ ſ pter cognitiõis certitudinẽ quã habebãt de ipo. ppter qd̃ subdiꝛ: b Sciẽtes qr dñs ẽ. ꝛ iõ frustra fecissent de ꝟ questionẽ. c Et ve. ie. ꝛ ac. pa. ꝛ da. eis ꝛ pis. silꝛ. i. eo mõ diuidebat eis ꝛ distribuebat sicut ante passioneȝ: ad declarãdũ suã resurrectionẽ. Dicũt eĩ aliq̃ doctores ꝛ satis pbabilꝛ ꝙ sic diuidebat cibaria sola manu sič ali⁹ cũ cultello. ꝛ in ꝟ cognouerũt eũ cũ alijs signis: sicut ꝛ discipuli cognouerũt eũ ĩ fractiõe panis: Luce vlti. d Hoc iã tertio. Hic poniꝛ hui⁹ apparitiõis epilogatio. cũ d̃r: Hoc iã tertio manifestat⁹ est iesus. Videꝛ ꝙ deberet dici q̃rto: qr iã alias tres apparitiões descripserat: vt p3 ex p̃dictꝭ. Dicẽdũ ꝙ lr̃a sequẽs ꝟ soluit cũ d̃r: e Discipulis suis. ꝛ sic p3 ꝙ tm̃ enũerat ꝟ apparitiões factas apl̃is. Prĩa aũt apparitio quã descp̃sit fuit soli marie magdalene. iõ ñ enũeraꝛ ꝟ: Põt etiã alr dici ꝙ li tertio referaꝛ ad diẽ apparitiõis. due aũt p̃me facte sũt in vna die: alia facta ẽ ĩ die octaua. ista aũt facta est postea. Si ãt ꝯsidereꝛ iste tres apparitiões apl̃is facte. Prĩa declarat xp̃i diuinitatẽ dãdo spm̃sãctũ. Scd̃a resurgentꝭ idẽtitatẽ: vulneꝝ cicatrices ondẽdo. Tertio hũane nature ꝟitatẽ comedẽdo. f Cũ ꝯ prã. Hic ꝯñr describit euãgelista q̃d xp̃s exhibuit duob⁹ discipulꝭ p̃dilectꝭ. Et p̃io q̃d exhibuit petro. scd̃o q̃d exhibuit iohãni. ibi: Et cũ ꝟ dixisset. Prĩa ĩ duas: qr p̃io cõmittiꝛ petro sup ecclĩaȝ vniuersalẽ regiminis officiũ. scd̃o ei p̃dicitur suũ martyriũ. ibi: Amẽ amẽ dico tibi. Circa p̃mũ sciẽdũ ꝙ xp̃s cõmittẽdo petro pastorale officiũ ipm̃ ter examinauit d̃ dilectiõe: qr pastores ecclesie debẽt deũ p̃ ceterꝭ hoĩb⁹ diligere. Ter etiaȝ cõmittit ei officiũ pascẽdi: qr pastor eccl̃ie d3 subditos pascere triplici pabulo. s. ꝟitatis ꝟbo: vite exẽplo: tpali subsidio. ꝛ ꝟ ẽ qd̃ d̃r: Cũ ꝯ prãdidissent: refecti bñficio oĩbus cõiter exhibito. g Dixit si. pe. ie. volẽs ei bñficiũ spãle ꝯferre. h Simõ iohis. i. fili⁹ iohis. i Diligis me pl⁹ his. q̃si expss̃e dicat: ille q̃ eligiꝛ ad officiũ p̃lationis debet deũ diligere p̃ ceteris: qr ꝟm ꝙ dicit beat⁹ Greg. Tm̃ debet excedere actiõeȝ ppl̃i vita p̃sulis q̃tũ distat a grege vita pastoris. ꝛ iõ videꝛ ꝙ ille q̃ aliquẽ eligit ad tale officiũ teneꝛ semp eligere meliorẽ: nõ tñ itelligiꝛ melior litteratior vel astutior: ſ ille q̃ oĩb⁹ cõditionib⁹ pẽsatis melior ẽ ad tale officiũ: ad honorẽ dei ꝛ eccl̃ie vtilitatẽ ꝟm iudiciũ eligẽtis. aliter aũt eligẽs vel pmouẽs nõ attẽdit ad honorẽ dei ꝛ vtilitatẽ eccl̃ie: ꝛ sic nõ videꝛ iudiciũ diuinũ euadere. Qr aũt ꝟm decretalẽ ex d̃ electiõe: Cũ nob oli. ꝛ ca. Cũ dilecti: sufficit eligere sufficiẽtẽ: ꝟ ẽ ꝟm iudiciũ hũanũ p qd̃ talꝭ nõ ẽ puniẽdus: cũ ꝟm ꝟitatẽ aliq̃ iura mala pmittũt hũano iudicio icorrecta pter maiora mala vitãda: q̃ tñ diuio iudicio sũt corrigẽda: ꝟm ꝙ dicit Aug⁹. j. lib. d̃ libero arbitrio. k Dicit ei etiã: dñe tu scis qr amo te. nõ dicit plus q̃ȝ alij: s3 absolute rñdet: qr expt⁹ pprie fragilitatꝭ ĩ xp̃i negatiõe nõ fuit ausus vltra se efferre ĩ xp̃i dilectiõe: s3 quãtitatẽ sue dilectiõis posuit ĩ iudicio xp̃i q̃ secreta cordiũ ituetꝛ. seq̃ꝛ: l Cõtristat⁹ ẽ pe. qr dixit ei tertio: amas me. Nõ fuit indignat⁹ ppter verba xp̃i replicãtꝭ totiẽs petitionẽ d̃ dilectione q̃si indignareꝛ petr⁹ d̃ ꝟ ꝙ nõ acq̃escebat sibi xp̃s p̃io ꝟbo: s3 fuit turbatus eo ꝙ sciebat eũ scire etiã oĩa futura: pter qd̃ timuit ex tali replicatiõe ne xp̃s vellet sibi p̃dicere aliquẽ casũ suũ futurũ. sič. s̃. ca. xiij. asserẽte petro. Aĩam meã p te ponam: stati p̃dixit ei suã negationẽ futuraȝ: ꝛ iõ merito timuit petr⁹: pꝑ qd̃ m Dixit ei: dñe tu oĩa nosti tu scis qr amo te. q. d. tu scis oĩa p̃ñtia ꝛ futura. ꝛ iõ tu scis ꝙ nũc te diligo: ſ q̃d sit mihi futurũ nescio: s3 tu scis. n Dicit ei: pa. o. me. añ bis dixerat: Pasce agnos meos: qr ĩ fidelib⁹ tres sũt grad⁹. s. icipiẽtiũ: pficiẽtiũ: ꝛ pfectoꝝ: illi q̃ sũt in duob⁹ p̃mis gradib⁹ dicũꝛ agni: ꝛ illi q̃ sũt ĩ tertio oues noĩanꝛ ꝛc. o Amẽ amẽ di. ti. ꝟ p̃dicit petro suũ martyriũ: qr p̃lati eccl̃ie debẽt tãtã charitatẽ hr̃e vt pati sint se morti exponere p grege: qd̃ ꝟ exp̃mit xp̃s loquẽs petro pabolice: Amẽ amẽ di. ti. cũ eẽs iunior cingebas te. i. ab aliq̃b⁹ supfluis te restringebas: tñ ꝟ erat p volũtate tua ab alio nõ cõpulsus. iõ subdiꝛ: Et ãbulabas vbi vo. p Cũ aũt se. i. iminẽte morte. q Extẽdes ma. t. p ꝟ designaꝛ pmptitudo petri ad martyriũ tolerãdũ. r Et ali⁹ te cin. Fuit eĩ posit⁹ ĩ cruce cũ chordis ligat⁹ ꝛ nõ clauis affixus: vt lõgior eẽt ipi⁹ cruciat⁹. ꝛ ꝟ vocaꝛ ꝟ cinctura. s Et du. ꝛc. Est eĩ ĩ hoĩe duplex appetit⁹. s. sensitiu⁹ ꝛ itellectiu⁹: ꝛ vterq3 aliq̃n noĩaꝛ voluntas large loquẽdo: qr sol⁹ appetit⁹ intellectiu⁹ pprie d̃r volũtas: l3 aũt appetit⁹ itellectiuus in petro esset pmptus ad martyriũ: tñ appetit⁹ sensitiu⁹ refugiebat: qr mors ẽ vltimũ terribiliũ: ꝛ eodẽ mõ fuit ĩ xp̃o: sicut dictũ ẽ. s̃. xij. ca. ꝛ iõ dicit: Et ducet q̃ tu nõ vis. ire. s. ꝟm appetitũ sensitiuũ.

Hoc aũt

Mt. 26. d

Joh. 6. e

† Luc. 24. f

6 q. 1. imites ris. 8. q. 1. in scpturis 25. q. 1. c. 2. De maio. c solite.

¶ iſte. Sed q̃tũcũq; ſit moleſtia mortis vincat eã vis amoris. ſi nulla eẽt vel parua moleſtia mortˀ: nõ eẽt tã magna gl'ia martyrũ. Sz ſi paſtor ĩmolatꝰ ẽ vt ouis: q̃ de ouibus fiũt paſtores nõ metuãt ĩmolari. a Et cũ h̃ di. His dictis cepit ieſus abire: ꝛ nõdũ intellecto qð audiuit ſeq̃re me: cepit petrꝰ ĩceſſu pedũ ſeq̃: ſicutꝰ ẽ ꝛ iohẽs q̃ ſciebat ſe diligi.
b Quẽ di. Diligebat ꝛ alios ſz familiarius iſtũ donauit potiore dulcedine ſui amoris: qꝛ v̄go electꝰ ab ip̄o v̄go ꝑmãſit: vñ ꝛ mr̃ez ei cõmẽdauit. Augꝰ. Tacito nomine diſcerniť iohẽs a ceterˀ: non ꝙ ſolũ eũ: ſ; plꝰ ceterˀ diligeret eũ. Huiꝰ maioris dilectiõis ẽ indiciũ ꝙ ſolꝰ ſupra pectꝰ ieſu recubuit. Porro petrus plꝰ dilexit xp̄m vt ip̄e ſciẽs ĩterrogat q̃ dicit: diligis me plꝰ his. Videť ḡ melior q̃ plꝰ q̃z q̃ minꝰ diligit xp̄m. Itez videť melior q̃ pluſquã q̃ minꝰ diligiť a xp̄o: ꝛ añponiť iohẽs petro. Or ſi ↄferẽdo ad inuicẽ q̃riť q̃s ð duobꝰ melior ẽ. An q̃ minꝰ diligit xp̄z ꝛ ab eo plꝰ diligiť: an quẽ minus diligit xp̄s cũ ip̄e plꝰ euz diligat.

ẽ.19.

† 93. di. legimus. ibi: plurimum amauit.

ſ ad mortem.

tu nõ vis. Hoc aũt dixit ſignificans qua morte clarificaturꝰ eẽt deum. Et cũ hoc dixiſſet: dicit ei:

a ſ quia hac morte oſtendit quantũ colendus et amandus ſit deus.

a ſ q̃ſi ne timeas mori ꝓ me: cũ ego priꝰ ꝓ te.

Sequere me. † Cõuerſus petrus vidit illũ diſcipulũ quez diligebat ieſus ſequẽtẽ: † q̃ui ꝛ recubuit in cena ſup pectꝰ eiꝰ: ꝛ dixit: Dñe quis eſt q̃ tradet te: Hũc ḡ cũ vidiſſet petrus dixit ieſu: Dñe: hic aũt q̃d: Dicit ei ieſus: Sic eũ volo manere donec veniam: Quid ad te: Tu me ſeq̃re. Exijt ḡ ſermo iſte iter frẽs: quia diſcipulus ille nõ moriť. Et nõ dixit ei ieſus: nõ moriť: ſz ſic eũ volo manere donec veniã q̃d ad te: Hic ẽ diſcipu

ſ cõmẽdat priuilegiũ amoris ſui.

a ſ cõmẽdat veritatẽ euãgelij.

a ſ ſpecialiter enĩ dño cũ viſitãte placitã accepit carnis abſolutionẽ.

a ſ in crucis paſſione.

a ſ ex p̄dictis hoc intellexerũt: ꝛ ꝙ nõ eẽt ita intelligendũ: ipſe iohãnes admonet.

¶ Dubia ẽ rñſio. Videť q̃dẽ q̃ plus diligit xp̄m: melior. Quẽ plꝰ diligit xp̄s: felicior. ꝛ ẽ manifeſta miſericordia ſ; occulta iuſticia minꝰ diligẽtˀ eũ a q̃ plꝰ diligiť: ꝛ plꝰ eũ a q̃ minꝰ diligiť. Sz ꝑ iſtos duos cõmẽdat duas vitas ecclie: ð q̃bꝰ myſtice loq̃ť. Vna ẽ ꝑ fidẽ: altera ꝑ ſpez. Hec agiť ĩ corꝑe ꝛ ꝑegrinatiõe vbi btĩtudo ẽ tm̃ ĩ ſpe: ſ; miſeria p̄ſto ẽ de aduerſis ꝛ de pctis. Illa ẽ ĩ ĩmortalitate: vbi nihil mali ſ; ꝑfectio boni. Prior actiua ſignificať ꝑ petrũ q̃ ẽ generalˀ ꝑſona in petra xp̄o fundata. huic ð: Tu me ſeq̃. ꝑ imitationẽ ꝑferẽdi tꝑalia mala q̃ terminabũť cũ ſeculo. Hic magˀ diligit xp̄m vt amãdo et ſequendo libereť a malo: ſ; ip̄e minꝰ hãc diligit q̃lis nũc ẽ: ꝛ liberat ne ſemꝑ talˀ ſit: ꝛ ob aliꝰ nõ diligit niſi vt ſaluet: ꝛ hinc trãſferat. Altera ↄtemplatiua ſignificať ꝑ iohẽm. cui ð: Sic eũ. v. m. nõ dic̃ remanere vel ꝑmanere: ſ; expectare: qꝛ nõ mõ ſ; cũ venerit xp̄s ĩplebiť. Quaſi inchoata ↄtẽplatio maneat donec veniã: ꝑficiẽda cũ venero vt ſit manifeſta plenitudo ſcie. hãc aũt plene diligit xp̄s ꝛ ſuat ĩ eternũ. In illa v̄o expectatiõe: qꝛ nõdũ nouit futurã veritatẽ hõ minꝰ diligit: ꝛ plꝰ diliget cũ eum videbit ſicuti eſt.

Ps. 24.

Quia v̄o vniuerſe vie dñi ſũt miſcðia ꝛ v̄itas. iuſtꝰ ĩ hac vita exꝑtus vndiq; mala: plꝰ diligit ex neceſſitate q̃ vrgetur q̃z miſcðia q̃ ẽ liberãdus a malˀ: ꝛ q̃tidie poſcit ꝛ hʒ: et minꝰ diligiť a miſericorde q̃ minꝰ diligit miſeꝝ q̃z btm̃: h̃ ẽ petrꝰ plꝰ amãs ꝛ minꝰ amať. Quia v̄o iuſtꝰ ↄtẽplationẽ v̄itatˀ q̃ ẽ futura nõdũ nouit minꝰ diligit eã q̃z petrꝰ miſer miſcðiaz: ꝛ ĩ ip̄a v̄itate btũs plene diligeť a xp̄o: ꝛ h̃ ẽ iohẽs minꝰ amãs q̃z petrꝰ plꝰ amatꝰ. Et ſi hi duo apl'i ſinguli has duas vitas ſignificãt: vtraq; tñ vtriq; ↄuenit ſicut ꝛ ĩ oĩbꝰ ſãctis. Ad huiꝰ enĩ vite ꝓcelloſe gubernaculũ dãť claues ad ligãda ꝛ ſoluẽda pctã. Propť aũt illaz quietã requiẽ ſuꝑ pectꝰ ieſu diſcũbiť vñ bibiť v̄itas. Qui v̄go ẽ iohẽs ↄuenit future vite vbi neq; nubẽt neq; nubentur.

Mat. 22. c

c Supra pec. In pectore ieſu ſũt oẽs theſauri ſapiẽ ꝛ ſcie abſcõditi. ſupra qð recubuit quẽ maiori ceterˀ ſapientie ꝛ ſcie ſingularˀ munere donat: ĩ q̃ figurabať quãta arcana diuinitatˀ p̄ ceterˀ eẽt ſcripturꝰ. d Dñe h̃. Quia audierat petrꝰ ſe crucifigendũ: voluit etiã fratris cognoſcere exitũ. e Sic eũ. Nolo eũ ꝑ martyriũ ↄſũmare ſz expectare eũ placidã carnis ſue abſolutionẽ q̃n ego veniens recipiã eũ ĩ eternã beatitudinẽ. f Et nõ di. Nõ eſt intelligendũ ꝙ iohãnes nõ ſit mortuꝰ in carne: ſed q̃cq̃d ante paſſus ꝙ vltimũ in pace ſeniũ finiret: nõ enĩ magnũ erat dare dilecto nõ mori: cũ diſſolui ꝛ eẽ cũ xp̄o ſit multo melius. g Hic eſt di. hic aperte ſuã deſignat ꝑſonaz ex officio qð noluit deſignare ex vocabulo.

¶ Nec ipſuz

a Hoc aũt di. hec ſũt v̄ba euãgeliſte exponẽtˀ v̄ba xp̄i ð martyrio petri. ſcripſit eĩ h̃ euãgeliũ poſt petri martyriũ. qð ptʒ ex h̃ ꝙ euãgeliũ ſcp̄ſit poſt reditũ ſuũ de inſula pathmos poſt mortẽ Domitiani ĩꝑatoris: vt dictũ ẽ. ſ̃. ĩ ꝓlogo huiꝰ euãgelij. Petrꝰ autẽ paſſus ẽ ſub Nerone ĩꝑatore: q̃ diu añ Domitianũ ĩꝑauerat.
b Significãs q̃ mor. cla. eſ. deũ. Martyriũ eĩ petri ordinatũ fuit ad dei gl'iam.
c Et cũ h̃ dixiſſet. Hic oñdiť q̃d xp̄s cõtulit iohãni. Et diuidiť ĩ duas: qꝛ primo poniť cõmẽdatio diſcipuli. ſcðo ſui euangelij. ibi: Hic ẽ diſcipulꝰ. Pria ĩ duas: qꝛ p̄o poniť cõmẽdatiõis occaſio. ſcðo ip̄a cõmẽdatio. ibi: Dixit ei ieſus. Circa p̄mũ ſciẽdũ ꝙ occaſio illiꝰ fuit v̄bũ petri q̃rentis de iohãne. qð exp̄miť cũ ð: Et cũ h̃ dixiſſet. ſ. ieſus petro ĩponẽs paſtorale officiũ ꝛ ſue paſſiõis exẽplũ. d Dicit ei: ſeq̃re me. Sic̃ eĩ ĩ vete. teſtõ ꝓphete ſignificabãt aliq̃ v̄bis ꝛ aliq̃ factˀ: vt. ſ̃. dictũ eſt. j. ca. Silˀr xp̄s poſtq̃z v̄bo ĩpoſuerat petro paſtorale officiũ ꝛ ei p̄dixerat ſuũ martyriũ ĩcepit ire. ꝛ tũc dixit petro: Seq̃re me. ſ. gerẽdo vices meas ĩ duobꝰ p̄dictis: ꝛ ſic ꝑ illã ſequelã corꝑalẽ ſignificabat idẽ qð priꝰ petro ꝑ v̄ba expreſſerat.
e Cõuerſus pe. vi. ꝛc. qꝛ ceꝑat ire poſt xp̄m ſicut ꝛ petrꝰ. f Qui ꝛ recu. in ce. ꝛc. Per h̃ aũt ptʒ ꝙ iſte fuit iohẽs q̃ ſcripſit iſta: nõ ad ſui iactãtiã ſed ad oſtẽdendũ petri excellẽtiã: cui xp̄s cõmẽdauit eccleſiã magis q̃z iohãni q̃uis eẽt ita familiaris ſibi. g Hũc ḡ cũ vi. pe. ꝛc. Diligebat enĩ petrꝰ ip̄m iohãnẽ ſp̄ali dilectione: vt. ſ̃. dictũ ẽ ca. p̄ce. ꝛ iõ volebat eum hr̃e ſociũ ĩ p̄latiõis officio ꝛ martyrio. iõ dixit: Dñe: hic aũt q̃d: q. d. bonũ eẽt ꝙ iſte adiũgereť mihi ſocꝰ. h Dicit ei ieſus. Poſita occaſione ex v̄bis petri. ↄñr poniť bñficiũ collatũ iohãni cũ ð:
i Sic eũ volo manere. Occaſiõe huius verbi dixerũt aliq̃ ꝙ iohẽs nõ ẽ mortuꝰ ſ; cũ Enoch ꝛ Helia trãſlatꝰ ad paradiſũ. Alij aũt dicũt ꝙ in ſepulchro ſuo iacet dormiẽs: ex q̃ accipiẽtes ſignũ ꝙ ĩ ſepulchro eiꝰ videť quedã ſcaturitio mãne ꝑ modũ ebullitiõis ſurgere: ꝛ dicũt hi ꝙ hoc cauſať ex anhelitu eius: verũtñ qꝛ ſtatutũ eſt hoĩbus ſemel mori: vt ð ad Heb. ix. iõ dicũt ipſum circa finẽ mundi ꝓ xp̄o paſſurũ: ꝓpter hoc ſequiť: k Donec veniã. ſ. in fine mũdi ad iudiciũ. ſed iſta improbat Augꝰ. ꝑ hoc qꝛ illud qð hic diciť a ſaluatore de iohãne poniť tãq̃z priuilegiũ ſeu bñficiũ ſp̄ale iohãni cõceſſũ. ſm̃ v̄o dicta eoꝝ h̃ nõ eẽt verũ: ĩmo eẽt magis iohãni detrimẽtũ: ſi tãdiu a diuia fruitiõe retardareť alijs apl'is ĩ gl'ia exiſtẽtibꝰ. Propter qð dicẽdũ ꝙ xp̄s rñdet ad v̄ba petri petẽtis eũ hr̃e ſociũ ĩ p̄latione ꝛ martyrio dicẽs: Sic eũ volo manere. q. d. nolo eũ mori ꝑ martyriũ: nec ĩ h̃ me ſeq̃: nec etiã volo eũ ſeq̃ me quãtũ ad p̄latiõis officiũ in regimine vniuerſalis ecclie tecũ: ſz magis volo eũ occupari ĩ q̃ete cõtẽplatiõis. Donec veniã: nõ ad iudiciũ ĩ fine mũdi: ſz ad vocãdũ eũ ad gloriã celeſtẽ de ſtatu huiꝰ mũdi. Habetur eĩ ĩ legẽda ſãcti iohannis ꝙ xp̄s apparuit ei circa finẽ vite ſue vocãs eũ ad gl'iam. l Quid ad te. qꝛ ad petrũ nõ ꝑtinebat ſcire q̃d deꝰ ordinabat de iohẽ ĩ futurũ ſic̃ dictũ ẽ apl'is Actˀ. j. Nõ eſt veſtrũ noſſe tꝑa vel momẽta q̃ pať poſuit ĩ ſua ptãte ꝛc. ſz tm̃ ꝑtinebat ad ip̄m v̄bo xp̄i ꝓmpte ꝛ humilˀr obedire. iõ ſubdiť: Tu me ſequere. m Exijt ḡ ſermo iſte iter frẽs. ſ. apl'os q̃ erãt vniti charitate fraterna. n Quia diſ. il. nõ moriť. Hũc eĩ ĩtellectũ cõceperũt ex v̄bis xp̄i: ſed ſtatim excludiť iſte ĩtellectus cũ ð: o Et nõ dixit ieſus: qꝛ nõ moriť: qꝛ ſm̃ v̄itatẽ mortuꝰ fuit: vt. ſ̃. dictum eſt ĩ ꝓlogo huiꝰ euãgelij. p Sz ſic eũ volo manere. h̃ eſt nõ ꝑ martyriũ me ſeq̃: tñ qꝛ ĩ eo fuerat ꝓmptitudo aĩ ad tolerãdũ martyriũ q̃n fuit ꝓiectus ĩ feruentis olei doliũ. iõ illud ꝓ martyrio ab ecclia coliť: qꝛ ſm̃ ꝙ dicit beatꝰ Augꝰ. lib. de nuptijs ꝛ cõcupiſcẽtia: Nõ eſt ĩpar meritũ patientie in iohãne q̃ paſſus nõ eſt: ꝛ in petro q̃ paſſionẽ ſuſtinuit: q Donec veniã. aſſumẽs aĩam eius a corꝑe abſq; tñ anguſtia ꝛ dolore: vt dictũ fuit. ſ̃. in ꝓlogo huius euãgelij. ꝛ. ſ̃. ꝓxime. r Hic eſt diſcipulus. Poſita cõmẽdatiõe diſcipuli. Hic poniť cõmẽdatio ſui euãgelij. Et diuidiť ĩ duas: qꝛ primo poniť euãgelij cõmendatio. ſcðo tolliť erroris occaſio. ibi: Sunt ꝛ alia multa. In pria ḡ ꝑte ð ſic: Hic ẽ diſcipulꝰ ille. ſ. iohãnes de quo ſaluator imediate ante locutus eſt.

Qui te.

1551
R

1551
R